

ס פ ר

דברי יואל

הוצאת והדפוס לאיגוד

www.hebrewbooks.org

על התורה
ע"י חיים תשס"ה

מאת כ"ק אדמו"ר חנה"ק רשכבה"ג

מין יואל טייטלבוים זצוקללה"ה

האבדק"ק מאממאר והגלילות יצ"ו

יצא לאור ע"י עבדו, ש"ב ותלמידו

אפרים יוסף דוב אשכנזי

בהוצאת בית מסחר והוצאת ספרים, "ירושלים"

שנת תשל"א לפ"ק

הוצאה שלישית מתוקנת

שנת תשמ"ב לפ"ק

בהוצאת בית מסחר

והוצאת ספרים

"ירושלים"

KolSatmar.com

בס"ד

ספר זה נסרק ונעבד ע"י
"יודאיקה אימג' אוצרות התורה בע"מ".
ניתנת רשות ל"היברא בוקס" שע"י חיים רוזנברג"
להכניסו לאתר ולהפיצו לצורך שימוש אישי בלבד.

וזאת למודעי

אין רשות לאף אחד להדפיסו או להעתיקו
בכל אופן שהוא או בכל אמצעי שהוא
בין בחינם בין בשכר בין ליחיד בין לרבים

ניתן להשיג עותק מספר זה ועוד ספרים
אוצרות התורה
וכן התוכנה המשולבת
(בשילוב אוצר הפוסקים)
אצל:

בית ספריית מורגנשטרן
רחוב רבא 14 ת.ד. 3620 אשדוד
טלפון 08-866-0821 פקס 08-866-5059

OTZROT HATORAH
THE MORGENSTERN LIBRARY
14 RAVAH STREET
P.O.B.3620 ASDOD, ISRAEL
Email- kidosheypolin@bezeqint.net

This sefer has been provided by
Judaica Image OTZROT HATORAH for individual use only.
All rights reserved by Judaica Image OTZROT HATORAH.
Permission is only granted to Hebrew Books Org.
No Permission is granted (in any form to distribute these books)
to anyone else even if they don't sell them.

כל הזכויות (כולל זכות צילום והעתקה) שמורות
להוצאת ספרים „ירושלים“ ברוקלין נ. י.

All Rights Reserved
by the Publisher

תשמ"ב לפ"ק

COPYRIGHT 1981 BY

JERUSALEM BOOK STORE INC.

205 WILSON STREET

BROOKLYN, N. Y. 11211

Tel. EVergreen 7-7933

KolSatmar.com

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

בעזחי"ת

ספר

דברי יואל

על התורה

חידושים יקרים ונעימים בדרך פרד"ם

מאת כ"ץ אדמו"ר הגח"ק רשכבה"נ

מרן מדר"י מ"ב שלימ"א

חאברק"ק סאטמאר והגלילות יצ"ו

חלק שני

ויצא-יודי

יצא לאור ע"י

אפרים יוסף דוב אשכנזי

בתוצאת בית מסחר והוצאת ספרים "ירושלים"

ברוקלין שנת תשל"ב לפ"ק

נדפס בבית דפוס

סענדר דייטש

ברוקלין, ניו יורק

צילום שער הוצאה ראשונה

KolSatmar.com

KolSatmar.co

דברי יואל

י"צ א

מאונח אצל מאונח הכשעפה הכזה שם בחו"ל
לא היו יוחא לי ליהות אצל האמת הוא ע"ד
שארזו חז"ל בצרכות (דף ח' ע"א) ח"ל לר"י
איכא בני צנצל, חמה ואמר למען ירצו ימיכם
וימי ציוכם על האדמה כחזי אצל בחו"ל לא, כיון
דח"ל מקדמי ומחשבי לצי כנישחא, אמר היינו דלחני
לא, וכתבו המהרש"א והשולח"ק דבאות הגמרא עפ"י
מ"ש ח"ל (מגילה כ"ט) עתידין בחי כנסיות ודחי
מדרשות שצנצל שיקצבו צא"י וע"כ יש להם קדושת
צא"י ע"ש העמוד, וזה כי כן הוא גם צנחי הדיקים
שעוסקים תמיד בעבודת ה' צ"ה, שיש להם השפעת
השכינה כמו צא"י צ"ה שם, כמוש"כ הקדושת לוי
שמי שמחנה צנחי בקדושת וצטרכה, וכולך דבר
ה' ומתווחו לעשות תמיד רצון ית', יש לו צנחי
ג"כ קדושת צהבנים, וק"י שעתידה ליקבע צא"י,
שכרי צהבנים וציה"מ ח"ן עוסקין בה צחור
ותפלה אלא לשעה, וצנחי כ"ה עשה רצון הצוית
יום ולילה תמיד.

והנה יעקב אביה ידע שצ"י בה החורח אפשר
להשיג השפעת השכינה גם בחו"ל וכמו שאח"ל
צמחסקין בחורח ששכינה שר"י כגדס, אצל לגדל
ענותותו ה' מחייה שלח חכה לכן בחו"ל כי לא
האמין צמחו ששכחותו חכה צנחי גדולה כ"כ
שיכל להשיג ע"י קדושת צא"י בחו"ל, וזה מוציאם
דברי המדרש, אשח עיני אל הבורים למלפני ר"ל
למלפני שיעקב אביה חלה עיניו צלימוד התורה,
כיון שרק ע"י עסק החורח לשמה כראוי אפשר
להשיג השפעת השכינה בחו"ל כמו צא"י, דלא מאד
שרא חיו רצוי לכן וכו' מעטער על שיה' מוכרח
ליהות מוכסי חו"ל חר ואמר לית אלא מוצי
סכרי מן צ"י דסוכים אפשר להשיג גם בחו"ל

(מכת"ק) **י"צ א** יעקב וגו' צמד"ר רש"ן פתח
שיר למעלות אשח עיני אל הבורים אשח עיני
אל הבורים למלפני ולמעדני מאין וזה עזרי, אלישור
צשעה שכלך להציה את רבקה מה כתוב צ"י וכל
עוד אדוניו צידו אני אף צידי לא נוס וכו' חר
ואמר לית אלא מוצי סכרי מן צריי אלא שר"י מעם
ה' עשה שמים וארץ, וצח חמה כל המפ"י הכי
מתחלה אצד ח"ו צמחו מהש"ת, גם מה שמתחלה
מתחלה למלפני שפ"י הוא למלפני מה שייכות
צלימוד לעין זה.

ואפשר לומר עפ"י מה שאמר חז"ל שנטל יעקב
כל כסף וזהב שה' לו מצית לכן ויתנו לעשו
צצביל חלקו, צמחה שאמר אף נכסי ח"ל כדאים
לי וצ"י רש"י ז"ל פ' ויתנו עכ"כ אשר כתיב לי,
וכענין מוצן עפ"י מה שאמר ז"ל צמחות (ד' ק"א)
כל כדר בחו"ל דומה לו כמו שאין לו חלוקה, ופ"י
בריי"ף ושאר מפרשים צצביל שח"ל הוא תחת
ממשלת השרים של מעלה ומקצלת הכפע מהשרים
וכו' כאלהים אחרים, אצל צא"י הוא תחת יד הקב"ה
צמחו צ"י שום ממונה, ואין להשרים חלק אחר צח"ן
וצחא הכשעפה ממנו ית"ש צלצרו, ולכן לא היו
יוחא לי ליהות מוכסי חו"ל כצאים ע"י השרים,
כ"ה מהשפעת צא"י הצא"י מהקב"ה צמחו וצמחו
ואין לאחרים חלק צח.

ומעתה יובן מה שהעטער אותו לדיק צעה שכלך
לח"ל ולא ה' צ"י צידו מאונח לא כאלישור
שהצ"י שמו ממוצ אדוניו מא"י ולכן אף
שה' בחו"ל לא השרך ליהות מוכסי חו"ל אצל
יע"א שזה לחו"ל רוקס מכלי כל, אף שידע צעה
שהש"ת לא יצמחו גם שם ומאן דיהיב חיי יחיב

קדושתם אשר פתח סוחר ובהשגתו צדקתם לקבל ממנו מכל אדם, ונשאלו אח"כ כלם ריבוקים, כי הממון שהיגלו מנצי בלי שם דבק גם ונשפסם ויביתם השלכנה אשר צדק בקרבם מאכזבה ביוצר עי"ש שהאריך הרבה בענין זה.

ובזה אפשר לנאר גם דברי המדרש, דוודאי יעקב אבי"ה כי בטחוני חזק בהש"ת וידע כי הוא ית' ונמצא לו פרנסתו ומזונותיו וכל לרכיו, ולא הי' מסופק בזה אפילו רגע אחת, אמנם כל דאגתו היחס כי הוא ידע כי הכוח הולך לעזיבה שכלום רשעים ואלל לכן הרשע, וממכסי אצותיו שכלום שפולחם להכניס תכונה טובה בנפש המקבילים כבר לא הי' לו כלום בידו, ומנחת פחד פן יב"ה יבטח פרנסתו באלמנות הרשעים האלה ופן יגרסו לנפשו חכונה רעה מפאת הממון שיקבל מהם, ועי"ז הי' דואב שאל תפריעוהו מעבודת הש"ת, וי"ש אליעזר צעה שהלך להציל את רבקה מה כחידי צי' וכל טוב אדוניו בידו ממויל לא הי' לו לראוב כלום כי לא הי' לו שום נדך ברשעים הללו, אפי' חין בידו לא חס אחד ולא נמנע אחד ממכסי אצותיו, חזר ואמר לית אגא מוצידי סברי ובר' אלא עזרי מעם הי' ובר' דכיון שהש"ת הביאנו לכאן ולא בהשגתו בודאי ונמצא לי פרנסתו בצופן שלא יכ"ה צה מחלק וכה הפועל של הרשעים והכל יבוא רק מאתו ית"ש. ובה יבואר ג"כ סיום המדרש הי' תשמך מכל רע מעשיו ומגלן, דפי' שלא תעקר להיות מתפרנס ממכסי הרשעים ע"כ ישמור את נפשו ועי"ז יכ"ה בטוח שלא יקבץ בנפשו ממזותיהם הרעות ח"ו אלא אדרבה יתעלה מעלה מעלה בקדושתו ית"ש. (ע"כ מכת"י).

*

ויצא יעקב מנאר שבע, צמד"ר (סח, יט) ריב"ל פחר קריו' בגלות ויאל יעקב מנאר שבע המד"א (ירמיה ע"ז) שלא מעל פני ויאלו, וילך חרבה המד"א (איכה א') אשר הובא הי' ביום חרון אפו, ויפגע במקום ובר' וישב במקום הכוח (ירמיה ג') נשכבה בבטחו ותכסנו עיניו, ויחלום ויבא כלם זה חלומי של

השראת השכינה כמו בארץ ישראל, ובה החזק ובעת בהש"ת שיהי עמו בכל מקום, כדרך בלדיוקים אף שלבם נשבר בקרבם על העצר מי"מ על העתיד צדקתם בהש"ת בכל אופן ואופן, וזה שאמר עזרי מעם הי' עושה שמים וארץ, שגם השפעתו בחי"ל חכ"י מהקב"ה לבדו כמו ששמים וארץ גברא רק על ידו ית"ש, בלי שום אלמנות השמים וכמו השפעת ח"י בן חכ"י השפעתו גם בחי"ל, גאף שאח"כ נתן כל נכסיו שהביא מחי"ל לעשו, ויל דבעת שחזר לא"י וכהי' לו ממכסי ח"י ממנו שוב לא ראה למדוך על זה שגם בחי"ל הי' לו השפעת ח"י כח"ל.

א"י עפי' מ"ש צאנר דכלה פ' שופטים ע"כ כי הגוים האלה אל משהוים ואל קוסמים ישמעו ואחרי לא בן נתן לך הי' חלקך וזה לשונו. קבלה מרבותיו כה הפועל בנפול ממויל ממנו ורבותו של אדם שהאדם מסגלו ע"י מעשיו הכה י"ש צממון הכוח כה הפועל ע"כ ואמר לנו לפדוע מחיצת המוכסין כיון שיש כה הפועל צממון הכוח והאדם הכבר יקחנו לעמנו הכה יגרסו לנפשו פעולה אצת כפי כה הפועל הנפשי מבעלים הראשונים וכו', ולפי"ז יכ"ה אסור לקבל ממנו מכל אדם גם בזאת השתדלות זה אפי' כי אם האדם אינו משהדל רק הש"י שאלה לו ממנו ע"י ח"ש פרעו הכה מתח חלקים הוא וכש"י נקרא צעלו של הממון הוא יופיע וממנו לו את האלות לו ולגשמתו והכה צכאן שנתן הש"ת לישראל את כל טוב ארצות הגוים ממנום ורבותם הכה יירשום ויש לחוש כי כה הפועל בנפול ובכה הרבות הכה עומן מדות הרעות של הגוים ובאשר יהיו ישראל ממנו חס ושלום יקאו בנפסם לעשות כמעשיהם, אבל לא בן הוא כי מחנה הוא להם מהשם יתברך והשם יתברך הוא הבעלים של הרכוש וזה שהחיל הכי' כי אחרי צא אל הארץ אשר הי' חלקך נתן לך ואין זה בהשתדלות ע"כ אפי' מנתיק שעי"ז לא חלמוהו לעשות כמעשיות הגוים הכה כי הגוים וגו' קוסמים ישמעו ואחרי לא בן (ואם מפני כי) נתן לך הי' חלקך ולא ידע לך כה הפועל מבעלים הראשונים כי הש"ת הוא הבעלים עולמית, ועי"ש שהחמירנו וכוונת אשר בענינו ראינו כמה אפי' שם אשר יראתי לגשת אליהם מגדל

ולכן ה' יע"א מחיירא שמה יגרום הכחש לצטלו. אמנם בא גופא ל"ב דאין יתכן שברכותיו ית' יהיו חלויים ומסופקים והרי אמרנו דדיבור שהוא לטובה אפילו על תנאי אינו חוזר, ואין ה' מחיירא יע"א עוד אחרי שהקב"ה בעצמו הצטוו, ולכן צ"י וישלח מתחצטו כל המפרשים בקושיא זו, ועיין במרחי שבעיר ג"כ בזה.

(ד) במד"ד (פ' ע' ס"ו) ר"י דסמנין בשם ר' לוי
טעם הקדוש צדק הוא שיחתן של אבות ועשאו מתפתח לגאולתן של בנין, אמר הקדוש צדק הוא אחת אמנת וזכר ד' לי לאלקים חייך כל עובדי וזכרות וגחמות שאני נותן לצדיק חייני נותן אלא בלשון הזה שנאמר (זכרי י"ד) וזכר ביום ההוא יאלו מים חיים מירושלים וכו' ע"כ, ול"ב קישור דברי המדרש ולמה עשה הקב"ה דווקא מדיבורים אלו מתפתח לגאולתן של בנין.

(ה) להלן בפרשה ויאמר ד' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך וזכרי עמך, וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה בשם אל לאו וגו'. ולכא' קשה כיון שהקב"ה אמר לו בפירוש שוב אל ארץ מולדתך מה צורך להחיותו עם רחל ולא ולקש הסכמתם, וכן אם יאמרו לו הכיף לא יקיים חצי ציווי הכוונת.

(ו) ורענן רחל ולאה וגו' העוד לו חלק וגחלה צבית אבינו וגו' ועשה כל אשר אמר אלקים אליך עשה, גם בזה יליד מאי נפקינ' חס ית' להם עוד חלק וגחלה צבית אביהם או לא, ומה שייך להוסיף עוד טעמים אחר ציווי הכוונת.

(ז) גם ראוי להבין מה ששינה יעקב מאמרו ית' שהקב"ה אמר לו שוב אל ארץ אבותיך ולא ח"ל לא מן הארץ הזאת, דמילתא גבלי צו גם התיאש ויעקב אבינו כוסיף ושינה ציווי הכוונת קום לא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך, ולכאורה הוא כפל ואריכות דברים ללא צורך, ולכאורה ה' מקום לומר שיעקב אבינו לא שיהי כלום מלשון הקב"ה אלא חלל שבתוכו קיאר דיבורו של הקב"ה במש' הרמזין פת"ל שפעם מקאר הכתוב דיבורו של

בכבודו, והנה כולם זה ללמו של נטובתו וכו' ע"כ, והיפ"ת והמח"כ האריכו לפרש כל הענין שזה ה' אל יע"א פועל דמיוני, וכמשי"כ הרמזין ריש (פ' לך) אומר לך כלל דמעשה אבות סימן לבנים וכל המאורעות הכתובים בתח"כ באים ללמד על העתיד שחל מה שאירע לאבות הקדושים יש להתבונן הדבר הגדול לצאת על זרעם עיי"ש, וכמשי"כ מצינו צ"י זו ענין הגלות שהראו אז ליע"א מה שגדל על בניו.

(ח) אך ראוי להבין למה לא גילו לנו חז"ל הננו בפרשה זו רק עד גלות צבל, והלא יע"א ראה הכל עד סוף כל הדורות כדאיתא במדרש רבה פ' נשא (יג, יג) שהי' מסורה ביד כל שצט ועצט כל מה שיאירע לו עד ימות המשיח מן יעקב אביהם, ויבדלי פעל עשור בניו גם בגלות המר הזה בדורות האחרונים, ולמה לא דרשו חז"ל מה שמרומם צ"י זו על גלות האחרון ומה שפעל יע"א עשור בניו באחרית הימים.

(צ) וידר יעקב נדר וגו' וכו' ד' לי לאלקים פרטי שיתול שמו עלי מתחלה ועד סוף שלא ימלא פסול צדעיו וכו'. והקשה באורח"כ חז"ל ואין אני יודע כיכן רמז דבר זה בלומרו וכו' וגו'. ועוד הצטעק זו תמיד הוא תלוי ועומדת ואימה יחי קן הגבול לעשות האבן תצבה.

(ג) במד"ד (פ' ע' ס"ו ג') ר' אברה ור' יוחנן
חד אמר מסורסת הוא הפרשה, ואחריהא אמר על הסדר נאמרה, מ"ד מסורסת הוא הפרשה שצד הצטעו הקב"ה שנאמר וזכר אביו עמך והוא אומר חס יחי אלקים עמדי אחמא, מ"ד על הסדר נאמרה מה אני מקיים חס יחי אלקים עמדי אלא כך אמר יעקב חס יתקיימו לי התנאים שאמר לי להיות עמו ולשמרני אני אקיים את נדרי ע"כ, ואין להבין למ"ד דפ' זו על הסדר נאמרה אין אפשר שיעקב אבינו אחרי שהצטעק מהקב"ה עדיין ה' מסופק חס יתקיימו הצטעקות הללו, שמר נדרו רק על תנאי, ובמדי"ר פ' וישלח (ע"י צ') הקשו קושיא זו ויארצו מהאן שאין הצטעקה לזיק צעוקי

הקב"ה אל משה ופעם מקל בדברי משה אל ישראל, אבל מימי הא גופא טעמא צעי דלמה שיה הכחוב כאן לקר דביצורו של הקב"ה מכפי שנמסרו בדברי יעשעיה.

ח גם ראוי להבין מ"ש עתה קום אל דמלת עתה מיוחד, וינבן ממילא שאלה שגשגו מהקב"ה אין לו להחשב ולחשבה יחד, גם חיות קום מיוחד. גם י"ב מ"ש לו המלאך שא נא עיניך וראה כל השעוים העולים על האין וגו' ולכאורה מה ראה להודיעו בזה וכי יע"א לא ראה כל הכעשה עם האין שהיך המלאך להודיעו. גם מה שאלמנו לו רחל ולאה כל אשר אמר אלך אלקים עשה, מלת כל מיוחד וצ"כ אמרנו כל לרצויו אחא כמ"ש כל חלב לרבות אפילו חצי שיעור ומה צא לרבות הכא.

ט **לחן** צפרשה יעשה הלך הלכת כי נכסוף נכספמה לבית אביך למד גנבה את אלה, ראוי להבין טווא הקיסור צענא ז', ולכאורה הם שני דברים גפרדים הליכה לחוד וגניבה לחוד ולמה ברכיב שיהיה יחד. גם י"ל הלשון הלך הלכת כי נכסוף נכספת, ולכאורה מאי נפקימ למד הלך ומה לוך יש צנחנות טעם זה. גם כאן מילת "ועתה" מיוחד.

י **ויאמר ד'** אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואח"י עמך, במדרש רבה (פרשה ע"ד א') הכא את אמר ואחיה עמך ולהבין (ע"ב ז') את אמר ואחיה עמך בכל אשר הלכת אלך דוד על ידי שהוא מפרנס את ישראל ה"כ חומר לו ואחיה עמך בכל אשר הלכת אלך יעקב על ידי שהוא מפרנס את ביתו הוא חומר לו שוב אל ארץ אבותיך וגו' עד כאן. ולכאורה לריך להבין הלא יעקב אבינו ה"כ המוציא שצצות וכלל ה"כ בכהו ובזכותו ולמה לא הוצנע גם הוא כמו דוד ואחיה עמך בכל אשר הלכת. ועוד הקשו כיפה חומר ובהר הקודש דברי אלל יעקב ג"כ כתיב לעיל ובהם אחי עמך ושמחתיך בכל אשר הלך כמו דוד, אי"כ מה ענין לחלק ציניהם.

ונראה להסביר כל הענין דהכל סובב וכולך על קוץ אחד עפ"י המבואר במד"ר ה"ל שצ"האמו

מצות אביו לחן ה' רמו ופעל דמיוני שגם צניו אחריו ולבו צנוה, כמו שהוא גלה מצות אביו בלחן ישראל מקום הקודש לביתו של לכן בארמני לחן לחן מקום בעומאם, וחזירונו משם אל בית אביו ה' רמו שישונו צנים לגבולם.

ונקדים דברי באו"כ פ' ויקרא (דף ו') וז"ל איך יאדוב הא דמאין בחולת ישראל וכו' ודא קשיא מכלל וכו' ואחיון לגבי דר' שמעון בחשוכן דלחפין וכו' אמנא לי' כתיב נפלה לא חוסף קום בחולת ישראל מאן דאית לי' רוגזא בדציטתו ונפקא מני' לא חסד לעלמין אי הכי ווי לבנין וכו' אלל ווי לדרא כד רעיון לא משתחחין וענא סאטן ואזין ולא ידעין לאן אחר אזלי לא לימנא ולא לשמאלא וכו' תא חזי צכלכו גלותא דגלו ישראל לכלכו שוי זמנא וקלא וצכלכו כוי ישראל חיונין לקב"ה, ובחולת ישראל כות חתא לאחדא צבכא זמנא דגור עליה, וכשתא צגלותא דא צהרא לאו הכי דהא היא לא חיות הכי צמיאין אחריון ואי קרא חוכא דכתיב נפלה לא חוסף קום בחולת ישראל נפלה ולא חוסף להקיום לא כתיב מתל למלכא דרגא על מערונותא ואשד לי מביכלי לימנא ידיעה כד ה"כ מעי הכוא זמנא מיד מערונותא הו"ו עאלת וצנח קמי מלכא וכן זמנא חד וחרין ותלת זמנין לזמנא צהריותא אחרתא מביכלא דמלכא ואשד לי מלכא מביכלי לזמנא רחוקא, אמר מלכא האי זמנא לאו הוא כשאר זמנין דהיא תיחי קמאי הכי אלל הוא אחיל עם כל בני ביכלי ואחצט עליה, כד מטא לגבה חמא לה דהות שכיבא לעפרא, מאן חמא יקרא דמערונותא צבכא זמנא וכו' עד דאחיד לה מלכא צדיו ואוקים לה ואחיו לה לביכלי ואחיו לה דלא יתפרש מינה לעלמין ולא יתרחק מינה, כך קוב"ה וכו' וכשתא צגלותא דא לאו הכי אלל קוב"ה ויחיד צידהא ויוקום לה ויתפיים צבדו ויתבי לה לביכלי וכו' ועל דא כתיב (עמוס ט') ציוס ההוא אקים את סוכת דוד הטפלה היא לא חוסף קום צמיאין אחריון אלל חנא חוקים לה וכו' ע"כ, מבואר מה שאלל האגלות שכו' עד עכשיו ע"י שלוחי צ"ד ה' צנח "קום" וגלותא הצחיתא ח"י צנח "אלקים" דהיינו שכל **קוץ** ע"י הקב"ה צנחנו צלי שים אמנאמו

והנה ידוע שכל עיקר הליכתו של יעקב אל לבן
 ה' כדי להוציא יקר מחולל בצר נחוצות הקדושים
 שה' שללים צלח לבן, וכמשי"כ הילקוט ראובני בשם
 גליה חיה עב"פ אצבור בכל אלף וגו' תחפשי
 דורות שבעשר הקצ"ב מן העולם קודם מתן תורה
 ולא בראו, היו מוגלגלים צלח לבן ויחשי"כ הליכס
 יעקב למאדים וע"י יעקב נחשו וכו' להחללל צמח
 אשמי עוינים, וכתב עוד שם בשם המהר"י אריכא
 למיך מנחם אלהן בראו צמח אצבור תלמוד שם
 לבן נרשע ונרשע אצמו, וראו דמילתא אלעזר יעקב
 למחל צמח אשמי מתי חילון קדישן דמטמון

וכבר פירשתי העטם מזדע סורב משרע'ם לילך
לגאול את ישראל, וענן ואמר מי אנכי כי אלק אל
פרעה ופרש'י מה אני חשוב לדבר עם המלכים,
ואף אם חשוב אני, מה זכו ישראל שחשבה להם
עם ואולי'ם ממלכ'ים, ולבאורה איך התחכם משה
רבינו על דברי ד', אחרי שגלו הקב"ה לגאולם
בדל'י יג מקום לגאולתם, והשליות' יהי' לחכמית
הנר'ה, ואין מקום לחקור ולבסחפך בדברי השי"ה,
אלל הענין הוא שמשרע'ם רחב וידע כל העתיד לצוא
עליהם בשעבוד מלכות, ע"כ ר'ה להמתיק ולקרב
את הגאולה השלימה שיהי' מיד ע"י הכוונ' לצדו
ואל יתערבו עוד להשלים גזירת בגלות ע"י שעבוד
מלכות, וזה ה'י' עטם הסרצנות שלא ר'ה להיות
השלי'ה, ומצואר צמד'י פ' שמות (פ"ג ס"ד) כך
אמר משה לפני הקב"ה רשע'י כשדור יעקב למלכ'ים
לא כך אמרת לו אנכי ארד עמך ממדינת ואנכי אעלך
גם עליה ועשכיו אתה אומר לי להם ואשלחך אל
פרעה לא אנכי הוא שאמרנו לו ואנכי אעלך גם עליה

ויבלין לחקן במקומם כל הניכ"ק מכל המקומות
משא"כ אחר החטא נחלש כח הקדושה ולואי שיעלה
צידם לחקן הניכ"ק במקום שגמלאים הם.

ובכר אמרתי לפרש דברי חז"ל צמד"ר צפחיתא
דאיכא (ס', ד') ר"א פתח וכו' כדאם עברו
ברית, אמר הקב"ה אדכ"ר הכנסתי אותם לג'ע
ולויתיו, ועבר על לווי, ודגתי אותם בגירושין ובשלותין
וכי' אף כיוו הכנסתי אותם לא"י וכי' ולויתים
ועברו על לווי וכי' ודגתי אותם בגירושין שנאמר
מציתי אגרשם, ודגתי אותם בשלותין שנאמר שלח
מעל פני וכי' ונתקשו המפרשים ככפל בשון גירושין
ושלותין ולכא"ל אין הכפל צריכס, והכפל למה,
ועיי' ציט"ד שנדחק ג"כ צ"ח. ולפעמ"ד נראה פשוט,
דכס לשון גירושין מורכ על צחיט הכוש, פי'
שמחמת החטא מגרשין אותו מאותו מקום, אף שלא
מוטל עליו שום שליחות לגמור צאתו מקום שכולך
עכשיו, משא"כ לשון שליחות מופל רק באופן שנאמר
לגמור איזה שליחות במקום הליכתו, וכס צדד"ר
היו אלו השתי צחיטות אלו צידה, שמחמת החטא
גרשוכו מג'ע, אמנם לעומת זה נשלח לעי"ז
בשליחותו ית' לעשות ולחקן בעולם כל הנאך להשלמת
החיקון.

ועד"ז נאמר אלו שני הצחיטות על הכלל ישראל
אחר החורבן, כי באמת לסיבת החטא גלינו
מארצנו וע"כ על ד' הכוש נחקים צנו בגירושין,
אמנם לעומת זה מוטל עלינו שליחות נשגבה מאתו
יח"ש, לצר ולחקן בכל מקום צואינו מה שמפחד
ומפחד צין העמים צד' פיות העולם וזהו כוונת
המדרש צאצו גירושין ושלותין, עכ"כ מובאר מכל
הי"ל שחלית בגלות הוא לקצן הניכ"ק והשמות
המפורדות, ולהעלותם אל שורשם.

ובזה יוצא כל הענין דכס יעקב אצינו ראה
כלל עד סוף כל הדורות כמו שאמרנו לעיל
וידע שהגולה שלמה צריכה להיות רק ע"י הקב"ה
בעצמו וכשהקב"ה אמר לו שוב אל ארץ מולדתך
בצן שמציתו עכשיו מצית לבן אינו גולה נחמת,
כיון שאצ"ל ע"י הקב"ה בעצמו רק בצחיטת "קום"

צ"י ויחיו לסער קדישא עיי"ש, וכבר הקדמנו לעיל
דברי הרמב"ן (ריש פ' ק"ה) כל מה שאירע לאבות
סימן לצנים, ולדברנו נאמר שהליכתו של יעקב אצינו
לבן ה"י סימן לבניו שיגלו מארס כלל פיות הארץ
כדי לצר וללבן הניכ"ק והשמות העשוקות המפורדות
כלל העולם וכמו שחז"ל (פסחים פ"ז ע"ב) לא
הגלו הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי
שיתוספו עליהם גרים. ופי' האר"י ז"ל שהכוונה
שיואלו השמות שגמטו צין הקליפות, המפורדים
כלל העולם, שסם צצחי' גרים, שנשמות הגרים הם
גיכ משרש הקדושה אלא שגמטו צין העכ"ס,
ואריך להעלותם כדי להחזירם אל שורשם.

ובכר הצאחי מ"ש האר"י צשער הצלות פי' ראה
צמלות זכירת מרים, שיש חילוק צין גאולה
מרים לשאר הגאולות כלל מדי וכי' שצמלרים
מחבריו צגאולתם כלל השמות כמ"ש ויגלו את
מרים לכן לא נתיישבו ישראל עוד שם עד עולם, אלא
בשאר הגאולות לא נגאלו לגמרי ובשאר השמות שלא
מחבריו לכן נשארו ישראל תחת יד צכל ומדי ולא עלו
צצנין בית שני כדי לצר להשאר שם. ובד' גלויות צכל
מדי יון ואדום שם הוא גלות מרובה מכלל ישראל
כיון שסם השרשים אלא צשאר ע' אומות סגי צגלות
א' מישראל כי המה רק פרטים וענפים ואין כל
ישראל צריכין לילך צגלות לשם זאת אותם צני אדם
אשר נפלו נילולות משמותיהם צאומה הבוא, הם
צריכין לגלות שם, עיי"ש צצחריכות.

ובאמת מובאר כן צמד"ר שר"ש (פ"ב ח') קול
דודי הכה זה צל דקאי על מלך הכוש, צשעה
שכוא אומר לישראל צחודש בה אהם נגאלים, אומרים
לו האף אמי נגאלים ולא צבר נצבע הקב"ה שכוא
משעבדיו צע' אומות, והוא משיבן שתי חשבות
ואומר להם אחד מכם גילה לצרצרי וא' מכם גולה
לסמטרי' דומה כמו שגליהם כולכם. וכמו"כ כחצ
האזכרה"ק פ' צבר עכ"כ כי יעזר אחיך דלא חקשה.
דלפ"ז דעמס הגלות הוא לחקן הניכ"ק א"כ מי
הי' מצר אותם אלו לא הי' ישראל חועלים אחרי
שהגלות נחכה רק צסיבת החטא וצאמת אלו לא
היו חועלים, הי' אלאם כח הקדושה גדול כ"כ שצו

ראוי להבין מדוע שאלו על גניבת אלוהיו דייקה, וכל שם של גניבת מכוערת, הו"ל לשאלו סתם למד גנבת, גם לא יתכן לומר ששאלו טעם הגניבה, דידוע להם טעמו דכל בגויז כוונתו למלאות תאוות וחמדות, ואף את אלהים יגויזו כמשפטי ע"ש כסף חובז אשר עמסם, דע"ז של כסף חובז הו" עמסם כו' שלא יגבו, אלא ודאי שלא שאלו על טעם הגניבה אלא להוכיחו בתכיון, אי"ב מדוע חמד בלשון שאלה למד גנבת וגו'.

אב"ל לדרכנו אחי שפיר זלצן עטן כעטנת פרעה ממנ"פ חס הגיע כבר הזמן ללאת מן הגלות אי"ב למד הו"י לך להשתמש בגניבה, כדי להפרישו מע"ז הלא ממילא יאבדו ויחצטלו מן העולם, ולעמוד בקציה ועבד גילולים מן הארץ והאלילים כרות יכרחו, ולא יערכו לפעולת צ"ח לאדם מן העולם, וכו' שבין לאמר לו "ועתה" כלומר עכשו כבר ילאת ממני, כי נכסוף נכספת לבית אביך, מפני שאתה רואה כבר לשב לא"י למקום אבותיך ולהיגאל גאולת עולם, אי"ב למד גנבת את אלהי, אלא ודאי שעדיין לא הגיע זמן הגאולה אי"ב איך ראוי ללאת מכאן עכשו כי חסור לחוק את הקץ לפני זמנו אבל האמת שכל זה הו"י רק סימן לצניז על שתי הגאולות הקודמות שהיו צדחי" קום, אבל לעיל לא יוערכו לפעולת צ"ח לצער ע"ז כי ממילא יתצעלו מן העולם.

דבפשוטות אפ"ל שגן התכווין בשאלתו לענין אחר, והנה מי שמציא לתוך ציתו כסף חובז של ע"ז הוא משום שמשוחד מתאוות ממון, אבל מי שהוא דבוק בצדיק אמת אי"א לו להיכשל להביא לתוך ציתו כסף חובז של ע"ז דזה הו"י תרחי דסחרי אכדדי, וכו' שאמר לו לכן ליעקב ועתה ה"ך הלכת כל עיקר הליכתך הו"י כי נכסוף נכספת לבית אביך מפני שאתה דבוק בצדק האמת דדרכי אבותיך אי"ב למד גנבת את אלוהי ואלו שני דברים סותרים זא"י, אבל באמת להפרישו מע"ז נחמין.

דכיונו מעטמו ע"כ ראה להתחכם בדבר כדי לקרצ הגאולה שלימה שוב' מיד ע"י הצוית לבדו ולא יערכו עוד להשלים גזירת הגלות ע"י שצדד מלכות, וכמו שראה משרע"ה להמחין הענין כג"ל, וכו' שאמר יעקב עתה קום לא שבעובי"ע חמד לו שילאה ז' מן הגלות הוא רק יליאה זמנית, דכיונו "עתה" וצדחי "קום" ולא ע"י הקציה בעטמו, והבס שבעובי"ע לא חמד לו צדפיה לשון זה אבל הוא ראה והשיג צדח"ק כוונת הענין, ע"כ קרא לרחל ולאח להתייעץ עממן אולי אפשר להמחין שם עוד כדי לפעול שחדי' הגאולה צדחי' "אקום" על ידי הקציה בעטמו, וע"ז השיבו לו יהוד' לנו חלק ונחלה צדית אביו הלא כבר נתבררו כל השממות משם והשם כבר כל השליחות שדי' מוטל עלינו לגמור כאן וממילא אין לנו להשאר כאן יותר, והס ידעו וסבדו יותר צדחי' מקומם כיון שחגדלו שם צדית לבן, וכמו שחמח"ל (סכרדיון ל"ע ע"כ) בעובדי' שבהצנח על אדום, ומ"ש עובדי' שגממרה לו צדח"ה ז', חמד אפרים מקשאה משום ר' מאיר עובדי' גר אדומי הו"י ודכיונו לחמדי חגיגי מני' ובי' אצח יחול צי' מרגל עוי"ש, והס ראו ששם תלם כבר כל הצדוד ע"י אמתו לו ועתה חע"פ שילאה ז' הוא רק גאולה זמנית כמו שחממה לו שלא הגיע עדיין הזמן שגאולה חדי' צדחי' אקום עכ"ז כל אשר חמד לך חלקים עשה ודייקו לאמר, "כל' אפילו חדי' שיעור דכיונו חע"פ שאין ז' גאולה שלימה רק הכנה לגאולה העתידה, כי צדח"ה צריכים ישראל לכתוב גלותם עוד צדח' מקומות שלא נלם עדיין הצדוד וצריכים לעבור קודם גלות מלרים ואח"כ גלות צדל שמשם תלם תורה לישראל מן התנאים והאמנאים מסדרי הש"ס וכל זה הוא צורך גאולה העתידה ע"כ אין לך להתאמן יותר כי חסור לחוק את הקץ ואפילו להרצות צתמונים יותר מדאי, רק לקיים תיכף צווי' הצדח"ה, ויובן מה שאמר לו התלאלך שא שניר וראה וגו' כי ראה להודיעו צדח' שהוליה כבר מאלן לבן כל השממות והשלים כבר עבדו שם וממילא אין לו להשאר שם עוד יותר.

נחזור לענינינו לנאר דברי המדרש וכו' ד' לו לחלום וגו' דהנה בזמן מלכות דוד היו מפחרים

יבזה יצואר הפסוק שאמר לבן ליעקב ועתה ה"ך הלכת וגו' למד גנבת את אלהי ולחלום

ד', כי באמת נכתב כמעט בכל מקום בחז"ך מחי יחי' קץ בגאולה אך חייבה חכמתו ית"ש שיתעלה מחשבו ולא יתראה לעיניו טיבור אמירת הקץ, ולעיל יתמכו בה, דאחר שיתגלה הקץ יתגלה לעיניו שכבר אמר ד' ית' ציבור מחי יחי' הקץ והיינו צאצאי ארץ שצויתם לעיניכם אמר ד' ר"ל אז יחי' לעיניכם כי ד' אמר ע"כ, אבל יעקב צאצאי כבר ראה אז כל המאורעות עוד אחר ציאת המשיח וממלאה כי יכול לקיים מדבר מיד להקים מנצח, ולא קשה קושיה האוחזת ב"ק חימתי הוא קץ וגבול לעשות האכן מנצח כיון שהקצ"ב הצטוו כך שימלאו עוד מצוי ישראל המחזיקים בדרכי האמת שלא לבקש גאולה אחרת רק ע"י הקצ"ב לצדו והיינו שלא ינאל פסול צאצאי ע"כ קיים מדבר מיד.

ובפשטות אפשר לומר שלא ינאל פסול צאצאי
דכרי מאחזתם ולא יתמלא ומיתקן עשו אבל ציעקב צאצאי הי' ציוו כולם לזיוקים, ובקצ"ב הראה לו אז עד סוף כל הדורות וראה שימלאו ישראל ציוו פסול, וכמש"כ בהס"ק כי לכן נעשו הצבנים תחתיו כמטה במקום המקדש, לסימן שחבא מיתתו שלימה צבנים יראים ושלמים אשר שרשם ומחנכתם ממקום קדוש, ולכן הי' יכול לקיים מדבר מיד.

*

מסיבה לתחוקת הישיבה

ויצא יעקב ממצר שבע וילך חרבה ויפגע במקום וגו' פרש"י לא הזכיר הכתוב באיזה מקום, אלא במקום האחר במקרא, הוא הר המורי' שגא' בו וירא את המקום מרחוק עכ"ל, ויצ' דאין דרך הכתוב לסתום אלא לפרש, ולמה לא גילה הכתוב גם כן באיזה מקום פגע, וגם מנ"ל לומר שהוא הר המורי' דלמא הוא חצרון האחר למעלה, שהוא יותר קרוב לבאר שבע מקום מושבו, ועוד הרכה מקצתם זכרו למעלה וא"כ אחי לא ידעין על איזה מקום הכתוב הכתוב וכו"ל לפרש ולא לסתום, ועיין במדבר שבעיר צב.

היחסי"ק בכל קצו העולם, הגם שבזמן בית ראשון היו כל ישראל יושבין על אדמתם אבל הגרים שגורש בשמותיהם מירשאל ונעמעין בין האומות נמלאו אז בחון לארץ ובהי' זורק לקצ"ב משם, לכן חרע לחדר שהי' לר"ך להיות לפעמים גם בחון לארץ, לכן אמר לו הקדוש ברוך הוא ואחי' עמך בכל אשר הלכת, אפילו צור"ל מפני שהי' עבודתו לפרנס את ישראל ר"ל בשמות ישראל שהיו מפורזין בכל מקום, אבל יצא אחר שהוציא כל השמות שהיו כלולים באלן לכן התאחדו כולם צ"צ שבעים לא הי' מפרנס רק את ציוו, וע"כ לא הי' לר"ך להיות עוד צור"ל יותר שכבר חיון הכל ממייל לא הי' לר"ך שמירה רק צא"י, ומה שגא' לעיל ושמרתיך בכל אשר תלך, זה הי' עוד לפני ציאתו לתרן שהי' לר"ך עוד להוציא השמות שהי' כלולים באלן לכן ולהעמיד יצ' שבעים.

ולדרבננו ציוו מה שהתפלל יעקב צאצאי ובהי' לי לאלקים, וכבר הצטוו ע"י הצו"ת במראה החלום, אחרם מבורר במדרש הג"ל שגרמ בחלומו עד גלות צבן דהיינו בגאולה שהיו צב"ה, "קום" ע"י שליחים, אבל עדיין לא נזה דעתו צבן לכן התפלל ובהי' לי לאלקים דהיינו שהקצ"ב צעמו יחי' האו"ל, ואז הצטוו הקצ"ב על הגאולה העתידה כדאיתא במדרש נעל הקצ"ב שיחתן של אצות ועשאו מפתח לגאולתן של צנים, מפני שחובן דיבורים אלו הם תפלה על גאולה העתידה לכן הצטוו הקצ"ב שכל השמות שלעמיד יחי' צלשן בהם, וזכו שפרש"י שלא ינאל פסול צאצאי, הכתוב על העמיד שאף בחשכות הגלות הבר הזכר, ישארו עוד ישראל מחמייים צדי' ובחוריהו הקדושה, שיהיו נקיים מדעות נפסדות ושיובלו לעמוד צביון שלא לבקש שום גאולה אחרת רק מהצב"ע לצדו, וכל זה נכלל באמרו ובהי' ד' לי לאלקים ומתורן קושיה ראשונה של האוחזת ב"ק.

ומה שלא גילו חז"ל גם מה שהראו לו ליעקב צאצאי גלות האחרון וגאולה העתידה, אפשר מפני שצנינים אלו הם ממוזות בגאולה ובהי' דברים שבינים עתיק יומין ורק אחר ציאת המשיח יתגלה לנו שהכל הי' מרומה צחור"ק, וכמו"ש היש"מ פ' שמות שהי' צאצאי את שצויתם לעיניכם אמר

ולא קיים נדו, ואם כי נדו על תגלו כ"ל איב
כרי לא נתקיים תגלו ולמה נענש.

(ד) **לחל** צפרש וישמע את דברי בני לנן לאמר
לקח יעקב את כל אשר לאצו, ומאשר לאצו
עשה את כל הכבוד הזה, והקשה בכל יקר איך אמרו
שקר משורסם כזה, וזי לקח יעקב כל אשר לאצו
ולא השאיר לו כלום, הלא כי לנן עדיון נאן וצבר
ואכלים, והוא עצמו בעיד ואמר נחשתי ויצרתי כי
בגללך, גם יצא הכפל לקח יעקב את כל אשר לאצו
ומאשר לאצו עשה את כל הכבוד וגו', ומשמע
שהם צ' דברים נפרדים, וכיוצא בך.

ונבוא אל הביאור וקדים מה שפירשתי כבר
על מה שאמר הכתוב וידר יעקב נדר לאמר
ואמרו חז"ל שדר מלוב צעת נדרו וכו' וסוים
הפרש וכל אשר נתן לי עשר אעשרנו לך, ולכאורה
קשה ממש' הרמזים ז"ל בה' מלכים (פ"ט כ"א)
שחשב שם ז' מלות של צו נה, חז"ל על ר' דברים
נעשו חזק כי וכו' צא אצרכם ונעשו יתר על אלו
במילת וכו' ויחזק הפירוש מעשר וכו', והשיג עליו
הראש"ד ז"ל דהי' ראוי לומר באצרכם שפירש מעשר
שנא' ויתן לו מעשר מכל, ובכסף משנה חירן דלפטר
לדעת הרמזים דבאצרכם לא אשכחן שפירש ממונו
ואתם דוקא עשר השלל הנה לידו ולא צחורת מעשר,
אלא לפי שבצדו מלכי דוק באצרכם לחם ויין וצרכו,
הנה לחם לו מעשר השלל, אבל יחזק הוא הראשון
שפירש ממונו לשם מעשר כפי דחז"ל ע"פ ויארע
יחזק וגו' וימלא מאה שערים, ועוד כתב הכ"מ ז"ל
הדעת רצונו שכל אלו המלות מעמדם עשאוהו, ולכן
לא הזכיר לשון נעשו רק במלת עכ"ל, והקשה
עליו הלאם משנה דאיב דנחית לכבוד גם מה שלא
נעשו עדיון, ויחזק הפירוש מעשר מעמדם ולא נעשו
עליו, איב לימא דאצרכם קיים בכל כמ"ש ז"ל במס'
יומא (דף כ"ה ע"ב) איב קיים איב כל הכורח של
כולה וכו' ואפי' ערצו חשיליו, גם על תירונו של
כ"מ קשה במ"ש שלא נתן איב לשם מעשר אלא
צחורת מחנה, דאין נראה כן מדברי חז"ל, ורש"י פי'
שם ויתן לו מעשר מכל אצרכם נתן לו מעשר מכל
אשר לו וכו' וכו' כן עכ"ל רש"י ז"ל, כרי שנתן

(ג) וידר תרנה ויפגע צמקום וגו' דיקוק באוצהסיק
למה הקדים הכתוב את המאחר שברי פגיעתו
צמקום היתה קודם כגיגו לתוך, ורש"י ז"ל בעיר
ע"ז ופי' וילך תרנה יאל ללכת לתוך וצירא כרמ"ס
דבריו דבליכס בעבריות קמיוני ולא בליכס אמיתית,
שאין דרך המקרא לומר שכל עוד מקום פלוגי ואח"כ
ישב לבאר המקרים שקדו לו בדרך קודם הגעתו
לשם, וכן אמרו צ"ד ר' צרכי צשי' יחזק אמר
לישכחון דבריוהא לומר אל פלן צקברי ועדיין הוא
על אצדיוהא עכ"ל במרחיו. ובאמת לפי מדרש רבותינו
שכ"ד רש"י ז"ל לכן (פסוק י"ז) ליק כיב כך
קשיא, והוא שאמר שם דמעת לתוך ויבד דעת'
למסדר וקפסה לו הארץ, וא"כ חפ"ל דוילך תרנה
האומר כהן מוסב על בליכס ראשונה שכ"ד לתוך,
אבל לפי פשוטו ראוי לתת ע"ס על סדר הכתוב,
שברי תרן כ"י סוף דבר. וחכמים בליכסו, וכמ"ש
לבן אחר השלום מראה הכולם וישא יעקב נגלו
וילך תרנה צ"ד קדם, וא"כ למה באצור וילך תרנה
לפי ויפגע צמקום.

(ג) וידר יעקב נדר לאמר וגו' ונתן לו לחם לאכול
וצמד ללבוש ודיקוק בכלי יקר למה הזכיר
לאכול וללבוש, ולא הוילל אלא ונתן לו לחם וצמד,
וכי ס"ד שילבש הלחם ויאלל כבוד עד שהאריך לפרש
לחם לאכול, וחירן שרצה לשלול צדק שלא יתן לו
לחם יותר מכדי אכילתו וצמד יותר מכדי ללבוש
וע"ד שצדק שלמה ריש ועושר אל חתן לו, כי
העושר מעוור עיני צעלו ומונע את האדם מדרך
השם, ע"כ גם יעקב צדק שומעוהו כי מן זכר
ורצ פנינים ולא יתן לו מתנותיו אלא הכסותו והיונו
לחם לאכול וצמד ללבוש עכ"ל ז"ל וא"כ דאם
כדבריו איב לא תתקבל תפלתו שברי העושר הרבה
כמשכ"כ לנן ויפטרן הא"ס מאד מאד ויבי לו
נאן רצות ושפחות ועבדים וגו', ועשה השי"ת נסים
על זה כמשכ"כ ואל אלקים את מקרב אציק ויתן
לו, והמלאכים הביאו לו בדרך נס, ואם כי כל זה
נגד רצונו למה עשה לו השי"ת נס למה שאין ראוי
בה והתפלל על הכיפור, גם מדברי חז"ל נראה שמתקבל
תפלתו, והוא שאמר צחורתוהא פ' וישלח וכוונת
צשי' ז"ל שם שגשג צמקום ויבד על שחית

עד שביגע לעסקן אז פאר נתן לאציוניס, וצמד'ר פ' צבר (פליד סע"ו) חיתא כך עוצדא בשמיני קאה. דאל ריע ופליג יתחון לספרייה ולמחניים ואלאין דלעין צאורייתא, לצחר יומין אשכחי ריע חיל גריע חת כך מחמו לה לי, ריל יש בידך לבראותו לי, לקחו וחמאי' לי' ספרייה ומחניים ואלאין דלעין צאורייתא וכו', ולכאורה ודאי מה דאכפי' ריע דקך עבד כמיש שם צמס' בלה ידכופין על בלדקס ולפוס גמלא שיחא, אבל לכאורה מראה כעין גניבת דעת צוב, דריע נתן לו משחוי עיני לקנות לו עיר, וריע בראה לו ספרייה ומחניים וכו' ואלא משחוי לתלמוד תורה, וברי לא קיים תנאו כפי מה שכתב עמו.

ויתבאר עפ"י הגמרא בי"ל שנה (קייט ע"ב) כל עיר שאין בה תשצ"ר מחריבין אותה רצוה אמר מחרימין אותה, וכאב כל העומד לחרב כחרב דמי, ומעשה עיי שחלק ריע משחוי של ריע לקיוב ח"ה הילא את העיר מליחרב, ודיא של וקנינו כדון במגיל מוזטו של ים ומן בעבר ומן הנוים כדי אלו שלו, ועיד שכתב המפרשים עמיד במדע שיעקב ועשו חלקו צמחלה ב' עולמות, ויעקב נעל לחלקו עובדי ועשו עובדי, ח"כ ח"ך הוחר לישראל להבנות מעבדי שבה חלקו של עשו, וחורלו דלילו לא קבלו ישראל את החרבה די העולם חורא לחורו וצובו, נמלא יישראל הילא את העולם מתרצו עיי קיום החרבה ודיא שלכם במגיל מוזטו של ים, ולפי"ז ח"ש ח"ך לפי הפשטות שריע חלק משחוי של ריע לח"ה ולתלמודי חינוכה, וצוב קבא לו עיר וקיים תנאו כמשמעו דהקדק כל העיר אלו כדון מאל מוזטו של ים ודיא של.

ואפ"ל עוד צמחא צוב צבדקס מי' ז"ל חולין (דף ג' ע"ב) דיצבר חורב לשון בצאי דבחיב (דברים ח' כ"ח) ערים גדולות וצבאות צמחם ופרשי' לשון בצאי לשון הדיע שאינו מדקדק בדבריו ומחליט צפוי דבר שאינו, ולא שכתובין לשק אלא לא דק, צבאות צמחם אלא לא דק עכ"ל רש"י ז"ל ולכאורה דצריכס ז"ל פליאוס הם, ואיך יתכן לומר כן, ובר"מ דצבר שצבורה הקצ"ב אומר ומשה

צבורה מעשר ולא צבורה מתנה דל"כ למד הוחר לעומת דסבן כ', וגם מצבורה שבפרים מעשר מכל אשר לו ולא מן הכלל לצד. ולדברי כולם יקבא דצבר ח"י ציד יעקב מצות מעשר לדעת הראשון מלצבורה, והלכה כרמב"ם ז"ל מיתחא, וח"כ מהו הענין שדור אלוהם עשר אשכנו לך, ולמה הוחר לעומת דצבר וצבאי צבדאי קיום מצות מעשר שבו מוחזקין צו אצויה.

ולתריץ כל הבי' נקדים מי' ז"ל צמס' כחוצות (דף י' ע"א) ח"י חילעא צבאשא התקשו כמנצחא אל יבצו יוחר מחומם שמה יעטרך לצריות וכו' מחי קרא וכל אשר נתן לי עשר אשכנו לך וכו' פרשי' כמנצחא לעניים וכו' וכתב השעשע מקובלת שם דדיוק רש"י ז"ל לומר לעניים הוא דאל יבצו יוחר מחומם אבל לתלמוד תורה ח"ן לו שיעור למעלה, ודיא ח"י מדברי המד"ר פ' צבר עיי"ש, והבס שיש לפלל על ראייתו עיין בדבריו להלן שבארתה צוב, אבל עיקר דבריו כנים ואמיתיים ויש להם יסוד מדברי חז"ל, ודיא ח"י כמס ראיות לדבריו עיי"ש, גם ממס שאמרו ז"ל מבי' (ז' ע"ב) ואפסיקא הילכחא דבני העיר כופין ח"י לענות חומה וכל זרכי העיר, וכן לעתידותה לשכור שומרי העיר, ופליגי אמוראי חס גידין לפי נפשות או לפי ממון, אבל לא נתנו חכמים שיעור צוב ומחוייבין וסופין את צי העיר ח"י יוחר מחומם, ומעשה גם להחזקת ח"ת כן, דהו קומה ושמיחה של העיר כמי' ז"ל (שנה קייט ע"ב) כל עיר שאין בה תשצ"ר מחריבין אותה רצוה אמר מחרימין אותה, ע"כ לא אמרו חז"ל צוב שיעור חומה, וכן אמרו ז"ל צמחא ח"י' (ס' י"ד) דכל אשר לו ימכור האדם לומר תורה לענוה ולבניו עיי"ש.

ופירשתי צוב מחמר חז"ל צמס' בלה רצוי פ"ב, אמרו עליו על ריע עשיר גדול ח"י, ח"ל ר עקיצא ח"ק ח"ק ח"ק עיר ח' או שחיס ח"ל כן, כל ר' ערפון בצאי לו די אלוים דיגרי וצב, הלך ריע חלקם לעניים, לנימם מאלו ריע ח"ל היכן העיירות שלקחה לו, חפשו צידו וכו' וכו' לצמח"ד ודיא חינוק וצידו ספר חכמים וכו' קורא וכו'.

כלל, וע"כ נזה נפשי דר"ע וא"ל רבי אלופי רבי צחכמה ואלופי בדרך ארץ, שהשיג הכח הגדול שיש לעוסדות התורה חל למעלה והם ערים גדולות וצבורות שם, וראה שגשגם תנא, וכיוצא דאמרי חכמים על מי שקורם מקום קצות צביכמי"ד וצביכמי"ם, נקרא מקום כזה עיר (שעלט) צפי בצריות, וא"ך ש"ך לקרות מקום לך כזה עיר, חמם ע"י שגשג שותף צביכמי"ם ונשא צבול לכל לורכי צביכמי"ם, ועניי הקבל ועוסדות התורה, קורם לו עיר למעלה, דהגורש ולמעלה הוא העיקר, ובכח המורש מששתתף ללורכי צביכמי"ם ומוסדות התורה נקרא לו בשמים ערים גדולות וצבורות, וה"ע שקורין לו עיר צפי בצריות. תמלתי הילול מדבריו ומדברי חז"ל בגיל דחיוצ גדול רמא על כל ח"א לחזק ולחזק במוסדות התורה בכל מלמתי כמו יומור מכלתו, וכ"כ הא לא נחמו חז"ל שיעור חומש כלל ואין לו שיעור למעלה, כי גורש כל היסודות תלוי בחיבור הכנים על טהרת הקודש וצרות ישראל כנה, וא"כ ה"י סיכס להידיחם הגורש צעניי דתם צמדיחתינו צדור שלפנינו, שחסרו להם ת"ח וישיבות ועוסדות החינוך ע"ד ישראל כנה, ומפני זה ירדו פלאים ל"ע, וכל מי שיעמק עיונו בהשגשגות העניות יבין לאשרו כי זה הגורש והיסוד להעמיד דורות ישראל כמים נחמנים לה' ולתורתו, ומחויב כיא להשתדל בכל מלמתי כוחו וצבל מלאוהו להקים עולה של תורה, ובזמן אשר יקום את דברי התורה האלה.

הדרן לענייניו לחזק השגה הראש"ד על הרמז"ם ז"ל וגם קושייתו בגיל מה שנדר יעקב לעשר, והלא כבר ה"י מוחזק צמלח א' מלכותו וקיימו האבות כל התורה כולה דכנה חממ"ל והבנה צר"י פ' ויחי ע"כ צקצ"י אשר כריתו לי שגמל יעקב כל כסף וזהב שהביא מצית לבן ונשא אותו כרי ואמר לעשו עול זה בשביל חלקך צמערס, מצוהר שלם טהב כלום מכל העורר והכנסים אשר הביא מצית לבן, כמ"ס ז"ל שאמר אין נכסי חז"ל כדאי לו, והבנתו כי"פ דברי האגרא וכל"ה פ' שופטים קבלה מצריותיו דכה הופעל צנפנל, והבנה מנמון הרשעים יגורם לנפש פעולות אורח כפי כח הפועל הנפשו מנעלים בלשונות, ויבארנו בדבריו צמק"א של

כוחם וצבל קוץ וקוץ שצחורה תליון חילי חליו כלכות, והכל צדקוק למעלה מהשגה של חמושי, וא"ך יתכן לומר שדובר הכחוצ בלשון הצאי ודבר שאינו ולא דק והיא פליאה עומת ו"כ חמם יתבאר בדברי הפנים יפות שכתב ע"ד ברמז ו"ל שאמרו המרגלים כי חזק הוא ממנו, ר"ל שחזקתם הוא מלח הקצ"ב ע"י כח הקדושה שגפלה ונשבה ציד הכנענים וכו', וכמו"כ מ"ש המרגלים ערים וצבורות בשמים כוונת לומר שיש להם כח ותוקף בשמים וא"ל להכניסם שהם שלם חזק מלך הקדושה, וע"ד שפי הרמזין ז"ל כר יולם מעליכם כיוון הכח שיש להם שלם מלך הקדושה ע"י"ש שחל"ך צא. ולפי"ן ח"ש דלא דיבר הכחוצ לשון הצאי ועפ"י ברמז ויכרש בלשון מוזקוק, ובזמן הוליא הכחוצ לשון זה בצורות בשמים ד"כ ה' כוחם דבריכם של המרגלים, ומ"ש ז"ל דיבר הכחוצ לשון הצאי, לפי שצפסות השמשות נרחין הדברים כגוממא וכלילו לא דק, ואין מקרא וילא מידו פשוט ע"כ חממ"ל ודיברו הכחוצים בלשון הצאי, חבל לפי פנימיות התורה אין זה דברי הצאי וכנים הדברים ומכוונים. וכל דבר יש לו גורש ושר למעלה, וע"י כוונת לומר ערים גדולות וצבורות בשמים.

ועד"ז יתפרש הכונה צבריותה דמ"ס כלל בגיל דר"ע ע"י שהעמיד צממנו של ר"ע צחי חינוך לחשב"ד וצחי מדרשות לח"ה בעוסקים תחורה והחזיק למדי חורה, ח"ע"ס שלם זה לא נחשב ולא נקרא צ"ס עיר בלשון צ"א, חבל כוחן בשמים גדולה מאלה, והם ערים גדולות וצבורות בשמים וא"ש שר"ע הצניח לו לר"ע ליקח צממנו עיר או שמים, וכן עשה שקנה צממנו עיירות גדולות וצבורות בשמים, ואין צד גניבה דעת כלל, (ועיין בדבריו פ' תולדות) מה שכתבו מיסודו של ק"ו הישמה משה וזל"ה"ה פ' לך ולשון התורה ולשון צ"א ה"י לכ"ה כפי צחינתו, ולנעלי תורה וצני ע"י כוויין דרשות חז"ל הבנה הפשוטה בלשון השגה התורה וזהו לשון צני ח"ס חל"ס, ואין צד גניבה דעת לפי צחינתם ופירשנו צד מלמדי"כ צד חזק צמערס ע"י"ש, וא"ש דלפי צחי" ר"ע ור"ע ולפי צחי" לשון דיבורם, ה"י חלו הדברים כנים ואמיתיים ולא ה"י צד גניבה דעת

שנבנו כדור למטה במקום שאין סוד שלמות נה, ויחנך שמהם מהם עשויין יקראו נח' מן הארץ, ויחנך לו שברכות הארץ יחנך לא מנח' בשמים ולא מנח' הארץ שלא ארצה ליבנות מהם ולא לעשות בהם ארדקב, אלא כדור יגיע לידך בשלימות, ואבד א' ה' למחל מן בעיות.

ונקדמים עוד מ"ש ק"ו הישגח משה אלכ"כ צפ' נ'
עדיף ואם חקך מכל אשר נך וגל חלמר חס
העשרתי את אצרכ, דקויל המלל מן הצבר ומן
הציים כרי אלו של, חלל שלפנים משכ"ד יחזר
הואמרינן צצ"מ (דף כ"ד ע"א) והכח המוחיל קיים
ח"א כל החזרה כולה וחל"י ע"ת, וקיים צדל"ו מעשר
כספים ומעטת חשב אצרכם חציו אך יעשה צב,
אם לא יחזור כרי ממדת חסידות רחוי לבהיר,
ואם יחזור איך יעטל מלות מעשר בשביל מדת חסידות,
חלל כיון שכן בדיון הם של כזר ונחויב צמער,
וה' עולה על הדעת שיחטוף מתחלה שאליו ווא
לכות וחל"כ לא יתחייב צמער, או שיתן ממנו
מעשר והשאר יחזיר למלך סדום, חמס חל"י לא
רוב לחסר מלות מעשר בשום חופן וע"כ נתן מעשר
משלו והחזיר כל הכסף למלך סדום, והמעשר הוא
ה' ממדת חסידות, והחזיר שלל אב צבם לא ה'
מתחייב צמער כלל, ח"ש למלך סדום אם חקך
מכל אשר נך, וחל"י אבות המורה ליתן מעשר ממנו
לא חקך, חלל חמס משל"י כרי שלל חלמר חס
העשרתי את אצרכ, כי המעשר הוא חסיד כחלל מעשר
כח"ש ז"ל בשם המלך שחל"ש עכ"ל עיי"ש.
וממנה יוצר המעשר הראשון ז"ל על הרמזים דכ"י
רחוי למד בצרכים שהכפרים מעשר שחלמר ויתן
מעשר מכל, דמעשר הוא לא ה' ח"א מתחייב צו,
כיון שהחזיר כל הכסף והפער שמתחלה נעלם ע"מ
שלל חס צבם, ויתן המעשר ממדת חסידות כחל,
וע"כ לא מוכר הרמזים מלות מעשר בצרכים, חלל
צחלק שהכפרים צחייב על ממנו.

מבשר יעקב רק מחוספת שפע ברא לו מצרפת כ' ולא מנכסו לכן, וזה כי' הצטתה הכיית אליו כי' ישמך ממש ומלכן, שלא תלכך ליהנות ממנונם וממילא תלל מרשם עיר.

וּפְרִי־שְׂתֵי כֹחַ דְּבַח תִּשְׂאֵי זֵל כַּף וְיִשְׁלַח עִם
לֶבֶן גְּרָחִי וְצִי גְרָחִי צִי' תַּרְרִיץ לְעֹמֶד עִם
לֶבֶן בְּרֶשֶׁת גְּרָחִי וְתַרְרִיץ מִלֹּחַת שְׁמֵרָתִי וְלֹא לְמִדְתִּי
מִמַּעֲשֵׂי בְרִיעִים וְיִצֵּץ וְלֹאִךְ יִתְקַשֵּׁר דְּרֵשָׁא ז' עִם
סִיס הַסִּסוֹק וְשֶׁלֹּאֲלַח לְבַגִּיד לְאֻדּוּגִי לְמִלּוֹחַ חֹן צִינִיךְ,
וְלֹאִךְ יִכִּי' הַבֹּדֶק הַאֵלֶּה סִיסָה לְמִלּוֹחַ הַחֹן, וּמִתְפַּקִּימ
לְעֵשׂוֹ בְּשִׁמְרִית הַמִּלּוֹחַ, וְגַם יִצֵּץ מִה שֶׁשָּׁלַח לִי וִיכִי
לִי שׁוֹר וְהַמֶּנֶד לֹאן וְעֵבֶד וְגו', וְאִדְרֵבֶּה וְיִסְיֹף קֶאֱתָחוֹ
וְהִרְזֹן אֲפֹ שֶׁל עֵשׂוֹ עֲלִיו, בְּמַה שֶׁהִדְרִיעַ לוֹ כְּבוֹד
עֲשֶׂה וְגִדְלֹתָו, וְתֹכ שֶׁפִּרְשִׁי ז' אֵינֶה לֹא מִן הַשָּׂמִים
וְלֹא מִן הָאֶרֶץ כִּבֵּר הַקָּשׁוּ הַרְאִים וְהִצִּיֵּל מִמֶּנִּי
בְּצִיֵּק פ' מְרִיבָה דְּשׁוֹר וְהַמֶּנֶד מִקְרִי גְדוּלִי קִרְקַע
עִיִּישׁ. גְּלִדְרִכְיוֹ רַחֵם לְעֵשׂוֹ בְּדַבְרִים הַאֵלֶּה לְיֹמָךְ, אֵל
יִקְחָ עִינֶךָ וְלִבֶּךָ עַל גִּדְלֵי בְרִכּוֹת וְהַשְׁמָעִיתָ שֶׁבְּהִלִּי
מִצִּית לֶבֶן, וְיִדְעָ שֶׁלֹּא תִתְקַיֵּמַה צִי שְׂדִיִן בְּרִכּוֹת
אֲבִי וְכֹל בְּרִכּוֹת הַכֹּחַ יִבְרָאוּ לִידֶךָ שֶׁאֲחַנֵּם לָךְ, וְאֵינִי
חֹלֵה לְהִטָּח מִנְּכֹסִי רֶשֶׁת כְּלִים, וְהֵכ שֶׁשָּׁלַח לִי הַרְחַם
תַּרְרִיץ מִלּוֹחַ שְׁמֵרָתִי וְלֹא לְמִדְתִּי מִמַּעֲשֵׂי בְרִיעִים,
וְיִצֵּץ אֵלֶּי חֹן צִינִיךְ בְּרִכּוֹת הַכֹּחַ, כִּי כֹחַ הַפֹּעַל צִנְפֵּל,
וְיִגְדֹל פְּעוּלֹת זְרוֹת צִנְפֵּה הַכֹּהֵנֶה מִהֵם לְהַחמִישׁ
אֵלֶּה מַעֲשֵׂי בְרִיעִים שֶׁל צִנְפֵּים בְּרִאשִׁיתָיו, וְיִצֵּץ וְשֶׁלֹּאֲלַח
לְבַגִּיד לְאֻדּוּגִי לְמִלּוֹחַ חֹן צִינִיךְ דְּבִשְׁמִיחוֹת, וְיִצֵּץ וְשֶׁלֹּאֲלַח
לִי שֶׁכֹּל בְּרִכּוֹת הַכֹּחַ יִצִּיעַ לִידֶךָ וְכֵן עֲשֶׂה וְיִתֵּן שֶׁלֹּא
לִי דוֹק גְּדוֹל, וְהֵכָה כֹּחַ לְבַגֵּל רִגְזוֹ כִּמְשֵׁי לִבִּי כִי
אֲמַר אֲכַפְרָה פְּנֵי צִמְזוּמָה וְגו'.

ועד"י ותבאר דברי רש"י ז"ל שגלה לו דור חסד
 לא מן השמים ולא מן הארץ, עשימיך בנבי'
 ביצ' (דף י"א ע"א) משנה במוסדו המלך שחזר
 לארצותיו ואלהות אבותיו בשני צורות, וחבר
 עליו אחיו וצית אצלו וא"ל אבותיך גמא וכוסיו
 על של אבותיהם ואלה מנצחם, אמר להם אבותי
 גמא למטה וכו' ובמקום שביד שליטה זו, אבותי
 גמא לעד"י ואני גמתי לעד"י, טעם בממון והרכוש
 שטשים זו לדבר ומאות השם יקרא מן השמים,

ובבמ"ב עד"ו יתפרש מה שמד יעקב וכל אשר
 תחן לי עשר אשכנזי נך, לא על מעשר ממנו
 ויחשבו אשר כן, שכבר החזיק במלות מעשר מאבותיו
 לא הוצי' עשומה המד, ומדס תחן מעשר יתד

ועתה נפרש מלמס"כ דדברי בני לכן לקח יעקב את כל אשר לאצונו, ומאשר לאצונו עשה את כל הכבוד הזה (עיין לעיל קושט"ד) ויחזאר בבקדו מ"ש צפספ"ק קדושה לוי דזרעוים לחג השבועות ע"פ ה' מסוינו זה וזרע משעיר וגו' ואמרי"ל מלמד שהחזיר בקציה את החורב על כל חומה ולשון וכו' ולא קבלה אלא ישראל, ולבוארה קשה למה החזיר בקציה אמרי"ם, היתכן לומר שאם היו רגלים ה' נתן להם, אמנם טובה גדולה עשה הצויות לישראל הזה, דאכר עשו שלא ראה לקבל לא תראה וכן ישמעאל לא ראה לקבל זווי לא תחלק, אמנם יתר החורב הי"ל קת תשקות לקבל ולכן משאר הרשימה בין האומות מבהשוקב שבי להם בשעת מתן תורה, והפסוק הזה כשמוצד שיש הישראלי עם הבוי, ממשך הישראלי מן הבוי רשימה שיש בו מקפת תמורה שבי' זו לא לקבל החורב, וממשך ממנו מקפת בקדושה שיש בו, הכם שישארל בלא זה הם קדושים, מ"מ גם זה טוב כמשל לעשיר שיש לו מאה אלפים אדומים, אעפ"י כשמייתר עוד אדום זכר ה' ג"כ טוב לו עב"ל ז"ל ואפ"ל עוד בעום מה שנגמרו ישראל להמשך החשוקב האזה לעולם אעפ"י שאין זה מחשב לכולם בעד חשוקבם, אמנם כל שברם של עבדים צעור"י כענין ומשלם אל שואיו אל פניו וגו', אבל ישראל כל שברם רק צעור"י, דהיום לעשותם ומחר לקבל שברם וע"כ ע"י שממשכים ישראל החשוקב האזה לעולם, ועיקר האזה האומות ה' ע"מ לקבל פרם, מה יבואו לבחי' יראה חילוניות על מנת לקבל פרם כמ"ש בקדושה לוי, וכו' ויחל זו משלמת שברם צעור"י גם חסר ויטלו חלקם של חרש"ע שמגיע להם משבר טוב"י על החשוקב האזה.

ואפשר דכמו"כ שח' ז' ה' צועק. ולכן, דאמרי"ל במד"ד סו"פ ויאל וישב לכן למקומו לסו"ר, וכתב היפ"ת ואע"פ שלא מצאו שקדום לכן ה' פרוש מעיין, מ"מ מהחומ"ל כ"ז היות יעקב צדונו ה' פרוש קת מורכבו ברעוים וכו' ואפשר שכתב היום הזה קאמרי, כשיציר ד' עמו הכן לבו קת וכו' כי מ"י זה בא"ש אשר ידבר ד' עמו ולא ירא חלקים, וימשך לביתו חזר לסו"ר כחמול שלום עב"ד

מחומ"ש כמ"ש לעיל דלחלמוד חורב אין לו שיעור למעלה, אמנם אפ"ל חזר שגדל ליתן חומ"ש ה' קבלתו על מעשר שלא יתחייב בו מן הדין, כגון הרבות שהביא מבית לכן שלא ראה לזכות בהם וליהנות מהם, אלא נהגם הכל לעשו ומן הדין לא יתחייב צממאר, אעפ"י הפרים מעשר מממנוי תחלה ודבר שלום לעשו, כמו שפרש"י ע"פ ויקח מן הצא בידו מן החולין שנטל מעשר כמח' זהו אמר עשר אעשרנו לו ודבר לקח ממח' עב"ל ששי. ח"ש וכל אשר תתן לי וגו' דמלת וכל מיוחד ולרצויו אחי, ויספיק לומר ואשר תתן לי, ולדבריו החסין לומר דגם מה שתתן לי ייתר נטדוי ורכי ולא תחטין לזכות בה לא לזכרי ולא לעשות בהם מלכ, וג"כ עשר אעשרנו לך, ודבר מלכ צעה לרמו לעשות מלכ שלא יתחייב בו מן הדין. ואעפ"י למדו חז"ל בגמ' כתובות ה"ל מבאי קרא דהמשבז אל יבצו ייתר מחומ"ש, דא"כ ה' יעקב אצונו ממחיר על עצמו מנחת חסידות ליתן ייתר מחומ"ש, ואף שלא ה' מחויב צממאר כלל כ"ל.

ונבוא לבאר מה שהחפול יעקב אצונו ושמרני בדרך הזה ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש (עיין לעיל קושית הכלי יקר ותירונו זה), וגל"פ לזכרו דלא היתה תפלה יע"א שימנע ה' העשירות ממנו, ואדברה ה' חפן זה לזכר עבדות ה', אמנם החפול שלא יבשל על ידך, ושתן לו השי"ת דעת והשגה אמיתית שלא יכנה ממנון הרשעים כדי שלא ילמד מממשכים, וגם מה שתן לו השי"ת בחוספה השפטה מן השמים וממקור הקדושה, גם מהם לא יתפח לעצמו כ"א הכשרני לחם לאכול ובגד ללבוש, והשאר יקדים להחזק החורב ולחזקם ולעצרתם בהם, ח"ש ושמתי בדרך הזה וגו' ר"ל שלא לחמוד מורכבי עשו ולכן, ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, שתן השי"ת לי דעת והשגה שאדע שמה שהוא שלי וחלקי איו כ"א לחם לאכול ובגד ללבוש, והשאר כולו לעצרות השי"ת, וכל אשר תתן לי וגו' ריבה צמלת וכל אפי' מה שלא ראה לזכות בה לא לזכרי ולא לעשות בו מלכ, אעפ"י מנחת חסידות עשר אעשרנו לך.

ורכל שגאון זה כמ"ש בצ"ר, ולא גנאי הוא לה
אלא שכן הוא לה, וסיבת הגנאה הי' לפי שגאון
הוא מעשה עשו צפני, ומקומה לפני רשע היו ע"כ
היה שגאון צפניוכם, והורש והפסע בקרב א'
עולם וא"ש. והמ"מ יתפרש מ"ש בלקוח (יחזקאל
א') יחזקאל בן חושי הכהן שהיו נמצים אותו וכו'
וע"כ נקרא בן חושי, ולבוארה למה יספר הכתוב
בגמות לדיקים, אמנם זה שכתב, ולמה בחרו לפי
שכתובים על ע"ז כמס"ב ח"ט שקוי עיניו השליכו
וגו', וכו' מוכן לקבל על עצמו כל צויות שבעולם
על קדושת שמו ית', ואין לה שכן גדול מזה, ובזמנ
הכתוב הצוין הזה על שם שכתב.

ועד"ו יתבאר דברי המכילתא צ"ל יתרו והוצא
צ"ש ז"ל ע"פ חזון משה מחלה הי' משה
מחבר בחמיו שג"ל וילך משה וישב אל יתרו חותנו
עבדו חמיו מחבר צו וכו' חזון משה מחלה
ולבוארה מכו כל הכבוד - הנה, ואין הי' משה
מחבר בחמיו והרי הי' יתרו מנחה ומצחא מכל
העיר ומכל חמיו מדינתו כמספ"י ע"פ ויבואו
הרועים ויגרשו, ואם נתייחס משה אחריו חזרי
לא הי' מחבר ע"י צפניו הצריות, אמנם זה שכתב
של יתרו שהי' מנחה ומנחה צפניו הצריות על
שפירש מ"ש וכו' כדור, וע"כ הי' משה רבינו
מחבר בחמיו שהוא חזון משה שכתב על עצמו
מכ"ס כו' לכתובות וכו' וכו' מנחה מכל צי
מדינתו כצ"ל פרישתו מ"ש ואין לה כבוד גדול
מזה. ועד"ו יתפרש הכתוב הכ"ל לקח יעקב את
כל אשר לאצו וגו' והנה לכן צ"ק לקח את הכל,
ור"ל להכניע כל קדושתו של יעקב, וכו' נבוא צפניו
נמאס דרך לדיק והשפיל וצ"ח את יעקב ואח
דרכו הקדושה, אך יעקב אצו לא שם לו כל
זאת, ואזכרה עוד מחבר צו וכו' חשיבות צפניו
אין להפשי' שכתוב על כבוד שמו ית', זה הרע
לצי לכן מנחה שראו שלא עלתה בידם להיגר לו
ובחנם נתייגעו על ככה, ולא עוד אלא שיעקב
אצו שמה והכתוב צו, ח"ש לקח יעקב את כל
אשר לאצו כמו שפירשו לעיל שכל דבר טוב וצ"ח
היחל והתקדש שכל האלף יעקב הניח"ק מנחה
ולקח וצדו התרעמו, ומאשר לאצו עשה

היפ"ת, עכ"פ כ"ז היות יעקב עמו כ"ל ק"ח צ"ח
יראה וצ"ח השחוקות, ויעקב אצו המשיך והלוי
ממנו אותו השחוק וינץ הקדושה, וזה גם כמות
שכר שמתלמח צפניו, זה שהתרעמו צי לכן עליו
שהם ידעו והשיגו למחיתו של יעקב הם גדולים
בערכם וא"ל שישולם שכרם צפניו, וכל העולם
ומלוא לא יסור בערכם, ועתה שראו שנתעשר יעקב
ויפתח הארץ מאוד, בצינו שזה לא ע"י שלקח גם
המנחה וצ"ח היראה של אצו, ושכר שמתלמח
צפניו כ"ל, ח"ש לקח יעקב את כל אשר לאצו,
כל חזיון הוא, ולא רק שלקח מנחה ורכוש, אלא
גם ק"ח התשוקה וצ"ח היראה שכל לקח יעקב
לעצמו בן ושכר, ומאשר לאצו עשה את כל הכבוד
הזה, ר"ל מאלו המעשים טובים שלקח מאצו עשה
את כל הכבוד כי משכר מלוחיו א"ל שישולם צפניו
כלם, וכל העולם כולו אין כדאי לה.

ואפ"ר עוד צ"ח עפ"י שפירשתי כבר דר"ל צ"ח
(צ"ב קב"ע ע"ל) וירא כ' כי שואב לאח מתי
שואב חלימת שואב מנחה, אפשר בגמות צ"ח
עמא לא דיבר הכתוב, בגמות לדיקים דיבר הכתוב,
אלא ראה הקב"ה שגאון מעשה עשו צפני ויפתח
את רחמיו ע"ד הגמרא, ולבוארה עדיין צ"ב דאם
לה החסיון הכתוב לא הי' לתוס אלא לפרש,
ובקרה לא הוסיף מעשה עשו כלל, ולפי שמתעורר
הפסוק ק"ח שואב על אלא ובקויות צפניו צ"ח
אין דיבר הכתוב בגמות לדיקים, ומתברר צ"ח
שם הציא לדעתו בצ"ר כי שואב הוא שכל שואב
זה (בדפוסים שלו הגירסא הכל סומנת זה פי'
מלחין ע"ל עיי"ש) עכ"פ לפי פשוטו עדיין קשה
למה יספר הכתוב בגמות לדיקים. ופירשתי עפ"י
שם בגמרא לעיל מני' ועניו לאח רבות וכו' חלימת
רבות מנחה אפשר בגמות צ"ח עמא לא דיבר
הכתוב ובגמות לדיקים דיבר הכתוב, אלא ח"ד
אלעזר שמתחמתי ארוכות צ"ח צ"ח צ"ח
ר"ל חזון משה רבות מנחה ולא גנאי הוא לה אלא
שכן הוא לה שהיה שומע וכו' שהיו חומרים צ'
צ"ח לרצק וכו' גדולה לעדו וכו' ויחיה צ"ח ע'
שגאו ריסי עני' ע"ל בגמ', ובמ"מ יתפרש כי
שואב לא גם לפי פשוטו, ולעולם שואב מנחה

ז"ל. ומעשה לפי"ד ז"ל נעקר הר המורי וכל ללח דכח אחרת דשמי' קושטא ומעשה יתורן מה שעלים הכחוז באמרו ויפגע במקום ולא פירש באחר במקום (עיין לעיל קושיא א') ולדרכנו מפני שצחי' אותה במקום אשר נזדמן עכשיו ליעקב אבינו הוא נעלם וינסתר מעין כל חי, ע"כ לא גילבו הכחוז והזכירו בלשון נסתר.

ויתורן קושיא האובח"ק (עיין קושיא ב') מה ששייך כל' בסדר המקראות לכתוב ויפגע במקום אחר וילך חרבה, דהנה ישי' ולא מאתרא דשמי' קושטא שהוא מקור האמת ומשם בא לתור אלל לכן הארמי יעקב השקר וכל אנשי העיר היו רשעים, אמנם יעקב אבינו לא זו מניחיתו מזה האמת גם בבגוע לתור וכו' משובצ באנשי רשע, אבל נשאר על עמודו ובצחיגתו הראשונה כאשר היו' באתרא דשמי' קושטא, ומעשה בין נזין מה ששייך הכחוז סדר המקראות לכתוב ויפגע במקום אחר וילך חרבה, דאלו נאמר ויפגע במקום, ואח"כ וילך חרבה היו' נראה שאח"כ עקר דירתו ודעתו מאתרא דשמי' קושטא וקבע דירתו בתוך שבוה- מקור השקר, ודרך העולם להתחבב כמנהג אנשי מקומו ומניחותיה כמי' אלה לקרוא זיל בנימוסה, אמנם ביעקב אבינו לא היו' כן, אלא חף אחרי שבה לתור שבוה מקור השקר, היו' דבוק במדת האמת ולא זו מננו אפי' זו כ"ש, וגם כמנהג אחרת דשמי' קושטא שיהא ממנו, וע"כ שייך כל' הסדר ובתב אחר וילך חרבה ויפגע במקום, שגם אח"כ היו' דבוק בקדושת המקום שיהא משם ולא זו מנחת האמת אפי' כ"ש, וזה לימוד דעת לעזירות הכלים שגם הם יבאו מסובצים בעלמא דשקרא אל יתבנו כמנהג המקום הזה, אלא יהיו דבוקים במדת האמת ולא לזיו אפי' זו כ"ש מדרבי האבות הקדושים.

*

ויפגע במקום פרש"י לא הזכיר הכחוז באחר מקום, אלא במקום המוזכר במקו"א הוא' הר המורי וכו' ולהלן כתב פרש"י ז"ל ואמר אני שנעקר הר המורי וכו' לכאן וכו' הוא קפית הארץ האמורה

את כל הכבוד הזה, ר"ל מאשר אבינו השתדל לבנותו ולגנותו עשה לעצמו כבוד גדול ולתשבותו הוא בעיניו, וכן דרך עובדי ה' באמת שלכבוד ולתפארת הוא בעיניהם הם מתבאים לכבוד שמו ית'.

ומשם בארה לתור קושיא הא"ס והאובח"ק (עיין קושיא א' וב' בג"ל) ויבאר עפ"י מ"ש פרש"י ז"ל בשם מדרש ח"ל יעקב קראו לירושלים בית אל וכו' הוא ולא ירושלים אלא שנעקר הר המורי' וכל לכאן וכו', ואתרא צביר (כופים כ"ט) ואולם לא שם העיר וגו' היא לא שעלם במחצית ולא בלילה כבודו ולא חרבה, היא לא שאל שגם בה מלאך המות משולם, הקדים שבה מה עושן להם, כיון שהם זקנים הרבה מוילין אותם חוץ לחומה והם מתים, ח"ר אלא צ"כ למה נקרא שמה לא שכל מי שנגמם בה הטרף מותו ומע"ע כלו, ורצון אמרי מה לא חין לה פתח, כך לא היו' אדם יכול לעמוד על פתחה של עיר וכו'. וציפי' חמה דאם נמלא כן בעולם מקום שלא שגם בו מצי"ת, ח"ך לא קפאו כל העולם לשבת בארץ האור, וזכיום הזה ח"ך לא נשמע מעלה הארץ שהוא וגדחק לתור עיי"ש, ובאובח"ק כתב דאגדה זו מכוונת למ"ש צ"ל חלק (דף י"ז ע"א) אמר רבא מריש ברי' ליהא קושטא בעלמא, אמר לו רבא מריש ורע עבות שמי' וכו' זימנא חדא חילקו, לאתח"ק דשמי' קושטא ולא כו' משני דדיבוריכו, ולא היו' קייט איש מביחם בלא זימנא וכו' עיי"ש, ואפשר שזה הוא עלמא מקום העיר לא ולא מחקקים בה אלא לזכר אמת מגיד משרים, ועד"ז יתיישב מה שחמה הסיפא בג"ל ולי' דלא קשה מהיו דמבאר במדרש שלא היו' אדם יכול לעמוד על פתחה של עיר, וקדוש הדבר לומר כי מקום זה הוא נסתר בין הרים הרמים המסובצ צינים והרמות ונעלם ונסתר מעין כל, ומנחם ה' היתה זאת להסתירם לכל יקפאו שם צ"ל שאינם הגויים ודברי שקר, ומקום זה אינו ראוי לקלוט אלא דוברי אמת, וכמעט זה לא מנחם אלא ח' בעיר וב' במשפחה, וכל יושבי העיר היו ארע אמת, לדיקים וישרים, ובמי' במדרש שכל הכנסם בה הטרף מותו ומע"ע ולפיכך נמלא מקום זה ליעקב אשר מדתו הוא אמת בדבחיז חתן אמת ליעקב וכו' ע"כ הכו"ק

Ko/Satmar.com

אמנם יתבאר כל הענין עפ"י הכוונות הנ"ל, והאמנם מעלת הר המור"י יתיר על לז, שעתיד להיות צו מקום המקדש, אולם לעומת זה ה"י מקומה גגלה לכל, ואף מי שיש צו מדת השקר ה"י יכול להגיע לשם וע"כ אפשר ללכת ה"י השראת השכינה שם חמדות ונחמיות, וע"כ שכתב ק"י היש"מ זל"ה (צפנת משפטים) בטעם שמוציאין את הכעני דיונין לחוץ, כי ה"א ליד לעומק הדין אם לא צבשרת שכינה וכו', ומסתמא חד מנייהו משקר, ודובר שקרים לא יכון לגד ענין, וגורם סילוק השראת השכינה עי"ש, אולם עיר לז אף שהפגנת קדושתה אינה גדולה כל כך כמו קדושת הר המור"ה, אבל לעומת זה יש לה מעלה גדולה, שהוא מקום משומר ממדת השקר לגמרי, ושם שולט תמיד רק מדת האמת, לכן אפשר להיות שם תמיד השראת השכינה, ובתוך הכוונות שלפניך גלה מקום זה ליעקב מפני שמדתו הוא מדת אמת כדכתיב חתן אמת ליעקב, וצוה יוצן כל הענין דכיון שה"י צריך להחפלה על שני המקומות באחד, מוכרח ה"י שיעקר הר המור"י ממקומו ויצא לעיר לז, ולא ה"י יכול להיות להיפך שעיר לז יצא על מקום הר המור"י, כי כל זמן שמתה השקר שולטת בעולם מוכרחת עיר לז להיות געלה וגסתר מעיני בני אדם, כדי שתהא משומרת ממדת השקר.

וידוע שאמר יעקב ואנכי לא ידעתי, שלא ידע שיש מקום בעולם שלא יעלה שם מדת השקר, שעיר לז נתגלה לו אז, ועד עכשיו לא ידע ממנה, ועד אז חשב גם הוא כצדק דליכא קושטא בעלמא, עד שבה לעיר לז, ששם הוא מקור האמת, ויחא שם החגלות השכינה, אז יודע לו שיש מקום בעולם מצלי שישלש שם מידת השקר, וע"כ אמר אנכי לא ידעתי ולא על הר המור"י, שמהר המור"י ידע מבשר גם קודם לכן שהוא מקום המקדש, וזהו שאמר אין זה כי אם בית אלקים, כוונתו לשלש שבמקום הזה אינו שולט רק מידת האמת עלי שום תעריצת, משא"כ בחר המור"י ה"י שולט גם תעריצת שקר כ"ל, ויוצן לפי הדבוק למח לא החפלה מקודם שם, מפני שצדיק לא ה"י אז הר המור"י בעיר לז, ויעקב אבינו מדתו אמת הזמניו לו מן השמים שיחפלה חפלה זו ויחיה במקום שמשומר ממדת השקר, לכן ה"י

ומלכן ישמור את נפשך ממלך המוח ד' ישמר לאחך וצוהך ואלא יעקב, וצ"כ (ובצר נפרטו הדקדוקים לעיל).

גם כיום המדע ל"כ, מה שמסוים ישמר את נפשך ממלך המוח, ולכאורה מה ענין מה"מ לבאן, ואם כוונתו על עשו הלא הזכיר כבר למעלה עשו ולבן, גם מה שמסוים ד' ישמור לאחך וצוהך ואלא יעקב ל"כ.

ג ויק"ץ יעקב משמח ויאמר אכן יש ד' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, ולכאורה איך אפשר שיע"א לא ידע מהו המקום שהוא הר המור"י, ומפני"י לעיל משמע שזה המקום ה"י ידוע לכל, שפי' ויפגע במקום, לא הכיר צלחה מקום אלא במקום הכוונות המקום אחר, משמע שמה ידועו הולס ואיך אפשר שיע"א נעלה ידיעה מקום המקדש, ובאמת ממה ש"י רש"י להלן בשם הגמ', אמר אפשר שעברתי על מקום שהחפלה אצותי ולא החפלה צו מבורר להדיא שידע קדושת המקום ובגמ' אמרו לא כצדכס שקראו הר ולא ביחא שקראו שם, מבורר שאצדכס ויחא ידוע מזה, ואיך אפשר שליע"א לא ה"י נודע קדושת המקום עד עכשיו.

ד וי"ר"א ויאמר מה מרח המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים, וקשה מדוע אמר צלחן שלמה, אין זה כי אם בית אלקים, והי"ל מקום זה הוא בית אלקים.

ה ה"ר"א"ם כתב לתוך השגת הרמב"ם על רש"י צענין קפית הארץ (הוצא לעיל) שרש"י ז"ל סובר שלא צא לקראתו רק עד לז כדי שיחפלה יעקב בשניהם יחד, וענין הקפית לא ה"י כדי להקל לו עורה הדרך אלא כדי שיחפלה חפלה אחת בשני המקומות הראויות להחפלה צה, עי"ש דבריו צדריכות. אבל עדיין ל"כ ולמה ה"י הכרח שיעקר הר המור"י ממקומו ויצא לעיר לז, ואדריב מן הראוי ה"י להיות להיפך שעיר לז יצא לחר המור"י, וברי הר המור"י מעולה יותר ש"ל קדושת המקדש, וזה יכול להחפלה שם חפלות בשני המקומות באחד.

אצוי שקר מכל מקום כדי שלא ירגיל האדם צדק לא יאמר שקר גם צה"צ עיי"ש, מצואר דלפילו במקום שמועד לומר שקר מכל מקום מן הראוי שלא להשתמש במילה זו, ובפרט יעקב אצוי ע"ס אשר מדתו מדה אחת, צדאי לא רחב להשתמש ברמזות.

ובזה יחזאר המדרש שיר למעלות אשא עיני אל הכרים וכו' אליעזר עבד אברהם בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב צ"י ויקח העבד עשרה גמלים ומגמלי אדוניו, דהיינו שרכשו ה' מלך הקדושה שלקה הכל מאברהם אציו ולא ה' ל' להחיותה כלל מעבד, אבל אני לא חס אחד וכו' "מח"ק יצא עזרי, כלומר שברי כל דבר הוא צריח מהקצ"ס חוץ מן השקר והעולה כג"ל צה"צ"א ומה שאינו צריח מהקצ"ס הוא אין והכל ואין לו קיום נחלי, ועי"ן ה' מחיותה יעקב אציו שליטת להשתמש עם לבן ברמזות, ורק צדאון זה יוכל להוציא ממנו מה ששייך לשורש נשמתו, וכו' מחיותה שלא יכ"י רכשו מלך הקדושה כיון שלא צא לידו ע"י מדה האמת וממילא לא יכ"י לו קיום נחלי והוא רק צדאי "אח"ן, חזר ואמר וכו' לית אלא מצידי סברי מן צריי אלא עזרי מעס ד' עשה שמים וארץ, שהוציאה מאת הקצ"ס שכל יצא ממקור האמת ממה שצדאי ע"י הקצ"ס עצמו, ואבו שאמר עזרי מעס ד' עשה שמים וארץ, דהיינו כמו ששמים וארץ נצדאו רק ע"י הקצ"ס עצמו ולכן יש להם קיום נחלי, צדאי"ן זו תהי"ן ג"כ ישועה.

ו"ו"ש ד' ישמרך מעשו ומלכך, שהקצ"ס הצטוו להשמור מזהם שלא יטעך ליתך צדכיהם ולהשתמש במידת השקר ח"י, וממילא ישמר את נפשך ממלך האמת, במש"כ הכח"ק על עיר לוז שלכן לא שלט זה מלכ"י מועלם ששם הוא מקור האמת ומידת האמת נמנן עליהם, ויעקב אציו מחגלה לו עיר לוז מפני שמדתו מידת אמת, וכיון שהוציאה מהקצ"ס שלא יטעך לפגום ח"י צדאית האמת אלא לכן הרשע, ממילא לא ישלח צו מלכ"י לעולם, ועי"ן מכיים ד' ישמר אחת וצואר, מעשה ויש עולם שכל יחזקאל צדאיתו נשמר מהקצ"ס והכל מושגה מאתו

מוכרח להמתין עד שיעקר הר המור"י ממקומו ויצא לעיר לוז.

ואיתרא צה"צ"א (סדר אלי' זוטא פ"ג) הכל צדא הקצ"ס בעולמו חוץ מן מדה השקר ומדה העולה שלא צדא ושלא עשה אותם הקצ"ס, וצפ"י זקוקין דמורא שם כ' כי האדם צדא השקר מלכו ועל אדם עשה מעצמו, וכחצ עיד שם הזקוקין וצדא דחבו ממאנס ז"ל חותמו של הקצ"ס הוא אחיות אמת, ולכן אח"ל קושטא קאי שיקרא לא קאי משום דלא צדא הקצ"ס מדה השקר כמ"ש דובר שקרים לא יכון לנגד עיני, ואמר חכמיו ז"ל דאין מכניסין אותו למחיתו של הקצ"ס נראה וכו' דלכך צדאשית צדא חלקים סופי חיות אמת למפרע, לרמוז על זה שהכל צדא. הקצ"ס צדאית אמת וכו' והוא מדה יעקב כמ"ש חתן אמת יעקב וכו' חוץ מן מדה השקר וכו' עיי"ש.

ונקדים דברי ק"י ה"עצ לב זל"ה, צפ"י דבר עה"פ וכו' חמכרו ממכר לעמיתך, וחזקן דבריו על פי מ"ש הבע"ש"ט הקדוש זל"ה"ס רעבים גם לחמ"ס, לפי שפס"ס צדא חתעק מפני שטעון צדא צדאי"ן הגפס השייך לשורש נשמתו, ע"כ נפשו יכסוף אל המלכל הוא להעלות הדיכ"ק משם וכמ"כ צעקן מקח וממכר כל אחד עוסק במסחר החציב לו, כי צדאיתו דבר יס צו ניה"ק של נפשו, ע"כ יחפון צדא יותר, ולפי"ז ה"ס כ"ד לומר דאיתו כח החמ"י השייך לשורש נשמתו, כיון דאין ערך לשווי, אין צו דין חוצאה. לזה הכויר הכחצו אל חונו עיי"ש"ד, והנה יעקב אציו ע"ס ידע שצריך להוציא מלכך רכוש גדול השייך לשורש נשמתו, חולם ה' ירא שליטת להשתמש ח"י צדאית וברמזות, והגם שמן הדק ה' מוחר לו להשתמש עם לבן ברמזות כמו שכתבו המפרשים מפני שלכן שיהא את החמ"י צדאית, וכמו שחז"ל (מגילה י"ג ע"ב) אי רמאי הוא אחיו אלא ברמזות וכו' ועם עקש תחפל כתיב, מכל מקום הכי אחז"ל (יבמות ס"ג) צדא דחור קא מנערה ל' דצדאית וכו' את לא תעביד הכי שנאמר למדו לשונם דבר שקר השור מלאו ע"כ, וכחצ המהש"ש ז"ל ר"ל גם כי הכא שראוי לומר לצדא

(ד) **לְהַלֵּךְ צֵי** ויקח מלאכי המקום וישם מראשותיו וגו' **צֵי** צֵי צֵי חולין (ל"א:) כתוב ויקח מלאכי המקום וכתוב ויקח את האבן אשר שם מראשותיו, ופרש"י מלאכי משמע עובד שהיו באבנים הריבה, וכתוב ויקח את האבן דמשמע ה', אבל ה' לא אומרת עליו שמקצתו כל אות האבנים, וכל ה' לא אומרת עליו ייחוד לדיק, זה את ראשו, תנא וכו'ן כגלגל בלשון עב"ד הגמ', ובמד"ד הביאו רש"י ז"ל צֵי עב"ד עשאו כמין מרצ סביב לראשו התחילו האבנים מריצות זו עם זו, זאת אומרת עליו ייחוד לדיק זה את ראשו וכו', והקשו המפרשים כי דבר זה רחוק מן המליצות שהאבנים יריצו זע"י, ואכן דומם יקבש עליו ייחוד לדיק את ראשו, וכלל את זהם דעת לביתן בעלי השגח כזה, גם לא ניתן זהם כח הדיבור להיות כל אחד אומרת בן, כי לא גמלא מליצות כזו לא בפסוקים ולא בדרשות חז"ל, שידבר האבן ויריצו ריב, וכו' דבר רחוק מן השכל, ואם כו' בדרך גם למד ישעיה ה' גם זה, ומה צורך בו. והנה מלאכי צֵי חולין (ד) בפרש"י שד"ר עם גימטריא נראה וכו' והוא השיב אמתיותו לו, ופי' החוס' שם שמה שר של ים השיב לו כך, אז נמי פרש"י כו' מתחבב בלבו שמפני טעם זה אמו ייחוד לדיבור, וכענין זה לירך לפרש צֵי צֵי דע"י (וי"ו) גבי ר' אליעזר בן יודיהא דאמר שמים צקשו עליו החמים וכו' השיב לו, עב"ד החוס' כו' דלא ויחא לו' לחוס' לפרש הדברים כפשוטן שהנברא השיב אמתיותו לו, וכן כששמים השיבו לר' אליעזר בן יודיהא, לפי שאין הקב"ה משא עניני הכרחיים שלא לערר, וכן מצינו בלמירת הכחש אל חו' שנתחבשו כל הראשונים בזה, דאם כו' בן דרך מופת וגם, למד לא אמר הכחב ויפתח כו' את פי הכחש, כמ"ס ויפתח כו' את פי הארון, ויש מפרשים שם שכו' ע"י מלאך, ורז"ל אמרו (בפדר"א פ"ג) שכו' סימ' רוכב עליו, וכחז הרד"ק שהוא סוד נסתר, עכ"פ לא ויחא לבו לפרש הדברים כפשוטן, כי לא גמלא גם כזה רק אלא פי הארון, וגם שם גילו לנו חז"ל שכו' נצח צד"ק בין השמשות, ותחלת הבריאה כו' כן, ואין זה השתות פועש הצדדים, ומכ"ס בלן בלגנים שם דומם ופחותון ממדגרת צד"ק, ואין יאוויר שכו' האבנים מריצות ומדגרות זע"י, גם

ית', ומה שהוא מהשי"ת הוא מעשה ועד עולם נלחי ומתקיים לעולם, וגם הגאולה העתידה תהי' בזכות יעקב כמו להיות צמודת יגל יעקב ישמח ישראל שהגאולה תהי' שזכורו ופחו שהוא מרת אמת, השי"ת יצניו לראותה במהרה בישועת כל ישראל ושמחתן ובהתגלות כבוד שמים עלינו בצי"א.

*

וַיֵּצֵא יעקב מנצח שבע וילך חרבה וגו', במד"ד ר' שמואל צ"ר נחמן פתח שיר למעלות אשא עיני אל הכרים, אשא עיני אל ההורים למלפני ולמעדני, מלחן יצא שיר, אליעזר בשעה שהלך להביא את הצבא מה כתיב צי' ויקח העבד עשרה גמלים וגו' ואני לא חס אחד ולא אמיד אחד וכו' רבי'ל אמר שילה עמו אלא שעמד עמו ונעלו ממנו, חזר ואמר מה אלא מוצד סברי מן צרי ח"י, לית אלא מוצד סברי מן צרי אלא שזרי מעם ה' וגו' ה' ישמך מכל רע מעשו ומלגן, ישמך את נפשו ממלאך המות וכו' עכ"ל במד"ד ואומר דרשוני וחיו, דמכו הכוונה חזר ואמר לית אלא מוצד סברי מן צרי, ומתחילת מאי קסבר, וכי אבד ח"י בעתונו בהשי"ת אפילו רגע אחד, ואפילו במחשבה קלה, הווייר בן.

(ב) גם ראוי להבין מה שכו' מתחולק ודא על חסדון המנון, שאמר אני אין צדיק לא חס ח' ולא אמיד ח', וכל עיקר היראה והדאגה ה' אלא מה שכו' מתחולק מעשו ומלגן, במצור בפסוקים ובדרשות חז"ל, וע"כ ברח מעשו שכו' מתחולק שמה יבחנו, גם כו' מתחולק שלא ילמוד מדרכי לבן כמ"ס רז"ל, שכו' ידועים לו דרכי לבן וכה כשפיו, וא"כ דאגת המנון אינה כלום בגדר סכנה הגוף והנפש, ולמה הוציר בלן דאגת המנון שהוא טפל, והאית את העיקר יראה הסכנה מעשו ומלגן ולא הזכירו כלל.

(ג) גם יש להבין מה שסיים ה' ישמך מעשו ומלגן, ישמך את נפשו ממחשבות, שלבאור אין לו שייכות ואין זו השוכה על מה שדאג ואמר אין צדיק לא חס ח' ולא אמיד אחד.

Ko/Satmar.com

שיהיה להם כהנא: שביהם, כי כהן הוה גם ליעקב
לילך ברחמיהם שמו דעם עקב תחפל כמחיד ויל
חמם עדין לוי דלא יאחז ליעקב לעיני אשר
מדמו מדה האמת לשבטם בדרים דמחו לפי רק
למרחות סעון כרחמיהם. גם דלכאן פרשי' שבי' ואשא
עיוי ואלה צחלים ואם כהנא חסידים בעלים על האן
עקדים נקודים וגו', ותב' רש"י בשם המדרש אפי' שם
שכדיל לכן כולם שלא יתעברו האן דומחן, היו
כהנא חסידים מצינו אותן מעורב במסור לעני לכן לעור
שביד יעקב, ולכאורה כיון שבי' חסידים לכסור משם כל
זה נקוד ועולה, ותב' לכן צד צדו, וכי כהן
למלכיות לשמות רמאות, ואם כי כל זה כ"י בדרך
גם שבידיו המלכיות מעורב שביד צדו, וכי שביד
קוביה יוסא ליעקב ח"י.

(יד) וגם למח' כ"י לורך בכל אלה לשמות דרך
החבולות והמחלות, כלה חין מעורר לה' לכושר
וה' אפשר שיעורר לו כ' ויילכו המרחות לכן, עיי
גם המלכיות בדרך הטעם וכלי רמאות, והוא שיה'
ה' את הכהן ויפרו וירבו האן ויולדות ששה
צבאים ח', וגם שילדו האן עקדים ונקדים מעמון
כלי החבולות, כמו שילדו העקדים הראשונים, וגם
סוד יהי' מלכיות בטעם, ולמה הולך לשמות ולשמות
גם חוץ לדרך הטעם, שיהיו המלכיות מצינו מעור
שביד לכן, ושיהי' בדרך רמאות, וכל הענין הוא
פלא ודרך הסבר.

(טו) ויחמנה צבאן לשמות פרשי' בשם המדרש
ר' בושעיא אמר המים נעשים ארע צמחיין,
ולא היו צמחיין אשר, ולכאורה למח טעם ה' גם
כא לשמות טעמו כהנא חסידים אשר חלק צבא
מבדלשית, ושילדו צלי אר וסבחים יעשו אר
צמחיין, ומה לורך ה' להשארות הטעם, והרי כללה
הוא צמחיין ואלא שביד קוביה יוסא למעלה, והי'
אפשר שירבו ויפרו האן יעקב בדרך הטעם, כי היו
שם אברים, וישלח ה' את הכהן אחר ויפרוץ לרוב,
ומה לורך ה' לשמות גם כזה שלא ה' עוד מעולם,
ולשמות סודי בראשית ויצי.

(טז) אירא מדרש שחר עוב (פ' ח'), ותחברא
משנת' מלכיות זה יעקב שאמר ויחמו האן

למחן וחר גם, והקטב כרחמין יל דלא מלכו
שחי'. ליעקב האן ולא שירש אותן צדו כהנא חסידים,
ואגדל שבהם בן ו' שנים או פחות, וכו' עיי',
והמחמיו היה טעם כרחמין כי לא יחוייב שחי'
סבחה צדו למחן האן והאפשר ששמו שאר ארבי
צד כל ח' כפי כוחו, ודלוחן כחיותו בן ד' שנים
כצד דודאים לאמו מן הכהן, ואין זה כדור כהן
כזה כדור האר, שחרי רצק צד ג' שנים כיהן
מצינו מים לצד ארבי ודור על שמה והשקפה
לאליהם ולשמה גמלו עיי', ולכאורה הקטב גם
כהנא חסידים ולמה לא פ' רש"י מלח גם כהנא
מחמיו, ודומה לומר מחי אפשר גם אפי' לורך
צדו כהן, שכל משקל לורך צדו כס ויצי.

(יז) עוד יליד ולי' למח נחמה יעקב אחי, כהנא חסידים
שיהיו לו לכן כל זה חס ונקד ועולה אז אשמה
אשר לאין השמור, וכי זו הוא טעם והקטב על
טעמו שאמר מחי אפשר גם ארבי לצדו, ולדבר
אם יתרחב אלא יתרחב מלכיות הצד, ויהי' לורך
לכיוע לצדו יותר, וצדו חסידים שם כהנא חסידים
כהנא חסידים ומהות עמיתים אכל עכ"פ חין מקרא ואלא
מחיו פשוט, ועדין לורך הסבר עמית פשוט על
דברים.

(יח) ויאמר יעקב לא חתן לי מלכות, אם תעשה
לי את הדבר האשמה אשמה לאין השמור,
אשור בכל אלא וגו' וכל זה חס כהנא חסידים ועולה
ונקד צדו חסידים וכו', שחרי, ולכאורה אפי' למח אחר
יעקב לא חתן לי מלכות, מאחר שביקש בשכרו כל
זה חס ונקד ועולה, ואין זה מלכות, גם יליד
מח' אם תעשה לי את הדבר האשמה, והוא מיותר
דהול' אם חתן לי כל זה חס וגו'.

(יט) וכל' הענין קשה להבין ובצר נקטנו צד הכהן
ראשונים, כי אחרי שבי' חסידים צמחים מים
הסר משם כל זה נקד ועולה וגו' ופרשי' שלא
תורה כהנא חסידים, אפי' האין כהן ליעקב
לשמות החבולות המלכות, וכסידות ילדו האן עקדים
נקדים ועלולים, ולכאורה הוא דרך רמאות, ותב'
כהנא חסידים עיי' ותמית דברים על כי לכן

ושינו מלחם לעשב, ומדאש שהוא צחי' אחרת, ואינו מצוהר עשוי זו מה עיבה.

(יט) וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השכם אל לאו, ויאמר לכן וגו' ויאמר אלי מלחך וגו' עתה קום אל מן הבאר הזאת ושזב אל ארץ מולדתך, וחתן רחל ולאה וגו' העוד לנו חלק ומחזה צבית חבצו וגו' כי כל העושר אשר הניל חלקים מחבצו לנו הוא ולצנינו, ועתה כל אשר אמר חלקים חלק עשה. ורצו הדקדוקים בפרשם זו וגלו מקשה היא, ולבאורם כיון שאל' הקציה צפויים שזב אל ארץ אבותיך וגו' למד לו להחנין עוד צדדך ולשאלו עתה מרחל ולאה, וכי אם יאמרו לו הריפך מניווי השוים הכי לא יקיים מצוהו חיי, ואיך לאיה חועלת שאל צעאם. גם השבועותיהם אליו קשה, ודמו כל העשרה וכל הבקורות שזמרו העוד לנו חלק ומחזה צבית חבצו, הלא גברות מחבצו לו וגו' ויאכל גם חבול את- בספיו, ועתה כל מה שאמר חלק חלקים עשה, וכי בלאו כל אלו העשנים לא יעשה במצוהו ית' אתמחם.

(כ) גם מכו הקיסור צעאם זו דשציל שאין לנו חלק ומחזה עייב כל מה שאמר חלק חלקים עשה ויצ. גם מיש כל אשר אמר חלק חלקים עשה, מלת כל מיוחדת, ומכו אחי לרבות, הלא לא הי' חלל לוי ח', שזב אל ארץ אבותיך, וכוליל אשר אמר חלקים חלק עשה, גם ראוי להבין מה ששינה יעקב מחבצו ית', שבקציה' אמר שזב אל ארץ אבותיך וגו' ולא חלל לא מן הבאר הזאת, דמניחא נכלל בו הלייחא דלא' חללי'ם, ויעקב חבצו מכו למד לוי ית' שאל' קום אל מן הבאר הזאת ושזב אל ארץ מולדתך, וכן שזב מחבצו ית', וגם הוא כפל ואריכות לשון ללא לוד, והיון שזאמר שזב מניחא נכלל בו הלייחא בגיל' גם ראוי להבין מיש עתה קום אל וגו' דהקציה' לא אמר חללי עתה קום, ולמה שינה הוא, וגם מלת עתה מיוחדת וללא לוד, ומזין מניחא שזאמר שזעאם מהקציה' חק לו להחשכך ולהתאחר יותר.

(כא) ויקרא לרחל וללאה השכם אל לאו, חזיל בנס' צבית (ח:): למדו מכאן דאין ויעאין

מלמד שלא הי' חסר חלל ליתן צבן את הכפשות עייב ויצ, ופי' המפורשים שם עפמי'ם בנס' סבהרין (ס"ה:): כי עונותיהם היו מנדולים צניבים לכן חלקים (ושע' נט) אמר רבא אי צני לדיקי צרו עלמא שזאמר כי עונותיהם מנדולים, ופרשי' אם לא היו עונות חין בלאו הצדלה צניבים וצין השוים והיו גם הדיקים יכולת בידם לצדור עלמא, ואמרו שם רבא צדור גבדא, ור' תמינא ור' חושעא הי' יחצי כל מעלי שזאמר ועסקו בספר יצירך ומצדורו לבו עגלא תולתא ואכלי לי' עייש', ופרשו צדור דברי המדרש שזי'ם הניל, שבי' יעקב צבחי' ותחברכו משע מחלקים, כי לא היו עונות מנדולין ציו לדין קוין, עייב ויתמו האין מחלקים, כי הי' צכחו לצדור עלמא, ולא הי' חסר חלל ליתן צו בשמח עייש'ד, עכ"פ היו האין מולדות עפיי' גם, ושלא בדרך העצב, ושלא בדרך הארץ, ויש להבין למד הי' הלידך לעשות שינוי הטבע וצדדך גם, ואין מעודר לה' להושיע את יעקב גם צדדך העצב.

(כ) להלן צפי' וישמע את דברי צני לכן לחמור לקח יעקב את כל אשר לחבצו, ומאשר לחבצו עשה את כל הכבוד הזה, ולבאורם קשה חלק חלקים עקר מפורסם הזה, שלקח יעקב כל אשר לחבצו, והלא הכוונה יעקב לבין על פניו צבחהו עמו, חילי לחק לא חכלתו, ערפה לא חבצתי חלק חבצו חשמה מידי חבצאם גבחי' ויום וגנבתי לילה, ולא עשה חותו לבן להכחישו, הרי הודה לו שלא פשע בשמירה, ולא לקח מחתו שלא במשפט ולא עוד חלל שבורם צעאמו שזאמר על ידי יעקב, ויפרון לאו לרצ על ידי ששלה הי' את הכרכה צבית יעקב, ואין נחשכך בחופן מליחם כי לקח יעקב את כל אשר לחבצו. גם דבריכם סתרי חבדוי שזמרו לקח יעקב את כל אשר לחבצו דמשמע כולו, ואח"כ אמרו ומאשר לחבצו וגו' דמשמע מקצתו ולא כולו, וכן הקשה הכלי יקר.

(יח) גם ראוי להבין כפל הלשון לקח יעקב את כל אשר לחבצו, ואח"כ כפל עוד לומר מאשר לחבצו עשה את כל הכבוד, והיונו כך, וחק למחור. גם למד שזי' את דבריכם שמתחילה אמרו לקח יעקב, ואח"כ אמרו עשה את כל הכבוד,

ממנו, והאמ"ק פי' כי לכך נעשו האצנים תחתיו כמטה במקום המקדש, לסימן שבהם מיתחו שלימה בצנים יראים ושלמים אשר שרשם ומהלכם ממקום קדוש, עב"ל ועדיין ל"ב ולכל הפירושים הוא בשורה או סימן על לעתיד, שעתידים ללכת ממנו לדיקים ולדקאות, ובמדרש חזית הא"ל משמע שמהותן האצנים עומן לדיקים ולדקאות ואלו מהן, והוא שאמרו מה הרעצה הרעוב מהן, אלו לדיקים ולדקאות וכו' ול"ב.

ונקדים מ"ש ק"ו הי"מ וז"ל בפ' נח (הובא בדבריו פי' נח) לפרש מה שאמרו חז"ל במס' סוטה (ל"ח) אריז"ל מנן שפופות מכירין צרי עין, שח' כי חס מאור הכח צעיו כל צעל כנף ופרש"י שאלו צרי עין מאפדים תאוות שארים בשרשם, ששפופות מכירין בכן, ואין הכין מנחשוחים ע"כ, והקשה הוא ז"ל דאין זה אלא חיונה, ובי מי נתן לשבוי צוה, ולשאר שפופות דעת שכיבו מעירין צרי עין, ואין זה אלא נפשות, ובי הם במדרגה יותר מציגה שם כולם נפשות צחמ' וחי"ן צועם דבריו עפ"י הקדמה הידוע מפי חכמי אמת דיש נפשות המוגבלות בצע"ה וצד"ל, ועוד אמרו ז"ל דהשמה המוגבלת בחדם אינה יודעת ואינה זוכרת כלל בהיותה צנוף האדם למד הוא צאה בגלגול ומכו עבודה לתקן את אשר עשה, ולמי היתה בגלגול הקודם, אבל השמה המוגבלת בצע"ה יודעת וזוכרת משל מי הוא ואת אשר עשה ואת אשר נצח עלי', וק"ו וז"ל כח עי"ן צ' טעמים נכונים טעם א' טבע, וטעם א' חיוני, עיי"ש, ואמר פה טעם השיד יתחל לעניינו, והוא הטעם חיוני שכן חייבה חכמתו ית' שאין לרין ובחירה לבחור בטוב או ברע רק בחדם לבדו, וא"כ כל המהגלגלן בצע"ה, אינן לתכלית שיחקן בהשמה את עצמו ע"י בחירה בטוב, כי אין לה צות יד וכלי הפועל בבחירה ורין, וכל אשר הוא עושה פעולות הבחיות אשר לו, מוכרחת לעשות עמו, אמנם עיקר שגיחה בגוף הצע"ה הוא על כל העושה וכו', וע"כ לא יוכל הכהר והזכרון ממנה, כי אדרבה ע"י שמכרת עצמוהו חוכרת דבר יקרת סגור מקדש, יגדל נערה ותקבל בזה עשה, ובאשר יכול זמן הקצוב לה ישלם תחת עשה אם תחכה תגיע לני שיחקן

אלה בשדה, והיינו דאמרי חיישי אונים לבות', עיי"ש אמנם מ"ש אל נאלו מיותר, ומה נפק"מ אם כי אל נאלו או לא.

(כב) ב"ל העושר אשר האל חלקים מאביו לנו הוא ולבניו, פירש רש"י האל לשון הפריה, וכן כל לשון האלה שבמקרא לשון הפרשה שמפרישו מן הרעה ומן האויב עב"ל. ולבאורה עדיין ל"ב דהם דוכלל במלת הלה גם לשון הפרשה כפרש"י, מי"מ ל"ל לנחיתב לישנא דמשממע לחרי חפין, הו"ל הפריה שהוא לשון מבורר יותר. גם מ"ש לנו הוא ולבניו ל"ב, ומלת ולבניו מיותר, ויספיק שיאמר לנו הוא, ומזמן מאליו שגם לבניו הוא שיחזיקו בה אחרים.

קודם שצוה לבאר כל הענין נקדים מ"ש הרמב"ן ז"ל בפ' נח וז"ל, חומר לך כ"ל, תבין איתו בכל הפרשיות הכחות צענין אצרכם יחלן ויעקב, הכריחו חז"ל כל מה שארע לאבות סימן לבנים, וכו' וכולם צאים ללמד על לעתיד, כי כאשר יצא המקרה לבניו משלושת האבות יתבון ממנו הדבר האגור לבוא לרעו, והם עשו פועל חמיו מה שיחזיקו לזכות הבאים עיי"ש שהאריך, ומצאנו כן במדבר פרשה זו, דכל הפרשה גאמרה על לעתיד וז"ל ריב"ל פתר קריא בגלות ויאל יעקב מבאר שבע המד"א שלה מעל פני ויאלו וכו' והנה סולם וגו' זה אלמו של גבסולנר וכו' ויקח מאביו המקום וגו' שנאמר תשפכנה אבני קודש וכו', וכן צוה"כ (דף קמט:) נדרש כל הפרשה רח על הגלות, ועל דורות ישראל העתידים עיי"ש.

ועתה נבאר ענין האצנים חתלה, ונקדים מה ידועה במדבר פי' זו, והוא במדרש חזית פי"א, חז"ל ר' צרכי' צשי' לוי אמר איתן האצנים שנתן יעקב אביו תחת ראשו נעשו תחתיו כמטה, ומה הטעם הכעוב מהן קורות צחמו ארזים אלו לדיקים ולדקאות צחמים וציאות ואלו ממנו, ע"כ ולבאורה הוא פלג דמכו הכוונה שנעשו תחתיו כמטה, והאין לדיקים ולדקאות ואלו ממנו, והיפ"ת פי' שמשם נחצצר שדיקים ולדקאות עתידים ללכת

אותה כפי האור, אבל השמח המגולגל בגוף האדם
צגל בחירה, עיקר כוונת הגלגול שחוקן עצמה עיי
בחירה בעצם, ואם חב' זכרה כל אשר עבר עלי',
חב' ממש מוכרחה לעצב ותסדר ממנה הבחירה,
עיי שוכחה הכל, כדי שיהי' הבחירה בשלימות מלא
האון ולא מלא הסכרה וכו', ועל כן אמרו החכמים
זכרונם לברכה שהעופות צענן ים להם דעת להבחנה זו,
אבל השמח המגולגל זה צורחה מרשעים שכן לרי
עין, דיודעת צפנש שהרשע לא יתקרב ואדרבה עוד
יקלכלה, וגם אין לה חקר' שיאכל מנשרה לאורח או
לעני לדיק, ושלאופן זה יתחבב לה חיקון, מאחר שכול
ז' עין, ואינו נותן לאחרים, עיי צורחה ממנו בכל
היכולת עכמ"ד ק"ו.

המגולגל היי' כשכלים גדלים, וכל השמחה
ורחוקה להתקרב אל גשם האדוק, ועיי היו מריבות
וכי"א היחה רחוקה להתקרב אל האדוק ואומרת עלי
יניח לדיק זה את ראשו ולצדק נחלחלו כולם
לאבן אחת, ונתקדשו כולם אל הקדושה עיי יעקב
אבינו, ואיש מיש צמדת חיות בגיל שאותן האצנים
גשמו תחתיו כמטה ואלדיקם ואלדיקתם יאלו ממנו,
ממנו ממש דאיתן השמות המגולגלים האצנים הכם,
גתעלו על ידי יעקב אבינו, ואלו מהם שצני ה',
והדיקם ואלדיקתם צדויות בעתידים, ואין לירך לרחוק
ולומר כמו שכתבו המפורשים בגיל דסומא מילתא
הוא בדרך דמיון ומשל על עתיד, אלף משם ממש
יאלו גשמות ודיקם כמזכר לעיל, שהיה בהם גשמות
השצנים בזה, וצמח שבו האצנים מתאחות
ומתאחדות זו לזו שדרך גם, עשה לו הקצ"ב סימן
ואות להדישו שכלם עתידים להיות גוי אחד בדרך,
ויחי' בהתאחדות הקדושה ותצור עולם, ומעשה יוצן
הענין קלח גם עיי שכל האנושי, וכל דברי חז"ל
עולים יפה מיש שבו האצנים מריבות, וגם מיש
בפדרי"א שברק"ב עשה גם זה שיהיו מתאחות לסימן
שעתידים להיות גוי ח' בדרך, כי הם עצמם היו
גשמות השצנים ועיי נרמז בהם העתיד, וגם מיש
צמדת שיעקב עשה סימן זה, הוא גי' אחת שיעקב
השיג הגלגולים הכם, ועיי ראה לתקם כדי להעלות
אותם ולהעמיד מהם ייצ שצני ה', ומיש אם מתאחות
אותן ייצ אצנים יודע אי שגאי מעמיד ייצ שצנים,
לא שבי' מסופק חיי' בהצמחת השיי'ת, אבל ראה
לעשות פעולה זו בזה קדושה, לאחדם בולם כלי'
ולקרבם אל הקדושה, ואם יעלה צידו שיתאחו
ותאחדו, עיי ועמיד מהם ייצ שצנים, וברק"ב
סייע צידו שיתאחו כולם, לסימן שעתידים להיות
גוי ח' בדרך, ומלא כל דברי חז"ל שיהיה וקיימון,
ואין סתירה צניחם וארי"א דברי אלקים חיים ובגים
ואמתיים.

ובעין זה כתב הכה"ק (צצ"ר פ' ס') עמ"ש
(חולין ד' ז') דחמורו של רפצ"י לא רחם
לאכול תבואה שאינה מעושרת, והקשה העין יוסף
וכי חמור צניח ה' דחי' ידע דלא עשיריכו, ועוד
וכי צר מלא' היא דלא צני למוכל בלתי מעושר,
ועיי"ש מה שחירן, והכח"ק ח' עיי דעת חכמי
האמת שבי' צמור הוא גלגול נפש אדם, ומלא זה
הגיע חמור זה לאותו מדרגה וידיעה האוה, ומי'ת
חלו חז"ל צמרח הפעולה האוה צמחמן של לדיקם,
כי עבוד היות אדוני' לדיק, עיי נגלגל צו נפש
לדיק עכ"ל, והוא כעין צחי' בגיל שכתב התשובות
שור. וכתב צ' הגלגולים שהרח"ל הראה למרח"ו
זל"ה אכן אחת שבי' מגולגל בחיוב גשמת לדיק
והלמיד חכם צצ"ל עזירח אחת שעשה, וסיפר לו
כל פרטי קורותיו, והחיקון האריך לו, וצדקו ומלאו
סדרי, עיי"ש, ומעשה כמיי' אפ"ל שאותן האצנים
שחזמו ליעקב אבינו, היו מגלגלים בהם גשמות
גבוהות, ואפשר שבו בהם גשמת ייצ שצנים,
והגשמות המגולגלים משתוקקים להתקרב אל האדוק
כדי שיעלה אותם למדרגת מדבר כמי'ש צחצוחות
שור בגיל, ועיי בזה אלו הגשמות אל יעקב אבינו,
שימשיך אותם ויקרבם אל הקדושה, ויעלה אותם
למדרגת מדבר, ואיש מה שבו האצנים מריבות וכי"א
אומרת עלי יניח לדיק זה את ראשו, כי אע"פ
שאין באצנים פשוטים דעת והשגה, אבל השמח

ועתה נבוא לבאר ענין המריבה שכן יעקב לען,
וכל העצמות והתחבולות שצניחם, גם כל
הענין של אלן לכן שמתאחדת בחו"ק צחצוחות גדול
ובכל פרטי, שצדאי אין זה רק כפי המצב הפשוט
אלא ח"א עומק עומן צרי. וקדים מיש הלקט

שרא לאבד כל אותן השמות ולעקור את כל בית ישראל ח"ו וזה המצוי בנזרים מחזיר חסדי המקום כמו שפירש"י, שכלל הקדים מידו האבירה הזאת, ויירד מלכותו שיריד כל אותן השמות למלכים. וזה נחקק, וכ"ז מחסדי המקום ב"ה, ומקשר הפסוק שפיר.

והנה אותן חתקדי' דורות שאלו נמצאים, נחברו מהם כרשעים ומתו ב' ימי חפלה, ומה שנשאר הוא כלו עבד וקדש ל', והם הם הם' רבוא שרשי שמות ישראל, ונחלקו ל"ב שבעים, וממנו נמשך כל תולדות ישראל עד קצת החורב ועד סוף כל הדורות, ושרש כלם היו בשמות הכס שבין מגוללים נאלצו של יעקב, ומשם יצא המדרש כי' ר' הושיע' אמר הכס נעשו ארץ נמשכן, ולא היו צריכות לזכר, ועל כ' כי' באורך להוציא מהם שרשי שמות ישראל כי' הכסחה לשמות הטבע שיוצרו ע"י גשם מאלוהים, ולא ע"י זכרים מאלוהים של לבן, ולאוהו של לבן היו מואבנים מ"שם הילקוט רמב"ם בשם פשרת מאמרות ט"ש וספלה כ' בין מקרב ישראל וצין מקרב מלכים, שמוקב מלכים היו מואבנים נצמחה, וישראל כשפסק וצמחן פסק וצמחן נצמחן, וזהו סוד ובהשגות הפירוש יעקב שאלו של לבן היו מואבנים נצמח' ונעשו א' לא כי' אפשר להוציא בשמות הכס נצמחות הזכרים מאלוהים של לבן, ולא היו מקבלים הזכרמה מהם ויתקלקלו, ולא יח' אפשר להוציא אותם ולחלקם, ולהוציא מהם החבליה הכרה, כי החבליה כי' להוציא מהם דור קדוש, וזה לא כי' אפשר אם כי' כמו של לבן משרש בהם, ע"כ כי' הכסחה שיה' צריכתן דרך נס, ע"י שמים נעשו ארץ נמשכן, וכי' צריכת נפיש ולא כי' משרש בהם סח הרע כמו של לבן כלל.

רמב"ם בשם גליה חיה, ט"ש חסדו של כל לאק וגו' חתקדי' דורות שבעיר בקדיש מן בעולם קדוש מים ולא נראו (כמובאר בחגיגה י"ב:) היו מוגללים נאלצו לבן, ואח"כ הולכים יעקב למלכים, וע"י יעקב נמשכו וזה להתגלות צמח חסד, ולכן כי' ישראל פרים ורבים נמצאים מחזיר שאלו בהם כל אותן החתקדי' דורות שגורו מן בעולם קדוש מים נצמח'.

ונקדים עוד מ"ש חלקות היל' בשם המציד, וחז"ל, איהם למדוק אמאי הלך יעקב בחור באבות למוכר עם לבן רשעו ולרעותו לאו, וראו דמילתא, אלעריך יעקב למלא גבי' ויפיק מיני' תולין קדישין ומשמחין ב', ויחיו ל' לספר קדישא, דענא רחם להבא חילת, ודומה ולא כעש אשר עשו צחק, וכו' ודמיו דמחיו ואל חלקים את מקרב אבובם ויתן ל', והאיל הקדוש נחם כלי סערה, וכו' וכו' נמי רח' דלאן יתח' שבי' משרש' רשע אותן וכי' וכו' וראו ויקרא יעקב לרחל ולנחם הכסח אל לאו וגו', ולכן בארמנו צעו לאוודאח יח' אלה, דהוי גיחין ב' חילת קדישא, ויעקב חפיק מיני' נצמח' נצמח' המציד, כרי גילוי לנו סוד גדול נצמח' אלן לבן.

ובזה פירשתי מאמר הכתוב (בפרשת תצא) ארמנו אבד ח"ו ויירד מלכותו, ומדברי רש"י משמע דוידר מלכותו הוא ענין נפיש, שפי' מחזיר חסדי המקום ארמנו אבד ח"ו, לבן ציפק לעקור את כל, ועוד אחרים נאלו שליו לבלתינו, שאלתי זאת ירד יעקב למלכים, שבי' ולבאור את ראוהו לבאור כל בארות שאלו שליו וכל בארות וזה לא יכלו, ולמה מחזיר את א' דוקא, ח"ו יח' שייכות וקשר צמחה, אמנם לפי' כי' וצן שפיר, שבי' מגוללים נאלצו לבן כל בשמות של ישראל עד סוף כל הדורות, וע"כ נשח לבן כל הרמאות כמס' וחתק' את משרשיו ששרת נעוים ודמיו חיל מלך פנמים, וכל בראותו נמשך את השמות הכס באופנים שונים, כדי שלא יוציא אותם יעקב מסערה דילי', ואלמלא לא שאלה בידו של יעקב להוציא מידו כל השמות הכס, היו משקפים ח"ו נצמח' ולא נאלו למלכים ולא כי' להם חיוקן ח"ו, וחסדי' ארמנו אבד ח"ו

אמנם אפשר כי' הכסחה שיעשו כל אלה בשמות דרך חסדו של לבן, שיהיו נולדים מנקבות האלן אשר ל', אף שאלה לא כי' כמו משרש נצן כלל כי' מולד ע"י גשם שמים נעשו ארץ נמשכן, אבל למלכות העין כי' נראה שכן נכחה, כי אם לא כי' נצמח' לבן, וכ"ז כי' מוח' להחזיק פי

המקטרגים, שלא יקטרגו על האלואה השמות האלו
מסערה ידורה, ולכן ה' נחזק להטעותן למעמדות
העין והי נראה כאלו גם כוחם מעורב בהם ועיניו
יסכימו ולא יקטרגו כי יאמרו משלנו הם, ועיניו
שבתו בארצי וי' על מיש' חזיל מלאחי דוד עשדי
היון מלאחיו בסדום, ופי' הוא זיל שבי' הסכרה
שחד שורש דוד ושורש משיח דרך מעבר סדום וצדק
עקלתון עיי' מעשה חמר כדי להטעות המקטרגים
ולשחקיק אותן, וכמו"כ לעניינן והבן, חבל בחמת
גולדו כל חלה השמות על ידי גם וצרכו של יעקב
כמי' במדרש שוחי' בגיל' ותחסרבו מעט מאלקים
זכ יעקב שח' ויחמו האלן, והיו צריח' צפי' או
עיי' המים כיל' ור' סכרה לעשות שויו הטבע
כדי לעשות חלה לשמות האלה, ולבקים את צית
ישראל מהם, וצאמה לכן השיג כל זה עיי' כח
הטומאה, והכשפים והתרפים הגדול לו כידוע,
והוא ה' רצונו לטבע על יעקב כל שהיכלה צדו,
עיי' טענות של רמאות חלה שכלן לא ה' לו שום
טענה, כי מזה שבי' של וולדו צדק הטבע לא
לקח יעקב מלאומה, ולא חסר לו כלום, ויעקב שילם
לו חף 'הערב' והגייבה כמי' חוכי חתמה וגו'
וגם מצדק עיי' יעקב, וצמה שולדו צדק גם שלא
סדק הטבע, עיי' לא ה' יכול לעשות כלום כי
יעקב צראם לעמלו כמי' במדרש בגיל' ותחסרבו
מעט מאלקים זכ יעקב ור' ולא ה' מלאמו כלל,
גם לא ה' יכול לטבע צכה כשפיו, כמי' זיל
צמס' חולין (ז:), 'דכשפים מכחשין פמלא של
מעלה, ושחיי ר' חנואל דניס' זכותי, וכמו"כ זכותי'
דיעקב נפיש, וגם זכות הכלל ישראל שבי' צריך
להביא משם, ולא הניחורו מן השמים לשלע כשפיו
ואין עוד מלמדו כתיב.

אבותם לכן לגדול רשעתו חשי' שלא ה' שום טענה
עפיי' הדיו, שלא לקח יעקב מלאומה משלנו,
אשפי' ה' מריב עם יעקב, ורלה לעשוק כל חלה
האלן והשמות הטומון צקרבס, וטענתו ה' מפני
שגולדו צראתו ועבר דרך תחומי, חף על פי שלא
ה' מנחור ולא גולדו מחברים שלו, חס גכנה חס
לא חסר והוא מידת סדום, חבל לכן ה' צו מידת
סדום, וברע ליעקב ועשה מריבה עמו עיי', חס

שאמרו ציי' לכן לקח יעקב את כל אשר לאציו,
וריל' דלכן ה' מושל כשפיו גם על שרי מעלה כמי'
זיל דכשפים מכחשין פמלא של מעלה, וכאן צאלה
האלן לא ה' לו שום שליטה עליהם ולא האציו
הכשפים, וכל מה שבי' רצון יעקב ומוצחו נעשה
עפיי' גם צאלא, כמש"כ חס כה יאמר עקידים
יהי' שפרך וילדו כל האלן עקידים, ואם כה יאמר
עקידים וגו' כי ה' צריח' צפי' צכה קדושתו של
יעקב, ולא ה' שליטה לכן עליהם, עיי' אמרו ציי'
לכן לקח יעקב את כל אשר לאציו ריל' כל האלן
אשר לאציו נכניס תחת כחו ושלטתו וחרים
לנשמתו, ועי' משפטי' זיל ויקח קרה משכן
צדריים להיות סרים לנשמתו, וכן ותקח שרי וגו'
את הגר וגו' ותחן אותה לאצור חשי' לו לאשה
ופרשי' לקחה צדריים ור', עיי' מוצר דכמה
לשיטתו להיות נכנס לנשמתו וקרה צמס לקחה,
ועתה מי' לקח יעקב את כל אשר לאציו חין
הכוונה על לקחה ממנו, כי חין יאמרו שרך מוחלג
כזה אחרי שלא לקח יעקב מלאומה ופילם ככל חף
הערפ, חבל הכוונה צדריים שלקח את כל האלן
תחת כחו, ומושל עליהם להיות עושה צמס כראו
ומולידים עקידים או נקודים או צדריים כפי רצונו
וכפי מוצחו, ואין לאציו שום שליטה עליהם, חס
ברע להם, וטענה רב' יחיה, ומואשר לאציו עשה
את כל הכבוד הזה, ריל' שכונו ציי' שהוא צעמו
עשה וצירא את כל הכבוד הזה, שבי' צריח' עיי'
גם צכונו של יעקב, ועיי' אמרו עשה את כל הכבוד
הזה ולא אמרו "לקח" כי הוודו שלא לקח מלנן כלום,
חלה כל טענתם ה' מפני שערך דרך נחלחו ופולדו
מוקציות שלו חיש' ומואשר לאציו, שבעולה ה' ופי'
צאמנשות אשר לאציו, ומשם יחיה רבעולה, ולפי'
מידתם מידת סדום ה' להם טענה עיי', ומעשה
מוצור כל כפסוק ואין כאן עוד סתירה מרישא
לסיפא, ולא כפל לשון, שם צ' ענינים נפרדים,
וב' טענות שונות כיל'.

והכלל הוא דלא עבר קריב' ניסא לשקלא, וידע
לכן שכל חלו שולדו צדק גם ה' צמנו של
יעקב, וצבור גולדו, ואין לו שום שייכות ואחמה
צמס, ואשפי' שאלו שולדו צדק הטבע, צאלו לא

יחי' הכל שלך, ולא תתן לי מהם מאומה, והקב"ה יתן לי צדק גם, כי יחי' הסכרה בן. שלא יחי' כמו מעורב בהם, כ"ל ומה שאני מבקש ממך הוא רק שתתן לי רשות שיעצרו כל אלה דרך תחומך, ולא תמנע אותם מלעצור דרך רשותי, וי"ש חס תעשה לי חס בדבר הזה אשוכח ארשב אלך אשמור וגו' וזה עש"י צלמלא ולא נחובה, שאינו נותן לו כלום, אומנם כדי שיהי' סימן וזכור בין הגולים צדק גם שהוא חלקו של יעקב, והגולים צדק הטבע שהוא חלקו של לבן, ע"כ הסגס יעקב שהקאד ועלוא יחי' שלו חס יחי' לסימן שזכר חלקו, ונתבארנו צדק פסוקים אלו ע"ד נכון כפי"ד וסרו קושיות כ"ל (מ"י"ג עד כ"ב).

ומעתה יצואר דברי רש"י ז"ל ע"פ"ס מחי אשכנ
גם אנכי לביתי, פי' לצורך ציתי, עכשיו ח"ן עושין ללרבי אלה צדי, ואריך ח"י להיות עושה עומן לסמך וזהו גם עכ"ל, ויהיו קושיות הרמב"ן ז"ל והמחמ"ו והגור"א (עיין לעיל קושיות הרמב"ן ז"ל זה כי' כל עמלו של יעקב אצטו להעמיד י"ב שבטים, ולעשות יסוד נאמן השתלשלת כלל ישראל עד סוף כל הדורות, ולא כי' לו השחוקקות אחרת לא עובד"א ולא עובד"ב, רק לעבוד הש"י צאתם ואמונתם ולהעמיד דורות לה' ולתורתו, שיתרצה כבוד שמים על ידו ועל ידוהם, כמ"ש בחפיתו וכו' ה' לי לאלקים ופרש"י שיהיו שמו על מחלה ועד סוף שלג ואלא פסול צדקו, ויכר מולדו לו י"א שבטים, ויראה קדושה וסברה שבכם, שהם נגמרת גבורות וקדושות כמ"ש ז"ל צדיק צדיק מוקפ"י ידוע, ורואה שבני ימשיכו עבודה זו להעמיד דורות כשרים ולהרבות גבול הקדושה, ולהרבות כבוד שמים, אבל גם הוא צריך לסייע עמכם, וצלי כמו חבורו לא יחי' אפשר להם להשלים עבודה זו בשלימות, ע"כ אמר אל לבן מחי אשכנ גם אנכי לביתי, לצורך ציתי להעמיד צית נאמן בישראל, שזה כי' ציתו של יעקב חס כי' כל אורט והשחוקקות, וחס שפרש"י עכשיו ח"ן עושין לרבי אלה צדי, אבל צריך גם ח"י להיות עושה עומן ולסמך, ואח"כ פירש דבריו מה הוא עש"י אשר ראה לעשות לצדק ציתו, אשכנ צדק אלך היסודות וכו' כל שם קאד ועלוא וגו' יחי'

יחי' יעקב עשה תחבולות המקלות, אלא צדקות שולחו ע"ד הכס, וכמ"כ מה שהיו המלאכים מצדו מועד לבן העקדים, כי' הכל רק להולדת לאנו של יעקב שגולו ע"י גם, וע"י לא כי' לבן שום טעם ונגיעה, כי' הכס לא נעשה כצדק, ומתחת לא עשה יעקב אצטו אפילו שכן רמאות תחבולות המקלות, וכן מה שצבירא המלאכים לא כי' רמאות צדק, כי' כל אלה הפעולות כי' רק על האלן שגולו צדק גם, וצאלה לא כי' לבן שום תפיסה חכמה, והאלן שגולו צדק הטבע ע"י המכרים כי' הכל לבן, ולא עשה יעקב צאלו תחבולות המקלות, ואדרבה לבן עשה עמו רמאות כמבואר בצב"כ"ת וצמפוכ"ת, ומה שהי' האורך שיצאו המלאכים העקדים ונקודים מועד לבן, וגם למה כי' אורך לעשות תחבולות המקלות כדי שיהיו האלן עקדים ונקודים, אחרי כי' כי' צריאם זו צבחו של יעקב ולמנן הלא הדורות, כי' שיהיו משם כל אלה הנשמות נגולו הדורות, וצל"ה כי' זה צריאם חדש, צדק גם עולם, שהמים נעשו זרע, ח"כ כי' אפשר שיהיו עקדים ונקודים גם בלי תחבולות המקלות, וצלי שיצאו המלאכים מועד לבן, אומנם כ"י כי' אורך למראית העין להטעות את המקורגונים והסמ"א, על כי' כי' צגלולים הכס נשמות גבורות, וכו' האורך להעלים מהסמ"א שלא יכא לו שום הרגשה צדק, וכו' צריך להיות הסתר צדק הסתר, כמ"ש האר"י ז"ל שורש שורש דוד ושורש משיח דרך מעבר סודם להסתריו מהקטרוגים שלא ידעו מהם פן יקטרגו וישעונו לבעול ח"י, וכמ"כ לענינו ע"כ הציוא המלאכים מועד לבן העקדים, ויעקב עשה תחבולות המקלות כדי להטעותן שיהשו שבוהו של לבן מעורב צדק, ומקורן ע"י רמאות, ומתחת לא יקטרגו עוד כי' יאמרו משלנו הוא וכוונתו מעורב צדק, ואחר שגולו נחודע להם האמת וגם לבן ידע וכשיג אח"כ, כי' כי' כמו גדול כצפנים ורואה אח"כ לעשות אותם צאמרו האלן לאני וגו' אלא שלא הניחו יחי' כמבואר בפסוקים, אבל קודם שגולו כי' האורך להעלים מהם, וכו' הסכרה שהי' צריאם צדק זה ע"י המלאכים וע"י המקלות, כ"ל.

ויו"ש יעקב לבן לא תתן לי מאומה שאין אני רואה משלך כלום ומה שיהיו צדק הטבע

שכרי, ובאופן זה ימשיך כל אותן השמחות של התקצי"ד דורות, ויולעם לנצחים, ונחל ימשיכו דורות ישראל העתידים עד סוף כל הדורות.

ועתה מוקשר היטב מאמר הכר משם כל שם נקד ועלוא וגו' למי"ש בתחלה מתי אעשה גם חכמי לביתי, ולי"ק קושייתו הבי' (קושיא י"ב) דח"כ שבי' רח"ה להיות מופנה לעשות לנורד ביתו ולסייע את בניו, למח הכסדים ח"כ, לעבוד את לבן צבחר שותן. לי העקודים זענולאים, ולדרכו כי זה כל מבוקשו וזה הוא חכמי בניו, גם לא יקשה קושיית המהדרים והגו"ל דלמה לא פי' רש"י מלת גם כעשמו, דכמו שזכרנו לענין לנורד ביתו אעשה גם חכמי לנורד ביתו, ולא יתחל לי' לרש"י לפרש כן, דלכרי ביתו של יעקב כי ענין רם ושא לעמית דורות ישרים כח"ל ואין לי דמיון לנורד ביתו של לבן לא מתי' ולא מקלחו, דמה לבן את הכר, ויעקב עשה כל תגובה ותגובה היפך מדעת לבן, וחי' משוכה נמנו דעתה ובהשגח ובעשי', וע"כ לא ראה להדמיתו אליו אפילו ודרך משל, ולומר דגם חכמי אחי לרצוני כמנוי כמנח, וע"כ פירש"י ודקאי על הכסדים כח"ל, ומאמר פסוק זה הוא מוסר השכל, וכל אחד צריך להתבונן בו בכל עת, ולחשוב חמית מתי אעשה גם חכמי לביתי, לתקן לנורד ביתו וזה וצדק, ובמשפטי' שלא יסמוך על בניו לגמרי אלא צריך גם הוא לסייע עמכם, ואף כשימחרו השמי"ת שיש לי ציטט עוצים וכשרים, מגדולים על דרכי המורה וכיראה, צריך גם הוא לסייע עמכם ולעשות לנורדי ביתו, ולהתחבב פהלכר וכשרים, ולקצוץ עתים לחורר, שלא יחי' כל מגמרו ותשקו ותחורו לבצב כסף ולברכות הון, וצדק מסייע גם לעבודת בניו ונותן להם תחוק בעבודתם, ודכשרואין אלל חכמים חכמת המורה, ודביקות צד' וצדירותו, ועשיית המעלה בדחילו ורחימו, ומקק זאת צדירותם ולעד לא ימוש, וייעיל להם הרבה לעבודת השמי"ת, ולחיפך ח"י אם מתרגל באצ בעבודתו ית', ואין משגיח על מעשיו, ויזק להם מאוד ח"י, ע"כ צריך לחשוב השבזון של עולם, ולעשות דין ותשבון צדו לבין קונו, מתי אעשה גם חכמי לביתי, להשלים חובתי חכלית צדתי לעושי', ולהשלים צדתי מדור נחל

לעושי', ולסייע לעבודת בני לביתי בית נאמן בישראל, ויבגם שעיךר הוא חינוך הכנים, אבל צריך האצ לסייע צד הרבה, ולהעביד גם מעשהו, כח"ל.

ועתה נבאר מאמר"כ שאמר יעקב שלחני ולאכלה אל מקומי ולאחרי, ונמנה ששאל נמנו רשות צפעס ראשונה, ונח"כ צדח מאחר צלי רשותו, וגם ככל שלחני ולאכלה, ובי' הפכים כח"ל (בקושיא ח' ט'), ונקדים עוד דברי המדרש וזה לשון פסוק ששאלו לרבקה החלבי עם האיש הזה ותאמר חלק, וזו ישראל להוליאם ממנרים ובמדרש הזה אומר דרשני, ופירשתי כד' ולכאורה קשה מה שפירש רש"י ז"ל שאמר רבקה חלק מעמנו ואף אם חיוגס חלבי, ולי"כ לאחל תועלת אמרה כן, וכח"ל להשיב על שאלתם לאו לאחל ולמה דעתה שרלנו לך חף נגד רלונס, וגם יש לבדן מה שאמר חכמינו ז"ל בצדקשית רב (פי' ס') מפני מה לא נפקדו רבקה עד שהפלה יחזק עליו, שלא יכיו חומכ"ע חומרים חפלתיו עשה פירות, ע"כ דברי המדרש, לכאורה מה צדק אם יאמרו ובי חמו חחראים לחמיתם, ונחמיתם לא מעלה ולא מוריד, ויוכן עשי' מי"ש צעל מעשי' ח' לפרש הפסיקא עצדים ביינו לפרעה צמארים, ואלו לא באילו וחי' ולכאורה פשיעא דכן הוא, וחי לא ידע זאת דאלו לא באילו הקציר לא היינו יכולים לאחל מעמנו, וגם ולי"ד שבתחיל לומר עצדים וסיוס משועצדים, וחיוך דכרה אחרי ששאל עליו הקציר חמשה מכות רבס פרעה לשלחם, חלוני שהכבד ח' את לבו, ולכאורה למח עשה השמי"ת כן, ולא חיונו חורו שישלח מעמנו צדלנו, חמנס חלו שלח חורו פרעה מרלנו ועוצחו, חיונו משועצדים להחזיק לי עוצה וככרת חורה, ואפילו אחרי חוליאם לחרות, ואפילו דורות העתידים, חיונו מחויבים לי כשעצדות, שלא נכיו כפוי עוצה, וכשעצדות לרשע מחיק מאד לפש, כי נעשה צדכרת משנה חלו ולשיעמו והשקפתו, וע"כ כי האורך להכבד את לבנו, ונמנה לא שילח את בניו מלואו, אלא שהוליאנו ח' משם ציד חזק נגד רלנו, ואין חנו חייבים לו שום כשעצדות וככרת חורה כ"ל להשי"ת לבדו, וי"ש המגיד עצדים ביינו לפרעה צמארים

ויוציאו ה' משם ביד חזקה, שהכריחו וגד ראונו, ולבאורם למד ה' האורך ליד חזקה, כיון שהסכים מלאנו לשלחם אלולי שהכזיר ה' את לבנו, ע"ז נא במחוק, ואלו לא הוציא הקב"ה ביד חזקה וכו' הרי אלו וצנינו ויצ"ט משועבדים היינו לפרעה צהרבת עובד ותשואת חן עכ"ל ז"ל וכוונתו נחמ נחמ העטם לא נפקדו רצק עד שהתפלל יתחק עלי', שלא יהיו אובדי חומרים שהפיתון עשה רשע, וא"כ היינו משועבדים להם צהרבת עובד וזה חזק מאוד, ע"כ לא נפקדו רצק עד שהתפלל יתחק עלי' להראות שהפלת יתחק הועיל לה, ותפלתם לא עשה רשעם כלל, ומעשה אין אלו משועבדים להם כלל.

וזהו העטם שאמר רצק אלק מעמנו, ואפילו נגד ראונו, שלא יבא נדח למרחית העין, שהם היו הגורמים והמסויימים לחיוב הקדוש הזה ע"י הסכמתם, ועל ידיהם נסתפק ונסתבז אומה כישראלית, ואלולי כן היינו כולנו משועבדים להם צהרבת עובד, ע"כ אמר רצק אלק מעמנו שלא נעזבכם, וזו היתה להלל כל ישראל כ"ל ומעשה יתבאר דברי המדרש צרכו שאלו לרצק התלך עם האים הזה ויחזק אלק ר"ל מעמנו ואפילו נגד ראונו כדעת חז"ל, וכו' ישראל להוציאם ממצרים, להוציאם דייקא ביד חזקה, ושלא צראו פרעה, והוא צה' א', וטעם א' להם והשגר הוא מידה כנגד מידה וכו'.

ומערת יובן מ"ש יעקב שלח ואלהם אל מקומו וגו', וכן אליעזר אשר שלחו ואלהם לאדוני, עפ"י מ"ש האר"חל בשער הפסוקים ע"כ לה ואשלחך אל פרעה, שמהל לכה יורה שילך מעמנו בלי שיכולת, ומלת ואשלחך יורה על הדיפן, עיי"ש, ועד"ז אמר יעקב אבי"ה ואלעזר שלחתי שאלו מנצק מכם רשות, אצל חדעו שאפילו אם אינכם רואים, לא תליתו, וכוונת יעזר לי וחוסר מחשבתכם ואלהם מעמנו אף בלי ראונו, ומעשה אין עוד חיוב השתעבדות להם, וכ"כ ה' לבנות הלל ישראל לדורות כ"ל.

ונקדים עוד מה שפירשתי במאמרי"כ ואצט"ב חמש שנים ושבעים שנה צלאו מחוק, ולבאורם למד הכפול הכחוד עוד לומר צלאו מחוק, והלא כבר

נאמר בפסוק זה וילך אצרים כאשר דבר אליו ה', וידענו שמחוק ה'ך, גם למד מחלחל אמר לשון הליכה, ולצדק הזכיר לשון יציאה, ופירשתי על פי מ"ש רבותיו צה"ת בשם סדר עולם ד' הליכות היו, וצלה"ה ה' ה' אצרים בן ע' שנה, ואלו היו צה"ת צין הצהרים, וחזר וצ"ה לו לחק וטעם שם חמש שנים, ומ"ש ואצרים בן ע"כ שנה צלאו מחוק אציא שני' גאמרה עכ"ל ז"ל, ולבאורם מחין מוכח לכו ד' יציאות היו, ומ"ש ואצרים בן ע"כ שנה צלאו מחוק ה' יציאות שני' הלא בפסוק אין הוכחה כלל, וכלל הכל כאחד, ולא סיפר הכתוב מיציא ראשונה כלל, ודלמא כל הפסוק בחדא יציאה מיידי, ומג"ל לחק הפסוק לחז"ל. וג"ל דודאי צקבל היתה אללם ד' יציאות היו ודמיו ג"כ בפסוק מרשיה הכחוד מהליכה ליציאה, דהחיל צלאו הליכה לך לך, וילך אצרים וגו' ואח"כ מזכיר לשון יציאה, ואצרים בן ע"כ שנה צלאו מחוק, וזהו יציאה מקרי רק אם יצא לגמרי ואין דעתו לחזור עוד, וזכר יעקב מחשבתו ודעתו מן המקום לגמרי, משא"כ אם דעתו לחזור, ועוד מחשבתו דצוק אל המקום אשר יצא ממנו, הרי נחשב כאילו עדיין דירתו שם, ובאלו לא יצא ממנו חלל לפי שעה, וזה הליכה מקרי ולא יציאה, והאצרים צוק צמקום אחר דצמקום שדצוק מחשבתו של אדם שם הוא דירתו ורואי מערובי תחומין, כמ"ש הרמב"ן (במס' עירובין י"ז) וגם מיי"ש שני של גלויה דתליא ג"כ בדעתו לחזור או לא, דאם אין דעתו לחזור אז יש לו דין יציאה עפ"י הלכה, ואינו מחויב לנכח כמנהג המקום שאל משם, אצל בדעתו לחזור עדיין מקושר אל המקום אשר יצא משם, ויש עלי לנכח כמנהג אותו המקום עפ"י הלכה.

ומערת בפעם ראשונה שאלה ה' ההכרת עוד שיחזור, ע"כ גאמרה צלאו הליכה, לך לך וילך אצרים, וציא שני' שלא ה' עוד דעתו לחזור ע"כ גאמרה שם צלאו מחוק, שזה ה' יציאה, אצל לא קודם לכן.

וכמו"כ לענייננו יעקב ידע והשיג שבעה צה"ת לכו שחכה להשפחה שכינה, וזהו לילך

Ko/Satmar.com

וַיִּצְאֵם דרש"ח חז"ל והחליף את משכבתי עשרת מונים אין מונים פחות מעשרה למדנו שהחליף חנאל מאה פעמים, ולכאורה צפוסק אינו מוזכר רק ב' מהם אם כה יאמר עקודים וגו' אם כה יאמר עקודים וגו', ולמה העלים הכות"ס כ"ז מחנאל, ואפ"ל עפ"י"ש במס' צ"צ (פ"ע): שהזכירו שם כמה מוני רמאות במידה ובמשקל, ועל כולם אמר ריב"ז איני יודע אם אמר, ואיני יודע אם לא אמר, ואיני יודע אם לא אמר שמה ילמדו ממנו הרמאים, ואיני יודע אם לא אמר שמה יאמרו הרמאים אין ת"ח צדקאים במעשה ידינו ופי' הרשעים שמתוך כך יוצאו לרמות יותר, איננו יודע אם אמר או לא אמר, איך שמואל צד יחזק אמר, ומכאן קרא אמר כי ישרים דרכי ה' לדיקים ולכו צם ופושעים יבטלו צם, והמכריש"א פי' שיע"כ הכריע לאמרו מפני חוועלת האדיקים כדי שידעו שהוא רמאות וישמרו להחזיק ממנו, והיינו דמסקי צמרא דמכאי קרא אמר כי ישרים דרכי ה' לדיקים ולכו צם, דה"ע דאמר כדי שידעו האדיקים ויחזרו צם, עכ"ל המכריש"א ז"ל, ולכאורה מה ב"י ספיקתו מחנאל, ובי לא ידע מכאי קרא לדיקים ולכו צם, (ועיין בחי' שבת חוב"מ סוטה) ופירשתי שהיה מסופק איך יאמרו המכריש"א שקול ומכריע לרמות חזירו, אם שלא לאמר מפני חוב"מ הרשעים, אם לאמר מפני חוועלת האדיקים כמ"ש המכריש"א ז"ל, וגם י"ש חוועלת המכריש"א גם לרשעים כמ"ש הרשעים דאם לא בן יאמרו שאין ת"ח צדקאים במעשה ידינו ומתוך כך יוצאו לרמות יותר, ובאמת נדיר להם כה הכרעה גדול, איך מהם מכריע ודוחה חזירות, והכריע ריב"ז שצ"ע זה מכריע חוועלת האדיקים, וכדאי החוועלת האדיקים ולכו צם, לרמות מניעת חוב"מ הרשעים, ולומר מכאי קרא כי ישרים דרכי ה' לדיקים ולכו צם ופושעים יבטלו צם, הכי ראי' מזכורת כי לא מנע הכות"ס מלכתוב דרכי ה' אפ"פ שפושעים יבטלו צם, מ"מ כיון שהדיקים ילכו צם, כדאי הוא חוועלת האדיקים לרמות חשש של הכשלת הפושעים, אבל אין זה כלל צדק, ואיך הכרעה צדק לפי עיניו, ורק צעין זה הכריע ר' יוחנן בן זכאי ששקול ומכריע יותר חוועלת המניע לדיקים לרמות חשש של הכשלת הפושעים, ובפרט

לשון הפרשה הוא וכו', ומה שלא אמר הכתוב לשון הפרשה בפירוש בקושינו כנ"ל, לפי דבאמת לא ה' זה הפרשה מחלקו, כי לא עלו צגורלו מעולם ופולדו צדק גם צגורלו של יעקב, אלא לשמראת העין ה' נראה כאלו נולדו מחנאל כנ"ל כי לא השיגו הכל עיני הכס שולדו מאליהם ע"י המים שנעשו זרע, ועי"כ פרש"י שגם לשון הפרשה יש בו, אבל צעיקר לשון ה' הוא שהלל הקב"ה את כל העושר דהיינו הגשמות היקרות מידו, שלא שלט עליהם בכה כשפיו לעשוק אותם, ח"ש לנו הוא ולבנינו שמה יח' חולאות צנינו כל דורות זרע ישראל עד עת קץ, וכמ"ש הילקוט ראובני כנ"ל שגשמות האלו נתגללו צם רבות צמללים וכו' למ"ח וממנו השתלשלות כל דורות ישראל עי"כ אמרו רחל ולאה שכם לנו ולבנינו.

וַיִּצְאֵם צב"ר מ"ש הכה את אשתי כי מלאו ימי פרש"י מלאו ימי שאתה לי אמי, ועוד מלאו ימי שדי איני בן פ"ד שנים וכו', ומתוך קושיה הרמב"ן ז"ל והמחזיק והגו"א כנ"ל בקושיה ז', ולכאורה אחר שגלמו ימי החנאי ז' שנים, ה"י יכול לעשן שמגיע לו מזל הדיו ומלא היושר, ולמה צא צענות אחרות שהועלתם ספק, אמנם באמת כל טענות של דין ויושר לאו כלום הוא לגבי לבן, כי הוא ה' חותר חתירה להשיב על כל טענותיו צעקפין ורמאות, עי"כ לא צא יעקב צענות הדיו והיושר, אבל ח"ל חזע שמלאו ימי שאתה לי אמי, ועוד שדי איני בן פ"ד שנה והגיע הזמן להעמיד חולדות י"ב שבתי ה'. ומעשה חזע שלא יועילו ולא יללחו בידך כל הערמות והרמאות, שכן השמים יעכבו בידך, ולבן צל השב ה"י ובדין את זאת, ש' לא יושבו צדור, וכל הרמאות של הללו רוק לפני צא הכה שילי ה' את יעקב מידו, אבל אחר שכלה קאו ושלמה זמן הכוונה שאתה לי אמי ימים אחרים, והגיע זמנו להעמיד חולדות מעשה ידע לבן שלא יעלה צדור לעכבו נגד רון הש"י, כי אין עוד מלבדו כחב ודרשו חז"ל אפילו כשפים, ומעשה לא קשה קושיה הרמב"ן והמחזיק והגו"א, כי יותר ויחל ל' לרש"י ז"ל לפרש כן, כי זהו העצם היחידית אשר יועיל לגבי לבן.

כי יש חובלה גם לרשעים באמירתם כגיל שלא יאמרו אין ת"ח בקיאים במעשה ידינו וע"כ הכריע לאמרו.

ועתה לעניינו ידוע דלבן ה' כמו ברמאות גדול מאוד, וכו' גם צעל מוח וצעל השגה, וברמאים בדורינו אף שהם רמאים גדולים, אבל אינם צעלי מוחות כמוהו, ולא יעלה על דעתם כ"כ רמאות אשר השיג לבן, אבל אילו הי' כתוב בחורש כל אותן הרמאות שעשה לבן, בחורש שילמדו ממנו רמאין ויחכמו יותר, ומי יאמר זכותי לבי כיעקב, שחי' לו הכעסה ושמירה מיוחדת מאתו ית', ומעשה לא יחי' העולם יכול לעמוד בפניהם, ע"כ פשיטא דלא לומר עדיף ומכריע החשש שילמדו ממנו הרמאין, ואין כאן חשש מפני חובלה האדוקים שידעו להשמר מהם, כי בל"א לא יעלה על דעתם ערמימיות כמוהו, וגם ליכא למיתש שמה יאמרו הרמאין אין ת"ח בקיאים במעשה ידינו, ומתוך כך יבאור לרמות יותר, כי אפילו הרמאים לא יעלה על דעתם כל אותן הערמימיות של לבן, ע"כ לא כתבה החורש כ"ז מחשש שמה מתוכם ילמדו הרמאים.

ובחזור לביאור המדרש שהתחלנו בו מ"ש יעקב, אישור עבד אברהם בשעה שה"כ להביא את רבקה מה כתוב צ"י וכל טוב אדוניו בידו ואני אין בידו לא חס א' ולא נמנע א' וכו'. על פי מ"ד (צ"ר פ' מ' ס"י) ולאברהם העיב בעבורה ויחי לו לאן ובקר וגו' ר' פתחם בשם ר' אבשי' רבה אמר אמר הקב"ה לא"ל לא וכפוש את הדרך לפני בןך, את מולא כל מה שכתוב באברהם, כתוב צנניו וכו' באברהם כתוב ואברהם כבד מאוד במקרה בכסף וזכוב, וישראל כתוב ויזילאם בכסף וזכוב וגו' וכל מעשי האבות ה' פועל ודמיוני, ותקיים אותה בדמיון לצניהם אחריהם כמ"ש הרמב"ן צ"י לך (הוצא לעיל), וע"ז דלא יעקב אבינו, ולנטעם ואמר שאין בידו לא חס א' וכו', ומעשה זה יחי' פועל דמיוני על עניות גדול וגלות עמם, ואין יתקיימו ישראל בגלות, ולא שדא יעקב אבינו על חסדו ממנו כי אין זה מדרך האדוקים, אבל דאנחו ה' על כלל ישראל ודורות הגלויות אף יתקיימו, חזר ואמר מה אלא מוצד סברי מן צריי חיי וכו'.

עזרי מעם ה' עשה שמים וארץ וכו'. ויוצן עפ"י מ"ד במדרש שח"ע (ממנו קב"א) שיר למעלה אלא עניי אל הכדים וגו' מכו אל הכדים, יום שיבוא הקב"ה צדק לע"ל, וישראל מסתכלין בהאבות שידברו עליהם זכות, ואין אב שימלט את בנו, ואין איש שימלט את אחיו ממותה לרב ציוס הדין, באותה שעה גשאו עניהם לאברהם שבשמים, ואומרים כי אחר אבינו כי אברהם לא ידענו וגו' ש"א' עזרי מעם ה' וגו' אמר הקב"ה אחם יודעים מי עמד אחכם עשה שמים וארץ עבד המדרש, ויוצן עפ"י המפורש אלאנו צ"מ מאמר חז"ל שח"ע צעת ההוא יעמוד מיכאל וגו' מכו יעמוד ישחק וכו' א"ל הקב"ה נשתחקק ואין אחר מלמד סגוריה על בני, חייך שאני מדרש צדקק ומשעי את בני וכו' ופירשו דהקב"ה יתן דעת במלך מיכאל שישחקק מלמד זכות על ישראל, שעי' גדול החגירות הקטנות, אם ילמד מיכאל זכות על ישראל, עדיין איכא חששא פן יתגברו עליו טענת המקטרגים, וע"כ יאמר ה' למעני אעשה, ומעשה אין פתחון פה למקטרג, כי מי לא יחוש על קדושת שמו ית', וכמ"כ עפ"י צחי' זו יוצן דברי מדרש שח"ע הג"ל שלכן לא ילמדו האבות עלינו זכות לע"ל, כדי שיהא הקב"ה עוזר לנו ולמענו ולמען כבוד שמו ית', ולא אין פ"ס למקטרג, וזה כוונת המדרש המוצא בפסח דצרינו דיעקב אבינו ראה כל הגלויות עד סוף כל הדורות, וע"כ הראו לו לסימן ולפועל דמיוני שלא גשאר לו בידו כלום משל אבותיו, וזה סימן שלא יחי' זכות אבות, ולא ילמדו האבות עלינו זכות ציוס הדין, וע"כ דלא מאל, ואמר מאין יבא עזרי, חזר ואמר מה אלא מוצד סברי מן צריי, לית אלא מוצד סברי מן צריי, דכה בעמון זה גשאר לנו בגלות, שהקב"ה יושע אותנו למען קדושת שמו ית', ובשביל צער וגלות השכינה הקדושה ובצד שמים המחוול צעמים, והקב"ה יעזור לנו שכבר הגיע הכה וקרצ קולנו ואין לנו עוד מליץ אלא עזרי מעם ה' עשה שמים וארץ.

עוד אפ"ל המדרש הג"ל באופן אחר, בהקדם דברי המדרש צ"ר (פ' ע') וידר יעקב נדר לאמר

ולמדו מכאן. והמבצעו אל יבצעו יותר מחומש עי"ש, אבל אחתי אם רק לבט הוא. דלמי לימא קרא אחמשה לך, ועדיין י"ב כפל הלשון.

(ד) גם מלת לך י"ב ומיותר הוא דפשיטא דלך, דלמי יעשר אם לא להקציב.

(ה) גם קשה איך חלה מצוה מעשר בתנאי אם יקיים ית' בהצטחו כמצוה צפוסק, הלא קיימו הבצות כל החורג כולם וא"כ בודאי יקיים יאשיהו מצוה מעשר בכל אופן, ובשאלותיו כתב דודר יעקב לקיים את המצוה, ואשי"ש שהאירה תורה על הסדר ועל השבועה, אבל לקיים את המצוה מותר, ומצוה ממי חיובא, וכעין זה כתב הרצניו בחיי דודר יעקב לקיים את המצוה עי"ש, וכמ"ש חז"ל ב"מ' (תגיגה י.) מצינו שגשש לקיים את המצוה שנאמר נשבעתי ואקיימה וגו', ופשי"י דמצי' הוא כדי לראוי נפשי', ולפיו"י א"ש הלשון דודר מצוה צעת לרצו, "שדר" לקיים את המצוה, ומעשה לא היה שום תנאי בעצם עשיית המצוה, כי קיימו הבצות כל החורג כולם בכל אופן ובלי תנאי, הלא שדר לקיים מצוה צעת לרצו, וזה ענינו מצוה קעבדו והתפלא שגין עליו זכות המצוה לשמרו ומ"ש ושמוצי דודר הזה מעשו וכו' ע"ד חפלה ובקשה אמרה, ולא שגשג תנאי בקיום המצוה, ומ"ש לאמר לדורות שהיו מודרין צעת לרצו בגס דגוף הכלכל הדודרין צעת לרצו הוי אפשר למילף בלאו הכי, כמו דילפון כמה הלכות ממי"ש בציפות, ואף על גב דלא כתב צה"ל לאמר, אבל כוונה דרשאה במלת לאמר שבעת שידרו לדורות צעת לרצו יאמרו ויתלו בזכותו של יעקב, כמפורש במדרש אשר נדר לאביר יעקב כל מי שנודר לא יהי' תולה הכור הלא צו, ויגין עליהם זכותו של יעקב.

ואפ"ר עוד עפ"י מ"ד צילקוט (רמז ע"ה) דודר לעשר גם את בניו וכו' איחא שם כוונתו אי' שאל את ר' מאיר אהון אחי דיעקב אביבס קושטא וכו' הפריש שצו של לוי ח' מעשרה לשבעים, והלא י"ב שבעים היו לו, אי"ל וי"ד הוי שנאמר חפרים ומעשר כראובן ושמשון יהיו לו, לא מזה ד' בצורות לר' אמונתו לחין הכבוד מעשרה, ובפדרי"א (פ' ל"ז)

אם יהי' חלקים עומדי וגו' כתוב אשר פלו שפתי דודר פי צור ע. (הכלים ס"ו) אי"ר יאחק הכצלי שדר מצוה צעת לרצו, מזה לאמר, לאמר לדורות כדי שהיו מודרין צעת לרצו, יעקב פתח בטרם תחלה, לפיכך כל מי שכוף מודר לא יהי' תולה הכור הלא צו, אי"ר אצרו כתוב אשר נשבע לה' מדר לאביר יעקב, לאביר אצרהם ולאביר יאחק אבי"ר הלא לאביר יעקב, חלה את הכור צמי שפתה צו תחלה עב"ד המדרש.

עיין בפי"ת שחקקה בלשון המדרש שדר מצוה, וכתב דלפטר דה"ג שדר לעשות מצוה, ופירושו שדר נדר צעת לרצו לעשות מצוה גלדקה וכו"ל צו, והקשה עי"ן קי"ן כי"מ א"ש דפשיטא דלא נדר לעשות עבירה ולי"ל למימד דודר מצוה ועוד פי' הופ"ת פי' אחר עפ"י דברי רתום' חולין (ב:) שהקשו שם על מה דאמרין צמי' דאסור לגדור ושדר הכי עלי דלמלא פשע ולא יקיים והכתוב וידר יעקב נדר וגו' ותרצו דרשעה צרה שרי כדאמרין צמי' וידר יעקב נדר לאמר, לאמר לדורות שהיו מודרים צעת צרה, ומצוה בלאגה שמואל כל מלך דודר עבד מצוה, והיינו מסתמא צעת צרה דאליה עבירה הוא ולא מצוה, וז"ל במדרש שדר מצוה צעת לרצו, שאז הכור מצוה, שגל"ל הכור עבירה הוא ע"כ פי' הופ"ת, וגם עי"ן הקשה קי"ן א"ש דכו"ל שהכור הוא מצוה צעת לרצו, אבל לישא שדר מצוה משמע שדר לעשות דבר שהוא מצוה, והכור קושיא ראשונה לדוכחא, עי"ש.

(ב) גם יש לבין מה שדרשו ממלת לאמר, ללמוד לדורות שהיו מודרין צעת לרצו, והלא כמה דברים ילפין מהבצות כגון מוישכס אצרהם צצקר דררין מקדמינן למצות, ומצות חפלה מדכתיב אל המקום אשר עמד שם, ועוד כמה דברים, ואשי"ג דלא כתיב צה"ל לאמר, וא"כ גם כאן לאמר מיותר כיון שאפשר למילף מתי' בל"ה.

(ג) דלר"ן נפרטה ועל אשר תתן לי עשר אפרסנו לך, וי"ד כפל הלשון עשר אפרסנו, ותח"ל צמ"ס כתובות (ג.) אמרו שנתן צ' עשורים דהיינו חומש,

נורא חיתא, ויהיו משומרים למלך המשיח, כי מלכותו של עשו יחי' נמשך עד מלך המשיח, ואז יחי' כ"ו קודם לה' המשיח. ועתה מ"ש עשר אעשרו לך, מזה לך קאי על שניהם כי גם מה שנתן לעשו יחי' קודם לה' ע"י שיחזירם עשו למלך משיח.

ועתה נצוה לביאור המדרש בגיל אשה עיני אל הכהנים, אל הכהנים שהי' יעקב אבינו דואג ומאגער על הממון שהי' צידו מוכסי אבותיו ועמד עשו וגילו ממנו, וויצא עפ"י מ"ש ז"ל כל הכועל פרוטה מאויב מתצדק, ואפ"ל צטעמו של דבר כיון דכתיב וז' צידך את אחריה איצו וגו' וא"כ הי' שורה הכרסה על כל אשר לו, וע"כ כל הכועל פרוטה מאויב מתצדק, מפני שהי' שורה הכרסה על אותה הפרוטה, וממנו יחול הכרסה עליו וכמו"כ צנכסי האצות הי' עליהם השראת השכינה והשראת הכרסה, ומעשה כל מי שהי' צידו מוכסיהם, הי' לו שמירה צדחנית והשראת צרטה בגשמיות, ולכן הי' יעקב אבינו דואג ומאגער על שצא עשו וגילו ממנו, ועוד הי' לו פער על שהי' ירידה לממון הזה ולהחפזים האלו, כמשפטי ז"ל עה"פ ויקם שדה עפרון תקומה הי' לו שואל מיד הדיוט ליד מלך, וכמו"כ כאן להיפך אלו החפזים שהיו צידו מוכסי אבותיו והי' עליהם השראת השכינה והקדושה והכרסה, עתה שצאו לידו של עשו יחדו פלאים ופסולה גדולה הוא להם, וכדחחניות והיחל"ק בצחפזים אלו הלוו צנכז, ולכן הי' יעקב אבינו דואג ומאגער ח"ש אני חין צדיק לא חס א' וכי' שצא עשו וגילו ממנו, חזר ואחר מה אלא מופד סברי מן צריי וכי' עזרי מעט הי' עושה שמים וארץ וויצא עפ"י הילקוט בגיל שעתיד עשו להחזיר כל מה שלקח מיעקב למלך המשיח, וא"כ הי"ב בחזקת פקדון צידו, ופקדון כל היבא דהיתא בחזקת דמורא קיימא, ומעשה לאו ירידה הוא לגביהם, דעדיין בחזקתן קיימו, ומעשה גם סגולה השומרים שצבם לא נפסד, וא"ש קישור סוף דברי המדרש הי' ישמרך מעש ומלכך, ישמור את נפשך ממלך המות, דחזקת צעלים איצו אלא מחיים, ולאחר מיתה צעלה חזקת צעלים, ועל כי אחרו ז"ל יעקב אבינו לא מת, וא"כ חזקת צעלים של לא צעלה לעולם מאלו החפזים שלקח עשו ממנו, והי"ב בחזקתו לעולם ולצדק עתיד

איתא ברוסן אחר שא"ל המלך לא כך אמרת עשר אעשרנו לך, והלא יש לך צנים ולא עשרת אחים לי, מה עשה יעקב החסול משמעון וכי' ועלה לוי מעשר קודם לה', ויהי מוכלל המלך ועל את לוי ובעלבו לפני הקצ"ב אחר לפני רבש"ע זה גורלך וכו', ופשט יד וימיו וצרכו שיהיו צני לוי משרתים לפניו בצדק כמלכ"ש צמים עכ"ל, וזה כל אשר נתן לו, כל לרצונו אחי שיעשר גם את צניו, וזה אינו נכלל בצנאי המעשר, ואפשר שיהיו צו התנאי, וא"ש, וקדים עוד מ"ד שם צפד"א צסיום מחמר הכ"ל ח"ל לקח יעקב את מעשר קניו ושלה צד עבדיו ונתן לעשו וכו', עכ"ל, ולכאורה הוא פלא, והלא המעשר ניתן לכהן וללוי או לעני, ואיך נתן את המעשר לעשו, אמנם יוצן עפ"י מ"ש הש"ך עכ"ל עה"פ וכל אשר נתן לי עשר אעשרנו לך, צב" משפחה הכחוב מדבר, אחר יעקב מחמר שא"ל צח"ל חתה חלק השרים, ראויו לתת להם חלק כדי שלא יקטרונו עליו, גורל א' לה' וגורל א' לעצמו, ושם מדור זה המעשה ששלה לעשו, כי חולי היו כל אחים ששלה עמים מחתים וגו' היו מעשר, עכ"ל הש"ך ז"ל, ויראה שלא הי' לו גירסא הכ"ל צפד"א שהי' כחב כ"ז מעמנו, אבל עכ"פ לפי דבריו מצוהר היעב דברי הפד"א, וכמו"כ הרמב"ן ז"ל צפ' אחרי צסוד העצמואל שהוא שחוד להס"ס שלא יבעל את קרבתם ושלא יקטרג עי"ש וכמו"כ עשה יעקב שנתן לעשו ג"כ מעשר, ששרי של עשו שהוא הס"ס לא יקטרג על מצוהו, ומעשה יוצן מחמר הכחוב עשר אעשרנו לך עשר קאי על המעשר שנתן לעשו, ואעשרנו קאי על המעשר שנתן להשי"ת, והוא"ך לומר לך, לפי שנתן גם לעשו, ע"כ להוציא מזה אחר לך, שנתן המעשר הזה אליו יחי'.

אז אפ"ל עשר אעשרנו לך, דמלה לך קאי על שניהם, וגם המעשר שנתן לעשו הי' להשי"ת, וויצא עפ"י הילקוט (דמ ק"ג) והוא צב"ר (פ') ע"ה סו"ב) כל אחת הדארויות שנתן יעקב לעשו עתה"ך אחר"ע להחזיקו למלך המשיח מ"ע שנה' מלכי תרשים וא"י מנחה ישיבו, ויציא אכ"כ אלא ישיבו וכו', ומעשה על מנת כן נתן יעקב המעשר לעשו כדי שיהיו פקדון צידו, ופקדון כל היבא דהיתא בחזקת

לענינותו שבוו לסעים ועלו את כל אשר לו, ומבאר
דעכשו עדיין הי' חמוד בנכסיו, וגם ל"ב הכפל
את כל אשר לאציו ומאשר לאציו וגו', וכבר
פירשנוו באופנים שונים ועוד לאלקי מלך.

(ה) וי"א יעקב את פני לבן וכו' וכו' חינו
עמו בתמול שלשום וגו' וי"ב וכו' עד עכשו
היו פניו אצות ליעקב, וכו' לבן בקש לעקור
את הכל, ועשה עמו אך רעה כל הימים שגד
בביתו, כמ"ש ואצים החל צי והחליף את משכרותיו
עשרת מוים ולא נתנו חלקים להרע עמדי אי"ב
במה נשתה עכשו פניו לרוע מאשר הי' לפנים, —
גם לבן בחי' ויאמר לבן רואה אנכי את פני
אציו כי חינו אלי בתמול שלשום וחלקי אציו
הי' עמדי וי"ב כנ"ל גם קישור הכתוב ל"ב, כי
לפ"ד עכשו נשתה פניו לרוע, ומתמול שלשום
הי' פניו טובים אליו אי"ב אך יתקשר להם סוף
המאמר וחלקי אציו הי' עמדי וי"א הי' בסעוד,
ולפי דבריו לא הי' צריך להם עד עכשו.

(ו) לה"ן ית לאל ידי לעשות עמכם רע וחלקי
אצים אתם אמר אלי וגו' השמר לך מדבר
עם יעקב מנצח ועד רע וי"א בזה תפאר שיש
בכוחו לעשות עמכם רעה, כי אחרי שבקשה הבהר
צו השמר לך מדבר וגו' בין טוב ובין רע, אי"ב כבר
סר כוחו ויבדלו שלא יוכל לעשות להם רעה כלל.

(ז) ועתה הוך הלכת כי נכסוף נכספת לבית
אציו למח נצת את חלבי ויל"ד כוות הקישור
בעצמם זו, ולבאורם הם שני עשנות ופרדות
הליכה לחוד וגניבה לחוד ולמה הכריז שיהיה גם
יחד, — גם ל"ב דלת רבויא הוא, ובאמרנו למח
נצת את חלבי, רבויא דלת למחי אחת.

(ח) עם אשר תמלא את חלביך לא יחי' וגו' וי"ד
על מלת עם דמיוחדת וכולל אשר תמלא וגו',
ועוד קשה היחכן שבאיות יעקב קללה מפיו ולא
שומר ממנה.

(ט) גם כל הענין של גניבת התרפים ל"ב, דהיינו
האשר תמלא חלבי שכו' ט"ז ממש כמ"ש צ"ר

עשו להחזירו למלך המשיח, וממלא עדיין יש צדק
סגולה השרפה השכינה והצרכה ברוחניות וצגשניות,
וגם ירוד לא היה להם, דפקדון כל היכא דאיתא
בחזקת מרד קיימא וכו'.

*

וי"א יעקב מבאר שבע וי"א חרס וגו' צמד"ר ר"ש
צ"י פתח שר למשלות אשא עיני אל הכרים,
אשא עיני אל הכורים וכו' חר ויאמר וכו' לית אגא
מוציא סברי מן בריו חלל עזרי מעם ד' עשה
שמים וארץ וכו' והמדרש הזה כולו מוקשה עיין
במה שדקדקנו עלי' לעיל.

(צ) וי"ד יעקב מר לאמר וגו' ונתן לי לחם לאכול
וצמד ללבוש ודקדק ככלי יקר וכולל ונתן לי
לחם וצמד ומה צורך לפרע לאכול וללבוש וכו' כ"ד
שילבש הלחם ויאכל הצמד ועי"ש מה שפ"י צמד
אכל גם חירול קשה וכבר הערנו עליו לעיל.

(ג) לה"ן צפרשה בענין התקלות אשר שם יעקב
תקשו כל המפרשים אך הותר ליעקב לעשות
כן וכו' דרך רמאות וצגשיות בקשו כן ויחילו
צ"י אופנים ותו"ד על כי לבן שיהי הנחלי שצניחם
ע"כ הותר ליעקב ליקר עמו ברמאות דעם עקש
תחל, וכו' והכח"ס האריך בזה לבאר דכ"י מנוע
ליעקב מדינה וכו' רק מיל את שלו מיד עושק,
חמס לכל החירויים עדיין יקשה למח הו"ך לעשות
פעולות כאלה שגורמים בתחבולת ורמאות, הו"ל לבעות
צגשיות וכו' וכול יוכל להכילו מיד עושקו צגם
המלוש צגש, וכו' שחלודה האלן עקדים וקודים
וילוו ששה צגרים א', ועוד כמה דרכים למקום
ולמח הו"ך לתחבולת התקלות.

(ד) לקח יעקב את כל אשר לאציו ומאשר לאציו
עשה את כל הכבוד וגו' כבר דקדקנו לעיל
דאין אמרו שגר מפרסם כזה שלקח יעקב את
כל אשר לאצים מבלי השאיר לו שריד, וכלא עשיר
גדול הי' כאשר בורה בעצמו נחשתי ויורכני ד'
צגלל, ומבאר צמד"ר להלן וישב לבן למקומו שחר

שלהפריש את אביו מע"ש נתכוונה, ואין לקחם רחל ותשומת זכר הגמול ותשע עליהם, ודברי אסור להשקות ע"ש בחור ביום, והחיות לעצמם מן העולם, ומה צלע בגמולתם וכו' לה לשבטם ולאדם מן העולם כמו שעשה אברהם אבינו בלילי חתן, ולמה נצטתם ותשע עליהם.

י' בב"ד איך חייבו כיון ששמו השבטים כך אמרו ביום בך אבי אמו שלעת זקנותך אתה אומר למה נצטת את אלהי ולנאורה איך אמר לכן דברי טעמות כאלה, ואם כן' נחשב צעירי לאלוהי איך יגבירו, ואם את עצמו לא יכול להזיל איך יועיל ויזיל לאחרים, וכבר כתב הרמב"ן ז"ל שהעבדו ע"ש הקדמונים לא טעמים היו אלא רשעים, ואין לך טעמות גדול מדיבורים כאלה ולמה יספר הכתוב בדברי הכלים כאלה.

נבוא אל הביאור ותחיל דברי המדרש שהחלנו בו חש' עני' אל הכדים וכו' (עין קושיא ח') ונקדים דברי הגמ' שבת (דף ג"ג ע"ב) ח"ד מעשה צא' שמחה אשמו והייתה בן ליתק ולא הייל שבר מניקה ליתן, ונעשה לו גם ונפתחו לו דדין כב' ידי אשה והניק את בנו, איך יוסף צא וראה כמה גדול אדם זה שנעשה לו גם כזה, איך אביו אדרבה כמה גרוע אדם זה שנשחטו לו סדרי צראשית, פרש"י שנשחטו עליו סדרי צראשית ולא זכה לפתח לו שערי שער עכ"ל וכוונתם ז"ל דאילו זכה כן' מזדמנת לו פרנסתו בדרך הטבע ולא כן' משנהית סדרי צראשית בשבילו, דאין זה רגון בצו"ת לשמו סדרי צראשית, והמבשר"ש ז"ל כתב דגריעותא הוא שמנחין לו מזכותיו בעושו לו גם ע"י"ש — וזכה ויצא דברי המדרש כ"ל שאמר יעקב אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתוב צי' ויקח בעצד עשרה גמלים וגו' וכל טוב אדוניו צידו, איך אין צידו לא גם ח' ולא למיד ח' מאין יבא עזרי, האמנם ידע יעקב וכו' בעתו חזק בצראשית שיעזבו ולא יפצחו, אבל כן' מתאונן ודואג שע"כ וכו' עזרתו בדרך גם כיון שאין צידו כלום, ואח"כ צוה"ק דברכתא לא שריא באתר רקיקא, ועיין בדברנו (בחי' לחמכה) שהצטנו

ויתבאר עפ"י דבית שמואל אחרון (כונת צ"ח מק"ץ זלתי צ"ח מנצרת) על אמרם ז"ל (ערכין דף ע"ב ע"ב) מה נשתנה מנצרת שאמרה תורה בדר ישב מחוץ למחנה הוא הבדיל בין איש לאשמו לפיכך אמרה תורה בדר ישב, וצ"ח הוא ז"ל דהנה חכמי הרופאים אמרו ודעתי צא מתגבורת מרה שחורה והסוסים הגורמת לה הוא ההתחדדות, ורפואתו שילך בין צ"ח, וא"כ מנצרת הי"ל לישב בין צ"ח וזו היא רפואתו הטבעי, אמנם החורב אמרה בדר ישב לפי שהנגעים צאים על הדי ורפואה שלו שיפספס במעשיו וע"י יתרפא מנצרתו, ולנאורה הוא שינוי הטבע ואין הקצ"ח חפץ שיהי שינוי הטבע אחר בצריחה, וזה דקשיא לי' להגמ' מה נשתנה מנצרת שאמרה תורה בדר ישב ויתרפא היפך חוקי הטבע, — אמנם כתב הרמב"ם ז"ל על מאמר חז"ל תנאי התנה הקצ"ח עם היום שיקרע לישראל, ולנאורה למה הצריך לתנאי, והצו"ת כל יכול, ויחיד נשיות כדאין חף בלי תנאי מתחלה,

ר"ל דכשי"ת עשה השמים וארץ ע"ד וע"מ כן ותגלי
התנה עמכם שישתעבדו לחוקי התורה ואין צד
השתנות מסדרי הצריאה.

ועתה יבאר סיום המאמר שבמדרש ד' ישמך
מכל רע מעשו ומלפני ישמור את נפשך ממלך
המות ד' ישמור לאלהך וצוהך מעשה ועד העולם
ול"ב קישור הדברים לדרשה המדרש שהתחיל צד —
ויבאר בהקדם שהדקדק עוד בפסוקי פ' וישלח וירן
עשו לקראתו ויחבקו וגו' וישקבו וגו' ויאמר יעקב
אם נא מלאחי חן בעיניך ולקחת מנחתי מידי כי
ע"כ ראיתי פניך כראות פני אלהים ותרגי פרש"י
כי כדאי וכוונן לך שתקבל מנחתי על אשר ראיתי
פניך וכן חשובין לי כראיתי פני המלך שראיתי
שר שלך וכו' ולמה הזכיר לי ראיתי המלך כדי
שיתירא בימיו ויאמר ראה מלאכים ויגידו ליני
יכול לו מעשה עב"ל, ולתאורא ל"ב דכ"ל לזכור
לפניו ראיתי המלך מתחלה כשצא לקראתו בחרון
אפו, ואז כי האריך להפחיתו, לא כן עשה שבגר
תורה לו ונשקו וזמ"ל עוד לאיים עליו, ומה
ענין זה למה שהפזיר צו שיקבל מנחתו, — עוד ראוי
לדבין צמ"ש קח נא את צרתי וגו' כי חנוני אלקים
וכי יש לי כל, וצג"ל צ"ב (דק ע"ז ע"ב) ח"ד
שליש הענימין אלקים צב"ש"ז מעין עוב"ב אלו הן
אברהם יצחק ויעקב, ועוד דרשו שם ג' לא שלט
צדן יאכ"ד וכו' ולא שלט צדן מלך המות וכולו
ילק מדרשיו באברהם צדל ויצחק מכל ויצעק
שום עובד ולא חסרו שום כבוד עו"ש, ולתאורא
לפי דרשום ז"ל למה אמר יעקב דיבורים אלו
לעשו, ומנסקמ"י לו צדל אלה שהענימו הקצ"ה
ליעקב מעין עוב"ב ושלא שלט צו יאכ"ד ומלש"מ,
וגם למה רמז לו כל אלה עכשיו כשלא ראה לקבל
מנחתו ומה ענינו לזה ול"ב.

ואפשר לומר ולתאורא מה עשה לא ראה עשו
לקבל המנחות מיעקב, ויצדאלי שלא כי' שוגא
צ"ע ושוגא מנחות, אדרבה כי' צעל רוח צד' ונפש
רחב, וגזל חמסם משל אחרים אף שלא צדשות,
ומדוע עתה לקחת מתנה גדולה כזו, — חמס

ותירן דכשי"ת אחר צריאה העולם אין ראו שיהי
שמיני העצב, לכן התנה עם הים צשעת צריאה
שיקרב הים לישראל, ומעשה לא היו שמיני צחוקי
הצריאה, דה חוקם אשר חוקצ' להם צשעת הצריאה,
ולדעתי זה כוונת חמ"ל (פסחים נ"ד) והתורה
קדמה לעולם וישראל קדמו לעולם, היינו לחוקי העצב
לא שלטת צדס, ואף שהאמר צחוק דברים שהן
שלא כדרך העצב כגון צמאור צדד יצד וסדומה,
אבל כיון שקדמה לעולם כך כי' חקי עצב הצריאה,
ח"ש צג"ל מה נשתנה מאורע שהאמר תורה צדד
יש ויכח היפך העצב, אבל הוא כדילין צין אים
לאשור ויפולחו צדד ישנ שיפשע צמטשין, ואף
שכח היפך העצב לפיכך אמר תורה צדד יצד,
וכיון שגכח צחוק ויחור קדמה לצריאה, ודך
העצב כך הוא עכ"ד הצ"ל.

ובזה יבאר דברי המדרש ה"ל צ"ה החדש שהקצו
וכי יש חדשות לע"ל וכל כחיד אין כל חדש
תחת השמש, ואין הקצ"ה חפץ בהשתנות חוקי
הצריאה, — וע"ז חילצו דעשרה דברים יתחדשו
לע"ל ומייתי לכולו מקראי, וכיון דמבאר בקראי
והתורה קדמה לעולם, ח"כ אין זה חדש, שבגר
ה' לעולמים מתחלה הצריאה והאדם כך צדח
הצריאה, אלא שגראים חדש בעיני הצריאה, אבל באמת
צדד כי' לעולמים.

ועד"ז ציון סיום המדרש ה"ל שהתחם יעקב
והאר ואמר לית אנה מוצד סברי וכו' אלא
עזרי מעס ד' עשה שמים וארץ, שיעקב אצונו
למד כל התורה ופירושה משם ועבר וישיג כל כרמו
זה, והציון וראה צפרשיות האלה שכבר כחוצה
צחוק כל דרך הולכו וכל התאורעות שיעשו עליו,
וכיון שגכח צחוק, התורה קדמה לעולם, אין זה
השתנות צריאה וגם שלא כדרך העצב, אלא שמים
וארץ על דעת כן נצראו שישתעבדו לחוקי התורה,
ח"ש צמדרש דמתחלה כי' מתעבר ואומר מאין יצא
עזרי שיהי ישעשו יש מאין כיון שאין צידו כלום,
וח"כ ישמנו עליו סדרי הצריאה וגריעותה היא,
וגם מנכין מנחיותיו, חזר ואמר לית אנה מוצד
סברי וכו' אלא עזרי מעס ד' עשה שמים וארץ,

מאין יצוא עזרי כ"ל, ולא ראה שיהי' יושעו דרך גם, אמנם כיון שכל הצעקותיו כחוצים בחורג ותוסיף קדמה לעולם, אין זה בגדר השמות בחוקי הצריחה כמו שציירונו לעיל, והכוונתו הצעקווי שמורח אח נפשו ממלאך המות ושרו של עשו לא ישלעו עליו ועיי' ישמך מכל רע מעשו ומלכו, וישמור לאחך וצורך מעשה ועד עולם שיוצאם מה הכלה לדורות עולם כ"ל.

ועתה גצוא לצאר ענין המקלות שהקצונו לעיל ולכאורה מחזי כחצוצלה ורמאות, ולמה הוצרך לזה הלא אין מעצור לו' לרשיע מרמאותו של לבן גם בלי תחצוצלה (עיין קושית ג') — ויתצאר בשדוקק עוד צמ"ש רש"י ז"ל ע"פ"ס ואשא עיני וארא צחלים וכו' והעמודים העולים על האן עקודים וקודים וצרודים, ופרש"י והוא צב"ר אש"פ שבעדלים לבן כולם כדי שלא יתעצרו האן ורומתם, היו המלאכים מציאות אותן מעורר הכסור ציד בני לבן לעורר שציד יעקב, ולכאורה א"כ למה הוצרך עוד יעקב לעשות תחצוצלה המקלות, וכו' אפשר שתלדנה האן עקודים על ידי הזכרים שהציאו המלאכים משרד בני לבן, וכמו"כ קשה להיפך למה היו המלאכים מציאות דרך גם אחרי שהציג יעקב המקלות ברחמים ותלדנה האן דרך הצעק — אמנם תרמתי כבר וזהו צבא תלוי ועכ"פ ה' הוצרך לשערים כד יחד, דאלולי המלאכים היו מציאות לו מעצור לבן לא ה' יעקב עשה תחצוצלה המקלות, דע"פ מחזי כרמאות, אע"פ דלבן ראה לעצב גם מה דמנע לו מדינה ואת של ה' מליל כמו שציירו המפרשים ז"ל, אע"פ"כ ה' יעקב חזינו ממנו מעשות דבר סוד שנראה כרמאות, והסתיי' יכול יוכל להציגו מיד לבן ולהייל את של מידו, — אמנם לפי שראה דמשמיה קא זכ"י לי' והמלאכים מציאות לו מעצור לבן דרך גם, וצלא"ה יצואו לידו ורשותו, אלא שלא ראה שצבאו לידו דרך גם ולאסור ליכנות ממעשה נסים, ע"כ הציג המקלות כדי שיהי' הכס מלוש צעקו ויובל ליכנות ממנו, ומעשה לא ה' צבא אפי' שכן רמאות, ומה שעשה עשה צבאו דמן השמים זכורו לידו דרך גם — ויתצאר צבא קושית הכלי יקר ז"ל צמאמ"כ

יעקב חזינו הכין כוונתו דמה שאינו חלף לקחת כמחמה הוא מסיבת שאלתו הכצוצה אליו, ומה שנשקו צבאות ששה ה' דרך גם שצמדי רחמי לפי ששה, וכן השמים הכריחוהו לכך שלא ירע ליעקב, אלא הלכה בידוע שעשו שוא ליעקב, ונער שנאחו על יום כי צא, ולעטם זה לא ראה לקחת ממחמו כדי שלא יהי' משועבד אליו, דכלל גדול הוא להמקבל מהם נעשה משורד ומשועבד לדעת הנותן — והבין יעקב מחשבתו הרעה, וע"כ חיים עליו והפחדו והכזיר לו עכשו ראיית המלאך כדי שיתייאר ממנו, ויאמר ראה מלאכים ויגדלו איני יכול לו מעשה כפרש"י ז"ל —

ובזה יובן מה שאמר לו וכי יש לי כל ורמז לו לפי ורשע חזיל שלא שלט בו מלאך המות ולא יאכיר, והוא הכי"מ שרו של עשו כאמרו"ל הוא מלאך המות הוא הוה"ב והוא הכי"מ, ורמז לו שראיתי שר שלך ולא יכול לשלוט בי כמש"כ וירא כי לא יכול לו וגו' כי שרית עם אלהים ותוכל, וכיון ששר שלך אין לו שליטה לברע לי' גם אחת לא תוכל לעשות עמדי רע, וכל מחשבותיך הרעים לא יעשילו כלום, וע"כ קח נא את ממחתי אשר הוצאת לך כי חזני חלקים וכי יש לי כל, ר"ל שלא שלט בי מלכ"מ ושרו של עשו, וצלא"ה לא תוכל עשות עמדי רע, וא"כ אין סיבה שתמנעך מלקבל ממחתי, ויפטר בו ויקח וצלחת לא ה' לירד יעקב לזה, כי לא ה' מתיירא ממנו כלל, אלא שהוצרך לזה בצביל דורות הבאים ועשה פועל דמיוני צבא והבין כח לבניו שיוכלו לשחד את בני עשו ולפייסם צממון כמבואר צוה"כ פ' אמור שבין כמחמות האלו מצחי' שיעיר המשתלח למקטרג, והוא סימן לדורות וצבאי דורגה אחפרם מנייחו וכו' (עיין בדבריו פ' וישלח) שהארכנו צבא, אף שבה' צבא מעשה אצות סימן לנשים והובין כח זה עיי' יעקב לכל דורות יפטרל עיי"ש — היולא לנו מכל הניל שיתיה סיבה הלאה מעשו עיי' שהודיעו שלא שלט עליה שרו ולא מלאך המות והיינו כך כאמרו"ל וע"כ מתיירא עשו ממנו וקובל ממחמו וצבא הכין כח הכלה לדורות עולם, וזה א"ש סיום המדרש הניל שבה' יעקב מתיירא ואמר

קאת צחינת יראה, ורשעים משתלמין שבר מלכות
בעולם הזה כענין שנאמר ומשלים לשונאיו אל
פניו וגו', ועיי' שלקח יעקב זכיתיו של לבן, וזה
לעשירות וטוב עושי, וז"ל בני לבן לקח יעקב
את כל אשר לאצטו, ר"ל כל דבר טוב שהי' לאצטו
לקח יעקב ממנו עיי' שדירא אצטו עליו רעה
בדברי החובטל הניל, ומאשר לאצטו ר"ל מהמלכות
אשר לקח מאצטו עשה את כל הכבוד הזה ונתעשר
בשבר המלכות האלה, ונתעשרו שלל טוב הדבר אשר
המה עושים, כי צמה שמדברים עליו רעה עוד
עושין לו עושה צרה, ועיי' וזה לעשירות ולקח
כל אשר להם, ועיי' החליטו שמכאן וחילק ישנו
את עממם ויחללנו אליו צמים שזוקות ופנים לרבות
ולא ידברו עליו רעה, וז"ל יעקב אצטו רואה
אכזי את פני אצטין כי אינו אתו כחמול שלשום,
כי עד עכשיו דיבר עליו רעה ואלקי אבי ה' עממי
ולא נתנו להרע לו, אבל עכשיו והפך עליו לאוהב,
ומה נחירא יעקב מאד פן חוק לבתי נפשו ופן
יבואו בניו ויצי' ודורות, הבאים לגוררי אצתרי,
ועיי' ראה לבנות ממנו ולהמלט על נפשו, —
וכעין זה פירש קדושת זקוני היעקב לבן זלתי
מאמתי' השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד
רע, ענינו כי ד' ידע כי' יסיתנו לרע, ודלוי לא
ישמע לו יעקב, אך פן יסחור ענינו שחינוניותו
טוב וחובו רע וכו' וז"ל השמר לך מדבר עם
יעקב מטוב ועד רע שרואה טוב ומגיע עד רע
עיי' שחריק לדרכו, — ולפי' לא הזכירו הקצבים
על הרע כי בלתי ימנע ממנו ויניל יעקב מאחו
בהשגחה פרעוית דמשמיה מסרי נפשיהו להלל
האדוקים, אמנם הזכירו הקצבים על טוב שהוא רעה,
השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ודעה איכה חשש
גוררי אצתרי' ותולדותו רעה, וכמו שחז"ל (ביבמות
ס"א) מכאן שכל עונותם של רשעים רעה היא אל
האדוקים ועוד אמרו בגמ' (סוטה כ"ב) אל תחירא

מן הכרשין ולא ממי שאין פרושין אלא מן הכרשין
שדומין לפרושין שמשכיח כמעשה זמרי ומבקשין
שבר כפימחם.

ובזה יבאר מ"ס לבן יש לאל ידי לעשות עמכם
רשע ואלקי אביכם אמר אמר אלי השמר

ותן לי לחם לאכול ובגד ללבוש (עין לעיל קושיא
ב') — ולדרכו האמנם כבר הובטח יעקב במראה
הסולם באמרו ית' כי לא אפוצך וגו' אמנם התפלל
עוד שלא יבוא פתאום ע"ד רם, אלא בדרך המלוכה
בעצב כדי שיוכל להיות ממנו, וז"ל ותן לי לחם
שהי' מותר לאכול ממנו ובגד שאוכל ללבוש, ולא
עיי' מעשה נסים דאסור להיות מהם, ונתקיים
תפלתו שהשיית נתן לו דעה להלכות בעצב את
הנסים שנעשו לו עיי' המלכים ותיקן עיי' המקלות
כח"ל, ועיי' ה' לורך בשמים דלוי לאו הנסים לא
הי' עושה תפלות המקלות, וא"ל המקלות לא הי'
רואה להיות ממעשה נסים כח"ל וכו'.

ועתה יבוא לבאר מאמתי' לקח יעקב את כל
אשר לאצטו ומאשר לאצטו עשה את כל הכבוד
הזה (עין הדקדוקים לעיל קושיא ד') ובר
בארנוכו לעיל ועכשיו נראה לי צחינה אחרת צרה,
על פי מה שכתב בחובת הלצות שער הכניעה
(פ"ז) וז"ל אמר ה' מן החסידים הרבה בני'א
יבואו ליום החשבון, וכשמדברים להם מעשיהם ויאלו
בספר זכיות, זכיות שלא עשו אותם, ויאלמו לא
עשינו ויאלמו להם עשה אותם אשר דיבר בכם
להי' וסופר בגממכם, וכן כשיחברו מספר זכיות
המספרים בגממם יקצו אותם צעת ההי', ויאלמו
להם אצטו מהם צעת שדברתם בפלוגי ופלוגי וכו'
עיי' וז"ל המגיד משרים להרב צ"י זלתי —
וראיתי בתלמי' ארץ החיים שהציב בשם הר"מ
אלשיך זלתי לפרש מ"ס דוהמעי', ושיחו צי יושבי
שער וגויות שותי שבר, כי דוהמעי' החרעם חילו
היו מדברים ממנו אנשים שיש להם קאת מלכות,
א"כ הי' לי ריוח שבייתי לקוח זכיותם אך ושיחו
צי יושבי שער ריקים ופוחזים שאין להם זכיות, און
לי מהם שום תועלת וזאת האר.

ואפ"ר שזה הי' חרשומה בני לבן, שראו שנתעשר
יעקב ויפרוץ לרוב כחמתי' ומאין הביע לו
כ"ל וברו שבר מלכות בראי עומה ליבא, אמנם
ידעו שלבן חמדי דיבר על יעקב רעה וכו' שעי'
לקח שבר מלכות, עין מה שהבאנו לעיל בשם חר
הקדש לכל זמן שהי' יעקב אלא הי' לו לבן

שעמידין שרי יהודה ללמוד בזמן תורה לרבים, וכתבו
החוס' ים מפרשים בתי ע"ז וכו' וקשה לומר
שאותן מקומות המנופחות יכול ללמוד שם תורה,
אלא ראה לומר בתי שמתאספים שם לעוד וכו',
ולבאור קשה לשיעור הים מפרשים הרי ס"ד לומר
כן, בקושי החוס', ויתרו המפרשים דליק דלעתיד
כשרות הטומאה יעביר מן הארץ, יבעל קליפת ע"ז
ממליאות וזשורה ולא יאחר ממנו רשע כלל וא"ש
שיבעל ללמוד שם תורה. — עכ"פ וכן בדרך זה
ענין התרפים. דהצטלה מכס כל בתי ע"ז, ודמ"ש
במד"ר דנחמה לכלי אחר, והוא שאמרו שם ויבקש
לכן ולא מלא את התרפים א"ר יוחנן תרפים לא
מלא קיתוניות מלא, נעשו תרפים קיתוניות (בדרך
גם) שלא לבייש את רחל עכ"ל, ואפשר דכחלוניות
היו עדיין ניכרים קצת מתחלה, אלא כדי שלא יהיו
לכן מכיר בדם ותחזיות רחל בגופה, ע"כ נעשה
גם ונשחטו לגמרי לכלי אחר, אומנם צפוניות כבר
נשחטו ממשע שלקחתם רחל וצתצתו כוחות הטומאה
וכל בתי ע"ז שבהם, דאליה לא שבתה רחל אותם
בחור ביתה אפילו נגע.

ולדברנו יתבאר מאח"כ הלך ועתה הלך הלכת כי
נכסוף ונכפתה לבית אבין למח גנבה את
אלהי, (עין קושא ז') דלכן טען אם אתה רואה לילך
בדרך בית אבין אצרכם ויחזק ולהפרישי מע"ז,
למח עשית זאת בדרך גניבה ולהשכוחם אלך, ה'
לך לשכרם ולאבדם מן העולם כמו שעשה א"ל
שחיר ואיזר אלמי אביו, ולמח עשית זאת בדרך
גניבה הלא אין צדק שום חושלת, כי בדרך זה
עדיין לא יתבעל כוחה של ע"ז ולא תמשיכי
מלעבדה — ואפ"ל עוד בתי ע"ז עפ"י שפרשתי
ודברי הגמ' סוף סנהדרין ולא ידבק בידך ממנו
מן הכהרם למען ישוך ד' מתחור אפר וגו' תנא כל
זמן שבהרשעים צעולם תרון אף צעולם מאן רשעים
אמר רב יוסף גנבי ע"כ, והוא פלא דגנבי מאן דכר
שמו' וקרא דלא ידבק בידך מיירי צע"ז ועיר
הנידחת דחמירא מגניבה עובד, ולמח תלי בגמ'
התרון אף בגניבה דקל מני' ולא בציסור ע"ז
דחמיר יותר, ועיין במהרש"ל שדחק בזה, ותיורו
קשה ע"י דבריו פרשת ראה באריכות ותוריד

לך מדבר עם יעקב מעוב ועד רע, (עין קושא
ז' לעיל) דלכן חשב כיון דלא הוהר מלעשות רעה,
אלא על הטוב שהוא רע, ע"כ חשב דהורשה
לעשות רעה, ולא הבין האמת דע"כ לא הוהר
על הרעה מפני שצלא"כ לא יועילו ולא יליתו
מעשו כלום, אלא על הטוב שהוא רעה דהוא
מידי דתליא בצחירה ע"כ הוהר עלי, וא"ש ים לאל
ידי לעשות עמכם רעה, ובעטם אלקי אצרכם אמש
אמר אלי השמר וגו' מעוב ועד רעה, ומדלא הוהר
על הרעה חשב לפי שגויה וי"ש צחורו לעשות רע
ולא ימנעוהו מן השמים.

ואפ"ר עוד עפ"י פשטות דמטיקרא ל"ק קושא
ה"ל, ודמח שבהריו ית' השמר לך מדבר
עם יעקב מעוב ועד רע, דן לכן צעלמו שבהריו
צידו לרעה, דא"כ אצרכם למח, וכיון שבהריו חפשי
חשב וי"ש צחורו לעשות רעה, ואע"פ שחמיר לו
השמר לך מדבר עם יעקב וגו' כבר ה' מורג
בכך לעבד ולעשות מח שחי' מלוח ועומד שלא
לעשות, וזה דרכם כסל לנו במחמיר הכזיף מלאכי
צחור אלקים וימלטו, וי"ש לכן ים לאל ידי לעשות
עמכם רע, ובראי' דאלקי אצרכם אמש אמר אלי
השמר לך מדבר עם יעקב מעוב ועד רע, ואי לאו
שבהריו צידו א"כ אצרכם למח.

ועתה יתבאר מאח"כ הלך הלכת כי נכסוף
נכפתה וגו' למח גנבה את אלהי, ותשחית
יעקב אצרכו אלו עם אשר חמלא את אלהיך לא
ית', ואין גנבה רחל את התרפים והשכחה ע"ז
בחור ביתה (עין בקושיה לעיל ח' ע' י') —
אומנם נראה דהוא לא יאריך שבהריו רחל אמו
ע"ז בחור ביתה, אומנם האדקת האמת צדול קדושתה
הי' צחורם לצבל קליפת ע"ז, והוליהא ממנו כל
כוחות הטומאה עד שצתצתו ממליאות, וזהם שגל
פי הלכת קו"ל דלא מחוי ציעול אלא"כ הבהר"ם
מצטלה, אצל צענן זה שצתצתה כח הע"ז שזרשה
יממליאותה, אין לורך עוד לציטלה עפ"י הלכת,
כיון שאין כאן מליאות הע"ז, וע"ד שפירשו בפסכ"ק
דברי הגמ' מגילה (דף ו' ע"א) וכו' כאלוף
ביתיה וגו' אלו תרמיות וקרקסיות שצחורם

ע"ז, ע"כ עשה כשי"ת גם ונשתה גם החיותיות
ונעשה קיתותיות כאמ"ל צמודה, ונעשה לה הכיר
בהם שום דבר וסרה הכשר ממנה.

ויבזה יצואר מאמ"כ כי משעת את כל כלי מה
מאלה מכל כלי ביתך, שים כה נגד אחי
ואחיד ויזכורו בין שנינו, ולכאורה חינו מצואר
בקרא אלם שחשדו על גניבת התרפים, ולא על
גניבת שאר דבר, וא"כ לא היה לורך מישש את כל
כלי של יעקב, אף אלו שאין בהם מיתוש התרפים
ואינם צדומין לו ולא יכנסו צגור הספק, — אמנם
לדרכנו חשדו לכן בגניבת דעת שלקח ע"ז, והסבירו
בחוק ביתו ולא ציטטו, ואילו היה כן היה
יזכר רשע העומאם בכל כלי הבית, וכו' שורה
עליהם רוח מסאבא של ע"ז, וצח"ו זו כ"י יזכר
ללדיקים כמ"ס בספס"ק אור המאיר והבש"ט הכי
כאשר היו מנגנים לפניו צמור הכנים צכה במחשבה
של צעל מלאכה שעשה את הכמור מתחילתו, וכ"ז
צכה הדיקים, דכל כלי יש צו יא"כ"ק שורה עליו
רוח קדושה, ומה שהוא ממקור העומאם שורה
עליו רוח מסאבא, ולכן כ"י כוחו גדול בכישוף וכויד
ג"כ מה ששייך לחלקו וטותיה העומאם שלו, —
ח"ש לו יעקב אצמו כי משעת את כל כלי מה
מאלה מכל כלי ביתך, ר"ל האם מאלה בהם אפילו
תנועה קלה ושמץ כל דבר מקלופת ע"ז, הכר לך
מה עמדי וקח לך, ולא תמלא בהם מצח"י אלהיך
מאומה, אלם הכל הוא מחלק הקדושה ונקי מכל
סיג ופגם של ע"ז, וצח"ו צייר יעקב להסיר מעליו
כל חשד של ע"ז, ח"ש שים כה נגד אחי ואחיד
ויזכורו בין שנינו, כי גם הם היו כ"א מניר צטל,
ובני יעקב היו מניירים צרות הקדושה השורה על
הכלים, וצח"ו לכן ידעו צרות מסאבא, ע"כ אמר
ויזכורו בין שנינו, שחצור שיש הסול גדול צני
ובין, ואין לנו שום שייכות ואחיה בכל אשר לך,
ובהם מעשה אבות סימן לצנים, והשי"ת יעזור לנו
צמאם שחקקים צכה הקדושה צגלות הכר הזכ,
והכל מכל מיני קליפות ועומאמות השולטים בלבושים
שונים, וזכה לעבוד השי"ת בקדושה ועברה צמחה
וצמחה, וזכה ליפועה שלימה צמחלות כבוד

שם לפרש וכוונת רב יוסף על מסותים ומדיחוס
וגונו. דעת הצריות להעשותן אחרי ע"ז צמח,
ואשכחן בקראי דקרי ל"י לגניבת דעת גניבה, כמ"ס
צפרהס זו וחגמוז את לצבי ועוד צכ"מ, ואלו המה
המפשים חרון אף צעולם יותר מעצדי ע"ז צגלוי,
דלוחן צגלוי דקונין ומחצערין ע"ז צ"ד, לא כן
כאלו גונו. דעת שבהיק והסכנה מהם קרובה יותר
ע"י"ש שהכרנו.

ואפשר שלכן חשד את יעקב צכ, שמה הוא מאלו
הכוונצ. דעת ומאלו הפוסחים על שתי הסעיפים
ולקח התרפים לעצמו לגנוז דעת אחרים ולהעשותן
אחריו, דל"כ להם לא חמר צגלוי שרעונו להפרישי
מע"ז, ח"ש לכן ועתה הליך הלקח וגו' לצית אצ"ך,
והיה אחר להלך צדרכי אצותיך אצרכם ויחמר,
למה נצח את אלהי, ואת צדווא הוא, וכוין יותר
דעם גניבת אלהי גצת גם את דעת עצמן ודעת
רבים שיעשו אחריו, ואין זה ורך אצותיך, וכו'
לך למחות צע"ז צגלוי כמחם.

ויעקב אצמו כשיצ לו עם אשר תמלא את אלהיך
לא יחי' וגו' ויתצאר עיני"ש ז"ל צמ"ס יומא
(דף פ"ז ע"ב) אמר ר"ל גדולה תשובה שדורות
נעשים לו בזכות שואמר (יתחקל ל"ג) וצאצו רשע
מחשבתו ועשה משפט ודקב עליהם הוא יחי',
פרש"י יחי' על כל מה שעשה אפילו על הצדיות
ומכאן דעשין לו זכות ע"כ, מצואר דחיות דקרא
משמע עם זכיות דחור חיות דקדושה וכל"ל לא
מקרי חיות כלל, ח"ש לו יעקב דלא תחשד חיותו
צגניבת דעת דע"ז, כי אין לנו צכ כל ספק,
ויודעים אנו ודיעה צמרה כי אין צה ממם, ואשר
תמלא את אלהיך לא יחי' ר"ל, כי מי שמואל אחר
מציאות וישות צלהיך אין לו חיות וחיות, וכוסיף
לומר מלא עם אשר תמלא וגו', ר"ל אפילו המשתתף
ונעפל לזה המאמין צמחלות ע"ז, ג"כ לא יחי'
אין לו חיות דקדושה וחיות, ומעשה לא תחשד
אחריו צגניבת דעת דע"ז — אמנם אולי מלא
לכן את התרפים היתה רחל נחשדת צעינו לעבודה
ע"ז, ולא כ"י חולה לומר האמת כאשר כ"י שחצבעה
כה הע"ז מציאות והאיהא ממנה כל צחות וקליפת

ב) **ושמתי** בשלום אל בית אבי פרש"י ז"ל שלם מן הכתוב, שלא אלמדו מדרכי לבן, ויוליד דאין זה פירושו של שלום דקרא דכתיב בוא"י, ולפי פרש"י הול"ל שלם חסר וא"י.

ונראה ביאור הענין עפ"י דאיתא בגמ' (כתובות ק"ב) דרש רב נחמן בר רבן מ"ד מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות ויברסנה, אם דומה דיון למלך שאינו צריך לכלום, יעמיד ארץ, ואם דומה לכהן שמחזר על הגרנות ויברסנה, פרש"י שאין צריך לכלום, שהוא עשיר ואין צריך להחניף, וכן פרש"י ז"ל צ"י יתרו ע"ה"ש ואח"כ תחזר מכל הכס אגשי חיל יראי אלוקים אגשי אמת, וז"ל אגשי חיל עשירים שאין צריכים להחניף ולהכיר פנים ע"ל, ולהאזרח כיון שנבחרו רק יראי אלוקים ואגשי אמת, אף אם לא יהיו עשירים אין לחוש עליהם שיתניפו, דאין זה מתכונת גפסם של אגשי אמת ויראי אלוקים, אמנם מוכח מזה דאדם שארך לאחרים ר"ל הוא עלול שיטע דעתו מדרך האמת ולהכיר פנים, בשביל למנוח חן בעיני גב"א, ואף אם הוא נגד רצונו מ"מ העניית מעביר את האדם ע"ד ועל דעת קונו, וע"כ דייק רש"י ז"ל בלשונו הקדוש שאין צריכים להחניף, דאף אם יעמוד בנסיון לא ירחלו ולא יתניף לבטל דמו, מ"מ האריך להחניף בצדק הוא חסרון, דזה גורם שיטע דעתו מדרך האמת, ואף אם הוא רודף אחר האמת לא יכיר בהענייתו, ולזה ה"י תחלו במוניו בדיוגים שיכיו עשירים וא"ל להחניף, ואז יקל להם להחזיק במדת האמת.

עוד יתבאר בדברי המדרש הג"ל עפ"ימ"ש המב"ר"ש פרימו (בובא דבריו בשמחת הרגל למנן החיד"א ז"ל) על מה דאיתא במדרש דיעקב ועשו חלקו צ"י עולמות, יעקב נול העוב"צ ועשו העוב"ז, וא"כ אם אמתו נעולס מהעוב"ז ויתר מההכרח, לנאורה הוא גזל בידיו כיון דהוא חלקו של עשו, אמנם כיון שהקצ"ב צדא העולם אף צדוה החסרה, ותחלו הכנסה הקצ"ב עם מעשה צדאשית שאם יקבלו ישראל את החסרה מוטב ואם לאו יחזיר העולם לתוכו וצובה, א"כ מנעלדי ישראל כבר ה"י העוב"ז חרב וחסרה, ועפ"י החסרה המול מן הגבור ומזונו של ים הרי אלו שלו, א"כ דיון מגיע לנו כל העוב"ז דיון מול מן הכשר ומזונו של ים עכ"ד ישי"ש.

ורפ"י אפ"ל שיע"א ה"י דואג ומנטער על שנתפטר עם עשו לחלוק עמו באופן זה שטשו יקה כל העוב"ז, כי גרם צדק שלילת השפעת עוב"ז לבניו בדורות העתידים, וז"ש יע"א אלוהי עבד אברהם וכו' אני און בידיו כלום, ואולי שזכו בשביל שנתפסתי עם עשו בחלוקה כזו שאני אחק רק עוב"צ והוא יקה כל עוב"ז, וא"כ מאין יבוא עזרי שבני לא יהיו מושללים מהשפעת עוב"ז, חזר ואמר לית אנא מוביד סברי ח"י, עזרי נמש"ה עושה שמים וארץ, דשמים וארץ על מנת כן נבראו שישראל יקבלו את החסרה וזכו קיום העוב"ז, ולולא זה כבר ה"י העולם חרב, וע"כ דיון וכו' גם להשפעת העוב"ז דיון מול מן הכשר ומזונו של ים כ"ל.

*

והנה יע"א שורש מידתו ה"י צמדת אמת כמ"ש תתן אמת ליעקב ומתייחד בצחי עבודה זו להשלים א"ע צמדת האמת כיוצא, וכל דיוק עובד הש"י"ת צמידה מיוחדת כפי שורש נשמתו, וע"כ שאמר"ל צגמ"י אביך צמאי אכור עפי, וללד זה ה"י יראתו ודאגתו על שהוכר ללאת מאביו אל מקום לבן הארמי מקור השקר והרמאות, ואין בידו מוכסי אביו כלום, ע"כ חשש שמה ע"י שיה"י נאך לצריות ומכ"ש לאדם רשע בלבן, האריך הוא יע"א דעתו מדרך האמת ח"י, ולזה התפלל ונתן, ל"י

באופן אחר אפ"ל בדברי המדרש הג"ל, בהקדם מ"ד צמדי"ר ע"ה"ש ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש וגו', עקולם הגר נכנס אלל ר"א, אמר לו הרי כל שצחו של גר שג"א והואכ גר לתת לו לחם ושמלה, אמר לו וכי קלה היא צעניך, דבר שנתחבט עליו אחרו זקן שג"א ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, וזה זה והושיעו לו בקנה, נכנס אלל ר"י והושע החחיל מפיסבו בדברים, לחם זו תורה דכתיב לחמו בלחמו, שמלה זו עליה וכו', עכ"ד המדרש, וז"כ שהוליד ר"י המקרא מפשוטו, דמיייר בלחם ושמלה ממש, ואין מקרא יולא מדי פשוטו, וא"כ מה הועיל בפיוסו.

של הקצבים וקיום העולם, ובשמיניו הקצבים ד' ישמך מכל רע מעשו ומלגן שלא תמנך להם, ותשתלם במדת האמת ועי"ז ישמר את נפשו ממלאך המות, ועי"ז שאלמח"ל (סגדריק ל"ז) בבכור אחרת דקושטא שמי' ולא כיוו משני דידורייו ולא כיוו מיית איש בלא זמני, ובהב המהרש"א ז"ל דחזומו של הקצבים אמת וכו' קיום העולם וכו', והמשנה דידוריו מהרם הכוחם וקיומו של עולם, ואף אם מהרם ופוחם ממנו מספר המועט שבו ח' גשאר מת ר"ל, ובהיפך מי שלא משג דידוריו הוא מקיים עולמו ועולמו בחזומו של הבריאה שבו אמת, וביינו דלא מת איש בלא זמני, שהשקר מציא מיתא בלא זמן ר"ל וכו' עכ"ל, ועי"ז וע"א שגט כו' מה"מ, ובזה אמת, גשאר חי לעולם ולא שגט כו' מה"מ, ובזה שהבטיחו ית' שישמור את נפשו ממחיי המריעה רוחו שיתחזק במדת האמת ולא ימנך לשע ולגן ומקושר היעב כל דברי המדרש.

לחם לאכול ובגד ללבוש, דיוק ואמר, ל"י כי לא ה' דואג על חסרון הלחם והלבוש, כי בצו"ת נותן לחם לכל בשר אך כל בקשתו ה' שביית יתן לו ולא יבוא באלמנעו ידי הרשעים בלל, וברכה ד' תעשיר ולא יחסר עמך עמך, דלפניו זה לא יכוי נגד להם ולטובתם ולא יבא דעתו מדרך האמת, ותקיים חפלוו שלא גרע מנכסיו לכן גלם, וכל העשירות הגיע לידו בדרך גם מן השמים ע"י שאלמנעו היו מציאים לו וכו' והמים נעשו ארע במיעיבן במשאלמח"ל, ועי"ז יתפרס במלמח"ל וכו' גר לחם, ל"י לחם ושמלה, וזו שבתו שיתן לו מביייתו ולא ימנך לגי"ל, ועי"ז דרש ר' יבועל לחם ושמלה על הכורס והמלות, ואין הכורס מליא הכחוש מפשעו, אלא כל שבת תליא, דע"י שיתן לו שביית לחם ושמלה כפשוטו, לא ימנך לביתו ועי"ז יוכל לקיים הכורס ומלות בשלימות, ולא יבא מדרך האמת.

ועד"ז יתבאר דברי המדרש הכ"ל אשא עיני אל הכורים למלפני ולמעבדני מאין יבא עזרי וכו' אני לא חס ח' ולא למיד ח', ולא ה' יע"א דואג על חסרון הממון לא עולמו, כי אין זה מדרך השלימים ומכ"ש שלימו דאבן יעלע"ב, אך כל דאגתו ה' פן חסרון הממון יחסרבו משלימות האמת ומדרך שלמדורו אבותיו ורבותיו, ח"ש אשא עיני אל הכורים למלפני ולמעבדני, ופי' המפרשים לחצותי המלמדים אותי דרכי חורב, ולמעבדני המדריכים אותי בעבודת השם בשמירת מצותיו ית', מאין יבא עזרי וכו', אני לא חס ח' ולא למיד ח', ואם אכוי נגד לגי"ל רשעים אין ותקיים צדי דרך עבודה ומדת האמת שלמדוני אבותי ורבותי, חזר ואמר לית אלא מביד סברי מן צריי אלא עזרי מעם ד' עושה שמים וארץ, ובהיות עושה בלשון הוב ע"ש שהדיקים מקיימו הכורס ע"ד האמת כאילו נעשו שותף להקצבים בצריאת שמים וארץ כאלמח"ל (שבת ד' ע"א) כל הדין דין אמת לאמתו כאילו נעשו שותף להקצבים במע"ב, וכן אלמח"ל במתני' ראבות (כ"א ח') רשע' אומר על ג' דברים העולם קיים על האמת ועל הדין ועל השלום, ועי"ז בעת שיהי נזרתו מעם ד' ולא באלמנעו הרשעים, ומן השמים יסייעו להחזק במדת האמת שזו הוא חזומו

ולדרבנן יתבאר דברי רש"י ז"ל ע"כ ושבתו בשלום אל בית אבי שלם מן הכתה וכו' (עין לעיל קוש"א ד') דלכאורה כיון שהשלום בגלל לכל העובדות והברכות, באלמח"ל לא מלא הקצבים בגי מחזיק ברכה לישראל אלא בשלום, ואם אין שלום אין כלום, אי"כ מדוע התפלל וע"א רק שיהי שלום בחזירתו אל בית אביו, כמ"ש ושבתו בשלום אל בית אבי, ולא מלינו שהתפלל שיהי לו שלום בעודו בבית לכן, אלאם צדור שלא רבא יע"א להחזיק במדת השלום בבית לכן, דלא בברכה ופול ממדריגתו במדת האמת ושמא ילמוד ממעשיו הרעים, ושוב לא יכוי לו שלום בחזירתו לבית אביו, ועי"כ התפלל ושבתו בשלום אל בית אביו, זה רק אם אכוי שלם מן הכתה שלא אלמד מדרכי לכן, ועי"כ מ"ש ושבתו בשלום אל בית אביו, חזק פנימית בקשתו ה' שיהי שלם מן הכתה ושלם ילמוד מדרכי לכן, ולא צא רש"י ז"ל לפרש משמעות שלם דקרא שפירשו שלם מן הכתה, דאי"כ כו"ל שלם בלא זמני, אלא יתפרס הכחוש כפשוטו על שלום ממש, ותוכן תפלה זו שיהי שלם מן הכתה, דזולת זה אי"א שיהי לו שלום בבית הדיקים וכו'.

גם צמידים זו עכש"ד ז"ל, והנה לפי טעם הראשון אפ"ל ד' ישראל צמעתה הצנח פסוק וזמנתו, וכו' צנח' עולם החקון צנח' דעתה, ולא כ' עשירות מעלה וחשיבות צעירות כלל, וכל מאוויים וחשוקות כ' רק לעבודת השמים, וע"כ לא כ' לורך לתנאי העשירות שיקדים לחלות הצנח, כי אף זאת זכ' כ' דבריו של משרע"ה מחקבלים, אבל צלחות הצניות אחר חטא העגל שחזר וזמנתו וירדו ממדריגתו כ' לורך לתנאי העושר לטעם בג"ל, וע"כ משם נחשט משה ויולפון מהם דאין הקצ"ה משרה שכינתו ב"א על עשיר, והר"ה ממשרע"ה ד' אחר חטא העגל כ' לורך שיקדים אליו תנאי העשירות כ"ל.

ולטעם כשני שם זו לורך לנד שלמות המדות והעבודה, וזוה"ל זה אינו ראוי שיהיה עליו הצנח והשרת השכינה, אפ"ל עפ"י"ש הפר"ד דלעובד הקצ"ה דן ע"ש העתיד, אבל ע"ל העושה אינו דן רק באשר הוא שם והצ"ה ראוי מדברי המדרש (פ' שמות) ע"כ כי ידעתי את מלאכיו, יודע אינו כמה עתידים להכאיצו במדבר, אעפ"כ אינו גמגג מלאכלם, והסבירתי צעטם הענין דאין כח ציד צ"ד לדון ע"ש העתיד ואפ"י הצ"ד של מעלה א"ל להם לדון ע"ש העתיד, כי אין מי שיודע העתידות צדירות צלתי הצו"ת לבדו, וע"כ רק הצו"ת לבדו דן ע"ש העתיד, ואפ"ל ית' לא יתכן השמות והתחלפות צמון והעבר והעתיד והכו"ל הכל צרע ח', והנה מלאכו ית' לא תלך הכמות רק הטוב, והעושה בהכרח צא ע"י שליח וצ"ד של מעלה דנין עליו, ע"כ א"ל צו לדון ע"ש העתיד כ"א באשר הוא שם, משא"כ לעובד שהוא מהצו"ת צרכו צמנו דן צו ע"ש העתיד, ומעשה ל"ק קושית המפרשים ז"ל, וא"ש שזכר משרע"ה להשרת השכינה אף ערס שכינה למעלה העשירות, דברי צנח' זו הוא מהצו"ת צרכו צמנו, ואפ"ל ית' אין השמות צמון ולעובד הקצ"ה דן ע"ש העתיד, ע"כ זכר משרע"ה להשרת השכינה ע"ש העתיד שגיגה לשלמות זו אח"כ, וצאנו צדדנו צמקו"ל צעטם בדבר שלא נחשט משרע"ה ב"א מפסולתו של לוחות וצ"ל קודם לכן ע"י"ש, עכ"כ לא כ' יכול

באופן אחר אפ"ל דברי המדרש בג"ל, בהקדם דברי הגמ' (גדרים ל"ח ע"א) ח"ר יוחנן ח"ן הקצ"ה משרה שכינתו אלה על גבור ועשיר וחכם וכו' וכולם ממשנה וכו', עשיר דחצי פסל לך פסולתן שלך יחא, עכ"ד הגמ', ולכאורה חדרה ממשרע"ה יש ראוי להיפוך, דברי לא נחשט ב"א מפסולתן של לוחות, וכבר זכר לצנח גדולה של השרת השכינה נתינת לוחות הראשונות ועדיין לא כ' עשיר צעת הכהן, עוד הקצו המפרשים דהלא כל ישראל זכו צמעתה הצנח למדריגה גדולה של צנח והשרת השכינה, כמשרע"ה פנים צפנים דבר ד' עמכם, והא"ס כולם כ' להם אלה המדריגות חכם ועשיר וכו' ע"כ קושיות, ולדעתי אין זה קושית כ"ל, ודאי לא כ' כל ישראל ראויים מלך מדריגתם לצנח גדולה של השרת השכינה כזו, אמנם כ' לורך גדול והכרח צדד, שצ"ל נתינת צנחם כלצם אמתה צנח משרע"ה כמ"ש הרמב"ם ז"ל (צפ"ה מה' יסוכ"ה) ואשר אלם רשימו קדישא לדורות עולם, ע"כ זכו להם צנח' השרת שבה אף שלא כ' להם ד' מדריגות אלו שמה ח"ל מתנאי השרת השכינה, ואין משם ראוי לסחור, עוד חילתו המפרשים דעל כי כ' משרע"ה עומד צין ד' וצין העם השפיע להם צנח' השרת השכינה אף שלא כ' מוכנים וראויים להם מלך מעשיהם ומדריגתם, והמשולו זה למרחל מלועשת אשר יורה עליו אור השמש, ובתמלעות המרחל יתספך וזכר השמש ויחיר המקום החשך שלא כ' מנגיע אליו מאור השמש זאת זכר, וזכר פירשו צלישת דגמ' ה"ל שאמרו וכולם ממש, ר"ל של ישראל זכו להשרת השכינה ממש, אף שלא להם ד' מדריגות אלו עכש"ד ז"ל, אולם הקושית ממשרע"ה עדיין צמקומה עומדת, וכבר זכר להשרת השכינה אף ערס שחשט.

ואפ"ל עפ"י"ש המפרשים צעטם הדבר שא"ל שיחול הצנח כ"א על עשיר, מפני שהעשירות הוא מעלה וחשיבות צעתי רצו צנח, וע"כ יח' מוכד צעיותם ויחקבלו דבריו יותר, ועוד טעם חצו שדרי לכות להשרת השכינה לורך לעבוד השמים בכל הצחיות וכלל המדות, וע"כ מוכרח שיקדים אלה העשירות כדי שיוכל להשלים עצמו

מאביו וגו' לשלול זאת טענת בני נח, ואין להם חלק בצחיי הקדושה והשראת השכינה כ"ל.

ובזה יתבאר דברי המדרש הג"ל שאמר יעקב אבינו מאין יצא עזרי, אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב ב' ויחם העבד עשרה גמלים וגו', אני לא גוס ח' ולא למד ח' וכו', ויבדלי לא ח' יע"א דואג על חסרון הרכוש ללד עמוסו, כי אין זה מדרך השלימים להשחוקק לה, אמנם לפי שמתחיל השראת השכינה שא"ל שיחול בלתי חס יקדים אל' העשירות, וידע יע"א שא"ל שיגל מכה כשפיו של לן זולת ע"י השראת השכינה, ע"כ התאונן ואמר אין בידי לא גוס ח' ולא למד ח' וביתו ריק מכל ומאין יצא עזרי ואידך אגל מידי לכן הרשע, והגם כי אין מעשור לה' להושיע ויוכל לזכות לעשירות חף אחר שאבד כל הוה, אמנם עדיין ח' מתעורר פן יח' סיבת העשירות צלמנעות לכן הרשע ויח' כחו מעורב בו, ומעשה לא יח' השראת השכינה ראוי אליו ע"ל השלימות, חזר ואמר לית אגל מוציד סברי מן צריי, אלא עזרי מעם ד' עושה שמים וארץ, ר"ל שהשפעת העשירות יח' נמשך אליו מהבזוי"ת וכו"ל יח' הנותן, ולא יח' ללן חלק בו כלל, ומעשה יחול עליו השראת השכינה על צחיי השלימות, והגם מלינו שזכה יע"א להשראת השכינה בדרך הליכתו כמ"ש והגה ד' נצ עליו וגו', ועדיין לא ח' לו עשירות צחות שעה, אמנם כבר בארנו לעיל, לדמויה הקצ"ה דן ע"ש העמוד, וצחיי השראת השכינה הוא מהבזוי"ת כביכול צלמו, ואילו יח' העבר והעמוד דרגה ח', ע"כ זכה לצחיי קדושה זו ע"ש העמוד שגיט לשלימות זו אח"כ, ולא אמר עזרי מעם ד' עושה שמים וארץ, כי צריחת שמים וארץ ח' ע"ש העמוד, שעתידים ישראל לקבל את התורה, ואם לא צריחו וגו' חקות שמים וארץ לא שמתי, וזכה בעה יע"א 'הקצ"ה ישר עליו שכינתו יח' ע"ש העמוד, וכו"ל מצריחת שמים וארץ, וע"ז ד' ישמך מכל רע מעשו ומלנן שיגל מכם ע"י השראת השכינה כ"ל.

לזכות לעשירות כ"ל מפסולתן של לוחות, ואעפ"כ זכה להשראת השכינה ע"ש העמוד ומחורן קושיה המפרשים ז"ל.

ואפ"ל לדרכנו צמחמ"כ לקח יעקב את כל אשר לאביו ומאשר לאביו עשה את כל הכבוד הזה, ויגיד על אריכות השון והכפל דכבר גכלל הכל צמחמר לקח יעקב את כל אשר לאביו, ומה הוסיפו צממר ומאשר לאביו עשה את כל הכבוד הזה, וכבר בארנו זאת ועוד לאלקי מילין, ויתבאר לדרכנו דרכה ע"ש שם הכבוד הוא כבוד ד' וצחיי השראת השכינה, כמשה"כ וראו אליכם כבוד ה', ומלא כל הארץ כבודו, וכל הכבוד שצולל כאין ואפס נגדו, וזכו ודלי כי לא ח' צמירות ליע"א להגל מכה כשפיו של לן כ"ל ע"י צחיי השראת השכינה כמ"ש והגה ד' נצ עליו (לשמר). והשראת השכינה ח"ל כ"ל צמגלי העשירות, ח"ש בני לכן לקח יעקב את כל אשר לאביו ומשם נתעשר, ומאשר לאביו עשה את כל הכבוד הזה שזכה להשראת השכינה, וכוונתם בטענה זו, לדעתם נכסי לכן ח' הגורם להשראת השכינה שיחול על יעקב, נמלא שיש להם חלק בה, ויתכן להיות להם ויקרה מהשפעתה, דזכו השחוקקוהם של כוחות הטומאה לייק מהשפעת הקדושה, או אפשר דרזו להטיל מום ופגם בצחיי הקדושה השורה על יעקב אבינו, מפני שיסוד השפעתה נמשך ע"י נכסי לכן לדעתם הנכונה, ולא באו רחל ואלה לשלול ולהכחיש טענה זו צממרם כי כל העושה אשר הויל חלקים מאביו לנו הוא ולבניו, שהבזוי"ת געלו ממנו ונתנו לנו, ואין זהם מכחו של לן כלל, כי השי"ת הוא הנותן, וע"ד שפי' בספ"ה"ק אגרא דכלה ע"כ כי הגוים האלה אל מעומים ואל קוסמים ישמעו ואחרי לא כן נתן לה ד' חלקיה, דרכה כח הפועל בנפשו, ומעשה כשיבסו ישראל לארץ ויקחו רכוש האומות יחיו מחייראים פן יעלו בהם מכה הרע של בעלי הרכוש, ע"כ גיהם אותם השי"ת כי הגוים האלה אל מעומים ואל קוסמים ישמעו ואחרי לא כן, שלא יעלו עליהם כוחות הרע, והטעם כי נתן לה ד' חלקיה ולא הם הצעלים הנותנים עיי"ש, וע"ז יתבאר הכוונה צמחמ"כ הג"ל כי כל העושה אשר הויל חלקים

ויתבאר לדרכנו קישור דברי המדרש ד' ישמור את עצמו ממלאך המות, ד' ישמור לאתך וצוהך

מעשה ועד עולם, דכל זה נמשך אל הצטננות צחי' השרחת השכינה שזכה אליו, והצטננותו ית' שיהי צחי' השרחת השכינה אללו המידות וגלגלות כל יומי חייו עד זיוולת הצריחתו, והלדוקים הדוקים צאור שכינתו ית' אין מלכ'ת יכול לשלש צהס, חכל מיתחס צצחי' נשיקס כדמיון אור הכר המתקרב ומדבק לאור האצוקס, והכס שיעקב חצינו לא מת, חלוי כי צחוחה שטח עדיין לא הוצנח צכך חכל צמח הוצנעה על צחי' השרחת השכינה, וכלל ג"כ הצנחה זו שיהי לו שמירה ממכ"מ, ולפי שיהי שמירה טיי צחי' השרחת השכינה, רחוי שחיי נחית ועומדת לעד, כי כל מעשיו ית' רחוי להיות נחית כחורה, ולפי' ד' ישמר חלחך וצורחך מעשה ועד עולם לדורות עולם וכלי הפסק וגבול והכס חמח"ל יעקב חצינו לא מת, ולעמוד צגחולס המקו' יחזור חליו כמ"ש ז"ל מקיש הוא חרעו מה זרעו צחיים חף הוא צחיים, פרש"י שזיחיו צגולה כדי לגחול חת ציוו לעיניו עכ"ל, וזה ירמוז ד' ישמר חלחך וצורחך ויחלחך מן העולם ויחלחך לעולם לעמוד צמח הגחולה, והוצנעה על שמירה נחית מהצורח צצחי' השרחת השכינה כמ"ש והכס ד' נכז עליו לשמרו, מעשה ועד עולם שלא יהי לה הפסק כלל, ומצורח צמדדיו חח"ל כי כל הפרשה ירמוז על הגלות ועל גחולה העתידה, וכל מעשה חצות סימן לצנים, וזוהר הצנחה זו חליו לדורות עולם, וירמוז צמ"ש ד' ישמר חלחך וצורחך, ויחלחך בגלות ויחלחך צגחולה העתידה, ומעשה ועד עולם יתקיים צהס שמירתו ית' וצחי' השרחת השכינה, וחכל צכחו וחכותו של יע"א וזכר לראות בישיעה ישראל ונחמתו צצחי'.

*

עוד יתבאר דצברי המדרש חכ"ל, צהקדס להעיר עוד צמחמח"כ ויפגע צמקוס ויין שס כי צא השמש, צגמ' צרכות (כ"ז ע"ב) דרשו חח"ל מכאן שיעקב חיוק חפלת ערצית שח"ל ויפגע צמקוס ויין שס, ואין פגיעה חלל חפלת, והקשו חחוס' ממה דחמרי צפ' גיד הגשה (חולין ל"א ע"ב) ויין חרבה, כי ממי לחן צעי למיכר, חמר אפשר שערצתי

(ב) גם רחוי להצין חיד הכריחו חח"ל שחפלה זו חוחה חפלת ערצית ממה דכתיב כי צא השמש, דלמח כי צא השמש הוא חצית טעם על ויין שס דסמוך לו, וחכ"א למ"ד מקרע גדרש לפניו ולא לפני פניו, ולכך מ"ד וחוי קשה דלמח חחפלת שס חפלה חחרת שזמנה ציוס ולא חפלת ערצית.

ולבאר הענין גקדים דצרי חמד"ר (פר' ס"ח ס"ב) כי צא השמש צכנ חמרי כי צא השמש מלמד שחשקיעה הקצ"ה גלגל חמה שלא צעוהה צשזיל לדבר עם יע"א צציועה וכו' עכ"ד חמדדש, וצגמ' חולין (ל"א ע"ב) כד חלי צעי למיכר, חמר הקצ"ה חזיק חז חל צלות מלוחי ויפטר צלל לניה, מיד כי צא השמש וכו', מצורח דעסם הקדס השקיעה ח' כדי לעכבו מפני קדושת המקוס ולדבר עמו צצגעה, וחולת עסם חציועה וחציוות המקוס ח' אפשר לדבר עמו ציוס, חו צמקוי"א ולא ח' חורך לעכבו ועיין צופ"ת וצדדורו לעיל צעטם הענין שח' חורך להיות מראה זו צציועה וצמקוס חח"ל דייקא, ועדיין ל"ב מה חורך ח' לשגות סדרי צרחשית לעטס חז, וזכוכלת צידו ית' לדבר עם יע"א צציועה גס חולת חז, וחרכה דרכוס למקוס וכל חשר חפץ עשה.

אמנם צמד"ר פ' חחזיו (פר' י' ס"ב) משמע שח"ל חקדס השקיעה לחיונו של יע"א, שדרשו

הזון הצו"ח שזין יע"א במקום הכזה ולדבר עמו צלינע ע"כ שקעה החמה גם לו חה כי שקעה שני וע"ז וזין שם כי צא השמש, ומאמר כי צא השמש ירמוח על שיהם כמו שצו"ר, ועפ"י הכזה זו יתוראו על נכון כל דברי רז"ל דמ"ש צמד"ר (פ' האזינו) שהשקיעה הי' מעשה הצדקים ולתאו של יעקב, זו היחה שקיעה הראשונה ולעס המצו"ר צתחומח כדי להזיל את יע"א מסכנת עשו, ואין קושיא מה שנשמו סדרי בראשית בשבילו, כי כך היחה תחיל הצריחא שצדקים גורעים ומוסיפים על דבריו של הקצ"ה ע"ד ותגור אומר וכמזו"ר צמד"ש שציל שיהיו הצדקות ויראים מלפניו ית', ומ"ש צמ" וצמד"ר (פ' זו) שהשקיעה הי' למנוע ראונו של יע"א ולעס הליכותו, זה הי' בשקיעה שני בשביל לדבר עם יע"א צלינע, ולא הי' בזה השתנות בצדרי בראשית, ואדרבה חזרה הטבע למקומה שיהי' השקיעה שוב לכל העולם וכו'.

ולדרבננו יתורן קושיא, הכו"ס וקושיא המפרשים הני"ל בקושיא א') דמחם משמע שהפלה יע"א תפלה ערצית ציוס, דברי אחר תפלתו צני למיבדר ושקעה לו החמה, ותקשי לרצון דס"ל דזמן תפלת ערצית מאלת הכוכבים, ואפ"י לרי' קשה דאפ"י לידיו אין להקדים רק מפלג המנחה שהוא שעה ורציע קודם הלילה, ושקיעת החמה הי' צ' שעות קודם לאלת הכוכבים כמזו"ר צמד"ש, ולדרכו יצוא על נכון דשקיעה הראשונה הי' צ' שעות קודם הלילה ונעשה חשכת לילה לכל העולם כולו, חלף שליע"א בלדד הי' אור, ואז התפלל יע"א תפלת ערצית, דעפ"י הלכה קיי"ל לענין זמן קרי"ש ותפלה בחר רוצה דעלמח אזלינן ובמ"ש המג"א (בא"ח סי' י"ח סק"י) שם ח"י הרשב"א שהקשה מ"ע לא יקרא ק"ש של ערצית עד ג' שעות ציוס שכן דרך בני מלכים לעמוד צני' שעות, ויתקריא זמן שכיב שצני מלכים שוכבים כמו דשרי לקרות ק"ש של שחרית עד ג' שעות מה"ע הואיל וצני מלכים עומדים צני' שעות ומקרי זמן קימח, ויתורן בשלמח דיוס, באתת יומח הוא אזלינן בחר צני מלכים, חלל לקרות של לילה ציוס משום צני מלכים לא חתיתו משום דמיעוטא דמיעוטא ניכח עכ"ל,

רז"ל שם עכ"פ (קבלת ג') ידעתי כי כל אשר יעשה האלקים הוא יחי' לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע, והאלקים עשה שייחאו מלפניו, כך ברח הקצ"ה את עולמו, יום שיהא יום, לילה שיהא לילה, צא יעקב ועשה את היום לילה, שקע לו הקצ"ה את השמש שלא צעונתה שגא' כי צא השמש וכו', הרי שצדקים גורעים ומוסיפים על דבריו של הקצ"ה, כדי שיהיו הצדקות ויראין מלפניו עכ"ד המדרש, מזו"ר שבי' הקדס השקיעה מעשה הצדקים ולתאו ותועלתו, וזוהי סתירה לכאורה לדברי הגמ' הני"ל שקעה החמה למנוע ראונו ולעס הליכותו, וצילקוט שמעוני (שמואל א' ג') משמע ג"כ בדברי המד"ר פ' האזינו, רז"ל רגלי חסידיו ישמור זה יעקב שגאמר לו הכה ואכיל עמך ושמרתך, ורשעים בחשך ידמו זה עשו ואלופיו שרדפו אחר יעקב בעשר שעות והשקיע הקצ"ה היום, וכו' עשו עומד בחושך עכ"ד המדרש, וצתחומח הדפס מחת"י איתא ג"כ כסגנון הני"ל וכוסיף עוד שם וכן יחי' לעתיד, ואל תחמה שכבר הי' כן צמא"ס שגאמר לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו ולכל בני ישראל הי' אור וגו' עכ"ד הצתחומח, וזוהי סתירה לכאורה לדברי המד"ר צ' זו ולדברי הגמ' דחולין כני"ל, גם ל"ב מה שסיימו צתחומח שכן הי' צמא"ס חושך למא"ס ולבני ישראל הי' אור, משמע שבי' השקיעה רק לעשו ולא ליעקב, ולפ"ד הגמ' וצמד"ר צ' זו משמע שבי' השקיעה וחשכת לילה גם ליע"א בשביל לעס ולמנוע הליכותו, וזוהי סתירה בחרח"י.

ולרבאר הענין ג"ל בלעב חדש, וזוהי דנס של קדס השקיעה נעם אז פעמים, היינו צעשה עשירית שרדפו עשו ואלופיו אחרי יעקב, השקיע הקצ"ה גלגל חמה שלא צעונתה בשביל להזיל את יע"א, וכו' פעולה זו ע"י מעשה הצדקים שיע"א גזר כן ע"ד ותגור אומר ויקס לך, ובמ"ש צמד"ש שצדקים גורעים ומוסיפים על דבריו של הקצ"ה והאלקים עשה שייחאו מלפניו, חמח בשקיעה זו הראשונה הי' חשכת לילה לכל העולם, וליע"א הי' אור, ובמ"ש צמד"ש הני"ל שהצא הקצ"ה חושך על הרשעים וכמו שבי' צמא"ס ולכל צני' הי' אור וגו', ומה יע"א לחזר לחן צו ציוס, חמח הי'

ובמזמור לענינו לכל העולם כולו ה' לילה, ויעלה
ה' ויחידו בכל העולם שכי' לו חור, עיב הוי זמן
תפלה ערבית לבי, וא"ש בין ל' יחודים וזין
לרבנן, ויתורן קושא ב' הגל, שבהכרחי חז"ל דויפגע
במקום קאי על תפלה ערבית מדמסמך ל' כי בזה
השמש ולדרכנו במאמר כי בזה השמש נרמזו בו ב'
שקיעות, כי כך היתה קבלתם ז"ל שבי' א' להללחו
של יע"א ובי' חושך לרשעים ואור ליע"א, ובשני
שקעה חמה גם לו בשביל שזין שם, ומעשה א"א לומר
דהאי כי בזה השמש הוא רק נתינת טעם על וזין
שם דלפניו, דשקיעה הראשונה לא היתה סיבה שזין
שם ובי' דעתו עדיין לחזור לחן כי ה' מאור
לו הארת היום, ועיב קאי גם על ויפגע במקום
דלפני פניו, ואזו טעם ויפגע במקום שהתפלל שם
תפלה זו מפני כי בזה השמש ששקעה החמה לכל
העולם, ואשמע משם דיעקב תיקן תפלה ערבית.

ולדרבנן יתבאר דברי המדרש הגל מאן יבא
עזרי וכו' עפ"מ"ד בגמ'. (שבת י"ג ע"ב) מעשה
בא' שמחה אשה ובהיחה בן ליונא, ולא הייל שבר
מניקה ליתן, ונעשה לו גם וגפתחו לו דדין כב'
דדי אשה וכוניק את צנו, א"ר יוסף בזה וראה כמה
גדול אדם זה שנעשה לו גם כזה, א"ל אבוי אדרבה
כמה גרוע אדם זה שנעשה לו סדרי בראשית,
ומסקנת הגמ' כחזיו עי"ש, ומעשה וזין שדג
יע"א על חסרון הממון, כי אלמלא ה' בידו הרכוש
ה' אפשר להיל נפשו מיד עשו גי' שחור הממון,
וכמו שגיל מיד אליפז ע"י שגחן לו כל ממנו,
ואף שבי' צוטה ב' שגילנו מיד עשו בכל אופן
ואופן כמו שהבנינו ושמחתינו וגו', אבל ה' מחיירה
שמה יבי' האורח להללחו לנס שלא כדרך הטבע,
וכמו שבי' באתה שגחתו סדרי בראשית עבור
הללחו, ואין הקב"ה חפץ בהשגותו הברירה, וכמה
גרוע אדם זה שנעשה לו סדרי בראשית, וז"ש
אין בידו לא נס א' ולא צמיד א' מאן יבא עזרי
להלילנו מיד עשו, ולא ראה שיבא עזרתו ע"י
השגות סדרי בראשית, חזר ואמר עזרי מעט ד'
עושה שמים וארץ, ועי' שפירשו לעיל בדרוש הקודם,
דע"ב נכתב עושה בלשון כוח, שהלויקים גורעים
ומוסיפים על דבריו של הקב"ה ע"ד ותבאר אומר.

וכמ"ש במד"ר פ' האזינו הגל בזה יעקב ועשה
את היום לילה וכו' בזה משה ועשה את היום יבשה
וכו' בזה אלי ועשה את החורף קיץ וכו', ומעקרה
כך ה' ההגלי בבריות שמים וארץ ואין זה השמות
בטבע הברירה וע"כ כחיד עושה לשון כוח כי
הלויקים הם שותפים להקב"ה במע"ב, ומה שגורעים
ומוסיפים ה"ז מחקי הברירה, וזה נחם דעתו של
יע"א.

ואפ"ל עוד בישב קושיה החוס' הגל, בהקדם
דברי החת"ם זל"ה (פתורת משה) עה"פ
ויפגע במקום חז"ל עיין מגיל' (ס' רס"ז סק"א)
ה' זה עש"ק סמוך לחשיכה, עיב התפלל ערבית
ערס בזה השמש, כי איברים ופדורים של ע"ש אינם
קריים בשבת עכ"ל, ובאמת במגיל' שם לא נזכר
כלל שתפלה יע"א ה' צע"ש, אלא שכתב המגיל'
עמ"ש המהדר מקדימון להתפלל ערבית צע"ש ויחזר
מצינוהו החול, וג"ל לתת טוב טעם דזה תפלה ערבית
נתקנה בגד איברים ופדורים שמתעכלין בלילה, ובשבת
חסור ליתן דאמרי' ולא עולה חול בשבת עכ"ל
המגיל', ומה הביא הח"ם סמך וטעם על שהקדים
יע"א להתפלל ערבית ערס בזה השמש, כי ה' זה
עש"ק, ואולי גם מלא מקורו במדרשי חז"ל.

ועפ"י דברו גלך בתום' נופך, עפ"מ"ש המגיל'
ס' רס"א סק"ט צע"ש ס' הוראים, ראיתי
זקנים ואנשי מעשה שפירשו ממלאכה ב' שעות קודם
שבת עכ"ל חז"ל תשו מהרי"ל (ס' קס"ג) ותוספת
שבת ב' שעות וכו' עי"ש שביאר המגיל' דלשיעורם
מתחילת השקיעה הוי לילה, וג' רצעי מיל קודם
לזה הוי זין השמשות ועוד לר"ק להוסיף מעט משום
חוס' שבת, עולה יחד קרוב ל' שעות עכ"ל, עיין
במגיל' השקל (ס' רס"ז סק"א) צע"ש הע"ש,
דבער שבת מודו רבנן דיש להקדים משום חוס'
שבת קרוב ל' שעות עי"ש ולפ"ז יתכן דיע"א חש
לכל בני חומרות שעתידים חבמי דורות לתקן,
שהשיגו האצוה"ק כל מיני דרבנן כאמרו"ל קיים
אלע"ה אפי' ערוב תבטילין, ומעשה א"ש אפי'
לרבנן דר"י שהקדים והתפלל ערבית ב' שעות קודם
לאת הכרבת' דלפי שהחמיר ע"ע בכל ע"ש לפרוש

משמע ששקעה לו חמה פתאום שלא צעומה כדי שילין שם עכ"ל. וגם עתה זה ג"כ דאם ה' הצויות מנאכו להדיא שילין שם, צוודאי שהי' מקוים ראונו ית' בשמחה, ומה לורך ה' לשנות סדרי בראשית לעתה זה בלבד.

(ב) **וישכב** במקום הכוא במדבר ר"י ור"ג, ר"י אמר כאן שכב חבל כל י"ד שנים שהי' צבית עבר לא שכב, ור"ג אמר כאן שכב חבל כל כ' שנה שעמד צביתו של לבן לא שכב רק עסק בחורב עכ"ל המדרש, ראוי להבין מה נשתנה מקום זה ששכב זה יותר מצבית עבר או צביתו של לבן.

(ג) **ויקץ** יעקב משנתו ויאמר אכן יש ד' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, וי"ד חלל מקום הזה ה' ידוע מכבר שהוא מקום השראת השכינה, וכמו שהביא רש"י מדברי הגמ' אמר אפשר שעברתי על מקום שהתפלל אבותי ולא התפללתי בו וכו', הרי שידע צחי' במקום ויש, בו השראת השכינה, אי"כ מה זה שאמר ואנכי לא ידעתי.

(ד) **אין** זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים, במדבר ארשב"י אין ציהמ"ק של מעלה גבוה מציהמ"ק של מען חלל י"ח מיל, מ"ט זה שער השמים נגין, וזה"ע עכ"ל המדבר, והקשו המפרשים דהלא מן הארץ עד השמים מהלך ח"ק שנה, וצ"ן כל רקיע ורקיע ג"כ ח"ק שנה, וציהמ"ק של מעלה הוא צרקיע הדי' ששמו יצול, במצואר צגמ' (חגיגה י"ב ע"ב) אי"כ יש מרחק רב צין ציהמ"ק של מעלה לשל מעלה, גם רואין בחוש שכל מחקרי הטבעיים השיגו לשיעור גובה של י"ח מיל, ואין רואין שם שום השמיות, ונדחקו כיפ"ח וזה"ק ושאר מפרשים לפרש מאמר זה ועדיין אי"כ.

ולבאר הענין נקדים דברי הח"ס זללה"ה (חורח משה פ' שופטים) עכ"פ וקמת ועלית אל המקום וגו', ואמח"ל מכאן צציהמ"ק גבוה מכל הארצות, וזה חיומה דאי"כ מאי מספקא ל' לרוד איחזיק מקום צציהמ"ק, ויתו דברי החוש משיד שאינו כן עי"ש חורחו וז"ע, והכתב סופר ז"ל כתב ששמע

ממלאכה צ' שעות קודם הלילה, וקבל עליו שבת באותה שעה, ע"כ החמיר גם צו להקדים חפלת ערבית צ"ע לפני צ' שעות, וחס לסדרת המצ"א לאיברים ופדרים של ע"ש אינם קריבים בשבת.

אמנם אי נקטעין כן דע"ש ה' והקדים יע"א להחפלת ערבית צ' שעות קודם וקבל עליו שבת, אי"כ צ"ב אמרם ז"ל חולין (ל"א ע"ב) כד ללי צעי למיכוד, לאחר שהחפלת ערבית (לשעות החום) לא עוד לחזור למרן, ואפשר דלפי שהי' מצוה צמנות אצלו לילך למרן, גם ללד סכנת עשו שלא ירדפנו ויהרגנו, לא החמיר בשבות במקום סכנה, דמה שמוסיף האדם חוס' שבת מדעתו אין בו כ"א איסור דרבנן כג"ל, אמנם מן השמים מנעוהו ומיד צה השמש, ולאחר שקיעת החמה שהי' שבת דאורייתא לא ה' יכול לילך עוד וצבכרח וילן שם, כי ה' ראו הצויות שישכב במקום הכוא, וע"כ שקעה לו חמה שלא צעומה, ועי"ז נמנע מלהמשיך דרכו ללד קדושת השבת ואיסור חטומין, ואפשר דלפי שהי' גורם יע"א כל ימיו צחומרה זו לקבל חוס' שבת צ' שעות קודם הלילה, שמדכוהו מן השמים, שלא יוכרח גם עכשיו לצעלה מיראת הסכנה, ועי"י ששקעה עליו החמה צבכרח וילן שם.

*

באופן אחר אפ"ל בדברי המדרש ה"ל, צחקים דברי המדבר וילן שם כי צה השמש צצן אמרי כי צה השמש, ממלך שהשקיע הקצ"ה בגלל חמה שלא צעומה צצביל לדבר עם יעקב אציו צציינשה, משל לאחרכו של מלך שצה חלל לפרקים, אמר המלך כיצו חל הגרות כיצו הפוסין שאני מצקש לדבר עם אורכי צציינשה, כך השקיע הקצ"ה בגלל חמה שלא צעומה צצביל לדבר עם יעקב אציו צציינשה עכ"ל המדרש, וצ"ב ענין המשל שאינו דומה אל הנמשל, דהצויות אין מו שיעצב צידו, ואם ה' ראונו ית' לדבר עם יעקב צציינשה, ה' היכולה צידו ית' להעלים הענין גם צע"ס היום, ומע"ה ה' לורך לשנות צצביל זה סדרי בראשית ולהשקיע בגלל חמה שלא צעומה, ורש"י ז"ל צפי' עכ"ה כתב וילן שם כי צה השמש,

ללמוד בהם תורה רבים, וכתבו הכותב י"מ בתי
ע"ז ומכתב אותן לשון חרפה וכו', וקשה לומר שזאת
מקומות מעופפות יכול ללמוד שם תורה, אלא וודאי
לשמוע יפה ב"ב, ור"ל בתי שמאספין שם לוועד
של עו"ז ע"ל, ולבאור קשה לבשרת ה"מ שפירשו
בתי ע"ז ממש, וא"ל ללמוד בזה תורה רבים, ופירשתי
לעמוד שיתבטל רוח העומתה מן העולם, לא יכ"י
שיך עוד האי עומתה דמא"ס לגבור מעטעם שטענד
בזה ע"ז, דרוש העומתה הכוא כזר יכ"י נאכד
זכר וחינו, משא"כ בזמן הזה אף אחר שפניה
הע"ז משם, עדיין רושם העומתה שורה שם וע"כ
מא"ס לגבור, ועד"ז יתורן בתצור וכרמל שטענד
עליהם ע"ז ומא"כ נפסלו מלחמת עליהם הכורה,
אמנם כ"י רק בזמן הזה, אבל לעמוד שיתבטל רוח
העומתה מן העולם, אין צריך לראשונים ויושם
העומתה הכוא יתצטר כלול ואין זכר למו, ושפיר
יצאה עליהם צימ"ק, יכ"י א"ל שיהי מצור
בדברי ר"ל לעמוד לזה יכ"י צימ"ק בנוי על הר
חצור וכרמל וסיוני, וק"ו הי"מ זל"ה בתפלה
למשה (ס"ח) מוסק מסבא דזר בתי וודאי לא
ידחה, אלא שבר בתי יכ"י על אותן הכרים, שכן
משמע לשון הפסוק גבון יכ"י הר בתי ד', ר"ל
הר של בתי ד' דכיוון הר בתי, בראש הכרים ר"ל
בראש הכרים ר"ל, וא"כ יכ"י גבור מאד מאד ע"ל,
ובהו כזר אמרנו שהחוב"ק מדצרת מזמן שחבו
ישראל לשלימות הגמור בצחי יכ"י ע"ל, דאם לא
הי' החטא גורם כזר הי' כן בשעת מתן תורה,
א"כ מה שאמרה התורה וקמת ועלית, מדבר מצחי
שיכ"י ע"ל, ואז וודאי יכ"י גבור מכל האצרות,
שיצו אותה על ראשי הכרים הגבוהים תצור וכרמל
וסיוני.

והנה איתא במדרש אין זה כי אם בתי אלקים
זה שער השמים מלמד שהראש הקב"ה ליעקב
צימ"ק בגוי וחורב וצנוי, מה גורל המקום הזה
זה בגוי וכו', אין זה ברי חרוב, כי אם בתי אלקים
זה בגוי ומשוכלל ע"ל כמד"א כי חזק בריחו שערך,
א"כ לפי"ז אפ"ל מה דדרוש רש"י מהפסוק וזה
שער השמים שאין צד צימ"ק של מעלה וכו' אלא
י"ח מיל ומצינו אחר כי אם בתי אלקים, קאי על

מאביו זל"ה לפרש, דמ"ש גבור מכל האצרות ר"ל
במעלה ומשיבות, ולא ברום הגובה, וגם זה צ"כ
דאין צורך ללמוד דבר זה מהפסוק וקמת ועלית,
דכזר מצורא ומפורש בתורה הקדושה שא"י נצחית
ומעולה מכל האצרות, במ"ש א"ל אשר הי' אלקיך
דורש אותה וגו' ומקום המקדש מעולה על כל ארץ
ישראל וא"ל ולפניה לאה, וכבר ביארתי בזה פנים
שונים, ועוד לאלקי מילין עפ"י"ד במדרש (בבבא
הפ"ת פ' ויחי) נכון יכ"י הר בתי ד' בראש
הכרים, לע"ל יצא הקב"ה הר תצור ובר סיו
והר הכרמל ויצאה עליהם צימ"ק שאלמר נכון
יכ"י הר בתי ד' בראש הכרים הכרים שבו כזר,
ולבאור קשה לי ממה דאיתא במשנה (ע"ז מ"ה)
כ"מ שאתה מואל הר גבור וגשמה נשאה ועץ רענן
דע שיש שם ע"ז, וכתבו הכותב שם, בירושלמי פריך
בתי הכתרים ומסוק ע"פ גזית נצבה שם, וק"ו
הישמע משה זל"ה צ"י וירא הקשה על חירון
הירושלמי, דברי הר המורי הוא בתי עולמים, ולא
יתכן היתר עפ"י גזית כ"א להוראת שעה בלבד,
וה"ל דהצור יכ"י שלא נעבד, ולא בא להחיר נעבד
אלא לגלות המציאות שמקום זה נשמר מע"ז ומעולם
לא נעבד עכ"ל ז"ל, והנה אמר"ל במד"ר פ' ויחי
(ר"פ ט"ז) למד תרדון הרים בגוים בשעה שצא
הקב"ה ליתן תורה בצוניו היו הכרים ראים ומדיינים
אלו עם אלו, ז"א עלי תורה ניתנה וכו', תצור בא
מבית אלים וכרמל מהפסוקים הכ"ד וכו', אמר הקב"ה
למה תרדון וכו' כולכם גשמה ע"ז על ראשכם, אבל
סיוי שלא גשמה ע"ז עליו הבר חמד אלקים לשפחו
וכו', מצורא בדברי המדרש שעל הר תצור וכרמל
נעבד ע"ז ומא"כ לא יתן החוב"ק עליהם, א"כ
א"ל יצו עליהם לע"ל את צימ"ק, דא"ל לומר
ע"פ גזית שאני עקשיות הישמה משה, ולשנות מואל
אין שומעין לגזית כ"א. בהוראת שעה, גם אין לומר
כפירוש שם שהקב"ה גילה ע"י גזית שלא נעבד,
שברי מפורש במדרש שצ"כ לא ניתנה עליהם התורה
בשביל שטענד עליהם ע"ז.

ופירשתי עפ"י"ד דאיתא בגמ' (מגילה ו' ע"א)
יכ"י סאלוף ציבורה ושקרון כיצוסי אלו
תרעניות וקקסות שצאדום שחידון שרי יחודם

יותר בלתי נשען, ולא שקעה חמה של צענוחה כדי שיצין ישקב שהקצרים רואה לגלות לו דברים נסתרים במראות החלום, ע"כ שכל כחן שהצין בהחמתו הגדולה ממה ששקעה חמה של צענוחה, שכן הוא רצון השי"ת שישקב במקום שהוא כדי לגלות דברים עמומים ומסתובים, שאי אפשר לגלות במראה הכנראה רק בלילה במראות החלום, ולא גילה לו הקצרים צפי שילן שם כדי להסתיר הענין וסודו.

ובזה בוא אל בואור המדרש שנתחם דבריו אשה עיני אל הכרים וכו' דבר מליו כשאל אליעזר עבד אברהם לחרן כחיו ואני פניתי הבית וגו' פרש"י פניתי הבית מע"י, וכל הזמן שבי" צביתו כי שם ה' מליו ע"י צביתו של לכן עד שרחל גברה את התרפים, בהם שודדו ה' לו ליעקב אש"י מקום מיוחד שבי" גקי מע"י ועבד שם את השי"ת, אבל על לכן קשה שכלכוד אליעזר עבד אברהם פנה הע"י מן הבית ומדוע לא עשה כן ליעקב אבינו ע"ה. אבל יוצן הדבר בפשטות דרש"י ז"ל פי ע"ה וירן לכן החולה למה רן ועל מה רן ויהי בראות את הכסם אמר עשיר הוא זה ואתן עיניו בממון, וכיון שאלה להוליד ממנו ממון עשה כל מיני השתדלות לזה, ופנה גם הע"י והכל בשביל שיכנס אליעזר ויוזיל ממון, אבל ביעקב כחיו ויספר ללן את כל הדברים האלה שגילו ממנו ממון, ואמר לו לכן אך עממי וצרי אתה מעשה אין לי לאספק הביתה הוליד ואין בידך כלום אלא מפני קורבן אעפל כך חודש ימים וכן עשה וכו', ממילא כשראה לכן שאין לו ממון ורק מפני קורבן הכניסו לביתו לא פנה לכבודו הע"י, שגם אלא אליעזר לא עשאו אלא בשביל הממון.

וזה שאמר יעקב אבינו ע"ה אשה עיני אל הכרים, שידע שהוא צריך לילך לבית לכן מקום מלא ע"י, וחשש שגלן לא יפנה הבית לכבודו כמו שפנה לאליעזר, שהרי אין בידו לא חס ולא כבוד, וע"י ה' דואר דאין יורה להיות אלאו השראת השכינה, ולמד כן מן הכרים שצמקו שצדדן ע"י א"ל להיות השראת השכינה, דמח"ט לא ניתן התורה על הר תבור וצ"ל, ואולי ה' לו כן בקבלה מאת"ה,

בית צמי ומשוכלל לע"ל שיהי גבור מאוד מאוד כנ"ל, ואז אפשר שיהי כן מרחק י"ח מיל בין ביהמ"ק של מעלה לשל מטה, גם דמה שאמרו בגמ' שביהמ"ק הוא ברקיע כדי ששמו זבול, תאמר על בחינת זמ"ש, אבל מה שיהי לע"ל א"ל לידע ועין לא ראהו אלקים וזאת, איך אין עוד קושיא כלל לדמות המאמר מחוקם בביהמ"ק דלעתיד.

אז אפשר עינינו דמבאר צוה"ק (פ' פתח) שגם שני צמי מקדשים הראשונים יתגלו לע"ל, וכן מבאר בספרי הקדמונים שמה ששפרו ה' רק למראות העין, אבל באמת נגזרו למעלה בנצח מרומים ולע"ל יתגלו עם בית השלישי, ולפי"ז יתכן לפרש שהבית ה' קרא ביהמ"ק של מעלה ע"ש שירד מלמעלה צמי ומשוכלל, והוא יהי גבור י"ח מילין מבית המקדש של מטה, היינו משני צמי מקדשות הראשונים שיהי על הר הבית, דמה שכתב הישמה משה זל"ה שגם הר הבית לא ידחה, מסביר דפשי כתב כן, אבל אפשר שלא יהי ביהד עם הר תבור וברמל, רק על הר הבית יעמדו שני צמים הראשונים ועל תבור וברמל וסויו יהי בית הצמי ומשוכלל שירד מלמעלה, ועד"ז יתפרש הכוונה במאמר רש"י אין בין ביהמ"ק של מעלה לשל מטה אלא י"ח מיל פי' שצמי ה' שאל מלמעלה יהי גבור מבתי מקדשים של מטה י"ח מיל.

ובזה יתבאר מה שחכם יעקב ואמר אכן יש ד' במקום הזה ואני לא ידעתי, והוא ראה במראות הסולם צבתי שיהי לע"ל, שביהמ"ק של מעלה יהי נצח על הר תבור וברמל שצדו עליהם ע"י, ע"כ חכם אכן יש ד' במקום, הא"י שהוא הר תבור וברמל, ואני לא ידעתי שגם במקום ע"י יהי השראת השכינה, רק עכשיו נחלה לו דבר זה שכתוב השומאח יעביר מן הארץ ויכל להיות השראת השכינה גם על הכים אלו שצדו ע"י עליהם, ואבא כל הענין של הגאולה וציון ביהמ"ק דלעתיד הוא דבר מכוסה ונעלם, ליצא לפומא לא גליא וכבוד אלקים הסתר דבר, ולא ה' יכול להיות בדרך נצחית בדרך שאר הגאולות רק בדרך חלום, וכמ"ש צוה"ק שלא ה' כחן מראות נצחית רק מראות החלום שהוא

דמס' ע"ז של אלעזר ה' צו ד' מלך פקדו בלח"ט
בגמ' (ע"ז י"ד ע"ב), ולמד ממנו שבמקום שיש
ל"ז ח"ל להיות השפלה השכינה, ח"פ המדרש
אש' ע"ז אל הדרים אל הדרים דכלל גדול הוא
דל"ז להיות הקרה מפשעו לגמרי, וכן כפי פשוטו
מיידי בדרים ממש, ודרש צו הדרים, ולדרכיו ה'א
בה' תלוי ושיניהם חמת מקודש חמד אש' ע"ז
אל הדרים דלמד משם שבמקום שבי' ע"ז חפ'י
פיוהו חן הקציה משרה שכינתו שם גם אש' ע"ז
ע"ז אל הדרים שלמד כן מחזותיו ומחלפיה שהשרה
כן לגמרי להתרחק מע"ז, ח"פ חלועז עד חזי אש' ע"ז
בשם שאלך את חפך מה חפך צב עשרה גמלים
וגו', ולזה לא ה' מתיירא מציטו של לזן שחלפה
ע"ז, כיון שבי' בידו ממון ויפה הציט לכבודו מע"ז,
חל חזי לא חס אחד ולא חמד אחד מאין יצוא עזרי.

חזר ואמר לית לנא מוציז סברי מן צריי, דהנה
יעקב אבייב נקרא ישראל ע"ש כי שרית עם
אלקים ועם אנשים וחובל, ופירושו עם אלקים זה
שר של עשו הס"מ ועם אנשים זה עשו ולבן שהי'
מושל עליהם וע"כ נקרא שמו ישראל, והנה רש"י ז"ל
פ"י על הכי בראשית ברא אלקים את השמים וגו'
בבביל התורה שנקראת ראשית דרכו ובבביל ישראל
שנקראו ראשית תבואתו, וזה שראה ועאבייב שכל
בריאח שמיום וארץ הוי בבביל ישראל ובחיי ישראל
ע"ש שמושל על עשו ולבן ובחיות הס"מ, ובכח זה
התחזק בנבואתו ל"ה השניית בעצרתו להכניע הכ"מ
בבביל של לבן, וחיפ עזרי מעט ד' עושה שמיום וארץ
שבעריו הכי, בבביל ישראל שמונה על הכניעה כוחות
הכ"מ, א"כ בנבואתו יעזור לו הקב"ה שתגבר עליהם
להכניע כח הכ"מ.

והנה לגיל כשיבוער רוח העוממה מן הארץ ויחטבל גם המיתה ויבולע המות לנצח, דכין שיחטבל הס"מ שהוא שרו של עשו וכו' המלאך המות ממוחל לא יכיר עוד מיתה בצולם, ויעקב אביה די אז בצחי' זו שלא שלט עליו מלאך המות כמו שאמרו ז"ל. (תענית ר' ע"ב) יעקב אבינו לא מת. וזה שהבטיחו הקד"ש ליעקב, ד' ישמך מכל רע מעשו ומלנן ואח"ה תשלוט עליהם כמו שמורה שמך ישראל,

והסמינן לזה שאתה שולט עליהם שהרי ד' ישמר את
נפשך ממלחך המות א"כ זהו ראי' שאין להם שליטה
עליו ואין לך לירא מלילך לבית לבן וכמו שפי' א"א
זה"ב בקדושת יו"ט הפסוק ויפגעו במקום, גזיקים
הגדולים פוגעים במקום ששם צאין למקום לא טובה
אין לירכין לירא ממקום ההוא, שם פוגעים בו
ומהפכין אותו לעזב, ולכתובת יש לבדן כיון שגדלה
כ"כ כוחו של יעקב ששלט על עשו ולכן ועל מלחך
המות א"כ מדוע ה"י מחייתו ולמה הוצרך לסבול
מעשו ולכן כיון שגדל כוחו כ"כ, ה"י יכול ליתן ענה
לנפשו ולנקום מהם בקמתו. אבל הענין הוא דמבואר
במדרש שכל אלו העשייתים של האבות ה"כ, ה"י
פועל דמיוני לצדיקים אחריהם בזמני הגלות, כמו
שפירשו ר"ל שבמדרש כל הפרשה על דרך זה, ע"כ
לימד יע"א דרך להורות הצדיק אחריו, ששפי' אם
נמנה בצפוינו שם שבחיו לעשות פעולות נלחם
בן הגלות, ואעפ"כ צריך לסבול עול הגלות ואין
לעשות שום פעולה אנושית רק להרבות חסד ומנוח
ומע"ט וזהו יקרבנו את הגאולה.

ובזה אפ"ל מה הזאתה צמדת ויור יעקב דר
לאמר וגו' כתיב אשר פלו שפתי ודבר פי בלר
לי, ח"ר יחזק הבבלי ודבר פי בלר לי שגדר מלוב
בעת לרבו מכו לאמר לאמר לדורות כדי שיהיו
גורדין בעת לרמן, ודקדק אל"ף זל"ה כישמוח משה
ז"ל אומרו דר מלוב בעת גרמו קשה דפשוטו שלא
גדר לעשות עבירה, וע"ק על מה שאמר דלאמר הוא
להורות להזאת, הא ממיילא הוי ידעין זה, דלמא
לא נילף מיעקב כמו בשאר מיני דגמריין מהאבות
אע"ג דלא כתיב בבו לאמר כמו וישכם אזכרם וגו'
דמיני' גלמד תפלה שחרית וכו', ולדרכינו בא לימוד
זה להורות אע"פ שיעלע"ה ה"י לו כח גדול לעמוד
נגד עשו ולכן, אעפ"י לא עשה כן חלל דר לעשות
מזות ומע"ט בעד לרה, ולא חיי לעשות אחי פסול
מעשים שבוטא גדר לרין בצד"ה ולא חללה, זה
אומרו לאמר לדורות, ללמד לדורות הבאין שלא יעשו
פסול מעשיית ללח מן הבלות רק לקבל עול תורה
ומזות ומע"ט זה יקרב את האלוהי, הצורה כל
עולמים יעמוד שחכה לעבוד הסי"ת בצמח וצחמים,
ולכאול עול גלגול שלא כגל חיי צדיקים הקצ.

לא ישב בצרף עם שתי אחיות, והיה היתה הגשמה באיסור האחות, ונראה שנתעברה צניעות קודם בואם בשם, ולא נגע בה בצרף כלל מפני הענין שהוצרכו וכו' עכ"ל. גמלו למידן מדברי קדשו שביאחו לא"י גרם לרחל אמנו להסתלק בדרך, ואפשר שגם ללא היתה צרכה זו כרחל, ולפי האמת אחר שנשא לרחל, היתה גם ללא באיסור שתי אחיות, אלא שהקצ"ה צדק רחמיו וחסדיו לא לקח ממנו רק את רחל שהיה גשמת אליו באחרונה, ועכ"פ שוב לארץ אביו ה' כבוד לרחל ואפשר גם ללא, איש ה' מזהו זו שאלה לו הש"ת לחזור לא"י בזירה קשה, וכו' כדורו להסתלק להש"ת לצלל מעליו באזרה, או עכ"פ לחזור קצת כדי לעבד בזה מיתח רחל, ע"כ קרא אותם אל השם להתייעץ עמם אם לצלל באזרה או לחזור ואולי ראה לנסות אותם עד כמה מגיע בחינת עבודתו להש"ת, ואם ירצו לקיים מצותו ית' גם במסג"פ עד שיכיו מוכנים להסתלק מן העולם עבור קיום המורה, והם השיבו לו בגדול לדקתן ומסירתן נפשם להצד"ה, "ועתה" כל אשר אמר חלקים חליך עשה, שלא תאחר אפי' שעה קלה, רק חויבך ומיד תעשה מה שאלה הש"ת, ואף שהשיגו הסכמה אע"פ קבלו עליהם בלון ובשמחה לקיים מצות הבורא במסג"פ.

ואפ"ל עוד עפ"י דליתא במדרש גמולתו עכ"פ ויחמר ד' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיו, וימנו רבינו גר שיש עליו אורת ע"י מכו שידלק ישראל ממנו את הגר, כך שני רבותיו גר שיש עליו אורת עכ"פ אסור לישאל להדליק בו וכו', שאין השכינה שורה בצית שיש שם ע"י וכו', חדע לך שכל זמן שהי' אצרכם דבוק ללוע לא הי' הקצ"ה נגלה עליו וכו', וכן יעקב כ"י שהי' בצית לכן לא הי' הדיבור נגלה עליו, אפי"פ שהצטוו ואמר לו הכה אנכי עמך, אמר הקצ"ה איני יכול לעמא את כבודי בצית לכן הרשע וכו', א"ל הקצ"ה מבקש את שאלה עמך לא מצית לכן עכ"ד המדרש, ולבאר ל"פ איך הוצא ליעקב אביו להיות שם בצית לכן, כיון שצית לכן הי' צית ע"י, ואפי"פ שאמרו בגמרא (שבת קע"ז ע"א) אם אדם רודף אחריו להורגו ונחש רץ להכותו ונחש לציט ע"י ולא לצית המינים וכו',

ותחיים בנו הספוק ונצתי בשלום אל בית אבי שלם מן החטא, ונחש במהרה לקבל פני משיח לדקיו באופן גבירין, ונחש לראות בישועה שלימה נצחית ובשמחה בהתרוממות קרן החורה וישראל וצבאותיה כבוד שמים עליו ב"צ אמן.

*

עוד יתבאר בדברי המדרש כי"ל בהקדם לבאר בענין הפרשה דלכל, ויחמר ד' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיו ולמולדתך ואב' עמך, וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השם אל אביו ויחמר להם וגו' ותמן רחל וללאה ויחמרה לו בעוד לנו חלק ונחלה בצית אביו הלא נכריה נחשנו לו וגו' כי כל בעשר אשר האיל חלקים מאביו לנו הוא ולבניו ועתה כל אשר אמר חלקים חליך עשה, וי"ל כיון שהש"ת רצה לו בפרוש שוב אל ארץ אבותיו, מדוע קרא לרחל וללאה להתייעץ עמם אם לקיים דבר ד', וכו' הי' מציאות בשלם אלא יעל"ה שיש ח"י מדיבורו של הקצ"ה אפי' כחוט השערה, הגם שבפשות הי' אפי"פ שקרא אותן להתייעץ עמם באופן הנסיעה ולא על עמם הדבר אם ילך או לא, אבל מתשובתם שהשיבו לו בעוד לנו חלק ונחלה וגו' ופירש"י למה נעבד על ידך מלשון, כלום אנו מוחלים לירש בנכסי אביו כלום בין הזכרים וכו', מוכח מה ששאלנו מהם הי' על עמם הליאה משם, והם השיבו לו שאין מעבדין בדבר א"כ קשה איך יתכן שיע"פ התייעץ אם וקיים ליווי ד' ית' שאלה לו בפרוש לשוב אל ארץ אבותיו, גם יש לבין אומרו "ועתה כל" אשר אמר חלקים חליך עשה, מה כוונתם לדייק באומנם ועתה, גם חיצת כל ריבוי הוא בכ"מ ומה בל לבנות כאן.

ונ"ל בהקדם דברי הרמב"ן הק' צפ' אחרי עכ"פ ותעמא הארץ ואפקד עושה עלי' חל"ק כי עיקר כל המצות ליושבים בצרף ד' וכו', וזו הוא מצות יע"פ לציתו ולכל אשר עמו בשעת ציאתם לארץ, הסירו את אלהי הגר אשר בתוכם והעבדו, והשם לו לבדו נחשנו עלילות שמחה רחל בדרך צחלה בואה לארץ, כי צחלה לא מחש' בחול' ובצחיות

ז' דוקא ליכנס שם בדרך חרשי כדי להגלל מן הרדוף
 אחריו, וגם בזה"ל אם בניסוחו הוא צאופן שיש
 בו עילוי לע"ז הכל מודים שאסור ליכנס וכו'א בכלל
 יורג ואל יעבור, ואפי' בשאין בנתיבם עילוי לע"ז
 יש פוסקים דאין הכרח בכל ליכנס וכש"כ לדור שם
 בקביעות כמו שדר יע"א צביה לכן וודאי אסור,
 אמנם מה שהותר לע"א להיות שם כל הכ' שה',
 יובן ע"פ מה שהביא הרמב"ק ר' חיים וויטאל זלה"ה
 בספרו שצח"ר חיים וויטאל ששמע על עב"ס א'
 שגוה אחותו ומופתים לרפאות חולים וכדומה, וגלה
 לנסותו כמה כוחו גדול כ"כ, וצ"א אלו וכו'ה לו
 של זמן שהו זלה"ה בביתו אין לו כח לעשות מאומה
 מפני שכל כוחות העומאם ברחו מביתו כשהרגישו
 באיש קדוש שנגס לשם, והרבה לו דרך החלון להיכנס
 ברחו, ורק אחר שלך מכרו"ה זלה"ה מביתו יחזרו
 אליו ואז יוכל לעשות בזהם כל האותות עי"ש,
 מפורא מה שכותות העומאם אין להם שליטה וחז"ה
 בבית שיש שם דקים וקדושים, ומי לו גדול מעי"א,
 וכל זמן שהי' בבית לכן ברחו השי"ת, ודאי שנעשה
 לו גם זה שברחו משם כוחות העומאם, ולא הי'
 מאוי בבית לכן ע"ז כלל שהיו כולם צעלן ומצוטלן
 מכה קדושתו של יע"א, אמנם גם זה לא נעשה לו,
 רק כל זמן שהי' ראון השי"ת שיהי' בבית לכן,
 משא"כ עכשיו שאי' לו הקצבים שוב אל ארץ אצותיק,
 וקצבים לא עביר ניסא למגאל להבדית כוחות העי"ז
 מבית לכן ללא גורל, וכיון שהי' שם ניסא לו
 מן הדיו להיות שם וכו'א בכלל יורג ואל יעבור,
 ממילא הי' יע"א מחוייב למסור נפשו ופשו צ"ב
 על קדושת השי"ת וצרות משם חובק ומיד, ומה
 שקרא אותן ונתייען עמם, לא הי' אלא כדי לנסותן
 אם הם בצנחיה זו לקבל על עצמן מסירת נפש
 צראים העובי שלא מחמת הכרת, דאם הי' בורה
 משם מצלי שישאל דעתן חתלה, ויהי' היו מוכרחין
 לילך אחריו גם שלא צראים, אז לא היתה מעלה
 האמנות הק' ויכרת כ"כ מפני שהיו מוכרחין בדבר,
 משא"כ עכשיו שקרא אותן ושאל את פיהן והסכימו
 לדבר וקבלו ע"ש מסכ"פ צראים העובי בלי שום
 מריצה, זה מורה על גורל מעלתן בעבודת השי"ת.
 וזה אמרו, "ועתה" כל אשר אמר אלוקים אליך עשה,
 ר"ל עכשיו מיד צלי אחריו ושהי' כל שהוא, גם

אמרו, "כל" אשר אמר אלוקים, לחוספות זירח,
 דאע"פ שהקצבים לא אמר לו זמן אימתו וילך וישיב
 לביתו, ואף אם הי' מעט עוד זמן מה הי' עושה
 ראון השי"ת, אע"פ אמרו לו, "ועתה כל" אשר
 אמר אלוקים אליך עשה, לחרו שלא יעבד כלל וחרוים
 מקדימין למלות, וכן עשה שחבק ומיד בראתו יום
 ברת משם הוא וכל אשר לו.

והנראה לפרש עוד צאופן אחר ויחייב מה שז"ה
 עוד במענת רחל ולאח העוד לנו חלק ונחלה
 בבית אבינו וגו' כי כל העושר אשר האיל אלוקים
 מאבינו לנו הוא ולבנינו ועתה כל אשר אמר יגו'
 דערה טעמם דמפני שאין להם עוד חלק ונחלה
 בבית אביהם וגם יש להם עושר גדול, עי"ז יכולין
 לקיים ציווי הקצ"ה לעזוב את בית לבן, וקבה
 דוולת כל אלו הטעמים לא היו צריכין לעשות ולקיים
 מה שאי' ד', אדרבה עיקר עבודת ד' צ"ה הוא
 שיהי' במסכ"פ, כמ"ש בכל לבבך ובכל גפךך ובכל
 מאדך, דאלי"ב דקים מה פעל אם אין לו נסיונות
 בעשות ראון השי"ת, ובאופן זה הי' כל עבודתן של
 האצותיק במסכ"פ להקצ"ה, א"כ מה זה כל ההקדמה
 כי כל העושר אשר האיל וגו', וכל זה אינו שיה
 בערך לקיים ראון הצו"ה.

אמנם יתבאר דבזה עוד סכנה גדולה הי' לו ליעקב
 בחזירתו לארץ אביו, חוץ ממה שאמרנו לעיל
 מדברי הרמב"ן שרחל אמנו מתה ע"י בואתו לארץ,
 עוד עמד נגדו סכנת עשו אחיו, וכמו שהי' צלמת
 שיאל לקראתו בצרע מאות איש, וכוחות מחשבתו
 הי' לעשות לו רע, ורק ע"י גסי גסים יתהפך לבנו
 לאהוב אותו, אבל בדרך הטבע הי' סכנה גדולה
 שלא יתרגנו עשו אחיו, ובהם ידוע מדברי חז"ל
 שכל ענין יעקב ועשו וענתם הכל הי' פועל דמיוני
 על דורות העתידים, וכדאיתא במדרש דבא (פ'
 וישלח) שהי' יעקב נא אדוני לפני עבדו, א"ל עשו
 ליעקב מצאש את שוכה שותף עמך בעולמך, א"ל
 יעקב נא אדוני לפני עבדו, א"ל ואין אתה מתיירא
 מדובסי ומן אפרתו ומן אסטרעלי, א"ל ואני אחתכלה
 לאעתי וכו' צ"ה כדכיתא אני מהלך, כמה דתימא

כרמות פני חלקים ותלמי, למד הזכיר לו ראיית המלך כדי שיתירא ממנו ויחמר ראה מלכים וגיוול חיוני יכול לו מעשה, ע"כ הודיעו לו שלא שלט בו יאמר ומה"מ שהוא שר של עשו הס"מ, כמו שאמרו ז"ל (ב"ב ע"ז ע"א) הוא שטן הוא יאמר הוא מה"מ, וכשידע עשו שגם שר שלו אין לו שליטה עליו, כש"כ שלא ישלט בו הוא עלמו.

אמנם כל זה לא הועיל עוד להשקיע רוגזו של עשו לגמרי עד ששלח לו דורן, וכמו שהאריך בזה בחזק"ק שפי"י דורן שקבל תחפך לו לבגיוור, וזה ה"ו פועל דמיוני על דורות העתידים, כשיהיו ישראל בגלות אלל ארע עשו ויעצרו עליהם זמנים קשים בגזירות רעות ח"ו, שיוכלו בני ישראל לעמוד בזה, ומכ"כ הפליר בו יעקב כ"כ בעשו שיקבל את הדורן, כדי שיכזב בזה את הדרך לבניו אחריו שיקבלו שוחד מנצ"י. גם מה ששלח לו עשרים חסדים מבורר בילקוט חלוצי שהביא בשם גליה ר"ח שהוא גוד העשרים שם שה"י צדיק לכן ולא קיים מלות שער המשתלה, לה כשצא בחזרה פרע לכל אותן חסדים, וענין שער המשתלה מפורש בחזק"ק שהוא דורן לבחנות העומה לס"מ ולחילולתיו כדי להשיק בזה קטרוגם מעל ישראל, עכ"פ ה"ו מוכרח יע"א לשלח לו דורן, אע"פ שלא ה"ו בלגיו, וכמו שפירש"י עכ"פ ותעצור המנחה על פניו אף הוא שרוי בנעם שה"י לר"ך לכל זה, רק שה"י הכרח בדבר להשקיע כעסו וקטרוגו של הס"מ.

ובזה יובן מה שקשה צענין האלן של לכן שנעשה ליעקב לבניו נסים גדולים להרבות לו לזן ובקר, וכמו שפירש"י שהיו המלכים מציין אותן מעור המסור ביד בני לזן לעור שציד יעקב, ועוד הרבה ניסים שנעשו לו כדי להרבות רכושו, וקשה הלא קצ"ה לא עבד ניסא למגנא, ובוודאי שיע"א לא ה"ו חומד ממון שה"י לו רכוש רב, ולמה הולך הקב"ה לעשות ניסים כדי להרבות ממון ליעקב, ובפרט להבילו מלזן שה"י מכשף גדול ולר"ך להם זכיות גדולים להכלל מכישוף, כדאיתא בגמ' (סנהדרין ס"ז ע"ב) הריא איתא דבית קא מהדרא למשקל עפרא מתותי

הנה הוא לועז בשמלה עד אשר אבא אל אדוני שעירא, חיתמי הוא זה אלל לעיל הכ"ד ועלו מושיעים בבר לזין לשפות את הר עשו וכו', וענין צעקורה שהאריך צענין זה הרבה, שעשו ראה ליתן ליעקב מלוכה צעור"י שישלם עמו שזה בשם כמ"ס נסע ונלכס ואלכס לנגד בשם לך, ויע"א לא ראה לקבל עי"ש.

ובזה יובן מה דאיתא בגמ' (ב"ב ע"ז ע"ב) ג' הטעמין הקצ"ה צעור"י מעין עור"ב, אלו הן הצרכים יחק ויעקב, הצרכים דכתיב ב' בכל, יחק דכתיב ב' מכל, יעקב דכתיב ב' כל וכו' יש לו כל (פרש"י כלומר לא חסרו שום עוצה), ג' לא שלט בזה יאמר, אלו הן הצרכים יחק ויעקב דכתיב ב' כל מכל כל, ששה לא שלט בזה מלך המות, אלו הן הצרכים יחק ויעקב וכו' דכתיב ב' כל מכל כל ע"כ, וצ"ב כשהפליר יעקב לעשו שיקבל מידו את המנחה, מה טעם להודיעו כל זה שהקצ"ה הטעמין מעין עור"ב וגם שלא שלט בו יאמר ומה"מ, ומה נפק"מ לעשו בכל זה. אמנם יובן עפ"י המדרש ה"ל, שכל התובחחות ה"י בשביל דורות העתידים, ועשו ראה לחלוק עם יעקב צעור"י, ושאל את יעקב אם חיו מתירא משרים שלו צעור"י, ע"כ הודיעו יע"א שהוא חיו רואה צעור"י עור"י, והעוקר צענין רק עור"י, ולזה אמר לו וכו' יש לי כל שהקצ"ה הטעמין צעור"י מעין עור"ב, והשגו שכל עוצה עור"י הם כאין נגד עוצה עור"ב, ואינו רואה בשום אופן לחלוק עמו צעור"י. ומה שהודיעו שאין שולט בו יאמר ומלך המות ה"י ג"כ לתועלת דורות הבאים, ולכאורה דורות האחרונים שנתמעטו הכוחות, באים כח וזכות ויכול לעמוד נגד עשו וחילולותיו, הרוים לבלות ח"ו את בית ישראל, להם הודיעו לו יע"א שזכות האברה"ק יעמוד לישראל לעולם, שלא שלט בהם מלך המות ויש להם כח להגין על כל הדורות עד בואת המשיח, וכש"כ יע"א שלא מה כלל והוא בחיים חיותו, ודאי יש לו כח להגין על הכלל ישראל גם דורות האחרונים שנתמעטו הכוחות, ע"כ הודיעו לו לעשו כל זאת שאינו ירא ממנו, ואינו רואה להיות שותף עמו צעור"י, עוד התכוין ע"ד שפירש"י עכ"פ כי ע"כ ראיתי פירך

כרעו דר' חגיגה, אמר לה אי מסתעפת זילי עבדו
 אין עוד מלכוד כתיב, אינו והאמר ר' יוחנן למא
 נקרא שמן כשפים שמחשוין פמליא של מעלה (פירש"י)
 ונערקין כחש פמליא של מעלה, שעל מי נגזר לחיות
 ממיתין) שאני ר' חגיגה דנפיש זכותי, פירש"י ומסרי
 נפשי משמיה לאנלי' ע"כ, איכ' הכינה להליל נפש
 הדיק עושין לו גם מן השמים להלילו מידי המכשפים,
 אבל להרבות ממנו ולהלילו מידי מכשף גדול כלבן
 מה לורב כנס זה, אולם לפי היל' שהי' הכרח גדול
 לשלוח דורן לעשו ועי"ז שכה כעסו ולא הרג אותו,
 ע"כ הארך הקצ"ב לעשות ניסים לעי"א להרבות
 רבוש, כדי שיהי' ידו משגת לשלוח דורן לעשו ולא
 יתרגנו, מאלה שגשגה הם להליל חיותו ולא להרבות
 רבוש בלבד, וזהו גבין שחזקתן של רחל ולאח בידר
 חזרתו לבית אביו, שיש חשש סכנה מעשו שמא ילא
 לקראתו ללחום עמו, ע"כ אמרו לו כי כל העושר
 אשר הילי חלקים מאביו לו הוא ולבניו, ואין לו
 לבן שום טעם עליהם, ולא יוכל לקצור על הדורן
 של עשו שגדול הוא בידיו ממנו, דלא כן הוא חלה לו
 ולבניו הוא, ממילא תוכל לשלוח דורן לעשו הרשע
 ולשחדו, ועי"ז חששה פועל דמיוני בשביל דוחות
 העתידים, שיקבלו זרע עשו שחד מירשאל, גם כזר
 הצטיה אותה הקצ"ב בהצטח, "כל" שהעמינך מעין
 עוב"ב ולא ישלוח בך יאכרי ומלח"מ וכל זה תספר
 לעשו ועי"ז יתירא ממך, ויצלירוף הדורן שתתקן כעסו
 ממך ותמל ממנו, ע"כ אמרו, "ונחם כל" אשר אמר
 חלקים אליך עשה חייך ומיד שאין לירא מעשו כלל,
 ורמזו לו מחיצה כל לכל ההצטחות שהי' לו מהקצ"ב
 שכללו כולן בחיצה כל כדרשת חז"ל הבי'.

ובזה יבוא לביאור המדרש שצפתה דבריו שיר
 למעלות אשה עיני אל ההורים מאין יבוא עזרי
 וכו' אינו לא נוס אחד ולא אמיד אחד, שהשיג יעי"א
 שגבסוף יהי' מוכרח לחזור לבית אביו ולעשר לשלוח
 לעשו דורן, ואין בידו לא נוס אחד וכו' ואי"ת שצבית
 לבן חזקין לו כהי"ת ממנו, בזה לא צטח יעקב אביו
 כי לבן הי' גודע למכשף גדול, וכה הכשפים מכחישיין
 פמליא של מעלה, ואע"פ שיעי"א הי' נפיש זכותי
 להחגבר גם נגד כח הכישוף, עכ"ז מדרך הדיקים
 לביית לבס נשבר בקצ"ס ואין צוטחים על לזקתם,

ושמא יגרסו החטא שלא יחכר להחגבר על הכשפים
 של לבן, אי"כ מאין יבוא עזרי לשלוח דורן לעשו שצב
 חליו הלאה והלאה הדורות מנזירות של בני עשו כ"ל
 חזר ואמר לית חלל מוזיד כצרי מן צריי, דאשי"פ
 שאין צוטחים הדיקים צוהתם, עכ"ז אסור להם
 לאצוד בעתהם בהשי"ת, ואף אם אין רואין בדרך
 העצב שום דרך להלכך, לר"ך לעשות בדי' שצדוהי
 יעזור ויילי נפש הדיק מליפול ביד רשע, וי"ש עזרי
 מעם ד' עושה שמים וארץ, שכל חכלית צריחה שמים
 וארץ הי' בשביל ישראל שנקראו ראשית, וכחצ הרמב"ן
 הק' פ' האזינו בפסוק לולי כעם אויב אגור וגו'
 וזה"ל, ויורח זה כי בגלותינו עתה חמה זכות
 אבות, ואין לנו הלאה מיד העמים רק צעבור שמו
 וכו', ולכן הזכיר משה בתפלתו ואמרו הגוים אשר
 שמעו את שמעך לאמר וגו', והטעם צטעבה זאת
 אינו כרוכה להרמות כוחו בין שאליו, כי כל הגוים
 כאין גגור מאפס ותחור מחשבו לו, אבל השם ברא
 את האדם התחתונים שיכיר את בוראו ויודה לשמו
 וכו', וכאשר חטאו בראשם וכפחו צו כולם, לא נשאר
 רק העם הזה לשמו וכו', והנה אם ישוב ויאלד
 זכרם וכו', הנה חכ"י כוונת הבריאה בראשם צטלה
 לגמרי, שלא ישאר צבם יודע את בוראו רק מכעים
 לפניו, ע"כ ראוי מדיון הראון שהי' צצרה"ע שיהי'
 ראון מלפניו להקים לו לעם כל הימים, כי הם
 הקבוצים אליו והיודעים אותו מכל העמים וכו'
 עכ"ל.

ויו"ש לית חלל מוזיד כצרי מן צריי חלל עזרי מעם
 ד' עושה שמים וארץ, וכונת הבריאה הי'
 להכלית ישראל, ואם ח"י אפול ביד עשו חכ"י כוונת
 הבריאה צטלה לגמרי, אי"כ בהפחה שיעזור לי ד',
 וכן הצטח הקצ"ב ד' ישמך מכל רע מעשו ומלכך,
 דנפיש זכותי דיע"א עוב"א, להחגבר על כח כשפיו
 של לבן, והשי"ת ישיפע לו שם עשירות גדול ויוכל
 לשלוח דורן לעשו כדי להשקיט כעסו ולא ירא ממנו,
 וגם שרי של עשו שהיא הסי"מ הוא הילח"צ ומלאך
 המות לא ישלח עליו וכמו שדרשו ז"ל מחיצה יש
 לי כל וזה שמי"ס המדרש ד' ישמור את נפשך ממלאך
 המות וזה"ל ג"כ ששמו יתירא ממנו ויגלל.

אשר רכש צבית לכן צ'או לידו צדק נס מן השמים, ולא עבד קו"כ"ה ניסח למגנח, וצ'אמח לא נשאר צידו מכל אותו הרכוש מאומה ואת הכל נתן לעשו, ומה תועלת הכס, אולם על כי צמעת המכפלה מקושר שורש צמית כל ישראל וקיומן ושמירתן, ע"כ מסר נפשי עליו, וכל אותן הכסים צעשו לו להשיג הון רב צבית לכן, ה"י הכל לתכלית ההוא, שיכ"י ציכלחו להצביע עינו של עשו הרשע שה"י צבכל להון, וע"י שנתן לו כרי גדול של כסף וזהב מוכר לו צ'אצו ונסחלק ממנה, והגם דמשמיה קח מחיו ל"י ושל היתח משעת י"צ, כ'אמר"ל שמעת המכפלה ה"י מוכנת לקבורת הצ'אצו"ק משעת ימי צ'אשית, וצ'א"ל לא ה"י עשו ראוי וכדאי לקבור בה, מ"מ השתדל יע"ל להוליא מידו צכסף מלא וצ'אצו, כדי שלא ישאר לו צו אחיח ומקום קבורה, וכדרך שעשה אצ"ע צקיייתו מיד עפרון, כדאיחא צצ"ר. (פ' וישלח) ע"כ"ש ויכן את חלקת השדה וגו' אר"י בן סימון זה א' מג' דברים שאין אצ"ע יכולין לצוות את ישראל לומר גזולים הן צידכם, ואלו הן מערת המכפלה וכו' שג"ל וישקול אצ'רם לעפרון וכו' עכ"ד המדרש, וכדי שלא יכ"י להם פ"ס ואחיה לא ראה אצ"ע לקבל מיד עפרון צמס כ"א צכסף מלא, ח"ש אמרם ז"ל גתיו כסף השדה הלואי נתתי לך צבר, שזי ה"י כל השתוקקותו של אצ"ע לקנותו צכסף מלא דייקא שלא יכ"י אחריו מקום הרכור ואחיה, וכמו"כ השתדל יע"ל צקיייתו מיד עשו צכסף מלא דייקא לעסם וכו'.

ועד"ן אפ"ל דברי המדרש ה"ל שאמר יעקב א"י אין צידו לא נס א' ולא צמיד א' מחין יצא עזרי, ואולי עסם דאצו ל"ד חסרון הממון, כי השיג שיערך כסף רב לפדות את מערת המכפלה ולהוליא מיד עשו, ועשו ושר דיל"י הס"מ צנפסם הוא שיכ"י להם אחיה צמעת המכפלה ושלל יהיו ישראל עוצרים דרך שם כמבואר צדברי הילקוע ה"ל, ע"כ דלא יע"ל ואמר מחין יצא עזרי להכלל מרעת עשו, כיון שאין צידו כלום, ואלה דייקא לקנותו צדמים לעסם ה"ל, חזר ואמר עזרי מעס ד' עושה שמים וארץ, שמשעת צריח שמים וארץ הוכנה לקבורת הצ'אצו"ק כמבואר במדרש ה"ל, וצודאי

היצא לנו מכל ה"ל שה"י להם מסג"ס לרחל ולחא לצ'רחה ממנו צמסג"ס ממש, וכו"ל שעתדה להם לאמכות ה"ק' שהאירו מנח קדושחם לבנייהם אצ'ריהם עד סוף כל הדורות, השי"ת יעזור שזכר לעמוד צנסינות הקסים של גלות המד הזכ ציכותן של האצות ואמכות ה"ק' שצבשו לנו את הדרך, ונזכר להיות דבוק צחורה וצקדוש צ'אמח וצתמים וליקל צדק ה'אמח, וצמכרר דיון נזכר לראות צישועה שלימה ישועת כל ישראל ושמחתן צגולה שלימה ואמיתית וצ'הגלות צבוד שמים עליון צצ"א.

*

באופן אחר אפ"ל דברי המדרש ה"ל צכקדם דברי ר"ל צמדרש הציאו רש"י צפ' ויחי עכ"ס צקצרי אשר כריתו ל"י, שגל יעקב כל כסף וזהב שהציא מצית לכן, ועשה אותם כרי ואמר לעשו עול זה צצביל חלקך צמער, וצמד"ר פ' משפטים (פר' ל"א ס"י) צבכל לכו"ן זה עשו, צשעת שמת יחזק צ'או יעקב ועשו וחלקו את הכל, אמר יעקב רשע זה עתיד ליכנס הוא וצניו למערת המכפלה וכו', מיד עמד ונעל את כל הממון שה"י צידו ועשה אותו כרי, ואמר לעשו חלק שיש לך צמער זו חלק או הכסף ויחבב הזכ וכו' ונעל כל אותו הממון ונתן לו חלקו וכו' ולא ידע כי חסר יצ'אנו, ומכו חסר שלא נכנס למערת המכפלה, עכ"ד המדרש, ונקדים עוד מ"ד צילקוע ראצני. (פ' חיי) צסוד מערת המכפלה שהוא יסוד שם הו"י ית' והוא בית שער לעדן, והנשמה צעת וליחח מן הגוף עוצרת דרך מערת המכפלה וכו', ולכן חקק את אחיו צבר, ר"ל שכוין צכח כשפיו להשחיק את אהל יעקב שלא חכה למערת המכפלה וכו', ולחקוע שם את אחיו אדום וישמעאל, שהם חכו להצביר דרך המערר לג"ע וכו', ח"ש וחקע כף יד יעקב, שכוונת הס"מ ה"י לעשות ליעקב צעל מוס, כדי שלא יקצר צמער המכפלה, כ"א עשו וגשו יקצרו שם ח"ש, ולא עלה צידו וכו', ואם ח"ש לא ה"י יעקב מקצר שם לא ה"י שום א' מישראל עוצר דרך שם כ"א אומות העולם וכו' עכ"ד.

ובזה יוכן מה שמסר יע"ל נפשו ומאודו על מערת המכפלה להוליא מיד עשו, גם כי כל רכשו

צב' בשלימות, חמסם להגיע בשלימות למדת הצטחון
 הוא דבר קשה מאוד ללד גדול הכושר והסמך הוא
 ורצוי המגיעות וזמנות המגידים המועדים את האדם
 ממדה זו, ורק צב"ד יוכל האדם להגיע בשלימות
 הצטחון, דע"י שיש לו עכ"פ רצון לזכות במדה זו,
 הקצ"ב עוזר לו שיוכל להשלים עצמו במדת הצטחון
 בתכלית השלמות, וכמו שפי' ק"י הישימ (פ' חיי
 שרה נ"ז) הפסוק (תהלים ס"ז) אחת דבר חלקים
 שמים זו שמעתי כי עז לחלקים ולך ה' חסד כי
 אחת השלם לאיש כמעשהו, ולכאורה קשה דמה
 הוא החסד שמשלם לו הקצ"ב לאדם כמעשהו, הלא
 על מה שעשה מגיע לו שכר משלם מלד היותר
 ומלד הדיון, ומה חסד יש בתשלום גמולו הראוי לו,
 אבל הענין הוא כי בכל הדברים יש ג' חלקים ראש
 חוץ וסוף, וכל דבר הוא ית"ש המתחיל ואין לו
 כח להתחיל זולתו ית' וכמסיים והגומר הוא ג"כ
 ית"ש וכמו שחז"ל יצאו של אדם מתגבר עליו בכל
 יום ולאמלא הקצ"ב עוזרו לא יכול לו, וא"כ האדם
 חיוו רק קצת מסייע בתמנע וקו"ל מסייע אין זו
 ממש, נמצא לפי"ז לא פעל האדם מלד עצמו כלום,
 ומלד הדיון לא ה' מגיע לו שום שכר, ורק על לז
 החסד משלם לו הקצ"ב שכר כאלו הוא ה' העושה
 כולה, והן הן דברי הפסוק אחת דיבר חלקים ר"ל
 כל מה שדיבר חלקים לנו בתורה"ק רק על חלק
 "אחת" דיבר, דהיינו החלק האמצעי, שמים ר"ל שני
 החלקים האחרים דהיינו ראש וסוף, זו שמענו ר"ל
 זה אמי מצויים, כי עז לחלקים ר"ל כי הכח והיכולת
 על אלו שני החלקים הוא רק לחלקים, ולאמלא הקצ"ב
 עוזרו לא יכול לו, ושמה תאמר מפני מה יקבל שכר,
 ע"ז אמר ולך ה' החסד כי אחת השלם לאיש כמעשהו
 ר"ל כאלו ה' מעשהו בלעד בלי סיוע כלל אחיד
 בקצור.

ובבמ"ב ח"ל לענייניו ולעולם מדבר הכתוב צמי
 שלא הגיע עדיין למדת צטחון, אבל כיון
 שצרכו העוב עשה כל מה שצרכו שיוכל להשיג
 מדה זו בשלימות, ישלך על ה' יצבו ויבטח בו ית"ש
 שצדקו יעזר לו שיקנה צנפשו מדת הצטחון בשלימות,
 ח"ש הפסוק בדרך הגבר אשר יבטח צב' פ"י שצדק
 עצמו ב"ח"ש" שיתקיים אצלו וכו' ה' מצטחו ויחכה

הצב"ט יזמין לי היכולת להוציאו מרשותו מכלי
 שיסחר לו אחריה צו, והמשך דברי המדרש יתפרש
 להרכיבו ד' ישמך מעשו ומלצן ר"ל שלא יוכלו לעשות
 זכות ממנו, ד' ישמר לאחד וצורך מעשה ועד עולם
 שמירה נחזי לכל דורות ישראל.

*

עוד גל"פ בדברי המדרש ה"ל צבעיר עוד צנצן
 הפרשה להלן וישק יעקב לרחל וישא את קולו
 ויבך, פירש"י לפי ששם צב"ט"ק שאינה נכנסת
 עמו לקבורה, ד"ל לפי שצד צדדים ריקנות אמר
 אלעזר, עבד א"ל וכו', ולכאורה לפי השני שפירש"י
 קשה, דהלא דאגה זו של חסרון הממון דלא מכבר
 עוד חיוק ביציאתו ממצר שבע, כדאיתא במד"ר שאמר
 מאין יבא עזרי ועכ"ז התחזק את עצמו וישם צטחוני
 צב' כ"ל לית אלא מוציד סברי וכו' כרי שדאגה
 זו סלק ממשצבתו לגמרי וא"כ מה זה שחזר וצטב
 כאן עוד בשעה שראה את רחל.

והנ"ל צביאור הענין עפ"י המצבור במד"ר פ' זו
 דכל הפרשה נאמרה על לעתיד, דאיתא במד"ר
 ריב"ל פתר קרייה בגלות, ויאל יעקב מצא שבע
 במד"ל שלא מעל פני ויאלו וכו', וכן מצא במד"ר
 לעיל פ' לך, בפסוק ויעצור אצרכם צאן שאמר לי
 הקצ"ב לאצרכם אציוו לך וצב"ש את הדרך לצנין,
 וכמו שהסביר שם הרמב"ן ז"ל שכל הגזיאים עשו
 פועל דמיוני לחזק את הצב"ש שיתקיים על כל
 פנים עיי"ש, וכן בכל אלו הפרשות של יעקב ועשו
 דרשו חז"ל במד"ר על דורות העתידים וכמו שאמרנו
 בפסוק הוליוו נא מיד אחי מיד עשו, הלא את בני
 לעתיד לבא מיד בני ציוו שצאו עליהם מכותה של
 עשו, מצאנו מכל ה"ל שכל הפעולות והתפלות של
 הצב"ט היו מכוונים על צב"טם בדורות העתידים.

ונקדים מה שאמרתי לפרש הפסוק בדרך הגבר
 אשר יבטח צב' וכו' ה' מצטחו ולכאורה מ"ש
 וכו' ה' מצטחו נראה כמיותר דהו נכלל כבר באמרנו
 אשר יבטח צב' והכפל לשון למח, וא"ל דבאמת כל
 אחד מישראל יש לו רצון אמיתי להיות מצבועתים

הממון הי' ג"כ רק בשביל שראה שאינה נכנסת עמו לקבורה, דהנה הטעם שרחל אמנו ע"ה לא נכנסה עמו לקבורה הוא כמו שפירש"י (צפ' ויחי) פדי שחבי' לעזרה לבני ישראל כשיגלה אותם ונחזקוהו ברשע ותבקש רחמים עליהם, ומלא' לפי' שמה שלח חיותם עמו לקבורה השג' אז ג"כ גזירת בגלות שזה סיבת הדבר שלא נכנסה עמו לקבורה. ומעתה יתירן למה אז עוד הפעם על חסרון הממון, דכיון שראה אז בגלות הנוצח המעוהד לבן על בניו, נהעוררו רחמי עליהם ללד ששג' שחסרון ממון עכשיו ירמוז על עניות בניו בחי' גלותם, וע"כ חזר וזכר עליהם גלותם שעה.

*

בפ' השבוע ונכלל בו מילי דהספידא
על הגאון ר' אהרן קאטלער ז"ל

בפרשת השבוע וילא יעקב מנצח שבע וילן חרבה ויפגע במקום וכו' ויחזיל (ברכות דף כ"ו) יעקב חיון חפלת ערצית שנאמר ויפגע במקום וילן שם כי זה השמש, חיון פגועה אלא חפלה, וזגנ' שם פליגי אז חפלת ערצית רשות או חוצה, אצוי ס"ל חפלת ערצית חוצה ויצא ס"ל חפלת ערצית רשות, ואין קי"ל חפלת ערצית רשות. וכתב הר"ק על הא דקו"ל חפלת ערצית רשות, דהאידנא נהגו עלמא לשווי' בחוצה, ופסקן בן הרא"ש הרמב"ם וכוונתו דהש"ע עי"ש. ורלוו להבין מדוע נשתנה חפלת ערצית ומנצח חפלות, שנתקרה רק בחורח רשות, וע"כ ל"ל שיעקב אצוי משיקרא חקיקה להיות רשות ולא חוצה והיא נוצח טעמא דעי, ועוד האידנא האיק קבעוהו לחוצה אם עיקר החקיקה הי' רשות. וצוהר ית לחמה על מה דקיימא לן חפלת ערצית רשות דכלל משמעות חוצה ויפגע דילפינן מיני' שיעקב אצוי חיון חפלת ערצית, מורכ על לשון חפלה עפי מאלו הפסוקים דילפינן מיני' שחיון חפלת שחרית וחפלת מנחה, דחפלת שחרית ילפינן מוישכס אברהם בצוקר במקום אשר עמד שם ואין עמדה אלא חפלה, וחפלת מנחה ילפינן מדכתיב ויחזק לשון שחרית ואין שיהא אלא

לשלימות הכעוהו, וזה מיושב ג"כ למה נקט הכעוהו לשון עמיד, דהכתוב מדבר כאן ממי שראה להשלים עצמו במדת הכעוהו, אבל צלמת עדיין לא הגיע למדע אז וא"כ אחי לא שייך לקראתו בועה צה'.

אך אולי יתפרש הכתוב ע"ד שדרשו ח"ל אז ישיר משה, לא עלה בלבו שפיר, ודרשו כן ממה דכתיב ישיר בלשון עמיד, וכמו"כ ח"ל כאן בחי' הגבר אשר יצטח צה' פי' שגולה בלבו להיות בועה צה' וע"כ עזר לו הקב"ה שגייג אח"כ למדת הכעוהו בשלמות ויתקיים אלו וכו' הי' מנצחו. תוכ"ד שיהאדם מלד עלם בחורחו לר"ק לעשות כל מה שצילתו ויצטח צה' שמן השמים יעזרוהו שיוכל לעמוד הדבר בשלמות.

וע"פ הקדמות הג"ל יתבאר לנו דברי המדרש מה שהתאזן וע"כ ע"כ על שאין בידי כלם כי צודאי לא בשבילי הי' דואג על חסרון הממון כי יעלע"ה לפי מדרגת קדושתו הי' מופשט לגמרי מלכרי שכי"ז וחסרון הממון לא הי' נחשב אלא כלום, וכל מה שבי' מלעטר על חסרון הממון הי' בשביל בניו דזרות העתידים שיהיו אז צדוק"ק שחסרון ממון הוא סימן שצניו עתידין ג"כ לבגלות צעירים וצחוסר כל, וגדול העניות יכבד עליהם של בגלות עוד יותר וזה יגרום להם חסרון צמדת הכעוהו, ופחד שללד היותם מושלל ממדת הכעוהו יתחילו ח"ו מן הגאולה, חזר ואמר לית אנה מוציד סכרי מן צריי ר"ל שכל זה עלמא חיי בועה צה' שצני יחיו ג"כ שלמים צמדת הכעוהו וצודאי מן השמים ישגיח עליהם בגדול שפלותם שלא יאבדו ח"ו צמחוס צה', וכיון שיהיו שלמים צמדת הכעוהו ממיילא לא יחסר להם כלום כי מטבע האדם הצועה צה' חיו מרגיש צעמו שום חסרון צלרי עוב"ש, וזה יתחקקו לכל ופלו ח"ו לגמרי ממדרגתם רק ישימו צמחוס צה' שצודאי לא יעזבם בחשכות בגלות המר הזה.

ועפ"י ז' צני ענין צכיותו על חסרון הממון שעה שראה את רחל, ואפשר דאידך פירושא שפירש"י מוכב על הכי הראשון שזכר על שראה שאינה נכנסת עמו לקבורה, דכיון סיבת צכיותו על חסרון

צרו"ק, ומראה הצבואה וצחינת המחשבה אינו מכריח הצחירה, אבל עכשיו שכבר חנו ומלאים צומן שבעורו נתקן חפלה ערצית, וצטו"ר כבר הגענו למדע זו שיעטע"ה ראה אז צרו"ק שבעצלה חיקן חפלה ערצית ע"כ מן הראוי לקצועה חוצה צומן הזה.

ולדרבנו יובן ג"כ למד נקט הכחוצ אלל חפלה ערצית לשון הפלרר ורצוי חפלה יוחר משאר חפלות כי כל הגורם לחפלה זו 'כי' צחי' כי צה השמש צדויות האחרונים, וצטו"ר עדיין לא זרחה השמש ועדיין חנו ומלאים צחי' לילה צחצח הגלות המר והמכר, ע"כ צאלו הזמנים מן הראוי להחמץ צחצח יוחר ולהרצות צחצחונים על מה שלא עלתה עדיין ארובה לשבר צח עמו ולעטס זה נקט הכחוצ כאן לשון המורה על הפלרר ורצוי חפלה יוחר.

ובפרט צימנו אלכ שחור עתלול כל כך מוכח החורר וצטו"ר מנצ הצחוני הוא צחצחית השפלות ומרציו חורר הולכים ונתמעטים כהיום הזה שבעד מלחמו הראש ישיבה ר' אהרן זכרנו לצרכה אשר למד והרצין חורר צרנים והעמיד הרבה חלמידים, לכן פטורנו היא אצודה גדולה וכמשאח"ל ח"ח שמת חין לו תמורה.

ובאן נר"ך להגיד שצחו של אהרן שלא שיה, כי לראצון נפשו הכניסו צעולם הישיבות הרבה שיימים וגמו מדרכי הראשונים, וכבר פשח המספחת בין חלמדי הישיבות, וישנם הרבה ישיבות שעסקים בלמודי קודש ולהבדיל גם בשאר ידיעות חילוניות — שעודין — ולומדים עוד ורע צערצוביא, ורגיל חנו לפרש משאח"ל מודה חנו לפנוך ששמת חלקי מיושבי ציכמ"ד ולא שמת חלקי מיושבי קרנות, ולכאורה מה שאמרו ולא שמת חלקי מיושבי קרנות מראה כמיותר, דמובן מאליו שמי שנמנה בין יושבי ציכמ"ד חנו מיושבי קרנות וחס חרתי דסחרי אכדרי ור"כ בכל כבר צמיש ששמת חלקי בין יושבי ציכמ"ד, והכלל למה. אמנם לעניינו יובן היעצ בזה"ל כהיום שישנם הרבה יושבי ציכמ"ד

חפלה, שפעם משמעה עמידה ושיחה חנו לשון חפלה, רק חז"ל הכיחו שגלשן זה גלל גם חפלה, אבל חיבה ויפגע הוא לשון הפלרר ורצוי חפלה כמו שפרש"י צמגלת רוח, אל חפגעו צי, אל חפרי צי, וחס כן קשה למד נקט הכחוצ גבי חפלה ערצית שאינה אלל רשות, לישא דמוכה על הפלרר ורצוי חפלה יוחר משאר חפלות שחס חוצה.

וא"ר העין דכזה חפלה ערצית זמנה צלילה כדלפיין מקרא ורבי צה השמש, וידוע דלילה ירמוז על הגלות, כמוש"כ צו"ק פ' פנחס (דף ר"ח). וליה לילה אלל גלותה וליחי שומר מה מליה שומר מה מליה, והחגולה צימנא דלחמור בצוקר אור צוקר דלצרכס דלחמור צי' וצוקר ורלחיס חס כצוד כ', חו כ' שכבי עד בצוקר ע"כ מוצאר מה שגלותה הוא צצחי' לילה והגאולה נמשלה לשחר, חורו שאלו מתפללין תחיר כאור יום חשכה לילה, ולעמיד לילה כיום יאיר, ונקדים עוד דברי צו"ק פ' צראשית (דף כ"ג ע"ב) וח"ק ויעקב בגין דחמנא צחצח וקודשא דוחקא דגלותה צחצח בצוקר יומייה חמר ויפגע צמקוס ויין שס כי צה השמש וצא ליליה דגלותה וכי מאן לליתא דעני דא לליתא דערצית דליכו רשות צפני עממה צלא צעלה וכי דא זרעא דיעקב דליכו צרשות כל חומין דעלמא דמינא לליתא דערצית דליכו ליליה דגלותה עכ"ל צו"ק. מוצאר שיעקב אצמי לוד שראה אז מנצ הורות העודין, וגדול השפלות צאחרית הימים וכל הצחית שיעצרו עליהם צמך אורר הגלות, עמד וחיקן להם חפלה ערצית.

ועפ"י צבין למד לא חיקן יעטע"ה חפלה ערצית צחורת חוצה, כי חוצה מורה על דבר המוכרח להיות, אבל חפלה ערצית נתקבה רק מפני הגלות, והגלות ח' דבר החלי צצחירה ולא ח' צו שום דל הכרה, כי לילה עוואותיו שגרמו לא היינו גולין ורק מפני העליו גלינו ומה שאלו נמלאים עדיין בגלות הכל היא צצחיתנו, ממילא לא ח' שייך אז לקצועה חוצה כיון שאלולא הגלות לא ח' נר"ך בכל החפלה ויעקב אצמי ראה כ"ז רק

עלמא קדושא חית לקב"ה וארץ ישראל אקרי, ויהי
 דיעקב דקאים עלה ואחסין לה קב"ה לישראל בגין
 רחמימותא דלבוהן לדיירא עמבוהן ולדברא לבון ולאגנא
 לבון מכלא יאקרי ארץ חיים עולמיק, וכתב הכה"ק
 שהאיר עליו אז מדרגה עליונה השולמת על אי
 והוא אור ארץ החיים שלמעלה, וצו"ח איתא שקיפל
 הקב"ה תחת יעקב אח ציבתי"ק ממנו עיי"ש, ולפי"ז
 יתבאר לנו למח תפלת שחרית ומנחה הם חוצה,
 והאבות הק' אברהם ויחזק צעש שחקנו תפלתם
 היו צחתי שיש צה לורך גדול לתפלה כי ציפה
 בגלות המשיך עליהם צחי"ז וממילא נשאר תפלתם
 חוצה, אבל יע"א ע"כ אז נשעת חיקון תפלתו
 צמדינה וצחי"ז גבור מלוד ולפי צחיות צחותה שעה
 לא כ"י לורך צחי"ז התפלה שהוא צמקוס הקרבות
 ע"כ תפלת ערביה שנחקקת על ידו כ"י רשות, אבל
 עכשיו בגלות קבלנו עליו לצו"ח חוצה כ"י.

*

ויפגע צמקוס וילן שם כי צה השמש וגו', ואמר
 חס"ל בגמרא (ברכות דף כ"ז ע"ג) אברהם
 חקן תפלת שחרית שנאמר וישכם אברהם צוקר
 וגו', יחזק חקן תפלת מנחה וכו', יעקב חקן תפלת
 ערביה שנאמר ויפגע צמקוס וילן שם ואין פגיעה
 אלא תפלה וכו', והקשו צחוספות ממה דאמרין בפרק
 גיד הנשה (חולין ל"א ע"ג) וילך חרבה כי מטי
 לחקן צעי למיכד, אמר אפשר שעצרתו על מקום
 וכו' אלמא דהם מוכס דהתפלל ערביה צו"ח, מאחר
 שהתפלל כצד זכור דעתי למיכד, ויקשה למתניתין
 צ"ק דקאמר שאינו זמן תפלה עד זאת הכובצים,
 ולפי"ז שפירשו דקו"ל כ"י דאמר עד פלג המנחה
 נוחא וכו' ע"כ הכוס' אמנם עדיין לא עלה לנו
 ארוכה לשינת חכמים שסבורים דזמן תפלת ערביה
 רק אחר זאת הכובצים, וא"כ הא"ר התפלל יע"א
 תפלת ערביה מצדד יום, וכו' דגם אליה דר"י לא
 ח"ש, לפי מה דאיתא צמדי"ר פרשה זו (פ' ס"ח
 כ"י י') דאזון שתי שעות שהשקיע לו הקב"ה חמה
 צלחתו מצות אצ"ו אימתי החזיק, צחיותו לבית
 אצ"ו, הכ"ד דאיתא ח"י פרשה על ח' פרשה ביד
 הקב"ה שפירש חמה שתי שעות לפני זמנה, והוא

שאפשר לקרואה גם יושבי קרנות, שמעצבים קודש
 צחול, ועמא צעבור וישיבה קרנות אין שום סתירה
 אלא לשיבה ציבתי"ד, לכן דייקו חז"ל בלשונם
 הקדוש לשלול חוצה שם יושבי ציבתי"ד ויושבי
 קרנות ביהוד שאור וחושך משתמשים אלא צעבוריה.
 והנפטר דין ר' אברהם ז"ל לחם בכל טוחותיו
 נדד אלו המתחדשים מצלי לשנות כלום בשיבתו ולא
 הניח שום למודי חול אל פתח בית מדרשו.

ובדרגנו השפל אחר כל התלואה אשר מלאחנו אחר
 הכורבן המורא שחיצ בגין ורצו מנין מכלי
 חמדתו אצדו וגדלו וממציגי ישראל נשדדו מלאכתו,
 אין לנו תרופה אחרת אלא ציחית אורו של מלך
 המשיח העומד מוכן ומחכה לגאלנו, וצ"ל שלא
 נעבד ציחתו ח"י וכמו שכו"ה לנו זקן יעקב אצ"ו
 ע"כ צחיר האבות צחוננים הללו אין לנו ע"ה אחרת
 רק להתאמן בתפלה ולהרבות צחוננים ושלא לעשות
 שום פטילות ח"י המעצבים את הגאולה, ואז נזכר
 לקבל פני משיח אצ"ו ויקו"ם בלע המות לגלג
 ומנחה כ' דמעה מעל כל פנים צ"א.

*

באופן אחר ח"ל עפ"י דרך הגיל למח תפלת
 שחרית ומנחה הם חוצה ותפלת ערביה רשות,
 ותפלת שחרית ילפין מושיכם אברהם צוקר ופסוק
 זה נאמר אלא הפיכת סדום, וכתב הרמב"ן ז"ל פ'
 וירא, כי משפט סדום יכ"י לאות לבני מרי לישראל
 העתידים ליורשה, כאשר החרה צבן גפרית ונמל
 שריפה כל ארצה כמפיקת סדום ועמורה וכו' עיי"ש,
 מצו"ר שנעשה שחיקן אצ"ה תפלת שחרית ראה
 משפט הרשעים ועושהם צדור הכו"ה וצחיות
 העתידים, ותפלת מנחה ילפין מו"א יחזק לשון
 צדור ואמר ח"ל שילח אצ"ו התפלל אז על
 הכורבן דכתיב צו"ח שדח חרש, אמנם לא כן כ"י
 אלא יעקב אצ"ו כי הוא כ"י צחתי אחרת לגמרי
 צעשה שחיקן תפלת ערביה כמו שגמנו צו"ק פ'
 קדושים (ד' פ"ד ע"א) חז"ק אנו כ"י אלקי אברהם
 אצ"ו וכו' חקן מלמד שנתקבלה לו ארץ ישראל,
 וכי ארץ ישראל דאיתא ח' פרשה על ח' פרשה ביד
 התקרת מאחרת ויחזק תחיותו, אלא ארץ אחרת

התפלל עוד קודם לכן, וא"כ גם לר"י יקשה דפגל המנחה הוא שעה ורביע קודם ללח הכובדים, והוא התפלל שחי שעות קודם, ומה שכתבו חו"ס' לר"י א"ש, א"ל כיון דבגמרא איתו מבואר שיעור הקדס שקיעת החמה, ואפשר ששעת הש"ס שלא הי' הקדס השקיעה רק שעה מעטת, וא"כ הי' יכול להתפלל בתוך פלג המנחה, אבל לפי דברי המד"ר קשה לתרומתו, בין לר"י ובין לחכמים, ובפני יבואע נדחק לישב דתפלה זו הי' תפלה מנחה שהתפלל קודם השקיעה, עיי"ש דבריו, אבל מדברי החוס' נראה דלא יתחל לבו בזה עיי"ש, גם דאם לא הי' לורך להשמיטנו שהתפלל תפלה מנחה כיון שזכר תקן אותה לחק אצונו, אלא ודאי כוונת הכתוב להודיענו שהוא תיקון אז תפלה חדשה שלא נתקנה עדיין מקודם לכן, וא"כ הדרה קושיין לדוכתי.

והג"ר ליישב בזה קדס דבריו כ"ק אצל מארי זל"ה בקדושה יו"ט, פי' בראשית, לפרש מדרש פליאה ע"פ ויאמר חלקים חדש הארץ דש, עשב מזריע זרע עץ פרי עושה פרי למנוח, ואיתא במדרש ה"ד וענינם את נפשותיהם בחשבה לחודש בערב וא"כ, אך הרינו לוח נראה מה שאם הקב"ה שיבא עמם העץ כעמם הפרי, שראה הקב"ה שיבא נחשד לפניו הכנה למנוח כמו המנוח ממש, כמו גבי עץ שחליתו להיות עושה פירות, וגוף העץ הוא הכנה על הפירות, ע"כ לוח שיבא עמם העץ כעמם הפרי, ודבר זה הוא מקרא מפורש וענינם את נפשותיהם בחשבה לחודש, והקשה בגמ' וכן בחשבה מחפזין וכו' אלא כל האוכל ושותה בחשינו כאלו החפזה בחשינו ועשירי וכו' דהש"ת לוח לנו לאכול בחשינו מחמת שאם להתענות בעשירי, ואולי אם לא נאכל בחשינו לא יכ"י בכוונתו להתענות בעשירי ע"כ לוח לאכול בע', ואכילה ושתיה של פי' נחשד כאלו החפזה חשינו ועשירי, מה נראה להדיא דהכנה של מנוח כמנוח, והוא פי' המדרש ויאמר חלקים חדש הארץ וגו' עץ פרי עץ עושה פרי, שיבא עמם העץ כעמם הפרי, שראינו הי' שהכנה למנוח יכ"י נחשד כמנוח, ה"ד וענינם את נפשותיהם בחשבה לחודש, ומשם מוכח שהכנה למנוח כמנוח עכ"ל.

ובמתניתין ריש פרק חין עומדין (דף ל' ע"ב) תנן, חסידים הראשונים היו שוכין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו לבם לאצוים שבשמים, ובגמרא שם (דף ל"ב ע"ב) ח"ר חסידים הראשונים היו שוכין שעה אחת ומתפללין שעה אחת וחוזרין ושוכין שעה אחת, וכי מאלח ששוכין חשע שעות צוים בתפלה (לשג תפלות) תורתן האין משתמרת ומלכתן האין נעשית אלא מחוץ שחסידים הם תורתן משתמרת ומלכתן מחזרת, וצירוף שגמ' מסכת ברכות שם הגירסא תורתן מחזרת, וכתב הרבנו יונה דמגמרא זו מוכח שמה שאמרנו במשנה ובצירוף שכו' שוכין שעה אחת, היא שעה אחת מכ"ד שעות צוים, ולא רק סתם קת שעה, דא"כ לא קשה קושיא בגמרא תורתן האין משתמרת וכו' עיי"ש, מבואר מכל ה"ל שאל חסידים הראשונים היחה הכנה לתפלה עבודה גדולה כדי שיכוונו את לבם לאצוים שבשמים בשעה התפלה, ולפי דרכינו לעיל דהכנה למנוח ג"כ למנוח יחשב אפשר לומר דשעה זו שהכינו עמם לתפלה נקראת ג"כ תפלה כמו שהכילה בחשינו ונקראת ענוי לזד הכנה לתענית של יום בעשירי.

ובזה י"ל כוונת הגמרא כד לני צעו למיכוד היינו שהתחיל לבקין עמנו לורך התפלה שהכנה לתפלה נקראת ג"כ תפלה, ולפי"ז אפשר שהגמרא סוברת ששקיעת החמה היחה רק שעה אחת לפני זמנה ושעה זו היחה הכנה לתפלה ערבית, אבל התפלה עמם לא התפלל עד ללח הכובדים וא"ש אף לרבין, ואפי' לשעת המדרש שהי' שחי שעות קודם הלילה אפ"ל דאז שהתפלל ע"כ פעם ראשונה תפלה ערבית הורך להכנה יותר ויהי' לו לורך בשחי שעות אבל התפלה עמם לא התפלל עד ללח הכובדים, ומיושב בזה שיטת החוס' דבברי דכד לני קאי על תפלה ערבית.

ולדברנו אפשר ליישב ג"כ שיטת הפני יבואע דקאי על תפלה מנחה, ואפשר שעל כן הורך להקדים תפלה המנחה כל כך כדי שיהי' לו זמן לשבות שעה אחת אחר התפלה כמנהג חסידים הראשונים שכו' שוכין שעה אחת גם אחר התפלה, אמנם ע"כ זה עדיין הי' מספיק לו להקדים

שכל ישראל ישכחו סדר החפלה שהוא דבר הכובד בכל יום, ובגמ' (פסחים ס"ז ע"א) מלינו כה"ג פעם אחת חל י"ד להיות בשבת, שכתו ולא ידעו אם פסח דוחה את השבת אם לא, וכע"ז מלינו בחקיעת שופר בגמ' (ר"ה ל"ד ע"א) דמספקא לכו מהו תמיכה, עד דאתקין ר' אבוהו בקמרי ללאת ידי ספק כמזוזא שם בגמ', וגם שם מתחבטו כל המפרשים להבין פשר הדבר הא"ך ולייור שחשבתה הלכה קצועה במלכות הכובד מידו שנה בשנה, ולא ימצא מי שהוא שחזור ההלכה מאשחקד, ומכאן קושיא זו פסק ברב האי גאון שיוצאין ידי חובת חרועה בכל אופן ע"י"ש, ואולי שם ה"י אפשר לדחוק ולחרך, כיון ששניהם הם מצוות הכובד רק פעם אחת בשנה אפשר לימר ששחכחו, אבל חפלה הוא מצוה תמידית מיד יום ביומו, ובא"ך אפשר לומר ששחכחו לגמרי סדר החפלה עד שהוצרך שמעון הפקולי לסדר הברכות מחדש.

והנראה לי ליישב קושיא זו דהנה לפי טעם המכר במדרש הנחומא ה"ל, שמרע"ה חיוקן החפלות לישראל מפני שראה שעמיד ציבורי לחורב, משמע דעיקר חייב החפלה הוא רק אחר החורבן, הגם שצדאי היו מחפלין ג' פעמים בכל יום גם קודם החורבן, ולא מוכר בשום מקום שצמון הצוה לא היו מחפלין, אבל ע"כ צ"ל שפיקר התקנה ה"י על אחר זמן החורבן, ועד אז היו מחפלין רק ע"ש העתיד בחורב רשות, ולפי"ז א"ל כיון דצמון המקדש לא היתה חוצה החפלה קצועה כ"כ, לפיכך לא היו מוכנין בה כלל החומר בדבר שצחובה, ולא היו מוכנין בה כראוי, וממילא נשכחה הדבר מעט מעט ורק בימי רבן גמליאל שה"י כבר אחר החורבן, ובימיו נחקקה גם ברב המונים, אז נחקבלה החפלה לחוב גמיר וע"כ הוצרכו לסדר אותה מחדש.

אך אפשר דאפילו אם לא נשכחה צמנת סדר החפלה לגמרי אבל עלם הדבר בכלל, שלא ה"י חוצה צמון המקדש וקרא ג"כ בחינת שכתה, כיון שאין מחזיקין אותה לחוב גמיר מכלש כוחה וממילא יש בזה גדר שכתה, וע"כ הוצרך שמעון הפקולי לחזק ולסדר אותה מחדש, ולקצטם לחוב גמיר.

הפלת מנחה רק שעה אחת קידם, ולמה הקדים שחי שעות, אלא ודאי משמע מניח שראה לחקן עוד חפלה אחרת, ולחורך חפלה זו הוצרך לו עוד שעה אחת להכנה של קודם החפלה, ושמע מניח שחיוקן חפלה ערבית, והגם שהכנה לחפלה ערבית ה"י אפשר לו לעשות גם אחר כה"כ, ולהחפלה חפלה ערבית בשעה מאוחרת בלילה, אבל כיון דרדיון מקדימין למנוח, וצפרט אז שהחפלה חפלה ערבית צפעת ראשונה, וזה ה"י ראשית חיוקיה, לא רצה לאחר את השעה ורצה להחפלה מיד בשעה כה"כ, וז"ש כד ללי צבי למיכרד היינו אחר שהחפלה חפלה מנחה, ורצה לשבות שחי שעות כדי להחפלה אח"כ חפלה ערבית, שקבע לו חמה חיבק ובקדים להחפלה חפלה ערבית מיד אחר זאת הכובדים.

*

ויפגע במקום וילן שם וכו' בגמ' (ברכות כ"ו ע"ב) דרשו חז"ל מפסוקים אלו דחפלות אבות הקיום וסמכוניהו רבין אקרבנות, וכן משמע גם צוה"ק פ' לו, (כ"ח ע"ב) חז"ל ובגין דא חקינו תנאים ואמיראים ללחין באתר דקרבנין וכו', ואח"כ כתב דחלת אבין חקינו חלת ללחין לקבל מרכבתא דליוני קטירין בה כמה דאוקמוה האבות הן הן המרכבה וכו' ע"כ, אמנם במדרש הנחומא ריש פ' כי תבא איתא לפי משה צוה"ק וראה שצוה"ק עתיד ליחרב ובצבורים עתידין ליפסק עמוד ואתקין לישראל שיהיו מחפלין ג' פעמים בכל יום וכו', הרי שמרע"ה חיוקן החפלות לישראל, וא"כ דברי חז"ל נראין כסותרין זא"ל דבגמ' דילן וצוה"ק משמע דחפלות אבות חקיום, ובמדרש הנחומא כתב שמרע"ה חיוקן החפלות.

בגמרא (מגילה י"ז ע"ב) איתא א"ר יוחנן ואמרי לה במתניתא תנא, ק"כ זקנים ובהם כמה נביאים חיוקן י"ח ברכות על הסדר, י"ח ביצא שם צרייתא, שמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ציצה, והקשו שם בגמ' וכו' מאחר דק"כ זקנים ומהם כמה נביאים חקנו חפלה על הסדר, שמעון הפקולי מאי הסדיר, שכתים וחזר וסדרוס, ולבאור קשה דא"ך יתכן

שנאמר וזהו ה' נצח עליו אימתי בשעה שזה עושים ראונו, וכענין איתא במדרש חננימא פ' זו והמדרש הזה הוא בול מוקשה, וכמו שהלריך הוי"ת צפ' משפטים, ה' למה לא דבר יעיל לעולם ואמר שמה חיי כשם שלאלו ירידה אף לי כן וא"ת מה מפסיד ממנו שיש לו עכשיו שלא עלה כלל, ובעלי הוא קרוב לשכר ורחוק להפסד, ו"ל דמח לו שלא לעלות משעלה ויירד כי לא ירגיש כ"כ הפסד בשפלותו בשלא היתה לו מעלה כלל כמו שביחיה לו מעלה ויירד הימנה ופי' זה מצוה לעין כל ע"כ עיי"ש.

(ז) עור הקשה דמלשון המדרש צפ' אמר משמע שסבת הגלות והשעבוד היתה מניעת עלייתו של יעקב אצ"ל על הסולם, ובאמת ידוע שחגאבי הגלות והגאולה תלוי רק בתשובה ומעשים, וכמו שאחז"ל (סנהדרין י"ז ע"ב) אמר רב כלו כל הקולין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים, ובמבואר עוד נכמה מקומות בדברי חז"ל, ובא"ל אפשר לומר שסיבת הגלות הוא מנחתה שלא עלה יעקב אצ"ל על הסולם, ובאמת מלשון המדרש צפ' משפטים משמע צפ"ח להיפך שמסיים שם אימתי בשעה שזה עושים ראונו, ולכאורה נראה כסותר וצ"ב.

(ח) וע"ל כולם יש לחמוס איך יתכן שיע"א צחיר האבות לא האמין חיי בהצטתה שמו ית', שבעטים לו שלא יהי' לו ירידה עולמית, עד שדרשו עליו הפסוק בכל זאת חטאו ולא האמינו, וזהו דבר המכיל את הרעיון, ואין יעלה על הדעת שיעקב אצ"ל מסופק בהצטתה בצד"כ.

(ט) גם מה שדרשו הפסוק בכל זאת חטאו על יע"א צ"ב, דיעקב מאן דבר שמו', הלא הכחזו מדרש שם צגזין השליו, ועוד דלפי"ז כול"ל בכל זאת חטאו בלשון יחיד ולא חטאו בלשון רבים, והיפ"ת נדחק הכחזו לישב כל אלו הקושיות עיי"ש בדבריו בארבות.

והנה מה שהקשה דמה מפסיד בעלייתו יותר ממנו שיש עכשיו אינו מובן כלל, שהרי הוא

ומה שהלך מרע"ב לחקן התפלות אחר שכבר נחקנו ע"י האבות הק', יתכן בפשטות, דכרי חקנת האבות הק' ה"י קודם מ"ת, לכן בא מרע"ב וחקנס אחר מ"ת, וכמו שאמרנו בימישלמי בשעה שלפני הדיבור דליו כעשה שלאחר הדיבור, (הבדל צח"ס קידושין דף ל"ח ע"א ד"ה אקרוז עומר דלון עשה שלפני הדיבור דוחה את ל"ח שלאחר הדיבור) כמ"כ אפשר לומר שהלך משה רבינו לחקן התקנה כדי שיחול עלי' החוקק שלאחר מ"ת.

*

ויחלום וזהו כולם מוצא אר"ה וגו', צמד"ר צפ' אמר (פ' כ"ט ס"ה ז') עכ"פ צח"ס השעבי צח"ד לחדש, ר' נחמן פתח ואתה אל חירא עבדי יעקב, מדבר ביעקב דכתבו ויחלום וזהו כולם מוצא אר"ה, הרש"י אל שרי אומות השולם, דאמר רש"י מלמד שהראשו הקב"ה ליע"א וכו', אמר ר' צרכי ור' חלבו ור' שמעון בן יוחאי בשם ר' מאיר, מלמד שהראש הקב"ה ליעקב שרו של צבל עולה ויורד, של מדי עולה ויורד וכו', אמר הקב"ה ליעקב אף אתה עולה, באימה שעה נחירא יע"א ואמר שמה חיי כשם שלאלו ירידה אף לי כן, א"ל הקב"ה ואתה אל חירא, אם אתה עולה אין לך ירידה עולמית, לא האמין ולא עלה וכו', ר"ע ה"י דורש צבל זאת חטאו עוד ולא האמינו בנפלאותיו, זה אצ"ל יעקב שלא האמין ולא עלה, א"ל הקב"ה חילו האמנת ועלית עוד לא ירדת, ועכשיו שלא האמנת ולא עלית עתידין צניך שיכיו משתעבדין צ"י מלכות צבורי וכו', באותה שעה נחירא יעקב אמר לפני הקב"ה רש"ע יוכל לעולם, א"ל אל תחת ישראל כי הניו משיעך מרחוק וכו' ע"כ, והמדרש הזה הוצא ג"כ צמד"ר פ' משפטים עכ"פ הנה אנכי אצלה מלאך לפניך, בצגזון אחר חז"ל וכן אתה מוצא שהראש הקב"ה ליעקב שרי כל מלכות ומלכות, שנאמר ויחלום וזהו כולם מוצא אר"ה, הראה לו כמה אומות וכו' אמר לו הקב"ה עלה אף אתה, א"ל יעקב מתחירא אני שמה ארד כשם שירדו אלו, א"ל הקב"ה אל תחירא כשם שאני יורד מגדולתי כך לא אתה ולא צניך יירדו מגדולתם,

על יע"א שלא האמין, פי שלא האמין בעצמו שישאר
במדרגה זו שלא יהי' לו ירידה עולמית, ואם יאמר
לירד אח"כ מוטב שלא לעלות כלל, ע"כ מילין בעלייתו.

וְעַנִּינֵנוּ אפשר להסביר בטעם הדבר על מה
שיע"א לא האמין בעצמו, עפ"י דאיתא בגמ'
(גיטין כ"ז ע"ב) דר' יוחנן בן זכאי בשילא מירושלים
לאספסיונים קיסר וזיקש ממנו חן לי יצנה וזכמתי
ושוילתא דר"א וכו' קרי עלי רב יוסף ואיתומא
ר' עקיבא (ישעי מ"ד) משיב חכמים אחר דעתם
יסכל, איצטני למימר לי לשבקיכו דלא זומא, ופי'
המדרש"א ר"ל דעון אצטני בעיר הוא בעורס שסבקיב
משיב חכמים וכו' שלא יהי' להם דעת להשיב עכ"ל.

וכמו"כ אפ"ל כאן, דאם כל ענין עלייתו של
יע"א על הסולם הי' בבחי' פועל דמיוני לדורות
העתידין, וא"ל הי' יע"א עולה אז על הסולם הי'
יכול לפעול בעלייתו שצניו חכו חזק לגאולה
העתידה, ולא יאמר לו לבדו עוד לער החורבן של
שני בחי מקדשות, וכמו שאל הקצ"ב שאל יעלה
לא יהי' לו ירידה עולמית, אמנם גלוי וידוע הי'
לפניו יח"ש ששוות דבור יגרמו שלא יהי' ראויין
עדיין לגאולה שלמה, ולא יושלם עדיין שלימות
הדבור עד אחר החורבן של שני בחי מקדשות,
ויאמר עוד לשאר גלויות להשלמת חיקון הכתא,
ע"כ מן השמים גזמו בדעתו שלא יאמין בעצמו,
ועי"ז ימאן בעלייתו על הסולם, ויסתבב בעין
בבחי' משיב חכמים אחר, ולפי"ז אפ"ל דשני
המדרשים שצ"ל משפטים ופי' אמור עולים בקנה
אחד וזהו כהא תליא, דבאמת סיבה הגלות והשיעבוד
נאמח מה שלא ראה יע"א לעלות על הסולם, אמנם
סיבה מלאוהו בזה נולדה ללד קלקול דורית העתידין,
ובשביל שגוים הסביבו מן השמים שלא יאמין בעצמו
וממילא לא יראה לעלות, ויובן בזה מה שדרשו חז"ל
בכל זאת חטאו וכו' דבכוונה שישראל דבור המדבר
חטאו ולא האמינו בעוללותיהו, וזה גרס לו לעקב
אצטני מניעת עלייתו אצל לא שיע"א חטא ח"ו,
ויובן ג"כ למד נקט הכתוב לשון רבים כיון דלא
איירי כלל מיע"א רק מהכלל ישראל ע"כ שפי'
נקט לשון רבים.

עליו סותר את דבריו למד שכתב צ"ל מקן, על המד'
כאשר שרולתי שכלתי בחורבן ראשון ובחורבן שני,
והקשה שם כיפ"ת ח"ל, מה חפץ לה' בצנין בית
שני אחר שלא חזרו כל ישראל על אדמתם ומלכות
בית דוד וארון הכ' וכו' שם עיקר הקדושה לא
חזר, וחמיד היו משועבדים לפרס ודוג', עוד הי'
שיכוו בגלות עד בא משיחיו לגאולה נאחית, ולא
שיעצמו טעם חורבן בית שני, והכתובה לפי שראש
ה' עם קן רחוקה, וזה אפשר להחייאש ממנה וכו'
עיי"ש, עכ"פ חזין והולך לחזק למד הי' לורך
כלל בצנין בית שני ומעט לסבול עול הגלות מלפני
לער החורבן וירידה, ולפי"ז אין כאן אפילו התחלת
קושיא, דכיון שיש חשש ירידה אח"כ יותר מוכח
שלא לעלות כלל, אמנם שאר הקושיות לריבין יסור.

ואפ"ש לבאר המדרש עפ"י שפירשתי דברי
רש"ל (עיין בדבריו פ' נח) עכ"פ ויבא
גם וצניו וכו' מפני מי המצול. פירש"י אף נח
מקצו אמנם הי', מאמין ואינו מאמין סיבה המצול,
ולא גרסם לחיבה עד שדחקוהו המים עכ"ל, ולכאורה
פליאה נשגבה הוא אף יתכן צנח שהחריב הכיור
עליו לזיק חמים, שכו' מחוסר אמנם צנח ששמע
מפי השמים בפירוש, ואמרתי לנשך דברי רש"ל
דאם דרכם של לזיקים להיות ממעשים את עצמן,
וכל מה שמוסיפין ומתגדלים במדריגתן תגדל
ענותותם ושלמותם צעניו עצמם יותר ויותר, ומתאמר
משמי' הריב"ק מלובלן וי"ע ועכ"ל שאמר שאפילו
אם הקצ"ב בעצמו הי' אומר לי שאני לזיק לא
הייתי מאמין בעצמי כ"א על אותו רגע בלבד אצל
מיד אח"כ יכול להיות שאצדתי מדריגתי מבחי'
לזיק עכדריב"ק, וכמו"כ אפ"ל צנח הלזיק דאף שאמר
לי הקצ"ב כי אחר ראיתי לזיק לפני, לא הי'
מאמין אלא על אותו הרגע בלבד, ואח"כ מיד
חשד את עצמו שאצד מדריגתו בגדולה, וי"ש רש"י
אף גז מקצני אמנם הי' ר"ל בעצמו, שכו' מקיים
בנפשו אל מאמין בעצמו וכדרך הלזיקים שמקטנים
עצמם, וכו' מאמין ואינו מאמין ר"ל שאלוהו הרגע
שאמר לי הקצ"ב כי אחר ראיתי לזיק הי' מוכנה
להאמין בצדקתו עכ"כ, אצל מיד אח"כ חשד את
עצמו ולא האמין בצדקתו, וזהו אפ"ל כוונת המדרש

ממחיד ומייסרין אותך ומחשין את כוחך, אפילו כן לעינך, משקשקין וממקין לך מן חוביך, כמה דחמיא (חבלים ס"ח) צריצים תמוגגה למוח חבך ע"כ, ופי' הצה"ק ו"ל: וא"ת אחי לנחומי לעורי קא מנער לי, דמה זו צרכה, וי"ל דוודאי גם זה צרכה, עפ"י הודיע מפי חכמי אמת שצריכותם מפורסם בכל קאזוי ארץ, מפריסם לאור ארץ העמים לצרר משם כל הצה"ק מתוך כחות העומאח ולחלשים כחם, עד שמתוך כך לעתיד כל העולם יתקדש בקדושת ח"י ולא יירשו כל העולם וכו' ובדרך זה פי' שם כל המדרש שהכל הוא לצרכה עיי"ש, ובאמת מפורסם בן צביע דצברי ח"ל גודל הכרה בגלות וכמו שאמר ח"ל בנ"ס פסחים (פ"ז ע"ב) ח"י ארשע' מאי דכתיב (שופטים ה') לזקת פרוזו בישראל זקק עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות (פירש"י לזקק עשה שפזרן שלא היו יכולים לבלותם יחד), וזהו דא"ל הוא מניח לי חנינה וכו' עיי"ש דצברי הגמ' שמוצא דפי' גזירת הגלות ג'וליס ישראל מכל' ח"י, וכמו"כ כתב הרמב"ן בסו"ט כי כתב וכן כתב האוה"ק בפי' בחקותי ע"כ"פ ואף גם זאת צריכותם בארץ אויביהם וכו' עיי"ש, ותו"ד כי צריכותם בארץ אויביהם, זה נחמטע הקטרגו ואין מידת דין מכלל אותם, וגזרה חכמתו ית' לעוצמנו להיותנו בגלות עד עת קץ, גם מוצא דצרי"ל שלכבוד את הארץ ערם זמן הגולה הוא כסנה עומה ח"י, כמוצא בגמ' (כתובות ק"י) ג' שצעות הצניע הקב"ה את ישראל שלא יעלו צחומה ולא ימדרו צחומות וכו' אם אתם מקיימים את השעוה מוטב, ואם לאו אני מתיר בצרכם וכו' ועפ"י אמרתי ליישב למה לזה הקב"ה לארשי' שידור לבניו בגלות, הלא מתחילת ה' יכול להיות כן שצבוי"ת יצורו, ומדוע ה' רצונו ית' שיה' גזירת הגלות ע"י צריח ארשי' דייקא, אמנם כבר כתב הרמב"ן שכל הכסוימות שעמדו בהם האוה"ק, ה' הכל לבנין כח לדורות ישראל העתידין שיעלו לעמוד בהם, וע"כ ראה הצבוי"ת שיכבד ארשי' את הדרך לפני צביו, ובכח פעולתו שיצור ויקבל עול שצבד מלכות, וכן כח לדורות העתידין שיקבלו עליהם עול הגלות ולא ידחקו את ידן.

זכו להיות כמלאכי השרת לא ראו טיפת קרי מימיהם ובמותם לא שטתה בהם רמה וחולעה, מוצא מכל הגיל שה' להם מדריגות קדושות יותר מכל הדורות ולא ה' כמותם ולא יהי דור כזה עד ביאת משיח לזקנו, וא"כ היתכן ואף יעלה על הדעת לומר שלא האמינו ח"י צפלאות הצורה ית"ש, והוא דבר המצביל את הרעיון, אבל לדרכנו יוצן הענין, ולדרכה לז' גודל מדריגתן וקדושתם התייראו תמיד שיש בידם חטאים ואינם ראויים לנפלאות הש"י. ח"י הפסוק ויכל זאת חטאו, פי' ארשי' שראו שהקב"ה עשה להם נסים ונפלאות חוץ לדרך הטבע, עכ"ל. חטאו ר"ל התייראו שמה ים בידם חטאים, ולא האמינו צפלאותיו ר"ל שלא האמינו צעמם שיש להם זכות גדול כ"כ שהקב"ה יעשה להם נפלאות חוץ לדרך הטבע, אבל אין הכוונה שלא האמינו ח"י צפלאות הצורה רק הכוונה שלא האמינו צעמם שראויים להם.

ובזה יוצן לשון המדרש כמה שאמר זה אציו יעקב, שכוונתו שפעם זה ק"י גם אלל יעקב אציו על מה שלא ראה לעלות על הסולם, דכמו שדור המדבר לא האמינו צעמם שיהיו ראויין לנפלאות הצורה מפני שהיו מתייראים מן החטא, כמו"כ מהאי טעמא לא האמין יע"א צעמנו שראוי לעלי' זו, מפני שה' מתיירא שמה יגרסם החטא וע"כ סירב עלייתו.

עוד ג"ל בציור המדרש הכ"ל, ויתיישב בה ג"כ לשון המדרש באמרו עתידין צניך שם משתעבדין ד' מלכות צבוי"ת בנמים ובארנוגיות, ולכאורה מאי נפק"מ צבוי"ת חוץ ושתעבדו, עפ"י מ"ד צמדי"ר (פי' מ"א ס"ב) ושמתי זרעך כעפר הארץ, מה עפר מחוף העולם עד סופו, ומה עפר הארץ אינו מתבדך אלא צמים אף ישראל אינם מתבדכים אלא בזכות החורב שגמלה למים, ומה עפר מצלה את כל כלי מחבתו והוא קיים לעולם כך ישראל כל עובדי כוכבים בעלים והם קיימים, ומה עפר עשויים דש אף צניך עשויים דש למלכות, כה"ד (ישעי' נ"א) ושמתי ציד מוגיר, מהו מוגיר אלן למנצין

קצן החורב וישראל וזכרונות כצד שמים עלינו
בצ"א.

וזה"ו ארץ כעפר הארץ ופרחא ימה וקדמה ואחמה
ועבדה. וגזברו בך כל משפחות האדמה וצורעך,
גליץ המשך הפסוק עפ"י שדרשו ז"ל (יבמות
ס"ב מ"א) מיד וגזברו בך על משפחות האדמה
(אלל אחאיה) ז"ל הקב"ה לגזבריה שחי גריבות
טובות יש לי להצריך בך רוח המצא"י ונעמה
העמומיות. כל משפחות האדמה אפי' משפחות הכדוח
באדמה חין מתגברות אלל בשביל ישראל, ופי' בריף
בעין ועקב שישראל דרים למטה ועל השמים בצדום
למזל הכוחות והמחות. אלל עמיס חין לכה חלק אלל
למטה בצלח וכה מתגברין בשביל ישראל ע"כ.

הַחֲזָה בַּסֵּפֶק וְשִׁמְחָה אֵת זֶרַע כְּעֶפֶר הָאֶרֶץ וְדָמָה
זֶה צְמִידִי (כֹּזֵב לַעֲוֹל) מִכּוֹס עֵפֶר הָאֶרֶץ
מִסּוֹף הַעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ כִּי צִיָּד יִהְיֶה מִפְּתָחַיִם
מִסּוֹף הַעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וְפִי שֶׁם צְרִיכָה שֶׁאֵל
לְעוֹצֵה יִשְׂרָאֵל לְהוֹדִיעַ מִכָּל הַבְּאוֹמוֹת וְלִישָׁן וְלִצְרֹר
חֲלָקֵי הַקְּדוּשָׁה, וְכֵן שֶׁכִּי כֵן גַּם צְרוּחַ הַבְּאוֹמֵצִי
רָחִיב לֹא הִ' יוֹלֵא אֶלְמִנְיָךְ וְהַסְתֵּרוֹ וְצִוּוֹ אֵל שֶׁיִּזְכֹּר
מוֹעֵד לֹא הִתֵּחַ רוּחַ יוֹלֵאֵת מֵשֶׁם, וְעַתָּה עֵינֵי שֶׁכֵּלְנוּ
לֵשֶׁם גִּדְּצָה רוּחַ צְדָקָה, וְכֵן הוּא צָבֵל הַדְּרוֹת עֵינֵי
יִשְׂרָאֵל הֵם צְנִיחַ צִיָּד הַבְּאוֹמוֹת מִסּוֹף הַעוֹלָם וְעַד
סוֹפוֹ, מוֹדִיעַן חֲלָקֵי הַקְּדוּשָׁה מִצִּיָּד הַבְּאוֹמוֹת שֶׁהֵם
מִשְׁפָּחוֹת הַדְּרוֹת צְדָקָה כְּפִי בְּרִיָּה, חִיִּם בַּסֵּפֶק
וְכֵן זֶרַע כְּעֶפֶר הָאֶרֶץ הַיּוֹם שֶׁיִּהְיֶה מִפְּתָחַיִם מִסּוֹף
הַעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ יִמָּחַ וְקִדְמָה לְעוֹלָם וְהַצֵּד וְעִיָּז
יִתְקַלֵּם וְיִצְרָרוּ בְּכָל מִשְׁפָּחוֹת הַבְּאוֹמֵת, שִׁיִּלְחוּ
הַבְּרִיּוֹת עוֹבֹת מִצִּיָּד הַעוֹלָם שֶׁקָּרָאִים מִשְׁפָּחוֹת
הַבְּאוֹמֵת.

במסיבה להחזקת הישיבה

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרֹמָה, כַּחַד רֶשֶׁתוֹ זָלָה
לֹא הָיָה דָרִיךְ לַחֲמֹד אֵלֶּה וַיֵּלֶךְ חֲרֹמָה וְלִמָּה הִזְכִּיר
וַיֵּלֶחְתּוּ אֵלֶּה מִצִּיד שְׂלִיחָתָם דְּרִיכָן מִן כַּמְקוֹם שֶׁשָּׁם

ובבחי' ז' יתבאר הענין גם אלל יצ"ל ע"כ, שמה
שלא רצה לעלות על הסולם ה"י הוראה לזריות
השתדלון שלה ועל צחומה ערס זמן בגאולה, וצד
הבין כה האלה לזריות עולם, שלא יתחייבו כלי' ח"י
כמושי"כ הרמב"ן, וצאמם זה ה"י מתחילת רצון הצורה
שיצ"ל לא יעלה על הסולם, ומה שאמר לו לעלות
ה"י הכל צנחי' נסיון כי רצה שיכזבם את הדרך
לגנוי אחריו שיעמדו ג"כ צנחיון בעניני בגאולה,
שלא ליקח בגאולה צעמם לפני זמנה, וזהו כוונת
המדרש שלא האמין ולא עלה, פ"י שלא האמין
שרצון הצורה הוא צאמם שיעלה על הסולם, רק
השג שזה צנחי' נסיון להבין הכח לזריות השתדלים
וע"כ לא עלה, וזהו שאמר לו הקד"ש חילו האמנת
ועלות לא ירדה, אמנם ה"י נגרם צד סכנה ח"י לזריות
השתדלים, כי לא היו יכולים להתגבר ולעמוד צנחיון
וזה ה"י גורם ח"י איתוד נפשות, עכשיו שלא עלית
גלגלם מזה עורב גדולה, שצדיק ישתדדו דר' מלכויות
צבורי"ז צמחים וצארמוגיות צלדו ולא צלדיו נפשות
ח"י, וע"כ יוכלו להחזיקים צין אומ"כ, גמאל לפי"ז
השקדים החזון כי עורב יצ"ל ע"כ מה שלא עלה
על הסולם שגל ידו ה"י הבין כה האלה לזרע
ישראל עד סוף כל הדורות.

אולם ינאצ'עס הי' מתיירא מגזירת שטוד מלכות
ג"כ, אטע"י שטעדך כמעט הי' עול בגלות
והשטוד חסד גדול מחסו יח"ש, אזל כוא רחב
לא ברו"ק שחאדך זמן בגלות ויכשל כח הכבל
מגדול הכסות וההסתרה, ומנהסיונות הקשים
והמרים צאלו הזמנים האחרונים לפני צאת העשית,
יע"י הי' דואג ומלעג על גזירת שטוד מלכות
בלד, ג"כ ח"ש לפני הקצ"ה יכול לעולם, אחאס
הצו"ה הצעיר שיעזב ציוו בהשבע שלימה, וכח"ש
הרמב"ם ז"ל שמך המשנה יחזיר את כל ישראל
בהשבע וע"י חכו לגאולה שלימה, וזא שמסיים
המדרש אימתי בזמן שכן עושין רצוא, כוונתו שלעיל
יחזרו כולם בהשבע שלמה וכולם יעשו רצוא יח"ש,
הרמב"ם יעזר בצדונו של יעקב אבינו ע"ה שבעה
פועלו את מקומיהם ועומדים בצביון, ומלכים
ומחשבים לגאולה אמיתית שכולנו יחד נצרכה לראות
היעזבה שלמה בציוות משיח זקנו, צהרונות

(ז) **לחלץ** צפרעה וירא והנה צהר צדק וגו' והשיבו את האבן על פי הצהר למקומה, ובמד"ר דרשו צדק כמה דרשות וכולם ע"ש העתיד, על החוצות ועל הסנהדרין ועל הר סיני, עיי"ש, עוד שם במד"ר והנה צהר צדק זה צדיקנים וגאספוס שמה העדרים וכו' ג' קרואים שקוראים בחורה והמתקין צדק הילכ"ר וכו' וכיון שיואלין מצדיקנים חזר יח"ר למקומו והשיבו את האבן ע"פ הצהר למקומה, ויש לתמוה דאם זו היא המדה דכשיואלין מצדיקנים חזר הילכ"ר למקומו אי"כ מה פעלו בקריאתם בחורה צדיקנים אחרי שלא נלמח מעבודתם שום חועלת, ואם כל היגיעה לריק ח"ו צדיק מה פעל

ויתבאר הענין עפ"י שפירשתי צ"י תולדות מאמר רח"ל (צרכות ח' ע"א) ח"ל לר"י איכא סבי צבבל, תמה ואמר למען ירצו ויזכו וימנעו וימנו צדיקים על האדמה כתיב חלל בחו"ל לא, כיון דח"ל מקדמי ומחשבי לצי כנישתא אחר היינו דאבנו לבו וכו', והקושיא מפורסמת דכי לא ידע ר' יוחנן שבני צבל עוסקין בחורה והלא כל האמוראים מייסדי התלמוד נמלאו אז צבבל, ועב"ח ל"ל שחמיכהו היתה מפני שהצטבה זו של אריכות ימים רק צא"י לצד נאמרה, משום דכתיב על האדמה, וא"כ הקושיא עדיין במקומה עומדת דכיון דכתיב על האדמה למשעתי חו"ל, אי"כ הא דמקדמי ומחשבי לצי כנישתא מאי אבנו לבו, והמאכס"א והסליק חורלו עפ"י שחח"ל (מגילה כ"ט) עתידין צתי כנסיות וצתי מדרשות שצבבל שיקצבו צא"י וכו', וארי הוא באילו הם על האדמה שארי יקצבו לעתיד צא"י, עיי"כ יש להם קדושת אי"י ע"ש העתיד, וא"ש מ"ש בגמ' דכיון דמקדמי ומחשבי לצי כנישתא היינו דאבנו לבו עכ"ל, וארי"ק צעין יעקב הקשה על חירון זה דאי"כ למה הארבו לקדמי וחשובי, ומספיק להם היותם מתפללים צדיקנים דכ"ל באילו נמלאים צא"י, ועוד הקשה על חירון זה ולא נאריך כאן בדיוקים (ועיין דבריו לעיל).

רושם וכו', לכאורה נראה דרש"י ז"ל מדייק מיתורא דקרא, דז"ל יעקב נראה כמיתור אחרי שכתוב אח"כ וילך חרבה, אמנם להלן בדבריו יבואר עוד דמלשון הכתוב נלמד גם לולא היתור מוכח דז"ל יאחז דיק מן המקום עשה רושם.

(צ) **במד"ר** רש"י פתח שיר למעלות אשא עיני אל ההרים, אשא עיני אל ההרים למלפני ולמעדני מאין יבוא עזרי, אליעזר צעש שהלך להביא את תצק מה כתיב צ"י ויקח העבד עשרה גמלים וגו' ואני לא חס אחד ולא אמיד אחד וכו', ריב"ל אמר שילה עמו אלא שעמד עשו ונעלן ממנו, חזר ואמר מה אלא מוציד סברי מן צרי ח"ו, למה אלא מוציד סברי מן צריי אלא עזרי מעם ה' וגו' ה' ישמור מכל רע מעשו ומלפני ישמור את נפשו ממלכ"מ וכו' עכ"ל, והקושיא ידועת דליך ילוייר שיע"א עיי"כ אבד צמחתי צכש"ת אפי' רגע אחד ח"ו ולי"ב.

(ג) **ועוד** קשה דהלא עיקר יראתו של יע"א ה"י משעו ומלפני, וכמבואר בצפוק שעי"כ צרח משעו שלא יכרגנו, וגם מלפני ה' מתירא שלא לעמוד מדרכיו וממעשיו הרעים, וא"כ דאגה זו של חסרון הממון אינה כלום בגדר סכנת הנפש והגוף, ולמה הזכיר כאן דאגת הממון שהוא טפל ולא הזכיר את העיקר יראת הסכנה משעו ומלפני ולי"ב.

(ד) **לחלץ** צפרעה וידר יעקב נדר וכו' וכל אשר תחת לי עשר אעשרנו לך, ורח"ל שגדר מזהב צעה נאח, והקשו המפורשים דכרי קיימו האצוב"ק כל החרי"ב, וצפרט מלות מעשר צבר ה' יע"א מוחזק צב מלכותיו כמוש"כ הרמב"ם והראב"ד ז"ל, (עיין דבריו לעיל תצבאר שיעתם צארכות), וא"כ למה הולך לטעמא דנדר, ובלא"ה צודאי קיים מלות מעשר כמו שאר מלות החורה, וכבר צארכו צב לעיל ועוד לאלקי מילין.

(ה) **כפל** הלשון עשר אעשרנו שני פעמים ל"ב.

ואמרת לפרש בהקדם דברי בגמ' (כתובות ע"א) ולחיון יאמר איש ואיש יולד צב והוא יכונה עליון (האדם פ"ו) ח"ר מיישא צר צרי דריב"ל

(ג) גם מילה, לך"י מיתור, דמוצן מאליו שהמעשר ה"ה לשמו יח, דלמי אלוהו יח"ש יעשרנו.

אחד האולד צה ואחד המלפס לראוסה, ופירש' ז"ל
שליטל כ"מ שימאלו שם ישראל ואמרו באוים אז
מבני ליון, זכ וילד צה, ואפי' המלפס לראוסה יקרא
מבני' כאילו וילד צה, והבשרתי הענין עפמי"ש
הרמב"ן ז"ל דאפי' למיד תחומין דאורייתא, מי"מ
יוטיל עירוב ע"י פה לבחיר מפני עסקה שם שצ"ה
צ"ע' נמלא שדעתו ומחשבתו על המקום הכוא, וכיון
שמחשבתו להיות שם נחשב כאילו נמלא שם בפועל
ממש, ומקום אז יקרא שצ"ה, ומבני' כצ"ה וז'
לבחיר אפילו איסור דאורייתא ע"י"ש, וצ"ה יוצנו
דברי הגמ' שאמרו שהמלפס לראוסה ג"כ נחשב
כאילו הוא שם בפועל ממש, ויש לו זכות א"י
כצ"ה הכ"ל.

ובמתניתין (ברכות כ"ח) תנן כי רובב על
החמור ירד ויתפלל ואם אינו יכול לירד יחזיר
אח פניו ואם אינו יכול לבחור אח פניו יכוין אח
לבו כנגד בית קדשי הקדשים, וצמ' שם ל' ע"ה א"ר
אבין מאי קראה כנגדל דוד לוארך בניו לתלפיות חל
שכל פיות פונים צו, ע"י"ש שלמדה עוד מ"כ"ש,
ע"כ"ש מצאנו דהעיקר כטובה חליה מילתא, ולבארה
מה מועלת הכוונה אחרי שסו"כ"ם אינו נמלא שם,
אלא ודאי כמו שצאנו דצמקום שדעתו ומחשבתו
של אדם להיות שם, נחשב כאילו הוא שם בפועל
ממש, וע"כ צמח שמכוין צתפלנו כנגד מקום המקדש,
ה"כ כאילו עומד צ"א"י ממש ויש לו זכותא דא"י
ותפללו מתקבלת ועולה למעלה.

ומעתה יובן דברי הגמ' מה שגה דעתו של ר'
יוחנן צמח שא"ל דמקדמי ומחשבי לצי כנישחא,
דרש"י ז"ל פי' שמאריכין צביכניג"ם, וא"כ מאריכין
צתפלם וצודאי מכווין כראוי אל מקום הקודש,
וכיוון דאכני להו, דכיון שכל מחשבתם הוא כלפי
א"י, ואמרו צמח' דאלו המלפס לראוסה נחשבים
כיושבי א"י ממש, ע"כ יש להם זכותא דא"י לכות
לאריכות ימים, ומתורין שפיר קאשית ה"ר"ף למח
הוארך שיהי מקדמי ומחשבי, דלדרכיו הועיל להם
זכות הצתפלה דוקא, דרש"י שבו מאריכין צתפלם
ומכווין צה כראוי נחשב להם כאילו הם בפועל
ממש צ"א"י, ושיב אין אנו חקקין לחירוץ של המהרש"א

דע"ש השחיד יש להם קדושה א"י, אלף צפועל
ממש מחשבת כיושבי א"י, (ועיין בדבריו לשל
שכאכמו צה ע"י"ש), עכ"ש מצאנו דזכ"ל כולך
אחר המחשבת ומחשבתו של אדם קובעת לו מקומו.

ונקדים עוד מה שפירשתי צפסוק ואצמס כן חמש
שנים ושצפים שצ"ה צאלחו מחנן, ולמאורח למח
הכפיל הכתוב עוד לומר צאלחו מחנן, וכלל כצ'
כחי צפסוק אז וילך אצמס באשר דיבר אלו כ',
וידענו שמחנן כלך, גם למח מתחילה אמר לשון
הליכה ולצסוק הזכיר לשון יליאה, ופירשתי עפמי"ש
רצונו צצ"ה צצ"ס סדר עולם דצ' הליכות היו,
וצכ"ה לה' ה"י אצמס כן ע' שנה, ואז ה"י
צריח צין הצתרים, וחזר וצ"ה לו לחנן ועשה שם
ה' שנים, ומ"ש ואצמס כן ע"ה שנה צאלחו מחנן
אליאה שני' נאמרה עכ"ד ז"ל, ולבאורח ל"צ דמחנן
מוכה לה' דצ' יליאות היו ומ"ש ואצמס כן ע"ה
שנה צאלחו מחנן ה"י צליאה שני' כלל צפסוק
אין שום הוכחה ע"ז, וכלל כלל כצ"ה, ולא הזכיר
הכתוב מיליאה דאשונה כלל, וא"כ דלמח כל הפסוק
צחדא יליאה מיירי, ומנ"ל לחלק הפסוק לחצאין,
וג"ל דודאי צצבלה היתה אללם דצ' יליאות היו
ואמרו ג"כ צפסוק מדשינה הכתוב מהליכה לליאה,
דחתחיל צלשון לך לך, וילך אצמס כרי' ואח"כ
מחנן צלשון יליאה, ואצמס כן ע"ה שנה צאלחו
מחנן, דהכ"ה יליאה מקרי רק אס ילא לגמרי יליאה
מוחלעת ואין דעתו לחזור עוד, וכבר נעקר מחשבתו
ודעתו מן המקום לגמרי, משא"כ אס דעתו ומחשבתו
עדיין דבוקה אל המקום אשר ילא ממש, הרי נחשב
כאילו עדיין דירתו שם, וכאילו לא ילא ממנו כלל,
וזה הליכה מקרי ולא יליאה, וכמו שצאנו למעלה
דצמקום שדבוקה מחשבתו של אדם שם הוא מקומו,
וע"ד שכתב הרמב"ן צעירוצי תחומין, וצ"י"ע שני
של גלויות ג"כ מצינו דחליה צדעתו לחזור אז לא,
דאס אין דעתו לחזור אז יש לו דין יליאה עפ"י
הלכה, ואינו מחוייב לכוה כמנהג המקום שילא משם,
אלל צדעתו לחזור עדיין מקושר אל המקום אשר
ילא משם, ויש עליו לכוה כמנהג אותו המקום
על פי הלכה ומעשה צפעס ראשונה שילא ה"י הכתרה
עוד שיחזור, וע"כ נאמרה צלשון הליכה לך לך, וילך

נמצאין שם, כי הכל הולך אחר המחשבה, ומי שנשאר דבוק ומקושר בדעתו ובמחשבתו בציהמ"ד לא יאוויר אללו בחי' יליאח מציחמ"ד כלל, ואעפ"י שצפועל חינו נמצא שם ועוסק במסחר ובשאר עניני עוה"ז, אבל כיון שבה העבודה שעבד בציהמ"ד עדיין נשאר עמוק בקצרו, ממילא לא יוכל אללו העדר מליאותו בציהמ"ד ונחשב כאילו לא ילא בכלל מציחמ"ד ונשאר תמיד בעבודה הקודש, ומעשה שפיר יאוויר סגולה זו שנתנו חז"ל משכרו לציחמ"ד אפילו למי שאינו יושב תמיד בציהמ"ד, כי דעתו ומחשבתו הוא הקבוצת לו מקום מליאותו, וע"כ כאשר האדם יושב במקום קדוש פתי כנסיות ובתי מדרשות וצמנופא"ן של ח"ח ועוד כי חף צבורו לביתו אח"כ ונפרד משם מועלת לו בקדושה האמת, וכמאמרם ז"ל משל להכנס לחנוני של בשם רוח טוב קלט עמו, הנה אמרו זה על הכנס לחנות ולא עשה שם מחלומה, רק מחמת הכניסה לבד נקלט עמו רוח זה, אבל מה גם אם פעל ועשה שם מעשה במקומות הללו מכש"כ שנחלש עמו ככה הנה שפעל שם, ויש לו כח בקדושה כאילו היה יושב בציהמ"ד ממש, וכמו"כ להיפך, הילול מציחמ"ד ושוכח מעבודתו שעבד שם ומסית דעתו ממנה, שוב חין לו סגולה זו שנתנו חז"ל משכרו לציחמ"ד והאדם כלי מלחמה, ואללו שפיר יולדק לשון יליאח אחרי שיליאותו מבית המדרש היא מליאח מוחלטת.

ומערתה נצין כוונת המדרש צמ"ש כיון שיליאות מציחמ"ד חזר הליח"ר למקומו, דכיון "שיליאות" מציחמ"ד פ"י שנקר מחשבתו לגמרי ויליאותו הוא יליאח מוחלטת באופן ששכח כבר מעבודתו וחסות כבר דעתו ממנה לגמרי, מבלי שיסאר עדיין אללו שום רשע קדוש, אז ח"א להשיג שום הוספה בעבודתו יח"ש ונשארין צמטמד הקודש, וע"כ חזר הליח"ר למקומו וחזר הקלקול למקומו, לא כן מי שנשאר דבוק ומקושר בדעתו ובמחשבתו לציחמ"ד יש לו כלי זיוו צידו תמיד להתגבר כנגד יליו, ויליאותו חינו צבד יליאח.

ובאמת צריכין לדעת שזה יסוד גדול בדרכי העבודה לכיון תמיד את לבו כלפי מקום הקדוש.

אזכר, וליאח שני' שלל חי' עוד דעתו לחזור נאמר צללו מחקר, שזה חי' יליאח מוחלטת לגמרי.

ובזה יתבאר לנו דברי רש"י ז"ל, ולכאורה כרי יעקב אצטיו ג"כ לא ילא מבאר שבע לגמרי ועדיין חי' דעתו לחזור, ובמבואר בקרא שצדק אמתו אמרה לו וישבת עמו ומים אחדים על אשר חשב חמת אחיך, ודלתי שכל חפלו ותשקטו חי' תמיד להיות צמ"י מקום אצטיו, וא"כ הליך כונה הכחוב הליכה זו אלל יע"א צלשון יליאח וילא יעקב, לה כח צמ"י שבתוב צל לאריות לנו כוונה אחרת צה, דדלתי לגבי דודי לא חי' נחשב הליכה זו כיליאח אחרי שנדעתו ומחשבתו עדיין חי' מקושר שם, אבל לגבי המקום שילא משם חי' נחשב הליכה זו כיליאח מוחלטת, ללד הכוונת הצלום שחי יוכל ציליאותו, וע"כ שפיר נקט הכחוב כאן לשון יליאח להודיענו צה שיליאח צדיק מן העיר עושה רשע ומעשה לדרכנו אפ"ל שוכחתי רש"י ז"ל הוא לא דוקא מיתורל דקרא כנראה לכאורה מלשנו, חלי' מלשון הכחוב שקרא הליכה זו בשם יליאח, משם נלמד דיליאח צדיק מן העיר עושה רשע.

ועפ"י דרך זה צוא לצבד דברי המד"ר שדרשו חז"ל והאצטיו את האצן על פי הבאר למקומה שחר הליח"ר למקומו (עיין קושיא ז') דהנה חז"ל אמרו צני אם פגע צך מנוול זה משכרו לציחמ"ד וכו' כרי הורו לנו חז"ל שלחגבר כנגד כחות הילר ח"א רק צלמלשיות ציהמ"ד, דהיינו ע"י כח התורה והחפלה ששוסקין בהם כשנמצאין שם, ולכאורה כרי מלחמת הילר אלל האדם הוא דבר המתמיד כסדר ואין לך זמן שיופסק מלחמה זו ממנו וכמאמרם ז"ל יליו של אדם מתגבר עליו בכל יום וכו', וא"כ התונה מי שחוררתו אומנתו ונמצא תמיד צין וישבי ציהמ"ד שפיר יכול לחזו צעלה זו ולערוך מלחמה צילרו ע"י תיצה ציהמ"ד צנטק התורה והחפלה, אבל מי ששוסק גם צמ"מ ובשאר עניני עוה"ז ואינו נמצא תמיד צין חוכשו ציהמ"ד חף יאוויר אללו סגולה זו אחרי שישבת ציהמ"ד אללו חינו דבר תמיד, אמנם כן כן הדברים שצארנו למעלה, ולדרכנו יאוויר שאפילו כשיליאות מציחמ"ד נחשב כאילו עדיין

על הכלל כולו נאמר ורק אלו שיספיק להם זכותם
עיי שפסקו בהם בלימוד החורב על דרך האמת
הם יתנו לפני 14.

ואתפטר שפטר זה שיקבע בל"י נאך להם עוד
חנאו גדול דהא בנמלא יליף לה (שיקבעו
בארץ ישראל) בק"ץ מתצור וברמל, ומח חצור
וברמל שלא בוא אלף לפי שעה ללמוד חורב וקבעים
בל"י, בחי כנסיות ובחי מדרשות שקראין ומדבין
בבן חורב על אחת כמה וכמה, ואיתא במדרש
(כונא דפסיח פ' ויחי פ' ל"ט) על הפסוק (ישעי
ד' ז') וכן יהי' הר בית ה' צראש הכרים, וז"ל
לעיל יצא הקב"ה הר חצור ובר סיני ובר הכרמל
ויצא עליהם ציהמיק שנאמר נכון יהי' הר בית ה'
צראש הכרים, הכרים שהיו כבר עביל המדרש, וק"ו
הישימ' זלליה (בפי יתרו קס"ח) ביאר דאין בטובה
שרק על אלו הכרים ויצא ציהמיק דהא גם הר הבית
ודאי לא ידחה, רק בטובה שבר הבית יהי' על
חומן הכרים עיי"ש, עכ"פ מצבאר דבר חצור ובר
הכרמל יקבעו לעיל להיות במקום המקדש ממח,
ומשחב אפ"ל דבחי כנסיות ובחי מדרשות גם כן
יקבעו לעיל על מקום המקדש, דהא ללמד בק"ץ
מתצור וברמל, ומח חצור וברמל שלא בוא אלף לפי
שעה יתכן עליהם מקום המקדש בחכמים ובחמד"ר
שקראין ומדבין בבן חורב עכ"ל, נמלא למדנו
בק"ץ לא רק שיקבעו בל"י אלף שמונים המקדש
ג"כ עליהם יתכן, וקדים מש"כ ק"ו הישימ' זלליה
בשם ספר עיר ציומין (פ' קרח כ"ד) לפרש מה
שדרשו ר"ל ועשו לי מקדש, לי לשמי, ובקדושה
ידועה הלא כל המלות לריבין להיות נעשים לשמו
ית' ולמה דוקא כאן פרע הכתוב חנאו זה, ואפ"ל
עפ"י מה שאמרו צמ" (פסחים ג' ע"ב) רבא רמי
בבבא כי גדול עד שמים חסדך ובבבא כי גדול מעל
שמים חסדך, הא כילד כאן צעשין לשמה כאן צעשין
שלא לשמה וכו' ופי' הגאון ב"ח"א שכל הטובה מאוס
שלא לשמה איתו וזהו רק לקיים שחקים וכו' והיינו
עד שחקים אמתיק וגו' אבל הטובה לשמה וזהו למעלה
משחקים, ולכן במקדש ובמשכן שאר"ל מקדש של
מטה מכות כנגד ציהמיק של מעלה, ומקדש של
מעלה הוא יתרון שהוא למעלה משחקים, כדאיתא

כי רק באופן זה יכולין להתגבר נגד כחות ה"א
ולא זולת, ובמכות חמיר כסדר הזה, נמלא שאינו
יואל לעולם מצימ"ד, ופטר אלו שם חמכין
דלורייחא ושל מוסדות החורב מוטל עליהם חמיר,
בדואי ששבורה הקודש עליהם אפילו בשעה ששפסקים
במסחרם, כי ענין זה ג"כ בחלק מנריהם יחשב
אללם, ואר"ל (שנה ק"ט) כל עיר שאין בה חינוקות
של בית דין מתרצין אותה, נמלא לפי"ז שאריבין
מסג"פ בעד קיומם של מוסדות החורב וכוונתן
שיתקיימו כראוי, כי רק ככה זה אנו מחקיימים.
חבו כל עמלינו להמשך דורות נאמנים לה' ולחורתו
הק, ויתרצה הכבוד שמים על ידינו.

שוב השבתי ליישן דברי הגמ' בר"ל מש' ומקדמו
ומתשבי לוי ביהמ"ח היינו דלכתי לכו, גם
עפ"י המהר"ש"א ופ"ה"ק ז"ל, דבונה בגמ' שיש
לכם דין איי ע"ש המדור בשקבעו בל"י, ולא חקשה
קושיה בר"ף למח האורכו לקדומי וחשבו כ"ל
דכח אפ"י שאמרו צמ" שפדירן בחי כנסיות
ובחי מדרשות שצבכל שיקבעו בל"י, עכ"ל לא כל
אלו אשר בשם ציהמ"ד נקראים חבו לזכ להקבע
בל"י, ומוכן מאלו שימלאו הכרח בחכמים ובחמד"ר
שלא יהיו ראויים למדריגה זו, וכמו שאנו רואין
היום בעמ"ר שיגנסו הכרח בחי חינוך שדוגלים
בשם ויציאות ולפנים הונח עליהם חומת החורב,
ובאמת רחוקים ממנה כרחוק מרחח ממעבר, ולא
עוד אלף שמשלשים דרך החורב לגמרי ומכניסין בה
דברי מינות ופסוקי ר"ח"א, ופשוט שכל אלו הצחכנים
ובחמד"ר לא יקבעו בארץ ישראל וכש"כ שאין להם
סכסוי כח זכותא דל"י ע"ש המהד"ר כדי לזכות על
דיהם לארביה ימים, אלף אדרבא גורמים הכיפוך
ח"ו, וע"ד שאר"ל (שנה פ"ח) אמר רב חננאל
בר פפא מ"ד (משלי ח') שמשו כי נגידים אדבר
למה נמשל דברי תורה כנגיד למר לך מה נגיד זה יש
צו לבמות ולבחיות אף דברי חורב יש בהם לבמות
ולבחיות, היינו דלמא רבא למיימינן בה סמא דחיי
למשחאליים בה סמא דמותא, הכי מצבאר שבהח"כ
בשם שיש בה סגולה לארביה ימים כחומ"ר עוללה
לגרום הכיפוך ח"ו, ומשחב פשוט שמה שאר"ל
שפדירן בחכמים ובחי מדרשות שיקבעו בל"י לא

ועתה נבוא לבאר הדקדוקים שבבאנו לעיל בענין האדר שגדר יעקב אבינו, ולבאר הכי מלות מעשר הי כבר מוזכר זה כמו שבבאר לעיל (עיון קושית ד'), גם הלשון עשר לעשרנו לך לרד ביאור (עיון קושית ה'), ואפילו עפ"י מ"ש כ"ק אבא מארי זצ"ל בקדושת יו"ט פ' לך ואני משמחו מפיק דבתיק, לפרש המדרש הוצא בישמח משה פ' חצא ע"ה"פ ושמחת בכל העוב אין עוב אלא תורה לפיכך משה מחזיר את ישראל עשר תעשר ע"ה, ויבא תמיה לבארה. ופירש הוא ז"ל עפ"י"מ שאח"כ (כתובות דף ג') א"ר חילעא בראשא התקינו המבצוצי אל יבצוצי יותר מחומש, ויליף לה מדכתיב עשר לעשרנו לך, ופרש"י שני עשורין שהוא חומש, ובהכ מבורר בסי"ק ובספר אגרא לפירקא בשם רבנן הגאון"ק מרש"ז זצ"ל דמה שאמר שבמבצוצי אל יבצוצי יותר מחומש הוא דוקא כמי שלל חטא ויתון לדקדק רק לקיים מצות דקדק, אז נתנו חז"ל שיטור זה, משא"כ כמי שחטא ויתון דקדק ע"ד וחתאיד בלדקדק פרוק, אז אין לדבר שיטור, וכל אשר יק לו יתן בעד נפשו, כי לא יגרע רפואת הגוף מרפואת הרוח, אח"כ ז"ל, ובהכ ידוע אמרם ז"ל דתורה מגינה ומלל, פ' שיש לה כח הגנה שבאם האדם חוטא ח"ו אז יוכל לתקן מעשיו ע"י לימוד התורה"ק ועי"ז מעבר ומוחקר את נפשו ואל נקי מעוונותיו, ובשכאדם בצחיותו זו אז תהיה מצות דקדק אלא כחית משאר מצות, וראונו גבול שצלו חכ"ל מעשר או חומש עדיין צמקונו שומד, כיון שמה שחטא חוקן ע"י לימוד התורה, וזהו כוונת המדרש ושמחת בכל העוב אין עוב אלא תורה, ודע"י עסק התורה יוכל לעבר גשמו מכל שכן חטא ועון, ומעשה אס הוא בצחיותו זו אז מצות דקדק מוגבל אלא, ובה האופן דוקא משה מחזיר את ישראל עשר תעשר ויתן גבול במצות דקדק דהיינו מעשר מדי"ת או חומש מהדבנן, שמרומם ג"כ ככל הלשון עשר תעשר שני עשורין, אבל אס עדיין לא חוקן גשמו ע"י לימוד התורה"ק ויתון דקדק לרפאות את נפשו הדרינן לכלל כ"ל דכל אשר לו יתן בעד נפשו עכ"ד כ"ק אבא מארי ז"ל בשני לשון קלם.

ולפ"ז אפ"ל שלח הכוכין יעקב אבינו ע"ה בראש עשר השערי לך, שהחלל שהיה תמיד בצחיות

בגמ' (חגיגה י"ב) שבעה קרישים הן, וילון, קריש, שחקים, זבול שבו ירושלים וביהמ"ק ומחצת צנוי וכו', ע"כ הכוונה התורה כלן בפרטיות שיעשו לשמה כדי שיהיה הכוונה עד זבול שהוא למעלה משחקים עכ"ד, מבורר ששם שבביהמ"ק של מעלה לא יאוויר שום צחי' עבודה שלא לשמה, כמו"כ בביהמ"ק של מטה ג"כ לרד שיה' הכל דוקא לשמה, ומעשה לפי"ז מה שאח"כ שעתידין בהכ"ס ובהמ"ד שיקבצו בא"י ג"כ הכוונה רק על אלו שעסקו צדן בתורה לשמה בלי שום פניות אחרות, דכיון שיתון עליהם מקום המקדש לריבין להיות מופשט לגמרי מכל צחי' שלא לשמה.

ומעתה אפ"ל שזה הי' תמיכתו של ר"י, דאעפ"י שידע שגם בצבול יש להם בחכמים ובהמ"ד שעוסקין בהם בתורה, אבל אכתי הי' מסופק אס חזו להם שיקבצו בא"י, כי מי יודע אס יהיו ראוים לעלי' זו, ואפשר שלא יספיק להם זכותם, אז לא שלא למדו בהם תורה לשמה, אז אפשר לנעם שלל כוונתו בלימודם ע"ד האמת כ"ל, וא"כ יתכן שגם עכשיו אין להם זכותא דא"י ע"ש העתיד כדי לזכות על ידיהם לאריכות ימים, כיון דא"ל דמקדמי ומחשבי לבי כנישתא (ופירש"י שמאריבין בחפלה) אמר היינו דאכתי להו, ויוצן עפ"י"מ שכתב ק"ו הי"ט"מ שמעשהא צעו ליטותא, דמילת לזכות משמע ג"כ לשון חפלה וכוונתם ז"ל שכלוין אל האמת בלימוד תורה"ק לריבין להחלל ע"י, כי לא יאוויר שום השגה אמתית בתוכנת התורה בלי כנישתא דשמיא, וע"כ לרד האדם לפנות תמיד חליו ית, ולהחלל להכוב"ע, שזכה להשפעה מן השמים לבין לאמתיה של תורה, ומעשה יתן מה שחש דעשו של ר"י צדח שמקדמי ומחשבי לבי כנישתא דכיון שמאריבין בחפלה בודאי מתפללין ע"י שחכו לבין לאמתיה של תורה, ומסחמח ית להם ס"ד בלימודם שיהיו לחכמה הגולה, ויהיו דאכתי להו שבבכחמים ובהמ"ד יקבצו לעל"ל בא"י אז אפילו על מקום המקדש וע"כ ית להם עכשיו זכותא דא"י ע"ש העתיד לזכות ע"י לאריכות ימים, ומתורן קושית הרי"ף למח חליו הדבר במקדמי ומחשבי לבי כנישתא, כי לדרכיו רק ע"י כח החפלה יוכשרו למעלה זו שיקבצו לעל"ל בא"י ולא זולת.

שלים ובשדולתא רב כגי עכ"ד סק'. מבוחר מוצריו
שאף שלעסוק בלימוד בתורה וליבית דבוק צו ית"ש
אפשר גם בלי ממון, אבל במאות החלויות במעשה
לריך להשדול דוקא בממון, ובעטם משום דכל מלוא
הנעשים בחינם מצלי להוציא עליה ממון נאחזין בה
כחות העומאה ולגרש כחות הס"א א"א רק בלגר
שלים ולא זולת.

וראוי לחקור לפי דברי הוזה"ק מה יכיה תקנתו של
עני שאין לו צמח להשדול בלגר שלים ואין
ינלל מהבדקות החילוניים, ואולי אפשר לומר שמה
שחורים נותנים בשבילו כרי מזכים לו בצד חלקו
הראוי לו ונחשב כחילו היה נותן בעצמו זה ויעיל
גם לו להיות נשמר מהבדקות החילוניים, מוכן
מחליו שאלו שמסגלים ממונם בלמנשות הס"מ וכל
השפעתם הוא מלד הס"א, בודאי שאינם יכולים
לפעול בממונם כלום להבדיר כחות הקדושה, ומכל
שכן שאין ממונם מסוגל להבדיר ולהכניע כחות
העומאה אחרי שם מושפעים משם ר"ל אבל
יהודים המאמינים בה' ובהורוהו סק', ומקור פרינסתם
וכל השפעתם הוא מלד הקדושה, שפיר יתכן לאלם
להיות נשמר משליטת החילוניים בסגולת ממונם.

וארווחא צוה לבדוק דברי המדרש בג"ל מה שדאג
יעקב אבינו כל כך על חסרון הממון, ויעקב
אבינו לא שידע שסכרו האלך כעת אלא לכן הרשע
שכיה מקור העומאה וכל המקום הבוא היו אנשי
רשע ועובדי ע"ז, ודואי שכחות העומאה חזקים
מאוד במקום הבוא, ע"כ דאג איך יוכל לגרש כחות
הס"א, שגרסם להלחם תמיד במגנא וברינקיאה, אחרי
שאין בידיהם כלום להשדול בלגר שלים, וענין זה היה
ג"כ אלא חליעזר, דהכר בלליעזר עבד אברהם מליו
שנתן לה חיקף הנסם והלמדים עוד בערם שאלה צח
מי את, ואעפ"י שבסיפור הענין ללבו שיהי מכפי
שכיה בלמנא, פרש"י ז"ל שהוכרח לשנות כדי שלא
יתפסוהו בדציוו, והתמי' מפורסמת ולמה הולך
לו להקדים הכתיבה ולשנות מדרך העולם ויעקב
אח"כ לשנות בדיבורו, יותר הי"ל לשאול אותה מקודם
ולא יעקב אח"כ לשנות בדיבורו, אבל לדרכיו יובן
שפיר שדאג חליעזר לשנות מדרך העולם

זו שיכא שייך אלאו שיעור זה של מעשר או חומש
שבגלו חכיל בנחיתא דקדק ולא חי' ע"ד והעלך
בדקדק פרוק, שאז אין לדבר שיעור וכל אשר לו לריך
ליתן לתיוקן נשמתו, ואפשר שמאמר זה קאי חלעיל
מיינה, דכתיב ונצחתי בשלום אל בית אבי, ופירש
רש"י ז"ל שלם מן הכחש, שלא אלמד מדרכי לבן.
וח"ש יעקב אבינו אם הכייה בבחינה זו שלא אלמד
מדרכי לבן כלום, אז חסגו לי לקיים מצות דקדק
בשיעור של מעשר או חומש, ודקדק במילת "לך"
לומר שבאופן זה תכיה הכתיבה זולתי לשמו יתבדק
כדי לקיים מצות דקדק ולא ע"ד כפרת עון כדי לרפוא
אח נפשו, ומעמל לא קשה עוד למה היה הולך
בדרך אחרי שממילא קיים יעקב אבינו כל הכוונה
ובפרט מצות מעשר כמו שביארנו לעיל, דלדרכיו
אפשר לומר שהמאמר וכל אשר נתן לי עשר אעשרנו
לך אין זה כולל הגדר רק כל זה וכלל ג"כ בהתנאים
שהתנה יעקב אבינו ומוסב חמ"ש למעלה ונצחתי
בשלום אל בית אבי וכו' אלא שהפסיק בלמנא במאמר
הגדר, אבל עס' הגדר הוא רק מה שקיבל עליו
לעשים האבן מלכה ולא זולת.

ונחזור לביאור המדרש המוצב בפחת דציוו שיעקב
אבינו דאג כל כך על חסרון הממון, ונקדים
דבר פלא מדברי הוזה"ק ר"פ תרומה (דף קכ"ח)
חל"ק האי מאן דבעי להשדולא במלוא ולאשדולא
צוה בקצ"ה אטריך דלא ישדול צ"י ברינקיאה ובמגנא
אלא אטריך ליה לדר נש להשדולא צוה בדקא ויאות
כפום חילי ויכא אוקיימנא מלה דא כמכה אחרי וכו'.
אלא השדולתא דקצ"ה למדע ליה כל מאן דבעי זכי צה.
השדולתא דקצ"ה למדע ליה כל מאן דבעי זכי
צוה בלא אגרא כלל, אבל השדולתא דקצ"ה דקיימנא
בעובדא אסיר לעמלא ליה למגנא וברינקיאה בגין דלא
זכי בכהוא עובדא כלל למשכא עליה דוחא דקדושה
אלא בלגר שלים, בספרא דחרשו דלולף אשמדאי
לעמלא מלכה כל מאן דבעי להשדולא לאעבדא מיינה
רוח ממלכא ולאכפייא רוחא אחרא, הכוה עובדא
דבעי להשדולא צוה בעי למקני ליה בלגר שלים
בכל מה דיבעין מני' צין זעיר צין רב, בגין דרוח
מסבא איכא אודמן תדיר במגנא וברינקיאה ואודבן
צחא אגרא וכו' ורוחא קדישא לאו הכי אלא בלגר

ישיעתי ג"כ, וכן היה אח"כ שהי"ל השפעה גדולה מן השמים והכל היה מסערה וקדושה שהמלאך הביא לו מלאך לכן והכוזבי"ע השפיע לו הכל בדרך גם, ואח"כ שהוא יח"ש היה יכול להשיעו גם עפ"י דרך העצב, אמנם כ"ז הכרח להיות בדרך גם כדי שיתברר שכל השפעתו היה לו לגמרי מן השמים (עיין בדבריו לעיל בדורשים הקודמים צ"י, וזו נחוצה הענין באריות) ולא מנכסו לכן כלל, והיה שעמד לו להגל מלבן הרעע ורחות בעומאם.

ה'בן הדברים שלהחזיק ישיבות ומסודות החורג צריך להשחל באגר שלים כי זולת זה אין יכולים להתקיים, וכל יסודם וקיומם תלוי רק בהחזקה אלו שרונים להשתחף בזה כדי שיוכל להתקיים צפני עצמיתו מצלי שום תעוררות מחזון, ופירשתי כבר מאח"כ ויגדל האיש ויולך הלך וגדל עד כי גדל מאוד, ולכאורה יש לדקדק באריות לשון הכתוב דהי"ל ויגדל האיש מאוד, אחרי שצא להשמיעו גדול עשרו של יתחק אציו שחשש חזן לדרך העצב, ומכו אריות הלשון הלך וגדל עד כי גדל מאוד, דמשמע שהיה לו עוד גדולה אחרת נוסף על מה שהיה לו עד עכשיו, והשנתי שאפשר להשמים בלשון הכתוב עוד כונה אחרת, וזהו יתחק אציו ע"כ לפי גדול קדושתו בודאי שלא היה מחמתו לצב כפס ולהרבות כון, ואדרכה כל חפזו ותשוקתו כי חמיר לעצד את בוראם בלחם ובאמונה ולהעמיד דורות לה' ולחורו שיתרצה בכבוד שמים על ידו ועל ידיהם, וא"כ פשע שמה שהפליג הכתוב כל כך לספר מגדולתו של יתחק אציו אין הטובה על גדול עשירות ממון לחוד, ובדואי לאו ביינו רבותה של יתחק אציו, ועל כרחק ל"ל שכוונת הכתוב להשמייעו בזה בלחמו של יתחק אציו ברוחניות שהיה גדול בדורו בתורה ובמעשים, ובכ"כ הוא השחל בהרצת תורה ויראת שמים וקדושה וטהרה, ובכחו בגדול הללו להעמיד דורות כשרים ולהרבות בנבלי הקדושה ולהרבות בכבוד שמים, וזה היה עיקר גדולתו של יתחק אציו שהפליג בזה הכתוב כ"כ, אמנם להשחל בהרצת התורה ולהרבות בנבלי הקדושה כדי לריבן להרבה ממון כי זולת זה אין יכולין לעשר שלום, ואח"כ אם אין קמה אין תורה.

ולבקדים באריות, דהאפשר ידע כיצד שכתוב הס"א ארבים חמיר על כל דבר כעצב בלי תשלומי ממון, ובפרט שהיה גמאל לו במקום שכתוב הס"א היו מושלים שם כ"כ בודאי שהיה מקום לחשוב שהס"מ יאצר למנוח ח"ו כדי למנוע בלחמו, וע"כ כפרס החלל בארית פשוט בשליחותו ר"ל להשחל מקודם באגר שלים בודאי שרק באופן זה יוכל להגל משלימות בחינות ולא אלה, ולעטם זה היה מוכרח לבקדים באריות לפני השחל.

ו'לדרכינו אי"ש הלשון למלפני ולמעבדני, ולכאורה כדי אליעזר לא היה רצו אלא כוונתו שסגולה זו ה' לו בצבא מרדויות שלרש כחות בעומאם אי אפשר רק באגר שלים, וכמ"כ מעטם זה בולרד אליעזר מקודם להשחל באגר שלים כדי למנוע מתחילה שום דבר אחרת שעלול לבא מלד כחות בעומאם, וי"ש יעקב אציו אליעזר בשעה שכל לבדיו את רבקה מה כתוב ביה וכל עוד חדווי בידו וע"כ הללו בשליחותו כי היה לו במה לרש כחות בעומאם, אני אין בידו כלום וגם אין מי שיתן בעדי כי נכסו לכן בודאי שאינם מסוגלים להכניע כחות בעומאם שכל השפעתו היה מלד כס"א, וא"כ מאין יצא שריו להגל מכחות בעומאם אחר שאין לו במה להשחל באגר שלים, ומעתה לא קשה עוד מה שהיה את העיקר והכיר רק את העפל שהוא דאגה הממון (קדושה ג'), ולדרכנו דאגה זו של חסרון הממון היה אלא יעקב אציו העיקר הראשון, כי כל בלחמו וישיעו בין ברוחניות ובין בגשמיות היה תלוי בזה, שיוכל להשחל מקודם באגר שלים.

ח'וד ואמר לית אנה מוציד כצרי מן צריי וכו' ואף על פי שאינו יכול להשחל באגר שלים, עם כל זה אין מעורר לה' להשיעו, ובכוחו כל עולמים הוא כל יכול ויכול להשיעו בדרך גם מצלי שאקדים מקודם שום השחלות בדרך העצב, מרי ממנו כי עושה שמים וארץ, דשמים וארץ ג"כ עדיין נבראו מצלי לבקדים מקודם שום פשוטה והכנה אחרת, ודרך זה הוסיף בזה הצריחה מתחילה, ומעתה אין לי מה לדאוג עוד כלל כי בודאי עדיין תהיה

להללם בשליחותו שלא יעבדו מלשלה את רבקה אמו אחו.

והנה יודע שכל עיקר הליכתו של יצחק אלל לכן בצרתו מפני עשיו אחיו היה צביל רחל אמו שממנה נולד לו יוסף הצדיק, שהוא היה כח שמירתו נגד עשיו, בדאיתא צמדי' (כוצא צרטי' ז"ל) לכן ויחי כאשר ילד רחל את יוסף, משנולד יוסף נולד עטנו של עשיו וגו' דא"צ פתח בשם רש"י מסורת הוא שאין עשיו נפל אלל ציד ציה של רחל, נמלא לפי זה שמירתו של יעקב אביו כי חלוי בלידת יוסף, שהוא היה כל זמנו כנגד כל אלו שהי' מחיירא מהם, ועפ"י ציון מה שכתובין אותו צדיק כל כך על חסרון ממנו, דכנה יצחק הכהן היעז את לכן הרעש וידע שהוא חובב ממנו ויבין שבוודאי לא יתרחש לכן ליתן לו את רחל חיקב צבואו אלל, אחרי שאין צידו כלום, וצ"ע יוכרה לעצד אלל צבילם זמן יודע כפי אשר יתוב עמו לכן, וממילא יתעבד גם לידת יוסף עד אחר זמן בשלמות השעבוד, נמלא שכל אלו השנים ישעבוד אלל לכן יהיה בלי שמירה ח"ו, ומה פחד יעקב אביו מאוד להיותו יודע שכל רגע ורגע שיהי' בלי שמירה נמלא בסכנה גדולה, וצ"ע יעקב אביו, אליעזר צשעט שהלך להביא את רבקה מה כחצו צי' וכו', וע"כ כללנו שליחותו שישלחו את רבקה אמו אחו מיד בלי שום עיכוב, ויחבן שאלולא חסרון הממון גם אזי הייתי מלליה דרכי שיחיו לי את רחל חיקב, ומיד היה נולד לו עטנו של עשיו, עכשיו שאין צידו כלום מאין יצא עזרי, פי' מה יהיה שמירתו כל אלו השנים שאעפ"י לעצד צניה לכן, דכיון שלכן יעבד ממנו את רחל, ממילא יתאחר גם לידת יוסף שבה חלוי כל שמירתו, וא"כ איך אוכל להעבד זמן מרובה כל כך בלי שמירה.

ומעשה יתחב אביו שהלליה כל כך צהרצבות צבולי הקדוש בודאי היו לו כוללות מרצות ווארך לו את ממון הרבה כדי שיוכל להמשיך בעבודתו הקדושה, ולמאחר מאין היה לו ממון הרבה כל כך, אחרי שלא היה משתדל כלום צעניו עולם הוא, לא אמר הכחש עד כי גדל "מאוד" פי' שגם מאדור היה גדל אלל (כפירשי' ובכל מאדור בכל ממון) שהיה לו השפעה גדולה מן השמים ויתרע ממנו בדרך גם, וע"כ ספיר היה לו ממה להחקים, ומעשה ח"ש לשון הכחש דמ"ש ויגדל האיש וילך הלך וגדל, הכוונה שכללנו בעבודתו הקדושה צהרצות החורב ובהחיותו בחי חיווך ויתרע צה הכבוד שמים על ידו, וא"כ מאין היה לו החזק לכל זה, ע"ז צה כמש"ב עד כי גדל מאוד שגם ממנו יתרחש אלל כפי הארך שהיה לו, וכל כמה שמתרחב צבולי החורב והקדושה ויתרע בהוללות, פי' זה השפיעו לו מן השמים גם חלק בהשגה שהאריך לו להחזקתם, וצאופן זה היה אפשר לו להמשיך עבודתו הקדושה.

דיוצא לנו מה שכל אחד לריך להשתדל צאגר שלים להחזיק מוסדות החורב והחיווך, כי צה חלוי יסוד כל היבדות ואריכין למס' שיוכל להחקים צפני עצמנו כדי להמשיך חיווך צניהם על עברת הקדוש וצרות ישראל סבה, וחבו כל עצמנו שאלו עצמנו צעולם הוא, והצורה כל עולמים יעזור לכל המשתחפים שיקויים אללם עד כי גדל מאוד כן צרותניות וכן צגשמות שיעדל גם השפעת ממנו, ויהיה לנו סיד שיוכל להצות צכבוד שמים ויושע בכל מיני יושועת עוצות ויתקדש שם שמים על דיונו וחסד לקבל צמהרה פני משה צדקיו צהתגלות כבוד שמים עליו צמהרה צימיו אמן.

*

עוד י"ל צפשטות מה שהעשר יעקב אביו כל כך על חסרון הממון, דכנה צאלעזר כחצו וכל עובד אדוניו צידו, ופירשי' שגר ממהרה כתב ליתחב על כל אשר לו כדי שיקפצו לשלח לו צהם, וכמו שנתצד צהמת אחי"ב צבצביל עשרו נשא חן צעניו לכן, כמו שפירשי' לעיל (פי' חיי שרה) ויין לכן, למד רן ועל מה רן אמר עשיר הוא זה ונתן עניו צממון, וא"כ יתכן שבעשירות הועילה לו הרבה

חזר ואמר ח"ו לית אלל מוציד סצרי וכו' עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, דכנה צריאה שמים וארץ היה ג"כ ע"ש העתיד, שצרי ארץ"ל חנאי החנה הקב"ה עם מעשה צראשית, אם ישראל מקצלים את החורב אחס מקציימין, ואם לאו אזי מחזיר אחסם לחורב וצבור, כרי שכל קיום מעשה צראשית חזרי צשמירה החורב והמלח, ולמאחר

הגזירה בפועל ממנו, מי'ם אלמלא לא חטאו צוודאי
שלא היחם הגזירה ויאלץ בכלל, דקוצ'י' לא עבד
דינא בלא דיינא, ומדלא מנעו מן השמים הגזירה
מעיקרא, ש"מ שהיו ראויין להענש מטעם אחר
חטא, אלא שהגזירה נחשבה אח"כ ע"י שעשו חטובה
בגוה לפני יו"ם, וכמבואר במד"ר (אסתר פ"ו)
שאמר הקב"ה לשון ברא לי מנוח ואכתוב עליהם
כלי ר"ל, וכתב הוי"ו ענף שזו היה לפניו כדי
שיעשו חטובה, עי"ש. וזה ששאלו תלמידיו את
רשב"י מפני מה נחתיו, דאשכ"ח שלא יתחם הגזירה
לפועל, מי'ם כיון שנחתמה הגזירה מוכח שנחתיו
עונש זה למעלה לסיבת אחר חטא, וע"כ שאלו
באחר חטא נחתיו עונש חמור בזה.

ובמו"ב אפ"ל לעניינו דיעקב אצטו כשראה
שאליו הציגו צדפו אחריו, הכין שבודאי
גזירה נגזרה עליו מן השמים לסיבת אחר חטא,
דאלמלא בן צוודאי לא היה אצטו משיגו, כי מן
השמים היו מעבדין אותו, ואשכ"ח שראה שאליו
משך ידו מלגווע צו לרעה, עכ"ל חשש יעקב אצטו
שמה עונשו מוכן כבר אלא שעדיין לא הביע הזמן
שיתקיים בפועל ח"ו, ומן השמים ראו לרמוז לו בזה
מה שמעוד לבא עליו, כדי שיקדים בחטובה ביהמ"ס
ואולי יועיל להשחית הקטעוה מעליו, ואפשר שזה היה
כוונתו של יעקב אצטו במה שנתן לו ממונו, כי
יעקב אצטו ראה לעשות כל מה שיכלתו לעטל
הגזירה, וע"כ גמר בדעתו לוותר ממנו כדי לקבל
ע"ע לעד העני שחשש ג"כ במיתה, ואפשר שע"כ
יפטר מעונשו הנגזר עליו, וז"ש יעקב אצטו עול
מה שצדי ובעני חשבו כמות, ואם נגזר ח"ו גזירה
מיחה תחשבה הגזירה בזה.

האין נתקיימו שמים וארץ קודם מהן תורה, אחרי
שלא נתקיים עדיין תנאי המקיימים, אלא וודאי
שחלילה להבדיל בין ג"כ רק ע"ש העתיד, עפ"י
שיקצלו ישראל אח"כ את התורה ויתרצה הכבוד
שמים על ידם וימח מח תכלית המקור מבדילתם,
נמצא לפי זה שמתחילת הבריאה נתקיימו שמים וארץ
רק ע"ש העתיד, וזה נחם דעתו של יעקב אצטו,
שכמו ששמים וארץ היו להם כח הקיום חזק בשעת
הבריאה ע"ש העתיד, כמו כן בטוח אני שבודאי
יהיה לו כח השמירה ללא את עשו מיד אף קודם
לידת יוסף, ע"ש העתיד כשילד לו שטנו של עשו,
ואשכ"ח שצדק לא חזר רק אחר לידת יוסף, ולבאור
כדי היה יכול לחזור מיד כשנשא את רחל, ואפ"ל
שלמעשה לא ראה לסמוך ע"י לחזור קודם לידת
יוסף, אבל להפכים את דעתו שפיר הכפיק לו נחמה
זו שיהיה לו כח השמירה ע"ש העתיד.

עוד יחבאר בדברי המדרש בג"ל, עפ"י מש"כ רש"י
ז"ל מדברי המד"ר להלן עכ"כ ויהי כאשר
ראה יעקב את רחל וגו' ויבך, לפי שזה בידים
ריקניות וכו' לפי שדרך אצטו בן עשו במאור אצטו
אחריו להרגו והשיגו, ולפי שגדל אצטו בחיקו של
יחזק משך ידו, ח"ל מה אעשה לזיווי של אבא, אמר
לו יעקב עול מה שצדי ובעני חשבו כמות, ולבאור
דברי רש"י ז"ל ז"כ, דמנ"פ אס לא החכוון אצטו
מתחילת הברע לו, אי"ב ממונו ג"כ לא היה לו ליקח
ממונו אחרי שבר החליט בדעתו למשוך ידו ממנו
ואלא מאי היה בדעתו לגמור שליחותו בשלימות
אי"ב מה בריות בזה שלקח ממונו ממנו אחרי שסוף
כל סוף לא נתקיימה מחשבתו ועדיין נשארו הברכות
בידו.

ומערתה יוצנו דברי רש"י ז"ל, דלדרכו לא ביקש
אצטו כלל ממונו ממנו, אחרי שידע שמתחלה
לא יועיל לו ממונו כלום, כיון שהברכות נשארו
חלו, אלא שיעקב אצטו נתן לו ממונו כדי שיפטר
על ידי זה מעונשו הנגזר עליו, ומה שאמר לו אצטו
מה אעשה לזיווי של אבא, אפ"ל שאליו ג"כ השיג
שאין זה דבר פשוט, ובודאי מה שנגמור מאצטו
לדורך הוא סיבה מן השמים בשביל אחר

וב"ר עפ"י דאיתא בגמרא (מגילה י"ב) שאלו
תלמידיו את רשב"י מפני מה נחתיו שונאים
של ישראל שצדוהו הדור כליו וכו', מפני שמהו
מסעדותו של אותו רשע, ולבאור יש להבין דכלא
נחשבה הגזירה אח"כ לגמרי, וא"כ אף מוכח
שנחתיו כליו, ואחרת ממה שנחשבה הגזירה יש
לדכיה שלא היו ראויין להענש, ומה שאלה למח
נחתיו, וז"ל דכוותה בגמרא שאשכ"ח שלא נתקיימה

היה צריך ליתן לו ממונו כיון שכל הענין היה רק כדי להפחידו קצת, נמצא לפי זה בכל יעקב אבינו לער הענין שנחשב גם כן כמיתה בחינם ללא צורך, ומעשה אפשר לומר שצער זה נתנו לו מן השמים מזה כנגד מזה וזכה על ידי זה ששר המות מלחו לגמרי, וכמאמר'ל יעקב אבינו לא מת ונשאר חי וקיים לעולם.

*

י"צא. יעקב מנצח שבע וילך חרה, צמדת תחומה וילמדנו רבנו הכהן אה הכפש צענגה לבינ כ"י גולה, כך שו רבוחי הכורג אח הכפש צענגה גולה לערי מקלט, ג'י הערים צענגה הירדן ושלם שצאך כענן, ויעקב אבינו גלה לתן חרה צנפצ ומחירא שלם יכרוג ארוח ברשע עש אחיו, עכ"ד המדרש. י"ב קשור הלכס ז' למה שמסוים ויע"א גלה לתן וטי' ואין ענינים דומין זל"י, ומ"ט מני ואזיל ג' ערים שצאך כענן ו' צענר הירדן, ויע"א לא גלה להם כ"א לתן, ולא לעולם הכורג נפש כ"א מפחד רחשו של עש.

(3) **במד"ר** ואל יעקב מנצח שבע, ר' יודן אמר מנצחה של שבעה אמר שלם יעמוד עלי אבימלך ויאמר השבעה לי כסם ששבע זקיק, ומלחתי משכה בשמחה בני ז' דוחות עכ"ל המדרש, ופי' היפ"ח מנצחה של שבעה כלומר מפני עומק סוד השבעה, וכמו כ'לפן צאר על ענין עומק עכ"ל, ועדיין י"ב הלפן מנצחה של שבעה, ומכו עומק הסוד בשבעה זו, גם י"ב שהליו ר"ל הכחוש ממשמעותה, ולפי פשוטו שלם יעקב מעיר שמח צאר שבע.

(ג) **במדד"ש** ילקוט ריב"ל פתר קריא בגלות ואל יעקב ואל מן בת ליון כל הדרה (איכה א'), מנצח שבע, נשבע ד' בגאון יעקב וכו' עיי"ש שדרשו כל הפסוק על החורבן והגלות, וי"ב שהליו ר"ל הכחוש ממשמעותו, ומכ ענין שבעה זו לילתחו של יעקב מנצח שבע.

(ד) **ויאמר** להם יעקב אחי מאין אתם, צמד"ר ריב"ל פתר ויאמר להם יעקב וגו', מתן

חטא, והוא ג"כ ראה להשחל צדצר כדי לפטרו מן העונש, וע"כ אמר לו מה תעשה לאווי של אצא, ר"ל מה תעשה לפטרו מן העונש הנרצח מן השמים ע"י אווי של אצא, וע"כ השב לו יעקב אבינו עול מה שצדי וכו' וזה יוכיח לכפרת עון להשחיק הקטרוג ממנו.

אמנם יעקב אבינו ע"כ אשפ"י שנתן כל ממונו להליו כדי להפטר מן העונש, עם כל זאת עדיין לא נחם דעתו בזה, כי לצד גודל יראתו חשש שמה עדיין לא יאל ידו יצאתו בזה שגלל ממונו כי אפשר שצער החטא צריך שיעבור עליו עונש גדול מזה, ויתכן שגלילה ממונו לא הועיל לו כלום להפטר מן העונש וע"כ היה יעקב אבינו מחיירה שפדין בגזירה צמקומה עומדת, וזה יתבאר לנו דברי המדרש הליעזר בשעה שהלך להביא את רנצק וכו' וא"כ צודאי שמן השמים השגיחו עליו שכל יתנבא אללו כשורה, אמנם לא כן הוא אללו שהסביתו מן השמים שפסיד כל ממוני ע"י שאליו רדף אחר, ומזה מוכח שהגזירה נצורה על, מעשה מאין יצא עזרי כי מי יודע לאיזה עונש אני מעמוד עדיין ועד היכן תימשך בגזירה.

חזר ואמר לית אלה מוציד סברי מן צריי ח"ו, ויתבאר עפ"י שפי' ק"י צתפלה למשה (תהלים ע"ו) משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה, עפ"י הידוע שקציעת הדין הוא לעונת יושבי הארץ, שפ"י יראו ויחברו וישושו, וחש"כ משמים השמעת דין כדי שפ"י ארץ יראה, פי' שחיורלו מן הדין וישושו, וע"כ שקטה ר"ל שפ"י יראה הדין כללד בלי עונש ג"כ שקטה, וכמו"כ עדי"כ התנחם יעקב אבינו וחזק צמאנו שצודאי נתצטלה ממנו בגזירה, ובאמת לא היה צריך ליתן לו אפילו ממונו ומכ שסיבצו מן השמים ששיגו היה רק כדי שיעבור עליו קצת פחד, וע"י הפחד והצטלה לצד ג"כ יפטר מהעונש צנחנית ארץ יראה ושקטה כנ"ל ח"ו ה' ישמך מכל רע מעשו ומלפן, דכיון שנחלק הקטרוג מעליו, צודאי הצמחה השמירה מלחו יח"ש צמקומה עומדת.

ויובן בזה גם סיום דברי המדרש ישמר את נפשו ממלך המות, ולדרכנו יתבאר שצמחה לא

ציד לוייזים, זה יסובב שפלים שלא תכלה אוחם מדה
 הדין, והוא אומרו ואף גם זאת סיבה להצלתם באת
 לוייזים, שצויהם באת לוייזים לא מאסתם וגוי
 לבלותם ולד זה בחרתי צעונם כח עב"ל עוד שם
 עב"ש ואחכם אזהר בגוים וגוי"ל יתבאר בכתוב על
 דרך אומנם ז"ל במס' בחובות שהצביע ד' את ישראל
 ג' שבושת, א' שלא יעלו בחמה פירות ציד חוקה, וא'
 שלא ימרו צאומה"ע וכו' ע"כ, והוא מאמר ואחכם
 אזהר בגוים כאן רמז לב' דברים, אמרו אזהר שלא יעלו
 בחמה בגוים ושלא ימרו צאומות, ואומרו וברקותי
 אחריכם אר, יתבאר על דרך שאמרו שם וז"ל א"ל
 הקב"ה לישראל אם אתם מקיימין השבועה מעט ואם
 לאו אני מתיר את שצרכם כצבאות וכאלוהי השדה ע"כ,
 והוא אומרו וברקותי אחריכם חרש שחבי' חרש מרובה
 לפניהם אם לא תקיימו גזרת חזי בגוים כזכר יחי'
 צצרכם וגוי, ואמרו עוד והיתה ארצכם חרשה הלא
 נחית טעם על הדבר למה יחפז ד' צדקי צעו"ס
 כדי שחבי' ארץ שממה וערים חרשות כדי שלא תראה
 הארץ וגוי' לא לר"ך שחבי' אחם באת לוייזים וכו' עכ"ל

ובזה יתבאר דברי המדרש ואלא יעקב מבאר שצט
 ריב"ל פתר קריי' בגלות, דכל מה שעשה יעקב
 אצטו"י ה' לסיון לגיו, וכן בשאר האצות כמו שאיתא
 במד"ר (פ' נח) אמר הקב"ה לא"א לא ובעות את הדרך
 לפני צדק, את מואל כל מה שכתוב בצרכם כתוב צצני
 וכו', וכל מה שבי' לר"ך להיות על ישראל כבר נעשה
 אלל האצות הקדושים כע"ז כדי שיכבשו את הדרך
 לבניהם, וכמו"כ ואלא יעקב וגוי' דלכאורה למה היה
 לר"ך יע"א לצרות ולהיות צצית לכן בי"צ שנים צבולה,
 ואח"כ צא עשו לקראתו עם ארבע מאות איש ללחם עמו,
 והתקין עצמו לדורן לתפלה ולמלחמה ויגול ממנו, וכו'
 זה ה' יכול לעשות גם בתחלה קודם שצרה, וכו' ליתא
 אצטו"י רכוש גדול שבי' אומרים צל פירותיו של יתא
 ולא כספו ורכבו של אצטמלך, וכו' היכולת צדו ליתן ל'
 ולשחרו צצמנו ולמה ה' לר"ך להיות צצלות. אמנם ה'
 הכרה צה וא"א צצנין אתר שהקצתו ה' גדול מאד משאר
 של עשו ואין אדם לר"ך באת אחר יע"א טוב ולא יתא,
 והקב"ה מדקדק עם הדיקים בחוט השדרה, ע"כ הוכרה
 יע"א להיות צולה כדי להחזיק מדה הדין, וע"ד מ"ש

אנאזו מחרון אפו של הקב"ה אלו צורחים, ויאמר
 להם הידעתם את לכן, הידעתם את מי שעתיד ללכן
 עונותיהם כשלם, ויאמר להם השלם לו ויאמרו שלם,
 באתו זכות וכה רחל צחו צאה עם אללן הכ"ד
 (ימי' ל"א) כה אמר ד' קול צרמה השמע וגוי' רחל
 מצבה על צניה וגוי' כה אמר ד' מעט קולך צדי וגוי'
 ויה' חקוק לאחריך עכ"ד המדרש, וא"כ בקשותינו בג"ל
 שהיו"א רח"ל הפסוק ממנעמנו, ואין דרשו על עיר
 חרן מחרון אפו של הקב"ה אלו צורחים, וצמלת לכן
 מי שעתיד ללכן עונותיהם, ודברים אלו הם רחוקים
 מפשוטן וכללם איתן לן דאין מקרא ואלא מידי פשוט.

ויתבאר הענין בהקדם דברי הרמב"ן ז"ל עכ"פ וירא
 וכה צאר צצור ח"ל, ולרצותיו צציר גם צה
 להם עוד רמז לעתיד, כי מודמן לו ככה, שזכרם צדק
 הצאר ולא נאספו כל העדרים רק שלשם מהם, וצא
 צומן שהצאן ע"פ הצאר וכו', וכל הענין המסופר כאן
 להודיעו שיללם צדק הוא ואלא ממנו ארע זוכה לרמז
 הוא וכו' עכ"ל, וצדקו לך וואמר, כי הפעם
 וחדש מתאזמים וצקם א' שולים, אלל טעם הפשט
 שזדמן לו ככה, שלא מבאר שצט וצא לר"ך והכח
 צדק הצאר, כל אלל רומזים לעתיד וחדשתם ז"ל,
 וכמו שצאר הרמב"ן ז"ל צדי לך דכל מעשה האצות
 היו ככה ופעול דמיוני על מה שעתיד לארע לרעם,
 ואלת טעם זה לא ה' לר"ך יע"א לצרות מבאר שצט,
 ולא להיות צצלות אלל לכן, דהרבה רוח ואלל לפני
 יחי' להביל את ידידיו, וצצית טעם הפשט ירמוז
 על דרשם ז"ל כמו שיבאר להלן.

ונקדים דברי האור החיים הקדוש צצרת צחקותי
 על הפסוק ואף גם זאת צציתם באת לוייזים
 וגומר על דרך מה שפירשתי צמה שקדם כי ד'
 נותן טעם וכו' למה יגלה ישראל מארצו, ולא שם
 לו שם באת ענמה משפט חט אשורם מני אורה,
 עוד הוסף לומר אף גם טעם זה והוא צצמשת
 הצלתם באת לוייזים וצצו הארץ מהם לא מאסתם
 וגוי' לבלותם, ע"ד אומנם ז"ל כי ד' השליך צצמותו על
 עולם ועל אצנים למלט עם צצני, כמזמר אסף צאו
 גוים וגוי', שבי' מזמר על הדבר, גם יסובב צצמותו
 ויכבש מדה הדין צצלות עם עולין צדי מלכים שפלים

ונקדים דברי הוסי' (דף קי"ג ע"א), אמר רבי חננאל כל בני קרלי קשיין אכדוי, בקדמי' חביב ויאל יעקב מנצח שבע וילך חרוב, ולכן בחן כוח יחיד, אחרי על מתחם דכחוי ויאל יעקב רגליו וילך חרוב בני קדם, ומנלן דבחן כוח דיוורא דלנן, דכחוי ויאלמר לבס יעקב אחי מאין אחס ויאלמר מתחן אכחנן, ויאלמר בידעמס אח לנן בן נחור ויאלמר ידענו, משמע דדיוורא דלנן בחן כוח, חלל יעקב אמר חננאל בעינא למיעל בכניסתא בגין דבעינא לאזדוגא, חננאל כד אחסובי ושדר לעבדא חסכת עינא דניסא, וכדין אזדמנא לי' לחננאל אחתא, ואל חננאל דא לא חסכתא לא עינא ולא בירא ולא מיא, ומיד וישא רגליו וילך חרוב בני קדם, ותמן אזדמנא בירא דקאחמן ואזדמנא לי' אחתא, עכ"ל הוסי', מנצח שבי' מוכרח לילך חרוב בני קדם מפני שבחן לא מלא בחר והלך עד שחננאל בחר שהביא יע"א שזיווגו מזדוג לו חלל בחר. ונבאחר הא גופא קשיא דהלא הוציא יחז' רזון ירמיה יעבש ומנחם לדיקוי כל הכנענים, ואם רזון הוציאם שידמנו לו זיווגו חלל הבאר, מי' הוציאו מן השמים לאותו דידק לבחן רגליו חרוב בני קדם עד שחננאל בחר שם בשרה, וכמו שקפסה בר המוריה עד בית אל ופגע בו בדרך, כמ"כ חין מן הכנעני שיבוא הבאר לקראתו עד חין או שימלא בחר אחת בדרך הליכתו ואין מעורר לו, ויחזיא עממא רבא חובא בגווי' שהכריחו מן השמים ליע"א לאפשי הליכתו עד שיגיע חרוב בני קדם לבאר הכוח דייקא.

אבנא הוא הדבר אשר דברו שכל עיני יליחו מנצח שבע ויבחיחו לבית לנן, הכל לשם הגלות להשחית מעלי קדונו של עזר ור' דילי, גם לבשר דרך לזרעו וזרות הגלות, לזולת טעם זה הרבה רוח וחלל לגוי יח' להילע מעשו גם במקומו, ומנצח דדברי האר"ל דכל אי' לידק להיות גולה במקומות שחללים שם ניהי' מנצח שמוחו, ולא הרי זה כברי זה והכל לפי שורש שמוחו של אדם, ואין אחי יודע עד מה, חלל מן השמים מהביאים אותו, ומד' מלעדי גבר כגון שילך למקום הנדרש לחקן ניהי' מנצח שמוחו, ומד' צינא רחמנא חכמתו יח' שלל יספיק ללמד בחקן ולתועלת ארע, הליכתו עד חין, ומוכרח וילך עד **באר** הכוח בחן בני קדם, ע"כ לא חננאל

הרשב"א ז"ל (כתשובת י"ט) ששאל מה שאמרו באי מאן דבית לוי בנחל חרוב אחריתו, וכלל חרוב (ירמיה י') כי לא לאדם דרבי לא לאדם הוסי' וכלל חרוב לא נעדי, והב"י ח"ל פעמים שהבאר גורס למעט ממנו בטוב ולר"י הוא כפלה, ואחד מדברי הכפלה הוא שזיווגו מקום לפיכך אמרו שצריך לגלות ממקומו וללכת למקום אחר, חלל הכנעני הוא שגורס וגלותו חסר עליו עכ"ל, ח"פ פתר קריית בגלות, דהאמת הוא שיעקב לא בחר מעצו רק ה"ך בנחל חרוב, חננאל הא גופא טעמא בעי מדוע זכור חרוב, דאם בשביל לבקש זיווגו כרי כמו שחלל חלל חרוב אחי חרוב לבאר חרובו של יחנן כמ"כ ה' וכל יחנן חרובו לשלם שלם עזר זה, חננאל ה' הכרה להיות בן שיע"א וילך בעמנו, וכמו שחננאל במדרש יש שהולך חלל חרובו וכו'. ח"פ מתחן אחי חרובים אחי חרובים של הקב"ה, דמפני זה ה' הכרה להיות גולה לחן, כדי להשחית כח הקדונו ע"י הגלות וכו' סימן לבניו, זה הוא החלל של כלל ישראל ע"י הגלות להכלל מתחן חף, ויע"א רחל עד סוף כל הדורות, וזהו יחזיא חרוב והפסע שמכוחים ועלים כאחד, דחן הוא עיר בחי' כפשוטו, והדרש מתחן חף של הקב"ה חן חרובים הוא מקשר עם פשוטו שחנן ע' טעם גלותו לחן,

ועד יחזיא חנן דברי המדרש בידעמס אח לנן אח מי שחיד לנן עוונותיהם של ישראל, עפ"י דר' צבי (פר' מ"ד סכ"א) דלחזיא חרוב אח הגלות לבניו, וזהו בעונם הגלות ולא בעונם גבי' עיי"ש, וכתב בספרי' גופא חרוב פ' בסעלתך דע"כ החפלה חלל חרוב לו ישמעאל יח' לפיכך, חף שידע והב"י ברו"ה"ק שחיד לבשר לישראל, חלל בחר יותר שיבואו ישראל מלח הגלות, ויחללו עוונותיהם ע"י נער הגלות ועיי"ש יפתו מעונם גבי'ם, וע"כ החפלה על ישמעאל לעובד ישראל עיי"ש, וכמ"כ לענינו כל ענין גלותו של יע"א חלל לנן ירמיה על גלותו של ישראל בחי' פועל דמיוני, וחכלתו הגלות בשביל ליבון עונות כדי שיע"א יפתו מעונם גבי'ם כחל והדרש והפסע כאחד מחלומים דלנן ירמיה על ליבון עונות, דהו' טעם גלותו בבית לנן, חולל טעם זה הרבה רוח וחלל לפי' יח' להילל אח ידידיו.

יהי' גולה אליו יחי' במרחש הסולם, ע"כ קפלה הר המורי וצא עד בית אל, ותבאר היעב שיעת רש"י ז"ל וסדר תלית הרמב"ן ז"ל.

הדרן לזכרו כ"ל, דכל ענין וליאחו של יע"א מנבאר שבע וצריחתו לבית לבן, ומכ דיהיב דעתו למיבאר וקפלה לי' ארעא, הכל לעעם הגלות ותועלת החקון לו ולזרעו, וזכו עעם מספיק לכל הסיבות והמאורעות אשר קרבו בדרך, דמתחלה לא יהיב דעתו להפלה ועבר דרך הר המורי והלך עד חרן, ומשם חזר עד בית אל, וליא"ח חזר לחרן ולא מלא בלא וילך ארצה בני קדם, דמדי' מלעדי גבר כונו וקמו שמיא גילוי שזכו לך חקון ותקון זרעו, ולולא זאת חין מעשר לך' להשיע ולהללו מיד עשו במקומו, וצוה יתבאר דברי המדרש תנחומא כ"ל, וילא יעקב וגו' וילמדנו רבינו הכורג את הכפש בשגגה להיכן היה גולה, כך שני רבותיו וכו' גולה לערי מקלט, ג' ערים שבעבר הירדן וג' ערים שביבדה וכו', ולי"ש קיטור הלכה זו לליאחו של יעקב מנבאר שבע, דשייחס לעעם הגלות ותועלת החקון, וכך גזר חכמתו יחי' שבשש ערי מקלט אלו, ג' שבעבר הירדן וג' שביבדה, יהיו גולין כל הרעיו נפש בשגגה, ושם יסבול גלותם עד מות כה"ג כי כן הוצרך לתועלת. ותקון נפשותם, ואם אמר יאמר הריא שרצה לסבול גלות קשה הימנה ולהיות נודד מעיר מושבו מרחק רב יותר מערים הללו שהם סמוכות אליו, חין שזמנין לו ואם ימלאוהו גואל דם מחון לגבול עיר מקלטו והרגו חין לו. דס, ואף שסבול גלות מרובה לא נתכפר לו, שכן הגבול חכמתו יחי' תקון נפשו וגבול גלותו שיהי' צערים אלו דייקא, ואין ציד האדם להעריך שיעור גלותו הוצרך לתקון נפשו, והשי"ת בלבדו יודע תקון נפשותיו ומדי' מלעדי גבר כונו להזמין לו המקום אשר בו יהי' תקון נפשו והישיב מקומו שמוחו, ועכ"פ יס ראי' מדברי הלכה זו שגבול הכוי"ת שיעור ומקום הגלות כפי הצורך לתקון הכפש, וע"כ הסמיט רז"ל בתנחומא הלכה זו לליאחו של יעקב בגלות, דזכו עעם מספיק לכל הסיבות והמאורעות אשר קרבו בליאחו בגלות.

נחזור לבאר דברי המדרש כ"ל וילא יעקב מנבאר שבע

לו באר בדרך הליכתו ובתנן, וצוה הראו לו שצריך לילך עוד, דכרי אצוי זכור לילך לבן, וחי' מספיק לקיים צויו אצוי בהליכתו עד חרן מקומו של לבן, אולם מפני שלא מלא שם באר השיג שרצו יחי' שילך עוד, וע"כ וילא יעקב גרלו וילך ארצה בני קדם ושם מלא בלא בשדה, והשיג שזכו תכלית דרכו ושם מלא זיוונו, ועם סיבת הליכתו כי לעעם הגלות כמו שביארנו.

ובזה אפי"ל אמרם ז"ל חולין (י"א ע"כ) כי מטעם נהרן אמר אפשר עצרתי על מקום שהתפללו הצות, ואני לא התפללתי, כד יהיב דעתו למיבאר, קפלה לי' ארעא מיד ויפגע במקום עכ"ד הגמ', ולכאורה צ"כ הלא יעלע"ה כי מקור הכחמה והצבחה, ואין לא יהיב דעתו להתפלל באותו מקום שהתפללו אצותיו בפעם ראשון בעברו דרך שם, ומדוע הלך עד חרן דווקא ומשם יהיב דעתו למיבאר וכ"ז עממא בעי, אמנם לא לאדם דרכו ומשם מלעדי גבר כונו, ודעת האצות"ק כי צוה"ק והשיג יע"א שצריך להרחיב דרך הליכתו עד חרן וליא"ח לחזור ולהתפלל במקום המקדש, ואז גולה אליו מרחש הסולם ולא קדם לבן, ולעעם זה לא התפלל צראשונה בעברו דרך שם, כי השיג יע"א שכ"ז מוכרח לצורך הגלות והחקון ולתועלת זרעו.

ובזה יתורן קושיא הרמב"ן ז"ל שהקשה על מ"ש רש"י ז"ל שבעבר הר המורי וצא לבאן, וזו היא קפית הארץ האמורה בשחיטת חולין, שצא ציחמ"ק לקראתו עד בית אל וכו', והרמב"ן ז"ל טען עליו דמה טעם שיקפון הר המורי ויצא עד בית אל, אחר שיערה יעקב לחזור מתחן ועד בית אל מבלך כמה ימים, וע"כ פי' דקפית הארץ שהזכירו צועק הוא כאותה שאמר צאליעזר שמיבאר דרך הליכתו וצא בקפלה עד הר המורי ולא שבעבר הר המורי עיי"ש, ולדרכו ליק קושיאו דמ"ט שיקפון הר המורי עד בית אל, דקמי שמיא גילוי ששם תכלית דרכו לצורך הגלות והחקון, ע"כ לא קפלה לו הארץ כאותה שאמר צאליעזר, שירחיב דרכו עד הר המורי בקפלה, כי כבר נגלה שיעור דרך הליכתו ומשם מלעדי גבר כונו, ע"כ שם קשה שביחתו ולא הלך עד הר המורי אף בקפלה, אולם על כי הי' רעון הכוי"ת שיחפלה במקום המקדש ושם

עומק סוד השבעה, וכמו כן בלשון בחר על ענין עומק, ומיד במדרש ילקוט ריב"ל פתח קריא בגלויות ויאל יעקב ויאל מצח ליון כל הדרה, מבאר שבע שבע ד' בגלות יעקב וכו', ולדרכו ירמוז ענין השבעה האחר כאלו על שבעת הגלות, דענין ויאלו של יעקב הי' פועל דמיוני לציון שיסבול עול גלות עד ישיקוף ד' וירא צעני עמו וישיבם אל מולתו, כמו שקבל יע"א עליו עול הגלות ולא חזר כי"א בשרות השי"ת שאל"ל שוב אל ארץ אבותיו, ועי"כ רמזו חז"ל צ"י ז' על עומק סוד שבעת הגלות, וכל הענין הזה רמז לזרעו כמו שדרשו ז"ל כל הפסוקים על החורבן יומי הגלות, ויע"א הכין כח לדורות ישראל שיעלו צרותם לסבול עול הגלויות ולא יעצרו על השבעות שהשביע הקב"ה את ישראל שלא ידחקו את הקץ ולא ימרדו באומות, ובזכות זה יהיו נגאלים, וחיי צערים על השבעות ר"ל תאחר גאולתם, וזהו טעם ויאל יעקב בגלות, כדי לבטח הדרך לבניו, וז"ל ויאל יעקב מבאר שבע מפני בחרה של שבעה ועוד דרשו רז"ל שבע ד' בגלות יעקב, וכו' של יע"א הוא היעומדת לו לעמוד בנסיונות הגלות, ועי"כ כוונתו בלשון בחר כי מבאר שהוא יסבול ישראל כח הגאולה והשבעה הנלווית, ובזכות שיסבול עול הגלות וישמרו לקיים שבעת הגלות יהיו נגאלים צ"ל.

*

ויצא יעקב מבאר שבע וילך תרה ר' פתח בשרי' הלא בר פפא פתח אז חלק לבטח דרך זה יעקב שנאמר ויאל יעקב, אם תשכב לא תפחד מעשו ולכן, ושכנת וערבת שנתך וישכב במקום ההוא וי"צ הקיסור, ונל"פ עיפמי"ש הרמב"ם ז"ל והשגחה סיבת הדבקות, נמלא דבעת אשר האדם דבוק ב' יחז' ושכב בעצרה ובמלות השי"ת, לא יאמין לו רעה ולא תשיגבו ארץ וזקן ויגיל מן היסורים, אך כאשר יפרד מדבקותו ית' ויפסק מעבודתו אז יבולין המזיקים חיי לשלם לו, וכמו שמוציא בגמ' בדרד המלך ע"ה שכל זמן שעסק בתורה לא הי' יכול מלאך המות לשלוט בו, ומעתה אדם הזוכה אשר בכל מעשיו ותעשותיו גם בדברים הכרחיים לגוף מיוחד יתודים ודבוק בכל עת ובכל רגע בעבודת ד', לזה חין לו

לפחד מאומה, כי לעומת תמידות דבקותו השגחתו ית' לא יסור ממנו לשלם. וזהו יצוא דברי המדרש כ"ל, וכבר דקדקו אחריו כחיד ויאל יעקב כול"ל רק וילך תרה וממילא ידע שאל מבאר שבע, אמנם מבאר בספרי"ק דמה שהודיע לנו החוב"ק כל מעשה אבות ודיבוריהם וסיפוריהם, כמעשה אברהם אבינו ע"ה עם אבימלך ומה שאירע ליחזק עם הבבלים ויע"א בענין המקלות, הכל להורות לנו שכל תועבותיהם עשו כוונתם לשם שמים ציחודים גדולים, וכל המעשה ודיבור הי' עבודה גדולה, ולא כחיד ויאל יעקב מבאר שבע שזה הי' ג"כ עבודה חשובה מאד, ועי"כ הסמיכו במדרש אז חלק לבטח דרך, כיון שכל תעשותיו הי' עשה מלכות, צודאי ילך לבטח ויגל מכל מק ופחד, אם תשכב לא תפחד מעשו ולכן, שגם שבעת שנים שהוא לרכי הגוף אינו נפסק מדבקותו ביומ"ש, ושכנת וערבת שנתך וישכב במקום ההוא, עיפמי"ש רש"י ז"ל במקום זה שכן חלל י"ד שנים ששם צוית עבר לא שכן בלילה שבי' עוסק בתורה וצודאי חין הטובה שלא יסן כלל, כי א"ל להיות שלשה ימים בני שניה, ואפשר הבודה שער עכשיו הי' יסן רק מעט פחות משחין נשמן ואף זה כדי להכין כח לתורה ולעבודה וי"ה נחשבת לו כעוסק בתורה, חלל לא הסוג עדיין שגם השינה יכולה להיות מעטם העבודה ועי"ד שפי' בספרי"ק מאו"ש ואור"י מה שאמר הכי' חכן יס ד' במקום הזה ואנכי לא ידעתי ר"ל שלא ידע שיכולין לעבוד את ד' גם בשנה עיי"ש. אולם כאן במקום ההוא נגלה אליו מלאות אלקים והשגחה השכינה והשינה הי' מעטם עבודה, וזה שסייעו במדרש ושכנת וערבת שנתך וישכב במקום ההוא.

*

ויירא ויחמר מה טרם המקום הזה חין זה כי אם בית אלקים וגו' יל"ד אמרו בלשון שלילה חין זה כי אם וגו', כול"ל זה בית אלקים.

במדרש כי זה השם רבן אמרו כי זה השם מלאך שהשקיע הקב"ה בגלות חמה שלא בשמחה, שכל לדבר עם יעקב אבינו בלינה עי"ד במדרש, ראה להצדיקו שיהיה הקב"ה סודי בראשית לקיט

בצחי שפחה כי חירט גבירתה, ובהם ציוני אבות העולם עדיין לא היו קציעה וקיימא קדושה במקום הבא, כיא קדושה לשפחה צמח שהקציע עלי אברהם, ובהתרוקן קדושה היו כוחות העומא תאזים ליהנות מקדושה, אמנם רב הקציע להסחיר מראה וצוהם זו מהם, שהוא צוהם לזוהות והתגלות ענין הגלות והגאולה, ולעצם זה נעקר הר המורי ממקומו למקויל, להסחיר הענין מהם שלא ירגישו צו, ואולי זה הטיבה באמנם ז"ל בשביל לדבר עם יציא ציוניה, וז"ש אין זה כי אם צית חלקים צלי שלילה, שהרגיש יציא שהמקום הזה מקי וריק מבחי הקליפות ואין זה כיא צית חלקים בלבד, אמנם מתחלה לא הכיר בצאני מחצה ולא בקדושה המקום לפי שנקשר ממקומם, וכמו שמתחיל צמי מדינה, בשביל שהסלע הלך וישב בין הסלעים לא הכירו משרעיה, והיו רצון הצויות כן שלא יכיר בהם כדי שיתכבצ במקום הבא דוקא, וע"כ לקח בצאני המחצה לעצם זה, ואחר שהגיע קדושה אחר ואכזי לא ידעתי שחס ידעתי לא יפגמי וכו', ומעיקר כך היו רצון הצויות להעלים ממנו ידיעה זו, ומזה העצם הכירה רש"י ז"ל לפרש שנקשר הר המורי ממקומו, דאלמלי כן לא יצויר שלא ידע ויכיר מהות המקום, וכמו כל הקושיות.

*

א"ר"י נעצם הכחצו אין זה כיא צית חלקים צלי שלילה, עפ"י"ש צמד"ר מלמד שהראה הקציע ליעקב ציהמ"ק צווי וחדש וצווי וכו' מה מלא המקום הזה זה צווי וכו' כי אם צית חלקים צווי ומשוכלל לעתיד לבוא, והנה צוין העתיד לא יהיו נצבה ע"י פשוטה ארשית כלל, כיא ידע מן השמים צווי ומשוכלל, ובמק"כ כל ענין גאולה העתידה יהיו צמטשי השית, ואסור לנו לבקש פעולה עצמית וארשית לה, ח"ש צלי שלילה אין זה כי אם צית חלקים, ומאמר זה ידמו על צוין המק"י כדרכם ז"ל, ובה הכחצו לשליל כל מיני השחלות ופשוטה עצמית, ואין זה כיא צית חלקים מעשה ידי ויול יח.

א"ר"י עפ"י"ש ק"ו הוסי"מ זל"ה"ה בשם ס' עיר ציוני, על דבר שדרשו ז"ל ועשו לי מקדש לי לשמי,

גלגל חמה שלא שומה בשביל לדבר עם יציא ציוניה, וזהו ענין הכוד צמראה זו וכבר ביארש לעיל ועוד לאלקי מילת.

ג) כתב רש"י ז"ל אומר אני שנקשר הר המורי ובה לבא, וזו היא קפית הארץ וכו', והרמז"ן ז"ל חילק על דבריו וכו' וקפית הארץ האמורה כאן הוא כחותה שאמרו צאליעזר שקפלה בדרך לפניו ובה צאחו היום לתן ולא שקפן הר המורי, וכמ"ש בנחמדין שלשה קפלה להם הארץ אליעזר עבד אברהם ויע"א ואצט"ב בן לר"י, שמתע דשוין הם עכ"ל, וז"כ מה זה הכריחו לרש"י ז"ל לפרש קפית הארץ האמור כאן ולא כפירשו צמאר מקושה וכבר ביארנו בזה.

ד) ויקח מצאני המקום וגו' צית רענן הציא מודת שהאזנים שם יציא מלכותיו היו מצאני מחצה על עקדת יחק, רחוי לבין ח"ך שהחמם צכן יציא והיו קדוש, גם יל"ד על מה שפרש"י ז"ל ואכזי לא ידעתי שחס ידעתי לא יפגמי וכו', והוא סחירה למ"ש רש"י ז"ל להלן אמר אפשר עצמית על מקום שהתפלל צו אצותו וכו' היו שידע מקדושה המקום, ואין ספק שהכירו צו אצות העולם וכו'.

וא"פ דקושיא חדה מתורגמא בצחירתא עפ"י"ש האבותה"ק (צ"פ תת) צמלל ל"י כלים שהיו חלל צעה"כ, אי מלאה דבש ואי מלאה זבל, ופיה חותם והוא"ש לחון מהחזר, ואח"כ שחיתה מלאה דבש מתקבלים לה כל הצדדים והרמשים, ואח"כ שחיתה מלאה זבל הגם שיכנסו לה קלח מהרמשים, לא יסור לשל דבש, כמ"כ אדם מיתבאל שמה לכויתו מלא קדושה המתוקה והעריבה, בלאה הפש והחזקן הנוק יתקצצו הקליפות לאין קץ שם כוחות העומא התאזים תמיד להדבק בקדושה ליהנות מהערב ולא יעמא צוהל וכו', משא"כ אשר לא מרע יתבאל להיות מושלל מהקדושה אין כ"כ התקצצות העומא וכו' עכ"ל ז"ל, ועד"ן במקום המקדש ללד הפלגת קדושה המקום הבא, בהתרוקן קדושה כמו צעת החורבן כוחות העומא תאזים ליהנות מהערב, ומתקבלים שם יותר מציאר מקומות, וכ"כ בצחית הארץ"ל צעת החורבן חזים שם במקום קדוש הכנס צחות היתושים

להצירח בלבות בניי קדושה ועברה, וכמ"ש החוס' ב"צ (דף כ"א ע"ב) ד"ה כי מליון חלף חורב לפי שבי רוחה קדושה גדולה, ובהיום ששקים בצנורח ה"י מכיון לבו יותר ליראה שמים וללמוד חורב וכו', עכ"ד החוס', אבל בחורבנה אצדו כל זה בעצמ"י, ועפ"י הלכה אסור לנו ליהנות למקום המקדש כי כולנו כעממי מחים אהנו, והשאלה השנייה שבה הוא בחסרה, ולא ניתן לנו היכולת ליהנות מהשפעת קדושה, ועל אחוה הזמן ירמזו אין זה כי אם בית אלקים ולא כמו שבי בצנינה בית חפלה יקרא לכל העמים, אבל עכשיו הוא רק בית אלקים בלבד שהשאלה שכתבו יח' לא זה מס', אבל לא ניתן לנו קירבה ליהנות מהשפעתה, ואין לנו שיר רק החורב הזאת, וכל השוק בחורב העולם כאילו הקריב עולה, וכן כל החורב כולם מציאת לדיוקות בכוח"ש וקדושה ועברה, אבל קדושה בכוח"מ נלקח מחצו ואין זה כ"א בית אלקים בלבד.

ובזה יתבאר דברי הפסיקתא שא"ל ליעקב האין אקבל ממך תחומין שמתני בלא הייתי שגא' אין זה כי אם בית אלקים, ובכחוב הזה ירמזו על זמן חורבנה, שאין לבני ישראל חלק בקדושה ואין זה כי אם בית אלקים בלבד, וז"ש שמתני בלא הייתי, ולכן לא קבלה כנס"י תחומין כי גדול שבה ואין לה מחס', עד שהקב"ה כביכול בעצמו ילך לנחמה ומאשפות דלוחו ירוממו צ"א.

*

אין"י דירמזו הכחוב על בית המקד' דלעמוד, וכמ"ש ז"ל במד"ר כי אם בית אלקים צנוי ומשוכלל לע"ל, עפ"י שפירשתי אמרם ז"ל (באדרין ק"ג ע"ב) משה העמיד אלם בביכול וילוף לוי מקדש עיו"ש, ולבאורה קשה ממי"ד צגמי (עיו"מ מ"ה ע"א) כל מקום שאתה מואל בר צבור וגבעה נאסר חית רענן דע שיש שם ע"ז, ובכחו החוס' בירושלמי פריך מצות הבחירה ומסוק דעפ"י ציח נצנה שם עכ"ד, וק"ו הישמה משה זל"ה צ"י וירא הקב"ה על זה דכלה בר המצוי הוא בית עלונים, ולא יתכן היתר עפ"י ציח רק לפי שבה במצור צרמ"ס פ"ע מהיסוד"ת, וז"ל הדבורה ה"י שלא יתיר עכ"ל, הרי שמן השמים שמדחי למקום

ובלא כל המעלה לריבין להיות נשנים לשמה, ולמה פרע הכחוב במקדש דוקא ועשו לי מקדש, ופי' עפ"י דגמ' פסחים (נ' ע"ב) רבא רמי כחוב כחוב מעל שמים אסדר וכחוב עד שחקים אמתך, ומשני כחוב בעושין לשמה וכחוב בעושין שלא לשמה וכו' ופי' הגאון צ"ח"א שכל העושה מלאה שלא לשמה אינו זוכה רק לרקיע שחקים וכו' והיינו עד שחקים אמתך, אבל העושה לשמה זוכה למעלה משחקים, ולכן במקדש ומשכן דאמר"ל מקדש שלמעלה מכון נגד מקדש שלמעלה, וביחמ"ק של מעלה הוא צדול שהוא למעלה משחקים, הריבה החורב כחוב בפרטיות שיעשו לשמה, כדי שיגיע הכוח עד צדול שהוא למעלה משחקים עכ"ל וזה ירמזו אין זה כי אם בית אלקים, לשלל כל צחי' שלא לשמה, ובמקדש ל"ל לשם ד' דייקא, וזה שער השמים דביחמ"ק שלמעלה מכון נגד ביחמ"ק של מעלה וכו'.

*

עוד אפ"ל צרמו הכחוב צהקדם מ"ד בפסיקתא דר"ב (פ"י ל"א פסקא תחמו מחמו) אמר הקב"ה לאברהם לך נחם את ירושלים, שמה מקבלת תחומין ממך, הולך אברהם ואומר קבלי ממני תחומין, ואמר לו האין אקבל ממך תחומין וכו' הולך יצחק וכו' ואמר לו האין אקבל ממך תחומין וכו', כלך יעקב ואמר לה קבלי ממני תחומין ואמרתי לו האין אקבל ממך תחומין שמתני בלא הייתי אין זה כי אם בית אלקים עכ"ד המדרש וז"ל הכונה ואין משמע מהאי קרא שמתני בלא הייתי.

ויתבאר עפ"י המד"ר ה"ל, מלמד שהראה הקב"ה ליעקב ביחמ"ק צנוי ורצו וצנוי, מה מלא המקום הזה זה צנוי וכו', אין זה הרי חרב כמה דלית אמר וכו', ראוי להבין ענין כרמו ואין צרמו חרבה במחמ"א אין זה, ואפ"ל דאמר"ל בתחומותא (שמות י') מעולם לא זה שכינה מכותל מערכי של ביחמ"ק, אמנם צחי' השאלה השנייה שצורצנה הוא הסתר בתוך הסתר, וכמ"ש ה"י ואנכי הסתר אסתיר פני, ואמר"ל אין לך שעה קשה בעולם מזה, ובזמן שהיה ביחמ"ק צנוי על חילה, כל ישראל נהו מהשפעת קדושה, והשאלה השנייה חופפת עליהם והאירה מכבדה

ויפגע צמקום וגו' ח"ל דרשורו מלשון פגיעה ומכאן שקפלה לו הארץ ועוד דרשורו לשון חפלה ומכאן שחקן יע"א חפלה ערצית, ולי"צ דליך גשמע מיני' חרות, ויל"ש צהקדם קרצית החום' (צרכות כ"ו ע"צ) דאמרי' צפ' גיה"ע (חולין ל"א ע"צ) כי מעא לתרן צעי למיכודר אמר אפשר שעצרתו צמקום שהחפלו צו אטותי וכו', מוכח דהחפלו ערצית ציום, מנאחר שהחפלו צבר וכוה דעתו' למיכודר, וקשה למחגי' דפ"ק דקאמר שאינו זמן חפלה עד אלא הטובים ע"כ קושיתם, וחירו' דלפי מה שפירשו דקו"ל כ"ו דאמר עד פלג המנחה יוצא וכו', וכבר הקשנו מדברי המדרש דמבואר בפירוש שקשה החמה צ' שעות לפני הלילה ויע"א החפלו לפני שקיעת החמה, דכך אמרו צגמי' כד לוי צעי למיכודר וכו' ואח"כ שקעה חמה, א"כ קשה אף לדברי ר"י, דפלג המנחה אינו אלא שעה ורציע קודם הלילה, ויע"א החפלו יותר מצ' שעות לפני הלילה.

עוד נקדים דברי הגמ' (צרכות כ"ו ע"צ) הלכה כדברי האומר חפלה ערצית רשות, ומסקנת הפוסקים הרי"ף והרא"ש והרמב"ם ז"ל דהאידנא קצעות חובה, ולבאור עממא צעי מדוע נשתנה חפלה ערצית מכל חפלות האצור"ק שנקצעו לחובה מעיקרא, ומדוע חפלה ערצית רשות, גם אם מעמס התקנה הוא רשות מדוע שינוהו האידנא וקצעותו לחובה.

ויתבאר הענין צהקדם דברי הרא"ש צרית פ"ק צרכות וז"ל שאלו מרד האיו ז"ל לענין צור שמחפלין ערצית וקורין שמע קודם אלא הטובים ולא מלי אינם לעצמיהו, איחבו עדיף לאלווי כדדיהו וישחק ק"ש עד אלא הטובים, או לעצמו עד אלא הטובים וללווי ציחיד לסמוך גאולה לחפלה, והשיב בארץ ישראל עושין כן מחפלין של ערצית עם האצור לפני זמנה ואח"כ קורין ק"ש צומה וכו', ואי לוי ראשונה דכדי צבורא רשות, ושי' חובה שפיר דמי כך השיב רב האיו גאון ז"ל עכ"ל, ועפ"י פסק הב"י באר"ה (סי' רל"ו) דהנכנס לציכ"ע ומלא צור שקראו אח שמע ורצין לעמוד בחפלה, יחפלו עממס ואח"כ יקרא אח שמע וצרכותו ואע"פ שאינו סומך גאולה

קודם כזה שלא יהי' נעצר צו ע"י, וכל משך הדורות שבי' נשתה האומות שמרבו מן השמים, ואיך עכשו צומן שבו ישראל שרויין שם והקריבו עבודה גיחורו מן השמים להעמיד ללם בחובה, ומליו דדברי חז"ל צכבן שרלה לשות צקורת דרך האדוקים ומת שם, ואיך עלתה בידו של משה לעצור ע"י צמקום הקודם וגם איך לא מיחו בידו כל ישראל.

ופירשתי עפ"ימ"ש המהרש"א ז"ל צח"א (מכות י' ע"צ) לפרט אמרם ז"ל בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, דהטובה הוא שידוע שכל מחשבה ודעות ומעשה האדם, הנה הוא צורה לו מלאך לפי עניו אם לטוב ואם לרע וכו' ואזן המלאכים שצברו מרעו ומתשחתו מוליכין אותו לגמור מעשהו וכו' עיי"ש. ובהוכח"ק כתב (צפ' תשא) דהמלאך הגבור מעצירה שמו שם העצירה וכוה מין העון ממס כמעשה עיי"ש, ואפשר שזה כוונת אמרם ז"ל שהעמיד משה ללם צהיכל, לא שעשה כן צפועל ממס, אלא על שבי' לו מחשבה ע"י להעמיד ללם צהיכל ד', צרצ צמתשחתו מלאך רע ששרו וצחיתו הוא כדמות העצירה, ומקרא שמו צסם העצירה אשר נוצר ממנה, ואלו המלאכים שצברו ממחשבתו ה"ל צחי' אללם ממס ואותם הכנים משה צהיכל ד' (עיין צדצרו מהריט"צ לשצבים פ' ויתו צצחור יותר) והנה ציהמ"ק הראשון והשני צצנינם הכס ה"י מקום מיוחד להשראת השכינה צצית אלקים, אללם ה"י ג"כ צית חפלה יקרא לכל העמים, ומקצצו לחובה כל ישראל מכל הארצות, וכו' צצנינם גם עוצרי עצירה ויורא דע"א תקופא לכו צומן צית ראשון, וע"י מחשבה ע"י צברו שם מלאכים ממין העון ממס, וכמו"כ ממחשבה אשר עצירות ר"ל, וא"כ לא היתה רק צית אלקים, כי ה"י מעורב צה גם מהשפעות אחרות, אצל צית המקדש דלעמיד שאלו יתצער כה הטומאה מן הארץ ויטקס העון ולא ימלאו, לא יהי' צמילאות עוד מלאכים מכוחות כרע ומחשבות רעות צצית ד', ולא יהי' רק צית אלקים צצצד, וזה ראה וע"א צמראה הכולם איך שיהי' צית המקי' צצין דלעמיד צצצא, וע"י אמר אין זה כי אם צית אלקים, וז"ש רז"ל צמד"י כי אם צית אלקים צצוי ומשוכלל לע"ל.

תחלה, כיון שהפלה ערצות רעות מועב שחפלה עם
באזור ולא יסמוך. משימוך ויתפלה ביחיד עכ"ד ז"ל.

ואפ"ר ושאכלה זו חזמן גם ליע"א, דענך הר
המרי ואל למקמו כפרתי ז"ל ויע"א הכנת
קדושת המקום, והשתוקק להתפלה במקום קדוש הכ
שהתפלו בו אבותיו, ולא כי עדיין זמן תפלה ערצות,
אולם לא ידע כמה שעה או רגעים יתיישב הר הקדוש
במקום הזה, ואם ימתין להתפלה עד הערב שמה יהי
תשיבות המאה ז' עוברת. ומעשה ית מקום להשתקק
בשאלת רב האי גאון ז"ל, אי עדיף עפי להקדים זמנה
מפני מלח עוברת, או לעטוב עד ח"כ, והכריע
כדברי הפוסקים ה"ל דלוי ראשית רעות לפני זמנה,
ואח"כ לוי שני חובב צומחה, נמנע דבשרת התקנה,
בשעה שהתקין יע"א והתפלה חפלה ערצות בראשונה,
היתה חפלה ערצות רעות ולכן פסקין דהלכה כדברי
האומר חפלה ערצות רעות, ולפי"ז שרש תקנת חפלה
זו, היתה לסיבה שנענך הר המרי לשם ולכן הקדים
יע"א להתפלה ותקין חפלה זו לדורות צנחיו רעות
כמו שהי מעשם התקנה וא"ש שדרשו רח"ל תחוייבו
מהאי קרא ויפגע במקום, שנענך הר המרי וכו',
והתקין יעקב חפלה ערצות דהא בזה חלין.

וב"ש הפוסקים האידנה קבועה חובה חפ"ל עפ"מ"ש
המחבר לענין חפלה מנחה (בסי' רל"ד ס"א)
הדוא להתפלה מנחה גדולה ומנחה קטנה, אך ראוי
לו להתפלה רעות אלא בגדולה וכו', אבל אין ראוי
להתפלה חפלה רעות אח"כ מכיר צנחנו שבות וכו'
ורא וזמנך דעשתו לכוון חתפלו מראש ועד סוף
בלא היסח הדעת, אבל אם אינו מכוון בה יפה קריין
די למח לו רוב זמנה עכ"ל, ובמ"ש לענינו דהאידנה
אין מי שאומד דעשתו לכוון חתפלו מראש ועד סוף
בלי היסח הדעת ע"כ ח"א לו להתפלה חפלה רעות,
ואף דחפלה ראשונה שהתפלה יע"א היתה של רעות,
הר קבועה חז"ל לחובה, דאליה אין מקום לחפלה
זו צימיו, דמחמת כוזה בגלות והבטיחות נחבטל
מלבו טווח החפלה, וכדי שלא יחבטל כל עיקר חפלה
זו קבועה לחובה, ואפשר דלאחר הגאולה שיתבעו
המנוחות והבטיחות בצבורה התיי"ת וכו"א יהי צדו
לכוון היענז חתפלו, ויחזר להיות רעות כמו שהי

מעשם התקנה, ולמעש זה פסקו חז"ל צנחיו הלכה
כדברי האומר רעות כי כך נחקקה מעיקרה ועתידה
להיות כן לע"ל, אלא שמתחת מדריות וטוב בגלות
אין צדו לכוון ונקבעה לפי שעה לחובה, אבל במהרה
יבנה צימיו ויחזר להיות רעות.

*

בבב"ר ויטב במקום הבה רי רי צנחיו, ר יחזר
אמר כאן שכן אבל כל י"ד שנה שבי עמון
בבית עבר לא שכן, ורי צנחיו אמר כאן שכן אבל כל
כ' שנה שטמד בביתו של לכן לא שכן, ומה כי אומר
ריצ"ל ע"י שר המעלות שנספר תהלים, מאי עממי
לוי ד' שהי לו יחזר מן יחזל, יחזל סבא, רי
שחזל צ"י אמר כל ספר תהלים כי אומר, מ"ט
יחזר קדוש יושב תהלות יחזל, יחזל סבא עכ"ד
המודת, ראוי להבין טעם פלוגתא דללארע מלח
דרי' צנחיו דא הכתוב למעט שלא שכן בבית לכן,
אבל בבית עבר שכן, ולרי יחזר דא הכתוב למעט
שלא שכן בבית עבר ורי' סבא פלוגתא, גם י"ב
טווח השאלה מה כי אומר ריצ"ל אומר ע"י שר
המעלות, ומה מקום לשאלה זו, ואמאי לא יחזל לוי
למנוח שהי יושב ועוסק בחורה בבית לכן כל הלילה,
כמו שטבס בבית עבר, גם מ"ט דריצ"ל ד"ל ע"י שר
המעלות כי אומר, ורש"י אמר כל ס' תהלים ויחזר
בבית פליגי.

ואפ"ר עפ"מ דפליגי צ"ש וצ"ה צנחיו ברכות (וי
ע"י) דב"ש ס"ל בערב כל אדם יטב ויקרא
וכו' דכתיב בשכך, וס"ל בשכך שכיבה מנחה, וצ"כ
חובת ק"ש לזיכרו בשכיבה דוקא, וצ"ה ס"ל כל אדם
קרא כדרכו (פרש"י או בשכיבה או בקומו או בשיבה)
ח"כ למח נאמר ובשכך, בשעה שצ"ח שוכבים, וידוע
מדברי הארז"ל דבמ"ז פסקין הלכה כדברי צ"ה,
ולעמוד יהי הלכה כצ"ה, וכבר ביארו דבדברנו לעיל
(בדרוש הקודם) דממלח הסולם השיג יע"א צנחיו
לעמוד ומעלה לבחי העתיד, שקיבל הקב"ה תחתיו
צנחיו ח"י העליונה וצנחיו ח"י דלעמוד, כמבואר בזה"כ
ואולי זהו טווח אמרם ז"ל כאן שכן, ששכן יע"א
שם כדי לקבל שמי"ש בשכיבה כמו שיהי הלכה
לעמוד, ור"ל צ"ה צנחיו דא הכתוב למעט צלומה

הרחמים פוגע בנפשות תחילה, ומעלה את גם יראה האדם שהשם יתברך השפיע לו שפע ברכה ועושר, מכל מקום אינו צווח עליהם שהיה מזה, כי מי יודע את אינו על כוונה זו כדי לפרוע ממנו תמורת נפשו וגופו, וליתקף אותם כופר לנפשו, והם שצאמת גם זה לעוצתו, מכל מקום יותר טוב כי יתקיים צידו ליהנות מהם, אבל גם זו לעוצה כי על כל פנים ייטול גופו ונפשו וכל אשר לו יתן האדם בעד נפשו. ואולי זה כי כוונת יע"א ע"ה בנדרו שאמר ונתן לי לחם לאכול, לשלול שלא יהיה לו הלחם כדי ליתן אותם כופר נפשו, רק יתקיים צידו לאכול ולהינות ממנו וכן הבגד יתקיים צידו ללבוש.

*

באופן אחר אפ"ל בסקס דברי המדרש רבה (ר"פ זו) רש"י פתח אשף עיני אל הכהנים (תהלים קכ"א) אשף עיני אל הכהנים למלפני ולמעבדיו, מאין יצא עזרי, אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב צ"י ויקח העבד עשרה גמלים וגו', ואולי לא חס א' ולא למיד א' וגו', חזר ואמר מה אלא מוציד סבירי מן צריי, ח"ו לית אלא מוציד סבירי מן צריי אלא עזרי מעט ד' עושה שמים וארץ וכו', והמדרש הזה אומר דרשני, דלא ילייזר שבי יעא"ש אוד צעחוט מהשי"ת אפי' על רגע א', ומה זה חזר ואמר מה אלא מוציד סבירי וכו', ומתחילה מאי קסבר, גם צ"ב מ"ש אשף עיני אל הכהנים למלפני וכו', ומה ענין זה אל דאגתו בשביל הממונן, וכי למד מאצותיו מידה זו ואין זה מדרך השלימים, ומאני להלן צ"י ויהי ע"ה"פ אשר כריתו לי, פירש"י ז"ל עול יעקב כל כסף וזהב שהביא מצית לכן ועשה אותו כרי ואמר לעשו עול זה בשביל חלקך צממרה, כרי שלא היו הכסף והזהב האוצין צעיונו לכולם בערך עבודת השי"ת, ואין לייזר שדאג כ"כ בשביל חסרון הממונן, עד שחזר ואמר מה אלא מוציד סבירי מן צריי.

ב גם צ"ב מ"ד בגמ' חולין (י"א ע"א) ויותר יעקב צדו אמר ר' אלעזר שמשחיר על פסין קטנים, מכאן לנזיקים שחציו עליהם ממונם יותר מגופם, וכ"כ למד לפי שאין פושטין ידיהם בגזל, והוא תמוה דאין זה מדרך השלימים שיתפלו בחציות חפצי עוב"ש,

וישכב במקום ההוא דייקא, דכאן שכב שבי' צנח"י העתיד, אבל כל י"ד שבי' צנח"י עבר לא שכב ועבר כצ"ה, שלא זכה לבחי' העתיד כ"א צממרה הסולם, ור' נחמ"י פליג עלי' דאף צנח"י עבר השיג לבחי' העתיד ושכב בדבריו צ"ה, אבל כל כי שנה צממ"ד צנח"י של לכן לא שכב, ממני שהיו ימי גלות, וכל פעולתו שם כי צנח"י פועל דמיוני לדורות הגלות, והכין כח לבניו שיתקיימו בגלות כמ"ש צממ"ד שכל מנשה האצוסיק כי לטובה זו לכבוד את הדרך לפני צניהם ולזה נהג שם צנח"י בגלות ולא צנח"י העתיד, והביא שאלו צממ"ד מה כי אומר, ר"ל כיון דלמדת שנהג שם צנח"י בגלות להכין כח לדורות הגלות, מה כי אומר חפלתו להשיג פעולה זו, ריב"ל אומר ע"י שיר המעלות שצ"ה תהלים, מי"ע לולי ד' שבי' לא ואמר נא ישראל, דיש בהם חפלה וכה התחזקת לדורות הגלות, והביא ראיו מהאין קרא לולי ד' שבי' לו ואמר נא ישראל, עפ"י מ"ש ק"ו היתחמ משה זל"ה לפרט הכסוק הזה, דיעקב רומז על צנח"י בגלות וכביכול הצו"ח עמו אכזי צניה, כי הו"ד אות משמו ית', ועקב הוא לשון שפלות וכו', ור"ל שגם בשפלותו בגלות ד' תחנון, וריב"ל לולי ד' שבי' לא אף צנח"י ואמר נא ישראל ולא יעקב כמו שהוא באברהם, שאמר כל הקורא לאברהם אברהם עובר בעשה ע"כ, ועד"ז כל אלו ע"י שיר המעלות הם חפלה על דעות הגלות, ורש"י אמר כל ס' תהלים כי אומר, שיש צרכו כח התחזקות וחפלה לדורות הגלות והשיגם יע"א צנח"י אלא שלא מתגלה עד שצא דוד, אבל יע"א כבר השיגם והכין כח זה לדורות הגלות, שע"י יתקיימו ישראל ויחשבו מרחיקים.

*

יידר יעקב נדר לדי' וגו' ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, דקוק בכלי יקר ז"ל דהו"ל ונתן לי לחם ובגד, וכי ס"ד שילבש הלחם ויאכל הבגד, וגל"ס דהוא מאלף לפעמים אשר יש לאדם עושר ואכסים ואצד ממנו שלא עוצתו, והוא מסיבת רחמיו ית' עליו שמתחייב עושה צנח"ד של מעלה, והקצ"ה ברחמי רחמיו וחסדיו רחם על נפשו וגופו, ופירע מאתו ממנו והיו (כמתאר בתיקוני זו"ר) את מאן דפרע צממ"ד ואית מאן דפרע בגופו ח"ו) ואמר"ל אין צעל

לעטס הפרידות, להוליא בחינה הקדושה העומן כסם, ועל שבי' ריק ופניו מבחינה קדושה, ע"כ אמר אלע"ה חס אלק מכל אשר לך, שלא תפן בחפני עובדי כלל חס אין כסם מבחינה הקדושה, וזכו טעם אומרים לדיקים חביב עליהם ממונים יותר מגופם, היינו ממונים דייקא שבי' כסם יורש"ק משורש השמחה, וזכו חביבה עליהם יותר מגופם, מפני שם זו חלק מבחינה נפשית ושרש השמחה והטעם מפני שאין פושטין ידיהם בגזל, ר"ל כי חס צמח שהוא חלקם ומשרש השמחה וע"כ הוא חביב עליהם מאוד, ודאוי שחבא חלקי הכסף חביבה מחלקי הגוף, וע"כ חזר יציא על פניו קטנים והסחכן בנפשו עבדים, על שברגים כסם מחלקי נפשו והשמחו, משא"כ הרבות שנתן לעשו ואמר אין נכסי ח"ל כדאי לי, הכיר כסם שסם ריק ופניו מחלקי הקדושה, ע"כ היו נצוים צעיונו ולא היו חפץ כסם.

יבזה יתבאר דברי המדרש ה"ל אשע עמי אל הכהנים למלפני ולמעבדיו, ר"ל שחזר"ק למד מורה זו, להיות חביב צעיונו ממונ דייקא שם זו יורש"ק משורש השמחה, וכן באליעזר כשכלל להביא את רבקה מה חביב צי' וכל טוב אדוניו בידו, ותפלו של אלע"ה היו מלאים קדושה ויורש"ק, אזי אין בידו לא חס ח' ולא למיד ח' מהרבות שקבלתי מאבותי, שדרך אליפו ולקח הכל, ומעשה מאין יבוא עזרי לחקן ולהעלות יורש"ק משרשי השמחה, ולעטם זה ה"י דואג על חסדון הרבות, כי האדוקים חביב עליהם ממונים דייקא, לעטם בחינה הקדושה העומן כסם משורש נפשם, חזר ואמר לית אלה מביד כדרי מן צריי, שגם צעיוני עבדות הכות"ש אחר ששחלה האדם בכל מה שצילתו, תריך להיות בועה צד' שיעזרו לגמור ולהשלים עבודתו ע"ל החקון ובשלימות, ועד"ז צמח יציא בסקצ"ה שיעזרו ויחברו ברבים אחר צבחי' ית מאין אף שאין לו עכשיו כלום, ועד"ז שפי' צפי' צפי' אפיקי יהודה דמ"ש בוצ"ק ברכתא לא אשכחא בפתורא דקאי, ולריך שיחי' חלות בצרכה ית מים ובמ"ש חלשע מה ית ליכי צבית, זה אינו רק חס הכס נעשה ע"י שליח, אבל בצרכה הבאה מאתו ית' אין חילוק ויובל להיות אף מאין. ח"ש עזרי מעט ד' עושה שמות וארץ, שכן ה"י בצריחת שמות וארץ, שהוליא בקצ"ה מאפס השחלט חקון בשלימות ועד"ז צמח יציא שיחי' עזרתו מעט ד'

ומה גם יותר מגופם, גם ראוי להבין מה שמיחד להם שכן זה שאין פושטין ידיהם בגזל, ומידה זו שכתב גם בשאר אנשים כשרים, שאינם צמודים לדיקים.

ג) וכעין סתירה זו מלפני (צפי' לך) שאמר אלע"ה למלך סודם, חס מצות ועד שרוך נעל ואם אלק מכל אשר לך וגו', ולשרה אמר אמרי מה אחותי את למען יעניב לי בעבורך פירש"י יתנו לי מחמת, ולא עוד אלא שהקדים המחנות למאמר וחיבה נפשו שהוא העיקר.

יתבאר הענין בהקדם דברי ק"ו הייטב לב זל"ה (כו"ד לעיל) לפרט הפסוק כי תמנה ממנה לעמיתך וגו' וחז"ל כי נודע לרבים שחכמים האדם לברר הטוב מברע והאוכל מתוך הפסולת, היינו אל"ק שכל דבר השוין לשרש השמחה וכו', ע"ד שפירשו רשעים גם למאמץ (לאחר מאלל או משקב) נפסם כסם השמחה, מפני שמוטות זו יורש"ק משורש נפשו, ולכן יתפן זו להעלותו למעלה, וכמו"כ צעיוני משא ומתן, כל אחד עוסק במאמר החביב לו, וטעם הדבר כי יש זו יורש"ק של נפשו, ולכן יתפן זו, כי צעקו זו כדת של תורה וכו', אז יעלה היורש"ק שבו לשרשו ע"י"ש בחריטה.

ועד"ז יתבאר במאמרי"ב שאמר אלע"ה למען יעניב לי בעבורך יתנו לי מחמת, שברגים ח"ל בגדול קדושתו שם צבחו הרבות יורש"ק משורש השמחה, ואליהם ה"י כוסף ומתאחר, כיודע שבי' צמרים הרבה יורש"ק בשבי', ולעטם זה ירדו שם יתחלל בגלות להעלותם, וזה ה"י הצמח הצב"ה ואח"כ יאלו ברכות גדול היינו היורש"ק, וכמו"כ האמור הצב"ה ואחרם כד מלמד במקרה צכספ וצב"ה, כל אלה ה"י עומן כסם יורש"ק שרשי השמחה וישראל, וע"כ ה"י ח"ל ע"כ כוסף ומתאחר עליהם, וא"ש שהקדים לקחת המחנות למאמר וחיבה נפשו בגללך, שהוא סיבת החיות ועד"ז שפי' צעקו"ק כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על מולא פי ד' יחי' האדם, היינו היורש"ק שצמחאלל צב"ה יחי' האדם והוא סיבת חיותו, משא"כ ברכות סודם שבי' ריק ופניו מבחי' הקדושה והיורש"ק, וכופו מוכיח שמתכפר ואבד זכרו, ואלמלא ה"י צה יורש"ק ה"י שאר החלק הכולל, כמו ששאר ומלשו צנות וע

קצת דורות הראשונים אף דאין ביה תקיף לפי גדולתו, מימי ביה כח התבצחנות חזק מאוד, ע"כ הכניסו איש לחיוב להיות כמנהג ועשה להגדיל פעולת המנהג, ואף שעיניו יהיו התבוננות אישית עזה וקשה יותר, אבל לפוס לערל אגרה, ולעשות זה יהיו צחי עבודתם המובהקת ומעולה יותר, אבל לדורות האחרונים יש משגב בדבר אם יכניסו איש לגדר החיוב כמנהג ועשה ויגדילו גיהוי אישית עליהם, פן לא יהיו צטחם להתבגר ולעמוד בגד, ע"כ צדדו בדרך אינו מנהג ועשה דעדיף בלד מה ואין בו סכנה.

ועד"ז יתבאר לעינינו דהנה איסור השבועה חמורה מאוד, ואמרו רז"ל שחזקתו כל העולם כולו על לא תשא, ולד חומר איסורו התבוננות אישית גדלה עליה עד מאוד, מאלל דהשבועה מגרי אישית צנפשי, ולא הותר לעשות כן כיאל לדורות הראשונים שיהיו כח התבוננות חזקתו לעמוד ולהתבגר בגד יארן, ואילו דמח"ע גצנעין לקיים את המצוה בלח"ה מנהג ועשה, אבל דבר הכוונה שאינו מלי עול, וע"י השבועה נעשה מנהג ועמוד חסידות השבועה לקיימה, לא התורה כחוב"ק דבר זה כיאל למי שיש בו כל המדות האלה, כאותן שנקראו יראי אלקים אצרכם איוב ויוסף, ולפי צחינתם מנהג ועשה עדיף, משא"כ לאחר קריב להפסד מלשכר פן יבשל ולא יקיים ללד התבוננות הקשה דמגרי יאכ"ר צנפשי ע"י שבועתו, ולפי"ז אף דאלו למדין כל מיני מהלכות"ק אף דלא חביב צדו לאמר, אולם דבר זה לגדר נדר צעת אר, ביה הסכנה נחתה דא"ל למילף מנייכו. כלל דלא כדורות הראשונים דורות האחרונים, ולא הותרה לו להגדיל גיהוי אישית פן לא שכל לעמוד בו, ע"כ הוצרך הכתוב להורות צמלה לאמר דמחשך שבו לימוד לדורות שיהיו נודדים צעת ארן, דבאמת יע"ל לעמוד לא ביה ארץ לגדר, כי ביה צידו לקיים מנהג מעשר שגד לתן מיד, אלא שכל מעשה אצרכ"ק ביה להורות דרך לבניהם, שאם יהיו ישראל צעת אר ר"ל, ולא יהיו צידם יכולת לעשות ולקיים המנהג מיד, יקבלו ע"ע צמרת נדר על אמן שיהיה ד' את צבולם וקיימו את המצוה בשלימות, וכה"ה יענה אותם צעת אר ויושיעם ע"ש הכתוב, ויע"ל הכין ב"ח זה לדורות ישראל שיהיו מעיים צכות בעמוד, ואלל לאמר לדורות שיהיו נודדים צעת אר

ע"ד יש מאין, ועד"ז ביה צקתו צתפילתו ומתן ל"ה להם לאטל וצדד ללכות, שיהיו ממת חלקי וגורלי, כי הלקים חביב עליהם ממונם דייקא, על שיש צכס חלקי שמתחם כ"ל. ודייק לומר לאטל וללכות ע"ד שפי צעש"ק רענים גם נמלים נפסם צכס חתענף, כי זה חכמה הרון אלא הלקים צאכלה ולצ"ה וכדומה, להעלות נחש"ק משרשי שמתחם כ"ל.

*

ידר יעקב נדר לאמר אם יהיו אלקים עמדי וגו' צמד"ר כתוב (תהלים ס"ו) אשר פל שפתי ודבר פי צד ל, אי"ר יתאן הצבני ודבר פי צד לי שגד מנהג צעת ארן, מה לאמר, לאמר לדורות כדי שיהיו נודדים צעת ארן, וקשה ק"ז הישמה משה זל"ה אלא לר"ך קרל ללמוד לדורות, למח לא נליף מיעקב, כמו בשאר מיני דגמדין מן הכחות אף דלא חביב צדו לאמר, ואפ"ל עפ"י"ם שפרשתי דברי המד"ר (ר"ס מעות) אשר לם הקב"ה לישראל לא חסיו צבורים שבוחר ללם להשבוע צמיו אפי' צמלת, אין אלה נשאי להשבוע צמיו אלא אי"ר יהיו כך כל המדות האלה, את ד' חלקיך חסיד, שחבא כאותן שנקראו יראי אלקים אצרכם איוב ויוסף וכו', ולכאורה טעמא צמי מדוע צבני דוקא הותרה כחוב"ק להשבוע, וממ"ע אם הותר להשבוע צמלת יבא מחר לכל, ואם לאו מדוע הותרה להכרי דוקא, ויתבאר עפ"י"ד ק"ז הישמה משה זל"ה (צ"י יתרו) לפרש אמנם ז"ל (צרכה דף ל"ו) צא ואלה שאלו כדורות הראשונים דורות האחרונים, דורות הראשונים היו מכניסין פירוחיהן דרך ערקסמן כדי לחיוב צנפשי, דורות האחרונים מכניסין פירוחיהן דרך גגות כדי לפוטון מן המעשר, וצ"ח הוא ז"ל דאלו ואילו כוונתן לשמים וללמוד אבות על האחרונים, דבאמת נחו מעשר ועשר רק לפטור, כי כימי ולכוי כאינו מנהג ועשה, שמגד הסכנה אינו מנהג ועשה עדיף, דמ"ש מנהג ועשה עדיף הוא משום דמגרי צ"י יאכ"ר, וידוע דכל הגדול מהצדו יארן גדול ממנו, אי"ר בהראשונים דכיו גדולים, אי"ר מנהג ועשה חביב, ע"כ הכניסו דרך ערקסמן, וכדורות האחרונים דאכ"ר קלם אי"ר אינו מנהג ועשה משגב לכך הכניסו דרך גגות עכ"ד ז"ל, ואפ"ל עוד עפ"י דברו צא"ת אלה

כחיים הקדוש צפי בחקוטי שהגלות הוא הכרה, אי"כ איך אפ"ל שבי' זה חלוי צעלייתו של יע"א.

והנ"ל בבקדם דברי האובחסי"ק (צפי קרת) עכ"כ ויקח קרת בן יאיר בן קרת בן לוי וגו', וח"ל ולח"ל שלמרו טעם שזכיר הכתוב זכרון מולידיו, וח"ל קרת שטעם קרתה צמח"ל בן יאיר שבתות אח כשולם כהר"ם, בן קרת שקיבה שמי מולידיו, בן לוי שנעשה לוי' לגיבס, ולחשוב גם בן יעקב שנקב עמנו לגיבס, יעקב צקק רחמים וכו' ע"כ, וצפניי ופלא למח יכבה דברים רעשים לשמות כלדקוים, ולא די זה חל"ל שנקב צעל הכרעה ולחשוב בן יעקב וכו', אשר לא נכון להזכיר שם מנצח הכחות בדרך זה וכו', ולהאיר אור תורה וכו' דע כי נשברו ד' אח האדם, צדל נעם אחד שבו כלולים כל ענפי הקדושה, ושבחמנו ופגם, נפגמו כל השמות שבי' חלוי ט, וכל שילאו ממנו פגומים היו עד שילאח נפש אברהם חציו וחלצנו וכו', ילאח שמת יתח וכו' ילאח שמת יעקב צלל שם דופי וכו', ממנינו אומרים שאלין הוא יעקב וילאו ממנו י"צ ענפים, ואחד מהם הוא לוי, ענף זה העניף ג' ענפים גרשון קרת ומררי, וקרת העניף ד' ענפים עמרם יאיר חזרון ועזח"ל, וענפי יאיר הוא קרת, והנה נשצח קרת להחליף ענפי הקדושה וכו' נפגמו ענפי הקדושה שצטורש נשחמו שבי' טו"ק לשבח, והתחיל מומטה למעלה צראשונה הענף עמנו שהוא קרת, בתחלה בוי' מקרא קרת טבור בן יאיר שבי' מאור לשולם זרי', ועסכיו הענף עמנו שנקרא קרת נפגם ועשה צו קרתה, ולא ענפו לצד חל"ל גם שורש הענף שצח ממנו שהוא יאיר נאסף ליע"א וכו', ולא שורש אחד לצד חל"ל וכו', גם שורש הענף שילא מיעקב, שורש של נפש קרת אשר שם נעקרה וכו', והוא מה שאלל השואל ולחשוב בן יעקב וכו', ויתקין לפי שהחפלה על עמנו וכו' שסביר שיש לו חלק לעש"כ, וזו היתה חפלתו של יעקב שלא יגיע כח התאג' עד עיקר השורש שציעק, ולא יתקן חבל הכסף מעיקר "ויש חקוה לאתריים, והוא מאמר התאג' עליהם אמר הכתוב מוריד שאל ויעל, ותלחיו לדקדק אומרו ויעל ולא אמר ומעלה וכו', אכן מחסון לומר דברי התאג' עמנו, שעל עדה קרת הוא מדבר, לזה אמר ויעל פי' בצד העלה אחסן קדוש וסבורים, שבי' קדמה חפלה יעקב לירידהם,

ואכו טעם ויירד יעקב נדר לאמר לחותם, שבתקין טעם לחותם שילאו מן הארץ ע"י קצנתם לעשות מזה, ויחשבו הקצ"ב ע"ש העתיד.

*

ושברתי בשולם אל בית אבי וכו' ד' לי לאלקים, פירש"י שחול שמו עלי מתחלה ועד סוף שלא ימלא פסול דבריו וכו', דקדק האובחסי"ק וח"ל ואין אבי יודע היכן רמזו דבר זה בלומרו וכו' ד' לי לאלקים וגו'.

במדרש תחומות וצפסיקתא והנה מלאכי אלקים שולים ויורדים בו, אי"ר צרכי וכו' ממנו שצרחו הקצ"ב ליע"א שרש של צלל עולה ויורד ושל מדי עולה ויורד וכו', ושל אדום עולה ויורד, ח"ל הקצ"ב ליעקב יעקב למח חין אחת עולה, צלחוס שעה נחירא יע"א ואמר כשם שיש לאלו ירידה כך חיו יש לי ירידה, ח"ל הקצ"ב אם אחת עולה חין לק ירידה, ולא האמין ולא עלה, ר"ש בן יוסיה בוי' דורש (תהלים ע"ח) ככל זאת חטאו עוד ולא האמינו בנפלאותיו, ח"ל הקצ"ב חלו עליות והאמנה לא היתה לק ירידה לשולם, חל"ל הואיל ולא האמנה הרי צריך משתעבדין צהללו ד' מלכות צעור"ו וכו', ח"ל יכול נשולם, ח"ל אל חירא עבדי יעקב אל תחת ישראל כי הני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים וכו' עכ"ד המדרש, ולי"ד צה טובה איך יתכן לומר על יע"א שבי' חיו חסר האמנה צו יח, ולי"צ חמדם לא האמין ולא עלה. גם איך דרש ר"ש הפסוק ככל זאת חטאו עוד וגו' על יעקב חציו, כלל הקדק צדור המדרש משתעי צענין השלי, ואף אלקים עלה צהם וגו' ככל זאת חטאו עוד וגו' ויעקב מאן דבר שמי צפסוק זה, גם מדוע חלה גזירה בגלות בלומרו יע"א, דמסיים שאלל הקצ"ב חלו עליות והאמנה לא היתה לק ירידה לשולם חל"ל הואיל ולא האמנה הרי צריך משתעבדין וכו', כלל בגלות כבר בוי' נגזר עליהם שנאמר לאברהם צברית צין בכתרים ידוע חדע כי גר יחיו זרעך וגו', וגם גזירה שאר בגלויות ב' הכרה כמובאר בצפסוקים שעי' החטא נחתיציו חוצת גלות, וכמו שציאר באר

ית להם הצטלה שלא תשבת מפי זרעם ויתקיימו באתמו
ית' ויבדלו יגאלו כשיבי רון עליו לגואלם, ולא
יבי להם ירדה עולמית חי' אבל יחזרו ויתעלו נעמיד
צעת הגאולה צ"א.

ובזה יובן דברי המדרש כי' שבראש הקצ"ב לעקב
שאמר ז"ל (ילקוט פ' תרומה) דכל מקום שאמר
לי כרי זה קיים לעולם ולעולמי עולמים, והגם שדרש
מלת לי לשמי, נראה דכא וכה איחגייכו צ"י, דמה
שהוא לשמו ית' הוא קיים לעולם, וע"ד שפי' ק"ז
זלבי' בייטיל הפסוק ויראת ד' עבודה שומדת נע"ד,
דק ויראת ד' שבי' עבודה שומדת לעד לי ולזרעו
אחריו, וזה שפרשי' ז"ל שבהפלת יעקב אצטו ובי' ד'
לי לאלקים היינו שיהול שמו עלי מתחלה ועד סוף,
וזה אפשר אם שלא ימלא פסול בשרו ולא יגיע הפגם
אליו אז יחול ד' שמו עליו ובי' ד' לי לאלקים
לעולם מתחלה ועד סוף, וכן יעזור הצו"ע שבי'
דיוקים בדרכי האצות הקדושים ולא נפגם חיליה,
ובמכרה חכה לישועת כל ישראל ושמחתן בקדושה
ונעברה ולבתחומות קרן החורב וישראל צהגלות
כבוד שמים עליו צמחה צימיו אמן.

*

וירא והנה באר בשדה וגו' צמד"ר וירא והנה באר
זו ציבורים וכו' כי מן הבאר הכוא יסקו
העדרים, שמשם היו שומעין את התורה, והאזן גדולה
זו יב"ר, והאספו שמה כל העדרים זה הצור, וגלג
את האזן שמשם היו שומעין את התורה, והביטו
את האזן וגו' שכיון שהם יולאים להם, יב"ר חור
למקומו עכ"ד המדרש, וז"ע תועלת כל החזון הזה
לע"א למה, וכבר ידע צ"י והביטו ממעו אמו שבי'
מפרנסם לאלה נבחי כנסיות וצחי מדרשות, וכל ימיו
היו צבית מדרש של שם ועבר, ויבדלו חזון טוה
הרמו לפשוטו בלבד, גם ראו להבין אמרם ז"ל כיון
שהם יולאים משם יב"ר חור למקומו, ואין כלל זה
שה כלל אדם, ויש מי שטעמו גם לאחר אחר
מביהמים, ויש מי שחי' נכנס תחתיו אף בעורו
בביהמים יב"ר הכוונה בזה.

ומאז נכתבו בספר העלוי עכ"ל"ק, המדרש מה שעד
שלא הגיע הפגם בשרם האצות עדיין ית תקנה
להעלותם, וכמ"ס האזהרה"ק צעדה קרה שעי' שקדמה
חפלה יעקב לירידתם, מאז נכתבו בספר העלוי כנ"ל,

ובזה יובן דברי המדרש כי' שבראש הקצ"ב לעקב
אצטו במראה הסולם שר' של צבל עולה ויורד וכן
של מדי ושל אדום, והשיג יע"א עתידות הגלות שעי'
שיחגלו בניו יתחייבו חוצת גלות, ע"כ ה"י מתוירא
פן יגיע כח הקלוקל עד עיקר השרש שציעק, וז"ש
כסם שיש לאלו ירדה כך אני ית לי ירדה, היינו
שבידיהם יבי' טעם בשרם האצות, ואין תקנה חי'
לאחריתם, ח"ל הקצ"ב אם אחס עולה אין לך ירדה,
ר"ל שאם יבי' בכוף להעלותם ולמנוע הגעת קלקולם
עד השרש אז אין לך ירדה, ויבי' בזה כח הגנה
והכלב גם לדורות הגלות להעלותם עמך, וקאמר
המדרש ולא האמין ולא עלה, ואין הכוונה על יע"א
חלילה שלא האמין, אלא שמאחרון האמונה של דורות
הגלות הגיע הפגם עד שרש האצות להיחל נקרא
על שמו, וכמ"ס בנמרק גבי קרה ולהשיג גם כן
יעקב לטעם זה כנ"ל באזהרה"ק, והשיג יע"א פגם
האמונה של דורות העתידים, ומכ"ע לא עלה ר"ל לא
העלה שרשם כי הכניד קלקולם ולא ראה להם תקנה,
וזה שדרש ר"ש כן יוספה צמחמה"ב (תהלים ע"א)
בכל זאת חטאו עוד ולא האמינו בנפלאותיו, וקאי
על ישראל ולא על יעקב, אלא ע"י שפגמו ישראל
בחסרון האמונה רח"ל, הגיע קלקול פגם זה בשרם
האצות, ועי"ז לא ה"י יעקב אצטו עולה ר"ל מעלה
אחם, ח"ל הקצ"ב אלו עניות והאמונה לא היחה לך
ירדה לעולם, היינו אילו היית על הצחי שחוכל
להעלותם, ודייק טמר האמונה על החלק המגיע אליו
אל שרש האצות, ואחלמלא לא הגיע הקלקול בשרם
היית יכול להעלותם ואין לך ירדה לעולם, אלא
האזיל ולא האמונה, הכוונה על החלק המגיע אליו,
ע"י שהם לא האמינו בנפלאותיו ית' והגיע הקלקול
עד השרש, ע"כ צריך משתעצדין צבלו ד' מלכיות
בעוב"ז, ח"ל יכול לעולם, אמר לי אל תירא עבדי יעקב
כי הכני מושיעך מרחוק ואת זרעם מארץ צרים, כי
צאמת אין זה כ"א צאשים שבידינו חטאים עד שרש
האצות, ועי"ז נעקד ר"ל משרשם, אבל הכלל ישראל

שנאכל בסוף ד' מאות שנה, לא שבו לשבת בארץ עד חורו של יהושע וכו', וכן לימות המשיח וכו' לא יבטלו לא"י מיד, אבל יוליד אותם למדבר העמים, ומפנה כן במדבר (במדבר פ"א ס"ב) ע"י"ש.

וְלַפִּי"ז אפ"ל דחילוק וצמיח יחי' אחר ציאת בגואל, ומי"ש החום' לעת צא בגואל תפקע קדושתן של בתעבדים שצביל שגארו קודם ציאת בגואל כמו שפי' המגיל' דבריהם ז"ל, אפשר דטוהם על אחו' הזמן שיבין ישראל במדבר העמים, דכל זמן שישראל בגולה תיך לנהוג בכן כבוד אפי' בחריצקו, ועלו בזה עשירים לא יתלוש מפני עגמות נפש כדי שיחזו לבנותה, אבל אחר ציאת בגואל, יתקצבו כל ישראל ממקומות פאריהם אל מדבר העמים, ויהיו כל המקומות שבו"ל ריק מישראל, ע"כ תפקע קדושתן לפי שעה, דליתא לעמלא שיחזו לב' לבנותה, שלא יהיו ישראל מעייים שם כלל, ובכח"כ לב' צי"ד מתנה עליהם שיפקשו מקדושתן — אמנם אחר שיחזרו כל ישראל לעלות לארץ ישראל יתרה קדושתה, ואז עתידין כל בתעבדים שבו"ל שיפקשו צא"י, ואף אותן שכבר חזרו, כי אז יתרכב גבול הקדושה ויחזרו לקדושתן, ק"י מתחד וכתל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה יהיו נקבעים בארץ ישראל, ק"י לנחבדים שחריצקו בזה חורה עכ"ל, ומעשה כל דח"ל קיימין שעתידין שיפקשו צא"י בזמן שיבין שם ישראל, ומי"ש יפקע קדושתן יהי' בזמן שיתעבדו ישראל במדבר העמים.

וְעַד"ז אפ"ל דברי המדרש הג"י וירא וכהה צא בשב"ח ו' צבכנים וכו', ומצא ל' על זמן הגלות שלא יהי' ציבמ"ק ועבודת וקרבנות, כ"א קדושת צבכנים ותורה ותפלה במקום קדושת, וז"ל והאבן גדולה זו יאמר, וגללו את האבן שמשם היו שמעין את הכורה, וע"י הכורה נעקר ה"א"ר מלכס, וכל זה רק בזמן שיש עליהם קדושה, אבל כיון שזה יואלים להם יאמר חזר למקומו, ר"ל לאחר יואלם מן הגלות יאמרו מקומות אל רקים מישראל, ואז יפקע קדושתן נפי שעה כמי"ש החום', ויאמר חזר למקומו שלא יהי' בזה כח הגנה להצריח ה"א"ר.

אז אפ"ל לאורך גיבא דלעמוד יתבאר ה"א"ר לעזוב גמולתו וחזרו אל הקדושה ואף שאלח"ל שעתיד

ויתבאר בהקדם דברי הגמ' (מגילה כ"ח ע"ב) א"ר חסי בתי כנסיות שצביל על חגלי כן עשוין, וכחש החום' ר"ל כל זמן שזה עתלן דכא חזין צביריתא וגם האמוראים לא היו חללים ליכנס בזה מפני הגשמים וכו', וככה מיידי שגארו דלא מוכי התנאי, ודוקא לאותן שצביל מצי התנאי, שברי לעת צא בגואל צמחה צימיו תפקע קדושתן, אבל לאותן שצא"י לא מצי תנאי שברי קדושתן לעולם קיימת ע"כ החום', והמגיל' (בסי' ק"א ס"ק ע"ו) העתיק דברי החום' אלו, וכתב ד"ע מזה דאמרי' שם בסמוך עתידין כל בתי כנסיות שצביל שיפקשו צא"י, וז"ל דבחוסי קאי אצבירקו, דכיון שגארו קודם ציאת בגואל לא יקצבו בארץ ישראל וז"ע ע"כ המגיל', וצמיח חיים בהקם עליו דמי"מ יחוש שמה שצ"ד קודם ציאת בגואל, כדאמר על צו עשבים לא יתלוש מפני עגמות נפש ויתחו לב' לבנותה ע"כ קושיות, ובכלל ז"כ לבין דברי החום' אל דמי"ע תפקע קדושתן צבירות בגואל, ואדרכה אז ראוי שיתרבה קדושתן, ומי"ש המגיל' לחלק דלוחן שגארו לא יקצבו צא"י בא גופא טעמא צבי מי"ע לא יקצבו צא"י, ובגמ' אמרו סתמא עתידין בתי כנסיות וצחי מדרשות שצביל שיפקשו צא"י וכו' ומה תביר וכרמל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה נקבעים בארץ ישראל בתי כנסיות וצחי מדרשות שקורין ומצריצין בזה חורה עכ"ל, ומכ"כ לחלק דלוחן שגארו לא יקצבו, וברי לעסם הק"י גם אל ראויים שיפקשו, גם המגיל' ז"ל לא יחל לי בחיורו וסוים צ"ע ע"י"ש.

וְלַתְרִין כל זה י"ל דהנה לאחר ציאת בגואל צ"כ, לא יבטלו ישראל לא"י מיד, אבל יולידם כבויות אל מדבר העמים כמאמרי"כ (יחזקאל כ' ל"ב) ובבאחי אחכס אל מדבר העמים ושפעתיו אחכס שם פנים אל פנים, ופי' המפרשים דשם יהי' הציור וכתב הראש"ד ז"ל (כפ"צ דעדות מי"ט) על דברי ר"ע צמחתי שם שאמר ובמספר הדורות הוא הקן שגא' קורה הדורות מראה, ופי' הוא ז"ל כעמד אט"פ שותן קן לגלויות ישראל ולשעבוד שלהם בשנים, מי"מ לענין העושה והבחינת האמונות להם, במספר הדורות הוא תולה, לפי שהוא רואה את הדור שהוא זכאי, ומתגלגל עמם עד שמגיע לאותו הדור, וכן הי' בשעבוד מלכים אפ"י

העצורב המועל עלי לחקן, ולפי"ז כבר גשמו ימי צעור"ז, ויתן לי מן השמים מותרות חיים לעצורב רק בצביל להעמיד י"צ שבעים, וזכו טעם טענתו הצב את אשתי כי מלאו ימי, ח"ש רש"י ז"ל אלא להוליד תולדות אחר כך, שזה תכלית חייתו וקיומו צעור"ז והוכחה לומר כן, כי זה עיקר טעם טענתו.

ועפ"ז נ"ל הכתוב ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב וגו' ותאמר אל יעקב הצב לי בנים ואם אין מתה אנכי וגו' ויאמר התחת חלקים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן ותאמר הנה אמתו בלבה בזה אליה ותלד על צרכי ואצבה גם אנכי ממנה, ונ"ב מ"ש ואם אין מתה אנכי, גם יש להבין תשובה יעקב אביו התחת חלקים אנכי, גם י"ב מ"ש אשר מנע ממך פרי בטן ופרש"י אני יש לי בנים, ממך מנע ולא ממני, ולכאורה אין זה טענה מספקת, דמינ"ה ה"ל להחפלה עצורה, גם לר"ך להבין מדוע נאמר את בלבה שפחתה לו לאשה, ומה טעם ואצבה גם אנכי ממנה, ויחצור עפ"י דרכיו ה"ל כי רחל אמנו כבר השלימה את נפשה בחומ"ל בקדושה וצעררה, ולפי"ז כבר גשמו ימי ותאמר, ויתן לה חוס' חיים רק בצביל להעמיד תולדות ח"ש הצב לי בנים ואם אין מתה אנכי, שאל"ה הצבים אין לי עוד שנות חיים צעור"ז.

אך אפשר לפרש בהקדם דברי רז"ל (ברכות ה' ע"א) לעולם ירגו אדם יח"ע על יח"ר שנאמר רגזו ואל תחטאו, אם נלחו מועצ ואם לאו יעסוק בחורב וכו', אם נלחו מועצ ואם לאו יקרא קריאת שמע וכו', אם נלחו מועצ ואם לאו יחזור לו יום המיתה וכו', וכבר תמרה למד זה יח"י בושש לדחות יח"ר מעליו, וכל רגע פסידה דלא דבר, יאחז חת"ך דרכו להזכיר יום המיתה שהוא נלחון צדור, אך האמת הוא שיעקר התכלית והתועלת לגרש היח"ר בלימוד החוס"ק דייקא ומי שהוא געור וריק מתחרה צב"ה לר"ך לחזר יום המיתה שצב ינלחו ליח"ר, ובספרי"ק יעדות דבש (דרוש א') כתב לפרש בזה אמרם ז"ל (ברכות י"ז) נשים צמח זכין באקרוי בנייהו לצי כנישתא ופאחשוי גבדיהו כי רבין וכו', והדבר תמור הלא הם בני מלכות חאש"ם, וזה נמשע מלכות שהזמן גרמא נשים פשרות.

הקצ"ה להעצור מן העולם ולשמש, תחזיקו אמת ועיד שכתב הרמ"ע מפאנו זל"ה לפרש הפסוק יצאו ויצבלו עדי עד ויחפרו ויאצדו, וידעו כי אחר ד' שנה לצדק עליון על כל הארץ, ולכאורה אם יאצדו איך ידעו כי אחר ד' שנה לצדק, אמנם רק חלק הרע שבהם יאצד, אבל היח"ר"ק המחי' אותם יאחז נח"י ויפרדו מן הרע, ועליהם אמר וידעו כי אחר ד' שנה לצדק, ועד"ז גם ציח"ר שהוא צעם מלאך קדוש, אלא שיש בו גם חלק המסית ומדית, שכן נצרה שיח"י בו בחי' הרע לנחות ציח"ר, ולע"ל יעצרו הקצ"ה היינו בחי' הרע אשר בו, ויתבאר לטוב גמור שלא יח"י בו רק בחי' הקדושה, וזהו יל"פ סיום דברי המדרש ה"ל דכל הענין רומז אל הגלות כמ"ש לעיל, ח"ש והאבן גדולה זה יח"ר, ומאספו שמה כל העדרים זה הכצור וגללו את האבן ע"י כח החורה, וכ"ז בזמן הגלות שיש יח"ר, אבל אחר"כ והשיבו את האבן וגו', שכיון שהם יוצאים להם ר"ל מן הגלות, אז יח"ר חזר למקומו, ר"ל למקומו של עולם ולמקור הקדושה, ולא יח"י לזרך עוד לנחות כנגדו.

*

ויאמר יעקב אל לבן הצב את אשתי כי מלאו ימי וגו', י"ב קטור הטעם כי מלאו ימי, ורש"י ז"ל פי' שארי אני בן פ"ד שנים, ואימתי אעמיד י"צ שבעים, ח"ש ואצאה אלי והלא קל שצלקים אינו אומר כן, אלא להוליד תולדות אחר כך עכ"ל, ועדיין י"ב דאין זה צמחמות כי מלאו ימי, ועדיין ה"ל להעמיד י"צ שבעים עד מלאות ימיו.

ונ"פ עפ"י הח"ס זל"ה (צ"ה תבוא) עכ"פ והאחיקר ד' לעצור צפרי צעק ח"ל י"ל עפ"י הרמב"ם שכתב לצו אשרי אדם שחם ימיו צמח"ה, שלכל אדם יש קצבה מה הוא לר"ך לחקן בחורב וצמח"ה, ומי שגמר הקצבה הבוא השלים ימיו, אמנם היינו אם הוא נעמנו, אבל אם יש לו בנים או אחים הפועל עליהם להעצים, אז אין קצבה לזה, וע"ז וכו' ואחיקר ד' שיתן לך מתנות חיים לעצור, צפרי צעק כדי שחובל לפועל עליהם עכ"ל, וזהו יל"פ לדרכיו שאמר יע"א הצב את אשתי כי מלאו ימי, ר"ל כבר השלימה

אכל הוא השכיב בלח צניו משל לאה הוא חזרה על ידיכם וגם לאה לדיקת כמור, ואין לורך לכם שהיא חרוך צניו של לאה אחורה, ועיב הכה אחמי בלבה בא אלי ותלו על פרקי וגו', דכשפחות לא היו במדבר גדולה כמו האמנות ועל כן יש מקום להטיב בהדרגה צניו, ועל ידי זה ואצנה גם אנכי ממנה שאגדל צניו ואוליכם לבית המדרש, ועל ידי זה אצנה גם אנכי ולא אעזב לזה שמחה אנכי לצי הפירושים בגלל כי עוד יש לה לפעול בעושי לגדל את צני בלבה גם חזרה לגלח את הילכה עיי אקרוי צני לצי כנישתא.

*

במדבר הוצא בקדווי"ע לכ"ק אצא מרי זללה. כל זמן שהי' יעקב צניו לכן לא שמר אלה שנה עכ"ד המדרש והוא חמום דלג יעלה על הדעת שיעקב לא שמר צניו לכן כל המנות, ורשי ז"ל חזב להן (ר"פ וישלח) עם לכן גרתי ותרתי"ג מנות שמתי.

נ"ל בפקדון דברי הירושלמי הביאו החס"י ר"פ מקום שנהגו (פסחים ג' ע"א) דעם איסור עשיית מלאכה בע"פ, משום דזמן הקדשת פסח מחנות ואילך, ואף יחיד בשאר ימות השנה ציוס שמציא קרבן אסור בעשיית מלאכה וכו' ופרך אי"כ קרבן חמיד שהוא לכל ישראל, וקרבן צכל יום יחי' צכל יום אסור בעשיית מלאכה, ומשני שאני חמיד שבהורה הוציא מן הכלל, דכתיב ואספת דגנך ואם כל ישראל יושבים ובעלים מי יאסוף להם דגן, ומשמע החס' דמלאכותיה אסור עכ"ל, נמצאו למדין דבאמת היו ראו לאסור המלאכה צכל יום מחמת הקדשת חמידין והא דשרי היינו משום דלא אפשר דמי יאסוף דגן,

ונקדים דברי הגמ' צרכות (דף ל"ה ע"ב) רשבי אומר בזמן שישאל עושין רגויו של מקום מלאכתן נעשית עיי אחרים, דכתיב ועמדו ארים ורשו לאנכם וגו', ובזמן שאין עושין רש"י מלאכתן נעשית עיי עמלן דכתיב ואספת דגנך, ובקשה המהרש"א ז"ל איך מתקום באי קרא צאין עושין רש"י, הא מתקום צ"ל צ"ל חס שמוע וי"ל צה כדברי החס"י

ואין לך מזה ומזה שלל חבית את האדם לידו שלימות וכו', וא"כ מה מקום לשלל זה גנים צמה זכיון, אכל צמח פירושו קר, כי צבר נודע כי הילכה הוא מלך על כל צני שחן אירך עזר מן השמים לנחן, וללחם עמו מלחמת מזה, ולימוד החור"ק הוא המסייעו צכלחמו ציוס קרב לעמוד נגד הילכה ונלחן, אכל מי שהוא נעזר מהחורה קשה לו לעמוד נגד הילכה וכו', ומי שאין צידו חרב וחנית איך ילחם עם איש צבור מלחמה, וצלשון תלמוד זכר הוא מלשון נלחן, כמאמרם צהא זכיותו לבני מערבא ובהם בש"ס טובא, וכו' שאלה הגמ' גנים צמה זכיון, ר"ל צמח מלחין לילכה, כי עיקר השלימות לגלח לילכה צהא צמח וגנים לאו צני חורה ניכר, ועל זה משני כי מסייעים לצמחיהו ללמוד וכן יושבות ומתענגות להמחיס, וכן מדריכים צניהם לחורה, הי"כ נחשז להם כאלו לומדים את החורה, וכה החורה מסייע להם ללחם עם הילכה עכ"ל. וזה שטענה רחל ליעקב הבה לי צנים ועיי שאדריכם לחורה ולמנות השי"ת יחי' לי כלי קרב ללחם וללחן את הילכה, ואם אין מחס אנכי, כי אלוהא זאת אין לי ענה אחרת רק להזכיר יום המיתה וללחן צהא את הילכה, ואין זה דרך השלימות כמאמר ז"ל.

הדרן לדרכינו הראשון שהקציה מוסף שנות חיים לצדיקים שצבר השלימות בעבודתם ושנות חייכם, צצול להדריך צניהם לחורה או צצול לסייע לאחרים לעבודת השי"ת, וז"ל הבה לי צנים ואם אין מחס אנכי כוונת, אמנם הלא צגמלא בגיל מצוה שהגנים זכות גם צלחתי צצריהו צי צצן, וא"כ אף שאין לה צנים מ"מ עיי שיעקב אצניו עוסק בחורה, גם הוא יש לה זכות צלימוד חורה, אך היא צצרה שעי"א צבר השלים את עצמו, ואין לה חס"י חיים צמה שמוסייע לו לעבודת השם, וא"כ אין לה ענה אחרת רק הבה לי צנים ואם אין מחס אנכי, ועל זה השיב יעקב אצניו התחת חלקים אנכי, הלא גם אנכי עדיין לא השלמתי ח"ע וממילא יש לך זכות עיי השלמתי בעבודת השי"ת, ועוד אשר מונע ממך פרי צמן אכל אני יש לי צנים מלאכה, ותוכל ללחן צצניה, עיי אקרוי צני לצי כנישתא ודי לך צה,

כדי לקבוע בלשם אמונת חידוש העולם וכו', משא"כ בדברות שניות שכבר מילאו האומות לקבל את החורב, כל אחד מחמת צוואת פרטיות שלא רצו בו, אמר הקב"ה שמור את יום השבת שאינם גובגב רק בשראש עכ"ל בקיור. ודבריו אי"ב דמאן יימר לן שאם היו האומות מקבלין החורב לא היו יולאין מדון בני נח שנלעוו ביום וליה לא יבצחו, דמ"ש רח"ל גוי ששבת חייב מיתה הוא בשביל שלא קבלו את החורב לא ילאו מדון בני נח, אבל חלמלא היו מקבלין את החורב היו יכולים גם הם לשמור את השבת ממלאכה כמו ישראל דתתא חורב ונתחדש הכלב.

אך גראה ליתן טעם ע"פ דברו של הכלי יקר דמנא שמור הוא על שמירה ממלאכה, וחבור נאמר למי שאינו בשמירה נאטוב לכ"פ על הזכירה, דהכי ידוע מדבריהם ז"ל שאלל דברות הראשונות פסקה וזהמתן של ישראל לגמרי, ובדאיתא במד"ר (פי תשא) חרות על כלותות אי"ת חרות לאלל חירות, חירות מן הגלות חירות ממלאכה כמות חירות מן הכיבוש וכו', והיו ישראל אז על הכחיה שיהי' לע"ל בזמן שלימות הגמור עולם הדיקון, אלא שאחר חטא העגל חזר ונתקלקל ממלא שבעת מ"ת לא היו שייך לזאת שמור את יום השבת היינו שמירה ממלאכה, כי לא היו נהג ממלאכה כלל גם צימות החול, ככחי דלע"ל, ולא נאמר חזר את יום השבת כי מנא זכירה נהג גם אלל מי שאינו בשמירה ממלאכה, משא"כ בדברות שניות שכבר חזרו ישראל לקלקלן כמו קודם מ"ת ודאכרו להיות ממלאכתן נעשית ע"י עמלק, אמר הקב"ה שמור את יום השבת וזה היות על שמירה ממלאכה.

והנה האבות הקדושים בודאלי היו על מדרגת רש"י שמלאכתן נעשית ע"י אחרים, וזה הקרינו חמיד קרבות צפועל, ודאלי שיהיו אסורים כל ימות השבוע במלאכה, דכרי ע"פ דין היו ראו שכל ישראל יהיו אסורין במלאכה, ורק משום דלא אפשר כמ"ש בירושלמי דמי יאסוף להם הדגן, אבל דיקוקים גמורים כהאבות הק' שיה' מלאכתן נעשית ע"י אחרים, היו אסורים בדין לעשות ממלאכה בכל יום מפני הקרבת התמידין, אך כל זמן שיה' יעקב אצינו בבית לנ, היו מוכרח לעשות ממלאכה, וכמו שאמר זה לי עשרים שנה בביתך

שם דאירי נעשים אכל לין עושים כ"כ דאוקס דיקוקים גמורים וכו', מוכרחי בדין פרשה בכל לבבם וכל נפשם, ולא כחיו נמי וכלל מאדכס, כדכתיב בפרשה שמע וכלל מאדך, משמע ל' דאירי הכא באוקס דיקוקים גמורים וכו', ובאמת מנאור כן במדרש תנחומא ר"פ נח וז"ל: ובפרשה שני' כחיו זה בכל לבבם וכל נפשם ולא כחז וכלל מאדכס, ללמדן שכל מי שאכזב עושר ותענוג אילו יכול ללמוד חורב שבע"פ לפי שיש זה עשר גדול וכו', הרי מנאור כדברי החומ' והמכרש"א דפ' שני' מייירי באוקס דיקוקים גמורים ומה"ע לא כחיו וכלל מאדכס, אבל בדיקוקים גמורים יתקיים הכעשה ועמדו צדים ורעו לאדכס, ומלאכתן יהי' נעשית ע"י אחרים, ואף שפסוק זה נאמר על לע"ל שיהי' זמן השלימות, סובר רש"י דדיקוקים גמורים שטעון ראשימ בשלימות, יכולים להגיע גם בזמן הזה לאותו המדרגה שיהי' לע"ל. וכתב ק"י היש"מ זל"ה (צפ' ויקהל) דלפ"י לע"ל כי תמלא הארץ דעה ואת רוח בעוממא יעביר מן הארץ, ומהי' דיקוקים גמורים יהי' מלאכתנו נעשית ע"י אחרים, ועל אותו זמן נאמר ועמדו צדים וגו', וכיון שכן אז בדין הוא שיהי' אסורים במלאכה, כיון שיבנה המקדש וקריב התמידין בכל יום, ואפשר להמלאכה להעשות ע"י אחרים, וע"כ יהי' יום שכולו שבת כיון שיהי' אסורים במלאכה עכ"ל.

והנה בדברות הראשונות כתיב זכור את יום השבת לקדשו ובדברות אחרונות כתיב שמור וגו' ואמרו חז"ל זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו, אמנם עכ"ל עממא בני מדוע כתיב בראשונה זכור ובאחרונה שמור, וכלי יקר כתב הטעם כי דברות הראשונות נאמרו בלשון אשר השמיט ד' לכל האומות וכו' כי ר"ל הקב"ה שגם המה יקבלו את החורב, וע"כ נאמרו באותו ענין שלא ימלאו האומות פ"ס לעשון ולפרער עליהם בשום נד, ולא נאמר בראשונה זכור ולא ראה לומר שמור, כדי שלא יאמרו האומות אף הוא מנא אותנו על השמירה מכל מלאכה, הלא כבר נאמר לפני נח יום וליה לא יבצחו ור"ל למדו מכאן גוי ששבת חייב מיתה, ע"כ נאמר זכור את יום השבת לומר כי אפילו מי שאינו בשמירה, לפחות ישנו בזכירה, כי כל האומות חייבים לזכור את השבת

וא"י עפ"י שיטת הרמב"ן ז"ל שלא שמרו חצו"ק
 את הכהו"ק כ"א בארץ ישראל, ובארץ צב צ"י
 אחרי ומשפחות לשונו שם גר"ה עמנו כי בחו"ל
 אין צב עברה שלימה צעור במשפחות המושלים
 עלי, אבל אין בצבחת הוא גחלת ד' מיוחדת לשמו,
 לא נתן עלי מן המלאכים ק"ץ שוער ומושל, וקדש
 העם היושב צאלו בקדושת העריות וברוצי המלוא
 לכויות לשמו, ואמרו בחוספתא דע"י כ"ה אומר ושבתי
 בצבאלי אל בית אבי וכו' ד' לי לאלקים וכו', כל זמן
 ששאתם בארץ נענן ביימי לכם לאלקים, אין אחס בארץ
 נענן כצבול אין אני לכם לאלקים אח"ד ז"ל ויודאי
 שבו האצו"ק מקיימים כל החורה ומלות' בפנימיות
 בהמשכה בכל הכוחות השייכים לכמה"ה אף בעזרן
 בחו"ל, וזה נחשבה להם כמעשה, ואפשר דנפעל לא
 קיימורו בחו"ל, מפני שלעת השרים המושלים צב
 שבו"ה צב"י לכים אחרים, אבל שבת אינו חופס מקום
 וכו' וכו' למעלה מן המקום והזמן היו מקיימים

באופן חזר אפ"ל דברי המדרש ביב"ל, עפ"י
רש"י ז"ל (צ"ח ואר"ה) וכו"ל במד"ה, טל"ח
אלה העיר חפרו כפי אל ד', אלל בחוך העיר לא
התפלל, לפי שהיתה מלאה גילולים, וזודחי חין
הכוונה שער מלאה גילולים אסור להתפלל בחובה,
ובכל זמן שאינו נחזר אחד חזב צבית כפני עומו,
ומחר לומר דברים שבקדושה, אלל הכוונה שבמקום
זה שלטת החלומים מזהב ויחר בשביל כחות
העוממה המלאים שם, ואינו מסוגל לעבוד עבודה
הקדש במקום שלטת החלומים. ועד"ו יתכן שיע"ה
כל כ' שנה שעבר ללן כ' עסק בחור וחסלה ומלות
בשדה, ולא צבית לן על שהיתה מלאה גילולים,
וכל רשותו של לן כ' משפח מחות העוממה, וכל
ימות החול כ' מניו בשדה לשמור אלנו, ולא כל צבית
לן כ"ל צעת ההכרת, ואף אז גמנע מלהתפלל שם
והחזיר שם ש"ס, לפי שהיתה מלאה גילולים, וצ"ח
פ' זו הביאו רש"י ז"ל שז אל חרץ אבותיך ושם אבי'
עמך, אלל בעודך מחזרב לעמא חי אפשר להשרות
שכינתו עליך, ע"כ. ויע"ה צעת שפסק בחור וחסלה
ומלות ומע"ה כ' מיוחד יחודים והמשוך עליו השרת
השכינה ולא כ' אפשר צבית לן, ע"כ כ' כל מעשו
ושמירתו בחומ"ל בשדה דייקא, אמנם ציוס השנה לא
היה לך לחוש להכר, כי שציתין וצעלן מסאבין
הרחיקין בשנה קודש, ומע"ה מחנה הסוכ"ק בשנה
כי אז חין כח לס"מ לקמרב, וע"כ בשנה קודש לא
היה נמנע יע"ה מלעבוד עבודה הקדש אף צבית
לן, כי כל כחות העוממה של לן כ' חסלה

מזכרין לאחר' שחיס פרש"י אין מזכרין לפני' שאינה מן התורה, אבל מזכרין לאחר' שבו' מן התורה, והם דאויסקס הלכתא בש"ע (סי' קצ"א סי"ב) דכאידגא לעולם מזכרין כל ד' זכרות, שאין דרך צ"ח להקפיד בכך, ומסתמא אדעתא דהכי שוכרים פועלים שיערכו כל ד' זכרות כהקדם, אבל בודאי שבי' לכן הרשע מקפיד בכל מה שאפשר, ויע"ח מהו מזה האמת שלא לשנות מועד צה"כ, אפשר דלא נהוג כ"א בעיקר הכוונ' שהיוצו מדאורייתא, ואולי ז"ע דברי המדרש כל זמן שבי' יעקב צבית לכן לא שמר אלא שבת, ולא כ"י יכול לנהוג בחומרא דל"י שעות כמו שהנהוג תמיד צביתו.

*

ויאמר לכן ליעקב וגו' יש לאל ידי לעשות עמכם רע, ואלקי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מעוב ועד רע, דקדקו המפרשים דברי סחר לכן דברי עלמו, שאמר יש לאל ידי לעשות עמכם רע, וסחור כדי דבור אמר שהקצ"ב הזכירו אפי' על דבור רע, וידע לכן שלא יוכל עשות מאומה נגד ראון הבריות, ובאמת נעלה ממנו בחירתו כמשה"כ ולא נחמו אלקים לרע עמדי, גם יל"ד צמח אמש אמר אלי, דמה נפק"מ בחדושה הזמן, גם מלח לאמר י"ב דלא נאמרה אלו ע"מ שיאמרה לאחרים, כ"א לעלמו בלבד היתב האזכרה.

ואפ"ל בהקדם דברי הצדיק בפסוק זה, עפ"י מהקדם בזה"ק הא"ה דכתב ויצא אלקים אל לכן בחלום הלילה, וכי אוחז הרשע ב"י כדאי לנצחא וגלוי שכינה, ומחרן דשם אלקים הוא משותף גם למלאכים ושדים, וכן דכתב ויצא אלקים אל לכן וגו' קאי על השר שלו שהוא נהגה על לכן והזכירו על יעקב עכ"ל הזרי"ק, אמנם לנאורה זה סותר למאמרי"ב פה שאמר לכן אלקי אביכם אמש אמר אלי, משמע שאלה הדיבורי מפי ד', שהוא אלקי אבותיו של יעקב ולא שר שלו, אפ"ל דתרווייב אפ"י ודאי השר לא מעלמו הזכירו כך, דמה איכפת לי' ביעקב, אלא שהקצ"ב זה לשון של לכן להנהיג אלו ולהזכירו על יעקב וכו', וזהו אמר ואלהי אביכם אמש אמר אלי לאמר ר"ל אמר למלאך השר שלי לאמר לי עכ"ל הזרי"ק, ואפשר כי זהו כ"י נחלש עשוהו של לכן, כי השר הזכירו שצבית עושה עלמו ימנע מלדבר

בפועל אף בחו"ל וז"ע כל זמן שבי' יעקב צבית לכן בחו"ל לא שמר בפועל אלא שבת בלבד.

עוד אפ"ל עפ"י מה שכתב זל"ה על דברי הגמ' ונגסתי למקום וכו', שמהל ונגסתי יתפרש שהכנים מתחשבו וטוואחו למקום הכוא, וכל אדם במקום שמתחשבו שם, גופו נהר רישא גרידא, וברמב"ן ז"ל כתב כן (בחי' למס' עירובין י"ז) לענין ערוב דסבירא מדאורייתא הוא, שכרי למ"ד תחומין דאורייתא, התירו חז"ל איסור תחומין ע"י ערוב פת מה"ע, דדעתו ומחשבתו של אדם אחר פתו וע"כ נהפך כאלו שם שבתו (עיין בדבריו פ' תולדות הארבעה זכר) והנה יע"ח הכין כח לכל דורות ישראל וכשם חס הדרך לבניו שיתקיימו צללות ויחיו אל הגאולה, וכל מעשה אבות סימן לבנים צבתי' פועל דמיוני שיתקיים בזרעם כמ"ש הרמב"ן ז"ל ר"פ לך. וכה אמר"ל אלמלא שמר ישראל חס השבת מיד נגאלין, ע"כ יע"ח צעה היותו צבית לכן שהוא פועל דמיוני על הגלות, כ"י דעתו ומחשבתו כל ימות השבוע על קדושת השבת להכין כח לגאולתו של ישראל שבי' זכות שמירת שבת, ועשה זה פועל דמיוני וכשם הדרך לפני ציון שימסגור בקדושה זו כמחור ובזכות זה יהי נגאלין, ועל כ"י ה"י מחשבתו בזה תדיר נחשב כאלו קיים שמירתו תמיד, וז"ע, כל זמן שבי' יעקב צבית לכן לא שמר אלא שבת, ששמירה זו ה"י אלא תדיר כל זמן שבי' צבית לכן, ואף צעה עסקו בשאר המלות לא הסיר דעתו הימנה מש"כ שאר המלות קיימן כ"א צעתו וצמנו.

עוד אפ"ל עפ"י מה דאיתא בכתבי האר"ל לשמור קדושת השבת ל"י שעות, ובדאי יע"ח כל זמן היותו צביתו וזרשות עלמו נהר בכל החומרות וההידורים כי קיימו האצבי"ק אפי' מילי דרבנן כמאמר"ל, והנה גם בחומרא זו לשמור שבת ל"י שעות, ואפשר שצבית לכן שבי' שכר ומשעבד זמנו אלו, לא ה"י יכול להוסיף על המחוייב מן הדין כדי שלא לנטל ממלכתו צה"כ, וע"ד שאמר"ל צמ"י זכרות (מ"י מ"א) דפועלים אין מזכרין זכרה רביעית צבית"ל דלאו דאורייתא הוא, וכן אמרו שם (דף ע"ז מ"א) בפועלים שבי' עושין מלאכה אלא צה"כ קורין ק"ש וכו' ואוכלין פתו ואין מזכרין לפני' אבל

לאמר לדורות שיבינו נודרים צעת לר"ה עכ"ל הכוונה.
וגרסה ממשמעות דבריכם ז"ל דנודר צעת לר"ה ליתא
להאי חששא דלמא פשע ולא יקיים, דכס"ב מקבל
ע"ע מקרב לב עמנו קבלה אמיתית כל ימנו.

אמנם צאמת לאו כל חפצין שוין צוה, דאף שצעת
הצרכי כ"ח מקבל ע"ע בכל לבבו לדור לעשות
מזבח, יזדמן צרכי שאלה שצרכי הצרכי ואינו לא
ישראל עוד לקיימה, וע"ד שפי' בספרי' נטעם מגדים
מאמ"כ (ישי' כ"ו י"ז) כמו הרכ חקריב ללדת
חולל חזקת צחצחי, כן היינו מפני' ד', דכ"ה לפי
שנודע מזה המון וכו' כאשר ירגישו ח"י איזה לער
כללי או פרטי, חייב מקבלים עליהם לחזור למוטע,
ונודרים ונעצמים שלא יעשו עוד רע צניי' ד', וכאשר
יעבור השנה חורים למידתם השבועה שנשבעת
היולדת מציאם קרבן על אודות השבועה שנשבעת
בשעה שברצת לילד שלא חזק לעלה, ונעבור זמן
המשבר הוא חזרת משבועה, וע"ז הוא מציאם
קרבן לנדרה, ח"פ הכתוב כמו הרכ חקריב ללדת,
שמצויאם קרבן על לידה, והטעם מפני שחולל חזקת
צחצחי' ר"ל שהיא מחללת זמנה השבועה שנשבעת
צחצחי, כן היינו מפני' ד' עכ"ד"ק, ולפי' הוא
מקום סבא לומר דא"ל ללמוד הלכה זו מיע"א
דמזבח לדור צעת לר"ה, דלד מיעוט ערכו צמדריגה
הצבתו ויראתו ית' אף צכ"ב איבא חששא דלמא
יפשע ולא יקיים נדרו, ע"כ צא יתור מלת לאמר
לדרוש, לאמר לדורות שיבינו נודרין צעת לר"ה.

אף אפשר דודאי יע"א בשביל עצמו לא היה לו צורך
לדור לעשות מזבח, דהרי תועלת הנדר הוא
לחזק קבלתו במסמרות כל ימנו, שלא יסיחגו יצרו
לחזור בו לאח"כ, וא"ל האצ"כ"ק לא יתכן ענין זה
כלל. דמה שצמחיות בגדר האנושי להשחל ולעשות
בעצדות השו"ת ומתוית, לא היה ימנע ממנו יע"א
אף בלי בגדר, ומה שאין בגדר אנושי להשיג לא
ייעיל הנדר בלא"ה, וא"כ לנארה צורך הנדר למא,
חולס היה ללמד דרך בעבודת ה' לדורות העתידים,
הרחוקים מצחי' זו להשחל ולדרוך אחר המצות
ולקיים כל מה שצמחיות בגדר אנושי לקיימה, ולהס
יח' תועלת יצא לחזק הענין ב"ח ח"פ וידר יעקב

עם יעקב מטוב ועד רע, ח"פ השמר "לך" מדבר עם
יעקב וכו', דצאמת לא היה יכולת בידו להכרע ליעקב
בלא"ה, כי לא יעמוד ד' את חסידיו לכל בן כן ובין כך
היה נעטם על בחירתו הכרע, וע"כ חסידיו שלטוהו
ימנע מזה. אבל לכן רוח אחרת היה בו ופירש את
האוי ע"ד השקר, וע"כ אמר יש לאל ידי לעשות
„עמכם" רע, שלא נלמדותו שצבילכם כ"ל לטובתו,
וא"כ עדיין הרשות בידו לומר על תועלתו ולעשות
עמכם רע, ואלקי אביכם אמש אמר אלי השמר "לך"
מדבר עם יעקב וכו', ע"כ קצב לאד רשעתו כי לא
היה כוונה הלאו שצביל תועלת יעקב כ"ל לטובתו.

אי"י דכן דרך הרשעים לומר נשחנו הכתמים ונחלפו
הזמנים, ושיצרים בשאט נפש אף על מה שיש
צווי צבירוש לאיסור, צענה מחוייבה כי לא כיומים
הראשונים הימים האלה והזמן גרמא, ומעיקרא לא
נאמר הלאו כ"ל בצורח שש לא צחי' הזמן של
אחרי שש ע"פ, וכבר כתב הכ"ס זל"ה בנאמרו
אל תאמר שנשחנו הכתמים, יש לנו אף זמן לא נשתנה
ולא ישנה עכ"ד ז"ל, ואפשר דעל דרך זה חשב
לכן לפי שטותו שהס' יתבדק לזה רק בצורח שש
לאותו הזמן בלבד, ובהחלפת הזמן הוחלף הלאו
והורש לא לעשות רע, וזה שאמר יש לאל ידי
לעשות עמכם רע, ואלקי אביכם, „אמש" אמר אלי
השמר מדבר עם יעקב וגו' והיום הזה אינו בכלל
הלאו.

אי"י צאופן אחר ולחזק גם מלת לאמר דמיותר,
ויתבאר בהקדם דברי המד"ר בפ' זו עכ"פ
וידר יעקב גדר לאמר וכו' א"ר יתחב הצביל שגדר מזבח
צעת לר"ה, מזה לאמר, לאמר לדורות כדי שיבינו
נודרין צעת לר"ה עכ"ד המדרש ודקדק ק"ו הישמה
מה זל"ה דלמיל קרא למילף לדורות, והרי הכתב
הלכות אלו למדים ממעשה האצ"כ"ק ואע"פ דלא כתב
בי לאמר, וא"כ לאמר דקרא מיותר, וכבר ביארנו
צוה לעיל ועוד לאלקי מילין, ואפ"ל בהקדם דברי הכו"ס
חולין (דף ב' ע"ב) שכתבו על הא דאמר' צמ'
דאסור לדור ולומר הרי עלי, דלמא פשע ולא יקיים
נדרו, והכתוב וידר יעקב נדר וגו', ותרגו דבשעת
לר"ה שרי, כדאמר' צצ"ר וידר יעקב נדר לאמר,

ולאח אס לקיים ציווי השי"ת אז לאו, וא"כ מ"ע קריאתו וסיפורו להם, גם ל"ב בתשובתם אליו הפועל לנו חלק ונחלה וגו' נכריים נחשבו לו וכו', וענה כל אשר אמר אלוקים עשה ומה צורך לכל אלו הטעמים הראשונים, ויספיק בטענה זו העיקרית כל אשר אמר אליך אלוקים עשה, וקיימו הקדושים הלאה ציווי השי"ת לא ללד תועלת עצמי כ"א לעשות רצונו ית' ול"ב טעם נעמה.

ואפ"ר עפ"י רז"ל במד"ר פ' זו, דליאתו של יע"א מלכן וחרתו לארץ ישראל ה' סימן ופועל דמיוני על יליאתו של ישראל מן הגלות בגלותו הכלותי, והוא שאמרז"ל ויחזה לו בשמש חמר לו הקב"ה אהב סימן לבניך מה אהב בלאתך השקטתי חמה ובחזירתיך החזירתי לך גגל חמה, כך בניך בלאתם חומללם וילדת השבעה וגו' (יחמי ע"י) ובחזירתן חרחה להם יראי שמי וגו' ועוד כמה מאמרים בדברי רז"ל שיצאה זו ה' לרצו על הגלות ועל הגאולה, וע"כ בפעולה זו ראה יע"א ללמד דרך לדורות ישראל שאסור לחזק את הקץ וללאח מן הגלות עד שיגאלו הציו"ת בכול צעמנו, ואף שבי' לו ליע"א טענה חזקה ומספקת לעזור על החגאי ולהקדים יליאתו ולצרות, כאמרו ואזכין החל בי והחליף את משכרתי עשרת מונים, וכן עקר וציעל את החגאי שבנייהם, אעפ"כ לא ילא משם עד שא"ל השי"ת קום לא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך, ואולי לטעם זה קרא לרחל ולאח הבשר וסיפר להם כל הארבויות, כדי לצר כוונה היליאה, ואפשר שבי' ע"ד הגסיון, אס ובי' כוונתם גם לתועלת עצמי או לקיים ציווי הציו"ת בלבד, ואפשר שבי' זה לעשות פועל דמיוני לדורות ישראל שגם הם יעמדו בנסיון כמוהו וכמו האמהות הק', והם השיבו לו הלא נכריים נחשבו לו וגו' ויש טעמים הרבה בטענות אדוקים ללאח ולצרות אף ע"ד עצמנו, מ"מ לא יעלה על דעת ללאח עד שיצא הציו"ת, וענה כל אשר אמר אליך אלוקים עשה, ר"ל מלה וענה בא לשלול כל הזמנים שקדמו, שלא הורש להם ללאח רק עכשיו ולא קודם לכן וי"ש וענה כל אשר אמר אלוקים עשה, וכן בדברי המלך אל יעקב אמר, "ענה" קום לא מן הארץ הזאת ואל קודם לכן.

נדר לאמר, ודרשו ז"ל לאמר לדורות כדי שיבינו טוהרים בעת צרתן וזה ה' טעם נדרו של יע"א, שהשיעו לו רצון מן השמים לנדור כדי ללמוד לדורות דרך בעצדות ה', וזאת זה לא ה' צורך אליו הכוה בשביל תועלתו, עכ"פ מבורר דמלה לאמר דרשוהו רז"ל שהוא לימוד לדורות ע"ד אס אין ענין לענינו בא ללמד לדורות.

ועד"י אפ"ל באחרתו ית' אל לכן, במאמ"כ אמר אליו, "לאמר" השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע, דלא ה' צורך באחרת זו בשביל יעקב חצינו, דעפ"י חילוי טובא, ולא ה' יכול לו לכן הרע לעשות מאומה בלתי, ואפשר שרמז ציווי זה גם אחרת לדורות העתידים, כמו כל מעשה האצור"ק שבי' לחלית זה לכבוש דרך לבניהם ולהכין מעין הישועה לדורות, וי"ש לאמר ר"ל לדורות השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע, וכלל ציווי זה דורותיו של לכן וסערה דילי שלא יעשו רעה לדורות ישראל, ואפשר דלכן ללד רשעו פירש כוונה הציווי ע"ד השקר, שאמרה לדורותיו בלבד, אבל הוא עצמו לא נטות כזך והורש לו לעשות רע, וי"ש יש לאל ידי, "לעשות" עמכם רע, והטעם ואלקי אבי אמש אמר אליו, "לאמר" השמר לך וגו', והציווי לדורות נאמרה, וע"כ עדיין הבחירה בידי לעשות רע.

*

ועתה הן הלה כי נכסוף נכספת לבית אביך למע גננת את אלהי, וליד במלת וענה דמיונה, גם ל"ב קיסור הטענה וענה הן הלה וגו' למע גננת, ומה ענין ז"א ובלתי הגיבש יש עלי' טענה, ונל"פ בבקדם לצאר מאמ"כ להלן וישלה יעקב ויקרא לרחל וללאח שהזה וגו' ויאמר לכן ראה חנני את פני אבינו וגו' ויאמר אליו מלאך האלקים בחלום וגו' ענה קום לא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך, ראוי להבין מה צורך לארבויות הזאת מ"ש ואזכין החל בי וגו' אס כה יאמר עקודים וכו' ויספיק מה שזכרו השי"ת בפירוש לא מן הארץ ושוב אל ארץ מולדתך, גם לא יתכן שהתייען יע"א עם רחל

ארץ הרים וגבעות שכם קשין עייש, ונצחיק פוי
 שהוא קשה לידכש מן הליא מלכים שכם שם, ולכל
 הפירותים קשה מדוע דוקא כאן כשבטתים הקציב
 אח הארץ ליחזק קראו קשות, הלא כבר נזכר בבעתה
 הארץ צפוסקים כמה פעמים לעיל מיני' ולא קראו
 קשות הלא כאן דוקא, גם לפי אידך דרשא שבמדרש
 שע"כ נאמר האל לומר מקאתן אני נותן לך עכשיו
 והשאר לע"ל, ופי' יבואה על קני קניזו וקדמוני
 שכם עמון ומואב ואדום שבקציב הבטתים אותם
 לאברהם ולא יוחנו לישראל הלא לע"ל, גם ע"ז קשה
 איך שייך הודעת דבר זה לבאן דוקא כשאלו לו הקציב
 נור בארץ הזאת וגו'.

ואפ"ל בפשטות דע"כ קראו קשות ע"ש שבטיות
 גדולים וקשים יותר בא"י מבחור' וכמו שפי'
 הרמ"ע מפלנו זל"כ יגער ה' בך השמן ויגער ה'
 בך הבוצר בירושלים שכוונתו היא יגער ה' בך
 השמן על היותו בוצר בירושלים, ששם הוא מחבצר
 יותר צפתיו מבחור' מפני שפגם החטא גדול יותר
 במקום הקודש עיי"ש, והארכתי זאת בספרי ויאל
 משה (מאמר ב' סי' קכ"א) מצולל הזכירות והקפידה
 שבקפידו הקדמונים שלא להיות בא"י מי שעלול
 לחטא, והבטתים שם מה שאחז"ל במדרש חבילים
 צפוסוק מי יגור באהלך, משל לעירי שזכנם למדינה
 וראה אותם מוכרים מיני כתיחין (פי' מיני חטא)
 וכל דבר, אמר מי יוכל לשצט מאלו, א"ל חבירי
 מי שיש לו מעות הרבה, כך אמר דוד לפני הקציב
 ה' מי יגור באהלך א"ל הקציב מי שיש בידו
 מלות ופרישות בלך חמים ופועל זקק עכ"ד במדרש,
 גם הקטרוג בא"י גדול יותר מבחור' צפוסק,
 ובארמי בדבריו לעיל דלעטס זה בארך אפי"ה וישיא
 לנחם לחור' צגולה, כדי להשחיק מעליו כח הקטרוג
 עיי"ש, וזכר גיחא ובעתה הארץ להם לא קראו
 קשות, שהי' להם עכ"פ ענה להמלט מזה הקטרוג
 עיי' ויחזק צגולה לחור', אלא ליחזק אבינו זכר
 הקציב גור בארץ הזאת ונאמר לו לנחם לחור' על
 כי ה' עולה חמימה, ע"כ בבעתה הארץ הודיעבו
 הש"י כי לך ולרעך אתן אח כל הארצות האל,
 קשות, כדי להבין כח לגרשו אחריו שיוכל לעמוד
 ולהתקיים בם בקדושתו.

ואפשר דע"ז ה' טענת לכן, ועתה" הך הלכה
 וגו' צא לשלול זמן הקדום לזה, שלא ינחם עד
 עכשיו עד שאמר לך הקציב קום לא וגו', והשיג
 לכן שיתאחר של יעקב מורה על הארצות העתידה,
 ואולי הרגיש באפטיגות כי יש צו מבחי' הארצות,
 אבל ניצח ולא ידע מה ניצח וחשב כי יחי' צבתי
 הארצות העתידה, וע"כ ה' קשה לו מה ה' לורך
 לגנוב את הע"ז שלו, הלא אז צבאולה העתידה כל
 הארצות כרות ויכרתון ולא ישרא זכר לנו, וע"כ
 טען ממני"ש, ועתה" הך הלכה וגו' שלא הלכה
 עד עתה, שהוא זמן הארצות ברשות הבו"ת, וא"כ
 למח גנבה את אלהי, כדי לבעול ולמנוע אותו מע"ז,
 ומח לורך לגניבה זו, ואם לא הביע זמן הכתוב' א"כ
 מדוע ינחם שלא ברשות, ונחמה לא ידע מה ניצח,
 והי' זה רק רמז לנחמה העתידה, והארצות כרות
 ויכרתון יתקיים רק לעתיד צבאולה הנחמה צ"ל.

*

באופן אחר יתבאר הדקדוקים כי"ל, בפקדס
 להעיר עוד צמחממ"כ צס"פ ויעקב הך לזרכו
 ויפגעו צו מלאכי חלקים, פרש"י ז"ל מלאכים של
 ארץ ישראל באו לקראתו ללחו לארץ, וכתב הרמב"ן
 ז"ל ואני חמה צב, שהרי עדיין לא הביע יעקב
 לארץ, ורחוק ה' משם ושלח מלאכים אל עשו מרחוק
 וכו' ועדיין יש לו לעבור צבול בני עמון ומואב עכ"ד
 ז"ל, וז"ל להבין שיעת רש"י ז"ל, שהרי הוא כתב
 לעיל עכ"פ עולים ויורדים צו, מלאכס שליווהו בארץ
 חין ויחזק חור', ואיך פוי כאן שמלאכי ארץ ישראל
 באו לקראתו ועדיין ה' ישיא בחור' רחוק מא"י.

ולבאר הטען נקדים דברי המד"ר פ' חולדות (פר'
 ס"ד ס"ג) עכ"פ גור בארץ הזאת והא"י עמך
 ואברכך כי לך ולרעך אתן אח כל הארצות האל וגו',
 א"ר הושי' את עולה חמימה, מה עולה אם ינחם
 חוץ לקלטים הוא נפסלת, אף את אם ינחם חור'
 נפסלת, כי לך ולרעך אתן אח כל הארצות האל,
 קשות כמה דאח אמר (יחזקאל י"ז) ואת אילי הארץ
 לקח, ד"ל למח לא נאמר האלה האל, לומר
 מקאתן אני נותן לך ואינתי אני נותן השאר לע"ל
 עכ"ד במדרש, וזיפ"ח פוי מ"ש קשות ע"ש שא"י הוא

מעביר, ר"ל שיתבטל צדו ע"י שיחגג לעתיד כל המקומות המכוסים מא"י.

ובזה יובן כוונת דברי המדרש בי"ל שהקציב אחר לחלק אביו כי כך ולא כך אחר כלל הארצות האל קשות, שהנסיונות בארץ ישראל גדולים מאד, וקשים לעמוד בהם מחמת גודל החגירות היל, ולבאר זה מה יכו' חקיתן של דורות העשירים של יוכלו לעמוד בנסיונות ויקלטו קדושת הארץ, ואין יתקיים להם הכהנת נתינת הארץ, שברי יכו' לורך להעביר לע"ל כדי שלא יעבישו ישראל ממקומות שקלטו בהם, ל"ל עכשיו אני הו"ן כך מקלחן והשאר לע"ל ר"ל שבזמן שאין ישראל עושין ראשיה גמלא, שמכוסים מצוי אדם חוב א"י, ולע"ל יתגלו כולם ויתבטלו צדו כל אלו המקומות שקלטו עליה ולא יכו' לורך להעביר מן העולם, אולם גם ישארו בקדושתן כמו כל ציטול ששם האיסור נעקר ונעשה ביתר, והנה אחר הקציב לע"ל הארץ אשר אחר שרוב עלי' כך חננה, ודרשו ר"ל מלמד שקיפל הקציב כל א"י תחתיו וכו' ובזכ"ק פי שקלי על א"י העליונה שהוא רוחני ואינו תופס מקום ואפשר שיתקפל ד' אמות, ואף לפי"ד ר"ל שבתלמוד בודאי שקפלו תחתיו כל א"י בצחי' לעתיד כמו שהוא ראוי להיות חילולי החטא ותגלו לו כל המקומות המכוסים עכשיו בשעת הגלות, ובפרט לפי הזכ"ק שקלי על ארץ העליונה וודאי שהשיג וראה יע"ל צחי' א"י לעתיד, והנה כשחזרתי א"י הקציב מסלק שכינתו משם כידוע, ואז הכניסו היו בארץ והם מקולקלים יותר מכל האומות, וודאי שיתבטל א"י גמלא ונסתלקה השכינה משם ע"י גודל חטאם של הכנענים ועכשיו כשכב יע"ל במקום הקדוש וקיפל הקציב כל א"י לעתיד תחתיו, נצטלו המקומות שקלטו בהם צדו גדול, והרגישו השראה השכינה גם באלו המקומות המגולים ע"י ציטול צדו, וזה שחנה ואמר יע"ל אכן יש כי במקום, "זה" דייקא, ר"ל גם במקומות הגלילים שנסתלק משם השראה השכינה ע"י החטאים, עכשיו אני רואה שיש השראה שכינתו ית' גם במקום הזה ע"י בציטול צדו, ואנכי לא ידעתי שמצויים זו לא ידע יע"ל שאפשר שיהיה השראה השכינה גם במקומות ההם

ונקדים עוד דברי הגמ' (גיטין י"ז) ס' רבא עיירות ה' לו לינאי המלך צבר המלך וכו' אמר ע"ל לדידי חזי לי הוה אחרת ואפילו ס' רבא קני לא מחזיק וכו', ארץ לבי חביב בה מה לבי זה אין עורו מחזיק את צבאו, אף א"י בזמן שיושבין עלי' רוחא וצומן שאין יושבין עלי' גמלא ע"כ, ואמר"ל צמד"ר (פ' ראש) עכ"פ כי ירחיב ה"ל וגו' א"ל יתחב המגילה כזאת אין אדם יודע כמה ארכה וכמה רחבה, כשהיא נפתחת היא מודעת כמה היא, כך א"י כל רוצה הרים וגבעות וכו', כשישיר אותה הקציב שנאמר כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו וכו' העקוב למימור והרכסים לבקשה, אותה שעה היא מודעת מה היא עכ"ל צמד"ר ופירשתי בזה מה דאיתא צמד"ר ולקוט ר"ש האזינו, עתידה כנסי' שנאמר לפני הקציב רשע"ה כרו עדי קיימין שנאמר העדותי בהם היום את השמים ואת הארץ, אחר לה הריני מעביר שנאמר כי הגוי צורא השמים החדשים, אומרת לפניו רשע"ה הריני רואה מקומות שקלטתי בהם ובושתי, שנאמר ראי דרכך בגיא וגו', אחר לה הריני מעביר שנאמר כל גיא ינשא וכו', ולבאר זה קשה הרי כל מקומות הללו בארץ ישראל עבדו בהם ישראל להקציב שנים רבות בחורב ועבודה, ולמה נצטיל שם קלטו עליה יעבדו אותן מן העולם אך יובן עפ"י"ם שכתב ר"ש מקוין ז"ל על מה שאמר"ל (סוטה מ"ב ע"ב) מקומה (של נחל איתן) שערפו שם את עגלה ערופה) אסור מלזרוע ומלעבוד שם לעולם, והקשה א"כ יכו' כאשר לזרוע בכל מקום בעולם מספק, אולי הוא מקום נחל איתן שערפו שם עגלה ערופה פ"ל, וא"ת שצטיל צדו העולם, הרי כל קצוה מתחלה על מחנה דמי וליכא רוב, וחזין דקצוה שאינו ניכר בעל צדו, שאינו דומה לחשע תחית ששם הוא קצוה הניכר ע"כ, וזה יובן דכאן באותן המקומות של א"י ששם מכוסים מעיניהם ויתגלו רק לעתיד לא קלטו בהם כלל, ומא' שלע"ל שכל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו, יהיו בעולם צדו כל אלו המקומות שקלטו בהם, דקצוה שאינו ניכר בעל צדו, וזה נקרא העברה מה שצטיל צדו, וכמו כל ציטול של איסור בהיתר, שהאיסור עצמו נאסר ונאסר להיות היתר, ושם האיסור נעבר מן העולם, וזה שהשיג הקציב לנסי' הריני

תנהל בכל הבנים ח"ל כי ע' קעדרות חס ע' שרי מעלה, אבל לעתיד הכל תחת יד השי"ת לצדו וכל העולם בנחיו ארץ ישראל, ויהיו קומה אלוקים דייקא, כי אחת תנהל ר"ל כי כל העולם יהי בנחיו נחלה זו ירושלים ע"ל, וזהו הראש הקב"ה לעקב בנחיו ח"י לעתיד כמו שביארנו לעיל, גמאל כשקופל יח' תחתיו כל ח"י כי כל העולם בכלל, שכל העולם יהי השלמה השכינה וקדושת ח"י, ובנחיו זו נחלה לעקב עשיו במלכות הסולם, ח"ש אכן יש ד' במקום הזה, שגם בכל העולם יש בו בחינת נחלה זו ירושלים והשלמה השכינה ואנכי לא ידעתי, שלא השיג בנחיו זו עד עכשיו ואפשר דמ"ע נעקב בר המור"י ממקומה, לרמוז על בנחיו זו, שהי' בנחיו השלמה השכינה ובנחיו ח"י בכל מקום שיהיו ישראל שורים שם ואף בגולה, ולעתיד יהי בנחיו ח"י וירושלים בכל העולם כ"ל.

ובזה נצו לנאר פסוקי הפרשה דלכא וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השכם וגו' ויאמר אלי מלאך האלוקים וגו' עתה קום לא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ אבותיך וגו', ובמאמר השי"ת לא נאמר קום לא מן הארץ הזאת כי אם שוב אל ארץ אבותיך, ואיך יתכן ששינה יע"א מאמרו יח', גם מה נורא כי להחיות עמם, אחר שזוהו השי"ת בפירות און ע"ה ומצוה נד ד', ובודאי כי מקיים ציווי הבור"ה בכל אופן ואופן, גם ל"ב טעם תשובתם בעוד לנו חלק וגמלה וגו', וכי זולת טעם זה לא היו מתוודעים לקיום דבר ד' אחתהם (ובקדושים) מתאזרו לעיל באריות) ואפ"ל לרצונו דלפי שנתגלה ליע"א בנחיו זו שטי' קדושת הכבוד בחורב ומותו, אפשר להמשיך קדושת ח"י אף בנחיו, ע"כ ע"ה ונחפז בנ"ש לו השי"ת שוב אל ארץ אבותיך, ולא חזר לו קום לא מן הארץ הזאת, אולי און כוונת הציווי להיות נעקב ממקומו ולחזור לח"י, אלא ע"י שיוסף בקדושת הכבוד, ימשך אליו קדושת הארץ למקומו, וזהו יתקיים הציווי שוב אל ארץ אבותיך, חמם הכריע ממצוה לפרש ציווי השי"ת מ"ש שוב אל ארץ אבותיך, הכוונה בו לא מן הארץ הזאת, דבנחיו זו להמשיך קדושת ח"י לא יתכן צינת לבן שהוא מלא ע"י, ולא הוסיף לומר לא מן הארץ הזאת ש"פ הציווי לפי דעתו, ולטעם זה קרא

אז אפ"ל עינינו צוה"ס ובנחיו הארץ"ל, דמה שנקריבו ישראל קרצנות במדבר, אף דאסור לשחוט קדשים בחוץ וכו' וכו' בנחיו, אלא שארץ ישראל ומקום המקדש הן אחת ממנוע למנוע, וגמאל בכל מקום חנייתם עכ"ל ז"ל, וכמו כן בחורבנה נעחק משם קדושת המקום כמו שכתב בספ"ק גמ' ד' לנבי (פרשת ראה) ע"ד שכתב גמ' ע"כ"ת בנחיו זל"ה, איך מקום השכינה וכו', שהי' כהן גדול נכנס פעם ח' בשנה אחר כמה עבירות וקדושתו וכו', עתה הוא בית תורפה של ישמעאלים בית ע"י שלהם, אלא שנתקבלה ירושלים וכו', וע"י קיפול ארצות בא שם רצונו מארס, ובנו עלי' בית ע"י, וזה חושבים שבנו בירושלים והם מלכדים ע"כ מקנא לשון, ונדרשונו צארו בראיות נכונים ומכריחים, דמקום ישראל שורים בגלות נמשך להם קדושת הארץ ובנחיו השלמה שכינה ע"י חורב ועבודת ותפלה (עיין בדברנו בח"פ פ' תולדות).

והנה ודעו ר"ל במד"ר (פי' זו) מה מורא המקום הוא און זה כי אם בית אלוקים, מלמד שבראש הקב"ה לעקב ביהמ"ק בניו וחרב צונו, מה מורא המקום הוא זה בניו, און זה הרי חרב וכו', כי אם בית אלוקים בניו ומשולל לע"ל עכ"ל במדבר, ולרצונו רמזו ר"ל במאמר און זה דמייני בחורבנה דאון זה מקום המקדש ומקום השכינה בחורבנה אלא שנתחמ משם ע"י חילוף ארצות למקום חנייתם של ישראל וע"י חורבם ותפלתם נמשך להם שם קדושת ח"י ובנחיו השלמה השכינה כ"ל, וזהו הראש הקב"ה ליע"א במלכות זו ציהמ"ק בחורבנה במבואר במדבר כ"ל, וראה שהי' נעקב קדושת המקדש ממקומו למקום חנייתם של ישראל, ואולי ציהם שיקפול הקב"ה תחתיו כל ארץ ישראל, כי נכלל גם בנחיו ארץ ישראל שמתפשטת וגמלת במקום חנייתם של ישראל בחו"ל, כי כל זה הראש הקב"ה ליע"א כ"ל וע"י חמם ואמר אכן יש ד' במקום, "הזה" דאף בחו"ל ובמדבר יוכל להיות השלמה השכינה וקדושת המקדש, ואנכי לא ידעתי שלא השיג בנחיו זו עד שבראשו הקב"ה עשיו בנחיו החורבן.

אז אפ"ל עינינו ק"ו זל"ה בתפלה למשה (תהלים פ"ב) שהי' קומה אלוקים שפעת הארץ כי אחת

ואפ"ל כי הכה לכן ה' כוחו גדול כשפים מאוד, ואמר"ל (סמדרין ס"ז ע"ב) כשפים מכחישים פמליה של מעלה, וציאר הרמב"ן ז"ל (בפ' שופטים) דע"י כח הכשפים מכחיזין בשרי מעלה לשנות מצט המזל כפי רצונם, וכן מצינו במדרשו חז"ל שרשעים צדור המצול ובעת החורבן חשבו לסלק מהם העונש המעוהד עליהם, ע"י שישיצו צמלאכים הממונים להכריחם לרצונם ע"י אמונם אמר"ל בגמ' דסמדרין כ"ל שאני ר' חנינא דנפיש זכותי ולא יכלו הכשפים לשנות בו ע"י"ש, וכבר ביארנו לעיל דלא ה' שום חשש של רמאות ליע"א, כי הכל ה' מצרית ד' וזה חלקו, אמנם כדי שלא יעבד לכן צכה כשפיו, לא היו סגי צנס שעי' שליחות המלאכים כי הכשפים צבוחם להכריח גם בשרי מעלה, ולזה ה' הוצרך שיה' גם ע"י פעולתו של יע"א בתחבולות המקלות, וגדולים מעשה הכדוקים ממעשה שמים וארץ שאין כח כשפים לשנות צבם, ואולי לזה לקח מקל לצבא נח לנו וערמונו, כי ה' יודע ליע"א שסגולתו לבטל כח כשפים, ועיקר הסגולה ה' כי נפיש זכותי כ"ל, אמנם צני לכן אמרו לקח יעקב את כל אשר לאצו ומאשר לאצו עשה את כל הכבוד הזה ורעו צבא לקטרג, כי גם בחלקו של יעקב מעורב מכוחות הרע והסטי"א של לכן, ששגט צבם ככה כשפיו, ולז"א הכוד לנו חלק ונחלה צבית אצו וגו' כי כל העושר אשר הויל חלקים מאצו, וכפרשי' לשון הפרשה שמפרישו מן הרעה, וכמ"ש רש"י ז"ל שאני ר' חנינא דמשמיה מסרי נפשי' לאצו, וביע"א דנפיש זכותי לא יכול לכן לשנות צבם כשפיו כלל, וה"ו מופרש ומובדל מחלק הרע וע"כ לנו ולצנינו הוא, ואין חלק אצו וכוחו מעורב בו כלל.

ובזה יובן מ"ש רש"י ז"ל (צ"פ וירא) רפאל שרפא את אברהם, הלך משם להויל את לוט, אף דאין מלאך א' עושה צ' שליחות, חירעו דרפואה והכלה חד הוא, ויתבאר לפי"ד רש"י ז"ל כ"ל כל לשון הכלה וכו' שמפרישו מן הרעה ומן האויב, והנה החולה ר"ל שורה עליו מנח הרע וקטרג הסטי"א ר"ל, והכלה להפרישו מן הרעה וזהו רפואתו, וע"כ רפואה והכלה חד הוא וצחי' א' להפרישו מנח הרע.

לרחל ולזה להחיות עמכם צדצר זה ולצצר ספיקותיו, דלפי שנתגלו שם, מכירין הם יותר מכות המקום ושיעור קומת העומה השוכנת בה, וע"ד שאמר"ל סמדרין (ל"ט ע"ב) עובדי גר אדומי ה', ולפיכך התנחל הוא על אדום, והיינו דאמרו אינשי מיני וצי' אצא גיזיל צי' גרנא עיי"ש, ולזה החייען יע"א עממן אם יש מציאות לצבא לגרש כוחות העומה כלם ולהמשיך שם קדושת א"י, ומזה יתבאר ספיקותו והם השיבו לו הכוד לנו חלק ונחלה צבית אצו, וע"ד שדרשו ז"ל נחלה זו גרושלים דכתיב כי לא צאתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, וכוחות התשועה לדרכנו דלא יאיויר צחי' זו להמשיך קדושת א"י וירושלים צבית אצו שבוה מלא ע"י, ועכ"ה מ"ש לך הקצ"ה שוב אל ארץ אבותיך, הכוונה בו לא מן הארץ הזאת, אף שלא נתבאר בפירוש, ולז"א ושבה, כל"י אשר אמר חלקים חלוק עשה, דייקו צמלה כל לרצות אף מה שכלל בציוריו ולא נתפרש לבדו, דבדודאי הכוונה על יציאה מן המקום כ"ל. **אמנם** לאחר שנתרחק יע"א מבית לכן צדצו לארץ ישראל, להמשיך קדושת ארץ ישראל למקומו אף צחי"ל, וא"ש דברי רש"י ז"ל שה"פ ויפגעו בו מלאכי חלקים מלאכים של א"י צאו לקראתו לנחותו לארץ, וליק קושיית הרמב"ן שה' יע"א עדיין רחוק מנצול א"י, דאין זו קושיא דצבא השיג יע"א ממראה הסולם צחי' זו דע"י כח קדושת העצודה נמשך קדושת א"י אף צחי"ל, ופעל כן ע"י עבודתו הקדושה, וא"ש שצאו לקראתו מלאכים של ארץ ישראל ואולי הם אשר נצברו מצחי' עבודה זו ויש להם צחי' א"י.

*

עוד יתבאר בעצם טענה רחל ולזה צמ"ש כי כל העושר אשר הויל חלקים מאצו לנו הוא ולצנינו וגו', פרשי' הויל לשון הפריש וכן כל לשון הכלה שצמקרה לשון הפרשה שמפרישו מן הרעה ומן האויב עכ"ל וז"ל וכבר צברנו צבא, ואפ"ל בפקדום קושית המפרשים ז"ל דמדוע ה' צריך יע"א לתחבולות המקלות, ובלא"ה היו המלאכים מציאים העקודים מעורב המסור לצני לכן ונתעצרו האלן דוגמתן, גם נולדו צדצר נס ע"י שהמים געשו ארע צמיעיכן כאמר"ל, וא"כ תחבולות המקלות מה צורך בו.

וישלח

ולבשות ח"י ילד לילדו, ובפרט רשע כעשו, ואין המשיל לא יראה פני ריקס האומר אלול ית' במקום הקודש והמקדש חמדה כל ישראל, לבדאח המנחה לעשו הרשע.

(ד) רש"י ז"ל פי דקאי על ראיית פני המלאך, ויתפרש בדרך זה ולקחת מנחתו מידי על אשר ראיתי פניו, וכן חשבון לי כראיית פני המלאך שראיתי שר שלך וכו', וכן פרש"י (סוטה מ"א:) על מאמרם ז"ל מחר להחניף לרשעים צבאי"ו וכו', ר"ל אמר מהבא בראות פני אלוקים וחרצני, פרש"י להחניפו לעשו נתכוון יעקב, לומר לו ראיתי פניו וכן חשבון לי בראות פני אלוקים, עוד שם בגמ' ופליג דר' לוי, דא"ר לוי משל דיעקב ועשו למח הדבר דומה, לאדם שזימן את חבירו לסעודה ויודע בו שמבקש להורגו, א"ל טעם חשבול זה שאני טועם כחשבול שטעמתי צבית המלך, אמר ידע לי מלכא מיסחפי ולא קטיל לי, פרש"י דלפי זה לא להחניפו נתכוון, אלא לאיים עליו ולהודיעו שרגיל לראות מלאכים ע"כ, וב' הפירושים הם מקושיי הבנה, דלפי' הראשון מה יועיל החנופה בדבר שאינו אמת בהחלט, וידע עשו צנפשי כי אין פניו בפני המלאך, ואף אם יחניף לו לא יאמין לדבריו ולא יתרגש לבדו מזה, ופירוש הב' ג"כ קשה להבין, כי אין המשל דומה להמשל, כי בהמשל איים עליו בדבר שיכול להיות אמת, אבל כאן אם היו אמת לאיים עליו ולהודיעו שרגיל לראות מלאכים, ויכירו צאופן אחר, ולמה הולך לדמות פניו לפני המלאך, שרוחק מן האמת בהחלט, ועיי"ל לא יאמין עשו ולא יחוש לדבריו.

(ה) קח נא את ברכתו וגו' כי חניי אלוקים וכי יש לי בן וגו', ראוי להבין דידוע דאלוקים הוא

וישלח יעקב מלאכים לפניו וגו', במד"ר ר' פנחס. צש"ר ראוין פתח, קומה כ' קדמה פניו הכריעו פלטה נפשו מרשע חרבך וכו', קדמי' לרשיעא עד לא יקדמניך, הכריעו שזכרו וכו' עכ"ד המדרש, וראוי להבין מה לר' שיקדים בשו"ת פני הרשע והקדמה זו מה עיבה ומה ענינה.

(ג) להלן צ"י ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו וגו', פרש"י ז"ל בידו ברשותו וכו', ד"ה מן הבא בידו אבנים טובות ומרגליות וכו', ד"ה מן הבא בידו מן החולין שגל מעשר וחדר לקח מנחה עכ"ל, והקשה המדמה ז"ל על פי' הראשון דמאי למימרא, וכי חטלה על דעתך שגלה יעקב מנחה מאותם שאינו ברשותו, ע"כ קושיתו, ובאמת קשה לכולנו פירושים הלשון מן הבא בידו, דמשמע ע"י סיבה ומאליו צאו לידו, ולא נחבא הסיבה מהו, והולל מן אשר בידו, או אשר הביא בידו, וכמו בן יל"ד להבין בפסוק קח נא את ברכתו אשר הבאת לך וגו', הולל אשר הבאתי לך, דיעקב הביאם לו ובשלוחתו צאו לידו, ובמד"ר אמרו אשר הבאתי אין חביו כאן אלא אשר הבאת, מאל"י צאם אללך, ויש להבין האיד צאו מאל"י, וכן יל"ד צפרש"י ז"ל ואני יגעתי להביעה עד שצאו לידך, דמכל הלין לישנא משמע דע"י סיבה צאו לידו ואינו מבוחר מהו.

(ג) להלן ויאמר יעקב אם נא מלאחי חן צעניך ולקחת מנחתו מידי כי על בן ראיתי פניו בראות פני אלוקים וגו', ובמד"ר דרשו מה פני אלוקים דין אף פניו דין, מה פני אלוקים ולא יראה פני ריקס, אף אמת ולא יראה פני ריקס עכ"ד המדרש, וראוי להבין ענין המשל, איך יתכן לדמות

ולתתן כל אלה נקדים מ"ש צדק"א (פלי"ז) שלקח יעקב את מעשר קנינו ושלחם לעשו עב"ל וכתב צ"ח עב"ת וז"ל כי שלח לו הכמנח עזים מחתים וגו', ואפשר שכל זה ה' מעשר, ונתן צ' מעשרות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל, ולאחר של עזאזל שלח לעשו דורן שלל יקטרג עליו וכו' עיי"ש, (עיון בדברינו פ' ואלא ציבור דבריהם ז"ל באריכות עיי"ש) עכ"פ גילו לנו רז"ל שהמנחה ששלח יעקב לעשו ה' צבחי' שער המשתלה לעזאזל, והוא שחד לעשו ולבס"מ שלל יקטרג, ונקדים עוד מ"ש הרמב"ן ז"ל (פ' אחרי) בטעם בגורלות, כי אילו ה' הכהן מקדיש אותם צפה לה' ולעזאזל, ה' כעובד אלו ונודר לשמו, ואין הכוונה בשעיר המשתלה שיבי' הקרבן מהתנו אלו חלוקה וכו', אבל ה' מעמיד אותם לפני ה' פתח אוהל מועד, כי שניהם מתנה לה', והוא נתן מהם לעזרו החלק אשר יבא לו עכ"ל ז"ל.

מדת דין, וחתימה משורש הכרחים הוא, ומ"ט הכריז כאן ב' המדות יחדיו, וגם מה טעם לסמוך זאת אל קח נא את צרכתי, ומה נפק"מ בהודעה זו לעשו אם הוא מזה"ד או מדת הרחמים.

(ו) **וכי יש לי כל** בגמרא (צ"ב י"ז) שלשה העניינים הקבצים בטו"ז משני טו"כ"ב וכו' יעקב דכתיב צ' יש לי כל, ויש להבין למד הדויע דבר זה לעשו ומאי נפק"מ לו צדק, ומה טעם לסמוך זאת למאמר קח נא את צרכתי לפי שיש לו כל דכיוני טו"כ"ב.

(ז) **ויפצד** זו ויקח, ראו להבין למד הפזיר זו שיקח, ולכאורה הרי חיסור יש בדבר כמ"ש ז"ל במס' (ע"ז כ.) לא תתנם לא חתן להם מתנה חנם, ושלמח מעיקרא ר"ל ליתן לו כדי להחניפו בשביל הכלל נפשות וחשש סכנה, אבל אחר שנחפיים ונחנפה לו בלתי, למד הפזיר זו עוד ליקח.

(ח) **בווד"ק** (פ' אמור צ"מ) בחודש השביעי צא' לחודש וגו', בימות דר"ה נפיק יחזק וקרא לעשו ואמר לו נדע לי נידע ועשה לי מעטמים וכו', ויעקב אזל באינון יומין דבין ר"ה ליוכ"פ וחס בחיובתא שוי גרמי' בחגיגותא, עד דאחי יוהכ"פ ועשו צא' וד' מאות איש עמו בלבו מקטרגי זמנין לקטרגא להון, מיד ויירא יעקב מאד ויאר לו וכו', עד דנטיל עיטא ואמר כי חמר אכפרה פניו במנחה הכוללת לפני, ויקח מן הצא בידו מנחה עזים מחתים חיים עשירים וגו', כך הוא סערה דילי' וכו', והבוא מקטרגא אזל בהבוא דורנא ואחפרש מייביה וכו', מה כתיב ויעקב נסע סכותה וגו' כיון דיתצו בסוכות קוצ"ה חדי צבנו עכ"ל בקיטור עיי"ש שדרש ז"ל כל ענין הפרשה על ר"ה ויוכ"פ, והמנחה לעשו על השעיר המשתלה, ויש להבין דודאי כל דרשות חז"ל אחת ויחיד, ויעקב אציו כיון בכל עשייתו לדורות כמבואר בדבריהם ז"ל, אמנם כללל אית לן דאין המקרא ואלא מדי פשוטו לעולם, ואין יתפרשו כל אלו הדרשות לפי פשוטו של מקרא, והדרש וספסע לריך שיתאחדו כמבואר בדבריו כ"פ, ולפי פשוטו נתן יעקב לעשו המתנות אז בדרשו אחריו ולא צי"כ"פ וכו'.

ונקדים עוד דברי בגמרא (יומא מ:) שאלו תלמידיו את ר"ע, עלה גורל של שם בשמאל מכו שיחזור לימין, (פ' להחליפו וליתנו על שעיר צמימן) והקשו בגמרא והא אמר הגרלה מעבדא, וכיון דקבעתו שמאל היכי מהדרין לוי, (כלומר ומה חבשי לך), אמר רבא הכי קאמר עלה בגורל בשמאל מכו שיחזרו לו ולשעירו צימן, א"ל אל חתנו מקום לדוקים לרדות עכ"ל הגמ', משמע דכלא"ה ה' רשאי הכהן לשנותו, שיקח בגורל והשעיר יחדיו משמאל לימין, עכ"פ מבואר כי ענין הבחירה אחר לה' ואיזה לעזאזל תלוי בגורל וידו של כהן, כי אף אחר שעלה בגורל, עדיין בידו של כהן להחליפן אלויו טעמא דאל חתנו מקום לדוקים, וכן איתא בזה"ק פ' אמור וז"ל כיון דכבא שוי ידיו, אינון עדיין (גורלות) מדלגי וסלקין בידא דכבא ושראן באחרייכו, הכי"ד והשעיר אשר עליו בגורל עלה עליו ודאי וכו', והאי עדבא (גורל) מגרמא הוא דסליק צ' עכ"ל, מבואר שכו' הבחירה ע"י נס הגורל ובאמצעות ידו של כהן וכו' נזכר לשח"ס.

ועתה יתבאר מהמכ"כ ויקח מן הצא בידו, דלפי כוונתו, המנחה ששלח יעקב צבחי' שעיר

זע"כ כי אלחם עמו, ולא הי' צריך לסגולה שעיר
המשחלה ליתן שוחד להס"מ, אמנם ידוע מה
שחמרו ז"ל כל מה שאירע לחצות אירע לבנים,
וכתב הרמב"ן ז"ל צ"ל לך שכל מעשה האבות הי'
פועל דמיוני שיתקיים בן בורעם, כחמורם ז"ל במדרש
שאל הקב"ה לאברהם לא ובנוס אח הדרך לבניך
עו"ש, וע"כ שלא לו יעקב כל אותו דורן בנחיו
שעיר המשחלה, ובנוס אח הדרך לבניו שיכא כח
זכ מתקיים לדורות, להשקיט מדכ"ד וכוחו של עשו
ע"י שעיר המשחלה ציווכ"ס, ואלולי שעשה יעקב
פועל דמיוני בכה קדושתו לחתום כח הס"מ, אפשר
שלא הי' בכוונתו להשיג זאת ע"י פעולה שעיר
המשחלה, אלא שהקדים יעקב אבינו וזכין כח זה
לדורות ישראל העתידים, ובזה זכ ישראל וישראל
זכאין ציווכ"ס, ע"י שעיר המשחלה שנתת דורן
להס"מ, וכאז משלך כל ציוון וחוצין ועבדי ישראל
ואתעבדי בניגוריה על ישראל כמבואר צווכ"ס, ומשח
א"ש דברי הצווכ"ס הכ"ל מה שדרשו ענין הכנחה
ששלה יעקב לעשו, על ישראל שיזאין זכאין דין
ציווכ"ס ע"י שעיר המשחלה שמשחין דורן להאי
מקטרגא, כי הדרש והפסע יתאחדו ויש להם
קישור ותלוי זה בזה, כי לפי הכנת הפסוקים עפ"י
פשוטו מה ששלה יעקב מנחה לעשו, בזה עשה
ופעל להכין כח לדורות ישראל העתידים שיזאו
זכאין ציווכ"ס כנ"ל.

ויובן מ"ש קח נח את צרכיו אשר בצאת לך
כי חנוי אלוקים, ר"ל שהכחז מפרש וזכאין
עם הדורן כדי להשקיט מדכ"ד ולהפכו לרחמים,
ע"י שמקטרג בעצמו מלמד סגוריה כמבואר צווכ"ס,
וה"ש כי חנוי אלוקים, שאלוקים שהוא דין יעשה
חנינו וחסד ויתחבך דין לרחמים גמורים, וא"ש
מ"ש ויפזר צו ויקח וליק קושיאיו הכ"ל דאחר
שנחפיים לו בלג"ה, למח הפזיר צו עוד ליקח, והלא
חסור ליתן להם מחנה חנם שג' לא תחנם, אמנם
לדרכיו הכ"ל אע"פ שנחפיים לו עשו גם בלי
הדורן, מ"מ הפזיר צו לקחת ממנו בשביל טובה
ישראל דורות העתידים, כדי שיזאו זכאין בדינם
בכל יווכ"ס, ואין כאן משום לא תחנם, דאין
חסור לחסור מחנה חנם, אבל בשביל טובה שמקבלים

המשחלה ודורן להס"מ שלא יקטרג, ועפ"י ש"ש הכ"ל
הכ"ל נתן צי מעשרות גורל ח' לה' וגורל ח' לעוזאל
וכדי שלא יכא בעבוד אלו ויודר לשמו עכ"כ עשה
ע"י הגורל, ואפשר שנעשה גם הגורל ליעקב כמו
שנעשה להכ"כ ציווכ"ס, שעלה הגורל מעצמו ע"י
גם וסלקין בידו של יעקב, וגמור הדבר ע"י שניסם
ע"י הגורל וצידו של יעקב כמשפט שעיר המשחלה,
כמבואר צווכ"ס, וה"ש מן הכא בידו שגא מעצמו,
וזכ עטם הכחז אשר בצאת לך ולא גאמר אשר
בצאתי לך, וא"ש מ"ש צמד"ר מחל' בזה אלך,
ולפי דרכיו מחלו עטם ע"י הגורל ובאמלעות ידו
של יעקב כנ"ל.

עוד שם צווכ"ס (פי' אמר) מענין שעיר המשחלה
ח"ל, ר' יצחק אמר (משל) לשיעור דקאים קמי
מלכא, בזה לי חמרא ולבחר אימא לי' ואחא לי'
כל אינון טעון דעבדה וכל אינון ציוון, וכאז ייתי
וישכח וימא דלא יתכח בעלמא כותח, אוק בזה
הא קאים דלטורא חדיר קמי מלכא, ישראל יכדין
לי האי דורן, וצבאי דורן פתקא לכל ציוון ולכל
טעון ולכל חוצין דעבדי ישראל, וכאז אחי ומשח
לכו לישראל ואתעבדי סגוריה על ישראל, וקוב"כ
אחדר כל אינון ציוון לרישא דעמי וכו', א"ר יוסי
ווי לון לעמא דעשו, בשעתא דכאי שעיר משדרי
להכא דלטורא ממנא דעליהו, דבגוי' אחי לשחח
לון לישראל, וקב"כ אחדר כל אינון חוצין לרישא
דעמי וכו', א"ר יודא אלמלי כוו ידעי עכ"ס מחאי
שעיר לא שצקין לכו לישראל יומא חד בעלמא
עכ"ל, האמנם שאין אנו משגיגין פנימיות בענין,
אך נעשה כ"ז ע"י פעולה שעיר המשחלה, שנשחט
המקטרג כיכ כמו שכתבנו אותו צווכ"ס לשיעור,
ונחבך מקטרגור לסגוריה ע"י השעיר שמתין אלו,
מ"מ מבואר שכן הוא סגולה השעיר להשקיט מדכ"ד
ולפיהו, ונחבך דין לרחמים, וכדיאין יחולו על
ראש עשו ואנשו כמבואר צווכ"ס.

ולדרבניו אפ"ל דמה ששלה יעקב דורן לעשו
בנחיו שעיר המשחלה, לא הי' צורך אלו
בשביל עצמו, דבכה קדושתו הי' יכול לבטל כוחו
של עשו, כמ"ש רש"י וכו' המחזה הנשאר לפליטה

הדבורים כלפי עשו, ולפי"ד ר"ל להחניטו גתיון, ולר' לוי לאיים עליו, וא"ש לר' לוי דהנמשל דומה למשל, שא"ל לעשו כמחנה זו שאני נותן לך אני נותן גם לממ"ה הקצ"ב.

וב"ש ובי ים לי כל, וחז"ל דרשו זו שבעימנו הקצ"ב מעין עוב"ד, ולבאורם איך שייך הודעה זו לעשו, ומכ קישור ים זו לחתול הפסוק קח נח את ברכתו וכו', ואפ"ל עפ"י מ"ד בילקוט (רמז קל"ג) כל אותן הדורות שנתן יעקב לעשו עתידין אוב"ע להחזירן למלך המשיח שנת' מלכי תרשים ואיים מנחה ישיבו, ויבאו אכ"ב חלף ישיבו וכו' ע"כ, ולבאורם מה נזכר ים זכן למלך המשיח, וכי רצונו יהי' להרבות הון, והלא בל"ה יבדש כל הארצות וכל הממלכות, וכולם יביאו שי יחזרו אליו, ומאי רבותיהו של אלו הדורות שי יחזרו אליו, ואפ"ל עפ"י מ"ש בספ"ק קדושה לוי צפ' האזינו לפרש מאמר חז"ל ולקחתם לכם ביום הראשון, וכי ראשון הוא וכו' חלף ראשון לחשבון עוונות, וחז"ל דבחיג הסוכות ששועין תשובה מאהבה השי"ת, אז הקצ"ב מנחם וסופר העוונות לידע כמה מנח' יהי' חילוף העוונות, דעיי תשובה מאהבה הזוונות נהפכו לחיות, וע"כ נקרא ראשון של חג, ראשון לחשבון עונות דיבוקש עון ישראל למנוחו בחשבון המנוח עיי"ש, ובמוב"ס אפ"ל לדרכינו דהדורן שנתן יעקב לעשו ה"ו בחי' שער המשחלה כנ"ל, וכתוב ובהודע עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל מעמדם ונתן אותן על ראש השעיר וגו', וע"כ יתנו לעשו וכת דילי' כל זמן שהם עונות, אבל לעתיד יעשו ישראל תשובה מאהבה, ויחזרו כל אלו העוונות ויתחפכו לחיות, אז יבוקש עון ישראל לגרפם אל זכיותם, ע"כ יחזרו למלך המשיח, וימפקדים הם צידו של עשו, רק כל זמן שהם עונות, כמ"ש בזוה"ק בג"ל דקו"ב אהדר כל חינון ציון לרישא דעמי', אבל אחר שיתחפכו למנוח יחזרו לחלקם של ישראל, ויחזירו אומה"ע צהכרה למלך המשיח, וזה שרמ' לו יעקב חזינו קח נח את ברכתו אשר הבאת לך דחינו הדורן שהוא בחי' שער המשחלה, כי חנוי חלקים שיועיל לו עתה צוה"ל להפוך מדכ"ד למדכ"ר כנ"ל, וכי

מכס מותר, ועוד דאין זה מחנה כלל, דעונש הוא לגביהו כמבואר בזהר הקדוש כנ"ל, דע"י השעיר הקצ"ב גועל כל עוונות ציון דישאל ונתן אותם בראש עשו ואנשיו, וא"כ אין זה בגדר מחנה כלל, ועוד דאיתא בילקוט (רמז קל"ג) דכל אותן הדורות שנתן יעקב לעשו עתידין אוב"ע להחזירן למלך המשיח, וא"כ אינם בגדר מחנה כלל רק בתורה פקדון בלא לידו כמו שיבואר להלן.

ולדרבננו יתפרש שפיר הפסוק כי ע"כ ראיתי פניך כראות פני חלקים ותרננו, וגם דרשת חז"ל במדרש ובמס' סוטה, (עין קאיש' ג' ד' לעיל) ויזבן עפ"י מה שאמרו חז"ל במתני' (מס' יומא ס"ג). שני שעירי יובכ"פ מנחתן שיהיו שניהם שווין במראה ובקומה ובדמים וכו', ונלמד שם מקרא עיי"ש, ובדלוי דגם יעקב עשה כן דמה שנתן גורל לה' וגורל לעזאזל היו שניהם שווין במראה ובקומה ובדמים וכו', דכיון שרצו להכין כח שער המשחלה לדורות הבאים, אי"כ עשה בודלוי ככל דיני' שאמרו חז"ל, כי השיגו וקיימו האבזוכ"ק כל התורה ואפילו מנחת דרבנן, וע"כ אמר יעקב אחרי ראיתי את פניך ר"ל הדורן שאני נותן יעקב נותן הוא שוב כראות פני חלקים, להקרבן שאני נותן לראיית פני חלקים זה עעם ותרננו, וא"ש מה שדרשו חז"ל במדרש מה פני חלקים דין אף פניך דין, מה פני חלקים ולא יראו פני ריקם אף פניך ולא יראו פני ריקם, וחדא טעמא הוא על כי פני חלקים דין ופניך דין, ע"כ כדי להשקיע מדכ"ד של מעלה ולסחוס פי המקטרג, נתן ויעמיד לו דורן זה להכין כח לדורות כנ"ל, וז"ש לו מה פני חלקים ולא יראו פני ריקם חלף עם דורן של קרבן ראוי, אף פניך ולא יראו פני ריקם חלף בודורן השעיר, וא"ש שהמשחלה כי נזכר שיהיו שווין במראה ובקומה ובדמים וכו', כנ"ל, וא"ש הקישור אחרי ראיתי פניך כראות פני חלקים וגו' קח נח את ברכתו אשר הבאת לך, דמזה תראה חשיבות הדורן שהוא שו' ממש לדורן של ראיות פנים לה' ע"כ קח נח את ברכתו וגו', ויזבן שפיר דברי הגמ' סוטה כנ"ל ובי הפירושים שנאמרו שם, כי מה שאמר לו ע"כ ראיתי פניך כראות פני חלקים אמת הו', ויועיל

(ד) ויצו אחס לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה
אמר עבדך יעקב וגו' הקשה באוהבהס"ק למח
האריך לומר לאמר, אחר שאמר כה תאמרון לעשו,

(ה) ויירא יעקב מאוד וילך לו וגו', במס' ברכות
(דף ד' ע"א) ר' יעקב בר אידי רמי כחיד וכו'.

אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך, וכתוב ויירא
יעקב מאוד, ויירא אחר שמה יגרום החטא, כדמיון
עד ועבור עמך ה' עד ועבור עם זו קניית, עד
יעבור עמך ד' זו ביאה ראשונה (בימי יהושע), עד
יעבור עם זו קניית זו ביאה שני' (כשעלו מגלות בבל
בימי עזרא) מכאן אמרו חכמים ראוים היו ישראל
ליעשות להם גם בימי עזרא וכו', אלא שגם החטא
עכ"ד בגמ' והקשו המפרשים ממ"ש ז"ל (במס' ברכות ז')

כל דבור שאלה מפי הקב"ה לעובד אפי'
על תנאי אינו חוזר, וכתב הרמב"ם ז"ל (בפ"י
מביסוכות) שצוה יבן הנביא, אם הכניח על
עובד ולא באה העובד שאמר, בידוע שהוא נביא
שקר, שכל דבר טובה שיגזר השי"ת אפי' על תנאי
אינו חוזר בו, וא"כ איך ה' יעקב אצטו מחפז
שמה יגרום החטא ולא יתקיים הבטחתו ית' לעובד,
ותירץ הרמב"ם ז"ל בהקדמתו לפי המשניות והבטחה
שהוא בימי ית' ובין הנביא, אפשר שיגזרו בטעות
ולא יתקיים הבטחתו הטוב, אבל כשיאמר הקב"ה
לנביא להבטיח בנ"א בצורה טובה אינו חוזר לעולם,
דא"כ לא יכ' מקום לקיים על ידו אמונתו הנצחית,
והקב"ה נתן לנו בתורתו עיקר, שהנביא נתן
כשיאמרו הבטחותיו עכ"ד ז"ל אמנם ה"ל"ה בחיובו
על מס' ברכות, והמאמר צ"י ז', הקצו על חירוט
של הרמב"ם ז"ל, שארי אמרו שם בגמ' כיוצא בו
ראויים היו ישראל לעשות להם גם בימי עזרא
אלא שגם החטא, וכרי נצוה זו היתה ע"י
משרע"ה לאמרה לכל ישראל, ואעפ"כ גרס החטא
לבעל הבטחה זו, והעקירה צ"י שפטים מאריך
בזה, והרלב"ג ורוב המפרשים בספרים עמדו על
מבוכה זו, ועדיין לא עלתה ארוכה ולא נחבא
כל אורכו ולי"ב.

(י) ויחץ את הכס אשר אהו וגו', ויאמר אם יבוא
עש"ה במחנה האלה ויבאו וכו' המחנה

יש לי כל ירמוח לעשר"ב, דכינוי מה דאזן בעלמו
יכו' חלקו לעשר"ב ע"י שיחוריו עשו אחר שיהפכו
למלח, דרך בתורת פקדון בלו לידו. ויבואר בזה
דברי המדרש שכתבנו בו וישלח יעקב מלאכים
וגו', ויקח מן הבא בידו מנחה וגו', ר' פנחס פתח
קומה ה' קדמה פניו, קדמי' להשיעף וכו', עפ"י
דרכיו ה"ל דיעקב עשה פועל דמיוני בהמנחה
שאלה לעשו בבחי' שער המשתלח, ובה הכין כח
לדורות ישראל הבאים שגילו מחברו של עשו
ומקטרגו של הס"ם, וישאלו זכאין דין בייכ"כ"פ
ה"ל וזה שכתפלל קומה ה' קדמה פניו וגו' פלטה
נפשי מרשע חרדך, שיקדים הקב"ה פניו של עשו
להלחם כחו, בזה הבוא שגבר קדם וסוכן לנגדו
ע"י יעקב אצטו ע"ה וכו'.

★

וישראל יעקב מלאכים לפניו וגו', במד"ר ר' פנחס
בש"ר ראובן פתח, קומה ד' קדמה פניו הכריעו
פלטה נפשי מרשע חרדך וכו', קדמי' להשיעף עד
לא יקדמיך, הכריעו שזכרו. כמד"ל המה כרעו
וגפלו וגו', פלטה נפשי מרשע חרדך, מאותו רשע
שהוא בא מכותה של אחיה החרב שג' ועל חרדך
תחי', דבר אחר מאותו רשע שהוא חרדך שבו אחי
רודק את עולמך, ד"ל ר"י דסכנין בש"ר לוי, אמר
פלטה נפשי מאותו רשע שהוא עתיד לנפול בחרדך
וכו'. ויל"ד בדברי המדרש אלו ה' למח ביקש דוד
על ההקדמות, שיקדים השי"ת פני הרשע עד דלא
יקדמיך, וכי לריך הוא ית' עלות ותחבולות לשבור
זרוע רשע. (ב) מ"ש הכריעו שזכרו, אם הכוונה
רק למשמעות זו ה"ל שזכרו בפירוש, ומלח
הכריעו סובל גם איך משמעות מלשון הכריע
לכף חוב, והתפלל לריך שיהי' בלשון מצורר כמבואר
בזו"ק פרשה זו, ג' מ"ש פלטה נפשי מאותו
שהוא עתיד לנפול בחרדך, הקשה היפ"ח בשלמה
לאיך פירושם הזכיר החרב שפניו זה האריך
לבקש רחמים להינצל מידו לפי שהחזק בעל חרדך
תחי', ואחרי רודק את עולמך בחרדך, וזו טעם
לבקש רחמים, אבל לפירוש השלישי שהוא עתיד
לנפול בחרדך, מה ארך להזכיר זו לבקש רחמים
להנצל מחרבו.

זלליה (בחיזושו על מסי' חולין וזדדשויות חת"ס ח"צ דף ש"ב ע"ב) ע"מ"ש ז"ל (חולין מ"י) הנהו בזלמסא דאחו לפומדיחא ערקו רבנא ור"י, פגע צבא ר' זירא, א"ל ערקאלי כוית שאמרו צמקום מרה עכ"ד בגמ', וזכא חמוה דמה ענין זה למח שחס ערקאלי, ותימן הוא ז"ל וזכא יש סברא ועלך עובד לשלוח את הלדיק הרחק ממקום הסכנה ואז יכ"י תפלתו יותר נשמעת, מאשר אם מדכ"ד מתוח גם עליו, ומסתייע לז' מדצרי בגמ' צרכות פ"ק, דאין חצוב מחיר עלמו מצית אסורים עיי"ש. אולם יש סברא להיפך ומסתייע לז' מדצרי המדרש, ומפרש"י גבי ישמעאל שג"י כי שמע אלקום אל קול הנה, מכאן שיפה תפלת החולה, מתפלת אחרים עליו וזכא קודמת להתקבל, ולפי"ז יותר כגון שישאר הלדיק עם הכלל ויכ"י עמם צבא וזכ"י תפלתו יותר מקובלת, וזה שרמז להם ר' זירא, ערקאלי, לא נכון לעשות כן כי כוית כבד שכוה לכונה לר"ך שיהי' צמקום המרה וזכ"ר ושם יגן, ולא שיצרה למקום חיותא, ומסקת הש"ס דכוית שאמרו צמקום חיותא, ר"ל שלא ישאר המגין עמם צמקום מרה, אלא ינוס למקום חיותא שלא יכ"י חצוב, ומשם יתפלל ויגין עליהם עכ"ד ז"ל, ועוד סברא מסתייע לז', דכשהלדיק צמקום המרה אין דעתו ללולא ומיושבת להתאמן ולכוין בתפלתו, ע"כ מסתבר יותר ועדיף צאם אפשר להרחיקו ממקום הסכנה, ואז יוכל להתגבר ולהתאמן בתפלתו להכילם.

ומעתה יוצא הענין, וגאמר כי לא ה' יעקב אצינו מתוירא כלל שיכס עשו צו ובאנשו, כי צמח צהש"ת שלא יעצמו בידו, ומ"ש אם יבא עשו אל המחנה ה' וזכ"ר, ר"ל שירא להכותו דעצמיוס מתעצב רעה הקצ"ה מורפח למעשה, כמ"ש ארמי אויב אבי ע"ש שצקס לעקור את הכל, והכ"ה יעקב אצינו הכין את עלמו לדורן ולתפלה ולמלחמה, והשיג שמלחמה כבידה היא זו, ללחום עם עשו וד' מלוח אים שרשי הקליפות, וזכ"ר שגם צנו יסוינו עמו בתפלתו, כי אינו דומה מועטין השושים למרובין העושים ע"כ ויחן את הכס, להרחיק את מחנה כ"י רחוק מהמלחמה וממקום המרה, צמקום חיותא ולא יראו פני המלחמה.

הנשאר לפליטה, פרש"י על כרחו כי אלחם עמו, וזכ"ר המפרשים וכי הפקיד חלילה מחנה הראשונה, ולכן הוא אומר ואת רחל ויוסף אחרונים פרש"י אחרון אחרון חביב, וזכ"ר שצבאל חביבותן של אחרונים הפקיד את מחנה הראשונה וצפס"ק דברי יחזקאל זלליה הקשה כן, והלא אין דוחין נפש מפני נפש.

ז' עוד הקשו לפי"מ שפרש"י וז"י המחנה הנשאר לפליטה עכ"ה כי אלחם עמו, התקין עלמו לג' דברים לדורן ולתפלה ולמלחמה, וכחיד וזכ"ר עבר לפיכס, שעבר לפני כל המחנות, וא"כ ה' יכול להטיל גם את מחנה הראשונה, וא"כ מדוע פתח פה לשון לומר על המחנה האחת והשכרה.

ח' גם מה שחלק את האלף והבקר לשני מחנות ז"כ, כי הם לאו צנו מלחמה ויטה, שיעצבו את עשו במלחמה עד שיכ"י מחנה השני' הנשאר לפליטה.

ט' מ"ש אם יבא אל המחנה האחת והשכרה, הוא כפל ויתרון לשון ויספיק לומר אם יכס עשו מחנה האחת, ומזין שח"א שיכס אה"כ יבוא.

י' וארתה אמרת כיצד איטיב עמך וגו' ופרש"י וזכ"ר צב"ר היטב צרכות איטיב צרכות אצותיך, וזכ"ר הרמזין ז"ל דכאן ציקס על סמך הצטחחו ית', ולשיל כחיד ויירא יעקב מאד, ואמרו חז"ל שח"י מתוירא שמה יגרום החטא, ולא יקויים צו הצטחחו ית' לעוצה, וזכ"ר עזרל חירין כי יעקב ה' וזכ"ר רק על צנו ועל צתו, כי לא ידע בהצטחח וז"י ארען כעפר הארץ, אם על אלה או על אחרים, כי יתכן שימלט הוא לצדו, ויירצו הקצ"ה עוד את ארעו, והרמזין דמה חירותו דע"כ ה' בהצטחח על ארעו שיתקיימו, כמש"כ כי לא אעצבך, ואם יכ"י צנו ונפלים צבא צתו אין בהצטחח זו קיימת, עיי"ש, והדרת קושית לדוכתי.

ולבאר הענין נחמיל צצאור הכחצו אם יבוא עשו אל המחנה האחת והשכרה, עפ"מ"ש החת"ס

להנלל מידם בכל ח' מאופנים אלו, חז"ש כל כלי יוצר עליך לא יללה, שלא יליתו במלחמה נגדך, וכל לשון חקום אחד למשפט תרשיע, שלא יוכלו לברע קך ע"י מלחמה הלשון.

ובמו"ב ביעקב אבינו דמתחלה ה' מתחירק ממלחמה כמ"ש פן יצוא ויכניו אס על בנינו, והתפלל על זה הילולי נא מיד אחי ומיד עשו, ונענה בתפלתו ונתהפך לבו של עשו ונעשה לארוב, כמ"ש במדרש עכ"פ וישקבו שנכמרו רחמיו באותה שעה ושקו בכל לבו, אבל באותה שעה התחילה להרהר השני וראה להתחזר עמו, כמ"ש נעשה ונלכה ואלכה לנגדך ופרש"י נשו' קך, וראה זו קשה מבראשונה, וימו ה' יעקב אבינו מתחירק יותר, דהתחזרות לעשו הרשע גורם קלקול ח"י לתולדותיו ודורות הבאים, להכניס ח"י בקרנם דיעות נפסדות, וזו סכנה יותר ממלחמה, והתפלל יעקב אבינו ע"י, ונענה בתפלתו ונילוול גם מזה, ומלא חן בעניו למלאות בקשתו. כמ"ש לו אדוני יודע כי הילדים רכים וגו', ועבר נא אדוני לפני עבדו וגו' עד אשר אבוא אל אדוני שעירי וכניתי עשו וכלך לו לדרכו.

ויו"ש אס יצוא עשו אל המחנה האחת, ויראה להתחזר עמכם וצא שיצוא להתחזר יחי' והכבו, שיכניס בכם ח"י דיעות נפסדות ויגרסו ח"י לדי שכתה התורה, ודרשו חז"ל והפלה ד' מכותך זה שכתה התורה, חז"ש אס יצוא וע"י ההתחזרות יחי' והכבו זו שכתה התורה, ע"כ ויחך את בעם וגו' ואת רחל ואת יוסף אתרונים, כמ"ש רש"י ז"ל דאחרון אחרון חביב, וראה עכ"פ שישארו הראשים והמנהיגים הרחק מעשו וסעורא דילי' שלא יוכל להשפיע עליהם בהתחזרותו, ואס יכיו המנהיגים נקיים מכל שמך התחזרות ודיעות נפסדות, עדיין יש תקנה להחזיר את בעם בתשובה, אבל אס גם המנהיגים גרשוו בעם יושפטו ח"י ע"י ההתחזרות הרשע, אז כל בעם צסכנה. חז"ש וחי' המחנה הגשאר לפליטה, שז המלחמה של התחזרות לא יגע אלהם, ולא יתפס מהשפעתו וע"י יחי' הלה לבלום.

ומערתה ח"ש כי במלחמה הקדים ענינו ועבר לפנינו, ולא הפקיר ח"י מחנה הראשונה,

וע"י יוכלו להתאמן ולסויע בתפלה בדעה מיושבת, חז"ש אס יצא עשו אל המחנה האחת והכבו שיראה להכבו, הכם שידע שלא יוכל לברע להם, מ"מ באותה שעה צברה הם נחומים ואין חצות מחיר ענינו, ע"כ ראה שחי' המחנה הגשאר לפליטה, שלא יכיו וכללים צברה, ויוכלו לסויע בתפלה עמו, כי ה' תפלה זו נחוך לשעה ולדורות, וכוא פועל דמיוני גם לדורות הבאים, אבל מברייגה לא ה' יעקב מתחירק כלל, ולא הפקיר ח"י את המחנה הראשונה. ויוצן מ"ש ואת רחל ואת יוסף אתרונים דאחרון אחרון חביב, דהם מסוגלים יותר לסויע עמו, כמ"ש ז"ל דאין עשו ופול אלא ביד בני' של רחל, ואולי גם כח תפלתם גדול ומכרי יותר לסויע תפלת יעקב, ע"כ הכתם בהתחזרות שחי' במקום חיוותא, וע"י יחי' להם כח הגנה ויגון זכותם יותר.

וא"ש מה שכתב הכתוב לומר אס יצוא עשו וגו' והכבו, דלכאורה מלת יצוא מיותר ויסיפיק לומר אס יכב עשו מחנה האחת כנ"ל, ולדרכו ח"ש דלא ה' יעקב אבינו מתחירק פן יכב גם עשו, כי ה' בעוה צבעתתו יח' שאינה תחרת ריקס, וכמ"ש ז"ל דכל דיצור שירא מפי הקצ"ב לעוצה אפי' על תנאי איו חוזר. אך כל יראתו ה' פן יצוא ויראה לככות אותם, וע"י שחי' נחומים צברה לא יוכלו לסויע בתפלתו, ותפלה זו היתה לורך זו לשעה ולדורות כנ"ל, ע"כ ויחך את בעם אשר אתו לבי מחמת כדי שיוכלו להתאמן ולסויע אתו בתפלתו, ויתחזר לשון כמ"ש הכתוב אס יצוא עשו, להורות לנו צה, כי לא ה' מתחירק יעקב אבינו מהבאת עשו כלל, אלא כל יראתו ה' פן יצוא ויגרסו קלקול ע"י צאתו כנ"ל.

ואפ"ר עוד באופן אחר עפ"י מ"ש הרמב"ם ז"ל באגרת תימן עכ"פ (ישע"י נ"ד) כל כלי יוצר עליך לא יללה וכל לשון חקום אחד למשפט תרשיע, דשארצי ד' מתנכלים עלינו ללכוד אותנו ח"י צב' אופנים, והמלחמה פנים ואחור, או ע"י מלחמה בחרב וחנית, או ע"י דיבורים למשוך אותנו לדיעות נפסדות ח"י ע"י ההתחזרות וזו קשה מן הראשונה, כי גדול המחטאו יותר מהכרגו, וחי' הצעתה בשית

אמנם רוב רמזי הבטחות המבוארים בדברי חז"ל, איבד למדש צבר לכאן ולכאן, ואילו ואילו דברי חלקים חיים, וכמ"ש הריעב"א בערוצין (יג), צהאי כללל דלוי"א דלח"א, ששאל משרע"ה במרום, אי"ב איך יפסקו הכלכל, והשיב לו השי"ת כפי שזכרנו חכמי הדור עכ"ל, והנה גילו לנו חז"ל שהכרעה זו ברמזי הבטחה תלוי צרכות מעשי הדור, וכוח מ"ש בזה: הדין (י"א ע"ה) ריב"ל רמי כחיב בטחה וכחיב אחישנה זכו אחישנה לא זכו בטחה, ועוד אמרו שם כחיב וארו עם ענוי שמיא כבר אינש אחי, פרש"י שיבוא משיח במהירות כענוי שמיא, וכחיב עני ורובב על החמור, וחרצו זכו עם ענוי שמיא לא זכו עני ורובב על החמור, וכמו"כ דרשו חז"ל ורצ יעבוד לעיר, זכא יעבוד ואם לאו יעזב, וכמו"כ מבואר במכילתא דגאולת מנאים אס יכר יכר גאולת עולם, ואם לאו יכר' רק גאולה לעשה, הרי מבואר בפירוש בדבריהם ז"ל בכמה מקומות לפירוש הבטחות חז"ל לפי צרכות המעשים, אס יכר יכרע יזחיקוימה פירוש הבטחה לעושה,

ולכאורה לפי"ז ל"ב מאי כי' ס"ד דגמ' להקשות
ברומיא דר' יעקב בר חילדי (ברכות דף ד')

על ציאת עזרא אלל הי' חלוי ועומד בזכות המעשים, ולפי שגרים החטא מתאחרת הכבועה, וסופה להחקיים ע"י מלך המשיח.

ובמז"ב צבועה שבעטת הקב"ה ליעקב אבינו נרמז צב הכבועה על העמיד, כמ"ס חז"ל ובי' הממחז הנשאר לפליטה אלו אחינו שצגולה, כי שרית עם אלקים ועם אנשים ויכול מכאן רמז על גלות, וכמו"כ דרשו חז"ל צרכת ויתן לך על העמיד, מעל השמים זו נין וכו' (ושוין צדכרו פ' תולדות) שכל אלו הצרכות מרמזים על העמיד, אלל ישנם גם פירושים אחרים באלו הפסוקים, וכלל חלוי צרכות המעשים אם יתקיים הפירוש שהוא לעובד, ומה כי יעקב אבינו מחיירה שמה יגרום החטא ולא יתקיים הכבועה לעובד, כי קיומו חלוי בזכות המעשים כנ"ל, וא"ש מה שציקש יעקב אבינו ואחז אחרת היעב ארטיב עמך וחלה בקשמו צבועתו ית', דנרמז צו עובדות וצרכות על העמיד כנ"ל, ואע"פ שלא נאמר לו צפירות הצבועה העמיד, אלל חכם עדיף מציא וזה"ש יעקב אבינו אף הרמז בהם צבחי המהשבה, וזעין שכתב ק"ו הישמה משה זלליה צפי' זו דהצדיקים הגדולים המהצדיקים בחכמה העליונה ויכלו להשיג גם מהשבתו של יואל צראשית, משא"כ הנציצים אין השגתם רק צמה שיאל לפועל הדיבור ולא צחי' מהשבה עיי"ש, ועכ"פ השיג יעקב הצבועה העובד הרמז בהם, וראה ג"כ כל הצרות שיעברו עליו צדור האחרון ח"י, ע"כ החפלה שיכריע הקב"ה לקיים הפירוש שהוא לעובד, וז"ש ואחז אחרת היעב ארטיב ונרמז צב העובד על דורי ודורות וכמ"ס ז"ל חן חן אפי' מאה פעמים, וצקש שיתקיים הצבועה זו לדרה צהראס, ולא ישחזב ע"י גרמח החטא.

ובמ"ש קטועתי מכל החסדים וגו' ודרשו חז"ל שמה יגרום החטא, דרך הצדיקים כן תלומה החסרון עטמם, דבאמת אמו לריכים לזכות אבות, ומש"ש יעקב אבינו שמה ע"י גרמח החטא וצבצול שנתמעטו זכויותיו יתפרשו רמזו הצבועה צאופן אחר ולא לעובד ח"י, ובאמת עוונות ישראל כן שגרמו הגלות אלל דרך הצדיקים תלומה

וח"י אם לא יכה הכבועה כפירות האחר, וכלל הוא דויצורו של הקב"ה מנחתה משא"כ הידועה, וע"כ כל אלו הצבועות לעובד שנתמרו צהורה צפירות אף אם נאמרו על תנאי, לא יפול צהם השתנות וחזרה צשום ענין, משא"כ הצבועות שצחים צרמיו המהקראות המה צבחי' מהשבה, וראיאל ואיכא למידע לבאן ולכאן, אין הידועה מנחתה ויכולה להשתנות ע"י זכות המעשים או ח"י להיפך, וכמו שגילו לו חז"ל צפי' צכ"מ.

ובעין שפירשתי דברי הגמ' (סנהדרין ק"ח ע"א) ולקחתי אהבם אי' מעיר ושנים ממשפחה (ירמיו' ג') אמר ר"ל דברים ככתבן, ח"ל ר' ויתון לא יתח' למרייתו דאמרת לבו הכי חלל אי' מעיר ומה כל העיר כולה, ושנים ממשפחה מזכין כל המשפחה כולה ועוד שם צגמ' כמה מאמרים כיו"ב, וצטון אמר ר"י לא יתח' למרייתו וכו' ופרש"י אין הקב"ה רואה שחבא דן את ישראל כ"כ לבק חובה, ולכאורה הכי נאמרה הנצואה כך, ובודאי גם דברי ר"ל אמת, ואלו ואלו דברי אלקים חיים, ומאי לא יתח' למרייתו דקאמר, ופירשתי דמשקרא הנצואה נאמרה צדרך זה שיסבול צ' פירושים, לעובד וח"י להיפך ותלויא בזכות המעשים, וע"כ אמר ר' ויתון לא יתח' למרייתו כפרש"י ז"ל דאין הקב"ה רואה שחבא דן את ישראל לבק חובה, ורמזו ית' שיכריע הפירוש שהוא לעובדן של ישראל, ועד"ז ותצארו אידך מימרות צגמ' שם עיי"ש.

ובמעתה ל"ק מידי דמה שדרשו חז"ל עד יעבור עמך ד' זו ציאה ראשונה עד יעבור עם זו קניית זו ציאה שני' צימי עזרא, איו מוצאר צפירות ציאה עזרא צפסוק, וחז"ל דרשו צו כן, ואילו צו ישראל ואלולי שגרים החטא ותקיימה הפירוש הזה צרמז הקרא, וע"י שגרים החטא לא נתקיימה אז, אלל מ"מ הצבועה נצואה משה רבינו לא נצבועה, וסופה להחקיים ע"י מלך המשיח, וכעין זה תירץ הל"ה ותו"ד דמשקרא לא הצביל הנצואה הזמן אימת יכה וע"י מי יכה ציאה זו עיי"ש חלל שלא נחז דעשו צהירתי זאת, דא"כ אין כאן הגרמח החטא לצבול, ולצדנו א"ש דמשקרא הכי' הרמז

ויתבאר זאת דברי המדרש (בזבא בילק"ש) וז"ל
אמר יעקב רש"ע כחצת בתורחך ושור או שם
אותו ואת בני לא תשחטו ביום ה', ואם יבא רשע
זה ויאבד בני ואת אדם כחתם, ספר תורה שאתם
עמיד ליתן זכר סיני מן יקראוהו וכו', ולבאר
עדיפה היל"ל מן יקבלה, דאם יאבד את בני חיי
בעלה השתלשלת בית ישראל ומי יקבל את התורה,
גם מ"ש זכר סיני מיוחד, ומאי נפק"מ לפרט מקום
נתינתה וידוע דקבלת התורה"ק זכר סיני היתה,
ולדכתיב ח"ש כי לא ה' יעקב אצטו מתיירא על
עלמו ועל בניו, כי כבר הכנת מפי הכוהנים, והכנתו
ית' לעובד אותו חזר לעולם, ומ"ש פן יבוא ויבני
חס על בניו היתה תפלתו על דרך בתראה, כמ"ש
בזוה"ק דחמא דוחקא דגלותא בתראה, ופחד שמא
יבוי ח"י שבת התורה ע"י דוחק בגלות, ע"כ
התפלל על הגלות בניו ואמר תורה שאתם עמיד ליתן
זכר סיני מן יקראוהו, ומ"ש זכר סיני יובן עפ"י
שיסד רצונו מאיר בקינות, סיני העל כן זכר כך
חלקים וכו' להיות לאות ולמופת לדת כי תמטט
ותרד מכבודו וכו' ועיין בישמח משה פי יתרו
שביאר דבריו אך ירמוז סיני על הארצות הדת עי"ש,
עכ"פ מביאר דנתינת התורה זכר סיני מורה על
חורבן והארצות הדת ח"י, ויעקב אצטו השיג ברצונו
זאת, וע"כ התפלל שלא יגרמו הארצות לידו שבת
התורה ח"ש תורה שאתם עמיד ליתן זכר סיני,
וגרמו זאת חורבן והארצות הדת ח"י ע"כ הילולי
נא מיד עשו, שלא יגרסו בגלות שבת התורה ח"י.

ולדרבנן יתבאר המדרש ה"ל שכתבנו בו, קומה
ד' קדמה פניו וגו', ויתפרש לפי כל הפירושים
ה"ל, שכי יעקב אצטו מתיירא מהתחדות עשו,
פן יבוא ויראם להתחדר ויבנים בהם דעות ופסדות
ח"י, ע"כ התפלל קדמה פניו, שהקב"ה יכניעו כל
עוד שהוא צעם טרם שיצאו לעשות שלום והתחדות,
וח"ש קדמה פניו דפניו מורה על כפם, ופס"ד בזוה"ק
שכי מתיירא מחמת דחמא דוחקא דגלותא בתראה,
התפלל קדמה פניו, שיכניעו כשיהיה לפניו כל העת
הבוא, ולא יהי לו שלטון וכן להרע ולבאר אותנו
באחרית היום, ומ"ש הכריעוהו אפ"ל לדרבנן ה"ל,
זכר ית' כח עירושם נפשוהם המרמזים על

במשאכס, וע"כ אמר יעקב שמא תכלכלתי בנפשו
וכו', אבל לא ה' יעקב מתיירא ע"י שמתעורר זכיותו
לא יתקיים הצעתו ית' שהצית לו בדיבור, כי
דיבורו ית' לעובד לא יצא אחר, ואינו חוזר בו
ית' לעולם אבל ה' מתיירא מהכנתה שהוא לדורות
שנאמרה אליו רק ברצונו ואפשר שיתבטל לפי המעשים,
וכמו פס' בזוה"ק שכל פחדו ה' על דרך בתראה,
וגם דברי ח"ש דין עכ"פ יתפרש בדרך א"ל ומה
שחידו צנני שמא יגרסו התעלה קאי על דרך
בתראה שצא הצעתו רק ברצונו מהקראות, והזוה"ק
והגמ' על קוטב ח' גאמרו, וצנני לא תבאר כל
לורב, כמו שדרך ח"ש שכל דברי אגוד המה
הסתר בתוך הסתר, ודרך הכסתר והכמת האמת
נסתרה בהם, ובזוה"ק המה באתגליה יומה, אמנם
כולא חדא טעמא הוא, ולדברי הכל כל הפרשה
ירמוז על צנני הסתר.

ומ"ש ויחן את הכס וגו', חס יצוה עשו אל הכתמה
הא' והכבו וכו' הכתמה הנשאר לפליטה, ירמוז
ג"ל על דרך בתראה, וכמ"ש במדרש אלו אחינו
שבגלות וכו', והתפלל יעקב אצטו על הללם,
בזוה"ק פירשו כן ופליג עמא קדישא בגלותא לג'
סערין עי"ש, ומעשה ל"ק קושיה המפרשים דלא
הפקיר יעקב מחנה הראשונה, אדרבה הוא עבר
לפניהם להלחם בעשו, וכו' צעות שיתקיים הצעתו
ית' ולא ה' מתיירא מעשו בלל, שכבר הצטיהו
הקב"ה ושמתידך בכל אשר תלך כי לא אפחדך,
וזו הצעתה גם על שמירת זרעו כמ"ש הרמב"ן ז"ל,
אלא שחלק את בניו לשתי מחנות לעשות זאת פועל
דמיוני על הגלות כאשר פירשו בזוה"ק ובמדרש רבה
ה"ל ומה שחלק גם את האלן ובקר יתבאר עפ"י
בזוה"ק שם חסמי אמת שאלן יעקב היו בהם
גלגולי נשמות של חקע"ד דורות, ויעקב העלה אותם
למדרגות מדרג, ואלי היו אותן שבערו והרבו ויולדו
במלרים, ואלו מהם ס' רצוא שורשי נשמות ישראל
עמיד ז"ל, וע"כ נוחא מה שחלק יעקב גם האלן
והבקר, והתפלל על הנשמות הגזוזות בגויהו וכו'
הכתמה הנשאר לפליטה, ובזה משכ פועל דמיוני על
דרך בתראה שמתידך ללא מהם.

למה לו להחזיק בלאזי כלל לעורר למי שאין נותן אל לבו, ולזה הסחיר פניו ממנו עד שיענש בגופו ובנמנוו עכ"ל בעל העקידה זל"ה, ועוד חטא בזה למראית עין, שהבריות יתרעמו על מדותיו ית' שהלדיק מע לפני רשע, ואז דעת ר"י צ"ל סימון במדרש עכ"ל כיפ"ת, ובאמת בחי' זו מצוה ארת צוה"ק ר"פ זו, וז"ל כד אחא יעקב מצי לכן כלבו משרין קדישין סחרין ל' ולא אשתאר בלחודיו, ח"ר חזקין אי הכי אמאי כתיב ויחיר יעקב לבדו וגו', ח"ר יהודה בגין דאטיל גרמ' לסכנה וכו' אינון אחרפרו מני' עכ"ל ז"ל, אמנם קשה לומר בחי' זו על יעקב אצטו מוצח שצדקות, כי ידוע שהצדקה השניו רחון בצו"ט ע"י אצדקה כמ"ש בצפיה"ק אובב ישראל עכ"ל אל תשלח ידך אל הנער עיי"ש, גם ה"י כל מעשיכם עפ"י צוה"א וכו"ט גילה להם הכל עד סוף כל הדורות, ואמלמי לא ה"י רחון בצו"ט בשליחות זו, לא ה"י מעלים ממנו ידיעת רלונו ית', כי רגלי חסידיו ישמרו, ולא יתכן להשגב על יעקב אצטו שעשה ח"י דבר נגד רלונו ית', וז"ל להבין דעת רז"ל ודברי המדרש והצו"ק כ"ל.

(ב) במדרש א"ס יבא עשו אל המחנה האחת וסכרו בואותה שעה אמר יעקב אצטו לפני הקצ"ה רבש"ע כתבת בתורתך שור או שם אותו ואת בנו לא תשחטו ציום אחד, א"ס יבא רשע זה ויאחד את בני ואת אהם כלאה, ספר תורה אשתה עתיד ליתן על הר סיני מי יקרא צו, בצקשה ממך הילולי נא מידו שלא יבוא וסכנו א"ס על צנים עכ"ל המדרש וכתב צוה"ק וז"ל דרוש זה תמוה כמ"ש א"ס יבא רשע זה וכו', דאטו א"ס רשע אחד יעבור על מצות התורה, לא יקרא שום אדם צס"ה, שהרי בכל יום כרשעים עוברים על מצות התורה, והלדיקים אינם משגיחים בזהם שאין מצויין רש"י מן השועים, ואי ה"ק כיון שהתורה לא ניתנה אלא לרעו, א"ס לא חכ"י להם שארית הפליטה מעשו, חכ"י התורה צוילת את בני תורה מה תבא עלי, ואמאי חלה מילתא במצות אחת ואת בנו דוקא ע"כ קושיתו, ועיי' דעשו אינו מזהב באיסור אותו ואת בנו, וק"ס ל' דצדקה מני' איסור שפכ"ד דחמיר יותר

הבטחת הטחיד, כמבואר בדברנו לעיל, ותלוי בזכות המעשים, וח"י א"ס לא זכו אפשר שיתפרש בלופן אחר, ובס"מ יורד ומשטין ועולה ומקטרג למעלה, ע"כ התפלל יעקב אצטו שיכריע הקצ"ה כפי הפירות שהוא לעובדיו, ויוליא לאור דינו ויסתמו טענותיו של הס"מ, ויכריע הקצ"ה נגד טענותיו ולטובת ישראל, וע"כ לא אמר שזכרה סתם, לפי שהוא צא בטענות ועלילות, ולריך הכרעה לסתור טענותיו ומ"ש פלטה נפשי מרשע חרצן. מאותו רשע שהוא צא מכותה של אותה החרצ שגא' ועל חרצן חח' ד"א מאותו רשע שהוא חרצן וכו', התפלל יעקב שיכניעו הש"ט כ"ז שגא' בחרצו להלחם, וערם שיבוא להשלים ולעשות התחברות, שזו קשה מן הראשונה כג"ל או אפ"ל הכריעהו, עפ"י הפירות שדרשו ז"ל פלטה נפשי מאותה רשע שהוא עתיד לנפול בחרצן צקש יעקב אצטו שיכריע פירות הזה, ולחידך הפירושים כג"ל מורה ש"ס לו ממשלה וכה החרצ, ע"כ צקש הכריעהו פלטה נפשי מרשע חרצן שיפול בחרצן ויכריע הפשע שהוא לעוצה ישראל והלאתו.

*

וישלח יעקב מלאכים לפניו וגו' במד"ר ר' פנחס צש"ר רחובן פתח קומה ד' קדמה פניו וגו', קדמתי לרשיעא עד לא יקדמניך וכו' פלטה נפשי מרשע חרצן מאותו רשע שהוא צא מכותה של אותה החרצ וכו', ר' הונא פתח (משלי כ"ז) מחזיק בלאזי כלל עובר מתעבר על ריב לא לו, שמואל צר נחמן אמר משל לארכילסעוס (פרש"י שר לסטים) שבי' יתן בפרשת דרכים, עבר חד ושרי משיר ל' (כתחיל) לעורר אותו משנתו) ח"ל קום דבישא שכיח הבא, קם ושרי מקפה צ"י וכו', ח"ל יעיר צושא, ח"ל דמין כזה ועוררתי, כך ח"ל הקצ"ה לדרכו ה"י מהלך ואתה משלה אללו ואומר לו כה אמר עבדך יעקב עכ"ל המדרש, ופי' כיפ"ת והמפרשים צוונת המדרש, כי ה"י בחי' חטא ופגם ליעקב אצטו בשליחות זו להקדים פני עשו, כמ"ש בעל העקידה (שער כ"ז) שדעת חכמים ז"ל שהשליחות כזו אין רוח המקום נוחה הימנו, א"ס מלך שיש צה קוטן אמונה, וא"ס שהוא טעות בעסק הענין עמנו, כי

(ז) גם י"ב הלשון כדבר הזה תדברון וגו', ומשפט כ"ף הדמיון מורה צ"מ, שאינו אותו דבר ממש אלא בדומה לו, כמו שהכריח החכם לצי אלהים להלכה צ"מ ז"ל כל יתר כנטול דמו, שאין דיו ממש כנטול עיי"ש, וכמו"כ כאן משמע שזיוס יעקב אצטיו לדבר דבריהם בדמיון דבריו של ראשון, ולא כדבריו ממש, דאל"כ הול"ל דבר הזה תדברון וגו' וי"ב הכוונה בזה, עוד יליד צ"מ"ש גם את השני גם את השלישי, וידוע דאחין וגמין ריבויין הם, וי"ב כפל הריבויין למאי אחי.

(ח) ע"ד יליד צמשי"ב גם את כל ההולכים אחרי העדרים, משמע שביי עוד עדר נוסף על מה שפרע הכתוב שני ושלש, ומדוע לא פרע גם אותו לומר גם את הרביעי, והראש"ע ז"ל כתב כי חמש היו שם, וגם לפי"ד י"ב מדוע סתם הכתוב ולא פרעו כמו ג' הראשונים, גם ריבה הכתוב עוד עדריים באמרו גם את כל ההולכים אחרי העדרים, דמלת גם ואת ריבויין כן ועודקים רבים משמע וי"ב הכוונה בזה.

(ט) במד"ר כדבר הזה תדברון אל עשו צמואלכם אותו, ר' פנחס ור' חלקי' צשי"ר סימון צמואלכם אותו בגדולתו ע"ד המדרש וי"ב דלפי הפשטות קאי על אותה השליחות, ומנפק"מ אם הוא בגדולתו או לא, ואיך נשמע לכו לחז"ל למידרש ממלת צמואלכם דקאי על זמן שהוא בגדולתו דוקא.

ונבוא אל הביאור עפ"י המבואר במדרשי חז"ל דכל הפרשה ירמוז אל העתיד, כמ"ש צבי"ר מהו ורות חשימו, אמר יעקב לפני הקב"ה רצ"ע אם יביו לרות צלות על בני, לא תביא אותם זה אחר זו אלא ברווח להם מלרוחיהם, ובצט"ע הביא מסורה ורות חשימו וגו', ואיך רוח ואלה יעמוד ליבואים, רמז לזרות הבאים שיתנו דורן לשריהם, ועוד כתב בצט"ע וילוי את הראשון וגו', ד' פעמים את כנגד ד' מלכות, ובצ"ר הילוני נא מיד אחי מיד עשו, הכל את בני לעיל מיד בני בניו שצאו עליהן מכות של עשו וכו' זו מלכות הרשעה, ופי' ריפ"ת דרש"י כן מפלג הכתוב מיד אחי מיד עשו,

ובצ"ר מזה עליו, גם יליד הול"ל מי יקבל את התורה אם יאבד את רצו ח"ו, ומדוע אמר מי יקבל צו וי"ב.

(י) עוד שם צמד"ר צאותה שעה נשא יעקב את עיניו, וראה את עשו שהוא צא מרחוק, וחלה עיניו ובכה וביקש רחמים מלפני הקב"ה ושמע תפלתו והצט"ע שהוא מושיע לרצו מכל לרועם צרכותו של יעקב וכו', ויל"ד מנפק"מ צבדעה זו שראה את עשו צא מרחוק ומה הכוונה בזה.

(י) הצ"ל"נ נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אכני אותו וגו', י"ב כפל הלשון מיד אחי מיד עשו, ורש"י ז"ל פי' מיד אחי שאין נובח עמי כאת אלא כעשו הרשע עכ"ל, אמנם אין זה מספיק, דכרי קמי שמע גלוי מהשבותיו ומעשיו של עשו הרשע ויספיק לומר הילוני נא מיד עשו, ומיד אחי מיותר וצודאי שיש כוונה נוספת בזה וי"ב.

(כ) ויתן ביד עבדיו עדר עדר לבדו וגו' וילוי את הראשון לאחר וגו' ואמרת לעבדך ליעקב וגו' והנה גם הוא אחריו, וילוי גם את השני גם את השלישי וגו' לאחר כדבר הזה תדברון אל עשו צמואלכם אותו, ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחריו וגו', הקשה הכלי יקר ז"ל, יש כאן שאלה גדולה מאלה שאלה לכת שני' ושלשית כדבר הזה תדברון וגו', משמע מזה שכל מה שדברו הראשונים תדברו גם אחם, וא"כ למה ה' צריך להביא מן הכלל ולפרוע ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחריו, כי כבר אמר זה לכת ראשונה שיאמרו כן, וה"ז מיותר עיי"כ קושיתו עיי"ש.

(י) ויש להוסיף על קושיות דלכאורה כל המאמר מיותר, מ"ש וילוי גם את השני גם את השלישי וגו', והי' אפשר לכלול הכל בצותו את הראשון, ולומר וילוי את הראשון ואת השני ואת השלישי כי יפגשך עשו אחי וגו', ומה צורך לכלול הדברים ולחלק המאמרים, שסידר הכתוב בריש לויי הראשון ואמרתו, ואח"כ הוסיף לומר וילוי את גם את השני וגו', ומדוע לא כלליהו בחדא ועממא צעי.

היהם קדושתם מופלגת מאוד עד שאמרו:ל צפדרא (פרק מ') שבו כמלאכי השרת ולא ראו קרי מימימם עיי"ש, וצוה"ק פ' שלח (קס"ג) זכאח דרא דא מכל דרא דעלמא וכו' על הכוה דרא כתיב אשרי העם שככה לו וגו', וצוה יוצן מה שלא אמר מי יקבל את התורה, אבל כל ירחוהו כי רק בשביל דורות האחרונים, וז"ש מי יקבלנו.

ועד"ז יתבאר תחילה דברי המדרש כי"ל עפ"מ"ד בפתיחתא דלויכ רבתי (פר' כ"ד) שבחורבן ציח"מ"ק השביע משרע"ה את האויבים צהייון וא"ל אי אחון קטולי, לא חקטלון קטולא אכזרשא ולא חשון כלאה גמירא, ולא חקטלון ברא צאנפאסי דאחא, וצרחא צאנפא דאחא, דמטא זימנא דמרי שמיא חושבנא חשיב מנכון, וכשדאי רשישא לא עבדין כתי, אלא מוחבין ל' לצרא צנפ"ה דאח"י, ואחמין ל' לאצור קום וכס"י וכו', ועוד אמר לפיו רבש"ע כחצת צחורק"י ושר או שח אחוה ואת צו לא חששו צום אחד, והלא כבר כרו צנים ואמותיכם כמה וכמה ואחא שחק עכ"ד המדרש, וז"ש יעקב אבינו אם יצא רשע זה ויאבד את בני ואת אהם כהחא, וכל דבריו רומזים על העתיד, שיעברו אומה"ע על השבועה, יש לחוש שמה יעברו גם על אידך שבועה שהשביע אותם משרע"ה ולא חשון כלאה גמירא, ושמה יתגברו לכלות שורש האומה ע"י עקירת הצוה"ק מקרבם ח"י, אי"ס שחא עתיד ליתן צבר סיני מי יקרא צו, ועל אותה שעה צבא וציקש רחמים מלפני הקב"ה, וצמח חפלתו וכבועיו שבו מושיע לרשו צרות יעקב כמצורא צמדרש כי"ל.

ויבאר לירכנו ככל השמות שצפוסק הילולו נא מיד אחי מיד עשו וגו', עפ"מ"ד צוה"ק פ' בראשית (דף כ"ה ע"א) חמש מניין חינון צעיר רב וכו' ומאיון דאשחארו צגולתא רביעאח וכו' חנון קיימין על ישראל כלי חמש וכו' חנון עמלקים, ועוד אמרו צוה"ק חמשה את זכר שמלק חנון ערצ רב משורצים בישראל, וציאר צאר החמה דאף צאלו הנולדים מזרע ישראל יתמיו שורש נשמותיהם מסערא וצמק, וכבר ביארתי מ"ש הרמב"ם ז"ל

כי מיד עשו נאמר על זרעו להילול לע"ל מיד צאי כח עשו עכ"ד ז"ל ועוד פ' הילולי צגימט' הקן, שחפלתו של יעקב אבינו כי' על דורות העתידים צומן הקן שיקבחה דמשתא, ולא כי' מתחילה מעשו צשביל עלמו וצניו, כי כי' כוחו גדול להצנצר נגדו וכבר הוצעו מהקב"ה ושמתוך כי לא חשון וגו', ובסדרמה זו ירוח לנו לצאר כל הדקדוקים כי"ל.

ונתחיל צביאור דברי המדרש כי"ל (קושא ב') אם יצא רשע זה ויאבד את בני ואת אהם כהחא, ס"ח שחא עתיד ליתן על כר סיני מי יקרא צו, דמדוע לא אמר מי יקבל את התורה כקושיתו לע"ל, אמנם כבר בארנו שכל ירחוהו של יעקב כי' רק צביל דורות האחרונים שמה יתגבר עליהם ח"י כס"מ וחילותיו, וע"י הצרות והנסיונות מצוי צניו של עשו יצאו ח"י לרדי שחא התורה, וז"ש ס"ח שחא עתיד ליתן צבר סיני מי יקרא צו, שלא יוכלו להצנצר ולעמוד צנסיונות הקשים, כמו שרואין המנצ צבוה"ר צימיו שזעירין חינון שנשאר דבוקים ומקושרים לדרך הצוה"ק, ולולי צרותו של יעקב אבינו שחבין צכח חפלתו הלאה לכל דורות ישראל, מי יודע אם היו מתקיימים אף מועטים אלה צדרך הצוה"ק, ועל דורות אלו החפלה יעקב אבינו הילולי נא מיד אחי מיד עשו, וצוה יוצן דברי המדרש כי"ל (קושא ג') צאחא שעה נשא יעקב את עיניו וראח את עשו שכוה צא מרחוק, ר"ל שראח צרות צוואח שעשו וסיטורא דילי' עתידים לצוא צסוק יומיא להצנצר על ישראל צמלחמה צבידה מאוד ח"ש צא מרחוק ע"ד שחמ"כ אשורנו ולא קרוב, ובכוונה על אחרית הימים וכמו"כ כהא, ועל אותה שעה צבא וציקש רחמים מלפני הקב"ה, ושמה חפלתו וכבועיו שבו מושיע לרשו מכל צרות צכותו של יעקב, אמנם לא כי' יעקב אבינו מתחילה צשביל השבעים הקדושים ולא צשביל דור המדבר מקבלי התורה שכו' חילס חקף, ולא כי' יכול הס"מ להצנצר עליהם כי"כ להשגיח מהם כח הצוה"ק, ועד"ש צוה"ק צעין מכירה יוסף דציומו דשצטיא לא חצב הס"מ דינא עליהו, צגין דחיליון חקף וכו' מתחילה מהם וכו' עיי"ש, וכמו"כ צדור מקבלי התורה שכו' עממם משח ואחר, וכל הדור הכוה

נשבע הקב"ה שהוא משעבדנו בע' אומות, וכוף משבין ב' תשובות ואומר לכן אחד מכם גולה לצרפת וכו', דומה כמו שגילתם כולם, ולא עוד אלא שהמלכות הזאת (אדום הרשעה) מתחבט ערומה מכל העולם מכל אומה ואומה, וכ"ל זה ומשעבד בכם, ואלו נשתעבדות בע' אומות וכו' ע"ד המדרש, הרי מבורר דהגלות האחרון הוא אדום כלול זו גלות כל ע' אומות, ונקדים עוד מ"ש הארצות בשער המלכות (פ' תהי) דארבע גלויות אלו בכל מדי יון ואדום המה השמים, וע"כ מוכרח להיות שם גלות מרובה מכלל ישראל, אבל בשאר ע' אומות כיון שגלה אי' מישראל לשם גאשג באילו גלויות, כי המה רק פרטים וענפים ולכן לא כל ישראל ירכיבו להיות בגלות שם, וזהו אותם צרי' אשר נאמרו משורש נשמותיהם ומלאים באומה הכוח עו"ש דכ"ק

ובזה יתבאר הכתובים ע"י דרך הכע"ט ז"ל עכ"ל ויהי את הראשון וגו', ד' פעמים את כנגד ד' מלכיות עכ"ל, ורמז יקב אביו בשליחות העדרים אלו על ד' גלויות, כי כל מעשה האב"ק היו לעשות פועל דמיוני ולהכין הדרך לדורות ישראל כמבורר בדר"ל, והג' הראשונות המפורשים הראשון השני והשלישי ירמזו על בכל מדי ויון, כי המה שרשים לכל אלו כלול בכם גלות כל ע' אומות כמו צרעיו, ולכן פרטם הכתוב כי כ"ל מיוחד לעין הכרחו זו בלבד, ומ"ש הכתוב, "את" הראשון גם את השני גם את השלישי, דאחין וגמין רצוין הם, ירמזו על הענפים, שחפזו יחידים מהם מנוגב אל גולה בשאר אומות, וע"ד שפרש"י עכ"ל וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי, וגם לרבות שאר מלכיות, וכמו"כ כאן מלת גם אחי לרבות גלות שאר אומות, ואחם בגלות הצרעיו (אדום הרשעה) שכולל גלות כל ע' אומות ונוסף לזה גלות צער רב הקשה מכולם, מ"כ סתם הכתוב לומר בגלות רבים גם את כל הכוונות אחרי העדרים, וירמזו על כל בגלויות בע' אומות, כי טעם נכללים זו.

והנה יקב אביו ארבע לו בנות ח"ק להחבט בגלות, ומ"ש הכתובין ז"ל רמז זה, כי כל

באגרת חיונה וכבר הכניחנו הכוונות שכל מי שמד על הר סיני, שהם מאמיתים צבאות משעבדים בכל מה שצא על ידו, הם וצויהם וצני צויהם עד עולם וכו', לפיכך יש לדעת שכל מי שנטה מדרך הדת הנצחית במעמד ההוא, שאינו מורע האנשים הכס, וכן אמרו"ל על כל המסתפק בצבואה, לא עמדו אצותיו על הר סיני עכ"ל, ולכאורה הרי יתרמו לפעמים שאבותיו מוחזקים לכשרים וצדיקים ומיוחדים, ואך אפ"ל שלא עמדו על הר סיני, אכן יתבאר עפ"י הכרחו"ן ז"ל בפ' נצנים עכ"ל פן יש בכם שורש פורח ראש ולענה ואל"כ משורש מתוק לא ילא מה, וכל אשר לצבו שלם עם השם הנכבד לא יוליד מורס בך, ואל תקשה עלי זאת מן הכתוב והוליד בן פרי, כי אחת הדבר וסוד גדול לא חוכל לפרט בו עכ"ל, וברקנטי והש"ך עכ"ל גילו סודו שהוא אור בגלגל, ר"ל שנגלגלים הקודמים שורש נשמותיהם ואבותיהם מערב רב, ומשם נמשך בחי' נפש רעה אליו להיות מורס בע"ז ח"ו, ועד"ז יתבאר ג"כ דברי הרמב"ם ז"ל במ"ש שכל מי שנטה מדרך הדת הנצחית במעמד הר סיני שאינו מורע אנשים הכס, אף שלפי הראות הוא מורע אנשים כשרים ומיוחדים, אבל שורש נשמותיהם מערב רב ואלו הם אצותיו בגלגל הקדום, וכן המה הע"ר המעורבים בישראל שהוציאו צו"כ"ק כ"ל ומבורר צו"כ"ק בכ"מ דהגלות ביותר קשה הוא גלות ישראל צער רב, ואפ"ל זאת רמז הכפל האילוני נא מיד אחי מיד עשו, שהתפלל יקב אביו על גלות האחרון שיהיו הקב"ה את ישראל מידם של הערב רב ומתחבטותם, שהוא אחי ונולדו מורע ישראל, אבל שורש נשמותיהם מעשו הרעע כי ירא אנכי אותם פן יבא ויכני אס על צנים, ביינו זה זוגי' דס"מ שהיה אמן דער רב דפירשנו זאת בדרושים ולכן ומה כי' ויראנו שלא תבוא באחרית הימים לכהות צננו ח"ו, והתפלל עליהם שיהיו בזה נשמתו יחי' מ"ש היעב אביו עמך וגו'.

ויתר הדקדוקים עכ"ל ויהי גם את השני גם את השלישי וגו' יתבאר כאחד בבקדים דברי המדרש (שם ב') קול ודוי מה זה זה זה מלך המשיח, נשם שהוא אומר לישראל נחמד מה זה אחס עמלן, אומרים לו האך את המלך, ואלו כבר

רות מ"ש נעמו לרות וירדה בגורן זכותו חרד עמך, וביאר בספסיק בני יששכר, והכחיד הוא וירדתי והקרי וירדה, ותורוויכו קשע כי זכות של נעמי הכך עמך, וזכר כמו שטור קומתה ממך, הבס שהיא משרה בציות עי"ש, ורמז"ל נענינו זכותו של יעקב אבינו הולך עמנו בכל הגלות להצילנו מידו של עשו, הולס בצמח לא לריבנה לא, דיעקב אבינו לא מת והוא בצמח עומד אחר כתיבתו, וכמ"ש חז"ל במד"ר וירא ישראל את ידו בגדולה ישראל אבא, שה' שם בקרי"ם ובגאולת מלכים, ועד"ל נמלא אהנו בצמחותיו בכל הגלות, ועד"ל שאלמ"ל במדרש שומ"ע (י"ד) יגל יעקב וימח ישראל, שיעקב אבינו שמה מכל האצות, ומרגיש בלרות בניו יותר מהם עי"ש, ולפי שאמר בדבר הוא חזקרון וגו' בכ"ף הדמיון, שאין שליחות הראשון והשני וכו' שזה ממש ה' לחציו, כי כל גלות בחינתו ונסיונותיו משותפים מחצירו, ע"כ חזר לומר ואמרתם גם כזה עבדך יעקב חציו, שבענין אף אין השתנות וכולם שווים שזכותו של יעקב עמנו ויעקב אבינו בעמנו עומד עמנו להגין עלינו כ"ל.

ומערה ניתנה ראש ליעקב קושיא ראשונה בשליחות יעקב אבינו לעשו, שהאשמו חכמיו ז"ל ענין השליחות, והמשיגו אותו ללכטים שה' יסן וצא ה' והקין אותו משותף, וחז"ל קם עליו בלסטים לבכותו. כך עשו לדרכו ה' מהלך ה' ולא נתן לבו כלל לצא אל יעקב להלחם עמו, הלא שעי השליחות נתעורר לה, הולס בצמח לא יתכן לחלוח השמות ביעקב אבינו מוצתר שצבאות ואלמלי לא ה' רפון הצויה צבא, ה' מודיעו בפירוש כדי למנוע מה כי רגלי חסידיו ישמור, אמנם יעקב אבינו לא הולך לשליחות זו בשביל עמנו, כי לא ה' מתוירא מעשו ולא מהס"מ, אדרבה הם ידעו כי ביעקב דחילו תקיף ולא ה' נדעם להחגרות עמו מלחמה כלל, וע"כ המשיג חז"ל את עשו ללסטים שה' יסן וכו', הולס כל עבודה של יעקב ה' בשביל דורות העתידים חלשי כח הקדושה, ועשו לא יח' יסן אף, אלא יצא ויגברו בס"מ וקוצא דילי' בכל כוחם, וישראל יהיו יושם ולא יח' לבם כח להחזיר לשותם, לרוב חולשתם בריעותם ובגשמותם, ועמ"ש הכסיד ברחוב

אשר חירע לנציתו עם עשו אחיו, יארע לנו חמיר עם בני עשו, וראוי לנו לחזק בדרכו של לדיק, שחמין עמנו לשלח הכדרים שהחמין הוא עמנו, לחפלה ולחורון ולהלכה בדרך מלחמה לזכות ולהלל עמל"ק, וכדרך שהכניס יעקב אבינו א"ע לטיו, כך לריבם אנו להחביג שלח למרוד בצומות, ועשו הרשע ראה ליתן ליעקב מרגר שה' ענינם על מלכ שור, כמו שפי' בעל העקידה ז"ל (הוצא לעיל) עמ"ש נסעה ונלכח ואלכח לנגדך. ויעקב אבינו סירב ולא קיבל, והשיב לו ודפקום יום ה' למכר את הקן טרם יתפן ומתו כל הלאן חיו עכ"ל ז"ל, ולמד דעה לדוחק של ידחקו ישראל את הקן ולא יעלו גדולה לפני כחם, רק יהיו מוכנעים ויקבלו על עצמם גזירת הגלות, ח"ש כדבר הוא חזקרון אל עשו במולאכס אחוה, והיו כן לכל העדרים ירמוח על כל הגלות שידעו אל עשו כדברים אשר ידבר יעקב אבינו דברי ר'יו והכנעה, ומ"ש כדבר הוא בכ"ף הדמיון, מפני שכל גלות בחינתו שוכה משל חציו, והנסיונות מלך שרי האומות עליו שונות ומשונות, ע"כ ח"א שה' החשובה אליהם שוכה ממש בדיבור ה' לכולם, אבל חלילה כוונתם ה' הוא, להראות הכנעתו ושלח למרוד בצומות ולהחביג כאשר עשה אבינו יעקב, ח"ש כדבר הוא חזקרון אל עשו, בכ"ף הדמיון להורות על חוקן הענין ולא על השמות הלשון, ויתבאר מה שדרשו ז"ל במולאכס אחוה בגי'וולתו, דעל זמן העתיד אמר הכתוב, רשע ערוך ומתפרס כחזק רעון ויעצור ויכסה ליטנו והאכסעו ולא נמלא, וגדולתו של עשו הוא רק לשעה ולעמוד לא ימלא לא הוא ולא גדולתו, ולח"א כדבר הוא חזקרון אל עשו, ר"ל דברי הכנעה כמו שפירשנו לעיל, במולאכס אחוה, היינו כל זמן הגלות שהוא נמלא ובגדולתו, אבל ח"א ה' עשו נכנע ויהיו אומ"ע עבדים לישראל כמבואר בדברי הנביאים.

ולדרכנו יתורן קושיא הכלי יקר ז"ל (לעיל קושיא ה') מה שחזר הכתוב לפירוש ואמרתם גם כזה עבדך יעקב אחרינו וגו', ועבר בכלל צמ"ש כדבר הוא חזקרון וגו', אמנם רמז לנו צבא שכל טורים היוצאים על כל הגלות, יעקב אבינו אחרינו להגין בזכותו על ישראל, ועד"ל שדרשו ז"ל במדרש

ושמחתן ובהתרוממת קרן תחורר ישראל, ובהתגלות כבוד שמים עלינו צ"ל.

*

עוד אפ"ל דברי המדרשים והדקדוקים הנ"ל בהקדם להעיר עוד במ"ש רש"י ז"ל עה"פ עם לכן גרתי לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, איך כדאי לשמוע אותי על ברכות אביך שברכני הוה גביר לאחרי, שהרי לא נתקיימה צו, ולהלן עה"פ ויהי לי שור וחמור כבד רש"י ז"ל אלא אמר לי מטל השמים ומשמני הארץ, זו איזה לא מן השמים ולא מן הארץ, יל"ד שהרי מצוה צג"ל ברכה דוכתי דבקר ואין ה"ה בכלל גידולי קרקע מפני שניזונים מן הארץ, והוא בעלמו העיד ויהי לי שור וחמור ואין וגו', ואין אמר שאינם לא מן השמים ולא מן הארץ. גם י"ב הלשון איך כדאי ובו"ל אינו כדאי או אינם כדאי דקאי על הברכות, כמו שסיים לומר שהרי לא נתקיימה צו, ואין זה ענין אל מה שאין עשו כדאי.

ואפ"ל והנה מצוה בפסוקי נביאים דלעמוד יצא הבריות שמים וארץ חדשים כמ"ש (ישע' י"א) שאו לשמים עיניכם וכביעו אל הארץ מתחת כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבד חבלה וגו', וכתיב (ישע' ס"ה) כי בני צור שמים חדשים וארץ חדשה וכמוהו הרבה פסוקים מעידים כן, הבס שהרמב"ם ז"ל צ"ל המורה כתב שאין הכרח מן הכתובים מפני שמלכו סחירה לא בקבלת דכתיב והארץ לעולם עומדת עי"ש, אמנם רש"י ז"ל בפירושו לישע' הכי צ"ל פירושים צד ח"ל שמים כעשן נמלחו, שרי נבחות העכו"ם שבשמים, והארץ שלטתי הארץ וכו', דבר אחר שמים וארץ ממש, ולהלן (ישע' ס"ה) כתב שמים חדשים, יש אומרים שמים חדשים ממש וכן עיקר כי מקרא מוכיח כי כאשר השמים החדשים וגו', הכי שחפס לעיקר כדברי המפרשים שיהי' שמים וארץ חדשים ממש.

והנה יעקב ועשו חלקו צנחלה צ' עולמות כמבואר במדרשי חז"ל ויעקב אבינו בחר לחלקו וגורלו נחלה עובד, ועשו נטל חלקו בעובד, וכל קנאתו ושאתו ש"ש ח"י רק שלא יעול יעקב מחלקו

הלכות אלה יש והוא ער לך, שהיא"כ ער למולך להתגבר עליך, ועל אותה שעה הכין יעקב אבינו בתפלתו ישועה והלכה לדורות ישראל, ועשה פועל דמיוני בחילוק המחנות וצמח שהכין עצמו לדון ולהפלה ולמלחמה, ויאבק עם הס"מ ויובל לו, וכ"ז עשה להכין כח הלאה לדורות העתידים.

ועד"ז אפ"ל בדברי המדרש הנ"ל שדרשו חז"ל על יעקב אבינו מלמדי"כ (משלי כ"ו) מחזיק בצאני כלב עובר מחצבר על ריב לא לו, שהוא דברי התגלות על שליחות יעקב, ולמה עשה כן להחזיק בצאני כלב עובר ולעורר למי שאין גותן אל לבו, ע"ז מתוך הכחוב מחצבר על ריב לא לו, שלא בשביל עצמו היתה כוונה הפעולה ההוא, אלא לכבוד את הדרך לפני בניו, וכו' מושרת את המריצה עם עשו בשביל תועלת דורות העתידים, והכו חירון מספיק על ענין השליחות, כי ה' הכרח צד ורצון הבריות הסכימה לרצון דוק, דל"כ ה' הקצי"ה מונע אותו מלעשות כן, אלא שאעפ"כ געגס אבינו יעקב עד"ש צל העקידה ז"ל מפני שלמראית העין גראה כקוטן אמונה ח"ו, ונחשצ לפגם בערך רוס קדושתו, וע"ד שאמר"ל בתנחומא (פ' וישב) צענין חטא מכירה יוסף, שה' הכרח בדבר לקיים גזירת ידוע חדע, ונחשצ החטא לידם בגזירת נורא עליהם, ואעפ"כ יש פגם בדבר ונעשנו עלי' עי"ש.

ובזה יתבאר דברי המדרש שהתגלו צו, וישלה יעקב מלאכים וגו', ר"פ צש"ר ראובן פתח קומה ד' קדמה פניו וגו' קדמי' לרשיעא עד לא יקדמין וכו', ולדרגו התפלל דוד המע"ה שיקדים ד' פני הרשע לנצרו צעוד שהוא ישן ואין כוחו חזק עדיין, וכדרך שגשש אבינו יעקב שהקדים פני עשו, כי אם ימתינו לו עד שיהי' ער וכוהו חזק באחרית הימים, איך יוכלו ישראל להתגבר ולעמוד נגדו ח"ש קדמי' לרשיעא עד לא יקדמין, ופתיחה ר' פנחס הנ"ל הנה דברי התגלות על ענין השליחות, שגל דעת כן עשה יעקב אבינו להקדים פני הרשע חף שלדרכו ה' מהלך, והש"ת יעזור לנו להכילנו מבני בניו של עשו בזכותו של יעקב אבינו, כמו שהצטינו שהוא מושיע לרעו מכל ארועם בזכותו של יעקב, ומהם במהרה לראות נישועת ישראל

בעוב"י, אם אין לו מה ליתן תמורתו בעוב"ב שאין לו חלק בה, אבל יעקב אבינו זכ"ה מן הדיון בעוב"ב גם בחלקו של עשו, ע"ד זכ"ה נטל חלקו וחלק חצירו וכו', וזכ"ה יל"פ מה שדרשו ז"ל צ"י הברכות ויתן לך האלקים וגו' ויתן ויחזור ויתן, וללאורח יל"ד מדוע נזקק ליתן ולחזור ויתן, ויביטות בידו ית' ליתן הכל בפעם א', אולם יחבאר עפ"י דרכנו ודעה חלוצה ברכה זו אינה רק כ"י שמים וארץ קיימים, שכן ברכו יתחק ויתן לך מעל השמים ומשמתי הארץ, וע"כ הולך עוד לנתיב אחרת על ברכות ולעמיד שהיו שמים וארץ חדשים, ואף גם אלו כבר נבראו בשמים י"ב כמבואר בב"ר (ר"פ בראשית) מ"מ עדיין הם בבעולם ויחזור ויתנו לעמיד בנתיב בראשית חדשה, כמשה"כ כי כעני בורא שמים חדשים וגו', וברכה זו כיון כדבר שלא בא לעולם, ויזכ"ה ד' את הברכה מחדש לע"ל, וא"ש דרשם ז"ל ויתן ויחזור ויתן.

י"ל"פ בזה דברי הב"ר ב"ר"פ וישלה ר' פנחס ב"ר ראובן פתח קומה ד' קדמה פניו הכריעו פלטה נפשי מרשע חרדך, דראוי להבין בקדמה זו מה ענינה, ואפ"ל דקדם ירמיהו על שבר עוב"י בלשון חז"ל, ושבר עוב"ב נקרא אחר ע"ש שבה באתרוכה, כמו שדרשו ז"ל במד"ר פ' תזריע עה"פ אחר וקדם לרמי אר"י אם זכ"ה אדם נוהל ב' עולמות עוב"י ועוב"ב עיי"ש, וזכ"ה מה שלא ראה יעקב אבינו ליהנות מנכסי עוב"י, זה רק מחלקו של עשו ולבן, אבל כשנשע מזכרת הצי"ת יש לו נזקק והכרח צו לקיום החורב וכוונתו כ"ל, לזה החפלה ואמר קומה ד' קדמה פניו, דהיינו בעוב"י בזה' קדם ידונו הקב"ה במד"ד ובפנים של כעם, הכריעו שזכ"ה, פלטה נפשי מרשע חרדך, שיזיל אותו מחרצו של עשו ושלטתו, ומקוצר דרשם ז"ל לפרש זה, דכאן שלא לעשו וידי לו שור וחמור וגו' שאינו חפץ רק בברכות ולעמיד כמו שפירשו, כ"י אמר כלפי עשו כדי להחניפו כמ"ש ז"ל מכאן דמחניפו לרשעים בעוב"י, ובאמת לא ראה מחלקו כלום, אבל החפלה להצי"ת שיטעו לו כפי הולך לעבודת הצי"ת, ולא יגיע אליו השפעתו מעשו

נקיני עוב"י, כי השוג וידע שלעמיד לא יד' לו חלק ונחלה כי יתבטל מן העולם, כמ"ש כי אעשה כלם בכל היום, וכתיב כי זכ"ה לך בבצרה וכוונתו הרכה פסוקים, ולא ישרו כ"א אותן ששלימו עם מלך המשיח ויערפו אל הקדושה, גם לא האמין עשו כלל בגדולה העמיד כמ"ש ז"ל שפר בחתיית המחסים ובמתן שבר, א"כ כל תרומתו לא הי' כ"א על גדולה העוב"י, וזכ"ה כל הרכוש שרכש יעקב אבינו בבית לבן, הכל נתן לעשו בשביל חלקו במערת המכפלה, כמ"ש רש"י ז"ל עה"פ בקברי אשר כריתי לי עיי"ש, וזה שלח יעקב אבינו לעשו וידי לו שור וחמור וגו' ודרשו ז"ל במדרש שור זה משיח בן יוסף חמור זה משיח בן דוד, וא"ל אלו ישראל וכו', זה הם לי וחלקי וגורלי, אבל כל מה שקבלתי מקיני עוב"י מנכסי לבן, אני נותן לך ואינו רוצה בהם, וזה שאמר זו אינה לא מן השמים ולא מן הארץ, דהרי לעמיד יתבטלו שמים וארץ של עכשיו ויביו חדשים, א"כ מוכרח שברכות לעמיד אינם מן השמים וארץ של עוב"י, כמשה"כ כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תכלה וגו' וישועתי לעולם תהי', שאינו מקוצר והשפע משמים וארץ של עוב"י, וע"כ איך כדאי לשגור אותי שאין אני נוטל מחלקך כלום, וחלק עוב"ב איך כדאי לזכות, ע"כ אין טעם לשגור אותי עבור הברכות ועדיין לא נתקיימו בי כ"א לעמיד.

אמנם כל זה הי' רק להשקוט שאלתו של עשו, כמ"ש ואשלחה להגיד לאדני למאח חן בעיניך, ע"י שהודיעו שנותן לו כל הרכוש שרכש מזבח לבן, ואינו רוצה ליקח מחלקו כלום, אבל באמת מגיע גם ליעקב מעוב"י, דא"ל לזכות לעוב"ב ולסגל מנחת ומע"ט כ"א בשפעת עוב"י, וכבר הקשו המפרשים ז"ל דא"ל שחלקו יעקב ועשו בנחלת ב' עולמות, איך הותר לישראל ליהנות מעוב"י והוא חלקו של עשו, והכרח תירוץ נאמר במפרס"ת בזה, ואפ"ל בפשטות, דהנה אופן החלוקה הי', דעשו ויתר על חלקו שעוב"ב, והגיעו ליעקב כולם, וחילופיו קיבל כל חלקו בעוב"י, אמנם עשו כבר בחתיית המחסים ואין לו חלק כלל לעוב"ב, נמנע דהוי מקח טעות מעיקרה ואין כאן שום חלוקה, ולמה יתן לו יעקב חלקו

ועל חרבך תחיי עכ"ל המדרש וי"צ זכר נפרעו
הדקדוקים לעיל, ויתבאר בהקדם דברי הגמ' סנהדרין
(מ"ד ע"ב) היערוך שועך לא צ"ר (אויב ל"ו) א"ר
אלטער לעולם יקדים אדם חפלה ללרע שאלמלא
הקדים אצרכס חפלה ללרע צין צית אל וצין בעי,
לא נשחיר משנאויכן של ישראל שריר ופליט, פרש"י
ז"ל היערוך שועך לא צ"ר, כך היו אומרים חביריו
לאויב כלום הקדמת שועך לא צ"ר, עד לא צ"ר
הלכה, אם היית עושה כן היו הכל מאמנים את
כוחך עכ"ל רש"י ז"ל, והכוונה צ"ר דעצת לרע הדומים
מתגברים ר"ל והשטן מקטרג בשעת הסכנה, וע"כ
ראוי שיקדים אדם חפלתו ערס יבוא הלכה בעודו
עם רצון, ותפלה זו מסוגלת יותר להתקבל, ח"ש
רש"י ז"ל שאל" חביריו לאויב אם היית מחפלת עד
לא צ"ר הלא היו הכל מאמנים את כוחך, ר"ל
שלא היו לך מסעינים מלמעלה כמ"ש רש"י להלן
עיי"ש.

ובזה יל"פ במאמרי"כ פ' בחקתי וחרצ לא תעבור
בארצכם, ופי' בחרגוס אנקלם ודקטלן בחרצא
לא יעידון בחרעטון, ודקדקו המפרשים על פירושו
שכח לאבארה ה"פך משמעות הכחוש, דלא יעידון
פ' ב"מ לא יפסוק מלשון הסרה, והכחוש אומר
לא תעבור בארצכם, גם מה צרכה היא זאת שלא
יפסוק החרצ, ופירשתי דה"ל לא לשיטתו' אולי שפי'
(צ"פ ויחי) עכ"ל אשר לקחתי מיד האומי בחרצי
ובקשתי בללותי ובצעותי, שזאת הוא החרצ של
אומה הישראלית לברות הקוים ולהסיר המסעינים,
ולעטם זה ראוי להקדים חפלה ללרע כ"ל, ולפי"ז פ'י
ה"ל"א ופשוטו של מקרא הא צ"ר חליון, דלפי שחרצ
לא תעבור בארצכם, ממילא תוכלו להחפלה ולכלות
השונאים ע"י החרצ זו חפלה, ח"ש ודקטלן בחרצא
לא יעידון בחרעטון, שלא יפסוק כח זה מישאל
לכלות השונאים ע"י החרצ זו חפלה, והנה ע"י
החרצ בצרכת ועל חרבך תחיי, ולעומת זה כוחן של
ישראל בחרצ זו חפלה להלל ממנו, אולם צריך שיקדים
חרצ שלנו ערס יקדם הוא לקום בחרצו, כי צריך
להקדים חפלה ללרע, גם כי צעת לרע א"ל לבון
בחפלה כראוי, וצ"ר ויתבאר דברי המדרש ה"ל
קדמי' לרשע' עד דלא יקדמיך, וכן עשה יעקב

עוד אפשר שרמז לו יעקב חבירו במה ששאל אליו
ויחי לי שור וחמור, עפ"י דרשם ז"ל שור זה
משיח בן יוסף חמור זה משיח בן דוד דכתיב עמי
ורוכב על החמור, שנכתבו לכודיעו שלא אטול גדולה
לעמי עד ציאת משיח ואמתיו עד שישאל הקב"ה
משיח דקטן, כי על זה הקפיד עשו שלא יטול
יעקב גדולה לפני חמור, ואפשר דלרע שאל לו
חר"ג מלוח שמרתי, ר"ל שלא אעבור על השבעה
ליקח ממעלה לפני חמור, ח"ש ואשאלה להגיד לאדוני
למלוח חן בעיניך, דע"ז מלא חן בעיניו בודא,
וכתב בעל העקידה בפרשה זו עכ"ל נסעה ונלכה
ואלכס לגדך, ח"ל אין ספק שסוף הספור הזה
מוכיח ומפרש עד אחרית הימים, והוא בשאל נסעה
ונלכה לגדך, הראה לדבריו שכבר ב' אפשר שיהי'
ענינם על מלך שור או קרוב אליו וכו', והוא רמז
בהשגחתו אליו אל פתרון העיקר אשר היו מתאוררים
עליו מבטן אדם, ואמר אדוני יודע כי הילדים רבים
מאוד עדיין לגבי הגעת תכליתם, כי גדול הוא ורחוק
מחשיג וכו', ואם ודקטלן יום אחד למחר את הקץ
ערס יחפץ, ויחזו כל האלף ח"י, כמו שקרה לכל
העמים אשר מרבו למלוח להם מלוח מאשר מלאו,
ועברו על השבעות האמורות בקבלה וכו' עיי"ש
שהצריך צ"ר, ובצו"כ דבר זה ב' בעוברינו על כל
התלוא אשר מלאנו בדורותינו אלה, אמנם צריך
להחפלה לבצו"כ ברחמים ותחנונים שימחר ויחיש
גאולתנו ופדות נפשונו בצחי אחישנה, ולא לעשות
צ"ר שום השתדלות בפעולת אנושי, וזה ששאל יעקב
לעשו ויחי לי שור וחמור, שאין אני רואה לעשות
שום השתדלות להשיג ממשלה, אלא לחכות עד שיבוא
עמי ורוכב על החמור, והחפלה להקב"ה קומה ד'
קדמה פניו שיקדים ויחיש בגאולה בצחי אחישנה,
פלטה נפשי מרשע חרבך להלל את ישראל מחרצו
של עשו.

*

עוד אפשר דבדברי המדרש ה"ל וישאל יעקב
מלאכים וגו' קומה ד' קדמה פניו קדמי'
לרשע' וכו', פלטה נפשי מרשע חרבך, פלטה נפשי
מלוחו רשע שהוא צ"ר מלוחה של אומה בחרצ שאל

קושיה המפרשים איך הפקיד יע"א ח"י את המחנה בראשונה.

(ד) **קמנתי** מכל החסדים ומכל האמת וגו' בי זמקלי עצרתי את הירדן הזה ועתה הייתי לפני מחנות, קשה דוח שנעשה לפני מחנות לא כי לא גדולתו ומעלתו כי"א מחמת הלה שבי' מחיירה מעשו, ח"כ איך יתקשר עם חתלת המאמר מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עזדך, ואם כוונתו לומר שיש מחנה גדולה הראוי' להתחלק לפני מחנות, יותר כי' לו לומר ועתה הייתי למחנה גדולה.

והגנ"ל לבאר הענין בהקדם דברי המד"ר (סו"פ ויאל) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי חלקים, כמה מלאכים היו חלים ומרקדים לפני יע"א בזניסתו לארץ, ר"כ בשם ר' אייבו אמר כי' רצוא מלאכים היו חלים לפני יע"א בזניסתו לארץ, הכ"ד ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה חלקים זה, ואין שכינה שורה פחות מם' רצוא, רצון אמרי ק"כ רצוא ויקרא שם המקום הכוא מחנים, מחנה הרי כי' רצוא מחנים הרי ק"כ רצוא, וציפי' הסביר שחשדון כי' רצוא מלאכים שבי' במחנה אחד, כי' לרמו לו שעתיד ללאת ממנו כי' רצוא ישראל שיקבלו החורבה בזה סיני עיי"ש, והנה בשעת ילידתו לא כי' לו כי"א שני מלאכים שבי' מליון אותה כמ"ש ז"ל בגמרא (חולין ל"א ע"ב) והנה מלאכי חלקים עולים ויורדים בו עולים שנים ויורדים שנים, ועכשיו בחזרתו כי' לו כבר שני מחנות של ק"כ רצוא מלאכים, וזה שאמר ועתה הייתי לפני מחנות על שני מחנות המלאכים שבאו לבדודו להילוו מיד עשו, דבייתאחו מבית אביו לא כי' לו רק שני מלאכים ועכשיו נעשה לפני מחנות.

ועד"ז אפ"ל במאמרי"כ ויחן את העם אשר אהו לפני מחנות, דקאי ג"כ על מחנות המלאכים וקראן בשם העם אשר אהו לפני עננים, א' עפ"י דברי היצי' בגיל שמלאכים אלו כי' לרמו על הכלל ישראל כי' רצוא שעתידין ללאת ממנו, ומא' שמלאכים אלו כי' בחלקים העם אשר אהו הם ארצו העתידים

אע"כ שדכין עלמנו לחפלה ערם צא עשו לקראתו בחרצ להלחם בו, וכל מעשה האצב"ק היו להכין כח הלא לדורות העתידים, ואף כהן החפלה יעלע"כ לדורות שיוקדם חרב שלנו לחרבו של עשו, ח"ש קומה ד' קדמה פניו קדמי' לרשיעה וכו' פלטה נפשי מאותה רשע שהוא צא מכותה של אותה החרב שג' ועל חרצך חתי', וינללו ישראל מידו ע"י שיוקדם להם כח החפלה שהוא כח המנגד לנחל.

*

וישלה יעקב מלאכים לפניו וגו', יש לדקדק בחציבה לפניו דמראה כשפת יתר ויוספיק לומר וישלח יעקב מלאכים אל עשו אחיו, ובמד"ר ר' פנחס בשם ר' ראובן פתח קומה כי' קדמה פניו הכריעו פלטה נפשי מרשע חרצך, קדמה פניו קדמי' לרשיעה עד לא יקדמיך, הכריעו הכריעו לך חוצה שזכרה, וכו' פלטה נפשי מרשע חרצך וכו' פלטה נפשי מאותה רשע שהוא עתיד ליפול בחרצך וכו', ויליד נחבו הכוונה באומרו קדמה פניו קדמי' לרשיעה, וכבר נתבאר הקושיה לעיל (בדורש הקדום).

(ג) **ויירא** יעקב מאוד וייר לו ויחן את העם אשר אהו ואת כללן ואת הבקר והגמלים לפני מחנות, י"ג מי הם העם אשר אהו, אם נאמר שקאי על עצדים ושפחות שבי' לו הרבה כמבואר לעיל פי' ויאל, קשה למה הולך לחלקן לפני מחנות, דשנלמא בין בניו חלק בני הבצירות שבי' חשבים יותר מצני השפחות, אצל עצדים ושפחות אין נפקי' צד, ואם קאי על נשיו ובניו קשה למה שיה הפסוק בלשונו דכאן קראם העם אשר אהו, ולהלן כחיו ויחן את הילדים על לאה ועל רחל וגו' ולא קראם בשם העם אשר אהו, עוד קשה דכאן אמר הפסוק ויחן את העם וגו' לפני מחנות, ולהלן כשחלקם חלקם לג' מחנות בני השפחות לבדן ובני לאה לבדן ואת רחל ואת יוסף אחרונים.

(ג) **ויאמר** אם יצוא עשו אל המחנה האחת ובכרו וכו' המחנה הנשאר לפלטה, כבר הוצא לעיל

אל הממנה האחת והכבו וכו' הממנה הנשאר
לפליטה, ובחב רש"י ז"ל על כרחו כי אלחם עמו.
נראה מזה ששלה הממנה הראשונה לפניו שאלם יצוא
עשו להלחם ילחם בזה חתלה, ואח"כ ילחם הוא
כדי שחבי הממנה הנשאר לפליטה, וכו' כסתירה
בדבריו, אמנם כבר ביארנו לעיל ששלה יעקב אציו
המלאכים חתלה, שיפגעו בשו ערס יתקרב אל בני
השפחות ובני הצבירה, ובאופן זה יהיו כולם לפליטה,
אלא שיעקב אציו עבר לפניהם בראש ממנות
המלאכים, כדי שיעשו כל מעשיהם עפ"י דיבורו,
וע"ד שפרש"י (צ"ל לך) ע"פ וינגע ד' את פרעה
על דבר שרי אשת אפרים, פרש"י עפ"י דיבור אומרת
למלאך כך וכו' מה, כך אלו המלאכים ששלה יעקב
עשו מעשיהם להלחם עם עשו עפ"י דיבורו של יעקב
וצמאותו.

ויו"ב עפ"י"ש בספר"ק עשרת נבי ע"כ ויירא
יעקב מאוד ויירא לו פרש"י שמה יכיר ויירא
לו אם יכירו את אחרים עכ"ד רש"י ז"ל וצריך להבין
מה מורה הכר לו בזה שיהיה את אחרים, וכבר
אמרנו חז"ל הלא להורג השכם להרגו, וכתיב באבד
רשעים רוב, אמנם מודע אשר ה' בשש כחם וכמה
נשמות לזיקים, כמו נשמת ר' עקיבא וכדומה וכו',
ואח"כ אם יעקב יכירם ויאבדם שלא יתעש על
ידם, וזה ויירא שלא יכיר ויירא לו אם יכירו את
אחרים ח"ו יניח"ק הנבצעים בו וכו', ולזה עשה
בכאן עובדא ומעשה רבה במה שחלק לב' ממנות
וכו', אשר אם יפול עשו לפניו, יתחלק העובד מן
הרע וכו', והשמות והנילוזין יאלו ויהיו לפליטה,
זה פירוש הכתוב אם יצא עשו אל הממנה האחת
והכבו וגו', הממנה מזה מלכות וכו', ובדלי אם
יצא עשו לשם חתכו בדקלים עזומים וכו' ולא
תשאר לו שריד ופליט וכו' והכבו וכו' לכן אמר
וכי הממנה הנשאר וגו', בכדי שיהי' לפליטה הניק
והשמות לזיקים עכ"ל"ק, ובזה יובן לדרכו שחלק
יעקב ב' ממנות המלאכים, ושלה מלאכי הדין שיפגעו
בשש חתלה כ"ל, אמנם חשש שמלאכי הדין יאבדו
אותו עד גמירתא שלא ישאר לו שריד ופליט, ע"כ
הלך הוא בראשם כדי שילחמו עפ"י דיבורו, ובאופן
זה תהי' הממנה הנשאר היינו הניח"ק לפליטה,

לנחת, וכו' מפני שאלל עשו נדמו לאנשים, ולזה
קראו כאן בעם אשר אחר, ובעין שכתוב אלל אנשי
וכה שגשג אנשים נצבים עליו, שקראם הכתוב אנשים
לפי שדמו לו לאנשים, ומה שחלקו יעקב לשני
ממנות, אפ"ל עפ"י דאיתא בזו"כ"ק (סו"פ מנורה)
דשני ממנות מלאכים שבי' לעי"א, היו אי' מסורה
דינא ואחת מסורה דרחמי עיי"ש, וכו' ודאי
שיע"א לא רצה לשלח לעשו מלאכי חסד ורחמים
כי אם מלאכי דין להפחידו, ולכן חלקם לשני ממנות,
ואמר אם יצא עשו אל הממנה האחת והכבו, ע"ד
שפירשו לעיל שיהי' כוונתו ומחשבתו להכות בזה,
דבעי"ם מחשבה רעה נחשבה כמעשה, ובאמת לא
שייך בחי' זו לבני מלאכים, אלא לפי שדמו לו
כאנשים וכו' מחשבתו עליהם לרעה, ואז יתעורר
עליו מזה גבורה מזה מלאכי הדין, או אפשר דוהכבו
קאי על המלאכים, שמלאכי הדין יכו אותו כהוצא
להלן בשם העשרת נבי אלה, וכו' הממנה הנשאר
לפליטה שלא יחי' ארך לשלח אליו מלאכי רחמים.

ולפי' זה אחי שפיר שלא הפקיר יעקב אציו ממנה
הראשונה להריגה ח"ו, וכל מעשיו היו רק
למעלה בין השמים עליונים, ומה שהעמיד חתלה בני
השפחות ואח"כ בני הצבירה כמבואר בפסוק, זה
לא ה' בשלל הלא כלל, שלא ה' עשו יכול לנגוע
אפילו באחד מהם, ולא עשה זאת רק להרחיק את
בני הצבירה מעשו הרע בשעה שיצאו אללם, דהנה
כל מה שאבדם גדול יותר בקדושה מרגיש את
העומאה של רע ביותר ואינו יכול לסבולו, ע"כ
הרחיק את בני הצבירה לפי שבהם היו גדולים בזה
קדושתם מבני השפחות, ולא רצה שיתקרבו לעשו
הרע בשעה שיצאו אללם, ואח"כ לא חזק שכבר
יחלש כח עומאתו.

*

ואפ"ל עוד באופן אחר דלכאורה קשה בדברי רש"י
ז"ל שפי' להלן עכ"פ וכו' עבר לפניהם, אמר
אם יצא אותו רשע להלחם, ילחם צי חתלה, מבואר
שלא יאע"ה בראש כל הממנות והבין איך להלחם
בשש ראשונה, ואלל החלוקה אמר אם יצא עשו

דאלין גמיינד צאלט רק אונט דעם בעזע וועמענע, שמועט ראוי לילא הענף של הפרידות, אינא חששא שריגישו צו המקטריגים, וכדי להסחיר הענין מהם, הי' הכרח לאות צאל חזר את מואב, עד שצא דוד ואח"כ הותרה המלחמה צום.

והנה מוצא בספר הקדוש מגלה עמוקות וצח"מ דר"ל, דמשרע"ה הי' מלפני ישיה חיון השלם צימיו, ולעסם זה רמז ליכנס לארץ ישראל להמשיך גאולה נחית שאין אחרי גלות עור, ומוצא צוה"ק דמשרע"ה הי' בגואל לעתיד, וצמק"א אמר ז"ל דודו יחי' בגואל האחרון, וצא"ח"ק פ' ויחי. כחז דיינו כך כי כל הס' רצוה היו ענפים צמשרע"ה, וענף שצטו של דוד כלול צו, ולעמוד חתולה בעולם שורש המלכות צמשרע"ה, שהוא "ענמו" מלך המשיח וכו' דוד וכו' עיי"ש וצא יוצא אמרם ז"ל נשא משה ק"ו, "צממו" שלפי דעתו, וצחי' ענמותו" שהוא בגואל לעתיד וצא"ח"ק העתידה יחי' צימיו וכבר הביע זמנה של מלכות צית דוד להחללות, ח"כ חין לורך להסחיר הענין מפני המקטריגים ולעסם זה דרש ק"ו לחוס עם מואבים ולכלות כל האומה ולהליל רק אונט הענף שצו שורש דוד, וא"ל הקציה לא כשעלה על דעתו עלה, "על דעתו" צ' פרידות יש לי, להוציא מהם, דיוק צמלת לי שעדיין לריך להיות שמור עמדי וחסום צא"ח"ק ואל ניתנה להחללות עדיין וסוד בגאולה הוא צחי' לצדי גלותו לאצירי לא גלותו, וז"ש עלה, "על דעתו" שסוד בגאולה הוא צחי' המחשבה צדעתו של יוצר צראשית, ולכן נעשה משרע"ה צאל חזר את מואב, שלא לכלות כל האומה עד שצא דוד, וכבר הוציא מהם השמות קדושות שורש משיח, אז הותר לחוס צום ולכלותם (עיי"ש צא"ח"ק דצדקו לפי דברים).

ועד"ן יתבאר לעניינו דצדרי המדרש בג"ל, עפ"י"ש ז"ל צמדרש לפי יעקב א"ע"ה שחיות המהים מגעת צימיו, וכו' מלפני שח"ה עולם החקון מיד, וע"כ החפלה על הוצ"ק ובעשמות הקדושות הנצלעים צעשו שלא יאצדו אלא יתבררו מיד ויתחלקו בעוד מן הרע, כי צחי' בגאולה חליא צבירור הוצ"ק כיוצא, וצ"ח קומה ד' קדמה פניו קדמי' לרשע

וצוה יתבאר צ' המאמרים בג"ל דצדרי רש"י ז"ל ושייכים יחאיו ויחאמותו יחדין, שצממת עבר יא"ע"ה לפיכך להלחם צו חתלה, ר"ל עפ"י דיבורו בג"ל, אמנם שלח מלאכי דין כדי שםם ילחמו עמו צפועל, וכו' עבר לפיכך כדי שח"ה מנחה הנשאר לפליטה היינו השמות ויח"ה"ק, וז"ש רש"י ז"ל וכו' המנחה הנשאר לפליטה ע"כ כי חלחם עמו, ר"ל ע"י שחי' המלחמה עפ"י דיבורו וצממותו וצבן.

ולבאר דצרי המדרש המוצג צראש דצרינו קומה ד' קדמה פניו וגו' קדמי' לרשע"ה וכו', נקדים דצרי הגמ' (צ"ק ל"ח) אל חזר את מואב וגו', וכו' מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא צרעות, אלא נשא ק"ו צעמו וכו', ח"ל הקציה לא כשעלה על דעתו עלה על דעתו, צ' פרידות עובות יש לי להוציא מכן רוח המואבי ועמה העמונית עכ"ד הגמ', וק"ו הישמה משה זל"ה דקדק צלשנא דגמי נשא משה ק"ו צעמו וכו' לא סגי למימר נשא משה ק"ו, ומלת צעמו צ"כ הכוונה, גם ראוי להצין צחצחותו ית' לא כשעלה על דעתו עלה על דעתו, צ' פרידות עובות וכו', מה לורך לכל הקדמה הזאת, וכו' לא סגי למימר צ' פרידות עובות וכו' לפיכך אל חזר את מואב, ועוד דקדוקים עוצה (עיי"ן דצדקו פ' דברים) ואפ"ל צא דוכה לצאורה ראוי להצין מדוע הי' לורך להשאיר צ' אומות שלמות עמון ומואב, צציל להוציא צ' פרידות הללו, הלא הצויות כל יוכל ואין מעורר לך, להכרית כל האומה, ולהליל מהם אונט השורש שמועט ראוי לילא הענף הוא של הפרידות, גם הי' אפשר שיוכ שחיות למשרע"ה להכרית כל האומה, ולהניח צחיים אונט המעפחה צלצד שראוי להוציא ממנה צ' פרידות הללו, ומ"ע יוצלו כולם וכו' היו חקלה לישראל אח"כ, אמנם הענין הוא לפי שצמפרידות הללו נלחמה שורש מלכות צית דוד, ע"כ הי' הכרח להסחיר הענין מפני המקטריגים, שלא ירגישו דצד ולא יקטרגו למנוע או לחתור חיו, ע"ד המוצא צספ"ק דכלכלה זו דעמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית לא ניתנה להחללות עד צ"ד של צועו לעסם בג"ל, ואפשר ולעסם זה צוה הקציה שלא לכלות כל האומה עד שיוציא מהם שורש מלכות צית דוד.

וכו', ובקשו בגמ' אחאי אשר נפשי, ופוי' החום' ובראש' ז"ל כיון שרצה להכניס, ויפה עשה שהזיל את עמו מן המיתה, ובכס"ג מורד להשתמש בכחיה של תורה, ותיירו בגמ' משום דר' ערפון עשיר גדול כיו' וכו' לפיכך בדמים עכ"ל בגמ', ועכ"פ במקום דא"ל בענין אחר הותר להשתמש בכחיה של תורה להגלל על ידו מן הכסבה.

ורפ"ן אפ"ל ששלה יעצמי' ב' מחנות מלאכים כי"ל, אלא שחילקו לשנים ושלה בראשונה מחנה אלקים אותן שנבראו משי"ב, כדי שלא ליכנסו מד"ת כי"ל לנד בהכרת, ובאופן שא"ל להגלל מן הכסבה בענין אחר, ור"פ הכחז ויחז' את הכס' אשר אתו וגו' לשני מחנות, היינו מחנות המלאכים (כמו שפירשנו לעיל), ויאמר אם יבא עשו אל המחנה האחת ובכסו, ר"ל שהמלאכים יכו בו ויכניעו אותו, וע"ד שפי' בספרה"ק עשרת לבי כה"ל וכו' המחנה הנשאר לפליטה, היינו המלאכים שנבראו מתורה ומצוות לא יגיבו ולא יקרבו אליו להלחם בו כלל, ולא אלתער להשתמש בכחיה של תורה.

*

עוד יל"פ במאמרי"כ עפ"י פשטות, אם יבא עשו אל המחנה, "האחת" המיוחדים שבמחנות היינו המלאכים, וכו' המחנה הנשאר לפליטה הכוונה על בניו וצבאו, שלמות המלאכים נחשבים לשיריים, שיכוו לפליטה ע"י שליח המלאכים בעשו ויכניעו אותו ערס שיתקרב אליהם, ור"ש וישלח יעקב מלאכים "לפניו" דייקא והתפלל שד' ילחם מלחמתו בשליחות המלאכים, ולא יתערך הוא ללחום בעשו כלל, ור"ש במדרש קומה ד' קדמה פניו קדמי' לרשיעה וגו' פליטה נפשי מרשע חרצך וכו' שהוא עתיד לנפול בחרצך, ולא תהי' המלחמה על ידו, אלא כשי"ת ילחם מלחמתו, ולזה התפלל יעזרי' ואמר ואתה אחרת היטע ארטיב עמך וגו' ורמז בהטעה כפולה שיהי' חלקו וגורלו בטוב לצד ורעה אליו לא יאונה ולא יבוא על ידו כלל, והפורעניות המיוחדת על שוגאי ישראל הריבה שלוחים למקום צ"ה, וכמו שבי' במלחמת ישראל ומלחמת כנחריב שנלחמו מלאכי

הכריעו לקץ חוצה שזכרו וכו', ר"ל שיקדים כשי"ת בחי' גאולה העתידה ולשזור זרוע רשע ולא יהי' שריד לבית עשו, פליטה, ונפשי' אותן בהשמות שלי שכן חללו בשבירה, הכל אותם שלא יאבדו עמו, אלא יתבררו מיד, ולעטם זה עשה פועל דמיוני בחילוק המחנות והתפלל וכו' המחנה הנשאר לפליטה על הניצח"ק שלא יאבדו עמו במצורא לעיל.

*

באופן אחר אפ"ל בהקדם דברי ק"ז הישמה משה זל"ה לפרש הכחז ויפגעו בו מלאכי אלקים וגו', וחל"כ דהנה יש ב' מיני מלאכים, א' שנבראו מששת י"ב, ב' הנבראים מתורה ומצוות, ובהם נחז כי מלאכיו יבוא לך וגו', ואיחא במגיד כי המלאכים שנבראו בכה הלזיק הם עמו חמיד, ור"ש ויפגעו בו מלאכי אלקים דייקא, שבראן אלקים מששת י"ב, ויאמר יעקב כאשר ראה מחנה אלקים זה כני"ל, כי הנבראים על ידו הם היו עמו חמיד, לכך ויקרא שם המקום בהוא מחנים, ע"ש מחנה אלקים כני"ל ומחנה מלאכים שלו וכו', ובבין דר"ן השי"ת לשלחן לאחיה שליחות, ומן מחנה שלו לא רצה לשלוח ולהשתמש בכן, כיון שהם מחמדות ובהורה, לא רצה ליכנס מדברי תורה, והיינו וישלח יעקב מלאכים "לפניו" אותם שהם לפניו בזמן, שנבראו מששת ימי בראשית, עכ"ל ב'ק', ואחמור' זל"ה בקדושה יו"ע כתב באופן אחר שהשתמש יעקב אבינו בשליחות זו באותן המלאכים שנבראו ממחיותיו, ולגאולה היו כמו שבר מל'ו, ואיך הי' יכול להשתמש בהם, ואפ"ל שבי' משתמש באותן מלאכים שנבראו ע"י הכנה שקדם למל'ו, ובשביל הכנה מגיע לו שבר בהאי ע"מא, ושפיר הותר לו להשתמש בכן עיי"ש דב"ק ביתר ביאור.

ואפ"ר עוד בזה, דהנה ודאי בדמיון סנה מותר ליכנסו מד"ת, במצורא בגמ' נדרים (ס"ב ע"א) ב' ערפון דאשכח' באי גברא ורצה להורגו אמר אוי לי לטרפון שזכ הורגו, שמע באי גברא שבקי' וערק, וכו' כל ימיו של אותו דזיק הי' מנענע על דבר זה, אמר אוי לי שנשתמשתי בכחיה של תורה

דברי לא יתכן שינוי רצון לפניו ית', ומתחלה ראה וידע שא"ל שיחקים העולם במדכ"ד, ומ"ע ביתה תחלת המחשבה במדכ"ד, אמנם לדרכו א"ש דלא ה"י צדק חזרה ושינוי רצון ח"ו, דגם תחלת המחשבה קיים ונלחי לאומה"ע שאינם חוששים לקיומם של עולם, שנמדד להם כמידתם במדכ"ד, ושיחוק מדת הרחמים הוא רק לפני ישראל מקיימי החורב, וע"ד כן היחס תחלת המחשבה להתבסג במדת הרחמים בשביל קיומם של עולם ישראל העוסקים בציומה ובכ"ן.

ובזה יתבאר דברי המדרש ה"ל, וישלה יעקב מלאכים וגו', קומה ד' קדמה פניו וגו' הכריעו שזכרה, שבתפלה יעקב אבינו לעורר עליו חוקר הדין שנקרא בחי' פניו, כדכתיב פני ילכו והנחותי לך ודרשו רז"ל ברכות (ז' ע"א) ח"ל הקצרה למשה במהן לי עד שיעצרו פנים של זעם ואניח לך, וז"ש "קדמה" פניו להמשיך מדת הדין בלבד מבלי שיחוק מדכ"ד, כמו שבי' במחשבתו הקדומה ית' לפניו בריאת העולם, ומגיע אליו ככה כי הוא אינו חושש לקיום העולם, וזה שנתן עטם שהוא חרץ שבו אחר רודק את עולמך, וכל עסקו בחורבנו של עולם, ע"כ מגיע לו כמידתו להתבסג עמו במדכ"ד הקשה, ובה יתבאר דברי המדרש ה"ל תפלת מנחה שלח לו, כי סוד המנחה מורה על הדינים כמ"ש חכמי אמת, ועיון בם' הלקוטים מאברזי'ל פרש' זו שבה"ר דבא, והכחין יעקב אבינו בתפלתו לעורר על עשו חוקר הדינים, ובה יבואר מ"ש רש"י ז"ל ע"כ' ותעצור המנחה על פניו, אף הוא שריו כעסם שבי' צריך לכל זה, ולכאורה אין זה מידתו של יעקב אבינו ה'דין להיות שריו כעסם, ויבואר שלח בשביל אבידות ממונו ה' כעסם, כי בל"א לא רצה ליכנס מוכסו לכן כלום באמרו"ל, אמנם לפי שבי' עסק להמשיך חוקר הדינים על עשו הרשע, לכן ה' שריו כעסם שהוא בחי' הדין, שבי' צריך לכל זה ובכ"ן.

*

מרום והכוכבים ממסילותם עבור בני ישראל וכל תפלתו של יעקב אבינו ה' עבור דורות ישראל העתידים, וראוי לנו ללחוץ בדרכו של צדיק יעקב אבינו, ולתפלת להשי"ת שילחם מלחמתנו ויושיע לנו מכל צרנו וירומם קרן עמו ישראל ברחמים ותסדיר ויתגלה כבוד שמים עלנו בצ"א.

*

וישלה יעקב מלאכים לפניו, במד"ר ר' פנחס בש"ר ראובן פתח קומה ד' קדמה פניו וגו' פלגט בפשי מרשע חרץ וכו' מאותו רשע שהוא חרץ שבו אחר רודק את עולמך עכ"ד המדרש וז"ב ובכ"ן נפרטו הדקדוקים לעיל.

במד"ר מנחה הוא שולח, תפלת מנחה שלח לו עכ"ל והוא פלא.

ויתבאר בהקדם דברי ק"ו השמח משה זל"ה בפ' אחר, בציאור דברי הגמ' ברכות (ו' ע"א) בחזקי' המלך שא"ל ישעי' הנביא, לו לביתך כי מת אחר ולא תחי' וגו', כי מת אחר בעור"ז ולא תחי' לעור"ב, אמר לי' מאי כולי האי, אמר לי' משום דלא עסקת צפרי' ורבי' עכ"ד הגמ', וז"ב דאכתי קשה מאי כולי האי, דעצור זה אין מן הראוי להעניש עונש גדול כזה, ויבאר הוא ז"ל עפ"י חז"ל צ"ד ר"פ בראשית, בתחלה עלה במחשבה לבחור את העולם במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים עמד ושתפס למדת הרחמים, נמלא דעה נכונה מדת הרחמים אינו רק בשביל קיום העולם, ומי שאינו עוסק במעלה זו הרי אינו חושש על קיום העולם דלא חכו בראי' וכו', נמלא נשאר עומד על תחלת המחשבה להעמיד על קו הדין, ונענש בעונש נלחי צדק וצדא אח"ד ז"ל, ולפי"ז יתכן להשאל שנקבלו את החורב"ק, ועל ידם נתקיים העולם, דל"א כי היחס החדש לחכו וצדא, ע"כ שורה הדין נותנת שימחה בצו"ת עמו במדת הרחמים, משא"כ לאומה"ע שאינם חוששים לקיומם של עולם, נשאר אל"ס תחלת המחשבה להתבסג עמם במדת הדין קשה, וצדא יתיישב קושיה המפרשים ז"ל שהקשו

עוד חפ"ל דברי המדרשים והדקדוקים ה"ל צהעיר עוד בעיון הפרש' ע"כ קענתי מכל החסידים

שכס שני הפכים בנושא אחד, וז"ל יתחא דמכ"ט דוקא בזכות יעקב יקרב הים, כי יעקב נעשה מרכבה למדת האמת קו האמנעי המהצר יחד חסד וגבורה שבה שני הפכים וכו', ובהתעוררות מדרגה זו נעשו ג"כ הים שבמקום שעמדו ישראל, כי חלל הים יבשה מלד החסד, ובמקום שעמדו מלרים שבו המים לאיתנו מלד הגבורה, והיו שניהם צבת אחת וכו' כפי מדרגתו של יעקב וכו' עכ"ל.

ואפשר לבאר עפ"י דרכו בלשון אחר קצת מדוע דוקא בזכותו של יעקב נקרב הים. עפ"י מדרש (שמו"ר פר' כ"א) שצטטת ק"ס עטן שר של ים למשכ אני קשים ממך, שאני נכרתי בשלישי ואתה צשש, אם כן אין אני משועבד לניית לך, ובחירותי ע"י דף שבאדם נצח צששי אחר כל מעשה בראשית, היינו רק צמטש, אולם במחשבה היחס צריחתו מוקדם לכל הנצחיות, וכמו שדרשו על הפסוק אחר וקדם לרתי אחר במעשה וקדם במחשבה, וכן אמרו חז"ל במד"ר ויום אלקים מרחפת ע"פ המים זה שמו של אדכ"ר, כרי שבמחשבה לצריות את האדם קדמה לצריחת העולם, א"כ אי חלוק נחר במחשבה נחלק עטנת שר של ים צמ"ש למשכ אני קשים, דאדרבה האדם מוקדם לצריחה, וכל הנמצאים משועבדים אליו, ואברהם לניית לו ולקרב מפניו. והנה צדך מילתא חוכא פלוגתא דאמוראי בחובות (ח' ע"א) אי חלוקין בחר מחשבה בצריחה, או בחר מעשה עיי"ש. ונקדים עוד אמרם ז"ל צדך בתחלה עלה במחשבה לצרוא צמדת הדין שחומר בראשית צדא חלוקים וגו', ולצדק שחק צו מלת ברחמים וכו', ובה יובן העשם שחולק לביות קריעת י"ם בזכותו של יעקב דוקא, שברי הים עטן למשכ אני קשים ממך, ובהשפעה לרחות עטנתו דחלוקין בחר מחשבה ובמחשבה ה' משכ קשים מני, אבל א"כ דחלוקין בחר מחשבה תעורר עיי" מדר"ד, שברי במחשבה עלה לצרוא את העולם צמ"ד, ובקרי"ם ה' אורח לרחמים גדולים בליל את ישראל נמלא שבי שם שני הפכים ועי"ה ה' אורח לזכותו של יעקב שבה מרכבה למדת האמת קו האמנעי המהצר יחד שני המדות חסד וגבורה וזכותו דוקא

ומכל האמת אשר עשית את עבדך וגו', פירש"י נתמטעו זכיותי ע"י החסדים והאמת שעשית עמי וכו' עכ"ל, אמנם עדיין צ"ב אמרו ומכל האמת, דברי החסדים ג"כ אמת, וכל מעשיו ית' אמיתיים, ולמה פלגיניהו בחרתו, ורואי להבין הכוונה בזה.

(ג) כי צמקלי עברתי את הירדן בזה, פרש"י ממדרש הגדה, נתן מקלו צידן ונצקע הירדן, רואי להבין מדוע פרע גם זה יתח משאר הנסים שנעשו לו.

ולבאר הענין נקדים דברי המד"ר (פר' ע"ז ס"ד) ר' יודנה צ"ר סימון צש"ר יותק אחר, בחרתה צנחיות ובחובות מלניו שלא עברו ישראל את הירדן אלא בזכותו של יעקב, בחרתה כי צמקלי עברתי את הירדן בזה וכו', בכתובים מה לך הים כי תנום הירדן חסוד לאחר וגו' מלפני אלוה יעקב עכ"ד המדרש, וציר צמ"ק דעממא רבא אית צ"י מה שבי דוקא בזכותו של יעקב והוא מיוסד על דברי פו דברי הוסי"ק פ' צש"ל (דף כ"א) וז"ל ח"ח צמ"ר וגבורה מחפרי מיל צמלמא, ובשפת צני הקצ"ה לגבא מיל, אמאי ונעם את ירך דלויכו שחלל (דבינו גבורה), אלא כרס את מעך לגבא מיל לישראל (מסערה דחסד) ונעם את ירך לאחצא מיל, לאחצא סייער וגבורה לאחצא מיל על מלרים, ובגין כך חרין מילין הכא כרס את מעך ונעם את ירך וכו' עכ"ל, וכה"ג גמי מוצר בוצר (ויאל דע"צ) דנס קריאת י"ם ה' קשה יותר משאר כל הניסים, שצ"מ נעשה רק חלוקה אחת או חסד או דין, אבל בקרי"ם נחצרו שני הפכים בנושא אחד, כי בליתו הפרק שנתעורר מלת החסד לישראל, לגבא להם המים לעצור בחרו ציבשה מלד החסד, נתעורר ג"כ מדר"ד למלרים להשיב עליהם את מי הים לאיתנו מלד הגבורה, כי שניהם היו צמ"ד בחור חלל הים, ובי' מים מלד או והיבשה מלד זה, ונתעורר יחד מלת החסד והגבורה שבה שני הפכים בנושא אחד שבה דבר נפלא וקשה מאוד וכו', גם נודע שצדכס הוא מדתו חסד כדכתיב חסד לאצרכם, ויחלק מדתו גבורה בנקדא פחד כמד"א ופחד יחלק, ויעקב מדתו אמת כדכתיב חתן אמת ליעקב, שבה קו האמנעי המהרע הכולל שניהם יחד חסד וגבורה וכו'.

מחלוקת ישנה בדורו וצגדולו המפורשים בקדמונים
אם גדולים הלדקים ממלכתי בערת או כעיקר,
וכ"ל עמנו וימקו עמו, מאן דאמר מלכ"ל גדולים
מלדקים, היינו לפי שמלכ"ל הם זכים ורחמיים
וכס מנוקים מעון לגמרי, משא"ל הלדקים כדכתיב
אין לדיק בלחץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ואף
כל שפע הכתחונים בל מעלונים, ומאן דאמר
הלדקים גדולים ממלכ"ל, כיוון מפני שמלכ"ל אינם
בעלי בחירה, והלדקים בעלי בחירה וכוזשים ילרם,
ואדרבה שפע העלונים מתעורר בזכות הכתחונים
וכו', ובכן מלאנו פער דבר בין מחלוקת הכתמים
כללו אם העלונים עיקר או הכתחונים עיקר, ומלד
היון ודאי העלונים עיקר, שכרי אפי' לדיקים
גמורים ככחות העולם אינן מתקיימן בדין, כדמצינא
בפ"ג דערכין ר"ל בגדול אומר אלמלא בל הקב"ה
עם אברהם ילחק ויעקב בדין אף הם אינם יכולים
לעמוד מפני הכובתה וכו', אבל מלד כרחמים שיש
חקון לתחתונים אדרבה אינבו עדיפי מעלונים,
בכיוסם בחייוס וכוזשים ילרם.

והנה אמר"ל בילקוט (שלח דף ר"ג) אהם מואל
בדרכי המקום, על מי שחביב מחצירו קדם
אל חצירו, תורכ שחביב מכל יצרתה קודם לכל
וכו', וזכר וצין פלוגתה ב"ש וצ"ה במדרש ביגל,
דכ"ל איל לשיטתו וכפי שרשו ומידתו, דצ"ה שסם
מלד הכסד כוודע, אחר הארץ נבראת תחלה, ומלד
הכסד וכתחמים הכתחונים עדיפי, וצ"ה שכוין מלד
הגבורה ס"ל השמים נבראו תחלה, ומלד הדין
העלונים עיקר וכתחונים עפל, וכזה אמרו ז"ל
מתחלה עלה במחשבה לברא במדכ"ד שאל' בראשית
ברא אלקים אל השמים וגו', ולבסוף שתף צו מדכ"ד
שאל' ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים, ומתבאר
בדברינו עפ"י הכוונ"ל דלוא למימרא שגול במחשבה
ולא ילל לפועל, דכא בראשית ברא אלקים כחיו
דמשמע בפועל, אלל שבתחלה בבריאה דכיוון בשרש
הבריאה הנקרא כיוויל פעל במחשבה לבד חכ' ה' בדין,
ואח"כ בגמר שיכלול הבריאה שתף צו מלד
הרחמים, וזכר יתבאר דברי ר' תנחומא ביגל לבריאה
שמים קדמו שנאלר בראשית ברא אלקים אל השמים,
באשר תחלה בבריאה ה' בדין, ומלד הדין עלונים

והנה בזמן שכו' יע"ל ע"ה צדיק לבן כולך ג"כ
לכשתמש בשני המדות יחד חסד וגבורה, שכו'
נורק להמשיך מלד הכסד ורחמים שיגל מלדן כרשע
שלא יוכל להזיקו בגדול כח עומתו, וגם ה' לו נורק
במדת גבורה לכניע אל עומתו לבן וללחוס עמו
בלי הפסק, וזה ה' מלד הגבורה להמשיך עליו
דינים, ואלתל בגמ' (ע"י ד' ע"ב) אר"י לא לילול
איניש ללחל דמוספי בג' שפי קמייחל דיומל,
ביומל קמל דריש שחל ביחיד, וילמל כיון דמיפקד
דיול דלמל משינוי בעובד' ודחפו ל' מידתו וכו',
ובקשו וכו' אמרת ג' לראשונה הקב"ה יושב ומוסק
בחורב וכו', ומיילר תורכ דכתיב בל אמת דכתיב
אמת קב' ואל תחבור און בקב"ה עושל לפנים
משכ"ד, דין דלל כתיב צ' אמת הקב"ה עושל לפנים
משורת הדין, כמורס מלד וצמדת הלמל הקב"ה
זן צמדת הדין ואליו נכנס לפנים משורת הדין.

ובזה יבואר הפסוק קטנתי מכל הכסדים ומכל
האמת, כלומר שכבר גשמתשתי בשני המדות
לעובדתי, צמדת הכסד וצמדת אמת שכו' דין בלל
חסד, א"כ ירל אלי שחל נתמעטו זכיותי ע"י,
ורא"י לוח מומל שנתן מקלו בידון וצנעו בידון, וזה
ע"כ ה' על ידי שני המדות כללו, שכו' לירדן
ה' טענה נגדו אלי קשט מומל, אע"כ ל"ל דלולין
בחר במחשבה וקדמה בריאת הכסד במחשבה, ולס
לולין בחר במחשבה נתעורר מדכ"ד, וללל ה'
לדין רחמים וחסדים כמו שכו' בקריעת י"ם וכו' ארך
לכשתמש גם צמדת הכסד, וללל נקט דוקל גם זל
כי במקלי עברתי אל בידון הול, שכו' תחית טעם
על מה שאלר מתחלה קטנתי מכל הכסדים ומכל
האמת.

ונקד"ם עוד מ"ש בצו"ק על דברי המדרש (צ"ר
ח' ס"ה כ"א) צ"ה אומרים השמים נבראו
תחלה וכו', וצ"ה אומרים הארץ נבראת תחלה וכו',
ר' יוחנן בשם חכמים אמר לבריאה שמים קדמו,
ולשכלול הארץ קדמה, א"ל תנחומא אלה אמרי עממל,
לבריאה שמים קדמו שנל' בראשית ברא אלקים
וגו', ולשכלול הארץ קדמה שנל' ביום עשות ד' אלקים
ארץ ושמים עכ"ד המד', וביאר בצו"ק ולכ"ה כי כבר

KolSatmar.com

ובקש רחמים מלפני הקב"ה ושמע תפלתו, ובהצטרפו
שכוח מושיעו מכל לרעותו בזכותו של יעקב שנאמר
(תהלים כ') יעקב ה' ציוס לרש יסגבר שם אלוקי
יעקב ע"כ, ולכאורה הוא חסוד מ"ש בזכותו של
יעקב בלא עמו ה"י מדבר וסולל בלשון נוכח,
ומכ"כ כחצ צה"כ שצפדים מדויקים גרסין
ובהצטרפו שכוח מושיע לרשו מכל לרעותו
שנא' וכו', אולם בכל המדרשים הגורסא כ"ל והוא
מקושי הכנה.

(ד) להלן כחצ ויותר יעקב לבדו וגו' צמד"ר
(פ' ע"י) אין כאל ישרון רוכב שמים בעזר
(דברים ל"ג), אחר מואל כל מה שבקדוש צדק הוא
עחוד לעשות לע"ל הקדים ועשה ע"י הדיקים
בעו"כ, הקב"ה מחי' את המתים ואל' מחי' את
המתים, הקב"ה עולר גשמים וכו', מה הקב"ה
כתוב צ' (ישעי' צ') וישגב ה' לבדו, אף יעקב
ויותר יעקב לבדו עכ"ד המדרש, ולכאורה תינה
בכל בני נסים שחשצו ר"ל צמד"ר, בארו לנו חז"ל
דכל הנסים שעתיד הקב"ה לעשות לישראל לע"ל
כצד הקדים לעשות מעין צחינחם ע"י הדיקים
בעו"כ, אולם מה שגמר אומר מה הקב"ה כתוב צ'
והשגב ה' לבדו, אף יעקב ויותר יעקב לבדו, אין
לכס צחי' דמיון כלל, דלע"ל כשיחקיים והשגב ה'
לבדו וגו' יראו כולם גדולת ה' צ"ס ויחודו ואחדותו
ויכוחו כי אין זולתו וצחי' זו לא יתכן ציעקב אצ"ו.

(ה) ויאמר לא יעקב ואמר עוד שמך כי אם
ישראל וגו' פירש"י לא ואמר עוד שהצטרפות
באו לך בעקבה ורמ"י, כי אם בשארם וגלוי פנים,
ויסופך שבקב"ה נגלה ענין צחית אל ומחליף שמך
ושם הוא מצריך ואני שם אכ"י ואורה לך עליכן,
ח"ש (וישע' צ"ב) וישר אל מלאך ויורכב צכס ויתחנן
לו, צכס במלאך ויתחנן לו ומה נתחנן לו צחית אל
ימלאנו ושם ידבר עמנו, מתחן לו עד שידבר עמנו
שם, ולא רכס יעקב ועל כרחו כוזה לו עליכן, וכו'
ויצדק אותו שם שבי' מתחנן להמתין לו ולא רכס
עכ"ל רש"י ז"ל, ויש לבדן מדוע לא רכס יעצ"ה
להמתין עד צחית אל וכושי"ת יצרכו שם, שבי' רק
זמן קצר ימים מיד לאחר שפרד מעשו צל צחית אל.

ו"פ המדרש קומה ה' קדמה פניו וגו' קדמי
לרשיעה עד דלא יקדמיך וכו' כלומר שיהיו
אותו כשי"ת צחינח קדם כיונו צחי' המחשבה שקדם
לכל מע"כ, והוא צחי' דין הקב"ה וממילא יהי'
כשצד ולא יהי' לו תקומה כלל, אלא אותו צחי'
עמו ונחלתו ויכל השי"ת צחמים וחסדים ונכס
להכל מכל לרש וצוקס על ידי רחמי וחסדיו ית"ש,
וצמחיה נכס לראות בשיעה כל ישראל ושמתחן
וצהגלות כבוד שמים עליו צ"כ חמן.

*

וישראל יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארזה
שעיר שרם אדום ויז' אותם לאמר כה חאמחון
לאדוני לעשו כה אחר עבדך יעקב עם לבן גרתי
ואחר עד עתה, ויהי לי שור וחמור אלא ועבד
ושפחה ואשלהם להביד לאדוני למואל חן צעינך,
פירש"י עם לבן גרתי לא נעשיתי שר וחשצו אלא
גר-איך כדאי לשמא אחיו וכו', ד"א גרתי בגימטרי'
תרי"ג כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מואל
שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים ע"כ, ולכאורה
צריך להבין מה ששלח אליו לומר לו כן, וכי ה"י
עשו ארכב מואל שעי"ז ימלא חן צעיניו, גם מה
שדרשו ז"ל גרתי תרי"ג מואל שמרתי, לכאורה
הוא"ל הכתוב מפשטו לגמרי, ואין מקרא יולא
מיד פשוטו לעולם.

(ז) ויהי לי שור וחמור וגו' צ"כ לכאורה דאדרבה
צ"כ יעורר עליו שגאה צמה שבארה לו עשירות
גדול כי"כ ומינהו שאמר יעקב אצ"ו לבניו למח
חמורא פירש"י למח חמורא עמכם צפני צני ישמעאל
וצני עשו כאלו אחם שצעים, שזה מעורר קנאה
ושגאה, ומדוע שלח יע"ל להודיעו שיש לו כל אלה.

(ג) להלן צפרשה, ורוח חשימו בין עדר ובין עדר,
צ"כ (סו"פ ע"ה) מכו ורוח חשימו, אחר יעקב
לפני הקב"ה רשע"ה אם יהיו לרוע צחות על צני
לא צחית אותם זו אחר זו אלא כרווח לכס
מנחיתם, צחותה ששה גשא יעקב את עיניו וראה
את עשו שכוח צל מרחוק, ותלה עיניו למרחם וצכה

על שררות וגדלות. והאזכרה האריך ג"כ לזכור החילוק משם ישראל לעקב, וקאמר שהבני עלי' שהם צדוק המעלה נקראין בשם ישראל, והפשוטי עם מכונים בשם יעקב, וכן מצאנו בספרי' דשם ישראל הוא חשוב וגדול מאוד, וגם ק"ז זלביש בישמח משם רמז גדולות בשם ישראל, וז"ל עכ"פ ויאמר לא יעקב ואמר עוד שמך כי את ישראל גי'ל העטם על שם ישראל מלמד המפורש כי שרית לשון שררה וגדולה, עוד יש צרי'ת יחיד שליט רבון אדון לכל, מורה על גדולת אלקינו שהוא יחיד בשמים ובארץ שליט כמשמעו, וגם על גדולת ישראל למטה יחיד מן כעמך ישראל גוי אחד בארץ בני בכורי ישראל שליט וכו' עיי"ש, ואין אפשר לקרב זאת אל השכל לומר על שם קדוש כזה שהוא כשמותם של אומה"ע.

ח) בדברי הימים (א' ח' ל"ד) עכ"פ ויולד אברהם את יחזק בני יחזק עשו ישראל, פרש"י מפני כבודו של דוד אשר ישראל ולא יעקב ע"כ, והואו להבין אהיה כבוד דוד יש לדוד סמך בשם ישראל יותר משם יעקב.

ונקדים קושית המפרשים ז"ל דמה נשתנה יעקב מאברהם, כי הקורא לנצרכם אברהם עובר בעשה, אבל הקורא לישראל יעקב אינו עובר, והגם שז"ל אמרו כי יעקב אברהם קרא, אמנם ה' גופא קשי' למה נצרכם לא אברהם' וזכרנו מלקראו אותו אברהם ולא כן ציעקב דאברהם' ולא קפיד כלל מלקראו אותו בשם יעקב, ובספר סמיכות חכמים כתב ע"ז הרבה תירוטים, וא' מהם הוא, דשם ישראל מורה על השררה וזחינת מלכות, ויעקב מורה על הגלות שהוא בחינת עקב שאף אין יכולין להיות נקרא בשם ישראל, שאין שררה ומלכות לישראל, וע"כ הוכרח להישאר שם יעקב על זמני הגלות, ולעמוד ב"כ כשיצא הגולה יחזור לו שם ישראל המורה על השררה וממשלה ומלכות, ואז יהיו נקראים בשם ישראל לצד ולא עכשו בזמן הגלות עיי"ש.

ואפ"ר עוד צענון זה עפ"י שפירשתי בדברי חזקוני (צפ' חלק ק"ה ע"ב) שכל הצרכות

כמאמר הכתוב ויאמר אלקים קום עליה ציה אל וגו' שבי' עדין קודם ביאתו לא"י, וכשבה לבית אל נאמר לו מזה הקציה ששמו ישראל ועממא צבי מדוע לא ראה לבחון, וזה קשה גם על המלאך, אם לא היה הרצת זמן מרובה רק אחרי ימים, למה צבא כ"כ ובחון לו כי צבית אל ימלאנו, ומה ידווח באלו המעט ימים, גם יליד כמאמר השי"ת שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי את ישראל יהי שמך, ואח"כ אמר עכ"פ ויקרא שמו ישראל, ולכאורה הוא מיותר אחר שכבר גמר אומר כי את ישראל יהי שמך.

ו) במד"ר (פ' פ"ב סי' ו') ויאמר לו אלקים הני אל שדי' פרה ורבה וגו', ר"י ור"א וכו' אמרו עתידין צורך לעשות גוי כקבל עמים, מה קבל עמים מקריבין בשעת איסור בנות, אף צורך מקריבין בשעת איסור בנות, ר' חנינא מיייתי לה מהכא ויקח אלי' י"ב אצנים וגו' אשר היה דבר ה' אליו לאמר לישראל יהי שמך, שמשעה שנתן לו השם הזה נאמר לו גוי וקבל גוים יהי ממך, ר' שמלאי מיייתי לה מהכא ויקראו שם העיר דן בשם דן אציהם אשר יולד לישראל, שמשעה שנאמר לו השם הזה נאמר לו גוי וקבל גוים יהי ממך ע"כ. ובקשו היפ"ת והאזכ"ק למה חלה ענין היתר הבמה וכו' דוקא בשם ישראל כי לא קרב זא"י, וגדחקו בפירושו עיי"ש.

ז) איתא במדרש ילקוט (רמז רפ"ו), ובמדרש שו"ע (תהלים י') גם בפתיחתא דרות, עכ"פ (תהלים י') שמשע עמי ואדברה א"ר חמא וכו' שמשע עמי לשעבר עד שלא קבלתם התורה שמכם ישראל כשמותם של אומות העולם סבה ותצילה וסבתה ורעמה וסבתה, משקבלתם את התורה עמי אלקים אלקיך אכני ע"כ. והוא הפלא ופלא מה נאמר על שם ישראל דהוי בשם עכו"ם, הלא צפרשה ו מצאנו דשם ישראל הוא חשוב מאוד ובקציה אמר לו לא יקרא שמך עוד יעקב כי את ישראל יהי שמך וגו' הרי שהוא גדול וחשוב יותר משם יעקב, וגם המלאך גדלו בשם זה, שאמר כי שרית עם אלקים ועם אנשים וחובל, דשם זה הוא מרבה

זכ, ורק זאת נשארה לו נלחית, וממילא שיהיה
אמת, דשם זה הוא שמו של הסימ, והוא שם עכ"ס
דברי הוא השם שלהם, ומה שהוא שם קדוש הוא
השם שנתן לו הקב"ה.

אורם עדיין נבאורם ל"ב דהאריך יחקן לומר על שם
ישראל שכן נקרא הסימ, ולהבדיל יע"א שלימו
דאזכרן גם כן נקרא ע"ש זה, אמנם ל"ל בהסבר
ע"ש הכלל המוסכם אללנו דאף אליבא דמאן דלא
דריש טעמא דקרא, הוא רק אס לא נכתב ציהוש
העטם בכתוב, אבל ביאור דמפורש צהוש"ק טעם
הכל מודים דרשין טעמא דקרא, והנה כחן העמיד
הפסוק יסוד וטעם על שם מה נקרא ישראל,
כמ"ש כי שרית עם אלקים וגו', ואמרו ע"ז במד"ר
נתגששה עם העלויים ויכלה וכו' עם העלויים זה
המלאך וכו' שרו של עשו, וכו', ומלא לפי"ז ע"י
שנתגבר יע"א על הסימ יתן לו השם ישראל ע"ש
השררה כי שרית וגו', והנה כלל חכמה דלדקום
ע"י שבוששים את הסימ הם עומדים ברום המעלה
ויש להם ממעלה אף בעלויים כמאמר הכתוב לדיק
מושל ציראת אלקים, ולא הם נקראים ישראל ע"ש
השררה זו שהוא בזה התהו"ק, אבל אס ח"י הוא
לבישך שהסימ נתגבר ה"ה הראש על כל ע' שרים
והוא המושל עליהם, וע"י שנתגבר על האדם נתחזק
כחו יותר, וזאתו כח לשלוחו שיעשו אומות ומופתים,
ואף גם לשנות מערכת השמים לפי ערך הכח שיש
לו בממשלתו, דברי זה לעומת זה עשה אלקים וכזה
קס זה נופל ואס חלילה הוא מתגבר אז אללו כח
הממשלה, וזה בזה חלילה מי שמתגבר יותר לו
יתן שם ישראל.

ובזה נל"פ מה שהשיב המלאך ליעקב למח זה תשאל
לשמי, ודרשו ז"ל במד"ר והוא פלאי איני יודע
איזה שם אני מתחלק, ורש"י ז"ל פי' אין לנו שם
קבוע משחין שנותנו לפי מלות עבודת השליחות
שאינו משתלמים ע"כ, וביפ"ת פי' והוא פלאי שהוא
מכוסה, והקשה דברי מוכאל וגבריאל שנותנים
קבועים וכו' וא"כ מאי קאמר איני יודע איזה שם
מתחלק, דמ"מ יש לו שם קבוע לא יתחלק, ותי'
דשאינו מתחלק וגבריאל שהם שרי מעלה ואינם

שצרך בלעם את ישראל כולם חזרו לקללה, פרש"י
מפני שנמשכחו ה' לקללם וכלל הצרכות שצרכם
הי מכוון הבישוק, ולבאור קשה ממ"ש הרמב"ם
(צפ"א מה' מלכים) דמי שאינו מאמין במלך המשיח
הוא כופר בחורו עלמא שכרי החורס העידה עליו,
גם צפ" בלעם ניבא על שני משיחים עוי"ש, ואך
יוצן אמרם ז"ל שכולם חזרו לקללה ולא נתקיימו,
אמנם ביאור העני דכנה כל אלו הצרכות היו
מוכרחין לעבור דרך פיו של בלעם הרשע לטעם
הכנוס מחמתו, גם לטעם המבואר במד"ר פ' בלק
שנתן הקב"ה כח בקולו כדי שישמעו האומות מסוף
העולם ועד סופו שהוא מצרכן, וזה הקב"ה שיעשו
האומות ע"י נביאם, העובות שיגיעו לישראל באחרית
הימים ע"י מ"ש האוכה"ק בזה, והנה לפי שכלנו
היה לקללם, על כן אותן הצרכות צעמן שאמרן
בלעם חזרו לקללה מה"ט לפי שבי' מחשבתו לכך
מתחלמו אמנם כל החורס כולו ה' הקב"ה אומר
ומרע"ה אומר וכותב ואף פרשת בלעם מכללן, ולפי"ז
ליק מידי דאזותן הדיבורים צעמן שאמר בלעם
חזרו ונתפכו לקללה, אבל מה שנכתב בחורס הם
דברי הקב"ה ונכתבו ע"י מרע"ה ונתחזקו אלו הדיבורים
והם צרכות נלחיים ונתקיימום לעד, וא"ש דמרומו
זה גאולה העתידה ושני המשיחים כמ"ש הרמב"ם
ז"ל.

ועד"ז אפ"ל לענינו דכנה באמת שם ישראל הוא
שמו של הסימ עפ"י מ"ש צפרקי דר"א (פי' ל"ז)
וקרא שמו ישראל בשמו ששמו ישראל עוי"ש, ולפי"ז
רז"ל ה' זה הסימ והוא שרו של עשו כדודע, והוא
האם להבין את יע"א עוד במש' אמו כמבואר במדרש
ילקוט (פי' תולדות) גם בהצרכות הזה ה' לכוונה
זו להזיק, אלל ע"י שלא יכול לו ה' מוכרה לצרך
אותו, ומתחמא לא ה' מכוון בצרכותו לעובר דברי
זה הוא שמו צעמא ויבדלו אין זה טוב, אלל
שאח"כ הצו"ע צעמא קרא לו שם ישראל וזה
נמתק בשם לעוב, וזהו כוונת הפסוק ויאמר לו
אלקים וגו' לא יקרא שמך עוד יעקב כי את ישראל
יהי שמך, ושלא תחשוב שהוא אותו השם צעמא
שהסימ נתן לו, לזה מדייק הכתוב לומר עוב"פ
ויקרא את שמו ישראל, היינו הקב"ה קרא אותו בשם

כי על מלכות גיד הנשיה ממונה בס"מ, ואם היתה נשית בסיומי כי הכרח שגם שער שלו יחי' שם ולא ראה הקצבים שיהי' לו אחיה נתינת החוריק, ועד"ז פי ק"ץ זלתי' בם' חפלה למשה (תלמי) קיי"ח כ"ו) בפסוק צדק הבא בשם ה' וגו' אמרם ז"ל דמ"ס וסמ"ך שכלותיה בנם היו עומדים, כי עלם שמו של הידוע ידוע (ס"מ) וכו' וזלתי השי"ת שלא יחי' לו שום אחיה בחוריק וכו' ומה שכתב בדרך כס' אין לו אחיה צו, דלא עבד קוצי' יוסא לרשיעא עיי"ש, וכמו"ס עד"ז כי' עממו של יעקב אבינו, במה שלא הסכים לצדי המלך להמתין עד בית אל שיסכים עמו שם על הצרכות, לפי שלא ראה שיהי' הס"מ שם בשיתון לו שם ישראל כנ"ל.

ואפ"ל עוד בזה דבר עכשו כי ישי' בחור"ל, וזית אל הוא כבר בא"י, וראה הס"מ שיהי' גם הוא בא"י אז בשיתון יעקב שם ישראל, אבל ישי' לא ראה בשום אופן שיהי' לו בא"י אחיה והשפעה, ובעודו בחור"ל כי ראה ללכנישו, וע"ז כי המלך בוכה ומתחנן לו שצדית אל יצדק אותו בכל מיני צרכות חלף שירשה אותו לילך לשם, וזה לא ראה ישי' בשום אופן, כי בא"י יש לו בת יותר להתגבר כמלך, וכמו שפי' ברמ"ט הפ' יגער ה' כך השען וגו' הבורח צדושלים שהשען בורח צדושלים עיי"ש, וע"ז כי' לו התאצקות עמו שלא ייתנו ליכנס לא"י

עכ"פ בשם ישראל איכא שני בחינות, א' מה שהס"מ קרא לו, וא' מה שקרא לו הצוית אח"כ וכנ"ל דאם מקושרים צקצבים ומקיימים את מלכותו בשלימות אז היו שם ישראל שם קדוש על הצחינה שקרא הקצבי' ואז אין הס"מ נקרא ישראל כי נלקח ממנו הממשלה וניתן לישראל, אבל אם חלילה הוא להיפוך שאין ישראל דבוקים צקצבים וצחוריק ואין מקיימים מלכותו ית"ש והולכין ח"ו בדרבו של הס"מ, אז הס"מ נקרא ישראל ע"ש הממשלה, והולכין בדרבו הוא נותן כח והשפעה וחס ג"כ וקראים בשם ישראל על שמו והוא מר מאוד.

ובזה יתבאר למה באצרכם קפיד קרא שלא לקרוא בשם אצרכם עוד ולא כן ביעקב ששאר

מתחלפים, שהיו דוקא אית לבו שם קצוע ובהכ"ה צחסם מלכדים השלוחים מייור, עכ"ל, והקשה עליו צחוריק דלפי' להמ"ד שיהי' שרו של עשו, כבר נודע שגם לו יש שם קצוע הוא השם הידוע לו ע"כ. אמנם לדרכיו מיושב דבאמת כן הוא, ששמו חלוי צמעשה האדם, דאם האדם מתגבר עליו אז כבר אינו שייך לו שם ישראל ואינו נקרא עוד בשם זה, ובאותו שעה ה' ישי' מתגבר עליו, ועי"ז נלקח מחלו שם ישראל וניתן ליעקב, וע"כ לא ה' יכול להשיב לו על שאלתו מה שמך, רק אמר למה זה תשאל לשמי והוא פלגי, דמעבשו אינו נקרא עוד ישראל, ע"י שיע"א נלקח מחלו שם זה, והאמת כן הוא ששמו מתחלף לפי השלימות כנ"ל, דאם ישי' נקרא ישראל אז אין הס"מ נקרא ישראל, ולהיפוך כשהס"מ נקרא ישראל אז אינו יכול יעקב להיות נקרא בשם זה, ולפי"ז אם יש ממשלה קדושה בישראל והמלוכה מתהבגת עפ"י החורה כמו שיהי' לעתיד צהלות כבוד שמים עליו, כמ"ש ברמב"ם ז"ל בבי' מלכים (פ' י"ח) שהמלך המשיח יחי' הוגב בחורה ועוסק צמותו וכו' ויחקן את העולם כולו לעצוד את השם ביהוד עיי"ש, ואם עכ"פ הרוצ מתהבגת כן הרי העולם גידון אחר רצון, ושפיר יכולין אז להיות נקרא בשם ישראל על צחינה קדושה, ואז באמת אין הס"מ נקרא בשם זה, דהרי אז נלקח ממנו שם זה כנ"ל, אבל אם הוא להיפוך שהמלוכה אינו מתהבגת עפ"י החורה ח"ו כמו שזכר דודורו צחוריק, ואדושה הם המה השליחו של הס"מ וגומרין את שליחותו, וכל הכח והשפעה שלהם הוא מהס"מ צעמו, אז הרי הס"מ המושל, וכל אלו הכוללן בדרבו נקראין על שמו של הס"מ ישראל.

ולפי"ז יובן שפיר מה שראה כ"כ המלך להמתין עד בית אל, כאמרם ז"ל שצדק והמתן לו שצדית אל ימלאו ושם יצדק וכו', מפני שראה להיות שם כשהקצבי' יתן לו שם ישראל, כדי שיהי' לו אחיה בשם הזה, ויע"א לא ראה להסכים בשום אופן שהס"מ יהי' גמאל כשהקצבי' יתן לו שם ישראל, וכמו שאמר"ל צחיתו החורה שיתנה צחשאי, מפני השען שלא יחי' לו אחיה צו, ועד"ז כתב בג' ר' יעקב (ע"י ישי"מ פ' צרכה) שעי"כ לא נישאת גיד הנשיה בסיומי

בחי' הקדושה, זה גרם להם לעשות כמעשה הגוים, וכזה מה שאליה הקריב קרבתו בחוץ חף שכי' בשעת איסור בזנות אלל הרי עשאה בזנות ועל פי הדיבור, אמנם בזמן שעשו פסל מיכה זה כי' ממש כמעשה הגוים דכוי ע"ז ממש שעשו ע"י שם ישראל, כמ"ש ציפ"ח שלך הזכיר הכחוז בפסל מיכה, „אשר יולד לישראל" שזו נחלה עושות, כי בשאמר ליעקב מפי ד' ישראל יהי שמך, שם נאמר גוי וקבל גוים, שיעשו לפעמים כמעשה הגוים להקריב בשעת איסור הבמות ע"י, אלל עשו בדעתם כי נצוהו או נאמר על אלי' וכו' עכ"ל, עכ"ל מבוחר שסיבת עושות נמשך ממנו שכיוונו את עלמם בשם ישראל כשלא היו ראויים אלי' וכו'.

והנה כל זה גילו חז"ל על אותן בזמנים ועל עניינם שנעשו אז, וצוה"ר בזמנים רואין יוחר איך עושים מעשה הגוים בשם ישראל ומבואר בפי' במדרש שהפסוק מרמז ע"ז שיעשו מעשה הגוים בשם ישראל, וצוה רמז לו הצוה"ר שכל שם ישראל צריכין להשגיח, להם ח"ו עושים כמעשה הגוים אז הוא על בחינתו של הס"מ, ונעשה הוא המשפיע וכל הכח הוא רק ממנו, והאמרו"ל במדרש (פ' ע"ז) עה"פ הללו נא מיד אחי מיד עשו, שאמר יע"א הלא את בני לעיל מיד בני בניו שבו עליהן „מכחו של עשו" וכו' מבוחר שיע"א רמז צוה על זמן הגלות והתפלל עבורנו שילול אותנו הקב"ה מצוי בניו שצדיק מכחו של עשו, ונכלל צוה הע"ר שגרסם מוצע עמלק כמבואר בזו"ר (פ' בראשית) ובמ"ש בס' אור החמה וצירקטני וצ"ח על החורה, שכל כחם הוא מכס"מ שהוא שר של עשו, וזה שהתפלל יע"א שילול הקב"ה את בניו מכחו של עשו היינו מלכות הבאים בכחו.

ויתבאר דברי המדרש כי"ל (קושית ג') שהבחינו הקב"ה שהוא מושיע צדקתו של יעקב, דכזה יעקב אבינו התפלל בשביל דורות העתידים כמבואר במד"ר שם ארזת תשינו וגו' הרווח להם מלכותיכם ע"י, וראה גדול השפלות של אלו הדורות וע"ז בקץ רחמים, והקב"ה שמע תפלתו והבחינו שהוא מושיע אותן מכל נחיתותן בזכותו של „יעקב" דכיונו צדקתו לא יתקראין בשם יעקב, ולא באלו שצוה"ר

לו גם השם יעקב, דבאברהם מתחלה ניתן אליו השם הזה ע"י הקב"ה, ואינו לר"ל לו עוד שם אברהם, שהמיד ישרא' על בחי' זו להיות נקרא אברהם, אלל ביע"א מקודש ניתן לו השם ישראל ע"י הס"מ, ואם אין מקושרים חלילה בקב"ה חסור להיות נקרא בשם ישראל, דכוי אז הוא שם ישראל על בחינתו של הס"מ ומכרחין להיות נקרא בשם יעקב ע"כ לא נעקר לגמרי שם יעקב ויש לר"ל צו על הזמן כשלא יהיו ישראל צדקי' זו להיות נקראים ישראל על בחי' הקדושה, וכזה יעקב והשפטים הכ' הרי הם היו מקיימין את התוה"ק עד שלא ניתנה, ואף כרגע לא נפרדו מדביקות אור פני מלך חיים, והיו דבוקים בקב"ה ובמלכותו ית"ש, לזה שפיר היו יכולין להיות נקראים בשם ישראל על הבחינה שקרא הקב"ה ליעקב אבינו כן, אלל אח"כ שנשתעבדו במלכים, מגדל אורחת ערות הארץ נפל צמ"ע שפיר עומתה ועדיין לא היה להם כח החורה, ע"כ לא היו ראויים להקרא עוד בשם זה כי"ל על בחי' שקרא הס"מ ואז היו שם ישראל בשם עכו"ם, וז"ל במדרש עד שלא קבלתם את החורה שמכם ישראל כשמתם של אומה"ע וכו', אלל אחר שהזכירו וקבלו את החורה, אמר הקב"ה שמעו עמי וחדברו „ישראל" ואעידה בך אלקים אלקיך אנכי, כי מעבדיו תהיו נקראים בשם ישראל על בחינה שקראתי אתכם וע"ש קבלת אלקות עליכם וז"ל משקבלתם את החורה אלקים אלקיך אנכי.

ובזאת יתורין לנו קושיות בע"ז (ס' מ"ז) דלמה תקנו צרכה שלא עשני גוי בדרך שלילה, ומדוע לא חיקנו לומר שעשני ישראל, אמנם לפי מה שנתבאר דמנו של הס"מ הוא ישראל ובחי' זו הוא שם עכו"ם, אי"כ צרכה זו שעשני ישראל יכול גם עכו"ם לצדק, ע"כ אומרים שלא עשני גוי וזאת הצרכה אין יכול העכו"ם לצדק דבאמת הוא גוי אף אם שמו הוא ישראל.

ובזה יובן דברי המדרש כי"ל עה"פ ויאמר לו אלקים וגו' גוי וקבל גוים וכו' עתדין בניך לעשות גוי וקבל גוים, דבאמת ע"י שהיו קראים א"ע בשם ישראל גם כשלא היו ראויים להקרא כן על

כולם בדרך עשו וזעזעו לעמם ממשלה קודם הזמן וקוראים א"ע בשם "ישראל" שהוא על בחינתו של הסי"מ וזהו כשם עכו"ם, דאם מתחבין בדרכיבן מופלג ממילא לגמרי בדרך האומות, וטוחס בא מכחו של הסי"מ, אבל אלו צי"י המתמזגים ב"י צי"י ובחורו הקדושה נקראין בשם יעקב היינו על בחינת הני"ל (צ"ב) סמיכות חכמים) כי שם יעקב מורה על הגלות וישראל סובלים ומקבלים עליהם שול הגלות, ובזכות האמונה הצדקה שמתמזגים על מלך המשיח ואין לוקחים לעמם ממשלה קודם הזמן, ויהי גאולתם של ישראל, וכמו שמבאר בילקוט (פ' בא) ובזכות נעורו וגאלו ישראל ממלכות רביעי עיי"ש, וגם יע"א בעמנו לא ראה גאולה קודם הזמן כמבאר במדרש שעשו ראה ליתן לו מלוכה וממשלה, ויע"א השיב לו ודפקום ויס א' וגו' וכמו שביאר בעל העקידה זל"ה בענין הוויכוח שציינים (הובא לעיל), וראה יעקב אבינו שיעמוד דור כזה, שיקחו ממשלה לעמם ויגדלו כל הארות חיו, וע"כ צדק והתפלל עליהם וצדק רחמים מאת הקב"ה ושמע תפלתו והבטיחו שהוא משיעו מכל לרעותי בזכותו של יעקב היינו בזכות שיקבלו עליהם גזרת הגלות בבחינת יעקב ולא יקראו עמם ישראל שנה' יעקב ב' צוים ארז ישגב שם אלני, יעקב".

ויתבאר דברי המדרש הני"ל ויותר יעקב לבדו

יע"א שאמר אלני' (מ"א י"ע י') ואחרת אני לבדי נצח לה', ופ' הדיק דמיה לבדי הלא נותרו המאה שהבחינו עובדי, הלא לפי שלא היו גודעים הרי הם כאילו חיים עכ"ל, ולכאורח עדיין אי"ב דאין זה לבדו אם נשאר עוד נציאים, וראיתי באחד ספר שבי' שאלני הציב התנצח על העמיד, על זמן שיחזעל הנצחא ולא יהי' צומא שום נציא זולת אלני', שהוא מאי אף צדור הגלות, כדאשכחן בחז"ל צי"מ שחגלה אליהו הנביא אליהם, ועל אלו הזמנים התנצח ואחרת אני לבדי נצח לה', שראה צנצחא שפלות הדורות העתידים, שלא יהי' צישראל לא נציא ולא חסד צדור"ק, ואליהו לבדו יותר עכ"ל.

אמנם אפשר לפרשו שאמר אלני' הציב בן על זמנו, דאף שהיו עוד נציאים אבל לפי שזכר

כיו תחת השפעת נציאי הצעל שהיו מתנצחים בשקר בשם ה', ומאח נציאים שהבחינו עובדי' גם הם לא גילו דעתם ונצחאם מפני היראה, ולא היו רק אלני' לבדו שנשאר נציא לה', וזאת מודיע לנו הכתוב באומרו ונותרתי אני "לבדי", נציא לה', שאין להתפעל מדעת הרוב שהם היופך דעת חור"ק ויופך דרך האמת, ואף ארון שאין נגלים דעתם בפירות ליופך מדרך האמת, אבל מחזיקים בנשואי דגל השקר ומתחזרים עמדם בלי ספק שסופם להיות מופלים בידם ויתפסו לדעתם, וע"כ אמר אלני' ונותרתי אני לבדי שכן לריך להיות שלא להתחבר עמדם, וזה הי' בדורותיו שהי' עדיין נציאים, וזה נענה אן צדורי שצדור"ק האצטו לשלל המלך שכל הדור נתפסו, צדורי לריך להחזיק בבחינת של "לבדי" ואף אם ישאר יחידו בעולם אין לביע רק אל האמת, וזה שהוא אמת אף כל הדור כחזה אין יכולים לחזק עלי' ולהכריע גזרו וטוחס בעלים ומזעזעים נגד לפנים של הראשונים, ואחריו זל במדרש על מדרשי שנקרא יחידו עיי' שהוא ה' היחידו בעולם בדרך ה' ולא הכיר ולא תתפעל מהרוב שהם היופך דעת חור"ק, וכריי עמדין ארז לבדו דאפי' אם ישאר יחיד בכל העולם בשיעורו הצדור, ג"כ אל ירא ולא יחת ורק על מעמדו יעמוד, וכמו שפי' בהס"ק מדר"ר ברוך ממשצח זל"ה עכ"ל שאמר דהע"כ נעים זמירות ישראל (תהלים מ"ו) על בן לא יירא צדמיר ארץ, דהיינו במיר הוא מלשון ימיר דהו ר"ל ח"ש אף צדמיר ארץ אם כל העולם ימירו ח"ש את דתם, אע"פ בן לא יירא ואחזק באלקי ישראל ולא אחמיר רק על מעמדי אעמוד, ומראה לי לפרש באופן אחר לגרסו דהמיר הוא מלשון המר וימירו וזה לומר דאף אם רואין שכל הדור המירו עממן דהיינו שחשלו ונשתנו מדורות הקדומים מביסוף לביסוף, שכל מה שאסרו המה מתחיים, אע"פ לא יירא אף צדמיר ארץ ואף אם העולם כולו יתהפך לא חירא רק על משמתי אעמוד, ולא אזוז מדרך הראשונים שהוא בדרך האמת.

ועד"ז יתבאר דברי המדרש הני"ל ויותר יעקב לבדו,

היינו בבחינת יעקב, ר"ל דאלו שכל בחינת יעקב יתבאר לבדם, ולא יתחברו אל הרוב החושים

ע"ד שאמרנו במשנה (י"ג פ"א דמס' אבות) ודאשחמט
בחדא חלק ופי' כרע"ש המשחמט בחדא של תורה,
וכתב החו"ע שאמר חגא סתם ולא פי' של תורה
לפי שסתם כתב בחדא של תורה, כי כל הכתרים
זולתו אינן כלום, כרי שסתם חגא הזכר בדברי
חז"ל סובב על כתר התורה ולכן אמרו על חופא
שביא מלכותא בלא חגא ר"ל מלכות שהוא לא
כתורה, ובשו"ב ובי ית מלכות חופא יותר ממלכות
המניות השורר כעת באר"ק, שהביאו עלינו כל
הארות והחלואות עד אין חקר ואריבין לנו לרחמים
גדולים מן השמים, ה' ישמרו מהם ומחמונם,
וחלילה להם במחשבת קול לברכר בע"ז וכו' ויותר
גרוע ממנו שביא המקור דמניות וכו' חופא
מלכותא בלא חגא בלי בחדא של תורה. וזכר לבית
דבוק באמונה אמיתית ולעשות רצון הקב"ה בכל עת
ובכל רגע וזכר' דבוקים צהקב"ה וצמחותיו וחס"ש
בקדושה ובטהרה באמת ובחמים, והכו"ע ישמע
לבבות בני ישראל בישועה אמיתית, וזכר לראות
במחבר בישועה כל ישראל ושמחתו ובהחלשות כבוד
שמים עלינו במחבר צימיותו חמן.

*

וישראל יעקב מלאכים וגו' וילו אותם לאמר כה
תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב
וגו' כ"ז כוונה הכפל, דכבר אמר וילו אותם לאמר
למה הולך לבפול כה תאמרון וגו', ויספיק שאמר
וילו אותם לאמר כה אמר עבדך יעקב וגו' וכן
דיקדק האוה"כ"ק.

(ב) **ואש"לחה** להביד לאדוני למאז חן צנייך פרש"י
להודיע שאני בא אליך, והאדרבאל עטן ע"ז
וכתב לא ידעתי מה הפנים צבדושה זו שיעקב
אשר חננו לו בא חליו.

(ג) **בי"קומו** ראובני מביא מדרש ח"ל ויגע בכך
יריבו וגו', כשראה סימ' שלא יוכל להזיק ליעקב,
נחן עיניו ביוצאי יריבו וחס נדב ואביהו"ב וכו', וז"ל
אך רמז בפסוק נדב ואביהו, גם כרי היו כמה
סיבות וצ"ל כחמה דורות לדיקים, מנה בקשרו

ולא ישחמטו עם חלו שנקראין ישראל רק ויותר
"יעקב לבדו" ולריך לבית מוכן ומחומן לזר ורק
ע"ז מנה שיהי' ויגשג' כי לבדו ציטס הכוה ויתודע
שית' בורה עולם ויחלילנו כוהה ויתרו' ולא יבאר
מחס שריר ופלט וכלא כיו' ולא ישר רק שח
באמונה צהקב"ה וצחורו' בק' והחממן לא יחש,
וח"ש המדרש דע"ז מנה שיתקיים מה שכתב צהקב"ה
ויגשג' כי לבדו, חס גם חלו נשמור ויקיים ויותר
יעקב לבדו על הבחינה שאמרנו.

ונבוא לביאור דברי רש"י ז"ל עכ"פ (צ"ה א'
ח') ויולד אברהם את יתחק, בני יתחק עשו
וישראל, ופי' מפני כבודו של דוד אמר ישראל ולא
יעקב ע"כ, ודבר מתחלה יתח' לו שם יעקב, ומה
שאח"כ יקרא בשם ישראל שהוא מורה על השירה
כ"ל, יתח' לו כן ע"י הקב"ה והבורה כי אין
ליקח שירה מעצמו, וזאת חס הקב"ה הוא הנותן,
וזהו בחינה מלכות, יתח' רק לדוד המלך כמ"ש שלא
יבנה נחו לעולם ועד, דע"י שנחמנה למלך מאתו
ית' נשאר מלכותו נחיו, נמלא דמה שקרא הקב"ה
את יעקב בשם ישראל ע"ש השירה ומלכות שייכת
רק לדוד המלך, כי רק לו יאחז בחינה מלכות ולא
לזולתו, וכמ"ש הרמב"ם כי במלכות שייכת רק לדוד
ולזרעו ועל כסאו לא יבן זר, ומעטם זה נעשו
השמועאים מפני שנטלו מלוכה לעצמם ואינם מרע
דוד, שלו לבדו שייך המלוכה כמ"ש ועבדו דוד מלך
עליוס. וזהו באמת כי לריך הכבוד להזכיר גם
שם יעקב, לרמו שנגלות אין לנו רק בחינה יעקב
ולא ישראל שהוא בחינה מלכות, חלף מפני כבודו
של דוד כי לו שייך המלוכה, מזכיר הפסוק שם
ישראל, וזהו בסודן של דברים לרמו זאת על הטהור,
אבל חלילה לדמח אין לנו עשוי רק שם יעקב וכן
הי' לריך הכבוד לומר עשו יעקב, דקודם ביהא
המשיח אסורה המלוכה ושררה דה שייך רק לדוד
שנתייד צ"ב בזמן הגאולה יחזיר חלו המלוכה,
וע"כ מפני כבודו של דוד אמר ישראל שדעו ויזפו
על דוד המלך שלו שייך המלוכה, וזי שמעפא על
מלכות לא יפסא רק על מלכות דוד המלך שיתגלה צ"ב.

ואמרתי רמו על מה שאמרנו ז"ל (צ"ה חלק ק"ה
ע"ה) חופא מלכותא בלא חגא ביא ע"כ,

לשנות לעשו מתנה גדולה כזו, וברי יש איסור בדבר
משום לא תחנם שדרשו ז"ל במס' ע"ז (דף כ' ע"א)
לא תחן לכם מתנה חנם, וקיימו האבות כל התורה
כולה, ע"כ נותן הכתוב טעם כי אמר אכפרה פניו
במנחה, ובכי האי גוונא שמקבל ממנו תועלת מותר,
ומכ"ש במקום דאיכא חשש פיקוח נפש. אמנם גם
טעם זה מובן מאליו וידוע לכל, ומפורש בפרש"י שבו
מתיירא ממנו והכין עצמו לדון ולמלחמה, ולא
כי צריך הכתוב להאריך בסיפור הטעם בשביל
הודעה זו לבד, גם י"ב אריכות הלשון במנחה הבלגה
לפני ואח"כ ארלם פניו, וכבר ביאר הכתוב ושה
שעל המנחה לפניו וכו' ה"ל אחרי, ומשק"מ
בסודעם זו אם ה"ל אחרי או לפני.

(ח) והיותך תימה שאת שבר נהרגה ונפייס
אלו וישקבו, הפליר בו עוד שיקח ממנו המנחה,
וכרי כבר חזיל הטעם כי אמר אכפרה פניו, ולא
כי צריך עוד לפייסו ולשחדו, גם חשש סכנה לא
כי עוד, וא"ל הותר לו לתת מתנה חנם, (וכבר
ביארנו דבר בדברנו לעיל).

(ט) להלן בפרש"י ולקחת מנחתו מידי כי ע"כ
ראיתי פניך כראות פני חלבים וגו', פרש"י
ראיתי פניך וכן חשבוני לי כראיתי פני המלך שראיתי
שר שלך וכו', ד"ל שנתכוין יעקב להפחידו ולחיים עליו,
שיאמר ראה מלאכים ונילול כדי שיתירא ממנו,
חבל ח"ו יתקשר טעם זה עם משכ"כ ולקחת מנחתו
מידי, ואין צורך טעם על לקחת המנחה וי"ב.

ונבוא אל הביאור עפ"י המבואר בדור"ל דכל ענין
הפרשה כי הכנס ופועל דמיוני על הכתוב,
וכבר הבאנו לעיל דברי הו"ה"ק (פ' בראשית) וז"ל
ויעקב בגין דחמא ברוחא דקודשא דחקא דגלותא
בתראא בסוף יומיו וכו', אמר ויירא יעקב מאוד
ויירא לו, ופליג עמא קדישא בגלותא לג' סטריין וכו',
עיי"ש שביאר כל הפרשה על גלות אדם, וכן דרשו
ז"ל צ"כ הילולי נא מיד אחי מיד עשו, ה"ל לא
צ"י לעיל מיד בני צ"י שצאו עליהן מכותו של עשו,
ועוד דרשו ז"ל אם יצא עשו אל המנחה האחת
ובכרה ז"ל אחיו שצדקו, וכו' המנחה הנשאר

והדין שהוא משרש סערה דילי, ולמה נקט נדב
ואביבוא דוקא.

(ד) ויאמר שלחני וגו' ויאמר לא אשלחך כי אם
ברכתני, פרש"י הורה לי על הצרכות, לכוף
ראוי להבין למה עיכבו ולא הביאו לילך, אחרי שביאר
לו ולחם עמו וגנע בכף יריבו ועבשו שרם להיפטר
ממנו, ה"ל להביאו ולא לעכבו אלול.

(ה) ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל
וגו' איתא בפרד"ק קרא שמו ישראל בשמו
שנקרא ישראל וי"ב.

(ו) ויאמר למה זה תשאל לשמי וגו' פרש"י בשם
צ"י אין לנו שם קבוע, משמין שמוחיו לפי
מלות עבודת השליחות שאלו משתלמים, וכן איתא
צ"כ לא בשם שנקרא עכשיו, כך הוא נקרא לאחר
וכו', הקשה ה"פ"ח הרי מנינו מיכל וגבריאל וכו'ומה
הרבה מלאכים ששמותיהם קבועים ולא יתחלפו,
ותירן לחלן דמלאכים שהם שרי מעלה חיים מתחלפים
שמותיהם ושליחותם, ובהא מיירי בסתם מלאכים
השליחים וכו', והקשה בה"ק דלמ"ד שכו' שרו
של עשו, הרי נודע שגם לו יש שם קבוע הוא השם
היודע, וי"ב דר"ל שאלו ששמותיהם שמו לפי עבודת
השליחות, ועיי"ק מ"מ"ז ז"ל וכו'א בפרש"י פ' וירא
בכפיית סדום דאין מלאך עושה צ' שליחות, ועיי"כ
שלחו לאברהם ג' מלאכים, ח' להפוך את סדום,
וא' להגיד את לוט וכו'א אותו שצא לרפאות את
אברהם דרפואת וכו'אלה מענין ח' הוא, ובאלישי שצא
לצטר את שרר כיון שעשה שליחותו נסתלק לו,
ולפי"ד המדרש כאן הרי אפשר למלאך ח' שיעשה
צ' שליחות בזה אחר זה, עיי"ש ששמותיהם שמו בכל פעם
לפי עבודת השליחות וי"ב.

(ז) להלן בפרש"י כי אמר אכפרה פניו במנחה וגו'
ולבאורא למה הוצרך הכתוב ליתן טעם על
שליחות המנחה, בפרט שהטעם מובן מאליו, וכלל
הוא דבכל מקום שמפורש הטעם בכתוב, לאיזה
כוונה נאמרה ויש קפידא בדבר כמ"ש בה"ח צ"כ
סוכה, ובפסגות אפ"ל דלבאורא ח"ו הותר ליעקב

שעה ולא נחקים ח"ו, וכמו ששזב ארחב השמש לעקב לרפאותו, מה נרפא ג"כ שזב שזר מחלה זרעו צביטול הבזורה, כמבואר צמד"ל לכלן וזרח לו השמש, ר' הונא צש"ל אחא אמר כך היתה השמש מרפא צביטול יעקב ומלבעט עשו וצאלפיו, אמר לו הקצ"ב את סימן לנביך מה את השמש מרפא כך ומלבעט צעשו וצאלפיו, כך ציך חבא השמש מרפא צכן ומלבעט צמחישו השם.

עב"פ מבואר מדברי חז"ל דכל ענין הפרשה מה שהיו יעקב את עצמו לדורן ולתפלה ולמלחמה גזר עשו הרשע, וכן מה שלחם עם השר שלו שהוא הס"מ, ה"י הלא הכנה ופועל דמיוני על דורות העתידים, ואף שלא ה"י יכול יעקב צביטול לנחו לגמרי וגנע ציוטלי יריכו, ועי"ז נגרמו הכרצות והבזירות האיומות צדורו של שמה, כי עדין לא ה"י הזמן של חקוק השלם שיונח הס"מ ויתצטל מן העולם, ואפשר שע"כ לא ניתן הרשות והכח מן השמים לעקב צביטול שיונחו לגמרי, אבל אעפ"כ צכותו הגדול הכין כח הלאה לדורות העתידים, שעכ"פ ישארו זרעו ולא יכלו ח"ו מחוקק הכרות והשעבוד והבזירות, ולצסוף יתרפאו כאשר נתרפא הוא. וצא יבואר ממחש"כ ויתן את העם אשר אחר וגו' אם יצא עשו אל המחנה האחת והכבו וכו' המחנה הנשאר לפליטה, פרש"י על כרחו כי אלחם עמו, וקושיית המפרשים ידוע וכו' הפקיד חלילה מחנה הראשונה, ואין דוחין נפש מפני נפש, גם אם ה"י צעות יעקב צביטול עי"ב צכותו להציל את מחנה השני, כמפרש"י וכו' המחנה הנשאר לפליטה עכ"ה כי אלחם עמו, א"כ למח פתח פה לשון לומר על המחנה האחת והכבו, והלא הוא עזר לפניהם וכו' יכול להציל גם את מחנה הראשונה מידו.

אמנם כ"ז ה"י פועל דמיוני על דורות העתידים, ולא הוצרך יעקב צביטול לחלוקה זו צעתו, כי ה"י צכותו להציל גם את מחנה הראשונה, ולא יכול עשו ושרו לגנוע צו וצביטול הקדושים כלל וכלל, לגדול קדושתם וכוחם הגדול, אולם ראה יע"א עי"ב כי עדיין לא הביע הזמן החקוק השלם, ולא ניתן לו רשות וצנחו לגמרי ולהעצירו מן העולם, וראה

לפליטה חלו אחינו שבגלות, וצאמת לא ה"י יעקב צביטול מחיורא לא מעשו ולא משר של, כי ה"י כוחו גדול להצנצר כנגדם, גם צבר הוצעת לו מהשי"ת והנה חנכי עמך ושמרתוך וכו', אמנם כל ירחו ופחדו ה"י צביטול דורות הגלות העתידים, ודוחקא גדולתא צסוף וימיה. ועוד אמר"ל צמד"ל (פס"ז ס"ד) (הצילו הרמז"ן ז"ל) ויגע צכך יריכו גנע צדדיקס וצדקקיות צנציות וצנציות שכן עתידין לעמוד ממנו, ואי זה דור של שמה, ופי' הרמז"ן ז"ל להענין כי המאורע כלו רמז לדורותיו, שיה"י דור צזרעו של יעקב יתצבר עשו עליהם עד שיה"י קרוב לקשקע ציתן, וכו' דור זה צימו חכמי המשנה צדור של ר"י בן צבא וחציריו, כמ"ש א"ר חייל צר אבא אם אמר לי אדם תן נפשו על קדושת שמו של הקצ"ב אני נותן, וצבצד שיהרגני מיד, אבל צדורו של שמה חינו יכול לסבול, ומה היו עושים צדורו של שמה היו מצילים כדוריות של צרל ומלגנין צאור ונותנין אותן תחת שיחיהן ומשיאין נפשותיהן מהם, וסוים הרמז"ן ז"ל ויש דורות צעשו עמנו כזה ויותר רע מזה, והכל סבולו ועצר עלינו כמו שרמו ויבא יעקב שלם עכ"ל.

ובנוה"ק האריך צביאור המדרש הנ"ל עפ"י"ש צוה"ק וצספרי חכמי האמת שעל כל אצד מרמ"ה איברים ממונה מלאך א' והילר הרע ממונה על גיד הנשה, ולפיכך השר הידוע שהוא השטן והיה"ה, לא נחצצר על יעקב צסום מקום כי אם צגיד הנשה, צכיות שס מקורו וצורשו, וכאשר גנע ופגע צאותו מקום, מלאז נפגם ציותר צזוכמת עומלתו, ועי"כ אמר הכתוב לא יאכלו צניי את גיד הנשה כי גנע צכך ירך יעקב צגיד הנשה, כלומר שפגם צזוכמת עומלתו לפיכך נאשר צאטילה. אמנם לא ה"י רועש פגם צזוכמת החייתונים ציעקב עצמו, צכיותו קדוש ה"י מוצחר צצאצות, ולא יכול לו הס"מ לגנוע צו, אלא שפגם צזרעו ויטלי יריכו, וצוסף על ווכמת התאו' של היה"ה הנמשך מששת ימי צראשית, נמשך מה עוד עומתה הכרחיות צגזירת אונם, וז"ש צדורו של שמה שגזרה אומתו של עשו על זרע יעקב לצעל מהם חורה ומלאת צכפה, עי"י יסורים נוראים ומיתות משונות ר"ל, ומי"מ לא ה"י זה אלא לפי

שילוע להיאר ליואלו יריכו, חבל עכ"פ הכין יעקב
 כח הלל צחלתו ודיצורו צמח שאמר וכו' המחנה
 הנשאר פלעט, ועי"ז היל פלעט הנשאר מכליון
 ושמד ובריות ר"ל, ועדיין כוחו וחכותו נגין עליו
 בגלות, וזכותו אלו נשעים עיי שמרגיש צערן של
 ישראל ומשורר רחמים עליהם, וכמ"ש רש"י ז"ל
 בגמ' חטיות היל שיצאו הקצ"ה בגולה כדי לגאול
 את בניו לעניוין, וזה נרמז בדברי רש"י ז"ל וכו'
 המחנה הנשאר פלעט על כרחו כי אלחם עמו
 דאז צעת בגאולה וכו' לו רשות מן השמים להלחם
 עם עשו ושרו, ושם ע"ז פועל דמיוני כמ"ש והוא
 עבר לפיכך וכמ"כ יהי לעתיד, ואפי' צימו חצלי
 משיח שלא יתן עדיין לו רשות להעצור מן העולם,
 אעפ"י ילחם עם כוחות הס"מ וחילותיו, וזכותו
 וחכותו בגדול ימתיק להקל מעליו עולו של עשו,
 וזהו חוק כל הפרשה.

ובזה יובן מה שהוסיף רש"י ז"ל בתחילת הפרשה
 עכ"פ ואשליח לבניו לאדוני וגו' להודיעך
 שאני בא אליך, כי ה' יסוד השליחות הודעה על
 לעתיד, שלא יבדיל עולו על ציוו כי יצא וילחם
 נגדו, וכמו שהיה צורך הפרשה עד אשר יבא
 אל אדוני עשיר, ופרש"י בשם מדרש חז"ל ואימתי
 ילך ציוו במשיח שנא' ועלו מושעיו צהר ציון לשפוט
 את הר עשו, דבפסוק קשה למה צייר לו על
 ציאתו, ולא ה' עשו צריך אליו וכן הקשה הרמב"ן
 ז"ל, אמנם ה' הצעתה זו לרמז היל וצדק יבאר
 כפל האמירה שצדק הפרשה וילא אותם לאחר כה
 חלמון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב וגו'
 (עין קושא א') כי ה' אמירה זאת לשעתה ופועל
 דמיוני על לדורות, וע"כ בא הכתוב כפל הלשונות
 לרמז לשעה ולדורות.

ולדברינו יבאר המדרש היל ויגע צדק יריכו
 נתן עניו ציואלו יריכו וכו' וזהו וצדק
 (עין לעיל קושא ג') עפ"י דבורה ודמיונים,
 כשהרג פנחס למרי צאו עליו שצטו של שמעון
 להרגו וילא נשמו מפרח, ונתעצרו צו נשמת מדויא,
 וציגרי נשאר חי לעלמין, ופי' צדק צדק פנחס
 צו אלעזר וכן אהרן הכהן, שפי' גם צו אהרן עיי

מה שיארע לבניו בגלות אדום מהצירות והרצנות,
 דורו של שמד ודורות שאח"ז עד דוריו האחרון,
 שסבלו ישראל מהס"מ ואומה הרשעה זו הריגות
 וכליון, עד שכמעט נגדעה כל קרן ישראל, וכ"ז
 נגרס ע"י שנגע צדק ירך יעקב ועי"ז נגע ציואלו
 יריכו, וכשיג יעקב אציו שא"ל למוט זאת לגמרי,
 וכהן עכ"פ כח הלל ושם פועל דמיוני להלחם.
 ואיחא במדרש שח"ע וצילקעס חבלים יגל יעקב ישמח
 ישראל, יגל אברהם ישמח יצחק אין כחיד כאן אלא
 יגל יעקב וכו', למה יעקב שמח מכל האצות, אמר
 ר"ל כשארץ חומקן יעקב מרגיש צמח המכפלה
 וכו', וכן כשתצא הגאולה והיושעה לישראל
 האצות וכו', כשתצא הגאולה והיושעה לישראל
 יעקב ישמח יותר מכל האצות, לכך נאמר יגל יעקב
 וגו' עכ"ד, וק"י זללה"ה צחלה למשה עמד צד
 דהוא גופא טעמא ציו ע"י יעקב מרגיש יותר
 צערן של ישראל עיי"ש מ"ש עפ"י דרכו.

ופירשתי עפ"י"ש ז"ל צמח חטיות (דף ה')
 עיי"ז איך יוחן יעקב אציו לא מת, וילין
 ל' מקרא דכתיב (ירמ' ל') ואתה אל חירא עבדי
 יעקב נאום ה' ואל תחת ישראל, כי בני מושעך
 מרחוק ואת זרעך מארץ צדום, מקום הוא לזרע
 מה זרעו צהים אף הוא צהים, פרש"י שיצאו
 בגולה כדי לגאול את בניו לעניוין, כמו שצמח צמחים
 וירא ישראל וגו' ודרשין ישראל סבה וכו' והנה יש
 פלוגתא צדק אס האצות מרגשים צער צדיקים
 צדיקים, ויש אומרים דרק אס מודיעים להם (עין
 צרות י"ח י"צ) וצתום' (פועל ל"ד ע"ב) כחצו
 חתום' דמסקנות הגמ' דצרות היל משמע, דאפי'
 אצות העולם לא ידעי צער צדיקים, אלא שפי'
 חפלה מודיעין להם עיי"ש, חבל יעקב אציו לא
 מת, ודאי מרגיש צער ישראל יותר משאר האצות,
 וע"כ כשתצא הגאולה יעקב ישמח יותר ויקדים
 לשאר האצות, ח"ש יעקב אס יצא עשו אל המאה
 כה' וסכרו דורו של שמד וציוו חבלו של משיח,
 כי לא ה' יעקב אציו יכול למוט זאת, כי לא
 יתן לו רשות עדיין להעצור מן העולם ולגלות הס"מ
 לגמרי, שלא ה' חזון החיזוקו בשלם עדיין כהיל,
 ועיי' שנגע הס"מ צדק יריכו עש פועל ורשע

נשמת נדב ואביהו שנחשבו בו, ואיתא במגלה עמוקות (אופן כ"ה) דע"י שזכר פנחס שיתגלגל בו נשמת נדו"א. מאותן ז' נשמות זכר להיות מלאך וכו', ובתרגום יו"ט ופצדינו' מלאך קיים ויחי לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא, ואמרנ'ל פנחס זה אלי וזה לא ע"י נשמת נדו"א כ"ל. ובצאתי כ"פ דברי הפלתי ז"ל דכשיבי' בגאולה צבתי אחישנה לא יקדים אלי' לבשר הגאולה, רק כשיבי' צעתי. ובצאתי טעמו עפ"י מ"ש הרמז"ם ז"ל זה' מלכים (פ"ב כ"ב) שקודם מלחמת גוג ומגוג ישמוד נביא ליישר ישראל ולסבין לבס', שגא' היה אצלי שאל לבס את אלי' וגו', וצדק המקומות צדברי חז"ל מבוזר שאליו יחזור בתשובה כל ישראל לפני ציאת המשיח, אלא כשיבי' צבתי אחישנה שאל' אלא אם כן זכו כאמרנ'ל ע"כ לא יבי' לורך שיקדים אלי' להחזירם בתשובה, ובזה יובן המדרש הנ"ל ויגע בפק יריבו ציונאי יריבו וחס דורו של שמד כמוזכר במדרש הנ"ל, ונגרמו על ידו בגזירות וחרצות, והתגבר על דורות העתידים כ"כ, עד שנתאחר ונדחה בגאולה להיות קרוב לזמן של צעתי, וע"כ הולך שאתר ע"ין נדב ואביהו בגזירת הכו"מ, כדי שישאר פנחס חי וקיים לבשר גאולתא בסוף יומיא, וזהו זהא תליא, וזה שסיים במדרש נחן עיניו ציונאי יריבו, וחס נדב ואביהו, דבזה גרס למיתא נדו"א.

ונבוא לתוך קושיא הופ"ת הנ"ל, על מ"ש רז"ל ע"כ"פ למד זה השאל לשמי ששחטה שמוחיו לפי עבודה השליחות, ולבאור הכי מלניו בכמה מלאכים ששמוחיהן קבועים ואינם מתחלפים לעולם. וגם שרו של עשו יש לו שם קבוע וידוע, כוסף ע"י קושיאתו דא"כ למד אין מלאך א' עושב צ' שליחות (עיין לעיל קושיא ו'). ונקדים דברי בגמ' חולין (דף ל"א ע"א) ר' יהודה אומר גיד הנשיה חיו גובה אלא באתה, וידעת מברעת את של ימין וכו', ר' שמואל בר נחמני אמר כעכו"ם נדמה לו (המלאך), דאמר מר ישראל שנטפל לו עכו"ם בדרך עופלו לימינו, רב שמואל בר אחא אמר כח"ה נדמה לו דאמר מר המהלך לימין רבו ה"י צור, ורבנן סברי מאחורי אחא וגו"י בתרווייהו, ופרש"י כעכו"ם נדמה לו כסבור כי יעקב שהוא עכו"ם ועפלו לימינו

וכו', וצריך הסמכה לו געג דכיומו של ימין וכו' כח"ה נדמה לו וחלק לו יעקב כבוד כאלו הוא רבו ועפלו לימנו וע"כ געג צריך הסמכה אליו, ובמדרש רבא איתא דר' יוסי סבר דבשל שמאל געג, ורבנן ס"ל דגעג בשמימא, ובקשה המברש"א ז"ל מהיכן הדעת של תורה מברעת לימין כן, למד כעכו"ם נדמה לו ולמד כח"ה, ודלמא כישראל נדמה לו ובעם הארץ, וצריך דלא צא בהכרח לבחוס אלא לפרש, ולהכי קאמרין כעכו"ם או כח"ה נדמה לו, וישתא נידע דרך ימין אסרה תורה, אלא אם כ"י נדמה לו כישראל ע"כ אצתי לא היו ידעין בצידי ירך נאסר, כיון דיכול לעפלו לאח"כ ד שירא עבתי"ד. אולם עדיין ל"ב דבמה פלגי הכי תרתי מ"ד, דחד אמר כעכו"ם וחד"א כח"ה, וכלל' אית לן בכל פלוגתא חז"ל דאלו דאלו דברי חלקים חיים ודברי שניסם אחת, ואלדבש יותר מתבאר שיעטייהו דרבנן, דלפי שסחם הכחוד ולא פורש, ע"כ תרווייהו אסורין דאפשר דגעג בשמימא, ודכי הלכתא כרבנן, וראוי לבזין טעם פלוגתא.

אמנם אלו ואלו דברי חלקים חיים, וידוע דהס"מ לחס עם כ"א לפי בחינתו, כמו שאמרנ'ל כל הגדול מחצירו ילכו גדול כימנו, גם מחלשם בלבושים שונים כפי צחי המקום וכפי צחי הזמן וכפי האורך לפיתוי, ולפעמים ידמה כח"ה, כמ"ש הכוזב הלבוש (בפ"ב משער יחוד המעשה) וז"ל אם יחי' האדם חסם בדעת האלקים וסודותו, ויחדל היצר להכניס בהפסד עליו ויכנישו בחכמתו, מדרך הטעם ויכרא', מאיזה ד' שיוכל מן המושכל והכחוד והמקובל וכו' עיי"ש שהאר"י, ועיין מ"ש ק"ו הישגת משה זללתי צ"י באינו לפרש הפסוק אם השמאל ואיימינה וגו' ע"ד שנתפרש בזה"ס ובצו"ח מאמרי"כ ויאמר אצרים אל לוע הפחד גא מעלי וגו' דאצרים רומח אל הנשמה, ויהי"ר לוע עיי"ש ועד"ז פ"י אם השמאל ואיימינה, דיהי"ר הוא הפכפכן ולפעמים מקטין הכחא ומפחה את האדם שלא חטא וישאר לזדון, ולפעמים מגדילו לחוטא גדול להביארו לידו יאוש, הכל לפי האורך עיי"ש. ועיין מה שהבאנו לעיל דברי הרמז"ם ז"ל בצארת תימן על הפסוק כל כלי ע"ל. לא ילל וכל לשון תקום אתך

שמו לפי צחי' השליחות, אבל בשאר המלאכים יש להם שם קבוע, לפי שאין שליחותן נשחית ואין מלאך א' עושה צ' שליחות, ע"כ אין לורך שישתנה שמו, וממורן קושים היפית וקושינתו בגיל (קושיא ו').

ובדרך זה יתבאר דברי הפז"ר (פלי"ז) הובא

לעיל (קושיא ב') ויקרא שמו ישראל כשמו שנקרא ישראל, שמתחילה בא אליו ה"מ צנח"ז, ולפי ענין שליחותו כי נקרא שמו ישראל ור"ל ללכוד וללחם בתחבולותיו, ובשראש שלא יוכל לו בדרך זה נתן ליעקב שם זה, וכו' זה ג"כ בדרך תחבולה, (עיין לעיל בדבריו שצארו עוד צנח"ז) וע"כ שאלו יעקב הגידה נח שמך, אחרי שקראת אותו על שמך, מכ יחי שמך מכאן ואילך, וכשיב לו המלאך למה זה תשאל לשמו, נשתנה שמו לפי עבודת השליחות, ועד עכשיו כי שמי ישראל כפי צחי' השליחות, ומעכשיו יהי לי שם אחר לפי השליחות שאני עתיד לעשות בגיל, וכמו"כ אלו רואין דבוריו צעוקי, דדרכי הסתח הילכ"ר ודרכי המנוח והכפירה יש להם שמות שונים ומשונים וצחי' שונות, אבל לרך שידע האדם דשם עומאח חד הוא, וכולם שליחותי דהס"מ קא עבדי, וע"ד שאלמר"ל צנח"ז חולין (ס"ג ע"ב) אי ודי אחת היא, ר"ל שיהיו מין א' של עמא ולמה נאמרו שיהיה כדי שלא חתן פתחון פה לבע"ד לחלוק, שלא תהא אחת קורא א' וכו' קורא ד' וכו' פרש"י שיאמר אי אסרה תורה אבל זו ד' שמה ומותרת, לפיכך פרע הכחוד בכל שמויהם, ובאמת גם זו מדרכי הסתח הילכ, להשתמש בחילופי שמות לטענות הצדיות ע"ז והבן.

ולדרךנו יתבאר מאמרי"ב ולקחת מנחתו מידי כי

ע"כ ראיתי פניך בראות פני אלהים וגו' ר"ל ראיתי פני שר שלך כפרש"י והמדרש, ומכו נתינת טעם שהפליז צו יעקב כ"כ לקחת המנחה מאתו אחר שיתרצה אליו ונחפיים לו, ואיך בותר לו לתת מנחת חנם אחר שלא הי' עוד חשש סכנה, ובכך אלו הטעם כי אמר הכפרה פניו במנחה, אמנם ראה יעקב בפניו, והנה הוא דומה ממש בפני השר שלו שהוא ה"מ, משתמש בתחבולות שונות וצנחיות שונות, ואף אחר ש"י כבר מנוחה מיעקב כמש"כ וירא כי

למשפט תרשיני, ותוכן דבריו דשונאי כי ושלוחי ה"מ לפעמים באים בדרך מלחמה ובחזקת צהרז וחית, ולפעמים בדיבורים להמשיך אחר דיעות נפסדות ר"ל ולפתחו לאמר שכן הוא דרך התורה עכ"ל ז"ל.

עכ"פ דרך הילכ"ר להשתמש בלבושים שונים וצנח"י

שונות, וישנם דורות וצנחיות צנח"א אשר מתלבש אליהם הילכ"ר להיות גדמה לח"ת, וישנם אשר כעב"ם גדמה להם, ולפי שבי' המלחמה זו עם יעקב אבינו מלחמה לדורות כמו שציארנו לעיל, ע"כ היו כלולים צו כל הצנחיות, וניהם הס"מ כל התחבולות וכל האופנים שבעולם ללחם ולא עלזה בידו, וע"כ להלכה נקטין כרצון דתרווייכו אסירי, דעשה הס"מ כל התחבולות וגדמה לו כח"ת וכעב"ם, וגם אחת מאחרי' ושייח בתרווייכו, ואלו החכמים דפליגי לעיל אי כעב"ם או כח"ת גדמה, דברי שניהם אחת ואו"א דא"ת, ואפשר שכ"א מן החכמים השיג לפי מידתו ולפי שורש נשמתו, והבאימות במלחמת הילכ שונים ונשתנים בכל אדם, לפי מהו ועצבו וצחי' נפשו ושורש נשמתו, גם כ"א השיג מלחמת הילכ כפי צחי' הטעם הנלוים אליו להדריכם, ואין אדם א' דומה לחבירו צנח"י נפשו, גם שבעיניהם שונים, והילכ"ר לוחם עם כ"א לפי כוחות נפשו, כמ"ש ז"ל כל הגדול מחבירו יארו גדול הימנו, וזהו טעם פלוגתאן, דכ"א השיג מלחמת הילכ כפי שרשו, ואו"א דברי חלקים חיים, כמו פלוגתא צ"ש וצ"ה שפלוגתאן חלי צרשי נשמתם, כמ"ש הארז"ל דשורש ההלכות תלויים במדות, וכלל יש לו שורש למעלה כמבואר בדר"ל.

ומעתה אי"ש דמ"ש המלאך ליעקב למה זה תשאל

לשמי, ופרש"י צעם מדרש רז"ל אין לנו שם קבוע אלא משתנין שמוהינו לפי עבודת השליחות, זאת בצחי' אמיתית הוא אלא הס"מ ואמת דובר בפעם הבוא, כי אין השליחות שלו שוב, אלא נשתנית באופנים שונים וצנחיות שונים כפי צחי' הטעם וכפי צחי' האיש הלוחם עמו, ולפעמים גדמה לעב"ם ולפעמים לח"ת גדול עד שהלך לו יעקב כבוד כאלו הוא רבו (כפרש"י ז"ל), ובכרתה נשתנה גם

י" זכרות לראש לזיוק ופי רשעים יכסה חמם, כנגד מי חמר שלמה המקרא הזה לא חמרו אלא כנגד יעקב ועשו, זכרות לראש לזיוק זה יעקב, ופי רשעים יכסה חמם זה עשו הרשע, אשריהם הדיקים שמחזרין בחרן ומחזרין בשמים וכו', הא למדת שכל הזכרות שזכרו יחזק מלמעלה, זכרו הקצ"ב מלמעלה וכו', וכי מלאחר שזכרו הקצ"ב, חזר וזכרו, שנה' ויקרא יחזק את יעקב ויבדק אותו, אלא שראש יחזק ברוח"ק שפחדיו בניו להגלות לבין האומות, חמר לו זה ואזכר זכרות של גלות וכו', לכך נאמר זכרות לראש לזיוק ע"י המדרש, וי"ב לבין קישור דרש המדרש לפרש"י ז', ונכון מקומה יותר לעיל צ"ב בזכרות, גם מ"ש פי רשעים יכסה חמם, צ"ב ענין החמם מהו.

(ב) **עם** לבן גרתי, פי' רש"י חר"ג מלות שמרתי וכו', וי"ב דלמה שלח זאת לעשו, ומנפ"מ לו בשמירת חר"ג מלות וכי ארבע מלות הן, ואיך יתקשר סוף המאמר למלות חן בעיניך, וכי בשביל זה ימלא חן.

(ג) **וידע** לי שור וחמור, פרש"י אבא חמר לי מעל בשמים וכו', זו אינה לא מן השמים ולא מן הארץ, הקשה הרא"ם ז"ל דבגמ' צ"ק אמרי' דבקר ולאן מקרי גדולי קרקע, גם קשה היחזק שפשה זכרות של אצו פלסתר, ואם כל העשירות הזה אינה בכלל הזכרות, אי"ב מדוע חמר יחזק לעשו ולך איפה מה אפשר צו שזכר מחי הכל ליעקב, ועודין ה"י מקום לזכרו בכל אלה.

(ד) **שור** וחמור פרש"י דרך ארץ לומר על שרים ברב שור וכו', וראוי לבין זהבם שדרך לומר גם בלשון יחיד, אצל מ"מ רוב פעמים רגיל הכתוב להזכיר בלשון רבים, כמ"ש לעיל ויפרח האיש מאוד ויחי לו לאן רבות ופחות ועבדים וגמלים וחמורים, כרי שזכרין הכתוב בלשון רבים, ועכ"פ טעמא צבי שטייה הכתוב כאן להזכיר בלשון יחיד, גם צ"ב דאיך יתקשר עם סיום הפסוק ואשלה לבגיד לאדוני מלאח חן וכו', ומה טעם בזה לנתייחס חן, ורש"י לכוזע שא"י צא אליך, וי"ב דיעקר

לא יכול לו, וזכרתי ה"י נכנע לפני כח קדושתו של יעקב, אעפ"כ נגע ביוצאי יריבו דורות העתידים, וכמ"כ ראה יעקב צפני עשו שאין לסמוך ולהאמין לו, ואעפ"כ שנחלצה ונחפיים לפי שעה, אבל עזרתו שמורה לנחל, וחשש יעקב בשביל דורות הבאים, וע"כ הכין כח זה לדורות הבאים, ונתן לו הנמחה שהוא צנח' שעיר המשתלח ודורן לעזאזל (כמבואר בזו"ק"ר י"מ פ' אמור, ובש"ך ע"כ פ' ז',) וזכה ויבאר טעם הכתוב ולקחתי מנחתי עיך כי ע"כ ראיתי פניך כראות פני אלהים דהיינו השר, וחושש אני שעריו איך מרצה לי כל לזכרו ע"כ חקבל מנחתי ותרגמי, וזכה ויבאר מה שפרע הכתוב הטעם כי חמר חפסר פניו בנמחה הסוללת לפני וגו' ולזכרו ה"י זו הכנס על דורות העתידים ובקדים יעקב שאלה פני הרשע ולשחור, ע"ד שאמרנו' במדרש קדמי' לרשע עד לא יקדמינו, וזכו צנח' מנחה הסוללת לפני, וע"כ עיכב צידו עד שיוכח לו על הזכרות לזכר דורות העתידים שלא יקטרג עוד.

תוכן הדברים דכל ענין הפרשה ה"י הכנה לדורות, וזכה ויבן ג"כ מ"ש רש"י ז"ל כי במקלי עזרתי את הירדן וגו' ומדרש אגדה נתן מקלי צירדן ונצקע הירדן, ולכא"י צ"ב דלמה הולך לעשות גם זה בשני הטעם, ולא סגי לי' לעבור הירדן בדרך שעברו בו שאר צ"א, ולא נתייב בדרז"ל סיבה לנתייבות הכס, חמם כ"ז ה"י פועל דמיוני והכנה אל העתיד, וקרי"ם ה"י בזכותו של יעקב כמשה"כ מה לך הים כי חנום וכו' מלפני אלקי יעקב, וע"כ הכין יעקב כח זה לדורות, ומה"ע התפלל בלילי מיד אחי מיד עשו וכו' חפלתו רק למען דורות העתידים, והש"י יעזור שיתעורר לנו זכותו של יעקב אצונו להגלל מיד עשו ומנח דילי, ומכס"מ ומכל תחבולותיו וזוכה לגאולה שלימה במהרה בזהרוממות קרן התורה וישראל ובהצלחת כבוד שמים עלינו במהרה ציונו אחן.

*

במדרש רבה (פעי"ה ס"ח) וישלה יעקב מלאכים וגו', ו"ש ברו"ק ע"י שלמה מלך ישראל (משלי

אלו ישראל, וכן מה שדרשו על משה בן יוסף ומשה בן דוד, דכל אלה היו כלולים באלן הכותב, ודרשה חז"ל אינו מסיק ממשמעות הכתוב כלל, דגם לפי"ד מיייר הכתוב באלן כפשוטו, אלא שהיו כלולים בהם כל אלה הנשמות עד סוף כל הדורות, וזהו א"ש מה שהזכיר הכתוב שור וחמור וכן כולם בלשון יחיד, עפ"מ"ש רז"ל והבואו ברש"י ז"ל עשו שש נפשות הי"ל והכתוב קורא אותן נפשות לשון רבים, וביעקב כתיב שבעים נפש, אלא עשו ע"י שעבד אלהות הרבה כתיב זו נפשות הרבה, יעקב שכל ביתו עובדין לאלוהי אחד כתיב זו נפש וכו', וע"כ הזכיר הכתוב בלשון יחיד, ורמז לו על נשמות ישראל הכלולים בהם, ושורשם בא"ם צ"ב שהוא אחדות הפשוט.

וזה ששלה לו איך בדאי לשונות אותי על הצרכות שצרכני אצ"י, וכו', שזו אינה לא מן השמים ולא מן הארץ, ורמז לו שכל העשרות הוא אינו ראוי אליו ואין לו חפץ ותועלת בהם, ואינו בדאי שיגיעו לידו, ועדיין לא התקיימה זו צרכת יתחק, והצרכות יתקיימו רק לעתיד, וכל אלה הם גלגולי נשמות ישראל והם חלקו של יעקב ונפש בניו וצני בניו וזרות ישראל, וז"ש לא מן השמים ולא מן הארץ, שנשמות ישראל נאללים מא"ם צ"ב ומעל השמים, וע"כ שלה לו עם לבן גרתי ותרי"ג מלות שמרתי, ולצבר הכיח"ק ולהשלוח הנשמות ההם למדריגת חי מדבר, לר"ל לזה שמירת הכוח"ק ותרי"ג מלות, ולא יאחר כל אלה לך ואין לך חפץ בזה, ע"כ איך בדאי לשונות אותי, וז"ש ואשלחה להביד לאדוני למנות חן בעיניך, שאל יקנה לך בכל אלה, כי אין לך תועלת בהם, ואין זה מצרכות אצ"י שנספח נפש עליהם.

ובזה יבואר המדרש הי"ל וישלה יעקב מלאכים וכו' וז"ש צרכות לראש לדיק זה יעקב וכו' וסיוס המלאמר שצרכו יתחק צרכת הגליות, וזה יעקב לב"י ע"י צרכת הגליות שהוא ענין ציור ניה"כ"ק והנשמות ישראל, ועיקר הצרכות יתקיימו רק לעתיד, ופי' רשעים יכסה חמם זה עשו הרשע, כי הרשע חומם ועושה הנשמות ההם ומכסה ומעלימם שלא יתפרצו ויפארו בשני החיולונים, וע"כ זכר יעקב

חסר מן הספר ולא זכר בפסוק כלל ששלה לו מציאתו אליו.

(ה) במד"ר (פעי"כ סי"ג) ויחי לי שור וחמור, שור זה יוסף וכו' חמור זה ישכר שנא' ישכר חמור גרם וכו', אלא אלו ישראל וכו', ועבד זה דוד, ובתנחומא איתא באופן אחר חמור זה משה בן דוד שנא' עני ורוכב על החמור וכו' וכן איתא צ"ר (ס"ז) רבין אמרי שור זה משה מלחמה (ר"ל משה בן יוסף) חמור זה מלך משיחו שנא' עני ורוכב על החמור וכו' ולבארם צ"ב דאין מקרא יולא מדי פשוט, וכאן הוילאוהו חז"ל מפשטו לגמרי, דמשמעות הכתובים ידברו באלן ושור וחמור כפשוטו.

ויבואר כ"ז עפ"מ"ש צמח"ק בשם חכמי האמת, שכל אלה האין הי' אלא אדם, שנחגלגל בהם כמה יולאי קודם, שנעצבו במדריגת החיולונים מחמת אדכ"ר ושאר חטאי הדורות, ופעלו תחת רשות לבן שהי' ראש לכל הקוסמים בההגה החיולונים, ויעקב הי' מנמחו וחפלו להמשיך אליו תחת רשות הקדושה כל ניה"כ"ק והנשמות הכלולים באלן הוא, ואיתא צ"ר ע"כ"ס ויפרץ האיש מאד וגו' ר' לוי אמר סי' רבוא כלבים חד לכל עדר, רבין אמרי ק"כ רבוא צ' לכל עדר, וכתב צמח"ק ולתרווייכו סי"ל דלא הי' אלא סי' רבוא עדרים, מכוון למספר סי' רבוא נפשות ישראל שנחגלגלו בהם, וכל נפש מתחלק לכמה יולאות כפי מדריגתו, לפיכך כ"א תפשע בעדר אלא שלם עי"ש שהאריך לדרשו (ועיין בדבריו פי' וילא שהארכנו בזה), עכ"פ היו כלולים בהם סי' רבוא שרשי נשמות ישראל, וכל שורש מתחלק לכמה ענפים וחלקים, נמלא שהיו כלולים באלן לבן כל נשמות ישראל עד סוף כל הדורות. ולכן ועשו כמה עומתתם השיגו את כל זאת, כמ"ס צילקו"ר בשם המגיד וילא חלקים את מקנה אביכם ויתן לו, והאילן הקדושה מגו האו סערא וכו' ואלן הארמי בעל לאבדא ית אבא, דהוי גניחן צ"י חילא קדישא, ויעקב אפיק מני' בעל כרחו עבד"ד המגיד. ומעתה מה ששלה יעקב לעשו ויחי לי שור וחמור ואלן וכו', הנה פשטות הכתובים ידברו באלן ממש ושור וחמור כפשוטו, אמנם יובן שפיר דרשם ז"ל שדרשו אלא

וגרמא לבאר דהנה צרכות הראשונות חף שצחינתן גדולה מאוד, אבל לרדק זכותם הרבה כדי להשיגם, ובמש' הרשעים ז"ל צפ' עקב עב"ש כי הארץ אשר אחת צא שמה לא כלרץ מלאים הוא וז"ל כי הארץ הזאת עוצה מכל הארצות לשומרי מצותיו, ורעה מכל ארצות ללא שומרים, כי הארץ אשר אחת צא שמה איננה כאמ"ל שא"ל למעט, וצין עוצים וצין חטאים צעורה השקפה שזוהיכס יש להם לחם, אבל איי חם אחס שומרים המלות עיני ד' אלקין זה מראשית השבט ועד אחריתם עכ"ל, ממלא לפי"ז דברות הראשונות המקושרים עם ארץ ישראל, אפשר שיחול חי' כח הקטרוג עליהם, חם אין זכותם של ישראל מספקת לכן, אומנם גזירת בגלות משתקפת הקטרוג וממלא חם ישראל מבלי, כמבואר בזה"ש ח"ל פ' בחקותיו וז"ל כי באמצעות הצאתם בארץ אויביהם לא מאסחים לכולתם וכו', גם יסובצ רחמיו ותכבש מדת הדין, צדקות עם עליון בני מלכים שפלים ציד אויביהם, וזה יסובצ שלא תכלה אותם מדת הדין עכ"ל ח"ל בקיאר, ועיין דבריו פ' תולדות שבארנו דמפני טעם זה הארץ יעקב אצינו להגלות ממקומו מא"י, וסבל עול גלויות בחי"ל חלל לכן הרשע, כדי שעי"ז יסקיט מעליו קטרוגו של עשו וסערה דילי' (עי"ש) ביאור הענין באריות) וזה מבואר דברי הפרקי דר"א בג"ל שדרשו ז"ל עוב אחרית דבר מראשיתו על צרכות בגלויות שם עוצים מן הראשונות, והטעם צא מפני שהצרכות האחרונות צרכת יסוד עולם ואין זהם הפסק, ר"ל שאין הפסק להרבה השפעתן מסיבת הקטרוג ומדכ"ד שנמחקים ע"י גזירת בגלויות.

ובזה יתורן סחירת המדרשים בג"ל ושניכס צקנב ח' עולים, דבאמת מ"ש הכתוב ויקרא יתחן אל יעקב ויברך אותו, צרכת זו של גלויות כ"י כמבואר במדרש ר"פ זו, אמנם מ"ש צ"ר פ' תולדות שעי"ז צרכת זו ותאוששו ותקיימו הראשונות שבו עד עכשו מפוקפקות צידו, אפ"ל הטובה שיה' הכרת שיסבול יעקב אצינו עול בגלות, טרם שזכה לצרכות איי, או לטעם שהצרכות לעיל צבצול להמחיק מעליו מדכ"ד, וקטרוגו של עשו ושר דילי', גם להטלות ניה"ק ונחמיה ישראל שבו מוצלעים ונעמשים

זהם להיות שייכים אליו ולחלקו וגורלו, וא"ש קישור דברי המדרש למאמ"כ וישלה יעקב, כי זה ה' טענת דבריו מה ששלה אליו והבין.

*

עוד אפ"ל בדברי המדרש בג"ל, צבעיר עוד להלאורה יש סחירה מדברי המדרש חל, למ"ש צ"ר פ' תולדות (פר' ס"ז י') ויקרא יתחן אל יעקב ויברך אותו, ר' אצבו אמר לפי שבו הצרכות מפוקפקות צידו, ויכין תאוששו צידו, כהן ויקרא יתחן אל יעקב ויברך אותו, אר"א אין קיום בגט חלל צחותמיו, שלא תאמר חלולי שרימה יעקב באצבו לא נעל צרכותיו, ח"ל ויקרא יתחן אל יעקב ויברך אותו עכ"ד המדרש, הרי מבואר שם דהן הן צרכות הראשונות שנאמרו צפ' ויתן לך האלקים וגו', חלל שעכשו, ותאוששו ותקיימו צידו של יעקב, אמנם בדברי המדרש בג"ל פ' וישלה מבואר שזו צרכת אחרת שאינה נכללת בראשונות, וזהו שאלו חזר וצרכו שגא' ויקרא יתחן ליעקב ויברך אותו, חלל שראה יתחן צרכ"ק שעתידין צמו להגלות, אמר לו צא ואצרכך צרכות של גלויות, וז"ל סחירה לדברי המדרש בג"ל, והיפ"ת והנח"ק כתבו דפליגי אהדדי, אמנם כללל חית לן דהיכא דאפשר להשוות דר"ל, אפשר פלוגתא לא מפשינן.

ולבאר הענין נקדים מ"ש צפד"א (ר"פ ל"ה) עוב אחרית דבר מראשיתו (קבלת ז') הצרכות הראשונות שצריך יתחן ליעקב על עולו שמים ועל דגן הארץ וכו', הצרכות האחרונות צרכת יסוד עולם ואין זהם הפסק וכו', ועוד הוסיף לו חם צרכת אצרכס שגא' ויתן לך חם צרכת אצרכס לך ולרעך אחר, כ"י עוב אחרית דבר מראשיתו עכ"ל, ולהאורה ראוי לבין עפי"ז דרשום ז"ל צ"ר דהצרכות האחרונות ה"ו צרכות של גלויות, והראשונות ה"ו צרכות ארץ ישראל, וצומן שישראל ציבובן, כמו שדרשו ז"ל מעל השמים זו ליון וכו', ומשמני הארץ חלל הקצונות וכו', ואין ה"ו האחרונות צחינתן גדולה ועוצה מהראשונות וא"כ.

משאר עצירות, ומח ענין החמם לכיוונו פה עיי"ש
שמצא עפ"י דרכו.

ונראה לבאר עפ"י המדרש בוצא צי"ד (דרוש
א') ח"ל ציוהכ"פ טעם הקצ"ב עונות ישראל
ונותנס על שר של עשו, אמר רש"ע מה כחי שאתה
נותן עלי כל העונות, ונעלם הקצ"ב ונותנס על
בגדיו וכו' עכ"ל המדרש ודקדק צי"ד דיש לבדן
וכי כך דינו של הקצ"ב ליעול עונות מ"שאל ולעניינס
על שר של עשו, הלא ד' לא יעו משפט וכוונת
הוא עונו ישא, ואיך נענס נפש צעד נפש, גם מה
שענין הס"מ ומה כחי שאתה נותן עלי וכו', הלא
בזמנה הנתיבה היא לאחד ולהכרית זכרו, ומה זה
שהקצ"ב נותן על בגדיו מה מורה זה ומה ענינו,
וצי"ד הענין כי הקצ"ב צריך רחמינו שוחר טוב
ל"שאל, ובאשר חוועאים ח"ו הקצ"ב אומר הגלות
ושעבוד הם המציאים לידי כך, ולעל כן לא היו
חוועאים, וע"כ נותנס הקצ"ב על שר של עשו כי
הוא הגורם, אמנם ענין הס"מ תינה בעצירות כגון
ביעול חורב ותפלה גזל חמם שגאח וקנאה, צאלו
יש התגלות עזר הגלות, להייתם עמידים על
מחיתים וקשה עליהם עול הגלות וכו', אבל מה
יענו בעצירות כגון שחוק וקלות ראש וכו"ה שחר
עצירות, איך אפשר לתלות בכובד הגלות, ח"ש
ומה כחי שאתה נותן עלי כל העונות, ע"כ הקצ"ב
נעלם ונותנס על בגדיו עיי"ש שפ"י עפ"י דרכו,
ופירשתי סיוס המאמר שצמדרש ח"ל, וזהה בזמנה
אם כי הול"ר מראה לאדם העצירה כאשר הוא,
לא כי האדם מתפתח אליו צדונו, אמנם מתחזקות
מלחמתו שצובע את העצירה ומנצישו בלבוש של
מנו' ויראת שמים ועיי"ש יעלה בידו לתפוס צדו
גם מהכשרים ובישורים, וכמפ"י הצעשט"ק דברי
הגמ' שבת (ע"ה ע"א) שוחט משום מאי חייב,
רב אמר משום לוצע, וכתבו החוס' דאשוחט דעלמא
קאי, ופי' הוא ז"ל דשוחט דעלמא חייב הס"מ הוא
השטן היורד ומסמין עולה ומקפרי, וחקשו משום
מאי חייב הלא נצח לכך ושלוחותיו קא עבד, ועיי"ש
חירלו משום לוצע, שצובע העצירה למנו' ועושה
מעשה הבטחה בדרך מרמה ואין זה שלוחותו עכ"ל
הב"י, זה חפ"ל דברי המדרש ח"ל שיאמר

צאלו לכן כמצואר בספרי חכמי אמת, בכל חופן
כי הכרח צדד, דלילולו כן כי' היכולה בידו יח'
להלילו במקומו, מצלי שיערך לצדד לחו"ל, וחולי
זה הכוונה צדדריהם לפי שהיו הצרכות מפקפקות
בידו, ר"ל שלא כי' יכול לזכות לצרכות ח"י מצלי
שיקדים לקבל ע"ש עול הגלות, ועיי"ש צרכות הגלות
מתאששו בידו, שהענינו יח' לחוממו ולסעדו בחור
הגלות ולחילו מן הצרות, ושיחזור ויקבץ מנין
הגלות ונמחק מעליו הקטרוג ומד"ה, וזה יצואר
קישור דברי המדרש כי' לשלוחותיו אל עשו, ואפשר
כי כל זה רמז אליו בשליחותו, שאל יקנה לך על
הצרכות שצרכנו אבא שחס צרכות ח"י, שחרי לא
נחקיימה צי, וגם אני לא זכיתי אליהם עדיין הלא
לאחר שאבסול עול גלות, ומכ"ש שאין אתה כדאי
וראוי להשיגם מפני שצריך זכיות מרובים, ומה
שע לי לאן ובקר וקניינים, הכל זכיתי מכח צרכות
הגלות, ועיי"ש ודאי שלא כי' נעשו מקום לערער
עליהם, כי ניתנו בכוונה מפורעת ליעקב בלבד ולהל"ה
אח עשו מכללם שאמר לו יחזק ויחן לך את צרכות
אצרכם לך ולרעך אחד, וכתב הרמב"ם ז"ל (צפ"י מה')
מלכים ה"ז) דמכאי קרא נלמד שהוא לבדו ארעו
של אצרכם ואין עשו בכלל עיי"ש.

*

וישאל יעקב מלכאים וגו' צמד"ר זהו שזמנה
צרות הקודש עיי' שלמה מלך ישראל צרכות
לראש דיוק ופי' רשעים יכסה חמם וכו', שראה יחזק
צרות הקודש שעתידין ציוו להגלות לבין עכו"ם,
אמר לו צא ואצרכך צרכות של גלות וכו', ומה כן
הצרכות, צעש צרות וילך וכו', צצוט לשון תחצא
וכי' לך נאמר צרכות לראש דיוק עכ"ל המדרש,
וצ"ב קישור העניינים להדדי וכבר צארונו צא וצוד
לאלקי מילין, ובצח"ק דקדק צבאי קרא צרכות
לראש דיוק וגו', דלאו רישא סופא ולא סופא
רישא, דח"ל שיהן בסיוגנו ח' צרכות לראש דיוק
וראש רשעים יכסה חמם, או צרכות לפי דיוק
ופי' רשעים וכו', ולמה שיהא את עצמו לומר צרישא
צרכות לראש דיוק, ובסיפא פי' רשעים וגו', גם
מאי יכסה חמם דקאמר, ואמאי נקט חמם עפי

מלך המשיח וכו', ראו להבין למה שלח אליו יעקב כל אלה הרמזים מגדולה העתיד, ומה בלע ברמזים אלה בהיותו מדבר על ארון שאינה שומעת.

(ג) **וישב** המלאכים אל יעקב לאמר באתו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וגו', ראו להבין מדוע יחסרו בתואר אחי יעקב והוא מתנכר אליו ועודנו בשנאתו, ועיין מפרשי ז"ל ועדיין ז"צ, גם ז"צ הקיסר וגם הולך לקראתך, ומלח גם רבו הוא זכ"מ, ומאי באתו לרבות עוד וזהו התחלת דיבורם.

(ד) **ויאמר** אם יבא עשו אל המחנה האחת והכחו וכו' המחנה הנשאר לפליטה פרשי על כרחו כי אלחם עמו, כבר בראו לעול קושיה המפרשים ז"ל, דמאחר שהחקין יעקב אצלו איש למלחמה, והוא עבר לפניהם, איך כמ"כ כי יכול להליל גם את מחנה הראשונים, ז"צ מ"ש המחנה האחת והכחו וכו' המחנה הנשאר לפליטה על כרחו כי אלחם עמו, והחלוקה לז"ל, וידרך זה כי מציאות להליל את כולם, גם הקשה בספ"ק דברי יחזקאל זל"ה הלא אין דוחין נפש מפני נפש ואיך הקדים יעקב אצלו בני השפחות תחלה ורחל ויוסף אחרונים מטעם אחרון אחרון חציו, גם ז"צ אומרו וכו' המחנה הנשאר וגו', מדוע תיארם כן, והלא זכ"מ נקרא שיריים מה שהוא פחות מחז"י או פחות במעלה, וצני הגבירה שהינה באתרונו היו גדולים וחשובים מצני השפחות וכו"ל וכו' המחנה השני לפליטה.

וגרא לבאר הענין והאמנם לפי פשוטו כל דברי השליחות ויכדורן וחלוקת המחנות כי הכל ככזה לפניהם עס עשו, שהחקין יעקב אצלו איש לקראתו לדורן ולחפלה ולמלחמה, ופשוטו הכחוצים מוריס כן, אולם בפנימיות הענין הכתוב יגיד בתחתונים וירמזו בעליונים, וכל משאי ודיבוריו של יעקב אצלו באמורים בפרשה בשליחותו והכנתו למלחמה, יסבבו מול שרו של עשו הס"מ, שיא לקראת יעקב אצלו להלחם עמו, כמו שדרשו ז"ל ע"פ ויאמר איש עמו זו שרו של עשו, וכתבו המקובלים ויחצו מאות איש שעמו, במה ד' מאות

הס"מ מה כחי שאלה נתון עלי כל העמות, וענתו יחי על שאר עביותי שא"ל לתלות בסוכה בגלות, ואין זה גרמא דידיו כ"ל, ע"כ הקציה נותנס על בגדיו, ר"ל שנתחייב עליהן מפני שעשה מעשה הסתתו בדרך לצידיק ושינה והחליף את בגדיו בלבוש של יראה שמים כ"ל.

ובזה יבאר דברי המדרש כ"ל ברכות לראש ד"ק ופי רשעים יכסה חמם, שראה יחזק ברו"ק שעתידין בניו להגלות וכו', א"ל בל ואצרכך ברכת של גלויות וכו', עפ"י ד' ברו"ק פ' בראשית (כ"ה ע"א) חמם מיוון איוון בערב רב וכו', ומאלין דאשחרו ומעבון בגלותא רבינא וכו', אנון קיימין על ישראל כלי חמם, ועליוהי אחרת כי מלאה הארץ חמם מפניהם אנון אנון עמלקים וכו' ע"כ ברו"ק, אומנס דא עקא דאלו הערב רב של זמנו שאמרו ברו"ק דקיימין על ישראל כלי חמם, מכסין את החמם בפיהם ומלבישים אותו בלבוש נדקת ויר"ש, כדרכו של השטן שהם גירא דלי, ועי"ז עולה בידם ללכוד ברשעים גם התנומים והישרים וז"ש ברכות לראש ד"ק ופי רשעים יכסה חמם, מפני שהרשעים מכסים החמם בפיהם, ע"כ הולך הד"ק לברכות שיגל ממנו, ועל שראה יחזק ברו"ק שעתידין בניו להגלות וכו', וראה גלותיו האחרון שישלח ישראל מאיוון ערב רב דקיימין עליהם כלי חמם כמ"ש ברו"ק, ומכסים את החמם בפיהם ע"כ עמד וזכרו ברכת גלויות שיגל מרעו כמו שמסיים במדרש בשש נרות וילך וגו' בשוט לשון תחבא וכו' לכך נאמר ברכות לראש ד"ק, שהולך יחזק אצלו לברכו ברכות גלויות, והטעם מפני שפי רשעים יכסה חמם, וליך סייעתא דשמיא להגל מהם וכו'.

*

וישלה יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו וגו' פרשי מלאכים ממש וראוי להבין מדוע נשתמש יעקב אצלו במלכתי מעלה בשליחותו אל הרשע, והוא אינו כדאי וראוי לה.

(ז) **ויד** לי שור וחמור וגו', בז"ר שור זה משה מלחמה שנא' כבור שורו הדר לו, חמור זה

העמיד ראשונה בני הגבירה החשובים ויתרים במעלה, פן יבוא עליהם עשו וחילולותיו בכה גדול, ולא יוכלו להחזיר כגדול, ולעסם זה העמיד בני השפחות החלה, שלמולם לא יבוי החגברות המלחמה חזקת כ"ה, ועי"ז יגלו כולם, ע"י שילוחם יעקב עמו וינלחו, וזכר יתבאר ממנה"כ דברי רש"י ז"ל, דבאמת לא הפקיר יעקב אצטו ח"ו להריגה שם א"י מהמחנות, אדרבה ציקש עלה ותחבולה שיגלו כולם, ח"ש אם יבא עשו אל המחנה האחת, היינו המיוחדים שבהם בני הגבירה, יש לחשוש פן יתגבר עליהם בחוקק גדול ויבכו ח"ו, איפוא לאחז העמיד חולה המחנה הנשאר, היינו בני השפחות שפחותין במעלה ועי"ז יהיו כולם לפליטה, על כרחו כי אלהם עמו כמ"ש רש"י ז"ל ולכן העמיד אחרון אחרון חביב, שלא יפגע בהם עשו וחילולותיו חולה לעסם כ"ל ויבין.

*

ואפ"ל עוד באופן אחר בהקדם דברי המדרש אם יבא עשו אל המחנה האחת ויבכוו אלו אחינו שבדרום, וכו' המחנה הנשאר לפליטה אלו אחינו שבגלות עכ"ד המדרש, ויל"ד וכו' אחינו שבדרום אינם בגולה, ומ"ע חלקיכם לתרי צבי, אמנם מבואר בדברי ר"ל שכל פעולתו ותפלתו של יעקב אצטו ע"כ היתה בשביל דורות העתידים, כמ"ש צ"ר עכ"פ האילוני נא מיד אחי מיד עשו, הכל את בני לע"ל מיד בני ציו שבו שצאו עליהם מכוחו של עשו, ועד"ז אפשר לפרש בענין החלוקה שחלק יעקב אצטו את ציו לב' מחנות, אף שלא היה לו בזה צורך לשעתו, שכו' בכה קדושתו להגיל את כולם, גם היה מוצתה מחמת ית' כמ"ש ושמתוך בכל אשר חלק כי לא אעזבך וגו', אבל היה הכל לעשות פועל דמיוני בשביל דורות העתידים, וכמ"ש הרמב"ן ז"ל צ"פ לך דכל מעשי אבות הקדושים, סימן ורמז למה שעתיד ליארע לבנים, וצ"ר (פר' מ') אמר"ל אמר הקב"ה לאברהם לא וכבוד את הדרך לפני ציוך וכו' עי"ש, ועד"ז יתבאר לענינו עי"מ"ש ז"ל במדרש והפלא ה' את מכותך, הפלאה זו אינו

כיתות העומאה שכו' עשו כסא לכל א', וכולם היו עם עשו ולזה ויירא יעקב מאוד, וכבר הבאנו לעיל מדברי הוזה"ק (פי' אמור צ"מ) דענין הדורן ה' צבחי שפיר המשתלה, שחד להס"מ וטוחותיו, וכמ"כ יתכן שכל דברי השליחות יסודו מול שרו של עשו שכו' עשו כסא ומרכבה אלו, וא"ש שנשחמש יעקב אצטו במלאכי עליון בשליחותו, כי לא היה אפשר להשיג חבליה המצוקה ע"י שליחי שר ודם, ויבין שפיר דרשם ז"ל במדרש הכ"ל שור זה משוח מלחמה וכו' חמור זה מלך במשיח וכו', ואלה יעקב כל אלה הרמזים מגדולה העתיד, אף שעשו לא יבין את זאת ולא ישיגם, אבל עיקר כוונת השליחות היה מול שרו של עשו הס"מ, ואלו יסודו דיבורים וא"ש.

יתבאר ממנה"כ וישנו המלאכים אל יעקב לאחר באו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וגו', עי"מ"ש ק"ו הישמה משה זל"ה (צ"פ ראה) עכ"פ כי יסיתך אחיך בן אמן, עי"ד כרצ"ס ז"ל דכל עלה שסופה פורעניות נקרא הסתה כמו ותסיתני צו לבלעו חנם עכ"ד, והנה אמר"ל (כתובות ק"כ) הלא נאבא מרבין דמרמחין לי בני מתא וכו' משום דלא מוכח להו במילי דשמיא וכו', ולפי"ז יובן שמי שמיינע לאדם לשבר תאוותו הוא מתרחק מעמו, אבל המיינע לו לילך אחר תאוותו מתחבר עמו כחא וכריע, וזכינו כי יסיתך וגו', לדבר שסופה פורעניות הנקרא הסתה, אז הוא חייב אחיך עכ"ד ק"ו זל"ה עי"ש, וזה שהשיבו המלאכים לאחר באו אל אחיך אל עשו, היינו הס"מ שעשו מרכבה אלו, מראה עמנו כאחיוך דכו' מתחבולות דרכי הסתהו, וגם הולך לקראתך וגו', דבזה הוא הולך לקראתך ללחם אחר.

והנה יעקב אצטו לא היה מתוירא ממלחמה ה"ה"ר בשביל עמו, דבגדל קדושתו כרם החגבר עליו ונלחו כדכחצו כי שרית עם אלהים וכתוב וירא כי לא יכול לו, אולם כל יראתו היה בשביל ציו, ולעסם זה חלק אותם לב' מחנות, עי"מ"ש ז"ל (סוכה י"ב ע"א) כל הגדול מחזירו יארו גדול כימנו עי"ש, וע"כ התחכם יעקב אצטו לבלתי יודע מה

אח העם וגו' ואזכר חכמת חכמיו, כיו אומר זו סילוקן של דיוקים וכו', ובעבור ידעו פלאים עשר מעלות אחרוניות, מתחלה היתה הנבואה שורב ישראל בזמן הבית, ואחר חורבן הבית בעלת הנבואה, אבל עדיין זכו לרוח הקודש ע"י דיוקי הדורות שאחר ד' את רוחו עליהם, ובעיקרם למשיח דודו האחרון גם זה נעדר מאתנו, וכמ"ש האב"ח פ' עקב עכ"פ כגוים אשר ד' מאזיד מפניכם בן האזרון עקב לא תשמעון בקול ד' אלקכם, כי מלבד אבדהם שאמר למעלה במאמר אבד תאבדון, עוד נרש אחיה להם וכו', הנשארם בהם ויביו כגוים וגו', פי' שיתר מהם נבואה ורוח"ק, ועל זאת יחדל לו עס ד' שאין קללה בעולם כזו, לוי לדורות שעמנו כוס המר הזו וכו', והוא מאמר עקב לא תשמעון בקול ד', הכוונה ע"פ עקב פירוש בסוף הכוונות וכתובות, וכו' לכם זאת שלא תשמעון בקול ד' זה רוח הקודש עכ"פ ז"ל, וז"ש חז"ל וכלפ"א ד' את מכותך וגו' זו סילוקן של דיוקים, שאין קללה בעולם כזו, שע"י המרוקנו ישראל בעבור מכל בחי' רוח"ק, והוא רחום ישור ירחמנו כי יתן את רוחו בנו כימי קדם.

וב"ז ראה והשיג יעקב אבינו ע"ה בכה הנבואה, אך שיכ"י מנצ בני ישראל דבור האחרון, ע"כ עשה פועל דמיוני בחילוק המחנות, והבין בכה תפלתו הלא למחנה הנשאר, אכן יחמי דיתמי בנח"ו שריים, וז"ש אם יצא עשו אל המחנה, "האחת" המיוחדים שישראל דיוקי הדורות, והכחו שיגרמו עונות הדור סילוקן של דיוקים ח"ו, כמבואר בנז"כ פ' פנחס (ר"ח ע"ה) הכי הניח בחבוצה דלדא קדישיא ולדיוקיה ותפסון וכו', וחו אחרת בחבוצה קדמאה, דהא ינחא ל"י לסערא אחרת לשלעאכ על זכאה יחיר מכולא, ולא חייב כדן לכל עלמא וע"ז ינאלו כולם עי"ש, ובכאה זו מסערא דעשו כמבואר בנז"כ חז"ל, וכמ"ש במד"ר סו"פ צרכה מלאך ס"מ רומז כל השענים הוא, בכל שעה הוי מנפח מיתתו של משה, ואומר מחי יגיע הקץ או הרגע שבו ימות משה וכו', והיינו מפני דכ"ז שהדיוק קיים לא יכול לשלעאכ צמעה בהסתחו על ישראל, ועל אותה הזמן החפלא יעקב אבינו ואמר אם יבא

עוד ירמוז במאמר הבחוב הכיל אם יצא עשו אל המחנה האחת וגו', עדי"ש חז"ל במד"ר פ' ואחזקן עכ"פ כי תוליד בנים וגו' זשי"ב כרוסם בן חטאו לי כבודם בקלן אמיר, מהו כרוסם ח"ר שמואל בר נחמני שכל מה שבגדולים עושין הדור עושה, כיול הנשיא ממיר ואב צ"ד אומר הנשיא מחיר ואני אוסר (צמתי"), והדיוקים אומרים אב"ד מחיר ואנו אוסרים, ושאר הדור אומרים כדיוקין מחירים ואנו אוסרים, מי גרם לכל הדור לחטא, הנשיא שחטא תחלה עכ"ד המדרש, והוא ע"ד שאמרנו"ל צ"ר (פכ"י) כל פראש שאינא מן הגדולים אינא פראש, ואמרנו ר"ל (צ"ק יב ע"ה) כד רגז רעיא על ענא, עבד לנגדא מסותא, פרש"י לנו המושכח מנקר עיניו, ונשלה ונפלה בצורות והעדר אחרי' כך נשחקים נפרע משוגאי ישראל ממנה להם

פרנסים שאינם מהוגנים ע"ל, וכחצ הכפלא"ה ז"ל (צפי' ע"ה"פ פ' ויקרא) ע"ה"פ אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם וז"ל כיון דלמחז"ל כד רגז רש"א על ענא, עמיד לנגדא סמיחא, א"כ לריך להזכיר את העם וכו', כשיחזר אפו על העם ממילא יענש הוא בסמויות עינים ואונד דרך הילוך הישר וכו' וממילא ימליאכו מכשולים רבים ע"ל, וכחצתי בספרי ויחל משה (מאמר ח' סי' ק"נ) דלישנא דגמ' עמיד לנגדא סמיחא משמע כדברי הכפלא"ה ז"ל שנתשקן בסמויות עינים אף שאינם מחכונים להרע, וכן תתחלת דברי רש"י ז"ל שכתב מוקד עינים ונכשלת ונופלת בצורות, משמע נמי כן, ומה שמסיים בסוף דבריו ממנה להם פרנסים שאינם מהוגנים, י"ל דחרווייכו איחבכו שפ"י עון הדור נחמנים הרבה פרנסים שאינם מהוגנים, אבל גם הכשרים והמהוגנים צאים לידי סמויות עינים ע"ה"פ, ובצר התנצח הכניא (יחזקאל ל"ד) על רועי ישראל של דור האחרון עיקבחה דמשיחא, ואמר כה אמר ד' הוי רועי ישראל אשר היו רועים אותם (פרש"י את ענמן וכו'), הלא משפט הרועים לרעות את הכלא ולא לרעות את עצמן) את הכהלות לא חזקתם ואת החולב לא רפאתם ולגשברת לא חששתם וגו', ישנו לאני בכל הכרים וגו' ועל כל פני הארץ נפלו לאני ואין דורש ואין מצקש, (פרש"י כלומר נטשו הפקר לעשות איש ואיש כרצונו ולא הוכתחם אותם ולא שפעתם בין איש לרעהו) כה אמר ד' הנני אל הרועים ודרשתי את לאני מידם והשבתים מרעות לאן וגו', והכלתי לאני מפיהם וגו' והקימתי עליהם רועה אחד וגו' את עבדי דוד, הוא ירעה אותם והוא יהי' לכן לרועה, ופי' המפרשים דקאי על מלך המשיח וכן נראה מהמשך הפסוקים ע"ה"פ.

ועד"ז יובן רמז הכחצ שהתפלל יעקב אבינו על דור האחרון עיקבחה דמשיחא, ואמר אם יבא עשו אל המחנה האחת היינו המיוחדים רועי ישראל, והכרחי צמכה של סמויות עינים ושכחת התורה, ואז כל הדור ח"ו צסכנה שלא יגררו אחרי השפעתם, כמ"ס ז"ל במדרש הבי"ל שכל מה שהגדולים עושין הדור עושה, וע"כ התפלל יעקב אבינו שיגללו

עוד יתבאר במאמר הכחצ ע"ד רמזו דעשו ירמזו על הס"מ שרו של עשו הוא הבי"ה, הלוותם בתחבולות ואופנים שונים להסית ולהכזיב את ישראל ח"ו מאחרי כ', לפעמים בא בגלוי להסיר ולהכזיב את ישראל מאמונתם כגון בגזירת השמד ר"ל, אבל ישראל קדושים מסרו נפשם למיחב ולא כפרו באמונתם, אולם גדולה וקשה הימנה אם אופן מלחמתו בסתר ובהתחבא, שמפתח לעשות התחבולות אחרות ולהבטיח זריעות עם עוצי חורב ר"ל, בטענת גדול השלום והאבהת ישראל וכדומה, וכוננת מהשחזר שפ"י צוודאי יחלשו מאמונתם ר"ל ויחדמו כמוכס כמותם, ואופן מלחמה זו הקשה שצבולם, זה ירמזו הכחצ, "אם יבוא עשו (הוא הס"מ) אל המחנה האחת" היינו שיהי' אופן מלחמתו להסית לעשות מחנה אחת, שיתחברו היראים עם עוצרי עזריה, "והכחצו" שצאופן זה יראה להכות צבם, ע"כ עשה יע"א פועל דמיוני, והורה לנו דרך איך להגלל מדרך הסתחב, וזו"ל ויתן את העם וגו' לשני מחנות, שעה היחידה להבדל מעושי רשעה, לעשות צ' מחנות נפרדים לגמרי, וע"ז וחי המחנה הבשאר לפליטה ויתקיימו בקדושתן.

ובדרך אגב נראה לבאר מאמרם ז"ל (שבת קל"ה ע"ב) אמר רב עתידה חורב ששתכח מישראל שנאמר והפלג ד' את מכותך, הכפלא"ה אינו יודע מהו כפלא"ה (ישע"י כ"ט) לכן הנני יוסף

להפליא את העם הזה הפלא ופלא, הוי אומר הפלאה זו תורה עכ"ד בגמ', ויל"ד מה לורך להקדמה זו לומר הפלאה זו אינו יודע מהו, הלא כמו"כ הוא צריך דרשות חז"ל שערס שגילו לנו חז"ל דרשות המקראות ופירושן אין לנו יודעין מהותן, ואעפ"כ לא מנינו שאמרנו חז"ל כלשון הזה צא"ך דרשות דאינו יודע מהו, ואפ"ל כוונת אחרת בזה, ודכס נשתנה מכה זו של שכתת הכורס, משאר מכות הכתובות ב' תוכחה, דנאחרתו כגון קדחת ושחפת וגו', אחר שזה המכה על שונאי ישראל יודעין ומרגישין מהו, אמנם מכה זו של שכתת הכורס שזה עיי סמיות עינים ואצ"ת השגת הדעת ודרך האמת, אף אחרי שהמכה משמשת ר"ל, אינם מרגישים בחסרונם ואין משיגים בצדוניה, ואודרכה כינת מכה זו להסיר ידיעה, כמו שרואין צבוא"ר בשפלות המר הא שרובא ורובא הם בגדר בחי' זו. שאינם מרגישים בהעדר מלאותו ואינם משיגים כלל עד כיכן הם מתחזקים מדרך הכח"ס ומדרך הבעש"ע הי"ק, ואין מכירים כלל בשכתת הכורס ובשכתת דרך האמת, וזו הלאה הגדולה שבטלם שאין מרגישים בחסרונם, ועי"ז אין נותנים לב לבקש תרופה ומזור, וז"ש הפלאה זו אינו יודע מהו, שגדר מכה זו של שכתת הכורס, מי שחלה בה ר"ל אינו יודע מהו.

ובזה יובן לשון רש"י ז"ל (בישעי' ס"ט) עכ"פ לכן בני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא, לכן בני הוא אשר יוסף להפליא פלא נוסף על פלא, כיסוי על כיסוי אועם על אועם וכו' עכ"ל, יש להבין הכוונה מכו כסוי על כסוי אועם על אועם, ונראה לומר עפ"י ק"י הישמה משה זל"ה לפרש הכתוב (בחסלים ז"ב) איש צער לא ידע וכסיל לא יבין את זה, ד"כ כלל ושינוי כלשון, ופי' כוונתו כי איש צער לא ידע, אבל עכ"פ יודע שאינו יודע, אבל כסיל לא יבין גם את זה שאינו יודע שאינו מבין ולא מכיר ערך עצמו עכ"ד וז"פ רש"י ז"ל הפלא ופלא כסוי על כסוי אועם על אועם, דגם מה שאינו יודע אינו משיג, ומכונה ממנו לגמרי בכסוי על כסוי ואועם על אועם, וז"ש חז"ל הפלאה זו אינו יודע מהו, הלא שחז"ל גילו לנו מדרשה

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו וגו' כה תאמרין לאדוני לעשו עם לכן גרתי ואחר עד עתה, פרש"י גרתי צניג' חרי"ג, כלומר עם לכן הרשע גרתי וחרי"ג מלות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרשע, ורואי להבין מה עשם שלם לעשו שהוא שומר חרי"ג מלות, ואיך עי"ז ימלא חן צניגו, וכו' כו' חשיבות אלל שמירת הכורס והמלות, עד איהא במדרש עם לכן גרתי וחרי"ג מלות שמרתי ואפי' פרה אדומה הקדחת ע"כ וכו' פליאה.

ובז"ל פ' בהקדס לפרש הפסוק (פי' תולדות) וכו' כאשר תרד ופרקת עלו מעל לואריך, פרש"י כאשר תרד לשון נער כמו אריך צניגו, כלומר כשיעצרו ישראל על הכורס ויכו' לך פתחון פה להאטער על הצרכות שגל, ופרקת עלו וגו', ורואי להבין מדוע דוקא כשיעצרו ישראל על הכורס והאטער עשו על הצרכות, ואיך תליא זצ"ל, הלא מנינו כמו"כ שגאטער כשגל יאשיב את הצרכות אף שכו' יעקב אצ"ו שומר חומ"ל בשלימות, גם הכסדר נותנת להיפוך שבשומרין ישראל את הכורס אז זוכין לכל הצרכות האלה ויש לו מקום להאטער, משא"כ כשאין שומרים ח"י את הכורס.

ובז"ל פ' דכזה ידוע שכל עמידת העולם וכל ההשפעות טובות תלויות בזכותם של ישראל ולפי ערך מעשיהם, וכמו שאמר בפסוק אם בחוקותי חלבו ותחתיו גשמיכם צעתם וגו', ובזכותם מהבין גם האכ"י, ובשגלותם ישראל מן הכורס ח"י גם האכ"י, ונאמנו השפעתם, ועי"ז שאמרנו

השגה כשעובדים ישראל על החורב, מכל העמים שנחצרו לשל, ועפ"י יחצור מה ששלח יעקב לבניו לעשו חרי"ג מלות שמרתי, כי עשו ידע שכל קיום השפעת העולם תלוי בשמירת החורב של ישראל ובלעדי החורב אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם, לזאת שלח לו חרי"ג מלות שמרתי ואיך קדאי לשונא אותי, ואף שיע"א ה' כמו גדול ולא ה' מחיירא מעשו, ומלואו ששני בניו הרגו עיר גדולה של שכם, וכתבו ויבאו אל העיר בעת, פרש"י בעושים היו על כמו של זקן, ופשטות הכוונה הוא על כוחו של יע"א שילחם עם האומות שיעמדו נגדם, וכמו פרש"י (צפ"י ויחי) עכ"פ אשר לקחתי מיד אמורי צהריו ובקשתי, כשכברו שמועון ולוי לחשי שכם, ותכנסו כל מצבותיהם לאזורו להם, וחגר יעקב כלו מלחמה כנגדן, וכמו"כ ה' יכול להחצור על עשו הרשע, אבל הראש יעלע"ש בזה דרך לבניו ולדורות ישראל, שאסור להתגרות באומות קודם זמן ביאת מלך המשיח, וכל מעשיו היו פועל דמיוני על דורות העתידים כמבואר במד"ר בכמה מקומות, וזה ששלח לעשו עם לבן גרתי לא נעשתי שר וחשוב אלא גר, ולא הייתי מתגבר בלבן אבל קבלתי עליו עול הגלות, ועוד נחבדך לבן בגלגל, וזאת היתה לי בשביל שחרי"ג מלות שמרתי, וממילא חב' בעות שגם אהב חרעך יכיו להם מנוחה מישראל שלא יתגרו באומות, ח"ש ואשלח להגיד לאדוני למנא חן צנייך.

והנה עיקר קצאתו ושנאתו של עשו על יעקב ה' בשביל שלח את ברכתו, אבל באמת לא ה' במילואות כלל שיתבדך עשו באותן הברכות, והנה יתכן אמר לעשו שא נא כלך וגוי' ועשה לי מעשמים כאשר אהבתי, וכביאם לי ואוכלם בעצור חבדך נפשי צערם אמות, וביאר האלשי"ך בק' שבה לורך לזה שפ"י כוונה האכילה וישיך אליו כח הברכות, ובפרט ע"י אכילת קרבן פסח המשיך הברכות בצחי גדולה, ובכתוב עמנו מעיד שבה בזה תלוי כמ"ש וכביאם לי ואוכלם בעצור חבדך נפשי, מבואר שבאמנאות הסעודה המשיך אליו הברכה, והנה יתכן אמר לעשו שא נא כלך תלך וגוי', פרש"י חדור סכ"ך ושהוא יפה שלא תאכילני נבלה, ואורכ

חז"ל ברכות (דף ל"ב ע"ב) כל הבהר מן העוב"ז בלא ברכה כאלו גזול להקדיש וכנ"י וכו' פרש"י שכשעטאו הפירות לוקין, וכן אמרו בקידושין (דף מ' ע"ב) עשה מלוי אחת הכריע את עמלו ואת כל העולם לכף זכות, עשה עבירה אחת הכריע עמלו ואת כל העולם לכף חובה, מבואר שכל הבהר והשפעת העולם תלוי במעשיהם של ישראל, אלא שהאומה"ע אינם משיגים להבין דבר זה, מפני שדרכי ההשגחה מסתרים ולא יושג על צורי כ"א למצוי דעת, אבל בתכליתו של דברים ודאי כן היא כי בעוונות ישראל סובלין גם האומות, וכן אמרו חז"ל (יבמות דף ס"ג ע"א) אין פורעניות באל לעולם אלא בשביל ישראל שאל' (לפני ג') הכרתי גוים נעמו פניהם הכרתי חולותם, וכתבו לאמרוי אף תורא לאותי תקחו מוסר, ופרש"י בשביל ישראל ליראם כדי שיחזרו בתשובה. עוד קדים אמרם ז"ל בזה (דף כ"ב ע"ב) אלמלא נתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם, והיינו דאמר רשב"ל ג' עזין הן ישראל באומות וכו', וכתב המהרש"א ז"ל דעזתן דקאמר לאו היינו גבורה, אלא לעמוד על דבריהם וכו', שלא ישובו מפני כל ומעזין פניהם עכ"ל, נמא שפ"י שקבלו ישראל את החורב יש להן לאור"ע שלום ומנוחה והשפעת עוב"ז.

ובזה יל"פ מה דאיתא בגמ' זכחים (דף קמ"ז ע"א) כשנתנה תורה לישראל ה' קולו הולך מסוף העולם ועד סופו, וכל מלכי אור"ע אחזקו רעדה וכו' נתקבלו כולם אלא בלעם הרשע, ואמרו לו מה קול הבמון אשר שמענו וכו', אמר להם חמדה עוצה יש לו בבית גזיו וכו' וביקש ליתנו לבניו שאלמר ד' עוז לעמו יתן, מיד פתחו ואמרו ד' יצרך את עמו בשלום, וראוי להבין מה עלתה על דעתם שמעו אורכי ישראל כ"כ לצרך את ישראל בשלום, ואולי כי האומה"ע באותן הדורות היו בעלי השגה, והשיגו שכל הבהר העולם תלוי במעשיהם של ישראל, ולזה כששמעו שהקדיש נתון החורב לישראל שמהו, שמעכשי ויהי שלום בעולם, מה"כ אילולי קבלת החורב אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפני ישראל כנ"ל. ובה ויבן מאמב"כ וכו' כאשר תירד וגו' כי נער גדול הוא לעשו ולחממי אור"ע בעלי

ממאי מת, הכס שנגעו והאכילו על הכתא אצל לפי שעדין לא קבלו את החורב דנו בהם דין גר שנתגייר ביום י"ד שזחטין עליו ואין חוששין לעומא שנתמא קודם שנתגייר, ותמא שאלמרו בפסחים וכתבו הרמב"ם ז"ל (פ"ו מה' פסח) וז"ל גר שנתגייר ביום י"ד ומל ועבל, אין שזחטין עליו את הפסח גזירה דלשנה הבאה יב' עמא מת ויעצול לערב ויארר אשתקד מי לא עבדתי וכו' עכ"ל, ממה שנתן הכעס משום גזירה דלשנה הבאה, מזה אחר למד דזולת גזירה זו אין חוששין לעומא מת, וכמו"כ ישראל כשעשו פסח מזרים אין בהם עומא מת וכו', והכא הכבדל שזו חורמו עם בניי משאר הגוים הוא באמצעות קבלת החורב, שזולת זה הנה ככל הגוים בית ישראל, ומעשה שעמנו לוף דבש אמרי אל בניי' זאת חקת החורב פ"י חקב זו של העומא ותנאי עברתה, תסובב מהחורב, כי ע"י שקבלו החורב נעשו עם בניי דבר, שרומים השפלים חאזים להדבק בהם וכו', ולא תחפון להפדר אם לא נכה גדול אשר חקק ד' במא' האמורה בענין של פרה אדומה, ובמותם ג"כ תחרבה העומא, כאמרם ז"ל בפ' ארס כי ימות באהל, ישראל מעמאין באוהל ואין אומות מיעמאין באוהל, וכבר התשלתי ענין זה במקום אחר לב' כלים וכו', ואשר יסובב הכל הוא החורב עיי"ש באריות, עכ"פ מנזאר מדב"ק שערם שקבלו ישראל את החורב לא ה' גובה בהם דין עומא מת כלל.

לי מן הכפך ולא מן הבזל, אולם עשו לא עשה כן דכתיב ויחך עשו השדה לאור יד להביא, פרש"י אם לא ימלא יד יביא מן הבזל, ובתרגום יונתן פ' עכ"פ ויעש גם הוא מעשים וגו' וז"ל ועבד מימרה דה' מני' לידא דכ"א, ואשכח כלבא חדא וקטלי, ועבד אף הוא מני' תבשילין, וכתב ק"ו הישמה משם זללים שחמוד ה' עשו רגיל להביא אל יעקב לשחוט בשביל אביו, ועיי"ז הרגיש יחזק בחי' קדושה במאכלו וחשב שזכר בא מכוחו לא עשו וע"כ חשבו לדיוק אמנם באותו הפעם לא הביא אל יעקב לשחוט כי לא השיג יד עבדו כ"ל עיי"ש, וידוע אמרם ז"ל שאין הקב"ה מביא תקלה לדיוקים, ובודואי שלא ה' יחזק אצלו ונשל ח"ו באכילה איסור, ממילא שלא ה' במציאות להמשיך אליו צרכה שבי' לורך להקדים אליו הסעודה, וכלא"ה אין נכח האכילה הכוא להמשיך צרכות, לפי"ז הרוויה עשו צמה שהקדים יעקב ולקח את הצרכות, שגם אותן הצרכות שצריך יחזק את עשו, היו מכה אותו האכילה שהאכילו יעקב אצלו בתחלה, ובאל זה לא ה' יכול לזכות בצרכה כלל, ולבאור לפי"ז אין טעם לשנאיו של עשו כלל, ואדרבה ה' לריך להכיר טובה ליעא"ה שכל ידו זכה עכ"פ להשיג צרכותיו, אולם עשו הרע ה' מכחיש כל עוצתו של יעקב, ומכזב לומר שלא ה' שם נבילה ולא אכילה איסור, ואילו לא יעקב תחילה ה' הוא זוכה לכל הצרכות, וחי יכול לזכר לו שקדוהו על פניו.

ועי"ז ולי"פ מאמר הכ' בפ' קרבן פסח, וילכו ויעשו בניי כאשר צוה ד' את משה ואהרן כן עשו, פרש"י מכו כן עשו אף משה ואהרן כן עשו ע"כ, וז"ל הכי יעלה על הדעת שמה ואהרן לא יקיימו מצוה קרבן פסח, עד שהורך הכחזב לומר שאף הם כן עשו, אמנם הנה ישראל צמרים לא נשמרו מעומא מת כל אותן השנים שהיו בגלות, ולא מנינו בתורה"ק שעשו פרה אדומה, אלא שבניי היו יכולים לעשות הפסח אף בעומא כעס המנזאר בדברי האוה"ה"ק, שערם קבלתם החורב לא ה' גובה לגביהם דין עומא מת, אמנם האבות הקדושים וצניהם אחריהם, שקיימו את החורב ערם קבלתו, הכי ה' להם קדושה ישראל עיי' קיום

אולם מפאת טעם א' מוכרח עשו להודות שבכוחו של יעקב זכה לכל מה שזכה, עיי"ז באוה"ה"ק (ר"פ חקת) שהקשה מדוע כשצוה ד' פסח במזרים הקפיד על צ' דברים, הא' דין ערל שזכה למול, ובאמרם ז"ל בפסוק ואעביר עליך וגו' דם פסח ודם מילה, וכו' על דין בן נכר שאלמרו ז"ל בפסוק משכו וקחו לכם וגו' משכו וידיכם מעי' שזכה ילאו מכלל בן נכר, ועל דין ג' שהוא העומא, לא מנינו שהקפיד ד', והגם שמינוי שהפסח בא בעומא צממא לביצור, עכ"ה ה' ד' ית' יכול לזכות קודם שחזרו מעומא מת ולעשות משה אפר פרה, ואין מעורר לדי' לעשות רגונו ית' וכו', ע"כ קושיותו, וביאר הוא ז"ל טעם נכון לשבח, כי ישראל לא היו

לפניו דמויתר. (ב) אל עשו אחיו יצא הכפל, כי ידוע
השר עשו הוא אל לעקב.

(ג) יר"ד בחשוכה המלאכים אל יעקב באנו אל
אחיו אל עשו, פרש"י ז"ל שביית אומר אחי
הוא אלל הוא גובג עמד כעשו הרשע, מבוחר מה
שעוררו אותו המלאכים לומר שלא יתכן לייחס
שם אחרות לעשו, כי אינו מתנבא עמו כאח אלל
כעשו הרשע, ולכאורה גם יעאשיה אמר אליהם
באלו לשונות אל עשו אחיו, וכן הלך כי יפגש
עשו אחי, ונראה בעליל שידע ברשעתו ובאכזריותו,
כי אם כי מחזיק אותו לאח לא כי שולח אליו
מלאכים וגם רבוי הדיון, וכן פירש רש"י החקן
עצמו לג' דברים וכו', ומא חידשו המלאכים בחשוכהם,
גם יצא מ"ש המלאכים וגם הולך לקראתך מה באו
לביטח במילה וגם, הלא מה שפשו שעדיין בשנאתו
ולא זכר בכחוב הוכחה אחרת זולתו.

(ד) להלן עכ"פ ויירא יעקב, מאוד וייר לו פרש"י
ז"ל ויירא שמה יברג וייר לו אם יכרוג את
אחרים, יל"ד בלשון רש"י ז"ל דאלל ויירא נקט בלשון
ספק שמה יברג, ואלל וייר לו כתב אם יכרוג את
אחרים ולא נקט לשון שמה.

(ה) ואמתה אמתה היעז איעזב עמך יל"ד כפכל הלשון
היעז איעזב ופרש"י ידוע.

(ו) וישמתי את זרעך כחול ביום אשר לא יספר מרוב,
יל"ד הלא גם זה הוא ככלל הכבועה שהבטיחו
ית' להביא עמו, ולמה פרט את זה בפני עצמו.

(ז) יר"ד במאמר המלאך ליעקב כאשר צרכו פתח
ואמר לא יעקב ואמר עוד שמך, ובמאמר הקצ"ה
אליו פתח בלשון שמך יעקב, גם יצא מ"ש רש"י ז"ל
בכה המלאך כמא"כ וישר אל המלאך ויוכל בכה
ויתחנן לו בכה המלאך וכו', בית אל ימלאו ושם
ידבר עמו וכו' דקשה למא כי קשה לפני המלאך
לצרכו עכשיו מיד, ומא ידויות אם ימתין עד בית
אל, הלא סוף כל סוף יקבל הצרכה ממנו אח"כ,
גם בצרכה שצרכו הקצ"ה וקרא שמו ישראל נאמר
אח"כ פרט וצ"ח וגו' יצא קישור הפסוקים.

החורח א"כ כי נהג אללס דין עומאח מת, ולפ"י
משא ואחרן שקיימו את החורח בעודם במלרים,
איך הקריצו קרצן פסח, ואל"ל לומר מטעם שעומאח
החורח ציבור, דא אינו רק בעומאח הנוגע לציבור,
אלל הציבור של מלרים לא כי העומאח נוגעת להם
וכי"ל, א"כ אינו ענין נידון זה לעומאח החורח ציבור,
והחור"ק מעיד שאף משא ואחרן עשו את הקרצן
פסח ואיך אפשר זאת, ויוזן עפ"י המדרש הי"ל
שאמר יע"ל תר"ג מלוח שמרתי ואפי' פרה אדומה
הקרצתי, וכמ"כ יתכן שאף משא ואחרן הקריצו
לעמך פרה אדומה, הלא מפני שבני לא נלטו עלי
עדיין לכך לא נכתב מלוחו בחור"ק, כי"ל לחמ"ל,
או אפשר שנשאר להם מאפר פרה שעשה יעאשיה
(וידוע מהאריה"ק שבי' לו אפר פרה ממה שאלו'
הנביא הביא לו), עכ"פ כי להם למשא ואחרן אפר
פרה ושפיר היו יכולין להקריצו קרצן פסח, וז"ש
חז"ל אף משא ואחרן כן עשו וכו'.

והנה להקריצו פרה אדומה כי יכול רק יע"ל,
אלל עשו לא השיג כלל ענין מל"י ז', וכמ"ש
רש"י ז"ל את חוקת החורח שהשגן ואח"כ מניין
את ישראל לומר מה המל"י הלאה ומה טעם יש
בה, כי הם אינם משיגים כלל בעטם מל"י ז', ממל"י
שצדק זה לא כי יכול עשו להכחיש את יע"ל,
ובעכ"ה הוכרח להודיע לו שזכה לצרכות על ידו,
זה ששלה יעקב להגיד לו שהקריצו פרה אדומה,
ואילו לא זאת כי הפסח בא בעומאח, ופסח הלא
בעומאח פסול ולא כי אפשר ששיג ע"י צרכה
מאצו, ולכך שלא לו לאמר תר"ג מלוח שמרתי
ואפילו פרה אדומה הקרצתי, ורק ע"י השגה את
צרכותיך, זה טעם ונאחז ולא כי יכול עשו
לעטון כנגדו שגם הוא עשה פרה, כי לא השיג
סוד מלוח פרה אדומה כלל, ושלה לו דברים האלה
להשקיע רוגזו ולהודיעו כי אף בצרכה שהשיג עשו
כי רק בנחמו של יעקב וכו'.

*

וישלה יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה
שער שדה אדום, כבר העירו המפרשים בחיבה

מקום ח"י, ויהיו מודדים בגלותם ומפחירים בין האומות, וזהו הכעסה שלא יאבדו ח"י בגלותם וימכרו בשו"מ וישבו ירחמנו ויקצנו מן הגוים בשביל כבוד שמו ית'.

וזהו כוונת המלך בפחיתותו שאמר לא יעקב וקרא עוד שמך, כי רצה לצר אותו בשם ישראל דוקא, כי ידע כי לא יוכל לישראל כ"א בשעה שאינם עושים רצונו של מקום ח"י, כאשר הכנה יחזק בצרכיו וזהו כאשר חריו וגו', וזהו המלך שהוא שרו של עשו להיות רעושה מדרוש לישראל, כאשר ירפו ידיהם מן החורב אזי יוגבר כח עשו כגדו, לכן אמר לא יעקב ואמר עוד שמך, המורה שהש"ת אתנו אף כשח"י עושים רצונו, וזהו ויבן דברי רש"י ז"ל במלחמה וישר אל מלך בית קל וימלאנו שבכ המלך והתחנן לו שימחין עד בית אל, ושם ימלאנו ויתן לו ברכה, ויעקב לא נחלש לזה, ולכאורה ראוי להבין ענין החוכמה, ומדוע רצה המלך להמתין עד בית אל דוקא, ומ"ע לא הכסים יעקב חציו לזה, אמנם שם בית אל מורה שנעקר קדושת הר המור' לשם ויש שם הכרעה השכינה כמו שפירש רש"י ז"ל צ"ע ויאל, משא"כ בחציו כחיו צ"י וצאו זה פריזים וחיללה, ועל אותה הצח' כשיב' שם הס"מ, רא"כ ליתן לו שם ישראל דוקא ולעקור שם יעקב לכוונה כ"ל, אבל יעקב לא רצה בזה לא בעבור עמו, כי לא נצרך לשם יעקב לפי צחינתו, רק בשביל דורות הבאים כשלא יעיצו מעשיהם ח"י, וזהו ותבאר דברי המדרש על נכון נשא יעקב את עניו למרחוק, שפסח והביט על דורות העתידים, וזכר וציקס רחמים מלפני הקב"ה, ושמע הקב"ה חפלותו והבטיחו שהוא מושיעו מכל צרותיו בזכותו של יעקב, היינו שם יעקב המורה שהשכינה אתנו אף בשעה שאין אנו זכאים ורלוים לכך, ועל כוונה זו הבין המדרש רא"י מהכתוב יעקב ד' ציוס לרע יעקב, שם חלקי יעקב, המורה על צחי' ה"ל.

ובזה נבוא לציבור הכתובים שצפרשה, וישלח יעקב מלאכים, "לפניו" אל עשו אחיו, הכיין במלחמה לפניו שלא נתיירא יעקב ממנו באותו זמן ובצחי' שבי' עומד בזה, שלא הי' יכול עשו לשלוט בו כלל, אבל כל הצרות הי' שמה יצוא עשו להרע לרע

ונקדים דברי המד"ר באותה שעה נשא יעקב את עניו ורצה את עשו שהוא בן מרחוק, וחלש עניו למרום וזכר וציקס רחמים מלפני הקב"ה ושמע חפלותו, והבטיחו שהוא מושיעו מכל צרותיו בזכותו של יעקב, שנאמר יעקב ד' ציוס לרע יעקב שם חלקי יעקב, ויל"ד צ"ע נשא יעקב את עניו ורצה את עשו שהוא בן מרחוק, ל"ב הכוונה דמה נפק"מ אם ראוהו מרחוק, גם ל"ב מ"ש שהבטיחו הקב"ה שהוא מושיעו מכל צרותיו בזכותו של יעקב, הלא כבר נזכר שהכעסה זו ליעקב, וכו"ל למימר בזכותו, וזמון ממילא שהכוונה בזכותו של יעקב, גם ויל"ד מה שמצינו הפסוק יעקב ד' ציוס לרע ידיקא, וכמה מקראות וכתובים שהש"ת בצערו של יעקב.

וב"ה אלה באת יצואו, בהקדם דברי אל"ף ז' וזה"כ בספרו חפלה למשה עב"ש לול' ד' שבי' לנו ואמר נא לישראל וגו', וח"ל עפ"י שם עוד טעם על חמיניה שם יעקב, כי הו"ד אות משמו ית', ועקב הוא לשון שפלות ורומז על בגלות, ור"ל שזה ג"כ ד' אתנו, וחינו לול' הי' שבי' לנו אף בהגלות, ואמר נא לישראל דוקא ולא יעקב, כמו שהוא בצרכים שאמרנו כל הקורא לאצרכם אצרכם עובר בשעה וכן עכ"ה"ק, מה מאוד יתחן לנו מחמה"כ שפתח הקב"ה דבריו בטוב לאמר "שמך יעקב", להורות נתן הכוונת הנמשך משם יעקב, המורה שצדקותו לו צ"י וכיכול עמו בגלות, וגם שצדקותו לא עזבו חלקיו, וזה הוא קיומה של האומה הישראלית, ולכאורה א"כ יכול להיות שעי' הצרכה של שם ישראל אבדו עוצות הרבה בעקירת שם יעקב, ע"כ ערס כל פחה הקב"ה ואמר "שמך יעקב" ר"ל שם זה יתקיים גם לעתיד, לכללות האומה, רק כי אם ישראל יהי' שמך הוא שם עמו, ואח"כ מפרש בפסוק שלאחריו, כי כל הכוונות משם יעקב המורה כי הוא ית' אתנו בגלותו ובשפלותו, אינו רק על הזמן שאינם עושים רצונו של מקום ח"י, אבל לא יתכן צחי' זו לגבי יעקב עמו, ואין שום גרעון אלא בעקירת שם יעקב, לכן הסמך אליו בפסוק השנית אינו קל שדי פרס וזכר, היינו זה שאמרנו שמך יעקב שלא יעקב שם יעקב, היינו על דורות העתידים לאחז ממך ויהי' ארך לשם זה כשאין עושין רצונו של

זה לקראתו, ואחרי ז"ל התקין עמו לשלש דברים לדורו לחפלה ולמלחמה, ולכן שלח אל יחזק אבינו ע"ד נשילת רשות, וזכור לפניו לרתו כדי שיחפלה עליו, וע"ד שאמר ז"ל (ברכות ג' ע"ב) שנקנס חכמי ישראל אלל דוד המשיח, וא"ל לנו ופשוטו ידכס בגדוד (לעמוד למלחמה) מיד יועלים באחיותופל ומלכין בסבדרין, ושאולין באורים ותומים, פירש"י יועלים באחיותופל איזה דרך ילכו וכו' ועכסיו מארצ מלחמה, ומלכים בסבדרין נוטלין מהם רשות כדי שיחפלו עליהם, ושאולין באורים ותומים הם ילחמו עמ"ל, ואפשר שע"ד היתה תכלית כוונת השליחות אלל יעקב אבינו, ששלח את אחת אל יחזק אבינו ע"ד נשילת רשות וצביל שיחפלה עליו, ועוד שלח את אחת אל עשו לארץ שעיר, ותכלית שליחותם היתה לדורן כדי לפיוס, ולמלחמה אם א"א צעין אחר, וזה הודיע הכתוב באמר לפנו, להורות ששלח שליחים גם אל יחזק אבינו, וזהו כי אחריהם.

רבות יתיישב מה שמכחו המפרשים ז"ל, מדוע שלח יעקב מלאכים ממנו אל עשו הרשע, וזהו אינו כדאי וראוי לה, ולהרעו אפ"ל דמ"ש מלאכים ממנו הכוונה על שליחות ליתחם אש"ה, אבל לעשו שלח שליחי צ"ה, וע"ד יתפרשו צ' הפירושים שכתב רש"י ז"ל עכ"פ עם לכן גרתי וגו', ואפשר שאותן הדיבורים עומן אמר לשני הכתות האלה, שאין חזר בכתוב אלא מאמר שליחות זה בלבד עם לכן גרתי וגו', חולם כי כוונת אמירתו שזה לכ"א כפי שליחותו ולשליחו עשו מסר כפי כוונתם בפשוטה, עם לכן גרתי משון גירות, כדי להראות הכניעתו לפניו, ולשליחו יחזק מסר ע"ד הדרש תרי"ג מלוא שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, ושכחות זה יעמוד לו להגלל מיד עשו.

*

קמעים מהדרשה בק"ק מעטש תרצ"ו

וישלה יעקב מלאכים וגו' עם לכן גרתי, פירש"י תרי"ג מלוא שמרתי, יש לדקדק איך ימלא חן צעני עשו ע"י שליחות תרי"ג מלוא.

יעקב, ומ"ש אחי הכותין על צחינה של עכשיו, ועשו על צחינה דלעמיד, עכ"פ כל יראתו של יעקב אבינו ע"ה כי רק על הזמן שלא יעזבו זרעו מעשיהם ח"ו, אבל לא עלה על לבו שיממזד עשו כנגדו גם עכשיו בשעה שמר תרי"ג מלוא, וע"י השיבו המלאכים אליו צאנו אל אחיך אל עשו וגו', ר"ל שגם עכשיו נובג עמך כעשו הרשע ולא רק לדורות העתידים רובא לברע, וגם הולך לקראתך בכוונה שלא רק צוה"י אם תריד, רק תמיד חפלו בשעה שאתה מקיים את ההו"ה"ק, וז"ש וירא יעקב מאד היינו על דורות העתידים אמר וירא יעקב, שלא יתגברו ידי עשו מכה וכו' כאשר תריד, לכן כתב רש"י לזון ספק שמה יירב כי לאו ודאי הוא, ויאר לו על מעמדו של עכשיו, שבעה צדרכו שלא יוכל לברע לו ודאי ויכל לו יעקב, אעפ"כ ויאר לו אם יברוג את אחריהם, ולא כתב רש"י צה לזון שמה, כי ה"ו צטוח שיתגבר עליו, אבל הו"ר לו שימח ויפועו ע"י הריגת אחריהם, כי גם עשו ללדוק לא עוב, לכן החפלה יעקב ואחריה חמרה היטב איטיב עמך בכפל לזון, שימח עובדו ע"י סיבה טובה, ולא שיתערך לברוג את אחריהם ואת החפלה על צחי' של עכשיו, ואח"כ אמר ושמתי את זרעך בחול הים חפלה זו היתה צביל דורות העתידים שע"י ה"ו עיקר יראתו וכן.

*

עוד אפ"ל דקדוקים כי"ל צדקדם מ"ש בצפ"ה"ק תפארת יבונתן ז"ל וישלח יעקב מלאכים לפניו, הנה כל מקום שג"ל לפניו, אינו אלא שהוא לאחוריו, כמו יבודה שלח לפניו וכמוכו רבים, וציעקב לא מילוי דבא לשעיר משולם, אבל הענין הוא דיעקב לא ידע אנה הוא עשו, אם הוא אלל אבינו לשמנו או בשעיר, ולכן שלח מלאכים לפניו ביינו לבית יחזק וזהו כי אחריהם, וגם לשעיר הוא שר הדום שלח מלאכים, ועכ"פ ימלא את עשו באחת במקומות עכ"ל, הנה דלא לנא חספא ואשכחנא מרגינתא דחית' ואפ"ל עש"י דרכו בדרך אחר קצת, ואפשר דאכ"י ששלח יעקב אבינו צ' כתות שליחים, כאשר הכריח הוא ז"ל ממשמעות הכתוב, אבל לא כי תכלית שליחותם שיהיה שיהיה כדי למלא את עשו, אלא כי אחת שלח אל יחזק אבינו לארץ כנען, להודיעו שעשו

דרך אחרת לו, וכבוד דע"כ אור יעקב אצטו להסירם, מפני שלא היו עמכם מהאמונת שיצטלו אותם, ואין להם ביטול ע"י ישראל, ונשי אחי שכם לא יכלו לזעלם, דגשים דיגס כקענים ואין ביטולם ביטול עיי"ש, ולפי"ד ל"כ מ"ע דגס יעקב אצטו בקבורה.

(ו) **בבע"י** החום' הביאו מדרש ויעמן אותם יעקב וגו', וז' ע"י דמות יואב, וכייוו דלמרגין צריס מוס' חולין דמות יואב מלאו להם צראש בר גריזים וכיוו עובדין אותה עכ"ל, וכ"כ החום' חולין (ו') ע"י) עמ"ד בגמרא דמות יואב מלאו להם צראש בר גריזים וכו', במדרש יש שהוא ע"י שהעמין יעקב תחת האלם צבר שם עכ"ל החום', וראוי להבין הכוונה צ"כ, דוודאי השג יעקב אצטו כל העמידות עד סוף כל הדורות כמבואר במדרש חז"ל, ומ"ע העמנים וע"י מלאו הכותים מקום לעבד.

הנה באחי כאן לשבות וכדוגי עובי הקבל לומר דברי כבזשים, אמנם מי חנכי להוכיח וצפרע צעיר אחרת שלא נודע לי באזהרות שצריך להאיר כאן והתקנות שצריך לתקן, והרב מרא דאתרא הוא היודע מה שצריך להוכיח לבני קבלתו ואחרי דברים שצריך לתקן, אמנם שאלתי לעובי הקבל שכדוגי על מה צריך להוכיח פה צעיר הזאת, והם הבינוני דכל מה שאומר אמנא מקום לחול, כחלעתי דעתי א"כ צוודאי מוכרח אני להוכיח, כי על דברים שכם מפורשים בחורב אין חילוק בין רב מרא דאתרא לרב ממחא אחרת, כי על זכ צריכין לזווח כל מי שיש לו פה, ושמשתי שופרין אלל מקלח הכשים שהולכים בשערות פרושי הראש ר"ל, וצבר ידוע גדול הכאיור ומה שכתוב בצו"כ"ק על זכ דכל הקללות הכתובים בחורב ראויים לחול על ראש האשה הזאת ר"ל, ואין לחזר בזה ביותר כי כל הרעות נמשכות מה עד אין לשער.

ונראה לתח עטם על הא דלמחו חז"ל דאסור לאשה ליתך בגיילי הראש מקרא ופרע ראש האשה, וראוי להבין למה העמידה חז"ק אזהרה הכאיור כלו כפרש"י חז"ק דייקא, ויותר כו"ל לרמוז אזהרה

(ב) **ויהי** לי שור וחמור וגו', פירוש רש"י איך כדאי לשמוע אותי על הצרכות שצרכני אצטו וכו', אחר אמר לי מטל השמים ומשמני הארץ, וז' אינו לא מן השמים ולא מן הארץ, יש להקדק הלשון איך כדאי וכו' ליה לומר אינו כדאי, גם גראה כעושה פלסתר מצרכתו של אצטו שלא תחיימה כלל, ועוד אם כל אלה אינם בכלל צרכתו, למה לא נתן יתחק לעשו את אלו כשאמר לו הלא אכלתי לך צרכה, גם ל"כ הלשון לא מן השמים ולא מן הארץ הלא אמרין בגמרא (ב"ק) דלאן וצבר הם בכלל גדולי קרקע מפני שחיונין מן הקרקע עיי"ש.

(ג) **אם** יבוא עשו אל המחנה האחת וגו', ל"כ הלשון אם יבוא וצכל מקום חזר אלל מלחמה לשון ויאהב כמו כי תלך למלחמה וכדומה, וכו"ל אם יתם שהוא לשון מצור יותר ובמדרש איתא הכ"ד קומה כ' קדמה פניו קדמי' לשיעור עד לא יקדמיני' פלטה נפשי מרשע חרץ מאותו רשע שחיד לנפול בחרצן וכו', ול"כ מה נורח שיקדים ד' פני הרשע, וכבר מבוארת כוונת הקושא לעיל.

(ד) **להרץ** בצרעה ויאמר יעקב אל ביתו וגו' הביאו את אלהי הנכר אשר צחובכם וגו', ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אשר צידם וגו', ויעמן אותם יעקב תחת האלם וגו', דקדק הכלי וקר ז"ל מ"ש הכחוצ צראשונה אלהי הנכר אשר צחובכם, וצספור הכתיבה כחוצ ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אשר צידם, ול"כ כוונת הכחוצ צעמותו עממו ולשמו מהליווי לעשי', וצוודאי שצני יעקב עשו וקיימו כפי אשר לו' להם אציהם ולא שמו דבר.

(ה) **הרמב"ן** ז"ל הקשה הכי ע"י ומשמשי' איך מן הנקבצים, אבל צריך שיבא מפרש חזרה לחוח או מטיל לים, ומ"ע העמנים יעקב, וחידן כי בני יעקב צוודאי לא לקחו ע"י משכם עד שנתעטלו, שכונו מצטל ע"י צעל כרתו, והנה הוא מותרת להם, אבל אור להסיר אותה לעברת הקודש, שיבוי ראויים לעבוד את השם ולהקריב לפניו קרבן וכו', וכו' די להם בקבורה עכ"ל ז"ל, אמנם באזהרה"ק

שערום אצותיו, צודאי לאלה העושות ככה, ויתר עוב כי להם להיות צדיקים, ולהצבא ע"פם בחדריהם פנימה, מבלי ללכת חוצה במלצושים כאלה, לעבור על דת יהודית צפירוסם, וצפרע לבוא בכללה בחתירה ד' אל מקום הקודש, הייטב צעיו ד', וע"ז גאמר כי תצורו לראות פני מי ציקס זאת מידכם זכו' ח"ו.

ויען כי כבר העידו חז"ל נשים דעתן קלות, ויחשבו כי חין צידם חזון, ואינם רואים בפועלם רע כלל, לכן צוה החיוב מוטל על האנשים להוכיח אותם על פניהם, ולהזכירם מכל דבר אשר לא כחורה, ואל ישנו צדרי שקר לחמר כי לא ישמשו להם, כי זאת לפנים בישראל, להיות כל איש שומר צדיהו, בכל אשר יורה להם המה יסורי למשמעתו, ויקשיבו חזנם לקול צעליהם בכל אשר יורום לעשות, וצוה יובן צטוב טעם דכחצוב מנכח הנשים לצית יעקב וכהנשים ישראל עש"מ דכחצוב לא יעקב ויתר עוד שמך כ"א ישראל כי שרית עם חלקים ואנשים וחובל, מנאל דשם ישראל מורה על שררות, משא"כ עקב מורה על טפל, כעקב לגבי הראש, דחולבו חצר רישא גרידא, כמ"כ אשה אשר היא כטפל לגבי בעלה, וכו"א עליה לראש, נקראת היא לגבי' עקב, וכו"א מכו"ה בשם ישראל מורה על שרירותו עלי' וכן, וכו"ה במקום לתפלה צנות ישראל ראוי לכנותה אוכל, יען כי הוא רק דירת ארעי לתפלה בלבד, אבל לתורה חין להם להתועד שמה פטורין, דכחצוב ולמדתם את בניכם ולא צנותיכם, משא"כ מקום תפלה אנשים שהוא קצב צין לתפלה וצין לתורה שזמנה יום גליה חמדי, לא נקרא אוכל ויותר יכון לכנותו בשם משכן המורה על צחי' קצב ויתר מאוכל, ולא ירמוז הכחצוב בדרך חכמה ומוסר, מה עוצו אוכליך יעקב, ר"ל מקום אשר מתקנים לתפלה בית יעקב אלה הנשים, צאופן אשר משכנותיך ישראל, צאם המשכן אשר עשוי לאנשים מוכל לקריתו משכן ישראל, כלומר וכהנשים המה צנחי' ישראל לשורר על נשיהן וישמשו לקול דבריכם, אז צאמת עוב ונשים אוכליך יעקב, משא"כ להיפוך עכדי"ק, וצאמת צימים הכס לא כי' הדור פרץ עד כדי כך, ולא כי' התוכחה הווא לורך צב לשעשה ולמקומה, וצנחי' ופסיו עלה כסורין להשחית צנחי' ישראל

אלל לאי דלא תלבש גבר שמלה וגו' וכדומה, ואפשר דע"כ נכתבה צפרשת סועה, שנשנו ונכפלו צב הקללות ר"ל, כגון והצניע הכהן בשבועת האלה, וכו"ה לאלה, כדי לרמוז שהכוללת צפרוע ראש מונחת ח"ע בגדר הקללות האלו ר"ל, ע"כ נכתב דוקא כאן, ומזה חזון ויתראה חומר האיסור, וכהח"ם זל"ה צתשצותיו צענין איסור שערות צפרוע ראש, סיים ראוי לחוש להקללות הנכתבין צוה צוה"ק, וידוע דאין מדרשו של רבינו צעל הכח"ם להציו דצרי צוה"ק צתשצותיו, אלא וודאי המה דברים חמורים העומדים צדומו של עולם ואין לזוז מהם, וכל אדם יראה לאמן את ציתו שיתבטלו בגדרי הנושעות עש"י דין צוה"ק.

באתי להתפלל במקום שהתפללו צו אצותי הק', וכידנה כד הוינא עליה, זה כהרצנים שוב דש אבה מארי זל"ה פה דרוש על חינוך ציכונים כזה, (וכעזו דנפם צספרו קדושת יו"ע פ' חולדות) וצחור הדברים האריך לצאר מנאמ"כ צפ' צלק מה טובו אוכליך יעקב משכנותיך ישראל בדרך דרוש עש"מ, וצחינוך ציכונים צק"ק אוהביל (כהצו דנפם צספרו הק' צפ' מנחה) עמד ג"כ לצאר פסוק הני"ל, ואחזור מקאת דצב"ק האורך לעניינו, דיש לדקדק מ"ע שיהי הכחצוב מאוכל למשכן ומיעקב לישראל, ועוד דקדוקים עש"מ, וגראה לפרש בדרך המוסר, דהנה מנהג ישראל חורה, צעת יצנו מקדש מעט זו צית כ' לתפלה ולח"ת, צוים לו שם גס עזרת נשים, מקום אשר יצואו הנשים לשפוך שית תפילתם לה', דצאמת קי"ל דגם הנשים חייבות צתפלה דרחמי ייבה, כדאי צשים צרכות וצש"ע ה' תפלה, אמנם זה רק לאלה אשר הולכות כמנהג צנות ישראל, הנושעות צמעטין וצלנטיסין על פי התורה ועש"י תקנות חז"ל, נאל ויפה לבחור להם צית כי' להתפלל צחובו לפני שומע תפלה כל פה, אולם אלה אשר פרזו גדר הנושעות, וצרו מדרך צנות ישראל הכשרים, ועשה יעשו להם מלבושים שלא כדת של תורה, הן מחד איסור כלי גבר על אשה, הן מחד איסור וצחוקותיהם לא תלכו, צפריאות ויתירי דאית צבו להחמיות לאלה אשר לא מוכל להשנות, ועל ראשם פארי המנצעות חדשים מקרוב צאן, אשר לא

הנשבע בסיני, ואיתא בגמ' שהאורח ניתנה בחשאי מפני השען שלא יקטרג, ואיתא בזהר כי שסיב מלאכים ממונים על שסיב לית, ועל גיד הנשה ממורה השען, ולכן לא ניתן גיד הנשה בסיני דא"כ ה' שם הממונה שלו הוא השען וזהו מקטרג, ולזה הולך לחזור ולשנות ז' מלות, כדי שיהי' לזה ולזה נאמר ע"כ תירוטו, אמנם הניחה אליה דר' יהודה דאמר גיד הנשה נאמר לבני יעקב ולא נשנית בסיני, אמנם אליהו דרבנן דס"ל בסיני נאמר אלא שנכתב במקומו, נמצא דלא חש הקצ"ח להעלים נתינת מילה זו בפני השען, ועי"כ עמאל אחרונה אית ב', מדוע נטו להשבע מלות בסיני, ויתיישבנו בזה קציות הכוונות והמחש"ל הניל, ע"ד מה שדרשו ז"ל ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם, לפניכם ולא לפני עובדי כוכבים, ולזה גבי שחיטה דחין לכוונות העומתה אחרת במלות זאת, על כן אמר פרע להם ציה השחיטה, ולא אמר בפניהם דייקא, אצל לבני גיד אמר עול גיד הנשה בפניהם דייקא ולא בפני הכעו"ס, ואח"כ כר' יהודה דאמר גיד הנשה נאמר לבני יעקב ולא נשנית בסיני, מה"ט הניל כדי להעלים הענין מהסי"מ מפני שיש לו אחרות בו, ולעטם זה גזר יוסף ליעול גיד הנשה בפניהם דוקא.

נחזור לענינו לפרש הדקדוקים הניל דכנה במס' חולין (ד' ו') אמר ז"ל דגזרו על הכותים משום דדמות יונת מלאו להם בראש הר גריזים, וכחצו החוס' שהוא ע"ז ששטמין יעקב תחת האלה, עכ"ל החוס', ויתכן דעל כן לא שרף יעקב את הכ"ז, כדי שתתגלה קלוגם של הכותים, וכוה שאלם יעקב אצלו ע"כ ברוח קדשו כל הדוהיות וראה כי לעמוד יעמוד הכותים ויתחזקו אותם לישראל בחזקת כשרות ישראל יעשו על ידם, ע"כ עמד והעמין הכ"ז תחת האלה ויכין כח שתתגלה עי"ז קלוגם של הכותים, ולא ימשכו ישראל לעשות אחרים, וזהו אמרו חז"ל בצ"ר דלכך כתיב גבי יונת מלאו יוגבי שרף לא כתיב מלאו, דעיקר דירתן של גדיקים אלא עופות טהורים ושל רשעים אלא עמא"ס, ולכאורה ראוי לבדן דא"כ מדוע עשו הכותים ע"ז שלהם בדמות עוף טהור ויניחו יונת ולא בדמות עוף טמא דהיינו

העופים והכשרים, שהולכין בשערות בגילוי הראש ר"ל, ולריבין ללוות ככרובית, ולעשות כל מה דאפשר לבעל הפירה הנוראה האת, ומה טוב ה' שלא יתראו בחזות כלל, שלא יכשלו בני אדם על ידן, דשער בראש ערוה, ומוטב שלא יתפללו כל ימיהם, משיבואו להסתכל בציה הכנסת בגילוי הראש, ע"כ יראה כל איש להשחרר צדיקו ולהשגיח בבני ביתו שיתבונן בדרך הקדושה המורשה לנו מאבותינו הקדושים.

במסכת חולין (ד' ק' ע"ב) במתני' שם גיד הנשה נוכח בעבורה ואינו נוכח בעממא, ר' יהודה אומר אף בעממא, איך יהודה והלא מצוי יעקב נאמר גיד הנשה ועדיין בזהם עממא נותנת להן, אמרו לו בסיני נאמר אלא שנכתב במקומו עכ"ד בגמרא. והקשו בחוס' דלמה לא נאמר, ואפי' הכי היו מקיימין אותה כמו פרע להם ציה השחיטה, והמחש"ל ז"ל דקדק על שינוי הלשון דגבי שחיטה קאמר פרע להם וגבי גיד קאמר לפניכם, ונראה לבאר עפ"י הגמרא סנהדרין (ד' נ"ע ע"א) כל מילה שנאמרה לבני נח וגשיות בסיני, לזה ולזה נאמרה וכל מילה שלא נשנית בסיני, לישראל נאמרה ולא לבני נח, ואינו חין לנו אלא גיד הנשה ואליה דר' יהודה, פרש"י ואליה דר' יהודה דאמר בפרק גיד הנשה (חולין ק' ע"ב) מצוי יעקב נאמר גיד הנשה שבי בני נח קודם מתן תורה, ויצק פליגי ואמרו בסיני נאמר ולא להם אלא שנכתב במקומו וכו', ור' יהודה גופי' לישראל נאמרה ולא לשאר בני נח דכא בני ישראל כתיב וכו', והקשו בגמ' אדרבה מדגשיות בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח, וחזירו מדאיתני ע"ז בסיני, ואשכחן דעגם עכו"ם עילוי ש"מ לזה ולזה נאמרה עכ"ד בגמרא, והקשו בגמרא מוה"ר יעקב אצוי של הגאון מוה"ר הפעיל זל"ה (הוצא דבריו בקיצור ציטמה משם פ' ברכה) הלא כל ז' מלות נאמרו לבני נח וגשמי בסיני, ועכ"כ כדי שגדע שלה וזהו נאמרה, למה לא נשנית גיד הנשה בלבד ולא ה' מלות, וא"י נאמר על סברה החיונה, דמה דגשיות לישראל נאמרה ולא לבני נח, ומה דלא נשנית לזה ולזה נאמרה, עי"כ קושיתו ביתר ביאור, ויתכן שלא ה"י אפשר לשנות ויתן גיד

מינים, ואפשר שהי' רוצים לעשות לעי' לבוש עבוד
כדי שלא יודע לישראל שהוא עי', ועשאו צבועי' א'
כמו כן עושין הרשעים לבוש לכל חושבותם, ועי'
שפירשתי דברי המדרש הוצא צי'ד (דרוש א')
זיום הכיפורים ונעל הקצ'ה עמות ישראל וזוהם
על שר של עש, אמר רשעי' מה כחי שאתה מוחן
עלי כל השמות, ונעלים הקצ'ה וזוהם על צדיקו,
והי' שמתחייב בהם מדון גרמא, עי' שמתחיל
מלבושיו להלביש העבירה בלבוש מזה, (עיין בדבריו
לעיל בדורש הקדום).

הביטו וראו כי הס"מ ופליחו מלבישים מעשה
הסתם בכל עת במלבוש אחר חדש, מתחלה
הי' נתלבש בצדק האיוני, עד שראה שזה המלבוש
אין שומעין לו וכבר נתגלה כוונתו ומחשבתו הרעה,
התלבש אח"כ במלבוש איוני דמי, וכן גובה חמוד
כיון שמרגיש שאין שומעין לו בשם המלבוש הישן,
הולך ועושה מלבוש חדש, "הכלל הזה השמר והזהר
אל תלך בדרך אחס", וכבר פירשתי דברי הגמ'
חולין (נ"א ע"א) ר' שמואל בר תחמיני אמר כעב"ס
נדמה לו (הס"מ ליעקב אצטו) ר' שמואל בר אחא
אמר כח"ח נדמה לו יוסי, ורבנן סברי מחזורי'
אחא ונשי' בתרדוויכו, (עיין בדבריו לעיל) שצארו
בסבת פלוגתתם דאלו ואלו דברי אחא, וזוהם הס"מ
כל התחבולות וכל האופנים שבעולם להגביר עליה,
ואף שידע שלא יוכל לנגוע ביעקב אצטו עמו, מי'מ
ראה להטיל פגם בזרעו ויוצא ירכו, והתחבקות הזו
היתה פעולה לדורות, כאמרו"ל יוגע צבק יריכו
אלו יוצא יריכו וכו', וזה מתחלה כעב"ס נדמה
לו, וכשראה והשיג שהדרך הזה לא יעיל, נתלבש
אח"כ בלבוש ח"ת, אמנם כל זמן שהי' יעקב אצטו
רואה פניו, לא יכול לו שהכיר בו ושמר ממנו,
עי' מחזורי' אחא ונשי' בתרדוויכו, וז"ל הכתוב
כי ראיתי אלקים פנים אל פנים ותנלל נפשי,
היינו צדוד שראיתיו פנים אל פנים ונלתי ממנו
ולא יכול לי, ויהי כאשר עבר את פואל וראה אולע
על יריכו, ר"ל כאשר עבר מגד פניו ובה לאחוריו,
אז נגע צבק יריכו אלו יוצא יריכו.

ויתבאר זה דברי המדרש קומה הי' קדמה פניו
קומי' לרשיעא וכו' שהתפלל דוד בהלך ע"ה

ויתורץ זה מה שדקדק הכלי יקר ז"ל בשינוי
השמות, דמתחלה כתיב בסורו את אלהי הכנר
אשר בתוככם וגו' ונשעת בתוכי כתיב ויתנו אל
יעקב את אלהי הכנר אשר בידם, ואפשר דמתחלה
לא ידעו ולא הכירו השנעים בהם שהוא עי', שהשטן
הלבוש אותה בלבוש אחר שלא יכירו בו, אבל יעקב
אצטו הכיר בפנימיותו שהוא עי', וזהו אמר בסורו
את אלהי הכנר אשר בתוככם, ר"ל העומן בתוככם,
ואחר שראו ועיינו עלי' השיגו שיש בו צחי' עי',
והציאו אותם אל יעקב אצטו, ועי' בשעת גתוה
כתיב ויתנו אל יעקב את אלהי הכנר אשר בידם,
דכבר הכירו כמה שצידם שהוא עי'.

ורתריץ יתר הדקדוקים ה"ל נקדים מי'ש רשי'
ז"ל (פ' יוגע) עכ"פ ויקחו את מקניהם ואת
רכושם אשר רכשו בצרץ כנען וגו', אבל מה שרכש
בפדן ארס נתן הכל לעשו בשביל חלקו צמעת
במכפלה, אמר נכסי חויל אינן כדאי לי, וזהו
אשר כתיב לי העמוד לו בצרין של זבז ובספ כמין
כרי, וזהו עול את אלו עכ"ל, ובהו אמרו"ל

העצב והחול ראו לכוונת משפט עליו צרכה, שחורש
בשעת חרישה וקולר בשעת קליירה, וכפי משפט משרכה
השמים וכסיליכם לנחם לו צרכה וישועה, וכשני
שיערה עליו הקב"ה רוח ממרום ברוב רחמי וחסדי,
אף שאין העצב מחייב להיות לו טובה, ומוכן שטובה
הבא לו לאדם מלד העצב יתווכ בשם ארץ, והבא
עליו מלד שנגזר עליו מן השמים שלא בדרך העצב
יתואר בשם שמים, ולא מלינו שאמר הקב"ה לאברהם
אבינו העב לא השמיעה, שהגבי' אורו למעלה מציפת
הרקיע, כי אין העצב אלא מלמעלה למטה, היינו
שהשליטו על כל דבר, ואף אם אין העצב מחייב
להיות לו טובה, ואף אם מן השמים גזר עליו
לרעה ח"ו, מ"מ לדיק מושל ציראח אלקים והקב"ה
גוזר גזירה והלדיק מבעל, ובכח הלדיק לבעל גזירות
משפטי השמים וכוכביהם ולעורר השפעות טובות,
זה שגלה יעקב לעשו אחיו לרא' כי רק אלו יתכן
הצרכות, כי משעו מגיעין למעשה אבותיו, בסוג
אשר יתייחס להם להשיג טובה וצרכה אף שאינו מן
השמים שלא גזר כן מלמעלה, ולא מן הארץ שלא
ה' העצב מחייבת הצרכה, וע"כ אמר איך כדאי
לשמוע אחיו, היינו שאיך כדאי לצרכות כאלה ודו"ק.

*

בגמרא כ"ב (י"א ע"ב) מעשה במונח המלך שבזו
אולורחיו בשני בלורח וכו', אמרו לו אבותיו גזרו
ורסויו על של אבותם ואחז מבזבזם, אמר להם
אבותי גזרו למטה ואני גזחתי למעלה, שנאמר אמת
מלך חלמתי ולדק משמים נשקף, אבותי גזרו במקום
שכור שולטת זו ואני גזחתי במקום שאין כור
שולטת זו, שנאמר לך ומשפט מלך כסאך, מבואר
מזה הדרכה שהאדם ובהם ממנו צעור"ז נקרא על
הארץ, ומה שנותנין ללדק הוא גזר בשמים ממעל,
אבל זה דוקא אם נותנים את הלדק לאדם הנוה,
משא"כ לרשע אינו לדק ואינו נגזר בשמים, וזה
שגלה יעקב לעשו ויחי לו שור וחמור וגו' ואשלה
להגיד לאדוני למלא חן צעניך, כיון שהסוף יהי
שאתן לך כל הרכוש הזה על ידי זה אמלא חן
צעניך, וז"ש זו אינו לא מן השמים ולא מן הארץ
כיון שהסוף יהי' שאתם לך, וללדק לא תהי'
נחשבת כיון שעשו הוא רשע, ממילא אינו נחשב
ליעקב לא מן השמים, שאינו בגדר לדק, ולא מן
הארץ שלא יהי' שלו ולא יהיה ממנו, ורמז לו העטם
למה אינו לא מן השמים ולא מן הארץ, כיון שאיך
כדאי וכו' פי' שהוא רשע ומה שנותנים לו אינו
בגדר לדק שיהא נגזר בשמים.

וב"א זה לא אמר לו רק צרכה, ואפשר שעשו לא
בזמן הרמז, דהרי יעקב אבינו בא עכשיו
לפניו בהכנסה ואין סדרה שיגיד לו דברים כאלו
בפירוש, אבל רמז לו שאין זה לא מן השמים ולא
מן הארץ כיון שאיך כדאי, והנה עשו ידע מכבר
יעקב אבינו שאינו גרם מנכסי חוץ לארץ ובפרט
מנכסי לבן הרשע, אבל חשב אולי ע"י שבי' זמן
רב צדיות של אותו רשע כבר נשתנה ממה שהי',
וישתמש לעצמו גם בנכסים אלו, לזה שלח לו יעקב
לחזק דבריו, ואמר עם לבן גרתי וחרי"ג מלוא
שמרתי ולא שיתני כלום מהתנהגותי, ח"כ תהי'
צטוח שעתיד אני ליתן לך כל הרכוש הגדול הזה,
ובזה אמלא חן צעניך.

*

באופן אחר אפ"ל דהנה כל המאורעות המגיעים
לנוי אדם יוצאו בלי משגי סובות, או מלד

עוד אפ"ל במאמח"כ ויחי לי שור וגו', עפ"י
שפרשתי במאמח"כ (פ' וישב) ויבא יוסף את
דיבתם רעה אל אביהם, פרש"ל ה' מגיד לאביו
שכיו' חוכמים אבר מן הכיו' וכו', וציאר בפרי"ד
שמחלקות ה' אי דין ישראל להם קודם מ"מ או
דין בן נח, והם אכלו מפרכסת שמואל לישראל ואסור
לנוי נח עיי"ד. ואפ"ל בחופן אחר בהקדם דברי
הגמ' חולין (דף כ"ז ע"ב) דרש עובר גלילה בכמה
שצדקת מן היבשה הכשרה צשני סימנים, דגים
שצדקת מן המים הכשרין בלא כלום, שוף שצדקת מן
הרקק הכשרו בסיומן אחד, וכתב המהרש"א וז"ל,
יראה לפי דעת החוקרים שכל יסוד היותר רחוק
מן הגלגל הוא יותר גשמי וחומרי, והארץ יסוד
התחתון הוא יותר גשמי מייסוד המים שעליו, ולכן
הכמה אשר נפשה מן האדמה מחומר כבד, יטעך
לכך להפיק חומרם לאכילת נפש אדם שהוא נצרך

ואפ"ל דפלוגתחתם של יוסף והשבעים ה' בפלוגתא דאמוראי ה"ל, דיוסף ה'דיוק כ'ל כלשנא קמא בגמ', דממזים לבד נצראו השופות, ואעפ"כ חקימו ל' רצון שחיטה, משום דגולתן על הארץ, וכמו"כ בהמותיו של יעקב אצטו היו לריבוי שחיטה לעצם ה"ל, ולפי"ז נובג בהם איסור אצל מן החי, אצל השבעים הקדושים סצרו דשופות מן הרקק נצראו וע"כ טעוים שחיטה מבי"ח, אצל מה שנצרא מן המים בלבד אף אם גדלתן על הארץ א"ל שחיטה כלל כמו הדגים, ואין נובג בהם איסור אצל מן החי כלל ודו"ק.

ובזה י"ל דברי השליחות שלח יעקב אצטו לעשו תרי"ג מלות שמדתי ויחי לי שור וחמור וגו', שכל אלו נצראו בדרך גם ע"י השמים נעשו זרע וכו', וז"ש, ויחי ל' שנעשה בכן הו' חזרה למעלה מן הכעצ, ונעשה בהם, "ל' בשבילי ע"י שמירה החורג והמלות ואיך כדאי לזכות להם, ומעשה אין לך לשוא אותי, כי לא נתלתי משקל כלום, ואין זה מנצרת אצל, כי אצל אצל לי מעל השמים ומשמני הארץ, וכללו אינם לא מן השמים ולא מן הארץ, ונשחנו משהמות דעלמא לפי שנצראו מן המים שהוא בחי' מנוטעצ בין השמים והארץ, וכמו שהסציר המהרש"א ז"ל שקרובצ יומא אל גלגלי השמים מן האדמה, ע"כ חומצו זך יותר ממשע טייש"ד ורמז לו בזה שאין מקום לשוא אותו בשביל הצרכות, שבצ"ח לא ה' עשו יכול לזכות בהם, ולא טעל מחלקו כלום.

*

עוד י"ל צמאמרם ז"ל עם לכן גתיו ותרי"ג מלות שמדתי, דהכי מחלקו הראשונים אם קיימו האצות הקדושים חורב ומלות גם בהיותם בחי"ל או בחי' דוקא, שיעט הרמב"ן ז"ל שלל קיימו רק צהיותם צ"ח שכתב (סו"פ אחרי) שזה הטעם שנשא יע"א שחי אחיות כ"ז היותו בחי"ל עיי"ש חומצו הרבה מן הראשונים חלקו על דבריו, גם האוכהב"ק (פ' ויחי) ע"כ ראונו צכורי אחי, הרבה נחמדות עליו עיי"ש, וצמא שנשא יע"א שחי

ג"כ מחומר הגם מהאדמה, וצ"ב סימנים שנשחו חידק חומר הצהמה שהוא יותר גם וכו', אצל הדגים אשר צריחתן מן המים מחומר היותר דק, מחטלה נפש האדם מאכילתן כמו שכן צאסופה צעלמא, ולזה שופות שנצראו מרקק לריך זיכור צסימן א"י וק"ל עכ"ל. והנה השי"י ז"ל (צ"ב ויאל) הביא דברי המדיר ע"כ וי"ג את המלקות וגו' צשקות המים וגו' ויחמנה צצחן לשחות וגו' ר' הושעיא אומר המים נעשין זרע צמעיתן ולא היו לריכות לזכר וכו' עכ"ל. מאלא לפי"ז נשחצו דגים משהמות דעלמא, וכמו דגים שאינם לריבוי שחיטה הואיל וצריחתן מן המים, כמו"כ בהמותיו של יע"א לא היו לריבוי שחיטה וען שנצריחתן ה' מן המים.

ונקדים עוד דברי בגמ' (חולין שס) ועוד שאלו, (פרש"י קונטריוקן הכגמון את ר' גמליאל וכו'), כחוב א' אומר ויאלא חלקים ישרו המים שכן נפש ח"י ועוף יסופק, חלמא ממיא חיברה, וכחצו וי"ד ד' חלקים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים, חלמא מארעא חיברה, אמר לו מן הרקק נצראו, רחב תלמידיו מחכילים זכ צ"ב, אמר להם קשה צציונים שחייתי את חיוצי צק, מן המים נצראו, ולמה הביאן אל האדם לקרות להן שם, (ופרש"י והכי קאמר וי"ד מן האדמה כל חית השדה, ואת כל עוף השמים וגו' לראות מה יקרא לו, ולא על ויגרה קאי), ויש אומרים צלשון אחר חמר לאותו הגמון, וצלשון הראשון חמר לתלמידיו משום דכחצו על וי"ד, פירש"י משום דכחצו ואת כל טוף השמים על וי"ד דמשמע חיברה גמי קאי עכ"ל בגמ', וכחצו צצח"ק (צ"ר פר' ז' פ"א) דלוישנא קמא בגמ' ס"ל לרי"ג דאין שחיטה לעוף מן החורב כלל לפי שנצריחתן מן המים בלבד וכמו הדגים, והא דצמאח חיקמו רצון שחיטה לעוף עפי מדגים, היינו משום דדגים כמו שנצראו ממים כך גדילתן צמים שהוא מקום טברה, אצל שופות א"ע"כ שנצראו ממים, אצל גדילתן על הארץ, ואית צ"י סדר טומאה וכו', ולישנא צחרא דמסקין מן הרקק נצראו, חולי ס"ל דיש שחיטה לעוף מבי"ח, אלא דסגי צסימן אחד עיי"ש.

בזר חזקה וגו' חמלך עליכם, עוד שם צגמי גלוי וידוע לפני מי שאמר ובהי העולם שעתידין ישראל לומר כך וכו', ובעבור נמלא גם ברשעי דורנו שנשחשבו בטענה מזויפת זו, שאין חיוב שמירת התורה והמצוות ב"ח צאי בלבד ולא בגולה עפ"ל, והנה מצד שכבר נכחש טענות מפני ד' עיי' יחזקאל הנביא, עוד נשיב לרשעי זמננו כי טענה זו משולל צמחיות עפ"מ"ש הרמב"ם בספר המצוות (מורה קינ"ג) שא"ל שיעדר א"י לגמרי מצוי ישראל, כי יש הבטחה מהקב"ה שלא יהי ח"ו כליון האומה, וכשאין אנשים מצויי צאי אין לנו קביעות החדשים שא"ל לקידוש החודש חלל בל"י, וזה כיו ח"ו כליון ארצות האומה עכ"ד ז"ל, ואם ציטול המועדים בלבד כיו כליון האומה, מנש"כ ציטול כל התורה כולה ח"ו, והקב"ה בטענתו שלא יכלה אומתו לעולם, עכ"ל מוכחש דעת הרשעים שאין חיוב שמירת התורה ומצוות בגולה דאם כן איך אפשר שיהי בגלות מללה מכלי, ואין בלי גדולה מהעדר קיום התורה מכללות האומה. וא"ל צמחיות כן שכבר בטענתו ית' ע"ז בג"ל.

והנה כל פעולתו של יעקב חזינו בשליחות הוה ב'י בשביל דורות העתידים כמבואר במדרשי חז"ל, וזה ששלח יע"ל לרמו לעשו, שלא יחשוב שיוכל ח"ו לבלות זרע ישראל בגלות האחרון גלות אדום, כי ישיבחנו בגלות היא הבטחה לנו להצילנו מכלי, כמבואר בדברי הרמב"ן ז"ל שעי"ז הוה הבטחה ית' ואף גם זאת צהייתם צא"ן אויביכם לא מאסחים ולא געלותם לבלותם, ואולם לדברי הרשעים עפ"ל שאין קיום התורה והמצוות גובה בגולה, ח"כ א"ל שיהי בגלות הכלל מכלי, דאין לך כליון גדולה מציטול התורה מכללות האומה ח"ו, לזה שלח לו יעקב חזינו לפסוקי מדעתו דבר זה, ואמר עם לבן גרתי ותר"ג מות שמרתי, והבין יעקב חזינו בזה כח התגברות לכל דורות ישראל עד עולם, שאף בגולה יחזיקו צהרות ד' וצמחיות, ומעשה זהו בגלות הבטחה להצילנו מכלי.

א"י לפי דרכנו צאופן אחר קאת, והנה אם בדעת הרשעים שאין חיוב קיום התורה נוכח בגולה,

לחיות, חזק עפ"מ דקו"ל צהי צהר שחמד לעבור על איסור תורה לפי ששם שומעין לו כאלו צהר הכרמל, כמ"כ יעקב חזינו עשה בדבר עפ"י צהרותו לנזק ששם להטמיר ו"צ שבעים עיי"ש, והרדב"י חזק בפשטות שלא הי' כלל איסור שחי לחיות כלל, דקו"ל גר שחגיגור בקטן שולד דמי, ח"כ לא הי' להם עפ"י תורה דין לחיות כלל, והנה גם בדברי רש"י ז"ל הכ"ל מבואר לכאורה דלא כשיטת הרמב"ן, שחי שלא יעקב לעשו עם לבן גרתי ותר"ג מות שמרתי, מבואר שקיים כל התורה גם בזהותו בחי"ל.

ונקדים דברי הרמב"ן ז"ל (פ' כי תבוא) וזל"כ"ק ישיבחנו בגלות הוא הבטחה שאמר לנו, ואף גם זאת צהייתם צא"ן אויביכם לא מאסחים ולא געלותם לבלותם וכו' עיי"ש וצא"כ"כ"ק פ' צהקות עכ"פ והבאתי אותם צא"ן אויביכם כחז ג"כ בדברי הרמב"ן ששלח ישראל מכלי הוא ע"י שגור עליהם להיות צא"ן אויביכם, שעי"ז נחמטע הקטרוג ואין מזה"ד מכלל אותם עיי"ש, ואמר ז"ל בפסחים (דף פ"ז ע"ב) דאם עשה הקב"ה בישראל שצור לבין האומות, והיינו דא"ל הוה מונע ל' חנינא חן מעליו מייניו וכו' ואילו חן איחניבו גבן כהם שני ולא קא עבדין לכו מידי וכו' ח"ל משום דלא ידיעתו היכי תעבדון חסיליון כולכו ליחניבו גביבו, מאי דאובא גביבו קרי לכו מלכותא קטיתא, ח"ל גפא דרומאי (משעז צע"י) צהא נחניין צהא סקיון (צמחשכח זו אלו עסוקין תמיד) הרי מבואר שכללן של ישראל צהייתם וצמחיותם הוא ע"י ששם פזרין צהרות אויביכם והוה המללה את ישראל מכלי ח"ו.

ואמרו ז"ל צגמי סוכהדרין (ק"ה ע"א) שברשעים צימי יחזקאל, צלו לפנינו בטענה ואמרנו עבד שמכור רבו ואשה שנחש בעלה כלום יש לזה על זה טעם, ואמרנו שאין עליהם עול קיום התורה והמצוות בגולה, מאחר ששלחם הקב"ה מארצו להטעמד תחת ידי מצודגור, ואם שלא להם הקב"ה עיי' יחזקאל הנביא לאמר העולם על רוחכם היו לא חבי, אשר אחם אומרים וכו' בגוים כמשפחות הארצות לשרת עין ואין, חי חני נאום ד' אם לא

KolSatmar.com

מנשר ושלם לעשו כדי להחזיק אותו כגל, ואח"כ
הפרים עוד הפעם על אותם שלם כדי שיאלץ לחולץ.

וזה שלם לו ויהי, "ל"י שור וחמור, פי' שאני
זכותי צדק וחס שלי, ממנעל מחובי אני מדינה
לשאר אותם, והמנשר שלם לך וצדק אמלא חן צעירך
שאתי מחזיק אותך לזכור, ושלם תחשוב שבצית לבן
הרשע למדתי ממנעויו הרעים ואני מקיים מצות
מנשר, לזכר אמר לו עם לבן גרתי ותר"י מצות
שמרתי ואפרים מהם מנשר ואשלם לך ועל ידו
אמלא חן צעירך.

*

עוד יל"פ במאמרי"כ עם לבן גרתי וגו' וצדתי חש"י
ז"ל שם, בבקדס להעיר במאמרי"כ קטונתי מכל
החסדים ומכל האמת וגו' כי במקלי עצרתי את
הירדן, פירוש רש"י, נתן מקלו על הירדן ונצקע
הירדן, י"צ מדוע הזכיר גם זה וזקא.

בפרשת תולדות כתיב ויחמד יחם חרדס גדולה
עד מאוד וגו', מה כי החרדס בתחלה ואין
מיד אח"כ צירכו ואמר גם צדק יחי, ומה צד
לכוסף חיצה גם.

ויתבאר עפ"י"ד צמד"ר (ר"פ גש) גש"א את
ראש בני גרשון וגו', בה"ד (משלי ג') וקרה
היה מפנינים וכל חפץ לא יסור זה וכו' מדבר
צדקה וגרשון, חש"פ שגרשון צדק ומצונו שכל
מקום חלק הכחצ צדק לזכור, לפי שהי קרה
עושן הארון ששם החורה הקדומו הסחצ לגרשון
שתחלה אמר גש"א את ראש בני קרה, ואח"כ אמר
גש"א את ראש בני גרשון וגו', עכ"ד המדרש. וזה
פירשתי דברי המדרש פלוסא הים ראה ויוסם מה
ראה צריחא דרי ישמעאל ראה, עפ"י"ד ר"ל שסבך
משם לקרוע את הים לא קבל עליו להקריע, ח"ל
נחש וצונו ע"ה אני קיש ממך שאני נצחתי
בבניתי ואחרי צש"י וכו', אמנם לפ"ד המדרש
הי"ל אין צענעונו ממש ולגבי כח החורה צטלה
עננה קשיש וצבורה, וזהכרה נקרה לפני בני

ישראל, ע"כ ויוסם, וזהכר כמו"כ לעניינו חף לו
יהא ששאר הצבור, עם כל זה יעקב מוקדם אליו
דכה החורה עדיפא ומוקדם לזכור, ח"ש המדרש
זה אח"כ צמנמח צמנמח חורמו, ועי"ז ויקח צרכתיך,
וכזה לפ"י"ז שלם קבל יעקב אצונו את הצרכות חלל
צרכות החורה, ח"כ דורות האחרונים מה חבא
עליהן, ואין יחולו הצרכות עליהם חס ויהי ח"י
צטלים מחחורה הקדושה, ועי"כ בשאמר עשו את
צבורתי לקח וגו' ויערר על הצרכות מעטם הצבורה,
ויחמד יחם חרדס גדולה, מה יחי תקנתן של דורות
העתידיים, ואף שיעקב צענמו צדק נעל את הצרכות
מח חרות החורה, חלל דורות העתידיים מה חבא
עליהן, לזכר אמר גם צדק יחי, ואמר וקיים את
הצרכות חף לדורות העתידיים כי באמת אין לעשו
עננה צבורה לפי שמכרה לעקב צננין המועיל, ח"ש
עשו את צבורתי לקח, ועי"כ ועתה לקח את צרכתי
שע"י מה שלקח את צבורתי לקח עתה את צרכתי,
הצרכות יחסימו צידו לעד ולדורות, ולולי קניית
הצבורה הי' מקום לעשו לערער, באם יהי וישאל
צטלין מן החורה ח"י יחזרו הצרכות לעשו צדק.

והנה לולי נקטין עננה ששצול החורה צטלה
עננה עשו על הצבורה, אז הצרכה שהמכרה
הי' מכירה מעולה, ומה שצריך יחם את יעקב הוא
לחיות, חלל חס צרכות החורה הקדושה נחש
יעל"פ"כ לזכור, אז אין חקור ח"י לדורות האחרונים
שנחש כוחם צחורה, וזהכר ממש שצקע יעל"פ"כ
את הירדן למד שלגבי זכות החורה צטלה עננה
קשיש, ח"ש יעקב אצונו קטונתי מכל החסדים
וגו', שמחירא אני שנתמעטו זכויותי לבן על דורות
האחרונים, ור"י כי במקלי עצרתי את הירדן חף
ש"ס לים עננה קשיש, ועל כרחך שצול כח החורה,
וצדק זה נצקע הירדן לפני יעקב, כי לגבי החורה
צטלה עננה קשיש, (עין צדצרו לכן ציחור דברי
המדרש ציחור ציחור, ולא נכפול הדברים) וזה שלם
לעשו עם לבן גרתי ותר"י מצות שמרתי ויהי לי שור
וחמור וכו', שאין צריך לשאול אותי על הצרכות כי
כל מה שתצרכתי הוא צרכות התר"י מצות שמרתי
וצדק החורה ש"ס לה קדושה לזכור, חלל צדורות
הצבים יחי חף עננה לערער על הצרכות, ובאמת

ללמוד ממה שעשה חזינו חזקן יעקב אבי"ם שרדף אחר בשלי ומלכות חזקן, וז"ל נכנס לפני עשו הרשע, וע"כ שלח לו עם לכן גרתי מלשון גירות, דלא נעשיתי שר וחשוב ואיני רואה בך כ"ז היותי בגלות, ועל חשבו כי זה רק מסיבת עניותי, ולכך נשבר לבי בקרבי, לכן שלח לי ויחי לי שור וחנניר ואין ועוד וכו' ונעשיתי עשיר גדול ועמיר נכסין, ואעפ"כ איני רואה להיות שר וחשוב, ומעשה אינך כדאי לשווא אחי על הברכות שברכני אלא הוי גביר לאחיק, שבי לא נחקיימה צי ויתקיים רק לעתיד.

אמנם בן אמת שרדף להתרחק מן הגלות עד קצה האחרון, ולהתחבב צדקה הכניסה להיות לבו נשבר בקרבו, אבל אין להשתמש במידה זו במקום הנוגע לשמירת החורב והמנוח, ואם הוליס להעבירו ח"י משמירת החורב, החיוב להיות אמין וחזק כסלע ועד כומר לעמוד בנסיון נגד המפרעים והמחטאים, כי אם ישתמש במידה העומד והכניסה נגדם, ופול בחשש בלי ספק, וכמו שזמנו בחזקתם חזינו שבי' נכנס ושלל בעיני עצמו עד מאוד, עד שאמר ואני עפר ואפר, אמנם במקום הנוגע לשמירת החורב והמנוח ולאמונה הברויה, להם בכל עוז נגד כל העולס בול, ולא נא פני המלך ומסר עצמו לבשן האש וכו' עד כומר ולא השתמש במידה הכניסה צדק, ואע"פ שנתנונו שלל למרוד באומות כ"ז היותי בגלות, אבל אם רואים ח"י להעביר אותנו משמירת החורב"ק אין להתחבב במידה הכניסה, ואמרו רז"ל דבשעת הגזירה והעכו"ם כוונתו להעביר על הדת, החיוב למסור נפשו על כל המנוח ואפילו על ערקת דמאסא ולעמוד נגדם בכל עוז ותענוות, וכן אמר"ל צדקה שאמר חנני' מישאל ועזרי' למלכא נבוכדנצר, בשעה שצוה להם לעבוד ע"ז, אמרו לו אם נתנים וגלגוליות ולא רמיות את גזר עלינו את מלך, ואם לעבוד ע"ז את וכלל שון ואין את מלך.

ונקדים מ"ש חז"ל בזה' בזה' (כ"ו ע"ב) מפני מה ניתנה תורה לישראל בשביל שכן עזין, ואחלמל ניתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולה לעמוד בפניהם, וכתב המהרש"א ז"ל דעזתן דקאמר יצא חז"ל בזה' בזה', אלא עזתן הוא שלל ישור

אמר בן רק. לעשו כדי להחיותו, אבל יעקב חזינו ע"כ ה"י מתפלל והבין כח הבלה עבור דורות העתידים, ויאבק אים עמו עד עלות השחר, וינמוז שבתאצקות הווא הכין כח הבלה עד עלות השחר, היינו הגאולה שלימה שנמשל ליום.

*

עוד אפ"ל בדברי רש"י ז"ל בהקדם דברי המדרש הביאו אלא מארי זלבי"ם בקדושה וי"ע וזה חוארו עם לכן גרתי ותר"יג מלות שמרתי ואפילו פרה אדומה קרתי וי"ע, ומאי רבוא דאפילו פרה אדומה, ולאחר כוונה שלל זאת לכודיע לעשו, ומאי נפקמ"י לו בזה.

צ להר"ן בפעשה קח נא את צרכתי אשר הבאת לך כי חנני חלקים וכו' יש לי כל וגו' צגמחא צ"ב (דף ע"ב ע"ב) ג' הטעמן הקצ"ב צב"ז מעין עוב"ב אלו בן אצרכם יתקן ויעקב, אצרכם דכתיב וכו' צרך את אצרכם בכל, יתקן דכתיב ואובל מכל, יעקב דכתיב וכו' יש לי כל, ועוד דרשו צגמ' דאצרכם יתקן ויעקב לא שלט צב"ס יצר הרע, וילוף לה מדכתיב צב"ס בכל מכל בל ופירש חש"י בל משמע שלל חסרו שום טובה, וזהו עולם הצד שכולל כל השלמות עיי"ש ולכאורה לאיך טעם שלל יעקב לעשו שיש לו עוב"ב ושלל שלט צו יחסי, ומה ענין זה למה שהפיר צו יתקן המחוות, וכבר בארנו בזה לעיל ועוד לחלקי מילין.

ויתבאר הענין בהקדם מ"ש הרמב"ן ז"ל, דיש בשלמות או רמז לדורות, כי כל אשר אצרכ נאציו עם עשו אחיו, יאצרכ לנו חמיר עם בני עשו, וראוי לנו לאחוז בדרכו של דויד, שממין עצמנו ג' דברים שהזמין הוא עצמו, לחפלה ולדורון ולהבלה צדק מלחמה לצדק ולהלל גמל"ק, ועוד יש למרוד דעת לדורות הבאים, להתחבב בהכניסה נגד עשו ובניו, ולא לבקש שררה ושלמות, ולעמוד עיי"ז קנאת האומות עלינו ח"י, ומכ"ש שלל למרוד נגדם, כי כן נאמרונו בשבועה שלל ימרדו ישראל באומות כ"ז היותם בגלות, באמר"ל כתובות (ק"א) ועליו

העבריות, שאין עומקן באופן של המלחמה ומה שכן משולים להיות זהו עומק דקדוקה האורך לעצמותו ית', וזהו וכן שפיר דברי הגמ' הא"ל מפני מה ניתנה תורה לישראל בשביל שכן עומק, וכמ"ל המהרש"א שכל יסודו מפני כל ומעיון פניהם, ומידה זו יש בו אורך גדול לשמירת המוסר וגדרי כ"ל.

ופירשתי מיד צמד"ר פ' קך ויצא הפליט ויגד לאברהם העברי וגו', הוא עוב ולא מחוון לש"ש, אמר אברהם זה קניין הוא (פ') המחנות הכהנים קנאו) ועשאו אני ואמר לו משכח בן אחיו, והוא יוצא למלחמה ויכרה, ואני עומד את שרי אשתי וכו', למד נקרא אברהם עברי, ר"י אמר שכל העולם כולו מעבר ה' והוא מעבר אחר עבד' המדרש, וראוי להבין הדבר פעמים הובר ה"א צהר"ק ולא נקרא בשם זה, ולמד דוקא כאן קראו הכתוב עברי, ע"ש שבי' בו מידה זו. אמנם כדי שלא יקשה אדוק השם עוב שאברהם אבינו יכנים עצמו לשכמה גדולה, לחוס עם מלכים אדירים על לא דבר, וידעו כל האומות צחצחם חלקים אשר בקרבו, כאמרו"ל אשכנזינות גדולה היתה בלבו של א"ל וכל מלכי מזרח ומערב משכימין לפתחו, וכוון שבי' צדור לשון שהם כהנה גדולה ויהי' נהרג במלחמה גם אברהם אבינו ישיג את זאת ולא יכנים עצמו לשכמה, על כן קראו הכתוב כאן עברי שבי' בו מידה זו, דמקום הנוגע לעבוד שמו ית', עמד ולחם נגד כל העולם כולו, ואפילו כל העולם מעבר ה' הוא בעבר אחר, ואינו מצטל דעתו ורואו ואינו מחיירא להנהיג אפילו נגד כל העולם, וכמ"ל הרמב"ם בס' המורה שצ"מ צוהו כ"ו לו דרישות עבור אמונתו, וגהשבו מאלהם ומתווכחו צדית הסברה, ואעפ"כ לא זו מלחמתו ומכר נפשו עליו, וזה כ"ו חשבון של עוב, שגוף אברהם במלחמה אף שיש חשש סכנה דברה, לפי שידע במידתו ודרכו, שאינו מצטל דעתו ורואו ואינו מחיירא להנהיג אפילו נגד כל העולם כולו, ובאמת כ"ו האורך במלחמה זו כדי להגיל את לוע, שבי' ראוי ללכת ממנו ב' פרידות וששמה משה במצורא במדרשו ח"ל, ואברהם אבינו מכר נפשו במלחמה זו לש"ש אלא ששוב לא ידע מכל זה, כי לולי כן כ"ו ג"כ חשבון דבר גדול כזה יהי' לו סייעתא דשמיא

מפני כל ומעיון פניהם, ולא יהי' לאומות מנחה מפניהם אלמלא ניתנה התורה להם ע"כ"ל ולכאורה למד בזה הקצ"ב את ישראל במדה כזו, ואין זה לקבלת התורה ע"י מידה זו, ואמנם המידה הזאת הברחית לישראל לדרך התורה ולדרך האמת, והאורך שבי' להם עומק דקדוקה שלא יהי' להם התפעלות ולא יסובו מפני כל, וכענין מ"ש האוה"מ"ק צ"י ראש כי יסיתר אחיך וגו' ולכך ונעצרה מאלהי העמים הקרובים וגו' מקבל הארך ועד קבל הארך, כי יצא המסית בטענה שיש בו הוכחה גדולה שחלפה מקבל הארך ועד קבל כולם או חצם עשדים ע"י. והסבה זו יש עמה הוכחה כי יש בה ממש ח"י, אעפ"כ לא חלפה ולא השמע לה, אל חכמה עם המסית בטענות, אלא שללה הרצון בלא עטבה עכ"ל, וצ"ע רוצ העולם מועטים ונדחים בדרך האמת ומועטים הם שיש להם אחיזה וחזקו בדרך המוסר, וע"כ לרד להתחזקת ולא יצוה ולא יצו מפני כל, והסברה שבי' עומק דקדוקה להתחזק נגד המסיתים והמבדילים.

ופירשתי מיד צמד"ר פרשת שמות והוצא צר"י ז"ל עכ"פ כי לא כשנים המלחמות העבריות כי חיות הבה, אומה זו כחי' נמשלה, גור אר"י יהודה, דן גור אר"י, נפחלי חילה שלמה וכו', וכן אמרו ז"ל במחנ' דאבות היו עו כומר רן כלזי וגבור בארי וכו', ולכאורה למד נמשל ישראל לחיות, ולמד נעוונות להיות עו כומר, הלא הכימון של ישראל להיות ציננים רחמנים, ואמרו ז"ל עו פנים לנבואם, אולם שיהיה אמת ולריך להשחמת צניי הכפכים לעבודת השם ותפלה, ולאורך עבודתו ית' להתחזק בשמירת התורה נגד המסיתים לרד להשחמת במדה העומק דקדוקה, שלא יצוה ולא יצוה מפני כל, אבל במקום שאינו לאורך עבודתו ית' לרד להיות לבו שגר בקרבו ויניין ועיון ולהתנהג במדה ד"א, ויתרחק אפילו משמן עומת, וצ"ע משחמשים צניי הכפכים אלו להיפך, וכשען המסית מסיחו להיות הכפכן בדרך עקש, ומשחמשים בעומת ומיעוט דרך ארץ שלא לאורך עבודתו ית', וכשנוגע לעבודתו ית' נעשה צינן ועיון, וע"כ כשאמר המולדות כי חיות הבה, הקדימו ופירשו דבריהם כי לא כשנים המלחמות

וק"ו הישמה משה וזל"ה פ"י בזה דר"ל גיעין
(דף מ"ג) אין אדם עומד על דעת אלא נכסל
בכס חסלה, שעי' בשלחן ובעשות נפול מאוד
בשמרים, וז' ומגזיר שכל וזה לידו שלמות השם,
ופ"י בזה דברי המדרש ביקש שלמה לידע סוד
של פרס אדומה, אמר אמרתי אהבתי ויהי רחוק
ממני, ר"ל בשיהי רחוק ממני אז תפסל מהפס
ויבא למדרגת אהבה, וזה סוד של פרס אדומה
עיי"ש כי נעמו.

ובזה יתבאר המדרש ה"ל שלח יעקב לעשו עם
לכן גרתי ותר"ג מלות שמרתי, וזאתי כגזר
חלני להלחם נגד לכן וחילוליו, אם ראה להפריעני
משמירת החומ"ל, וכמ"כ אלהם עמך, אהנם לכל
יחשוב עשו שפע"כ יבא להתגבר עליו בכל כוחו,
אולי יוכל לו לנצלו משמירת החוב"ק, כדי שיהיה
הוא בכל הכרעה כאשר אמר אצ"ו וזה כאשר תרד
ופרקת וגו', ע"כ הודיעו יע"א ואפילו פרס אדומה
הקדשתי ועמדתי על סודה, וכל כח שחלש להתגבר
נגדי להפריעני משמירת החומ"ל, אהבתי ע"י יתר
ואתחזק. בשמירת החוב"ק יתר ויותר, ומתנגדות
היותר גדול אתחזק עוד יותר, כסוד של פרס אדומה
שמתפסל מהפס וזה ה"י כוחי לעמוד נגד לכן
וחילוליו, אף שה"י כוח גדול מאוד בעומק
ובכפפים אפע"כ תר"ג מלות שמרתי ואתחזקתי
נמולם, כעצב כל דבר שמתפסל מהפס, וא"ש טעם
הודעה זו לעשו.

ותנה יעקב אצ"ו שלח אל עשו שיהיה ליהיה
שלם עמו כמ"ש רש"י ז"ל ט"ה למאד חן
בעיניך, שאני שלם עמך ומצאך אהבה, אבל ה"י
כוונתו ל' פנים וזה להשתמש בשני הפניות ה"ל,
שיה"י שלי בניהם, וה"ל ראה יעקב לעשות מלחמה
עמו, כי ידע יעקב שלא הביע שדין האמן, כמו
שרצו לו עד אשר אבא אל אדוני שיערה, ואז
יתקיים ועלו מחזיקים בזה לין לשפוע את הר עשו,
ועד אוחז האמן ראה להביע את עצמו לפניו, וה"ל
ראה יעקב אצ"ו לחזק את השם ולעולם בממשלה
לפני האמן, אבל לעומת זה אם יבוא עשו ויראה
לשנות התבוננות אז יעקב יעקב אצ"ו להשתמש
במדרש המ"ל דקדושה כמ"ש לעיל כי אלהם עמו.

ולא יכרה במלחמה, אבל כל חשבונו ה"י לפי שיער
במידתו ודרכי חכמתו שלא יסוג אחר ולא יתחיל
מלשונות הטוב, וימסור גפשו ע"י, וכמ"ש צמדת
שומר אצרכם זה קנאי הוא צמקום הטוב לבד
שמים, וע"כ קראו הכתוב כאן עברי, להודיע דבשכל
שה"י בו מידה זו, ע"כ יוגש עוג לחשוב מחשבת
אין כזה.

בחוור לעניניו שלח יעקב לעשו עם לכן גרתי
לא נעשיתי ער והשוב אלא כגר, וזה דרכי
היות בהכנסת בכל משך ימי גלותי, אהנם לכל יחשוב
עשו כיון שמתחמת צמדת הכנעה ורואה בזה, ויהי
ניקל לפניו להעבירו על דעתו ושל דעת קונו וימנעו
משמירת החומ"ל, ע"כ רצו לו עוד עם לכן גרתי
ותר"ג מלות שמרתי ולא למדתי מנעשו הרעים,
ועמדתי עוז נגד לכן הרשע וחילוליו וס' דל"ו,
יכל הכנעתי אצ"ו רק צמקום שאינו מתנגד לשמירת
החורה והמלות, אבל אם תראה לנגוע בי ולנצל
אחתי משמירת החוב"ק ומלתי, או להכניס דושה
נפסדות ולקלקל יסודי ועיקרי האמונה מצני ודורותי,
אז לא אכנע מפניך ואלהם עמך בכל כוחי במס"פ
וית בשלמות זו רצו לדורות העתידים כמ"ש ברמב"ן
ז"ל לאחז בדרך לזיק אצ"ו הזקן ולהתכבד צמדת
הכפיות, להשתמש צמדת הכנעה וע"י בכל מקום
שאני מתנגד לשמירת החוב"ק, ושלא למרוד בצומות,
אבל אם נוגע לשמירת החומ"ל לא יחז אפילו זה
כ"ש ויתגבר כחרי להחם אפילו נגד כל העולם כולו.

ועתה נבאר דברי המדרש ה"ל ואפילו פרס אדומה
הקדשתי, בזה"ל מ"ש בכל יקר פ' חק צעם
הפרס שמתחם סבאים ומעבר עמאים, וביאור
הענין שכן הוא בצעיות שכל דבר אינו מתפסל
כי אם מהפס, ולא מזה שהוא מינו, בדרך שהיה"ר
מתגבר יותר בישראל מצאומות, ובח"ה יותר מכולם,
לפי שכולם הפכיים לו ע"כ רואה להתגבר עליהם
וכו', כך מי הגדל שם זה מים שכולם סברה,
ויש שם אפר פרס שכולו עמא וזה מעורבין יחד,
לפיכך אם מי גדל זורק על אדם עמא אין האדם
מתפסל מן האפר שה"י מינו, אבל מתפסל מן המים
בכס הפכיים לו ושם זה רשע לנצרו עיי"ש.

הקצב מעין עובד, ויכלל לא ראה ליהנות מהרעם הזה שהביא מצות לכן כאמרם ז"ל, וע"כ הפליר צו שיקחם כי אין לו לורך צהם עבש, ולעמוד בלא"ה יחזירו עשו למלך המשיח סמי"ט ז"ל בילקוט (רמז קל"ג) כל אותן הדורות שנתן יעקב לעשו שחידו ארבי"ט להחזירם למלך המשיח, ועוד רמז לו וכי יש לו כל שלם שלט צו יחזיר באמרי"ל, שאל תחשוב שעי' שירצה באי יתגבר עלי הילך הרע, כי בדרך כלל בסיון העושר גדול מאוד, ויצאצא הון יתגבר הילך הרע של תאוה המנוח, ואישו מניח ויתן על דברים טובים לדרך וחמיתת התורה, ע"כ אמר לו יעקב וכי יש לו כל הילךר אינו שלט על, וכל ממנו ונכסיו אינו משתמש בזהם רק לשמירת החומ"ל ולעשות רצונו ית', וע"כ ממה שאתה רואה להתגבר עלי ותחשוב ומשפחות שלם תתקבל במחנות ממני, אם תניחם לי יתחזק כוחי עוד יותר בשמירת התורה והכמות ומעשה הצדק, וע"כ טוב לך שתקח ויפטר צו ויקח, וכבר מילתו לאמורה שכל אלו המחנות לא ראה יעקב ליהנות מהם, שבי מקורם מפורש הרע ושייכים לחלקו של עשו, אלא שהפליר צו שיקח כדי להכין כח לדורות הבאים לשחרו.

ובבן"ב יתבונן האדם שהעיקר החבליה והחשיבות להכין יורה ומנחה ומע"ט לעובד"י וע"כ שיתן האדם ממנומו למנחה והלדקק ולחמיתת תלמוד תורה, יקבל שכר פירותיהם בעו"ל וקצן קיימת לעובד"י כפל כפלים בלי שיסור וערך, כי יפס שעה אחת בעובד"י מכל העונגיו עובד"י, והשני"ט יסור ויתן צנו דעת ורלון אמיתי לחזק כח הקדושה והרצנה התורה ויראה, וכל אלו המסויעים צחמיתת התורה יקבלו שכר צדק וצדק, ויח"ו להם יבולת להחזיק גם להלכה מחזק נחת והרצנה הדעת, בלי לרע ולקב, ומכאן צמירה ליעושה שלימה בזהמנות גדוד שמים עליו במהרה צמינו חמן.

*

עוד אפ"ל בציאור דברי המדרש הני"ל, עם לכן גרתי ותר"יג מנחה שמרתי ואפילו פרה אדומה הקדשתי **שקלים** לבאר מאמר הגמ' (סנהדרין ט"ט).

וע"כ שלם לו לאמר עם לכן גרתי כפרשי" לא נעשיתי שר ותשוב אלא גר, ואני מתחבב צמיתת הכנעה ועמי לקבל עלי שלם גלות כ"ז שלם כנע עדיין עם מלכותו, וכן תחשוב ודמקוס שהוא לורך בעדותו ית' ג"כ אני משתמש צמיתת הכנעה ועמי, ע"כ הודיעו ותר"יג מנחה שמרתי בזהמנות ללכן ולא למדתי ממעשיו הרעים, ואני משתמש צמיתת העוהה וקדושה לשמירת חוב"ק, והודיעו לעשו שהוא משתמש בשני הפכויות אלו, שאלם לא תראה לבעל אחיו מעשדותו ית' ומשמירת החוב"ק אז לתחבב צמיתת העמי ואני שלם עמך ומצדק אהבתך, אבל אם תראה להפריע אחיו משמירת התורה, חדש שלם יעלה בידך ותחשוב צמיתת העוהה.

ועתה נבאר משה"כ קח נח את צרבתו וגו' ובי ית כל ודרשו חז"ל שהענינו הקצב בעו"ל מעין עובד"י ולא שלט צו יחזיר, ולספורת מה לורך בכוונה זו לעשו, ומח יסנינו למח שהפליר צו ליקח במחנות (עיין לעיל קוש"א ג') וכבר פירשתי מ"ט הפליר יעקב כ"כ בעשו ליקח ממנו המחנות, אחרי שבלא"ה תתראה אלו ופסקו, וצויתר תמזה מ"ט סירב עשו מלקבלם, והרי ב' חומד ממנו של אחרים אפילו שלם צרשות, ואיך געשה עבשיו ויתן צמנומו, אמנם עשה בן לגודל שנאלחו ליעקב ועצרתו שמונה נחת, באמר"ל בידוע שעשו שונא ליעקב אלא שוכנמו רחמנו בלוחה שעה וכו', וע"כ לא ראה ליקח שוחד ממנו כי השוחד יסור, ויעקב אצמו הפליר צו לקחת, אפ"ס שלם ב' לורך צו בעצרתו, כי הוא לא פחד מעשו ומשרו והתגבר על הס"מ, אמנם הכין דרך בשביל דורות הבאים (עיין בדברנו לעיל) וע"כ אמר לו כי על בן ראיתי פניך כחמות פני אלהים ודיאיו המלךר שר שלך ואלא יכול לו, וגם אחת לא תוכל לי בלא"ה, וא"כ אין עשם שתמנע א"ע מהמחנות מלקבלם.

ועוד רמז לו וכי יש לו כל שהענינו הקצב מעין עובד"י, ובהם עשו אמר לו יחי לך אשר יק, והש"י לו יעקב אל האמר שאלטנו לעמנו, כי אלנו כל נכסו העו"ל אינם כדאי לו ואינם חשונן בעיניו, והעיקר אלנו עולם כזה וגם בעו"ל הענינו

קצויין אדם, דלפני"ד ר"ש ח"א לדרוש שבוא ככ"ג מדכ' האדם ועי"ד דר"מ ל"ל דר"ש יעיי"ש, וזהב לדעת המ"ד דאין הכוונ' מעמאין צבואל ישנם הרבה פוסקים דס"ל דלפ"י צמגע וצמשא אין מעמאין, וזהב אי קצרי לדיקס מעמאין צבא יש פלוגתא ישנה, וצ"ש"מ (פ' שמנין) הכריע דמעמ' דאין ראוי להיות שדיקס לא יעמא, אך לא ניתנה לנו לכתובג דאין זה וכו' דאין כח המצחין צדינו לכריע מי הוא נדיק אמת יעיי"ד באריכות.

והנה כ"ז רק אחר מתן תורה מפני הכלל שצדינו, כבר ניתנה תורה ואסור לחוש הלכה עפ"י צבואל דתורה לא צממ' הוא, אמנם באצו"ק קודם מתן תורה היו יכולין להורות הלכה עפ"י צבואל, כמפורר בדבריו לעל פ' נח באריכות. ולפ"י צמ"י יע"א שלא היו עוד ישראל צבולם זולת יע"א ושבצנים בן', לא הורכו לפרס אדומה לטבר מעומאח ישראל, דקצרי לדיקס אין מעמאין, ועי"ב החשש אינו רק מעומאח מה עכו"ם, וכ"ז לא יחכן לדעת המ"ד דקצרי עכו"ם אין מעמאין, וממ"ש ז"ל שרקצרי יעא"ש פרה אדומה עכ"ל דס"ל קצרי עכו"ם מעמאין, ודלא כר"ש, ולפ"י גם עכו"ם קרויים אדם, ואיכא למידרש כר"מ דעכו"ם אפשר שידמה בגדולת השער לכ"ג, וזה נשמע ממנו שיע"א עשה פרה אדומה, וצבא יצאיר דברי המדרש עם לנן גרתי וצריג' מלוא שמרתי, ואלפי' פרה אדומה הקרבתי, ועי"ב דגם עכו"ם קרויים אדם, ושלא לו דבר זה כדי למצוא חן בעיניו.

*

עוד יל"פ אומרו עם לנן גרתי וגו' צבוקדם דברי התרגום ירושלמי סו"פ ויאל עכ"פ ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלקים זה וגו', וז"ל ויאמר יעקב כד חמא יתבון, דילמא משיריין מן לנן אחיו דאמא חינו, אחיין קדמיו לקביל קרבא למקטל יתו, או דילמא משיריין דמלאכין קדישן מן קדם ד' חינו, ואחין לשחצא יתו מן ויבון, בגין דאין קרא שמי' דאחרא בבוא מחנים, ואלוי לבבין אידן יתבון שלא לבחין יעא"ש אס הם מלאכים ממחנה

ה' ר' מאיר אומר מנין שאפי' עכו"ם ועוסק בתורה ה"כ ככנ"ג גדול, שנה' אשר יעשה אחס האדם וחי צבס, ככנ"ס לויס וישראלים לא נאמר אלא האדם וכו' ומסיק דמירי צבצב מלוא דידכו דזולת זה אסור להס לעסוק בתורה, ועכו"ם שעוסק בתורה חייב מיתב יעיי"ש, ולכאורה תמוה וכו' לא יספיק לדמותו לישראל או לכנן הדיוט על למדו ז' מלוא דידכו ולמכ דימוכו חז"ל לכ"ג.

ואפ"ל עפ"י שדרשו חז"ל בגמ' (יומא י"ח.) בכנן בגדול מאחיו שיכא גדול מאחיו צבא צמ' צחכמא וצבוער, אחרים אומרים מנין שאס אין לו, שאחיו ככנ"ס מגדלין אחיו, שנה' וככנן בגדול מאחיו גדלו מל אחיו, וזהב חכמא ח"א יתן לו אס אין לו משלו וכמ"כ נוי וכת, ועי"ב ככוונה על עושר שאס אין לו משלו מגדלין אחיו מל אחיו, וז"ל הרמב"ם ז"ל (כ' בלי במקדש פ"ב) ככ"ג ז"ל גדול מאחיו וכו', ואס אין לו ממון אחיו ככנ"ס נותנין לו, כרי כי גם צבצור מעלת השער קראו התורה בגדול כפי דרשם ז"ל גדלו מל אחיו דקאי רק על ממון, ואלוי ז"ש ז"ל דעכו"ם בעוסק בתורה צו' מלוא דידכו, הקצ"ס משלם שברו צבוק"ז וצבא הפרט הכשילוכו חז"ל לגדולת ככ"ג, ואלא ח"א לדמותו לכנן הדיוט או לישראל, דח"א שחכא לשלימות העצורב כישראל, אלא שצבא בגדולת של עשירות יכולין לדמותו לכ"ג ע"י שמשלם לו הקצ"ס שברו על פניו צבולת שוכ"ז.

ובזה יש לתרץ מה שכתבו המפרשים עכ"כ ויקרא לעשו צבא בגדול, למכ קוראו גדול, וצב"ח חירא מכלל שמחניפין לרשעים צבעתן, ולדרכיו אפ"ל צבשטות, צבציל שיש לו מעשירות העוכ"ז עי"ב נקרא גדול כנ"ל, וצדור עקס ופתחולו דאירע ואחין צדוך הא, דמי שיש לו עושר רב וממון הרבה מחשגין אחיו לגדול ככ"ג.

והנה שם צממא דר' מאיר כנ"ל דעכו"ם שעוסק בתורה ה"כ ככ"ג שנה' אשר יעשה אחס האדם וחי צבס, כתב רש"י ז"ל דלית לי לר"מ כממא דר"ש, דדרש אחס קצויין אדם ואין בעכו"ם

צעיך, כי האמת לא ימלא חן צעיך, וזכר מוזן
דברי התרגום ירושלמי שבי' יע"א מחפז בלחון
המלאכים אם של לכן כמכ כי באמת נצטוו ע"י
רמאות אלה שבי' מלך הקדוש ועפ"י האורח,
ועפ"י כי מקום להסתפק בהם אולי הם מלאכים
של לכן הארמי.

ונקדים עוד מה דאיתא בתנודצ"א וזילקוט (כנ"ל)
בכל דבר הקב"ה בעולמו חוץ מן מדה בשקר
ומדה בטובה שלא דבר ושלל עשה אותם הקב"ה,
ועפ"י זקוקין דורא כחז כי הודם דורא בשקר
מלצר, ועול אדם עשה מעשמו, ולכן אמרו ז"ל
קאשעא קאי שיקרא לא קאי, משום דלא דבר הקב"ה
מדה בשקר עיי"ש, והנה שלמה במלך אמר אין כל
חדש תחת השמש, של מה שתחדש בעולם בהמשך
הדורות כבר כי לעולמים, ובהפרשים בעירו בבהמה
המאמר, ולבאור ראין בהם בהחדשות בדריאה
מה שלא כי' בדורות הקדומים, ויש מתירים של
אותן הדברים שגוראים לעינינו חדשים כבר כי'
לעולמים בדורות הקדומים אלה שנשכחו במשך
הדורות וחזרו ונתחדשו, אבל אין זה מספיק דא"כ
באותן הדורות היו עכ"פ חדשים, והפסוק אמר
אין כל חדש תחת השמש, ואין מליאות בהחדשות
בנצחיים אחר בריאת שמים וארץ, אמנם הפי'
האמיתי בזה כמ"ש הרמב"ן ז"ל (ר"פ בראשית)
ולב"ק הקב"ה דבר כל הנצחיים מאפיסה המוחלטת,
ואין אלאנו בלשון הקודש בראשית היום מאין אלה
לשון דבר, ואין כל הנשע תחת השמש או למעלה,
הוא מן האין בתחילת ראשית, אבל הויתא מן
האפס בגמור המוחלט יסוד דק מאוד אין זו
ממש, אבל הוא כח ממליא מוכן לקבל הלאה ולאח
מן הכח אל הפועל, והוא החומר הראשון וקרא
ליונים הוילי, ואחר הכוילי לא דבר דבר אבל יור
ועשה ממנו, כי ממנו הויתא הכל וכלים הלאה
וחקן אותם עכ"ל, ונראה כי כל דבר שיתחדש
בעולם בשמות דור ודור, כבר כי' לעולמים ונצח
יסודו ביום ראשון לבריאה, אלה שלא יאל לפועל
עד הגיע שעתו והבן, עכ"פ מבורר של מה שזה
בדרך רמאות לא כי' בכלל בריאת שמים וארץ,
ובזה יבין דבר ששלא יע"א לעשו עם לכן גרתי,

לכן או מלאכים קדושים, וזוהי שאין בחי השמות
ביוחס כלל, ואין כי' לו מקום להסתפק בזה.

ונל"פ עפ"י דאיתא בגמ' מגילה (י"ג ע"ב)
ויגר יעקב לרחל כי אחי אציה הוא וכו',
אמר לה אחי אני ברמאות, אמר לה אין עם נצר
לדירי לגווי ברמאות, אמר לה אין עם נצר
חתר ועם עקש חתפל, ומליא באמת שיע"א התנהג
עמו צעין בלחן בדרך הרמאות, שבי' מוכרח לה
והוא לו מן הדין כמ"ש עם עקש חתפל, ואמרו
ז"ל במדרש חנה דבי אלי' זוטא (פ"ג) וזילקוט פי'
האזינו (רחם חתקמ"ב) עשה אדם עמלו לדבר
אמת, מוכרים לו מלאך שמתנהג עמו בדרך דוקים
ומדבר אמת, ואם אדם עשה עמלו לרשע לכתש
ולשקר, מוכרים לו מלאך שמתנהג עמו בדרך רשעים
ומכתש ומשקר וכו' עכ"ד במדרש, ומלא שמתעשי
של יע"א שחב עם לכן בדרך של רמאות שחור
לו עפ"י הדין, נצטוו מלאכים בללו שכולים בדרך
רמאות, והנה יעקב שלא לעשו כח חתמיו לחדו
לעשו וגו' ואלהה לבגיד לחדו למלא חן צעיך,
לחדו שאני שלם עמך ומבקש להבנת ועוד דברי
הכנעה בללו, ואלהה דאמת לא ביקש יעקב אציו
להבנתו של עשו אלא אמר כן מפני היראה ולהחניפו
גמיון כחמיו"ל, ע"כ לא ראה יע"א לשלוח לדבר
זה אנשים, ע"ד שארז"ל (סוכה מ"ו ע"ב) לא
לימא חיה ליורקא ויהיבא לך מידי ולא יהיב לי,
משום דאחי לאגמורי שיקרא, ומה"ע לא ראה יע"א
לשלוח אנשים דלא ליחי לאגמורי שקרא, וע"כ בחר
לשלוח אותן מלאכים שגבראו מברמאות שעשה עם
לכן, שם ילכו בשליחותו הזה לדבר לפני עשו דברים
של רמאות.

ובזה יל"פ הפסוק שאמר עשו ליעקב מי לך כל
המחנה הזה אשר פגשתי וגו', והנה עשו
כי' בעל השגה בטוח בעומה וראה שם מלאכים
שגבראו ממשע רמאות, לא כדרכו של יע"א שהוא
איש אמת, שלא איתו "מי לך וייקא" כל המחנה הזה
אשר פגשתי, פי' אין בלאו אלא מלאכים בללו
שם היפוך דרך, והשיב לו יעקב למלא חן צעיו
חדו, ולא שלחתי אלא מלאכים בללו שימלא חן

הימנו ולא מורשו עד סוף כל הדורות, כיון שראש
משכ כן מתוך צמלואים, וא"ל גתחיוב זה הריגה
וכו' עיי"ש, ועד"ן הביט ומחזקו יעקב אבינו ע"ה
על דורות הצדיקים העתידים ללכת ממנו, ולעסם
זכ' ה' מילר ומלעסר אס יסרגנו.

ונקדים עוד מ"ד צמד"ר (פ' חוקת) זאת חוקת
התורה זש"ה (איוצ ויד') מי יתן עבור מעמל
לא אחד, כגון אצרכם מתרח, חזקי' מחזו וכו', מי
עש כן מי לזה כן מי גזר כן, לא יחידו של עולם,
תמן חנין וכו' הכוסקין צפרה מתחלה ועד סוף
מעמליון צגדים, היא גופה מעכרת צגדים, אמר
הקצ"ה חק חקתי גזירה גזרתי אי אחת רשאי
לעבור על גזרתי עכ"ד המדרש, מוציא דשניהם צחי'
ח' לבס, שכן גזר חכמתו יח' שילחם עכרה מעומלם,
לדיקים מרשעים, ועד"ן צמלוא פרה אדומה לזיחת
כה בעכרה ע"י הפרה שכיח עולם מעמלם צגדים,
וכענין הזה הוא צבחי' חק וגזירה למעלה מהשגת
של האנושי, ופירשתי צ"ה דברי רש"י ז"ל לפי
שהשגת ואומות העולם מחזין את ישראל לומר מה
המלכות הזאת ומה עמם יש צה, לפיכך כתב צה
חוקה גזירה היא מלפניו אין לך רשות להכריח
אחרי' עכ"ל, דוכה מתחצלות השגת לזרד צני אדם
ולפחותם להחזר עם הרשעים צענחם הסתחב שז
עצירה לשמה להחזירם לעומת, אמנם צדך כלל לא
יפעול בהחצרות לעומת, מרשעים ולא רשע כמו
שאמר המשל הקדמוני, אלה שהשגת צה ומרחם שצב
ה"ן בן לעולמים שילא גם עוב מרשעים, כמו אצרכם
מתרח וכו' ע"י אמר"ל מי גזר כן יחידו של עולם, ורק
צמקום שרקצ"ה גזר כן אפשר להיות זה, וא"ל
ללמוד ממנה למקו"א, וז"ש השגת ואומות העולם מחזין
את ישראל לומר מה המלכות הזאת ומה עמם יש צה,
וצה רואים להיות ולהסית את ישראל להביא ראי'
מכאן דאפשר שילא עכור מעמל ומרשעים ולא טוב,
לפיכך כתב צה חוקה גזירה היא מלפניו ואין לך
רשות להכריח אחרי', שבאן הוא גזירה מהקצ"ה
שיחי' כן, ואין להכריח אחרי' ואין ללמוד ממנה,
יכו' איך שיחי' אלו הנשמות שילאו מעשו ביו
מוכרחים להיות צצחי' אלה, וכן גזר יחידו של עולם
להוציא עכור מעמל, ע"כ שלח לו יעקב עם לבן

שכח ידוע לרמאי, וע"כ הוצר לי ג"כ ליתן עמו
צמלואת, ויחי לי שזר וחמור וגו', שכל הכרח שיש
לי לא זכיתי אלי' מצרכה אצא שצרכני מעל השמים
ומשמתי הארץ, כי זו אינו לא מן השמים ולא מן
הארץ, כי דבר הצה צדך רמלוא אינו צכלל צריח
שמים וארץ אלא צריח חדש שצדים צני אדם
מלבס, וע"כ איך לרץ לשטח אחי על הצרכות
שצרכני אצני כי לא נתקיימה צי עדיין.

אמנם יע"ל אע"פ שבוחר לו עפי"ה הדין כמ"ש עם
עקב החפ"ל, מ"מ עשח תשובה עלי' צדך
הצדיקים שששין תשובה גם על מה שצרח למרחיח
השין כחטא, ואולם צכל זאת לא רש יע"ל להנות
מרכוח הזה ונתן הכל לעשו צצציל חלקו צמשרת
המכפלה וכמ"ש רש"י ז"ל (צפ' ויגש) עכ"פ ויקחו
את מקניהם וגו' אשר רכשו צארץ כנען עיי"ש.

*

באופן אחר אפ"ל דברי המדרשים וצדקאקים
הנ"ל ונתחיל צציואר דברי המדרש עם לבן
גריח וצחרי"ג מלות שגרתו ואפ"ל פרה חזימה הקרצחי
ו"ב, ויתצאר צהקדם דברי רש"י ז"ל עכ"פ ויירא
יעקב מחזו וייר לו, פירש רש"י ויירא שמה יכרג
(ציר) וייר לו אס יצרוה את אחריס עכ"ל, וייל"ד
אחריס מחז דבר שמי' וכו"ל שמה יכרג את עשו,
שכח צה לחוסם נגדו, גם מדוע הייר לו אס
יכרגו, וכרי אמרו ז"ל הצה להרגן השכס להרגו,
וכחי צצצור רשעים רשע, אמנם פירשו צספ"ה
דיראחו ה"ו צצציל דורות הצדיקים העתידים ללכת
מעשו, שכו עדיין צכלעם צו צצחי' שצי, שלח
יאצרו עמו אס יכרג אחוה, וע"כ החפ"ל יעקב
אצינו ע"ה על הלהס שחצצר השצו מן הרע
ויחי לפליטה, וצספ"ה אמרי נועם כתב שגרתו
כן צמ"ש ז"ל אס יכרג אחריס, על פי אמרם
ז"ל מחז אחריס ר' מחזי, וצדך כלל הכוונה על
כל נשמות הגרים העתידים ללכת ממנו, וצדך
שדרשו ז"ל צמד"ר (פ' שמות) מ"ד צמשה רציו
ע"ה כשכרג את כמלרי וירא כי אין איש וגו',
צצן אמרי רשח שאין חותלת של לדיקים עומדת

תחלה דהיינו יהודה ויוסף ובני הגזירות, שחשש פן לא ירלו לסבול עוול של עשו וייתחילו ללחום קודם בזמן, ע"כ העמיד בני השפחות תחלה דלדל שכם שפלים בעיני עמם לא יעשו מלחמה על דעת עמם. ואפ"ל עוד ע"ד מ"ש רש"י ז"ל עכ"פ וירד בעיט על הפגרים וישב אותם אצרים רמו שיצא דוד בן ישי ללחום ואין מניחין אותו מן השמים עד שיצא מלך המשיח עכ"ל, וע"כ חשש יעקב אציו ולא רכז להעמיד תחלה יהודה ויוסף שכם יהיו גואלים של ישראל, שמה ירלו לבלות ולאבד את עשו קודם הזמן, ע"כ העמיד בני השפחות תחלה שידע שכם שלא ילחמו בלא נעילת רשות.

ואפ"ל עוד צדק עפ"י המבואר מודברי חזו"ל שכל הפרשה כולו ירמזו על לעתיד, וכמ"ש במד"ר אם יצא עשו אל המחנה האחת אלו אחינו שדרום, וכו', המחנה השאר לפיטש אלו אחינו שבגולה, והוא רמז על דורות העתידים דהרי כ"י"ב שבעים לא היו בדרום ולא בגולה, אלא ודאי שכל דיבוריו של יעקב"ע"כ היו להכין הכלל לדורות הבגלות ועליהם התפלל ואמר וכו' המחנה השאר לפיטש, וז"ל וייר לו שמה יברג את אחרים, ולא אמר שמה יברג את עשו, שכל יראתו כ"י בשביל הדורות האחרונים שלא ילחמו ישראל בבני עשו לפני הזמן ולא על אז כ"י מויר לו רק על דורות האחרונים שמה יברגו את אחרים שלא כדח.

*

אמרו ר"ל (במסכת שבת קל"ח ע"ב) כשנכנסו רבותינו לנרס צביבס אמרו עתידה תורה שחשכח מישראל, שנאמר (עמ"ס ח') הלא ימים באים באלים ולא ד' וגו' והשלחתי רעב בצרף לא רעב ללחם ולא למא' למים כי אם לשמוע את דבר ד' וכתוב ויגע מים עד ים וגו' ישועטו לבקש את דבר ד' ולא ימצאו, דבר ד' זו הלכה, דבר ד' זו הקץ, דבר ד' זו הכניסה וכו', רש"י אומר ח"י שחשכח תורה מישראל שנאמר כי לא חשכה מפי זרע, אלא מה אני מקיים ישועטו לבקש דבר ד' ולא ימצאו, שלא

גרתי ונתברר אלנו שמרשעים ילא רשע ולא טוב, אבל תרי"ג מלות כולם שמרתי ואפילו פרס אדומה הקרבתי, והשגתי בעטם מל"ז זו שכן גזר יהודו של עולם להוילא טבור מטמא וגם אללך הוא צבתי' כזה, וע"כ ואשגחם להגיד לאדוני למאור חן בעיניך ולהבטיחך שאני רואה להבגז אותך שלא יאבדו אלו הנפשות העשוקים שצריכין ללאת ממך.

*

עוד אפשר לומר בזכות אהרן וז"ל וייר לו אם יברג את אחרים, בהקדם מה שבקשה כר"ק משינויו וזכ"כ בספ"ק דברי יחזקאל דאין העמיד יעקב אציו ע"כ את בני השפחות תחלה וכו', וכלל אין דוחין נפש מפני נפש עו"ש, ואפ"ל עפ"י מ"ד צפרקי דר"א (פרק מ"ח) ר"א כל אותן שנים שבו ישראל יושבין במלרים, היו יושבין בעט ושחק עד שצא יגמון מצ"ב של אפרים ואמר גגלה עלי הקצ"ה להוילא לחכם ממלרים, בני אפרים בגלות לבס שכם מוצע במלוכה וגבורי כח במלחמה עמדו ולקחו נשיהם וכו' ויאלו ממלרים עכ"ל, וגרסה מודברי הרמב"ן כ' (פ' צא) שכם לא עשו בהשגון, ולא היו באמת חשום הד' מלות שם, ומתחלה היתה הגזירה רק על ד' מלות שם, אלא שניתוסף עוד שלשים שם בסיוע החטא כמ"ש ומושב בני ישראל וגו' שלשים שם וארבע מלות שם ולא ידעו בני אפרים שנתארך בגלות ופי' המפרשים בזכות דברי הפרד"א דלפי שבו מוצע במלוכה נתגלה לבס ולא רלו לסבול עול גלות מלרים, ויאלו למלחמה על דעת עמם מבלי שיפאלו רשות מהגדולים, ופ"ד יתפרס לענינו שבעמיד יעקב"ע"כ בני השפחות תחלה ואמר אם יצא עשו אל המחנה כ"י וגו' דכבד באמת יעקב אציו לא רכז ללחום שאין דרך ישראל לחפש דרך מלחמה רק להתפלל אל השו"ת, אמנם חפילו בלית צריכה אם יהי מוכרח ללחום עמו, כ"י רואה לעכב צביוו שלא ימארו לעשות מלחמה שלא צרחה וקודם הזמן שיםכים רצון העליון, דאם ימארו אפילו רגע קודם הזמן כ"י הוא אסון גדול להכלל ישראל ולכבוד שמים, ואולי מה"ע לא רכז להעמיד זרע במלוכה

מעולם, ולעצור במלחין מי יוכל, ואיככה ארצה צרעה
 אשר ימלא את עמי ואחאפק מלעוק מרה, וכל ספק
 אם קרה כזאת דור בקדום, לא היו בלדקים
 יכולין לסבול גדול השפלות מה שמלא אותנו בעושר,
 השי"ת ירחם על עמו וישמור אותנו מכבדה רוחנית
 וכבדה גשמית ויכלל ישראל ויגן מכל צד ויזקק,
 מי היה יכול לגייר בשבלי שימלאו בני ישראל
 שישבזו ויאמנו שעל ידי כופרים מסתוים
 ומדיחים יצא ישוב לישראל, ומו שחשב בן הרי
 הוא מין וכושר, כי ישמרו מהם וימנעו, וכל
 רגע שיש צו מהשנה זו בודאי נתפס בלוחו רגע
 למינות וכפירה ל"ע, ואיך אפשר לסבול שפלות המלך
 כזה שנמלאים בעושר גר יסודים שומרי תורה אומרים
 בן.

עוברה ידעא ששמעתי מפי אי"ה זל"ה ששמע
 מק"י היטב לב זל"ה טעם על שבי' חזר
 כ"ב בנתינת ידים בין דגים לבשר עפ"י מעשה
 שאירע עם דודו של ק"י שימח משם זל"ה שבי' אדם
 גדול ולדק צימ' הש"ץ שר"י, ופעם עלה במחשבתו
 שמה בלדק עם הש"ץ שר"י כי מתחלה כי מקום
 לעשות צו והכרח במחשבתו שמה הדין עמו, ואמרה
 לו וצאתו ברצינות מה אז שאני רוחא אוחך מקיל
 בדברים שהיית נוכח צדק חומרה עד עכשיו, אמר
 לה מה הם בדברים, השיבה לו שפסקת ליעול
 את ידך בין דגים לבשר, הרכב בדעתו איך הביע
 לידו כזאת, בהם שאינה חוצה לכל כיון שבהם צד
 חומרה עד עכשיו מזה הסיבה שמתחיל להקיל בה,
 והתחיל לפשט במעשיו ומלא שהסיבה הוא מה
 שטעה בהש"ץ, וכיף ענין של מיונה אז חסך את
 כל בני העיר והחודר לפניהם צדים שטעה בהש"ץ
 ומינות פוגם גם במחשבה, ואיחא בגמרה (ע"י)
 י"ב ע"א) כל הפורש ממינות מייח ויחא סימן
 שנתקבלה חשבתו אם מה בלוחו השובה, ובלוח ידע
 שנתקבלה חשבתו אם ימות מיד, וכן כי' שבלוחו
 מעמד צעת הדרשה נסתלק מיד, ע"כ אמר אל"י
 זל"ה כיין שבלוח מצוי משפחתו קרה דבר גדול
 כזה ע"כ החזיק בדבר זה עוצב ובי' אור צה,
 ובהם ודלאו שבי' אדם גדול ולדק וכנראה שקיבל
 חשבתו מן השמים מיד בלוחו מעמד, ולא כי' לו

ימלאו כלם בחורב במקום אחד וכו' עיי"ש פירש"י
 ז"ל, ולבאר קשה דלא משני בש"ס מידי לדברי
 רבנן דברייתא וכו', דס"ל עתידה תורה ששחמכה,
 אי"ה מה יענו בזה קרא דמפורש בבעותה בציח"ש
 לישראל כי לא חשכה מפי ארע, ובכל מקום ודך
 בש"ס להקשות ואידך, ולקיים ולברר דעת כל אחד
 מהחולקים, שלא יקשה לגדו ראיית חבירו, וכו"ש
 כהא שראית רשבי מפסוק מפורש, איך לא הקשו
 לדברי רבנן מפסוק הרי"ל עוד קשה ממ"ש ברמב"ם
 ז"ל בסי' המאה (מאה ק"ג) בנאות קידוש החודש,
 חל"ה: אינו כנחזי דרך משל שבני ארץ ישראל
 יעדו מארץ ישראל, חלילה לקל מעשות זאת, כי
 הוא בבעיה שלא ימחה אותה האומה מכל וכל, וכשלא
 יהי' שם בית דין וכו' כזה השבועה אז לא ישיענו
 כלם וכו' עכ"ל לענינו, ואם ציטוט המועדות בלדך
 נחש לכליון האומה חי', מכש"כ ציטוט ושכחה כל
 החורב כולה, והקבצים בבעותה שלא יוכלו ארע
 ולא אותה האומה לעולם, ואיך ס"ל לרבנן דמחזי
 תורה ששחמכה מישראל, ופירשתי בספרי יוחל משם
 (מאמר א') סי' קס"ח), ואין כלן פלוגתא כלל,
 שרשבי מפרש בכתוב אף לדברי רבנן דברייתא,
 וע"כ לא הקשו בגמ' לרבנן ואידך, דגם הם סוברים
 שלא חשכה החורב מישראל לעולם, ומפרשים בכתוב
 כרשבי' שלא ימלא כלם בחורב, וכו' לבאר
 י"ד על אומרו לא חשכה מפי ארע, ובכל מקום
 נקראים בשם ישראל או יעקב או בני ישראל, וכלן
 מדייק למר ארע, אמנם זו בבעיה שלא חשכה החורב
 כל זמן שיתחשו אי"ע מרע הראשונים, וחלומים
 נקראו בנים וכל זמן שמתחזקין בדרך אצור"ק גדולי
 ישראל ולדקים הקדומים שלא לזוז משיעורם
 אז יש זכר לתורתם ולא חשכה לעולם, אבל אם
 כוללים בדרך חדש למר שגשגו העתים ר"ל אז
 יש שכתה החורב אפילו לרשבי' דאם משנים מדרך
 הראשונים אזי ממש שכתה החורב חי', ע"כ דייק
 בכתוב למר לא חשכה מפי ארע, רק כל זמן
 שמתיחסים לבית נקראים, וארע, שאין זיון מדברי
 הראשונים, ובעושר לא יאומן כי יסופר מה שקרה
 לדורנו, שנתפס רוב השולם לע"י הלאומים וכו' כי'
 יכול לגייר כזאת שפתאום שכתה כל דבריהם של
 הלדקים וגדולי ישראל הקדומים בשעת כזאת עד

האלו ייחסי' לזכרון בין ענינו חמוד מה שכתב הר' יעקב עמדין זל"ה ברוב חכמתו בספרו מגדול עוז (עליות היראה גזק כ"ו) ולא גכפול דבריו שכבר ידועים לכל וכו' כנגד השכל לטעות בענין זה.

אמר חז"ל במד"ר ע"פ וספלה ה' את מכותך וגו' גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר החורב הזאת וגו' זו מיתת דיוקים שנאמר ואזכר חכמת חכמיו ובינת נצויו הסתתר, ולכאורה כיון שלמדוהו ר"ל מרמו הכתוב אי"ל אין זה מכה אשר לא כתוב בחורב, גם יליד שאין ראי' מהכתוב ללמוד על מיתת דיוקים שפ"י בפשוטו צפוסק ואזכר חכמת חכמיו, שהכתוב יי' נאמר, ויכול להיות צדוד שהכתובים חיים בשולם יסחם מהם מעיינות הכתוב, וכמו שאמר משה רבינו לפני הכתובות לא אוכל עוד ללכת ולצו' ואמר'ל שכתבתו ממנו מעיינות הכתוב ואין זה מיתת דיוקים, וכן במיתת דיוקים ר"ל אין מוכרח שאזכר גם הכתוב, דאפשר שהכתוב נאמר בשולם חלל דיוקים אחרים וכמו שאמר'ל בגמרא (קדושין ע"ב ע"ב) כשמה רבא מילי רב אשי ללמוד שאין דיוק נפטר מן השולם עד שגברא דיוק כמותו שנאמר ורחם השמש וצא השמש, ולפי"ז המה שני ענינים נפרדים ואין ענין זה לא, אמנם נראה ביאור דברי חז"ל עפ"י שאמר דוד המלך ע"ה אגורה צאולך עלנמיס, שאם אומרים שמועות מזדקקים הקודמים אז נחשבים כאלו הם בחיים אחרו ולא נסתלקו מן השולם וכן אמרו חז"ל כל המנוח בן כמותו כאלו לא מת וגם התלמידים נקראים צנים, וממילא כ"ז שאומרים שמועות ומתבוכים בדרכיהם לא נסתלקו עדיין, ורשעין זה מצואר בגמרא (ברכות מז ע"ב) כי נח נפשי דרב אזלו תלמידיו בתרי', כי דברי אמרו גיחול ויכול לחמו' אגור דנק, בחר דבריו יתבי וקא מיצעי' לכו וכו' לא הוב' צדיקו, קם רב אדא בר אבהו אבדור קרע' לתלמידי' וקרע קריעה אחרתא אמר נח נפשי' דרב, (פירש"י להראות חלל עכשו כיום המיתה על שבו' תריבים להוראה ואין יודעין להורות), וזהו ויבן דברי הגמרא הי"ל דברשת הכתוב ואזכר חכמת חכמיו, שכל מה שאמרו התלמידים הקודמים נאזכר חכמתם צדוק' ואין משגיחין

רק מהשגח צדוק' וגם ה' מקום לטעות צי שה' צו חורב וחסידות, ואחר כל זה צביל שכתבם במחשבתו אחריו החשיב עצמו למין ל"ט ועשה השגח גדולה עליו, וצדוק' צדוק' ענינו שכתב כפירה מפורסמת ממקור מסתים ומדחיס שערקו והשמידו כבר אלפים ורצבות נפשות מירא'ל, ואין שום ספק בזה שכבר היינו עומדים אחר ביות המשיח חס לא ה' הלא הזאת בשולם, ואין ימלא עוד יחודי מאמין צד' וצדוק' שישאב ללמוד זכות למעשים מי שמת ביות לשפוך דם יחודים ולהפקירם ליברג חי' במלחמה על סמך סברה של אפיקורסים שאומרים שיעיבו המלך ע"י, ומליו בזהצב צעת שכלך למלחמה ה' הלאך להטעות נציאי האמת ע"י רוחו של נצות, שיחשבו לו ללך למלחמה ואע"פ שה' שובד ע"י אע"פ לא הרכיב בנפשו וילך למלחמה מדעת עצמו בלי הסכמת נציאי האמת ודבר הצדוק', וצדוק' אמר פן יראה כך ערות דבר וצד' מאחריר וצלי ספק ששם הוא משכן הס"ס, ואין יכול יחודי שומר חומ' לשמות צנחנים שהוא כמותו של הס"ס צדוק' ומוכרח אנו לפרסם שאף מי שיש לו מחשבה כזאת ביודאי נחפס למינות, ואפילו כל השולם כולו יאמרו להיפוך גם כן אסור ללכת מגדר האמת ודרך הצדוק' ואינו רואה שיהי' לו שום שייכות וקישור עם יחודי שיש לו מחשבה כזאת ואינו רואה שימלא צדוק' המדרש שלי מי שיש לו מחשבה כזאת אפילו על רגע אחד שזה מניעה וצדוק' ר"ל ואפילו יבצשו כל השולם אסור לימות מהם, ורק מי שסופר בחורב יכול לומר הדין, וצדוק' העצרה על השגחות אמר הקצ"ה הרי אני מחיר את צדוק' וכו' וראה ראיו' כמה אלפים יחודים גברו כבר על יחידים, ואין אפשר להיות נשעם אחרים, וצדוק' אלו המינים והאפיקורסים מענין את כל השולם כולו, והעיקר הוא להשמר מהתפתות אחרים ואלו מקוים שצדוק' צדוק' הגאול יתגלה האמת, ונחשצ עס נפשותיו שלא יסכס אחריו אז בצדוק', ונראה לעורר רחמים שלא יי' דמן של ישראל נשפך כמים, והסכנה גדולה מאוד חי' על כל השולם וכול על ידי גרמת הרשעים והכופרים הללו, ועוד נמלאים יחודים שמשגיחין להם זה גורם קטרוג גדול למעלה חי', שה"ח ירחם על עמו ולא נניח לפתות עצמינו מהרשעים

לכודיע שאין למומרים תקו' עכ"ל, וכחז האוהבה"ק
(פ' פנחס) ע"כ' לרור את המדינים וגו' למח
זכר ה' מלחם זו שלא בזמנה, כי מלחמה שחל"כ
הולך ה' ללוחם לומר נקום נקמת בני ישראל וכו',
ופי' שחכוון ה' במלחמה זה לתקנתו של ישראל לפי
שכל אשר יעשו עמם חטא כעשי השולט באלים
שלא לראו, קשה הוא להפרידו וכו', ויען ה' ואמר
לרור את המדינים וגו' הכוונה בזה להקדים לשוא
המחשבים גם להתעצב הערב והעזוב בזה מלחמה,
על אשר גרמו להם עשות רע וכו', ובאמצעות מחשבת
זו חבו' מתרחקת תחלת העצירה מהם וחסו' להם לרר
עכ"ל, ועד"ז הכוונה בצרחת המינים ולפי עמם זה
אסור לשכוח אפילו רגע אחד לשוא המחשבים
ובאחרת שעה ששכוח ממנו ויכול להפסד ח"ו למחשבת
מינות משא"כ תחית המהים מחויבים להאמין בה
בדרך כלל אבל אין החיוב לזכור אותה תמיד, וע"כ
אם לא אחרו בשמייע הליון שמה שבה, אבל צרחת
המינים מחויבין לזכור בה בכל רגע וזכיון ששכח
מלאמרו בשביל זה עלמו 'מסלקן אותו אפילו אם
השמייע רק מחמת שבה לפי שהאדם מחויב לזכור
אותה תמיד.

בחזון לעניינו לפרש דברי צדוקיו ז"ל והפלה ה'
את מכותך וגו' גם כל חלי וכל מחס אשר לא
נחזו בחזרה זו מיתח לדיקים שנאמר ואצדח הכמה
חכמו וביניה גבויו הסתתר, ר"ל שנאצדח חכמתם
ע"י שמחפשי חכמות ארץ חדשים וזכ נחשב להסתלקות
הדיקים ובאילו צלוחה שעה נסתלקו מן העולם,
וכמו שזמנו ברר אלא בר אכבה דקרב קרישה אחריתו
ואמר נח נפשי' דרב, מפני שזכ הוא בחי' מיתח
לגבי לדיקים כשזכוכין דצריכה הקדושים, ולפי"ז מ"ש
ואצדח חכמת חכמו הוא ענין אחד עם מיתח לדיקים
וככל אחד דע"י שנאצדח חכמת חכמו זה נחשב בחי'
הסתלקות הדיקים, ובעבור צדוקיו זה נסתלקו כל
התנאים והאמירות וכל הדיקים הקדושים כבעל שם
עוז הקדוש וכל תלמידיו כולם נסתלקו בזה, וזה
כיון שאין עוד מי שכולך צדוקיו וכבר נשכח לגמרי
דרך הכעש"ט, ואין יודעין אפילו מה ה' דרך
הכעש"ט ה' ולא חזר ולא יפקד, שמהפכן הכל
על דרך שם צדוקיו צדוק כל הסתח בשטן, וזהו

על דצריכה, ולפי"ז הרשעים הללו עשו הדיקים
הקדומים חס מלהזכיר ונלמח כל מי שיש לו עינים
נראשו רואה ח"ך שדצריכה הקדושים מאירים כשמש
מה שאמרו על הכת הזה שמתרבים את כל העולם כולו
בחותניות ובנשמות וגם בשכל הפשט העיוני רואין
ח"ך שגרמו תמיד תקלה וסכנה להכלל ישראל, ומה
שמתפללים בצלוחה של מלכות המינות, על זה אמר
הפסוק בזהו חלקים כי החוכ"ק חסרה עלינו
באיור שבויה לטול מלכות קודם זמנו ומינים
ואפיקורסים עברו על השבויה וכל פסיעה ופסיעה
הוא צכלל האיסור וזהו צכלל בזהו את חלקים
שחיון לבחון את השי"ת, ואין ימלאו יחודים
שמינים תפילין על ראשם וישמחו בצלוחה של
המינים, ח"ך אפשר לשמוח בשמחת הס"ס, ומי יודע
מה יולמח עוד מה, וצריכים לנו לרחמים גדולים,
וצריך לראות ששארנו להכ"פ חלק מנשי' שאין
הולכים בדרכם וזה יחזיק גודל הקטרוג, וכחז
בספר מנות הלוי ממכר"ש חלק"ך זל"ה צפי על
מגילת אסתר דאס אין מקיימין מלות הוכח חוכית
אז יש לו לאדם עזירה אחת שציל מ"ש של הוכח
חוכית, אבל אם מלמדיו זכות על הרשע געשה כמו
הרשע עלמו, ופי' שם בזה הפסוק עם אחד הם
עיי"ש, כמ"כ מי שמלמד זכות על אלו הסופרים
הוא ממש כמותם.

ואמר צ"ל בגמרא (ברכות כ"ט ע"ה) אר"י ח"ר
טעם בכל הברכות כולן אין מעלין אותה,
בצרכה הדיקים מעלין אותה חיישין שמה מין הוא,
והקשה הרבנו יונה למח דוקא בצרכה ולמלשינים
גזרו חז"ל כן ולא בצרכה תחית המהים, והלא גם
מי שאינו מאמין בתחית המהים הוא מין ואפיקורס,
ואפ"ל קושיתו דהנה לבאורה קשה מדוע לא נעמידו
בחקק כשחית דאפשר שטעה מחמת שבה ולא
בשכל שהוא מין, דשכחה הוא דבר המלוי
בנ"ח אמנם ודאי עיקר גזול בשלימות העצור
להתרחק מן המינים, ולטעם זה התקינו חכמ"ל
צרכה המינים, כדי שלא יהיו כרוכים אחריהם
וכמ"ש הרמב"ם ז"ל (בכלכות חפלה פ"ב) שזו גדולה
מכל לרבי בני אדם ופי' וכחז הכ"מ בשם ה"ר
מנחם כדי שימנעו הסם מלהכות אחריהם חקנו

חכם, ואמר אדוני יודע כי הילדים רבים מאד עדיין
לגבי הגעת חתולות, כי גדול הוא ורחוק מהשיג וכו'
ואם ידפקום יום אחד למחר את הקן ערס יחפץ
ומחו כל האנן חיו וכו' עכ"ל, הרי שצוה הכתוב
לרש עוד עשו לכבד בו את יעקב אבינו שיקח
לעצמו מלוכה ושררות כמו שיש לעשו ולא לרש
יעצמי' לקבל, וכל עוד שכלנו ישראל צדקו של
יעקב אבינו כי קיום לאומה הישראלית, אבל חדשים
מקורב צלו צעור' כופרים ופוחזים מרע עמלק
וערצ רב, כמבואר בזכ"ק שהערצ רב הם מרע
עמלק, וצעור' הרב מצני ישראל נמשכן אחריהם
וחלילה וחלילה לא יקויים מה שאמר הפסוק ודפקום
יום אחד וכו', וצעור' צבר אצלו על ידיהם חלפים
ורצות מצני ישראל מעת שהחלילו צדקם הרע של
דחיקת הקן וכל יום ויום ניתוסף שזר על שזר
ואצדון נפשות ישראל ע"י מעשיהם הרעים, ומו יודע
מחי וכו' פטורים מלרש הזאת, נראה להתחזק בדרך
התוכ"ק ולא להביע על שום דבר זולת דרך החוכה
הקדושה וקדוך שצלו לנו הלידיקס הקדושים בדורות
הקודמים.

והנה לבחור ראו לבין דברי המהר"ל מפראג
זל"ה שפי' מאמר'ל שהשביע הקצ"ה את
ישראל בדורו של שמו של יקחו גאולה לעצמם,
היינו אפילו אם יכפו אותם לבן צענויים קשים
כדורו של שמו ג"כ לא יעצרו על השבועה, וזוה
לכאור' דבר שאינו מוכן בשכל אנושי, דאף אם
יזויר שהאומות העולם יתנו מלוכה לישראל צראנס,
אבל שיקפו אותם לבן זה דבר שאין לו שחר וכו'
היה טובה יאמרו להם לאומות העולם מה שיקפו
את ישראל לבן, ומתחלה השבתי שאלו הכוחות
שהאפיקורסים העוזרים על השבועה ומועלים מלוכה
קודם הזמן, הם יכפו את ישראל שיקחו חלק עמכם,
ועבור זה ה' מלך להשביע את ישראל שהוא ציבור
ואל יעצור ליקח חלק עמכם, ואפשר לומר עוד עפ"י
פשוטו עפומ"ש הרמב"ם ז"ל בספר המורה בטעם
שהחמיכה התוכ"ק לאסור בהנאה כל הבא מע"י
וכלי שנה' ולא ידבק בידך מאומה מן החרם כי
ה' אפשר שיקרה לאדם אחד שתלנית סחורתו וירצה
ממנו מן הממון הבס, ויחשבו כי יצא ויחמין

כונת הגמרא ואצדק חכמת חכמו וציגת צבוי
הסתחר זו מיתת לדיקס, אם נאצד ונשכח חכמתם
לדקתם וקדושתם ואין הולכין בדרכיהם עוד זו
הוא הסתלקות הלידיקס ר"ל זה הוא מכה אשר
לא כתובה בתורה, דע"י שאין משגיחין על דברי
הלידיקס צאין לדי חלקה ועושים שאינם כתובים
בתורה.

ופירשתי במאמר הכתוב מלידיק רשע ומרשע
לידיק תועבת ה' גם שניהם, ולכאור'ה
גם שניהם מותר, ויבואר על פי מה שדרשו
חז"ל בגמ' (ב"ק ס"ב ע"ב) בפסוק לא תביא אתן
זנב ומחיר כלב בית ה' אלמך כי תועבת ה'
אלמך גם שניהם, גם לרצות שימייכה חטים
ועשאו סולת וחס ועשאו שמן, דאף שגיה הדבר
מכמות שה' אעפ"י תועבת הוא, וכמו"כ צוה
לפטמים המלידיק רשע גמנו מחמת הכושה מלומד
בפירוש שרדין עם הרעש ואינו אומרו רק בשגוי
שאומר דיבורים כאלו שמבורר מחוסר להלידיק השיטה
של רשעים וממילא נשמע מדבריו שרדין הוא עם
הרשעים וכל הלידיקס עשו לפי דבריו חיו וחי'
גם שניהם לרצות שימייכה ולא אחריו לפרט שימי
הלשונות שמשמתיים צו מייגים ממייגים שונים ועל
כולם אמר הפסוק תועבת ה' גם שניהם.

כתב המהר"ל מפראג זל"ה בספר'ק (נח ישראל
פכ"ד) דרשו ר"ל בגמרא (כתובות ק"א ע"א)
עכ"פ אם תעירו ואם תעוררו וגו' שהשביע הקצ"ה
את ישראל שלא ידחקו את הקן ולא יקחו בעצמם
גאולה לפני זמנו, ואמר'ל במדרש שהשביעם בדורו
של שמו, ופי' המהר"ל מפראג זל"ה שאף אם
יהיו רוצים להמית אותם צענויים קשים לא יהיו
יוצאים ולא יהיו משנים צוה ליקח גאולה לפני
הזמן עכ"ד, ובצעל עקור' פרשה זו אחת עכ"פ
נכסה ונלכה ואלכה לנגד חל"ק: אין ספק שסוף
הסיפור הזה מוכיח ומפרש עד אחרית הימים,
וכוה כש"ל נכסה ונלכה ואלכה לנגד הרשע
מדבריו שכתב ה' אפשר שה' עניים על מצב שה
או קרוב אליו וכו', וזוה רמז בהשבתו אליו אל
הפתרון העיקר אשר היו מתורוצים עליו מצדן

זה, לזאת חסרה תורה בהנאה כל הצא מעיו,
 כדי שנגלל מן המהשבה שהוא עכ"ד עיי"ש
 שהארץ, וכמו"כ לענינו לפי שהשטן מביא ומראה
 דמיונות הוא של הלאה וכלה, שעי' שיקחו להם
 מלכוד קודם הזמן, ויגלו עיי"ש מרשעת האומות וכמו
 שפיתו את רוב אנשי העולם שעי' שיקחו לעצמם
 מלכוד יתגל כח האנטיסעמיטיזם ובהנה ובהנה,
 דמיונות הוא ומדומים, וקשה להניח מלכוד דבר
 שהס"מ בנינים בחוכם, בגם שהוא עקר מוחלט
 והמציאות הוא ממש לסיפון שזה סכנה גדולה
 לישראל ואי"ש שיבוא ממנה שום עושה, עיי"ש כיון
 שיש מציאות לא שידמה לבני אדם שהוא טובה,
 עיי"כ השביע הקב"ה עיי"כ בשבועה חמורה שיכרה
 ולא יעבור כדורו של שמו וכמו שמסרו נפשם אלפים
 ורבעות מיישראל כדורו של שמו, שהכריחו ר"ל
 להמיר דתם ולא קבלו כמו"כ שבועה זו הוא
 ציבור ולא יעבור שום ממש כמו שמו, בגם שאין
 מציאות לדבר שאומות העולם יבאו כופין את ישראל
 ליעול מלכוד לעצמם אבל לפי שיש עלי' דמיונות
 של הלאה וכלה נפשות עיי"כ השביע הקב"ה את
 ישראל כדורו של שמו שהוא ציבור ולא יעבור ממש
 כמו שמו שאין עלי' שום חידוש של הלאה ומכ"ש
 אם הוא עיי"ש מסיתים ומדיתים מניין וכופרים
 ויחשבו עיי"ש שהוא אחתהמה וגלולה זהו מה ששר
 לא לחובה בחור, שמה שהשביע הקב"ה את ישראל
 שלא יעלו מלכוד קודם הזמן כינוי אפילו עיי"ש ישראל
 בני תורה עיי"כ ר"ל השבועה אבל שיהי' עיי"ש
 מניין וכופרים שהאין צחוש שהוא ממש כליון
 האומה וימלאו עוד אנשים מצביי שידמו ויחמינו
 שם יביאו גלולה לישראל זה מה ששר לא בחובה
 בחורה, והוא דבר שבודאי יבי' בטל ומבוטל, שכן
 מפורש בגמרא דמקודם וכלו המנינים והזדים והח"כ
 ולידשלים עיקר השו"ב וכו' ואין צד מקום לעשות
 כלל חזק ממי שהיה לעשות עצמו ומגלה פנים בחורה
 שלא כהלכה.

כל רק כל יראתו כי בשביל דורות הבאים, עפ"מ"ד
 בגמרא (ר"ה י"ז ע"ב) עיניו ה' חלקך זה עתים
 לטובה ועתים לרעה, עתים לטובה כיוד הרי שהיו
 ישראל רשעים גמורים צרי"כ, ופסקו להם גמלים
 מועטים, לסוף חזרו צדק לבוסף עליהן א"ל שכבר
 נגזר גזירה, אלא הקב"ה מורידן בזמן על הארץ
 הצריכה לכן הכל לפי הארץ, עתים לרעה כיוד הרי
 שהיו ישראל צדיקים גמורים צרי"כ ופסקו עליהן
 גמלים מרובין, לסוף חזרו צדק, לפחות מכן א"ל,
 שכבר נגזר גזירה אלא הקב"ה מורידן שלא בזמן
 על הארץ שאינה צריכה לכן, עכ"ד בגמ' מבוחר
 מה שש"ך שכל דיבור שיהא מפי הקב"ה לטובה אינו
 חוזר אפ"כ עיי"ש גרמא הכחש אפשר שחקקים
 בהכנותה שלא בזמןה ושלח במקומה, ועי"כ היות
 יראתו של יעקב צדיק בשביל זרעו דורות בעתידים,
 אף שהי' לו הכנותה מהקב"ה שלא יכלו זרעו לעולם
 כמ"ש הרמב"ן ז"ל אבל חילוק גדול יש בזהה אופן
 תבי' ההלכה ובה אפשר להיות ברחמים וחסדים
 אם לא כשרה הזאת של הכופרים ומסיתים ד'
 ישמרו וגם עכשו צריכים ישראל עוד לרחמים שחכה
 אל השבועה האמיתית במהרה ומי יודע מה שיחגבל
 עלינו עוד בזמנים אלו, ועיי"כ נדיר כל אחד להסתכל
 בחתומים לפני השי"ת שחכה לרחמי שיהא כל בני
 ישראל בכל מקומות מעשיותיהם וצפרע יושבי א"י
 צריכים רחמים גדולים, וצבור"ד נתקיים בנו מ"ש
 חז"ל (תגיגה ב' ע"א) ר' יוחנן כי מעט להאי קרא
 צדי, וכו' כי חמלאן אחור רשות רבות ולדות, מאי
 רשות ולדות, אמר רב רשות שגשגות רבות זו לאו
 בגון זיבורא ועקרבא (פירש"י דאמרי' (במס' עיי"ש
 כ"ח ע"ב) חמינו לעקרבא וקריי' לזיבורא וחלופא
 סכנתא הילכך הכה דנשי' זיבורא ועקרבא נעשות
 רבות זו לאו דלית לי' תקנתא לא בקריי' דקשה
 לעקרבא ולא בחמינו דקשה לזיבורא) וכזה קרב לנו
 עכשו בצרמינו הקדושה, בזהה דרך שנוקט, הסכנה
 גדולה חיי' אם העכו"ם יתלחו במלחמה הוא סכנה
 לבני ישראל הדדים בדרך הקודש וחלילה אם הכופרים
 יתלחו אז הסכנה גדולה יותר ולכל ישראל בכל
 מקום שם ומי יודע מה יבוא עוד אחריו, ומי
 שמאמין בצדקתו ובחורו הקדושה יודע שכל פסיעה
 ופסיעה בלא בראיור וא"ל שיהא טובה מהשכרה

נחזור לענין הפרשה לתוך קושיה המפרשים ז"ל
 מדוע תחירה יעלע"ם מעשו, הלא כבר הכניחו
 הקב"ה לפני עמך ושמחתיך וגו', והכנותה לטובה
 אינו חוזר לעולם, ואמנם לא הי' מחירה בשביל עצמו

שיעור חדש ר"ל לא זה שקיבלו מסיון רק תורה חדשה, ע"כ אמר תורה שאחרי עתיד יתן על „הר סיני“ מי יקרא זה, ששחזרין כל מה שכתוב בתורה ואין משגיחין בה, ומשכחת הכתוב כזה ה"י מחיירה ויעקב אבינו, והתפלל להמתיק טעמו.

פי ה' ובמ"ש משה רבינו לישראל אמר זה אחת עוזרים את פי ה' והיא לא תללם, ופי' האבן עזרא שכל העצרת פי ה' לא תללם, וחזן מזה יש בו סכנת הכפש שתרומתם על ידי זה כבוד המינים צמה שצחנו אלקים והאללנו וכו' קשה יותר מסכנת הבזק כמ"ש חכמ"ל גדול המחשילו, "ויתר" מן הכורנו ואין לנו תרופה אחרת רק שנזכר מיד לציאת המעשה והוא יבעל את המינים כעפרה דלרעא, נפלה נא ציד ה' וציד אדם אל אפולה, ואין לנו ענה אחרת רק לזכות צין תגור לבריים ולהתפלל להש"ת שיזרח אמונה בלבות בני ישראל והצדק"ע הוא כל יכול וצידו הישועה, והוא גדול העשה ורב העלילה, ואנו לא נחשוב שום ענה רק לזקק רחמים ותחנונים מהש"ת, והכתוב אומר בגוי נבל אכעיסם, ופי' רש"י והוא מדברי הספרי בגוי נבל אלו המינים שהאמר אמר נבל בלבו אין אלקים, וכבר מיועד בחזרה המינים יעשו נרות לישראל, אבל שגם יהודים כשרים יכניעו לבס, וזה מזה אשר לא כתובה בחזרה, ומקור הדיבר למצב אמר שאלהה חכמת החכמים ששכח לגמרי דרך הדיקים הקודמים ומחפשים דרך חדש ר"ל, נשארנו עתה ויחף הדיקים קדושי עליונים הלכו למנוחות ואחזנו עזבו לאנחות ואין לנו עוזר ומרסם, מי ירפא לך ומי יחמול עליך ירושלים, ואין מי שיגרם על דמם של ישראל ועל גפנות ישראל בעוונותינו הרבים, על כן אמר יעקב אבינו ע"ה אדם יבא רשע זה ויאבד את בני וכו', ספר תורה שאלה עתיד ליתן בזה סיוי מי יקרא צה, ולגבורה הולל מי יקבל את החזרה אמנם ידע בודאי שיתקיימו ציו לקבל את החזרה דאם לא קבלת החזרה ה" חורבן העולם ועל זה יש הצעחה מהקצרים, אלא שאלה שיצאו דור כזה שיהי' שכחת החזרה שלא ימלאו הלכה בצורה במקום אחד ויגלו פנים בצורה שלא כהלכה ולא יאחזו עוד בחזרה שגיתמה בסיוי רק בחזרה חדשה ר"ל, ומח"ע התחיל רבינו הק' במתני' דאבות משה קיבל תורה מסיני ולקטוב באמונת אומן שהכל הוא בקבלה מסיני וכל מזה שאמרנו הדיקים הקודמים הכל ה"י מקובל ואלם איש מפי איש עד משה רבינו, וראה יעאע"ה הצנצנא שיקום דור עקש ופתלתול שלא יביטו על הקבלה הישנה שהוא מסיני אלא יבחרו לעצמם

וַיִּרְא יעקב מאד וַיֵּאָר לוֹ וַיִּחַן אֵת הַעַם אֲשֶׁר
אִתּוֹ וְאֵת הַלֵּל וְאֵת הַבֶּקֶר וְהַגְּמִלִּים לְשֵׁם
מַחְיָהוּ, וַיֵּד דְּכָאן אֲמַר וַיִּחַן אֵת הַעַם לְשֵׁם מַחְיָהוּ,
וְהַלֵּל חָלָס לְגַ' מַחְיָהוּ בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת לְבָדֵן וְכֵנִי
לֹאֵל לְבָדֵן וְאֵת רַחֵל וַיּוֹסֶף אֶתְרוּסִים אֵלֶּיךָ הֵיוּ ג'
מַחְיָהוּ.

אמנם כבר בארנו דמה שאמר הכתוב ויחן את העם אשר אתו, הכוונה על הכלל ישראל עד סוף כל הדורות, שכל מעשיו ודיבוריו הקדושים היו הכנה בשביל דורות ישראל העתידים, והתפלל על כל הדורות אחריו שיבי' להם הלאה מעשו, ועיי' לא ביאר פרטי חלוקה זו אלא אמר סתם ויחן את העם אשר אתו, והכוונה על כל זרע יעקב עד סוף כל הדורות, ובשונותיו הרבים נשארנו מיעוטא ומיעוטא ויבדולים נלקחו מחמנו, הם הלבן למחנות ואותנו עזבו למחנות, ונשארו דור שפל בתכלית השפלות, ועל הדורות הללו התפלל יעקב אבינו אם יבא עשו אל המחנה האחת והסבד וגו' ועשה יעקב אבינו סימן בחלוקה שלא יהי' חיי' כל' לגמרי אלא ישארו עכ"פ המחנה הגשאל, והסוף יהי' שילול אותם יעקב אבינו בזכותו כעש"כ רש"י בגמרא (תענית ב') שיבי' באוהל לעיניו של יעקב, דיעקב אבינו לא מת ואורח מלעטר בנרדם של ישראל בגולה, ואורח יהי' עמכם גם בגלותם, ובחלוקה השני' שחבר צפרה בסמוך קאי על אותה החלוקה שעשה יעקב אבינו אז לנרץ השעם ויסעמיון אחריו אחריו חציב מעטם שיבאר לבלן, ואורח עבר לפניכם ללחום עם עשו, ולפי' יורק להם לא כלל הכוונה צ' חלוקה אלו ביחד, שבהם הם צ' ענינים נפרדים, ובהחלוקה השני' כתוב ויחן את הילדים וגו' שעשה בחלוקה זו עשו, וכי' נרד צו לשעמו כמו שיבאר

זה שהתפלל יעקב אבינו אם יצא עשו אל המצח
האחת והכבו אלו אחיו שזדונים, ר"ל אם יחי'
ח"ו גזירה על אחיו שצאצא ישראל, יחי' להם הלא
בזה שישארו אחיו שצגולה, דע"י שהכלל ישראל
ישארו צגולה זה מאל גם את יושבי ארץ ישראל
מגזירת כליו, וצדק יוצק בלשון אחיו שזדונים
היינו בני ישראל השוכנים בארץ ישראל, ואחיו
שצגולה הם בני ישראל השוכנים בחוץ לארץ שהוא
נקרא גולה וכמ"ש יו"ט שני של גלות וקראו כן
ע"ש שמוכר רק בחוץ לארץ, ומקומם של ישראל
הוא בארץ ישראל בזמן שרצון השי"ת בן שיכיו שם,
וכן יחי' כשהם להגאולה שלימה צ"ל אצל צמני
גלות לריבים להיות בחוץ לארץ וזקא.

*

עוד יל"פ אומרו אם יצא עשו אל המצח האחת
והכבו וחי' המצח הנשאר לפליטה, עפ"י
דרכו הביט דכל הפרשה רומז על דורות העתידים
שכבין יאשיה חפלה והכלל לבני אחריו, ויתבאר
עפ"י דאיתא בגמ' פסחים (דף פ"ז ע"ב) אי"ר
אושע"א מ"ד (שופטים ה') נדקת פרוצו בישראל,
נדקת עשה הקצ"ב בישראל שפורן לבין האומות,
והיינו דא"ל הווא מיינא לר' חנינא אהן מעלין
מנייטו, כחיד דכו כי שעה חדשים יבא שם וכו',
ואלו אהן איתגברו גבן כמה שני ולא קא עבדין
לכו מידו, אי"ל ראובן יעפל לך תלמוד אחד, געפל
לי ר' אושע"א, אי"ל משום דלא ידעיתו כיכי תעבדו,
תכליתן כולו ליתגברו גבייהו, מאי דאיכא גבייהו
קרי לבו מלכותא קטעשתא, אי"ל גפא דרומאי (גשבע
צ"ז) דהא נחתין דהא סלקין (במשנה זו אהן
עסוקין תמיד) עב"ד הגמ' ובה נמלא דורות כאלו
שרוצין הארשיע לבלות ולהשמיד ח"ו בני ישראל
הנחוצים תחת ממשלה, אלא שגמשים מה לעם
הר"ל כי יקראו להם מלכותא קטעשתא, שאין בידם
לבלות כל האומה לדיחוייהו גבייהו כמבואר בגמ'.

וראה עשה יעקב אבינו פועל דמיוני במה שהלך
אח צניו לשני מחנות, לרמוז על ישראל שילכו
בגלות **קול סאטמר**

לבן, והחלוקה הראשונה הי' בשביל דורות העתידים
שעון הדור גרם שנתקיים צוה"ל והכבו, ואפשר
שירמזו גם על עשרה סדרי מלכות של ה' בשון
הדור, אלא שיש בזה סוד כמזם כנודע, והתפלל
יעקב אבינו עכ"פ יחי' המצח הנשאר לפליטה,
וכן נראה מדברי המדרש שדרשו ז"ל אם יצא עשו
אל המצח האחת והכבו אלו אחיו שזדונים, וחי'
המצח הנשאר לפליטה אלו אחיו שצגלות, הרי
מבואר שחי' תפלתו בשביל דורות העתידים, אך
יל"ד בלשון המדרש שהתחיל לומר אחיו שזדונים
ואי"ל לסיים בחדק גיסא אחיו שצגלות או שצמערב,
ומה זה שזכיר אחיו שצגלות דוקא, גם הכי אחיו
שזדונים אינם צגולה, ולמה תלוקתו אחרי צני,
וכבר ביארו בזה ועוד לאלקי מילין.

ונ"ל פ' עפ"י"ש הרמב"ן הכ' (פ' כי תצא) צוה"ש
התוכחה וז"ל: ודע כי התוכחה במאמר וכו'
ושאר כל התוכחות, הם כולם עד קלותו אחר מעל
האדמה אשר אהב צא שמה לרשעה, אצל אחרי
הגלות לא יקלל אותו וכו', ואלה התוכחות בהיותם
בארץ, כי כן יאמר אחרי ונסחחם מעל האדמה
שהוא בגלות וכו' אצל אחרי היותו בגלות בארצות
אויביו לא תחלקו מעשה ידיו וכו', כי ישיבתינו
בגלות הוא הכעשה שאמר לנו ואף גם זאת
בהיותם בארץ אויביהם לא מאסוהם ולא געלתם
לבלותם להפר בריתו אהם כי אני ה' אלקיהם עכ"ל
הכ', וכע"ז פ' גם האבותה"ק עיי"ש, מבואר
מדבריהם הכ' עפ"י שישראל שרונים צגולה בארץ
אויביהם נתמעט הקטרו, וקיימת הכעשתו יחי'
לשומר מכליו אף את בני ישראל שצאצא ישראל,
ונמלא שאליו שצאצא ישראל יש להם הלא ע"י
אחיו שצגולה, שיון בספרי ויואל משה (ח"א סי'
ע"י) הארצתי בזה.

והנה רש"י ז"ל פ' עכ"כ ואצור קרא לו צימיון
ז"ל: וראה צימיון לפי שהוא לבדו גולד בארץ
כענין שהוא כנגד וכו', כמו שהאמר כנגד בארץ
כענין, הלא ונסעו כנגד, צימיון בן ימין לשון
לפון וימין אחת בראשם וכו' עכ"ל, עכ"פ מבואר
בארץ ישראל קראו דומם, וחזן לארץ נקרא גולה

KolSatmar.com

וה' המחה הנשאר לפליטה אלו אחיו שבגלות, וז"ל והדקדוקים כבר נפרטו לעיל, ויפרשתי דהב יש שני דברים המעמידים את ישראל בזמן בגלות, א' חכמת התורה כמ"ש החכמה תח' את צעליה, ובה התור"ק הוא שזמן כה וחיוזק לעולם, אולם ח"י כשנחלש כה התורה, אז בגלות עומד מעמיד את ישראל, כמבואר במד' כונא דרש"י ז"ל עכ"פ אחס לנבים היום, כיום הזה שהוא קיום וכו' והקללות והיבוסים מקיימין אחכם ומליצים אחכם לפניו, והרמב"ן בק' סוף פ' תצא ספד ח"ל, כי ישיבתנו בגלות היא הכנעתה שאמר לו ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביכם לא מאסחים ולא געלים לבלותם להפר צרייתו אחס וכו' עכ"ל וז"ל האויבה"ק עכ"ל ואף גם זאת וגו' ח"ל, גם יסובב רחמיו ותכנס מדי"ד בראות עם עליון בני מלכים שפלים ביד אויביכם, וזה יסובב שפלים שלא חסלה אותם מדי"ד, וזהו אומרו ואף גם זאת סיבה להבדחם בארץ אויביכם שבקיותם בארץ אויביכם לא מאסחים וגו' לבלותם וכו' עכ"ל, הרי מה שבגלות הוא הסיבה לקיום עם ישראל.

ואמר ז"ל (צ"ב כ"ה ע"ג) הוזהר שוחטים ודמים וכו' וסימנך שלחן צלפון ומורה בדמים, הרי שלד דמים רומח על החכמה, וזהו הביא (ישע' כ"ט י"ד) מתנצח על דורות האחרונים ואצד חכמת חכמיו וצינת נצונו חסותה, ודרשו רז"ל זו מיתת לדיקים, ש"י הסתלקותם מן העולם נסתמו מעיינות החכמה ואין עוד תשלומין לחכמה הראשונים, שאינו אומר ואצדו חכמים או לדיקים, רק ואצד חכמת חכמיו שעם החכמה יכו' נאצד מן העולם ש"י הסתלקותם, ואולי זה ביונת המדרש אם יבדל את אחיו שבדורים, שיופסק כה החכמה כה התור"ק שהוא מבורכ בשם דרים, אז ישתאו אחיו שבגלות, היינו כה בשני שמעמיד את ישראל והוא בגלות, שבזכות ישראל סובלין את עול בגלות יכו' להם קיום, ומבואר במד' חז"ל דכל מעשה האצות בק, היו לעשות פועל דמיוני בשביל דורות העתידים, ועד"ז מה שחלק את בניו לשתי מחנות, רמח על מה שדרשו במדרש אם יבדל אחיו שבדורים וכו' ששכונתה הוא ש' ל' החכמה שיופסק וכו', והפלה יעשה

כבוד לצבור, לפי שכו' קצת עומן הארון ששם התורה הקדימו הכתוב לגרשון, שצחלה אמר נשא את ראש בני קצת ואח"כ אומר נשא את ראש בני גרשון וכו' עכ"ל המדרש, ונקדים עוד אמנם ז"ל במד' (פ' בשלח פ' כ"א ו') כשהלך משה לקרוע את הים לא קבל עליו להקריע, ח"ל הים מפניו אינו גרע, הרי גדול ממך שאני נבראתי ב' ואחרי נבראת בשש, עכ"ל המדרש, אמנם לפי המבואר במדרש ה"ל, שבקדים הכתוב את קצת אצ"פ שגרשון ה' הכבוד מפני כבוד התורה עדיפה, ח"כ לבני משה רבינו שכו' מקור התורה, וחצבל עומת שר של ים לגדול, כיון שכבוד התורה עדיף מטענת כבודה, אולם לנאורה ח"כ למיפרק, מנא לכו לח"ל לדרוש שכבוד התורה עדיף ממה שבקדים הכתוב למות את בני קצת, דלמא בבורה עדיפה אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה, אמנם אי אפשר לומר כן דאיתא בגמרא (פסחים י' ע"ג) אומר ר' משיא וכו' זאת אומרת אין מוקדם ומאוחר בתורה, אומר ר' פפא לא אמרן אלא בתרי עניינא אבל אחד עניינא מאי דמוקדם מוקדם ומאי דמאוחר מאוחר, דאי לא חיונא הכי כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט דילמא פרט וכלל הוא וכו' עכ"ל בגמרא, ולפי זה הרי כל מנין בני לוי חד עניינא הוא, ואי אפשר לומר זה אין מוקדם ומאוחר, ושפיר יש לזכור שכבוד התורה עדיף ממה שבקדים למות את קצת.

ויתבאר בזה דברי המדרש הים ראה וימים ראה ברייתא דר' ישמעאל שדרש כלל ופרט, ומוכה דבחד עניינא מאי דמוקדם מוקדם ומאי דמאוחר מאוחר וגשע מיה שכבוד התורה עדיף מבכורה ולכן וימים לפני משה ואף דקשיש מיני שגצא בשלישי וכו' בשש, הוזהר לו מה שקריעת ים סוף ה' רק ש"י חכמת התורה שכו' למשה רבינו ע"ה, וכמו"כ גבי יעקב אצטו ע"ה שבקע את הירדן, ה' ג"כ ש"י כה חורונו שהוא ה' מקור התורה, וכן איתא בתנא דבי אליהו שכל ימיו ה' שוסק בתורה, וזכה התורה בקע את הירדן, דליתא לעשה את קשיש ממך כיון שהתור"ק קודמת לצבור.

ונקדים עוד מ"ד במד' ויאמר אם יצא עשו אל המחנה האחת והכבו אלו אחיו שבדורים

רעה בישאל, וכפירשי עב"כ וישל בלעם: אח עיניו, גם עורר קטרוג על ישראל, ע"י שכוזר חטא העגל כמ"ש וישל אל המדבר פניו וכפ"י הכתובים ע"י"ש, שכתשעים בדורות הקדומים היו בעלי השגה בעוממא וידעו בזה לעורר ח"ץ קטרוג על ישראל, ומלואו שפסוק קורא לדיבור הכאב, כמ"ש חרור מזה רעבו בסתר ופירשי על עב"כ הוא אומר, ואולי זה כוונת הכתוב אם יצא עשו אל הממנה האחת ויכסו, ע"י עב"כ או שיאמר ולעורר עליהם ויגרסו ח"ץ קטרוג למעלה שזה נקרא הכאב.

ונקדים מ"ש ק"ו אה"כ הישימ צ"י בלק וז"ל, ובג"ל כי דבר נופת אחת אותו הכסיון, ומשכיל על דרכיו יתאל, בעת שהאדם נכנס להשי"ת אז אם יביט בלבו בלגשים לדיקים ימתקו מאוד בעיניו, ובחשני בלעיל כמה מנוגים מאוד בעיניו, ובהיפוך בהתרחקות וגבה לבס, שאז יקורו בהלדוים בעצט חף אם אינו יודע אותם כלל אם הם לדיקים או רשעים וכו', ולפי גדול העוממא של האיש הכוא, כך הוא השגה כי השגה היא לפי ההתרחקות, דאם הוא מעוממא קלה אזי מלדיק גמור שהיא קדושה גדולה הוא ממוחק, ויש לו שגה וגממאם לו, אבל מלדיק שאינו גמור שאין הקדושה גדולה אין ממוחק כ"כ, לכך אין השגה גדולה כ"כ וכו' עכ"ל.

ובזה נצוה לציור הפסוקים וזהו יעקב אבינו ידע שלא יוכל עשו להרע לו, ויחננר עליו להחליט כמו ע"י שיפיע עליו מזה קדושתו ברם ואתחיל נעשה לוואר של יעקב אבינו שיש וקבו שויו של אותו רשע, רשעי אומר הלאה הוא בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שכתבו רחמי צלחת ששה ויעקב בכל לבו, ויראחו של יעקב לא היחזק רק על רגע הראשונה, כשיצא בבעסו הגדול ועדיין לא יספיק להפכו לעבד, ובה רגע יתגבר בגדול רשעתו להכות באשיו צא' מצי' האופנים בג"ל, בפתחשבה לבד שגם זה יוכל להזיק או ע"י עין רע ודלעורר שיפוער עליהם קטרוג, וכל עוד שגדול כח הקדושה לעומתו יגדול יותר כעסו ושנאתו כמ"ש הישימ, משא"כ בתיחל צרפי' הראשונה בחינה קטנה של

שיסארו אחיו שבגולה כח הגולה בג"ל, וז"ש הפסוק כי במקלי עברתי את הירדן שנתן מקלו בידו ונבקע הירדן, שזה כי ע"י כח תארוה וחכמתו בג"ל, ולא התאמן ואמר ועתה הייתי לפני מחמת שאני לריך לעשות פועל דמיוני על זמן שיופסק כח החכמה מן העולם.

עוד נבאר כל הדקדוקים בג"ל עפ"י דרך הפשט ואף שוודאי כוון יעלשי"כ בכל עשייתו על דורות העתידים, מ"מ אין מקרא יולא מידו פשוטו והפשט ג"כ אחת שחלק אותם לשתי מחמות. ונראה לפי דמה שאמר יעקב אבינו ע"כ אם יצא עשו אל הממנה האחת ויכסו, אין כוונה שיכה אותם ח"ץ בפועל, דוודאי שיעקב אבינו לא הפקיר אף אחד מבניו להכאב ח"ץ וכו', לו הבעתה מהקצ"ה שאם לא ימות ח' מבניו בחייו לא יראה פני גיהנם, אמנם אפשר לומר ויכסו בשמי אופנים, ח' ע"ד אמנם ז"ל ארמו חוצד אבי, ע"ש שכן בקש לעקור את הכל, דבשביל שחשב לעשות חשב לו המקום כאילו עשה, שאח"כ עובדי ע"י חושב להם הקצ"ה מתחבה רעה כמעשה, ועד"ו היחזק ויראחו של יעקב אבינו, אע"פ שבוודאי לא יוכל להכות אותם בפועל, שה"י רצ חילי דיעקב אבינו להלחם כנגדו, אבל גם מהרצון שלו ה' מתחילת שגם הראון של רשע יוכל להזיק, ופוק חזי מה כעל ישראל מבלעם הרשע שבפיו צירך את ישראל, ולפי שמתחבה ה' לקללם גבפיו כולם לקללם וסבלי ישראל ממנו לדורות ונכרתו על ידי עתה עשרים וארבעה אלף מישאל ויכסו ע"י הראון שלו שה' בלבו לקללם, וגם מה שיוכל יעקב אבינו מתחשבתו של לכן ומשאו של עשו ה' ע"י יוסי ויוסוס וכו' לריך לחות גדול להגל מהם, ואע"פ כן כחיו יוגע צדק יריבו שהזיק אותו במקל, וחכמתו דרשו יוגע צדק יריבו אלו יולא יריבו, עכ"פ הראון של רשע ג"כ יוכל להזיק, וזה ה' פחדו ויראחו של יעקב שיצא עשו ויראה להכות בבעסו הגדול, והראון בעצמו חזק ח"ץ לישראל וזה אומרו ויכסו דמתחבה רעה אלא רשעים הקצ"ה מנרפה למעשה.

או אפ"ל אומרו ויכסו, שיכה אותם על ידי עין הרע, וכמו שעשה בלעם שצדק להכניס עין

הקדשה לא יגדל כעשר כ"כ, שעשו כי' גדול מאוד
בנה כמותה וידע להשיג על כך הקדשה בזה
בחינה הוא, כי' כאשר צעניו לא יראה רק בחינה
קטנה של קדשה יהי' נח דעה' ולא יכעוס כי',
ולא יפסול במחשבתו להרע להם, ולא העמיד יעקב
אצלו עיה בני השפחות תחלה, בהם שהיו ג"כ
לדיוקנים וגדולים בבחינתו מאוד, מ"מ צוי הבזירה
היו גדולים יותר מהם ולא ראה להעמיד אותם
ראשונה כדי שלא יראה עשו מיד את בחינה הגדולה
שנקדשה.

ו"פ הפסוק ויאמר אם יצא עשו אל המחנה
האחת, פי' אם חיבך בשעת צאתו כשעדיין לא
אספיק להפכו לעובד, יפגע במחנה האחת המיוחד
שנמנה, אז יעבר כעשו מאד ויגדל שאלה, והסבו
חיי צא' מאופנים ה"ל ע"כ יתן יעקב אצלו ענה
נפשו, ואמר וכו' המחנה הנשאר, פי' שהעמיד
תחלה מחנה התלמים שהם גקראים שריים לגד
הגדולים, ועי"ן וכו' הכל לפימה ע"י שלא יראה
עשו מיד צבואו את בחינה הגדולה שנקדשה, וזה
שומר וכו' המחנה הנשאר, אין כוונתו שהמחנה הנשאר
צלזל וכו' לפימה, רק ע"י שישים מחנה הנשאר
ראשונה, ובהם יפגע עשו תחלה, עי"ן וכו' שני
המחנות לפימה, וזה כי' עיקר יראתו של יעקב שחיבך
צבואו לא יפגע מיד בנה הקדשה היותר גדולה,
משא"כ אח"כ לא יזיק עוד אף אם יראה אותם,
ולא ידע יעקב אצלו עיה שיהפוך אותו לעובד,
וכמו שהי' בלמה שמתקין קלה גדול רשעו ע"י
כה קדשתו והטעמו שסכניו עמו לפניו, ועיקר
יראתו כי' רק אם יצא עשו וכו', בדשעת צאתו
לא יראה חיבך את הגדולים מחנה האחת המיוחד,
רק את מחנה הנשאר.

ואפ"ל עוד מה שהחפלה יעקב אצלו עיה ואתה
אמרת היטב איטיב עמך דמה צעניו הגדולה
יש שני אופנים כמו שאתה בגמרא (סוכה ד"ח
ע"א) ח"ר יומן אין בן דוד צא אלא דבור שכולו
זכאי או כולו חייב, דבור שכולו זכאי דכתיב ועמך
כולם לדיוקים לעולם ירשו ארץ, דבור שכולו חייב
דכתיב ויהי כי אין איש וישתחמם כי אין מפגיע
וכתיב למעי אשה, ואין הכוונה במאמר זה דמה
שחיי כולו חייב יגרסם לבצור את הגדולה, דהוא
דבר שאין לו שחר, דכבר ידוע הוא שכלל מזה או
דבר טוב שצוין משיעין לבית הגואל, ולהפוך
בכל עבירה ששוען חיי מעבדן ציאתו, וי"ש כולו
חייב אינו שלא יאחר חיי צבולם יכודי שומר תורה
ומצות, דזה אי אפשר להיות לעולם, וכבר יש לנו
הבעתה מאמר יח"ש כי לא תשכח מפי אדון, וכי"ש
ז"ל (שבת קל"ח ע"ב) רש"י אומר חיי שהשכחה
תורה מישראל שאלמר כי לא תשכח מפי אדון, אולם
הכוונה דמה חז"ל דרשו מפסוקי נביאים שאם
יהיו בישראל זכויות מצוים וכו' בגדולה בבחינה
אחישבה, וזהו לר"ך להיות כולו זכאי, אבל תלול

ולת"ר קשויות הרמב"ן על רש"י ז"ל בפסוק
קטנתי מכל החסדים וגו' (עין קשו"א א')
י"ל בהקדש דברי הרמב"ן ז"ל צ"י נכדים שח"ס פן
יש בכם שורש פורח ראש ולענה, וז"ל פן יש בכם
שורש רע שיפיר וישגה, ובימים הבאים יוליא פרחים
רעים וילמנה מזרות וכו', כי האז שורש ודבן נא
משרשו ופרח וכו' עכ"ל, וזהו צדדו יראתו של
יעקב אצלו עיה לא כי צבול עמו, שהרי כי' לו

על הכנתה שבנתינו הקב"ה לשמרו קשה למד
אמר לשון כפול היעז איטיב עמך, הלא מניש שאמר
לו הקב"ה בלשון כפול רק ואיטיב עמך לבד,
אלא ודאי שתפלה א קאי על הכנתה אחרת
שבנתינו הקב"ה ועמך פלג לדיקוס, שיהי' כול
זכאי, ויבין שיש גם פסוק אחר מורה על כול
חייב, כמ"ש וירא כי אין איש וגו', החפלה יעקב
אבינו ע"ה ואחר אחרת היעז איטיב עמך, כלומר
בדרך הטוב ייטיב הקדוש ברוך הוא לישאל
שבגאולה יהי' דבור שכולו זכאי, ולא חס ושלום
דבור שכולו חייב, רק במאמר הפסוק ועמך כולם
לדיקוס, הכ"מ ירחם על עמו ישראל ויטבד לבנות
בני ישראל בתשובה, וזכר במהרה לגאולה אמיתית
מתוך נחם ושמחה ובהתגלות כבוד שמים עליו
במהרה בימינו אמן.

*

בסעודת הוראה כ"א כסלו

קפזנתי מלל החסידים וגו' במדרש דבר אחר ר'
אבא בר כהנא אינו כדאי ר' לוי אמר כדאי
אני, וזאת תשובה איך יתפאר לפני הקב"ה לומר כדאי
אני ואם נדקת מה חתן לו, והיותר קשה איך בולא
ר' לוי דרש זה מפסוק קפזנתי מלל החסידים, דמשמעה
פשוטו מורה היפך דברי ר' לוי, וכדברי ר' אבא
שאמר אינו כדאי, וגל"פ עפ"י מהבין ק"י הישמה
משב זל"ה (פרשה א) בשם שורו הרה"ק מלוצק
גל"ה לפרט מאמר ר' יוסף (סוטה מ"ט) לא
חתני עובד דליבא אלא, ולכאורה אם הכשיב עצמו
לענין אין לך גאון גדולה מאי, אך יבין עפ"י
שפי' הפסוק כי לא צדק ולא שקץ עשות עני, דר"ל
אפילו מי שהוא צלמה עני בדעת, אם יודע ומכיר
חסרונו ועי"ז מקטין עצמו, גם אז חשוב צנינו יח'
ויש לו תואר עניו, ח"ש כי לא צדק וגו' עושה ר"ל
השפלות של בעני אפילו אם הוא צלמה עני בדעתו
כו"ל, וזהו מאמר ר"י לא חתני דבעל עובד, דליבא
אלא, ר"ל אף שבציבת חסרונותי צדק לי בעניו,
כי איך יתגאה איש כמוי מלא חסרונות, עכ"ל גם
זכר עניו ומכירי עבדיק.

ותולה אם לא יספיקו זכות ישראל להיות אחישה,
וישאל בגאולה על קץ הכתרון ולא יהי' בגאולה
הכרתו, ועי' אורח הזמן עד כקן הכוא יגרום
ממלא שיהי' כולו חייב, אבל לא שכולו חייב יגרום
אם בגאולה רק האורך הזמן יגרום שיהי' כולו
חייב, ובסוף יהי' שמתן המשיח יחזור בתשובה את
כל ישראל, דכלל תשובה אי אפשר שיהי' בגאולה
שלימה, ומ"ש כולו חייב אין הכוונה שלא ישאר
חיי יאדוי שומר תורה ומצוות, רק לענין בגאולה
שמדבר ממנה יהי' כולו חייב, היינו שלא יהי' דבור
זכיות גדולות כי שיעלו לבציה את הגאולה, ורק
למטה האפשר בצביל כבוד שמו יח', וזהו הכוונה
באומרו כולו חייב שאינם מספיקים זכותיהם לבציה
את הגאולה, וכענין שפירש במצ"ט עכ"ל וקיי ולדיק
אל תכרו, שדרשו זו מנין לזאת מצ"ד זכאי ואמר
ח' יש לו ללמד עליו חובה שאין מחזירין אותו
לצ"ד, חלמוד לומר ולדיק אל תכרוג וזה לדיק
הוא שגזקו דייק צצ"ד, ולכאורה איך אפשר
לקרואו לדיק ואפשר שהוא חייב וזהו את הכפש
רק שאין עדים בדבר, אלא שהתורה קראה אותו
לדיק כיון שהוא לדיק בדין זה, עכ"ל, כמ"כ
לענין בגאולה קראה חז"ל כולו חייב לדור שאין
לם זכותים מצוים כי שיעלו לבציה את הגאולה
בצחי' אחישה הלא לדיק זכות גדול מאוד.

והר"ן מה אפ"ל בפשטות מ"ש כולו חייב שהכוונה
הוא חובו, ועפ"י שכתב המ"ז ב"י ר"ה
(סי' תקפ"ד סק"ג) ח"ל: כתב העור שאין לומר
מלך על כל העולם כולו שהוא כפ, וכלל הספרים
יש בן, וי"ל לישב דמנינו הדיב פעמים חובו ככולו,
וקמ"ל כן כולו ממש וכו' עכ"ל, ח"כ כאן שלא
אמר ז"ל כל העולם כולו חייב ככפל לשון, רק
כולו חייב, אפ"ל חובו ככולו (עיי' בספרי ויחל משה
דף נ"ב).

עכ"פ יש צנין בגאולה שני בחינות אם זה
אחישה, וחיי צלל זה לא נעשה ממילא כולו
חייב וכו"ל, זה שהחפלה יעקב אבינו ואחרת אחרת
היעז איטיב עמך, שבגאולה יהי' בדרך הטוב עיי'
זכותם ולא בדרך כולו חייב, ולפי פי' הפשט שקאי

יעוצנו ואל יעשו ויהי ד' עמנו בכל מדרך קפ רגלנו, עדי זוכה לעלות לציון צריח ולראות בישועה שלימה ואמיתית, ויכול להיות ולכלל לפניו ית"ש על כל הימים שעשה עמנו עד היום הזה בלב שלם וצדעת לאלה ולברכות כבוד שמים בעולם הזה וכלית הצריח, וזוכה כלנו יחד לגאולה גלית בהתחנכות קרן החורב וישראל ובהתגלות כבוד שמים עלינו בצי"א.

*

קטנתי מכל החסדים וגו', גל"פ עפ"י דבעשע"ק (כונן בספס"ק דברי חיים ע"ה), לפרש הכתוב קל נקמה ב' קל נקמות רופיע, ותי"ד כי חפילו כש"דס חטא מענישו צד שמרלא לו רוב גדולתו, ביינו אם אדם זוכה לעשות תשובה ויחמרמר נפשו על חטאיו, ונפשו ואלה צדח שחטא והמרה בכבוד קדשו ית' ויחטא, ומאן חן בעיני הקד"ש שמקבלו בתשובה ומרלא לו חטאיו וגדלו ועוצו, ובראות האדם מעט מגדולת הבויה אחזו חיל ורעזב יותר על חטאיו אשר חטא להם בגדול ציה, והקד"ש משאלו עוד יותר להשפיע לו חכמה להבין עוד קטת יותר מגדולת שמו ית', וכל פעם יש לו עיון גפש ופחד ולער יותר ומרגיש יותר חטאיו ועורף נפשו על חטאיו לקל גדול אשר לא נודע לו גדלו, ולמשל נער קטן זרק אבן למלך ולא ידע מכות המלך, מה עשה המלך לקחו לחצרו להיות משכיל בלימוד נערי וסריסו המלך, ומחטאיו מפת בגו. ויהי בזהות הגער מבין קטת גדולת המלך ועוצו אשר עליו, צא והתפלל לפני המלך והסתחן אדוני המלך שא נא פשעי כי לא ידעתי מכוזך, ועתה אני מכיר קטת מגדלותך ועוצך, וידעתי גדול פשעי עד כמה יגיע, סלח נא לחטאיו, והמלך לא השיב לו רק עשבו לא ממשחיתו והמה יודעים קטת מגדולת המלך, ויהי כבודו יותר מגדולת המלך והכיר בחטאיו יותר ויחמרמר מאוד לפני המלך, והמלך לא השיב לו רק עשבו לשר באיח מקום, ומאן הכיר יותר והתמרמר מאוד על חטאיו, עד כי בהבזבו המלך ונשאלו בן השרים ושם כסאו מעל כולם, ואז הכבד **לעו** פשעו יותר ויותר עד כלות הכנף,

ונקדים עוד מ"ש הכה"ק מלובלן זל"ה (בתחלת ספרו זאת זכרון) חז"ק מי שהוא שפל בעיניו חפילו אם הוא באמת שפל גדול, הוא רב לפני המקום ציה וכו', כי הנה הצורא ציה צרף עולמו להיעזב לבחוליו והמבקשים עוצתו, ומי שהוא שפל יותר לרוב עוצות יותר, ויכיר ענותותו ית"ש במקום גדולתו יותר, ובלבד כשייעזב לו הצורא ית' לא יחזיק עולמו כשצביל זה ללדק, כ"א חכר שפלותו שבע"ה עשה כן עוצות לחייבים בעוצו וחסדו הגדול וכו', ע"כ מי שידע כן אפשר לו לגלות סודות החורב, ויפעל ניסים ונפלאות על ידו לעוצה ישראל, ולהיות אהבת הצורא ציה בלבו ויראחו כאחד הגדולים אשר צאק, חפילו הוא שפל כששפלים עפ"י מדותיו וחטאיו ועומותיו שעשה, ומה שהי גרוע יותר אפשר לו יותר, כי נקל לו להכיר שזה הוא רק עוצות הצורא בגיל וכו', מי שהוא שפל בעיניו ומייתל להש"ה משיע לו חפילו מה שזריך לא ניסים ונפלאות, כי זכר נעשה רען הצורא יותר שבי' רענו בצריחא עולמו להיעזב לבחוליו, ומי שהוא גרוע יותר לרוב הכעב יותר, ויכיר זכר עוצות הצורא וגם לא צא לו כשצביל זה גאור וכו' עכ"ה"ק בקיאר עי"ש.

ויתבאר צא דברי ר' לוי כמין חומר, דיע"א אמר לפני הקד"ש קטנתי מכל החסדים וגו', שאני שפל כ"כ שאפילו אם חשע עמדי כל החסדים וניסים ונפלאות, ג"כ אשאר בעיני שפל וקטן, וא"כ הרי אני כדאי שחשע עמי ניסים ונפלאות, כי עי"ז יוכר עוצות הצורא ציה, אם חשע ניסים ונפלאות לשפל כמותי, ע"כ לפי שקטנתי מכל החסדים, מחמת זה כדאי אני שחשע עמדי ניסים ונפלאות, וכמ"כ אנתו נתונים בעוכר שפלות גדול דזור האחרון צשיקתא דמשיחא, והוא היותה שחשע הקד"ש עמנו ניסים ונפלאות בגאולה שלימה, וחייבים לו ליתן שצח ובודי להש"ה על כל החסד ועל הניסים והנפלאות שעשה עמנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו ללכותנו וכו', ובעינינו רחמי מויתת כרעשים שרף לשפוח כל' גמורח ח"ו, לולא רחמי וחסדי ית"ש שבויר לנו שערות צאק, ולריך להסתחן באמונת אומן וצנקה"ה על לבצא שאל

(ג) **בתרב"א** (א"י פ"א) חתא מאמר נפלא ח"ל, יעקב אבינו לא נשחצא חלל בלדק שג' קטנתי מכל החסידים, אין קטנתי חלל מעט, ואין מעט חלל לזקק שג' (משלי ט"ו) טוב מעט בלדק עב"ד במדרש, וזאת פלא שלל מלא רחי במעלה בלדק חלל ממקום שגאמר מעט, וימזע נקרא לזקק מעט, גם איך דרשו זאת במלת קטנתי, ונפסעוהו הכ' טוב מעט בלדק אינו מיידי בלדק כלל, דכתיב שם טוב מעט בלדק מרוב חבולות בלל משפט, ופירושו כי טוב מעט המגיע בלדק ובישר מהרבה שלל במשפט, וזאל לעניינו שדרשונו חז"ל על מלת בלדק י"ב הכוונה ב"מ"ש טוב מעט בלדק אדרבה יותר טוב ליתן לזקק הרבה.

(ג) **לד"ן** צפרעס ויאמר (עשו) מי אלה לך וגו', וי"ד חלל ידע ששייכים אליו חלל שחמה איך הגיעו אליו, וצפ"ט ע"כ מי לך כל הכתוב הזה וגו', אמר מי לך פה בנים ובעות, לא כך אמר כשהיו בבען חמנו מרבים על שני עולמות, שחמה היית צוהר בעוב"ב שאין צו פיר, אי"ב מי לך חלל בנים עכ"ל, חמנס לפי"ז איך ידק חשבונו מ"ש למאז חן בעיני אדוני, ועדין לא חירן דא לבסיר חלונתו.

ואפ"ל צינאר הפלוגתא דר"א צ"ב ור' לוי ה"ל, עפ"מ"ש בזה"כ (פ' חולדות) ע"ד המדיר יעקב אשר פדה את אברהם שיטול חלשים מכשן האש בזכות יעקב, ולבאור ובי לא ח' לאברהם די זכותו לעצמו אחמבה, ומזע הוצר לבאור של יעקב וזיך צמח"ק כי כל המוסר נפשו על קדו"ש אין ראוי שיטלוהו כ', מאחר שזו לי השלימות האמיתי, חמנס יטול בשביל משך דע הכבוד השתלשלת כלל ישראל העמידים ללאת ממנו, ונקט יעקב שהוא שלשלת היוחסין ישיש"ד צאריכות.

ובזה יוצא לעניינו שאמר יע"ל קטנתי מכל החסידים ומכל האמת, שאינו כדאי שהצביע עש"ב לי כ"כ נסים וחסידים, כי במקלי עצרתי את הירדן הזה בדרך גם, וינאלו מעשו ולכן בנסים נסים, ולא ידעתי דמה ואיך זכיתי לכל זה, אבל עכשו

כן הנמשל שהאדם בחטאו אינו מצין את מי יאמן ולמי חטא, והשי"ת ברוך רחמיו מקבל שנים וקדו"ב צ"ע"ת יותר מלדק גמור, ואם זוכה ולימוד תורה הקב"ה מודיעו מרזי התורה, ובכל פעם שיוודע לו מגדולת הבריות שמו שאין לו שיעור אינו מתמרמר נפשו יותר עד כלות הנפש, וזכו השנים והאשר על העצירה, וזכו קל נקמות ה' קל נקמות בופיע שנקם צמח שהופיע ועוד לצע"ת לאודיע לו מגדולתו יחז"ל, והכלל חשוכה בכל פעם שיוודע לו מיקרו של הקב"ה וגדולתו אין חקר, אינו מתמרמר בכלל חשוכה ביותר, וזכו קל נקמות בופיע שהנקמה היא בופיע לבטל חשוכה מגדולת הבריות עכ"ל בצפ"ט ח"ק.

וי"ש קטנתי מכל החסידים היינו שחקקן יעלע"ה בענינו ע"י חסדי השי"ת וכו"ל, וזכו יעקב אבינו נחירא שמתחבט עליו מדו"ד, על שהוצרך להתעורר ליראת השי"ת ע"י חסידים צהנלו מעשו, וכו"ל שחקקן בענינו ע"י חסדי השי"ת שכלולו וכו', ע"כ הכפלה הילולי נא מיד אחי מיד עשו כי ירא חנכי "איתו" ולבאור הוא לי' למימר כי ירא חנכי "ממנו" ולא איתו, אבל הכי' הוא שגאמר יע"ל על מה שצא לבחי' ויראה מהשי"ת ע"י עשו, וכו"ל ע"י החסידים שיטול ממנו נחקקן בענינו, וזכו כי ירא חנכי "איתו" כמו "איתו" עמו כלומר אליו, וכדרך הדיקים שהולין החסידים צעננס, ואף כן המתמרמר יעקב אבינו ואמר כי ירא חנכי "איתו" שמה שצאחי לבחי' יראה פוגע "אליו" ונגרס על ידו, ואין צד חוספת זכות ל', וע"כ הילולי נא מלא החסד והרחמים אף אם אינו כדאי.

*

במסיבה להחזקת הישיבה

קטנתי מכל החסידים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עצרתי את הירדן הזה וגו', צמד"ר קטנתי מכל החסידים אמר ר' אבא צר כהא אינו כדאי ר' לוי אמר כדאי אינו, לבאור מהשמות הכתוב אינו כדאי כדברי ר' לוי דא"כ מאי קטנתי, גם איך אפשר לומר להצביע כדאי אינו והאנוש מאל"ה ידק.

ובמז"ב לעניינו כל אחד יודע כי אלו מעט היסודים אודים המוללים מאש שנשחרו לפיטת ויאלו מידי הרשעים האחרים במחמת השמד, הכל הוא בדרך גסים ופולאות, וגם אינו צחוקם בניסוי גסים נילתי בעזר השי"ת, ובאמת אורל לומר כי במקלי עצמתי את הירדן הזה, כי ביניאחתי משם לא יסללו לזייר שזכה לכל זה, ואין את יודעין באיזה זכותם הוא ולמה, ויכול להיות כי ה' צביל להעמיד כל אלו המחמט זעיר שם זעיר שם, ומוי שמסייע לה י' חלק צדק, ואפשר שזה הסיבה וצביל זה כדאי ה' כל ההלכה, ולזה לריבין באמת גם עז"ל כ"ל, ובמ"ש יע"ל הילדים אשר חן אלקים את עזר, שצביל הילדים קיבל השפעת העז"ל, וע"כ החיוץ לסייע ולעשות כל מה דאפשר שיוכל להתקיים החינוך על טהרת הקודש וע"ד ישראל סגל וכמוהם ידעו בישראל וזה כל התכלית.

ונבוא לבאר דברי החז"ל ה"ל אין קטנתי אלא מעט שגא' עוז מעט, בלדק, ואפ"ל עפ"מ"ד במד"ר בגדל מעלת הבלדק, דמאות לזקק מגין על האדם אפי' יש עליו אף עמות המלאך של לזקק רן בעדו ומילוי ע"כ, אף שהאדם יודין אחר רובו אם רוב זכויות או עונות ח"ו וכל עון בא בחשבון למעלה לעז"ל, אבל כבר כתב הרמב"ם ז"ל דרוב עונות אינם לפי המספר כי"ל לפי משקל א"ל דישות ה', ויש עון שקול כנגד כמה וכמה מלות וכן יש מלות שקולות כנגד כו"כ עבירות ויטו"ש, ועכ"פ מבואר במד"ר דמאות לזקק שקולת להכריע כנגד הרבה עבירות.

ואפשר שזהו הפ' עוז מעט בלדק, כי אף שהוא רק מעט, אבל בכוונה להכריע נגד רוב גדול, והחבוק יע"ל כי עבד זה שייגע לזון ולפרנס את צ"צ להעמיד דורות ישראל אפשר שזה מכריע אפי"פ שאין קטנתי אלא מעט ככל מה שטו"ש ומסגלין בחורב ובמאות ה"ב רק מתנה אלקים, וכל סיועו של האדם אינו רק מעט אפ"כ כל כמה שטו"ש חשוב הוא אלא השי"ת.

וז"ש קטנתי דמה שמתקין לזדקק ה"ב רק מעט דמ"ל הוא נחשב נגד מה שצריך לתקן, ור"ל

נודעתי שה' צביח בייתי לשני מחמט שאלכרתי להביא לשלם השני מחמט שורש השתלשלות אומה הישראלית ולזה ה' כדאי, וזהו הפלגתה במד"ר ה"ל דר"ל צד כהנא מפרש במלת קטנתי שאמר יע"ל אינו כדאי, ור' גוי דרש סיפא דקרא וענה בייתי לשני מחמט, ולפעם זה באמת כדאי אינו חזיתי להגל כדו להעמיד שני מחמט הללו שהם שורש כל בית ישראל, ובשמיני לעמנו קטנתי ואינו כדאי אבל שצבילם כדאי אינו.

ובזה יל"פ ג"כ כוונת החשובה שהשיבו יע"ל הילדים אשר חן אלקים את עזר, עפ"מ שפירשתי בפ' תולדות, הלכא' ל"ב מ"ש חז"ל שחלקו יעקב ועשו במחלת שני עולמות, דאין יתכן חלקה צדק, וכ"ל וזה כפי המעשים שצדו בין צעור"ן ובין לעז"ל, ופירשתי עפ"י המקובל בידיו מדברי חז"ל כללים צעור"ן שר עז"ל וצור"ן, דשכר מזה צדאי עממא ליכא וכו' שמוך לעז"ל, אולם ישנם מלות שאוכלין מפירותיהם צעור"ן, גם חמ"ל שצדו"ת מקדים משכרן של מלות צביל שיה' סיפק יוד האדם לעשותן ולקיימן כמ"ש מי הקדימני ואשלם, ולגבי רשע הוא להיפך שמשלם הקצ"ב לשגאיו ע"פ להאביו ומקבל כל טובתו צעור"ן, ולעז"ל נשאר הכל להנדיק, ועד"ל אפ"ל החלוקה שצדו"ת שיע"ל נקט שכל מה שיעשה צעור"ן יגיע לו שכר צעור"ל ולא צעור"ן, ועשו רוב להיפך שיקבל שכר מלאתו צעור"ן וזה ה' החלוקה שצדו"ת, (עין דבריו לפי תולדות ציחור הענין באריכות).

ובזה יתבאר ענין החשובה על טעמו של עשו שאמר מי אלה לך, וכבר ביררתי עז"ל לחלקן אי"ב עז"ל מגין לך, ויע"ל שהי' לו הילדים אשר חן אלקים את עזר, כי מה שחן לו הקצ"ב השפעת עז"ל, הוא רק צביל הילדים כדו לגדלם על דרך החורב והיראה ולהעמיד דורות ישרים ונאמנים להשי"ת ולחורוץ הקדוש, וצביל הילדים חן אלקים את עזר בכל אלה, אבל אינו לעמנו אינו כדאי לכל הטובות האלה ואין חפצי צדק, ואין אינו רואה בשכר מזה צעור"ן כאשר ביררתי בחלוקה שצדו"ת, אבל אין זה שכר מזה אלא זכותו צד צביל להעמיד דורות.

דבר זולתו, וזכות זה נזכר במהרה מתוך נחם ושמחה ורחמים הדעת להושיע כל מיני ישועות טובות, בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

*

הציריני נא ניד אחי וגו' כי ירא אנכי אותו פן יצא ויכניו אם על צנים, וכתב הלוי וקר ז"ל שעל עלמנו לא נחייור, כי כבר הוצענו על השמירה, זולת שבו' ירא פן יצא ויכניו אם על צנים, כי כמה לא הוצענו בשמירה וכו' הצעית ז"ל אמנם הרמב"ן ז"ל עטן על פי' זה חזק לשונו ואינו נכון צעני, כי אם היתה זאת מחשבתו, איך אמר בחפלתו ויחזק אמרת היטב אטיב עמך ושמתי את ארעך וגו', ועוד כי שם נאמר ושמרתך בכל אשר תלך וגו', כי לא תצובר, ואם יבאו צניו מפלים במד' אחיו אין בהצטתה בזה קיימת וכו' אבל הכל מיראת חטאו, כי דרך הדיקים לירא תמיד וכו' עכ"ל הרמב"ן ז"ל, אבל לפי"ד שגמירא שמה גרם החטא, אי"ב מדוע נחייור על אם והצנים יותר מדאגת עלמנו.

ואפ"ר עפ"י דרכנו הבי"ל דבאמת לא הי' מחייור בשביל עלמנו ולא בשביל צניו, כי כבר הוצענו בשמירה. אבל כל יראתו הי' בשביל זרות העיניים כנ"ל, ועפ"י המצוא בזה"ק במה דוכתי דהגלות היותר קשה הוא הגלות בין ערב רב, ואיתו בחיקויים (תקון יג) דלית אינן דערב רב, ויחיו בזהר החמה דער של אומה"ע הוא הסי"מ הזכר, והער של ה"ע שבישראל הוא זה זוגי' הנקבה אינן דערב רב, והיא קשה יותר מן הזכר, כמ"ש באוהבה"ק (פ' ויחי) עכ"פ אחרי גפן חלש"ק שאמרו בזהר כי בטרם אחר הנקבה יותר חזק מהזכר וכו', וכדער הזכר ונחמין הזכר הראוי בחלום, שהאבקתי במלחמה עם הזכר וכו' ויקל צעני להכניעו, והפלתו אותו בכחי, ולקבה נחמתי כל כחי כמה פעמים, ואחר כמה ערות יוכלתי להשליכה כמה משלות למטה בזהר אבל לא כבעלה הזכר עכ"ל"ק.

ואפ"ר בזה דברי הגמ' יבמות (ס"ג ע"ב) צניך וצניחא יחזיון לעם אחר (דברים כ"ח) אי"ר

דרשו אין קטנתי אלא מעט שנאמר עוב מעט בנדק דכל כמה שמתנין לנדק צריכין לידע שזהו רק מעט, אמנם אפ"כ כדאי הוא, וזהו אפסר לכוין הפי' בפלוגתא דר"א ד"ב ור' לוי שבמד"ר הבי"ל כדאי אני ואיני כדאי, כי קטנתי אין קטנתי אלא מעט ומה הוא נחשב ואיני כדאי, אבל ר' לוי אמר כדאי אני, כי גם זה המעט חשוב הוא אלא השי"ת וכו'.

ובאמת כ"א יודע כי צניס נסים נילגו בעזר השי"ת ואם ישי"א אמר קטנתי אנו צוודאי צנחי' זו באמת, וצוודאי איני כדאי לזה שבהשי"ת עשה לי כל כך הרבה נסים, אמנם חכמת ההלכה הוא ועשה הייתי לפני מחנות ומעיקר על דעת כן נלחתי שאשאר לחכמת זה לעזר ולסייע להעמיד לכל אלו המהות הרבים, וצריכין להחזיק לזה מן שיכול לסייע לזה, וזה אינו נדק בצד כי אם כולל זו תורה ודקדק, כי הרי מפרנסים בחורים עניים ומחזיקים בידם ללמוד תורה, והנדק היותר גדול הוא הקבלת עול מלכות שמים וכמ"ש במד"ר בנדק ששמים את עולמו שאמרתם נעשה ונשמע ואין שיעור וערך לשבר שהצרכי' נחן בעד זה צטו"ב וצטו"ב, ויכ"ר שטפל להחזיקים בדרך הזה גם ללחם, ולהגדיל תורה ולבאדיקה, ולהרבות כבוד שמים, וזהם להעמיד דורות ודורי דורות נאמנים להשי"ת ולחורו הקדושה, וזכות זה נזכר לקבל פני משיח זקינו בשמחה בלפין גריון, ודרי צער משמיו אנו מלאי צושה, וע"ד שפירשתי מ"ש גיילם ושמחה בישועתך, ולבא' מי לא יתמה בבישועה ומדוע ל"ל גיילם ושמחה, אמנם באמת ודבר ירא לשמח אה, אבל יבאו צושי' על משמיהם, שיתגלה אז מעשה בלוי"א אם פעל וסייע לקרב את הגאולה במשאו או לרחוק ח"ו ולהרבה וכו' השמחה מעורבת בצער וצחורה מגודל הצושה, ע"כ מתקין מהקד"ש שזכה לעשות בטובת כאלו ששמחה עם הישועה, וכשיצא משיח זקינו נזכה לקבל פניו בשמחה וחדוה, וזהו החזקת ח"ת לחש"ר הוא דבר גדול שאין ערוך אליו כמ"ש בזהר חדש כי רק דבר זה לבד הוא הנשאר לנו בגלות עד אינן רכיבין וכו' ולא נשאר לנו עוד

לכאמית היעב אס כד' אמות של הלכה, כס ד' אמות של הלכה בלבד, ואין מעורב בו שום חשבות מדיניות נפסדות ושאר מיני חשבויות המצי' בעושר' בזויות אלה בחוק כד' אמות של הלכה, ובאלו לא נחר כ' לא צדק ולא צדקת, ומרגל' בפומי לפרש מ"ש חז"ל במסכת ברכות (כ"ח ע"ב) ר' נחוניא בן הקנא ב' מחלל' צינאיתו מציה המדרש מודב אלו וכו', ששמה חלקי מיושבי ציכמ"ד ולא שמה חלקי מיושבי קרנות, ולכאור' יספיק לומר ששמה חלקי מיושבי ציכמ"ד, ונמנול' מוכן שאינו מיושבי קרנות, ולמה הוצרך לכתוב בלשון ולא שמה חלקי מיושבי קרנות, אומ' הוצרך הכנה לפרש דבריו, כי י"ש מציאות שיהי' חשבות שיהי' יחד, וגם ציכמ"ד ימלא מיושבי קרנות, מחלל' בפוסחים על צ' הסעפים, ויושבים לפעמים גם לפעמים ציכמ"ד, לכן הוצרך לכתוב ולומר ששמה חלקי מיושבי ציכמ"ד אחד ולא מאלו שיושבים ציכמ"ד והמה מיושבי קרנות, וזהו הכוונה ג"כ במ"ש ד' אמות של הלכה בלבד" בלי שום חשבות, ורק זהו חלקו של הקב"ה מה שהוא בלבד" ונקי מכל חשבות שמתחן, ורק באופן זה אפשר שהי' להחזיק קיום כשהוא ד' אמות של הלכה בלבד" ובכן.

ו"ו"ש ויותר יעקב לבדו היינו ח"ק אפשר שיתר יעקב, שהי' קיום לדרכו של יעקב, וזהו רק כשהוא לבדו בלי שום חשבות מעשו ומלכין ואין לו קשור והתחברות עמכם, ויעקב אצלו כל דרך הוא והתנצר על כוחות עשו ולכן שלא יחי' להם אחיה כלל צו וצדקו, ונכח זהו נתקיים ויותר יעקב מפני שהי' לבדו בלי שום חשבות, ומכ"כ לעתיד לבוא יתוודע לענין כל שהקב"ה לבדו הוא ויתקיים מלמדי' ושגב' כ' בלבד" ויחי' מלאה הארץ דשם את כ' וידעו הכל שאין זולתו וישיבילו הכל לעשות רצון הבורא כל בעולמים ונחת רוח לפניו ית"ש וליהך דרך ההוה"ק, ודרך זה לבדו יתקיים וישאר לע"ל ולא זולתו, וזהו ושגב' כ' ביום ההוא בלבד" ויעקב אצלו כ' כפר מלא על בחינה זו של לע"ל וי"ש במד"ר מה הקב"ה כתיב צו ושגב' כ' ביום ההוא לבדו, שכולם ידעו שהי' לבדו ואין זולתו, אף יעקב אצלו, ויותר

תן צו רצו אומר רצו וז' אמת האב ואפשר דודעו כאלו כתיב לאם אחרת דכינו אס חורגת, אומ' י"ב דכינו חז"ל הפסוק מפשטו, דקאי על גלות ישראל, שהיו נחונים ומשועבדים תחת ממלכת אומ' אחרת ח"י, ואין דרשנו על ארס פרעיה שהיא אס חורגת ואין זה משנין פרשה תוכחה, אומ' עפ"י דכינו חז"ל ירמון הכתוב, כי חזן מהגלות צין האומות שהיו נחונים לעס אחר כפשוטו, עוד יחי' גלות קשה ממנה, שהיו נחונים לאם אחרת, בגלות הערב רב תחת ממלכת אס חורגת אימן של ערב רב, וזהו גמ' יתיר מהגלות צאומות שהוא תחת ממלכת הכ"מ כ"ל, וזמא כ' מתחילה יעקב אצלו ופחד בשביל דורות העתידים, שצולו בגלות הע"ר ואין יתקיימו צב, וי"ש פן יבוא הכ"מ שרו של עשו ויכניו אס על צנים שיתנצר עליהם באותה האס, אימן דערב רב ללחוס צצנו, ע"כ התפלל עליהם שיגלו צכה כבעתהו ית' כמ"ש ואח"כ אומ' היעב אצלו עמך ושמתו את זרעך וגו'.

*

ויותר יעקב לבדו ויחזק אים עמו, במד"ר כל מה שהקב"ה עתיד לעשות לעתיד לבוא הקדים וטעם ע"י הליקוים בעושי' וכו', מה הקב"ה כתיב צו ושגב' כ' לבדו, אף יעקב ויותר יעקב לבדו, וי"ב כי חנה יתר הדברים שחשבו במדרש שם, כמה נסים שעתיד הקב"ה לעשות לע"ל ודוגמאן הקדים וטעם ע"י הליקוים בעושי', אבל בחינה זו שחזר הקב"ה ושגב' כ' לבדו אין לו דמיון בעולם כלל, כי הקב"ה אפס צלותו ואין זולתו, ולא שייך דמיון בחינה זו בצבר ודס וי"ב כוונה המלל והדמיון.

וג"פ עפ"י שפירשתי מאמרם ז"ל (ברכות ח') מיום שחרצ ציכמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, ולכאור' חיצה בלבד" מיותרת, דמ"ש אין לו להקב"ה, אלא" ד' אמות של הלכה, ממילא ידעין כי רק ד' אמות של הלכה ולא דבר אחר זולתו, ומהו הוסף לכתוב ולדיוק בלבד, אולם דיוקו חז"ל להורות בלשון אבז שצריכין

מאז לגזור על עממן שלא לישא נשים ולהכריח עי"ז את הגאולה, דה"ל שיכ"י זרעו של אהשי"ה כלה כניל, אמנם אנו מושבעים ועומדים שלא לדחוק את הקץ, וגם זה בכלל דוחק הקץ שלא לעשות הכרחיות למחר את הקץ ואפשר שלעסם זה נעשו, ולפי"ז אפשר להחלים דעת המ"ד בשביל שלא נשאו נשים מזה, עם טעם הפסוק בקרבנם לפני ד' וגו' שעי' שנתקרב לפני ד', הרגישו שאין קדושת המשכן נלחמת ועמיד לחרב, ע"כ ר"י לגזור שלא לישא נשים ולגדול מדריגתם והתקדושתם להשי"ת כ"י בכוחם להכריח את הגאולה ולעסם זה נעשו.

היוצא לנו מזה שאורך הגלות וגזירות הקשות גורמין למישוע פו"ר, דמ"ט גהנו בחומרת דר' זרח כמ"ס החת"ם זל"ה, ואולי ז"ס המדרש ויגע צ"ק יריבו אלו חילאי יריבו, שעי' בחלצקות כס"ס עם יעקב אבינו ע"ה נגע ציונאי יריבו ר"ל למעט פו"ר מיישראל וכדאיתא במדרש נגע צנדיקוס וצנדיקת זכר' שכן עמידים לעמוד ממנו ואיזה זה דורו של שמו, ולדרכו הפי' שעתידין האומות לגזר גזירות קשות על ישראל ומכ"ט דין היא שגזר על עממנו שלא לישא נשים ולמעט צפ"ר, והנה נדב ואבינו דנו דין זה בפועל לגזור על עממם שלא לישא נשים ולמעט מפו"ר, לעסם בגלות שגגס מהתאבדות כס"מ, ח"ש נגע ציונאי יריבו זה נדב ואבינוא וכו'.

*

במסיבה להחזקת הישיבה

ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי את ישראל כי שרית עם אלקים ועם אנשים וחובל, צמד"ר זשי"ה אשרי אית ירא את ה' במלתיו חפץ מאוד וגו', עכ"ד המדרש, ולי"צ קשור דרשנס, וציארו אצא מאלי זל"ה בקדושת יו"ע ח"ל בהקדס אמרם ז"ל אר"ש צויתר לר"ך הכחזר לזר צמקוס ש"ס חסרון כיס, ולי"ס צוואתו, כי יש כמה אנשים אשר מנצחים קל ומלאות גברו לעשות רצון קונם וחפץ ארם, ופ"י ושי"ב לידם מאז התלוי' צמנון, מושכים

יעקב לזר, וצחיקה זו יתקיים גלח, ח"ש ויותר בלשון כוח וקאי גם על העמיד, ובזה הכנה זו מכה אל חיקון השלימות שמתקיים ונשגב ד' לזר ח"ש כוחה הקיסן צמד"ר כ"י.

*

במדרש ויגע צ"ק יריבו אלו יואלי יריבו זה נדב ואבינו. ויתבאר בהקדס מה שביארתו בענין מיתת נדב ואבינו ש"ס ברצח דעות צמד"ר ח"ל בספיח מיתתם, ולחד מ"ד מזה ששביל שלא נשאו נשים, וראוי להבין איך אפשר להחלים טעם זה עם הכעס שאמ"כ בקרבנם לפני ד' וימיתו.

ופירשתי עפי"מ דאיתא בגמ' צ"ב (דף ס' ע"ב) מיום שפשע מלכות הרשעה שגזרה עלינו גזירות רעות וקשות ומצטלת ממנו תורה ומצוה וכו', דין היא שגזר על עממנו שלא לישא נשים ולהוליד בנים ומנא' זרעו של א"ה כלה מצלית, אלא הנה לישראל וכו', וכת"ס זל"ה פ' שמוה צ"א בדברי הגמ' כ"י, ח"ל והנה הקב"ה כרה צרות עם אברהם אבינו ע"ה שזרעו לעולם יחי, ואם כ"י לחוש שזרעו של אברהם כלה, כ"י הקב"ה מוכרה להשיע ולצטל גזירותיהם, וזה שאמרנו מנא' שזרעו של אהשי"ה כלה וזה א"ה, ויכ"י הקב"ה מוכרה לצטל בגזירות, אבל לכן אין גזרין לפי שאין רוב הציבור יכולין לעמוד זו, ויחילו להם בנים צל"ה, ולא יכ"י זרע אברהם כלה ולא יועיל כלום וכו' עכ"ל, ועפי"ז כתב החת"ם זל"ה בחשיבה (חיו"ד סו' קס"א) בענין חומרת דר' זרח שהחמירו צוה ישראל על עממן שאפילו רואה טיפה דם כהרדל וישבת עלי' ז' נקיים, דמנא' הניחו לכן ח"ל להחמיר על עממן ולמעט צל"ה מפו"ר, משום דבדק הוא שגזר על עממנו שלא לישא נשים וכו' עיי"ש.

והנה נדב ואבינו בגדול התקדושתם להשי"ת, הרגישו בהוצאת המשכן שקדושתם לא תתקיים נאחי ועמידה להתמשכן בשמותיהם של ישראל, ועמידות להיות נאחי וגזירות קשות על ישראל, ע"כ ר"י

אחריהם מהמלכות ואינם עושים בשלימות, וע"ז
 צא הלאה ואבנה את ה' חלקך בכל לבבך וצבל
 נפשך וצבל מאורך, ודרשו ר"ל צמם' צרכים (דף
 י"ד) צבל מאורך צבל ממנוק, והיינו שארץ להיות
 ירא השם וחסד שמו ית' גם צמלם החלו' צמנון,
 ולחיות מן הציון מקדימין לעשות דרכה וחסד
 צמלית בשלימות, ויצטח צה' וצדו בגדולה כי הוא
 רב להשיע, וז"ש דוד המלך ע"כ אשרי איש ירא
 את ה', ר"ל שזה לאות ולחיי' שהוא ירא ה' אם
 צמלתי חפץ מאד, שם חונן למלות החלום צמנון
 ג"כ וכו', וזה אמרו כי שרית עם חלקים היינו
 צלמוד החורב ומלות שהיא עבודה לאלקים, ועם
 אנשים היינו צמלות לדרכה ובהומה החלו' צמנון
 וע"ז ותוכל וכו', ח"ש צמדת ילקוט הבי' וז"ל
 אשרי איש ירא את ה' צמלתי חפץ מאד, שחפץ
 האדיר הוא גם צמלות מאד היינו החלום צמנון
 וכו' עכ"ל.

ובדרבנו אלן להוסיף טעם על דבריו ב', והנה
 צמיצת מאד מלינו ג' פירושים, א' כל מקום
 שבוית הכחב לכוות על חזק הענין אשר מאד,
 כמ"ש כי טובה הארץ מאד, וזמנוהו הרבה, וכו'
 פירוש מאד ממנו, כמ"ש חז"ל צבל מאורך צבל
 ממנוק, וכו' מלינו צמדי' פ' צמלית (פ' ט' סי'
 ט') שהארר כרע נקרא מאד, שדרשו חז"ל ע"כ
 וירא חלקים את כל אשר עשה וכו' טוב מאד,
 וכו' טוב זה יר' טוב, מאד זה יח"ל, כרי שמיצת
 מאד משחמט לג' פירושים, וכתב בספסיק תולדות
 (ס"ז אמו) ואני הכותב קצתו מגדול אחד שמיצת
 המשחמט להרבה פירושים כולם אמת עיי"ש, וכמ"כ
 כל כג' פירושים הבי' מקושר הדא צמיצתה וזה
 צבל חליון, והנה איחא צמ' (צרכים ס"א ע"ב)
 ואבנה את ה' חלקך וגו' תניא ר"ל אומר את
 ואמר צבל נפשך למען ואמר צבל מארך וכו', את
 ית' אדם שמונו חביב עליו מגופו לכך ואמר צבל
 מארך עכ"ל בגמ', ולבאר מן פתי יסור הנה,
 שחן גופו צביל ממנו, הלא דבר זה אין כדעת
 סביל, שהרי כל אשר לו ימן האדם צבד נפש,
 אמתם בגם שאין זה מושג בדרך הכצע, מ"מ ע"י
 כח היח"ל המפתח את האדם צמלית גדול

ונקדים מה שפירשתי צמלית כי שרית עם
 חלקים ועם אנשים ותוכל, פרש"י ועם אנשים
 עשו ולבן, ולבאר קשה למה קראם הכחב אנשים,
 הלא צבל מקום דכחיז אנשים פי' כשרים וזדקים,
 בדכחיז החלל מלחמם אנשים ופירש"י זדקים,
 וצמלית פירש"י כולם אנשים כל אנשים שצמקרא
 לשון חשיבות, ח"כ אין ידק על עשו ולבן לקרוא
 אחס אנשים לשון המורה על זדקים, ופירשתי
 דקאי על אחס ה' מאות איש שכלו עם עשו,
 כמו שח"כ וגם הארץ לקרוא וארבע מאות איש
 עמו, ומבאר צמדת (פ' ע"ח סי' י"ט) וישב
 צום הבוא עשו לדרכו שפירש, וד' מאות איש
 שבו עמו היכן הם, נשמו כל אחד ואחד והלך
 לדרכו, אמרו שלא נכח צמליתו של יעקב, אימתי
 פרע להם הקצ"ה וכו' ע"כ, כרי שם לא רצו
 ללחם נגד יעקב, הלא שחפחו ע"י עשו ולא קראם
 בכחב חלום, ואפשר שכמ"כ גם צמלית לבן

וממלאו אנשים באלו שבי מחלוקת כשרים וחשובים, אלא ע"י שמתחברו ללבוש למדו ממשעו כשרים, שברי מלש שחשבים שבה עמנו כבד ואמר עם לבן גרתי ולא למדתי ממשעו כשרים, ולאו כל אדם זוכה להתגבר על כוחות הקליפה עד כדי כך, והנה זהו המלחמה ביותר קשה להתגבר על אותן שמרואם עמם ככשרים, כי המנהל רשעמו ויקל יותר להמיר ממנו ולברוח מהתחברותו, ח"ש כי שרית עם חלקים (היינו המולח) ועם אנשים של עשו ולבן ואף עליהם התגבר יעקב אבינו, ולכאורה משקרא מאי קא סברי אותן הכשרים שמתחברו לעשו ולבן, ואפשר שנתפסו ע"י כח הצוהד המסמא שני האדם מלרואו דרך הישר והאמת, וע"ד שפירשתי בפי חיי וירן לבן אל האיש וגו' פירשי' למד רן ועל מה רן, ויהי כראות את הגוס אמר עשיר הוא זה ונתן שנינו בממון ופירשתי ככוחות הקושיא דכיון שידע לבן שאליעור הוא לדיק ואיש קדוש, ולבן כ' מקור הרשע שבעשו למאד את כלדיקים, וא"כ למד רן ועל מה רן לבדו ולפנות ציחו מע"ד שצבילו, אך כמו שזכרנו בלדיקים שאם לוקחין ח"ץ שוחד נסמא שייחם מלרואו דרך האמת, וכמבואר בגמרא (כתובות ק"ה ע"א) כי השוחד יעור שניו הכמים ק"ץ לעפשים, ויסלף דברי לדיקים ק"ץ לרשעים, כמ"כ ע"ד"י נעשה לבן משוחד אל הכישר, ואין שד קושיא ע"יו למד רן לקרוא לדיק אמת, כי בשוחד שרם לקבל ממנו שווד את שניו, ח"ש רש"י למד רן ועל מה רן דהריאם זו לקרוא לדיק, כ"י נגד עבשו שמתחייב לשווא את הדיק, ע"ד חירלו ויהי כראות את הגוס אמר עשיר הוא זה, ונתן "שניו" בממון, כיון שהשוחד יעור את השניים נמלא שנתן את שניו שצביל צלע כסף שחמד מאליעור.

וממלאו אנשים באלו שבי מחלוקת כשרים וחשובים, אלא ע"י שמתחברו ללבוש למדו ממשעו כשרים, שברי מלש שחשבים שבה עמנו כבד ואמר עם לבן גרתי ולא למדתי ממשעו כשרים, ולאו כל אדם זוכה להתגבר על כוחות הקליפה עד כדי כך, והנה זהו המלחמה ביותר קשה להתגבר על אותן שמרואם עמם ככשרים, כי המנהל רשעמו ויקל יותר להמיר ממנו ולברוח מהתחברותו, ח"ש כי שרית עם חלקים (היינו המולח) ועם אנשים של עשו ולבן ואף עליהם התגבר יעקב אבינו, ולכאורה משקרא מאי קא סברי אותן הכשרים שמתחברו לעשו ולבן, ואפשר שנתפסו ע"י כח הצוהד המסמא שני האדם מלרואו דרך הישר והאמת, וע"ד שפירשתי בפי חיי וירן לבן אל האיש וגו' פירשי' למד רן ועל מה רן, ויהי כראות את הגוס אמר עשיר הוא זה ונתן שנינו בממון ופירשתי ככוחות הקושיא דכיון שידע לבן שאליעור הוא לדיק ואיש קדוש, ולבן כ' מקור הרשע שבעשו למאד את כלדיקים, וא"כ למד רן ועל מה רן לבדו ולפנות ציחו מע"ד שצבילו, אך כמו שזכרנו בלדיקים שאם לוקחין ח"ץ שוחד נסמא שייחם מלרואו דרך האמת, וכמבואר בגמרא (כתובות ק"ה ע"א) כי השוחד יעור שניו הכמים ק"ץ לעפשים, ויסלף דברי לדיקים ק"ץ לרשעים, כמ"כ ע"ד"י נעשה לבן משוחד אל הכישר, ואין שד קושיא ע"יו למד רן לקרוא לדיק אמת, כי בשוחד שרם לקבל ממנו שווד את שניו, ח"ש רש"י למד רן ועל מה רן דהריאם זו לקרוא לדיק, כ"י נגד עבשו שמתחייב לשווא את הדיק, ע"ד חירלו ויהי כראות את הגוס אמר עשיר הוא זה, ונתן "שניו" בממון, כיון שהשוחד יעור את השניים נמלא שנתן את שניו שצביל צלע כסף שחמד מאליעור.

ובזה יובן קישור המדרש הגיל ע"כ"י כי שרית עם חלקים ועם אנשים וגו', ופרשי' עשו ולבן, ולדרכו הכוונה שמתגבר ושאפי' אף על הכשרים שנתפסו לעשו ולבן ע"י התחברות הילר וצלע כסף, וכל זה כולל בחיבה מאד כויל שיש צד ג' פירושם, ושי' אשרי איש ירא את כ' במלכותו חפץ מאד, שצביל חפץ במלכותו מתגבר על כל אלה הנקראים מאד, ומכפסם כולם לעצד לעבוד צו הצו"ח

ואם י"ד עד עפ"י דליתא בגמ' ע"ד (דף י"ט ע"א) אשרי איש ירא את כ' במלכותו חפץ מאד, ח"ר אלעזר במלכותו ולא בשכר מלכותו, ולכאורה למד העמידו חז"ל דרשא זאת בפסוק זה דייקא, והרבה פעמים נזכרו בפסוקים שמירת המלכות ולא דרשו צ"י מישועא ולא בשכר מלכותו.

גמ' ב"פ בבבא קמא דברי רבנן ז"ל (בפ"א דמס' פאה) אלו דברים שאדם חובל פירותיהם בשב"כ וזכרן קיימת לעו"כ, חז"ל כי המלכות טלן מחלקין בתחלה על שני חלקים, החלק האחד במלכות המיוחדות לאדם בצפשו, במה שיש ציון וצון הקב"ה כגון צ"אית ותפילין ותענית ועכו"ם, והחלק השני במלכות התלויות בחשולת ציון אדם קתום עם קתום, כגון חזרה על הגניבה וכו', וכגון הליצוי שצביל איש את חבירו וכו', והכל בשיעשה האדם המלכות המיוחדות לפשו מה שיש ציון וצון בראו חתשז לו ללדק, ויגמלוהו הקב"ה עלי' לעו"כ וכו', ובשיעשה האדם המלכות התלויות בחשולת ציון אדם זה עם זה, כמ"כ חתשז לו ללדק לעו"כ לפי שיעשה המלכות, וימלא עיניו צב"כ צב"כ שטכז שטכז מוכז כעוז צון ציון אדם, וכו', ובשחקור על הענין הזה חמלא ח"ת שקול כנגד הכל, כי חת"ת יזכה האדם לכל זה עכד"ק, ולכאורה כ"י גם ח"ת הוא מחלק המלכות שצון אדם למקום, וא"ך יזכה האדם על ידו צב"כ וצב"כ, חמלאם אס מחזין ללדק לח"ת ודצים כ"כ מסייע את הרצים לעסוק בחורה, וזכר ישנם תריוויכו, שיש צו גם מחלק המלכות התלויות בחשולת ציון אדם דע"י מסייע להעמיד ולקיים דורות צ"י, אי"כ מגיע לו שכר שצביל החזקת החורה להיות משתלם צעולם הוא וצעולם הבא, וזכר לפי זה אפשר שיתכוון האדם ללדק זו שצביל להשיג שכר מלכותו, והוא צלחת נסיון גדול שיתכוון לקיים המלכות לשמה שלא על מנת לקבל פרס, על זה אמר הכתוב אשרי איש וגו' ממלכותו וכו' מאד ולא בשכר מלכותו, ר"ל לומר

נחמן וכוה סיומן טוב, עשו כי' מוזה לחמה שביא גדולה, מה חמה הזאת שלעת ביום ואיזה שלעת בלילה, כך עשו יש' לי חלק צעור"י ואין לי חלק לעור"י, יעקב הוא מוזה ללצנה שביא קטנה, מה הלצנה הוא שלעת בלילה וציוס, כך יעקב יש' לי חלק צעור"י וצעור"י ע"כ המדרש, והקטנה צה"ק נהי ודלצנה המושלת ביום ובלילה הוא סיומן לעור"י ועור"י, מ"מ הרי צה"קס און אורח שור לאור החמה שגדולה ממנה צאורה, וצחמח יפה שער אחת צעור"י מכל חיי העור"י, וישראל יסו גדולים פי כמה צמטתם כלפי האומות"י, ולי"צ כוונה המשל, ותיון עפ"י דהור"ק פ' ויקרא (דף ע' ע"ב) דלות ז' רקיען לעילת, וכלל חד וחד טריזים ומלות זכר, וזכר הלצנה דעור"י גדולה ממחמה דעור"י, וישראל צמטתם ללצנה נאחזים גם בלצנה העליונה, משא"כ צעור"ס המוים לחמה און להם אחיה רק צחמה דעור"י, שזר לסימן להם כמו החמה ששלעת ביום ואיזה שלעת בלילה, כך און להם אחיה צעור"י כלל עכ"ד.

אמנם לא נתייבא להאי עטמא מנה הלצנה דלעילא שגדלה מעלתה ממחמה דלחחא, דצחמח לעיל כל לצא השמים דלעילא וחתחא כולם יסו משועבדים לישראל, דגדולה עשו חיו חלל צעור"י בלצד שיש להם אחיה צחמה ומוים חל'י, אבל לעתיד לבוא גם השמש דלחחא יחי' משועבד לישראל, וימשלו בכל וזכר ע"י שמירת שבת ועשו ישראל כשותפין בצריאה, כמצואר בדברו לעיל (פ' צראשית) עפ"י האוכח"ק שלוי שמירת השבת לא ר' העולם מתקיים כי"א על ששת ימים עו"ש, גמלא דישארל מקיימן חח העולם ע"י שמירת שבת, ועי"י לצא השמים וזכרן ומלואה משועבדים להם, גם שבת הוא משין עור"י וצויותו יסו ישראל גמלין כחמ"ל, וזכר יצואר דברי המדרש הגיל ויזרח לו השמש לרפאותו, ולבאורה הרי החמה משועבדת לעשו צעור"י, שנקרא גדול וגמשל חל'י ויש' לו אחיה צה כמצואר לעיל, לא חמר מכאן ששמרו ישראל חח השבת, וע"י כח שמירת שבת כל לצא השמים והעולם ומלואה משועבדים לישראל, וזכר יצואר דברי הגמרא הגיל שבת צצת דקדק לעניים, שגמאר וזרח להם יראי

אפילו צמלות החלויים צממון, שצח מגיע לו שר גדול גם בעולם הזה, מ"מ אשרי חיס שרזה רק צמטתו לקיום רצונו ית' ולא צעור מלחיו, ולא חמר שחסור לעשות צעור מלחיו דאין צח חיסור, דלכחורה לפי פשוטו קשה למח חמר אשרי האיש וגו', דמשמע דסגי גם בלח"ה, והלא מי שאינו חפץ צמטתו כי"א רשע, אבל מפני שמתחר גם צעור מלחיו וג"י חשיבות ומלוח, דמתוך שלא לשמה של לשמה, ע"כ חמר, "אשרי" כי אשריו של אדם הוא כשרזה רק צמטתו ולא צעור מלחיו אפילו הוא "מאוד", היינו מלוח החלויים צממון כג"ל וזכר ג"כ כוונה הכי' כי שרית עם חלקים ועם חשנים וכו', הכוונה על צ' חלקי המלוח שכתב הרמב"ם ז"ל, א' המלוח צין אדם למקום עז"א, "עם חלקים", ועל מלוח צצין אדם לחצור חמר ועם חשנים, "ותוכל" שמשאן צמטתו ולא צעור מלחיו, וח"ש קישור המדרש אשרי חיס ירח חח ה' צמטתו חפץ מאוד, אפילו כשכחא מאוד היינו מלוח החלויים צממון חק על פי כן חפץ צמטתו ולא צעור מלחיו.

ובאמת זכר הדקדק ביותר גדול, הכס כי כל דקדק חסובה צעיו המקום, אבל מ"מ חיס נחיות כי"א, כמו הדקדק שנותין לקיום החור"ק והעמיד דורות ישראל כשרים, ומזה נמשך שלעת גדולה של חורח עד סוף כל הדורות, ועושין צח חועלת ועוצה לכל הדורות עד עולם.

*

במדרש ויזרח לו השמש, מכאן ששמרו הכחות חח השבת ולי"צ, ואפשר לפרש בזהקדס דברי הגמרא (תענית ח' ע"ב) חיר יחזק שמש צצת דקדק לעניים, שגמאר וזרח להם יראי שמי שמש דקדק ומרפא, פירש"י יראי שמי שומרי שבת, ולי"צ דאין מוכרח דצויות השבת מרפאת וזקא, ונקדים מה דאיתא צצ"ר (פרק ו' ס"ה) ר' לוי צצ"ר ויוסי צר חלעזי חמר, דרך ארץ הוא שיכח הגדול מוזה לגדול והקטן מוזה לקטן, עשו כי' מוזה לחמה שביא גדולה, ויעקב הוא מוזה ללצנה שביא קטנה, חיר

שמי שגם נדקב ומרפא, ולבאור קשה בקושיא כ"ל דברי חמה דעובד"ו משועבד לאור"ט, ע"כ פירש רש"י יראי שמי שומרי שבת, ועיי' זכות שמירה שבת אף החמה דעובד"ו משועבד לישראל ובכן.

עוד אפ"ל על פי מה שפירש רש"י ז"ל ע"פ יורח לו השמש אותן שעות שמעברה לשקיע בשבילו כשילא מנחל שבת, מיערה לחות בשבילו כדי לרפאותו, וי"ל הביאור עקבי מה דליתא בגמרא (סנהדרין ל"ח) שהקדים הקב"ה שני שנים לנמשחם, ומיער לבציל את פורענות כדי שלא יתקיים ח"ו כי יבדד תלדון, וככה מזה עובד מרוב מומת פורענות, ואקדומי פורענות לא מקדמין לא ואשכ"ח הקדומה הקב"ה לעובדיו, ודין הוא שיקדים וימחר לגאליהו, כי כל כח הסבל ואין בו כח להמתין יותר, וככה חמור ז"ל של מעשי אבות סימן לבנים, וכמו"כ ירמח בנמשח זו כל מה שיארע לישראל בעתן הכורבן ובגאולה, כי מנינו שהגלות מכונה ומשל לילה ובגאולה ליום, כמו שכתב חזקוני כאור יום חשכה לילה, חמר שומר אתה צורך וגם לילה וכדומה הכרח פסוקים, ועיי' שקעה עליו חמה שלא צענחה, לרמוז על הגלות שנקרא לילה, שמעבר הקב"ה להציא את הפורענות צביל הללן של ישראל, וכן מה שזכרנו לו השמש שלא צענחה ירמח על גאולה העתידה שימחר ה' ויחיש לגאליהו קודם הזמן.

ונקדים עוד דברי ק"ו זל"ה צייננו פנים (בדרשות לשבת הגדול אות צ') עמם למד נקרא שמו שבת הגדול, כי ישראל שמו אף במלכים את השבת, וכשנשטו לוקח הכס צעזעור לחודש שבי' שבת הבינו שהוא אחתהא גאולה הגם שהוא קודם זמנו, לכן עשו מזה כנגד מזה להוסיף מצעד יום מחול על הקודם, וכו' אותו שבת גדול בכתובו משהר שבתות השבוע, ולכן נקרא שבת הגדול, וז"ש חז"ל אלמלא שמרו ישראל צ' שבתות מיד גגאלין, ר"ל אילו הוסיפו מחול על הקודם, והיינו צ' שבתות, ענינו של יום ושבת שאנחנו מוסיפין מצעד יום קודם זמנו, אז במה שאדם מויד מודדין לו, וכמו שאנחנו עושים שבת קודם זמנו, כמו כן ימחר

באופן אחר אפ"ל על פי מה שחקר בספר פרשת דרכים האריך שמרו האבות את השבת, שחל דין בני נח להם וכרי ששבת חייב מיתה עיי"ש חירו"ט וכבר בארנו דבר לעיל ואפ"ל עוד שלבשו חפילין, ובישראל היו מלבוש שגאליהו צבן בחול וכו' חכמים, ולבני בן נח היו משי, וא"כ מומ"פ אם דין ישראל ית להם, הרי שמרו את השבת, ואם דין בן נח להם עשו מלאכה הולאה, ואפ"ל עוד דכנה וכרי ששבת חייב מיתה מטעם הניוו יום ולילה לא ישבותו, אולם בישראל היו הפי' יום ולילה לא ישבותו המזלות, שהם משועבדים לישראל ואף לשבת סדר הילוכם הנקבע להם משעת י"ב כפי האורך לעובת בניו, משא"כ לבני נח הניוו של יום ולילה לא ישבותו על בני אדם, שלא ישבותו הם, וזה פירוש המדרש וירח לו השמש ללכו שלא צענחה, מוכח שהניוו של יום ולילה לא ישבותו קאי על המזלות שמשועבדים לישראל מקיימי המורה לעשות כרונם, ואין הכרח בקרא על איסור שבתה, ומעשה לפי בחינתם היו רשאים לשמור את השבת אף אם דין צ"ע להם ובכן.

אנ"י צביאור דברי המדרש כ"ל על פי מה שאמרו ז"ל צבן נח הילול הולך אחר היום, ובישראל היום הולך אחר הילול, וכרמז דבר כי הילול מורה על חשבות הגלות, והיום מרמז על הגאולה כמ"ש חזקוני כאור יום חשכה לילה, ע"כ באומ"כ"ע היום קודם לילה, דחלתם שלח ולבסוף יתקיים אל"ם דחי' לילה, כמ"ש בלח אשכח בניו, משא"כ בישראל מוקדם הילול וחשבות הגלות.

אחז לעקב, ובאן נראה כאילו אחר דברים שאינם
אחז ח"י, דפשיטא שלא הי' שום חשיבות אלל
יע"א להסתכל בפרטותיו של אחז, ויחשבו
שיהי' חשוב צעיונו כראיית פני מלאך, ובאמת אסור
להסתכל בפני אדם רשע, וכמו שפי' בספר חסידים
על פסוק זה כי על כן ראיתי פינך כראות פני
אלקים, ומליונו שהע"ז נקרא בשם אלהים אחרים,
זה שאמר לו דראית פניך הוא כמו ראית ע"ז,
וכמו שאסור להסתכל בע"ז כך אסור להסתכל
בפניך עכ"ל, ואולם פ"י זה קשה ליישבו במשמעות
הכתוב, שהרי יעקב ראה להכניע עמנו לפניו ולמנוח
חן צעיונו, וא"כ צודאי לא הי' יכול לומר לו כדברים
האלה, והדברים כפשוטן מראים לכאורה נגד האמת,
הגם דאמרינן מחנפין לרשעים צעו"ל צעה האור,
מ"מ הי' אפשר למנוח אופן אחר להחניף לו, ולא
לבוזו מפני דבר שהוא נראה היפך האמת והיפך
מהשכחו כעבורה.

אמנם י"ל דהנה לכאורה י"ל להבין איך יתכן
שעבר יע"א על איסור זה דאסור להסתכל בפני
אדם רשע וגם שלא לו דורן, אמנם מובאר בספר
חסידים דנמקום סבבה ופק"י שרי, ואיתא בזה"כ
שבדורן הזה ששאל יעקב לעשו פעל הרבה לעובד
ישראל דורות העתידים, ואיתא בזה"כ (דף קס"ו)
ע"כ ויותר חכמה ועקימו עבד גדול מהל מה דעבדו
לגבי' דעשו, דאילו כזה ידע עשו חכמה דא, וקטיל
לי לגרמיו, ולא ייתו לזה עכ"ל בזה"כ ובצט"ע
מפרש הכתוב ורוח חשימו בין עדר ובין עדר,
רוח ואללה יעמוד להבדיל, רמז לדורות הבאים
שיחיו דורן לשריהם, כי כל זה פעל דווקא יעקב
אבינו באותו הדורן, פועל דמיוני על כל הדורות
שיוכלו לשחד את עשו בדורן, ומכ"ע הפס"ק צו
יע"א בעשו כ"כ שיקבל את הדורן מידו, שזה הי'
האלה ישראל עד סוף כל הדורות, א"כ אין לך
פקוח נפש גדול מזה, וביותר לו להסתכל בפניו,
אבל לילי זאת ודאי לא הי' עובר יע"א על דברי
חכמים להסתכל בפני אדם רשע, ורק שילוח הדורן
גרם לו להסתכל, ח"ש ולקחת מנחתו מידו כי על
כן ראיתי פינך, פ"י שהמנהג הוא בגרמיה שאסתכל
בפינך, ואינני זכר לא כייתי מסתכל בפניך שהוא

אבל העיקר הוא החתימה שתקיים לגמל שיאור
וירח לנו חור הגאולה במהרה בימינו אמן, וזה
יהי דבר מתקיים לעולם, וזהו בחינת לדיקים
תחילתן יסורין וסופם שלום, וברשעים תחילתן שלום
וסופן יסורים, וכמו שפירש"י שמו"ע הקדים בלעם
מברכין לאורחים, ויחזק אבינו הקדוש אורחים
למברכים, כדי שיתקיים הכרעה לאחוריה, ועד"ז
פירשתי במה שאמר יעקב מברך כיום את בכורתך
לו, פ"י שיהי' דבר המתקיים כיום, כמו שהיום
אלו הוא דבר המתקיים כי הוא העיקר, כן יהי'
המכירה מתקיימת, ולכן כתיב וירח לו השמש כי
זיעקב זיחת השמש והיינו כיום הוא העיקר
ומתקיים כי אללו כיום הולך אחר הלילה, והנה
הקשה בספר פרשת דרכים הא"ך שמרו האצות את
השבת שמה דין בני נח יש להם ונכרי ששבת חייב
מיחה, וחיובן בספר פנים יפות שעשו מלאכה בערב
שבת וגם צמולאי שבת, ואי דין בני ישראל יש להם
שפיר שמרו שבת, כי אללם כיום הולך אחר הלילה
ומותר לעשות מלאכה צמולאי שבת, ואם דין בני
נח להם לא שמרו את השבת, וזה חינוח אם חלוק
דין ישראל מדין עכו"ם לענין כיום הולך אחר הלילה,
אבל אם דין אחד להם שהיום הולך אחר הלילה
או להיפך לא יכלו ממנ"פ לקיים את השבת, וזהו
יל"פ דברי המדרש וירח לו השמש כי זיעקב כיום
הוא העיקר שהוא מתקיים והיום הולך אחר הלילה,
מה שאין כן בצנ נח הלילה הולך אחר כיום, ואם
כן שפיר יכלו לשמור את השבת, ומכאן ששמרו
האצות את השבת והבן.

*

ויאמר יעקב אל נא אם נא מלאחי חן צעיונך
ולקחת מנחתו מידו כי על כן ראיתי פינך
כראות פני אלקים וחרטתי, פירש"י כי כדאי והבון
לך שתקבל מנחתו על אשר ראיתי פינך, וכן חשבון
לי כראיית פני המלאך שראיתי שר שלך וכו', ולכאורה
אין פירוש זה מחייב צלשון הכתוב, דלפי"ז כזה
לי למימר על אשר ראיתי פינך, אבל אומרו כי על
כן משמע שזה גרם שאראה פינך, וי"ל, וזהו יש
לדקדק בלא יעקב אבינו מדוע אמר כמ"ש חתן

כראות פני אלהים ודבינו עיי' כמ"ש בספ"ה ועשו
לא השיג כוונתו של יע"א, כי אלמלי כן ה"י כועס
עליו, ובדין פי' הפשע בדפי' רש"י ז"ל שהשגיח
אלו ראות פניו, אבל יע"א כוונתו ה' כמו שפירשנו,
וממלא שלל אמר ח"ו דבר שקר, אבל אמר לישאל
דמשתמע אחרי אנפיו.

עיי' 5. אומרו כי על כן ראיתו פניך עפ"י שכתב
בספ"ה קדושה לוי (בדורות) פורים) עכ"פ
וי"א. המן ציוס הבוא שמה ועוד לב, שהקשה איך
שיך לומר בכתוב ועוד לב מה דכתיב בכתוב מקומות
וישם ויטע לבו וכו', ואין צחי' זו נוכחם אלא
בדורות, ונראה דכנס ישראל עם קדושה בחיות
שלהם מבורא צ"כ ית' מסייעת קדושה, ובהשגות
והאומות בחיות שלהם מספ"ה, ובשד"קים רז"ס
לשבר הרשעים, אזי מפרידים אותם מסערה שלהם
לכביאם לסערה קדושה וכו', והנה אסתר כשעשה
הסעודה ובקשה את המן על הסעודה, בודאי עשה
בקדושה וכו' ור"ן שלה ה' להפריד את המן
מספ"ה וכו', וזהו ואל המן ציוס הבוא שמה ועוד
לב, כשכ' בסעודה אסתר שהוא מסערה דקדושה
וכו' ע"כ, וידועים דברי רבי"ה הר"א זל"ה
בספרו חק' אגרא דכלה פ' שפטים דכה הפועל
בפעל, דע"י שלוקחים ממות או איזה חפץ מאדם
רשע משפיע על המקבל ממודות הרעות של האומן
עיי"ש, ובה מזה עובד מורכב, שאם לוקחין דבר
מלדיק אמת ובפרט מיעקב אבינו בחיר האצות,
ודאי משפיע קדושה על המקבל, אי"כ כשגלה יע"א
בדורן לנשו השפיע בו כח קדושה ונתק אותו
מספ"ה, ובאותה שעה נכמדו רחמיו על יעקב
שדבק בו איזה צח' מתאומות מידותיהם של
ישראל, שהם רחמיים צייגנים גומלי חסדים, וע"כ
באותה שעה הותר לו להסתכל בפניו, מפני שגפרד
משורש הספ"ה, ורק אח"כ חזר לבשרו בכתחלה, אבל
באותה שעה נהפך לבו ללד הקדושה עיי' בדורן
שקבל מיע"א, ח"ש ולקחה מנחתו מידו כי ע"כ
ראיתו פניך, פי' עיי' שתקבל במנחה מידו, יח"י
מותר לו להסתכל בפניך עיי' ששפיע בדורן עליו
כה דקדושה, ומ"ש כראות פני אלהים אפ"ל והנה
לדוקים אמיתיים מהפכים את היסוד בלע לעזב,

וכמו שבי' ציט"א שמקודם לחם עם הס"מ מלחמה
בזה ואח"כ בידך אותו הס"מ ונכנס לפניו, ואעפ"י
שאכל כל העולם נשאר גם להלכה יסודי מ"מ לגבי
יע"א נחשפך לעזב, ח"ש לו כי על כן ראיתו פניך
פי' כ"ל שאכל לראות עכשיו פניך מפני שהפכה
לעזב, וזה כראות פני אלהים כיוון הכר שג' שהוא
הס"מ שנהפך לעזב, כן גם אחר נהפכה לעזב לפי
שעה עיי' בדורן שאתה מקבל ממני והותר לו להסתכל
בפניך.

*

במסיבה להחזקת הישיבה

י"בא יעקב שלם עיר שכם וגו', צמד"ר והוצא
צרש"י ז"ל שלם בגופו שנתפח מלגעתו שלם
בממונו שלם חסר כלום מכל אותו דורן, שלם צמרתו
שלם שכן תלמודו צבית לבן, וביום דברי המדרש
אבל יוסף שכה שנאמר כי גשמי חלקים את כל
עמלו, ולכן הוא אומר נפש עמל עמלה לו עכ"ד
המדרש, וראוי לבין איך יתכן לומר על יוסף
הבדוק ששכן תלמודו, ומצאנו צמד"ר ילקוט עכ"פ
ויצא הציחה לעשות מלאכתו, ר' אליעזר אומר שכן
ה' דכתיב כי זו שכן מכל מלאכתו, ומה מלאכה
היחב לו, שיהי וקורא מה שחזיו למדו, הרי שלם
שכן תלמודו.

וג"פ בזהקדם מה שפירשתי (צפ' ויגש) עכ"פ
ואת יבדוק שלם לפניו אל יוסף להורות לפניו
גשמה, פירש"י לתקן לו צית תלמוד שמשם חלף
הוראה, וקשה לכאורה למח הור"ק לשלם ליבדוק
שיתקן לו צית תלמוד, וכו' גם יוסף הבדוק ידע
בדברו של אביו, ואיך תיקן לתקן צית תלמוד כפי
הוראתו. אך בה יוסף הבדוק בכל מקום בואו ה'
עבודתו להרחיב בגדיו הקדושה, ודרכי התורה ומידות
טובות, ועכשיו כשצא לארץ מארץ מקום עומת
ערות הארץ ראה להשיג שם דרך התורה, ולטעם
את המקום קאח לפני צי ישראל העתידים להיות
בגלות שם, והגם שבי' עוד ערם קבלה התורה,
אולם משפ"ה לא פסקה ישיבה מתאומות, ואף קידם

לקבל חינוך של יע"א, ועכ"פ ראש להכניע כוחות
העומאם ולהשרש בהם מדות טובות, שידע שפחדים
ליד למארים כל צ"י ויחיו שם בגולה, וכדי שיהי
להם קיום שם הוכרח להנכם עד כמה שבי' אפשר,
לכל יעקב אבינו כשצא לנתיב לבן, ידע שלא יבואו
להם מוצא ישראל, ומה לו לעפל אי"ע עם בני
נכרים ולהשגת מדרך החינוך, וע"כ לא עסק שם
יעקב אבינו כלל בחינוך, וזה מה שבי' מחנך את
בניו הקדושים בדרך החסידות, וע"כ דרשו חז"ל על
יע"א שבי' שלם בחוריתו שלא שמה כלום בנות לבן,
וזהו זה לא יתכן להיות נקרא שלימות.

*

ויקרא לו ק"ל חלקי ישראל, במד"ר אמר ר"ל
ויקרא לו ק"ל וגו', אמר אלה אלה בעליונים
ואני אלה בתחתונים, רבי הוצא בש"ר לקים אמר
אפי' חזן הכנסת אינו נוטל שררה לעצמו, ואם
היית נוטל שררה לעצמך, מחר בחר יואל ומחננו,
הוא בוא דכחי וואל דיהי צח לאה עכ"ל במד"ש,
והיפ"ת והבי"ק בקשו איך כי' זה מזה כנגד מזה
עיי"ש שדחקו ליישב, ועוד קשה דבב"ר לפי
(פר' ע"ז ס"ט) מוצא דענש דדינה בשביל שזנע
אוחה מעשו, חז"ל במד"ש ודינה ביון היא, נחמה
בחיבה ועל צפניה, אמר הרשב"א כה עינו רמה
היא, שלא יתלה עיניו ויראה אוחה ויקח אוחה
ממנו, ר"ש בש"ר אצא הכהן בדלגל אמר, חז"ל
הקב"ה למם מרעבו חסד, מנעם מרעך חסד וכו'
לא צקשם להשיאם דרך היתר, הרי נשאת דרך חסור
הכ"ד וואל דיהי צח לאה עכ"ל במד"ש, הרי דענש
יאשיה מידה כנגד מידה בשביל שזנע אוחה מעשו
וה"פ להשנות דברים ז"ל.

קבלה החורב הציגו כל החורב, ולמדו לבני אדם
מדות טובות ובהגות טובות מהחוב"ק, ויוסף
הלויק שראש להשרש ולגנוע דרך החורב במארים,
הואך לתקן את גלי המארים, ולא כי' אפשר
להנכם עפי' דרך ישראל סבא יע"א, כי הוא
רחוקים מבחינה זו ואין מקבלים דרך כזה, וע"כ
הינכם בדרך שיחלים לקבל לפי צה"י השגות השפלה,
ומה חשש יעקב אבינו שעכשו כשיצאו למארים
עם זריות ישראל יצ"ע שצנים, וכו' ויוסף הלויק
נחמה להשתמש בסדר חינוך היותו למארים, אולי
עיי' אותו הכרגל שמה איך לתקן בית תלמוד היות
עפי' דרך יעקב אבינו ע"כ, לאה שלא את יחודה
לתקן בית תלמוד על דרך ישראל סבא.

וע"פ פי זה אפשר לתקן לענינו דעה ויוסף
הלויק טרם שזול לו מנשה, לא היה שם
במארים עדיין זרע ישראל רחיים להשרש בהם
דרך החורב של יעקב אבינו, ועל כן קרא שם
הכבור מנשה ע"ש כי נשי חלקים את כל עמלי
ואת בית אבי, ומלת שבתה אין כוונתה דוקא ששבתה
לגמרי, שבי' הכבוד אומר למה ללחם תשכחתי, ואין
שבתה לפני כסא כצדו יח"ש, אלא ע"כ הכוונה
שעצמה השגחה לפי ששה ג"כ לשבתה מנשה,
וכמ"כ יוסף עיי' שלא נשתמש בדרך החינוך של
אבינו הקדוש נקראת שבתה, וע"כ כשזול לו מנשה
קרא שמו מנשה ע"ש כי נשי חלקים את כל עמלי
ואת כל בית אבי, שער אז לא כי' יכול להשתמש
בדרך החינוך מבית אבינו, אבל אמר שזול לו מנשה
וכי' יכול לחזור על דרך החינוך של יעקב אבינו,
ע"כ קרא שם השני אפרים, ע"ש כי הפרני חלקים
צאח עני, שאפי' צאח עני הפרני חלקים ויחלתי
לתקן את הכנים בדרך אבותי הקדושים.

ויתבאר הענין בבקדם דברי האויחוב"ק פ' תל
צענין יפת תואר וחלביק יסוד הדבר וסודו
הוא עפ"י ז"ל שאמר שצחטא אדכ"ר בשבו כמה
נשמות יקרות ציד סטרא אחרא וכו' ולא ולמד
כמה וכמה גדולי עולם צאים מהאנושות, וזהו
המאצ"י חוקית, וכמה גדולי עולם שזנעו ואצטלו
ואתקלם בזה ופאלה רבות, עוד אגלה לך סוד אחד,

אמנם אף טרם שזול מנשה שבוכר לתקן את
בני המארים צאחן היותו להם, ולא על
דרך החינוך של יאשיה, הולם דרך זה כי רק כלפי
חזן, אבל ויבא בדינה לשנות מלאכתו כשנכנס
לבינו, שם כי שונה וקורא מה שאביו למדו,
כמבואר במד"ש וילקוט ה"ל, וכן צחן כי מוכרח
לשנות מהחינוך הישן, שבני המארים לא כי יכולים

וכמו שהתגבר ונאמרה על הס"ת, ועד"ו אפשר
לשנות דברי המדרשים ה"ל, דלאו דרך עושה
נאמרו הדברים, אלא לפי שאתה אלוה בנחמתי,
שנ"י כי שרית עם האלוקים וגו', ואין זה כח אומי
להתגבר על הס"ת כ"א כח אלקי, וע"כ אדם מאונל
לשליחות זו, למחר בחר יואל וכו', ואיך המדרש
יתחבר ג"כ בדרך זה, ולפי שמוע אחרת מעשו,
לשלים החיקון בדרך זה, שהכרח שהנשא לשם
מכ"ע גופי' לשלים השליחות הכוח והכח.

*

ויענו בני יעקב את שם ואת חמור אחיו במרמה
וגו', פרש"י וכן ח"ל בנחמה, והקשה האבנרנאל
הלמה יאמר הכחוד במרמה, והוא מהגות לאנשים
לדיקים כאלה, ובדואי לא לרמאות היח כוונתם,
כ"א לקח קצת ד', גם קשה איך פירשו הפסוק ה"פך
משמעות פשוטו, שהכחוד אומר במרמה, וזה ז"ל
פירשו בנחמה, גם ראוי לבין מדוע הוסיפו בני
יעקב בנחמה, מה שלא עלה על דעת שם וחמור
אחיו לבקש מהם, שם לא ניקשו אלא והתחמנו
אחרת וגו' שבו וסמרה וגו', ובני יעקב הוסיפו
לומר והיינו לשם אחד, והגם שלא היח כוונתם
כן בנחמה, אצל מי נקש את מידם להוסיף ולהצטות
מה שלא נקשו מידם, ולאחר כוונה עשו כן.

גם כל הענין של שם נ"י, כי איך הוצר להם
לשפור דם גקי להכריז את כל העיר, והכריזו
להם שהכריז שם לבדו כי הוא עשה כ"עלה,
והרמזים ז"ל בסי' שופטים כתב בטעם הדבר, כי
בני נח נאמרו על הדינים, והוא להוסיף דיינים בכל
פלך ופלך, ומפני זה נחמייבו כל בעלי שם הרגב,
שהרי שם גזל וזה ראו ולא דעוהו, ועברו כולם
על מצות הדינים שנאמרו, וצ"ע שעבר על ה' משמע
מלוא הברג צסיף ואחרתו זו מיתתו, אולם הרמזין
השיג עליו כי הדין שמו לבי' ב' מלוא שלהם,
חיו להוסיף דיינים בכל פלך, אצל לו' אחרת על
שמינת הדינים, כגון גינת ואונאה וזיקון ודומה לו,
וע"כ דאפי' חס נימא כדברי הרמזים ז"ל דאמרו
על הדינים, מ"מ צדק זה דשם האנוסים הו,

חמלא שמה טכורה דבוקה בנשמה עמאל ואין כח
בטכורה לטעות העמאל לטעות, והוא מונחה שם
עד עת דרור, לא ולמד כיו"צ מנשמה ר' חנינא בן
תרדיון שהיה דבוקה בשם בן חמור, כרמוח בתיבת
רחבי"ת דיום כלמור בדברי המקובלים, ומליוו שבנפש
הלו לא עשה מפעל טוב בחמור, ויחלה כשדבק
בדומה מלאה הנפש מיה ונדבקה בהקדושה וכו', ועד"ו
הסביר האורח"ק ענין יפ"ס, שהנשמה הקדושה שבה
בהעלם ובשבי', היא בקרחת ופת חורר, כי זכר
הנשמות מפלג ועלום, וזאת האשה קתה בה
חלק זה העוב וכו', ובשידוק את ישראל באשה שבה
חלק מהעוב, חק יקנה מקומו חלק העוב בישראל
ויחיה בן, כמו שכתב דומה בן יעקב בנפש קדושה,
בפגוע בה שם בן חמור עכ"ל האורח"ק עיי"ש
שהאריך טעמו, והענין הזה כבר מצוה בדברי
הארז"ל בסי' הלכות (פ' חלה) יעיי"ש, וזה
בין מה שנא דוד יפ"ת ושלמה המע"ה שנא
את בה פרשה, והאלף גימט שנא שלמה, כי הכל
הי' לזכר חיקון להוסיף בלעם מתיכם, נשמות
הקדושות העשוקות אלם בשבי' במצוה כ"ז בדברי
המקובלים.

ובתקדמה זו יתחבר לנו דברי המדרשים ה"ל,
דהנה הס"ת שר של עשו וראש כל האומות
כולן כידוע, וכל מה שנענף כלל בשורה, ואפשר
שם היח יישאת דומה לעשו, כי אפשר להוסיף
על ידו נשמה רחבי"ת ושאר נשמות קדושות העשוקות
בד סערה אחת מחטא אדרי"ה, שר' עשו מרכבה
להס"ת וסע"ל כידוע, ואולי שחשש יעקב אפי"ה
לגודל התגברות הסע"ל בשורה העומתה של עשו,
קשה להוסיף משם נשמות העשוקות אלם, ואיכה
בית מיתוש שנפש קדושה של דומה שהדבק בו, לא
לבד שלא הוכל להתגבר ולהוסיף בלעם מתיכם, אלא
ח"ו תשתקע בידם לגודל התגברותם, ואולי לטעם
זה מנע אחרת מעשו, אמנם אף כי זאת הי' חששא
קדושה אצל כל אדם, אצל לא כן בדרע יעקב שהיו
כול קודם בלי סוג ופסולת, כאמרו"ל שר' מיתתו
שלימה, והבה האלקי אשר בו גטע והשריש בדרע
כאמרו"ל מלך דנפח מחוכי' נפת, ע"כ הם היו
מסוגלים לשליחות זו להתגבר על שר' הקלפות.

שכס זקנים עם נערים יחדיו, להכניס עצמם בסכנה עמומה להמול כל זכר, ומנינו שאמר חז"ל כי עליך כורגנו כל היום זו מילה, ולאמלי זכות המלי' שמגיב, כי' חשש סכנה צמיחה, וצפרט צמיחת הזקנים כמיש ז"ל צמיחת אלהים שהפליג זקאמו, כי' ענין המילה בגדר מסיב ונסיון לגבי, וא"כ י"ב למה עשו ככה כל אנשי שכס, להכניס את עצמם לסכנת מיתה על לא דבר, וכדי לא הכינו ששכס בן חומר לעצמו הוא דורש, כי חפץ צבת יעקב, ואמר ז"ל במדרש חד מנחם נכנס לעיר, וא"ל חא גזור (שימול ח"ט) וכו' אמר שכס נסוב, ומנבאלי קטע, וצילון אמר להם שכס טשא אשה ואני אכרח ערלתי צחמ', עכ"פ נריך הסדר חיד היו שונים ב"כ להסבין צעמם ללא חומלה. ולפי הנראה מהפסוקים לא הכריחם שכס לנול צעמ', אלא ציקס מהם להכניס צעמם, וא"כ יתכן שער מלאה רשעים יסבינו ע"י להמול ולהכניס בסכנה ע"י המילה.

אמנם נ"ל דהם ראו ע"י כוחות העומאח ובישוף, דיעקב עמיד להעמיד ע"י השצטים שהחלטה לאומה ישראלית, וקיומו הקדושים יתקומם על ידיהם, וכו' צנפסם לצל פטולה זו, וגם הכי"מ לחם בכל כוחותיו למעט תולאה זו, ועשה שהסבינו בני יעקב צנפסו המילה להחתת אתם, ואמרנו להם וישנו אחכם וחינו לעם א' ולאמלי מתקיימה דבר זה בפועל, לא נהחיר ח"י מישאל שריר ופליט, נמלא לפי דעמם כי' להם מראה מקום לצל ח"י ארע ישראל ע"י שיחצד ארע קודש צרע פסול ע"כ לחם הכי"מ בכל כוחותיו, וע"י החצרות הכסה עלתה בידו להסיתם ולהשיג אללם מסיג, לעשות דבר זה שהוא רחוק משכל אנושי, וכמו שזמנו אמר ז"ל צמם' סנהדרין (ק"ב ע"ב) דמשה אחתו צחלמא לרב אשי וא"ל רב אשי מאחר דהכימנו טלי האי מלי טעמא קא פלחיתו לעינ', ח"ל אי הוה חסם הויה נקוט שיפלי גלמך ורבעת אצחאלי דכי"ב כי' החצרות יארע דע"י שלט צלחון כימים, עכ"פ חלחן מה דאם היכיר מחצבר בכל כוחותיו יוכל להסית לעשות אפי' דבר שהוא אר נגד של כלל אנושי. ולפי שכס עצמם היו רשעים ע"כ כאשר שמו שיש

דשכס כי' קיין ומושל שלהם, וצנחון לא ודאי לא נחמיצו לדון, דבי' לא נמנו' צל חגורו מפני א"ת, ורשאי לסלק עצמו מן הדיון ולומר איני חזק לכה, וחידן הרמב"ן ז"ל כי היו אנשי שכס רשעים ועוצדי ע"י, ודמם חשב במים, כי בי' אצורה שלהם הוא מיתחן, אלא שאין בדבר מסור יעקב וציו, אצל מפני שר' להקס מהם, ולא הי' שום ד' חיסור בדבר הכריזה, כאן מלא צע"ה לצבות א"ת חוצו עכ"ה, אמנם ב"י קשה כי חיד הכניסו עצמם ואת אציהם להשג סכנה, במשכ"כ שאמר יעקב ואני מחי מספר ואלספו עלי וכו' ונשמדתי אני וציתי, אחרי שאין מוטל עליהם לקיים צכס את הדיון, ואין סומכין על הכס.

ג) ויקחו את דינה מצית שכס ויאלו, יליד דמלה ויאלו מיותר דאחר שאמר הכחוד ויכירו כל זכר, ואת אשר צעיר ואת אשר צעיר לקחו, וכל צעיר דינה כמיש רש"י שספרו עצמן עלי, וכו' למימרח צעי שלקחום עמם ולא השאירוה שם.

ד) וע"ק שהקדים את כמאורה, צאמרו ויקחו את דינה ויאלו, ואח"כ כתוב בני יעקב צלו על החללים ויבחו וגו', את כל אשר צעיר וגו' וסדר הליאה צאמרוהו כי' למחצב, ומדוע הקדימו הכתוב.

ה) עברתם אחי וגו' ואני מחי מספר ואלספו עלי וכו' וגו' ורש"י יעקב מספק סכנה ח"י, וי"ב דאין חשבתם מספק ע"י צאמרים הכונה ישש את אחתו וכן הקשה באורח"כ, כי אפי' לנחללה אם שאלו כגוים א' מכן ויחדו טוגים אחת להם, ולא יכירו טולן עלי, ומכ"ש בדרך זה שצבר כי' מה שבי.

ו) בתרגום ויתן פי על הפסוק הכונה ישש את אחתו, לא יא' למחיו מחאמר צכנישחון וישראל וכו', ובתרגום ירושלמי מוסף וציות מדרשית, ודעלחן סאיו צלחתי' דיעקב, וי"ב כחונה צה, ולמה חש שלא יאמר צכניש"כ וצכניש"ד ויקח ולא מאכ שיאמר כן בשום מקום.

ולבאר הענין נער עוד על ספק א', ולמארה חיד יושג בשכל אנושי, שואל וטעמא כל אנשי

ענה לבלתי חיי ארץ ישראל, ומסור נפש על דבר זה, ולא בשביל משא ומתן של שני וסמוריה, או בשביל תלואות חיותו עשו את הדבר הזה, כי דבר זה הוא ליכנס בסכנה בשביל זה, אבל מפני שהשנו לעל ולבשרית חיי כל בית ישראל מי שיהיה להם התחברות עמכם כמשיכ וחינו לעם א', וחי' כדאי להם למסור נפשם על זה כי זה כל חיותם ללחום עם עמי הקדושה, כמיש שלמה המלך מי' (משלי ד') כי לא ישא אדם לא ידעו וגזל שנתם אם לא יבטיחו, ומביע לא הבטיחו על סכנת המילה ומסרו נפשם להשיג דבר זה.

ומעתה כל אנשי שכם שאלו במסרי' כ"ז הי' לגדול רשעתם להכשיל את ישראל, וזה הי' המצות שלהם, והראו צד כוונתם הרעה, ואת כל גיוכחת שמהשגתם ורלונו לעקור חיי ולהשחית ארץ יעקב וצית ישראל, ומסרו נפשם על הדבר, ומעשה היו חייבין מיתה עפ"י הלכה, כעטם שכתב הרמב"ם ז"ל שעברו על הדיונים שנלעו עלי וצ"י אזהרתן זו היא מיתה, ואפי' לדברי הרמב"ן ז"ל שלא נלעו צ"י להוציא דיונים אלא על שמירה הדיונים כגון גניבה וגזילה ועושק וכו', אבל לסייע ציד המשוות, ולעשות חק ופקודה לסייע אל העושק, זה ודאי וכלל במאות שמירה הדיונים שנלעו ואזהרתן זו מיתה, וצמיון שכם סייעו כל העיר ומסרו נפשם צדונים לסייע את שכם במעשה הגזל, מי' הם חייבין מיתה עפ"י דין תורה, ולא עשו השבטים שום עולה בזה, והשבטים הקדושים ידעו כוונתם מתחלה כי ברע הוא, אבל אלוהי מצות המילה לא הי' אפשר להרג אותם, כי הי' פתחון פה למקטרג לשלעט עליהם בקטרונו לומר כי שפט דם נקי, וחי יודע להצדיק כוונתם, מי' עשו השבטים בזה חכמה ופלאה, ועשו מצות עיי המילה, וכל אלו שמסרו נפשם ללחום סייעו אל הגזל בפועל ממש בצוונתם להשחית נחלת יעקב, וזו היתה כוונת אנשי שכם במעשה זו בלתי ספק ומעשיהם נכחה על מחשבתם, ודיונים להריגה מנד מעשיהם כי ברע הוא.

ובי"ש השבטים וישבנו אחכם וחינו לעם א', כי בזה חכמה ופלאה להטעות את הכס"מ, ועי"ן סייע לעולם להשלים את המצות, ולאו כל

אדם זוכה לא להיות צדור להטעות את הכס"מ, אבל השבטים בזה קדושתן הי' להם כח זה להטעותו, כמו שאנו רגיל לפרש מ"ש צדוריק דבר שמוע השטן קל שיפורה צדור בזה, ולמלא הוא יומא דיונת רבא, ולכאורח חיי נבאל ומחירא מלא דבר, וכלל רואה מי הוא בתוקף, אלא כך סגולה בשופר וקדושה מלחמו שמוסגל להטעותו, וכמו כן היו השבטים הקדושים מסוגלים לא בזה קדושתן, מלא שכי בלחמם חכמה ופלאה וקראו בכחוד מרמא, כי הי' תכלית לרמוח את הכס"מ וזה דלי, ואין זה לגנות הדיקים שכתב הכוריק עליהם שעשו מרמא, כי מרמא בזה הוא שגס, והמחמה עמם חכמה הוא, ולאו כל אדם זוכה לא, והדרש והפשט בקרב א' עולים, וא"ש מה שבסופו השבטים לומר וחינו לעם א', מה שלא הי' צחגוי שכם וחמור, כי עי"ן עלתה בידם להשיג את המצות, והטעם בזה את הכס"מ וכל אנשי שכם כי היו כולם משחוקקים להשגת דבר זה ועיי' מסרו נפשם לסכנת המילה כ"ז.

ואפ"ש עוד טעם מה שאלו השבטים הקדושים הכרה להמיתם עפ"י מ"ש בספ"ק נעם אלימלך פ' פתחם עב"פ לרד את המדינים והביתם אותם כי לוררים הם להם צבליהם אשר וכלו להם מ"ד פשור וגו', וז"ל כי עיקר כוונת הצדור צ"י בנקמתו צמיון מחמת גדול המחשבות והכרורים רעים שנחכו לישראל על ידם וכו', והכלל בזה שחל עצירה גזרה קליפא ר"ל, וכל זמן שבקליפא צעולא איז נופלים מחשבות רעות לאדם מאותה עצירה וכו', וצמיון דיון כ"ז שבו אותם הרשעים המדינים צעולא, היו עדיין הכרורי עצירה דפער שולטים בישראל וכו', ולכן נלעו משערי' לקום בזה נקמת ד', וזהו שאמר כי לוררים הם להם צבליהם אשר וכלו מ"ד פשור, כי עדיין לוררים להם צלוחן במחשבות רעות וכו', ולכן תצטור אותם מן הדרך ותכיו קדושים ועבורים ותקיימו וצטור ברע מקרבך עכ"ה ז"ל, וכמו"כ השבטים הקדושים היו מחירורים שאלו ישרו צני שכם בחיים, ויכיוו כל צני ישראל הכרורי תלואות עצירה, ואולי ימשיכו צבן תלוי דהתחברות להיותם עם א' כמו שכיו. הם מחאוס, כי כ"ז שבקליפא שרת צמיון, עדיין יש סכנה לימשך אחרי צבאכור

וכירושלמי לא יאזי למכור מתאמר בכנישתו ד' ישראל וצניח מדרשיו וכו', וזה כי' התגלותם לפני יעקב הצדיק, ואלו ש' שבטיו ועקרו את העומאח הוא בשבטו, כי' הפסגה מגיע עד צחי כנסיות וצחי מדרשות, וצמקור השתלשלות החורב ח' ע"כ עשו מה ששאו, ודקין ובשורה עשו.

וענין השתלשלות הזה כי' נרץ לבית צפור שלא יחודע לשמן שלא יקטרג לבעול, וכמו שבי' השתלשלות משיח ומלכות בית דוד בהבחר כמזכר בכחצי הכריז' (ומזכר דבריו ב"פ) ע"כ עשו הכניסם בחכמה להטעות את הס"מ, ולמלאות העין אמרו שרונים לבחצר עומם לביתם לעם אי' תגלוף חס ימול, אלץ פנימיות הענין כי' לעשות דבר מנחן, וע"ז עלתה בידם לעקור את העומאח כה שורשם, ולהוציא יקר מזולל, ואלץ השתלשלות כה החורב נקי' בלי וזהבא וצלי שמן פנס, ועשו כ"ז בחכמה גפלתה להעלים עין הס"מ, והוציאו הכחצו בלשון מרמה, כי' חפלתה לרמיח הס"מ וכה דלי', והמדרמה עלמה חכמה גפלתה הוא כני'.

וב"ש הכחצו ויקחו את דייח מצית שכם ויאלו דלגאורה ויאלו מיותר כני', וגם נכתב שלא על הסדר דבול' למכתב אחר ויצאו כקושייתו כני' לחמם יוצן הענין דכזה מזכר בספרי' וצ"י' מבלעדי גם הוציאה שבי' ג"כ גם עלום שלא כדרך הכצע שלא כי' עמד יכול לצרות משם, אלץ מי' עיקר גם הוציאה כי' מה שיאלו וינילו מעומאח מלרים מי' שערי עומאח, ולא גשאר בקצבם משורש העומאח הבוא כמו שפירשתי הפסוק או הנסח חלקים לצוא לקחת גוי מקרב גוי, שכו"ל בקצב מקרבם שורש העומאח אשר כי' עמון בקרב איש ולץ עמון של כח"י' מכם צמרים. וכן משה"כ-פן ינחם העם וגוי' ושב מלרימה, אין הכוונה שישובו למלרים בפועל, כי' אם אין רלוג' ית' שישובו לא ועל בידם ואל' שישובו, אלץ כוונת הכחצו פן ישובו למידות מלרים וצחי' כוונת העומאח שלהם, וזה דבר חלוי צחירה ואפשר שיעשו כן כי' אין מועין מן השמים בצחירה מצני'ל. וכמו"כ כאן ע"י שברנו כל אחי שכם, עקרו קליפה שכם שורשם, וע"כ נקראת זו להם יציאה, וגם לוי' כי' צחי'

כמחשבה, ומחשבה ח' מצית לדי המחשה, ע"כ זה אחם להריגה מעטם זכ', כמו שז' השי"ת לקום צמדיו לגעם זכ' כני', וז"ש הכוונה יעשה את אחותינו לשון כי' כי' עדיין תשעה זו עמדת שיבויסו בללם תלות אות צחי' ח' ע"כ דנו אחם למיחה, לגעם כני' וכן.

ואפ"ל עוד בלשון אחר, עפ"י"ש הכריז'ל בשער הפסוקים וכו' וזהו בלחובת"ק צפ' תלל, שבי' הכרה ענין שם ודיח, להוציא משם נפשות העשוקות בספ"ל, ואמרו שם כי' נשמת ר' חנואל בן חרדיון היתה בדוקה בשכם בן חמור ונרמו בפסוק, "רחצ" ידיהם לחיות ר"ח בן חרדיון, ויאלץ ממנו כשדבק בדיח אז מאלץ הכפז מניח בקדושה וגדקת צו, טלמור וחדק נפשו בדיח, ע"י"ש, ועוד אמרו בצרד"ל (פ' ל"ח) שנתעברה דייח משכם וכתרה וילדה את חסנת, ואמרו בני ישראל להרנג וכו', מה עשה יעקב בדיח לין וכתב עליו שם הקדוש ותלה על טוהר וכו', וירד מיכאל המלאך וכו' וידה להנרים לביתו של פועיפרע, שיהיה חסנת רח' ליוסף לחשב, ובשירד יוסף למלרים לקחה לו, שגח' וימן לו את חסנת נח פועיפרע לחשב עכ"ל עכ"פ כי' מוכן לללח מהשתלשלות זו מנשח ואפרים, ויכושע בן טון שבי' השתלשלות כל החורב על ידו, ומשה קבל חורב מסיני ומסרה ליכושע, וכך כי' סדר הקבלה בדורות ראשונים, כך אמר יכושע מפי משה מפי הכוונה, וצדלי כי' מוסרה השתלשלות כל הענין בדרך זכ'.

אמנם עדיין כי' קלח וזהבא מכה העומאח של שכם בדוקה צנחנות הקדושות הכס, ויש פלגתה אי' חוששין לרע האז או לא, ע"כ כדי לללח מידי ספיקא, כי' בהכרה לעקור ולבעול קליפה הכוא עד השורש, וע"י שברנו אחם נחבעל הקליפה לגמרי, כמ"ש בספרי' טעם חלומלך הניל, דכ"ז שברשעים חיים עדיין רושם הקליפה קיימת, וכו' הכרה לזה כדי שיסארו השמות הקדושות זכ"ס ונקיים צכה הקדושה והטענה בלי' שום חערוצות וזהבא כלל, ואם לא שנתבעל כה העומאח שרשם ע"י הכריגה, כי' גשאר ח' פנס ולסוף בהשתלשלות זו שיאלץ משם מקור החורב. וזה שחרגם יוצי'

ויחיה שלא נשאר זה רשע וזכמה מקליפה שם, וממילא לא ישר פנס כהשגשגות הדורות שיאלו מנחם, ובהשגשגות שבו מעצרים זה, וע"כ אמר הכתוב ויקחו את דוית מצית שם וילאו, להורות שלא נשאר מעומתה הכוח כי תצטל לגמרי וילאו מנחם לחלוטין, ואפשר לומר שע"כ אמר הכתוב צני יעקב צאו על החללים ויבזו בעיר וגו' את האדם ואח צקם וגו' אחר שצבר אמר וילאו, ואין זה על הסדר, אבל לדרכנו כוונת הכתוב מ"ש וילאו לומר שצטלו לגמרי קליפת שם ואלולי כן לא הי' רשאי לוקח מצית ששם, עפ"מ"ש הגאון דלה"פ שפ"ט כי קבלה מרבותיו ז"ל, כי הוא אדם כשר ויבנה ממונן ורבות של אש רשע, יגרום לגפשו פעולת זרות כפי כח הפועל הנפשי מנעלים הראשונים, כי כח הפועל צופל עפ"מ"ש, ע"כ קדם הכתוב לומר וילאו שצטלו את הקליפה הכוח בשרשה, ואח"כ צני יעקב צאו על החללים ויבזו, ואח כל חילם לקחו, אבל לא קודם לכן.

ואפ"ל עוד צאופן אחר דברי התרגום יצ"ע ויכירשלו לא יא לימא מחאמר צנישחבון דישאל וצית מדרישון וכו' ואפשר שבו בשצטים הקדושים דואגים ומחייחאים, פן יבזאו ח"י ישראל צדק צתרח לדי שכתה התורה, וילמדו שלא כפי הדרך המקובל לנו מאלוהינו, ובפשטים שאגים אמתיים ח"י, וימילאו החיירים הצדוקים מן כלב צל שום מקור אמת, ומעשה פן יאמרו כיון דאתרמי כן צנה יעקב, ולא מיחו יעקב וצצטים צמחאת לעקב, מחמתא אפשר למלא לז היתר צדק, ויצאו הדורות ח"י לדי פלג, וסבא אמרו ז"ל כל פלג שאינו מן הגדולים אינו פלג, ע"כ לא חששו צני יעקב אם יאמרו כן בחזק ורחיצות, אבל חששו שיאמרו כן צנתי מדרשות.

*

עוד יתבאר צעקן כ"ל צקדם לכעיר עוד, לבין צפרשה ויחמר יעקב אל שמעון ואל לוי עתהם אחיו להצאישו וגו', פירש"י לשון מים עקורים אין דעתי ללול עכשו, ואגוד ללול היתה הצחית ועברתם אותה, מסורת היתה ציד כעניים

שיפלו ציד צני יעקב, אלא שבו אומרים עד אשר תפרס ונחלת את הארץ לפיכך היו שותקין, עכ"ל רש"י ז"ל, וצ"ל לבזין כוונת המשל ללול ועבורה, גם כיון שבו מסורת צידם שיפלו ציד צני יעקב למה שתקו עד אז, הרי היו יכולין להקדים לפניהם צמחאתם שלא יפלו אח"כ צידם של ישראל צ' ויאמרו הכוזב יעשה את אחותינו, הקשה האלוהים ב' מה חשב זה עושה למחשם יעקב, על השמדתו הוא וציתו וכו' עפ"ש.

ונראה ביאור בענין עפ"י רש"י ז"ל צפרשו על המדרש, רצון אמרי ללול היתה הצחית ועברתם אותה, וז"ל ללול חכה, ועברתם אותה ערצבתם אותה, מסורת היא ציד כעניים שעתידין לופל צדיות, ואי לכס להמחין עד הזמן שאמר לי הקב"ה עד אשר תפרס, ועכשו אינו מתי מספר ויש להם רשות לשלול צו לפי שצדקו על הלווי עכ"ל, וכו' מצוה מדציו כל פחדו ויראתו של יעקב צציו ה' מפי שצו מלחמה קדם זמנו, דל"כ לא כי מפיחא יעקב כלל כי צודתו ה' כוחו גדול וצטו צציתם שלא יאדע לו שום רע, אבל מפני המעשה הזה לכבד ח"י קודם זמנו הראוי, ה' פחד גדול לע"ל שצברו צוה על רצון צצית, ועי"ז יח"י להאומות רשות לשלול ח"י, ובעין שאלמו ז"ל צעקן השצושה שהצצית הקב"ה את ישראל שלא ידחקו את הקצ ואם לאו הרינו מחיר את צצרכם וכו', וזה שאלמו יע"ל ללול היתה הצחית ועברתם אותה, וזה מסוכן מאוד לכבד ח"י קודם הזמן, משא"כ אם ממהינים על זמן הראוי אז גם אומות העולם שותקין, כי הם יודעים שאלה ציאת המשיח לא יתקיימו צצולם כי אם ישראל, וכל האומות יתצטלו ויכיוו אליו, ואפ"ל הכי אין מתלוננים על זה, וצכל המדינות שצדקו ספרי ישראל וצו למחוק כל דבר גנאי על האומות, ואעפ"כ היותו לומר וסאלילים כחות יצרתו, כי דבר שיהי' לעתיד אחר ציאת המשיח לא איכפת לנו כלל, רק מה שעושין עכשו קודם הזמן, וצפרט עשו ודאי יחיה לי צמה שיהי' אחר ציאת המשיח, שגם הוא עולמו יתוקן אז, וכמו שאלמו ז"ל עתיד חזיר לעבר שקלי על עשו, וזה דכתיב ולא יחיה שריר לע"ל עשו, דמשמע שלא ישר כלל מצית עשו

מזה להקל בענין עריות, וע"כ עשו בני יעקב מעשה זה להכריז את אנשי שבט, אבל לא ראו ליקח ממעלה לפני הזמן, וספיר תשובה זו עושה למימוש יעקב, דברי כל חששו של יעקב ה' על שבטו אינו לפני הזמן ועי"ן יתכן רשות לאומות לשלוח עליהם, והשני לו שלא עשו נד רצון הציונים רק אחרת גדרו בזה גדר גדול וממילא אין עוד לחוש לסכנת האומות וכשעשים רצון הציונים לא ה' מחייה יע"א מכלום דגדול כמו של יעקב, וזכנו שפירש"י עכ"ל ויבואו על הסדר בעת צעדים בנתיבים היו על כוונתו של זקן.

ה' יוצא לנו מזה שאין אומות העולם מקפידים על ישראל, במה שמזכיר על ציאת המשיח, אף שיודעים שציאתו משיח נדקיו לא יבוא קלם ויאבדו מן העולם, מי"מ אין מקטרגים על זה, ועיקר קפידתם הוא אם רואים להתגבר עליהם ערם שביע הזמן, ובזה יובן מדוע שלא יעקב לאמור לעשו ויהי לי שור וחמור בדורש חז"ל דקאי על משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, כי יעקב אבינו ראה לרמוז לו בזה, שאינו מתקש עדיין שום שלטות וממשלה וגדולה, וכל מנמתו הוא להתמנות לציאת המשיח, והואיל שאינו מתקש לישב בין מלכים ושרים, דבר זה ימלא חן בשני עשו, ובאמת בן ה' בכל הדורות שהתגברו בני ישראל בדרך הזה של יעקב אבינו מלאו חן בשני אומות העולם, אבל כאשר קמו כחות בישראל להשליך מעליהם שול הגלות ולגנות מדרביו של יעקב אבינו, גרמו בזה לרדת רצות לישראל ועשו ללתיים בשני האומות, ובעז"ר דורינו האחרון סבל מזה במדה גדושה, וכל זה בשביל שמתלים לעצמם שלשון ושררה לפני הזמן זה גורם שיח"י חיי לארבע רשות לשלוח בנו כדברי רש"י ז"ל וכדבר הזה קרה אותנו בגלות צעור, וכדי להושיע החסד הזה מלפני של עשו שלא יחשיב שיעקב הוא בלתי שררה ושלטון לפני ציאת משיח בן דוד, לכן שלא אלו ויהי לי שור וחמור, כלומר ממתיק ומתפלל אני לציאת המשיח וממילא אין לך לשמוח אחר.

אמנם ידוע שבעת האדם נמשך אל הסיפור להחיות אל הכשרה, ויש ע"ן התגברות הילך מלאו, וכמעט שכל להתגבר עליו אם לא ע"י שמירת

יתבאר עי"מ שפי' הרמ"ע מפאנו זל"ה (בספרו עשרה מאמרות) מאמ"כ (הכלים פ"ג) יבואו ויבטלו עדי עד ויחפרו ויאבדו וידעו כי אחת שכן כ' לדרך עליה על כל הארץ, והקשה כיון שיאבדו ארץ ידעו כי אחת שכן וגו', ופי' דאין הכוונה שיאבדו לגמרי, רק חלק הרע שבהם יאבד ולא ישתר רק חלק הטוב, והנתיב"ק והם ידעו כי אחת שכן כ' וגו', עכ"ל, וכמו"כ נמשך מה שאמר הפסוק ולא יהי שריר לבית עשו, כינוי שיאבדו ממנו טוהות הרע ויתבאר טלו לטוב, עכ"ל ודאי שמשו יתחל לי במה שיח"י לעתיד אחר ציאת המשיח, וגם שאר ארבעים לא יחכמו לכו בזה כלל, ועי"א חש"י שמסורה כי' צידם שחידים ליתול ביד בני יעקב, לא עמדו כנגדם, מפני שידעו שזה יהי' רק אחר ציאת המשיח וזה לא יחכמו לכו כלל, אבל עכשיו שפיתח ארבע לפני הזמן, גרמתי שיח"י לכם חלילה רשות לשלוח עלינו כי עברתם על ציווי הציונים, וזה שאמר ללול ביתכם הציונים, פי' להם והקטוב כפרש"י ז"ל, שלא פירשו האומות על מסורה זו, מפני שידעו שזה יהי' רק אחר ציאת המשיח, ועכשיו עברתם ארבע, פי' עשייתם דבר מוכתר לכבוד את איי קודם הזמן, ועי"ן יתבאר עלינו קנאת האומות ויהי' לכם רשות לשלוח עליהם.

וע"ז זה השינוי לו הכוונה יעשה את האומות, כלומר לחלול כינוי עושים מעשה זו כדי להשיג ממעלה, לא ודאי שאסור לעשותו קודם הזמן, אבל לא ה' כוונתו רק לגדור פירות הדור, שבו כל האומות גדורים בצריות אחר גזירת המבול, כמו שפי' רש"י ז"ל (צפ"י בלק) עכ"ל ארץ בני עמו שייש, ועיקר הפירוש הוא בחלתו, בהחזיר בגמרה (באדרין ק"ב ע"ב) איך יתכן קלות שטעם אחת בחמורות שטעם ירבעם, ומפני מה חלה הכחוש בירבעם מפני שבוה"ה חתלה לקוללה, ומכ"ע נעשה עמלק כ"כ מפני שבוה"ה הראשון ללחום בישראל, ובפירש"י עכ"ל אשר קרן שייש, כמ"כ בזה אם לא כינוי עושים מעשה זו לגדור גדר, כי נפקין ענין עריות בעולם, ואפילו בצנתי מדרשות של ישראל יהי' קל בשניהם ענין עריות, ובזה וי"פ דברי התרגום ויתכן בן שויאל וירושלמי, לא יא' ויהי מאמר בצניעותו וכו', פי' דורות הצדיקים ילמדו

התורה והמצוות, כי רק מי שהוא שומר תורה ומצוות בשלימות משיג שחרור להיות נכבד ושלם לבקש גדולה וכבוד, כמ"ש בחוצה הלצבות (שער הכניעה פ"ח) וז"ל אם הכניעה סמוכה למדות הטובות, אז המדות הטובות סמוכות לה אומר בחצוצה זכ וכו', שהאדם אינו ראוי לשם עבד עד שיכיר לו אדון, והאדון לא יכיר ראוי לשם ה' עד שיכיר לו עבד, וכל אחד מהם צענין בקוים והקניו אינו קודם את חברו בשם וצורך, ולא חתקים העבודה מן האדם לאלקים אלא עד שיקבל ע"ע כל מדות העבודות וכן הכניעה והשפלות לפניו וכו', עכ"ל, הרי מוצא שאל"ס שיה' האדם נכבד בשלימות רק אם הוא שומר תורה ומצוות ויש בו כל מדות השפלות, ולכן אחר ששלח יע"ל לשם שהוא ראוי הוציא שררה וגדולה רק להיות נכבד ושלם, הולך לומר לו עם לכן גרתי ותרתיג מות שמרתי, ותוכל להאמין לדברי שאכה נכבד לפניך, משא"כ מי שאינו שומר תורה"מ אלא שיה' נכבד בשלימות, אדרבה מנקה גדולה ושררה להיות ככל הנוהג ביה ישראל להיות להם מלוכה ושרים, וזהו סימן מובהק דמי שחולך בדרך הזה לבקש שררה לפני ב"ה המשיח ודאי שאינו שומר תורה ומצוות בשלימות, כי אלמלי ב'י אלא שמירת התורה בשלימות ב'י לו סייעתא דשמיא להג'ל מנקשה השחרה, דשמירת התורה מציא לאדם כניעה ושפלות דהא בזה תלוי סדרי החוצה הלצבות כ"ל.

ויובן בזה הרצון שכתב בצעל העורים עה"פ ואחר עד עה"פ נועריוקן ע' של צל וח' של מחרים וז' אלפים, ויבוא אלף השני שהם ימות המשיח ואח"כ יעלו מושעים בשר לון לשפוט את הר עשו, ודברים הללו מתאמתים עם המדרש כ"ל על הפסוק ויהי לי שור ותומר שהכל סובב והולך על קוטב אחד ששלח יעלע"ס להודיעו לעשו שרצונו להמתין עד ב"ה המשיח, ועד אז מכניע עצמו לפניו.

*

ואפ"ר עפ"י ד' צוסיק (פ' אומר) דהדורן הזה ב'י בבחי' שער המשתלה להס"מ שר של עשו לפייסו ולבשקיעו מקטרגו, ועיין בדבריו לעיל שהארכנו בציור הכעין דיע"א בשביל עצמו לא ב'י נורף לזה, כי לא ב'י מתיירא ממנו ולא מקטרגו, אלא שהכין יע"א כח לדורות ישראל הבאים שעי' פעולה השעיר המשתלה יכ"י בכוחם להשקיע קטרגו של הס"מ, והנה בשעיר המשתלה כתיב והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם וגו' ויתן אותם על ראש השעיר וגו', וע"כ ינתנו לעשו וכת דילי' כל זמן שהם עונות, אבל לעמיד יעשו כל ישראל תשובה מאהבה והזדויות יתחפכו לזכויות, ואז יזקק עון ישראל לרפא אל זכויותיהם, ע"כ עתידין אומ"ע להחזיר למלך המשיח, ויחזרו לחלקם של ישראל ויחוספו על זכויותיהם, ומעתה אפ"ל דע"כ הזכירו רז"ל מימרא זו בשם חד עמא דארעא, להורות דלף השונות של פשוטי הסע יתעלו ויתקונו לעמיד ויתחפכו לזכויות, ועתידין אומ"ע להחזיר למלך המשיח, ובעל מימרא זו אמר לפי בחינתו, ואעפ"כ הסכים ר' הושע' לדבריו ואמר מלה עבא אמרה, וכ"כ בחי' גמח לאו שאף בחי' מעשיו ופגמי נפשותיו יתקון לע"ל ויתחפכו לזכויות, ולעטם זה הוזהר שיאמרה בשמו דייקא, דאילו מתאמרה בשמי' דגברא רבא א'י מן התנאים בקי, אי"כ חין לנו לימוד כ"א על עונותיהם שצלא"כ הם צורך מעשיו לזכויות, הם יתעלו ויתקונו לימות המשיח, ובאמת כל ישראל יזכו לימות המשיח לעשות תשובה מאהבה, ולעטם זה הזכירו רז"ל מימרא זו בשם חד עמא דארעא.

במד"ר (פר' ע"ה ס"ב) חד עמא דארעא א"ל ל' הושע' חין אמרה לך חדא מילתא עבא, את אמרה בצבורא מן שמי, א"ל מה היא, א"ל כל אותן הדורות שנתן אבינו יעקב לעשו, עתידין

וישב

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען פרש"י
ז"ל ביקש יעקב ליטב בשג"ר, קפץ עליו רוגז
של יוסף, אמר הקב"ה לא דיין לגדויקים מה שמחוקן
לכם לעובד"ה אלא שמבקשים ליטב בשג"ר בשב"י
עכ"ל, לכאורה יפלא דודאי ה' כוונת יעקב"ה בשג"ר
זו, כדי שירחיב לבו לעבודה השמיה שלי מניעה וצלי
עצוק, ומדוע ימנע ממנו הכוב, והלא רצון יריאיו
יעשה, ומה טעם לא דיין לגדויקים שמחוקן לכם
עובד"ה וט"ו, והלא אפשר לקיים שניהם, וכלום חסר
מצית המלך, ומפני מה זה נענש בחיגורו של יוסף.
ויש מפרשים מכה קשה זו פירוש המאמר בניחוחה,
דאכ"י לא דיין לגדויקים עובד"ה לבד, ורצוני שינתן
לכם גם שניהם עובד"ה וט"ו, אבל לא ידק
לפ"י סוף המאמר קפץ עליו רוגז של יוסף,
דכ"י סותר תחלה דבורו, דאם ראוי שינתן לכם
שג"ר בשב"י, מדוע נענש בחיגורו של יוסף.

(ג) **ויותר** יפלא שבצ"ר חימה מאמר זה כסגנון
אחר, וז"ל א"ר אחא בשעה שבדויקים יושבים
בשג"ר, ומבקשים ליטב בשג"ר בשב"י, השטן בא
ומקטרג אמר לא דיין שאת מחוקן לכם לעובד"ה,
אלא שמבקשים ליטב בשג"ר בשב"י וט"ו עכ"ל
המדרש, ובהו מאמר זה מחלים לשטן המקטרג
ועי נאה, אבל איך יולדו שבכחול הקב"ה אמרו ג"כ,
והלא צודאי בוונת ראובן הרקוב זמ"י מקבל אל
הקבל, ועכ"ה צלתי ספק כי מאמר זה משמעותו
לתרי חנפין וסודל צ' פירושם, והקב"ה אמרו
לכוונת טובה, והשטן לכוונת הרפך, ויש להבין
הכוונה בזה.

(ג) **במד"ר פ'** זו וישב יעקב וכו' לא שלוחי ולא
שקטתי (איו"ג) לא שלוחי משאו, ולא שקטתי

מלכן, ולא נחתי מדינה, וישב רוגז בא עלי רוגזו
של יוסף ע"כ, יש להבין למה שינה צורת יוסף
מבאחרות, שבכולם הזכיר לשון העדר מנוחה, וכאן
בא חומר וישב רוגז, ורצוני מצד שכוונת ללמד
והעדר מנוחה וצ"ל בכוונה בזה.

(ד) **בב"ד (פ' י"ב ס"א)** זאת יהודה שלח לפניו
אל יוסף וגו' כחצי זאב ועלה ירעו כאחד,
וארי' כבקר ואכל חצן וכו', ארי' זה יהודה שנאמר
גור ארי' יהודה, כבקר זה יוסף שנאמר כבוד שרני
וגו', לפיכך זאת יהודה שלח לפניו וגו' לפי שכה
יעקב אצטיו סבור שיכודה כרג את יוסף, בשעה
שביאיו לו את הכתובות שנאמר ויכירה ויאמר כתובות
בני ח'י רעה חלתהו ואין ח'י אלא ארי' עכ"ל
המדרש רבה, וכן באו בנחומה יהודה ויוסף זה
ארי' וזה שור, חתומל מתנחין זע"י, ועכ"הו הוא
משלחו אליו שנאמר זאת יהודה שלח לפניו כיו
עובד שלי במדומי, ובתב הכח"ק בהיותו יהודה
נמשל לארי', חסדו כדריגת יוסף הנמשל לשור
בהיותם מאגדין בשורשן ועצמן, לפיכך בהחודע
יוסף אל אחיו, את יהודה שלח לפניו אל יוסף לקרב
מדרגתם יחד באהבה ואחו' וריעות למשמרת שלי
להיות מעשה אבות סימן לבנים עכ"ל, חתום עדין
אין טעם זה מספיק מדוע שלח את יהודה דוקא.

(ה) **איתא** בפסיקתא דרב כהנא (פ"ג), מני
אפרים שרשם בעמלק, (שופטים כ') למה ציו
של יוסף פורעים מן עשו, אלא יוסף כיו אחיו
שונאים אותו שנאמר וישנאו אותו, והפך השנאה
לאהבה, ועשו הפך את אהבתו של יעקב לשנאה,
אמר הקב"ה יצא ויפרע ממנו, ע"כ, ראוי להבין
דבשאלת מ"ה דיוסף הפך את השנאה לאהבה,

תרי"ג מנ"ה, וכי בשביל זה יגדל להבחו אליו, ולחזק תועלת הדיעו ממנ"ה פרה הדומה.

וּלְבָאָר כ"ז נקדים מ"ד ביהושע (סנהדרין פ"ד כ"ב) תרי"ג חלו' ה' ניתנה התורה חתיכה לא ה' לרגל עמידה, ופי' הפני משה שאלו ה' ניתנה התורה פסק הלכה בלא געיות דעת לכאן ולכאן, לא ה' קיום לעולם, דהתורה צריך שיבי

נדרשת מ"ט פנים עבוד ומ"ט פנים עומד ואלו ואלו דא"ח עכ"ל, ראו להבין הכוונה בזה, אמאי לא ה' עמידה לעולם חלו' ניתנה התורה פסק הלכה, ומראה לפרש בהקדום מ"ט ק"ץ הישגה משה זל"ה (פ' חקת) צביאור המדרש ציבק שגמח לידע סודו של פרה הדומה, אמר אמיתי אחכמה ויהא רחוקה ממנו, דקשה אי לא ידע ולא השיג סודו, כול"ל ציבק לידע ולא ידע, ומכאן זה הוסיף במילים אמיתי אחכמה ויהא רחוקה ממנו, ומכאן יתרון בצדוה' זו, וחיזק עפ"י מ"ט בכל יקר פ' חקת טעם למה הפירש מהבשר טמאים ומעומד עבורים, וצביאור הטעם שכן הוא הטענות, שכל דבר אינו מתפעל כ"ח מהפסו, ולא ממה שהוא מינו, כדרך שהיב"ד מתגרה יותר בישראל מכל האומות, וצתלמיד חכם יותר מכוין, לפי שטולם הפכיים לו ע"כ הוא חזק להתגבר עליהם, ולפיכך כל אולם וזרע אינו מתפעל מן הטומאה לעשות צו רשע עד שיצא עליו מים שטולם עכ"ל, ואז הטומאה ראויה ללחץ הכבד והתגבר עלי' לעשות צו רשע, כך מי הנדס שיש צו מים שטולם עכ"ל, ואמר פרה שטולם טומאה, והם מעורבין יחד, לפיכך אם מי נדח יחזק על אדם עומד, אין אדם שהוא מתפעל מן האפר שח"כ מים, אבל מתפעל מן המים שבהם הפכיים לו, כי הוא עומד והמים עבורים, ע"כ המים פועלים צו ומגלחים הטומאה ויעברו, ולפיכך באדם עבור כגושא מי הנדס יתפעל מן האפר שבהם הפכיים לו, ועושה צו רשע לעומדו עכ"ל הכל יקר, וצוה פ' ק"ץ זל"ה מ"ט צמ' (גיעין מ"ג) והמכשלה הזאת תחת ידך אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בזה, ורש"י פ' עד שישלם בזה להאריך טעמו ויכלימוהו ויחזקו נוחן לז ומצין, ע"כ, ואפ"ל עפ"י

מבואר בפסוקים כן שאמרו לו לו ישעמונו יוסף והבן ישיב לנו את כל הרעש אשר גמלנו אותך, וכתוב להן ויחזקו עליהם יוסף וגו' חזקו אכלכל אחכם ואת עפכם ויגמלו אותם וידבר אל לבם, אבל איך יחזקו למד על עשו שהפך בהכרח לשנאה, ואכזה ממין לו, והלא ממשו אמו ה' השנאה כגושה צינים כמבואר בדרשת חז"ל שצממי אמו ראה להבין את יעקב.

(ו) ונקדים מחנ"ה דאח"כ (פ"ה מ"י) כל מחלוקת שהיא לש"ש סופה להתקיים ושאח"כ לש"ש אינה סופה להתקיים, לנאורם מהו מעלה שיתקיים במחלוקת לעד, הלא כיון ששניהם מכוונים לש"ש, נאם ועוד שיתוך בשלי צינים, כמ"ש ז"ל (קידושין ל:) אינם זזים משם עד שנגשו אורבין זל"ה, ובר"ע מפרשטור פ' עומר שחזי המחלוקת הבהא מתקיימים ואינם אורבין וכו' ועוד פ' ואני שמעתי פ' סופה תכליתה, דמחלוקת לש"ש בתכלית והסוף המבוקש מאותה מחלוקת להשיג האמת, וזה מתקיים, דמתוך הויכוח יתברר האמת וכו', עכ"ל, אבל אין לשון המשה סובל אף ה' מאלו הפירושים, דמשמעות הלשון מורה דמחלוקת יתקיים ממ"ש סופה להתקיים, ומלת סופה קאי על המחלוקת כולל, ואע"פ המחלוקת ותכלית המחלוקת לא נזכרו כאן כלל זל"ה.

(ז) ובמז"כ יש לדיוק בדברי הגמרא (קידושין ל:) לא יבטו כי ידברו את ארצות בשער, מאי את ארצות בשער ח"י חייא בר אבא אפילו באז עם צו ורע עם תלמידיו ששוקקין בתורה בשער אחד נעשים ארצות זל"ה, ואינם זזים משם עד שנעשים אורבין זל"ה שחזקו את ויבן בסופה, אל חקרי בסופה אלא בסופה ע"כ, ויש להבין דאין יקרא לה סופה, והלא אין להכרח במשך וקישור לשנאה הקדומה לה, והוא התחלת צינים אחרת, ואין זה סופה אלא התחלה.

ונקדים עוד מדרש המבואר בספח"ק עם לבן גרתי ותרי"ג מנ"ה שמרתי ואפילו פרה הדומה הקדמתי וז"ל, דמאי נפקי' לעשו בצדוה' זו שמר

על ותללו מקדושתו ח"ו, כמ"ש המקובלים וארבע מאות ארבע עשר, שלקח עמו ד' מאות כיתות בעומתא שנצטוו בשלש (עין חסד לאברהם) וע"כ שלח לו יעקב לאמר עם לכן גרתי ותר"יג מנ"י שמרתי, ולכן ה' כוח גדול בעומתא ובשפטים, ולא די שלא הזיק לנפשו דירתו עם לכן, אלא עוד התגבר אליו כח הקדושה, שכל דבר נתפעל מהכפר, ח"ש ותר"יג מנ"י שמרתי, ואפילו פירא אדומה הקרבתי, שלמדתי ממנ"י פירא אדומה, ועשיתי ככח' פירא אדומה להתפעל מהכפר, וע"י עומתתו של לכן עוד התגבר אליו כח הקדושה, וע"כ לא תוכל לי להתגבר עלי בנחותה בעומתא, וא"ש מה ששלח לו להודיעו דבר זה.

וירבן מעשה דברי המדרש בג"ל ואת יאודה שלח לפניו אל יוסף וגו' לפי שבי' ואע"כ סבור שיאודה הרג את יוסף וכו', לפיכך ואת יאודה שלח לפניו וכו', וכן מ"ש בנחומא לחמול מתגנחין זע"י ועכשיו הוא משלחו אליו, ולדרכיו יצן דלפי שבי' ואע"כ סבור שבי' גדולה השגחה ובהתנגדות ביומם, וכל דבר נתפעל מהכפר, ע"כ יחייב שיגבר ויתוסף האהבה שביומם, ויהי' אהבה גמורה וקיימת, כמ"ש ז"ל את ואת צפורה שלכסוף נתחבך השגחה לאהבה עזה בג"ל ע"י שנתפעל ונתגבר מהכפר, ע"כ שלח יעקב את יאודה דוקא שהוא היחיד מסוגל להגביר את האהבה בין האחים ובין יוסף, כי אין אדם עומד על דבר אלא נכשל בה ונתפעל מהכפר, בג"ל.

ומעתה בין דברי רש"י ז"ל בקש יעקב לישב בשלו', ר"ל שיבא שלי' בין השבטים, ושלו' ומונחה משם ומלפון, דה' תלוי בזה, כמ"ש רז"ל ואיזה בנחומא פ' שופטים גדול כח השלו', שששם שישראל עושים חצורה אחת אין מדת הדין נוגעת בהם, וכיון שרצה יעקב לציוו בשלש ושלו' זו, הקב"ה האן ירואו יעשה, וע"כ קפץ עליו רוגזו של יוסף, וכל דבר נתפעל מהכפר, וע"י השגחה שבי' ביומם מתחילה, התגבר אליו אהבה עזה וקיימת, ומעשה נתחזק השלו' אללם, ואין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, ולפי"ז הכי' בנחומא, לא דיון לאדוקים מה שנתחזק להם עובדי', אלא שמתקשים לישב

בה' ככל יקר בג"ל דיתפעל מהכפר, דע"י הכשלה והטעות נפעל מאד בשמרתי' זו, ונמצא שכלו ובה לידו שלימות השגה, וח"ש אין אדם עומד על דברי חורג שיגבר אליו השגה אמיתית, אלא"כ נכשל בזה ולא נתפעל מהכפר, ובה יבואר המדרש בג"ל בקש שלמה לידע סודו של פירא, מפני מה ממנה עוברים ומעבר עמאים, אמר אמרתי לחכמה ובהא רחוק ממנו, ר"ל דתכלית החכמה כשבהא רחוק ממנו, דכיוני שבה לידו מכשול ועשות, אז נתפעל מהכפר לצד לידו שלימות השגה, ובה נרמ עטמו של פירא בג"ל עכ"ל ז"ל.

ובזה יבאר דברי היוחסין בג"ל, אלו ה' יחסיה החורה אחיבה, לא ה' לרגל עמידה, והסברה שינתן החורה פנים לבאן ולכאן, דע"י שיש פנים לבאן ולכאן, ונתפעל מהכפיות ויגבר שכלו יותר ויתגבר בהלכה לאמיתה, משא"כ אלו יחסיה החורה הלכה פסוקה לא ה' לרגל עמידה, ר"ל לא ה' אפשר לעמוד על צוריה ולהשיג שלימותן, כעין שפי' היש"מ זל"ה אין אדם עומד על ד"ת אלא"כ נכשל בה. דע"י הכפיות מתגבר האדם שכלו יותר לעמוד על אמיתותו, ולפי"ז יבאר דברי הנגמר קידושין בג"ל, מאי את אויבים צבער וכו' אפילו האב וצנו וכו' שעוסקין בחורה נעשים אויבים זע"י, ואינם זויס משם עד שנעשים אויבים שנה' ואת ואת צפורה א"ת צפורה אלא צפורה, דכופה של המחלוקת שנעשו אויבין זע"י, דע"י שבי' מתפעל מהכפר, ויתגבר האמת ונתגבר אללם האהבה, וזהו פיר' ותולדותיה של המחלוקת והשגחה ופיר' יקרה לה סופה.

ועד"ן אפילו דברי המשנה דאבות כל מחלוקת שהוא לש"ש סופה להקיים, דכיוני סופה של המחלוקת ותכליתה, דכיוני האהבה האמיתית מתגבר אללם, ע"י שבי' מתפעל מהכפר מהשגחה והמחלוקת, אהבה זו יתקיים אללם ועומדת לעד, ואהבה זו סופה של מחלוקת ופרי תולדותיה, ויחייב צד דברי המדרש בג"ל עם לכן גרתי ותר"יג מנ"י שמרתי ואפילו פירא אדומה הקרבתי, דכזה עשו צד להלחם עם יעקב, ורצה להתגבר בנחותה בעומתא

בשלו' בעה"ל, וע"כ ראון ירחיו יעשה קצץ עליו רוגז של יוסף, זה גרם לשלי' כנ"ל.

ויוג'ן זה מחמר בפסיקתא רב"ל דיוסף היו אחיו שונאים אותו שנאמר וישנאו אותו, וכפך השנאה לאהבה, ש"י השנאה נחבצר אללם מדת האהבה, דכל דבר נחפשל מחפכו כנ"ל, אבל עשו הכך את אהבתו של יעקב לשנאה, ר"ל עפ"י מ"ש רש"י ז"ל והוא צדיק עב"פ ויסקרו אר"ש צ"י בידוע שעשו שונא ליעקב אלא שנחמדו רחמיו באהבה שבה ונשקו בכל לבו עכ"ל, ומאכזב זו שבו' לשע"ה קלה, נחבצר אללם השנאה יותר דכל דבר נחפשל מחפשו, אמר הקצ"ח וזה ויפרע ממנו מידה כנגד מדה, ועתיד ליפול עשו ביד בניו של יוסף.

ועפ"י חפ"ל קישור ב' פירושים שברש"י ז"ל עב"פ וישב יעקב, וז"ל לפי שראה יעקב כל האנשים הכתובים למעלה חמה ואמר מי יכול לבטא את כולן, וכו' ויגזן אחד ויאלץ מיוסף שמתלה את כולן—במ"ש בפסיקתא רב"ל, דבניו של יוסף פורעים מן עשו, והשתלשלה הסיבה כי' ע"י שקצץ עליו רוגז של יוסף, וע"כ השנאה נחבצר אללם האהבה, ע"כ פורעים מן עשו מדה כנגד מדה, וצ' הפירושים שברש"י על כוונה אחד נאמרו, דעשו עתיד ליפול ביד בניו של יוסף ומכ"ע קצץ עליו רוגז של יוסף לטובתו כנ"ל, ומ"ש צדיק ששבען כי מתקרב ואמר לא דיין ללדיקים מה שמחוקן להם לעו"כ"ב, וכו', וע"כ נחזונו לו שטמו של יוסף, השטן כי אמרו לבוונה אחרת הכתוב, והוא לא ראה בהעמידות, שסוף השנאה והמחלוקת שבין השבטים יתחפך לאהבה טובה, וע"כ שמה על המחלוקת שביניהם והשבו לשנאה, ע"כ אמר דבריו בלשון חמ"י וכו' לא דיין ללדיקים עו"כ"ב, ולפי דבריו נחזונו ליעקב שטמו של יוסף לאד השונא, להפרישו משלוח עו"כ"ב, אבל לפי האמת נאמה מזה טובה ליעקב, וע"י רוגז של יוסף זכה לשלי' בין האחים, ושלי' נעשו ומלכו, ובזכות זה יפול עשו ביד בניו של יוסף כנ"ל.

ובזה יובן המדרש רב"ל לא שלחתי משא, ולא שקטתי מלכן, ולא נחתי מדינה, ויצא רוגז

זה עלי רוגז של יוסף, דבכאן מחזיר לשון העדר מנוחה, ונחמוז של יוסף אמר ויצא רוגז, ואינו העדר מנוחה באחריות, ולדרכיו רוגז של יוסף כי' רפואה ותקנה על לרות הקדומים, דע"י השנאה נחבצר אללם האהבה, ונעשה ציוויים אחרות גמור, ואין כל אומה ולשון יכולה לשטע צדק, ונעשה יכו' להם שלי' ושלי' והשקט משאו ומלכו.

*

באופן אחר חפ"ל דבריו רש"י ז"ל, בפקדון דברי כיצירות דבש (ח"א דרוש י"א) שציריך בגמורה (צרות ז' ע"ב) מחזור לדוד צברחו מפני אשכנזים בנו, מחזור לדוד קינה לדוד מצע' לי, אמר רש"י משל למח הדבר דומה לאדם שאף עליו שער חוב, קודם שפרעו כי עכ"כ לאחר שפרעו כי' שמה, אף כאלו דוד כיון שא"ל הקצ"ח (ש"ב י"ב) בניו מקים עליך רע מצינך. כי' עכ"כ, אמר שמה עבד או ממזר הוא ולא חיים עליו, כיון דחזא דאשכנזים הוא שמה משום הכי אמר מחזור, ויש לבדן דאחרים כי' ראה שאשכנזים רדפו עד נפש והבג צו מחבז אכזריות יותר מכל עבדים ואכזרים, ואם הוא לא ירא ממנו איך ברח לנפשו, אך יובן כי' בשושיין יש ב' אופנים, אופן א' השונא מגיע לאדם בכוונה מר' לנפשו על חטאיו ולבטל צדקתו, ואופן ב' כי איש חלו רע וכפי חולד וכו' רק כי' מנן צעדו ומשדד מערכות השמים, וכאשר יחטא, כי' מסלק בהשחתו ומניח למחורו של עולם תחת כוכבי שמים וכו', והבדל בין אופן זה לאו הוא, דבאופן ראשון יתקב שונו ומקבל חשלים פרי חטאיו ולא טוב לו לעו"כ"ב, אבל באופן שני אין כאן שונא רק סילוק השנאה חלקים, והוא כפי חולד ומקרי עבשו כך הוא, ושונאו עדיין בשלימות ליום הגמול, וזה כי מתחלה חשב דוד להיות כי כפי חולתו וטובו שמים כי' במערכת רעה למחז רק כי' מנן צעדו להשיבו למקום נגידים, ועכ"כ שומר הקצ"ח להקים לו רעה, חשב שימלק בהשחתו הפריעה ויהי' תחת חולד אשר הוא לרוע, וע"כ חשב שמה עבד או ממזר וכו' שהוא שונא כפי הטבע, אבל צדקתו כי' בנו ודורו אמר הלא מוטעב כבן לחם על אחיו,

הוקם על עשרה של דומה, ושוד לו ויצא רחוב אביהם יוסף, הוא שאמר הכתוב ויהי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה אלו היו חיי ואלא קודם וכו', עכ"ל בקי, והנה אלמנה כי' זה רחובו של יוסף בן עליו סמוך להסתלקותו, לא כי' כאשר לו עוד שנים שיחי' חי עכ"ל חיים של שנה, ע"כ, "קפץ" עליו שנה עליו בקפצות רחובו של יוסף כדי שישארו לו עוד שנים של שנה.

ויו"ש במדרש לא שלוח ולא שקטתי וכו' מעשו מלכן מדינה, עד ויצא רחוב שנה עליו רחוב של יוסף ב"ל, וע"כ בל לא השנה אחר שהשנים השנה חזר שבי' לו לפניה.

*

ונ"ל פ' עוד בהקדם לפרש כי' אלה חולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה וגו', דל"ד על אומרו אלה חולדות וגו' ולא מנה הכתוב חולדותיו כי אם יוסף בלד, ורש"י ז"ל פי' ואלה של חולדות יעקב אלה ישביוסם וגלגוליהם עד שצאו לכלל ישוב וכו', והראשון פי' אלה המאורעות שאירעו לו והקורות שצאו עליו בטעם מה יולד יוס', והרמב"ם ב' ח' השג עליהם ע"כ, והאבותה"ק בקשה כי רצותיו ז"ל אמרו כל מקום שנאמר אלה פוסל וגו' וכלן פסל חולדות עשו, ואם לזה כיוון לא כי' אורך כי כבר נפסל עשו וכו'.

אמנם ג"כ עפ"י מהר"ם (בשפחות ח"ב סי' ו') והנה דעשו ישראל מומר בני דומה לא אבי, עכ"ל אין לו זרע לרש אורו כיון שנשא נשים נכריות הולד כמותה וקרוי בנה, וממילא אין להם זכות חלק בארץ, אבל אמרו בני אברהם יצחק ויעקב וזכרם בארץ מכה ירושת אבותינו כי שם י"ה עזרת לישראל שלא נעמלו אף צדיקם צמחים, וכמ"ס צוה"ק בני ישראל עאלו ובני ישראל נפקו, שלא נעמלו צדיקים, וכן איתא במדרש (ש"ס ד') אור כ"ד) יוסף ירד למצרים וגדל עלמו מן הערוב וגדלו כל ישראל צדיקים, ומלא שכל מה שבני ישראל צדיקים וכו' שפירות בארץ מצרים כי' צדיקו של

אם כן אילו כי' מפאת הטבע או מקרי לא יתכן שיהי' בני חרובו שהוא בטבע חם על אבי, וא"כ הכי מקבל עמוס וכו' ולכן שר ממזרח לה' עכ"ל בוי"ד גל"ה.

והנה כאן ציעקב אבינו ג"כ כי' לו שטר חוב לפניה, וכמ"ס רש"י עכ"כ ויתאבל על בני ימים רבים, כי' שנה כנגד כי' שנה שלא קיים יעקב סבד אב ואם (מגילה ע"ז) כי' שנה שבי' צדיק לכן וכו' שנה בדרך שבונו מצות לכן, והנה שאמר ללון זה לי עשרים שנה צדיק, לי בן עליו בן, וסופי ללקוח כנגדן ע"כ, עכ"פ ידע יעקב אבינו שיש לו לשלם שטר חוב, והנה אלמנה כי' יוסף הלידק נשבע ע"י גוי או נערק ע"י ח' ח"י, אז כי' לו ליעקב אבינו לחשוב שאין זה כפרה על שומותיו רק הוא ע"י רוע מול, כי אפשר להיות כן בטבע ומנהג השולם, אבל צמח זה המעשה שבי' נמנר לעד ע"י אחיו, כי היפוך טבע השולם וצ"כ הוכן כן מן השמים כדי שצא יפרט השטר חוב, וכמ"ס בספר ערבי גל מדברי המדרש, למח תחעמו כי' מדריך תקשיה לצו מיראחך, כשרית נחת בלנס של שנים לשאר אורו וכשרית נחת בלון לחובו ע"כ, והיינו דמסיים קרא שוב לממן עבדך שצטו נחלקך, ומפרש הכי דמסבטום אנו חראין שלב האדם לרע או למועז מסור ביד השמים, ולכן אומר למח תקשיה, ואף שהצדיק חפשיה מ"מ ענין שנחת השנים ליוסף ומכירתו כי' מלח כי' וממחלה שאלו ויתנלו להציתו ואחר כך אהבו ורחמו עליו ומחפשיים צמחיתו בכל כי' מלח כי' וכו' עכ"ל ועפ"י חזון וישב יעקב ביקש יעקב לישב בשלהם היינו שרל לפטור עלמו מהשטר חוב שעליו, ובשביל זה, "קפץ" עליו רחובו של יוסף" חזן לדרך הטבע, ועל ידי זה בל לידו שנה שצד גלם השטר חוב שעליו.

וב"ש "קפץ" עליו רחובו של יוסף ג"כ ע"פ דברי האבותה"ק צפרשה ויהי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, ואולי כי' לזכר שכל ימי יעקב לא נח ולא שקט, כי משגלד עשו טולד עמו ועדיין לא שקטה שמו עמד לכן וכו' ואחריו

יוסף, וכמ"ש ק"ז היטח מחש זל"כ"פ (פ' ויגש)
ע"פ וישלחני אלוקים לפניכם להחיות לכם לפניכם
גדולה ודכחות יוסף שעמד בנסיון נגדו כל ישראל
בעריות וע"ז זכר לקבלת התורה ע"י"ש.

והנה אם לא נהכו כל אלו גלגולי הכחות של יוסף
שנמכר למצרים ועמד בנסיון, לא היו בני
ישראל יכולין לעמוד בנסיון במצרים, דברי רק
בזכותו של יוסף זכר להיות גדורין בעריות מאלו
שק יוסף ה' הבורש שיפאר תולדות ליעקב. ח"ש
אלו תולדות יעקב, היינו מה שנשאר תולדות ליעקב
ה' על ידי שיוסף בן שבע עשרה שנה וגו' וכל
גלגולי הכחות שנמכר יוסף למצרים ערות הארץ
שעופי זמנה ועמד בנסיון, וע"ז נשאר תולדות
ליעקב, ושפיר קאמר "אלה" שפוסל את עשו בזה
הפרט, דמזרעו לא נשאר תולדות מאחר שנעמש
בין שאר האומות. וזהו יתבאר דברי רש"י ז"ל
ביוסף יעקב לישב בשלום, היינו שהי' צדקה שישאר
ל דורות ישראל תולדות יעקב, דאז בשלום האמתיות
שחפץ בה, וע"ז קפץ עליו רגזו של יוסף היינו זה
הרגזו של אחי יוסף שעי"ז נמכר למצרים, ובזכותו
נשאר דורות ישראל כ"ל, ושפיר יוצן מה שלא
קאמר נצחו של יוסף דברי ע"ז צא לשלום האמתיות
שביוסף להשיג שישאר לו דורות ישראל כשרים,
והקב"ה ר"ל וראוי יעשה וזהו קפץ עליו רגזו של
יוסף כ"ל, וזהו יוצן גם המדרש לא נהתי ולא
שליחי וכו' שצדקה לא ה' לו מנוחה ולא ה' לו
צדקה אם ישאר לו דורות ישראל עד ויבא רגזו
שבה עליו רגזו של יוסף וכ"ל, וישאר הכוב"ע
שבזכותם נגאל מכל צרה וצוקה וזכה במהרה ליטעה
כל ישראל ושמתחן בזהגלות כבוד שמים עלינו
במברה ציונינו חמן.

*

והנה דבר שצדק עליו ית' יקבל ממנו בנחת ובשמחה,
ע"ד שמתחן ר"ל כל מלך וכו', ויאמר כל דעבד
רחמנא לעב עבד, ויצטח שיש בזה טובה גדולה כי
מתחן לא חלף רשע ח"ו, כנחום איש גש ז', שצדק
הצדקהו ואלמותו צו ית', אמר על כל דבר, גם
ז' לטוב"ה וכו', וזה הצדקהו והאלמותו חפס יעקב
אצ"ט ע"כ, ועל זה וישב יעקב צדק מוגרי אצ"ט,
ופירש רש"י ז"ל ביוסף לישב בשלום, כלומר חמ"ד
ה' דברי צדק שצדק לישב בשלום בנחת רוח ולקבל
הכל לטובה, אפ"ל צדק מוגרי אצ"ט כלומר אפ"ל
בשכח מוגר ופחד שהוא מזה אצ"ט כנודע, קבל
הכל בשלום ובנחת רוח, מרוב דקדקו והצדקהו
צו ית' ע"כ"ה, הנה אמת וי"צ פתגמא דין וכו' וזהו
עבודת גדולה להקב"ה ובחיות קדושה ראויים
הדברים למי שמתחן, חמ"ס פירוש דברי רש"י ז"ל
קשה לפרש בזה דאין להאריך קישור למי שמתחן
ח"כ קפץ עליו רגזו של יוסף לא דין ללדיקים
מה שמחוקן לכן לע"כ וכו'.

והנה דבר שצדק עליו ית' יקבל ממנו בנחת ובשמחה,

באופן אחר אפ"ל בדברי רש"י ז"ל לא דין
ללדיקים וכו', ובדברי המדרש כ"ל שמתחן
השמן לא דין ללדיקים וכו', ויתבאר בהקדמ מ"ש
בספר"ק קדושה לוי זל"ה לפרש דברי רש"י ז"ל
ביוסף יעקב לישב בשלום חל"ק: צריך לאדם להתבאר

יעקב אצמו צלעז הכוא, וע"כ עשה הקב"ה ככה שיהי' ראון ליעקב אצמו שיעקב לישב בשלום מב' עממים האלו, והשטן חשד שזה בא מכוח פתוויו שכוה גרם זאת שיעקב יעקב אצמו לישב בשלום, וע"כ קטרג עליו, שכן דרכו של השטן יורד ומשטין ועולה ומקטרג, אבל האמת הי' שראון הוא לישב בשלום בא לו ליעקב אצמו מחקב"צ, שראון יראוי יעשה כפי' הכוונה אלימנך כדי שיתפלל הכדוק לפני הקב"ה, ממלא שאין כאן סתירה כלל ושיהיה אמת שהקב"ה אמר זאת, ולבדיל גם השטן אומרו לשיטתו.

והנה ידוע מה שפירשו הקדמונים בפסוק ועתה הנה הוא ליעקב ומונח יושב, שמהלך עומה יורחם הישועה, ודבר זה יתגלה לנו לעתיד לבא, שכל הכחות והיסודים שסבבו ישראל צללות הכל היו לעוצה והם עומם היו יושב לישראל, והוכחה גדולה לה, הוא ענין מכירת יוסף שבשעתה היתה ארץ גדולה ליעקב אצמו וגרם לו צער עמוס עד אין חקר, ולבסוף נתגלה שיהי' זה טובה נפלאה, שנגרם על ידי זה טובה לכל הדורות, וכמו שאמר יוסף וישלחתי אלקים לפניכם לשום לכם שאלות בצרך וישלחתי לכם לפניכם גדולה, שעל ידי זה היו יכולים לנסות לקבלת התורה, שצרכו נגדו ישראל בעצרתו כמו שפיר' ק"ו ביומם משה זל"ה בפסוק זה, ונתגלה ע"י מכירת יוסף שכל דרכי הכוונה ית' הם הכל לעוצה, אף אם לפי שעה יש צער בדבר ואין מצויים הכוונה שיש צה.

וי"פ כוונת דברי רש"י ז"ל ציחק יעקב לישב בשלום וע"ד שפירשו שעשה לו הקב"ה ראון לזה לעוצה ישראל וכדי שיעקב עומה למדק עונו כמ"ל, וע"כ קפץ עליו רוגזו של יוסף וממנה נחזר לו צירור גמור בדרכי הכוונה הכוונת שכולם הם רק טובות וישועות, וגשם תכלית ראונו כצחי' שכתב הקדו"ל זל"ה, אמר הקב"ה לא דיין לנדיקים מה שמחוקן להם לעוצה צניחותא, ר"ל שאין די לנדיקים שיתחזק להם צעורה, שכל מה שסבבו צעור"ה הי' להם טובה גדולה, אלא גם צעור"ה מתקשים הם לישב בשלום, פי' הם רחוקים לבוא גם צעור"ה ליד צירור וסברה אמתית שכל

לדורות, אולם יובן הענין עפ"י ספר"ק נועם אלימנך בליקוטים לפרש הפסוק ראון יראוי יעשה ואח' שעתה ישמע ויושיעם חל"ק: לפי שהכדוק אינו מתחלה לשום דבר צדונו, כי הוא כל כך במדרגתו הקדושה שאין לו תחלה לשום דבר, אך מסיבין בא זה שהכדוק צריך לעצמם להיות דבר למחן או למלצות וכו', זה הוא הכל לצרכי העולם, שהעולם צריכים לכל זה ומתחילים להם חמוד ומתפללים עליהם, רק שאין כח בידם להיחלם ועומם צתפילתם, מפני שאין כח צתפילתם לעלות למעלה, והשכדוק צריך גם כן להיות דבר ומתפלל עצמו, וצתפילתו הזכה עולה בלי שום פגע, אזי נאחזין כל חפילות ישראל בצחותה התפילה, ונענין כל ישראל בזכותו, וי"פ ראון יראוי יעשה, פי' הכוונת צ"ה עושה ראון להכדוק שיהי' צריך להיות דבר ויתחלה לה, כדי ואח' שעתה ישמע ויושיעם וכו' כדי שישמע חפלה הכוונה ויושיעם עכ"ל, נמלא לפי זה ששני כצחי' אמתיות וקיימים שהכדוק צעמו אין לו ראון ויתחלה כלל לשום דבר גשמי, והוא מתקבל כל הכוונה הקב"ה לעוצה ונחת רוח, והעפ"י הקב"ה עושה לו ראון שיתחלה ויחסר לו אחרי דבר, כדי שגם ידיו זה יקבל עומה על חטא הקל שגשגל בה כמ"ל, וגם כדי שיתפלל על דבר הכוא ויפתח הכוונה לכל מחן ויתצבי ויורד משני יושב וז.

וע"כ פי זה יובן הסתירה בין צ' מאמרים הכ"ל שהוצא במדרש וצד"י ז"ל, דהנה השטן ראונו להחזק על הכדוקים ולפתוחן שיהיו מתחילין וחומדין לעניינים גשמיים, אולם יעקב אצמו הי' רחוק מצחי' זו לבקש שלום טוב"ה, אבל חמוד ישב בשלום ע"ד צחי' שכתב הקדושה לוי זל"ה, שכל דרכי הכוונה קיבל בשלום ונחת רוח ואמר גם זו לעוצה, אף הקב"ה ראה שיתפלל יעקב אצמו לפניו וית"ש, כדי שיתפתח ציור הישועה על ידו לדורות אחריו, וגם הי' צורך שירגיש יעקב אצמו צעורו הכוא עליו צתפילת יוסף ממנו כיצ שנים, כדי שיעקב צה עומה על הכ"צ שיה' קיים כיצוד אצ, כמ"ש רש"י ז"ל עכ"פ ויתחלה על צד ימים רבים, וזה שאמר לגבן זה לי עשרים שנה צתידה, לי כן עליו כן וסופי ללקות כנגדו, א"כ הי' כאן צורך שירגיש

ית', בדרך האדוקים של מנמחם אפי' בעצב עכ"ז להשיג על ידו שלמות העבודה, ומדוע ימנע בעצב ממנו, ומה טעם לא דיין לאדוקים עכ"ז, והלא אפשר לקיים שיהיה וכלום חסר מצית המלך, וכבר ביארנו בזה ועוד לאלקי מילין.

(ג) **במס'** סוכרין (ק"ו ע"ה) ח"ר יוחנן כ"מ שנאמר וישב איש אלה לשון נער שגא' וישב ישראל בשיעוים ויחל העם לזנות וגו' וישב יעקב בארץ מגורי אביו וגו' ויצא יוסף את דכחם רשב וגו', וישב ישראל בארץ גושן ויקרבו ימי ישראל למוות וגו', ע"כ, וזה כוונתו לכוונתו לזכר המדרש ה"ל ודברי רש"י ז"ל שם מפרשים וישב משלשן שלום וכוונתו, ובאמת משמעות הלשון מורה יותר על ישיבה של שלום, והוא להבין מה שדרשו חז"ל בגמ' אין וישב אלא לשון נער, ואף נכלל זאת במשמעות וישב.

(ג) **אלה** תולדות יעקב יוסף וגו' הקשה באוה"ח"ק ז"ל כי רבותיו ז"ל אמרו כ"מ שגא' אלה פוסל את הראשונים, וכאן פסל תולדות עשו, ואם לא כיון הכתוב לא ה' אריך, כי כבר נפסל עשו, וכיוצא מפסל פסול.

(ד) **אלה** תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה וגו' ולכאורה למד לא מזה כל תולדות יעקב, ובמדרש הקשה בן לא ה' אריך קרא למינע בן, אלא אלה תולדות יעקב ראובן וכן כולם, ורז"ל אמרו כי יכוין הכתוב לומר כי הוא העיקר כפרשי"י ז"ל וכן איתא במדרש, אעפ"י יצא דלא ה' להכתוב למנוע מלחשוב כולם, אחרי שכלל לומר אלה תולדות יעקב, מן הראוי שיחשוב כל תולדותיו.

(ה) **כי** בן זקנים הוא לו ועשה לו כחות פסים, איתא במד"ר למד וישגלו אותו בשביל שיקרא הים לפניהם, פסים פס ים וז"ל.

(ו) **להלן** ויאמרו לו אחיו המלך המלך עליו את משל ממשל בן וגו' ראוי להבין הכפל ושתי הלשון, ויחשוב לכוונתו דשני בחי' וענינים נפרדים

דרכי הקב"ה הם טובות וישועות, ולא הביא הקב"ה על יעקב אביו רחוק של יוסף ועל ידו נחבד לו צדור גמור גם על שאר אבות ויסורין שסבל שבאין לו לעושה, ויעצור הקב"ה להמשיך לנו ישועה ע"י שנפתח לעור הישועה בכותם של אבות הקדושים, ובמדרש נזכר לישועה שלמה בכתולות כבוד שמים עליו במהרה צימיו אמן.

*

ואפשר לרמוז עוד ענינים במהרה (שבת פ"ט ע"ב) ראו כי יעקב אביו לירד למארים בשלשלאות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו דכתיב בחז"ל אדם חמשבם בעצמות חכמה וכו', ובמד"ר (פ' פ"ו) למה הדבר דומה לפרה שכיו מושבין אותה למקולין ולא היתה נמשכת, מה עשו לה משכו את צנה לפני, וכו' מהלכת אחריו על כרחך שלא בעצמה, כך ה' יעקב אביו ראו לירד למארים בשלשלאות ויבולין, אמר הקב"ה בני צטרי ואני מורידו בציון וכו' אלא הריני מושך את בני לפניו והוא יורד אחריו ע"כ שלא בעצמו ע"כ, ולכאורה איך אפשר לומר בן על יעקב אביו, הלא בודאי אם הקב"ה ה' מואבו לילך ה' עושה רצונו ית' בשמחה.

ואפשר שיעקב אביו ה' מחפלי וראה לבעל גזירה ז' ע"ד דיוק גזר, והקב"ה רצו יראו יעשה ונחשב בענין שנמכר יוסף למארים וירד יעקב אביו ע"כ אחריו צורך כבוד, וזהו ויחבד דברי רש"י ז"ל עפ"י פשוטו ביקש יעקב לישב בשלום ולבעל בגזירה מה שח' ראו לירד בשלשלאות של ברזל, ועשה הקב"ה רצו דיוק ע"י שקפן עליו רחוק של יוסף.

*

ויישוב יעקב בארץ מגורי אביו וגו' פרשי"י ז"ל ביקש יעקב לישב בשלום, קפן עליו רחוק של יוסף, אמר הקב"ה לא דיין לאדוקים מה שמתקן להם לעושה וכו', והוא להבין דודאי ה' רצו יעקב אביו בשלום ז', שישג על ידו חוטלת בעבודתו

שהוא גדולה עד מאוד, ויודאי מעלתה גדולה יותר ממלכות, והם בסוד יצ' לירופי שם הוי', ואין יחסום השכל שצני עלי' כאלה יסכימו ציחד לעשות עבירה גדולה כזו, לשפוך דם גפם לדיק ביוסף, ומה גם שמתחברו ושבחו על מ"ש ויגזר הים ומכרו וכו', והבט שבי' כ"ז הכרת ויסבה מן השמים שצ"י מחלל הדבר וירדו למלכים, כמבואר בדברי רז"ל והבט בפרש"ל וישלחו מעמק חצרן מעלה עמוקה של אותו לדיק הקבור בחצרן, לקיים מ"ש לאברהם בצריה בין הבתרים כי גר יהי זרעך, ואין לפסוק הזה פי' עפ"י פשוטו, כי חצרן צבר ב' ולא צעמק, ומכרה כהרשח חז"ל, ומבואר בן עכ"מ, אעפ"כ יצ' למח ב' השתלשלה הדבר באופן כזה, שיעשו השבטים למלכות העין עולה גדולה כזו, וכמה דרכים למקום, וה' אפשר שיסתבצו באופנים שונים, וגם מה היתה סברה השבטים לגשת לעשות דבר כזה, ויודאי הוחלט אלם שפ"י דעת החזקת ועפ"י שיטת הסולם בן מוח הוא, דאליכ לא עולה בלם לעשות בן.

והרבה פירושים נאמרו בזה במפרשים וכולם קשים להולמם, והשליש פ"י כי היו סבורים שהוא מבקש המלוכה לו ולזרעו, ע"כ דמכו דתה של חורב, דכל החילוק על מלכות בית דוד כחילוק על השכונה, אבל מהשברו של יוסף לא בן ה', ולא ראה המלוכה לעצמו, והשי"ת שלחו להבין המלוכה לזרע, כמ"ש וישלחו חלקים לפניהם, כמו שציפור השלבי"ק באריות עי"ש, ועדיין יצ' דה' להם לדמו לבק זכות כמו שבי' האמת, וזיתכן שדמכו ע"ל הספק מפני שלא הבינו כוונתו, ומאין נחבר להם שכוונתו למלוכה בעלם, וזרי באמת לא בן ה' כוונתו.

(יב) גם קשה מה דאיתא בתנחומא והבט פרש"י ז"ל שכתבינו וקללו את כל מי שגלה, ושחפו להקדיש עמכם ע"כ, ולכאורה אין מושל שיתוף שלהם, ואם עשו שלא כדון, אף שבי' ע"י משה ושגגה, צודאי לא יסכים הוא ית' על מעשה שולח. וכן הקשה השלבי"ק והג"א והלבוש, והלבוש כתב ואני אומר שדאי ה' מהם ירד למרכבה, ואולי כי לא ושלח שלם יעשו דבר זה שימכרוהו אם יסכיני

הם, וראוי להבין ענינם, מהו מלוכה, ומהו ממלכה שנתנו עלי'.

(יז) ועוד קשה מנ"פ אם הוא ענין ה' ובחי' ה' להם, אי"כ הכפל למה, ואם הוא ב' בחינות, למה אמר אם משל חמשול כולל או משל חמשול.

(ח) בתרגום יונתן צ"ע בהמחלך את מדמי עגלה, אין למשלט אתה סביר עגלה וכו', ראוי להבין מ"ש במלוכה את מדמי שהוא לשון דמיון, ולמשלט אתה סביר שמורה על דבר המסתבר בצבחה, ובפסוק נאמרו שניהם בלשון ה', ומדוע תרגמן יונ"ע על ב' בחינות, ולמה יורק יותר במלוכה לשון דמיון, ובממשלה לשון סביר וכו'.

(ט) ויוסיפו עוד שטח אותו על חלומותיו ועל דבריו, פרש"ל על דבריו על דעתם רעה שבי' מציא לאברהם, ולי"ד למה חזר עו"כ"פ להודיע זאת, שסבר גאמרה לעיל ויצא יוסף את דעתם רעה וגו' וישאלו אותו וגו', ועתה שמתוספת השנאה בשביל חלומותיו, למה עדינכיו יחד לומר על חלומותיו ועל דבריו, ומשמע לכאורה שפ"י החלומות נחשוררה עו"כ"פ השנאה הקודמת בשביל דבריו, וצ"ל הקיפור צי"הם.

(י) ובמדרם יקרב אליהם ויחנכלו אותו להמיתו ופרש"י אותו כמו אתו עמו, כלומר אליו, ע"כ, וגללו המפרשים למלך פחרן בדברי רש"י אלו, ולכאורה פליאם המה, מ"ש אותו כמו אתו, ואין אותו ואותו שזין במשמעות כלל, גם לפי פירושו יאמר הכתוב מלה אליו, כי אותו ואותו ועמו אין לו פירוש וקשור כלל למשמעות הכתוב, כי אין יורק לומר ויחנכלו אותו או ויחנכלו עמו, ולדברי רש"י ירמו הכתוב לומר אותו וכלל בו אתו ועמו, וראוי להבין הכוונה בזה, וידוע המעשה (הבט בספרי"ק לזר המור) מאת קדוש ה' ששם שאלה חלום, והתענה הכזה חננותים, והתפלל שיאירו עיניו מן השמים להבין מלפני דברי רש"י אלו.

(יא) כל הענין יוסף עם אחיו יצ"ב, וגללו כל המפרשים למלך פחרן, כי מודע מעלת השבטים

המדי"א היו כל זמנא לכו למינס, כתיב כי ימלא חוט
גויג נפש מחליו, ואחם מוכרים את אחיהם, עכ"ד
המדרש, פרש"י צורו של יעקב כלומר בניו שיאלו
מתלליו, תחוקקו מדת' שלם היו יודעין ענין של
דבר עכ"ל רש"י ז"ל, וז"ל כי בעיני שבי' גזירה
ועלילה שסתבב להם מן השמים עטות זכ, כמפורסר
בדבריהם ז"ל, ולפי שטעם בודאי ענין כ"ז עפ"י
החורב, כי לא נחשבו הכנענים חיי לעשות עולה
ולעבור על דת, וא"כ איך שייך לומר שתחוקקו
בני יעקב מדת' וז"ל.

(טו) **בסוף** פרשת יוחי ח"ל אחי חנא שא נא פשע
אחיך וחתמחם וגו' ויאמר אליהם יוסף חל
חיראיו וגו' ואחם תשבתם עלי רעה חלקים תשבת
למנוח למען עשה כיום הזה להחיות עם רב,
וי"ל לבחור אחרי כי כוונתו הי' לנחמם כמשה"כ
וינחם אותם וידבר על לבם, ח"כ למד הזכיר גומס
באמרו אחם תשבתם עלי רעה, ואין חלו דברי
נחומים.

(טז) **גם** צמ"ש למען עשה כיום הזה להחיות עם
רב, ראו להבין שמוע' כי בדמיון כיום הזה
למאי אחי, ומשמעות הלשון מורה שתקיים זאת
לעשר בדמיון כיום הזה, ובאמת תקיים להחיות
עם רב על ידו בצוהו בעת וצחיים חיותו, דע"י
שכנעו קליפת ערות מלרים, הי' אפשר שתקיימו
ישראל בגלות מלרים, ולהיות גזורים מעריות, וישאלו
כולם דברים לר' ולחורתו, וחב"ל למען עשה ציום
הזה, שפעולה כהלכה נעשה בימיהם.

(יז) **ובבז"ב** בענין יהודה וחמר נלמד כל המפרשים
להסביר בענין עפ"י פשוטו, כי חילול לומר
על יהודה האדוק ששעה שלם בחורב ושלם כהלכה,
וע"כ לומר שלם הי' שום זד איסור בדבר, כמ"ש
חז"ל צמ"ס (אבות י' ע"א) ואשכ בפתח עינים
ר' שמואל בר נחמני אמר שנתה עינים לדבריו,
חמרה לי גזירת אי פרש"י ואינו עכ"ל וראוי
לך, פנוי חני, יחומה חני, עובד חני, ופרש"י
יתומה חני שתייתי קטנה צמיתת חני ובשילוח
חמו ואחיו ואין נישואין לעד ואין כלום לאסור
עליו חמ"ס בלח, ועכ"כ לא הי' שום זד איסור

עומם הקצ"ה על החרם שלם לגלותו, ובסכים הוא
יחי על ידס זכו', ובעטם שרשים הקצ"ה על החרם
שלם יגלה כתב המכרי"ק (צמ"ש ל"ז) וכ"כ הלכות
מפני שהגיע לפניו יחי' עת ענינו של יעקב על
כבוד חביו, כדי שיבי' כיצ' שנים צעור, כשם
שכ"ל לא קיים מלח כבוד כ"צ שנים, והמחזרי כתב
בשם התנחומה שבו מקבילים מאבותיהם שעתידים
שארזו למלרים ע"י מכירת ח' מן הכנענים, וכיון
שכן הכינו שבודאי לא יגלה הקצ"ה זכ הסוד, דאלו
יחודע ליעקב יגלה אחיו לפדותו ולא יתקיים גזירת
צמ"ס בין הכתרים עכ"ל המחזרי.

יחי' איך שיבי' לדברי כל המפרשים עדיין הי'
פגם חטא בדבר המכירה, מרחיקין שנעשו עלי'
ותגלגלו צעורה הכרוי מלכות להחכר עולם, ואעפ"י
שבי' גזר קדומה ויכרת להיות כן, וכו' מקבילים
כן מאבותיהם, ותקיים על ידס גזירתו יחי' אעפ"כ
נחשב לפגם, כמ"ש החוס' בד"ק (ל"א ע"ב) בנזיר
טורח, דמורה לנזיר בנזיר, אעפ"כ קח חטא יס
צו חלל שמתחיל גדולה מהצמירה, מידו דכ"ה
חמתנה חמית לחטתיו עי"ש צמ"ס, וצפרע
הכנענים הקדושים לגדול קדושתם, נחשב להם מעשה
זו לפגם חטא, וא"כ עדיין ל"צ למד נסתבב פגם
זכ לידס, ולא יאורה ללדיק כל חון, וכמה דרכים
למקום, וכו' אפשר שיסתבב כ"ז בצופנים שונים.

(יח) **וע"ק** שמתחלה דמיון להריגה עפ"י דין חורב
כמ"ש כהל"ק נלמד דוחיה לנשק וכלי דוח
עפ"י דת של חורב, ואח"כ חזרו צמ"ס שלם להחיותו,
ולצדק מדוע החליטו למכרו, ותמנ"ש חס הי' גרלה
להם עפ"י דיון שמוחייב מיתה, לא מלינו צמ"ס מקום
שהמחייב מיתה הי' אפשר להחליף ענין מצמירה,
ואם נחבר להם שאין לו משפט מות, מאין בולאיו
דיו למתירה, ומליו צעורה הכרוי מלכות שסכ"מ
קטרג על דבר זכ שנעבר על מ"ש וגזר חס ומכר,
עכ"כ איך הסבר מה הי' ספרתם בזה, ואיך נסתבב
לידס פגם בזה.

(יח) **לח"ל** וישלחו אותו הכורס וכבוד רק חן
צו מ"ס, צמד"ר ח"ר אחא תחוקקו צורו של
יעקב, חן צו מ"ס, חן צו דברי חורב שמוע' למינס.

צידו וכו', ויגע המטה עד גת, ואחרי מות נח ויותר המטה לשם ולחולדותיו, עד הגעתו אל אברהם, ויתן אברהם את כל אשר לו לנחם וכו' ואין יתכן שחפץ תשוב בזה שישאר מזרז דורים מאדסי, ואבות העולם, ומשפיע, ועמיד ליתסר למלך המשיח, ומסתמא השיג יחודם כ"ו, ואין נחמה למשכון לאשה שלא היתה כמשה"כ כי כסחה פניו, כי לא ידע כי כלתו הוא, ולי"ב.

יע) דהר"ן ויאמר יחודם חקק לה פן כה"י לבז, ולי"ד מ"ש חקק לה, דלא היו חסדים לקחה שכבר הי' צורה, והוליל יח"י לה ר"ל שישאר צורה.

כ) גם מ"ש פן נח"י לבז, משמע דעדיין הי' חקקה לבקשה, הלא שחשש פן כה"י לבז, ואח"כ אמר הנה שלחתי בגדי הזה, פרש"י מה עלי לעשות עוד, וא"כ שלא נשאר עוד חקקה, למלל טעמא דפן נח"י לבז, וצדדיו צלי שום ספק יש בכל אלה עניינים גבוהים ועלולים מאד, מ"מ ל"ב לקרנן אל השכל ע"פ פשוטו להבין אפס קל"ב.

ונבוא לבאר תחלה ענין מכירת יוסף, ונקדים מ"ד במד"ר כמה בעל התלומדות הלאה בלא ח"י לוי זה עמיד להשיאם לבעלים, פרש"י ז"ל שראו שעתיד ללאת מיוסף ירבעם שמעשה את ישראל לעבוד בעלים וע"י, ומלת בעל קדרים על נ"י, עוד במדרש והנה חתמו מאתמים אלוניים וגו' ר' לוי אמר עתידין אחס לעשות אילנים אלוניים לפני עגלו של ירבעם, ולאמר אלה חלקך ישראל ע"כ, וזכרית הקשה איך קנעם יוסף בזה והלא עיקר הכחש הי' ע"י ירבעם בבא מרעו, ועל ידו חשו כל בית ישראל לע"י, ותיקן שירבעם לא עשהם לע"י רק לזאת למלכותו, והמון ישראל טעו אחריז ועשהום לע"י עכ"ל.

ויתבאר הענין דהנה ירבעם אמרו עליו חז"ל שלא הי' בחורו שום דופי, וכו' במדרגה גדולה מאוד ונמנה למלך ע"פ נבואת אחי השלוני, ואמרו חז"ל בסוכה"ד (דף ק"ב) שחפצו הקב"ה לירבעם וא"ל חזר כך ואני ואחתי וכן ישי נטיל בגי"ע, ובתב האוכהכ"ק שזכו במדרגה היותר גדולה שחפצו להם לזכות אליה, וכתבו הקדמונים

בדבר, ולתאורס לפי"ז איך דעם צ"ד של שם לשריפה, וצנעטי"ט כתב שיתחן ויעקב ויחודם דנוה, ובמדרש ששם בעלמו דנה, ואם לא הי' שום עולה במעשה הכוא למח בוליו דנוה לשריפה, והרמזין ז"ל הקשה ע"ז ובתב וא"כ מוזין שומרת יבם שבי' להם כדון אשה איש, והלא אין היצמה טובה בזן נח כלל, וכי"מ בגמ' סוכה"ד, וקשה ממ"פ אם הי' ח"י לז' איסור בדבר, ויתכן לומר כן, ואין עשה יחודם בלדוק דבר זה, ואם לא הי' שום איסור איך דנוה לשריפה.

והבעלי תוס' כתבו בשם בר' יוסף מארץ ישראל דדור פרוץ הי' לך דנוה וחייבהו כדי לעשות סייג לתורה, כדאמרין בסוכה"ד דצ"ד מכין ועונשין שלא מן הדין כדי לעשות סייג לתורה, אבל עדיין ל"ב מדוע כשאמר יחודם לזקק ממנו פטורה, ובכל אופן ראוי להבין מדוע חדומה ליחודם הדיק משה כזה, שחשבו כל החיזונים שלא הי' שום לז' איסור בזה, אעפ"י למראית העין לא נחש ללדוק כמותו מעשה כזו, ואמרו ז"ל צ"ד ויט אלי' אל הדרך צע"כ ושלח בעצתו, וא"כ יוחנן ציקש לעבור וזימן לו הקב"ה מלאך וכו', א"ל יחודם כיכן אחת הולך מריבין מלכים שומדים וכו', וצמח' מכות אמרו יחשד צ"ק ואמרה ממנו ולא כבושים, וזימנו לו מן השמים כדי להעמיד מלכות בית דוד, אמנם אעפ"י ל"ב דכ"י אפשר שיסתבך הענין באופנים שונים, ובמה דרכים למקום ומדוע זימנו השתלשלות הענין באופן זו, ולי"ב.

יח) ויאמר מה הערצון אשר אתן לך, ותאמר חותמך ופסולך ומטך וגו' ויתן לה וגו' אמר"ל צילקוט (פ' חקק) קח את המטה וגו' זשי"ה מטה שוץ ושלח ד' מליון, זה המטה שבי' ציד יעקב אצטיו שגא' כי צמקלי עשרתי את הירדן, והוא המטה שבי' ציד יחודם שגא' חותמך ופסולך ומטך וגו' ציד דוד יצדק, והוא הי' ציד משה וכו' והוא הי' ציד דוד וכו', וכן עמיד אותו המטה ליתסר למלך המשיח וכו', וצילקוט (פ' שמות) הוא המטה הכנף צע"ש בין השמשות, וכו' חקק צו שם ד' אלקים צללות, ויחי בבורגם אדם הראשון מג"ע ויקח המטה

דיוקים שהיו עתידים להחגיגה, והיו כללים עדיין בשורה שהוא עשו, וע"כ השבו ללדוק, ובאמת כי מן השמים שיטטה, אבל זה כי הסיבה שבעשו אותו ע"י כך.

ומערתה נצין דהם היתה המלחמה והשואה שצין יוסף והשבעים, השבעים הם' ראו ביוסף הענפים הכלולים בו ועתידים ללכת ממנו, דכ"ט ירבעם שחזר לעשות את ישראל לע"י, שהי' חלול לקבל כמ"ש ז"ל, וגם ראו בזה קדשם כל דורות ישראל שחפצו אליו ונעשו מקולקלים במעשרים עוד יותר ממנו, וכ"ז כי' מכוון ע"י שחטו והטעיה את הכדים, ע"כ ראו השבעים לברוך את יוסף, ודע אותו ע"ש סופו וע"ש העתיד, כדי להכריח אותן הענפים בשורשן, כי ראו בזה קדשם הכורבן הגדול אשר יאמרו על ידו, שכל בית ישראל ידעו לע"י, ולא נשארו אלה ג' מאות איש אשר לא כרעו לבעל, ודע כי דין מסית ומדיח שד"ט להריגה, ואמרה תורה לא תחמול ולא תכסה עניו, ומן השמים נסתבב להם שיצאו לידם עושה זה, כי באמת אין דמיון את האדם ע"ש סופו, אלא כפי מעשיו של אחרת שעה, כמו שנבאר להלן, ואפשר שלמדו לעשות כן מכן סודר ומורה שאלמנה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב, ואמרו חז"ל בן סורר ומורה נהרג ע"ש סופו, וכמ"כ כאן דעו את יוסף האדון ע"ש הענפים שהיו כלולים בשורה, והעליונו עין מן הענפים עוצים שילאו ממנו, ואיזה ד' עושה זה לידם, וכמו שהי' בלחץ אבינו שראה בעצמו הענפים עוצים, שילאו ממנו נשמת ר' מאיר ושמע' ואבשלון, ועלמנו מעיוני כל הענפים ודורות הרשעים העתידים ללכת ממנו ומן השמים העליונו ממנו כל זאת כדי שיאבד את עשו, וע"י יתגלגל הכרחה ליעקב בדרך זה כמבואר בזו"ת שהי' הכרח להיות כן, וכמ"כ כאן העליונו מן השמים מכם ונסתבב להם עושה, כי כי' הכרחה כן כמו שיתבאר.

שהעלמות שגשה ירבעם לא עשהם לשם ע"י, אלא להוריד השפע על ידו ולשפוט את הקדושה, והכדיק כחז ששאלו לחול עליו שהראה הקדושה, ואח"כ חיל הניצח שיעשה עליו, אבל מחלוקת כי' דעמו לע"י, רק שכל ידו עשו כל ישראל ונמשכו לע"י, וכמ"ש שם צמחא בריל ח"ר יוחנן קלית שגשה אחאב החמורות שגשה ירבעם, ומפני מה חלל הכחז בירבעם, מפני שהוא כי' חלול לקבל, דמפני שהוא כי' הבורס ועל ידו עשו כל ישראל לע"י, ע"כ חטא הכדים חלו בו כמ"ש ז"ל ירבעם חטא והחטיא את הכדים, חטא הכדים חליו בו.

ונקדים עוד מ"ש האוהבה"ק פי' קרח על מ"ש צנח' (סכרדיון ק"ט ע"ב) קרח ע"ש שגשה קרחה בישראל, ואבר שברחה את השולם בשרים, בן קרח שקיבה שני מולדיו, בן לוי שגשה לוי' לויכנס, ולחשוב בן יעקב שערק עמו לגיבס, וחזיר יעקב בקש רחמים וכו', והקשה האוהבה"ק דלמה יבנה דברים הרעים לשמות האדוקים האלה, ולא די בזה אלא שיקרא עוד ולחשוב בן יעקב וכו' ודי יתכן להזכיר מוצת שצאצוא בדרך גנאי, ותיקן דע כי באד"כ היו כלולים בו כל שמות הבשרים, וכל יואלי חללו הם ענפים ממנו, וכשצא קרח להחליף ענפי הקדושה, ולהפך הכהונה ממקומו, נפגמו ענפי הקדושה שצושר נשמתו, ולא ענפו לבד נפגם, אבל גם שורש ענפו ביאבר, וגם שורשו לנשלה בקרב נפגם והפך לרע, וגם שורשו בלוי, ולא שכחו ח"י דברים רעים בשמות האדוקים, אבל דברים טובים על חלק אותו ענף של, שמקורו בשורש הענף ואבר קרב וכו', חלק זה נפגם ונקרע ע"ש גנאי, והקשו ולחשוב בן יעקב וכו' שפגם ענפו בשורש עד יעקב, וחזיר יעקב בקש רחמים וכו' שלא יהי' הפגם מנפח עד עיקר השורש שיעקב, דאלוהי כן לא כי' לו חלק לעוב"כ, וכו' נכרח מן השורש לגמרי, ואח"כ כמ"ד דקרח יש לו חלק לעוב"כ עתה"ד האוהבה"ק ז"ל ונקדים עוד מה שיקראו הקדמונים ח"י יתכן שיתחן אבינו יעשה כ"כ בעשו בחשבון ללדוק גמור, ותיארו שם חכמי האמת דרחה יתחן עמו אותן הענפים שעתידים ללכת ממנו, והם נשמת ר' מאיר ושמע' ואבשלון ועוד כמה

ומפורש יואל כן בדברי המורה הנ"ל הכה צעל החלומות צא, ועתה לבו וסדרגבו ח"ר לוי זה עתיד להשיאם לבעלים ע"י ירבעם וכו', מבואר בפירוש וע"י דעוהו להריגה שצביל להכריח ענפים

ירצעם לע"ן, אזל אלע שנמשכו אחריו עשו ועשו
ע"ן ממש, והשגחה של יוסף לאחיו היחיד לכוונה
כ"ל לתועלת ורחמי העתידים, להכניע פוחת כע"ן
מכוננים ולהחלישם עכ"ל, וע"כ דרשו חז"ל במדרש
ש"ל יוסף עתידים אחס לעשות חלילים אלהים
לפני עגליו של ירצעם, ודרשו כן ממש"ל להם והבד
אחשו מאלמים אלומים וגו'.

ומעתה יובן מה שדענו למכת, הגם שכן השמים
תגלגל לידם עשות זה, שעי"ן נסתבב ירידון
למזרים, אזל עכ"ל הם דע עפ"י שיטת הסכלה,
כמ"ש לעיל שדעו את יוסף ע"ש סופו, ולמדו כן מכן
סוד וסוד שאלמרס תורה ימות זכאי ואל ימות
חייב, והגם שהחלישו אח"כ שלא להרגו וכן השמים
עבדו, בידם, מ"מ רצו למשע מלכות ירצעם, כי רצו
הקלקול שידורו רצו ישראל לע"ן על ידו, והשיגו
בהלם יוסף שרומם על מלכות לשעתו, ומלכות זו
יהי פועל דמיוני על העתיד מלכות ירצעם, וע"כ
מכרובו למזרים לעבד, ועפ"י ייחודי מזרים חין
עבד מולך, ובזה רצו למשע המלכות לשעתו, ויתבטל
ע"ן מלכות ירצעם לעתיד, אזל רצות מהשכחות בלב
איש וטעם ד' הוא חסד, ואעפ"י נעשה מולך
במזרים, כי ר' הכרח שישלעט על שר של מזרים
ויכניע טומאת מזרים כמציא בספרי"ק, וגם מלכות
ירצעם לא תתבטל על ידם מכל וכל, אזל אעפ"י
פעל הרבה ע"י המלחמה שלחמו עם אחין הכנענים,
שהחלישו בה ירצעם ויארצ דע"ן כ"ל, ור' כלל
גדולה לישראל על ידיהן.

ו"ש להם יוסף אחס חשבנם עלי רעה אלקים
חשבה לעושה, ואין הכוונה על שחשבו לעשות
ע רעה להרגו, כי מה לו להזכיר גומחם, ואין זה
דברי חנוניות, אזל הכוונה שהשיגו במחשבת הקדומה
רעה ירצעם ולחמו עם הכנענים הכם להחלישם,
זה המחשבה שעלה בלבושם, ר' מאת אלקים
והוא חשבה לעושה, זה ואחס חשבנם עלי רעה
זה רעה ירצעם, אלקים חשבה לעושה, ומה נאמח
עושה והכלה לישראל לבטל כח כע"ן, לממן עשה
כיום הזה כמו שאחס שמים כיום הזה לבטל כוחו
של ע"ן, כמו שחשיב בעצמות ששלה פירש ופחד

של ירצעם שכלולים צו, ומעשה יחצארו היעב דברי
רש"י ויתבטלו אחיו להמיתו כלומר אחו עמו כלומר
אליו, ורש"י מנגל לנו כאן מלפניו ונעלמות,
והאך יחכן שהשמים הקדושים התבטלו להרגו נפש
זיוק כיוסף, ע"כ גילה לנו צדמו, והיינו אחו אחין
הכנענים של ירצעם שהיו אחו וכללים צו, ועמו
שכס עמו צדעלם, וע"כ התבטלו להמיתו כדי להכריח
אחין הכנענים, והכלל את כל ישראל שלא יודחו אליו,
ח"ש כלומר אליו שראו צדמו קדשם כל ישראל שיטעל
אליו ויחיותו לו, ועל ידו ידחו לע"ן, ורצו למשע
זאת, ע"כ נקשו לעשות פעולה צדורה, כדי למשע
הקלקול בענפים, ואח"כ הסכימו שלא להרגו וכן
השמים עבדו בידם, מ"מ ע"י המלחמה והשגחה
שביניהם הכניעו כוחות הכנענים הכם צדורה,
והחלישו אחסם, ובלי ספק דהקפדה הכדוקים הכם
ופעולתן, עשה רשע בענפים להחלישן ולחצדן,
כמ"ש כ"פ בדר"ל נתן עניו צו ונעשה גל של
ענמות, וכן ר' סופו של ירצעם כמ"ש שאמר לו
הבצא אחי בשלימי והכרחי לירצעם משחין צדוק,
ולא נשאר מצינו שריד ופליט, וכ"ל ר' ע"י כוחם
של השמים שהתחזקו לעקר, והכ"מ התגבר מאוד
לכיישו, ור' תקופל יארצ דע"ן צימו, וגם ר'
לירצעם בה הכוח, והלמלה לא לחמו יוסף והכנענים
נגד הכנענים הכם של ירצעם והצדיו, מי יודע עד
כמה ר' הקלקול מעט, ואפשר שלא ר' נשאר
ח"ש שריד ופליט, וע"י שהחלישו כוחות הכנענים
נשאר עכ"ל חלק מישראל שלא כרשו לבטל, ומא"ס
כבר שאברהם אבינו החפול ע"ן, כמ"ש במהדרין
(צ"י ע"ל) וירדוף עד דן, ראה בני ציו שעתידין
לעבד ע"ן דן, שנאמר והאחד נתן דן, ור' ור'
עגלות ירצעם והחפול ח"ל לבטל יארצ דע"ן, ובזה
יובן הענין קלח כי השגחה והמלחמה שביניהם ר'
מלחמה מא', שלחמו עם הכנענים של ירצעם ודורו
ופעל הרבה צדק, והכלל גדולה היחיד לכלל ישראל,
ור' הכרח להיות כן, וצדאי מן השמים הסכימו
עמכם וכיישו אחסם לבטל כוחות כע"ן.

ובמ"ב יוסף הכדוק לחם עם הכנענים של השכנים,
שראם שעתידין להמך אחרי חטאת ירצעם,
ויחיו עוד גרועים ממנו, כמ"ש לשל דלח היחיד כוחה

יחודה ושרפן לפי שהי' של ע"ז, ואמרו ז"ל למוד
הוא אותו השבט לעקור ע"ז, וזה הי' עבודתם של
השבטים הקדושים לבעל ע"ז בכל מקום צואם,
וכמו שפעם בשבטם שבעו כל ע"ז ומשמשי, וז"ש
שאל יוסף שמה שחשבתם עלי רעה, והשאלה
והמלחמה שבינינו, היתה פשולתו לבעל ע"ז,
וכפולתכם עכשיו, כיום הזה יאמרו ממנו הלאה על
לדורות לבחיות עם רב, להחליש ולחכים כח ע"ז
ומינות לדורי דורות, וזכה קדושת השבטים שלחנו
לא נגד יצרא דע"ז ומינות, יחי החזקות לישראל
לדורי דורות לעמוד ולהתגבר נגד יצרא דע"ז ומינות,
ונמלא שהי' צדק דברי נחומים כמי' וינחם אותם
וידבר אל לבם, שהשאלה הי' לעובד והלאה ישראל.

ועתה יצא מ"ש המלך חמלק שמו חס משל
חמשול בנו, והקדושים שבעין כבר נפרעו
לעול, ואפ"ל דכסה ב' חלומות חלם להם יוסף,
הראשון חלום דאלומים דרשו חז"ל במדרש בגיל
דקאי על ירבעם, ומלוכה ירבעם לא הי' מזד
הקדושה, בגם דנחמנה למלך עפ"י נביא אמת,
דאחי' השיטוי מהם אותו צמנות השי"ת, אבל אח"כ
קלקל והעמיד את העגלות והטא והחטיא את ישראל,
ואינה ראוי שיקרא מלוכה, דשם מלוכה בישראל
אי"ל אלא מסערה דקדושה, כמי' הממליך מלכים
ולו המלוכה, וירבעם הי' רק שבע מושלים, וזה
הממשלה ניתנה לו, וחלום ב' השמש ויכירה ואחד
עשר סוככים משתחווים לו, מורה על מלוכה מזד
הקדושה, כי ירמוז החלום על אצו ואמו והשבטים
הקדושים שכולם יהיו משתחווים אליו, וצודאי מלוכה
זו שהי' מזד הקדושה, וזהו מי שהוא מלך מזד
הקדושה יודע בנפשו, כי המלוכה לא שייך אליו
אלא להקדיש, והקדיש חלק מכוזבו לבשר ודם,
ושם מלוכה אלא צדק ודם הוא רק בדרך דמיון ושם
מושאל, ואין לו התגלות במלוכה ולכן נשבר בקצרו,
כמו שהי' אלא דמחמ"ם שאמר ואנכי חולעת וגו'
אבל המושל מזד הסע"ז ר"ל הוא חושב בעצמו
שהמלוכה הוא שלו כמו שהי' בירבעם שאמרו חז"ל
גסות הרוח שהי' בירבעם מורדתו מן השולם, וז"ש
שאמרו לו השבטים המלך חמלק חס משול חמשול,
דלא הי' החלום מורה רק על מלוכה מזד הקדושה

היו מסכימים עליו, אבל כיון שגם משול חמשול
בנו, וראו ממשלה ירבעם שידחו רוב ישראל ע"ז
על ידו, מנחה לא הסכימו גם על המלוכה, ויוסיפו
עוד שמוע אותו ולחמו אותו לבעל ממשלה ירבעם,
וע"כ מכרו אותו למלכים ויכחה הוראת שש עפ"י
צבואה כמי' לבן, וא"ש מי"ש חס משול חמשול
דנחמשתו לשון חנף, וחדא חילא בחזיתתא דאס
משול חמשול בנו מנחה אי"ל שיחזיקים גם המלוכה,
כי הוא חרתי דסחרי וא"ש מי"ש החרוט וינחן
במלוכה את מדמי לממלק, שכלמך קירא רק חס
מוקד מזד הקדושה, ואלא המלוכה רק בדרך דמיון
ושם מושאל, ולמשלט את סביר, שמי שהוא מושל
מזד הסע"ז הוא סובר שמיניו אליו הממשלה
והמלוכה שלו הוא.

ובזה אפ"ל מ"ש ויוסיפו עוד שמוע אותו על
חלומותיו ועל דבריו, וחדא חילא בחזיתתא,
עפ"י המצואר צפ"ר דהי' מחלוקתם עפ"י הלכה
עיי"ש, וצמ"כ כתב במדרי"ז ז"ל והשבטים עשו כדון,
אלא שיוספו עשה וכו' דן אותם ששאר שלא כדון,
ויכריז יוסף את דבתם רעה אל אציהם שלפי
סברתו היתה רעה עיי"ש, ואפ"ל לדרכו דשביב
דבריו לבד, מה שביב דבתם רעה אל אציהם לא
היו השבטים שואלים אותו, כי היו דין אותו לבק
זכות שטעה בדון, אבל בציור חלומותיו שהי' מלך,
וימלך ישראל שהוא מזד הקדושה לר"ך שהי' לו כח
הכרעה להחמיה של חורב, דאס יעשה יגררו רבים
מישראל אחריו ויורס נזק רב, כמו שהי' בירבעם
שמחלחל הי' העגלות רק עשות אלא ויחכוון לשמים,
ועשו כל ישראל אחריה, וע"כ ויוסיפו שמוע אותו
על חלומותיו ועל דבריו בציור שניהם, דמלוכה לבד
אפשר שהי' אמת, ויהי' מזד הקדושה, ודבריו לבד
אפשר לדון לבק זכות שטעה בדון, אבל בציור
שניהם לא הסכימו, כי השא שיצא ממשול לכל
ישראל ממלוכה כזו, כשאר הי' באמת ממלוכה
ירבעם, ומן השמים ניתנו צפיהם ודבורים אלו,
והי' המלחמה הכרה להחליש בכו של ירבעם ויצרא
דע"ז, וכל מה ששאר הי' הכרה, וע"כ במסכת
נחגלוגל יירדחן למלכים, וכו' גרר קדומה, ומן
השמים יצאו אותן לבק, והי' הכל הוראת שש

כי ימנח חור גדול ומלכות ישראל מהשתלשלות כזה, וכמו"כ ענין יהודה ותמר הוכרזה ג"כ להיות בדרך כזה, ובעצם שנשא בה עגלון מלך מואב, וישו אבי דוד אמרו חז"ל שנחביון לשפתחו, וכו' הכל בדרך סוד להעלים עין השטן שלא יקטרג, וק"ו הימנח משה אליהם פוי' בחפלה למשה (תהלים פ"ט) מלאחי דוד עבדי, ודרשו חז"ל כינן מלאחי בסודם, שבי' הדרך שבי' ענין מלאח ובהיפך הדעת, ע"כ דרשו חז"ל כינן מלאחי בסודם, דעיי' שבי' הכהלת ההשתלשלות בסודם ע"י לוע ובזמנתי, ממילא כי' הדבר בהעלם ובסוד מהמקטרג עי"ש.

ויהודה ותמר ידעו בצנזוא שהשתלשלות משיח מוכרזה להיות על ידיהם בדרך זה, אבל לא כי' אפשר לפרסם מפני השטן, ומפני שבי' מעשה מטוער למראית עין ע"כ דווח צ"ד של שם לגריפה למגדר מילתא כמ"ש בשבית, ואח"כ הופיעה רוי"ק צ"ד של שם ויחזה צ"ק ואחריה דקדק ממנו, ממנו יאלו כצושים, ותתפרסם בסוד שבי' עפ"י צנזוא ופטרוהו, ואפשר עוד טעם שכן השמים העליונו מצינו דיוו של שם צנזוא זו, ולא נתגלה להם רק אחר שהזיאלו אח חמר לגריפה, כדי שיתפרסם החקיקה שעשו למגדר מילתא, ואח"כ בפעטוהו תתפרסם שבי' הכל עפ"י צנזוא ונעשה צביתור עפ"י הוראת שם, ואין שום פגם בהשתלשלות כזה, ויהודע לכל כי מד' יאלו הדברים כצושים עפ"י צנזוא, ואח"כ ידעו צ"ד של שם בצנזוא זו מקודם, לא היו דנין אותה לגרפה ולא כי' צנזואם לא התקנה של למגדר מילתא, ולא היו יודעין שכל כי' עפ"י צנזוא, ואפשר שבי' העליונו מצ"ד צנזוא זו עד לאחר שדנו אותה והזיאלו לגרפה.

ועוד אפ"ל שבי' הכרה שיוגמר דויה לגריפה כדי להביאה לידי נסיון, כמ"ש הכו"ס (צ"מ י"ט) הוא מולא כתיב חסר א', מלשון ויחל לש צ"ן, שכיסה קרובה ללש כזה, ולא שלחה ליהודים אלא צרמו, ואם לא כי' מודק לא היתה מפרסמתו, ולמדו חז"ל מה שזוח לו לאדם להפיל עצמו לכבשן האש ולא יצ"ן פני חצירו ברכים, ובתרגום יוחנן עיי' שפ"ח צ"סיון זה בזכותה גיאלו חנני' מישאל

ועפ"י הצנזוא והציא הותר לו לעצור על ד"ת צבורתא ששה עפ"י צנזואו, ומה שנעשו צעשרה כרזיו מלכות מצבור צחכמי האמת ענינים צבורים כזה, וכו' הכרה להיות כן, הגם שבי' כה הס"מ מעורב צו עיי' קטרוג, יקבל נעשו ע"ז לעמוד כמצבור צדריהם ז"ל, אבל חיקון גדול נגלה על ידיהם כמו שהאריכו המקובלים בספריהם, ובעשרי ג"ע האריך הארי' ז"ל בזה הכרה עי"ש.

וכמו"כ ענין יהודה ותמר יצואר עפ"י צנזוא הכ"ל ויתרוץ א' עולה לבאן ולבאן, דיאודה עשה כן עפ"י צנזוא והשיג צבור"ק שהכרה הוא כן להזיאל מלכות צית דוד ונשמת משיח כמו שנצאר לבאן, גם עפ"י מ"ש צב"ר שצא מלאך והחזירו, וא"ל יהודה כינן אחר האלך מבינן מלכים עומדים, עכ"פ ואמר לו צנזוא לעשות כן, וגם חמר אמרו חז"ל לשם שמים וחטרה להעמיד מלכים, וגם היא ידעה צנזוא שהכרה להיות בדרך זה, ומעשה אין כאן אפי' הכהלת קשיא, והציא הותר לו לעצור על ד"ת עפ"י צנזואו צבורתא ששה, כמ"ש האזהרה"ק צפ' ויחי עכ"פ ראוין צבורי צעטם שנשא יעקב צ' אחיות, כי עשה כן עפ"י הצנזוא צבורתא ששה גם יהודה עיי' מלאך הארצה לו לקחת חמר, כלאומרם ז"ל וכתב הרמב"ם ז"ל (צ"ב דיעות) כי נציא שחמר לעצור על איסור מאיסורי התורה לפי ששה שומעין לו אלא"ה צבר הכרמל וכו' ומפורש ויאל צדרי חז"ל צנז' (מכות כ"ג) דקדק ממנו, יחזה צ"ק ואחריה ממנו יאלו הדברים כצושים, עכ"פ מצבור שבי' הכרה, וגזירה צבוי"ת ורלוו, והם השיגו זאת עיי' צנזוא, והותר להם לעשות מעשה צבורתא ששה.

וכתבו חלמדי הארי"ל וכו' צ"ק עכ"ה (פ"ר ו) שהשתלשלות מלך המשיח הוכרזה שבי' בדרך עקלתון ובהיפך הדעת מהמקטרג שלא יעלה על דעתו ולא ירגיש צו, וע"כ היתה הכהלת ההשתלשלות עיי' לוע ובזמנתי, ורמז יש ולא ידע שצב"ב ובקומה, והס"מ לא ידע כי השי"ת הכיח דעתו, והעטוהו מן השמים שחמה למראית העין אלא ח"י נד ממזרח יש צו, ולא עלה על דעתו

ולא ידעוהו נח הכריתו למד כן שלא ידעוהו, ודבר ידעוהו בנפשוהו והשיגהו לראות עד מלך המשיח ותכונתו לש"ש בך כחמדם ז"ל, וא"כ צודאי השיגה ג"כ בנפשוהו שחלומים בצנעה.

ועתה נבחר מאה"כ תקח לה פן נהי' לבח וגו' והדקדוקים שבענין (תמלאם לעיל) עינינו ק"ו היממה משה אליה צ"י חולדות וצ"י ואחחן, לפרט הפסוק במגלת אסתר ויצאם לא שלחו את ידם, והשיגת פסוק זה ב"ש, ויש להבין מה כי הכונה בזה שלא שלחו, וכחצ ז"ל ד"ס עיני נסתר בזה, דבאמת ה' הסבירם לבלות בראשונה דע הבורח הכן הרשע, אלל אמרו ז"ל (געיניו כ"ו) מצינו בניו של הכן למדו חורב בדרים, ואיתא במדרש ע"כ ויפן כל וכל וירח כי אין אים, ראה שאין אים עתיד ללאת ממנו שנתגור, וכמ"כ ציינו אסתר הופיעה חור"כ על כל ה' מישאל שלל יגעו באלו שבו צמם גי"ה"ק, וידוע מה שפ' וראיתי את דמעת העשוקים דקאי על גי"ה"ק העשוקים בחור העומה, והם נקראים בזה, וז"ש וצנעה, ר"ל במקום שיש בזה וז"ה"ק, לא שלחו את ידם לגנוב בזה ע"כ, והנה יאדע ידע בנפשוהו, שהלך להוציא ממנה הגשמות הקדושות שמת משיח ומלכות צ"ד, אלל חשש בדרך הלזיקים, כי אולי חטאו גורם שלא יחבר לה, ע"כ החפץ ע"י ואמר תקח לה שחקק מן השמים את שלל, להוציא ממנה את הגשמות הקדושות פן נהי' לבח, שלא יצאו אותם הסע"א ויכיו עשוקים בידו הקליפות, ולא קאי תקח לה על הסימנים שא"כ הו"ל וכו' לה דכבר היו בידם בקשיטתו ה"ל, אלל ו' רמז אל הנסתר שגשמת הקדושות העמומים בצורה, וע"י החפץ שסייעו מן השמים להוציאם, ואל יחיו לבח ביד שוללים פן ירגיש צו הס"ט ויחפון לאדם, והנה כתב רש"י בשם המדרש לפי שרימם יהודה את אביו בגדי עזים שהעביל בהואת יוסף בדמו, רמזוהו גם אותו בגדי עזים, וז"ש יהודה הכה שלחתי בגדי הכה ואחרי לא מלאכה, וכבר קצתו עושי מדה כנגד מדה, ומעשה לא יעבד עוד החטא, והחפץ שחש להוציא הגשמות הכה ואל יצאו לבח והחביר כל הענין בזה היטב.

ועתה' מוכשן האש, ע"כ ה' הכרה שיוגמר דיוה לשריפה בשביל הכסיון כ"ל.

ועוד יחביר עפי' מ"ש ז"ל (בסופר י' ע"ב) לאחר שנמלא סימני' כל ס"ט וריחוק, בזה גביראל וקירנן וכו', ובמד"ל איתא באופן אחר א"ר יודן מנחם שאבדו וכתבתי הקצ"ה אחרים תחתיהם, שג"ה הוא מלאכה מלשון מליצה ע"כ, והנה סתירה לכאורה, וביפ"ט כתב כי הס"ט הרגיש בדבר, וזה לעצב השתלשלות משיח והעמון הסימנים, כדי שידעוהו שריפה, וצ"ה הקצ"ה אחרים תחתיהם להביל, ופ"ל דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, כי אלו הסימנים שנתן לה יהודה מרמזים על מלך המשיח, כמ"ש ר"ל במדרש חו"כ"ק וילל בן, ורמז לה תחתיה ו' מלכות ומען ו' מלך המשיח, וכס"ט העמון אותם הסימנים כמ"ש ריפ"ט, כי הרגיש קצת בדבר וזה לעצב והמנוע השתלשלות הכוח, ומעשה שלל יח' סימנים בידה ידועה לשריפה, וע"כ בזה הקצ"ה אחרים תחתיהם כדי להוציא משריפה, ולא ראה הקצ"ה להכריתו ולקח ממנו הסימנים בע"כ, כדי שלא ירגיש ברימית הסימנים ולא יקטרג, ואחר שכבר ה' סימנים אחרים ויחלם מדון שריפה, בזה גביראל וקירנן והחזיר לה אותן סימנים עמון, כי ה' בזה רמז על השתלשלות משיח שילל ממנה, ומעשה לא עבד הס"ט, כי בין כך ובין כך היתה גי'ולה, וגמלאו כי ב' המלאכים חדא ויטבו ולא פליגי ע"כ יהודה ותמר ידעו שצנעה, ועשו כן בצורחת שבה, ומעשה לא יקשה מה שנתן לה ג' סימנים אלו, והמטה שעתיד להיות ביד מלך המשיח, כמ"ש במדרש שח"כ"ק וילל בן, ורמז לה תחתיה ו' מלכות, פתיק זה סודרין, ומען זה מלך המשיח, וכגם שלא ידע מי הוא האש כמא"כ ולא ידע כי כלו הוא, אלל ראה צח"כ"ק ובנפשוהו שילל ממנה השתלשלות מלך המשיח, וע"כ נתן לה הסימנים לרמז ה"ל ופלא מ"ש במדרש על דברי רש"י ז"ל הכר נא, הכר את צוראך ואל האדם ג' נפשות וכחצ במדרש אפי' שצנעה שבה לא ידעוהו אם יש חלומים בצנעה, מ"מ כיון דאגלאו מילתא למפרע שבו חלומים, כתבו חז"ל בן אליהו אמת.

הקציב צאשר הוא שם, לפי מעשיו של עכשו הוא נידון, ולא לפי מה שהוא עתיד לעשות, עכ"ס מבורר דאין דנין את האדם ע"ש סופר, וקשיא על מהניו שאמרו ז"ל בן סורר ומורה נידון ע"ש סופר, והמורה חייב דשאני התם צושמעאל שעדיין לא התחיל צאותו עבירה של צמח לא מני' ולא מקצתו, וע"כ אי"א לדנו ע"ש סופר, אבל צבן סורר ומורה כבר התחיל וכו' חולם הוג"א הקשה עליו, דהרי סתמא אמרי' בפ"ק דרי"א (ע"ז ע"ב) אי"א יחזק אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אורח ששה, ומשמע דיש התחיל בעצירה, או לא, ואיך אמרי' צבן סורר ומורה נידון ע"ש סופר, וצאמח נראה דדעת ר"ש בן הוא צגמ', דהקשה וכו' צצביל שאכל זה חרעיומר צשר ושחק חזי לגי יין וכו' אצוי ואלמו מציאין אורח לסקלו, אלא בן סורר ומורה לא היה, ולא עתידה לביית, ולמה נכתב דורש וקבל שחר, משמע דס"ל דלעולם אין דנין ע"ש סופר, וזה שדקשה לו לר"ש דאיך אפשר שיבי' דנו בצקילה לפי מעשיו של אורח ששה.

ולכאורה צאמח גם דברי ר"ש קשה להבין, דאיך אפשר לומר על הלכה המצוה מפורש צבורה דדנו בצקילה, דלא ביהא ולא עתיד לביית, (ועיין בדבריו צפ' חלא ושא בארבע) וע"ק עמ"ש ר' יונתן אני ראיתי (בן סורר ומורה) וישצתי על קצרו, ולכאורה איך אפשר שיבי' פלוגתהם רחוקה צמציאות, וכן סורר ומורה נכבד צבכרת צ"ד מבורר צגמ', ויש פירסום גדול, ואיך אפשר שר' יונתן שלא ר"י רחוק מדורות החולקים עליו, משני שראה בן סורר ומורה וישב על קצרו, ור"ש ס"ל דלא כ"י ולא צבחה.

ותרצתי דדברי שיהם אמת ואין כאן פלוגתא צמציאות, וגם לא יקשה קושית המורה והוג"א כי"ל דכא ח"א לצום צ"ד אפ"י צ"ד של מעלה לדון ע"ש סופר, דלא נמסר ידיעה בעתידות אפ"י למלאכים צמקום שחלי צבחירה, אבל הקציב לבדו יכול לדון ע"ש סופר כי הכל אפ"י לפניו ית', והנה אמרו ז"ל אפ"י צבעט ד' מיתות צ"ד דין ארבע מיתות **לא צבעט**, מי שנתחייב סקילה, או נטל מן

ואפ"ל צוכ מה שפי' בהרגומים פן נה"י לבדו, דלמא נה"י לגחך (מלשון נחמך) וירמוז עפ"מ"ש ק"י הישמה משה זכ"ה, כי צרי"ה כל שרי האומות צאים ועומדין לפני צ"ד של מעלה ומאפים על דיוס שי"א לצכות, וגם מלך המשיח צחכם עומד ומנפח שי"א השנה הצאה שנת גאולתן של ישראל, ואם נגמר הדין שעדיין לא זכו ישראל להגאל צשנה זו, יוצא מלך המשיח צבוש ושרי אומה"ע מלחקין עליו עכד"ק, וידוע שק"י זכ"ה שמע כרוזין של מעלה וכדורים צבורים וראויים למי שאמרם, וכהו ה"ס"מ הריגים ששחשלות מלכות צית דוד ומשיח עתיד ללאת מלחא, וע"כ הוצבר מאד למנוע ולעצב כני"ל, ולא התפלל יהודה תקח לה, שיסייעו מן השמים להשחשלות קדושה זו, פן נה"י לבדו, שלא נה"י לגחך צעניו שרי האומות, אם יעלה צידם לעצבו או לאחרי.

ונבוא לצאר מדרש כי"ל מחרוקן צורה של יעקב מבורר, וכו' ויתצאר עפ"י מ"ש לגיל דכצבעים דנו את יוסף ע"ש סופר וע"ש דורחא, שראו ירבעם שעתיד ללאת ממנו וידאיתא צמדש, ולכאורה מביין למדו בן לדון ע"ש סופר, ואפשר שלמדו זאת מפרשת בן סורר ומורה שאמרו ז"ל צמס' סנהדרין (ע"א ע"ב) בן סורר ומורה נידון ע"ש סופר, וחנינא רי"ג"ג אומר וכו' צצביל שאכל זה חרעיומר צשר וכו' אמרם חורר יאל צצ"ד ל"סקל, אלא הנישה חורר לסוף דעתו של בן סורר ומורה וכו' אמרם חורר ימות זכאי ואל ימות חייב, ואפשר שמכאן למדו דנו את יוסף ע"ש סופר, שימות זכאי כדי למנוע חלאלה דורחא שיגרמו את ישראל למרוד צמקום ית', וצאמח כ"י סיבה מן השמים שיצואו לדי עמות זה, כמבורר להבין דארת הדין אינו בן, אבל עכ"ס השצבים הקדושים חללי שכו' לכם כיהר עפ"י חורר צודלו לא כ"י חוששים מחשבה לעשות שלא עפ"י חורר, ואפשר שלמדו לעשות מעשה זו מכן סורר ומורה.

אבר צאמח לימוד זה יש לה פירעה, כמ"ש המורה (צפ' חלא) מנ"ש חז"ל צבי ישמעאל שקטעו מל"ש לפי הקציב ואמרו לפניו רצש"ע מי שעתיד להיות את צינך צמחא אחר מעלה לו צאר, הציבם

הגג או חי דורסחו וכו'. ומעשה אפ"ל שמה שאמר חז"ל בן סורר ומורס נידון ע"ש סופו, לא בדיוני אדם קאמר, כי לא נמסר לב"ד לדון ע"ש סופו, אלא בן סורר ומורס נכבד בדיוני שמים בזיון ארבע מיתות צ"ד ע"י הקב"ה בצלמו, ומש"ר יונתן אני ראייתו וישבתי על קברו, לא שוכב צ"ד, אלא שהשיג ר' יונתן שגנמר דיוני מן השמים בעושה הראוי לבן סורר ומורס, וליק קושיה המזרחי והגויא, ויוצן מ"ש הקב"ה למש"ש שקטרגו על יאמנאל לפי מעשיו של עכשיו אני דע, כי ראו מלכ"ש לדונו ע"ש סופו, ולא הסכים הקב"ה ע"י, כי לא נמסר להם לדון את האדם ע"ש סופו, כי אין יודעין בעתידות צמחאל בדבר שחלו צמחור צ"ל, ואפשר שיחזה סופו לעושה, ויק הקב"ה בעלמו דן ע"ש סופו, ואילו ית' לא שייך להקשות מדוע בישמאל לא דע ע"ש סופו וצבן סורר ומורס דן ע"ש סופו, כי הכל לפי מה שראה חכמתו ית', ובישמאל לא ראו ית' שלא לדונו ע"ש, סופו מנחם טעם גלוי לפניו ית', או כמו שפירשו צ"ל חלא כי ה' עושה שישאר ישמאל לאורך הגלות עיי"ש, ע"כ צהור צ"לם כי הענין לדון ע"ש סופו חלוא צמחאל ק"ל דיעות, ואין צידו להקשות ואין צידו להשיג טעם שהאי ממקום א' לחצורו, ואין כהן אפי' החלחל קושיה וליק קושיה המזרחי והגויא הכ"ל.

ועתה יצאח דמ"ש ר"ש שאמר בן סורר ומורס לא ה' ולא נכבד, בדיוני אדם קאמר חל"ל שידועו צ"ד להקילה בשביל שאלה חרטימר צ"ד, וע"ש סופו לא ניתן ציד צ"ד לדון, אלא גם ר"ש מורס לדברי ר' יונתן ולסתם מחני' נידון ע"ש סופו, דמפורס דיו צמורס ואל"ל לחטק על זכ, אלא שלא נידון ע"ש צ"ד, רק נכבד ע"י שמים בזיון ד' מיתות צ"ד, אלא א"כ למח כחש חורס דין בן סורר ומורס שיואל ליסקל, ואלא לא נמסר דבר זה לב"ד ולא סיחה ולא עתיד להיות צאופן זה שידועו צ"ד, אלא דרוש וקבל שכל, ומתורגום כל הקושיה בענין זה.

ונקדים עוד מ"ש ק"י השימה משה זל"ה (צכפמורס פ' דברים) שם הגאון בצל טורי זכב זל"ה לפרש הפסוק (ירמ' ל') כי נדחה קראו לך ליון

נצואה, וא"ל לשום נצוא לאורח עפ"י נצואה ואין שומעין לו, שכן מלוא החורב עלינו, וז"ל המדרש כאן נהחוקן צורו של יעקב מתורב, ונחוקן להם מן השמים טעמו זה לדון עפ"י נצואה, שלא עפ"י חכמה החורב במקצתה להם, אבל לא הוציאו מתשבתם מזה אל הפועל לברוא אותו עפ"י נצואה, ומן השמים מנעו אותם, וכו' להם סייעתא דשמיא בזכות גדול זקתם, ומה שעשו בדבר המכירה והנצואה כ"י הכרח להחליט בה ע"י כ"י, עכ"פ המדרש כ"י לאורח זה דמה שהחליטו לעשות כן, לא כ"י עפ"י כללי דיני החורב, כי"ל עפ"י נצואה ודו"ק, או כמ"ס לעיל להוראות ששם כ"י, והיינו נמ עפ"י נצואה, ואעפ"י שבי" סבב מן השמים להכרח להיות כן, מ"מ כיון שלא עשו עפ"י כללי כלכל ודיני החורב, כ"י קטרוג מל"כ כמ"ס עליהם, וע"כ הוכרחו להתכפר ע"י גלגול השמותיהם בעשרה חצוני מלכות.

וְלָדָרְכֵינוּ יצואר המדרש כ"י למה וישגאו אותו בשביל שיקרע הים לפניהם ע"כ, וזהו בקריעת י"ם טען שר של מלכים ודכ"מ מה צ"ן אלו לאלו, כללו עובדי ע"י והללו עמ"י ואחרי עושה להם ימים, ולכאורה ברי כי ישתאל ראיהם לים שקיימו מלוא פסח ומילה צייתותם כמשל"כ בדמיון חיי, ועשו מלוא אלו צמ"ס כמשל"כ בן נצח תועבה מלכים לעניהם ולא יסקלנו, גם עשו תשובה ופירשו מע"י כמו שגלגלו משיר ידיהם מע"י וקחו ללן של מלוא, אמנם אפשר שגם המלכים עשו תשובה כשאלו עמ"י צרכו גדולה, כמ"ס ז"ל דשכ"ס קרצו תשובה כן, וע"כ טען כמ"ס מה צ"ן אלו לאלו, דגם ישראל לא עשו תשובה אלא מתוך צרכ, וגם המלכים עשו כן, אמנם חילוק גדול יש ביניהם וישראל נשאלו בלאומות גם לעתיד, ותשובה זו שעשו לפרש מע"י נשאר חללם גם להבא, וקבלו את החורב בבר סיי, משל"כ המלכים חזרו לבורם, ולא ראו אותם"ע לקבל את החורב, ואעפ"י שעשו תשובה אז כשהיו צרכ, אבל הכתוב הקב"ה על כבודו וזהו ע"ש סופם, וכמ"ס במדרש ויחי בלאומות הנוקד זה נוקדו של מ"מ, ודבורות קבלת החורב נקדע הים לפניהם, וזהו כה זה שיהיו פתחים מע"י גם לעתיד, פעם יוסף והשבת ע"י השגה והמלכותם שצריכים כ"י.

לה הכרישו במעשיהם דלא כר"ל, וע"כ יודעה קראו לק ע"י"ש.

ומעתה מתחיל דברי המדרש כ"י נהחוקן צורו של יעקב מתורב, והשבעים ראו לדון את יוסף עפ"י דין תורה להריגה ע"ש סופו כ"י, ומכאן למדו כן מכן סודר ומורב, אבל לפי מסקנת הגמ' במסדרין לדעת ר"ש לא ה"י ולא נצח, ולא נתקיימה מעולם להיות נגמר דינו עפ"י צ"ד, כי אם צדיני שמים כדפרישגא לעיל, ולא נכתב אלא ע"ש דרוש וקבל שבר, וכיון שבר ראו לדון ע"ש סופו, ע"כ לפי מעשיהם הכרישו דלא כדושיה זו, וא"ל אין להם לימוד על השפיות החורב דרוש וקבל שבר, וז"ל במדרש וישליכו אותו בבור ללון אותו ע"ש סופו, ח"י אחרי נהחוקן צורו של יעקב, אין זו מ"ס אף זו דברי תורה שנמשלה למים, שלפי הכרעתם אין להם לימוד על השפיות החורב, ולא ס"ל דרוש וקבל שבר, וע"י נהחוקן צורו של יעקב מדברי תורה.

ואפ"ר מדרש כ"י עפ"י פשטות עפ"י"ש לעיל והשבעים ראו לדון את יוסף עפ"י נצואה, כי השיגו צורח הקודש שעתיד ירבעם ללאת ממנו, ויודחו רבים מישראל לע"י אבל נצחית אסור לדון עפ"י נצואה כמ"ס צמ"ס (צ"מ י"ט) צמורו של עכנאי, אין משגיחין בצ"ק, וחורב לא בשמים הוא, וכבר ניתנה תורה בבר סיי, (ועיין בדבריו צ"י לנצ"ס) שהצאנו שם דברי הכה"ס וז"ל"ה (בצח"י) ח"י"ה ס"י (ר"י) דבר יסוד וסוד כל החורב כולו, ואין הנצח ראוי לחדש שום הלכה, וא"ל לצרר הלכה עפ"י הגדת הנצואה, אם לא שם פיחר לא עפ"י דיני החורב, עדות חזקת או רוב, וכמ"ס ח"י"ל אפי"ן אם יצא ח"י ויאמר חולין בסנדל אין שומעין לו, אלא משם רצונו בלבד כ"י יכול להורות עפ"י נצואתו, כמ"ס עמוד ואשמש מה י"י ד' להם, וצ"ח פירשו המדרש לא אורג עוד ללאת ונצח זש"כ ולא קם נצח עוד בישראל כמשה, עפ"י מ"ס במדרש שנסתמו ממנו מעיינות הכתוב, ואין השלים החורב ביום מיתתו, אלא ודאי שהשלימה עפ"י נצואה, וז"ל ולא קם בישראל נצח כמשה, שרק משתע"י לבדו כ"י לו כה זה לחדש תורה עפ"י

ובית יוסף לבזה, ועיי' חנוך של יוסף יחזקאל יצחק דע"י, ויחזקאל כותב העומאס, ועמיד עשו ליעול ציד צנו של יוסף בלחיתא צפסיקחא דרב כהנא. ולפי"ז מ"ש בקצ"ה לא דיין לדיקים שיש להם עוב"צ חלל שמבקשים לשב צש"ל צש"י, הכוונה בניתוחא דכן יח"י לעמיד שחקיימו שניהם, שהוא עוב"צ ועובות עוב"צ, ומ"ש במדרש שבשען אמר בן, הוא אמר כ"י לכוונה דעה, וקטרג על של' א, שהוא לא ידע מחשבות יעקב וכוונתו על העמיד, ועיי' קטרג ואמר לא דיין לדיקים בשען תמיו, חלל הכוונה מגיד מראשית אחרית, ידע מחשבות יעקב שכוונתו לעשות פועל דמיוני ולתחלל על שנת העמיד, ואפשר שפני קטרגו של שטן נמוע בשל' ממוט לפי שעה וקפץ עליו חנוך של יוסף, חלל א עמלם הי' סיבה שחקיים השלם לעמיד עיי' שלחמו יוסף והשבעים נגד כוחות העומאס ועיי' והחלשנו אחס, ועיי' יח"י ישראל לשל' לעמיד לזה, כשי"ח יחמו לזה צ"ח.

*

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען וגו' פרש"י בקש יעקב לישב צש"י קפץ עליו חנוך של יוסף וכו' אמר בקצ"ה לא דיין לדיקים מה שמתוקן להם לעוב"צ וכו', והקושה מפורסמת וכבר בארנו בזה בדברנו לעיל וישר לאלק מילין.

(3) **דקדקו** המפורשים בכלל לשון הכתוב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, וזו לא ידע דאין כנען הי' מקום מגורי אבותיו הקדושים, וכבר נתבאר בכתובים לעיל, ומה גם שבי' יחזקאל אביו שולח חמימה ולא הי'ל רשות ללכת לחו"ל כלל, ומה שא הכתוב ללמדנו שבי' ארץ מגורי אביו. וצמ"ד דרשו הרבה דרשות לארץ הכפל, ולהלן נפרט קצתם ומה שיש לדקדק עליהם.

(ג) **איתא** צ"ר וישב יעקב וכו' מה תבין למעלה מן השעון ואלה המילים וגו' אמר ר' חנינא משל לא' שבי' מתוך דברך וראה מה של כלבים וחייתא רבם וישב לו צנינים, כך כיון שראה אביו

דבזה החלשנו יצחק דע"י להורות, ועיי' הי' ישראל ראויים לקבלת התורה, ויש למה וישאלו אותו כדי שיקרע הים לפניכם, דכח זה הוכן להם עיי' השבעים שבי' פרושים מש"י גם לעמיד וא"ש, ובזה ויבן מ"ש חלל חולדות יעקב יוסף וגו', וכי"מ שנאמר חלל פוסל את הראשונים, דעיי' השלם וכמתחמה שצנינים נפסלו הראשונים, כל הדורות שבי' מבעשין וצחק, ויחל דע"י שנשחט בדורות הקדומים, נחזק עיי' יוסף והשבעים שלחמו ובערו כל כוחות עיי' כ"ח.

ועתה נבאר מ"ש בגמ' סנהדרין (ק"ץ ע"ה) הכונה לעיל איך יוחנן כ"מ שנאמר וישב אינו חלל לשון נער שגא' וישב ישראל בשמים ויחל העם לחזק וגו' עפ"י"ש (בדבריו פ' חולדות) מה שנצטרך עשו משמנו הארץ יח"י מושבך, ובצרכה יעקב לא אמר מושבך חלל משל השמים ומשמנו הארץ, ויחזק עפ"י"ש בלש"ק צ"י לך דבארץ ישראל לריך להיות צבתי' גר, ולא יח"י להם של', וזכר כי גרים ותושבים חלל עמדי, כ"י שחלל גרים, חלל תושבים ויש להם קיום, ולכופך ארץ חללית וישב"י מכלל ח"י החיים לישב בזה צש"י ותוקף, וק"י הייטב לז' אלי"ה כחצ בשם הבס"ק אר"י דבי עילוי זל"ה מללח נחל, ויציב צארהא ויגורא צש"י שמיא, דלם האדם עשה עמנו כתושב צש"י, הוא כגורא צש"י, וידיעת הכפכים שוים נבחר ז"ל ועיי' כ"מ שגא' וישב אינו חלל לשון נער, וכמוהו וישב ישראל בשמים, שבשלים צלם הרשע והטעם אחס שיתאוו להיות כתושבים, ועיי' ויחל העם לחזק וגו', ומה שדרשו חז"ל כאן וישב יעקב בקש יעקב לישב צש"י, לא הי' רטן יעקב אביו להיות כתושב צש"י, ואמר צפרט בארץ ישראל, שהוא ארץ חללית וישב"י, ואמר הכתוב בארץ מגורי אביו, שצרכים ויחזק הכתוב צה כגרים, ואין רזה יעקב להיות כתושב, חלל שר"ה יעקב אביו לעשות פועל דמיוני על לעמיד, שזו יח"י ישראל תושבים צש"י וצש"י, כמ"ש האורח"ק ז"ל צ"י בחקתי שלעמיד יח"י דויתן צש"י וצש"י כמ"י שדר צנית ועלי, ויח"י ויציב צארהא וצש"י שמיא, וזלח רזה יעקב אביו לישב צש"י לעשות פועל דמיוני על ימות המשיח, ועיי' קפץ עליו חנוך של יוסף, לבכין מה בית יעקב חל

משמעות דברי המדרש, ובחז"ק דחק דנאמר לאזכרם ידוע חזק כש"י בן עשר שנים, ואש"י שנסדר הפרשיות נאמרה אחר שבי' אחרים בן עשר שנים, אין מקדש ומאמר צמורה עכ"ל ז"ל אמנם ג"ל ל"ב דמבואר בדקדוק נכ"י, דבצרות בין הצהרים נאמר לו ידוע חזק, וכן פרש"י להלן וישלחו מעמק הצרון מעלה עמוקה של אותו דקדוק וכו' לקיים מ"ש לאזכרם בין הצהרים ידוע חזק וגו'. ולי"ב להבין השגתו של רבינו שנים שאמרנו צמורה צמורה ב"ל.

(ו) עוד שם צמורה (פ' פ"ד ס"ד) היום לא נקרא אלא צמורה של יוסף וכו' איך יודן צר' שמשון אף כיודן לא נקרא אלא צמורה של יוסף, וזכרם כיפית מ"ש אותו של יוסף מזכות משה רבינו וכל הצדיקים והצדיקות הקדושים.

(ז) להלן צמורה ואינו עשה לו כחוצה פסים, פסים פס ים, למע וישגלו אותו כדי שיקרא היום לפניהם ל"ב.

(ח) ועתה לנו ונאמר וגו' ונראה מה יכו' חלומותיו פרש"י איך יחזק מקרא זה אומר דרשנו, חז"ק אומרת בן, בן אומרים ונאמרם והכחז מסיים ונראה מה יכו' חלומותיו, נראה דבר מי יקום או שלום או של, ואיך שיאמרם הם ונראה מה יכו' חלומותיו, שמכיון שיאמרם צטלו חלומותיו עכ"ל רש"י ז"ל ונראה ל"ב דלפניו וכו' הפסוק נחלק, ויכו' מקצת הפסוק דברי א', ומקצתו דברי זולתו, ופסוקים המשמעות לא משמע בן, ואין רצו כלל להלך בין האומרים, ויבחר קשה דלפי דברם שהי"ק אומרת בן, כולל ונחלקו מה יכו' חלומותיו, דחז"ק כבר ראה וידע בעמוד, ועי"ק דאין במקרא יואל מפאצו לעולם, ולפי פשוטו עדיין קשה קשיא רש"י דמכיון שיאמרם כבר צטלו חלומותיו, וסיום המאמר ונראה מה יכו' חלומותיו אין לו ביאור עפ"י פשוטו.

(ט) והבדל רק אין צו מים, פרש"י וכן הוא בגמ' שם (דף כ"ב) ממשמע שגא' והבדל רק אינו ידוע שכן צו מים, מה ח"ל אין צו מים, מים

יעקב עשו ואלפיו נחיתה מים ויש לו צינים ע"י, וכתב הכפ"ת שגא' המדרש לתוך יתור לשון מגורי אצו, וזוהר מגורי מלשון מגור ומורא עי"ש, והתחבט יעקב אצו ויש לו צינים, וכן הוא מתחבטם בעצם להראות את עלמו כצוטה וכו', משא"כ אם הוא צורה ידעו אחריו יותר וכו'. אמנם הוקשה בחז"ק דהא לא יבא צינים, דכבר כתוב למעלה ויקח עשו את נשיו ואת בניו וילך אל ארץ וגו' ויש כבר שער, ויעקב גר בארץ כנען, והיפ"ת חירן ולאו צינים ממש, אלא קרוב להם לפי שם שער קרוב לא"י. אמנם לפי"ד המלך ב"י לו לילך לבר שער ולישב צינים, ולי"ב להבין כוונת המלך.

(ד) עוד דרש ז"ל צמורה לתוך הכפל מגורי אצו ח"ל דבר אחר וישב יעקב כך אמרו החכמים, לא נכתב אצו יעקב ממש עד שגר צמורה אצו, ואיך זו ארץ כנען ששם גר יחזק אצו, והקשה כיפ"ת מה לר"ק לכתוב יבוא א"י, מפני היותה מגורי אצו, חיפוק ל"י מפני משלה הארץ עומה שהיא מקודשת מכל הארצות.

(כ) עוד דרש ז"ל צמורה, מגורי צינים' מחלון וחמשים וחמש, מיום שאמר הקב"ה לאזכרם ידוע חזק, עד שעה שתייבש אצו יעקב בארץ מגורי אצו עכ"ל המדרש, ותפלאו כל המפרשים דאין להשגתו מחזקת, דהא צינן הצהרים נאמר לאזכרם ידוע חזק, ואז ב"י אחרים בן ע' שנים כמבואר בהשגתו בסדר הדרות, ומשם עד שתייבש יעקב ב"י קלי"ה שם ואין אפשר שיהי' רבי"ע שגא', ובמחזות כהנים יגע לפרש צמורה דרכים, וכולם רתוקים ממשמעות המדרש, ובאופן א' רוצה לפרש שמתחיל להשגתו משעה שגורל אחרים ע"ד הכחז צמורה אצו צצו וגו', אמנם חירן זה דוחק דברי מפרש צמורה והשגתו ממש משמע שאמר הקב"ה לא"י ידוע חזק וזה ב"י בצרות בין הצהרים, ובדרך אחר רוצה לתוך שפי' ידוע חזק היינו מים שהביד את צורה, וכו' בן מ"ה שם, ועד שתייבש יעקב בארץ מגורי אצו ר"ל עד שתייבש בארץ העליונה ושעה הסתלקותו, אמנם קשה לבעמים כ"ז בפשטות

אין צו אלע נחשים ועקרים ים צו, עיין בראש"ס זיל שטארק ציאלור, ועדיין ל"ב דכ"ז ב' בשמע צאמרו וצור רק ממים דממים רק אלע לא מנחשים ועקרים, ותישט אין צו מנחשים, עוד גליד דמלח צו צכ"ט מישטע בוא, צו ואלע צאלת, וכמ"ס זיל צמח" צ"מ (דף מ"ז ע"ה) מה שכתובין בשמחה צמח דכשר למקור צו, צו למשטע מעצב, וא"ד למשטע איצורי האלע עי"ש, ואם דרשו בן צמח הכובו בשמחה, מ"ס צמח"ק שכל הוא ונקודת דרשה, וצ"ב למה נכתב מישטע אחר מישטע אין צו ושיעם מנחמין.

(י) במד"ר דהאורא איך אלע וצור רק נחמין צורו של יעקב, אין צו מים אין צו ד"ה שמשע למים וכו', כחיד כי ימלא איה גונב נפש מנחמין, ואם מוכרים את אחים עב"ד המורש, האם כזר צאלו כל המפורשים שזעו בשמים כק' עפ"י הכורס, אלע שכתובין להם מן השמים עשית לידם צמחת מרח עליה לקיים צמח הגולה שירד יעקב אצו למצרים, אלע בכל אופן דע עפ"י שיעה הכלכלה ועפ"י הכורס, ואיך אפ"ל שצורקן צורו של יעקב מנחמין,

(יא) גם דקדקו היפ"ת והגה"ק למה הביאו צמורש כך קרא דמי ימלא איה הגאמרי צמי דברים, ואמאי לא נקטו קרא קמא דכתיב צפ' משפטים וגו' איה ומכר וגו', וחילו דמכסת משמע דוקא גונב את האיה, אלע גונב את האיה לא וכו', לכי נקט באי קרא דליכא למפטיגו, אפי' אם יחשב יוסף צענייהם כנגד וקטן שלא צא לכלל אנשים, עכ"ד היפ"ת והגה"ק, ודברים זיל ל"ב דלא מאינו בשום מקום דבן י"ז שנה יחשב לקטן לגיון זכ, והגם דאין שושין צ"ד של מעלה עד בן כ', היינו למפטיג' שלא יענה צענייהו, אלע לא למפטיג אחרים, וצדאי דיו בלש מנן י"ג שנתחייב צמלות, ומאי ס"ד למפטיג' עפ"י הלכה, ועדיין ל"ב דעממא מאי הביאו חז"ל כפי דם' דברים שאלו מאורחא.

(יב) דה"ן בפרש"י ויהי אחר הדברים האלה וישא אשה חלוצה וגו' צמ"ר כחיד כי לא ימח

שבע ברשע על גורל הצדיקים, ר' אבא צר סבא ור' יוחנן, ר' אבא אמר אין לו גייסאל צד המורש של צדיקים, אלע צד המורש של רשעים, ופי' היפ"ת והגה"ק שברשע אין לו מנחם ונחח רוח צד המורש של צדיקים, אלע צד המורש של רשעים, כענין צמח בן סירא כל עוף למיט יטון וכן אדם צמח לו, ולמה עשה ד' ככה למנן לא ישלחו הצדיקים צמולת ידיהם, ר' יוחנן אמר אין לו האם צד המורש של רשעים אלע צד המורש של צדיקים, וכתב צמח"ק דלפטיג משמע דר' יוחנן קאי אצדיק שאין לו מנחם צד המורש של רשעים אלע צד המורש של צדיקים, ולפי"ז קשה דא"כ היינו דר' אבא, ועי"ש משפ"י צבא. עוד צמורש דער אחר כי לא ימח שבע ברשע ו אשטו של פוטער על גורל הצדיקים זה יוסף, וצ"ב מה הוסיפו צבא על דברי ר' אבא ור' יוחנן, ודבר ידוע שיוסף ב' צדיק יסוד שולם, ואשט פוטער היחב מרשעת.

(יג) במד"ר (פ' פ"ה ס"ג) ויהי צמח האור וירד יהודה וגו', ר"ש צר נחמן אמר כזו לסמוך משעה חמר למשעה אשטו של פוטער, מה ו גש"ס אף ו גש"ס, דאמר ריב"ל רואה היחב צאמלוצליגן שלם שאלו עתידה לעמוד מנחם בן, ולא היחב יודעת אם מנחם אם מנחם, עכ"ד המורש הוצא צרש"י ז"ל, וכתב היפ"ת איכא לעידק מה שם שמים איכא צבא, וחידן דכונס לחיות ארע מצות יעקב, אלע אלוהי רחמנ צאמלוצליגן ב' נחש צה אלעל לחטא, כי ידע כי לא יוכלו הצעירים להסתחן צמנחיים שום מצוי כונס האור, אלע מכיון שאלת שזע יעלה צידה, אלע שלא ידעם אי מנחם או מנחם, רחמנ לזכות צמלח יחור מנחם וכו', ופליגא כך דרשא אלע בך אגדות שצמורש לכן (צפרק פ"ז) דמשמע שאלת בוונח לזכות עכ"ד היפ"ת. ודברים זיל פליאום דמכ לו להפוך צמולת של אותה מרשעת ולומר דכונס גש"ס, ומצור צמח רשעת וחקרא לאנשי ציח וצאמר וגו', ושקרה וצוחה לאוקר צדיק ושאלתו שיהב צפ' הצריות, כמשפטיג' לכן לפי שברגילה אותה האחרת את הצדיק צפ' כולם לדבר צו, הביא הקב"ה סורחם של צר המנחמים והאופים שיפגו אליהם ולא אלו,

וממרים ולא ימשלו הממרים עליהם, ולכך קצן עליו רובו של יוסף חזק גרם הכלל וזכו עיניו להזיחם מממרים, וא"ש בלשון רובו של יוסף, ולא אמרו עשרו של יוסף, והבט שבי' לו עשר דבר במצור כספוק וימנעו להתנחם וגו', אבל בלן במאמר הזה הכוונה שעי' ברוגז שבי' צויהם זה ללכת מממרים ועיני' הכיב בשל' אשר צוקה, ומאמר לא דיון לגדוקים יתפרש בניחותא ע"ד שביארונו לשל (בדרוש הקדום)

ובזה יתבאר ג"כ דברי המדרש בי"ל, הים לא נקרא אלא בזכותו של יוסף, גם אידך דברי המדרש למד וישאלו אותו כדי שיקרע הים לפניכם (עיין קושא' ו' ז') בחדש מ"ש ק"ו הכי"מ זל"ה כפ' צלח לפרש דברי המדרש הים ראה ויוס, מה ראה ברייתא דר' ישמעאל ראה, עפ"י"ד במדרש כשהעמיד יבוע את החמה, אמר לו אני קשם ממך וכו' אמר יבועה וכו' אמר עבד זקן לאדון קטן אני קשם ממך, סבר גשענדה לזקני יוסף, שגל' והבט בשמש וזכרה וגו' משתחוים לו ע"כ במדרש, והבט איחא במדרש דהים ג"כ טען למשה אני קשם ממך, וא"ש במדרש מה ראה הים שגסתר עשנתו, ארזו של יוסף ראה, דגשענדה לו כל הנמצאים בשמימיים, וכי"ת ים מניל' ועיני' אמרו ברייתא דר"י ראה דודים קי, ויש דבר קי' דסגרא, וזה גרמי השמימיים שכל הנמצאים נכבדים גשענדה ליוסף, מכשי' הנמצאים צוללם היסודות, ועי"כ גם מפניו הים עכ"פ דכשי' יוש"מ זל"ה, ואפשר להוסיף על דברי קדשו עפ"י"ד הוסיף בי"ל, והבט אמר"ל דנכבד הים ליו"כ שצולל לכל שבת בפ"ע, ולכאורה הכונה לשבת יוסף מעטמא דקי' בי"ל, אבל לשאר הכצנים עדיין בי"ל טענה אני קשם בי"ל, אמנם עפ"י"ד הוסיף בי"ל דעי' בהשענדה ציוק מחילה, נמשך כה שצודם על כל המשועבדים תחת יד יוסף בי"ל, אי"כ איכא קי' גם צבא, דאם גשענדה הנמצאים ליוסף מכשי' שמשועבדים להם, ועי"כ נקרא הים לפניכם וא"ש נמי מ"ש במדרש דאף הירדן לא נקרא לישראל אלא בזכותו של יוסף, והכל מכה קי' בי"ל.

ואיך אפשר לומר על מרשעת כזו שכיוונה לש"ש, גם מה לא נשמות פלוגתא צין דברי חז"ל על לא דבר, ומצאנו להלן במד"ר (פי' פ"ו) שכיוונה היתה לזנות, והיותה קשה כלל צני גמ' מו"ו על העריות זיכרג' ואל יעצור, והבט היתה אשת איש, וכי יוכלו הכאטורלוגין להביר איכור אשת איש, ואיך אפשר לחשוב דבר לש"ש, ואפי' לפי דעתה עכ"פ לא יתבאר טאטורלוגין אי מומה אי מכה, וא"כ הי"ל לצד ספקותה מלך האיכור, דא"ש שיהי' מומה, והבט אכורה משום אי"ל, ועי"כ הכוונה על צבא, ולאמלי הי' כוונתה לש"ש ולא לזנות, הי"ל לצד ספקותה מטעם בי"ל, ואיך יעלה על הדעת שרמזה לעצור על איכור זנות דא"ל וחשבה לש"ש וא"כ.

ולבאר כל הענין נקדים מ"ד בזה"כ פי' ז' (דף קפ"ד ע"א), וז"ל אשכנחא כספרי דאדם קדמא, דבעין אלן צני יעקב לשלמא עליו (דיוסף) עד לא ימות לממרים, דאילו הוא ימות לממרים ואינון לא שלטו צי' בקדמיתא, וכלי ממרתי לשלמא לעלמין עיזיבא דישראל וכו' ואפי"ג דיוסף הי' מלכא לצבא, וממרתי הוו עבדין לו, אשכנחו ישראל דשלטו על כלבו עכ"ל הוסיף, מצאנו מדרש הוסיף שבי' הסברה בן ונכסבצ בגזירת הכו"מ, שיחזקונו עליו ממשלה לפי ששכ בשמכרונה לעצד, דעי"כ אשכנחו דשלטו ישראל על כל ממרים בשלמא יוסף עליהם, ואי לא הכי הוו מתגברין ממרים על ישראל ככה עוממאם הקשה, ולא הוו יכולין ישראל ללחם משם לשלום, ואפשר לפרש דבר דברי רש"י ז"ל צוקה יעקב ליבצ בשל' קצן עליו רובו של יוסף וכו' (עיין הדקדוקים לעיל) והבט יעקב אצירו ראה כל הדורות ומה שיאמר לישראל, והבט שיהי' ישראל צגלות ממרים במקום ערות הארץ וקליפה הקשה, ועי"כ לא הי' לו שלי' ומנוחה, כי הי' מתירא ומפחד דאיך יגלו ישראל ללחם מתחת ידם, ובשודם שם פן ישלטו עליהם לשקטם צ' שגרי עוממאם ולא יכלו ללחם משם לשלום, ועי"כ כאשר קצן עליו רובו של יוסף, וזה הי' קובע שמשלו הכצנים עליו, דכלא"כ לא היו הו"ס למשל צו, אלא שנסכבצ מן השמים שדורו אותו עפ"י"ד כלם כן כמ"ש לעיל, ועי"כ הרוגז דבר משלו עליו, ומזה נאמח כה כלל שוכלו ללחם

ואפי"ר עוד דבר דברי רש"י ז"ל צוקה יעקב לישב בשל' קצן עליו רובו של יוסף, דאיתא בזה"כ

א' וימנו ר' נחמיה, כי"ד פותח חלומות היו צירושים פעם א' חלומתי חלום והלכתי אלל כולם, ומה שפחד לי זה לא פחד לי זה, וכלם נחקיימו צי, לקיים מ"ש כל החלומות בלולים אחר הפס, והמודור שם מקרא דכתיב ויהי כאשר פחד לנו בן כי' (נרדאשית מ"א), ומסתכל ליק דשני החלומות אומותיים הכח ומן השמים הכסמינו על שמיים שיתקיימו, ויעקב אבינו כשיג פתרון החלום השמיים שישתעבדו אחיו אליו, כמ"ש ואבינו שמר את הדבר, ו"ש הכוזב וצוא אלו ואמך ואחיק וכו' ונחקיים בן, אמנם השבטים הקדושים נסתבז להם מן השמים שלא יסכימו על פתרון הזה שימשל הוא עליהם, ודעוהו למיחה ואח"כ למחר, שנחבזר להם בן עפ"י שיטת הכלכל וע"ד שזיאר צמסכ"ק, או מעטם אחר כמו שגבאר להלן, בכל אופן היחה סיבה מן השמים שישלמו הם עליו כמבואר בצמסכ"ק כי"ל בשם ספרא דאדם קדמא, וע"כ פתרו את החלום על השתעבדות השמש והיחה כפשוטו, וע"ז כסמינו, כי ע"ז הוכיח להם זכות והלכ צקריעה יס סוף, ואפשר ששעלימו מן השמים מחלום ידיעה זו, אבל נסתבז מבצורת שיפתחו החלום לפי פשוטו, ונחקיימה גם פתרונו, ושפיר ענין יורשע להשמש ציאר דאבא את, וע"ז זכו ישראל לקריים כי"ל.

ומערתה יחבאר הכחז לבו והבגורו וכו' ויורא מה יהיו חלומותיו, ויתפרש גם כפי משמעות פשוטו ששכבשים אמרו כי"ז, וליק קושית רש"י ז"ל דמכיון שיבגורו איך יורא בקיום חלומותיו, אמנם לדרכו הם פתרו החלום על השתעבדות השמש והיחה וכל הנמלאים היסודיים, ושפיר אמרו ויורא מה יהיו חלומותיו אפי' אם יבגורו, דע"ז חכו ישראל לקריים ויוראו כולם גסים וגבורות ששכב הקב"ה על הים, כמ"ש נגד אצותם טש פלח, וימורש צמסכ"ק (פ' בשלח) דכלכו אצתה אדמונו חמן וכו', והשבטים הקדושים צעלמם ראו בים קיום חלומותיו צבשעבדות הנמלאים אליו, וע"כ שפחדו הם, ואפי' אם יימא שנגלמה מהם השגה זו שכי"ז היא סיבה לקריים, מ"מ אמרו בן צמסכ"ק שצפיהם, עכ"פ יחבאר גם לפי פשוטו שלא ראו לקבל ממשלמו עליהם, ויחבאר להריגה כפי השבטים ואשפ"כ היו

בשלח (דף כ"ג ע"א) וירא ישראל את ביד הכדולה וגו', איך יורא הכוזב סבא (כיינו יעקב) דנחת עם בניו בגלותא וכו', הוא ממש חמא כל אינון מוקמיין וכל גבוראן דעבד קצבים במגרים, הכ"ד וירא ישראל ממש וכו', וכיינו דאפי' יוסף בשעתא דנעלו ישראל לחתא בגלותא דמגרים, דחילו ואימתא דקופא ופל עליו וכו', ממש דכתיב אל חירא מרדכ מגרימה, משמע דחילו כי' דחיל וכו', אל דחילא דלח אחמי פורקא דבני וגבוראן דתעבד לכו, אל הקב"ה אפי' חלך גם עלה, למחמי פורקא דבך וגבוראן דאעבד לכו וכו'. עכ"פ מבואר דיעקב אבינו כי' דואג ומפחד איך חכו ישראל לנסים וגבורות על הים מפני גדל הקטרוג שיעמוד לנגדם אמנם כאשר קפן עליו רוגז של יוסף, בזה הכין הקב"ה כח הלכ שיקרע הים לפניהם, דע"י שמשלו עליו לפי שעה ושאר כח הקץ, וע"כ נקרע הים לפניהם, וליק קושית הפי"ת דכי חלולו זכות יוסף ויחוס ד' ביד מגרים הרודפים אחריהם, אמנם הצו"ח הכין מעיקרא כח הלכ זו, ע"י רוגז של יוסף שנסתבז בגבירת הצו"ח, דע"ז יחי' להם הלכ ויקרע הים לפניהם כי"ל, ו"ש ציקש יעקב לשב בשל', ונעדרה הימנו המנוחה והשל' מפני ירחתו ופחדתו שכי' דואג על בניו איך חכו להיגאל ממגרים ואיך חכו לקריים כמבואר בצמסכ"ק כי"ל, וע"כ קפן עליו רוגז של יוסף, שסיבה סיבה מדי' להכין להם כח הלכ ונצתוהו נקרע הים לישראל.

אמנם לכאורה קשה על כך ק"ו, דהנה כל טוח של ק"ו הוא מוכח השתעבדות השמש ליוסף, כמ"ש יורשע לאו צינא כספא דאבא את, שגא' והנה השמש והיחה וכו' משתחיים לי, ובחמת לפי משמעות הפסוקים לא כי' מורכ מראש החלום על השתעבדות השמש בלל, כי"א ירמז על השתעבדות יעקב ובניו והאמנות, כמ"ש לו יעקב הבוא וצוא אני ואמך ואחיק להשתחות לך ארצה, ונחקיים בן צמגרים לאחר כי"ב שג, ומכאן למדו חז"ל בצרכות (כ"ה ע"ב) לעולם יפאר אדם לחלום טוב עד כי"ב שג וכו', מבואר דזה כי' פתרון החלום, וא"כ איך ידק כח הקץ, אמנם ליק דאמרי"ל צמג' צרכות (בדף כי"ל) איך צינא צר זבדא וכו' משום זקן

וינס בחיך שבים יום מפני ארון שלך, זשכ"כ
 הים רחב וינס מה רחב ארצו של יוסף עכ"ל
 וזה פי' המדרש, למד וישאלו אותו שנחשבו סוכה
 זו לשבעים הק' ועי' חירונו כדי שיקרע הים לפניכם,
 דעי' שנחתם נחשבו וצא לידו נסיון ועי' וזו
 ישראל לקריעת י"ם.

וְלִבְיָאָד כל הענין ג"ל והנה הרבה ערוה מפוסה"ת
 לצאר ענין מכירת יוסף, ומה ראו על ככה
 השבעים הקדושים שהסכימו כולם להרוג דפס לזיק
 כיוסף, והאחרונה"ת חתך שדוהו לעד זומם, והשליש
 חי שדוהו למורד במלוות בית דוד ועוד הרבה
 תורה"ם נאמרו בזה, ואמנם כולנו חות לבו פירכה
 כמו שצארו בדבריו לעל (בדורות הקדום) ועפי'
 האמת שנחשבו כ"ז אצל השמים בגזירת הכוה"ם
 כמבואר בתחומות פ' ז מרחא עליה על גי'א,
 וכו' הקצ"ב מבקש לקיים גזירה ידוע תדע, וכבוא
 עליהם לכל דברים אלו, שיאבד יעקב את יוסף,
 וישאלוהו אחיו וימכרו אותו, לישמעאלים ויורידוהו
 למצרים וכו', אלא שלא חגלה להם טעם הרצון
 בגזירה זו, וכו' מוכנה להיות הכל בדרך העלמה
 והסתרה, כדי שיעשר יעקב אצטו כ"ז שנים, ויחפכר
 לו כנגד כ"ז שנים שלא קיים סיפור אב, וגם יוסף
 הדיק סבל לחות וחסיונות טרם הגעתו למלכות,
 כדי שיחפכר על מה שהיו"א יצא עליהם כמבואר
 בדר"ל, ובדוא"ל עוד עשמים כנוסים מאתו מה
 שבארך להסחב ירידתם בגלות בדרך העלמה והסתרה
 וצלא ידיעתם, וצ"ל אילו גילה להם הקצ"ב ראו
 יח' היו מקבלים עליהם על הגלות צלו"ם ודעתם,
 ולא הי' טורח להציל השתלשלות הדברים בדרך עליהם,
 אלא שבי' טעם והכרח שיהי' סיבת הגלות בדרך
 זה, ועכ"פ כיון שבי' בהעלמה מהם כל זה, איכ'
 צ"ב לבבין סברתם, ואיך חתו"ם לעשות דבר כזה.

אמנם כבר צארו (בדבריו לעיל) שהחיו"ן היותו
 מספיק שמשו השבעים הקדושים כן עפי'
 הכוונת, וצ"ל היות לו לעבור על איסור תורה
 בכוחות שעה, כמ"ס ברמב"ם ז"ל בב' דישות,
 ועד"ז פי' האחרונה"ת צפ' ויהי עי"ם ראובן בכו"ר
 וגו' דאע"פ אצטו נשא צ' אחיות עפי' נצארו

מאפים לקיום החלום עי' פתרונו להשעשעות
 במלאכים אלו, כי מטעם זה ישעשעו גם להם
 מנה הקיץ וזה שפי' צח"א עכ"פ וגראה מה יהיו
 חלומותיו, מה יהא "בסוף" תלמודו, ר"ל אף שלא
 נראה עכשיו אם יצאגור, אצל נראה לבסוף אצל
 קד"ם תועלת חלומותיו כנ"ל, ולפי מדרשו רוב"ק
 אומרת כן, וגראה מה יהיו חלומותיו שיתקיימו
 גם כפתרון האחר, שעתיד להיות מלך ולא יצאגור,
 אמנם גם לפי פשוטו יתפרש שפיר כנ"ל ומוחזק
 (קושיא ח') כנ"ל ולפי"ז יתבאר דברי המדרש כנ"ל
 למד וישאלו אותו כדי שיקרע הים לפניכם, וכו'
 סיבה מן השמים שישאלו אותו, ולא ראו לקבל
 השעשעו"ת עליהם, ופתרו החלום והנה השמש
 והירח על השעשעו"ת במלאכים ליוסף, ושלטו עליו
 לפי שעה כשמכחורו, ועי' הוכנה להם הכה שיקרע
 הים לפניכם, וי"ש למד וישאלו אותו, ר"ל למד
 נחשבו סיבה כזה לשבעים הק', וחירונו כדי שיקרע
 הים לפניכם, שד"ז הוכנה הלאה להם בקצ"ם כמו
 שמתבאר לעיל.

ובזה יל"פ במאמ"כ המלך חמלך עלינו אם
 משול חמשול בנו, ויל"ד כסבל למד, ואם הם
 צ' בחיות כוליל או משל חמשול, ומדוע חלו חדא
 בחיותה, וכבר ביארו בזה ואפ"ל עוד עפי' יד
 חו"ס"ק כנ"ל, כי הי' הכרח שהשבעים הק' וישאלו
 עליו חתלה דעי' שאלו להכניע עומתת מלרים,
 והנה חלומי של יוסף על המלוכה, ירמוח על מלוכה
 במלרים, גי' לטעם כנ"ל להכניע קליפת מלרים
 שיוכלו ישראל להתקיים שם, ועי' הסכינו גם
 השבעים, אצל צחא"י שהם ישלטו עליו בחתלה
 כמבואר בחו"ס"ק, דיוסף כוח מלכה לצאר ומלרתי
 הוא עדיין לי, אשכנחו ישראל דשלו על כלם,
 וי"ש המלך חמלך עלינו ר"ל מה תועלת בחלום
 המלוכה שהוא להכניע ער מלרים, אם גם משל
 חמשול בנו, ועכ"פ שיהם כאחד או אפשר, ובכרח
 שאנו חמשול כך ולא וכו' תועלת המלוכה לשלום
 על מלרים כנ"ל.

ואמ"ס עוד בציאור המדרש כנ"ל עפיו"ם צב"ת
 עי"ם וינס החו"ס, אמר לו הקצ"ב בזכות

זכוראם שעה, גם יאודם פיי מלאך הורש לקחם חמר כחומרם זיל עשה"ד באורחא"ק, ועד"ז אפשר להבצר גם ענין מכירת יוסף, ומה שגששו צעורה כרונן מלכות כבר בארנו לעיל עפ"י המבואר בחכמה האמת עניינם גדולים דאז ותיקון גדול נשלם על ידיהם, גם כי מלך הקטרוג כי אלפשי"כ פגם דקב"ה' בדבר לערך דקדקם, או ע"ד שכתבו בתוס' ז"ק (דף ז"א ע"ב) שחור עבדו שלפ"פ שכתבו' גדולה מן העצירה, דמנ"י לידור כדאמר' הורש סוטה בקלקולא חיד עמוס מן ביין, מי"מ קאח חטא ית בדבר, מידי דהוי אמתה"ה ח"ה שבת ור"י עיי"ש, ובמ"מ אפשר לומר לענינו דאפשי"כ ה' קאח פגם בדבר ובלא"כ ליל כן, דכרי אמר"ל במד"ר עבדיהן של שבעים זכרה הו"ל לשלם, מאכלי לחם לכל צאי עולם, ותקנה הוא לשלם ופי' המ"כ והמפורשים שבי' פקידה עובד ותקן' ואחרית עובד זכות תגלגל על ידם עיי"ש, אלא שאלפשי"כ נעשו צדקתו מלכות, ועכ"ה שבי' פגם דק בדבר לגדול דקדקם כנ"ל.

וידברנו יתבאר מאמצי' והצור רק אין צו מים, ודברי המדרש נחזקן צורו של יעקב מתורה וכו' ענין הדקדוקים לעיל (קדוש ע"י) אומם שבו מנעש א' עפ"י הצואה, וכעצמה על דין תורה באורחא שעה, ור"י מנח' עת לעשות לך הפור תרחיק, וע"ד שאלמר"ל מנחה (ז"ע ע"ב) אמר ר"ל פעמים שיעולה של תורה זכו יסודם, דכתיב אשר שבת, ח"ל הקצ"ה למש"ה ישר כחך ששבת, והבס ששבתה להחיות היתה ציעולה של תורה לפי שעה, אבל זכו יסודם שפ"י מנעש א' ילאו ישראל ותחיינו במבואר דבר"ל שאמר משרשי' מוטע ודומי כפ"י, ובמ"מ מכירת יוסף היתה צמטש א' ציעולה של תורה לפי שעה, אבל נעשה עפ"י הצואה לאורך קיומה של תורה וקיומה של אומה הישראלית, כמבואר במדרש דכחות יוסף ששמו צמסין במלכים נגדו כל ישראל צעריה, ובצוה זכ' זכ' למהן תורה כמבואר בזכ"ק פ' יחור, וענין משפ' דאז ק"י היש"מ א"כ"ה צ"י ויגש וישלחי אלקים לפניכם וגו' להחיות לכם לפניכם גדולה, (כר"ד לעיל).

גם לא ה' שום דבר חיסור בדבר כמבואר בדברי חז"ל (יבואר לעיל), אלא שלא ה' מעשה זו לפי בחינתם ולא אירע ככה לקדושי עליונים כמנחם, חילולי שבתו להם במראה הבוהק שהוא הכרת ורצון הבויה"ת, ועשו לש"ש עפ"י נבואתם.

ויובן בזה דברי חז"ל בטעם הסמיכות מעשה תמר למעשה אשתו של פועיפר, דמה זו לשם שמים חף זו לשם שמים, שראתה באנטרוגונין שעתידה להעמיד ממנו בן דבי' עיין לעיל (קושיא י"ג) דדבריהם ז"ל פליאים כמה, גם מבואר להיפך במדרש רבה (פרק פ"ו) ובכ"מ דברז"ל ולדבר עזירה מחכמה ולא לש"ש, וכתב ה"פ"ח דכך מ"ד דככה פליגא אבל כן אגדה חז"ל. אמנם ג"ל דא"ל לדחוק נפשינן ולאפשי פליגתא, ואפשר להשוות דבריהם דמר אמר דחא ומר אמר דחא ולא פליגי ומתשטת זו לר"ה לדבר עזירה מחכמה, ואולם ידעו כי צורף הדיק שאם חסדו לעזירה וחכמה אלו כונתה כדע לא ישמע אלי' וכלל, ע"כ נסתה לבוא בטענות של הסתה לש"ש, ואמרה לו שכן ראיה באנטרוגונין שעתידה להעמיד בנים ממנו, ואפשר שאמרה לו שראתה בן צדוקא שמכרת לשמות מעשה זו להעמיד תולדות על ידה, וחולת זה יכולה שצנו, ונחת אלו בעקופין בטענות של צביעות בלא להכשילו, והביאה רח"י לדברי מתמר, שה' ג"כ מעשה בלתי יאות למראית העין, ומעשה בן עפ"י נבואה בבוראת שעה ולש"ש כדי להעמיד תולדות ממנו, ועד"ז היתה הסתה שיעשה גם הוא לש"ש.

ובארנו בזה (בדברנו בלן פרשת מקץ) דעת המאן דאמר לעשות לרכי נכנס, אלא שגראית לו דמות דיוקנו של אצ"ו וכו', ודלוי לא ה' הסתה האכ"ל ליוסף הדיק שיעשה מעשה זה ולשם חא"י חזות, כי ידע שפיר דכ"י האי גוואל לא יאבה אלו ולא ישמע לו, ואולם צא אלו צדקה של צביעות שיעשה המעשה לש"ש, ובראיה ברוח נבואה שעתיד להעמיד תולדות ממנה, דיש כח שצמן להעשות גם במראה נבואה, בבחי' רוחו של צבא שבעשה לארבעת תולדות נבואים בימי אחאב, ומבואר בד"ר

תורה הנמשל לנים, אבל אח"כ נלמח ממנה קיומה של תורה והנלח כל ישראל בגיל.

ולדרבננו יתורן קושיא ה"פ"ח והכו"כ ה"כ"ל (קושיא י"א) למח הביאו חז"ל מקרא דפ' חלה כי ימלא ח"ט גוצב נפש וגו', ולא הביאו מקרא דפ' משפטים וגוצב ח"ט ומכר וגו' וקדים לי' טובא. והנה כתב הבש"ע ז"ל (צ"פ חלה) כי ימלא ח"ט גוצב נפש מחאיו וגו' ר"ח צג"ח זה יוסף, מבואר דמקרא זה רומז על מכירת יוסף, אמנם טעמו צע מדוע רמז עלי' הכתוב בקרא זה, ולא במקרא שקדמה לה תורה מענינה. ואפשר דרמז צמח כי ימלא, ומלאה הוא עיין הכה צדיקם הדעת, ולא שרם האדם ולא כיון להשיג, אלא שהמלאכה לידו מן השמים, ועיין משפ"י ק"ז ה"ש"י א"ל"ה במאמר חז"ל ונעתי ומלאהי תאמין, שמהיאה הוא היפך היגיונה וצא צדיקם הדעת עי"ש, וכמו"כ עיין מכירת יוסף המלאכה לידם מן השמים בגזירת הבויה"ת, כי לא ה' מעשה זו כפי' בחינתם ותכונת נפשם, וה"ז בענין המלאכה, שמתעסק בדבר אחר והמלאכה לו מן השמים צדיקם הדעת מה שלג עלה על דעתו ולא דף אחרי', ויובן שפיר מה שרמז הכתוב עיין מכירת יוסף בראי קרא דבי ימלא ח"ט גוצב נפש מחאיו ומכר, שה' עיין מכירה זו בבחי' מלאכה ועד"ז שפי' בדברי המדרש ה"כ"ל תחזקון בורו של יעקב מתורה, ולא הביאו קרא דפ' משפטים וגוצב ח"ט ומכר דלון ענינו לבאן, דשם מיידי הכי מנייה ומכירה דעת וצדקות חזון, אבל השמים הקדושים לא היו צדיקה זו, אלא שמן השמים הבריו אוחס לבך, וע"כ רמז הענין צפוסק כי ימלא וגו' וא"ש.

ובמו"כ עיין יחזק ודוד ותמר ה' עפ"י נבואה בבוראת שעה, ומבואר בד"ר שצא מלאך והחזיר, ואמר לו יחזק הכין אהב בלן, מהיכן מלכים עומדים, וגם במר אמרז"ל שלש"ש מחכמה להעמיד מלכים, וידעו צדוקא ושעה בבוראת שעה עפ"י נבואתה, ובמבואר דברז"ל מכות (דף כ"ג) יחזק צ"ק ואמרה ממנו ילאו הדברים כצושים.

והנחומה (פ' לך), שזה השטן אל אצרכם ויחנק בשעת עקידה, ואיל שאלן זה לזוי השי"ת אלא השטן העטן, וכי השמע מן המשטן וחלדו גשם שחתייב עלי דבין, וזה בדמות נצואה ואחר כך שיעמי מלאהי הכפרוד שד לשלם ואין יחנק לעולה, יחנק אצמו להחיל לחשום לדבריו ואחר אצי אצי שיתמלא עליו רחמים, עד שאמר אצרכם יגער ד' כך השטן וכו'.

עכ"פ מוצא עד מה כוח גדול לבסות אפי' במראה הנצואה, ועל זה הדרך נא בהסתור אל יוסף להראות לו בנצואה שחיד לעמוד חלודים על ידו, ובידו הוצא לו לגבור על איסור בהוראת שעה, וזהו יובן דעת המ"ד דס"ל לעשות לרבו נכסם, אלא שגוראת לו דמות דיוקנו של אצו, וצילקוט איתא שזה הקצים בדמות אצו וכו', ועיי' נחגלה לו שלא כי' זה נצואה אמיתית אלא השטן בעשה, או ע"ד שפירשתי בנחמס"כ ויטם ויאל הכחש, שאל למעלה מכיפת הרקיע, וע"ד שדרשו ז"ל ויאל אותו הכחש שג' בנצרכם, שהניחו הקצים למעלה ממזלות, ובמ"ד יוסף הצדיק עלה למעלה בנצולות העליונים ושם ראה האמת, שכל זה כי' מהסתם השטן ולא נצואה, ואין כאן לא הוראת שעה ולא לש"ש, ושור' שפירש פי' אחריו אל"ה בקיו"ט פי' וישב עיי"ש וזכרן וז' יובן בסמיכות מעשה חמר למעלה דאשה פשוטה, דמה זו לש"ש חף זו לש"ש, ואין הכוונה שאשה פשוטה כוונת לש"ש וא"ל לעשות פלגתא בין הנצואים, אלא שא' כי' דרך הסתה, ודרך הסתה היא"כ, וזה חששו שיוכלו להתגבר על יוסף הצדיק ויביאו רא' ממעשה דחמר אלא שלא עלתה בידם, ובקיו"ט כולל את יוסף ע"י שנגלה אליו הקצים כצבול בדמות אצו כי לא יעזוב ד' את חסידיו.

ואפ"ל עוד נאמן אחר דברי המדרש ורש"י ז"ל ביוסף יעקב לישב בגל' קצן עליו חנא של יוסף וכו', ויתבאר עפ"י המדרש הוצא בנח"ק לא שאלו מבבל ולא שקטנו ממדי וכו' ויצאו רבנו מאדום, ובבב' דרשנו ויצאו רבנו זו חנא של יוסף, ופי' בנח"ק דשני המדרשים בקב"ח ש' שלום דלח' יוסף היתה סימן דהנחומה של גלות אדום ע"י ש' שהבביר בעמנו. ואפ"ל עפ"י פשטות עפ"י המדרש הנחומה הוצא צפ"ד (דרך המושב) הביאו מדרש יפה ח"ל, אמר רשב"ן מסורת הוא בידיו שאלן שמו מופל אלא ביד בני של רחל, ולמה שאלם הבבירים לדין עם שמו לומר לו למה רדפת את אחיך, הוא אומר להם למה רדפתם את יוסף אחיכם וכו', וכיון שהוא נא אלא יוסף אומר לו למה רדפת את אחיך, ואינו יכול להשיבו, אי"ת שעשה כך רעה, חף אחי שלמו לי רעה אחי שלמתי להם טובה, מיד הוא שותק, ועליו הכתוב אומר הנה היו קב"ש ש' שרפתם וכו' ויאלו את נפשם מיד להבה זה יוסף

והנחומה (פ' לך), שזה השטן אל אצרכם ויחנק בשעת עקידה, ואיל שאלן זה לזוי השי"ת אלא השטן העטן, וכי השמע מן המשטן וחלדו גשם שחתייב עלי דבין, וזה בדמות נצואה ואחר כך שיעמי מלאהי הכפרוד שד לשלם ואין יחנק לעולה, יחנק אצמו להחיל לחשום לדבריו ואחר אצי אצי שיתמלא עליו רחמים, עד שאמר אצרכם יגער ד' כך השטן וכו'.

עכ"פ מוצא עד מה כוח גדול לבסות אפי' במראה הנצואה, ועל זה הדרך נא בהסתור אל יוסף להראות לו בנצואה שחיד לעמוד חלודים על ידו, ובידו הוצא לו לגבור על איסור בהוראת שעה, וזהו יובן דעת המ"ד דס"ל לעשות לרבו נכסם, אלא שגוראת לו דמות דיוקנו של אצו, וצילקוט איתא שזה הקצים בדמות אצו וכו', ועיי' נחגלה לו שלא כי' זה נצואה אמיתית אלא השטן בעשה, או ע"ד שפירשתי בנחמס"כ ויטם ויאל הכחש, שאל למעלה מכיפת הרקיע, וע"ד שדרשו ז"ל ויאל אותו הכחש שג' בנצרכם, שהניחו הקצים למעלה ממזלות, ובמ"ד יוסף הצדיק עלה למעלה בנצולות העליונים ושם ראה האמת, שכל זה כי' מהסתם השטן ולא נצואה, ואין כאן לא הוראת שעה ולא לש"ש, ושור' שפירש פי' אחריו אל"ה בקיו"ט פי' וישב עיי"ש וזכרן וז' יובן בסמיכות מעשה חמר למעלה דאשה פשוטה, דמה זו לש"ש חף זו לש"ש, ואין הכוונה שאשה פשוטה כוונת לש"ש וא"ל לעשות פלגתא בין הנצואים, אלא שא' כי' דרך הסתה, ודרך הסתה היא"כ, וזה חששו שיוכלו להתגבר על יוסף הצדיק ויביאו רא' ממעשה דחמר אלא שלא עלתה בידם, ובקיו"ט כולל את יוסף ע"י שנגלה אליו הקצים כצבול בדמות אצו כי לא יעזוב ד' את חסידיו.

ובררך זה אפ"ל ג' הפירושים שבבב' ע"י כי לא יעזוב שבעה הרשע על גורל הצדיקים, עיין לשיל (קצותא י"ב) דר' אצו דרש' ל' לשון ניהא ונחת רוח, שברשע אין לו האלה ונחת רוח נצד חצורה של צדיקים, וכדרך שכתב ק"ו השי"ת אל"ה צפ' בלק שהוא שינה מלא ד' שבעה הרשע שאלה

יעקב אבינו ע"ה ראה והסתכל עד סוף כל הדורות, וראה שיבי' החיישנות צא"י בלופנים ובחי' שנות, אמנם לא נכנס יעקב מכתובות צא"י, כי"ל שיבי' בנחי' מגורי אבינו, ר"ל שמתכונת בדרך התורה והקדושה המסורה לנו מאבותינו ב'ק', ואל השלי' הוא בשתוקק יעלע"ה, וז"ש כאן ציפ"ה יעקב ליב' בשלי', ויחזיקו כן בשלימות לעתיד כלי' ולי"ק קדושה היפ"ת דמה לזך לשבח של מגורי אבינו, תיפוק לו' מפני מעלה א"י ע"מה, אולם זה אשר השמיטנו חז"ל, דאין מעלה ושבח ישב א"י וזה חס ניכר שהוא מגורי האבות ב'ק' ומתכונת בדרבם.

וַיִּבֶן המלך שהמשיגו חז"ל במדרש, לא' שבי' מהלך בדרך וראה כח של כלבים ונתיירא מהם וישב לו צניחם כך כיון שראה אבינו יעקב עשו ואלפיו נתיירא מהם וישב לו צניחם עיון לעיל (קדושה ג') דלכאורה עשו לא הי' צא"י, ומבו התקנה של ישב לו צניחם שיפג ירחתו על ידו, אמנם יתבאר עפ"י דב"ח בלוי"ח (כ"י ר"ח) ותר"ד שעי' עומדת העמים השוכנים צא"י, נסתלקה השכינה מקרב הארץ ונעמלה הארץ ונמשכת העוממה גם צפירותיו ע"י"ש שברא"ך, וידוע דנסתלקה השכינה כביכול שורם במקומה הסי"מ ח"י לביות שר הארץ, בנחי' שפחה כי חירש גזירתה (בארנו דזה צמקו"ה חקתנו משם). והנה יעקב אבינו הי' כוחו גדול בקדושה, ולא הי' נתיירא מעשו ואלפיו ולא משר שלם שהוא הסי"מ, כמ"ש כי שרית עם אלקים ועם אנשים ואוכל, אמנם עשה סימן ופועל דמיוני וזכרן כח הלל לבניו, ובאמת בזמן שהוא עשו ואלפיו לא היו עוד צא"י וכבר הלכו לבד שער, ואל ראה יעלע"ה שעי' עומדת הכנענים השוכנים בארץ, וע"י מעשיהם הרעים ימשכו לשם שליטת הסי"מ וחילולותיו, ולד' זה הי' ירחתו שהסתכל שחזקו בנחי' זו לבניו דורות העתידים, וז"ש שנתירא מעשו ואלפיו הכוונה על הסי"מ וחילולותיו שהוא שר דול"ה, וע"י ישב לו צניחם ונתיירא שם, ובנה קדושתו החזקה ובצירוף שהוא ארץ מגורי אבינו, התבאר עליהם להחזיק קדושה הארץ והשרתה השכינה, ועשה דבר פועל דמיוני וסימן לדורות שיבי' שורם קדושה ובהשרתה השכינה פושט א"י, בנה

שנא' וצית יוסף להבט וכו', ופי' דזה הפר"ד דברי המדרש הב' זה יוסף ישיב זה עשו ע"י"ש. ולפי"ן אי"ש דשני המדרשים הבי' בקט"ה שוליס, דמבואר במדרשי חז"ל בנחי' שהראבו הקצ"ה ליעקב אבינו ארבע הגלות, וכל המאורעות עד סוף כל הדורות, וזה שדרשו ז"ל לא שלחתי ולא שקטתי וגו' על ד' מלכות, דשבראש יעקב אבינו ע"ה בלחם בניו ובגלות העתידים לבוא עליהם, נעדרה מנוחתו ולא הי' שלי' ומונחה. וביותר הי' נתיירא ומתפחד מגלות אדום, כדליתא בתנחומא (פ' ויל"ל) שבראבו הקצ"ה שרם של צבל עולה ויורד, וכן של מדי ושל יון, ושל אדום עלה ולא ידע כמה, בלחם שעה נתיירא יעלע"ה, אי"ל הקצ"ה ואח"כ אל חירש שבדי יעקב וגו', ועד"ן יתבאר לפינונו שרמנו ז"ל ויצוא רובו של גלות אדום, וכו' יעקב אבינו נתיירא מאד מדרגו זה, ולעטם זה קפץ עליו רגזו של יוסף, ויוסף שילם לאחיו עובד וכלכלם חזם, ובנה זה שחיד עשו ליפול צידו, וזה יתבאר ציפ"ה יעקב ליב' בשלי', ונעדרה מנוחו המנוחה נחמתי שראה הגלות ובפרט גלות אדום כלי', וע"י הכין הקצ"ה כח הלל לזה, ע"י שקץ עליו רגזו של יוסף, ויפיל עשו ציד יוסף ויחזיקו שלחתי של יעלע"ה בשלימות לעתיד, כמשאמ"ל דיעקב אבינו לא מת, ואח"כ צילקונו חללים (י"ד) ובמדרש שח"ע"ש שם, בשחבה בגלולה. והשושנה לישראל יעקב ישמח דבר יותר מכל האבות שנא' יגל יעקב ישמח ישראל, ובאורה שעה החזיקים בהחיישנות האמתית צא"י ויעקב אבינו שומם, ויגיע אל השלי' ובמנוחה אשר חפץ בה ובשתוקק אלי'.

וַעֲדָן אפ"ל המדרש הבי' (קדושה ד') וישב יעקב כך אמרו חכמים לא נכנס אבינו יעקב ממשב עד שגר בנגורי אבינו וכו', ויוצן עפ"י"ד כזכ"ק ב' ויקבל (דף קל"ח ע"א) (הוצא דבריו כ"ס) לא בחרתו בעיר מכל שבטי ישראל ואבחר בדרו וגו' וכו', כד קצ"ה אית רשומה קמ' למבני קרחא, אסתכל בקדמותא שבהו רישא דכניו עמא דקרחא וכו', הכ"ד לא בחרתו בעיר עד דאסתכלא בדרו למבני רעי' על ישראל בגין דמחא וכל בני מחא כולא קיימין צרישי דכניו לעמא וכו', והנה

וזכורו, הצרכים יעזרו לנו שנסב לראות במהרה
החיישנות האמתית באי שיאי אחר ביאת המשיח,
ויעצמיש ישתמח עמנו כמבואר בילקוט בגיל וזכר
במהרה להשישם שלימה באתרומומה קק הכורח
וישראל ובהחללות כבוד שמים עליו בציא.

*

בוזה"ק וישק יעקב באלך מגורי אצוי, מאי מגורי
אצוי, כדיל (ירמי' ו') מגור מנסב, דכל
יומוי בזה דילי וזכר בדחלי עב"ד בזה"ק, וליצ
לפי' בזה"ק איר יתקשר מלה מגורי לחיבה אצוי
באסמך אלי, גם לא תצאר סיבה יראתו, מדוע
ה' יעקב אצוי עיני כל יומיו בדחלי, ובטייח
בטייחו ושמחתיך בכל אשר חלך כי לא אעבך וגו'.

(ב) **ויקבא** זו אחיו ואצוי שגד. את הדבר, פרשי
זל' כי ממתינ ומלפס מתי יצא, ובמדיר בזה"ק
אומרת שגור את הדברים שעתידין בדברים ליגט
וה', כך יעקב אצוי סבר וראה דברים ממשמשין
ובאין, ואמר אם תצקרת פינקסו מה יוכל אני
לעשות עב"ד המדע, פרשי' אם תצקרת פינקסו,
מה שכתוב בפנקסו לפשע צעומתי עב"ל וראוי
להבין דאף כי בן דרך הצדקים לפשע צעומתי
תמיד, אצל כאן פתחון החלום ה' מורה על גדולה
יוסף, ויעקב אצוי כי ממתינ ומלפס עליו שיחיקים,
ואם בן מדוע חלה הדבר בסיבה צעומתי, וכלאן
תצקרת פינקסו ליצ, דלא שייך כי אם על' העונת.

והג"ק בציאור בענין בפקדס דברי התרגום יונתן
(פי' וישאל) עב"פ האילני נא מיד אחי מיד
עשו כי ירא אצוי אונתו וגו', ארום מוספי אלא
מניה, דכאן עסק בצלקת דאצוי (פי' בכבוד אצוי),
דילמא ייתי וימחנינו אימא על בניה עב"ל, ומבואר
כן גם במדרשי חכמ"ל שעקב אצוי כי מתירא
מעשו, שמה יעמוד לו זכות כיבוד אב ובעה זכ
יתום עמו, אולם נאמת יעקב אצוי קיים כיבוד
אב ויתר ממנו, דגם הכיבוד ששמה עשו לאצוי
שבזמן ליד לפצוי, נגרם על ידי יעקב אצוי, כמיש
ק"ו הוצאת משה אליה דלא חלל יתקן משמעתו

האמת הק' כשיבי' צנחי' מגורי אצוי ומתהנהג
דורכסם כנ"ל

ועתה יצא לבאר המדע בגיל מגורי בגימט'
רניע, מיום שאמר הקב"ה לא"ה ידוע חדע,
עד ששם שחייש אצוי יעקב, באלך מגורי אצוי"
שנתצבו כל המפורשים לפרש החשבון ועדיין ליצ
(עיון הקושא לעיל) ויבואר לדכטו דחכלית
בהחיישנות בא"י לא נחיקימה עד שכתוב יבועש
את הארץ, שחיישנת הארץ מן' צוא ישראל כולם
כשרים וצדיקים, כמיש כספרי פי' פנתם לאלה תחלק
הארץ כשרים כמחכס צדיקים כמחכס, וזו כי
א"י צנחי' קדושה ובצחית מגורי אצוי להחנהג
דורכסם חנו ישראל להשראת השכינה, וככה איתא
בבראשית רבא והתחומא (פרשת מקץ) וירא יעקב
כי ים שבר במלרים רדו ושברו לנו משם, אמר
ר' אצל בר כהנא ציטום שם שחידין לעשות
שם ר"י שם כמנין דרו, וירדו אחי יוסף וכו',
וירא שמשם התחילה גזירת הגלות להתקיים ואף
שלא ירד יעקב אצוי והשצטים כ"א אחר שבו
שתיים הרעב באלך, ומשם התחילה מנין ברד"ץ
שבו צמלים כמבואר החשבון בדברי חז"ל ובסדר
הכתובים, אומם מבואר מדברי המדע בגיל כי
מירידה הראשונה של השצטים למלרים קבל על עצמן
גזירת הגלות שאמר הקב"ה לאחיעזר ידוע חדע כי
גר יהי' אצק באלך לא להם, ועיד' כי אים יעקב
רדו שמה ובגיל, ומעתה נחוי החשבון, כי שים היו
הרעב עד שירד יעקב למלרים, ורד"ץ שים היו
צמלים כ"ז רי"צ שם מוירא יעקב עד שילאו
ממלרים, וארבעים שם שבו צמדדו הרי כך רי"צ
ועוד שבע שים שביצו ולא ה' עדיין החיישנות
באלך ישראל כל זמן שלא שצח ממלחמה, נמלא
שבי החיישנות האמתית שפס והשחוק על' יעקב
אצוי לסוף רניע שם משש שבתחילה להתקיים
הגזירה שאמר הקב"ה לא"ה ידוע חדע, ועל החיישנות
הזה ה' יעקב אצוי מחכס ומלפס על', וגם זה
גרמ בדבריהם ז"ל ביקש יעקב לשב בשלי והשחוקק
על השל' הזה, וקפן עליו חוגזו של יוסף, ועי"ז
זכר להוילאם ממלרים בגיל חנו ליחוש הארץ,
וכמ"כ בגולה העתידה חנו ע"י יוסף בלדין

חלמי, צר להבוא צר גם דרחים לוי וכו', ת"ח
 דיוסף איבא אמר חלמא לאחורא ועל דא גרמו לי
 לסלקא חלמי חרין ועשרין שנין דאחטב, ר' יוסי
 אמר מנאן דכתיב ויוסיפו עוד שמוא אורו וגו', וכח
 הכהד"א זל"ה ציטלי אורו, דכחמא ויוסיפו, רמז
 כי בשנאחא תחוספו לו כי ציטלי עב"ד וצאחא
 ליעקב אציו נחמא מזה טובה גדולה כנ"ל, שעל
 ידי ז"ה פרע השער חזב שעלו וכו' יכול אח"כ
 לישב בשלום, וצ"ה יל"פ הפסוק ואציו שמר, "אח"
 הדבר, דמלא חת רצוי הוא צי"ח, ומזה חתי לרבות
 כאן בחיבת אה, ויוסיפיק למר ואציו שמר הדבר.
 ולדרכיו יוצן כי יעקב אציו שמר והמתין לא רק
 על גדולת צו שחיד לבית מושל ומנא, אלא גם
 על קנאת האחים שקראו בו אחיו ועל ידי ז"ה גרמו
 לו שיחאחר קיום החלום כי"ב שנה, וגם על זה כי
 יעקב אציו ממתין ומתפלל כי צ"ה יושלם השער
 חזב שעלו, גם שצ"ח זכר ישראל לצי"ח וקצלה
 התורה כמבואר בדבריו במקרא, וז"ל ואציו שמר
 "אח" הדבר ר"ל שמר גוף החלום וגם השכלות
 הענין שהוא קנאת האחים שחורבה בחיבת אה,
 אף על זאת שמר והמתין לעטם בי"ל.

של עשו מעולם, דשחיתות עב"הם גבלה, וידע עשו
 שאציו לא יוכל משחיתותו והביא תמיד ליעקב לשמוע,
 ממלא שגם כיצור אב של עשו נתייחס הכוח ליעקב,
 שהוא ה"ה הבורא, דלולא שחיתות ששחט לא ה"ה
 יתקן אולם מליחו של עשו, חלום יראתו של יעקב
 אציו ה"ה מלאות הכי"ב שנה שלא קיים כיצור אב,
 ועטם עולין בפריות יוסף וממנו כי"ב שנה, וכח"ה
 רש"י ז"ל עב"הם ויחאכל על צו ימים רבים שהם
 כי"ב שנה, וזכר שאמר ללבו זכר לו עשרים שנה צדיק
 לו בן עלי בן יוסף לקחת כנאן, ולאחר שגשג
 שער חזב בזה ה"ה שמה, ובי"ד שחמ"ז"ל (צדקת)
 ז' ע"כ) מחמור לזכר צדקתו מפני אצטלו צו,
 מחמור לזכר קינה לזכר מצב' לוי, מלכ"ד לאדם
 שילא עליו שער חזב, קודם שפרשו ה"ה עב"ד לאחר
 שפרשו שמה וכו' עי"ה, וכן ה"ה ביעקב אציו
 שכו' יושב כל ימיו בצדק מעטו שיש לו זכות כיצור
 אב, והוא נחסרו לו כי"ב שנה שלא קיים כיצור אב,
 וכו' דלולא תמיד מעטו, עד שצ"ה עליו ענין מחרת
 יוסף שפרע ממנו כי"ב שנה, וצ"ה פרע השער חזב
 ומחבר עטו, ומלא ה"ה לו שורה.

ובזה יוצן דהנה בחי"ק צאח מוגרי אציו לשון
 מוגר מסובב, שכו' יושב בדחילו וצפחד מענין
 כיצור אציו, וז"ל מוגרי אציו דייקא, שכו' סיבת
 וראתו עב"ד כיצור אב שלא קיים כי"ב שנה, ולא
 ה"ה יכול לישב בשלום, שיהא שסופר לבית נעטם
 עולין, וקודם שפרע השער חזב ה"ה עב"ד, וז"ל
 רש"י בק"ש יעקב לישב בשלום ולא ה"ה יכול מחמת
 אורו הכי"ב שנה שלא קיים כיצור אב, וכו' ירא
 מעטו שלא יעמוד לו זכות כיצור אב, לזה קפץ
 עליו חוגו של יוסף, ביינו חוגו השצנים על יוסף,
 וזה גרם שצנע נמכר יוסף ופירש מאציו כי"ב שנה,
 ואחר זה ישב יעקב אציו בשלום כח"ה ויחי יעקב
 צאח מארים שצ"ה עשרה שנה, חוי שורה וחת, שכבר
 פרע השער חזב שכו' עליו, ממלא שצ"ה עשה הקצ"ה
 רצון יראיו, והביא עליו שורה.

וישב יעקב צאח מוגרי אציו צאח כנען, פירש"י
 ז"ל ציקש יעקב לישב בשלום קפץ עליו חוגו
 של יוסף, רצוי לבטח וכי לא יתפון הקצ"ה בשחיתות
 של אדוקים גם בשח"ה וגם בשח"ה, ואם אין רמז
 של מוקם וצדיקים וכו' בשלום בשח"ה, לרי"ך לבטח

והנה אח"ה בחי"ק פרש"י ז' (קפ"ג ע"ה) ויחלום
 יוסף חלום ויגד לאחיו ויוסיפו עוד שמוא
 אורו וגו', מהכא דלא מצב' לוי לבר גש למימר

לכשמיד תולדות ולביתם אחרים זרע בתי 7
עוסקים בחורב ונמנות, ובביתם יודע שזכר לא
ישימו מחסום לפיהם לחדול מלהתפלל אלא יעשרו
לכם לשפך רעב ותפלה לבוא הדורות, להוונם
בזרע של קיומם, ומכ"ע היו אנושיים טקרות מפני
שקצ"כ מתאו' לתפלתן של אדוקים וזכר.

והנה מתאר בספרים מועם אלימלך שם ה' ויחזק
 רבקה עם יעקב, אשר לוותה עליו לעשות
 השתדלות לקבל הצרות, כי יתכן לה לבדך את
 עשו בשוב עוב"ן, ויעקב יקח חלקו בעוב"ב מרצ
 טוב האפן לחיילים, ואמנם לא כן ה' דעסה של
 רבקה ואמו, כיא שגם יעקב יקבל שפע אלקי
 בעוב"ן, כי על ידי השפעת הטובה ויכל לקיים
 מצוה ה' לעבוד את הש"י בבדחה, ויחז' לכו
 פניו לעבודת הש"י ולא יעזיחיו עויו וזלז', ועי'
 מרחצון שקיים יעקב דעון אמו, ועשה השתדלות
 לקבל ברכת אביו, על כרחך סודה לזכרה להיות גם
 חלקו בעוב"ן ולקבל הטוב ממקור הטוב להצרים
 ההכרחים לעבודת הש"י, חי נאחם כאשר הש"י
 ראה לעבוד לזכו להשתלל, לא ה' לריך לעשות אותו
 צחסרון בנים, כי בכל אלה המנועי לו חיו ימים
 לא לכו להשתלל להסיר היסורים ממנו, אלא כוונת
 רש"י ז"ל ביקש יעקב לישב בנחלת אביו רבקה,
 מה כן קפץ עליו רגליו של יוסף ועל ידי כן יתפלל
 שיהא שכן וזקן אצרכם יתכן ה' מהבשרת שיהיו
 עוקרים וזקן כדי שיוכוו לבס' להשתלל והקציר
 הכחורה להשתלל.

באופן אחד אפשר לבאר דברי רש"י ז"ל עפ"י שם
בספר"ק אבות שלום (פ' יתחי) לפרט בספוק
בה תאמר לצית יעקב ותגיד לבני ישראל, וז"ל:
פירש"י ז"ל בה תאמר לצית יעקב חלו הנשים תאמר
לכם שלום רבה, ותגיד לבני ישראל היונו הנשים
תגיד להם דברים הקשים בגידון, ודקדק האב"ח
ה' ה' לא מצינו טען הדברים הקשים, ואדרבה
דבש וחלב תחת לשונם באלמנו ובייתם לי סגולה
מכל העולם ואלהם תהיו לי מנעלה כהנים, וצ"ח

מה ה' דעתו של יעקב חזיונו ע"ה שחפץ בשלום,
ובלי ספק ה' מבטל תמיד רעונו מפני רעונו של מקום.

וְנִרְאָה לְבַלֵּד בְּהִקְדָם לַפֶּשַׁע הַסּוֹסֵק וְיִהְיֶה אִף יַעֲקֹב צָרָח וְיִאמַר הַחֲחֵחַ חֲלָקִים חֲזָנִי אֲשֶׁר מִנֵּה מִמֶּךָ פָּרִי צִנֹּן, וּפֶשַׁעִי יִזַּל לֹחַ אֲמוֹרָתָא שֶׁאֲנִשְׁבַּח כְּאֵבָא, אֲנִי חֲזָנִי כְּאֵבָא, חֲאֵבָא לֹא בִי' לֹא צִנִּים, חֲזָנִי יֵשׁ לִי צִנִּים, מִמֶּךָ מִנֵּה וְלֹא מִמֶּנִּי עֲכִיל וְנִמְעַב וְזוֹ בְּלֹחֵי מִצּוֹן, וְכִי זֶה מִשְׁגַּת חֲסִידִים שֶׁלֹּא לִשְׁמֹעַ לְלֹחַ אֲחֵרִים, הֲלֹא כְּחֵד בְּחִלּוֹתָ לְצוֹנֵי שָׂק עֲנִיתִי צִנִּים נִסְפִי, וּמִכֵּי שֶׁלֹּא יִחְסַן לְאִמֵּר כֹּחַתָּ לֹאֲשֵׁחַ חִיקוֹ, וְיִרְאָה לַפֶּשַׁע עֲפִירָה שֶׁאֲמַדוּ חֲזִיל לִמַּח בִּי' אֲמוֹתָיו עֲקָרוֹת מִפְּנֵי שֶׁבִקְצִיב מִתְחַלֵּחַ לְחַפְלָתוֹ שֶׁל לְדִיקִים, וְהֵבֵא אֲבֵרָהֶם וְיִחָקֵק בִּיזוֹ עֲשִׂיבֵם עֲקָרוֹת הֵם וְאֵשֶׁהֶם, עֲנִיב בִּי' לֵבֵם הִרְבֵּה צְרוּרָה שֶׁמִּתְחַלֵּחַ בִּקְצִיב לְחַפְלָתוֹ, וְלִכֵּן עָצוּ רִצּוֹן הַשְּׂמִיָּה לְהַחֲפֹל, מִחַ שֶׁאִין כֵּן גִּבִּי יַעֲקֹב שֶׁבֹחַ לֹא בִי' עֵקֶר יֵשׁ אִם רַחֵל אֲמַר, עַל כֵּן בִּי' סִבּוֹר שֶׁאִין בִּקְצִיב חוֹמֵד וּמִתְחַלֵּחַ לְחַפְלָתוֹ, מִתְחַלֵּחַ אֲנִי עֵקֶר רַק רַחֵל עֲנִיָּה אֲנִי מִתְחַלֵּחַ רַק לְחַפְלָתָהּ, וְלֹא שֶׁפִּיר יִיבָדֵק מִשְׁבַּחֲתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אֲשֶׁר מִנֵּה מִמֶּךָ וְלֹא מִמֶּנִּי, וְלִכֵּן בְּדִין כּוֹחַ שֶׁלֹּא אֲנִשְׁבַּח כְּאֵבָא, וְיִחָלֵף אִין בִּקְצִיב חֲפֵץ בְּחַפְלָתִי וְיִרְאֵנִי דִּמְמֶךָ מִנֵּה וְלֹא מִמֶּנִּי, חֲלוֹם רִצּוֹן לְבִין דֹּחַ בְּאִמָּה גַם לְחַפְלָתוֹ בִּי' בִּקְצִיב חוֹמֵד וּמִתְחַלֵּחַ וְכִי' לְבִינִיָּה סִבִּיבֹל שֶׁעֲשִׂיבֵים וְחַעֲנֹג מִמֶּנִּי וּמִדּוֹעַ לֹא עֲשֵׂה הַשְּׂמִיָּה גַם לְיַעֲקֹב עֵקֶר מִכֵּי עֲנִי' כִּדִּי שִׁיחֲפֹל וְאִפְּלִי דֹחַ בְּאִמָּה כִּךְ גִּפְתָּ עֲטִמָּה צִנִּי מִשְׁאֲרִיץ הֲלִכֵּן בִּי' אֲמוֹתָיו עֲקָרוֹת כִּדִּי שִׁיחֲפֹל, מִדּוֹעַ לֹא סִבִּבַּ הַשְּׂמִיָּה עַל יָדוֹ גֵּרֵם אֲחֵר שִׁיחֲפֹל וְלִמַּח בִּזֵּק דּוֹקָא, אִךְ יֵשׁ לִמּוֹד לְבִינִיָּה סִבִּיבֹל הַמִּתְחַלֵּחַ אִיִּם מִלִּפְנֵי־עֵינֵים עַל מִסְרֹם וְעַל מִכְאֹז גּוֹפֵס, וְעַל כֵּל גַּל וְגַל יִרְצִיזוּ מִשְׁמֵם לִקְבֹּל גִּיזָה בִּירְאָם בְּאֵבָבָה, וְאֲמוֹתִים גַּם יִזַּל לְעֹרֶב, וְכֵל מִגִּמְחֹם וְיִשְׁאָרָם וְיִחָלֹת וְנִפְשָׁם רַק לְעֹבֵד הַשְּׂמִיָּה צִיחֵחַ וְאֵבָבָה וְלִשְׁמֹת רִצּוֹן קוֹם, וְכֵה כֵל שֶׁעֲשִׂיבֵים וְחַעֲנֹג נִפְשָׁם, וְלִפְּנֵי שֶׁאֵר יִשְׁאָרִים שֶׁצְעוֹלֵם לֹא יַעֲדֵר לֵבֵם לְהַחֲפֹל, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בְּאֵבָה חֲלָקֵם לִהְיוֹת יוֹשִׁיבִים שְׁלִים וְשִׁקְטִים בְּחַעֲנֹגִי הַשְּׂמִיָּה וּבְמִתְחַלֵּחַ חֲזֵל, חֲלוֹם עַל חֲסִדֹן צִנִּים יִדַּע הַשְּׂמִיָּה שִׁיחֲאִיר מִתְחַלֵּחַ לְהַחֲפֹל, יֵשׁ גַּם לְבִינִיָּה סִבִּיבֹל מִלִּפְנֵי־עֵינֵים בְּחִסְרֹן צִנִּים, יֵשׁ מִשְׁאָרָם

יִקְרָא דְמַסִּים אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹּר אֶל צִי
 יִשְׁחָל פְּרָשִׁי לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר, וְאִם כֵּן יִחַסֵּר
 כֹּחַ אֲשֶׁר יֵאמַר לְבָשִׁים, וְגַם יִצְוֹר הוּא לְשׁוֹן קֶשֶׁת
 וְאֵיךְ חֵיפּוֹת בֶּן הַדְּבָרִים הַקָּשִׁים, וְהוּא זֶל כֶּסֶב
 לְחָרָן, כִּי מִחֲמַל הַמַּלְאָכִים כִּלְכֵּל, שֶׁנֶּעֱשֶׂה אִחֲסֵם הַעוֹשֶׂה
 לָשׁ כ' בִּלְבָד, לֹא לְאֹרֶךְ עֲמָנוּ וּפְנֵי חֵיטוּתִים מִכִּגְמוֹל
 וְהַתְחַלָּתָה אֲשֶׁר יִקְרָא בְּעֵשְׂיָתָם, כִּי אִזּוּ שְׂעוּדָתוֹ פָּגוּל
 הוּא לֹא יִרְאֶה, וְדַעַת לְצִוּן יִקְלַח שְׂחָרֵי יְהוּדֵעַ הַעוֹשֶׂה
 הַמַּלְאָכִים, שֶׁיִּקְבֹּל שֶׁכֶּר טוֹב צִטְוֹר הַמַּלְאָכִים, קֶשֶׁת
 לַעֲשׂוֹתָהּ לֹא בִלְבָד, וְלַעֲשׂוֹת רָחוֹן קִיּוֹ לֹא לְשׁוֹם חֲקוּת
 שֶׁכֶּר הַמַּעֲשֵׂה, וְכֹכָב מוֹשֵׁן אִם שְׂדָרִים אֲחֵדִים הֵם,
 מִכָּל מִקְדָּשׁ לְגַבִּי נִשִּׁים וְעֵינֵי שְׂעוּדָתָם חֲמוּי רָק
 עַל מַנָּה לְקַבֵּל פֶּרֶם, יִהְיֶה לָהֶם דְּבָרֵי עַל מַנָּה
 מִה שְׂחָרֵי וְהֵיכָלֵם לִי כִּסּוּלֵה וְגו' לַמַּעֲשֵׂה וְלַעֲשׂוֹת,
 מִשְׁאֵל לְגַבִּי עֲלֵי שֶׁאֵין כּוֹמֵחַ כִּי אִם צִלְתִּי לֹא
 לְבָד, וְיִהְיֶה לָהֶם דְּבָרִים קָשִׁים בְּגִידוֹן, כִּי מִשְׁחָה
 חֲסִדָּה עֲלֵיהֶם הַעֲשׂוֹת לְהַשְׁלִיךְ מִשְׁלָחֵם טוֹמֵה חֲקוּת
 הַשֶּׁכֶר, וְסִפּוֹן זֶה כִּתּוּב בְּסִפְרֵי אֲגָרָה דִּפְרָקָה וְהַצִּיָּה
 שׂוֹדָה מַעֲיֵר וְקִדְּשׁ מִחֲרִידֵי זִלְזִלֵּם עֵינֵי, וְחֲמִלִית
 הַיּוֹלֵא מִחוּץ דְּבָרֵי כִי אֲחֵרֵי שִׁדּוּעַ הָאָדָם בְּנִפְשׁוֹ
 אֲשֶׁר אֵין לוֹ לִחַל עַל קִפְלֵה פֶרֶם מִצִּית הַמֶּלֶךְ, אִזּוּ
 בְּיִקְלָל יוֹכֵל לִכּוֹת לַעֲבֹד הַשִּׁיטָה בִּלְבָד זֶכֶר וְחַמִּימָה.

וְכֹה יִתֵּן לַפֶּה הַפְּסוּק בִּי אֶרֶד אֶל צִי אֶל
 שְׂחָלֵה, וּפְרָשִׁי זֶל עֵפִייד הַמַּדְרֵשׁ סִימָן זֶה
 מִסּוֹר בִּידֵי מִפִּי הַבְּזוּרָה, אִם לֹא יִמּוֹת אֶחָד מִצִּי
 צִי מוֹצֵעַת אִזּוּ שְׁאִינִי רֹאשׁ גִּיכֵסֶם, וְהַצִּחָה סִימָן
 בְּדֶרֶךְ זֶה, כִּי טוֹעַ אֲשֶׁר יִעֲקֹב וְיִסְכֵּף בְּחֹדָה אֲזָלָן,
 וְכִל מִה שְׁלֹמֹה מִשֶּׁם וְעַצֵּר מִסֵּר לוֹ, אִם כֵּן כ' ה'
 חֲלִמִיד מוֹצֵבֵק שֶׁל, וְכֵחַ בְּסִפְסִיק קְדוּשָׁה לִי וְלֵהִי
 לַפֶּרֶם הַמַּעֲשֵׂה אֶל חֲפִשׁוֹת עֲמֻךְ מִן הַיִּצְוֹר, לַעֲבֹד
 הַשִּׁיטָה בְּעֲמָנוּ וְלֹא לַחֲשֹׁת עַל אֲחֵרִים לְהַדְרִיבֵן עַל
 מַצּוֹעֵי תוֹרֵה וְיִרְאֶה, כִּי וְאֵל תִּלְמִיךְ בְּעֲמֻךְ וְכו',
 אֶל כְּשֶׁחֵי מִמּוֹחֵי הַרְדִּים אֵין חֶמֶל צֹה עַל יוֹד
 וְחֵי מוֹצֵעַת בְּעֲמֻךְ שְׂחָרֵי בִן עוֹרֵי, וְהַטַּעַם
 מִשְׁחָרֵי בְּדִרְזִל שֶׁל יִהְיֶה הוּא בְּגִיכֵסֶם וְחֲלִמִידוֹ בְּגִיכֵי,
 וְיִדּוּעַ כִּי דֶקֶד הַלְדִּיקִים אֲשֶׁר מַרְדִּים בְּעֲשׂוֹת הַשִּׁיטָה
 בִּלְבָד חֲלָמִן וְחֲמִים בְּמִסְרִית נֶפֶשׁ בִּלְבָד עַת וְרֹגֶן, עַם
 כֹּל זֶה מִחֲזִיקִים עֲמָנִם בְּשִׁפְלוּת וְיִדּוּעַ בְּדַעַת שְׁאִינִם
 יוֹלֵאִים יוֹדֵי מוֹצֵעַת לְפָנֵי יָהּ, אֶל זֶה נִחְמָתָם אֲשֶׁר

וְיִדּוּעַ דְּבָרֵי הַזֶּכֶר הַקְדוּשׁ שֶׁמֶה שְׂחָרֵי הַכְּחוּז
 וְיִשְׁמַע רֹאשׁוֹן וְיִלְכּוּ מִיּוֹד, אִף שְׂחָרֵי לְהַשְׁלִיכוֹ
 לְבָד אֲשֶׁר כִּי נִחְשִׁים וְעַקְרִים, מִכִּי מִקְרֵי הַלֵּלֵה,
 כִּי זַעֲרִיךְ אֲזָלָן אֲשֶׁר יִנְלִיִּם מִיּוֹד צֶלֶל בְּחִירָה,
 וְעֵיכֵי רֹאשׁ לְהַשְׁלִיכוֹ מִיּוֹד וְעֵיכֵי בְּחִירָה וְיִקְבֹּל יוֹכֵל
 לְבָלֵל מִמְּחִיבֵי אִם יֵשׁ בִּידֵי זְכוּת, וְהֵכֶה אֲחֵרֵי
 שְׂחָרֵי יִשְׁעֵיכֶם שְׂחָרֵי עוֹרֵף יוֹסֵף אִם כֵּן זֶה
 לְמִוִּתָּה וְלִרְאִי כִי אֲזָלָן בְּכֵר זְכָרִי שְׁלִים וְלֹא הִיוּ
 זְכוּתֵי מִסְפִּיקִים לְבָלֵל, אִיכֵי בֶשֶׁל עוֹרֵף וְכֶסֶל עוֹרֵף,
 וְכֵחַ שְׂחָרֵי בִי אֶרֶד אֶל צִי אֶל שְׂחָלֵה זְכוּ גִיכֵסֶם,
 וְכִיכָתִיב כֵּן יוֹמָה קִנְרֵם לַעֲבֹד הַשִּׁיטָה בְּחִמָּה, אֲחֵרֵי
 שֶׁאֵין חֶשֶׁם פֶּן יִחְסְרֵם בְּעֵשְׂיָת הַמַּלְאָכִים חֲמוּשֵׁת עֲמָנוּ
 אֲחֵר שְׂחָרֵי אֶלֶף סִפְרוֹ מִשְׁנֵי טוֹלָמִים בְּעוֹשֶׂה הַיֵּל
 שְׂחָרֵי בְּסִפְרֵי אֲגָרָה דִּפְרָקָה, וְכֵחַ כּוֹמֵת רִשִׁי זֶל
 שִׁיכָה יִעֲקֹב לִישֵׁב בְּשִׁלְה, לְדַעַת שְׂעוּדָתוֹ זֶכֶר
 וְחַמִּימָה, שֶׁכֶּר בִּלְחֻקָּה וְחֲמוּשֵׁת הַלְדִּיקִים כֹּל הַיּוֹמִים
 לַעֲשׂוֹת יִתֵּן לָהֶם לְשׁוֹן יָהּ צִלְ שׁוֹם פְּנֵי הַכֹּחַ

יוסף ויטעלען אים, ווימאל שיינע ראש וקפן עליו רוגזו של יוסף, ועי"ז דימה דעמיו שאינו בן עובד, איז לבו חסן צדקה של עבודתו איתו להגות עליו בחקות שם, וזה פי' אמרם ז"ל (צב"ר פס"ב ס"ג) גבי ר"א דאחיו לוי י"ב נהרי אפרסמון ואמר כל חילין דאזכו ואני אמרתי לרין יענתי וחתכו וכל כחי כליתי עד כאן דברי הגמרא ולכאורה קשה הלא מעיקרי הדת להאמין בשכר ועונש, ואיך אמר לרין יענתי, אמנם יתבאר, שכל עבודתו הי' עו"ז שסבור שאינו בן עובד, ולא רי' לו יגדור הילך לחשוב לחושלת עניני, כי השי"ת ברצו רחמיו וחסדיו למצוא דעתו שחיי עבודתו זכר וזלזול, הרהר לו שאינו בן עובד, ואמר כי נעשו חיי רוחא דב עובד הלפון, ויש כפלים לתשועה, א' שצחיכה הרהר להם השי"ת שאין להם חלק עובד, ולא עמד לנגדם הילך להפריע אותם מעבודתם, ולאחר כן קבלו שבר עובד אשר עין לא ראתה.

*

עוד יתבאר בדברי רש"י ז"ל ביקש יעקב לישב בשלי קפן עליו רוגזו של יוסף, אמר הקב"ה לא דיין לנדיקים וכו' וז"ל, גם י"ב הלשון קפן עליו רוגזו של יוסף והוליל זה עליו וכו' ומתפסקת אם כי' בקפילה או לא, גם לתם קרי לוי רוגזו של יוסף והוליל עמו של יוסף, וסמ"כ דקדקו לעיל בדברי המד"ר לא שטותי מעשו, ולא שקטתי מלפון, ולא נחתי מדינה, ויבא רוגז ו' רוגזו של יוסף, שצולן הכוונה חז"ל לשון העדר מנוחה ולשון עז, וזהו ציוסם שאינו מצורר במשפחה הכוזב לשון עז והעדר מנוחה וז"ל, ופס"ל הבה מלנו בדברי רז"ל ב' טעמים בסבת השגשגות 'מנחת יוסף, טעם א' שח' מוכרח להסתובב עי"ז השגשגות ירידתן למלכים, כמ"ש צב"ר ויטעלוהו משמח צדקו מנחה עמוקם של אותו לדיק הקבור צדקו, לקיים מ"ש לאברהם צדקתו בין הצדקים כי גר יחי' זרע, ואמר'ל בתחומות יוסף הורד מלכות זשי"ה לבו חזו מפעלות חלקים גורל עולות על גי'א, וכו' איך יודן הי' הקב"ה מנקה לקיים גזירת ידוע הדע, והוציא עולות לכל הדברים אלו, כדי שיאכז יעקב את

ויתבאר עוד עפי' אמרם ז"ל (שבת פ"ט ע"ב) איך חייה בר אבא איך יוחנן רחוי' יעקב אצטו יורד למלכים בשגשגות של צדק, (פרש"י בדרך הגוים שחיי עפי' גזירת הטלות ירד לשם) אלא שזכורו גרמה לו וכו', וכן אמר'ל צמד"ר וישל לפרה שחיי מושקין אותם למקלין ולא היתה נמשכת, מה עשו לה משכן את צדק לפניו וכו' וזהו מהלכת אחריה על כרחו שלא צדקתה, כך כי' אצטו יעקב רחוי' יורד למלכים בשגשגות וצוקלין, (ופי' היפית בדרך העצדים כדי לקיים גזרת כי גר יחי' זרע) אמר הקב"ה בני צדקו ואני מרדיו צדקו וכו', אלא אצטו מושך את צדק לפניו וכו' וזהו אצטו עכ"ה שלא צדקתו עכ"ה המורה, ואפשר שח' המורד לסיבה זו שיקדים ויתפטר לו הפס מה שלא קיים ביצור אצ כי' שנים, כגם שח' אטום עלי' עי' מלכות עז, ולאדם אחר לא הי' מושך

ויחי צפת כהוא ויחד יאחזק וגו' רש"י פתח (יחזק' כ"ט) כי אנכי ידעתי את המהשפות, שצעים בה עוסקין במהותו של יוסף וכו' ויאחזק כי עוסק ליקח לו אשה, והקב"ה כי' עוסק בזהו אורו של מלך המשיח שא' (ישעי' ס"ו) צמח מחיל ילדו, קודם שלא נולד משעבוד בבל, ונולד גואל האחרון וכו', גם מוציא בספר"ק דכל הגאולות שרשם מן גאולת מצרים, וע"י שקצן רובו של יוסף, כי' סיבה להיות סופו שלום וגאולת עולם צבחותו כ"ש עליו צ"ל.

•

באופן אחר אפ"ל דברי המדרש והדרי רש"י ז"ל לא דיון לדיקים וכו', ויותר בדקדוקים כג"ל, כקדם דברי המדרי' (ר"פ וישלח) ש"י וישלח יעקב מלחמה לפניו, ר"פ בש"י ראובן פתח קומה ד' קדמה פניו וגו', קדמי' לרשיעא עד לא יקדמיך וכו', ור"פ (וכבר בארנו בזה בדברנו לעיל ועוד) לאקלי מלך) גם יל"ד צמחמדי' שם, הילולי נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו וגו', ואח"כ אמרת היעב לימינו עמך וגו', ולכאורה כיון שהצניחו הצו"ת לכתיב עמו, אי"כ מדוע נתיירא עוד מעשו, ואם היחא יראתו ללד שצמחמדי' וכו' וכו' לא תחקים זו הכעבה, אי"כ מה עמם צמחם זו ואח"כ אמרת היעב לימינו עמך.

ויתבאר הענין שפי"ד הגמ' מ"ק (דף ט' ע"א) ר' יוחנן בן עסמי ורבי יאחזק בן גרים חנו פרשת מרים כי ר' שמעון בן יוחי וכו' א"ל רש"י לצדי' בני אדם כלל אנשים של אורח הם, זיל גביסון דליצטרך וכו', אמרו לי יבא רעוא דחזרת ולא תחלד, חשיל ולא חיפוק וכו', כי אח"כ לגבי אברה א"ל לא מציעא דברוכי לא בירכן, אכלנ' לעשרי לעשר וכו', א"ל הכן כולו ברכתא חזרת ולא תחלד חוליד צנים ולא ימותו וכו' עי"ש שצ"ל לו רש"י כל כוונת דבריהם לצרכם, וכחז' הכמחש"א ז"ל צח"א שמשחו בזה שעשו כן כדי שיצא לאצו, ויפרש לו כוונתם לצרכם, ותחיל הכרעה עליו גם מאצו, וכו"ל דמוק קל"א דמסיבא פסיקא לכו, דהוא לא יצין כוונתו דצריכה ואצו יצין, וכמחש"א חורין

לעון כלל, אמנם דרשו חז"ל וסבציו נשערה מאוד דקב"ה מודקדק עם הדיקים כחוש השער, ונעמד נדקתו של יעקב כי' נחשב לגס, ואפשר דאולי שקדם ונחפז עשו צלוחן הכ"ז שם, כי' מוכרח שיתכפר הטלו ע"י גזירת הגלות, שירד בשלשלותו של צדק בדרך הגולים, אלא שבקדים הקב"ה ברפואה למכה וקצן עליו רובו של יוסף כי' שנים לפני ירידתו למצרים, ונחפז עשו צדק, ועי"ז נילול מנחת הגלות מליד בשלשלותו של צדק, וזה לישב צמח"ס י"ז שנים של של' ומשין עוב"ד במחש"א, מנחל דע"י שקצן והקדים עליו רובו של יוסף, אכ' יעקב אצו לשל' ותבאל משעבוד הגלות.

ובזה יתבאר דברי רש"י ז"ל בק"ש יעקב לישב בשל' וכו', ע"ד שפ"י בספר"ק נתיבא זל"ה בלוקטים מלחמ"כ רצון יראוי יעשה ואלו שועתם ישמע ויושעים, ויחיד שכל"ק לפי צה' מדינתו בקדושה אינו מתאיר לשם דבר, אלא שבקב"ה עשה לו רצון שיתפלל על לרצו, כדי שיעלו כל תפלות ישראל ויכללו עם תפלתו ונענין ברכותו, ור"ש רצון יראוי יעשה שבע"מ עשה להם רצון לעומת הכלל, כדי שעי"ז ואלו שועתם ישמע ויושעים עי"ש דה"ק, ועד"י יתבאר לענינו מה שצ"ק יעקב לישב בשל', דלפי מדינתו הגבוהה לא כי' נכספה נפשו לשלח שוב"ן כלל, אלא שבקב"ה עשה לו רצון זה לעומת ישראל, דעי"ז נפטר מנזירת המשעבוד, וכ"ז שיעקב אצו חו לא נשתעבדו בכם בישראל, וזה פי דברי רש"י צ"ק יעקב לישב בשל' והקב"ה עשה לו רצון לה, אמר הקב"ה לא דיון לדיקים מה שמחוקן להם לעוב"ד, ויחפרת הכימחא ציחוחא שצמח אינו מוסיק לפי ערך זכותם בגדול, אלא ראוי להם גם שלח שוב"ן, ועי"ז קצן עליו רובו של יוסף, ר"ל שבקדים בקפ"ה כי' שנים לפני זמן ירידתו למצרים, ועי"ז היל שלח צמח"ס ולא ככל גזירת הגלות. וא"כ מ"ש רובו של יוסף ולא אמר לרצו של יוסף, גם מה שלא הוסיף צמח"ס ה"ל העדר מנחה צ"ס כמ' שהצויה צמח"ס עשו ולכן דו"ה, לפי שצ"ן זה גרמה לו חיי של' ומנחה, וזה' רק רובו לפי ששם וסופה של', והנה כ"ז היחא הכנה להשתלשלת הגלות והגאולה, כמ"ש ז"ל צ"ר עדי'.

חזל את יוסף, משמול יוסף שטנו של עשו שגא' וכו' בית יעקב את בית יוסף לבדכ וזית עשו לקס, את בלל לבדכ אינו שולט למרחוק, משמול יוסף בעת יעקב צחקצ'ה וזאת לשב, עכ"ל רש"י ז"ל וע"כ בצדיקס יעלע"ש לישב בשלח מעשו ושרו הס"מ, וכו' לריך לזכר לסיוע כחו של יוסף כח"ל, ע"כ תתקנא הס"מ צנח קדושתו של יוסף הצדיק וצדיקס לעקור אותו מן העולם ח"י כדי להחליט כחו של יעקב, וז"ל צמדש בג"ל צדיקס יעקב לישב בשל' וכו' מדוג לו שטנו של יוסף, ביינו הס"מ שבו שטנו של יוסף אלע"ז דיוסף הוא שטנו של עשו, והשצנים בק' הרגשו זאת ע"כ כדי להבילו מקטרונו של שטן, עוררו הם קתלס עליו צצחיו קדמי' לשיעל עד לא יקדמינק, כדי להחזיק בשטן מקטרונו צנח' בג"ל, ויוצנ צנח דברי רש"י ז"ל צדיקס יעקב לישב בשל', וע"ז תעורר עליו שטנו של יוסף כחצור צמדש בג"ל, ביינו קטרונו של שטן, ע"כ כדי להבילו קפץ עליו רוגזו של יוסף, ביינו רוגזו של אחיו, ואמר הקצ"ה לא דיין ללדוקס וכו', ג"כ לעטס בג"ל, ואף שצובלוהו ית' להבילו מידו בכל אופן, חמס כי מולך צמשפט יעמיד ארץ, ויתן מן השמים לשטן רשות לקטרג ר"ל, וע"ז תחצלה בג"ל תשחק מקטרונו וצנן.

*

ואפ"ר עוד צבאור דברי רש"י ז"ל, צקדס דברי צמדש הביאו רש"י ז"ל (פי' תולדות) עכ"כ ויתחד יתק חרדס גדול עד מאוד, ומקטרונו רחב גיהס פחותה מתחתיו עכ"ל, ולעלואר רחיו לבצין בלל כי עשו ריגל לבוא לפני אחיו להבילו לו יד, ומדוע רק עכשו רחב יתק גיהס פחותה מתחתיו, ולא רחב כן עד עכשו, ויתצאר עפ"מ"ש (צילקס) ראצוני צסס ס' שערי אורח) הטעם שתבון יתק לצרך את עשו וכו' ואכצ את עשו מפני שהוא חיקון יעקב שלא יפלו צציהס, עפ"מ"ש ח"ל צמד"ר (פ' לך מיד כ"א) שאל' הקצ"ה לללע"ש צנח אחס חולס שידו ציך צציהס או צמלכיות ואללע"ש צידר לו מלכיות כדי שיעלל מניהס, ועד"ז רחב גם יתק אצנ' רחל עוגס של יתחלל שיעצלו בלש

שעשו כן לחודדי, לידע חס יצין טונח דצריכס שכונו לצרכה עכ"ל ז"ל, וז"ל דחוק קאת, חולס צח"ק. (פי' צרלשית) חירן ח"ל ולפעמים צשעב שצנך ארס לחצירו, חמדת חרין שומע ויתחיל לקטרג לצנל הצרכה, ומחשצב שבלל חין חמללך יודע, לכן חצירו צלשן קללס שלא יקטרג צמד"ר, ומחשצבס ח"י לצרכה ויתקיים הצרכה עכ"ל, ואפשר דלחר ששנע חמקטרג שחמחו מפי קדושים חלל' ומשמשות הדיצורים לקלל, תשחק ונח מקטרונו וחסכיס עלהס, ונזכר ח"י מקוס לרש"י לפרסס ע"ז הצרכה, חלולי היתח כוונת דצריכס להחיק לבס"מ רחש השענים, וע"ז שחמח"ל צזוכ"ק (פ' חמור דף ק"צ ע"א) צענין שער חמשחלת, ר' יתק חמר מנח לשע"ה דקלס קמו מלכס, חלל' ר' חמרל וצנח חיונל ח"י וחחו ח"י כל חיונן עשון דעצרת וכל חיונן צישן, וכו' ויתו ויתצנך וייומל דלל חשחכח צעלחט טונח, חוף כחל ישרלל יצצין ח"י (לס"מ) חל' דחוק וכו' וכו', חל' חל' ומחצבס לכו לישרלל וחשעצד חציונח עליוכו וכו', עכ"ל חו"ק, וכמו"כ לעגינוו כונו הקדושים חללו להחניפו ולהעטותו כדי לסלק קטרונו, ועד"ז עשב יעקב חציו ששדר דחוק לעשו והכניע ח"ע לפניו כדי להחניפו לעשו ושרו הס"מ שלא יקטרג עליו, ח"ש כי ירל חנכי חחו וגו', ר"ל שח' מחיורל חשחו של עשו ומקטרונו ובעטס וחלס חמרה חיוצי חיוצי עמך וגו', לפי שחמרה הצמחה לעוצה צפירות, ע"כ ח"י מחיורל שירגיש צו חמקטרג לצנל הצצעה צסותח חחפ, ולח הקדוס יעקב חציו חל פניו צזוק וצכנעש כדי להחניפו וישחק מקטרונו, וצח יתצאר כוונת חמדש בג"ל קדמי' לשיעל עד לא יקדמינק, שחקיס ילע"ש ח"ע ערס יקדס לקטרג, ועד"ז יתצאר דברי רש"י ז"ל חמר הקצ"ה לא דיין ללדוקס וכו', וכונת חמחמר יתפרס צציתוחל וע"ז חעוב, חמס לפי ששטן חמר לא דיין ללדוקס וכו' ע"ז חקטרונו כחצור צמדש, ע"כ חמר הקצ"ה קן צלישח דחשחמנע גם ע"ז חקטרונו כדי להטעותו ש"י יתחק מקטרונו וצנן.

ותבאר צנח ענין שחל השצנים בק' ליוסף, עפ"מ"ש רש"י ז"ל צפ' ויאל עכ"כ כאשר ילח

וכו', והנה בענין מכירת יוסף כנז האריכו המפרשים למעניהם (עיין בדבריו לעיל) וחז"ל שהשנים הקדושים דנו את יוסף עפ"י דין חורב, אלף שנהצב להם מן השנים עשרות לזון אחיו שלא כדון, וכ"י גזירה בנתי' נראה עלילה כדי שתגלגל ע"י השתלשלות הגלויות, אלז כלל אופן היות כוונת רצונם לש"ש, ולא יעלה על הדעת שהנאח ממון כי כוונתם ח"ו, וא"כ מה עשה הוא זו מה ממון נחביו לנח, וכי בשביל זה נמנעו מלהרגו, וממציא חס וקדו עפ"י החורה שיתחייב מיתה, מה נפמי' בדבר חס יכ"י הנחת ממון או לא.

(ג) **אִתָּא** בתחומא פ' עקב (ס"ו) וכ"י בצעלי החס' שם ע"פ כל המלוא אשר אנוי מלך וגו' ויאמר יחזקאל אל אחיו מה בנע וגו'. וישו לפתח על הפח, אמר להם הורגים את אח אחיו ומצרכים, שנה' וצוה בך נאז' כי' (תהלים ו') אלז לכו ונמכרו לשמשאלים ושמעו לו אחיו וכו', וכן הוא בתחומא פ' תשא (ס"ב) בצמיו קת עיי"ש, ודברי המדרש פליאים הכח ודממ"פ חס חשבו מנעש הכריגה לעון ושלח עפ"י החורה, ח"כ למח לכו לעממא דבוע בך, וראוי כי' להם למנוע ממנעש זו מחמת עון דשפיכת דמים שהוא חמיר יותר וציהרג ואל יעבור, ולמה חלו עמם מניעמם בשביל הכרעה, ועכ"ה לר"ך לומר שהשנים הקדושים דנו את יוסף עפ"י דין חורב כמ"ש לעיל, ח"כ לפי שיעמם אין שום חמא בדבר ומה ענינו לבוע בך, ובלא"כ לא שייך בזה ענין בוע בך כלל, דלא נאמר זה אלז באם המאכל שמצד עלי' גזלה היא בידו, אין זה מצד אלז מנאז', וע"י אמרו בוע בך נאז' כי', אלז מי שעבר בזה ממלוא החורה ואפי' רח וזגל, אשפי"כ חס זאת המאכל שמצד עלי' אינה גזלה בידו חייב לנרד עלי', ולא נקרא בוע בך, וא"כ להבין כוונת דברי רז"ל.

(ד) **אִתָּא** בתנא דבי אליהו (פ"ה) כיון שנמכר יוסף כי' יעקב צוה ומתחלל עליו כ"ב שנה וכו' אמר שמה תחייבתי על ששחתי ב' אחיות, או שמה נהבתי וממנום של לזן ושכס, ובעלה בנתי' שרת ל' וסב"ה, מיד תגלגלו רחמיו של הקב"ה

ולא ירשו גיהנם ויותר טוב שיגלו בגלות עשו אחיהם משעלו בגלות נכרים שחם ע' אומות, ולעמם זה רח לנרד את עשו שימשלו על ישראל לטובתם וחושלתם של ישראל, ועד"ז פי' בספרי'ק נוע"א ז"ל, מה שהתפלל אל"ה"ה לו ישמעאל יחי' לפדך, שהחיון אל"ה"ה לטובת ישראל, שיכבדו אלז גלות ויגלו מעמם גיהנם, והנה כאשר בזה עשו ואמר אני בך כצורך עשו, ותתודע ליחא אביו שצריך את יעקב בצרכה הו' צריך לאחיו וגו', וא"ל שיגלו בגלות עשו אחיהם, ומעתה חס פן יעשו בשנים גהינם, ע"כ ויחיד יחא חרדה גדולה עד מאד, ומדרשו שראה גיהנם פתוחה מתחתיו, שיכבדו בניו גהינם ח"ו חילוף הגלויות, ע"כ נתן עזה בנפשו והוסף חנא לומר וכו' כאשר תרד ופרקת עלו מעל אדאך, שאם לא יחיו ישראל ח"ו יעשו בגלות ויגלו מביהם כאשר צויר אל"ה"ה לבניו, וד"ש ואצרכו גם בך וכו' שהוסף לו בזה חרדה שגלגל בניו מענינו של גהינם, שירשו בניו וירשו דורות ישראל העו"כ ויגלו מעמם גיהנם, ולעמם זה קפץ עליו רוצו של יוסף והשתלשלו הגלויות, ועי"ז יגלו מעמם גיהנם והבן.

*

במסיבה להחזקת הישיבה

וישב יעקב צאן מנחרי אביו צאן נענן, פרש"י ביקש יעקב לישב בשלה קפץ עליו רוצו של יוסף, אמר הקב"ה לא דיון לדיקים שמחוקן להם ער"ב וכו', קשיית המפרשים ידוע, דודאי היתה כוונת יעקב אביו בשלה זו להשיג על ידו שלימות העבודה, שירחיב דעתו ולכו בעבודת הש"י בלי מניעה וכלי עצבון, ומדוע ימנע יחי' הטוב ממנו, והלא רצו יראיו יעשה, גם הלשון קפץ עליו ז"כ וחולל בזה עליו.

(ז) **להלן** בפרשה ויאמר יחזקאל אל אחיו מה בנע כי נכחג את אחיו וגו', בחרגום חוקקום ויודע מה ממון נחביו לנח ארי נקטול ית אחוזה

ותחן לישקב י"י שנה סמוך לקצתו מעין עובדי עב"ל
וה"ב.

כל הכרעה וגו' בשב' זה יוסף ישיב זה עשו עב"ל
והוא פלא, וגם ל"ב שנה שהשיב להם יוסף ופתח
אל תיראו אנכי אלכל אתכם ואת עמכם ויגמלם
אחם וידבר על לבם, ולבאור ובי עולה על הכרעה
שהשבעים הקדושים היו יראים מחוסר הכלכלה,
עד שהארץ יוסף לנחמם אנכי אלכל אתכם ואת
עמכם, והיו אמונה זו שהקב"ה זן ומפרנס, מתי'
גם אלל אנשים פשוטים ופוחתים הרבה ממדריגת
השבעים הקדושים, ויבדלי לא ודאגי דאגת מה מאלל
למחר. גם ל"ב דמדוע לקח העשרה לעצמו בלמדי
אנכי אלכל אתכם ואלל השי"ת וכלכל אתכם
וגו', וצדור שכוונתו ה' שהוא יחי' השלית, ועלם
מקור פרנסתם יחי' מהקב"ה אלל למה הוצרך
לנחמם בזה, ומתי' נפק"מ להם אם הוא יחי' השלית,
אז יחי' פרנסתם ע"י אחר, ול"ב כוונת הפסוק.
ותוכן דבריו להרץ עמי"ם בספק"ק אגרא דכלה
(פ' שופטים) קבלה מרבותיו וזה הפועל בנפול,
וממנו ורכשו של אדם, שהאדם מסבג ע"י מעשיו,
הזה יש צמחון הזה כח הפועל שלו, ואם האדם
הכזה יבא ממחון הרשעים יגרום לנפשו פעולות
זרות כפי כח הפועל הנפשי מבעלים הראשונים,
עיי"ש שהתמרמר וכוונת אשר צעיקו ראיו כזה
אנשי שם אשר יראתי לגשת אליהם מגדול קדושתם,
ופיתם הלא והשתדלו בפרנסתם לקבל ממון מכל אדם
ושארו אחי"כ כלום רקים, כי הממון אשר סביבו
מצינו צלי שם דעק בם וצנפם, וכוונתם להשבעת
אש אשר ציבר בקרבם מאכזב היוצר עיי"ש שהאריך.

ואמר ר"ל צמחא בתובות (דף ק"ה) צא וראה
כזה סמויות עינין של מקצלי שוחד וכו' טועלן
שזה פרוטה ומסמין עינין שגא' כי השוחד יעור,
מתי' שוחד שהוא חד, פרש"י הטון והמקבל נעשים
לכ אחד, ובארסתי בזה (בספרי ויאל משא) וכוונתם
מממון הרשעים אז איזה תועלת שהוא, צלי ספק
נעשה משהחד לדעתם ויתפס צעונם, ואל"פ ויעדן
ה' ודאגתם ויראיתם של השבעים הקדושים, בכוונתם
צמחים מאלל גיטולים וערות הארץ, פן יחי' סיבת
השפעת פרנסתם ע"י המאגרים, ויגמל עיי"ל וירידה
גדולה ח"י שישפיע ממנו פעולה רעה בנפש המקבל,
גם יש ~~השפעת~~ משפיע ומחזיר וגוררי אחר מעשה ארץ מאגרים,

ויתבאר הענין בהקדם מה דאיתא בצ"ר וישבו
לאכול לחם, איך אחו' צר זעירא עצינתן של
שבעים זכורה היא לעולם, תקי' היא לעולם, וישבו
לאכול לחם, מאכיל לחם לכל בתי העולם, ופרש"י
שעל ידם אסף יוסף צמחים ממון וצר וכלכל את
כל העולם, והם גרמו שהיה מאכיל לחם לכל בתי
עולם צמחים וכתוב ויכלכל יוסף, ומפורש בן צמחומא
פ' תשא (ס"ב) איך יבאר צ"ר שלו, ישיבה אחת
שישבו צמח למחר את יוסף, כלכלה את העולם
ז' שנים בשמי רעבון, אם עצינותיך כלכלה את
העולם, זכויותיכם עאכ"י, אמנם דברי המד"ר עדיין
ל"ב מ"ש עצינתן של שבעים זכורה היא לעולם תקי'
היא לעולם, משמע שהיא תועלת נלחי לדורות עולם,
ולפי פרש"י והתנחומא ה' חושלתו רק לו' שני
הרשבון צמח, ולא יורק ע"י הלשון זכורה היא
לעולם.

ואפשר לומר ציבור המדרש ה"ל, בהקדם מ"ש
ק"י הישנה משה זל"ה (צ"י ויגש) עב"פ
וישלתו חלקים לפניכם וגו' ולכתובתם לכם וגו' וצריך
ציבור כפל הענין ושינוי הלשון, וביאר הוא ז"ל
על פי המבואר בזוהר הקדוש (פרשת יתרו) דבשעת
מתן תורה פקד ה' את כל עמו, וראה דכלהו
בני מדינותא בני קשוע, אין בהם אחד שגולד
בפסול, ולכן נתן להם התורה הקדושה, וכוונת
באמת זה יצר פלא שיהי' עם רב גזורים כ"כ
צעירות, בארץ שטופי זימה ארץ עמאל ומחוסר
ערות הארץ וכלל תורה, ומבואר במדרש דבזכות
יוסף שעמד בנסיון נגדו כל ישראל צעירות, וא"כ
הוא היסוד והגורם לנתינת התורה כמבואר בזה"ק
ה"ל, וידוע ויסוד נקרא חי עלמין והשומר הצדק
נקרא חי וכו', וח"ש ולכתובתם לכם שיהיו חיים
דכיניו שומרי הצדק וכו', לפיכך גדולה סוד שחוללו
לקבל התורה עכ"ל ז"ל.

ונקדים עוד מה שפירשתי בקונטרס על הגאולה
ועל התמורה (ס' פ') דברי המדרש הוצא
בפרשת דרכים לו ישעמנו יוסף והשב ישיב לנו את

רבי, כמ"ש ז"ל במדרש לא מת יעקב עד שראו ס' רבוא מצניו, ומעשה זאנו ופחזו איך יתקיימו ישראל במצרים ערות הארץ, אם יכ"י סיבת השפעת פרנסתם ע"י המצרים, כ"ז סכנה גדולה לקיומם כמ"ש לעיל, ומה גם שיתרבו להעמיד מוסדות התורה וצחי חינוך, וכמ"ש במדרש מעולם לא פסקה ישיבה מאבותינו וכו' גלו למצרים כ"י ישיבה עומדת וכו', ומאין יקחו לבסוף מולא, שיהי' על עברת הקדוש וממקור הקדוש, והצניו שא"ל שישגו זאת זאת ע"י יוסף האדון כמ"ש לעיל (ועיין בדבריו בדרוש הקדוש) שגם בדבר המכירה דנו זה עפ"י תורה ולש"ש, עיי"ש, ח"ש מה צ"ע וגו' מה ממון נחבני לזה אם נקטול ית אחונא, ר"ל איך יכ"י שם ממון או השפעת פרנסה שגולה ליבנות ממנה במקום ערות הארץ במצרים, ומאין יכ"י לבסוף מולא להקים מוסדות התורה וצחי החינוך על עברת הקדוש וע"ד ישראל סבא, וא"ל להשיג זאת זאת ע"י יוסף האדון שיהי' בשלש צאנן מצרים, ומהם בכל הכסף להיות קנינו ומחלק הקדוש כ"ל, וע"כ החליפו דין המיתה בדין המכירה, וכבר ביארנו (לעיל) שהיה כוונתם בזה להחליט כח המלוכה של ירבעם, ולחמו עם ישראל דע"י שעתידים ללאת מצניו, כדי שלא יתעו אחריו כל ישראל (עיי"ש בדבריו לעיל בזה"ב ב"א), עכ"פ להצניו השיגו השצנים הקדושים שהמכירה הוא הכרח להלאת ישראל, וזהו זה צדיק התורה והעולה על כולה שיהי' מורה מן השמים בצחי מורא עליהם.

ועד"ז יתבאר דברי התנחומא והמדרש המובא בצע"כ" (עיין קושיא ג') שאמר יהודה מה צ"ע, ואם הורגים אנו את אחיו איך נצרך על האכילה שנה' וצ"ע כך וגו', ויוזן בהקדש מ"ש מין החדיף אלהים צ"ס המפרשים בצינור מ"ש ז"ל יעקב ועשו חלקו בזה"ב ב' שלמות, יעקב נטל לחלקו עוב"ש ועשו עוב"ל, ולבאור לפ"י איך הותר לישראל ליבנות מעושי' וכרי גזולה הוא צידים, דעפ"י החלוקה עלתה בגורלו של עשו, ותירא דעפ"י דין תורה המולד מחושו של ים ומן הכתר ומן הגי"ס היה שלו, וקצרו מדין הפקר, ולולוי קצלו ישראל את התורה כ"י העולם חרץ, ודמאי התה הקצ"כ

ע"י שיהי' משהדים לדעתם, וכל יראתם כ"י ללד בחי' הכפש ולא ללד חוסר הכללה, ח"ש לו ישעממו יוסף וגו' וללד השטממו פן לא יפרנסם, ויהי' בהכרח סיבת פרנסתם ע"י המצרים ויוזן לבחי' נפשמ, ופירשתי בזה דברי המדרש שבז זה יוסף ועיי"ל ישיב זה עשו, שאם יכ"י סיבת פרנסתם ע"י רשעים יכ"י ח"י לעשו ולשר של עשו שליטה עליהם עיי"ש בזה"ב ב"אור, וע"כ וינחם אותם וידבר על לבם, וא"ל דברי התנחומין אל תיראו אנכי אכלכל אתכם זאת טעמם, אני אחי' השלוח מלאת השמיות, ולא תהי' השפעת פרנסתכם באמצעות הרשעים, וכמו שאמר"ל וילקט יוסף את כל הכסף במלוא צאנן מצרים, אין לי אלא צאנן מצרים, שצאנן כמון ושצנאר ארצות מנין, ח"ל וכל הארץ צלו מצרימה, ומעשה זכר יוסף האדון בכל הכסף וכו' קנינו ומחלק הקדוש, ומלוי זאת שבי' השפעת פרנסתם מחלק הקדוש, ולולוי זאת לא יכלו להקיים במצרים, ח"ש להם יוסף לשום לבם שארית צאנן והלחיות להם לפליטה גדולה, דע"י יוסף האדון כ"י להם שארית צאנן מצרים ולפליטה גדולה כ"י להם, ולחולעת נחוי לדורות עולם, דמלאת זה לא כ"י להם קיום ח"י והיו משוקעים ח"י בעומת מצרים, וזהו יתבאר המדרש הכ"ל בעיריתן של שצנים (ר"ל שמכרו את יוסף ומתגלגל הדבר והקדים לפניהם למצרים, וכל זה נגזר מן השמים להיות כן לעצתם של ישראל וצחי' מורא עליהם במצור צחנותומא פ' וישב) זכירה הוא לעולם חק"י הוא לעולם, שעי"ז את ישראל לקבלת התורה בדברי האור"ח וכמ"ש הישגה משה אלהים, ועיי"ל נתקיימו ישראל במצרים בקדושתם ושלחו גדורים צערות וצני מבימותהם.

ובזה יתבאר דברי התנחומים מה צ"ע כי הורג וגו' מה ממון נחבני לזה ארי נקטול ית אחונא, וכו' פליטה לבאור ואין להם הכנה עפ"י פשוט, אמנם יתבאר להרכיבו ודעה השצנים הקדושים השיגו ויראו צרות קדשם מלך ודורות ישראל העתידים, כמצור צ"י שאמר הכה צל החלומות הלה בזה עתיד זה להשיאם לנצלים, שראו ירבעם ויכ"ל שעתידים ללאת מיוסף, עכ"ל, וכמ"כ השיגו וידעו בזה צנאם שישראל יצאו למצרים ויתרבו שם לעם

ומצואה שם שרפה לצבא השבצר וישיבות, אמר אם אין גדיים אין חישים, וכו' אם אין חלמדים אין חכמים וכו', ולבוארה ידעך לשון אחד צמי שרפה לתמוך בדבר ולהחזיק, לא כן צמי שרפה לצבא ולצטלו, ומאי טעמא נקרא שמו אחד עיש זה, אמנם חשב אחד צלצו, והם יאמרו צפיתם שכוונתו לבטל חלמוד תורה, אפשר שלא ישמעו לדבריו, ע"כ הגדיל ע"ה ואחד לתמוך במוסדות התורה ממנו, וממילא כאשר יכו' יסוד קיומם ממקור הרע וממנון הרשעים, וכו' הס"מ מושל עליהם ויחצטלו מאלהם, וצ"ה שאלו צדו לתמוך אותם, השפיל צבול הקדושה ויצטל צחי כנסיות וצחי מדרשות, וע"ז נקרא שמו אחד עיש רשעתו שאלו צבחי כנסיות וכו'.

ואגב יתבאר לנו תמימה כד"מ (צו"ר ס' ס"ה), על מ"ש הכ"י ו"ל כתב הרמב"ם דגיד הנשה מותר בהנאה, וחכמי לגייל השיבו על דבריו ואומרים דאסור בהנאה, ופליגתא דחנני הוה, דחנני גיד הנשה מותר בהנאה דברי ר"י, ור"ש אומר, ור"י ור"ש הלכה כר"י וכו' ומיחו בם' האומר מזה שהגיד אסור בהנאה ולכן עזב לאחר עכ"ל הכ"י א"ל"ה, ותמה כד"מ וכתב ואינו מצד דבריו, כי שמעתי כי צעל ספר האור הוא סה"ס ר' שמעון המומר צתלמוד שהוא רש"י, והוא פליג צתלמוד שלו עם ר"י שמחירו בהנאה, ור"י ור"ש הלכה כר"י כמ"ש הפוסקים, וא"כ אין רא"י מספר האור לענין הלכתא כ"ל עכ"ל, ולבוארה צ"כ כונת דברי הכ"י צ"ה, וחסדתי לחץ עשיתי"ש ז"ל צמ"ש שצח (דף ל"ג ע"ב) בשאלת רש"י ור"ה צ"ה מן המערה, שמע ר"פ בן יאיר חתני ונפק לאפי', עיילי' לבי צ"י הוה קא אריך ל' לצטרי', הוא דהוה צ"י פילי צגופי' (פרש"י בקעים סדקים מנחת החול) הוה קא צבי, וכו' א"ל אוי לי שראיתך צכך, א"ל אשריך שראיתני צכך שאלמלא לא ראיתני צכך לא מאלת צי יך, דמעיקרא כי הוה מקשי רש"י קשיא הוה מפרק ל' רש"י תריסר פירוקי לסוף כי הוה מקשי רש"י קשיא הוה מפרק ל' רש"י עשרין וארבע פירוקי וכו' עי"ש, על כל פנים צדור ולתור שילא מן המערה עלה ונתעלה צכה התורה ויתר ממלכתי וואלו שדבריו צתלמוד נאמרו קודם

עם מ"ש כחמ"ל, וע"כ קמו ישראל מדינא, כעוב"ז ומלואה כדון מילי מחזקו של ים עי"ש, והנה אמרו ז"ל צוה"כ כ"ל דלא זכו ישראל לקבלת התורה, אלא משום דאשכחכו בלבו צני מהימנותא צני קשטו, ולא ה' צ"ה צ"ה שגורל צפול, ומצואר לעיל שז"ל לאה ע"י יוסף כד"ק שהקדים לצול למחרים ועמד בנסיון, ועל ידו נגדו כל ישראל צערות כמבואר במדרש כ"ל, ור"ש יהודה מה צ"ה כי נבדקו את אחינו, ואם הורגים אנו את אחינו איך נצרך על הכוון, ר"ל דלא הורגו את יוסף איך נזכר לקבלת התורה, וממלאת כעוב"ז גאולה צדימו משעו, ואיך נצרך הלא כתוב וצולע צריך נאן ה'.

ונקדים עוד מ"ד צוה"כ (פ' וישלח) ע"כ לא יאכלו צ"י את גיד הנשה וגו' דאפי' בהנאה אסור ואפי' להבדל לבלבא, ואמאי אקרי גיד הנשה כגומר גיד דאיכא משגב לצני נשא לפולחנא דמאריהו, ותמן הוה ית"ר רביע וכו' צגין דלית צבר נש רמ"ה איצטרך לקבל רמ"ה פיקודין דאורייתא וכו' ושס"ה גידין ולקבלתן שס"ה פיקודין לית, ושס"ה מלאכין דממונין עליהו, וגיד הנשה איכא לקבל ס"ה וכו' ולא אשכח אחר דיכול לאתצטרא עלי' דיעקב וכו', ויגע צכך וריכו צגיד הנשה דאיכא צוני' ואחרי', וצגין כך אמר אורייתא לא יאכלו צ"י את גיד הנשה, עוד עם צוה"כ וירא כי לא יכול ל', מה עזב מיד ויגע צכך וריכו דאתחכם לקבלי', אמר כיון דאתצטרי סמכין דאורייתא, מיד אורייתא לא אתחקק וכו', וכד חמא דלא יכול לה לאורייתא, כדון חליש תוקפא דאינון דסמכין לה, וכד לא אשכחנא מואן דסמכין לאורי' כדון לא יתא קול קול יעקב ויכון ידי ידיו עשו וכו', ומצואר בדברי צוה"כ להבן דיסוד קיומא של צוה"כ אינון סמכין דאורייתא, וכשישראל מחזיקין ותומכין בתורה, אז אצטרי סמכין דא"י של הס"מ וקא"ו רגלי וליא ל' על מה דקאים, אכל כד ישראל לא צעאן לסמכין ל' לאורייתא, אינון יצגין ל' סמכין וצוקין לקיימא ולאתקפא צבו עכ"ד צוה"כ.

וכבר פירשתי מ"ש ז"ל צ"ר (פמ"ז ס"ד) למד נקרא שמו אחד שאלו צבחי כנסיות וצחי מדרשות,

בדי משה מה הקב"ה כתוב צו ונשגב כ' לבדו, לשלל יתפגע מלכותו וממשלתו בעולם לבדו בלא חמשותף המלאכים כעוד, אף יעקב כתוב צי ויותר יעקב לבדו, ומפני צו"ק שדקוק לומר לבדו, ללמד שאלו נבדלו ממנו כל מחנות המלאכים שבו מלווים אותו תמיד, ולבראות טוה שבו לבדו בפרט מתגבר לנגד שר של עשו עכ"ל, ולבאר ראו להבין דמאי עממא נבדלו ממנו כל מחנות המלאכים, ואם בשביל לבראות טוה, וכי מי יביר בזה אם היו אותו המלאכים עמו או לא, ורק הצו"ת יודע בזה וקמי שמיא גליא כוונתו, אפי' כשבו המלאכים עמו ולא נבדלו מאתו, גם ל"ב מ"ש בשבילי חוס' ע"כ לא יאכלו צו"ת את גיד הנפש, לפי ששעו צרי שלא כהוגן שהניחוהו ללכת יחידי, ולא עשו לו לוי' ויחזק על ידם צו"ת הנפש, לכך חזר להם הקב"ה גיד הנפש כדי שיהיו ויזריקו צממות לוי' משם ואילך, ולכן הוצרך יעקב ללוח את יוסף בנו כששלחו לאחיו עכ"ל וז"ל ולבאר קשה על השבטים הקדושים למה הניחוהו לילך יחידי בלילה, וגם יעקב חזיו להם לא נשאר מה ולא צו"ק מהם שילכו אתו, וצ"ל ששעו דר"ל דלל ולא יחידי בלילה, גם אמר"ל דכל מלך שעשה האדם נבדל לו מלך"ל ה' לשמרו, ויעקב חזיו כי לו אלפים ורצבות מחנות מלאכים שבראם ע"י מלותיו, ומ"ע עזבוהו לבדו וטעמא צ"י.

אמנם יוצא עפ"י שמואל דר"ל של משה הכהן כי הכהן פועל דמיוני לזרוע העתידים כמו שהאריך בזה הרמז"ן בק' (צ"ש פ' לך לך) ובתב כלל זה תבין אותו בכל הפרשיות הכחות בענין הצרכים יחזק ויעקב, ומבואר כן במדרשים צ"י, שהכחות הקדושים ע"י מעשיהם עשו פועל דמיוני וכהיו כח יושב עד סוף כל הדורות, מ"ש במד"ר (רי"ט פ' וירא) אמר הקב"ה לאברהם אתה אמתת יקח לא משע מים חיים חייך שאני פורע לצינך במדבר ובישיבת ולע"ל וכו' ועוד צ"י במדרש (פ"י) בדברת פ' לך לך, ומעשה ראה יעקב חזיו וכהיו השבטים הקדושים שיהיו דור שיתמעטו עיבדי ה' יושביו אחר מעשיו, וישאלו יחידים אשר יחזו בנפשותם נגד המסיתים הרעים, מ"ש הקדוש

שנבחר במערה, ואפשר שרק על זה סובב הלא כלל דר"י ור' שמעון הלכה כר"י, אמנם מה שאמר בזכר הקדוש כי אחר שילך במערה, ודעתה טיפוס שבי' טוה גדול יותר, וע"כ כתב בצי' דלפי שנספר האור נראה שכבוד אסור ע"כ ית ליחבר.

ואמ"ל עוד בזה דפלותה התאנים אם יש ליסור הנאה צו"ת הנשח הוא מלך עולם הכלכל, ופליגי צ"י ר"י ור"ש, וכפי כללי הכלכל שצו"תו אפסיקא כלתה כר"י דיותר מלך עולם הדין, אמנם צו"ק"י כוסף צ"י טעמא דרס"י שולט וממנה עליו, כמ"ש חזק יאכיר רביע וכו', ואילו משה לבני נח לפלגתה דמריבון, ומעשה אפי' אם הוא היתר גמור מלך הלכה, מ"י ית ליחבר מליכטו ממנה שאלה סכנה לנפש, ואולי יזכר כוונת צ"י שכתב שצ"י האור נראה שאסור ע"כ ית ליחבר, ולבאר הרי מבואר שם בפירוש שאסור, ומאי לשון נראה וקאמר, אמנם אפשר שכוונתו, דמס דמפורש צו"ת דאסור מלך שיעת הכלכל לא פסקין כוונתו, וכלל הוא צו"תו דר"י ור"ש הלכה כר"י, אך לפי מה שזכר שטעמו, ע"כ ית ליחבר אפי' אם הוא מותר עפ"י הלכה, דלפי שצממות הס"י עליו ע"כ אסור בנראה כ"ל, וגם לפי צ"י ה"ל שצו"תו צו"ק"י שגיד הנפש ריח דכד ישראל לא צעלן לסמכה לוי' לאורייתא, חזקן ויבין לס"י סמכין ושוקין לתחזקת צ"י ח"י כ"ל, ולפ"י ירמא ליסור הנאה שבה שח"י ליכנס לתחזקת הכוונה ממנון שס"י ורס"י"א שולטים עליו וממנה שאלה מחלקם וגורלם, ואפי' למלך רב כהחזקת הכוונה ממנון אסור בהנאה, ואיך לבדוק ולבדוקן כיעז מאין מקומו של החמיכה, אם הוא ממקור הקדוש או ח"י לביסוף, ואיך זכירות גדול על זה, כמו שרואין בדוריו שאלה החמיכה ממקומות נשברים הוא לא תלול, ודבר השורש חזל זה צורה.

במד"ר (פ"י ס"א) ויותר יעקב לבדו אף כאל' ישרון וגו', ר' צרכי' שש ר' סומן אמר אין כאל' וכו', מה הקב"ה כתוב צו ונשגב כ' לבדו אף יעקב ויותר יעקב לבדו, ולבאר מה ענין ז"ל ואינו בגדר דמיון כלל, ופי' צו"ק"י וכי"י כתב

האלקי המכריי שפוערע זאלליי, שזימי הש"ן שריי
 היו ממע יחידים דודר שעמזו צנפסותם נגד רוצח
 דעמלח, הקדוש היעז"ן זלליי כחז שהוא מפחד
 שחצוה עוד כח אחרת כמחש, והאורי עוצה אף
 אם אין אים מתחזק עמך לא חפדו לעשות מהאמת,
 וככה אירע לנו צעור'ר צימז, וע"כ עשו הצננים
 הקדושים ויעקב אבינו פועל דמויני וכוניו דרך,
 שיוכלו להצגער ולעמוד צקשרי מלחמת הירר והס"מ
 אפי' כשהוא יחיד, וע"י שחזמן ככה ליעקב אבינו
 ולחם יחידו וגד הס"מ והחגער עליו, עשה פועל
 דמויני וכוני כח יצועה לדורות הבאים, שיקל להם
 לעמוד צנסין זה ולעמוד צקשרי המלחמה יחידו.

וע"ד מ"ש צאצ"ק (פ' חולדות) דע"י חפלתן של
 לדיקים יתוסף רצות קדשה ומעין יצועה לכל
 מאן דלא ערך, וכמו"כ ע"י מעשים, וכמ"ש ק"ו
 היינו לא זלליי צם הספיק כי ממעשים של
 לדיקים הוכן מעין יצועה לכל הדורות, ופי' צה
 ושאלתם מים צשון ממעשי היצועה עישרד"ק,
 ומעשה יוכן דדברי הכז"ק אמתיים הם, שגדלו
 ממנו כל מחנות המלאכים להרמות שזכורו להחגער
 על הס"מ גם לצדו וצלגדס, וגם המלאכים שגדלו
 ממעשה המלות שלו פירשו ממנו לפי שער, ואף
 הצננים הקדושים העיתורו לילך יחידו, וגם הוא
 עלמו לא עמר מוח, וכסחצב כן מהשמים שילחם
 עם הס"מ בלי עזרה וסיוע לא מצ"א ולא מצוי
 אים, וצלי סיוע המלאכים, כדי להכין כח צחי' ו'
 לדורות הבאים, שאפי' דודר השפל כזה שאין לו
 לא סיוע העולם ולא סיוע המלאכים ממעשי המלות,
 וכי תורה וכי מלות דמגנו עלן, ואין לו לא כח
 החורח ולא מלות ומע"י, אעפ"י יעמוד לו כוחו
 וחבורו של אותו זקן יעקב אבינו ע"ה, ואפי' אם
 ישאר האדם יחידו יתגער וילחם נגד המסיתים
 ומדיחים וכוותה הס"מ וחילוליו, ולא לגנות מדרך
 האמת אף אין כ"ש, והש"י עזר ותומך לו, וחפץ
 כי ילחם בירו ויתקיים ונחי, וצח יצואר עין
 ויותר יעקב לצדו שכיחורו הצננים כק' לצדו,
 וגם יעקב לא עמר מוח, שכי' כ"י הכרח להכין
 כח לדורות הבאים כ"ל.

וכבר פירשתי מ"ש ז"ל (תגינה דף י"ד ע"א)
 י"ח קלות קולל ישע' אח ישראל, ולא נתקרב
 דעתו עד שאל המקרא הוא ירכצו הער צוקן
 והגבל צנכד (ישע' ג') אלו צי"ש שמתערין מן
 המלות ירכצו צמי שממולל מלות כרמון, והנבל
 צנכד, יכא כי שחטות דומות עליו כקלות, ויכצו
 צמי שקלות דומות עליו כחמורות, ולי' דודרו
 לא כי שונא אח ישראל ח"ו, ומדוע לא נתקרב
 דעתו עד שראש גם את המכפס האמת, וכתב
 המכרש"א ז"ל ב"ח עימ"ש ז"ל צ' חלק צעיקתה
 דמשיח חופס יסגי וכו' וירא חטא ימאסו וכו'
 גערים פני אקים וציו, וכן דקלה ו' סימן לציח
 המשיח, נתקרב צה דעתו של ישע' ע"כ, ולחבור
 עדיו צ' צימזי עדיו לא געו הזמן הוא, אלא
 שראש ימות המשיח צנכד, וכי כי' מסופק צה,
 ומדוע לא נתקרב דעתו עד שראש הסיומן הוא,
 וכלל כמ"י הוא צנכדו ציח המשיח צשם,
 וכי כי' לרין לסימן להאמת צנכדו, ומדוע נתקרב
 דעתו צה דוקא. אמנם ראש הציו ישע' שפלת
 דודר צעיקתה דמשיח, שיראו חטא יתמעטו
 וימאסו, ולא יכו' מי שמתח צעושי רשע, ופחד
 ודא אולי גם הזקים ישימו ידם לפיהם מתח
 הירח ולא יוכיחו, ועוד יכו' מחפין על עושי
 ברע, ואיך יכו' תקרב דודר הוא, ויכח רואים צחש
 דאם הזקים האלים צעל דודר ולא מוכיחים, לא
 יתגר צהש אשני רשע, ואורצב מכבדים להם לפי
 שגעים להם חושל ותיזוק ע"י שחיקתם, דשחיקה
 כחודא דמיא, ומשחקו רצון ש"מ דיתח' לה,
 וע"י רעים משתחפים וסרים לגשמעתם ולכן כשראש
 ישע' הציו המקרא הוא ירכצו הער צוקן והגבל
 צנכד, שצ"א המוערין מן המלות ירכצו צמי
 שממולל מלות וכו', מסחמל יכו' הזקים מוכיחים
 צרעם ולא יתייראו מהגיד האמת, דל"כ למח
 ירכצו צהם, וע"כ נתקרב דעתו של ישע', שמתלו
 עכ"פ מקף זקים שלא יצשו ולא יתייראו להגיד
 האמת ולהוכיח רעים צשער.

בהודר לעין כ"ל דחיצה רחיה על כל א"י
 לחזק ולתומך צמוסות החורח יותר מכפי
 יכולתו, וצ"ל שיר רק החורח האמת, וכדומות

ויתבאר בהקדם מה שפירשנו (מכרטיז' ג' ויחי)
ולתאור קשה דהנה כל השבטים נולדו ערס בל
יעקב לארץ ישראל ובעודו צבית לחם, ונשחבה
יעקב בלוי קרוב ל' שנים עם י"ב שבטים שהיו
גדולים ורואים להעמיד תולדות, וכל אותן השנים
לא נתרבה מספרם אלא לע' גפס כשירו צמאים,
ובדרך הטבע כי ל' הרבה יותר וזפרע צאחון
הזוחות ששאו שנים צילדותם, ונראה שבי' גם
שלא בדרך הטבע שלא נתרבו, וצמאים כי' הנם
לסיפך, וצ"ו שנה שבי' יעקב צמאים נתרבה
מספרם לם' רבוא, באמצע' לא מח יעקב עד
שראם ב' רבוא מצביו, ובי' גסי ימים שלא בדרך
הטבע שנתרבו צ"ו שנה למספר עולם הזה, וצמאים
הקצרים ליעקב אל תירא מרוב מלאים כי לגוי גדול
אשימך שם, ולתאור הוא גופא טעמא צבי, מדוע
לא זכר לצרבת גוי גדול בלוי, ומלוא לסיפך בלוי
שאל הקצרים כלן אי אחת זכר לצבים ורק בלוי,
ויעקב לא זכר לצרבת גוי גדול עד שהזקק ללאת
מלוי, ולמה לא זכר לזכר בלוי.

וביארתי בענין עשיית שגילה לו מן הארץ
בם' הלקטים (פ' שמות), ששמות דור הפלגה
נתגלגלו בדרך המצול, וחזרו וקלטו וחס' נתגלגלו
באין לבן, וע"י יעקב חזרו חזרו חזרו חזרו
במין האנושי, ואלו השמות חזרו ונתגלגלו חזרי
במלאים, וע"י היו ישראל פרים ורבים צמאים מאוד,
שעלו בכם אותן התקופות דורות שנתרבו מן העולם
קודם מ"ח עשר' תלמודי הארץ צמאו, (עיין
דבריו פ' ואלה השמות דבר'ק), והנה כי צמאים
הרבה שמות שגלים ומלכותיים בזה דור המצול
ודור הפלגה, וצמאים צמור בגלות נטרפו ומחללו
עד שנתבררו להיות נקיים מכל סיג, ונשאר רק ב'
רבוא השברים, וזה אשר ילאו מתמרים וזכו לקבלת
התורה, והנה יהיו דפסם המעט בלוי גדול והוא
מאוד במ"ח המצול ז"ל (פ' וירא) כי למעלה אי
שכח מנחלת ב' אינה סובלת אנשי רשע כי שם
היכל ב', וע"י ב' שנים סדום ועמורה גדולה כ"ב,
ולא עשה ב' לשאר אומות ככה חשיב שבו רעים
והעמים כמותם עוי"ש, ואפשר ומה הטעם לא
נחרצו יעקב למספר עולם צמאים בלוי לפני

הראשונים כי' להם כח גדול צמאי, וכתוב מלאכים
שנצלו ממעשה המוות שלהם היו שומדים לימים,
וצמאי נחסדו לו כל אלה ואין לו להשפיע אלא
על חביו שבשמים, והשמים משגיח עליו ויחוס
על עם עני ואביון, ויעזר ויגן לכל אלו המסויסים
להקים את דברי התורה האלה ולסעודם.

וכבר פירשתי מ"ש ז"ל צמאי (פ' צחקת), ע"כ
אם צחקת חלוא הכ"ד הצמאי דרכי ואשיבה
רגלי אל שדחית, אמר דוד בכל יום הייתי מחשב
לצית פלגיו למקום פלגיו אני בולך, ורגלי מוליכות
אותי לציבנים ולצחי מדרשות, ע"כ, והצמאי
מפורסמת ובי' דכ"ה מחשב בכל יום לילך
למקום אחר שלא לציבני וצ"ו כוונת ז"ל בזה, וכבר
פירשתי צמים שמים, ולענינו ג"ל דוד הכמ"ה
צא לציבנים ולצחית וצדיק תורה צדים, וחזק
ותמך ופעל בכל כוחותיו להקים עולם של תורה
ולבגיד תורה ולבאידה, אמנם עדיין אי' מתקפק
ואסתפק אם ילא ידי חוצנו בדברי ובראיו, ע"כ
חשב שילך לצית פלגיו ולמקום פלגיו, ומלואו תחבומי
לראות השתדלותם צמאים המתמדים לעבודתו ית'
ומהם אחת וללמוד אם ילאו והשגתו ידי חוצתו,
ח"ש בכל יום הייתי מחשב לצית פלגיו למקום פלגיו
אני בולך, ללמוד מהם השתדלות ומשם רגלי מוליכות
אותי לציבנים ולצחי מדרשות להשתדל כמותם
לחיות התורה, וצמאי כשחזון צמאי גדול
השתדלותם ומסג"פ לציבול של תורה, ראו ראו
כי עדיין לא ילאו ידי חוצתו לקיומה של תורה,
והוא שפירסם בון חושפות ועשרות זכר לסע"ה
ולתקורות בעומתם, אמר הדבר שגם היצ"ר מסויס
להם, משא"ל להחזקת התורה יש התנגדות והתנגדות
גדולה מזה היצ"ר, אמנם אשפ"כ ליד להתבונן בזה
ולערוך זה לשומה זה, דאם על דבר צמול כך
מוכרים נפשו ומאזרם עלי, שאל"כ על החזקת
התורה הקדושה כי הוא חייב ואריך ימים.

ומעתה יתבה ראש לצמר צמא שכתלנו צו צמאי
רשי ז"ל וכו' צמאי חז"ל ציקס יעקב לישב
בשלה קפץ עליו חזקו של יוסף אמר הקצרים לא
דין ללוקים וכו' (עיין סדוקוקים לעיל קוש"א ח')

למארים, ושם נתקיים הצעתם כי לגוי גדול אשימך, וראה ס' רצוא מצניו כאמח"ל, ונתחבב גבול הקדושה, וזה הייל השלום ומנוחה שחפץ זה וזה אליו, כאמח"ל שנתן לו הקב"ה י"ז שנה מעין שוביב, ח"ש קפץ עליו רוגצו של יוסף, שטיי רוגצו של יוסף קפלה עליו בשליה, וצאו בגלגול ס' רצוא נשמות צ"ח שנה שפרו וברצו שלא כדרך הטבע וצורך קפלה, כאמח"ל שראה יעקב אצטו ע"ה ס' רצוא מצניו.

וְרָפִי ורצוא הי"ל ויתאצרו דברי התנוד"א (קשית ד') כיון שנמסר יוסף ה' יעקב צוכה ומחאבל וכו' אמר שמה נתחייבתי על שנשאתי צ' אחיות, או שמה והנתי ממנוח של שם ושל לבן, שכן דרך האדוקים לפשט במשפטים חמור, וע"כ חלה הכסודן בעצמו שמה וזהו ממנוח הרשעים, וממנו כזה שמקורו מהסב"א אצטו מחולל להעמיד על ידה דורות כשרים ועובדי הש"ת, וע"כ ה' מנעמר מאד, מיד נתגלגל רחמינו של הקב"ה ונתן ליעקב י"ז שנה סמוך לקצתו מעין שוביב, וראה ס' רצוא מצניו ונתחבב גבול החורב וכן, וע"כ נחב דעתו כי נחצר לו שלא נהב ממקורות רע ח"ו, דאלו כן לא ה' אפשר שיחב לכל זה ולחיים מעין שוביב, אלא שכל השפעתו ה' מאד הקדושה, ובמארים ע"י יוסף הצדיק כמ"ש לעיל, והש"ת יצנו להרחיב גבול החורב והקדושה ולראות פני משיח לדקוט בקדושה ועברה בנחם ובשמחה, וגלל מכל ארץ ואוקה וגם יגון ואנחה, וזוכה לגאולה שלומה בהתרומונות קרן החורב וישראל ובהתגלות כבוד שמים עליו במהרה צימיו אמן.

*

יִישָׁב יעקב וגו' פירש רש"י ציקס יעקב לישב בשלום קפץ עליו רוגצו של יוסף, ור"י, (וכוונת הקשיש כבר מצארת לעיל) ובמדרש למח וישנאו חותו, בשביל שיקרע כים לפניהם, פסוס פס ים, ור"י.

וַיַּחַלְדֻם עוד חלסו וגו' ויוספר אל אצטו וגו' ויחלדו י' מה החלס באה אשר חלמת הכוה

ויחלדו למארים, כי צריצו עם א"ה שיהי' כולם לדוקים, ובתורה מעורבים עמכם גשמות מחלק הרע זה לשומת זה, גם היו כהם הרבה מאלו החוטאים בהפלה ובדור המבול כ"ל, ולפי שעדיין לא קבלו את החורב, וצלי שמירת התור"ם להחייב צ"ח הוא סכנה וחורבן גדול, (הארכנו בזה בספרי ויחל משה ע"י"ש), וכבר צארתו מ"ש המגיד אלו נתן לנו את החורב ולא הכניסנו לא"י דיונו, אצל צדיק לא אמר דיונו דאלו הכניסנו לא"י ולא נתן לנו את החורב זה א"ה והוא סכנה גדולה ח"ו, ואפשר דלעסם זה לא עלה מספרם צדיקים צ"ח אלא לע' נפש כולם נשמות גבורות לדוקים וקדושים, דלפי קבלת החורב לא היו יכולים להשלים את עצמם כי הם נשמות גבורות האצות הקדושים והשבעים וכו' נפש, והם קיימו את כל החורב כולם עד שלא ניתנה.

וַיִּשְׁחָרֵם ארמי חויד חזי ויירד מלחמה, ולמארה מה עין זל"י והם ענינים נפרדים ואין להם קישור. אמנם יבואר עפ"י חכמי האמת שהוציא יעקב מאלן לבן ס' רצוא עזרים במצור במד"ר פ' וישלח, ועפ"י קבלת חכמי האמת כן הכה היו ס' רצוא שרשי נשמת ישראל, ולבן ציקס לעקור את הכל ולעשוק גלגלי גשמות הסם, וע"כ עשה יעקב אצטו כל מיני השתדלות להכילם מידו, ח"ש ארמי חויד חזי שציקס לעקור כללות האומה שהיו כוללים בלאן הבוא, אמנם לא עלתה צידו והכילם יעקב ממנו צעור הש"ת, כמשה"כ ויאל חלקים את מקוה אצבים ויתן לו, ואח"כ הוצרך להורידם למארים ונתגלגל שם במין האנושי ונתחברו עד שהיו ראויים לקבלת החורב, וזה ה' גמר כללם ותיקוים, ולא ה' אפשר שיצאו בגלגול ויתרצו צ"ח לעסם ה"ל ומנחה ויצארו דברי רש"י ז"ל ציקס יעקב לישב בשלום וכו', כשחזר מצות לבן לא"י והציו עמו כל סכנות היקר גלגלי גשמות ישראל שהוציא והאל מלבן, ה' יעקב דורג ומנעמר דאך ותיקונו צ"ח צלי קבלת החורב, ופסם החטא צ"ח אצטו ונורה, והחייבנות צ"ח צלי חור"ם הוא סכנה עמומה, ומנעם זה לא הייל השקט ומנוחה, מיד קפץ עליו רוגצו של יוסף ונתגלגל הדבר ויירד יעקב והשבעים

וצואו אני ואמך ואחיד להסתחותו לך חרבה, פירש רש"י הצוא צוא וכלל אמך כבר מהה ע"כ והוא ממז"ר, ובמז"ר מבואר יותר, ויחמר לו מה החלום הוא אשר הלמה ר' לוי בשם רחב"ה כך ה' יעקב אצטו סבור שתחיות המחים מגעת צימיו, שנאמר כצוא צואו אני ואמך וגו', הצוא צואו אני ואחיד ייחא, שמה אני ואמך וכלל אמך כבר מהה ואת חומר אני ואמך ואחיד וכו' עכ"ל המדרש, ולבאר זה מראה כמנעם לבחור וכלל מה שטען וכלל אמך כבר מהה ידוק רק אם לא ה' תחיות המחים מגעת צימיו, אבל לפי סברתו שתחיות המחים מגעת צימיו לא קשה עוד וכלל אמך כבר מהה וכלל תחיו בתחיות המחים ויכל להתקיים אני ואמך ואחיד, ובפסוק עצמו וילד ומה הוא כל הבאירות הוא מה החלום הוא אשר הלמה הצוא צואו וגו' ולפי אם לא יאמר מה החלום הוא וגו' רק הצוא צואו אני ואמך ואחיד ג"כ סותר את חלמו, ולמה לריך לבקדמה זו מה החלום הוא אשר הלמה, וגם למה לי להריך בצומתו אני ואמך ואחיד כלל עיקר סתירתו הוא מאמך שהיא לא תצוא אבל אני ואחיד יוכל להתקיים.

לפ"א הענין נקדים לפרש הפסוק ולכן, ויאמר יחזקאל אל אחיו מה צע כי נברג את אחיו וגו' ופי' צה"ל מה ממון נחבני לנא, והוא קשה בצנע מאד ובי ממון היו מתקשים צהריגתו. אך גל"פ ע"פ דברי ק"מ אלהים ציטמה משה (פ' צה) לפרש המדרש הים ראה ויטם מה ראה ישראל צאים ורכוש מלרים צידם והוא חמור, וצואר ז"ל עפ"י תש' מהרי"ע דעשו אין לו ארע לרש אותו ודבק הצא מן הנכרית קרוי צנע, אבל אנהו צני אצרהם יחם ויעקב וזכים צארן מהה ירשה אצותיו, והוא השנים גיחו השנים שנאמר, ואח"כ כשתרחקו מן השורש ותחצו הימים והם צארן לא להם ולאנלי נעמטו צין האומות צחיתון צלי גיחו ח"י, ה' נאצד ארע ישראל לגמרי ודבק הצא מן הנכרית הוא, לך העבודה והעמיו ה' הברח, צאופן שלא ה' האחד מהאומות רואה להתחתן צהם והתחתנו זה צה וכו', והוא מה שנאמר לאצרהם ואח"כ ילאו צרכם גדול וכו' ידוע דא ה' שר העצוד וכו'.

ועפ"י הדברים האלה יחצור הפסוק הצוא צואו אני ואמך וגו', וגם דברי המדרש שה' יעקב אצטו סבור שתחיות המחים מגעת צימיו, והוא יוסף הוצרך לצוא למלרים לסיבת הענינים הכול שצותו יוגדו כל ישראל מעציות וע"י וכו' לרכוש מלרים ולקריעת ים סוף, וגם מבואר צוה"ק שמן השמים ה' כן השצנים ימכרו את יוסף לעבד, כי יען שהצנים משלו על יוסף הדיק וע"י שנמכר למלרים ונעשה מושל על כל ארץ מלרים, משלו השצנים על כל ארץ מלרים דברי משלו גם על יוסף האדון,

עוד נליץ בדברי המדרש הצוא צוא וגו' כלל
אמן כבר ידוע ע"פ מ"ש השל"ק דלמאור
יקשה כלל נודע מעלת השבטים שהוא גדולה עד
מאד, ואין יחסום השכל שבני עליי סאלס יעשו צוה
עצירה גדולה, ודימו לברוג נפש דיוק יסוד שולם,
וכאשר שכל, לנצח שרש פועלתן שיוסף יסוד לבס
בזכ שהוא צריך לבוא קודם צוה משה בן דוד,
שקודם יצוא משה בן יוסף, ולכך הקדים יוסף
למנוח במצרים, ודאי לא הקדים מלכת יוסף במצרים
לא כי' משולם מלכת יהודה, וכן לעתיד ויקדם מלכות
ציון יוסף למלכות ציון דוד, וכשנשים לא הבינו
כוונתו, אצל היו סבורים שהוא מתקש המלוכה בעצם
לו ולא ידעו, ע"כ הלכו דוחה לבקש נכלי דמות כלומר
לדון אותו דוח תורה, וכסמינו בולם שהוא בן משה
לפי שהולך על מלכות ציון דוד וכל החולק על מלכות
ציון דוד כחולק על השטנה עיי"ש שםאריך.

ותנה הפלתי כ' (סוף סי' ק"י), הביאו החת"ם
בלקוטי שו"ת סי' ל"ח) דתרי זמנים יש צעה
או אחישנה, והא דיש סדר לביאתו ויחלה יצוא משה
בן יוסף אח"כ בן דוד ביינו. אם ידוע, אצל
באחישה אין סדר, ואפשר שיצא ביום אם בקול
תשמעו בלא משה בן יוסף עיי"ש, והנה יעקב אבינו
החמיש על חלומו של יוסף הדיק הצוא צוא וגו'
כלל אמר כבר מזה ואין אפשר שצוה, א"כ שחיות
המחיים מגעת בימיו, וביינו שיהי' מיד צוה משה,
ואם כן אם ידוע צוה המשיח בצחי' אחישנה, אין
צריך צוה אלו' ולא צוה משה בן יוסף, וא"כ
אין מקום לכל החלום הזה, ודאי כל רמז החלום הי'
על לעתיד ויגיל בשל"ק, כי לעתיד לבוא יקדים
מתחלה משה בן יוסף לפניה לו דרך ויחבר על קד"ש
ית' צבור ישראל עמו, ואז יקום בן דוד ודמו הי'
הדרש, ולפי סדרה יעקב אבינו שיהי' בצחיות זכו
אחישנה לא ידוע צריך שיוקדם משה בן יוסף חללה.
זה שהקדים לומר מה החלום הוא וגו' ר"ל שאין לו
מקום, כי הצוא צוא וגו' כלל אמר כבר מזה, אלא
ע"כ שחיות המחיים מגעת בימיו, וא"כ אין בחלום
ממש, ודאי אם עכשו ידוע צוה משה בן דוד אין
צריך במשה בן יוסף, אלא האמת הוא שהדברים מניעין
לבסם שדורתי כלומר, וממילא לפי"א לא נסתר חלומו.

והיו שרי' מניע הממשלה להשכנים אז כי' מתגבר
עליהם שר של מלכים, ובה כל הענינים הללו שנתחברו
ע"י מכתב יוסף כנ"ל, לא כי' צדק אור לאותן
הדורות שרי' יעקב אבינו צדיקם חיותו, וכו' בעומים
צבאו של אותו זמן שרי' גדולתו וקדושתו עד אין
חקר וכל הדור הבוא היו צדיקים וקדושי עליונים,
אך כל הפעולה בגיל היו צדיקים על הדורות שאחריהם
אחר שנת יוסף וכל אחיו וכל הדור הבוא, שלא
הי' לבס עוד זה הכח, שחוק בזהחלקות יעקב אבינו
נכחמו עיניהם ולבם של ישראל מלכת השעבוד,
וגמלם אללם כח הקדושה, ועל אותן הזמנים היו
צדיקים לעשות הכמות שיוכלו להקיים בגדול השפלות
ויסיו גדורין משריות כזכותו.

ובזה יתבאר דברי המדרש ויסקדוקים ה"ל (בקפוא
ב') ויתבאר מלמדי"ב שאמר יעקב אבינו מה
החלום הוא אשר חלמתי, ר"ל שאין מקום לכל החלום
הזה כלל, דממילא כלל אמר כבר מזה, א"כ
שחיות המחיים מגעת בימיו, ואם צוהו הדור
קודם ידוע תחיות המחיים וביאת בן דוד, צוהדי
לא יעשו בני ישראל להיותם דור שפל כמו שרי' שרי'
אח"כ במצרים שנפלו במ"ט שרי' עומאה, וא"כ
הצוא צוא אלו ואמך ואחך להשחיות לך אלה,
דכלל אין צורך לכל אלה גלגלי הכסיות שרי' יוסף
במצרים וכו', וכלל הי' רק בשביל דורות העתידים,
אצל אם עכשו ידוע תחיות המחיים וביאת בן דוד
אין צורך בכל זה, וא"כ במלמדי"ב מ"ש אלו ואמך
ואחך, ר"ל דשוכים צוהד אלו אפשר, דאם יתקיים
החלום בלמך עיי' שיהי' תחיות המחיים מיד, א"כ
אין צורך עוד שתקיים בלמך כנ"ל, ו"ש במדרש
יעקב אבינו ע"כ הי' סבור שתחיות המחיים מגעת
בימיו שנאמר הצוא צוא אלו ואמך ואחך, ר"ל
ולפי שסבור שתחיות המחיים מגעת בימיו, ע"כ
הי' עטרוה מזה ממילא כנ"ל, אצל האמת הוא
שהחלום הי' עתיד להתקיים בכל אופן, אלא שלא
הי' ידוע שהדברים מניעין לבסם שדורתי כלומר,
או כמו שאמר ז"ל מלך שאין חלום גדול דברים
בעולם, ואף אם לא יבא אלו מכל מקום השאר
יתקיים שכן צריך להיות.

הבוא וירד יהודה מאח אחיו, הקצי' עוסק בורא אורו של משיח, קודם שלא נולד משעבד הראשון נולד גואל האחרון, אי' כי' יהודה כבר זמון למלכות קודם שקפץ נחשון בתוך כוים. חלל הענין הוא ע"ד שאמרנו צמד' (פ' צלק) צפסוק וסכ' ח'ס מצני ישראל צא ויקרב אל אחיו וכו' צלוחס שעבד מחרשלו ידיו של משה וכו' וכו' עומד כנגד ס' רצוא ויקח חל העגל אשר עשו, ובאן רצו ידיו, חלל צשציל פנחס שיבא ויעול חל בראיו לו, פי' שהוא כי' ראוי מתחלה להיות מלך קיימא ולבשר גאולתא צפוק יומיא, חלל בין שאין הקצי' נותן צחנס שבר גדול כזה, הצמינו לו מן השמים שיעשה מאוס זו לקנא קנאת ד', ועי' יכיה ראוי ליעול חל שלו, כמו' כי' יהודה כי' ראוי להיות מלך מתחלה, ועי' סוכ' הקצי' שיקפץ נחשון לתוך כוים תחלה ויקדש כזה שם שמים, ועי' יכו' ראוי ליעול חל שלו.

ובזה יתבאר דברי המדרש ויקנאו צו אחיו ואציו שמר חל הדבר, ורוי'ק אומרת שמור חל הדברים שעתידין הדברים ליגע, ואי' דכלא מבוחר צפסוק שאציו שמר חל הדבר, ומכ הוסיפה רוי'ק צמי' שמור חל הדברים וכו'.

ונל"פ עי' המדרש ה"ל, כך כי' יעקב אציו סבור שתחית הממים מנעת צימיו שנאמר וכו', ועי' קאמר רוי'ק שמר חל הדברים, כלומר שמור צלשן הממנה שישמור חל הזמן שעתידין הדברים ליגע, כי צוולא עתידין להחיים ציאת משיח ותחית הממים, חלל כל חלל הדברים לריבין שימור להמתין ולשמור על הזמן האמיתי, וכדאיתא במדרש ויקט' (פ' צא) שגאולה העתידה יכו' צכות בערונא בינו מה שיכוו ממחויים על הגאולה ולא ידחקו אותה, וז"ש המדרש ורוי'ק אומרת שמור חל הדברים שעתידין הדברים ליגע חלל לריבין שימור להמתין על עתה וחמס.

*

באופן אחר אפ"ל ודקדוקים ה"ל, צהקדס להעיר עוד דכאן דרשו ז"ל משמעות ויש מלשון שור, כאמרנו ויש צוקש יעקב לשב צלחה, וכן אמרנו צפרד"א חן שיהיה חלל לשון שור, ובגמרא סוכרדין (ק"י ע"א) אי' יוחנן כל מוקם שנאמר ויש אציו חלל לשון צער שנאמר ויש ישראל צעיטס ויחל העם לצות וגו', ויש יעקב צאך מגורי אציו וגו' ויבא יוסף חל דבתם רעה אל אביהם וכו', ואי' ליישב חלל יכו' דברי חז"ל סותרים זה חל זה.

ונל"פ על פי מה דאיתא במכילתא (הוצא להלן) שנחשון צן עמינד קפן תחלה אל כוים וצכותו קרע כוים לישראל ועל ידי זה זכה יהודה למלכות ומבוחר שם שצא נחשון צמים עד לוולרו, ולעק להקדוש צרוך הוא הושיעני חלקים כי צאו מים עד נפש, צלוחס שעה חמר הקדוש צרוך הוא למשה ידידי משוקעים צמים וכו' וחמה עומד ומרבה צחפלה, ח"ל ומכ עלי לעשות ח"ל וחמה כרס חל מתן וכו', ולכאורה ראוי להבין חלל שצב יהודה כי' מוכן כבר למלכות, ואמרנו צמד' עי' יכו' צמ

ובזה יבאר דברי רש"י ז"ל צוקש יעקב לשב צלחה, ויבאר יעקב אציו חלל עד סוף כל

הדורות, וכשיג שימעתה של ישראל מן הגלות יהי ע"י משיח בן דוד משפט יהודה, ויהי דואג יעקב חזינו ע"י שלא יעלו במלכות מיהודה, ולבולאלי מידי דאגב זו קפץ עליו רוצו של יוסף פי' שגאח האחים על יוסף והסכימו מן השמים עמכם להחזיק במלוכה ליהודה.

ובתנו הכוס' ובה דכתיב מערף בני עליה על מעשה דתמר שיצחו הכתוב וכו' עכ"ל הכוס'. וקשה עובא דכתיב מנאיו שחז"ל למדו זכות על השבטים הק' שכל המשפטים היו עפ"י הכוה"ק וכוונתם היו צנצני מרומים, ואין יתכן שעל יהודה לא מלאו לימוד זכות עד שפסקו עליו את הדין שהמנצח את יהודה הרי זה מנאץ ועוד הקשה ציפה מנאח על דברי ר"מ אמאי קרא לי' מנאץ למנצח ולא ליהודה גופי', ועוד מ"ע למנאץ ד' דמשמע ענין הכעסה או טפירה והדחק לתרץ עיי"ש, והמהרש"א ז"ל פי' דמנצח במקום זה הוא קללה, וז"ש כל המנצח את יהודה ומנאפו על זאת שאמר מה צנע כי נהרגו וגו' וממנו צמחון ולא החזירו לאצו אין זה אלא מנאץ ה', שיהודה כוונתו לשם שמים היה וכו', אבל מפ"י רש"י ותוס' נראה שפירשו כפשוטו שהמנצח את יהודה הוא מנאץ את ה' וכדלה קושא לדוכחי.

והנה איתא בזוה"ק פרש"י זו (דף ק"פ ע"א) חא חזי וישב יעקב ברחן מגורי אצו מתי מגורי אצו כד"א (ירמ' ו') מגור מסביב, דכל יומיו כוח דחול וכוה דחילוי, והענין הוא שכיון שזה יע"א לבש בשלח אז צא לו יראה האמיתית, אולי לא ילא ידי חובתו בעבודת השי"ת, כדרך האדוקים שעושין חשיבה ומפשפשו צמשיהם בכל עת אלה, ואח"כ כשניגולין מן הארץ עושין חשבה יותר אולי לא ילא ידי חובתם, ומשמה אין שום סתירה בדברי חז"ל בחיבת וישב, כי שניהם אחת והיא צהא חילא, שעל ידי שצא לו שלח הלימוד בחיבת וישב, זה גרס לו נער שימער על מעשיו בענין עבדות השי"ת, וכל עוד שחוגל השלח לעומת זה נחגל נער מיראה החמא ולפשע צמשיהם כדרך האדוקים.

*

במסיבה להחזקת הישיבה

באופן אחר אפ"ל דברי רש"י ז"ל לא דיון לאדוקים וכו', בהקדס דברי המדרש פליאה (הוצא במפורס"ת) מה צנע כי נהרגו את אחיו, ואין נצרך ברכת המזל"א עכ"ל המדרש וז"ל.

ולבאר הענין נקדים מאמר נפלא בגמרא (סנהדרין ק"ב ע"ב) תיבא ר' נתן אומר מנצח לשי"ת ג' מילין, וכו' ענין המערכה וענין פסל מייכה מתעבדן זה צזה, בקשו מה"ש לדוחפו, אמר לכן הקצ"ה החיוו לו שפתו מנא' לעוברי דרכים, ועל דבר זה נעשו אנשי פלגש צנצנא, אמר לכן הקצ"ה צנצנא לא מחיתם על כבודו של צנע ודס מחיתם, פירש"י ועל דבר זה על פסלו של מייכה שלא מיתו ישראל בידו, נעשו אנשי פלגש צנצנא שגפלו ביד צנימין ונהרגו מהם מ' חלק, ובתנ' המהרש"א ז"ל ועל דבר זה נעשו וכו' ר"ל שזה הדבר שהי' פתו מנא' לעוברי דרכים, הטעה את אנשי ישראל צמשיהם שגפלו מהם מ' חלק, שאלו הקצ"ה צנצנא לא מחיתם וכו' עכ"ל המהרש"א, ולבאורה צ"ע מדוע נחשב להם לחטא גדול כי"כ מה שלא מיתו פסל מייכה, ובדי כשבקשו מה"ש לדוחפו אמר לכן הקצ"ה החיוו לו שפתו מנא' לעוברי דרכים, ואנשי פלגש צנצנא ג"כ מהאי טעמא לא מיתו צו כמו שביאר המהרש"א ז"ל בדברי הגמרא, אם כן מה חטאו אם עשו כמו שאמר הקצ"ה וכוונת לדעת במקום צ"כ ולמה הביע להם עונש המה שנהרגו כמה

ונקדים עוד מ"ד בגמרא סנהדרין (ו' ע"ב) ר"א אומר הרי שגזל סאה של חטים ועמנה ואפאה וספרים ממנה חלה כולל מנצח, אין זה מנצח אלא מנאץ, וע"י נאמר ובוטא צרך ניאץ ה', ר"מ אומר לא נאמר צ"אע אלא כנגד יהודה, שנאמר ויאמר יהודה אל אחיו מה צנע כי נהרגו את אחיו, וכל המנצח את יהודה אינו אלא מנאץ וע"י נאמר ובוטא צרך ניאץ ה', פירש רש"י שהי' לו לומר נחזירו לאצו אחרי שהי' דבריו נשמעין לאחיו.

מנחה, וכלל כדי להגדיל הכספין כמ"ש כי מנחה
ה' חלקיכם חכם לדעת הישכם חכמים וגו',

וְלִדְרָכָנָו יל"פ מה שדרשו ז"ל (בבבא מצ"א ר"י ז"ל
סו"פ שופטים) ע"כ"פ ועו וחתמו ידינו לא
שפכו את הדם הזה וגו', וכי עלתה על לב שוקני
ב"י שופכי דמים הם, אללא לא ראוהו ופטרמוהו בלא
מחשבה ובלא לוי', וראוי להבין שברי ממשמשת
הכתוב מוכח דמיידי דמי שכתב ע"י מעשה רשע
דכתוב לא גודע מי הכהן, ועפ"י הכתוב לא הו'
סיבה בריגתו ע"י חסרון מזונות, ומדוע חייבה
חורה לב"י להחזות ככה על כל הרוב הנמלה שלא
פטרמוהו בלא מחשבה. אבל הענין הוא דכנה של
שכתוב מן הכרעים, ע"י גתוסף להם כח נחיות
למשל בשרחל ולעשות צדק כרונם, וזה גורם
שיתכלו לרצות נפשות ישראל נמלא שם היו פועלין
אותו בלא לוי' ובלא חטלה וסחי' ה' לר"ד לבקש
מחשבה מן הכרעים שידיו ע"י, וזה גורם שיתכלו
לברוג אותו, ע"כ הולך לב"י להחזות ידינו לא
שפכו את הדם הזה ואין לנו חלק בבריגה זו כי
לא פטרמוהו בלא מחשבה.

עכ"פ מבואר שם ח"י לריבין ליהנות מרשעים
ובש"כ ממנינים ואפיקורסים הוא עוגש גדול
ומה ה' ישמירנו וגורם כרצה רעות ח"י, ובעובדי
גרם עון הדור עכשיו שמוסדות החורב והחניון
חזקים לחיזוק ממנינים ואפיקורסים ל"ע, וע"י שכתבין
מחם נעשין משוהים להם ואינם רואין עד היכן
הדברים מגיעין, שזה נותנים להם כח וחזקת,
ודבר צדור הוא שם לא היו מוסדות החורב והגים
ממנון שלהם, ה' הקב"ה משפיע שפע רב ליהודים
שומרי תורה ומצוות, שיהי' פתח מלוי לשיבות וחי'ת,
ולא יתעברו לנהות ממקורות כתר, וצדור ה' יתברך
שגורר אותה מעצרה זו מליקה ממנו מאפיקורסים,
כי הם שונאים אותו בחבולות, ואינם רוצים ליתן
לישיבה כזו ולריבין אתו להודות להש"ת על זה,
אלא לעומת זה כתוב מעט עלינו יהודים שומרי
תורה ומצוות מאמנים בזה"ש ב"כ, להחזיק את
הישיבה בכל היכולת, וזה"ש יספיע לנו שפע רב
שיהי' ב"י וחתמו ידינו להחזק הישיבה.

עוד קשה קשה טעמה ב"ש הקב"ה למח"ש
כשרצו להחזק היותו לו שפתו מלוי' לעוברי
דרכים, הלא הצרכי' כל יכול והרבה דרכים לפניו
ית' להשפיע פת לעוברי דרכים שיהי' נקי מחשבה
ע"י, ויודע מ"ש הרמזים ז"ל בספר המורה ע"ס
על מה שהתמורה החורה כ"כ צ"ע ואמר לא ידבק
צדק מחשבה מן החורב, כי חשבה החורב"ק שמה
יבוא לו אח"כ הללכה צדקה שעה שיהיה מן הע"י
ויתלה בהללכה צ"ע, ויגרום לו דבר זה להימשך
אחר הע"י עיי"ש, וא"כ מדוע היותו הקב"ה למוכח
שיהי' העוברי דרכים נכונים מפתח, ויכתבו לביתו
לחטל משולחנו, ולא עוד אללא שלא היתה הקב"ה
למח"ש להחזק בשביל ע"ס זה שפתו מלוי' לעוברי
דרכים ורוא ענין פלא מלא.

גל"פ עפ"י דברי האבן עזרא (פ' ראה) עכ"פ
ובא האות והמפת אשר דיבר חלקך לאמר
ולכה אחרי חלקים אחרים וכו' לא תשמע אל דברי
הבניא הכוז וגו', כי מנחה ה' חלקיכם חכמים וגו'
כתב הראב"ע ז"ל בעבור שפירו ולא היותו, ופירושו
כיון שפיר ישראל אותו להחזקאות ולא הרגו אותו
מיד, בשביל זה נא העושה שהיה הקב"ה שיתקיים
האות והמפת אשר אמר כדי לנסות את ישראל
בזה, ושמעתי שיש מי שפירש כחורה בדברי הראב"ע
ז"ל בעבור שפיר ד' ולא היותו, ופי' זה אין לו
שחר כמו שהוכחתי בספרי ויחל משה (מלאך ה'
ס' מ"י) עיי"ש, ובלי ספק שפיר האמתית בדבריו
ז"ל בעבור שפיר אותו ישראל ולא היותו אותו
מיד בשעה שהתנצח לעבוד את ע"י, ע"כ נא
העושה שיתקיים האות והמפת להגדיל להם הכספין.
ובזה יובן דבריהם ז"ל שנקשו מח"ש להחזק את
הקב"ה היותו לו שפתו מלוי' לעוברי דרכים, ר"ל
זה יגדיל הכספין מלאך, ע"י שיהיו מפתח עוברי
דרכים, ולמה הביע לישראל עושה תמור זה, מפני
שלא מיהו צפול מוכח בשביל כבוד הש"ת, ולולי
זאת ה' הקב"ה הותן השפעה לשומרי תורה שם
יתנו פה לעוברי דרכים, ורק מפני שלא מיהו בשביל
כבוד הש"ת, נא להם העושה שלא היתה הקב"ה
להחזק כדי להגדיל הכספין וגם יחי' פתח מלוי'
לעוברי דרכים, והיו לריבין ליהנות ע"י להנות

יחי' רכוש של גדול, שיסגלו על ידו תורה ומצוות ומעשים טובים להמשיך דורות ישראל ולהחיות צב תורה וכדומה. וגם בפשטות ראוי שיקרא זה רכוש גדול מפני שיהיה גדולה תמיד, שברי אובלין פירותיו צבועים וזכרון קיימת לעולם, וכמו שאמר מנצח המלך (צבא צהרל י"ח ע"ה) אצותי גמז למעב ואני למעלה, אבל המנוח לאורכי עולם הזה אינו כן, על כן נקרא רכוש גדול מה שמצויאין על תורה, ולבאור קשה אף אפשר שמאוחו מנוח שנעלו מן המצריים והיו מסגלין תורה ומצוות כיון שבה ממקורות העוממאח ממקום ערות הארץ וכללל הוא דכה הפועל צנפעל.

אמנם מלאחי צ"ח שיהיה שבת דכזה כתוב וילקע יוסף את כל הכסף וגו', שהוא הלא אחס מן הרעב צבול חכמתו והי' מלך על מצרים, ממוילל הי' כל המנוח שלו, וישראל כשיאחו ממלכים לקחו את שלום מה שבי' שייך ליוסף האדוק ולא הי' של המצריים כלל, איך צא להם הרכוש ממקור הקדושה שהוא יוסף האדוק, ופסיר נקרא לפי"ו רכוש גדול דיעשו עמו תורה ומצוות ומעשים טובים וכל דבר קדושה, משא"כ אם הי' צא לישראל הרכוש מן המצרים עצמם לא הי' יכול להקרא רכוש גדול דדבר הלא ממקורות העוממאח אינו יכול לגרום רק עוממאח, גמלל מח ששיי' שבה יוסף למצרים וגעשה שם מלך היו ישראל יכולים ליבנות מן הרכוש לדברי קדושה ויכול להקרא רכוש גדול.

והנה חיות צבמלל (צרכות ל"ח ע"ה) ח"ר מה הוא אומר המצויא לחם מן הארץ ר' נחמיי אומר מוציא וכו' אמר רבא צמוילל כי"ע לא פלוגי דאפיק משמע וכו', כי פלוגי בצמוילל רבן סברי המצויא דאפיק משמע וכו' ר"ע סבר המצויא דמפיק משמע שנאמר המצויא אחכם מתחת צבולת מצרים, ורבנן הוואו הכי קאמר לבו קוביב לישראל, כד מפיקתא לבו עבידתא לבו מילתא כי הכי דידעיתו דאנא הוא דאפיקות יחסון ממלכים דכתיב וידעם כי אני ה' אלוקים המצויא. וכבר פירשתי ע"פ דברי הרמב"ם ז"ל (כל' דעות פ"ח ה"א) משב צביו לא המצוי צו ישראל מפני האחות ששבה, שבמלחמתי י"ח פי האחות יש צלצו דופי, דאפשר

ובדרך דמיתוח ציאתי צמאמר הכחצו וישלח יעקב מלמכים אל עשו אחיו וגו', שהקשו המפרשים מדוע השתמש יעאצ"ח צמאמרי עליון ללא לרך, ויכול לנשות השליחות האחת על ידי משתי צ"ח, ויש צמדרש שיה' לשלוח שלוחי צני אדם אלא שבו יראים ליכנס לביתו של עשו להכריח הכרח לשלוח מלמכים, ובאורארה יפלה דמיתא אם הי' יעקב אציו שולח לעשו לבקש ממנו דבר, מוצן שהשליחים היו יראים ליכנס לביתו, אבל כאן הי' להיפוך שיעקב אציו שלח לו דורן ומדוע נתייראו ליכנס אליו עם דורן גדול הזה. אמנם הכוונה דמיד צשעה כניסה לביתו וי' לרך להגיד לעשו שהוא "משולח" מישראל שבה מיעקב אציו וכשישמע שם זה של ישראל שבה אף שאינו יודע עדיין מצוקתו היקף ומיד יקום עליו צנעם גדול וכשליח הוא צסכנה גדולה, ע"כ אף ששלח יעקב אציו דורן לעשו היו השליחים יראים לרך אליו, ולזה הי' מוכרח להשתמש צמאמרי עליון, ובמצי"ח הגיע עד כדי כך צדור הזה השנאה לרך ישראל שבה עד שאין רוצין אפילו לשמוע שם זה וכשי"ב שלח להחיות צו, אבל האמת הוא שצויה גדולה הוא לנו כני"ל.

והנה הקצ"ח הצנעו לאצרכם אציו ע"ה כי גר הי' זעק צארץ לא להם וגו' ואח"כ יאלו צרכם גדול, ובקשה צספר צנין אריאל על אומרו רכוש גדול, דכל מקום שנאמר גדול מכלל דליכא קטן ואולייל רכוש רב, ומראה לפרש עפי"מ דמיתא צבמלל (סכודרין ע"ז ע"ה) על המשכח אין דין לא את השבע וכו' ולא את כסן גדול וכו' מנכחי מילי, איך אדם צ"ח דאמר קרא כל הדבר הצבול יצואו אלך דבריו של גדול, הכי שפירשו ז"ל בחיבת גדול ע"ש בצנעוים שהוא של גדול, כמצי"ח הכוונה צזה רכוש של גדול וכייוו רכוש שעושין ממנו תורה ומצוות ומעשים טובים, והוא נעשה רכושו של הקצ"ח שהוא גדול, משא"כ המנוח שהוא לצורך האדם היו המנוח רכושו של קטן, וזה הוא שהצנעו הקצ"ח לאצרכם אציו ע"ה ואח"כ יאלו צרכם גדול, ולבאור וכו' הי' אצרכם אציו ע"ה חומד מנוח שבוירך הקצ"ח להצנעויו שאלו צרכם גדול, אבל לפי"ו הי' הצנעוה שברכוש שיעלו מן המצריים

ועתה נבוא לבאר דברי הגמ' דסאכרין (דף ו' ע"ב) ה"ל, דהבא לכאורה יקשה מדוע יען יאודר על המכירה, ולא אמר להשיבו אל חביו, אמנם התשובה לזה כי הוכן בן מן השמים שירד יוסף למצרים וכו' חז"ל וישלחוהו מעמק חצרון, מעלה עמוקם של אותו לזיוק הקצור בחצרון וכו', ח"כ אין במעשה זו ציון ח"ו ליאודר, כי מן השמים הכריחוהו לכך, ממילא כמו שאין לגותו על מה שלא השיבו לחביו, כמו"כ אין שו"ד לשבחו צמח שמנע רבינוהו ואמר מה צנע, ודבריהם לא יגובה ולא יפוצה, נמלא דהמצדק את יאודר ומשכחו על אמירתו מה צנע, כדי מתוך שצחו צא לידו גותו ח"ו, דלפי דעתו ה"י הדבר תלוי בצחירתו, וח"כ ה"י לו להסתדל להשיבו אל חביו, ועוד נוסף לזה ה"י נואץ כלפי הבויה"ש כביכול דקושיא לאלקינו ויח"ש, שהבית לעצד נפש לזיוק יוסף ויעקב, וצוואתו שה' כוונתם של השבטים לשי"ש ועפ"י התורה כמ"ש השל"י, וא"ך לא הודיעם הבויה"ש אמיתת הענין והכלכל כי היו טלם צללו אחת, אלא ודאי שכל השתלשלות הזו ה"י הכרח שיתגלגל על ידו וירידתו למצרים, נמלא דהמצדק את יאודר ואומר שעשה כן בצדקו אין זה אלא מנאץ ח"ו, וצוה יובן ממאמצי' ה"ל.

ונשוב לבאר דברי רש"י ז"ל ציקש יעקב לישב בשטרה קפץ עליו רוגזו של יוסף, דהבא יעקב חביו התצוהו בהצטעה הקצרה להצדקם חביו ע"כ וח"כ יאלו זכרונם גדול, שישראל יטלו את הרכוש מיד המצריים, ומה ה"י לו ליעקב חביו פחד גדול, שמה ח"ו יספיע רכוש של מצרים להכניס בהם רוח טומאה ע"י שצא ממקורות הטומאה, וע"כ לא ה"י לו ליעקב חביו מנוחה ושלום, עד שקפץ עליו רוגזו של יוסף ונתגלגל הדבר שצא יוסף למצרים ונעשה שם מלך, ועל ידו זכו ישראל לרכוש מצרים משרש הקדושה וע"י צא ליעקב חביו מנוחה ושלום. וז"ל ציקש יעקב לישב בשטרה, שכל מעשיו של יעקב חביו ה"י בשביל הוראת העתידים כמבואר במדרש בכל אלו הפרשיות, וכו' דואג בשביל בניו שלא יספיע עליהם טומאת מצרים ע"י רכושם, ועשה כמ"ל ראו יראו ע"י שקפץ עליו רוגזו של

שיעשה האות צנע וכפוף וכו', ומה האמיתו צו במעמד הר סיני וכו', וכן בקריעת ים סוף ראו התגלות השי"ת ואמר זה אני, אז נתברר להם שניסו וילאח מצרים ה' מן הקצרה, עייש"ד וזה הכוונה בצמחם כד הפיקנה לכו עזינה לכו מילתא כי כידי דיעותו דלאג הוא דאפיקות יתכן ממלרים.

ואיתא עוד בגמ' שם משתצחין ל"י רצון ל"י זירא את בר רב צידר וכו' דאדם גדול הוא ובקי בצרכות, ח"ל להשיבה לידם הביאחו לידו, זימנא חדא חילקט לגבי, אפיקו ל"י ריפתא פתח ואמר מוילא, אמר זה הוא שאומרים עליו דאדם גדול ובקי בצרכות, בשלמא ה"י אמר המוילא אשמעין טעמא ואשמעין דהלכתא כרצון, אלא דאמר מוילא מאי קמ"ל, ואיכו דעבד לאפוקי נפשי' מפלוגתא וכו' עכ"ד הגמ', וקשה דבכל מקום אמרין ירא שמים יולא ידי שמיים, זכיון שאפשר לומר מוילא ללאח ידי כל הדעות ולא להכניס ענינו בפלוגתא, לכאורה הא עדיפא עפי ולמה אמר עליו שאינו אדם גדול בשביל שאמר מוילא. ופירשתי דכיון דלסברה רצון משמיע לנו הפסוק דבר גדול, שלא האמינו ישראל באותות ומופתים לבד, דבר זה לר"ך לאדם גדול להודיע חמיד, ואף אם ע"י מוכינס ענינו לפלוגתא. מ"מ הא עדיפא עפי להודיע זאת לישראל שאף אם יראו אותות ומופתים לר"ך לחוש אולי הם מנחות הטומאה, שגם להם ניתן הכח מן השמים לעשות אותות ומופתים, ורק אם נתברר שנתברר על ידו גבולי הקדושה אז ידעו שהכניסם באים מלך הקדושה. וע"כ אמר עליו ר' זירא שאינו אדם גדול כיון שלא חש להודיע זאת אע"פ שעשה כן להוילא נפשו מפלוגתא. וצוה יובן מדרש ה"ל ויאמר יאודר מה צנע כי נהניג את אחיו איך נצרך המוילא, דאם נהניג ח"ו את יוסף הליזק והצטעה הקצרה שיאלו זכרונם גדול יתקיים בכל אופן, ויצא הרכוש לישראל מיד המצריים, ח"כ אין חשיבות לזיוק וצרך המוילא שהוא להורות שצריך לחוש מהיכן הוא מולא הדבר, ואדרבה יותר טוב לצרך מוילא לאפוקי נפשי' מפלוגתא, וז"ל אם נהניג את אחיו איך נצרך המוילא.

יוסף ומכר אותו אחיו למלכרים, וזה הביא ליעקב אבינו בשלום, שבה ברכות ישראל משרה הקדושה וע"כ אמר הקב"ה לא דיון לגדיוקים וכו' בנחלתם שראוי שיקבל שלום העולם משרה הקדושה וישאלו בניו אחריו לדיוקים בבה הקדושה.

אמנם השמן לא הבין שמחציתו של יוסף יתחלש לדבר טוב כ"כ, וע"כ כדי שלא יקטרג על יעקב אבינו וציוו, הביאו הקב"ה שהוא ג"כ ואמר זאת לא דיון לגדיוקים, וכו', ויבטור שהוא גרם לעבד זה ליעקב אבינו וע"כ יתחוק מלקטרג עוד, ותרוויכו איתנייכו שהקב"ה וגם להבדיל השמן אמרו לשון זה, רק הקב"ה אמרו כדי להביא ליעקב אבינו שלום, והשמן אמרו לשיטתו והפיר הקב"ה עלתו ונמח מח טובה ושלום. השי"ת יעזור שחבה להחגיגה בדרך הקדושה, והקב"ה ישלם שבר לכל מי שבה לסייע ולהחזיק את לימוד התורה בדרך ישראל שבה, והאמת הוא של מי שטותן מעות להחזיק ת"ת הוא מקבל דורן מהקב"ה וכמ"ש בזה"ק בני שיואל לדרך דמאן דרחים ל' קוב"ה שולה לו דורנה קודם שיואל, מאי הוא הדורן מהקב"ה פי' ששולה לו עני ויתן לו דקבה כדי שגיון עליו ופזת המנוח בדרך. מנחם מה שדורין שמהו הקב"ה לני שאלהב, הוא שמחזיק לו עניים שיתן להם דקבה ואם זה צעני ויחיד, כש"כ וק"ו אם מחזיקים ת"ת שהוא כנגד כולם, ודאי שאין לך דורן יותר גדול מהם וע"כ אם מבדילן לאחד שיקח חלק במנוח רבה זו, בזה מתנים לו דורן היומר חסדו שבעולם ובהו לריך להודות על זה שהצמיחו אותו ליקח חלק בדבר זה, שעי' משתחו וידיכו את ולדי ישראל בדרך האמת, וכל ילד צפני עלמנו הוא בסכנה גדולה שלא ישטפו אותו ח"י מים האדומים מהשפעת הדור, כידוע כל זה ואין נרץ להאריך בה.

*

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, פירש רש"י ז"ל צוקש יעקב לישב בשלום קפץ עליו רוגזו של יוסף, לדיוקים מנקהים לישב בשלום אמר הקב"ה לא דיון לגדיוקים מה שמחזיק להם לשיכ"ב אלא שמבקשין לישב בשלום צבוכ"י, ראויו להבין דברי צוואתו ה' כוונה יעקב אבינו ע"כ בשלום י' להם שיהיה להשיג על ידו שלימות, ומדוע ימנע

ובאמת אין זה דרך העצב כלל איך שיכולים דבור כזה להחזיק ת"ת בצופן זה להיות מובדל ומופרש מכל העולם ואין זה כי אם גם נפלא בעזר השי"ת והוא נחמה למעלה מהשגחתי, וע"כ מ"ש בספ"ק נועם אלחמך (פ' וארל) ע"כ"פ כי ידבר אלבים פרעה חנו לכם מופת, חל"ק: דברה

המנוי שמתנה רבקה אל יעקב קום צרח לך אל
לכן אחי תרבה מחמת שאלתו של עשו, ולמה לא
למה אותו שישב בין עשו ולולפיו וזהו ישחקק כעשו
מעלו ומדוע ה' לך לא לנחמ.

(ד) עוד צמד"ר ד"א וישב יעקב, אברהם גייר
גיורים כה"ד וכו', ולא הכפש אשר עשו בחזק
אלו הגרים שגיר אותם אברהם וכו' יעקב גייר
גיורים דכתיב ויאמר יעקב אל ביתו וגו' ויתנו אל
יעקב וגו' ביחזק לא שמעו, וידין שמעו וכו' כאל
סחיב וישב יעקב באלן מגורי אביו מאי מגורי
אביו מגורי אביו, עכ"ד המדרש, וליכ מה ענין
הדעה זו אל המאמר וישב יעקב, ומדוע רמז עליו
הכחב הכה דוקא.

(ה) עוד צמד"ר וישב יעקב ושיי לא שלחתי ולא
שקטתי וגו', לא שלחתי משעו ולא שקטתי מלכן
ולא נחתי מדמאי ויצא רמז בל עליו רמזו של יוסף,
ויליך מיט שיטת בזה ואמר ויצא רמז ולא הזכיר
לשון העדר מנחה כבאחיקא ועשמה צעו.

(ו) ק"ו כימחמ משה זלתיס מציא מדרש וזה
תולדו כמאמר יוסף, כי יעקב צוה ומחלל
כל ארון כיצ שנים, מיד מחלגלו רמזו של הקב"ה
ואוסוף לו י"ז שנה עכ"ד המדרש וליכ.

ונקדים לפרש דברי המשל שצמד"ר הי"ל (קושיא
ג'), ויתבאר בזה דברי המדרש סבדורין
(לי"ט ע"ב) חזון שובדי כה אמר ד' חלקים לאדום
וגו', מאי שאל שובדי לאדום וכו', אמר אפרים
מקשאל תלמודו של ר' מאיר משום ר' מאיר, שובדי
גר אדומי ה', ויהי דאמרי אגשי מיני' ובי'
אצל ביזל צי גרמא, פירשי מעלמו של יער יונם
בחזק בהנחן להיות בית יד, ויקלצו צו אה כישר,
וכן שובדי לאדום ודוד למחא ודוא ילא מוח
המחאצי עכ"ל רש"י ז"ל, ובספרי"ק צאר מים
חיים ציאר הענין, כי בחיות נילוי הקדושה הנאסרים
במאסר בקליפות, כאשר ידעו לעלות משם, אז הם
בעלמם מוקמים נקמה אויביהם אלו בקליפות אשר
היו בצע"ה תחת ידם, והם המכלים אותם ומוקמים
נקמתם בהם, עד אשר נלחם יאצרו, וע"כ דוד

הטוב ממנו, והלא הצו"ח רמז יראוי יעשה, וכבר
ציארנו בזה כמה אנפין ושוד לאלקי מילין.

(ז) במד"ר ח"ר אחא בשעה שבדקיקים יושבים
שלו, ומבקשים לשב בשלי צבוח"ן, השטן בל
ומקטרג, אמר לא דיין שאל מחזקן להם לערבי
וכו', חדע לך שאל כן, יעקב אבינו ע"י שציקס
לשב בשלה צבוח"ן מדווג לו שטן של יוסף עכ"ד
המדרש, וכבר דקדקנו לעיל דליך יתפרש במאמר
סבד לחרי אנפין, דבוודאי הצו"ח אמרו על אד
הטובה, כי מלחתי ית' לא חלל הרשע, ולהבדיל
השטן אומרו על אד הקטנה, וליכ כוונה המאמר
לחלק בין האומרים, גם ליכ על שטני השטנות,
ורש"י ז"ל הזכיר רמזו של יוסף, וצמד"ר אמרו
שטנו של יוסף, ועל שניהם יליך דיותר בליכ
לערו של יוסף והלשון רמזו ושטנו ליכ הכוונה בזה,
גם דצמד"ר אמרו ז"ל הלשון, "מדווג לי" שטנו
של יוסף, וברש"י ז"ל קפן עליו רמזו של יוסף,
ובוודאי שיש כוונה מיוחדת לכל בני שטונים, גם
ליכ הלשון קפן עליו, והרי מחלגלו הדברים בסיבות
שונות ומחולפות, ומאי כוונה הקפית שזכירנו ז"ל.

(ח) עוד צמד"ר רבא מה כתיב למעלה מן הענין
ואלה המלכים, וכתיב הכה וישב יעקב, ח"ר
הוית משל לאחד שחי מחלך בדרך ורמז כה של
כלבים ונחיריה מהם וישב לו צויהם, כך כיון
שרמז יעקב אבינו עשו ולולפיו נחיריה מהם וישב
לו צויהם, ופירשו מפרשי המדרש שכן הוא טבע
הכלבים אם צורחין מהם, אז חודפין אחרי האדם
להשיגו, ואם יושבין צויהם אז אין חודפין לו כלום,
אבל קשה הרי יעקב אבינו לא ישב בין אלפיו עשו,
שאלו ה' צארן כנען והם היו צארן ששיר, והמפרשי
המדרש פירשו כיון שאר ששיר קרוב לארץ ישראל
נחשד לו כאלו יושב צויהם, אמנם אין זה מספיק
מכה כמה טעמים, ה' שצד טעמו איכא פלוגתא
בין האנן עזרא והגאון צאחא מקום הוי הר ששיר,
ואין אלו יודעין צצירור מקום הר ששיר אם הוא
קרוב לארץ ישראל או רחוק, ואפילו אם גאמר
שאלו קרוב, גיכ אין המשל דומה להמשל דברי
כאן לא ישב צויהם רק קרוב להם, והו קשה

למען הביא ה' על אברהם וגו', דאף שאברהם אבינו צעטמוזט ענד מאהבא, עכ"ז כשאר לבניו וציתו לזא למען הביא וגו', שזא צעציל קבלת פראם, וכדי להרגילא לעצמה עד שיצואו לעצמא מאהבא עבדה תמה ושלמה עבליק.

והנה האבות הקדושים כולם גיורא גרים כמבאר
 צדצני המדרש אג"ל, ובהחלת העבודה לריק
 ללמוד לעצמא מיראה וכדי לקבל שכר עד שחברת
 דעתן, וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בלימוד הקטנים ועמו
 הארץ, וע"כ לריק להראות להם מהעונות אל עו"כ
 שהקדים משלם לשומרי מצוות, ואפשר דלעטס זא
 ציקא יעקב אבינו ליגט צעלש צעו"כ, כדי להמשיך
 ולקרב תחת כנפי השכינה נפשות הרבה, דכל זמן
 שהלויקים משעוים ומועטערים צעולש האב, נחמטע
 כח השפעחם צעולש, וכה יעקב אבינו ע"ה אי
 כל ימיו צלגד כמ"ש הכתוב מעט ורעש היו ימי
 חיי, ובמדרש דרש ז"ל עליו הפסוק לא שלתי
 ולא שקטתי ולא נחתי וגו', ואולי לעטס זא אי
 יעקב אבינו ע"ה משחקק ומתאר' לשלתי השו"כ,
 כדי שיוכל לקרב ולהמשיך נפשות רבים תחת כנפי
 השכינה, ע"י שיראו שחרם של לויקים צעו"כ, שזא
 הצורך להחלת עבודתם ללמוד ולהרגילא צעציל
 קבלת השכר כמבאר צדצני הרמב"ם ז"ל חבה
 יעקב אבינו לאב וניתן לו שלתי השו"כ ע"י שקפן
 עליו חגזו של יוסף, ונחצבז ע"י שצבסוף נעשה
 מלך ומושל על כל ארץ מצרים, וכל האומות היו
 כפופים תחת ידו, ואז זכא יעקב אבינו ע"ה לשלתי
 עו"כ, וראו כל עמי הארץ פון צפון שהקדיש
 משלם שכר טוב ללדיקוי עושי רטוט. וצא יצואר
 קישור דברי המדרש אג"ל וישא יעקב צארכ מגורי
 אביו, מגורי אביו שיתק גייר גרים וכו', ולדרכא
 יכו' צא נתינת טעם אל מה שדרש ז"ל וישא יעקב
 ציקא יעקב ליגט צעלש וכו', דהטעם שרי' מתאזה
 אל השלח האב, לפי שכו' ארץ מגורי אביו ואביו
 גייר גרים, ואף הוא אי' הוא לגייר גרים ולהמשיך
 נפשות לקרבם תחת כנפי השכינה, וכו' לרך לאב
 שלתי השו"כ אג"ל, וע"כ קפן עליו חגזו של יוסף
 וצביסב זא זכא לשלתי עו"כ, ומאמר לא דיין ללדיקס
 וכו' יתפת' צניחותא.

המלך שזא ממשא, הוא הוי"א כל צחי' צירורי
 ניטוי הקדושים מהם, וזכא נקם נקמתו וימודם
 צחל וגו' עכ"ד ז"ל, וכהא אמרו ז"ל צמד"ד אג"ל
 וישא יעקב צארכ מגורי אביו, מאי מגורי אביו
 מגורי אביו, שטס יעקב אבינו ע"ה צארכ האב
 לגייר גרים כדרך שפעא אבותיו, ואולי זכא כוונת
 המשל שנתירא יעקב מעשו ואלופיו, צא וישא לו
 ציינס הוינו שגייר מהם גרים וישא צין אותן
 אלופי עשו שגירים, ומעשה לא אי' מתירא עוד
 מעשו, כי אי' עמו כח המגזז להלחם עמו, ומיני
 וכו' יסדי צי' נרגא, וא"ש דמין המשל לאחד שראש
 כח של כלבים ואחירא מהם הן וישא לו ציינס,
 שסגולה ע"ה זא שלא יתגר צו עוד, וכמ"כ ע"ה
 אביו יעקב שפעא צין אלופי עשו אשר גירים,
 ובהחכם צא לפעול כסגולה המשל שלא יתגר צו
 עו כ"כ, וצא יצואר לידך דברי המדרש אג"ל
 (קישא ד') וישא יעקב וגו' אברהם גייר גירים
 וכו' יעקב גייר גירים וכו' צארכ מגורי אביו
 מגורי אביו, ולכאורה צ"כ קישור ענין גירות אל
 המאמר וישא יעקב, ומדוע רמז על' הכתוב כח
 דוקא, ולדרכיו ירמוז הכתוב שפעא יעקב צארכ
 מגורי אביו וכדרשם ז"ל מגורי אביו, דלפי שנתירא
 מעשו ואלופי ישא לו ציינס להשקיט ההתגרות
 כדברי המשל שצמד"ד, ושני המדרשים אג"ל על
 קוטב אי' יסוצנו.

ולדרבננו יתבאר דברי המדרש אג"ל ציקא יעקב
 ליגט צעלש וכו', עפ"י ק"י הויגט לב זלתי
 לפרש הכתוב צפרשא וירא, כי ידעתי למען אשר
 יאוב את בני ואת איתו אחריי ושמו דרך ד'
 לעשות דוקא ומשפט למען הביא ד' על אברהם
 את אשר דבר עליו, ולכאורה תמה וכו' אברהם אביו
 ע"ה ענד עבדה כשי"ת ע"מ לקבל פראם חיי,
 ופ"י עפ"י הרמב"ם ז"ל צבוק אי' תשיב (כ"ה)
 ח"ל: אמרו חכמים לעולם יעסוק אדם צתורה
 אפילו שלק לשמה, שמתוך שלא לשמה צא לשמה,
 לפיכך כשהגמדין את הקטנים ועמי הארץ, חין מלמדיו
 אותן אלם לעצמא מיראה וכדי לקבל שכר, עד
 שחברת דעתן ויעבדוהו מאהבא עבלי, ושה"כ למען
 אשר יאוב את בני ואת איתו וגו' ושמו דרך אי'

וירא האדם לעשות שלום עם יחסי' ע"י פשוט
הפסוק, לבסוף ופל בשרתו לגמרי ויחגבר עליו ח"ו,
ח"ו חז"ל לעולם ירגו אדם יח"ו על יחסי', שישתמש
במדת הרגשות ויחזו בדרך המלחמה ולא ירדוף אחר
השלום, והגם כי חלתי האדם שלא יעמד למלחמה
עם יח"ו, כענין שנאמר באברהם אבינו שהפכו לעוב,
אולם לאו כל אדם זוכה לבח' זו, ובוודאי שאין זה
דרך המלחמה, ועד שלא יגאל היחסי' לגמרי, מוכרח
שישתמש האדם במדת הרגשות ודרך המלחמה
כמבואר.

ובזה יל"פ כוונת דברי רש"י ז"ל ביקש יעקב
לשכנ' בשל' וכו', דהא יעקב אבינו החאבא
עם המלאך הסי' צלמו ויחגבר עליו, וזכו
חלתי הסי' שאפשר לילד אשה להשיג, ע"כ
ביקש יעקב אבינו ע"כ לשכנ' בשל', שלא יעמד
להרגו וללחום בל"ו עוד, אלא יהי' צחי' הפכו
לעוב כענין שנאמר באברהם, ויחלחל ה' יעקב
אבינו ע"כ ראוי לזה לל' עלם צחי'תו, אלא שבי'
ראין הצי'ת להרבות שברו, ויחזי' לפני הצי'ת
עבודת הדיקים שמתגברין על כל המיניות ויעיבותים
בעצרות הסי', וכענין הסי' שמתגברין בזה אברהם
אבינו ע"כ לעולם זה כמאמ"כ ד' דיק יחזו,
או אולי ה' צא לדרך בשל' חזית זרות העידיים,
שע"י כח הסי' שמתגברין האצות הקדושים ועמדו
בהם ויחגברו עליהם, הכינו צא כח התגברות
לדורות ישראל עד עולם, כענין כל מעשה אצות"ק
שהיו לחלתי פשוט זו להכין כח לצניהם אחרים
כמבואר בדברי חז"ל, ולעולם זה קצן עליו רוגזו
של יוסף, שע"י נער האבל שהתאבל על יוסף, פירש
ממנו שכינה, כמ"ש רש"י ז"ל ע"כ ויחזי' חז' יעקב
אצותם שרחה עליו שכינה שפירשה ממנו, וע"י
יחזי' קצת ממדריגתו הכס שכבר נאסר ליחסי' לגמרי
והפכו לעוב, ועשאו הארך לחזו בדרך המלחמה
ולחגבר על המיניות והעיבותים, וכו' ראין הצי'ת
כן כדי להרבות שברו כ"ל, ואולי זהו כוונת המאמר
שאמר הקצ"ה לא דיין לדיקים מה שמחזקו להם
לעוב"כ, ר"ל צחי' זו מחזקו להם לעוב"כ ולעומת
המשיח, כמ"ש ז"ל (שבת ק"א ע"ב) והגיעו שנים
אשר חתמו יחז' לי בכם חפץ (קבלת י"ב) אלו ימי

ולבאר כל הענין נקדים דברי ק"ו הישמח מה
אצות"כ (צ"פ ראה) ואצ"כ: כבר נחלקו
הקדמונים איך עדיף אם המלחמה ומחגבר על יח"ו,
אם האצות מחלחל כלל ואין לו נטיה אל הרע הוא
עדיף, כי הוא השלם במדותיו וצחיתו וחסיד
יתקרי, וחלקו עליו כי אצות המחגבר עדיף שששה
לכבוד קונו, משא"כ מי שצדו כך אצ"כ צמח עובד
לדוגיו, ובהם אמרם ז"ל (ספרא תרי"ב סו"פ קדושים)
אל יאמר אדם אי אפשי בצער חזיר וכו', מסייע
לחולקים, ואמרם ז"ל (צ"פ י"ז) דוד שברנו
(ליחסי') ולזי חלל בקרבנו, ואברהם הפכו לעוב
כענין שנאמר וימלח אה לבנו נאמן לפניך, הרי
שנחבצו צמח ששבו לא ה' בהם נטיה אל הרע,
מסייע להרמז"ם ז"ל, וק"ו אצ"כ הכריע בדעת
שכינה דל"ו דברי אלקים חיים, ודעתה האדם
והוא העיקר בחולקים, והאם נעצב כך מצטן לזיק
מה פלג, אבל בעשי' מלחמתו בחזקת כבשו כ"כ
עד שבה לצחי'ת דוד המע"ה ומכ"כ לבחי' אברהם,
ודאי מה עוב ועדיף מלחמה כל ימיו וכו', כלל של
דבר דעתה לחזו קו"ל בחולקים ובסופו כהרמז"ם,
ופ"י צא כוונת הכתוב (קבלת י"ב) סוף דבר הכל
נשמע וגו', ר"ל דכאדם יש לו צ' שמיניות, יחז' עוב
אומר לו עשה כך, עוב צוראך יח' ושמע למחזותיו,
ויחסי' אומר לו הדין, והוא שומע לדברי שכינה
ובזה צחת מהן אם לעוב אם להפכו, אבל סוף
דבר האדם ראוי להיות בכל נשמע את אלקים ויחז'
וגו', ולא שומע אחרת, כי זה כל האדם, ר"ל דרך
זה הוא שלימות האדם שהוא על חלתי המכונן
בצריחה, משא"כ זה המלחמה והוא כל ימיו וכו'
סמ"ד ז"ל.

ובבחי' הג"ל ג"פ אמרם ז"ל (צרכות ה' ע"א)
לעולם ירגו אדם יחז' עוב על יחסי' שנאמר
רגזו ואל תחטאו, ודקדקו המפורשים בלשון הרגז
לז"ב, (עיון במהר"א) והל"ל יגזיר יחז' עוב על
יחסי', ורגזו זה מה לז"ב, ויחז' ע"י ר"ל
אחזו משפט שיש בו שלום זה הפסוק, הרי שהפשוט
היותר מסוגלת לחזק השלום בין כחות המגדים הוא
ע"י הפסוק, אולם במלחמה היחז' אלו כן, שאם

KolSatmar.com

הקציה חפילו בשעה שפופין את ילדן ומבקשין לעשות זדקת לפניך, הכשולם צצו אדם שאינם מחבונים, כדי שלא יקבלו עליהם שבר, ודקדקו המפרשים למה דוקא צמחם זו של זדקת קלל אותם שלא יקבלו עליהם שבר, הלא כמו כן ה' יכול לבקש על כל הנאות שישנו אותם צארפן שלא יקבלו עליהם שבר, גם ל"ב מה ה' צמח ירמיה הנביא בקבלה זו שלא תחשב להם זכות המלצה, אדרבה ה"ל להחפול שירצו צמח ומעשים טובים לבגין עליהם מפני הפורעניות שטעם הטוב להביא, ועוד קשה שקלל אותם שיתנו זדקת לעניים שאינם מחבונים, וכרי מפסיד בקללתו לעניים המחבונים, והעניים המחבונים מה חטאו שפסידו בשביל קללתו מחייתם ותמיכתם.

ואפ"ר ציבור הענין עפ"י הרמ"ק מבראשית וז"ל: יספרו אנחנו דרכה (פ' שופטים) ע"פ ואתה לא כן נתן לך ה' חלקך וז"ל: עפ"י קבלתו מרבותיו כח הפועל בפועל, ממילא ממנו ורבותו של אדם שהאדם מסבג על ידי מעשיו, הנה יש צמחון ורבות האדם כח הפועל, ע"כ נאמר לנו לפרוט מחיצה המוכסין כיון שכן הפועל יש צמחון האדם, וכשהאדם הכשר יקחנו לעצמו, הנה יגרסם לנפשו פטולה זכות כפי כח הפועל הנפשי מצעלים הראשונים עי"ש דב"ק שהאריך, והחוש ועוד על זה דממקום שהאדם מקבל חייו הגוף, גמשה לדעת הכותן ומעשה משוחד חליו, כמו שאמר הכתוב כי השוחד יעור עיני חכמים, וככה רואין צהרבה מוסדות החורה על ידי שמקבלין תמיכה מצדי אדם שאינם מחבונים וממקורות מקובלים, על ידי זה כמה מושפעים לגריעותה צהרבה הכוונה כי נעשין משוחד להם ואינם רואין את האמת, וכבר אמרתי לפרש מה דאיתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) כיון שנלמדך אדם לצריות פניו משתנה ככחם וכו' מאי כחם כי אחרי רב דימי אמר שוף אחד יש בצרכי הים וכחם שמו, וכיון שהחמה זורחת עליו מתהפך לכמה גוונין, כך מי שנלמדך לצריות פניו משתנה לכמה גוונין, והכוונה שמתהפך תמיד לאותו גוון של האותן, ופעמים מקבל מאיש שיש לו גוון אחד, ופעמים מאיש שיש לו גוון אחד, נמלא ששחנה לכמה גוונין, כל פעם לאותו גוון שהותן הוא צו, והמקבל מוכרח

לימשך אחריו ולהשתנות לאותו הכוון על ידי ששעה משוחד ממנו, ואם יסוד איתן שקבלה תמיכה מאתם שאינם מחבונים חזיק מאוד לנפש המקבל כי נשפע על ידו ממדות ברשות של האותן, ומעשה צדיק מה שלא קלל ירמיה הנביא את אנשי עמדת בשאר מלות שלא יקבלו עליהם שבר כ"א צמחם זדקת דוקא, כי בשאר מלות צין אדם למקום אורצו יותר טוב שירצו צמח ומעשים טובים לבגין עליהם מן הפרעניות, אומם צמחם זדקת, כיון דמקבל זדקת מאתם שאינם מחבונים חזיק מאוד לנפש המקבל, ואם יתנו זדקת לעניים מחבונים יהיו נמשכים אחרי דעותיהם ויהיו כמותם, לכן תחכסם ירמיה לנפוח בעניים שלא חזק להם, והחפול שיזמין ה' לאנשי עמדת עניים שאינם מחבונים שאין הכח גדול כל כך אלסם, ולעניים המחבונים ישאר בש"מ ממקורות הקדושה והטהרה.

ומעתה צוה לציבור הכתוב וישב יעקב צאח מגורי אציו וגו' דכנס מניו ששכח יעקב אציו צאח ישראל משהליד חולדות שנים הרבה, דמשפירש ממנו יוסף עד שירד יעצירה למארים ה' כ"ב שנה וי"ז של יוסף כרי ל"ט שנים וצבל הזמן האדם לא העמיד כי אם שצעים גפש, וצמחרים שה' שם רק י"ז שנים עד הסתלקותו ראה ששים רבוא מצוי ציון, כמ"ש ז"ל צמד"ר (פ' וישלח ר"פ ע"ט) ח"ר יודן לא נפטר יעקב אציו מן העולם עד שראה ששים רבוא מצוי ציון, ורוא ענין פלא, וכבר ציארנו צוה צדצרט לעיל, ועוד לאלקי מילין. ויוצן עפ"י דרכנו ה"ל דהנה כל זמן שה' יעקב אציו צאח צין הכענים אם ה' משמיד שם דורות לאלפים ורצבות, ה' נורד להעמיד להם צדי חינוך שזה עולה לבין עתק להחזיק חינוך גדול כזה, וכו' מוכרח ליקח תמיכה מאל הכענים ממקורות העומאם ח"ו, וא"כ צדיק מה פעל הלא הם יקלקו הכל, לכן סיבב הצויות שלא עולו לו צנים הרבה כי אם אחר שצאו למארים, וכו' שם יוסף הצדיק המושל בכל ארץ מארים, וכל הכסף הנמאם צמחרים ה' הכל שלו, כמש"כ וילקט יוסף את כל הכסף וגו' נמלא שכל הכסף ה' ממקור קדוש ועבאר, וצמחון כזה אפשר לומר ישרא בקדושה וטהרה.

אין כן החלחל קושיא, אלא גרסא מצויר שד"ס,
ומה שבקשם הכתובין ז"ל דל"כ ראו צו שבא לזיק
גמור וכו' גרסא דלא קשם מידי עפ"י"ם שכתב הרב
יוסוס גאון (במס' ברכות י"ט) אלא דלחיה בגמרא
ילתת בת קול ואמרה, מה לכם אלא ר' אליעזר
שהלכב כמותו בכל מקום וז"ל: שלא היתה הכוונה
אלא לגסות את החכמים אם יניחו הקבלה והגמרא
שנפיקם בשביל הבת קול אם לאו, ופרשתי בזה
מאמרו ז"ל בחגונו של עכנאי שחמרו חורב לא
בשמים היא, (עין צ"ם) ויואל משה מאמר ח' סימן
קצ"ח, עכ"פ מצויר שאם מצדדן הלכב על פי
החורב, אין אם דלוחי אחרות ומפתיים כמנתיים
לביקר, אף לסמוך עליהם ואין לאו מדיו החורב,
דלפטר שגלים המפתיים ע"ד הכסיון, ולכן השבטים
דענו את יוסף למיתת עפ"י דין חורב, לא השגיחו
על הכסים לדון מה שבא לזיק גמור, דכיון שהם
ציררו דיו עפ"י ההלכב לא הסגו אחר מחמת
הכסים, וכן גם יוסף האדון עמד איתן לעומתם
בשיעורו הכחורב ולא נכנע מפניהם, כיון שצירר
ההלכב על פי דין חורב לשיעורו, ואף שכוין אחיו
רבים שחלקו עליו, לא ציער דעתו ועמד בשיעורו,
וצדק נהם דעת יעקב אצלו צדקו כי הם שלמים
וחקים צדקתם דעת חורב ולא גרתיים משום דבר.

והנה מה שלא ראה יוסף לבטל דעתו דעת יחיד
לדעת אחיו הרעים נגדו אף דקו"ל אחרי רעים
לכנות, אפשר לישב צ"ג אצ"פ, ח' עפ"י"ם הפר"ד
בשם המפורשים שחלקו בני יעקב אם יש להם
דיו ישראל קודם לתן חורב או דין בן גת, ויוסף
ס"ל שיש להם דין בן גת עפ"י"ם וא"כ לשיעורו
לא שייך לנבכים דיון דלחרי רעים לבעות, צ
עפ"י"ם דלחיה בגמרא (צ"ג מ"ג) ספר תורה אין
דקין בדיווי אותה העיר שסתם נוגשים בדבר (עין
באריכות בספר ויואל משה מאמר ח' סימן קצ"ח
וקצ"ג), ויוסף ברי ראה לביות מלך ומושל עליהם
כאשר גילה להם חלומותיו, והם לא ראו לקבל עול
מלכותו, אם כן היו כולם נוגשים בדבר וא"כ אפשר
להם לדון דיון זה ולהכריע דעת הדיון ג' עפ"י"ם
שכתב המהר"צ"ה בקונטרס הסמיכה, כאשר ראה
מכרייו כי יד לחוש הסמיכה, והמהר"צ"ה עם חכמי

ובזה יל"פ כוונה דברי רז"ל ביקש יעקב לשב
בשלה, היום שיעקב אצלו כי דואג ומחור
אין יוכלו להמשיך קדושת הוהות ולגדלם בחיפון
טבור, שלא יבי' צו חסדנות של תמיכה ממקורות
לא טעמים אשר מחקים להחיותו הקדוש, ודאגה זו
כפרית מנחתו ולא כי' יכול לשב בשלה, עד
שקפץ עליו רוגזו של יוסף, ועל ידי זה נשתלשלו
העניינים שצד יוסף למאדים ונעשה שם מעשה,
ואסף כל הכסף תחת רשותו, ועל ידי זה כי' לו
ליעקב שולח אמתיות כי כל הכסף צוה ממקור
קדוש, והנה האבותה"ק כתב עכ"פ וחי יעקב
בארץ מאדים שבע שנה שם, שבה הכתוב לרמז
שכן הכה היו ימיו שבי' לו בזה חיות ולא קודם
עפ"י"ם, ולדרכיו אפ"ל כי עד אז כי' חמוד דואג
בשביל חיותו וזרות הכאים, שחמורו בקדושה ובטרה
מבלי חסדנות השפעת אמת, ובמאדים לא הי'
לו עוד דאגה זו וישב בשלה אמתיות, וז"ל וחי
יעקב בארץ מאדים וגו' דשם היו ימיו שבי' לו בזה
חיות, וכל זה לא לו על ידי רוגזו של יוסף, ולכן
עציר רחמנא בזה שקפץ עליו רוגזו של יוסף וצדק
עשה בדין רגון יראו.

ובפשוטו אפ"ל קפץ עליו רוגזו של יוסף,
דמרוגזו של יוסף עם אחיו, נחצר ליעקב אצלו
שהם שומדים איתנים מחקים על דרך החורב,
ואינם נכנעים ונעלים משום דבר המונגד לדרך
החורב הק', דהנה כל מחלוקתם הי' עפ"י החורב,
מ"ם המפורשים שיוסף החזיק בשיעורו על פי
החורב, וגם אחיו דעמו אחר למיתת עשו לשיעורם
על פי החורב, והכתובין ז"ל כתב שהשכטום לא ידעו
שם נחשים ועקרים בלחיה חורב, שאלו היו חללים
אחרים ולא חיקו ליוסף כי' הכיר צדקו להם שנעשה
לו גם גדול, וטבור לזיק גמור, וידעו כי זכותו
הגליל מכל רע, וא"כ יעשו במשיח השם אשר הוא
חפץ צו ומחיל וכו' אלא הם לא ידעו בדבר עכ"ל,
אמנם מחזיק גרסא מצויר שידעו מנתיים שצד
שדרי הקשה בזה"ק מה כי' האלה ראונו בזה
שלא להשליכו אל צור של נחשים ועקרים מקום
סכנה, וחיקר שאלה להליו מיד צעלי בחורב, ואם
לאחר שלא ידעו מה שיש שם נחשים ועקרים

יורשלים התגדלו לדבר, וכתב שם חף כי אהמו מועטים נגד חכמי אמת, מכל מקום אי אפשר לומר צד אחריו רבים לבעות, כי לא נחזקו וחד לבואו שקול וערי וכו', ואין אומרים ברי האו גוואל אחרי רבים לבעות, אלא כשהוא רוצה מתוך כונו, ואף אם יאמרו שחזקו ועשו יחד לדון בדבר זה לא מועיל דמון שכבר עשו מעשה על פי הוראתם כיו מנעים בדבר, וכסופא לכו מילתא למיכד, ומחמת אורח נגיעה עושה נטיות הדעת לטעות בהלכות, ואי אפשר לפרס למנון רחוב ע"כ, וכסה גם כן בענין השבטים שכבר עשו מעשה ע"פ הוראתם שאל וישאלו אותו ולא יכלו דברו לשלום, ע"כ לא סמך לדון צד ע"פ הכלל דאחרי רבים להטות, השולל מדבריו דיוסף האדוק לא ציגל דעתו דעת חורב אפילו נגד הכות, וגם השבטים לא צטלו דעתם דעת חורב אפילו ברואות גיסיס ונפלאות, נמאל דתחבר על ידי זה ליעקב אבינו ע"כ צדיקות שיעתם ודבקותם בתורה בק', וצדק ה' לו ליעקב אבינו שזה אמתיות, וכל זה בא לו על ידי שקפן עליו רחובו של יוסף.

על עהרת הקודש, אין מפרסמין הכדונים בעתות ואין מכללים אותם בפומבי, לכן מנעים העשרים מלחמך בחיור כזה, וצחי' ו' אפשר לרמוז בדברי המדרש הגיל שהעשרים שאלים עכשו שאין צדיקים מי רוצה אותם ומי יפרסם שמו ומי יתגב שצחו, ולא לו שאין מכללים ומפרסמין מזה ענין בעתות, אלא אפילו אם היו מכללים לפרסם מעשהו הכדון שחמך במסד עובר, הפרסום הוא יחי' לו לרעון, כי צעוקי כסופא מילתא צימונו לחמך צעוקה הכולכת בדרך היסן בדברי אבותינו בק', וא"כ תחת אשר יחי' לו הפרסום לשבח ותהלה יחי' לו גנאי וצח יצחו לו על יוסף פעלו, לכך הוצו לנו חז"ל ואמרו שאלו ומשום כי צדן, וזה הם המפרסמין את כל מי שמחזיק בחיור כזה, וכאשר יצאו אליה ומשום אז יתברר לעיני כל כמה גדול הוא הכבוד הזה להחזיק בחיור כזה ויחיד, וכל מחמין בהשיות ובחוריק ממתין ומתפס על זאת, ואינו חושב בפרסום ובשבחים של ארץ שאין בהם אלא חטפס וכבוד מדומה.

ועתה נחזה ראש לחקור מדוע צלחת לא הול ראונו את יוסף האלג גמור להשיבו אל אביו, והסתפק כמה שאמר השליכו אותו אל הסור, האמנם דבזכר"ק ביארו דתשצ זה לאלג, מה שהלג אותו מבעלי צהרה, מכל מקום ה' האלג צהרה יותר אם ה' משיבו אל אביו מיד, וחולי דרסה לעשות האלג זאת צלגעה להיות הלגנ לכת, שלא יתגלו מעשיו הטובים לצוי אדם כי אם צינו לצין קונו, אבל אלמלי ה' יודע שהחורב הקדוש חכתב ויתפרסם לכל צדי שולם את מעשה הטוב אשר עשה, וכל ההסתה והלגעה יחי' ללג יועיל, אז בודאי שחי' מושיבו על חסיו להשיבו אל אביו מיד ולא חי' מסחיר מעשיו.

וע"ד הפשט י"ל עפ"יו שפירשתי מ"ש צדחה צדחה המזון אל תחריכו ה' אלקינו לא לידו מחנה צדד ודס וכו' דלכאורה מי שחורחו לומנחו צעל כרוח מוכרה להחפרים מחנה צדד ודס, ואין יאמר חפילה זו, אמנם ידוע דעיקר האדם הוא הכפס חלקו של הקציה, דג' שותפים יש בצדס הקציה ואביו ואמו כח"ש ז"ל (מזה ללא עיאל) וצדד ודס גידים ועלמות הם מחלק של אביו ואמו, והקציה גיחו צו רוח וגשמה והוא עיקר האדם, והצדד ודס הם רק צלגס להאדם, כח"ש (איוצ י' י"א) עור וצדד חלפישיו ועלמות וגידים חסוכני, והכס מי שהוא נוחן דקס ולצו צל עמו, ונחן רק מחמת סיבה וכתרה, אז הנהיג האלג איו רק נחית צדד ודס, כי לצו ופנימותו שהוא חלק אלקי ממעל אין עמו צענה נחית, וצאופן כזה הצחן איו מעגיה ליתן לעני כצדד פנים יפות ומחצית המקבל, משא"כ מי שנוחן צלג שמה ופש חפלה, צאופן שלא יתצוים המקבל, אז הנהיג האלג איו מחנה צדד ודס צלגד, כי אם מחלק הכפס שהוא עיקר האדם, וזהו צדחה צדחה חפלה ואפילו מי שמוכרה להחפרים

בפרשי' ודברי המפרשים, וחזקין צהש שפוצח א' נתקיימה ציינו חלח דודו האחרון שצנו עושי רעה, גם מאשרים ומשפחים זדים אשר לא היו כזאת מיומם עולם, ואחרי הפסוקים הללו נסמך הפסוק בגל' אז נדברו יראי ה', ופרשי' ז"ל אלו משיב על דברים אלו צעזעו הרשעים רשעו והטובים הלכו קדורנית מפני, נדברו יראי ה' שלא לדבק במעשיהם הרעים, ואנו לא נשכחו ודברים מלפני, ואעפ"י שאנו ממחר להשיב גמול, כי בקשצתי ושמעתי ולויתי לכתוב לכם ספר זכרון, ואנו לי ודברים מקיימים ע"כ, ולפי זה לא קשה קשיית כיפית, ואעפ"י שפסוק זה נכתב ציינו הצדיקים אמנם נצוה א' נאמר על דור האחרון עיקרם דמשפחה, ושפיר דרשו מה דעכשו שאין נצוהם אלו' ומשיח כותבים והקב"ה חתם, וכשיצאו אלו' ומשיח צמחם ציינו יגלו ויפרכמו עושי עוץ כל מי שחזיק בחינוך טהור וסו"ע צד לקרב צדחתם על ידי הכל פיהם של השביר שאין צדק חטא, דהו מקרב גאולתו של ישראל.

ועדיין חל עלינו חובת הציואר לישב בסתירה המובח צריש דבריו, מה דאיתא בנז"ר שהשטן חומר לא דיין לנדיקום וכו' ורשי' ז"ל כתב מדח"ל שהקב"ה חמר כן, ויחזקל עבדו מה שפירשתי מאמרם ז"ל (תגיב י"ד ע"ה) כי אחת רב דיומי חמר י"ח קללת קילל ישע' את ישראל ולא נתקרה דעתו עד שאמר במקרא הזה (ישע' ג') ירחבו הבער צוקן והקבל צנכד, ומאמר זה הוא פלא, וכו' כי ישע' הכזיב שגג את ישראל ח"ו עד שלא נתקרה דעתו בקללתו, וצדוואי שבי' ארכב את ישראל בחבליה, וא"כ מדוע לא נתקרה דעתו עד שאמר במקרא הזה, וכו' דיון הי"ח קללת שחזק, ישנם קללת גזולתו מו ומדוע דוקא צו נתקרה דעתו, ואמרתו לפרש דכזה ישע' הכזיב לאשכח מפי הצבור להחזקתו שלא יכו' תלך ולא דיין לא חכם ולא נכון וכו', וחלשם דעתו של ישע' הכזיב שחזי השחנה חומר מושרל, והנה אמר"ל בגמרא (כתובות ק"ב ע"ב) האו לורעא מרבנן דמחמין ל' בני משה, לאו משום דמעלי, אלא משום דלא רובח לא צמיל דמחיל, ומכא"כ אם

מן האדק, על כל פנים לא חכו' ממתנת צדק ודס צלי לז ונפש, כי אם מחנה שליח כדי שלא נצו ולא נכלם, היינו שלא יחבויים במקבל ויקיענה כלל דברים האמורים מן כלל נגמרים אל כלל, ומי שחזן דקדק צלל שלם, גם אלוים אחרים לעומדים ממנו לעשות כמעשהו, משא"כ מי שחזן דקדק ממתנת הכרת, ולפי לא נכון עמו, אלו פועל צחיותו שאחרים ילמדו ממנו כי אין זה יולא מן הלל, וכבר הצאנו לעיל צס כיפית שלא נכתב רק אותן המלות והמאורעות שאפשר ללמוד מהן להתבאר כמותן, ודבר זה להבחין מי שחזן צלל ונפש אלו ידוע רק לביא אמת, כי הוא דבר המסור ללל, ולכן רק מציאים יטלים לכתוב זאת, חס פי' המדרש לשעבר דסם עשה מלש והצדיקים כותבין אותה, ודכינו אותן המלות שכתבו לחופלה דורות הצדיקים, לזו לריבים צדא להבחין אם נעשה המלה צלל שלם כדי שיכנס ללל, ועכשו שאין צדיקים מי כותב אותה, ומי הוא שידע להבחין איו מלה נעשית צלל שלם כדי לכתוב אותה, על זה אמר שאל' ומשיח כותבין והקב"ה חתם, שאמר לו נדברו יראי ה' אלו אל רשעו וכו', וכתב זה כדי ללמד לדורות, דאף שאין ודאין עכשו ככתב וכמתב, מכל מקום יש לו השפעה על לבות בני אדם, כיון שאל' ומשיח כותבין והקב"ה חתם, משפיע הקב"ה בלופנים וסיבות שונות שיתודע מעשה המלה לכל צדי שולם וילמדו ממנה, וכעין שאמר חז"ל במתלל שם שמים צסחר ופרשין ממנו צגלי, שהקב"ה מסבב סיבות שיתודע צגלי מה ששעב צסחר, ומדכ עשה מרובח מומח פרעניות, וק"י שאם אדם עושה מלש, מסבב הקב"ה סיבות שיתגלה מעשהו צגלי וילמדו ממנו, וע"כ יש לכתוב א' (שאל') ומשיח כותבין והקב"ה חתם) השפעה גדולה ונשגבה ללמוד ממנה לדורות.

ומה שהקשה כיפית דפסוק זה נכתב ע"י מלאכי ציינו הצדיקים (עיין קושית י' לעיל) שפ"ל דכזה המסך הפסוקים אמרם שזו עבוד חלקים ומה צלל כי שחרו משמרתו וכו' כללנו קדורנית מפני ה' לזאת, ועתה אנתו מאשרים זדים גם צצנו עושי רשעו גם צחנו חלקים וימלטו, עיי"ש

האורבא מרבנן מסייע להם ונותן חיזוק למעשה הדור, ודאי שהוא אהוב ונחמד ומקובל אלם ויושב בשלום ושלום ציונים וישראלים לו פנים ומכבדיו אורח, אבל הממנהיג המוכיח את בני דורו וגורל גדול לעבד ולמנוע פיראט הדור, הכי בני דורו מתקוטעין עמו ומתלקקין עליו ואין משאין לו פנים, ולפיכך אחר שאמר יעקב' הכניס כל אורח בקלות הלשם דעתו, אולי תשחכה בתורם לגמרי משראל חי, ולא תתקדשה דעתו עד שאמר מקרא זה ירכבו בער בזקן, ודיינו שלא יאשו פנים לממנהיג הדור, וזהו סימן מובהק שממנהיג הדור יהיו מוכיחים אותם על הפירוט, דאי לאו הכי לא היו מלגלג עליהם ואדרבה היו גושאין לו פנים וע"כ תתקדשה דעתו בזה.

נמצא לפי זה שיתכן שהוא גם מלד השטן, על ידי שאין הממנהיגין מוכיחין בני הדור על ידי זה מרחמין להו כולי בני מתא ומכבדיו אורח ומשאין לו פנים, אבל שהוא ז' מקורו מהשטן, וזהו אומר כן לא דיון לדיקים מה שמחוקן להם לעשי"כ, אלא פריקן גם שהוא ערש"ן, דהיינו שישנו בשלום עם בני הדור לאורך הירצא התורה, כדי שיתחזקו ויתמכו במוסד החינוך אשר להם להגדיל תורה ולבאדירה, משא"כ אם יח' מוכיח בני דורו, לא ידורו בשלום ושלום עמם ולא יראו לחמוך במוסדות החינוך אשר לו ולא יוכל להרצין תורה כל כך, זה הוא טענה השטן שמכרחין לדיקים לישב בשלום גם בערש"ן, והקב"ה כביכול אומר לשון זה לא דיון לדיקים על צחי' אחרת, כן אמת שפריקן הדיקים לשלום ערש"ן, אבל רק בשלום שצא מתקב"ה ולא אורח בשלום הבאה מן השטן, וכמו שהביא כ"ק אבא מארי זלל"ה בקדושת י"ט. (בהמשכות לפי ויאל) בשם הספרי"ק דמה שמוז' וגמורו שגדול הכסיון העשיר יותר מנסיון העוין, וזהו רק בעשירות הבא על ידי מערכת השמים אשר מולי' גרם לו' העשירות, זאת הוא קרוב להפסד אשר יוכל להטות את לבבו מדרך החיים וכו', אמנם כן יש מי שזכר לעשירות והן רב בגזירת האומר ועשה, לא על פי מאלו וממנה העולם, וזה העושר הניתן לו מאתו ית' לא יעבד את לבבו מדרך ה', כי הלא מאתו ית' לא תלא ברשות וכו', וע"ז אמר צדקה ה' היא תעשיר

עליו, וע"כ גם השטן רואה שיצא שהוא לדיקים ויח' להם עושר וברכתה, אבל עשירות כזה הבא על ידי מערכת השמים יכול לבזק בעשירות ה', משא"כ הקב"ה רואה שהצדק בשלום מאתו ית' ושי' המאמרים הם אמת, שהקב"ה וגם לבדול השטן לאומרים כן, רק הקב"ה אומר על צחי' העוין, והשטן אומר לעשיתו להסית ולקטרג.

הראינו לדעת שיש שני מיני שהוא בערש"ן, ה' הבא מאת הקב"ה שזהו שהוא אמיתי בדרך התור"ם, והב' אורח שהוא הבאה מן השטן שהוא היפך דרך התורה, ולפיכך לדיקים שצויים תמיד בנער, חף כשים להם שהוא, פן ואולי בשלום הואת צא להם מלד השטן חי, ולכן שפיר אמרו בגמרא אין וישב אלא לער, ודחמת משמעות וישב מורכ על שהוא, אבל על ידי בשלום וישב לדיקים בנער ובנפחד, אולי צא להם בשלום חי מלד השטן, וזהו רש"י ז"ל פי' ערש"ן ויבא יעקב שלם עיר שכם, שלם בגופו שנתרפא מלפגמו שלם בנפשו שלם חסר כלום מכל אורח דורן וכו', ולבאורה ז"ב דמאני בדברי ר"ל שלם הכרש שבי' ליעקב אבינו מציה לכן, נתן לעשו בשביל חלקו בנמנה המכילה, כח"ש בקב"ה אשר בחיות לו, ופרש"י ממזרח ר"ל שגמל יעקב כל כסף, וזהו שהביא מציה לכן ועשו אורח כרי, ואמר לעשו טול את בשביל חלקך בנמנה, ח"כ מה רצונו' שלא חסר מכל אורח דורן כלום, וישעשה לו גם שחור וישלם רכשו ככרשש"ה, הלא בלל"ה נתן הכל לעשו, וקב"ה לא עבד ויסא למנא, אמנם גרסה דהרש"ש שגילם לו הקב"ה מה שנחסר לו על ידי הדורן, זאת לא נתן לעשו, שברי אחר העטם שאין נכסי חו"ל כדאי לו, אבל זה שגילם לו הקב"ה מה שנחסר על ידי הדורן, זה כ"י ככר צל"י כשצא לשכם וגם לא כ"י מרכוש של לכן כי חס מתקב"ה, ולא נתן מזה לעשו, ממלא שהחליף יעקב רע בעוין, שנתן לעשו אורח בממון שלא ראה ליבנות ממנו, מה שבי' מציתו של לכן ונכסי חו"ל שאינם כדאי לו, ותמורה זאת קיבל מהקב"ה ממון של ח"י מצחי' קדושה עליונה, וידוע מה שאמרנו ז"ל (בילא ע"י ע"ה) כל מזונותיו של אדם קא"ר לו מר"ה חוץ מאלוהות שנתן וכו'.

אח העולם, והעולם נחקקים על ידו, ומעשה יחזקח
החיות, ודבר בעולם אחר אס יתן לי בלג, מלא
ציונו כסף וזהב, גילגל כוונתו שחמד למלאות ציונו
בכסף וזהב לרוב גאווה ותאווה, ועייב למדו חז"ל
מכאן שנפשו רחבה ואחמד ממון אחרים, אמנם ר'
יוסי בן קסמא לא אי' בכסף גחשז אללו להנחת
העושרין למאוסה, ולא חמד למלאות ציונו במשכיות
וצב וכסף, כי"א כל חשיבות הכסף אללו אי' לעשות
בו גמ"ח ולבחוקת החורב המקיימים את העולם,
ואולי חזרו האיש שפגע צרי"ן בן קסמא ודאיע
ליתן לו חלק אלפים דמרי וצב ובלבד שידור עמו
במקומו, הכניח סכום כזה לנורך החזקת ח"ח
וישיבות, בי לא נלך ריי צ"ק כסף וזהב להנחת
העושרין, אמנם רייצ"ק סירב ואמר אס אהב גותן
לי כל כסף וזהב, שצשול", היינו כל כסף וזהב
בגדך לבעמדת העולם, לא חזור אלל צמקום חורב,
כי רייך לשקול צדעת חורב ממו לקבל חמישה
לבחזקת החורב, ורבים נכשלו שנקחו חמישה מאלפים
שאנים מאוננים לבחזקת הישיבה, וכח הפועל של
הגותן השפיע לגרישתא צהכנגת הכוסד כולו,
ועייב אחר רייצ"ק שאס אהב גותן כל כסף וזהב
שצשול, היינו כסף וזהב המקיים את העולם, אפי"ה
לא חזור אלל צמקום חורב, ואי"ש מ"ש כהאי
לישנא, ולא אחר חלק אלפים או רצוא רצבות כי
צ אי' כל תאוותו לנורך קיום העולם, ואעפ"י לא
קיבל ולא רכב אלל לנורך צמקום חורב.

ועד"ן אפ"ל גם צמיתא דרי' עבות כה"ל עפ"י
שצארא צדצורו (לעיל פ' נח) צמי"ש רח"ל
(צ"מ מ"ש ע"ה) מי שפרע מאנשי דור המבול וכו'
הוא שתיד לפרע ממי שאינו עומד דיביותו, ולכאורח
חיק יחי' מידת עונשם שוב לנור המבול, וחטא דור
המבול אי' קשה ממנה שגזלו וחמסו וכו', ופירשתי
עפ"י"ש רש"י ז"ל כל אנשים שצמקא חשודים הם,
ואף כהא יתפרש הכוונה צמי"ש אנשי דור המבול,
היינו החשודים שדור של חטא צבירות חמורות
בפועל, כי"א צמה שלל מיתו צרשעי דנור ואולי
עשו בן מנחם כיראה או פני' אחרת, ולסיבה צ'
נשאו משחיתים לדעתם ורעום של רשעי דנור, ולא
היו עומדים דיביותם כי"א הוו משני צמילייה כפי

ובאלה צמי' לח"ח, שממון זה שמתקין לח"ח הקצ"ח
משלים לכל אחד, ולפי זה עושין חילוף וחמורה
עובה, שחיי צממון שחאדס חוסף לפעמים הוא נאד
מערכת השמים, ואפשר שמעורב בו ממון שאינו
כל כך צדק וצדק צבירי, ועל ידי גותן הממון
הזה להנחת ח"ח, אס בן מקבל חמורת זה ממון
אחר מנחת הקצ"ח וזהו ממון קדוש ועבור שצא
מקצ"ח צעמו, וזהו ודאי צבירות שלימות קדושה
ועברה, מלא שפושן צב חמסר עוב שאין דוגמתו,

בגמרא סוכה דרין (פ"א ע"ה) אחר רבא מריש
היה חמינה לובא קושעא בעלמא, אחר לי
הבא מרעין ורי' עבות שמי', דאי היה ידעי לי' כל
חללי דעלמא לא היו משני דיביותי' עב"ד הנג',
ולכאורח ראוי להבין כוונת הבחנא מ"ש כל חללי
דעלמא, והוא דבר שאינו צמיליות שאין מי שציו
ליתן לו כל חללי דעלמא, ואס רכב לגוס הכרע
יאמר חלפי אלפים או רצוא רצבות, גם צ"ב ממי"ש
רש"י ז"ל (צ"ב בלג) ע"כ"פ אס יתן לי בלג מלא
ציונו כסף וזהב וגו', למדנו שנפשו רחבה ומחמד
ממון אחרים, אחר ראוי לו ליתן לי כל כסף וזהב
שלו וכו', וביינו לפי שגוס ואמר ממון הכרע למדנו
שאי' נפשו רחבה וכו', ולכאורח ר' עבות אחר גוזמא
גדולה ממנו שאף אס יתנו לו כל חללי דעלמא, ואעפ"י
שצמיתא רצק צבוי' וצ"ב לחלק, וכעיי"ן מנינו (בצבות
פ"ד) ארי"ן בן קיסמא פסע אחת הייתי מולך
בדור, ופגע צי אדם אחד וכו' אחר לי רבי רנוך
שדור עמי צמקומו ואני גותן לך חלק אלפים
דינוי צב וכו' אחרתי לו צמי אס אהב גותן לי
כל כסף וזהב ואנשים עובות ומרגלות שצשול אינו
דר אלל צמקום חורב, ולכאורח גם שס קשה כה"ל
דמוצע החפאר לגוס צדצר שאינו צמיליות, שאין
מי שציו ליתן לו כל כסף וזהב שצשול, וצלעם
החפאר לגוס צמוצע ממו וגיוטור חז"ל שדעתו
רחבה וצ"ב לחלק.

ואפ"ר הכוונה עפ"י"ש רח"ל (אבות פ"א מ"ב)
על שלשה דברים העולם עומד, על החורב ועל
הטובה ועל גמילות חסדים, מלא כי בכסף וזהב
שעושים צו גמ"ח ולבחזקת החורב, הוא מעמדת

במסיבה להחזקת הישיבה

וישב יעקב צאנז מגורי אביו וגו' צמד"ר אברהם גייר גיורים וכו' יעקב גייר גיורים וכו' ציחק לא שמענו, וכיבן שמענו כלן וכו' וישב יעקב צאנז מגורי אביו, ומלי מגורי אביו מגורי אביו עכ"ד במדרש, ראוי לבזין מדוע חלה הכתוב הכנה צאנז ישראל דייקא, כמ"ש צאנז מגורי אביו מגורי אביו, גם לא מלינו שגורו האבז"ק גרים כ"א צאנז ישראל, ויעקב אביו צדדו למרים כוריד עמו רק ע' נפש כולם וילאי ירך יעקב, וכל אותן הגרים שגורו האבז"ק נשאר ונעמשו בין האומות, ונעמשו בני מדוע לא השתדל יעקב לכולים עמו ולהצטרם אל הקדושה, כמו שהשתדל צדיקו צאנז ישראל.

(ג) **וישב** יעקב וגו' פרש"י ציקס יעקב לישב בשלה קפץ עליו רוגזו של יוסף וכו' אמר הקב"ה לא דיין לנדיקים שמתוקן להם לעב"ד וכו', וצמד"ר ח"י אחא צטב שצדיקים יושבים בשלי וכו' השטן צא ומקטרג אמר לא דיין לנדיקים וכו', חזק נך שבוה כן, יעקב אביו ע"י שצקס לישב בשלה צבז"ל, חזדוג לו שטנו של יוסף וכו' עכ"ד במדרש, דקדקו המפרשים דמדברי המדרש מצוהר דלגר קמרגו של השטן חזדוג לו רוגזו של יוסף, וכוה סחורה למ"ש רש"י ז"ל צס מדרש ח"ל כי הקב"ה אמר לא דיין לנדיקים וכו', ולעטס זה קפץ עליו רוגזו של יוסף, וצאמת כי' לעזבתו דע"ז נחקיינו ישראל צגלות מלרים ולא נשתקש, ומלחו יח' לא חלה ברשות כ"א טעו, חלל חק ירוק מעשה זה גם אל השטן, וכבר ציארנו צה לכמה פנים ועוד לאלקי מלין.

(ג) **במד"ר** וישב יעקב (איו"ג) לא שלחו ולא שקטנו, לא שלחו מעשו ולא שקטנו מלכו, ולא נחתי מדינה, ויצא רוגז צא עליו רוגזו של יוסף עכ"ד המדרש, לכאורה אחר שכבר ניוול מלרות הראשונות ראוי לו להודות על נס ההצלה מהם, ומכ מקום לכזיב כל צדויו אחר שניצל מהם, גם וליד דברי גרם יוסף כי' הגדול שצטלס כמשה"כ וימלך להתנחם וכו' כי ארד אל בני חלל שאלה, ומדוע

האריך למלכות רמזם ולחפזת על מנשיכם של הדור, וע"כ קילע חז"ל את מי שאינו שומד דביצורו להיות ממד לו כמידת עונשו של אנשי דור המצול שנגעשו בצביל כך (ע"י"ש צדצתה צבריכות) ועד"ז יתצאר מיומרה דר' טבות מ"ש אפי' אם יחצי לי כל חללי דעלמא, היינו בסף ורוב צצטולס, שיה' די וואתר לארך החזקת ח"ת שמקיימת השולם, לא אקבל מתנשים שאינם מוכונגים שלא אלתרך להיות משודר לרזנס ולשנות דיבורי כרזנס.

והנה כבר אמרנו לעיל שירמ' הצביא קלל לאנשי ענותים שיוכסלו צעניים שאינם מאונגים, וכונתו היחה לעוצה גדו שלא יושפטו העניים המוכונגים מדעותיהם, אמנם בחינך שלנו חן אנו לריכים צ"ה לקלל ירמ' הצביא, כי האנשים שאינם מאונגים צלעדי זאת שואלים צחכנית השאח את החינך שלמו המיוסד על מוכרות אצותיו, ולשמות זאת הם צוהרים לתמוך צכסס כל מיני מוכרות של שמו וכפירה ר"ל, כאשר עינינו רואות צבז"ר צמדוינה ו, שרוב המעשה הולך לעמיון, לקיים על ידם רשת של כפירה ומינות, ולא רק שמתקיימת צהם גצוהת ירמ' הצביא, חלל הרבה יותר מזה, שהרי אותן העניים שאינם מאונגים צימיו ירמ' הצביא עכ"פ לא היו מוכותים ומדיחוס, וצימיו חלל חוצה ורובת ואפשר שעינים וחשש אחח מכל מעשה הנקבן צמדוינה, מסייעים צכן להעביר ילדי ישראל מדרך החסור כידוע לכל מי שיש לו מוח צקדקו ועינים צראשו, ואין ארך להצרות צדצרים המפורסמים לכל, ואשרינו שאנו זוכים לתמוך בחינך המיוסד על טוהרת הקדוש, אשר אנו מוצנחים על זה שהקב"ה ישלם לכל אחד ואחד די מתסורו, ועוד יוכה להצרות ולכיעוב כפלי כפלים, ועל ידי כן מוכה להעמיד דור ישרים מוצרך, ולעשות רמז צלצב שלם וחכה להכלל מכל ארץ וערק ומעשה צישא צכלל וצפרע, וחכה צמורה לקבל פני משיח דקדקו וחל' הצביא ולראות צישועת כל ישראל ושמתקן צהתגלות כבוד שמים עליו צמורה צימיו חמן.

זו שנמנה ממנו השתלשלות קדושה לדורות ישראל, ודלי שהוא מקבצים ולא בשליחות השמן, ועיי' מחבר לו למפרע שכל הכסים היו מן השמים לממן יתקיים על ידו השתלשלות דורות ישראל.

י"ד"ב בזה דברי רז"ל ביקש ועקב לישב בשלה, שכל ימיו לא שקט ולא נח מאחי פחדא, שמה כל נסי ה' אליו היו ע"ד הכסיון ובשליחות השמן, ולא קפץ עליו רוגזו של יוסף, ועיי' הגיע לשלה שנחבר לו בסופה שם מן השמים להעמיד השתלשלות דורות ישראל, וז"ל אמר הקב"ה לא דיין ללדיקים וכו' יתפרש בנחותא, דעיי' רוגזו של יוסף וזה לשלה, אמנם כל הכ"ב שנה ערס נחלה לו חלית הענין, הי"ל ער גדול ממכירת יוסף, וזה כי מדר קטרוגו של השמן, וא"ש מ"ש במדר ששמן אמר כן, ועל ידו מזדווג לו שטנו של יוסף לעצרו, אבל חלית הענין להעמיד השתלשלות דורות ישראל בוכן עיי' הקב"ה, ורש"י ז"ל הזכיר רק דרשא זו שאמר הקב"ה לא דיין ללדיקים, ולא קפץ עליו רוגזו של יוסף, לפי שזאת היא שורש הסיבה וחליתו, אלא ששמן ראה ג"כ להתערב במעשה זו ולקטרג ולא עלתה בידו, ובזאת יתבאר דברי המדרש כי"ל (בקישא ג') לא שלוחי מעשו ולא שקטחי מלכין וכו', שאף אחר שחלפו ועברו וניגלו מהם, עדיין הזכיר העדר מנוחה עליהם, שלא היה לו השקט ושלה מהם לעולם כי"ל, אולם לא הזכיר כן ברוגזו של יוסף, כי"ל ויבא רוגז זה רוגזו של יוסף, שלא היה אלא רוגז לפי עשה, ולבסוף נחבר לו שכי' לחלית גדול להעמיד השתלשלות דורות ישראל ושקטת רוחו עיי'.

ובמו"ב לענינו חנו פלעיו חרב חודים המו"לים ממש עיי' נסי נסים, יש לראש אם לא נעשה לנו גם ההלכה ע"ד הכסיון, וכשעזר הכי"ה להעמיד דורות ישרים ולבקים מוסדות האורח ע"ד אצותיו בק' ויאמח על ידיה השתלשלות הקדושה וקיום דורות ישראל אז נדע שההלכה היא עיי' הקב"ה ומדר הקדושה, וזאת בקשתנו במסח הפלה מי שעשה נסים לאצותיו וגאל אותם וכו' הוא יגאל אותנו וכו', ולכאורה יל"ד שבהחיל בלשון נסחר מי שעשה **קטרג** וכו', "הוא" יגאל אותנו, ולא יתכן

הזכיר בכלם לשון העדר מנוחה ושלה, ולא הזכיר כן בלתי יוסף, ובכך ביארנו צד.

ואפ"ל בדרך רמז מוסר עיי' שפירשתי בדברי בגמי' (ב"ב דף מ"ו) איך יתח קשה לערו של שטן יותר משל חיות, משל לאדם שאומר לעצמו שבור את החביות ושומר יונק, פריש"י ז"ל לערו של שטן שחוקק לשומר את נפש חיות שלא תלך עכ"ל, והנה כל זה היה בדרך נס כמ"ש בגמי' חולין (דף מ"ג ע"ב) על מה דכתיב בלויז ישפוך לארץ מריחתו ויפלה בלויזתו, ופריך מי חיי, אלא ניסא שאני דכתיב רק את נפשו שומר, מוצא ששטן לו נסים להלכת נפשו עיי' השמן, ולכאורה הוא פלא שהשתדל השמן בהלכת נפשו ואף זה מדרך השמן המסית ומקטרג, וכיון שבי' רמז הכי"ה לשומר את נפשו מדוע נעשה שליחות זו עיי' השמן, ופירשתי עפ"י בגמי' (ב"ב ע"ב ע"ב) חסיד היה באומה"ע חיות שמו, ולא צא לעולם אלא כדי לקבל שכר, הביא הקב"ה עליו יסורין כהחיל מחרף ומנדף, כפל לו הקב"ה שכר צדקה"ל לערדו מן העו"כ"ע עכ"ד בגמי', מנא שבי' שמירת נפשו ע"ל הכסיון ולבסוף נערד על ידו מעו"כ"ב, מפני שלא עמד צנעון וחירף וגיף, ולא השתדל השמן צנעון והלכת נפשו, ונעשה שליחות זו עיי' השמן לפי שבי' ע"ל הכסיון וזהו שליחותו (עיי' בספרי עכ"ל) שהארכנו בביאור הענין.

ואפ"ש שם יע"א היה חושש ומחירא שמה נסי ה' אליו מעשו ומלכין וזאת דו"ה, היו ע"ד הכסיון ועיי' שליחות השמן, בדרך הלדיקים שאינם צוענים בצדקהם, ולא אף אחר ה' אליו מהם לא הי"ל עדיין מנוחה והשקט ולא פג לערו, אמנם צדקת יוסף גם שנכתחלו היה גם עיי' קטרוג השמן, כמ"ש במדרש שצא השמן ואמר לא דיין ללדיקים ועיי' מזדווג לו שטנו של יוסף, אבל לבסוף נחבר שוכן כל זה להלכת כל ישראל עיי' הקב"ה, דעיי' שירד יוסף למתרים הכניע קליפת מתרים, ועיי' נתקיימו ישראל בקדושתם במתרים חבו לקבלת האורה, כמ"ש ק"ו הי"ש זכ"ה במאמרי"ל לשם לבס שחיות בדרך ולבחיית לבס לפניהם גדולה עיי', ואז הרגיע רוחו של יעקב אביו, כי הלה

לשון זה כ"א על הכונה ולדרכנו אפ"ל דכוונה בקשמו שחגלה לעינינו שבוטא ית' גאל אותנו וכדקדק שחגלה בנם אבותינו, ולא ידעי בחי' בנם נסחר וע"ל בספר.

איתא בגמ' סוף סוטה (נדף מ"ט ע"ב) ח"ר יהודה אמר שמואל משום רשב"ג מאי דכתיב (איכה ג') עיני עוללה לפני מלך צנות עירי, ח"ק ילדים היו צניות אבא, חמש מאות למדו חורה, וחמש מאות למדו חכמת יווגית, ולא נשחיר מהן אלא אני כאלן, וכן אחי אבא צעקיא, ומסיק שם בגמ' דשאני של בית ר"ג דקרוצין למלכות כו', דחניא של בית ר"ג הכירו לכן חכמת יווגית מפני שקרוצין למלכות, וידועו שבי' הכרח לזכר להשחלל צבאלת ישראל מפני גזירת המלכות, חמנם לכאורה מדוע לא נישלו אותן חמנם מאות שלמדו חורה, ואפשר דאש"פ שבי' הכרח לכן ללמוד חכמת יווגית והכירו לכן מפני שקרוצין למלכות, אבל אש"פ כ"ל להפרידם אלו מאלו, שלא יגיע השפעת חכמה אזה גם לאלו שלמדו חורה, ולפי שכולן היו ביחד, ע"כ נאבדו גם אלו ולא נשחיר מהן אלא אני וכו'.

ואמרתי משל ע"ז ומלאתיו ח"כ כחוצ בספר, דאם פרח שריפס ר"ל צניות ורזים להליל, אזי אם אפשר להליל חפנים גם מצית כדולק כצר מה טוב, ובכל דוח מה שמוגלים, אבל כל זה רק בחנאי, שאין סכנה להכפשות השריפס צנחים אשר סביבותיו, משא"כ אם קרובם הסכנה שיתפשט השריפס מזה ויאלחץ צנחים הסמוכים וכלל השכונה, אזי להליל חפנים מצית כדולק הוא ממש שעות, אלא מתחילה לר"ך לזר לשפוך מים הרבה סביבות השריפס על הצנחים השלימים שלא יאלחו צנחם האש, ואם את זה עשו וצנחנים מהכפשות האש לכן, אז יוכלו להליל מצית כדולק מה שאפשר להליל אבל אם יעשו הכיפק ויעטלו צבאלת החפנים מצית כדולק חחלה, בין כך ובין כך יתפשט האש ולא ישאר גם מהצנחם השלימים כ"א פכים קטנים ח"ו.

הנמשל מוצן כי קודם לכל דבר צריכים אנו להשחלל לחזק בדקי הצנחם השלימים בישראל, שלא כגיע אליהם עדיין חצצרת אש הירר הכוער וממלה צחי ישראל בעורר, ולשמות כל החמלות שלא תתפשט

האש גם צנחם, ואם את זאת כבר עשינו וגמרנו בשלימות, אז נוכל להשחלל להליל גם מתוך התצטרע ולא קודם לכן, ופס במדויק זו כבר קדמונו לעמיד ישיבות ומוסדות חתורה, והכירו פעולות והשחללות להליל ולדי ישראל עד כמה שאפשר, ואף שגם זה בתעוררות אולי לא היה אפשר להם צאופן אחר, אבל עבודת זו שלא תתפשט האש להלאה ולהליל הצנחם השלימים לא עשו, ואני לקחתי על עצמי עבודה קשה הזאת, ואלמלא ראותי מתחלה כמה קשה אפשר שבייתי מתירא להחליף, אבל הקצ"ב העלים ממני כבודות הענין, ועשיתי שגבר בהחלתי מופס אני בעושהיית לגמרו, ומלנו כן צאלע"ב דמשחצח צ"י הכתוב כי ידעתי למען אשר יאזר את בניו ואת ציתו אחריו ועמדו דרך ד', ולכאורה מדוע לא הכזיר לו זכות הגרים אשר גייר, ושאר גם אותם לשמור דרך ד', חמנם חמ"ל צגרים שחוזים מעשיהם הראשונים, ומוכרח שיאשר צנחם מירושא אבותיהם ודרכיהם, על כן חחלה ועיקר עבודתו של אלע"ב כ"י ללוות את בניו ואת ציתו לשמור את דרך ה', שזו פעולה נחמה ומחוקיימה, ועל זה כ"י עיקר שגרו דמשחצח צ"י קוצ"ב כי ידעתי וגו'.

והנה חמ"ל ציצמות (מ"ז ע"ב) ח"ר חלבו קשים גרים לישראל כספתת זכו' פרה"י לשון ספתת שחוזין מעשיהם הראשונים ולומדים ישראל מהם, או סומכין עליהם צאכור וזיתר עכ"ל, ואפשר דלעסם זה עסקו האצו"ק לגייר גרים רק כ"ז שביו צא"ק ישראל, וערם שכתחילה השחללות אומה הישראלית צמרים שחוקיימה שם הצמחת כי לגוי גדול אשימך שם, כי האצו"ק והשצעים לעמם לא היו חוששים, שחוק להם בהחצותם ללמוד ממעשיהם, אבל כאשר החחלה צמחת דורות ישראל צמרים, ראו להפרידם מעל בני ישראל שלא חוק להם להתצרותם, כי קשים גרים לישראל, ולזה לא הוריד יע"א למרים עשו כ"א ע' נפש כולם יולאו ירך יעקב, ולא את הגרים, ולזה חלה הכחוצ את הגרות צא"ק ישראל דיוקא, צממו צא"ק מגוריו אצ"ו צא"ק גענן, כי רק שם השחללו האצו"ק צגרים גרים, ולעולם קדושתם לא כ"י מתיראים

אזכר ויפסדו כל הכתובות הללו, וכו' שם פיקח אחד, ואמר לוי מאלו אחד מתיירא בן ח' יונא משלך וכו' ואחרי שורפן, כך כיון שראה יעקב עשו ואלופיו מתיירא, ח"ל הקב"ה מאלו אחד מתיירא, בן אחד משלך וגן אחד משל בןך ואחם שורפים אותם כולם, כה"ד וכו' צית יעקב אש וצית יוסף להבט, ולתאורח מלאים כוונת ודבריהם רחוקים זמ"ז מהיפך להיפך, ולי"צ להשוות דבריהם.

(ה) עוֹד צמד"ר וישב יעקב וגו' אברהם גייר גיורים כה"ד וכו' יעקב גייר גיורים דכתיב ויאמר יעקב אל ביתו וכו' ביהמק לא שמענו, וכו"ן שמענו וכו', בלן כתיב בארץ מגורי אביו מאי מגורי אביו מגורי אביו, ולי"צ קישור הודעה זו לבאן.

וְנִרְאָה בַּיּוֹם הַהוּא הַקֹּדֶם לְקֹדֶם עוֹד צדדי המדרש בי"ל משל לאחד שראה כת של כלבים וכו' וישב לו ביומם, כרי יעקב לא יבט ביומם, דבני עשו היו צד שעייר והוא בארץ ישראל, וביפ"ת פי' ואלו חזקת ביומם אלא ר"ל קרוב להם, לפי שבר שעייר קרוב לארץ מגורי אביו, ולי"צ דבזה איבא פלוגתא חס בר שעייר קרוב לארץ ישראל או לא, ואפילו חס מאמר שהוא קרוב חין במשל דומה לנמשל דלפי המשל יבט ביומם ממש, גם לי"צ דבזה ז' הוא הוי"ך ממש שאמרה לו רעקב קום צדח לך אל לבן אחי חרבה בשביל כעסו של עשו, ולתאורח כתיב"ה לו עש"ה ז' בתחלה שלך וישב ביומם. ונראה לפרש עפ"י"מ דאיחא צמד"ר (פ' צדקה) עב"פ דבם עמים יוגח יחדיו אפסי ארץ (הביאו רש"י ז"ל שם) ל"א מלכים אפשר שכולם מארץ ישראל היו, אלא חין לך כל מלך ושלטון שלא קטל על פלטרין ואחחא בארץ ישראל, שהצטיה לכולם היא שנאמר נחלם לני צלחות גוים, חני רשבי כל מלך ושלטון שלא ה' שלטון בארץ, הוא אמר אחי שוב כלום עביל וילא הוי"ך יהושע להלחם עם ל"א מלכים לפי שבי' לכולם חלק בארץ.

וְבוֹזֶה יתבאר דבני המדרש משל לאחד שראה כת של כלבים וכו' הכוונה דזה על כל שרי האומות שכולם חלק בארץ ישראל, ומי"ש כיון שראה

שמה וילמדו מהתחזקותם, אבל צירידתם למאדים לא תחצרו להם כל אלו הכרים והוריד יע"א עמו רק ע' נפש יולאי יריבו.

*

וַיֵּשֶׁב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען ולי"ד ולתאורח כל הפסוק הזה מיותר שכבר אמר לעיל (צפ' וישלח) ויבא יעקב אל יחזק אביו וגו' הוא חצרון וגו' וכל עוד שאינו נזכר שכלך משם מוכן שיבט שם, גם לי"צ כפל הלשון בארץ מגורי אביו בארץ כנען, שיהיה למה לי.

(ב) רש"י ז"ל פי' וישב יעקב צוק יעקב לי"ש בשלח קפן עליו חגו של יוסף, לדיקים מבקשים לי"ש בשלח אמר הקב"ה לא דין לדיקים מה שמתוקן להם לעו"כ"ה אלא שמתקנים לי"ש בשלח צעו"ה, ולי"צ דאע"ה אי חללי לדיקי בחרי עולמא מי כתי להו, וברכה לדיקים זכר לשחי שלחנות, ובפרט כי מה שצוק יעקב אביו ע"ה לי"ש בשלח ודחוי ב' לנורך עבודתו יח"ש וכלל גדול הוא דהבחי"ת ראו יראוי יעשה, ומדוע יונעם בשלח ממנו, גם הלשון "קפן" עליו חגו של יוסף לי"ש צמד"ר איחא ח"ר אחא בשלח שהלדיקים יושבים בשלח ומבקשים לי"ש בשלח צעו"ה, השען צא ומקטרג אמר לא דין מה שהוא מתוקן לעו"כ"ה וכו' ולי"צ וכבר בארנו דבר ועוד לאלקי מלך.

(ג) עוֹד צמד"ר כתיב צועק וילך קצו"ה, חני בוסו וכוסו בניו האילו מיד עשו, פי' הכח"ק שחפלתו וחפלת בניו דהוי חפלת רבים, דהשגיגה יותר לפי הקב"ה בזה זכר גיטל מיד עשו, ולי"צ קישור הענין למחמ"כ וישב יעקב.

(ד) עוֹד צמד"ר מה כתיב למעלה מן הענין ואלה המלכים וגו' וכתיב ויבא וישב יעקב, אר"ה משל לאחד שבי' מכלך בדרך ונראה כת של כלבים ותיירא מהם וישב לו ביומם, כך כיון שראה יעקב אביו עשו ואלופיו מתיירא מהם וישב לו ביומם, ח"ר לוי משל גופה שבי' פתוח באמנע פלטרין וכו', וראה חבילות חבילות של קוצים ונכסו למחנה, אמר

ב'ו יעקב אבינו סבור שהחיות הכתובים מנעת צימו
שנאמר הכזב נכזב וגו', ולדרכו ב'ו יעקב אבינו
סבור שנכחו ונכחו של יוסף בלדיק ימכר
את הגאולה להיות צימו, ויגיע זמנו של עשו
לשפוט אותו ולנכותו, אבל רחמנו חכמתו יחיש
שלא הכגיע הזמן עדיין להביא את הגאולה, ולא
הפריד את יוסף מיעקב שלא יתגבר להביא את
הגאולה קודם זמנו, וע"ד שזמנו ז"ל (צ"ע פ"ב
ע"ב) חל"י הוא כזה במהותו דרבי, יומא חד
ר"ח אב, עב ל' ולא חתא וכו' ח"ל אדאוקומא
לאברהם ומשיחא דר' ומלא ומגניא ל', וכן לרחק
וכן ליעקב וכו', ולקוממו צדדי סודי, סדר חקפי
ברמי ומייתי ל' למשיח בלל זמני, כמ"כ ח'פ
הקב"ה חס יכו יעקב ויוסף יחדיו יתקפו ברחמי
ומייתי למשיח בלל זמנו שהוא סכנה גדולה, ע"כ
בא עליו רחצו של יוסף, ואפשר דאח"כ כשהיו
במדרים יחדיו לא ב' עוד חשש זה, כיון שלא
ב' לכם עוד זמנא דא"י לבריה את הגאולה,

והנה אמרו ז"ל (עדות פ"ה מ"ו) חן חל"י בא חלל
לעשות שלום בעולם שנאמר הכי שולח לכם
את אליהו וגו' והשיב לב אבות על בנים וגו' ואז
יב' השלום באמתיות צדיקה אליהו ומשיח
כמה פעמים בדברי חז"ל שקראו לימות המשיח בשם
עוב"כ, ובה יתבאר דברי רש"י ז"ל ביוקב יעקב
לישג בשלם בעוב"כ פ"י שלם באמתיות שפיר
אליהו לעשות בשלם לימות המשיח, ר"כ הוא להביא
אורו צימו בשרו וכו' של יוסף, אמר הקב"ה לא
דיק ללדיקוס מה שמחוקן להם לעוב"כ כלומר לימות
המשיח שנקרא עוב"כ חלל שבה מתקצין שלם
בעוב"כ פ"י שחזק להקדים שלם ימות המשיח
לפני זמנו, ורחמנו חכמתו יחיש שעדיין לא הכגיע
זמנו ע"כ קצן עליו רחצו של יוסף להפרידו מעל
יעקב בעולם בא"י, כדי שלא יתקפו ברחמי להביא
משיח בלל זמני, ועדיין יתבאר מה שזמנו חז"ל
במדרש שהשגן אמר כן, והשיחם חתם שהקב"ה
מנע אותו מלישב בשלם פ"י מלהביא את הגאולה
צימו, מפני שרחמנו חכמתו יח' שהוא סכנה לכלל
ישראל והשגן קטרג עליו מעטם חתם, שחזק לשחיד
לבוש יחשם כמ"כ מן השלם מ"ש ולא יחזק בעומא

עשו ולאפיו החירא הכובד על כמ"כ שחז' על עשו
שהוא רחש לכל שרי האומות, חלל באמת סוכן סוכה
המשל על כל האומות שכולם היו שם בא"י ונחירא
ועלע"כ מהם לא יבז צדיקה מנע בא"י, ושפיר
דומה המשל למשל דגם כאן יבז צדיקה מנע לא
סוכן להם, ומה שהוצרך בתחלה לצרות מפני עשו
ועכשיו יבז לו צדיקה לא קשה כלל דמנחא החירון
במדרש, (הביאו גם רש"י ז"ל) שפ"י שזל יוסף
שטנו של עשו, לא ב' מחירא שר מנעו, וע"כ כל
שר שלם ב' יוסף בשלם לא ב' לו כח לנלח
אחם הוצרך לצרות, משא"כ עכשיו שזל שטנו של
עשו יבז לו צדיקה שחז' לו כח לנלח ולשרוף אחם
בשרו וכו' של יוסף בלדיק, וא"ש קישור דברי
המדרש מאמר ר"ח ור' ל' חלל משל לאחד שחז' להביא
כח של כלבים וכו' בא יושב לו צדיקה, ולכחור
יוקב להם בתחלה הוצרך לצרות, לכן הביא מאמר
ר' ל' בן אחד משלך וכן אחד משל בןך ואחם
שרפין אחם סולם, שחז' לא ב' רק בלדיק כח
של יוסף כמ"כ וכו' צית יעקב חז' וצית יוסף להביא
וגו' משא"כ מתחלה שלם ב' לו כח של יוסף הוצרך
לצרות, ולא דרש חז"ל כפ' בעוקב יולד קבוציך,
כמסו וכו' צימו הילכו מיד עשו, כדי שיתאר
בה למח עכשיו יבז לו צדיקה ומתחלה הוצרך
לצרות, ולא אמר דעכשיו שחז' לו כחור וכו'ם
צימו לא מחירא מעשו שר יושב לו צדיקה.

ובמה שחז' הקב"ה ליעקב מאלו חתם מחירא, בן
אחד משלך וכו' ואחם שרפין אחם סולם,
הנעמה זו על העמוד ואחמס ועדיין לא
הגיע אז זמנו של עשו להבעל מן השולם,
וכמו שכתב רש"י ז"ל (בפרשת וישלח) על הכתוב
עד אשר אבוא אל אדוני שפירא, הכריז לו הדרך
שלא ב' דעשו ללכת וכו' ואחמיו ילך צימו המשיח
שנאמר ועל משיחם בבר ליון לשפוט את בר עשו,
וכמ"כ חתם במדרש (פ' דברים) עוב"כ רב לכם
סוכ את הבר הבר פטו לכם לפנות, מהו פטו לכם
לפנות אמר הקב"ה המשיח עד עכשיו מלך המשיח
לבוש ויוקיים מה רב עונך אשר לפנה לייאך ע"ד
המדרש, חתם אמרו ז"ל במדרש עוב"כ הכזב נכזב
אני ואמך וגו' ר' ל' בשם ר' חמא ברית, כך

מה שנאמר לנאכדם ציון הצהרים כי גר יחי' זרעך, דעיי' שעשעם יוסף מלך במצרים, הוריד את אביו לשם ונחמקיים גזירת בגלות, ולנאכרה לפי טעם זה מדוע סיבב הקצ"ה השתלשלות מניחת יוסף כ"כ שנה קודם שירד יעקב למצרים, הבס שר"ל אמרו שאלו הכ"ב שנה ה' שנים לעקב אביו ע"ה על כ"ב שנה שלא קיים כבוד אב ואם, מכל מקום מבואר בדד"ל בצרעה מקומות שטעם וידות יוסף למצרים ה' בשביל לקיים גזירת ידוע חזק, ודעיי' ל"ל שוליו טעם זה לא ה' יורד לשם, וחי' יעשע"ה מתקן אותן הכ"ב שנים באופן אחר, וא"כ קשה מדוע ה' לורך להקדים מכירת יוסף כ"ב שנה קודם, אמנם עפ"י דרכו הר"ל יובן שפיר, ולפי שחלש הקצ"ה שרצונו של יעקב להביא תחיית המתים והבגלות שלימה צימנו כמו שפירשנו במאמר ויש יעקב צוק יעקב לישב בשלום, ע"כ "קפץ" עליו רובו של יוסף כפסיקא, אג"כ שטעם גזירת ידוע חזק ה' עוד זמן להמתין שנים רבה, מכל מקום הולך הקצ"ה להקדימו כדי, להפרידו מעל יעקב שלא יתקפו ברחמי להביא משיח בלא זמני, וחי' קפץ עליו רובו של יוסף.

ולדרך זה יתיישב דברי המדרש בארץ מגורי אביו מגורי אביו, ולנאכרה יקשה איך ה' סבור יעקב אביו ע"ה שתחיית המתים מגעת צימנו, הרי אמרו ז"ל (פסחים פ"ז ע"ב) לא גלו ישראל אלא כדי שיתורספו עליהם גרים, ולפי"ד האר"י ז"ל הכונה על הנילוטות ה' שצריכים ישראל לצר באורך ימי בגלות וא"ל איתנהו כפשוטו וכמדרשו, וא"כ יש לורך בהגלות וא"כ ה' סבור יעקב אביו שתחיית המתים מגעת צימנו, אמנם יחזק עפ"י דברי האר"י ה"כ שבהקשה ידוע שהגלות הוא צביעת החטא כמ"ש ומפני חטאיו גליו מאלריו, אי"כ מה ה' נעשם עם הגרים והבגלות ה' א"כ לא ה' ישראל חוטאין וגולין, ויחזק כי לא ה' כה בקדושה גדולה מאד להמשיך כל הגרים הראויים להתגורר אל מקום שישראל חוטאים שם בא"י, וכמו"כ כל הנילוטות ה' ה' נמשכים מאלרין לישראל, ורק ע"י החטא נחלש כה המשיך ה' בקדושה וצריכין לגלות ואלוהי שיתקפו

אעפ"י מן הארץ, ולא לא ראה השטן שיביא יעקב אביו ע"ה את הבגלות צימנו, ואין סתירה בדבר דעיי' חזק ולי"ב שגם השטן חזק לא דיין וחי' רק מטעם אחר.

ולדרך כננו יתבאר דברי רח"ל, "קפץ" עליו רובו של יוסף (עיון כוונת הקדושה לעיל) ויובן עפ"י מדרש ויוסף הורד ממצרים, אל חקרי הורד אלא הוריד את אביו והשבעים למצרים, למכ"ד לפתח שמבקשים ליתן עול בלוארה והיא מונעת את העול מן לוארה, מה עשו גטלו את צד מלחמה ומשכו אותו לאותו מקום שמבקשין צו לחרש, וחי' העגל גועה שמשח הפרס צד גועה הלכה שלא בטוחה בשביל צד, כך הקצ"ה ה' מבקש לקיים גזירת ידוע חזק והביא עליה לכל אלו הדברים, וירדו למצרים ופרשו את השער לכך נאמר ויוסף הורד ממצרים עכ"ד המדרש ולנאכרה ל"ב ואין המשל דומה לגמול, ואין ספק שא"כ ה' הקצ"ה מלואו ליעקב אביו שירד למצרים, שחי' מליות ומקבל גזירתו חי' גם בלי מכירת, ומדוע ה' לורך בשביל זה להסב על הענין של מכירת יוסף.

אמנם אפ"ל דברי הטעם של ידיות אבותיו למצרים ה' כדי להסב על בגלות ולקיים גזירת ידוע חזק, וידוע שצריכים אמתיות כל חיותם הוא לקיים מלח המלח, מלא ש"ס ה' הקצ"ה חזק לו יעשע"ה בפירות שירד למצרים, לא ה' יעקב אביו ע"ה מרגיש טעם גלות כלל, אדרבה זה כל חיותו ורצונו לקיים ציוו ה' צ"כ, אמנם זה ה' הכרח שיעשו טעם גלות, ולכן לא אמר הקצ"ה אלו בפירות שירד למצרים, רק סיבב הענין ע"י מכירת יוסף, ולא מלאו כשירד יעשע"ה למצרים נגלה אלו הש"ס ואמר לו אל תירא מרד ממצרים וגו' ואמר לו כן בדרך הכתבה, אבל לא מלאו שבקצ"ה יא"ו בפירות לרד, והכל מטעם שירגיש שם במצרים טעם גלות כנ"ל.

יד"י איך שחי' מבואר בדברי חז"ל שטעם וידות יוסף למצרים, ה' לקיים גזירת ידוע חזק, וכן כח דעיי' ז"ל ע"ה וישלחו מעמק תצחון וגו' מעלה עמוקה של אותו לויק הקצ"ה בנצחון לקיים

לסלכו. והנה חבלות וירידתו של יוסף למצרים הי'
כדי לשלש עליוסם ולהחליש בה עוממחם הגדולה.
שע"י וכל ישראל להחזיקם בגלות מלרים ולא יתקשו
כמחז"ל יוסף שגמז בנסיון במלרים בזכותו גהור
כל ישראל מן העריות, ולעשם זה לא יכלו המלרים
לשלש בגופם ונפשחם, ע"י שקדם יוסף ושלש בבון
להכניע עוממח מלרים, וז"ש חז"ל ויוסף הורד
מלירימם שלם בבון, וסימח הכנין היחם סדי להוריד
ליעקב אציו למלרים שהוא השלשלות הגלות, ולעשם
זה הוריד את השכינה עמו למלרים, ע"ד שאמחז"ל
כל מוסק שגלו ישראל שכינה עמכם, ונעשה יוסף
מרכבה להשרח השכינה כה', והכל לסימח הגלות
כדי שיתקיימו ישראל ולא יתקשו בעוממח מלרים,
גמחל דכל ג' פירושים בגיל חדא ינעבו עכח"ד
החזיק.

ובזה אפ"ל אמרם ז"ל ראויו הי' יעקב אציו ע"כ
לירד למלרים בשלשלות של צרל, עפ"י
צירושנמי (שח פ"ד כ"ג) ותחן עול צרל על
לורק (דברים כ"ח) זה רעיון, ופי' הפני משח
עול צרל זה הרעיון, שהוא דומה לעול צרל הכתון
על הלאר ולי אפשר לו לפנות אנה וזאנה, כך הוא
זה שמתקשקש צרעיוו חיוו יודע היכן לפנות עכ"ל,
ואפשר דזהו הרמז במלרם ז"ל ראויו הי' יעקב אציו
לירד בשלשלות של צרל וכו', דלעולם גדלתו וקדושתו
הי' יעקב אציו ראויו לה, שיהגלגל זכות על ידו
להתגבר על כוחות העוממח של מלרים ולהכניעם,
ולסימח זו הי' ראויו לירד בשלשלות של צרל, ר"ל
שחזקן לו נסיון בצחי' המחשבה שדומה לעול צרל,
וע"י שיתגבר ויעמוד בנסיונו ויגיע כוחותם בצחי'
זו וכדרך שהחכם יוסף הכדיק, חלל שזכותו גרמה
לו שלל יוסכו ד' עוד, שכבר השלים נפשו ונצחון
לפניו ית' ומחל שלם, וע"י שהצניחו הקדיים להצרכם
אציו ע"כ אחר נסיון העקידה שלל יוסכו עוד,
ולעשם זה נחשב צחי' הנסיון ליוסף ועל ידו הכניע
עוממח מלרים ושלם בבון, וחל"פ צח אמרם ז"ל
ציק יעקב לשב בשלה קפץ עליו רוגזו של יוסף,
ר"ל שציק יעקב אציו ע"כ לשב בשלה, שלל
יוסכו ד' עוד, וע"י שציק אצרכם אציו ע"כ
אחר הכניסו בעקידה שלל יוסכו ד' עוד, והכניעו

בדרך זה כל מה שצריך לתקן וחדש"ק, וז"ש הכפוס
וישב יעקב שציק לשב בשלה, היינו לקרב הגאולה
בנינו כח"ל, וקשה להכוח מה הי' עם הגרים
והנכס"ק חס לא הי' הגלות, לה אחר צארק
מגורי אציו צארק כנען שהמשיכו האצוריק נשמת
הגרים חללם לארץ כנען, וכל זמן שחם הקדושה
בחקקו חין לורק לגלות שהם חללם מולוכין לישראל
כח"ל זה הוא הכפל צארק מגורי אציו שגיייר גרים
והכל צארק כנען וז"ש מה שראה יעצ"י לשב
בשלה, חלל רחמח חכמחו וי"ש שחל לא הי' עדיין
חזמן מוכשר לגאולה, והיו לורק שיעצרו עוד כל
הגלות שצצרו ישראל, חלל עכשו וודחי שהגיע
עח דודים יעזור השייח שחם במכרה לראות צישועת
כל ישראל ושמחחן בהגלות כבוד שמים עליו במכרה
ציימו חמן.

*

באופן אחר אפ"ל דצרי המדרשים בג"ל, שהקדם
דצרי הגמחל (שח פ"ט ע"ב) ח"י חיוי צר
חלל ח"י יוחנן ראויו הי' יעקב אציו לירד למלרים
בשלשלות של צרל, חלל שזכותו גרמה לו, דכתיב
(הושע י"א) בחצלי חדם חמשכם בעצמות חככם,
וראויו להם כמרימו עול וגו' עכ"ד הגמחל, וראויו
לכנין מי"ע הי' ראויו יעקב אציו ע"כ לירד
בשלשלות של צרל, והלא חדחי חס הי' מלורו
הכניע לירד למלרים, הי' מחז חם עמחו לקיים
מלורו ית' צרורו חלל הי' לורק להכריחו לכך, גם
היו אמחז"ל דכ"י שחי' אחד מהצניעים קיים לא
שחשעזו חכם צישראל, ובפרדרי"א אמחז"ל חלל
שחשעזו המלרים צישראל כי חס כל' שנים החתרונים
צטון צני חפרים שילאו קודם חזמו, חס כן שכל
חלי הורחות חילוו משל השעצור, היחכן שחי' יעקב
אציו ע"כ צחיר החלות ראויו לסבול ער השעצור
יותר מחם, וז"ש.

ואפ"ס בדרך רמז שהקדם דצרי המד"ר ויוסף הורד
מלירימם, שלם בבון, היך מה דחא אחר וירד
מיס עד יס וכו', הוריד ליעקב אציו למלרים וכו'
והוריד את השכינה למלרים עמו עכ"ד המדרש, ופי'
במח"ק דכל הי' ג' פירושים חדא חיוה, וחדא עמחל

עושה רצון יראיו ולעטס אז קפץ עליו רוגזו של יוסף, וגשם ענין הכסיון על ידו, ובאחון כ"י"ז שנים שבי' ועקב אביו במצרים, כי לו חיים של שנה משין עשרה' מצלי בסוּמַת, משא"כ קודם לכן כתר' ז"ל לא שטיו מעשו ולא שקטיו מלון ולא גמתי מדינה וכו', שכל ימיו היו מלאים בסוּמַת.

ונקדים אמרם ז"ל (שבת י"ב ע"ב) איך יוחנן כל השואל צרכו בלשון ארמני, אין מלאכי ישראל נאקקין לו, שאין מלאכי ישראל נאקקין בלשון ארמני, והקשו החסידים ח"ל: ותימא דאפילו משהבד שכלל כל אדם יודעים ולשון ארמני אין יודעים, והניחו ב"י"ע, אמנם יש הרבה סתירות ע"י דמיונא דכ"י"ז דאין המלאכים יודעים לבדן מהשבה שכלל אדם, כי אם הצויות לצדו צוון לצבות, והאריך דבר המלאכים בספרו, ותחלת השולל מדבריו כפי' דאחם המלאכים הממונים על תפלת ישראל לעשותם לפני כסא כבודו ית' חיים יודעים מהשבה שכלל, כי אין שליחותם רק על צד' הדיבור, ואין מלאך עושה כי אם שליחותו, וע"י שאלמ"ל אין מלאך אחד עושה צ' שליחות, אולם יאמרו מלאכים שליחותם לכן ויתון להם השפעה מהצויות להשיג מהשבה שכלל האדם, כדי שיהיו למלא שליחותם, וכמו שאלמ"ל בהשגתו שנקרא שמו צבוב מפני שישב על מפתן הלב, ומכיר במהשבת האדם ושולל ומשטין ר"ל כי זה שליחותו.

ונקדים עוד מה שפי' בסידור דעת קדושים מהב"ק מנאטשט זלכ"ה, על מ"ש בחפלת שמ"ע ותן שבר טוב לכל הצומחים בשמן בלחמה, ולחלואה הכי הוא מ"י עיקרים להאמין שהשי"ת גומל טוב לצומחי מלחמו, ומודיע צורך להחפלת על כך הלא בודאי שישלם להם הצויות שבר טוב, ופי' יודוע כי לכל דבר צריך להיות אחשדחא דלחמה, אמנם הצדקים חיים מתפללים לחפלת עמנו, רק תמיד שסקים בעבודת הצויות, וכמו שמש"ע גבי רש"י שביא מן המעשר אמר מניחם חיי שולם ושקדים צחיי ששה, ע"כ צריכים לאחרים שחפלת עליהם כדי שיהי' אחשדחא דלחמה ויפיעו עליהם הקצ"ה שבר טוב גם בעו"י, אמנם בספ"ק שטעם חלומות פ"ו שבי"פ רצון יראיו ועשה, כי הקצ"ה עושה רצון

ליראיו כדי שחפלתו על הדבר הבוא, ועל ידי זה יפיעו גם לאחרים הצדקים לאחריו דבר עב"ד, ואפשר להשוות דבר"ק דלואי צד' וז שכתב צד"ה"א הוא רק במהשבה שכלל, אבל בדיבור אין מלחמה שום צדקה לצורך עמנו וכמו שפי' בספר ד"ק הכ"ל, וע"כ אחון המלאכים הממונים על החפלות אין יודעים מלחמה כזה שום להדיק ואין יכולין לעשות אותה לפני כסא כבודו ית"ש, ולכן אם נבקשים שצורם ותן שבר טוב צד' אחשדחא דלחמה, אולם השגת יודע מהשבת אדם ויודע שום להדיק רצון כזה להשיג השפעה עו"י וואו ח"ה לקטרג עליו ולעבד השפעה הבוא, ע"כ משלם מהשבת הדיק ומקטרג עליו, ועל ידי זה נהגה אחת מהשבה למלאכים הממונים על החפלות ומעלין אותה לפני השי"ת למלאות משאלתו.

ובזה יתבאר דברי המדרש שאמר השגת לא דיון להדיקום וכו', ויעקב אביו רצה להשיג בשלום, כלומר שבי' במהשבתו שיהי' לו שולם אבל צד' לא הולא להחפלת שבר זה לפני השי"ת, והשגת יודע מהשבתו ורצה לקטרג עליו ואמר לא דיון להדיקום, וכו', ותחלת מהשבתו של יעקב לפני כסא כבודו ית' ויתון לו השלום שראה צד' ע"י שקפץ עליו רוגזו של יוסף כמו שביארנו לעיל, ומשעה אפ"ל דמ"ש רש"י ז"ל אמר הקצ"ה לא דיון וכו' עולה צדקה אחד עם דברי המדרש הכ"ל, דבזה מנינו לשון אמירה לאל הקצ"ה כביכול ע"ש שבי' הדבר כן צד"ה ית"ש, וע"י שכתב צד"ה"א פ"י בראשית בשם הרב מורח נצרכים ז"ל דמ"ש ויאמר די לג' (יונה ב') לא הי' הדיבור אלא דיבור ממש, אלא שיהי' הרצון, ובאמירה חשיבה צד' עי"י, ועד"י אפ"ל דזה מה שפירש"י אמר הקצ"ה לא דיון וכו' שבי' רצון השי"ת שאמר השגת כן, כדי שצד' יעלה את מהשבתו של יעקב אביו, ולפי שרצון הצויות היתה כן, שפיר אמרו רבותינו ז"ל שאמר הקצ"ה כן כיון שאמר זאת בהשפעת הקצ"ה נקרא באמירה על שמו של הקצ"ה, וכן הי' בלחמה שאמר קטרגו של השגת שאמר לא דיון להדיקום וכו' ותן לו הקצ"ה שולם, על ידי שקפץ עליו רוגזו של יוסף.

סעודת הודאה כ"א כסלו

ישראל אב אב חסד מכל ציו וגו' ועבד
ל כהונה פסים, צמוד כחיד לט ורמו מפעלות
אלקים וכתוב צהרי כפר ים לבשם, למח וישאלו
אורו בשביל שיקרה כום לפנים, פסים פם ים ויצי.

וישמע ראובן וילכו מידם, צמדות ולקט
למזרח חורב דרך ארץ שבסבאדם שוש מלח
יבא שוש אורח כל שמת, שאילו כי יודע ראובן
שבקציה כוח אחריו וישמע ראובן וילכו מידם
בנחמיו כי עשו ומלכו אלל אציו, אילו כי
אבן יודע שבקציה כוח עז וגם כח כח
יאל לקראתך וכו' בנחמיו ובנחמיו כי יאל
לקראתך, אילו כי ציו יודע שמת עזו וישמע
לכ קלי, עגלים פטמות כי מציא ומאכלה וכו'
ע"ד המדרש, מהראוי להצטן כל אל כי עניים,
כי האדוקים כל עז משפטים בשביל כבוד או
קבלה שר, שאלתו היו יודעים שבקציה וכתוב
עלם כן וכן היו עשים יותר בנחמיו.

עוד נקדים לצאר מאחדיב (צפ' ושלח) קטמות
מכל הכסדים ומכל האמת אשר עשית את
עבדך וגו' פשיי ז"ל נחמנו וזכרנו ע"י הכסדים
ובאמת עשית עמו, לכ אר יאל שמת משכנעתי
מחללתי בנחמיו ויגחם לי להמסר ציד עמו, והקשה
בתצ"ן הכ' ממש שאמר אחי וחתי אמתה כיניע
אחיב עמך ושמתי את ארבע כחול בים, ומח וישל
בנחמיו כחול את גרם הכחול אחי וכו' עי"ש.

עוד נקדים מה שבקציה בנחמיו אחי כחיד בראובן
למשן האל אורו מידם להשיבו אל אציו, וכו'
לא חיים ראובן וארבע נחמיו ועקבין יזקוק לי'
וכו', אחר ראובן מנ למשל לי' לט וצבא דנחמיו
ועקבין, ולא יחמסר בידו וישאלו וכו', דעירין ארבע
דיכלו להחזקת מידו בעלי בנחמיו וכו', צנן ודכא
אחר דנחמיו ועקבין או אילו דיקא, קוצים ירחם
לי ניסא וכו', וצנן כן אחר למשן האל אורו מידם,
מידם דיקא וכו' ע"ד בנחמיו, ר"ל דכונה ראובן
יחם להאיל מידם דיקא, מפני דקשה מאוד להגל
יודי בעלי בנחמיו, דורו מחוק בנחמיו שאין בנחמיו

מונע הבחירה מצוי אדם להכריח מעצמם, משא"כ
נחמיו ועקבין ארבע בעלי בנחמיו, ואילו וישאלו
דיקא קוצים ירחם לי' ניסא אלא יזקוק לי' וישאלו
אז דאין בקציה מונע הבחירה מצוי אדם מנחמיו
בדברי הכסדים ז"ל (כו' השנה פ"ה) חז"ל: כשם
שהואר חפץ להיות האל ורמוח עולים למשל,
והמים והארץ ירחים למשן וכו', וכן שאר בנחמיו
השולם להיות במחמין שחפץ בו, ככ חפץ להיות
האדם רמוח בידו וכל משמיו מחמין לי, ולא יח'
לי לא כופה ולא מושך, אלא הוא מנחמיו ובדשמו
שחפץ לו האל עשה כל שבאדם וכל למשן וכו',
ואין דשמו של אדם יוכל להשיג דבר אז על צור'
ובשם שאין כח באדם להשיג ולמחל אמתה בנחמיו
וכו', כך אר כח באדם להשיג ולמחל דשמו של
בנחמיו וכו' ע"כ, ודבר זה הוא כנחמיו וחוק קצו
יותר מכל בנחמיו שבשולם, דכל שאר עבדי השולם
משם בקציה ענפיותם כנחמיו, חפץ מדבר אז ליטול
הבחירה מצוי אדם להכריחם לאחם ענין נגד דשמו
ורשום, שאין בקציה עשה כך לשולם, וכנחמיו
בספרי' ישרות דשם ראי' לזכ ממש עשה בקציה
גם גדול לחמיו מישאל ונחמיו, אלא מנחמיו שבנחמיו
האש וישאל ממש בשולם, ולבאורם אלא בקציה כי
יכול למשן דשמו של בנחמיו אלא ישיגם לאש,
ואיך לא יח' ארץ לשירות המערכת אלא האש של
ישלם כחם, אלא וישלם שבקציה בנחמיו יותר לשל
בנחמיו, ובנחמיו אלא ליטול בחירה האדם להכריח
נגד רשום, איבא דאפשר לדחל רחמיו בנחמיו דשם,
דשמו חסם אלא בקציה לבחל את חמיו מישאל
ונחמיו ולקדם שם שמים על ידם, ואם כי בקציה
משם את דשמו של בנחמיו לא כי' להם שום
נסיון, ולא כי' מחקש שמו יחנך, ואפשר דאין
ראי' משם למקום אחר שאין רצון בקציה להכריח
את הבחירה, אולם ע"כ כנחמיו אמת וישלם מנחמיו
בדברי הכסדים ז"ל כ"ל.

ובתשובת משל ארבע שקיל ועזי או שפר
להחלל שיתן בקציה כלל חמיו למשן חשבה,
כיון שהוא דבר החמיו בבחירה בני אדם, ובכח
ראי' שאין להחלל על אז, מהא דאחיה בנחמיו (ע"י
כ' ע"כ) מ"י וכן וכו' ע"כ אז להם, אחר

נחזור לעניינינו לתוך קושיה הרמב"ן הכ"ל ע"ה
 ואם אמת הטיב חיינו וגו', על פי מ"ש
 המפרשים שיעקב חציו לא ראה לברוא את עשו,
 וכמו שפירשו המפרשים מאמר"ל ע"ה" ויורה יעקב
 מאד ויזר לו, ויורה שמה יבא ויזר לו שמה יברא
 את אחרים, שלא ראה לברוא את עשו בשביל נפשות
 הקדושות שעתידין ללכת ממנו, וא"כ לא כ"י ע"ה
 וזהו רק שיחבך לבצו לטוב שלא יראה לבלות עם
 יעקב וכו' ערך שהקב"ה יטול את בחירתו של עשו
 להבדילו עד ראשו, דלכא צדוע עשו שואל ליעקב,
 וזהו לר"ך וזוהי גדולה מאד כ"ל צוה"ק דזעירין
 חיוני שחובל להגלל מידי צעלי בחירה, אמנם כ"ל
 שכבר כתוב בהנחה זאת צוה"ק חו לא כ"י נגד
 הטבע, שכי בחירה קדמה לעולם, וזה החפלה
 יעקב חציו להקב"ה קטוהי מכל החסידים וגו'
 שמתעורר זמיתו, ואין לו זמיתים גדולים כל כך
 שחשבה הטבע עצור, ואין להחפלה על מניעת
 הבחירה כ"ל, אע"פ אני מתפלל על זה, לפי
 שמה אמת הטיב חיינו עמך, ודיצוריו של
 הקב"ה הם תורה שלמה וכבר כתובים צוה"ק ותורה
 קדמה לעולם ח"כ לא כ"י זה שני הטבע כלל,
 ולכן ח"כ שאין זמיתו בדאי להגלל מיד צעל בחירה,
 מכל מקום אפשר שיחבך לבצו של עשו לטובה,
 מכיון שכבר נכתב בחורה ואין זה שני הטבע.

ובזה יל"פ כוונת דברי המדרש חילו כ"י ראובן
 יודע וכו', דהנה מה שלא חילקו על כתפיו
 למראה עיני אחיו, חילי מחמת שהשג שם לא
 ייחור אותו להכילו הלא גמורה, ולא ראה לסמוך
 על נס גדול כזה שהקב"ה ימנה את בחירתו,
 ולקחת אותו מידים בחזקת לא ראה לפשות
 עמם מלחמה, לכן בחר יותר בזהלם זו
 להשליטו אל צור נחשים ועקרבנים, כדי להכילו ע"כ
 מצעלי בחירה, חולם חלמתי כ"י יודע שזהלם זו
 בחורה בחירה הקדושה, ח"כ אין בזה שני טבע
 כלל דבחורה קדמה לעולם, ועוד בערם גברא העולם
 כבר כ"י בחינה הלאו של יוסף, ע"כ על כתפיו
 ה' מוליכו, ודברי המדרש נכונים ואחיה שפיר.

ועד"ו אפ"ל דברי המדרש חילו כ"י אכן יודע
 וכו' עניינ' בספרי' חנה הלצות בשע' ארבה

להם משה לישראל כפוי מוסה בני כפוי מוסה,
 בשעה שאמר הקב"ה לישראל מי יתן וכו' לצבם זה
 להם, כ"י להם לומר חן אהב וכו', ולבחרת למה
 לא החפלה מע"ה כן, אחר שראה שאין ישראל
 מנבקים עלי, אלא ודאי לפי שהם עומים לא עלתה
 ראיה לך, אין שייך לבקש מהשמים שיהיו בלצבם
 ליראה את ה', מפני שזה חלוי בחירתם, ועוסק
 לבסוף דאעפ"כ מניו שמתפללים להשמי' שיהיו
 צבם בני אדם לפשות השוכה, אמנם חפלה זו היא
 רק שהקב"ה יתן להם סיוע, בלם יראו צעמם וסיוע
 להם השמי' להשיג מנוקסם בנקל יותר, אבל עיקר
 הדבר חלוי בחירה האדם עצמו, ואין הקב"ה
 מוכרח בחירה לעולם, ורצונו ית' שח"ו בחירה
 חפשיה ביד האדם עכ"ל.

ונקדים עוד דברי ק"ו הישמה משה זל"ה (צ"פ
 חזרתי) בשם בית שמואל אחרון לפתח מאמרם
 ז"ל הוא הבדיל בין איש לאישו וכו' לפיכך אמר
 חורב דד ישב, עפ"י שפי' המדרש שמואל ע"ה
 וכהו מרפא נגע הארעת מן הארץ ח"ל : דהנה
 חסמי האופאים אמרו דארעת צא מתגבורת מרה
 שחורה, ומרה שחורה צא על ידי הצדודות, והרפואה
 של חגבורת מרה שחורה שולך בין בני אדם, וא"כ
 מלועד ה' לו לישב בין בני אדם, והחורה אמרה
 דד ישב, אך נעשים בלום על לשון ברע ורפואה
 שלו יפספס צמעות, ועל ידי זה יכ"ו לו רפואה
 וכו', והנה הרמב"ם ז"ל פ"י וישב היום לאיתנו
 שאמרנו ח"ל חגלי החנה הקב"ה עם היום שיקרע
 צפני ישראל, והשמי' אחר צריחה העולם לא ראה
 שה' שני טבע, לכן החנה עם היום בשעה צריחה
 שיקרע היום ולא כ"י שני טבע, וזהו יש ליתן
 טעם על ה' לאיתא במדרש ששעה דברים קדמו
 לעולם ואחד מהם בחורה, דבחורה אמרה דברים
 שכן שלא כדרך הטבע כמו במלועד וכו' והשמי'
 לא ראה שה' שני טבע אחר בצריחה, לכן חורה
 קדמה לעולם וא"כ כ"י דרך הטבע בצריחה כן,
 וזהו פ"י בגמרא מפני מה אמרה חורה מלועד דד
 ישב וכו' שהוא שלא כדרך הטבע וכו', ע"ז חיון
 לפיכך אמרה חורה וכו', ובין שכתב בחורה ותורה
 קדמה לצריחה לפיכך דרך הטבע הוא כן, עכ"ל

ונמלא שיחי בחי' של חופש ואביעות בדבר שגור
איתו שלם עמו לגמרי, דמלא העצב חי' לו להחזקת
קצת בכבודו של משה רבינו ע"ה, אבל אלמלי חי'
יודע שהחורב הקדושה תכחוש עליו ודרך ושמה
בלבו, חו לא היו גוד העצב, והחורב קדמה לעולם
וכבר כתוב בחורב, ואז וודאי חי' יואל לקראתו
בחופים ובמחולות, דאין לו לחוש עוד שמה אין
שמהו בשלימות צפנימות לבו, דאם נכתב בן בחורב
הקדושה אפשר שיחזיקים חף על פי שהוא גוד העצב

ועד"ז אפשר לפרש דברי המדרש אילו חי' יודע
צוה, עפ"י חז"ל במדרש רות שלל אחר
הלילה חי' צועה שטוח על פניו ואומר רשעים גלוי
וידוע לפיך שלא נגעת בי, אל יודע שלא יתחלל
שם שמים צפרסבא, וחי' מודר עמה בלשון זכר שלא
ירגישו בה, אולם אילו חי' צועה יודע שכבר נכתב
מעשהו בחז"ק לא חי' חושש כלל, דכיון שהחורב
קדמה לעולם אי"כ כל מה שנכתב בחורב אית
מורכב להיות עפ"י העצב, ואז חי' מתן לה אפילו
עגלים פעמונות ולא חי' חושש, ואחי שפיר דברי
המדרש בכל ג' ענינים בריל ועל קטע ח' יתורא
כולם.

ומעתה יתבאר דברי המדרש למד ויתאזר איתו
בשכיל שיקרע הים לפניו, דגם שגאל בשצנים
ליוסף אחיהם חי' גוד העצב, דמלא העצב קשה
לכבין איך לדיקום באלו ישאלו אחיהם בתכלית
השואה, עד שלא יסור דבר לשלום ואין זה צדור
העצב כלל, רק הקצ"ה סובב כל זאת כדי שיתחלש
סובב הענינים שחי' מוכרח להתגלגל על ידיהם,
ואף שאין רצונו של הקצ"ה ליעול החורב מצוי אדם
ולשמה עובד צריחת העולם, מכל מקום כיון שנכתב
ענין זה בחורב שקדמה לעולם, חו לא היו שמו
העצב כדיל, וזה הסגין חי' גם בן צקריעה ים סוף
כמבואר בדברי חז"ל, שחי' חז"ל, שחי' חז"ל, שחי' חז"ל
חנאי עם הים בשעת צריחת העולם כדי שלא
יחי' אח"כ שמו העצב, ומתחלה לא רחב הים
להקדע לפני בני ישראל כמבואר במדרש חז"ל, אך
מכיון שראש שר של ים שגאל באחים ליוסף כבין
שמה שקדמה לעולם אין צו שמו העצב כלל ואחי
שפיר דברי המדרש, יתבאר ויתאזר איתו בשכיל שיקרע

חי' דמלא העצב חי' אפשר כלל שוסק האדם נגיעה עמו
לגמרי, שלא יתאבד צדקים החורב והמחולות לעוצה
עמו כלל, דכל אדם יש לו נגיעה עמוי שאי אפשר
לסלקו לגמרי בדרך העצב, ורק לדיקום אמתיים
שדדי חי' צאמה ים לבס מתח אלקים צדמה ז'
שלא יתאבד את עוצה עמום כלל ע"כ, וכעין בחי'
ז' כתב הרמב"ן ב' צמח וחסה לרעך כעך
חז"ל: כי לא יקבל לב האדם שיאבד את חצירו
באכזרה את נפשו וכו', אלא איתא החורב שיאבד
חצירו בכל ענין כאשר יאבד את נפשו בכל הענין
וכו', כי פעמים שיאבד אדם את רשבו בדברים
ידועים להטעו בשער ולא בחכמה וכדיל צד וכו',
ויאמר הכתוב שלא תחי' פחיתות בקנאה הלא
בלבו, אבל יאבד צדמות העצב לחצירו כאשר אדם
עושה לנפשו, ולא יתן שיעורין באכזרה וכו' עכ"ל,
והוא ז"ל פירש בן עפ"י שיעורו בכל החורב, שאי
אפשר שחלום החז"ק דבר שהוא גוד העצב, ע"כ
פירש גם צמח ז' צדוק שיחזיק עפ"י דרך העצב,
דעל פי דרך העצב חי' אפשר שיאבד האדם את
חצירו כמותו ממש בחורב הצהייה עמוה, אולם
עפ"י חז"ל בפרשת חוצה הלצות בריל, לדיקום
אמתיים זוכין על ידי מתח אלקים לקיים מלח
ואכזה לרעך כמון כפשוטו, לאכזה את חצירם
כנפשו ממש חף שדחי' ז' הוא גוד העצב, כמו
שזכרין לבלק נגיעה עמום לגמרי על ידי מתח
אלקים.

אברא לפי דברי הכית שמואל אחרון דמה שכתוב
בחורב לא מקרי שמוי העצב, לפי זה אין
צורך לדחוק ולפרש צמח ז' כפי' הרמב"ן, דאפשר
שהחזיקים גם כפשוטו ואף שהוא גוד העצב מכל
מקום כיון שכתוב בחורב שקדמה לעולם, ודרך
העצב כך הוא כדיל, והנה כשאלו אברן לקראת
משה חי' לו לאברן עפ"י העצב להחזקת צמח,
ומהאי טעמא כוונת הקצ"ה לומר למשה ודרך, ושמה
בלבו, לפי שחי' משה אומר מה איתו צד בחצומו
של אברן שחי' מתגלה בחצומו שגאלו בגלותו
וכו', אלא הקצ"ה אברן אית מיצר אלא שמה, אולם
ממנו שאל פי דרך העצב חי' מקום לקנאה, לא רחב
אברן לאלו לקראתו בחופים ובמחולות, כי השם
קן ואילו לא חי' שמהו בשלימות כמו שראוי להיות,

(ג) הרמב"ן ז"ל הקשה על לשון רש"י חז"ל: ולפי דעתי כי צעת שירד יעקב למצרים כבר מתחלה ואלפה, כי הכתוב חמר בסיפור ע' ופשות, מלבד נשי בני יעקב ולא הזכיר מלבד נשי ונשי בניו וכו' עכ"ל, ח"כ חיד אפשר לומר שהדברים מגיעין לבלבד, כיון שבכר מתח לפני ירידתן למצרים.

וַיִּסְפַּר אל אחיו ואל אחיו וגו' ויחמר לו מה כהלוס כזה אשר חלמנו בצוא חני' ואמר ואחיר להסתחותו לך ארצה, פירש רש"י ז"ל ובלא חמר כבר מתח, וכוא לא ה' יודע שהדברים מגיעין לבלבד שגדלתו כאמו, ורז"ל למדו מכאן שאין חלום בלא דברים בעלים, ויעקב נחבון להבוא הדבר מלפני בניו שלא יקראוהו, לכך אמר ל' בצוא חני' וגו' בשם שלי אפשר צמק כך השאר הוא בעל, וצמד"ר איתא, כך ה' יעקב אצטו סבר שתחית המתים מגעת צימיו (ואם ה' מלפס שיתקיים החלום חני ואמר צפועל) וכו' ולא ה' יעקב אצטו יודע שהדברים מגיעין לבלבד וכו', הקשו המשפטים מאלן שיעקב אצטו סבר תחיית המתים מגעת צימיו, גם לא ה' יודע שהדברים מגיעין לבלבד, ולמא ידע שהדברים מגיעין לבלבד, ומה שאמר בצוא חני' ה' רק כדי להבוא מלפני בניו, דגם לפי אחרים ז"ל שסבר תחיית המתים מגעת צימיו, בעיניה ז"ל דמ"ש בצוא חני' וגו' ה' כדי להבוא מלפני בניו, ח"כ למד גאמר שטעם יעקב אצטו צחריו שסבר תחיית המתים מגעת צימיו וגם לא ידע שהדברים מגיעין לבלבד, ויחר מסתבר לומר שידע שהדברים מגיעין לבלבד, ולא חמר להם בצוא חני' וגו' חלל להבוא מלפני, וצאמת מליו שיעקב אצטו חלל כל העתידות וכו' וצאמת צמד"ר פ' וחי עב"ס ידעתי בני ידעתי משפח ראובן ובלבד ומעשה יחידה וחמר, מה דברים שלא נחגלו לך, נחגלו ל', דברים שנחגלו לך על אחת כמה וכמה, ואין יתכן שלא ידע שהדברים מגיעין לבלבד.

*

וַיִּסְפַּר אל אחיו ואל אחיו וגו' ויחמר לו מה כהלוס כזה אשר חלמנו בצוא חני' ואמר ואחיר להסתחותו לך ארצה, פירש רש"י ז"ל ובלא חמר כבר מתח, וכוא לא ה' יודע שהדברים מגיעין לבלבד שגדלתו כאמו, ורז"ל למדו מכאן שאין חלום בלא דברים בעלים, ויעקב נחבון להבוא הדבר מלפני בניו שלא יקראוהו, לכך אמר ל' בצוא חני' וגו' בשם שלי אפשר צמק כך השאר הוא בעל, וצמד"ר איתא, כך ה' יעקב אצטו סבר שתחית המתים מגעת צימיו (ואם ה' מלפס שיתקיים החלום חני ואמר צפועל) וכו' ולא ה' יעקב אצטו יודע שהדברים מגיעין לבלבד וכו', הקשו המשפטים מאלן שיעקב אצטו סבר תחיית המתים מגעת צימיו, גם לא ה' יודע שהדברים מגיעין לבלבד, ולמא ידע שהדברים מגיעין לבלבד, ומה שאמר בצוא חני' ה' רק כדי להבוא מלפני בניו, דגם לפי אחרים ז"ל שסבר תחיית המתים מגעת צימיו, בעיניה ז"ל דמ"ש בצוא חני' וגו' ה' כדי להבוא מלפני בניו, ח"כ למד גאמר שטעם יעקב אצטו צחריו שסבר תחיית המתים מגעת צימיו וגם לא ידע שהדברים מגיעין לבלבד, ויחר מסתבר לומר שידע שהדברים מגיעין לבלבד, ולא חמר להם בצוא חני' וגו' חלל להבוא מלפני, וצאמת מליו שיעקב אצטו חלל כל העתידות וכו' וצאמת צמד"ר פ' וחי עב"ס ידעתי בני ידעתי משפח ראובן ובלבד ומעשה יחידה וחמר, מה דברים שלא נחגלו לך, נחגלו ל', דברים שנחגלו לך על אחת כמה וכמה, ואין יתכן שלא ידע שהדברים מגיעין לבלבד.

(ב) עוד יש לזקוק ולבאורה השיי יעקב אצטו ליוסף השועה ויחלח צמי"ש בצוא חני' חני ואמר ובלא חמר כבר מתח, ולמה לא השיבו לו אחיו כן כשספר להם חלומם והם השמעם ויחיר וכו' שרימו על אחיו ואמר, ה' להם להשיב על דבריו ובלא חמר כבר מתח.

וַהֲנִיחָה פירש"י בשם רבותיו מכאן דאין חלום בלא דברים בעלים, ולבאורה גם השבטים ידעו מה, ואין חמר לו יעקב בשם שזה בעל כך השאר הוא בעל, וצמד"ר שזה שאמר חז"ל שאין חלום בלא דברים

בעלים זהו יוקא חס הוא בגדר חלום עיי מלאך
 או שד, זה באין הדברים בעתותיה ואי אפשר בלא
 דברים בעלים, מה שאין כן חס הוא במראה פשוטה,
 ע"ד הכתוב חס יהי נביאכם ה' במראה אליו
 אחודע בעלום הדבר זה, זה הכל אחת ואין צו
 שום דבר בעל, וכאן חלומי של יוסף ה' לפי האמת
 ומראה פשוטה לא בגדר חלום, וכו' טעם אחת,
 ומה שחלם על אמו ה' גם כן אחת שבי' ראוי
 להתקיים מיד ואז היתה בזה קיימת, רק אח"כ
 נחשב עיי אמיתותם כגיל, חלום יעקב אצטו רחב
 להוליא מלב בניו שהיו סוברים שאין זה נבואה
 רק חלום, ועיי אמר לו הלא אמך בבר מחס וזה
 הוא דבר בעל, אי"כ הוא סימן שאינו נבואה רק
 חלום, ואין חלום בלא דברים בעלים, וכדי שלא
 יוקא צו השבטים לשטוף אותו בשבילי, ודברי חלומות
 לא מתגלן ולא מורידין ואפשר להיות בעל לגמרי,
 ואמר כל זה להוליא מלב בניו אבל לפי האמת ה'
 כן מראה נבואה ובכל אחת ויציב ונטון וכר"ל

*

ויר"כו אחיו לרשות את אלן, פשוטי מקור על את
 שלא הלכו חלל לרשות את עמנו, עכ"ל, וכו"ל
 חמור לומר כן על השבטים הקדושים וצ"כ.

3) ויאמר לו כך נא ראה את שלום אחיך ואת
 שלום האלן והביצני ודבר הקשו ח"ל צמד"ר
 את שלום אחיך נוחא חלל מאי ואת שלום האלן וכו'
 עייש ועדיין צ"כ.

ג) ויקנאו צו אחיו ואצטו שמר את הדבר, צמד"ר
 וזה"ל חומות שומר את הדברים שעתידין
 הדברים ליגע, ר' לוי אמר וכו', כך יעקב אצטו
 סבר וראה דברים ממשמשין וצאון, אמר חס מתבאר
 פיקסו מה יכול אני לעשות, פ"י צמתות כחמה
 פיקסו כלפי יעקב מדבר בלשון כעס ע"כ, ולכאורה
 יש להבין דברי לפי הפשטות גראה שיעקב אצטו
 ד' שמה ישמר על הדבר וא"כ מדוע ה' מתאון
 ואמר חס מתבאר פיקסו מה יכול אני לעשות,

1) פ' עפ"מ דאיתא צמד"ר עכ"כ וישנו לאכול
 לחם, חר"ל צר זעירא עבדתן של שבטים
 זכור הוא לעולם חקור הוא לעולם, וישנו לאכול
 לחם מאכיל לחם לכל צאי שלם ע"כ, וכתובה
 בזה עפ"י פשוטו שעל ידי שמכרו את יוסף גסחצב
 שבי' מאכיל לחם לכל צאי עולם, וכמ"ש ויוסף הוא
 השליט הוא כמשציר וכו', ועפ"י המדרש כג"ל יובן
 דברי רש"י ז"ל עכ"כ וילכו אחיו לרשות את אלן
 שלא הלכו חלל לרשות את עמנו, עפ"י שמכרו את
 יוסף הדיק ה' מאכיל לחם לכל צאי עולם, וגם
 הם ניוטו על ידו אי"כ ה' סיבת הליכה זו
 לרשות את עמנו, ואפשר לומר עוד עפ"י חכמי
 האמת שצאטו של יעקב היו עומדים ס' רצוא שרשי
 בשמות ישראל, ח"פ רש"י וילכו לרשות את אלן
 אצטו וצאמח לא הלכו חלל לרשות את עמנו,
 היינו בשמות ישראל של ציחס אחריהן שבו כלום
 צאטו האלן, ועיי דאג יעקב אצטו עטור שלום
 האלן, ואמר ליוסף כך נא ראה את שלום אחיך ואת
 שלום האלן, שחס בניו אחיו שורש בשמות ישראל
 עד סוף כל הדורות, וכן אמר"ל צמד"ר אלן חלל
 ישראל, ועוד זה ה' משל את יוסף הדיק לראות
 בשלום האלן שטי"ז נתגלגל בסיבה שירד יוסף
 למצרים, ועיי שגדר עמנו מעריות צזכותו נגדו
 כל ישראל מעריות, ועיי זה ישראל ללאח משם
 וזה ה' בעלותות של יוסף הדיק לראות את שלום
 האלן, שכן ה' ראשו ית' שישלשל ער"י סיבת
 ירידתו למצרים.

2) וכן דברי המדרש כג"ל ואצטו שמר את
 הדבר יעקב אצטו ראה דברים ממשמשין וצאון
 אמר חס מתבאר פיקסו וכו', דהנה יעקב אצטו
 ראה שיוסף הדיק מוכרת להיות מלך, ועל ידי זה
 יהי פליטה גדולה לאומה הישראלית וכמ"ש צישמח
 ומש שטל ידי יוסף זה ישראל לקבלת החורב, אבל
 ראה גם כן שבעלות ממשמש וצא, והחס שבעלותו
 וכן השמים ממנו כיכן יהי יוסף הדיק, כי ה'
 הכרה לזה כדי שיסבול כ"כ שיה נגד הכ"צ שים
 שלא קיים כיבוד אב כמ"ש ז"ל, אבל בדרך כלל ידע
 שבעלות ממשמש וצא, וגם ה' מקובל להם שיהיו
 צמרים וכו' זה שיהיה אחת שראה שטל ידי זה

(ג) ונראה מה יאיו חלומותיו, פרישי איז יאחזק מקרא כזה אומד דרשני, רבי'ק אומדנה כן, בן אומרים, וזכרנו וזכרנו מוסים ונראה מה יאיו חלומותיו נראה דבר מי יקום או שלכם או של, ואי אפשר שיאמרו הם ונראה מה יאיו חלומותיו שמכיון שזכרנו בענין חלומותיו, עביל רשוי זיל ולי' דלי' לא שייך אומד ונראה, דלפניו ית' גליי מיד מה יאיו' בצוק חלומותיו, עוד קשה דצפסוק אין הפסוק בין דרבי'ס למאמר ז' ונראה בפשט שס' אמתו גם את זאת ולי'.

(ג) וישמע ראובן וילכו מידם וגו', ולי' דמאמר וישמע ראובן מיותר דפשיטא ששמע דרבי'ס, כיון שבי' שם אחס צווחה הודא, ובי' מוספין מאמר וילכו ראובן מידם.

(ד) במדרש ילקוט אילו בי' יודע ראובן שדקבי'ס טובא אחריו וישמע ראובן וילכו מידם, צכתי' בי' טועו ומואלי' אל אצו, עכ"ל במדרש ולי' ובי' עשה ראובן משעו צכיל כבוד וזכרה, שאלמלי בי' יודע שדקבי'ס תכחז אחריו בן בי' מושב יתיר, וממצי' אס בי' סיפק צידו להי' וזכרתי' אל אצו למד לא עשה כס' אף מצלי דידי'ס שדקבי'ס תכחז אחריו כן.

(ה) והבורק רק אין צו מוס, צמד' איז אחא צור רק נתחוקן צורו של יעקב, אין צו מוס אין צו דברי תורה שנמשל למים, 'צמד' איו כל למד לט למים, כחז בי' ימלא איו גורב נפש מאחיו ואחס מוכרים את אחיכס, ויש לתמוה ממיד צמד' (פ' תא' פ' יצ' סי' י"ז) שבי' אסת גדול לשכנים ונמכר על ידיהם מפני שנגלגלן אסת על ידי זכאי עיי'ש אי' צ'צ' מיש חיל נתחוקן צורו של יעקב מתורה.

ו"נ"ץ לישב סדקוזקים צכקדם וצרי כי' אחא מאחי זכרי'ס צקדו'ע (פ' וירא) עיי'ש וישא עיי'ש וירא וזכר שלשה אנשים נכסים עליו וירא ויין לקראתם וגו' וקשה דבאיל' אל נא תעבור קדם ויין לקראתם, ומשי' רשוי זאין מוקדם

ידי כלל לזכות ישראל ושמר את הדבר וגם אמר שדקבי'ס פייקסו על עושה בגלות שמשמעם וזא, אעפ"י כלו בי' שמה לפי שראה גם ורך הכלל ושרת בגלות, עיי' שד"ס בי' מלך ומשל יתקיימו ישראל בגלות ויחו לבינאל משם.

*

ויאמר ישראל אל יוסף כלל אחיך חיים בשכם לכה ואשלחך אליהם וגו', פי' צהרצו ויחזק ואמר ישראל ליוסף כלל אחיך רען בשכם, ודחיל דילמא ויחזק חיואי וימחיו, על עיסק די מחו ית תמור וית שכם וית ויתבי קרחה, אחא בודן ואשלחך לחבון ובי' עביל, וזכר תמור דכרי איו שם עשה שבעים, ואס בי' ירא יעקב אציו צכילם שלא יכוס יושבי הארץ, מה יוסף חת כח לשלח גם את יוסף אליהם.

ו"נ"ץ עיי'ש שדכז רשוי זיל (פ' וירא) עיי'ש ויחי כאשר ילדו רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני וגו', פירשי משמלד שטמו של עשו שנאמר ובי' ציה יעקב אס וציה יוסף להבד וציה עשו לקב, אס צלל להבד איו שילט למרחוק, משמלד יוסף צנה יעקב שדקבי'ס ורלה לשב ע"כ, ואחא צמדרס בוצא צילקוט ראובן, ששכרנו שמוען ולי' את אנשי שכם, צא כסי' וקטרג עליהם לפי הקצ"ה על הריגת אנשים אשר לא חסם צכפיהם וצדע דין עליהם, וצכ"ז לו הקצ"ה שאין לו רשות להצדע דין רק צכיל ציי' אדם ערלים שאינם נמולים, ואנשי שכם איו נמולים ואינם עוד תחת רשותו עכ"ל, וצ"כ יבואר דכ"ה כסי' הוא צר כל אומה"ע וממנו בי' יעקב אציו מחיירא שמה יעשה להם רעה צכיהם בשכם, להם שלא אליהם את יוסף שזא שטמו של עשו, ועיי' צנה שדקבי'ס שלא יוכל כסי' שרו של עשו לשלח עליהם.

*

ויאמר אים אל אחי וס' בעל החלומות כלל צא ושמר לבו וזכרנו וגו', חיצה ושמר נראה לזכר צמחור, גם חיצה לו צ'צ' בטובה.

ומאחר בחור, הקשה המבשר'א על זה ממה
והמרגין בפסחים דבחד עניינא לא אמרין אין
מוקדם וכו', והגיל עפ"י' ודאי'א בספרי' ייטב
לז בשם ח"י הגב"ק מו"ר הלל'ר גיסן זל"ה, עדי'ם
וירא פתחם עפ"י מלחול' ממחשבה טובה הקב"ה
מארה לעשה, הענין כי אמרת אליו לרופה היינו
לרופי אריות, ותיקף בשעה במחשבה אדם לעזוב,
מעשה מזה לירוק אריות ונכתב בפועל לפניו ית'
כתבואר בעפ"י, ע"כ תיקף בשארה פתחם ועלה
בזיו שיקום ויקח רומח בידו, ויגל ה' את עיני
פתחם ויראם אלו האריות וכו', וסיון שארה מעשה
זו בלתי' אריות חזר הלכה עי"ש, והנה במ"ב
באברהם וכו' ה' מסופק אם הוא מחוייב להעריח
את עצמו מחמת שבי חולה מאוד וכו', אך בעי"ת
הוא חוקר לז וכו', ומחשבה טובה הקב"ה מארה
למעשה, ונעשה מזה לירוק אריות וירק לקראתם
פתח האוכל, ואח"כ בשארה אברהם לירוק האריות
וירק לקראתם, ראה וסיון שארה הוא רצון הבורא
ית' וכו', ע"כ כתוב וירא וירא וכו' פעמים, הראשון
כמשמע לשון ראי', והשני גם כן לשון ראי' ר"ל
שראה הליחוף של וירק לקראתם, וזיקש אל זה
תעבור מעל עבדך ואח"כ עשה מעשה וכו' עכ"ל
ע"י'.

ובזה יתבאר לענייננו דהנה ראובן ראה לעשות
עצודא עצה להטיל את יוסף ולהשיבו אלל
אביו, ומחשבה טובה הקב"ה מארה למעשה, וכו'
ראוי לעשות ממחשבה זאת של הלה לרופי אריות,
שראובן יראה אלו הליחופים של וישמע ראובן ויילכו
מודם, וודאי כי ראובן במדרגה זו שרארה לרופי
אריות של מחשבתו, אולם ראובן לא ראה לרופי
אריות אלו, והעטם דלפי האמת לא ה' רצון הקב"ה
שילל את יוסף הלה גמורה להשיבו אל אביו, כי
הוא ית' ראה לסבב שיחזו יעקב וצפיו למארים,
וכמו שפרש"י ע"ה' ויתלחכו מעמק חצרון מעשה
עמוקה של אותו לזיק הקצר בחצרון וכו', ע"כ לא
הראה לו הקב"ה לרופי האריות של הלה, וסיון
שהוא לא ראה לרופי האריות כי' מסופק בדעתו,
אולי באמת אין ראונו של הקב"ה להטילו, ולכן לא
עשה מעשה להשיבו אל אביו, רק אה להטילו אל

הבור כדי להטילו מעלי בחורה כמבואר בזו"כ,
זה שאמר הכתוב וישמע ראובן וגו' שלא ה' אכן
כי אם שמועב, אבל לא ראה לרופי אריות כמו
שראה אברהם אביו ע"ה הליחופים של וירק לקראתם,
וכמו שארה פתחם הליחוף של ווסק פתחם וגו',
ולפי שלא ראה זאת לכן לא עשה מעשה הלה גמורה
להשיבו אל אביו, רק אה להטילו אל הבור כדי להטילו
מיודי צעלי בחורה.

ובזה יתבאר דברי המדרש אילי ה' ודע ראובן
שהקב"ה יכתוב אחריו וישמע ראובן ויילכו
מודם, כלומר אילי ה' ראה לרופי אריות אלו בחורה
אז בודאי ראה בלתי' ה' מוליכו אל אביו, אולם
לפי שלא ראה לרופי אריות אלו חשב שמה אין
רצון בעי"ת להטילו, אבל אם ה' ראה זאת כתוב
בחורה וודאי כי מוליכו אל אביו, ולפי האמת אעפ"י
שגשבו לרופי אריות ממחשבתו הבורא, מכל מקום
העלינו אותם ממנו מן השמים, כדי שיתלשל על
ידו וירידת יעקב אביו למארים, וכמו שגמיו שהעלים
הקב"ה מאברהם אע"ה בשעת העקודה שאין ראונו
ית' לשמוע את יתקן רק להעלותו, ואף שאברהם
אביו ראה והשיג כל מה שעתיד להיות עד סוף כל
הדורות, אבל דבר זה העלים הקב"ה ממנו לפי שעה
לחלוט הכסיון, כמו כן העלים הקב"ה מראובן
לרופי אריות מהללו של יוסף, כדי שיתלשל
הענינים וירד יוסף למארים ואחריו יעקב וצפיו,
וכמו"כ מהשצטים הקדושים העלים הקב"ה לרופי
האריות של מחשבתם, דהנה ידועים דברי השלי"ק
והמפרשים שם דנו את יוסף למיתה על פי החורה,
א"כ ה' ראוי לעשות ממחשבה זו לרופי אריות,
אבל לא ראו לרופי אריות, כי לא ה' בזה רצון
השם, וזה שדייקר לעזר "ועשה לבי" ונכרנו, דהנה
עלה נקרא הליכה, כמ"ש בתנ"ך ז"ל ע"ה' וילך
איש מבית לוי, רבואתו אמרו שכל צעדה בזה,
והליכה צעדה נקרא והליכה עי"ש, ח"ש ועשה, פי'
עבדו לפי שעה לך צעדה זו להחזי את יוסף, אבל
לריבים אלו לראות עוד אם יאשרו האריות
כמחשבותיו, ורק אז נכחג אותו אם נראה את
הליחופים הבם, ואם לא נראה כן הוא סימן שאין
רצון ה' ית"ש מסכים לדעתו, וזה שאמר

נמצא שגם יחזיק את מלאים יחי' צדק חורבן העולם, ולתכלית זו הוצרך יוסף לזרז למלאים לבבין דרך לבני ישראל בצביל קיום העולם כדי שיוכלו ישראל לקבל את התורה.

*

וישמע ראובן ויילכו מידם ויחזרו לא נכו נפש, ויחזרו אליהם ראובן אל תשפט דם השליכו אותו אל הבור כזה וגו', למען הילך אותו מידם להשיבו אל אביו, וליד' לאומרו להשיבו אל אביו מיותר, גם למען הילך אותו מידם מיותר, והבבר כתיב ויילכו מידם.

(ב) **הקשו** המפרשים מה היתה הלאה ראובן צמח שאמר השליכו אותו אל הבור שבי' מלא נחשים ועקדצים, וצוה"ק חזרו שבוותן ראובן בוי' להשיבו מצעלי בחירה, ואז איבדו אדוקא השי"ת וישבה לו כס, אולם עדיין קשה לך בבכיים ראובן להכניס את יוסף בצביל גדולה כזו, דקו"ל נפל לבור נחשים ועקדצים מעידין עליו שמת, גם מאמר וישמע ראובן נראה בשפת יתר, דפשיטא ששמע כיון שבי' צוה"ק.

(ג) **ויאמר** לא נכו נפש, פרש"י מכת נפש זו היא מיתה, ויש להבין מדוע נקט לשון מכת נפש, בוי' לו לומר לא נכחתי.

(ד) **במדבר** כילד איננו ואני אהב אתי בלא, אהב אתי בלא ממשע בלתי, וליצ.

(ה) **במדבר** רבה (פ' גשא) צוים הכניעו גיח' לבני ראובן וגו' קרצנו קרצת כסף אחת אל חקרי קרצת אלא עקרת, אז ראובן שבוא בוי' עוקר הכלל שבוא פתח בבלל חחלל הכ"ד וישמע ראובן ויילכו מידם וכו', מחרק אחד כסף כנגד העלם שזמן להם שירקו אותו אל הבור, כמה דחיינו ויחזרו אליהם ראובן אל תשפט דם השליכו אותו אל הבור וגו', כסף צמח דחיינו כסף צמח לשון אדוק, צוה"ק מלאים סולה וגו', שמה שאמר להם לא נכו

והוא"כ כלומר צוה"ק אלו לראות הניחוי אחרות ואז מדע אם התלומדות יתקיימו אם לאו, וכן בוי' שלל ראו הניחויים ועיב' לא כרגו אותו וקצלו עלתו של ראובן להשליכו אל הבור, ומדוייק גמי מה שאמר יחזרו מה צבע כי נהרג את אחיו וכסיו את דמו פרש"י זל ונעלים את מיתתו, ר"ל כיון שהוא צביסוי והעלמה שאין אלו הוואים לירופי אחרות של הריגה אין לו רשות להרג אותו, דאלמלי בוי' רצון בכו"מ בק היוו הוואים לירופי האחרות.

והנה מכל אלו העניינים נעשה אח"כ חורבן שלימה ונכתב בפרש"ק מה שאמר השבטים לבן והנהגו, ומחלל ראובן נחצו הפסוקים וישמע ראובן ויילכו מידם, אמנם מחלל העלימו מהם כל זאת לפי שעה כניל, שבעלימו מראובן הניחויים של הלאה, ומשעבטים העלימו פסוק זה של לבן והנהגו, נמצא בוי' חסר בפרש"ק פסוקים אלו בלוח שש, וספר חורבן שחבר אפילו אות אחת פסולה, נמצא שבי' נחצר אליהם בלוח שש בלוח' שלימות החורבן על ידי שחברו אלו הפסוקים, ואולי אזו כוונה במדרש נחזקין בזה של יעקב מחזק, ר"ל בלוח שש שנגמל נחם חלק חורבן זו של הלאה ראובן ודברי השבטים שאמרו לבן והנהגו, וחללית הדברים "תגלה אח"כ שכן בוי' רצון השי"ת שימכנו את יוסף וירד למלאים לבבין דרך לפני בני ישראל שיוכלו להחזיקים שמה וכו' שזכו לקבלת התורה אחר הניחוי.

ובזה פירשתי מדרש ילקוט פ' ויגש (רמז ק"י) כשנבק יחזרו לביתו את כל מלאים, אי"ל יוסף מלאים לא כשם, אם תחזיק את מלאים תחזיק את כל העולם, וכו' פלא, איך יחי' ע"י חורבן מלאים חורבן העולם, ופירשתי דכנה הקצ"ב בתחיל צמתן חורבן אנוכי ב' אלוקד אשר הואלחוד מלאים מלאים, ואלמלי תחזיק יחזיק את מלאים ולא היו ישראל צלון שמה היתה בפרש"ק חסרה מאמר זה, וספר חורבן שחבר אפילו אות אחת פסולה, וכלי חורבן כן' ודאי הוא חורבן כל העולם, ודברי חז"ל החזק הקצ"ב עם ממשע בלוח ששית אם יקצלו ישראל את החורבן מוטב ואם לאו יחזיר אותם לחורבן ויחזק.

אוחיו אל הצור שעל ידי זה ייכל מהבאת נפש, וזכר
נצח לציאור המדרש כולל אוחיו ואחי זהה אני
זה ממעשה בלתי, דבר ראוני ידע שכל מעשה
יוסף הי' לשם שמים ויחף על פי כן הביע אליו
טוב שברי הילד אינו, אם כן זהה אני זה ממעשה
בלתי שאף הוא הכחין לשם שמים בזה שכלל יאשי
אחי ואם לא ייכל יוסף אף שהכחין לשם שמים
אם כן זהה אני זה ממעשה בלתי.

*

סעודת תרדא כ"א כסלו

וישמע ראוני ויילכו מידם ויאמר לא נכו נפש
וגו' אל תשפט דם השליכו אותו אל הצור
זה וגו' למען הילל אותו מידם וגו', וי"ב ככל
הלשון שכבר אמר ויילכו מידם ופרע הכחין מעשבו
שאמר אל תשפט דם וגו', והאחי חזר ואמר למען
הילל אותו מידם וגו' וכו' ככל ומיוחד.

(3) **במד"ד** (ויקרא ל"ד ס"ח) ויבטלו עין וזכור
חציו) איך יחזק למדך תורה דרך ארץ
שכשיבא אדם עושה מל', וזה עשה אוחה בל
שמה, שאלו הי' ראוני יודע שהקדיש מחזיו עליו
וישמע ראוני ויילכו מידם בכחיו הי' טועו
ומילכו אלל אחיו וכו', והקדש היפית שם דחילה
לחשוב על ראוני כי דרך אחר הכבוד, ובשכיל הכבוד
אשר החורג החילה לו, התאמן לעשות טוב והלך
יותר בצדיות, כי"ב בודאי היו כל מעשיו רק לשם,
ולעשות המוות לשם פעלם לעשות נחם רוח להביות
וי"ב בוונת המדרש בזה.

(2) **וישב** ראוני אל הצור וזהה אין יוסף בצור,
פח"י ז"ל וצמחיתו לא הי' שם שכוונתו וימו
ליך ולשמש את אחיו, ד"ל עוסק הי' בשק וצמחיתו
על שכלל יאשי ואחיו וכו' צדק, ולחזרה כז
הקדו בזה"ק דמאי הלל הי' בזה, וכי לא חיש
ראוני ודאנון נחשים ועקרים וזקן לי' וכו' ותיך
דרכה להילל מידו צעלי בחירה, ואי איזו דיקא
קוצים וירחם לי' יוסף עי"ש, עכ"פ ביחב זה דק
התלה בזה"ק הכלל והשם צמחיתו שח"כ יצא

נפש וימה שאמר להם השליכו אותו, לא תכחין אלל
להיללו, ששני הדברים כחונת שם הלל, בתחלה
כחיו וישמע ראוני ויילכו מידם, ולבסוף כחיו
למען הילל אותו מידם וכו' עכ"ד המדרש, וי"ב מ"ש
שמים מלאים על שמי הללות, דהלא לא הי' כי אם
הלל אחת צמח השליכו אל הצור.

ואפ"ר ולחזרה ראוי להבין למח צמח לא
כוליו אלל אחיו מיד, האף אמנם שרי' חושש
כן לא ישמשו אחיו לדבריו, עכ"פ הי' לו גסות
לחזיו, ואפשר דכוונת ראוני היחב לצר דקדו
על יוסף, דלמלי מחוייב מיתב הי' אפשר שיהל
בדרך גם מהבנה זו של צור מלח נחשים ועקרים,
וע"כ אם נעשה לו גם נפלא כזה בודאי הוא לדיק
גמור, וזהה אם הי' מילכו מיד אלל אחיו לא הי'
תצטר עין זה, ואף אם הי' יוסף נשאר בחיים
מכל מקום קלל דבי דיקא נפיק עלי' שהוא מחוייב
מיתב, וזה פגם ליוסף דיקא, לכן בחר ראוני
להשליכו אל צור נחשים ועקרים, כדי שיהא כוונת
דקו דחזרי שיראו שיהא שמים ממקום סנה גדולה
כזה, יתצטר לכל שאינו חייב מיתב.

נמצא לפי זה דראוני פעל שמי הללות, עפ"י
רש"י ז"ל עכ"פ מהר רש"י בספר על לשון הרע
הוא אומר, ועד"ז ביוסף הדיק שצ"ד של השבטים
הקדושים ויטבו למיתב, ואף אלמלי הי' נשאר
בחיים הי' נשאר עליו כחם ורישומם וטבו שלשון
הרע נקרא הסנה בצחיות הנפש, כמו כן הי' נשאר
על יוסף הכהה זו שהוא מורגש בצח' הנפש וזהה
ראוני להיללו ולקדומו מזה, וי"ש וישמע ראוני, כלומר
שמע שדעו אחיו למיתב, וזה להיללו שלא ינא
עליו שם רע שהוא מחוייב מיתב ולכן אמר לא
נכו נפש וי"ל הסנה המורגש בצח' הנפש, ויוסף
על הלל זו הכחין להלל אחת למען הילל אותו
מידם להשיב אל אחיו אח"כ, ולהשליכו חזק אל
אחי הי' אפשר כי הי' ראוני שיתצטר לכל שהוא
לדיק גמור הוא, וזה שדרש ז"ל שמים מלאים
שמי הללות, צמ"ש לא נכו נפש, הכחין להיללו מהבאת
נפש כ"ל, ועוד ראה להיללו להשיב אל אחיו,
וי"ש מרק אחד כנגד העל שגון להם שחזקו

ויעשו משם כמשפטי ז"ל והם חתנו לפי ראשון שביע יומיו לשמש את אחי, כי מוכרח לילך כי לא רצה לגלות לאביו שלא לעצרו גם שהחרימו כל מי שיגלה, ובעל כרחך סמך על האם כדאיתא בזוהר הקדוש שאמר דקודשא ברוך הוא ירחיש ליה ויטא, אבל לפירוש ב"י והוא דברי ר"א צנעאשית רבה, שעסוק ב"י בשקו ובחטאיו לרין ביאור, דה"ל לו ליגמר מלחם הכלל אשר התחיל צה, ואחר גמרו הכלל ועסוק בשקו וחטאיו שזה לא יאחר ולא יפסיד גם אח"כ וי"צ.

(ד) במדרש ויאמר הילד איננו ואני אהב אתי צה צמטת צלה וי"צ.

ויתבאר הענין עפ"י דברי חזקוני (א"ר פ"ט) צמח הקב"ה מושיע את ישראל מבין העכו"ם, צמים שכן משפטים ומעריצים לצידיהם ולצוה"מ ועוסקין צו"ת בכל יום חמור, ומח נשחזר צולן ונפתלי מכל השבטים שצחח חשיבה גדולה לישראל על ידם, שח' (שופטים ד') ולקחה עמך עשרה אלפים איש מצרי נפתלי ומצרי צולן (במלחמה סיכא), כך אמרו חכמים נפתלי שחם את יעקב אבינו ויח' ממו קורח רוח, וחזון שחם את יששכר וכו', פי' שחן מוחות לישיבה כדי שיח' לו מוחות ללמוד כחז"ל ע"פ שחם צולן בלחך ע"כ, הנה מצוהר מדיח חלכות להלל ישראל לרין זכות גדול, וחז"ל צוח קדש ידעו שחם כל מל' ויסגולה, כי כל מל' ית לה סגולה מיוחדת לזכות על ידה לחיי העוה"ב ולחיים נצחיים אלא שלא גילה הקב"ה לצויות מוח מוח שחן של מלח, כדי שיעשו כל המלח צחם כדאיתא במד"ר פ' עקב (פ"ו ס"ז) משל ללחך ששכר פועלים וכו' עיי"ש, אמנם צמדת היל גילו לו חז"ל ונפתלי זכ להלל ישראל בזכות שחם את יעקב אבינו וחזון בזכות ששימש את יששכר וסויע ציוו ללמוד תורה, וחז"ל צוח קדש השינו שחגולה חמ' בן הוא, לזכות על ידה להלל ישראל.

ואפ"ש שח' ירמו צכפל לשון הלא שפסוק, וי"ש וישמע ראובן וייללו מידם, שחחיל צמטת הכלל צחם שאמר השליטו אותו אל הבור וגו', ויחיה לא עלה ציוו דכאשר שז אל הבור לא מלחו עוד, אלא שהפסולת שהחיל למען שיעלה ציוו להיל, נחשז לו ג"כ מוחות הכלל, וזה שכל עוד למד למען היל אותו מידם להשיבו אל אביו, ששח כל השחלות שיעלה ציוו לגמור חמ' אשר התחיל צה, והנה בששז אל הבור וירח ויכה חן יוסף צור, ולא הילתו לגמור מעשה הכלל, חשז כי החסרון מלחו על שלא מקבלת חשזו, וע"כ חן זכורו מספיק שח' הכלל על ידו, וצח מצוהר חמ' הילד איננו ואני אהב אתי צה

והנה ראובן החיל צמטת הכלל צחם שאמר אל תפטר דם השליטו אותו אל הבור וגו'.

במעשה בלעם, ומחשבה שיהיה איננו יש ראוי שיעדין
לא נחזקת לי מעשה בלעם.

ויבואר לזכרנו דברי המדרש בגיל (קטיו"א ב')
אלו כי ראונו יודע שבקצ"ה מכתוב עליו
ויחלבו מידם בכתוביו כי טעמו וכו', דכונה מה
שלאזין עשה הכלל עדין, ששם רק הכתוב
המסמך שבו ותענינו, כי מעט ששם אולי
אין וזכור מספיק שיגמר הכלל על ידו, אבל
אלו כי ראונו יודע שבקצ"ה מכתוב עליו וישמע
ראובן ויחלבו מידם, לא כי מסופק שמה' זו שייכה
לשרש בשמה ומסופק אולי ויגמר על ידו, וכן
ששם אותה בכל לבו כל שכן בדבר, וכן גומר
המה' מיד ועל כתיביו כי טעמו להשיב אל אביו,
וד"ש ר' יצחק למדחן תורה ד"ח ששם אדם ששם
מה', וכן ששם אותה בלב שמה, ויבטח בהשגות
שיעזרכו לגמור את המה', כי הפחד והדאגה מספק
שמה לא יעלה בידו או שמה לא יוכל אולי, לפעמים
ימנעו מליגמור את המה', וראו' מראובן והגם
שבראונו נחשבה לו כאלו גמרו והכתוב העיד עליו
כן, אבל אולי כי יודע וכו', ולא כי' דואב כי'
מקיימו בשלימות חריזות יתבר.

תוכן הדברים אהנו האודים הנילוים מהם כולם
נילוו בחדש בציו"ת, אף שלא כי' זכרוננו
פדא, עשה בש"ת אחנו חסד בהקפה ועלנו לפתע
את המה', וחכמת הכלתו כי' כדי להשגל בחרה
ובמשיג ולגמור על ידיו וסודות בית ישראל שמהרה
בצור"ר, וכן מחייב להשגל ולכיווץ בהחזקת
הכלל והפרט, ובהחזקת התורה שסגולה הכלל ישראל
מבואר בהנח"א בגיל, והצור"ר יעזר שמה
לשגות מהן בציו"ת ולחיות בכלת ישראל בכליות
ופרעיות ולשגות שגומה במהרה שבהשגת כבוד
שמים עליו בצ"א.

*

עוד אפשר למד כפל לשון הכלל שבהפסוק בראשון
אחר (עיין לגיל קטיו"א ח') דכונה כל מה ששם
האבות והשבעים הקדושים ומכ"כ במעשה המהות,

זכו לבואר השפעה והארה גדולה וכן נחמי לדורות,
שגם אחרים חזו לפעולה טובה זו בטרם חסותם,
ובדרך כלל מבואר בספר"ק דכל מי ששם מה'
בזו שלם, מביא השפעה רוחנית לעולם, חוכה
ומחשבה אחרים שמו, דכל מעשה המה' מחליש כח
האור ומחזק על ידו כח הקדושה. ויחזיק בראובן
במה ששם שאלתו של יוסף, הכין כח הכלל נחמי
לדורות שולם לו ולרשו ולכל ישראל ודעים יתלו
בזכותו, ויחזי במהות הכלל ע"י כח חסות מלכותו.

ועפ"י יתבאר דברי הגמ' במס' מכות (דף י'
ע"א) איך תהיה צד תיחלוי מפני מה זכר
ראובן להמנוח הכלל תחלה (פרש"י שפחה זו
הכתוב דברי מקלט תחלה שנה' את צד במדבר
לראובן), מפני שמה פתח הכלל תחלה שנה'
וישמע ראובן ויחלבו מידם ע"כ, והקשה המהרש"א
ז"ל יל"ד מה הכרח אותם לתח עטם בזכר, ולמה
לא יזכר את צד שמה מנחלה ראובן תחלה, גם
שמה כי' בצור, ועי"ש מה שחזק לדרשו, ותיחזק
קשה קטא (עיין דפדשו לבן) ואפ"ל דמה שמה
ראובן תחלה בענין מקלט, אין זה מגדר הכבוד
במגיע אליו לזד בטרותו, דאלו בצורחים לענין מקלט
המשיל עליהם משל הקדמוני מרשעים ילא רשע
כמבואר בפרש"י ז"ל פ' משפטים, ואם התורה קראם
רשעים אין זה תשיבות שיתחברו רשעים לגבולו,
ויותר טוב לו אם לא נאז אולי, אלא מפני שהחזיק
אותו בכללותו, וראובן הכין כח הכלל לדורות
ישראל ע"כ נמנה הוא תחלה בכלל, שזכות הכלל
תלוי בו ומשפט לכל ישראל מכותו.

ואפשר להבין כזה דברי המד"ר (פ' ויגש)
ע"כ הניחו כל איש משלו וכו' ר' חמא בר
חנינא אמר לא עשה יוסף בצורה, שאלו ששמו
בו ח' מהם מיד כי' מה, ר' שמואל בר חנמן אמר
בכונה ובשמה עשה, וידע כי' דקון של אחיו, אמר
ח"י אין אחי חסידים על שפכ"ד ולבואר כי' דברי
ר' שמואל בר חנמן, דכרי כ"פ ראו לברנו מבואר
בפסוק שאלמו לו ויכתבו, וצ"ר (פ' ויגש).
שאלו יתברר החרב וצוקש לשלם ואיזה שלמה,
ואיזה ביקוש (פ' ויגש) שצוקש לברנו וזה מלאך

רחובן שז' האלה לדורותיו אי' מוכן כח האלה על
לעז ויטורין ולא לביית צין בחי'ע, אלא על כתיבו
הי' מליכו וכו', אלא שרחובן ברוך ענותו לא
חשב עצמו כדאי לזה.

והבע"ת הביאו מדרש ע"פ ויחי ד' את יוסף
וגו', משל לאדם שיש לו י' חמורים עטונים יין
בחד"ל, וכנס אי' מהם צבית העכו"ם היות כל
חמוריו והלך אחר אותו שוכנס צבית העכו"ם, כדי
שלא יתגסך ביין, כך הקצ"ה הי' עם יוסף צבית
לדוגמיו המלרי כדי שלא ילמד ממעשיו, עכ"ל ז"ל,
ובזה אפשר להבין דברי הגמ' מגילה (י"א ע"א)
שדרשו לא מאסחים צימיו יונים וכו' ולא געלותם
צימיו אספספיונים וכו' אי' ד' אלקיכם צימיו גוג
ומגוג, והקצו המפרשים דבכל הגלויות לריבוי אלו
לעזר וכן אלקי, (עיין בדבריו לפי מקץ מה שפי'
בזה) אמנם בשאר גלויות היתה התועה ע"י שלהי
בניא כמבואר במדרש שם עמודי להם דניאל ורחוביו
וכו', אמנם במלחמת גוג ומגוג שיתגבר מאוד להשמיד
את ישראל ממלכותם ח"ו, כמבואר במדרש שידווגו
לפעמונים, ורס אפיקורסות יהי' שוטף בעולם,
ע"י הקצ"ה בעצמו יבוא לשומרינו כמבואר במשל
שהביאו בעצ"ת שהלך הכעס"ה אחר אותו שוכנס
לביית העכו"ם לשומרו שלא יתגסך ביין, ח"ש כי
אי' ד' אלקיכם צימיו גוג ומגוג שהשי"ת בעצמו
ישמר אותנו, והכו"ס ילילנו צרותינו ובגשמינו
חבר הכאלה שהי"ת איתנו בשנות השואה,
אנו מפנים שיהי' האלה נחמנו, ומכאן להתחזק בדרך
התורה וצדק האמת וחסד המורה לישועה וגאולה
שלימה, שיתקיים הכעס"ה יתגבר אי' ד' אלקיכם,
ובמחבר יתגלה כבוד שמים עלינו בצי"א.

*

סעודת תודאה כ"א בס"ו

באופן אחר אפ"ל דברי המדרשים והדקדוקים
כגיל בבקדם דברי הגמרא (מטות י' ע"א)
(הוצא גם במד"ר) מפני מה זכה רחובן לימנות
בשאלת תורה, מפני שהוא פתח טהלה תחלה, שנאמר

ופתחן בארבע פנות הבית, ואיך סמך יוסף על
הם והבנים עצמו לסכנה מזה שנאמר הו"איו כל
איש מעלי, ובתחומות איתא מתאמר דר' שמואל בר
נחמן לסיפך ח"ל לסכנה גדולה יחד יוסף שאם
הרגורו אחיו, אין צרי' בעולם מכירו וכו', אלא
כך אמר יוסף בלבו מוטב שיהרג ולא אביית את
אחי בפני המלכיים, משמע לדעתה שיהרגוהו עבד
הכי וכחזר היפ"ת דאין צוה סתירה ותרומיאו
איתומיאו, דמשום מוטב שיהרג ולא אביית אחי
לא הי' מסתכן, אלא הי' מבקש לז' אחר להגלות
באופן שלא יתביישו כ"כ, אלא משום ידיע דחששא
רחוקה הית ע"י מוטב להסתכן בך משיבציישו אחיו
עכ"ל, ולדעתו אפ"ל שזה הכח של רחובן שבתחיל
טהלה יוסף תחלה, הביא כח האלה לעולם, ובה
מיתו עומד לו ליוסף שגיל מידם גם לאח"כ, ע"י
שזה מלאך ופירזן, וכמ"כ גיטל כשאמר הו"איו כל
איש מעלי, ובאמת לא היו חשודים על שפי"ד וכל
מה שר' לנשות הי' להם חשבון עפ"י הלה כמבואר
בספרי"ק, ויוסף הליך ומסר נפשו ע"ד שיהרגוהו,
דמוטב שיהרגוהו ולא יבייש את אחיו אלא שגיל
מידם בכל פעם ע"י כח האלה של רחובן, ובזה
יבואר כפל האלה שבפסוק, ויחמר רחובן אל השפט
ודם השליכו אותו אל הבור וגו' למען הליך אותו
מידם וגו' זה הי' הכאלה של אותה שעה, ושוד
הפיד הכחז וישמע רחובן ויילכו מידם גם לאח"כ,
וכי' האלה נחמנו מיד ולדורות.

ובזה יבואר המדרש כגיל אלו הי' רחובן יודע
שקצ"ה מוכחז עליו ויילכו מידם על כתיבו
הי' עופנו וכו', עפ"י"ש בזה"כ הוצא לעיל דמאי
האלה הי' בזה שאמר להשליכו לבור נחשים ועקרים
אלא שר' להליכו מידי בעלי חיה, וידע צי' שהוא
לדיק גמור ולא יתקון ל"י, אבל אלו הי' יודע שבתוכ"ק
תכחז עליו ויילכו מידם, והכוונה לדרכו שהבין כח
האלה נחמנו לדורות לכל העולם, אז על כתיבו
הי' טוענו להבין כח האלה מעולם, והכלל צ' שנתוכו
בבור נח"ע הי' מסיפך רק ליוסף הליך שבי' לדיק
גמור ולא יתקון ל"י, אבל אין זה האלה בחורג לכל
העולם ולכל הדורות, ובפרט בזרז של כדורו קשה
לביית צין נח"ע ואין צו כח לסבול, ואלו הי' יודע

של ישראל לאביהם שבשמים ואומר שבה ישראל וגו', מבוחר מדברי חז"ל שראובן קבל את זה ע"י האלה יוסף שיהיה להשיב את לבם של ישראל לאביהם שבשמים, ע"כ פתח הכתוב צו החלה צערי מקלט לשלוח אללו הרשעים הורגי נפשות ולא בשביל כבוד הצבורה רק כדי שיקרבו להשי"ת, וז"ל בהגמול אחת פתחת בהאלה תחלה וקבלת על ידי זה הכח להשיב לבם של ישראל לאביהם שבשמים, לזה זכית ליומנת בהאלה תחלה את צור צמודך כדי לקרב את ישראל לאביהם שבשמים.

*

באופן צ' יתבאר דברי המדרש צהקדם לפרט בפסוק צ' שופטים ואם ירחיב ה' אלקיך את גבולך כאשר נשבע לאבותיך ונתן לך את כל הארץ אשר ריבית לתת לאבותיך, ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה, ולתאמר ל"צ הלא הצעתיך זו תאמרה על זמן שאמר באתם בהשגות, שאז יוסף הקצ"ב ליתן לישראל קני קצו וקדמוני כפרש"י ז"ל ולמה יורטו אז לערי מקלט, הלא כתוב ולא ישא עוד גוי אל גוי חרב וגו' וכתחו חצותם לאחים וגו', ולא יכחו עוד חלשים בשולם, ובשלב"ק מאריך בענין זה טובא, גם הארי"ז ז"ל הקשה קשיא זו למח יורטו לעתיד לעצא ערי מקלט, וחז"ן דישגם נשמות שזכר לחיקון נפשותם ליברג ר"ל ואם יכ' בהאולה צעתי יכ' נעשה הכל ע"י אורן זמן בגלות ואז לא יכחו לריבון לעתיד עוד לערי מקלט, משא"כ אם יכ' בהאולה צנחית אחישנה, ולא יכ' בזמן מספיק לחיקון כל בשמות, ואז אחר באתם בשמות יכצב הקצ"ב שיכרגו אותם בשוגג כיון שחבר להם חיקון זה, וסורגי נפשות צמוד לא יכ' אז בשולם ואם יכ' לריבון לערי מקלט, וכתבו מוכיח כן שמדבר מצחית של אחישנה, שאמר כי תשמור את כל המצות הזאת וגשוחה, ולא יכ' בהאולה צנחית אחישנה כעש"ד הארז"ל נמלא לפי וצרי הארי"ב הק' דמה שאתה החורה להוסיף עוד שלש ערים, הוא רק אם יכ' בהאולה צנח' אחישנה, מה שאין כן אם יכ' צעתי לא יכ' עוד מלאך זה, וקשה טובא ודלא גלוי

וישמע ראובן ויילכו מידם, והקשה ה"פ"ת למח האורכו לענין זה, הרי ראובן כ' הכבוד, וכללו הכי מגיע לו ליומנת תחלה את צור צמודך לראובני מלך צבורה, וכן הקשה המהרש"א ז"ל עי"ש תחזיקם. ונקדים עוד מ"ד צמודה ע"כ"ל אז יבדיל משה שלש ערים, אם אין לאדם מלאך קצוב לדורות מה הנאה יש לו ע"כ"ד צמודה, וי"צ ובי לא כ' לו נמשה רצונו ע"כ מלאך קצובים לדורות אלא זה, הלא כל החורה כולה ניתנה לראובן ע"י משה רצונו ע"כ וכל המלות הם קצובים לדורות.

אמנם יתבאר עפ"י דליתא צנח' שם, ואשר לא נדס והאלקים אלה לידו וגו' כאשר ואמר מלך הקדמוני מרשעים ולא רשע, צנח הכתוב מדבר בשני צדי אדם שברגו את הנפש אחד בשוגג ואחד חרב צמוד וכ"י עכ"ד בגמ', הרי שניהם הכתוב לנו שברג בשוגג רשע, דעל זה רשע חז"ל הכתוב מרשעים ולא רשע, וכתב המהר"ם למוד החורה עם ישראל ור"ה שיהי' החו"כ"ק נלחמות וקיום חמוד בישראל, וזה אי אפשר וזהא אם אין מתחברין עם רשעים ומתפרשין את הרשעים מצין ישראל וזהא האריך להפריש ערי מקלט, כדי שגל ידי זה יכ' כל החורה כולה קצוב לדורות, וזהא זה אין החו"כ"ק מתקיימות ח"ו, וז"ל המדרש אם אין לאדם מלאך קצוב לדורות מה הנאה יש לו, ועי"כ ע"י שפריש מרשעים ערי מקלט שיפרישו לבם הרשעים הורגי נפשות, יכ' קיום לחו"כ"ק בישראל, היותו לנו מלאך שצרי מקלט הוא מיועד לרשעים להפרישם מצין ישראל שלא יתחברו עמוכם, איך לפי זה אין צדק לא כבוד לראובן, דלפי שברג צבור יתנו לו כבוד זה לשלח אללו הרשעים הורגי נפשות, וז"ל קשות החו"כ"ק והמהרש"א ז"ל שמגיע לראובן ליומנת תחלה צערי מקלט מלך צבורה.

ובמה שגמנו צנחית תחלה יתבאר עפ"י המדרש ולקטע הושע ח"ל: זש"כ מפרי פרי אית יצבע צענו זה ראובן, וישב ראובן אל הכור, ח"ל הקצ"ב אחת בקשה למחצה צרה חציבה לאצו, חז"ן שכן צנח מוחזר את ישראל לאביהם שבשמים ואחשו זה הושע הכ"ד וכו' ועוד צמודה גירסא אחת ח"ל הקצ"ב אחת בקשה וכו' חז"ן שכן צנח עתיד להתחזר לבם

ונקדים עוד מ"ש ק"ו הישגה משה זל"ה (פ' דרכה) וזל"ה ית' להבין מאחר שאלו מחמירין (יחשוב לו בצל"ה וז"ל) מדי שנה בשנה, והשגן הוא ביא"ש עומד ונמשך, נראה לרובן יתקיים מאמר חז"ל ששחיד הוא לעשות וכו', ואי חומר כי צע"ה שחיד מחמירין יחשוב לו בצל"ה וכו', הכה סיבה מאת הכ"ה לשלח את השגן ביא"ש, לבל ישמע זאת, לעומת יתקיים מאמרם ז"ל כי עתיד לעשות עב"ל, והנה ויהי דבריו ב' אמיתיים לפי בחינתו, שנשטט שומר בסי' צבורא מאדום לא ה' שם השגן ביא"ש, אולם הקושי עדיין אינה מתחלף דברי ישגן אפ"ס הכה שחמירין צבורא מאדום והשגן עומד על גביהם לשנים, והכ"ה ספרים מדפסו ע"י מייסד ואפיקורסים והשגן עומד על ימיהם ואין מליצה כלל שצנחך כל השנים הללו לא יתורע לבסי"מ מאמר זה, ואם כן איך אפשר שיטעם צ.

אמנם י"ל בכוונה מאמרם ז"ל דלף שכל אורח זמן הנהגה כזו תהיה לבסי"מ מאמר חז"ל שחמירין שחיד לעשות, אעפ"י יטעם הקצ"ה גם צע"ה האורך, שחסי"מ ישלח ויעשה דבר המפורש, והנה זה שחיד לעשות יח' מאד השגן לא הכי"מ, וכל גדול הוא שהקצ"ה דן מזה כנגד מזה, וידוע שצדקות האחרונים ביא"ש מסמא את הכי"מ מאד, ומעשה בני אדם דבר שהוא מפורש בפסוקים ודברי חז"ל להיך, וכמו שפי' בהעשע"ה מ"ש ז"ל שחמירין מאד מאד ומחמירין מאד ופי' בתוס' אשחמירי ושלח ק"ו, ופי' הוא ז"ל והכוונה על ביא"ש שהוא שחמירי ושלח ומחמירי מאד מאד דכיוונו סמיה עינים עש"ד, וע"כ מזה כנגד מזה יעשה אחרו הקצ"ה גם כן בסמיה עינים, שלא יראה דבר המפורש דברי חז"ל, כמו שהוא סימא עיני בני אדם דבר המפורש, ומעשה לא יקשה עוד קושיא בי"ל איך יטעם דבר מפורש בכתוב ודברי חז"ל, דין יח' שיש מזה כנגד מזה שלא יראה אפילו דבר המפורש, והנה הכי"מ י' לו חילוף הכה וכתוב הכה שחמירין לו במלכותו, ומ"ש ז"ל אימא נפיש מין, ומחלל למחיד לבל כשיטם כסי"מ יפ"ד מקלם, ויראו בחילוף של שנים צורה

וידוע לפי מ"ש שחמירי יח' השגן שחמירי יח' צע"ה, וצע"ה בל כל הקוין ואין דבר תלוי אלא בחשבה ודבר יח' די ודבר מחמירי נפשות יחמיר, ויחמיר שחמירי מ"ש צח"ה"ק של תחמירי ולא יח' אורח צו ודבר קושיא לדוכתי.

אמנם נראה דבריו י' חשבה צע"ה ג' ע"י מקלט גם לעמוד לבל חלף הם בצל"ה יח' צע"ה ויחמיר ע"י"מ דאיתא בצמח"ה (מכת י"ב ע"א) חמיר ר"ל של שטיות עתיד שח' של רומי לעשות, דכתיב מי זה צא מאדום חמיר בגדים מצל"ה, עושה שאינה קולטת אלא צר וכו' גולה לצל"ה, עושה שאינה קולטת אלא שגג וכו' חמיר, עושה שאינה קולטת אלא אדם וכו' חמיר, וכתב רש"י ז"ל צפ"י על יע"י שח"י מי זה צא מאדום חמיר, בגדים מצל"ה וגו' חל"ה"ק חמיר רכושיו שח' עטיות עתיד שח' של שטיות לעשות, כסבור הוא שצ"ה הוא צר צמח"ה שחמיר ע"י מקלט, ועושה מזה שאין קולטת אלא שגג וכו' חמיר אה ח' ישראל חמיר, וכתב המהר"ש ז"ל אפשר דכ"ה י' גירסתו בשמחמירי וכו', ולמאורח קשה ולפי הגרסה יח' עטיות של הכי"מ לחשוב שצ"ה קולטת ג"כ כמו צר צמח"ה וכן מוכיח מ"ש יחשוב לו בצל"ה חקלט כצ"ה ולא חמיר שצ"ה חקלט ולא צר, ולמאורח מה יח' חושלחו צה בעשות, ששלח שח' עטיות האחרים שחמירי חמיר כשגג ומחלל האדם צח"ה יח' חמיר אלא יטעם צה אין לו בל"ה כלל, אבל מה שצ"ה קולטת כצ"ה מה לו לעשות צה, הלא יוכל ללך לצר כמו לצל"ה, וצע"ה אפשר לחך ע"י"מ דאיתא צמח"ה (סוף פ' וישלח) שח"י ויחמיר שגג ח"י אצ"ה לכן מלכים שח"י לו דין עם אחד וכלו מחמירי, צה אחד וסיפק לו מחמירי, חמיר במלך אין לו עסק אלא עם זה שסיפק לו מחמירי, כך חמיר הקצ"ה כזר הינה מלכות עקורה מאדום, ונראה צ"ה וסיפק להם מלכים, לפיכך אין לו עסק אלא עם צ"ה שחמיר כי זה לא' בצל"ה וגו', ממא שצ"ה שהוא צמח"ה הן כה מלכה לאדום, ולולי צ"ה הינה כזר המלכות עקורה מאדום, ולא ילך הכי"מ להגל לצ"ה ששם צ"ה שחמיר ונחמיר לו כה הקוין, ועוד לאלקי מלך.

כידוע דרך המדרשים בכתבם מקומות שמיאין חתום בפסוק ארבע עשרה הדרה הוא מסופר, כמו כן כאל עיקר הכוונה על סיפ' דקרא למען הילך אותו מידם וגו' שהוא מיוחד וזה לדורש, ללמד על הכלל אחרת שהוא עתיד להילך את הכלל ישראל, ואילו כי' יודע ראובן כל זה לא על הכיוון כי' מוליד אל אציו, כדי שבאשר יהי' גי' מזה כנגד מזה להביא את לבן של ישראל לאחיהם שבשמים.

דיוצא לו מה שגרי המקלט מוכנים הם לעמוד לצד להסיע ושלוחיו, אי' לעמוד אין זה יחוס וביטול לראובן הכבוד, שפירשו מחלקו עדים לקלט להסיע וכן דל', אולם לפי שעסק בהלכה יוסף שהוא שטען על עשו, כח' וכן' בית יעקב לא וצוה יוסף להבדל, על ידי זה קבל ראובן הכבוד הכבדי שטען על עשו שהוא הסיע ושלוחיו ועי' מנהג בערי מקלט חתום, הדין לענינו שעי' הלכה יוסף וזה ראובן להביא את ישראל לאחיהם שבשמים ולהכניע שר של עשו והוא אחי שפיר מה שחזר הכתוב לעמוד למען הילך אותו מידם להביאו אל אציו, והכוונה בזה להודיע לנו שראובן קבל עי' הלכה יוסף מה הכלל אחרת שהוא גדולה מהכלל הראשונה, והנה הכתוב על זה בלחוד למען הילך אותו מידם להביאו אל אציו, ר"ל אל אציו שבשמים.

*

וישמע ראובן ויילכו מידם ויאמר לא נבנו נפש ויאמר אליהם ראובן אל תשפטו דם בשליט אותו אל הכור הזה אשר צמדנו ויד אל תשלחו צו למען הילך אותו מידם להביאו אל אציו, וי' שכתוב מחלק את דבריו צ' מיוחד ויאמר לא נבנו נפש, ויאמר אליהם ראובן אל תשפטו דם וגו', הלא שני אמירות כללו, כוונתם אחד הוא, ולמה חלקן הכתוב לכתוב שני פעמים ויאמר.

(ב) **במדרש** ילקט איתא, למדן חתום דרך אין שבאדם שיש מזה יבא עשה אותם בלג שמת, שאילו כי' יודע ראובן שבקציה כותב עליו וישמע ראובן וילכו מידם, בכתוב כי' עופו ומולידו וכן אציו, וי'.

לעור מקלט, מיד יוסף כולם אחריו לעור מקלט, ואז יהיו אריבין כחש ערי מקלט, ויהי' גם גדול שיכנסו כולם צ' בערים שיהי' לו, כיון שם רבים מאוד שלוחי הסיע, וזה אי' שטען גם על צדקת המקלט כצד, לפי שלא יספיק להם אותן ג' ערי מקלט שבמדבר ויהי' להוסיף עליהן.

דיוצא לו מה שגרי המקלט מוכנים הם לעמוד לצד להסיע ושלוחיו, אי' לעמוד אין זה יחוס וביטול לראובן הכבוד, שפירשו מחלקו עדים לקלט להסיע וכן דל', אולם לפי שעסק בהלכה יוסף שהוא שטען על עשו, כח' וכן' בית יעקב לא וצוה יוסף להבדל, על ידי זה קבל ראובן הכבוד הכבדי שטען על עשו שהוא הסיע ושלוחיו ועי' מנהג בערי מקלט חתום, הדין לענינו שעי' הלכה יוסף וזה ראובן להביא את ישראל לאחיהם שבשמים ולהכניע שר של עשו והוא אחי שפיר מה שחזר הכתוב לעמוד למען הילך אותו מידם להביאו אל אציו, והכוונה בזה להודיע לנו שראובן קבל עי' הלכה יוסף מה הכלל אחרת שהוא גדולה מהכלל הראשונה, והנה הכתוב על זה בלחוד למען הילך אותו מידם להביאו אל אציו, ר"ל אל אציו שבשמים.

ואמר זל בגמרא (צ"ע פי' ע"כ) אר"י אי' כל מה שעשה אברהם למלאכי השרה צעמו עשה הקציה לבני צעמו, וכל מה שעשה אברהם עי' אלה עשה הקציה לבני עי' אלה וכו', והנה מה שכתב ראובן לבני' ו להביא לבן של ישראל לאחיהם שבשמים, כי' עי' שעסק בהלכה יוסף, וידוע שבקציה משלם מזה כנגד מזה, ואילו כי' מחלקן בהלכה יוסף ויחד כי' לו הכשר מביא להביא לבן של ישראל כרנה יותר, הלא הוא לא ידע שהחזיק חתום עליו פסוק זה להביאו אל אציו, ר"ל שיהיה עי' הלכה יוסף להילך את הכלל ישראל בזהרם הכאן, והוא לא מחלקן יותר בהלכה יוסף, שבי' להילך את יוסף לשטחו כי' די צמח שיהיה להביאו הכבוד, וי' המדרש אילו כי' יודע ראובן שבקציה כותב אחריו וישמע ראובן וילכו מידם וי' כוונתם על הענין האמור להלן למען הילך אותו מידם להביאו אל אציו.

ראובן שהקצי"ם טבח אחריו וישמע ראובן ויולכו" מידם אז בנתיפיו כי עשונו ומולכו אלל אביו דמח שנמנע מחי' כי' בשביל שבי' בעמנו מסופק אם ראוי לחלק על אחיו ולהלילו הלאה גמורה.

*

סעודת חודאה כ"א כסלו

וישמע ראובן ויולכו מידם ויאמר אליהם ראובן אל תשפכו דם הלאה אחריו אל הצור הזה וגו' לתנן הילל אותו מידם להשיבו אל אביו, דקדוקו המפרשים דמאמר להשיבו אל אביו מיוחד, גם יצ"ע עפ"י מחלוקת ז"ל עה"פ ובעבור ריק חין צו מים מים חין צו אלל נחשים ועקרבים יש צו, ומבואר בגמרא (יבמות קכ"א) נפל לצור נחשים ועקרבים מעידין עליו שמת, ואי"כ מה הלאה כי' צוה ליוסף, והרמזין כתב שם לא ידעו שיש שם נחשים ועקרבים, שהיו בחצורי הצור אז שבי' עננו ולא ראו, שאילו היו חמוס' אותם ולא חיוק ליוסף, כי' הדבר צריך להם שיעשה לו גם גדול ושואל לדיק גמור, ואיך יגשו בנשיה' כי' אשר הוא חפץ צו ומולכו וכו' עכ"ל אך לפי דבריו יקשה אי"כ מה חושלת כי' בהשלתו אל הצור, לשיעור שבי' מחוייב מיתה ודמו אותו להריגה, כמ"ס השלח"ק מפני מרידה במלכות בית דוד, ואם חשבו שאין דבר במחוק צבור האוא מה חושלת בהשלתו לשם, ומדוע אי"כ הסכימו לעלל ראובן להלילו אל הצור, גם דבריו החו"ק מבוחר שידעו ציבור שיש שם נחשים ועקרבים, שמופת שם שהלל ראובן כי' להולילו מיד בעלי צהרים שקשה להגלל מידם, דעוין איוון שזכין להלל מצעל צהרים, משא"כ נחשים ועקרבים נקל יותר להגלל מהם מן שיש ציור זכויות עיי"ש.

(ג) **במדרש** איתא וישב ראובן אל הצור והנה חין יוסף צבור וגו' ויאמר הילל איוון ואיו אזה איו צו, מנמשה בלבה ויצי.

(ג) **עוד** במדרש וישב ראובן אל הצור אי"ל הקצי"ם לראובן מעולם לא חטא אדם לפני ועשה תשובה,

וגל"פ ע"פ דברי הרמזין הק' בפסוק אל תשפכו דם חיל: והכוונה לראובן בכל זה היחיד להלילו להשיבו אל אביו, והכתוב ספר מה שאמר להם ראובן ושמעו אליו, אלל דברים אחרים אמר להם מחללה שלא קבלו ממנו, כמו שאמר להם הלא דבריו אליהם לאמר אל תחטאו צילד ולא שמעתם, וכאשר ראה שלא שמעו לעצמו, אמר להם אי"כ אל תשפכו דם וגו' עכ"ל, ואולי זהו כוונת הפסוק צמה שמחלק דברי ראובן לשתי אמירות, וישמע ראובן ויולכו מידם ויאמר לא נכחו נפש בהשדל צוה להללה גמורה, ואח"כ אמר עוד הפעם ויאמר אליהם ראובן אל תשפכו דם הלאה אותו אל הצור וגו' וזה כי' בדבור שני כשראה שאין שומעין לדבריו הראשונים, ולכאורה קשה למה סיפר הכתוב דבר שלא נתקיים דבריו לא שמעו אחיו להלילו לגמרי ולא נתקיימו רק דבריו האחרונים.

ונראה לפרש דבריו הראשונים הועילו שיתקבלו דבריו האחרונים, עפ"י שם שאלמו ז"ל דברים היואלים מן הלב נכנסים אל הלב, ועיי' שראובן גמור דעתו להלילו לגמרי ולהשיבו אל אביו, והיו דבריו אלו שהשדל בהללתו ויאלים מן הלב, זה גרם שדבריו האחרונים על כל פנים נכנסו בלב אחיו, על כן ספיר סיפרה החורה גם מה שאמר בתחלה חף על פי שלא נתקיים, מפני שדבריו אלו גרם שיתקבלו על כל פנים דבריו שאמר אחר זה אל תשפכו דם, והנה אע"פ שראובן לעצמו גמור דעתו להלילו אותו לגמרי ולהשיבו אל אביו, לא ראה לעשות מעשה ולסמוך על סדרת עצמו, אחר שראה שהשכנים הק' מתנגדים לזה, חשש אולי הדין עמדם שאין להלילו, והתחיל לכוונן עמדם צמחא ומחן של הלכה, וכל זה מפני שלא כי' צעות בעצמו שהוא לרדק להלילו, אלל הכח"ק מעיד על ראובן ויולכו מידם, וכיון שכן ודאי שבי' עובדא עבא אם כי' מליל אותו, אע"פ שהכל כי' מן השמים והכוונה יוסף לירד לתלמים, עכ"ל נחשב הדבר לפנים נגד השכנים הק', ואילו כי' יודע ראובן שהכח"ק מעיד עליו שראה לעשות הלאה גמורה, לא כי' נכנס עמדם בעצמות כלל רק כי' מחזיק את יוסף על כתיפו ומולכו אלל אביו, ח"פ במדרש אילו כי' יודע

ואתם פתחת בתשובה תחלה, חייך שכן צדק עומד ופתחת בתשובה תחלה ואי זכ זה הושע שאמר שצדק ישתלם עד ה' אלוקיך, וא"כ קישר מאמר הזה להלכה יוסף.

(ד) וישבו ללכת לבתם וגו' ויאמר יואכב אל אחיו מה צלע כי נסחרו את אחיו וגו' לבו ונמכרו למשמעאליס וגו', א"כ הלך כבר עשו מעשה והשליכו אותו אל הכור, וכבר הסכימו שלא להכריז בידים כיצא להשליכו הכור, וזאת כבר עשו וקיימו וא"כ מה זה שאמר יואכב מה צלע כי נסחרו, וא"כ.

אמנם הם צדקו קדושתם כי' להם הכח לצדק על הכתובים שלא ישמעו לקול ה'אלה, כמו פתח חרש יאמץ אצטו אשר לא ישמע לקול מלאכים, ולא יועיל להם של יוסף שלא ישמעו אליו הכתובים, וזה שאמר להם יואכב אחר שהשליכו אותו אל הכור, מה צלע כי נסחרו את אחיו וגו', ואלוהי עדיין רצו השבטים לדון דיוטו להביאם על ידי שגורו על הכתובים שלא ישמעו לקול ה'אלה, ועל ידי זה יסחרו את יוסף לא בידים כיצא על ידי הכתובים, ושפיר הוא מקום לדברי יואכב למד מה צלע כי נסחרו את אחיו.

והנה לפיכך לנאורה לא היתה הלכה ראובן הלאה בדרה, אמנם עוד יש לומר צדקתו הלאה של ראובן להשליך את יוסף בצור של נחשים ועקצצים, עפ"י המבואר בגמ' (מס' מכות) דעל מיתה צדק דין אטו מועיל תשובה, שלא נמסר לבית דין של מטה לעמוד במחוייב מיתה על ידי תשובה, וכן צדקתו בידים נחשים מועיל תשובה להפטר ממיתה, והחידו"א זל"ה הסביר בטעם הדבר, והוא אפשר למסור דין זה לבית דין של מטה כי אינם יכולים להבחין אם עשה תשובה אמיתית צדקתו לשם נחשים, כי צדק דם אין יכול להבחין פנימיות הלך, ותשובה הוא דבר החלוי בנקודה שכל שאין מכיר צד אלא הכרחות ית' לעד ובהם כבר הבאנו לעיל מדברי השלי"ה שהצטטם בקדושים דמו את יוסף על פי הכתוב למיתה, מדון מורד במלכות בית דוד, אך איחא בגמרא (צרכות י"ט) אם רחמי חלומי חכם שפיר עזירה בלילה אל חבארה אחיו ביום שמת עשה תשובה, שמת ס"ד אלא ודלוי עשה תשובה, וכמו כן ידע ראובן ביוסף שאף חלומי חמא חייו ודלוי עשה תשובה, אמנם אם יכיר נמסר דיוטו בידים של השבטים ורם ידומו אותו צדקת דין של מטה אז לא יועיל תשובה על חטאו לפטרו ממיתה, הלא נמסר דין זה לבית דין של מטה בג"ל, על כן זה להשליכו לצדק של נחשים ועקצצים, ויהי' נמסר דיוטו ביד הקב"ה ואז יועיל לו תשובה ויגאל מהנחשים וגל ידי כח התשובה, ושפיר הוי הלאה צדק שפיר להשליכו לצדק של נחשים ועקצצים.

וגל"פ והנה מה שהקשה בתוצ"ן ז"ל שאילו היו חולאים שים בצור נחשים ועקצצים ולא חייבו ליוסף, כי' הדבר צדק להם שהוא לדיק גמור, ואף יגשו צדקת ה' אשר הוא חפץ צו ומלוי, יש לתקן לדון מה ראי' בנחש שהוא לדיק גמור, דאיתא בגמרא (יבמות קכ"א) גפול לתפירה מלאה נחשים ועקצצים מעידין עליו, ר' יואכב בן צדקת אומר אף לתפירה מלאה נחשים ועקצצים אין מעידין עליו, חיישינן שמא חצר הוא (יודע לנחש) וחי"ק אצב איחא מחקי לה, פרש"י שדוחקן בשעומד עליהם, ובהם כאן שרי' הכור חיק, אפילו אם נאמר שידעו שים שם צדקתו וסדקין נחשים ועקצצים, מכל מקום יוכל להיות צדקת השבע שלא יצקו ליוסף דשמת חצר הוא, דברי יוסף כי' צד חסיד לעקב אצטו ונמסר לו כל החכמות ומסתמא ידע גם חכמה זו ללחוש בנחשים שלא יצקו, וגם לא כי' כאן איחא ודחקה, ובס"ג מורד בחיק שאין מעידין עליו שמת, וחישינן שמא חצר הוא, וא"כ ליכא ראי' ממה שלא היוצקו הכתובים שפיר גמור הוא, דים לומר שפיר ללחוש בנחשים שלא יצקו, ובהם עדי"פ (תולעים י"ח) כמו פתח חרש יאמץ אצטו אשר לא ישמע לקול מלאכים חביר חברים ומחוס, פרש"י ז"ל הכתוב שהוא מחקי גמור חרש צדקתו חרש, ואיחא הכתוב צדקתו שלא ישמע את ה'אלה שהחצר משביעו שלא יצק ע"כ, ולפי זה י"ל והצטטם בקדושים שהשליכו אותו אל הכור שים צו נחשים ועקצצים, עדיין לא כי' בגדר מיתה ודלוי, דהם שפיר דלמא יודע ללחוש את הנחשים שלא יצקו אותו,

שיעשה תשובה ויתקבל תשובתו, משא"כ אם יהי' דמי מבור בידם של השבעים, כשי"ד של מטה אינו מועיל תשובה, וזהו יובן דברי המדרש וישמע ראונו ויחלבו מידם אמר הקב"ה לראובן. אחת פתחת בתשובה תחלה וכו', וזוהי שא"כ להשליך את יוסף בצור כי' כוונתו שיעשה תשובה על חטאו ויתקבל תשובתו, ע"כ צא בשכרו מזה כגוד מזה, שכן צו עומד ופוחת בתשובה תחלה, לכתוב את ישראל אל אביהם שבשמים שנאמר שוב ישראל וגו'.

*

ויאמר אליהם ראובן אל תשפטו דם וגו' למען כליל אותו מידם להשיבו אל אביו, ולי"ד אומר להשיבו אל אביו מיותר, ודבריו הם יגלו מידם ממילא ויכל לשוב אל אביו.

וישוב ראובן אל הצור וגו' ויאמר בילד אימנו ואני אהב אתו צא, במד"ד ואני אהב אתו צא ממשעבד בלבה ע"כ וא"כ.

עוד במד"ד (פ' פ"ד ח') וישראל אהב את יוסף וגו' ועשה לו כחותם פסים, רש"י צאם ראשי"ע בחייו (תהלים ס"ד) לו וראו מפעלות אלקים, וכתב בתנ"י כפי ים ליבשה לזה וישאלו אותו שצביל שיקרע הים לפניו פסים פס ים ע"כ, וז"ל בקשור.

ויבאר הענין נקדים ודברי הגמרא (שבת נ"ה ע"ב) אמר רשב"י ארי כל האומר ראובן חטא אינו חלל עושה שנאמר (צדקיהו ל"ה) ויבין בני יעקב שנים עשר ומלמד שכולן שקולים כאחת, חלל זה אינו מקיים וישבד את בלבה פילגש אביו, מלמד שכלל מלשו של אביו ומעלה עליו הכתוב כאילו שכן עמך, עוד שם בגמרא הניח רשב"י אומר חלל אותו ארבע מאותו עין ולא צא מעשה זה ליהו, אפשר עמוד ארבע לעמוד על כך עי"כ ולומר אחר שובד עם אשה אביו, וזוהי חטא זה ליהו, חלל זה אינו מקיים וישבד את בלבה פילגש אביו, עליון אמו חובב, אמר אם אחות אמו ביהב לה לאמי שפחה אחות אמו חבא לה לאמי, עוד וכלל את מלשה עקב בגמ', וברש"י ז"ל עב"ה בענין דר"ל

והנה מבור במדרש תנחומא (פרשת נז) ותשובה אינו מועיל חלל לישראל ולא לאברהם, ובפר האריסו במתעשים ז"ל צמטם הדבר, ולי גרסה טעם פשוט צדק, והנה מלת תשובה בחובה בתנ"ך ופחת עוד כ' חלקיק וגו' וזו בתשובה מהקב"ה שיתקבל התשובה, אם כן זהו לישראל צדק שקבל את התורה כק', לזה ניתנה התשובה זו שיתקבל תשובתו, מה שאין כן בעמים שלא ראו לקבל את התורה, לא קיבלו בתשובה זו שיעול לזה תשובה, וכמו"כ קודם מתן תורה שלא קבלו עדיין כי אם זו' מלת בני נח, לא כ' עדיין בתשובה על תשובה שיתקבל, והנה דמיונו צדק נח ששעו תשובה ויתקבל תשובתו כגון אדם החושן וקין וכוונתו, אז רק לפי צדק' השעו שבי' עת רצון מלפניו ויחש, חלל בתשובה נחית שיתקבל התשובה בכל עת וכל זמן, לא כ' עדיין קודם מתן תורה, והנה ראובן עסק בתשובה צדק וחתניו על מעשה בלבה, חלל כ' מוספק אם מועיל תשובה קודם מתן תורה, ובאן כש"כ להשליך את יוסף בצור ממשעבד כ"ל, שדורו יעשה יוסף תשובה ויעיל להלכו ממיתה צדק שמים, וכשחזר אל הצור וחלל שאין יוסף בצור, ספור שהיו אותו המתעשים ועקריים ונח, כרי משאן הכתה שאינו מועיל תשובה קודם מתן תורה, ע"כ חזר לכתובין על מעשה בלבה מיראת השנים על חטא האב, וזהו שאינו מועיל תשובה כמו שלא מתקבלה תשובתו של יוסף, וז"ל המדרש בילד אימנו ואני אהב אתו צא ממשעבד בלבה, ודיון שביד אימנו אי"כ לא יועיל התשובה קודם מתן תורה ואם לאו צא ממשעבד בלבה.

והוצא לו מה שכונת ראובן צדק שא"כ להשליך את יוסף בצור כי' כדי שיעשה יוסף תשובה, ולענין מיתה צדק שמים מועיל תשובה להכפר לו חטאו, ועדיין יתפרט הכתוב ויאמר אליהם ראובן השליכו אותו אל הצור כזה, וגו' למען כלל אותו מידם להשיבו אל אביו, ועדיין שפירש הרבנו צחי' אליהם (סו"ט מקץ) ואחם עלו לשלום אל אביהם דר"ל אל אביהם שבשמים ע"י"ש לפי דרכו, וכמו כן יאמר כאן שכונת ראובן כ' להשיבו אל אביו שבשמים, על כן זה להשיבו בצור של נחשים ועקריים

ובזוהר חי כחז כי ראונו ה' שוהם דרחמנא עייש, ודוא פלא, ודאריזיל בשער הפסקוס כחז ח'ל: דע כי בשעה שגלגל ראונו יאשי חזיו ומנע משכבה של בלבה וכו', וכבר חזמונו לה לבלבה מלמעלה נשמותיהם של בני חלומים, ודחלצו בלואר ידוע ששמו גוף שהוא קרוב לאויר העולם, ודאס להחזירם אי אפשר, מה עשו ב"ד של מעלה הורידו שחי נשמות הללו למלכים לאשת יוסף, ודאס מנשא ואפסים שאמר יוסף עליהם בני הם אשר נתן לי חלקים בזה בגי' י"ד, רמז שהם התגלגלים אותו המספר המטון כאשר וכו', וכן כחז במעשה ראונו וישמע ישראל, שכבין שלא כוון ראונו למקור, ומלאחר עילאה ילא הדבר, ויכיו בני יעקב שנים עשר ואל יתח וכו' עייש, ומלאר שכן הוכן מן השמים ומלאר עילאה ילא הדבר, ומה שאעפ"כ נחשב לו לפגם ונענש עליו, נראה לבאר עפ"י שפירשתי בענין

מכירת יוסף שאף שבי' מוכרה הענין כדי שיחיו למלכים וכו' בזה ענינים וסודות כמוסים, אעפ"כ מעשו עליו בעשרה חריו ומלכות, ויוסבר ע"ד שכתבו החסידים: (ב"ק לא ע"ב) ד"ה אלא שלימד ענינו מן היין עיין בדברנו לעיל בדמות הקדום וכן נאמר לענייניו בראובן, דאף שבי' הסתה מכל מקום נחשב לו לפגם ונענש עליו.

ונקדים עוד מ"ש האוהבתי' פ' ויחי ע"פ ראונו כטרי ח'ל: כי צעה חרעה ראונו היתב מחשבתו לא שלמה בצחיות הטוב צפרט זה, שלא עשה מעשה במקום המחשבה, ובחיות זו אינה צמדתה הטוב, כמו שחמלא שחשבו ז"ל בדומה לזה בני חמורה, ודאס כי יתחנה מעשה יעקב לזה כי מחשבתו ודעתו שלמה, פי' כי בי' חושב ברחל גם כן' דעתו ודעויעמו כי היא זאת רחל, לא שבי' ידוע שביא ללא וחסד ברחל, שלא יקרא בני חמורה, אף על פי כן הדבר הוא כל שהוא בצחיות לא טהור, ולא ולמד מה שילא מה, כי ילא ראונו ובלבל יאשי חזיו, הרי ששעה פשילתו מעשה הכלני טהור מה שלא עשה כן אחד מכל השבעים ואפילו ע"י נסיון של יוסף, ודאס שאמרנו רבן כל הלאמר ראונו חמלא אינו אלא טעם, ע"י הסתה העלה עליו החמלא ודאס מ"ש שחנע למעשה בן שרשו אמר כי עלית

כ"ל ח'ל מתוך שגלגל משכבו מעלה עליו הכחז קאילו שם עמם, ולמה שגלגל וחלל ידועו, ששמתה רחל גמל יעקב מנעו היתבה נחמה חדור בלואר רחל ולא בשאר חלבים ונחמה בלבל בלבה, בא ראונו וחצב ענינו חמו וכו' לכן שגלגל ע"כ ובשפ"ח שם הביא קושים התכחש"ל מ"ע ודעקב ולמה לא נתן מנעו בלבל ללא עייש חידוע.

ונראה לבאר הענין שזקדס אמרם ז"ל (ב"ב קכ"ג ע"א) ובני ראונו כבור ישראל כי הוא הכבור, ודחללו יאשי חזיו ומה כבורתו לבני יוסף וכו', עוד שם בגמ' ראו' היתב כבורה ללאח מרחל ודכחז (בראשית ל"ז) אלא תולדות יעקב יוסף, אלא שקדמותה ללא ברחמים, ומתוך לניעות שביהם עב ברחל החזירה הקב"ה לה וכו' ע"כ, ח'ל הוסי"ק פ' וישלח (דף קע"ז ע"א) ויכיו בני יעקב שנים עשר, חלון חריסר ששעה ודכחחא התחנקת כבו וכו', דאילו עוד דבוא שיעדל לא ייחי ראונו במניינא, ועם כל דא חשענא דחממיל כבורתו מני' ודאחיוכז ליוסף, בדי"א (דכ"א ה') ובני ראונו כבורה כי הוא הכבור ודחללו יאשי חזיו ומה כבורתו ליוסף, ת"ה (דניאל ב') לבוא שמי' דלחלא מוצך מן עמלא ועד עמלא, די כל מעדחורו קשור ודאחתי' דין, וכל מה דאיוכו טבדל כלל איכו ברחמנא עילאה, ת"ה כמה גרים עוצדא דבר נש, דהא כל מאי דאיוכו עבדו כלל אחרשים וקיימא קמי קבוצי, ודא יעקב ששעתא דעאל לגבא דלחא, כל הווא לילא רעותו ול"ה הוה ברחל דחיוז דרחל חוה, ומתבוא שמושא ועפ"ה קדמאה ומתבוא רעותה אדעברת ללא, וכו', ועם כל דא אדור עוצדא לחרתי', כמה דהווא רעותה קדמאה אדעברת ברחל, הווא רעותה אדכדרת עב, דא כבורתי' אדכדרת ליוסף כבורה דרחל אחר ודעווחא כוח ברחל, ובלא סליק בלחתי', בגין דכל עבדווי דקוצי"ה כולכו קשור וכו' ע"כ, מבואר דיוסף קדים במחשבה וראונו במעשה עוד שם בזו"כ מלאמר נפלא ח'ל: כי אחא ראונו ובלבל הווא ערסא, אמר ומה חריסר שבעין חו' ל' לאבא לקיימא בעמלא ולא יתיר, ודשחא צעי לאולחא בגין וכו', מיד שגלגל הווא ערסא וכו' ע"כ בזו"כ ודכחחא פלאים המה וא"ל להבנים עפ"י פשוטם.

מעשו הקדומים, ומ"ש להשיבו אל אציו הכונה על ראובן. ובזה יובן המדרש הילד אינו ואני אהא אזי זה ממעשה בלבה, שאם לא יוכל להאיל את יוסף איך יחי' ייתקן חטאו ממעשה בלבה, כי הא בזה חלוא שמי' שילוי את יוסף ותקבל תשובתו על שפגם במעשה בלבה, על כן כשראה שחילד אינו חומר אהא אזי זה ממעשה בלבה.

ובזה נבוא לנאר דברי המדרש כי"ל כמות פסום פס ים, דהנה צעת קריעת ים סוף, עטן הים אל משה אזי קשים ממך שאני מברחי בשלישי ואחר בשני ולא ראה ליקרע, אך איתא במדרש ע"כ אחר וקדם לרתיי אחר ממעשה וקדם במעשה, דהנה חכמים בריאת העולם כי בשביל ישראל, וכמי' בראשית ברא אלקים בשביל ישראל שנקראו ראשית, שכן עלתה במעשה לפני ית'ש שבשביל ישראל יברא העולם, וכמי' ויחא אלקים מרחפת על פני המים ואיתא במדרש זכ רוחו של משיח שבוכן מכבר עוד קודם בריאת העולם במעשה, נמלא שבאמתה ב' האדם קדם במעשה ומאחר במעשה, ולפי' טענת הים חלוא אס בחר ממעשה אלוין או בחר מעשה, והנה ממה שראינו כי ניתן הבטורה ליוסף, הרי מוכח כי בחר ממעשה אלוין, דאם למעשה ב' ראובן הבטור אע"כ אלוין בחר ממעשה, וכמי' כיון שהחורג ישתאל חד הוא ונצחו במעשה קדם לכל מעשה בראשית א"כ בטלה טענת הים מי' אזי קשים ממך. ובזה יתפרש המדרש פליאה הים ראה ויטוס מה ראה ארצו של יוסף ראה, דהיינו שמוסף כי"ל ראי' כי בחר ממעשה אלוין וא"כ נסתר טענתו ונצי' איך ליקרע לפניהם. אך עדיין ה' מקום לשר של ים לומר דאין ראי' כי בחר ממעשה אלוין, דמה שניתן הבטורה ליוסף אפשר שטענה בן עסכתחם ובראשם, ולא משום דבחר ממעשה אלוין ניתן הבטורה ליוסף, וממלא יוכל שז' לעטין אזי קשים ממך במעשה, אמנם באמת לא כן ה' דברי מ"ש וישאלו אותו יש ראי' שלא מלאים הטוב נתנו לו הבטורה ועי' נסתחמה טענת שר של ים, ובזה יובן המדרש למה וישאלו אותו בשביל שיקרע הים לפניהם דע"כ נחבר לו דבחר ממעשה אלוין.

ואז, פי' טעם עשותך בן הוא כי צעת שרצו ועלה צבטן אמו ה' בלבל בעלייתו, כי עלה צ' משכבות לאה ורחל, א' במעשה וא' במעשה, כי במעשה היתה לאה, ובמעשה חשב יעקב כי הוא רחל, ובזה אומרו משבני אצור וכו' עכ"ל.

ובזה אפ"ל קשיא המהרש"ל ה"ל, ואפשר דעובדה דיעקב אצור ומעשה ראובן כל אחד תליא בשטרה, דיעקב אצור אצול בחר המעשה וס"ל שהא העיקר, והנה עיקר מחשבתו של יעקב ה' ברחל והיא היתה עקרת הבית לאזיא ממנה השבטים הקדומים, אלא שלמעשה קדמתה לאה ברחמים, ועי' ראה יעקב אצור לאזיא צ' השבטים העודפים מבלה שפתח רחל, כדי שיקראו על שם רחל, כמי' ורחל ואצנה גם אצור ממנה, אמנם ראובן חשב דהמעשה עיקר, ולאח היתה קדומה במעשה להאיל מיעקב אצור שבטים, ועי' בלבל מאנו לכונה זו שילוי צ' השבטים העודפים מבלה.

והנה ענין הבטורה ג"כ חלוי בזה, דממה שניתן הבטורה ליוסף מוכח דבחר ממעשה אלוין כי במעשה ב' יוסף קדם, דאלמלי בחר מעשה יחל א"כ ה' ראובן הבטור, והנה חלוא בחר מעשה אלו ועי' בלבל יעזי אצור, ואף כי מאחר עילאה ולא הדבר אע"כ נחשב לו לפגם ונענש עליו' בזה כנוד מדה שגיעל ממנו הבטורה וניתן ליוסף, ומה כהנה לו מן השמים הוראה כי בחר ממעשה אלוין, ובאמת חלוא עשה תשובה והתחרט על המעשה הכוא, ולדיקים כמה שחוטאים צו מתירים, ובמה שמתחלה ראה ליק' בחר מעשה כי לפי' שייך לו הבטורה, חזר והתחרט ליק' בחר ממעשה, עפי"מ שדרשו חז"ל (ברכות ז') כי אמרה לאה ראו מה צין צין לכן אמי שומר הבטורה ליעקב וזה לא מוכר ליוסף ולא טרער עליו ולא עוד אלא שנקב להוילוי מן הצור עכ"ד הגמ', ולפי' כמה שהשחל בהללו הרי הודק לבטורו כי בחר ממעשה אלוין ורחל אמנו נחשבת לעקרת הבית ושאר הבטורה אלא יוסף, על כן כהלה זו נתר' לו על חטאו, ואפשר שזכו כוונה הכחוב למען הילי אותו מידם להשיבו אל אצור, שהחורג בקדושה העידם על מעשיו, שבהללו השחל ג"כ להשיבו אל אצור, ולחן

למיתה לא יעשן להשיב על דבריו ויוכל יחד להשיב עליו נגד שיטתו.

והנה מ"ש של חזק בנפשו אחי נראה לפרש ידבבה בשיטתו של רחוב ודבבה מעשה חלוקן גם ע"י כי לו עשה זו ולמעשה הוא קדוש בחולוה, אבל במחשבה היתה עיקר הכוונה על יעקב וצורתו תלוי ג"כ בצלמיתו או אם בחר מעשה חלוקן או בחר מחשבה, וממילא אם יד' בשיטה אחד עמו ואף שאין לו עמו שיתוף, אלא שצד לבד יש לו שיטה אחד עם עמו מכאן פגם בנפש להפסיקו מדיקות ב', וי"ש נה של הוכחתו עד עכשו ב' כדי של חזק בנפשו אחי, ודלה זה השיטה שבי' ק' ליקר בחר ומעשה יש גם לעשו כג"ל, וחלומי הוכחתו מקודם חולי ביית מחזק בשיטתו שהוא כול ע"י ודא בחינת ההתבוננות עמו, ומאחר לר"ך להשיג של לביט בשיטה אחד עם רשע כדי של לטיפול בחששו, ודאף שמתחלה דומה שאין צדו כלום ועומד בצדק חולם לבסוף יביאנו לדמות חלוי ולעשות כמותו, ומאחר גמירות יעקב חזינו ולח ח"י שלך בנפשו לידבק בנפשו שאין שום הרה חמירה לבסוף כן על רחוב.

ובזה נראה לפרש המדרש (צפ' ויחי) והבדל ישיב לנו את כל הרעש אשר נמננו אותו, הבדל זה יוסף, ישיב זה ע"י וי"ש, והפיל שבו יראון שישב לבן רשע על שני דברים, אחד על מה שעשו הרע נגדו, וחזן מה כי לפי שיטתו שדמיו למיתה היו סוברין כי בחר מעשה חלוקן, וזה היו עומדן חזיון לשיטת ע"י, שגם שיטתו ב' כן ודבבה מעשה חלוקן, ובצדל שני דברים האלו היו יראון מנמו חלוי ישיב להם גמולם הרע ושמו על ידי זה יתחזק שיטת ע"י, וזה ב' הכה של יוסף כי הלך בשיטת יעקב חזינו ונגד שיטתו של ע"י, וזה ב' עומדו של רחוב להליל את יוסף להשיבו אל חזיו ביינו לחזור לשיטת חזינו כג"ל.

ובך מקובלנו שאם הולכין בשיטה אחת עם הרשעים הוא יושב לבגס גדול ר"ל ויחזור השי"ת שחזרה

ונקדים עוד דברי רש"י ז"ל צפ' דברים של הוכיח משה את ישראל אלא סמוך למיתה, ומנמו למד מיעקב של הוכיח את בניו אלא סמוך למיתה, אחר רחוב בני אחי חומר לך, מפני מה לא הוכחתו כל הניסיון הלו כדי של חנייתו וחלך וחזק בנפשו אחי עכ"ל והוא פלא היתכן שיעקב חזינו חזר לרחוב שכל ידי חוכמתו ילך וידבק בנפשו אחי, גם ע"י פשטות חזיו מוכן ודעו אלא ע"י יד' לו ע"י ויחר הלא הלכה בידוע שגם שוה ליעקב, גם ל"כ ודא"כ לפי"י וחזקל המיע של הוכח חוכמה.

וביארתי (בדבריו פ' ויחי) והבדל מ"ע של הוכח חוכמה הוא להוכיח את האדם להפרישו מן העשייה, והוכחה זו מחייבת בכל זמן, ואין רשאי לחזור עד סמוך למיתה, אמנם ברחוב לא ב' שייך צד' זו ודבר חזקן חזיו ושב בחשבה בלחמ"ל ובכח"ל ליתא לחיוב הוכחה, אדרבה אין לחמ"ל לבטל החשבה וזכר מעשיו הראשונים, אך יעקב חזינו חוכמה את רחוב כי ראה להעלותו במעלה עליונה יותר כי צדק החשבה יש הרבה מדרגות זו למעלה מזו וחוכמה כזו הוא דוקא סמוך למיתה (ע"י"ש בדבריו). וכעת נראה לפרש ע"י דרכו בג"ל כי רחוב ב' לו שיטה ודבבה מעשה חלוקן, ויעקב חזינו ס"ל בחר מחשבה חלוקן, והבדל שדבבה ב' במקום אחד שחזונו לחזק עניני העיר והעמיתיו מוכיחים שחזונו את בני העיר על מעשיהם הרעים, וע"י חזק צדיקה כי אם אחד יוכיח את חזינו לא ישיב כלום ולא יעשן נגדו אף אם יש לו צדק להצדק, והוא מפני שצדק האדם שילך את מעשיו ואם יעשן נגד החזיונו לסתור את עומדו, ע"י שיתחיל להלך את ע"י יתחזק בנפשו ויבטל החזיון יסמך את ע"י, עד שצדק יחשוב בלבו בחמה שדאק חזיו, ע"י ע"י ויחר של ישיב כלום וע"י יבטל ודבבה החוכמה בלבו, ועד"ל יחזר לגמיון והבדל לרחוב ב' לו שיטה כג"ל, וחלומי יעקב חזינו ב' מוכיחו מקודם, ב' לו מקום לעשן לפי שיטתו וע"י החוכמה עמו יתחזק בנפשו ויחר וע"י לא הוכיחו עד סמוך למיתה, כי סמוך

בעשרה הציוני מלכות וע"כ אמר אלה אני בא ממעשה בלבה, שיעשה גם הוא בחוכם בשביל מעשה בלבה.

ו'נ"א עוד במאמר הכתוב הילד אינו ואני אינו
אני בא, דלכאורה ראוי לבין עפ"י פשוטו מ"ש
ואני אלה אני בא ונ"כ הכונה בא, ויתבאר בהקדם
לפרש הכתוב ויחמר אלהים ראונו אל השפס דס
וגו' למען הילד אותו מידם להשיב אל אביו, דלכאורה
נ"כ כפל הלשון, ויספיק שיאמר למען הילד אותו
מידם וימנעו מאליו ששיב לאביו, ולמה חזר לומר
להשיבו אל אביו, עוד יל"ד דכלא כ"י הכנה גמור
שימכר יוסף למצרים, וכמ"ס וישלחונו מעמק חצרן
וגו' פירש רש"י מעלה שמוקם של אותו לדיק הקבור
בחרצון, לקיים מה שאמרם לאלהם בין הצהרים
כי גה יהי זרעך, גם אמר"ל בגמרא (שבת פ"ט)
ראוי ה' יעקב אביו לירד למצרים בשלשלות של
ברל, אלא שזכותו גרמה לו וכו', ובמדרש רבה (פ'
פ"י) למד"ל למה שבו מושבין אותם למקולין ולא
ביתם נמשכה, מה עשו לה משכו את צנה לפני'
וה' מהלכת אחריו על כרחך שלא בטובה, כך ה'
יעקב אביו ראוי לירד למצרים בשלשלות וכו', אלא
אמר הקד"ש בריו מושך את צו לפניו, והוא ירד
אחריו על כרחו שלא בטובתו ע"כ, וכן איתא
במדר"ק שבי"ב ויוסף בורח מלרימה, בורח ליעקב
אביו למצרים וכו', עדיף מנצח בדרח"ל שבי' הכנה
בדבר שיוסף ירד למצרים ולא ה' אפשר להשיבו
אל אביו, ואין נכח בתורה דבר שאי אפשר בנתיאות.

ובמדרש ילקוט איתא אילו ה' יודע ראונו שבקד"ש
כוח אחריו וישמע ראונו ויילכו מידם, בכתפיו
ה' טועה ומוליכו אל אביו עכ"ד המדרש, ובקטות
מפורסמת ובי עשה ראונו מעשו בשביל כבוד
וחסדו, שאלנו ה' יודע שבתורה כתבו אחריו
כן ה' משתדל יותר, וממציא חס ה' סופק בידו
להוליכו אל אביו, למה לא עשה כה חף מצלי
הידיעה שבתורה כתבו עליו כן.

ו'נ"ב בהקדם מ"ד במדרש רבה עכ"כ הבוא צבוא
אני ואמך וגו', כך ה' יעקב אביו סמור
שחיותו במתים מנעת בימיו שאמר הבוא צבוא
וגו' ויתבאר קודם חיותו במתים שבתורה שישלם

ליקד בדרכו אבותיו ויגלל מכל אדם ודוק, ובמדרש
יגאל איתנו מהבנות הכור והבמחר דכל מה שאנו
סובלים עכשו בגלות אדום הכל הוא מנשרש עשו,
ויינצור הכוכ"ע במדרש בישועה שלימה וגאולה
אמיתית וגמה במדרש שיתרומם קרן התורה וישראל
וחכה לכל מיני ישיעות טובות בקדושה ובטהרה
בשמחה ובצנה ובטהרנות כבוד שמים עליו במדרש
בימיו אמן.

*

סעודת הודאה כ"א כס"ו

עוד אפ"ל בדברי המדרש הילד עפ"י מ"ש בדרכו
בחיי ובילקוט ראונו בשם ספר היכלות, שכל
ידי חטא מכירת יוסף נעשו בעשרה הציוני מלכות,
אע"פ שיש לתמוך על ראונו למה נעשה גם הוא,
הלא לא פגע במכירתו, וי"ל כי עושה חטא ראונו
ה' על חטא בלבה עכ"ד, אמנם לפי מ"ש בפיוט אלה
אזכרה ובכ"מ משמע שיעשה עשרה הציוני מלכות כולם
ה' בשביל חטא מכירת יוסף, והדרה קושיא לדוכתי'
מדוע נעשה ראונו, ויתבאר עפ"י אמרם ז"ל כיון
שגיתן רשות וכו' אינו מבחין בין טוב לרע, ולכאורה
אינו מובן, הכי חשיד קד"ש ליעצד דינא בלא דינא
למנחת לדיק עם רשע, אולם הכונה בזה על לדיק
שם לו דמודע שגיתן קלה, אלא שאם אינו עידן
ריתחא לא ה' נעשה בשביל פגם קטן כזה, אבל
כיון שגיתן רשות למשחית וסדון מחות ר"ל אז
נעשה גם בשביל הפגם קטן שיש לו, ויכחו בן בראובן
לא ה' ראוי לעושה בשביל מעשה בלבה, באמר"ל
כל האומר ראונו חטא אינו אלא טועה, ולפי ערך
קדושתו נחשב לו לפגם אבל לא ה' הפגם גדול
כל כך שיהי ראוי לעושה בשבילה, וע"י מכירת
יוסף גמחה מוד"ל עושים ונעשה עידן ריתחא, ואז
נעשה גם ראונו על מעשה בלבה, מנחם שחטא
מכירת יוסף גרם לראובן שיעשה על מעשה בלבה,
ושיכס גרמו לו הכוונה, וא"ש מ"ש בספר היכלות
בשביל מעשה בלבה נעשה ראונו בעשרה הציוני
מלכות, אבל גם ע"י אירוף חטא מכירת יוסף, ח"ש
המדרש הילד אינו וכשיג שג"ז יוצא לבס הכוונה

ואנחנו צריכין ליתן שבת ויחיד' להצביע על שגיל אוחנו משני ארצות גדול רחמיו וחסדיו יחיש, וגם אלהו נחקיים הכחוז למנן כלי אוחנו מידם, אצל להשיב אל אציו עדין לנן נחקיים, שעדיין לא שבו מעשותו ואין אוחנו יודע עד מה, ואזכר אני זה לתועלת החיקוק, והעיקר בכל הוא חשיבה ומעשים עוזים, ויודע שרקדים החמיל כהכלב למנן כלי אוחנו מידם שגילנו בחוב רחמיו וחסדיו יחיש, יחי ראון שיתקיים צו גם להשיב אל אציו, שזכר לשב אלו יחי' וזכר שזכר לנפול שמימם בהתגלות כבוד שמים עלינו שזכר צימיו אמן.

*

סעודת הדראה כ"א כסלו

במכירתא (פ' בשלה) איהא מחמד נפלא עכ"פ
ויצאו בני ישראל בחור כים חז"ל: כבר הי' ר' ערפון חקיים יושבין בבל של שוהך של יבנה, ושאלה שאלה זו לפניהם, וגמליהם נושאים נכחם וארי ולע, להודיע זמנן של דיקים כמה מסייעת, שאילו ירד יידר האהוב הוא עם הערביים לא היו מנתיקין אותו מרים גמלים ועיטור, אלא זימן לו הקצרים שקים מלאים בשמים וכל ריתקין עוזים, שלא ימות מרים בגמלים ומרים העיטור, אמרו לו למדתו רבינו שכל זכות יוסף הי', אמרו לו ילמדנו רבינו השוהה מים ללמלא כילד הוא מנדר, אמר להם בורא נפשות רבות וכו', אמרו לו למדתו רבינו השוהה מים ללמלא כילד הוא מנדר, ילמדנו רבינו באזהר זכות זכה יחודה למלכות, אמר להם ר' ערפון אמרו אחם, אמרו בזכות שאמר מה בלע כי נהרג את אחיו, שכליו ממיתה, אמר להם ד' להכל שפעמוד ותכפר על המכירה, שזמן עכא למוכרו ולא להשיב אל אציו וכו', אמרו לו רבי למדתו באזהר זכות זכה למלכות, אמר להם כשעמדו שצעים על הים, זה אומר אני יורד תחלה זה אומר אני יורד תחלה וכו', מתוך שבו טעמן עכא אלו ואלו, קצן נחשון בן עמינדב ושצמו אחריו לתוך גלי הים, לפיכך זכה למלכות שנאמר בנאח ישראל ממרים וזהו יסוד לקדשו, לכך ישראל

גמר החקון בנחי' שכי' לעתיד, ועדיין לא הי' גלות ממרים ושאר הסיבות שצריכין ישראל לעבור קודם תחית הממים, אלא ע"כ שאלוה הכחוז גרם הי' במתיאות שלא הי' גלות כלל, וכן הי' כבר יעקב אציו שמתחית הממים מנעה צימיו ואין לזכר בגלות, ובכח"כ השב ראובן שיש בחפשות שכי' מיד העולם החיקוק ויתקיים להשיב אל אציו מיד הלא יחי' לזכר לארצו לממרים, שחל דשפיר כתוב בחור להשיב אל אציו, שדי' במתיאות שכי' בן, אצל כשראה שהולד איינו, איך מוכרח שכי' עוד גלות ממרים ולהשלים דר' מלכות שזכר בשאר גלויות, וע"כ אמר אהב אני זה ר"ל אהב אני זה בגלויות כמפורסם בראי' בק' שכל הכרעות צריכין להיות ישראל בגלות לזכר חיקון הנה"כ המפורסם שמה, ולפי"ז השב ראובן בנאח להשיב אל אציו, כי הי' מתיאות שלא יורדו ליהוד לממרים אלא לא גרם הכחוז, אך העפ"כ הי' מסופק בדבר אם כיו בלא גלות, ע"כ לא הי' מתאמן כל כך בדבר להשיב אל אציו, כי לא הי' צדור אלא שיש מתיאות לה, דאולי גזירה בגלות מוחלטת, אצל אם הי' יודע שכתוב בחור להשיב אל אציו אז הי' מתאמן בדבר יותר, ואולי בנאח הכחוז וע"כ שדי' מרבה תחשבים הי' פועל שלא יורדו לגלות.

ו"פ המדרש אלו הי' יודע ראובן שרקדים כתוב
אחריו וישמע ראובן ויאלכו מידם בכתפיו הי' טוענו, ודין שמופסד בתוכ"כ בן, על כרחק שיש מתיאות שיתקיים בן, אלא לפי שגרם הכחוז העליון מנעו מן השמים פסוק זה לפי ששה, וכעין שמונו צר' יוחנן בן זכאי (גיטין דף ע"ב) שלא הי' יכול להשיב לאספיתום קיסר, קרי' עלי' וכו' משני הממים אחר ודעתם יסכל, וכתב המהרש"א ז"ל דעון אציו העיר הוא הכורס שרקדים משני הממים וגו' שלא הי' להם דעת להשיב, ועדי"ז בראובן לפי שגרם הכחוז ולא הי' אפשר להיות עולם החיקוק מיד, ע"כ העליון מנעו פסוק זה ולא ידע שיש במתיאות דבר זה, ולכן לא הי' טוענו על כתפיו להשיב אל אציו, ומכל מקום נכתב בתוכ"כ לפי שרואו הי' להשיב אל אציו מיד וגם הי' מתיאות שיתקיים בן אילוני גרם הכחוז ככ"ל.

ע"פ חורב שבו מחר לבס, ובפרשת דברים ז"ל
 בואר שמחלקותם ה' אי דין ישראל לבס או דין
 בני נח לבס, וכס חבל מפרכתם שמואל לישראל
 ואסור לבני נח עי"ש, וגם אני בוארתי בלפני
 שמים צמח ה' מחלקותם, ולענינו אצור דרך ה'
 (ע"ל בדבריו פ' וישלח), וכו' עי"מ דאיתא בגמרא
 (חולין כ"ז): דרש עובר גלילה צמח שגזרתי מן
 היצבה, הכשר בשני סימנים, היום שגזרתי מן
 המים הכשרין בלא בלם, שך שגזרתי מן הרקק
 הכשרו בסימן אחד, וכתב המהרש"א ז"ל ח"ל: יראה
 לפי דעת החוקרים שכל יסוד היותר רחוק מן הגלגל
 הוא יותר גשמי וחומרי, ובלא יסוד התחתון הוא
 יותר גשמי מייסוד המים שעליו, ולכן הצמח אשר
 נפסח מן האדמה מחומר הגס, יאמר לזך לבעלי
 חומר לאכילה נפש אדם שהוא גזר ג"כ מחומר
 הגס מהאדמה, ובצ' סימנים שגזרתי יודק חומר
 הצמח שהוא יותר גס וכו', חלל הדגים אשר
 ציראתן מהמים מחומר היותר דק, מתעלה נפש
 האדם מחלקותו כמו שכן בחשיבה בעלמה, ולא
 עופות שגזרתי מרקק לרץ זיכור בסימן ה' ק"ח
 ע"ל, ובצ"ח (צ"ח פ"ז חות ז') כתב על מייסוד
 ז' ח"ל: והענין משום דשחיטה הוא כדי לעבר
 ולזך החומר כמפורש בזוהר, ובלבד דגים שגזרתי
 ממים חין עשויים שחיטה, דמים חנים מקבלים
 עומא, ועופות שגזרתי מן הרקק שיש להם טהרה
 במקף, הכשרו בסימן אחד וכו', ומיכו מ"ד החם
 דחין שחיטה לשך מן החורב בלל, ס"ל דמחיה
 לגמרי איצור, וזה דכתיב וייל וגו' מן האדמה,
 היינו בדמשי החם שביצור חל האדם לקרות לבס
 שם, וזה דבאמת חיקו רצון שחיטה לשך עפי
 מדגים, היינו משום דדגים כמו שגזרתי ממים כך
 גדילתן צמים שהוא מקום טהרה, חלל הכוף חף
 על פי שגזרתי ממים חין עיקר גדילתו צמים חלל
 צינח ואית צי כך עומא, ומשום דגדרי חזרי
 מחוקק עוונות הדור תגזר נח בעומא, בלבד
 חקיו רצון שחיטה גם לעופות כ"ל ע"ל

והנה רש"י ז"ל (פ' ויאל) בוא מומד"ר ע"פ
 וילך את המקלות וגו' בשקחות המים וגו'
 ויחמם צורן לשחת, ר' השעני אומר המים

ממשלותיו, אחר לבס הקצ"ה מי שקידש שמי על
 הים יצור וימשול על ישראל וכו' עי"ד המכתלה.
 כנה כל הוצא מחמר גפלה כזה ישחוס כשע
 חדא, דמשפחותי לשון המדרש משמע שג' עינים
 בללו חלויים זה צה, דאחר שלימד אותם כמה
 גדול זכותו של יוסף, וולד לבס הכסף כיצד לצרך
 על המים, ואחר שידע צרכה המים, וולד לבס
 השאלה למח זכה יחזק למלכות, וי"צ קישור
 הענינים להדרי, עוד צ"ב צמח שאמר להם ר' ערפון
 בשאלו אותו למח זכה יחזק למלכות אחר לבס
 אמרו חכם, הלא מביט שאלוהו מפני שלא ידע
 עטם הדבר, ח"כ ה"ל להשיב מיד מפני שקפץ לחור
 הים.

(ב) במד"ר פ' עקב עי"פ שמע ישראל אחס
 עובר היום את הירדן, הלבס אדם מישראל
 שעותה מים לנמלו אומר צורך שכל נכ"י בדברו,
 ר' ערפון אומר צורא נפשות רבות וחסדנים, רבן
 חמי צה וראה כל הניסים שעשה הקצ"ה לישראל
 לא עשאן חלל על המים וכו', אחר לבס משה כו
 יודעין כל הניסים שעשה לבס הקצ"ה לא עשה
 חלל על המים, ואף בשעה שחצרו את הירדן לרש
 את הארץ עתיד הוא לעשות לבס ניסים צמי ירדן
 ע"כ, וי"ל צה עוצב, ח' צ"ב קישור שאלה ז'
 לפסוק שמע ישראל אחס עובר וגו' (ב) ח"ד אפשר
 לומר שכל הניסים שעשה הקדוש צ"ה לישראל לא
 עשאן חלל על המים, דכרי כמה ניסים נעשו לישראל
 שלא על המים, ועינים הרע חירק וגידק צה
 שאמר (גיטין י"ז ע"ב) כמזמרה אני שאלקבים של
 אלו חין גבורתו חלל צמים צה פרעה עצמו צמים,
 צה סיסרה עצמו צמים וכו', (ג) מה לזך צדיעה
 זו שאמר לבס משה רבינו ע"כ כו ויודעין כל
 הניסים שעשה לבס הקצ"ה לא עשה חלל על המים
 ומאי נפק"מ צדיעה ז'.

והנה בואר הענין דכנה ה' פלוגתא בין יוסף
 ושאר צמים עי"י הלבס צמין אחר מן החי,
 שהוא סופר לאצור שאלו אחר מן החי, ובחזרי
 שלא צה ח"י שקר מלבו, חלל ח"י לו כן שיה
 עי"י החורב וגם"ה צמים כה' ה' לבס שיה

לאחלחא, אבל צמח אכלחו בשוועדא דא, בגין דויקח מידם ולא מארעא ע"כ.

ונקדים דברי האור החיים הקדוש על הפסוק לא יהי לך אלהים אחרים על פני חלוקה: כי בצלמנו העובד הוא ממלאו בוי' אחד שהוא אלהים, מה שלא הי' בן קודם עבליה, ממלא שעי' מתעצב ישראל שעבדו את העגל געשה ממנו ע"י. והנה מדחו של אהרן הכהן הי' להיות אורב שלום ורודף שלום ועי"י האורן לקרב לכל א' ולדונו לקב זכות כפי מידתו, משא"כ ממרע"ה שבי' מנהיג ישראל האורן לידע מהאורו וחסדו של בא"ח משראל צפרעות כיו שידע איך להדריכם ולהוכיח את מי שצריך להוכיח, כמו שאמר חז"ל (צמד"ר תחלה פ' דברים) מוכיח אדם אחרי חן ומלא זכ משב, שהוכיח את ישראל, ומחליק לשון זה בלשם שהחליק בצנזרותיו ונבא לבס ע"י שאמר מה טובו אהליך יעקב וגפלו בשיעים, ממלא שמשב רביו ע"כ הי' צריך לידע מנחמת הרע שיש צנני אדם משא"כ אהרן הכהן לא הי' מדחו צד, שכל דיוק עובד את השי"ת צמח השי"ת לו, וכיון שמרע"ה הי' המנהיג ובי' מוכרח להכיר מדחו של כל אחד, הסתפק אהרן הכהן צד המדה שבי' לו, ולא הי' מוטל עליו לראות ולהכיר מדתם הרעה, ואבי' אם הי' הוא המנהיג ישראל הי' הולך ג"כ צמח זו שהלך צו משה רביו ע"כ, אבל עכשיו שלא הי' מוטל עליו להכיר, לא הלך צד המדה רק צמחו שהוא להקרב אל כל אחד משראל ולהוכיח את השלום, וזה שענן אהרן אל משה, "אחכ" ידעת את העם כי צדע הוא, ר"ל לא הייתי צריך לחשוש בשעה שלקחתי את הזב מידם, שזה יגרום שיהא העגל הוא ובני"ש צור"כ, כי אין זה עבדתי לידע מתעצבם הרעה, וזה הוא שגין השי"ת דוקא חליך מפני שאתה מנהיגו של ישראל ח"פ "אחכ" ידעת את העם כי צדע הוא, דזה שייך חליך לידע רעתם של כל אחד, אבל אני לא הייתי יודע שהצדדים מגיעין עד כדי כך, ע"כ ואומר לכם למי זכב התפרקו ויתמו, "לי" ואשליכו בלשם שלקחתי אותה מידם ממנו, ומשום זה ויהא העגל הוא ממלא שפיר אהרן צד בשוועדו למרע"ה.

נעשין ארע צמעיכן ולא היו צריכות אור וכו', ח"כ לפי דברי ר' האש"י הי' צריאתם של צממות אלו מן הכמים, וגעמנה דנים משאר צממות דעמלא, דכמו שאין דנים צריכים שחיתו האולי וצריאתם מן הכמים, כמובן צממות אלו של יעקב אבינו לא היו צריכים שחיתו, מפני שצריאתם הי' מן הכמים, זה הי' שיטת השבטים הק', ממילא הותר להם לאכול ממנו אבר מן החי כיון שאין צריך שחיתו, ואפשר שצדו כמ"ד יש שחיתו לשוף מן החומר לפי שצדו מן הכרק, אבל מה שצדו מן הכמים לחוד מודה שאין צריך שחיתו, אבל יוסף ה' צדק פסק כמ"ד אין שחיתו נעוץ מן החומר, אלף רצון תקונו לי' שחיתו מפני שניזון מן האדמה, אלף ה' צדק צריאתם הי' מן הכמים לחוד וכמו שהצד הכח"כ מכל מקום תקונו לי' רצון שחיתו, ובכח"כ צממות של יעקב אבינו אש"י שצדו מן הכמים אלף ממונת הי' מן האדמה צריכין שחיתו ומהב צדס אבר מן החי, (עיין בדבריו פ' וישלח הארכנו צד).

אז אפשר וגם השבטים סברו כמ"ד אין שחיתו לשוף מן החומר ומחלקותם הי' בצדו הכח"כ הי"ל ויחזקו צדקם מה שפירשתי הפסוק (צפ' תשא) ויחזקו משה אל אהרן מה עשה לך העם הזה כי הצאת עליו חטא גדול ויחזקו אהרן אל יתר אלף חלוקי אתה ידעת את העם כי צדע הוא ויחזקו לי עשה לנו אלקים וגו', ואומר להם למי זכב התפרקו ויתמו לי ואשליכו בלשם ויהא העגל הוא, וקשה שלא הי' אהרן כלום על שאלה משה, דברי גם מרע"ה ידע שלא עשה אהרן את העגל צדו וגפולו ידיו, אלף ששאלו מדוע גרס להם חטא בגדול הזה, כמו שאמר מה עשה לך העם הזה כי הצאת עליו חטא גדול, ולא חירן כלום על שאלה משה, גם יש להבין הכוונה בצאמרו אתה ידעת את העם כי צדע הוא. ואמרתי לפרש דאיתא צד"כ (דף ק"צ ע"א) ע"כ פירקו חזמי צדע אי איכא הוא אמר לן שו לי' בצדע צדקמיתא ואנא אטול, לא הווי ילגין צדעייכו כלום, אלף מידם נעל, וקרא מתרעם ואמר ויקח מידם, חמו מה עבד אהרן צדע צד"כ גבר חכים, לא ידע לאחמורא דאילו נעל מארעא, כל חרשין דעמלא לא הווי ילגין

כיצד הוא מצדד, ודיון שאריך שחיתת דבר שנצרכה מן המים, כמו"כ צריך לצדד צרכת הכאן על המים ע"כ וילמדנו כיצד לצדד.

השיב להם ר' ערפון דצרכת הכאן צריך לכ"ע לצדד גם לשיטת השצעים הק', עפ"י מ"ש הצעשטעטיק עה"פ (תהלים ק"ו) רעבים גם לממים נפשם צום תתעקף ואלה"פ: פי' צכאן סוד גדול ומורא, והוא למד צדא הקצ"ט עמ"י מאלל ומשחב שאלס חלצ להם לאכול ולשחות, והעטם שחם ממש נילוי אדכ"ר שחם מתחלשים צדומם נומח וכו', ויש להם חשק לדבוק בקדושה וכו', וכל אביאל ושא"י שאלס אוכל ושותה הם ממש חלק נילויים שלו שהוא צריך לתקן, וז"ש רעבים גם לממים כשאלס רעב ואמא להם למד זה, וז"ש נפשם צום תתעקף וכו', וכל הדברים שחם משמשים לאלס הם ממש סוד הכנים שלו שכולים צב"י עכל"ק, וזהו מפרשים יוסח הצרכה צורא נפשות רבות וחסרון, פי' שהקצ"ט צדא נפשות עם חסרון שלהם, כלומר שיחסר להם אביאל ושא"י, ואמר העטם הוא צב"י להחיות צום נפש כל חי, פי' שיש צמאלל ומשחב שהאלס אוכל נפשות ונלוות הק' שאריך להחיותם ולהעלותם מהצ"י, וע"כ צדד חי העולמים שאריך להודות להקצ"ט שצדא מאלל ומשחב, כדי שעי"ן יוכלו הכפשות ללאת מהצ"י שלהם, וזה שהשיב להם ר' ערפון וזכ"ע צריך לצדד על המים, ואין זה תלוי בצלוגתת יוסף הדיק עם השצעים הק', ורמז להם העטם צלומתו צורא נפשות רבות וחסרונם וכו' להחיות צום נפש כל חי ובג"ל.

חזרו התלמידים ושאלו אותו ליתמדנו רצונו השוחה מים ללמלא כיצד מצדד, שגם המים אע"פ שהוא מקום עברה צריך חיוקן, וילמדנו רצונו צום זכר יהודה למלכות, ר"ל אחר שהודעתו כמה גדול זכותו של יוסף, דעד עכשיו סברו התלמידים שזכר למלכות על ידי שכלל את יוסף, וזה שזר למדנו אינו גחשד לחטא כיון שעב"פ חטא יוסף צום שסופר לכ"ר על אחיו, ואינו צריך לעממא שסכלל חכבר על המכירה, ושפיר זכר צב"י להכלל למלכות, אבל כיון שילמדנו כמה גדול זכותו של יוסף וכן

וזה הענין הי' גם ביוסף עם השצעים הק', והנה עבודתו של יוסף הי' להכניע את כחות הטומאה שצמארים וללחום עמם כדי ליישר דרך לצ"י ישראל, וכמ"ס וישלחני אלקים לפניהם לשום לכם שארית צאדן ולהחיות לכם לפליטה גדולה, ופי' ק"ו הישמח משה וזכ"ע שאלס לא הי' יוסף צמארים חתלה, להכניע כוחות הטומאה, לא היו יכולין ישראל להגיע למחן חורב עו"ש, נמלא שזר הי' עיקר עבודתו ללחום נגד כוחות הטומאה, ממילא הכיר ורצה את חוקף עון הדור, והשיג שטע"פ שמן החורב לא הי' צריך שחיתת להבמות של יעקב אצ"ו כיון שנצרכו מן המים, עכ"פ ע"י שניחיו מן האדמה לריבון שחיתת, וכן שהסביר המה"ק למ"ד אין שחיתת לעוף מן החורב ואע"פ תקיפו רבנן צום שחיתת מהאי עממא, משא"כ השצעים הק' שלא הי' עיקר עבודתם צדד, לא הכירו כל כך את חוקף עון הדור, וסברו כמו"ד אין שחיתת לעוף מן החורב, מפני שנצרכו מן המים, כמו"כ להבמות של יעקב אצ"ו ג"כ אין צריך שחיתת כי גם הם נצרכו מן המים.

ובזה גבול לציאור המכילתא דהנה התלמידים של ר' ערפון סברו חתלה כשיטת השצעים הק' ודבר שצדד מן המים אין צריך שחיתת כמו שהסביר צמא"ק, דעטם שחיתת הוא כדי לטהר ולצדד החומר, א"כ דבר שנצדד מן המים שאינו מקבל טומאה אין צריך זכור, וכמו"כ מה"ע לא יחי' צריך לצדד צרכת הכאן על המים, דגם צרכת הכאן עניינה הוא לתקן את המאלל ולהעלות הנלוות הקדושים שצב לשורש הקדושה, וע"כ מ"ס שהוא מקום עברה אין צריך תקון והעלאת וממלא שאין צריך צרכה, אבל אחר שלמדו אותם ר' ערפון עד כמה הגיע זכותו של יוסף הדיק שהזמין לו הקצ"ט שקום מלמים בשמים כדי שלא יחזק מריח רע, א"כ הי' זה מבין שלא פגם יוסף הדיק צום שסופר לכ"ר על אחיו שאללו אצ"ר מן החי, ומן השמים הסכימו עם יוסף דגם דבר שנצדד מן המים צריך שחיתת וחיוקן, וממילא שגם צרכת הכאן צריך לצדד על המים, וזה שאמרו לו רבי למדתו שעל זכות יוסף הי' והוא סימן שצמשים הסכימו לשיטת יוסף הדיק, ע"כ אמרו לו וילמדנו רצונו השוחה מים ללמלא

סעודת הוראה כ"א כסלו

וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף צבור ויקרע את בגדיו וישב אל אחיו ויאמר בילד אינו ואני אנה אני זא, במדרש ואני אנה אני זא ממעשה בלילה, וי"צ, עוד אחת במדרש כשאמר הקב"ה למשה כן קרבו ימך למות פתח ואמר יחי ראובן ואל ימות, והוא פלא.

(ג) **במד"ר** וישלכו אותו הצורה שני צורות היו אחד מלא לזרות ואחד מלא שרפים ועקרבים, פרש"י דרשו כן מלכתיב והבור יתירה, וישלכו אותו הצורה והבור רק וגו', משמע שהיו צ' צורות שם, וראוי לבזון מזוהר הכוזב הכוזב לכתוב והבור יתירה לדרשא זו, ובמדרש מאי ונכית צורות הרבה ואין זה חידוש, גם מה גפק"מ כהודעה זו, גם יל"ד במלמח"כ שאמר ראובן השליכו אותו אל הבור הנה וגו' מאי מדויק במלת "הנה", דמשמע הנה ולא אחר.

ואפשר לתקן קושית זו בהקדם דברי הו"כ"ק אמר ר' יצחק אי נחשין ועקרבים היו צ"י, אחמי כתוב בראובן למען הילל אותו מידם וגו', וזי לא חייש ראובן דאיוני נחשין ועקרבים ימקון לי וכו', ויתירו בור"ק דראובן רחב להאילו מידי בעלי בחירה, דזעירין אינון דיכלי לאשתחזא מדיבון, ובגין כך אמר למען הילל אותו מידם, בגין דכבא אחר דנחשים ועקרבים אי איורי דיקא קוצ"ה ירחיש לי ניסא וכו' וישתחזי מנייהו עכ"ל הו"כ"ק, אולם עדיין י"צ דברי אמר רח"ל נפל לצור נחשים ועקרבים מעידין עליו שמת, אי"כ בדרך העצב אין זו הלכה, ושמה לא יחכה לנח דהשטן מקטרג בשעת הסכנה, ואין אמר הכתוב למען הילל אותו מידם ויכדור קושיות הו"כ"ק לדוכתי.

אמנם יצן עפ"י המדרש הג"ל שהיו שם צ' צורות, אחד מלא לזרות ואחד מלא שרפים ועקרבים, ודייק ראובן לאמר השליכו אותו אל הבור "הנה" וגו', ליינו שראובן להם מקום הצור אותו שהוא מלא לזרות, ושפיר הוי הלכה, והשנעים

השמים הסכימו לשיעורו, אי"כ נחשב לפגם מה שיכדור מחר את יוסף, ואין שבהלכה חכמה על המכירה אי"כ במה זכה למלכות.

אמר להם אמרו אחס דכפי הנראה מדבריהם ה' לכם חירון ע"י, לולי דברי שאמרתי לכם עד עכשיו, ומה ה' סברתכם בלא זה, אמר לו בזה שאלו מה צע וגו' שהלל את יוסף ממיתו, וזה ה' סברתיו עד עכשיו, אמר להם זה אין סברא כלל לכל הדעות גם לולא דברי הקדומים, כי ד' להלכה, שהכפר על המכירה, ואפילו אם נאמר שסדין הוא עם השנעים ויוסף שלל סדין סיפר עליהם לה'י, גם כן נחשב המכירה לפגם לפי גודל מדרגת קדושתו, וי"צ ד' להלכה שהכפר על המכירה, אמר אי"כ למדינו דברו בזה זכות וזה למלכות, אמר להם מפני שקדש שמו יחי' על כים, כיוצא לנו מה שמים הוא מקום טהרה לכ"ע ואין שם שליטה בעוממא, וי"צ חזר, הקב"ה לברכות גיסים על המים, כדי ללמוד מה שלל להתפעל רק מגיסים כאלה שבאים ממקום טהרה, ולא מאותן המים שבאים ר"ל מנד הסע"א, ולזה אמר להם מרע"ה לישראל הוו יודעין כל ימים שפגם להם הקב"ה לא עשה אלא על המים פי' משרש הטהרה, ואין הכוונה שלל נעשו נסים לישראל במקום אחר שלל על המים, אלא שרש מרע"ה להשריש זאת בלבות בני ישראל קודם שיעצרו את הירדן לא"י, שיכיו יודעין שגיסים צריכין לבוא משרש טהרה בלי שום תערובות כוחות העוממא כלל.

ואחר שער לנו השי"ת שנאלו ממות לחיים, צריכין את לידע שמוטל על כל"ה החוב לתקן פגמי גפשו ולעבוד את הבורא צ"ה בכל חוקף ועוז וליקד בדרך האמת, שרק עבור זה הנית אותנו השי"ת שבה' דצוקים צ' יחי', חזן מלא ששאלו ח"י לנסות בהם את ישראל, וישור הצובע שזכה לתקן כל מה שפגמנו, ומזה ליקד בדרך החורה ודרך האמת ולא חזן מדרך הצויות ורצויותיו ה' ונמכרה משה לישועת כל ישראל ושמתן בהחלנות כבוד שמים עלינו במהרה צימיו אמר.

הדברים וירדו למרים ופרשו את השער לכך נאמר ויוסף באחד מלמדת היו מורא עליהם וגו' ע"כ.

אמנם אע"פ שהי מוכרת בן מן העמים מכל מקום לריך בסדר וטעם חיד טעו השבטים הקדושים דבר כזה, ואיך אפשר לבין שייך שבטי יב ירלו להרוג נפש מישאל וזפרע נפש זדים, דאי אפשר טעמו בן עלי טעם ושלם על פי הלכה, גם מה שאמר הפסוק וישאלו אותו ולא יכלו דברו לשלם יצא דאיתא צממא (פסחים ק"ג ע"ג) כי תראה חומר שואך רובן רחמ מלאו, מלא שואה אלימא שואה גברי וכו' אלל פשיטא שואה ישראל ומי שרא למימיני' ויכתיב לא תשנא את אחיך וגו', אלל דאיתא סבדי דעבדי תיכורא, כולי עלמא נמי מימיני כמי לי מ"ש האי, אלל לאו ככאי גוואל דחיות דאי איכו דבר ערוכ עב"ד בגמרא, וכן איפסקא לבלבך דשי"ע (תו"ע ס"י רע"ב י"א) ח"ל: השואה באמר צחורא לא מעש"ם הוא אלל מישאל, והאיך יחי לישראל שואה ויכתיב אמר לא השנא את אחיך דלכך, אמר חכמים בגון שראכו לבדו שער צורה וכתרה זו ולא חור, כרי מלה לשואתו עד שיעשה חשוכה וישיב מרשטחו, ואעפ"י שדיין לא עשה חשוכה אם שאלו נכלל במשאו מלה לעשון ולפרוק עמו ולא ייחזו טעם למת, שמה ישאל בשביל ממנו ויחל לידי סכנה, וכתורה הקפידה על נפשות ישראל בין רשעים בין זדקים מאחר שהם נעים אל ה' ומאמינים בעיקר הדת, שנאמר אמר אליהם חי אנו נאום ה' אלקים אם אחפון צמות ברשע כי אם צאצ רשע מדברו וחי' עכ"ל, כרי מבואר שיש ג' חלקים בדבר, א) אם לא ראהו כל עובר עוברה ואעפ"י שואה אחת, נקרא רשע כמותה שפי' הרשעים עיי"ש. ב) אם ראהו עובר עוברה שנקרא עלי רשע, אבל הוא מאמין עדיין בעיקר הדת לא מלה לשואתו אבל מחוייב עדיין לעשון ולפרוק עמו. ג) אם אינו מאמין בעיקר הדת ה"א ככלל מורידין ולא מעלין, ואם הוא מסית ומדיח כרי הוא חמור עוד יותר בהבואר כל זה בפוסקים. וחי' איך שחי' אכור לשוא שום אדם מישאל אם לא ראהו עליו דבר מצויה, איך איך בומר לשבטים הק' לשוא את יוסף בלדיק, וחי' אפשר למר שרא אלל

הקדושים בן עשו בדבריו, שהשליכו לבדו שרי מלא לחיות, אלל שהנחשים והעקרבם שכיו צבור השני כרגיע שם זדים גדול צטר בסמוך, וידעו פלם לאותו כבור שרי יוסף זו כדי לזכור, כי יודע שכל חיות ועופות בעממים הם מסערה ומסאנא, וכוונתו בעממא שואתם את הקדושה בעצם ומתקנאים זו, וזלדיק גמור מתקנאים יותר, כמי"ש ק"ו השימח משה אל"כ (צ"י גלג) דהשואה הוא לפי בהרחקות עיי"ש, ועי"כ חיפך שהרגיעו שם זדים גדול צבור בסמוך להם כלל לשם לזכור, אלל שאליו הקצי"ה מרמס ולגודל קדושתו של יוסף לא יכלו לנגוע זו, ואולי לטעם זה אמר הכתוב וכו' ויתורא לדרשא דכ"י שם ז' צורות, להודיענו שראובן אמר להם שישליכו אותו אל הכור כזה שאלו היו בה נחשים וכן עשו, ושפיר מקרי כלל, ולכפוף גיול מן הנחשים דורך גם כמי"ש בזה"ק, ומה דא בדקדוקים כחיל (בקושא ע"כ).

ולבאר יתר המדרשים כחיל נעיר להצדק צנעין שואה לשבטים הק' ליוסף, שער עממו כראשונים על מדוכה זו, ויצארו זו כל אחד לפי דרכו, ועדיין לא עלתה אחיהם כל זכר, אמת הדבר שכל הענין הי מוכרת מן השמים שימכרו את יוסף למרים לקיים הבוזה של גר וחי' זרעך וגו' וכמו שאמר חז"ל (שבת פ"ט ע"ג) ראו ה' יעקב אבינו לירד למרים בשלשלות של צרל אלל שזכורא גרמה ל, וכן מבואר במדרש הגנומא פרש' זו עכ"פ ויוסף בורד מלמדת אשי' לבו חזו מפעלות אלקים מורא עליה על בני אדם, אמר ריב"ק אף במדורות שאתה מצא עלינו צמליל את מציאן, דא וראכ בשנא הקצי"ה את העולם צום ראשון צרל מלאך כמות וחי' ואדם נצח צש"ו ועולה נחל צו שואה כציה מיתכ לעולם הוי מורא עליה על בני אדם וחי' ואיך יודן ה' הקצי"ה מבקש לקיים בוזה ידוע הדע וכציה עליה לכל הדברים אלו וחי' משל למד הדבר דומה לפרה שצוקשין ליתן של בלארה וחי' מניעה בעול מן אהרם, מה עשו נעלו את צנח וחי' שמתה הפרה צנח גוש, כלל שאלו בעוונתה בשביל צנח, כך הקצי"ה ה' מבקש לקיים בוזה ידוע הדע וכציה עליה לכל אלו

של נחשים ועקרבים צורך גם, עוד כקשה השלי"ק יוסף הלוך האבוב לאציו, איך לא הודיע לאציו שהוא חי כדי שלא יאמרו, ואפילו אם כי רחוק ממנו צפוף העולם הי' לו להודיע לאציו, ומכ"ש כי ארץ מצרים סמוכה לארץ ישראל, שהי' לו להודיע לאציו ולא להיאר צער כיצ' שנה, בהם שקושיא זו לא קשה כל כך שברי כל מעשהם הי' בחי"ק, ואפשר שראש יוסף צוה"ק שאין לגלות, אבל עיקר הקושיא עדיין במקומה עומדת איך לא השכנים הקדושה הכי' לברוג את יוסף ואיך יורפו את השכנים הקדושה עמכם, והשלי"ק חירץ שזו אותו דין חורב למיתה, מאחר שחולק על מלכות צית דוד, וכל החולק על מלכות צית דוד כחולק על השכינה, ע"כ הסכימו כולם אפילו בני בלשם חלפה אוהביו, וזהו ענין מה שאמר ז"ל שחפז לשכינה עמכם, כלומר כי חולק הוא על השכנים מאחר שחולק על מלכות צית דוד, כן הי' סברת השכנים, אבל האמת לא כן הי' דענין מלכות יוסף לא הי' אלא כדי להיות ישראל לעם להעמיד מלכות יהודה, וכן לעמיד לבא יושלח משיח בן יוסף קודם משיח בן דוד לפנות לי דרך, וע"כ כן הי' אז מלכות יוסף, אבל השכנים היו סבורים שהוא מקדש המלוכה להחזיקם לו ולרשע, ע"כ דנו אותו דין חורב כמורד במלכות צית דוד עכ"ל.

אמנם אין חירוף זה מספיק לרבות זמאנו בקושיא זו דברי בחזון שלו לא הי' שום רמז ורמזא שהוא רוצה למרוד במלכות צית דוד אלא שיהי' מלך ומשול, כמ"ש המלך המלך עלינו אם משול תמשול בנו, איך איך יכלו להזנו כמורד במלכות צית דוד, וברי הוא לישראל מלכים קודם דוד כגון שאול המלך ואח"כ משה אחי השילוני את ירבעם למלך, וכתב הרמב"ם ז"ל דהקא מלוכה להזרית אסור למי שאינו מוצע דוד, אבל מלוכה לשבח מותר גם לאחר, ומשום הכי משה את ירבעם למלך, וכ"ש קודם שהי' דוד בעולם, ולא הי' עדיין בבעתה זו של נאמן כסאך לעולם, וודאי שהי' מותר גם לאחר להיות מלך לפי שעה, וכמו שהי' שאול המלך לפני דוד, וידבריו אין שום רמז למרוד במלכות צית דוד, ומכאן חיתו דעבור לפי חזקה, ברי ושפטו בעדו ואילו בעדו

אחרי דבר שהוא לשיעורם דבר עבירה ונשאל זה שנאו אותו, אולם לשון הפסוק אינו מוכח כן, שברי כחיד ויראו אחיו כי אותו אבד אביהם מכל אחיו וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום, משמע טעם שנאחם הי' בשליל שאלו שאביהם אבד אותו יותר מכל אחיו, ואי לא כן אלא שהי' להם טעם אחר לשנאחם, הרי עיקר חסד מן הספר והי"ל לקרא לגלות טעם שנאחם שהי' באופן המורה, דהא שנאחם אבדו כמאמר בגמרא אלא אם רואין בו דבר עבירה, ובדבר קושיא להוכיח איך עשו השכנים הקדושים כן.

אכן קושיא זו אפשר לתקן בפשטות עיני"ש הב"י (א"ח"ס סי' ר"מ) בשם הראש"ד ז"ל על מה שאמר הפסוק וירא הי' כי שנאחם אבדו, וכוונתן ח"ו שהי' ציוו בני השנאחם, וחירץ שם ח"ל: שהי' מראה את עצמה שנאחם, לפי שלא הי' אבדו אבדו אבדו יחזיר כרחל, אבל מכל מקום לא הי' שונא אבדו עכ"ל, ודוא כעין צחי' שאמר ח"ל מאד לגבי חזרה רשות קרי לי אף שאינו רשות לגמרי, וכמו שאמר הכרפית לאלי ז"ל כי צחא אלו להזכיר את שונו, ולגבי א"י הי'ה נראית כרעשה, ועד"ז אפשר לומר שהשכנים הכי' לא הי' שונאים את יוסף באמת, ומה שאמר הפסוק וישנאו אותו, היינו מפני שהשכנים הכי' הי' להם אהבה עזב ז"ל, ולגבי יוסף לא הי' להם אהבה יחירה כל כך, ע"כ צריך האהבה שהי' צנינים, קורא הפסוק אב שנאחם אבל לא הי' שנאחם אמיתי ח"ו, ועוד נבאר דבר.

אולם עיקר הקושיא מה שראו השכנים להרוג את יוסף הוא ענין פלג לכאורה, והשלי"ק הרחיב הדיבור בענין זה, והקשה עוד איך שחפזו השכנים עמכם לפשות חרם, כמו שאמרו במדרש והציאו רש"י ז"ל בקיור שאמר נחשים צנינים שאין אחד ממנו מגיד את הדבר הזה ליעקב, אמר להם יהודה ראובן אינו כאן אין החרם מתקיים בתשעה, מה עשו שחפזו למקום עמכם וחרמו, וע"כ לא גילה הקצ"ב ליעקב מתחת החרם ששאו, וקשה איך יכלו לנרץ את הקצ"ב לרצו אסור, דברי וודאי שלא הי' חייב יוסף הלוך מיתה, ובראי שניאל מצור

פירש"י ז"ל אר"י מקרא זכ אומר ורשומי, רח"ק אומרת קן, הם אומרים ונהרגו. והכתוב מסוים וינראה מה יהיו תלומותיו, נראה דבר מי יקום שלי או שלכם, וא"ל שיאמרו הם ונראה מה יהיו תלומותיו שמיכין שיהרגו בעלו תלומותיו ע"כ אבל קשה לפני זה נחלק הפסוק לשנים, ואין זה פשוט של מקרא, וכל גדול הוא דאין מקרא ואלא מידי פשוט. עוד הקשו המפורשים דמאחר שבי תלוקים בכללם הם דין ישראל להם או דין בני נח, שהשבעים סברו שדין ישראל להם ויוסף ס"ל שדין בן נח יש להם, הרי כי להם לצד הכרעה ע"י הכרעה הריב כמ"ס אחרי רבים להטות.

ונראה לי לתרץ קושא זו עפ"י שכתב הפירוש דאלל בני נח אינו נובע כלל דין זה לאחר רבים להטות, דזה הוא דוקא בישראל, אי"כ אולא הקושא לגמרי, שהרי גם זה היו ממולקים הם נובע אלל דין זה, אחרי רבים להטות או לא, דלשיטת יוסף שיש להם דין בני נח אינו נובע אלל אחרי רבים להטות, ע"כ לא יכלו לצד הכלל על פי הכרעת הריב.

ורבא כל הענין מקדים מה דאיתא בגמרא (ב"מ י"ט ע"ג) גבי ר' אליעזר הגדול - בתורו של עכנאי שאמר אם הלכה כמתי חרוב זה יוכית וכו', אמת היום יוכיתו וכו', יתכן דת קול ואמרה מה להם אלל ר' אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום, עמד ר' יהושע על רגלו ואמר תורה לא בשמים הוא, אין אנו משגיחים בצת קול, שכבר כתבת בתורה אחרי רבים להטות, והקשו בתוס' והא דאמר בפ"ק דיצמות הלכה כב"ה משום דיתא דת קול, ותיירא שאני הכא שצא לחלוק על דברי תורה דכתיב אחרי רבים להטות, אלל הם אדערב ב"ה רוצה אי לאו דהוי מספקא לן, אי אליזין בחר רוצה משום דב"ש הוה חריפי טפי, עכ"ל בתוס', וללאורע קשה ממנ"ס, אי רוצה עדיף להכריע אף היכא דהמעטין חריפי טפי, אי"כ לא לי טעמא דיתא דת קול הלכה כב"ה, ואלל ב"ה רוצה וינכו וצד אמרה תורה אחרי רבים להטות, ואם יימא דהמעטין דחריפי דוחין הכרעת הריב, וצ"ל לא אמרה תורה אחרי רבים להטות,

כתב, ודיני נפשות לריבים לבקש זכות לפעור ואין אותה להם על פי השבועות לדור כמורד במלכות בית דוד, ומדוע לא דנו אותו לכך זכות שאינו חלף מלכות וכמו שה"י צאמת.

ופירא נשגבה ית כאן בדברי האוהב"ק, שגם הוא הקשה קשיא זו על מי סמכו שבעי ירה להרגו את הנפש ומה גם נפש דין אחיכם, ותיירץ שהאחים דנו בו דין עד זומם כי מלמי שהביא דבתם רעה אל אחיכם, ואמר דברים שחייבו מיתה על עדותו שאכלו אבר מן החי גם אמר שם בעלי ערוות, אשר על כן דנו בו משפט עד זומם עכ"ל, וקשה דמשכח מפורשת שנו"י (מכות כ"י ע"א) אין העדים נעשין זוממין עד שחינו את עמנו, כולל אמרו מעידין אנו צאש פלוני שהרי את הנפש, אמרו להם האיד אחם מעידין, שהרי נכרג זה או הרג זה כי עמנו אותו היום במקום פלוני, אין אלו זוממין, אלל אמרו להם האיד אחם מעידים שהרי אחם הייתם עמנו אותו היום במקום פלוני הרי אלו זוממין ונהרגין על פיהם ע"כ, הרי מוצא דהדין שאפילו אם נכתש העדות, אין להם דין עדים זוממין עד שיאמרו עמנו הייתם, אי"כ אין דנו את יוסף למיתה בתורה עד זומם הרי לא הוים לומר עמנו היית, ותו קשה הרי כל דין עד זומם חידוש הוא שחדש תורה, ומאן יימר לן שמוגב גם בבני נח דין עד זומם, גם אף דמשנה דין בן נח מיישראל צמה שנהרג גם צעד אחד ואין לריבין שני עדים כמו בישראל, אלל מאן יימר לן שגם זה משנה דין בן נח מיישראל, שמוגב דין עד זומם גם צעד אחד, דעד זומם חידוש הוא ואין לך בו אלל חידוש, וציתור קשה דודאי שיוסף האיד לא העיד ח"י עדות שקר, אלל פלוגתאם הי' בדבר הלכה וכמ"ס המפרשים שחלקו אם דין ישראל להם קודם מתן תורה או דין בן נח, אי"כ אין שייך לדנו דין עד זומם ולא העיד שקר ח"י רק הי' ציניהם פלוגתא בכללם.

לחץ כתיב ועתה לנו ונהרגו וגו', צ"ל הכוונה צמיחה "ועתה" דמשמע שצא לשלול איזה זמן אחרת, גם צ"ל צמחא"כ ונראה מה יהיו תלומותיו

אחרי רבים להטות שייך רק לגבי שלו שיש להם דעת חורבן אמיתית בלי שום השפעת דעת אחרת, אבל מי שיש לו נטייה להשפעת דעת אחרת חוץ מדרך החורבן אין להתחשב כלל עם דעתו, ואין שייך לגבי אחרי רבים להטות, וראו חז"ל צדקה קדשם, שיכרי זמן טוהר שלא יוכלו לילך אחר הרוב ומצולל לא יוכלו לצרר הלכה לאמיתותה.

אך אפשר שיעת ר' אליעזר הי' דמחזר עמי עדיף, ויכול להכריע גם נגד הרוב, ודאמחא ר' ר"א חריף עוצב כמו שאמר"ל שלא ירדו חזריו לסוף דעתו, ור"י עצמו שהי' מתווכח עמו אחר עליו אזי רבני רבני ישראל, ומשה רבינו החפץ עליו ואמר יחי ראון שליט זה מחללי כמבואר במדרש (בפי חוקת) ואולי הי' שיעת ר' אליעזר דחריפי עמי מכריעין נגד הרוב, ורשון סיל דאין טחור עדיף להכריע נגד הרוב ע"כ הלכו אחרי רבים להטות, וכהם לכאורה מדוע דמוכו חז"ל צידויו וחרם בשביל שחלק על חזריו, והרמב"ם ז"ל פי דבין שכתאמין עצמו כ"כ לחלוק נגד הרוב ע"י ניסים ונפלאות, אם הי' כחם בזמן הבית היו דנין אותה לוקן ממנא, וע"כ אף שהי' דיוק אמת מ"מ בשביל שכתאמין לחלוק נגד הרוב ע"י אותות ומופתים צרכו עתה"ד הרמב"ם ז"ל, ועד"ז אפשר לבדן קצת מה שדנו השבטים את יוסף למיתתו, אף שראו אללו ניסים ונפלאות שגילה מנחשים ועקרבים וראו גדול דקדשו אמנם לפי שמדעו דעתו לחלוק על בית דים שהיו הרבים, אולי דנוכו למיתת סוקן ממנא וע"ד שכתב הרמב"ם ז"ל צריח בגדול, וכחם הרב נסים גאון ז"ל לכאורה איך עלתה לר"א להראות ניסים גדולים כל כך, הרי בשמים ידעו שדיון עם הרבים דאחרי רבים להטות, ולא עבדו קצויה ניסא למנגח, ופי' שצרכוהו שלחו ניסים מן השמים לנסותם אם לא יעשו אחר הניסים צדצר שהוא נגד החורבן, ור"כ הקצויה לנסות את חכמי הדור על ידי הניסים לראות אם יעמדו צדצריהם עפ"י החורבן גם אם יראו אותות ומופתים מנגדים לדצריהם, וע"כ אחר שמדעו בנסיון ולא נחפצו מן המופתים קא חייך קצויה ואמר נלחוני צני נלחוני צני, וכהם אמרו ר"ל שם בגמרא ב"מ גמליאל שהי' בא בספינה, ועמד עליו

א"כ הי' הכח קול גם שם לחלוק על דין חורבן, ואיך פסקו הלכה בבית הלל וברי חורבן לא בשמים בא, וא"ת שמספקא להו לחז"ל אי רובא עדיף או חריפי עמי עדיף, וינאחז בת קול להכריע בהלכה זו דרובא עדיף אף נגד חריפים המועטים, אי"ל לומר כן, דברי כללם אי"ל הן דחורבן לא בשמים בא וא"ל צניא רשאי לחדש דבר, דכבר ניתנה חורבן, וא"ל להכריע צדיני החורבן עפ"י הוראה מן השמים, אמנם אפשר לומר דישנם עוד מעלות אחרים דעדיפי להכריע נגד מעלת דחריפי, ובגון שאמרו ז"ל דצ"ה נוחין ועליון היו וע"כ פסקו בהלכה כמותן אף דצ"ה חריפי עמי, עכ"פ לריך צוה אומד גדול אי"ל כוחו עדיף להכריע, ובכח קול גולה דצ"ה עדיפי והלכה כמותן, נמלא דכחם קול לא להכריע דבין חורבן כי"א גילתה המלאכות, ובכח"ג לא שייך האי כללם דחורבן לא בשמים בא, אמנם לחלוק על ד"ת כמו במשנה דר"א אין משגיחין בצח קול לעולם כח"ש החוס.

וההבין סברה ר"א הגדול מה שמדעו כ"כ בדעת יחידו לחלוק נגד הרוב אפ"ל עפ"י דהמכרש"א ז"ל בגמ' דצ"מ הכ"ל על מה שאמר ר' אליעזר אמת המים ויכיתו, פי' ראה לומר להם, שיש בכם הרבה אשר להם לב לבדן להודות לדברי, אבל מפני הגאון כי כל אחד מהם מתצוים לחזור מדבריו אשר כבר הי' עמו הרבים, וע"פ מה שאמרו צפ"ק דתענית למח נמשלו דברי חורבן למים לומר לך מה מים מנחין מקום גבוה וכו', ע"כ אמר להם הנה אמת המים יוכיח שהוא כולך באמת כפי דרך החורבן ממקום גבוה למנחך וכו' עכ"ל. ואולי הי' שיעת ר' אליעזר שאין להתחשב עם דעתו לאירוף הרוב לפי שיש להם נטייה לעמוד דצריהם כנ"ל, ובכח"ג לא שייך כלל זה של אחרי רבים להטות, ועד"ז פירשתי צדצרי הגמרא (שבת קל"ח ע"ב) עתידה חורבן ששחכנה מישראל, רש"י אומר ח"י ששחכנה חורבן מישראל, אלל מה אני מקיים ישועתו לבקש דבר כי ילא ימלאו, שלא ימלאו הלכה צדורה במקום אחד, ולכאורה ראוי לבדן מדוע לא ימלאו הלכה צדורה, הרי אפשר לצרר בהלכה על ידי הכלל שצידויו אחרי רבים להטות, אמנם כלל זה של

מארים ולא על ישראל, והשבו שרואה למלך עליהם, אי"כ היו מלוכה לפני זמנו וכו"ל ציבור ואל יעצור, ובעו שביטרו כמה פעמים בשם הכה"ל מפראג אלי"כ שהוא ציבור ואל יעצור, וכתב בספר העקידה עכ"פ נסעה ונלכס ואלכס לנגד ח"ל: אין ספק שסוף הספור הוא מכות ומפרש עד אחרית הימים, וכו"ל כשאל נסעה ונלכס לנגד כראש מדבריו שכבר היה אפשר שיהי עניינם על מצב שוב או קרוב אליו וכו', וכו"ל רמז בחשבותו אליו אל פתרון העיקר אשר היה מתחללים עליו משפט חכם, ואמר חזונו יודע כי בלמים רבים מאוד עדיין לגבי כהנת חללים, כי גדול הוא ורחק מהשגיו וכו', ואם ידפוקים הם אחד למחר את הקץ ערס יתפץ וזמנו כל האל, (ח"ו), כמו שקרה לכל העמים אשר מהרו למלוא לבם מנוחם מאשר מלאו, ויעברו על השבועות האמורות בקבלה, השבועות אחרים ביום ירושלים וכו' אם העירו ואם העוררו את הארבעה עד שחפץ וכו' עכ"ל, ולכאורה הוא פלא מה שאמר כמו שקרה לכל העמים וכו', דברי השבועה של השבועות אחרים וכו' לישראל נאמרה ולא לאומה"ע, ונראה מה שהוא סובר שאף האומה"ע נשבעו על כך רק שאלם אינו ידוע האמן ולא ניתן להם סימנים לידע הזמן שמתחיל להם להשתחרר משול אומה אחרת, ואפשר שאותם האומות שנאבדו זכרם מן העולם היה בשביל העברת השבועה, דכלפי שמי גלי' זמן שלהם, מה שאין כן לישראל ניתן אות וסימן שידעו מתי הוא הזמן האמיתי ביון ביאת אליהו כמ"ס הכה"ל מפראג, והרמזים ז"ל כתב בסיומן שמלך המשיח יחזיר את כל ישראל לחשבה ולחור, ואז ידעו שהוא גאולה אמיתית, וכשיהי' הזמן יתגלו עוד סימנים אמיתיים, וכמו שהי' בתנאים שכל חכמי ישראל שכיו דבור לא ידעו סימן הגאולה, רק כשנא' זמן הגאולה כלנו לשלול את סרה נח אשר גילתה לבס בסיומן של פקד פקודתי.

דיוצא לנו מה שמלוכה קודם זמנו הוא סכנה גדולה אפילו לאומות העולם, וכל שכן אל ישראל, ע"כ כשמשעו מיוסף שהוא רואה להיות מלך, ולא הבינו שהוא רק על מארים, וסברו שהיה להיות מלך עליהם, וע"ז לא הסכימו שביא, סכנה גדולה

נחשול לטובתו, אמר כמדותה לי שאין זה אלא בשביל ר"ח בן הורקנוס, שמד על רגליו ואמר רבש"ע גלי וידוע לפניך שלא לכדודי עשיתי וכו', אלא לסדודך שלא ירבו מחלוקת בישראל, ר"ל דע"י שתי אפשר לברר הלכה לאמיתותה מתרצה במחלוקת, וזהו יש לפרש הפסוק ויראו אחיו כי אותו אבד אביהם מכל אחיו, שראו שאביהם בולך בשיטה זו דמחודד עפי עדיף גרועה, וע"כ אבד את יוסף ויתר מהם וכו' סברו דרובא עדיף, וע"כ לא יכלו דברו לעולם, שלא יכלו לתורר בשלם ביניהם דלא היה אפשר להם להשקיע מחלוקתם ע"י כללם ולארי רבים לבטח.

ורבא כל הענין ולחץ יתר קושיות הבי"ל נראה לומר בענין זה דבר ברור עפ"י ק"ו השימח מהש אל"כ (צ"פ וישב) ח"ל: כזה מסורת ברור של השבועות שאין מלך לישראל קודם בני עשו, כמו שמבואר מנבואת רבקה, וגם כתוב וידו אוחזת בעקב עשו, וכתוב ואלה המלכים אשר מלכו בחדום לפני מלך מלך לבני ישראל, ובחזמה יוסף מלך רק על מארים, וגם לא היה מלך רק משה, וכו' לא אספיק לדעתיהו רק בפשוטו, לכן אמרו במלך המלך "עליו" עליו דייקא עכ"ל. כזה ח"ל זל"כ דלא לא חספה ואשכחנה מרגינתא חותי, וזהו יש ליישב מה שכתב השל"ח א"ר לא בדיע יוסף לאביו שהוא בתנאים, ומה גם בתנאים סמוכה לארץ ישראל, ובהג"ה שם ח"י ח"ל: קושיא זו יש ליישב כי ידע יוסף שחלומותיו שהלם הם כמו נבואה, וידע שעל כל פנים יתקיים שאליו ואחיו ישתחוו לו, וכו' ירא מאד לנפשו אם ישתחוו לו בידיעתם כי הוא יוסף, כי א"ר ישתחוה אל לבנו ואחים הגדולים לאחיהם הקטן, ע"כ היה יושב ומתפלל להיות זה הדבר מתקיים בעוהו מתנכר לאיש מארי, כי אז אין חרפה להם להשתחוות לשר מארי וכו' עכ"ל, אמנם אין מעט זה מספיק עדיין לנבא את לבנו בשביל זאת.

אור"ח לפי הבי"ל מיישב הכל על נכון, דהנה הם משעו מדברי החלום שהוא רואה להיות מלך, ואין מחבר דברי החלום שהוא יהיה מלך על

ראש"ל צאח מ"ש ויקנאו צו אחיו ואציו שמר את הדבר, ע"ד שאמרי"ב אלל פנחס צקנאו את קנאתו בתוכם, על שקנאו קנאת ה' לצלות, וכמ"כ השבטים עשו דבר זה ללד הקנאות מיראת חקלה לישראל, צמח שיקח לעצמו מלוכה לפני חזון וע"כ קנאו קנאת ה' לצלות, וח"ש ויקנאו צו אחיו שקנאו קנאת ה' לצלות, ואציו שמר את הדבר שידע שע"י שקנאו קנאת ה' לצלות, יהי זה לזכות גדול שיוגמר הדבר ויתקיים וע"כ שמר את הדבר וכו' מנפח על קיומו, ולבאור ח"כ מדוע נעשו על הדבר כיון שעשו אותה לשם שמים, אולם מכל מקום ה' פגם בדבר וע"ד שבהאחי לעיל מדברי החו"י (צ"ק לא ע"ב) צנור דהוי כמחנה ח"ח צצת וכו', שהוא נלוך וגם פגם י"ט (ע"י"ש), אלל זה צחר שבהשבים הקי עשו כל מעשיכם כדת ובהלכה, ואף שידעו צדקתו אעפ"כ לא יכלו דברו לשלום, שלא יכלו לעשות שלום עם רעיון זה ליקח מלוכה קודם זמנו.

ובח"י זו של נורא עלילה על צני אדם ה' גם אלל ראובן דאיתא צגמרא (צ"ב קב"ג ע"א) מה ראה יעקב שנטל צבורה מראובן ונתנה ליוסף, מה ראה וצחלו יציעי אציו כתיב וכו', אלל ראוי היתה צבורה לנאח מרחל, דכתיב אלה תולדות יעקב יוסף, אלל שקדמתה לאלה צרתמים, ומתוך לניעות שהיתה צה צרתה החזירה הקצ"ה לה, מנא שמעיקרא היתה צבורה ראוי ליוסף, אלל שאין מדתו של הקצ"ה לעשות דבר צלא משפט, ע"כ רומין לידו של ראובן עון צצתי נורא עלילה שיוכל להגניט אותו בדבר שיש הכרח להעשות, ממילא חין חמור כל כך חטאו של ראובן, שצון זה חזימו לו מן השמים, הגם שיש פגם בדבר אעפ"כ אינו דומה לשאר עון, שהרי ה' הכרח לדבר כדי שיעול יוסף את הראוי לו, אמנם כל זה כשיוסף עדיין צעולם אז ה' לו לראובן התנולות על חטאו, אלל אלמלי יוסף אינו לא ה' עוד לראובן התנולות זה, ח"ש המדרש בילד איינו ואינו אזה אינו צא ממעשה צלכה, שאין לו עוד התנולות על החטא.

ליקח מלוכה לפני זמנו, וכו' חקלה לרבים כמ"ש יעצמי"ב ומתו כל האנן ח"י, והדיו הוא צכל הדין של רבים שאין לרדק צית דין שיעימו דינו, רק כל הקודם זכה צבריתו, ע"כ דנו את יוסף למיתה לפי דעתם ושיטתם, אמנם השיגו ששכיחי התגלות האמתיו זמנו של משיח בן יוסף, יתגלה נשמת יוסף עוד הפעם והוא יהי משיח בן יוסף, וזה שדייקו ואמרו "ועתה" לנו ונברכו, ר"ל עכשיו הוא חייב מיתה, אלל ונראה מה יהי חלומותיו ר"ל כשהי' עין צעון יראו צצתי ליון, אז יתקיימו חלומותיו של יוסף אלל עתה לנו ונברכו, ודו"כ הוסיף על דבריהם שגם מיד יתקיימו חלומותיו ולא יהי מלך כי"א על מזרים זה מחר, וא"ש פ"י הכתוב גם עפ"י פשוטו, וא"ל לחלק צין האומרים דלף הם אמרו ונראה מה יהי חלומותיו, ואף שדברו למיתה, מכל מקום היו מנצין שיתקיימו חלומותיו צזמנו צעת בגאולה, וחז"ל דרשוכו שרוב"ק אומרת ונראה מה יהי חלומותיו ר"ל שיתקיימו מיד, ומתפרש ככתוב לתרי אנפין.

ובזה ח"ש למה לא הודיע יוסף ליעצמי"ב שהוא צמרים, וזכה ה' הכרח שירדו למזרים כדי שיתקיים צזירת ידוע חדע כי גר יהי זרעך וכו', וגם החלום הזה ה' הכרח שיתקיים שישתחוו השבטים ליוסף מטעמים הכמוסים אללו ית', ועמקו מחשבותיו ית' שמו, ואלמלי ה' ידוע להם שהוא יוסף אחיהם וזה משתחוים לו צדיעותם ועושים אותו למלך עליהם, ח"כ נקרא מלך ישראל זה אסור קודם חזון, משא"כ כשלא ידעו שהוא יוסף לא קיבלו אותו למלך עליהם, שהרי חשבו שמתחווים לשר מזרי, ומעתה לפי שלא ה' אפשר לגלות להם שיוסף יהי מלך על מזרים מעשם כח"ל, ע"כ חשבו שרובה להיות מלך עליהם, וצפיר דנו אותו למיתה כדת וסבלה מחמת שרובה ליקח מלוכה לפני זמנו לפי שיטתם, וצח מוצין ג"כ ח"ך לירפו את השי"ת אל הכרס שלא יגלו הדבר, מפני שגם הקצ"ה ראה צזה שלא יתגלה הדבר שיוסף הוא מלך מזרים, שהרי החלום הוצרך להתקיים ולא ה' אפשר צאופן אחר כי"א שלא ידעו שיוסף הוא מלך מזרים, ע"כ יכלו לצ"ק השי"ת אל הכרס.

והנה יעקב אציו העמיד את אפרים לפני מנשה ואשר ויוסף ידעתי צני ידעתי גם הוא יהי לעם

וגם הוא יגדל ואולם אחיו בקצו יגדל ממנו חרש יהי מלא בגוים פורש"י כל העולם יתמלא בלאח שמש, ושמו של יהושע כשועמיד חמה בצצטון וירח צטמק חילון, ולתאורח מטעם זה מגיע ליוסף הכבורה ויתר מרלוצן, דכמו שבקדים יעקב את אפרים צצביל טעם זה, כמ"כ ראוי לבקדים את יוסף שמתנו ילא יהושע שבוה יהי הצפון, מלא שצב ית ג"כ התגלות לראובן על חטאו, שהי מצרחה צדד כדי ליתן את הכבורה ליוסף הראוי לו, ומה שזכה יהושע להעמדת החמה הי' ע"י שמש רצונו ע"ה לא נכנס לארץ ישראל דאם הי' משה נכנס לארץ ודאי שלא הי' יהושע מעמיד את החמה רק מפני רצונו, ח"פ המדרש צעט שאמר הקב"ה למשה בן קרבו ימך למוח, (ויחשע וי' המכנים) פתח ואמר וחי ראובן ואל ימות, דכיון שיהושע יעמיד את החמה בצצטון מגיע הכבורה צצביל זה ליוסף, ושפיר ית לו לראובן התגלות על חטאו שנכתב לו מן השמים כדי ליתן הכבורה ליוסף.

והנה צאמת חייבים לחנונו לחם שכן וכו' להצורה כל עולמים על האלחנו, שלא אחד צלד עמד עלינו לבלותינו חלא שכל דור דור עומדים עלינו לבליתינו, והלכה בידוע ששבו שונא ליעקב, וצודאי שלא לו אחינו חז"ל להביד עדות שקר, ובכלי שמיא גלי שריון צאמת לבלות אחינו צכל דור, רק שהקב"ה צרוב רחמיו נילינו מידם, ואין לנו על מי להשען חלא על אצונו צצשמים, וכו' ששרה לנו צומניו שידיון כל הכלל ישראל לצדקו ולשריגה ח"ו, וכן גם גדול שגולו מקצתם מתחת ידי הרשעים, רק צעוב"ר רק יחידים נילולו מהם, ועלם היתחיד הוא לבקש מהקב"ה שהוא ייל אחינו מידי האצנים, וצריך ליתן שצח יכו' להצורה כל עולמים על הניסים, שגשגרו עוד קצת מישראל ע"י כח הצדקה של לא מאסחים ולא געלחים לבלותם, ומי יודע אם לא שצעה זו מה הי' עמנו. וצריך לידע שגללו כדי להצרות כבוד שמים צעולם, ולעומת זה נשאר הרבה כדי לנסות בהם את ישראל גמו שרואין צעוב"ר צדור היה עיקר דמשיחא, ואנו מחמייים שהקב"ה הוא התגליו מידם, וכל הניסים שגשג לנו הכל מהקב"ה, וגדול כח הרעש האיל את אלו מידי

ולמה הצדד דומה לנת של אנשים שכלנו צדד, וכו' להם מנציג איש צילעו ואילך את החצורה למקום הצדד, וצדדו אנשים הרבה מהצדד ונשאר

פרקים, אלז צעטש שסידר רציוו הקדוש המשניות
כבר נחצטל יארל דע"ז ואינו מתגבר צפרעות יוחר
על ע"ז מנשאר עזירות ע"כ סגי צהי פרקים.

וראיתי נחז"ק שבעיר ג"כ על קושיא ז' וחי'
עפ"י מאמ"כ שזכר יעקב לצניו דבריו לארץ
ישראל בסיור אח אלהי הנכר אשר נתוכנס וגו',
וקשה זכי עד אז האחר להם שיהי עמכם ע"ז,
ופי דאיתא במדרש דאין אנו בקיאים בדקדוקי ע"ז
כמו יעקב אבינו, וע"כ לקח יעא"ש כל הע"ז והעמין
גם אותן שהשבעים לא הכירו צו שהוא ע"ז, ולעטם
זכר היי לאש"ש ד' מאות פרקי צע"ז, לפי שאלש"ש
ידע כל פרטי ע"ז גם מה שלא ידעו אחרים ואח"כ
נשתלק חכמה זו ע"כ אין לנו רק היי פרקים עכ"ד,
אמנם תירוץ ז"צ דכי מפני שנשתלק חכמה זו מאחנו
נאכד גם האיסור צע"ז, אדרבה מתמת ספק היי
צריך להחמיר יותר, ולפרש פרטי האיסור יוחר
ומדוע סגי לנו צהי פרקים, אמנם יוכן צלירוף החי'
שאמרי, דקודם שציעלו אנשי כנע"ג יארל דע"ז,
הלצים היא"ר פתוחיו צברצב מיני לצושים שונים,
וכמו שרואין היום שגלצישין דברי מינות ואפיקורסות
צלצושים שונים שאומר לא זכר כוונת רק כן, וחוכיות
הכוונה הול להצדיק מעשי האפיקורסים, וכמו"כ
היי אז יארל דע"ז ע"כ הולרבו לדי מאות פרקים,
משא"כ אחר שצטלו יארל דע"ז לא הולרבו להחצנחת
כל כך נגדו, ממילא נשתכח חכמה הכוה שלא הולרבו
עוד ללמוד אותה, והנה היום יש החצנחת המינות
צעולם עד שלא היי מספיק אפילו צדי מאות פרקים
דלגצי הלצושים שונים המתחדשין בכל יום צריכין
אלפי פרקים צמים ע"ז ז.

אמר ד' 5 צרכות (כ"ט ע"א) עשה צצרכת האדוקים
מעלין אותה דחיישין שמה מין הוא, וקשה
רציו יורה ז"ל מדוע צצרכת תחיות המתיס אין
מסלקין אס עשה, וחי' צ' תירוץ (עיין צצצרתו
לעיל פי לק) פכ"פ מניח ליסוד שאס אומר צצרת
ולמלשנים ודאי שאינו מין כיון שהוא מקלל אותם,
והיום רואין צני אדם שאומרין ג' פעמים ציום
צצרת ולמלשנים ואפילו הכי הם סיפרים ומיינים,
ושאומרים צצצרת רע על האפיקורסים ושהצדק

רק קאס, היוכל המנהיג להחפאר צויוס וצמה שניאט
מקאס אנשים על ידי השתדלותו כי מוצן לכל צד דעת
שהאשמה מטל על ראש המנהיג, על שהולך אותם
צין הגולנים, כמו"כ הוא ממש דבר זכ, של פעולה
שלהם הול סכנה נוראה לכלל ישראל, דזה צרור
שאין לשום אדם להפקיר ולשפור דמס של ישראל
צלי דעת חורה, וצפרט צמקוס של פסיעה וצעד
שלהם הול צאוסור העצרה על השצעות, ודאי שאין
הקצ"ה מסכים על דבר כזה, וכל ענין לקיחת חלק
צצצא הול איסור חמור ונורא, ולא יאמין כי יסופר
שימלא יודים כשרים המלמנים כהשי"ת וחורמו
הקדושה, שימניו שיש צצצר כזה השפעה אלקית
ושנעשו להם ניסים מהשי"ת, ואין שום ספק שהוא
ממש כמו מי שולקת ע"ז צצצרימ"ד ומשתחרר אלהי,
וכמו שאין שייך צי ספק כמו"כ זכ צרור צלי שום
פקפוק כל דכא, ומי שיש לו דעת קאס יוכל להצין
זאת, אלז צעו"כ דרך התורה והאמת הול צשפלות
גדול מאוד, ואנו צריכין לידע שלא לצו מדרך התורה
אפילו זכ כל שהוא ואפילו יגיע חי' עד כדי כך
שלא יאחר מנין חי' שלא כרעו לצעל גם כן אסור
לצו מדרך האמת, אלז צ"כ אין המלצ עדיין צזה
המדגרה אלז אס היי חי' מעמד כזה אז הייתה
מתפלל יותר צחיותו ולא ילצף אשום כלל לענין
שזכ הדרך מוליק לכפירה להתחק בה המינות צעולם
צמכ שמשכמינן עמכם ולמעשים ואומרים צצחו את
אלקים חי', ולא יאמין כי יסופר שימלא יודי
שאמר אפילו פעם אחד צחיוו שצע ישראל שיהי
לו מחשבה גרועה כזה.

ואמרתי כבר להעיר על מה דאמרז"ל שמי' ע"ז
של אצרכס אצניו ע"כ היי צת ד' מאות פרקי
ואנו אין לנו אלה היי פרקים, ולכאורה קשה וכי
תמנענו הלכות ע"ז אחר אצרכס אצניו ע"כ, אדרבה
הלא מלא ועד עתה נתצרו הרבה גדרים וסוייגים
שחקנו חז"ל לעשות התקנה מע"ז, ומדוע ח"כ לאצרכס
אצניו ע"כ הולרך ד' מאות פרקי ולנו סגי צהי
פרקים, ואמרינו לפרש דצאוחו האזן היי עדיין
יארל דע"ז תקיפה צעולם ערס שצצצרו אנשי כנסת
הגולה, וזא נחלצש יארל דע"ז צצמכ מיני לצושים
ומצנצר צדרך זכ על צני אדם ע"כ הולרבו לדי מאות

אכל בשרשים חי אפשר שיביא להם טעם, שאלם כל השערים כמה פתוחין כמו שאמר'ל הבא לטמא פתוחין לו, וודאי שלל דבריהם ומעשיהם הם להפוך דרך האמת, ע"כ נריך לשמור כלל זה מאד, בזכר יעזר דבמו שניאלו מהתלואות שעברו עלינו, כן נזכה להרבות כבוד שמים בעולם וזכה להיות דבוק בדרך התורה והאמת, וזכה להיות מאותן שמקדישין גאולתנו ופדות נפשינו ולא ח"ו מבטענין אחר, כשי"ת יעזור שזכה להרבות כבוד שמו ית', וזמכרם זכה לגאולה שלימה ולקבל פני משיח נדקינו בהתגלות כבוד שמים עלינו במכרה בניינו אמן.

*

יודי בעת הכוא ויירד יבורח מאת אחיו, איתא במדרש ר"ש צ"ע פתח (ירמ' כ"ט) כי אנכי ידעתי את המחשבות, שבעים היו עסוקים במכירתו של יוסף, ויוסף ה" עסוק בשקו ובהנעתו, ויבורח ה" עסוק ליקח לו אשה, והקב"ה ה" עוסק בורא אורו של משיח ע"כ, וצ"ע קישור דברי המדרש למאמר הכוזב שהחזיל זה.

(ב) **עוד** במדרש וישבו לאכול לחם, ח"י אחי צ"י עזירתו של שבעים זכוריה היא לעולם תקוה היא לעולם, וישבו לאכול לחם מאכל לחם לכל צאי בעולם, וצ"ע.

(ג) **להרץ** כפרסה ויצא הכיתה לעשות מלאכה, ברש"י ז"ל רב ושמואל חד אמר מלאכה ממש, וחד אמר לעשות לרכיו עמם אלא שגורלות לו דמות דיוקנו של אצו ופי' כדאיתא במ"י סוטה (דף ל"ז) עכ"ל, וקשה להבין דעת המ"ד לעשות לרכיו נכנס, האך אפ"ל על יוסף כדק"ו שראה לעשות עזירה כזו, גם כיון שאפשר לפרשו שזכרם לעשות מלאכה ממש למח נפרש לנגזר, גם צ"ע מ"ש שגורלות לו דמות דיוקנו של אצו היתכן שמשם זה מנע עולמו מן העבירה מפני שגורלה לו דמות דיוקנו של אצו, אבל בלאו זה ה" עושה ח"י העבירה, ולכאורה ה" ידע שזה הוא עון חמור ואם אעפ"כ ראה לעבור עלי, ח"כ נחמד למנעו יותר ע"י שגורלות לו דמות דיוקנו

עם הדיוקים הקדומים נתמלאים כעם על האומרו, ולכאורה ה" הוא בעצמו אומר בכל חפלה וכל המינים כרגע יאצדו, אלא וודאי שאינו נותן לב למה שהוא אומר בחפלה ואינו מאמין בו, ע"כ אינו יכול לשמוע מפי אחרים דיוצר רע על המינים, ואמרתי בדרך הלאה על אותן שלא ראו ליתן בניהם לח"ת, שאלתי להם מפני מה שזכרין חזן וכו' וכו' להם בכל שבת זרעא דלא יפסוק מתפגמי אוריייהא ופי' לכל קבלא קדישא כדון וכו', ואם יוכיח לו אחד בהם לב שיתן בניו לח"ת יכעום עליו מאד, אם כן למה משלם שכירות להחזן שילעוק לו כן וכו' אלא רואה בך, אלא הלאה שאינו מאמין כלל לכל דברי החזן, ע"כ אצו כועס עליו כשאומר זאת, כיון שידע שמה שהוא אומר לבו לא כן ידמה, ועל מי שאומר לו בהמת כן על זה יכעום מאוד, וכמו כן בענין ברכה ולמלשונים, דממה שהוא עצמו אומר ג' פעמים בכל יום ומקלל את המינים מזה אינו מפחד כלל, רק אם יאמר לו אחד בהמת אחי דיוצר רע עליהם יכעום מאוד, ולכאורה ה" הוא בעצמו אומר כן בשעת החפלה, אלא שלא נחשב לו כלל אמירתו ואינו מאמין בזה שאומר, דאם לא כן מאי נפקה מיני אם הוא אומר, או אחרים אומרים לו, ואם אינו רואה לקלס לא יאמר כלל ברכה ולמלשונים ולא יאמר וכל המינים כרגע יאצדו וכו', וכיון שאומרו ומעמידין עוד חזן ולועק בקול ברכה ולמלשונים ואם יאמר לו כן אחר יכעום עליו ומוכן להכותו ודאי שאינו מאמין כלל בכל נוסח הברכה, ואומרים בפיהם מה שאין רואין ואין מאמינים בו.

תמצית הדברים נריך להודות להשי"ת על כל רגע ורגע שחור אותנו וניאלו ולהתפלל שיעזור לנו גם להלאה שלא נפול ח"י בדרך המינות וכפירה ואי אפשר לפרט כל הפרטים בענין זה דקדא היריעה מכתיל, וחוכן הדברים שמי שראה לבקש דרך האמת יכול למלאכה בתוכי"ק, וכלל גדול נריך לידע של מה שדיוקים אמיתיים אמרו הוא אמת ויציב, ועוד כלל גדול שמה שרשעים אומרים הוא וודאי שקר שזכו כלל גדול מן הראשון, מפני שהם מכוונים יותר נקל אל השקר שלהם, ודיוקים יש בהתגרות ה"א"י,

באשכנזיגלוגין שטחיד להעמיד דורות ממנו, או אולי אמרה לו שרחתה בצנזרה כן, ויש כח בשטן לכתעות גם במראה נצוה כענין רוחו של נצות, ונצית האחר לו לעבור על איסור תורה בהוראת שעה עפ"י נצוהו, אולם יוסף הלדיק התנגד על ידו כמ"ש וינס וילא החולה, ונל"פ מ"ש החולה, דלכאורה מאי נפק"מ לביין ולא ויהי די לומר וינס, אמנם נראה שהוא ע"ד שכתב בצרכים אצינו ויולא איתו החולה, פירש"י הוליו מחללו של עולם והגבירו למעלה מן הכוכבים, ועד"נ נל"פ כאן שגלה למעלה מן הכוכבים ומולות, ועי"ז השיג שכל זה הי' מהסתת השטן ולא נצוה, ואין כאן לא הוראת שעה ולא לשם שמים.

ואל"פ עוד דעת המ"ד לעשות זרכיו נכנס אלף שרחתה לי דמות דיוקם של אציו, עפ"ימ"ז ז"ל במדרש שאמרה לו הכיני חובצך הכיני הורגך הכיני משניאך צפי בהריות, חזי מוכרת אותך לעבד בארץ רחוקה וכו', ואמרי"ל במד"ר עב"פ ויהי אחר הדברים האלה חטאו וגו' הכ"ד (תהלים ל"ט) מכל פשעו הילינו וגו' זה יוסף, לפי שכתב בו ותקרא לאנשי ביתה וגו', נתנה אותו צפיהם של כולם, אמר הקב"ה מוטב שיפנו אלו באלו, ולא יפנו ללדיק הזה, הכ"ד ויהי אחר הדברים האלה חטאו וגו', עכ"ד המדרש, הרי שאלפת פוטיפר הרגילתו ליוסף צפי בהריות, חזי הי' נסיון גדול ליוסף, ואולי הכינתו ע"ד"ו שיעבור עבירה זו בסתר לשם שמים, כדי שלא יתחלל שם שמים על ידו בצרכים, דהנה ידעו כי ביוסף שהי' שם שמים שגור צפיו, כמ"ש בתנחומא וירא אדוניו כי ד' אתו וגו', וכי פוטיפר רשע הי' רואה שהקב"ה עמו, ומה הוא כי ד' אתו, אלף שלא הי' שמו של הקב"ה זו מפיו וכו', ובמד"ר וירא אדוניו כי ד' אתו א"ר חייא שראה שכינה עומדת על גביו, ומעשה הי' מקום ליוסף לחשוב שאל תפרסמו צפי בהריות שרא' לעבור עבירה גדולה כזו יתחלל שם שמים על ידו, ואולי מוטב שיעבור עבירה בסתר ואז לא תגלה קלמו, משיחלל שם שמים בצרכים, ועד"נ שאמרי"ל (סנהדרין ק"ז ע"א) שאמר חושי הארכי ללוד, יאמרו מלך שכמחה יעבור ע"י, ח"ל מוטב יעבור ע"י ולא יתחלל שם שמים בצרכים, וכן מלכותי ומקדש שחילל את השנה לשם שמים

של אציו מחומר העון עצמו, גם שזה הדמות לא הי' רק דמיון, דהרי אציו לא ידע כלל שיוסף הוא בעולם, וכמ"ש ותחי יוחי יעקב אציהם אחר שמע שיוסף חי אבל קודם לזה לא ידע, ח"כ למח ע"י זה הדמיון מנע עצמו יותר מחומר איסור העון עצמו.

ד' בגמרא (סוטה ל"ז ע"ב) א"ר חנה בר ביזנא וכו' יוסף שקידש שם שמים בסתר הוסיפו עליו אות אחת משמו של הקב"ה, ויהיה שקידש שם שמים בצרכים נקרא כולו על שמו של הקב"ה, יוסף מאי הוא דכתיב ויהי ציוס הזה ויולא הביתה לעשות מלאכתו ויהי יוחנן מלמד ששנים לדבר עבירה נחטונו, ויולא הביתה לעשות מלאכתו רב ושמואל חד אמר לעשות מלאכתו ממש וחד אמר לעשות זרכיו נכנס וכו', נצוהו שעה נצוהו דיוקנו של אציו ונרחתה לו בחלון, ח"ל יוסף עתידין אחיד שיכתבו על אציו אפוד וחתם ציונים, לרונך שימחה שמו מציונים וכו' מ"ד וכו' ע"כ, ונ"ב דלכאורה נראה כמעשה לסתור, שקידש אמר יוסף שקידש שם שמים בסתר וכו', הרי שנמנע מן העבירה בשביל לקדש שם שמים, ואח"כ אמר יוסף מאי הוא, א"ר וכו' נצוהו שעה נצוהו דיוקנו של אציו וכו' משמע שדיוקנו של אציו מנענו, ויותר הי' לו להציא הפסוק ולא שמע אלי לשבץ אלף להיות עמה וגו' וינס וילא החולה, גם ח"כ מ"ש שמנע עצמו מן העבירה מפני שיעקב אמר לו עתידין אחיד שיכתבו על אציו אפוד וכו' ולכאורה הלא אם יעשה חלילה העבירה מאד נפשו לגמרי ולא רק מהאפוד לבד, וכמו שפירש"י עב"פ לשבץ אלף להיות עמה לעו"ב, ובמד"ר ולא שמע אלי וכו' בעו"ב להיות עמה שלא יהי עמה ציונים לעתיד לבא, ח"כ למח אמר ז"ל בטעם מניעתו מן העבירה, כדי שלא ימחה שמו מאציו אפוד.

וכבר פירשתי דעת המ"ד לעשות זרכיו נכנס, אלף שרחתה לו דמות דיוקנו של אציו וכו', עפ"ימ"ש רש"י ז"ל עב"פ ויוסף הורג וגו' חזר לענין הראשון מה זו לשם שמים ח"כ זו לשם שמים, שרחתה באשכנזיגלוגין שלה שעתידה להעמיד ציונים ממנו וכו' עכ"ד רש"י ז"ל, ויחזק שזאת אלף בטענת הסתה זו שיעשה המעשה לשם שמים, כי כך ראתה

העולם להגדילו ולהצדק בו וכו', ואין חולק עליו ולא מי שוספל מעלתו וכו' ע"ל הרמב"ם, וגם כאן יוסף הצדיק מנע עלמו מן העצירה אפי' שרשעים הולידו עליו שם רע, דמה שרשעים משלילים אין זה צדור חילול השם שסבוף יהי' שהלכות יתגלה ע"י האפור, אבל אם יעבור עצור ח"ו יהי' נמחק מן האפור וזה יהי' צלחת חילול השם.

והנה האפור לא הי' צלמות רק עם כל ה"צ צנים דהכל מיד די השכל כמצור כצחצ, ואם חסר אחד מה"צ צנים אין אפור ואין אורים ותומים, וציאת המשיח תליא בזה כמו שאיתא בגמרא עד עמוד הכהן לאורים ותומים ופי' רש"י עד שיבא משיח, שציאת המשיח תליא באורים ותומים, וגם הרמב"ם כתב כן (צפ"צ ה' מלכים ה"א) וז"ל: צימי מלך המשיח כשתתייצב ממלכתו ויתקבלו אליו כל ישראל, ויתיוחסו כולם על פיו ברו"ק שמוח עליו וכו', ואומר זה מיוחס כהן וזה מיוחס לוי, והואה את שמינו מיוחסין לישראל, הכי באו אומר ויאמר הכתרתהם להם וגו' עד עמוד הכהן לאורים ותומים, וכו', ויבכף משנה מציא שם אמרם ז"ל אמרו עד עמוד הכהן לאורים ותומים כאדם שאומר לחצירו עד שיבא משיח ע"כ, וז"ש במדרש הקב"ה ה' שוסק צורא אורו של משיח, דע"י שבי' ליוסף אלו הכסיונות צפיתוים שונים וספיקות גדולות שמה יהי' חילול השם אם לא יעשה העצירה, ואם להצדק על הכל יתבחקן צדור וראה לעצמו ילמח מה קידוש השם דהרי לו מגמחו ה"ו רק לקדם שם שמים, וכל אלה ה"ו הכנה לצורא אורו של משיח, ע"י שיושלם האפור על ידו כנ"ל, ובזה יוצן הגמרא כנ"ל יוסף שקידש שם שמים בסתר, ר"ל דציאתה שם ה"ו רק בסתר, דהרי בגלוי ה"ו חילול השם, שאית כזה ששם שמים שגור צפוי חמיד ועשה פתאום צעל עצירה, חמנס הקב"ה ידע נסיונו שהצנבר עליו, ושלכסוף יתגלה מה קידוש ש"ש, אבל אז באורו הזמן ה"ו רק בסתר בסתרו של עולם, ויוסף הצדיק שם צדי מצטחו שהוא יעזר לו וימחה מה כבוד שמים כשיבי' האפור, וגם ע"י שיראו עליו דמות דיוקמו **בגד צביון**.

של אציו ונראה לו בחלון, משמע לכאורה שנראית לו צלחת דמות דיוקמו של אציו בחלון וגם דיבר עמו ואל' עתידין אחיק וכו', חמנס אפשר לפרש שמי"ש שנראית לו בחלון, היינו שאת עלמו ראה בחלון, שבמראה לא הביט, רק דרך מקרה ראה את עלמו בחלון וכמו שמתנו באצרכס אצמו שאמר אל שרי אשמו הנה נח ידעתי כי אשכ יפת ממראה את, ואמר"ל שראה צבואה שלה ע"י שעברו דרך המים ע"י"ש, וכ"כ כאן ראה יוסף צבואה שלו בחלון ושם ראה שזרחה הוא כדמות דיוקמו של אציו כנ"ל.

וב"ש לו עתידין אחיק וכו' יתבאר עפ"י"מ שפי' כופ"ת צדורי רז"ל שאמר הקב"ה לאצרכס אציו לך וכבש הדך לצנין, שאין הכוונה שהקב"ה אמר לו צפירוש רק שנשפע צדעמו כן, וזה השפעה נקרא אמירה, ומציא שם ראויות ממכה פסוקים, וכמו כן אפשר לומר גם ביוסף שנשפע לו צדעמו שהאפור יצבר האמת, והקב"ה יעיד עליו כמי"ש צבטי י-ה עדות לישראל, ואין לחוש שהעליה הזאת יגרום חילול השם, וזה גרם לו שהתחרט מיד ונתתיצב צדעמו על ידו שהקב"ה השפיע צדעמו כצדא אמיתית למנוע אותו מעצירה, ושלל ישיגה על הסתם השטן שהמניעה יגרום חילול השם, דבסוף כשיבי' האפור יהי' נחשב בין ה"צ צבטי י-ה ואז יתבאר האמת וכל העולם כולו ידעו שצלחת לא חטא.

והנה הרמב"ם כתב בספר המורה (ח"ג פרק כ"ט) וז"ל: ותחלש שזכר בספרים ההם ודברי הימים שלהם ענין אצרכס אציו ואמרי צב"ל, ואמנס אצרכס שגדל צבוחא כשחלק עם ההמון, ואמר שיש שם עושה צלתי השמש, עעמו עליו צכך וכך, וזכרו צענותיהם מה שהוא מצורא נגלה מפעולות השמש צמיתות, ואמר להם ר"ל אצרכס לדקתם הוא כגרון ציד החוצצ צו, ואח"כ זכרו קלת מצענותיו עליהם, וסוף הענין שהוא זכרו שהמלך שם אותו צבית הכלל, ושהוא החמיד לענון עליהם ימים רבים וראו צבית כלאו, ואחר כן פחד המלך שיפסיד עליו ממלכתו וישיב ציו אדם מלומחה, וגרשו המלך לקה המצור אחר שלקח כל אשר לו, וכו', וכו' אחרית עיינו מה שנראה היום מהסכים רצו אנשי

את הצידימ"ק מה שהצדיקים צוים ע"י מלות ומעשים מצוים שלהם, וכשיהי' נגמר ע"י מעשיהם הטובים אז יבא משיח, וי"ש ללכת על מלכת בית ה', שהצדיקים ינחלו על מלכת בית ה' שיוגמר, וע"כ קראו הפסוק מלכה שהצידימ"ק וכל העולמות עליונים וצנים ע"י מעשיהם הטובים של צדיקי אמת, וי"ש ויבא הבית לעשות מלכתו והוא כמו שהיחל בלוקע בגיל מה מלכה היתה לו, שנה וקורא מה שאצוי למח, וע"י למוד תורתו ה"י צורה עולמית עליונים וזו נקרא מלכה, ועד"ז יתפרש משכ"כ לעשות מלכתו לפי"ד המ"ד לעשות זכריו נכנס שגם צדק ה"י כוונתו לשם שמים, דהרי כל הספיקות של לא היו רק משום כבוד שמים שלא יתחלל שם שמים, אלא שנחצר לו דרך האמת, ולא אסתיע מילתא שיעשה המעשה בפועל, אמנם חף זה העשות ה"י כצוהו לכבוד שמים, וגם זה נחשב עבודה להקב"ה, ומתחלה ועד סוף בכל בחינותיו ה"י הכל לשם שמים עבודה חשובה להקב"ה.

גם אפ"ל שה"י הכרח להיות כן עפ"י"ש הבני יששכר צ"ס אגרא דכלה (פי' ראה) לפרש הפסוק ראה אנכי וגו' ח"ל: ואחשבה לדעת דכנה ידוע טבע וסגולה המלות להשפיע טובה לכל העולמות, וסגולה העצירה הוא בעצמה להשפיע להיפך, והנה לפעמים מנערים ישראל להשפיע רעות לשונאיהם, והא"ך יח"י זה באפשרי, אם הוא מפאת המלות הלא בעצמה כל טוב, והם מפאת העצירות הלא באפשריכו קיימו, ואחשבה לדעת שבהו נעשים האדם חשוב מלכה על העצירות ולא זדויות נעשים כזכויות, והנה אפשר טבע עש"י זאת בהמה הרע, רק שפעולה ה"י לטובת ישראל כמו מלך, דהיינו שישפיע ע"י אותן העצירות רעות ויחולו על ראש שונאיהם המציקים להם, ח"ש ראה אנכי נותן לפניהם היינו הכל לפניהם ולעוצתם וצידנם ניתנו, היינו צרכה לישראל וקללה לשונאיהם, ומפרש את הכרעה תשפיעו לישראל כפשוטו אשר תשמעו אל מלות וכו', והקללה לשונאי ישראל אם לא תשמעו אל מלות ה' אלקיכם אשר אנכי מנחם אתכם וכו' ע"כ, ובמקום אחר כתב עש"י עצירה לשמה אפשר להשפיע קללות על שונאי ישראל כעטם צחי' ה"י ר"י, ועד"ז אפ"ל לענינו דלפי שיוסף

ובזה יבואר דברי הגמרא יוסף שקידש שם שמים "בסתרה" וכו' יוסף מאי הוא וכו' בלתי שעה בלתי דיוקנו של אציו וכו', ולכאורה מודע לא הביאו רא"י מן הפסוק שיוסף קידש שם שמים בקפוינתו ה"ל, ולדרכו ח"ש דשם אינו מבוחר בפירוש שה"י קידש ש"ש בסתרה בלכד לכך הביאו מיימרה דגמי ה"ל, שבה דיוקנו של אציו עם האפורה כג"ל ועל ידו זה נמנע מן העצירה, ולאחר זמן נתפרסם קידוש ש"ש על ידו אבל אז נשעת מעשה היו מעלזים עליו ע"י הוללות שם רע שפירסמה עליו המרשעת, ולא ה"י קידוש השם רק בסתרה בחלית ההסתרה, ששם אדם לא ידע מהו הקידוש השם רק הצורה עולם לבדו. וכעין זה קרה לנו עכשיו בעיקבחת דמשיחא, כמו"ש בגמרא (סנהדרין ל"ז ע"א) תניא ר' יהודה אומר דור שכן דוד בא צו וכו' יראי חטא ומאוס וכו' וסר מרע משתולל על הצדיות, ואומרים על עצירה שהוא קידוש השם ועל ההפוך אומרים שהוא חילול השם, והוא כעין הסיון שקרה ליוסף הצדיק, אמנם אין להבדיל על מה שהרשעים אומרים רק על מה שהצדיקים אמיתיים אומרים, ויוסף הצדיק ידע עש"י האפורה וע"י שיראו עליו דמיון דיוקנו של אציו יתחבר לצדיקי אמת שלא חטא, ולא השגה על מה שיאמרו הרשעים שהוא חילול השם, רק הביע על מה שיחבר לצדיקי אמת ומפני זה מנע עלמו מן העצירה ואע"פ שה"י לו נסיון גדול קידש שם שמים בסתרה.

ובזה שקראו הפסוק מלכה, כמו"ש ויבא הבית לעשות מלכתו, אפשר לפרש על פי מה שאמר"ל, ח"ה מרים שום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' וכו' שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך, ולכאורה מה הם צוים ומודיע נקראים כן, אמנם האמת הוא שהעולם נבנה ע"י החורה והעצירה ומעשים טובים מלדיקי אמת, וכמו שאמרתי לפרש מ"ש מבור גלות דלמ ובעלנו ללכת על "מלכת" בית ה', עפ"י"ש שכתב בספר"ק שהצידימ"ק לעתיד נבנה ע"י מלות ומעשים טובים של ישראל, וידוע המעשה מהדברי חיים זל"ה שפעם אחד אמר שכבר נגמרה הצידימ"ק גם הפרוכת אלא שבה רע גדול וע"י עצירה גדולה שעשה נקרא, דהרשעים הם סותרים

ואינו יכול לילך, לעשות מלאכתו רצ ושמואל חד אמר מלאכתו ממש, וחד אמר לעשות לרכיו עמם אלף שנהאין לו דמות דיוקנו של אביו וכו', ובמדרש ילקוט ויבא הכהן לעשות מלאכתו ר' אליעזר אומר שנת הכי' דכתיב כי בו שנת מכל מלאכתו, ומכל מלאכה היתה לו שנה וקרא מלך שאליו למדו, ועוד איתא במדרש ר' שמואל בר נתן לעשות מלאכתו ממש, ואין איש בדק עמנו ולא מלך עמנו איש ע"כ, והקשה רש"י דאיך מאי רבותי דיוסף, וינדחק ליישב שאליו הכי' ואלה הכי' חזר לאיתנו, אבל כשראה שצאונה שעה כלבה תאונה, נתן אל לבו כי מן השמים מנעור מחטא ופירש עכ"ל, אמנם לפי דברי המדרש צ"ל קישור הכתוב ואין איש מלגשי הכית שם צבית, גם צ"ב דמדרש מוה"ל למרי מפשעו של מקרא, וכלל איש לן דאין מקרא ויאל מדי פשעו לעולם.

(ג) בגמרא (סנה' ל"ז ע"ב) צאונה שעה בלח דיוקנו של אביו וגרמיהו לו בחלון וכו', ובתוס' שם (ד"ה צאונה) הביאו בשם ר"מ בדרשן ואין איש מלגשי הכית שם צבית, דמשמע מלגשי הכית לא הכי' שם, מכלל דאיש אחר של מלגשי הכית כלומר חלוק ומופלג מלגשי הכית הכי' שם, וחדו דעת דיוקנו של אביו, (וכן הוא בחז"ק פ' ויחי דף רכ"ז) וילכאורה איך אפשר למד שיעקב אבינו הכי' שם, הלא הכי' בצרץ בענן ולא ידע כלל כיין יוסף, שהענינו ממנו מן השמים.

(ג) ויבא ויאלמנו אל אשה אדונינו כן אדוני לא ידע אחי מה צבית וכל אשר יש לו נתן בידי אינינו גדול צבית כזה ממנו ולא חשך ממנו מאומה וגו', ואין אפשר הרעב הגדול הזה ותעלתי לאלקים, יש להבין נתינת טעם זו, וכל אשר יש לו נתן בידי וגו', ואין אפשר הרעב הזה, וכי לא יספיק חומר העון בעצמו, הלא ג"ע מעצירות החמורות שכאן ציביר ואל יעבור, וכי ללא טעם זה וכל אשר יש לו נתן בידי, לא הכי' העצירה גדולה כל כך אחתה, והרמב"ם ז"ל הסביר כי בעבור חסרון דעת הגשם הקדוש אליו למד, כי הדבר בגישה בלדוניו אשר צוה"ל, ואח"כ אמר כי יש צנען עוד חטא

הלדוק חשב לעשות מחלה עבירה לשמה שכתובן לשמים, ואע"פ שלא עשהו אמנם צמחצחו הכי' לעשותה, ע"כ הכי' די צוה להכניע את עשו שהוא הכי' שטנו של עשו ויכעול לו זה המחשבה להכניע אותו.

וזהו כוונת המדרש הנ"ל (עו' קאישא ד') עבירה של שמים זכורה היא לעולם חקוקה היא לעולם, שמכירת יוסף היתה ג"כ צבית עבירה לשמה, כי השמים הקדושים עשו בפעולה זו הכנה לגאולה העתידה להכניע את עשו ואשר בחות העומאה, וידעו שיוסף הלדוק הוא שטנו של עשו וע"י עבירה לשמה יכולים להכניע בוהמותיו וע"י גלמה חקוקה לעולם.

תוכן הדברים שהקב"ה עסק לצרור אותו של משיח שכל ענינים האלו היו הכנה על צוה המשיח ואפוד ואורים ותומים, והראה הקב"ה הכסיונות שיביא לפני צוה המשיח, שאין לפחד ואין להביע על שום דבר כמו דיוסף הלדוק שכי' לו כיוון כזה, אמנם הוא בגדול קדושתו גבר על הכל, ומעין זה יש נסיונות כאלו בדרך האחרון הזה וירדן לידע שאין לילך אחר זרם העולם רק להביע על האמת כמאות החז"ק והאמת יתגלה, והאמת הוא דרך החז"ק שמקובל לנו מאבותינו ורבותינו הקדושים, והשם ישמרת מדרך המינים והאפיקורסים, וממנו שיש נתי' להם אפילו בחי' השערה לרדן לצרות ממנו כמנחמו קשת, ורק זאת לרדן לידע שדרך החז"ק צלצד הוא אמת, והסוף יהי' שהאמת יתגלה, ואם מחכים שהצ"ע יעזור שנוכל לילך בדרך האמת, ומזה לקצת את הגאולה ולא חלילה לתקן, ומזה צמחה לראות בישועה כל ישראל ושמחתם בהצגות כבוד שמים עלינו צמחה ציונו אמן.

*

וידה' כהיום הזה ויבא הכהן לעשות מלאכתו ואין איש מלגשי הכית שם צבית, פירש"י כהיום הזה כומר ויחי כאשר בגיע יום מיוחד יום לחוק וכו', שאלו כולם לבית ע"כ, אמרתי אין לי יום בגון לחוק יוסף כהיום הזה, אמרתי להם חולה אני

ע"כ, וכן הביא הרמב"ן ז"ל בקיצור שגהה לו הקצ"ה בעמוד ענן וכוונתו זו לכבוד הלדוק עיי"ש.

והנה בגמרא (שבת כ"ז ע"א) אמרו ז"ל כל האומר דוד חטא חינו אלא עושה שנאמר ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וכו' עמו וגו', אפשר חטא זה לידו ושכחה עמו, והקשה ציד יוסף הכי זה נאמר צימו שאלו ואח"כ ה"י מעשה דבה שבע, וחזקן דידוע מי שכבר הביע לגדר ביותו מושגת עד שהוא ית' עמו, וודאי אילו ה"י עתיד לתשוב, לא ה"י הקב"ה משרה שכחתו עליו, שהכל גלוי וידוע לו ית' עכ"ל, ועד"ז ציוסף הלדוק שבה"י חטא, ועי' שם במהרש"א ז"ל אי אפשר שיצא לידו חטא, וזהו יתבאר בכתוב וימאן ויחמר וגו' והנה איתא בגמרא (ש"ז ג' ע"א) שלעמוד ואמר הקב"ה להאומות, מכס יבואו ויעידו צדק בישאל שיקימו את החורב כולם, וכו', ועד"ז נראה לפרש כאן שאמר לה יוסף בן אדוני לא ידע אחי מה צבית וכל אשר לו נתן צדיק וגו', והענין מפני שראש שדי' חטא, ואח"כ פוטופר בענינו הוא עד ראש שדי' חטא, ואין לעשה הרעב הגדול הזה והטאחי לאלקים, כי ח"ו שאבוא לידו חטא מאחר שדי' עמו, ואין הכוונה שמשום זה ימנע מן העבירה בשביל שכל נתן צדיק ולא חשך ממני מאומה, אולם לפי שהצבירה עליו צדק גדול כ"ל צדקו דר' אליעזר וכל חכמתו הסתו אשתו של פוטופר, ועל זה השיב לה שהחייאש מה, כי זה דבר שאי אפשר בשום אופן, מאחר שדי' חטא וראש הביא לה ממה שפוטופר בענינו מסר לו הכל מפני שראש שדי' חטא ואין לעשה הרעב האת וגו' כי זה אי אפשר.

ומה שאמר ואין אית מאנשי הבית וגו' ובמדרש שדוק עליו ולא מלא עלמו אית, נראה לפרש עפית"ד בגמרא שבת (דף ק"ב ע"ב) שהשיב ר' יוחנן על צבית חזקין, קרי עלי לית דין צר אינש ופירש"י אלא מלאך ע"כ, שבין כל כך אל האמת ששכל אמוניות לבד לא ה"י אפשר לבון לאמת כזה, ורק על ידי שהוא צבתי מלאך ה"י יוכל לבון אל האמת, ועד"ז יתבאר בכתוב ויהי כהיום הזה ויצא הבית לעשות מלאכתו, ולכאורה איך נכנס לשם צדק שדי' חטא מאנשי הבית שם צבית, והלא על

לאלקים עיי"ש, ולכאורה אם רק בעבור חסדו דעת הנשים אמר כן, למה נכתב בתוכ"כ צדקיות, ועי"ש יש זה ענין פנימי וכוונה נוספת.

והנה"פ עפית"מ שחיתא צדקתי דר' אליעזר (פרק ל"ט) ר' פנחס אמר שרחה רוח הקודש על יוסף מנעוריו ועד יום מותו, והיתה מנהגת אוחו בכל דבר חכמה כרעיה שהוא מנהיג את אלתו, שנאמר חשב ישראל באזניה נובל כללן יוסף, וצביל חכמתו הסתו אשתו של פוטופר, וכשצדק להרעב בעבירה ראה דיוקנו של אצו וחרד לאחוריו וכבש את יצרו עכ"ל במדרש, מוציא מכלן עד כמה התגברה עליה אשתו של פוטופר להסיתו לדבר עבירה, וכו' לו נסיון גדול מאד, וכנה איתא במד"ר עכ"פ וירא אדוניו כי ה' אתו, ר"כ בשם ר' אחא אמר מלחש ונכנס מלחש ויואל, ה"כ ח"ל מחוג רוחנין וכו' רוחנין, פושטין וכו' פושטין, אמר מה יוסף חסן לעפריים אחי מכנים וכו', עד היכן אמר ר"ח עד שראה שכנה עומדת על גביו הכ"ד וירא אדוניו כי ה' אתו, ובתנחומא עכ"כ וימאן ויחמר אל אשת אדוניו זש"ה צדק הגבר אשר יבטח בה, את מואל כיון שדי' צבית רבו ויהי ה' את יוסף ויהי יוסף אית מלחש וגו' וירא אדוניו כי ה' אתו וגו' ובי פוטופר רשע ה"י רואה שהקב"ה עמו, ומה הוא כי ה' אתו, אלא שלא ה"י שמו של הקב"ה זו מפיו, ה"י נכנס לענינו והוא ה"י מלחש ואומר רבון העולם אחי הוא צבתי וכו' חסן נתן לך ולחסד ולרחמים וכו', ופוטופר אומר לו מה אחי מלחש שמו בשמים אחי עושה לי, והוא משיבו לא, אלא אני מתפלל וכו', לפיכך כתיב וירא אדוניו כי ה' אתו וכו', כיון שראה רבו קן מסר לו כל המפתחות ולא ה"י יודע כלום אחריו, שכן אמר בן אדוני לא ידע אחי מה צבית ע"כ, ובמדרש תנחומא (פ' נשא) עכ"כ צדק השמיני נשיא לבני משה וגו' ה"י יוסף מנצח להקב"ה ואדוניו ראה אותו מלחש צפוי וכו', משיבו ואומר אני מנצח להקב"ה, ח"ל אני מצדק לראותו ח"ל יוסף הכי חמה שהוא אחד מכהם משמשין שלו אין אחי יכול להביע צו, כבודו על אחי כמה וכמה, אמר לי הקב"ה חייך בשבילך אני נגלה עליו שנאמר וירא אדוניו כי ה' אתו

חודש סיון מאמר ב' לפרש דברי המדרש כשעלה
משה למרום לקבל הלוחות, בקשו מלאכי השם לפגוע
במשה, עשה זו הקב"ה קלסמורין של פניו של משה
דומה לאזכרם, א"ל הקב"ה אי אחם מחבישין כימא,
לא זכו שירדחם אלא ואכלתם צהור ציתו, אמר
הקב"ה למשה לא ניתנה לך תורה אלא בזכות אברהם
ובר', עכ"ל המדרש, כהם מהרואי להחזון האין
ס"ד שיאמר הקב"ה למלאכים שזכו אברהם, וזה כי
משה, ועוד הנה החזיל שבי קלסטר פניו דומה
לאברהם, ואח"כ אמרו שאמר הקב"ה למשה בזכות
אברהם, וי"ל דחזא מיתרליית צירך תצירחה, דהנה
נעמי כשתהנה עכא לרות וירדית בבוקר, דרשו חז"ל
זמיתו חרד עמך, נראה דדרשו אז מן הקרי והכתב,
דכתביו הוא וירדתי וקברי וירדתי, ומהווייכו קשוע
כי זכות של נעמי ה"ל עמה, וזהו כמו שיעור קומתה
ממנה, הנה מצאנו ה"ל זכות של האדם הוא ממנה
שיעור קומת האדם עמנו, דהנה נעמי אמרה וירדתי,
הנה שביא ביתה ציתה ובר', ולפי זה יומה ה"ל
גם כהן כיון שזכות אברהם עליה עם משה, הנה
הי' שם קומת אברהם ממנה, ודי אלקים אמר אמר
לא זכו שאכלתם אלא ובר' עכ"ל הבני יששכר זלביה.

והנה אמר"ל במדרש ויצא הציתא לנשות מלאכתו,
ומה מלאכה ביתה לו, שנה וקורא מה שאביו
למדו, ואיתא בירושלמי כשחכרין שם תנא או
אמורא צריך לצייר לגד עיניו כאילו צעל בשמועה
עומד לגדו, ועד"ז יוסף הדיק כשקרא ונהי מה
שלמדו אביו, צייר לגד עיניו דמות דיוקנה של אביו,
ועי"ז מתגורר לו זכותו של יעקב לסייע בידו וכו'
כשיעור קומתו עמה בג"ל.

ידי זה יצא חם עמנו לידי נסיון גדול ומי יודע
אם יוכל לעמוד בה, ועי"כ אמר ואין חם שראה
בעינו שאינו חם אלא מלאך, וז"ל המדרש לנשות
מלאכתו ודל', ולכאורח א"ל הבין עמנו לידי נסיון
אלא ואין חם בזה עמנו ולא מלא עמנו אים, ועי"ד
שאמר ו"ל צמחא שאינו חם אלא מלאך שיש בו
כה מלאכה, וכי"ל צפרקי דר' אליעזר שרי"ק ביתה
מכנהא אחרו, ולזה הי' צמות שיוכל לעמוד בנסיונו,
וכמו שבי' צמחא שמעוד בנסיון, אלא שנגד ההתגברות
הגדול הי' צריך עוד לסיוע ועי"י שראה דיוקנו של
אביו הי' יכול להתגבר נגדה.

ולדרבינו יתבאר קשר הכחוש ואין חם מלאכי בית
שם צניות, וזכרנו ויפסע יתאחדו כאחד, דהנה
הכלל הוא דכל זמן שהאדם שוכן בין רשעים, אי אפשר
לו לצוא למדיניות בעבודת השי"ת, וכמ"ש באברהם
אביו ובי' אמר אל אברהם אחי כפרד לט מעמנו, ופירש"י
כל זמן שהי' לט עמו לא נתייחד הדיבור אליו, ועד"ז
ביוסף הדיק כל זמן שהי' ברשעים אחר צניות לא הי'
יכול להגיע למדרגה גדולה כזו שיעלה למדינת מלאך,
רק עכשיו עי"י שלא היו שם מלאכי ביתה הי' יכול
לעלות למדרגות מלאך, וז"ל ואין חם וכי"ל שאינו
חם אלא מלאך ואין עלה למדרגה גדולה בה, מפני
שאין חם מלאכי ביתה שם צניות שכל הרשעים הלו
להם, ועי"כ הי' יכול להתגבר צינו לצון קונו ולעלות
למדרגת אין חם אלא מלאך אלקים קדוש.

ובי"ש שנראה לו דמות דיוקנו של אביו, ולכאורח
הכלל יעקב אביו לא ידע כלל היכן יוסף קיים,
נראה לפרש עיפ"ש בספר"ק בני יששכר (מאמרי

מקץ

אנכי חלקי. גם ל"ב סיום המחמר ה' ישמרך מעש
ולכן וממלאך המות, איך יתקשר לחלחל המחמר
שדואג מחסרון ממון, דמשמע שאם היה צידו כים
מלאה מעות לא היה נזקק לערכה זו, אחמכס.

וַיִּרְאֵהוּ צביאור הענין בהקדם דברי הספרי"ק אגרא
דכלה (בפרשת שופטים) לפרש הפסוק כי
הגויים האלה אשר אחת יורש אחתם אל מעוניהם ואל
קוסמים ישמעו, ואחד לא כן נתן לך ה' חלקך, והו"ד
עפ"י המקובל מדרשוני כי כח הפועל בנפעל, ממילא
ממנו ורכשו שאדם מסבג ע"י מעשיו, בה ית צממון
ורכוש הכול כח הפועל והאדם המקביל יגרום לנפשו
פעולה ארצת כפי כח הפועל הנפשי ומפעלים הראשונים,
אולם זה רק אם האדם המקביל עשה בהשדלות לקבל
הממון מאת הבורא, אבל אם האדם אינו מחזר
אחרי, כיא השי"ת הזמין לו הממון הכול ע"י אים
פרטיו, בה מחת חלקים הוא והשי"ת נקרא בעליו של
הממון, הוא יופיע ומזמין לו את הכול אלו ולשמתו
וכו', ובה בבאן מן השי"ת לישראל את כל טוב
ארצת הגויים האלה ממונים ורכושם, בה ית לחוש
כי כח הפועל בנפעל, ובה הרכוש האלה עמון ממידות
הרעות של הגויים, וע"י יקו קיין בנפשו לעשות
כמעשיהם, אבל באמת מאת השי"ת ניתנה להם
והשי"ת הוא הבעלים של הרכוש, ואם שהחיל בכו'
כי אחת צא אל הארץ אשר ה' חלקך נתן לך, ואין זה
בהשדלותך ליקח מידו הרשעים, רק השי"ת נתן
לך, ע"כ אני מצטווך שצ"י לא תלמד לעשות כהושבת
הגויים, ואמר לראים ע"י כי בהם הגויים האלה אשר
אחת יורש אחתם אל מעוניהם ישמעו, ואחד לא כן
(ואם הוא מפני כי) נתן לך ה' חלקך, ולא ירע לך
כח הפועל בפעלים הראשונים כי השי"ת הוא הבעלים.

[מכח"ק] וידוי מקן שגחיים ימים, במד"ר אשרי
הגבר אשר שם ד' מצטו זה יוסף ולא פנה אל
הבנים וכו' ע"י שאמר לשר המשקים כיא זכרתי
וזכרתי נחוסף לו שתי שנים ע"כ דברי המדרש.
וכלו מוקפה כאשר באריתו בזה המפרשים, כי החיל
בשם יוסף אשרי הגבר אשר שם ד' מצטו זה יוסף,
וסיים בהפט, עוד ל"ב שהאשימו את יוסף בזה
שאמר לשר המשקים כיא זכרתי וזכרתי, וכו' אינו
רשאי לעשות בהשדלות, וכלל מליו כמה לדיקים
אשר עשו בהשדלות להללן, אפ"כ לבם היה נשען
בשם בכו', ואין בזה שום ניגוד למדה בעמון.

וַיִּרְאֵהוּ פירושו בהקדם דברי המדרש (בפרשת חיי שרה)
ע"כ ויקראו לרצקה ויאמרו אלו החלני עם
האם היה וחאמר חלק, במד"ר מבאן זהו ישראל
להי"אם ממגרים, וכולא חמוכ מאוד, עוד גקדים דברי
המד"ר (צפ' וילא יעקב) ר"ש דר"ג פתח שיר
למעלות אשח עיני אל הכרים, למלפני ולמעבדני,
מאין יצא עזרי, אליעזר בשעה שכל לבית את רצקה
מאין בחיב ביה ויקח בעבד וכו', ואני אין צדיק לא
גום אחד ולא אמוד אחד, חזר ואמר לית אנה מוציד
סברי מן צריי אלא עזרי מעם ה' וכו' ה' ישמרך
מכל רע מעשו ולכן, ישמר את נפשך ממלאך המות
ע"כ המדרש, וכולא חמוכ מאוד, וכבר בעיני
המפרשים בזה, כי דברי יעקב ראויים למי שאמרם.
כדרך המאמינים בעלמים להיות לו מצטו שח צב'
יתברך לאמר, ח"י לית אנה מוציד וכו' אלא עזרי
מעם ה', אבל עכ"ז ראשית דבריו מה שאמר תחלה
מאין יצא עזרי, מפלגאים הנה, כי נראים באלו היה
ח"י ודואג מאין ימלא עזרי, וכולא חן מדרך חסרי
בעמון ובהאמונה באלקים יתברך, וכל אחד
מהמפרשים פירשו לו לפי רוח ציטתם, ואע"כ גם

מופתים ולהוציאם בחזק יד, כלל לא נפלאה מאתו ית"ש להכניס בלב פרעה הרה"ן לשלוח את ישראל, ופרע כי אחרי ה' מותו הראשונה ה' צלחן פרעה לשלוח אותם, אם לא ה' ד' מכבד את עמו לנלתי שלח, אולם י"ל שמה"ע לא חפץ השי"ת שיהי רצון פרעה בזה, כדי שלא יהיה כח הפועל בנפשו ולא יבדק בהם מחמתה מצרים כלל ויקבלו את החורב בלב ונפש חפסה.

ובזה יתבאר דברי המד"ר ותאמר חלק וכדברי רש"י ז"ל אף אם אינכם רואים, והטעם כנ"ל שלא יהי' במחצא אומה הישראלית כח הפועל מאדם רשע, ומש"ע זכו ישראל שיוציאם הקב"ה ממצרים בעצמו ובכבודו, בלתי רשות פרעה ושלוחו, כדי שלא יבדק שבע פרשע על גורל הצדיקים ולא יבדק בהם מעומתאם ונחתם של כח הפועל, ובה יתא דברי המד"ר בפ' ויאלה שכו' יעקב דואג שאין צידו לא נמיד ולא חס, ועכ"ה יוכרה ליהנות מלבו, וזה לא יתא להם לצדיקים, שכל טובתן של רשעים רעה הוא אלל הצדיקים, מפני כח הפועל שיכל להפעיל בהמקבל, וע"כ דאג ולא ח"ו עבד הכח עצמו, ע"כ חזר ואמר לית אלא מוציד סברי מן בריו, ערי מעם ה' עשה שמים וארץ, וכו' הטון, ומשולחן בצוב קא זכי בצווי' ולא מלנן כי לא הוא הצעלים, וע"כ סיים המד"ר ה' ישמך מכל רע מעשו ולנן ישמור את נפשו ממלכ"ה, והכל דאג ברכה, ידידו אמרם ז"ל יעקב אבינו לא מת אלא מזדק חומרו ותהפך לרחמינו ונכנס שלם לג"ע כאלו ואמר, והנה מורא עלה על ראשו שלא יבדק בו מעשה הטון היינו לנן ברשע כנ"ל, ולא צרנו השי"ת שלא יאיר לו שום עון ממשעה חושבותם, ולא יהיה כח ליה"ר ולמלכ"ה לשלע בו.

ובזה יתבאר דברי המדרש המובג בפתח דבריו, ויהי מקץ זה שאמר הכתוב אשרי האשרי אשר שם ה' מצותו זה יוסף, ודעה הצדיקים השלמים אשר עושים השמלות ופעולות להצלת נפשותם, ושמים בעתהם צדי' שישלח להם ישועה ועזר בכל המפעל ההוא, ה' צרחו עוזרם ושומע ומאזין לקול מפלתם וישועתם להשיעם ע"י המפעל.

ובמובג יקח לפרש דברי המדרש בג"ל עה"פ ויקראו להצב ויאמרו אלי' וכו' מהאן זכו ישראל להוציאם ממצרים, גם י"ל בפסוק ותאמר חלק, פירש"י ז"ל מעצמי ואף אם אינכם רואים, לטאורה נראה דברי' רק לקצתה, כי אחרי ששאלו את דעתה ולא היו רואים לעשות דבר בלתי רשעה, ה' מן המוסר להשיב שמכמת אתה, ולא לדבר קשות נגדם לומר אף אם אינכם רואים, ולכן בפ' וישן לנן ותחול לאמר מה' ולא הדבר לא מכל' לדבר אליך רע או טוב, וי"ד כי אחרי שמה' ויהיה זאת לא יכלו לשנות לדבר רע, אצל על הטוב צידם לעשות, אולם לפי בג"ל כי כח הפועל בנפשו למצוה במקבל כח הכפס של הפועל, דעת לנבון קל כי לא יתכן להיות תפיסה יד ורצון אדם רשע במפעל כביר שממנו תולדות כליות אומה הישראלית, רק יהיה הענין נעשה ונגמר ע"י מעשה השי"ת לבד ואין לר' אחר, ואז יהי' כן עם לבד יתכן צמודותם וצמעותם, וצגוים לא יתחשב במדות הרעות של הגוים, ולזה אמרו מה' ולא הדבר ע"כ לא נוכל לדבר אליך רע או טוב, היינו אפילו טוב אין רשות צידם לאמר, ויתכן שיהי' רק מפעלות חלקים, וזה מאמר דבקה ותאמר חלק וכדברי רש"י ז"ל אף אם אינכם רואים רק מעצמי, שלא יהי' כח הפועל בנפשו להוליד תולדות זרות ורעות.

ובזה יובן מאמרם ז"ל למה היתה דבקה עקרה כדי שלא יאמרו חפלתיו ששחב פירות מצרכותיו של אותו רשע שאמר אחותיו אתה היו לאלפי רצב, גם אמרו שלא תקיימו צרכותיו של בלעם הרשע, והיינו כדי שיהי' זרע ישראל זך וקיי מכל סוג דופי של כח הפועל הרע, וע"כ היתה דבקה עקרה עד שהתפללו להשי"ת והיו נושעים בחשועה ה' לבד, שיהי' כל מחצב כליות ישראל רק מעשה ה' לבד, ויתכן בזה פירוש הפסוק ברכה ה' הוא תעשיר ולא חוסף עש עמם, משא"כ אם יבא ע"י פעולה אדם רשע, ואפשר שזה טונו ר"ל באמרם כל טובה ברשעים רעה הוא אלל הצדיקים, היינו שצריכין אח"כ לייגע אי"ע וגרש כל סיגי החולי הנדבק בהם מזה הפועל, ובה יתבאר מאמר המד"ר מהאן זכו ישראל להוציאם ממצרים, בבקדם מה שהקשו המפרשים למה עשה השי"ת ככה, להפליא במצרים מות רעות ולהרעות בהם

יותר דע"כ כאן הכוונה לשון סוף. דלא ה"כ החלום רק לבסוף שמים, כמבואר לפי חשבון הכתוב ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה, וא"כ למה הכנה תורה לשון מקץ שנשמע לתרי ארבעין.

(ג) **במד"ר** דרשו ויחי מקץ שמים ימים זשי"ח קץ שם לחושך זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה באפילה וכו', זמן נתן ליוסף כמה שנים יעשה באפילה צבית האסורים, כיון שהגיע הקץ חלם פרעה חלום, וכתב סיפ"ת דמלת מקץ מורה, דמתחלה ה"כ קצוב ליוסף זמן י"ב שנה שיעשה צבית האסורים, וכן מפורש בהנחומא כל דבר שיוצא מפי הקב"ה בקצבה הוא נותן, ואף כשנחשב יוסף קץ שם לו שנאמר ויחי מקץ, ולפי"ז ח"ש לשון מקץ להורות בזה לדרשא זו, דנקץ ונקצב זמנו מתחלה, אולם יש סתירה ע"ז, ממ"ש להלן במדרש אשרי הגבר אשר שם ה' מצטחו זה יוסף, ולא פנה אל רעביו ע"י שאמר לשאר המשקים וזכרתי והזכרתי נחוספו לו ב' שנים, משמע לכאורה שיע"ל העושה נחוספו לו ב' שנים, ולעיל דרשו ממלת מקץ שה"כ הזמן קצוב, וכך היתה הגזירה קדומה מן השמים להיות במאסר י"ב שנה, וע"כ ממ"ש במדרש להלן למה נחוספו לו ב' שנים, כדי שיחלום פרעה ויתגדל ע"י חלום, ופי' סיפ"ת דאלו ה"כ פרעה חלום לפני שמים ימים, וימארו אז להוציא את יוסף מן הבזר, לא ה' נתגדל יוסף, כי לא ה' זמן החלום שיחזיקו עד אחר שמים ימים, וכשלא יתקיים החלום מיד יאמרו כי כוז ידבר עיי"ש, עכ"פ מבואר לפי דרשא זו ללעובתו גמאריך זמנו להיות במאסר עוד ב' שנים, ולעיל דרשו שיע"ל העושה ה' וא"כ ג' דעות חלוקות בזה, והנה"ק ב' דפליגי אהדדי, אמנם אין סברא לאפשר פלוגתא כ"ז שאין סברא לדבר וא"כ להשוותם.

(ד) גם קשה על טעם המדרש שאמר דע"כ נחוספו לו ב' שנים כדי שיתגדל ע"י חלום וכו' סיפ"ת דאם לא ה' יתקיים החלום מיד, ימלא בדאי בדבריו ולא ה' נתגדל כ"ל, אבל לכאורה אין טעם זה מספיק, ודיא אפשר שיפחור החלום שיחזיקו רק אחר ימים שנים, ובאופן זה לא ימלא בדאי ולמה

אף שלפעמים נגלה שכלתי במפעל הכוח ה"כ עוב לבס' יותר לקבל תשובתם, וזאת רק לנדיקים הצועקים צה' שישלח ישועתם ע"י השחלות, אבל יוסף לא שם לבו אל ההשחלות כלל, רק החפץ לה' שישלח עזר מקודש, אך עשה בהשחלות כמאור עליו מציאותו וצרכיו, ככל אשר חשבה, אבל הוא ה"כ שלם במדת הצטחון ולא נתפעל מחולאות ההשחלות כלל, ע"כ שלח ה' ישועתו מאתו ויצדק לבד. ולא באמצעות צער ודם, כדי שלא יהיה מעורב בו מכה הפועל מאומה, רק יד ה' יעשה זאת בלי שום תערובות מעשה אדם, ולכן נחוספו לו ב' שנים שישכח אותו ער המשקים והקב"ה יערה עליו רוח מנחם להוציאו מצית האסורים, וישיבנו על גפי מרומי קרתא ואז יהיה התשובה שלימה, וזה טוהח המד"ר אשרי הגבר וגו' זה יוסף שה"כ שלם צמידת הצטחון, ולצבור זה שילם לו ה' ה' ע"י שאמר לשאר המשקים וזכרתי והזכרתי נחוספו לו ב' שנים, כדי להוציאו מצית האסורים מבלי השחלות וכה הפועל של ער המשקים כי אם מן השמים הכריחו לו לך. (ע"כ מכת"י).

*

ידידי מקץ שמים ימים ופרעה חלום והנה עומד על היסוד וגו'. ראוי לבין אומרו ויחי, דיספיק לומר מקץ שמים ופרעה חלום, והנה אר"ל (מגילה י', ע"ב) ובמד"ר צ"כ, כל מקום שנאמר ויחי משמש לרע ונמשך שמהם אם לרע אין לרע כיו"ב, אם שמה אין שמה כיו"ב, וכמ"כ בזה מוכרח לדרשא אחי וא"כ הכוונה.

(ב) **עוד** יל"ד אומרו מקץ שמים ימים ופירש"י לשון סוף כהרגומו, וכל קץ לשון סוף הוא עכ"ל. ובאמת כתבו בעלי החוספות ז"ל דאשכחן מלת מקץ משמעו חלול דכתיב צימ"י מקץ שבע שנים תשלחו וכו', והנה חלול שבעה קאמר דהא כתיב שש שנים יעבוד וכו' לא עכ"ל ז"ל. מבואר דמשמעות שניהם נכללים במלת מקץ, דמורה על קאם הזמן או מקצת מה או מקצתו האחרון, ולכאורה לפי"ז כולל מסוף שמים ימים שהוא לשון מבואר

היה הארץ בשביל זה להאריך ימי ארצו על שני שנים וליצי.

(ה) ה'פ"ת הקשה על המדרש בגי'ל, בשביל שאמר זכרתי וכו' יתוסף לו שני שנים, וזוהי מה חטא הוא זה, וכי רע צעני כי שיקש הארץ לרכוש בדרך העצב והשתוללות האנושית, ואדרבה המקל הוא ואומך על הכס לצד הוא אשר חטא כמ"ש ז"ל יכול יש צול ח"ל למען יצרכך ה' בכל אשר תעשה, ועוד הקשה כיפ"ת והציאו במדרש מעשה לשחור שמתחלה דרשו אשר שם ה' מנעמו זה יוסף, וסייעו דברים שנגמם על שבעה שר המשקים, וליצי.

(ו) לעי' צו"פ וישב ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחה. ופירש"י ז"ל ולא זכר בו ביום וישכחו לאחר מכן עכ"ל ומלא דבורו לדרש זה, ולא יכיר וישכחו מיותר וכל לשון, ויספיק הכתוב לומר ולא זכר את יוסף, וממילא ידוע ששכחו אלף עיי' לדרש אתי, אמנם עדיין צ"ב ליל קרא לאשמעין דשכחו לאחר זמן, והכי תיחזי אדמחק לחלץ בין צו ביום ולאחר זמן, הלא משמעות הפסוקים מורים שלא בזכירו לפני פרעה עד כולם יצי שיה' למאסו, וגם אז הוכיח בלשון גנאי נער עבד עברי, והציאו רק מפני הכבדה כמ"ש ז"ל במדרש לפי שראה שר המשקים את פרעה, שביה נפשו מצדקה ללכת מפני פחד החלום, כי מתעצב בדעתו אם ימות פרעה זה, ויעמוד מלך אחר אינו יודע אם מעמידו בלמותו או לא, אז וידבר שר המשקים אל פרעה את חצאו אינו מחזיר, "כיוס", ע"י, ומאמרו כיום משמעת דלא הכיחו לפני פרעה עד הכה, ומעפ"מ אם שכחו גם ציו לזון עמנו או לא, והעיקר דלא הכיחו לפני פרעה, זה מוציא בפסוקים, וא"כ מלה וישכחה מיותר, וליצי.

(ז) במדרש הוצא צרש"י ז"ל ארש"י אחרים הם כרשעים שאין עונתו שלמה, שבעה שביעיו שר המשקים הוא מוצאו לפני פרעה, שידע היה ללכת גדולה הוא נכנס, הכיחו בלשון גנאי. נער שוטף, עברי שוטף, עבד שר מוכח בנמוסין של מלכים שאין עבד מולך, ולכאור ראו

לציון, ח"ך לא מצינו שר המשקים נלם בשקצו כי, והלא כלל הוא המלחמה דשכחו ללוי לא משקרי איש, ובי"ל לשר המשקים לחשו, דשכחו יוסף מצית האורים ויחלש חכמו צעני-פרעס ויחפס בשקרו, ואפילו כ"ו שביה צבית האורים כחיו ויתן שר צית הסבר ציד יוסף את כל האורים וגו' וצתרוס ית כל די צדון צמימרי' כזה מתעצב, כ"י שם שם הכירו גדול חכמו, ואחר שילא משם העיד עליו פרעס ח"ן צון וחסם כמ"ד, וצתח היה חסם מחוסם, ויוסף על קדושתו גדלה חכמו עד מאוד, וא"ך לא חש שר המשקים לשק צמלחא דעצידא שיחלש שקרו.

(ח) במדרש פ' נשא (פי י"ד ס"ח) שומר מלא לא ידע דבר רע (קבלה ח') זה יוסף על שומר את המלח, מה לא ידע דבר רע, שחזו דבר רע שאמר שר המשקים עליו, כמה דמיא ושם אחו נער עברי עבד וגו' נער שחז שוטף כמ"ד אולת קשור כלל נער, עברי שוטף וכו', אולת רע לא נגע אלו אלף נער למלכה וכו', ולכאור הכי כל כרעס שדער עליו שר המשקים היה שקר מוחלע, ודרך העצב כן היה שיחלש שקרו ויתפרסם הכיפק, ח"כ למח אחרו ז"ל שבי' מעשה גיוסם ובשר שמחת המלח.

(ט) וישרא פרעה ויקרא את יוסף וגו' והקצו צו"כ לקרוא ליוסף מצני' ליה אלף ויקרא את יוסף דא קרי"ב בחיז כהא ויקרא את יוסף וכתבו חסם ויקרא אל משכ עכ"ל כו"כ. וראוי לבין דברי הכל הוא מהק"ב, וצור הוא דמה שלח פרעה להוילוי כן בצור היה כהשגחה עליונה מאלו יתצרך, ולא צ"ח למימח, אלף ודאי שבויה דרשם ז"ל שביה קריאה פרעית ומיוחדת מאלו יתצרך ליוסף שילא מצית האורים, ולכאור מדוע היה צורך לזה, והלא היה ראוי של יוסף ללכת כמ"ש לשר המשקים והוא אחת מן הצות הזה, ח"כ כשכניע זמנו ללכת ושלה פרעה להוילוי למח כ"י צרך עוד לקריאה מיוחדת מאלו יתצרך.

(י) צד"ן צתרון החלום ויאמר יוסף אלם פרעה א"כ הוא את אשר אלקים עשה בידי לפרעה

בזון וחכם ל"ב ולמה לריבון בזון וחכם לאסיפת
חבואה, ועיין ברמב"ן ז"ל.

(ד) **הנמצא** כזה איש אשר רוח אלקים בו, הקשה
האבותה"ק דהיל"ל הנמצא איש אשר רוח
אלקים בו כזה, אבל אחרי שחלש שלח נמצא בכלל
איש אשר רוח אלקים בו למה יעקב עוד לומר כזה
כרי לא נמצא כלל לא כזה ולא כיו"צ.

(ו) **ויאמר** פרעה אחרי הדוע אלקים אותך את
כל זאת אין בזון וחכם כמך, והקשה
האברבנאל ז"ל כי הנה פרעה אמר לעיל הנמצא
כזה איש אשר רוח אלקים בו, וגם יוסף אמר את
אשר אלקים עשה בגיד לפרעה, וא"כ פתרונו יגיד
שים בו רוח אלקים, אבל לא שהוא נזון וחכם, כי
לא ידע הפתרון מעצמו בדרך חכמה וחכמה כ"א
בדרך נבואה, וכמו שחרגס אוקלם רוח אלקים רוח
נבואה מן קדם ה', ואילו כי ידעוהו בדרך חכמה
היל"ל אחרי שידעת את כל זאת אין בזון וחכם
כמך, אבל מאומרו אחרי הדוע אלקים אותך משמע
שהגות נבואה ביחוד, וא"כ מאין נחזר לפרעה
חכמתו ונבואתו.

(ז) **ויקרא** יוסף את שם הבכור מנשה כי נשני
אלקים את כל עמלי וגו'. איתא במד"ר פי'
וישלה (פי' ע"מ) ויצא יעקב שלם ר"ח שלם
בחלמודו, אבל יוסף שנה שנאמר כי נשני אלקים את
כל עמלי וגו' ולהלן הוא לומר נפש עמל עמלה
לו, ואין עמל אלא חורב ע"ל המדרש, והקשה
היפ"ח מהו הטעם לקרוא בנו ע"ש הרע, אדרבה
ע"ש הטוב ראוי לקרוא בשם, כמו שקרא לאפרים
ע"ש כי ספרני אלקים וגו', שו"ק למה יתלה דבר
זה באלקים, באמרו כי נשני אלקים ואין דבר רע
יורד מן השמים, ויותר יפלא מ"ד במד"ר פי' שנות
(פי' ס"ג) ויקרא את שמו גרשם דרך הכדיקים
לשם שם לנביאם ע"ש במאורע, ביוסף מה הוא
לומר ויקרא שם הבכור מנשה וגו' כדי להזכיר
את הנוסים שעשה הכ"מ עמו, אף משה קרא שם
בנו גרשם על הכס שגר היה באלף דכר' והללוהו
כק"מ נחמ"ש, ולפי"ד המדרש היל"ל שקרא שם

שבע פרות וגו' ושבע השבלים שדופות הקדים ויהי
שבע שני הרעב, הוא הדבר אשר דברתי אשר אלקים
עשה הראה את פרעה, לכאורה ל"ב למה היל"ל
אזר להקדמה ו לומר את אשר אלקים עשה בגיד
לפרעה, הלא ביאר לו אח"כ כל דברי החלום בפרעיות
שמורה על מה שעתיד הקב"ה לעשות, ומה שייעשה
פרעה, וזה ענין כל חלומות האדוקים הנגלים לאדם
להכילת הבנתו ושמירתו מהדברים אשר מחבירים
אותו עליהם בחלומה, ובמה נשתה חלומה של פרעה
שהאזר יוסף להדגיש לו בפתרונו את אשר אלקים
עשה בגיד לפרעה.

(ח) **גם** למה כפל מאמר זה פעמים, אשר אלקים
עשה בגיד לפרעה אשר אלקים עשה הראה
את פרעה וכוונה אי' לעינים, והכפל ל"ל והנה
רשי ז"ל פירש שבע שנים הטובות ואמר בגיד
לפרעה לפי שהוא כמך, ובשני הרעב נחזר בגיד
לפי שהוא מופלג ורחוק נופל בו לשון מראה, עכ"ל.
ולכאורה ל"ב כי מצינו לשון הגדה גם על דבר שהוא
מופלג ורחוק בזמן, כמ"ש ויפא האשף ואגידה לכם
את אשר יקרא אחכם בחירות היום, גם מ"ש
דבשני הרעב ואמר הראה לפי שהיה מופלג ורחוק
נופל בו לשון מראה, אדרבה בסדרה נחמ"ח להיפך
ולשון מראה שייך יותר בדבר קרוב שאפשר לגר
על ידי ראייה, והגדה נופל גם בדבר שהוא
מרחוק ומופלג, ול"ב בראת הכתוב בשני הלשונות
גם כוונה דברי רשי ז"ל כ"צ.

(י) **גם** ל"ב מ"ש בשני הרעב הוא הדבר אשר
דברתי את אשר האלקים עשה הראה את
פרעה, וגרסה שרואה להדיק דבריו ולבצר אמתותו,
כי כן משפט הלשון הוא הדבר אשר דברתי, לומר
שכדבריו כן הוא, ובאמת אינו מבוחר בדבריו צורר
ואסכתה על אמתות פתרונו, גם למה היה לרין
לגדר דבריו בשני הרעב דייקא ולא בשני השבע.

(יג) **ועתה** ירא פרעה איש בזון וחכם וגו', והקשו
המפרשים למה השיב על מה שלח שאלתו,
כליועץ למלך מחטבו, ואין זה מבידוד המלך לומר לו
עלות בהנהגת מלכותו מבלי שישאל מאתו, גם מ"ש

וכן דלא יהיה עוד חורבן במצואר בדרז'ל, חבל
מהפסוק. אינו מצואר דבר זה צבחת, ואודעה
מנינו שמכפל השון איבא למדרש חפיעו כמה פעמים
כמיש זיל נתן נתן חתן חתן מאה פעמים, וז"ל.

ונבוא אל הציבור, ומקודם נבאר ענין החלום
והדקדוקים הכלליים שיש פשוט, ונראה שיהיה
הסברה והאורח במה שנאמר יוסף ונחמה ירח פרעה
וגו', כי כיון היה השלמה הפתרון, ולולא זה, לא
היה נחמה פתרונו בעיני פרעה, ויוצן בהקדם
דברי המדרש הוצא ברש"י ז"ל ע"כ ואין פותר
אותם לפרעה, פותרין היו אותו אבל לא לפרעה, שהיו
אומרים שבע צמות אחת מוליד דבר והקשו המפרשים
איך לא עלה על דעת המעומים דבר פשוט כזה,
הלא הפתרון מבואר בהחלום ונראה לכל מי שיש לו
דעת בדקדוק, ומח ראה פרעה לעשות יקר וגדולה
ליוסף ולקראו בן חכם ומפני הפתרון המבואר
בחלום ויחיל לכל אחד להבינו, אולם אמרו ר"ל
במדר"ר שגם הקצ"ה מהם הכחמה ונאחזה בחזקתם,
כדי שיבוא יוסף באתרוהם וישל גדולה, ולכן המהין
הקצ"ה עד שתייגעו חרעומי פרעה והליצו את
רוחו, ואח"כ בא יוסף והחזירה, עליו הכתוב אומר
כל רוחו יוליא כסיל אלו חרעומי פרעה, והם באתרו
יבשנה זה יוסף שנאמר אין צדון וחכם כמות ע"כ,
וב' עוד במדרש רבינו צ"ח ז"ל שפרעה ראה בחלום
וגם הפתרון עמו, וחסר החלום ונחמה הפתרון שראה
ע"כ. ומעלה איש דע"כ לא הוטעו בעיני דברי
המעומים, כי ידע צדור שגם כוונת אל פתרון
האמיתי כפי אשר ראה בחלום שם ראה שיתן יוסף את
האמת, וכל דבריו כנים ואמיתים כפי אשר ראה
הפתרון בחלום ולכן ויבינו בעיני פרעה וכו' כי
סיבה מנעל הסיבות יתפרק, ולעצם זה גילו לפרעה
הפתרון בחלום, מה שאין דרך חולמי חלומות כן,
כדי שיצטרע בעיניו אמיתה דברי יוסף ויתגדל ע"י
החלום, כי היה הסברה והאורח להיות כן, כמ"ל

וְכִפִּיזוֹ גִשְׁתָּה חֲלוֹם פֶּרֶשֶׁה מִשָּׂאֵר חֲלוֹמוֹת דַּעְלָמָה,
שָׂרָבִים כְּכוֹלֵם מִרְאִים לְאָדָם עֲתִידוֹת בְּדָרָךְ
דַּמְיוֹן וְזִמְלָה וְדִמָּה, אֲחִילֵם לֹא יִגְלֹה לָכֵן בְּפִירֶשֶׁה פִּיעֵל
הַמִּשְׁעָר הַזֶּה, לֹא כִן חֲלוֹם פֶּרֶשֶׁה, דִּמְיוֹן מִן

בנו ע"ש שכתב החזקרה, אומאי קרי ליה גם וכלא
למה הוא, גם לכאורה טעמא דציו למה נעגש יוסף
הדזיק בשכתב החזקרה, ויאר"ל והכלא ה' את מטותך
זו שכתב החזקרה, והשי"ת רגלי חסידיו ישמור ועשה
לו כמה ימים, ולמה לא הביאו השי"ת משכתב
החזקרה, גם ממשמעות הכתובים לא גרלה כן, שהי"ל
שכתב החזקרה, שהרי ח"ל פירש אין פנן וחכם
במוך ואם אשך רוח חלקים צו, וידוע ולזיקים מקד
בכתבם הוא מהחזק"ק ואומאי ה"ה בא ליד שכתב
החזקרה, איך יתכן שהיה שלם בכתביו החכמה וכמדע
ובדבור, וי"צ.

ט"ז) ודרעב הייז על כל פני הארץ וגו'. צילקום
הכלים (רמז תשנ"ח) צומן שיסורים צאן
על האדוקים מתעשרים לידע מאחז עון צא עליהם.
וזן יעקב בצלל אליו הרעה אחר שמה יסורין כללו
בצביל שחמזי בעקבו של עשו שגאמר ויהי אחזת
בעקב עשו וכו', עכ"ל המדרש, וי"צ מה חטא צוה,
ולא מלינו בדרח"ל שהיה נחשד ענין זה לשון, ויבדחי
הי' זה סיבה מן השמים לסימן ורמז לדורות הבאים,
כמי שר"י ז"ל סימן שאין אד מספיק לגמור מלכותו
עד שצא אד ועתלו ממנו, ועד רמזים בדרח"ל, חבל
שיהיה חטא ביהי ז"צ מר ענין החטא.

(ח) לְהַדְרִין צִי כֹאשֶׁר שָׁלַח יַעֲקֹב הַשְׁצֵנִים הָיוּ
לְמַנְרִים, צִידָה אֲחֻסָּה וְקָלִי שְׂדֵי יִתָּן לָכֵן
רְחֻמִּים לִפְנֵי הָאֵלִים וְשָׁלַח לָכֵן אֶת אֲחֻיָּהם אַחֵר וְגַם
וְהָיוּ כֹאשֶׁר שָׁכְנִי, שָׁכְנִי, צִמְדִּי רִיבִל פֶּתַח קֶרֶף
בְּגִלְיוֹת, יִתָּן לָכֵן רְחֻמִּים לִפְנֵי הָאֵלִים זֶה הַקֶּצֶץ,
וְשָׁלַח לָכֵן אֶת אֲחֻיָּהם אֵלֶּי גִּשְׁרַת הַשְׁצֵנִים, אַחֵר
וְהָיוּ צִימֻן זֶה שֶׁצֵּט יְהוּדָה וְצִימֻן, וְהָיוּ כֹאשֶׁר
שָׁכְנִי צִמְדִּי רִיבִל שָׁכְנִי צִמְדִּי צִמְדִּי שֶׁנִּי וְלֹא אֲשַׁכֵּל
עוֹד, עִבְדִּי הַמְדֹּשֶׁה, וְכִי הִפְסִיחַ אֶף כִּי פִּשְׁמוֹת
מִשְׁמֻשָּׁה הַחֲסוּדִים מִדְּבָרִים מִיַּעֲקֹב וְצִימֻן מִיֵּם יִרְמֻחַ
גַּם עַל הַשְׁחִיד צִמְדִּי, עַל דֶּךְ כָּל מֶה שֶׁאֵרֶע לְאֻמָּה
אֵרֶע לְבָרִים, עִבְדִּי, וְכִי הַרְצִיב זֶל כִּי יִרְדֶּה
יִעֲרָא לְמַנְרִים יִרְמֻחַ לְגִלְיוֹת צִיד אֲחֻסָּה וְהָיוּ יִעֲרָא
מִתְחַלְחֵל כָּל הַעֲנִין וְהַפְּלִי אֲחֻסָּה לְשֶׁמֶשׁ וְלִדְרוֹת,
אֲחֻסָּה וְלֹא דֹאֵד הִינֵחַ רִיבִל וְהָיוּ מִקְדָּה כֹאשֶׁר
שָׁכְנִי שָׁכְנִי וְלֹא אֲשַׁכֵּל עוֹד, הַגֵּם הַכֹּהֵן הָיוּ

שיביו ראופים זאח"ז עכ"ל ז"ל. חולם עדיין חיוו מיושב בחורונו כי היה הולך, שיתבצר אמיתת הפתרון מיד, כדי שיתגדל יוסף ע"י, ואם לא נתקיימו שני רעב ב"א לחא"י, עדיין היה פרעה יכול לומר שעשה צפתורו, ולא יאמנו לו לפי שעה עד שיתבצר בדבריו, אמנם יחורץ לדרכו דכיון שראה פרעה בחלומו גם הפתרון בג"ל, מה נחצר לו אמיתת דברי יוסף, כי כן ראה הפתרון כאשר אמר יוסף שיהיה שבע שני הרעב, חלל שנדחה לפי שעה ונפסק הרעב בצורתו של יע"א ועב"פ נחצר לו אמיתת פתרו של יוסף ע"י שראה הפתרון בחלומו בג"ל.

וְרַפְי"ן יתבאר שניו הלשונות מה שבשבע שני השבע כחיד הגיד לפרעה, לפי שהיה סמוך ונתקיים פתרונו מיד, ונחצר אמיתת הפתרון בפועל, ואפשר שעי"כ אמר הגיד לפרעה, לפי שהיו דברים קשים בגידיו, שאל"ה וגשמה כל השבע ולא יודע השבע מפני הרעב, ח"כ חלי וקצן זה, ח"ש הגיד לפרעה שסגדה זו היה לפרעה ונתקיימה בימיו ומיד, או חפ"ל עפומ"ש רש"י ז"ל לעיל ואין פותר אותם לפרעה פותרים היו אותה חבל לא לפרעה שלא היה קולן נכנס בצאניו וכו', חבל בשבע שני השבע שפטר יוסף כחיד הגיד, "לפרעה" שנחצר לו אמיתתו ע"י שנתקיימו בימיו, משא"כ בשבע שני הרעב שלא נתקיימו מהם חלל ח' שנים וגשמו רק לאחר זמן, ח"כ לא נחצר צעירי פרעה אמיתתו רק ע"י שראה הפתרון בחלומו בג"ל, ע"כ אמר יוסף הוא הדבר אשר דברתי פי' שדבריו כן הוא, ובראיה לאמיתתו דאשר האלקים עשה בראה את פרעה, שראה פרעה בחלומו גם הפתרון, ולא הולך לומר כן בשני השבע, שהיו נתקיימו מיד וראה אמיתת דבריו בפועל חלל שבשני הרעב היה מקום להסתפק בדבריו ע"כ אמר הוא הדבר וגוי בג"ל, ח"ש רש"י ז"ל לפי שהיה הדבר מופלג ורחוק ולערך לומר לשון מראה כי ממראה הפתרון נחצר לו אמיתתו.

וַעֲתָה נבוא לבאר מ"ש רש"י ז"ל עכ"כ ולא זכר שר המשקים את יוסף צו ביום וישבחוהו לאקר **לְאֶקֶר** (עיין לעיל קושיו ד'), דהנה שר

שהראו לו רמז הפרים והשכלים, הגידו לו בחלומו גם הפתרון מה שעתיד הקב"ה לעשות ונתגלה לו פועל העשיה בפירוט, ויוסף האדוק השג כל זה ע"י רוח נבואה מה שאין צדק החרטומים לידע, ח"ש יוסף את אשר האלקים עשה בגיד לפרעה, כי הגידו לפרעה בחלומו גם העשיה בפועל מה שעתיד הקב"ה לעשות, והוא פתרון חלומו, וע"כ הקדים יוסף הקדמה זו לפני פתרונו, ואמר הוא הדבר אשר דברתי את אשר האלקים עשה בראה את פרעה, כדי לברר צדק אמיתת פתרונו, ובראיה שדבריו נכונים ואמיתים המה, כי כאשר פתר כן הגידו לפרעה בחלומו אשר האלקים עשה, וע"כ אמר פרעה אחרי הדוע האלקים אותך את כל זאת, פי' הודעת פתרון חלומו ועוד נחודע ליוסף ע"י נבואה גם הפתרון שראה פרעה, מה שאין דרך פותר חלומות להשיג ידיעה זו, וזה שדייק לומר אחרי הדוע האלקים אותך את כל זאת" אין זה חלל הודעת אלקים, כי אין צדק חלל להשיג ידיעה זו, ומעשה ח"ש מה שהוסיף יוסף לומר ועתה ירא פרעה ח"ש צדק וחכם וגוי ח"ש שלא שאלו ענה, חולם יוסף האדוק השיג ברוח נבואה כל חורף הפתרון מה שראה פרעה בחלומו, ומאמר זה ועתה ירא פרעה וכו' היה ג"כ מהפפתון שהראו לו בחלומו, כי הראו לפרעה בפירוט חלק העשיה בפועל בג"ל, וע"כ הוכרח יוסף להוסיף מאמר זה, כי חללי כן לא היה שיהיה כפי הפתרון שחלם פרעה, ולא היה נחמדת פתרונו צעירי פרעה, ולכן הולך להוסיף זה כדי שיתאים פתרונו אל המראה אשר ראה פרעה בחלומו.

אֲרַם עדיין היה מקום לפרעה להסתפק בחכמת יוסף ובאמיתת פתרונו כי אמר שיהיו ז' שני רעב ולא נתקיימה כן, כמשא"ל בעירד יע"א למלרים מיד נפסק הרעב בצורתו, ולא היו חלל צ' שני רעב, ח"כ לא היה פתרונו אמנה, ורצונו בחיי ז"ל חייך עפ"י דר"ל צמודה דר"י ס"ל דאחרי הסתלקות יע"א חזר הרעב ליוצו מיד, ור"ש ס"ל דאין זה קידוש השם שדברי נדוקים קיימים בחייהם, ובעלים לאחר מיתתו, ואיכא דס"ל דשולמו לאחר כמה דורות, ולפי זה פתרונו של יוסף אמנה היה ונתקיימו ז' שני הרעב דהרי שולמו לחא"י, ולא אמר

אותו, אלא שראש אלול רחוק וצוה, דחוק ממנו שפטר לו רמח חלומי. ידע והשיג גם חלק הפתרון של הכניס אליו ולא היה גרמא בסיפור החלום, כמו מאמר ועתה ירא פרעה וכו' שאין שום רמח בחלום ע"י, אלא שהשיגו יוסף בחי"ק שכן היה צמחא הפתרון שצמחא לפרעה, ובגון זה לא יורדע לשום פותר חלום, משעה נתברר אלולו כיצור גמור שהוא נביא ובגון וחסד ונבון דבר מהוך דבר גם מה שלל הכניס לו, וכמ"ש אחרי הדויע אלקים אותך את כל זאת אין נבון וחסד כמון.

אור"ם לפי שכבר נחנל פרעה במחשבה זרה זו להיות שהוא צעניו חכמתו של יוסף, כי האמין לדברי שר המשקים, גם לא גודל רשעו היה מנעו להיות נבון והמאס צעניו חכמתו של דיוק וירא אלקים, ע"כ הוחלט אלול שכל מה שאל"ר שר המשקים היה אמת בצוהר שעה, אלא שניתוספס לו חכמה ויחיר מן השמים כמ"ש ז"ל (סוטה ל"ו) בל גבריאל ולמדו עי' לשון ולא היה קגמר בסיסוף לו אות ח' משמו של הקצ"ב ולמד שגאמר עדות זכוכוף שמו באלחו על ארמ"ל שפה לא ידעתי אשמע, ושפט פרעה כפי סברתו וכפי דברי שר המשקים, שאין חכמתו של יוסף בדרך הטבע, כי בדרך הטבע הוא נער שוטח וחסר דעת וכו' כמו שאמר שר המשקים, אבל כל חכמתו מתח אלקים הוא ואלא בדרך הטבע, דמדרך הטבע יבא כצו"ת חכמתא לחימוין ומדע ליודעי צו"ת, ועי"י נחייק צעניו חכמתו של יוסף וכו"ת מפלח אותה עד אין שיעור ועד, כי מו שהוא חכם בדרך הטבע יש לחכמתו גבול ותכלית, אבל חכמתו של יוסף שהוא ע"י מתח אלקים וחזק לדרך הטבע אין לה גבול ותכלית, דברתה כשי"ת יכול להיות בלי גבול ותכלית מלד האוח יחזקד חס אין מניעה מלד המקבל, וז"ש פרעה אחרי הדויע אלקים אותך וגו' ודיוק צמחא אחרי, לומר דמתחלה לא היה אלא גדר החכמה כלל כמ"ש שר המשקים, אלא שגשגה ענער, והודעת החכמה בזה אליך אחרי זמן, וזהו אחרי הדויע אלקים אותך את כל זאת, ח"כ אין נבון וחסד כמון, כי לא יוצא חכם כמחקר בעולם, כי מו שח"ס חכם צענע יש גבול לחכמתו לא בן

המשקים אמר על יוסף נער שוטח וכו', ולכאורה איך שיקר כ"כ צמחא דעצידא לגלוי, וכלל נראה גדולתו וחכמתו לכל כי נורא הוא, אולם מטבע הרשע להיות שהוא ללדיק, וגמגמ האדוק צעניו לשוטח, כמ"ש ובר מרע משחולל, ומי שהוא רשע ובופר דומה צעניו שומר חורב ומלוח לאויל ושוטה, והנה שר המשקים שהיה עם יוסף צנית האסורים ראה גודל חכמתו, אבל לגודל רשעו ראה להעלים הדבר מחכמו ולבקעין חכמתו צעניו, כמו שדרך הרשעים שחכמת האדוק צו"ת אלול, ואחר שצמחא צמחשכר זו להיות שהוא צעניו חכמתו של יוסף האדוק, ואלא להזכירו על לבו ועל שפתיו, צרפות כינוים שחכמה אלול לגמרי באלו לא ידע את יוסף, וע"כ אמר עליו לפני פרעה נער שוטח וכו', ולא חשש עוד שמה יתפס בשקרו, כי דומה לו שחכמה הוא כדבריו ולא ראה עוד חכמתו כלל, אדרבה נקבע בלבו הדיק על יוסף שאין צו מחכמה כלל, וכל מה שאמר עליו אמת הוא, כי מו שיש לו גניעה אינו יכול עוד לראות האמת וידמה על חושך שהוא חור ועל חור יאמר שהוא חושך, ומעשה אפ"ל דמשאכ"ב וישחכא, ופירש רש"י ז"ל לאח"י, אין הכוונה ששכחו מלהזכירו לפני פרעה, שלא היה לדיק הכחש לומר זה, כקושייתו ה"ל, אולם כוונת הכחש לומר ששכח חכמתו מלד לגמרי, ומאח"כ חכמתו של יוסף צעניו עד שאמר עליו לפני פרעה דברי צו ודברים שאין הדעת סובלתן, והמש שכן הוא האמת.

והנה פרעה היה גם כן מופלג ברשעו כשר המשקים, וע"כ כעדיצר שר המשקים על דיוק עתק ודברי צו האמין לדבריו, כי גם צעניו היה סר מרע משחולל, אלא שחשש שיש ציוקף חכמה זו ששומע חלום לפתרו, אבל זולת חכמה זו הוחלט אלול שכל דברי שר המשקים עליו שרידן וקיימין, דמיתלח דעצידא לגלוי לא משקרי חוש, והוא להאמין בבגון זה, וגם דעתו היה כן כי לגודל רשעו היה משוחד לשנאח האדוק והאמין לכל דברי שר המשקים על יוסף, שהוא ריק מחכמה וחסר דעת ותצוה, אולם כשיא יוסף מציח האסורים ופתח לו חלומי, ראה פרעה גודל חכמתו ולא רק שידע חלום לפתור

שיכיר בו ויודע בחכמתו כדי שיגדל יוסף ע"י החכם. כי היה זה לארך בגלות ובגאולה כגודל.

א"ל עוד דברים בנז, וירמזו הפסוקים על הגלות ובגאולה העתידים כמיש' במצ"ן ז"ל עפ"י דר"ל דכל מה שארע לאבות ארע לבנים, והאצטריק עשו הכל פועל דמיוני דמעשיהם, ואחזה הפעולה חזרה ונשנה לבניהם אחריהם כמבואר בדבריו כ"פ. ואפשר שצ"ע החתול הכתוב בלשון ויחי מקץ דעכשיו בשעה שלא יוסף מצית האסורים החתולה השתלשלה בגלות ובגאולה עד שח קץ. וכמיש' ז"ל במדרש תנחומא ויוסף הורד מלרמיה, ח"ת הורד חלל הוריד את אביו והשפטים למרים לקיים גזירת ידוע חזק, וע"י שמשך מלך עשה כמות לגאולתם של ישראל כמבואר בספריק, ששעבד והכניע קליפתו שר של מרים תחת ידו ואלמלא כן לא היה כח בישראל לעמוד נגדו, עכ"פ יסוד כל הפרשה רומז על העתיד, ונרמז בה בחינת גאולה העתידה, רק שמוצא בהסתר ונרמז כאשר יבואר להלן.

ונקדים דברי המדיר בפרשת חולדות (פ' ס"ג ס"ט) בגמון ח' שאל אחד מן חלוק דבית סלוי, ח"ל מי חופם המלכות אחריו, בראי נייר חלק ועל קולמוס, ובתב עליו וחז"ל לא אחיו וידו אחותו עקב עשו, אמרו ראו דברים ישנים ולא משי זקן חדש, לאדיו כמה נלעזר אחרו לדיק עכ"ד המדרש, וכו' וקשה הוא, דמה ראה על ככה, ולמה במרוץ ליקח נייר וקולמוס ולכתוב חשבונו חלוי, חליל חשבונו בעל פה או לכתוב לו הפסוק מחור הספר, ומכא ברמז בנייר חלק, וגם תשובה בהגמון חלוי ראו דברים ישנים מפי זקן חדש, י"ב כנוונה בזה, גם מה דמסק לברדיו כמה נלעזר אחרו לדיק י"ב, ואין לו קישור אל הקדום.

ובנז"ק יבאר בדרך נכון, וחז"ל עפ"י"ש חכמי האמת שרמז בחסידים כל מה שהיה ויהיה ועתיד להיות, כל דור ודור ודורשיו ומנהיגיו, וכמיש' ז"ל אסתר מן החורב מנין, המן מה"ת מנין, היינו דאצטע לכו בכו, צביות מסורת דבריו שרמז בחורב כל ראשי הדורות בטובים ורעים צמודים מעשיהם, וח"ל לאמר

חכמתך שהוא מתחת חלוקים וצורך גם אין קץ לחכמתך.

ויתורץ בזה קושיא האזהרה"ק במ"ש פרעה הנמלל כזה חס וגו' וכו' וכו' הנמלל חס אשר רוח חלוקים בו כזה, (עין לעיל קושיא י"ד), ולדרכיו זה היה עיקר פליאתו של פרעה, וידע ידיעה ברורה דחכמתו מתחת חלוקים הוא, וחוספת חכמה מן השמים ורוח נבואה ביה, חלל גם זאת הייתה נפלאה צעיו, ואין הנבואה שורה חלל על חכם וגבור כמיש' ז"ל, והקצ"ב יבא חכמה לחכמות, חלל שיחא נשמה מנער ושוטח חכם גדול וצפון זהו שלא כדרך הטבע, וח"ל אין גדול לחכמתו כמו כל דבר שהוא דרך גם, וח"ש הנמלל כזה מי שהוא גבור כזה וכמיש' שר המשקים עליו שאין בו מהחכמה כלל, ושיהפך לאיש אשר רוח חלוקים בו אין זה מדרך הטבע כלל, וע"כ החליט פרעה לומר אחרי הודיע חלוקים אחת את כל זאת שאין זה חלל מתחת חלוקים וע"כ אין נכון וחכם כמקור, כנ"ל.

ובתורץ קושיא האצטריקל כנ"ל (קושיא ט"ז), כי אצ"פ שהחליט פרעה שזה הודעת חלוקים ליוסף, מ"מ יחבו אל חכמתו וחכמתו ולא צדד נבואה לבד, כי ראה בו שהוא פלול מכל מיני חכמות ומצין דבר מחור דבר, חלל שהחליט שהודעת החכמה בזה לו מן השמים בדרך גם ומיש' אחרי הודיע חלוקים אחת, על גדר החכמה אחר כן ולא על גדר הנבואה לבד, ומשנה אין נכון וחכם כמקור כנ"ל.

ויבנו דברי המדרש בפרשת נשא חלל (עין לעיל קושיא ח'), שומר מלוא לא ידע דבר רע, זה יוסף על ששמר את המלוא, אחת דבר רע שדיבר עליו שר המשקים לא נגע חלוי חלל וזה למלכה, ולדרכיו הכוונה דע"י דבור הרע שדיבר עליו שר המשקים עוד תגדל חכמתו צעיו פרעה, וידע שהחכמתו מתחת חלוקים היא ושלל בדרך הטבע, ולא כמו שחשד עד היה שסר מרע משתלל ושומר מזה היה נחשב לאילוי צעיו, ועכשיו תבאר לו שיוסף זהו לחכמה וצביות יחידים מן השמים בדרך גם וזה לא ע"י ששמר את המלוא, וכ"ז היה הברה ואלך

אם שמע השמע, אם שמע צעור"ן השמע לעור"צ מפי הקצ"ה, אמר ר' יונה בש"ר לוי בשם ר' אבה לא היתה התורה צריכה ליתן לישראל צעור"ן, למה שכל עתידין להיות למדין תורה מפי הקצ"ה לעולם כזה, למה נהנה להם צעור"ן, כשיצוה הקצ"ה לתתם לעור"צ יהיו הכל יודעין צריכה פירוש הוא עסוק, ע"כ התחננו. ולתורה יש טוהם התאמר שלא היה צריכה להנחן להם התורה צעור"ן, גם כוונת השאלה והתשובה למה נהנה להם תורה צעור"ן וכו' י"ב, כי שודאי שלא חס לעור"צ לשמוע תורה מפי הקצ"ה, כי אם צעור שמירת התורה והמנוח צעור"ן, ומאי קושית ומאי פירוקא, ואפ"ל עפ"י"ד צמד"ר (קבלת פ"א) תורה שאדם למד צעור"ן בכל הוא לפני תורתו של משה, והוא מתאמר זה גם צמד"ר (קבלת פ"ב) ועם ציורו עמומי לפי ששעלם הוא חס לומר תורה ושוכח, אבל לעתיד לבא מה כחיו חסן נחמי את תורתו בקרבם, ע"כ"ד המדרש, וי"ל דכל דריבם ז"ל סוברים על פנימיות התורה, ולעתיד כשחזו ישראל לשמוע תורה מפי הקצ"ה, יתגלה להם השגת פנימיות התורה עד אין שינוי ואין חקר, וכלי דמיון לערך השגתם צעור"ן, ח"ש שכל מה שאדם לומד צעור"ן בכל הוא לפני התורה שחזו לשמוע מפי הקצ"ה לעתיד, אבל ודאי שחלק המעשה ופעולה המנוח לא ישתנה לעתיד ולא ישתנו לעולם, אלא יהיה ערכם ומעלתם נשגבה מאוד ללד השגת פנימיותם.

ואפשר לנאר ג"כ טוהם דברי התחננוה כי"ל בדרך זה, דמ"ש לא היתה התורה צריכה ליתן לישראל צעור"ן ולמה נהנה צעור"ן וכו', אין כוונתם על חלק המעשה, דאי אפשר לעולם בלא תורה ומנוח, ולא יזכו ישראל לעולם כזה אלא בשביר שמירת התורה והמנוח, אולם כוונתם הוא על פנימיות התורה וסודות הרמזים בה, דאין העולם כזה כדאי להשגה זו ואין לנו זה כדי תפיסה, ולא יזכו ישראל אליה כי אם לעתיד כשישמעו תורה מפי הקצ"ה, ח"ש לא היתה צריכה ליתן צעור"ן בצינוה זו, רק בלבושי התורה ומעשה המנוח ולמה נהנה להם כדי שידעו לעתיד כשישמעו מפי הקצ"ה בלבושי פירוש עסוק, וכמ"ש בספרי פ' עקב אמר להם

בדיבור מפורש בתורה, כי כה בדיבור מבטל כה בציורה, ואח"כ דוקא דוקא ורשע לא קאמר, וע"כ תאמר העמידות רק ברתו בצינוה מתעבה, והכל לפיו לפניו יתברך במתעבה והמתעבה חינו מבטל כה בציורה, ואחר שילא הדבר מכה אל הפועל צעור"ן אז גם ציור התורה למעלה מתגלה ברתו וילא מכה אל הפועל, וגם למטה צעור"ן זה אל הגוי ע"י חכמי הדורות ומתגלה לכל, שכה מעשה זה מפורש בדיבור בחור"ק וכו"ה כאלו נכתב עתה מחדש כי לא היה עד הכה כ"א ברתו ובצינוה מתעבה דלית ביה ציטול בציורה, וכמ"כ בפסוק זה ואח"כ ילא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו גרמו בו גאולה העתידה, כמ"ש זיל שאין עשו מספיק לגמור מלכותו עד שזה יעקב ויטלה ממנו וצדאי יהיה זה לסיח חטאם שיתמלאם סלחם, דאליה אין דוחין נפש מפני נפש, וא"כ לנאורה הוי כציטול בציורה לגביהם, כיון שביר גרמו חטאם בציורה, ע"כ לקח כוונת חלק להיות לו, שערס ילא הדבר מכה אל הפועל, גם אותו הרמז לא יתגלה, וכו"ה כיוון חלק ולא נכתב בתורה הרמז ההוא, אלא רמז בצינוה המתעבה, ולאח"כ בשוכה אל הגאולה העתידה להיות צ"ב יתגלה ברתו לעין כל, ואותו ההגמון הבין דבריו, והשיב לו ראו דברים ישנים ואלוים מפי זקן חדש, כלומר ח"ש שדברים עתיקים וישנים בציורה, מ"מ ה"ה כדשים לפי שלא ילא מכה אל הפועל עד עכשיו מפי זקן חדש, שמתחדש התגלות הרמז על ידו כענין שאח"ל (כפ"ב) דעירובין) חדשים גם ישנים דודי לפנינו נר, חדשים אלו דברי סופרים, ישנים אלו ד"ת וישי"ש, עכ"ה"ק של הנח"ק, ובעי"ן פ"י ק"ו הי"מ זל"ה צ"י שמוח כפ' (אפ"י ג') בשו"י את שבותיים לעיניכם אמר ה', כי בלמח גרמו כמ"מ בציורה מתי יהיה קץ הגאולה, אך חייבה חכמה יתברך שמו שיתגלה מעיניו, אבל לעתיד לבוא יתגלה לעיניו שביר אמר ה' בציורה קץ, ח"ש בשו"י את שבותיים לעיניכם אמר ה', שלא יהיה נראה הכל לעינים כי"ן גרמו.

ואפ"ל עפ"י דרך החס"ק בחוספת עי"ן על דבריו בהקדם מ"ד בתחננוה (פרשת תצא ס"ד)

ע"כ השיג כל חלה, וע"כ היחזק מסכת ע"ז שלו ד' מאה פרקים, ואכן כ' חגן ולא ידעין מאי קאמרינן שאין לנו השגח בפנימיות ויחגלה רק לעתיד כנ"ל.

ואפשר שזכו המכוון בדברי המדרש הג"ל, לקח גיור חלק וכתב עליו וידו אוחזת בעקב עשו להורות שמרומן צפרשה זו סוד גאולה העתידה, כמ"ש ז"ל שאין עשו מספיק לגמור מלכותו עד שבה יעקב ונוטלה ממנו, ואפשר שמרומן הזה גם קץ הגאולה, אלא שאין אלו משיגין סחרי הרמזים בפסוקי הכו"ס, ולאחר ביאת משיח לרקיו יחגלה לנו פנימיות החורב ויביאו הכל רמזי המקראות וסודותיה, ואז ידמה בחינת החורב של עו"כ"ו כיור חלק, חסר מהשגת פנימיות החורב, וכמ"ש ז"ל שהוא הכל לפני חורבנו של מלך המשיח.

ומעתה יתבאר דברי המדרש הג"ל (בקושיא י"ח) ריב"ל פתר קריא בגלות וכו' יתן לכם רחמים לפני האש זה הקצ"כ, ושלח לכם את אחיכם אלו עשרת השבטים, אחר זאת בנימין זה שבט יהודה ובנימין, שכולתי בחורבן ראשון ושיני, ולא חשכל עוד וכו', וזהו האבז"כ השיגו החורב בצחינתה לעתיד כנ"ל ע"כ יע"א כשידבר להשבעים דיבורים אלו, רמז בהם כל הקומות והמאורעות עד סוף כל הדורות והגלות עד הגאולה האחרונה כמ"ש במד"ר פ' גשא (פ"ג ס"ד) שבי מסורת ביד שבט יהודה חכמייהם וגדולייהם מן יע"א כל מה שעתיד ליארע לכל שבט ועד ימות המשיח, וכן היה ביד כל שבט ושבת כל מה שיארע לו עד ימות המשיח מיי"א, חס אמנם לפי שהגאולה האחרונה תלויה בצחירה, אם יחזק ישראל הסיב בצחינת אחישנה כידוע, ע"כ לא ניתנה להגלות צחירות בצחינת דיוור, כי הדיבור מכריח הצחירה, וע"כ אמר יע"א ע"כ כל דבריו צרמ, ולפי פשוטו היו הדברים אמורים כלפי יוסף והשבעים, וכפירשי לפני האש זה יוסף וכו', אצל בצדון של דברים רמז בהם על החורבן והגאולה, כמ"ש רז"ל ולא חשכל עוד על גאולה האחרונה שחיה גאולה עולם שאין אחריה חורבן, ומשעה לא יקרא קושים במפרשים דלא כחיו ולא חשכל עוד צחירה, וזהו למדורו רז"ל מהאי קרא, אולם קבלת

הקצ"כ לישראל בני היו מלויים צמחם ששחחם חוזרים לעתיד לבא לא יהיו עליכם חדשים.

אמנם האבות הקדושים ללד גדול קדושתם שזיו בצחינת מרכבה לשכיבה הקדושה, השיגו מאז פנימיות החורב בצחינתה לעתיד, וזהו יתבאר אצלנו דברי המדרש (צפרשה חולדות פס"ד ס"ד) עקב אשר שמע אברהם בקולו וישמור משמרתו מלוחי חקוהו ותורוהו, ר' צרכי אמר צ"ע יחזק און כל יום ויום שאין הקצ"כ מחדש הלכה צ"ד של מעלה, ואפילו אותן הלכות היה אברהם יודע, ופירשו מפרשי המדרש דלמד כן מוכחי מלוחי חקוהו ותורוהו בכו"ו, והוליל מלוח חקיס ותורוהו, וע"כ משמע לכו חורוהו ויחידות לו והמחודשת לו, ואמנם ל"ב צביוות המדרש מה כן אותן הכלכות במתחודשת בכל יום צ"ד של מעלה, וכלל ארז"ל חורב לא בשמים הוא כבר ניתנה חורב צד סגיו, ועוד ארז"ל חלה המלוח שאין הביא ראשי לחדש דבר מעשה ועליו און להסיף וימנוו און לגרוע, וגלשויוו להאמין שלא יכו' חורב אחרת מאתו יתבאר, ואך שייך הלכות מחודשות, ולדרכו יתבאר דכטוב על פנימיות החורב צעמנו הלכות וסודותיה, שהקצ"כ מחדש בכל יום בהן בחינה חדשה, ולא יתגלו לישראל כיא לעתיד כשישמעו חורב מפי הקצ"כ כנ"ל, ואפילו אותן הלכות היה אברהם אבינו יודע, שהשיג את החורב בצחינתה לעתיד.

ובזה יתבאר אצלנו דברי הגמרא (ע"ז י"ד ע"ב) ח"ל ר' חסדא גמירי דמסכת ע"ז של אברהם אבינו ע"כ ד' מאה פירקין בוין, ואין חמשה חגן ולא ידעין מאי קאמרינן, ולכאורא און יתכן זה, וכו"ו יש לנו שכלכל זה כמה גדרים וסוגים ופגנות וגיורות וכו"ו בכללן צ"ב פרקים שלנו, ואברהם אבינו לא היה צריך לכ"ו שלמד חורב מפי הקצ"כ וכו' מלוחיו היו נוצפות חכמה וזהו בידו הלכה צרורה על שום ספק וכלי חולק, ומהו האריכות של ד' מאה פרקי שאין מלוי צידו, ולדרכו יובן שיהי כלל זה כל אותן החידושים צעמנו הלכות וסודותיה שעתידים להתגלות לנו לעתיד מפי הקצ"כ, וכן כן אותן הלכות שהקצ"כ מחדש בכל יום ויום, וא"א

רק צנחנים עו"כ"ו ולא צנחנים לעמיד, דברי אר"ל צמדנס כי בן זקונים הוא לו, ר"כ אומר שכל הכלכות שמסרו שם ועצר ליעקב מסכן לו, ולא נמצא בדור"ל שלמו צנח"ו שם ועצר צנח"ו החורב שלעמיד, ואח"כ שלם השיגו בן כ"א באצור"ק כ"ל, ויעקב למד צנח"ו שם ועצר החורב העמיד ליומן לישראל בבר סיני, והסבס 20 מסר ליוסף כמו שדייקו לומר כל הכלכות שמסרו שם ועצר ליעקב מסכן לו, אצל צנח"ו החורב לעמיד שזכו צה האצות לצדס, צנח"ו 20 לא מסר לו, וע"כ אר"ל צמדנס שיעקב לא שכן ויוסף שכן, דיע"א ע"ה השיג צנח"ו החורב לעמיד שאח"כ משתכח לעולם, אצל יוסף שלם השיג עכשו כ"א צנח"ו החורב של עו"כ"ו ע"כ שכן כ"ל צמדנס דצנח"ו חורב של עולם כזה אדם לומד ומשכח.

ואפ"ר עוד שכיב הכרח לה שישכח חורבו, ונעשה כן לעוצמו ולא ע"ל העושה ח"י, ויוצן עפ"י"ש ז"ל (צ"מ פ"ה) ר' זיגא כי סליק לארעא דישאל, יתיב מאח צנח"ו לעכח תלמודא בצלח מנייה, כי היכי דלא נעדר"י עכ"ד בגמרא. בגס דאזו תופסין הכרעת הכלכלה תלמוד צנ"מ צכ"מ דפליג על הירושלמי, והטעם דלכלה צנח"ו, כ"כ הכנ"ג צכל"ו הפוסקים צסס אר"י, וכו' השיטה מקובצת (מסכת צ"מ מ"ה ע"ב) צסס אר"י ז"ל דאין אלו חוששין לגמרא דירושלמי, דאזון רבנן צנח"ו שסדרו לנו תלמוד צנ"ל, הביאו צו אופן צנח"ו שכן להכלה האמריים דירושלמי, ורוב תלמוד צנ"ל מהן כגון דברי ר' יוחנן ור"ל וכל הבקאים צסס רבי, ומה שראו שהוא שלם הכלכלה השמימי, עכ"ד השעמ"ק. אמנם אפשר דבימי ר"ז עדיין לא נשלמה הכרעת הצנ"ל, וע"כ ה"י חשוכה צנח"ו יתיר תלמוד דירושלמי, דייחא לכו שמעתתא כמ"ש ז"ל, ועל צני צנ"ל אר"ל שאין נוחין זכ להם צנח"ו, ודרשו עליהם צנח"ו השיגו (ועיין צנח"ו צנח"ו צנח"ו דר"י הכ"ל).

ידיה איך שכיב נלמד מדברי ר' זיגא דרך נפלא מן הדרכים שכתורה נקיים בהם, דכשראין לכות דר"י חזק וצחי' והשגה יותר צנ"ו צנח"ו,

ר"ל כן היחב דצנח"ו קרא מרמ הגאולה ושלם ויחב אחר"י חורבן עוד זא"א שכיב מפורש צקרא מטעם כ"ל שצדדים אלו חלון צנח"ו וע"כ לא נירצו להכחש כי אם צנח"ו ויתגלה מרמ רק לעמיד.

ואפ"ר עוד דמרמ צנח"ו קרא דלא אשכל ע"ד גס ע"כ פשטות, ויוצן עפ"י"ש רש"י ז"ל על הכחוצ ואני כחש שכלתי שכלתי, עד שצבס אכ"י מספק שכל, וכתב המרחי ז"ל דכ"כ אין כוחה המאמר שאני שכול מעתה, כיון דאמר יתן לבס רחמים לפני הא"י ושלם את אחיבס אחר ואלה צנימין, א"כ לא יחב שכול עוד, אלא ודאי הכוונה עד שצבס אנו שכול לפי שעה, ואח"כ לא אשכל עוד, עכ"ד אר"ס ז"ל. וכמו"כ לפי דרשח ר"ל שדרשו ושלם לבס את אחיבס אלו ששרח שצבס וכו', ע"כ מה שדרשו שכלתי שכלתי על חורבן ראשון ושיג הכוונה עד שצבס כפירש"י ועד ע"ה הגאולה, ואח"כ לא אשכל עוד.

ועוד אפ"ל עפ"י"ש שדרשו ר"ל (צמססת גיעין) ושלמה פרע למשלח וחרח, דאין זה קרי שלות, א"כ כיון דאמר קרא ושלם את אחיבס אחר וכו' ורמז על גאולתן של ישראל כדשחם ז"ל, צורדאי הכוונה על שליחות גמורה ולא משולחת וחרח, וממילא נשמע דלא אשכל עוד, ומ"ש שכלתי צנ"כ הכוונה עד שצבס כפירש"י ז"ל.

ועתה נצוה לצאר דברי המדרש כ"ל, ויבא יעקב שלם רי"א שלם תלמודו שלם שכן, אצל יוסף שכן, שנאמר כי נשי חלקים את כל עמלי (עין לעיל קושא ע"ז) ואפ"ל לדרכיו ודאצור"ק השיגו החור"ק צנח"ו לעמיד, וכמ"ש ר"ל צמדנס דאפילו אופן הלכות שצבס מחדש בכל יום צצ"ד של מעלה ידע אצור"ק והשיג אוחס, ואצור"ק מסרה ליהק ויחשק ליעקב, גס השיגו כ"א מ"ד עמ"ה לעולם קדושם שבו מרצבה להשיגים כ"י ונתייחד אליהם דיצור מפי יתצרך, וע"כ כתב ציעקב ויבא יעקב שלם שלם שכן חורבו דצנח"ו חורב שלעמיד איבא משתכח לעולם כ"ל צמדנס קבלת, ואפשר דיוסף הצדיק צשע ציחיו למארים לא השיג עדיין החורב

ממקור החכמה ומקושר בזה"ש"ק, ומליו שפרעה קרא לו לפני פעתו, ובתרגום אונקלוס פי' גזרה דמערמן גליין לוי, ולדרכיו הכווה שבשיג מעשה השגה הבסמרת משון כל חן, והוא בחי' תורה שלעמיד שמחידים ישראל לשמוע מפי הקב"ה, שאין ערך וחקר להשגה זו. ומעשה כי הכרה לעוצתו שישכח תורתו, כדי שיזכר להשגה עליונה שאין למעלה ממנה כ"ל, ואפשר שהיה לר"ק לנס שישכח תורתו, כי לפי גודל חכמתו בחורש וגדול קדושתו לא היתה השכחה מזה"ל אלא בעצם, וכמ"ש צ"י ז"ל שהעשה קי' תעניתים על דבר זה, משמע שלא היתה השכחה מזה"ל אלא בעצם, וכוונתו לנס והשפעה מן השמים להצילם לידי שכתה לעוצתם.

ומעשה יואר דברי המדרש כי"ל שדרך הדיקים לתן שם לנביא ע"ש המאורע, וכן ציוסף הוא אומר ויקרא שם הבכור משה כי נשני אלקים וגו' כדי להזכיר ניסים שעשה עמו הקב"ה, כי היות זה מכת האם לעוצתו, כי ע"י זה להשגה עליונה ולבחי' תורה שלעמיד, ומחורן קשיא האברבנאל למה אמר נשני אלקים ותלם השכחה זו יחזקך ולדרכיו היתה ע"י השפעה אלקית שזכה צ"י ע"י נס וכו' לעוצתו כי"ל.

ואפשר שער המשקים הביר ציוסף וראה אלא שני וירידה בהשגת חכמתו, וזהו הדיקים כל חכמתם ממקור החכמה העליונה וקשורה בחכמת התורה, וממנה זוכים להשגת שאר חלקי החכמה וענפיה, וכיון ששכח ציוסף תורתו ממילא צא לידי שכתה גם בשאר חלקי החכמה ששורשם מהחוס"ק וזה כלולים כל החכמות שבעולם, וע"כ סיפר שר המשקים בגנותו ואמר עליו גער שועה וכו', ואע"פ שידע צו מחללה שהיה חכם, אצל חשב שמעשה נאדרה כל חכמתו ע"י שכתה תורתו, ובאמת היתה ירידה זו לצורך עליה שמתגדל השגתו בחורש וכל החכמות שבעולם עד אין שיעור, אצל שר המשקים לא ידע מהו שהוא לצורך עליה, וע"כ סיפר בגנותו ולא חש שיחסם בשקרי בהנלה דעצירה לגלוי, דברי חשב שהאמת הוא כן, ואפשר שאף שהכיר עדיין בחכמתו וראה הכפיו על המזה לגדול רשעתו אחרי

הכחיה לשכות תחלה דרך וצחי' הקודמת, כדי שלא נעדרו, כאמנם אלו ואלו דברי אלקים חיים, אבל מראה דיו מן הדרכים שהתורה יקנינה בהם, מדחזיקן שהעשה ר"ז ק' תעניתים שישכח תלמוד צבלי בדרך נס, ואפשר שזכו בעצם מ"ש ח"ל במדרש קבלת הכ"ל, ותורה שאדם לומד בעצ"ז הוא משכחה, דצו לעוצתו שכתה להשגה יותר גבוהה מצחינה דלעמיד, אבל לעמיד לצא כחיצ נחתי תורתו בקדשם ולא ישכחה לעולם, כי לא יהיה צורך לשכחה, כי אין השגה למעלה מזו.

ואפשר שזכו הכווה במדרש תחומא כי"ל דלא היתה תורה צריכה להנחן לישראל בעולם הזה, למה שכל עמידן להיות למידן מפי הקב"ה לעולם הזה, והכוונה על השגת פנימיותה בעולם הזה, וכיון שלעמיד לצא יתגלה להם מפי הקב"ה השגה מצלי שיעור וערך להשגתם בעולם הזה, וצחינה תחי' שזה לגמרי ואז יהיה עוצה לשכח תורת עוב"ז כי היות דלא נערך, וא"כ היות עוצה יותר שלא נתחן בעולם הזה פנימיות התורה רק לבחי' התורה ומלותיה כ"ל, וע"י תירא כדי שיכיר יודעים צאחה פרשה הוא עסוק, ר"ל כדי שיכיר להם השגה קלה בכללות פנימיות התורה בעולם הזה, וע"י יצו א"י לעמיד בבחי' יותר גבוה, אצל בעצם ההשגה צעיקר הלימוד ונפרעו הענינים והיה לעוצתם שישכחו בחי' התורה של עוב"ז, כי יהיה משוה לגמרי בחי' השגתה דלעמיד, וז"ש דתורה שאדם לומד בעוב"ז הוא משכחה, וכל מה דעציד רחמנא לעצ עמיד, והוא לעוצתן של ישראל שפ"י יצו לצחינה שלעמיד.

ויתכן גם ציוסף הדיק היה כן עפ"י המבואר בדרי"ל שניתוספס לו חכמה ויתירה מן השמים, כמ"ש (סוטה ל"ז) שצא גבריאל ולמדו עי' לשון, ולא הות קמור הוסוף לו אמת אי' משמו של הקב"ה ולמד, שנאמר עזות ציוסף שמו צאחו על ארמ"ל, ואר"ל בספרי (כונת צילקוט ראובני) צאחה שש פתחו מלאכי השרה ואמרו ברוך אתה ד' חונן הדעת, וצדאי יתוספס לו צאחה שש השגה ויתירה בחוס"ק, וכל החכמות שבעולם מקורם

זכ על העתיד גאמרה, ומי שאכל במדריגה לדיק כנחי' העתיד ח"ל לפעול כלל כרש"י, אבל בסתם בינא גאמר למען יזכרך ה' בכל מעשך ידך אשר תעשה, ואדרבה כיושב בעל וסומך על הכס חטא הוא בידו גמ"ש ז"ל ויכול ישב בעל ח"ל למען יזכרך ה' בכל מעשך ידך אשר תעשה.

וע"כ ביוסף הלויק שכשיג צחי' החורג לעתיד ותעלה במדריגתו בצחי' העתיד, ולפי מדריגתו לא היה צריך לשום פעולה והשגחות בדברי תנאי, אומם כ"י שיהיה צדית האסורים לא היה לו עדיין השגת מדריגה ז', וע"כ הורג לו בהשגחות לומר לשם המשקים זכרתי וגו', ולא היה זה ח"י פגם צמידה בצמחון, ואדרבה מותר ומלאה לעשות כן, דלפי צמחית ומדריגת הכוה"ק ארז"ל ויכול ישב בעל ח"ל ויזכרוך בכל אשר תעשה, והקצ"ב מגיד מראשית אחרית היה גלוי וידוע לפניו ויזכרך, ללאחר שילא יוסף מצית האסורים יתגדל מעלתו וצמחיתו למדריגת העתיד, ע"כ לא היתה מן השמים שיבוא ישועתו בהשגחות ופעולה אלושית ע"י שאמר לשם המשקים והזכרתי, כי לפי צחי' ומדריגת העתיד יהיה הדבר לגלוי צעך דקדמו, וע"כ הוסיפו לו ד' שנים כדי שיתגדל ע"י חלוט מן השמים ולא ע"י השגחותו, ואח"כ בשעה שאמר לשם המשקים כ"ל זכרתי היה מותר לו ומלאה קטבד ולא פגם ח"י צמידה בצמחון, וא"ש דברי המדרש כ"ל אשרי הגבר אשר שם ד' מצמחו, זה יוסף, כי לא פגם יוסף צמידה בצמחון ח"י, אלא שאעפ"י הוסיפו לו שתי שנים, ולא ע"י העושה ח"י, רק ללד מעלתו לפי שזכה לחוספת השגת ותעלה מדריגתו, ע"כ רצו מן השמים שיתגדל ע"י חלוט מן השמים ולא ע"י השגחות צמר ודם כ"ל, ומתוך קושיה כיפ"ח כ"ל מה חטא צדק וכו' דלפי דרכו לא על ד' העושה היה רק ללד מעלתו כדי שיתגדל ע"י חלוט מן השמים כ"ל.

ומעתה יתורו סחירות המדרשים כ"ל, שהביאו ג' מאמריו שונים בענין זמנו של יוסף ללאח מצית האסורים, דבאנחומא מנחא שחוק"ל לו מתחלה שיהיה צמח"ש י"ב שנים וכן ממע

שראש בו שני וירידה, ע"כ חשב שמעשה אין שקרו מפורסם כ"כ ולא יוחשב בו, וע"כ סיפר בגמרא, ופרשה ספור ג"כ ביוסף הירידה וגם העליה, כי צעלי השגת גדולה היו הרשעים האלו, רק שהיו השגתם מלד בטומאה, והשיג שמי"ש שר המשקים עליו היה ירידה זו ללוצר עליה, ושם נחמד ליוסף השגת מחודשת וחכמה יתירה מן השמים, ע"י שזכה להשיג החורג צחי' שלעתידי, וכמו"כ בשאר החכמות נתגדל חכמתו בלי שיעור וערך, וע"כ ח"ל אחרי הודיע אלוקים אותך את כל זאת, שחכמתו צלח לו ע"י השפעת אלוקים, משעה אין צדון והכס כמוך, ולכן אמר הנמלא כזה ח"ש אשר רוח אלוקים בו, וסכוכה על צחי' החכמה שזכה אליה בהשפעת אלוקים, ור"ל דלא נמלא צפולם ח"ש שזכה לחכמה צמחית לעתיד, והיה כ"י פועל דמיון אל העתיד, שיהיה שגחה אחרית ושגחה החכמה מלאה צעקצתה דמשיחא, כמשאכ"כ ואצד חכמה חכמו וצית צמחיו העתיד, ואח"כ יזכר ישראל לימיה המשיה ויהיה מלאה הארץ דעה ויגלדו תורה מפי הקצ"ב, ותעלה צדק צחי' חכמה ודעת כמ"ש ביוסף צעה שילא מצית האסורים פדות ביחוסף שמו וכו'.

וגבוא ללד דברי המדרש המלאה בראש דבריו אשרי הגבר אשר שם ה' מצמחו זה יוסף וכו' ע"י שאמר לשם המשקים וגו' ניתוסף לו שתי שנים, ויתבאר בענין בהקדם מ"ש בגמרא (ברכות ל"ב ע"ב), ח"ר ואספת את דגך מה ח"ל, לפי שאמר לא ימוש ספר יחוריה הזה מפניך ויכול דברים ככתבן ח"ל ואספת דגך כהגב צדק מהב דרך ארץ, דברי ר' ישמעאל רש"י אומר אפשר אדם חורג בשעת תריסר וכו' חורג מה ח"ל עליה, אלא צמח שיתגדל עושין רצונו של מקום מלאכתם נעשית ע"י אחרים שאמר ועמדו זרים ורעו אלמכס וגו', וצמח שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עמלן וכו', אמר אב"י הרבה עשו כרש"י ולא עלתה בידם, ופי' המפרשים דרש"י דיצר כן לפי מדריגתו, ולא כל הרואה ליעול את השם יעול, וצני עליה מועטים, ולא גאמרה צחי' זו רק ללדיקים גמורים ולימות המשיה, שאמר ועמך כולם לדיקים ואף יקויים הצמחה ועמדו זרים ורעו אלמכס, דפסוק

בעקבו של עשו, ודכה גרמו במעשה הזה קץ בגאולה כהיל, ומן השמים זימנו ליעקב לעשות מעשה זה, כי זה עשה פועל דמיוני על בגאולה העתידה שיהיה בבחי' זו, שלא יספיק עשו לגמור מלכותו וגו' ויהיה בעתה אחישנה, והנה דרך הצדיקים לפשפש חמדם במעשיהם ולהשדד עצמם שמה לא ילאו ידי חוצתם בעצות הדיכא, והנה מבואר בדח"ל (כתובות ק"י) שהצדיק הקצ"ה את ישראל שלא ידחקו הקץ, ופרש רש"י ז"ל שלא ידעו תחנונים יותר מדאי (והתבאר אלנו בספרי ויאלל משה במדבר ג' שבועות צארכות) וק"י הכי"ם נשכ"ש בואר בדברי רש"י ז"ל אלו שבני עלי לא ידחקו הקץ ע"י השבעות עי"ש, עכ"פ מבואר שאפילו בפעולה דחתי אסור, וע"כ נשאלו היסורים על יעקב צארכו ע"כ והוכרח לירד למצרים והתחילה גזירה בגלות, פשפש יעקב צארכו במעשיו ואמר שמה נשאל נשאל שפגם בזה שיהיה ידו ארוחת בעקב עשו, ובה עשה פעולה דחתי לדחוק את הקץ, ובאמת לא היה בזה פגם, כי מן השמים זימנו לידו בן כהיל, אבל דרך הצדיקים לפשפש במעשיהם ולגדול דאקו עשה תשובה ע"י.

ויתבאר הנהג דברי הוסי"ק היל (קושה ע'), וישנה פרשה ויקרא וגו' דא קו"ה וכו', שהשיג יוסף הצדיק שעשעו מחתול השתלשלות גאולתו של ישראל, דע"י שמך יוסף על מצרים כהני בוחות העומתה תחת ידו וע"י אצו ישראל לגאל משם, וע"כ אע"פ שגלה פרשה להאליפו מצות האסורים היה מתחילה ללא תמנו רשותו של הקצ"ה, וע"כ הוצרך לקריאה מיוחדת מאתו יתברך, ונשג יוסף הצדיק רח ופועל דמיוני לדורות ישראל להצריס לעשות במעשהו שלא יסכינו ללא תמנו מן הגלות נרשח חוסי"ם כ"ה צרשית הקצ"ה לבדו, וע"כ לא חתב לקרוא ליוסף, דא היה משמעה הקריאה ע"י פרשה, ומדכחב ויקרא את יוסף, דרשו צוסי"ק גו"ש חתב הכה ויקרא וגו' וכחב החם ויקרא אל משה, דנשיחם הכהה קריאה מיוחדת מאתו יתברך, ואפשר שרמזו חיל צגו"ש זו עפ"י"ש האוסי"ק (צפרשת ויחי) צשם חוסי"ק וכן הוא במדרשי חיל דמרי"ם הוא בגולל הרשעון וכאח יהיה בגולל לעתיד, דכחב מה שיהיה כחב שיהיה ר"ח משה, ומ"ש ז"ל לידו עצמו

צמד"ר, ועוד אמרו ז"ל שנשאל שאמר וצחתי נחוספו לו ב' שנים, ועוד אמרו שכוה כדי שיתגדל ע"י חלום, וכי הוצי"ק דפלוני אכדדי, ולדרכיו אפ"ל דאידו ואידו איתגייבו ולא פלוני כלל, דנשאל שאמר לשר המסקים והצחתי נחוספו לו ב' שנים, אבל לא ע"ל העונם כי היה מותר לעשות בן כהיל, רק כדי שיתגדל ע"י חלום מן השמים, כי צערך מעלתו ששגי לאחר שיהא מצות האסורים, גנאי הוא לו שיהיה ישועתו ע"י השחלות, והקצ"ה מגיד מראשית אחרית שיתגדל מעלתו ומדריגתו ע"כ הוקצב לו מתחלה הזמן על י"ב שנים, כדי שיתגדל ע"י חלום ולא ע"י השחלות.

וע"כ אמר הכתוב ל' מקץ, ולכאורה הול"ל ויהי אחרי שחוס ימים נקושייתו לעיל חולם לרשח צא על מה שדרשו ח"ל במדרש זמן נתן ליוסף כמה שנים יעשה צאפילה, שמתחלה הוקצב לו בן כהיל, וכמ"ס היפ"ח דל' מקץ מורה לזמן קצב מראש מחי יכלה, לפי שה' גנאי ויוזע לפניו יתברך שעתיד לומר לשר המסקים כ"ה וצחתי ע"כ הוקצב לו מתחלה י"ב שנים כדי שיתגדל ע"י חלום מן השמים כהיל, אבל לפי שכוה מילתא דחילא צחחיה חס יאמר לשר המסקים בן אלו לא, ע"כ חילא שואמר הכתוב בן צפירוש, כי דחורי החורב חס מאתו ית' וכדיכור חמריה הצחחיה, ע"כ כתב רק צרמ צמלת מקץ, כי צרמ הוא בחי' מתעבה ואין נשעל צמלת חמריה כהיל, וכן הוא גם ענין קץ בגאולה מרומה צחחיה מחי ויהי, אלא שאין אלו משיגין צרמ, ולעמוד לצא יתגלה לו, וע"כ חסמי"ם צמד"ר לכא קח צ' ענינים כלל, זמן נתן ליוסף וכו' זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה צאפילה, כ"ז שהי"כ צעולם אופל וללמות צעולם וכו', דגאולה יוסף וגאולה ישראל צחחיתם שוב, ושחיתם הוקצבו לפניו יתברך וצרמו צחחיה זמן קו"ש, רק לפי שהגאולה תלוא צחחיה, דכ"ז שהי"כ צעולם אופל וללמות צעולם ואריך הצחחיות על הי"כ ואין בדבר תלוי רק צחחיה, ע"כ נכתב צרמ וצחחיה מתעבה.

ולדרך כנו יתבאר דברי הילקוט היל דע"ל כשאלו עליו היסורים אמר שמה הם נשאל שאלתיו

זו ועל ידו, ומש שהראש לו להבגמון על נייר חלק ולא
למקו לו בעל פה בצד גתבאר לעול דברי הכו"ק
דדברים אלו אי אפשר למקו בעל פה כ"ל.

ויבואר מ"ש ויהי מקו שבו לשון שמחה ומשמח
גם בלשון אה, שרמז צ"י זו כל החורבנות
ואני כאשר שגלתי בדד"ל, וראה יע"א כל הצרות
וכגלות וכו' לשון אה, וכמו"כ החוליה כאלו גם
התגוללות בגולה ע"י מלכות יוסף, וע"כ אמר ויהי
מקו שהשגללות כקו נמשך מה וכו' השורש
להגולה העתידה להיות צ"י, וע"כ משמע ויהי גם
בלשון שמחה, כמ"ש במדרש א"ס שמחה אין שמחה
כיוצא בה, כשי"ת יעזור לנו שגולה ושמחה בשיעורו
יתברך ומה להגולה שלמים במהרה בישועה כל
ישראל ושמחתם ובהגלות כבוד שמים עלינו במהרה
בזמנו אמן.

*

באופן אחר אפ"ל דברי המדרשים והדקדוקים כ"ל,
בהקדמ מ"ד במד"ד ויהי מקו שגלים ימים
וגו', כתוב (משלי י"ד) כלל ע"א יהיה מותר ודבר
שפחים אף למחזור, כלל ע"א יהיה מותר כל דבר
שלא ע"י יוסף עם אדונתו, היה לו יתרון ממנה למה
שגלל את צהר, ודבר שפחים אף למחזור ע"י שאמר
לשר במשקים זכרתי וזכרתי ניהוסף לו צ' שנים
וכו', עכ"ל המדרש. והקשה בזה"ק אף נמשך יתרון
זה מעצ"ז, ודל"א היה יכול ליעול את צהר,
ואמר ר"ל בפדר"א (פנ"ח) שכיחה חסנה חלוקה
ליוסף מתחילה, וכן ה"ל דמוסיק ע"י שאמר לשר
המשקים זכרתי ניהוסף לו צ' שנים מה ענין רישא
לסיפא, וצ"ל לבין קישור המימרות להדרי.

בירקו"ט ראובני הביא בשם ה"ויגו מדרש ר"ל,
ויהי מקו וגו' ז"ש המפורש ע"ז לחסות צ"י
מנצות צא"ס, אפילו צא"ס עליון וכו', וממנה זה
לקח יוסף שבעה ברכים ושמי כז, וצ"ל הכוונה
מ"ש אפילו צא"ס עליון, גם צ"ל דסיפא לאו רישא
במ"ש וממנה זה לקח יוסף שבעה ברכים ושמי
כז, וא"כ י"ל ענין אדם עליון אה, גם יקשה על

יהיה מלך המשיח חייך צא"ס ה"ק דמרי"ט כלול צו
שמה דוד עיר"ש, וע"כ הוקם שניהם סא' בגז"ש.
דגם לעתיד כשיהיה מרי"ט בגולל האחרון יהיה
ויקרא אל משה ע"י קריאה מיוחדת מאתו יתברך
לגאלם, ועד אותו הזמן כאשר לעשות שום פעולה
והשתדלות אנושי צענין בגולה, וכמו"כ ביוסף
הלך שכיחה ב"י איתו מצות האחרים התגוללות
הגולה ופועל דמיוני על גאולתו של ישראל לעתיד,
ע"כ היה נורך להיות קריאה מיוחדת מאתו יתברך.

ובבחינה זו היה ג"כ צדק הנוכח, שכיחה השפעה
רוח"ק על השתמולאים הכבדים הקדושים
ועשו מלחמה ברשותו יתברך, ע"י שראו צרות קדשם
שראון העליון מסכים למלחמתם, וגם גשפנו צרות
בצרה מן השמים שילחמו מעשים וחלשים נגד בצורים
ורבים, עכ"כ לא היתה בגדר השתדלות אנושית,
כ"ל בישועה וגם הולחן היתה מאתו יתברך, ולא
עשו השתמולאים דבר רק ברוח"ק, ובזה יבואר צדקם
דעל הניסים מ"ש ואתה צדקתם ברכים עמדת להם
בעת צרתם וכו' וללאורח מלת ואתה מיותר דכל
המאמר מוכח אלו יתברך, וכל גובה ידבר, אמנם
להורות צד על ה"ל, שכיחה קריאה מיוחדת מאתו
יתברך ע"י רוח"ק להשתמולאים הקדושים שילחמו,
וכי' המלחמה הכוח וגם הולחן מאתו יתברך ולא
ע"י פעולה אנושית, וע"כ דיוק ע"ד ואתה צדקתם
ברכים וכו'.

עוד אפ"ל דברי המדרש ה"ל שאלו אותו הגמון
מי חופם המלכות אחריו לקח נייר חלק וכתב
עליו וידו אוחזת בעקב עשו, שרמז לו שאותו שגאמר
צו וידו אוחזת וגו', צדקתו ויהיה בגולה האחרונה,
זה היתה תשובה על שאלתו מי חופם המלכות וכו',
והוא עפ"י שגאמר ר"ל במדרש יגל יעקב ישמח
ישראל (תהלים י"ד) יגל אצרתם וישמח יא"ל לא
גאמר, אלא יגל יעקב וכו' כשתצא בגולה לישראל
יעקב ישמח צו יותר מכל האבות, ואמר ר"ל
דכיתוב השלישי יהיה צדקתו של יעקב, וח"ש מי יתן
מליון יושפת ישראל בשב"י שבות עמו יגל יעקב
ישמח ישראל, וצדק שכיחה ידו אוחזת בעקב עשו ע"כ
פועל דמיוני שהגולה העתידה תהיה ג"כ בצדקתו

שדיבר הכר אל אלי הכוונה על הכר של, וכ"כ הכוונה
במסכת חולין (ז' ע"א) צניגלי נהרא שדיבר עם
רבי פנחס בן יאיר, דשמו שר של ים השיב לו כך.
וכמו כן מ"ש הכתוב ראיתי פניך אפשר שיתפרש על
ראיית פני הכר, ואמר מילתא דמשמע לתרי אנשי,
ועשו חשב כי אליו יסובצו הדברים ומשובצין צעני
יעקב ראיתי פניו כפירות רש"י ז"ל, וכ"כ כזה פיוס
לעשו, אבל יעקב צנינו לא הוליא שקר מפיו ועלם
כוונתו ה' על ראיית המלאך דכיוונו שר.

ועד"ז אפשר שיתפרש דיבורו של יוסף לשר המשקים,
כי באמת לא השתדל חלל ולא בעט בו,
דאסור להשתדל חלל אדם רשע כמו שנבאר בזה"כ
דכזה גורם רעה לעלמו וממשיך עליו לחיות החלוצים
לשעט בו ולקטרג עליו, אמנם יוסף דיבר עם הכר
העליון הממונה עליו, ח"ש לו כי אם זכרתי אתך
שחזרתי אותי עם האדם הזכרתיך אשר אתך, וע"י
שחזרתי אותי וזכרתיך אל פרעה, שבאדם הזכרתי
יתפעל על ירך להזכירי לפני פרעה, וע"כ אמר
וזכרתי לנפן מפעילי, וכוונה שחפשל באדם הזכרתי
שחזרתי צע"כ לפני פרעה, ונחלצתי כזה הדקדוקים
הנ"ל, אמנם לפי שדיבוריו היו משמעין לתרי אנשי,
ולמראית העין היה נראה כאלו משתדל חלל רשע
ובועט בשר המשקים, ע"כ נענש עליו ויתוסף לו
צ' שנים, וזהו יצוא על נכון דברי המדרש הנ"ל
(קושיא ב') ז"ש המשורר עוב לחסות בך' מבעות
באדם אפילו באדם עליון, ונענש יוסף על שהשתדל
באדם עליון, ולבאור חן כזה איסור כמו שהקשה
בזה"כ, דאפילו באדם מותר, כאמ"ל יכול יהא
יושב וצטל וכו', וע"כ סיים במדרש דמחמת זה לקב
יוסף שבעה ברהבים ושעו כז, שלמראית העין נראה
כאלו דיבר עם שר המשקים ונראה בדברים כאלו
משתדל חלל רשע, ובכיוונו נשערה מאוד והקצ"ה
מדקדק עם הלדוקים בחוט השערה וע"כ נענש יוסף
שניחוספו לו צ' שנים.

ונבוא לבאר דברי המדרש הנ"ל בכל ענין יהיה
מוחר וכו' (עיין קושיא א') ויתבאר בבקדס
מה שפירשתי ממחר הכתוב ויום וילא החולה, דיש
לדקדק בזה"כ, החולה, דמיותר, ויספיק שיאמר ויום

דברי המדרש בקושיא היפ"ת והכו"ק על דברי
המד"ר דמח חטא יוסף כזה, וכי רע צעניו ה' שיקש
הלדוק דרכיו בדרך הטבע בזהשדלות אלוש, ואדע
המקל כזה וסומך על הכס הוא אשר חטא, כאמ"ל
יכול יהא יושב וצטל וכו', ויתכן בזה"כ שבעה לפי
שבעה בזהשדלות אדם רשע כשר המשקים, ח"ש
שבעה ברהבים ושעו כז, אבל אדם הכון שרי
להשתדל, אמנם הקשה עוד מדוע באמת נכשל יוסף
כזה, עי"ש מה שחירן, ועוד נבאר כזה עפ"י
דרכיו להלן.

(ג) גם יליד בפסוק שאמר יוסף לשר המשקים כי
אם זכרתי אתך וגו' דמלת אתך צ"כ, דשר
המשקים לא היה לו לורך בזכירה זו, גם צ"כ כפל
הלשון כ"א זכרתי וזכרתי, ויספיק שיאמר וזכרתי
אל פרעה שהוא העיקר המצוקש, ולא יזכיר שחזרתי
לפני פרעה כי אם שיהיה נזכר בו, ומח לורך לומר
כי אם זכרתי, גם צ"כ הלשון וזכרתי שהוא לשון
מפעיל ע"י אחרים והל"ל וזכרתי אל פרעה.

ונבוא אל הביאור עפ"י שפירשתי מחמ"כ צפ'
וישאל כי על כן ראיתי פניך בראות פני
אלהים ותרגו, ולבאור חן אפשר לדמות ראיתי פני
הרשע לראיית פני המלאך, גם צ"כ הרי אמרו ז"ל
דאסור להשתדל צפני אדם רשע, וא"כ אמר יעקב
על כן ראיתי פניך וגו', וראוי להבין כוונת הדברים.
ואפשר דבאמת לא השתדל יעקב צפני עשו הרשע
כלל, רק צפני הכר של, כמ"ש כי ראיתי אלהים פנים
אל פנים ותלל גפשו, ושרו של עשו היה עוב ממנו,
ואע"פ שהוא הממטיא, וכמ"ש בעל החינוח זל"ה
בלקו"א (פרק ב"ד) דהאדם העובר על ראו יתבדק
הוא גרוע ופחות הרבה מאוד מחמ"א וקליפה
הנקראה ע"י ואלהים אחרים עי"ש צעעמו, וכמו
כן לענין הס"מ דהוא רק שלוחותיה קא עבד, ויתר
נוח לו שלא ילייתו אליו ויתבאר באדם לגדו, מחמ"כ
האדם החוטא גרוע הרבה ממנו, ומעשה אפשר
דמ"ש יעקב כי על כן ראיתי פניך חמ"ש שדיבר עם
עשו, טוהה הדיבורים יסובצו על שר, ומפרש הכתוב
כראות פני אלהים שהוא הכר וע"ד זה ה' ה'
ראיית פניך, וע"ד שפי' הרב"ז צעני משחז"ל

העונש ניתוספו לו ב' שנים הללו, ומתחלה היחזק הצורר רק על עשרה שנים, ועוד אמרו למח ניתוספו לו ב' שנים כדי שיהיה פתעה ויגדל ע"י חלום, מחזור דלעונתו ניתוספו לו ב' שנים, וכדי דברי המדרשים אלו כותרים זא"ז, והנשיא"ק כתב דפליגי אכדדי אמנם זה דרכו בצי"מ להשוות דברי חז"ל, ובמקום שאין מפורש בדבריהם דפליגי, אפשר פלוגתא לא מפשינן.

ויתבאר בהקדם מ"ש ק"ו הישמה משה זללה"ה בפירושו על איכה לפרש הפסוק מלא ימינו כי זה קצו, דמדוע אמר כי זה בלשון עבר, ותו"ד דהרבה קלין יש שבו עת רצון והתעוררות לגאולה, וישנם רמזים בספרי"ק על זמני הגאולה, ובזמנים האלו הוא עת רצון והתעוררות לגאולה, וכתב בזוהר בק' שזמן הגאולה אם יתבטל צעון ישראל יספך ח"י לאל ולגלגל, כי יתבטרו המקטריגים מאוד, ודבר זה נודע ומפורסם וכן היה בשנת ת"ח כנודע, אמנם כאשר יזכר הקץ של צעתה לא ידחה מזהו דבר, וזה יבוא בודאי, ולפי זה אף שידענו שיש עת רצון, מ"מ יש לחוש שלא יהא קטרוג ח"י, וא"כ אין לנו יודעים מהי יתלוא ימינו, אם לא כאשר יבוא משיחנו ויבנה ציבורי"ק צ"ב, אז יתודע לנו ששלחו ימינו, וז"ל אימתי מלא ימינו, כי זה קצו שכתב זה אז יתודע לנו ששלחו ימינו עי"ש דבסי"ק.

ועד"ז יתכן לומר שהיה התעוררות קץ ועת רצון ליוסף שיצא מצית האסורים לסוף י' שנים, והקץ האחרון של צעתה כ"י לסוף י"ב שנים, זה לא יאחר בשום פנים, וע"י שאמר לשר המשקים והכרתני והיה גראם למראית עין כאלו צועה בחדש רשע, עי"ז נתעורר עליו קטרוג וניתוספו לו עוד ב' שנים, וממלא דב' הקיאים אמתיים כמה ואין פלוגתא ביניהם, ויובן גם מ"ש במדרש למח ניתוספו לו ב' שנים כדי שיהיה פתעה ויגדל ע"י חלום, ולבאר זה ית סתירה להב ממ"ש במדרש בשביל שאמר והכרתני וכו' נתוספו לו ב' שנים משמע דע"ז העונש נתוספו לו ב' שנים, ולדרכיו היה התאחרות קילו ללאת מצית האסורים בשביל שיגדל לזה, ודבר היה הכרח ואורז שצאחו יתגדל וייתן מזד, כדי להכניע עומתא מלרים ולמשל

ויאל, ומאז נפקא מינה כדודעה זו אם היחזק הניסח החולה אם לא, ופירשתי עפ"י מ"ש רש"י ז"ל נכמסה מעשה אשמו של פוטיוס למעשה חמר, לומר קך מה ז"ל ש"ש א"ש, שאלהם צאלטרולוגין שלה שעתידים להעמיד בנים ממנו, ואיזה יודעת אם מנחה אם מנחה, עכ"ד רש"י ז"ל, ודבר אמר"ל במסכת סוטה (דף ל"ז) ויבא הציחה לעשות מלאכתו, רש"י שמואל חד אמר לעשות לרבו נכס וכו', ובמד"ר הוא דעת ר' שמואל בר נחמן ע"ש, ואפשר לומר שגם ליוסף נכנס הספק בלבו כדבר אלו יום יום, וחש ב' אולי אחת הדבר שהוא עתיד להעמיד בנים ממנו, אולם התגבר על יצרו ויום ויאל החולה, וא"ל ע"ד מ"ש בברכה ויאל אותו החולה, ופרש"י מדברי המדרש הו"ל מחללו של עולם והבדילו למעלה מן הכוכבים וא"ל לא מאלגנטימית שלך וכו' עי"ש, ועד"ז יתפרש מ"ש ביוסף ויום ויאל החולה שעלה למעלה מהאלגנטימיות, והשתדל אל שרי מעלה ונתודע לו שלא מתודגתו הוא עתיד להעמיד בנים אלא מנחה, ודבר זה ששהדל בזה אל שרי מעלה לא חמא כלום, ואדרבה היה לו יתרון בזה שעי"ז גיול מן החטא, ונתודע לו שאסנת ראוי אלו מן השמים, וז"ל במדרש בכל עבד יהיה מותר, כל דבר שנתעור יוסף עם אדונו, היה לו יתרון מנחה למח שטל בזה, שעי"ז נכתב ונודע לו ע"י שרי מעלה שראוי אסנת אלו מן השמים, ודבר שפטים אך למחור בשביל שאמר לשר המשקים וכו' ניתוספו לו ב' שנים, שגם כאן שהדל אל שרי מעלה, אבל לפי למראית עין היה גראם כאלו צועה בחדש רשע ע"כ נגש, וא"ש קישור דברי המדרש דעניים שזה ב"ד א'.

ועתה יבוא לתקן סתירה המדרשים המובא לעיל, (בדרוש הקדום קצ"א ב') ואיחא בתחומת כל דבר שיואל מפי הקב"ה בקצבה הוא נתון, ואף בהנחש יוסף קץ שם לו שאמר יהיה מקץ, וכן איחא צ"ר זמן נתן ליוסף כמה שנים יעשה באפילה בבית האסורים, כיון שהגיע הקץ חלם פתעה חלום, מחזור דמתחלה כיוקצב זמנו להיות בבית האסורים י"ב שנים, ולכן במד"ר אמרו בשביל שאמר והכרתני נתוספו לו ב' שנים, משמע דע"ז

אלוהיך כפולה בתורה, וברצת גופי חורה לא נחתו
אלא צדמחה, ע"כ גילו חז"ל לורך הכפילות וידוע
שכל דברים הם בעצמה ודבוקים, ויסוד השגשגות
כלל ישראל נכלל בסיפור ההוא, ומזון טעם האריות
ובכפילה, אמנם כאן בחלום פרעה י"ב לבין מה
טעם האריות הדבוקים לכפול סיפור חלומות, ובחזק
אין יתרון אפילו נקודת קלה, ועל כל קץ וקץ
דרשו חז"ל חילי חלים של הלכות, וז"ל הכוונה.

ובמד"ד דרשו טעם הכפילות וז"ל רבנו אמר
מי שזה ה' בגזירה, שכן פרעה רחב ואומר
ליוסף, ויוסף חזר ואומר לפרעה ע"כ, ומבואר יותר
בבעלי החוספות ש"כ וכו' שבע שני הרעב, וכו'
לשון חפלה היא, שכן הדיו היה להיות מ"ש שנים
וכו', וע"י חפלה יוסף נחסרו עד ז', כל יעקב
והחזר עד ז', גשאו מ' ונפרעו להם צימו יצמי
וכו', ובמד"ד איתא צימו ויחזקאל אולם ג"ז קשה,
דלא ראש פרעה בחלומות אלא שבע, וכן הם איתן
ה' שחזר פרעה ליוסף, ויוסף חזר ואומר לפרעה
ואין אפשר לבון במראה החלום יותר מאלו המצוי,
גם אחרי שפועל לא נתקיימו שני הרעב כ"א ז'
שנים לאחרי לורך יאריך הכבוד לכפול פרעה החלום
ג' פעמים, ואם לדודע שבה תחילת הגזירה על
מ"ש שנים, מה נפקא מינה צדועה זו אחר שגאלו
כדי לא נתקיים כן.

ג גם הקשה הרמב"ן ז"ל בפרשת ויגש, שא"כ
לא היה החלום אחת, כי הראו לו את הגזירה,
ולא ענין הכהים והעשה בהם, גם לא נחזמה יוסף
בפחדו של מתקיים, וכאשר פתר לא כן היה.

ג גם הקשה האצטנאל מה ראש פרעה שאמר
לעבדיו הנמצא בזה איש אשר רוח חלקים
בו, ושאמר לו אין צדן וחסד כבוד, ועשאו אדון לכל
ציתו ומושל לכל מאדים, טרם ידע אם ידקו דבריו,
ויאל הדבר לפועל כאשר פתר, ואין לא המתין עד
שישם ויצתו דבריו אם כנים הם.

ד הקשו האצטנאל ורוב המפרשים מה היה
הפועל בפיתרון חלומות האלה,

בס', דא"ל היה חשש שיחברו עליו כבודות שלהם
ושמא לא יוכל לעמוד בהם, ע"כ לעוצתו כדו- שיחבר
מיד בלחם, נחמיה יואתו לקן האחרון שאין קטרוג
שלו שם, וז"ל בשביל שאמר ויזכרתי גחוספו לו
ז' שנים, לא ע"ל העושה אמרו כן, אלא לפי שאמר
ויזכרתי והיה מקום לקטרוג שיחול עליו, ע"כ היה
הכרח לעוצתו שיחמיר יואתו עוד ז' שנים כדי
שיחבר מיד ע"י חלום, ולא יזיק לו הקטרוג, נמצא שבה
ענין הקן של יוסף בצחיות קץ גאולתו של ישראל
ומעשה אבות סימן לבנים.

ובזה יבואר דברי המדרש בה"ד קן שם לחוש,
דהיינו קן הגלות והגאולה, כ"ז שיחבר
בעולם חושך ולחמות בעולם, ואם ח"ו ידחה הקן
ע"י גרמת יח"ר ועוונות ישראל, אז ח"ו חושך
ולחמות בעולם והפך לאכל ורחי כמ"ש בזה"ק,
נעקר יח"ר מן העולם בגאולה של צדקה, אין חושך
ולחמות בעולם, וזה יבוא בכל אופן ולא ידחה הקן
עוד, וא"ש מ"ש הכבוד לשון מקץ ופרש"י לשון סוף
כחרגותו, וכל קן לשון סוף הוא ע"כ, ובאמת כחבו
בעלי החוספות דקן משמעותו גם לשון חתלה כמו
שכתוב בירמיה מקץ שבע שנים חשלהו חפשי, ולחזרה
הול"ל מסוף שהוא לשון מצורר יותר, אמנם ירמיה
הכתוב דקן זה היה כענין קן הגאולה שנקרא קן,
וכרע קליין היו ליוסף כלי, וע"כ הול"ל הכבוד
בלשון קן לרמזו על קן הגאולה כהרמז בו.

•

באופן אחר אפ"ל הקוסיות והמדרשים הג"ל בזה
עד אחרי דקדוקים בפרשה, (א) ראוי להבין
מדוע הכפיל הכבוד ושיגל חלום פרעה ג' פעמים,
שסיפור הכבוד ראשונה כל ענין החלום איך שראו
פרעה במראה החלום, ובסיפור פרעה אל יוסף חזר
וזה הכבוד לפרע כל ענין החלום, ותלשית בשעה
שאמר מפי יוסף כשפתר אותו, ולחזרה כל
האריות הזו למח ורחל כמיוח, ויופיק הכבוד
בסיפורו פעם א' בלבד, ומצינו בפרשה אלוהיך עבד
אברהם שגפלה בתורה, ודרשו חז"ל מבין שופ
שימתו של עבדי אבות מתורתן של צנים, שפרשה של

שעליהם נסמך יוסף לחכם ונבון, והפליג פרעה ששחרו שאין נבון וחכם כמוהו ורוחו חלקים זו, כלא פתרון החלום מנזאר מענינו, ומי לא ידע שהפרות הערבות והשגלים הערבות מורים על הצע, והערות מורים על הרעב, והחמיה להיפך לדבר חאלו שרי יאמן ותרגומי מלרים וחכמיה, מלהבין הדבר הפשוט הזה. ונקשוהו זו האחרונה העד צרצרו בחיי ז"ל, ות"ד דהי כן סיבה מצב הסיבות יחזקך שסכל עאלס והשיב אחר חכמתם, כענין שאמר משיב חכמים אחר וגו', ומעט מהם הפתרון, לנצטר סבב את הדבר לתת גדולה ליוסף, וכע"ז אמרו צד"ק שאבד הקצ"ה חכמתם, ולמה כדי שיבוא יוסף צאחרונה יועיל גדולה, אולם קושיא ראשונה במקומה עומדת, דמה היה סבבה פרעה ששגל הפתרון הפשוט הזה יחסו לחכם ונבון ואיש האלקים.

והמתנות כהוא מפרשו עוד צדק אחר ולפניה אחת קאי על רחל, שהיתה לפניה וגם אחת אחריו, או ר"ל שהיתה לפניה פה בחי"ל, וזאת אחת להיות נללש עליה, והיה תהיה נסחרת אחריו מפי עשו וכו', שאתה צנה של אחת לפניה שהיא רחל, וכתב ה"פ"ה דאפי"ג דפרעה לא ידע מה, מנאן למימר שיבא ולא ידע מה יבא, אמנם לפירוש זה קשה הלשון לפניה אחת שיש, "כא"י, ולפניה של רחל לא היה כאלו, וכבר עבר עלי זמן הרבה, גם מה ענין הרמז בלפניה של רחל לבא, וקשור הפסוק ויתן לו את אסנת וגו' לא יתבאר לפי זה, ובתח"ס ראה להביא ולמחוק חזית שיש כאן עיי"ש. אבל מ"מ אם יתפרש על רחל צ"ע בקשור ומה ענין לבא, ואם יתפרש על אסנת לא יאחד הלשון שאת צנה כ"ל.

וק"ז היש"מ אליה פירש דברי המדרש בגלל צד"ק אופנים שונים, ותו"ד שקרא פרעה שם יוסף לפנה, ע"ש בחינתו שהיתה לפניה עד הנה ועכשיו גילה, ומ"ש שאת צנה הוא לשון מושאל, ור"ל משרש של אחת בחינה קדושה שנתגלה כך ועל ידך, והעקף הוא דמיון, "בן" להשרש ודברו חז"ל בלשון מושאל עכ"ל ז"ל וקל"ה שזה פ"ה נכון, אמנם לא ידק לפרש כן בדרבי רש"י ז"ל שכתב בגירסתו שאת צנה של רחל, ועדיין צ"ע.

ז) במד"ד וירא יעקב כי ים שני צמרים זשי"ח (הכלים קמ"ו) אשרי שק"ל יעקב צמרו צברו על אלקיו וכו', ובתחומא מסיים בה זה

שעליהם נסמך יוסף לחכם ונבון, והפליג פרעה ששחרו שאין נבון וחכם כמוהו ורוחו חלקים זו, כלא פתרון החלום מנזאר מענינו, ומי לא ידע שהפרות הערבות והשגלים הערבות מורים על הצע, והערות מורים על הרעב, והחמיה להיפך לדבר חאלו שרי יאמן ותרגומי מלרים וחכמיה, מלהבין הדבר הפשוט הזה. ונקשוהו זו האחרונה העד צרצרו בחיי ז"ל, ות"ד דהי כן סיבה מצב הסיבות יחזקך שסכל עאלס והשיב אחר חכמתם, כענין שאמר משיב חכמים אחר וגו', ומעט מהם הפתרון, לנצטר סבב את הדבר לתת גדולה ליוסף, וכע"ז אמרו צד"ק שאבד הקצ"ה חכמתם, ולמה כדי שיבוא יוסף צאחרונה יועיל גדולה, אולם קושיא ראשונה במקומה עומדת, דמה היה סבבה פרעה ששגל הפתרון הפשוט הזה יחסו לחכם ונבון ואיש האלקים.

ה) גם יפלא דהנה מצב הרע להיות שונה את העוב, והרעע לעולם ישאף ללדק, והם הכירו ציוסף שהוא איש קדוש, ובודאי שנאזרו בתכלית, כמו שראה מדיבורו של שר המסקים, ופרעה לא היה עוד ממנו והיה רשע כמוהו, וא"כ הגם שחשבו פרעה לחכם ונבון, אבל מדוע נחפו לעשותו שני למלך ומחל על כל ארץ מלרים, וגור אונר שצנעו לא ירים איש את ידו למיחד כלי זין, ורגלי למרעב על מוסר (כדאיתא בתרגום יו"ט) ורק הכסא אגדל ממך, ומה כל הגדולה הזאת, ולא הספיק צנה שיתוכו לשר בית האזר על גזיו המלך לנצטר בר ולאסוף, כי לא היה האורך בסיבת החלום.

ו) ויקרא פרעה שם יוסף לפנה פעמא וגו', פרש"י עפ"י התרגום צבדא דעמיק גלן לי, ובמדרש רב דרשבו להרבה פנים, ואיתא שם לשון נפלא, נלאו כל חמ"ה לצ לפרש, וז"ל איך אחת לפניה אחת שיש כאן, צאת לגלות עלי שאת צנה, וז"ל הכוונה. ורש"י ז"ל צפירושו על המדרש קיאר צפירושו וז"ל לפניה אחת שיש כאן שהיתה ערובה, צאת לגלות עליה שאת צנה של רחל עכ"ל, וחסם ולא ביאר כל האורך, וכתב המתנות כהוא הנתי מוצרי רש"י ז"ל ולפניה אחת קאי על אסנת שהיתה בת דויה, ונקראת אסנת על שהלפניה יעקב צנה, כמ"ש

התיקוים. אמנם י"צ דלגלג הוא דאין מקרה יואל מידי פשוט, ואין ירמזו פשטות הכתובים המדברים בשועב והעב ופרות ושבלים על הכגון כ"ל שרמזו עליה בתיקוים.

ונבוא אל הביאור ומתחיל בענין מה שהכפל פרשה בחלום ג"פ, ודרש חז"ל במדרש שירמזו על מ"צ שנה שבי' גזירה הרעב מתחלה, אלא שנחמטט ע"י חפלה יוסף וזכותו של יעקב, והקשו הכו"ס והיפ"ת כיון דבאמת פרעה לא ראה רק ז' איך אפשר לכוון בלוחו המראה יותר מאלו הכנני (פיין קושיא ח' הכ"ל), ובחז"ק תירץ עפ"י הקדמה מוזכר הקדוש (דף י"ד ע"א) חז"ל שבע פרות יפות המראה היו דרגין שבע דקאמין חז' איבו וכו', ודרגין אינון שולחן על אחרנין, ושבע פרות הרעות דרגין אחרנין דלחמא, חלין מסערא דקדושה וחלין מסערא דמסאבא, וכמו"כ שבע שבלים העובות אינון מסערא דדכו, וזרעות חלין מסערא דמסאבא, חז"ל יוסא וכו' לכהוא חייבא פרעה אחזיון ליה כל הני, חז"ל ר' יהודה כמה דרגין על דרגין, חלין לקבל חלין וחלין על חלין, ואיבו חמא בליוני דרגין דלחמא וכו', וחמא כדקא חזי ליה ולא יתיר עכ"ל הכו"ס, ויתירן בזה הכנז הקדוש דברי המדרש הכ"ל דס"ל שיעת הזוהר, ולפי האמת מגין השבע שראה פרעה בחלום, אינו מורה על שבע השנים, אלא הוא כלפי הני מדרגות אשר מהם יואל העובות והרעות בעולם, אבל מ"מ מו' המדרגות אשר הם שבע עמודי הבנין, מהם יואלים לפעמים כמה שנים כפי ענין הבזירה, וא"כ שפיר קאמרי במדרש לחד מ"ד שהיה הבזירה על כ"ח שנים דנמשך שפע ז' המדרגות צד' עולמות אביע, וד' פעמים ז' כן כ"ח, ולחד מ"ד היה הבזירה על מ"צ, דנמשך השפע מו' קלוות הידועים ליו"ת, ועי"כ ו' פעמים ז' הרי מ"צ, וכן צהיפך שנות הרעב הבאים ממדרגת השבע שצנחי הרעב, כי את זה לעומת זה עשה חלקים, ויוסף אפס כ"ח צרו"ק, אלא שלא היה יכול לגלות כל זה לפרעה עכ"ל ז"ל הכו"ס.

ובהקדמה זו ירזוה לנו לתרן קושיות הכ"ל איך

פרעה לייחסו לבזון ואיש האלקים,

יוסף סצרו של עולם שהיה במצרים, והראה הקצ"ה ליעקב וכו' שנאמר וירא יעקב כי יש שבר במצרים, ופי' המתנות הכואה דרש שבר כמו שבר בשון שמאלות וכו', וא"כ כוונת המדרש.

ח' להרין בפרשה ואל"ש יתן לכם רחמים לפני האים וגו' במדר' ר' יאשי' בן לוי פתר קרא בגלותו יתן לכם רחמים כמ"ש (תהלים ק"ו) ויתן אותם לרחמים, לפני האים הקצ"ה גאמר (שמות ע"ו) ד' אים מלחמה, ושלא לכם את אחיכם אלו שרת השבטים, אחר ואת בנימין זה שבע יהודה ובנימין, ואני כאשר שכולתי חורבן ראשון וכו', ולא אשכול עוד, וא"כ דרשם ז"ל צבצת הפסוק שבשית' יתן רחמים לפני האים זה הקצ"ה, וא"כ יסיה הוא יתצרך העתן והמקבל, והרמזין ז"ל העתיק דברי המדרש הכ"ל, ובתנ' שם. לפי דרשם סוד עמוק צבתו, כי אמר ואל שדי צמח דקין יתן לכם רחמים, שלפניו יעלה אחכם ממדת דקין למדת הרחמים והמשכל יצין עכ"ל. אמנם לפי פשוטן של דברים עדיין י"צ, ועוד הקשו המפרשים על מה שסיימו במדרש ולא אשכול עוד, והאמת כן הוא דאחר צ' חרצנות יצא הקצ"ה ביות השלשתי ולא יסיה חורבן עוד, אבל איך גדרש זאת ממשמעות הפסוק ואני כאשר שכולתי שכולתי, ואדרבה צכ"מ בדר"ל, הכפל מורה על התמידות ושאלן לה הפסק וצבול, וכמ"ש ז"ל נתן חתן אפילו מואה פעמים, וכמו"כ בוכה תוכיה ועוד צכ"מ, וא"כ.

ט' איתא בתיקוים (תיקון כ') הוצא צילקוט ראובני וחזונואגה אל קרצנה ולא נודע כי צאו וגו' ויי לישראל כד אהכלנו צער צד, דעליהו אחרת ולא נודע כי צאו אל קרצנה וגמראיך רע וגו', ציונמא דגלותא וכו' אחרת צכון היו לרי' לראש וגו', לרי' ודאי אינון ערב צד, עליהו אחרת שריך סוררים וחצרי גצים וגו', ויי לעלמא כד אהכלנו צערציוא וכו', והאריך צוה"ק להחלוק על מצב הדור הכוא שהיה הממשלה לערב צד ורשעי הדור, ולגודל הערציוא ותוקף ממשלםם יהיו צכ"י הכשרים ונכשם תחת ידם וצנעוים צערציוא דא, עד שלא נודע כי צאו אל קרצנה וכו', עכ"ל.

של יוסף, כי מסערה דידים ידע שכל מה שגילה יוסף בשרשי המדות אמת הוא, והדברים בנים ואמיתיים, ולא עוד אלא שנוכח לדעת שגם בחכמת מרכבת החינוכים גדלה השגת יוסף למעלה מהשגתו, כי גילה לו יוסף משרשי המדות מסערה דיליה מה שלא ידעם ולא השיגם עד עכשיו, ומכ"ש בשרשי המדות מלד הקדושה שלא הי' ראוי להשיג בדרגין עילאין, ומזה נחן פרעה כי השגת יוסף נפלאה ומופלג למעלה מהשגתם, ואין נכון וחכם כמותו, ואין זה כי אם רוח חלקים בו ע"י רוח"ק וצוואה.

ומעתה יתורן קושינו ה"ל (קושי ד') כי לא

ב"י פשטות פתרון החלום סמכוו פרעה לבנון וחכם ועשאו שני למך ומושל בכל ארץ מצרים, דפתרון החלום כפשטו היה דבר המצויר משנינו, ואפילו עמא דארעא יכולין לידע בזה, אלא ע"י שפתה לו פנימיות החלום והוצאת הדברים בשורשן, מה שפע ונחן שרוא חלקים בו ומדריגת מוצא ורוח"ק, וע"כ אמר לו על פיר יסא כל עמי, וראוי שיחמכו המלוכה על ידו, כי אין מי שישוב אליו בחכמת חלקים, ואפילו בחכמת סערה דידכו ראו שהשגתו גדולה משלכם, וכ"ז היה סיבה מן השמים שימלוך יוסף על ארץ מצרים ויבניע כוחות העוממא ע"י ממשלתו עליהם, וע"י יוכלו ישראל להתקיים במצרים כדאיתא בספרי"ק, ועוד טעמים אחרים לסיבת ממשלתו המצויר במדרישי חז"ל, וע"כ מן השמים נפקחו עיניהם ונתגלה להם כח קדושתו של יוסף כי חזק הוא מהם, ונכחו צדוהם הם וכל כוחותם, ליתן ממשלתו עליהם ולהכניע תחת ידו ובה קדושתו.

ובזה יתורן מדוע נפתרון שבע שני הרעב אמר

יוסף הוא הדבר אשר דברתי אשר האלקים עושה הראה לפרעה, והראה כהוכחה וצירור על להלדין פתורו, גם למה לא אמר כן בפתרון שבע שני השבע, וצמח נחצר יותר אמיתות פתורו ע"י שבע שני הרעב, גם מדוע צ"י שנים הכוונות אמר הביד לפרעה, ובשמות הרעב אמר יוסף את אשר האלקים עושה הראה לפרעה, ועיין משפטי"י בזה ומה שכתב של פירוש (עיין לעיל בדרוש הקדום

ולשפתו משנה למלך ערם ידע אם יתאמתו דבריו ויתקיימו, ומה ענין החכמה שתייחס לפתרון החלום הזה המצויר משנינו, ויתר הקושיה שהערנו לעיל, אנוס ענין החלום מראה לפרעה להבטיח במראה הפרות והשכלים, ויוסף הלדין כאשר פתר לו, הראהו פירות החלום ופנימיותו בשורש ה' מידות ומקורם, מלד הקדושה בדרגין תחתין כפי מה שהיה פרעה ראוי להשיג ולא יותר כדאיתא ברוח"ק, וחזן מהה הראהו התגללות המדריגות צ"י מדות שצנחי הרעה, וכ"ז אפי' יוסף צדוק"ק שענין החלום מורה עליהם, וע"כ נחפז פרעה מגדל חכמתו והשגתו של יוסף, שידע להשיג מהות ושרשי המדות למעלה, ואופני מלכס והתבטחותם זה לעומת זה, והוצאתם על לשחיה, כפי אשר ציאר בפתרון החלום העתיד של שני השבע והרעב, שצ"י תלוי בהתבטחות המדות בשורשם כ"ל, ומזה שפע פרעה ונחן בדעתו כי רוח חלקים בו ואין נכון וחכם כמותו, דמקור חכמתו אצלו בדרך הטבע, דא"ל לשכל אנושי להשיג השגה גדולה כזו, אלא שיוסף זה היה ע"י תוספת חכמה יתירה שניתן לו מן השמים, וע"כ אמר אין נכון וחכם כמותו ואפי' אשר רוח חלקים בו, וצאמת היתה השגת יוסף הלדין גדול ממדו, כמ"ש ז"ל כי בן זקונים הוא לו, כל מה שלמד יעקב משם ועבר מסר לו, ואמר ר"ל צד"ק פ' וישלח ח"ר יוהאן און אנו בקיאים בדקדוקי ע"י כיעקב צד"ק, ובה"ב אמר"ל מסכת ע"י דאע"כ היו ב' ד' מאות פרקין, וציאר בצד"ק שם כי אצותיו הקדושים כמו שצ"י בקיאים בחכמת מרכבת הקדושה, כך היו בקיאים גם בחכמת מרכבת החינוכים שהיה שורש ע"י, כי את זה לעומת זה עשה חלקים, וכ"ז השיג גם יוסף הלדין ע"י שמכר לו יעקב צד"ק כל חכמתו, נוסף לה נתגלה לו צדוק"ק וצוואה הוראת החלום בשרשי המדות כדי שיתגדל על ידו.

והנה פרעה היה רצ תרשיא, והיתה השגתו גדולה

במרכבת הטמאה, עד שידע קצת דברים מעמידות כמ"ש ראו כי רעה נגד פנימם, והשיג שמשא והלחן עתידים ללקות במים וכדומה עוד דברים, וכל השגתו הי' מסערה דמסאכא ומשורש מרכבת הטמאה, וע"כ נחצר לו אמיתות פתורו

אלקים זו, אבל אמר להם אפילו נלך ונבקש כמורו
 נח גדול כזה מסערה דמסערה שיתגבר למולו, לא
 ממלא כמורו, ובעצם לפי שהוא אים אשר רוח
 אלקים זו, שכחו גדול בנצואם וצחסיק, וזה קדושתו
 חזק מאוד עד שאין צמאיות להתגבר למולו, וכ"ז
 היה סיבה מן השמים שיפקחו עיניהם ויתגלה להם
 שכן הקדושה חזק הוא במחומות, ונגעו בלואם
 תחת ממשלתו, והיה לורך בזה לעומת ישראל כנ"ל.

ויתבאר בזה דברי הגמרא מגילה (דף י"ב ע"ב)
 איך חייב בר אבא איך יומן הקיף הקב"ה
 ארון על עבדיו, לעשות רצון לדיק ומנו יוסף שנאמר
 ושם אחנו נער וגו', ופרש"י הקיף ארון על עבדיו
 דכתיב ויקיף פרעה על שני אריסיו וגו' (ובעין
 יעקב הגירסא בגמרא דכתיב פרעה קיף על עבדיו),
 ולכאורה ל"צ דחינה שר המשקים היה הקצפת פרעה
 עליו כדי לעשות רצון יוסף הלויק, שעל ידו היתה
 הסיבה שנתגלה יוסף ונעשה למלך, אע"פ שלא היה
 ראוי להביט ליוסף, ומן השמים הכריזוהו לך
 במצואר במדרשו חז"ל, אבל מ"מ ה' הסיבה מן
 השמים נעשה על ידו והוא היה כלי לך, וא"ש מ"ש
 ז"ל שכיחה הסיבה כדי לעשות רצון לדיק שנאמר ושם
 אחנו נער וגו', אבל שר האופים לכאורה לא היה זו
 שום חופעת ליוסף שכרי נחלם כאשר פתר לו יוסף,
 ומאז זה שאמרו ז"ל דויקיף פרעה על שני עבדיו
 היה כדי לעשות רצון לדיק.

אמנם יובן עפ"י זכר"ק (פרשת וישב) וכן
 אחת בתרגום יו"ט שם דחלוס שר המשקים
 היה בשורה טובה לישראל ורמז על גאולתן של ישראל
 עי"ש, ובגין דלחצור בבהוא חלמא בודא יאות,
 ובנ"ב פשר פשרא לעב ואחיקים הכי, דכל בחלומות
 הולכין אתר הכה, וחלמו של שר האופים ה' מראה על
 בשורות רעות דלחצור על חורבן ציבטיק וישראל
 בגלותא עי"ש, מיד פשר ליה לבני ואחיקים ביה,
 עכתי"ד הוסיק ויוב"ע, ולכאורה עדיין ראוי להבין
 למה נגיע לו לשר האופים עוגה, בשביל שהראהו
 ככה בחלמו ומה לו לעשות, אולם כ"ז היה סיבה
 מן השמים כדי לעשות רצון לדיק, שיתגלה יוסף
 לביתו מתוך חלום, ככל ארץ מארים, ולכאורה כוחות

קושיא י"א י"ב), ולדעת א"ש, כי הפחת והשגלים
 הכחות המורים על שבע שני הרעב, היה שורשם
 מהמדות של המרכבה העומדת מסערה דמסערה
 במצואר צוסיק כנ"ל, ובהם השיג פרעה, כי היה
 רב תשואה ומסערה ידורו, וע"כ נאמר בזהם הראה
 לפרעה כי ראה אותם ונתגבר לו אמיתותם ומכוחם
 בעיניו שכלו, וע"כ שנאמר, ראה אני את דברי
 אדמוני, אבל בשבע שני השבע ששורשם מהמדות
 הקדושות ממרסבה הקדושה, ובהם לא היה לו תפיסה
 כלל ולא היה ראוי להשגה זו ע"כ נאמר שם הגיד
 לפרעה, שהיו רק צמחית הגדה אלוהי ולא צמחית
 ראה, וע"כ אמר יוסף בשבע שני הרעב הוא הדבר
 אשר דברתי, המורה על צירור והוכחה על אמיתות
 פתורו, כי בשורשם השיג גם פרעה וראה אמיתות
 פתורו, ומן המפורש ילמד על הסתום, ושפע כי
 אין נכון וחסר כמורו כמו שצארו לעיל, וע"כ אמר
 שם הוא הדבר וגו' כי צא זה וגילה על זה.

ויתורץ קושיא האוסיח"ק הג"ל (עיון בדרוש
 הקדום קושיא י"ד) צמאח"כ הגמרא כזה
 אים אשר רוח אלקים זו, דכול"ל הגמרא אים אשר רוח
 אלקים זו כזה, ורש"י פ"י הגמרא דין אים נלך ונבקשו
 הגמרא כמורו, ול"צ דלמה אמר להם כן, וכי היה
 בדעתם ורואים לבקש אים אשר רוח אלקים זו, והלא
 דבר זה טעם צמחיתם ומעצב הרעש לגאול את
 הלויק צמחית, וברמב"ן כתב ועצם הגמרא כזה,
 צמור שביה עברי, וכן שמואל נפש המורים וכי
 ע"כ לא ראה למוותו משכח למלך בלא רשום, ולכן
 אמר להם שלא ימלאו מארי כמורו שרוח אלקים זו,
 ולדברנו אפילו כי ידע פרעה ציועציו ועבדיו שהם
 רשעים, ובר מרע משחולל צמחיתם, כמו שצארה
 מדיבורו של שר המשקים שאמר עליו נער שועה,
 וע"כ לא יסכימו למוותו עליהם לראש, ולכאורה
 כוחותם תחת כח הקדושה, וכגם כי וידע להם כי
 כוחו גדול מאוד מסערה קדושה, יראו להתגבר עליו
 בכוחותם, או יבקשו אים שכח חזק וגדול ממנו
 בכוחות העומתה, ועל ידו יתצבו להתגבר עליו
 ולכאורה, וע"כ התחכם פרעה ואמר הגמרא כזה,
 ולא אמר הגמרא אים אשר רוח אלקים וגו', כי אין
 זו טעם למוסר כי לא יתפלו למלא אים אשר רוח

והנה לא יודח מאתו יתברך נדח, ולעמיד כשיביא
עולם התיקון, בודאי יתקונו גם מעשר רב
אחם שכם ראויים ומשורש הקדושה ויחזרו לשורשם,
אבל בכל דורות הגלות שכל ישראל נחם לרוב
ותרבות בכל דור ודור, ועליהם מתאווין בתקונים
הב"ל, ויי לדרה כד ושלטון הערב רב בישראל, ועלמא
אחצבע בערבותא דידהו, וגודל הכפסד ובזק שגרמו
הערב רב בישראל מוצא צוריק במקומות און
מספר, והשחלשות הסיבה שנגרמו לכלל ישראל הים
ע"י שנות הערב שפסאן יוסף למו, וא"ש הרמז
שבתקונים הב"ל, דמאמר ותחזות אל קרבה ולא
מודע כי בלא יגו' המפורש בפסוק הוראתו על ארם
הערב, ורמז ג"כ על ארם הערב רב, ושניסם נרמזו
בזוהר החלום, כי האי הוא סיבה לגדירו כב"ל.

ובפנימיות הענין יוצא עפ"י האזה"ק הב"ל
(דק קל"ד ע"א) דשבע פרות העובות כן ז'
דרגין דקדושה, ופרות הרעות כן דרגין אחרין
לחתא, וכן בשבלים עיי"ש, נמא שפיר מרומז במאמר
ותחזות אל קרבה כדברי התיקונים הב"ל, ולפי
פנימיות החלום מורה מאמר זה על הזמן שיהיה
חלום כה הקדושה ונצל חתם שליטת דרגין תחתין
במחזור בתקונים הב"ל, ולבסוף יסקיף ד' וירא
בעיני עמו ויתברך כה הקדושה ואת חתם העומאם יעבד
מן הארץ בב"א.

ועתה יצא לבאר דברי המדרש הב"ל וק"ל ש-
יתן לכם רחמים לפני האדם וגו', ריב"ל פתר
קרא בגלות וכו' לפני האדם זה הקב"ה וכו' (ענין
לעיל קשיא ח'), ויחצור בהקדם דברי הנמא מניגלה
(דק י"א ע"א) שמואל אמר לא מאסחים ולא
געלותם לבלותם (ויקרא כ"ו) לא מאסחים צימיו
יונים ולא געלותם צימיו אפססיונים קיאר, לבלותם
צימיו הכן וכו', אי ד' חלקים ליונות גוג ומגוג,
במתניהא תנא לא מאסחים צימיו כשדים שבעמדות
להם הניאל חגי' מישאל וצארי, ולא געלותם צימיו
הכן שבעמדות להם שמעון הכזיק ומתחביו בן
יוחנן כהן גדול ותשמואלי ובניו וכו', כי אי ד'
חלקים דאין כל אומה ולשון שולטת בהם עכ"ל

העומאם חתם ממשלתו לאורך קיומם של ישראל
בגלות כב"ל, ושר האופים הוא צו יוסף שהוא רשע
גדול ומשורש הרע, וע"כ הראוהו בחלומו בשורה
רעה על ישראל כמ"ש ז"ל דאין מראין לו לאדם אלא
מאכרוהו לבן, וידע צוה יוסף שלא ירע לבטע לבן
הקדושה, וילחום במסירות נפש לנצחו ממשלתו של
יוסף, וע"כ פתר לו לרעה ונחקיים צו ונחלה, וכ"ז
היתה סיבה מן השמים כדי להעבירו מן העולם
שימלך יוסף, ושר המסקים אע"פ שגם הוא היה
רשע, מ"מ היה מלאכות להכניסו כמו שיהיה בפועל,
ויוסף הכזיק השיג הדברים בשרשן ופתר להם לב"א
כאשר יאות לו עפ"י חלומם, וא"ש דברי חז"ל דעל
שניהם היה הכף כדי למחות רעון לדיק.

ולדרבנן הב"ל יוצא דברי התקונים לעיל (קשיא
ע"י) שפתר ענין החלום ופרות הרעות על
הערב רב דאחצבעו ישראל בתוכו, ולבאורה מפורש
בפסוק דענין החלום מורה על רעב ושופע, ואין
מקרא יוצא מידי פשוטו בקשיאתו לעיל, ובפשוטו
אפ"ל עפ"ימ"ד במדרש רב (סוף פ' ו') לבו אל יוסף
וגו' אשר יאמר לכם חששו, ר' אבה צר כהא אמר
שפסאן למו (והוצא צרשיי ז"ל עכ"ל) והקשה
היפסח מינ' דיוסף צכפי' א, ארי מילת איה
מנחות צ"ב להכריחם עליה, אלא חות הוא צבני
ישראל, ומלרים מה ענין למילת אלהם ומה חושלתם
במה שימולו יעיי"ש מה שחירן, אולם מוצא הענין
בשער הפסוקים למרחשיו זל"ה (פרשה שמות),
דע"י חטא אדב"ר נפלו כל האשמות לחור הקליפות
וכו', ושמעתי אלו טעמיו בקליפת מלרים וכו', ודע
כי צ' בתי היו, כי יש נשמות שחלקו ותחלללו
בבני ישראל בהם שדודי הווא אחר שידודי למלרים,
ויש בהם נשמות שלא נחלקו ותחלללו בבני המלרים
עמאם, ואחם מל יוסף כמ"ש רח"ל שפסאן למו
וכו', והאנשים האלה לא נחשדו עם שאר המלריים
וכיון בעריהם מזהב בני ישראל וכו', וכנגד
הגרים אמר פרעה הכה עם צי"י רב ועלום ממוה,
כי הם צחי' הערב רב שבו כפלי כפלים מישאל
עכ"ל ומרחשיו זל"ה, וכ"כ עוד בפרשת ויגש בספרו
הב"ל עיי"ש.

לו לשפן על המסיעין אותו, כי אם על אצני שצמנים.

ובזה יובן דברי הגמרא מגילה כ"ג, שדרשו אי ד' אלקים צימו גוג ומגוג, ולא בלחיות הראשונות שהי' לו לזקוק מסיעים כמו דמני ואזיל דגאל ודבריו צימו בשדים, ושמעון האדוק והשמונאים צימו יונים. אבל לא חז"ל צרחו קדשם שבדור של עיקבחה דמשיחא לא ישאר לו חוץ ומרחם ואין מי יעזיר בעדינו, ועל דבר זה ואמר השי"ת למעני למעני אטעם, כמסביב ואשועם למען שמי שלא יחולל בציום, ואפילו בדור שכולו חייב לראוי שיושעם השי"ת בשביל כבוד שמו יתברך, וע"כ במלחמה גוג ומגוג שילחמו לנחם את ישראל מאומות הבויות ועקרי הדת כמבואר במדרשו חז"ל שיאמרו חזונו לפטרונו, ופריו ישראל יתחזרו עמכם במלחמה ו' כמבואר בזוה"ק (עין בספרי ט"ז סימן ס"ג שהארכנו בזה), ואין בכוונתו להצטרף גוג, ואין מי שילחם מלחמתו ואין מי יגדור בדר ויעמוד בפרך, ע"כ הצטית לו הבויות אי ד' אלקים צימו גוג ומגוג, שהשי"ת בעצמו ילחם עמכם ויקטף על ענבון הכור"ק וענבון ישראל.

ויבואר בזה דברי המדרש א"ל יתן לכם רחמים לפני האדם זה הקצ"ה שאמר ד' את מלחמה וכו'. עפ"י"ם רמב"ן ז"ל כאן כי ידוע יעקב אצני למאדים ירמו לגלותו האחרון ביד אדום, ומבואר בן מדברי המדרש ריב"ל פהר קריא בגלות וכו' ושלח לכם את אחיכם אל פצת הצננים, זה יתקיים רק בגאולה העתידה שעדיין לא חזרו, ואף שפשטות הדיבורים יאוצצו אל יוסף, אולם כבר מבואר בדבריו ב"מ דיוסף היה השורש של גאולה העתידה כדאיתא בתחומות פי' שנות, כל הצננים לשם גאולה ישראל וקראו בשמותם, ראובן ע"ש ראש ראיתי את עמי עמי במצרים וכו' ומני ואזיל כולא וילקף לבו מקרא, וציוסף לבד ירמו בשמו ע"ש גאולה העתידה יוסף על שם יוסף ד' שית ידו (ישע"י י"א), ושרה בגאולה סוכן על ידו, וזכו שפי' ק"ץ השי"ת אליה בפ' ויגש עב"פ וישלחו אלקים לפניהם ויחזקו רחמים לכם לפניהם גדולה, עפ"י"ם ז"ל

הגמרא. והקשו המפרשים דברי כל בגאולות היו ע"י כח אלקי, והבטחה אי ד' אלקים טרם שכל דור ודור, ואמאי הוכרחו לדרוש אי ד' אלקים צימו גוג ומגוג ולעמוד ללא דיוקא, ופרשם במהרש"א ז"ל כח"ל דארעא בגאולת דהשיב הכא, לא היה צדק בגאולת שלמות רק ע"י אמצעי, כדאמרין צימו כשדים ע"י דגאל וכו' צימו יונים ע"י מתחיהו כהן גדול והשמונאי וכו', ועדיין היו ישראל חתה ממלכת האומות, משא"כ לעתיד תהיה בגאולה שלימה ע"י הקצ"ה אי ד' ולא מלאך כמו בצינור מלרים, וע"כ אף כל אומה ולשון יכולין לשלוט בהם עוד, עכ"ל ז"ל.

ואפשר להוסיף טעם על דבריו עפ"י שפירשתי דברי המשנה בסוף סוטה שחזרו חז"ל שפלת המבצ בעיקבחה דמשיחא, וסיימו דבריהם על מי לו לשפן כי אם על אצני שצמנים, ולכאורה בכל הדורות בן הוא, ואין לו על מי לסמוך ואלו ית' ולמה השבו זאת מצריעותה של דור עיקבחה דמשיחא, ובאירתי עפ"י המשנה הודיע בזה ציונו פנים ל"ה (ס"ח) שסופר לו ק"ז השי"ת זל"ה, שצמנו לקבל פני חנו הקדוש מהר"י זל"ה מלובלן עוד צימו נעוריו, היה קשה בעיניו התנהגות הסידים בדבר א', והתפלל אל השי"ת שצבאו אל האדוק ויורו חירון על ענין זה, והשג שכבר אמרו חכמים בזה לעבר מסיעין אותו, לא אמרו מסיעין לשון יחיד רק מסיעין לשון רבים, משמע ככל מסיעין אי"כ גם האדוק וסייע אותו בזה, וצבאו אל הקדוש פנימה ביאר לו האדוק ענינו וידע צרות קדשו מה שהקשה לו ומה שעלה בלבו על אמר"ל בזה לעבר מסיעין אותו עפ"י"ד.

ובזה יתבאר המשנה בסוף סוטה, ודורות הראשונים היו רבים המסיעין צדיקו לעבר מחובתה החטא, היינו האדוקים שכל דור ודור, שהשפיעו עליו רוח טהרה וישובה צדקתיות ובגשמותיות, אומנם התאווה חכמי המשנה ז"ל על מלב דור האחרון בעיקבחה דמשיחא, שיתמנעו האדוקים ולא יתאלו, ויתאבדו המסיעין צדיקו, והקצ"ה לבדו יתברך יהיה המסיע ויעזר עליו רוח טהרה ממזם, ויש אף

בתחילת הפרשה נשבע שאוביו על קצורתו (עיי' דבריו פ' ויחי שהארטנו בזה). וכעת י"ל באופן אחר עשויים ז"ל צמחא סנהדרין (דף י"ט ע"ב) כל המגדל יתום בחור ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, ר"ל אמר מבוא דכתיב (תהלים ע"ז) גאלת בורע עמך בני יעקב ויוסף בלם. וכי יוסף ילד והלא יעקב ילד. אלא יעקב ילד ויוסף כולל לפיכך נקראו על שמו עכ"ד הגמרא.

ועפ"ז יוצא קישור הפסוקים, דיעקב אבינו נתן לו ליוסף גאלת ב' שבעים כמשה"כ אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי, ויהיו נמנין ל' שבעים לכל דבר כפרש"י והרמב"ם ז"ל עיי"ש. ועוד הוסיף לו ומולדתך אשר הולדת אחריכם לך יהיו, ר"ל שכל ישראל יקראו על שמך כאילו ילדתם, ונקראו בני יוסף ע"ש שילבלם ומעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, ומ"ש על שם אחיהם יקראו נגאלתם, ר"ל לענין הגאלה בלבד יקראו ע"ש אחיהם להיות נחשבים ל"ב שבעים, ולא יקראו כולם על שמך להיות להם חלק ח' בלבד, ואעפ"כ יתייחסו כולם על שמך כאילו ילדתם, ומעשה ח"ש מאמה"כ ומולדתך אשר הולדת אחריכם, וא"ל לומר שהוא מאמר מתוקן, אבל נחקקים כן בפועל ממש כנ"ל.

ולדברנו יתבאר קישור הסמיכות של מאמר ואני צבואי מפדן וגו' למאמר ומולדתך אשר הולדת, דלכאורה לא יספיק עטם הכחולות הזה, דעיי' נקברה רחל בחו"ל כדי שחבא לעצמה לבני וחפלה עליהם בעצמם ודך קברה וכו' במוצא צרש"י ז"ל, כי היה עדיין מקום ליוסף להכרה, מדוע נבחרה אמו לך, וכמ"כ היה אפשר שחביבה החפלה והעורה לישראל ע"י לאה או ח' מאמחות שיבקשו עליהם רחמים, אבל אחר שאמר לו יעקב ומולדתך אשר הולדת וגו' לך יהיו, שכל ישראל יקראו בני יוסף כאילו ילדו, ממילא נחשבים כולם בנים של רחל, וא"ש מה שנבחרה רחל לך להיות נקברה בחו"ל לעטם ה"ל, ולא לאה או ח' מאמחות, לפי שכל ישראל הם בני רחל והיא כהם עליהם, וע"כ ראוייה היא שתחפלה ותגן עליהם בזכותה, גם חכמים בעיני הקורא יתבאר

במדרש דבזכות יוסף שגמד נסיון נגדו כל ישראל בעריות, ואיתא בזה"ק פ' יתרו דבזכות שגדו בעריות ולא היה בהם אפילו ח' שגדו בפסול ע"כ וכו' לקבלת הארץ, גמלא שיוסף זכר להם לכל זכר, וגם גאלת האחריות תלוי בקבלת ושמירת הארץ, וכ"ז הוכן מכתבו של יוסף הדיק, עכ"פ גם לפי פשוטו היה כוונת דברים הקדושים לעשות הכנה לגאלת השמידה.

ובזה יוצא דברי המדרש ה"ל שהחפלה יעקב אבינו על הגלות האחרון וגאלת השמידה, וק"ל שדי יתן לכם רחמים, שהש"ת בעלמנו יתן לנו רחמים ומנוחה, כי אין מו' שיעורר רחמים עליו, כמו שהיה בגלות הראשונה על ידי מרדכי ואסתר והשמונאים והדיקים שכל דור ודור, ח"ש לפי האמת זה הקב"ה שנאמר ד' אית מלחמה, ולמענו יתצרך וישב במשה"כ לעשני למעני אשכח, וכו' ואלו ילחום מלחמתנו צדק עלבון הכה"ק, וא"ש מה שסיימו במדרש ולא אשכול עוד ושמש כן מדרשה הפסוקים, שכיון שהיה גאלתו ע"י הקב"ה לבדו, ממילא יהיה גאלת עולם שאין אחרי שיכול, כמו שדרשו ז"ל בנלקט ישראל נושע ב' תשועה עולמים, לשעבר הימים נושעים ע"י משה ואהרן ועליוני בשר ודם, אבל לע"ל נאמר ופדוי ד' יתצון ולא גאלו ופדויי משה ואהרן וע"כ יהיה תשועה עולמים.

ועתה יבאר דברי המדרש ה"ל (בקושי ו') ח"כ אחא אפונה אחת שיש באן, גאלת עלי' שאלה צבה, בהקדם מה שפירשתי עכ"פ (בפ' ויחי) ומולדתך אשר הולדת אחריכם ע"ש אחיהם יקראו נגאלתם ואני צבואי מפדן וגו', ופרש"י אם תוליד עוד בנים, ויצא בה"ס ז"ל בדבריו דאשר מלשון אם וכו' מאמר מתוקן וכו', והקשו המפרשים דאין מדרך הבואה שיהיה בדרך הכסף, וספיקא קמי שמא מו' איהא, והרמב"ם פ"ה שהיה לו ליוסף עוד בנים ולא זכרם הכתוב, וגו' קשה מדוע לא זכרם הכתוב כמו שהזכיר כל בניו ובני בניו, גם י"ב הסמיכות של ואני צבואי מפדן, שלפי פרש"י ז"ל שבי' זה החוללות ליוסף שהעריה אחרו בקצורתו ולא כן לאמר רחל, ח"כ היה ראוי להיות מקומה

שנפטר רחל צח"ל בשביל שיוסף צבי, ממנו כל ישראל נקראים צבי"ש שגידלם, ויוסף" ויכולכל, וכל המגדל יחוס כאילו ילדו, ומעטם היה עמו מחבר ג"כ: אפוא של אמת שהיה מרע יעקב ומה שקראו הכתוב צה פטופר הוא ע"ש שגידלה, ו'כ' הכפיות נתגלו מעטם א' ותלמיד חכם בחיברתא, וכתגלות אפוא של רחל הוא ג"כ מגלה אפוא של אמת. וא"ש קישר המדרש ע"פ פשוטו.

והנ"ל עוד עמי' דרכו של ק"מ היש"מ זללה שאל
שאל צנה, ר"ל מאלוהי השמים, ודיברו חז"ל
בשמן מושאל כי הענף הוא בדמיון כן להשרש כנ"ל,
ואפשר לומר לפניהם אחת שיש כאן ברוה על צחי'
בגולה הסתירה שהוא לפני ונעלם מעין כל, בצחינת
לכא לפניהם לא גילוי, שיש כאן ר"ל במלאים ששרש
וכל בגלויות כמשך מאלוהי מלאים כידוע, ויוסף הכין
כה בגולה שעל ידו מחקיימו יתחלל במלאים ונגדו
מן העריות, ועי"ז זכר לכה בגולה כמו שהכחנו לעיל
ומדברי המדרש, גם שורש גלולה פ' שמים ויהי עי"י
ויוסף ונרמז בשמו כמש' כחצומוח פ' שמים (המוצא
לעיל) ויוסף ע"ש יוסף ד' שנית ידו וגו', וי"ש
שבצח חללות עלי, שיהגלו על ידו דברים אפואם
יבחי' בגולה הסתירה עי"י ביאתך למלאים, (וכי'
בצחי' יצא ולא ידע מה יצא) שאל צנה של רחל
יצדוהו ויהי בגולה כמש' לה הקציה, יש סבר
לפשתלך וצדו צנים לצדול, גם וכי' פי' צנה משרש,
דשורש בגולה ויהי צדוהו של רחל וצדוהו של יוסף
שורש ח' להם וצדוהם חלוי כח גלולה הסתירה,
ואי"ש לגוי הפירושים לפי שאל צנה של רחל וגם
משרש, ועי"ז יתגלה על ידך האופן שיש כאן, זה
כה בגולה הסתירה ששרשו במלאים ואפון עכשו
ונענין כל, ועתה להתגלות צ"ב עי"י כוחו של יוסף,
עי"י משיח בן יוסף שהוא מורש, וצנה מבואר קשור
בצחי' המדרש לפניהם אחת ובי' עם מה שפיסם שאל
צנה ואי"ש

להחם על ציור כי חיינו, והצויות ישמע בקול חפלות
והצויות יהיה הגאולה כמ"ש הכתוב יש שער
לעפולתך ויש חקור לחפיתך ושבו ציור לגבול,
וה"ש דבן מקומה של התגלות הזאת, אחר מחמר
ומולדת אשר הולדת לך ויהי ויהי.

דריצא לנו מהם דהמעס שנאפנה רחא אמרו ליהוי
נקצרת בחייל, הוי בשביל שיוסף הוא צבא,
וכל ישראל נקצרו ע"ש יוסף כ"ל, ושורש הדבר
דהמגדל בן חצירו כאלו ילדו באמח"ל, ובזה יתבאר
דברי המדרש כ"ל, איך אחא צפונה אחא שיש כאן,
והכוונה על אחא כפרס"י והמתנות כהונה, וכן
משמעות קישור הפסוק דסמך לוי מיד ויתן לו את
חסנת וגו', והנה איתא בפדרי"א (פלי"א) דאסנת
בה דיוק היתה שילדה משכס, ואמרו בני ישראל
לכרנה, שעכשו יאמרו כל הארץ שיש בה זיונה באלו
יעקב, מה עשה עקב הבא אין ויבנה עליו זה הכל
הקודש וחסד על לווארה ושלחה וחסד לה, והם
אפו לפני הקצ"ה וירד מיכאל במלךך והאריה
למרים לביתו של פוטופיע, שהיה חסנת ראויה
ליוסף לאשה, והיה אשחו של פוטופיע עקרה וגידלה
אותה בזה, וכשרד יוסף למרים לקחה לו לאשה
שגמרה ויתן לו את חסנת בה פוטופיע לאשה עמיד
הפדרי"א, וכן איתא בשלי מסכת סופרים ע"י"ש,
אמנם איש לא ידע מהו אשחו מארעו של יעקב
ושמלךך מיכאל בציור לבאן, והכחזו קרחתו בה
פוטופיע, ופוטופיע ואשחו לא ידעו עד עכשו מי
הוא, ואמא היא חסופי מן השוק, והיה הדבר
בסתר ואפן עד שנשאה יוסף ורחל כחז ידו של
יעקב שבעיד עליה שביא מארעו כמ"ש דביתו בחי,
ועכשו יתגלה האפן שהיה בה ערוב ונקרחת בה
פוטופיע על שם שגדלה, ועל כן איתא בציורגנויות
שפזיורד להעמיד בנים ממנו, ולא ידעה אם ממנה או
מאשה, ונתיקומה בזה דנקרחת בזה ע"ש שגידלה.

ובזה יתחזרו דברי המדרש לפרש אחת שם כאן, ר"ל שדבר נסתר היה כאן באכסנת, וזאת אחת לגלות עליה, דעל ידך תגלה המאפיון הזה, שזה צד של רחל כמו שפרש"י, ועל ידך תגלה גם כן טעם המאפיון של רחל כמו שאמרנו לעיל, דכיוני טעמא

ועתה נצו לנצר דברי המדרש הנ"ל (בדרוש הקדום קושית ה') אשרי הנצר אשר שם ד' מבטחו זה יוסף וכו', ע"י שאמר לשר המשקים ב"א אלהיני וכחברתני נחוספו לו ב' שנים, ולבאורה

ע"כ חו"ד. אולם טעם זה אינו מספיק, דהיינו אפשר
שיהיה החלום ופחדו על זמן מאוחר צ"י שנים,
ובאופן זה לא יומא' בדאי' שיתקיים בזמן אשר פחד.
ולמה היה לאורך נשכיל טעם זה שיתאחר זמן
מאסרו, ויפחד כ"ז בהקדם מ"ש בספר"ק לפרש
מאמר ר"ל צ"ד (פרשה ט') מפני מה לא נפקד
רצקב עד שהתפלל יתחן עליה, שלא יהיו אומות
העולם אומרים חתלתו של לנן עשה פירות, אלא
ויעתר יתחן ל' וגו', ולשארית מאי איכפת באמירתן,
וקמי' שמיא' גילא' שלא בכה חתלתו נפקד, ומדוע
נשכיל טעם זה כש' הש"ת משייב' של אוחה הצדיקה,
אמנם דבר גדול איכא בגיו' כי האמירה בלעד
מזיק מאוד להחלש כח הקדושה, דע"י שיתלו שרש
הקדושה של ישראלית שילא בהשחללות לנן
הרשע וכו' וכו' נכרחו, נגרס ע"י' השפלה לנן
הקדושה והשפעה לכחות שלום חו"י. גם יע' חשש
אגדרי' אחרתריכו ע"י מחשבה כזו שמרשעים ילא
עובד וצרכה, והכוונ' ראה למדוע דבר זה, וע"כ
לא נפקד רצקב עד שהתפלל עליה יתחן, ויכירו הכל
שצרכתו של לנן לא הועילה כלום.

ובמו"ב ציוסף הצדיק שבאמת לא נעה יוסף
בהשחללותו של שר המשקים כנ"ל, אמנם
לפי שאמר והזכרתי אל פרעה, היה חשש
מראית העין ולוית שפחים בזה, שמה יתלו
הרשעים ישעוהו בכותו של שר המשקים והשחללותו,
וכבר הבאנו לעיל מ"ד בספר"ק דעל ידי שחגדל
יוסף וגעשה מושל על כל ארץ מצרים, הכניע
בזה כוחות עומאת מצרים וע"י' נתקיימו ישראל
בגלות ולא נחשקו שם, וע"י' נמח שרש גאולתם,
ומשחיה היה חשש הכוח קרוב, שיתלו כל זאת שזה
משורש הרשעים והשחללות שר המשקים ע"כ ניתוסף
לו עוד צ"י שנים ואלו הכל רשעוהו של שר המשקים
שלא הזכירו לפני פרעה כל אורך הזמן הזה, משחיה
הכירו שחגדל מן השמים ע"י' החלום, והזכרה שר
המשקים להזכירו צ"כ' שלא צעזעוהו ואונסא' כמאן
דלא עבד דמי, וא"ש דברי המדרש כנ"ל, למה
ניתוסף לו צ"י שנים כדי שיתלום פרעה ויתגדל ע"י
החלום, ול"ק קושית הצ"ח דהיה אפשר שיהיה
החלום מיד ויהיה פתרון קיומו על זמן מאוחר צ"י

כזה ראה לסחור ומהחלום מגדיל מדה בעתוהו.
ואח"כ מיד דרשו על הכיוון שנגעש נשכיל שצטח נשר
המשקים, גם הבאנו לעיל קושית הפ"ח דמה חטא
בזה הלא מן החיוב להשחלול ולא לסמוך על הכנס
ע"י'ש, אמנם מוכח ממשמעות הפסוקים שלא נעה
בו כלל ולא סמך על השחללותו דהנה וי"ד צמ"ש
יוסף כי אם זכרתי אחר כאשר ייעב לך וגו',
דמלת אם הוא לשון שמה ונאמר מסופק, ויחליל
וזכרתי אל פרעה, גם לשון אחר י"ב, דשר המשקים
לא היה נורד בזכירה אל פרעה, גם למה אמר כאשר
ייעב לך ומה נפקא מינה בזה לעולם ענין הזכירה
אם ייעב לו אם לאו, גם י"ב הכפל זכרתי והזכרתי
ויתוסף בזה' בלעד, גם הזכרתי לשון תפעה י"ב.

אמנם יתבארו הדקדוקים דיוסף הצדיק לא סמך
על השחללותו של שר המשקים וידע צדו"ק
שלא יראה להזכירו לפני פרעה לרוב רשעוהו, ולכסוף
יזכירו ממני הכרח ולנוצח עולמו כמ"ש צמ"ד,
כיון שראה שר המשקים את פרעה שכיח נפשו
מבקשת ללאה (מפני פחד החלום) היה מחשב דרשתי
ואומר אם ימות פרעה זה ויעמוד מלך אחר, איני
יודע אם מעמידני באמנותי אם לאו וע"כ וידבר
שר המשקים את פרעה, ואף זאת הפעם לא הזכירו
להועיל לעובדו, אלא זכרו בלשון של גנאי נער עבד
עבד, אלא שאעפ"כ מתגדל יוסף בהשגחת הש"ת. וזה
יתאר המשך הפסוק שאמר יוסף כי אם זכרתי
אתך, שאפילו אם תזכירני יהיה רק אתך ובשכילך
כאשר ייעב לך, שיהיה הכרח בן לעובדך, ויסתבב
כן בהשגחת הצו"ת שחיה מוכרח להזכירני נגד
רעונך ובעל ברחו, ח"ש והזכרתי אל פרעה לשון
תפעה, שתתפעל על הזכירה בעל ברחו ושלא ברעונך
יסתבב בן מן השמים כדי והאלהי מן הבית הזה,
ולפי זה לא נעה כלל בהשחללותו וא"כ אחאי נעש
שניתוספו לו צ"י שנים.

אמנם יתבאר עפ"מ"ש עוד צמ"ד למה ניתוסף לו
צ"י שנים כדי שיתלום פרעה ויתגדל ע"י
החלום, ופי' הפ"ח דלא היה זמן החלום שיתקיים
עד אחר שחיים ימים, ובשלא יתקיים החלום מיד
יתאמר עליו כי כז' ידבר וימלא בדאי' בדבריו.

עד ביכן ר' הונא זשי"ר אחא אמר עד שנחנה שרתיע של צרול חתה זארו וכו', הכ"ד (תהלים ק"כ) ענו בצבל רגלו צרול בזה נפשו, ואפי"ה לא מנע ח"ע מן הרחמים ולא עזב צמחוני, וזכה האמונה והצמחין נגאלו ישראל ממזרים כאמרי"ל, ויוסף הכדיק הכין דרך אמונה ולמדנו לבניו ולדורות ישראל, והראה הקב"ה לעקב אבינו ברוי"ק גזל מדת צמחוני של יוסף במזרים וזכה הרביע נפש יעקב אבינו, ויבואר צדק טוונת המדרש בי"ל וירא יעקב כי יש שצר במזרים וכו', זה יוסף שהיה במזרים ר"ל הראה הקב"ה לעקב גזל מדת צמחוני של יוסף, ועיי"נ נח דעתיה של יעקב אבינו, שעי"ה האמונה וצמחוני ויכלו להחקיים כל משך ימי גלותם וצזכותו יהיו נגאלים.

ובנקדים עוד לפרש דברי רש"י ז"ל (נפרשת חולדות) עה"ס אצרכם הוליד את יחזק, לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נחשברה שרה וכו', מה עשה הקב"ה לו קלסתר פנים וכו', וז"ש כאן יחזק בן אצרכם שהיו עדות יש שאצרכם הוליד את יחזק, ולכאורה ברי צדק הוכיח הכחוש ב"ש שיהיה בן אצרכם, ולמה לא בחזקק עד עכשיו להכחיש ריעון ליצני הדור, ויותר היה ראוי להיות מקומנו בפרשת לידת יחזק, ולא עכשיו שצדק היה בן ס' שנה בלידת בניו, ואם הוא לעולם שגשגיו בשעת לידת בניו התגברו ליצני הדור לרנן על יחזק, ה"א גופא עממא צני מדוע נחשדו עכשיו אחרי ס' שנה ללידתו, וכבר פירשתינו בפנים שונים, ומה שני"ל עוד צענין זה דהנה כל עיקר מאויים של רשעים להשפיל כח האמת וזה הקדושה, ועי"כ כשרואין שגבול הקדושה נחרצת ומתחזק בעולם, זה לעומת זה מתגברים בכל כוחותם להשפיל כח הקדושה בכל חופנים דאפשר להו, כדי להשכיח ולגלל כח התפשטותה בעולם, ועי"כ מעיקרה עדס שכוליד יחזק חולדות, לא מסור נפשו על הדצר להוציא שם רע עליו, כי השבו שגלוי"ה לא יוכל להתחזק בזה הקדושה עליהם, אחרי שכוח יחיד והכח המרובים, וצפרע כשחמודע להם שכול ואשמו עקורים הם, השבו שיהיה ארעו של אצרכם מחליו, ואין מן האורח להלחם בגדם, אבל עכשיו שכול יעקב וצביוו בהשגחם שהתחלשות כלל ישראל עתיד לנחת ממנו, וזה החורב וקדושה נפלאה

שנים, אמנם אלו ילא יוסף מצינו באסורים מיד, כיו הרשעים חולים הישועה וזה הגאולה בהשגחול שר המשקים, וזה גורם ח"י השפלה לכה הקדושה והשפעה לכוונות הטומאה, עי"כ נחשדו לו ב' שנים, כדי שיראו כל ומוכח שנתגל עי"ה כחולם מן השמים.

ובנקדים לנאר דברי המדרש בי"ל (קישוף ז') וירא יעקב כי יש שצר במזרים זשי"ה אשרי שאל יעקב צמחו שצרו על ד' אלקיו עכ"ד המד"ר. ונחנחומא סיים צד זה יוסף שהיה במזרים, והראה הקב"ה לעקב וכו' שנאמר וירא יעקב כי יש שצר במזרים, וז"ל. ויחצאר בהקדם מה שפירשתי מאמר הכחוש צרוך הכצר אשר יצטח צד' וכו' ד' מצמחו (יירמי י"ז ז'), ולכאורה הוא כפל לשון וכבר אמר אשר יצטח צד' וכו' וכו' ד' מצמחו, אמנם מידת צמחוני הוא מדרגה וצחי' גדולה, וקשה להשיגה עד חכליתא, הלא שאל הכדס מתחזק ומתחזק בצמחוני בהשי"ת עד כמה שאפשר להשיג בזה אופי, אז הקב"ה עזרו ויש לו סייעתא דשמיא להשיג מדת הצמחוני בשלימותה, וידוע מאמר הכחם והשגחה סיבה הדקדוק, וצערך מדת הצמחוני אשר לו יחכה הכדס להשיג בקשתו בהשגחה בכוונת, נמלא לפי זה דברי להשיג מדת הצמחוני בשלימותה, ראוי שיצטח בהשי"ת גם על הצמחוני שחכמו השי"ת במדת הצמחוני האמתית, וזהו הפשט צרוך הכצר אשר יצטח צד', וכו' ד' מצמחו שגם על מדת הצמחוני ישום צד' צמחוני, וצדו"ל יחצרך בכל מילי דמיטב.

ועד"ז יחפרה הפסוק (תהלים קמ"ו) אשר שאל יעקב צמחו שצרו על ד' אלקיו, ר"ל שגם שצרו היה מדת הצמחוני יצטח על ד' אלקיו, ואז צדו"ל וכו' ח"ל יעקב צמחו, ואפשר לנאר צד דברי המדרש בי"ל וירא יעקב כי יש שצר במזרים זשי"ה אשרי שאל יעקב צמחו שצרו על ד' אלקיו. זה יוסף שהיה במזרים, וזהו יוסף הכדיק הכין צנודל מדרגת מדת הצמחוני כמבואר במד"ר שנאמר לו אשת פוטער חייד שאני עושקתך וכו' וכו' אומר לה עשה משפט לעשוקים, חתוכה אני פרנסה שלך וכו' אומר לה נותן לחם לרעבים וכו', מסמח אני את עיניך וכו' אומר לה ד' פוקה עוריס וכו'.

שנאמר לשר המשקים זכרתי והזכרתי ניתוסף לו ב' שנים שנאמר ויהי מקץ וגו' וצ"ב קישור דברי המדרש, וכי בשביל שנעלם עם אדונתו כ"ל יתרון זה שנעלם בזה, והרי ראויה היתה לו כדאיתא בפרקי דר"א, ומה בעם יש בזה, גם צ"ב המעשה ע"י שנאמר לשר המשקים וכו', אמנם הצאנו לעיל מה דאיתא בפרקי"א ובשלהי מסכת סופרים שירד מייבאל המלך, והוריד את אסנת לביתו של פוטופרע, לפי שהכל נפוי לפני הקב"ה, שכיחה אסנת ראויה ליוסף לאשה, עכ"ל. והנה היה חשש גדול שצ"י שנעשה אסנת שנים רבים במצרים במקום עומאה עדות הארץ, שלא תשקע במזלות העומאה ותשנה עמה ומולדתה, ושמה תעמל ולא תביא ראויה ליוסף לאשה, וע"כ הביאה המלך מייבאל בציורת הבויה לביטול של פוטופרע, שפוי לפניו יתבדק שעתיד יוסף לבוא שם, וע"י שראתה גורל קדושתו ומסירות נפש שעמד בנסיון גשאת פוטופרע, וגדר את עצמו מן העוהה וההסתכלות במבואר המדרש, על ידו נתחזק בזה הקדושה ובמקור מתנבחה והיתה ראויה לו.

ובזה יוצא תחילה המאמר שבמדרש כ"ל ע"י שנעלם עם אדונתו ועמד בנסיון, היה לו יתרון למה שנעלם את בזה, שצ"י היתה יכולה גם היא להתחזק בנסיון ולשמור קדושתה וראויה היתה אליו ויתבאר קישור דברי המדרש לכן ודבר שפטים אך למחסור, ע"י שנאמר והזכרתי ניתוסף לו ב' שנים, דלפי שהיה זה קדושתו גדולה כ"כ, ע"כ ראו הרשעים להשפיל כח השפעתו, ולחלות סיבה כללית בשר המשקים, ובאמת לא חטא יוסף כלל ולא נעם בשר המשקים כ"ל, אלא שדבר שפטים אך למחסור, ר"ל לזות שפטים של הרשעים יש בה מחסור וזקן גדול, וגורם השפלה כח הקדושה כ"ל, ומה"ע בשביל שנאמר הזכרתי ניתוספו לו ב' שנים, כדי לנמנע לזות שפטים ויתבאר סיפך דברים כ"ל, וא"ש הקישור.

יתפסם בשולם ע"י זרעו, ע"כ ראו להחליט כח הקדושה ולחלות שורש האומה הישראלית במקור ביותם, ואמר שמהצומלן נתעברה שרה, ולכן הוצק הכתוב לכתוב כאן עדות שנברכה הוליד את יתחק ועשה בטיית גם לזר קלסתר פניו של יתחק דומה לנברכה כדי למעט פתחון פה ולזות שפטים, ובכך צאנו לעיל דאמירה כזו גורם השפעה לכותות שלהם והשפלה לכח הקדושה ח"ו.

ועד"ז יתבאר דברי המדרש כ"ל אשרי הנצר אשר שם ד' מצעחו זה יוסף, שהשתלם יוסף האדוק במדת הצמחון בכל ענפיו, וגדר השלמות במידה זו שגם על השגת הצמחון יצא בהשגות, דלפי שהקב"ה עוזרו לא יכול להשיג תכליתו, ועל כפי"ז היתה מידת צמחון של יוסף, וצ"ב ז"ל אשר שם ד' מצעחו זה יוסף וכו', ולא פנה אל רבנים ושטו כזה, שלא פנה אל שר המשקים ולא סמך על השדלותו, כ"א על השגות הבויה כמו שצאנו לעיל, ולפי שהיה גדול כ"כ במדת הצמחון השרים מידה זו צננו וידורות ישראל, וע"כ היה חשש קרוב לזות שפטים, שיתגלו הרשעים לחלות וישעו והולאחו מן המאסר שנעשה ע"י סיוע שר המשקים, כדי להחליט כח הצמחון וזה הקדושה בישראל, ולכן המצין לו הקב"ה ויתאמר ויאלחו על ב' שנים, כדי שיתבאר לכל רשעתו של שר המשקים שלא הזכירו לפני פרעה כל אורך הזמן ההוא, עד שהכריחוהו לכך מן השמים בסיבה החלוס, ויתבאר לכל שכיחה ויאלחו מן המאסר בהשגות הבויה וא"ש קישור המדרש ואין כאן ראייה לסחור בקדושתו לעיל, ודאמירה נחומה ע"י ש בזה, דלפי שהיתה צמחון גדול ב' והשרים מידה זו צננו וידורות ישראל, ע"כ סייעוהו מן השמים למעט ולהרחיק ממנו כח המפסידים, ולעולם זה נתוספו לו ב' שנים כ"ל, וכיוון נמי בדברי המדרש כ"ל כדי שיתגלו ע"י חלוס ולא בהשדלותו של שר המשקים.

ופ"י דרכנו יתבאר דברי המד"ר (הובא לעיל בדוח. הקדום) בכל ענין ויהי מותר (משלי י"ד) כל דבר שנעלם יוסף עם אדונתו היה לו יתרון למה שנעלם את בזה, ודבר שפטים אך למחסור ע"י

תובן הדברים שנפרשה זו רמזים צד דברים לפניהם ושורש הקץ, ונשתבחו בציורת הבויה המסבב כל הסיבות לכן כח שורש לגאולתו של ישראל, וצ"ב במד"ר ויהי מקץ וגו' וצ"ב קץ שם לחושך

ואתה מה שנים עשר חגים וגו' ופרש"י בעיני ולא בעיני המקום וכו', וא"כ דכיתבן שכותב בעיני משרע"ה מה שלא כותב בעיני המקום ז"ל, גם קשה קושית רש"י ז"ל דלמ דבעיני משה היה טוב למת אחרת בתוכחות וא"כ דכיתבן על מה שכותב גם בעיניו יעו"ש מה שחירן רש"י ז"ל. גם יל"ד במאמ"כ וישלח אותם משה עפ"י ד', פרש"י בראשיתו שלא עבד על ידו וא"כ דכ"מ משמעות עפ"י ד' במלתו יתברך.

ויתבאר הענין עפ"י מהבאנו לעיל בדבור דברי הגמרא ברכות (ל"ב ע"ב) בפלוגתא דר"י ורשב"י עיר"ש, ואמר חז"י הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידן, וכמו המהרש"א והמפרשים ז"ל דרשב"י דובר כן לפי מדריגתו, ולא כל הרוצה ליעול את השם יעול, ולדיוקים גמורים מקוים צדו שמלכת עולם נעשית ע"י אחרים, אבל אין ראוי לכל אדם לסמוך ע"ז דבני עליה מועטין הם, וע"כ הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידן, דרוב העולם אינם לדיוקים גמורים, ובסמך צ"ח אמר"ל יפה ח"ת עם ד"ח וכו', וכל חורב שאין עמה מלאכה סופה בטלה, ואמר"ל יכול יהא יושב בטל ח"ל למען יתברך ד' בכל אשר תעשה עכ"ד (ענין בדברינו לעיל בתוספת ביאור).

ויוזבן בזה ענין המרגלים עפ"י ד' בספרי ראה נחמה לכם את הארץ באו וראו את הארץ, אמר להם כשאתם יבנסין לארץ אין אתם צריכים לבלי זיון, אלא קובע דיופטין (מודדן ומחלקים את הארץ) ומחלק, עכ"ל הספרי. וא"כ לא היה צורך למרגלים, דהיינו נעשה כיצד הארץ בלי מלחמה כלל, אלא לפי שפגמו במדת הכעמות צדק שניקשו לשלוח מרגלים וראו כיצד צורך הכעז וצרכוסי מלחמה, ע"כ לא היתה זכותם מספקת שחכש הארץ לפניכם שלא כדרך הכעז, וע"ד שכתב הרמב"ם ז"ל בספר המורה דהשגחה היא סיבת הדבקות, עיי"ש. ומשנה לפי שפגמו במדת הכעמות, ה"י החורב עליהם לעשות השחלות בדרך הכעז וסיבה האנושית, ולא לסמוך על הכס סאמר"ל, יכול יהא יושב ובעל ח"ל למען יתברך ד' בכל אשר תעשה, כי לפי מדריגתם שפגמו צד עכשיו לא היו ראויים אל הכס ולא היו ראויים

וגו' ר"ל שכ"ז היה דרך והסתלה לגלותה של ישראל במגרים שהוא שורש כל הגאולות וגאולה העתידה, והעיר"ה יעזוב שיחפור לנו הסגלות הגאולה שבתחיל וכוון ע"י יוסף האדון, ותחזק ענינו במהרה בשוך לניון ברחמים, וזכרה לזכרה עליו עין שהוא בחינת עין לא ראה וגו', וזכרה ונח"י ונראה בקדושה ובעברה בשמחה ונחת, בשוך ד' את שבת עמו במהרה, בזהרוממות קרן הכחור וישראל ובהגלות כבוד שמים עליו צ"ח.

*

ויהי מקץ שנים ימים וגו' במד"ר אשרי הגבר אשר שם ד' מנעמו זה יוסף, ולא פנה אל רכבים, ע"י שאמר לשם המשקים כ"ח זכרתי וזכרתי מחספיו לי ב' שנים, עכ"ד המדרש. וכיפ"ה והנח"ק הקשו דמה שדרשו אשרי הגבר אשר שם ד' מנעמו זה יוסף הוא ראה לסתור סוף דבריהם שנענש בשביל שבעה בשר המשקים, עוד הקשו דמה חטא בזה, וכי רע בעיני ד' שיצק האדון לרבו בדרך הכעז והשחלות האנושית, אדרבה המקל בזה וסומך על הכס לבד הוא אשר חטא, כמ"ש ז"ל יכול יהא יושב ובעל, ח"ל למען יתברך ד' בכל אשר תעשה, וחירן במה"ק דהא לא אמרן אלא ע"י סתם צ"ח המגוים, אבל לא ע"י רשעים, דבזה גורם רעה לעולמו ואמשך עליו אחיזת החיזונים לשלום צד ולקטרג עליו, וע"כ נענש יוסף בשביל שהשחל אלא שר המשקים שהיה רשע עכ"ד. אמנם חירוא קשה דמליו גם צריב"ז שעשה השחלות אלא נירון קיסר וכמו"כ הרבה לדיוקים, וכלל ספק של מנעמו של יוסף היה בשיטת, אלא שעשה השחלות בדרך הכעז וסיבה אנושית ומה חטא בזה.

ויתבאר הענין עפ"י שפירשתי בפרשת שלח על מה שדרשו ז"ל שלח לך לדעתך חז"י חז"י מזה לך אם תראה שלח, ולבאורכ י"ב דמנע"ה אם היה רצון הבור"ה בשליחות זה מדוע לא נאמר ע"י, ואם היה השליחות היפך רצונו יתברך מדוע הרעבו לשלח, וא"כ נחלה רצונו יתברך בראש, וכמו"כ קשה מ"ש משרע"ה (בפרשת דברים) וייעזב בעיני הדבר

לסמוך על הנהגה שלא כדרך הטבע, וע"כ הסכים השי"ת על שליחות המרגלים כי מטעם לא היה עוד חטא בדבר, אדרבה מן החיוב היה להם לעשות כן לפי מדרגתם שעתידו זה, ומה שהטאו ונגעשו בדבר המרגלים, היה בשביל שזיקשו בראשונה לשלוח מרגלים, ולפי מדרגתם אז לא היה צורך בשליחות המרגלים, וזהו גרמו לענשם הירידה הנוראה ולבסוף הולתו באתם למרגלים והסכים השי"ת לשליחותם.

אולם אפשר"כ לא ראה השי"ת לנאות ע"ז דביצור, ודיבורו יתברך מנחת הבחירה, וא"כ יהיה נמנע הבחירה מהחם, אבל הידיעה בלבד אינה מנחתה ונשאר הבחירה חפשי, ועדיין היו יכולין לעשות תשובה ולבוא למדרגת כעמון האמיתי שלא יראו בשליחות המרגלים, אלא שראונו היה סיבה שכוחרו לשלוח, וכדי שלא להחליט ולמנוע הבחירה מהחם, ע"כ לא נזכר הקב"ה להדיח שליחות המרגלים, וז"ש שלא כך לעתך ותלה הדבר בדעתן וצרכנים של ישראל שאם יראו לשלוח יתחייבו בדבר עפ"י האמור, וז"ש למשה רבינו לעתך מפני שמשרע"ה היה שורש כללות נשמת ישראל, והכוונה בזה לעתן של ישראל, וכיון שראה משרע"ה שראונו לשלוח מרגלים, מטעם היתה השליחות נחון ומחוייבת, והסכימה דעתו לשלוח, והקב"ה מסר הדבר לעתו וזה שדרשו ז"ל שלא כך לעתך ובאתם היה הדבר תלוי בדעתן וראונו של ישראל, וז"ש אני איני מזהירך, כדי שלא להכריח הבחירה, אם תראה שלא, ר"ל שאם יהיה ראונם כן אז מתחייב לשלוח, ואז"ש מ"ש משרע"ה ויטעו צעיו הדבר וגו' דכפי מה שראה צעיונו המצב ומדרגתו של ישראל, כוונת צעיונו שליחות המרגלים, וראה שהצורך כן ויתחייבו לשלוח, ואז"כ שהוטעו צעיונו עכשיו, מ"מ הוכיחו על התחלת הבקשה שזהו גרמו לירידה זו, והוא שאמר ויתקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים וגו', והאמירה והראונו היה הפגם ולא השליחות של עכשיו, ומ"ש צעיונו ולא צעיונו המקום, דלפניו יתברך חנף לא יבוא, והצויה עבדו ענינם מראות ברע וכו"מ"ש הארע קודם זליה והוא באותיות דר"ע, והעולם שמתקרבין בו העצירה עובדין אותו כמה עבילות, ומכ"ש שאין מתקבין העצירה עמלם לפני הצויה.

ובאמת מה שעשה יוסף השחלות בדרך הטבע, אפשר שהיה זה לגדל מידת ענותנותו שלא חשב את עצמו צמדיה, אלא כסחם בניא שחייב עליהם להשחל, והגם שצדקוים אמתיות בזה שצורך להם לשליחות המדות וקיום רצון הצויה, לא חיוק להם מדת הענוה כמ"ש וינבא לנו בדרכי ד' והי"ל חמיד הבחנה אמתיות וסייעתא דשמיא אמתית להשמש צמדת עמוד ומתי לגדול מנחה, ואמנם בזה היה גזירה מן השמים בצחיות נורא עליהם, שישחל יוסף אלא שר המשקים ויתוספו לו צ' שנים, וכמ"ש צמד"ל למה ויתוספו לו צ' שנים כדי שיהלום פרעה ויתגדל ע"י חלום, וכמו שפירשנו לעיל בדרוש הקדום שלא היה צורך וזמנו שיתגדל להיות מלך והיה צורך

פחות עולות מן היאור. מוכן הדבר שיהיה עומד על היאור, או סמוך אליו, ומה נפקא מינה צדועה זו, ובפרט שלא מנינו בדברי יוסף שום רמז פתרון על דבר זה שיהיה עומד על היאור, וא"כ מוכח שאין זה משיקף החלום, ומי"ע הודיע לנו הכתוב זאת, ובמד"ר (ב"ר פ"ט, ד') והנה מן היאור רמז רמז לו שאין השבע נא על מלכים אלא מן היאור, ודכותה אין הרעב נא אלא מן היאור, ופי' היפ"ח עפ"י פשוטו שפ"י השבע היה חלוי בכל ציבור, כי לא היו גשמים יורדים מצריים, רק הנילוס עולה ומשקף את השדות כפירש"י. א"כ השבע והרעב הכל נא מן היאור, הולס הוא עצמו הקשה על פירושו, דמלשון המדרש אין מלאך דורך השבע נא להשיענו, שכרי אמרו רמז רמז לו שאין השבע נא למלך אלא מן היאור, וא"כ היה דרך השבע כן, מה לורך היה לרמז על זה, ודבר ידוע הוא שכל חלוי צריכה גשמים, ונחזיק פ"י שמה ראה יוסף להכניח שפתרונו אחת הוא, ומורה על שובע ורעב בדבריו, כיון שיהיה החלום מן היאור, וזו חלוי השבע והרעב, עיי"ש. אמנם גם פירושו קשה, דא"כ היה לו להשיענו זאת אלא הפתרון ולא בסיפור החלום, גם אין לורך לכתוב צהוב"ק ראיה לא שהפתרון אחת, שכרי נחזר אח"כ בדברי יוסף, והמפורסמות ח"ל ראיה, אלא שיתכן שיוסף ראה לאמת דבריו לפרעה ולחורטומים, וא"כ היה לורך להשיענו זאת שפתר להם החלום, אצל בסיפור החלום אין לורך להודיע זה.

(ה) יידי צבוקר וחפס רוחו וגו'. כתב הרמב"ן ז"ל כי עמד על מעתו מקין ומחשבו בחלומו חולי יראה עוד דבר פסע שלישי, ובאשר עמד צבוקר ולא חלם עוד נפסע רוחו, זה עשם ויהי צבוקר וחפס רוחו וכו', והבפלא"ה ז"ל פ"י שאז היה ליל ר"ה, והאמנם שאוב"ע דין אותם צלילה, אצל דין זה היה נוגע ליוסף הצדיק לא דנו אותו עד צבוקר, ועי"כ ויהי צבוקר וחפס רוחו, דג' שעות הראשונות הצדיק יושב ודן, ופרעה הרגיש בדבר שדין אותו צבוקר ומה נחפס רוחו, אח"ד ז"ל, ולבאורה אם מלאי חזא שדין אותו בשמים חיד לא חזא גם הנוצה ולא היה רחוי שצבול

והנה שיתוספו לו צ' שנים ועי"כ חזקן לידו מן השמים טעות זה, שיחשוב לפי מידת עונותיו שהחוב עליו להשדל, ואעפ"כ געש על זה צבחי' נורא עלילה במצורא צחחחחחח (פ' וישב) שמכירה יוסף וחטא אחד הראשון ועוד הרבה דברים היו עי"ד גזירה מן השמים צבחי' נורא עלילה ואעפ"כ היה נחשב לפגם צבחינה וסבינו נשערה מאוד, שהקצ"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה.

*

יידי מקץ שמים ימים וגו'. פירש"י בחרגומו מסוף וכל לשון קץ סוף הוא. והנה צעלי החוספות ז"ל, דבארך לפרש כן לפי שגמלו מקץ שהוא תחלה צורמים מקץ שבע שנים תשלחהו חפשי ויחם תחלה שבע קאמר וכו', עכ"ל. אמנם לפי זה צ"ב דב"ל לכתוב לומר ויהי מסוף שמים וגו', ומדי"ב אמר לשון מקץ שאינו מצורר ומשמעותו ג"כ תחלה כמ"ש החוספות.

(ג) במד"ר (ב"ר פ"ט, ג') אשרי הנצר אשר שם ה' מצעתו (תהלים מ') זה יוסף ולא פנה אל רבדים, עיי' שאמר לשר המשקים זכרתי וזכרתי מחוסר לו צ' שנים, עכ"ד המדרש, וא"כ דסיפא סותר לרישא, עיין לעיל ציבור הקושיא בדברים הקודמים.

(ג) עוד צמד"ר (ב"ר פ"ט, צ') בכל ענף ויהי מותר ודבר שפחים אך למחסור (משלי י"ד), כל דבר שגוער יוסף עם אדמותיו, היה לו יחרון ממנה למה שגנל את צהב, ודבר שפחים אך למחסור עיי' שאמר לשר המשקים זכרתי וזכרתי מחוסר לו צ' שנים וכו' עכ"ד המדרש, וא"כ קישור הענינים להדין.

(ד) ופרעה חולם והנה עומד על היאור והנה מן היאור עולות שבע פרות וגו'. ראו לבין מה לורך בסיפור הקדמה זו שיהיה עומד על היאור, ולפי המשמעות אין זה משיקף החלום להודיע המקום שעמד בה, ותודאי אם ראה שבע

בארץ אלה עשירים ע"כ, ולכאורה דבר זה הוא נגד הטבע, שברי העשירים יהיה להם תצורה יותר מן העניים, כי היה להם שדות ודמיונים וגם כסף לקנות, ובדרך הטבע היה ראוי שתחיל הרעב תחלה מן העניים, ואם היה בדרך נס, ראוי להבין לדרך הנס למח, ולא עמיד קוצים ניסא למצוא.

(א) גם ראוי להבין ענין הצורח מה שזר יוסף על התצורה שחרק, מה צורך היה לה, ומח חיבתה לו אם יאכלו המלכים מחצותם כ"ז שיספיק להם ממנה, וידוע דקוצים לא עמיד ניסא למצוא, ובדרך הטבע היה ראוי שתקיים התצורה משנה לאחרת, שכן הוא מוכחו של עולם לשמרו משנה לאחרת, ורק בדרך נס הקוצים ולדרך הנס למח.

(ב) להלן (בסוף ויגש) ויתם הכסף מארץ מלכים ומארץ כנען וגו', ויתם השנה הכוא ויבאו אליו בשנה השני ויחמרו לו לא נכחד מאדני כי אם הם הכסף ומקדש בבהמה וגו', לא נשאר לפני חדושי בלתי אם גוייתו וחדמחמו. ראוי להבין איך הם הכסף אלל עניים ועשירים בארץ מלכים ובארץ כנען טולם בזמן אחד מיד בשנה ראשונה ואין זה בדרך הטבע, וקושיא זו הקשה הספלא"ח ז"ל, עיי"ש.

(ג) בספח"ק נועם אלימלך הקשה עכ"פ ויחמרו להם שלם להם אל חיראיו וגו' כספכם בא אליו וגו', וחל"כ קשה איך נכתב צחורח דבר שאינו, שברי לא בא הכסף שלהם אליו, וחוקי דכנה ידוע שיוסף ליקח כל הכסף וכו', וכוונתו ה' לנקט בשביל ישראל, וכך אמר להם עבד יוסף כספכם בא אלי, ר"ל, הלא כל הכסף באה אלי, מכל העולם הוא כספכם הכל בשבילכם, וא"כ ל"ל הכסף שלהם וכו' עכ"ל, ושד לאלקי מלך.

ונתחיל לנאר במאמר והנה עומד על היותו והנה מן היותו עולות וגו', ובמדר"ר רמח לו שכלל בא להם מן היותו השועב והרעב, ובדבריו נחמך כח ז"ל: מחית ארץ מלכים ביחב

צחורח כ"כ, גם עפ"י פשטות ראוי להבין מה כל התורה הגדולה הזאת, עד שחמרו ח"ל שכיח נפשו מנשקם לנחם.

(ו) ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיחור על ארמיל וגו' כבר הבאנו לעיל קושיא המפרשים הכי שמוכו יועץ לפרעה, ואין מדרך המוסר להשיב על מה שלא נשאל, ועוד למח לריבוי איש נבון וחכם ללבוז התצורות וליתן אותם צחורות, גם אם אמר שצריך לה נבון וחכם שיבין מהות כל התצורה לשמרו ולפקדון צחופן שיעמוד ימים רבים, עדיין קשה מדוע קפץ פרעה ושמוכו שני למחך שצנעו לא ימים איש לא יור ורגלו בכל ארץ מלכים, הלא יספיק שימסור לו התמונה זו להיות שר על התצורות, ומדוע הוכרח להיות המושל בכל ארץ מלכים.

(ז) וכל יודע הטבע בארץ מפני הרעב הכוא אחרי כן כי כבד הוא מאוד, פירש"י הוא פתרון ולא נודע כי באו אל קרננה, וקשה הלא כל שני הרעב אכלו והספיקו מאותן התצורות של שני השועב, אחת הדבר שלא נשאר כי אם צחורותיו של יוסף הצדיק, אבל הרי גם אותה התצורה ה' ממח שצנעו בשני השועב, ואין מתקיים ולא יודע הטבע.

(ח) יעשה פרעה ויפקד פקידים על הארץ וחמם את ארץ מלכים וגו', לכאורה ל"ז חומרו תחלה יעשה פרעה, ואם הכוונה על מה שחמר אח"כ יפקד פקידים וגו', הרי ביאר לו כל מה שעשה ולמה צריך להקדמה זו יעשה פרעה, ואם הכוונה על עשיית אחרת אינו מוצא מה הוא.

(ט) ויצבור יוסף צר כחול הים הרבה מאוד עד כי חדל לספור כי אין מספר, וי"ד כפל הלשון, עד כי חדל לספור כי אין מספר, ואם אין מספר, מה נפקא מינה שחדל לספור, ובלאו הכי לא יספר מרוב.

(י) ודרעב ה' על פני הארץ וגו', פירש"י מי הם פני הארץ אלו העשירים, ובמדרש תנחומא למחך שלא תחיל הרעב אלא בעשירים, שאין פני

יגבר החזל ויועיל להם וכו', וממין העבודה הזאת היו מהם עובדים לאנשים, כי בראותם לאחד מבני האדם ממשלה גדולה וחזל עולה מאוד כבודוהו, היו אנשי ארץ חושבים, כי בקבלם עליהם עבודתו, וכונתם אליו ועל מלם עם חזל, וכו', וכו' ג"כ יתשוב כי צדקת מחשבותם זו, חוסף לו הלהח וכו', וזה היה דעת פרשה כדרי רבותיו וכו', שעשו עמם אלהות, כי היו רשעים לא שטות גמורים וכו' עיי"ש. מוצא כדבריו שכל השפעתם של רשעים מכחות העומאה וכו"ע, וכתב בילקוט ראובני בשם ר"ר הכור: כשספר פרשה ליוסף אמר וזהו מן היאור עולות ז' פרות בריאות נשר, אבל נפרות רעות לא הזכיר מן היאור, למד כן ללמד שחלק פרשה כדור לאלהיו ומזכיר שמו לעשה וסכו על הרע, וממין כך שכוף אלהיו שנאמר לי יאורי, ומכאן אתה דן ק"ו כלפי מקום, ומה פרשה הרשע עשה כן לאלהיו אפי"פ שאין בו ממש, אלו עאכ"כ שצריך להזכיר שמו על העובד ולא על הרע וכו', עיי"כ.

ובזה תבין שכל השפעתם של מארים זה להם מן היאור, לפי שהוא ה' עיי"ש שלהם, וכל קיומם וחיותם חלוי בו, ולא התחיל הכתוב לומר ופרשה חולס והנה עומד על היאור, פי' שכל עמידה וקיום שלו ה' על היאור, ועי"ד שכתב האוה"ה"ק כמה שדרשו ז"ל שהחזיר הקצ"ה את החורה על כל ארצו ולשון ולא רצו לקבלה, ועשו שאל חורה מה כתוב בה, אל הקצ"ה את תרלח, אמר אי הכי לא צע"ה, ועד"נ ענין גם שאל האומות עיי"ש. ולכאורה חוצה גדולה לדבר כן כלפי שמיא, ופי' שכוונתם ה' שאין יכולים לקבל את החורה, שאתה כל עמך של אותם האנשים אביהם רוצה הוא, ועל כך הצטינו אצ"ו ועל חרדך תחי' וצ"ה חלוי כל חיותם, ואם יקבלו את החורה יפסקו משרשם וחיותם ויכיו צעלים במציאות, ועי"כ אמרו לא צע"ה, שקבלת החורה הוי אלם ציטול במציאות, אח"ד. ועד"נ יתבאר במא"כ והנה עומד על היאור, שכל עמידתו ומציאותו וחיותו וכל השפעתו הוי מן היאור שהוא עיי"ש שלהם, ועי"כ וכו' מן היאור עולות נשע פרות וכו' יתברר שאתה צמדת שכל זה להם מן היאור

מן היאור, הוא שכתוב (ישעי י"ט) ערות על יאור על פי יאור וכל מזרע יאור יבש נדף ואינו, וכתב (שם) ואנו הדיגים ואכלו כל משליכי ביאור חכה, וכתוב ובושו עבדי פשחים שריקות, וכתוב ויכיו שחתי' מדכאים וגו' ע"כ, וצ"פ' המלכיים כתב רבים עמדו ותמכו מדוע חלה הכתוב כל עניני מארים בביאור עיי"ש, ונ"ל בפשטות עיי"ה הירוע צענון השפעת העולם שכל אחד מקבל השפעתו ממקום שהוא דבוק ומקושר שם, ואדיוקים עובדי ה' מקבלים כל השפעתם ממקור הקדושה מהצורה כו"ע, וכל חפציהם וקנינם זה להם ממקום קדוש גבור, וזה לעומת זה הרשעים מפירי החורה מקבלים השפעתם מן הסטי"א, ועי"ד שהבאנו ב"פ בשם ספי"ק אגרא דכלה (פרשת שופטים) לפרש הפסוק כי בגוים האלה אל מעוניים ואל קוסמים ישמשו ואחרי לא כן נתן לך ה"א, וידוע שזה הפועל צפועל, ואם מקבלים אחרי חפץ או ממון מאינשי דלא מעלי, משפיע אותו חפץ צפוניותו של המקבל ליוע, והעיד איך שהכיר כמה אדיוקים אשר היה ירא לגשת אליהם מגדל קדושתם והפכו אח"כ עיי' שקבלו מעות מאינשי דלא מעלי עכ"ד ז"ל. והטעם בזה לפי שהשפעת הרשעים נתן להם מזה הסטי"א, עיי"כ שורה בחפץ שלהם כח העומאה ומשפיע לרעה בהמקבל, ומצינו נגשים הארורות שאתה לירמי' הנביא (ירמי' מ"ד) ומן אז חללו לקטר למלכת השמים והסך לה נכסים, חסרונו דלא יתברר וצ"כ שמו, ולכאורה איך העיזו פניהם לדבר לפני ירמי' הנביא ודיבורים אשר אין כדעת סובלת, אמנם נראה שאמת היה כדבריהם, שהם היו מקבלים השפעתם מן הסטי"א, ומעת שחזרו לקטר לעי" חסרו אחרי ההשפעה, ורע ומר ההשפעה הזאת שמקבלים מן הסטי"א שנאמר את האדם מעולמו, ועי"כ גמשים ודבוקים בדרכי עיי"ה יתבר, ומה שקבלו השפעה הזאת הוא מטעם שהיו דבוקים צע"נ.

והרמב"ן כ' ק' צ' יתרו עכ"פ לא יהיה לך אלהים אחרים על פני הארץ צענון עיי"ש ח"ל: כי כל אחת מן האומות ידעה כח החזל שלהם כפי מעטו על הארץ, וחששו כי בעבודתם

והשליש על כל התבואות, וזה החוספות לא ב' צו חלק מהשפעת הסע' מזה הס' והוא, כי' ממקור הקדושה המשיית, ויוסף הדיק זכר צבן, ומזה היה יכול לזון את אביו והשנים בק', אלא שעדיין היה מעורב צבן מלוחות התבואות שגדלו בשדות מלרים מהשפעת האור שבו ע"י, ואין כפרישו בין זה לזה, ומעטם זה היה הכרח לצר על כל התבואות של מלרים שירקבו כלם ואצד, ואפשר שלא רק התבואות שהטמינו המלרים הרקובה, אלא אף התבואות שאצד יוסף מזה שגדלו בימי השופע ג"כ הרקובה לפי שצאו מהשפעת ע"י, ולא נשאר רק אותן שתרצו ע"י הצרכה שהוא ממקור הקדושה.

ולבאורה לפי' מה נזכר היה לכל אותה העירחה לאסוף תבואות ולצבור צר בימי השופע, כיון שצלאו הכי לא נשאר מהם כלום, וי' שהאורח לזה כדי שיהיה הכס נסתר ומכוסה בצנען ולפי שהיה חלות הצרכה גם לחומלת המלרים ולא היו ראויים לנס מפורסם, ע"כ היה מלוצש בצנען שלא ידגשו בפעולת הכס והצרכה ע"י שאצד יוסף תבואות הצרכה וכל תבואתם של מלרים הרקובה וסברו דשלו נתקיימה, אבל צלחת לא נשאר כלום מכל אותן התבואות שגדלו מהשפעת הס', ואף מה שהיה ציד יוסף ירקב כלם ואצד לגמרי, ולא נשאר זכר לזו, וזה שדיק הכתוב ויצבור יוסף צר כחול הים הצרכה מאוד עד כי חדל לספור כי אף מספר, ר"ל בצורה זו חדל לספור, כדי שיוכל להיות אח"כ אף מספר ע"י הצרכה ר"ל, שיהיה המספר סמוי מן העין וישלש צו צרכה ולא יוכר להמלרים שנתצבה ע"י הצרכה, ומעטם זה חדל לספור ואצד הצרכה כ"כ כדי שיהיה הכס נסתר מעיני המלרים ולא יכירו צה, וזה שרצו יוסף לפרעם ואמר ישעיה פרעה ויפקד פקידים וגו', ר"ל אחה לר"ק לעש' צלצד אולם לא חתקיים עשייתו כי כל מה שיאספו משדות המלרים יקצד וישאר רק מה שנתצבה בחוספות צרכה, אף על פי כן מוכיח שיקדים עשייתו בשביל שלא יהיה הכס מפורסם כגיל (ומחזק קושיא ח' הכ"ל) ולבאורה מאמר ישעיה פרעה מיותר ע"י, ולדרכיו רמז לו שמוכרת העשיה לצד, אבל הפעולה לשאף תהיה כי' חתקיים צלאו הכי.

השפעת והרעב, שכן דגים של רשעים עובדי ע"י שכל השפעתם נמשך מן הס' מקור העומאח וצלחתו טעם נכון על מה דכתיב אלל מה דס והדגה אשר ציאר מזה, ולבאורה הדגים מאי שצאו, והאחיה שהיאור נלקח כפרש"י שם, לפי שמלרים עובדים לגילום לפיכך הלקח את ירחתם תחלה ואח"כ הלקח אותם, אבל הדגים למד נלקח, ומליוני בגזירת המצול שדברו כל צד וכל הכי אשר בארץ ואפ"ה נמלטו הדגים, ומדוע במלרים מחו אף הדגים, וי' לפי שכל חיותן של אותן הדגים היו ממנוי גילום שבי' ע"י של מלרים, ולפי שהיו חנויים מן הס' וקצלו ממנה הנאה והשפעה נאצדו יחד עם הס', ולעטם זה חלה הכתוב (בישעי' י"ט) כל עניני מלרים ציאר, לפי שכל חיותם והשפעתם צא להם ממנה שיהיה ע"י שלהם.

והנה יוסף הדיק תכלית ציאות למלרים היה להכין מקום מוכשר לישראל שבו צריכים להיות שם צנלות, וכזה האלשי"ך הק' צעטם שזה יוסף למלרים שימולו, ולבאורה מה הועיל להם המילה, וסו"ס נשאר בגיוחן, ומה חיכתה ל' ליוסף אם ימולו, ופי' שבוואחו הי' בשביל ישראל, שאם המלרים ימולו את עצמם ואת צניהם, גם צני ישראל וקיימו בודלוי צרית מילה, ועוד כתב טעם אחר כדי להחליש כח התאווה במ"ס המלרים ע"י שימולו, דמסגולת המילה להחליש כח התאווה במ"ס המלרים ע"י שימולו, ז"ל וע"י יהיה נקל לישראל להחבצר נגד עומאח מלרים ע"י, עכ"פ זה היה תכלית פעולתו של יוסף הדיק במלרים להכין שם מקום לישראל, והנה ידע יוסף שעתידין לירד למלרים יעקב אבינו והשנים בק' עם צניהם, והוא עתיד לזון ולכלכל אותם מלוחות התבואות שגדלו בימי השופע, ולבאורה כיון שכל השפעתם של מלרים צא להם מנד הסע' וע"י, אף יוכלו יע"א והשנים בק' ליהנות מחמאח כזו שצא משורש העומאח, אולם מצאנו בפסוקים ובצדדי חז"ל ששר צרכה ד' צמטשי ידיו של יוסף, והחוספות כתבו (תענית ח' ע"ב, ד"ה אלא בדבר הסמוי מן העין) דמה שנתצבה בשביל הצרכה היו כמו הפקר ואין לשום אדם זכות צו וכל הקודם זכה ע"י, ובמ"ס לעניניו צלחת התבואה שנתצבה ע"י הצרכה, וזה צבן יוסף הדיק שהוא היה המושל

ע"י שירא פרעה איש צבון וחסם וישתכחו על ארץ מצרים, וזה הצבון והחסם ימלא עצה שיתקיים הארץ ולא יהיה כלום מן הרעב, והוא דבר למעלה מהשגתם שאין אחס משיגים צענין זה, ומלא שיהי שייך זה לפתרון החלום כי בלא זה לא יתקבל על לבם אחימת הפתרון, וע"כ הוצרך יוסף לתת דבריו ולבאר שהפתרון איש אמת, ואעפ"כ לא יהיה כלום מעשם שיביא איש צבון וחסם, "על" ארץ מצרים, והצבון פרעה צחקתו שיש לדרך להביא השפעה זאת ממקום גבוה, מקום שאין לכוחות העומאה שליטה שם, וע"כ נזכרה הוא ליתן הממשלה של כל מצרים ביד יוסף, שצמצו לא ידים איש את ידו ורגלו בכל ארץ מצרים, שהשיגו זאת שכל מושל מצוי השפעה לפי בחינתו, וע"י שיהיה יוסף האדון מושל בכל מצרים וימשיך להם השפעה ממקום גבוה עליון למעלה מהשגתם וכ"ז היה סיבה מן השמים שיהיה נעשה מושל במצרים כדי להחליט בה העומאה ויוכל ישראל להתקיים בקדושתן במצרים.

ובזה יתבאר מ"ש שלוחו של יוסף אל השבטים הק' כספכם צא אלי, דהיינו השבטים הק' כשנמלאו המעמון בשקיהם, אף אלמלי ניתן להם במהרה ומדעת לא ראו ליהנות מממון כזה שצא מהמצרים מעובדי ע"י, שמזיק מאוד לבחי' הגשם ובמבואר לעיל, ולא אמר להם שלוחו של יוסף כספכם צא אלי, שכל השפעת הכסף במצרים צא על ידי ממקור הקדושה, דבאמת אף שלט נחלה להם עדיין שבוש יוסף, אולי הרגישו בו שבוש איש קדוש, וכדאיתא במדרש צעש שראה לתפוס את שמעון צבית האסורים הלך משה והכבו מכה אחת ואמר שמעון דין רשע מדצית אבא עי"ש, ע"כ רמז להם שאין טעם למועג מליקה המעמון כי כספכם צא אלי, פי על ידי צא כל השפעת הממון במצרים ובשכלם, כדי שחובלם להשחית בו, וע"ד שפי' בספס"ק נועם אלימלך זל"ה.

וזה שאמר פרעה לחיי יוסף ואחיה לכם את עובד ארץ מצרים וגו' פירש"י ניבא ואינו יודע מה יביא וסופו לעשותה כמולה שאין בה דגים,

ובזה יובן פתרון החלום ולא נודע כי בלא אל קרצנה ולא יודע השבט צאריך מפני הרעב, דבאמת אותה התבואה שגדלה צימו השבט בקרצנה כליל ולא נשאר זכר למו, ולולי הצרכה שנמשך ע"י יוסף האדון היה רעב של בלי' על מצרים, וכמשמעות הכתוב ולא חכרת הארץ רעב, מנזאר שביחה ראויה שחכרת הארץ בצורת הרעב, וכן מליו שאלמה יהודה ליעקב שחנה הער אחי ונחיה ולא נמחה גם אחינו גם אחי גם טפיו, ופירש"י צימיון ספק יתפש ספק לא יתפש ואינו כולנו מתים ברעב אם לא נלך, מועט שחניה את הספק ותחפוש את הוודאי, הרי שגדל צורת הרעב היה ראוי להיות כלים גמורה ליע, לולא כוחו של יוסף האדון שראה צרכה על ידו.

ובזה יתבאר מדוע לא יכלו החרשמים לפתור החלום כאשר פתר יוסף על שני השבט ורעב, אמנם כי לפי פתרון החלום היה צריך להיות בלי' גמורה בשנות הרעב כאשר מורה הפתרון של ולא נודע כי בלא אל קרצנה, וזה ראו באלפגנוניות שלא יהיה כלים במצרים, לא הוצרכו לבקש דרכים אחרים צפתרון החלום שצב צוות אחת מוליד ושצב אחת קוצר, כדי שיתקיים ולא נודע כי בלא אל קרצנה לפי פתרונו, דאחר שיקצור אותם לא יהיה עוד זכר למו, משא"כ צפתרון של שנות שובע ורעב, אם יתקיים ולא נודע כי בלא אל קרצנה צריך להיות בלי' גמורה, וזה ראו באלפגנוניות שלא יהיה כלים, וזה שומשך יוסף צרכה בדרך גם למעלה ממערכת הטבע, לא היה להם השגה בזה שאינם משיגים רק במערכת השמים, ע"כ לא יכלו לפתור החלום באופן שפתרו יוסף.

ובזה יובן מה שנפל פחד גדול על פרעה, כי השיג פתרון חלומו כפשוטו שמהרה על שבע ורעב ומלא זה מוכרה להיות בלי' גמורה במצרים, ולא ויהי צדוק ותפסע רוצו עד שיהי קרצנ למיתה באמרי"ל, ולא כשצא יוסף ופתר החלום, מוכרה היה לתת סחורה זו ואמר להם שבהמה כן הוא שגדל החלום ראוי להיות כלים, ואעפ"כ לא יהיה כן והחלום ג"כ אמת רק בהשגות יהיה

לו שחי שנים, ולא בדרך שום חץ, כ"א בשביל
שלא יבואו לעשות שום לאוהו רשע חלק בישועתו של
יוסף אלא יתפרסם לכל שכל ההשפעות הם מאל
הקדושה, וכוונתו של יוסף במה שאמר לשר המשקים
כ"א זכאתי, ו"ל שאלה להסחיר הדבר שלא יהיה
הם מפורסם כ"כ ויהיה מלוכש קצת בדרך העצב,
וכמו שאמר ז"ל הקצוף הקציה אלוהים על עבדיו הם
כדי ליתן גדולה לאדוקים פרעה קצף על עבדיו וכו',
נמצא שאלה ח' איח ביה מעליהם כדי להסחיר הם
מעייבם, אלא לעומת זה היה צו גם חסרין שימלאו
על ידו מקום לעשות שמעורב בישועתו כח הרשעים,
ולזה הוצרך להיות יוסף עוד צי שנים במאסר.

וְנִבְאָה לבאר דברי המדרש ה"ל (קושיא ג') צהקדם
לפרש דברי רש"י ז"ל בפרשת וישב ע"פ
ויוסף הורד מצרימה, חזר לענין ראשון אלא שהפסוק
צו וכו', כדי לסמוך מעשה אששו של פוטופר למעשה
חמר, לומר לך מה צו לשם שמים חף צו לשם שמים,
שראית באלעזרוגיון שלה שעתידים להעמיד בנים
ממנו, ואיזה יודעת אם ממנה אם מצחה ע"ל.
ל"ב איך יתכן צנזירות שאתה המרשעת היתה
כוונתה לשם שמים, גם יש סתירה ממה שכתב רש"י
ז"ל ע"פ ויחי אחר הדברים האלה חטאו משקב
מלך מצרים וגו'. לפי שהרגילה אותה אחרים את
האדוק בפי כולם לדבר צו, הביא להם הקציה
סרחנים של אלו שיפנו אליהם וכו', ובמדרש מבואר
שאמר לבטל להרגו אותו ואלה להרגו, אלא שנעשה
לו גם ע"י חינוך שהחול לדבר וספר כל המעשה.
ובצעני התוספות כתבו שהבומרים דווחו לחות
והאילוה ע"י"ש, ואם כנים הדברים שכוונתה היתה
לשם שמים לפי שראית באלעזרוגיון שעתידים להעמיד
בנים ממנו, היה לה לנפות אולי יתקיים לאחר זמן,
משא"כ אם יהרג על ידה ויחטול הדבר בודאי, וא"כ
ראיה בדווח מה שבי' כוונתה רק לדבר עבירה,
ובשראית שלא נתקיימה מהשנאה העלילה עליו וראית
לנקום ממנו נקמת מות, ואיך אפשר לדמותה לחמר
חמה של מלכות, שנעשה לשם שמים בודאי ולא היה
שם ענין של עבירה כלל, כי קיים יהודה מלח
יצום כמבואר בדברי רח"ל, אלא שהיה השתלשלות
הדבר **הדבר** שלא יתחב ליהודה קדוש ה',

והטעם בזה לפי שיוסף היה הנותן שכל רשע מצרים
היה צדקתו, שהוא היה המושל ושליט עליהם, ע"כ
היו יכולין להכות מרכוש מצרים, ח"ש ולחכות להם
את "עוב" ארץ מצרים אין עוב אלא חורב, שכל
רשע מצרים בא ממקור הקדושה, ובה יובן מאמרי"כ
ויהיה הכסף בשנה הבאה, שהם הכסף והמקור אלא
עניים ועשירים בשנה וזמן אחד, לפי שיוסף האדוק
גזר על התבואות שירקינו, וגם על השפעת הכסף
הבא מאל הסע"א, שיהיה כלה והאצד ולא יאחר
זכר למו, ומעשה אין עוד קושיא איך כלה בשנה
אלא עניים ועשירים, כיון שלא היה בדרך העצב כלל
כי אם מאל גזירת יוסף האדוק, וא"ש שנתקיימה
גזירתו בפ"א ובשנה אלא כולם, ומה שאמר במדרש
שהרעצ החול אלא העשירים א"ש לפי דרכיו, וכל
טעם גזירתו של יוסף שירקינו תבואתן של מצרים
בשביל שמשכו ממקור העומתה והע"ז, והנה ע"י
הרוב היו העשירים בדוקים יותר בתבואת העומתה
וע"ז שיש להם יכולת ליתן אחר תבואתם ולעשות כל
צלה העולה על לבם, משא"כ העניים, וע"כ חל
הגזירה תחלה במקום שכוחות הע"ז חזקים יותר
והם העשירים, שהיו זה היה עיקר טעם הגזירה,
וא"ש שהתחיל בעשירים תחלה.

וְבוֹהַ וצו דברי המדרש המוצג בפתח דברינו אשרי
הגבר אשר שם ה' מצנחו וכו', ודבר ה"פ"א
כתב שאתה שחי שנים שחוספו לו, לא היה בדרך
שגשג בשביל שאמר לשר המשקים, רק כדי שלא
יאמרו הצדוקים שישועתו של יוסף, בזה ע"י שר
המשקים, ויבואו לעשות שאפשר שיעשה לאדוקים
בסיוע רשעים, ולדרכנו אפ"ל דברה יוסף האדוק
פעל בכוחו הקדוש שיהיו כל השפעת מצרים רק
מכוחות הקדושה מצד הש"י כ"ל, שע"כ גזר
על כל התבואות שלהם שירקינו, ומכ"כ כדי שלא
ימלא מקום לעשות שום צדק חלק מכוחות הסע"א
וסיוע הרשעים, לזה הוצרך להיות יוסף האדוק
במאסר עוד שחי שנים, וע"ז יראו שהכל בא רק
מצד הש"י, ח"ש המדרש אשרי הגבר אשר שם
ה' מצנחו זה יוסף, שכתבו הקדוש המשך כל
ההשפעות מאל הקדושה ושם ה' מצנחו, ומכ"כ
ע"י שאמר לשר המשקים זכאתי והזכאתי נחוספו

ע"פ ויאל אורח החורב ח"ל הקצ"ב לא מאלעגנינות
שלך שראית במלות שאיך עתיד לעמיד בן זכור
וכ"כ היה ציוסף שהיה פיתחה אורח ע"י אלעגנינות
וגם יוסף הבין בחכמה זו כנ"ל, וע"י הכניסה ספק
בלבו חולי האמת כדברים לוב נתן ענה צנפשו ויאל
למעלה מפיסת הרקיע חוץ מן האלעגנינות, ושם
נחברר חליו האמת שאין לו לעשות דבר הזה. ומ"ש
וחטאחי לאלקים בלשון עבר, לנאורח היל"ל ונחטא
לאלקים בלשון עתיד, דברי לא חטא עדיין, ולדרכו
י"ל דלפי שהסיתא אורח לעשות עבירה לשמה כנ"ל
לוב חמר לה תיחא במי שלא חטא ולא בא עבירה
לידו מעולם, משמרים אורח מן השמים שלא יכשל
בחטא, כמ"ש ז"ל לדיוקים חין הקצ"ב מצוי חקלה
על ידם, ואולם יתכן בחי עבירה לשמה, אבל
המלוכלך בנפשו ר"ל לרף למנוע מעשות עבירה
לשמה כי הוא עלול לעשות, וז"ש יוסף האדוק צדול
ענותותו כדרך האדוקים שלכם נשבר בקרצם שלא
יתכן אללו ענין זה של עבירה לשמה, כי ונחטאחי כבר
לאלקים ואין לי להכניס את עצמי בספק סכנה לעשות
עבירה לשמה שלא יתכן רק ללדיוקים המשמרים אורח
מן השמים שלא יצאו לידי מכשול לעולם.

תמצית דבריו לרף להביר ולידע דלדרי הרשעים
ועלולותם, ורחיט צחות בדורותינו, של מני
פרא ורעצות הדת מליגשים בלבוש של לשם שמים,
ומנאחים להם רחיות מן החורה, וכנשחר רחיותם
ואין להם מה להשיב אומרים שהוא עבירה לשמה,
חמם לרף לידע של מה שהוא ממקור הרשעים, יהיה
באורה עננה שיהיה אסור לשמוע להם ומכל שכן
לעשות כדבריהם ואף אם יבררו באלף רחיות
שבוותם רק לשם שמים, וכמ"ש ז"ל (סנהדרין
פ"ע ע"ב) שאמר השטן לאלע"ה כך שמעתי מאחורי
הפרגוד השב לעולם ואין יתחא לעולם, השיב לי
ח"א כך ענוש של בדאי אפילו אומר אמת חין
שומעין לו, נראה מלשונם ז"ל שאלע"ה הרגש
בדבר שאמת כדברי השטן, ואין רצונו יתבצר לשוחטו
ואלע"ה לדברי השטן התסית אסור לשמוע, ואלמלי
שמע לדבריו, אף שדבריו היו נכונים, ה' אלע"ה
מאבד כל בכוותים וכל הגסוניות שעמד בזה כבר
במנאח בלמיהם ז"ל, וענין זה לרף להיות יסוד

שהכריחוהו מן השמים לכך כדאיתא במדרש, ח"ר
יוחנן ציקש לעבור ויחנן לו הקצ"ב מלאך שהוא
ממונה על החארה, ח"ל יהודה היכן אחר הולך
מבינ מלכים עומדים מבינ גדולים עומדים, ויע
אליה אל הדרך בעל כרחו שלא בעצתו, וכשדנו אורח
צב"ד יתחא צ"ק ואמרה ממני ומאחי יאלו בדברים
כמ"ש רש"י ז"ל, גם הסימנים שנתן לה יהודה רמז
בזה לענינים גדולים, כמו שדרשו במדרש חותמך זו
מלכות ופחילך זו סנהדרין ומעך זה מלך המשיח
וכו', ואיך אפשר לדמות מעשה המרשעת האת
לחמר שגם היא בונה לשם שמים כמנחה, ולא רחיתי
עדיין חירון מחפיק לה.

אמנם ח"ל דבר צרור שלא ענה על לב מעולם
לדמות מעשה מרשעת האת למעשה של
חמר, אך חז"ל אורו לנו בזה דרכם ועלולותם של
רשעים, כדי שידע להשמר ולהצטר מכס ומחבורתם,
דכנה היא רחא לפתות את יוסף האדוק קדוש
אלקי למעשה בלבו, וידעה שלא יתחא לשמוע
לדבריה להתפתות לדבר עבירה, ולזה באתה חליו
בעננה של לשם שמים, שהרחתה לו האלעגנינות
שעתידה להעמיד צנים ממנה, ובדאי גם יוסף היה
צקי באלעגנינות שיעקב אצונו ע"ה מסר לו כל
החכמות וגם הוא ראה שעתיד להעמיד צנים ממנה,
ע"כ ענה חליו שאף שיש עבירה בדבר, אלע"כ
יחית לדבריה לעשות עבירה לשמה, והבאתה רחא
ממעשה חמר, שג"כ עשה עבירה לשמה ע"י שראתה
שעתידה להעמיד צנים מייחודה ויטחלשל על ידה
מלכות בית דוד, וכמ"כ יעשה יוסף עבירה לשמה,
ולזה נסמך מעשה זו למעשה חמר, ללמד דרך
הסתתה שבה הסיח את יוסף לדמות ענין זה
לחמר, אולם יוסף האדוק השיב אמריו חליו, ואמר
איך אלע"ה הרעב בגדול, "באחת", דאמת הדבר
שיש מליאות של עבירה לשמה כעובדא דחמר ובדומה,
אבל זו אינה בגדר עבירה לשמה כי אם רעב גדולה
היא.

וע"ד שפירשתי אומרו ויאל החורב, ולנאורח
מאי נפקא מינה להיכן יאל צות אחר או
החורב. ויוכן עפ"י שפירש"י בנצרתם אצונו ע"ה

שיאמר כן, וזהו מצואר בדברי חז"ל שכל מאורעותיו של יוסף הדיק רומזים על קץ הגאולה בציאת המשיח, שלא יהיה קץ האמיתי וכ"ש בנחלת סוף וקץ לכל לוחותיו, דאף שגאולות הקדומים היו נקראים ג"כ בשם קץ כמו גאולת מלכים וגאולת צבא, אבל לא היה סוף וקץ, כי אחריתם נמשך עוד גלות, משא"כ קץ העתיד, בציאת המשיח יהיה סוף וקץ לכל לוחותיו ולא יהיה גלות עוד אח"כ, וזה שרמז רש"י ז"ל כאן בדבריו הקדושים, דכל לשון קץ סוף הוא, ר"ל כל מקום שמדברים מענין הגאולה כגון צענין זה של יוסף הדיק, שכל צענין רומזים על גאולה העתידה, דזה הו' לשון סוף שהוא סוף וקץ האמיתי, ועל זה אלו מחכים צענינים לפניות לבש"ח שבמחרת חכה לקץ הימין לקבל פני משיח לדקוים בקדושה וטובה בצור פני מלך חיים ובחיים ונחמות קרן החורש וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו בציאת.

*

דרוש לשבת חנוכה

באופן אחר אפ"ל דברי המדרשים והקדוקים כי"ל עפ"י דברי צמ"ד (פי חיו) ר"צ ור' לוי בשם ר"ה בר חנינא מפני מה לא נפקד רבקה עד שהפלה עליה יצחק, שלא יהיו לזכות העולם לזמרים חפלותיו עשה פירות וכו', ולכאורה מה לנו ולאמיתם ומה איכפת לנו אם יאמר, ומדוע בשביל עמם זה לא נפקד רבקה אמת ואלעשרה כ"כ שנים, ופירשתי עפ"י רמב"ם ז"ל בספר החומה בעצם שהחמירה תורה צע"ז לאסור בהנאה כל הבא מידה. כ"ש ולא ידבק בידך מאומה מן החרס, כי היה אפשר שיקרה לאיש אחד שהלגות סחורתו, וירצה ממנו מן הדמים הבס, ויחשבה סיבה ויאמין בה, לזאת חסרה תורה כל הבא מצי"ן מפני שגלגל מן המחשבה הבוא עכ"ל. ועדין לענינו דלמולא היה מקום לאומות העולם להתפאר ולומר חפלותיו עשה פירות, איכה חשש אמשובי אצחרייכו ח"ו, וע"כ כדי להגלגל מן המחשבה הבוא, היתה רבקה אמת עקרה כ' שנה עד שהפלה עליה

מוסד שכל דבר שהוא ממקור הרעים אף אם יתרבו דבריהם בטענות של אמת ולשם שמים אסור לשמוע אליהם, וכן היה הענין ביוסף הדיק שהסיתה אותו בטענת לשם שמים, ואף על פי כן לא שמע אליה יוסף הדיק וזה גרס לו כל הגדולה והכבוד אחר כך.

והנה לכאורה היה ליוסף הדיק ענה להגלגל מהסתח המרשעת האמת ע"י שיצר לב שמה שראתה באצטגנינות שחיתות להעמיד בנים ממנו וירמוז על צהר, וזה היה מצטל טענתה מה שאמרה לעשות מעשה זו לשם שמים, אך נראה שעדיין לא הגיע הזמן שיצא הענין לידו התגלות, שהיה האורך שיתגבר יוסף על הכסיון הגדול הזה, וזה גרס לו אח"כ כל הגדולה והכבוד כמצואר במדרשי חז"ל, גם נטעם שחיווג הקדוש הזה יוסף הדיק עם אסנת נחשלת שורש משיח בן יוסף, והאריך להיות בסוד להסחור מן המקטרגים, כמו צענין שהתגלות מלכות ציה וד שיהיה בסוד נפלא כמצואר בדברי"ל, ולזה היה צריך לסבול יסורין ולא לגלות, חולם צענין שר המשקים לא עשה יוסף כן, ולפי שאמר לו זכרתי וזכרתי, הגם שהיה סיבה מן השמים שהיה צריך להיות עוד שתי שנים צמא"כ כדי שיתגדל ע"י חולם, אטע"כ הדיבור הזה גרס לו, וזה היה הסיבה שחוספו לו ז' שנים, כיו"כ מה שעשה צענין אמת פשוט שחש וסבל יסורין, אטע"כ שהיה לו ענה להגלגל ע"י דיבור קל לגלות אליה שהכוונה על צהר, ולא כיו"ל המדרש ז' ענינים הללו, שניהם ענין אחד להם, ח"ש בכל ענין יהיה מותר, ע"י שחשבו"ז עם אדמותיו וסבל היסורין ולא דיבר לגלות את האמת, היה לו יתרון ממנה למי שנטעל את צהר, וזהו להמשיך שהתגלות משיח בן יוסף מחיווג הקדוש הבוא, וזהו לכל אותו הגדולה והכבוד, ולעומת זה אלל שר המשקים היה דבר שפחים אף למחסור, שצ"י שאמר זכרתי וזכרתי מחוסר לו שתי שנים, הגם שהיה כן סיבה מן השמים כי"ל מ"מ זה הדיבור גרס לו והוא היה הסיבה להוספה האמת, וזה שדייק לומר ודבר שפחים אף למחסור, בדבר שפחים צבד היה המחסור, משא"כ בלבו לא נעת שר המשקים כלל אלא שהיה סיבה מן השמים

הכרח כ"ל, ועי"ז נגמר הענין בשלימות גמור שבעה מושל והכניע טומאת מזרים, והוא שעמדה להם לישראל שחקיימו בקדושתן ובגוי עאלו ובגוי נפקו, נמצא שלא היה עושג ליוסף האדוק מה שנתעב עוד שחי שנים במאסר, אדריב שכר גדול וטובה גדולה נלמח לו מזה, וז"ל המדרש אשרי הגבר אשר שם ה' במעוזו זה יוסף, שיוסף האדוק ע"י גודל צמחונו בהקצ"ה זכה לכל הכבוד, וע"כ כיון שאמר לשר המשקים זכרתי וזכרתיני נחוסף לו ד' שנים, כדי שיכיר הישועה בשלימות גמור.

וְלִדְרָכֵינוּ ויחזר דברי המדרש בכל ענין ויהי מותר, כל דבר שלעשר יוסף עם אלוהיו, היה לו יתרון מנחה למח שמעל את צהב, ודבר שפחים אך למחשור ע"י שאמר לשר המשקים כי אם זכרתיני וזכרתיני נחוסף לו ד' שנים, וז"ל הקיסור, ויבין עפ"י צדקתו וזכרתיני וזכרתיני נחוסף לו ד' שנים, וז"ל דאסנת צח דיוח משבס היתה, ויהל לה יעקב אצו קמיע צווארה של הדנק בה דנק צרע יעקב וכו', והוצא למזרים ע"י גם וגדלה פוטופר ציתו ולכן גקרחת על שמו, וכשעבר יוסף בכל ארץ מזרים יאלו כל הנשים לראות ופיו של יוסף כדכתיב צנוח לעד על שור, וכל אחת זרקת לו חפץ או חשש, וזו לא היה לה דבר זרקת לו הקמיע, ועי"ן זה וראה שהיה מזרעו של יעקב ונשאה, הנה לפי זה למח היה צריך יוסף לסבול כל הארות מאת פוטופר, הלא ראהה באצלרגוין שחזרה להעמיד צנים ממוז ואיכה יודעת אם מנחה אם מצחקה, והיה אפשר שסבב הצויות שוסכינו מדעתם להשאיר ליוסף עפ"י ראייתה באצלרגויות, אולם העם הזה כ"ל שאם היו משיאין אותה ליוסף מדעתם, היה מראה למראית העין שבהם היו מסייעים להעמיד השתלשלת השבעים הקדושים מנשה ואפרים, וכל דבר שזה ע"י סויע מעש"ם ח"א שהיה על זה השלימות, ע"כ הוצרך יוסף לסבול כל אופן היותו ואחר שבעה מלך נשאה ע"י סיבה מן השמים שנתוודע לו שהיה מרע יעקב על ידי הקמיע, וזה שפיר מקושר ודעתם ז"ל בכל ענין ויהי מותר, שכל ידי שנתעב מאדמותו ולא נשא את חסנה כי אם אחר שנתעב, היה לו יתרון, צמה שהיה יכול

יחזק, ועי"ז נחזר לכל שלא היה צסויע סחוסם כלל (עי"ן בדבריו פ' תולדות ציחור הענין באריכות).

וְאֵפ"ר עוד טעם בזה על פי מה דאיתא בגמרא יומא (כ"א ע"ב) חמשה דברים היו חסרים בבית שני ארון וכפורה כרזים וכו', ואולי העם שלא זכו לאלו הדברים, מפני שהבנין היה ע"י כורס, הגם שהי' עפ"י הנפוצה שהתנבאו עליה חגי זכרי' ומלאכי וכורס מלך בשר היה, אעפ"י לפי שהיה צסויע אומות בעולם לא היה אפשר להיות על זה השלימות, ומה שלא זכו לגאולה אמיתית מפני שלא חקנו עדיין חטא עבודה זרה בשלימות, ואף שהיה דור גבוה ומשולל ואפסי נכסח הגדולה היו דור ההוא, אבל לפי שלא נתקן בכללות הדור חטא ע"י, ע"כ לא זכו לגאולה נלחית רק בצחית פקודה לשעה, ועד"ז אפ"ל העם צדקה אמונה שהיתה עקרה כי שנים, בשביל שלא יאמרו האומות חפלתיו עשה פירות, שאם היו אומרים כן לא היה אפשר להיות השתלשלת הענין ע"י השלימות, ע"כ הוצרכה להיות עקרה כדי שידקו ויודו הכל, שלא חפלת לכן עשה פירות רק נפקדה ע"י חפלת יחזק, וזה הענין גם ציוסף האדוק שלפי שאמר לשר המשקים כי אם זכרתיני וזכרתיני, הגם שלא נחבון לבקש ממני עוד והשתלשלות, ועי"ד שפירשנו לעיל בדריש הקדום, שאל" כן ע"ד חנאי, שאם יחזירו לפני פרעה לא יכון בשביל טובת יוסף כלל כי אם בשביל טובת עצמו, שמוצתן של רשעים רע הוא צטיוני האדוקים, ולא ראה יוסף בעצמו ולא חפץ בהשתלשלות, וז"ל כי"א זכרתיני אחך דייקא, כאשר יעצך לך, ודיינו לעוצבת, ולא וזכרתיני אל פרעה שחפעת צע"ב ועי"ל הבהרה (עי"ן בדבריו לעיל באריכות), אמנם אעפ"י כיון שאלו דיבורים חלו מפני יוסף האדוק, הבריתו את שר המשקים שזכיר אותו לפני פרעה, ודיבור של זיוק עושה הבהר אף אם נאמרו הדיבורים על חנאי, וע"כ אם היה בשר המשקים מזכירו אל פרעה מיד, היה מראה למראית עין שזה הישועה על ידו, ולא היה אפשר להיות נגמר הדבר בשלימות כי"א, ולכן טובה גדולה היה ליוסף האדוק שניתוספו לו שחי שנים, ועי"ז הכירו שהישיעה לא בא ע"י שר המשקים, ומה שזכירו אל פרעה היה ע"י

לביח מיל בשלימות, ומכ"ע ודבר שמים אלך
לתחבור על ידי שאלה לשד במשקים ארצתי והצדתי
יתוספו לי צ' שנים, ג"כ לעשם זה שיהיה נגמר
הענין בשלימות שלי שום סיוע כח אחר רק בהשגחה
מלחיו יח"ש לבד.

ועד"ז ח"ל מה שחומרים נוסח בוחזק דמוכס
ועממאם ביד עבדים, ולכאורה מאי רצויה,
וכי דרך הכנע לביח, ויזין עפ"י דליתא צממא
(ע"ז ח' ע"ב) כי אחא רב דיתי אחר חלתן ותרין
קרבי שדדו רוממי בדי וינא ואל יכל לכו, עד
דשפתיכו לישאל צדדיכו, נמלא לפי זה ולכאורה
לא היה גיב צחי' כנס של רבים ביד מעשים,
שכרומאם היו עם רב מאלו, ויכול הכתשקש למר
שכסוע הכרומאם התגבר הכשומאם על הכוונים.
אחם ככווי"ת הכיב בהשגחו הפלגה שכתרו
הכל שכתשומאם נלחו שלי סיוע הכרומאם, כדי
שיהיה כנס על ד' שלימות, שבהם שכל און ציה
כשני לא זכו ישראל לשלימות כג"ל מ"ע גם הוכח
הוא נלחית ואלה כשיית שיהיה בשלימות, וע"כ
סיבב הקב"ה שבהניו הכל צחי' כנס של עממאם
ביד עבדים ואלו מעש כסוע הכרומאם, וא"ש
שקצבו חז"ל להכיר דבר זה מנח כדורא, כי הוא
ממס סיפור כנס, ח"ש ולך עשית שם גדול וקדוש
בעולמך ולעמך ישראל עשית תשובה גדולה וכו',
שכ"ח אז שני יפושות ח' שמתגדל כבוד שמים מ"י
היפוש והם, וכ"כ ולעמך ישראל עשית תשובה
גדולה ופרקן כהיום חכא, שמתגדל לכל צחי' כנס
שלא מעש כסוע כרשעים כי הם ולעמך ישראל
עשית תשובה גדולה וכו' כהיום חכא שכל מלחית
לדווח עד כיום חכא, להורות כי גם הכעש כסוע
כרשעים אי אפשר שיהיה על ד' בשלימות.

•

אלב צמח כסותה נחקש שם שמים על דים,
וממלא חין זה רשע וגם להמארים כיב עושב,
משא"כ שאל הכותה לא נחקש שם שמים כל כך
ולכן לא ייחד הקב"ה שמו על יתר הכותה רק אחר
לכא שאלה חלק משמך, ועל מזה צמחה אחר
ואשלקן על ידי שמתקש שם שמים על דים, והכח
כמו כן כנס השומאם נחקש שם שמים ח"כ כי
זכור גדול ליונים שגל דים נחקש שם שמים, אלב
צמח חיתא צממא קידושין (מ' ע"ב) דצמחא
על כרשעות חין נחש לו כל זמנו לכלום, והיונים
עמדו על ישראל להכיתם חורמך ולהשגים מחקר
לזון, ולא היה יוחא להם שמתקש שם שמים
על דים, וכ"כ חוהים ומתחשבים על זה, ממלא
לא נחש להם לזכות כלל, ונקדחת לוי בדרחמים
לשכסוע פ"י הפסוק כי מסיני צא ורחח משער למו
כופיע מחר פלך, דצמח רלו לקבל יתר מלח
החורב רק ללו ולא דלח וכו' מיליו לקבל וחור
שקבלו ישראל אח החורב יתהר להם גם זכות אומה"ע
שמגיע להם על ידי חקס לקבל יתר מלח החורב,
ח"ש ורחח משער למו שכתוב ש"כ לי לשער צח למו
בשעת מתן תורה ורופיע מחר פלך זכור שביח
להם, ע"י"ש.

ועד"ז נאמר כנס דשומאם שצמח כיב לכוונים
זכור גדול שמתקש ש"ש על דים, אלב לפי
שלא היה יוחא להם בך ויתחשבו ע"י כג"ל ע"כ
פקע זמנם וכלן לו והשומאם נמל כל הכותה
שלהם, ע"כ חנו מכירין כסיפור כנס עממאם ביד
עבדים כיונו שכתותם גיעל מהם ויזין לעבדים,
כי הם היו רשעים ומתחשבים על כל דבר טוב,
ע"כ קבלו הליקום זכותם שלהם, ומפרט אח"כ מה
היה הכותה הגדול שיתוסף להם ואמר ולך עשית שם
גדול וקדוש בעולמך שגא על ידיהם קדוש ש"ש חכ
הכותה יתן לשומאם.

ובזה ח"ל קישר הכתוב ולעמך ישראל עשית
תשובה גדולה ופרקן כהיום חכא, וממלא
כהיום חכא ח"כ הכותה, ויזין כהקדש מה שפושתי
אחרי ח"ל ויחמר כי אל משה פסל לך הכסותה שלך
משם משה, דכ"כ שכל מלח ככא עממא

ואמ"ל עוד כהקדש דברי הקדשה לוי זכ"כ
ס"כ"כ לכו ואשלקן אל פרש עפ"י"ש כח"י
ז"ל דע"כ אחר הקב"ה לכו ואשלקן ואלך הקב"ה
מיחד שמו על כרשע, ועל צחי' כנס אחר לכו ולא
אחר ואשלקן כדי שלא יכא נקרא שמו של מקום

ליכא, דשבר מלכות גדול מאוד וכל שבר עולם הוא
 חיוו בדאי ולא יסוד-צערבו, אמנם מלכות העשבה
 שלא לשמה אפשר שישתלם שברו גם בצולם הוא,
 וכ"כ המפרשים ז"ל, והנה משקפה זכה וחיבה את
 הרצים ממילא זכות הרצים חלוי בו ורצוי ליהנות
 משכרם כפי מדה ערכם, וע"כ לפני חטא העגל
 היו כל ישראל עושים מצות בלתי לשמו יחזק, לא
 היה יכול משה להעשיר כי שבר מלכות לשמה בזה
 עלמא ליכא, משא"כ אחר חטא העגל נמארו שבר
 בין ישראל עושים מצות שלא לשמה, וממילא משה
 רציו ע"ה שהיה זכות הרצים חלוי בו, וזה לעשרות
 בשבר אלו המצות, וי"ע המדרש פסל כך שזה היה
 בלחות שנייה אחר חטא העגל, אז אמר לו הקב"ה
 הפסולת שלך והא, היינו מאלו המצות שהם עם
 פסולת מעשר עוב צרע על ידי פניה שלא לשמה
 משם נחשט משה, וי"ע ולעמך ישראל עושים תשובה
 גדולה ופורקן כהיום הזה, והשמואלים נעלו הזכותם
 של הימים שהם עם פסולת וראוי לקבל עליהם שבר
 בעולם הזה, ולהכי אמר כהיום הזה היינו שבר שלם
 הזה, שנמשך שבר זכויותם לישראל ליהנות מהם
 בעולם הזה.

*

עוד י"ע דברי המדרש בי"ל אשרי הצדק אשר
 שם ה' מצעחו זה יוסף, ולא פה אל רצנים
 ע"י שאלה לשר המשקים זכרתי והזכרתי נחוסף
 לו ב' שנים, בהקדם דברי המדרש ראיתי את כל
 החיים הצורבים יחדו בשם זה יוסף עם ילד בני
 אלו ב' שנים שחוספו לו, ולמה נחוסף לו ב' שנים
 כדי שיתלום פרעה ויתגדל ע"י חלום, ופי' כוונת
 דלא ה"י זמן החלום להחיות אלא לסוף שנתים, ואילו
 יא ב' שנים קודם וליה פרעה חולם אז ויאמר
 הנה שבע שנים באות שבע גדול' וגו', ואל יצא רק
 אחר ב' שנים וימלא בדאי עו"ש, והקשה עליו במדק
 דהלא זה עמנו היה אפשר להיות רמז בהלכות, שלא
 יצא השבע רק אחר ב' שנים ולא ימלא בדאי
 בדבריו, והי"ל עפ"י שנתבאר לעיל שיתחשו של
 יוסף מצוי האסורים היה בעבד לנאול העבודה
 עפ"י שהיה מלך במצרים הבגיע עומאח מצרים ויכל

ועד"ז יחזקאל דבר המדרש אשרי הצדק אשר שם
 ה' מצעחו ופי', עפ"י ק"י כוונת זל"ה
 חז"ק: שמשתי בשם המגיד מצריים זאק"ל שהיה
 ויחא כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית
 משקבו, עפ"י במדרש ופי' לקוף השי"ת חזון על
 עבדו לעשות רצון לדיק, ולפי זה הבין יוסף כי מדי
 ה"י כדי שיהיה לו חלום, והי"ו ואמר לשר המשקים
 כי אם זכרתי ופי' עכ"ד ק"י זל"ה, והאזנה אי"כ
 מה חטא יוסף בזה שאמר לשר המשקים, זכרתי
 והזכרתי, הלא כל עמנו של שר המשקים מה שבה
 לבית האסורים היה לחלית זה לעשות טובה לאותו
 לדיק, ויחזק קשה למה הוצרך כלומר לו שחברו
 לפני פרעה, כיון של חלית ביאתו לא היה רק
 בשביל זה, אך יצאה דכונת יוסף בזה שאמר לשר
 המשקים זכרתי והזכרתי היה מפני שהשיג ששמו
 מוכרתה ללא על ידו, ומק"ל באקוף השי"ת חזון על
 עבדיו, והיה לו ליוסף לדיק לשר גדול מה, וכמו
 שמתנו במדרש (משיל י"ז ע"ב) בשביל רש"י לעמל

יהיה נגמר הדבר רק מן השמים לעוצה הענין כ"ל, וצביל שיתאחד ה' הכנה על גאולה העתידה וענין גדול כזה לריכוך לשמור מן המקטרגים וע"כ לעוצתו הדרך להתאחד עוד צ' שנים במאסר כדי שיתגלה ע"י חלום כמבואר באיך דברי המורה.

באופן אחר אפ"ל דברי המדרשים והדקדוקים הנ"ל בהקדם לתוך קושית המפרשים מה חטא יוסף בהשתדלותו אלל שר המשקים שיחזירו לעוצה אלל פרעה, ומן החיוב על האדם להשתדל בכלתו ולא לסמוך על הכס, וכבר בארנו דבר ועוד לאלקי מילין, ודעה האמנם ודעהגה הכלית חסור לסמוך על הכס, ואריך לעשות חיזה פעולה כמ"ש למען יצרכך ה' בכל מעשה ידך אשר תעשה, אלל צענין הגאולה חסור לעשות שום פעולה בידים, ואפילו להכרות צחחוניים יותר מדלי חסור, כמ"ש רש"י ז"ל שלא ירחיקו את הקץ שלא יתפללו יותר מדלי, וכש"כ לעשות חיזה פעולה גשמיית דודלי חסור, ורק צריך להמחין וללפות על הגאולה שחבצו ע"י הקצ"ה בלבדו הוא ולא אחר, ועליו לעשות תשובה ומעשים טובים שבה מקרבין את הגאולה, אלל לא חיז לעשות חיזה פעולה בידים.

והנה ויחית מצרים ה' מקור ושורש כל הגאולות והכנה לגאולה העתידה, ויחית מצרים נאמח מניחית יוסף מצית האסורים, וע"י שאל יוסף מצית האסורים ונגעש מלך הכניע קליפת מצרים יצבותו ותקיימו כל ישראל בקדושתם, וכמו שפי' ק"ז הישמה משה זל"כ ע"פ וישלחו חלקים לפניהם וגו' ולהחיות לכם לפיטרה גדולה, שפי' שיוסף גדר עצמו מן העריות, צדקותו נגדו כל ישראל וצניי עאלו וצניי נפקו, וצדקות זה יכלו לקבל התורה, ולולא זאת שיוסף היה צמורים, לא היו חיז יכולין להגאל משם ולהגיע לקבלת התורה שיי"ש, וכל פעולה אנושית צענין הגאולה מרחק את הגאולה, כמבואר בגמרא (סנהדרין ל"ז ע"א) ר' זירא כי הוא משבח רבנן דמעסקי ציה (לידע זמן הקץ) אמר לכו צממותא מנייכו לא תתקובו וכו', וע"כ הדרך להשאר צניה האסורים עוד שתי שנים, ויחית מצרים זה על דא העושה על חומרו וצדקתו

גזירת המלכות ולא לקראתו בן חמליון לעזר לו, וצביל ר"ש ואמר מה שפחה של ציה אצא נדמנ לה מלך ג' פעמים ואני לא פעם אחת וכו', כמו כן נלעזר יוסף הדרך על שראה שישועתו תהיה ע"י אותו רשע, ולזה ראה להמחיק הדבר שיהיה צממשה צחי קדושה, שער המשקים יהיה שלחו, וע"י יכניס צו קלח כח הקדושה, וע"ד שכתב האוהבה"ק רש פרח שלח וילד שבויה המשלחים היתה רשע תפעיל פועל הרע צלחה ויחזור להיות שלחו של אדם כמותו ויולד צו חכמה רשע וכו', בדרך שחוליד צחית הקדושה צלחתי מזה לעוצה אחת וכו' עיי"ש, לזה עשה יוסף את שר המשקים לשלוח, דאחר שראה שהדבר הוא מוכרח שישועתו תצא דווקא על ידו, ראה ע"כ להכניס צו צחי קדושה ע"י שיהיה נעשה שלחו של דווקא, נמלא שכוף לא ביקש מחמו להזכירו אל פרעה צביל שיהיה חפץ בהשתדלותו, אדרבה להיפך ראה שישועתו יצא דווקא מחא השי"ת בלי אנושות רשע, ורק לפי שהשיג שהדבר מוכרח בן מן השמים, ראה ע"כ להכניס צו צחית קדושה ע"י שיעשה שלחו.

אמנם לא בן היה רצון השי"ת רק שיהיה נגמר הענין בידי שמים לבד, בלא שום פעולה אנושית כלל, כי דבר היה חלוי שורש גאולתו של ישראל, גם כדי שלא יהיה לשר המשקים שום זכות בדבר, ומעשה חלמלא היה שר המשקים מחזירו צלחות יוסף, צוודלי היה נחשב לו עשיר אז לצוה, וע"כ סוצה צחית שאל אר שר המשקים וז יוסף וישכחו, לשון מפעיל שנעלם מן השמים לכך, גם לדר רשעוהו נמנע ומיחן למלכות שליחותו של יוסף, ולבסוף כשהזכירו עשה בן מחמת הכהנה ולעוצתו כמבואר בדר"ל, ולא על דעתו דשליחותו של יוסף כ"א מן השמים הכריחוהו לכך.

ובזה יובן כוונת דברי המורה אשרי הגבר אשר שם ה' מצותו זה יוסף, וע"י היה לו נער גדול צמה שראה שישועתו מוכרח לצוה צממשה אדם רשע זה שר המשקים, ולפיכך אמר לו וצחיתי וזכרתיו כדי שיהיה שלחו, ומח"ע ניתוסף לו שתי שנים לעוצתו, כי ראה חכמתו יח"ש שערב יותר אם לא יהיה מעורב צה שליחות של יוסף, כדי שעי"ן

אשר שאל יעקב בעצרו שצרו על כ' חלקיו ופי' שם
הגאולה העתידה תבי' בזכות שבני ישראל יהיו
צועמים בנשימת לבדו ולא בלאחר וזכות זה יגאל
עו"ש, וכמו כן יוסף הכדיק ע"י גודל בעתותיו וזה
לזה, נמצא דבר זהה חלום דבשגל ששם ד' מצטחו
ע"י זה שילאחו משם יהיה שורש הגאולה, ולפיכך
נענש שיתוסף לו עוד שתי שנים, דכל פעולה אנושית
צענין בגאולה מרחק אורח כמצוה צמחא כני"ל,
וא"ש דברי המדרש אשרי הצור אשר שם ד' מצטחו
זה יוסף וכו', ע"י שאמר, לשם המשקים וזכרתי
והזכרתי יתוסף לו שתי שנים, וללאורח כי
כמעשה להחזיר דפחם צנח יוסף הכדיק ששם ד'
כל מצטחו, וא"כ סיום שנענש צבצול השחלותיו
אלל שר המשקים, ולדבר א"ש הקישור, דלפי
ששחלם צמיות בצענותו ע"כ וזה שחכים על ידו
ראשית צמיות גאולתו של ישראל, ולכן יתוסף לו
ז' שנים, אמנם צמח יוסף הכדיק לא חטא כלל
דכזה מדרך הכדיקים לחלות חסרון בעצמם, כמו
שמצינו אלל יעקב אצטו כ"ה שהיה מתירא שמה
יגרם החטא, ועד"ז יוסף הכדיק מצד ענותותו
לא חשש שיהיה ראוי וכוון לכך להיות על ידו שורש
הגאולה וצמיות גאולתו של ישראל, וממילא היה
מוצל עליו לעשות פעולה השחלות ולא לסמוך על
הנס, ע"כ לשיעורו שפיר עבד צמח שאמר לשם
המשקים, אלל קמי שמח גילא שהוא ראוי לזה מצד
מעשיו, ע"כ מחוספו לו ז' שנים.

ויתבאר לדברנו דברי המדרש כני"ל ראיתי את
כל החיים המכללים תחת השמש זה יוסף
וכו', עפ"ימ"ש האצטנאל עכ"ל לא יהיה השמש לאור
יום וכו' כ' יהיה אור, דהשמש הוא כיווי לכל
הדברים שבהם תחת מערכת השמים, כי הוא הראש
לטוב, ויודע והגאולה העתידה לא תהיה תחת
מערכת השמים רק למעלה מדרך הטבע, וזהו כפי
לא יהיה השמש לאור יום, כיווי שהגאולה העתידה
לא תהיה על ידי מערכות השמים, רק כ' יהיה
אור, והגאולה יהיה למעלה מדרך הטבע ע"י כשי"ת
לפדו את"ל, וז"ל המדרש ראיתי את כל החיים
המכללים תחת השמש זה יוסף, שהוא צענותותו
חש שערותיו הוא תחת השמש כיווי מערכות השמים,

והזכרתי, רק כך הוא המה צענין בגאולה, ששם
עשין זה אורו פעולה מרחיקת אורח, ולפיכך דיין
הכבוד ואמר ויהי מקץ, פי' שילאח יוסף מצית
האסורים חלוי זה השחלותו הקץ, יענש כל ישראל
וגאולתו, ומכאן נעמא הוכרח להתעבב שם עוד
שנתיים ימים שתגדל ע"י החלום מן השמים ולא
ע"י פעולה אנושית.

ועפ"ז יובן קישור בני שתי דעות שצמדת
יהיה מקץ וגו' קץ שם לחושך, שכל זמן שיתכ"ר
בעולם, אופל וללמות בעולם וכו', נעקר יתכ"ר מן
העולם אין אופל וללמות בעולם, ד"ל קץ שם לחושך
זמן קצו ליוסף כמה שנים יענש הצלילה צמית
האסורים וכו', לברוח צמח שילאח יוסף מצית
האסורים היה ראשית שורש צמחא הקץ ולעשותו,
שעקר יתכ"ר מן העולם ולא יהיה עוד אופל
וללמות בעולם, ומכ"ע יתוסף לו שתי שנים, ומה
שנראה צמדת תחומא שצבד מתחלה נקבד לו
שהיה צמית האסורים י"ב שנה (ובמד"ר אמרו דע"י
שאמר לשם המשקים והזכרתי יתוסף לו שתי שנים),
מלא לתוך עפ"י"ד הכח"כ פי' ויהי לפרט הפסוק
אזי כ' צמחא אחישנה, דכזה מתחלה הצריח עלתה
צמחצתו יתבדך צמחא זמן ומלא תהיה בגאולה,
ושנצור יצא הזמן שהוא מוציא שחכים בגאולה של
בעתה, ואם וכו' ישראל לצמית אחישנה ויורא
הקצ"ה לומר את הקץ לפני הזמן המוגבל אז יקדים
הזמן המוגבל של בעתה, כי הקצ"ה משנה שמים
ומחלף את הזמנים, וזהו כפי' צמחא אחישנה
ע"י"ש, וכן הוא צענין יוסף שצמחא נקבד לו מתחלה
שהיה צמחצת י"ב שנים, ושהשולם הזמן של י"ב
שנים ילא לחירות, אמנם חלומא לא עשה פעולה
השחלות אלל שר המשקים, היה הקצ"ה ממחר זמן
גאולתו להקדים העת וכוונתו ולקבצו לכוף עשרה
שנים, ובשגל שאמר לשם המשקים כי אם וזכרתי,
הניח אותו הקצ"ה על אותו הזמן הקצ"ה מתחלה,
ולא הקדים זמן וילאחו לחירות, נמצא דאין כאן
סחירה דצדריכס, וכל דצריכס שריאס וקיימים.

ורבנה צמחא מאין זה יוסף הכדיק שגל ידו נצמח
שורש גאולתו של ישראל, יובן עפ"י"ד הכדיק עכ"ל

יוסף אחי. שמרת את השבת עד שלא נחזה בחורב,
חיך שאני משלם לכן צדק שיבא מקריב קרבנו בשבת
מה שאין יחיד מקריב וכו' עכ"ד המדרש. וי"ב איך
חילוק זה צדק, וצמצול ששמר את השבת עד שלא
נחזה נחזה לו בשבוע שכן צדק יקריב בשבת, ולכאור
נראה כמעשה לשחור, שחייב אין קרבן יחיד דוחה
שבת, וכו' חילול שבת חלל כל אדם, חלל דשאי
בחס שלטון כן עפ"י הכיבוד כמבואר במדרש, אבל
איך יהיה מזה שבו כן צמצול ששמר יוסף את השבת
ומהי מזה כבוד מזה יו"ב.

דרוש לשבת חנוכה

(ד) בשלמי הגבורים (פ"ב דשבת) כחז ח"ל:
צרת השנים חנוכה הל צפרשה מקץ. וקבלתי
סימן דכתיב צפרשה מקץ ועצות ענה, ויכ"ה חז
מנחה, ויחזיקה ויכ"ה, כס אחרות חנוכה, וסמך
לשבתות ששפון חנוכה, ואחרות ועצת ענה
צמצול מיד כמו בדרוש עכ"ל. ואיך ביאור לבין
קישור רחב זה של חנוכה לפסוק זה.

ולבאר בענין נקודות מ"ש בראשית ז"ל (פרשת
שופטים) ע"פ חלום לעשות חנוכה
הגיוס הכס, ח"ל: ושחזר דע ויכ"ה בענין הכשפים,
כי בברא יחזקך כאשר ברא הכל מאין, עשה
העליונים מנהיגים התחתונים אשר למטה לכן, וכן
כח ארץ וכל אשר עליה ברכים ומחלות לפי הכהנים
ומצטט בזה וכו', ועשה עוד על הכוכבים ומחלות
מנהיגים מלאכים ושרים ששם נפש להם וכו', אבל
מופלאותיו העליונות ששם בזה המנהיגים העליונים
דרכי חמורות וכוונות להמיר אשר למטה מהם, שאם
יח"י מצטט הכוכבים בפניו אשר כנגד הארץ מוכח או
רעה לארץ או לעם או לאיש, וימירו אותם הפנים
העליונים עליו לכך צמצול עמו, בענין שאמר
חמורות עג. נגד, ועשה כן להיות הוא יח"ש מהשגת
עדיף חמיות, קורא לני חס לעשות בזה בראשו,
והופך לנקה ללחות מכלי שמיני עשנו של עולם, וי"ב
אמר בעל ספר הצלח וכו' כשכוננו וכו' וכו' וקרא
גלגל העולם בראש עולם וכו' חשש חמורה לדבר
עליו ויחזק בזה שם השגת וסם המלאך הממונה עליו
ויחזק הקשר פלוגת וכו' ויחזק המצטט עליו

אבל באמת לא כן הוא חלל ויחזקו מביט האסורים
היה שחזר למחנה בגולה ולפי"ז היה אסור לו לעשות
שום פשול ע"כ מחסור לו שחי שנים כח"ל כדי שחזר
בגולה בלא פשול אחרות חן מהשגת.

*

באופן אחר אפ"ל דברי המדרשים ודקדוקים כח"ל,
צדקם להעיר עוד צמ"ד בחקוקים (חיקון
'כ') וצמצול חל קרנב ולא נודע כי בלא חל קרנב
ומחליבין רע וגו'. ווי לשרלל כד לחצולו צער רב.
דעליבו אחר ולא נודע כי בלא חל קרנב ומחליבין
רע כאשר בתחלה, צמחא דגלחא כל ממנין דאומין
דעלמין ועד רב, אחרת צדק כי צרי לראש אויב
שלו, צרי ודעלי אומין קרב רב עליבו אחרת וכו',
וישראל צדקא ועליבו, וצמ"ד ווי לעלמא כד לחצולו
צער צדקא, ומאן גרם דלחצולו צמחיהו ולא נודע
כי בלא חל קרנב, צמין דעליבין בידיו, הכ"ד
ויחזקו בגוים וילמדו מעשיהם, עי"ש שיחא צדקא
כל הפרשה בדרך רחב על דוחקא דגלחא בתראה.
וי"ב איך מרומה כל זה צמחיהו של פרעה, ואיך
יתקצר דרשמה ז"ל עם פשוטו של מקרא.

(ג) וירא יוסף אחי את צמחיהו ויחזקו ויחזקו על
צמחיהו וגו' ועצות ענה ויכ"ה וכו'. צמ"ד אין
ויכ"ה חלל שבת, צמ"ד ויכ"ה צמחיהו ויכ"ה ויכ"ה
וגו', הוא אחרת ששמר יוסף את השבת קודם שלא
חזקו, עכ"ד המדרש. וי"ל דלס שמר יוסף את
השבת עד שלא נחזה, לאחרי אורח הארץ לזאת את
שלוש עשרה על הכוכב ז', כלל מהחמל כך היה
דרכו בכל השבתות.

(ג) במד"ר (פרשת נשא) צמחיהו שחזר נשיא
לכני אפרים, הכ"ד מי הקדימני ואשגם
וגו', מדרש צדק שבו הקדים ושמר את השבת עד
שלא נחזה, ועצות ענה ויכ"ה אין ויכ"ה חלל שבת.
שחזר ויכ"ה צמחיהו ויכ"ה ויכ"ה, אחר הקדי

ורבנאם וידיעאם, אך בענין חלומות של פרעה היו מונעים מן השמים בשרים עליונים, מלכודים אמתים פתרון על שבע ורע. בשביל יוסף שיתגדל ע"י חלום, וע"י נמשך כל הכחשלות שגא עקב אצטיו למלכים, וע"י שמשך יוסף מושל במלכים מחקיימו ישראל שם ונתגבר על טעות בעומא, וע"כ כ"י סיבה מן השמים שלא יתוודע להערומים פתרון חלום וכל הכחשים אצטו כוחם, עד שגא יוסף ופתר חלום פרעה, וכמו שדרש הכחמ"ל (סע"כ י"ג ע"כ) ויוסף חורד ממלכא אל תקרא חורד אלא חוריד, שחוריד אלעגנטי פרעה מגדולתם ע"כ, ודבר כל גדולתם של הכערומים כ"י ע"י ששחמשו צערי מעלה, ואז היו מונעין אותם מן השמים מלכודים ולכן לא ידעו לכין אמתה בפתרון.

ובזה יתורן מה שבקש החיד"א זל"כ בשם רבינו אפרים ממ"ש הכחמ"ל (ברכות י"ב ע"כ) א"ר חננאל בר אבא וכו' כ"ד פתרי חלומות היו בירושלים. פסם א' חלומי חלום וכלכתי אלא כולם, ומה שפיר לו זה לא פתח לו זה, וכלם מחקיימו צי לקיים מה שחמר כל החלומות כולבים אחר הפה, עכ"ד בגמרא. והנה הכערומים פתרו חלומות של פרעה ואחריו לו ז' צנות אחר מוליד ז' צנות אחר קוצר, ולא מלינו בדברי חז"ל שחקיים כפתרונם, ובעמא צפי, ע"כ קשימו. ולדברינו יובן דמ"ש חז"ל כל החלומות כולבים אחר הפה, צרוב החלומות אמרו קן, אלא בענין חלומות של פרעה נואל הכערומים וניתל השגתם וידיעתם מן השמים, עד שלא פתרו מענין החלום כלל. וז"ש פרעה ליוסף ופתח אין אחור, ולכאור כלל היו הכערומים פתרון חלומות אלא שלא איבע צעניו, ומדוע אמר ופתח אין אחור, אלא כשיג פרעה שפתרונם אינו מענין החלום כלל, אלא פטפטי דברים בעלמא, וא"ש שלא מחקיימו.

וזה חרדי לכה יוסף חרדיק בלחמא ושח ית פרעה א"ש נבון וחכם וישיבתו "על" א"ר מלכים, ר"ל שיהי לו כח עליון למעלה מפר של מלכים, וכעין שכתב בריקנטיי זל"כ ש"ס וירכב אחור במרכבת המשנה וגו', חז"ל: סוד בענין כי הכר של מלכים שני למרכבת, וירכב אחור במרכבת המשנה אשר לו,

לרע לנחש ולחזק וכו' וכאשר חכיה כלכב במלך פלוגי וכו', תעשה חמוס וקעקע בענין פלוגי לכל טובה לנחש ולנחש, וכנה גם זה הכנה כלכב וכה מחכיים, אלא הכנה הפשוט אשר במלכב הוא חפץ בצורא ויתכר אשר שם צמם מלא, וזה הפך סוד הכשפים שחמר צמם שם מחכיים פמליה של מעלה, לומר שם הפוך הכחות הכשפים, וזה הכחש לפמליה מלך מלכודין, וע"כ ראוי שחאסור אותם בתורה, שיהיה בעולם כמחגו ואל ענשו כפשוט שבו חפץ צורא, עיי"ד באריכות.

ועי"ז יובן מה שחמר"ל (סבדורין ס"ז ע"כ) אמר ר' יוחנן למד נקרא שמן כשפים שמכחשין פמליה של מעלה, אין עוד מלכודו א"ר חננאל אפילו לדבר כשפים, (פירש"י אין צדן כה לפני גזירתו שאין כה מלכוד), הכה אמתה דכות קא מלכוד למשקל שפתח מחותי כרע"י דר חננאל, אמר לך אי מחכייית זיל עבדי, אין עוד מלכודו כחיה, אינו וכו"ל יוחנן למד נקרא שמן כשפים שמכחשין פמליה של מעלה, וחינו שח"י חננאל דנפיש זכותיה, פירש"י ומכרי נפשיהו משחית לאצלו עכ"ל, ועפ"י הרמב"ן ז"ל הכונה בצומרם ז"ל כשפים מחכשין פמליה של מעלה ר"ל כה המחכיים מלככים ושרים אשר שם אותם בקציה על הכוכבים והחלות, דע"י כה הכשפים מכחשין אותם לפשות כרונם, אלא דנפיש זכותיה כגון ר' חננאל, אינו תחת הכנה השרים העליונים הכה, כי אם משנה מבקציה לצדו, ע"כ אין יכולין לשנות עליו כלל.

ונקדים עוד דברי המד"ר הביאו דש"י ז"ל צפי למינה איכה ש"ס חלל ממלכה ושרי אלו שרים של מעלה, שחלופם בציות"ש, והמחומר על כאור מיה על כמים, ועד"ן החליף כל הממונים, לפי שהיו צרשני ישראל בעלי שם המפורש, ובעומים הם שישצויו את שרי מעלה להגילם מאש וממים ומחמר, ועכשיו כשרי משצויו את שר הכה צממו, וכאז משיב אין ממעלה א צדיק וכן כולם עכ"ל, ומבאר בן צמדר איכה רבתי (פר' צ' ס"ז) עיי"ש, ובה חרומי מלכים היו מכשפים גדולים, והיו משחמשין צערים עליונים, ועל ידיהם היו כל מעשיהם

לכל בגליות, ומאז נמשך בגלות גולה אחר גולה עד ביאת משיח במהרה בימינו, וע"י שזה החלום היה צבא עליון גרמו צבא כל בגליות, וזה שהודיעו חז"ל בחקוקים הג'ל שחלום הזה יש צבא רמזים עד סוף כל הדורות, ואין שיהיה המלך בגלות האחרון שיעקבא דמשיחא, שיהיה התעוררות גדול עם הערב רב ואחלשנו בערב רב, וכמו דודנו צהור"ר שרצם של הכלל ישראל נחלשנו על ידם, ולא נודע כי באו אל קרציה, שאינם יודעין בזה מלך הן עומדין, וע"ד שציארו בחקוקים כל הפרשה, ובסיום הענין כתיב ואיקן, שיעזר הצורא שזכר להתעוררות צבאי עורו ישימים משמחכם, וצבא ר' לא שיתן לזון היונו כחלמים לא יתודע לענינו איך שהיו גרמזים צניח בגלות.

ויתבאר לדרכנו דברי רש"י ז"ל דשבע שנים הטובות נאמר בגיד לפרעה לפי שהיה סמוך, וכו' שני הרעב נאמר הראה את פרעה לפי שהיה הדבר מופלג ורחוק, נופל בו לשון מראה, עכ"ל. וא"כ הכוונה דכמו כן יתכן לשון הגדה צחוק ומופלג, ולשון ראה ידק גם כסמוך (עיין הקושא) לעיל דדרוש הקדום). ויזכר עפ"י המבואר בדברינו צ"כ, דמיתלתא דחילא צבאיה לא ניתן להאמר צבאי דיבור כי"א צבאי לצד, כי הדיבור מכריח הצחיה, משא"כ הראיה, וע"כ שבע שני השבע שהיה ידיעה זו מוכרחת לפרעה לשטחו, לקבוצ אוכל צעדים שלא יכרת הארץ צרע, ע"כ נאמר צבא בגיד לפרעה, שנאמר חליו צבאי דיבור ובהתגלות, אבל שבע שני הרעב ירמזו על בגליות עד סוף כל הדורות כמבואר בחקוקים הג'ל, והוא מופלג ורחוק ותלית עדיין צבאיה, ע"כ לא ניתנה להתגלות צבאי דיבור, אלא שצבאית החלום גרמו צבאי ראי, ופרעה לא השיג צבאי הרמז שבו, כי"א מה שזרך לענינו שיתחילו שני הרעב, אבל השתלשלות הענינים והגליות הרמזים צבא לא ידע, ויוסף הדיק ראה והשיג צפתרונו כל אלה הרמזים צבאית ראי, וז"ש אשר אלקים עשה הראה את פרעה צבאית ראי לצד, ולפי שהוא מופלג ורחוק נופל בו לשון ראי, ולא יתכן הגדה צבאי דיבור צבאית.

לפיכך הארך לעשות כל אחרות ומפתים צא"ר מלרים לפי שהוא שר על כל השמים וכו' עיי"ש, הרי שיוסף היה למעלה מהשר של מלרים, ולכן לא יכלו הם להשיג הפתרון, כי ידיעה זו לא היה צבא השמים שהיו גלילין להשתמש בהם רק צבא עליון, ולא לריק להעמיד איש צבא וזכרם וישתכחו על ארץ מלרים דיקא, שיהיה לו כח עליון ועי"ז לא תכרת הארץ צרע, ומעשה לא יקרה למח לו ליוסף ליתן עזות לפרעה ולא ליועץ קרא אותו, ולדרכיו מ"ש ועשה ירא פרעה וגו' הוא מהשלמת הפתרון, שצבא הודיע מדוע לא יכלו הכהנים להפחד חלום פרעה, כי כל הענין הזה הוא צבא עליון ואין להם אחיזה צבא כלל, ואחרי שנתודע להם דבר זה, הודו ליוסף צבאית פתרונו, וגם הם ידעו שיש כאן השתנות והרגישו שניצל מזה הכח להשתמש צבאים העליונים, וכמ"ש במדרש הג'ל שרשעו ישראל בשעת החורבן היו משיעין את הממונים למעלה והיו משיבין און ממשה זו צידו וכן איתרחם להם שלא היו יכולים להשתמש עם השמים, אלא לא היו יודעים כיצד הענין, עד שצא יוסף והודיעם שיש כח אלקי כח עליון השולט על הכל ואין עוד מלבדו.

ויתיישב לדרכנו מה שדקדק באברהם"ק (הוצא לעיל דדרוש הקדום) במאמר הכתוב הנמלא כזה איש אשר רוח אלקים בו, ולכאורה הג'ל הנמלא איש אשר בו רוח אלקים כזה עיי"ש, אמנם לא היה כוונה אמיתית לומר שלא נמלא כמורה, אך חמה על כל הענין מה שנתודע לו עכשיו שיוסף הדיק יש בו כח עליון, ויודע להשיג אף מה שנעלם מהשרים העליונים, ועי"ז אמר הנמלא כזה וגו' שעד עכשיו לא ידע שיש צבא צבוא איש אשר רוח אלקים בו, ויהי בו כח עליון כיוסף הדיק שיהיה מושל על כל השרים, וז"ש הנמלא כזה, וכי יש צבאיות צבוא דבר כזה, וחזן מה אמר ג"כ שאין נמלא עוד איש אשר רוח אלקים בו כזה, וגם לא כיון בצאמרו הנמלא כזה וגו'.

והנה בענין חלומי של פרעה גרמו כל הגליות וסיבות גלגולותיהם, שעי"י השבע והרעב נשתלשלו ירידת יעקב וצניו למלרים, וגלות מלרים הוא המצב

רק צד' ה' כל מעשיו, אלא לפי שלמלאות העין היו נראים דבריו כאילו מנשק עובדו, לכך ניתוספו לו צ' שנים, כדי שחלום פרעה ויתגדל ע"י החלום, וראו והשיגו מעלתו שהוא למעלה משני עליונים וא"ל להשתדלותם כולל, כ"א משגח מהבו"ית כצוה"ל לצדו.

ויתבאר להרכיבו דברי המדרש ראיתי את כל החיים המהלכים תחת השמש זה יוסף, עם הילד השני חלו צ' שנים שנתוספו לו, ולמה נתוסף לו צ' שנים כדי שחלום פרעה ויתגדל ע"י החלום, עכ"ד המדרש. וא"כ, ויוצן עפ"י"ש האצבעות זל"ה"ש עכ"פ לא יהיה לך השמש לאור יום וגו', והשמש הוא ראש לכל המלות ומערכות השמים, וע"כ ירמוז השמש על הנהגה העצמית המתנהגת עפ"י המלות ומערכת השמים, ואמר הכתוב דלעתיד לבוא לא יהיה לך השמש לאור יום, שלא יהיה התנהגותם של ישראל על פי דרך הטבע, ועל ידי מערכת השמים ומלות, אבל יהיה למעלה מן הטבע, עכ"ד ז"ל. מבואר כי השמש ירמוז על הנהגה העצמית, והנה בבואו לעיל קרובות המפרשים דמה חטא יוסף צמ"ש כי אם זכרתי, וכי רע צעני ה' שיבקש הדיק לרכיבו דרך הטבע והשתדלות האנושי, אדרבה המקל בזה וסומך על הכס הוא אשר חטא, כאמרם ז"ל יכול יהא יושב ובעל ח"ל למען יצרכך ה' בכל אשר תעשה ע"כ קושייתם, אמנם לא אמרו כן כי אם לאיש אשר השפעתו וכל תולדותיו דרך הטבע ועפ"י מערכת השמים, ע"כ אינו ראוי לסמוך על הכס, כי אם מחוייב לעשות השתדלות דרך הטבע כאמרם ז"ל יכול יהא יושב ובעל זכו, משאי"ב מי שהוא למעלה מן השמש והנהגה העצמית, אין ראוי לו לעשות השתדלות דרך הטבע כולל, וכמו"כ ציוסף הדיק שיתגלה להם ע"י החלום שהוא למעלה מכל השנים עליונים ומושל עליהם; ע"כ היה נחשד פגם למלאות העין מה שאמר לשר המשקים והזכרתי, וצאמת לא בעה בו כלל כ"ל, עכ"ל. היה דבר שפתיו אך למחסור מפני מלאות העין.

וזה"ל דברי המדרש ראיתי את כל החיים המהלכים תחת השמש זה יוסף, פי' שיוסף הדיק החזיק את עצמו בגדל שפלות רוחו, שגם הוא ככל החיים

והנה ע"י פתרון החלום נתגדל יוסף וכבוד גדול עשו לו המלכים, על כי ראו שיש בו כח אלקי עליון למעלה מן השמים עליונים, ועל ידו יהיו נגזלים נגזרות הרעב, וע"כ לטובתם עשו לו כל הכבוד הזה ושמוהו לראש ומושל עליהם, ואעפ"כ הקצ"ה שילם להם מדה כנגד מדה, וצרכות שבידו את יוסף נעשו ראש לכל הארצות ומשל כצופה כמבואר בדברי ח"ל, ואמרו ח"ל במד"ר (פ' בא) עכ"כ ועבר ה' לנגוף את מלכים ח"ר לוי מהו ועבר ה' ח"ל הקצ"ה עובר אני על הדבר אשר דברתי משל למלך וכו', כך ירד יוסף למלכים וקבלו אותו ועשו אותו מלך עליהם וכו', אמר הקצ"ה ומה כבוד אני עושה למלכים, הריני קורא אותם בשמה של ג"ע שנאמר וכו', כשחזרו ושעבדו בהם, אמר הקצ"ה ועברתי בדרך מלכים, חזר אני מלכות הכבוד ואעשה אותם שמוהו וכו', עכ"ד המדרש. והמלכים השיגו זאת דע"י שיכבדו את יוסף ימנה להם טובה גדולה, ולכן היו מוכרחים לחלוק לו כבוד, ואח"כ חזרו לבורס כמ"ש יוסף מלך חדש אשר לא ידע את יוסף, וחזר הקצ"ה ומל כבודם וירדו מטה מטה עד שנאבדו והיו לשממה, והיה סביב מן השמים שיעשו את יוסף למלך ומושל עליהם, כדי שיכבדו את הדרך לפני ישראל, וע"י סביב מושל על שר של מלכים הכניע את כוחות העומאח ויכלו ישראל להתקיים שם, אולם המלכים לא כונו כי אם לטובת עצמם בצדו, וצביל חובתם חלקו לו כל הכבוד הזה.

ואפשר לפרש בזה מלמדי"כ (סו"פ וישב) שאמר יוסף לשר המשקים כי אם זכרתי אתך כאשר ייעב וגו' והזכרתי אל פרעה, דלכאורה אומרו כאשר ייעב לך י"צ הטובה, ומה נפקא מינה לענינו אם ייעב לו או לאו, גם לשון כי אם מורה על תנאי ומה ענין התנאי וכבר ביארנו בזה (בדבריו לעיל בדרוש הקדום) ולהרכיבו רמז לו יוסף שער"י ימנה טובה וגדולה לכל ארץ מלכים כמבואר במדרש ח"ל. ויוסף הדיק לא שם בנחמונו על אותו רשע לנקם ממנו טובה ועזר, וידע והשיג בנחמונו שלא יחכימו כי אם צביל טובה עצמו, ולזה אמר לו כי אם זכרתי אתך כאשר ייעב לך, ר"ל לטובתך תזכירני אל פרעה, ומן השמים הכריחוהו לזה, ולא בעה יוסף בו.

לדונתו כיה לו יחרון ממנה למה שנטל את צח
זכה לאחור המותר, גם ע"י שעמד בנסיון זכה
למדרגה עליונה שהיה מושג על השמים העליונים,
ומכאן שהיה למעלה מהכוכב העצום לא היה ראוי
לשפדול אלל שר המשקים, וז"ל ודבר שפתים אך
למחסור, שהם שלל כיה רק דבר שפתים, אלל
נחשז לו למחסור, מפני מראית העין כ"ל.

ונקדים דברי ק"ז זלכ"ה בייטב לב (פ' ויחי)
לפרש הכתוב וישם את אפרים לפני מנשה,
כי יע"ל עשה זה בצורה מכונת ע"ש העמיד לטוב.
למען יהיה זה פועל דמיוני שבנה זה שחידים ישראל
לאלל ממלאים, בזה שידענו שדגם הקצ"ה ע"ש
העמיד לטוב, שעתידין לקבל החסור, וכמ"ש הרמב"ן
פ' לך וכו', ובה פירש הכתוב וישלח ישראל את
ימיו וגו' אולם אחיו הקטן יגדל ממנו, ע"ש שיהושע
שחיד לאלל ממנו, כרי שזן אחים על שם העמיד
לטוב ולא לרע וכו' עיי"ש, וקצ"ה לרע פירש במאמר
הכתוב בן יצחק ישראל לאמר ישמך חלקים בלפנים
וגו', שזה הוא ברכת כל ישראל עד סוף כל הדורות,
בזה שצריך את אפרים לפני מנשה ע"ש העמיד,
כמ"ס ידון הקצ"ה את ישראל תמיד ע"ש העמיד
לטובה עיי"ש, בדמיון חין לנו זכאים בעיקבתא
דמשיחא אלל על שם העמיד, מה שאנו עתידים
לעשות תשובה עלימה בציאת המשיח, וכמו גאולה
מארים שהיתה על שם שעתידין ישראל לקבל את
אפרים ומעטם זה הקדים יעקב אביו לדרך את
אפרים לפני מנשה לעשות בזה פועל דמיוני על
העתידות, שבנה בזה יחיש הקצ"ה לגאול את ישראל
מחור הגלות, ובהם הקצ"ה של הנשיאים ח"י
שכיו קרבן יחיד וקרבן יחיד חינו דוחה את השבת,
אלל לפי שעל ידם היו מתכנין את המנחה שעתידין
ישראל להקריב עלי' קרבנות יצבור, ע"כ יש להם
דין קרבן יצבור ע"ש העמיד ודוחה את השבת, ולא
שפיר שילם לו הקצ"ה מזה כנגד מזה, מפני ששמר
את השבת במארים עד שלל נחמה, ע"ש העמיד
שעתידין ישראל להטעות עליה, ע"כ דין הוא שיהיה
קרבנו דוחה את השבת על שם העמיד.

וכבר נחבר שכל פעולתם של האצות הקדושים היה
פועל דמיוני והכנה על העתידות דורות

המכלכים תחת השמש צהרבה העצב, ע"כ לשיטתו
לא היה חסרון בזה שאמר לשר המשקים, או אולי
הכוונה על אנשי העולם שהם חשבו על יוסף שהוא
עדיין תחת השמש, ע"י שראו שיוקם משר המשקים
להזכירו אל, פרעה, עם הילד לפני אלו ב' שנים
שמתקפו לו, ולמה נחוסף לו ב' שנים כדי שיתלום
פרעה ויתגדל ע"י החלום, פי' כי אחר החלום
נחודע לרם מדרגת יוסף הדיק שהוא למעלה מן
השמש והכנה העצב, ויודע להם שלל היה לו נזק
לנקם משר המשקים עובה, נמאץ שנתגדל צעיונהם
ע"י החלום, וגם כ' לו קאת פגם מה שהיה מראה
מדבר שפתיו שהוא מדקש ממנו טובה, ושיניהם אחת
שהיה לו עונש על פגם ההוא וגם נתגדל צעיונהם
ע"י החלום, כי עיי"ז ראו וזכינו מעלתו ומדרגתו
שהוא למעלה מן השמש.

ובזה יחבר דברי המדרש בכל ענין יהיה מותר
וכי' בהקדם מה דאיתא בגמרא (ב"ב קכ"ג
ע"א) בעא מתיב ר' הלבו מר"ש צר נחמתי מה
ראה יעקב שנטל בטורה מראובן ונתנה ליוסף, מה
ראה וצחללו לימיו אביו כחי, אלל מה ראה שנתנה
ליוסף וכו' ראוי היה צבור לאלל מרחל דכתיב
אלל חולדות יעקב יוסף וכו', עכ"ד הגמרא, והנה
אם יוסף הדיק לא היה ח"ו עומד בנסיון, היה
צריך כל זכויותיו וכמ"ס חז"ל (סוטה ל"ז ע"ב)
באבות עשה באתח דיוקנו של אביו וגרמיה לו בחלון
אמר לו יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אביו אפוד
ואתח בצינים, ראוך שימחה שמן מצביהם וכו',
ובהם שצריך יעקב אביו ע"כ את חז"ל אמר ראונו
בכורי אחי וגו' פחו כמים אל תחור וגו', פירש"י
יתר שאת, ראוי להיות יתר על אחיך בכהונה וכו'
יתר עז במלכות וכו', ומי גרם לך להפסיד כל
אלל פחו כמים, הפחו והבהלה אשר מהרת וכו'
לך אל תחור אל תרבה ליעול כל היתירות הללו שכיו
ראויות לך, ומה הפחו אשר פחחו כי עלית וכו'
ע"כ, כרי ראונו לא זכה לזה המותר ע"י חטאו,
יוסף ע"י שלל חטא באתח פועל ע"כ לאחור
המותר שיעטל מראובן, שעי' שלל חטא זכה לחיווגו
הראוי לו, והעמיד ב' שנים מנשה ואפרים והיה לו
פי' שנים, וז"ל דברי המדרש בכל ענין שנתעצב עם

מה שעשו ישראל אח"כ, ובהודאה של פורים לא חיקנו לספר שעשו ישראל אח"כ משה ומשה, רק חייבו לזכור עלם הם בלגד מה שעשה הקב"ה לישראל וזו לא, אצל לדרכו יצא על נכון כי צפירים עשו ישראל תשובה קודם היום, ואין עוד נפקא מינה בזה שהיה אח"כ, מלא"כ בלון היה עיקר כח הם ע"ש העתיד שעשו תשובה אחר היום, וא"ש שחייבו לזכור מה שעשו אח"כ, כי זה היתה סיבת היום, ולזה סמכו רמז גם חנוכה אל הפסוק ועצות עצה וכן, שעשה יוסף הלדיק פועל דמיוני על גאולה העתידה, וכן גאולה העתידה הוא רק על שם העתיד מה שעמדין ישראל לחזור בתשובה שלימה אחר ציאת המשיח כ"ל, וכן היה גם ביום חנוכה שהישיבה היה על שם העתיד, גם ית אורף ביום חנוכה לגאולתן של ישראל כמבואר במדרש תנחומא שצרכות אותו הכר אביה לכם מלך המשיח כמ"ש ערכתי נר למשיחי, ובקדושת לוי זל"ה פירש שעל כן נקראת חנוכה מלשון חינוך שהוא חינוך והבנה על גאולה העתידה, לה מלאו מקום ראוי לרמז חנוכה בפסוק זה ועצות עצה וכן, הש"ס יעזור שזכה במהרה בזכות גדות של חנוכה לאור האמתיות אורו של מלך המשיח באופן יסודי ולראות במהרה בהתרחקות קרן החורב וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

*

באופן אחר אפ"ל דברי המדרשים ה"ל, בהקדם דברי המדרש ויהי מקץ ראיתי את כל החיים המלאכים תחת השמש זה יוסף, עם ילד השני שלו צ' שנים שנתוספו לו, ולמה נתוספו לו צ' שנים כדי שיתלום פרעה ויתגדל ע"י חלום שנאמר ויהי מקץ וגו', עכ"ל המדרש. וא"ש הכוונה בנ"ש את כל החיים המלאכים תחת השמש זה יוסף, עוד קשה דמאמר זה סותר דברי המדרשים ה"ל, דלראת מדבריהם שאלו ה' שנים נתוספו לו על ד' העונות שצביל שאמר לשר המשקים כי אם זכרתי והזכרתי, ובאן אמר שנתוספו לו על ד' העונות כדי שיתגדל על ידי החלום, והיפ"ת פ"י שצביל מאמר זה חולק על מאמרים הראשונים, ומדרשים חלוקים הם עכ"ל. אולם אין סברא לומר כן, כיון ששייכים מאמר סתם מבלי לזכור צביל המאמר, גם

האחרונים, ע"כ נעשה צביל השננים הקדושים אל יוסף הלדיק שזה היה התחלת הגלות, לזכר יוסף לעשות פועל דמיוני על גאולה העתידה, ואמר לאמר על ציחו הבא את האנשים לעצות ועצות עצה וכן, לעשות הכנה לרצון לשבת, כי אחי יאכלו האנשים צבירים, עפ"י שפירשו בפס"ק בנצחם התחלה של מורים, ועל נפלאותיהן ועוצותיהן שכל עת ערב ובוקר ואחרים, דערב רומז על זמני הגלות, ובוקר הוא זמן נמיחת הגאולה כדמיון הבוקר שמתחיל לבא, ואחרים הוא אחר הגאולה שבהור יאיר בתוקפו כמו השמש צבירים עכ"ל ז"ל. וא"ש כי אחי יאכלו האנשים צבירים. פ"י לעמוד לבוא צבולם התקן, שאז יהיה אחדות גמור בין השננים הקדושים, ולזה זה לו ועצות עצה וכן אין וכן אלא שבת, וע"ד שפי"ק אבא מארי זל"ה הושענא מטרן לשבת, עפ"י המבואר ב"ח"ק שאתה שבת ח"ק לאלק הששי הוא כמו ע"ש אחר תולת, דיומו של הקב"ה אלק שנים, ולאף השביעי הוא שבת. ובא"פ הששי אחר חציו מתחילין לעשות הכנה על השבת כמו כל ערב שבת אחר תולת. וא"פ הושענא מטרן לשבת, שבתין את עצמך לשבת שהוא עולם התקון יום שטוב שבת, וענין זה רמז להם יוסף צאמרו וכן אין וכן אלא שבת, להתפלל ולעשות הכנה ופועל דמיוני על גאולה העתידה, יום שכולו שבת, כי אחי יאכלו האנשים צבירים ירמז על זמן תקון העולם, כ"ל.

ובזה יובן הרמז של גם חנוכה בפסוק זה דייקא, כי גם חנוכה היה ג"כ על שם העתיד, כי בזה נשתנה גם של חנוכה מפורים, דבנים של פורים עשו כל ישראל תשובה שלימה בעת הצרה קודם הישיבה, ובזכות התשובה באה להם הישיבה, משא"כ ביום של חנוכה לא היה אפשר להם להקביל קבלות ולהחזיר את ישראל בתשובה, וכמו שכתב ביערות דבש, דמכאי טעמא חנוכה לא ניתן לכתוב כמו פורים, מפני שהיה היום בלי תשובה, אצל אחר היום כשצדו החשמונאים, חזרו כל ישראל בתשובה שלימה ועברו מקדשן ודליתון הכרות, ועל שם זה זכו לנס מתחילתו שצביל שיעשו תשובה אח"כ, ובה יתורץ מה שבקשו המפרשים ביוםם על הכוסים ואח"כ צא צנף לדיבר ביה. וכו' ודליתון גרות בחצרות קדשין וכו', דלמאי נפקא מינה לספר

רשע כפרעה, אבל כל זמן שהיה צבית האסורים צווחת חדה עם יוסף הלאה, השפיע עליו רוח עזרה וקדושה וביה זכאי צווחה שעה, אחת התנה יוסף הלאה עמו, שלא יזכיר אותו אל פרעה רק כשישאר צביתת הקדושה גם אחר לאחור, משא"כ אם יתקלקל להיות רשע אינו רואה צעוזתו, ועוזתו של רשעים רעה הוא אלא הלאה הלאה, וז"ל כי אם זכרתי אתך כאשר ייעז לך, וע"ד שאמר"ל אין עוד אלא חורב, ועד"ל התנה עמו שלא יזכירו רק צאופן שיחבג בדרך החסידים, משא"כ כשיחבג מלך הקדושה לא ישתדל צעוזתו, ורק כאשר ייעז לך כשתחבג בדרך החסידים שלמדתיך אז וזכרתיך אל פרעה, לשון חפעה, ר"ל שתחפץ מעמך לעשות לי עזרה.

ובזה יתבאר כפל הלשון, דמ"ש ולא זכר שר המשקים את יוסף, אין הכוונה בו על ענין זה להזכירו לפרעה, כי אם על כל דבר וזכרונותיו של יוסף שלא זכר את כל מה שלמד אותו יוסף צבית האסורים, וע"י נפסק ממנו השפעת הקדושה שנדבק בו מתחלה, וע"ד שאמר "ל אל יפסור אדם מחזירו אל מחוץ דבר הלכה שמתוך כך וזכרה, דע"י שמכירים שמועות והנהגות טובות מאדם כשר, נחקק בה הקדושה צמחו, אבל שר המשקים שכה לגמרי כל ההנהגות שראה ולמד מיוסף ולא זכרו כלל, וז"ל ולא זכר שר המשקים את יוסף, היינו כל ההנהגות של יוסף, וחזר לגלותו ונעשה רשע במקדש, וממילא נמשך מה וישכחו ששכה להזכירו לפרעה, כיון שגם ר' יוסף הלאה היה על מנת כן, שאם יחזר להיות רשע ישכה ממנו, וז"ל ולא זכר שר המשקים את יוסף, וע"י וישכחו כמו שהתנה עמו כי אם זכרתי כאשר ייעז לך.

ובזה יתבאר לנו בדברי יוסף שאמר לשר המשקים כי גב גנבתי מארץ העברים וגו', דלכאורה מה לו להזכיר לאותו רשע שכה מארץ העברים, ודבר זה היה בזמן אלו, וכמו שאמר לפרעה ושם אותו נצר עברי וגו', אי"כ כשיצא יוסף ממנו עזרה למד לו להזכירו דבר זה שהיה מזהב על ידו בעיניו, וזהו דרכו אחי שפיר, ולפי שהתנה עמו

כי כללתי את לך דאפשי פלוגתתא לא מפשינן, עוד הקשו המפרשים מאי חטא יוסף כשהחל אותו אל שר המשקים שיזכירו לפרעה, הלא האדם מחוייב להשתדל עבור האל, כאשר ז"ל וכל יושב צלל וזכרתיך בכל אשר תעשה, גם אמרו ר"ל אין סומכין על הכס, וזכרתיך פ"י שהפגם ה' בשביל שצדק השחלות ע"י אדם רשע, ואף שהאדם מחוייב לעשות השחלות עבור האל, אבל להשתדל אלא אדם רשע אסור, דישועה הבאה מן השמים כשהאדם אינו אלא ע"י זכאי ולא ע"י חייב, וכדאמרין מגלגלי זכות ע"י זכאי, ע"כ חסידו, ואנום הקשה עוד מדוע צלחתי נכסל יוסף בזה, וזכרתי כל ר' לא חסידים ליה, ופירש לפי שצחלות שר המשקים נרמזו בשורות טובות לישראל כמבואר במדרש ובתרגום יונתן, ומה נמשך עמו של יוסף שכה אותו לזכאי וזכאי, שיתגלגל זכות על ידו עכ"ל, ואנום קשה לומר על יוסף הלאה שטעה בשר המשקים לחשוב בו שהוא זכאי, וארי כל ר' לא חסידים ליה.

ולבאר הענין נקדים לפרש מאמר הכתוב ו"ל יושב כי אם זכרתי אתך כאשר ייעז לך, דלכאורה לשון כי אם הכוונה, דמשמעו מלשון חטא, ולא מלשון בדבריו חטא, גם אמרו כאשר ייעז לך מיותר, דכבר פתר שהיה טוב לו, ופשיטא שרק אז יזכירו לפרעה, גם יל"ד במאמר הכתוב ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחו, דלכאורה י"ל הכפל, צלחתי ולא זכר וישכחו וזכרו, וז"ל וז"ל פ"י ולא זכר בו צדק וישכחו לאחר זמן, וגם לפי פירושו י"ל, דמה נפקא מינה אם ה' השכחה צחתי בו צדק ולאח"כ ויכפל למה.

ויתבאר ע"י דברו של החסידים זל"ה דמאדם רשע אסור לצדק השחלות, דזה גורם פגם צנפה, ואנום יוסף הלאה לא טעה בו, כדברי החסידים, רק דצווחה שעה כשר היה, וזהו כלל גדול שהבולק עם חכמים וחסידים, ולפי ששר המשקים היה צווחת חדה עם יוסף הלאה זמן רב, לא ימלט שלא השפיע עליו מכה קדושתו וזכרתיך על ידו אל הקדושה, אולם אחר שחזר להיות פרעה והזכירו על כן, חזר לגלותו ונחלק מן הקדושה ונעשה

החלום, אמנם ידוע שכל החלומים של האבות הקדושים היו בדרך עילוי, שהענין הי' מוכרח להסתבב בן, רק שאין מדתו של הקב"ה לעשות בלי חטא. הזמיו לידם איזה חטא בצחיות נורא עילוי, במצב נמרצות תגומות (פי' ויחזק) עב"כ ויוסף הורד מלרימה, זש"כ לבו חזו מפעלות חלקים נורא עילוי על בני אדם, ארצי"ק חף הנוראות שאתה מביא עליו, בעלילה את מצאן, בל' וראש כשצדק הקב"ה את העולם מיום ראשון צדק מצי"ע וכו', ואדם צדק בשש ועלילה נחלה זו שהוא הביא את המיתה לעולם וכו', וכן חושב צדקת הרה דברים פנינין זה, שביה בצחיות עילוי נחלה לעולם השנים, וכן הוא צנין חטא מוכרח ויוסף עי"ש. וכמ"כ לענינו דבאמת היה מוכרח להסתבב בצדק האסורים עוד שתי שנים, כדי שיהיה פרעה ויתגדל ע"י חלום, וע"ד שהסביר בפי"ח דומן החלום היה להחזיקם אחר שתי שנים, שאז התחילו שני השופט, ואילו חלום מתחילה במה יצחק ויוסף, ואם שיתחילו אחר שתי שנים ויחזק הכה שש שנים צדק ויחזק בראי, עכ"ל. ולפי שאין מדתו של הקב"ה לעצור את האדם בלא חטא, ע"כ הזמיו לו עילוי זה שיאמר לשם המשקים זכרתי וזכרתי, ועי"ז יתוסף לו ב' שנים, ואין צדק שום סחירה ולא פלוגתא, דבא צדק חלום ושניהם קיימים ואמתים.

ו"פ המדרש אשרי הנצר אשר שם ה' מצותו זה יוסף ששם צדקתו בהש"ת וזהו מגיע לו שכר גדול שיתגדל ע"י החלום, וצדק זה היה צריך להמתין עוד ב' שנים, וע"ד שהסביר בפי"ח, לא סבב לו הש"ת עילוי שאתה לשם המשקים זכרתי וזכרתי ויתוסף לו ב' שנים ולא קשה סיפא לריש.

ו"ב לדרכו קישר דברי המדרש בג"ל בכל ענין יהיה מותר וידבר שפחים אך למחמר וכו' עפ"י שפירש רש"י עב"כ ויוסף הורד מלרימה חזר לענין ראשון וכו', כדי לסמוך מעשה אשתו של פועיפר למעשה חמר, לומר כך מה זו לשם שנים אף זו לשם שנים, שראתה באמצעיות של שתייה לעמוד בלשם ממנו ואיזה יודעת את ממנה את

שלא יזכירו רק כאשר ייעץ לך על צחי' בג"ל, ע"כ אמר לו תדע שאני מאריך העברים ומושרש בצחיות הקדושה, וגם פה לא עשיתי מאומה, ר"ל שלא נשתניתי מבחינתי גם פה אחר ששמו אחי בצדק, וע"כ יהיה לך דבר זה לסימן, שאם חשגה אחי עבד זה שאני מאריך עברים ואח"כ צנין מצדו, זהו סימן על רשעתך ולא לא תזכירני לפני פרעה, ורק באופן שאתה חן צנין עי"ז שאני מאריך העברים אז וזכרתי אל פרעה.

ו"ב צדק מאמר הכחצ וידבר שר המשקים את פרעה לאמר, את חטאי אני מזכיר היום, ולכאורה מה לו להזכיר החטא שחטא וכבר נחלה לו, גם אמרו היום מיותר, אמנם לפי שיוסף האדוק התנה עמו שלא יזכירו לפרעה כי אם בלשון שיהיה עליו רוח עברה, ובאמת מתקלקל וחרד לרשעתו בג"ל, ע"כ ה' סיבה מאת ד', שחטאו היום שיהיה זמנו להזכירו לפני פרעה, ששפע עליו רוח עברה מן השמים כדי למלכות רצון אדוק, והנה הכלל הוא כי הרשעים אין מקרין בעצמם שהם חוטאים, אחרת חושבים שכל מעשיהם טובים כמב, אולם כשנשפט לאדם רוח עברה וקדושה אז מוכר צדקתו מיעוט ערכו ורוב פשעיו, זה שאמר שר המשקים אל פרעה, "את חטאי" בלשון רבים, ר"ל כל החטאים שלי אני מזכיר היום, דע"י ששפע עליו היום רוח עברה, הבר צדקתו הרבים, כדי שלא יהיה רשע באותה שעה ויוכל לעשות טובה ליוסף האדוק, ע"ד שהתנה עמו מתחילה כי אם זכרתי אתך כאשר ייעץ לך. היותה לנו מה שלא היה ליוסף האדוק עושה בשר המשקים, דבאמת שעה שאמר לו כי אם זכרתי, היה מקושר קצת בצחיות הקדושה, ורק אח"כ נשתנה להיות רשע, אבל לפי שהיה נראה למראית העין שנקשחו ה' מאדם רשע לעשות לו טובה, זה היה בעלילה שכל ידע נסתבב לו העושה להיות במאמר עוד ב' שנים, ובאמת היה מוכרח להיות כן גם בלא הכי כדי שיתגדל על ידי החלום.

ובזה יתורן סחירה המדרשים בג"ל, מ"ש ז"ל שנתוספו לו ב' שנים על שאמר לשם המשקים וכו' ואח"כ אמרו שבי' לעצמו כדי שיתגדל ע"י

יש לה מנגד למחלבה הטבעי וכו' ואעפ"כ איננה מניחה את שלה אף רגע אחד וחולתה לאט עד שתגמור, והוא מוסר גדול ויסוד גדול בעבודת השמים, כי סיבת כל חולי הגפס הוא ע"י הכח המונעים ושערי חירואים לא יגעלו וכו', וז"ל ואחביו כלל השמש בגבורתו, יראה שם עושים כמעשה השמש וכו', וז"ל מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש, ר"ל שכל היתרון לאדם הוא רק אם יעמול בצחית השמש, לשבור זרוע המניעות והעיכובים ולעבוד את צוראו ב"ה ע"ד הילוך השמש ובאומר, עכ"ל.

ובזה יתבאר דברי המדרש ראינו את כל החיים המכללים תחת השמש זה יוסף, ר"ל שכל החלוקותיו היו בדמיון הילוך השמש, שהתגבר על כל הכסיונות והמניעות ושאר בקדושתו אע"פ שהיה במצרים ערות הארץ, וע"כ הביא הקב"ה לידו עלולה שאמר לשם המשקים זכרתי וזכרתי וע"ז נתוספו לו שתי שנים כדי שיחלוס פרעה ויתגדל ע"י חלום, וכו' מוכרח להיות עוד ד' שנים במצרים כ"ל, אלא שאין מדתו של הקב"ה לענות בלא חטא, סיבה לו חטא זה שיאמר לשם המשקים זכרתי וזכרתי, וכל זה סיבה הקב"ה כדי שיגדל ויעשה מלך במצרים וזה היה לו כח להכניע עומת מצרים החזקה ולהכין המקום לצני ישראל אח"כ שיוכלו ללכת משם ולהגיע לקבלת התורה הקדושה והכל הי' צדק קדושתו של יוסף האדוק, על שהתגבר ועמד בכל נסיונותיו וא"ש קישור דברי המדרש, וישור השמים שגם אנו מזה להכניע כוחות העומת והלהתגבר על כל הכסיונות ולעבוד את השמים בקדושה ובערכה, וצמחיה מזה לראות בישועת כל ישראל ושמחתם בזהרוממות קרן התורה וישראל ובהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

*

באופן אחר אפ"ל אמרם ז"ל למה נתוספו לו ד' שנים, כדי שיחלוס פרעה ויתגדל ע"י חלום עפ"י דאיתא במד"ר עב"פ וישלח ויקרא את כל חרומי מצרים וכו', להודיע שכל אומה ואומה

מצתה, וזה היה הכסיון ליוסף האדוק, דאולי גם הוא היה האלעגנימות, וע"כ נפל ספק בלבו, אולי האמת כדבריה, לאף שלפי האמת הייתה מרשעת כמבואר במדרש שראתה להרוג את יוסף וע"י גם יגאל מידה, מ"מ בזה שעה נראה לו ליוסף שמוכנות לשם שמים כדי להגדיל בחי' הכסיון וכו' סיבה מן השמים בן, וכמו"כ צענין שר המשקים שאמר לו יוסף זכרתי וזכרתי היה מקושר בצחית הקדושה והיה סיבה מן השמים בצחית נורא עלולה כ"ל.

וא"ש קישור דברי המדרש בכל ענין יהיה מותר, כל דבר שנתערב יוסף עם אדונו וכו', שהכסיון היה ע"י שאלה האלעגנימות וזכרתי לו טעות מן השמים, שגדמה לו שמוכנות לשם שמים כדי להגדיל בחינת הכסיון, ולבסוף היה לו יתרון ממנה למה שנשא את תורה, וע"י שעמד בצסיון זכה להעמוד ד' שבועות מומה, וע"ז צענין שר המשקים, ודבר שפחית אף למחשור, שהכסיון היה צדומה אליו, שצאחה שעה כשר היה, ואעפ"כ הביא חסרון ליוסף האדוק שגור ע"י זה להחטב עוד שתי שנים במצרים, מפני שחלוצית העין היה נראה שמבקש מאדם רשע עונה, אבל לפי האמת נסתבב לידו מן השמים בן בצחית נורא עלולה, וע"כ דיוק לומר ודבר שפחית אף למחשור, להודיע דמה שאמר כי אם זכרתי וזכרתי לא הי' הכוונה לענות בו ח"ו ולא הי' הפסם כי אם בדבר שפחית ובשכל מראית העין כ"ל, אבל בזה יוסף האדוק התחזק בצחיתו על השמים שהוא יוליא מעצמות לחירות.

נחזור לבאר דברי המדרש ראינו את כל החיים המכללים תחת השמש זה יוסף, שנקדם דברי ק"ז זל"ה הושמח משה (פרשת וירא) עב"פ והוא יושב פתח האהל בחום היום, ותו"ד לפרש מאמר הכבוד ואחביו כלל השמש בגבורתו וכו', שהשמש ית לה ד' תנועות, תנועה ישרה שלה הוא ממערב למזרח, אלא שגלגל היומו מקופה בכל יום כציבות הכדור ממזרח למערב, כי הוא גדול והשמש צהררה נגדה אחריו, אבל מכל מקום מעט מעט הולכת תנועה הישרה ממערב למזרח וכו', כי השמש

האובחתי"ק שכל"ל הנמצא איש אשר רוח אלקים בו כזה, ולמה הפסיק בתיבת כזה בלשון הדיבור, עוד יל"ד ודצרו פרעה אל עבדיו לא אמר להם תואר נכון וחכם רק איש אשר רוח אלקים בו, ודצרו אל יוסף אמר לו אחרי דודיע אלקים אותך את כל זאת אין נכון וחכם כמון, ולא אמר לי הכואר שאמר לעבדיו איש אשר רוח אלקים בו, וראוי לבין שינוי הדברים. גם ראוי לבין איזה חשיבות ומעלה ה' זאת צעיו עבדו פרעה שרוח אלקים בו, וכולם היו רשעים וכופרים בלמונתו ויחבדו, ויותר היה לו לומר להם שהוא נכון וחכם, שזה ימלא חן בעיניהם ויותר מאיש אשר רוח אלקים בו.

אמנם נראה הכוונה דלמדת היו עבדי פרעה יראים להשים את יוסף למושל עליהם, לפי שראו והכירו בו שהוא איש אשר רוח אלקים בו, וכן היו שואלים וממאסים בגדל הקדושה בתכלית, גם חששו שמה אם יהיה יוסף מושל עליהם ויכריחם להסתובב בגדר הקדושה, וכמו שהיה לבסוף שזה להם למול כמבואר במדרש, ולכן מילאו בו בתחלה שימשול עליהם, אולם פרעה ראה בו ומלא חן בעיניו, שה' בן סיבה מן השמים, וע"כ דיבר על לב עבדיו שיתירו גם הם, ויירר להם שאין הדבר כמו שחושבים הם שהוא איש אשר רוח אלקים בו, והנה יוסף ידע בשבטים לשון כמבואר בגמרא (סוטה ל"ו ע"ב) שצא גבראל ולמדו עי"ש, ופרעה לא ידע שחלף גבראל למדו, וחשב שלמד מעלמו ע"י חכמתו, ודבר. הבצע איש כזה שידע בשבטים לשון אי אפשר שיכיר רוח אלקים בו, כי ללמוד בלשונות של אומות העולם מוכרחין להשתמש בספרים שכולם מלאים מיות וכפירה ודברי ע"ז, והם שאמר להם פרעה אל ידע לכם מה שגראה באיש אשר רוח אלקים בו, כי הנמצא כזה, פי' כזה שידע בשבטים לשון, הכי נמצא שיכיר עוד רוח אלקים בו, ומה שגראה באיש אשר רוח אלקים בו, זהו רק כלפי חוץ, ע"י שהוא נכון וחכם גדול, וידע לשונות מלאות ולבארות לאיש אלקים, אבל אם נלך ונבאנו, ר"ל שנבא אחר פנימיותו לבדוק היטב, אז נשיכל לדעת שאין הדבר בן ואין בו רוח אלקים כלל, ו"ש במדרש אפי' אם נלך מסוף העולם ועד סופו לא נמצא

שהוא עומדת בעולם, מעמדת לה חמשה חכמים שימשו אותה וכו', ובשקצ"כ דן את העולם הוא נטלן ממנה וכו', וכ"כ למד כדי שיבוא יוסף בלחונה ויעול גדולה, אמר הקצ"כ אם יבוא יוסף תחלה ויפתור את החלום אין זה שמו, יבולין התרעומים שיאמרו לו, אילו שאלת אותנו כבר פתרנו אותו לך וכו', עליו אמר שלמה כל רוחו יוצא כסיל אלו חכמי פרעה, וחכם בלחור ובלחנה זה יוסף. עכ"ל המדרש, מבואר מזה שכל הכבוד שזכה יוסף אליו, נסתב לידו ע"י שצא בלחונה אחר שחזרו תרעומי מלרים למלא פתרון ולא מלא, משא"כ אלמלי היה פותר לפניכם לא היו מודים לחכמתו ולא היה זוכה לגדולה.

ובזה יובן אמרם ז"ל שנחוספו לו צ' שנים כדי שיגדל ע"י חלום, דלמלי יא' צ' שנים מוקדם, היה נחפרם מיד חכמתו בכל ארץ מלרים ומיד שחלם פרעה חלומו היו קורין אותו אל המלך ולא היה זוכה לגדולה כ"כ, כמבואר במדרש כ"ל, וע"כ נחוספו לו עוד צ' שנים במאסר שלא נחפרם חכמתו במלרים ושר המשקים לא ראה להזכירו עד שהיה מוכרח דצבר, ובלתיאחז במד"ר, כיון שראה שר המשקים את פרעה שריחב ופשו מנקשה ללאת היה מחשב בדעתו ואומר אם ימות פרעה זה ויעמוד מלך אחר איני יודע אם מעמידני בלמונתו אם לאו, והנה גרם לו לצוא אל פרעה בלחונה ויגדל ע"י החלום, ו"ש במדרש למד נחוספו לו צ' שנים כדי שיהלום פרעה ויגדל ע"י חלום.

עוד י"ל בהקדם לצאר במלכותו, ויחמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו, פירש"י בהשגח דקין אם נלך ונבאנו הנמצא כמובן, וראוי לבין מנין ידע פרעה שלא ימלא כזה עוד, ובמדרש רבה אמר"ל שאמר פרעה אם מכלבים אנו מסוף העולם ועד סופו אין אנו מלאים כזה, וא"כ, דכלל גם מייסך לא ידע עד עכשיו, וכמו"כ יכול להיות שנמצא עוד דוגמתו וכזה לא ידע, ובאמת היו יסבך אצלו והשכטים בק שלא ידע פרעה ממלאותם, ועכ"פ איך עשה עלמו כידע בדבר שנחצר חסרון ידיעתו, גם דקדק

אכל לישראל לא דחיתו ציבוס קאירא תשצרה, פירוש כשיכלה לחלוותו אבות של עכו"ם אז יצברו, והע"י שם (בס"ק ב') כתב לחלק שאין שייך ציבוס קאירא אלא כשהעכו"ם מכוון לעניי ישראל, וצדק מייקס שם ישראל ויש זכות גדול וכו', משא"כ כשהעכו"ם אין כוונתו דוקא על ישראל, אלא מצד ענשו רחמן על כל הפושע יד, אין זה אבות גדול ולית זיה משום ציבוס קאירא עתה"ד. ומכש"כ אם העכו"ם מכוון גם להנאת עצמו ודאי שאינו נחשב לו לזכות, וכמו שאמרנו"ל צגמרא שם בלדקא שלא לשמה דעכו"ם אינו נחשב ללדקא כי אם לישראל ע"ש.

והנה ראו להעיר איך ביקש יוסף משר המשקים שיפשה לו טובה להזכירו לפני פרעה, הלא יתוסף לו זכות ע"י וכתוב ציבוס קאירא תשצרה, ואפשר דע"כ דייק יוסף הליך דבריו, כי חס" זכרתי, "אתך" היינו שגם לעצמו ילמח טובה זכה שזכרנו ועפית"ד צמד"ר: כיון שראה שר המשקים שהיתה נפשו מבקשת ללכת, היה מתחשב בדעתו ופומר אם ימות פרעה זה ויעמוד מלך אחר אינו יודע אם מעמדיני באומותי אם לאו וכו', נמצא דבזה שזכיר את יוסף היותו לו גיעה עצמית ולא לטובת יוסף נחכוון, וכמו שאיתא צמד"ר הוצא צרש"י ז"ל ארורים הרשעים שאין טובתם שלימה שמזכירו בלשון ציון נער עברי עבד, גם הנה עמו יוסף תנאי וא"ל כי אם זכרתי אתך, דרך באופן זה יתקיים מה שפירשנו לו אם יזכירו לפני פרעה וכמו שאיתא בצורה"ק אותי השיב על בני ואותו חלה, מבין דחלמא חזיל בחר פשרא, השיב על בני מאן אלא דא יוסף וכו', ממילא ידע שר המשקים שאם לא יזכירו לא יתקיים פתגמו לטובה, ולתועלת עצמו הולך להזכיר את יוסף, ממילא לא שייך בזה משום ציבוס קאירא שלא החכוין לטובה יוסף כלל.

ובזה יתבאר דברי המדרש אשר הכנר אשר שם ב' מצעתו זה יוסף, כי היה שלם בנעתו וצבורא כל עולמים ולא נעמו צער המשקים כלל, אלא שידע יוסף שמוכרת שר המשקים להזכירו בלילה, מפני שקיים חלומו חלי זה כנ"ל, ואם יזכירו לטובה יוסף יתבאר, וזוהי, חזי רכא יוסף הליך לחסר

איש כזה שיהיה בו רוח חלקים, וצדק כיון פרעה אל האמת, רק שיוסף הליך נשתנה הדבר, ע"י שמלך גביראל למדו ע' לשון ומזה לא ידע פרעה, ועכ"פ מ"ש הנמצא כזה איש היודע בע' לשון ויהיה רוח חלקים בו הוא אמת גמור, וצדק הרגיע את לב עבדיו שלא יפתחו מלכשים את יוסף למושל עליהם, ועי"כ הסכימו להצרי.

ובזה יבין מדוע הולך יוסף להיות צבית האסורים עוד ב' שנים, כי כל העם שהסכימו שרי מלכים לעשותו למושל עליהם אף שהיו שואלים בעצב בחינת הקדושה, לפי שציר להם פרעה שאין פנימיותו של יוסף כמו שצורה לעיניהם לאיש אשר רוח חלקים בו וכנ"ל, אמנם אלמלי יא יוסף מצית האסורים לסוף י' שנים, לא היו מליחות להסחיר פנימיותו שלא יזכרו בו בנ"ל, והיה נחזר לכל שהוא איש אשר רוח חלקים בו על ידי מעשיו והתנהגותו, דשתי שנים הוא זמן גדול להכיר מהותו של אדם, ואז לא היה נעשה מלך ומושל עליהם, שלהיותו איש קדוש רוח חלקים בו, לא היו מסכימים שרי פרעה להיות איש כזה מושל עליהם מגדול עומתתם והנחתם אל הקדושה, ועי"כ סיבב הקצ"ה שיתאר צבית האסורים עד זמן החלום, והיה יכול פרעה להעשות את עבדיו ולומר שאין פנימיותו כזו איש אשר רוח חלקים בו, ועי"כ נחגגל הדבר ונעשה מלך מלכים כהאן השני, ח"ש צמד"ר למה נחוספו לו ב' שנים כדי שיתגדל על ידי החלום.

*

עוד אפ"ל דברי המדרשים והדקדוקים הנ"ל צדקם לפרש מאח"כ (סו"פ יושב) כי אם זכרתי אתך כאשר יעבד לך וגו', יל"ד על אומרו כי אם וגו' שהוא לשון תנאי ומאן הנהג עמו בזה, גם מלה אתך לריק ביאור, ונל"פ עפית"ד צגמרא (צ"ב י' ע"ב) ונפסק בש"ע יו"ד (סיומן רצ"ד ס"א) שאסור לישראל ליעול ללדקא מן העובד כוכבים, ח"ל המתגר שם (בסעיף ב') שר עכו"ם ששלה ממנו לישראל ללדקא אין מחזיקין אותו משום שלום מלכות, אלא נועלין ממנו וינתן לעכו"ם בכתר ע"כ.

שחלה לה יעקב אבינו קמוע בצווארה, ובזבחה למארים עיי' גם, שחלף צריאל בביאה לשם, וגדלה פוטספר ציתו ולבך נקראה על שמו, וכשעבר יוסף בכל ארץ מארים ילאו כל הנשים וכו' וכ"ל זורקת לו חפץ וכו' וזרקת לו הקמיע ורחה שביא מזרעו של יעקב ונשאה, והנה לבואה יחשד לה לזכות מה שגדלה ואלה חשבת בחזק ציתה ועל ידי זה נשאה יוסף וילאו ממנה שני שבעים אפרים ומנשה, אי"כ גם זאת שייך ציוש קלירה חשצרה, ומדוע נתגלגל לידה זכות גדול כזה.

אמנם יתבאר עפ"י"ד במכילתא (בזבחה בילקוט שמעוני פי בשלח) שאמרו לו התלמידים לר' ערפון למדיו רבינו צהיה זכות וזה יודע למלות, אמר להם אמרו אחס, אמרו לו בזכות שאמר מה בנע כי נברג את אחינו וגו', אמר להם דו' להזלה שחכר על המכירה עכ"ל במכילתא, וכמו"כ לענייניו דאף שביה לה זכות כ"ל, אבל דו' לזכות הזאת שחכר על ה'כער שנלעזר יוסף עם אדמוהו, וממילא עיי' העצב שביה לו ליוסף ממנה, אבדה זכותה וציוש קלירה חשצרה, ויתבאר קישור דברי המדרש בכל עצב יביה מותר, כל דבר שנלעזר יוסף עם אדמוהו היה לו יחרון ממנה, למה שנעל את צבה, וזה היתרון לא נחשד לזכותה כלל, שנתחסר זכותה עיי' שנלעזר יוסף על ידה, ומכאן נעמא ודבר שפטים "אלך למחזור", שלטובה זו אמר יוסף לשר המשקים כי אם זכרתי אתך, כדי לחסר זכותו משום ציוש קלירה.

*

ידבר פרעה אל יוסף בחלומי הכני עומד על שפת הניאר וגו', ותכלתה הפרוח הרקוח והרעות את שבע הפרות הראשונות הצריאות ותבאנה אל קרנה ולא נודע כי צאו אל קרנה וצריאין רע כאשר נתחלה ואיין. וי"ד על אריכות הלשון דיספיק שיאמר ולא נודע כי צאו אל קרנה ומובן מחליו שמצריאין רע כאשר נתחלה ואם לא כן הרי נודע כי צאו אל קרנה, גם חיצת נתחלה ל"צ קאת, וכו"ל כאשר מקדם, כי לשון נתחלה מורה על תחלת ענין ולא מתבאר הכוונה בזה.

ומנו משום ציוש קלירה, ועי"כ התנה עמו חנאי כי אם זכרתי ורק אז הזכרתי, וז"ל שדרש רז"ל ודבר שפטים אף למחסור על יוסף, שלא היה רק דבר שפטים, אבל בלבו לא בעת צו כלל, ואף דבור היה לשם שמים בלבד כדי לחסר זכותו ועי"כ התנה עמו כי אם זכרתי אתך, וז"ל ודבר שפטים "אלך" למחסור, שדבורו אלו כי אם זכרתי אתך היה אף לחסר זכותו של שר המשקים, כי עי"כ התנה עמו חנאי כי אם זכרתי אתך שיתכוין לעוצת עולמו וזהו חומרו אף למחסור, וז"ל במדרש אשרי הגבר אשר שם ה' מצטחו זה יוסף, שביה צועה צה' ולא צוהה, ולא פנה אל רבנים וכו', עיי' שאמר לשר המשקים זכרתי וזכרתי נחוסף לו שתי שנים, ודאמנאם שלא חטא בזה ובעתו היה רק בהקצ"ה וכנ"ל, אלא עיי' שבעתי בני אדם היו נראים משמעות דבריו מה שאמר לשר המשקים כי אם זכרתי וזכרתי כאלו שם מצטחו צו, בשביל זה נחוסף לו שתי שנים, ועי"ד מ"ש באברהם"ק (בפרשת ראה) עכ"ל שמור ושמעת דעד שלא נאמר ציוש ציהיה של משה העם ר"מ רמון מלא וכו' לא אמר הקצ"ה שמועה מפיו, והם שהקצ"ה ידע אעפ"כ היה חסר בשלימות וכו', ועי"ד ביוסף בשביל שביה מראה בעיני בני אדם כחסרון צמחון ח"ו עי"כ נעשה, ועיקר הסיבה כי היה מוכרח בלאו הכי להיות נחשד ציות האסורים עד אז כמבואר במדרש זמן נתן ליוסף כמה שנים יעשה בצפילה וכו', אף משום דקדישה לא עבד דינא בלא דיינא, עי"כ הזמינו לירו פגם זה של מראית העין, ועי"ד מ"ש במדרש הנחומא אלא מכירה יוסף שהוא צחינה מורא עלילה על בני אדם עיי"ש, וכן הענין ביוסף שביה הגזירה מוכרחה שיהיה נחשד עוד שתי שנים ציות האסורים, אלא מפני שהקצ"ה לא עבד דינא בלא דיינא נחשד לו עלילה שעי' שאמר לשר המשקים זכרתי וכו' נחוסף לו צ' שנים.

ובזה יתבאר קישור הענינים שדרש רז"ל עכ"ל בכל עצב יביה מותר ודבר שפטים אף למחסור (עיין לשון המדרש לעיל) וזכה אסנת היכה צה דיעה משכם, כמ"ש בצעלי התוספות

חבואותיהם. עכ"פ היה צריך להתחיל בשנה לעניים ולעשירים ומדוע התחיל הרעב בעשירים.

וְנִלְכָּם עפ"י"מ דאיתא במד"ר עכ"פ לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו. כיון שחזק הרעב בצרף נתקצצו המלריים ונצחו אלל יוסף, א"ל תנה לנו לחם, אמר לכם אלקי אינו זן את העגלים, לכו ומל את עצמכם וחתן לכם, הלכו להם אלל פרעה וכו', אמרו הלכנו אלל ומדבר אלינו דברים ריקים, ואומר מולו את עצמכם, א"ל שעים וכו' מפני מה לא הנתתם בצחכים חבואה של שנים שלש וארבע שנים, א"ל כל חבואה שכיחה בצחכים הרקובה וכו', אמר להם אם גזר על החבואה ונקבה שמה יגזור עלינו ויהרגנו, אמר להם לכו אל יוסף אם יאמר לכם תעשו, עכ"ד במדרש. וצינור הענין מדוע ראה יוסף באיך שימולו את עצמם המלריים, פירשתי עפ"י"מ דאיתא בילקוט ראובני (פ' וישלח) בשם ספר גלי רח"א וז"ל: כשקמו בני יעקב וברגו בשכם וקפרו צברית אשר כרתו עם לבן שהיה אחד משרי הקליפות החתוניים, עלה סמאל לפני צ"ד עליון וצוק דין על בני יעקב שברגו ראשי שכם על לא חמם בכפיהם, השיבו בצי"ד מי שמך לאת להיות חובע על אנשים הנימולים, אלו שברגו כולם הם נימולים, ואין לך טענה לתבוע אלא על הערלים שכם מסויער. וד"ק, ואלו צענו כך, ואלו מלפני צ"ד אכל וחפוי ראש, עכ"ל. ואולי עדי"ן היה כוונת יוסף האדוק, דהנה ראה לשלוע על המלריים ולהכניע גדול עומאחם, וע"כ האריך להאליאם מרשות הס"מ שלא יהיה לו שליטה עליהם ולא יוכל לתבוע דין בשצילם ולטעם זה גזר עליהם שימולו.

וְבוֹהוּ פרשתי במאה"ב ויקם מלך חדש על מלרים אשר לא ידע את יוסף, ופי' בחרגום חונקלום דלא מקיים גזירת יוסף, וז"ל וכו' זו בצד עשה שלא קיים גזירת יוסף. גם אינו מבואר מה הן הגזירות שגזר יוסף. ולדרכיו אפ"ל הכוונה, דיוסף גזר על המלריים שימולו כדי להאליאם מרשותו של הס"מ, וימולו מיתח יוסף בעלו גזירה זו ונטעמו

(ב) **וַיֹּאמֶר** יוסף אל פרעה וגו' וקמו שבע שני רעב אחריהן ונשכח כל השבע בצרף מלרים וכלה הרעב את הארץ, פירש"י ז"ל הוא פתרון הבליטה, ולא יודע השבע בצרף מפני הרעב הבוא אחרי כן כי כבד הוא מאד. פירש"י הוא פתרון ולא נודע כי באו אל קרעה, נראה מפירושו שם צי' ענינים ופרדים ונשכח כל השבע וגו' ולא יודע וגו'. וז"ל בהפרש ביניהם, כי טעם של ונשכח כל השבע הוא מחמת שלא יודע מפני הרעב, והא בזה חליון, ומדוע חלקו הכתוב לשנים כן בחלומם של פרעה והן בפתורו של יוסף, גם יש לבין אומרו אחרי כן דמיונה, ומוכן מאליהו שהכוונה לאח"כ דא"א שיהיו שניהם כאחד, כי אם אחרי שיעברו שני השבע יבואו שני רעב ואז לא יודע השבע.

(ג) **וַעֲתָה** ירא פרעה איש נבון וחכם וישיחיו על ארץ מלרים ויעשה פרעה ויפקד פקידים על הארץ ותמש וגו'. וי"ל צד עובד: (ח) מה שהקשו המפרשים שפרעה לא ציקש אותו להיות ליועץ כי אם לפתור חלומם, ומי צקש מידו ליתן עזות איך להליל את הארץ בשני הרעב. (צ) מדוע צריך לזה איש נבון וחכם שיקבץ את החבואה, כיון שהי' חבואה לרוב בשני השבע כמ"ש ותמש הארץ בשבע שני השבע לקמחם, וכל אדם יכול לעשות זאת לקבץ חבואה הכנומה, (ג) כל הפסוק מיותר לבאורה, ויסקיף לומר יעשה פרעה ויפקד פקידים על הארץ ותמש, ולפי משמעות הכתוב אמר לו צי' ענינים, ירא פרעה איש נבון וחכם וישיחיו על ארץ מלרים, ויעשה פרעה ויפקד פקידים וגו', וז"ל הכוונה.

(ד) **וַדַּעַב** היה על כל פני הארץ וגו'. פירש"י מי הם פני הארץ אלו העשירים. ובמד"ר ותנחומא מבואר יותר וז"ל: והרעב היה על כל פני הארץ, ראוי היה למקרה לומר על הארץ, מה ח"ל על כל פני הארץ, ארש"ג צא ללמוד שלא התחיל הרעב אלא בעשירים שאין פני הארץ אלא עשירים וכו' ע"כ. וז"ל מדוע התחיל בעשירים, ומדוך העבד היה ל"ל להיפוך, שהעשיר יש לו צבור באלו חבואות הרעב, ואף שנקבו כל

ולא יודע השבע כפי"ש, חזר לומר ומראיבן רע כאשר בתחלה, פי' בתחלת הרעב ששננה כל השבע כ"ל, כמ"כ ויהי אחרי כן כאשר יתוס הכסף וכל אשר להם, אלא שאז יהיה גזירת הרעב מוחלעת מצלי תרופה להסיר מהם, כנ"ל.

והנה המפרשים הקשו ע"מ דליתא במדרש, הביאו רש"י ז"ל ע"ש ואין פותר אותם לפניה פותרים היו אותם חזל לא לפניה, שלא הי' קולן נכנס בצאניו ולא היה לו קרח רוח בפתרום, שהיו אומרים שבע צנות אחת מוליד שבע צנות אחת קוצר, ולעבורה איך לא השיגו החרטומים הפתרון כמו שפטר יוסף, הלא בנינו קרוב לעין החלום של בהמות וצבאים, ושבע פרות בריאות ושבע פרות רעות מראה, כל זה מורה על מה שפטר יוסף ויחר ממנו שפתרו הם שבע צנות אחת מוליד וכו'. אולם הם ראו סתירה לפתרונו של יוסף, שאמר ולא יודע השבע בארץ וגו' שהוא פתרון ולא יודע כי צאו אל קרצוה ומראיבן רע כאשר בתחלה, כי השיגו בצלעגנימותם שיכיה חצובה מצוי לקנות גם בשנות הרעב, וע"כ נמו מדרך פתרונו כי לא ידעו ולא הבינו פשר דבר שיוסף הצדיק ע"י גודל קדושתו ודאקו וע"י שזה אותם למול הויתאם מרשותו של הכ"מ והמשך להם השפעת פרנסה מאל הקדושה, ובה יתבאר שיגיו הכתובים דשבע שני השבע אמר את אשר האלקים עשה בידי לפניה, ובשבע שני רעב אמר הראה את פרעה, כי שבע שני השבע היו פתרום גלוי לכל ואף החרטומים השיגו חמימתו, וע"כ יצא צו לשון הבד שהוא בתחלה, משא"כ שבע שני רעב היו צו ענינים וסתרים וסתרים זא"ו, שהלום היה מראה שלא יודע בהם השבע כלל ולא נתאמת כן בתנאות, ע"כ אמר הראה את פרעה שלא נאמרו הדברים בצניות דבור ובתחלה כי אם ברמיזה ובצני' ראיה בלבד.

וז"ש יוסף הצדיק להשלמת פתרונו ועתה ירא פרעה איש נצון ואחם וגו', כדי להסיר קושית החרטומים שראו סתירה לפתרונו כנ"ל, ולכן צ"ל דציוו שמה שיכיה חצובה בצמרים ויהי ע"י שירה פרעה א"ת וכן ואחם שיכול לעשות בחכמתו פעולות

שז תחת ממשלת הכ"מ, ויהי להם הכ"מ למק' כי הוא המושל על כל שני האומות, וז"ל הפסוק ויקם מלך חדש על מצרים, היינו הכ"מ נעשה עבדיו למק' עליהם לפי שבעלו גזירת יוסף שגזר עליהם שימולו את עמלם.

והנה העשירים שצמרים שהיה להם ממון רב וצידם למלאות כל תאוות לבנם, וע"כ מקושרים היו בנאות העומאח ובכ"מ ע"י רוב תאוותם, וכשאר להם יוסף שימולו לא ראו לשמוע אליו לאת מתחת ממשלת הכ"מ, ולא נתן להם יוסף תצוה והתחיל הרעב אלא תחלה, משא"כ העניים לייתו ליוסף ונימולו חייב כשנעשו מפיו ויהי להם מיד לאכול, ויוצן בזה אמרם ז"ל במדרש שרעב התחיל בעשירים תחלה, גם בפשטות אפשר לומר דעני רגיל הוא להכעב צבאלי תחיבת פת, וכל מה שצדקני ממנו עושה ואפילו לתחור את צפרו רק שיתנו לו להם לאכול, ע"כ מיד כשאמר להם יוסף למול עשו בדבר צמחמה ונתן להם תצוה מיד, אכל העשיר חייו רגיל בזה ולא ראו לית ולכעב עד שהיו מוכרחים מחמת הרעב, ועל כן התחיל הרעב בעשירים.

ולפי זה יתכן שהיו שני זמנים צעין התחלת הרעב, אי' אכל העשירים שלא ראו לקיים גזרת יוסף להמול, הם סבלו הרעב מיד שלא ראו יוסף הצדיק למכור להם תצוה, אמנם אחר שהסכימו לימול סר הרעב מהם כי היה אפשר להם לקנות תצוה צמחמה אלא יוסף הצדיק, וכו', אחר שחם הכסף והאדמה ולא היה להם צמח לקנות, חזר להיות הרעב כאשר בתחלה קודם שמלו, ולא חלקן הכחז לשנים, צמח ושננה כל השבע בארץ מצרים וגו' דשכח יס עדיין אפשרות שימולו ע"י זכרון, כמו כן היה מקום להסיר דאגת רעב הראשון על ידי שלייתו ליוסף וימכור להם תצוה צמחמה או צמחיהם, וחלוקה כז' ולא יודע השבע בארץ מפני הרעב שהוא אחרי כן, פי' בזמן רעב כז' שוכלה הכסף וכל אשר להם, אז לא יודע השבע כלל, שלא יהיה להם עוד ענה להסיר דאגת הרעב, ולזה כשאמר הכחז ולא יודע כי צאו אל קרצוה, שזה פתרון של

מראין לו לאדם דעייל פילא בקופא דמחטא, ושכלים לאו בני בליעה נינהו, ע"כ פירשו ותכלענה השכלים, פי' גדלו עד שכסו האחרות מלשון כבלע את הקודש וזהו מדרש, אבל לפי הפשט הוא לשון בליעה ממש, ובייני דקאמר בסוף ויקן פרעה ובה חטם, אמר פרעה מה שהפרות אוכלות זו את זו יכול להיות, אבל בליעת השכלים ודאי חלוט הוא, עכ"ל. ולפי פשוטו י"ב, דברי מזבאר בגמרא שאין מראין לאדם בחלוט דעייל פילא בקופא דמחטא, ואיך הראו לפרעה בליעת השכלים שהוא דבר שאי אפשר במציאות, ובכלי יקר הביא הוכחה מדברי הגמרא ה"ל דאין מראין לאדם דעייל פילא בקופא דמחטא דמחא שפט יוסף שקאי על שבע שני שוצע ושבע שני רעצ, דאי אפשר שיתקיים החלוט כפשוטו, שהשכלים אינן בני בליעה עיי"ש שהאריך בזה, אבל גם לדבריו קשה בלשון ותכלענה השכלים, איך הראו לו בחלוט דבר שאי אפשר להיות, אם לא שנאמר כפירות הבצלי חוספות שפירשו על פי הדרש שהוא לשון כסוי, אבל לפי פירושם זה אין ראיה שהחלוט מראה על שוצע ורעצ, כיון שאפשר להתקיים גם כפשוטו, וכמ"ש הכלי יקר דמחלוט הפרות לא היה יכול להוכיח כלום, דאולי יתקיים החלוט כפשוטו ששבע הפרות הכחושות יאכלו שבע פרות העוית, ולפי פירושם גם מחלוט השכלים אין הכרח.

(ד) **והרעב** היה על כל פני הארץ. פירש"י מי הם פני הארץ אלו העשירים, ובמדרש תנחומא איתא וירעב היה על כל פני הארץ, ראוי היה למקרא לומר על הארץ, מה ח"ל על כל פני הארץ, איך שמואל צ"ר נחמן צא ללמדך שלא התחיל הרעב אלא בעשירים שאין פני הארץ אלא העשירים, עכ"ד המדרש. והוא פלא, דמדרך העצב היה ראוי להתחיל הרעב אלא העניים דבעשיר היה ציכלתו להבין לו הרעב, ובהפלא"ה ז"ל הקשה עוד איך אפשר ששבע ראשונה היה להם כסף כן לעניים וכן לעשירים ובסוף השנה צאו כולם אל יוסף ואמר כי אם חס הכסף, ואיך אפשר שאפס הכסף בשנה לעניים ולעשירים, ומדרך העולם שהעשירים ית להם כסף תראה יותר מן העניים.

לחסור הרעב, כמו שטעה יוסף הלדיק שגז עליהם למוט ועיי"ז היה להם תבואה, וגם שיוכל לגזור על תבואתם של מלריים שירקב, וכ"ז אינו יכול לפעול כי אם איש לדיק וקדוש שהוא צנחנית לדיק גוזר והקצ"ה מקיים, ועל ידי זה נתקיים הפתרון של ולא נודע כי צאו אל קרצנה ואף על פי כן ה' תבואה עיי' כמו של יוסף הלדיק שהוליתם מרשות הס"מ על ידי המילה והמשיך להם השפעה מלך הקדושה, והבין.

*

דרוש לשבת הנוכה

ויאמר יוסף אל פרעה חלוט פרעה אחד הוא את אשר האלקים עושה בגיד לפרעה וגו', ושבע שכלים הרקות שדפות הקדים וכו' שבע שני רעצ הוא הדבר אשר דברתי אל פרעה אשר האלקים עושה הראה את פרעה, י"ב לכאורה אמרו הוא הדבר אשר דברתי, משמע שמכאן יש ציור וראיה על אמינות פתרונו, וראוי לבין איך יהיה מכאן ראיה לאמת דבריו, גם י"ב שנחמלה אמר הגיד לפרעה ואח"כ אמר אשר האלקים עושה הראה את פרעה, ורש"י ז"ל פי' ששבע שנים העוצות נאמר הגיד לפרעה, לפי שהיה סמוך ושבע שני הרעב נאמר הראה את פרעה לפי שהיה הדבר מופלג ורחוק, נופל זה לשון מראה, והוא מקושי ההכנה, דאדרבה דבר שהוא רחוק לא ידק בו ראיה, כי אם הגד, ודבר שהוא קרוב שייך בו גם ראיה.

(ב) **ועתה ירא** פרעה איש צדק וחכם וישיחתו על ארץ מלרים הקשו המפרשים ובי מי צקש זאת מידו להיות לו ליועץ, והאובח"ק פירש שזה פתרון החלוט שנלעו הפרות הדקות את פרות הצבירות, זה יגיד כי יתפרנסו שני רעצ משני שבע ולזה אמר ירא פרעה. ועוד נבאר בזה לדרכינו.

(ג) **בבערי** החוספות הקשו על מאמר הכתוב ותכלענה השכלים, הלא אמרו ר"ל שאין

וזה שאמר יוסף לפרעה חזע צפעס הלאה אין מראין
לך דבר שהוא בעצם העולם כי אם דבר שהוא
למעלה מן העצם, שפרעה לא האמין בהשגחה השי"ת
כמו שאמרה במדרש (פ' שמות) כשצאו משה ואהרן אל
פרעה והאמרו שלוחיו של הקב"ה אנו, כה אמר
ה' שלא את עמי וגו', א"ל המצונו עד שחשפש
ספר שלי וכו', א"ל חפשוני שמו צדית גנאי ולא
מאחאי אותי, משל למח"ל דומה לכן שביח לו
עצד שוטח וכו', א"ל שוטח מי ראה כהן צדית
הקצרות וכו', ע"כ צידר לו יוסף הלאה כי אשר
האלקים עושה בגיד לפרעה, שהכל הוא השפעת
אלקית ואין לו שום שייכות עם כח העצם וכח
הע"ז, והוא ע"ז מהלום צלעות השכלים, שלולי זאת
אין מראין לאדם חלוס כזה שאינו בדרך העצם,
וע"כ ראינו מזה שכלל בדרך גם והשפעה מהשי"ת
זה שאמר לו בפתחונו ושבע השכלים הרקות שדמות
הקדים יהיו שבע שני רעב, "הוא הדבר" אשר
דברתי אל פרעה אשר, "האלקים" עושה הראה את
פרעה, שמהלום השכלים יש ראינו צורה שכלל
הוא בהשגחה מאחור ית"ש, וע"כ צפע שני השוטח
אמר לשון הגיד לפרעה, שלא היו רק צדיות דיעור
לפרעה וביח בהחירה צידו שלא להאמין צמחיתן
אלל צלעות השכלים המורה על שני רעב אשר הראה
את פרעה, שמה ראה צדית ומחבר לו שאין כלל דרך
העצם, שגם הארעמיים ופחתי חלומות של ידעו סדרי
החלומות שאין מראין לאדם פילח בקפחא דמחש, ע"כ
מזה הצדית ומחבר אללם אמתיות שהוא בדרך גם
מהשי"ת, ע"כ אשר הראה את פרעה, שמה
האקורסים אפילו אם מראין להם האמת צדית
ועליו אינם מאמינים בו רק לפי ששם וחורוס
האלקים הוא, אעפ"כ אשר שביח להם הרווח הכצידו
למה להם ואמרו מי ה' אשר אשמע בקולו וחל
הדבר כשפס, ופרעה אשר ה' הלאה ואני ועמי
הארעמיים, חזר בו אשר שביח הרווח.

אמנם יתבאר דהנה כל ענין החלום שני שזעזעני רעב הכל הו' בהשגחה ופלאה ועיי' כח קדושתו של יוסף הצדיק, ודבר שנמשך עיי' כח הקדושה הוא מקושר עם מזה הצמחון, ולפי ערך מזה הצמחון כך נמשך ההשפעה וזכו כלל גדול, ואפשר שהעשיר לפי שידע צעמו שיש לו כסף הרבה, והיה ביכולתו להכין חצוצה על כל שבע שני הרעב לכן לא היה לחצואו ומתאמן במדת הצמחון עיי' לא היה לחצואו קיום ונקבה מיד צחלת שנות הרעב, אבל העני שידע שאין לו שום עצה וזאת לנעוה צה' עיי' נחקיים צידו המעט הצואה שהבין, וא"ש שהתחיל הרעב צעשירים שחצואה שלהם נקבה מיד, משא"כ חצואה של עניים, ואפשר שמהאי טעמה הם הכסף לכולם בזמן שזה, מפני שהעשיר מיד צחלת שני הרעב הוכרח לקנות חצוצה בכסף צדיו הרקובה חצואו מיד, אבל העני נחקיים שזידו מעט החצואה שהפקיד ולא הו' לרד ליקח בכסף מיד, עיי' בסוף ההשגח' הם הכסף לשניהם צה' משה"כ, היחלף לנו מה שכל ענין החלום היה צורך גם ולא צורך העצב והיה גזירה מן השמים שירקב חצואתם.

וְבוֹזָה אֶפ"ל בַּפְּשֻׁטָּה שֶׁמֶה שְׁאִמְרוּ בְּגִמְרָא אִין
מִרְאִין לְאָדָם דְּעִייל פִּילָא בְּקוּפָא דִּמְחֻטָּא,
רַק בְּרוּז הַחֲלוּמָוֹת אֲמָרוּ כֵן, הִגֵּם שֶׁמִּגְלִין עֲחִידוֹת,
אֲזַל עַפ"י הִרְיֹז הֵמָּה עֵינָיו עֲצֻעִים, שֶׁנֹּסִים נִגְלִים
לֹא נַעֲשֶׂה רַק לַפְּרָקִים וְלִדְקִיּוֹס הַזֹּכִים אֵלָיו, אֲזַל
הַבֹּהֶב הַסְתַּמִּית הוּא מְלַבֵּשׁ בְּעֵצָה הַעוֹלָם, ע"כ
אִין מִרְאִין בְּחֵלֹם פִּילָא בְּקוּפָא דִּמְחֻטָּא שְׁאִינוּ
בְּדֶרֶךְ הַבְּעֵצָה, אֲמָנָם גַּם זֶה יוֹכֵן לְהוֹיֹת בְּדֶרֶךְ גַּם כִּמ"ט
ז"ל ע"פ"י וַיִּבְלַע מַעֲבֵה אֶהְרֹן אֶת מַעֲוֹתָם, פִּירָשׁ
רַש"י אַחֵר שֶׁהִפְךָ לְמַעֲבֵה בָּלַע אֶת מַעֲוֹתָם וְהִיךְ
גַּם בְּחוּץ נֹס, ע"פ"י מִזִּינוּ בְּמַעֲבֵה שְׂכֹוֹא דֵּר בְּלוּעָה
הוּא בְּדֶרֶךְ גַּם כ"ב שְׂכֹוֹם בְּנוּ בְּלוּעָה וַיִּמָּוֶה בְּדֶרֶךְ
גַּם מִמִּילָא אִין כֵּאֵן קוּשִׁיָּא דִּמֶה שְׁאִמְרוּ בְּגִמְרָא דְּאִין
מִרְאִין בְּחֵלֹם דְּעִייל פִּילָא בְּקוּפָא דִּמְחֻטָּא, זֶכֶר רַק
אֵם הַפְּתָרוֹן שֶׁל הַחֲלוֹם מִרְאֵה עַל דֵּר שְׂכֹוֹא בְּדֶרֶךְ
הַבְּעֵצָה, אִין אִין מִרְאִין הַמִּשַּׁל וְהַדְמִיּוֹת בְּדֶרֶךְ שְׂכֹוֹא
נִגְדֵּה הַבְּעֵצָה, אֲזַל כֵּן שֶׁהִפְתִּירוֹן הִיךְ הוּא ג"כ לְמַעַל
מִהַבְּעֵצָה אִין קוּשִׁיָּא מֶה שֶׁהִמְשַׁל הִיךְ שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ
הַבְּעֵצָה דְּמִאִי אֲוִלְמָא בִּאִי מִכֵּאִי.

ואפ"י עוד בהקדם לצאת מאמר הכתוב שאמר
 שר המשקים לפרעה ואם אחנו נער עברי
 פירש"י נער שוטט ואין ראוי לנזלה. ולכאורה
 הוא פלג ליד לא תש לשקר במילתא דעבירה

לגלויי, שברי יוסף האדוק היה מופלג בחכמה כמ"ס ר"ל עה"פ כי בן זקונים הוא לו, פירש"י עפ"י התרגום ארי צר חכים הוא לו' שכל מה שלמד משם ועצר מוסר לו, ופוטופר הפקידו על ביתו, ושר בית הסוהר מוסר בידו כל האסורים אשר בבית הסוהר, כמ"ס ואח כל אשר עשים שם הוא היה עושה ופי' רש"י בתרגומו במימריה הוא מחפציה, וחלמתי היה שוטח לא ה' מוסר לו בהגבה אלא ודאי ה' גלוי ויביר חכמתו וכלל גדול דמילתא דשידורא לגלויי לא משקרי אישתי שברי יתגלה שקר אח"כ ואין לא תאמר שגך כזה, ונשלמה מה שאמר עצמי שאפילו לשוניו אינו מכיר אפשר שיהיה אמת. מתחלתו שלא ידע לשונם, רק אח"כ בא גבריאל ולמדו ע' לשון, ואולי לא נתגלה גם זה לכל, ומה שגרמנו דבר זה לשוניו אינו מכיר בחינה עברי, לכאורה אין יכיר ראהי ממה שהוא עברי שאינו מכיר לשונם, וראה מה שיכודי אמתיו אין לו ללמוד לשונות עבריים, וליוסף נתגלה לו ידיעת השון בדרך גם מפני ההכרח כדי שיעלה לגדולה, אמנם מה שאמר נער שוטח קשה אין אפשר לומר שקר מוחלט כזה.

וא"ל פ' עפ"י דאיתא בגמרא (סנהדרין ל"ז ע"א) שצניקבא דמשיחא יהיה סר מרע משחולל על הצריות (פירש"י כל העולם אומרים עליו שוטח הוא, היינו משחולל לשון שטות) עכ"ל דלפי שחייפה אל העולם דרך השקר היפוך דרך התורה, ע"כ לאדם שכולך בדרך התורה וסר מרע, אפילו אם יהיה חכם מחוכם, משחולל הוא על הצריות, ממילא ח"ש לפי שהיו ממקור הרע, כמ"ס כמעשה ארץ מזרים שמקוקלקלין יותר מכל האומות, ע"כ אמר שר המשקים נער שוטח על יוסף האדוק, על ששחלם בדרך האמת והיה ירא אה ה', מחמת זה היה נחשב צניקו בשוטח, ולא היה מחיירא שיתפס בשקרו לפני פרעה, שידע שגם פרעה הוא במדרגה זו שאיש סר מרע משחולל צניקו, אולם היה סיבה מן השמים שימלא חן צניקו פרעה, שהיה הכרח שיכניע עוממת מזרים, וזה זה השפיע על הכלל ישראל להתקיים בחור עוממת מזרים, ע"כ היה סיבה מן השמים שימלא חן צניקו.

ובזה אפשר להבין טעם השוויים שכתוב שצחלה אמר הגיד לפרעה ואח"כ הראה את פרעה, דהנה סיבה החלט היה כדי שיתגדל יוסף, וזה לא הראה הקצ"ה לפרעה בפירות רק שצקצ"ב נתן בלב פרעה לעשות כן וזה נקרא צח' דיבור וכמו שציאר בלקוטי אמרים בפי' בדבר ה' שמים נעשו, שצ"ב שיואל מן הסגלם אל הגילוי נקרא אל הצניקו בחינת דיבור עיו"ש, כמ"ס כאן השפיע הש"י בלב פרעה שימלא יוסף חן צניקו וזה ה' בחינת דיבור ח"ש אשר האלקים עושה, "הגיד" לפרעה, אלא שצ"ב שני הרעז ראה פרעה צחוט ע"י גלגולי סיבות העניינים שמוכרח לעשות את יוסף למושל ע"כ אמר שם אשר האלקים עושה הראה את פרעה, שאל ראה צחוט שמוכרח לגדל

בפסוק הזה אינו מרמז לא אשכל עוד, ומלמי
לחכמ"ל שדרשו מכפל לשון נתן חתן אפילו מאה
פעמים, וכן שלח חשלה אפילו מאה פעמים, וח"י
רמזו ז"ל ב"מ"ש שכלתי שכלתי לא אשכל עוד.

וְגַלְיָהּ עפ"י (צמד"ר תחומות פי' שמות) ע"פ
מה שמו מה אומר אליהם, ח"ל הקציב
למשל שמי אחת מבקש לידע, לפי מעשי אני נקרא
וכו', כשאני דן את הצדיות אני נקרא חלקים וכו'
וכשאני מרחם על עולמי אני נקרא ה' וכו', וכתב
הרמב"ן ז"ל שם מלאחי מדרש הגדול, מה אהיה
אשר אהיה כשם שאתה הו"י עמי כך אני הו"י עמך,
אם פותחין את ידיהן ועשין דקדק, חף אני אפתח
את ידי וכו' עכ"ד במדרש. מוצא דשמותיו יתברך
נקראים ע"ש פשוטותיו, אבל ע"ש כבודו יתברך
מושלל מכל עושר וזש, והנה שם שד"י דרשו צו
ח"ל מי שאמר לעולמו די ואמר לנרותיו די, ופעולה
זו אינה נלחית כי אלו מקוים שיהי' גם יגון ואחמה,
משא"כ מידה הנמשך משם הויה צ"ה שפי' הו'
הו' ויהיה הוא נלחית צודאיו וגאולה העתידה יהיה
ע"י הקציב בעצמו ובשם הויה צ"ה ע"כ יהיה
נלחית, והנה דרשו ח"ל לפני האיש זה הקציב
שנאמר ה' איש מלחמה ה' שמו, נמצא דכינוי זה
ירמזו על שם הויה צ"ה, ויש בפסוק הזה צי' שמות,
שם שד"י שאר ע"ש ואמר לנרותיו די, והוא ישועה
רק לשעה, ואינה נלחית, ואמר עוד לפני האיש
שאר השם הויה צ"ה, ח"ש ואל- שד"י יתן לכם
רחמים בגלות שיאמר לנרותיו די, לפני האיש
קודם שיצא גאולה נלחית שאר ע"י שם הויה,
ממילא מרמז בפסוק הזה לא אשכל עוד אחר גאולה
העתידה שארי ישועה הנמשך ע"י שם הויה צ"ה
הוא נלחית וא"ל שיהיה עוד גלות אחריו, והנה
חזוקה הוא התגלות אור הגנוז כמ"ש בבב"י זל"ה
ג' עדות ע"ז, הרוקח והמכר"ל מפרשג וכו"ק ר'
פנחס מקארין ז"ל שצחוכה מתגלה האור הנצח,
ויחידיו סגולה יכולין לראותו, אבל לא זכינו עדיין
לשלימותו, ח"ש ואחרי צדקתו כרדים עמדת לכם
בעת צרות, שצבאלה היה גם צרע עמם, מה שלא
זכר עדיין אל חיקון השלימות לגמרי, וזכר אלה
לעתיד **בצחוכה** הנלחית, וע"כ נקרא חזוקה ע"ש

הגם שיהיה כואב לו מאוד שיהי' ישראל שוואי נפש
אלל המלאכים, אבל ראה שמוכרח לעשות כן, ועכ"פ
סמך עלמו שאחר שיהיה במליכה שלו לא יאחר
בצדקתו, אבל נכזה תוחלתו שיוסף הכדיק התגבר
על כל הכסיונות ועמד בצדקתו.

הדרן לעניינו שכל ענין השפעה הוא זה היה ע"י
מדת הצדקנות, ויוסף הכדיק בגדול בעצמותו
צבאי"ת המשיך השפעה לזון את כל העולם ונחצרטו
מעשה ידיו כמ"ש עד כי חדל לספור כי אין
מספר, שכל זה לא היה צורך בעצם כי אם על דרך
גם וצבא קדושתו של יוסף, וא"ש שחלקים החלום
ולא נודע כי צאו אל קרבנה, שמתצוותן של מלאכים
לא נשאר משני השופע כלום כי הכל נקבץ אלא
שיוסף המשיך להם השפעה חדשה צבא כדקדקו
וזכותו וע"כ הוצרך יוסף להגיד לו ועשה ירא
פרעה איש צדן וחכם הזה השלמת פתרון החלום,
ומ"ש פרעה אחרי אדויע חלקים אותך את כל
זאת אין צדן וחכם כמוד, לכאורה תיבת אחרי ז"ב.
ואפ"ל שפרעה ראה והציג גדול חכמתו של יוסף
וע"ז מלא חן צעניו, ויוסף הכדיק זכר להם מתחת
גודל קדושתו ובעצמותו צבאי"ת, חולם צבא לא האמין
פרעה שלא היה לו חמורה צבאי"ת, ע"כ אמר
„אחרי" אדויע חלקים אותך את כל זאת, ר"ל אחרית
דבר היינו השפעת החכמה, דבר זה מלא חן צעניו
פרעה, אבל מה שקדמה לה היינו צדקתו ובעצמותו
צבאי"ת שצחוכה זכר אלה, צבא לא האמין פרעה
ולא מלא חן צעניו.

והנה כל הענין היה הכנה על גאולה העתידה
וכקן. כמו שאמר צמד"ש עכ"פ ואל- שד"י
יתן לכם רחמים לפני האיש, ריב"ל פתח קרא בגלות
ואל- שד"י יתן לכם רחמים, ויתן אותם לרחמים
וגו', לפני האיש, הקציב שג"י ד' איש מלחמה,
ושלח לכם את אחיכם אלו עשרת השבטים, אחר
ואת צנימין זה שצטע יהודה וצנימין, ואני כאשר
שכלתי צחוכין ראשון שכלתי צחוכין שני לא אשכל
עוד, והרמב"ן הק' כתב שצחוכה הוא כפי מדרשם
יש לו סוד גדול, כי ירידת יעקב למצרים ירמזו
לגלותו ציד אדום, וראה הכניא הענין מתחלתו
והתפלל סתם לשעה ולחירות, עכ"ז ז"ל ולכאורה

חינוך דלעתיה, כמו שהאריך בזכ בספסיק קדושה לוי, עיי"ש.

ואפשר לתרץ בזה קושיא הפרי"ם על חירונו של

בב"י שאמר שנתנו שמן במזמרה כשיער מדת הלילה, חזר ונתמלא הפך שמן עיי"ג גם, עיי"ש. ולכאורה לפי זה לא היה נורף לנח ביום ה' שהדליקו בליל ה' מנח שנתמלא הפך בליל ז' עיי"ש. ואפ"ל ע"ד שכתב המהר"ל מפרג, טעם על כוס של אליהו, שהוא זכר ורמז על גאולה העתידה שנתבשר על ידי אליהו הנביא זכור לטוב ומלאי טעמא פוחחין כדלת לכדורו של אליהו להראות שאי אפשר להיות גאולה רק על ידי ציאת אליהו מקודם זה הוא סימן הגאולה, וכנה איתא במדרש ערכתי נר למשיחי שצרכות נרות חנוכה יצאו משיח, ומעשה אף אם הכס לא היה רק שבעה ימים נקושיא בב"י, אעפ"כ יום ח' עושין אותו זכר לציאת המשיח שיהיה ב"ב עיי"ג זכות הצדיק, ויום ח' הוא ע"ש חינוך דלעתיה ועל כן נקראת, "את חנוכה" שיום זה הוא עיקר החינוך בצנין המקרי והנלוו, וע"ד שפי' הסלח"ק אחרים ז"ל עתידין ישראל שיאמרו שירא לעתיד לבוא, היינו שיאמרו שירא על הכנסים העתיד לבוא ועד"נ עושין יום ח' לזכר גאולה העתידה.

ואפ"ל עוד מה שאמר ואחרי צרחתם הרבים

עמדת להם צעה לרחם, דלכאורה הוא מיותר, וכבר אמר רבת את ריבם דנת את דיום, מובן מאליו שיהיה עם לרא לישקב ומה נורף לבקדמה זאת, ואפ"ל הכוונה דהנה צפונים היה בגזירה רק על הגופים ולא להעבירם על הדת, ויהי באפשרות לנחם את כל היהודים ולהחזירם בתשובה כאמרו"ל גדולה הכרת עשתה וכו', משא"כ בחנוכה היה בגזירה להעביר על הדת, ויהי עם לרא גדולה לישראל שלא היו יכולין לעשות תשובה שלימה, והרגישו ישראל בצחינת הלאה הזאת לא כמו שאבא בדורנו שמעבירין צעור"ר אלפים מצנ"י לשמה, ויעדר צחי' ההרגש מהדור, ואתמלא היו עכ"פ במדרגה זו שרגישו שעה לרא הוא, צרכות זה בודאי היינו נושעים, ח"ש ואחרי צרחתם הרבים

עמדת להם, עיי"ש שר' צעה לרחם, שידעו והרגישו שהוא לרא, ועבור"ר ממשלת הרעשה מעצירם אלפים ורצבות מצני ישראל מחורתינו הקדושה, ונתמלא עוד יהודים שחושבים אותה לגאולה ואין אים שם על לב אין מי שיגזור גזר ואין מי שיעמוד בצדק, אין לנו להשגן אלא על אצניו שבשמים שהוא יחי יעשה למען כבוד שמו במחולל כמ"ש למעני למעני אעשה וכמ"ש (ישעי' ס"ג) ואצני ואין עוזר ואשחומם ואין סומך וחושב לי זרועי וחמתי היא סמכתי, וכצדק כל לראם לי לר ח"ש כפי' ואל שד"י יתן לכם רחמים לפני האלים צרכות כשי"ת שנקרא אים, ולמען כבודו ירחם על בני ישראל.

*

ויאמר יוסף אל פרעה חלום פרעה הוא את

אשר האלקים עושה בגיד לפרעה, פירש"י ז"ל בשבע שנים הטובות נאמר בגיד לפרעה לפי שהיה סמוך, ובשבע שני רעע נאמר הראה את פרעה לפי שהיה הדבר מופלג ורחוק מפל צו לשון מראה, ויה לבין טעם חילוק זה ולא מליוו בשום מקום שעל דבר רחוק לא שייך לשון הגדה ועל דבר קרוב לא שייך לשון מראה, עוד יש לדקדק במאמר הוא הדבר אשר דברתי אל פרעה אשר האלקים עושה בהרא את פרעה, דמשמעות הדברים יגידו שציר לפרעה בדברים נדרים שבעדו כן יהיה, ועיי"ש שייך לומר הוא הדבר אשר דברתי וגו', ולכאורה אין בדבריו שום צירור וכוחה להכריח את פרעה להאמין בדבריו.

(ב) הראשונים חקרו למח באמת לא ידעו חרעומי מארים לפתור חלומי של פרעה, הלא ענין החלום יוכיח בדבריו, כי הכרות והשגלים רומזים על זה ופתרונו מתקבל על השכל ולמה נתקשו בפתרונו.

(ג) ויאמר פרעה אל יוסף אחרי האדע חלקים אותך את כל ארץ אין נצון וחסם כמון, לכאורה איך ידע פרעה מתפרין החלום שאין נצון וחסם הלא ידע גם לפני זה שיוסף יודע

שקצצ'ה נעל מהם החכמה כדי שיצא יוסף ויעול את הגדולה, ומכ"ע לא השיגו חשלים שנות הרעב שיביא צימי יחזקאל, ויחזקאלו לחפש דרכים אחרים לפתור את החלום, ולאחר שצא יוסף גילה להם שעתיד הקצצ'ה להשלימו צימי יחזקאל, אז החזיר הקצצ'ה את החכמה להרעומי פרעה והשיגו גם הם בחכמתם ע"י האלעגאיות שבהמה כדברי יוסף, ולא היה צורך להעלמה, כיון שכבר הושג החכמה וגודע חכמת יוסף ויחזקאל לגדולה, אז נחזר להם חמימת הפתרון כדברי יוסף.

ו'כ"ב חלל שצב שני שצב אחר את אשר האלקים עושה הניד לפרעה, כי לא היה רק בחי דיבור ולא ראו צעיונותם אמתה הפתרון, משא"כ אחר שגילה להם פתרון שצב שני רעב אחר את אשר האלקים עושה הראה את פרעה, שהוא בחי' ראי' שהשיגו ויחזקאל חלל לדברי יוסף שגודע פתח, וז"ש הוא כדבר אשר דברתי וגו' דעשינו נחזר להם צביוור גמור שדברי יוסף לזקוקים, ולא אחר פרעה ליוסף, "אחרי" הודיע אלקים אותך את, "כל זאת" שאתה משיג גם דברים שהם אחרי ומופלג, מה שאין בהרעומים וחכמי מצרים משיגים, מה נחזר שאין צדן וחכם כמון, שגחלית על כל החכמים להשיג גם עתידות רחוקות, וזה שמצינו המדרש לבאן הפסוק כל רוחו יוציא כסיל וחכם, "באחור" ישמחה, שבהם הוא יוסף הדיקוק ראה והשיג גם דברים שיביא באחור, ולזמן רחוק צימי יחזקאל ומה החליט פרעה ואמר אין צדן וחכם כמון.

ו'צ"ב יוסף צד כחול הים וגו' עד כי חדל לספור כי אין מספר, צ"ב כפל הלשון, ויסיק שיאמר כי אין מספר, ומה נפקא מינה עוד אם חדל לספור אז לאו, שגללו הכי אין מספר, גם הקשו המפרשים דמה שנקצץ על ידי ממונים צני אדם, איך אפשר שלא יהיה לו מספר וכל אחד יודע כמה נקצץ על ידו.

לפתור חלומות, כמו שאמר לו פרעה שמשחי עליך לאמר תשמע חלום לפתור אותו, ועדיין אין מהם כובכה על גדול חכמתו גם בשאר ענינים, גם תיבת אחרי צ"ב, לפי מה שאר"ל כל מקום שגאמר אחר סמוך אחרי מופלג, ומהו הכוונה כאן באומרו אחרי הודיע וגו'.

ז' במד"ד וישלח ויקרא וגו' להודיעך שכל אומה ואומה שהיא עומדת בשולם, מעמדת לה כי חכמים שימשו אותה וכו', ויבסקצ'ה דן את השולם הוא נוטל ממנה וכו', וכ"כ למע כדי שיצא יוסף באחרונה וישול גדולה, אחר הקצצ'ה אם יצא יוסף תחילה ויפתור את החלום אין זה שגור, יכולין בהרעומים שיאמרו לו, אולי שלח אותנו כבר פתרו אותו לך וכו', עליו אמר שלח את רוחו יוציא כסיל אל חכמי פרעה, וחכם באחור ישמחה זה יוסף, וצ"ב.

ז'ה"ט להסביר הענין למע לא יכלו בהרעומים למצוא פתרון החלום כמו שפתר יוסף, ואפ"ל כי לפי הוראת החלום ראוי שיביא שצב שני רעב, ואולי השיגו בהרעומיהם שלא יהיה כי אם שני שנים רעב, כאשר היה צלמה, ויחזקאל צמד"ר אר"י צ"ר חנינא שני שנים עשה הרעב, שזין שרד יעקב אבינו לשם כלל הרעב, ואומתי חזו צימי יחזקאל הכי" (יחזקאל כ"ט) ונתתי את ארץ מצרים שממה וגו' ארבעים שנה, עכ"ד המדרש. אמנם דבר זה שקצצ'ה עתיד להשלים את הרעב צימי יחזקאל לא השיגו בהרעומים, וע"ד מ"ש הרמב"ן בק' (צ"ב) שופטים) עכ"פ לא חלמד לעשות בהרעומים הוים הכס, וז"ל וכבר הודענו כי יש למלות שרים וישיגו אותם וכו', ומהם נעשים סימנים צשפות שבהם יודיעו עתידות, ולא לזמן גדול ולעתידות רחוקות יגידו, רק בעתידות הקרובות לצד יודיעו, מהם בקל השק יקראו וכו' ומהם בפרסות כנפיו וכו' עכ"ל, ולפי שלא ראו עתידות רחוקות שעתיד הקצצ'ה להשלים את שנות הרעב, לא היו יכולין לפתור החלום ע"ד שפתר יוסף שיביא שצב שני רעב, לפי שהיה נראה להם סתירה בהוראת החלום, גם העלימו מן השמים מהם השגת ידיעה זו, וכמ"ש במדרש בג"ל

ז' במד"ד (פרעה פ"ט סימן י"א) פליגי ר' יוחנן ור' חנני' ורצון בהשגת שנות הרעב

המפרשים שבה הרעצ פתאום, ומיד צבתחלתו לא מאלו לחם למו, שאפילו פת שצבסל הרקין, והוא ברור שכל זה היה בדרך גס, כי בדרך העצב הצבואה מתקיימת משנה לחציתה, וללאורח ראוי לבקן לורך כנס לנה.

והנה ציוסף הצדיק היה מתיאח כנס לסיפק שנתצרכה תצואתו שלל בדרך העצב כי כל הארצות צלו שמה לשבור אוכל, ובדרך העצב לא היה מספיק אפילו קומץ לכל אחד, אלא שנתצרכה תצואתו בדרך גס, ואמרו ז"ל בפדוריא (פרק ל"ט) כשצבר יוסף את האוצרות, היו מלעגין עליו ואמרו החולעת תאכלנו, מה עשה הקצ"ה לא שיהי צו לא רימה ולא חולעת, ולא גחסר מן הצבואה עד יום מותו עכ"ל המדרש. מבוחר שדרך העצב לא היה משתמרת כלל, שהרי היו מלעגין עליו ואמרו החולעת תאכלנו, ואף שנתן אוכל שזה העיר אשר סביבותיה צבוכה, כפרש"י שנתן צבואה מעפר המקום שצממיו את הצבואה מלירק, מימ האוצרות גדולים כאלו א"ל בדרך העצב שיתקיימו, ובראיה שהיו מלעגין עליו, ולא האמינו שיתקיימו אוצרותיו בדרך העצב, ולבסוף נעשה גם עולם שלא נחסר מן הצבואה עד יום מותו, ודיינו שמונים שנה צער, שהרי בן ל' היה צממיו לפני פרעה, ולא תחילו שני השוצע וכן מלא ועשר שנים הי' צממיו, ומלא שצממו האוצרות בשלימותן שמונים שנה ולא נחסרו, אף שכל הארצות צלו לשבור צר וחסדפקו ממנה, והוא גם נפלא שנתצרך תצואתו שלל בדרך העצב רק מצרית ד', ומשך אליו הצרכה ממקום גבור עליון, וז"ל להם יוסף אתר הסתלקותו של יעקב צביו ע"ה, אנכי אכלכל אתכם ואת עפכם, שהיה זן אותם משלו כל אותם השנים ועדיין היו האוצרות שמונים וקיימים, ואף שלא היה עוד לורך לנס, שהרי פסק הרעצ חרשו וקארז תצואה חדשה, אולם לא רצו ליהנות מתצואתן של התצריים משום אל חלחום לחם רע עין, גם לנעם שבה הפועל בנפעל, וניחזו מאוצרותיו של יוסף כל ימיהם, שהיו מצרית ד' וצכה קדושתו של יוסף.

והנה אמרו ז"ל שכל דבר המנוי ובמדוד אין בצרכה שיהיה ע"כ חול יוסף מלספור, כדי שיהיה

שהיו ראויים לבוא על מצרים, ר' יהודה אמר וי"ד שנה שכן פרעה רואה, פרש"י ו' פרות ו' שנים, ר' גמחי' אמר כ"ח, שכן פרעה אומר ליוסף, רצן אמרי מ"צ שנה היו, שכן פרעה רואה ואומר ליוסף, ויוסף חוזר ואומר לפרעה, א"ר יוסף צר חנינא, צ' שנה עשה הרעצ, שכין שיר יעקב צביו לשם כלל הרעצ, ואימתי חזרו צימי יוחאאל וכו', עכ"ל המדרש. וצבצלי החוספות פירשו עכ"פ יהיו שבע שני הרעצ, יהיו לשון חפלה הוא, שכן דקין היה להיות מ"צ שנים רעצ במצרים, כיכל שבע דפרות וצבע דשטלים דחלום, וכן בספור, וכן דהגדה מפי יוסף וכו' הרי מ"ב, ופי' חפלה יוסף נחסרו עד שצבה, צא יעקב נחסרו עד צ', הרי מ' נחסרו ונפרשו להם צימי ירמי', דכתיב וכו' מצרים לשמה מ' שנה עכ"ל ז"ל, וכן הוא צמחומא. אמנם הקצו המפרשים ז"ל, דא"כ גם שני השוצע היו ראויין להיות מ"ב, שכן שוכפלו ימי הרעצ בחלום וביספור, כמ"כ הוכפלו ימי השוצע, וכמו ששלמו שנה הרעצ לחציו, כמ"כ ראוי ששלמו ימי השוצע, ואיפוא מנא מקום לחלק ציזיהם.

ולבאר הענין נקדים דברי המדרש הביאו רש"י ז"ל עכ"פ לבו אל יוסף כל אשר יאמר לכם תעשו, ובמדד' מבוחר יוחר, וז"ל: בין שחזק הרעצ צארין וכו', הלוכו להם אלא פרעה וכו' נעקים וצוכים לפניו וכו', אמר להם לבו אל יוסף וכו' אמרו לו הלבנו אלא ומדבר אלנו דברים רקים ואומר מולו את עצמכם, אמר להם שוטים לא כך אמרתי לכם מתחלה קצו לעצמכם תצואה, וכו' לא היה קורא להם כל אותן השנים שני השוצע וזה לכה היו יודעין שרעצ צא לעולם, אתם פשעתם בנפשותיכם מפני מה לא הכחתם בצחיכם תצואה של שנים ושלש וארבע שנים, אמרו לו כל תצואה שביחה בצחינו הרקובה, אמר להם לא נצחייר לכם קמה מאחמול, אמרו לו אף פת שביה בסל הרקין, אמר להם לבו אל יוסף כל אשר יאמר לכם תעשו אם גוזר על הצבואה ומקצת שמה יגזר עלינו ויחרגנו, עכ"ל המדרש. עוד שם צמדש רצה (פי' ל' ס"ו) וחולעת שבע שני הרעצ, עד שהם ישיגים על השולחן, בקשו אפילו פת קצר ולא מלאו, פי'

מנחתם מלרים, ודבוק בשורש הקדוש, ועי"ז ויהי
האכל לפקדון לשבע שני הרעב ולא חכמה הארץ
ברעב, וחולת זה אי אפשר שתחקים בחכמה כלל.

והנה משרש ברב ז' נתקיימו ישראל בקדושתן
במלרים, עי"ז שלם והיו מהשפעת טוהם
העומאש של מלרים, כי אם ממקור הקדוש ששפע
לם עי"ז יוסף, ועי"ז זכר לגאולה מלרים, ויהיה
מלרים הוא שורש כל הגאולות וכל האסים, ואולי
לעסם זה קירין פ' מקן לעולם בימי חנוכה, ששורש
הברכה שנמשך בשמן של בית המקדש, נמשך ממקור
הברכה והם של יוסף האדוק, ועי"ז שפירושו ושאלתם
מיום בשמן ממשיני בישושם, שבראשונים נכח
קדושתם חכמתם ברמז הורידו השפעת בנם
והברכה הארבע לם לשעשם, וא נשפית מעיני
ישועה לנורית עולם להיות נשפע לם צמח שלעטר
וכמו שהיה בחי' בנם והברכה על ידי יוסף האדוק
ממקור הקדוש כדי להפריש את ישראל מהשפעת
הסע"ה וטוהם העומאש, עד"ז כ' בחי' נם
חנוכה, שביחב מהשפעת היונים לכנסים כח העומאש
בישראל, ולעסם זה עומאש כל השמנים שנמקדש, שדילקו
ישראל בברכה בשמן עומא, ונעשה נם שנתבצר בשמן
בברכה ד' ממקור הקדוש משרש אוחה הברכה
והם שנמשך עי"ז יוסף האדוק, ולרמז זה קירין לעולם
פ' מקן בימי חנוכה.

*

עוד יתבאר הקדושים ה"ל בפקדון דברי המדרש
(בוצה לעיל) דפליגי ר' יהודה ור' חמאי
ורבנן בשמן שנת הרעב, ר' יהודה אמר י"ד כיו, שכן
פרשה רואה, ר' חמאי אמר כ"ח שנה כיו, שכן פרשה
אמר ליוסף, רבנן אמרי מ"ב שנה כיו, שכן פרשה רואה
ואומר ליוסף ויוסף חוזר ואומר לפרעה, אר"י
צ"ר חנוכה שני שנים עשה הרעב, שכיון שרד
יעקב אבינו לשם כלל הרעב, ואינתי חזר בימי
יחזקאל הכ"ד (יחזקאל כ"ט) ונתתי את ארץ
מלרים שנתה בחור ארצות נשמות, ועי"ז בחור
ערים מהחצות חביון שנתה ארבעים שנה עכ"ל
המדרש פירש"י י"ד שנה כיו הרעב ראוי לנוח

הרעב שנה זו, וזה יתורץ ככל כלשונות ויתבאר
יוסף צד כחול כים עד כי חול לספור, ומשרש
הכחוד מ"ע חול לספור, כי אין מספר, שנה
שורה זו הברכה עד אין מספר, ועי"ז חול לספור
שלם יומם הגאולה הברכה, ומשנה ליק קושיה
המפרשים ה"ל (קושיה צ') דכמו ששלמו שנה
הרעב בימי יחזקאל, כים ראו ששלמו ימי השבע
על מ"ב, שם הם הוכפלו בכתוב כמו ימי הרעב,
אמנם שני הרעב לא היו כי אם ב' שנים, וכשנא
יעקב פסק הרעב, ועי"ז שלמו לחי"ז בימי יחזקאל,
אמנם השבע של שני השבע נחקים לשמונים שנה
כמובאר בפז"ר, ואפילו לשנה ראשונה של תחלת
הרעב לא הי' מספיק בדרך השבע, כמ"ש במדרש
שלם כים מגיע אפילו קומן לכל אחד ואחד, אלא
שמשך ברב גזולה בתחלה, וזה כים שקול נד
שבע של הרב שנים בדרך השבע, ואי"ש שלם כים
אך להשלמה השבע, כי אם ימי הרעב בלבד
שלמו.

ויתורץ צד קושיה המפרשים ז"ל, ששקדו דלכא"י
פחדו של יוסף יש זו סחירה מניה וזיה,
דנחתה דבריו אמר ונשכה כל השבע בארץ מלרים
ולא יודע השבע בארץ מפני הרעב האורח לחי"ב,
שזה פחדו ולא נודע כי צאו אל קרבתו ומרחיקו
רע כאשר נחתה, ובסיום דבריו אמר ויקצנו את
כל אכל הבנים העובדות וגו' והיה האוכל לפקדון
לארץ לשבע שני הרעב וגו', ואי"ש לא יהיה נשכה
השבע ואין יחקים ולא נודע אל קרבתו והי"ז
סחירה, אמנם חלום הגזירה היה רק על תבואתם
של מלרים, שביחב השפעתם ממקור העומאש
והסע"ה, וזה נחקים ונשכה כל השבע בארץ
מלרים שלם נשאר למו, ואפילו פח שכלם בקרבתו,
כדי להכריח ולעטל השפעת העומאש מכל וכל
ולכתלם טוהתם, וזה שנתבאר תבואתו של יוסף
הי' מברכה ד' ממקור הקדוש זה לא היה בכלל
הגזירה משום ולא בכלל מבראש החלום של ולא
נודע כי צאו אל קרבתו, כי מעיקרה היה הגזירה
על של מלרים בלבד, וז"ל יוסף אל פרעה ועתה
יאל פרעה איש נבון וחכם וישיחו, ע"ל ארץ
מלרים, שבהנה לימות איש כזה שיהיה למעלה

במלכים שכן פרעה רואה שבעה פרות ושבע עזבים, ורצון אמרי מ"ב שנה היו ראויין לבוא שכן פרעה רואה, אומר ליוסף ויוסף חוזר ואומר לפרעה הרי מ"ב, עכ"ד רש"י ז"ל. ובמדרש תנחומא דרשו ז"ל עכ"כ ותחלינה שבע שני הרעב לבוא כאשר אמר יוסף מהו כאשר אמר יוסף, אר"י נר שלום י"ד שנה של רעב היו ראויין לבוא, שכן יוסף אומר שבע פרות הרקות והרעות שבע שנים הנה, ושבע העזבים הרקות שבע שנים הנה הרי י"ד שנה, אלא שגד יוסף ונעשו ז' שנים. שנאמר יהיו שני הרעב, לפיכך כחיד כאשר אמר יוסף עכ"ד המדרש. ולבואר כי צ"כ דממה נפשך אם ראה פרעה בחלומה כי"ח או מ"ב, איך חיד פתח לו יוסף על ז', וחיד לא ה' נחפס בפתיחו ע"י פרעה שהיה זוכר חלומה במבואר במדרשי חז"ל, ואם החלום לא היה מראה כי אם על ז' אם כן מדוע היו ראויין להיות מ"ב, ומא לורך ה' לגזירתו של יוסף שלא יהיו אלא ז' שני הרעב, ומניין לנו יותר.

ולכן יעשו הנביאים מעשה נבואות כמאמר ירמיה לבדוק וכו', ולפיכך החזיק הקב"ה את אברהם בארץ ועשה לו דמיונות בכל העתיד להשמות בורשו עכ"ל. ועד"ז עשה יוסף האדון פועל דמיוני על גיעול גזירת הרעב, במה שאסף התבואות שבע שני השבע וע"י"ו ותקיים פתרון החלום שלא יהיה רק שבע שני רעב, ופרעה קבל את כל דברי יוסף מפני שזכר בפתרון שראה בחלומה וראה שטוב פתח יוסף, וז"ל לו אחרי הדיוט חלקים אותך את כל זאת"ו כינוי פתרון החלום וגם הכה לגזור ולחבר משני הרעב ודאי שאין פהו וחכם כמון.

וזה שאמר לו יוסף הוא הדבר אשר דברתי אל פרעה אשר האלקים עשה בראה את פרעה, שכל זה ראה פרעה בחלומה, שהיה ראוי להיות יותר מ' שנים רק שיתמעט ע"י תפלת זדוק, ע"כ ח"ש מה שלא אמר בשני הרעב הגדול לפרעה רק בראה את פרעה דרמו לו גם על אותן השנים שהיו ראויין להיות רעב ויתבטלו ע"י תפלת זדוק, וזה לא ניתן להאמר בנחיתת דיבור שהרי הוא דבר התלוי בנחירה, והראו לו רק בנחיתת ראייה שאינו מכריח את הנחירה. אבל פתרון שני השבע השיג בנחיתת דיבור, משא"כ שני הרעב לא היו יכולין לגלות לו רק בנח' ראייה מפני שהיה תלוי בנחירה יוסף האדון ע"כ אמר אשר האלקים עשה בראה את פרעה.

ובזה יובן מדוע לא השיגו התרוממים לפתור חלום פרעה בענין הזה, והרי פשטות החלום מורה על זה בקשיותו לשל, אמנם היה קשה להם ענין החלום ופתרונו, כי ראו שלא יהיו רק שבע שני רעב, והחלום היה מראה יותר משבע י"ד כי"ח או מ"ב, ודבר זה שיצא זדוק ויבטל גזירת הרעב וימעט אותו על שבע שנים לא האמינו הרשעים הללו בנבואות, שאמנות זדוקים הוא בנ' גבור ולא חכו אליה כי אם בני ישראל הדבוקים בהש"ת, אבל הרשעים רחוקים הם מהשגת אמונה זו שהיה כח ציד האדון לבטל גזירה בנחיתת זדוק גזר והקב"ה מקיים ע"כ האירכו לעמוד דרך פתרון זה. לפי שהיה חכם סחירה בין הפתרון ומראה החלום

ולבאר הענין נקדים דברי המדרש הוצא בבעה"ט ורצונו בחי' ז"ל, שפרעה ראה החלום ופתרונו עמו, וזכר החלום ושכח הפתרון ע"י"ש, ואפשר דע"כ הוצג בעניני פתרונו של יוסף, מפני שאמר שפתח לו יוסף וזכר גם הוא בפתרון וראה שכיון יוסף מנחם כפי הפתרון שהראו לו בחלום, ויתכן שכל זה ראה פרעה בפתרון החלום שראויים להיות שני הרעב יותר מ', או י"ד שנים או כי"ח או מ"ב למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, אלא שע"י גזירת זדוק יתמעטו ל' שנים, ואמר שאמר יוסף יהיו שבע שני רעב, וגזר שלא יהיו אלא ז' ולא יותר, אז נזכר פרעה כי כן ראה גם בפתרונו שלא יתקיימו כי אם ז' שנים, וע"י"ו נתמחו אליו כל דברי יוסף.

וז"ש ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם, שזה שידך להשלמת הפתרון שפיקוד איש נבון וחכם אשר יהיה בזכות דיבורו למעט שני הרעב, ע"ד ותגד אומר ויוסף לך, ולזה לריך נבון וחכם, ובתב הרמזין בק' (בפ' לך ע"ה"פ וישבור אברהם בארץ) חליק ודע כי כל גזירה עירין כאשר תאל מכח גזירה אל פועל דמיון, שהיה הגזירה מתקיימת על כל פנים.

(ד) **בימי** מחת' בן יוחנן כה"ג וכו', כשעמדה מלכות בין הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורחך וכו'. יליד איך יתכן גזירה להשכיח את האורח, דשכחה הוא דבר הצא מאלו ולא על ידי פעולה, ואין שייך גזירת המלכות על זה, ואחרי צרחמין הרצים עמדת להם צעה לרחם רצח את ריבם דנת את דיוס נקמה את נקמתם וכו'. יליד דכיון שהזכיר הכל בצרעות מה שעשה להם הקצ"ה מסרת גבורים ציד חלשים ורצים ציד מעטים וכו' מה נורך עוד להקדים זה ואחרי צרחמין הרצים עמדת להם צעה לרחם הלא כבר פרט הכל גם מה שמדייק לומר, "ואחרי" ל"ג, דהרי מוזן מאלו שקאי על הקצ"ה גם אם היה אומר וצרחמין הרצים עמדת להם וכו', גם ראוי להבין כפל הכינויים במלות שונות, רצח את ריבם דנת את דיוס וכו'.

ול"ך עשית שם גדול וקדוש צעולמך ולעמך ישראל עשית תשובה גדולה ופרקן כהיום הזה, יליד, דהרי הכבוד שמים נלחם על ידי תשובה ישראל, איך היה ראוי להקדים ולעמך ישראל עשית תשובה וכו', ואחרי"כ הוליל ולך עשית שם גדול צעולמך, גם הלשון "צעולמך" ל"ג קאת, שהיה ראוי לומר שם גדול וקדוש צעולם, גם אומרו כהיום הזה, ל"ג.

ול"באר הענין, נתחיל צביאור דברי המדרש, אלל יוסף שכן וכו'. ואפ"ל בפשטות מדוע שכן יוסף תלמודו במלרים, על פי מה דאיתא במד"ר (פ' ואחרי) וידבר אלקים אל משה בה"ד כי תעסק יהולל חכם, במחשבתך צרכי ליצור משכח תלמודו, אריב"ל ס' הלכות למדני ר' יהודה בן פדיו' צמרישת הקבר, וכוון נשחכחו ממני צעזיל שבייתי עוסק צרכי ליצור ע"כ. והנה יוסף האדוק עסק במלרים צרכי ליצור לזוגם ולפרנסם, גם להם עם עומאח מלרים להכניעם כדי שיוכלו ישראל להקיים שם וכידוע מדברי חז"ל שע"כ הקדים יוסף לצוא לשם כדי להכניע את קליפת מלרים הקשה וביי שביה עוסק צרכי ליצור תלמודו נשחכח ממנו.

עוד יתבאר עפ"י"מ דאיתא במד"ר (קבלה פרשה א' ח"א ל"ד) לעוצתו אדם לומד תורה ושובה,

וכיון שנתן מדרך האמת לא יכלו עוד לבזק אל האמת כלל, אלל יוסף האדוק הדורש פשר דבר שיתמעטו שני הרעב ע"י תפלת זדוק ותחלומתו דצדיו אלל פרעה כי נזכר שכל זה הראו לו צפתרון אשר חלם וז"ש אשר האלקים עושה בראש לפרעה וכו'.

*

דרוש לשבת חנוכה

וליוסף יולד שני בנים וגו' ויקרא את שם הבכור מנשה כי נשני חלקים את כל עמלי ואת כל בית אבי ואת שם השני קרא אפרים וגו', במד"ר פ' וישלח) ויצא יעקב שלם, שלם צביון שלם צביון וכו' שלם בממנו וכו' שלם בתלמודו, אלל יוסף שכן שאמר כי נשני חלקים את כל עמלי ולהלן הוא אומר נפש עמל עמלה זו, עוד דרשו ז"ל במד"ר (פ' שמות) ע"פ"ס ותלד בן ויקרא את שמו גרשם דרך האדוקים לשום שם לנביאם לענין המאורע, ציוסף מהו אומר ויקרא שם הבכור מנשה ואת השני קרא אפרים כדי להזכיר את הנסים שעשה הקצ"ה עמו, אף משה קרא שם בנו גרשם על הנס שעשה לו ד' וכו', וז"ל לפי"ד המדרש ה"ל ששכח תלמודו וע"ש זה קרא שמו מנשה, מאי גם היה צד.

(ג) **בפסיקתא** דר' כהנא איתא, ציוס השמיני נשאל לבני מנשה וגו', וילמדו רציו נר של חשיכה שבתור שכן מהו לר"ך לעשות לו וכו', אם הותר ציוס השמיני עושה לו מדרגה וזרפה צפני עצמה, למה כיון שהוקלה למנוח אסור להשתמש הימנו וכו', יש להבין קישור שאלה זו לקצתו של מנשה ציוס השמיני.

(ג) **הנרות** כלל אלו מדליקין על הנסים ועל הנפלאות וכו' שנעשית לאבותינו ציומים בהם צומן הזה ע"י כהן הק' וכל מלוא שמות ימי חנוכה, יליד מה נורך להזכיר כבודאח הנס שהיה ע"י כהניו הקדושים, גם ל"ג הקישור למ"ש אח"כ וכל מלוא שמות ימי חנוכה.

חייתי ח"ו, משא"כ יוסף הלזיק שביה עוסק בצרכי ליבור ומושל על מצרים, אם היה זוכה למעלה זו שלא ישבח תלמודו לא היה לו פנאי בדרך העצב לעסוק בחורב כלל, ואף אם היה תלמודו משתמר בקרבנו, מ"מ לא היה אפשר לו לגביר חילולים ולהוסיף בידיעו בתוכ"ק. אבל לפי שביה שוכה, התחמץ בעסק החורב, ואע"פ שלא היה לו זמן הרבה נתקיים בו מאמרו ז"ל (ברכות ל"ב ע"ב) מתוך שחסידים הם הורחן משתמרת וכו' וצירושלמי חיתא ברבא נחורב בחורחן, נמלא שביה לו עובד גדולה ע"י שביה שוכה תלמודו מפני שעל ידי זה נתחמץ ונחייבג בחורב וחורחו מתבצרת, וא"ש שקרא את שם בנו ע"ש שביה שוכה את תלמודו, דהי השכחה גרם לו להוסיף ידיעת החורב ולולא זאת לא היה לו מליחות בדרך העצב לעסוק בחורב. ובה מוכן דברי המדרש (צפ"ש שמות) שקרא שם בנו ע"ש הכסים שנעשו לו, דע"י ששכח תלמודו נעשה לו נסים שביה חורחו מתבצרת וכו' גרמה השכחה כ"ל לזה קרא שם בנו מנשה ע"ש השכחה כי ע"י נעשה לו נסים שנחגבר והוסיף בחכמת החורב ע"י שחורחו מתבצרת ומשתמרת.

ועפ"י דרכנו חפ"ל דברי רש"י ז"ל (צפרת וישב) בקץ יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רגזו של יוסף וכו', והקושיא מפורסמת הרי הקצ"ב רגזו יראיו יעשה, ומדוע לא ניתן ליעקב אצטו בשלוה שחפץ בה, וצבור עפ"י"ד בגמרא (תגיגה י' ע"א) וליחא ולבא חין שלום, אמר רב כיון שיואל אדם מדרב הלכה לדבר מקרא שוב חין לו שלום. (פירש רש"י שאין הוראה מדרב מקרא שהמשנה מפרשת סחימת החורב) וכיון שאין עוסק במשנה שמביא לידי הוראה חין לו שלום דלמוד החורב נקרא שלום, ומפורש בן צפוק שום רב לאוכי חורחן, ועוד ב"מ מלוי שלמוד החורב נקרא שלום, ואמרו ר"ל (שבת פ"ט ע"ב) ראויה היה יעקב אצטו ליהר למצרים בשלשלאות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו וכו', ופרשתי עפ"י"מ שדרש ז"ל (ירושלמי פ"ד ה"ג) ונתן עול ברזל על אדכר זה הרעיון, ופי' שהוא כעול ברזל על האדם דע"י שמחשבותיו ערודים בעסקי היתום מערדיים אותו מלעסוק בחורב ועבודת

שאלו היה אדם לומד חורב ולא שוכה, היה מתעסק בחורב כ' וג' שנים וחורר ומתעסק במלאתחו ולא היה משגיח צה לעולם כל ימיו, אלא מתוך שאדם לומד חורב דשוכה אצטו מוזח ואצטו מוזח את עצמו מדברי חורב, ואיתא בגמרא (סנהדרין מ"ט ע"א) איך אצט בר כהנא אלמלא דוד, לא עשה יואב מלחמה, ואלמלא יואב לא עסק דוד בחורב, דכתיב ויחי דוד עושה משפט ואדקא לכל עמו ויואל בן אחיז על הכנא, מה טעם דוד עושה משפט ואדקא לכל עמו משום דיואל על הכנא, ומה טעם יואב על הכנא משום דוד עושה משפט ואדקא לכל עמו, עכ"ד הגמרא. והנה יוסף הלזיק בכוונתו במצרים חוץ ממנה שביה עוסק בצרכי ליבור כ"ל היה גם מושל על כל מצרים וממנה על הכנא, וכמ"ש בלעדיק לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים ופי' בחי"א בר מנימך לא ירים גבר ית ידי' למיחד זון וית רגלי' למרכב על סוסים וכו', ח"כ היה לו עירודות רבות ועלומות, ולא היה לו פנאי בדרך העצב לעסוק בחורב, וכמ"ש בגמרא ה"ל שאם לא היה יואב על הכנא לא היה יכול דוד לעסוק בחורב.

ואיתא בגמרא (נדרים דף ל"ח ע"א) אמר ר' יוחנן בתחלה היה משה לומד חורב ומשכחה עד שניתנה לו במחנה שנאמר ויתן אל משה ככלתו לדבר אחר, וידוע מה דאיתא בזה"ק דיעקב ומשה כחזא אצטו ויעקב אצטו ג"כ זכה למעלה זו שביה לומד חורב ואצטו משכחה ולא הי' טרף אצטו לבחי' השכחה, דיעקב אצטו לא היה לו עירודות כיוסף שצו לו ציט וגם עבדים לשמשו וללחום מלחמתו והיה עוסק בחורב בכל אופן ואופן אף שלא היה שוכה כי החו"ק הי' כל חייתו וקיומו, וע"ד שפירשתי מאמר הכחוש (תהלים קי"ט) לעולם לא אשכח פקודיך כי צם חיותי, אמר דוד המלך לפני הסי"ת אע"פ שלעובדו של אדם מצי מידת השכחה בחורב, אצל אצטו צריך לזה, שאף אם לא אשכח אעסוק בחורב, כיון שביה חיותי ואצט אפשר לחיות בלעד, ח"פ לעולם לא אשכח פקודיך פי' אצט צריך למידת השכחה בחורב ואף אם לא אשכח אעסוק בה, כי צם חיותי חולת זה נפסק

היו על הצבא, זה יצא אחרי ליד שכתה התורה. אמנם הקצ"ב ברוב רחמי והדיו עשה להם נסים, שהיתה תורהם מתחדשת כמו שהיה אלל יוסף הדיק ש"י השכחה נתאמן יותר בלימוד התורה וע"ש כן קרא שם צו משה כ"ל, וכמו"כ החשמונאים הקי נתאמנו בעסק התורה ונתקיים התורה על ידם, וכמו"כ הרמב"ן צ"י ויחי עה"פ לא יסור שבע מייחדיה על החשמונאים, שהיו חסידיו עליון, ולאכלא הם נשכחו התורה והמלכות מישאל וכו' (עיי"ש).

ובזה יתורן קושיה כצ"י מדוע תקנו תורה ח' ימים ע"ש הכנס נעשה צדק שמן הלא היה מספיק מדה השמן על יום ח' נמצא שלא היה הכנס אלא ח' ימים ויתורן הפר"ח שיום ח' הוא ע"ש נאחז המלחמה, אמנם הכסף עליו המפרשים דאין שייך לעשות יום טוב על זה, שהוא מלכוד צדק הטבע, ולפעמים גם צדק הטבע יכולים מועטים לגאח את המרוצים. ולדרכיו אחי שפיר שיום ראשון עושים זכר על נחון מלחמה החמה, דיום הראשון היה גם היותר גדול שנחמו החשמונאים את כוחות העומאם ונתחזק על ידם עסק התורה והמלכות, ואף שהיו ערודים בעסק המלחמה, נעשה להם נסים שהחזיקו את כח התורה בישאל וכו' נאחזו יום נחון התורה, ועל זה ודאי ראוי לעשות יו"ט יותר מכל הניסים.

ו"ז אמרנו גרסה הללו אנו מדלקק על הניסים וכו' ששנית לאחותיו בימים ההם בזמן הזה על ידי הכניח הקי, שעל ידם היה כל עסק המלחמה ונחון התורה ומהאי עומאם וכל מלכות שמונת ימי תורה, שגם יום ראשון מקצת לזכר הכנס. היותא לנו מה ששיקר הכנס דתורה היה מה שמתחזק כח התורה ע"י החשמונאים אף שהיו ערודים בעסק המלחמה ועסק הצבא, שכל אלה עשייתם להשיג את התורה כ"ל, אבל עשה הקצ"ב גם שנאשרו דעוקים בתורה, וכוסופו גדרים וסיוגים וחקו את עסק התורה והמלכות כ"ל צ"ש הרמב"ן, ועיקר הכנס של תורה היה נחון התורה, וזה נרמז בקריאת שם משה כמ"ש במדרש **שופר** קרא שם משה על שם הניסים כי

ה' צ"ה, ובזאת יתבאר דלמלי הקדים יעקב אבינו ע"ה לצדק למלכים קודם שצא יוסף לשם, היה מועיל עליו לעשות כל מה ששם יוסף, היינו ללחם עם עומאם מלכים ולעסוק בצרכי ליבור, והיה מועיל דרעיותיו שהוא נקרא עול צדק ולא היה לבו פנוי לעסק התורה, ח"פ ראוי היה יעקב אבינו לירד בשללאות של צדק למלכים, ר"ל שהוא ח"י יורד תחלה והיה מועיל עליו כל העול של צרכי ליבור שהוא מעמיד את הרעיון מעסק התורה, אלא שחם הקצ"ב עליו ואלא במקומו את יוסף שהוא ילחום שם מלחמה ישראל וישאר יעקב אבינו פנוי לעסק התורה. ח"פ צדק יעקב לנשד בשלום פ"י לעסוק בתורה שהוא נקרא שלום כ"ל, ועשה הקצ"ב ראונו ע"י שקצן עליו רצונו של יוסף ונתגלגל הדבר שבקדים לפניו למלכים וע"י"י היה יעקב אבינו יכול לעסוק בתורה בלי מפריע.

ונקדים דברי הרמב"ם ז"ל (כל' שמיטת ויובל פ"א: ה"ב) ח"ל: ולמה לא זכר לוי בנחלת ח"י ובנחלת עם אחיו, מפני שהובדל לעבוד את ה' ולשרתו ולהודות דרכיו השרים ומשפטיו הדיקים להבים שנאמר וכו', לפיכך הובדלו מדרכי העולם לא עורבין מלחמה כשאר ישראל, ולא נוחלין ולא זוכין לעמלן ככה גופן אלא הם חיל ח', שנאמר צדק ח' חיל, והוא צ"ה זוכה להם שנאמר אני חלקך ונחלקך עכ"ל. אמנם בימי החשמונאים היה מועיל כל עול הצבא על הכהנים, מחמת גדול הכסיונות והשטות הדור שגזרו היונים שלא לעסוק בתורה ולעטל מהם מלכות השרית חדש שבת ומועדי וכו', גם עול הצבא היה על הכהנים שהוצרכו ללחום עם היונים ועם רשעי ישראל, וכמו שפירשתי (בדרושים לתורה) חדים ציד עוסקי תורתך שהכוונה בזה על רשעי ישראל, נמצא ח"י לכהנים מלחמה גדולה נחית ומנחין, וזה היה תשדון היונים שגזרו בגזירות על קיום התורה, וזהו גרמו לידו כך שהכהנים עוסקי התורה נעמלם ויחי צריכין להיות גם על הצבא ולא ישאר להם פנאי לעסוק בתורה וזה יצא אחרי שכתה התורה וכמו שאמר בגמרא כ"ל שאם לא היה יואצ על הצבא לא עסק דוד בתורה, ח"פ שעומד מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ש"י שהכהנים עוסקי התורה

נשי חלקים וכ"ל, ולפי שקורין ביום השמיני קרבנו של מנשה נקרא יום זה בשם זאת חנוכה, לרמז דמטעם זה עלמנו שקרא יוסף שמו מנשה זאת הוא עיקר גם חנוכה.

ואפ"ל עוד טעם על קריאת שם זאת חנוכה. עפ"י מה דאיתא בפסיקתא ח"ר חנינא זכ"ה זכסליו גמיר מלכא המשכן, ועשה מקופל עד אחד בניסן וכו', והקב"ה חז' לערב שמחת המשכן בחודש שגדל בו יצחק וכו', ומעשה הפסיד כסליו שגמרה בו המלכא, אמר הקב"ה עלי לשלם, מה שלם ל' הקב"ה חנוכה השמונאי, וכחצו המעשרים דמהאי קטמא נקרא חנוכה על שם חנוכה בית המקדש שחטו החשמונאים, והבז חנוכה המשכן עשו ז' ימי המלאים קודם שחיטו אותו כמבואר בפסוקים ובמדרשי חז"ל, שז' ימים קודם ר"ח ניסן היו ימי המילואים, וזר"ה החזינו הנשיאים להקריב לחנוכה המזבח, והחנוכה הי' אחר ז' ימי המילואים, וכמו"כ חלמא היו עושין חנוכה המשכן זכסליו כשגמרה מלכא המשכן, היו מתחילין ז' ימי המילואים זכ"ה זכסליו ותאכא המשכן היה ראוי להיות ביום ח' אחר השלום ז' ימי המילואים, וע"כ כיון שחנוכה החשמונאים הם תשלומין לאותה חנוכה, ראוי להיות עיקר החנוכה ביום ח' מכ"ה כסליו, אמנם אז צימיו החשמונאים לא הוצרכו לעשות ז' ימי המילואים, שהרי לא נצגה בית המקדש מחדש, והיו יכולים לעשות החינוך מיד כשנבנסו. וע"כ מתחילין ימי החנוכה מכ"ה כסליו, אבל לפי האמת שם השלום חנוכה המשכן, ובמשכן הי' ראוי להיות החינוך ביום השמיני אחר כ"ה כסליו, ע"כ עיקר החנוכה ביום ח' דווקא, ולא קורין יום השמיני זאת חנוכה, שהוא עיקר החנוכה ע"ש חנוכה המשכן כמבואר בפסיקתא.

ומעתה נבוא לביאור הפסיקתא הי"ל (צקושיא ז'), בהקדם לפרש דברי המד"ר (פי' פקודי) ויביאו את המשכן אל משה הכ"ד עוז וחדר לבושה ותשחק ליום אחרון, וז"ל, ויתבאר עפ"י מה דאיתא בגמרא (מנחות ז"ט ע"א) מנלן דמעלין בקודש ולא מורדין, אמר רבי דאמר קרא ויקם משה את

המשכן ויתן את אדניו וגו' (פרש"י ולא סייעוהו אחיו הכהנים בהקמת העמודים והאדנים, ש"מ אין מורדין לפיכך לא נתעסקו בו אחרים), וכחצו האוכהסיק שהצבורה עמיד הוא לחזור לראובן שמעלין בקודש ואין מורדין ולא הורד ממנה כי אם לפי ששם על ידי חטא, אבל מוכרח הוא שחזור אליו, וכן בעצורה לצבורים שיעל מהם ע"י חטא העגל, וחזור אלם מטעם מעלין בקודש ולא מורדין, עכ"ל ז"ל.

ועד"ז מה דאיתא בפסיקתא הי"ל שגמיר המשכן זכ"ה כסליו והחינוך היה בניסן, ואמר הקב"ה עלי לשלם, ושלם חנוכה החשמונאים, הוא ג"כ מטעם מעלין בקודש ולא מורדין, דלפי שיום כ"ה כסליו נתקדש בגמר מלכא המשכן ונדהא אז לניסן, בהכרח תשלמה קדושת חנוכה החשמונאים, וענין זה נחמה גדולה לישראל, שהיו צרום המעלה בשעת מתן תורה היות ממלאך המות חרות מעבדו המלכותי וע"י החטא נפלו ממדרגתן ובעו"כ החטא גורם ירידה בדרגה ירידה, אולם מטעם מעלין בקודש מוכרח שהקב"ה ירומם קרן ישראל כמו שיהיה לעתיד אחר הישועה שלימה. ח"ש המדרש ויביאו את המשכן אל משה, ויביאו מטעם דמעלין בקודש ואין מורדין, כפרש"י ז"ל, הכ"ד עוז וחדר לבושה ותשחק ליום אחרון, דמטעם זה מוכרח שיהיה לישראל גדולה ליום אחרון, צפת בגאולה הנאחזת, ויחזור להיות צרום המעלה כימי קדם ועוד יותר, וגם גם חנוכה היה מטעם זה כנ"ל, ח"ש ולעמך ישראל עשית תשובה גדולה ופרקן, כהיום הזה" שאתה תשובה שאתה שכיבה צימיו החשמונאים מטעם מעלין בקודש וכו' זה הוא נחמה גדולה גם להיות הוב דורות האחרונים שירם הקב"ה ויגאלנו אחרית כראשית.

ובזה יבאר דברי הפסיקתא הי"ל נר חנוכה שבוחר שמן מהו לריק לעשות לו וכו', עושה לה מדורה ושורפה בפני עצמה, למה כיון שבוקשה למאור חסור להשחמם כימנו חבו ג"כ מטעם דמעלין בקודש וכו', ע"כ לריק לעשות לה מדורה כד"ל שלא להורידה מקדושתה שבוקשה

למורה, וזה נלמד מעם הם של חוכה שאמר הקב"ה עלי לשלם ליום כ"ה כליו מעט מעט מעטין בקדוש וכו', ועיקר החוכה ראוי להיות ביום ח' שהוא יום קרבנו של מנשה, ע"כ הביאו בפסיקתא שאלה זו לפסוק ביום השמיני שהוא קרבנו של מנשה. ועפ"י פשטות הפס' ביום הקדוש לפי שזו ח' קורין לעולם קרבנו של מנשה, ושאלה זו לא יתכן כי אם ביום השמיני, שהרי ביום הקדוש ים לה חקק שאלם נותר ביום ראשון מדליק ביום שני וכן בשאר הימים, ורק ביום ח' שהוא יום האזדון יתכן שאלה זו נר חוכה שכתור שמן ע"כ הסמיכו שאלה זו לקרבנו של מנשה, שהוא לעולם ביום ח'.

וְכַבֵּד הַדְּיוּקִים הַגָּדֹל (בקשוה ד') ג"פ עפ"י
האיתא בירושלמי (שצח פ"ב ה"ו) ר' פנחס ז"ר ירמ' בשם ר' חיי בר זבא כהני ולפני אלעזר הכהן יעמוד וישאל במשפט האורים, בסדר האורים אין כהני כהן אלא במשפט האורים, מלמד בשעה שישאל ויאלץ למחמה, צ"ד של מעלה וישבין עליהם אם לנצח אם להנצח, (פ') בקרבן העדה ש"מ שאז יש משפטים וצרכים צ"ד לישב עליהם) איך חייב צ"ד זבא כהני כי תלך מחנה על אויבך ישמרת מכל דבר רע, הא אם איז יולא אין לריך ליה שמירה, אלא מכאן שאין השען מקצת אלא בשעת הסכנה עכ"ד הירושלמי, וכן אמרנו צמד"ר (אסתר פ"ז אות י"ח) שהיה קטרוג גדול על ישראל בימי המן לבלותם ח"י, ועטן השען ואמר רש"ע חסדק בעליונים וכו', ובדואי גם במלחמה החשמונאים היה כן והוא צ"ד של מעלה לישב במשפט עליהם אם לנצח אם להנצח ח"י והנה אז לא עשו ישראל חסדק מנצח כי מחמת בגזירות לא היה ציבולתם לנכס את כל היהודים לחסדק כדרך ששם מרדכי, כמ"ס היענות דבש שם"ע נם חוכה לא ניתן להוצי מפני שהיה בלי חסדק, וממילא היה קטרוג גדול והוא צ"ד של מעלה לישב עליהם במשפט.

וְלִצְוָה הַקִּדִּים לומר ולך עשית שם גדול וקדוש „בעולםך“ וכוונה, על עולמות העליונים, כשאל דיו של הקב"ה לעולם נעשה כבוד שמים גדול בכל העולמות ומשך ממנו הישועה לעולם לארץ ע"ד ישמחו השמים וע"ז וחגל הארץ, השמים יעזר שימשך לנו האור מנחת חוכה וכו' דבוקים באור החוכה ואור הקדושה, הש"י ישמח לבנות בני ישראל בכל מיני ישועות טובות רוחניות וגשמיות וייעזב לנו החתומה, וחכה להגל מכל לרע ולחכה ולחיות בכבוד שמו יתברך נחת וצמחה, וחכה לעשות חסדק שלימה להש"י ויארר ה' פניו אלינו מאורו יח"ש, ונושע בכל מיני ישועות טובות, וצמחה חכה לראות בישועה כל ישראל ושמחתן וצמחות כבוד שמים עלינו צמחה צימיו חמן.

•

וְלִירוֹסָה יולד שני צנים צטרם חצא שנת הרעב, לנאורה ראוי להבין טעם הודעה זו שהיה זמן לידתם צטרם חצא שנת הרעב, ודרשת ח"ל ידועים הוצא צרש"י ז"ל ועי"ש. אמנם אף לפי"ד ז"ל ל"ב, דברי את חסדק נשא חיקך בליאיתו מצית האסורים וישמחות הפסוקים, ורק אח"כ התחילו

והנה היונים עמדו לעקור ח"י את החוכ"מ מישאל, וכל העומדים על החוכ"ק הם עומדים כציבול על הקב"ה בעצמו, ולא העמיד הקב"ה כציבול את

הואות רצות וכסף הרצה, והגם שהי השפעה גדולה ושוצה גדול בשני השוצה, מכל מקום כ"ז גדל על שדות מלרים ומגרשנין שלהם, ומשורש הטומאה שונאי ישראל ושונאי הדת, ואם יסתפק מהשפעה שלהם להחזיק תחת לחיזוק הבנים יש חשש קלקול שכן הפועל צנפנל, ואף אם רק גרסה למראית העין כן, ה"ה חזק לבחי' הכסף כ"ל, לכן נחמדה לידתם עד סמוך לשנות הרעצון שאז ידעו הכל שלא לקח משלהם כלום, דגם מה שהעמינו מתבואתם נקרב הכל כדאיתא צמדד, ולא נשאר רק תבואתו של יוסף הצדיק, גם נחנו לו כל ממונם שנאמר וילקט יוסף את כל הכסף, ועי"כ ידעו הכל שהכסף ע"ז החיזוק ולא ממקור טהור וזוהי הממון היה אפשר להעמיד חיזוק כשר, וז"ל הכחוז וליוסף וילד שני בנים בערס תבוא שנת הרעצ, וכמו שפי' לעיל שגולדו קרוב לשני הרעצ ובהחלת חיזוקם בשכיו בני ג' שנים כבר כלם ממונם ותבואתם של מלרים ע"י הרעצ וידעו הכל שהחזקת הכסף הדרש לחיזוק בא ממקור הקדושה, ומכ"ע המתין עד סמוך לשני הרעצ.

*

ו'אבדו איש אל אחיו אבל אשמים אנוהו על אחיו אשר ראיוו לרת נפשו בהחזנוו אלינו ולא שמענו ע"כ צבא אלינו הצרה הזאת, ויען ראובן איהם לאמר הלא אחרתי' אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם וגם דמו הה נדרש, לכאורה יש להבין לדיק מה פעל בדבריו אלה, הרי הם עומם התחרשו והחזדו על עונם, ומה לרך להוסיף בהזכרת חטאם, והרי אסור לומר לנעית זכור מעשיך הראשונים.

ב'ל'קונו ראובני כתב בשם פרקי היכלות כי ראובן לא חטא צמקרת יוסף, גם השתדל צהללחו וולכד רק צצביל מעשה צלה, ולכאורה ח"כ מדוע ענשם עומם צעשרה רחוני מלכות, ואיך יהיה משקל חטאם הזה.

ב'מדרש פליאה הילד אינו ואזה אני בא ונחמתי צלה, וז"ל, רש"י ז"ל פי' ואני

שבע שני השוצה, והיה מליאות שילוד בנים צבהחלת שני השוצה, ואם כוונת הכחוז לאפקוי שנת רעצון הי' מספיק שנאמר וליוסף וילד שני בנים צמות השוצה והיו ידעוין דלא צמות הרעצ וילד, ומאמריו בערס חבא שנת הרעצ גרסה לכאורה שהקידרה הי' ג"כ שיהיה לידתם סמוך לשנות הרעצ צשם או שנתיים האחרונים של שני השוצה ולא נולדו צבהחלת שנת השוצה, ויש להבין מהו נפקא מינה צהודעה זו שהי' צבנים האחרונים משני השוצה, וגם למד צאמת צמנע לידתם עד סמוך לשנות הרעצ.

והנל"פ צזה דאיתא צמדדש כצבא יוסף הצדיק למלרים, אמר איני רואה כאן לישא אשם ולהוליד בנים, שרצה שפלות הצמריים וחסש לקלקול הדורות, אמנם כשאנו לו את אסנת הרי ראה שמן השמים נגזר עליו כן, כאמר"ל שרש"י"ק בהיגהו ואז נתרצה לישא אשם ולהוליד בנים, אמנם אם יהיה לו בנים צבהחלת שני השוצה הרי יש עדיין הרבה שנים עד שנת הרעצ, ויעקב אציו ירד למלרים רק לאחר צ' שנות רעצ וכמ"ש כי זה שנתיים הרעצ, ומכן שלש שנים מתחיל החיזוק ואיך יוכל לחנום צמריים, לכן המתין עד ערס חבא שנות הרעצ שמתל השולם יבואו למלרים לשבור אורכל, והשיג יוסף הצדיק שגם יעקב אציו עם הצצעים נפש יבואו לשם, וממילא יהיה צברותו לבניו עם בני בניו של יעקב אציו, וע"כ המתין עד סמוך לשנות הרעצ, ויכול להיות שצנו הראשון היה צן שנה אחד צבוא הרעצ, וגמלא שנלחר שני שנים כשירד יעקב אציו לשם היה צן שלש שנים, וכיון שהיו שם יע"א והצצעים הק' והע' נפש, היכולת צידו לגדל צניו ע"ד התורה, ועי"כ אמר הכחוז וליוסף וילד שני בנים בערס חבא שנות הרעצ שצבש מעייו כדי שיהיה להם חיזוק כשר ויוכל לגדלם ע"ד התורה והיראה.

ואפ"ל עוד צחיה צזה דהשיג יוסף הצדיק דבהשתלות כל דורות ישראל עתידים ללחא מע' נפש יורדי מלרים, ויעקב אציו שלח את יהודה לפניו ודרש חז"ל לתקן לו בית תלמוד שמשם תלם הוראה, והנה להעמיד בית תלמוד וצחי חזק נדרש

ואם שן עבדו או שן אחרו יפיל לחפשי ישלחנו, ומה הללו שאינן בכל גופו של אדם חלה באחד מאיבריו, אמרה תורה לחפשי ישלחנו, מי שיסורים באים עליו שכן בכל גופו של אדם על אחת כמה וכמה, ר"פ בשם ר' יואשע' אמר אשרי הגבר אשר חיסרנו ה' אין כחיד כאן חלה אשר חיסרנו י"ה, כזה שכוף גדון לפני דיין לעקב ומאטער ואומר י"ה י"ה די דין, כך אמר יעקב מי שעתיד לומר ליסורים דין, הוא ואמר ליסורי דין שנאמר וא"ל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש וגו' עכ"ל המדרש וא"ל קיסור דרשום אל הפסוק ואל שדי יתן לכם רחמים.

(ג) עוד במדרש שם ריב"ל פתר קריא בגלות וא"ל שדי יתן לכם רחמים וגו', לפני האיש זה הקצ"ה שנאמר ה' אית מלחמה ב' שמו, ושלח לכם את אחיכם אלו עשרת הכנענים, אחר ואת בנימין זה שבע יהודה ובנימין, ואני כאשר שכלתי בחורבן ראשון שכלתי בחורבן' שני לא אשכל עוד, וא"ל כיבן מרומו בפסוק לא אשכל עוד, ויפית' פי' כיון שנכתב שני פעמים כאשר שכלתי משמע דדוקא שני פעמים ולא יותר, ותיירו' י"ב, דאדרבה מילוי לחכמיו ז"ל צ"מ שדרשו כפל הכתוב לרבות כמו נתן חתן אפילו מאה פעמים ולא אמרין שני פעמים ולא יותר.

ונקדים דברי כיפית בפירושו על דברי המדרש כה"ל לכאורה יש להבין מה תועלת בבנין בית שני אחר שלא חזרו כל ישראל על אדמחם, ומלכות בית דוד וארון הקודש ואם מן השמים ואורים וחומים ושמן המשחה שם עיקר הקדושה לא חזרו, וחמדי היו משועבדים לפרס ורומי, טוב ה' שיבאו בגלות עד צא משיחנו לגאולה ולחית, ולא שיטעמו טעם חורבן בית שני, והחשבה לפי שראש ד' עת קן רחוקה ויכיה אפשר להתחשש ממנה וכו', אלא זה צא ציון בית שני צנחם לבדות כי עוד ירו נטויה עלינו להשגות צנו, וידם רמז בכבוד ואלו מעשים את המדות צימי השמאנוים וכן לא יתחשבו עכשו מן בגאולה, עכ"ל. ולכאורה י"ב, דבשבתם זה בלבד של רבים ציד מעשים לא

אזה אני צא מאטרו של אבא, ולפי זה ראוי להבין מ"ש, "ואני" אזה אני צא, הלא צדק כולם שווים להשתתף בצער הצדיקים.

ויתבאר בהקדם דברי רש"י ז"ל עכ"פ וגם דמו הנה נדרש גם לרבות דם בזקן, ר"ל מה שיעשו לאצביסם, והנה צהעא זה וכלל גם מעשה צלה, אף כי צודאי הכחון ראובן לשם שמים לכבוד אמו, מכל מקום גרם צער לאצבי ממילא היה להם השתוות בצמיח חטאם וגרמו צער לעקב אצבו ע"ה, וע"כ כששמע ראובן ששתווה על חטא מכירת יוסף ואמרו אכל אשמים אהנו על אחיו וגו', והמתווה ארץ לפדעו החטא, והם לא הזכירו פרע זה שיעשו לאצביסם, ואלה ראובן שיבוי השוהם שלימה והשתווה על כל פרעי החטא, ע"כ הזכירם מה שחטאו בצער אצביסם, ח"ש אליהם הלא אמרתי אליהם אל תחטאו ביול, א"כ הרי לא היה לי חלק במכירתו, ומה לי וללכה בזה להשתתף עמם בעושה חלה וודאי, וגם" דמו הנה נדרש לרבות דם בזקן, ובזה גם אני נכשלי ע"י מעשה צלה, ע"כ צא אלינו הנה האת לכולנו, ובזה הזכירם להתוודות על מה שחטאו בצער אצביסם, וחזו ג"כ פי' המדרש הילד אינו, והשיג ראובן צחי' החטא והטעם המשיח עליהם בעשרה רגויו מלכות, ולכאורה הרי לא היה לי חלק במכירתו והוא נקי ממנה ע"כ אמר ואני אזה אני צא מאטרו של אבא, ובחטא זה וכלל גם הוא ע"י מעשה צלה שגכסל צה, ח"ש במדרש הילד אינו ואני אזה אני צא ממעשה צלה, שעי' מעשה צלה הרי נשתתפתי גם אני בצער של אבא ע"כ, "ואני אזה אני" צא שאסבול גם אני שיהא עמם בעשרה רגויו מלכות.

דרוש לשבת הנוכה

וא"ל שדי יתן לכם רחמים צמד"ר ר' פנחס בשם ר' חנין דליפורין פתח (תהילים י"ד) אשרי הגבר אשר חיסרנו י"ה ומתורקן חלמדו וכו', א"ר אלכסנדרו אין לך אדם בלא יסורים אשרו לאדם שיסורים באים עליו מן החורה, שנאמר ומתורקן חלמדו וכו', א"ר יודן כחיד (שמות כ"א)

מן הקרצנות ומקיימים את ישראל בגלות, ממילא היה הכרח צננין בית שני בשביל גם חנוכה.

וּלְדַרְכָּנוּ יִתְּיֵשׁ מִיָּד צִוְּתָהּ הַדָּוָה וְעַל הַיָּסוֹס
וְהָאֵת בְּרַחֲמֵיךְ הַרְבֵּי עֲמַדָּה לָהֶם צִוְּתָהּ
לְהַקְדִּימָה זֶה עֲמַדָּה לָהֶם צִוְּתָהּ, וְיִדְּעוּ לֵכֵל
שֶׁכִּי עַתָּה לְיִשְׂרָאֵל וְיִסְפִּיק לִמְדָּה וְהָאֵת בְּרַחֲמֵיךְ
הַרְבֵּי רַבָּת חַת רִיבֵם וְכוּ', אָמֵן וְיִחַצֵּר עִפּוּי
דְּרַכְנוּ הַיָּל. וְלִבְנֵי הָאֵת קֶשֶׁת קוֹשֵׁת הַיָּסוֹס מֵהַ
הַמַּעֲמֵלָה וְהַחֲפֵץ צִנּוּן בֵּית שֵׁנִי שִׁסְבְּלוּ יִשְׂרָאֵל עוֹד

חורבן וצרות והכניגות והחירוף להם שהיה הכרח
 בדבר בשביל גם חנוכה, או מעטם שכתב היפית
 בשביל כה הנם של רעים ביד מעטים, או ע"ד
 שפירשתי ששביל גם הצרות היה הכרח בדבר, יהיה
 איך שיהיה הוכרחו ישראל לשבול חורבן הגדול
 בשביל גם חנוכה, וז"ל ואחרי כרחמין הרבים עמדת
 להם צפת ארסם, ר"ל שהיה הנם בחורף הארץ,
 בצחיגת ורות חשימו בין עור לעור, ולא היה כ"ל
 יפועה לשפחה ועדיין היה החורבן מעושה, אלא
 שהיה נורף בו בשביל גם חנוכה שהוא הכנה
 לגאולה עתידה כנ"ל, וזכר ותייבז מה שסיים
 לבסוף ואח"כ באו צניף לדבר ביתך ופיו את
 היכלך והדליקו גרות וכו', ולכאורה צדודאש דפורים
 לא חיקנו לומר מה שעשו ישראל אחר שזכו להם,
 ונ"ל לחלק צניגהם. אמנם בחנוכה יש הכרח להם,
 דהו בשלמח סיפור הכנס ולולא זה אינו מוצן חשיבות
 הכנס מה הוא כיוון שלל היה קיומה נחץ, וכמו
 שהקדש היפית על עיקר צנין בית שני כנ"ל גם
 כי גורם קנאה והאחרות האומות עליו כמ"ש
 בגמרא וצמודש איכה שאמר אספספיום לריצ"ו
 לנפחכסם אני צני להרצו ציכמ"ק, דכ"ו ודקין ציתא
 קיימא, מלכותא מתגברין צטון, אין איתרע דקין
 ציתא לית מלכותא מתגברין צטון, א"ל ריב"ז אלז
 יודע אם לעקל אם לעקלקלות עיי"ש, אלא שהקדש
 שומר את ישראל מהתגרות האומות כמ"ש בהל לא יסם
 ולא יישן שומר ישראל, אלז בדבר הטבע הוא סכנה
 שמעורר קנאה האומות עליו, ואחרת ח"ל בגמרא
 (מגילה דף ז' ע"א) שגלה אסתר לתכמים קצשני
 לדורות, לה קנאה את משררת עליו לצון

היה לך לסגל עדיין טעם חורבן בית שני דכמו"ב
בציבור יהושע נלחו ישראל המעשים את הבנים
הרבים כמ"ש הכחוב כי תחמר בצנכך רבים הבנים
האלה ממנו איכה אובל לבורשים לא תירא מהם
זכור חזקור וגו' א"כ כבר היה גם כזה שנלחו
המעשים את הרבים, ואם ח"ו לא יתחזק אמונתם
מזה לז' אריכות הזמן, מה יוסיף תת בה גם
הנוכח שמתח ועד עכשיו עצרו יותר מאלפיים שנה,
ותמה נפשו מי שמאמין בכתוב"ק יתחזק בצטעומו
בלאו הכי, ומי שחזי לא יאמין בה לא יועיל לו
גם אם תנוכח.

אמנם צעיקר קושינו שהקשה מה החועלה צבין בית שני נראה דלא קשה מידי, שראה חכמתו יתברך שלולא בית שני ח"ו חשב תורה מישאל, שאשני כנסת הגדולה ציעלו יארל דעבורה ארה צומן בית שני ומי יודע במה היו ישראל סובלין מילרל דעבורה ארה, לולא שציעלו אותה אשני כנ"כ, ועי"ז שציעלו אותה היו לישראל מנוחה ממנו עד דור האחרון הוב שחגג צעוב"ר יארל דמיתות ה' יתמרו, וחסם של אשני כנ"כ הוב רק עי"ז שהיה לבס זכותא דארץ ישראל, אם כן הוב הכרח גדול צבין בית שני שהיו צאק ישראל ויהיה לבס כח לצעול יארל דעי"ז, ועוד הוב הכרח גדול צבין בית שני שצביל גם חנוכה, ורבי"ת דלה לנו חספא ואשכחנא מרגינתא חתי, ולאו מטעמיה שצביל הכס של רבין ציד מעשים, דבאמת עיקר גם חנוכה אינו על גאחון המלחמה, רק על מליחא הכך שדליקו ממנו נרות חנוכה, ואמרו רז"ל במדרש עי"ז ערכיו נר למשיח, שצביות אותו הכר יצוא משיח, נמלא שהיה הכס האוא הכנה על גאחון העתידה, וכחצ הרמב"ן ז"ל (פ' בהעלותך) על דברי המדרש תלמוד דעמו של אהרן גלה הוב עמסם בחנוכה וכו' לא הקביל שגך שולח מלכה, שהקרבנות כל זמן שביט המקדש קיים הן מוכהין אבל הכרות לעולם קיימין, וכה דבר ידוע שפאון ציהמיק קיים והקרבנות צעלין מפני הרבנו אף הכרות צעלות, אבל לא רמז אלא לנרות של חנוכה בית השמונאי, שהיה נוכח אף לאחר חורבן צגלותינו עכ"ל"ק, נמלא הכרות הם גדולים יותר

זרמנו בן צפסוק שלא אשכל עוד כיון שאמר, ואני
כאשר שכלתי שכלתי ולא עשרת השבטים.

והדרךבנו אפשר לרמוז עוד בדברי המדרש כי
ואל-שדי יתן לכם רחמים לפני האיש זכ
הקב"ה שנאמר ה' אית מלחמה כי שמו, ולבואר
כן אמת שבקב"ה נקרא בשם זה ה' אית מלחמה,
אשכ"כ ידוע ששמותיו יתצרך אל חסד ירמוז לא
ממדותיו יתצרך, וראוי להבין בטובה מה שרמז
רז"ל בדרשה הכתוב לבתי השם זה דייקא ד' אית
מלחמה, אכן יתבאר לפני דרשתי ירמוז הכתוב
על כל דורות בגלות עד זמן ביאת המשיח, וע"כ
הזכירו לומר שרק ה' אית מלחמה אבל אחר זולתו
אסור ללחום, כי אם להמחין על ישועת השי"ת
שילחם מלחמתו ואז יהיה ושלח לכם את אחיכם
שיתגלו עשרת השבטים וזכר לגאולה שלימה ולנחית
אבל אסור לעשות להם שום פעולה גשמיית ששביע
הקב"ה את ישראל בשבועה המורה שלא ידחקו
את הקץ ואסור לנו לעשות מלחמה עם אומות
העולם רק להמחין לישועת השי"ת שהוא אית
מלחמה וכמו שאמר משרעי' לבת שאמרנו על הים
נלחום עם המצרים השי' לכם משרעי' ד' ילחם
לכם, שהוא יתצרך ילחם מלחמתו, ואח"כ צמיתת
ה' ילחם לכם, לא לשעב אלף לעולם, שנאמר ה'
ילחם לכם, ופי' המרבה משה מדכאב ה' ילחם
בשון עתיד, מוכה בן שצויו זה נאמר על דורות
העתידים גם בן שלח ילחמו בעמם, שבשביע הקב"ה
את בני ישראל בשבועה שלא ידחקו את הקץ רק
ימחיו על ישועת השי"ת, לא שצו יעקב אבינו
בדבריו בק' ואל-שדי יתן לכם רחמים לפני האיש
זה הקב"ה, שומתיו על רחמי שמים, והלמלה היו
ישראל הולכין בדרך זה שזה לנו יעקב אבינו, בודאי
היוו נאולים מכל לרע ואוק, השי"ת ירחם ויגיל את
כלל ישראל מכל לרע ואוק בכל מקומות מושבות.

האומות, ונראה מדברי רז"ל שמי' אספסיונים
שעל ידי ציחמיק האומות מתגבין בישאל האמת
בדבריו ולא הכחיש אותו רי"ז בך, רק שאמר לו
שאני מכוון לעוצותי, אבל בודק זה לדבריו
שמעורר קנאה בין האומות, אי"כ מאי השיבות יש
בם הזה, אבל החיון הוא שהיה הכח בם בשביל
נרות המורה, שכן הכנה לגאולה העתידה כנ"ל.
ע"כ הולך לסוים ואח"כ בואו בניך לדבר ביתך
ועברו את מקדשך והלילו נרות בחצרות קדשך
וקצבו שמונת ימי תשובה.

בחוור לפרש דברי המדרש רי"ל פתר קריא בגלות
וכו' (עיין לעיל קשיא ב') דהנה מי' ז"ל
ושלח לכם את אחיכם אלו עשרת השבטים, ע"כ
קאי על זמן גאולה העתידה, דברי בזמן בית שני
לא חזרו עשרת השבטים, ולא מדע לנו איה
מקומם עד שיבוא משיח לדקונו צ"ל, שאז יקוים
פסוק זה ושלח לכם את אחיכם אלו עשרת השבטים,
ואח"כ אמר ואני כאשר שכלתי בחורבן ראשון
שכלתי בחורבן שני, ולבואר מדוע התחיל בדבר
שיהיה מאוחר בזמן, אבל האמת הוא שמי' הקדים
מה שיהיה לעתיד מפני שהוא גאולה העיקרית
ובתנאים, והתפלל יעקב אבינו ע"ה תחילה על
העתידות ואמר ושלח לכם את אחיכם אלו עשרת
השבטים ואח"כ רמז על שני החורבנות צ"ל ואני
כאשר שכלתי שכלתי, ודייק לומר, ואני" כאשר
שכלתי שכלתי, דהנה עשרת השבטים לא שכלו שני
חורבנות כי אם חורבן הראשון בלבד, ורק שבע
יבדור וצנימין הם ששכלו גם חורבן שני, ע"כ
חלקם יעקב אבינו לחרי צבא, ושלח לכם את אחיכם
אלו עשרת השבטים, ואני" ירמוז על שבע יבדור
וצנימין, וכ"כ בפי' (עו"ש צטעמו) ועליכם כיוון
צ"ל כאשר שכלתי שכלתי שני חורבנות, משא"כ
עשרת השבטים לא שכלו רק חורבן הראשון, אי"כ
מומלח מוכר ששחזרו עשרת השבטים והיוו
בית שלישי לא יהיה עוד גלות וחורבן שביעי על
עשרת השבטים לא נאמר כאשר שכלתי שכלתי, ע"כ
חלק אותם משבע יבדור וצנימין שהם אינם בכלל
זה, אי"כ מוכה מומלח שלא אשכל עוד, ובשחזרו
עשרת השבטים לא יהיה עוד חורבן וגלות, ואי"

קודם שפרעו היה עובד לאחר שפרעו שמת, חף דוד כן כיון שאמר לו הקב"ה הכני מקום עליך רעה מצייתך היה עובד, אמר שמת עבד או ממזר הוא דלע חיים עליה, כיון דחזא דלעזלוס הוא שמת מש"ה אמר ממזר, והקשו המפרשים הרי ראה שלא חיים עליו גם בנו ומדוע אמר ממזר, ופי' הוא ז"ל דיש שני מיני עונשים עונש שהוא בהשגחה פרטית ומצול המלשם גמול מזה כנגד מזה כנגד מה שחטא, ועונש בזה ממרק את החטא ונחכר לו עומו, אופן. השני, דעל ידי רוב עונותיו מסיר הקב"ה השגחתו מעליו, ומניח אותו תחת פגעי הזמן, ואם אין ממרק השוואתו, דברי אין השונם מזה כנגד מזה אלא מזה מזה פגעי הזמן ר"ל ואם גרוע יותר, ואם שבי' מחירא דוד שמת עבד או ממזר שחטא מדרך הטבע ואפשר שזה ממקרי הזמן וצבועים בזה לא יעוכב שער חוב שיש עליו מתחת עוונותיו, אבל כיון שרצה שהוא בנו ואסם בזה חיים על אבא, ואם לא חם אין עונש לו בדרך הטבע, כי אם בהשגחה פרטית למרק עונותיו ע"כ שמת ואמר ממזר עכ"ל ז"ל.

ובזה יתבאר דברי המדרש אין לך אדם בלא יסורין, אבל יש שני סוגי יסורים כ"ל ואם היסורים באים מזה הטבע או מוכר עון, אשרי לאדם שיסורין באים עליו מן התורה, ר"ל שבאין עליו מזה כנגד מזה לכפרת עוונות ולזכר נפשו, ר' פנחס בשם ר' הושע' אמר אשרי האדם הבגר וכו' כך אמר יעקב מי שעתיד לומר ליסורים די, היינו בגאולה העתידה שיהיה גם יצון ואנחה, הוא ואמר ליסורי די, שיקרב הצו"ח גאולתו של ישראל בצניות אחשבה ולא יתחין עד סוף הזמן של צעקה, שפי"ז סודות ישראל בעו"כ הרבה מחבלי משיח, והחפול יעקב אבינו להקב"ה שיקדים את גאולתו של ישראל ויאמר לנרותיו די, וסמכו זה אל הפסוק ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האדם זה הקב"ה, לרמוז שרק ע"י הקב"ה צעמנו אפשר להיות התקרבות הגאולה אבל לא חיי עי פועל חושית.

וב"פ בהקדם דברי הקדושה לוי זל"ה בדחשים להחזיר (קדושה שני) העטם דלע נקבע לקרות מגילת השמונאים כמו מגילת אסתר, כי באורייתא ברא קב"ה עלמא, והכחמבדים עפ"י התורה אין לרבים לשום פעולה גשמית, וכזה היה הכס של מרדכי ואסתר שלא עשו שום פעולה, לכן זה הכס נקבע לקרות והוא תורה, אבל גם השמונאים שבי' דרך מלחמה וע"י סיוע ופעולה גשמית ממעשה תחתונים, והתורה היא כמו שיהיה בתחילת הצריחה קודם חטא אדמ"ר, שכל הטעמים יעשו שליחות צ"ח, בלי שום פעולה התחתונים. לכן אין קורין מגילת השמונאים כי לרוננו וחפצנו בחסדים יותר שלא יעשו התחתונים שום פעולה גשמית רק חפלה ותחתונים עכ"ל ז"ל. וק"י הושמח משה זל"ה בפי' ויש חזק בהקדמת דב"ק קושיא בבי' ז"ל, דמדוע נקבע יום ח' יותר ממה שנעשה בו הכס, אמנם יום ח' נקבע כנגד בשרי' היותר גבוה שלא היה בזמן הכס, ונתחן הדלקה, דע"י הדלקה נפתחין האורות מחליכין ע"כ תורה"ק.

ובזה אפשר לימן טעם שאקרא יום ח' דחושב בשם זאת חנוכה, עפ"י"ש עוד שם בקדושה לוי זל"ה דחושב הוא חינוך על הגאולה העתידה וצכה

צמיוי דשמיא, ח"ל להשחל כלל בפעולה גשמית צמיוי דידו.

ויתבאר בזה דברי המדרש הנ"ל ויבא יעקב שלם וכו', שיעקב אבינו ע"ה שלימו דאצבן השתלם בכה התורה ובפרט אחר שנחל לסירי שרו של עשו, ולא היה טרף חלוי לפעולה גשמית כלל, כיא זכה לבחי' שהי' בתחלת דריאל קודם חטא אדמיר, שכל העצמים עשו שליחות ציי וכנ"ל, וזה שדרשו ז"ל שלם בתורתו, אבל יוסף שבת, דיוסף הלדוק הי' כל הנהגת המדינה על ידו ומומחה על הכבד כמ"ש הח"א ובר ממנומך לא ירים גבר ית ידו למיחד זין וכו', והיה הכרח לזה כדי להבין מקום לישראל ולהכניע קליפת מזרים כמבואר בדבריו לעיל, והכל היה בזה חלקי כמאמר הכתוב שהיה ד' עמך, אבל מכל מקום היה לרץ לעשות פעולה גשמית, ואין זה דרך שלימות התורה אשר למד אצל אביו יעקב אבינו ע"ה שהיה שלם בתורתו, ואולי זה טוהח דברי המדרש אבל יוסף שבת שגמר כי גמי חלקים את כל עמלו ואת כל בית אבי, ר"ל כה התורה שלמד בבית אביו נשכח ממנו לפי שעה, עיי' שהיה מוכרח לעמל ולפעולה גשמית לצורך גבור עליון כנ"ל, ואחר שגמלם הסיבה וברר הכין בפעולתו מקום קדוש לישראל, חזר למדריגתו ולא היה טרף חלוי לפעולה גשמית כלל, וע"ש זה קרא לבנו השני אפרים, ע"ש כי הפרי חלקים בארץ ענין, שחגבול ויחזיקם מעלתו עד שגמלם בזה התורה כצחי' שהי' בתחלת דבריהם כנ"ל.

ובזה אפשר ליתן טעם מה שקרין ביום ח' דהנחה קרצנו של מנשה ביום השמיני נשא לבנו מנשה וגו', האמנם שסידן של הנשיאים כך היה, עכ"ל לא להגם אחרתו שהיה נשא מנשה מקריב קרצנו ביום ח' דוקא, ואפ"ל עפ"י דרכו הנ"ל דלפי דיוס ח' דהנחה נקבע ע"ש צחי' זו להמשיך אורות מצלי שיערך לפעולה אנושית, וצחי' זו גרמו בדברי יוסף שהתאונן ע"י באמרו כי גמי חלקים וגו' ואת כל בית אבי, וכדי שמתעורר לחקן צחי' זו ביום ח' שנקבע ע"ש כך, קרין קרצנו של מנשה.

הולקת הנחת ממשכין את הגאולה עיי"ש, והנה לפי"ד ק"י הישמה משה זל"ה נקבע יום ח' נוסף, להמשיך צחי' גבור יותר מצלי פעולה ממשכה התחננים כלל, ומסתבר שיום ח' נקבע ע"ש כך, דמשלן בקדוש ואין מורידין וצחי' זו נזכה חלי' לעתיד, דגאולה השתייה ויהי עיי' הצויות בלבדו מצלי סיוע מפעולה תחננים, ולפי זה יתכן דו' כימים נחקקו לאחר הכנס שהי' צמיו השתמנאים, שלא היה צמיו גבור כזה, ויום ח' הוא ע"ש חינוך דלעתיד, להמשיך צחי' הגאולה שהוא בלי שום סיוע פעולה התחננים כנ"ל ועיי' בקרא זאת תזכר שזה הוא העיקר והתכלית בנחת פעולתו בנחת תזכר, להמשיך צחי' זו דלעתיד.

ונ"ל בזה מאמרי"כ (פ' בשלח) הנינו ממעור לבס לחם מן השמים וגו', למען אנסנו הילך בתורתו אם לא, ורלוי להבין איך יבא עיי' המן בכללות שמירת התורה, גם הכרח מלוא נעשו ישראל צום, ומדוע ניסה אותם הכבדים צמן דוקא, ויתבאר עפ"י דקדושה לוי זל"ה, דהמנהגים עפ"י התורה ח"ל לפעולה גשמית כלל, ואם משחללים לסיוע פעולה גשמית הוא שלא כשאר התורה, עיין בדברי ק"י הישמה משה זל"ה פ' וישב שהכבד הענין צבוע טעם ודעת, והנה המן יחד להם לישראל על צחי' זו, שלא הי' אורח צו לפעולה גשמית כלל כמו שדרשו רז"ל שלא הי' מטעמים בלקיחתו, והי' משתנה להם לכל מה שישאלו, והנהגה זו הוא בזה התורה, וז"פ אחרם ז"ל לא יתורה תורה חלל לאוכלו המן, ר"ל שלא זהו לשלימות כה התורה, כי אם חובלו המן שהי' כל השעשעם מצלי סיוע מעשה תחננים, מה שאין כן אם משחללים מפעולה אנושית, אין זה שלימות דרך התורה, וז"ש למען אנסנו הילך בתורתו אם לא, ר"ל אם ישחלמו בזה התורה גם לעתיד, שלא יהי' צריכים לפעולה גשמית כמו שהי' להם צמן, ודבר זה חלוי בחקן המעשים, כמו שביאר ק"י זל"ה במאמר הנ"ל דהצויות מתחנך עם האדם מזה כנגד מזה, עיי' אם אינו עושה כפי היכולת צמיוי דשמיא, אז נופל תחת העצב והרץ להשחללים ולעשות כפי היכולת צמיוי דעמלם, אבל אם עושה כפי היכולת

נחזור לפרט דברי המדרש כ"ל ריב"ל פתר קריא בגלות ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האש זה הקצ"ב שנאמר ד' אש מלחמתי וגו'. והקשה ה"פ"ט ואל"כ הוא יתצרך היותו רחמים והוא המקבל ונחמי קאמר, וכיוצא דברי המדרש כאשר שכלתי בחורבן ראשון, שכלתי בחורבן שני לא אשכול עוד, יש לדקדק איך נרמז בפסוק לא אשכול עוד, וכן דקדק צופה חזק ונזר הקודש ונזר צארו צ"ח. ולדרכנו אפשר לומר על פי"מ אש דליתא במדרש ילקוט (זכרי' תקע"ז) ישראל נושע ב' תשובה עולמים, אמר הקצ"ב בשולם הוא כה"מ נושעים ע"י בני אדם, במלכים ע"י מלך ואחרון, צימיו סיכא ע"י דבורה וצדק וכו', וע"י שבו בשר ודם, כה"מ חוצרים ומשפיעים, אבל לע"ל אני נענמי גואל אחכם, ועוד יתאר חן אחס משפיעים שנאמר ישראל נושע ב' תשובה עולמים עכ"ל המדרש. מנצח וגואל העמידה יחיד מצלי סיוע פשוט ממעשה תחתונים, ויל"פ צד כוונת אמריו בחפלה ויור לשבא אפס בלתי גואל לימות המשיח, ולכאורה ובי ילייך שום דבר בשולם מצלעדי עזרתו יח"ש, ומדוע לר"ך לפרט צד דוקא אפס בלתי גואל לימות המשיח, אמנם בכל חסוכות וצרכי בני אדם אמרו ר"ל יורל ויהא יושב ונעל, ח"ל וצרכתיך בכל אשר תעשה, והחיוצ לשעות השחלות קאם בדרך הטבע, ולפחות על סיועיה דשמיא, ואין לסמוך על הכס, לא כן הוא צעין בגאולה שאסור לשעות אף פעולה והשחלות כל דבר, וי"ש אפס בלתי גואל לימות המשיח שצעין בגאולה כל מין השחלות ופעולה אסור וללא הטויל, וכאפס ואין תנצו כ"א הצויה"ש לבדו יגאלו לימות המשיח.

ורגה גאולה הקדמות שבי ע"י שליחי בשר ודם, השפיע הצויה"ת רחמים וחסדים לישראל ע"י השלוחים שנשלחו לגאול את ישראל, והוא יח"ש היה היותו והשלוחים המקבלים השפעת החסדים, משא"כ בגאולה העתידה שחביה ע"י הקצ"ב נענמי מצלי סיוע פעולה בני אדם כלל, נמצא שכל השפעת הרחמים והחסדים יצאו לפניו יח"ש, והוא יתצרך היותו והמקבל, כי א"א שחביה שום פעולה ע"י זולתו יח"ש ואפס בלתי גואל לימות המשיח, ועל

אחרו זמן החפלה יעקב אבינו ע"כ ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האש זה הקצ"ב, שהוא יתצרך יספיע רחמים וחסדים לגאולתו של ישראל, והשפעת החסדים יצאו לפניו יח"ש נענמי, ודרשו ר"ל צ"ס שדי, מי שאמר לעולמו די יאמר לערוחיו די, רמז צ"ח על זמן גאולה העתידה, דשפעת בריאת העולם כיו השמים והארץ נמצחים והולכים עד שאל"כ הקצ"ב די, וצחי' אמנאם הוא נענמי ע"י הצויה לבדו כי אפילו יחוש קטן חן ציד בני אדם לבדו, כמו כן ענין בגאולה אי אפשר שחביה ע"י פעולה אדם כלל, וי"ש ר"ל מי שאמר לעולמו די הוא יאמר לערוחיו די, לשלול סיוע פעולה בני אדם שאי אפשר צעין בגאולה כלל, וי"ש סיוע דברי המדרש לא אשכול עוד, דכ"ז נלמד מהפסוק ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האש, וכדשפעת ז"ל לפני האש זה הקצ"ב, וי"כ שחביה גאולה העתידה על ידי הצויה נענמי, מוכרח שחביה נחית ואין אחרים גלות עוד, כמ"ס ז"ל ישראל נושע ב' תשובה עולמים, וכל מעשיו יתצרך נחיתים, גם נרמז צ"ס שדי עפ"י דרשם ז"ל מי שאמר לעולמו די יאמר לערוחיו די, ומוכרח שלא אשכול עוד.

ויתבאר צד אחר דברי המדרש (כתוב דודש הקדוש) ואל שדי יתן לכם רחמים וגו', ר"פ צ"צ חנין פתח אשרי הבגר אשר חסרנו ר"ב ומחורקת תלמדנו וכו' כך אמר יעקב מי שחיד לומר ליסורים די, הוא יאמר ליסורי די וכו', ואולי דכונת המחמיר ירמוז ג"כ על יסורי בגלות ועל גאולה העתידה, עפ"י ח"ל חן הגלות מחכמות אלא בצרות תנוי, שנאמר גם כי יתנו צגוים שם אקבלם, וי"ש אשרי הבגר אשר חסרנו יח ומחורקת תלמדנו, שפ"י התורה יהיו גאולין מיסורי בגלות, גם ירמוז שיהיה בגאולה ציד הקצ"ב לבדו מצלי פעולה מעשה התחתונים, וזה הוא ודך התורה שלא להשתמש בפעולה אנושית כלל כצחי' שחב הקדושה לוי זל"ל ח"ש ומחורקת תלמדנו שישלחו צד התורה ואל יאמר הקצ"ב ליסורים די ובמחור חסר לגאולה העתידה, ונזכר להיות דבוקים בדרך האמת ובצד התורה הכ', ולתורה בשיעור ישראל ומחורקת תלמדנו כבוד שמים עלינו צ"ח.

דרוש לשבת חנוכה

וירא יוסף אתם את בנימין ויאמר לאשר על ביתו כנא את האנשים הביתה ועצוה עצה והכן כי אתי יאכלו האנשים צלברים, צמד"ר חין והכן אלף שנה כמד"ל (שמות ע"ו) והיה ביום הששי ויכניו את אשר יצאו, הדא אמרה ששמר יוסף את השבת קודם שלא תתן עכ"ד המדרש, ולי"ל לפי הרש"ם ז"ל קישור הפסוק כי אתי יאכלו האנשים צלברים, ומכ נתינת טעם יש בזה, גם דאם שמר יוסף את השבת עד שלא יתאכל בודאי עשה כן בכל שבתות השנה, ומכ נפקא מזה אם יאכלו האנשים אתו או לאו.

ב במד"ר פ' גשא (פ' י"ד ז') ביום הששיעי נשיא לבני אפרים וגו' הכ"ד (איוב מ"א) מי הקדימני ואשלם וגו' מדבר ביוסף שהוא הקדים ושמר את השבת עד שלא יתאכל, (צראשית מ"ג) ועצוה עצה והכן, ח"ר יוחנן ע"ש היתב ואין והכן אלף לשבת, שואמר (שמות ע"ו) והיה ביום הששי ויכניו וגו', אמר הקצ"ב יוסף אתה שמרת את השבת עד שלא יתאכל החורג, חו"ק שאני משלם לכן בך שיהא מקריב קרבנו בשבת מה שאין יחיד מקריב, ועלי לקבל קרבנו בזה"ל אי מי הקדמני ואשלם, ומינין שכן הוא ממה שאמור בענין ביום הששיעי נשיא לבני אפרים וגו' עכ"ד המדרש, ולי"ל מהו ענין השכר שנאמר שבת בקרבנו, ואיך יהיה מזה שכר כנגד מזה פעולתו, ודענצל ששמר את השבת, יתאכל שבת לידמות על קרבנו, וכ"ז מעשה לסמור.

ג בשל"מי נגזרים (פ"ג דשבת) כתב ברוב השנים תאכיל חל צ"י מקץ, וקצלתני שנתנו בפסוק ועצוה עצה והכן, הוא אחרון מחיצת עצה הוא חיי"ט עם חיצה והכן תמלא אחיות תאכיל, עכ"ד. ורואי לבדון ענין ברמז בפסוק זה דוקא, ומכ ענינו לתאכיל.

ד ונקדים להעיר עוד בענין הפרשה צמאמ"כ" ויעה"ר ירא פרעה איש נבון וחכם וישיחבו על ארץ מצרים ועשה פרעה ויפקד פקידים על הארץ ותמש את ארץ מצרים בשבע שני בשבע וגו'.

לכאורה ל"צ כוונת האריכות והכפילות צמאמר יוסף אל פרעה, דיספיק שואמר ועשה ישיה פרעה איש נבון וחכם על ארץ מצרים, ומכ לורך להזכירו ועשה ירא פרעה איש נבון וישיחבו וגו' ובודאי ירא זו אם ישיחבו, גם מה לורך לאיש נבון וחכם בשביל שיקבץ תבואות השנים העוצות לפקדון לשבע שני הרעב, ויספיק צמי שידע ומינין תבואת ועצת התבואות, גם מ"ט ישיחבו על כל ארץ מצרים ויספיק אם יפקידו על התמנות זו בלד, לקצן את כל תבואות ארץ מצרים, גם ל"צ אומרו, ויעה"ר ירא פרעה דמלא ועשה מיוחד, ויספיק שואמר ירא פרעה וגו', וכבר הזכירו כי נבון בדבר וגו' וממחר האלקים לעשות, וזה כבר זרעו על הפעולה מיד, ומכ לורך לנפול האכרתו באומרו, ויעה"ר ירא פרעה, משמע שצא לשלול זמן אתה, ולי"צ הכוונה.

ה יעשה פרעה ויפקד פקידים וגו', ל"צ הכפל ועשה פרעה ויפקד פקידים, ולפי הפשטות כינוי העשיה שיפקד פקידים ולמ"ל למכפלותו, ואם הכוונה על עשיה אחרת, אינו מצוה"ר מכו.

ו להלן בפרשה ויכר יוסף את אחיו וגו' ויאמר אליהם מרגלים אתם וגו' ותקצוהו המפרשים בטעם בדבר ואיך יתכן ללדיק כמותו להעליל עליהם על לא תמים בנפם, וכואו בעלמא ידע שלא נמלא שולחם בזה בדבר זה, ותירצו כי נתכון יוסף לנפחם, שצ"י האמר בזה יתמקם שוונם מה שפגמו בדבר מוכרתו, תאמנם עדיין לא עלתה אחיכה בחירושם, דלא יאוייר ללדיק תמא כיוסף שואמר דבר שאינו תמא, גם לא יתכן שיכתב החס"ק דינורים שאינם תמא, ואם ראה לעפר תאמם כדי למרק שוונם, כמ"כ היה אפשר להשיג מטרה זו בצופן אחר.

ז ונל"פ בזהקדם מ"ש חל"ז זלבי"ה צייטש לב (פ' שלח) עכ"כ שלא לך אנשים וגו', פירש"י למד בסמכה פרשת מרגלים לפי מרים וכו' לפי שאמרו נשלח אנשים לפנינו ויחפרו וגו' אמר הקצ"ב אני אמרתי לכם שהוא טובה וכו', והקשה ברמב"ן ז"ל איך משה צעלמו למד הוטב בענינו, דכתב וי"ט צייטש בענין בדבר, ע"כ קושיתו. וכנ"ל

יוסף אל אחיו באומרו מרגלים אתם, ואמת אמר כי ה' כשליחות המרגלים לפי דעתו וכוונתו של משרעיה, אלא שכיו דבוריו משתמעין לחרי אנפין, וכו' סיבה מן השמים שיצו דבריו כפשוטן, ובאותה שעה לא ירדו לבסוף דעתו, וגם הוא התנכר אליהם והם לא הכירוהו וחסדו שצפיליה צא עליהם, וכו' לורך צדק כדו למקד עולם, גם צפיל שחקיימו חלומותיו כו"ל דודש הקדוש, אמנם עולם הדיונים אמתיים היו והתכוין יוסף האדוק ע"ד כוונתו האמתית, ח"ש מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם, היינו שחכמים ציאתכם הנה כשליחות המרגלים לראות את ערות הארץ ולהחליט כח העומאה ולהכין כח הקדושה לישראל.

והנה לחכמים זה של הזמנה היה הכרח שיהיה יוסף האדוק מושל על כל ארץ מצרים מצרים כמ"ש ק"ו הייטב לצ' זל"ה (כו"ד לעיל) דל"ה לא היה מהני הזמנהו, דאין אדם מזמין דבר שאינו שלו, אלא לפי שיוסף האדוק היה המושל על כל ארץ מצרים ומצרים היו לו עבדים ומה שקנה עבד קנה רצו לכן מהני הזמנהו, וע"כ צוה ה' את הכרעה בשבע שני השבע למען יהיה לפקדון לבני ישראל שלא יאכלו לחם עמא בגוים, כ"א ממה שנמשך משורש הקדושה מנצרת הסייח, ובזה ציון במאמר הכתוב ועתה ירא פרעה את נבון וחכם וישיחהו על ארץ מצרים (ויבדקוהו קצר נפרשו לעיל). אמנם מאמר זה השלמה הפתרון הוא, וכך נגזר מן השמים שיהיה יוסף האדוק המושל על כל ארץ מצרים צפיל עמם ההזמנה כו"ל, וזוהי זה לא היו מחקייתם התחזות של שני השבע בידם, דכל ענין החלום וצרכה שני השבע היו לחכמים וכוונה כו"ל, אמנם בדרך הכצע האדוק שואו צעיו הרשעים ובר מרע משחולל צעיוהם, כמו שפירשתי (בדבריו לעיל) מ"ש שר המשקים על יוסף האדוק ושם אחיו נער וגו', פי' רש"י נער שוטח וכו', ולבאורה חיד לא חש שיחפס צקרו, וכשיצא יוסף מצית האסורים יתגלה לעיניו הכל חכמתו, חולם אמר בן לפי צחי' רשתו בגדולה, שער מרע אף אם יהיה חכם גדול נחשב צעיוהם למשחולל, וע"כ ידע ציון ופירש אף צעיוו יחשב בן, ולפי צחי'

צדק כי לא מחשבותיו מחשבותם שכול יתכוין לשמים, וכול עפ"י הגמרא (סנהדרין פ' נגמר דין דף מ"ז ע"ב) דפליגו שם אב"י ורבא, אב"י סובר הזמנה מילתא היא וילף מעגלה ערופה, דירידתה לנחל חיות חוסרתה, ורבא סובר הזמנה לאו מילתא היא דלא גמרינן משמעין מעגלה ערופה דהוא גופא קדושה, וקו"ל כרע וכו'. וצדק י"ל להבין הא דכתיב וירא את העגלות, ואותה צמדת וצד"י סימן מסר להם יוסף כפירש ממנו עסק צפ' עגלה ערופה, הכוונה צדק דמכתם ילפין דהזמנה לגוף בדבר מילתא וצדק הדודש תכלית ירידתו של יוסף למצרים, להזמין להקדושה היינו שיקנה המקום הכוח בחיות קדושה, למען יוכלו יעקב וציון להיות שמה ולא יאכלו לחם עמא בגוים, כי ע"כ צוה ה' את הכרעה בשבע שני השבע כדודש, ויוכלו ישראל להתקיים עד זמן הגאולה וכו', דיוסף היה המושל בכל ארץ מצרים ומצרים היו לו עבדים, ומה שקנה עבד קנה רצו ולכן מהני הזמנהו וכו', וזה ה' כוונת משה שכרע צעיוו לשלוח מרגלים למען בלכתם שם וימינו הארץ הכוח הכוח לקדושה, ערם צא ישראל כי ארץ ישראל מקדושה מכל הארצות, ח"ש שלא לך אנשים לדעתך להזמנה לקדושה וכו', ואמנם הם צאו אליו ואמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ לא כפי דעתו של משה, ע"ז אמר ה' אני אמרתי שיהא עובד וכו', יעייש"ד באריות.

המורם מדבריו הקדושים דכוונת משה רציו ע"ה כשליחות המרגלים, למען יחמיו את הארץ הכוח לקדושה ערם צא ישראל לשם, וכמו"כ על דעת כוונה זו צאו השבעים הקדושים למצרים להזמין ולהשריש כח הקדושה במצרים, למען יוכלו ישראל להתקיים שמה בקדושתן עד זמן הגאולה. נמלא שבי' פעולתם כשליחות המרגלים ע"ד משה רציו ע"ה, ואף שיוסף האדוק צדק הקדוש לפניהם לצא למצרים ועסק בפעולה זו להזמין קדושה המקום, מכל מקום אינו דומה מועטים העושים למרובים העושים, וזכור אף ללדקים הרבה, והשבעים הקדושים היו מסייעים עמו צדק קדושתן בגדולה להשיג פעולה זו, ועד"ז היה כוונת דברי

ואחרי כדברי המדרש שדרש ז"ל אין והבן חלל שצח שנאמר והיה ציוס הששי והבינו, הלא אמרנו ששמו יוסף את השבת קודם שלא נתחן, ושני המאמרים על קוטע ח' יסודו שיוסף שמר את השבת עד שלא ניתנה, ויוסף לא קיים ג"כ מלות הכנה מערב שבת עד שלא ניתנה לעשות הזמנה לקדושת השבת, וצא יצואר קישור הכתוב ועצוה עצה והבן כי אחי ואכלו האנשים צהריום, דעמם סעודתם עמו היה ג"כ לעמם הכנה כמבואר לעיל בשם ק"ז הייטב לב זלליה, דכל מעשהם של השבועים צהריום כי ע"ד כן להמשיך ולהזמין כח הקדושה בשביל ישראל, ובצירוף כח קדושתם שבסודו כספירה יחד, כדלוי פעלו הרבה לעומת הזמנה זו ח"ש ועצוה עצה והבן חזירם על הכנה כי אחי ואכלו האנשים צהריום והיינו נמי לעמם הכנה כג"ל.

ו"בואר צא דברי המדרש עכ"פ וירא את העגלות וגו' כשראה יעקב את העגלות אמר עכשיו אני יודע שלא חטא יוסף בלשון פועיפר עכ"ד המדרש. וא"כ דאין מתברר לו מה, ויוצן עפ"י ק"ז כג"ל, לפרש דברי רש"י ז"ל סימן מסר להם יוסף כשפירש מאצו עסק עמו צ"י עגלה עורפה, דהכוונה צא דמהם ילפין דהזמנה מילתא היא וצא הדוע חלית ירידתו למארים להזמין להקדושה כג"ל, וא"ש דע"י סימן העגלות ידע יעקב שזה היא חלית פעולתו צהריום להזמין כח הקדושה לישראל, וכדלוי שלא חטא בלשון פועיפר, דא"כ לא היה צהר להשיג פעולה זו.

ויתבאר לדרכינו דברי המדרש כג"ל (לעיל קושא ד"ב) דהכא הא דקרבן הנושאים צהריות המוצא דחיה שבת היו ג"כ מעמם הזמנה, דעגלותא חין קרבן יחיד דוחה שבת, חלל לפי שעי' קרבן זה כשצויר והזמנתו את המוצא להקריב עליה קרבות יציור לשולם, ע"כ היו דיוו קרבן יציור שדוחה את השבת, והיינו מעמם דהזמנה מילתא היא, ויוצן צא קישור דברי המדרש כג"ל ציוס השבועי נשוא לבני אפרים וגו', דה"ד מי הקדימנו ואשלים וגו' מדרש ביוסף שכוף הקדים ושמר את השבת עד שלא ניתנה **עצוה** ועצוה עצה והבן, ח"ש וחזן ע"ש

רשעו לא יתצברו לחכם ולא יהיה נחפם בשקרו על ידו, חלל שצפסם הזאת כוכרורו מן השמים ע"י סיבת החלום, וניעלה הצחירה מפרעה הרשע עד שהיה נראה יוסף הצדיק צעיוני לחכם וצבון ושמו למושל על כל מארים, כי היה מוכרח כל זה לחלית ההזמנה שיוכלו ישראל להתקיים שמה עד זמן הבאולה.

ו"ש"י לו יוסף הצדיק, "ועתה" ירא פרעה ח"ש צבון וחכם וגו' שמשולם לא חירע לך ככה שירא צעיוני ח"ש צדיק לצבון וחכם, ומכ"ש ששיחורו למושל על כל ארץ מארים, חלל ועתה יהיה צהריות בן שירא צעיוני ח"ש חללקים לצבון וחכם ושיחורו על ארץ מארים דוקא, וכמ"ש פרעה בהמלא ח"ש ח"ש אשר רוח חלקים בו וגו', חין צבון וחכם כמוד, ועוד הצחירו ואמר יעשה פרעה ויפקד פקידים וגו' כלומר יעשה לשון חיקון, ע"ד הכתוב ועשה את אפרים, פירש"י לשון חיקון, ר"ל שיטחול צחיקון המדינה למען יהי המקום מוכן ומוכשר לישראל, ויושלים פעולה זו ע"י שימסור ממשלת מארים בידו כג"ל, וחזן מה אמר לו ויפקד פקידים וחמש וגו' שיהי האוכל ג"י השבע לפקדון, וא"י לא הא לא מתקיימה חידך, והבן.

ונקדים דברי הגמרא חולין ל"א ע"א) ח"ש יוסף צ"ח מאו דכתב ועצוה עצה והבן פרע להם צית השחיטה, והבן עול גיד הגשה צפניהם, וכו', ולכאורה ח"ק ללמד ממלת וכן שציוס ליעול גיד הגשה, גם דרש זה סותר דברי המדרש כג"ל שדרש ואין והבן חלל שצח כמה דאח אמר והיה ציוס הששי והבינו, ואין נשמע מיה חרתי, ואפ"ל דלעמם הכנה ציוס יוסף ליעול גיד הגשה לפני הסעודה, דאח זה מה אורח היה ליעול הגיד צפניהם, וכמו כן היה אפשר להם לצדדו ולהשליכו בחור הסעודה, דיש צירך ס' ללעול ולא נאסרה צציוול, חולם לפי דע"ש היתה כמבואר בדברי המדרש כג"ל, ואפשר דהסעודה היתה בשבת, ולכן ציוס ליעול לפני השבת מעמם הכנה, ואח"כ כי בשבת יש צו משום צורר, וא"ש שדרש ז"ל והבן עול גיד הגשה צפניהם, דהיינו נמי לעמם הכנה,

ויהי מוקדאמר וכן משמע דלמא"כ לא משתרי. ואי נמי פרע לכן בית השחיטה היינו מחירי שלשנו על הבחירה, עכ"ל החוספות.

ואפ"ש לתרץ קשיית החוספות עפ"י המהרש"א שם וז"ל: דקדק לומר גבי גיד הנפש בפניהם ולא קאמר גבי שחיטה, משום דלאם היה באומרו אחד מצית יוסף, אפילו לפניכם לא היה מועיל, כיון דשחיטת עכו"ם פסולה אפילו בשומד על גבה, ופרע להם בית השחיטה היינו שניה אותם שפרשו לכן בעמקן, אבל בגיד הנפש ודאי דאף בעכו"ם טעל לפניכם בגי, עכ"ל, ואיתא בגמרא (חולין י"ג ע"א) שחיטת עכו"ם נבלה וכו', נבלה אין חיבור הנבלה לא, מאן חנא דלא כר' אליעזר ודאי ר"א באמר סהם מחשבת עכו"ם לע"ז, ומסקין דסבר לה כי הא דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן נכרים שחטו"ל לאו עובדי ע"ז בן אלה מוטב אשתוכין בידיהן, וע"כ לא בוי גר נבלה ולא שחיטת ע"ז, והאם המצויים היו כולן דבוקים בע"ז מאד, שאפילו ישראל כ"ז שהיו ביניהם נעשו משוקטין בחטא ע"ז במצואר בדבריהם ז"ל, א"ר. ודלוי היה שחיטתם סתמא לע"ז, ע"כ מה שאמר יוסף פרע להם בית השחיטה, לא לעטם שזני יעקב שמרו חורב ומלוא ע"ז קבלה מאשתיהם, כפרס"י, רק כדי שלא יהי שחיטת זבחי מתים לע"ז, ועל ע"ז נאסרו גם בני נח שהיו א' משצט מצות שלהם ובשביל זה הוצרך לומר שהם צעקתם ופחדו כפי המהרש"א, וא"ש דברי הגמרא דמ"ס ליעול גיד הנפש בפניהם אחי כמ"ד גיד הנפש נאסר לבני נח, כדמיון השחיטה דהוי ג"כ בעטם בשביל ע"ז שנאסר לבני נח ולא קשה קשיית לחוס'.

ואפ"ש עוד באופן אחר לולא דברי קדשו של המהרש"א ז"ל, דמשמעותי לשון הגמרא אינו מוכח בדברי המהרש"א ז"ל שהם צעקתם ופחדו, אלא שזה יוסף שלטוהו פרע לכן בית השחיטה, ואפ"כ טעם האזהרה בשביל ע"ז שנאסר לבני נח, וא"ש אמרם ז"ל אחי כמ"ד גיד הנפש נאסר לבני נח כדמיון השחיטה, ויחנן דאף אם נעשה משבח השחיטה ע"י שלוחו של יוסף, מימי הכיור בראייתם שלח משבח לע"ז, שפירש"י ז"ל במדרש דהרמז בחיבת וכן

היחב ואין וכן אלא לשבח שנאמר ויהי כיום הששי ויכניו וגו' ר"ל שיוסף הודיע לא רק ששמר את השבח עד שלא יתחב אלא עוד הוסיף מלוא הכנה בעצת שנת, ואולי שהוא היה הראשון שחידש מלוא הכנה, אמר הקצ"ח יוסף אהב ששמרת את השבח עד שלא יתחב, היינו להוסיף בו גם מלוא הכנה, חייך שאני משלם לכן בך שיהא מקריב קרבנו בשבח מה שאין יחיד מקריב וכו', והיינו מזה כנגד מזה דלפי שקיים מלוא הכנה צא בשכרו להיות נחשב לו הכנה המלוא כגוף המלוא, וע"כ בן בנו מקריב קרבנו בשבח להיות דינו כקרבן ליצור מטעמא דהכנה וכן.

וכתב בספר"ק קדושת לוי דשם חנוכה הוא ע"ש החינוך לגנין המקריב בגאולה העתידה צ"ח, והוא הכנה והזמנה לגאולה העתידה כמ"ס שרפתי נר למשיחי נכח הצרות של חנוכה, וע"כ נרמז בבאי קרא ועצת טעם וכן אחריות חנוכה, ועפ"י דהשם ז"ל אין וכן אלא לשבח, ורמזו על הכנה ליום שכולו שבת שזריך להבין לה מע"ש, וסבר ביארנו לעיל דכל גלגולי הסיבות ופעולתם ודיוורם של יוסף והשפיעים היה לעשות הזמנה לקדושה שיוכלו ישראל להתקיים צמחים ולהגאל משם, וכמ"כ עשו הכנה לגאולה העתידה, דגאולה מצרים היה באורש והכנה לכל הגאולות, וע"כ קרין לעולם פרשת מקץ דימי חנוכה, לפי של ענין הפרשה הוא הכנה והזמנה לגאולה העתידה וזיכרון צחינת חנוכה.

*

ויר"א יוסף אח צימיון ואמר לאשר על ביתו הבא אחי ויאלץ וגו'. בגמרא (חולין י"א ע"א) אר"ה"ה מ"ד ועצת טעם, פרע לכן בית השחיטה (פירש"י רש"י, שלא יאמרו בשר הצחירה אני אוכל, לפי שזני יעקב שומרי מלוא היו, דאפ"י שלא נחשב חורב מקורבן היו מאצותיהם). וכן, טעל גיד הנפש בפניהם, כמ"ד גיד הנפש נאסר לבני נח, וקצתו החוספות דלמא לא נאסר, ואפ"כ היו מקיימין כמו שחיטה דק"ל פרע לכן בית השחיטה,

ק"ו אלה בייטב לב בפרשת בלק) ופירש בזה הפסוק וירא פנחם ויקם מתוך העדר וגו' עיי"ש (בזבא לעיל פ' וישב). א"כ היו יכולים השבטים הק' לראות כוונת השומע אם הוא לעצוב או לשם ט"ו מליצופי האותיות הנעשין ממחשבתו. שצדא"י היו משיגים לראות מירופים הכס, ויהי ח"ך שיהיה ח"ו מוכרח לומר שמה שזכר יוסף פרע להם בזה השחיטה היה לטעם שצני יעקב שמרו חורב ומלאו עד שלא נתנה ע"י קבלה מחשבותיהם, דא"כ יהיה קשה קושית התוספות, למה האררט לומר אח"כ כמ"ד גיד הנפש נאסר לנן נח, רק לטעם כדי שיראו שלא נשחט לשם ע"י שיהיה אסוריה גם לצני נח, וע"כ שפיר אחריו צדיד הנפש דאח"י כמ"ד ג"כ נאסר לצני ולא קשה קושית התוספות.

עוד אפ"ל עפ"י שצדא"י כבר שכל העניינים הכס ה"י הכל הכנה לגאולה העתידה צ"ב, וידוע שענין הגאולה הוא סוד עומד ונעלם ליבא לפומא לא גליא, ולא נתגלה אפילו לעצמים מחמת המקטריגים, וכמו שאמרתי לעיל שהולך יוסף להשאר עוד שתי שנים במאסר מהא"י עומא, שיהיה הדבר בסוד עד שיגיע הזמן לפי שליחתו היה הכנה על הגאולה, וכמו כל השתלשלות מלכות בית דוד שהולך להיות בסוד, כדי להסחיר הדבר צפני המקטריגים שלא יתגברו לצל ולמנוע.

ובזה אפשר להבין קצת דברי הירושלמי הביאור החס' (ר"ב ט"ז ע"ב) כד שמע קול שיפוצא זימא חדא צביל ולא צביל, וכד שמע תניין אמר ודאי דא שיפוצא דיתקע צופר גדול, ומטא זמרי למחצלת ומתערבז וליא ליה פנאי למעבד קטגוריא, ע"כ. ולמאור הרי רואה השמן מי הוא החוקק, גם שחוקשין ככה בכל מה ומה וא"י יכול לעשות כ"כ, אך לפי ה"ל יצן, ולפי שידוע השמן שענין הגאולה הוא צבסר גדול מאוד, ע"כ יכול לדמות קן אפ"י שאינו מוכן עפ"י השכל שזה יהיה צופר של משיח, אבל כיון שהכל נעשה בצבסר אולי גם צד צדק העלמה, כמו כל ענין הגאולה שהוא בצבסר מחמת יראת הקטרגא, ואפילו הכלכל של עמומי ולא עמומית לא נתגלה עד אותו היום שצבסר

שזכר יוסף להצד בכל הלכות שחיטה, דאח"י ו' צמלם והבן ירמזו על שש מיני צביל, כ"י ירמזו על חמשה הלכות שחיטה, כ"ן על פי מיני ערופות, וצבילן האביר יוסף את שלוחו לדקדק עליהם, והנה כתב הרמב"ם ז"ל שמא צבסריהם שכל הדברים שהחביקו אסרה עלינו עשו הם לע"י, ולפי שכן עשו לע"י למה לנו החביקו לעשות היפך מעשיהם כדי להרחיק אותנו מע"י, וצמלם שהמקיים מלאו ח' ממלות החורה ותוסף כח קדושה צא"ש הכוה, ולפיכך אם עושין נגד החורה מוסף כח עומא צא"ש העשה, והמלאיים שאלוהי כ"י להוסיף כח העומא צבילם ודאי עשו כל מעשיהם היפך החביק, ולא כיון שאלו השבטים צדו השומע שדקדק בכל הלכות שחיטה וערופות שזכר החורה, הכירו מה שאין ממחבתו לע"י שזכר כל אלו המלות ודקדקו בלכות כס היפך ע"י, וע"כ אף שלא שחטו הם צבסרם רק שלוחו של יוסף כמראה פשטות לשון בגמרא, מכל מקום הכירו במחשבת השומע שאינו לשם ע"י ממה שראו אותו מדקדק בכל הלכות שחיטה וערופות.

גם י"ל עפ"י שכתב בצבס"ק (פ' וישלח) על מה דאיתא במדרש שבי"ט ויאמר יעקב אל ביתו הסיירו את אלהי הנגר וגו', א"כ כרספדא"י אר"י ח"ן אלו צבילין צדקדוקי ע"י כיעקב אבינו וכו', כתב שם הבצ"ק בחוק הדינים ח"ל: והענין כי אבותינו הק' כמו שהיו צבילין צבסרם מרכבה הקדושה, כך היו צבילין צבסרם מרכבה החילונים שהוא שורש הע"י, כי את זה לעומת זה טעה חלקים וכו', וצבסרם צבילין צבסר היטב צבסרם הללו, היו משיגים יודעים כמה דקדוקי ע"י החלויים צבסר מיני מדרגות שונים וכו' עכ"ל. וליה שפיר היו מכירים צבסרם א"כ נשחט לשם ע"י או לא ע"י שהיו צבילין צבסרם העומא שורש הע"י.

ואפשר עפ"י שכתב הרמ"ם מחשבו לפניו הפסוק אמרת חלוקי לרופה היינו מירופי אותיות, וחיבך כשעלה במחשבת אדם לעצב נעשה מה שירצה אותיות וכתב בפועל לפניו יתברך (כביא

רוח להחגיג, במצואר צמודה יקונו (רוח רוח
 תרע) ע"פ ותלכו אל עם אשר לא ידעת המול
 שלום, אלה באת אלנו מאתמול שלום לא היינו
 מקבלים אותך, שעדיין לא נחמדשה הכלכל עמומי
 ולא עמומית וכו', ובישמה משה כחז שאפילו אז
 אחר שנתגלה הכלכל היה לך צוץ לאסוף עשרה
 זקנים, וכל צי' עשרה כשינחם שריו כדי להגן על
 הדבר מפני המקטרגים, וכמו כן ענין זה שנתאספו
 יוסף עם השבטים בקי' ודאי עשה הכנות ופעולות
 על גאולה העתידה, שהרי כל מעשיכם כיו' הכנה
 לגאולה העתידה במצואר צמודה כיו', ופעולות
 הרמזין בקי', ולפיכך הארך דבר זה להיות צמוד
 ובהסתר כדי שלא ירגישו כי השגן.

ובזה יש להסביר ענין לשבח למח א"ה אותם
 יעקב אבינו שלא יכנסו כולם בפתח אחד
 כדי שלא תשלוט בהם עין הרע כמ"ש רש"י ז"ל
 ע"פ ויבואו בני ישראל לשכור בתוך הבאים,
 ולבאורה הלא יעקב אבינו היה כחו חזק להגיל את
 בניו מעי"ר גם בליון אחר, וכמו שצריך את יוסף
 שלא ישלע בו עי"ר, כפרש"י ע"פ וידעו לרוב
 נקרב הארץ כדגים הללו שפרים ורבים ואין עי"ר
 שולטת בהם, וא"כ היה יכול לברך את בניו שלא
 ישלעו בהם עי"ר, ולדרכו אפשר לפרש הטובה
 כדי להסביר הדבר מהשגן שנקרא רע כמ"ש כי
 יר לז האדם רע מעשיו, ואח"כ (קידושין ל'
 ע"ג) קשה וי"ר שאפילו יורו קראו רע שנאמר
 וכו', ולזה א"ה אותם יעקב אבינו שיוגם כל אחד
 בפתחו שלא ישלעו בהם עין הרע, הוא השגן הוא
 הי"ר שנקרא רע, ולהסביר הדבר ממנו שלא ירגישו
 בהתאסף ראשי עם יחד שבני ישראל, ועי"כ הו'
 כוחם חזק לגרש משם את השגן שלא יראה את
 מעשיהם ולא ירגישו בדבריהם שששים הכנות על
 גאולה העתידה.

ובנקדים מ"ש ק"ו בישמה משה זלכ"ה (פי' דרכה)
 דברי, בגאון בעל צד יתכן (במסכת מכות)
 בשם בגאון מ"ש יעקב אבינו של בגאון מ"ש
 העשיל על מה דאיתא בגמרא (מסכת סוכה דף י"ט
 ע"א) כל מלוא שנאמר לבני נח ונשנית בסני
 לז ולז נאמרה, לבני נח ולא נשנית בסני לישראל
 נאמרה ולא לבני נח, ואכן אין לנו אלא גיד הכנה
 ואליצא דר"י וכו' והקשו המפרשים דסגרא בחיוב
 הו' להיפך, ומה דלא נשנית לז ולז נאמרה
 והכלל הוא להיפך, ומצינו בשם בגאון גי'ל ע"ש
 על התבטחות הכהן, חז"ל שלא היו יכולין ליתן
 גיד' הכנה בסני דאיתא בגמרא שבהורג ניתנה
 צהשאי מפני השגן שלא יקטרג, ואיתא בזהר כי
 ש"ס מלאכים ממונים על ש"ס ל"ח ועל גיד הכנה
 ממונה השגן, ולענין זה לא היה יכול גיד הכנה
 ליתן בסני, ואם כן היה שם הממונה שלו הוא
 השגן והיה מקטרג, ולזה הארך לישטת ז' מלות
 כדי שיכיר לז ולז נאמר ע"דפח"ה, ועד"ז נאמר
 לענינו שנתאספו יוסף האדון עם השבטים בקי'
 הו' מוכרח להיות הענין צהשאי מפני השגן שלא
 ירגישו בהם ששם עושים הכנות על גאולה העתידה,
 אמנם כשנאמר יוסף עול גיד הכנה צנומה היה
 מליאות שריגו צו השגן, ע"י שהזכירו מלות גיד
 הכנה, ובשלמא אם נאמר ג"כ נאמר לבני נח וגם
 הם היו זכרין צנומה ג"כ, לא הרגיש השגן עי"ז
 בפעולות מעשיהם של השבטים בקי' שהיו הכל נחזקו
 בג"כ ע"פ הכלל שנאמר לבני נח, משא"כ אם ג"כ
 לא נאמר לבני נח רק בני יעקב היו זכרין צנומה ע"י
 קבלה מאבותיהם, א"כ מיד שנאמר יוסף עול ג"כ
 צנומה נודע לשגן מי הם המתאספים שם יוסף
 האדון עם השבטים בקי' ודאיתא לשמוע פסוק לעוצה
 הגאולה וכן ראו להסביר הענין מפני ואין הזכיר
 יוסף ענין זה, ובעי"כ דאיתא כמ"ד ג"כ נאמר לבני
 ולא ירגישו ממה שנאמר בג"כ.

ויגש

בלשון הקודש עכ"ל, ראוי להבין דאש מפרש בקרא כי אם ראיות הדיבור כמש"כ כי פי המדבר אליכם, ודעו חז"ל בלשון הקודש, אבל אי"כ מכו עניינם בחלואת הוליל אזינכם שומעת, כי לא יתכן הראי' על הדיבור, ואם מאמר דעניינם הראות קאי על מה שבראש להם שבוטא מהול, אי"כ איך יתקשר תחלת המקרא אל סופו, והנה עניינם הראות כי פי המדבר אליכם, כי מלת כי משמשת בד' לשונות, ובכל אי' מכלשונות כוונתו מורה אל הקישור למאמר הקודם, ובאן כוא ענין נפרד לגמרי, וי"צ.

(ד) גם מלת פי מיותר, וכוליל כי אני המדבר אליכם, דידוע שהדיבור צפה.

(ה) במסכת מגילה (דף ע"ז ע"ב) דרש חז"ל כי פי המדבר אליכם כפי כן לנו, ע"כ, וי"צ דאיך יתקשר עם תחלת מאמרו, והנה עניינם רואות, דלא יתן ראיות עינים על זה, גם הקשה בדבריו בחיי ז"ל דלנו לא נזכר צבתו כלל רק פי, ומכיון למדו חז"ל לדחש כן.

(ו) גם י"כ, האך הביא להם דבר זה לראיה, והלא אי אפשר לגבר אמיתת הדבר, דאין אדם יודע מה בלב דבריו, ואם יש מליצות לכיר פנימית בלב, אי"כ לא היה צריך לראיה כלל כי יתברר להם אמיתותו ע"י שכיורו מפניו לבדו, ומפסוק משמע שיהי להם ספק באמיתות דבריו, ואלה לגבר זאת ע"י ראיות, כמש"כ חז"ל שבראש להם שבוטא מהול, ושבוטא מדבר בלשון הקודש, ואם כן ראיה זו דכפיו כן לבו, לא יועיל כלום לגבר ספקותם, ודבריהם עומה אי אפשר דעמורו ולבאן אמיתתה.

ויגש אליו יהודה ויאמר כי אדוני וגו'. במדבר כחיד מים עמוקים ע"כ בלב איש וגו' (משלי כ') משל לבאר עמוקה מלאה זון, והיו מימיני לזניק ויפין, ולא ביהב צרי' יכולת לשחית היממה, בא אי' וקשר חבל בחבל ונימה בנימה משיחה במשיחה ודלה היממה ושחה, בתחלתו ככל דולין היממה ושחית, כך לא זו יהודה משיב ליוסף דבר על דבר עד שעמד על לבו ע"כ, ראוי להבין ענין המשל, ולמה המשילו את יוסף למים עמוקים, גם מ"ש שעמד על לבו י"כ, איך עמד על לבו, ומה שהתודע יוסף אל אחיו היה בפיו ולא בלבבו, ואין אדם יודע מה בלבבו, וכוליל שעמד על דעתו או על דבריו.

(ז) עוד במדרש ויגש אליו יהודה ויאמר וגו' ר' יהודה אומר בגשג למלחמה שנאמר וכו', ר' נחמיה אומר בגשג לפיוס וכו', רבן אמרי בגשג לתפלה וכו', ר' אלעזר אומר פשע לבון (שבי' יהודה מפרש דבריו ליוסף וא"ל) אם למלחמה אני בא, אם לפיוס אני בא, אם לתפלה אני בא ע"כ, ראוי להבין דבשלמא מ"ש אם למלחמה אם לפיוס, תלה בדבר בדרך תנאי וע"ל הספק, דאם יראה במלחמה אחרים עמו, ואם בפיוס אחרים עמו לפיוס, אבל מ"ש אם לתפלה איך תלה את התפלה בתנאי ובספק, והרי התפלה מחוייבת בכל אופן, ואף לפי"ד ברמב"ן ז"ל דס"ל תפלה דרבנן, אבל בשח זרה חיוצא לאוריותה הוא, אי"כ אף אם תווא למלחמה, יתחייב להקדים אליו התפלה, דאין לך זרה גדולה מכמלחמה, ולמה תלה את התפלה בתנאי ובספק.

(ג) ודגה עניינם ראות וגו' כי פי המדבר אליכם פרש"י והנה עניינם ראות בדבריו ושאינו אחיכם שאני מהול ככם, ושד כי פי המדבר אליכם

כלילה, אלא ע"י עשיית טיגל דקלא, ואפשר דהשגו והיו מסופקים שמה משנה קולו, ואע"פ שראו קולו שזה לשל יוסף, עדיין לא היה צירור גמור, כמיש הרמב"ן ז"ל צ"ח חולדות ד"ה בני אדם יודעים לעשות כן, וע"כ לא הכיר יצחק את יעקב בעצמות טיגל דקלא עי"ש, ולכן נבאר עוד צבאר השי"ת.

(ט) **בפרשת ויחי** הקשה המהר"ם ז"ל איך כורשה ליוסף לדבר עם אחיו בלשון הקדוש וא"י נשבע לפרעה שלא יגלה סודו שהוא מכיר בל"ק, ואיך עבר על שבעתו, ועי"ש שח"ץ שפרעה הצניעו שלא ידבר בן צפני במצרים, אבל על אחיו לא הקפיד, והשפתי חכמים בשם ספר נחלת יעקב הקשה עוד, דכ"ר כל דברי המלך היה בלשון הקדוש, וד"ר עמ"ס בפקודת יוסף, והיו שם הרבה מהמלכיים.

(י) **לד"ר** צ"ח ואח"כ ליתב זאת עשו קצו לבס מח"ץ מצרים עגלות לטפסם וגו' ונשאלם את אביהם ונבאם וגו' ויעשו בן צ"ח ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה וגו', ויש להבין מדוע יעשו בן, הרי כעשיה לא היה אלא אח"כ, דעדיין לא ניתנו להם העגלות, ואם כוונת הכבוד לומר שעשו בן לאח"כ, למד הקדים את המאמר, ונחמד ענינה לכ"ע יש מוקדם ומאוחר בתורה, וגם מפורש להלן בפסוק שעשו בן ולמה לו למכפליהו, וצ"ח כוונת הכבוד בעשרי זו מה עי"כ.

(יא) **במדר"ך** וירא את העגלות אשר שלח יוסף, ואותן עגלות ששלח פרעה כיבן היו, א"ל אותן עגלות היתה תקוקה ע"ז עליהן, עמד יהודה ושרפן וכו', ראו לבין דא"ש מוזכר בפסוק עגלות פרעה כלל, לא שליתחן ולא שריתחן, וכן הקשה הי"ת דמשמעות הכבוד משמע דיוסף היה השולח במלכות פרעה, כמש"כ ויתן להם יוסף עגלות עפ"י פרעה, וא"כ מאי קשיא ליה למדרש דאותן עגלות ששלח פרעה כיבן היו, ולמה בן בן העגלות באמורות בפסוק וירא את העגלות אשר שלח יוסף, ומנ"ל שפ"י יהודה, וחז"ק הי"ת להלן כתיב

(ז) **כי פי המדבר אליכם**, פירש"י בלשון הקדוש, והרמב"ן ז"ל הקשה עליו כי איננה ראייה מזה שהוא אחיהם, כי רבים במצרים יודעים בלשון הכוא, כי קרוב הוא אל ארץ כנען, ואף כי במושל שדרך המלכים ובמושלים לדעת כלשונות, וכמו שצא יוסף מנענע למצרים, וכן שצא רבים אחרים וידעו ג"כ בשפה הכוא, והמחזיקי והגור אר"ה בסיפוי להקשות על ראיית המלך שאיננה ראייה גמורה, דהא כל הישמעאלים הם נימולים, וכל ארע אצרכם שם מצני קטורה, וגם המלכיים נימולו בשני הרענ כמיש רש"י ז"ל והוא צב"ר עי"כ לבו אל יוסף את אשר יאמר אליכם תשבו, ותרחי המצורתי ז"ל דלשי"צ דאין שום א"י במחליות מספיק לדבר, מ"מ בזה הצד שניהם הוא ראייה גדולה בלי ספק, שהרי המלך לא חמא צבני כנען שמדברים בל"ק, וצני ישמעאל וצני קטורה שיש להם המילה אין להם ל"ק, ונחמד סימנה אי"כ לומר דלמא איחזרמי, ושמה הוא מצני קטורה וע"כ הוא מכול או שמה הוא מצני כנען וע"כ הוא יודע בל"ק, ואינו יוסף, אבל צ"ח סימנים דבר רחוק הוא שיתרמי בל"ק צ"ח סימנים יחד וכו', וע"כ חידור סימן המילה והלשון יחד הוא ראייה גדולה בלי ספק, עכ"ל המהר"ם ז"ל, והגו"ל כתב כעין זה בדרך אחר, עי"ש.

ולכאורה יהיה ראייה מכלל לדברי המשאל צנימין דס"ל דצ"ח סימנים אמעיים דיום כסימן מוצב, דאף שאין מספיק סימן א"י דאפ"ל דאיתרמי, אבל צ"ח סימנים אין לומר דאיתרמי, אולם רבים חולקים עליו וס"ל דסימנים שאינם מוצבקים אפילו צ"ח מציג ואפ"ל דאיתרמי, וכדל"ה קשיא לזכתיח דאין ראייה המילה וראיה בלשון צירור גמור שהוא יוסף, דאפשר דאיתרמי מצני קטורה או מצני ישמעאל ויודע גם בלשון הקדוש.

(ח) **גם קשה** למד האר"ך יוסף ליתן להם סימנים, והלא היו יכולין להכירו ע"י עשיית טיגל דקלא דעדיפא מסומנים, כמבאר במעלה דמחזיקין על ידו איסורא דאורייתא, דאי לאו הכי הא"ך סומא מותר בלשון והא"ך צ"ח אדם מותרין בנשואותיהן

וישאו בני וגו' בעגלות אשר שלח פרעה, וקשה ליה למדרש למה פעם יחזון אל יוסף ופעם אל פרעה, חלל ודלי דבי מיני עגלות היו, וזאת ששלח פרעה שרפן יהודה, עכ"ל. אמנם עדיין צ"ב דברי המדרש, כי בפסוק מבואר וישאו בניי את גשיהם ואת עופם בעגלות אשר שלח פרעה, ולפי"ד המדרש שרפן יבארה לפני ויחזון ממזרים, ומיד שלח יוסף אחרים חתומים, וא"כ איך גשאו בניי את גשיהם ואת עופם בעגלות אשר שלח פרעה, והלא גשאו במקומן, ולא הביעו לארץ כנען, גם הול"ל להזכיר עגלות פרעה במאמר ואחיה לויטה, שנאמר ויחן להם יוסף עגלות וגו' והול"ל ג"כ ויחן להם פרעה עגלות.

י וי"א את העגלות אשר שלח יוסף, פירש"י סימן מסר להם, במה היה עוסק כשפירש ממנו צפ' עגלה ערופה, וזכו ויחל את העגלות אשר שלח יוסף, עכ"ל רש"י ז"ל. וכתבו בעלי החספות ז"ל וז"ל פ"י לפירוש, והכי רואה למד כי כשפירש מאביו כי מלוב אחוה וכו' ואמר לו יעקב, בני גדולה לוי שעליי תחוספה פרעה אחת בתורה דכתיב וידנו לא שפכה את הדם שלח פגשיו בלא לוי וכו', והיינו פרעה עגלה ערופה שהי עוסק בה, וימד הקשה להם על פירוש רש"י דלא יחזון לפרש עגלות שצמקת בשון עגלה, ע"כ פירשו שעסק יעקב עמו צפ' עגלות המשכן דכתיב שש עגלות צב עכ"ל. וגם פירש"י ז"ב, דמה ענין עגלות צב לבאן, ולמה עסק עמו צפ' זו דווקא.

יג ופ"א שצוה"ק מבאר ענין העגלות אשר שלח יוסף, שרמו צבם על פרעה עגלה ערופה, חז"ל ר"א אמר רמז רמז לוי יוסף ליעקב על עגלה ערופה וכו', וסיום ח"ח כמה עגלות כוונות, חז"ל שש עגלות צב עכ"ל, ראו להבין מה שכלל צי המזמים יחד, ופתח בעגלה ערופה וסיים דברי בעגלות צב, ובעלי החספות לא היה יוחל להם צרמנו עגלה ערופה כנ"ל, ופי' דרמז על עגלה צב, ובצוה"ק ערביהו ותנייהו לתריווייהו, וראוי להבין הכוונה מה שרמז לו יוסף על צי דברים אלו ביחד.

יד עוד שם צוה"ק קמו להם מארץ מצרים עגלות וגו'. ר"ח פתח שמהם את ירושלים

טו גם מה שמבאר ענין עגלה ערופה בסודן של דברים שהוא צחות זורן ופיוס להמקטרג. צ"ב קישור ביאר זה לענין העגלות אשר שלח יוסף, ואם הכוונה שרמז יוסף ליעקב אבינו על צחי' זו, צ"ב הכוונה למה רמז על זה. גם מה שמסקי צוה"ק ד' מיני עגלות היו, עגלות פרעה ועגלות יוסף איש מבואר הכוונה בדבריו, מדוע הולכו גשיהם ומז' סוגים נפרדים ורחוקים, והיה אפשר ליוסף לשלח עגלות די סופוסקס, ולא יעברו עוד לעגלות פרעה. גם מה שסיים עכ"ל כד יפקין ישראל מן גלותה מה כתיב

ובצוהו את כל אחיכם מנחה לה' וכו', אין לו הכנה קיטור לענין עגלות דעסיק בזה.

והוא החמה צפי' על הוסיף כחז קאת ביאור בענין זה: והי"ד שצ' מיני עגלות אלו הרמז בהם על צ' בחיות, ורמז בהם יוסף על הגלות ועל הגאולה עד סוף כל הדורות, דכיומי עגלות יוסף רמז על זמן הגלות, ועגלות הם כלי גולה, כמו שהיו בחיי עגלות אלו, שהלכו בהם לגלות מארים, ועגלות פרעה רמז ופועל דמיוני אל העתיד ימי הגאולה, שהאומות העולם יצאו את בני ישראל מארצות גלותם, האובדים בדרך אשור והנודחים בדרך מארים מנחה לה' ברכב וצנאים, והא שסיים הוסיף כד יפקין מן גלותם ובצוהו את כל אחיכם מנחה לה', כי הוא הרמז בעגלות פרעה, שיצאו אומות העולם את ישראל צעגלותיהם מנחה לה' במבואר בפסוק עכ"ל וי"ל והצנינו נגה כחז שהוסיף פליג על מ"ד במדרש דלוחן עגלות של פרעה כי ע"ז הקדקה עליהם ועמד יכורם ושרפן, ולפי"ד הוסיף ליתא להא, אלא חלין וחלין קאתי לות יעקב עכ"ל, אמנם אין גראה לעשות מחלוקת בין החכמים, במקום שאין מפורש פלוגתתם להדיא, וא"ע להשוות דברים.

ונבוא אל הביאור ונחזיל במה שבקשה הרמז"ן וי"ל והמדרשו והגוי"א דאין ראיות המילה ראייה גמורה, דלמא הי' ערבי מכול או מצני קטורה וכו', וגם ראיות לשון הקודש חיה ראייה כי רבים במארים היו יודעים אותה כנ"ל ומקודש נבאר דכל א' מהראיות צירור גמור הוא וראוי לסמוך עליו, ואח"כ נפרש למא הארכו לשניהם ציחה, ולא הספיק בלי מוסר, והנה ראיות המילה יוצן עפ"י מ"ש צוסיק דהוטר ציחיו שריא עליה שם שד"י מלבר, והי' מו שאינו שומר ציחיו קיימא עליה סימ ושריא עליה, ואיתא צוסיק (פי' לק) אצרכם אציו עד שלא ינימול לא נגלה אליו הקציה בשם אל שדי אלא לבתר, והכי תלמא, ענד קציה כתרין תחזין דלא קדישין, וכל חזין דלא תתגורו יסתחזון צהון, ורשימין צהון, ומנא רישומא אית צהון, דלתחזיו צהו שייך לית' ולא יתיר, ובג"כ הסתחזין צהו ואסתדקין צהו, צהר דלתחזיו נפקין מאלין

ומאלין בגדפיו דשכינתא, ונחגליה צהו וי"ד רשימא קדישא, את קיימא שלים ואתרשים צהו שד"י צקיימא שלים וכו', ומבואר בן צוסיק צמח מקומות עיני קיום הצרית ושמינתו שריא עליה שמה קדישא, והנה ק"ו הישמה משם זלי"ה הקשה (בפרשת וישב) ע"פ וירא אדוני כי כי אהו וגו', והיכן הליך ראה אותו רשע את כי אשר אהו, ואיך השיג עין של אותו רשע לראות השרפה השכינה והשם השורר עליו, עיי"ש שמתוך שראה הלחתו שלא כדרך הטבע, והלחה כזו אי אפשר להיות אלא ע"י השרפה השכינה ושם הוי"ו צ"ה, ומא בדין כי כי אהו עיי"ש, וצמח ליק קדישיתו דמבואר במד"ד במדבר (פי' וי"ד ס"ג) וירא אדוני כי כי אהו, א"ל אדוני ליוסף אני מצקש לראות להקצ"ה, א"ל יוסף הרי חמה א' ממכה שמשין של, ואין אהר יכול להסתכל בו, והליך חוכל להסתכל בצבור, א"ל הקצ"ה חייך בשביל כבודך אני נגלה עליו שנאמר וירא אדוני כי כי אהו, וצוסיק וידע אדוני כי כי אהו אין כתוב כאן, אלא וירא אדוני כי כי אהו, דהא צעני' הוב חמי וכו' עיי"ש, ולדרכיו יוצן כי הוב שורר על יוסף הליך בחיי השם ותצרך, עיי' שהי' נוער ציחיו וכמ"ש צוסיק ע"פ אחרי ראיתי את פניך כי ערך חן, דלתחיימא צהר צדיקת קדישא דקרי חו העולמים, ויעקב ראה זאת על פניו של יוסף, ומא ידע שלא חשא, אלא שאין אותו הרשע פוטיפר כדאי להשגת ראייה זו, אלא משום כבודו של יוסף הליך ששחזכו כשפים, ניתן לו מן השמים השגת ראייה זו לשעה קלה, וראה כי כי אהו, והשכינה שורה עליו, ועל אחת כמה וכמה השצנים הקדושים ראו עליו השרפה השם ותצרך עיי' המילה, ועיי' צמח שכתאב להם המילה, הוב ראייה חזק וצירור גמור שהוא יוסף, ואין כאן מקום להסתפק שמה הוא ערבי מכול או מצני קטורה, דכתי' זו של השרפה השם (הוי"ו צ"ה) ותצרך שראו עליו, אין מליאות שיכיה אלא צדיקים וקדושים טערי הצרית, ומעשה היתה ראיות המילה נכונה וצדורה.

ועתה נבוא לצאר ראיות הלשון הקודש, שטען

ההפך וי"ל כי רבים היו במארים שידעו

הלשון הכוא, וכמו שצא יוסף מארץ כנען יתכן שצאו רבים אחרים מארץ כנען ומעבר הכר, וידעו ג"כ בשפה ההיא, וא"כ אין ראיה לה"ק רחיק כלל, עכ"פ ד'. ולכאורה ראוי להעיר על דבריו, דא"כ מה הועיל פרעה צמה שהצביע ליוסף שלא יגלה שאינו מכיר בל"ק, וצלאו הכי יתגלה סודו ע"י אחרים, וכל אנשי ארץ כנען ועבר הכר יודעים לדבר בלשון הזה, ופן יבוא א' מגדוליכם לדבר עם פרעה בלשונם ולא יכיר לו מענה להשיב, ויתגלה תרפתו לרבים, גם קשה מה שאמרו ז"ל במסכת סוטה (דף ל"ז) דאגמרי' יוסף לפרעה לה"ק ולא גמר, ואיך יתכן שלא עלתה בידו ללמוד ולצא לידו ידיעת לשון הקודש, אם אנשי כל ארץ כנען ועבר הכר ידעו בו מגדוליכם ועד קטניהם, ואיך לא יכול גם פרעה ללמוד אותו, וכמו שלמד' יודע בכל שבעים בלשונות מדוע לא השיב גם לשון הקודש. וראיתי צמר הקודש שהקשה כן, והאריך לצאר דודאי לשון הקודש אינו שפה עברית ולשון כנען האחר, אלא הוא לשון גדול צפ"ע, אשר לא נמסר לשום אומה ולשון מדבר הפלגה ואילך, כי אם לאבות העולם ומשך זרעם הקודש, ולא תחפשט לה"ק בין העמים אלא ממתן חורב ואילך שידעו בו ע"י העתקת החורב, ואפילו השתחא הא אגמרינן עכו"ם אפילו מדבר בלשון הקודש לשונו סרוח, שאינו מתנת חלקם וגורלם, וע"כ אף כי אגמרי' יוסף לפרעה בלשון הקודש לא הוב גמר, כי מלך שורש לא היה לו חלק ויחלה כלל בצחינת מדריגתו לה"ק המיוחד להקצ"ה לצדו, כמ"ס פסדר"א (פכ"ד) שצור הפלגה ירד הקצ"ה וע' מלאכים הסובבים כסא כבודו, וצלב לא לשונם לבי לשון, וממך מלאך על כל לשון ולשון, ופלא גורלו של הקצ"ה על הצרכים ועל ציתו, וחזו הם בל"ק עי"ש, עכ"פ הכה"ק ז"ל.

ומערתה יואך ראית בלשון אפילו לשיטת רמב"ן ובראשונים ז"ל שכל בני עבר וארץ כנען היו מדברים בלשון הקודש, אבל השבטים הקדושים ראו ציוסף שמדבר בלשון הקודש כפי שורשם למעלה, וישיגי שורש בלשון והכחיכות והשמות בשמם העלם ברוחניות, ומעשה היתה ראית בלשון סימן מוצק וראיה חזקה, דלא תגלה שורש לשון הקודש בצחי' זו לבני כנען ולבני עבר, כי כולם היו משתמשים בלשון הכות' דרך מושאל, ובהשתלשלות בלשון רצות

אור"ם אין זה דבר צור, ויש פלגתא בזה בין הראשונים כמו שביארחי בספרי (ויחל משכ אמר ג' אות ע"י), ודעת הכותרי ללשון עברי שבו משתמשים זה בני עבר הכר הוא לשון הקודש, וכ"כ רמב"ם והתוספות וי"ע במסכת ידים עי"ש, ולדבריהם יקשו כל אלו הקושיות ה"ל, גם קשית רמב"ן ז"ל דאין לה"ק רחיק כלל, אמנם

מלשון כרמל וסילוק, ויעשה גם בקיפס עיי' נעיות ידו, ועיי' וילמנו צה' ובמשה עבדו עיי' לדרבו, ולדרכיו אלמלא היו מוצרים אל הסלע ושיכיה מוצרת מגרונן של משה, היה צחי' הקול נרגש להם בחוש הראות, והיו רואים את הקולות כמו שכיב במתן חורב, וזה היה להם למפתח חותך כי בחינת הגם הוא מהקצ"ב, ועיי' היה נחזק אללם האמונה בכה"ת ובמשה עבדו, וצא"כ יען לא האמנחם כי להקדישי לעיני בני ישראל, שאליה היה דיבור גרמל לעיני צדי"ק, לא היה מקום להסתפק ולבחלון, והיה נחזק אמונתם עיי'.

ועד"ן ויחבר ביוסף הצדיק שבהחודע אל אחי דיבר אליהם בלשון הקודש כפי שרשו למעלה, באותו הלשון שמתן הקצ"ב החורג לעמו ישראל, ולגדול קדושתם של השבעים, ולגדול קדושת דיבורים הכס, מתוך עליו השלשם השכינה, והיה השכינה מוצרת מתוך גרונן, והיו רואים את הקולות בחוש הראות, ומה ראיב צרור כי הוא יוסף הצדיק, כי א"א לאדם אחר במארים שחבה למדריגה זו שיכיה השכינה מוצרת מתוך גרונן, ויכיה דיבורו כי נרגש בחוש הראות, וח"ש כי עיניהם הראות כי פי המדבר אליהם, וצחי' דיבור כזה, וצחי' לה"ק כזה, א"א שיכיה במציאות אלל בני עבר הכבר ובני כעת, והיו זה ראי' ופפת חותך שאלי יוסף, וצחי' דיבור כזה שיכיה רואין את השמע א"א אלל בלח"ק, הגם שאמר ז"ל שכל דיבור שאלה מפי הקצ"ב נמי' נחלק לע' לשונות, אפשר דאלו החלקים שחלצו בשאר השונות, לא היה להם מוצרת דיבורו של הקצ"ב להיות מורגשים בחוש הראות, ואותיות ותביות מע' לשונות שחלצו פנים לשקר ועוממה, א"א שחול עליהם צחי' השלשם השכינה וצחי' הכורב, שצא"כיות הכורב צה' הקצ"ב את עולמו ושמים וארץ וכל בעולמות און מספר, וכ"ן היה עיי' צחי' לה"ק שזה, ובכח"כ עיין דרואין את הקולות לא היה אלל בצהינת לה"ק שזה, ולא צמה שחלצו צה' לשון, וע"כ פירש"י כי פי המדבר אליהם בלח"ק, ועל כי עיניהם הראות צחי' הדיבור, ומחה הוא ראיב וציבור נגמר שאלי יוסף אחיהם.

מדריגות עד שחלצו אללם בלבוש גשמי, וצודאי כי לשונם מוצת ומקולקל במ"ש בדיבורו צחי', כי אפילו בשני מעט יתקלקל הכוונה, אלל יוסף הצדיק דיבר אליהם בלשון הקודש כפי שרשו למעלה, וצחי' זו לא יודע רק לאבות הקדושים ומשך זרעם, ומצדד להם מה צחי' בחרה כי הוא יוסף.

ועפ"י ה"ל דין מאמר הכחצו ובה עיניהם הראות כי פי המדבר אליהם, ולכאורה איך יוצק הראיב על הדיבור והל"ל ואזניהם שומעות, ויוצן עפ"י שפירשתי דברי המכילתא, וכל העם רואים את הקולות, רואין את השמע שאלי אפשר לראות במאס דהר עכ"ל, ולכאורה מדוע לא חשבו רז"ל דין הניסים שחלצו במתן תורה, כמו שמה שאר הניסים שחלצו בעלי נפשות, ועוד הניסים הניסים שחלצו בצמח וצמחיהם, ואפשר מפני שדבר זה יתקרב אל לב בני אדם להשכיל גם עפ"י חקי הכעצ וזין הגם מוחלט צה' ע"כ לא חשבו רז"ל לנח, דבה כל קול יש בו ממשות, וצחי' שנקל הקול צמחיהם כללים שגים, וצחי' לזמן מרובה, ואלמלא לא היה בקול ממשות לא היה אפשר לקלוט ולשמר, אלל שלרוב דקות א"א לחוש הראות להשיגו, ואפשר דזכי הראות מרגישים צחי' הקול גם עיי' ראיב, וממחה אותן הקולות דמתן חורב, שאלו מפי הכבור, וקול כ' בזה, קול כ' שובר ארזים, בשלל מחייב שאחרי שזכו לקול חלקים מוצר, שירגישו גם בחוש הראיב צחי' הקול הכוח לרוב חקפו, וע"כ לא חשבו רז"ל לנח, כי כראי' בעצמותיהם אייה גם, ועיקר הגם שזכו לקול חלקים חיים מוצר אליהם וחזי במשכ"כ, וגזר השמיטה וצחי' שווים בקול זה.

ועפ"י צחי' זו פירשתי מאכ"כ יען לא האמנחם כי להקדישי לעיני צדי"ק וגו', עפ"י שחבה הכל יקר ז"ל בעטם כחטא דמי מריבה, דעיי' שטעו את הגם במטה גרמו חולש צאמנחם, שחזי קאתם מישאל מרגישים אחר המטה, ואמר שכל הניסים שעה משה במטה היה עיי' הכחצו ח"י, וע"כ נזכר הקצ"ב בקריעת ים סוף ואחר הכרם את מתן ונטה ידו וגו', פי שישלך את המטה,

היה להם מקום לספק. ואפשר שיש עוד לזיק
בארץ גומר הצריח ושריט עלי' שמה קדישא, ואינו
יוסף. ורק להפיק דמיון ולשם שמים משנה דידוריו
לאמר שהוא יוסף, על כי ראה צלחה ופסח, גם
כי השנעוים היו מוכנים למלחמה להרוג אותו ואת
כל העיר כמ"ש במדרש, ע"כ חששו שמה שיהיה
דיבורו ע"ד שאלמו ז"ל נחמד לשנות מפני דרכי
שלי, ואפשר שיגלה להם לאח"כ שאינו יוסף אחיהם,
אמנם מחבר ספיקותם זה מראית העין, כי
מבחי' השלשון שבה במדרגת רואין את הנשמה,
שאי אפשר להיות בן כי אם ע"י השגחה השכינה
בהדיבורים עצמן ולהיות שכינה מדברת מתוך גרונו.
מה ידעו שפיו בן לבו ואינו משנה דיבורו, כי
לא יחול השגחה השכינה על דיבור שקר ח"ו, ואילו
לא היו דיבורים של אמת אפילו על ל' הכיתור
בגן. לשנות מפני השלום או מפני הכבוד, אי"א
שיהיה שכינה מדברת מתוך גרונו, וע"כ מה
ידעו בראיה ברורה כי דבר אמת נפיו כי הוא
יוסף אחיהם.

ובמנ"ב ראיית השלשון לזכר ג"כ לא היה מספיק,
כי אע"פ שהיו רואין את הנשמה, גם שהי'
מדבר בשלשון הקודש כפי שרשו למעלה, מכל מקום
עדיין אינה צירור גמור שהוא מלא הקדושה, וצפרט
במלאים שהוא מלאה כשפים היה להם מקום לחשוב
שמה ע"י כח הכשפים וע"י אחיזה עינים דומה
להם בן שש רואין את בקולות, כי האת וכוונות
העוממלה על להם כח ויכולת להטעות את הצריח
בראי' כוזבה, ולפי האמת אין בו שום נמשות,
ואפילו מקאת אמת, כמו שחזינו בעגל שאלמו חז"ל
במסכת (שבת פ"ט) ענין דמות משה הראה להם
השטן שגושאים אותו בצאיר קציע השמים והראה
להם דמות מיתועה שכבר מת, והיה כ"ז דמיון כוזבה
ע"י אחיזה עינים. ולפי האמת היה מרע"ב בנבחי'
מרומים, ומעשה לא היה ראיית לה"ק מספקת,
ומתווכן ג"כ קושיא בג"ל דהיה אפשר להכירו ע"י
עצמות עינא דקלא, ולדרכיו אין זה צירור גמור,
כי היה עדיין מקום לחשוב שמה הוא איש מארי
ובכח השפיעים מתדמה ומשה קולו לשל יוסף,

ומערתה יוצנו מאמר חז"ל מה שדרשו במסכת
מגילה (דף ע"ז ע"ב) כי פי המדבר אליהם
כפי בן לבו, ולהאזהר א"ך נחצר להם מפני
לצבו, גם הקשה רבינו בחיי זל"ה, כי אין חסר
במחשבו לבו כלל רק פי ומאין למדו חז"ל למד כן,
ולדרכיו אי"ש על כי היו רואין את הנשמה, והם
ראו והשיגו השגחה השכינה בהדיבורים הכס והשכי'
שכינה מדברת מתוך גרונו, כי אי אפשר במדרגת
קול זולתו להרגיש בחש' הראות, ומזה השיגו כי
כפיו בן לבו, כי על דיבורים של שקר אי אפשר
שיחול השגחה השכינה ולהיות מרגיש בחש' הראות,
וממלא מבורר בפסוק ראה ו דכפיו בן לבו, ממש
והנה עיניכם הראות ול"ק קושיא רבינו בחיי
זל"ה.

ועל בחיי לה"ק כזה שבי' ליוסף הדיק אמרו
חז"ל דאגמרי' לפרש ולא גמר, שאי אפשר
לפס עמא להשיג בחיי לה"ק כזה, משא"כ השפס
שבו מדברים חנשי עבר הכהר ואנשי ארץ כנען
גם פרעה היה יודע בו, כמו שבה יכול ללמוד כל
הע' לשונות, ועל כן השניע ליוסף שלא יגלה
יתרון ידיעתו בלש"ק, ואפשר שלא הקפיד אם יודע
לה"ק אל אחיו כמ"ש במדרשו, וע"כ לא עבר יוסף
על שניעתו כמה שדיבר אל אחיו בלש"ק, כי היה
משניעו ע"ד כן שלא יגלה בפני המארים, ומזה שדבר
המליץ בלש"ק בפני המאריים או היה לשון עבר
הנהר וארץ כנען, ואם לא היה עוד כי רבים במארים
ידעו לשון הכוא, ומתוך קושיא בהש"ק כי לא
הי' מתוודע פרעה פן יבא אי' מגדולי ארץ
כנען ועבר הכהר ויראה לדבר אמת בלש"ק ויתגלה
הרפתו, כי השלש המורגל אל"ס גם פרעה הי' יודע
בו אלא שלא היה שומע ויודע לשון יוסף, וסרו
כל הספיקות בענין בג"ל

ועתה נבאר דלמה הוצרך יוסף לשני הראיות גם
יחד, אחרי שכל א' מהראיות הוא צירור
גמור כנ"ל אי"ב יספיק צא' מהם, ואפילו כי אמנם
שמתברר להם ע"י ראיית המילה שהוא לזיק גמור
ע"י שראו עליו השגחה שמו יתברך כנ"ל, ואי אפשר
להסתפק בו בעצמי מכול ומצני קטורה, אולם עדיין

וע"כ היה צריך גם להאזיין המילה, דמיון שראו ע"י המילה דשריא עליה שמה קדישא וא"כ הוא צדיק אמת, מעשה אין מקום להסתפק ולחוש, כי צדיק אמת לא יעשה דמיון כחצת, וא"כ ראיה דכל אלה הסימנים שראו צדיקצור, שהיו רואין את הקולות, וראיית לה"ק, כל אלה סימני אמת ומלך הקדוש, וע"כ הוצרך לשני הראיות בחד ובתלפוז שיהיה נחצר להם צידור גמור צלי ספק שהוא יוסף.

וע"ד שכתב הרמב"ם ז"ל (בהלכות יסודי התורה פ"י) שהמאמין עפ"י האותות יש לו בלבו דופי, שאפשר שיעשה האות צלם וצביון, וגם מרע"ה לא האמינו בו ויחל מפני האותות שעה וכו', אלא אדם שבינו יודעים כי שהוא ראוי לנבואה וכו', ומכלל צדרי הנבואה בקדושתה וצפירתה, וא"כ עשה אות ומופת מזה לשמוע ממנו, וכך הוא מנות התורה עליו, כמו שנגעונו לחתוך דין עפ"י שנים עדים כשרים, ואע"פ שאפשר שהעידו שקר, הואיל וכשרים הם אלאנו מעמידין אותן על כשרותן וכו' והאדם יראה לעינים וכו' יראה ללב עכ"ל, הרי מובאר ג"כ דאין לסמוך על אות ומופת בלבד, אלא א"כ הוא מוחזק לאדם גדול וחכם וראוי לנבואה, ולא יש להאמין בו צדירוף האות, ואע"כ דגם זה אינו צידור גמור, ואפשר שיעשו בו בני אדם לחצו לצדיק, והאדם יראה רק לעינים, אבל כיון שנגזר התורה צדק להאמינו, ולא אמר תורה שלח לתקף, מעשה מזה או בעתה הוא לה, ששני סימנים אלו יתאמת הציא לעולם, ומן השמים אין מניחין אותו לשקר באופן זה וצ"י סימנים אלו, ואם לא כן לא יתאמת הציא לעולם, וכמ"ש הרמב"ם ז"ל (בפ' שמות) על מ"ש ז"ל במדבר שמוסרה הוא בידם שכל גואל שיצא ויאמר להם פקידה כפולה הוא גואל של אמת, והקשה הרמב"ם ז"ל ומוני להם לישראל שיאמינו למשה, שמה שמע משה במסורה הזאת כמותם, וחיץ הוא ז"ל וודאי כך קבלו מיוסף ששמע מפי יעקב שהראשון שיצא ויאמר להם בלשון כזה הוא יהיה הגואל, וגלוי וידוע לפני הקב"ה שלא יצא אדם ויכזב בהם, ובכך הצביחם עתה"ל. ואין מניחין מן השמים לשקר צדק.

וה"ר בנן יתבאר מ"ש כי פי המדבר אליהם. ולבאר מלח פי מיותר, ויותר יתכן למד כי אני המדבר אליהם, וזאת היה המכוון בדבריו להוכיח כי הוא יוסף המדבר, כי מה שפיו הוא המדבר א"ל הוכחה וראיה, ולדבריו יתבאר על נכון, בהקדם מה שיש לדקוק באמרינו בנחת התפלה כי כל פה לך יודע וכל לשון לך תשבע וכל עין לך תפסה וכו' וכל הלבבות ייראוך וכו', והרי חזוין דלוא הכי הוא, ולא יתקיים כ"ז רק לעתיד כשיביא מלאכה כל הארץ דעה, וצביון ישנם הרבה מתפרשים ומגדלים, ולא כל הלבבות שלמים צירוף צוראם, אמנם יוצן עפ"י דברי השל"ה הק"י כנ"ל, דמה שאנו קורין פה ועין וכו', אין שמו העלם כן, אבל שם העלם הוא למעלה בקדושה, ובהשלמות כמה מדרגות עד שהגשם בעולם הגשמי נקרא בשם זה מושאל משרשו למעלה עכ"ל. ומעשה אחי שפיר דכל פה לך יודע וכו' לשון לך תשבע וכל הלבבות ייראוך,

למעלה, וצא רחל להכניסו, כי אם אין יודע צע' לשון אין ראוי להיות מלך, אמנם כל עוד שהמאריים עומדים עליו לא היה יכול לדבר דיבורים שיש בהם צח' השארת השכינה כ"ל, ע"כ ציקש ואמר ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני שלא ע"י מלך, ויתרחקו המאריים משם שלא ישמעו, ויבואו כו' לעמם כ"ל, ונתן טעם כי כמך כפרעה שחשד אהרן צעניו במלך, ומוכרח אהרן להכיר צע' לשון כי כן כתוב צנימוסי מרים, ע"כ אל יתיר אפך בעבדך, כי לא נסמך אהרן צח' אלא לפי השיבוך צעניו ברור לי שידעת זה, ואולי כיוון לומר בלישנא דמשחממא לתרי אגפין שאם לא ידעת כרי כמך כפרעה שגם הוא אינו יודע, ומכך לך למשול עליו ואין אהרן ראוי להיות מלך כמו כפרעה.

ובזה יובן דברי המדרש המוצא בראש דבריו, כחידושים עמוקים ע"כ בלב איש, משל לבאר עמוק מלאך זון וכו', זה אחד וקשר חבל בחבל ויניח צנימה וכו', ויבואה המשל לדברנו כי עמקות כלשון קודש כפי שורשה למעלה בצנימה השארת השכינה היחיד עומן בלב איש זה יוסף, ולא גילה אהרן להם עד עכשיו, ח"ש ולא היה צריך יכולת לשחית ביממה, זה אחד וקשר חבל בחבל ויניח צנימה השיחה במשיחה וכו' ירמזו על השתלשלות כלשון שגשגלשל ממרכבז העליונה באלפים ורצבות מדריגות כמבואר בדברי השלביק כ"ל, כך היה יחודם משיב ליוסף דבר על דבר עד שצמד על לבו, היותו שגילה לו ידיעת הלשון שהיה עד עכשיו בסתרי לבו, ועד"ז יתבאר דברי המד"ר חפציו אב במשכיות כסף דבר דיבור על אופניו, מה אופן זה מראה פנים לכל זה, כך היו דבריו של יהודה נראים לכל זה ששם שדיבר עם יוסף, ולדברנו דיבר עמו בלביק כפי שרשע למעלה, ופנימיות הלב"ק בצחיה הנצח הוא עד אין תכלית כמו שהמלא בלשון הכתוב הקדוש גימטריאלות וחילופי אותיות ודמיון עד אין מספר, ח"ש מה אופן זה מראה פנים לכל זה, כך היו דבריו של יהודה נראים לכל זה ששם שדיבר עם יוסף ע"י צח' לביק שדיבר אליו, ועיין עמוד על זה וכו'.

דכל אלו שראוי לכתוב להם שם פה ולשון ולב, ואינם מנוחקים מעמם הקדוש ומשורשם, כל אלו לך יודע וכן חשב, וכל שאינו בצנימה זו ואינו עושה כן, אינו בכלל פה ולשון ולב, רק מושאל עליהם שם זה בדרך משל, ובני אדם חושבים שהוא פה ולשון, ובאמת אינו כן, ורחוקים משרשם למעלה, ולא יונח עליהם שם פה ולשון כי אם בדרך שאלה, ח"ש להם יוסף כי פי המדבר אליהם, ר"ל כי עיניכם בראות שהדיבור הוא צפי ממש, ואם כן ראוי כי שורש הדיבור הוא מהקדושה ולא יתרחק מהמקור משרש הפה למעלה.

ואר"י לטעם זה אמר הוי"ו כל איש מעלי וגו' בכתובת יוסף אל אחיו, להיות שיהיה צדיקוים עומן צח' השארת השכינה, כמ"ש לעיל שדיבר אליהם בלביק כפי שרשו למעלה והיו רחוקים את הכשמה כי היה השכינה מדרגת מתוך גרמו, וא"ל שיחול השארת השכינה במקום שרשעים עומדים דכתיב אל יגורך רע, וע"ד שכתב ק"ו השימה משל זל"ה (פי' משפטים) הטעם שמוציאין את הכעלי דיגין לחור דוקא, ולא סגי שילכו לאחיה זה שלא ישמעו דברי הדיינים, כי א"ל לגיד עומק הדין אם לא צהארת שכינה וכו', והנה דובר שקרים לא יטן לגד עניו וכו', ובצפ"ד מסתמא חד מנייבו משקר ודואל לגזול וע"כ יהיו צעניוק כרשעים וכו', וא"כ צעורו בצנימה זו אי אפשר לדון דין אמת לאמתו ע"כ דבר"ק, ואף הנה לטעם זה בשרה יוסף בלדיק לבאר להם ראיות הלשון ע"י השארת השכינה שדיבוריו, וזה הוי"ו כל איש מעלי, וכו'.

ועד"ן אפ"ל במאמרי"ב ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יתיר אפך בעבדך כי כמך כפרעה פרש"י ז"ל חשב אהרן צעניו במלך, ולבאור מה תוית טעם יפ צח', אורכב כ"ו טעם לבאור, דאף שחשב צעניו במלך עכ"ז מדרב נגד קשות ויתכן שיתר אפך עליו ויתר, גם מ"ש באזני אדוני ז"ל, כי כל דבריהם כו' ע"י מליך כמשה"כ וחס לא ידע כי שומע יוסף כי במליך צנימה, ועיין ברא"ם שכתוב צח', ולדברנו אפ"ל כי יהודה ראה לנסות את יוסף אם יודע בלביק כפי שרשע

ועתה נבוא לבאר ענין העגלות, דהבס טבא השנינו
 גוגא דהזכור'ק' ודמדרש פליגי, דמדרש
 מצואר דעגלות פרעה ב' ע"ז חקוקא עליהם ועמד
 יכודא ושרפן, וזכור'ק' מצואר דאלין ואלין אחו
 לות יעקב עכ"ד, חמסא אפשר לביטול דצריכס
 ואלו ואלו דא"ה ולא פליגי, ונאמר דהבס מממשעות
 דפסוקים מוכח כדברי הזכור'ק' דעגלות יוסף ועגלות
 פרעה שניהם באלו אל יעקב, שנאמר וירא את
 העגלות אשר שלח יוסף, וסחב וישאו בניו את
 נשיהם ואת טפס דעגלות אשר שלח פרעה וגו', ואם
 עגלות של פרעה נשרפו במקומן א"כ האיד נשאו
 בן את נשיהם ואת טפס, אלא ע"כ נאמר למר
 לפי דברי המדרש שאר שרפן יכודא שלח פרעה
 עגלות אחרים, ואותן עגלות הבישו ליעקב, ומסתח
 עגלות פרעה שנאמר בפסוק בן היו העגלות השניות
 שהבישו אל יעקב, ורומזים אל הכתוב כמ"ש לעיל
 בשם ספר אור החמה, וכמו שסיים בזכור'ק' כד יפקין
 מן גלותא וביבאו את כל אחיהם מנחא לב', ופחות
 הכולם יביאו את ישראל מארצות גלותם דעגלותיהם
 מנחא לב', והשניים לא היו של ע"ז, והם פועל
 דמיוני על הכתוב, ולעמיד לבוא ודאי לא יביאו
 את ישראל על עגלות של עבודת זרה, ומ"ש דמדרש
 שהעגלות אשר שלח פרעה עמד יכודא ושרפן אל
 היו אשר שלח ראשונה, וגם הזכור'ק' יסבד
 כן, אלא שאין הזכור'ק' מזכירם להדיא בשם בפסוק
 לא הזכירו עגלות אלו לא שלחחן ולא שריפתן, אלא
 שהי' מקובל לחז"ל ששלח פרעה עגלות של ע"ז
 ושרפן יכודא, ומכיון שלא הזכיר הכתוב, גם
 הזכור'ק' לא הזכירם, אבל לפי האמת הזכור'ק' ודמדרש
 לא פליגי כלל, ואידי ואידי מדוים שאותן של ע"ז עמד
 יכודא ושרפן, ושלח פרעה אחרות ואותן הבישו
 אל יעקב והם פועל דמיוני אל עגלות דלעמיד כ"ל.

והנה לבאר חזק' ה' דענין של פרעה ששלח עגלות
 שהיה ע"ז חקוק עליהן, וכלל ידעו האומות
 דיעקב וציוו שאינם מדוים בע"ז, ושמדחיקים את עמם
 מכל דגדוד ע"ז, ודבר זה היה ידוע לאומות השולם
 עוד מימי אברהם, גם ראה פרעה את יוסף צמחיים
 כל אותן השנים שנשמר מע"ז, ומאי היה דעתו
 של פרעה ששלח עגלות של ע"ז, וזכור'ק' לא יסתמך

יעקב אצטו דעגלות אלו, ואפ"ל עשימ"ש הכפלה
 אליהם (צפ' בל) ע"כ"ש משכו וקחו לכם אלן וגו'
 ודרשו חז"ל משכו וידכם מע"ז וקחו מן השוק,
 ולבארם חיד לקחו מן השוק אלן של מצרים וביה
 בו חיסור משום נעבד, אלא דאמרינן דעבד"ס הם
 מכרו או משכנו לישראל, מסתמא דיעול עי"ש, וק"ל
 היינו לב אליהם מפלפל על זה, והעלה דאפילו
 לשיטת הסוברים דמכנו דיעול, אבל לבתחילה פסול
 לקרבן, דמכל מקום מאים נצטב עי"ש, ועד"ז אפ"ל
 דפרעה השב דע"ז ששלחן ליעקב נחבטל ע"ז מהם,
 אבל עמד יכודא ושרפן דמכל מקום מאים נצטב,
 וגנאי הוא שיעקב אצטו והשכנים הקדושים ישתמשו
 דעגלות אלו, וע"כ לא הזכיר הכתוב, וגם הזכור'ק'
 לא זכרן, כי אפילו הזכירנן גנאי הוא לגבי יעקב
 אצטו והשכנים הקדושים, וגם אין שום נפקא
 מניה דבזכרתן, כי בלאו הכי לא בלא אל יעקב,
 ולא ילאו ממארים לעולם, אלא שרפן יכודא במקומן,
 ומה לו להזכיר מתעבתו של אותו רשע אשר זמם
 ולא עלתה ציוו, ע"כ לא זכר הכתוב, וביה להם
 לחז"ל דבבבל דבר זה, וגם הזכור'ק' אינו חולק בזה
 אלא דלא מייירי בזה, ואין פלוגתא ביניהם כלל.

ועתה נבאר ענין הרמז דעגלות כפי כל הפירושים
 שפירשו לעיל מדח"ל, ואפשר למר דכולהו
 אינטייבו, וכוונת הרמז בזה חדא הוא, ועל קוטב
 ה' נאמר וצח' ה' לבס, ויוסף רמז על כולם ועשה
 בזה פועל דמיוני על לעמיד ואלו ואלו דא"ה ולא
 פליגי, ונקדים מה שפירשתי דברי המד"ר (צפ'
 נשא) ויאמר ה' אל משה לאמר קח מאתם והיו
 לעבוד את עבודת וגו' מהו לאמר חגי רב אושעיה
 ח"ל הקב"ה לא נאמר לבס דברי כבשין ודברי
 נחמות, עוד שם דמדרש ויביאו את קרבנם לפני
 ה' שש עגלות לב וגו' ויקריבו אותם לפני המשכן,
 בלא ועמדו לפני המשכן ולא קבל מהם עד שנאמר
 לו מפי הכהן קח מאתם, לבארם חזק' להבין מדוע
 לא ראה משה לקבל מהם, אלא היה נזרך דעגלות
 לבשר את המשכן, גם י"ב קישור אמירה דברי
 כבשין ודברי נחמות לענין העגלות, ופירשתי עשימ"ש
 דאיתא בילקו (רמז תשנ"ט) אלו זכו ישראל לב'
 ימים ב' ויבטלן לארץ וכו', אלא יוסף ב"ה משום

וכו', ופירשו החוספות דהכונה על מנ"י לוי' שלמד עמו כשליחו, וא"ל יוסף חזור כך, א"ל יעקב בני גדולה לוי' שעליה נחוספס פ' אחת בחורב וכו' פירש עגלה ערופה וכו', וראוי לבדוק למד בזכירו יוסף במצות לוי', ומד ענינו להזכירו בשם הכותב בשליחות העגלות, ואפשר לומר לדרכיו כי מה שלוי' יעקב ליסוף היה ג"כ פועל דמיוני על לשחיד, ובחינתו שו' לבחי' עגלות נצ ועגלות יעקב שנסעו בהם השנעים למזרים, וע"כ רמז עלי' יוסף בשליחות העגלות, כי ענינם א' הוא.

ונקדים מ"ש בספ"ק נועם אלימלך (פ' בשלח)
 גיתן טעם למצוה לוי' וז"ל: כשהלדוק מלוח את חזירו הם מתקשרים זה בזה בקדושתם ונעשים כאחד, וקדושתו של זה הלדוק העוסק בחורב בניהו, הוא משמר את חזירו בדרך כאלו הוא עולמו עוסק בחורב מתחת הכתקשרותם, ע"כ לעניינו. ולכאורח ראוי לבין מדוע לא יועיל בהתקשרות להמשיך לו שמירת הדרך על ידי עזרת המצות ועסק החורב שיעשה חזירו הלדוק בניהו גם בלי מנ"י לוי', ולמה האריך שילוף לה מצות לוי', ולהסביר הענין אפ"ל דכחולים להמשיך אחז השפעה טובה מן השמים, לר"ל שיכיה פעולה ההכנה ע"י מעשה מנ"י שבחינתו דומה מעין אותו דבר שרואנו להמשיך, וכמ"ש ב' לך, וע"י מעשה המנ"י שחיי' דומה הקצ"ב מודד מזה כנגד מזה להמשיך השפעה בדומה לה, וראיה לדבר זה ממש חז"ל במס' ר"ה (דף ע"ו) מפני מה אמר חורב הביאו עומר צפסת, מפני שפסח זמן תצואה הוא, אמר הקצ"ב הביאו לפני עומר צפסת כדי שאצטר לבס תצואה שבצורת וכו', ומפני מה אמר חורב נסכו לפני מים צהג, אמר הקצ"ב נסכו לפני מים צהג כדי שיתרבו בשמי שנה ועוד שם כמה ענינים כעין זה, מובאר להמשיך השפעה הצרכה לר"ל שיכיה פעולה ההכנה ע"י מעשה המנ"י בלוחו ענין, ומעין אותו דבר שרואנו להמשיך, וממנה יובן טעם מנ"י לוי' וסגולתה, ולר"ל למצות פעולה ההכנה ע"י מעשה המנ"י השייכת בדרך, דהיינו מנ"י לוי' ושבר פסיעות, ובכח מצוה זו להמשיך שמירת

כל אלה הנהיג, וחז"ל דע כי אם לא היו ישראל חוטאים, היה להם כח לצרר הנהיג במקום שם, ולמשוך הנהיג אליהם מכל המקומות, משא"כ אחר חטאם נחלש כוחם, הלוואי שחשיג ידם לתקן במקום עולמו אשר שם הנהיגות עכ"ל, ועפ"י יבואר דברי המדרש כי"ל א"ל הקצ"ב למשה לא ואומר להם דברי כבוסין ודברי נחמות, דמ"ש לו הקצ"ב קח מאתם וכו' לעבוד את עבודת אורל מועד להורות כי עוד יערכו עגלות למסעיהם, אמירה זו היתה דברי כבוסין להם, דאלמלא זכו ישראל הו' נסיעתם ע"י קפית הדרך וכו' נכנסים לארץ ישראל מיד, ויהי צמות לצרר כל הנהיגות שבמדבר במקום שם כמ"ש הוהא"כ, אמנם היה בהם גם דברי נחמות, שנחשבו שעי' נסיעתם יתקנו כל המקומות בהם, וישלם החיקון על ידיהם.

ועפ"י נבין ענין הרמז בעגלות אשר שלח יוסף אל יעקב, ודאמת לא היה צריך יעקב אצילו ליסע ע"י עגלות, להטריח את עולמו בטלטול הדרך, כי היה האם של קפית הארץ רגיל אלל האצות הקדושים, ואפילו אליעזר עבד אצרכה הלך לארס נהרים ע"י קפית הדרך כמו שדרשו ז"ל אמנם אמרו חז"ל כל מה שאירע לאצות סימן לבנים, וכמ"ש הרמב"ן ז"ל (כפ' לך) כי ע"י שאלות עשו פועל דמיוני, הכינו הענין הוא בכה להיות מתקיים לבניהם אחריהם, וכמו כן צענין העגלות עשה יעקב פועל דמיוני להמשיך את הכה הוא להורות האחרונים לשליטתו לנצח באלה מסעי, ולא יכוו ראויים לם של קפית הדרך, שיכיה בכחם להשלים חיקויים הראויים ע"י נסיעתם, וכ"ז הוכן בכתו של יעקב, שעי' נסיעתו הכין והמשיך הכה הוא להורות ע"י הפועל דמיוני שעשה צה. ונמלא דעגלות יוסף ה"י צחי' הרמז בהם ממש בבחינת עגלות נצ שבמשכן, ויהי פועל דמיוני על אותן עגלות נצ שהשתמשו בהן ישראל למסעיהם, ויוכן שפיר מ"ש הוהא"כ ובעלי החוספות כי רמז יוסף בעגלות בהם על עגלות נצ שבמשכן.

ועד"ז אפשר לפרש מ"ש רש"י ז"ל דעגלות ששלח יוסף סימן מסר לו על פ' עגלה ערופה

המשחלת, ובארצות גלותם יעברט ישראל ליתן זרורות לאומות העולם לפייסם, ועשה יוסף האדוק פעולה הכבדה על ידי מעשיו בכה קדושתו, להמשיך כח הכוח על העמית, שע"י הזרין יומתק ויהפיים המקטרג, ואין בכל זה משום לא תחנס, כי לבסוף עתידין להחזיר כל אלו המהגות לישראל כמ"ש חז"ל במד"ר (פרשת וישלח) כל אותן הדורות שנתן יעקב לעשו, עתידין לאומות העולם להחזיר למלך המשיח, עיין בדברינו בפרשת ויאלף) וגם שער המשחלת יוחזר לישראל לעתיד כשיהפכו העוונות לזכויות עי"ש, וכמו"כ נעשה בכסף יוסף שהעלונו ישראל עמכן בלאתם מארץ מצרים, וחלק הנשאר יתגלה לאדוקים לעתיד לבוא, ואין זה אלא פקדון בידם וליכא משום חוסר דלא תחנס, וממנו רמז זה בעגלות 33 כמ"ש צוה"ק שרומז על מ"ש והביאו את כל אחיהם מנחה לבי' צרכו וצרכים היונו עגלות 33, ויביאו אומות העולם נפשות ישראל מארצות גלותם מתנה למלך המשיח, ומכ"ש שחזרו כל אותן הדורות שנתנו להם, וע"כ צעת שלח יוסף העגלות לצורך ירידתו למצרים ויחיה החחלת בגלות צעת הכוח, עשו יעקב ויוסף פעולה הכבדה ופועל דמיוני להמשיך להם שמירה ולהקל מעליהם עול הגלות.

ובזה יתבאר דברי צוה"ק בפרשת העגלות, מה שהקדים לביאור פרשה זו, ענין אצילות ליון וירושלים כ"ל, ר"ח פתח ובי' שיצו אחי משום כל המהאצילות עליה, ואוליך ומבאר אצילות החורבן, ולבאורה מה שייכא ענינה לפרשת עגלות, אומנם יעקב אציו ע"ה ויוסף והשבעים צעת הכוח שעשו הכנה לירידתו למצרים, לקבל עליהם עול הגלות גזרת ברית בין הבתרים שזה היה שורש כל הגלות, הנה ראו צדק קדשם כל הגלות וחורבן בית המקדש והתאבלו עליה, כמ"ש ויפול על ארצו ציומן אחיו ויבך, פירשי' על צ' מקדשות שעתידין להיות בחלקו וסופן ליתר, ע"כ ראו להמשיך ישועה וחיוקן בזה שעשו פועל דמיוני ופעולה הכבדה, להקל מעליהם עול הגלות, ולהבין להם דרך שישלם החיוקן הנראה בגלות על ידיהם, ופעולה הכבדה זו גרמו בעגלות יוסף כאשר פירשנו לפני, ע"כ הקדים צוה"ק אצילות ליון וירושלים לביאור פרשת

ובמז"ב יעקב אציו שליוח את יוסף להמשיך לו שמירת הדרך, הרי ה' בכה להמשיך לו שמירה ע"י עבודתו וכן קדושתו גם מציתו, וע"כ אמר לו יוסף חזור בך, א"ל יעקב בני גדולה מות ליה שגרמו בפרשת עגלה ערופה שנאמר וידיו לא שפכה את הדם הזה וגו' ודרשו חז"ל שלא פטרנוהו בלא לוי, מבואר מפרשת עגלה ערופה להמשיך שמירת הדרך, לרין להיות דוקא על ידי עבודת המצו' השייכה בדרך דכיונו מות לוי, ואפשר דע"כ רמז לו יוסף על עגלה ערופה ועל מצו' לוי' בשליחות העגלות, דע"י ירידתו למצרים בעגלות, והחיוקנים הגדולים שעשה יעקב אציו בדרך למצרים, היו פועל דמיוני וכן הממשיך שמירה לישראל בכל מסעיהם בדרך גלותם, והמשיך יעקב אציו הכח הזה ע"י נסיעתו בכה החיוקנים ועבודת המצות שסיגל בדרך הליכתו, ובחי' זו רמז צ' עגלה ערופה במצות לוי, מנאל דענין עגלות 33 ועגלת יוסף ועגלה ערופה ענינם אחד ובחייתם שזה, וכו' כולם פועל דמיוני אל העתיד.

ועתה נבאר בחי' הרמז שכתב צוה"ק בפרשת עגלות, דיוסף רמז לוי על עגלה ערופה, ועגלה ערופה הוא דורן להס"מ כדי לפייס ולהשקיף שלא יקטרג עי"ש, ולבאורה איך שייכא ענינה לעגלות יוסף, ותקדים להעיר, דהנה יוסף האדוק נתן דורן גדול לפרעה הרשע מקור העונות, כמ"ש וילקט יוסף את כל הכסף המנאל בלחץ מצרים ובארץ כנען, ויצא יוסף את הכסף ביתה פרעה, גם כסף יעקב אציו והשבעים בוא לידו, מנאל שחי למנוח הכוח וירידה גדולה, להבינם תחת יד הקליפות לרשות פרעה ע"י יוסף, בגם שאלמו ז"ל במסכת (פסחים דף ק"ט ע"ה) כשעלו ישראל ממצרים העלו עמכן מארצות יוסף שנאמר ויגלו את מצרים, אבל אמרו ז"ל דעדין נשאר להם מעמון גדול ויתגלה לאדוקים לעתיד לבוא, ולבאורה למי עשה יוסף כן, וברי תביז לא תחנס, ודרשו חז"ל לא חתן להם מתנת חנם, אומנם גם בזה עשה יוסף האדוק פועל דמיוני וסיומן על העתיד, דיכיו אומנם לדורות שיעברו ישראל ליתן דורן להס"מ שלא יקטרג, כמו שביח בחי' עגלה ערופה וענין שער

ובעתה ח"ש דמ"ש ואגידה לכם את אשר יקרא אחכם באחרית הימים נתקיים דיבורו וקיים ועקב אצינו מאמרו, אלף שלג גילגל אלף צרמו ובצחינת ליבא, וכמו"ב יוסף הדין צפת שדצור אל אחיו, רמז בדיבוריו עתידות ועניני הגאולה כמו שציארו לעיל, וכמו שציארו באר"ק בפרשת העגלות כד יפקין מן גלותא וכו', ודיבורים אלו אי אפשר לגלות צפה רק בצחינת ליבא, ע"כ אמר והנה ענייכם ברורות כי פי המדבר אליכם, וראוי האמור כאן פירושו ראהי שכלית, כמ"ש רחב אני את דברי אדמו"ן, והכוונה שתצטוונו בדיבורי ותראו שמדומה בהם צחינת העמיד, ודרשו חז"ל כפי כן לבן, והכוונה שדיבורים שצפי הם הכוונה להבין מתוכם עניני הגאולה שהם בצחינת ליבא לפומא לא גליא.

ועפ"י נבין דברי המדרש שצפתה דברו ויגש אליו יחודה. מים עמוקים ענה צלף איש וגו' משל לכאר עמוקה וכו' כך לא זו יחודה וכו' עד שצמד על לבו, כוונת המשל שהמשל דברי יוסף למים עמוקים, כי עניני הגאולה הרמזים בדיבוריו הוא עמוק מאד ואי אפשר לעמוד על סודם, וליבא לפומא לא גליא, וצא ח' וקשר חבל בחבל יומא צנימא וכו' כך לא זו יחודה משיב דבר על דבר עד שצמד על לבו, שמתוך דבריו עמד על סוד הגאולה שצמד בהם בצחינת מתעבה שכל, ח"ש עמד על לבו והבין, ויוצן גם המשך המשל מ"ש שצא אדם ח' ודלה הימנה ושחם התחילו הכל דולין הימנה ושחיון, הרמז על השצעים שגם הם הבינו רמז המתעבה וסוד הגאולה, שדיון שירדה ההשגה מעולם המתעבה ע"י יחודה, מעתה הבינו גם הם, ח"ש התחילו הכל דולין הימנה.

ועפ"י דרכו ה"ל נבין בצמח"כ ואתה ליתא זאת עשו קחו לכם עגלות לעפכם וגו' וישאחם את אצביכם וצאחם וגו' וישצו כן צג"י ויתן להם יוסף עגלות וגו', ולכאורה עשיה זו מה ענינה, ועדיין לא נתן להם העגלות אלא לחי"ב, ואתה שקבלו העגלות שייך לומר בעשיה ולא קודם לכן (עיין לעיל קושא י"). אמנם כפי מה שציארו עיקר הכוונה בעגלות האלה היה להמשיך כח העצוד

עגלות, שעל ידי שראו והבינו ענין האצילות האור והחורבן הגורא, הבינו רפואה ותיקון הכרמז בענין העגלות כ"ל.

באופן אחר אפשר לפרש צמח"כ הכחוצ והנה ענייכם ברורות כי פי המדבר אליכם, וגם מ"ש במדרש כפי כן לבן, בהקדם לפרש מ"ש רש"י ז"ל בשם המד"ר (פ' ויחי) עכ"פ האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אחכם באחרית הימים, צקש לגלות את הקץ ונסתלקה שביעה ממנו והתחיל אומר דברים אחרים, ולכאורה ראוי להבין כיון שסוף כל סוף לא נתקיים דיבור זה, אי"כ למה נכתב בזה"ק דבר שלג הכי. גם איך אמר ועקב דיבור שלג נתקיים, וכינתן שלג קיים מאמרו, וכרי ועקב אצינו ע"כ מידתו מדה אמת כמ"ש חתן אמת ליעקב, אמנם אמרו חז"ל בענין קץ הגאולה (במדרש שח"ע ט') ליבא לפומא לא גליא, ואמרו ז"ל במ"ס סנהדרין (דף ל"ע ע"א) כי יום נקם בלבי ושנה גאולי צאה, מאי יום נקם בלבי, איך יוחזק ללבי גליתו לאצרי לא גליתו, רש"י אמר ללבי גליתו למלאכי השרה לא גליתו ע"כ, וחכמי האמת מפרשים דישנם גשמות לדיקים שהם בצחינת פומא ולהם לא נתגלה, וישנם גשמות לדיקים שהם בצחינת ליבא ולהם נתגלה סוד הגאולה, וכוונת המאמר בפשטות דלא ניתנה רשות לגלות סוד הגאולה צפה, רק בצחי' מתעבה שכל, ועקב אצינו חשד מתחילת לגלות להשצעים הקדושים סוד הגאולה בפירוש ותאחזגליא, והמפרשים הסבירו עממו וגימורו כל ח' לפי דרכי עיני ציפ"ת וצמח"כ, ושצאה כי מן השמים לא הסכימו לגלות צפה, התחיל לדבר דברים אחרים, וצאחון בדיבורים הם הכרבות שצרכם הליבית סוד הגאולה בהם צרמו, וסוד הגאולה נסתר בהם בצחינת המתעבה, וכמו שציארו חז"ל במדרש שלכל ח' מהשצעים הודיעם ועקב בצרכותיו מה שיקרה אותם עד ציאת המשיח, ח"ש רש"י ז"ל צקש ועקב לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שביעה, והתחיל אומר דברים אחרים, ר"ל הכוונה שצאחון הדברים הליבית סוד הגאולה, דאליכ ליל לרש"י ז"ל לומר דהתחיל לומר דברים אחרים, הרי מפורש בפסוק כן.

על השבעים, ומלך המשיח עתיד לאלף מיוחד, ע"כ מועד והולך כל אלו הזמנים וכל הצמיחות שיעברו על ישראל עד ביאת המשיח, וי"ש אס למלחמה, ר"ל אס יסכימו מן השמים למלחמה, ויהיה רצון העליון כן, אז אני בא להלחם, ורצו על דוד דלתי מיוחד, וגם רצו על שאר המלכים שנלחמו במלכות השמים, שיכודו הוא ראש המלוכה, ורצו גם עליהם באמרו אני בא, וכן אס לפיוס אני בא, ואס לחפלה כשיהיה רצון העליון שיבא השופט ע"י חפלה לבד, אז אני בא בזה החפלה, והכוונה על מלך המשיח דלתי מיוחד, שיבא משיח דקדוה בלי פעולה גשמיית וכלי מלחמה, ובאמת כח חיות החפלה לריך שיהיה מורקף גם למלחמה ולפיוס, ומ"ש אס לחפלה הכוונה על חפלה לבד לאפקווי מלחמה, ובזה החפלה לבד יבא משיח דקדוה, ולא יאמרנו לפעולה מצעיות ולמלחמה, ונעבור ציוני אלה נאמרו הלצנות, ואין כיבולת בידיו לשפוך שיה ותהנוגים בלב שלם, אבל כבר הוכן כח החפלה ע"י האצות הקדושים והשבעים, כמ"ש צוסיק ע' תולדות שמי' ללוחותן דלדיקא יתרכי ויתוסף רבות קודשא לכל מאן דאשקריך, ובפרע על גליה האחרון ועל גאולה העתידה אראו כל זה צרות קדש והחפלו עליה, ושמורה כח חיות תפילתם לפח חנוה כי בא מועד, ובדלתי שיהיה לסיוע ועזר שיתקבל גם תפילתו אכירי.

*

באופן אחר יתבאר דברי המדרשים כ"ל בהקדס לבאר דברי רש"י שאמר יהודי וכי זו היא שימת עין שאמרת לשון עיך עליו, והקדש הרמזין ז"ל דאית טענה כלל כי המושל שיהיה להביא אדם לפניו, לא יעשה על מנת לפעור אותו מן הכרות שיעשה, וכ"ש על הגויסה שיגנוז מצות המלך וכי עי"ש וצמד"ר איתא שאמר יהודי וכי זו היא כשמה עין וכפך הדבר שאמרת לסמויות עינים, וז"ל הכוונה.

צ) הקשון המפרשים מדוע מתחלה נאמר שיהיו עדים אלו והלדיקו עליהם את הדין

וכח החקוק למסעות בגלות, וע"כ רצו להם יוסף לעגלה אז שצמחן כ"ל, להמשיך כח השמירה לישראל בכל מסעותיהם בגלותם, וזה רצו להם יוסף צמח' עגלה ערופה וצמחות ליה כ"ל והשבעים הקדושים הביאו כל הרצו בזה, וקבלו עליהם לפשות חיקויים אלו, ולהמשיך בזה קדושתם האלה לדורות ישראל בעגלתו אלו, ואמרו חז"ל במכילתא (פ' בא) וילכו ויעשו כ"י כאשר היה כ' את משה בן עמר, וכי כבר עשו, והלא מר"ח נאמר להם פ' קרבן פסח ועדיין לא עשו עד ארבעה עשר בניסן, אלא מכיון שקבלו עליהם מעלה עליהם הכחוצ באילו עשו, כמ"ש השבעים הקדושים אף דלא ניהו להם בעגלה עדיין, ופעולה הכוונה לא נתקיים אלא לאח"כ, אבל מיד הביאו הכוונה בשעת האוין, וקבלו עליהם לפשות חיקויים האלה, ומעלה עליהם הכחוצ באילו עשו, ובפרע כי עיך בזה היתה הכנה הכוחית בזה קדושתם להמשיך לבניהם אחריהם כ"ל, והכוונה אליה מיד, וע"כ אמר הכחוצ ויעשו כן כ"י מיד אחר שנעשו מפי יוסף.

ובזה יתבאר דברי המדרש כ"ל שאמר יהודי אס למלחמה אני בא, אס לפיוס אני בא, אס לחפלה אני בא, עי"ש ק"ו הישמה משה אליה (צ"פ ויטב) בשם ספר"ק קדושה לוי אליה דבימי השמונאים לא כ"י אס בשלימות מפני שיהיה דרך מלחמה, ודרך הכוונה שלא יעשו התחמונים שום פעולה גשמיית רק בחפלה ובתחמונים לפני הקב"ה עי"י"ד. אמנם ישנם זמנים שהסכימו מן השמים למלחמה, כמו בימי התחמונים הכהנים הגדולים שהיו לוחמים עי"י רח"ק, ודוד המלך ע"כ להם מלחמותיו בשלל אורים ותומים ועי"י רח"ק, ועוד מלכים אחרים שהיו להם הסכמה מן השמים על המלחמה, והיו זמנים שלא הוסכם מן השמים להלחם עם האומות, ואמרנו לפיוסם בדורותיהם ולשחרם צמחון צלירוק כח החפלה, ובאופן זה נאמר מהם, ועתידים אומות בעולם להחזור כל אותן הדורות כ"ל, ובזמנים אלה שיתקבלו המשיח חין לנו רשות לערוך גדות מלחמה ואין לנו ענה ותורפה כי אס להחפלה להצויות וזה כל תולדותיו, וע"כ אמר יהודי כל אלו כ"י צמחות, שיהי מלך

יוסף במלכים ימים רבים, והיה פקדו ונגיד צבא שר גדול במלכים, אך לא שלח מכתב לאביו לכודישו ולנחמו, כי מלכים קרוב לחברון בשעה ימים, ואלו היה מכלל שנה היה ראוי לכודישו לנחמו אביו, וחורן הרמזין ז"ל עשה כל זה כדי שיכתב הדבר שיבואו כולם למלכים ויתקיימו חלומותיו, וכלי יקר לא נחלף ליה בחיוריו של הרמזין ז"ל, והקשה דאם יראה ד' בקיום חלומותיו כמה יתקיימו מעשים ויוסף מה פעל, ופי' הוא ז"ל דמה שלא גילה לאביו כי הוא חי, לפי שחשב אם הקב"ה לא גילה לו, איך ראה הקב"ה בצערו כיצד שנה מזה כנגד מזה, ואך יגלה הוא מה שניסה הקב"ה, והשיג בשכלו שנגזר על אביו אשר כיצד שנה בשכלו שלא קיים כבוד אביו, ואחר ששלחו אז מתודע יוסף אל אחיו, וכן מה שצריך את אחיו עשה כ"ז למדק עונם כמה שמכרו אחיהם עכ"ל ז"ל, ונחמה לדקו שניהם יחדיו והיה סיבה מן השמים שלא כודישו יוסף לאביו, כדי שיכתב הדבר ויחדו למלכים ויתקיימו חלומותיו כעטם שכתב הרמזין ז"ל, ולא יקשה קושית הכלי יקר דלא היה צריך יוסף לעשות פעולה לזה לשער את אביו, כי אם יראה ד' בקיומם בלאו הכי יתקיימו כ"ל, אולם איך לומר שהכיוון יוסף לזה, אלא לפי שהיו סיבה מן השמים וראו הבריות כן, ויוסף הצדיק בגדל לדקו הרגישו אצוריו מה שהוא ראון הבריות, ולא היה מדבר דיבורים כ"א מה ששלחו לו מן השמים ושכינה מדברת מחור גרונם כבח' שכתב המאמר ושמש ז"ל, ועי' לא הדוע לאביו כי לא היה ראון הבריות בזה, כן לעטם שכתב הרמזין ז"ל, כדי שיתקיים החלום, וכן לעטם הכלי יקר ז"ל כ"ל, ועי' שכתב בספרים הק' אלא אצרכם אביו עי' שבו אצוריו מושטים אותו למה שהוא ראון הבריות, ומצוהים אותו ממה שהוא נגד ראון יחברך, ופי' בזה אל תשלח ידך אל הנער, עיין בדבריו במקו"א.

ובמנ"ב מה שצריך את אחיו בעלילת מרגלים ובעלילת הצביע, היתה סיבה מן השמים למדק עונם כעטם שכתב הכלי יקר, אבל איך לומר שהכיוון יוסף לזה, דלאו הדידי' רמיא לנערם, אלא לפי שכתב ראון הבריות בזה כושמו צפוי הקדוש

ועשאו שנחמד עמם ואמר חלילה לי מעשות זאת וגו', ואחם עלו לשלי וגו', אז ייגש יאחד לדבר אחר קשות.

(ג) במד"ד ואחם עלו לשלי' אל אביכם אמרין לי' השלי' דכולי' גשפה (פי' כיפית עיני חשך כמו שמשקף, כלומר זה הוא שלי' של חשך ואפלה) ורוביק' לוחם שלי' רב לאוכבי חורחך, פי' כיפית כדי שלא לסיים הפערה בדבר רע נקט כמדרש האו קרא, אבל פירושו קשה, דאילו כן כולל' כתיב שלי' רב לאוכבי חורחך, ומדאמר ורוביק' לוחם וכו' מבוחר דאירע מילתא כך, וא"כ מה היתה הרה"ק מנשמת להם, ונחמה לא היתה עלי' זו של שלי' אלא אשר להם ולאביהם, וא"כ.

ונבוא אל הביאור פהקדם מ"ש בספרי'ק מאור ושמש עי"פ והנה עיינים רואות כי פי המדבר, פרשי' בלשון הקודש, וכבר עטמו ע"ז גאוני קדמאי ובררו בראיות שגם במלכים יכלו לדבר בזה"ק, וא"כ איך יהיה מה ראה על האחי', גם איך ידק ללון ראי' בדבר השמש, והל"ל והנה אנונים שומעת, ועוד כמה דקדוקים צענין, וחור"ד לחרך, ודיעות וראיותיו כן מלידקים גדולים, שבהיותם מדקקים עצמם בשלמות עליונים, והמה מופשטים ממלבושי גופניות, והשכינה שורה עליהם ומדברת מחור גרונם, פיהם מדבר נבואות ועמידות, ואחם הצדיקים עצמם אינם יודעים אח"כ מה שבו אומרים וכו', וכמו כן יוסף היה מדבר עמידות והשכינה היתה מדברת מחור גרונו וכו', וחבר ראה שלי' אחיהם וכו' ושייך שפיר ללון ראי' שראו בחי' זו חלל עי"ש לדבר. ומחזיק בלשון כי פי המדבר, ר"ל שלא הוא היה המדבר אלא פיו ע"י שהשכינה היתה מדברת מגרונו, ועד"ז כתב הבאר מים חיים בפ' האזינו שגם המפרשים משאמ"ל (יומא ס"ז) כשהיו שומעין את השם הכבוד והגורא מפורש שהוא יולא מפי כהן גדול וכו', שהיה יולא מעצמו מפי כהן גדול על ידי השכינה המדברת מגרונו עי"ש.

ואפשר להוסיף על דברי קדשו צהקדם מ"ש הרמזין ז"ל ח"ל: יש לחשוב אחר שעת

דקלל, וידיעה בלכת וגדל עד שישלים בכתן, אעפ"י מודיע בכתוב שם לא בכיורו והעם ללד ראותו צרם המעלות החליטו בכוונה ורחיקו מלכס מחשבו דבר זה עתה"ל ז"ל, והרמזין ז"ל חזר למלוא עמם על מה שלל בכיורו, ופי' לפי שהחבר אליהם בשם המלצה על מלוא וקלל הפנים ויזהר עליו וכו', או לפי שהחבר להם בדבריו שדבר להם קשות ואמר להם כעמם וכו', ורשי" פי ויחבר אליהם נעשה להם כמרי לדבר קשות, ופי' הרא"ם שהראה עליו נכרי, אמנם כל זה אינו שוב ולא יספיק לגבי קדושי פלוניא שצנו ד', שכלל ספק היה להם להביא צחי' נפשו בפנימיות של יוסף וצחיות בקדושה שצ, כי מעצב הקדושה להימשך אחר מינו, ומכל שכן שיהיה השראה בשינה אלל כמשה"כ וירא אהויו כי ד' אתו, והשכינה מדברת מתוך גרוט כמ"ש במאור ושמש זל"ה, ואין לא רגישו הם בכל זה ומאי טעמא לא בכיורו.

אמנם יובן עפ"י דרכו ה"ל, ולפי שהיה רצון בכו"מ כן שלל ויכורו, כן לעמם הרמזין ז"ל כדי שיתקיימו החלומות ויסתבצו עי"ז וידעו למארים, וכן לעמם שכתב בכלי יקר ז"ל ושור עממים הכמוסים ופעלומם מאתו, ע"כ היתה סיבה מאח ד' שיתקן מלכס מחשבו דבר זה, ויסתר מהם פנימיות צחי' נפשו וצחי' הקדושה והשראה שכינה בשור אתו, גם נעלמה מהם מלשון פנימיות הדיבורים שדבר יוסף אליהם, כאמנם שכל דיבוריו אליהם ה"ו צחיות ונצחית על עתיד, והם דיבורים קדושים ונצחיים עד אין חקר, אלל לפי שה"י רצון הצי"ת להעלים מהם צחי' הכסוד והבטחה, ע"כ נעלמו צפיו מן השמים דיבורים מלכס כמנה לבושין, ועמיר ומטובה וסחוס ופעל כל צחי' הפנימיות שסכס, ויוסף ע"ז היתה סיבה מכסיית שלל ישימו על לשם לחקור בפנימיות הדיבורים, אלל קבלו הדברים בפשטן, והחליטו בכוונה ורחיקו מלכס מחשבו ומלכסחפק דבר.

ובזה יבאר מאמר בכתוב ויכר יוסף את אחיו וחס לא בכיורו, ור"ל אמר דבר (פי' ז"ל) לפי שיהא מאלל כלל חתימה און ועשיו מלכסו בנחיתת און, והאברהם"ק תתקבץ בעמם זה כי מעצב אנושי כשאלו ידיעה כלל אחד ששנים, גם כלל בשני יתחבר צחיות הכסוד, כי כללצת יבדו סודות ופעלום, כאונגס כמים סמים לעמים ק לזרם לזרם, וידקדקו בעציות טעם ופנימיות הפנים ודיבור ונבטיות עינה

דיבורים אלל, והיה כ"ז דבר נצחית ורוכ"ק, ויכר פירשו בדבריו צחיות דל אלל כפענות והפליגות מהם ענינים נצחיים ונחמם על דורות ישראל הפחידים, כי לא נחמם האריך הכחיות בספור עלילת המרגלים ונחיתת הנביא ודומה אשר קשה להבנים עפ"י פשטן, אלל ש"ז מרמז בזה ענינים נצחיים ונצחית על העתיד, ורוכ"ק היתה מדברת מערוו דברו דיבורים אלל, אלל שלפי ששה הנביא השבטים הדיבורים הכס בפשטן, ולא הנביא הפעמות והסוד דגיו צו"י, וה"י סיבה מן השמים כן, כדי למקד עונם כמ"ש בכלי יקר ז"ל.

ומערה בסודות אל אחיו ואמר להם אני יוסף סודו אזי חי וגו', הכה היה מקום לאחיו שיתחבר עליו ויסקפו בנחיתת דבריו, ודלל ה"י האמת בדבריו אין יתכן שכלל ב"כ שנים אשר אזי ולא הודיעו, אחרי שהיה סופק בידי הלוויים שהיה מלך וממשל ומי יאמר לו מה תעשה, גם אין לא רגישו בנחיתת האחי' עד הכה ויכר אחוס כלל מינו פעילות של חיים, ע"כ הבעד עליו לפניהם ור"ל פנימיות בראות כי פי המדר אליהם, ובנח"י שכתב במאור ושמש ז"ל, שאתם רואים שאני מודר אלל דיבורים שנעלמו לי מן השמים, ולא אני המדר אלל פי מדר צלון בכו"מ ע"י ששכינה מדברת מערוו, ומעשה אל תחברו על כ"ז, כי היה רצון הצי"ת וסיבה מן השמים, והשמש צפי צחיות כל אלל הדיבורים, ומה שלל היה רצון הצי"ת לא דבריו, וע"כ לא הודיעו לאחי, וקבלו השבטים דבריו שאלו חתימתם כי בנחיתת אל אחיו נחלל להם פנימיותו ומדריגתו מה שהיה נסתר ומטובה מהם צמח כל הזמן עד עכשיו.

ובזה יבאר מאמר בכתוב ויכר יוסף את אחיו וחס לא בכיורו, ור"ל אמר דבר (פי' ז"ל) לפי שיהא מאלל כלל חתימה און ועשיו מלכסו בנחיתת און, והאברהם"ק תתקבץ בעמם זה כי מעצב אנושי כשאלו ידיעה כלל אחד ששנים, גם כלל בשני יתחבר צחיות הכסוד, כי כללצת יבדו סודות ופעלום, כאונגס כמים סמים לעמים ק לזרם לזרם, וידקדקו בעציות טעם ופנימיות הפנים ודיבור ונבטיות עינה

יבואר חרע שבעליל אהב נא עליו מתחילה, כמח מדות ירדו לכאן לקח אכל. כלם שאלו להם כמו ששאלו לנו שמה בזה ביונו מבקש או לחותיו אהב מבקש, ואשפ"כ ואמר אל לחונו וגו' ולא כחזרו דבר, ולבאר ל"כ בפשטות אף לא עמדו על דמיו מתחילה כי בעליל הוא נא עליהם, ואף לא ראו הסכמות והבדל ששם עמדם מכל עמי בארצות שגא לפניו, ומדוע בגידו לו כל עניניהם ולא כחזרו ממנו דבר, אמנם כ"ז היתה גזירה מן השמים שלא יעמדו באחיבת העלילה, ויבואו אל ציון ויחבצו עין ירושן למארים, וע"כ היתה סיבה מאת ד' שנאמרו אליהם דיבוריו של יוסף בדרך סמיכות עינים, עד שלא שמו לבם על המחקר לעמוד על אחיבתו, ולא היה בדרך הטבע אלא סיבה מאת ד' ומלפניו בעצב, ועכשיו שייגש יבוא לדר קצת אל יוסף, הכם שלא השיגו עדין אחיבת הדברים ולא נהגלו להם פנימיותו עד שנחודע יוסף אליהם, אבל זאת השיגו שכל דיבוריו היו בצחי סמיכות עינים, שאולינו כן לא יווייר בעצב שילכו ויחמיו לכל דבריו ולא יחשפקו בהם. עד שהגידו לו כל מה ששאל אותם ולא כיחזו דבר, ח"ש במדרש בג"ל שאמר יבואו וכו' זו היא שימת העין שאמרת, ומתחלה לא היה דעתך לך. והכך הדבר נחבצו שכל זה היה סמיכות עינים, ומעשה ל"ק קשיית הרמב"ן ז"ל (קאש"א ג') דאין זו טעם לפסור אחרי שנחבצו על הבגידה, ולדרגתו לא היתה טעמו של יבואו ע"י, אלא כל תרעומתו היתה שמחילה בעלילה באת, ובאמרת ואשימה עיני עליו לא היתה דעתך לך אלא סמיכות עינים היה להבין עלילה עליו, וכוונתו כן עכשיו בעלילה הבגידה בן הדבר, ואם עיקר טעמו עליו שכל דיבוריו נאמרו אליהם בדרך סמיכות עינים, ובאמת כן היה אלא שיהיה סיבה מכשית ועלמה מהם השגה זו. כג"ל

ויבואר דברי המדרש בג"ל (בדורס הקדום) ויגש אליו יבואו ר"ח הגשג למלחמה ר' ממתי אומר הגשג לפיוס וכו' רבנן אחרי הגשג למלחמה ואלו ואלו דא"ת, שהיו כלולים בדבריו כל אל הצמיחה, וע"ד שפירשו דיבוריו של יוסף שמלך

ובמ"ש ר' נתני' אף ויגש אלא קרבן יובן עפ"י הפסוק רבתי רבתי (פ"י) וכן הוא ברש"י במדבר

שנחפשו ונגמרו דיונים לך, הם קבלו ענשים ובי"ל
כלא נהרגו עכ"ל דבריו בחיי ז"ל.

ובזה יתורץ קושיא המפרשים לעיל (קושיא ד')
דמדוע מתחלה נחרא שיכיו כולם עבדים
והלדיוקו דיון עליהם, ואח"כ כשמתחבר עמם
ואמר חלילה לי מעשות זאת וגו' ואחם עלו לשלום
אל אביהם, אז עמד יחודם לדבר קשות נגדו, ואחם
יצאור לדרכיו עפ"י דבריו בחיי ז"ל, דמשקרא
סברו שז"ל נגד עליהם צעון מכירת יוסף, כמ"ש
האלקים מלא את עון עבדיך כגון עבדים לאדני
גם אהנו וגו' ותשבו עפ"י יחמק עונם צעולם
כזה, אבל אחר שאמר להם יוסף ואחם עלו לשלום
אל אביהם, ורמז על גזירת עשרה הרוגי מלכות שצוה
יקבלו ענשים למקד עונם, ע"כ התנגדו לדון בקשה
הזו שצאמה לא הביע אליהם עונם כזה, לפי שמהל
להם יוסף כדאיתא דבריו בחיי וצמדיו חז"ל
שכתבו בו בסי"מ הכרחות חמורות צעונות קשין,
ואז קבל עליהם הכל, וגזירות עשרה הרוגי מלכות
היה הכרח וסוד גדול איכא בגוו', כמ"ש ז"ל שחוק
כך עלה צמחצמה לפניו, ומצאור צנחני באר"י ז"ל
שביה כדי להוילא צלעם מפיכה עפ"י צעונם,
ועכשיו עדיין לא נחגלה להם להשבעים הקדושים
עמם ההכרח, עד שיהי לורך השעה לך, שעלה
ר' ישמעאל כסן גדול ושאל מאת לגוש הכדים
וכו', וע"כ התנגדו לדון בקשה הזו.

או אפ"ל ע"ד שכתב ק"ו הישמה משה זל"ה
בס המפרשים דמתחילה תשובו שואו צעון
מכירת יוסף, ואח"כ שמו יד לפס וקבלו עליהם
את הדיון, אבל אחר שראו שרק צניעין לבדו
נלכד, וכוא לא היה צמחצמה הכוא ע"כ תשובו שואו
רק ענין צחריי מהמשול ע"כ יוגש יחודם לדבר
קשות עכ"ל, ולדרכו כיון שאמר עלו לשלום אל
אביהם, אי"כ לא יקבלו עונשים עכשיו לכפרה הכמח
אלא לעתיד, וע"כ שואו רק ענין צחריי מדמח
המשול ולכן יוגש יחודם לדבר אליו קשות.

ובזה יצאור המדרש כי"ל אמרין לי השלי דכולי
השם ר"ל השלי' שאחז רוחם עלי' בשעה

(פי"ג סי"ג) שכל רוח יחמק כבוד (משלי כ"ט) זה
יחודם שהשפיל עצמו לפני יוסף בשביל צניעין,
אמר הקנ"ה אחז השפלה עצמן מפני אחיך הקטן
כימך, חייך שיוקם כמחשן ויצאור להשבעים להקריב,
אז ח' מהם מקריב ראשון לפניך, אלל חולקים לך
כבוד ואחז הוא שחקריב ראשון שאמר ויהי
המקריב ציוס הראשון למטה יחודם וגו', מצאור
דפי"ג הגשח זו זכר לקרבן, וזה יצאור הכוונה
אין יוגש אלל קרבן, וכן.

ויובן דברי המדרש כי"ל (קושיא ד') יוגש אליו
יחודם וגו' תפוחי זכר צמחציות כסף דבר
דבור על אופניו, מה אופן זה מראה פנים מכל
ד', כך היו דבריו של יחודם נראים לכל ד' בשעה
שדבר עם יוסף, ר"ל שמתלבש ונסחר בפנימיות
שדבריו, והמשילן לתפוחי זכר צמחציות כסף,
שכאז עמיר ומטוסה מעין רוחה לרוב תשיבותו,
כמו כן פנימיות דבריו של יחודם היו צמחציות
ומטוסה מפני המקצרה, וזהו בזה חפלה ותחמיות
לפני הכוונות צחריי שכתב באעם אלימלך זל"ה,
ח"ש שבי דבריו נראים לכל ד' בשעה שדבר עם
יוסף, שבי השמשות נראה כפשוטו ליוסף המדבר
אליו, ותוכן הדיוטרים נראים ומטוסים דברי חפלה
לכוונות כ"ל.

ועתה נצוה לצאר המדרש כי"ל שבי"פ ואחם
על לשלום אל אביהם (פי"ן לעיל קושיא
ה') כהקדם מ"ש דבריו בחיי עכ"ל סו"פ מקן
חז"ל וע"ד הקבלה מה שצמחצמה הפרשה ואחם עלו
לשלום אל אביהם, וזהו יכול לומר לו לשלום לדרככם,
אלל הפרשה מצאור צחריי יוסף לשעה, ורומח
לעשרה הרוגי מלכות לדורות אשר עלו לשלום אל
אביהם שצמחים, אחר שמתלבשו ונראו מחמח מכירת
יוסף, עוד כתב שם צמחצמה הכוא ע"כ (מרי
כ"ה"ג) כי ר' הניחא בן תרדיון הוחלף צלופים
קיסר, ולופים הוא ששקד וכו' וכמחידה האזל לכל
חכמי ישראל עכ"ל פרקי הכולל, ושמשחי כס
שכחלף יחמק צליל, וכאזכר לו שבר כלליו באקצ
וכאלו עפצו צאר ע"כ המצח, כן הוחלפו חכמי
ישראל בצחריים, וכיון שטעמו עמם מוחה צמח

אופניו מה אופן זה מראה פנים מכל זד כך היו דבריו של יהודה גראים לכל זד בשעה שדבר עס יוסף, ולי"ב סטובה.

(ג) גם הקשו המפרשים שיהיה סתם דברי עמנו שאמר לעיל בגני עבדים לאדוני גם אהנו גם אשר נמלא הבציע בידו, ומדוע אח"כ כשתראה יוסף לחפז את בנימין לבדו ניגש אליו לדבר קשות.

(ד) בסו"פ מקץ ויאמר גם עתה כדברים כן הוא וגו' אומרו גם עתה לי"ב. רש"י ז"ל פ"י גם זו מן הדין אחת כדברים כן הוא שכולם חייבים בדבר, עשרה שנמלאה בגיבה ביד אחד מהם כולם נתפשים, אבל אני אעשה לכם לפני משורת הדין אשר ימלא אתו יהיה לי עבד עכ"ל. ולי"ב דאי"ב איך אמר אח"כ חלילה לי מעשות זאת, והגם שצד המך לוותר על הנימוס הראוי, אבל לומר חלילה לי לא יתכן, דבר יורה שאין משפטם כן להיות כולם נתפשים, וכעין זה דקדק הרמב"ן ז"ל.

(ה) ק"ו השתמח משה זל"ה דקדק בטענה יהודה שאין בהם דברים מספיקים למלך לעצור על שורה הדין והמשפט, וכי בשביל שיש לו אז זקן או בשביל אשמו ובניו וכדומה יבועלו כל המשפטים, ואין דברים כאלו רק דברי נשים חזקות ולא להעצור משפט לפני כל יודעי דת ודין.

ונ"ל פ' בהקדמ' דברי הלבוש ז"ל ענין רש"י ז"ל אף זה מן הדין אחת שכולם חייבים, עשרה שנמלא בגיבה ביד אי' מהם כולם נתפשים וכו' עכ"ל. ולי"ב דבר לא דמי דין זה הפרט, לדין הכללי של עשרה שנמלאה בגיבה ביד אחד מהם וכו', וזהו דין הוא שאמר שיהיו כולם נתפשים בשביל האחד, משום דמאריך להו לא לחיים נתחברתם יחד אלא מפני שכולם גבויים, דכל עורב למיט וכל אדם לדומה לו, אבל כאן הם היו יכולים לומר, הלא יש בינינו אחד שביינו מוכרחין להתחבר עמו עפ"י צווי האדון, שיהיו עליו להביאו עמנו על כרחינו, ואם כן נמלא הבציע בידו מה לנו לעשות, אנו

הרגו מלכות, הלא שלי של חשך ואפלה וגזירה מראה, ורוב"ק צווחת שלי רב לאוכבי תורחך ואין לנו משגול, בדסוף יהי לכם שלי ולא יגיע אליהם העונם בפועל, אלא יתמקם ענשם בזה שנחשפו וגמור דו"ס כדברי הפרקי היכלות כ"ל. אלא שלא נתגלה להם הרו"ק, ואם לא כן לא היה להם ארץ צמח דו"ס ולי"ב נתמקם ענינם, ואפשר דבזה שאמר יהודה סמיות עינים יש כאן גיבא ולא ידע, שגם דברי יוסף ואחם עלו לשלום אל אביהם הרומח לגזירת עשרה הרגו מלכות, אינו אלא סמיות עינים, למדק עונשם בזה הרגו, ולא יתקיים הבזירה בפועל כ"ל. אבל לא השיג נצאחו, כדי שלא ידעו שכלל ויתכפר ענשם בזה הרגו, וצמח טעמו עטם מיתח כ"ל.

ויבאר דברי המדרש כ"ל מים עמוקים ענה בלז א"ש, והמשיל דיבוריו של יוסף למים עמוקים, שהיה דיבורו ברו"ק ועומד ומנוחה הפנימיות שבהם עד שלא יכלו לעמוד על סודו כ"ל, וע"כ המשווה לבאר עמוק מלאה צוננין ולא היתה צרי' יכולה לשחות מפני עמוקותה, עד שזה אי' וקשר חבל בחבל וכו' כך לא זו יהודה משיב ליוסף דבר על דבר עד שצמד על לבו, ובוטחה להתדבק אליהם ולא נתגלה להם פנימיות לבו ופנימיות דבריו, וכו'.

*

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אחיני ידבר גא עבדך דבר באחי אחיני ואל יחר אפך בעבדך, פירש"י מכאן אחת למד שדבר אליו קשות. ולי"ב להבין לפי זה קישור הדברים אומרו אח"כ כי כמוד כפרעה חשב אחת צעיו כמלך, ומה נחיתה טעם הוא זה, אדרבה אם חשב צעיו כמלך צריך לנאוג בו כבוד ולא לדבר אליו קשות, גם לי"ב אומרו כי כמוד כפרעה, צעיו כפי"ן הדמיון, הול"ל כי אחת כפרעה.

(ז) במד"ר ויגש אליו יהודה כח"ב (משלי כ"ה) תפוחי זהב במשכיתם כסף דבר דיבור על

זלליה בעטת יחודה דמי' יש לנו אז זקן וגו' לא זה בעטת רחמנות. כי אין רחמים צדין, ואין טעם זה מספיק להעביר שורת המשפט, אבל טעם כי מטעם ניומוסי מלרים יש להדיקו, וטעם בעטת דיש לנו אז זקן כידוע ומפורסם בצדקתו, ונפשו קשורה בנפשו, ואי אפשר שיחשד אדם כזה בחשד גניבה.

באופן אחר אפ"ל בהקדם מ"ד צמד"ר סו"פ מקץ, כיון שגמול הגניב אמרו לו אחיו מה גנבה צר גנבה, פי' במתנות כסות מה זאת אחר גנב בן רחל שגנבה את החרפים, כלומר הרי זאת לו שעה אחר העבד ומדת אמו, ולמאורע לפי זה הרי גם הם חשדו אותו בגניבה, ומדוע עמו כל כך קשות נגד יוסף, וחו א"ר יוסף נשון לבנות רחל אמנו מקור הקדושה, ולדבר עליה בלשון ציון גנבה. ונ"פ שכוונתם ה' לשבח ולא ח"י לגנא, דהכי כוונת רחל אמנו בגניבת החרפים היתה להפריש את אביה מעבודת זרה, ולא לגניבה וכוונתו, ועד"ז היתה כוונת צנימין, ששמו שיוסף מנחש ע"י גביע ז', וכתיבתי ה"ה מצח' ע"ז שצדד להפריש עליונים בחות הטומאה, כדי שידעו לו מבוקשו כמ"ש הרמב"ם ז"ל בספר המורה וכן נח יברך עליה, וחשדו את צנימין שגנב את הגביע כדי להפריש את יוסף מע"ז, וזה אמרו לו גנבה צר גנבה, שכוונתו שאלת גנבה את החרפים להפריש את אביה מע"ז בן עשית גם אתה להפריש אדם מעבודה זרה ולשכחו אמרו זאת, ואפשר שלא הסכימו השבטים עמו בפועל המעשה, שהיה להם שיטת שאין מוטל עליו להפריש את מלרי מעבודה זרה, על כל פנים מנחש אין טענת ניומוסי מלרים שייך לגניבים שכולם יכיוו נחפסים ע"י שהתחברו עמו, ודכאן ה' הגניבה להפריש אדם מעבודה זרה, ואף שאינו מוטל עליו להיכנס בגניבה מ"כ"ט, מ"מ שורש הפעולה היתה לכוונה טובה, וצרכאי גוונא ודלא שמונת הכתובות עמו ואין שייך למור שיכיו טולם נחפסים בגניבה מטעם התחברות.

לא נתחברו עמו בראינו כי אם בעל כרחינו, והוא קשית חזקה עיי"ש חירו"ל. המורה מדבריו דעטת יוסף ה"ה שכן כולם חייבים בדבר הגניבה מטעם התחברות עם הגנב, וכעין זה כתב הרמב"ן ז"ל עיי"ש.

ועד"ז יוצא המהר הפסוקים וענין טענותיהם. כי מתחלה אמרו האלקים מלא את שון עבדך כגון עבדים לאדוני וגו'. פירש"י יודעים אתו שלא סרחנו, אבל מלא המקום נכונות לנו זאת, כל מלא בעל חוב נכונות שטר חובי עכ"ל. ובעטתם אן דוגיתו כי אין בידם האמת בדבר הגניבה, אבל אלקים המלא לידם עונש זה עבור חטא הקדום אשר בידם, וע"ז נשיב יוסף חלילה לי מעשות זאת להפריש אתכם מדעתכם בלי אשמה, כי אין דרך שופט הארץ להפריש על חטא לא מדע ומצודתו, אמנם האיש אשר נמלא בגביע בידו הוא ויהי לי עבד, כי נחבר חטאו וגניבתו בידו, ואחם עלו לשלם אל אביכם, ואף שבנימוסי מלרים כולם חייבים מטעם התחברות, לא אכנס עמכם לעומק הדיון כי השיפט ומלא יש בידו לוחר ולהקל המשפט. ומנחש אחי שפיר דמה שאמר חלילה לי מעשות זאת וגו' לא אמר על ניומוסי מלרים בן, כי אם על טענתם כפי דעתם שכן אחם בלא משפט מצודת כ"ל.

וע"כ ויגש אליו יחודה לדבר אתו קשות, כי לא יכלו להסכים צנימין חטא באשמת הגניבה, וטעם ואמר יש לנו אז זקן וגו' ואינו אכזב וגו', וטעם טענת זו כי ניומוסי מלרים בעלמם יש לדבר צנימין איתו נחשד בדבר הגניבה, כי טעמא מאי עשרה שגמולא גניבה ביד אחד מהם כולם נחפסים, ולפי שהתחברו אליו הרי הם כמותו וכולם גנבים, וכמו שהסביר הלכות זל"ה, וא"כ בידיו שלם כולם מקושרים ומדויקים בקשר אמין בקדושתו הרמה של יעקב אבינו, שפורסם לדקאו וקדושתו בכל העמים, ובפרט צנימין נפשו קשורה בנפשו עד שאם יעזוב את אביו ומת, א"כ ה"ו ראוי מצודתו שלא נחשד צנימין על הגניבה, דא"כ לא היה מלאות שהיה דבוק ומקושר בקדושתו של יעקב אבינו בקשר אמין וחזק, ומתוך קשית ק"ז

וזוה טעם טענתם אל שורו של יוסף, חלילה לעבדך לעשות בדבר כזה, בן כסף אשר מלאו וגו' ויש

כאן ק"י שחיו אתו חשודים על הגניבה, ומה שגמולא

כסף דבר דבור על אופניו. מה אופן זה מראה פנים מכל דבר כי דבריו של יהודה נראים לכל דבר בשפה שדבר עם יוסף, כי דבריו של יוסף היו נבסתר טרם שהתודע אליהם, ולכן הופנה גם יהודה לדבר אליו באופן שהוא מראה פנים לכל דבר, ויוצן דבריו בכל אופן לפי הערך ולפי צחי האומה.

והנה דבריהם הקדושים שאחר נאחיות לחורי דורות, שכבשו דרך ופתחו מעיין יאשיהו לנביאים אחרים, וכמ"ש ק"י הויעב לב זל"ה (צפורה חולדות) על מה דאיתא בזוסיק: כי שני אשכנזי יתכן עם אחתיו ולא אולדות עד דללי ללחיה, בגין דקוצים אחריני נללחובין דלדיקויא, מיט בגין דיתרבי ויתוסף רבות קדושה לכל מאן דליתערך נללחובין דלדיקויא עב"ד באוסיק, ובכח ק"י זל"ה למד זה דומה לליור נכסות ואם יבוא אחד ויפתחו וינקטו שם הוא פחות לכל, וכמ"ש ע"י חפלתן של לדיקוס נפתח נערת הישועה. והכסדים וכל מי שצריך נמימי הישועה ישאב בששון מאותו הליור ובענין דכתיב ושאבתם וגו' ממעיני הישועה, וצוהר המפרשים כי ישעת לדיקוס הוא כמו מעיין הוצע ישועה לכל מיד ולדורות, ולכן הקב"ה מתאווה לחפלתן שעי חפלתן יפתח הליור והמעין לכל מי שצריך לאותו דבר ע"כ צייטע לב, ויוצן זה דברי המדרש מים עמוקים טעם בלב איש וגו' משל לבאר עמוקה מלאה לזון והיו מימינו לנגנין ויפין, ולא היתה צרי' וכולל לשחות בימיה, זה אחד וקשר חבל בחבל וכו' ודלם הימיה ושהם החתולו בכל דולין הימיה ושהיו, כך לא זו יהודה משיב ליוסף וכו', דהנה השבטים הקי לא היו לריבים לפעולות אלו בשביל עצמם, כי היה בזה קדושהם לפעול ישועה לעצמם בלא הכי, אבל עשו כל זה שיהיה מעיין ישועה נמשך לדורות, ויש מקום בדבריהם הקדושים לדורות, כל דור לפי המצב ולפי המאורעות ולכן היו דבריהם מראין פנים לכל דבר, שיהיה נמשך לדורות מעיין הוצע ישועה לכל מי שצריך, וכך היה יהודה משיב ליוסף דבר על דבר עד שעמד על נצו והכל דולין ושותין מהם לדורי דורות.

*

הצביע ביד צנימין לא היתה לכוונה גניבה רק להפריש אדוןק מע"י, ושרש הפעולה עוב הוא ואין ראוי לעשות על ההתחברות עמו, והשיב להם גם עתה כדבריהם כן הוא, ר"ל אפילו לפי דבריהם של עכשיו שאתם אומרים שכוונתו היתה לש"ס להפרישו מע"י, ג"כ ראוי הוא לעשות, וטעם הדבר כמ"ש יוסף אח"כ חלילה לי מעשות זאת, פי' להיות עבד ע"י, ולפי זה קאי אומרו חלילה לי על מה שחשדו אותו בעבד ע"י, וע"כ אמר הא"ה אשר נמלך הצביע בידו הוא יהיה לי עבד מטעם גניבה, ועל טענה זו לא רצו לשחק ולברוח שחי צנימין נחשד בכוונה גניבה ע"כ יוגש אליו לדבר קשות.

אמנם לפי האמת כי יהודה מסופק בכוונה דברי יוסף, שברי הכירו צו צחי קדושה, ואמרו ר"ל צמד"ר בלוחם ששם אחי יהודה חרצו לשולפה מחפצת ואינה נשלפת לו, אמר יהודה ודאי זה ירא שמים הוא, ולא היה מסופק בדברי יוסף שאלו דבריו רומזים לענינים גבוהים ומשחמשים לחרי אפסין, ומה שאמר הוא יהיה "לי" עבד, אולי כוונתו בזה ע"ד שאמר ז"ל שלח לך לדעתך, ומאילו חיצת לי נדרש ג"כ לדעתך, ואפשר שמי"ש יוסף הוא יהיה לי עבד, ר"ל לי לדעתך, כמו שאני עבד ה' כמו כן יהיה צנימין עבד ה', וכמו כן שאר דבריו יתכן לפרש לכוונה של קדושה ועבדות ה', וע"כ גם דברי יהודה אלו היו נאמרים בדרך זה משחמשים לחרי אפסין, שיבין אותם יוסף לפי דעתו וצחינתו, ולא אמר לו כי כמך כפרעה בשני כפיין הדמיון, ולא ראה לומר כי אחי כפרעה שברי היה מסופק במכוונתו אם הוא איש מלרי ורשע כפרעה או איש קדוש שמדבר דברים נכונים, וע"כ א"ל כי כמך כפרעה, ר"ל הדמיון שך הוא כפרעה, פי' איש כזה שמדבר בחרי אפסין אם אינו מלך הקדושה כרי הוא כפרעה, ואמר אל יחר אפך בעבדך שאני מדבר דברים כאלו משחמשים לחרי אפסין ויכולין להתפרש לכאן ולכאן, כי כמך כפרעה, ר"ל בשביל זה איני מדבר בדרך זה, לפי שאני מסופק במכוונתך לעשות כי כמך כפרעה שגם אחי מראה פנים לכל דבר, וצו מוצן דברי המדרש תפוחי אבן במשניות

נחפסים, וזוהי כיה משל צמרים, כגם שמלך יש בידו לומר ולעשות חסד נגד בנימין. אבל לומר חלילה לי מעשות זאת לא יתכן, אך נראה דכל עונתם והתוכחותם היה על פי החורב, והנה משפט זה של יוסף לקחת את בנימין לעבד, עפ"י דיני החורב לגזילה וחסד, וכמ"ש בפרטס ונתן ארס מן שעתה לדתין לוחך, הוזה אמר כי מן קדם כי אלה דחיל, ודין חורין דייק למוכיו למדמין לריבוי דפרעה, וכן מבורר במד"א ארס בנימין שלנו כחייב אם אין לו ונמכר בגינתו וזה יש לו לשלם, ולכן השיב יוסף על דברי יהודה שאמר הנה עבדים לאנשי, חלילה לי מעשות זאת, אעפ"י שבנימין מרים המשפט כן, אבל חלילה לי מעשות היפך נימוסי החורב, ולפי דיני החורב אין דייקנס לכוון עבדים, ומדברים אלו הכיר יהודה ביוסף שיש בו בחינת קדושה, אעפ"י שבענינו מן השמים הכרתו, מ"מ יתכן שהרגישו בו בחי' קדושה, אמנם ראו כי בדין של בנימין מתבטא כחם מרי שלא עפ"י חורב לקחת את בנימין לעבד, א"כ הרי פוסח על שחי הסעפיים.

ידידועים דברי צעל העקידה זל"ה"כ (צפ"י) ואתחנן שרש פ"ט) שאכריץ שם לצאר ב'

מאות הראשונים שנעשרת דברות, שם העקידים אשר כל מלות החורב חליות צבס, לפי שם שרשים הסברתיים בקבלת מלכות שמים, האחד לקיים בשל מלואות אלקי וכו', והשני השני להסיר מני השתוף ויורד עבודת האלילים, אשר נהגו צבס הרבה מהמורים בצבס הראשונה וכו', שחשבו בדמיונם שיהיה עוב' לאחז מזה וגם מזה, עד שראשו בפרסום דברי אלי' ז"ל לאנשי זמנו, עד מתי אתם פוסחים על שחי הסעפיים אם כי האלקים לבו אחרי ואלם בעל לבו אחרי (מלכים א' י"ח) וכו', וזהו על זה האופן חתבון יפה בצוהת פרשה וכו', בין יהושע ובין העם צדוק ימיו, באומרו ועתה יראו את כי וגו' ואם רע בעיניכם לעבוד את כי, בחי' לכם היום את מי תעבדון אם את האלקים וגו' ואם את אלילי האמרי וגו', ואנכי וצמיו נעבד את כי כי הוא אלקי, ויען העם חלילה לנו וגו' עד גם אנחנו נעבד את כי כי הוא אלקי, ויאמר יהושע אל העם לא תכלו לעבוד את כי כי אלקים

יגש אליו יהודה ויאמר כי אדוני ידבר נא עבדך דבר באדוני אדוני ואל יחר אפך בעבדך וגו', פרש"י ז"ל מכאן אחר למד שדבר אליו קשות, הקשו המפרשים הלא יהודה בעצמו הסכים ואמר הנה עבדים לאדוני גם אנחנו גם אשר נמלא בגביע בידו, הלא שיוסף התחמד עמכם לפנים משורת הדין ואמר חלילה לי מעשות זאת האש אשר נמלא בגביע בידו הוא יכה לי עבד ואחם עלו לשלם אל אביכם, ולפי שורת הדין כולם חייבים, ובפרש"י ע"כ"פ גם עתה כדבריהם כן הוא אף א מן הדין אמר כדבריהם כן הוא שכלכם חייבים בדבר, עשרה שנמלאת בגיבס ביד אחד מכן כולם נחפסים, אבל אני אעשה עמכם לפנים משורת הדין וכו', א"כ מדוע עמד נגדו אח"כ לדבר אחר קשות, וכבר קבל על עצמו עונש קשה מזה שכולם יהיו עבדים, ואמר שנתחמד יוסף לעשות עמכם לפנים משורת הדין ידבר עמו קשות, אמתה.

(ג) כי כמון כפרעה, עיין פרש"י, וז"ל הלשון כי כמון, צ"י כ"ף הדמיון, שיהי לו למר כי אתה כפרעה, ולשון כמון נראה שא"ס אחר כמון, וכבר ביארנו צ"ח, ועוד לאלקי עילוי.

(ג) במד"ר יגש אליו יהודה ר' יהודה ור' נחמי' ורענן, ר"ח הגשה למלחמה וכו' ר"ח הגשה לפיוס, רענן אמרי הגשה למלחמה וכו', אם למלחמה אני צא אם לפיוס אני צא אם למלחמה אני צא, ע"כ"ד המדרש, וז"ל מ"ש אם למלחמה ולא יתכן חפלה לבשר ודם זאת להקב"ה.

(ד) במד"ר כי הכה המלכים מעדו עבדו יחדיו, כי הכה המלכים זה יהודה ויוסף עבדו יחדיו זה נתמלא עברה על זה וזה נתמלא עברה על זה וכו' ע"כ"ד המדרש, וז"ל לפי דרשם קישר הפסוקים ויפה נוף משום כל הארץ בר זיון ירכתי לפון קריית מלך רב אלקים בארמנותיה מודע למשגב כי הכה המלכים מעדו עבדו יחדיו.

וגל"פ והנה לכאורה ראוי לבדן מה שאמר יוסף חלילה לי מעשות זאת וגו', הלא לפי נימוסי מרים עשרה שנמלאת בגיבס ביד אחד מהם כולם

שבים לו לומר הנמלא אית אשר רוח חלקים בו
 כזה, ופירשתי וזהו יוסף כיה יודע שצעים לשון
 ע"י שצא גבראל ולמדו במצואר במדרש, אולם
 פרעה לא ידע שגבראל למדו, ומשם שהשיגו ע"י
 הלימוד בספריהם שכולם מלאים מדרכי עבודה
 זרה ושאר מדות רעות, ולכן אמר פרעה הנמלא
 כזה וגו', פ"י אית כזה שיועד שצעים לשון ואעפ"כ
 יהיה רוח חלקים בו, זה דבר שאי אפשר צמחאות
 באלים אחר זולתו, והנה יודע מה שכתב הרמ"ק
 ר' יוסף יענן החסיד בספרו אור החיים על דבר
 לימוד חכמת הפילוסופיה שמוק מאלו לאות היסודי
 ליפול ברשת המיתות וכתב שאם חקשה עלי מהרמזים
 ז"ל, חדע שהרמזים היה אית קדוש מרחם, ונעשה
 לו גם במי שאוכל נחשים ועקרבים ויהי לו לחיון,
 והנה יהודה נחם עם יוסף לפי שראה שהוא פוסח
 על שתי הסעיפים כג"ל אבל עדיין היה מסופק
 במהותו אולי יש בו משהו קדושה, ע"כ לא ראה
 לומר כי אהב כפרעה, כי הכיר בו שהוא גדול
 משהו בני אדם, ואולי נעשו לו נסים שלא נתפס
 לדרך העקלתון, לכן אמר כי כמון, פירוש אית
 אחר שמתחבב כדרך להיות פוסח על שתי הסעיפים
 לבסוף נעשה כפרעה, אבל לא ראה לומר לו כי אהב
 כפרעה לטעם הנ"ל.

והנה צריך האדם להחפול הרבה להשיג את
 יפול בדרך השקר, וכמו שהחפול דוד המלך
 ע"ה ואמר (תהלים קי"ט) שקר רדפוני עזרי, כי
 היתה מחבצר בזה גם על גדולי ישראל להפילם
 בדרך השקר, וכמו שמספרים מרדכי צע"ש ב'ק'
 שצעת ויאלח בשמחו הטובה ראו שפתחויו ב'ק' מרשון,
 ונגשו תלמידיו ב'ק' לשמוע לחיטותיה, ושמש שהוא
 משנן לעצמו הפסוק אל תבואני רגל גאור, ומצינו
 שהחפול יתקב אצלו להשיג את שלל ילמד מדרכי לבן,
 ויתכן שהכיר יהודה ביוסף שיש בו צחי קדושה
 חלף שחשבו שפול בדרך השקר ע"י היותו בין
 המאריים, לכן אמר לו אם רוצה להחפול להשיג
 שיגיל אותך מדרך השקר אתי מוכן לסייע לך בחפלה,
 זה שאמר לו אם תפלה חלף בך, ואם לאו שאין
 אחר רוצה להסתלק מדרך השקר אז למחמה
 אני בך שמתים עמך, ולא נגש אליו לדבר קשות.

קדושים הוא וגו', כי הנה כל הדברים האלה וכו'
 וראה שהקשה לדבר עמכם יותר מדאי, ושהיה פתח
 לפניהם דרך לא טוב צפנר רב, חלף שבתחבצות
 הענין שאמרנו מראה אורך כל דבריו חלו וכו' הלא
 ואולי, כי הנה בתחלה הוא הכיר אותם מאוד על
 יראת ה' ועבודתו, ופירש להם שזה לא יושלם רק
 בשני ענינים, האחד צמח שיווד מליאותו ויתברך
 וכו', והשני צמח שיבארו את אלהי הכתר אשר
 עבדו אבותיהם, כי שני הענינים לא יתחברו בעם
 אחד באדם פנים, עיי"ש שהאריך לומר ענין זה
 כמה גרועים הם הפוסחים על שתי הסעיפים,
 ורוחן צחוש שאותן הפוסחים על שתי הסעיפים
 גרועים וקדושה חלקם יותר להכלל ישראל מאותם
 שצדק תפקדו לגמרי.

וכתב הכלי יקר (פרשת חלה) ע"כ"פ לא
 יהיה לך צניסך חן ואכן וגו' שמדבר
 הפסוק ב'ק' שקרי ואחד אמתיו, וכוונה גמל הישר
 נקרא תועבה, לפי שאלהן הישרה גורמת לו לשקול
 בשקרים וכו', וכו' לכן הוא מחזיק הישרה כדי
 לאמת שקר שלו, לכן גם הישרה תועבה וכו' עיי"ש,
 וכמו כן מי שפוסח על שתי הסעיפים הוא גרוע
 יותר מעובד עבודה זרה בגלויה, כי על ידי שמתחבב
 במאמץ כשברים, על ידי זה הוא מסית את בני
 האדם ומפתה אותם לטעות אחריו וחושבים אותו
 לנדיק, מה שאין כן העובד עבודה זרה בגלויה אין
 מי שיענה לו, וזהו יתייבש הענין כי מתחלה חשב
 יהודה שיוסף שר מארי ע"כ אמר לו הנה עבדים
 לאדוני גם אנתם וגו', והנה ידעו מציוריה בגלות
 שמתחילים להיות צננות חלל אומות העולם וקבלו
 גזירת הצויות שמו בלשונם, אבל אחר שראה את
 יוסף מדרב כלים יסודי שומר תורה ומצוות ואמר
 חלילה לי לעשות היפך החורב, ולשמוע זאת בדיו
 של צניעות ראה לדון בדיוי מארים, מאלף שהוא
 כפוסח על שתי הסעיפים, ועל כן לא קבל יהודה
 להיות צננות חלל אית כזה, ועל כן נחם יהודה
 נגדו לטעם גזירתו.

ובזה שאמר כי כמון כפרעה אפשר להסביר בהקדם
 מה שפירשתי במאמר הכתוב הנמלא אית
 אית אשר רוח חלקים בו, והקשה האותיות ב'ק'

יכוד ליוסף כי כמך כפרעה. פרעה גרז ואינו מקיים, כי השי"ת יפר עמו וגזירתו, כך אתה גרז ואינו מקיים, ולא יתקיים גזירתך כי הקב"ה יבעל אותה, ורמז לו עוד שעמדו על ישראל בכל דור ודור גזרי גזירות על ישראל, והשי"ת יפר עמו ואינו יוכלם יתבעלו, וזה שאמר כי כמך כפרעה, פי' יעמדו על ישראל עוד חנשים כמך וכפרעה, שיגזרו גזירות רעות עלינו, והקב"ה יילנו מידם ויתבעל גזירתם.

*

י"ג חלוי יכוד וגו'. במד"ר כי הכה המלכים נועדו עברו יחדיו, כי הכה המלכים זה יכוד ויוסף, עברו יחדיו זה נחמל עברה על זה וזה נחמל עברה על זה, הכה ראו בן תמכו ויתמכו באנשים איש אל רעבו, ובעל מחפז ולא יכלו אחיו לעשות אותו, רעדו אחזם אל הכהנים, אמרו מלכים מדוינים אל עם, אלזו מה איכפת לנו עכ"ל במד"ר. וי"ז קשור תחלה במאמר אל סופו, ולא יכלו אחיו לעשות אותו, דפסוק זה מאמר אחר שהחודע יוסף אל אחיו, גם סיים המאמר שאמרו הכהנים לנו מה איכפת לנו, י"ז בסופו.

ז במד"ש חנומל ויגש חלוי יכוד השי"ת וסרה קנאה אפרים, כגד מו אמר ישי"ת מקרא זה, לא אמרו חלל כגד יכוד ויוסף, דארשי"ת ארי בשבש שבו יכוד ויוסף מתחבטין זה עם זה, אמרו מלאכי הש"ת זה לזה צונו מרד למטה ונראה שור וארי מתנגחין זה עם זה, בנוב שצטום שור מחיירא מפני ארי, ועשיו שור וארי מתנגחין ועומדין, והקנאה ציויכר עד שצא משה לפיכך וסרה קנאה אפרים, עכ"ל במד"ר. ראו להבין למח עשיו ויוסף ראו מלאכי הש"ת לראות בכהובכותם, כלל כשמכרו את יוסף כיהם ככהגדות ציויכר גדולס יותר, ומדוע לא ידו מלאכים אז לראות בכהובכותם.

ואיתא במד"ש חנומל ויגש חלוי יכוד השי"ת וסרה קנאה אפרים כגד מו אמר ישי"ת מקרא זה לא אמרו חלל כגד יכוד ויוסף, דאמר רש"י אמר רבי יונתן בשבש שבו יכוד ויוסף מתחבטין זה עם זה, אמרו מלאכי הש"ת זה לזה צונו מרד למטה ונראה שור וארי מתנגחין זה עם זה, בנוב שצטום שור מחיירא מפני ארי, ועשיו שור וארי מתנגחין ועומדין, והקנאה ציויכר עד שצא משה לפיכך וסרה קנאה אפרים ע"כ, נמלל שכל הכהובכותם כיהם ככה על ציאה הכמית, וצא יוכן במך הכסוקים יפס נוק משוש כל הארץ וגו' שכל זה יוכי את ציאה הכמית ולפיכך נסמך חלוי כי הכה המלכים נועדו עברו יחדיו, וקאי על הכובכות יכוד ויוסף כדפס"ס ז"ל, וכל דברים הקדושים היו ככה על ציאה הכמית צ"ל.

*

עוד אפ"ל במאמר הכהוב כי כמך כפרעה, וסרה הכהנים הכי חפלה ופועל דמיוני בדברים הקדושים שציל דורות בגלות, ובכל דור ודור עומדים עלינו לבלתינוי והקב"ה מלינו מידם, ובחזר חמיו וחסדו ית"ש מפיר עמו אויביו ומבעל כל גזירות קשות שגזרים על ישראל, וכמו שציעל גזירת פרעה, דאיתא במד"ר (סופו י"ז ע"כ) שמש רציו היה הראשון ששקל ליהור, ומיד בעל בגזירה שאמר אלעזריהו פרעה כהר נלקח משישן של ישראל ואח"כ נילול גם משה, נמלל שבעל גזירתו לגמרי, וכמו בן הקב"ה מבעל גזירות כל הכהנים עלינו בכל דור ודור, זה שאמר יכוד ליוסף, אתה רואה לגזר עלינו גזירה קשה מדוע בחייתך, דע לך שהקב"ה יבעל גזירתך, כמו שאר שחיד לבעל גזירותיו של פרעה, כי באבות והכהנים הכי ראו צרות קדשם כל מה ששחיד להיות עד סוף כל הדורות, וזהו מה שבעלינו מן הכהנים מהם כבועה לבלתי הכהן, כהן זהו שאלו הכהן את יוסף, וכמו שבעלינו מאברהם אבינו ע"כ בשעת העקידה שאין רצון השי"ת לשחוט את יתחק, אבל חן מאלו שצינו וראו כל העמידות, ולכך אמר

ג ואיתא יכוד שלל לפניו וגו'. במד"ש חנומל: יתחזק רציו אימתי מתכרך על כהר בשאלו

יוסף היה רק לבכין מלכות בית דוד ולא ראה ליעול המלוכה משבע יואדה, איך יוסף באדיק לשיטתו לא היה חייב בדבר כלום, ואיך לא די אחוז לקצ אחת.

וירבאר נהקדם דברי בגמרא (סוכה נ"ב ע"א) וספרד הארץ משפחות משפחות לבד וכו' (זכרי' י"ב), והלא דברים ק"ו, ומא לעמוד לצוא ששקטן נהספד ואין יאכיר שולע נכס, אמר חורב האשים לבד וגשים לבד עכשיו וכו' עאכ"ב, הלא בספידא מאי עבדתי, פלגי נכס ר' דוסא ורבין חד אמר על משיח בן יוסף שסכר, וחד אמר על יאכיר שסכר עכ"ל בגמרא. וראוי לבכין סכר פלגתתם ונכס פלגי.

אמנם מזה דאיתא בגמרא (עירובין מ"ג ע"א) רבינו חייב ביום שכן דוד נא, נחתר לשחית יין בשחיתות וצמיים טובים ואסור לשחית יין כל ימי החול, נראה דאיתו מוכרח שיקדים משיח בן יוסף לפני משיח בן דוד, דא"ל תקשי איך נחול נמי לישחית, דהא לא אחא משיח בן יוסף מאחמול, וכמו שבקש בגמרא דהא לא אחא אליה מאחמול, א"כ דאיתו מוכרח שיקדים משיח בן יוסף לפני ביאת משיח בן דוד, אולם לפי ר"ת שם בחוספות (ד"כ ואסור) נראה דס"ל שיקדים משיח בן יוסף עיי"ש, וכבר ראיתי בדברי המפרשים שיש פלגתא יסוד נא, ומדברי הרמב"ם ז"ל נראה שסובר דאיתו מוכרח שיקדים משיח בן יוסף, שכתב (בספר חיד פ"א הל' ד' מהלכות מלכים) ואם יעמוד מלך מביא דוד הנה נחורס ועוסק במלכות כדור אצוי וכו', כיון דהנחת שכול משיח, אם עשה והלילה נכס מקדש במקדש וקבץ נדחי ישראל כיון דה משיח צווחא וכו', וללארס אם מוכרח שיקדים ביאת בן יוסף ערס ביאת בן דוד, כיו"ל למנות גם זה לסימן מצבה, הלא ע"כ שסובר כשיש ז' שאיתו מוכרח שיקדים משיח בן יוסף, ונראה שזה יכיר פלגתא רש"י ורד"ק עם האנן נחא בפסוק ביה"ל (מלאכי ג') כגוי שולח מלאכי ופנה דרך וגו' פירש"י לנער אח הראשונים, ולא פי' מי יהיה המלך, ורד"ק יצא וכו' המלך כ' מן השמים והוא

שנת, כך שמו רבותיו אין מצרכין על כגר עד שיאחז לאורו, וממין למדו מן הקצבים שנאמר וירא אלקים את האור כי עז וחתי"כ ויבדל אלקים בין האור ובין החושך, וא"כ קישור הלכך זו לפסוק זה ואת יהודה שלח לפניו.

ד' במדרש תנחומא ואת יהודה שלח ושי" (מלאכי ג') כגוי שולח מלאכי וגו', נא וראה כל נחש שאירע ליוסף אירע לאון וכו', ומא שאירע ליוסף טובות אירע לאון טובות וכו', ביוסף כתיב ואת יהודה שלח לפניו, וזלתי כגוי שולח מלאכי ופנה דרך לפני ופתחם יוצא אל כיכלו האדון אשר אחס. מתקשים וגו' עכ"ל המדרש. ראוי לבכין ענין הדמיון מה נא, דהלא בפסוק כגוי שולח מלאכי וגו' מדבר מענין הגאולה, כמו שפירש המפרשים רש"י ורד"ק ז"ל כגוי שולח מלאכי ופנה דרך לנער אח הראשונים, וזה יכיר בזמן קבון גלויות שלח ימלא בדרכם שטן ופגע רע וכו' עיי"ש, ופסוק זה מדבר מענין בגלות ואיתו מענינו כלל.

ורבאר הענין נקדים דברי השל"ה (פ' וישב) בדרוש אלן יוסף בענין מחלקותם של יוסף עם השבטים, וחז"ל דלכאורס קשה איך השבטים הקדושים בני עלי' נחלש יעשו ביחד עבירה בגדולה, שדימו לברוג אח יוסף איש לדיק עמוד יסוד שולם, אך הענין הוא כיון הנה כתר מלכות זכר צו יהודה וכו' מלכות בית דוד, וכן לעמוד במשיח ויהיה משבע יהודה ממש דוד, אך סכר יוסף היה לבכין המלוכה לדוד, כיון חלו לא הקדים מלוכה יוסף בנחמ"ס, לא היה מעולם מלכות יהודה, כיון לא היו ישראל לעם ח"ו, וכן לעמוד ויקדם משיח בן יוסף למשיח בן דוד, ובשני המלוכות אל טונתו נשגל מלכות יהודה ושנין שוין לעובד, והשניים לא סביו דבר זה רק כיון סצורים אך לו במלכות, שהוא משק המלוכה נשאל לו ולורשו, ע"כ הלכו דמיה לבקש נגלי דמות, כלומר לזון אחוז דה חורב, והסכימו טולם שהוא בן מוח מאחר שחולק על מלכות בית דוד, וכל החולק על מלכות בית דוד כחולק על השכינה, זה חובק קאח דצדו שם עיי"ש, וללארס ענין קשה דברי לפי האמת כל טונתו של

נרמח ז"ל האריך אפשר שיכיו שניהם דברי חלקים חיים זה אומר זה מזה, וחידלו כי כשעלה משה למרום לקבל תורה הראו לו על כל דבר ודבר מיטע פנים לאומר ומיטע פנים להיתר, ושלל להקציה על זה ואמר שיהא זו מסור לחכמי ישראל שכל דור ודור ויחיה בסדרה כמחוס, ע"ל אמנם ענין הגאולה וציונה בן דוד לא נמסרה לחכמי הדור, ובמיטע הרמב"ם (בפי"ב מכללות מלכים) וכל אלו הדברים וכיוצא בזה לא ידע אדם איך ויחיה עד שיכיו. שדברים סתומים בן אלו הכפולים גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו וכו' עיי"ש, ואם רק ציד השית להכריע שכאן יודע וראוה ציונה מזה ויחיה בגאולה.

ובזה נראה לצאר דברי המדרש שפנתה דבריו, כי הנה המלכים נעמדו עברו וחדיו וכו', עפ"י דבר ד"ר ויגש אלו יאדוה וגו' חכמי מוס עמוקים ע"כ בזה א"ת וגו', לצאר עמוק מלאה א"ת וכו' מימיה אענין ויפין, ולא היתה צריה יכולה לשמות הימנה, ב"א אחד וקשר חבל בזה וימיה צימח משיח צמחיה וד"ה הימנה ושח, בתחילת הכל דולק וכו', כך לא זו יאדוה משיח ליוסף דבר על דבר עד שעמד על לב עכ"ד המדרש, ולדרכיו אפ"ל הכונה שעמד על שיעתו של יוסף הצדיק במה שיהיה חולק עליו, שעד עכשיו לא ראה שיעתו של יוסף הצדיק כ"ל, ועכשיו עמד על לבו ונתוודע לו שיעתו, שכן היה סיבה מן השמים שאז במכירתו לא ראו שיעת יוסף הצדיק, שכן היה מוכרח להתגלגל על ידם שיהיה נמכר לעבד למלכים, ורק עכשיו עמד על לבו ונתוודע לו שיעתו, וז"ש במה ראו בן חמה וכו' אמרו מלכים מדויינים אלו עם אלו אז מה איכפת לנו, ר"ל שנתוודע להם שורש פלוגתתם צענין במלכות א"ת ויחיה משיח בן יוסף אז לא, ע"כ אמרו אז מה איכפת לנו שאין צדונו להכריע בפלוגתא זו, שבהכרח זו רק ציד הקציה לבדו כנ"ל

יפסד דרך בעת קיצוץ גלויות עיי"ש, והאנן עזאז פ"י יתכן להחיות משיח בן יוסף ע"כ.

ואורי דבזה תלוי פלוגתתם של ר' דוסא ורענן בגמרא סוכה כ"ל דל"ר דוסא שדורש שהספד יהיה על משיח בן יוסף כ"ל בברכה שיוקדם משיח בן יוסף, ולדברי רענן שהספד יהיה על האבי"ר שזכר, אולי דלשיעורם א"ת מוכרח שיקדים משיח בן יוסף ויבאר.

ואני השנתי שזה תלוי ציונה מזה ויחיה בגאולה, וע"ד שכתבו בכל פלוגת חז"ל, דשורש הכלכל הוא לפי המדה, ובמיטע הרמב"ם ז"ל דמשיח לא פסקו חז"ל הילכתא למשיחא, שאין לידע איזה מזה ויחיה שולט אז, ובציונה זמן ויחיה ציונה בן דוד, וכמו"כ לעניינו אפשר שזה תלוי איך יעברו החבלי משיח, ואולי לא ויחיה מברך משיח בן יוסף, ובמיטע שראוי להתפלל בצרפת ולירושלים עירך וכו' שלא יבגר משיח בן יוסף, מצויר דא"ת מוכרח שיהיה בן ותלוי כפי המדה.

ובעתה שורש פלוגתתם תלוי צמחיה, וכ"ל מהחולקים אומר דעתו כפי מדתו ושורש נשמתו, וא"ל אלו דברי חלקים חיים, ממילא זה המיד שסובר לפי מדתו ושורש נשמתו שיהיה משיח בן יוסף, א"ת רואה כלל שיעת צר פלוגתיה, שגם הוא קאמר לפי שורש נשמתו ומדתו, וא"ת רואין זה א"ת זה, וכמצינו בספרי"ק צענין במידות שאין רואין זה"ל, ולפי זה אפ"ל ששנעשים ב"ל לא ראו כלל שיהיה משיח בן יוסף, וע"כ חשדו צו שרוא ליעול במלוכה מצית דוד, גם כ"י סיבה מן השמים להעלים מהם ענין זה, כדי שיסתבצו מכירתו לקיים גזירת ידוע חדע, ויוסף לשיעור סוכר שיהיה משיח בן יוסף, אלא שהשנעשים ב"ל לא ראו שיעתו כלל וכן להפוך יוסף הצדיק לא ראה שיעתו ודכל לפי המידה.

ודנה צענין קן הגאולה אמרו ר"ל בצידיק שאמר הקציה לבני גלויה לאצרי לא גלויה, ופירשו במפרשים דמדייקים שהם צדדי"ל ל"א להם נתגלה

ודנה בכל פלוגת חז"ל אמריין א"ל ואלו דברי חלקים חיים, והבהרה ציד חכמי הדור, כמיטע הרענני"א (עידוין ר"ג) שאלו רבני

על טכרת הקודש לקודש שגשגו על טכרת הקודש, טבל עומאש שגשג על טכרת הקודש ויכר הכדול מחליו ואין עריך להצנחם צב, עיי"ש בדבריו צביאור יתור.

ובש"ע (אוי"ח סימן ר"ח סעיף ד') נפסק להלכה דאין מצרכין על הכר עד שיאחו לאורו דכיוון כסוד לו צבדי שיוכל להכיר בין מטבע מדתה ו למטבע מדתה אחרת. כרי דגור כדלגל הוא רק אם מצחין הכדול, כמ"ש ר"ל אם אין דעת כדלגל מנין וע"כ התקוט כדלגל בחזון הדעת, ומשעם זה אין מצרכין על הכר ככדלגל עד שיאחו לאורו, לרמז שצריך להצנחם צורח לעשות כדלגל. וצחיות כדלגל זו נרמז ג"כ במאמר הכחוצ וירא חלקים את האור כי עוב וכפירש"י לפי פשוטו שאין מאכ לו ולהושך שיחיו משתחשם בערצות וכו', ועפ"מ"ש כ"ק אגא מארי אכ"כ דאיתא במדרש אור זה מעשיהם של דיקוס חושך חלו מעשיהם של רשעים, וזכר זה רמז שיחיו ערצותא בין מעשיהם של דיקוס ומעשיהם של רשעים, ואין נאכ שיחיו משתחשם בערצותא, ע"כ ויבדל בין האור ובין החושך, עכד"ק ואריך צב להצנחם צורח שהוא גדר כדלגל כגל.

ודגה יעקב אבינו ע"כ שלח את יאכרד לפניו להורות לפניו גושב, ולהכין לו בית חלמוד כאמרם ז"ל, ולהאור הכי יכול יוסף בעלמו להכין את זאת, גם הכי אפשר לעשות שליחות ו ע"י אחד מהשבעים ומדוע שלח את יאכרד שכיב מלך, אך מלא עפ"מ"ד במדרש וירא את העגלות אשר שלח יוסף ואחין העגלות ששלח פרעה הוכן היו, ח"ל אחין עגלות ששלח פרעה לשלח אותו ביתא ע"י חקוקה עליהם עמד יאכרד ושרפן, למוד הוא השבע דאכ להיות שורק ע"י, ודייקו ציפ"ת וצח"ק מדוע לא שרפם יוסף בעלמו, וחילול דמפני שיכורד מוטל לא ע"כ הכיות חליו, וצח"ק האריך לצאר עפ"י"ד המדרש אין אלו צח"קם דקדוקי ע"י כישקב אבינו, וכמו כן יאכרד הכי צקי דקדוקי ע"י עכ"ד, וע"כ שלח יעקב אבינו את יאכרד שהוא יכיר ויבחין גם צח"י ע"י כעומן צח"ה, גם מחשבה ע"י, דה"ל למוד אותו שבע להיות שורק ע"י, ולפי

קן בגולגול ולא לזולתם, ולא נחגלה עין זה אף להמלאכים ומפני זה כשמשמו מלאכי השרה, שיכרדס ויוסף מתווכחין בענין בגולגול אם יקדים משית בן יוסף כ"ל ע"כ אמרו כאן ז"ל צואו נרד למטב נהאכ שור וארי מתענחין זה עם זה, שביו משחוקקים גמוע דצרי החורבחותם חולי חליהם דבר יגוצ משעין בגולגול. ולדרכנו יחצאר דצרי במדרש חנומא ואת יאכרד שלח לפניו וצ"ח בני שולח מלאכי ופנה דרך לפני וגו', דשורש פלגחתם של יוסף עם יאכרד הכי אם יקדים משית בן יוסף או לא, וכו' מוצאר ג"כ צטותה הכחוצ בני שולח מלאכי וגו', כ"ל צפי האבן עזרא, וע"כ את יאכרד שלח לפניו לחזוק שלם ציניהם, כמ"ש במדרש חנומא ואת יאכרד שלח וגו' וצ"כ וצ"כ קנחא אפרים וכו', ולא הסמינו במדרש להכא מקאמר הכחוצ בני שולח מלאכי שהוא מעניו וכן.

*

באופן אחר יחצאר קישור דצרי המדרש, כהקדם לפרש דצרי המדרש חנומא כ"ל, אימתי מצרכין על הכר צמאלי שפת, דכנס צפרק ערבי פסחים (ק"ג ע"ג) ח"כא מ"ד דס"ל במדול לריך שיאמר משעין כדלות האמורות בחורב ו' כדלות כס עיי"ש, ויש מי שסובר שאין להזכיר רק המדול בין קודש לחול, ואם נהגין כמסקנה כר"י וכת"ש למד המדול בין קודש לחול בין אור לחושך בין ישראל לעמים, בין יוסף השביעי לששה ימי המעשה, ונארחי בדבריו (בפרשה שמ"י) מדוע לא חקנו להזכיר גם המדול בין עמא לטכור, שנאמר צו ג"כ כדלגל בחורה, ויוצן עפ"מ"ש שפירש"י עכ"כ בין כעמא ובין הטכור, אין ז"ל בין חמוד לפרח וכלא כבד מפורשים כס, אלא בין עמא לך לטכור לך בין כשחט חליו של קב לנשחט רצו, ע"כ וכו' מאח"ל כרי מוצאר דמכ שהוא נייכר ומופרש חיו שייך לגביה לשון כדלגל, כ"ל בדבר שאין כדול ציניהם רק משבו כגון בין כשחט חליו של קב לנשחט רצו שאין ציניהם אלא מלא נימא ולא צריך דעת להבחין ולכדול ציניהם, ועד"ז בין קודש לחול לריך כצנחם לכדול בין חולק שגשגו

אין ויגש אלל לשון קרבן שנאמר ויגש את פר הכהנת וכו' עכ"ל המדרש. וי"ל מה ענין הקרבן קרבן לכלל.

(ב) **לְהָרִין** בפרשה ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא צארכ שצג ויחצו זמנים לאלקי אביו יתחק פירש"י חייב אדם צבדו אביו ויתר מצבדו קצו. לפיכך חלה ביהתק ולא בצארכס, והקשש ברמב"ן, וי"ל: ואינו מספיק שבראיו למד לאלקי אבותיו בלי שיחד אדם וכו'. או יאמר ויחצו זמנים לה' כמ"ש בצארכס ויבן מזבח לה' ומה נזרד לפרש בו ויתר.

(ג) **וַיֵּאמֶר** אבני הא"ל-אלקי אבין אל חירא מדרש מצרימה גור'. במדרש ילקוט: שמש יעקב על יוסף שכוה חו, כיס מברכר בלבו ונאמר חשבו את ארץ אבותיו ואת ארץ מולדתו ואת ארץ מגוריו אבותיו ואת ארץ ששכנתו של הקב"ה שבו בצוהב, ואלך לי אל ארץ עמאח' אל חוך צעלים שאין ירחא שמים צניחס, ח"ל הקב"ה יעקב אל חירא אביו ארד עמך וגו' ע"כ. ראוי לבין מדוע לא נזכר לו הקב"ה בפירוש שירד למצרים, דלא מצינו אלל שאמר לו אל חירא מדרש מצרימה, גם למד בנזרד הקב"ה לנגלל כל הכחות ע"י יוסף בנזרד שירד תחלה כדי למשך לשם את יעקב אביו עם הכחות הכ', במצורד צדציו חז"ל שזכר בו עטס המכות, הלל אס הקב"ה היה מנחם לנזרד שירד עם ציו למצרים, ודאי שאל היה נמנע מלקיים מצות ד' יחיש.

(ד) **בַּמִּדְבָּר** ילקוט פ' עקב עכ"ל כי הארץ אשר אהב צה שמה לנחמה לא הארץ מצרים הוא אשר ילחמם משם וגו', הפירש בין ביאתה של ז' לביאתה של ז', ביאת ארץ מצרים רשות וביאת ח"י חובב ארץ מצרים בין עושין רצונו של מקום בין שאין עושין רצונו של מקום ברי לכם ארץ מצרים, ארץ ישראל חיו כן, אס אחס עושין רצונו של מקום ברי לכם ארץ כנען ואס לאו אחס גולין מעלי, וכח"ל ולא תקוה הארץ לחכם ע"כ. ראוי לבין כחובב צמ"ש ארץ מצרים לכם הוא בין עושין רצונו של מקום ובין שאין עושין.

שראש יע"ל לבין לו בית שמשם חלל כורחא, ע"כ היה נזרד לה הכחש והבדלה שאל יהיה מעורב צו אף שכן ע"י: ולא מסוגל רק יהודי כח"ל, וע"כ שאל את יהודה דיוקא שכוה יבין לו בית חלמוד, שאל יהיה צה שום שכן ע"י ומשם חלל כורחא, ומזה אפשר לראות עד כיבן לריבך להיות נאמר מדרך ע"י שאל לריך חכמה ויתרה לבין ולבדול ולבפרים מהס, ולא בסמיכו לכלל הכלכל למדע רצונו אומיו מצרכין על כור צמול"ש כך שנו רצונו אין מצרכין על כור עד שחיותו לאורו, וכיוון מעטמא שריר הכרה ויתרה לבדול, וממך למדו מן הקב"ה שנאמר וירא אלקים את האור כי טוב ואח"כ ויבדל אלקים בין האור ובין הכושך ומכ"ע את יהודה שאל לפניו מפני שהנזרד לבכרה ויתרה לבין צימ"ד שיהיה מסוגל ודאי לכך שמשם חלל כורחא.

וְכֹזֵב יחיש קשור דברי המדרש הנחומא כח"ל ואת יהודה שאל לפניו וכן ציון בניי שולח מלכיו פי רש"י לנער את הרשעים ופכה דרך מן הרשעים וכן פי' המפרשים שקודם ביאת המשיח יתא מלך הצדק ויעשה כדול בין הרשעים ובין אל שראויים לקרע שישעו חשוכה, והוא הכנה אל הגאולה, ומעטס זכ צעמו שאל יעקב אביו את יהודה לפניו לבין לו בית חלמוד שמשם חלל כורחא, לנשות הבדלה שאל יהיה מעורב צה שכן ע"י, ואף זכ היה הכנה לגאולה העתידה, ואס לא זכ היה ח"י קיום לישראל שס צמורים, ולא היו יכולין ללחם משם ולא כי ח"י גאולה העתידה, וע"כ הבין בית חלמוד שאל יהיה צו שכן ע"י שמשם חלל כורחא וע"י יהיה קיום לישראל גם צגלות ויתר לגאולה העתידה, ומזה לראות צמברה צביאה אלי ומשיח צמחונממח קרן הכורס וישראל וצמחגלות כבוד שמים עליו צ"כ אמן.

*

וַיֵּגֶשׁ חלל יהודה וגו'. במדרש ילקוט: ר"י אומר הגשח למלחמה וכו' ריחא הגשח לפנים וכו' רמ"א אין ויגש אלל לשון שלי וכו' ר' נחמ"י אומר

העולה מה עולה שהוא עולה לפני הקב"ה ומכפרת עונותיהם של ישראל, כי בעת שעשה אברהם עולה כאילו שנאמר וירא ויבא איל אחר, ומכו אחר, שראה הקב"ה שכל לבדו וכל נפשו צא לעלות את יתחק צמ לעולה וכו', גם הבטוחו הקב"ה שבעת שיעלו בניו עולות שיקבלו מיד עכ"ל עיי"ש, וציואר הדברים דמאז נלמח דקרבן צבחה מכפרת על אדם, וצבחה הקדושים היו פועל דמיוני במ"ש הרמב"ן צ"ל. ויהי אז היה נמשך יתחק לעולה, ואף צביל נכנס נשמתו כדוד, לכן מן אז נמשך הקרבת צבחה כאילו הקריב את עצמו והבן. והיוו מאמר אברהם אלקים יראה לו השם צמחוד כשיהיה קודש לעולה צמ, וכן זה עכ"ל.

ובחינה ז' ה' גם בעשרה הרוגי מלכות עפ"י המצואר בדברי הארי"ה הק' שנחשבר נשמת הדיקים צגופות הנעשים צבחינת חילוף ותמורה, ודבר זה מקורו מאילו של יתחק בדברי הישי"ע, דזכו ג"כ צבחינת הקרבת הקרבן שנחשצ לאדם כאילו הקריב את עצמו, וצ"ח ויבן דברי הילקוט שהקריב יהודה קרבן, ר"ל לפי שאמר להם יוסף ואחם עלו לשלום אל אביכם, ורמז להם ענין התמורה שלא יבטל בעצמם את העושה, והוא דוגמת הקרבת הקרבן שהוא תמורה האדם לזה הקריב יהודה קרבן שיוסף לימד אותו ענין זה בדבריו, "ואחם" עלו לשלום וגו', הו"ל לנו מה שמקור הקרבת הקרבנות הוא מיתחק אצונו, שעשה עמו אברהם אצונו פועל דמיוני לכל הדורות צמה שהקריב תמורתו איל וזה הזכיר ועקב אצונו ע"כ צהקרבנות הקרבות את יתחק אצונו לעורר צחי' זו, שמקור הקרבות הוא מיתחק וע"כ ויחנה צחים לאלקי אצונו, יתחק"י דוקא.

ובחינה פ' עוד צהקרבן לתוך קושית המפרשים, צמי"ש יהודה ליוסף כצו עבדים לאדוני גם אהנו גם אשר נמאץ הבציע צידו, וקיבל עליו את הדין שיהיו כולם עבדים, ואחר שמיאן יוסף צזה ואמר תלילס לי מעצות זאת האיש אשר נמאץ הבציע צידו הוא יהיה לי עבד ואחם עלו לשלום אל אביכם, אז היה אצו ויגש אצו לצד קשות עמו, וכלל הוא בעצמו הסכים ויתרלו המפרשים גם ק"ז זלכ"ה

ובחינה פ' צהקרבן דברי הרציו צחי' (סו"פ מקו) ע"כ"ש ואחם עלו לשלום אל אביכם וז"ל: וע"ד הקבלה מה שנחתמה פרשה זאת צפוסק עלו לשלום אל אביכם זה רמז לעשרה הרוגי מלכות אשר עלו לשלום אל אביכם שצממים, אחר שנחלצו ונלפזו מחטאיו של יוסף וכו', ומפני זה נחתמה הפרשה ואחם עלו לשלום אל אביכם, וז"ל יכול לומר לנו לשלום לדרככם, אבל הפרשה מצוורת צאחי יוסף לשעבר, ורומזת לעשרה הרוגי מלכות לדורות אשר עלו לשלום אל אביכם שצממים ע"כ, וז"ל לפי הרמז איד קרא יוסף לענין זה של עשרה הרוגי מלכות שלום.

אמנם יתבאר עפ"י"ש שצבחה הרציו צחי' צמם פירקי היכלות: כי ר' חנינא בן חרדיון הוחלף צלופים קיסר ולופיוס קיסר הוא שנשרק וכן כל השאר, כי בן כחודש שם וכמה זאת לכל חכמי ישראל, ע"כ צפירקי היכלות, ושמשתי צזה כי כשם שהוחלף יתחק צביל ויחזקבע לו שבר כאילו הוקרב, וכאילו עפרו לצור ע"כ המצבה, בן הוחלפו חכמי ישראל צאחרים, וכיון שטעמו טעם מיתח צמה שנחפשו ונגמר דיים לך, הם קצלו עומס וכו"ז כאילו נהרגו עכ"ל. ויהי דרשו ז"ל צגמאר (קידושין מ"א ע"כ) אחם גם אחם למח לו, סד"ל הואיל ואמר מר אחם ולא אריסין אחם ולא שותפין וכו', אימא אחם לא שותחם נמי קמ"ל הרי מצואר שצבחה אחם צא למעט אחם ולא שותחם, וזה שרמז להם יוסף צאומרו, "ואחם" עלו לשלום אל אביכם אחם ולא שותחם. שם יבטלו עושה מר צעשרה הרוגי מלכות, אבל אחם עלו לשלום שלא תסבלו מגזירת המלכות כלום כ"א תשלחו אחרים צמקומם לסבול העושה תחתיהם.

ובקריים דברי ק"ז זלכ"ה צישמה משה (פ' וירא) ע"כ"ש ויאמר אברהם אלקים יראה לו השם לעולה צני, וז"ל: ויל"ד שהוא שני הפכים אם השם לאו צני ואם צני לאו השם, ועו"ק מה יראה לזון טחוד אלקים ראה לעולם צני רצונו לומר, ולפירוש רש"י נחסרו שני תיבות, "ואם לאו" וכן, ועו"ק הא צאמת ידע שצבר צבחר יתחק ובי ח"ו שקר ידבר, וכו"ל עפ"י"ד התחומא (ריש פ' ז') זאת חורח

ואפשר לומר הענין של לאור הקצ"ח בפירות
ליעקב אבינו ע"ה שירד למצרים. והנה ראה
הקצ"ח שיתבול יעקב אבינו במצרים על גלות, ואם
היה הקצ"ח מלווה על ככה, הרי היה מקיים צו
מאות הצדיקים, ואז לא היה נחשב לגלות אלא יעקב
אבינו כי כל העולם כולו לא היה נחשב לבלתי אלא
יעקב אבינו נגד קיום מצוה אחת ממצוות השי"ת.
וכיה עושה הדבר בשמחה רבה לקיים רצון הבורא
צ"ה, משא"כ עבדיו שלא לזרז הקצ"ח על ככה,
וכיה צריך לירד למצרים משמחו. היה נחשב בעיניו
לגלות מה שהולך ללא מחרץ ישראל לארץ עמלק
מקום שאין שם יראה שמים, עד שהולך הקצ"ח
להצניחו אל תחת מדרה מצרימה ואני ארד עמך
מצרימה וגו'.

השי"ת חירן בדרך זה, שמתחלה חשב שהם נחפסים
על שון מצרימה יוסף, לזאת קיבל דין שמים בארבעה.
אבל אחר שראה שאינו חופס רק את צנימיו, שהוא
לא היה במצרימה יוסף כלל, חשב שאינו שונם מן
השמים רק יוסף לזרוע צמירתו עושה כן, לזה
ויגש אליו לדבר עמו קשות.

וב"ל לתוך בלשון אחר ק"ח, והנה בשבטים הק'
ידעו שעליהם להשלים הכוזב גזירה ידוע מדע
כי גר יהיה זרעך וגו', שנאמר לאזכרם בצרות בין
הבשרים, ע"כ מתחלה חשבו ששכשויו הוא התחלה זמן
הגלות וקבלו על עצמם באזכרה בארבעה, אולם כשאמר
לכם ואחם עלו לשלם אל אביכם, הבינו שעדיין אינו
התחלה בשבט, ורק הוא מעלמו חופס את צנימיו,
ע"כ ויגש אליו יהודה וגו', וזה מדויק לשון הפסוק
סו"ם מקץ ויאמר גם עתה כדבריהם כן הוא וגו',
ולאחריהם הלשון גם עתה אינו ענין בפשטות, ולדבריו
רמז להם שחזק עומד שחזק הוא התחלה זמן הגלות
במצרים, וז"ל גם "עתה" ר"ל מיד כדבריהם כן
הוא שאלהם חושבין ששכשויו מתחלה זמן הגלות, אבל
חלילה לי מעשות זאת שאשחשד צדק רק על עבדיו
לשלם אל אביכם, ומן השמים יחמיו סיבה שהצו
לכאן לבבול עול הגלות.

ונקדים דברי האו"ח הק' ע"פ חז"ל ארץ עמך
מצרימה וז"ל: מהכתוב שנאמר כי ירדה עמו
שכינה, וקשה לדבריהם ז"ל שאלו כי מצרים להיותה
מלכה גלולה לא היתה שכינה שם וכו', אכן אשכיל
כי הדרגות אור השכינה רבים הנה. הלא תמצא ששערים
שיושבים ועוסקים במצור שכינה שריה ציונים,
ואפילו צ"י ואחד אמר ז"ל כי מצרים שכינה, ואינו
שלא ירדה שכינה ציונים של ישראל, אלא אחר
שעש משכן ואחר כמה הכותב האמורים וכו', אלא
וודאי יש הדרגות און מספר להשראת שכינה, בסוד
כי נבזה מעל גבוה שומר וכו' עכ"ל. וזה יתבאר דברי
המדרש ויקוב הניל כי ארץ מצרים בין עושין ראונו
של מקום וצין און עושין ראונו של מקום הרי לכם
ארץ מצרים, פי' שהשראת השכינה שירד עם ישראל
למצרים, אינה מתחלת משם בין עושין ראונו של
מקום וצין און עושין ראונו של מקום כי בחינה זו
של השראת השכינה שיש עם ישראל בגלותם, יש
עומד גם בהסתר היותו גדול, משא"כ בחי' השראת
השכינה בארץ ישראל שהוא גילוי שכינתו וז"ל, ע"ד
שהיה צדיק במקדש, זה הוא דוקא כשישראל עושין
ראונו של מקום ואם לאו חיי אדם גולין מעליה כמאמר
הכתוב לא תקיף הארץ אהבם. והנה חכמנו ז"ל
דרשו ע"פ ואני אעלך גם עתה אעלך בגלות זה, גם
על אחרות, שאלו הצמיתו הקצ"ח לגלות

והנה הרמב"ן הק' כתב ע"פ וזהו זכיהם לאלקי
אבי יצחק, וז"ל: הפסוק הזה יש בו סוד,
יגלו לנו אותו שם צדיק, כי כאשר צא יעקב לרדת
למצרים ראה כי הגלות יתחיל בו ויצרשו ופחד ממנו,
וזהו זכיהם רבים לפחד אבי יצחק, שלא תהא מדה
הדיו מתווכה כנגדו וכו', והנה בוצה בקרבנות
גדלה אליו חלקי יצחק אבינו במצוות חלילה צמדת
הדיו רפה וכו', והבטיחו שלא יירא במצרים, כי
יזכה בדיו ויגאל אחר העניו וכו' עכ"ל, ומה
הענין עמו אחר שאלו להם יוסף גם עתה כדבריהם
כן הוא, שעתה הוא התחלה זמן הגלות, לזה ויגש
אליו שהקריב קרבן להמחיק בחינת הגלות שלא יזכה
מדת הדיו מתווכה לגודל ע"ד ששכשויו יעקב אבינו
בבאר שבע שהקריב קרבנות לעולם זה.

כי לא יוכלון המלרים לאכול את העצרים לחם כי חועבה הוא למלרים, ופי' בתרגום אונקלוס ארי בעירא דמלרתי דחלין לי' עברתי אכלני, הכי שלא חרה אפס של המלרים על אכילת חועבתם עד כדי שיסקלו אותם בשבילה, רק שלא יכלו לאכול עם העצרים כי חועבה הוא להם, משא"כ בשאר הקב"ה לנחוט העלה לשם קרבן פסח, כחייב בן נחש וגו' ולא יסקלו, מוצא שחזק ביעול יותר גדול חלילה מהם שחטין ואוכלין מהם לשוץ, וסרה קושיה הרמב"ן ז"ל שיותר חרפה המחלה באכלו מהם לשוץ, ע"פ מכל אלו הראיות מוצא כשיטת הרמב"ם ז"ל.

והנה יכודם סגור היה שכבר הגיע קיום של מלרים ליאבד מן העולם, וכדאיתא במדרש ילקוט שאמר יהודה לפתלי קפון ורחל כמה שוקים יש במלרים, קפן ורחל ואמר י"ב שוקים, אמר כל אחד ואחד יתריב של ואני אחריב שלשם, ומצאנו בדברי המדרש ה"ל שלא היו ישראל יכולין לאחז ממלרים עד שיחטו חלבי מלרים לעיניהם לשם קרבן, ולפי שהשב יהודה לחרוב את מלרים ע"כ ר"ה להקריב קרבן, כדרך שהיה השי"ת לישראל בעת לאחז ממלרים כדי לבער כוחם של המלרים, וז"פ המדרש ויגש אליו יהודה שגשג למלחמה עם יוסף וחשב להחריב את כל מלרים, ע"כ ייגש להקריב קרבן כמו שהקריבו ישראל בעת לאחז ממלרים, ובזה יתבאר שיטת ר' נחמי' אין ויגש אלא לשון קרבן.

*

ויגש אליו יהודה ויאמר כי אדוני וגו', ואל יחר אפך בעצדך כי כמוד כפרעה. פרש"י ז"ל חשב אחד בעיני כמלך, וזה פשוטו, ומדרשו סופר ללקות עליו בצרעת כמו שלקח פרעה וכו' ע"ל, ויל"ד דלכאורה לפי"ד המדרש הכי סגר דבריו הראשונים מני' וביה, שהתחיל לומר כי אדוני וגו' ואל יחר אפך בעצדך, ומיד בתוך כדי דיבור א"ל סופר ללקות וכו', ובדלתי ראוי שיחר אפו עליו על אלו הדברים.

(ב) **במוד"ך** כחייב תפוחי וכו' במשכנות כסף דבר יוצא על אופניו, מה אופן זה מראה פנים

אותו מן הגליות וגם גלות זה ככלל, ויעזר הקב"ה שיקויים במהרה הבטחה זו של גם עלה, ובמהרה נוסה לראות בשיטת כל ישראל ושמחתן בנחה ובשמחה ובתהלות כבוד שמים עליו במהרה בימינו אמן.

*

באופן אחר יתבאר דברי המדרש ה"ל אין ויגש אלא קרבן בהקדם דברי הרמב"ם ז"ל בספר המורה (הביאו הרמב"ן ז"ל בפרשת ויקרא), כי טעם הקרבנות בעבור שהמלרים והכשדים אשר היו ישראל גרים ותושבים באלם, מושלים היו עובדים לבקר ולחלן וכו' בעבור כן היה לשמוע אלו ב' מניין לשם הכבוד, כדי שיוודע כי הדבר שהיו חוששים בו כי הם בתחילת העבודה, הוא אשר יקריבו לצורא וכו' יתכפרו העוונות, כי כן יתפארו האמונות הרעות שהם מדוי הנפש, כי כל מדוי וכל חולי לא יתפארו כי אם בהפכן, אלו דבריו ז"ל, והרמב"ן ז"ל הקשה על דבריו, דלפי שטעם של מלרים לא תתפארו ממלחם בזה אבל תוסוף מחלוב, כי מהשבת הרשעים הנזכרים לעבוד לחזק עלה ומחל שור שיש להם כח בזה כפי מהשבתם ולכן לא יאכלו אותם לכבוד טוהם ויבסודם, אבל אם יבחרו אותם לשם הכבוד זה כבוד להם ומעלה, וזה טעם כן הם מוכנים וכו', ויותר תתפארו המחלה באכלו מהם לשוץ, שהוא אסור להם ומגונה בעיניהם ולא יעשו כן לעולם, עיי"ש שהאריך לסחור דעת הרמב"ם ז"ל.

ובאמת שדעת הרמב"ם ז"ל מוצא דבריו חז"ל (במדר"ך פרשת צא) משם וקחו לכם אפן סה"ד (תהלים צ"ב) יבצו כל עובדי פסל, בשעה שאמר הקב"ה למשה לשמוע הפסח, א"ל משה רבון העולם הדבר הזה האך אני יכול לעשות, אי אחז יודע שהאלף חלביהם של מלרים כן, שאמר בן נחש את חועבת מלרים לעיניהם ולא יסקלו, א"ל הקב"ה חייך אין ישראל יואלין מסאן עד שיחטו חלבי מלרים לעיניהם, שאודיע להם שאין חלבי העצרים בלום וכו' ע"כ, מוצא דעת הרמב"ם ז"ל שהטעם לשיטת קרבן פסח הוא להודיע שאין ממש צד"ל כלום, ודחיית הרמב"ן ז"ל לא קשה, דברי מנינו שאמר הכבוד

אללם יקרא לורכי בגוף לורכם וכו', משא"כ לורכי
הנפש ולרופך בצעלי הנפש וכו', וא"כ מדרג לכל א"י
לפי מדרגתו כפי האמת, וכיוצא בלשון בני אדם
ובכן.

ובעין בחי' זו ביאר להלן (פי' השא) על מה דפסק
בדמ"א ז"ל (יו"ד סימן קי"ח) דאם הוא
אדם גדול וחסיד וירוש', כ"ע מדי הרשאי למסור
עמו מקדוש"א אפילו על מלוא קלס, ולבאור ית
לכפולא, כ"י בצביל שהוא חסיד וירוש' יתחב
דמי, הלא חסיד וחי צדק, ולג"מ דהאי וחי צדק
ית לפרש על שני פנים, א' כפירות דר"ל ולא שימח
צדק, ב' שכל חייתו יהיה בחסידים ובמלוא וכו', וחולתן
לא יהיה לו שום חיות בעולם, וכ"כ יהי דבוק
והנפשו עם החסיד והעצור והמלוא, עד שאם
ירצו להעבירו על א' ממלוא ד' יפסק חייתו, וא"כ
לפי זה הוא לרופך הרשאי למסור נפשו על כל
המלוא, והדרבנא מורה על כך וכו', וא"כ אלל
הבמונים אשר כל עסקם צעניו השלם וכו', והיה
פי' הכפוק כ"ל כפשוטו, ולא שימח צדק כפי'
הגמרא, אמנם כן אלל הדיקים הדקים צו יחיש
חמיד וכו', עד שיקר חייתו רק בחסידים, באל יחכן
כפירות דב', וממילא מחויבים למסור נפשם על כל
המלוא, כי כן המה חיותם ממש אח"כ ז"ל.

לכל ד', כך היו דבריו של יחזקאל מלאים לכל ד'
בשעה שדבר עם יוסף, ופי' בנח"ק שהיו דבריו
מלאים לפיוס ודרך רצוי מיד פשוטם, כמ"ש כי
כמוך כפרתו חסדו אלה צעניו כמלך, גם הכיחו
בדברים קשים כדורשם ז"ל סופך ללקוח וכו' עכ"ל.
אמנם ל"כ, והממ"ש מה כי דעוהו של יחזקאל בזה,
אם יצין יוסף ברחם שבדבריו, א"כ בודאי יחד אפן,
ומה כועיל צמ"ש ואל יחד אפך וגו', ואם לא יצין
ברחם א"כ מה תועלתו.

ג) ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף בעד אבי
חי ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבטלו
מפניו, בקשו בתפלותם דבר בודיעשו שאלהים חן,
ואם ב"י כל מעשהו עבד בנימין להביאו לידם עבד
חמלתו על אלהים, כמ"ש נפשו קשור בצפשו וגו'
כי איך אעלה אל אבי וגו', ומדוע בחרו כ"י דבור
שאלוהו עבדים בעד אבי חן, וי"כ, גם לא מצינו
שביצו על שאלה ז', גם יוסף לא דרש מאתם
השבעה, אבל אמר להם מהו ועל אל אבי וגו', וממה
נפש אס ידע צנפשי' שאליו חן, מדוע שאלם ללל
אור, גם ל"כ בקשור אני יוסף בעד אבי חן.

וג"פ' בבקדס דברי ק"י כימחמ משה זל"ה
(בפרשת לך) לפרש אמרם ז"ל (בברכות י'
י"ב) בשבתך בתיך פרט לעסק במלוא (דפטר
מקריאה שמת) מאי משמע בשבת דידך ובלת
דיך הוא דמחייבה, בא דמלוא פטירה עכ"ל בגמרא.
לבאור קשה דמלוא מה ודאורי בגוף כ"י ש,
משא"כ דבר מלוא והדרבנא מהפך הוא לפי האמת
וכו', דה ש"ס לו אנו של משא"כ לורכי הנפש הוא
של לפני עד, וקט למעלה במקום שאין כ"י שולטת
בו, וא"כ אדרבה זאת יקרא הליכות, גם ל"כ צמ"ש
בגמרא שם משעב צר"כ שנשא אשה וקרא וכו',
האך החמיר ר"ע על עצמו, במה שפטרנו חורב
לכדיו, ואין צו שום חולק, וכלל על כח אמרין
הכפור מן הדבר ועשאו נקרא כדיוע וכו', וחוכן
דבריו לתוך דודאי ר"ע כדן עבד, דהכ כלל אופן
אנו ולא מרכז החסיד ממרכז האמת, כי הנה ית
בניא שם צעלי הנפש ונפשו עיקר והם בני עליה,
משא"כ הכמון הם צעלי חומר ומלאכתם עיקר.

ועד"ז' צין לעניינו כי מתחלה החסיד אלהים יוסף
והנה להם כלים מלוי, ופי' כשאל אחס
השלם אלהים בזמן העושה חן, הביאו לו כפשוטו
עודו חן, וטווח השופות כ"י כפי הכמון שאלתו
על חיות בגוף בלשון בני אדם הבמונים ובעלי
החומר, אמנם עכשוו שבתודע לפניהם ואמר אני
יוסף בעד אבי חן, הביאו שאין כוונה שאלתו
על חיות בגמתי, כי אם על בחינת השפלה השכינה
שזכר חייתו לגדול מדרגת קדושתו, ופי' שדרשו
ז"ל עכ"פ ודחי רוח יעקב אלהים, פת"י ז"ל (ובוא
במד"ר) שדחה עליו שכינה שפירסה ממנו, ומכ"י
טעמא לא יכלו אחיו לענות אותו כי נבטלו מפניו,
שנעצרו וכתחלתו שם גרמו סילוק השפלה שכינתו
ותדרך מעליו בסיבת נפשו, כי איך השכינה שוכנת
אלל מתוך שמה באמ"ל, ויוסף כ"י המעשה

מתוך העדר תשובתם, ע"כ אמר מהרו ועלו אל בני וגו', וזה יגרום שתחזור אליו השאלה השנייה.

והנהגה להתארה ראוי להבין אמנם ז"ל שפירשה ממנו שכינה, וברי אמר"ל אפילו אחד שיושב ועוסק בחוריה השכינה עמו, שנאמר בכל מקום אשר אזכיר שמי אבוא אלך וגו' ומכ"ש לגבי יעקב אבינו ע"כ בחור האבות, אמנם הרבה בחי' בהשאלה השנייה, ויציא זכר לבחי' התגלות בהספקלריא המאירה, וזכאי' זו פירשה ממנו מתוך הכשר וחזרה אליו אח"כ, משא"כ כחם בני אדם זכרים רק לבחי' השאלה השנייה בהסתר ובנלושים, וזכאי' זו לא נעדרה מיעקב אבינו אף בעת הכשר.

ובזה יתבאר דברי המדרש, אבא כהן ברדלחא אמר אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום החובתה וכו', יוסף קען של שבעים ה"ה, ולא היו יכולים לעמוד בחובתהו, ה"ה, ולא יכלו אחיו לענות אותה כי נבטלו מפניו, להשיגה הקצרים ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא על אחת כמה וכמה, ולתאורה מה ענין חובתה להבא, ויוסף לא הוכיח אותם, אדרבה נתראה ונחפיים להם באתה שעה, ואיך נלמד מהבא לענין החובתה, גם הכי לריך ראייה לה, ומה ענין הדמיון להבא, ולדרכנו אפ"ל הכוונה כי אף שיהיה לימוד זכות גדול על ישראל ביום הדין והחובתה, כי שעבוד הגלות והסתרת פנים הם היו סיבת התרחלותויו בעבודת הש"ת, ואחלמא זכאו להתגלות אור שכינתו יתבדר, בודאי היינו נדוקים כי יתבדר ונחפיים יתח, אמנם אעפ"כ יהיה הכוונה גדולה מאוד, על כי במעשיו גרמו ההסתרה הגורל וסילוק השאלה שכינתו יתבדר מישאל, וזה יתבאר ענין הק"ו, כי יוסף לא הוכיח את אחיו, אדרבה נתראה ונחפיים להם, גם בגוף המעשה לא היה להם חטא, כמבואר בדברי המדרשים דכות הוא להם חטא היה לעולם, גם כי היה הכרח בדבר לקיים גזירה יודע חזק, מימי לא יכלו אחיו לענות אותו ונבטלו מפניו לעם הג"ל על שגגה על ידיהם סילוק השאלה שכינתו ית', עאכ"כ מה נעשה אכן ביום הדין.

ובזה יתבאר לנו כי הפירושים שפרש"י ז"ל, במאמר כי כמות כפרתה, גם קישור המאמר ואל יחד אסף בעצדך לפי"ד המדרש (ענין קושיא א' לעיל) כי הנה השבעים הכירו ביוסף שחכמתו גדולה אלא שלא ידעו כי שהוא יוסף כי התנכר להם להתדמות בפניהם כאיש זר, ולזה ידבר אליו יאודה בלשנה שמשמעת לתרי אנפין דברי פיוס ור"י כפשוטו, וכלל בכס דברים קשים ותוכחה בדרך דרש כאמרו ז"ל, ויוסף בין כוונה דבריו לפי בחינתו ומדריגתו, כי הלשון בני אדם לכל אחד כפי מדריגתו כמ"ש ק"ו הישמה משה זל"ה דלבעלי הכסף לשון החורה ודרשת חז"ל היינו לשון ב"ה, ולבעלי החומר להיפך, והנה אמר"ל ערכו (ט"ז ע"ב) א"י יוחנן בן נורי מעיד אני עלי שמים וארץ, שהרבה פעמים לקח עקיצה על ידי, שהייתי קובל עליו לפני ר"ג ברבי, וכ"ש שהוסף כי אהבה, לקיים מה שנאמר (משלי ט') אל תוכח לך פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך עב"ד בגמרא, הכי דדברי תוכחה בגאמרים לחכם אינם גורמים שנאה ופירוד כלבבות אדרבה מוסיפים אהבה, ומעשה א"ש קישור המאמר ואל יחד אסף בעצדך אף לפי"ד המדרש, כי איך שיהיה אינו ראוי שיקפיד יוסף על דיבוריו, וממנ"פ אם יהיה השגת יוסף בהבנת דבריו כלשון החורה ודרשה חז"ל שהוא לשון ב"ה אלא בעלי הנפש, א"ש בודאי לא יחד אפו על דברי תוכחתו אדרבה יוסף אהבתו אליו ואם השגתו בעצלו החומר בודאי לא ישיג בדיבוריו כ"א הדברים כפשוטו, והם דברי ראי ופיוס שחשוב בעיניו כמלך ומן הראוי שלא יחד אפו על זה, וזה יבואר דברי המדרש הג"ל, מה אופן זה מראה פנים לכל זה, כך היו דבריו של יאודה נראים לכל לד בעשה שדובר עם יוסף, ר"ל שהיו נכללים במשמעות דבריו הרבה בחינות, דברים קשים ופיוס ור"י, משמעות פשוט ורמז דרשה חז"ל, ואין השומעם ישיג בכס כפי בחינת מדריגתו וז"ש מראה פנים לכל זה, והבן.

ויגש אליו יאודה וגו' ואל יחד אסף בעצדך, פירש"י

אסף אסף למד שדבר אליו קשות. כנה

אזינו לירד למאדים בשלשלאות של צהר אלא שזכורו גרמה לו, והנה בעומדים היו השבעים הק', וכ"ז שיהיו כולם בצוואת חזק און שום אומה ולשון שלטו בהם ויתקיימו בקדושתן ולא היו מתיראים מקלפות מארים, אבל עכשיו שראה יוסף שרק בנימין לבדו יהיה עבד במאדים וכולם ישומו אל אביהם, חשו מפני הסכנה פן יקראנו אסון צארץ בטמאה ערות הארץ, ולעולם זה יוגש יהודה לדבר אחו קשות.

וידבר טעם טענות לא יוכל הנער לעמוד אח אביו ועוז אח אביו ומת, וקאי על תרדומתו, כיצא ישאל בנימין לבדו במאדים, פן ישלטו עליו קלפות מארים וישומו איוו נחשד כחי רק כמות, וכמ"ש באברה"ה הק' עכ"פ אחרי ראותו פניו כי עודד חי, כיוונו שהוא עדיין בצחית לדיק הנקרא חי, וגם לעקב אביו יהיה נחשד לבחי' מיתה חי"ו, כמ"ש רז"ל שאמר יעקב אביו ע"ה סימן זה מסור בידו, אם לא ימות אחד מצני בחי' מביטת אני שאני רואה פני גיהנם, ומכ"ש מיתה הכפש שקרא המצטלח ויחר מההרגו, וא"ש שלשון המקרא און לו הכרע, דלמאת הכוונה במלת ומת על תרדומתו על יעקב אביו ובנימין.

והנה איתא בספרי"ק דעשר"ק פוגע בשבע לריק לשמור מאוד שלא יהיה נפגם מראיית פניו, ורק אם יש לו זכותים יצול ממנו, וכאן הרי ידעו כולם כי בנימין מעורר לדיק גמור הוא, ואין זה פחאוס וכשל בדבר הגניבה, אע"פ בודאי הוא ע"י שנחשד לילה אחד בשכונת רשע, או כל הדבר לא היה ולא נברא, והוא רק עלילה מצד המושל, וז"ש יהודה וכי זו היא שימת עין שאמרת לשום עינך עליו, כיוונו כי בודאי מה שאירע לו דבר הגניבה, הוא רק מכוון מה ששמת עינך עליו, וזהו הכוונה בטענת שימת עין, ועכ"פ יואל מזה כי אחת אינך ירא חלקים ואין אמרת את האלקים אני ירא, ועכשיו נוכחנו לדעת שדברת שקר, וכמוך כפרעה ששאלך מלך ארץ"ס שכיות עבד ובנימין מסו מארים כחוב שאין עבד מולך וז"ש מה פרעה גזר ואיו מקיים וכו', ולפי' השני ח"ל אם תקניענו אחריו אחר ואת מלך, ויבין עפ"מ"ס הרמב"ם ז"ל שהשבעים

הבאנו לעיל קשות המפרשים ז"ל, מדוע נחזקת הסכימו השבעים בק' להיות כולם עבדים אלו ובנימין בכלם, ולא עמדו גזרו לדבר קשות, ועכשיו שהקל משפטם לחפז את בנימין לבדו יוגש יהודה לדבר קשות.

כי כמוך כפרעה, פירש"י מה פרעה גזר ואיו מקיים וכו', וכי זו היא שימת עין שאמרת לשום עינך עליו, והרמב"ן ז"ל כתב שאינה טענה, כי המושל שיהיה להבוא אדם לפניו, לא יעשה על מנת לפטור אותו מן הכרעה שישעשה, וכ"ש על הגניבה שיגנוב מצית המלך עכ"ל, גם ל"ב מדוע חלה עקב הטענה בשימת עין.

לא יוכל הנער לעמוד אח אביו ועוז אח אביו ומת, כתב הראב"ע ז"ל למה לא הבוא המזכיר החמשה שאין להם הכרע ר"ל שאין מוכרע אם חיצת ומת, קאי על הנער או על אביו, והרמב"ן ז"ל כתב דאם יהיה פי' ומת אביו, הו"ל לומר לא יוכל אביו לעמוד אח בנו ועוז אח בנו ומת עכ"ל, אמנם אם קאי על בנימין למה לו' למימר כנפילת, ויסיק לומר לא יוכל הנער לעמוד אח אביו פן ימות.

בסו"פ מקן ויאמר גם אחי כדצריכם כן הוא אשר ימלא אחו יהיה לי עבד ואחם עלו לשלם אל אביכם, ל"ב מ"ש כדצריכם כן הוא, ויהיה הכיוון מדצריכם, שאמרנו כולנו נבי' עבדים לאדוני ועיין פירש"י, גם מילת גם עשה ל"ב, והוליל כדצריכם כן הוא.

ואמ"ל בדרך הפשט, כי מחזיקת קבלו על עצמם דין שמים באהבה, בכוונת חושבים כי כבר הגיע הזמן לפרוע שער חוב של גזירת ידוע חזק, ולא אמרו גם אחריו נבי' עבדים וגו', ע"ז השני להם שלוחו של יוסף גם "שח" כדצריכם כן הוא, שהאמת כדצריכם, וכבר הגיע הזמן שהיו עבדים למארים, אבל חלילה לי מעשות, "ואח", כי אינו רוצה להסב שחבי ירידתם בגלות צאופן מנחה וע"י עלילה, רק שישבב הגזר יתברך ותתקיים הגזירה צאופן אחר, כלמח"ל ראו יהיה יעקב

ר"ל כנים ומתאמתו דברי יוסף שאמר הוא אשר דברתי וגו' שאם מרגלים ולבחריו את מרגלים נאחם, וסרגים בשלות שבוט סכנה גדולה אם ישויה את כולם למרגלים, ע"כ ח"ל כי רק צנימין יחיד לי עבד ואחם על לשלום אל אצבים, ואמנם יחודה מילין בדבר ורע דייקא שטלם יחדו לעמם כח"ל ע"כ ויגש אליו לפנים ומלחמה וכו'.

•

ו'גש אליו יחודה וגו'. צמד"ר כתוב מים עמוקים ע"כ נגל ח"ש וגו'. לבאר עמוק מלאח ט"ן וכו' מומי' לזנין ויפין, ולא יחיה דרי' יכול לשחות הימנה, נא אחד וקשר חבל צחבל וימנה צנימה משיחה במשיחה ודלא הימנה וסח, כחחילי סכל דולין הימנה ושוחין, כך לא זו יחודה משיב ליוסף דבר על דבר עד שפמד על לבו, עכ"ל וז"ל כטווח צמ"ש עמד על "לכו".

נ) במדרש תחומות: ולא יחודה שלח לפניו ז"ש כחבל ופחד עמו עשה שלום במחמיו וכו', יחודה ויוסף זה ארי זה שור, אהמול מהנחמן זה עס זה ועכשיו הוא משלחו אליו שואמר ולא יחודה שלח לפניו כיו עשה שלום במחמיו עכ"ל וז"ל.

ואפ"ר צדקוס דברי הכתם סופר ז"ל ציואור אמרם ז"ל מה כושי משוה צעור כך צדיקים משווים במעשיהם. ולבאור ז"ל בדמיון, דברי כבושי משוה צעור לגנאי, וצדיקים משווים במעשיהם משאר כל אדם לבשת, וז"ל ענין בדמיון, וציואור הוא ז"ל ודכוותה צדק דאף דלכל צדיק וצדיק יש חדך אחיה צעירות כשיית, אבל צנימיותות סכל כולם כאחד מייחדים את לבם לאצבים שצמנים, וזה פ"ר בהגמל מה טעם משוה, "צעורי", כי רק צעור משוה משאר כל אדם אבל לפנים מעורו הוא כאחד כאדם, כך הצדיקים משווים זה מה, אבל רק, "במעשיהם" שכל אחד ואחד שוה כשיית לפי מידתו ותחומתו אבל צנימיותות סכל כולם מכוונים את לבם לכשיית ואין שום חילוק ביניהם.

הרגו נאחסי שם, לפי שלא הטיבו דיויין כי צני נח מליון על הדיויין למעט דיוינים בכל פלך ופלך ישייש, וכאן דברי יוסף משב: למך ורע לפעם את צנימין לעבד בלי משפט, ומתנחלה שער, ע"כ אמר לו יחודה כי ע"פ כרון אהב מחוייב מיהם עם אלוך את משפט הכדר כזה בלי משפט, כי אהב מליון לעצמו משפט אחת בלא עולה.

א"ר"י עפ"ימ"ש בספס"ק מנשי כ', לפרש מאמר המגיד לא ולמד מה צדיק לכן האמר שפרע לא גר אלף על הזכרים ולכן צדיק לפקור את הכל ולבאור מקטין גם יליאת מרגלים צסיאורו זה, שכן היה רשע יותר גדול מפרע וז"ל סכלל ממנו הוא גם גדול יותר, ויוזן עפ"י מאמ"כ ויחמד בלק לך נא אחי אל מקום אחר אשר תראנו משם אפס קצרו תראה וכו' אל תראה, ולבאור צריך ציואור, דמה נפקא מינה אם יראה כולו או רק מקצתו ולא כולו, ואמנם סיפר כהנחז כי בלק ידע כי אי אפשר לקלל את כולם, כי על זה יש הכעסה מהקדוש צדק הוא שלא יכלה זרעם, על כן ראה שיחול ח"י ע"כ על מקטין כי ע"ז ינאל ח"י מקום לחל סקללה, וזהו כוונה בעל הכדל לבדול צדק גם יליאת מרגלים, ואמר לא ולמד שכן צדיק לפקור את הכל, וזה אי אפשר במליחות ואין כנס גדול כ"כ כמו ציואור מרגלים, שפרע לא גר אלף על הזכרים וזהו ח"י מקום לחל גזירתו וגם מה כלינו כשיית וזהו כנס הגדול (עפ"ה"ד בעל משפט כ'), וזה היה ג"כ אל יחודה ואחיו שבעיניו שכולם יחיו עבדים, כי ידעו שאין מצנחמים מכליה, משא"כ צנימיון ישאר לבד זהו סכנה, ומה שרע יחודה ליכנס תחתיו, כי לעלמו לא היה מחוייב כי יחודה הוא שורם מלכות בית דוד, וגם זה נכלל בצעמחה שלא יכלה זרעו שאי אפשר לישראל בלא מלכות בית דוד, ע"כ ראה הוא ליכנס תחתיו, אבל שאר האחים לא כסכינו ע"ז וסח גם צעור ותחילו בדבר.

ודנה השלח הרגם שהצטעם תצו להצדיק את כל מרגלים, וז"ל מתאמתו דברי יוסף שאמר לבס מלח ירידתם למרגלים, הוא אשר דברתי אליכם מרגלים אחס", למה אמר לבס גם שחך כדצריכס כן הוא, לפי דצריכס, כן הוא" משון כן צנוח ללפחד

ואם אינו רואי לברייתא עפ"י דין, גם אם יקניעו אינו רואי שיתחייב ברייתא בשביל זה, ולשני הפירושים ל"ב קישור במאמר ואל יחר אפך בעצדך, ואדרבא לסתם בהרבה זו רואי שיתר אפו עליו.

ויתבאר בהקדם דברי ברוכ"ק (רי"ט ז) ויגש אליו יהודה וגו' רבי אלעזר פתח ורבי חזקיה כד ברא קוב"ש עלמא וכו', כיון דאתא יומא שיתחאב ואלעזרין למצרי אדם, אחת אורייתא קמיא, אמר רבי אדם דאת בני למצרי זמין בוא לארגא קמך, אלמלא לא תאריך רוגא, עב לי דלא ימצרי, אמר להם קב"ש וכו' למגמא לתקראת ארץ אפים וכו'. וללאחר ל"ב קישור במאמר אל הפסוק ויגש אליו יהודה, ואפ"ל עפ"י דבמגמא (רי"ט י"ז ע"ב) מלמד שהעסק הקב"ש בשלח לצור ובראש ל' למשה סוד חתלה, ח"ל כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסוד הזה ואני מוחל להם, וכבר חקרו הקדמונים בזה המאמר אי בני בקריאת ב"י מזאת בלבד, או רק אם יקיימו אותם בפועל, קאמרי' הדק במדותיו יתצרך מה הוא רחום וכו', ועי"פ זה ודאי מהני כמ"ש במדע ד' לך שהקב"ש מתחבב עם האדם כלל, ובמדה שהוא מודד מודדין לו, ואיתא במדע בזה שיש אחר יהודה חרצו לשלש מתעורר ואינו נשלח לו, אמר יהודה ודאי זה ירא שמים הוא, ואולי תמצ יהודה דמה שלל נלקח מיד כמו שלקח פרעה ע"י שר אמתו, מפני שיש לו זכויות והקב"ש מאריך אף, וגבב דילי, ע"כ אמר לו כי כמות הפרעה בשני כפיון בדמיון, ר"ל אדם אחר אם היה עושה כמות ילקח הפרעה מיד, אבל אחת מפני שיש צד יראה שמים הקב"ש מאריך אפו אליו, אבל כמות נלקח עליו אם לא השתחוה, ח"ש ואל יחר אפך וגו' ר"ל אע"פ שהיו שיהר אפך, תחובב במדה ארץ אפים, ואם גם יקב"ש יתחבב עמך במידה זו ונתן עטם כי כמות הפרעה שראוי שהלקח מיד הפרעה, אבל שהקב"ש מאריך אפו, ואם רק אם גם אחת תחובב במידה זו, ולפירוש כ"י ח"ל אם תקניעני אחרת אחרת וכו', כי בזה רואי שהלקח מיד עבור מעשה בגילוי כח, אבל שהקב"ש מאריך אפו אליו, אבל אם תקניעני ולא תחובב במדה ארץ אפים, אז יגיע עונשך מיד ותחובב אותך ואת אחיך, ולא יסמךך

ומבואר בספרי' ד"צ שצ"י י"ב הם כנגד י"ב יחזיקי בו, וכל לירוף מורד על מדה וצחיה אחרת, ממלא לפ"י שצדו הש"י כח"ל במדה וצדך אחרת, ח"ש במדה ארץ ושאר מתחבבין זה בזה, שאין מידתם ודך טעוהם שיהיה לכל עושה שלום במדומיו שלעמך בצד שמים יש שלום צניעם בלי שום פירוד כלל וכ"ל מיוחד לצד להקב"ש, ויודע שיעקב אבינו ע"ה היה כלל מכל המדות כולן ובזה יבואר אמרם ז"ל במדע שאמר צניו ליעקב כשם שאין בלך אלף אחד כך אין, בלגו' אלף אחד, פי אף שצפולתיו צפולתם הש"י יש בשמות צ"ל מחזירו לכל בתוכיות ופנימיות כלל אין לנו אלף לב אחד, וצחיה זו מדה בדברי המדע כאן שיהיה לא זו משה עד שעתה על לב, פי שכן פנימיות לבו של יוסף ויבין שיש שלום צניעם וכולם לכונן אף שצדו ליהוד לבדם להקב"ש, ובשכחות שצניעם הוא רק בפעולה במעשה, וע"כ אחר שעתה על לב, כשיש שאין פירוד צניעם כלל, הש"י יעזר ליהוד לבדם לשמו יתצרך בזה.

*

ויגש אליו יהודה וגו' ואל יחר אפך בעצדך כי כמות הפרעה, פרש"י ז"ל מדברי המדע סופך ללקוח עליו צרעת כמו שלקח פרעה ע"י זקניו שיהיה על לילה א' שפכס וכו', דבר אחר כי כמות הפרעה אם תקניעני אחרת אותך ואת אחיך ע"כ, ולשני הפירושים קשה דכולל כי אחת חביב הפרעה, ומ"ש כי כמות הפרעה בשני כפיון בדמיון ל"ב. גם קשה לפי האשון דמה כוחה של ההרבה זו, סופך ללקוח צרעת כמו שלקח פרעה ע"י זקניו שיהיה, וכו' שם לקח פרעה מיד ע"י דיבורה כמו שפרש"י ז"ל, וא"כ שהיה שלל עלתה לו מדה שיש הפרעה, לא יתחד גם מהתחלה במחיד, ואין תהיה זו צדד שאינו דומה, ולפי' כשיש אם תקניעני אחרת אותך וכו', קשה מדוע חלה ברייתו בזה יקניעני, וצדד שלל כי הכפונים עושים מעשה בריית כי אם על פי דיוי התורה, וכמו שביארו המפרשים צעין בריית שם כח"ל עפ"י דרכו, וא"כ מצי"ם אם דיוי לבריית, גם מנלי שקניעני דיע' כ"י,

לבעל גזירה זו, וע"כ כעס על יוסף שהוא מעורר קטרוג גזירה זו עליהם באומרו ואחס על לשון אל אביכם.

וזוה יוגש אליו יחידה וגו' כי כמון כפרעה, הכה נפיו הראשון של רש"י עפ"י פשוטו ירמזו על אותו זמן, וא"ל חשב אחס צעני כמון ע"כ אני מדבר תגונים אליו, ולפי האחרים רמז על העמידות כי כמון כפרעה סופך ללקות עליו בצרעת, ר"ל צמה שאחס מעורר עליו קטרוג זו, חקבל ע"ז שוט קסה וסופך ללקות בצרעת כמו שכוונא לפיל שזכ יחי' מדה עושם, ויחידה חשב על יוסף שהוא משירי הס"מ וחילולתיו ע"כ א"ל צמה שאחס מעורר עליו גזירה זו ורואה אחס בקיומו, חלקה בצרעת ועושים קשים ומרים, ד"א מה פרעה גורר ואינו מקיים וכו' דמליו כמה גזירות של פרעה שלא נתקיימו, כגון גזירה כל בן הילוד היאורח השליכו לא נתקיים שכולם ניגלו מן המים באמצח"ל, וכן מ"ש אח ישראל לא שלח לא נתקיימה וכו' מעברה לשלח, כמ"כ מה שאחס מעורר עליו גזירה עשרה חרזי מלכות לא יתקיים אבל יתבעל כמו גזירותיו של פרעה, ד"א אם תקינעני אחריו אותך ואח אדוניך, פ"י שלא יוגמר הדין צו, כ"א יתחלף הדין כך ובאדוניך שרים של האומות וכמו שנתחלף לפיטום קיסר צר' חנינא בן חרדיון וכן כל השאר נתחלפו צרי האומות ויכרנו אותך ואח אדוניך, ובה יובן הלשון כמון כפרעה צני כפון הדמיון, שלא כיס יחידה יודע צניור אם יתעורר בגזירה צניורם או צניורם של אחרים, ול"א כי כמון כפרעה ר"ל שרים כמון וכפרעה, דאם לא יתקיים בגזירה צניור, יתקיים צניורם שיהיו אחריו כמון וכפרעה, שיתחלפו צניורם ישראל שצורם ויתקיים צם גר הדין.

אז יראה שרמז לו צמז דלעמיד לנא יצא הקצ"ה ויחשבו לתלפך המות וכל חיילותיו יתבעלו זה שרמז לו באומרו אחריו אותך ואח אדוניך, כא' הס"מ שהוא מושל על שרי אומות העולם ולעמיד לנא יכרנו אותו ואח כל השרים שלו, וכל דבריו אלו חשבה על צני יוסף שכוונר להם ענין עשרה חרזי

מן השמים למנוע הריגתו, וא"ש קישור דברי חזק"ק הג"ל לדברי הפרשה, שצניורם זו המצורת צניורם היתה עננת יחידה ליוסף, וכן.

עוד אפ"ל צמאמר הכחז כי כמון כפרעה, גם לבאר הדקדוקים הג"ל, בהקדם דברי רבינו צחיי ז"ל סו"פ מקץ, וז"ל ק' ואחס על לשלם אל אביכם, וע"ז הקבלה מה שנתחמה פרעה זאת בפסוק על לשלם אל אביכם, רמז לעשרה חרזי מלכות אשר על לשלם אל אביכם שצניורם, אחר שנתלמו ונלפדו מחטאיו של יוסף וכו', ומפני זה נתחמה הפרשה ואחס על לשלם אל אביכם, ובה יכול לומר לפי לשלם לדרככם, אבל הפרשה מצורת צחיי יוסף לשעה, ורומזת לעשרה חרזי מלכות לדורות אשר על לשלם אל אביכם שצניורם. עוד שם בשם פרקי היכלות, כי ר' חנינא בן חרדיון כותלף בצניורם קיסר, ולפיטום קיסר הוא שגערף, וכן כל השאר, כי בן חרזו שם וצמדה זאת לכל חכמי ישראל, והשמיני צמז כי כסם שכתלף יתחז צחיל ויבאצב לו שגר כאילו הוקרב ובחילו אפרו צבור ע"ג המוצה בן הוחלפו חכמי ישראל באחרים, וכיון שטעמו טעם מיתח צמה שחפשו ונגמר דינם לכך, הם קבלו שונם וכו' כאילו נכרגו, עכ"ל.

ואז"ל היה ענין כעסו של יחידה על יוסף על שרמז להם גזירה עשרה חרזי מלכות דהנה הם חשבו אותו למלי שיהא תחת ממשלת הס"מ ראש כל האומות, ואחס יחידה שהוא רואה בקיום הגזירה כמו שחז"ל הס"מ ע"מ, ואף שהוא גזירה מן השמים אעפ"כ ה"י מנפא אולי יעלה עוד צידם לבעול, וכמ"ש צניורם שעהל ר' ישמעאל סב"ג ושאל מאח לבוש הצידים אם הוא גזירה מוחלעת או אולי יעלה צידם לבעול עד שהשיב להם הקצ"ה על ידי צח קול גזירה הוא מלפני, ש"כ גצרה קטרוגו של הס"מ עד שהיה הכרה בגזירה ההוא, וכתב רבינו צחיי שם שבתה צמ"מ צממה מוני התרלות ועושים קשים ומרים בצרעת ושחן והכל קיבל עליו רק שיוגמר דין צם עו"ש, ע"כ יחידה חשב עוד אולי יעלה צידם

שדרשו רז"ל (סנהדרין ז') עב"פ ואלה המשפטים אשר תשים וגו' אלו כלי הדיינים, וכמו"כ דרשו רז"ל (קידושין ל') ושמתם את דברי אלה וגו' סם חם, נמשלה תורה כסם חיים ופי' וטעם דרשות אלו מפני דלא יתכן לשון שימה על המשפטים ועל הדברים ומוכרח לדעת, וכמו"כ לעניינינו כיון דלא יתכן שימה עין על הראים בלבד, מוכרח שיש צד עוד כוונה נוספת לצד מפשרו וי"ב.

ג) במד"ר (פי' ל"ג כ') די אחזיז בייא את מעביר עלינו. אחמול אמרת לנו הורידוהו אלי ואשימה עיני עליו, זו היא שימה עין בספק הדבר לסמיות עינים, ה"ר סימון בנימוסות שלנו כתיב ולא חין לו ונמכר בגנבתו וזה יב' לו לשלם, עכ"ד המורה, וי"ב דאין יעטן יאודה נגדו שכן כתיב בתורה, וכי המושל במלרים מתחייב לקיים מה שכתוב בתורה, גם לא היה אז צדולס מי שהשיג משפטי התורה ואלה האבות הקדושים והשבעים הקדושים ואין יצא צדעטס זו לעצמותו שיתוכבצ במשפטי התורה הקדושה.

ד) וישלחני חלקים לפניכם לשום לכם שארית צארץ להחיות לכם לפליטה גדולה, גם כאן י"ב לשון שימה כ"ל, גם יליד דרישא לאו סיפא. דהחילת אומר לשום לכם שארית צארץ דכיינו בחיי שריים, וכמו שדרשו רז"ל (רי"ב י"ז) גושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשריים, וקו"ל צ"כ"מ שריים כיו פחות מחל' ומסוים דבריו להחיות לכם לפליטה גדולה, וכוא דבר ויכוטו.

ו) ונ"פ צהקדם דברי רז"ל הוצא צרש"י ז"ל עב"פ כי כמון כפרטה, אם תקניעני אהרוב אותך ואם אהרוב, ובתרגום ירשלמי אמר יאודה כלא אנה משחצב בחיי רישי' דאצא ולית אנה משקר, דאין שליף אנה חרבי מן גו חיקא, לית אנה מחזיר יתה לחיקא, עד זמן דימלי כל ארעא דמלרים קטולין וכו', דנעביר כל ארעא דמלרים דאין וכו', ובמד"ר אמר יאודה לפתלי כך וראה כמה שזוקים צנלרים, קפץ וחזר ואמר לי י"ב, אמר יאודה לאחרי אני אחריב מהם ג' ומהם כאלו"א אחד אחד ולא נשאר צהם

מלכות, צאומרו ואחם עלו לשלם אל אציקם, ח"פ המורה מה אופן זה מראה פנים לכל ד', כך דבריו של יאודה מראה פנים לכל ד', פי' שרמז בדבריו חשבה ליוסף לפי פשוטו על אותו הזמן, וגם רמז על העתידות צגזירת עשרה הרגו מלכות, שהשיג בדברי יוסף מה שיש בלבו, ומה שמרמז בדבריו על גזירה זו צאומרו עלו לשלם אל אציקם, ועל כל דבריו ורמזו שהשיג לו יאודה צאומרו כי כמון כפרטה ככל הפירושים שפירש"י, ח"פ צמורה שעמד על לבו של יוסף ר"ל שהשיג גם מה שלא אמר יוסף צפי' אלא שהיה הדבר עמום בצמורה לבו.

ו) ו"ש גם עתה כדצריכם כן הוא, וזהו קטרוג הזה צשבול מכירת יוסף נחשדוד עוד צימי השבעים הקדושים, אלא שלא היה צדו של הס"מ לגמור הדבר אז, כמבואר צוה"ק שלא היה יכול להצדע דין עליהם צנין דחילוקין בוכ חקיק, ע"כ המתין על דור אחר שלא היו גדולים כ"כ כמו השבעים הקדושים וזה שרמז לו גם עתה כדצריכם כן הוא שכולם נחפסים בדבר, ר"ל שהקטרוג נחשדוד מעשה לעשות צבם הדין על חטא מכירת יוסף, אצל חלילה לי מעשות זאת שעל ידי יצא לכם עונש זה, אצל יאודה לדור אחר.

*

באופן אחר יתבאר, צהקדם להעיר עוד צמאמר הכתוב אחזיז שאל את עבדיו וגו', הקשה הרמב"ן ז"ל, וצ"ל לא ידעתי טעם לאריכות דברי יאודה צסיפור מה שהיה כבר ציינים, ומה שאמר רז"ל וכו' זו היא שימה עין שאמרת לשום עיני עליו חיות טענה, כי המושל שיהיה להביא חסם לפניו, לא יעשה על מנת לפטור אותו מן הרעות שיעשה, וכ"כ על הגניבה שנגזר מצות המלך הגניב אשר ישמה בו, ומתחילה כבר שם עיני עליו לעצוב וקרא לו לשלם וכבוד וכו' ומה לעשות לו, עכ"ד.

צ) ואשימה עיני עליו, כתב הרמב"ן ז"ל אמר ר' אברהם הטעם שאראה אותו, ולא מלאחי צכתוב שימה עין על הראים בלבד ופי' עכ"ל ומצאו

על העיר צמח, וא"כ לא היה עליהם פחד אנשי העיר כלל, והיו יכולים להרוג את חמור ושכם בלעד, וא"כ דמי כל אנשי העיר בדין רודף, וא"כ אם חמור לא יומד שהי' ביכולת ביד אנשי שכם למוטע מלהרוג את מלכם, מימי עדיו אין זה טעם מספיק להרוג את כל אנשי העיר מדין רודף, דבריו אם ניתן להביל את הגרדף בחדר מאבדיו של הרודף אסור להרוג וחייבים מיתה על הרצח, אי"כ אחר שחרגו את רוב אנשי העיר ולא נשאר רק מחי מספר שאין צרכם למוטע מלהרוג את מלכם, ודאי שאין עוד היתר להרוג גם את אלו, וא"כ אפשר לדון בזה אחר רובו דאין הולכין בדיוני נפשות אחר הכרח, ועש"פ להרוג את כולם מצלתי השאיר שרדי ודאי שאין טעם מספיק לא מדין רודף שניתן להבילו צנפשו.

ובמה שחקקה על הרמז"ם ז"ל בדיוני ישראל ג"כ פטורין מלדון את המלך דלא דינא ולא מעידין אותו, אינו מבין קצתו בזה, דכלל זה החקקה נעשה רק בימי שמעון בן שטח, ובהזאתה בגמרא (סנהדרין י"ט) משום מעשה שהיה שם בימיו המלך, בצאתה שעה אחרו מלך לא דן ולא דינא אותו לא מעיד ולא מעידין אותו, אם כן זה הוא מחקקה חכמים, אבל מדאורייתא אין חילוק בין מלך ובין שאר העם, ומכאן חותי והיו פטורים אנשי שכם מלדון את מלכם, אלא שדברי הרמז"ם ז"ל קשים לבין מעטם אחר, דא"כ אפשר מציאות כזה להוציא ב"ד ולדון את המלך ג"כ ראוי, דחקקה שמעון בן שטח שאין דינא את המלך, היה א"כ צאופן שבמלך מרואה להיות יודון, אעפ"כ אחרו שלא דינא אותו מפני יראה המלכות, אבל בשמלך מחמד להיות יודון מי יוכל לדון עם שחקין ממנו, ומא"כ בימי מלכי ישראל שהיו מכה עובדי ע"ז, ולא הוציאו ב"ד לדון אותם, א"כ שהיו הרבה לדיקים וציונים בצאופן הדאיות, דמי יוכל לדון את המלך ג"כ ראוי כיון שיד המלך חקיפה על העם, וא"כ אפשר לומר שכל אנשי שכם היו חייבים מיתה על שלא דמי את מלכם שבו דבר שאינו צמחאות כלל.

אמנם נראה ביאור הענין עפ"י דבריו של האורח"ח הק' ולאן מטעמים, ויבאר עפ"י דברי מהרש"א חלקין וצ"ח בספרו מנחת הלוי לפרש דברי הגמרא

א"כ וכו' עכ"ד מהרש"א, ולבאר זה ראוי להבין א"כ היתר להם להרוג את כל מלכים, ומא"כ שדריגת אנשי שכם שדחקו המפרשים למא"כ פתרון הא"כ היתר להם הרגתם, וביאור באור"ח עפ"י דבריו ששם צהם דין חורה עי"ש, וא"כ הכא טעמא צמי.

ונקדים דברי הרמז"ם ז"ל (בב' מלכים פ"ט) שחן טעם להריגת אנשי שכם, לפי שצני נח מטוים על הדיונים, והוא להוציא דיונים בכל פלך ופלך לדון בשבע מלות שלהם, וכן נח שפער על אחת מהן נהרג בסייף, ראה אחד שפער על אחת מהן ולא דווח להרוג ר"י אז הרוואו יארג בסייף, ומפני זה נחתיבו כל צעלי שכם הריגה, שהרי שכם גזל וכה ראו וידעו ולא דווחו עכ"ל, והרמז"ן ז"ל צ"י וישלח דוחה חירואו של הרמז"ם ז"ל גם חולק על פסקו וס"ל דאין צני נח נהרגין אם נמשו להוציא דיונים שזו מלות עשה צהם, ומה שאמרו רז"ל אלא בן נח חזרה שיהם זו היא מיתתו, לא אמרו אלא חזרה ולא חקרא חזרה אלא המניעה בללו וכו', וכ"ש שלא יארג כשלא יעשה עצמו קצין שומר ומושל לשפוע את אדונו, והוא ז"ל חירן שהיו אנשי שכם מחתיבים מיתה בללו הכי, שכולם היו עובדי עבודה זרה ומגלי עריות ועשין כל חטאתה ה', אלא שאין הדבר מסור לעקב וצני לעשות צהם דין, ובעבור שהיו אנשי שכם רשעים ודמים חשוב להם כמים ראו להקדם מהם בדרך טקומת וכו' עכ"ד ז"ל, ובאור חיים הקדוש לא נראה לו חירואו של הרמז"ן וכתב עליו שדבריו ז"ל לריבין ערב עי"ש, ועל חירואו של הרמז"ם הוסיף להקשות דמי אמר להרג שחייבים לדון האדם עליהם מלך וכיוצא בזה, והלא גם בדיוני ישראל פטורים כיוצא בזה, שאר"ל המלך לא דינא ולא מעידין אותו, והוא ז"ל חירן כי צני ועקב לא היה דעשהם להרוג אלא צעלי עבירה, אלא שכל צני העיר ראו להעמיד בפרך כנגדם לכל יארגו מלכם, אשר על כן הרגום בדין רודף וכו', וצ"ח השיגו להרוג את חמור ואת שכם, וזאת זה לא היו יכולים לנקום נקם מהמחוייב להם מיתה, עכ"ל.

והנה גם דבריו ז"ל צ"ח, דברי מעשה זו עשו ביום שלשי למיתתם צהים טושים, וכתב ויבאר

ע"י המצול, נמלא ששם פון הגדר ונעשה הדבר כהיתר על ידו, ולפי שאנשי שם היו מחפשים על מעשיו ומחזיקים בידו, ע"י נחשב להם כאלו כולם עשו העצירה בפועל וחייבים עליו מיתה, וכל זה נכלל בזה ששם מלאים על הדיונים, ואף שלא היו בידם למחות ביד מלכם ולהשיבו דיונים, ע"כ לפי חפז על מעשיו ולהחזיק בידו ודאי שלא היו ראויים, ועכ"פ לא ימחו ולא יחפו, ואז לא היה בידם אלא שז' ואל תעשה ולא יהי נגיע להם עונש מיתה, ואולי היו נחשבים כאנוסים בזה, כי א"ל למחות ביד המלך והוא עושה מה שצדקו לעשות, אבל לפי שבו מחפשים עליו ומחזיקים בידו ברי ים בידם עצירה בקום ועשה, שהרי המחזיק ידון בעצור עצירה עלמו, וע"כ חייבים מיתה, וא"ל דברי הרמב"ם ז"ל.

וראיה לדבר שבו מחפשים עליו ומחזיקים בידו לעשות הצלה הכוא, ממה שהסכימו כל בני העיר לומר את עצמם, וצדקו השיגו חכמים כוונתו שהוא לעצירה, ובראיה שלא צדק מחמת מעולם לעשות אחדות עם בני יעקב כמ"ש עכשיו אחר מעשה הרע הכוא וישנו אחנו צדק וימחורו אותה, ומזה הבינו חכמים כוונתו ואע"פ הסכימו כולם לומר, הרי מוכרת מה שבו מחפשים עליו כולם מגדול ועד קטן, וזה מהן לו חיזוק ואומץ להיות מחזיק בעצירה, ע"כ בולם חייבים מיתה מדין מחזיק ביד עוצר עצירה, ומקור הדין הוא ממה שחייבין ומלאים על הדיונים והוא להשיב דיונים ולדון בשבע מלות שלהם ולמחות ביד העוצר עליהם, וק"י שחייבים המחפשים ומחזיקים ביד העוצר.

מכאן הדין נובל להדין חומר האיסור מלהחזיק בידו עוברי ישראל שבימינו שהקיום מלכות רשעה על ישראל, ויכלו איתנויכו בזה ע"י ג"ע ושפ"ד, והעולה על כולנו כפירה ומנוות ל"ע, ואין שייך אמתלה בזה, לומר שאי אפשר למחות ביד המלוכה, דה מועיל רק לענין מחאה ולאפקיו נפשו מחיוב הוכח חוכית, לזה מועיל ח"י זה שאי אפשר למחות בגד המלוכה, אבל להיות מחפין עליהם ולהחזיק בידם אפילו צדקה מוילי לחוד, אין לזה שום אמתלה בזה, שלא כועיל חירון זה לאנשי שם, וידוע

מגילה (דף י"ג ע"ב) לכתא מאן דידע לישגא בישא טהמן, א"ל חא ויכלימא חמר ל"י מחפיהא מחלוקיכו דלא ליעבד בי כדעבד צדקמא, א"ל ישנו מן המותא, א"ל איה בזה רבין דאצטע על"י רחמי, א"ל עם אחד הן, וצדק הענין עפ"י מאמרו ז"ל בגמרא ושמתי אני את פני צדק הכוא וצממתי, אם כן הנה משה משפחתו מה חפזת, לומר לך אין משפחה יש זה מוכס שאין כולם מוכסים, וישם זה לעמים שאין כולם נסטים מפני שמחפשים עליו, מוצא מה כי על הצלתו מוחים חמר וכעל איש צדקו והוא משול לבד על שאינם מוחים וגם אינם מחפשים, ועל המחפשים חמר ושמתי אני את פני צדק הכוא וצממתי, כי הם כעוצרי עצירה, אחר שלא די שלא מוחו אלא שחיפו, וזה עם אחד הן, ע"י"ש.

ומבואר בגמרא (גיטין ס"א) בענין מחזיקין ידי נכרים שצדיקים אצל לא ידי ישראל, שבהחזקה מיילי בעלמא הוי מחזיק ידי עוצרי עצירה ע"י"ש בגמרא, וכבר ביארתי בספרי ויואל משה גדול חומר העון של מחזיקי ידי עוצרי עצירה, כי עפ"י הרצ' בני אדם נמנעין מלעשות עצירה בגלוי מחמת הכושה, ג"ש הרמב"ם ז"ל צפ"י המשנה (פ' חלק) וז"ל: הרבה בני אדם מתחזקים מן הגדול שחפשינו בקוף, מיראתו שחשיבו מה חרפה ובושה מצני אדם, וצונות הלצות (שער הצניעה פ"ה) האריך צמית הכושה שהרבה חפזתה ותקנתה, ולולא הוא לא היו נמנעים מחרבה עצירות ע"י"ש, והנה ע"י שמחזיקין בעוצרי עצירה אפילו צדקה מיילי לחוד, נסתלק מזה הכושה מצני אדם, כיון שמחזיקין בידם ומסייעים עמהם, וזה גורמים להיות העצירה נעשית, אי"כ דין הוא שנגיע למחזיקים עונש כמו העוצר עצירה בפועל ממש ועוד יותר ממנו, ולולא המחזיקים ביד עוצרי עצירה היו בני אדם נמנעים מחמת הכושה, ולפי זה המחזיק ביד עוצרי עצירה אפילו צדקה מיילי אין זה עצירה בשז' ואל תעשה לחוד, אלא נחשב כעושה מעשה עצירה בקום ועשה, ומבואר צמית ה"ל כ"ל שהמחפשים הם כעוצרי עצירה עלמם.

והנה כחז רש"י ז"ל עכ"פ וכן לא יעשה, לעשות את הצדקות שהאומות גדרו עלמם מן העצירות

שכל אותן כלוקחים חלק ותועלת אפילו אדם קטן ומלכות כבוד, שמתחין להיות מחפין על מעשיהן ונותנים בזה מחיר לכל תועבותיהם, וצודאלי יחיו ידונים כמדם. ממש כמיש צמות בלוי כניל

יחיו ידונים כמך וכפרש ויתחייבו כריגה על פי כתורב.

עוד לאוקי מילין צביאור דברי המדרש כניל עפייצ דחיתא צמדיר (פי' משפטים) כסייד

מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יכרסו אל דור המבול, שלא היו עושין את דין, חיל בקביב מי גרס לם שהאדו מן הערצ של העולם הוא ומן הצוקר של העולם הוא, מפני שלא קבלום את התורב שיש בה דין, שנאמר (איז ד') מצוקר לערצ יוכחו, למח מצלי משום ללח יאדו, ואין משום אלא דיונים שנאמר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם פ"ב, כרי שדרש ח"ל בגזירה שיה ללשון שיה רומח על דיוי התורב, ממח דחתי אשר תשים לפניהם, ועד"ן יליפ לעניינו דמה שנאמר לכם יוסף ואשימה עיני עליו, רמח לכם שיתחבב עמכם עפ"י דיוי התורב, וחס השינו ברמח שצדציו, וכמיש בתרגום יוציע צריש הפרשש שנאמר יכודס ליוסף ארום מן שעתא דאחינן לוחך, כוח אמר לן מן קדם כ' הוא דחיל וכו', ואולי הכירו שערעו פניו כי הוא אדם גדול, שהיה זיו איוקוין של דומה ליעקב, וחס ברמזין ז"ל (בפרשח בראשית) צשיי שריצ גאון ז"ל שסמח חכמים א' לחציו ככרת פנים וסדרי שרעטון וכו', וצודאלי שהשינו בשנשים כק' חכמה זו, אלא שיהיה סיבה מלח כ' שלא יכירו בו שהוא יוסף, אכל יתכן שכתבו שחכמתו וגדלותו.

ויבואר בזה אמרם ז"ל במסכת מגילה (ע"ז ע"ב) לכולם נתן לאדם חליפות שמלות ולבנימין נתן חמש חליפות, אפשר דבר שגטער אותו דיוק ויכל בו, דאמר רבא בר מחסיה אמר רב בשביל משקל צ' סלעים מילה, שבוסיק יעקב ליוסף משאר אחיו, מחגלל כדבר וירדו אבותיו למצרים א"ר בנימין בר יפת רמח לו שטחין בן ללח ממנו, שיה מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות שנאמר ומדרכי ילף בלבוש מלכות חכלה וגו', ולכאורה עדיין איש מושב בקשיא דבר שגטער בו אותו דיוק ויכל בו, דכרי מה שרמח לו שטחין מדרכי ללח ממנו לא יספיק, דאולי לא יצונו רמח הכתוב ולא יסור הקאה מלכם, ודבר קטן וזכאח א"ר גרס קאה בין אחים, אלא

ועד"ן יובן דברי המדרש שנאמר יכודס ליוסף ביח את מעציר עליו, בנימוסות שלח כתב וחס אין לו וימחר בגניבתו וחס יש לו לשלם, ואין טווח טענה זו שהמשל במלרים מוסרה להחבב עפ"י חקי התורב, דה דבר שאין לו שחר, אך אמר יכודס כן על דרך התרחל ליוסף, על מיש כי כמך כפרשש אס חקינוני אכרוג אותך וחס אדוניך וחס כל מלרים כמחור במדרשים, ולכאורה א"ר יוכל להתרחל בדבר שהוא נגד התורב, דעל פי התורב אין כיהר לברוג שום איש על לא חסם בכפו, וחס כן יבין יוסף שציוצו והתחילו אין בו ממש, כי ידע שלא יעשו דבר נגד התורב כמיש שנאמר פרע לכם בית השמיטה ועול גיד כהנה בפניהם, וכל העולם טעו ידעו צורע אכרסם וצית יעקב שמתחזקים צמותה השית, ולא הקדים אליו צענה זו כי בגנימוסות שלח כתב וחס אין לו וימחר בגניבתו וחס יש לו לשלם, וחס אעפ"י רוחה יוסף להחזיק לעצד, כיכ נחש צדיני התורב לצוב נפשות, וגזילה הוא משצב מוח שצני נח מחזקין עליו והתחילו צ' כיה מיתחן, וכמ"כ כל מלרים חייבין כריגה לעסם כניל, וצודאלי יתפו ויתחזקו ציד מלכם, איש עפ"י התורב מחיר כריגתם בשביל הלח נפשו, ואיש גם לפי דרכו של האר"ה צידון שסם שחי חייבין מדיו דודך, דאכל לא כיו המלרים חלום וטאבים, וצודאלי יממש כולם וירדפו אחריהם, ומלח שפ"י דין התורב חייבין כל מלרים כריגה, ובזה הבין יוסף שהתחילו כוח התחבב גמור ודוקח עפ"י חקי התורב הקדוש.

ול"ז אמר כי כמך כפרשש, דר"ל כל מי שסייע לך ויתפח על מעשיך ויכח ידון כמך וכפרשש, ורמח על דרשם ז"ל אס חקינוני אכרוג אותך וחס אדוניך וחס כל מלרים כמחור במדרשים, ומעטס אז אמר כמך כפרשש בשני כפ"ן בדמיון, שכתוב הוא על כל מלרים שסייעו ויתפו ויתחזקו צידך, כולם

תשים לפניכם כמו שדרשו במדרש, ויחזק הכין כוונתו בדבריו ואשימה עיני עליו, ע"כ כל אלו דעותיו וכו' וזו היא שימת עין שלמה, והפך הדבר לסמויות עינים, עפ"י מה שחז"ל (שבת פ"ח) למוימינים זה סמך דחיי, למשמאלים זה סמך דמחא, שהחורר עומה והפכה לסם המוח אם אין הולכים זה בדרך האמת, ח"ש והפך הדבר שלמה לסמיות עינים, שהחורר שאלה לימוד ומשפיע לאחרים, והפך לסמויות עינים ונעשית ממנה סם המוח כיון שאלה מחובג של דרך האמת בחוב"ק, כי בנימוסיו כחיו ואם אין לו ונמכר בגניבתו וזה יש לו לשלם, אי"כ אלה מנעוהו ואינו עושב שהנחת לו להחביב דיוני החורר במה שלמה ואשימה עיני עליו ולבסוף חוק מקיים בצמחת.

וידרבינו יתישצו הדקדוקים במאמ"כ וישלחו חלקים לפניכם לשם לכם שארית וגו' (עין לעיל קצ"ח ד') בלקום דברי הפייטן (בסלחות) העיר הקדוש והמחוזות היו להרפס ולביות וכו' ואין שור רק החורר האלה, ולבאור חוק קורא את החורר בשם שור, והגם שהוא אצידה גדולה לישראל מה שצדדו עיר הקדוש והמחוזות וכל מחמדו, חפ"כ החוב"ק למעלה מכל זה שפועל במקום קרבות ובמקום בית המקדש, והוא גדולה מכל מחמדו ישראל ואין קורין לה בשם שור לשון גנאי.

אך י"ל בפשטות דאם כה החורר הוא בשלימות כמו שביד דורות הראשונים בימי התנאים והאמוראים הקדושים, וכמו שחמץ על יונתן בן עוזיאל (סוכה כ"ח) בשעה שישב ושוסק בחורר כל שוף בסורה עליו מיד נשרף ע"י שלמד בקדושה ונעבד כ"כ, ודאי שבי' בחורר או בחי קדושה גדולה מקדושה בית המקדש, וכמש"ל (עירובין ס"ג) גדול חית יותר מבקרבת תמידו, ואין דבר בשלם גדול מן לימוד החוב"ק, אמנם צעור"ר דורות הללו מחקים צו מה שחמץ חז"ל עתיד חורר שמשכח מישראל, והגענו לירי שכתב החורר, ומיעוט דמיעוט שאר עוד עיי בצמחת הקצ"כ שאלה כי לא תשכח מעי ארע, וגם זה הוא בשפלות גדול

צ"כ שהכיר יוסף בהם שבינו הרמז צמחשו, וע"כ כל היה מקום לקלח בין האחים כיון ששעה צה רחם לדורות ישראל, עכ"פ מצויר ששינו ורלו צו ציוסף שהוא אדם גדול והאמת הוא שכל מעשה יוסף היה לפועל דמיוני על דוחת העתידים, וזה המשיך הדבר להיות יולא מכה אל הפועל וכמו שהסביר הרמב"ן ז"ל (פ' לך) שכל מעשה האבות בקדושים היה על זה הדרך עיי"ש.

ובזה י"ל ליישב קושית המפרשים במדרש (שם קל"ט ע"א) מיום שפירש יוסף מאחיו לא טעם טעם יין דחתי ולקדקד חור אחיו, ריב"ח אומר חף הם לא טעמו טעם יין דחתי וישאו וישכרו עמו, מכלל עד האידנה לא, וכן' במדרש"א והמפרשים ז"ל דשלמה יוסף שביכרם שכם אחיו יתא שבוהר לו הנה, אבל הם שלא ידעו עדיין שהוא יוסף, איך כותב היום נדרם יותר מכל הימים שבי' יוסף פרוש מהם, ונדחק לתרן דשבי' חומה המלכות בחור היום נדרם עיי"ש, ולדרכיו י"ל דכח תחלת הכתוב שם וחרב משלה בנימין ממשאלת כולם חמש ידות וישאו וישכרו עמו, ולפי מה שדרשו בגמרא כ"ל שיוסף נתן לו חמש חליפות שמלות לרמזו על מדרבו שיאל בחמש לבושי מלכות, ועשב צה פועל דמיוני להמשיך בה הגם של פורים, נמלא שאלה בסעודה כי בחינה פועל דמיוני בסעודת פורים, ובסעודת פורים חז"ל (מגילה ז') מסיית אינש לבסומי בפאריא וכו', ע"כ על אותו היום לא חל נדרם כיון שיש חיוב שחי' בסעודת פורים, ומאחי טעמא וישאו וישכרו עמו.

עכ"פ מצויר שהשנים קי' הכירו ציוסף שהוא חית קדוש והגם וצקי בכל מיני חממות, אלא שלא ידעו שהוא יוסף, שבי' הכרה דבר שיתעלם מהם דבר זה כידוע, וזה שח"ל יוסף הרידוכו אלי ואשימה עיני עליו, ר"ל שאלהב עמו על פי דיוני החורר, גם רחם להם שמשך כה הגם של פורים שאז כי קבלת החורר מחדש וכמש"ל הדור קבלה בימי האשורות, ח"ש ואשימה עיני עליו ששפיע בה החורר הרמז בחינה אשימה, מגז"ש של ואלה המעשים אשר

כמו שדרשו שימח שימח בגזירת שור כ"ל, וזה לשון
לכם שארית בלחץ שימח ע"פ שירים מן כח סתור
בכל הדורות, וע"י שיחזיקו בשירים, וזהו אח"כ
לחיות לכם לפניהם גדולה צעת ביותם המשיח,
שזה חזק לכה סתור בשלימות, וזה מרמז בלומרו
לחיות לכם ר"ל צעת שיהיה לחיות לכם, שיהיה
עם סתור שיקומו משה ואהרן ודוד המדבר וכל
הנדיקים בך, זה יהיה לפניהם גדולה, ע"י שהחזיקו
צעת השפלות בשירים של סתור"ק, וזהו ח"ש מה
שמתחיל הפסוק לומר שארית בלחץ ומסיים לפניהם
גדולה, דע"י שיחזיקו בשירים חזק אח"כ לפניהם
גדולה צעת סתור במהרה צימיו.

•

ויגש אליו יהודה וגו'. במדרש תנחומא ולמדנו רבות
אח"כ הוא ערב שבו חייב לשלם, באומר כלום
ואני נותן לך וכו', ומי כ"י זה בעצ"ה, זה יהודה
שאמר מה איתו ע"י ואני אשיבו אליו ויאמר לא
ידי בני עמכם וגו' וקראו אסון, מכאן את למד
שהיואל לדרך השטן מקבצו וכו' ע"כ במדרש, וי"ב
לכונן קישור דברי סתור מרמז לסיפא, דמ"ש בסיום
דבריהם שהיואל לדרך השטן מקבצו, אין לו קישור
לסורה לענין הלכה שמתחיל בה.

ב. בבר הכאנו לעיל קצות המפרשים ז"ל, אין
מתחילה חזו עליהם דיון שיהיו כולם עבדים,
וכאשר נתחדד יוסף לומר חליטת וגו', ייגש יהודה
לדבר קשות, ורצו המפרשים מהנצחיים פה ח', כי
מתחילה חזו שהוא צעון מכירת יוסף, לאח שמו
יד לפה, וקצלו ע"פ לסבול עונש העולם, אבל אחר
שראו שרק צנינון לבדו נלכד, ורוא לא כ"י צחצח כסוף,
חזו שהוא רק ענין חזיון מהמשל, ע"כ ייגש יהודה
לדבר קשות, ובדבריו לעיל חזינו כע"ז בלחץ אחר
קצת, ורוא דמתחילה חזו שכבר הכניע הזמן לסבול
עול הגלות והשפלות, ע"כ קצלו על עמם צחצח
לפרוע שט"ח של גזירה ידוע חדע, אבל כש"ל יוסף
ואח"כ עלו לשלם אל אחיכם וצנינון לבדו נלכד, חזו
כי אין זה מכלל גזירה בגלות, כ"ל מדוע צחצח
של המפרש וי"ב ייגש יהודה לדבר קשות, חולס אחרי

מאור, וכמו שדרשו ז"ל (שבת ק"ל ע"ב) וספלא
ה' את מתוך הפלגה זו חזיון יודע מה הוא, כסוף
אומר לכן חזיון יוסף לספלא את הכס כזה הפלגה
ופלא הוי אומר הפלגה זו חזרה, ופי' במהרה"ל
דנחמיה לא נאמר רק חד וספלא, ואפשר שיחפרש
על שבתה הכסוף של החזרה, וזה הכניח לומר
וכי' שיהיה הפלגה ופלא, שחז"ל הפלגה כפולה
צ"ס, ודמיון שגם בגולה של חזרה שחזרה וכו',
ופי' כפול שפסוק חכמה חכמיו. חלוד צנלה,
וצינת חזיון סתור צחצח ע"כ, ואפי' שטוחו
צמ"ש שגם בגולה של חזרה שחזרה, ר"ל גם דבר
כגלי לענין כל חזיון קרי זה הוא, גם צחצח יהיה
סמויה ענין. ולא יכיר את האמת, וכמו שרואים
דבריו צחצח שרוב מהכלל ישראל נחתמו עיניהם
מלראות דברים צחצח וגלים צחצח, ולא מרמזים
דבריו של המהרה"ל שגם בגולה של חזרה שחזרה,
וגם אותם שחללים עדיין בדרך סתור"ק המה
רחוקים צחצח מן השלימות, אלא שגם עכ"פ
האדם לבדו בדרך סתור"ק, זה צעת ביותם המשיח
חזק להצדק צחצח סתור"ק ע"ל בשלימות, עכ"פ
כה סתור דורות כללו אין זה עיקר ושלימות
סתור ולא כ"י רק שירים מהסתור,

וז"ש הפיוטן העיר הקודש ומתחזות כ"י למרפס
ולצחצח וכו', דמזל לא נאמר כלום חזיון שירים,
ואין לו שור רק סתור האמת, ר"ל שגם סתור נאמר
לנו עכ"פ שירים, חז"ל שחזו ע"ל בשלימות שיהיה
צחצח למעלה מצחצח וכל חזיון ישראל, ולא נאמר
צחצח רק שירים מעיקר מעלה סתור, חז"ל
גם זה חזו ומקובל לפניו ית"ש לפי ערך שפלות
חזו, מה שמתחזק עכ"פ צחצח שירים צחצח,
וכ"כ גם זאת הוא לנו צחצח מן האצות הקדושים,
שהתפללו עליהם עד סוף כל הדורות, ועשו פועל
דמיון על כל הדורות אחריהם, ויוסף הנדיק צחצח
כ"י הכון כה לכל הדורות העתידים שיוכלו לעמוד
בגדול הכסיונות, והשפלות בך, פעלו הכס צחצח
דורות העתידים עד ביותם המשיח וצחצח בך פעל
זאת שגם דורות השפלות ישראל עכ"פ שירים מן
סתור"ק ולא שחזו ח"ו לגמרי סתור משהוא ח"ש
וישחזו חלוקים לפניהם, לשון"י שהוא כה סתור

השיג כל רצי תורה יותר מן האבות, ואי אפשר שלא
השיג דין זה דנידוי על תנאי צריך הפרה.

הרא"ם ז"ל הקשה על דברי הבמחל' הי"ל, דילמא
עושגו של יהודה הי' שלא כפל התנאי, כתנאי
בני גד ובני ראובן וכו' שהמעשה קיים, ותו' כי דבר
הזה לא הי' עשה יהודה וגם אביו, אלא נידוי על
תנאי שלר"ה התרה אפשר שעשה יהודה וגם אביו,
לפי שלא נודע דין זה אלא ממקרה שקרה ליאודה,
משא"כ כפל התנאי שמצאנו בתורה, ובתב' האוהב' י"ק
פ' מקץ כפסוק אנכי אעריצו דבריו ופלאו ממני,
וממשי' אם לא היתה התורה ככתב ויושב לאבות,
א"כ מנין היו יודעין כי בני גד ובני ראובן שאלו עבר
הירוד והתנה משא עומס תנאי כפול, ואם היו
יודעים כל ההלכות השמעים מתורת משה למה תגרע
הלכה זו שלא ידעו אותה וכו' עכ"ל.

והנה יש מחלוקת בין הראשונים ז"ל אם יהודה
החזיר את בנימין לאביו לארץ כנען או לא, שיעת
הבצו בחיי ז"ל שהחזירו לארץ כנען וכן סוברים הרבה
מבארשונים ז"ל, ומה שאל הנידוי על יהודה אחר
שקיים התנאי, מצאנו בדברי החוס' מכות י"א ע"ב
ד"ה אפי' על תנאי צריך הפרה מנלן מיהודה וז"ל
יש מודקדקין מכאן דנידויים שלנו אפי' אותם שיש
לם זמן אין ללדות עלמין משפק, ולאו מילתא הוא,
שברי הכא התנה דבר שלא הי' נידוי לקיים, דשמא
הי' מעכבו יוסף או יקראו אסון דברך, ולכך חל
מעיקרו גם הנידוי על התנאי, אלא שאר תנאים דבריו
לקיימם וכו', ודאי לא חל הנידוי כלל מעיקרו, כיון
דבריו הוא משעת הנידוי וכו' עכ"ל, מצאנו שעתה
דכעס שחל עליו הנידוי על תנאי, מפני שלא הי'
נידוי לקיים תנאי, וכבר צריך הפרה גם אם קיים
אח"כ התנאי, ולדבריהם ג"כ יקשה איך עש' זה
יעקב ויהודה שלא החזירו הנידוי, ועפ"י דיון כבס"ג
צריך התרה, אמנם הריע"א יש לו שיעור אחרת בזה,
שהקשה על דברי הבמח' הי"ל, תימא מה ענין ההתנאי
הזה בנידוי, יותר מנדרים ושבועות שהם על תנאי
דפקעי בקיום התנאי וכו', ומורי הרב ז"ל הי' מתיר
שלא אמרו אלא כגון ה' דיאודה שלא קיים תנאי
להביאו ארצה לאביו, ואע"פ שיהא ליעקב, לא הי'

כל החירותים עדיון יקשה לפי טעם המצאנו בקרא
כי עבדך ערצ את הכתר וגו', ופי' רש"י ז"ל למה
אני נכנס לחגור יותר משאר אחי, הם כולם מצוין
ואני נתקדשתי בקשר חזק להיות מנוהג בצי' עולמות,
ולפי"ז אין נפק"מ בין אם יתארו כולם עבדים ובנימין
בכללם, או בנימין לבדו בלבד, דבין כך או בין כך
אם לא יוחזר בנימין אל אביו, יהי' יהודה בלבד
בערבותו, וא"כ מי' התחילה נתת להיות כולם
עבדים, ועכשיו יוגש יהודה לדבר קשה, והדא קשיא
לדוכחיה.

והנה בקדמ' דברי הבמ' מטות (י"א ע"ב) אמר
ר' יהודה אחר רב נידוי על תנאי צריך הפרה,
מנלן מיהודה דכתיב אם לא הביאותיו אליך, וארש"י
א"ר יוחנן מ"ד ימי ראובן ואל ימות וגו' ואלא ליאודה,
עמדותיו של יהודה היו מגולגלין בצלחן עד שעמד
משה ויקח עליו רחמים וכו' עכ"ד הבמ', והרמב"ם
ז"ל (ה' ח"ה פ"ז ה"א) פסק נידוי על תנאי אפי'ן
ע"פ עמנו צריך הפרה, ח"ה שניה עמנו ואפי' נידה
עמנו על דעת פלוני, ואפי' על דבר שחייב עליו
גידו' הי' מופר לעמנו, ובתב' הראב"ד ז"ל א"א זה
אינו מחזור, א"כ יהודה למה לא החזיר לעמנו, ועל כל
זה קשה לי יעקב למה לא החזיר ע"כ קשיא, והכסף
משה מתיר. ומאחר שקיים מה שגזר שהעלה עמו את
בנימין והציגו לפני יעקב כמ"ש רבינו בחיי, הי' סבור
שא"ל התרה עכ"ל.

והירוצו י"ב דאין יתכן שיעלם מיע"א ויהודה
הלכה זו שנידוי על תנאי צריך הפרה אף אם
קיים התנאי, ולא יעלה על הדעת לומר כן דאח"כ
במד"ר (פ' וירא) הנהגה הי' מצדכס, אין יום ויום
שאלו הקצ"ם מחדש הלכה בצ"ד של מעלה וכו', אפי'
אותן הלכות הי' אצרכם יודע, וכתיב בצדכס כי
ידעתיו למען אשר יאם את בני ואל ביהו אחריו וגו',
ובפרט יע"א בחור האבות שהי' נעמן צדק עבר י"ד
שה' וכל ימיו עסק בתורה, ומצאנו במד"ר פ' שמות
(פרשה צ' ס"ג) שעתידין ישראל לילך אלא אצרכם
ואומרים לו למדני תורה, והוא אומר להם לכו אלא
יתקן שלמד יותר ממני, ויתקן אומר להם לכו אלא
יעקב ששומע יותר ממני וכו', הרי שיעקב אביו

הנא, לפי שהתחבט מעיקר דבר שלם ה' בידו לקיים, דמחל ה' מעבדו יוסף, או יקראל חסון בדרך, ולכן חל ה' מעיקרו אף על תנאי ע"ל, ולפי דבריהם יקראל חסון לא התירו יעקב ויחזק ה' בידו, כיון דבכ"ג ל' ה' התחבט, אולם בלחמ ויחזק ידע ברוח ה' בידו לקיים תנאי, ולא יקראלו חסון בדרך, כי לא יחזרו לאביו באשר קיבל ע"ע בערבות, ומחזק במדרכי חז"ל שידעו השגמים ב' כל מה שארע לישראל עד סוף כל הדורות, ומכ"כ שידע יחזק רוח ה' צמח שלפניו שיהי' בידו לקיים תנאי, ומשום זה קיבל ערבות על עמו, ולפי ידיעתו ברוח ה' לא הורד לישראל כלל, כמ"כ החסון, ודיכא בידו לקיים לא חל ה' בידו מעיקר ע"ע, ואם דלפי הכלל שצדקו ח"כ לברר הלכה ע"י רוח ה' דחור לא בשמים הוא, אבל אפשר דקודם מתן תורה לא ה' נחב כן כלל, וכן משמע מלשון דגמי (ב"מ ג"ע ע"ב) תורה לא בשמים הוא, מאי לא בשמים הוא, ארי' שברר ניתב תורה מהר סיני וכו', משמע דקודם מתן תורה דליתא לעממא דר"י, ה' מורה לסמוך בלכה על חס"ק, גם ית סודים דכיתא שהרוח ה' מגלה רק במציאות, אפשר לסמוך עליו אף לדבר הלכה, ובי' גילה חס"ק את המציאות שיהי' בידו לקיים תנאי, וע"כ קיבל על עמו הערבות, ובכ"ג לא ל' ה' התחבט מדכא כמ"כ החסון, אולם לפי שלמרחית העין ה' כחול קללה מפיו בחומר ונחמתי לאבי כל הימים, שקיבל על עמו להיות מורה צד' פולמים, ולא כי ידעו ברוח ה' שידעו ויהי' לקיים תנאי, ויכול להיות בדרך העצב שיקראלו חסון או יעבד יוסף, ובכ"ג חל ה' בידו מעיקרו אף אם יקיים תנאי כמ"כ החסון, וע"כ עבר דיבורי ב' רשם מעטם קללה חסם שאפי' על תנאי הוא צאה, וחל עליו ה' בידו וכו' עממותיו ממגלגלן בחרון עד שדיקש משה עליו רחמים.

עולה זה דעתם בשעת ה' בידו וכו' ע"ל, ולדבריו ג"כ יקרא קשיתו ח"ל, כיון דבכ"ג בחרון לא ל' ה' התחבט לפי שלם תחיים התנאי כמו שעלה בדעתם בשעת ה' בידו, אף אפשר שעבר יעקב ויחזק דין זה שבכ"ג ל' ה' התחבט.

וה"פ בהקדם דברי חס"ק מכות (י"א ע"א) ח"כ אצרו קללה חסם אפי' על תנאי הוא צאה ממלן מעלי, דקאמר ל' עלי לשמאל כה יעבד לך חלקים וכו' יוסף אס תחזק ממני דבר, ואע"כ דכתיב ויגד לו שמאל את כל הדברים ולא כדח ממנו, ואפי' כתיב ולא הלכו בניו צדקיו, ח"כ יחזק חס"ק רב בידו על תנאי ל' ה' הפכה ממלן מיהודה וכו' ע"כ"ד חס"ק, ורש"י ז"ל צמח' צ"ק (י"ב ע"א) מקשר צ' ענינים אלו להדדי ע"ש צמח' שם כל חסון מ' שזה שיהי' ישראל במדבר, ה' עממותיו של יחזק ממגלגלן בחרון וכו', כד רש"י ז"ל מפני ה' בידו דקא"ל ליעקב אס לא הביאותיו ח"ל ותנאיו לך כל הימים, ואע"כ שהתקיים התנאי, נפק"ל צמח' מכות (י"א ע"ב) קללה חסם אפי' על תנאי הוא צאה ע"ל, וכדח ק"ו ה' תחמח משה זלתי (פ' ויגש) ח"ל הוא חס"ק גדולה הא חמדין שם מחמת בידו על תנאי ולא מחמת קללה חסם, ולענין שמאל ועלי קאמר חסם הא דקללה חסם ע"כ קשיתו, האמנם דבש"ס החדשים מוגה בגליון, בידו על תנאי ח"ל, אולם מדברי המפרשים נראה שצריכא שידעם ה' בחובה קללה חסם אפי' על תנאי וכו', וי"כ שיעת רש"י ז"ל שהרכיב צ' ענינים אלו כחזק, וכו' דא"כ לא נדע ללמוד מיהודה רק צאם במורה הוא חסם, ובכ"ג אפי' על תנאי ל' ה' הפכה מעטם קללה חסם, ובחמח קי"ל הכי בכל חסם אס מורה כדח בידו בידו אפי' על תנאי וכן הקשה ק"ו זלתי.

וה"פ דבחמח קיימא כד דיתא בידו על תנאי ל' ה' הפכה אף בכל חסם, אולם צריכא דוקא הורכבו לזירוף העטם דקללה חסם אפי' על תנאי הוא צאה, ואע"כ שפיר למדו חז"ל ממעשה דיהודה, דבכל חסם בידו על תנאי ל' ה' הפכה, ואף אס אין המורה חסם כמו שיתבאר להלן, דהנה שיעת החסון (החומר לענין) דע"כ חל בידו של יחזק חס"ק שקיים

ובעין שפירשתי במחמח"כ שאמר יע"א ללכן עס אבר חמחא את חלביך לא יחיי גור, ומחמחא קללה מחה רחל בדרך, ולבארה אף יחבן שהחל יע"א קללה מפיו, ואף לא חס שמח שני או בני לקחו התרפים, כמו שיהי' בחמח שחל לקחה את התרפים, ופירשתי דיעקב אצרו דקדק בלשון של

שהוא לרדך בשמן מקצרתו וליצ הקסאר (עיין לעיל קושטא ח'י) אמנם איש לפי דרכיו בשומה בחוס, דכיוו עממא דהל בעצרות על יהודה, אף שידע מאלף שיהי יחיד לקיים חלא, אבל מפני שהוא לרדך בשמן מקצרתו, ע"כ בדרך הכנע כי נחלים דיערו כאין יחיד לקיים חלא, והל מידיו מטעם קללת חכם בגיל וא"ש הקסאר.

ועד"ן חפ"ל לשיטת רבינו צ"ח שכתב בשם מרד ז"ל דכ"ע שחל הנידוי על חמאי יבואר, לפי שלא קיים חלא לרבינו מנחם לאביו, ואע"פ שיהי ליעקב, לא היה שולח זה דעתם בשעת הנידוי ע"כ, ואפ"ל עפ"י דרכיו בגיל דנאמח עלתה דעתם כן בשעת הנידוי, שברי הסגור גזירה בגלות ושעבוד יע"א לרדך למלכים וימלא שם את צנימין ויתרבה, נמלא שמשמם הדון לא היה צ"ח יהודה לבתר הנידוי, שמקיים חלא כפי שגלה במחשבתו בשעת הנידוי, אולם לפי שלמלכות בשמן נדמה דלא נתקיים חלאו כפי שגלה בלכם בשעת החלא, ע"כ הל צו הנידוי מטעם קללת חכם, וע"ד שצארנו לעיל לשיטת החוס, ויהודה לעצמו לא חסר הנידוי, לפי שלא בחזקת איש צמודיגה צו שדעורו ששה רושם בכל אופן ואופן כ"ל.

ויתור"ץ צה קושיא בגיל ח"ק מתחילה קבלו את הדין שיהיו כולם עבדים ומדוע עשו צנימין לבדו בלבד יונג יהודה אל יוסף לרדך אתו קשות, ולכאורה לבגין העצרות אין נפקמי אש כולם בלבדים או צנימין לבדו, ואך שיהי לא נתקיים החלאי להשיבו אל אביו, ומדוע לא נכנס יהודה צעובי הקורב גם בתחילה מפני חוב העצרת המועל עליו, אמנם אפ"ל עפ"י דרכיו בגיל דנחמיה סברו השצנים כק' שז מנזירה בגלות והשעבוד, שעליהם לפתוע השציה מנזירה ידוע חדש הנאמר לאצריהם צנרת בין הצהרים, וע"כ קבלו עליהם דין שמים צאצב, וגם יהודה נח דעמו מחוב העצרות, כי תשז שפ"י סיבה בגלות ירד גם יע"א למלכים וימלא שם את צנימין ויתרבה, ועי"ן יתקיים החלאי כפי שגלה בלכם בשעת הנידוי וישפד מהנידוי, אבל אחר שא"ל יוסף ואחם עלו לשלם אל אצריהם, שפטו מהם שדעין לא הגיע זמן גלות מלכים, ואם יעצורם צנימין אלא אי"כ לא יתקיים החלאי

להחליט ח"י קללה מפיו, ולכן לא חסר מי שנמלא יחידו חלביך לא יח"י, כי"א חסר עם אחר המלא חלביך וגו', וידע יע"א שלא ימלאם, ועוד פירשתי צנים שנים, (עיין בדבריו פ' ואל) אמנם לפי שלמלכות בשמן ולפי ששטח ממשותף דבריו, כי מלא כמקלל את המלא צרואו כפ"י, לכן מלאה הקללה מקום לחל ומתחל חל בדרך, וע"ד מ"ש ח"ל קללת חכם אפי' על חמאי הוא צאח, לפי שדעורו עשה חכם אף אם לא נחטין לכך, ועד"ן יתכן לעניינו דלפי שבי' דיבוח של יהודה מלכים למלכות בשמן כקללה, ע"כ היו עממתי מוגבלים מטעם דקללת חכם אפי' על חמאי ששה חכם, ולדרכיו יתורן קושיא בראב"ד והפסחים ז"ל מ"ע לא חסר יהודה הנידוי, ידוע דדרך הדיקים לחלח חסרין חסרין, וחפדים אי"ע שלא הגיעו עדיון לעומתם, וע"כ יהודה לפי ידעו ודעו לא חסר הארץ, שרי ידע ברוכ"ק בשעת הנידוי שיהי יחיד לקיים חלא, ולא תה לאוי טעמא דקללת חכם אפי' על חמאי הוא צאח, לפי שלא בחזקת איש צמודיגה צו שיהי דיעורו עומם רושם בכל אופן ואופן.

ובמעתה נבין היטב דברי רש"י ז"ל צמ"י צ"ח (צ"ב ע"ב) אף לפי הגרסא בתבא, והוא שכתב רש"י ז"ל שבי' עממתי של יהודה מוגבלין בחרון וטי מפני הנידוי דקא"ל ליעקב והחמאי לאני כל הימים, ואע"פ שיתקיים החלאי נפק"ל צמ"י מכות קללת חכם אפי' על חמאי הוא צאח, ופירוש לדרכיו דמאד עם ההלכה לא היה חל הנידוי, כיון שידע שיהי יחיד לקיים החלא, ומעיקרא לא קיבל ע"פ צב"ב אש יקיים חלא, אמנם אע"פ מלאה הנידוי מקום לחל מטעם דקללת חכם אפי' על חמאי הוא צאח, וא"ש דלמדין מהך דיהודה, דנידוי על חמאי צ"ח חסר אש הבה בדבר שלא יהי יחיד לקיים חלא בשעת הנידוי, ואף בשבת בגיל ואף אש המנחה אמו חכם, דצבור גופי ביינו עממא שחל ביינו, מוס' למלכות בשמן כי נדמה כאן יחיד לקיים חלא, ומכ"ש סיבה דנאמח אין יחיד לקיים חלא דל"ך הפס' ביהא, ומתוך צה קושיא ק"י זל"כ.

ויתבאר לדרכי דמי התחממה בגיל שפחה בשמן בעצרת צריא, וסיוס דעריהם מכאן את למד

וחל עליו הכידון, ע"כ יוגש שכשו יחודם לדבר קשה
משני חוב הכרעה המעט עליו.

•

י'גש אליו יחודם ויאמר כי לחזני, צמדרי: ר'
יחודם ור' נחמי ורנן, רי"ח בגשג למלחמה
וכו', ר"ע אומר בגשג לפיוס וכו', רנן אמרי בגשג
לחפלה, וצמדרי ילקוט ר"ע אומר אין ויגש חלל
קרנן שנאמר ויגש את פר הכחשה וי"ב.

ב'בד"ר: כי כהם המלכים נעוצו זה יחודם
ויוסף, עננו ויחזיו זה מתחלה עננה על זה
זה מתחלה עננה על זה, כהם ראו כן תחמו
וכי חלל הכנענים, אחריו מלכים מדיינים חלל עם
חלל את מה איכפת לנו, לכאורה מה חידשו חיל
שצמדרי צבה, חלל כל זה מפורש צפוסק שבו
מריצין יחודם עם יוסף.

ג' ב'בד"ר ש' חתומה: ואת יחודם שלח לפניו,
ז"ל המלך ופחד עמו עשה שלם צמדרימו.
המשל זה מייכאל ופחד זה גציראל, מייכאל מן הכנים
וגציראל מן הכהן וכן עמידק לפני הכנייה ואין
מזיקין זה את זה, כיו עשה שלם צמדרימו וכו',
יחודם ויוסף זה ארי זה שור, ואחמול מתנגחין זה
עם זה ועכשו הוא משלחו חלל שנאמר ואת יחודם
שלח לפניו, כיו עשה שלם צמדרימו ע"ד המדרש.
ו"ב סוס דברי המדרש כיו עשה שלם צמדרימו כיו
לרין ראיה לה, וכבר מפורש בקרא כ"ל, גם ראוי
לכבד כוחה אחריו מתחלה עשה שלם צמדרימו
הוא יעשה שלם עליו וכו', מה ארך לחלח
קשתיו על השלם צמה שכנייה עשה שלם
צמדרימו, ויוסיק להחלל יעשה שלם עליו ועל כל
ישראל.

ז'נ"פ צקדום לבאר הכתוב (דברי הימים ו')
כי' ויאמר דוד לשלמה בנו אני כי עם
לכני לצנות בית לשם כ' חלקי, וידי על דבר כ'
לאמר דם לרוב שפכה ומתחמת גדולת עשיית לא
צמח ציה לשמו, כי דמים רבים שפכה ארצה

לפני, ופי' בד"ק ז"ל שלח נענש עליהם, כי כוחו
לחלח הכנענים שלח יפראו בישראל וכו', חבל כיון
שחזמן לו שפיכה דמים לרוב, ממש מלצנות בית
המקדש שהוא לשלם ולכפרה עון, כמו שמשע
לביק צרא צמחצ וצבית המקדש, לפי שכחל ששים
ממנו כלי הריגה לא יעשו ממנו כלי שלם עכ"ל
חננים צפוסיקתא דרנן כהמא חיתא (צפוסיקא
וחסוכה) מחמור שיר חסוכה הצית לדוד, בל ורלח
שלמה צוה את הצית והוא נקרא לשמו של דוד,
חלל דוד היה ראוי לצמותו, וצפוסיק דבר אחד לא
ציה אחר, ואפי' שחש לצמותו בל מן הצית
ואמר לו לא חצנה הצית, למד כי דמים רבים
שפכה ארצה, כיון שמשע דוד וחיידא, אחר הרי
נפסלתי מלצנות בית המקדש, אחר לו הקציה דוד
חל חירא חייך כך הם לפני כצו ופאלי וכו', כל
דמים ששפכה כיו לפני קרצנות, שכן כתוב כי דמים
רבים שפכה ארצה לפני, ח"ל דוד ח"כ למד אין
חני צוה אחרו, ח"ל הקציה שחם חסכ צוה אחרו
כוא קיים ואינו חרב, ח"ל וברו יפה, ח"ל הקציה
גלוי ופאלי לפני שפתידים לחטא, ואינו מפני חמתי
בו ומחריבו וישראל נילחן עכ"ד בפוסיקתא, לכאורה
ז"ב סחורת רישא לסיפא, דהחולל למד שפי' לא
היה יכול דוד לצנות הצית מפני ששק דמים רבים,
ולצוסק סיים מפני גדולת מעלתו של דוד שלח
שלמו חויבים צמעש ידיו, גם קשה הרי צפוסק
חיו מוצר טעם זה כלל רק כי דמים רבים שפכה
ארצה לפני משמע שיהי על דם השמש לדוד מה
שמש יחברק לצנות צית המקדש.

ו'יתבאר הענין והנה לא מלח מעלה זו
שלח שלמו חויבים צמעש ידיהם רק
צמעש ודוד, חק ששלמה היה גדול מאוד
אעפ"י כחצו מעשה ידיו, וגם מרצ אחרו חכמות
ז"ל שיהי גדול כמעש אעפ"י לא זכה למעלה
זו שיהי נחצ צית שני מעשה ידיו, ואולי דוד
זכה לה ע"י קרצנות הצבה שחקריב, והוא עפתידי
צמדרי (פ פתח) ויחיה לו ולאשו אחריו וכו'
ויכפר על בניו, וכי קרנן הקריב שנאמר צו כפרה,
חלל ללמדך של כשופך דמן של רשעים כאילו הקריב
קרנן, וי"ב ד' דוד חמלך ששק דם הצבה של

רשעים הם' לו קרבות הנה, וזיון שהקרבן מכפר ומביא שלימות לאדם, נמנע כל מה שמביא בקרבות משלים בפשו יותר, וע"כ זכה דוד המלך למעלה זו שלא שלטו אויבים במעשה ידיו, וזכה יוצן דברי הפסיקתא דהא בזה תלוי לפי ששפך דם הרבה וכל אלו הם קרבות, ע"ז זכה לשלימות גדול שלא שלטו אויבים במעשה ידיו, ומכאן עמנא לא היה יכול לבנות הבית, ולא היה זה על זד בעונה לדוד המלך כי אם לטובת ישראל שלא יהיה ח"י בלי, כי היה גלוי ואפיו לפני הקב"ה שעתידים ישראל למנוח, ומעשה ידי דוד לא היה יכול לנחש ע"י גודל שלימותו, ומכ"ע מנעו הש"י"ת שלא יבנה הבית.

והנה יהודה כשזכר למלכים ראה גודל עומתם של מלכים עד שחמד רשעים כי ראויים לפניו, אלא שלא היה ראון בעליון מלכים להם, שהיה הכרח שישראל יתעצבו עם ויתצרו ויתלכדו בכור הצהל עד שיבין ראויים לקבלת הכהונה הק', גם לזד צירור הנילוות הקדושה הנמנעים עם בשבי, ולולי זה היה יהודה מתיר אוחה ונחשז לו לקרבן הריגה רשעים ואין זה שפיקה דמים, ח"ש המדע אין ויגש אלא קרבן, שבה מפרש מחמרו הקודם אין הגשה אלא מלחמה, שניגש יהודה ללחום ולהרוג כל מלכים בארצו ז"ל, ולכאורה איך ראה יהודה לשפוך דמים, ע"ז מפרש אין ויגש אלא קרבן, שצמחמה זה ראה להקרב קרבן, שהריגה רשעים נחשז להקרב קרבות, אלא שלא היה ראון בעליון בכך ומן השמים מנעו אותו שלא יחריב את מלכים.

ואפ"ר עוד עפ"י הרמזין הק' עכ"פ ויסע ישראל וכל אשר לו ויצא צאה שבע ויחצו זבחים לחלקי אביו יחזק, הפסוק הזה יש בו סוד וכו', ואמר הכתוב זבחים להודיע שלא היו עולות כזבחים, כי אברהם עולות הקרב, ונחמיו אמרו לא הקריבו בני נח שלמים עולות הקריבו, ונח כחז מפרש ויעל עולות במחצת, אבל יעקב מפני פחד ה' הקריב שלמים להשלים אלו כל המדות, כמו שזרזו שלמים שמתילין שלום בעולם עכ"ל, בהה הגם שרמז בדבריו לסודות נשגבים, מ"מ מריכין לבין דבריו גם עפ"י פשטות, אבל ביאור הענין שכל דיוק ודיוק עוצה הש"י"ת במדע

ובמה שאמר ה' עשה שלום במדומתי אפ"ל בזהב דברי הנמצא (תגיב ג' ע"ב) בעלי חסופות אלו חלמדי חכמים שישבין חסופות חסופות ועוסקין בחורה, כללו מעמלן וכללו מעשרין כללו אושרין וכללו מחירין וכו', שמה ואמר אדם האריך אנו למד תורה מעשה, ח"ל נחמו מצוה אחד כולם ח"ל אחד נתן, פרנס אחד אמרן מפי אדון כל המעשים צ"ח וכו', ואף אחד עשה אלא כהפרכסא וקנה לך לב מצין לשמוע את דברי מעמלים ואח דברי מעשרים וכו', ולכאורה מה חירן בזה שכולן מצוה אחד נחמו, אדרבה עכ"פ יקשה יותר איך אלמוד תורה, דכיון שהכל מהש"י"ת ואלו ואלו דברי חלקים חיים, איך אפשר לזרז שיעת הכלכל מה הוא, ואיזה מהם מכריע, אמנם צאמה יש ע"ז ענה שיתועודו החכמים יחד ויפלטו בכלכל ויצירו את האמת עפ"י הכלל שמהם תורה אחרי רבים להקטין, אמנם כך כלל לא היה כי אם היבא שדעת החלקים כל כוונתם לשם שמים לזרז כלכל לאמתה ולעשות על פי החורה, אבל בהשפע מדעת אחת שלא לשם שמים, אי אפשר לארץ דעתו למיין כרוב כלל, כי אין דעתו דעת תורה, ועפ"י כרוב אינו אומר דעתו כלל, כי אם כפי הפנים שמושפע ומשוחד אליה, ויבאחי גוונא ליחא להאי כלל אחרי רבים להקטין (ובאשר ר"ל) דבריו במקום אחר עיי"ש).

אם כל א' מהחולקים רצונו ומצוקתו רק להשיג דעת החוכ"ק ע"ד האמת, ח"ש צמדה נחומה כ"ל ואח' יבדק שלם לפניו וכו' לחמול מתנחמין זה עם זה ועשאו הוא משלחו אללו כיו עושה שלום במדומיו, שהיתה צחי' בשלום הזה השפעה מן השמים וע"ד האמת, כצחי' בשלום של מעלה והכן.

*

והיה כראונו כי אין הנער ומח וגו' פירש"י ומח
 אציו מנצחו. לכאורה היתכן לומר כן על יעקב אציו, ומדוע פתחו פה לשון, ואם כך נגזר מן השמים בודאי יקבל. יעקב אציו גזירתו ויתברך באהבה ח"ק שיהיה גדול לערו, וכעין זה יש לדקדק בסוף פרשת מקץ ויאמרו אליו וגו' אשר ימלא את עבדך ומח וגם אציו נהיה לאדוני לעבדים, מדוע חרצו משפטו למיחה ואין נחזור אללם בירור גמור של גמלא הכביע ביד אחד מהם, עד שהפליגו בעונם בגמלא בידו שדיו למיחה אחמכה. ויכלה גם בכסף הכושב צמחמותהים לא ידעו, וכמו כן היה יכול להיות צעון הכביע, וכמו שאירע כן צמח, גם שהלוח של יוסף שדך אחריהם אמר אשר ימלא אחרו יכיה לי עבד וגו' ולא חרץ משפטו למיחה, דאף ציונעמי מורים אין חייבין מיחה על הגניבה, ואין חרצו עליו משפט מות, חו יל"ד מה שאח"כ לא אמרו רק בגנו עבדים לאדוני גם אנהני גם אשר נמלא הכביע בידו, ואין שמו את משפטם מיד ומחמלה מאי סדרו, וכעין זה יל"ד צמחמה בכחוב (פ' ויאל) ויען יעקב וגו' עם אשר חמלא את אלהיך לא יחיה וגו', ודרשו ר"ל שמאזות קללה מתה רחל בדרך, וראוי לבטן ח"ק לא חש יעקב אציו שמא גמלא אלל א' מצוי ביהו, וכמו שאירע צמח, ומדוע חרץ משפטו למיחה.

(ב) **וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו**
 ותחי רוח יעקב אציו, פירש"י וכו' צמדי ציון מסר להם צמח היה עוסק כשפירש ממנו בפי עגלה ערופה, כבר הבאנו לעיל קושיה המפרשים ז"ל דאין הוליד ח"ל הכפסוק ממשמחו דמיויר צעגלות, וככה הקשו בצעיה זל"ה, ובמדרש כיון שראה יעקב את העגלות אשר שלח יוסף וכו', אמר בודאי

ובזה יתבאר דברי ר"ל בגמלא שמא יאמר האדם כאין אנו לימד תורה משתה לנצר שיטת הכלכל כמאל, חלמוד לומר מחו מרעיה אחד כולם ח"ל אחד נחמן וכו', ר"ל שזה חנאי אם דיעות החולקים כולם מחו מרעיה אחד, היינו דעת תורה אמיתית ואלו ואלו דברי חלקים חיים כולם ח"ל אחד נחמן, אז יש חקקה לנצר שיטת הכלכל עפ"י הכלל שלטווינו בחורב אחרי דעים להבות, ולנצוף נעשה שלום ציונים כמו שדרשו ז"ל את וכן צופיה. לא זו משם עד שנגשו אובדן זה לה, משא"כ הנשפטים מדעת אחרת אי אפשר לנצף דעתם לדעת הרוי, ולא יתבאר כלכל לאמיתתה על ידיהם ולא יבוא לידו שלם לעולם, ומחמלה משמיה דמכר"ם ש"ק זל"ה שהשכילים שצדורו בקשו ממנו שהרלים יעשו שלם עמיהם, וכלו צעעה שאלו ר"ל גדול בשלום וכו', והביע להם כחוב האמת וכשלום אכבו, ופי' בקדמונים שהקדים הכחוב אמת לפני בשלום, וכו' חנאי שאין לעשות שלום רק עם האמת, אלל מן השקר מלוח להתרחק עד קאה האחרון, וכו' כוונתו בחפלה עושה שלום במדומיו הוא יעשה שלום עליו וכו', שצקשניו רק על שלום שהוא השפעה מן השמים וכו' אמת ולא זולת, וכמו שהקצ"ב עושה שלום במדומיו כן יעשה שלום עליו צמחיה זו שהוא כולו אמת.

ובזה אפ"ל דברי המדרש (אוצה לעיל בדרוש הקודם) ואחם עלו לשלם אל אציו, אמרין ל' השלי דכולי נשפה (פי' יופיע ענין חשך כמו נשף שצמקא כלומר זהו שלום של חשך ואפילה), ורוב"ק מוחם שלם רב לאוכבי תורתך ויצי, ויתבאר לדרכיו וכה יאדוק ויוסף כיו מדויקים ז"ל, ויחיה ההתנגדות שציונים גדולה מאוד עד שראה יאדוק להתרוב את כל מורים כמבואר בדר"ל, ולכן אמרין ל' השלום דכולי נשפה, אין יקרא לזה שלום וכו' שלום של חשך ואפילה, אמנם כל התוכחותם הי' ע"ד האמת ואלו ואלו דברי חלקים חיים, ומחלקותם הי' בדבר הלכה ועפ"י דיוי החורב כמ"ש הכר"ד והמפרשים ז"ל, ומחלקוק כו סופה לבוא לידו שלום וכמו שאירע להם צמח, ח"ש רוב"ק שלום רב לאוכבי תורתך וגו', כי זהו בשלום האמיתי

הוא נקטעא צשיפולי גלימא ורעטא אצתראו פ"י רש"י הייט מגבא שפא חלוקק ור"י כדי שחבא קל לרץ, ובייט רץ לשם מפני יאר ע"ז שביה שולג, עכ"ד. ואולי ציימטס הייטא האומא אסורא לבס לדי"ה כע"ז גופי, ליתא לאתרא משום דלאו אורחי' ודלמא מהדרי צבא, ואף האומא דמשמשי ע"ז מיתסרא לבס, דכל כמה שביה רחוק מע"ז ממש ואפילו ענף דענף, הא אורחי' צרכי לבדאס לעצוד ע"ז ממש מפני התצננות יאר' דע"ז דאס תקופא לבו מאוד, וצדק ז' ויתצאר לו קאט דצרי האומא הי"ל דמסכת ע"ז דח"א ד' מאס פירקי רבויין, דאיו ענפי בלבס זו מחצית משל ענפיו, ואפילו ענף דענף של ע"ז בגוף האומא למשמשי ע"ז ואסר לבס כע"ז גופי, דאס אורחי' צרכי ליל' דלמא דארי צבא כע"ז, ואולי איו צקאיו צברעי בלבס אלו גם כל זמן בית ראשון, ערס שנתצטל יאר' דע"ז, אלא שחפני כע"ס כשצדורי מסכת עצודא ארי צומן בית שני, לא הודישו לנו כל אלה פרעי הסבלות, שאין צבס אורך לידעיותו, דאחר שנתצטל יאר' דע"ז א' לאו אורחי' ולעטס דלמא דארי צבא לא מאסר האומא כהאי גוואל.

ובזה נגהא אן ציאר' דמיות שנתצברה ציימיו בכל חוקפו, כיאר' דעצודא ארי ערס שצטלוב אנשי כנסת הגדולה, וצודאי שארין להשמר ולהתרחק אפילו מענף דענף, שסופו לגרום למיות ממש ר"ל מפני גודל ההתצננות צבא, ולסדר כל פרעי האצרות שמיות גדרים וסיוגים, לא היו סגי אף צאלף פרקים צומן ארי, ואפילו העצוד ה' צחלות ויכל להיות נתפס ח"ו צא' מענפי, וסופו לגרום למיות ח"ו דשאני מיות דמשכא, וצערב"ל חשבו הוצאות צאצרות ואין מי שיסדר לנו פרעי הסבלות ופרקים למאות האדרשים צומן ארי להתרחק, עצודא ארי של מיות, ואיפס תקוותיו להגלל חמס ענא א' לנו שלל לשות מדרך המקובל לנו מאצותינו ורצותינו בק' אף בקור' של יו"ד, ואז נגלל צודאי מתצבולות היאר, וצא פירשתי חמס זל' שליוסף הדיק מראס לו דמות דיוקנו של אציו ועי"ז נילול מן העצירה, עפ"י"ת שצבאנו לעול שאלא פועיפר הסיסה אוחא צענות הססר לשם שמים, שראס צאלענגיות שצודק נצטוד צנים מומא, ועי"כ יעשא עצירה

איו יודע שלא חטא יוסף באשא פועיפר וי"ב, וכבר צארו צבא ועוד לאלקי מלן.

ולבאר הענין נקדים דצרי האומא (ע"ז י"ד ע"ב) א"ל רב חסדא לאצמיי במירי דע"ז (כלומר מסכת ע"ז) דאצרכס אציו, ד' מאס פירקי רבויין, ואן חמס חן ולא ידעין ור"י עכ"ד האומא. וראוי לבצין אף יתכן שנתמעט אצלינו מסורת הלבס א, והתורכ"ק לא משנה ולא ישתנה לעולם, וכו' נחית צכל דור ודור, וא"כ הארך לנו לידע כל פרעי הלבס כדי להתרחק ממש שאסר חורב, ואף יתכן שנתעלם מאחז חלק החורב מאלמות מעשיות, אשר לא יאוויר השמירה צב צלתי ואס תקדים יודעת פרעי, וכבר צארו צבא ורעמ י"ל צאופן אחר. בהקדם דצרי האומא (סנהדרין ע"ז ע"ב) דפליגי אציו ורצא גצו האורג צבד למא, אציו ס"ל אסור דהאומא מיתלחא היא, ורצא אחר מוחא, האומא לא מיתלחא היא, מאי עממא דאציו גמר שס שס מעגלה ערופה, מה עגלה ערופה צהאומא מיתסרא, האיו נמי צהאומא מיתסרא, ורצא גמר שס שס מע"ז, מה ע"ז צהאומא לא מיתסרא, ואף הכא נמי צהאומא לא מיתסרא, ורצא מ"ט לא גמר מעגלה ערופה, אחר לך משמין ממשמין גמריין, לאפוקי עגלה ערופה דהיא גופא קדושה, ואציו מ"ט לא גמר מעצודא כוכבים, ואמר לך מידי דאורחי' ממדי דאורחי' גמריין, לאפוקי עצודא כוכבים דלאו אורחי' פירש"י מידי דאורחי' שדרך היסודים לעשות כן, אצל ע"ז אסורא לעצוד אף לבני נח, הלבך לא מיתסרא תשמיש ידידא צהאומא, דלמא מהדרי צבא ולא משמשי צבא ע"ז עכ"ל, מנאל לדעת דכעטס דלא מיתסרא משמשי ע"ז צהאומא לרצא, משום דלאו אורחי' ושמא מהדרי צבא לחומר איסורו ולא משמשי צבא ע"ז.

ומעתה אפשר לחלק ולומר דצודות הקודמים ערס שצטלוב אנשי כנסת הגדולה ליתא דעצודא ארי, דאס תקוף לבו יאר' דע"ז מאוד, כהצאר בגמרא סנהדרין (ק"ב ע"ב) דמנשא איתחא לרב אשי צחלמי ושאל ל' ר"א, מאאר דהכימותו כולי האי מאי עממא פלחיתו לע"ז, א"ל איו הוה הכא,

לשמה, וכי הכוונה אותה עד שגל ספק גלגל אם
יחמנו ודריה ואז לא, וע"י שאלה דמות דיוקנו של
אביו נחל, ע"ד שאלה"כ אם לא חזוי לך וגו' אלא
לך בעקבי האלן ובדרכם ז"ל

נחזור לנאר ענין העגלות אשר שלח יוסף, ומ"ש
ר"ל סימן מסר לו על פי עגלה ערופה וכו',
עפ"מ"ש במד"ר (פ' וישלח) אר"י ח"ן ואז בקיאים
בדקדוקו ע"ז כי עקב אביו עי"ש. ויודאי שיוסף
היה ג"כ בקי בדקדוקו ע"ז, שיעבד אביו מסר לו
הכל מאמ"ל כי בן זקנים הוא לו כל מה שלמד
משם ועבר מסר לו, והנה בעגלות ששלח פרעה
למח"ל שהיה ע"ז חקוקה עליהם ועמד יודע
ושרפן, כדי שהיה כל השוקים ומאויים של פרעה
ואנשי לבנים שורש ע"ז בזה יעקב, ולמעט זה
שלה פרעה עגלות אלו, ואמנם בעגלות ששלח יוסף
היו נקיים מכל חשש ודגדג ע"ז, ואף מעט דעק
של ע"ז כגון הזמנה וכדומה, שאז יבד בראיית
עין להדיא, דיוסף האדוק היה בקי להבחין גם את
אלה, ובמ"ש במד"ר (פרעה וישלח) ח"ל כי אבותיו
הקדושים כמו שבו בקיאים בהכח מרכבה שאלו
כן היו בקיאים גם בהכח מרכבה החייתיים שאלו
שורש ע"ז, כי את זה לעומת זה עשה אלקים, וכו',
ובחייתם בקיאים בזה כי ע"ז בהכח כלל, וכו'
משיגים ויודעים כמה דקדוקו עזרה ארז החלומים
במדריגות שונים וכו' ע"כ וע"כ כשראה יעקב
אביו ע"כ בעגלות אלו הביר וידע שיוסף עדיין
עמד בצדקתו ומדריגתו להבחין ולהתרחק אף
מגדוד ע"ז, ע"כ ותמי חם יעקב.

ויתבאר בזה דר"ל סימן מסר להם בזה כי עוסק
בשפירש ממנו בפי עגלה ערופה, ר"ל דמ"ש ילפין
הכחמה מילתא היא, ושלא סימן זה ליעקב אביו ע"כ
להודיע כי שמרה בידו חלומה, מה שלמד ממנו
בפי עגלה ערופה והכחמה מילתא, ונאר מכל
גדוד ע"ז ע"ד שמסר לו יעקב אביו להכיר בזה,
ואח"י שפיר הדורש מקושר עם משמעות הכחמה
דמיוני בעגלות סחם, אלא ששלח לו פי עגלה ערופה
לסימן שבעגלות הם נקיים מכל נדוד עזרה ארז,
וע"כ ידע להכיר בזה, גמלא שזרעם לא הוליו

הכחמה ממשמעותו, והפסוק מיידי בעגלות כפשוטו.
אלא שבה שלה סימן על פי עגלה ערופה, ויתבאר
בזה חידך דברי המדרש הנ"ל כיון שראה יעקב את
העגלות וכו', אמר בודאי אני יודע שלא חטא
יוסף באלה פועליו, עפ"מ"ש ז"ל (שבת י"ז ע"ב)
גזרו על בנותיהן משום ד"ל, פירש"י ע"ז, נמלא לרשת
דביו אורחיו בך לגדוד לע"ז ר"ל, וע"כ כשראה
יעקב אביו את העגלות שבהם נקיים מכל נדוד
ע"ז, ידע בודאי שלא חטא יוסף באלה פועליו
דאלמלא לא היה נקי מ"ז מאותו החטא, לא
יגזיר שיהיה נשמד בהרחקת ע"ז בצמ"י גדולה כזו,
וע"כ ידע בודאי שלא חטא.

ועד"ז יתבאר במאמר הכחמה אשר ימלא את
מעבדיו ומח (ענין לעיל קושא א') בבקדם
דברי ק"ז הישמה משם זל"כ"ה (בפ חש"ה) ע"מ"ש
הכחמה (במד"ר סימן ק"י"ז) דאם הוא ארז חסיד
ור"ש כ"ע מורי דרשאי למסור עצמו על קידוש השם
אפילו על מזה קלה, ולכאורה יש להפליא, כדי
בשגל שהוא חסיד וירא שמים יתחזה דיוו הלא
כחיד וחי בזה, ויבאר הוא ז"ל, דכאי וחי בזה
ל"ש על ב' פנים, א' כפי ר"ל ולא שימח בזה,
ב' שכל חיותו יהיה בחסותו וכו', וכ"כ יהיה
דבוק ומתעלם עם החורר והעבודה, עד שאל ירא
להעבירו על אחד ממלות ה' יפסק חיותו וכו',
וא"כ אלא בהמיות אשר כל עסקם בעניני העולם
וכו', יהיה פירוש הפסוק כפשוטו על חיות הכשמי
וחי בזה ולא שימח וכו', אמנם אלא באדוקים
הדבקים תמיד בו ויתבדק וכו', יתכן הפי' של וחי
בזה כפירוש ב', שיעקר חיותם יהיה בחסות"ק,
וממילא מחויבים למסור נפשם וכו' עכ"ל ז"ל

ועד"ז יתבאר לענינו כי השבטים הקדושים השבו
שיוסף היה מהם בצביון אשר לו, וא"כ יש איבר
בהנחתו משום לאח ועבודה ארז, ואף דכען לא
לא מיתסרם בהנחתו מזה הדיון, דאז אפילו משמעי
ע"ז, אלא לגדל קדושתם היו נארים מכל נדוד
ע"ז כ"ל, ושחירה החורה ומלות ה' כל חיותם
וחולת זה נחשב להם אילו נפסק חיותם, וז"ש אשר
ימלא את מעבדיו ומח, דאם ימלא בידו מנחה

אדם מקפיד עליהם למיטע חשיבותו, מ"מ אינו מקפיד שלא להכניסו לרשותו לעטם בהרחקות מנדוד ע"ז עד קרב האחרון, ומכ"ש שלא לקחתו את התרפים שבה עבודה זרה ממש.

ועד"ז יתפרש הכתוב והיה כחיותו כי אין בעצמו, ומה, פירש רש"י ומה אצלו מלאכה, הכונה על סילוק השאלה השכינה, כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, וע"י שיטעור על צניעות יגרום אליו בחי' העצב בהחלוקת השאלה השכינה.

*

ולא יכול יוסף להתאפק וגו' ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אצלו בכתובות יוסף אל אחיו, ל"ב כולל כלשון דלחר שאל יוסף הוציאו כל איש מעלי, ודלוי קיימו דבר מלך שלטון, ומה הוצרך הכתוב לכפול ולא עמד איש אצלו וגו'.

(ב) והנה עניינם רואות ועיני אחי צניעות כי פי כמדבר אליהם. בגמרא מצינו ע"ז ע"כ כי פי המדבר אליהם כפי כן לני. וקשה דפסוק אין מוצר חיצה לני כלל ומוכיח דרש ז"ל כפי כן לני, וחו' דלא יתכן למד עניינם רואות שכפי כן לני, ובמח"כ לפי פשוטו ל"ב, דלא יתכן לשון ראייה אלא דיבור, ויותר היה ל"ל ומה אצליכם שומעות וגו', ומכל שכן דלא יתכן לשון ראייה על העומן בסתר כלל.

(ג) רש"י ז"ל פי' ומה עניינם רואות בסודו ושאני אחיהם שאני מכול ככם, כבר באנו לעיל קצתים המפרשים מאי ראייה היא זו שבה אחיהם, הלא גם בני ישמעאל וצני קטורה היו נמלים, וגם המצרים כולם היו נמלים כמ"ש רש"י בפסוק לני אל יוסף אשר יאמר לכם חשבו עייש. עוד דרשו ז"ל כי פי המדבר אליהם כלשון בקורת, גם בזה הקשו המפרשים ז"ל דלא ראויים דיבור ראייה, (טוהר הקדוש מוצאנו לעיל).

וגרמא צינור העין עפ"י שאלה"ל כי מכל מאוס ששם עשה צדק מלאך קדוש, ולפיכך

ע"ז יתעצב בעיניהם כמה וכלילו נפסק חייתו, דלא יקרא אללם חיות כי אם כדעוק ומתעלם עם הכורס כ"ל, והזכיר להשאלה השכינה נקרא חי כמ"ש רש"י ז"ל וחתי רוח יעקב אציהם שרחה עליו שכינה שפירשה ממנו, וצווחו שהכשל בנדוד ע"ז אי אפשר שרחה להשאלה השכינה, וע"כ אמרו אשר ימלא אחר מעבדך ומה, ר"ל נפסק חייתו ויסתלק ממנו השאלה השכינה שנקרא חיים, ולא היה טוהרם לחרון משפטו למיחה, אלא לראיה ואמרו כן להוציא מלבו חשדא זו שם גנוב הכניע, ע"ז אמרו דלא יתכן להשגב כן, כי אשר ימלא אחר ומה, וצווחו לא חשדו על זאת להניח צדקתם: חפץ שג ע"ז.

ולדרבנן יתבאר במאמר הכתוב ויען יעקב וגו' עם אשר חמלא את אליהם לא יחיה, לא שמתכוין יעקב אצלו לקללה ח"ו, אלא אמר זאת לראי' כי לא יתכן שיפקדו אללם ע"ז, כי בחי' זו נחשב להם למיתה, גם גורם לסילוק השאלה השכינה אשר יקרא ג"כ בחי' מיתה לפי גודל מדרגתם, אולם אף שלא מתכוין יעקב אצלו על המיתה כפשוטו, מ"מ מפני שבו משמעות דבריו משמעותי לחרי' אגפין, ע"כ מתה רחל בדרך, שדיבורו של לויק עשה רשע בכל אופן אף אם לא מתכוין לה, וע"ד שאלה"ל קללה חכם אפילו על תנאי היה צדק.

ובדרך אגב ג"פ במאמר הכתוב (שם) כי משעת את כל בני מה מלאה מכל בני צחק, ולכאורה כל טעמו של לני היה על התרפים אשר נגנבו ממנו, כמ"ש למד גבה את אליהם, ומדוע העדק יעקב בדבר אשר לא נחמד עליו, ולא חזר בכתוב שחשדו בלקיחת כליו כלל, אומם כל כליו של לני היה נדבק בזה רוח מואצא ושמן ע"ז, ויעקב אצלו היה צקי בנדוקו ע"ז וידע להכיר והבחין כל בחי' ע"ז אף שבהסתר, וע"ד שצחק בנח"כ כ"ל דאצות בקדושים היו בקיאים בהכנה מרכבה החיוניים שבה שורה ה"י, וע"ז השיגו כל דרגות הכוונות ע"ז, ולכן היה ג"כ צקי להכיר כל דרגותיו דדליה הא, ולכן א"ל יעקב אצלו טעם זו לראי' שאין מקום להשדו בלקיחת התרפים, כי משעת את כל בני ולא מלאה מכל בני צחק, אפילו דבר קל וקטן שאין

עוילע לומר אז הו"א שגשגל פלוגי צה, ולדרכנו אפשר לומר שמאזות המלאכים רעים שגזרנו מאותן העצירות, מהם הכירו לומר אז הו"א שגשגל צה פלוגי, ולא הציעו עליהם כלל, רק ממהות של המלאכים הכירו הכל, ומהם הכיר גם משה רבינו ע"ה לומר כן הנה היו דבצר בלעם וגו'.

ובמ"כ על דרך זה הכירו השבטים הקדושים מן המלאכים שגזרנו דיצורו של יוסף שכולו אמת וכפיו כן לבו, ולזה אמר להם והנה ענייכם "ראוהו" ועיני אחי צמינן כי פי המדבר אליכם, שבו ראוי צמינכם הדיצורים של יוסף, היינו אותן המלאכים שגזרנו מדיצורו, ומהם הצחינו שמדבר אמת וכפיו כן לבו ואין שום דבר של שקר ורמאות בדבריו, דאלי"כ הו"א ניכר על המלאכים שגזרנו מדיצורו, וגם מה שאמרנו שגילה להם להראות להם המילה, אולם הכוונה על מלות מילה, שהראה להם המלאכים שגזרנו ממהות מילה שלו ושכחו נוער צריותו דמאן דפוגם בצריותו נמשך ערלתו, והצחינו לדעת שהמורה אצלו בשלימות ע"י שראו מלאכים הקדושים שגזרנו ממהות מילה שלו, ומהם נחזקו להם שהוא יוסף הצדיק, דאין מליאות ככה בשאר אנשים שאינם מרע יעקב אצינו להיות מלות מילה אצנם בשלימות כל כך, ונחזקו להם ציור גמור שהוא יוסף, ולזה הכפיל הפסוק לומר שו"כ"ם ולא עמד איש אחר בהתוודע יוסף אל אחיו, לרמוז שרק איש לא עמד אחר, אצל אותן המלאכים הקדושים שגזרנו ממשעו ודיצוריו של יוסף הצדיק עמדו שם, ומהם נחזקו לשבטים הק' שיוסף הוא אחיהם, וכעין מ"ש בילקו"ט ראוני (פ' וישע) שכשתצטב מזה הדיון על השבטים חטא מכירת יוסף ממה דכתיב וגו' איש ומכרו ונמלא צידו מוח יומת, הטיב הקב"ה וגו' איש כתיב ויוסף לא הו"א איש וכי' כי אם במדרגת מלך, ועד"י ירמוז בכחצו כאן ולא עמד איש אחר בהתוודע יוסף אל אחיו אצל מלאכים שגזרנו שם וע"י נחזקו לשבטים שהוא אחיהם.

ואפ"ל עוד עפ"י"מ דאיתא בספרי"ק יעזר לך לאא"י במוס"ק זל"ה"ה (נפרש בלק) בשם א"י

מכל עבירה נצרך מלך רע, ואותו המלך הנצרך ממהות מסייעו לשמות אח"כ עוד מלות, ולכופך מלך הנצרך מעבירות מסייעו לשמות עוד עבירות, וזה כוונה אמנם ז"ל מלות גוררת מלות עבירה גוררת עבירה, וכן איתא בתנא דבי אלי' (א"י פ"ג) הו"א במדרש ילקוט (פ' באזינו) עשה אדם עלמנו לדבר אמת, מוסרין לו מלך שמחביג עמו בדרך דיקים ומדבר אמת, ואם עשה אדם עלמנו בדרך לבת ולשקר, מוסרים לו מלך שמחביג עמו בדרך רשעים ומכח ומשקר, וכן איתא במד"ר (סו"פ משפטים) הנה אנכי שולח מלך וגו' הכ"ד חוזה מלך ה' כצו ליראוי ויחלם, עשה אדם מלות אמת נותן לו מלך ה' לשומרו וכו', עשה שמי מלות הקב"ה נותן לו שני מלאכים לשומרו וכו', עשה הרבה מלות נותן לו הקב"ה חלי מחנכו וכו'.

ודנה השבטים הק' ודא"י שבו משיגים ממהות המלאכים שגזרנו מדיצוריו של יוסף צחיה צחיה ומדריגה הוא עומד, אלא שצ"ח שלל התוודע להם יוסף, והעלם מהם ידיעה זו, שכו' סיבה מן השמים שלל יכירו אותו שהוא יוסף, וכמו שמצינו שהעלים הקב"ה מאצרכם אצינו ע"כ ענין העקידה של יחזק, אף שגילה לו הקב"ה כל תעלומות חכמה, כמ"ש במד"ר שאפילו אותן הלכות שהקב"ה מחדש צ"ד של מעלה הו"א אצרכם אצינו ע"כ יודע, אעפ"כ זה הענין שאין ראונו של הקב"ה לשחוט את יחזק, העלימו ממנו לצורך שעה כדי שיהיה באסיון בשלימות, כמו כן אצל השבטים הק' אף שלא היו דבר נעלם ממנו עיניהם הק', מ"מ העלימו מהם מן השמים לצורך שעה שלא יכירו ולא ישיגו מהותו של יוסף הצדיק, אולם אחר התוודע להם אז נתגלה לעיניהם כל אותן המלאכים שגזרנו ממשעו ודיצוריו שכולם מלאכים קדושים ועבורים וכפיו כן לבו.

ועד"י פירשתי מה שאמר משה רבינו ע"ה לפקודי החיל הבאים מצאצא המלחמה החייתית כל נקבה כן הנה היו לצני ישראל דבצר בלעם וגו', ופירש"י מגיד שבו מכירין אותן אז הו"א שגשגל פלוגי צה, ולכאורה לא יתכן לומר על אותן הצדיקים פנחס ושרי האלפים וכו' שבו מכירין צה"ע ע"י עביעות

ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף וגו' ולא יכלו
אחיו לענות אותו כי נבטלו מפניו, במד"ד
ואבא כהן בדרגה אחרת אזי לנו מיום כדון אזי
לנו מיום הכהונה, בלשם חכם של הענינים לא יכול
לעמוד בתוכחתה של אחותו ככ"ד הסבין הסבנית
לשואת לך כה ויאמר לה, יוסף קענן של שנים היה,
ואל היו יכולים לעמוד בתוכחתו, ככ"ד ולא יכלו
אחיו לענות אותו כי נבטלו מפניו, לכשיבוא הקצ"ב
ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא שואמר
אזיכרך ואערכך לענין עאכ"י, ראוי להבין כפל
השמות אזי לנו מיום כדון אזי לנו מיום הכהונה,
וכוונת שנים אחד הוא, גם מדוע האריך לשני
ראיות מכללם כרעש ולהבדיל מהשנים הקדושים
ויספיק בל, ומה יוסף חת כה להוסף בראיות.

וג"פ דכא היה כהנה מן השנים שימרה יוסף
למחרת, ודמ"ש יוסף לאחיו וישלחני אללקים
לפניכם וגו', ועתה לא אחס שלחתי אחי כה
כי אללקים, וא"כ היה צאמה להשנים כק' טענה
להצדק, כי כן היה סיבה ובהנה מן השנים, ואעפ"כ
לא היו יכולים לעמוד בתוכחתו, ועד"ן בלשם היה לו
טענה שהקצ"ב הורשה לו ע"י מלאך שאל קום לך
אח, ומדוע עמד במלאך לנגדו לעכב בליכחו,
אחנה צאמה לא היה כן רצון כשי"ח, אלא מפני שהוא
היה בראונו לילך נצחא מזה מלאך להוליכו, וע"ד שפי
המכרש"א אמרם ז"ל (מלקח י' ע"כ) בדרך שאדם
רוצה לילך מוליכין אותו, כוונת הוא דמכל מהשנה
שאלם חושב לעשות, נצחא מלאך הן לעשות וכן
לרעה, ומיד כשהאדם חושב במהשנה לעשות אח
עצירה נצחא ממנה מלאך, וכו"ל מכריחו אח"כ להוליכו
מהשנה מזה אל הפועל ע"י"י, והפרי מגדים בספרו
מתן שכר של מות (תשיב ה' אות ט') כתב ח"ל:
ע"י עצירה שעשה נצחא משחית, עצירה גורמת עצירה
כיוצא בה שעשה, ומכריחו לך וכמעט בעלם הצחירה
באיותו עון, ובפעם שני ושלשי אולם הוא שמהשחית
נצחא מכריחו לך, מכל מקום תחילתו בראו היה
וחייב בדיני דגרמי כי צדור בזיוק עכ"ל, עיי"ש, גמלא
דאף שהי"ל בלשם טענה שאל במלאך קום לך אח, אזל
היה זה נסתבב ע"י נצחא משחית מרצונו כרע
ועצירה גורמת עצירה וע"ז הוא חייב בדיני דגרמי

כח, שצ"ח להפרימי.

הגאון"ק מו"ה אלעזר ניסן זלכ"ה עכ"פ וירא
פנחס, עפ"י מלאח"ל מהשנה טובה הקצ"ב מרפס
למשכ, בענין כי אחרת חלקו לרופס היינו לירופי
אחרית, ותיכף בשפלה במהשנה אדם לעבד נעשה
לירופי אחרית וכתב בפועל לפניו יתצדק במצוא
נעשה מלאח"ל (מלאך חיקור דין ח"כ פ"ג ויד'),
ע"כ חוקר כשראה פנחס ועלה בלבו שיקום ויחק רומח
בירו, ויגל ה' את עיני פנחס וראה אל האחריות
וירא פנחס ויקם מתוך הכעס ויחק רומח בירו, וכיון
שראה מעשה ז' בירופי אחרית חסר כלכל עיי"ש.

ועד"ן אפ"ל לעניניו דכא כל מה שדבר יוסף
בכדון עד עכ"פ בודאי נעשה מזה לירופי
אחרית בהורה אלא שיוסף בכדון בגדול קדושתו
הסחורם מזה שלא יראו בירופי אחרית, אולם
עכ"פ צהודות יוסף אל אחיו נחרא לענינם כל
היחפוס הקדושים שנחכו ע"י דיבורו, ומה שיש
על דיבוריו אמתיים בהם, דברים כיוצאים מן הל"ך
ובפיו בן לבו, כי אם לא היו בדברים אמתיים לא
נחכו מדיבוריו לירופי אחרית בהורה, וזה שואמר
לכס וכהם ענינים, "והאמת", ועני אחי צנינון כי פי
במדבר אליכם, שכוין ראוין צנינונם דיבורים של
יוסף, ובכחיהם כ"ל שאלו המלאכים שנצחו
מדיבורו, כן אפ"ל לדרכו, שאלו צנינונם בירופי
אחרית שנחכו מדיבוריו, ומה נחברד לכס שפיו
כן לבו.

וע"ד דרך זה יתבאר לשון מדרש במזכר לעיל מים
עמוקים ע"כ בלל א"ת וגו', שד עכ"פ היו
הדברים עמוקים ונסתרים, אלא שיבדח דיבר אליו
עד שהסתר להחודש אליכם, ואז נחרא לענינם
פנימית דיבוריו הקדושים של יוסף בכדון, וזה
טוהה במשל לבאר עמוק מלאך עין וכו' ולא היה
צרי יכולה לשחית ממנה, בא אחד וקשר חבל בחבל
וכו' ודלל הימנו ושח, בתחילו כלל דולין הימנה
ושחין כך לא זו יבדח משיב ליוסף דבר על דבר
עד שעמד על לבו, ר"ל שנחלה לכס לירופי אחרית
שדיבוריו, וכמה חורר שלימה באחריות וחיבת
ופסוקים שנחור"ק, וכלל דולין ושחין ממנה להורח
עולם.

*

KolSatmar.com

כחצב וכ"ז מוטעב צעצעותו ווארעכע ראוי שיגלד
שכרו על שמחגבר על טעבו ומוקן.

3) **בי** צגלל הדבר הזה. פירש"י אפילו חמרה ליתן
חמה טוטל שער האמירה עס שער כמעשה
עכ"ל. ומקורו צספרי ח"ל: אם חמר ליתן ויתן,
ותמים לו שער אמירה ושער מעשה, חמר ליתן ולא
הספיק צידו ליתן, ותמים לו שער אמירה כשער מעשה
וכו', וראיתי צורע אצרכם על הספרי שהקשה על
מה שדרשו ז"ל צגלל הדבר הזה דהאמירה צפ"ע
מלוב, אף שאין מספיק צידו ליתן עכשיו, ואפשר שיזדמן
לפעמים סיבה שישאר בהאמירה לחוד, וצאמת מל"ט
לחישוק, דכי וכי תחול לגדור לא יהיה כך חטא, ואמרו
ח"ל כל הנודר כאלו צמח צמח וכל המקיימו כאלו
הקריב עלי' קרבן, והוא קושית עולמה לכאורה.

ואפ"ר צשנדקק צמאמה"כ צגלל הדבר "הזה",
ומיעטעט דהא למה לי ומאי מוטעב צזה, חמס
חמור ח"ל (גדרים טו ע"א), כגדרי רשעים האומר הרי
עלי, כגדצותם של כשרים האומר הרי זו שלא יצא לידו
מכשול, ח"ש כי צגלל הדבר "הזה" שיאמר הרי זו
ותן חיוב מה שזרע, ולא הוי האמירה צפ"ע מלוב,
חבל זולת זה כ"ה כגדרי רשעים, דלמלא אחי לדי
תקלה ולא יקיים נדרו. אולם כ"ז נראה לתקן צלשון
בכתוב, חבל צספרי הרי אמרו אפילו חמר ליתן
ולא הספיק צידו ליתן ותמים לו שער אמירה, הרי
מבואר דאפילו לא חמר הרי זה ואין צידו ליתן
עכשיו, אעפ"כ הוי האמירה מלוב, וצ"ב. ובהם גם
צלשון רש"י ז"ל אפשר להעמיס כ"ל דטווחו
לאמירה כזה. שטור ומוקן צידו ליתן מיד, שז
צוודאי טוב, אולם צלשון הספרי משמע לכאורה
דהאמירה מלוב בכל אופן, וזהו סתירה למ"ש ז"ל
כל הנודר נקרא חוטא, וצ"ב ליישב.

ויתבאר עפ"י דר"ן צמחיתוקן (גדרים טו ע"א)
כגדרי רשעים לא חמר כלום, כגדצותם נדר
בחור ובקרבן, ומוקן צגמרא כגדרי כשרים האומר
הרי עלי לא חמר כלום שאין כשרים נודרים שאין
רשאים לעשות כן, כגדצותם צאומר הרי זו עיי"ש.
וסתב צידו איכא למידק דחילוק זה אינו חלל

ובסך הכל שאר צידיו הילוך היתן מאצ"ק,
ואנו מקיים לחסדי השי"ת שמשארת האלה יתרחצ
צבול הקדושה להחיות לנו לפליטה גדולה, וכמ"ש
ח"ל צמדור דלעתיד לצא יתמחו ויאמרו מי ילד
לי את חלה, ואף לגבי המלך הוכיחי מעט שצאנו
לכאן ועד עכשיו נעשה ג"כ משארת לפליטה גדולה,
שחינו צמחי מעט, מוטעים וספורים שראו לילך
צדרך הישן המורשה לנו מאצותיו ח'ק, והצורה כל
עולמים עזר שמתרחצ צ"ה צבול הקדושה לפליטה
גדולה, הן צרותיות הן צגשמיות, ולא יוכלנו ליייר
שויכס מציאות להחקיים צעך כהאצות כגדולת
שדורש לה, רק שהצורה כל עולמים עזר צכה צני
ישחלל שיש להם מסירות נפש ועזרין ומסיעין.

והנה הצענים ח'ק השינו עומאח מלרים וידעוהו
מהמרכבה כעמאח וכמ"ש צמא"ק, וראו
שעשה שויו גדול צמלרים, מעט צוא יוסף הצדיק
לשם, כמ"ש ז"ל צמד"ר ויאמרו החיתמו צעולם הזה
ובעולם הזה, כי יוסף הצדיק אה להם לנולד וככנים
צזה צחי קדושה קלה, ויוסף הצדיק צרצרו
נצור חמיתא דצרו צמ"ש לשם להם שארת
צאך וגו', צידר דצרו עפ"י רא"י, ואמר לחציו
שיתבצע ח'ק הוי צחית מלרים מלפנים ותצרו ח'ק
נשחיה צחי עכשיו לעובה, ומה הצחיתו כי פי
המדבר חליכס כפי הן צני, שזה חמיתיים וצצרים
היוצאים מן הלל, וזה טעם כי עייניכס הרוואת
שירא צמו עייניכס שויו המלך שצבר נעשה צמלרים
ומה חדשו כי פי המדבר חליכס כפי הן צני.

ואפ"ר עוד צמאמה"כ כי פי המדבר חליכס, צבקס
ציאר הכחצו צמאח הצדק (פרשת ראה)
מן חתן לו ואל ירע לצנן צחחק לו כי צגלל הדבר
הזה וצרכך ה' חלקך וגו', כזה ואמרו ז"ל השמר
פן ואל חצו חלל לאו, ואי"כ היה צל"ת צלל ירע
לצב השמן אדקס, ולכאורה הרי כלל הוא צכל המעט
דלפוס צערא חגרא, וכי"כ שצאצב צול תגול שכרו
יותר, וכמ"ש צצ"ר גבי מילתו של אצרכס חציו ע"ה
הצרים ונעטער וכל לו שכר עיי"ש, ומה יגרע מוחו
אם יכאב לצו, והעיקר הוא שיתן, ומדוע חוכירו
הכחצו צלל יכאב לצו, ומה ישעש האדם אם לצצו

יזכר ויבא לבצו על ארס חצינו שנלך לקבל נדבחו, וא"כ שמשתתף בצערו של המקבל כדי נחשב לו כעת ארס, ופסקו העור והשעי' בהלכות נדרים (סימן ר"ב ס"ז) צעת ארס מותר לגדור ואפילו כדי על, ואולי דבס"כ לכתב לנחיש דלמא אחי לידו חקבל, ודודאי יקיים נדרו, וז"ש הכתוב ואל ירע לבדך בחתך לו, כ"א יהיה כוונתך רצוני לא בגלל הדבר הזה ויברך ה' חלקך שתקבל שכר אף על הדיבור, ומזה יש סמך להבאוג בהסופת עם להחזקת חית וישיבות, שמכריזין ומצמיחין סכומי מעות לנדבך, אף שנאלו כל אחד מספיק בידו לשלם מיד ולומר כדי זו, מ"מ במחשבתו רצויה הוי הדיבור מצוה צפ"ע ומקבל שכר על האמירה ועל המעשה, אלא שכל א' ישים אל לבו שיש עליו אחריות גדול לקיים נדרו, כי זה כל קיומנו, ואין לנו חלק ונחלה בחמיבת הכספים הכאים ממקור לא עמור, וניתנים צעק למוסדות רעועים ומקולקלים, ואולי הוצא לנעם צבס כי הוא סכנה ח"י לבחי' הכפש במקבלם, ועיקר ויסוד קיום מוסדותינו רק מירחי' ד' שמועטים הם, וכגם שהא קשה מאוד וצא צעמל ויגיעב רבב, אבל צריך לאזור כח צמסיתות נפש להקים עולם של תורה ולתמוך צמוסדות התורה שגם על עמדת הקודש, וזהו יסוד היסדות ויסוד השתלשלות דורות העתידים.

ואפ"ל צבא מאמר הכתוב כי עניינם הכוונות וגו' כי פי המדבר אליכם, ודרשו חז"ל כפי כן לבין, כי הנה צפסוק שלפניו כתוב וכלכלתי אחר שם כי עוד חמש שנים רעצ פן תורש אחר וזיתך וכל אשר לך, ולכאורה הרי לא נתקיים הבטחתו מה שגור לזום ולכלכלם עוד חמש שנים, שהרי אמר"ל משנה יעקב אבינו למחרים נפסק הרעצ מיד צדקותו, ויתכן שהשיג יוסף צדוה"ק שחמיר הרעצ להצטל ע"י יע"א, כי אמר רז"ל צדור"א שורה בקודש הכהונה מנשריו ועד יום מותו, א"כ מדוע אמר וכלכלתי אחר וגו' כי עוד חמש שנים הרעצ ולא נתקיים נדרו, אולם הרי קיי"ל דאין סומכין על הכס, ע"כ יוסף הצדיק השתתף בצערו וקיי"ל על עמלו צב לכו ונפשו לזום ולכלכלם עוד חמש שנים, וצבא כבר קיבל השכר על כל החמש שנים אף שנפסק הרעצ אחר"כ, **במחשבה** צדברי הכספי כח"ל שמגיע שר

בנדרים דקרבנות, אבל במחשבה מאי נדר ומאי נדבס שייכי צ"י, הרי אילו אלא צענין אחד, ויראה צעני דגדר פירושו דבר שאינו צב לגמרי בנדבס כלל, ונדבס פירושו מה שהאדם נודר יותר בנדבס נפשו ושמעשו יותר רצוים, ומשוא"כ אמר"י דגדר הוא כדי על, לפי שאינו מתנדב לגמרי, כיון שלא הפרישו טכסיו, ונדבס הוא בלומר כדי זו, לפי שמתנדב נדרו יותר רצוי, וכיון שזה פירושו של נדר ונדבס, אף במחשבה שאין הכדור של מירות אלא צענין אחד, אבל מי שכוונתו של רצויה יותר קריו מירותו נדבס, ומי שאינו רצוי כ"כ קריו נדר, והשענים כשנדרים צמיר און כוונתם רצויה לגמרי, אבל הכספים מתוך שכוונתם שלמה ורצויה, ואין במחשבתם שום נדוד עבירה, קריו מירותם נדבס, והיינו דלמרינן. בצמח"ל צ"י נדבס דמירות משכחת לך כשמעון הצדיק ע"כ"ל הרי"ן.

ועד"ל יתבאר לענייניו במלות הכדבך, מ"ש ז"ל בצפרי בגלל הדבר הזה אפילו אחד ליתן ולא הספיק בידו ליתן נותנים לו שכר, ולכאורה ה"כ כלאמר הרי עלי וגדרי רשעים מקרי, אולם לפי"ד הרי"ן הכל תלוי בכוונתו ומחשבתו רצויה, ואף היבא דאי אפשר למד הרי זו כגון במירות, אפילו הכי אם מחשבתו רצויה ה"כ נדבס ומלוא איהא בגווי, אלא שחז"ל ע"ד הריב דצרו דבלומר הרי זו מצוה עבירה, דעפ"י הריב משעשו וכונתו רצוים, וצברי עלי לא, אמתם היבא שמעשו רצוים ודאי, אף שאין מספיק בידו ליתן מיד, ה"כ כלאמר הרי זו ומלוא קא עבד במצור מוצרי הרי"ן ז"ל, דבסכאי גוגא ודאי ישלים ויקיים נדרו, וז"ש הכתוב, "ואל ירע לבדך בחתך לו", ודיינו שיהיו כוונתן ומחשבתן רצוים ליתן צב ונפש, כי בגלל "הדבר" הזה ויברך ה' חלקך, שאופן זה תקבל שכר אף על הדיבור בלבד, אפילו אחד ולא הספיק בידו ליתן מיד, וא"ש דצרי הכספי.

ואפ"ל עוד טעם לשבח דמי שכוונתו ומחשבתו רצויה מותר לו לגדור אף שאין מספיק בידו ליתן מיד, כי מי שדעתו רצויה ה"כ משתתף בצערו של הנדר, וממילא לא ירע לבצו על הכתיבה, אדרבא

זאלן נאךס נאכר יקדמו רחמין קודם זאלן מרחמים.
 כי דלנו מאד ואין זידינו ליתן זדקא ולרחם על
 הצריות מקודם עכ"ל במהרש"א ז"ל.

ובזה גלי"ם במאמר הכתוב (פי' מקץ) ואל-ל שדי יתן
 לכם רחמים לפני האיש. ובמדר' לפני האיש
 זה הקצ"ב שאמר ה' איש מלחמה. וראוי להבין דאין
 יתכן להיות היותו והתקבל צושה א', כיון שהשי"ת
 הוא הנותן רחמים, אין דרשו ז"ל לפני האיש זה
 הקצ"ב, אמנם יתבאר עפ"י דרכו של המהרש"א ז"ל,
 ואפשר דיעקב אבינו צריך לבניו שיקדים הקצ"ב
 להם היכולת להתגבר צמות הרחמים לרחם על
 הצריות, ולא יעטרו לבחי' מאר יקדמו רחמין כי
 דלנו מאד, וז"ש ואל-ל שדי יתן לכם רחמים, ר"ל
 מזה הרחמים לרחם על הצריות, לפני האיש זה
 הקצ"ב, ערם שיקדים הקצ"ב רחמנותו אליכם, ועד"ז
 יתפרש הכוונה במאמר ר' חייא שאמר לדביהו
 קדמא לעניא, ר"ל לסקדים מזה הרחמים, כי הוי
 דלקדמו לבניך, שגם צריך חכו לבחי' ז' לסקדים
 מזה הרחמים, ולא יעטרו לבחי' מאר יקדמו
 רחמין כי דלנו מאד, ונתן עטם דתנא דבי ר'
 ישמעאל גלגל החצר בעולם, וע"י שחקדים ריפתא
 לעניא חוכה לבניך שיוצב להם בגלגל לעוצה שיוכלו
 לסקדים מזה הרחמים כנ"ל נמלא שזו צרכה גדולה
 וכן.

ובזה הקדוש צעל דברי חיים זל"ה פי' במאמר
 הכתוב נתן חתן לו ואל ירע לבדך צחקך לו,
 כי בגלל הדבר הזה יצרכך ה' אלקין וגו', דכזה היותו
 זדקא ברי דלנו ותשוקתו לקיים המצוה בשלימות,
 שיתן לעני די מתארו אשר יתבאר לו, חולס מה כמו
 של האדם ליתן ואין חבור מתמלא מחולותיו, וע"ז
 כואב לנו שלא נתן די הצדק, אמנם יש עתה עוצב
 לה שיתן להעני גם המצוה עצמה ומשטורחה, וא"כ
 סבר נתן לו מתנה מרובה, שאין קץ לשכרה של מצוה,
 וז"ש הכתוב נתן חתן לו, ר"ל שגם מצוה המצוה
 חתן לו, ממיילא אל ירע לבדך צחקך לו על שלא נתן
 לו כדי דרכו, כי בגלל הדבר הזה יצרכך ה' אלקין
 וגו', וא"כ יתבאר נתן לו צרכה מרובה דהיינו צרכה

על האמירה אף שלא הספיק ליתן, וכדי שלא יקשה
 לאחיו עליו, האין כותר לו לגדור צבאיו גוונא
 וכלא חסור לגדור אלף צבאמר ברי זו, אמנם צירדו
 לעיל דבמחשבתו רצויה מותר, ע"כ בסמין לומר כי
 עיניכם הרואות כי פי המדבר אליכם, ודרשו ח"ל
 כפי כן לבי, היינו שמתחבתי וכוונתי רצויה, וצבאיו
 גוונא מצוה לגדור ומקבל שכר על האמירה במעשה,
 והנה ישנם כאלו שהשי"ת כי גלגל הכי הוא מעשה
 נסים, לקיים ולהחזיק נוסד גדול צלי עין ברע
 צבאלות גדולות ע"י מחי מעט ומספר מלומס של
 יר"א, וע"כ סומך הוא על הכס והאש שאליו לריך
 ליקח חבל ויצוה הכס מינע, אצל איש כן כי אין
 סומכין על הכס, ורק צכה הזה שצ"י ונתנים
 צמסיות וצמחשבה רצויה אנו מחקיימים למעלה
 מדרך הטבע.

עוד דרשו ז"ל (שבת קמ"א) צבאיו קרא כי בגלל
 הדבר הזה, תנא דבי ר' ישמעאל גלגל הוא
 שחצר בעולם וכו', ח"ל ר' חייא לדביהו כי חתן
 עניא חקדים לי ריפתא, כי היכי דלקדמו לבניך,
 אמר לי מילט קא ליעט להו, ח"ל קרא כתב כי
 בגלל הדבר הזה ותנא דבי ר' ישמעאל גלגל החצר
 בעולם עכ"ל בגמרא, ולתורה עדיין צ"ב מ"ש ר"ת
 כי היכי דלקדמו לבניך, וסוכ"ם לאו צרכה הוא,
 וייתר עוב שיהיה לבני ולצ"ב עד סוף כל הדורות
 שפע וצרכה מידו ית"ש הרחבה והמלאה, ולא
 יעטרו צני ישראל זה לזה, גם ראוי להבין טווח
 הלשון חקדים לי וכו' כי היכי דלקדמו לבניך,
 וסקדמא ז' מה ענינה.

ובזה צדקת דברי הגמרא (להלן ט"ז) חניא ר"צ
 צדכי אומר (דברים י"ג) ונתן לך רחמים
 ורחמך, כל המרחם על הצריות מרחמין עליו מן
 השמים וכו' וכתב במהרש"א ז"ל עדיין יש לבין
 מ"ש מאר יקדמו רחמין כי דלנו מאד, ר"ל גם
 שמתוך כוח אחר שמתחם על הצריות מרחמין עליו
 מן השמים, כדקאמר כל המרחם על הצריות וכו',
 וכן צדקא דמיתתי ונתן לך רחמים שמתחם על
 הצריות, ואח"כ ורחמך שמתחמין עליך מן השמים,

ואומרה כי הנה הגדול הגדול אשר נחוסף על נפשו רחמו ונשמתו כענקת ישראל הוא אשר נסתלק ממנו צעם וכו', וע"כ כל המקום אשר יזכיר מיתב צעם ישראל וכו', אך בצחינה יעקב הוא הגדול אשר הים בו מתחילה לא נסתלק רק גוש כמו שנתפלג, שעדיין כל תוחות נפשו ורחמו ונשמתו דברים בו צעם עי"ש, וק"ל כישמה משה זלליה כחב צחפלה למשה (קכ"ד) כי שם יעקב רחמו על צחי' הגלות, כי הי"ד הוא משמו יחברך, עקב הוא לשון שפלות רחמו על הגלות שעמו אנכי בלתי, ומכ"ט לא נעקר שם יעקב עי"ש, כללו של דבר יעקב אבינו ע"כ סובל אחנו בצער הגלות, והגלות ביותר גדולה הוא שפלות החורב בעו"כ, וע"כ כשנחזיקין להקים עולה של חורב ולחמוך כמסודות החורב וחשד"ר כרי עושין צה עובד ליעקב אבינו ישראל סבא, כי הוא סובל ומרגיש בצער הגלות ושפלות החורב, ע"כ עובד זו מעשה אלו וחבורו יגן עליו ועכ"ל.

ובזה יחברך דברי הכתוב ויאמר יעקב יעקב וגו' אל חירא מרדח מלרימה, שבעטיו יחברך שצחינה יעקב יאמר קיים ולא יסתלק, וזכורו יהיה עמנו בכל הגלות, משא"כ שם ישראל ודרשו חז"ל ולאכי אעק גס עלה משאר גלויות, כי תמיד בכל זמן יעקב אבינו אחנו בגלות, וזכורו יגאלו ישראל עמו, כשי"ת אבינו לזכר צמחיה דיון ויתקיים יגל יעקב ישמה ישראל צ"ל.

*

עוד חפ"ל במאמר הכתוב וישלחו אלקים לפניכם לשם לכם שארית צארכ ולהחיות לכם לפליטה גדולה, והנה יוסף בוכרת לירד למצרים חתלה, כדי שצחיותו יוכלו ישראל להחיות שמה, וכמו שאח"ל יוסף גדר עמנו משריות צחיות נגדו כל ישראל מן העריות, ולולה זאת לא היו יכולין לזכות לקבלה החורב, כמבואר בזו"כ בני ישראל עאלו ובני ישראל נקפו וצחיות זה זכר לקבלה החורב, וכ"ז היה ע"י יוסף שירד חתלה למצרים וגדר עמנו מן העריות, וכהה אחון שזכר לקבלה החורב היו רק חתלה וזמיעה מכלל ישראל שבו

כ' שמיניך לך על החתלה ואין קץ לשכר מאור עכ"ל ז"ל, וראויים הדברים למי שחמרם והוא עלה עובד צחי' עולם קדושהו.

אמנם כל זה יחכן רק כשנותנים לדקה לבני חדם, אבל צידון דיון שנותנים לדקה לקיום החו"כ, החו"כ הוא המקבלה הצדקה, וכולנו רק משמים לחו"כ, והנה לחו"כ אין שייך ליתן גם אל החו"כ, כי החו"כ בלא הוא מלאכה מלוח וע"כ נשאר צידויו זכות החתלה ושכר הצרכה שבעטיו לנו הנו"ת, כי בגלל הדבר הזה יברך ה' חלקך, ע"כ כל אחד ישים אל לבו ליתן לקיום החו"כ צדקה רחיה מחלוח צרכה המועטה לצד עליו ששכר הכוון והדיו"ר והמעשה, ואל ירע לצד צחחק, כי בגלל הדבר הזה יברך ה' וגו', וצרכה כ' הוא חששו וגו' ששפט צרכה ובלתלה עד צלי בצול.

נחזור לראש דבריו לצד מאמר הכתוב ויאמר אלקים לישראל במלכות בליה ויאמר יעקב יעקב וגו', אל חירא מרדח מלרימה וגו', ודקדוקים כזר נפרשו לעיל, ויחברך עי"ד המדרש יגל יעקב ישמה ישראל, יגל אצרכה ישמה יחזק אין כחיו כאן, אלא יגל יעקב וגו', למח יעקב שמה מכל האצות, אמר ר"ל כשישראל חושטין יעקב מרגיש צמחה המכפלה וכו', וכן כשצדח חושט יעקב שמה צה מכל האצות, עכ"ל המדרש, ולכאורה בא גופא עממח צה מדוע יעקב אבינו מלעבר ויהר מכל האצות.

ופירשתי עי"ד המדרש צדחה (דף י"ח) דפליגי שם אם החתים ידשו צדחה דחיי או לא, ומסקנת דברי המדרש דלא ידעי רק אם מודיעים להם, עיין בדברי המהרש"א שם (ד"ס וא"י ס"ד דלא ידעי), אמנם צדחה אבינו ע"כ ודרשו חז"ל מקום הוא לזרעו מה זרעו צחיות חף הוא צחיות, ואמרו חז"ל יעקב אבינו לא מה, וע"כ מרגיש הוא בלתי צנו ויחר מכל האצות, וכתב האלשיך בקי צפרחה ויחי כי מליו צ"כ אשר יחבר הכתוב שם החתיה ליעקב צעם ישראל וכו', מה"ש ויאמר ישראל אל יוסף הנה אנכי מת וגו', ויקצו ימי ישראל למות ושדו כהנה, אך צדחה לא אמר רק גויעה וכו',

ועתה לא אחס שלחתם אותי כהה כי האלקים וישימני לאב לפרעה וגו' וימשל בכל ארץ מצרים, מכרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אומר בך יוסף שמי אלקים לאדון לכל מצרים וגו', ראוי לבדן מה עיבה של צושר זו ששלח לבשר את יעקב אבינו שנשבע אב לפרעה וימשל לרשעים, ומה לו לבשר המדומה כלה, ואחרי חשיבות יש בו לבשר ליעקב אבינו. וילפס בפקדון מאמר בכחב (משלי י"ב) כולך את חכמים יחכם ורעה כסילים ירוע, ודקדוק המפרשים דאלל החכמים הזכיר כולך את חכמים וגו' ומדוע שינה בכחב עטמו לומר ורעה כסילים, כולל כמו כן כולך עם כסילים ועטמו צע. ובמלצ"ס ז"ל פירש כחבוב לכל יתשוב האדם חף כי חזק מוצ להלך עם הכסילים ולבשחף צחצוחם, אבל הוא נשעב מחבוב עליהם ויודיעם בדרך בעוד חזק ודאי לא חזק לו, ש"כ אומר בכחב ורעה כסילים ירוע, כי חף אם תפסה ממנהם סופך להיות כמנחם. וישי חש יוסף בלדוק פן יתבצו יעקב אבינו ובשצעים בק' מה לו כי נשעב רעה כסילים וימשל על הרשעים האלה, אין זה כי אם שחיי משחף בדיושחם, ויש לו צחית התקדחת עממם דאי לאו הכי לא שמוצי עליהם למשל, ש"כ אומר להם ושלח אל אבי דברי ההגלות אלה, וישימני אלקים וגו' דהא חינוה אלמלא הם שמוצי למשל עליהם מדעת עממם, ואז יש מקום חיי לחשדא ב"ל אבל לא כי בזה מעשה ידי אדם כלל, כי אם הקצ"ב שלחני כהה וישימני לאב לפרעה וימשל במצרים, ולא בלדון פרעה ולא מלצ"ס של הארץ נשעב זאת, כי אם מן האמים נכרד לך, ומעשה חינוי חייב להם ככרת חודק ולא צחי השתעבדות, וכל תפקידי פה אינו כי אם למלאות רצון הצוית"ש, וכל זמן שיהיה רצון העליון כן השלים רצונו יתצרך, ובשכש"ת יראה צבאדור גם אני רואה להפער מהם ואין לי שום התקדחת ובחצחדות עממם, וז"ש ואחם לא אחס שלחתם אותי כהה כי האלקים, חכו לראיה כי לא כי יד אדם באמנע, רק כשי"ת שמי לאב לפרעה וגו', וכן שלח לבצור לאמר שמי אלקים לאדון לכל מצרים, ובכ"ז צחצוח כשי"ת ומלאו לא חלא

צגלות מצרים, כדרשם ז"ל טכ"ס ותמשים על בני ישראל מארץ מצרים אי מתמשים ולחד מיד אי מתמם מאות, ורובן נשאר שמה ומחו בשלש ימי האפלה, ואחין שיאלו מהו כולם במדבר, ומלא שלח זה ישראל באותה שעה להלל כלליות ופליטה גדולה רק בצחית שיריים שבי יתאב ו נשאר להם שארית צארן, דאלו לא הא"ל הקצ"ב את הצחיות ממלצ"ס כרי אנו וצנינו ובי' משעבדים כיונו לפרעה במצרים, אומם לעמיד אחר צחית התמם יתקנו גם אותן שמתו בשלש ימי האפלה, וגם דור המדבר יקומו לחיים, ואז יהיו לפליטה גדולה, חכ שאמר בכחב וימשלנו אלקים לפנים לשום להם שארית צארן, דלפי שעה יכיה האלה רק בצחית שארית, שלח יתאר רק שיריים מישעם דמישעם מן הכלל ישראל אבל אח"כ יתקיים להחיות להם לפליטה גדולה כאשר יכיה שולם החוקן, גם בהמשך הדורות תצדדו ותחלצו אותן השמות שנשאר במצרים, וכל זה נמשך מירידת יוסף למצרים, שצחצוחו כי קיום להכלל ישראל במצרים ושי"כ זה ליתא מצרים, ומכ נשחלל צסופו פליטה גדולה לישראל.

עוד ילפס דמאמר לשום להם שארית צארן ירשו על כל הגלות, כי מצרים שורש כל הגלות, ועל פי מ"ש ברמב"ן בק' (פרשת חצות) צסוף פרשת החצות חלביק ואלה החצות צחיתם צארן חויבם וכו', אבל אחרי כחיתו צגלות צארות חויביו לא תחלל מעשה ידיו וכו', כי יתחיו צגלות הוא הכבעה שאמר לנו, ואף גם זאת צחיתם צארן חויבם לא מאסחים ולא געלחים לכלותם וגו' עכ"ל. וצארתי כחיות דכ"ק שחם רוצ ישראל הם צארות חויבם וסובלים גזרת בגלות, וא מתקיימת הכעתה וית"ש לשמור מכלי גם את חושני ארץ ישראל, כי ישינה רוצ ישראל צגולה הוא כמלל גם כיושבים צארן ישראל (פי' ויאלל משכ מאמר אי סיון י"ד), חכ שאמר להם יוסף וימשלנו אלקים לפנים לבדן קיום לדורות בגלה ועל ידי זה יתחלל להחיות להם לפליטה גדולה צחית כמשיח.

*

שביאו לעקב שני מיני בעלות. כן מה ששלה פרעה וכן מה ששלה יוסף, ראוי לבדן כטובות. וזו מדוע באו לנו לעלות של פרעה ושל יוסף.

וַיִּשְׁלַח בַּקָּדָם מִיָּד בְּמִדְיָר (פ' וישלח) עבדיו ויאמר יעקב אל ביתו וגו', איך כרוספדו איך יוחנן און אלו בקיאים בדקדוקי ע"ז כי עקב אבינו וכו', ופי' במפרשים ז"ל דית כמה מיני ע"ז הנעלמים משני רוחא, ואריך בחכמה יחידה לעמוד על שורשם ולהביר אותם, ואברהם"ק כשם שהיו בקיאים במרכבה דקדושה, זה לשונות זה היו בקיאים במרכבה החילונית שורש ע"ז, ומשם הבחינו להביר כל דקדוקי ע"ז, והנה כוונת פרעה כי להפין כל כוונתא בכל העולם, ומכ"ע שלח להם בעלות שחקוקים בה ע"ז, אמנם ידע והשיג שאם יעקב אבינו יבא עליהם, ירגיש מיד שיש בהם ע"ז ויזרח לשורשם ולאדם מן העולם, לכן נחמדם פרעה ואמר להם קחו לכם בעלות לעמכם ולנשיכם והם לבדם יבואו בעלות, ונשאלם את אביהם על החפצותיכם שאבו כבוד לאביהם לישא אותם על החפצות, וכונתו כי שלח ירגיש יעקב אבינו בע"ז שבעלות, וע"ז יושלם רצונו שפעם ונשיהם יבואו בעלות של עבודה זרה וכיון ששם יחפצו לדרכי ע"ז ימשך השפעה זו גם לדורות ח"י, כדאיתא בירושלמי (פ"ג דחגיגה ה"א) למה ילא אליהם לחצות רעה שפעם אחת עברה אמו צימי הרויח על בית ע"ז, ובריהא מאותו כמין, וכו' אותו היום מפעפע בגופה באימה של הכינה עי"ה, ועד"ז החכיון פרעה שיבואו נשיהם וטעם בעלות של ע"ז, וע"ז יומשכו לדרכי ע"ז, אבל על אביהם הקפיד שישאו אותם על חפצות כדי שלא ירגיש בע"ז ויאלץ לשורשם, אולם יהודה הביר בחי ע"ז הטמון בהם בשחר ועמד וזרץ כל אותן בעלות ולקח בעלות אחרים מאותן ששלה יוסף.

וַהֲגִיד אֲמָתוֹ רַחֵל בְּמִדְרָגָה שֶׁלָּהּ כִּי' חָדָשׁ יָבֹל להוציא בעלות ממארים כי אם ברשות פרעה, וגם אותן בעלות אשר שלח יוסף היו גריבין להיות ברשות פרעה, ולכן הולך פרעה לומר ליוסף ואחא ויבא יוסף, לומר להם שרשתי את, שאם

הרעות כי אם השב, וע"כ יסלחי לעמוד בקדושתו ולא הזיק לי בממשלה עליהם, ומכ"ע רדס אלי כל חממוד, ואיך לריך לירא מחשש קלקול הדורות. אדרבה לך שמשל יוסף על כל מארים כהלים כה טומאהם וקליפת מארים שרשור, וע"ז וכל ישראל להגבר עליהם ולחזקיים בקדושתן.

•

וְאֵתָה לְיִיחָה זֹאת עָשׂוּ קָחוּ לָכֶם מֵאֲרָץ מִצְרַיִם בעלות לעמכם ולנשיכם ונשאלם את אביהם ונאחם, פרש"י ז"ל ואחא לייחא מפי לומר להם זאת עשו כך אמר להם שרשתי את, ראוי לבדן טעם לוי זה, ומה לורך לרשות פרעה דוקא וגם יוסף כ"ל רשות לעשות הכל, כמ"ש לו רק הכסא אבדל ממך.

בְּרִתּוֹ בְּעָלֵי הַחוֹסֶפֶת עבדיו קחו לכם מארץ מארים בעלות וגו' פי' קחו לכם בעלות לעמכם ולנשיכם, ונשאלם את אביהם על החפצותיכם ונאחם, ראוי לבדן מה כי כונתו זה שיביאו את אביהם על החפצות ולא על הבעלות.

וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו אֵת כָּל דְּבָרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אליהם וירא את הבעלות אשר שלח יוסף וגו', פירש"י סימן מסר להם כמה כי עוסק כשפירש ממנו בפרשת עגלה ערופה, וכו' שנאמר וירא את הבעלות אשר שלח יוסף ולא נאמר אשר שלח פרעה וכן הוא במד"ה, וי"צ דלפי זה מוזיא את הכסוק מפשע' לגמרי, דפשע' דקרא מיירי בעלות, וקשה לפרש בעלות על עגלה ואינם משרש א', עוד שם במד"ר אותן בעלות ששלה פרעה כיין היו, ח"ל אותן בעלות ששלה פרעה לשאת אותן היחב ע"ז חקוקה עליהם, עמד יהודה ושרפן לומר הוא השבע בהם להיות שורץ ע"ז, וקשה להלן בפסוק ויקס יעקב מנצח שבע כחיד וישאו בניו את יעקב אביהם ואת טעם ואת נשיהם בעלות אשר שלח פרעה לשאת אותם, ואם שרפן יהודה, ויוסף שלח בעלות אחרים תחתיהם למה אמר בעלות אשר שלח פרעה, ובזה"ק משמע

ח"ל ואם נאמרו לפעמים שהגדולים מחפשים אף בעון הדור הנסתר, כמו שקרה בחטא של עקב, וזה בשביל שהגדולים לא העלו מוראם על הכלל והעלימו עיניהם מסודרים וכו', עד אשר צויצב זו כל חוטא ורב מרי נותן ברכת שלום לעמו, נחשבו כי הותרה ראשית של מדרות, וע"כ הוא עשה עבירות חבילות חבילות לפעמים בגלוי ולפעמים בסתר, אבל אם היו הגדולים תמיד מייסרים האנשים הפושעים, אז היו יוראים לעשות חסידים ולענות פן יודע הדבר, וא"כ דין הוא שכל חטא ואשמה יד הסגנים צמטל ראשונה, כי כל סוכה קודם למסובב וכו' ע"כ, ולפיכך תחודין זקני צייד ואומרים שמה שקרה חטא גורא אז להרוג נפש אחת מישראל אכחנו כיוון הגורמים לה על ידי שעיניו לא ראו, שלא השגחנו על הדור למנוע כל פריצה בדת תוס"ק ולענות כל עשי רע.

ומכאן תשובה נוחה למנהיגי דורו אשר שמו יד לפה מלהכות צערי רשעה, צמטת הכעזקות כי חיים בקיאים בתחבולות בעלי רשע, ושואמים עיניהם מראות ברע, כי לא יאחז לחכמות נפשם לראות ולהכיר במעשה רשע, ואדברצו זקני צייד חייבין להשכיל ולבדוק כל בחינת ברע, ולדע כל פריצה חדשה, כדי שייכלו לדור גדר ולעמוד צפר, ולכך תחודין זקני צייד דין וצקא סליחה על שלא השגיחו בעין פקידה על בני דורם, וזה שרמז לו יוסף ליעקב אבינו שלמד עמו פ' עגלה ערופה, שאל ופלא צעירי אצוי מנין הוא מכיר כל מין ע"ז להשמר ממנה, כי מפרשה עגלה ערופה שהחודו זקני צייד על שלא ראו תקלת הדור, משם למד שצריך לבדוק ולהכיר כל עון ומכשול ושפיר מיושב הדור עם הפשע כי בא צבא חליה, דאליצא דאמת שלה לו עגלות ממה, אבל רמז לו שמפרשה עגלה ערופה שלמד עמו ידע להבחין בכל זה.

ובזה יובנו דברי הזו"כ שהציוו שני מיני עגלות של פרעה ושל יוסף, עפ"י מה שהזכיר, דהגם שהצדק יעקב אבינו שזיכר חיו, זה הוסיף לו לדעת שישנו במציאות, אבל עדיין לנו עליו דוי לזכר היחוד בין האומות שכל עבד מושלים, אם

לא יגידו ליעקב אבינו ששלחו ברתו של פרעה, לא יסכים יעקב אבינו להשחמש בעגלות, אף לשיהם ועפס, שהרי הוא מרדח במלכות וראב פרעה שחמשו בעגלות שלו כ"ל, ע"כ אף לומר ליעקב ששלחו ברתו של פרעה, ולא אף על פי שהודת שרף עגלות של פרעה במקומן ולא הגישו אל יעקב מכל מקום הזכיר הכחוב להלן וישאלו בניו וגו' וזה עפס וזה נשיהם בעגלות אשר שלח פרעה, כיון שהי' מוכרה להיות ברתו של פרעה היו כאלו פרעה שלחם, וכאשר באו אל יעקב אביהם עם העגלות אשר שלח יוסף, ראה שבה נקיים לגמרי מכל שמץ ע"ז, כיון שזה הוא ממו של יוסף האדוק, ודבר מבורר במדרש כי"ל שלא היה אדם אחר בקי בדקדוקי ע"ז כע"ה, ויוסף למד ממנו שסמך לו יע"ה כל חכמתו כאמרו"ל ע"כ היה יכול להבחין בעגלות שהיו נקיים מכל דקדוקי ע"ז.

ונקדים לפרש מאמר הכחוב צפ' עגלה ערופה וענו ואמרו ידיו לא שפכו את הדם הזה ועיניו לא ראו, ודרשו חז"ל (כציוו רש"י ז"ל) ובי עגלה על לב שזקני צייד שופכי דמים הם, אלא לא ראינוהו ופערנוהו בלא מחזות ובלא לוי, ולכאורה כמו כן יקשה על מאמר הכחוב ועיניו לא ראו, ובי עגלה על לב שזקני צייד ראו צעיריהם איך שברג אחד את הנפש ולא מיהו צידו, גם מהראוי לבדוק דבר דרך מבקשו סליחה וכפרה להחודות על חטאיהם, ולומר כך וכך עשיתי וכנני מתחרט ומבקש מחילה ומודע ועוזב ירוחם, אבל משולם לא שמענו שהמבקש מחילה ואמר לא עשיתי שום רע בעולם ולא היה ידי במעל הזה, ואיך יאמרו כפר לעמך ישראל אם לא חטאו.

ואמ"ר הכוונה שזקני צייד מחודדים ואומרים אין כתי נמי שידיו לא שפכו את הדם הזה, אבל אכחנו הגורמים במה שעיינו לא ראו, כלומר שלא השגחנו בראוי על הכובת הדור להוכיחם ולמנוע אותם מן העבירה, ומן הקל באו אל החומר, עד שנמשש לחטא גדול זה להרוג נפש מישראל, וכמו שפירש הכל יקר (ר"ש פ' נצבים)

לשאת אותו, ואותן בעלות ששנה פרעה כיין
 כיו, ח"ל אותן בעלות ששנה פרעה לשאת אותו
 ביתה ע"ז חקוק עליהם עמד יאוד ושרפן, למד
 הוא בשבע הזה לביתו שורק ע"ז, וצוה"ק אחת
 שהיו ב' מיני בעלות, ח"ל צוה"ק: (דף ר"א
 ע"א) בקדמיותה כחצי בעלות אשר שנה יוסף,
 ולכסוף אשר שנה פרעה, חלל כולו דשור יוסף
 כוונתו שנה כדקא חזן, ואינון דשור פרעה יחיד
 מנייכו לא כוונתו דלא, ולא כוונתו שנה, ואינון
 ואינון קאחו, בג"כ כחצי אשר שנה יוסף אשר
 שנה פרעה וכו' וכתב שם בשנינו ונכ דדברי
 חזקיהו בקדוש פלוגי על דברי ח"ל שצמדת שאלון
 בעלות של פרעה כי ע"ז חקוק עליהם ועמד
 יאוד ושרפן וכו', ואמר לחלל הוא חלל חלון
 ואינון קאחו ע"ד, אמנם כלל גדול הוא אפשי
 פלוגתא לאו משנין, גם כי פלוגתאם צמדת
 ואין ותיקומו דברי שנים, ומן כרואי לבעות
 דברי ח"ל כדרכו בכ"מ.

ב) עוד צמד"ר הביאו רש"י ז"ל סימן מאר להם
 צמח היה עוסק בשפירש ממנו צפרה עגלה
 ערופה, זה שנאמר וירא את בעלות אשר שנה
 יוסף ולא נאמר אשר שנה פרעה, ופעלי החופפות
 הקשו איך יתכן לפרש בעלות לשון עגלה, לכן
 נראה לפרש פרעה בעלות המשכן דכתיב שש בעלות
 צ. וצוה"ק בוצאו שתי דעות כלל (דף ר"א ע"א)
 ר"א אמר רמז רמז ל' יוסף לעקב על עגלה
 ערופה, דהא צבחהו פרקא אחרים מיני' וכו',
 ולהלן (דף ר"א) אחת ח"מ כמה בעלות כוונת
 שיהי' כד"א שש בעלות צ, עכ"ד צוה"ק, ואלי
 ואלי דא"ח ויוסף רמז על שתיכו, אמנם ל"כ להבין
 טוהת כרמז, ומח ענינה לנחתות זו, וכבר צאנו
 בה עוד לאלקי מלך.

ג) כ"ק אלאמ"ר זה"ב מציא מדרש פליא ח"ל
 בשא"ח יעקב את בעלות אשר שנה יוסף
 אמר ודאי אני יודע שיוסף לא חנא בנאש פועיאר.
 וכו' פלא.

עודו נזקקו ולא כבסה עינו ולא גם ליחו, אשר
 ע"כ לא ביתה שמחתו עליהם מספק זה עייש"ד
 האוכה"ק עכ"פ אמונה הפעם אחרי ראוי את
 פניך כי עודך חן, ואפשר שבה מסופק ומבאר
 שבניו הוי"ס לעשות לו קורת רוח כמה שאומרים
 שעריו עמד בלדקו, חלל חללי האמת אינו כן,
 ולא חלמלא היו מציאן לו רק בעלות של יוסף
 לא היה לו ראוי צדורק על נזקקו שכי' יכול
 יעקב חזינו לחשוב שפרעה שנה בעלות חלל דכח
 ודאי יודע ומצין כל בחי' ע"ז דמאכרל דודי
 ניהא, ואפשר שפרעה שנה בעלות שכם נקיים
 מע"ז ועצמו כן שאל שנה בעלות עם ע"ז, ודאי
 שנה יתרה יעקב לישב בכו, וכהם שפרעה אמר
 להם שישאו את אביהם על הכפיהם ורק טעם
 ושבים ישאו על בעלות, מכל מקום חללי לא
 יתרו גם הם לישב צבעות מבני שותן יעקב חזינו
 הכסמתו עליהם, ולכן שנה בעלות שכם נקיים
 למרי מעבורת זה כדי שיצאו יעקב ובניו למארים,
 ואח"כ באויו תחת ממשלתו וכל להמשך אותם
 אל כח העומאה, כל זה היה יכול יעקב חזינו
 לחשוב בצמח פרעה, חלמלא היו מציאן רק
 את בעלות שכי' נקיים מע"ז, וא"כ לא יחיה לו
 ראוי על נזקקו יוסף שהוא יודע ומצין כל דרכי
 ע"ז להשמר מהם, ע"כ לקחו השבטים הקדושים
 שני מיני בעלות, כן של פרעה וכן של יוסף כדי
 שיראה הכבדל צנייכם, שבעלות של פרעה מלאים
 ע"ז ולא חשש לחששות ח"ל, ובעלות של יוסף
 נקיים מכל שום ע"ז, וצוה ראי' צדורק על נזקקו
 הכבדל של יוסף חזיק, וכו' שצמדת להם לישראל
 ששאלו דבוקים כמה הקדושה ומדות טובות ע"ז
 שלא השתמשו בעלות שכי' עליהם ע"ז ופ"י
 זה נאח משם לחרת עולם ולקבל את הכורס על
 הר סיני, כן חזנו כשי"ח ליקך בדרך יתאל כח
 דרך האמת ונחם צמחה לראות נישועה כל
 ישראל ושמחתו בצמחתו קרן כחורב וישראל
 והבעלות כבוד שמים עלינו צב"א.

*

ונצ"פ עפ"י צוה"ק פ' ויגש (דף ר"א ע"א)
 עגלה ערופה דא"ח אחת על דאשכח

עוד חלל צבחהו כעין כעין צדקס דברי
 צמד"ר וירא את בעלות אשר שנה יוסף

הרמז בפרשת עגלה ערופה, להודיע שפעל בעבודתו הק' כנחמ' עגלה ערופה להשחית כח הקטרגו.

והדרווחנו בזה לפרש מאמר הכתוב ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מארים וגו', ודקדקו המפרשים במלת כזאת דמיונית, ויספיקו שיאמר ולאביו שלח עשרה חמורים וגו', וירמזו להרכיבו עשרים דליתא במד"ר (פ' אחרי) ע"כ"פ כזאת יצוא אהבן אל הקודש הכ"ד לרוד כי אורי וישעי וגו', רצון פתרון קרא ברי"ם ויהי"ב, אורי ברי"ם וישעי ביוה"כ"פ וגו', שכל ימות השנה בשמן מקטרג וביוה"כ"פ חינו מקטרג, אמרו ישראל לפני הקב"ה אם תחנה עלי מחנה של ס"ס, לא יירא לני שבטותאני בזאת יצוא אהבן אל הקודש, עוד שם במד"ר כזאת יצוא אהבן, ר' יודן פתר קראו בכתב גדול כמיוסחו לכות קדשו הקדושים, חבילות חבילות של מלות יש בידו, בזכות החורב (דברים ד') וזאת החורב, בזכות מילה שנאמר זאת ברייתו (ישעי נ"ט), בזכות קצת שנאמר (שם נ"ו) אשרי אנוש ישעה זאת וגו', בזכות שבעים שנאמר וזאת אשר דבר להם אביהם וגו', בזכות תרומה וכו' בזכות קרבנות וגו', וכל אלה גרמזו במאמר הכתוב כזאת יצוא אהבן אל הקודש, וזכה ומוחם כללו בשחוק רחם המקטרג מעל ישראל עו"ש, ועד"ז אפס רמזו במאמר הכתוב ולאביו שלח כזאת, ששלח אליו להודיעו שפסע בפעולה הכבן גדול ביום הכפורים, ובזכות כל אלו גרמזו בחיבת זאת השחוק את המקטרג והבנינו, וע"כ לא יירא ולא יפחד מלבוז מארים, והוא שרמז לו בחיבת זאת ששלח לאביו, וחזן מה ששלח לו עשרה חמורים נושאים מטוב מארים וגו' וחיותה כזאת לא קאי על עשרה חמורים וגו' אבל הוא ענין נבדל בפני עצמו.

קטולא ולא אחידע מאן קטיל לי, ובגין דלא יטלטין על ארעא רחוק דישין וכו', יבצין האי עגלה לחקויה וכו', ח"ה כל בני נשא כלכו עברין ע"י דמלאך הכות, בר מאבי דאקדמו לי בני נשא עד לא ימיו זמני' לשלמא ד' וכו', ובג"כ ח"ה לי' דיוע' לשלמא ברה"א אחר וכו', בגין לקטרגא על ה"א אחר, וע"ד ולקחו זקני העיר ה"א עגלה בקר וגו', בגין לאעבדא דמי' לה"א אחר, ולהחזיקא דלא יטלטע ד' מקטרגא ולאשחזבא מיני עכ"ל, ובזו"כ פרשה וירא (דף ק"ד ע"א) ביארו הענין באריות יותר, וז"ל ח"ה כל בני עלמא ע"י מלאך הכות נפקא בשמחיהו וכו', אלא מאן דקטל לי' חפיק בשמחיו, עד לא מטא זמני' לשלמא ד' ה"א מוכ"מ וכו', דקאים חיבו למסמי עלמא למגנא ולקטרגא חדיר, כ"ש דגולין מיני מה דאת לי' לעולא, וקב"ה חיים על בניו, ובג"כ קרבין על האי עגלה, בגין לחקא עמי' מה דאתעגיל ה"א בשמחא דב"ר מיני, ולא ישחכא מקטרגא על עלמא וכו', ובכלא ויחי קב"ה עיטא לעלמא, ח"ה בגווא דא ביום ר"ב ויוה"כ"פ דיוע' אשחכא בעלמא חיבו קאים לקטרגא, וישראל בעיין לאחזרא בשופר וכו', ואיבו אחערבז ולא יוכל לשלמא ואחערבז דלא יתקרב חמן וכו', ביוה"כ"פ בני לייחא ולמעבד לי' לייחא דרומא בשער דקרבין לי', וכו' דאחסיבין סגוריא עליבו דישאל וכו', וע"ד בכלא קב"ה קפוד, לן לישראל למעבד עבודא, בגין דלא יטלטע עליבו מאן דלא אשקיר ולא יטלטע עליבו דיוע' וכו' עכ"ל. מוזאר מה דענין עגלה ערופה בחינתו כשעיר המשתלח, ושניהם דורין להמקטרג להשחיקו מלקטרג על ישראל, ואפשר ששלח יוסף רמז זה של פרשת עגלה ערופה ליעקב אבינו, להודיעו, כי בכה עבודתו הק' ומסירות נפש הכניעו להמקטרג ושחחק מקטרגו, דכח ויעקב אבינו כל ימיו לחם עם הס"מ שר של עו' להכניעו, כמ"ס כי שרית עם חלקים וגו', עיין בדבריו (פרשת וישב) שפירשו דברי ח"ל בקש יעקב לישב בשל' קפן עליו רגזו של יוסף, דיעקב אבינו בסוף ימיו ביקש להיות בשלח לנח ממלחמה זו, ובכזו"מ עשה רמז ע"י שקפן עליו רגזו של יוסף וגשם פעולה זו ע"י יוסף שהכניע את הס"מ והשחחק מקטרגו, עי"ש"ל, וזה ענין

ובקרים דברי החסידות וי"ע ז"ל במחמ"א (אבות פ"ה) ולא אירע קרי לכבן גדול ביום הכפורים, יש מי שהקשה ולמה יארע לו קרי אחר שהיו מחזין אותו כל שבעת הימים, והוא צטרכה כל יום הכ"א וכו', והחשוב כי ה"א עוב ויה"א רע מקטרגים זה עם זה כשני אויבים, ובשאלה

וטלס כאחד התכונות לדברים נבוכים ודמים עיי"ש
בדברי המדרש בצריטוס.

ונקדים מה שפירשתי במאמר הכתוב (פ' וישב)
והתפשטו בצדו לאמר שכב עמי וגו'
וינס וילא החולה, ויליד מה לורך שידוענו הכתוב
מקום נוסחו להיכן היה, ויספיק שיאמר וינס וילא.
ואפ"ל עיניו רש"י ז"ל עיי"ש ויוסף כויד מלרימה,
בסמך מעשה אשמו של פוטופר למעשה חמה, לומר
לך מה זו לשם שמים חף זו לשם שמים, שרחה
באלטרגונין שלה שעתידה להעמיד ציוס ממנה,
ואיזה יודעת אם ממנה אם מנחה, וצד נל יוסף
לצות הספק אולי האמת כדברים כיון שהאלטרגוניות
מראה כך, אומס רחל לצחון ולצדד אמתה הדברים
ולא סמך על האלטרגוניות, רק עלה למעלה מחללו
של עולם, וז"פ וינס וילא החולה, ונ"ד שפירש"י צ"י
לך עיי"ש ויואל אחוה החולה הוילאו מחללו של
עולם והבגיוו למעלה מן הכוכבים ושם בראה לו
הקצ"ה היפך מן האלטרגוניות שהוא עתיד להוליד
בן, כך יוסף הלידק עלה למעלה מחללו של עולם
ולמעלה משליטת האלטרגוניות ושם ראה את האמת
שאין ממש באלטרגוניות, ואולי שגלה לעקב אציו
פרשה העגלות היוו שש עגלות כל לדעת רבששת,
לרמז לו צדו שהתקשר במשכנחו במקום נבוכ
עליו, ודגמת הבשאים צהקריבס את קרבנס שש
עגלה כל, ואף הוא עשה פעולה זו ונחשלה למעלה
מחללו של עולם ושם ראה דמות דיוקנו של אציו
ופירש ולא נכשל עם אשח פוטופר, וצד יצואר
דצרי המדרש כשראה יעקב את העגלות אשר שלח
יוסף שהם רמז לשש עגלות כל, אמר ודאי אני יודע
שלא חטא באלשח פוטופר, דהשיג יעקב אציו עיי
כוונת הרמז בשליחו, שהתקשר עלמו צעת נסיונו
במקום נבוכ עליון כצחי העגלה כל ועיי"ש עמד
בנסיונו.

מכס קרוב להיות מנחל, יתחזק על עמדו בראחו
כי בלחל חליו הרעב וכו', ולא כי קרוב מאוד
הכבן להיות צעל קרי עכ"ל עיי"ש, ועד"ז יתכן
לומר לעניינו, דיוסף הלידק לחס עם כוחות העומתה
והמקטרגים והכניסם, ועשה כפעולת הכבן גדול
ציוס הכפורים כנ"ל, ודאי ששמדכו מן השמים
שלא יארע חטא לידו צעיון שמירה בצריה, חולת
זה לא היה נכחו לנחל את המקטרגים, וכמו
שמדכו מן השמים בדרך גם לכבן גדול ביוכ"פ,
מפני שקיומם של כלל ישראל כי חליו במלחמה זו,
מכל שכן ביוסף הלידק שכל דורות העתידים וקבלת
החורב היו חלויים במלחמה זו שלחם יוסף הלידק
עם כוחות העומתה להכניסם, וצד יצואר דצרי
המדרש פ"ל כשראה יעקב את העגלות אשר שלח
יוסף, אמר ודאי אני יודע שיוסף לא חטא באלשח
פוטופר, דלפ"ד ח"ל סיון מסר לו על פרשה עגלה
ערובה, ומזה השיג יעקב אציו בחינת עבודתו
הרמז אשר לחס נגד המקטרגים להכניסם, עיי
ידע מה שצדדלי לא חטא באלשח פוטופר והבן.

ומערה נצאר ענין הרמז לפי"ד רצותיו צב"ח,
שגלה לו לסיון פרשה עגלות המשכן דכתיב
שש עגלה כל, עיפתי"ד צמ"ר פ' גשא (פיי"ד סיי"ו),
ויצאו את קרבנס לפני ד' שש עגלות כל וגו',
שש עגלות נגד ד' רקיעים, ולא ז' כס, אר
אציו בן דמלכא שרי עומיקון, פ"י במחנות כבוכ
בן דמלכא שרי, היכן שהמלך שורה ושוכן, כסא
המלך הוא ואינו מן המנין עכ"ל, וכוחות הרמז
צדו שהתקשרו השליחים במשכנחם צעת הקריבס
את קרבנס לפני ד', במקום נבוכ עליון שש
רקיעים עד כסא הכבוד, וכיוצו פעולתם בשליחות
העליונים במחנות הרמז בעבודת שכל, וכמ"ש צמ"ר
גשא (פיי"ד סיי"ד) מה ראו השליחים להקריב קריבנות
צעיון באה, רבון אחרון אפי"ש שקרבן שרה הקריבו
כולם, על דברים גדולים הקריבו, וכל אחד ואחד
הקריבו לפי דעתו, החחיל נחשון והקריב על סדר
המלכה כמה שהמליכו אציו על אחיו, כמה דכתיב
יכודה אתה ידוך אחיך וכו'. ומני ואולי ענין הרמז
בקריבו וקטורת וכלי שרה, וכן בשליח כל צעת ושצט
קוה מיוחדת צל פרט ופרט לא הרי זה כברי זה,

ועוד אפשר לרמז צעיון העגלות לפי"ד רש"י
וצעלי החוספות ז"ל צפירושם, עיפתי"ד
צמ"ר פרשה גשא (פ' י"ב סכ"ג) צעיון עגלה כל
קח מאחם והיו לעבוד את עבודת אורכל מופד,
ינחם להם עיכוי קיימים לעולם. עד היכן היו

יוסף הצדיק במעשיו הקדושים את כחות הטומאה ושריהם, ולא השניים הגיעו ליעקב.

אמנם יעקב אבינו צודק קדושו לא ראה להשתמש בעגלות אשר עלה פרעה דאף עלה היה ע"י חקוקה עליהם. צלוי, מי"מ לגדול השוקהם להכשיל את בני יעקב. הכניסו בהם מחשבת ע"י צפת עשיתם, ולדיוקים מרגישין בחפץ הבא לידם מחשבת האומן צעשיותו החפץ הכוא, כידוע מהכבול שם עוב הק' שהרגיש בכלי מחשבת האומן השפעה ע"י בעגלות אשר עלה פרעה לא ראה יעקב אבינו לישב בהם לעטם בג"ל, וצאחון בעגלות אשר עלה יוסף שהיו לרמז של שש עגלות אף צחי' המשכן, לא ראה יעקב אבינו ע"כ להיות נישא בהם, עפ"י שם שם צדכא המשכן ולבני קצת לא נתן כי עבודת הקודש עליהם ככתף ישאו, ולפי שצני קצת היו נושאי הארון לא ניתן להם עגלות כי היו לריבין לישא אותם ככתפיהם, ולעטם זה היה ראוי שיטאו את יעקב אבינו ככתפיהם כי לדיוקים צחי' גדולה מצחי' הארון ועד"ש גמרא (מסכת כ"ב ע"ב) אמר רבא כמה עפשאי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבא וכו', או אפשר לאידך גיסא דיעקב אבינו צודק שפלות רוחו לא ראה לישב צאחון בעגלות שהם מצחי' עגלות שצמשכן, ולכן אמר להם פרעה ושאחם את אציהם על כתפיהם וצאחם, כי פרעה השג שצמש את צאחון בעגלות אלו לא יראה יעקב אבינו להשתמש בהם.

עוד י"ל טעם אחר למה לא ראה יע"א לצוא למלכים צאחון בעגלות אשר עלה פרעה, עפ"י דאחא צמד"ר קבלה (פי"א סימן כ') הניחא בן אחר ר"י אול לדין כפר נחום, ועבדין לי מילאח מלה, ועלון יתי רביב חמרא שצבחה, אזל לגבי ר' יהושע חביבי ויכח עלי משא ואחיסא, א"ל כיון דאיתער בך חמרא דהכחא רשיעא, לית את ויכל שרי צארעא דישראל, נחית לי' מן חמון לצבל ודמך חמון בשלמי, מצואר מה דשצביל שעלה לא"י על חמורו של רשע, לא מלא לו ר' יהושע חקוקה וצ"ל מלא, ואחא צוה"ק כשיר יעקב

קיימים וכו', חגי ששם ר"מ עד עכשיו בן העגלות והפחות קיימות וכו', והלא דברים ק"ו מה אם העגלות שנדבקו במלחמה צאכל מועד, ניתן להם ד"י עד שהיו קיימות לעולם, ישראל שהם דבוקים סבב"ה על אחת כמה וכמה, שצאחון ואחם הדבוקים צ"ה חלקים חיים כוללם היום, והנה ידועה הכפיהם שם, וכיון שדבר הדבוק בעבודת השם חי וקיים לעולם, ממילא דבר הדבוק לעבודת אלה לר"ד לצערם מן העולם מיד עלה ויכח לה קיום וכו"ה כלל, ובגמרא (פי"א ע"ב) למדו שחקרצת ע"י אסור בהנאה מפני שקרוי אסור מחיים, ומה מה אסור בהנאה אף אסור נמי אסור בהנאה, ומה גופי' מנלן אחיא שם שם מעגלה ערופה, כחצי הכא וחמה שם מרים וכתוב הכס ועפרו שם את העגלה צחל, מה להלן אסור בהנאה אף כאן נמי אסור בהנאה וכו', עכ"ד הגמרא. מלא לדעת דמחיי חרי עניינים נלמד שצבדה זכר אסור בהנאה מעגלה ערופה ומשם עגלות אף שכן חיין וקיימין לעולם כ"ל, ולפיכך עלה יוסף ליעקב אבינו רמז זה, לסימן שאלו העגלות שהיו שולח אלוים הם נקיים לגמרי מכל שמץ ע"י, ואחון בעגלות אשר עלה פרעה עמד יאדכ ושרפן לפי שהיו של ע"י, ושלה לו לראי' שהיו יודע שחקרצת ע"י אסור בהנאה ועומד לשריפה כאשר נלמד משם עגלות אף ומפרשת עגלה ערופה.

וכבר נחזאר לעיל שצאחון הזמן הכניע יוסף הצדיק צכח קדושו את המעקרג כחנינה שער המשתחא ועגלה ערופה, ולזה אף שמתחלה עלה פרעה עגלות שחקוקה עליהם ע"י, כי חשב אולי ויכל להמשיך אותם ע"י לדרך ע"י, אבל אחר שראה שצמד יכודה ושרפם נחזרר אצלו עלה ויכל לעפול כלום, ע"כ עלה הוא צעמנו עגלות אחרים נקיים מע"י, ובי מניי עגלות אלו הגיעו ליעקב, עגלות של יוסף ועגלות אשר עלה פרעה כמצואר צוה"ק, ולפי זה אין הכרח לעשות פלוגתא בין המד"ר וצוה"ק כמ"ש שצבינו נוגה דגם לפי"ד הצוה"ק נתן להיות שמתחלה עלה פרעה עגלות של עבודה זרה ושרפן יכודה, אלא שאלה פרעה עוד עגלות שהיו נקיים מע"י, כ"ל שצבר הכניע

ואריך פי' לפירושו, ע"כ פי' כי כשפירש יעקב מאביו
 ה"י מלך ארץ, בדכחיו ויחלבו שוא לשון לוי
 ופי', וא"ל יוסף חזר כך, וא"ל יעקב בני גדול מלך
 לוי שגילה מחוסר פחד אחר צחור דכחיו וידיו
 לא שפכה, וכי חפלה על דעתך צריך שופכי דמים,
 אלא לא חרשו ופטרונכו כלל לוי, בא חס רחור
 ולא לויור מעלה עליהם באלו שפכו דמים, והיינו
 פרשת עגלה ערופה שפי' עסקו בה, וקשה לשא
 הפירושים לפרש עגלות לשון עגלה ופי' ע"כ צבאי,
 גם ראוי לבדן ענין רמז מה הוא, ומדוע שלא
 יוסף סימנים אלו דייקא, ואיך מתחילה ויפג לו כי
 לא האמין להם, וע"י רמז צמיתים אלו כחיו וחזי
 רוח יעקב, ואיך מצדד אלו אמות דצריכס פי'
 רמז צמיתים אלו.

(ג) במדרש כצאח יעקב את העגלות אשר שלח
 יוסף, אמר צוראוי אני יודע שלא תצא יוסף
 כצאח פוטויר ע"כ המדרש ופי'.

ונבוא אל הכיחור ותחלה נפרש דרך פשוט דפי'
 צאח יציא העגלות אשר שלח יוסף מצדד לו
 שטור יוסף חי ושטור צדקתו, ובה כלל גדול הוא
 שבה כפועל צופל, וא"ל אמרו צמית וכלים כרי
 הם כרגלי העגלות, ופי' צורה לא מחזרו על
 ר"פ בן יאיר דלפי שפי' צמיתו של ר"פ בן יאיר,
 ה"י צ מכה בצעלים, עד שאמר חז"ל דודר האמוראים
 (שנת ק"צ ע"פ) אס הראשונים בני מלכים אלו
 בני אבות, ואס ראשונים בני אבות אלו כחמרים
 ולא כחמורו של ר"פ בן יאיר אלא כצאח הצורים,
 וכמ"כ מלך צמיתו של אפי"ה, דאיתא צמית
 ויפתח בגמולו כחור זמזומים, ר"כ ופי' שאל
 ל"ה ציר לא היו גמולו של איש דומים לחמורו של
 של ר"פ בן יאיר ופי', ופי' צמיתו כחור צמ
 ז"ל שוא חמי קיימת, ופי' שפסוק ויפתח קאי על
 קצרי הארץ ולא על חמזים, שלא ה"י להם זמזומים
 ע"י"ה, ואף שאין לצמית דעת להבחין בין טוב לרע,
 ע"כ פי' שוא צמיתו של דיק ית לו כה בצעלים
 לעובד, ועד"ז אס הוא צמיתו של רשע ית לו כה
 רע של בצעלים, כדאיתא צמית (קבלה ח' כ"ה)
 חתא צמית ר"י חל להדי כפר חוס ועבדו לי

אביו למלך ירח עמו כשכניה כקדוש ה"י
 שס אורח דאי, נמצא שכליכחו למלך ככ
 יעקב אביו לארץ ישראל ולפי דברי המדרש כ"ל
 מצאח רחור ליל לאי צמיתים וצמיתים רשעים,
 ע"כ לא כל יעקב צמית העגלות אשר שלח פרשה,
 וצמית העגלות ששלח יוסף לא כשחמש ככ, לפי
 שם כס היו עפי' פרשה וצמיתו, כמ"כ ואחז לויור
 ופי' עמו קמו להם עגלות וגו', פי' ופי' ואחז
 לויור מפי לומר להם, שלא היו רשעים להוציא
 עגלות ממלכים רק צמית פרשה, ויעקב אביו
 לגדל קדושתו כקפיד גם על זה, ולכן כחור
 כשכניהם כק לשאח את יעקב אביו על כחפיהם
 דייקא.

וישאל את אחיו וילכו ויאמר אליהם אל חרצו
 דרך, צמית הצמית (י' ע"כ) איך אצאח אל
 יוסף לחזו אל חמסוקו דודר כלכס ופי', איך ופי'
 אצאח ב' חיה שחלכס דודר ואין צמית דברי
 חורח לחזין ליצא ופי', לא קרא בא למיגס בא
 לפיו, פרי' למיגס מצפי' לי צמית, אלא צמית
 דמצי' לפיו לא, וצמית כחור ופי' מדרש אל חמסוקו
 מדר כלכס כ"ל, וכן הוא צמית רכש שלמי' אל
 חרצו דרך אמר להם אל חמסוקו פסוק גסח ואל
 חמסוקו חמסוק מדר חורח, פי' צמיתו כחור אל
 חמסוקו מדר, הוא חורח לנאח להדי כפי'
 כ"ל אף דאפס לחלק בא למיגס ופי' לפיו כפי'
 שחלק צמית, מ"כ י"כ איך דרש ח"ל חמסוק ח'
 דבר ופי' חורח, שגמ' דרשור אכס להם יוסף למצא
 דודר חמסוק דודר כלכס, וצמית דרשור לדיק שם
 שלא להפסוק מדר, ולפי' חורח י"כ מדוע רח
 כחורח לא צמית אל חרצו, ולא חמית צמית מקום
 חמית, שחמית כחור צמית רח על חמסוק דרש
 ולא על הצמית מדר.

(ד) וירא את העגלות אשר שלח יוסף וגו' פרי'
 סימן חסר להם, צמית ה"י חמסוק כשפירש חמית,
 צ"י עגלה שחור, וכו' שואח ופי' את העגלות אשר
 שלח יוסף ופי', וצמית חמית כחור פי' רפי ז"ל

חבל מלח לוי' ולאשר לקיימם גם במקום יסוד
בנימל בעיר, ומעור לעור במקום דליתא משא ככח,
ואין סברה דמכ"ע חטבל מלח לוי בכל מקום, משום
דלפעמים איכא משא ככח.

ואפשר לתוך קושינו עפ"י"ש בספרי"ק טעם אלימלך
זלכ"ס ע"כ"ס ויחי בשלה פרעה אח כעם חליק:
וג"ל ליתן טעם על מלח לוי, כשכדוק מלח אח
חבית, כס מחקרים וצ"י בקדושתם ונשנים כל,
וקדושתו של זה כדקדק כעסק חבור צבית, הוא
משמר את חביתו בדרך בליל הוא מלח עוסק בחור
מחמת התקדושתו וכו', זה כשכדוק הוא כמלח,
חבל אם הוא את ענין וירקן, אין חופלה לה צמח
שח מלח, ואדרכה הוא מנחם צו ענינו ומשקין
יותר מקדושתו שח צו, וזה ויחי בשלה פרעה, ר"ל
מחמת שפרעה שלח את ישראל וכו' ולכן לא נחם
וגוי עכ"כ"ק.

ועפ"י ד' כק' נצין במלחמ"כ בפרשת עגלה ערופה
וגשג ככהנים צו לוי כי צם בחר כי"ל לשרתו
ולגדל צם כ' ועל פיהם יהי כל ריב וכל געג וענו
ואמרו ידעו לא שפטו וגוי, ולבשרת כרי הכרח פעמים
הזכיר הכרח הכהנים, כמו בפרשת תרומה ובענין
ובצום מקום אלו מספר עליהם שנה זה כי צם
בחר כי"ל לשרתו וגוי ולמח דוקא בעגלה ערופה
הזכיר שנה זה, ויוון עפ"י דברי כונו"ל זלכ"ס דלפי
שכ"י"ס כה"כ"ק לומר ידעו לא שפטו את כהן כהן
ודעו ר"ל לא פגורונו בלא לוי, לה כקידם לומר
כי צם בחר כ', מלאכי המחוקק מבחיו קדושה טוב
יותר שלח ילח, שאין חופלה להמחלה אם כמלח
הוא את ענין וירקן.

ובזה יתורן קושיה הלא שבע מדוע כמחשו צבור
ושי"ע הלכ"ז, מפני שחמשנו כלצנות
בדוחים אחרונים, ואין צידינו לבחון מי הוא החלוי
למלח ז', וכל את דרכו יר צעיר, ע"כ לא פסקו
להלכה שיהי מזה בכל אדם ובכל זמן וכלל לפי
כחיו.

עכ"פ גדולה מלח לוי אם כמלח הוא לזית,
שע"י מחקרים צ"י וקדושתו של זה כדקדק

מיעלה מלח (פי' כש"פ), ועלון יהי רכיב חמור
בשח"ל, חל לגבי יחוש חביתו ויכח עלי משח
ואח"כ, ח"ל כיון דלחפצך כך חמור דהכח חש"ע
לח אח יכול שרי בשר"ע דישלח, מה לוי מן חמון
לכלל דומך חמון בשלמי ע"כ, מבורר דשכ"ל שפגע
צו חמור של רשע נגרס לו פגם גדול כ"כ עד שחברה
ללח מלח ישראל לח"ל.

ובתב בספרי"ק חמור דכלב ע"כ"ס ואח"כ לא כן
מן לך כ' חלקי, דמחמון מאישי דלח מעלי
חזק מחור לחמי הכפ"ס כמקב"ל לפי שח צו כח
כפועל של כפעלים כוונתים ע"י"ש, ויחבן לומר
שע"ס זה שלח פרעה עגלה בעגלה ומלח, ח"כ שכל
החכמות כמלח כ' ע"י יוסף, מפני שש"כ דלפי
שכח כפועל כפעל, יפגם ח"י במקלח את קדושת
יע"ל וצויו כק', ע"י שיבחו ללמדים בעגלה אשר
שלח, וכחצו כרמ"ע מפלח זלכ"ס ע"כ"ס וספ"ל כ'
צין מקלח ישראל וצין מקלח מלח, דכ"י כמלח
ככירו כצמח"ס אם הוא קנינו של דק"ק או של רשע, וכן
בכל החפלים בל"ח הכירו דק"ק אחרים, אם הם
משורש הקדושה או לכו"פ עכ"כ, וזה יחב"ר דברי
כמדרש כשר"ח יעקב את העגלה שלח יוסף, אמר
בדל"ח אני יודע שלח חמון יוסף בלח פועל חמון
ש"ע"ל כ' מלח כפעלים של כל אדם בחינתו של
כפעלים, וע"כ כשר"ח את העגלה ככ"ר ככ"ס בחי
קדושתו של יוסף וע"כ אמר יודע אני שלח חמון
יוסף בלח פועל.

ומע"ה נפרש עפ"י דרכם של צמ"ס, שרמ יוסף
בסימן העגלה על מלח לוי, ויחב"ר כקד"ס מה
שכ"ס בספר חז"ל שבע בחינתיו (ע"כ"ס ס"ט)
דמ"ס שח"ל כפליגו בשנה מלח לוי כ"כ, ומדוע
במור ושי"ע כמחשו כלכ"ס זו ועמ"ל צ"י, ודח"ק
לתוך משום ששכ"י כל הדרכים בחזק סכ"ס כס,
ואין חז"ל לבחן ח"ע בשלל מלח של לוי, וכע"כ
שכ"ס החום בחובות (ק"י ע"כ) גבי הוא חמור
לעלה והוא חמור שלח לעלה כופין חמור לעלה,
דל"ס וזה צמ"ס? דלכ"ס סכ"ס דרכים עכ"כ"ר ככ"ר
שבע, חמ"ס אין חידון זה מספיק ואין חמ"ר מדברי
החום? אלו דרכים איכא סכ"ס ימים ומדברת וכדומה,

לנפש לפשע ספקיו וקרא ושמע מה שלמדו אצלו, ועיין גיטל מן העצירה.

ואפ"ל עוד עפ"י ד"ר בירושלמי (שקלים פ"ב ה"ב) ר"ג אמר האומר שמעתי בשם אומרו, וראש צעל שמעתי באילו שמעתי לגדו שנאמר אך צלם יחבֵּל את וכו', ואם אמונים מי ימלא זה ר' זעירא, דא"ר זעירא ליתן לריבין תשין לשמעתי דרש שם זכורא גברא מפתחא, פ"י בפני משה שעיניו סתומות וכיון שאינו יכול לראות האנשים שמעתי מפיהם ואפשר שמה חוש אחריות הוא, והוא טועה בטעמה קלה, וערבין הערה פ"י ולי"י כיון שאינו חושב אינו יכול לבטל הדברים, שהרי אי אפשר לו לאמרה באילו צעל השמועה עומד לגדו, שהרי לא ראה אותו מעולם, הלכך אין בוטחין עליו בזה עכ"ל, והביאו שם בירושלמי כמה מומחה שאל ר"ן לר"א חכים ר' לרד דאח אמר שמעתיא משמי' עיי"ש, ועי"נ יוסף הכהן שהי' מסופק בדבר אם הדין עמה ומח"ש קרא ושמע מה שלמדו אצלו וראה צעל השמועה באילו שמע לגדו, ומראה לו דמות דיוקנו של אצלו עיי' שניר חמוה אצלו נגד עיניו, ועיין ב"י לו כח לעמוד על האמת וגיטל מהעצירה. וזה ששאל יוסף לאצלו סימן שלמד עמו פ' עגלה ערופה, לרצו' אלו שהיו לו ז' בעולות אלו לשמירה, מה שליוכו אצלו בלאחר ממנו שרמז צפ' עגלה ערופה, וכו' עיי' שזכר שמועותיו שלמד ממנו ועיין גיטל מהעצירה.

ובזה יובן דברי המדרש בגדלח יעקב את העגלות אשר שלח יוסף אל אהרן בירושלמי חזי יודע שלח חטא בלשון פועל שרמז לו בזה ז' בעולות של שמירה, כח בלוי' ומה שזכיר שמועותיו ולי"י דמות דיוקנו בשם שקרא ושמע מה שלמדו אצלו וכמו"כ בבעולות כפשוטן ראה קדושת בעולות כג"ל, וזה כשראה את העגלות אמר יודע אני וכו' שלח חטא וכו' כן לפי פשוטו וכן לפי מדרשו.

ובזה נראה לבאר במאמרי"כ אל תרגו' בדרך, וזהו לפי האמת ב"י ראוי להם לבעולות שמירת בדרך להזכיר שמועותיו שאמר להם צעה הפרדתם, עיי' שאמרו"ל אל יפסור אדם מחצירו אלא מחוץ דבר כלכלה שנתחבר זוכרה, וכפ"י ברי"ף שזה שמירה

העוסק בחורה בצניות, הוא משמר את חצירו וכו' כמ"ס במע"א זל"ה, וכעין ברי' זו ית עוד סגולה לשמירה בדרך, להזכיר שמועה מפי דוד, דעיי' מתקשר בקדושתו ויגן עליו זכורו להבא מכל רע, ועיי' מ"ס ברי"ף בעין יעקב לפרש אמרם ז"ל אל יפסור אדם מחצירו אלא מחוץ דבר כלכלה שמחוץ כך זוכרה, הכוונה שלחית הדברים בחזקת כבוד, וביחוד לדרך לר"ך לתפלת עולמו וזכות הארץ, וכשנפטר ממנו מחוץ ד"ת, כשאלוה אדם הוא זוכר אותו ד"ת ששמע ממנו, ב"ה באילו אדם אדם מהלך עמו, ובאילו הוא מודר אתו ד"ת, ואם ק"ו מהמחשים שאומרים דבר כלכלה מפיהם ששפחותיהם דובצות צדק, וגמלא כי מחוץ ד"ת שזכר במסעותיו זוכרה אותו אדם שנאמר כאן, ויחי' זכרונו לר"ן ולעוסק להבדיל בדרך מחוץ ד"ת שאמר מפיו עכ"ל, ומובן שזה וקרא אם הוא אדם בער, דאל"כ כמו שהלוי' של מוסיף כג"ל, כמו"כ מה שמזכירים שמועותיו לא יועיל לני שמוערו, והוא ברי' א' עם לוי, ונשיאם סגולה אחד להם.

ורגזה כחיד ויחי' כחיד הזה ויבא הציתה לנשות מלאכתו וגו', פרש"י רב ושמואל ח"א מלאכתו ממש, וח"א לנשות זרעו עמה, אלא שראתה לו דמות דיוקנו של אצלו וכו', ולכאורה לא יתכן למד על יוסף הכהן שכןם לנשות עבירה ח"י, ותמורה ולקוט ויבא הציתה לנשות מלאכתו, ראי' שזה ב"י דבחי' כי בו שזה מכל מלאכתו, ומה מלאכה היתה לו שזה וקרא מה שלמדו אצלו, ולי"י דב' המימרות הא' בזה חל"י, עפ"י שפירשתי בפסוק ויוסף בורד מלצרים פרש"י ב"י לסמוך מעשה אשמו של פועל למעשה חמד, למד לך מה זו לשי"ש אף זו לשי"ש שראתה באמצעיתו שלח שעתידה להעמיד בנים ממנו ואינה יודעת אם ממנה אם מזהב, עיי' דברי רש"י ז"ל ואפשר דזה הכנים ספק בלבו של יוסף אולי הדין עמה כמו שראתה באמצעיותו, עד שיא' חוץ למחל' ותם ראה האמת, וזה פירשתי במאמרי"כ ויבא הכוונה עיי"ש, ולדרכו אפ"ל דהא כלל זה בכל אדם אם יעלה ספק בלבו צעשית אחי' דבר אם הורש עפ"י הבורה לעשותו או מלוא למנוע ממנו, לר"ך לראות דרכי אבותיו בק, כמ"ס נלי' לך צעקבי האל, ועיי' יוסף שכןם ספק בלבו כג"ל, מן עכ

שאמרתו נסתרה דרכי מתי, ונעשה אתי שיש לי צמח
 רב עובד אשר לפניה, עכ"ל במדרש, וי"ב.

ויתבאר בקדש דברי כיצרות דבש (ח"א דרוש
 י"א) לצאר אמרם ז"ל (ברכות ז' ע"ב)

ממזר לרוד צברתו מפני אצטלם צו קינה לרוד
 מבצ"י לי, אר"ש בן אצטלם מלכ"ד לאדם שיאל
 עליו שער וכו', אף בן דוד כיון שא"ל הקצ"ב בני
 מקים עליך רעה מביתך כ' ע"ב, אמר שמה עבד
 לו ממזר הוא דלא חיים עלי, כיון דחזא דאצטלם
 הוא שמה משום הכי אמר ממזר עכ"ל בגמרא.
 ויש לבין דלדרכה הוא ראה שאצטלם רדפו עד
 נפש ונהג צו אכזריות ויחר מכל עבדים ואכזרים
 וכו', ותוכן חירוט לצאר דים צ' מיו שושן, אופן אי
 אם העונש מגיע לאדם צבוקים מתי לענשו על
 חטאיו ולבטיבו באלהיותו, ואופן כ"י הוא כי הוא
 מזל רע וכפי מולד טובי השמים הוא לרוע, רק
 כ' מגן צעדו וכו', וכלא יתעל מסלק השי"ת
 השגחתו ממנו ומיניו למעבדו של עולם תחת
 טובי השמים וכסילוס וכו', והכבדל בין זה לזה
 דבאופן הראשון יקרה מעשו ומקבל השלום פרי
 חטאיו ואז ע"כ לו לעולם כח, אבל באופן השני
 אין כאן עונש רק סילוק השגחה אלקים ויכול כפי
 מזלו ועצמו וכו' וענשו עדיין בשלימות ליום בגמול.
 וזה כי מתחילה חשב דוד להיות כי כפי במחלות
 וטובי השמים היה צמחכה רעש למחול, רק כ'
 מגן צעדו וכו' ועכשיו שאמר הקצ"ב להקים לו
 רעה, חשב שילק השגחה הפרטית ויהיה תחת מזלו
 אשר הוא לרוע וכו', אבל צדאיתו כי צו רודפו
 אמר כלל מעצב כבן לחם על אבא, א"כ אילו
 היה מפלח העצב או מקרה, לא יתכן שיהיה צו
 רודפו שהוא עצבם הם על אביו, וע"כ שהוא בשגחה
 מעלל המעלה גמול, וזה מקבל עונשו ונפטר
 מחטאיו ולכן ער ממזר אכ"ד ז"ל.

ועד"ן אפ"ל ציעקב אביו ע"כ דמתחילה חשב כי
 ערוץ עורף יוסף חי רעה אכלתהו, וא"כ
 הוא עונש בדרך העצב וכ"כ סילוק השגחתו יתברך,
 וע"כ אמר נסתרה דרכי מתי שהוא צבוקים בסתרת
 פנים ואין מדה עונש זה למק חטאיו, אבל כששמע
 אביו מברכהו אין זה בדרך העצב, וע"כ שהוא

וסגולה בדרך, אולם לפי שיעתם שתי לכם חגז עם
 יוסף הדיק ותשדו אותו לפי שיעתם צעצר על ד"ת,
 דכ"י ראו להורגו ודעו אותו עפ"י דתי החרה כמציני
 מיתה כמבואר בדברי המפרשים, א"כ לפי שיעתם
 אסור להם לומר שמועט מפני כ"ל והאז איתא
 לפרש צמח שמצרכין אק"צ וזו לעסוק בדברי תורה,
 שכוונה הוא לחדש ד"ת, ולא סגי צמח שלומד שמועט
 מפי האדים, וזהו לשון עסק, וז"ל להם יוסף אל
 חרגזו בדרך, שחצונו את הרגזו שיש לכם עלי, ואז
 ט"ב לכם להזכיר שמועט מפי ואין לכם ט"ב "לעסוק"
 ד"ת פ"י לחדש חידושי תורה על הדרך דלעיוני לאו
 שפיר דמי כמ"ס צמח.

וב"ש במדרש אל תעמידו עינכם מד"ת, ר"ל שלא
 יענשו מלהזכיר ד"ת שאמר להם יוסף בעת
 שלוח אותם, דכתיב וישלח את אחיו וילכו אין שלוח
 אלא לשון לויח ולא יפער אדם מהציון אלא מתוך דבר
 הלכה ובוודאי שלוח אותם מתוך דברי תורה, ואם
 עדיין חגז שלהם במקומה עומדת יענשו צבוקים
 מלהזכיר שמועטיו, וזהו אמר להם אל חרגזו בדרך
 פ"י תיחזו רוגז שיש לכם עלי, ותמילא אל תעמידו
 עינכם מד"ת שאמרתו להם ולא תעסקו בד"ת, פ"י
 לחדש דברים חדשים דלעיוני לאו שפיר דמי, ולפ"י
 בגמרא ובמדרש שיהיה לדבר אחד נחכונו וא"ל דל"ת
 וכלל הולך אל מקום אחד אלא שחמרו צטיוני לשטת,
 אבל שיהיה נחכונו לזה שהזכירם יוסף הדיק להזכיר
 שמועטיו וזה ישיב לשמית הדרך ותיאם דרשבו
 מהפסק אל חרגזו בדרך.

דשי"ת יעזור לנו שזכר לילך בדרך האמת וזכותם
 של הדיקים הקודמים יגן עליהם להלל מדרך
 שקר, וזכר להיות דבוק בדרך הבור"ק והשי"ת ויל
 איתו מכל לרע וקורא, וצמחכה נוכח לראות צבוקים
 האמיתיות והגאולה שלמים צבוקים צבוקים קרן החרה
 וישאל וצבוקים כבוד שמים עליו צמחכה צבוקים
 אמן.

•

במד"ר ויאמר יצאל רב עוד יוסף צני חי רב
 כמו של יוסף צני, שכתב אחת הגיוסו
 ועדיין הוא עומד בצדק, הרבה ממנו שחטאיו

והנה באתו הזמן היתה ממשלה עובדי עבודה זרה בארץ ישראל, בהם שבני יעקב היו מלכים ושירים בארץ, אבל הממשלה והמלוכה היתה ביד הכנענים, כמשה"כ והכנעני וספריו אז יושב בארץ, ולא זכו בה ישראל עדיין, אמנם במלכים כי אז יוסף הדיק המושל במ"ש מלמדיו לא ירים אים את ידו ולא רגלו בכל ארץ מלכים, גמלא היה שם ממשלה דקדושה, זה שגלה יוסף לבניו שמואל אלקים לאדון לכל מלכים רדח אלו אל תעמוד, ואין לך לחוש מלפני מל"י לחי"ל, דמ"ש רח"ל הולא מל"י לחי"ל כאלו עובד ע"י און זה כ"ע צולא מל"י לחי"ל בזמן הבית כשם שם מלכות דקדושה, משא"כ בזמן הבוא שהכנענים היו מושלי הארץ ואדרכה במלכים יש ממשלה דקדושה, כי שמואל אלקים לאדון לכל מלכים, וז"ש לו הכוונות שבבטחא אל חירא מרדכ מלכיה וגו' ויוסף ישות ידו על עיניך שהוא הכושל ושלטת במלכים, ולא תהי תחת שערוד ממשלת עובדי ע"י.

וב"ש כי לגוי גדול אשימך שם, ויחזר ג"כ עפ"י דרכו ה"ל דהכח ע"י זכות התורה וקראו ישראל גוי גדול, כמ"ש ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים דליקים ככל התורה הזאת וגו', וישראל במלכים עסקו בחורה כמש"ל ולא יודע שלח לפניו וגו' לתקן בית חלמוד שממש תלח בורא, ואמרו ז"ל עמדם זקן ויושב בשיבה ה"י, גלו במלכים ישיבה עמדם, וזהו כי לגוי גדול אשימך שם, שהבטחתי ית' שיעסקו בניו בחורה במלכים וראויים להקרא גוי גדול, ומעשה יחי' למקום הבוא קדושה ח"י, ועפ"י מ"ש במכרש"א ז"ל בציפור דברי הבג' (ברכות ח' ע"א) ח"ל לר' יוחנן איכא סבי בצלל חמה ואמר לחנן ירבו ימיהם וגו' על האדמה כתיב אבל בחי"ל לא, כיון דאמרי ל' מקדמי ומחשבי לבי כוונתא אחר ביני דאבני לה, וביאר במכרש"א ז"ל עפ"י דגמ' (מגילה כ"ט ע"א) עתידין בניו כנסיות וציון מדרשות שצבול שיקצבו צא"י וכו' ח"כ ה"ה מכלל ח"י שיקצבו שם לעתיד עי"ש, וח"ש לו ית' אל חירא מרדכ מלכיה, ולפלא לחי"ל כי לגוי גדול אשימך שם ויחי' לתקום הבוא

בהשגחה נכבד הממשל גמול להטיבו בחירותיו, ולכן אמר בטוח אני שיש לי במה רב עובד אשר לפתח, כי בחרות עמלם לפונה בעובד והחסד.

•

ויאמר אלקים לישראל במלכות הלילה וגו' חנני הא"ל אלקי אביך אל חירא מרדכ מלכיה כי לגוי גדול אשימך שם חנני ארד עמך מלכיה ואנכי אעלך גם עתה ויוסף ישות על עיניך, לבחור ראו לבין עיניך גמלא זו שאל' ויחזק אל חירא מרדכ מלכיה כי לגוי גדול אשימך שם, ואין זה עשם מספק שחפז ירחקו, גם מ"ש לו ויוסף ישות ידו על עיניך, י"ב מה טובה של נחמה זו, וכבר הבטחתי חנני ארד עמך וגו', וברי יחיד מושגת מלכות ויחזק ומה לורך להשגחת צדק ודס.

ויתבאר הכעין בקדום מאמר הכתוב וישימני לאב לפרעה וגו' ומשל בכל ארץ מלכים נחמו ועלו אל אבי ואמרתם אלו כה אמר צדק יוסף שמואל אלקים לאדון לכל מלכים רדח אלו אל תעמוד, ולבין ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכו' הוא מושל על כל ארץ מלכים, וראוי לבין עיניך שזה וגדולה הוה מה טובה, ולמה הוא נחמד בצדק קדושה של יוסף ויעקב אבינו ע"ה, ומדוע שלח אלו כדברים האלה, ויחזר עפ"י דברי הבג' (כתובות ק"י ע"ב) כל דבר בחי"ל כאלו עובד ע"י, וכן בדוד הוא חומר, (שמואל א' כ"ו) כי גרשוני היום מהספחא בנחלת ה' לאמר לך עבוד ע"י, וכו' מי אמר לו לרד לך עבוד ע"י, אלא למר לך כל דבר בחי"ל כאלו עובד עובד זר עב"ד בגמלא, וביחודי צמפרי ויואל משה (מאמר ח' ס"ב) דגרא ברוב המפרשים דעיקר הטעם מפני שמכנים עמלם תחת שערוד ממשלה עובדי ע"י, ה"ה כשעוד עובד זר בעמלם, כמ"ש רש"י ז"ל (פרשת ואחחן) עב"ד ועבדתם שם אלקים וגו', משאחם עובדים לעבדיהם כאלו אחם עובדים להם וכן פי' הרמב"ם שם, וכן פי' בחורגוס וינתן עב"ד בג"ל כי גרשוני היום וגו', אלו דוד בניו עממיה פלחו עשוחא עי"ש, וא"כ אין זה נוכח אלא ביואל מא"י בזמן הבית, עי"ש.

בארץ מאורי האש, אחי' כשמואל ואמר שמואל מפני מה מצרכין על האור במזלי' מפני שהיה חתול בריאחם עכ"ד במדרש. ועוד שהלכות גופי' (בסימן תרכ"ד) כתב שבעטם שמצרכין במזלי' על הכר משום דחתול בריאחו הוה במזלי' שזימן הקב"ה לאדכ"ר צ" רעפים וכו', הרי כותב דברי עמו שכתבן כתב ע"ש האור שגזרל ביום ראשון עכ"ד הא"י ביתר ביאור.

אמנם נראה להדיק דברי הלכות ז"ל וליק מה שחפש עליו הא"י, דהאמת מבורר בפסוק דאור הראשון של ששת ימי בראשית נצטר בהחילת לילה ראשונה של ששת ימי בראשית, שאמר ויאמר חלקים ויהי אור וגו' וירא חלקים את האור כי טוב ויבדל וגו' ואח"כ ויהי ערב ויהי בקר ויום ראשון שקודם היה לילה ואח"כ יום ושניכם אחרי הוית האור. וברמב"ן ז"ל כתב בפסוק זה שאמר קח המפרשים, כי האור הזה נצטר לפניו של הקב"ה, כלומר במערב, ושקטו מיד, כדי מזה לילה ואח"כ האור כדי מזה יום וכו' ואינו כן כלל פן יוסיפו על ששת ימי בראשית יום ק"ה, אבל יתכן כי האור נצטר לפניו יתברך ולא נחפש ביסודות המפרשים, והבדיל בינו וצין החשך שנתן לשניכם מיד, ועמד לפניו כמדת לילה ואח"כ הוריה אותו על היסודות, והנה קדם הערב לבקר עכ"ל הרמב"ן ז"ל. עכ"פ נצטר אור הראשון במזלי' שבת, וזו היתה תחילת בריאחם של אור ביום הראשון של מעשה בראשית, ומעתה ידעך דברי הלכות דניתקן ברבה זו לומר האור שגזרל לילה הראשון למע"כ, דגם אור דיומא, בתחילת לילה ראשונה של ששת ימי בראשית נצטר וזו תחלת צריית האור, ומסתבר יותר שראוי לעשות זכר לאור הראשון שגזרל ע"י הקב"ה לבדו.

ובמה שהקשה עוד הא"י והלכות ז"ל כותב ד"ע, מתי' בסימן תרכ"ד שבעטם ברכת האור במזלי' ע"ש האור שגזרל ע"י אדם הראשון שהקים צ" רעפים וכו', וכן היתה צירוף למי פרק חל דברים וצ"ר פי"ח כ"ל. אמנם ליק שברי דיוק הלכות דעיקר תקון ברכה זו לומר האור למע"כ, ומדכח עיקר תקון ברכה זו,

אי אפ"ל עפ"י אמרם ז"ל (בימות ס"ד ע"ה) שאין הכוונה שורש על פחות מנ' אלפים וצ' רבבות, והמחז"ל במדרש לא נסתלק יעקב אצטו עד שראה ס' רבוא מיואלי חליו, ואותן ס' רבוא היו שורשי נשמות ישראל שכל הדורות ושורש כללות האור, כידוע, דס' רבוא אותיות לתורה וכו"ה מ ישראל יש לו אחיה צאות א' בתורה. על כן הכניחו ית' אל תורה מדרב מלריה ללד העדר השלחת הכנייה, כי לגוי גדול אשימן שם ותוסב להשלחת הכנייה וצ"ח, וז"ש אבני ארד עמך מלריה שכי' שם השלחת הכנייה, ואבני אשך גם עלה דרשו רח"ל גם עלה לרבות שר גלות שז"מ שורש כל הגלות וכל הכן בכת האבות"ק ויוסף הדיק, וצוהים ויוסף כי ידו ויגאלנו אחרית בראשית צ"ה.

*

ואת יהודה שלח לפניו וגו' להורות לפניו גשם, היתה בתגומא ולמדנו רביו אימתי מצרכין על הכר במזלי' שבת, כך שנו ברוחיו אין מצרכין על הכר עד שיאורו לאורו, ומנין למדו מן הקב"ה שאמר וירא א' את האור כי טוב ואח"כ ויבדל חלקים בין האור ובין האש, ר' זעירא בר אבהו אמר מכאן שמצרכין על הכר במזלי' משיאורו לאורו עכ"ד במדרש. וז"ל דאך נלמד מפסוק זה דאין מצרכין על הכר עד שיאורו לאורו, וברי בפסוק לא נזכר מענין הכרכ שום רמז ורמיא, גם י"ב קישור הלכה זו אל הפסוק ואת יהודה שלח לפניו וגו'.

ויתבאר בפקדון דברי הלכות ברו"ח (סימן ר"ח ס"ה) מצרך על הכר במזלי' אס יש לו וכו', דעיקר תקון ברכה זו לומר שגזרל האור במזלי' שבת דהיינו ביום ראשון דכתב ויאמר חלקים ויהי אור וגו', והקשה עליו בל"ה זוטא דליחא, דאור דקדק שגזרל ביום ראשון דיומא הוא אכן אור של מזלי' לא זכר אור של יום ראשון כדליתא בירושלמי פסחים (י"ג) ובצ"ר (פ' י"א ס"ב) במזלי' שבת זימן לו הקב"ה צ" רעפים והקישן וז"ל ואלה מהן אור וצריך עליו וכו', מצרך

וכ' משמע מדבריו, ואיכא עוד טעם לחקון צרכי
זו, אלל שזו היא טעם העיקרי, ויחזקא עפ"י
הרמב"ן ז"ל דמאורצו שצרכו ציוס ד' נאלל מן
האור הראשון שצרכו ציוס ז'ל, ולפי שלל היכ
הטולס ראו להשתמש באור הכאז בלי אמצעים,
גמו ללדיקוס לשולס הכא, ושמשו מנוצלל אורכ של
משלל מיוס הרביעי וזילן. ומצואר יותר בצדרי
הכלי יקר ע"פ ויחזקא חלקים יחי אור, חז"ל
מנינו לחז"ל שלמרו אור שצרכו ציוס ראשון נגז,
ואיתא למחן דאמר בן בן המאורצו שצרכו ציוס
ז'ל ולא נתל עד יוס רביעי, ונראין ב' מדרשים
אלו כמאורצו ז'ל, וכאמת אינו כן, כי הכל מודים
שאור של יוס ראשון היכ אור גדול ונגז, ואלו
המאורצו שחלו ציוס ד' אינס עולס האור, אלל
שקבלו אורס מן יולין אור העולין שצרכו ציוס
ראשון, לכך ציוס הראשון הכזיר צו לשון אור, כי
הוא עולס האור, אלל במאורצו של יוס ד' הכזיר
בכ"א מאור במחספות מ"ס, למאורצו שקבלו אורס
מן אור גדול מהם וכ' ע"פ.

ומערתה ציון דברי הלבוש בטעמו דכל אור שצטולס
משורש אור הגזו, וזכ"ל עיקרב וחחלת
צריחתה של האור, וע"כ כחז דעיקר חקון צרכי
ז'ל זכר האור הראשון, שכוז שורש כל אור שיש
במאורצו שצולס, וכולס כס חלק ממנה, והחלק
הוא וכלל כהכלל שיאל ממנה, ומ"ס הלבוש (בסיומן
תרכ"ד) דעסס הצרכי במאורצו שחז על שזיומן
הקבי"ה ללדס הראשון אור במאורצו, וכן איתא בב"ר
הי"ל גם טעם זכ אמיתי שחקנו חז"ל לצרך לזכר
שצירך לזכ"ר צרכי מאורצו האל שצטל שזיומן ל'
השי"ת אור במאורצו, אלל עיקר החקב"ש האור
שצרכו ציוס ראשון, כי הוא שורש האור הי"ל,
ומכאן בצדרי הלבוש מדברי הכזיר הי"ל וכן איתא
צירושלמי פרק אלו דצרים שלמדו דלון מצרכין על
הז' עד שזיומו ללזרו מכאי קרא וירא חלקים
כי טוב ויבדל וגו', ופסוק זכ נאמר על צריחת
אור של יוס ראשון, משמע דעיקר הצרכי נחקב
לזכר האור של יוס הראשון וכדברי הלבוש ז"ל.

אמנם ראו להבין מ"ס קצשו חז"ל צרכי על
צריחת האור לצד, ולא חקנו לצרך על

צריחת שמים וארץ וכל הצרכים שצטל ימי המשכ
בזמן חחלת צריחת, וטעמא כפי, ויוצן עפ"י
החז"ל ז"ל שסס הרב החסיד ויכולל חלציו
זל"ל, בטעם שזו יולרנו לשמות זכר לעגני הכבוד
במאורצו כוכב, ולא ז' כן בזמן וצאר לשמות זכר
למו, להיחז עגני כבוד היו רק ישראל מיוחדים
בטובה, כי הערצ רצ פלט אורס העגן, משא"כ
מן וצאר גם הע"ר נכמו מהם עכ"ד ז"ל ופי' זכר
הכזי ישכר ז"ל למען ידשו דורותיכם כי בסוכות
השצתי וגו', היינו דרין חצרא דקיומן הע"ר
עליהו כלי חמס ודחקין לן בגלחל (כמבואר בזכר
הקדוש) הכז יכירו וידשו בני ישראל שלל היכ
לכס החחצרות עמכם, כי בסוכות השצתי אל
בני ישראל, וחכז יחזיר חודעת לכס צמה שכלצט
אורס צעני הכבוד ולא זכר הערצ רצ ליכמות ממנה
עכ"ד.

ומערתה יוצן לעניינו של חקנו חז"ל צרכי על
חחלת צריחת של שמים וארץ ושאר הצרכים,
שכולס נכונים צה גם הרשעים, חמס חיצב יחזיר
טודעת בצריחת האור הראשון, שלמחז"ל רכבו שזיו
כדאי להשתמש צו רשעים והכזילו ללדיקוס לעמוד
לכא, ואיתא בספרי' דלור הגזו נגז צחור"ס,
והכזיקוס העמלים צה לשמה, זוכים ליכמות מאורצו
גם שצולס הכז, וצוז חציוות ומשלת האור יחזיר
על כל הצרכים, שצכזילו כשי"ת רק ללדיקוס
ולא יויון לרשעים ליכמות ממנה, וע"כ חקנו חז"ל
צרכי על צריחת האור לצד על שצכזיל מרשעים
אורס, וצוז חז"ס מה שלמדו חז"ל בחתומא הי"ל
דיני צרכי הכז מכאי קרא וירא חלקים אלל האור
ויבדל וגו', חז"ל דלל כחיצב צרכי צכאי קרא
כקשיומו הי"ל, חמס עיקר חקת צרכי ז'ל על
האור, מפני שז' צו ככזול ויבדל מרשעים אורס,
וע"כ למדז מפסוק זכ שכוז יסוד ושורש חקס
ז'ל ובכ"ל.

ודגה לכאורס אלל כצוי"ת לא יחכן המלכ ושימו
ריון, ומחחלת ידע כצוי"ת והכחכל במשעים
של רשעים שזיוס כדאי להשתמש באור הכא,
ומשחז למח לא גזו מיד, שיכיה כהגלות האור
הכא חקנו לעמוד לצוז, ויש דיעב במדרש

(ג) בזה"ק הרשו ז"ל ע"פ וישב ישראל צאק גושן ויאלחו צב אחסנת ענלמן, ראוי לבנין הכוונה, איך יתכן לנאותו ירושת עולם, הלא לבסוף יאלו ישראל משם ולא יחזרו עוד לעולם, וצחצוחם יינתן פי' ויתב ישראל בצרעת ומצרים וצו לבון בתי מדרשין ופלטין וכו', יש לבנין איך מרומם זאת במשמעות הכחוב.

(ד) החת"ם זלליה דקדק במאמר הכחוב ויאלחו אל פרעה לגור צאק צאנו וגו' ופחא ישבו לא עבדיך צאק גושן, דפתח הכחוב בלשון גירות לגור צאק וגו', ומסיים ופחא ישבו לא וגו' המורכ על החיישנות שבו הכיפור, פי' קושימו. גם יליד איך אמרו בלשון ישיבה ישבו לא וגו', ולא יתכן להחזיק את עצמו לחושב בעולם הזה רק לגר, וכמו שצאק ק"ו הייטב לב זלכ"ס ששמע מדודו הארי דבי עילאח לפרש מאמרם יציבא בצרעת וכו' דמי שמחזיק את עצמו לחושב בצרעת, הוא גיורא בשמי שמיא, שלמעלה הוא נחשב לגר, כי העיקר בעולם הזה הוא להיות כגר ולא נחשבין למעלה לחושב, וצפרע כי ירדו למצרים על מנת לקבל עול הגלות, ואיך אמרו ישבו לא עבדיך וגו' שבו לאשון החיישנות, וכמו כן יליד במאמר הכחוב בסוף הפרשה וישב ישראל צאק מצרים.

ונ"ל"פ בהקדם אמרם ז"ל. (יומא דף כ"ח ע"ב) מיימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם,

כיו במצרים ישיבה עמם וכו', כיו צמדצר ישיבה עמם וכו', ראוי לבנין הכעס שבו ח"ל למקום חורב בשם ישיבה חסם, כרי כמו שינס וישבי בית המדרש ישנס גם כן יושבי קרנות, ומשמעות לשון ישיבה סובל שייחס אי"כ מאן מפיה, וכו"ל לפרש יושבי ביהמ"ד, אמנם צדור כי ביושבי קרנות אינם ראויים להכנסות בשם ישיבה כלל, ולשון ישיבה מורכ על דבר שבו נלחי וקיים לעד, ורק בחור"ק הוא נלחי ואין דבר אלתו, ועיד שצקש דוד המלך ע"כ. (תהלים ס"א) אגורב באהבך עולמים, ודרשו רז"ל. (יבמות ל"ו ע"ב) וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים, הלא אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע יבי רלון שיאמרו דבר שמועב מפי צעק"ו, וצמד צ"ו וכו' כל ס"ח שאומרים דבר

ששמש האור הגנוז כל שש ימי פרשיות עד מו"ש ועכ"פ בכל מדדים דעד יום הרציעי שמשא האור הראשון שגנו אח"כ, ולמה עשה ד' ככה אחרי שביחס במחשבתו הקדומה לגנו, ואפשר דאילו כן לא היה אפשר לבדק על בריאת האור, דאין מצרכין על האור עד שאלתו לאורו, הלא ע"י שבה האור היה לידי החגלות וירא ח' את האור כי טוב, וכל העולם כולו ומלאו נכחו מן האור שהוא עד מו"ש לחד מ"ד, או עד יום הרציעי לכ"ע, פי' שפיר אפשר לבדק על האור הכולל משורש האור הכולל, ושפיר נשמע מפסוק זה דאין מצרכין על האור עד שאלתו לאורו, מדכתיב וירא אלקים ואח"כ ויבדל ולא גנו מחילת כ"ל.

והנה כעס שצחו יעקב ויוסף צאק גושן לכוותם מובדלים ומופרשים שם מעומאח מצרים, ומאך גושן נבחר דק חלק ממנה, וראו ארץ רעמסס במשמעות הספוק צ"י ויגש בייטב הארץ צאק רעמסס, ובהמריים הובדלו ואפרשו משם כמס"כ"י כי תועצת מצרים כל רועי גלן, וע"כ שלה יעקב ליכוד לבורות לפניו גושנ, להכין לו בית חלמוד בגושן דוקא, כי היתה חביבות המקום על שיהיה מובדל מרשעים, וכייוו גמי טעמא דצרתה האור, וא"ש הקיפור שסמיו ז"ל כלכל ז' דצרתה האור להאי קרא.

במסיבה להחזקת הישיבה

ואת יאדכ שלה לפניו אל יוסף לבורות לפניו גושנ, פרש"י ז"ל לבורות לפניו לחקן לו בית חלמוד שמשם הלא אורא, וצ"ע דאם כוונת מלה גושנ לניין מקום השלימות, כול"ל ואל יאדכ שלה גושנ לבורות לפניו, ואם קאי על לבורות לפניו דסמין לו, ובהרשעם ז"ל לחקן לו בית חלמוד בגושן, כול"ל לבורות לפניו בגושן.

(ז) בסוף הפרשה וישב ישראל צאק מצרים צאק גושן ויאלחו צב ויפרו וירבו מאד, וליד דפתח בלשון יחיד וישב ישראל, ומסיים בלשון רבים ויאלחו צב וגו'.

כמו שאמר פרעה ליוסף במעבד הארץ הושב את אביך ואת אחיך ישבו בארץ גושן, ואיך יתכן שלא הכיטיצו זה במצרים.

אך מראה עפ"י שפירשתי במאמר הכחוז (פ' חיי שרה) ויקס עדה עפרון אשר במכפלה וגו' לאזכרם למקום וגו', פירשתי תקומה הינה לו שאל מיד הדיוט ליד מלך וכו', וזהו אזכרם אצלו שילם לעפרון עבור המערה ד' מאות שקל כסף, ואליבא דמחל לפי יקר ערך מערה במכפלה לא נחשב הכסף הזה לנלוס, אך ידוע מה דליתא בזו"ק ומדברי חז"ל שזכרנו עפ"י ימינו לא ראה במערה זאת החושב והבטלה, ורק אחר שזכרנו לרשומה של אזכרם אצלו וידוע גדול ערכה ומעלתה, נמצא דכ"ז שיתכן ברשומה של עפרון לא כי לא שום ערך, ואין שום טענה אנוסה לעפרון, ומחל כ' היתה זאת לעוצה אזכרם אצלו שלא תכ"י לשדח זו תקומה ולא יודע גדול ערכה עד שצא ליחו של אזכרם ונגמר הקנין, ואז לא יכול עוד עפרון לערער על הממק, לפי שברשומה של אזכרם הוציא, ואולי כמו כן אירע בארץ גושן, כי ערס הכיטיצו זה יעקב אצלו עם השבטים הקדושים, לא הכירו המצריים שהוא מיעב הארץ, וראו שם חושך ובהלה כמו עפרון במערה במכפלה, ומה שאמר פרעה ליוסף במעבד הארץ הושב את אביך, אמר כן ע"ד גזמא והפלה, ויצא ואינו יודע מה יצא, ורש"י ז"ל פ' ער"פ ואמר לבסוף את טוב ארץ מצרים, ארץ גושן, יצא ואינו יודע מה יצא וכו', רק אחר שצא לשם יעקב אצלו וציוו הקדושים נעשה שם אור גדול, והנה עדיין לא ידע יעקב אצלו מדרגתו לזקנו של יוסף ערס בהרחה עמו, אם ידע לבחין ערכו של ארץ גושן, וי"ב שלא את יהודה לפניו אל יוסף להראות לו את ארץ גושן, שזכרנו אם הוא מיעב הארץ וראוי לקבוע שם ישיבה, ח"ש ואת יהודה שלא לפניו אל יוסף להראות לפניו גושנה, היינו להראות לו את גושן אם ראוי להעמיד שם ישיבה, ח"ש בזו"ק על ארץ גושן והאחרון זה אחסנה עלמין, וכדברי החתום וי"ב וצו לבן צחי מדרשין וכו', ונראה

כן במאמר וי"ב ישראל וגו' שהישיבה להרצה

שמועב מפיו בעולם הזה שפתחו וזכרונם בקבר עכ"ד הגמרא, וכמו כן במחזיקין במוסדות האזכר ומסייעין לגדל דורות ישראל לתורה, יש לפעולה זו קיום נחמתי לעד, ורק ישיבה של תורה מקרי ישיבה בשם העולם וכמו שחז"ל במשנה (דלצות פ"ב מ"ו) מרבה ישיבה מרבה חכמה, מבורר דלא מקרי ישיבה כי אם צמקום שית ברצת החזקה, וזהו יעקב אצלו והשבטים הקדושים ראו להיות נפרדים מהמצרים לגמרי, ולעסע זה נחיישבו בארץ גושן, ח"ש אל פרעה לגור בארץ אלו, כינו בארץ מצרים אהנו בצחיות גרים, ועמך "ישבו" וא עבדיך בארץ גושן, להעמיד שם ישיבה ומקום להרצה בתורה שהוא דבר נחמתי, וז"ל רק בגושן ששם יכו מוצלחין ומופרשים מהמצרים, ח"ש הכחוז, וי"ב ישראל וגו' בארץ גושן להוריה שקבעו שם ישיבה וצית תלמוד כפירש"י ז"ל.

והנה היתה צמד"ר פ' ויקרא (פ"ב סימן ח') צובא שבעולם אלף בני אדם נכנסין למקרא וכו' ויאל מהם ק', ק' למשנה ויאלין מהם י', ו' לתלמוד ויאל מהם ח', כה"ד (קבלה ז') אדם אחד מאלף מלאכי עכ"ד המדרש, מבורר דמועטין הם האזכר להתורה של תורה להיות מחובשי בית המדרש, אולם להחזיק ידי לומדי תורה שייך בכל אחד, והחוז מועיל על כל אחד להחזיק לומדי התורה, ואלה אמר הכחוז בלשון יחיד וי"ב ישראל בארץ גושן, אם היושבים בלשון ישיבה להיות תורתן אומנתם הם יחידים ובחתי מספר, אלל ויאחזו זה המורה על החזקה התורה נכתב בלשון רבים, שצד לר"ך כיא ליעול חלקו הראוי לו ורבים הם.

ובמערב תמכתו בנ"ש יוסף לאחיו וזה כי יקרא לבס פרעה ואמר מה מנשיבים ואמרתם אנו מקנה היו עבדיך וגו' שצבור השבו בארץ גושן כי תועצת מצרים כל רעיו אלן, ראוי להבין איך כי הכיטיצות ארץ גושן ערס באו בני יעקב לשם, אם דרו שם המצריים, אי"ב מכו היחוס בארץ גושן ויחיה על ארץ מצרים, הלא כל עיקר ראוה ומאויס להכיישבו זה בצביל שלא יהיו מעורבים בין המצריים, ואם לא הכיטיצו זה המצריים מעולם, באמת טעמא צעו, הלא ארץ גושן כי מיעב הארץ,

לנצח את ה' כי ה' יצאנו וק"ש ומחוך שמחה של מלוא, וכינור לנצח צדקו יום המיחה, זה ידמו מאמר הכתוב כי ארץ אל בני אצל שאלה. היינו כי ע"י אשר האצילות על יוסף שחלוקה ממנו שכינה, בני מוכר ליד ממדגתו לנצח את ה' כי ה' יצאנו וק"ש או חורב ומחוך שמחה של מלוא ולא נשאר רק סגולה שאלה, לנצח ע"י זכרון יום המיחה.

והנה ג' סגולות כללו הם חמדיים נוכחין בכל דגש ודגש ולא אחת בן חורין להבטל מהן, וכל"ש שיעקב אבינו השחוקק מאוד שיוכל לעבוד את הש"י בשמחה ולנצח את ה' כי ה' יצאנו וק"ש ומחוך שמחה של מלוא, לכן ברגע שראו את יוסף ושרה עליו שכינה, קרא ק"ש שלא להחמיץ את המלוא כהמח"ל מלוא הכא לידך אל חמדיה, חולס יוסף לא היה נעצז אל אצו כי"ב כי ידע שיעקב אבינו חי ושרה עליו שכינה כמ"ש ויהי ב' את יוסף, ע"ל לא הולך משולס לסגולה יום המיחה, לכן לא קרא ק"ש צעה מרחי אל אצו. כי היה דרכו מאז ומשולם לנצח ה' כי ה' יצאנו וק"ש, ובה יחבד לנו לכוון מאמר הכתוב ויאמר ישראל אל יוסף אמוחה הפעם, כי עד עתה היה נחון לו זכרון יום המיחה בכל עת, אמנם כעת לא אמוח רק פעם אחד צעה יבא יומי ויגיע ק"י, וכל עוד שחיה בחיים לא אעזב לזכרון יום המיחה רק אוכל לנצח את ה' כי ה' יצאנו ומחוך שמחה של מלוא ע"י חורב וק"ש, ופי' הפעם אחרי ראיתי את פניך כי עורך חי ואוכל לעבוד בצוית מחוך שמחה.

*

מסיבה להחזקת הישיבה

בזוה"ק וישג ישראל בארץ מארים בארץ גושן ויאמרו זה אחסנת עלינו, וז"ל איך יתכן לכוונת החיפזות ארץ גושן ירושת עולם, הלא ילאו ישראל מארץ מארים ולא יחזרו עוד לעולם, וכל"ש בפשטות עפ"י מה דאיתא בגמ' (מגילה דף כ"ט ע"א) **תלמוד** בני כנסיות ונתי מדרשות שצב

החורב הוא דבר נחמי ואחסנת עלינו בעולם הזה ובעולם הבא, כמ"ש ז"ל עכ"ל אגורה באהלך עולמים.

*

ויאמר ישראל אל יוסף אמוחה הפעם אחרי ראיתי את פניך כי עורך חי וגו', פי' רש"י ז"ל אבל יעקב לא נפל על צוואי יוסף ולא נשקו, ואמר ר"ל שבי' קורא את שמע הקדש המפרשים מה ראה יעקב לקרות ק"ש דוקא צעה הראו אל יוסף, אשר זה זמן כביר עמד על המלפס בכליון עיניו לראותו (וכמעט אצד סברו ותחלתו ממנו) וא"כ מדוע בחר לו יעקב דוקא לקרות קריאת שמע ברגע ההוא אשר אין עורך אליו, ולא במחוך שמע עד שישתעשע עם בנו האכזב לו, ואם היתה הרגע הכוא צפוק זמן ק"ש, א"כ גם יוסף מדוע לא קרא קריאת שמע צעה הראו, גם ל"ב מאמר אמוחה הפעם, עין פירש"י והתרגום, ולפי פשוטו עדיין ל"ב.

ואמ"ל בחדש מאחז"ל (בזכות ב' ע"א) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנאמר רגזו ואל תחטאו, אם נלחו מעט ואם לאו יעסוק בחורב שנאמר אמו צלצכס וכו', ואם לאו יקרא ק"ש וכו' ואם לאו חבור לו יום המיחה, וצפון יעקב (מנצל שבות יעקב) הקשה דלמה ליה כולי האי, הול"ל מיד חזיר לו יום המיחה, שסגולה בחורב ומועלת בזולתו, וחי' כי אין הפלגות טוב כדכתב וצדק אני את השמחה זו שמחה של מלוא ואין השכינה שורה אלא מחוך שמחה. כדאמרין (בזכות ל"א ע"ב) וצדקה דוכחי, לכי קאמר חסידה שיעסוק בחורב או יקרא ק"ש, ואם בכל זה לא יועיל איז חבור יום המיחה עכ"ל ופי' המפרשים ע"ד הרמז במאמר הכתוב הנה נא אקחי לא ידעתי וים מוחי, שאמר יתכן אצו ע"ה שלמדת הפלגת זקנותו, לא הולך לידע ולזכור יום מיחהו בשום פעם, כי אם ידע לנצח לזכור צבגולה החורב וק"ש ולעבוד בש"י מחוך שמחה, אמנם יע"א ע"ה כ"ז שבי' שרוי בצער וכתחלה על יוסף לא שררה עליו שכינה כהמח"ל לא היה אפשר לו

ולמנות ע"י"ז זכו להפירות ולהרצות במאודם, שהקדיש
השפיע להם כל טוב ונשתלחה הצרכה צמוגום.

ו'נ"ב במחמ"ב וישלחו חלקים לפניהם וגו',
דבנה השוצה כי רק במצרים, והרעב כי בכל
הארצות, והאין כי מספיק השוצה של מלרים לון
זו את כל העולם, אלף שחצרכו תצאותיו של יוסף
בתוספת צרכה מן השמים, כמ"ש ויבצר יוסף בר
כחול הים הצרכה מאוד עד כי חדל לספור כי אין
מספר, ולכאורה י"צ הכפל כי חדל לספור כי אין
מספר, ואפ"ל הכוונה דבנה דוצר הסמיו מן העין
שורה זו הצרכה, וע"כ חדלו לספור שלא יכ"י דצר
המדוד, וע"י"ז נכנס צהם הצרכה עד כי אין מספר,
שלא כי חשבון לתפירו שחמיד נוצרצם צהם הצרכה
יותר ויותר, ח"ש יוסף הצדיק וישלחני ה' חלקים
לפניהם לשום לבם שארית צאצ"ר, דמה שהכניסתי
לכם תצואה מספיק רק שיהי' לכם שארית צאצ"ר,
חזל ע"י שהקדיש יוסף צהם הצרכה ע"י"ז חזכו
להחיות לכם לפניהם גדולה.

והנה יוסף הצדיק כי שלוחו של הקדיש לשום
שארית צאצ"ר ולהחיות בית ישראל לפניהם
גדולה, חמנם אין מה נעשה שאין לנו יוסף הצדיק
והקדיש שלה אחתו הצללות הגלות להעמיד צחי
חינוך על טהרה הקדוש בלי שום תצרוצת זה, וכולנו
שלוחים לצרר מזה זאת, והכוח על כל אחד מאתנו
להתאמץ ולסייע לקיים החינוך הזה, ואני תקווה
שתשרה צרכה במעשה ידינו ויגדלו פירות נאים
ומשובחים, ונצורחם ויחצרו גידולי ישיבתנו וחקיינו
כולם נאמנים לה' ולחורחם הקדוש בדרך החורה
והישרה, ולשת פתח הוא רק צחי שארית צאצ"ר,
חזל נקרה שיתצרכו הדורות להחיות לפניהם גדולה,
ואמר הכתוב אצרו לכם ללדקה, והכוונה שהקדיש
אצרו את הלאקה שאדם עושה ולפי חשבון הגידולים
משלם לו פירותיו ופירות פירותיו, והקדיש ישלם
לכל אחד פירותיו בעולם הזה והקצן קיימת לו
לעולם הבא, ויחזקו ויחיינו לחזק ולקיים את דרך
החורה בדרך אמתו ורעותו הקדושים, ובמחירה
חזכה לקבל פני משיח לזמן הקדמו להבטחות כבוד שמים
עליו במחירה בימינו חמ.

שיקצו צאצ"ר ישראל, נמלא ע"י שחייצבו יעקב
ונתנו צאצ"ר גושן וקצו שם צחי כנסיות וצחי
מדרשות וצחי חינוך לתלמוד תורה, כל אלו המקומות
שחידון שיקצו צאצ"ר ישראל לעמיד לבא ויחקיינו
לשראל לאחיהם עולם.

עוד אפ"ל דבנה בפסוק (ויבשע י"א ע"י) חושב
ארץ גושן בין ערי ארץ ישראל, ופי' שם הדי"ק
ח"ל: אן זה גושן של מלרים, ובמדרש אומר כי
הי' גושן של מלרים וזכ"ל נעלמה בתוך ערי ישראל
וכי ע"י"ש, ובש"ך ע"כ"ס פי' ויגש פי' ע"כ"ס ואת
יחודה של וגו', ששחללה רעושה מארץ ישראל
לגושן, ואחריה רעושה היתה נעלמה שלא היתה
נודעת אלף. ליעקב ולגונו, ויע"כ ע"כ לא נכנס
צאצ"ר ח"ל, אלף היתה הכוונה של ארץ ישראל
מתקפלת וכוללת לפניו וזכ"ל בתורה, וכן כשהולכים
לאחרי מיתיה היתה מתקפלת וכוללת עמו עכ"ל,
ולפי"ז אומר ארץ גושן חזרה להיות אח"כ מערי
ארץ ישראל ושפיר הוא אמתה עולם לשראל.

וגררה לפרש לענינו המשך דברי הפסוק ויחזו
צח ויפרו וירצו מאוד, עפ"י"ז שפי' כ"ק חז"ל
מארי זכ"ה (בקדויו"ט פי' וישלח) במחמ"ב אשרי
איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאוד וגו' ח"ל"ק:
בהקדם חמנם ז"ל ח"ש ביהר לר"ך הכתוב לזר
במקום שיש חסרון כים, י"ל צווחו כי יש כמה
אנשים אשר ממשים קל ומאריהם צברו לעשות
לזון קונם וחפץ לזרם, וע"כ כשיצא לידם מזה
החלוי בממון מושכים את ידיהם מהמזה ואינם
עושים בשלימות, וע"כ פ"ל הלווי והכנה את ה'
חלקך בכל לצדך וגו' ובכל מאודך, ורשעו חז"ל
(צרכות י"ד) בכל מאודך בכל ממך, ויחיינו שרין
להיות ירא השם וחושש שמו ית' גם במזה החלוי
בממון, ולהיות מן הצרכין מקדימין לעשות לזקה
וחסד בתכלית השלימות, ויבנה צה' ויבדו הגדולה
כי הוא רב להשיע, ח"ש דוד המע"ה אשרי את
ירא את ה' במצותיו חפץ מח"ל, ריחם למנות התלום
בממון, ולא ע"י"ז יחל על שבו שצור צאצ"ר ה'י
אצרו זר ישרים יצרך הון ועושר צצית וכי
עכד"ק לענינו, וזהו שאמר ויפרו וירצו מח"ל,
היינו צמוגום, שעי' שחמו מכספם להחזק ח"ת

ויחי

ראשון אמר לו ואשבעך, ואח"כ פי לו ענין השבעה, ויעקב מתחלה אמר ליוסף ענין הלווי, וכשהשיב לו אנכי אעשה כדריך, אמר לו השבעה לי וכי' לו לומר מיד במאמר הראשון השבעה לי אל תקברני במצרים וגו', ולא דבר ריק הוא בהשמות האב.

ד) עו"ק ממ"ש צדים חולין (צ' ע"א) בפלגתא דר"מ ור"י ע"כ טוב אשר לא חדור משחזור ולא חשם, דר"מ ס"ל טוב מהו ומהו גודל נודר כל עיקר, ור"י ס"ל טוב מהו ומהו גודל נודר, ומפרש בגמרא דאפילו ר"י לא קאמר אלא באומר כרי זו, אבל באומר כרי עלי לא, עוד שם בגמרא ובי חסדול לדור לא יחי' כך חטא, בא חס חסדול ויחי' כך חטא (ואפילו חס מקיימו, עיי"ש). וא"כ לפי"ז קשה איך אב יעקב אבינו ליוסף ששבע לו ויעבור על ובי חסדול לדור לא יחי' כך חטא, ואביו קיימו באב"ח"ק כל החורס כולה ע"כ חוכן קושייתו ק"י זל"ה, וקושיא זו קשה גם על מה ששבע יוסף את בני ישראל וצ"ב.

ה) במסכת סוטה (ל"ז ע"ב) כל לישנא דאשבעי פרעה צדדי, ואבדור לי (יוסף), אשבעי איבו בלשון הקודש, לא היה קא ידע מאי הוא אמר, אמר לו אגמרי, אגמרי' ולא גמיר, אמר לו אישבע לי ולא מגליח (משום דהי' כבוד ציומוסי מרים שלא יתלוך רק מי שידע כל הלשונות, וא"כ יעצורכו ממלכות) אישבע לי, כי ח"ל אבי השבעי לאמר, ח"ל זול אישאל אשבעוך (פרש"י השאל לחכמים שיחזירוהו לך) ח"ל יוסף ואיחשלי גמי חזידך, ואע"כ דלא ניחא לי אמר לו עלה וקבור את אבך כאשר השבעך עכ"ד בגמרא, וכן פרש"י בלען (בפרשת ויחי) ע"כ עלה וקבור אבך כאשר השבעך, ואם לא בשביל השבעה לא הייתי מתחנך, אבל ירא לומר עבור על השבעה,

ויחי יעקב באמ"ל וגו'. פרש"י למד פרשה זו סתומה, לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מלכת השעבוד וכו'. הקשו המפרשים כרי אמר"ל דכל זמן שאחד מהשבעים היה קיים לא שעבדו המצריים צב"י, ואיחא צב"י פ' שמת ע"כ וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור הבא, ללמדך שצ"ב שבי קיים ח' מאותן פי נפש שירדו למצרים, לא שעבדו המצרים בישראל, וצ"ב דברי רש"י ז"ל מ"ש שכיון שנפטר יעקב נסתמו עיניהם של ישראל מלכת השעבוד, ואביו לא היחה עליהם שעבדו של מצרים באותה שעה, גם הקשו המפרשים ז"ל דלפי דרש"ם ז"ל אין בלאן מקומה של הסתומה, וראוי להיות להבן בסוף הפרשה אלא ויגוע יוסף ואלהם אל עמיו.

ז) ויקרא לבנו ליוסף וגו' שים נא ידך תחת ירכי וגו' פרש"י ז"ל שים נא ידך, והשבע, וכן פרש"י לעיל (פ' חיי) שים נא ידך תחת ירכי, שהוא לווי על השבעה עיי"ש, אומם הראצ"ע והרשעים ז"ל פירא שם שגמיו לבראות הכנעה ושעבוד כעבד אל אדוניו, וזה המשפט עדיין בחרן הודו עכ"ד. ואף בלא צ"ב ויחי רמזו הראצ"ע והרשעים ז"ל על פירושם שם, ובתב ק"י הישמה משה אליה דכאן מוכרח כפי' הראצ"ע והרשעים, דא"ל לומר שהוא לווי לשבעה, דברי אחר שהשיב יוסף אנכי אעשה כדריך, כתיב ויאמר השבעה לי מכלל דמעיקרא לא לשבעה לאמר עכ"ל ק"י אליה, וצ"ב לישב שיעט רש"י ז"ל דכפל הלווי למד, וכבר אבדו על השבעה במאמר שים נא ידך, ומדוע כפל לווי לומר השבעה לי.

ז) עוד הקשה ק"י זל"ה מדוע שים יעקב את עמו בשבועתו מאברהם אבינו שמתו בארע"ה כשהי' רואה לווה לא ליעזר ולהשביע, חיבך במאמר

והרי כי"ב ס"ל בכה"ג דעז מי שאינו מודר כל עיקר, והמודר אפילו אם מקיימו כ"ז חוטא (עיין לעיל קשיא ד'). ואפ"ל עימי"ד במד"ר ותנחומא (פ' מטות) וידבר משה אל ראשי המטות וגו' איש כי ידור נדר לדי' זכו, א"ל הקצב לשראל לא חסיו סבורים שחזר לכס לישבע בשמי אפילו בחמת, אין אחס ראשין לישבע בשמי אלא אי"ב יהיו כך כל המדות האלה, שנאמר את ד' אלקין חירא וחוהו תפצוד ונשמו תשבע, עד שחבא כשגשג שנקראו יראי אלקים, אצרכס אי"ב ויוסף וכו', אם יש כך כל המדות הללו אחת יכול לישבע ואם לאו אי אחת יכול לישבע עכ"ד במדרש. ולפי זה יורה בפשטו שנקראים השני וראה לדקדקו של יוסף, שהוא מאוזן שנקראו יראי אלקים ומותר לו לישבע וא"ש כששצבו.

ובזה יומחק לנו קישור מאמר הכתוב ויאמר השבעה לו וגו' וישתחוו ישראל על ראש המטה, פרש"י על שכיבה מנחתו שלימה ולא כי' צה רשע, שהרי יוסף מלך הוא ועוד ששבע לבין כגוים ודברי הוא עומד בלדקו, ויל"ד כי בודאי הכיר והשיג יעאצ"ה ביוסף, מאז שראבו ואתודע אליו ברדתו למצרים, כי עדיין עומד בלדקו, ומדוע עכשיו בואו השבעה לי נתבונן בו עוב"פ והשתחוה לדי' כי עדיין עומד בלדקו ול"ב הקישור, ולדרכנו אי"ש עפ"י פשטות, דעכשו נתבונן בו עוב"פ כי כי' נפק"מ לו להלכה אם ראוי להשביעו, וראה וישיג לדקדקו ומיד כודם והשתחוה לדי' על שכיבה מנחתו שלימה, וא"ש קישור הכתוב.

ובזה ששבע יוסף את בני ישראל אפשר לתקן, דעכשם דעוב אשר לא חזרו, משום דשמה לא יקיים את נדרו, ואפשר דיש לתקן בזה בין יחיד לרבים, ועל דרך מה שכתב הרע"בא (במסכת יומא פרק טרק קבלתי) שבעה שם לתנא קמא האין אמר הכהן גדול לה' חטאת, הו' אמרינן בגדלים (דף י' ע"ב) דלא לימא איש לדי' קרבן אלא קרבן לדי', ולמא פשע ויאמר לדי' ולא יאמר קרבן וגמלא מזכיר שם שמים לבטלה, וחזין דכין שיש שם בסגן והאז ב"ד מדכרי ליה, ובתניס לימא להאי חששא שמה לא ישלם אמרו, ורבים מדכרי אבדו עי"ש, וככ"כ אמרי' **במסכת** (שבת י"ב ע"ב) דיחיד חסור לקרות

שלא ויאמר אי"ב חסור על השבעה ששבעתו כך שלא חלגה על לה"ק שאין מכיר בו זכו, עכ"ד רש"י ז"ל וק"ו הישמה משה זל"ה הכי על דברי הגמרא כה"ל מקשין העולם איך אמר לי' איחשיל נמי אדירך, הו' קו"ל לר"ך לפרוש את הנדר, וא"כ קודם שיתירכו איך יעבור על שבעתו, ועוד מקשין מאי נמי אדירך, הלא אם יתיר שבעת פרעה ויעבירוהו לפרעה ממלכותו, ויזדא ימלך יוסף, כי אין מי שידע ע' לשון וגם לה"ק רק יוסף, ולא ממילא יוכל לקיים שבעת יוסף, אי"ב הול"ל איחשיל אדירך, ולשון נמי אדירך משמע שיתיר לשני השבעות, וזאת תמוה ולמה יתיר לשניהם ומדוע חלה הכרת חזא בחרירתה ע"כ קושית העולם עי"ש חידושו.

ו עוד הקשה ק"ו זל"ה על שבעה זו ששבע יוסף ליעקב, ממ"ד בגמרא (שבעות כ"ה ע"א) שבעה שזרק פלוגי צרור לים ושלל זרק, רב אמר חייב, איחי' בלאו זכו, ושמואל אמר פטור ליחי' בלבד, פרש"י ליחי' בלבד חרוק פלוגי או לא חרוק אין זה שבעה ביטוי אלא שבעה שוא, שהרי אין פלוגי ברשותו לחרוק ולא לחרוק עכ"ל (ועיין ש"ע יו"ד סימן רל"ו ס"ב). מבוחר מכל כה"ל בדבר שאין הכרע כלל אם יעשה פלוגי או לא יעשה, חייב מלקוח השבעה אף אם יעשה אח"כ פלוגי, דמ"מ הוי שוא בשעת השבעה, וא"כ הכא ביוסף שאין בידו, דכא ה' לר"ך לעול רשות מפרעה כמבואר בקרא, ואין הכרע כלל אם יתן לו פרעה רשות או לא, אי"ב הוי ח"י כשבעה שוא, והיו קושית עצומה לענין עכ"ל ק"ו הישמה משה זל"ה.

ז ועשית עמדי חסד ואמת וגו'. פרש"י ז"ל חסד שעושים עם הבאים הוא חסד של אמת שאינו מופה לתשלום גמול, וא"כ דלהלן פרש"י עכ"פ ואני נחתי לך שם ח' וגו', לפי שאתה עורח בקבורתו, גם אני נחתי לך וכו', וא"כ הרי שילם את גמולו ומדוע ציקש מאתו חסד של אמת גם שאמר"ל יעקב אבינו לא מת, אי"ב אין זו בגדר חסד שעושים עם הבאים.

ולבאר הענין נחתי לתן קושית הגיל, האין השביע יעקב ליוסף, ויוסף השביע לבני ישראל,

על שצונו כי מעיקרה יהי השבועה רק שלא יגלה סודו, ואין בכלל זה אם יאמר אותו למי שידע, ואפשר שגם פרעה השיג שהשבעים יודעים בו, וע"כ היה מחייבה ממ"ש לו לחשיל נמי אדירך והיותו לקבוצר את אביו בפרש"י ז"ל.

אמנם כי כן אם ידעו השבעים, מדוע באמת לא גילו סודו למצרים, וזכרי הם לא נשבעו לו שלא לגלות, ומדוע סבלו מגזירותיו גם שלא רצו לתן רשות להעלות את אחיהם לא"י, וכו' בידם להעבירו ממלכותו ע"י שיגלו סודו לגמריים, אמנם באמת לא היה ראוי לגלות סודו מטעם שצוה אחרת, שהוא בכלל איסור לחזקת הקץ, כי יתכן קץ וקצב לגלותו במצרים ד' מאות שנה, ולחד דיעה במדרש כבר כתחילה בבלות מלכות יחזק, ולא כיוו רשאים ליקח היות לעצמם ע"י שיעבירכו ממלכותו וימולך יוסף תחתיו, כמ"ש ק"ז הישמה משם זל"ה (צ"י וישב) ע"כ ויוסיפו עוד שנוא אותו חל"ה"ק מסורת בידם שאין מלך לישראל קודם בני עשו, כמו שמוזכר מנצחות רבקה יכו' וגם כחיד ואלה המלכים אשר מלכו באדום לפני מלך מלך בישראל, ובאמת יוסף מלך רק על מצרים, ולא היה מלך גמור רק משנה ע"כ, ובאחרי בוספרי ויואל משה דליקה מלוכה וממשלה קודם זמנו הוא באיסור העצרה על השבועות וציהרג ואל יעבור, ומכ"ע דנו את יוסף למיתה, שנכתבצ מן השמים עמות זה לידם, שחשבו שרצונו למלך עליהם עיי"ש, והשחח אלמלא היו מגלים להמצרים שפרעה אינו יודע בל"ה"ק, והיו מעבירים אותו ממלכותו וימליכו את יוסף, מנאל היו מסויינים בפעולה זו ליקח מלוכה וממשלה קודם הזמן, וזה אסור ציהרג ואל יעבור, ומכ"ע לא היו יכולים לגלות, ולפי זה באמת גם יוסף לא היה יכול לחשיל על שצונו ולגלות כנ"ל, אלא שאמר לפרעה לחשיל נמי אדירך כדי להפחידו, ופרעה היה מחייבה מח שמה לא יעמוד יוסף בנסיון ויגלה, ולעצם זה הרשכו לילך לא"י, אבל יוסף לעצמו לא היה בדעתו לגלות אף אחר שיסאל על גדרו, מטעם דעדיין ארי רצונו עליי שלא ליקח מלוכה לפני הזמן, וא"ש מ"ש חיתשל, "נמי" אדירך, וזהו צורך להחזק שיהיה, כי אף אם יסאל על שצונו לפרעה, לא יכול למרוד בו ולעלות אחר צלי רשותו כנ"ל.

לאור הכר שמה יעם, ובשמים מותר דמוכרי אכדדי, והנה יוסף הכדוק השביע את כל ישראל והעליהם את עמנותו וגו', וליכא מקום לחשוב שמה לא יקיימו את השבועה, דא"א שלא ימלא בכל ישראל אף א' שיקיים לוואתו, ומש"כ שפיר השבעים.

ואפ"ר עוד צענון שצוה"ז, ויחולצו בזה יתר הקוסיות הג"ל בהקדם מ"ש החת"ם זל"ה (צ"י ויגש) ע"כ כי פי המדבר אליהם פרש"י בלשון הקודש, והקשה הרמב"ן ז"ל כי אינו ראוי שידבר אדם א' במצרים בל"ה"ק, כי על דעתו הוא שפת כענו, ורצו במצרים יודעים אותו כי קרוב הוא, ואף כי כמושל, שהיה המלכים והמושלים לדעת השבועות ע"ד הרמב"ן ז"ל, ועוד הקשה החת"ם ז"ל מ"ע לא ביקש פרעה מיוסף שילמדנו בסתר לל"ה"ק, ולא יהיה נכונה אלא יוסף מפחדו שמה יעבור על שצונו ויגלה סודו, ותוכן חירותו שאין לשון עבר נקרא לשון הקודש, כי לשון הקודש הוא לשון המורה כמ"ש הרמב"ן ז"ל דע"כ נקראת לל"ה"ק, שכל דברי קדושה הנאמרים מהקב"ה אל נביאיו לא היה אלא בו עכ"ד ז"ל, גם כי בל"ה"ק יש בחורו ותוך חורו גימטריאות ונוטריקון ותמורה אותיות וטירופי שמות ה'ק, והמדבר באופן זה הוא בעל רוב"ה"ק, והשמות ומצין לרדך ג"כ להיות בעל רוב"ה"ק, והיו דקאמר יוסף אחר שא"ל למחי שלמי חלקים וגו' לשם לכם שחרית בחרן וגו', והם הבינו הטעם בדיבורו כמח תמורה וגימטריאות, וידעו כי ברו"ה"ק מדבר וזהו ראוי כי אחיהם הוא, כי אין רוב"ה"ק שורה על שפת חלקות, וז"ש כי פי המדבר אליהם בל"ה"ק, והנה אחר שדיבר יוסף עם פרעה בלשון עבר, שם דיבר עמו באופן לשון עמנו, וזהר"ה לו שיכול לדבר דבר, והמובן ממנו באופן אחר, וזה א"א ללמד לפרעה ולכיוצא בו, עכ"ד החת"ם סופר זל"ה.

נמצא לפי"ז שהשבעים ה'ק' כולם ידעו מסוד הזה שפרעה אינו יודע לדבר בל"ה"ק, כי א"א למחי שיכיר בל"ה"ק, ומעתה יתורן קושיה העולם שהביא ק"ז הישמה משם זל"ה (לעיל קושיא ו') דאין אמר יוסף לפרעה לחשיל נמי אדירך, הלא קיי"ל לרדך לפרוע הכד, וקודם שיתורכו אף יעבור על שצונו, ולכ"ה"ל א"ש וזהו יכול להחזיר שצונו אלא השבעים ה'ק' שידעו סודו וא"ל לפרוע לכם, ואף אם יפרע לכם לא יעבור

ואפ"ל מה שחלל יוסף הכהן ב' בשבועות חדא
בצחיתא, עפ"י הגמרא (פסחים ע"ז ע"ב)
בר' יבאעב צן לוי שאמר למלך המון אחוי לו דוכתא.
אמר לי אחי, חילי כל לי סביך דלמא מיתעבת לי
באורחא, יבאעב יבאעב, כי מעא להם דלוי קא מחוי
לי, שור נפל להבוא גיבא וכו', חילי בשבועות דלא
אחינא, אמר הקב"ה אי אחישל לשבועתי נדבר, אי
לא לא יבחר עב"ד בגמרא, כרי מוצא דבשיל של
אחינא על שבועתי מומין, ע"כ לא הבריתו מן
השמים ליחשל גם אשבעה ז', וחליה היו מנחין
אחור, ועד"ה כי טעמו של יוסף הדין לפרעה,
דלמא אוכל ליחשל על שבועתי ולגלות סודך למלכים,
אלא שמועל לא שאלתי להחיר שבועתי, כי כן דרך
הדיקים והחסידים כדמלוי בר"י בן ר' דוד
תכרימי להחיר שבועת אבא, ח"כ אבי מוכר להחיר
גם שבועתו כדי שאוכל לקיים צוואת אבא על ידי
שיצוהו ממלכותו, וכל זה ח"ל להפחידו בעלמא כדיל.

ואפ"ל עוד באופן אחר קריב לזה, בהקדם מה שהקשו
התוספות (סוטה ל"ז ע"ב) על מ"ש יוסף
לפרעה אחישל נמי אדורך, וחימה הלא לא הי' יכול
לישאל על נדרי כ"א מדעתו של פרעה, כמו הלא
מעשה לדקוהו וצרכוהו דמיתוי בגמרא (נדרים ס"ה
ע"א) וכו', וחילו התוספות דשאל אוקמי במלתא
דיגזום בעלמא גזומין כך, מיהו לא הי' יכול לישאל
עליו אי לא ניתא לי לפרעה עב"ל התוספות, והנה
מקור האי דיעא במסכת נדרים (ס"ה ע"א) תניא
המורד הכאס מהדרו אין מחירין לו אלא בפניו, ויליף
לי ממשא רביו שאל הקב"ה במדן נדתי, לך והתר
נדרך במדן, וכחז כר"ן שם דצירושלמי פליגי בעצמא
דאין מחירין לו אלא בפניו, דאיכא מ"ד דס"ל טעמא
דמילתא מפני הכשר, כלומר שחבירו שהוא מורד ממנו
לא ידע בבחירו, ויחשדו שנוצר על נדרי, ואיכא דייב
טעמא מפני הבושה, כלומר שחבירי מחזיקו שהנדר
הי' להנחתו ועכשיו רוצה שיחירו לו עב"ד לעניונו,

וכתב הטורי אב (יורה דעה סימן רכ"ח סיף
קטן כ"ח) דנפקא מיהו צין בני חרי לישני
דלמא דאמר מפני הכשר, דיו אם מודיע הכהן
לחבירו ואז מחירין לו אפילו בעל כרחו של המורד,

דמו ליכא חשדא כיון שהודיעו, וללשנא דסצירה ליה
מפני הבושה, צאם ית להמשציע תועלת בשבועת
השבוע, לרץ שיתן המשציע רצונו והסכמתו על התרת
השבועה, ואין מחירין עב"כ של השבוע, דאז טעם
מ"ד מפני הבושה עי"ש, ותשמי' מחירי' (ח"א סימן
ק"י"ח) כתב שהרשב"א הביא בשם ר"ת ז"ל, דאיכא
דלא נדר בשביל עותב שפעה לו המורד, ח"ל להחיר
בפניו ומדעתו דוקא, דאליכ האין היה יכול להחיר
שבועת יעקב שלא בפניו, ר"ל דכו"ל ליוסף למימר
לפרעה שאין יכול להחיר שבועת אביו שלא בפניו, אלא
הקשה המכריע על ר"ת ז"ל הלא פרעה עשה לו
טובה אז כשהשבוע, ואין אמר יוסף אחישל נמי
אדורך, כרי בכ"ג ח"ל מדעתו ורצונו של המשציע,
ותיין להפחידו בעלמא אמר כן, אמנם ק"ו הישמח
משא ח"ל הקשה על חירונו, דאם באמת לא הי'
יכול להחיר שבועתו מבלי דעתו ורצונו ח"כ מה שישל
בהפחידו, דלמא לא יך לבדו, וח"כ כיו שבועת יעקב
ליוסף ח"י בשבועת שוא כיון שאין צידו לקיימה בלי
רשות פרעה, (וכמ"ש לעיל קושא ו') והא הינה אם
יכול ליחשל על שבועת פרעה, הי' יכול להכריחו בזה,
כמ"ש לו ח"כ אחישל נמי אדורך ואגלה סודך, אבל
אם אליבא דאמת ח"ל ליחשל על שבועתו בלי רצונו
ח"כ הדרג קושא לדוכתי, דלא כיו צידו לקיים שבועת
יעקב, וכיו ח"י בשבועת שוא, וקושא זו קשה גם
על חירון התוספות להפחידו בעלמא אמר כן ואוקמי
במלתא דגזום עי"ש.

ונראה לתרץ בהקדם דברי ק"ו היש"מ ח"ל (צפ'
יבש) צמ"ש יהודה ליוסף אם חקנינו אחריו
אותך ואת אדורך, דעסם טעם זו שלא ואמר יוסף
מה תועיל אם תשיבו את בנימין, הלא גם על
חנאי חל הכירו וכו', לזה אמר ית צידו לקיים
על ידי שהכיר אותך ואת אדורך וכיון שיש צידו
לקיים חינו חל הכירו, וכחז קדושת זקני ח"ל
שכין בזה לדברי מכריס ח"ש בספרו כתובות אור, והא
ז"ל הוסף שם דאמת לא הי' יכול לקיים מכת גבורת
יוסף ומשא, וגם שלא הי' יכול לשלוח החרב, רק דאז
הי' סודר שיכול לקיים, ע"כ הי' עצמותו מגולגלן
בארץ עב"ד, ועד"ה אפשר לתרץ גם לענינו
דיוסף להכריח לפרעה שיתן לו רשות להחיר

שבעתו, שהי' פחדו ומוראו עליו, כמ"ש רש"י ז"ל (בפרשת מקץ) ער"פ לנו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו, לפי שהי' יוסף אומר להם שימולו זכר, אמר להם כל אשר יאמר לכם תעשו, הרי, גזר על הכנזאים והקניזים, מה אם יגזור עלינו ומנות, עבלי רש"י וקו"ייל תלוי חצין צדיק' זכיה, דאגז אונס דמיתה גמר ומתקם לרשע, וא"כ אף למ"ד דס"ל במשנה ע"ד חציו און יכול להחיר כ"א צדקו, מ"מ הי' יכול להכריחו, ואגז אונסא יחירו צדקו, וא"ש דהי' צידו להחיר שבעת פרעה עפ"י הלכה, וא"כ שז' לא הי' שבעת יעקב שז' חיו, כיון דהי' צידו לקיימו ע"י שוכרים לפרעה להחיר שבעתו.

ומתורג' נמי קושייתו כ"ל (קושא הי') דהאיד יחיר שבעתו הא לריק לפרע הכנזים, וקודם שיחיר און יעבור על שבעתו ולהכיל א"ש, דהי' צידו להכריח לפרעה שיפרע שבעתו, ואון יפק"מ להלכה מי יפרע הכנזים לפני המתירין, חלל שאלו"כ דאמת לא הי' רשאי להרגו ולמרוצו, מעטס האיסור של דחיקת הקן כ"ל, חלל שהי' מספיק הפחדה זו לפרעה, כי פרעה חשב שלא יעמוד יוסף בגסיון ולא ימנע משום איסור כ"ל, ולעטס זכ' נתן לו רשות וא"ל עלה וקצור את אצין כאשר השניעך, ובזה מתורגס קושיות כ"ל.

ובזה יתורגו יתר הקושיות והדקדוקים כ"ל, ולגאורח מדוע הוצרך יא"ש להשגיח את יוסף להעלותו ממלרים, וכי זולת השבעה לא הי' משדול לקיים רצון אביו, אחמכה, וכבר העירו המפרשים בזה, ופי' דהשיג יא"ש צדקה"ק שאילולי השבעה הו"א הי' פרעה מעבד צידו, חלל לפי שהי' רמיה עלי' שבעתו של יעקב, ע"כ הסכים פרעה בע"כ. כמו שפרש"י ז"ל ער"פ עלה וקצור את אצין כאשר השניעך, דאס לא צנצול השבעה לא הייתי מניחך, חלל ירח למר עבד על השבעה שלא יאמר א"כ אעבור על השבעה השנצתי קך שלא חללה על לה"ק שאיך מכיר צו, עכ"ל. אמנם ב"אמת הי' אפשרות ליוסף לקיים לואתו של אביו אף זולת השבעה, ע"י שיטאל על שבעתו ששבע לפרעה, ויגלה סודו שאון מכיר צל"ק ויעצורכו, לפרעה

ויתורג' בזה כפל השבעות שצפסוק, ב"אמר שים נא ירך תחת ירכי, פרש"י והשבע, ור"ש צווי על השבעה, ואחר שאמר יוסף חנכי אעשה כדצריך כחצי ויאמר השבע לי, וכבר נזכר על השבעה ומה צורך לכפול ולהשניע (עיי' לעיל קושא ד' צ'). ולדרכנו ב' שבעות אמורים כאן, שחן מהשבעה להעלותו לא"י, השניעו עוד על איסור דחיקת הקן, וז"כ צעלי החוספות (כוסים ויחי) ער"פ ויאמר יוסף אל אחיו חנכי מת ואלקים פקד ויעקב חתכם וגו' וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקד ויעקב חתכם ויאמר יוסף חתמא למח אחר צ' פעמים פקד ויעקב, חכי כו"ל למחבז חנכי מת והשבעו כי לו כאשר פקד ויעקב חתכם ויעליתם את עצמותי וגו', וי"ל דה"ק, יעקב חנכי אחר פקד ויעקב וגו' ולכן כאשר פקד ויעקב חתכם ויאמר יוסף חתמא למח אחר צ' פעמים וישבע יוסף את בני ישראל וגו' ח"ל ואומר יוסף ית בני ישראל למימר לצביהו כי אהון משתעבדין צמלרים, ולא חזיוון למיסק ממלרים עד זמן דייחון חרין פרוקין ויימרון לכו מדרך דכ"ר ד' יתכון, וציעידו דאחון סלקון, חסרון ית צרמי מיכא עכ"ל, מבואר שצ"ש

מה שוארע לכם עד סוף כל הדורות וזה ירמז
באמרו ועשית עמדי חסד ואמת. ולכאורה הולל
ועשית לי חסד ואמת, אמנם יעקב אבינו לא היה
לורך בשביל עמנו להסד של אמת, כי שילם לו
גמולו כאמרו ז"ל, ולא לא אחר ועשית לי חסד
ואמת אלא שצ"ש שום נא ידך חמה וימי (וכשצע
לי) השביעו על איסור של דחיקת הקץ כג"ל גם
השביעו שישביע גם הוא את בני ישראל בזה,
ועי"ז יעשה חסד של אמת עם כל המתים של כללות
ישראל, שאם יהיו ישראל גשמיים בזה, לא יעשו
המתים צעון החיים, וז"ש ועשית עמדי חסד ואמת,
ר"ל שעמדי ועל ידי תעשה חסד של אמת עם כל מתי
ישראל, ע"י שתקיים לואחיו וגם אחס השביעם כמותו,
וגם כי יע"א לא מת ומרגיש צרתן של ישראל ומצוקת
עליהם רחמים וע"כ ועשית עמדי חסד ואמת, שגם
אני אחי עמכם לעזור להם מחרס, אלא שישמרו
עמם דבר זה, ועוד ארו פסם שנית השביע לו,
זו הייתה השביעה השני להעלותו ממזרים, וזה לורך
בו בשביל פרישה ואילולי כן לא היה מניחו וא"ש כפל
השביעות והכן.

עוד אפ"ל חסד שעושים עם המתים שכוונה על כל
מתי ישראל, כדרכנו לעיל. דבאר שני דברים
כן המה הדומים ומאחרים קץ גאולתו, עון של
דחיקת הקץ וחטא הידוע כמבואר בדר"ח. ואילולי כן
כבר היינו נגאלים. וצפדרי"א (פמ"ח) משמע שבעון
בני אפרים שדחקו את הקץ ויאלו קודם הזמן, ניתוסף
לישראל השפצוד והגזירה עוד לי שנים עיי"ש. גמלא
במה שישמרו ישראל ולא יעברו על דחיקת הקץ יהיו
עושים חסד עם כל מתי ישראל, שלא יתאחר עת
חיותם, וע"כ יעא"ש בלוחם את יוסף וכשביעו
על איסור דחיקת הקץ, אחר ועשית עמדי חסד
ואמת ר"ל על ידי, אם תקיים מלוחם תעשה חסד של
אמת עם המתים של כללות ישראל, שגמלים על עת
החיות, וצפדרי"א בעון דחיקת הקץ נתאחר חיותם,
ובזה א"ש למה פרשה זו סתומה. ולכאורה היה ראוי
להיות מקומה של הסתומה להלן אלא ויגיע ויאסף אל
עמיו (עיין לעיל קישור א') ולדרכנו בשעה
שהביעו יעא"ש על דחיקת הקץ, הרגישו מיד
שקן בגאולתו חוקה ומי יודע אם לא יתאחר עוד

וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקד יפקוד
וגו' והעליהם את עלמותי וגו', השביעם בשני
שבועות, שלא ידחקו הקץ, ועל העלאת עלמותיו, וכן
השביע יעקב את יוסף, וז"ש יוסף אנכי אעשה
כדברך, ובה יתאחר דברי המדה בלוא צבעה"א
ויאמר אנכי אעשה כדברך, כשם שאתה מלוחם, כך
אני מלוחם לאחי בשעת מיתו וכו' וכן מלוחם שאתה
לאחיו פקד יפקוד אלקים אחכם וגו' ולדרכנו כל זה
ה' בכלל השביעות יעא"ש, שלא ידחקו ישראל את
הקץ ושלא ימורדו בלוחם להעלותו בע"כ ושלא
בלוחם, ועי"ז כן השביע יוסף את בני, שכי"ב היה
כלל בלוחם של יעא"ש אנכי אעשה כדברך.

ונקדים דברי הגמרא וצמח (ס"ג ע"ב) גאוי על
ג' מפני ג' (פרש"י מפני ג' עבירות) קא
מחטטו שכדי מפני ששנחית ביום אידם, פרש"י
מחטטו שכדי מולאים האקבדים מקבציהם, מפני
ששנחית ביום אידם בלוא עליהם זו בגזירה להתאבל
בה, וכזה המהרש"ל שם, ו"ל מזה כנגד מזה דמאחר
שאתה משמח עמכם ביום אידם, א"כ אתה אוכל
עמכם, אפילו אתה אוכל משלך, מ"מ חשב כמחז
כאילו אתה אוכל מחצו, שנאמר וקרא לך ואכלת
מחצו אפי' משעת הקריאה, כדאי במ"י עי"ז ישראלים
במה"ז ועי"ז בטורח כן וכו', וא"כ מאחר שצנחיהם
קרוי צחי מתים ע"כ בזה המדה לשלם עיני המתים
ע"כ המהרש"ל אליה. ובצפדרי"א הגיע עלינו הארץ
הזאת של חטטו שפך, ומעולם לא נעשה בזה
בישראל, ולא קרה לנו כזה חף בדורות הגלות בין
הלוחמים, ומי היה יכול ללמד בדורות שלפנינו שימלא
כזאת, שאחם המכנים עמנם בשם ישראל מחטטים
קבציה הקדושים של הגאונים והמוראים, אמנם כבר
גילו לנו חז"ל שהוא מידה כנגד מידה בעון ששנחית
על יום אידם, וכל אלו שלוקחים חבל באידם של
מלכות המינוח ושנחית עמכם אפילו אם אינו אוכל
עמכם היה כאוכל וצחי מתים כמ"ש המהרש"ל ז"ל,
ובס' הן הגורמים לחטטו שכדי צפדרי"א.

והנה יעקב אבינו ע"ה השיג צרות הקודש כל מה
שוארע לישראל בכל הדורות עד עת קץ עיקבה
דמשיא, כמבואר בדר"ח שמסר לכל שבע ושבע כל

ויהק, ואפ"ל עפ"ד כגמ' (ברכות י"ח ע"א) דפליגי ר' חייא ור' יונתן אם הכתים יודעים זענרא דחיים, ור' יונתן ס"ל דלא ידעי ויליף ל' מקרא (קבלת ט') והכתים חיים יודעים מאומה, והקשו שם בגמרא לחד מצני ר' חייא דס"ל דלא ידעי, מכמה צריכות דמבואר שם ידיעי זענרא דחיי, ודחי דלמא חייא אחרינא שכיז ואזיל ואמר לבו, ומסקנת בגמרא שם דאף ר' יונתן דכר ב' דא"ר שמאל בר נחמני א"ר יונתן מנין למחיס שמספרים זע"ז, שנאמר (דברים ל"ד) ויאמר ד' אלנו זאת הארץ אשר מצעתי לאצרכם ליתחק וליעקב לאמר, מאי לאמר, אמר הקב"ה למשכך לך אומר לכם לאצרכם ליתחק וליעקב, שזעט שגזעתי לכם כדר קיימתי לנתיבכם, ואי ס"ד דלא ידעי גי אמר לבו מאי אי, פריש"י ואי ס"ד דלא ידעי אין מציינן כלום חלל לערע דגופא, כי אמר לבו מאי אי, חלל לאו ידיעי עכ"ל בגמרא. והקב"ה המכריש"א ז"ל בח"א, מאי קא מוכח מרע דידעי, ותימא כדמשני לעיל דחייא אחרינא שכיז ואזיל ואמר לבו, כבא צני למא דלא ידעי, חלל דמשכך אזיל ואמר לבו, ותימן המכריש"א ז"ל דלא משני כבי לעיל חלל לחד מצני ר' חייא וכו' דחייא לתימר דמזכר דאי אחי חייא ואמר לבו ידעי, חלל ר' יונתן דיליף מדכתיב וכתמים חיים יודעים מאומה משמע אפילו בדבר שמספרים לכם שם אין יודעים, עכ"ל רבינו המכריש"א ז"ל, ולפ"ד אפשר דגם לפי המסקנא דכדר צ"ר ר' יונתן ודוד דידעי, כיינו רק אם מודיעים לכם מן החיים כדדחי בגמרא לעיל עיי"ש.

וּלְפִי' י' יואר עומא מה שישאע"ה מרגיש זענרן של ישראל יוחר, כיון דיע"א לא מה, ע"כ ידע זענרא דחיי ומרגיש צלרס יוחר ומאטער עמכם, וכו' מודיע לאבות העולם במערה המכפלה כדי שיעוררו רחמים על ישראל, וז"ש במדרש הניל דלפי שיע"א מרגיש צלרן של ישראל חחלה, לכן בשצא שמחם ויבאחלה במהרה ישמח יעקב ביוחר, גמלא שמה שיע"א לא מה נאמח על ידו טובה ויכלה גדולה לישראל, שיע"א הוא מרגיש צלרס ומאטער עמכם ומודיע לאבותיך לעורר רחמים על ישראל, חמנס מה שחכמה לכיית כהסתר ובהשלמה, וספדורו וקצחור שלא ירגישו בו שחי, כיינו מפני שלא כי הדורות ראויים וחכמים לכן, שיהי' יע"א שוכן בחוכמו ובשפעת ומצנא רחמים עליו, והפסח כ"ז

צעון דחיקת הקן, אם לא יוכלו ישראל לעמוד צניסון ח"י וגי"כ מיד נסחמו ענייהם ולבם מלחם השפדור, אף שפועל לא הביע אליהם השפדור כ"ז שאי מהשכנים כי קיים, חלל כדר השיגור צעני שכלם ונסחמו ענייהם ולבם מיד.

*

באופן אחר יחישו הדקדוקים הניל, צחקים דברי בגמרא (תענית דף ה' ע"ב) ר"י ור"י כוו יחשי כספדורא וכו' חלל כבי אר"י ועקב צנימו לא מה, ח"ל וכו' כדוי ספדורא וחסנא חטטיא וקברו קברייא, ח"ל מקרא חיי דורש שנאמר ואתה אל חירא עבדי יעקב נחם ד' וגו' כי חנוי חשיעך מרחוק זאת ארעך מארץ צניס מקיש הוא לזרעו מה זרעו צניס אף הוא צניס, עכ"ל בגמרא, והקשו המפרשים דאכתי לא מתורץ שאלתו, וכו' כדוי חנוי חטטיא, וק"ז הישמה משה וזל"ה דקדק דח"ל לכקציה איד חנוי חטטיא עיי"ש.

ולבאר הענין נקדים להעיר עוד, דכנס כמו"כ חוץ וחלי' ואליעזר עבד אצרכם וריב"ל נכנס חיים לג"ע ולא הרגישו טעם מיתח כלל, חמנס נחמח בחי' וישאע"ה מכל חלי. שאף שלא מה וכו' צניס חנוי, אעפ"י חטטיא וספדורו וקברורו כדי להסחיר ולהעלים הענין, ולבארר דאוי להבין מדוע כי לורך ויכרע להעלמה זו, ומאני נאחור כשעלה צסערס השמימה ונפרסם הענין ומפורש בכתובים, וציע"א עשו כל השחלות להסחיר הענין, ואף הכחז לא גילוח, לולא קבלת חז"ל שגילו לנו ע"י לימוד גז"ש, ודא ודאי טעמא צני.

וג"פ צחקים דברי המדרש שוח"ע (תכלים י"ד) שצו ד' שצח עמו יגל יעקב ישמח ישראל, יגל אצרכם ישמח יחזק לא נאמר, רק יגל יעקב ישמח ישראל, א"ר שמעון לפי שאם חטאו ישראל יעקב מרגיש במערה המכפלה, לכן כשצא שמחם על ישראל, ישמח יעקב יוחר, ולכן כשיבוא הבאחלה במהרה ישמח יעקב ביוחר עכ"ל המדרש. ולבארר הא גופא טעמא צני מדוע יע"א מרגיש זענרן של ישראל יוחר מאצרכם

שחיבך במאמר ראשון אמר לאלוהיך ואשביעך ואח"כ פ"י לו ענין השבועה, ויעקב אבינו המתין עד שאל"י אכילי אעשה כדברך ואח"כ השביעו וטעמא דש"י ואפ"ל דלכאורה מלת כדברך מיותר, ויספיק שיאמר כן אעשה, ונל"ש ע"ד שאמר הקב"ה למשה בלחתי כדברך, ופ"י דבע"כ (דפ"י שלח) כדברך משמע כאשר בקשה ממני שאסלח להם עוונתם, ואף כהא רמז לו יוסף שהשיג שלח נלך יע"ל להצטעח הקבורה בשביל חוועלת עמו, שהרי ישאר בחיים ולא ימות, אבל הצטעחו בשביל למלאות בקשתו, ונ"ש אכילי אעשה והטעם כדברך, למלאות דברך וא"ש דמתחלה לא רצה יע"ל להשביעו דלפי דעת האורח יוסף, דלמא לא ידע דנפשי' שהוא שעת היתר משום עת צרה, ולפ"י יוכיח דדמה לו כמזכרו לעבור על איסור ח"ו, אבל אחר שהשיג לו אכילי אעשה כדברך השיג שידע יוסף כל האעשה ושפיר הותר להשביעו, וע"כ המתין יע"ל עד שאל"י אכילי אעשה כדברך, משא"כ בשבועת אלעזר כי"ב ק"ו זל"ה דהתם כיו השבועה שז' ואל תעשה ואין צו איסור עי"ש.

ובזה יבואר דברי הגמרא דתענית כ"ג, שהקשה ר"י על מומרא דר' יוחנן יעקב אבינו לא מת, וכי כדאי חננו חנטייל, וכדאית דקושיא לדרכו דמה אורכ כ"י להסתיי הענין בקושייתו כ"ג, וע"כ נקט לישנא דכי כדאי, דהו"ו עיקר קושייתו דמה אורכ צו וא"ש כ"י כדאי, ותיקן מקרא אני דורש, ואת זרעך מארץ שבאים וכו' מה זרעו שבאים אף הוא שבאים, ר"ל שכל זה אורכ בגלות, לפי שזרעך בארץ שבאים, וע"כ יע"ל חי וימרגיש בלדתו ומשחר רחמים על ישראל, ואין היקש למחלה כמו שישראל בגלות כן יע"ל בלדתו לו צר, ועטם ההסתרה הוא ג"כ לעטם בגלות שלא זכינו לבחי' התגלות כ"ג, ונ"ש את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, דלכאורה כ"ג אשר יקרא לכם, אולם אתכם פירושו כמו אתכם ר"ל עמכם, שרמז לו יע"ל שגם אותו יקרא כל מה שיאמר לכם ואמרז"ל שהקב"ה הצטעח שמושיע את ישראל בזכותו של יעקב ויגן ויעמוד לוו אצותו הגדול וזכרה במהרה לישועת ישראל ושמחתן ויתקיים יגל יעקב ישמח ישראל כ"ג.

בהסתר, וע"ד שדרשו ח"ל והפלא ד' את מכותך הפלאת זו אנו יודע מכו, כשהוא אומר ואצדח חממת חממו וצניח נצניח הסתתר, הוי אומר הפלאת זו מיתח לדיוקים עכ"ד המדרש, והטעם שנקרא מיתח לדיוקים הפלאת, דכ"ז שהלדיוקים חיים אחנו צעוב"ל, השפעת אלוקותו ית' והסתרת השכינה נגלות ונראות צחוט למבקשי דרך האמת, אבל בהסתלקות הלדיוקים ר"ל נשאר הכל בהסתר והעלמות, ואנו יודעים צו רק מלד האמנה, וע"כ נקרא מיתח לדיוקים הפלאת מלשון מופלא ומטובה, שזו גורם הסתרה גדולה, ולפי שלא היו הדורות זכאים להתגלות בגזל הוא שיהי' יע"ל חי ושובן בחיובו, ע"כ חננו וקצרו ובעלים הענין ואפ"כ חי ועמוד ומבקש עליו רחמים בדרך הסתר והעלמות.

ובזה יבואר דברי רז"ל למח פרשה זו הסתומה לפי טעמן שפטר יע"ל נסתמו עיניהם ולבם של ישראל וכו', ולכאורה לפ"י כ"י ראו להית הסתומה לבן אל יצונו ויאסף אל עמיו, אמנם יבואר לדרכו דכאן ראו להיות מקום הסתומה, בשעה שז"ה את יוסף וקצרתו בקצורתו והשיג יוסף הלדיוק שלא יאמר לו מיתח, ואפ"כ נזכר על הקבורה להסתיי הענין מבני"ל, ע"כ השיגו מה בגלות וההסתרה הגדולה המשותף על ישראל בדורות בגלות, דל"ה לא כ"י אורכ להסתר והעלמות, וע"כ נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מיד, וא"ש דנרמח הסתומה צויה יעקב, ויתורן לדרכו קושיית ק"ו הישמח משה זל"ה האור צר יע"ל ליוסף שיצטע לו, ויעבור על וכו' תחולל לדור לא יוכי צד חטא (ענין דדרוש הקדוש קושיית כ"י) אמנם בגמרא חולין (ב' ע"א) הקצו החוספות והסתיו וידר יעקב דר, וי"ל דבשעת צר שרי לאור כדאמרין צ"ד וידר יעקב דר לאמר, לאמר לדורות שיכיו נודרים בשעת צר עכ"ד החוספות, והכ"ה עכשיו השיג יוסף הלדיוק ההסתר הגדול וצ"ה השעבוד הנעשות לצוא, וכ"י הכרה להלכות של ישראל שיקרא יע"ל במערת המכפלה שגין בזכותו של ישראל, ואין לך עת צר גדולה מזו וצ"כ שרי לדור כמ"ש החוספות.

ויתורין צד אידך בקושיא (שם קושיא ד') שהקשה ק"ו זל"ה, מדוע שינה יע"ל בשבועתו מאברהם,

מקום לתחום מדוע מתעבד יע"א כל היום במלחמה, וכו' בנו מלך וצבא מושלים בידו ואיך לא השתדל לעלות לא"י בחיים חיותו, ולא בא הסתומה לתוך, דכיון שמת יע"א נסתמו עיניהם ולבם של ישראל, לפי שפסק מהם השפעת החכמה והחוכמ"ק שהשפיע עליהם יעקב אבינו כל ימיו, ולזה לא זו יעקב אבינו מחזיקם כל ימיו חייו ולא עשה השתדלות לעצם ולעלות לארץ ישראל, גם כי גדול ח"ת יותר מבנין ביהמ"ק וישב א"י כאמ"ל.

ויד"י יעקב באמ"ל שבע עשרה שנה, פרש"י ז"ל למה פירש זה הסתומה לפי שכיון שפער יע"א נסתמו עיניהם ולבם של ישראל וכו', גליש עפוימ"ש ז"ל בזב"ק דמאן דאכיל דלאו דילי' צה"ת לאסתכלי באפי', וע"ד שאמ"ל המלכה על שולחן אחרים שולם חשך צעדו, וכמו"כ הכונה צרכות אחרים ה"ו נכמא דכסופא, והנה כ"ז שבי' יעקב אבינו חי ה"י כח הקדושה וצחי' היראה והשעבוד גדולה מאוד, עד שכו' ישראל זכאן ליכנות צרכות עמון וע"ד שפי' המפרשים מאמ"ל אין לגבי משה יראה מילתא זווערתא, שאותו הדור שהיו בימי משרע"ה וסתומים אליו, אללם היחא יראה מילתא זווערתא, חסו כולם לבחי' הגדולה שציראם ע"י כח קדושתו של משרע"ה וכמו"כ אותו הדור שהיו צרכיו של יעא"ע"ה, אמנם אחר שפער יעא"ע"ה, מתמעט כח הקדושה בישראל, ואף שלא הביע עליהם שעבוד של מלכים כ"ז שפי' מן השבטים קיים באמ"ל, אבל אפשר שלא היו זכאים לכך צרכות עמון, כי"א צרכות השבטים בק' שחיו עוד דור עמון, ובעלי המדע והצרכים שדור השיבו השעבוד המעוהד לצוא על ישראל ח"ש כיון שפער יע"א נסתמו עיניהם ולבם של ישראל, דלפי שלא היו זכאן עוד צרכות עמון, ע"כ נסתמו "עיניהם", ע"ד דמאן דאכיל דלאו דילי' צה"ת לאסתכלי, גם נסתם לבם ע"ד שאמ"ל בזב"ק צויה ליצא וזה כלל מבין, לפי שהשיבו והצרכונם מירידת הדורות השעבוד המעוהד לצוא על ישראל, ומה שרמז הסתומה צויה יעקב, ולבאורם לפי דר"ל ה"י ראוי להיות מקום הסתומה אלל ויגיע ויאסף אל עמון, אמנם ע"כ נסתם לבם הנהגה זו מה שנסתמה עיניהם ולבם

באופן אחר אפי"ל סתירת דר"ל צענין התחלה השעבוד, והוא שאמרו ז"ל כיון שפער יע"א נסתמו עיניהם של ישראל מלכת השעבוד, ובמקור"א אמ"ל כ"ז שיוסף ה' קיים לא ה' עליהם שעבוד של מלכים, ועוד אמ"ל כ"ז שא' מן השבטים קיים לא שעבוד המלכים צב"ק, ונ"ל להשוות, ויתבאר עפוימ"ד (צגמרא בגי' ע"ז ע"ב) ח"ס רואיתמא ר"ש בר מרחא גדול תלמוד תורה יותר מבנין ביהמ"ק, שכ"ז שבי' צדק בן נרי' קיים לא הניחו עזרא ועלה, פרש"י ז"ל כי יש לך לתמוה למה לא עלה עזרא עם ורובבל בימי תורה, עד השנה השביעית של דריש האחתין וכו', ומורה אגדה שבי' למד תורה מפי צדק בן נרי' צב"ל, וצדק לא עלה מבבל ומה שם צדק השנים הללו עכ"ל רש"י ז"ל ומכאן למדו ז"ל דגדול ח"ת יותר מבנין ביהמ"ק עיי"ש, וזהו יוכן דב"ש שבי' יע"א קיים וכו' השבטים בק' למודים תורה מפיו, לא הרגישו כלל טעם בגלות, והגדול ח"ת יותר מבנין ביהמ"ק וישב א"י, אבל משמת יעקב ופסק להם השפעת החכמה, אז הרגישו שעבוד הגלות, אמנם צחי' זו ה"י רק לשבטים בק', שלא ה"י להם רב ומורה דרך ומה יעקב אביהם, אבל לללות בני ישראל לא נרגש להם טעם בגלות והשעבוד כל עוד שא' מן השבטים קיים ולמדו תורה מפיהם, והנה יוסף הצדיק ה"י המשפיע לכל ישראל כן בחיותו וכן בגשמותו גמ"ש חגי' אללם אחכם וגי' לשום לבם שארית צדק ולחיות לכל לפניהם גדולה, וצרכות יוסף וכו' לחיון היסוד ושמירת הצדיק, ע"כ הבינו ע"י שציראם הרגישו בחי' השעבוד והגלות מיד נסתמו יוסף ונפסקה השגשגה זו, וזהו יתוישב קושיה המפרשים ז"ל דלפי דרש"ם ז"ל צעם הסתומה לפי שכיון שפער יע"א נסתמו עיניהם של ישראל וכו', ה"י ראוי להיות מקומה אלל ויגיע ויאסף אל עמון, ולהבינו אפי"ל ד"ש צה"ת נחיתה טעם על מה שלא השתדל יעקב אבינו לעלות לארץ ישראל לפני מיתתו, וחכמתו ז"ל אמרו אינו ידונה קלעתו מחיים וכו', וזכרנו ביעקב אבינו שהרגיש שקרבו ימיו למות כמאמ"כ, וה"י יכול לזות ליוסף שיטעמו בחיים חיותו ולקשם רחמים מהקב"ה שוסכים על ידו וכדק' טעמו משרע"ה שהתפלל בתקט"ו תפלות שירשכו השי"ת לעלות, ואי לאת כשאמר הכתוב ויחי יעקב באמ"ל שבע עשרה שנה, ויש באן

השיגו מהם השבטים הקדושים שלא נחשבו שנות הגלות חשבונו כדי' מאות שנה משגולד יחזק, ויורכרו ישראל להשלים עוד בשאר גלויות, ומתבטא ידיעה זו נסתמה עיניהם ולבם של ישראל מלאת השעבוד העמיד לבוא בגלויות ד' מלכיות וזכו טעם אחד עם מה שכתב במדרש רב שסחם ממנו כל הצרות שבעולם, דאם נאמר שחשבונו הגלות נמנה מלידת יחזק, הו' בעל כרחך מגיע גם לאבדוק'ק לער הגלות בכל שנות חייהם, כי זאת יעדר מהם איך יעלו לחשבון שנות הגלות, ולפי שאלות הי"ז שנים שבי' יעקב במלרים סחם ממנו כל הצרות שבעולם, אי"כ נחזרר שלא זכו ישראל להתחשב להם מלידת יחזק, וע"כ נסתמו עיניהם ולבם מלאת השעבוד כנ"ל, ואי"ש מקום הסתומה בויחי יעקב עפמי"ש האוחזי"ק כי לזד שכל ימי יעקב לא נח ולא שקט, כי משגולד נולד שטנו, ואח"כ עמד לצן ואשרה של דינה ואבידת יוסף, הוא שאלמ"כ ויחי יעקב בצלמ"ל י"ז שנה, חלו כ"י חייו ולא קודם עייש"ד, ולפי"ז נרמז בכתוב זה שסחם ממנו כל הצרות שבעולם, ולעטם זה נסתמו עיניהם ולבם של ישראל כי השיגו מהם נרת השעבוד העמידה לבוא כנ"ל ואי"ש מקומה של הסתומה בראש פרשה זו.

*

באופן אחר יתבאר בבקדם קושי"ת האוחזי"ק בריש הפרשה ויחי יעקב בצלמ"ל וגו', וחל"ק ראו לחת טעם הכתוב למח יומה חשבון שני יעקב, קודם שביגע זמנו ליפטר, כי הנה רואה כי אחר שמת הכתוב ויחי ימי יעקב וגו', אחר אחריו מעשה השבעת יוסף, ואח"כ אמר ויחי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף וגו', ומן הראוי לא כ"י להזכיר סכום ימיו עד יום מותו ע"כ קושי"ת, וכאז קושי"ת עולמה בצאתה, ואפ"ל בדרך הפשט דהנה אמר ז"ל יעקב אבינו לא מת, ודרשו ז"ל מהכתוב וזרעך מאריך שנים מה אצו בחיים אף הוא בחיים, ובמדר' אמר ריש לקיש חייה אחר שוכב ואין אחר מת שנה' ויקברו ימי ישראל למות וכו', נמצא כי שני חייו שנה' הכתוב קמ"ז שנה, אינם אלא חלק משנות חייו אבל עדיין חי הוא בחיבתו עד

כנ"ל, זאת להם מכה קדושתו של יע"א, שהיו ישראל סמוכים ודוקים לקדושתו הנשגבה כל הי"ז שנים שבי' במלרים, וע"כ הרגישו צירייה שהגיע לכללות הדור והבחננו על העמיד לבוא. וע"כ גרמו הסתומה בויחי יעקב, מפני שזה הוא טעם וסיבה הסתומה, וזכנו.

*

ויחי יעקב בצלמ"ל שבע עשרה שנה פרש"י ז"ל למח פרשה זו סתומה, לפי שכין שנפטר יע"א נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מלאת השעבוד, ד"א שביקש לגלות אח הקן ונסחם ממנו, כבר כתבנו לעיל קושי"ת המפרשים ז"ל דלגיו הפירושים הכ"ל, אין זה מקומה של הסתומה עיי"ש, עוד איתא במדר' דבר אחר למח הוא סתומה שסחם ממנו כל הצרות שבעולם, ולבאור הכ"ל סותר מביקש להיפך להני תרי טעמי הכ"ל שהזכירו חז"ל וז"כ להשוותן

ואפ"ר דכל הני ג' טעמי חדא נינהו, עפ"ד האומ"ר זל"ה בקדושת יו"ט לפרש אמרם ז"ל ביקש יעקב לגלות אח הקן והסתלק ממנה שכינה, דהנה אמרו זכו אחישה לא זכו בעתה, ולפי"ז אם יזכו ישראל לבחי' אחישה, אין שום קץ וזמן מוגבל לגאולתן של ישראל, כי כל יום ויום זמני' הוא, רק אם חי' לא יזכו אז בעתה כתוב ויש עת קץ, ולפי"ז יעלע"ש שביקש לגלות אח הקן, אי"כ חשב שלא יהיו ישראל זכאים חי' וכו', וע"כ נסתלק ממנו שכינה עייש"ד וזכר כתוב ומושב בניי אשר ישבו במלרים ארבע מאות שנה וגו', ולא היו שם כ"א רד"י שנים, והסתומה על זה כי משגולד יחזק נחשב להם גרות וגשתלמו כדי' מאות שנה לסוף רד"י במלרים, עוד חילצו כי דילג הקצ"ה על הקן ערס נשלם לעטם שלא יכלו ישראל להתמחמה במלרים, ובהכרח ישלמו בגלויות של ד' מלכיות, ובתב בספרי"ק דברי חיים שאילו זכו ישראל היו נקבו מן השמים לעיקר חירוק הראשון שמתחיל חשבון הגלות מלידת יחזק ולא כ"י אור"כ להשלים ע"י גלויות של ד' מלכיות עיי"ש.

ובזה יתבאר דכל הני טעמי חדא נינהו ולפי שביקש יעקב אבינו לגלות אח הקן ונסחם ממנו,

שמרגיש בנרצח של ישראל הוא בדרך הסתר ובעלמה,
ואלמתי ה' חי בתוכנו בלתיגלית, היו ישראל בעושים
בזכותו ולא היו נכונים לגלית השעבוד, כי בנרצח
לו לא ארזאיים לרבושע בזכותו, וע"כ סתם ממנו כל
הנרות, ר"ל שסם לגבי בנח"י סתומה ובעלמה,
ובשנשים הקדושים השיגו בנח"י בעלמה זו כנ"ל,
וע"כ נסתמו עיניהם וגם מנרת השעבוד, ולפעם
לא ראה יע"כ לנחמם ולגלית להם בנח"י בגלגל,
אלא שלא היה רצון העליון צדק ואסחם ממנו,
מנא דכל בני עמינו על קרע א' נאמרו בעתם
הסתומה וכו'.

סוף כל הדורות, כמ"ש רש"י ז"ל במס' חנויות
(כ' ע"ב) מה זרעו בחיים אף הוא בחיים שיביאנו
בגולה כדי לגאול את בניו לפיכך כמו שמצינו במזמרים
ויירא ישראל וגו' ודרשין ישראל סבא עב"ל, אלא
שנשמתו אלו קמ"ז שנה משני חייו שבוו בחתולגליה,
והאח"כ נסחר ונעלם מעיניו ועדיין חי הוא בחוכנו
בנסחר והעלמה, ואולי לנעם זה חושב הכתוב שני
חייו אצל ויחי יעקב, ולא בסוף ימיו כשהגיע זמנו
לפטר, להורות כי אין אלו השלום ימי חייו, רק
חלק מימי חייו אותן שבוו בחתולגליה.

וַיֵּלֶךְ הַעַם שֶׁהָיָה הַכְרָח לְהַעֲלֹמָה הַזֹּאת, הָיָה מִפְּנֵי גִזְרֵת הַגּוֹלָם שֶׁהָיְתָה מוֹכֶרֶתָּהּ, כִּי אֲלֻמָּלָה הָיָה יַעֲקֹב חַי בְּחוּךְ גִּזְיֵי צֹהֲלָגִילָה, הָיָה יִשְׂרָאֵל צְעוּחִים בְּצִבְחוֹ וְחִזְחוֹ, וְלֹא הָיוּ גִבְעִיִּים לִקְבֹּל עַל עֲלָמָם עוֹל גִּלּוֹת וְשַׁעֲבֹד, וְכֵמו שִׁמְלִינֹי צִמְעָשָׁה דִּשְׁכָּם שִׁנְאִי וַיִּזְבְּחוּ עַל הָעִיר צֵטָה, וְהִמְרָצִיל צִמְדָּר צְעוּחִים הָיוּ עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן, וְאִף שֶׁלָּה קָבְלוּ מִמֶּנּוּ רְשׁוֹת הַסִּכְמִיו לְהַרְוֹג כָּל אֲנָשֵׁי הָעִיר וְלֹא פָחַדוּ מִיּוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַכְנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי כִּי הָיוּ צְעוּחִים בְּצִבְחוֹ הָרֶם שֶׁל יַעֲקֹב, גַּם כִּי אֲלֻמָּלָה הָיָה חַי בְּחוּכְנֹי צֹהֲלָגִילָה הָיָה הַאֲוֹמִי־עִי וְכִנְעֻנִיִּים מִפְּנֵי גִאּוֹן קְדוּשָׁתוֹ וְלֹא הָיוּ מִצִּיּוּם פְּיֻחָם לְשַׁעֲבֹד צֵבֶם בְּיִשְׂרָאֵל, וְלִפִּי שֶׁהָיְתָה גִזְרֵת הַגּוֹלָם וְהַמִּכְרָח עִי־כִּי הָיָה הַכְרָח לְהַעֲלֹמָה הַזֹּאת לַעַם הַגִּלּוֹת, וְהִנֵּה הַשְׂצֵעִים הַקְּדוּשִׁים לִמְדוּ וְהִשְׁיגוּ הַתּוֹרָה וְקוֹדֶם שִׁנְתָּהּ, וְרָאוּ שִׁנְאוֹתָיו שֶׁל יַעֲקֹב נִמְנוּ צְתוּרָה שֶׁלָּה עַל הַסֹּדֵר רַק בְּצִמְלֻעַ שְׁמֵת חַיִּי, הִשְׁיגוּ מִזֶּה בְּצִיָּה הַסֹּדֵר וְהַעֲלָמָה מִשְׁנֵת חַיִּיו שֶׁהָיָה לַעַם הַגִּלּוֹת, וְעִי־כִּי נִסְחָם עֵינֵיהֶם וְלִבָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִזִּמְרָת הַשַּׁעֲבֹד, וְאִי־שֶׁ מִקּוֹם הַסְּתוּמָה אֲלֵל וַיְחִי יַעֲקֹב, שִׁמְמָה שִׁמְמָה הַכְּתוּב כֹּחַן שְׁמֵת חַיִּיו, הִשְׁיגוּ הַשַּׁעֲבֹד וְהַגִּלּוֹת הַמַּעֲשִׂיָּה לְבֹא אֲלֵיהֶם, וְנִסְחָמוּ עֵינֵיהֶם וְלִבָּם מִיָּד, וְלִפְיֵי אִי־שֶׁ דָּלָה הָיָה גִ' עֵמֶי שֶׁזִּכְרִיו וְחֵלֵל צֵעֵם הַסְּתוּמָה חֹדָה נִיבָהוּ, וְיִמִּי־שֶׁ רָצִיל שִׁסְחָם מִמֶּנּוּ כָּל הַכְּרוֹת שֶׁצִּטְלוֹם, יִתְפָּרֵשׁ לְדַרְכּוֹ עַל צִיָּה הַכֵּי־ל, דְּבִאֲחֵת אִמְרָצִיל צִמְדָּרֵם וּלְקוֹם (הַכּוֹצָה עֵינִי) וְשִׁעִי־מִרְיָם מִרְיָם צִנְעָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּצִמְרָת הַמַּכְפֹּלָה וַיִּתֵּר מַכֵּל הַבָּצוֹת, וְלִבְלֹאֲהֶם כִּיּוֹן שִׁנְסָחֵמוּ עֵינֵיהֶם שֶׁשֶׁל יִשְׂרָאֵל מִזִּמְרָת הַשַּׁעֲבֹד אִיךְ יִזְדַּק לִמְרֵם שִׁסְחָם מִיַּעֲקֹב כָּל הַכְּרוֹת שֶׁצִּטְלוֹם, אֲחִמָּם הַכּוֹוָה שִׁמְמָה

א"י דרך רמז מוסר לפרש חמדם ז"ל נסחמו
עניינם ולבם של ישראל מלחם השעבוד, בהקדם
דברי המדרש כל ה"ך על גחון שם מת יעקב ע"כ
ובוא פלג, ויתבאר עניינם בספר"ק דהעלות נעורים
י"ל מסמין עיני האדם ועיני שכלו מלרעות האמת,
גם נסחם לבו מלהרגיש ולכוין לומר דיבורים אמיתיים
לפני הבור"ה, והנה היו ישראל צבועים מלרוע ערות
הארץ מקום מזהם מאוד, והיו הנסיונות גדולים
מאד בענין שמירת הכרית, עד שלא היה אפשר
דרך הטבע להגלגל, אך אמר"ל צרכות יוסף שגד
שמו מן הערוב, צרכות נגדו כל ישראל מן העריות
וצרכות שרם אמנו נגדו כל הגוים מן הערוב
עיי"ש, וצרכות הגדול סייעו להם מן השמים
להתגבר על הנסיונות העצומים ולהיגדר מן העריות,
חמם כל זמן שהיו יעקב ואבות קיים, לגדל שלימותו
במידה זו, שלא פגם בה מעולם וכן פ"ד שנים חמס
כחי וראשית ראוי, כל אותו הדור שזכו להיות עמו
בזכותם חזק היו מושלים מבחי' תורה וחמדה
והרכיב וראוי' האסורה, חזל אחרי הסתלקות יעקב
אף שנינו ישראל מבחי' הרע במעשה כחמור"ל
לא היתה ופרסמה הכחוב, אולם אם מידי עזרה
יח"י מידי הרכיב לא ילאו וע"כ אסחמו עניינם
ולבם מלחם השעבוד הרחומים, כי בשלש הטעמים
גורם ר"ל להרכיב חלב, כחמורם ז"ל עין מראה
והלב חמוד, ועי"ז נסחם חלב וגסמית העין מבחי'
ההפך, וז"ל ירמז בטעם הכחוב שחמור רח"ל

יוסף קיים, ויצא אמרם ז"ל שמשמח יעקב מיד
התחיל השעבוד, ועוד יש סחירה ממנו דאיתא
במד"ר כ"ז שאלו מן השבעים כי קיים לא התחיל
השעבוד, עוד איתא במדרש עכ"פ וימת יוסף וכל אחיו
וכל הדור הבא, כ"ז שבי' אחד מן הדור קיים היינו
אחד מעי' נפש שירדו למצרים לא כי' שעבוד,
ובפד"ר'א משמע שלא התחיל השעבוד עד לי' שנה
לפני ויאתם ממצרים, ובפ"א'א בני אפרים לא
התחיל השעבוד, כרי לך חמשה זמנים חלוקים
בדברי ר"ל צענין התחלת השעבוד ויצ"ל להשוותם,
גם ראו לזכרון שיעת הפד"ר'א דחינה שנעשו בני
אפרים לפי שמיכרו את כקן ויאלו בלא רשות ויבדו
על שבעת הגלות, אבל כל ישראל מה חטאו וזכרי לא
נעלו חלק בחטאם, ומקצוע נעשו צעוים שהתחיל
בם השעבוד ממנו הבא ויצ"ל.

ונקדים דברי הגמ' (פסחים פ"ז ע"ב) א"ר
אבשיעא מאי דמצי (שופטים כ') נדקא פרונו
בישראל, נדקא עשה הקב"ה בישראל שפזון לבין
האומות עכ"ד בגמ', לכאורה לפי דרשם ז"ל יצ'
קישור רישא דקרא שם (שופטים כ') מקול מחללים
בין משאבים שם יתנו דקות ד' נדקא פרונו בישראל,
ועיין פירש"י והמפרשים שפי' זו עפ"י פשוטו,
שכא שר ודודי' להקדים על מפלת סיכרא עיי"ש,
אולם לפי דרשם ז"ל רישא דקרא אין לו ביאור
וקישור.

עוד דרשו ר"ל צבאי קרא (בתנ"ך"א פ"ו) אמר
הקב"ה לבית דוד מה אהם יושבים, אם אהם
מבקשים את ימות בן דוד ואהם מבקשים לגאול
את ישראל עשו משפט ונדקא, שנא' וכו' מקול
מחללים אלו האומרים על עמא עמא ועל טבור טבור,
הכל במקומו וצדמו, והכלות שבת בשבת והכלות
מועד במועד והכלות חגיגה ומעלות ודיני חללים
באדם וכו'. בין משאבים מתוך שלומדין ושאבין דברי
חורר וכו' לכך נאמר שם יתנו דקות ד' נדקא
פרונו בישראל, חסד גדול עשה הקב"ה שפזר את
ישראל לבין העכו"ם עכ"ד במדרש, וראוי לבין
אין נשמע כל זאת ממא"ה"כ מקול מחללים, ובישיעת
יעקב פ"י מקול מחללים מלשון מחייה וחליה ויכלל

נכחמו עיניהם ולבם של ישראל מלח השעבוד של
מצרים, ונרמם הכחומה אלל ויחי יעקב, כי דבר זה
שבו מרגישים בסיחומת העינים והלב, בטומאת
מצרים ערות הארץ איוו בדרך העצב וזכו לזה רק
מפני שהיו מחסופים בלא הקודש של יע"א, ועל
שבי' יעקב אציוו במצרים וי" שנה החליש כח
הטומאה ועל כן נשאר צגופם ברבש קודש שהרגישו
מיד סחומת העינים והלב, והאורם לא כי' ויחי
יעקב וגו', ועי"כ נרמם הכחומה אלל ויחי יעקב,

והעצה להיגל מן החטא והכבוד הרב, ע"י שידבק
באדם מהשבתו ולבו בתוכי, במ"ש הרב"ם אין
הכבוד מלוי אלא בלב פני מן החכמה, ובאמת כי
יעקב אציוו לא מת אלא שנעלם ונשחר מעיניו,
ובזכותו אלו מתקיימים צננויות בגלות ואמרו"ל
הכולך בדרכי אצות הקב"ה מתקומם עליו בזכות
אצות (כובא נישמח משה פ' עקב) והגודל א"ע
מן העריות ומשמר עיניו ולבו מן החטא אללו לא
מת יעקב, ובזכותו יגל ויתקיים ויחבה לחוס'
קדושה מן השמים, אך מי שכולך ר"ל אחר תאח
לבו צעלם הילכ"ר, חמן מת יעקב ונפסק הקשר
ר"ל, וז"ש במדרש כל הולך על גחון ביינו צעלם
הנחש הוא הס"מ חמן מת יעקב, כשי"ת יחנו
להתדבק בו ית' ובתוכי' צלמת ובחמים, ויראו
עיניו וישמח לבו בהגלות כבוד שמים עלינו צב"א.

•

במסיבה לתחזוקת הישיבה

ויחי יעקב צאח מצרים שבע עשרה שנה וגו',
פ"י רש"י ז"ל למה פרשה זו סחומה לפי שכשמת
יע"א נכחמו עיניהם ולבם של ישראל מלח השעבוד
עכ"ל אמרם יש סחירה לזה ממנו דאיתא במד"ר
(פ' שמות) ואלה שמות צ"י הבאים ממצרים וכו'
היום באים, והלא ימים רבים היו להם שצאו
למצרים, אלא כ"ז שבי' יוסף קיים לא כי' להם
משוי של מצרים, מת יוסף נחמו עליהם משוי של
מצרים, לפיכך נחיו הבאים כאילו איתו יום נכנסו
למצרים ע"כ, כרי שלא התחיל השעבוד כ"ז שבי'

ויואלצו כי"א משם ציד חזק וצדוע ועו"י שלח מלגו, ואילו לא הוליד הקצ"ה את הצותיו ממנרים ר"ל ציד חזק, אלף שפרעו צדונו כי' משלחם הכי אנו וצנינו וצני בנינו משועבדים היינו לפרעה וכו' ר"ל השתעבדות של הכרת עובד.

והנה איתא במדרש ששצא יע"א למנרים פסק כרעב צדונו, וכשנחלק חזר כרעב, ולפי"ז כי"ז שיע"א חי, לא היו המנרים יכולין להפאר שעושין לישראל טובה במה שמחזיקין אותם בצלמם, שהרי ראו והשיגו שכולם הם חיים וניחויים רק בצדונו של יע"א, נמצא שלח כי' לישראל חיוב השתעבדות להמנרים כלל משא"כ אחר הסתלקותו של יע"א אפי"ש שיוסף היה מלך, מי"מ התחיל השעבוד שהרגישו ישראל בחי' השתעבדות להמנרים על שנותנין להם זכות החייבות בצלמם, וז"ש בשמח יע"א נסתמו עיניכם ולכם של ישראל מלכת השעבוד, ואין זה שעבוד הרוך בעבור כי"א שהיו להם חיוב השתעבדות כבי"ל אמנם כי"ז שיוסף הצדיק חי צעולם לא היה השעבוד שזה מכל המנרים, ורק המנהיגים והמנעלים ידעו שאין כמו של יוסף גדול כי"ז שהוא רק שני למלך, ע"כ התבאר עם ישראל בדרך שררה, משא"כ הכמון עם כי' יראים משליטת יוסף, אבל אחר שנחלק יוסף התחיל השעבוד בדרך כלל שזה מכל המנרים, אבל עדיין לא היה עליהם שעבוד הרוך, דכ"ז שהצטטים הכ' היו צעולם בנינו בצדונו הגדול על ישראל ואחר שנחלקו הצטטים התחיל השעבוד בפועל ממש.

זהו הלבבות שבת שני"ך מחיבה להחזיר המצוי, והלבבות עומתה וטובה ועצלה ונעי"י דפוסל צהן חלילה, אמנם הקשה בשם מהר"ש לאליהו ז"ל דברי בחגיגות ומעילות לא שייך זה ואין ללמדו כולם מהאי קרא עיי"ש, ובאמת אין פירושו מספיק אף על הלבבות שבת ועומתה וטובה, שמרונים הלבבות מלבד חלילה ומחילה, ואין ללמד ממאמר הכתוב מקול מחללים כל אלו וז"ל דרשם ז"ל, גם אין יתקשר סוף הכתוב דקת פרונו בישראל חסד גדול עשה הקצ"ה שפירז את ישראל וכו', ואין לו קישור לרישא דקרא עפי"י דרשם ז"ל.

עוד שם בתנוד"ש שם יתנו דקת כי' דקת פרונו בישראל, עיר קטנה שבישראל עמדו וצנו צב"כ וציה"מ ושכרו להם חנויות ושכרו להם מלמדי חינוכות, נמצא בחי' מדרשות מרובים בישראל וכו', אמר הקצ"ה בני צה"ל צה"ל המדרש ששכר הגדול שיש לו בחלוצי שלך הוא, ובשני"ך אני מניל את ישראל ע"כ, וז"ל אין ללמד כל זה מהאי קרא דקת פרונו בישראל, גם למד אמרו עיר קטנה צנו צב"כ וכו' וכי עיר גדולה אין צונים בחי' כנסיות.

ונבא אל הביאור ליישב סתירה דר"ל בענין התחלת השעבוד, עפ"מ"ש צ"כ מעשי ד' לפרע המאמר עדים היינו לפרעה במנרים וכו' ואילו לא הוליד הקצ"ה את הצותיו ממנרים הכי אנו וצנינו וצני בנינו משועבדים היינו לפרעה במנרים, ולכלאורא מה משמעונו צה"ל שאילו לא הוליד הקצ"ה אותנו היינו עדים, גם קשה שמתחיל בלשון עדים ומסוים משועבדים, שהולל אילו לא הוליד וכו' עדים היינו לפרעה במנרים, ופי' הוא ז"ל לכלאורא למה הוצרך הקצ"ה להוליד את ישראל משם ציד חזק, הכי השי"ת כל יכול וכו' לו להכות את לב פרעה שישלח את ישראל מלגו הטוב, אכן טעמו של הקצ"ה צה"ל, דאם כי' פרעה שולח את ישראל מלגו, היו ישראל חייבים אליו הכרת טובה על שחררם בטובתו, וזה חזק מאוד לנח' הנפש אם יש לאדם התחייבות והשתעבדות לרשע, ע"כ הולידה הקצ"ה ציד חזק כדי שלא יהיו לישראל שום התחייבות והשתעבדות אליו, וז"ל עדים היינו לפרעה במנרים

ומה שאמרו דכ"ז שאחד מן הדור כי' קיים לא כי' השעבוד, גלי"ש עפי"י מה דאיתא במדרש שהיו לישראל פטרונים במנרים ולא רצו ללכת, וע"כ הביא הקצ"ה מכת חושך כדי שימותו בחיות הימים ולא יראו המנרים במפתן במצור במדרש (פי' צה"ל), ולכלאורא הכי יש דעה במדרש שילא רק אי' מסי' רבוא והשאר ממו' צ"י ימי אפילה, ואין אפשר שכולם יהיו להם פטרונים, ולפי"ז היה מלוכה ישראלית ולא נשאר למנרים שררה כלל, אמנם אין הכוונה שכולם יהיו להם פטרונים, רק שהיו למקצתם פטרונות וכו' להם כח להמשיך את הכלל ישראל

לדעתם, ולפתוחם שלא ישמעו למשה ולאהרן, וע"כ נתלה הכסאון והעושה בלחות הפעורונים שהיו מסתחים את ישראל מאחרי משה ואהרן, בצחינית ורדו בכם שונאים שדרשו חז"ל אינו מעמיד שונאים אלא מכס ובכס.

אמנם כ"ז נסתבז רק אחר מיתת הדור הראשון יורדו מלכים כמ"ש במדרש וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור הבא ויבני פרו וגו' ותמלא הארץ אותם שמילאו בתי עטעטאות ויבני קרקסאות, דכל זמן שהדור הבא הישן אי קיים לא נחטרו ישראל בין המלכים ולא כ"י לבס התחברות עמכם כלל, רק אחר שנסתלק כל הדור לא התחילו להתחבר עמכם ועי"ז קבלו שררה ופערות מהם, מלא שבתסלקות כל הדור התחילה בתי גלות אחת, דמשעת פטירת השבטים התחילו המלכים לשעבד את כלל הכלל ישראל היו עדיון בשלימות קדושתן ולא נחטרו עם המלכים את אחר מיתת כל הדור הבא התחילה בגלות גם מ"שאר עמם, מאותם שנגשו פעורונים אלא המלכים, ומתוך צד ד' הזמנים שנתו ח"ל בהתחלת השעבוד.

ועכשיו נבא לתקן זמן חמישי המבואר בפד"א בהתחיל השעבוד משעת ויאת בני אפרים לבאורח קשה למש נעשו כל ישראל בשביל בני אפרים שעברו על השבועה, ואפ"ל דבזה חינו מבואר בדברי ר"ל שהיו ישראל מוחים ביד בני אפרים כשראו ללאת, ואפשר דאף שלא התחברו עמכם ללאת, מי"מ לא היו מוחים ופסחו על שתי סעיפים, וע"ד דליתא במדרש הביאו רש"י ז"ל עכ"פ ע"פ תרח אבינו, כשהשליך נמרוד את אפרם לבבשן האש, כ"י הכן יושב ואומר בלבו אם אפרם נולד אני משל, ואם נמרוד נולד אני משל, ובשניאל אפרם אמרו לו להרן משל מי אחי, אמר להם הכן משל אפרם אני השליכוכו לבבשן האש וגשף, ולכאורח אינו מובן מה חטא הכן בזה, הכי אחד כ"י אפרים ואם כ"י גשף על קידוש"ש לא כ"י גשף צעולם ודימתו להיות לו למסיוע, וגם זה שאמר אם אפרם נולד אני משל, שהכיר וכוזה בנסו שהוא מקב"ה ג"כ כ"י נסיון גדול דדור הבא, שלא האמינו בניו הש"ת,

ונבוא לצאר מאמר חז"ל בי"ל דקת פזרונו ב"שאר דקת עשה הקב"ה בישראל שפזן לבין האומות, דבזה ראונו של הקב"ה שכיבו ישראל מפוזרין בכל העולם, כדי לברר הו"ל"ק הנמלאים בש"י בלתיים בגלות, ולהשריש בכל מקום תורה וקדושה, וכמ"ש ז"ל במדרש חזית (ש"ס"ג ז' י"ט) קול דודי הוא זה בזה זה מלך המשיח, בשעה שהוא אומר לישראל בחודש הוא אחס נגאלים, אומרים הא"ר אנו נגאלים, ולא כבר נשבע הקב"ה שהוא משעבדנו בתי אומות, וכו"ה משיבין ב' תשובות ואומר להם, אחד מהם גולה לבדבריה וכו' דומה כמו שגליהם כולכם וכו', ובחודש הוא אחס נגאלים ע"כ המדרש, מבואר שאף אחר ר"ת המשיח יהיו ישראל חוששים ויראים

הרשעים ישאלו קושיא זו, ומי שמאמין בתורה
ובדברי חז"ל אסור לו להקשות קושיות אלה לבאמין
באמונה פשוטה שכן לריק להיות, ואף אם רוב
העולם יאמרו להיפך, אסור להימשך אחר הרוב
בדבר הזה, והרואה להיות דבוק בדרך התורה
האמתית אין לו להשגיח על רוב העולם, וכמו
שפי' האוהבה"ק עה"פ כי יסיחך אחיך בן אמן
וגו' לאמר נלכד ונעבדה חלקים אחרים אשר לא
ידעת אתה ואחיוך מאלהי בעמים אשר סביבותיכם
הקרוצים אליך או הרחוקים ממך מקנה הארץ ועד
וגו', ולכאורה מה זה שחושב הפסוק כל אלה
הפרטים הקרוצים או הרחוקים מקנה הארץ וגו'
מאי נפק"מ בזה מקום שיהי' ע"ז קרוב או
רחוק מ"מ הוא אסור, ופי' שהמסית יבא בטענה
להוכיח הוכחה גדולה, וזהו כשהבי' ע"ז שחפשיה
בעולם, שכל העולם או רובו עובדים אותה וכו'
וה"ש מקנה הארץ ועד קנה הארץ כולם עובדים ע"ז,
א"כ יש לך ג"כ לילך אחריהם, ובכחה זו עמה טענה
להוכיח כי יש בה ממש חי', אעפ"כ אמר הפסוק
לא תאבה לו ולא תשמע אליו וגו' ולא תכסה עליו.

ונבוא לבאר דברי התנודע"א בג"ל, מקול מחללים
אלו האומרים על עמא עמא ועל עבד עבד
הכל במקומו ובזמנו, והלכות שבת בשבת וכו' ודיני
חללים באדם וכו' שם יתנו זקנות ה' זקנות פזרונו
בישראל, חסד גדול עשה הקב"ה שפירז את ישראל
לבין העכו"ם, עכ"ד במדרש, וז"ל קישור המאמר,
גם איך נלמד כל זה ממאמר הכתוב מקול מחללים,
ופי' הישועות יעקב אינו מספיק דלא כל הלכות
התורה דינוי חליה ומחילה תליין (שיק קושייתו
לעיל), אמנם אפ"ל עפ"י דרכו שפי' מקול מחללים
משלחן חליה ומחילה, והכוונה לדרבנו שפירש חליה
ומחילה בין עומאה לטבחה, ואומרים על עמא עמא
ועל עבד עבד הכל במקומו ובזמנו, ובאופן זה
יתקיימו אצלם כל הלכות התורה שבת ומועדים
חגיגות ומעילות וכו', דכל קיום התורה"ק תלוי
בזה, דאם אין חליה בין עומאה לטבחה אז עוברין
על כולם פעם על זה ופעם על זה, משא"כ אם
מקיימין חליה זו יתקיימו כולם על ידו, ועל ידי זה
בדק פירושנו בישראל שמלדיקן דרכי הש"ת ומאמינים

שמה לא תתקיימה עדיין שזעמו של הקב"ה בגזירת
הגלות, וא"ל שחב' גאולה אמיתית כ"ל ע"י
השלמת גזירת הגלות, והאר"י ז"ל בשער הכוונות
(פי' ראש) האריך עוצה בטעם הגלות שהוא לצר
ליה"ק אשר בשני' בין האומות, וכתב לחלק בין
הדי' גלויות שהם בכל מדי' ויון אדם לשאר גלויות,
כי אלו הדי' המה השרשים וע"כ מוכרח להיות שם
גלות מרובה מכל ישראל, משא"כ גלות שאר האומות
כיון שגלה שם אחד מישראל נחשב כאילו גלו כולם,
כי המה רק ענפים ורק אותן אשר נפלו גלויות
בשמותיהם באומה הכולל לריבים להגלות שמה, כדי
להוילת ולצר משם ניה"ק השייכים לשורשם עיי"ש.

ובגמרא (ע"ז י"ג) דרשו רח"ל עה"פ (זכרי' ז')
כי תארבע רוחות השמים פרשתי אהבם, האי
תארבע רוחות תארבע רוחות מצעי' לי, אלא כשם
שא"ל לעולם בלא רוחות כך א"ל לעולם בלא ישראל
וכו', וצ"ל המהרש"א ז"ל דענין הדמיון כי ברוחות
הם קיומו של עולם וכו' שהוא מייבש את הארץ,
ולולא הרוח ה' העולם כולו עובדים מים במים
לפי הטבע וכו', כן הם ישראל שאלולא הם ה' ה'
העולם חוזר לתוכו וזכרו וכו', וע"י שפירש ופירז
אותם כדי רוחות התפרסם בכל העולם אמונתו
ותורתו והוא קיומו של עולם עכ"ל, ועוד טעמים
הרבה בדר"ל בענין הגלות, (הוצא בדבריו במקור"א
עיי"ש), והחולק על דבר זה ה"ה חולק על דברי
הנצי"ח ודברי חז"ל.

והאזהרה"ק (פי' בחקותי) עה"פ והבאתי אותם
בארץ אויביהם כתב לשון מפלוא, חליק ורשע
הוא כי יאמר למה ה' ויילאם מארצם ויגלה בין
האומות לפרעון עונם, ויבסס חוק ארצותם ולא
יגלה בין האומות, כי אדרבה זה יסודם היפך חיקון
המצוקה, שאם המצוקה הוא להביט מעשיהם, הנה
שחזרה אותם בארצות יגמרו לעשות רע ויחפרו
בגוים וילמדו מעשיהם וכו', והאריך שם לבאר טעם
הגלות עיי"ש, ולכאורה ראוי להצין למה נקרא בשביל
זה רשע, הרי באמת שאל קושיא חזקה, ומדוע לא
ישמיענו הכתוב טעמו של דבר למה הוילאם ד'
מארצו וכו', אמנם הוא ז"ל ראה ברוח קדשו שרק

שדקק עשה הקצ"ב בישראל שפזרן לצון האומות, משא"כ אם מתחבין עם העממים לצון ליד דעות נפסדות להקשות קושיות על הכנסת הכוזבים למח, ה" לר"ך לגלות את הברכה הצלחה ואין מתאמנים בדברי הכז"ל שאמרו שיש הכרה בצלות כדי להשריש כח החורב וקדושה בכל המקומות, ורק אם ישו לקול מחללים ששוען חליה בין עומאם לעברה אז נדקת פזרונו בישראל וזה ברא תלוי.

ובזה ויזן המשך דברי התנוד"א ד"א עיר קטנה וכו' ויזן עפי' מלאך הקדוש לו מקול מחללים וגו' שמוכרח לעשות חליה בין עומאם לעברה, ולהלכין נדקת פזרונו בישראל אמנם בדרך זה ישארו רק מיעוט דמיעוט מכל העולם, וא"כ יפול לב האדם מליך בדרך הזה, משום הכי אמר עיר קטנה וכו' דה"ל לגבי העולם הוא עיר קטנה ואגשים צב מעט כפשוטו, דמועטין הם המקבילים עליהם דרך הזה וע"כ נקרא עיר קטנה, ומסיים ע"ז התנוד"א אמר הקצ"ב בני צנה לי ציכמ"ד וכו' וצבולך אני מליך את ישראל, שאלו מועטים מישראל הם המקיימין את העולם ומליך את ישראל.

ובשפלות המצב בדורנו שנאמר מתחנו שמה וסלחה של הכלל ישראל ולא גשאר כ"א מיעוט דמיעוט שומרי תורה ומצות, לר"ך לידע שיעקר כל העיקרים להאמין צ"ג העיקרים וזכנו שצבאר הרמזים ז"ל בספרו, ולר"ך להחזיק בדרך הזה של קול מחללים ופרשה זה של קול מחללים צריכים הח"ח ללמוד לגבי ישראל כי הוא עיקר גדול בעבודת השי"ת, ועכשיו גם הרשעים שושן חליה זו שאין רואים בקשור כל דברא עמנו, וזהו מחסדי השי"ת עמנו שאינם מסייעים לנו בהחזקת התורה, ועד"ז יחי יסוד קיומם של מוסדות התורה רק מישראל שומרי התורה"ק, ואין לנו חיוב השתעבדות להם.

ופירשתי במאמ"כ (פ' ראש) ח"ש כמחנה ידו וגו' ולכאורה צ"ע הלשון כמחנה ידו צ"ק הדמיון, ונ"ל דהנה הקצ"ב פורע לכל ישראל מה שזון לנדק, וזכנו שאמרו ז"ל אין אדם נעשה עני מנדק, ולכאורה כיון שהקצ"ב מחזיר הכל אל

כמותן א"כ אין זה מחנה ידו ורק משל הקצ"ב הוא נותן, אמנם הקצ"ב מחשיבו אליו כאלו ה" מחנה ידו, ומתבדך על ידו כאלו ה" נותן משל ממש, ח"ש ח"ש כמחנה ידו שנחשב אלל הקצ"ב כאלו ה" מחנה ידו, ככרת ה"א אשר נתן לך ר"ל דלענין זה נחשב כמחנה ידו כשיש"ת יצרך אותו בשביל החיות.

ובפסיקתא עיר חשך איני מצקש ממך משלך אלל משלי שח"א כד את ה' מכוך ח"ת מכוך אלל ממה שחייגך, ואפשר לומר עוד מלבד הפשוטו עפ"י הכ"ל דכל מה שנותנין להחזקת התורה הקצ"ב מחזירו ופורע לו בשלימות ח"ש איני מצקש משלך אלל משלי, דברי הקצ"ב מחזירו לו בשלימות נמלא דמעיקרא נותן משל הקצ"ב, אלל שהקצ"ב מחשבו לו כאלו נתן משל, עוד הרשו בפסיקתא הכ"ל כד את ה' מכוך ד"א צקולך וכו' ואפשר לרמוז צב עוד צחי צמלות כדקדק דאמרו ז"ל גדול העשה יותר מן העושה, ואף שאין כ"א יכול ליתן יותר מיכולתו, אבל עכ"פ כ"א צכחו להרבות תומכין דאורייתא ולהמשיך אנשים זולתו למלאה רצא זו, וכ"א מוטל עליו לעשות כל מה דאפשר להרבות פעלים לתורה, ח"ש כד את ה' מכוך, ד"א צקולך, היינו כי מה שא"ל לך לעשות ע"י הויך, חשך צקולך ע"י ידבורך עם צ"ל להרבות פעלים לקיום התורה, גם כחיה כדבור דמי וע"י מכתב אפשר להרבות פעלים לקיום התורה, וזה מוטל על כ"א"ל לעשות צמשך כל השנה.

ובפשטות אפ"ל מה שאמר עיר קטנה שבישראל עמדו וצנו ציכמ"ג וציכמ"ד וכו' נמלא צחי מדרשות מרובים בישראל, דהנה לפני חיה שנים כשכחלנו לייסד הישיבה וכת"ת, היינו עוד עיר קטנה וכו' בין הכל כעשרים תלמידים, וצ"ה צכל שנה ושנה נחוספו כשחי מאות חו ד"א מאות תלמידים צליכ"ר ויכולין לעשות מהתלמידים של כל שנה ושנה עיר צפ"ע, דשני מאות לומדי תורה הוא עיר חשובה בישראל, ממילא מוצין צפשטות עיר קטנה שבישראל עמדו וצנו ציכמ"ג וציכמ"ד ושכרו להם תלמידי חינוקות צבדו שכחו עיר קטנה, שבו רק מועטים ח"ח ח"ח נמלא שמדצין צחי מדרשות

וכי חלול שבת אינו חטא ידוע, ואדרבא בחטא זה של שמירת היסוד צ"ל נכשלים זו יותר משאר חטאים, ושלל מהם ידיעת חומר העון והפגם עד היכן הדברים מגיעים בשורשן, וא"כ מדוע נקרא זה חטא כידוע יותר משאר חטאים.

ואפ"ל הכונה עפ"י ק"ו היינו לב זל"ה אשר הוא קודם ההחלקותו שלא יכתבו על מזבחו חומר גאון או לזיק, כי אם כזה יכתבו הרב המפורסם נודע בשערים וכו' עד כאן לשון קדשו. וענינו נראה כי למעלה בעולמות העליונים ישנם שערים הרבה, כ"א מיוחד לבחי' השפעה מיוחדת, כמו שהזכירו חז"ל בגמ' (ב"מ י"ט ע"א) ח"ר אלעזר מ"ס שחר ציהמ"ק נגעלו שערי חפלה וכו' ואע"פ ששערי חפלה נגעלו, שערי דמעות לא נגעלו וכו', עוד שם ח"ר חסדא כל השערים נגעלים חוץ משערי אונאה וכו', ומקצת השערים הם מפורטים בספר הזוה"ק ובדברי ר"ל ככ"מ ובהפלה למו"ש"ק הם מסודרים בסדר אלפא ביתא שערי אורה וכו' שערי ציה וכו' וכל שער ושער יש לו מלאך הממונה עליו, וזהו פ' נודע בשערים כי ה' לזיק לחיב קדושתו ולדקתו שמו נודע בשערים עליונים לשבח, והמלאכים הממונים על השערים מערבים קדושתו, כי אמר"ל גדולים הדיוקים יותר ממלאכי השבת.

ואי"ל לנעם זה כינו חז"ל חטא זה חטא כידוע, כי המליכ"ל ר"ל בחטא הנורא הזה, שמו נודע בכל השערים לגנאי והמלאכים הממונים על השערים יודעין ומכירין זו ע"י כחות מלאכי משחית שצברו על ידו וסובבין אותו, ולרדק לזכות גדול ומלוי יושר שלא יהיו השערים נגעלים בפניו ולפני חפלתו שלא יתחפרו וירחקו ר"ל, ואמר"ל כי שערי דמעות נעלים לא נגעלו, וע"כ ע"ה היחידה לנו שגבש ר"ל בחטא הנורא הוא שיתמרמר ויתחרט מעומק הלב על אשר הכעים להביות"ש, וירבה בחשובה ובחנהגים דמעות של אמת להביות"ש שיקבל חשבון, ויש לנו בהערה מדברי ר"ל כי שערי דמעות לא נגעלו, ואף באחד מהם שהוא עומד וק"ס שמו ידוע חפלתו נכנסת בשערי

בישראל, ונאסר שהש"ת יעזור גם להלאה, וכמ"ש ר"ל בהכח הבכורים בת קול מצרית י"ר שחשש בן לשגה הצאח.

ודשי"ת ישלם לכל מי שגנל חלק במאור הדולח הזאת, וחכותו גדול מאוד שעל זה נאמר לדקתו עומדת לעד, שאם נותנין לדקא לתשצר, לדקתו עומדת לעד, שנמשכין עי"ז דורי דורות עד אין הפסק והבורא שולם יעזור שחכס להגדיל תורה ולהאדירה ולהרצין תורה ועברה בישראל, ובמברה חכה לראות הגאולה שנימה צדיקה משיח לדקתו וזכר לקבל אותו באופן וסירין בנות וצמחה בקדושה ובעברה ובהגלות כבוד שמים עלינו במרה צמינו אמן.

*

באופן אחר חפ"ל דקדוקים כי"ל בדקדקם להעיד עוד במחמכ"כ בסוף הפרשה ויאו אל יוסף לאמר חב"ד לזכר לזכר לפני מותו לאמר כה תאמר ליוסף אג"ה שא נא פגע אחיך וחטאתם וגו', פרש"י מדברי ר"ל חב"ד לזכר, שגו בדבר מפני השל"י, כי לא לזכר יעקב בן שלא נחשד יוסף בעניו, וי"ל ח"ד יתכן לקדושים האלו להו"א מפיסה דבר שלא ה"י, גם הוא מוכחש בחזק, דאלמלא ה"י ראונו של יעקב חב"ד לזכר את יוסף על ככה, ה"י אומר אליו בעצמו פא"ס ולא ע"י שליח, ואיך לא חשו שלא יאמין יוסף לדבריהם לנעם זו.

ו"בך יוסף בדברם אליו, ראוי לבין מדוע ככה יוסף והלא הוא ידע בעצמו שאינו נוער שגאה עליהם ונראה לכאורה כב' זו כלא אור, גם אומרו בדברם אליו מלת אליו מיוחדת, וכבר חכר שאליו דיברו.

ונ"פ דרך רמז מוסר וכבר הקדמנו בדברנו לעיל כי הקריאה בפרשיות אלו של שבעה וגאולה מנאים מעורר הזמן, ומסוגלים ימים אלו לתקן חטא כידוע יותר, והנה ראוי להבחין מ"ע כינוי ר"ל לחטא זה חטא כידוע, והבי כל מי שלמד תורה ויש לו ידיעת בית דבר כל החטאים ידועים לו,

דמעות והצויות מרחם עליו לקבל תפלתו, וזכור
 באלו הימים של שובבים לעשות תשובה שלימה על
 חטא הנורא הזה, ולשפוך דמעות של אמת להצויות¹,
 ובכוכ"ק יקבל תשובותיו, ונפרט תשובת הרבים
 דכתוב קל כביר לא ימאס, והבאנו לעיל מדברי ק"ז
 כישמת משכ זלציה ותשובת הרבים חף אס הוא
 מיראה, מתקבלת צבחי² תשובת מאהבה, וזכור עוד
 לעשות לזון הצובים ולהרבות כבוד שמים על ידינו
 כי זהו חבליה הכל.

נחזור לעניינו בבואר מאמצי³ אלה שא לא
 פשע אחיך ותעלמם וגו', כי השבעים הקדושים
 התאמתו על חטא מכירת יוסף והשחלתו לעשות
 תשובה ולפינים את יוסף, ואף שבי⁴ סיבה מן השמים
 בגזירת נורא עליה כדי לקיים גזירת ידוע תדע,
 מי"מ הי' קאת פגם בדבר (כמו שהארכנו בדברנו
 לעיל) והי' מעין צחי⁵ פגם הכרית, כי יוסף הלזיק
 הוא מזה היסוד כידוע, וזפגעם בו קלקלו בשורש
 המדה ההוא למעלה, גם כי על ידם נדמן לו הכסיון
 הגדול בלשם פועיפר ויפחו זרועי ידיו שאבד עשר
 טפין כאמר"ל, ועי' מתאספו יחדיו בעשרה לעשות
 תשובה הרבים ולפינים וכבר פירשנו בדברנו במקרא
 דברי המדרש (הובא פרי"ד) לו ישמענו יוסף והשב
 ישיב לנו וגו', השב זה יוסף ישיב זה עשו, כי
 לא הי' יוסף הלזיק נחשד בעיניהם שיקנסו נקמתו
 מהם, אך כל יראתם הי' מקטרגו הכי"מ שרו של
 עשו, שכל זמן שרושם החטא קיימת, יש מקום לקטרגו
 חיו, ועי"כ השחלתו בפיוסו לתקן פגם החטא, וזה
 נכון מה שלא נזכר ישי"א ליוסף דברים אלה
 שא לא פשע אחיך וגו', כי לא הי' יוסף נחשד
 בעיניו על ככה, והחלית המצוקה הי' השבצנים
 הכי' ישחלתו בתשובה לתקן הכפס, ואי"א שישלם
 החיתקן באזה עיי' זולתו, כי"א החוטא בעלמו לירך
 להתודות על עונו ולעשות תשובה, ומעשה חף
 אלמלי אמר ישי"א ליוסף אלה שא פשע אחיך וגו',
 לא הי' מועלת לתקן חטאם, ואוכרחו הם בעלמם
 להתודות על חטאם.

פגם חטא זה ואי"ל כאלו אס צפירות לאמר ליוסף
 אלה שא פשע אחיך, וי"ש אביך נזכר לפני מוחו
 „לאמר" ר"ל שדברי תוכחות אשר אס לפני מוחו,
 משמעותם לאמר כה חאמרון ליוסף וגו', ועי"ד
 שאמר"ל לאו צפירות אחמר אלה מכלל חיתמר,
 ומעשה אמת היחס צביסם אלה שדברו בלשנה
 דמשתמע לחרי אנופי, ובכגון דא מותר לשנות
 מפני דרכי שלו⁶ וכמ"ס בספסיק בלמ"ס (פי'
 תולדות הרי"ד לעיל) ויוסף הלזיק כששמע דבריסם
 השיב צחי⁷ תשובתם בחיתקן מזה היסוד עי"כ ראה
 גם הוא להכפרע עמכם בתשובת הרבים, כי אדם
 אין לזיק בלזיק אשר יעשה טוב ולא יחטא, ומדרך
 הלזיקים תמיד לפשע במעשיהם ולחלות חסרון
 בעלמם, עי"כ ויבך יוסף בדברים „אלו" שדברי
 ויודוים בפגם החטא נוגע „אלו" צמדת היסוד
 שהוא שורש מידתו, ועי"כ צכה והרבה בתשובה
 להכלל עמכם בתשובת הרבים.

והנה אחת צוהי"ק בכי"מ דלא מכי תשובה על
 חטא זה ר"ל, אולם הקשו המפורשים ממ"ס
 רז"ל אין לך דבר שמועד בפני התשובה, וכבר
 חירטנו דברי הוצי"ק בזה אנופי, וכעת נלי"פ עינימ"ד
 בגמ' ערכין (ע"ז ע"ב) אי"ר חמא ציר חנינא
 מה תקנתו של ממספרי להי"ר, אס תלמיד חכם הוא
 יעסוק בתורה וכו' ר' אחא ברבי חנינא אומר
 סיפר אין לו תקנה שכבר כרתו דוד צרוכי"ק, שגא'
 יכרה ד' כל שפתו חלקות וגו', פירש"י שכבר כרתו
 לשון כרת עכ"ל, ולבאר"ה בודאי אי"א לומר דלא
 מכי תקנה למספרי להי"ר, דלא יאה מזה ענשם
 חמור מחייבי כריתות, דמני לבו חז"ל בדי' חלוקי
 כפרה (וינא פ"ז ע"א) עבר על כריתות ומיתות
 צ"ד ועשה תשובה, תשובה ויוב"פ חולין ויסורין
 ממרקין, מנא"ר דאף חייבי כריתות ר"ל יש להם
 תקנה ולא ידחו עולמית, ואי"א שמספרי להי"ר אין
 להם תקנה כלל, ופירשתי דלואי כונת המאמר סובב
 על דברי ר' חמא ציר חנינא דקדים להי"ר, דאמר
 מה תקנתו של ממספרי לשון כרה וכו' יעסוק בתורה,
 והי"ז תקנה קלה ומוחל בדלא"ה נחתייב באדם
 להשלים חקו בתורה, ועי"ז פליג ר' אחא ואמר סיפר
 אין לו תקנה ר"ל דלא מכי לי' תקנה כג"ל שכבר

נחזור לענינו בבואר מאמצי³ אלה שא לא
 פשע אחיך ותעלמם וגו', כי השבעים הקדושים
 התאמתו על חטא מכירת יוסף והשחלתו לעשות
 תשובה ולפינים את יוסף, ואף שבי⁴ סיבה מן השמים
 בגזירת נורא עליה כדי לקיים גזירת ידוע תדע,
 מי"מ הי' קאת פגם בדבר (כמו שהארכנו בדברנו
 לעיל) והי' מעין צחי⁵ פגם הכרית, כי יוסף הלזיק
 הוא מזה היסוד כידוע, וזפגעם בו קלקלו בשורש
 המדה ההוא למעלה, גם כי על ידם נדמן לו הכסיון
 הגדול בלשם פועיפר ויפחו זרועי ידיו שאבד עשר
 טפין כאמר"ל, ועי' מתאספו יחדיו בעשרה לעשות
 תשובה הרבים ולפינים וכבר פירשנו בדברנו במקרא
 דברי המדרש (הובא פרי"ד) לו ישמענו יוסף והשב
 ישיב לנו וגו', השב זה יוסף ישיב זה עשו, כי
 לא הי' יוסף הלזיק נחשד בעיניהם שיקנסו נקמתו
 מהם, אך כל יראתם הי' מקטרגו הכי"מ שרו של
 עשו, שכל זמן שרושם החטא קיימת, יש מקום לקטרגו
 חיו, ועי"כ השחלתו בפיוסו לתקן פגם החטא, וזה
 נכון מה שלא נזכר ישי"א ליוסף דברים אלה
 שא לא פשע אחיך וגו', כי לא הי' יוסף נחשד
 בעיניו על ככה, והחלית המצוקה הי' השבצנים
 הכי' ישחלתו בתשובה לתקן הכפס, ואי"א שישלם
 החיתקן באזה עיי' זולתו, כי"א החוטא בעלמו לירך
 להתודות על עונו ולעשות תשובה, ומעשה חף
 אלמלי אמר ישי"א ליוסף אלה שא פשע אחיך וגו',
 לא הי' מועלת לתקן חטאם, ואוכרחו הם בעלמם
 להתודות על חטאם.

ויו"ש אביך נזכר לפני מוחו לאמר, דיע"א הוכיחו
 סמוך למיתתו מנא"ר צפרשה, וכמ"ס רש"י
 ז"ל עטמו רי"פ דברים ומתוך דבריו נחשורו לתקן

ברחו דוד ברוח"ק, וע"כ מידת עגשו כחייבי כריתות,
ונתכפר לו רק בתשובה ובלידוף יסורין כחייבי כריתות.

ועד"ץ אפ"ל לפנינו דמ"ד צוה"ק דלג סוי
בתשובה לחמא זה, אין הכוונה לומר דלית לי
תקנה כלל, דא"ל לומר כן, דכרי בגמ' דיומא הכ"ל
חשיב ד' חלקי כפרה והחמור שבכולן מי שיש
צידו חילול השם, אין כח בתשובה לתלות ולא
צוה"כ לפטר ולא ביסורין למרק, אלא כולן תולין
ומיתבא ממרקה שגא' אם יספיק העון הזה לכם
עד חממות, ועכ"פ עיי' במיתבא צ"ע דהתשובה
נחפז עונו, וא"ל שחבי' חטא הידוע חמור ממנו,
דלג מנו חז"ל כיצ' ד' חלקי כפרה ולא יוסף, וע"כ
אפ"ל דמיש צוה"ק דלג סוי בתשובה, ר"ל דהתשובה
לחוד לא מהני, אבל לא ידעה עולמית ויום המיתבא
צ"ע דהתשובה ודאי מהני.

והשתא להחיות להכי ומחפז לו עיי' המהמה,
ע"כ המקבל עליו מסירת גפס' באמת ובלב
שם הי"כ נחשז לו המיתה ומחפז לו, כמ"ש
בזו"כ (סוף במדבר) וז"ל אית חובין דלג מחפזין
עד להאפטר בר גש מעלמא, הכ"ד אם יאמר העון
הזה לבס עד תמותון, והאי יתיב גרמי' ודאי למותא
ומסור נפשי' וכו' כמאל' להאפטור מהאי עלמא
ודאי, כדון קוצי"ב מרחם עליו ומכפר לוי' לחוביו
עכ"ל, הרי מוצא דמסגים ברעותא וצטובה אמתיות,
אחשבי לוי' כיום המיתה ומכפרת על כל עבדות,
וע"כ בספ"ק דברי חיים (פ' נח) דלגן קשה
החשובה על חטא זה, לזרין לתקן אחר הנפגם בסיבה
החטא, ונחטא הידוע כל איצריז נעשו פגומים
ר"ל, שצחי' החטא בזה כל האיצרים וע"כ קשה
החשובה בזה והעלה היעולה לעבוד השמיים במסגים
אמתיות וזהו חקיקה לכולם עיי"ש, וכיון שבוט
פסק בן ודאי הלכתא הכי, אך לרין שלא ישטר
הכרם איש, אלא שחבת עיי' מסגים ברעותא דלגא
וכוונת אמתיות וצאקת בדר שפל כדורבו לרין מסגים
לחורב ולמחצ' ולכל עובדא טבא, וחולת זה א"א
לעמוד בצמיונות הקשים מאוד.

ויעד"ו חפ"ל מאמה"כ (צפ' ויגש) יש לנו חב זקן
וילד זקנים קטן ואחיו מת פרש"י מפני היראה

ה' מוליד דבר שקר מפיו וכו', ונלמדה קשה
לומר על השבטים 'ק' כזה, וכבר הבאנו לעיל
מדברי הצמח זל"ה דמה שכתירו חז"ל לשנות בגון
מפני דרכי שלום ואידך, היינו לומר בלישנא דמשמעת
לתרי אנפין, ורק לשנות הכתירו ולא לשקר ח"ו,
ובפרט השבטים 'ק' שהיו אחרים ודוקים במדת
האמת שגששו, ודאי לא יתכן בחי' זו אללס, ועפ"י
פשטות אפשר לתקן עפ"מ"ש הרמב"ם ז"ל דהאבד
זכרו אשמו מותרת ומדמה ל' למים שאין להם
סוף ששטמו מותרת להגשא, וע"כ עפ"י הלכה
ה"ב נחשב כמת וא"ש דמ"ש ואחיו מת לא ה' ^ה
בדיבורם שקר, ולדרכנו אפ"ל עפ"מ"ש האוהבה"ק
פ' יוגם ע"כ"פ אמונה הפעם אחרי ראות פינך
כי עוודך חי וחל"ק הבס שמתבשר כי עוודו חי,
זה הועיל לדעת שיטתו במציאות, אבל עדיין לבו
דיו עליו לגד היותו בון באומות שפל עבד מושלים,
אם עוודו בלדקתו וכו', או לגד היותו מיוחד ממנו
ויוותן בתוך הקליפות ובפרט עוממת מזרים וכו',
ודבר ידוע כי הדיקוס יואר יתפלו בהעדר הבן
בהיותו בן מביש וכו' אשר ע"כ לא היתה שמחתו
שלימה מספק זה, עד וירא אליו והביר בו בפניו
וכו' עי"ש, ואולי מה"ע ויפג לבו כי לא האמין להם,
כי צדק העצב לא ה' במציאות שיתקיים בלדקתו
שהוא חיים הנלחמים, ורק ע"י גודל מסג"פ שהוא
ג"כ בחי' מיתה גשאר חי וקום בלדקתו, וק"י
זל"ה בייט"פ פ' ושבת אני את המתים שכבר
מתו מן החיים אשר עוודה חיים, ר"ל הדיקוס אשר
בחיים חיותם מתבטלים כמתים ע"י מסג"פ להבזית"ש,
ועי"ז אשר עוודה חיים נשגרים חיים וקיימים
וא"ל לבחי' מיתה, ובזה א"ש מ"ש יהודה ואחיו
מת דממני"פ אם נלמד ונתקלקל ח"ו בתצורת רשעים
ה"ב חשב כמת, דרשעים בחיבה"ס קרויים מתים,
ואם עמד ונתקיים בלדקתו, א"ל כ"ח בכה מסג"פ,
אמיתית, וה"ב מן המתים אשר כבר מתו, ובכל
אופן לא הוליד דיבור שקר מפיו, אלא שדבר בלישנא
דמשמעת לתרי אנפין, וע"כ אמר"ל דמפני היראה
עשה כן, ובכונן דא מותר לומר בלישנא דמשמעת
לתרי אנפין כג"ל.

ועד"ץ יל"פ במחמ"כ (בו"פ מקץ) אשר ימלא
 אחר מעבדיו ומת, ולבאור מדוע כולליו

ואפ"ל בדרך רחב מוסר עפ"מ"ש בדברנו ככ"מ, כי בהתיישבות צעיר"ז גורם חזק גדול לעצמות הציונים, ולרוב האדם להתבונן ולזכור כל ימי חייו כי דירתו צעיר"ז אינו אלא ערבי ופרחודזר ליבנם לערקלקין הוא חיי עובד, משא"כ אם יעשה את העל לעקר, ימשך ויגדר אח"כ מהמותרות אל תאוות האסורות ר"ל, וישבה תכלית שליחותו ותפקידו צעיר"ז, והעיקר יחי' צעיר"ז לעל וכח ק"מ ביוע"ל בשם ארי' ודי עילא זלכ"ה לפרש אמרם ז"ל יליצא בצרעא גיורא בשמי שמיא, דמי שמיא עמיא עמיא כחשב צעיר"ז, ה"ל גיורא בשמי שמיא ויחשב כגר בעולם העולין, וז"ל כנס"י רבש"ע אל תדינו "כיושב" כרכים, ולא אמרו כדרי כרכים, אלא כיושב כרכים, ואותן הרודפים אחר ההתיישבות בכרכים מהמותרות והתאוות שנים ומלוי בן לרוב, והזיקם קרובה שמי' ויכלו ח"ו בגזל ועריות וצדעות שוא ושקר, וכמ"ש לעיל שא"ל להקדים ולהתחזק בשמירת החומ"ל כ"א בזה מסג"פ, והתחלה גדר מסג"פ לותר על המותרות ותאוות ולהתרחק מל"ט שערי היתר שלא יבשל צעיר א' של איסור, ולא כשד שזכר להיות מאותן שעוסקין בחורה, והעוב"ז נחשב צעיר"הם לדירת ערבי כשד.

ומעשה נצא לצאר בחירת מאמרי ח"ל בענין התחלת השעבוד, והוא שכתב רש"י ז"ל בשם מדרשי חז"ל דמשמח יעקב נסחמו עיניהם ולבם של ישראל מלכת השעבוד, וצמק"א אמרו דכ"ז שבי יוסף קיים וכ"ז שבי א' מהשפטים קיים לא נשתעבדו המלכיים בישראל כלל, ובצר ביארנו צבא בפנים שונים, ואפ"ל בהקדם דברי הזכ"ק פ' ויחי (רע"ז ע"ב) ויחי יעקב בצלמ"ל אמאי פרשתי דא סחימא ר' יעקב אמר בשעתא דמית יעקב אסחימו עיניהם ישראל, (ובגילוי אורות צפ"י על הזכ"ק) כח צבא המפרשים דבכוונה על עסק החורב, שנסחמו מישראל מעיינות החכמה שבי יעקב מגלה עכ"ל ר' יהודה אמר דכ"ד נחתו לגלותא ואשתעבדו בכ"ד עכ"ל הזכ"ק לענינו, ונל"פ דלא פליגי ר' יעקב ור"י, ואפשר דגוייהם מודים דלא נשתעבדו ישראל בעבודת המלכים משמח יעקב, דכ"ז שבי יוסף קיים כ"י מלך ומושל עליהם נמנע מהם

דינו למיתה, ואין דינו של גניבה בך, ואפ"ל לדברנו דעל עון חילול השם אמר"ל צנני' דיומא' ה"ל דאין כח בתפוצה לתלות ולא צור"כ לכפר ולא ציבורין למרק, אלא כולן חולין ומיתה ממרקה שנה' אם יכופר העון לכם עד תמותון, ואין לך חילול השם גדול מה אס ימלא צעדי ד' שעברו על איסור גניבה, ע"כ יסא אמרו אשר ימלא אמו מעבדיך (שבוט גנבו) ומת אין לו תקנה אלא צמיתה ר"ל, ולא היתה כוונתו שבוט ימיתכו אלא שתקנתו צמיתה או צמטי"ש שנתבט למיתה, ואף שמשמעת פשוטה מורה שדיו למיתה, לא חשו לזה, כי ה"י צדור בידם שלא עבר שום א' מהם על גניבה ולא על חילול השם והתחב כן כ"י, ה"לצא לנו מה דחטא כדוע אין לו תקנה כ"א ע"י מסג"פ להצויות ולקיים החוב"ק, ובפרט צדעות הססיונות שדורנו א"ל להקיים ולהתחזק כ"א בזה מסג"פ, והתחלה גדר המסג"פ הוא לותר על תאוותיו ורצונותיו בשביל רצון הצויות וקיום החומ"ל, דאם אין מותרין מאומה אין זה בגדר מסג"פ כלל.

ודרך אגב גליפ מאמרי"ל צמ"ש ערובין (כ"א ע"ב) דרש רבא מאי דכתיב (שכ"ש ז') לכה דודי ולא כשד וגו', אמרם כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אל תדינו כיושבי כרכים שיש בך גזל ועריות וצדעות שוא וצדעות שקר, ולא כשד בזה ב' ואראך תלמידי חכמים שעוסקין בחורב מתוך הדחק, פרש"י כרכים מקום שוקים בן וישיב גדול ורגל רוכלין וסחרין מלוי' שם לפיכך גזל ועריות נהג בך, כשד בני צלגא ועובדי אדמה ועוסקין בחורב מתוך דוחק עכ"ל, ולבאר זה ראוי לבדן דכן אמת שישבי כרכים מלוי' בזה גזל ועריות יותר, כן ללד ריבוי הכס בתעבדות מניין ממניין שונים, וכן ללד ריבוי התאוות והתפירות שהשיג קרובה בכרכים יותר משד, אולם מ"מ לאו כלל הוא, וכרי בכרכים מלוי' ג"כ עוסקי חורב וישיבות, וגם בשד ימלא עובדי עבירה ר"ל, והל"ל אל תדינו כעוסקי בגזל ועריות אלא כעוסקי בחורב, ומדוע פסק והחליט דיוס של כל יושבי כרכים לרעיותא, ומה יעשה האדם אם נסחב לו מאת המסב כל הסיוות יח"ש להיות דירתו בכרכים.

באופן אחר יתבאר דברי רז"ל למח' פרשה זו סתומה וכו' ויחייבנו הדקדוקים כי"ל בהקדם להעיר במאמרי"כ ואני צבאי מפדן. מחה עלי רחל צאקן כנען וגו' פירש"י ז"ל ואע"פ שאני מערית עולין להוליכו להקבר צאקן כנען ולא כך עשיתי לאחר וכו', וידעתי שיש צלבך עלי, אבל דע לך שפשי' כדיבור קצתו"י שם שחכה לעזרה לבני' כשגולה אותם וצוראקן וכו' עוצרים דרך שם וכו' עכ"ל. ראוי להבין דכיון שמאמר זה התגלות ליוסף על שהערים עליו להוליכו לקברו צאקן כנען למח' המחין צאק עד הכה וכו"ל למח' דיבורים אלו בשעה שזכרו ונשאחיו ממלרים וגו', כי שם מקומם.

ז' (ועשית עמדי חסד ואמת וגו' פירש"י ז"ל חסד שששין עם הממים הוא חסד של אמת שאינו מאכס לחשלוס גמול, הקשו המפרשים הלא מנינו שיע"א שילס ליוסף גמולו כמ"ש ואני נחתי לך שכם אחד על אחיך פי' רש"י לפי שאתה עורה להעמק בקצרותי וכו'.

ונראה ביאור הענין עפ"י"מ דאיתא בילקוט ראובני (פי' חיי שרה) רז"ל, מערת המכפלה אשר בחצרון שם קבורת האבות, וידוע כי הוא מעבר לג"ע התחתון וכו', וכן כל הכפירים צה והנקברים צה וזכים לעלות נפשיהם צידת חקוע לעבור לג"ע התחתון צלי עיכוב, ולא מי שימחה צידם וכו', ולבן חקע אח אחיו צבר הגלגל, ר"ל שכין כח במכשפיו להעמיק אח אהל יעקב שלא חכה למערת המכפלה וכו' ולחקוע אח אחיו שכם אדום וישמעאל שכם יחכו להעציר דרך המערה לג"ע וכו', ואם ח"ו לא היה יעקב גקבר שם לא היה שום אחד מישראל עוצר דרך שם, כי"א אומה"ע ח"ו היו עוצרים דרך שם, ע"י אחיות אדום וישמעאל, וזהו אמר"ל ולבן צקס לעקור את הכל שנאמר ארמי אובד אצי וכו' עפ"י"ש, מצאנו שחסד גדול נעשה לכלל ישראל ע"י שנקבר יע"א במערת המכפלה וצא ויבן אמרם ז"ל חסד שששין עם הממים, ר"ל עם הממים של כל ישראל עד סוף כל הדורות, והוא חסד של אמת שאינו מופס לחשלוס גמול, וא"ש מה שאמר חסד

האפשרות לשעבר בישראל חף אם היה רחום צדק, וכ"ן שא' מהשצטים קיים אמר"ל שלא נשתעצדו בישראל, אמנם הכוונה צזה לבחי' שצבדו אחרת, עפ"י"ש ק"ו השי"מ זלתי"ה צפי צלק, שאין דבר צעולס מוזיק לפש. כמו התחצרות עם אדם רשע חף לפי שעה, חף אם אינו ניכר נכנס צנפס כמו העכס וארס, וצרות הימים ימלא, ולריך לה זכות גדול צצירוף העסק צצורה שילס ממנו העכס וכלרס כולי הלי ואולי אחר זמן רב עכ"ל, ואפ"ל לאידך גיסא כי המלרים לא השתעצדו בישראל כלל כ"ן שכי' יוסף קיים, אדרבה לא שכם צני משפחתו של יוסף שכי' מן וימשל עליהם, בהגו צהם יומים של צבד משפט צני המלכים, וכלרלו להם אמות אכבה ואחרות ורישית, ובהתחצרות עם רשעים גורס רשע לבחינת הנפש יותר מהשתעצדות עבודתם, וכלצנו לעיל מדברי הירושלמי שדרש ז"ל ועתן עול צרול על לווארך זה הרעיון, שפגיות כלי הממשכה נקרא עול צרול ושעצד קשה, אמנם כל זמן שכי' יעקב צציו קיים ולמד עומס תורה וגילה להם מעיינות החכמה, לא פעלו עליהם דיבורס וחלקלקות לשונס של מלרים לרוע ונחצטלו כאפס ואין לגד השפעת הקדוש השפיע וע"א אליהם, אבל בשעתא דמית יעקב נסתמו מהם מעיינות החכמה שכי' מגלה להם, ע"כ דקין נחתו לגלותא ואשתעצדו צבון, ולא שצבד בעצורה כ"א ע"י דיבוריהם והתחצרותם, ולפ"י דברי ר' יעקב ור' יהודה צצור"ק כי"ל על קועב ח' יסוצצו, ולפי שנסתמו מהם מעיינות החכמה ע"כ התחיל השעצד צהם, ומ"ש רז"ל דכ"ן שיוסף קיים וכ"ן שא' מהשצטים קיים לא נשתעצדו צהם בישראל. אפ"ל ג"כ עפ"י צחי הג"ל, דע"כ כ"ן שכי' יוסף וא' מהשצטים קיים, חף שנחלש ונחמעס כח הקדוש השתלקות יע"א, מ"מ לגדול קדושחס של השצטים בק' לא וכלו המלריים להתצצר עליהם צכח עומלחס, אלא מדרגא לדרגא השתעצדו צהם צצחי' הנפש חחלה, בהשתלקות יע"א, ואח"כ צמיתת יוסף כלדיק ויותר מה צמיתת השצטים, אבל השעצד בעצורה אולי התחיל רק לשונס שח לפני וילחס ממלרים כמ"ש צצדור"א.

שכינתו בישראל ודניקוהן של ישראל צהביות יחי
 אז צבחי בצור יוחי, וע"ד שפירשתי אמרתי (בנוסח
 קדושת כתר) בן גאלתי אחכם אחרית כראשית,
 דלכאורה הכי אמר"ל (תענית ז' ע"א) מי גלה
 צמי, בוי אומר קטן גלה גדול, וידוע שגאלה
 העתידה תהי צחינתה גדולה הרבה מגאלות
 הקודמות, ואין גלה גדול בקטן, לומר שיגאל אחת
 הצויות אחרית כראשית, וגאלה העתידה אין ערוך
 אלי צחינתה, ואפ"ל דבאר גאלות מלרים בוי
 ראשיתו עובד, שגאלו מעוממת מלרים וכו' לקבלת
 הכורס וירושלם כהן, אלל אחיב גאלות מלרים
 ונחלל כח הקדושה וצחי כשראש כשנינה, עד שגרמו
 עונותיו לחורבן ציכמיק וגלות ישראל, איכ לא
 הכי אחרית כראשית, חולל בגאלה העתידה לא
 יחי' כן, והאחרית יחי' עובד כראשית, וישראל יחי'
 מוסיפין וכולהו צבחי הקדושה והשראש כשנינה
 למעלה עד אין חקר, ויכוו כל פעם לבחי חדשה
 בצור למעלה מן הקודמים, והאחרית יחי' ג"כ
 ראשית לבחי בצור ממנה, וז"ל בן גאלתי אחכם
 אחרית כראשית וכו'.

עכ"פ זה צור דגם לעת הגאולה יש צורך להצטרף
 זו, "אשר אהי", שהקדים ישרה שכינתו בישראל,
 נמלא שאינו מצור הכוונה זו על שיעבוד מלכות,
 אלל שמרע"ה השיג גם צחי המחשבה, וע"ד שפי'
 ק"ז הישמה משה זל"ה (צפ' וישלח) אמרם ז"ל
 (צ"ב י"ב ע"א) חכם עדיף מנביא, ודניקוס
 הגדולים המחזקוס בחכמה העליונה, ויכלו להשיג
 גם מחשבתו של יוצר בראשית, משא"כ הכניאים אין
 השגחה רק כמה שילל לפועל הדיבור ולא צחי'
 מחשבה עוי"ש, ומילתא דחליה צחירה לא ניתנה
 להחלטה צבחי דיבור כ"א צבחי מחשבה, לפי
 שהדיבור מכריח הצחירה משא"כ הידיעה, ע"כ
 משרע"ה השיג בחכמתו שגרמו במאמר השי"ת שיחי'
 עוד שיעבוד, וצדאי בוי צורך לא השיג משרע"ה
 גלויות העתידים, כדי שיעין כח בחפלתו וזכותו
 להחזיק ולקבל כח השיעבוד והגלות, אלל שמרע"ה
 הכי סבור, שגאלה לו בן ע"ד שיגלה אחת לישראל,
 וע"כ שאל דו ללרר בשעתה מה אני מחזיר להם
 לרר אחרת, ושיב לו הקב"ה יפה אמרת כח חאמר

ואמרת צו"ל במחלקת דב' צחינות הם ויע"ל חמר
 לו שני דברים ועשית עמדי חסד, פי' לי לעמלי ואין
 זה חסד של אמת כי שילל לו גמולו כנ"ל, ויוסף
 לא העשה חסד של אמת עם המכרים של כל ישראל,
 וכוח חסד של אמת.

ואיתא צמד"ר עה"פ ויאמר לו מה החלום הזה
 אשר חלמת, ר' לוי צס"ר חמא צר חנינא
 כך בוי יע"ל סבור שחבי"מ מגעת צימיו, שחאמר
 הבוא נבוא אנו ואמך וכו', ואם יע"ל בוי סבור
 כן ודאי שכל ישראל היו מלפנים לה, ועכשיו ששמעו
 איך שזר אח יוסף ועשית עמדי חסד ואמת היינו
 חסד שעושין עם המכרים וכו', השיבו מה שלא יחי'
 חבי"מ מיד ויכיו המכרים לריבין עוד לחסד של
 אמת, ע"כ נסתמו עיניהם וכלם של ישראל מהשגת
 ידיעה זו, שעליהם לפרוע שטי"ח של צריה בין הצחירים
 חמם כ"ז שיע"ל בוי חי עמכם, בוי מלפנים עדיין
 שיעכל גזירה השיעבוד, ולדניקוס כל זמן שחם חיים
 מוסיפים וכוללים צעזעות ב' צ"ה, ורובם גדול
 להיות גזירתם מחקיימת ע"ד וחזור אומר ויקום
 לך, אלל אחר שנסחלק מן העולם אז השיבו שכולל
 הגזירה, והחלטה ההרגשה בוי עוד חזון שחמר
 ליוסף ועשית עמדי חסד ואמת, ע"כ נרמם הסחימה
 צריה הפרעה כחאמר ליוסף ועשית עמדי חסד ואמת.

ויחבאר עוד צחקדס לפרש מלמח"כ (בפ' שמות)
 ויאמר משה אל האלקים וגו' ואמר לו מה
 שמו מה אומר אליהם ויאמר אלקים אל משה
 אהי אשר אהי ויאמר כח חאמר לצניי אהי שלהני
 אליהם, פירש"י אהי עמכם צורה זאת, אשר אהי
 עמם בשיעבוד שאר מלכויות, חמר לפניו רצש"ע
 מה אני מחזיר להם לרר אחרת, דיים צורה זו,
 א"ל יפה אמרת כח חאמר וגו', והקשו המפרשים
 איך אפשר שמהם שכולל חלילה על דברי השם
 והקב"ה הדיק את דבריו, וכבר צהרנו צח לופנים
 שונים, וכעת גל"פ פפ"י פשטות, דבאר במאמר
 השם אהי אשר אהי, אינו מצור צחלעט שהכוונה
 על שיעבוד שאר מלכויות, דכמו"כ אפשר לפרש אשר
 אהי עמכם צח הגאולה, וצחינתו יחי' שיערה

בנסיון נמנעו ממנו עיי"ש, ובאמת לא היה זה פנס כ"א צנצר גדול מדריגתו ובפלת קדושתו ע"ד ונסיונו גשפער מאוד, אמנם לעתיד יתוקן הכל ויתחזק אל בכו" שבי ראוי אלי מתחילתו, ויעמוד י"ב שנים שבי ראויים ללא ממנו, כי אין טעם למועז אותם אחרי שיתוקן הפנס, ועוד יתעלו מדריגתם של נדיקים לע"ל, וא"ש מאמ"כ ומולדתך אשר הולדת אחריכם וגו', אע"פ שלא נתקיים בן בשעתו, אבל כל דבריו היו על כעתיד, ולא יתקיימו שעתידים ללא ממנו י"ב שנים, ועוד ע"ש אחיכם יקראו בנחלתם (עיי"ש ביאור בענין באריות), עכ"פ במאמר זה ומולדתך אשר הולדת אחריכם, נרמז בו סוד בגאולה, דא"ל שחייב נבואה יע"א ופסוקי החורב לגלות ח"ו, וע"כ שרומז על הכתמה בגולה כעתיד.

ונקדים עוד מ"ד צמד"ר (איכה פ"ג י"ט) עכ"פ זאת אשיב אל לבי על בן אחי, ראש"ב בש"ר יוחנן אמר מלכ"ד למלך שנשא מערונה וכחז לה כחוצה מרובה וכו', הכיח המלך וכלן לו למדינת הים ואיחר לשם. נכנסו שכנותי אלל וכו' מקניעות אותה, ואומרות לה הניחך המלך וכלן לו למדינת הים ושז אינו חוזר עליך, וביחז בוכה ומתאנחת, וכיון שנכנסת לחוך ביתה פותחת ומזלזלת כחוצתה וקוראת ורואה כחוצתה כך וכן וכו' אני עושב לך, מיד כיחז מתאנחת, לימים זה המלך אמר לה בתי אני תחת חיק המלכה לי כל אותן השנים, אמר לו אדוני המלך אלמלא כחוצה מרובה שכתבת ונתת לי כבר אבדוני שכנותי, כך האומות מונין את ישראל ואומרים להם אל תקיים הסתיר פניו מכם וכו', וכיון שנכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות וקוראין בחורב ומזלזלין שכתוב ופניתי אליכם וגו' בן מתחממן, למחר כשיצאו קן בגאולה אומר להם הקב"ה לישראל, בני אני תחת מכם כיון המתחמם לי כל אותן השנים, וכן אומרים לפניו רשע"ה אלולי חורבך שנתת לנו כבר אבדנו האומות, לכן נאמר זאת אשיב אל לבי על בן אחי וכו' עכ"ד המדרש.

ודגה באמת אלל הכוונות לא שייך חמ"י ופלא, ולפ"ד יח' גלוי ככל דמה שישראל עדיין

לכ"י אח"י שלחני אליכם, ותחלה במחשבתך כך כיחז. שלח וגלה לישראל, ורק למשכ לבדו נחגלה ולא ע"ד שיאמרו לישראל, (עין בדברנו פ' וארז ביאור בענין באריות).

מבואר מה יסוד חיותו של אדם לאדו"ע במקדס גלות הכתוב לנצח, שבי כבויות הלוין טענת משרע"ה ד"י לרש בשעתה, ואין גלות כ"א שעת הכרת ולווד, כמו שגילה הקב"ה למשרע"ה לעסם זה כ"ל, וזה יתורן קושיא בי"ל (קושיא ב') מדוע לא התגלל יע"א ליוסף על קבורת רחל בדרך, שעת אורח וכו' לא"י בקצרת אבותיו, ומאמר זה ואני בצווי מפרן וגו', ה"י ראוי להאמר בתחלת הפרש, לגלות לו טעמו ונימוקו שעש"י הדיבור ה"י, אמנם יובן עש"י ודרכו כ"ל דברי בתחלתה כ"א גילה לו מתורבין וגלות המעמד לנצח על ישראל, כמ"ש רש"י ז"ל שכשיגלה אותם ונחראדן וכו' עוצרים דרך שם, רחל ילדה ומבקשת עליהם רחמים וכו', ע"כ לא ראה לגלות בתי בגלות כ"ז שלח ה"י הכרת לבד, רק אח"כ כשהלך ועקב והשיג שכניו עמו להסתלק, שכתב גילה בתחלתו ליוסף שעש"י בן עש"י הדיבור מפני גזירת הגלות הכתוב לנצח על ישראל, אולם השנים הקדושים השיגו בתחמם רמז בגלות הרמז בצוואתו של יע"א ע"ש ועש"י חסד ואמת כ"ל אלל שבהשגות עם לא נתגלה להם כ"א סמוך לפטירת יע"א, כשגילה בפירות במאמר ואני בצווי מפרן, וע"כ נסתמו עיניהם ולבם של כל ישראל בתחלתה ויע"א, אבל בני עליה השיגו גזירת השעבוד בתחלת כשאר ועקב ליוסף להוליכו לא"י, וע"כ נרמז הסתומה בתחלת הפרש.

ואמ"ס עוד בצו"פ אחר בקדס (דבריו בדרושם לשוברים פ' ויחי) לתרן קושיא במפרשים ע"פ ומולדתך אשר הולדת אחריכם וגו', דלא מנינו שחלד יוסף עוד בניס, ולא זכרם הכתוב בשום מקום, ואין חס"י ברכת יע"א ומתנחו לנעלה, אמנם מנינו כי ברכותיו של יע"א היו רובם על כעתיד, ואמ"ל (בסע"ל ל"י ע"כ) ה"י ראוי ליוסף ללא ממנו י"ב שנים בדרך שילאו מיעקב אביו, שג"ה אלה תולדות יעקב ויוסף וכו', אלל שע"י סיבת

ומתחזקים בלמונתו למרות כל הצרות ואריות הגלות, הוא רק צרכו. יחי, וחלולי כן. כבר אבדנו ח"ו, אעפ"כ יאמר הקב"ה תמה אני וכו', ויתבאר עפ"י שפי' המפורשים מאחרי"כ והללם את שם ה' אלקים אשר עשה עמכם להפליא, עפ"י דגמי (סוכה י"ז ע"ה) לעיל מצינו הקב"ה לזכ"ר ושחטו צפני הצדיקים וצפני הרשעים, צדיקים גדלים לבם כבר גבוה וכו' וצוקן ואומרים אלך יכולנו לבנות את הבהר הצבור הזה וכו', ואף הקב"ה תמה עמכם, שג"ה כי יפלא צפניו שארית הכס הזה גם צפניו יפלא עפ"י דגמי, וציארו הכוונת כי אחרי ראות הצדיקים חוקף הלאה וכו' חזקו, ישיגו כי לא היה ציבולת אנושי לבצעו לולי עזר ה', ויתחדו ויאמרו ח"כ אפוא צדק על שכרנו, כיון שלא נעשה דבר מלידנו, והקב"ה ימחם צדק שיאמר גם צפניו יפלא על דבר נחומם, כדי לתת הנחון צדק שלא יהיה שכרם צדקה והמא' דכסופא, ח"כ והללם את שם ה' אלקים אשר עשה עמכם להפליא, כמאמר הכתוב כי יפלא צפניו שארית הכס הזה גם צפניו יפלא, ולא יבא עמו לעולם, שיעשה הקב"ה כן שלא יהיה שכרם צדקה והמא' דכסופא עפ"י ז"ל ועד"י יתבאר דברי המדרש כי"ל שכסופא קן בגאולה יאמר הקב"ה לישראל צדי אני תמה מכם האף המתחם לי כל אותן השנים, אף שגלוי וידוע לפניו יחי' שחלולי עזרו יחי' לא יכולנו לעמוד ולתקיים ולתחזק בלמונתו מפני כובד הגלות וגדול הכסיונות, מ"מ יהי' הצדיקים תמה כדי להבדיל שכרנו ושלא יהיה צדקה והמא' דכסופא כי"ל.

*

וגל"פ צדק מאמר ח"ל והפלא ה' את מכות, הפלאה זו אינו יודע מה הוא, כשהוא אומר ואצדק חכמת חכמיו וגו', הוי אומר הפלאה זו מיתת צדיקים, וראוי לבין הפלאה זו מה ענינה, ומדוע נקרא מיתת צדיקים הפלאה, ויתבאר עפ"י המדרש והגמי כי"ל, שיתפלא הקב"ה על ישראל אף התחזקו בלמונתם בגלות הקשה הזו, ואף יכלו לבנות הלאה שגדמה בתקפו להר גבוה, אמנם כ"י שחלוצים חיים אחנו, אין כ"כ מקום לתמיכה זו, דבנה קדושתם וזדקתם מאירים בנשמות ולצדק צדי ישראל, ומסייעים להם להתגבר על נסיונות הגלות.

של אמת, כי יע"א לא מת, גם שילם לו גמולו כנ"ל. אבל יעשה חסד של אמת עם שאר המתים כי אלוהי ה' יע"א נקבר במצרים אולי יקברו בשכונתו עוד מתים ויעשו ויגמלו בגללו וע"י שיקברו במערה המכפלה יעשו חסד של אמת עם מתים דעלמא

ובזה יובן מה שפירש"י ע"כ"ל אל נא תקברו במצרים לפי שסופר להיות עפרה כנים, עפ"י

דמזוזאר במדרש שכל המתות צלו על המצרים מזה כגון מזה בגד הרעות שעשו, וכמו"כ הכנים נצטוו ממשעיהם ברעות ע"ש תוס' רש"י, וכמו שזכרנו רוח העומאה על הרשעים, כמו"כ מה שזכרנו על ידיהם שורר עליו רוח מכאזכר, ומעט זה נצטוו שאמר יע"א אל נא תקברו במצרים לפי שאין קוצרין רשע אלא לדיק, כמו"כ לעטם זה ה' וז"ל שעתיד להיות עפרה כנים ומרחשין תחת גופי ויחי' לו נער, דסתם רעב ותולעה הוא צריכה מהקציה ולא ה' מתירא יע"א מהם, שלא שלטו בו כלל, אבל הכנים שנצטוו, ממשעיהם הרשעים לא ראה שירחשין תחת גופו הקדוש מעטם זה נצטוו שאין קוצרין רשע אלא לדיק.

ובזה יובן מדוע נסתמו עיניהם ולגם של ישראל מיד השופט יע"א, ואולי שהשיגו בעטם לוואחו אל תקברו במצרים שאין קוצרין רשע אלא לדיק, כמזוזאר בדברי המדרש, ולכאורה אם לעטם זה נצטוו ה' יכול לזכות שאף אם יקברו במצרים לא יקברו אלאו רשע ואדם שאינו בגון, ולמה הוצרך להערים את יוסף להעלותו לא"י, וע"כ השיגו מה כי יהיו משעבדים תחת יד מצרים ויעשו בהם כרצונם ולא יקיימו לוואחו של יע"א ולא חף שחי' יוסף הדיק עדיין חי מ"מ השיגו השעבוד הקשה העתיד לבוא ומשום זה נסתמו עיניהם ולגם נערה השעבוד מיד בפעירת יע"א וא"ש רמז הכאומה בפרשה זו כשירה אותם אל נא תקברו במצרים.

*

באופן אחר אפ"ל הדקדוקים הנ"ל בזהקדס דברי המתים הוצא בצעלי התוס' עכ"פ ויחמר

ז' ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברו במצרים, פירש"י חסד שעושין עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מנסה להשלים גמול, וי"ל דמצינו שיע"א שילם ליוסף גמולו כמו שפירש"י להלן עכ"כ ואני נחתי לך שכס אחד על אחיך וגו', ויותר קשה ממה שאמרו ז"ל (תענית ה' ע"ב) יעקב אבינו לא מת, א"כ אין זה חסד שעושין עם המתים.

ג' אל נא תקברו במצרים פירש"י סופר להיות עפרה כנים ומרחשין תחת גופי, וכאזכרנו צעלי תוס' לא נהירא לי דמת לא ה' לו לירא, דהשתא בנימין צו לא שלמה צו רמז כ"ש אצ"ו וכו' עכ"ל ולי קשה עוד דברי מזמן שנסתלק יע"א עד שצאו המתות על המצרים ה' לפי החשבון קרוב למאתים שנה, שחי במצרים רד"ו שנה, לא מהם י"ז שנים שחי' ונאש"י חי שם, נמנא מתים שנה בקירוב, ובדרך הכצע לא נשאר בגוף קיים זמן ארוך כזה ואין מקום לדאוג מחשש כנים, אלא על כרחך שיע"א ידע שגופו הקדוש ישתר קיים ורמה ותולעה לא ישלטו בו כמו שהבטיח לו ית' אל חירא תולעה יעקב, וא"כ מה טעם ליראתו מהכנים.

זנ"פ בזהקדס דברי המדרש (לקח טוב) אל נא תקברו במצרים ושכנתי עם אבותי לפי שאין קוצרין לדיק אלא רשע וכו', ובמדרש שוחר טוב (תהלים כ"ז ע') אל תאסוף עם חטאים נפשי אלו הנסבלים והנשרפים, ועם אנשי דמים חיי אלו הבהרים והנחנקים, ד"ל אלו המצרים שכן אמר יעקב אל נא תקברו במצרים וכו' ודבורה (מלכים ז' י"ג) ויגע האלם צענמות אלישע ויחי ויקם על רגלו, חנא על רגלו עמד לציוה לא ה' ה'ך, אלא שחי לשעה ומת וקברו במקום אחר שנאמר אל תאסוף עם חטאים נפשי עכ"ל המדרש, וכזה צום של שלמה פ"ג דיבמות (א"ח ע"ז) וז"ל, ומה שזכרנו העשירים לקנות מקום חשוב לקבורה כדי להיות שוכנים אל לדיק, לפי הסברה וז"ל שחרם בזהפסדס, כי אולי אינם ראויים לכך ויעשו, כי נר ורע לדיק שישכב רשע או שאין בגון אהלם, ומעשה דאלישע ויחיה וכו' עכ"ל, ועפ"י ז' נכון מנאמ"כ ועשית עמדי חסד ואמת, כי יע"א בשביל עצמו לא ה' נריך לחסד

לאכי אעשה כדברך, כשם שאחז מלואי כך אני מוכח לאחי בשעת מיתחי לעולותי מכאן, וי"ב איך יסבול מאמ"כ אכני אעשה כדברך בנות דר"ג, וכי"ל צ"ח עפ"י"מ דליתא במד"ר (פ' ק') סימן א') עכ"פ וילי אותם ויאמר אליהם אני נאסף אל עמי, אמר להם הם זכיתם לכם זכותם בעמלי, והם לאו מעמלי מסתלק אלל אבותי אני הולך וכו', ופי' היפ"ת דאף שכי מלוב שיקברו חינו אומר אלל לזכותם, דליתו לא איכפת לי בין שיקבר או לא, מיד בכתבתי מן כעולם נאסף עם אבותי, וכענין הוא שאינו מת כשאר מתים וכו' עכ"ל.

ונקדים עוד מד' במד"ר פ' ויגש ואנכי אעלך גם עתה, אותך וזה כל הכדוקים כיו"ל כך, ויוסף ישית ידו על עיניך על מה ויוסף ישית ידו על עיניך, ופי' היפ"ת גם עתה מרבה כל הכדוקים שיעלו משם צמות, וכיו"ל כל השבעים שנקצרו עלמתיכם ג"כ בארץ כדלקמן, ויתכן שפירושו שכמו שהוא יעלה לארץ לזכות לחי' שאינו אלל ליושבים בא"י, כן יעשה כי לכל הכדוקים, אלל שיעקב יעלכו מיד צמותו, וכל הכדוקים הנקצרים חושב לארץ יעלו לא"י בשעת החתי' ע"י גלגול מחילות עכ"ל היפ"ת, מוציא מדברי המדרשים כי"ל שיע"א לא היה לךך בשביל עמנו לעולות לא"י, כי בין כך ובין כך היה נאסף אל אבותיו, ומת שז"כ כן, כי' בשביל לבנות את הדרך לבניו אחריו, וכמו כל מעשה אבות שכי לתכלית זה וכי"ל הקצ"ה לאש"ה לא וכדו' הדרך לבניך, ועד"ו לוב יע"א לעולות לא"י, כדי שגם בניו השבעים בקי יזכו לעלות לארץ, וכל הכדוקים עד סוף כל הדורות יזכו לתחתית המתים ע"י גלגול מחילות, וכי"ל כי' בתנאי ע"מ ויוסף ישית ידו על עיניך, שהוא יעסוק בקבורה יע"א להמשיך כח זה לדורות עולם.

במצא שנמשך הוא עשה יוסף חסד עם כל המתים עד סוף כל הדורות, שחכו לעלות לעמ"ל בשעת החתי', וי"ש יע"א ועשית עמדי חסד ואמת דיוק למד, "עמדי" ולא אמר עמי, שיע"א לא היה לךך בו לעמלו, ועיקר החסד נעשה בזה

והנה איתא במד"ר פ' ויגש עכ"פ ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמתי כך כי יע"א סבור שתחיה"מ מנפת צימיו וכו', ויתכן שגם השבעים בקי, וכל ישראל היו סבורים כי"ל שיע"א היה חי, שחכו לתחיה"מ צימיהם ולא ידעו שצדור, ועכשיו ראו שיע"א מלוב ליוסף להתעסק עמו בקבורה וכו' לעשות פועל דמיוני לכל המתים אחריו, כינו מה שאלו ידעו תחיה"מ צימיהם, ע"כ מלאו הכניסו השעבוד שעתיד להיות אחר זמן, ולא שפיר גרמו הכתיבה אלל ויחי יעקב, דמסת שז"כ את יוסף על קבורתו, הכניסו בגלות המעוהד לצוא ונשמתו עיניהם ולבם מלחם השעבוד מיד.

•

באופן אחר אל"ל דקדוקים כי"ל בפקדום דברי הכנעני (תענית דף כ' ע"ב) רב גחמן ורב יצחק כיו יתבי בסעודתא, אמר לי ר"ב לרי' לימא מר מילתא, אל"ל הכי ארי' איך מסוהין בסעודה שמה יקדים קרב לישט ויבא לידי סכנה, צמר דסעוד אל"ל הכי ארי' יתכן יעקב אבינו לא מת, אל"ל וכו' בכדי ספדו ספדיניא ומתנו חנטיא וקברו קברינא, אל"ל מקרא אני דורש שאלו ואחז אל חירא עבדי יעקב וכו' כי הגוי מושיעך מרחוק ולא ארץ

מקושה וגו', שם כ"ל לפרש וללפחד כ"י, ולא לא כ"י כורך לז"ש כלל, גם דגו"ש נריך להיות מופנה ומיוחד, ונעמל צפי מה שביטחו כהחזק במקומו וגילוה במקו"ל צפי נחלת.

ויתבאר צדקדם לפרש מאמ"כ (צפי פנחס) ותקדננ צנות ללפחד וגו' לאמר חזינו מה צמדנר וכו' לא כ"י צחור כעוד וגו' ויקרב משכ אח משפטן לפני כ' ויחל כ' אל משכ לאמר כן צנות ללפחד דוצרות נתן חתן לכם אחת נחלש וגו', ויל"ד דכ"י כל משפטי כחורש נאמר למשכ צפוי כללותיכן ופרטותיכן ופי' נחלת בכלל, וא"כ מה נשתכ פרש ו' שכו"ך משרשי' לנחל עלי' מפי' כצורת, גם יל"ד צמחמ"כ כן צנות ללפחד דוצרות נתן חתן לכם וגו', מה כורך לרקדמס ו' כן צנות ללפחד דוצרות, דכסא לאמר נתן חתן לכם ידוע מדע שכנים דצריכס.

ופירשתי עפ"י שדרשו ר"ל צפרי לאכל תחלק בארץ לשכרים כמחשכס, ולפ"ז מי שאינו שומר חו"מ אין לו חלק בארץ, וכו' לר"ע דמקושש זה ללפחד ח"כ למאורס אין לו חלק בארץ ואין צענח צנותיו ממס, אמנם כחורש (צ"צ קיי"ט ע"צ) כציאו בשם כמדורש שמקושש לש"ש נחכין וכו' עיי"ש, וזה כיחכ עענח צנות ללפחד שלא יגרע נחלס, כי הוא לא כ"י צחור כעוד כעפדים על כ', ר"ל צעות קרס שאין לכם חלק בארץ, ונמשח דמקושש לש"ש נחכין וע"כ מגיע לו חלק בארץ, אמנם לפי שכתמחשכ שכלל אין אדם מכיר בו, ולא נמכר לצי"ד של מטע לזון על כמחשכ, ע"כ כו"ך משרשי' לקריצ משפטן לפני כ' אם מגיע ללפחד חלק בארץ או לא, וכש"כ לו כשי"ת שחי השמות, כא' כן צנות ללפחד דוצרות צמח שאומרים כי אביכס ליקח כ"י ותמכין לש"ש ומגיע לכם חלק בארץ, וכ"כ כודיע לו כלכס לזרות נתן חתן לכם וגו' שצמקוס שאין כן כצנות יורשים ירושת אביכס, (עין צדנר פ' פנחס צינור כענין צאריכות).

ולפ"ז מה שמקושש לשם שמים נחכין לא מדע עד תבטי, צינור כקדוש צחור הוא צפרס

מאק שנים, מקים הוא לזרע מה זרעו צחיים אף הוא צחיים עכ"ד כגמ'. וקסא כרי"ף צעין יעקב למכ כשיצו א"ן מסיחין צעשוד, וכלל גם דצרים אלו ית צכס איכור מעטס השש סכנס שמה יקדים וכו', ואדרכה אם כ"י משינו עכשיו מה שח"ל צכוס צעשוד יע"ל לא מה, הוא דיצור מועט מדיצור כזה שאמר א"ן מסיחין צעשוד שמה יקדים קס לט"ס, ותיקן דר' יחאק כוכיתו לר"ע על ששאלו צחור צעשוד, וא"ן כונחו לומר לו אינו יכול לדבר עכשיו לפי שאין מסיחין, אבל כיון להוכיחו שלא כ"י לו לדבר ושאלו צחור צעשוד שאין מסיחין צעשוד, וכיון שכל להוכיחו הוא כיון לא שמו מלפחד כדי להשיבו, אבל כשאלו שחי שאלו וכו' עוסק צעשוד, כ"י לו לחוש ע"כ שלא יסיה צחור צעשוד צעלחו, וגם ירוש על כמשיב לו וכו', ואם כונחו שיעסק מהאכלה להשיבו על שאלו, גם זה אינו מכלית דרך א"ן לומר לאוכל עמו משוך ידך ולא תאכל וכו' עכ"ד כרי"ף, אמנם עדיין צ"ב קישור דברי כמיערס יע"ל לא מה למכ שסחחיל לומר א"ן מסיחין צעשוד, עוד יל"ד דכמכ ששביב לו ר' יחאק מקרא אני דורש וכו', עדיין לא חיצן כלום על קשיחו, דכמס נמי איכא לאקשויי וכו' ככדי חטור חטיו וכו', ורש"י פי' ודאנעו חטיו וכו' נדמס לכם שמה אבל חו כ"י עכ"ל וקסא דא"כ שיקר חסר מן כספר, ולא נחצר כונח כחשוכ כלל.

ולבאר כענין מקדים דצרי כגמ' (שצח צ"י ע"צ) חיר מקושש זה ללפחד וכן הוא לומר ויחיו צני צמדנר וגו', ולכלל הוא לומר חזינו מה צמדנר מה לכלל ללפחד אף כהן ללפחד דצרי ר"ע, ח"ל ר"י בן צחירס צין כך וצין כך אחכ עחיד ליתן לא כדק, אם כדצריך כחורש כסא, ואחכ מגלס אחר, ואם לאו אחכ מואל לנו על אחרו לדיק, וקסא צגמ' לר' יחורס כן צחירס ואלא כא צמיר גז"ש, פרשי וא"כ לא כסא כחורש, ומשני ר' יחורס כן צחירס לא צמיר גז"ש, וא"ן אדם דן גז"ש מעמנו עכ"ד כגמ', ולמאורס ליד לשיטת ר"ע דגמיר גז"ש, וא"כ כחורש גילוה דגו"ש מסיני נאמר, ומ"מ לא גילוה כהחזק צמקומו, שגא' וימאלו ח"ס

יע"א צודאי כל אכילתו ה' רק לעצדות ה' צ"ה, וכל מזונו ה' רק לכוונת המזנה, ועי"א ה' מהפך חומר במאכל עד שלא יהי' עולל להפסד עוד ויוכל להחזיקים.

וראייתי בספסיק לפרש אמרם ז"ל אין מסיתין בסעודת זכר, ודכס עבודת התפלה ולימוד התורה הוא ע"י הגרון, והאכילה ע"י הוושט, ודרך הליקוסים שגם האכילה אללם עבודת חסודת כמו התורה ותפלה, ואם מסיתין בסעודת צד"ת עי"א מראש שאין האכילה עבודת אללם כל כך כמו התורה ותפלה דכרי לעצם זה מופסיד צה, ועי"א רמז לו אין מסיתין בסעודת שמה יקדים קנה לוושט, היינו שמה יקדים עבודת הקנה שהוא תורה ותפלה לעבודת הוושט שהוא האכילה, וצ"ה יבואר קישור דברי הגמרא דצמלע בסעודת השניו אין מסיתין בסעודת, ובעצם שמה יקדים קנה לוושט היינו עבודת הקנה כנ"ל, ואחר הסעודת חזק לו ד"א צד"ת שיע"א לא מת, ועי"א משום שאללם ה' גם עבודת אכילה עבודת חסודת וכל אדם צריך להשחל צה, ועי"א דוכיתו שלא ה' לו להפסיד צד"ת צמלע בסעודת שהוא ג"כ עבודת השניו וצד"ת עי"א שלא מת וא"ש הקישור, ודרך אגב ללי"פ מאמר נפלא (בצדות דר"ג רפ"א) ר"ע אומר אין אדם מת אללם מתוך הכעלה שנאמר (בראשית מ"ט) ויגוע ויאסף אל עמיו עי"א ולי"פ, ובצדון יבואש נדחק לפרש שהוא דרך רמז בעלמא ויגוע מומלכר ויאסף אל עמיו וכו' עי"א, ולי"פ עפ"מ"ש רש"י ע"ה"פ ויגוע ויאסף אל עמיו, ומיתח לא נאמר צו ואמר ד"ל יעקב אציו לא מת ע"א, וזה משמיענו שאין אדם מת אללם מתוך הכעלה ד"ל ציטול תורה ועצדות השניו שהוא צמלע בעצמו גורם לנפשו מיתח ובאמרם ז"ל אין מיתח בלא חטא, ואם תקשה הלא במיתח גזירה קדומה הוא, עי"א הציא ראי' מיע"א שנאמר ויגוע ויאסף אל עמיו ומיתח לא כתב צ"ה שיע"א לא מת, כרי שאין אדם מת אללם מתוך הכעלה שאלמלא לא ה' מבטל מתורה ועצדות ה' לא ה' מת כמו שכו' ציע"א.

ונבוא לבאר אומרו חסד ואמת בפקדם דברי חסד וכו"פ (בראשית ל"ט כ"ב) וזה כל אשר

נחלת במאמר כן צנוט ללפחד דוצרות, אלל מקודם לזה לא נהדרר מחשבתו, ועל כן צפרש מקושש כתיב ויהיו בני ישראל צמדד וימלאו אים, ולא גילה התורה דמקושש זה ללפחד, שלא להוילא לעו על אותו דליק, רק צ"ה נחלת שחגלה במאמר השניו שלש"ש נחכין, גילה הכחצ עי"א הגזירה שוב שהמקושש זה ללפחד, ואין צו משום לעו דלש"ש נחכין, ועד"א יוכן דברי הגמרא הניל כרי ח"ר יוחנן יע"א לא מת אלל וכי צדדי ספרו ספרניו וכו' וכוונת הקושיל דהתורה כסמו ואחר מגללו וצד"ת שאלל גיתחם להחגלות מרחשני חטעול וספרו ספרניו כרי שיהיו ספרים עליו שמת, וא"כ למד לך לגללו וכשיב לו ר"י מקרא אני דורש שג"ה ואחר אל חירא עבדי יעקב וגו' וכוונת החסודת דאז ה' עדין קודם קבלת התורה, וכו' צורך לכסות הענין מהמאריים לצורך השעה (כמבואר בדבריו להלן) אלל עכשו צבר ניתח התורה, וניתח הגז"ש לדרוש ולגלות שיע"א לא מת ואין צורך בהעלמת הענין.

ובוא שייך מומרא זו לענין הסעודת נלי"פ בפקדם דברי הרמב"ן ה' (פ' בראשית) ע"ה"כ כי ציום אללך ממנו וגו' ח"ל, ויתכן שפירות גן עדן נכלשים בצדדים כמין ומקיימין את אוכליהם, ובאשר גזר עליו ואכלת את עשב השדה וגו' ה' זה סבה להפסד כי עפר הוא ועפר יאכל וכו' עכ"ל, ולבאורה יקשה לפי הנחה זו הלא גם יפאע"ה אלל מאכלים הארתיים וכו"א סובב להפסד ואין יוכל להחזיקים לעד, ויתבאר עפ"י דברי ר"י עמודין וכו"ה צענין העלם לח ח"ל, ועשה צדיותי שוסק צענין הראוי מן השמים וכו', הענין הוא שידע חכמי האמת, אחר שבעלי הכו"ה עלולים להפסד וכל מורכב מתפריד, אם ה' כל גופו של אדם מורכב צבוס ה' מקבל הוצה כולו כאחד, אז צבוס קלו יתפריד וכו' ולא יפאר ממנו כלום וכו', ועי"א אציו יצוין כדרך שאר העולמות וכו', אמנם הוא נהגה מסעודת שאין צה אכילה גמורה דהיינו סעודת מו"ש שנאכלת על השבט ואין אוכלים אותה אכילה גמורה, צאופן שאין הנהא מנעת לעצמות האחרים כי אם לזה, כי לא לאכילה הוא צריך רק מכוונת המזנה הוא נהגה ולא ממשמיות האכילה וכו', עי"א וכו'.

עושים שם הוא כי עושה, וית כל די עבדן
 במימרי' כוח מתעצדי ע"כ, מבורר דמ' שנעשה
 במימרי' ועפ"י נאותו נקרא כעש' על שמו, והנה
 יע"א אמר ליוסף ועשית עמדי חסד ואמת, ובאמת
 לגבי יוסף לא כי זה חסד של אמת ולא חסד
 שעושים עם כמתים, דכרי ידע שיע"א לא מת,
 משא"כ המצויים שסברו ונדמה להם שמת, כי
 נחשז להם חסד של אמת מה שעשו עם יע"א.
 שנאמר ויעלו אהו וגו' וכל זקני ארץ מנרים וגו'.
 ויספדו שם מוסד גדול וכבר, ממלא כי כאן ב'
 בחיותו וקראו שנים ע"ש יוסף כמ"ש ועשית
 עמדי חסד ואמת, לפי שכל זה במימרי' כוח מתעצדי
 על כן נקראת על שמו, וז"ש ועשית עמדי חסד ואמת
 לרמוז על ב' הבחיות כנ"ל ומה שבקש על חסד
 של אמת ולכאורה מנפיק"מ ומה נורך לו בחסדם
 של המצויים באהב בחי' שיהי, ויבין עפ"י דליתא
 במד"ר (פרש"י) איך אצבו אותן ע' יום שבין
 אגרת לאגרת (בין אגרת כמון ב"ג בניסן לבין
 אגרת מרדכי ב"ג בסיון) כנגד ע' יום שעשו
 מצויים חסד עם יע"א ע"כ, וצירושלמי מבורר
 שבאותן ע' ימים שבין אגרת לאגרת כי שמחה
 גדולה לעבדים על דברי האגרת שכתב זה להרוג
 ולאבד וגו', וזה כי שפרס על אותן כע' ימים
 שעשו חסד עם יע"א, וע"כ בקש יע"א שיהי רק
 חסד של אמת שלא יאפו לתשלום גמול ואעפ"כ קיבלו
 שפרס כי אין הקצ"ב מקפח שפר כל צרי, אבל
 אלמלא היו מנפים לתשלום גמול מי יודע מה כי
 מזה שפרס, וכמ"ש הכס"כ מבאטשונט זלליה לפרש
 הכותמר וזן שפר טוב וכו' שנתשלום שפר לריך
 אתערותא דליתא עייש"ד, וע"כ אם היו מנפין
 לתשלום גמול כי ח"י גרוע לישראל יותר, ע"כ
 ציקש יע"א שיהי רק חסד של אמת שלא יאפו
 לתשלום גמול.

*

בארפן אחר אפ"ל דברי הגמ' כנ"ל (במס' תענית)
 בבקדס מה דליתא בזוה"ק פ' תרומה (דף
 קמ"א ע"ב) גופיכון דלדיקיא דלא מתענגי בבאי
 עלמא אלא מתענגי דמאור, וסעודתי שבתין וחגיז

אבנם צירושלמי (כלאים פ"ע סוף כ"ג) גררם
 דפלגיו רבין בזה אי שפיר דמי להעלות כמת
 לא"י לקבורה, וח"ל הירושלמי רבי בר קריה ורבי
 לעזר כוון מעיילין בלויסטרין, ראו ארורות שכיו
 באין מחויל לארץ, אמר רבי קיריא לרבי לעזר מה
 כועילו אילו, אני קורא עליכם (ירמי' ב') ונחלתי
 שמחם לתועבך בחייכם, ואתבואו ותעמאלי את ארצי
 במיתחכם, אמר לי כיון שכן מגיעין לארץ ישראל
 הן גועלין גוש עפר ומגיחין על ארזין דכתיב וכפר
 אדמתו עמו עכ"ד הירושלמי, וכיו"צ מצינו בבבלי
 (בבבית קיריא ע"א) שולא נח נפשי' בחויל, אהו

אמרו לי לרבי אלעזר, אמר אמת עולה על אדמה
עממא חממה, אמרו לו ארורו צא, אמר להם אינו
דומה קולעתו מחיים לקולעתו לאחר מיתא, ולבן
גמלי שם רבב ורב יוסף דאמרי תרתייכו כשרין
שצבנל ארץ ישראל קולעתו וכו' לגמין קדורא, פתסי
של צבנל מוליכין אריותיכם ליקצר צארן ישראל
עביל, מבואר דאיכא מיד דסיל דתקנתא הוא נפש
המת להעלותו לאי חף אס מת צהריל ואיכא דסיל
לביקר דלא כועיל כלום, ואדרכב מועלים ופוגמים
חיי בקדושה הארץ, וברמב"ם ז"ל (פי"ב מה'
מלכים כ"א) כתב וז"ל אמרו החכמים כל כשרון
בא"י שוותוהו מחולין וכו', ובפורענות הוא אומר
על אדמה עממא חממה, ואינו דומה קולעתו מחיים
לקולעתו אחר מותו, ואפשר גדולי החכמים היו
מוליכין את מיתתם לשם, לא ולמד מיעקב אבינו
ויוסף הצדיק עב"ל, כה צעיקר בדבר לא כתב
הרמב"ם ז"ל בלשם ברורא צדק, שכל מי שהיכולת
צידו ישתדל לשנות בן, אלא באידע לנו שגדולי
החכמים היו מוליכין את מיתתם לשם, ואולי כך
תקנתא אינו אלא לגדולי החכמים דגופיכון קדוש,
ולא שליע עלייכו רוח מסאבו לעלמין, ובודאי לאו
כל אנפין שווין צדק, אמנם מ"ש לא ולמד מיעקב
אבינו ויוסף הצדיק ל"ש לפי"ד כזכר"ל כ"ל, דיוסף
הצדיק גופי' נזק להעלות עממותו צבנל, חף לגדול
צה"י קדושתו לא כ"י מקום לחששא המבוארת כזכר"ל
לגבי רוצח דעלמא, מ"מ לגדול ענותותו נמנע
מליעציד עוצר צנפסי, ויעקב אבינו שאני דלא מית
וגופי' קיים, ואין אפשר למילך מיעקב אבינו ויוסף
הצדיק, אמנם ידוע שבימי הרמב"ם ז"ל לא נחלש
עדיין ספר כזכר"ל, ועי' אולי צהר שיעת בגמ'
דירן דרבה ורב יוסף אמרו תרתייכו כשרין שצבנל
ארץ ישראל קולעתו וכו', ונראה לו דכשרין דוקא
מכך טעמא המבואר לעיל ועי' כתב גדולי החכמים
היו שושין בן ועוד נבאר צדק.

ועד"ז יתבאר דברי בגמ' כ"ל, ר"י ור' יתחק
היו יתבי בסעודה, א"ל כ"י ר"י לר' יתחק לימא
מר מילתא, א"ל כ"י א"ר יוחנן אין מסיחין בסעודה
שמא יקדים קוב לושט ויבא לידי סכנה, ולכאורה
באמת מדוע ציקש ממנו ר"י לומר לו ד"ס צהר
הסעודה אס יס חשש סכנה צדכר, אלא ודאי מפני
שרז נחמן ס"ל לדלוק גדול כ"י יתחק א"ל לחשש
על ככה, כיון שאינם נאכים כ"א מחשבותי דמנא,
אמנם ר' יתחק כשיב לו דכ"י א"ר יוחנן אין מסיחין
בסעודה מפני חשש סכנה, ודייק להודיע דאף ר'
יוחנן שבי' צדור קדוש ומעולה, מ"מ אמר כלל
לכל אדם שאין מסיחין בסעודה מפני הסכנה, ובאמת
כ"י לו להביא ראי' יותר מצורת מיוסף הצדיק
כ"ל, אלא שלא ראה להאריך צדיצור צהרן בסעודה
מחשש הסכנה, לכתר דסעיד הביא ראי' וחסוק
לדבריו הראשונים, וא"ל כ"י א"ר יוחנן יעקב
אבינו לא מת, ר"ל דבאמת איכא ראי' מיוסף הצדיק
ממא שלא נזק לבניו להעלותו מיד כ"א את עממותו
לחיים, וס"ל דכל אדם יש לו לחשוד א"ע צדק.

ועתה נבוא לבאר דברי בגמ' דמסגית (דף כ'
ע"ב) רב נחמן ורב יתחק הו יתבי בסעודה,
א"ל ר"י לר' לימא מר מילתא, א"ל כ"י א"ר יוחנן
אין מסיחין בסעודה שמא יקדים קוב לושט ויבא
לידי סכנה, צהר דסעיד א"ל כ"י א"ר יוחנן יעקב

דלמלא סעודתי' לאו מאי' הוא ואיכא חשש סכנה כ"ל, איצט דראי' זו ית לה דחי' ממח ש"ח יעצמי' לנניו לכוין את גופו הקדוש מיד, ואפשר דיוסף האדוק טעמא אחריתא הי"ל מה שלא אי' לנניו לכוילבו מיד, וכמ"ש רש"י ז"ל צ"י בשלח אמר יוסף אני שלטע בייחתי במלכים וכו' סופק בידו לעשות, אבל בני לא יתיסח מלרים לעשות, לכן כשציעם לכשיגאלו וילאו משם שיאזכרו, וא"כ אין ראוי ממח שלא אי' יוסף לכוילבו מיד, לוי"א כבי א"ר יוחנן יעקב אציו לא מח, וכי"ע ש"ח יעצמי' לכוילבו מיד ויוסף לא א"כ בן המוצא בוצי"ק, ואולי דל"ד שחשד אי"ע שאינו ראוי לכן, חשש ג"כ שמא לא יסחייט מילתא ולא יתיסח במלריים ולעטם אז לא כשציע לנניו שיאזכרו מיד, ושפיר איכא למילף ממנו ק"ו לכל אדם, גמלא דממימלא דר' יוחנן ביבי ראוי וחזק לנצרו כראשונים דאין מסיחין בסעודה וכו' כלל שח בכל אדם וא"ע הקישור.

והשיב לו ר"י ובי ככדי חטו חטוי' וכו' דהנה הש"ג ר"י דמה שחטוהו חטוי' וספדו ספדי' הי' צעיל להסחור הענין, שיכיו סבורין עליו שהוא מח ויבואר בדבריו לכן כמה טעמים זכר, אלא שחקש לו דברי דבר זה נוגע לדינא לידע שיע"א לא מח, ולא יבואו ממנו ראוי לכוין מחיבם לא"י, כי אין מי שישי' אליו בצחינתו, וכמ"כ ללמד ממנו מימלא דר"י דאין מסיחין בסעודה כ"ל, וכיון דאיכא מקום למיעט לא הי' להם להסחור בדבר, דלא ליוסי מני' חורבה, וכעין מ"ש ריש מס' זכרות (דף ב' ע"ב) שחקש בגמרא ממאי דכאי וזכר השמש ביאת השמש והאי ועבר עבר יומא דילמא ביאת אורי הוא יומא ועבר עבר גזר, ותיירו דאי' לימא קרא ועבר מאי ועבר עבר יומא, וכחזו בחוס' אפי' דכמה מקומות בחזי ועבר, כחם ליכא למיעט אבל כהא דאיכא למיעט כו"ל למחנצ ויעבר ע"כ, זה שחקש ר"י לרי לנצרו שבעתא ראוי להלכח שאין מסיחין בסעודה ממח שיע"א לא מח, כרי ענין זה נוגע להלכח לידע שלא מח, אי"כ למח חטו חטוי' וספדו ספדי' להסחור הענין, בלא נפיק מני' חורבה, גם יבואו ראוי לעשות כמותו בענין זה וכ"ל, והשיב לו ר"י מקרא אני דורש

באופן אחר ילי"ס קושיית' ז"ל ובי ככדי חטו חטוי' וכו' דמה שחטוהו חטוי' וספדו ספדי' הי' צעיל להסחור הענין, שיכיו סבורין עליו שהוא מח ויבואר בדבריו לכן כמה טעמים זכר, אלא שחקש לו דברי דבר זה נוגע לדינא לידע שיע"א לא מח, ולא יבואו ממנו ראוי לכוין מחיבם לא"י, כי אין מי שישי' אליו בצחינתו, וכמ"כ ללמד ממנו מימלא דר"י דאין מסיחין בסעודה כ"ל, וכיון דאיכא מקום למיעט לא הי' להם להסחור בדבר, דלא ליוסי מני' חורבה, וכעין מ"ש ריש מס' זכרות (דף ב' ע"ב) שחקש בגמרא ממאי דכאי וזכר השמש ביאת השמש והאי ועבר עבר יומא דילמא ביאת אורי הוא יומא ועבר עבר גזר, ותיירו דאי' לימא קרא ועבר מאי ועבר עבר יומא, וכחזו בחוס' אפי' דכמה מקומות בחזי ועבר, כחם ליכא למיעט אבל כהא דאיכא למיעט כו"ל למחנצ ויעבר ע"כ, זה שחקש ר"י לרי לנצרו שבעתא ראוי להלכח שאין מסיחין בסעודה ממח שיע"א לא מח, כרי ענין זה נוגע להלכח לידע שלא מח, אי"כ למח חטו חטוי' וספדו ספדי' להסחור הענין, בלא נפיק מני' חורבה, גם יבואו ראוי לעשות כמותו בענין זה וכ"ל, והשיב לו ר"י מקרא אני דורש

שלא יושגו דבר ולא יודעו כלל בשום שכל ובינה, וחלוני מפי מקובל חכם לאחזן מקובל מזין וכו'.

ואפשר להבין דבריו אפס קצרו ע"י קבלה אמיתית דברי האוהבם"ק (פ' בחקותי) ח"ל כשברא ד' אדכ"ר צבורי", לא ברצו לשבת צבורי"ל לעולמי עד וכו', כי תכלית המקור הוא צעולם העליון וכו' אלא היחס הכוונה כי עלה יעלה השמימה ולאורחות החיים צפת אשר יחפון, ויחי' כמי שדר צבית ועלי' על גבה וכמו שעלה אלי' בסערה השמימה, וע"י שחטא אדכ"ר הולך להפשיט עורו מעליו, וכשיראה לעלות לעלי' לרד השמות הגשם, וזו היא מיתת האדם עכ"ל, ועד"ז יספר חמ"ס ז"ל דע"א לא מה, דלפי שחיקן פגם הטא אדכ"ר צבורי"ל גשמות, ע"כ לא היה צורך אלא להשתנות הגשם שהוא צחי' מיתת. אבל היה כמי שדר צבית ועלי' על גבה, ועלה יעלה השמימה ולאורחות החיים צפת אשר יחפון ופושט צורה ולבש צורה וכמו שעלה אלי' בסערה השמים, וחלוני זהו המכוון דבריו הרמב"ן ז"ל לנבואה לנבואה השני וכו' או החלשג לעמים מזומנות וכן, והכח קיי"ל כל שצידו לאו במחוסר מעשה דמי, וע"כ יע"א לא מה דכל אימת צידו הוא להתחלש בלבוש גופו הקדוש, עיין בדברנו פ' חיי בשם הח"ס זל"ה דל"ה הכוונ' ז"ל פעם נחגלה לחכמי ישראל בלבוש גופו ולפעמים בלבוש כשמתו עיי"ש, ובס' חסידים (רמח חתש"ט) שרבינו הק' כל צי שומעו נחגלה בלבוש גופו עיי"ש.

ובזה יתבאר דברי האוהבם"ק הנ"ל יעקב אהרן צבילנא דחיי דלית צ"י מוחא לעלמין וכו', ובג"כ יעקב אהרן לא מית, ואימתי מית בשעתא דכתיב ויאסף רגליו אל המטה וכו', כדן ויגוע ויאסף אל עמיו, ר"ל כשבי' ברצונו הק' לעלות לעלי', היה נדמה לבני עולמה כצחי' מיתת אלא, ע"ש שבי' פושט צורה ולבש צורה כג"ל אבל באמת חי הוא גם בלבוש גופו כי לא הולך להשתנות הגשם, שאין זה אלא בסיבת החטא, ובחי' זו לא היה צד, והנה לפי"ז מה שחננוכו הרופאים היה בדרך נס. כי לא יתכן מלאכת החנינה בגוף חי, וזהו שהקשה (צנ"ה דעניות הנ"ל) וכו' כדרי ספדו ספדוהו וכו' חטא וקברו קברוהו, שבי' כל זה

היה להסחיר הענין, ומיושב ג"כ בזה למד לא הביאו ח"ל דחי' מן החורב שיע"א לא מה, כקשיתנו לעיל אמנם עיקר כוונתו לתת שבי' צורך להסחיר הענין מפני שהוא מקושר עם גאולתו של ישראל, ויתבאר לנו כן ממה שהקדש הוא לרשו מה זרעו צחיים אף הוא צחיים וכפשרי ז"ל שלטונו הק' יגאלו את צניו.

*

עוד יתבאר דבריו בגמ' דעניות הנ"ל בפרק ד' דברי האוהבם"ק (פ' בשלח) (דף מ"ח ע"ב) ות"ח יעקב אהרן צבילנא דחיי דלית צ"י מוחא לעלמין וכו', ובגין כך יעקב לא מה, ואימתי מית בשעתא דכתיב ויאסף רגליו אל המטה וכו' כדן ויגוע ויאסף אל עמיו עכ"ל האוהבם"ק וי"צ דנראה להאריך בסחירה מרישא לסופא, דפראשית דבריו גזר אומר דע"א אהרן צבילנא דחיי דלית צ"י מוחא לעלמין ובגין כך יע"א לא מית, וסיוס דבריו ואימתי מית וכו', וה"ז סחירה.

ויבין עפ"י הרמב"ן ז"ל (סו"פ ויחי) חלכ"ק עכ"פ ויגוע ויאסף, ומיתת לא נאמרה צו ואמר רבותיו יעקב אהרן לא מה לשון רש"י, ולדעת רבותיו כרי יעקב אהרן מיתת צעלמו הנה אהרי מה וחי' אלקים עמכם, ואולי לא ידע צנפשו, או שלא רצה לתת כבוד לשמו וכו', וענין המדרש הזה כי נפשות הצדיקים ארוכות בצור החיים, וזו תחופה עליו כל היום לנבואה לנבואה השני שלא יפגענה ערומה כיעקב, או תחלשג לעמים מזומנות, ויבין הענין הזה צנ"ה שבת וצנ"ה כחצות ע"כ לה"ק (ואולי הכוונה על דברי בגמ' כחצות ק"ג ע"א) דבריו הקדוש דכל צי שמי' הוא אחי לביחי' אחר הסתלקותו עיי"ש, עיין בדברנו פ' חיי חניי' ח' צבילנא דברי בגמ' הנ"ל) ומה מאוד עמוק דבריו הק' מלהשיג תכליתם, וכמו שהאריך הרמב"ן ז"ל צעלמו צפחיתתו על החורב ח"ל ואני הכני מציא צבית נאמנה וכו' לכל מסתכל בספר הזה לכל יסודו סברה ואל יחשוב מחשבות וכו' מכל הרמזים אשר אני כותב בסחרי החורב, כי אני מודיעו נאמנה

נתבונן צמלצנו איך הוא חשבון ימינו לרבות כלילות, כמה מהם נחסרו וכמה מהם נפגמו ונחלכלנו צעירות ר"ל, ואיך עול קמי מלכה צחסרון ימים לא ויכלו להמנות, ולא רק שנחסרו לנו ממספר ימי חיינו, אך יותר מזה יש לנו לראוב ולהתאונן. האם יש לנו ימים בכלל, ואפי' יום א' יומי חיינו שפעלנו בו צעדות השי"ת בשלימות וכלי מגרשת, וע"כ עכשו צכניסחנו לימי השוצצים קורין צתורה פרשה זו ויקרבו ימי ישראל וגו', לעורר לצדות צניי על צחי' זו, איך שכל ימי חיו של אדם נפקדין קמי קוצי"א, ואיך ליתן דין וחשבון על כל יום ועל כל פת וכל שעה, ועיי' חשוכה שלימה ואמיתית אפשר לחקן ולהחזיר הימים לשלימותן, וכוונת יע יעזור לנו שזכר לחקן את אשר פגמנו, ומהיום והלאה לא נפגום עוד.

*

צדק נס, ואורך הסם למח, ואין הקצ"ח חפץ צשינו העצב, והרבה דרכים למקום, ועי' השי"ת לו ר"י מקרא אני דורש וכו' ויוצן עפי"ד הצית שמואל אחרון הו"ד צישמת משה מק"ץ וצ"ה (צפ' חזרתי) דלפי שהחורה קדמה לעולם, ע"כ מה שנכתב צתורה הוי כחצי צשמת הצריחא ולא הוי שינוי העצב עיי"ש, (הוצא צדצנו צניי) וצח וצחאר כוונת החשובה שאל מקרא אני דורש וכו', דלפי שדורש מן הכתוב מה צרעו צחיים אף הוא צחיים, ואין היקף למחלה ע"כ שחי וקיים צצוב גופו וכתוב ויחטעו הרופאים את ישראל, ע"כ כצר מפרש צכצוב החניטה צגוף חי, מעשה אף זה שינוי צצבע, ודחורה קדמה לעולם וחוקי העצב משועבדין אליה וכו'.

ויקרבו ימי ישראל למוות וגו', צמד"ר כחיד (ד"ה א' כ"ט) כי גרים אחנו לפניך וגו' כלל ימינו על הארץ, והלואי כלנו של כותל או כלנו של חיל, אלא כלינו של עוף צשעם שהוא עף, דכחיד (תהלים קמד) ימינו כלל עובר וכו' עכ"ד במדרש וצ"ב כוונת הדמיון והמשל צלנו של כותל ושל חיל.

ואפ"ל צדק רמז מוסר עפי"ד הצוכ"ק עכ"פ ויקרבו ימי ישראל למוות, ח"ל וכו' צכמה יומין מית צר נס, ובה צשעתא חדא צרגעתא חדא מית ופיק מעלמא, אלא הכי תאנא כד קוצי"א צעי לאחצא רוחי וכו', כל חינון יומין דקאים צר נס צבאי ענמא אחפקין קמי' ועאלין צחאשצנא וכו' וצכא חולק' דכבוא צר נס דיומיו אחקריבו צבי מלכא צלא כיסופא, ולא דחי יומא מנייהו לצר דישכח צכבוא יומא דלעציד צ' חוצא וכו', וצכא ויקרבו ימי ישראל ודאי צלא כיסופא צשלימותא וכו' עכ"ד הצוכ"ק, מצוהר כי ליקום מחפקין כל יומיהם קמי מלכא ונמלאים כולם שלימים וחממים א' מהם לא נשדר, ע"כ יומיהם אחקריבו צבי מלכא צלא כיסופא, אוי לו לאתו צושה וכלותה מי שימיו חקרים ופגומים, ואצ"ל אם הם מלוכלכים ר"ל צעוגות ופשעים, א"א שיתקרבו צבי מלכא, כי אלא ת' כחיד לא יגורך רע.

*

בגון מיראח היסורין ומאכצת קיבול הפרס, שאינו מחכוין להשלים ראון יואר שזכרו על כך אלא להנאחו, וביינו דתקן אל חכו כעבדים במשמשים אח ברז על מנה לקבל פרס, וכן מוכח שם בגמ' שזכיר מיראח דר"י א"ר על מה דאיתא בבביתא פרוש מאכצת פרוש מיראח, א"ל חביו ורצח לחנא לא חתני פרוש מאכצת פרוש מיראח דא"ר א"ר לעולם יעסוק אדם בחומ"ל אפי' שלא לשמח וכו' משמע שפי' שלא לשמח הוא ששעב מאכצת בשכר ויראח בעושה.

והנה חילוק גדול יש בין שני בחינות אלו בלימוד שלא לשמח, אם לומד כדי שיכדוכו בני אדם או מאכצת קיבול הפרס, דמי שעושה בשביל חושלת מבני אדם, חושלתו הוא שוא וחקוהו שקר כמ"ש בכתוב שוא חשופת אדם, ומגויס בחינה זו שלא לשמח שזעזעונו בחשופת אדם שכוון שוא ושקר, משא"כ בחינה השנית שלומד ע"מ לקבל פרס ומיראח בעושה, ע"כ"פ הוא מאמין בשכר ושונע מהקב"ה, בגם שאינו מעולם כ"כ כמו ללימוד לשמח, אבל אעפ"כ יש לו מעלה באמונה בהקב"ה שגומל טוב לעומרי מלחיותו ומשגיח למי שיעבור על מלחיותו שכוון אחד מעיקרי האמונה, כמ"ש בברמ"ן (כ"י) (סוף פ' צא) וז"ל שאין לאדם חלק בחורג משב רביו עד שנאמין בכל דבריו ומקרינו שכלם נסים אין בהם עובד ומחגו של עולם בין בנדים בין ביחוד, אלא אם יעשה כמלוא וליחוטו שכרו ואם יעבור עליהם יכריחנו ענשו הכל בצורתו עליון וכו' עכ"ל, והבט שרואין לפעמים עושי רע מלליות, זה הוא רק למראש עין, אבל באמת הוא כך ששכר טוב א"א שיצא רק ע"י שמירת תורה ומצוות והכוונת לעושי רע.

עכ"פ מי שלומד ע"מ לקבל פרס או מיראח בעושה מקיים צוה מצוה אמונה, שמאמין שהש"ת משלם שכר טוב וכו' שם בעומותו, ע"כ יש מעלה וחשיבות ללימוד שלא לשמח כזה, ובה באמונה שזו מציאו אחר"כ ללימוד לשמח, שכוון למעלה מהשגת חושיות שלא יכון להנאח עצמו כלום רק מאכצת הש"ת, והענין שקשה להשיג בחי' אכצת זו הוא, מפני שלא יתעוררו משגיג בקוץ, ועצב כאדם הוא

ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם גא מלחתי חן בעיניך שים גא ירך חתה ירכי ועשית עמדי חסד ואמת וגו', פרש"י ז"ל חסד שעושה עם הכתמים הוא חסד של אמת שאינו מופסד להשלים גמול, לכאורה ראוי להבין מדוע כ"י לורך לזאת ליוסף כלידיק שיעשה חסד של אמת, כלל יוסף כלידיק כל מעשהויו היו רק לשם שמים ואפילו חסד עם החיים ג"כ לא עשה אותו רק לקיים מצוה בש"ת, גם קשה אם הוא הכרח בכל מקום שחסד שעושה עם הכתמים הוא חסד של אמת, שאינו יכול לנפות להשלים גמול, מדוע כולך לזוהו כאן לעשות חסד של אמת, וארי בלא"כ מוכרח הוא כן כמ"נ.

בגמרא (תענית כ' ע"ב) איתא רב נחמן ורב יוחנן כוו יתבי בסעודה א"ל ר"ג ר"י למה נר מילתא, א"ל הכי אר"י אין מחסיון בסעודה שמה יקדים קנה ליוטע ויצא לידו סכנה, בחר דסעוד, א"ל הכי אר"י יעקב אבינו לא מת, א"ל וכו' כדכי ספדי ספדינוי וחננו חננוי וקצרו קצרינו, א"ל מקרא אני דורש שנאמר ואתה אל תירא עבדי יעקב גאם כ' ואל חתה ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ מצרים מקום הוא לרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, וראוי להבין קישור מיראח זו יעקב אבינו לא מת לענין הלכה ואין מחסיון בסעודה, גם ל"כ טועה החשובה כמ"ש לו מקרא אני דורש וכו'.

ונ"ל מה שאמר חסד ואמת בהקדם מה שאמר ז"ל (סוטה כ"ב) אר"י א"ר לעולם יעסוק אדם בחורג ובמצוה אפילו שלא לשמח שמחוד שלא לשמח צא לשמח, אמנם צ"ק דתענית (דף ז') אר"ל כל העוסק בחורג שלא לשמח נעשית לו סם המות, וכן בצרכות (דף י"ז) כל העוסק בחורג שלא לשמח נוח לו שלא נברא והוא סחורה, ובתוס' חירא (בתענית וצרכות) דחרי שלא לשמח כיו, דמה דאמרין לעולם יעסוק בחורג אפילו שלא לשמח היינו כדי שיקרא רבי או כדי שיכדוכו, ומח דאמרין כל העוסק בחורג שלא לשמח נעשית לו סם מות היינו צמי שלומד לקטור, ובסוטה חירא דאופן אחר דמה שאמר לעולם יעסוק אדם וכו' היינו

ה' למעלה ממנו, וה' יכול להעלות עליו עליות כדי למנוע, וה' לו סכנה בדבר והנה חיותה בגמ' (סוכרין כ"ו ע"ב) אמר עולה מחשבה מועלת אפי' לר"ת ופי' רש"י ז"ל מחשבה שאדם חושב כך וכך אעשה, כך וכך תעלה בידו, מועלת להשגות הדבר שאין מחשבתו מחקיימת אפי' לר"ת, כגון האומר עד יום פלוני אסיים כך וכך מסכתות בגירסא, שנה' מפר מחשבות ערומים ולא תעשיה ידיהם חושי', אמר רבה אם עוסקין לשמה חיה מועלת, שנאמר רבות מחשבות בלב אדם ועל כן הוא חקוס, ענה שיש זה דבר ה' הוא חקוס לעולם, ואפשר דמי' חש ישי' אחר שיש סכנה בדבר, ואם לא יכיר כל כוונתו לשי' רק יכיר מפנה לחשום גמול מצ"ל, שמה לא יסתיע צירו לגמור הדבר, ולפי שבדולים לדיוקים במיתות יוחר מצחייהם וצפרע ביע"ל שלא מת, ה' מקום לחוש שיפנה לחשום גמול ולא יוכל לגמור הדבר, אחר שאפי' מחשבה מועלת לדברי חורב לבטל אוחז, כ"ש כאן שנשבע יוסף ליעקב שיוליכנו, חש ישי' שמה לא יוכל לקיים שבועתו, ע"כ הולך לומר לו ועשית עמדי חסד ואמת שלא יפנה לחשום גמול, ואדם שיוסף לדוק גמול ה' אמנם כבר אמרו חז"ל אל חלמין בעמך עד יום מותך, שתמיד יש לאדם לירא מהתגברות הילך, וע"כ הולך כאן לרצו ביותר שלא יפנה לשום חשום גמול מצני אדם כדי שיוכל לגמור בדבר.

והנה לכאורה ראוי להבין למה נזכר יעקב אצטו כן שישאל אותו לאי אחר שבי' חשש סכנה בדבר ואין הכנים אותם לסכנה, אמנם תשובת הענין לפי שיע"ל לא מת והוא עומד בחיים חיותו, ואם יראה שיש סכנה בדבר יעמוד על רגליו ויילך בעצמו לאי, אלא שאלה להסחיר הענין מצ"ל שהוא חי ע"כ השתדל באופן זה שישאל אותו ביום, אבל אם יראה שיצא הדבר ידיו סכנה ולא יכיר צריכה אחרת ויגלה הענין, ובזה יובן דברי הגמ' דתענית ה"ל שרי' אמר לרי' לימא מר מילתא ביינו דית, והוא סבור דאין לחוש לסכנה שמה ידיו קצת חשש, כיון שהם עוסקים בחורב ושולחי

שאל' שיחבצ דבר שאינו מושג אלא ע"כ קשה לנצל למעלה זו של לימוד לשמה בצמח, והוא למעלה מהשגה אנושית רק הוא מחנת אלקים למי שרואה בצמח לעשות לשם ה', אבל אי אפשר להגיע לה ע"י השגה אנושית, וכמו שכתב העטרת לבי ז"ל שכל מדרגה ששכל האדם משיגו אינו עוד בגדר לשמה, שצחיית לשמה הוא דבר שאין השכל יכול להשיגו עכ"ל ז"ל, אולם אחר שתמיד בלימוד שלא לשמה כזה שהוא מאבדת השכל ויראת העונש, וזה ה' השי"ת בצמח אלקים שלא יחשוב להגות עליו כל רק למען אבדת השי"ת, כמו שכתב החוצות הלבבות בשער השבוע הכופש וז"ל, וכאשר יהי' הענין הזה שב צד רעיון המחמין תמיד, ויחשוב המחמין חדיר עם נפשו עליו, יהי' הצורה ית' גמול עמו במצופו, ויראהו בעין שכלו ויכיר ירא אותו תמיד, וימנעומו ויבוח את מעשיו וכו', וכאשר יתמיד ע"ז ייח הצורה לו מעשיו וירגיע לבו מפחדו ויפתח לו שערי ידיעתו ויגלה לו סודות חכמתו וכו', ויהי' במדרגה עליונה ממדרגות החסידים, ובמעלה הרמה ממעלות הדיוקים, ויראה מאין עין וישמע מבלי אזן וידבר בלי לשון, וירגיש בעניינים מבלי חושים וכו', עכ"ל ז"ל והכל הוא רק מחנת אלקים למי שרואה בצמח בצבדות השי"ת לשמה, יהי' איך שיהי' צחייה זו של שלא לשמה ע"מ לקבל פרס מהשי"ת, הוא מעלה נכבדה מפני שמהפך לגמול מהשי"ת, וכמ"ס רבותיו ז"ל (מסכת ראש השנה דף ד') האומר שלטו זו ללדק ע"מ שיחי' בני או ע"מ שאזכה בה לעו"כ הרי זה לדיק גמור מפני שמהפך לגמול מהשי"ת, ולא מצני אדם שהוא חשועתם ומקושר עם השקר, משא"כ הגמול מהשי"ת הוא אמת ממקור האמת, ע"כ יש לה סגולה זו שצחי' אפי' ללימוד לשמה.

והנה נזכר זה ונשאלתו ממארים וגו' ה' ענין קשה ליוסף לקיימו, כמו שאמרו"ל צמחא (מסכת סוטה ל"ז ע"ב) שפרעה לא ראה להניחו לילך וא"ל זיל איתשל אבשועתך, עד שא"ל ואיתשלי נמי אדריך ואשיג דלא ניחא לי א"ל עלה וקבור את אביך כאשר השביעך, ואיתא בזה"ק שבי' ג"כ סכנה ליוסף שאפי' שבי' מלך, מ"מ פרעה

ואפ"ל עוד צמח שאמר ועשית עמדי חסד ואמת על פי מה שכתב הכתוב "זל על הפסוק קטנתי מכל החסדים ומכל האמת שהחסדים הקיימים יקראו אמת כמו קושעא קאי ורעא יעקב אבינו שיאמר כח חסד זה נחתי לדורות. על כן אמר לו ועשית עמדי חסד ואמת ועל ידי זה יתקיים כח החסד לדורות שקושעא קאי, ועד"ז ירמזו האספו ואגיד לבס סתירת אגידה הוא לשון המשכה שאלה להמשיך כחה לדורות הבאים והשני"ת יעזור שיתעורר אורו כחה בזמנים האלו וזכרה במהרה לראות הישועה שלימה בהתאמתה קרן התורה ישראל ובהתגלות כבוד שמים עלינו צב"א.

*

ויקרבנו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף וגי' ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במלרים, פירש"י ז"ל חסד שעושין עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מופקד להשלים גמול. יליד דברי יעקב אבינו שילם לו גמולו כפירש רש"י להלן בפסוק ואני נחתי לך שכן אחד על אחיך וגי', עוד קשה ממה דאיתא במדרש להלן (פ' ק' סי' א') עכ"פ ויזו אותם ויאמר אליהם אני נאסף אל עמי, אמר להם אם זכיתם לכם זכיות בעמלי, ואם לאו משאני מסתלק מן העולם אלא אצותי אני בולך, שנאמר אני נאסף אל עמי וכו', ופי' הופ"ת דלף שגמולו שיקברוהו, אינו אומר אלא לזכותם, דאיכו לא איכפת לי בין שיקבר או לא, ומיד בהסתלק מן העולם נאסף עם אצותיו וכו' עכ"ל, ולפי זה ל"ב מה שאמר ועשית עמדי חסד ואמת, כיון שכל הניוויו ה"י רק לזכותם ואין זה חסד ליעקב אבינו כי אם להם.

ז' להלן בסוף הפרשה ויצאו עד גורן האעד אשר בעבר הירדן ויספרו שם מספר גדול וכבד מאוד וגי', ל"ב כפל הלשונות גדול וכבד, ויספיק צאחד מהם.

והג' לפרש אומרו חסד ואמת צמח אנפין, דכנה מתפרש ו' אלו למדים הרבה בלכות, כמ"ש ז"ל

מאז אינן נחזקין, ע"כ דיוק לומר לו, הכי אר"י ר"ל שר"י אמר כן אין מסיתין בסעודה, אע"פ שהי' אדם גדול מאוד וכל דבריו הם ד"ת, אע"פ אמר אין מסיתין בסעודה שאין סומכין להכניס עממם בסעודה אף במקום מזה, לבתר דספדו אל"ל הכי אר"י יעקב אבינו לא מת, ולכחו' יקשה לדברי ר"י שאמר אין מסיתין בסעודה שאין להכניס עממם בספק סכנה, הלא יש ראי' מפי"א להיפך שזה ליוסף שזילך אחרו לא"י אע"פ שהי' סכנה צדקה, הלא ודאי שמך ע"ז ששלחו מזה אינן נחזקין, וא"כ למה אר"י אין מסיתין בסעודה, ע"ז השיב לו הכי אר"י ופי"א לא מת, וע"כ שפיר עבדו הכי אר"י לו עכא להאילם שלא יוצאו ליד סכנה כ"ל, אבל לולא זאת לא הי' ופי"א מזה להם כן לסמוך על שלוחי מו' במקום דשכית הויקא וסכנה, וא"ש קיפור מיתרה זו הכי אר"י ר"י ופי"א לא מת שזה חזק לו מיתרה הרשעוה מ"ש אין מסיתין בסעודה וכו'.

ומה שחידו צמח מקרא אני דורש וכו' ולכאורה עדיין בקושי' במקומה עומדת וכן צבדי הגעו חנני"א וכו' (עיין לעיל קושא ב') גם מה שדרשו ז"ל חרעך מארץ שבים מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, לכאורה ראוי להדיק הרי כשי"ה בגאולה שלימה יקומו אף שאר הדיקים ולא ופי"א צבד, אולם הכוונה דשאר הדיקים יקומו רק אחר בגאולה, אבל ופי"א יקום ויתגלה לעינינו צב"א בזמן שישראל עדיין בצב"י, וז"ש חרעך מארץ שבים מה זרעו בחיים, ר"ל שכן בחיים צדודם צאק שבים, אף הוא בחיים כל עוד שישראל בצב"י ויתגלה לעינינו קודם בגאולה, ואפשר שזה יכ"י אחד מסמיני בגאולה שיראו ישראל את ופי"א, ויתגלה לעינינו ונרם שזכינו לכן הי"ה צדוד שאין עדיין בגאולה שלימה, ומכ"כ ה"י בכחה להסחיר שפי"א לא מת כיון שהוא ענין ששייך אל בגאולה וז"פ הגמ' וכו' צבדי ספדו ספדני"א וחננו חנני"א ולמה עשו כן, והשיב לו מקרא אני דורש וחרעך מארץ שבים שפי"א ויתגלה קודם בגאולה בזמן שישראל עדיין צאק שבים ממילא הוא דבר ששייך אל סוד בגאולה, ע"כ חננו חנני"א כדי להסחיר בענין.

סופרי המלך בחודש השלישי הוא חודש סיון בשלושה עשר צו, ולבואר כי כן שבח נחלה ציוס צי דפסח מדוע הכמחין עם שליח איגרות השניים יותר מחודש ימים, גם קשה עפ"י מה שדרשו רז"ל ויעבור מרדכי (הבניאור רש"י ז"ל סם) שעבר על דת להצטנות ציו"ט ראשון של פסח, (שהצטנה י"ד ציו"ט וצ"ז ציו"ט), ולבואר הלא בזירת הכן ה"י על חודש אדר לשנה הבאה להשימד ולחרוב, וה"י אפשר להמחין ולקבוע התענית אחר יו"ט, ומדוע מיהר לבאור תענית ציו"ט דווקא.

אמנם קושיא זו ל"ק כי ה"י הכרח לבאור תענית חומק ומיד, עפ"י ש"ס (אצות פ"ג) ר' חנינא סבן הכהנים אומר ה"י מחפלא בשלמה של מלכות שאלמלא מוראח איש את רעבו חיים בלשו, ולפי זה אחר שגלחו איגרות הכאשונות שניתן מאת המלכות רשות ופקידה להשימד ולחרוב ולאצד ח"ו כל היסודים, אע"פ שנקבע הזמן לחודש אדר לשנה הבאה, מכל מקום מעתה שנתפרסם שרשון המלוכה להשימים ח"ו, יעשו ישראל הפקר לכל, שמעשיו בטלה מוראח של מלכות, כי ה"י צמחים שלא יעשו דין למי שיהרגו יבדו חף לפני זמן הקבוע, ולא הולך מרדכי לבאור תענית ולהצטנות ציו"ט של פסח כדי לבטל הבזירה מיד, ולפי"ז יקשה אי"כ מדוע הכמחין מרדכי זמן רב מלשלה איגרות השניות אחר שנתלה הכן, כיון שה"י חשש גדול שיכיו ישראל הפקר למרמם ח"ו, ויתורץ לדרכו עפ"י המדרש ה"ל כי חולי הכמחין, מפני שהשיג וידע ברוח קדשו שיש הכרח באלו ה"י ימים, לשלם שכרם מזה כנגד מדה על הכבוד שעשו ליעקב אבינו בהספדו שצטנים יום גם השיג מרדכי שעדיין לא גשלים כח החשובה בישראל ולריך עוד זמן, שיפספסו צמשיהם ויתקנו כל מה שפגמו על כן הניח אותם בלעז הכוא עד כ"ג בסיון שאז גשלו ה"י יום.

דיוצא לנו מזה שגלמה טובה גדולה לישראל מההספד והאלל שעשו המצריים ליעקב אבינו שגל יזה חזרו בחשובה שלימה וברכו בחפילות ותחנונים וקיצלו את הכתוב בשרון מאכבצת הבם, ובזה יבואר דברי המדרש ה"ל שאמר להם ליעקב אבינו אם זכיתם

(שבת ק"ג ע"ה) א"ר חסדא נפשו של אדם מתחלצת עליו כל שצטע, שנאמר ונפשו עליו תחלצ וכתוב ויעש לאביו אבל שצטע ימים, ובמד"ר פרשה זו, מניין לאכל שבוה ז', ר' אבא מיימי לה מהכא ויעש לאביו אבל שצטע ימים, ובמדרש רבנו בתי ע"כ"פ וקבצתי בקבורתם מכאן דרשו חז"ל לעולם יקבור אדם לדיק אלל לדיק, ועוד הרבה הלכות למדו חז"ל מפרשתו של יעקב אבינו צעין העסק עם הכמחים, והמה טובה לגלמה הכת, ואולי גם זה נרמז באומרו ועשית עמדי חסד ואמת, ר"ל על ידי שהעסקו עמי ואמת חסד של אמת לאחריהם הבס שלדודי לא ה"י חסד של אמת כי א"י אשלים גמולך, אבל על ידי זה ילמדו דורות הבאים להתנהג ככה עם הכמחים ואשלים יכ"י חסד של אמת שאינו מופה לחשלו גמול, ולזה אמר חסד ואמת בוא"ו בהחלוקת כי כמה ענינים נפרדים, לבני יעקב אבינו כ"י חסד, ונמשך מזה חסד של אמת למחים דעלמא.

עוד אפשר לפרש במאמר הכתוב ועשית עמדי חסד ואמת, בהקדם מה דליתא צמד"ר לה"ן ע"כ"פ ויעל עמו גם רכב גם פרשים, א"ר אבובו אותן ע' ימים שצין אגרות לאיגרות, כנגד ע' ימים שעשו מצריים חסד עם יעקב אבינו ע"כ"ד המדרש, ופירשו ה"פ"ח והבא"ק שזה ה"י להם שכר על הכבוד שעשו ליעקב אבינו, והמצריים ה"י מושלים ציפיה על כל העולם, נמלא כל האומות נכללו במצריים, וציומי מרדכי ואסתר נשלם שכרם, שה"י להם תענוג ראויות כל אותן ע' ימים בחושבנם שיעשו ח"ו כלי צכלל ישראל, ובהם מאלו ה"י ימים נלמה אח"כ טובה גדולה לישראל, שעשו על ידי זה חשובה שלימה לפני הקב"ה, והרבו בחפילות ותחנונים כ"כ"פ דברי הכמות והעקם, ונלמה מזה קבלת הכתוב כמש"ל (שבת פ"ה) הדר קבלוה ציומי אחשורוש וכתוב קיומו וקבלו היסודים קיומו מה שקיצלו כבר, ובצחי"ז גדולה יותר מקבלת הכתוב כבר סיוי כאמר"ל שקיצלה בשרון מאכבצת הבם, נמלא שאותן ע' יום שצין איגרת לאיגרת חף שה"י לישראל ימי צר ואכל, מכל מקום לפי האמת נלמה טובה גדולה לישראל על יום,

רבוזה יש ליתן טעם נכון מדוע הכמחין מרדכי מלשלה איגרות השניים עד כ"ג סיון, כ"כ"פ ויקראו

ועפ"י מה שכתב הרמב"ן ז"ל שאמת הוא דבר המתקיים לעד יש לפרש עוד שרמז יעקב אבינו ליוסף שעל ידי העסק הזה יוחן לישראל ימי הפורים שלא יתבטלו לעולם, כמ"ש הפייטן אם כל המועדות יהיו בטלים ימי הפורים לא יבטלו וכמ"ש וזכרם לא יסוף מזרעם, וזכר המתקיים נקרא אמת, ולא כון בלומרו ועשית עמדי חסד ואמת, ומאז הכין יעקב אבינו כח הישועה עד סוף כל הדורות.

*

ועשית עמדי חסד ואמת וגו'. פרש"י חסד שעשין עם הכתמים הוא חסד של אמת שאינו מופשט לתשולם גמול, נל"פ דבזה הכוונה חסד ומאפס שעשית המקבל עמו חסד בהשלומין, גמולא שגאפס לחסד מצי"א ואין זה אמת כמ"ש הכתוב הוא תשועה אדם, חולם המאפס לשכר מן השמים, חף שאין זה תכלית העבודה, ואריך לעמול בקיום המצות שלא יע"מ לקבל פרס, מ"מ במצות גמ"ח שרי צכ"ג ורמ"ש ז"ל האומר בלע 4 ללדק בשביל שיחי צ"י כ"ז לדיק גמור, וצחי 10 נקרא חסד של אמת, כי כאשר הוא ממקור האמת והעושה ע"ד כן ה"ז עובד את ד' ומקיים מצותו ע"ד האמת, והנה שם השלומין לא יאחר רק אם מגיע לו מן הדיון, משא"כ בכותן לפנים משכ"ד, כמ"ש (חולין ק"ל ע"ב) הנה הני שלם ואח אמת מדת חסידות שני כאן, גמולא שא"פ לאדם ללפות לתשולם גמול מהצויות עבוד קיום המצות, כי"א בחזרת חסד ואמונה, כי שם השלומין לא יתכן רק בזה מגיע לו מן הדיון, ואם לזקק מה חתן לו ומי הקדימנו ואשלם, משא"כ מצי"א שייך השלומין אבל אין זה אמת כמ"ל ח"ש חסד שעשית עם הכתמים הוא חסד של אמת שאינו מופשט "לתשולם" גמול ביינו השלומי צ"א, אבל המאפס להשלומין וחסד מצי"א כ"ז שאז ואינו חסד של אמת.

*

במסיבה להחזקת הישיבה

וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה, פרש"י צדק לזכרם ונסחלקם כשיהי ממנו וכו', ויאמר מי אלה וכו' שאין ראוי לזכרה, ויאמר יוסף אל

לכם זכיתם בעצמי, דאיתו לא איכפת לי בין שיקבר או לא, דמדת בהסתלקו מן העולם נאסף אל אבותיו, ומה שאז אוחס לעסוק עמו ה"י רק לזכותו, דכזה אם ה"י יעקב אבינו כולך מעצמו אל אבותיו ולא היו המאריים עוסקים בהספדו, לא ה"י נסתבז להם זכות ה"י ימים בג"ל שמה גלמח עוצה וזכות לישראל לזכותם בחזרה ותפלה ותשובה, ואיתא בגמרא (מגילה כ"ז ע"א) ואלה כל צית גדול שרף בזה, ר' יוחנן ורבי"ל חד אמר מקום שמגדלין בו חורב, וחד אמר מקום שמגדלין בו תפלה, וזכא יוכן לשון הפסוק שאמר ויספדו שם מספד גדול וכדו מאד, דעל ידי המספד שפשו המאריים ליעקב אבינו נסתבז דבר גדול לישראל, ופי' גדול כדרשת ר' יוחנן ורבי"ל שגלמח על ידי זה קבלת החורב צימו אחשדוש וגם נחרכה כח התפלה בדברי נומות וזעקתם, ולא קראו הכתוב מספד גדול שנסתבז על יד חורב ותפלה, וחזן מה ה"י כדו מאד שאותן ה"י ימים היו כבדים וקשים לישראל ימי גער ואבל, אלא שאח"כ נעשו גדול בחזרה ותפלה.

וירדדבנו יתבאר במאמר הכתוב ועשית עמדי חסד ואמת, על פי מ"ש רח"ל (מסכת יבמות ס"ד) למד גמולא תפלתן של לדיקים כעתה, מה עתה זה מספד הכתובא ממקום למקום, כך תפלתם של לדיקים מהפכת מדותיו של הקצ"ה ממדת רגזות למדת רחמנות, ואח"ל (ע"ז ד' ע"ב) א"ר יוסף לא לללי חניש ללוחא דמוספי צ"י שעות קמייחא דיומא צ"ה ציחיה, כיון דמפקיד דילא וכו', וזכא אמתה ג' שעות ראשונות הקצ"ה יושב ועוסק בחורב וכו', וחיילו חורב דכתיב צב אמת דכתיב אמת קנה ואל תמכור אין הקצ"ה עושה לפנים משורת הדיון וכו', עכ"ד בגמ' הרי דאמת ירמוז על החורב הקדושה, וזה שאמר יעקב אבינו ועשית עמדי חסד ואמת, שתגרום על ידי העסק בקצרותי, בהגברתי מדה חסד צעולם, דעל ידי ריבוי התפלות ולימות וזעקתם של ישראל יתהפך מדה הדיון לרחמים וחסד, כעתה הזה שמהפך מדה הדיון לרחמים, ואמת ביינו חורב שיחזו לקבלת החורב צימו אחשדוש בליון ובאכזה, וכל זה יאמת על ידי העסק שחשקו עמי בג"ל.

מכל רע הוא יצרך את כעשרים, ר"ל גערי בני ישראל בכל הדורות, ויקרא צבם שמי ושם אצותי וגו', שיהיו מחזיקים בדרך המורש לבם מאצותי, וראויים לבקרא צבם שמי ושם אצותי אצרכם ויתחק, ולולי זאת הי' הללתי בכדי, וראוי וטוב יותר שלא להיות ניוול מידם, וע"כ המלך הכואל אחי מכל רע, ששלח הכה"ס מלך להללני בדרך נס הוא המחזיק שכוונת יצרך את כעשרים ויקרא צבם שמי וגו', דוולת זה היתה הללתי לרק ח"ו.

ועד"ז לענינו חנו שרידי חרב שנלנו מחורבן בגורל לבית ישראל, כאח"כ ניוול בנסי נסים כידוע לכל, ולשלמות גפשו כלל ה' עוז ויפס יותר אלולי לא נילנו, ואותן שסברו ושפרו עקידה"ם, כבר נחשבו בשמחתים צב"ש כעליון מקום שאין צרי' יכולת ליכנס במחיתאן כח"ש ז"ל בבראנו מלכות, חלל ודאי מה שחילנו בכוונת, ה' רק בשביל להעמיד דורות ישראל כשרים נאמנים ל' ולחוב"ם, ולהשריש צבם אמונת אומן בדרך המורש לנו מאצותי, שיהיו ראויים לבקרא צבם שמי ושם אצותי אצרכם ויתחק כנ"ל, ונעבי"ר גלגו באלות אשר יסודות החורב ויכידות מתמוטעת ורפוי' ורחוקים מהדרך המורש לנו מאצותי, וגם זה מנסיונות בגלות אשר עליו לעבור לפני עת קץ, חלל עליו לדעת ולהבחין שכל צריך יותר להתחזקת והתאמתו שלא לחי כ"ש מדרך המקובל לנו מאצותי, וע"ד מ"ש הרשב"א ז"ל לבאר בדרך מוסר עון המשל שאמר"ל צב"ש ברכות (י"א ע"א) המשל לא' שאומרים לו זקן מגול והשיב להם יחי' כנגד המשחיתים עיי"ש, כי אף אם מגול הדיון ח"ל להיות מגול דוקא, חלל לפי שיש משחיתים המתנגדים לגדרי הכדוה, ע"כ צריך לעשות פעולה להוציא מלפני של המשחיתים עתיד ז"ל.

ובבב"ב לענינו שלחושש הדור והסביבה אשר גלגו בחורב באלות האל, ושם משחיתים ברכה אשר כל מעשהם אך ורק להרפות ולקלקל יסודות ההבנה אשר מקובל ומשמש בנו מדור דור, ומעשה זהות צפיהם ששחמו העתים והמקום

אצותי צב"ש אשר נתן לי חלקים צב"ש, לכאורס עדיין לא השיב צב"ש לבסור דאגתו, כי גם יע"א ידע שם צב"ש, אך חדר הארס גדול ל'ד שרש ירבעם ואחא"כ ויחא"כ עתיד ל'אמם, מכס, וצב"ש כרגועה דחמו ע"י תשובתו צב"ש כס אשר נתן לי חלקים צב"ש, וצתקנוס ע"י צב"ש חיון ד"כ לי ד' ככא, ל"כ הכואל צמלת ככא, ומנפ"מ חי ככא או צמק"א.

צ) המלך הכואל אחי מכל רע יצרך את כעשרים וגו', ראוי לבין מדוע חלל צרכם בשלילת כרע, ואם רחל להליל להם מצח"ה ברכה אשר נצרך הוא, כול"ל ד' אשר צריך אחי הוא יצרך את כעשרים שהוא מידה מכוונת יותר, גם מדוע קראם צבם נערים וכבר היו גדולים בשנים.

ויתבאר בסקוד דברי הכה"ס (ר"ש חולדות) לבאר דברי המדרש אצרכם לא נילל מכשנן ככא חלל ברכות יעקב הכ"ד לכן כס אמר ד' אל בית יעקב אשר פדח את אצרכם, יעקב פדח את אצרכם עכ"ד המדרש, חימה למח לא ה' אצרכם כדאי להינלל ברכותו שמכר עצמו על קידוש השם, ומדוע הוצרך לזכות יעקב דוקא, ותוכן חירונו עמן הדיו כל מי שמוסר נפשו על קדושת השם, אין ראוי שיוצאו ד', כי עוז לי בשלמות בגדול צב"ש, ולזה לא חקק הכה"ס להליל ר"ש וחזיריו וכו', ולזה אצרכם מלך עצמו מן הדיו ה' שיער כי זהו הטוב והראוי לו, חלל מפני משך הרע הטוב שפדיון לא יחל ממנו ניוול ולהכי נקט יעקב שהוא שלילת היחס אשר ה' מעטו שלימה, וכחכא על הכלל ישראל כולו עתיד ז"ל, ואולי עדין נתכוון יע"א בצרכתו, כי ככא ה' גרף מעשו ולכן, ורק צב"ש נסים ניוול מרשם, ומן הראוי ה' שלא יחי' ניוול, כי עוז לו בשלמות בגדול להיות מברג עקידה"ם, וכתבנו ע"י עכ"ס בשביל שהוא ישראל ה' מקדש השם, ואמר"ל בבראנו מלכות שאין צרי' יכולת ליכנס במחיתאן, ועליכם נאמר כי עליך בבראנו כל היום נחשבו כללן עכ"ה, ומה שיוצא יע"א ה' רק בשביל משך זרע הטוב דורות ישראל השחידים לללל ממנו, ח"ש המלך הכואל אחי

וגו' וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי גם הוא יחי' לעם וגם הוא יגדל וגו', לכאורה ראו' לבין מדוע האריך הכתוב בעצמות הכתובות שזין יעקב ויוסף, וצוודאי לא דבר ריק הוא, וכמפורשים פ"י צו בל א' לפי דברו (עיון צוהרצ"ק), עכ"פ א"ך שיהי' נראה מבפסוקים שהי' כלום עם יע"א, שכרי לא שיהי' דעתו ורלוו וצריך את אפרים צימנו, וא"כ יפלא הדבר למה האריך הכתוב בעצמותיו של יוסף, ומה חפצתו בסיפורו, וצוהרצ"ק לא נחשב אפי' אות א' לבעלה, וכל קץ וקץ חלויים צב חלי תלים של הלכה, ומה צא הכתוב ללמדנו כלל עצמותיו של יוסף.

(ג) גם ראו' לבין א"ך יתכן שיוסף האדוק יחשוב היסך האמת, בלא חכמה אלקים הי' צדקו, (ועיון בדבריו צ"י מקץ) שמוצא ממדרשי חז"ל שבי' צו חס' חכמה מן השמים, למעלה מן הכעס ומגדל האנושי, וא"ך יתכן שעמד כ"כ על דעתו להחפץ בעצמותיו נגד יע"א, וא"א שיהי' בדברים כפשוטו, וע"כ בלא ידע שכל מה שעשה יעקב אביו ע"כ הוא בכוונה מיוחדת וצוהרצ"ק, ולא יתכן לחשב כפשוטו הכתובים, שחשב ח"ו על יע"א שעשה מעשהו בלא ידיעה מחחילה ובשגגה, כי חלילה לחשב כן על יע"א, כי ידוע וצדור שכל מעשיו היו צוהרצ"ק ואין שום ספק בזה.

(ד) גם יל"ד מ"ש וירע בעיניו ויתמך יד אביו וגו' ואין זה מורכב בכבוד להשתמש בלשון זה על מעשה יע"א שיהי' נראה בעיניו לדבר רע ח"ו וגם מיותר הוא והוליל ויתמך יד אביו וגו' ולא יערך לומר וירע בעיניו.

(ה) גם אם נניח שצדקה ציד ימין יש צב מעשה ללד המתבצר, וצחיתה בצדקה על ידו חשוכה יותר מהמתבצר ציד שחאל, חל עדיין צ"ב למה הי' צורך לכל ההתכתבות הזו, כמ"ש שכל את ידי, גם למה הי' צורך לכל הויכוח שזין יעקב ליוסף, בלא הי' אפשר לקיים שניהם, ולצדק את אפרים ואת מנשה ציד ימין זה אחר זה, וכי ס"ד לומר שהמתבצר קודם יש לו יתרון ללד בצדקה, וכלל

גורם ואי אפשר להחביב עשיו כדורות הראשונים, על כן להוציא מלבם של המשתתפים צריך להתחזק ביתר שאת ויתר עז שלא לשנות כל דבר מהדרך. יתן ולא נוכל להחזיק בגלות הקשה הזאת ולא באופן אחר ח"ו, וצוה יתבאר ענין חשבותו של יוסף אל יעקב, כי הנה יע"א נפס צוהרצ"ק נסיונות בגלות וקלקול דורות העתידים, וע"כ דלא אם יתקיים צבם צדקתו ויקרא צבם שמי ושם אבותי וגו', ויוסף האדוק הרגיע דחו וא"ל בני הם אשר נתן לי אלקים צבם, וע"ד שפי' הח"א די הצ לי די הכה צמרים ערות הארץ, ואעפ"י ראויים הם לקרות בני ולהקרא על שמי ושם אבותי ועומדן בקדושתן, ויסוד זה בשחיל יוסף האדוק צדקתו גלות מנרים שהוא שורש כל הגלויות כולן, שצבם יתבסגו כל בית ישראל ואז יתקיימו וראויים להקרא צבם שם האצוה"ק, ונחשב שצדקה לקבל פני משיח אדקנו צמח וצמחה ויתרומם קרן בתורה וישראל, ויגלה כבוד שמים עליו צ"א.

*

במסיבה לתחזוקת הישיבה

ויצני ישראל כדו מחוק וגו' וישלח ישראל את ימיו וישת על ראש אפרים וכו' האע"י זאת שחאלו על ראש מנשה שכל את ידיו כי מנשה הכבוד, פירש"י שחזקומו אהבנימין לידו כי צבשכל וצחכמה, כשחיל את ידיו לכן ומדעת, כי ידוע הי' כי מנשה הכבוד, ואעפ"י לא שם ימיו עליו עכ"ל, ונחשב כשפ"ח. וכוונת רש"י ז"ל לפרש כן, דא"א לומר כי מנשה הכבוד נחיתה עטם הוא על שלמעלה, ואדורה ללד שמונח הוא בכבוד לא כח"ל להפוך ידו, ורק כח"ל לצדק את מנשה צימנו, ע"כ פירשו בלשון חש"פ, דאע"פ שידע כי מנשה הכבוד צבם זאת לא שם ימיו עליו, וכן פ"י הראשונים ז"ל אולם הקשו עליו המחזיקים והמחזיקים ז"ל דברי חז"ל כי משמש צ"י לשונות ואין לשון חש"פ ממנו.

(ז) וידע בעיניו ויתמך יד אביו להסיר חובה מעל ראש אפרים וגו' ויאמר יוסף לא כן אביו

(ח) **ויברכם** ציוס הכוא לאמור ויליד דציוס הכוא מויתר, דלא פרגש כיוס הכוא חיותא ביה, וגם מלת הכוא מיעוטא כוא, וליצ הכוונא בזה.

(ט) **ונקדים** צביאור מקראי קודש למיל (פ' ויגש) וזאת יחודת שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשגש וכו' ויליד דלפניו מיותר דאין צורך להזכיר לפניו במקום שזכר מלת שליחות, וכמו שבקשו המפורשים צפ' וישלח יעקב מלאכים לפניו, שהיה לפניו מיותרת עיי"ש. ומל גם שנכתב כאן צ' פעמים וזאת יחודת שלח לפניו להורות לפניו ושניהם מיותרים, וליצ הכוונא בזה.

(י) **להורות** לפניו גשגש דרשו רז"ל צמודת לחקן לו בית תלמוד, שיבא מורש שם כוראש שיבא תלמוד שם את השכנים, כי"כ בתנחומא, וי"ל לחקן לו בית דייק עכ"ל המדרש, אולם מלת גשגש מיותרת לכלאר, דכבר שלח יוסף אל יעקב לאמר וישבת בצרך גושן וכוית קרוב אלי, ועוד שלח לו ואתהב לבס את טוב ארמ"ל ודח"ל זו ארץ גושן, גם כי ביה הסברה שישבו יעקב וצניו בצרך גושן בתבואה לבין בתבואה צעבור תשבו בצרך גושן כי תושבת מלרים כל רושי לאן, וא"כ ודאי שירד יעקב אציו ע"ד בן להתיישב בגושן כמו שאמר לו יוסף, וא"ל לפרט בדברים להורות לפניו גשגש ויצאו ארצה גושן כי כלל כמה דצרים ודעוים.

(יא) **גם** קשה סדר המקרא דכוליל וזאת יחודת שלח לפניו גשגש להורות לפניו, ולמה בפסוק בין השליחות למקום השליחות.

ולבוא אל צביאור נקדים מ"ש החידו"ק ז"ל בתל קדומים וישם את אפרים לפני מנשה, להורות דתלמוד גדול, דמצינו דאפרים ביה רגיל לפני יעקב בתלמוד, ומנשה ביה הממונה על הבית ומחזיק ידי עמדי תורה, וע"כ וישם את אפרים לפני מנשה לרמוז בזה כי כחית גדול בתחיתו מחמחזיק עכ"ל ז"ל, ואלאמור בקדווי"ע כתב כע"ז מרדכי דנפשי עיי"ש, אולם בתשובות בית שלמה (יחי ח"צ סי' י"ד) נראה מדבריו דס"ל

יספיק ברכת ה' לאח"כ, ולא יגרע ברכת השני מזה שכבר נחצק מי שהוא קודם לו, ומצינו בצרכות יציא שצריך לצניו אחר שנתן לכ"א את ברכתו, כחצי א"ש אשר כבדוהו בדרך אוחס, ופירש"י לפי שנתן ליחודת גבורת ארי וכו' תלמוד לומר בדרך אוחס, שכלל כולם בכל הצרכות, עכ"פ אפשר לעניינת הצרכה שחול על כחם מתצרכים ואפי' צוח"א, ואדרבה מצינו בדברי רז"ל שבאחרון יש לו יתרון ומעלה על הראשון בצרכה, כמשא"ל (חיר סי') גדול העוה יוחר מהמבדך, דעב שברי גולוירים מתגרין וגצורים מוחין פירש"י ז"ל חלשים מתגרין במלחמה תחלה, ואח"כ גצורים באים וגולוירים, אף העוה אמר בזה לאחר המבדך ומנח וכו' עכ"ל וכוונת המל שכתב נפתח הליגור כידוע, עכ"פ ביה אפשר שיתצרכו שניהם צימן ואח"כ, ובחית הצרכה לא יתגרע, ולמה ביה צורך בכל הכוחות ובסתחכמות כזו, וליצ הכוונא בזה.

(י) **ויברכם** ציוס הכוא לאמור כך יצק ישראל לאמור וישימן אלקים כאפרים וכמנשה, וללארז היליל בכם יצק ישראל, שברי כלל את שניהם צוא"י החיבור בצמרו כאפרים וכמנשה, גם כתחיל אמר ויברכם בלשון רבים, וסוים כך יצק ישראל לשון יחיד ועעמא צפ'.

(ז) **גם** יצ' אחרי שנתן יעקב ברכת זו להורות, וז"ל שאמרו ברכת זו להורות, במא"כ כך יצק ישראל, להאמר וידוע דמלת לאמור פירשו אמרים להורות, וכו' לא מצינו שכתב מבינת ברכת זו להורות, ולא חייבה אותה הכו"ק לבדך בצרכה זו, ומצינו שחייב אותה הכותב בצרכה אחת, שג"כ בה הצרכה את צרי אמור לבס יצקך וכו' וז"ל מנח עשה על הסכים, משא"כ ברכת זו לא זכר עלי' צו"י בתוכ"ק לאמר ועעמא צפ' ומצינו שבקצ"ב קיים מלות זקנים כמו שפירש"ל וישם את אפרים לפני מנשה, לבקדימו בדגלים ובחממת הכשרות, ונעווינו כן מאלו ימי צפרשה בדגלים ובחממת הכמזה לבקדים אפרים למנשה, ומדוע לא נעווינו גם בזה לקיים מלות זקנים ולצדך את ישראל בצרכה זו.

דחלמוד תורה יש בו ב' מלות, חלק חלמוד שגטווינו להשחל בלימוד חמוד, דכתיב לא יומם ספר החורב הזה מפני, ובגית בו יומם ולילה, וכתיב ולמדום אחתם את נפשויו צדיעת החורב והשגתם להחלמן להשלים את נפשויו צדיעת החורב והשגתם ולמדו ר"ל בן מדכתיב ושגתם שיכיו דברי תורה מחודדים צפיר, שאם ישאלך אדם אל תגמגם אלא חומר לו מיד.

ובתב הר"ן בדרים (דף ח' ע"א) על בא דאמר שם בגמ' דאי ציי פטר נפשי בקיש שגתים וערבים, ובתב הוא ז"ל דא"ל לפטור בזה אלא ממלות לימוד החורב, אבל למלות ידיעת החורב לא סגי בבני עתה"ד, וזהו מ"ש ז"ל גדול חלמוד שמיצא לידי מעשה, בעכ"ה כסודם על חלק ידיעת החורב, שאם לא ידע להכיר במלות עשה ולהשגת ממלות ל"ת, לעולם לא יצא לידי מעשה ויכשל ח"ו כעור באפילה, אבל חלמוד תורה לשמה, להשיג ידיעתה ע"מ לעשותה ולקיימה, ע"ז אר"ל (אבות פ"ו מ"א) ר"מ אומר כל חלמוד תורה לשמה וזה לדברים הרבה, ובתב המדרש שמואל דחן מעותה עוב"ן, וזהו אל שלמות הנפש, וכן כן בדברים הרבים שזכר ר"מ, ושכל העולם כולו כדאי להם, כמ"ש ומשכרתו להיות לזיוק וחסיד וישר וגאמן, ויכנין ממנו ע"כ וחושי' ביות וגבורה וכו' ועגלין לו ריו תורה, ונעשה כמעין המחבר ונכיר שאינו פוסק ומגדלו ומדומתו על כל המעשים, וכ"ז וזהו האדם ע"י ידיעת החורב, וע"ז יכיר את צוראו ית' ויאכזבו חובים להשגת אלהות ואל שלמות האמתיו.

ובעתה אין עוד סתירה בין המעורר ודח"ל, דבשגת השכר של מלות חלמוד תורה, המחזיק והח"ה שזין כן בצחינתן ושחפין ויטבו, כמ"ל בעור ובמד"ר פ' נשא, ואפשר שעוד יגדל המחזיק בשכרו מהחלמוד חכם ע"מנו, כמ"ל במד"ר שגדול המעשה יותר מן השעש, וילוי זבולן לא כי ישכר יכול לעסוק בחורב, ודבר זה השינו גם הכניאים, וכמ"ש ז"ל כל הכניאים לא תחנצלו אלא להכיר ח"ה, שהשינו **אמר** שישיג המחזיק וכן הח"ה בשכר מלות

ד"ש פלוגתא בזה, שהביא מ"ש בעור (וי"ד סי' רמ"ד) דמי שא"ל לו ללמוד מפני שאינו יודע כלל, או מפני ערוד הזמן, יספיק לאחרים לעומדים והתחשק לו כאלו הוא לומד בע"מנו, כמ"ש חכמים בפסוק שמה זבולן בלאחך, וישכר באחך וכו', ומבאר מה המחזיק ידי לומדי תורה ותלמידיו חכמים ע"מנו שזין בצחינתם, וכן אמר"ל בגמ' (פסחים י"ג פ"ב) אר"י כל המעיל מלא לים של ח"ה וזהו וישכר בשיבה של מעלה, שא"ל כי בלא החכמה בלא הכסף, ובזו"ק (ויחי דף רמ"ב) אחאי אקדים בצרכאן זבולן לישכר חו"ה, וזהו ישכר אשחדתי' בצורייתא, ואורייתא אקדים בכל אתר, ואחאי אקדים ל' זבולן וכו' אלא זבולן וזהו על דאפיק פתא מפורי, ויכיר לפוריי' ישכר, בג"כ אקדים ל' בצרכאן עכ"ז אכ"ק, וכע"ז איתא במד"ר ב"מ, אמנם במ"ש ברבות (דף ל"ד) איתא אר"ה אר"ה כל הכניאים לא תחנצלו אלא לעושי פרמטיה לה"ה ולמכר ח"ה מנכסיו וכו' אבל ח"ה ע"מנו עין לא ראה חלקים זולתך, כרי מבאר דח"ה ומעלה הח"ה גדולה על ח"ה המחזיק, ואין כח בשכל ועין אדם להשיג, וגם הכניאים לא השיגו תכליתו, כמ"ש עין לא ראה חלקים זולתך, ובתב בחש"י בית שלמה כמ"ל דלא יקשה על העור נגמול דברות כמ"ל, דכעור סמך על דרשם ז"ל עכ"פ שמה זבולן בלאחך כמ"ל, וכן איתא במד"ר פ' נשא לפי שהיבד זבולן את החורב, ובכרתי ידיו לפד ממנו לישכר כדי שלא יתבעל מלעסוק בחורב, לפיכך חלה חשזון כגדול בזבולן, לפי שגדול המעשה יותר מן העושה שלוי זבולן לא כי ישכר יכול לעסוק בחורב ע"כ, ומבאר מדברי רבות שלמה דמ"ל שיש פלוגתא בזה ומימרות חלקים הם בדברי ר"ל.

אמנם באמת אין לשגת פלוגתא בדברי ר"ל, במקום שאין מבאר בדבריהם צדוהם ודלגיו, ואדרבה מוכח דלא פליגי, מדכניאו ז"ל מימרה זו במ"ש ברבות דמעלה ח"ה גדול ממעלה המחזיק בלי שום חולק, משמע דכ"ע הכי ס"ל, ול"ע להשוות דבריהם ז"ל שלא יכיר סתירה צדיקים, ובכר אמרתי בזה אופנים שונים, וכעת ג"ל בפשטות דאין כאן סתירה כלל ושניהם לזקו יחדיו, וזהו מבאר בפוסקים

וְאֵם 5 עַד ה' הַמְחַמּוֹת שָׁנָן יַעֲקֹב לְיוֹסֵף
 שִׁיחָם הַזֵּידִק רָחָה לְבָקִידִם לְמַנְשֵׁה לְפָנֵי אֲפִרִּים
 כִּי אֲלוֹנֵי הַמַּחְזִיק לֹא ה' הַחַיָּה בֵּן בִּשְׁכָרָה, נִמְלֵא
 שֶׁעֲדָר הַשֶּׁכֶר יוֹקֵדִם הַמַּחְזִיק וְעִי"ב רָחָה לְבָקִידִם
 חַת מַנְשֵׁה לְפָנֵי אֲפִרִּים, אֲמֹנֶם יַעֲקֹב אֲבִינוּ עִי"ב
 הַשֶּׁנִּי לְמַעַל מַמְדִּירֵינָה הַבּוֹרֵא, וְכַמִּי"ש הַרְמִיזָן ז"ל
 שֶׁהַבּוֹת קְדוֹשִׁים הִיוּ מַעֲשֵׂם אֲלֵקִים, וְעִי"ב הַשֶּׁנִּי
 גַּם הַבְּחִי עֵין לֹא רָחֵחָה אֲלֵקִים זֹלָתָה, וְיַבְחִי ז'
 גְּדֻלָּה מַעֲלָה הַחַיָּה בְּיָלָה, וְעִי"ב כִּפִּי עָשִׂם בְּחִינָתוֹ
 בְּקִידִם חַת אֲפִרִּים לְפָנֵי מַנְשֵׁה, וְנִמְלֵא כִּי מֵרֵא אֲמֵר
 חֲדָה זֹמֵר אֲמֵר חֲדָה וְלֹא פְלִיגָה, וְלֹא ה' שׁוֹם מַעֲשֵׂה
 בְּמַעֲשֵׂה יוֹסֵף הַזֵּידִק, כִּי גַם מַעֲשֵׂהוֹ אֲמֵר וְעִי"ב
 בְּצִדָּק הַשֶּׁכֶר, וְהִשֵּׁה אֲרִיבִים הַכּוֹחַ לְפָנֵי מַנְשֵׁה עַמְּנָה
 שֶׁל יוֹסֵף כ"ו, כִּי אֲרִי"ה חֲדָה וְאֲרִי"ה הִוא וְשִׁנְיָה
 אֲמֵת אֲלֵיכָה וְלִבְחָה וְכִפִּי קִבְּלָה רַח"ל.

והנה יוסף הדיק מלכד דקדמו וקדשמו וחסמו
לימוד התורה אשר כ"י לו, עוד זכר לבחי
החזקת התורה, מה שלא זכר אליה אחר דימיו בבחינתו,
כמיש ויכלכל יוסף. את אחיו ואת אחיו ואת כל
בית אחיו וגו' וכמיש משם רעה אכן ישראל וכפיושי
והתרגום שם, ועשיו השיג ממעשה יעקב אחיו
שתקטן מעלת המחזיק צעניו, ע"כ יודע צעניו
ולא על מעשה יעקב אמר הכתוב כמי רע ח"ו,
אלא ר"ל שה' נוגע לעמיתו, ורעה צעניו עמו
מה שהקטן יעקב בחי המחזיק, כי הוא זכר למלך
זו של החזקת התורה בשלימות ובצחי גבו, ועתה
חשב שתקטן מלאו ויקופח שברו, וע"כ אמר הכמי
אל מה שנוגע אליו, ולא ח"ו על מעשה יעקב ועשן
ואמר לו כן אחי כי זה בכבוד ורצון להקדימו,
כי בחי המחזיק ויקדם כי הוא המרם להחיה
לבוא בשכרו, וע"כ שים ימין על ראשו, ויעיל
השיבו ידעתי בני ידעתי, והסכים יעיל על דבריו,
שכל מה שאמר יוסף הוא אמת בערך השכר, וגם
אני יודע מה שגלוי לך בשכר זה, ויכא אמת ואין
בו טעות, ולא הכחיש יעיל את דבריו יוסף כי לא
ע"כ כזה טעות, אלא שידעתי ממעל מדיעתי, וכפי
הר' ההשגה שהשיג יעיל ממעל אלקות אשר עין
לא ראתה אלקים ואלהו, אשר אולם אחיו הקטן
יגדל ממנו כי צעד זה גדלה מעלת החי על

הלימוד ששנים שווין בשכר, אבל שלמות הכסף
 שחכם אליה הח"ח, אין צבול וקצבא אל מה שאפשר
 לו להשיג בצח"י בדעת, ולצבול יורדי הכרך ציריאל
 וחסבת צוראלו יח' ולדבק צעם ופנימיות החו"ק,
 ולדבק בו יח' ע"י החו"ק, וצבא מעלת הח"ח
 יחזיקה על מעלת המחזיק, כי אפי' נתיב שמתחזיק
 יש לו שבר והקל ככל אלה המעשים שחכם צב הח"ח,
 כי הוא הורס להביאו לחיי עו"כ, אבל ח"א
 שחכם לחלק הידיעה והכרה אמיתית והשגת הדעת
 מה שחכם אליה הח"ח, דרך משל העמוד תורה
 צעמנו, אם יחוננו ה' דעת יכול להורות הוראה,
 ויודע האסור והמותר, אבל המחזיק אף שיש לו
 שבר סת"ח עצמו, מ"מ אם לא ילמד צעמנו לא
 ידע להורות הוראה, כי ח"א שחכם לא ע"י עמל
 אחרים, אלא לר"ר שיחי' עמלו בחזרה, ואז אם
 יחוננו ה' דעת וזאת ראוי וכלי מוכן למדריגת הכשגה
 בחו"ק, יוכל לכות ע"י לימוד החו"ק ודעת
 החזרה למדריגת אשר עין לא ראתה וגו'.

והנה מ"ש רז"ל דח"מ עצמו עין לא ראתה אלקים
זולתך, עכ"ל לא אומץ בן צב"ל ח"מ, ולא כל ח"מ
יכול לזכות למדרגה זו, שדרי רח"ל בח"מ שאין זו
דעת אב"י, אלא וודאי כוונתם ז"ל דח"מ עצמו אם
חסב למדרגת דעת יש מליחות שישיג ויגיע למדרגת
אשר עין לא ראתה וגו' ואפשר שגם המחזיק חסב
לחובו בח"י השגה בזכות החזקה החזרה, אבל לעולם
לא יכול להגיע אל מדרגת ההשגה אשר בח"מ
ויכול להגיע אליה, ח"מ אבל ח"מ עצמו עין לא ראתה
אלקים זולתך, שאין גבול וקץ להשלימות שחבה
אליה הח"מ, וגם הכנזאים לא השיגוה, ולא ראו
גדול השלימות שחבה אליה הח"מ, כי אין קץ ותכלית
אליה, ורק אלקים הבין דרכה ותכליתה, ומשעבד לא
פליגי רח"ל אהדדי, דמח דילפי משמח זבולן צלאחך
דבחי המחזיק ובחי הח"מ שזוין הם, ביינו לענין
שכר המלוא, ואפשר דעוד גדול שכר המחזיק יותר
מהשעבד, וע"כ הקדים הכתוב זבולן לישעבד בח"מ
משלימות ומ"ש דשכר ח"מ עין לא ראתה, מיידי
משלימות הכסף שחבה אליה הח"מ, וזכר גדול משעבד
הח"מ על המחזיק, כי יש מליחות שיתגדל מדרגתו
השגתו עד אין תחר כו"ל.

והודקת, ובעלם המלוא ושכרה ויקדם המחזיק שהוא
בגורם להח"ח שיקיים המלוא, ועל ידו בל בשכרו,
א"כ שכרו מוקדם ויע"ל ג"כ הסכים לאו ואמר
ידעתי בני ידעתי, ע"כ ה"ו הכתרה שיהי מנשא
מימינו ואפרים משמאלו כי ראווי שיקדם המחזיק
בשכרו, בערך המושג בשלל חנוש, ולא ר"ה יעקב
לשנות מלכס, כי גם הוא הסכים להצטרף לו, אולם
שכל את ידיו וכמ"ס הכתובים חתומים לידווי
ופירש"י בהשכל וחכמה השכל את ידיו לך, דכפי
השגת החכמה שהשיג ויע"ל למעלה ממדרגות
הנביאים, השיג גם הכח"י שזכה אליו הכח"ה אשר
עין הנביאים לא ראתה אלקים וזלחת, וע"כ צנח"י
החכמה המשיך בידיו צרכה תיורר לאפרים, שזכה
למדרגות החכמה והשגת הדעת והשלמות בעבודת
הש"י, שא"ל שיגיע אליו המחזיק כנ"ל, ח"ס
הכתוב של את ידיו פירש"י בהשכל וחכמה השכל
את ידיו, אבל בעלם הכתרה לא ר"ה לשנות מלכס
וראווי שיקדם מנשא וזכו שנתן הכתוב ע"ס כי
מנשא הכתוב וראוי שיקדם צנח"י השכר, ע"כ
שכל את ידיו ולא הכך מעמיד להעמיד את אפרים
בימינו, וע"כ נתקיימו צ' הצחיות גם יחד.

ואפ"ל עוד רמז צ"ה, דכנה יד רומז אל צח"י
הלדקה, במ"ס פתח תפתח את ירך, לא תקפון
את ירך, וכ"כ ק"י ביה"מ זל"ה, ואפשר שרמז
יע"ל צ"ה שמעלת המחזיק גדולה וראוי להקדימו,
וע"כ העמיד את מנשא לימינו, אבל צנח"י שכל
את ידיו שצחית הלדקה והחזקת התורה ויהי בהשכל
ודעת, שחזיק במוסדות התורה הכשרים והמחזיקים
בדרך ישראל כצ"ה, ובעוה"ז רבים מן המחזיקים
נכשלים בצניא שאינם מאמינים, בידועים או בלא
יודעים, והתמיכה הולכת ר"ל לאבדון ולבזרות
נשברים להחזיק בידיו הכותמים ומחזיקים ר"ל
וביודאוי שאלו אין בידם שבר המחזיק ועוד נעשים
ר"ל על שמחזיקים ידו עוצרי עזירה, ע"כ לריבין
השכל ודעת וסייעתא דשמיא להחזקת התורה, וזה
שרמז יעקב אבינו צנח"י ששכל את ידיו, וזכו תנאי,
ורק אז כי מנשא הכתוב ויש לו קדימה ומעלה
במחזיק, כנ"ל בדרך רמז, וליכא מידי דלא רמזא

המחזיק, שיכול להתגדל בהשגות ועצודת הכ"ה עד
שזכה לצח"י עין לא ראתה וגו' ח"ס יגדל ממנו
שמעלה זו לא יזכה אליו המחזיק.

ועתה נבוא לבאר מדוע ה"ו הכתרה שזכה
צנח"י אחת וצרכה ח"י ומדוע לא עשה יעקב
ע"ל הפעלה לחלק את צרכהם צ"ה אחר זה, ויתצרכו
שניהם ביד ימינו כקושיאנו כנ"ל, אמנם צ"ה ה"ו
שווין יעקב ויוסף, דא"ל לחלק את צרכהם, כי צרכה
ח"י להם, המחזיק וכת"ח, כי בעלם חנוש וצחלק
המעשה, לר"ה שיהיו מקושרים בקשר צניינים,
ולא יעלה בעצודת האחד לבלום בלי סיוע ומעשה
חצירו, כי לולי המחזיק יתבטל הכח"ח מלימודו כי
אין לו צנח"י להפצרים, ואם הכח"ה יתחיל צחלק
המעשה אשר בגורלו, ולא יכ"ה עמלו בחזרה, אז
גם מעשה המחזיק אין בו תועלת, ולא יזכה להתצרך
בגללו, ע"כ ח"ה שח"י לעלם הכתרה שום אחד
מכס, כי אם בלידוף מעשהו ומעשה חצירו, נמלא
שמעשה שניהם ע"י ח"י הוא בעלם, וע"י ח"ה
יושלם מעשה חצירו, וא"ל לחלק צניינים בשום אופן,
וע"כ להורות על זה ה"ו הכתרה שיתצרכו שניהם
צנח"י אחת וצרכה ח"י, שידעו שאי אפשר שזכה
ח"ה להתצרך בלתי ע"י לירוף מעשה חצירו, ואלמלא
ה"ו כל אחד מתצרך לבדו, ה"ו אפשר שיתדמו צנפסם,
כי צרכתו גדולה מצרכת חצירו, או שיתקיים צרכתו
אפי' בלא לירוף מעשה חצירו, וצחלק ח"ה להפריד
בין הדברים, וכל אחד מהם שלא יעלם חקו בשלימות,
או יתחיל צחלק המעשה אשר בגורלו, מחסר צ"ה
חלקו וגם חלק חצירו, וע"כ גם יוסף לא ביקש
שיתצרכו יעקב שניהם ביד ימינו צחלק"ו, כי צ"ה
שניהם היו מודים יעקב ויוסף שא"ל לחלק את
צרכהם.

ומעתה יתבאר מא"כ שכל את ידיו כי מנשא
הכתוב, ולבאור קשה עוד למה הוצרך יעקב
להסתחמות ה"ו להיות שכל את ידיו, ואם ה"ו
ר"ווי להקדים את אפרים וצרכו צניינים, ה"ו יכול
להכך מעמיד ולהעמיד את אפרים צניינים וזה
מנשא בשמאלו, ומו יעבד על ידו, ומו הכריחו לעשות
בדרך הסתחמות, אולם יובן דגם טענת יוסף אמתית

ז"ל בפסקיו צמח' ברכות (פ"א סי' י"ג) דבמצד
ברכות התורה אפילו הפסוק ויאל לעסקיו, א"ל
לחזור ולבדק כל היום ולא כיו הפסק ויחסה דעת,
דחמיד לריך להיות דעתו על לימודו, וז"ל אפי'
כשיולאין לעסקים ממחרים לעשות תרכיבם כדי
לחזור וללמוד, והאגור כתב דמ"ט לא כיו מרחץ
וזכ"ב הפסק לתלמוד תורה, לפי שאף שם לריך ליחבר
בדיונים השייכים שכן, וחזן להסית דעתו ממנה עכ"ל
האגור ז"ל, וכלי עממא שייך גם צמח' ומחן
ומלכא, ולא כיו הפסק ויחסה דעת לענין תלמוד
תורה, ולריך לקיים בכל דרכיך דעבד, ולעסוק צמח'
עפ"י התורה, ולחבר מאגאלה ורצית וכדומה, ולחבר
חמיד בדיוני התורה, וא"ל להסית דעתו ממנה כלל

וב"ב החוס' צ"פ דברכות (י"א ע"ב) וז"ל וא"ח
מ"ש מסוכה ש"ריך לבדק על כל פסוק ופסוק
לישב בסוכה, וצרכות התורה א"ל לחזור ולבדק
כל היום, ותיראו דשאני תורה שאינו מייאש דעתו
ממנה, דבכל שעה אדם מחוייב ללמוד דכתיב ויבית
בו יומם ולילה, וכיו כמו יושב ושוב כל היום בלי
הפסק, עכ"ל מצאנו מכל בני דא"צ לדברי ר'
ישמעאל בהכרח שיעשה האדם שיהיה, תלמוד תורה
ודרך ארץ כמ"ש בהב' צמח' ד"א וזכ"ב בלכחא,
אעפ"כ א"ל לחלק ביניהם, בזמן, ולומר זמן תורה
לחוד וזמן ד"א לחוד, דגם בשעה שפוסק ד"א אינו
רשאי להסית דעתו מלימוד התורה, ולא עוד אלא
ש"ריך שיעשה את התורה עיקר וד"א עפל, ועיקר
חפצו וחסוקתו יחי לקיים לימוד התורה ומלכותי,
ומה שיעסוק בדרך ארץ ומילי דעלמא, יחי' בעניני
רק סיבה להשיג המערה להקים עולם של תורה,
וכמ"ש ז"ל צמח' ברכות (שם) הורות בראשונים
עשו תורתן קצת ומלכתן ערלי, זו חז' תחיימה
ביום, הורות באחרונים שעשו מלכתן קצת ותורתן
ערלי זו חז' לא תחיימה ביום, ובהלכות צדן כ"י
בחינות אלו הוא, כי אלו שחורתן קצת, ראשית
מחשבתן ועשייתן הוא בחורת כ"י, וכל מחשבתו
ולבו עורר צה, ויעסוק צה רוב היום, ואח"כ יעסוק
מעט בעסק פרנסתו, וגם אז לא יסית דעתו מח"ת
ומקיים מלכותי, ותכלית בעסק הוא למען יקיים
מלכות התורה, ושיחי' פרנסתו מחומת לו שיוכל

ואפ"ל עוד צמח' בענין כו"ל ונקדים דברי
הבבא בתמיהות (כפ"ג מה' ח"ת אות ב')
וז"ל צירש כיד מוצרכין (דף ל"ב ע"ב) חניא
ואספת דגנן, הנהג צמח' מנהג דרך ארץ דברי ר'
ישמעאל, ורבנן אמרי צמח' אבות (פ"ב ע"ב) יפס
תלמוד תורה עם דרך ארץ ופירש ר"ח דרך ארץ
עיקר, כדאמרין צימות צ"י כחולן (דף ל"ב ע"ב)
מודקתני יחלוקו יורשי בצעל עם יורשי האב, ש"מ
יורשי האב עיקר, כ"י מודקתן צמח' יפס ח"ת
עם ד"א, ש"מ דרך ארץ עיקר, ורצונו אלמנן חולק
עליו, ולדבריה לריך האדם שיעשה תלמוד תורה
לעיקר, ודרך ארץ לעפל, אפי' לדברי ר' ישמעאל,
וכן אמרי צמח' ברכות כו"ל, הורות בראשונים עשו
תורתן קצת ומלכתן ערלי, זו חז' תחיימה ביום,
וכ"י אמרי צמח' אבות צמח' דברים שכתורה נוקת
בבן אמונו דרך ארץ, ותקן נמי כל תורה שאין
עמה מלכא סופה בעלה, וחיזוק מהכא איפכא
שארנו, עמ"ל מלכא, משמע שהמלכא עפלה
ולימוד התורה עיקר, ור"י ור"ח ד"א מהבא דכחולן
אינו ר"א, ולא דייקו צמח' חסם אלא ממשנה
יתירה, דה"ל יחלוקו סחמא, ולמה ל"י לומר
יורשי בצעל עם יורשי האב, כ"י מפורש צמח'
דעליהם אנו דנין, אעפ"כ להורות צה דיתלוקו דמחני'
בנכסי מלוג איירי שבהם יורשי האב עיקר ומחזקים
צו, אולם צמח' דכ"א בהכרח שיאמר תורה עם
ד"א ואילו לא יאמר, ע"ס, ויתני יפס ח"ת וד"א
כיותי אומר אז זה או זה קאמר, וע"כ בהכרח
שיאמר הוא לישנא, יפס תלמוד תורה עם דרך
ארץ, ולא חידוק מייח ולא מיד, עכ"ל רצונו
לחלק ז"ל.

ורבאורה איכא להקשות על דברי ז"ל, דכן אמר
שה"ריך בהנח למחני ח"ת עם ד"א דה"ל כו"ל
או זה או זה קתני, אבל כו"ל למינקט איפכא,
ולומר יפס ד"א עם ח"ת ואז הוא שמשני שפיר
דח"ת עיקר, ומדנקט כ"י יפס ח"ת עם ד"א אכתי
חזר ר"י ר"ח למקומה, דש"מ דרך ארץ עיקר,
ואפ"ל דבהכרח שיאמר הכהא הוא לישנא תורה עם
דרך ארץ, וא"ל למינקט איפכא כאשר יצאנו לנא,
וע"כ לא חידוק מהא ולא מיד, דכ"א כתב בראש

לעסוק בחוכ"ק בלי שום ערדוה, ולא בן מי שעוש
מלאכתו קצב ותורתו ערלי, ראשית מחשבתו הוא
תמיד על עסק פרנסתו ולא יסית דעתו ממנה,
ואחר שעמל כל היום עוסק קצב בחור, ואף א
דרך ערלי ועפל, ועל זה אמרו ז"ל דח"ו לא א
ולא א נחיקימה צידם.

ופירשתי בזה דברי הגמ' (ברכות כ"ה ע"ב) ר'
נחניא בן הקנה כי מתפלל בכניסתו לבימ"ד
וציאתו תפלה קצרב וכו', ציאתו מכו אומר מור
אני לפניך ד' אלוקי ששמת חלקי מיושבי בימ"ד,
ולא שמת חלקי מיושבי קרנות, שאני משכים וחס
משכימים, אני משכים לד"ת וחס משכימים לדברים
בעלים וכו', אני רן וחס רגיס אני רן לחיי עוב"ע
וכס רגיס לצאר שחת וכו', לצארכ ראוי להבין
למה הבדיל הכבדל כהשכמה לצד, שהוא משכים
לד"ת וחס משכימים לדברים בעלים, הלא כמו"כ
הבדיל ציויהם כל היום, שהוא עוסק בד"ת וחס
עוסקים בדברי בעל וכו"ל אני עוסק בד"ת וחס
עוסקים וכו', ובספרי"ק פסוקים חכמים הקשה עוד
דעתו בשביל שחס ויחשי קרנות ירו"ל לצאר שחת,
הלא ארז"ל גדול כהנה מניג בפו יותר מירא שמים,
עוד הקשה דמדוע אמר הודעב או ציאתו לבימ"ד
ויותר מחלום הודעב או בכניסתו לבימ"ד, כי שס
ניכר הכבדל ציויהם מיד, שהוא משכים ומקדים
עלמו לבימ"ד ולא חס, משא"כ ציאתו שניהם חס
מחון לכותלי בימ"ד.

ואפ"ר לדרכיו דלא מיירי באל גרשיני, ולא ציושני
קרנות שאינם עוסקים בחור כלל, אבל חלו
היושני קרנות הנזכרים כאן גם כמה עוסקים בחור,
אלא ששני מלאכתו קצב ותורתו ערלי, ועיקר
וראשית עשייתו להשיג קניני עוב"ע עשר וכבוד,
וליומד החור משליכין אחרי גוים, ואף א בדרך
ערלי ועפל. אחרי שהשלים חקו צפרנסתו וצמלאכתו,
ח"ש אני משכים לד"ת וחס משכימים לדברים
בעלים, שכל הכבדל ציוי לציוס הוא כהשכמה לחוד,
שאי משכים ומקדים לד"ת והוא העיקר אלא, וחס
משכימים לדברים בעלים שזה העיקר והמקודם
אלסם, ושניהם עוסקים ולמידים בחור, אבל תכלית

ובזה יתבאר ענין הויכוח שבין יעקב ליוסף, ומי
שכל אח ידיו כי מנשכ הכבוד, ולמה לא הפך
יעקב מנשכ להעמיד אפרים ציומיו ומנשכ בשמאלו
ואז לא כי לורך להסתחמות, גם מדוע לא ברכם
בזאח"ו שניהם ציומיו כקושייתו כנ"ל אמנם יתבאר
עפ"י דרכיו כנ"ל, שיוסף באדיק רחש שיצר יעקב
למנשכ **ביתר** ויקדמו לאפרים כי הוא כי הממוח

ויוקדם המחזיק בשכרו, וזה ירמז בלומדו כי מנשה הכבוד, וזהו תנאי, כי אם יבין המחזיק שכל את ידיו, ויעשה מעשיו כהשכל ודעת, לתת יד ימיו על ראש אפרים כ"ל אז כי מנשה הכבוד ויוקדם בשכרו, ויתצרך ראשון בעו"כ ויעו"כ.

ועפ"י יתבאר במאמר הכתוב ואת יאודם שלח לפניו להורות לפניו גשם, מה שכלל הכתוב מלה לפניו, ויוצן עפ"י שדרשו חז"ל להורות לפניו לתקן לו בית תלמוד, שילמדו השכנים זו תורה ואורחא, וכתב התרגום ויתן ע"פ ויאחז זה ויפרו וירבו וגו' וצנו פלטין ובתי מדרשין, ואחסיו צב אחסתי חקלן וברמין, וע"כ שלח יעקב את יאודם לפניו, להורות בית תלמוד קודם שצוה בתי ויאחז זה בדרך התיישבות, ויכל ללמד על בחי'ה כ"ל, ולימוד התורה לר"ך שיהי' העיקר והראשון במעשה ובמחשבה והסתעפות ד"ל וצנינו העו"כ ל"ך לר"ך שיהי' ע"ל ולאחרי, כמו שפירשנו לעיל מאמר התנא יפס ח"ת עם ד"ל, ח"ש ואת יאודם שלח לפניו, ששלחו יעקב לקדמו לפניו להורות לו בית תלמוד, ולפניו ב' פירושו להורות לפניו, כי ראש ללמד דרך עבודת ה' בנח"ל כ"ל, כי להורות לר"ך שיהי' לפניו ומוקדם לעסק עניני עו"כ, וגם שלחו לראות ולהבחין אם ארץ גשן ראוי לך, להשיג בנח"ל ז', שיהי' לימוד החו"כ עיקר ויוקדם במעשה ובמחשבה וא"ש בכלל.

ועתה וצוה לבאר ענין שליחות יאודם בנ"ש להורות לפניו גשם וגו', ולבאר הכי כצד נחצור ארץ גשן להתיישבות יעקב וצנינו, שצנינו ששלח לו יוסף בשליחות הראשון וישבת בלחץ גושן וגו' וא"כ מלה גושם מיוחדת, וגם ראוי לבין מדוע שלח יעקב את יאודם דווקא שיהי' מלך השבטים ויכ"ל לשלח שליח אחר, גם למה לא סמך על יוסף בזה, וכבר ידע בלדקו בנ"ש ז"ל, וקדים עוד מ"ש ברמב"ן ז"ל ב' פ' ויגש עובד וישבת בלחץ גושן חז"ל ה' יוסף יודע בצדו, שלח יראת לעמוד בלחץ מורים אשר שם הצידה למלכות, ע"כ שלח לו מנשה כי בלחץ גושן וישבתו עכ"ל, וכוונת דבריו ז"ל כי כל ארץ מנשה היתה מלאה עומאה וע"כ וכפשים

ואפרים ה' עוסק בתלמוד, וצדק הוא שיוקדם המחזיק, בנ"ש לעיל מדברי המדרש ודברי החו"כ, שהקדים יעקב בצרכיו וצולן לישכר, וכן הקדימו מרע"ה מפני שחירתו של ישכר ע"י צולן היתה, וגדול המעשה יותר מן העושה, ויעקב אציו ע"ה הסכים בזה לדעתו ולא הכחיש את דבריו, וע"כ אמר לו ידעתי בני ידעתי, והלך אחר שהמחזיק הוא קודם, ולעצם זה לא הפך יעקב מנ"ש להעמיד את אפרים צנינו, כי מנשה ראוי שיוקדם בשכרו כ"ל, אבל שכל את ידיו לתת יד ימיו על ראש אפרים, להורות שצפועל המעשה לר"ך המחזיק להקדים את אפרים לפניו, והוא יהי' ראשית המעשה ופרי המעשה, והמחזיק בשכר שכול עמל במש"ל ומתן ובמלאכתו, ויהי' ראשית כוונתו להחזקת התורה, ויצור מנה יפס להחזקת ח"ת תהלה, בנ"ש ז"ל שכול דוגמה בבורים והמנ"ש קריא ראשית, וראוי שיוקדם לפני האת הצעלים, ואח"כ הצעלים משולחן גבול קא ז', ור"ך שידע בנפשו כי מן השמים מחין לי ברכות החזקת התורה, גם יתן להחזקת התורה בנח"ל יד ימיו, מנה יפס וצנינו יפס ולא בנח"ל יד שמאל שכול יד כהה, וגם זה נרמז בנח"ל דברי התנא כ"ל, בנ"ש יפס תלמוד תורה עם דרך ארץ וכ"ל, שגם בשעת עסקו ד"ל ובעסק הפרנסה יהי' כל דעתו ומנחתו אל לימוד התורה והחזקת התורה, וזה יהי' פרי המעשה, והעסק במש"ל ומתן יהי' צנינו רק סיבה להשיג על ידו קיום התורה והמלכות.

ומעתה דברי שניהם לודקים ואמיתיים, וא"ש שכתבה החו"כ כל העונות של יעקב ויוסף, כי אע"פ שלח עשה יעקב כדבריו, מ"מ למסקנא גם טענותיו לודקים, כי לענין השכר ראוי שיוקדם המחזיק, בנ"ש ז"ל גדול המעשה יותר מן העושה, כי הוא הבור, אמנם צפועל המעשה ויוקדם הח"ת והוא יהי' ראשית המעשה ופרי המעשה של המחזיק ויתן לו ביד ימיו כ"ל, וע"כ אף שצנ"ס מנ"ש הסכים ונע"ה שיהי' מנשה לר"ך ימיו ולא הפך מנ"ש, אבל שכל את ידיו ופס יד ימיו על ראש אפרים, להורות כי בנח"ל ה' הרימו חלק המעשה ראוי להקדימו לאפרים, ובאופן זה כי מנשה הכבוד

נחייסבו יעקב וצניו, והיתה מעלמח מעיני מלרים, ויודעת רק ליעקב וצניו עיי"ש. עכ"פ היתה ארץ גושן מוכנת וראויה להשראת הקדושה, ועתידה להיות נחשבת צערי אי"י, ועי"ש כן שלח יוסף ליעקב אצניו וישבת בארץ גושן, כי הוא המקום הראוי להרצות הקדושה, ולהרצות החיובים בקדושה ועברה, בצחי' שהרציו יעקב בגלל הקדושה בארץ ישראל, ואפשר שאפי"פ שדע יעקב בצדקו של יוסף שלח את יחזקאל לבריות לפניו בשב, לראות ולהבחין אם הוא מצחי' ארץ ישראל, ואם ראוי להרציו בה בגלל הקדושה ולהרצין בו חורב עברה, שיהיו ישראל מובדלים ומופרשין מעוממח מלרים ומחושבותם, ושלא יעממו דורות הבאים דור הבלות, ולפי שכן במקום על יושבי, עי"כ חשב יעקב אצניו עי"כ, שחל נדמה ליוסף ארץ גושן למעט ארץ מלרים, שראוי לגדל בה דורות ישראל בקדושה ועברה, ואפשר שאין הארץ היתה נקי' ומופרשת לגמרי מכל סיג וצחי' עי"ז, ועי"כ שלח את יחזקאל שחז"ל למד הוא אחרו שבע לפנות ולשרש עי"ז, ויש לו כח הבחיה לראות אם ארץ גושן נקי' ומופרשת מכל סיג וצחי' עי"ז, וזה יתפרש הכתוב ואת יחזקאל שלח לפניו לפנות לו מקום ולהבחין אם היא ראוי להחיישנות, לגדל בחוכה דורות ישראל, ופי' לפניו לפנות משם כל צחי' עי"ז, כי למד הוא אחרו שבע לשרש עי"ז ולעקרה, וכלל הכתוב עוכ"פ מלת לפניו, להורות כי שלחו לפניו ומקדם לביאורו, ולא ראה יע"א לבוא לגושן עד שיהי המקום מובדל ומופרשת מכל סיג עי"ז, ואי"ש הכפל.

ועתה נחזיר לפרש הכי' ויצרכם ביום ההוא לאמור כך יצרך ישראל לאמור ישמך אלקים כאלפרים וכמנשה, והדקדוקים כבר נפרעו לשל, ולדרכיו רמו יעקב בזה להורות על צחי' הכ"ל, כי אפי"פ שלמים יע"א להיות מובדלים ומופרשים בצמרים, וראשית דרכו הי' ששלח את יחזקאל לפניו לעשות בדולת והפרשה, אבל בעסק החורב והחזקת החורב הכריעם על האחדות הנמור, שהמחזיק בשעש שעוסק במשא ומתן ובמלאכה, יחי' דעתו וראשית מחשבתו להחזקת החורב, ולרין שיהיו מקשרים בקשר אחיץ בלי פירוד **ביום** דלא יעלה עבודת הא' כלום בלי

מפה אל פה, עי"כ שלח לו וישבת בארץ גושן, ושם חבי' מובדל ומופרש מחושבת מלרים ומגלויהם, וכמ"ש הכתוב בעבור שבו בארץ גושן כי חושבת מלרים כל חשי לאן.

ורכאורה ראוי לבחין מה הי' מעלמח גושן שזכר בה יוסף ויע"א, וכי ארץ גושן היו יושבים לדיקים, ולא יתכן לומר שבי' ריק מחושבים, אחרי שמעיד הכתוב שהיה מיעב הארץ ועוב ארץ מלרים, ואין דרך המדינה להיות שממח מיעב ארץ, ואפשר שיוסף הצדיק רימן את ארץ גושן במלריים, שח"י ואח הכס העציר אותו לערים מקצה בגלל מלרים ועד קאה, ופירש"י' כן עשה לכל הערים אשר במלכות מלרים מקצה בגולה עד קאה, ואפשר שצאווה שעב שטעל אחס מעיר לעיר, רימן את ארץ גושן ולא הושב בה אחרים, והכניה לנחלת יעקב וצניו.

ויתכן עפ"י"ש חז"ל צפדור"א שפרש נחן לשרש אחינו ארץ גושן במחנה, וכתב לה שער מחנה על זה, לפיכך ישבו בארץ גושן עכ"ל בפדור"א, ועי"כ לפי שטענה בגולה של אותה הצדיקה, לא יוחז שבע הרשע על גולל הצדיקים, והיתה מוכנת מחמלה להשראת הקדושה עי"י ישיבת יעקב וצניו, ועי"כ הי' אפשר לפנות משם עי"ז וחושבת מלרים, ואי"ש מה שזכר יוסף ויעקב אצניו בארץ גושן דווקא.

ואפ"ר עוד עפ"י"ש הרד"ק ז"ל כפי' יהושע (י"א עי"ז) שנמנה שם ארץ גושן בין הערים אשר לכו יהושע בביבות הארץ וייתה לנחלת לשבע יחזקאל, וכתב הוא ז"ל כפי' הדור היתה זו גושן של ארץ מלרים ונכללת בתוך ערי אי"י, כמ"ש וישל לקראת אצניו בשב, מלמד שהוא צעלי כלפי אי"י, ובזכות שהלך יחזקאל בשליחות אצניו, וזה שיהי לחלקו ארץ גושן שהוא עובד עכ"ל הרד"ק ז"ל, ואפשר שע"כ היתה מיעב הארץ ועוב אחי"י, כי היא נחשבת בין ערי אי"י, ואי"י עובד מכל הארצות כמו שאמר הכתוב ויחזקו שבע שנים ונחמה לפני אונן מלרים. וצ"ע עי"כ צ"י ויגש כתוב שנשתלחה לרועה מגושן של ארץ ישראל למלרים, ובאחתה לרועה

ממחזיקין, כמאמר דברי ח"ל כ"מ, גם כ"י ישכר גדול מזבולן בשנים ומ"ט בקדומו הכתוב לצבולן, ויתבאר בקדום דברי המד"ר (ר"פ שמו"ט) שדרשו ח"ל שמו"ט כל השבועים והרמזים שבהם, ח"ל ישכר שמו"ט להם בקצ"ט שטר ששכרם בית מלרים וזיחת הים, לקיים מה שאמר ואח"כ ילאו צרעם גדול, צבולן ט"ט ששכרן בקצ"ט שכינתו בקרסם, שמו"ט ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ואין צבולן אלא ביחמ"ק שמו"ט (מ"א ח') בזה צייתי בית צבולן מכן לשכרן עולמים עכ"ל העדרה, וללאורח כפי מובן השפוט ב"י ראו ליות מזה שחרם לסיפור, וישכרן ששכרן בתורה לו יאחב שטר רוחני מזה כנגד מזה, ולצבולן השפוט שו"כ, ופ"ד שכתב הרמב"ם ז"ל בפי' המשניות (ר"פ מו"ט פ"א) והמלות שבה בין אדם למקום, הבו"מ משלם שכן לעו"כ, דשכר מלכות בראי עולמו ליה, וכשיעשה האדם המלות האלויות בחופלה ב"א וכו', וימלא טובה גם בעו"כ ע"י"ש, א"כ צבולן ששכרן בפרגמטיה והבטח לישכרן ממכסיו, מגיע אליו כמידתו להמשיך השפעת עו"כ, ששכרן וח"ל דרשו לסיפור שישכרן ששכרן בתורה משפט בזכותו השפעת הממון, דרשו בית מלרים וזיחת הים, וזכות צבולן זכו ישראל לבנין ביחמ"ק שגרמו שמו, ועמאל צ"י.

ב) אמרו"ל במו"ט שנה (ק"ד ע"א) חלמדי חכמים נקראים צנאים מפני ששוקקן בצנייתו של עולם כל ימיהם עכ"ל בגמ', ראו לבדן דברי חכמים וחידושים מ"ט כיווי להם ח"ל צנאים, בן אחת שקיים העולם הוא ע"י עמוד התורה, אעפ"י כ"י אמרו"ל על שלשה דברים העולם עומד, ולא אמרו העולם נצב, והצנאי צ"ל כל העולמות והשלים כל מעשה בראשית על חקוקים בראי להם, ומכר קיומה לבני"א שמקיימין אותה ע"י התורה ומעשה המלות, וללאורח אין זה בזה אלא מקיים, וא"כ כלשון שכתבו ח"ל לכות לתי"ח שם צנאים ע"ש ששוקקן בצנייתו של עולם.

סו"ט ומעשה חזירה, כי לולי פעולה המחזיק יתבטל התי"ח מלימודו, כי אין לו צמח להפריס, ואם התי"ח יתבטל מלימודו לא יחבב המחזיק להפריס בגללו ובזכותו, וכ"כ ולעטם זה לא חלק יעקב את צרכו לצרכים שיהיה ציד ימיו צאח"ז וצרכה א"י להם וא"ל להפריד ציניהם, וע"כ אמר יעקב אבינו כך יצרך ישראל לאמר ישימך אלקים כאפרים וכמנשה, וללאורח כו"ל צבם יצרך ישראל, אצל ר"ה לבורות על צח"י האחדות, שאפרים ומנשה המחזיק והעוסק בתורה, לריבים שיתאחדו באחדות גמור בלי פירוד ציניהם כלל, וע"כ אמר כך יצרך ישראל לשון יחיד וכו"מ ח"ל דיע"א ע' נפש כ"י ו, ובכתוב קוראם נפש לשון יחיד, מפני ששכרם להי אחד ושאר השמות משאר האחדות, וכמו"כ אמר יעקב כך יצרך ישראל לאמר ישימך אלקים כאפרים וכמנשה, שיהי גמול צח"י האחדות לכל ישראל כאפרים וכמנשה שצרכם בצרכה א"י, ויתאחדו על ידו בקשר אח"י. וצו הצרכה יתבטלו ישראל לעולם, ויצרכו את ציניהם בצרכה זו, ח"ש ויצרכם ביום ההוא לאמר וגו' ישימך אלקים.

ואפשר שמי"ש ויצרכם ביום ההוא לאמר, סו"ט שצרכם יעקב אבינו ע"כ ששקדוהו צורך הוא ימים בזה השנה צח"י זו, לבקדים את אפרים לפני מנשה, והמחזיק התורה יכו' ראשית כוונתו להחזקת התורה, ויקדים החזקת התורה לפני האחר, ח"ש ישימך אלקים, שיהי שומה בקרסם צח"י זו שיקדומו את אפרים לפני מנשה, ואפשר שמי"ש כך יצרך ישראל לאמר וכו' לא צ"ח יע"א שצרכו ישראל כלשון וצויהם כוח דווקא, אלא שיתבטלו ישראל בצח"י זו להמשיך להם השנה ומזדריג זו דאפרים ראו שיקדם לפני מנשה ומחזיק התורה יכו' ראשית כוונתו להחזקת התורה. כ"כ.

*

במסיבה לחזקת השיבה

ויתבאר בקדום דברי המד"ר פ' צהר (פ"ד ל"ד) כי פ"ד וצו מן חרבות עולם מוסדי

עוד אפ"ל צמח הענין ששקדים הכתוב צבולן לישכר, וללאורח כ"י התי"ח גדול בצח"י

יצא מלמעלה ירושלים וציהמ"ק צנוי ומשוכלל כמבואר
ברש"י ותוס', וציהמ"ק גרסה דכל אי"י יצא מלמעלה
צנוי ומשוכלל, וזכר ממנו נצטו זה הציהמ"ק, ממנו
ומע"ט של לדיקים כמבואר זה בכל הספרים הקודמים,
ומצא שברכ"ק הר"ר אלימלך ז"ע על פניו נשמח
וכראו לו הכלים שנבראו על ידו, ואמר ברכ"ק זל"ה
צדומי צוין חיפלה ועולין לה אלפים צוים בכל
יום, וברכ"ק מלוצקין מפיל כוון צמ"ט ח' שמחפלה
דלפי ערך מה שנצטו בקדושה גופל בקליפה, וזהו
בקשתו וזכר ירושלים עיר"ק צמרה, וצמח הצנוה
עיר"א ציוני צמח צלנו עשים צדיקים צדיקים צנוה
דכמות ומע"ט שלדיקים מכלין ציומין צד צנוה
ירושלים שלמען עכר"ק.

והנה אין צמחיות צנוה קדושה ועצור גדולה
צמחיותה, מחורחן של חינוקות של בית רבן שכל
פיהם אין זו חטא, ולכן ח"ל ר"ע שטיי תורתן
של תשצ"ר צמחין לך עיר, דכיוון עיר האלקים ירושלים
שלמעלה, ויחזקו שר"ע כשח"ל לקנות לו עיר, ג"כ
ע"ז כי כוונתו מעיקרה, וחז"ל דברו צ"מ ע"ד
הרמז והמשל, ולדרכיו חינו משל רק כן הוא
צפוע, שצד צוים עיר ירושלים שלמעלה, וזה
לר"ך כל אחד להחמץ ברחוקת הכורה, ולהחזיק
צמוסדות החינוך שם על עכרת הקדוש ולהשחל
צקומם ולסייע צידו להעמיד דורות צ"י, וזה
ה"ה עוסקים צצניו של עולם וצוים חרץ ישראל
ירושלים שלמעלה, וידע כל"ח שאף כמח שברב
ליתן עדיין זכר למציאת גדולה, וחלמלי כיו יודעין
מה קונים צד, ואל מה זכין צצורה היו נותני
ברב יותר, דכל כמח שיתן עדיין הוא שוה יותר,
ועש מקח עוב מאד, שטי"ז יש לו חלק צחורחן
של תשצ"ר ויש לו חלק צצניו של עולם, וברב
צ"ח מיוגעין צלקחת צחים וצחלות להרוויח, וח"א
לדע מראש אם לא יפסידו ח"י, אבל כשלקוחים
צניוים אלו ירווחו צדלה, וז"ה קיום גלחי עדי
עד, והצ"ב יעזר לכל אלו הבעלים חלק צחצוקת
הכורה, צמוח ציוחא וצחצוקת הדעת שיוכל ליתן
עוד, כמ"ס ז"ל ויתן ויחזור ויתן, והעיקר שיהי'
לנו סייעתא דשמיא להעמיד דורות צ"י ישרים
וצמחיים **תל** לחיוב"ק, וצד יונה אמרם ז"ל שחלמדי

דור ודור תקומם (ישע' י"ח), וצמח' כל פ"א
הוא שנוי צצניו לשון קצת, ר"ע יבד לר' עקיבא
שח מאח קונטרין דכסף שיקב לו שדה, וצמח'
כל לקנות לו עיר, וכלך ר"ע ויבד יתבון לספרייה
ולחילין דלשון צצוריהא, לימים מלאו ר"ע לר"ע
ושאלו היכן העיירות שלקחת לו, חפסו צידו וצציו
לציהמ"ד וצציו ספר חלום וכו', עד שצצו לפסוק
זה פזר נתן לצציונים וגו' ח"ל זו בעיר שקניתי לך,
עמד ר"ע ונשקו על ראשו והספיק לו, ע"כ, לבלורח
כן אחת שחציות גדול להחזיק ח"ת ותשצ"ר, מ"מ
הרי אלס כי כל תועבה אחת לאמיתו, ואם ר"ע
נתן לו ממון לקנות עיר וכו' חלקו למלמדי חינוקות,
עפ"י פשטות לא קיים שליחותו, ואך ח"ל זו בעיר
שקניתי לך, וסוכ"ס לא אמר האמת, אף שגדלה מעלה
וצח"י יותר, מ"מ חינו זה כדבר אשר זכר ואין
זה עיר, והל"ל ששש צו דבר יותר חשוד, גם ח"ך
מתן לתשצ"ר וצ"ה מדעת הבעלים שזכר לקנות
עיר, ופירשתי ככונה עפ"ד ר"ל עיר שאין צד
תשצ"ר מחריצין אחת וי"א מחרימין אחת, נמלא
דכל זמן שאין צציר תשצ"ר עומדת הוא ליחצ
ר"ל והכלל הוא דעומד ליחצ כחצו דמי, נמלא
כשמיים חלמוד תורה צד מקיימין בעיר ומחילין
אחרי מן החורבן, וקיי"ל כחל מן הכור ומן
הדליקה הרי ח"ל שנו, ח"כ חמיל דבר מאבדון קנאה,
וצד יונח שא"ל ר"ע לקנות עיר, כלך ר"ע ויבד
חלמוד תורה לתשצ"ר וצד קנה בעיר, נמלא שקיים
ר"ע שליחותו, ומ"ס זו בעיר שקניתי לך, אחת אמר
וכנים כדברים.

והנה עוד צח"י צצרי המדרש בג"ל, וצמח"כ
וצנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור,
וצמ"ס ח"ל חלמדי חכמים נקראין צנאין מפני
שעוסקין צצניו של עולם, עפ"י"ס הפת"י צצ"י
ח"י (ה' ח"י ס' תקס"א) דכצצ ר"ג קיעוער
זל"ה לא"י ורחל ירושלים צצניו, צד מאד ואמר
לזכר חלקים ואח"כ צצרות כל עיר, חיוני ירושלים
שלמעלה על חילה צנוי, ועיר חלקים ירושלים שלמעלה
מושפלה עד שאלו תחתי עכ"ד, ועניו עפ"י
דאיתא צספ"ק ארע קודש (פ' חלה) לפ' מאחרינו
וצד ירושלים עיר"ק צמרה ציוני, ידוע דלע"ל

בגון, מימ' כמותן מקבל שכל על כוונתו העוב כאלו נתן למחבויים, אי"כ מה כועל ירמי' הכניח בקללתו, אי"כ דהא דהא חליף, ואם המקבלים אינם מחבויים גם כמותן לא עלה צידו כלום וישי"ש צדדרי החידו"א שמכרע לאלן ולכאן, ובספ"ק נחמ' דוד להר"ק מוה"ר דוד מדינא ז"ל כתב שיש ללמד עוד סברה להקל, דגם ה"ח עמ"א אף אם עוסק שלא לשמה, זוכה ע"י המחזיק לשכר תורה לשמה, דכרי המחזיק יש לו שכר תורה לשמה לשיטת הראשונים ז"ל, והרי ה"ח הוא המציאו להם ע"י גרמא דילי, לכן זוכה גם הוא בשכר תורה לשמה ע"י המחזיק עכ"ה.

ואפשר ליישב שיטת הראשונים ז"ל דלא יקשה עליהם קושיא במה"ש פרינו ז"ל, דכנס ית תרי גוהי שלא לשמה כמ"ש החו"ס (פסחים כ' ע"ב), וכרי חר"ל לעולם יעסוק בחומ"ל אפי' שלא לשמה שמחך שלי"ש בל לשמה, אי"כ אף בזה מזה קא עבד, ואף שכתבו המפרשים דתועלת בלימוד שלא לשמה, הוא רק בשביל שמח"כ יגיע ללימוד לשמה, ואם לא יצאכו לידי לשמה לא הועיל במעשיו כלום, אבל מימ' כרי חר"ל לעולם יעסוק בחומ"ל אפי' שלא לשמה אי"כ מזה קא עבד, ובפשוטו אפ"ל דלימוד תורה אף אם אין כוונתו זכה לשמה, ומכוון גם כוונת פני' אחרת, מימ' צאמ"ע לימודו מגיע לו לפעמים מחשבה טובה וקדושה, ואף שאינו נשאר ומתקיים בזה המדריגה ונופל ממנה, אבל סו"ס יציאו"א זה המחשבה קדושה לבחי' לשמה, ואפשר לרמז' זה בלמ"ס ז"ל, "מחור" שלא לשמה בל לשמה, כינוי בחור וצאמ"ע לימודו יחי' לו מחשבה טובה, ואי יצאכו אח"כ לידי לשמה, עכ"פ אית בחי' תורה שלא לשמה שמח"כ ומזה איכא בגויה, אולם יש גם בחי' שלא לשמה שחר"ל נח לו שלא נברא ומוטב שיהפכה שלייתו על פניו ולימודו נחשב לו לעון ר"ל, והחוס' שם כתבו דהוא בלימוד כדי לקצור ולקצת את חזריו בבלב"ש עיי"ש, ובס"ג עיניה הוא צידו.

והנה חר"ל (גזיר כ"ג ע"א) חשב הפס' וד' יסחור' וכו' רע"ק כי מנא לבאי קרא כתי,

חכמים וקראים צא"ס ע"ש ששקקו בצמינו של עולם, שעי' תורתם ועבודתם בונים ירושלים וא"י שלמעלה והוא יסוד העולם, נמלא שם השקקים בצמינו של עולם ע"ד האמת.

יתבאר עוד עפ"י דרכיו כנ"ל, בהקדם דברי ק"ו השמח משה זל"ה (צפ' קרח) מ"ש בשם ס' עיר צנימן על אמרם ז"ל ונצו לי מקדש לי לשמי, ולכאורה קשה הלא כל המלות צריכין להיות נעשים לשמה ולמה פרט הכתוב במקדש דוקא וכו', ויבאר עפ"י דברי (פסחים דף כ' ע"ב) דבא רמי כתוב מעל שמים חסדך וכתוב עד שחקים אמתך, ומשני כאן שעשין לשמה וכאן בעשין שלא לשמה וכו', ופי' המהרש"א ז"ל דבחי' שכל העושה מזה שלא לשמה אינו זוכה רק לקרע שחקים וכו', אבל העושה לשמה זוכה למעלה משחקים עכ"ל, ולכן במקדש ומשכן דאמר רח"ל מקדש שלמעלה מכון כנגד מקדש שלמעלה, ומקדש שלמעלה הוא בזה וכו', הריב"ה התורה כאן בפרעיות שיעשו לשמה, כדי שיעבדו הכות עד צול שהוא למעלה משחקים עכ"ל, והנה עפ"י אמרנו לעיל דה"ח המייגעים צתורה, וכמ"כ המחזיקים לומדי תורה בונים ירושלים וציהמ"ק שלמעלה, והרי בצנין ציהמ"ק צריך להיות לשמה דייקא, ולפי"ז כרי חר"ל קשה צדרי, דלימוד המחזיק ז"ל מעשה"ם לשמה דייקא, ורק אז צנין במעשה"ם ציהמ"ק שלמעלה, ובחי' זו קשה להשיג עד מאוד, ואף אם המחזיק יתכוין צתמיכתו לשמה, אכתי איכא למיחש שמה לא יכוון ה"ח בלימודו לשמה, נמלא כי לא זכה בהחזקת תורה לשמה.

וראיתי להרד"א זל"ה בספרו ראש דוד (פ' קדושים וצפ' צרכה) שכתב צנין זה פלוגתא בקדמונים, דיש מהראשונים דס"ל שהמחזיק לחי', אף אם ה"ח לימוד שלא לשמה, אבל המחזיק כרי כוונתו ורצונו ליתן על תורה לשמה, לכן יש לו שכר בהחזקת תורה לשמה, ומכ"ש פרינו חולק על דבריהם, לפי שהקשה לו מדברי הגמ', שקל ירמי' הכניח לגנשו עננות ואמר רבשי"ע אפי' בשעה שהם גותים לזקק הכשלים בצנ"א שאינם מהגונים שלא יקבלו עליהם שכל, ואי אמרת דאף שאינו מחבבל

ומה מי שחפזון לפתח בידו צמר חזיר ועלכ בידו צמר טלה מעון כפרה וסליחה וכו' עוד אמרו שם ומה מי שחפזון לפתח בידו צמר טלה ועלכ בידו צמר חזיר וכו' אמר קרל ונשא עמו וכו', ולפי"ז המחזיק בלומדי תורה ע"מ לקטור, אף אם לא ידע מהותם ואיכותם, והי' כל כוונתו להחזיק בלימוד תורה לשמה, מ"מ צבון דא ח"א לומר דמגיע להחזיק שבר כהחזקת תורה לשמה, אדרבה הרי לריק כפרה ודברי לימודו של זה עבירה הוא, וכו"ה כמחזיק לטוב צמר טלה ועלכ בידו של זה חזיר שצריך כפרה, אבל צבתי שלא לשמה ע"מ לקבל שבר לו פניו אחרת, הרי כלומד אינו עושה עבירה כ"א מלוא, בודאי יקבל המחזיק שכרו כהחזקת תורה לשמה כשיעת הראשונים ה"ל.

אמנם ירמיה הנביא ראה והבין שאפשר במציאות דבר כזה, שאף שכל רשעים מ"מ יראו לתמוך צעירים מהוגנים, כדי להמשיך אותם לרעם הרשעה, וע"ד שפירשתי (צפ' שמות) מ"ד צמדש מחזיקה צפ"ר רך שפרעה גזל על עבדו ומחזקה שולם להם שטרם, ושבע לוי לא ראו לקבל שאמרו עתידים אנו לעבוד להשיית ולא נעבד אדם רשע ועי"כ ניוולו מכן, וללאורח הרי נבסוף עבדו ישראל צפ"ר עפ"י גזירת המלכות ואין ניוולו בני לוי, ואפשר שעי' שבעם קיבלו מחזקה ממון ברשעים עי"ז נמשכו אחרי עוממאם דלא בני צל"ה, ובעון זה שלטו בגופן אח"כ, ועי"ד מ"ש רש"י ז"ל פ' בבר צפ"ר ח"כ עה"ל לא תפשו לכם חלילים, כגד זה הנמחר לעכרי, שלא יאמר הואיל ורבי מגלה עריות אף אני כמותו הואיל ורבי עובד ע"ז אף אני כמותו וכו', וללאורח מי פתח יאמר כן, ה"ה גוי ואחרי ישראל ואין תהפוך להחזקות אלו, אמנם מפני שיראה לישא חן צעירי עי"ז מחזיק להחזקות אלו בדרך קטן וקל, והיום חומר לו עשה כך ולמחר חומר לו עשה כך וכו' ויבוא להחזקות אלו לעבוד ע"ז ולגלות עריות נשותיו, ועד"ז פרעה ראה להמשיך ולשעבד את ישראל תחת רשותו, וכמ"ש בשלח"ק וירעו אותם המלכים ששאו אותם רעים וחמאם, לכן שולם להם צמחל ממון רב, ועי"כ נפלו ממדריגתם ובי"ל שצ"ח עליהם, משא"כ שבע לוי לא ראו לקבל

ובענין לא קשה קושיה במה"ש פרימ"ז ז"ל ממה שקלל ירמיה לאנשי עמדות שיבעלו צבני אדם שאינם מהוגנים, ודחם מיירי צבאל שאינם מהוגנים על פי התורה כלל, וצבון דא ודאי לא יקבל שבר המחזיק בידם לתמכס, ולא קשה מי"ד, וסברת הראשונים אמת וקיים אצלם סתם צבני תורה, אף אם לומדין צבתי' שלא לשמה וצמחשבה לשם פני, מ"מ המחזיקים בידם מקבלין שבר כהחזקת תורה לשמה, וצבתי מיירי צבני"ל שאינם מהוגנים ומתאכזבים צמחשבות מעשיהם כיפך התורה, ועי"כ התומכים בידו אינם מקבלים עליהם שבר, ומעתה סברת הראשונים קיימת לדברי הכל.

ופירשתי בדרך צדקתא מחזקת ז"ל עבר ושבר בותרה לו וכו' נעשית לו כתיבה, וללאורח וכו' משום שעבר עבירה שני פעמים איך נעשית לו כתיבה, וגם מהו הלשון עבר, ושה"ה עבר, ו"כפלי"י ה"ל"ל, ואפ"ל דמלת, ושה"ה כתיבה צו מלשון לימוד, כמו שז' חכמים צלשון כתיבה, וכפ"י דאם עובר עבירה צמחיד וכו"ל גם למדן ולומד ע"מ לקטור, ואז מוצר לו היחיד להצדיק מעשהו עפ"י הלכה, ועי"ז כותרה לו ונעשית לו כתיבה, ועי"ז כלומד אמר"ל נוח לו שלא בדרה ולימודו עבירה ועון פלילי.

ואמ"ר עוד אחר קושיה במה"ש פרימ"ז זל"ה, ומקלל ירמיה הנביא כשעלים צעירים שאינם

והחזרה שלהם קיום כל היסודות וכו' וכו' ויחזק
מכ"ה, ואם צדק נועלין חלק אלו צודאי יש להמחזיק
חלק בחזרה לשמה, ויוסף לא כרי נועלין גם חלק
במחזיק המלמדים וראשי ישיבות ח"ח למדי תורה,
וכבר ביררנו לעיל שגם צדק יש להמחזיקים חלק
בחזרה לשמה עכ"ל.

ובזה נשיא לדעת מה שדקדים הכחוז צדקן לפני
יששכר, כי הכי ישכר ירמח לח"ח בעסק
בחזרה, וכו' אלו יכול להגיע מיד לבחי תורה
לשמה, שכל כן. בחזרה חז"ל להתחיל בלמוד שלא
לשמה, דא"ל שיתחיל חייב לשמה, משא"כ צדקן
דא"ל כ"ז שח"ח לומד עדיין שלא לשמה, כבר יש
לו השכר של תורה לשמה, אי"כ כי"כ מגיע לשכרו
מוקדם ליששכר, לכן דקדימו כ"י שמה צדקן בלאחר,
שחייב בליאחר להתחיל ידי ח"ח כבר יש לו חלקן,
וישכר בלאחר רק לאח"כ כ"ל, וגם בפשטות יוכל
המחזיק להשיג בחי לשמה יותר מהשק בחזרה,
דכ"ה ארז"ל כל הגדול מחזירו יצא גדול ממנו,
ואמרו ח"ל שמניח ה"כ"ר כל העולם ומחזרה בח"ח
יותר מכולן, אי"כ בעסק בחזרה מחזר עליו ה"ר
הרע ביותר, לכן קשה לו להגיע לבחי לשמה, משא"כ
המחזיק אלו מחזר עליו ה"כ"ר כ"י, לכן בניקל
לו יותר להגיע לידי לשמה, וכו'.

והנה צדקן ציבמ"ק כרי ז"ל לשמה כ"ל ציבמ"ק
משכ"ה, ולומדי תורה לשמה כרי זעירין איוון
דאדם פלוג לפניות, ואפילו צדקן כדלכ"ה דרך
הישר ורואים לעשות רצון הבורה, אפ"כ גדולים
הנסימות וישנם הרבה פניות וקשה להשיג בחי
לשמה, לכן שכ"ה מאוד שח"ח לא חכם בחזרה
רק לשכר העו"ל, כמ"ס ז"ל בשמאלה עושר וכו' וכו'
דכ"ה צדקן שאל לשמה, ולכן אמרו ח"ל שיקבל
בשכרו צדק מלמדים וצדק כוס, משא"כ צדקן
המחזיק, מגיע חייב בחזרה לבחי תורה לשמה,
פ"כ זוכה בזכותו לבין ציבמ"ק, ששרשו למעלה
בצדק, ואחר היותו לשמה דייקא במחזר לעיל
בדברי ק"י זל"ה, לכן בעמודו חז"ל ה"ה על
צדקן בכתוב צדק צדק צדק לך מוכן לשכר
עולמים, וכו' צדקן ציבמ"ק ששרשו למעלה

ואף צדק כל כסף וכו' שבעולם לא ראו לעבוד
לאדם רשע, וע"כ לא ה"ל שליטה עליהן כלל וגילונו
מידו.

ועד"ז יתבאר לענייני דלפי שכ"ה אנשי עמות
רשעים ושמאי ד', כי משחוקקים להמשיך רבים
לרשעים, כמשיכ"ל לא ישנו אם לא ירשו וגזלה
שגחם אם לא יכשלו, ובשחזרו להמשיך אליהם אנשים
מכוננים שיתפתו לדעתם ולא ילחמו נגדו ועוד יתנו
לכם כח וחזק, לכן פרשו רשעים לחזק לעניים
מכוננים, וע"י שיתנו לכן ממון יתפסו לדעתם
וע"י יקבלו כח וחזק, לכן קוללם ירמ' הכניא
שיכשלו בצי"א שאינם מכוננים ובמכוננים יגלו מידם,
ואף אם ישחזרו לרדוף ולהשיג מכוננים, יכשלו
ויעשו ויחזקו להם בצי"א שאינם מכוננים, אלא
שלאחריהם העין מחזקת מכוננים וצדקת כחם
בצדקים ורשעים.

היוצא לנו מה שרק רע כ"י כל כוונתם, ומי
שכוונתו לכו' צודאי אין מקבל שכר במחזקת
תורה לשמה, ידי שיקבל שכר אם יחזקו לפניו עניים
מכוננים שפ"כ עשה מזה, ואף שד' כוונתו לרוע
אפ"כ יש לו קצת שכר, וזמנולא לא יקשה מהתם
על שיטת הראשונים ז"ל, ובכרתם קיימת דא"ל המחזיק
צדק בלומד שלא לשמה מקבל שכר כעל תורה לשמה,
ואין שום קושיא ממאמר רז"ל ה"ל שקוללם ירמ'
הכניא הכשלים צדקו אדם שאינם מכוננים, וב"ז
חזקו מהפיק, ובפרט לפי מה שהעלינו לעיל ד"ס
צ"י בחיות בחזרה שלא לשמה בפשטות לק"ה, דמ"ס
הכשלים באינם מכוננים כוונתו על כ"ה בגרוע
בחזרה שלא לשמה וכ"י אמת וכו'.

בזה נעניינו דכ"ה פלוגתא הראשונים במחזיקין
ידי ח"ח, שא"ל לנו לידע העולמות לכו עד
כמה הוא מכוון לשמה, אבל בשכ"ר אמרו רז"ל
שכל פיהם אין צו חטא, וכו' צודאי לשמה,
ואצ"י אמר לרצא בגון ידי ודידך מאן, א"ל איו
דומה הכל שיש צו חטא להכל שאין צו חטא, כרי
שחזרם בזה מעל גבה, ואולם אין גפק"מ הכוונה
צ"י לשמה ושלא לשמה, שערין אינם מאוים ע"י,

וכו' ד' בעושה לו שלום, אי"כ הו"ל ד' שלום ע"כ
חירון החום'.

צבול חבולן המחזיק החו"ס"ק יוכל להמשיך זאת
בזה מצותו שמיניע מעל לשמים.

*

במסיבה להחזקת הישיבה

עוד אפ"ל בענין ה"ל מ"ע הקדמנו לחבולן, וברי
החורב ל"ל מוקדם לכל, ויתבאר בהקדם לפרש
מאמצי"כ צ"י. בבורים, ושמחה בכל העוב אשר נתן
לך ד' חלקך וגו', ודרשו חז"ל (בבורים פ"ג) מאלן
אמרי אין קורין מקרא בבורים חלל בזמן שמחה
מעלת ועד הכהג שאלם מלקט תבואתו ופירותיו
ויימי ושמונו. אבל מהבג ואילך מביא ואינו קורא,
וראוי להבין הכי אין שמחה ואלו לישאל שומר
חומ"ל כ"א מה שמלקט תבואתו ופירותיו ויינו, גם
יזמן ח"ו שלא הוליתו תבואתו ויעשה שדכו פחות
מכפי ששומרו לעשות וכו"כ ע"כ, ואין אמר"ל
כלל שזמן אסיפת התבואות הוא זמן שמחה ורק
אז מביא וקורא ולא בזמן אלו וטעמא מאן, וכע"ז
יש להעיר מה שקראתו חו"ס"ק לחג הסוכות חג
האסיף, ע"ש הכתוב באספכם את תבואת הארץ
תחוגו חג לד', הרי חלל הכתוב ענין חג הקדוש
בזמן אסיפת התבואות וצ"י כטובה צ"כ.

3. במדרש ושמחה בכל העוב, אין עוב חלל
חורב, לפיכך משה מזכיר את ישראל עשר תעשר
עכ"ד במדרש וצ"ב.

ויתבאר בהקדם דברי רגמ' שנה (דף י' ע"ב)
אסור לאדם שיתן שליו לחבולן צדיק המצחין
משום שאמר (שופטים ו') ויקרא לו ד' שלום,
חלל מעשה הימנותא נמי אסור למימר צדיק הכסא
דכתיב האל הנאמן וכו' וחירו החס שם גופי
לא איקרי הכי למתרגמין חללח מהימנא, הכא
שם גופי איקרי שליו דכתיב ויקרא לו ד' שלום,
ויקרא החום' חומא דשליו נמי מתרגמין דעבד
לי שליו, וי"ל דהס קראו שליו על שם שהוא
עושה שלום, דאי לא קראו שליו, חלל צדיק למימר

וכתב המהרש"א ו"ל צדיק חלל יש לעיין. צ"כ
דגם לפי"ד החום' שיש לחלק דכתיב צדיק שליו
מוכח דקראו לשמו ית' שליו, מ"מ טעמא איכא
בזה, כיון דשתיים עושה ד' למח איקרי שמו שליו
עפי מנאמן, ועוד צ"כ הכי עיינס כגון רחום וחמון
חמאי לא קאמרינן הכי, דכתיב נמי כתיב ק"ל רחום
וחמון, וי"ל צ"כ עפ"מ"ש חסד חומר יצרא שהוא
גומל חסדים, חמא חומר אל יצרא שהוא כולו
שקר, דק חומר יצרא שהוא עושה דקות, שליו
חומר אל יצרא שהוא כולו קטנה, ויבשחא צ"כ כוויין
הנחמקין כגון רחום וחמון ור"כ חסד וארך אפים
זכ"י, כיון שבאדם משותף צו לעשות חסד ורחמנות
וחנינות, אין שמו של הקצ"ה נקרא כן, חלל אל
רחום וחמון כיוי כמו חללח המרחם וחמון וכמ"ש
בהל"ל הנאמן וצ"י לחומר צדיק הכסא, משא"כ
שליו שאין מזה צו באדם כלל, ושמו ית' צ"כ מקרי
שפיר שליו ע"ש שהוא עושה שליו, וכן למדח חמא
כיון שאינן באדם, חותמו של הקצ"ה נקרא חמא
וכו', ובחום' פ"ק דטוטה מוכח דשליו אינו נמחק,
ומיבא לא הוזכר צדיק חמא שיהא אסור למימר
צדיק צ"כ ושלא נמחק כמו צדיק שליו, כיון דשמו
ית' צ"כ גופי' לא איקרי חמא רק חותמו עכ"ל
המהרש"א ו"ל.

וק"ו הימנח משה זל"ה (בהפטורה לפי חלל)
כח ע"ד המהרש"א ה"ל חלל דקא לפי
חירויו היבא חף נעים תשר בקושיא לכאורה, דמי
חמא משליו, ומ"ש זה נמחק וזה אינו נמחק, וזה
נאמר צדיק צ"כ וזה אסור לחומר, ומ"ש דשם גופי
לא איקרי חמא, הוא גופי קשיא כיון ששתיים
עושה גם שתיים, ואין באדם משותף בשתיים, וכמו
שקרא הוא צעמא צראש דצריי מ"ש שליו מנאמן,
וכל מה שערב צו חומו לדיק לייבא בקושיא הכא
ולבסוף לא נמלט מנח ע"כ קשיא. וכתב לייבא
דלכך חמא מהנמחקין, דלפעמים נמחק מקמי שליו,
דכיינו פעולת האמת ש"ש כך נקרא כן, והוא
נחמא עשיית השליו וכו', ואף הקצ"ה

צב"ר ביום עשות ד' אלוקים ארץ ושמם, בתחלה
עלה במחשבה לברוא את העולם בדין, כיון שראה
שאין העולם מתקיים בדין, שחק עמו מדה הרחמים
וכו', ולפי"ז הוקשה לו לרצא כיצד קאמר יצב עולם
לפני אלוקים, דהיינו משכחת לה שיתקיים ויתיישב
העולם לפני אלוקים שהוא מדה בדין, וזה אמרין
שראה הקב"ה שאין העולם מתקיים בדין, לזה אמר
רצא חיותו יצב עולם לפני אלוקים, בזמן שחסד
ואמת מן ינארו, שחסד מקיימין מצות לזקק ועשים
חסד זצ"ל, כה הלדק מהפכת מדה בדין למדה
הרחמים, כמ"ש ז"ל צמדת השקופה ממשן קדשך
וגו' כל השקפה שחורר הוא לרעה וכו', חוץ מזו
שכא לעולם וכו' ללמדך שגדול כח של מנחת עניים
שמהפכת מדה הרוע למדה הרחמים, וא"כ לפני
בלא שיתוף מדה הרחמים יצב עולם לפני אלוקים,
לפי שצ"י הלדק אין כאן דין עכ"ל ז"ל.

ואפשר להוסיף נוסף על דבש"ק, ולפי פירושו
אינו מתיישב עדיין בהאמר כולו, חסד, ואמת
מן ינארו, וזהו ז"ל מפרש מלה חסד לבד, שכה
החסד מהפכת מדה"ד לרחמים, אולם מלה ואמת
צ"כ הכוונה בו, ולדרכו א"ש הכוונה דכשנצי"א עשים
חסד זצ"ל, יוכלו לציט בדין אף צמדת אמת, לפי
שצ"י הלדק אין כאן דין ח"ש חסד ואמת מן
ינארו, שגם האמת והחסד יהיו מזומנים לגנוי
(עיין פרש"י שם).

ובזה יתבאר אמרם ז"ל צב"ר מתחלה עלה במחשבה
לברואות צמדת בדין וראה שאין העולם מתקיים,
והקדים מדה הרחמים והחפה למדה בדין, וכבר
הקשו המפרשים והלא אלא בכוונת לא יתכן חורר
ושמיו רבון ח"ו, ובעצור וסבור וסעודי ככל צרע
ח' וא"כ יתכן לומר מתחלה עלה במחשבה בדין,
ואח"כ הקדים מדה הרחמים, ואפ"ל לדרכו עפ"י
צוה"ק בצוריותא צרא קוצים עלמא, וצתנחומא
(ר"פ צראשית) זצ"ה ד' בתחמה יסד ארץ (משלי
ג') כשברא הקב"ה את עולמו נחייץ בחורר וצרא
בו את העולם, ואמר צמ"ד צ"ל ח"ל, חורר דכתיב
צ' אמת, אין הקב"ה עושה לפניו משורת בדין,
מלא כי בתחלת הצריחא כשעלה במחשבה לפניו ית'

שינה מפני דרכי שלח אלא הצרכם וכו', וכיון
שהפעולה נדחית לפעמים, גם השם שלמה מהפעולה
לא עדיף ולכך נמתק, משא"כ עשיית השלח שאינה
נדחית עכ"ל ז"ל, אמנם איכא להקשות על חידושו
ז"ל דמצינו דגם השלח נדחית מקמי האמת, ובמ"ש
דבמנ"ה הלא משנא"ך ד' אשנא וצתקוממין לתקיעט
וגו', ואמר ראינו צוגדים ותקיעטא אשר אמרתך
לא שמעו, והדרא קושטא מי"ע שם גופי אקרי שלח,
משא"כ אמת רק חותמו ית' אמת ואין זה שם
העולם זצ"ל.

ואפ"כ עפ"י"ד צמ"ד (ע"ז דף ד' ע"ב) ח"ר יוסף
לא לילי אינה ללוחא דמוספי בתלה שעי
קמייחא דיומא, ציומא קמא דרש שחא ציחיה,
למלא כיון דמפקיד דינא למלא מעייני צעודי ודחפו
לי וכו', והקשו וזהו אמת שלש ראשונות יושב
הקב"ה ועוסק בחורר, (שניות יושב ודן), ותירלו
אזינן, ואיצט"ל לעולם לא חיפוך, ותורר דכתיב צי
אמת, דכתיב אמת קנה ואל תחמר, אין הקב"ה
עושה לפניו משורת"ד, ודין דלא כתיב צי אמת
עושה הקב"ה לפניו משורת בדין, וכתב המדרש"ל
ז"ל דהיינו עממא דאמר' צפ"ק דסנהדרין (דף ו'
ע"ב) משחשמע דברי בעלי דינין ואחרי יודע לבינן
בדין נוטה, אי אחרי השלי לעשות לפניו משורת
בדין, כיון דידוע בינן בדין חורר נוטה שהוא
אמת בדין, אי אחרי השלי לעשות לפניו משורת
בדין עכ"ל ז"ל, ממלא לפי"ז, דמדה אמת הוא תוקף
בדין ואין הקב"ה עושה בו לפניו משורת בדין ואם
הקב"ה ידון בחוקק בדין ח"ו א"ל לעולם להתקיים,
לפני העולם מתקיים בדין כמאמ"ל, וע"כ אין הקב"ה
משחמם צמדת ח' כשכא ית' דן את העולם, כמבאר
צמ"ד כ"ל דראשונות עוסק בחורר דכתיב צי
אמת, שניות יושב ודן.

אמנם יש אופן שיוכל העולם להתקיים אף צמדת
בדין והאמת עפ"י"ש צפ"ר"ד (דף לזקק דרש
ו"ח) מאי דאמר' צפ"ק דערובין (דף פ"ו) דרש
לכא בר מרי יצב עולם לפני אלוקים חסד ואמת
מן ינארו, חיותו יצב עולם לפני אלוקים, בזמן
שהחסד ואמת מן ינארו, ויבין עם מאי דאמר'

ועוד לו השי"ת וירחיית יתן להחזקה ח"ח ותשצ"ר, וצמחשצ"ר זו כלל הוא מקדים מדה החסד ומספך מדה כרונו לרחמים. ועל כן אמרו ז"ל שצומח אסיפת התבואות הוא זמן שמחה, ולא התבואה וכיון הוא סיבת השמחה, כ"א מה שצמח מדה הדון וצמחשצ"ר מדה כרונו ואין לך שמחה צעולם גדולה מזו, וז"ש הכתוב בצמחשצ"ר תבואת הארץ תחוגו את חג ד' וגו', ודעה צריכה ויוצ"פ כמה ימי דין ואין השמחה בשלימות, כי יראים וחדרים אהנו מתחדש הדון, אבל צמח הסוכות עם אסיפת התבואות, נמשך ע"י כה החסד כ"ל וצמחשצ"ר כה הדון, וע"כ הוא זמן שמחה ואז מציא צבורים וקורא כל הפרשה השקופה ממעון קדשך וגו' שישקוף ד' לנשכ על ישראל, כאמר"ל גדול כה מתנות עניים.

תמצית בדברים ודחזקה החורה הוא קיום כל העולם כולו, ועל ידו נמתק מדה הדון כ"ל ואפשר לננוח ותועלת ישראל מסבב הצויות הנהגה העולם בדרך זה, שלשפעת החורה יחי לך חסד מלך המחזיקים, ולכאורה כרי חכלית העולם הוא החו"ק, וצפרע תורתן של תשצ"ר כלל שאין צו חטא, והצויות ית לו די ודחור להספיק כל לרס מצלי שיעברו לחסד צ"ל, אמנם בצכרה שיקדים מדה החסד לכה החורה, וזה לורך לקיים החורה חוץ מהתועלת הצמחי נוסף עליו תועלת כרונו, דע"י מדה החסד יוכל העולם להחזיק צכה החורה כ"ל, ודחור"ק כחיו צ"י אמת ואין הקצ"כ עשה לפניס משוב"ד, וע"י שמקדימין מדה החסד מחזיקים העולם צכה החו"ק, ממלא דחסד ואמת מקושרים הכה, וא"ל שיתגב העולם צמדה האמת שכול דין, כ"ל שיקדים אליי מדה החסד, ואמס גס לשני החסד שיתגב האדם רק צמדה האמת, שחי"י חסד של אמת, וצמחשצ"ר טכשו הוא להיפך, וצמחשצ"ר לחסד של המחזיקים אסור לגלות האמת, וצמחשצ"ר המצ" של דחורו אין צמחשצ"ר חסד של אמת, ואני אומר הקדמה חסד ואמת, כי לורך אני לחסד, אבל רק עם מדה האמת ולא אמנע מלגלות האמת, וזהו אסון הדור צמחשצ"ר שאין רחמים לגלות האמת.

בחזור לראש דברינו לפרש מאמח"כ שמה צמח צמחשצ"ר, וז"ל הקדומו הכתוב לצמח לפני

לצמח את העולם אסחכל צאורייתא וכו' מדה הדון, ודחור חכמתו ית' שאין העולם יכול להחזיקים בדון, ודקדים מדה הרחמים וכו', שצמח מדה החסד וע"י מחזיקים העולם לפני אלקים כלן דין, ואין כלן חורר השעיו רחן דגס תחלת המחשבה קיים, וצמח פירשו המפרשים מ"ש רש"י ז"ל (צפ"י לך) ואצרכך זה שאומרים אלקי אברהם וכו', יכול יהיו מחזיקין צמח תלמוד למד וכו' צמח כך מחזיקין ולא צמח, וצמח ז"ל שצמחיו הצויות כי החחית לפועל המעשה יושלם צמדה של אה"ע שצמח חסד, כי דין אין העולם יכול להחזיקים, ואף שחלחל הרחן צמחשצ"ר דין, אבל ע"י החסד יומחק ויתספך לרחמים, וצמח יצאור דברי המכש"ל ז"ל מה שכתב לחלק דש"י שם גופי אקרי עלי' משא"כ אמת שם גופי לא אקרי כהי רק חותמו, ויוצן לדרכו דאמת היינו דין ואין הקצ"כ עשה צו לפניס משורה הדון, וע"כ שם גופי לא אקרי כהי ע"ש פעולותיו, שאין העולם מחזיקים צי, אבל חותמו וקרא אמת כי חותמו ית' חסד ועל ידו נמתק הדון ויכול להתגב צמדה האמת וכו'.

ובזה יתבאר דברי המדרש כי"ל ושמחה בכל עוז אין עוז אלא תורה לפיכך משה מחזיר את ישראל עשר חשב, עפ"י צמחשצ"ר (פ"י) וצילוקים איכה רחן (תהר"ד) ע"כ נוכח פני ד', מכלן אמרו כל ח"ח שיוצ צונו לצון עצמו וקורא וצמח, כצמח הקצ"כ יושב וצמח עמו עכ"ד המדרש, וצמח לפ"י וכל להחשור מדה הדון ח"י, כמ"ש צמח דרי"ה כי"ל דג' ראשונות יושב הקצ"כ ועוסק בחורה, ואין הקצ"כ עשה לפניס משוב"ד, לפיכך משה מחזיר את ישראל עשר חשב גדול מתנות עניים שמספך מדה הדון לרחמים ואין כלן דין.

ובזה יובן מאמח"כ בצמחשצ"ר את תבואת הארץ תחוגו חג לך, ומה שאמרנו דאסיפת התבואות הוא זמן שמחה, ודעה כשישראל השומר תומ"ל מחסך תבואתו ופירותיו וייוו ושמנו, ה"ה מקיים מזה פאה לקט שכתב פרע ועוללות תרומה ומעשרות, ואמר"ל גדול כה מתנות עניים שמספך מדה הדון לרחמים, וחזן מה דחור כשהלך לעסקיו שם

עליו באברצנאל דראוי שחזרים כחצוב חילו: כי
לו, כמו שחזרי עד ואון וסרח זה אשר וכל בני
ובני בניו.

(ג) גם קשה דמאמר לך יהיו מיותר, ופשיטא דלך
יהיו וכוונת המאמר למד דלא יחל לבס שם
בשבעים לענין כחולת, ולא יקראו בשבעים חלל אלו,
ובכר אמור במאמר ע"ש אחיכם וקראו כחולתם,
אבל זה דלך יהיו מאי למימרא וליצ כחולת צא.

(ג) ואני בדואי מפני מה על רחל וגו', פרשי
ז"ל ואני שפא מעריה עלך בקבורתי ולא
כך עשיתי לאתך, דע לך שפשי הדבור קצרות
שם שחבא לעשר לגבי וכו', ובקשו במפרשים דכו'
ראוי שחזרי יע"א כהחולתם האת בשבע שחזרי
ושאלתי ממלרים וקצרותי בקבורתם, ומדוע כמחין
עד כה, ואין יתקשר אל המאמר ומולדתך אשר
כולדת הכסמן חלתי.

(ד) להלן בפרש ופניו ישראל כדור מזוקן לא
יוכל לראות וגו', ובקשה בראש"ע דלעיל אמר
וירא ישראל את בני יוסף, ואין יאמר לא יוכל
לראות, רק עטמו לא יוכל לראות כיצד שיזכרם
ע"י. הולט קשה ממ"ש להלן וישלח ישראל את ימינו
על ראש אפרים ואת הכעיר, ואת שמאלו על ראש
מנשה שכל את ידיו כי מנשה בככר, כרי שידע
להכירם, וליצ כחולת צמי"ש לא יוכל לראות.

(ה) גם יצ כפל כלשון כדור מזוקן לא יוכל לראות,
ויספיק שיאמר לא יוכל לראות מזוקן, ומכ
חוסף בודש ז' שבו וליצ כחולת צא.

(ו) במסכת יומא (כ"ח ע"ב) ח"ר חמא צ"ר חנינא
מיימיהן של אבותינו לא פסקה ישיבה מהם
וכו', אחרים זקן ויושב בישיבה כ"י שאל ואחרים
זקן צא בימים, ויחזק אצלו זקן ויושב בישיבה כ"י
שאלמר ויחי כי זקן ויחזק, ויפסק אצלו זקן ויושב
בישיבה כ"י שאל ופניו ישראל כדור מזוקן פכ"ד
בגמ', ולחזור לפי דרשם ז"ל יצ קישור כחולת
כדור מזוקן לא יוכל לראות, כי מלת זקן דרש ז"ל
שכר זקן ויושב בישיבה, ומ"ע כדור ולא יוכל לראות.

ישער, וברי החזיק מוקדם לכל דבר, ויתבאר
לדכמו דברי זקן פ"י שמחזיק בחורו של ישער,
כ"י מקדים מזה כחוד בעולם, וע"י נמחק כח
דקין ומציא שמחא לעולם, ויתקיים בעולם כח
החור, ויטולק פ"י ללמוד תורה מחור שמחא כי
אין כל דין. כל וכו' והספר לרחמים, ומכ"ע
הקדמו כחולת זקן מיד כנגד מיד על שחול
מקדים: מזה לרחמים למד דין, כמו שחזקו
הקדמו כחולת כחולת בעולם, וזה שאלמר שמח
זקן בלאחר, שגורם שמחא בעולם על ידי מציא
ומל ידי זה ישער באכלך שחזקו בעולם כח
החור ואין כל דין, וי"ש כחולת זקן ומשפט מכן
בספר, חסד ואמת יקדמו פניך, ש"י שיקדמו פניך
במדת החסד, ויתקיים בעולם גם במשפט כי מחזק
מדת דקין ולא יתקיים גם מזה האמת כי אין כל
דק כלל.

במסיבה להחזקת הישיבה

באופן אחר אפ"ל בענין כ"י כהקדמו להעיר עוד
במאמר כחולת ופשיטא שני ציור כוללות לך
נאך מלרים עד צאי עלך מלרים לי כ"י אפרים
ומנשה כחולת ושמעון וגו' ומולדתך אשר כולדת וגו'
אחיהם וקראו כחולתם, פרשי ז"ל ומולדתך אשר
כולדת אם חולדת עד וכו', ומלת אשר יתפרש כמו
אם, וי"ש בראש"ע ז"ל שחולת מאמר מחסוק, ולא
במשמש שחולת מורח על כדור, דאם כ"י לי ציוס
עד, כ"י מציא גם חולם לנצח כ"י לנצח כמו
שכ"י את אפרים ומנשה עכ"ל במרחי, ופירושו
יצ חול דלא מצינו אשר במקום אם ובראש"ע ז"ל
בעלמו גדוק צא פ"י. ועוד דאם יכ"י כוח
כחולת אם חולדת עד, מדוע אמר כולדת כלשון
עבר וכולל אשר חולדת, ופ"י דברי כל דבריו
של יע"א כחולת ואמר, ואין אמר כחולת דברים
מחוסקים וספיקא קמי שמאל לכת, ואין יתחב
באחיק דבר שאל כ"י, כי לא מצינו שחזרי כחולת
בשם מקום שחולת ציוס עד, ובמציין ז"ל כח
שכר ליוסף. ציוס אחרים ולא זכרם כחולת, ובקשה

של יששכר, שלוי זבולן לא היה יששכר יכול לעסוק בחורב, אבל אח"כ שמעלת הח"ח גדלה וממלכתו, דח"ח עלמן עין לא רחצה חלקים זולתך וגם הכניאים לא השיגו שכר ומעלתו נשכר"צ במצורא בפסוק, ומפורש בן במד"ר פ' קדושים (כ"ה סי' א') ר' ברוך זר' ירמיה אמרו בש"ר חייא בר אבא עמיד הקב"ה לעשות כל וחופות לבעלי המזות חלל בני חורב בנן עדן וכו' שגא' כי כלל הכהנים כלל הכסף וכו', ודכותה שמה זבולן בלחך ויששכר באחלק, ולא יששכר גדול היה מזבולן, חלל ע"י שבי' זבולן מפרש מיישוב ועוסק בפרגמטיא, וצא וזמן לתוך פיו של יששכר וכו' לפיכך נקרא הפסוק על שמו שגא' שמה זבולן בלחך וגו' פ"י שהקדימו הכהנים וכן אמרו בזו"כ שהקדימו הכהנים לזבולן בצרכאן, אבל לענין המעלה והתשיבות איכא להמיר דיששכר עדיף, חלל דזבולן מוקדם לצרכא, וכן מוכח ממ"ש עמיד הקב"ה לעשות כל וחופות לבעלי המזות חלל בני חורב וכו', וזו נחלה צמי, הוי אומר הקטן נחלה בצדק, הרי דמעלת הח"ח עדיפה, אמנם כי בן ראוי לבין מ"ע הקדימו הכהנים להמחזיק, והקדמה זו מה עיבה ותועלתה.

והג' 5 צביאור הענין עפ"מ"ד בזו"כ"ה והמחזיק ח"ח נחל ב' עולמות ועלו נאמר הון וישכר צביתו צבוס"ה, ולדקוה עומדת לעד לצוא בשכר לעו"כ"ה, והנה הח"ח עלמו העוסק בחורב אינו צא בשכר מלך דין צבוס"ה, והרי שכל מצוי צבאי עלמא ליכא, וכל שברו שמור לעו"כ"ה, משא"כ המחזיק ח"ח יקבל שכר גם צבוס"ה, והוא עפ"מ"ש הרמב"ם ז"ל צריפ' חלו דברים (פלאה פ"א) ח"ל כשיעשה האדם המצות המיוחדות לפי שם, מה שיש ציון וצין בוראו, תחשב לו לזקק ויגמלוהו הקב"ה עליו לעו"כ"ה, וכשיעשה האדם המצות הכלליות תחשב צני"א זה עם זה, כמו"כ תחשב לו לזקק לעו"כ"ה, ויקבל שכר גם צבוס"ה, וכל המצות שצין אדם להצדיק נכנסות בצמ"ח עיי"ש"ד, והנה מעיקרא דדינא אין לו לח"ח העוסק בחורב ב"א שכל עו"כ"ה, ולהמחזיק אף שכל עו"כ"ה, אמנם לפי שצנעין שחפין כיששכר וזבולן, הרי העוסק בחורב מחסו להמחזיק לחסות על ידו וגו' שכל עו"כ"ה, וכמו"כ מגיע אף לח"ח

ז) המלאך המלאך אחי מכל רע יצרך את הנערים וגו', כבר דקדקנו לעיל מ"ע קראם נערים וסברו היו גדולים, גם כולל יצרך אחכם בשלון מוכח שברי עמדו חללו לעול פניו.

ח) ויקרא בהם שמי פ"י האנן עורא כי הנה כל בית ישראל יקראו אפרים עכ"ל, ומצורא בן בזו"כ"ה דאפרים על שמה ישראל אקרי, מונן דכתיב (יחזקאל ל"ז) בן אדם העלמתי האלה כל בית ישראל המה וכו' עיי"ש. אמנם הקשה הרמב"ן ז"ל על פ"י הראצ"ב כי הכתוב אמר ויקרא, צבוס"ה שמי, והנה לא נקראו על שם מנשה, גם צ"ב להבין בפסוק בן יצרך ישראל לאמר שימין חלקים כאפרים ובמנשה, ולכאורה הול"ל צבוס"ה יצרך ישראל, אחר שכוונת שייחס אפרים ומנשה.

ולבאר הענין נקדים דברי החיד"א זל"ה (הובא לעיל) וישם את אפרים לפני מנשה, להורות דתלמוד גדול דמליו ודאפרים היה גדול לפני יעקב בתלמוד, ומנשה היה כמנומה על הבית ומחזיק ידי לומדי תורה, ועל כן וישם את אפרים לפני מנשה לתמוך בזה כי התלמוד חכם גדול בצחייתו מהמחזיק עכ"ד החיד"א זל"ה. אמנם כבר הבאנו לעיל דמחש' בית שלמה (חלק יור"ד סי' ל"ד) דישם בחירות ופולגתא בדברי ח"ל צנעין זה, דצבא מוקומות. מצורא בצרכוס ז"ל דהמחזיק ודח"ח צחייתו ומעלתו שווים המה, ומדברי בזו"כ"ה משמע דמעלת המחזיק עדיפה והקדימו הכהנים לזבולן בצרכאן, על דאפיק פתא מפומי ויחב' לפומי דיששכר וכו', חלל צמ"ה צרכוס (דף ל"ד) אמרו ז"ל כל הכניאים לא תחצלו חלל לעו"כ"ה פרמנטיא לח"ח ולמכסה ח"ח מוכסיו וכו', חלל ח"ח עלמן עין לא רחצה חלקים זולתך, הרי דמעלת הח"ח עדיפה ויחזיק פ"י כמה ממעלת המחזיק, עיין בדברנו לעיל (בדרוש הקדום) מה שצאנו בשיבוב הסחירות ולהשוות המאמרים דלא פליגי.

ובעת גלי' צאופן אחר, והנה צאמח לא אמרו ח"ל להמחזיק גדול במעלתו מהח"ח, כי אם שהקדימו הכהנים לצרכא לפי שהוא הגורם לחורחו

ואפ"ל עוד צמנין כ"ל עפמי"ש כרמ"א ז"ל (צויר"ד סי' רמ"ז ס"א) בש"ר ירוחם ח"ל יכול אדם להחיות עם חבירו שהוא יעסוק בחור, וחבירו ימלא לו פרנסתו ויהלוק עמו בשכר, אבל אם כבר עסק בחור חיו יכול למכור לו חלקו בשביל ממון שיהיו לו עכ"ל. ואין מקורו מש"ס סוטה (דף כ"א ע"א) אם יתן איש את כל בון ביתו בארבע צו יבחו לו, ואמר שולא לא בשמעון אחי עזריה ולא כר' יוחנן דבי גשיא, אלא כהלל ושבנא וכר' הלל ושבנא אחי חוה, הלל עסק בחור, שבנא עבד עיסקא, לטוב ליל תא עשרה ולילפוג, ויחב"ב דין ואמר אם יתן איש את כל בון ביתו וגו', ופרש"י דשמעון למד חורב ע"י שכי עזרי מפרנסו לכך הוא נקרא ע"ש עזרי אחיו, וכן ר' יוחנן למד ע"י הנשיא שכי מפרנסו, אבל הלל עסק בחור ממזר עוני רב, ואח"כ ראה שבנא אחיו לטוב עמו בשכר חורבו ששכר למד זה ח"א עכ"ל. ומכ"ס חלשק' בשם רב האי גאון כהן בעמנו, משום דכ"א מגיע בשכרו לפי מעשיו, וא"ל למכור מעשיו לאחרים, עיי"ש ד.

ומה שיוכל להחיות מעיקרא בחנאי קודם למעשה, משום דכ"א לא מיהשב כמכירה בלל רק ע"י שמחזיק ביד חבירו להמלא לו פרנסתו כדי שיוכל לעסוק בחור באין מפרש, ה"ה מסייעו לעסוק בחור, וכיון שמסייע בידו יש לו חלק בחורו כדין שותף, משא"כ לאחריו מה דכ"א כ"א, וא"ל לסייע עוד בדבר ששכר נעשה, ע"כ ח"א להשתתף אחר שגמר העסק ואשכר בדר מוכן, ואין זה אלא מדון מכירה, ולא יועיל המכירה לא למכר ולא לקונה, כי הקונה לא ירוויח ולא יקבל מחלק חבירו כלום, והמוכר יראה כמחול בנפשו ועיי"ש בפוסקים. נמצא לפ"ז דלא יצויר השותפות רק אם צולן המחזיק יקדים מעשיו בהחזקה העסק, לפני חורו של יששכר, ואח"כ לא חשב עוד בחלק השותפות, וע"כ מידה כנגד מידה ראוי שיוקדם צולן בשכרו לפני יששכר, על כי גם מעשיו קדמו, וא"ש אף דמעלת העסק עדיפה, כמ"ס חז"ל דח"ה עמ"נ עין לא ראה וגו', מי"מ הקדמתו הכחז לצולן בצרכאן כמ"ס צויר"ד ובמד"ר כ"ל, וכיו"צ טעמא לפי מעשיו קדמו ע"כ ראוי שיוקדם ג"כ שכר.

העוסק בחור שכר עובד"ו כמו שיקבל המחזיק, שכר"ה הם שותפין וחלקן בחלק ואכלו, נמצא ע"י השותפות מגיע לכל ח' חלקו בשכר עובד"ו ובשכר"ב, ולא יוסב בשביל זה מחלק חבירו כלום, אלא כל אחד יקבל שכרו משלם וכמ"ס נותן הקב"ה לחבירו השותף בחלקו וכמדתו, ולא יחסר ולא יגרע מחלקו כלום, כי הצו"ת יש לו די לשלם לכ"א.

ויחב"ב לפ"ז דבשכר עובד"ו ווקדם המחזיק לצול בשכרו, כי הוא הגורם ועל ידו יזכר אף העוסק מדון שותפות, וע"כ הקדמתו הכחז לצולן להיות הוא זוכה ואח"כ מוכר לחבירו השותף, משא"כ בשכר עובד"ב הח"ה מוקדם שותף, ועל ידו יזכר גם המחזיק כ"ל, ונמצא פה כל הסתירות כ"ל, ומה שהקדים הכחז שמה צולן בלאחר לששכר מיידי לענין שכר עובד"ו, וזכר צולן מוקדם כ"ל ח"ש צויר"ד ודאקדים ל"י בצרכאן, היינו לענין שכר עובד"ו, ומ"ס חז"ל דח"ה עמ"נ עין לא ראה וכו', הכונה שם משכר עובד"ב דכ"א צחי עין לא ראה, וזכר מעלת הח"ה עדיפה מהמחזיק, וזכר הזכר תחלה ומכר לחבירו עמו, ועד"ז יתיישבו כל המימרות חלוקות המוצאים בדר"ל צמנין זה, ויש מקום לחלק בניהם עד"ז, דכ"א ששכר עובד"ו העולם הזה המחזיק מוקדם, ובשמיניי משכר העולם הבא העוסק מוקדם ויכל לפי הענין.

ולפ"ז אפרים ה"ו לו גם מכותו וזכותו של משה, וכמ"ס למשה ה"ו לו זכותו של אפרים כי ה"ה שותפין וחלקן בחלק ואכלו וכ"א יש לו זכות המחזיק והעוסק וא"ש מאמר הכחז "בך" יצרך ישראל וישימך אלקים כאפרים וכמשה, ואף שהזכיר שניהם אפרים ומשה, מ"מ ידק לומר "בך" יצרך ישראל בלשון יחיד, מפני שח"א משותף בכה חסות שיהיה, ויחב"ב ברכה ו' בכל אחד מהם, לאחר שישמך אלקים כאפרים וכמשה, כי כ"א משותף בכה שניהם, וא"ש מאח"כ ויקרא בכה שמו (עין לעיל קושיא ח') והכוונה על אפרים כמ"ס צויר"ד דכל בית ישראל יקראו אפרים, ואעפ"כ אמר הכחז לשון רבים, לפי שח"א משותף מכותו שניהם אפרים ומשה, ויחב"ב לומר ויקרא בכה על אפרים לבדו ובצו.

העצור והתפלג ע"י לאח או א' מהאמנות שיבקשו עליהם רחמים, אבל אחר שא"ל יעקב ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יחי, שכל ישראל יקראו ע"ש יוסף כאילו ילדו, וא"כ כל ישראל תחשבו לנביא של רחל, וא"כ ירחל תצטרך לך שחבי ונכנסת בשווי הקורא יותר לאפשי בהחמין, וא"כ דבאל מקומה של התוללת הזאת (עיין בדברנו פ' מקץ צביאור יחור).

ונבוא לנבא במאמ"כ ועיני ישראל כדור מזוקן וגו', ובמה שדרש ר"ל (יומא כ"ה) יעקב אבינו זקן ויושב בשיבה ה' שגא' ועיני ישראל כדור מזוקן, ולבאור לפי דרשה א' יתבאר קישור הכתוב כדור מזוקן לא יוכל לראות (עיין לעיל קושא ר'). ואפ"ל בדרך רמז לענינו דליכא מדי דלא רמיזא בצוריותא, דכנס אמרו ז"ל אברהם זקן ויושב בשיבה ה' וכן יחזק וכן יעקב, אמנם כדל גדול ה' ציון ויפתחו של יע"א לישיבתו של אברהם ויחזק, כי ציון אשכנז עדיין לא היו ארץ ישראל צעולם, ולמד תורה עם הופש אשר עשו בתוך אלו בגרים שגירים, וכן יחזק גייר גרים ולמד עמם תורה, ומכל אלו לא נשאר אף א' להיות גללים בצומה הישראלית, כי כאשר ירד יע"א למגרים ירדו עמו ע' נפש כולם ויאלו יריכו בלבד בניו וצ"כ כאשר השיד הכתוב, וכל אלו בגרים נאבדו או חזרו ונעמשו בצומות, ונתגייירו רק לפי שעה שח' אורז בדבר כמבואר בדור"ל, אמנם ציעק אצוי אמרו רז"ל לא נחלק יע"א עד שראה ס' רבוא מצוין, כולם ארץ ישראל שורש נשמות של כל דורות ישראל, ומאלו נמשך בהשתלשלות של דור מקבלי התורה וכל דורות ישראל עד עולם, ונמסר למד יעקב אצוי תורה, נמלא ה' לו ישיבה גדולה של ס"ר ישראל, והוא עבודה גדולה וכבירה להשגיח בעניא פקידא על ריבוי עם כזה, ולהמשיך להם ידיעת התורה ומסורת האבות וקדושה ועברה שחמשך לזרי דורות עד עולם, ח"ש ועיני ישראל כדור, וע"ד שאמ"כ ואברהם כדור מאד צמקת צמקת וצבא, ואף שזכה לה ע"ל הצרכה שצרכו ד' ואצרכך בממון, מ"מ להפגנת רביו ה' כדור עליו משתדל וסודך לילך לאף למסעיו, ועד"ז יחפר

והנה יש עוד צחי' למעלה ממנו בהחזקה כחורב, עפ"מ ז"ל צמח סבדרין (דף י"ט ע"ב) כל המגדל יתום בחור ציחור מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו וכי' ר"א אמר מהכא דכתיב (תכלים ע"ז) גאלת צרוע עמך בני יעקב ויוסף סלב, וכי יוסף ילד וכלא יעקב ילד, אלא יעקב ילד ויוסף כולל, לפיכך נקרא על שמו ע"ד הבג, ולפי"ז בתפורה ללמוד תורה, לא רק שהוא נא שצרכו צמח"י וצמח"כ חלק כחלק עם העוסק בחורב, אלא גם נקרא בח"ח על שמו כאילו ילדו.

ובזה יתבאר הפסוקים ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יחי וגו' (עיין לעיל קושא א') וא"ל לדחוק ולומר שהוא מאמר מסופק, דלא מצינו שבוילד יוסף תולדות עוד ולא זכרם הכתוב בשום מקום (בקושיתנו לעיל) אמנם לדרבנו יחפרם כוונת הכתוב ומולדתך אשר הולדת אחריהם על הכלל ישראל, שכולם יקראו על שמך כאילו ילדו, וח"א "לך יחי" ר"ל צענין הכותה הם שך ונקראו על שמך, וע"ד מ"ש בספ"כ סידורו ש"ש לפרש הכתוב וא"כ את קדשו לו יחי, דמה שששין לחיקון הנשמה נקרא של לחלקו וגורלו, משא"כ לאור הנוף כי קיין של אמו שלו ועי"ש, ח"ש לך יחי כי ה"ה שך צענין הכותה ויקראו כולם על שמך, אבל צענין הנחל על שם אחיהם יקראו במחלם ויחלקו לייב שבעים, ולנבי יוסף כל ישראל נקראו בניו וא"כ ה"ה אחיהם של אפרים ומנשה, ח"ש ע"ש אחיהם יקראו במחלם לענין הנחלם, אבל לענין הכותה זכר וצבא, לך יחי ויקראו על שמך, נמלא דמאמר ומולדתך אשר הולדת אחריך נחקיים נבואתו וא"ל שבוילד עוד בניו ולא זכרם הכתוב, אבל הכוונה על הכלל ישראל שכלם יוסף ונמשך לו כאילו ילדו.

ויתורין לדרבנו קישור הסמיכות ואני צבאי מפדן (עיין לעיל קושא ג') ולבאור לא יספיק בהתגלותה הא ליוסף, דעל כן נקשרה אמו רחל בדרך ציה לחם, שחבא לעצמה לבני' כשיגלה אחים בצוראדן, ויהי עדיין מקום ליוסף להכיר דמיוע צחרה אמו לך, וכמו כן ה"ה אפשר להיות

כחן, ועיני ישראל כבדו, שהשגחתו ועינו של
יעקב חזינו כבד עליו, ולעבוד גדולה נחיתה לו
להדריך ישיבה גדולה כזו ולהשגיח עליהם צנינה
פקחא, "מוקן" לסיבת כוחו זקן ויושב צנינה
גדולה של סיר שורש נשמת של כל הדורות.

ונקדים עוד לפרש מאמצי"כ (כפ' ויגש) ויאמר
חלקים לישראל במלכות הליל וגו' אל חירא
מדרס מזרימה כי לגוי גדול אשימך שם, ואני
אדר עמך מזרימה ואני אעלך גם עלה ויוסף
ישיב ידו על עיניך, ולפי פשוטו הכניחו בקביע
שלא יעקב להיות מועדד בהשגח פרנסתו וארני
ביתו, אלכ יוסף ישיב עליהם להנחיל להם כל
לכם, כך פ"י המפרשים עפ"י פשוטו, חלקם לפי"ז
ז"כ הלשון ישיב ידו על, "עיניך" הוליל על עיניך
או על פרנסתך וארכך, ולמסד דוקא על עיניך, ועוד
דרשו ז"ל שיש בזה הכניחה על הקבורה ועיני"ה,
אמנם לפי פשוטו ז"ל, ועי"ה כרמז הכניחו בצויה
אל חירא מדרס מזרימה כי לגוי גדול אשימך שם,
ותזכה לראות סיר מבין באמנם ז"ל לא נסתלק
יעקב חזינו עד שראה ס' רצוא מבניו, ומאלו ימשך
הגוי גדול אשר זה למתן תורה שגא' ומי גוי גדול
וגו', וכל דורות ישראל ישתלשלו מאלו הכניחות
שהדריך ישיב והשחיל בכם תורה ויראה ומסורת
האבות, ולח"א ואני אעלך גם עלה, שעלי גדולה
יחי' לך על ידך, ובמד"ר דרשו ר"ל גם עלה אותך
ואת כל האדוקים כיוולא כך, שהעלם ישיב לבחי' עין
לא ראה עיי' שלמד עמכם תורה, כאמרו"ל דח"ה
עלמן עין לא ראה חלקים זולתך, ובהם כי מקום
לישיב לידאג כי יחי' כבד עליו המשא להשגיח
על רציו עם כזה חזן מעניני הרהמויות להשחיל
בכם תורה ויראה קדושה ועברה, מוסף לא במצב
הכלכלה לפרנסתם ולחזמן להם כל לרכיבם שיוכלו
לעסוק בתורה, ע"כ הכניחו בקביע ויוסף ישיב
ידו על עיניך, וידו רומז על החזקה הפרנסה
משמן פחה תפחה את ידך, שיוסף יכלול את כל
בית ישראל, ואחת השנים עיניך ושיוקן על השפעה
הרהמויות ח"ש ויוסף ישיב ידו על עיניך, שצמקום
שאתה השנים עיניך להשגיח צמניני הרהמויות, הוא
ישיב ידו לפרנסתם ולהקל עולך מעליך, ואף זו בלבד

תמצית הדברים כל המסייע להחזקת התורה
ולקיים מצוות חינוך על עכרת הקדוש ועי"ה
ישראל סבא, שאלו מקווים שאלה מהם ארץ צדק
ודורות ישרים, חזן ממה שצדקתו לעיל ששעב

אזכוב כחז מדברי רצונו הטור משמע דימין ושמאל ידידי קאמער, ורואקסע לו מאז שנה מדון ג' פסיעות שחלק כבוד יותר לשמאלו, מפני שהוא ימין השכינה, ויכנוי הדבר צ"ע. ודבריו מהם חירץ כי מאחל שאסור לרוק בחפלתו אם לא לאשכנזים, לא ראו להורות צריקא ששכינה נגדו, כי אדרבה עיי ריקתו שכינה מסתלקת ממנו, ולכן ירוק לשמאל כי אין השם נגד עיניו, אבל כשפוסע לאחוריו ג' פסיעות כחלמיד הנפטר מרבו, אי"כ משים השכינה נגד עיניו ולכן חולק כבוד לשמאלו לימין השכינה שהיא נגדו עכ"ל. נמאל לפי"ז דעין ימין ושמאל תלוי לפי צחינתו, וכשמשים השכינה נגדו לריך שיחלוק כבוד לשמאלו ולבקדומו צרישא שהוא ימינו של הקצב, וחי"כ שהשכינה מסתלקת ממנו אז לריך לחלק כבוד לימין דהוא עדיפא וכמ"ש צריקא כ"ל.

ואל"פ בזה אמרם ז"ל ע"כ"ס לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך וגו' ימין ושמאל, ודרשו חז"ל אפי' אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, ולבאורה איך יתכן שחכמי הסנהדרין יאמרו על ימין שהוא שמאל, שהוא מוכחש במציאות, ומדוע יתחייב האדם להאמין נגד המצבור במציאות לסיפק וצריך ביאור כוונת דר"ל, ולדברנו וי"פ כי חכמי ישראל לפי מדרגתם הרמה שהם דנוקים בו ית' תמיד ומקיימין שוית' ד' נגדו בכל עת ובכל רגע, נמאל צריכים לחלוק כבוד לשמאל שהוא ימינו של הקצב, ושומים לשמאל שהם ימין ולימינים שמאל, והוא הוכון לפי מדרגתם, שכל דצריכים ומעשיהם מול השכינה לייחד קוב"ש ושכינתו, אמנם באים הרחוק ממדרגתם חושב שאומרים על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, ע"כ בזה הכתוב וזכור לזל יתלה האדם העשות דצדו החכמים, כ"ל יתלה החסידון בעצמו שחוקק מדרגתו ממדרגתם ואשגו מושגתו, ואפי' יאמר לך על ימין שהוא שמאל מחוייב אתה לשמוע להם.

ובזה יבואר לענינו דהנה גם יוסף ראה וכהני צריכין שאפרים יהי גדול ממנשה, שעחיד יחושע ללאת ממנו שינחיל את הארץ וילמד תורה לישראל, וזה שם את אפרים משמאל ישראל שהוא

שוחק ומקבל שברו צעור"ז וצעור"ב, ויוקדם שברו לפני העוסק, נוסף לה יש לו חלק צהלידס להיות נקרא על שמו כאילו ולדס, וברי הוא נעשה ליסוד ושורש כל הבנין, ומי לא יראה לזכות בכל אלה, וכה"מ יעזור לכל המסוייעין שיתקיים בהם צדקה ויח"ל בך יתוך ישראל באפרים וכמנשה, ויגיע להם כח חסות שיהיה כ"ל ויחי' להחיר ולרנון להשי"ת ויתרצה גדול הקדושה וכ"ש צבולס, ומזה לקבל פני משיח נדקונו בנחת ובשמחה ולראות ציטועת ישראל ושמחתן צהדרומות קרן הכורה ישראל וצהנגלות כבוד שמים עלינו צ"ל.

*

ויקח יוסף את שניהם את אפרים צימיו משמאל ישראל ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל וגו', וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים וכו' כצער וגו' שכל את דיו כי מנשה הכבור, ויאמר יוסף לא כן אבי כי זה הכבור שים ימין על ראשו, וימאל אביו ויאמר ויעניו בני ויעניו וגו' ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וירעו יהי' מלא בגוים, פרש"י שעחיד יחושע ללאת ממנו שינחיל את הארץ וילמד תורה לישראל, ראוי להבין למח האריך הכתוב לבאר צדקה פסוקים בעטנות ההכרחות שצין יעא"ש"י ויוסף, וצדדלי לא דבר ריק הוא, גם לא יתכן לחשוב שיוסף האדוק עשה חי', וצ"ל ספק דברי שניהם תורה שלימה הוא וי"פ בטובה.

ויתבאר צהקדם דברי הגמ' (יומא כ"ג ע"ב) המתפלל לריך שיפסיע ג' פסיעות לאחוריו ואח"כ יתן שלום וכו', משום ר' שמעי' אמרו שנותן שלום לימין ואח"כ לשמאל שג' מימינו אש דת לנו וכו', רצא חזויה לאציו דיהיב שלמה לימינו' צרישא, אי"ל מי סדרת לימין דידך ולשמאל דידך, לשמאל דידך שהוא ימינו של הקצב, פרש"י שמתפלל דואב עצמו כאילו השכינה למול פניו שג' שוית' ד' נגדו תמיד עכ"ל, וצעור א"ח"ת (סי' י"ז) כתב בשם סירושגלי כהדמן לו רוק בחפלתו ואינו יכול להצליעו כבסותו וצוקו לאחוריו או לשמאלו, אבל לא לפניו ולא לימינו, וכתב צ"י רצונו הגדול מבר"י

ימיו דשכינה סק', כי בודאי בשעה שהמשקיע יעצמי' את הכרעה, ה' רואה השכינה הקדושה מול פניו כמו בחפלה, וכמ"ש רש"י ז"ל שהמחלל רואה עצמו כאילו השכינה למול פניו, וזה מנשה שם לימיו של יעצמי' לא לעטם החשיבות, כי אדרבה לפי בחינתו של יעצמי' השמאל עדיפה שהוא ימין דשכינה, ולעטם זה חלק כבוד לאפרים לשמו משמאל ישראל כנ"ל, אולם חשב כי ימין יעקב אצלו יד ימינו על ראש מנשה שהוא הכבוד, ויהי גם למנשה קדימה וחלק יפה בהמשכת הכרעה לד מלכותו בצבור, ולכל אחד יגיע חלקו בצרכה כפי הראוי לו, ולא טען ואמר כי זה הכבוד שים ימוקן על ראשו, אולם יעצמי' שכל את דיוו כמשה"כ וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש לאפרים וגו', ותקן לאפרים קדימה בשניהם, לשמו משמאלו שהוא ימין דשכינה, וגם לברו ביד ימינו, ולר"ל ידעתי בני ידעתי וגו' אולם אחיו הקטן יגדל ממנו וחרעו יחי' מלא הבוים, ובפרש"י ז"ל שעתיד יבועש ללכת ממנו שנתחיל את הארץ וילמד תורה לישראל, וע"כ מוכרח שיהי המשכת הכרעה אלו בכל ד' וצחי' של ימין, דענין כיבוש וירושת הארץ לישראל א"ל שיהי אפי' עם נדוד כח של ד' שמאל, כי אם עפ"י החורה שניתנה מימינו של הקב"ה שגא' מימינו אש דת וגו', ויבואר זה. אמרם ז"ל במד"ר עה"פ ידעתי בני ידעתי וגו' מה דברים שלא נתגלו לך נתגלו לי, דברים שנתגלו לך על אחת כמה וכמה עכ"ד המדרש, ולכאורה לפי הפשטות שקאי על ידיעת הכרעה ל"ע ענין החלוקה זו מה ענינה, ומה לורך להחלוקה לדבר זה, ולדרכנו אפ"ל שרמז לו יעצמי' שהשיג כל מה שיארע לישראל עד סוף כל הדורות, והכסיונות העצומים שיעצרו עליהם בסוף יומיא צענין כיבוש הארץ לפני הזמן ח"ו, ולא השיג בהשגתו שום אדם בעולם, וזה נתינת עטם מה שהקדים לאפרים שיהי המשכת הכרעה אלו בכל ד' וצחי' של ימין, מפני שירושת הארץ לישראל יהי ע"י זרעו, וללמד לדורות העתידים שא"ל להיות ירושת הארץ אפי' עם נדוד כח של ד' שמאל כנ"ל.

מדברי המד"ר ציקש לגלות את הסך והסתלקה ממנו שכינה והתחיל אומר דברים אחרים עכ"ל, ולכאורה ל"ב דבדאי שהשיג יעצמי' ראונו יחי', וענין קץ הגאולה הוא בצחי' לגבי גלותי לאצרי לא גלותי כמבואר בזו"ר, וא"ך יתכן שציקש יעצמי' לגלותו אם אין ראונו יחי' צדק, גם סיום המחמר התחיל אומר דברים אחרים ל"ב בכונה ומה זה זה ללמדנו, גם ידוע שרמזנו בפסוקים אלו כל מה שיארע לישראל עד עת קץ, וא"כ אין אלו דברים אחרים, ולדרכנו אפ"ל כי לא ראה יעצמי' לגלות זמן בקץ, דענין זה לא ניתן להחלוקה, אולם ראה לגלות להם אופני ותנאי הקץ, שעי"ז ידע ישראל דורות העתידים סומי את האמיתות, שאם תהי' עפ"י התנאים הלה שגילו חז"ל אז הוא קץ אמיתי ולא זולתו, וזהו כח הרמזים ז"ל (צד' תשובה פ"ו כ"ה) אין ישראל גאולים אלא בתשובה, וכבר הכניחה חורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותו, ומיד כן נגאלין שגא' יהי' כי יבואו עליך כל הדברים וגו' ושפת עד ד' אלקיך וש' ד' אלקיך וגו', וענין בספרי ויאל משה (מאמר א' סי' מ') ביאור דברי הרמזים אלו, ולכאורה יש זה פלוגתא ערוכה בצבלי (סנהדרין ל"ז ע"ב) דלר"א אין גאלין אלא בתשובה ור"י חולק וגם רב ושמואל פלגי' בהא עיי"ש, ותכל מקום דפלגי' ר"א ור"י הלכה ברי"א, והלכה כשמואל בדיוק, ומדוע החליט הרמזים ז"ל בזה כר"א ורב, וביארתי כי פלוגתא התנאים הוא על ביאת משיח כמ"ש רש"י ז"ל שם דרב ס"ל אם כל ישראל חורין בתשובה יבא ואם לאו לא יבא, ושמואל אמר דיו לאכלא שיעמוד צבלי, פרש"י דיו להקב"ה שיעמוד כמה ימים וימינו אחר, כלומר אם לא יעשו תשובה אנו עומד צבלי כל הימים, אלא ודאי קץ לדבר עכ"ל, כי בזמן קץ האחרון יש הכניסה מהקב"ה בשערה שכל אופן יבא משיח, ולא הכניס הרמזים ז"ל צדק. פלוגתא כלל, כי דבר זה הוא ביד הקב"ה, אך סובר הרמזים ז"ל שאחר ביאת המשיח, ערש שיעשה שום תמועה של גאולה או קיבוץ גלויות, מוכרח שיקדימו ישראל לעשות תשובה, ומפורש כן בקרא ושפת עד ד' אלקיך וש' ד' אלקיך את שבותך וגו' וא"כ בזה שום פלוגתא (עיי"ש בדבריו באריות)

ויתבאר לדרכנו במאמצי' ואגידה לכם את אשר יקרא אחכם באחרית הימים, פרש"י ז"ל

לחרי (לנפין. ו) ויקרא צבם שמי ושם אצותי וגו' האכן מוצא פי ויקרא צבם שמי, כי כזה כל ישראל יקראו אפרים וכו', והשיג עליו הרמב"ן בק' ח"ל ואינו נכון, כי הכתוב אמר צבם, והנה לא נקראו ע"ש משה עיי"ש. ז) ויצרכם ציוס הבוא לאמר, ל"ב אומרו ציוס הבוא דמחמר ומומן מאלו. ח) כך יצרך ישראל וגו', פירשיי כזה לנצח את ציוס יצרכם בצרכתם ויאמר את לבנו וימנך אלקום כאפרים וכמשה ע"כ, ולכאורה לפניי הוליל, "צבם" יצרך ישראל, דהלא לשוניהם צריך כן.

ונראה לנאר הענין בצקדם לפרש כפסוק וישם את אפרים לפני משה עשיתי שפי אלמנ"ר זל"כ בקדויות דברי המדרש פליא: מנין לחזון שקדמם לען שנאמר וישם את אפרים לפני משה, דכזה מליו חלל צרכה מרע"כ (שצריך את צ"י) לצולן אמר שמה צולן צלחך ויששכר צלחך, פירשיי לעיכך הקדים צולן ליששכר לפי שהורחו של יששכר ע"י צולן ביתה וכו'. לכאורה מוכח מכאן שמי שמחזיק למודי תורה יותר גדול צמעה מן הלמוד בעלמו וכו'. חכן מליו דדח"ל גדול תלמוד שצביא לידו מעשה, אי"כ מוכח שהעיקר הוא המעשה שפועל בעלמו, ולכאורה מביחן מוכח כן מבחוס"ק, ואפ"ל דמרוח צקרא וישם את אפרים לפני משה, ואמרו ז"ל עדי"כ ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו שעתיד יכושע ללאת ממנו שילמוד תורה לישראל, ואם כן שפיר מוכח ממה שהקדים יעקב אציו את אפרים לפני משה, כי גדול לימוד החורב הקדוש יותר ממנו שמחזיק וכו' וזה שאמר המדרש מנין לחזון וכו' עיי"ש, וכן כתב החיד"א בצפני נחל קדומים דעל כן הקדים לאפרים לפני משה, לכוונת דתלמוד גדול, דמליו דאפרים כי רגיל לפני יעקב בתלמוד, ומעשה כי הממונה על הבית ומחזיק בו, ועי"כ וישם את אפרים לפני משה, כי כתיב גדול צמעהו מהמחזיק עכ"ל ז"ל.

אמנם כך מילתא מליו סתירה בדברי ר"ל (כמו שכתבנו לעיל בדורש הקודם) דליתא צוז"ק פ' ויחי (דף רמ"ב) אמאי אקדים צרכאן צולן ליששכר חדיר וזה יששכר אשחדלותי צאורייתא וצאורייתא וקדום כלל אתה, ואמאי אקדים לי צולן

עכ"פ צורר אפ"ל שח"י קן בגאולה כי אם ע"י קיום החוב"ק ומלואו, ורק מסערה דימואל וצבם החוב"ק היתמנה מימיו של הקצ"ב, ואפ"ל שח"י גאולה אמיתית וירושלם הארץ לישראל אפי' עם גדוד סיוע מסערה דשמאלא כמ"ש לעיל, ומעשה חס כי יעלפ"כ מוכר סימני בגאולה צעד שכי השכינה בק' שורח עליו, כי צרכה אומר על שמאל שהוא ימין, לפי שהוא ימין דשכינה בק' השורח עליו, ואולי יכ"י צב מקום לעשות לדוחה ח"י שאפשר להיות בגאולה מבחי' דשמאלא, ואפשר דע"כ וסחלקה ממנו השכינה צאורה שש, וכחחול למר דברים אחרים מלוג צבם כרמז כפשוטן באופן שלל יכ"י מקום לעשות צבן.

*

במסיבה להחזקת הישיבה

ויברך את יוסף ויאמר האלקים אשר התכלט אצותי לפניו אברהם ויחם האלקים החושב אותי משדוי עד היום הזה, המלאך בגואל אחי מכל רע יצרך את הנערים ויקרא צבם שמי ושם אצותי אברהם ויחם וגו' ויצרכם ציוס הבוא לאמר כך יצרך ישראל לאמר וימנך אלקום כאפרים וכמשה וישם את אפרים לפני משה. ולי"ד עובד צמקראי קודש אלו : א) קושית האר"ק על אומרו ויצרך את יוסף, דלא אשכחן כזה צרכה דצריך לי' ליוסף אלא לציוי, חל לציוי ויצרכם מצע"י לי' מהו ויצרך את יוסף עיי"ש. ב) מאי מרצה צאומרו, "את" יוסף כקושית אברהם ש. ג) אומרו יצרך את הנערים צלשון נסתר, הלא היו משה ואפרים לפניו כמצורר צכתו שבעמיו אחים יוסף לפני יעקב וכו' ומדוע אמר את הנערים צלשון נסתר, יותר הוליל יצרך אחכם צלשון נוכח. ד) "את" הנערים, ל"ב מאי מרצה צבם, ויספיק לומר המלאך בגואל אחי מכל רע יצרך הנערים. ה) ל"ב מה שקראם נערים וסבר היו אנשים וגדולים, דאפרים כי צבית התלמוד ומשה כי ממונה על הבית, ואף דמליו גם בגדולים לשון נער וכמ"ש ויכושע כן נון נער לא יתנע מתוך האוכל, אולם אף על פי כן עממא צפי מ"ש הכתוב לשון דמשתמע

והנה עד כה דברנו בחורו של ח"ת, אבל חורו של חש"ר ודאי לשמח הוא, וכמ"ש חז"ל (שבת קי"ט ע"ב) אין העולם מתקיים אלא בשביל הכל חיובות של בית דין, ח"ל ר"ש ללבי דידי וידיך מאי, ח"ל איני דומה לכל שיש בו חטא לכלל שאין בו חטא ע"כ, והנה ודאי שח"ת ולומדי חורו חז"ל אינם כלל בשום שבו הקדומים, אבל חיובות של בית דין הלא גם מיומח קדם לא היו בעלי השגות כלל, והחשיבות שלהם מפני שחורו הוא לכל שאין בו חטא, וזה נשאר להם גם בזמננו, ודבר זה לצד נשאר עד בחינת של דורות הקדומים, וכמו אז כן עכשיו חורוהם הכל שאין בהם חטא, וחורוהו של חש"ר גדולה אף מלמוד חורו לשמח של גדולים ודוקים וח"ת כמבואר בדברי הגמרא כ"ל, ואמרו ז"ל משגל ישראל לא גלה שכינה עמכם עד שגל חש"ר ואז גלחה השכינה עמכם, מבואר דבשביל חש"ר יש השראת השכינה וחולתם אין השראת השכינה, וכמחזיקים בחורוהו של חש"ר ברור בודאי שזוכין בכל הברכות שצריך משרע"ה את המחזיק.

וגרמא לבאר דא מאמר הכתוב והדקדוקים כ"ל, ודנה יע"א כשרא לנרד את אפרים ומנשה נסתלקה שכינה ממנו, כמ"ש רש"י ז"ל לפי שעתיד ירבעם ואחאב ללאת מאפרים וכו', והכוונה דא לפי שירבעם ואחאב הכשילו את ישראל לעשות אחר ע"ז, וגרם על ידם חורבן בהמ"ק וסילוק שכינתו יח' מישראל, וע"כ מידה כנגד מידה נסתלקה ממנו שכינה כשרא לנרד, וע"כ אמר מי אלה שאין ראויין לנרד, ואמנם בזכות חורוהו של חש"ר תחזור השראת השכינה בק' על ישראל אף בגלות, כמבואר במדרש כ"ל משגל ישראל לא גלחה שכינה עמכם עד שגל חש"ר, וע"כ הכיור יע"א ע"כ זכות חש"ר וחורוהו הבהודים ללאת מהם, ודנה זה חורו השראת השכינה למקומה, וכו' גם הם לנרד בהמ"ק, ח"ש ויצרך את יוסף וגוי כמלאך הכולל אחי מכל רע יצרך, "את" כעצמם, שצריך את יוסף ואפרים ומנשה ודורות הבהודים ללאת מהם, את כעצמם ר"ל עם כעצמם היינו חש"ר, וצירוף זכותם חזרה השראת השכינה וכו' כולם לנרד ע"כ זכותם, וסדר דא קושית כוזבין ודקדוקים כ"ל.

וכו', אלא צדקן זכה על דאפיק פתא משומי ויכ"ז לפומי' דישכר, בגין כך אקדים לי צנרעאן עכ"ד כוזר הקדוש, הרי מבואר דהמחזיק יש לו מעלה יתירה על הלומד, ומקדם אליו לנרד מפני שהוא הגורם לחורוהו, וכמו כן אמרו ז"ל במדרש רבה (פרשת נשא) לפי שגדול המעשה יותר מן הנושא, שוליו צדקן לא הו' ישכר וכול לעסוק בחורו, אולם מבואר להיפך בגמרא ברכות (דף ל"ד) ארצ"ה אר"י כל הבהודים לא נתבארו אלא לעושי פרמטע"ה לח"ת ולמהם ח"ת מנכסיו וכו', אבל ח"ת עצמן עין לא ראתה אלקים זולתך, הרי מבואר דמעלה בח"ת גדולה על בחי המחזיק, וי"צ להשוות דברי חז"ל, וכבר ביארנו דא בדבריו לעיל.

ואת"ל עוד באופן אחר, ודנה מ"ש חז"ל ח"ת עצמן עין לא ראתה אלקים זולתך, לאו כל אדם זוכה לבחי מדרגה זו, כי אם השוסקים בחורוהו בקדושה ועברה ולשמח, והתנבצרות ה"ר חזק מאד למנוח מה, וכמ"ש ז"ל (סוכה י"ב ע"א) ואכ"ר מניח אומ"ע ומחגרה בשנאיהם של ישראל וכו' ותלמודי חכמים יותר מטלם, ואמרו ז"ל אלתלם הקצ"ה עזרו אינו יכול לו, ודנה אם חכה להתגבר על יצרו ולהגיע למדרגת לימוד לשמח, אז בודאי שכרו הרבה מאד ומדרגתו גדולה עד אין שיעור, כמ"ש ז"ל עין לא ראתה וגו', אבל בהתחלת העבודה אינו יכול להיות לכל אדם עד שלחם ב"ה ויתגבר עליו, לא כן המחזיק שאין התנבצרות ה"ר חזק עליו כ"כ, ואפילו באינו מתכוין לשמח שכרו מרובה, כאלמח"ל האומר סלע זו ללדק בשביל שיס' בני הרי זה לדיק גמור, וא"כ אפשר לו להשיג ולהגיע למדרגתו מיד, ובגלל זה אקדים לי הכתוב צנרעאן כמבואר באר"ה כ"ל, שזוכה להשפעת הברכה מיד, כפי פעלו שנגיע לשלימותה מיד, אולם אם חכה בח"ת לשלימותו להגיע למדרגת לשמח, אז בודאי גדול מעלתו למעלה המחזיק, וע"ז אמרו ר"ל שעת הבהודים לא השיג מעלתו, אלקים זולתך וגו', ומעשה אין עוד בתורה בדברי ר"ל דהמחזיק מוקדם לנרד לא מפני שגדול מעלתו על הח"ת, אלא מפני שנגיע למעלתו בהקדם כ"ל, וע"כ קדמה ברכתו, אבל אחר שחכה בח"ת להשיג שלימותו אז יגדל מעלתו על המחזיק כ"ל.

אין שלום מן האר הישראלי, כי מתגבר על שניהם על כיאל ועל כזה על יששכר ועל זבולן.

והנה אם חכם האדם תורה וגדולה במקום אחד, ויתאמץ כי דעת לעסוק בתורה ולהחזיק בלמודי תורה, אז יבין לו מעלה ותשועה בתורה והמחזיק גם שניהם, כי המחזיק לדת לו בחי' ומעלה יתירה, ובתורה לו יתרון כגל. והאדם לשניהם יש בו יתרון ומעלה שניהם, ועל בחי' האדם. בדרך ישיא את ישראל וישימם אלוקים באפרים ובמנשה, שיהי לכל אחד ואחד עבודת חיות שניהם, וזה "בך" יצחק ישראל. וללאורכה כולל כסם יצחק ישראל ולדרכיו ביתה טוהה בדרכה על הבחי' כעולה משניהם אפרים ומנשה (דאפרים כי רגיל בתלמוד ומנשה ממונה על הציון), ולעולם זה פרע צרכיו בלשון יחיד "בך" יצחק ישראל. לאורח על בחי' המשותף משניהם, ומחזיק בזה בשגת המצבין זיל על האמצעי שפירש במאמר הכתוב ויקרא בזה שמי, כי כל בית ישראל יקראו אפרים וכו', וכתב המצבין ואינו כהן כי הכתוב אמר בזה והנה לא נקראו ע"ש מנשה (עיון לעיל קישור ו'), אמנם איש לדרשו שטוהה בדרכה ביתה שיהי לשיא כח חיות שניהם, ואף כי כל בית ישראל יקראו אפרים, אבל יבין כלול בזה גם בחי' מנשה, וא"ש מ"ש ויקרא בזה שמי.

וב"ש ויבדלם ביום ההוא, אפילו ע"ד כגל, שא"א שיהי התחדשות והשתנות אפילו כל דבר מהדך שבו לו אצותיו הקדושים, כן בלמוד תורה וכן בהחזקת התורה, ולא כשנתן ישיא ע"ה את צרכיו ושימם אלוקים באפרים ובמנשה, שיהי ללא"ה זכות תלמוד תורה ובהחזקת תורה, הקדושים תהיו ויבדלם ביום ההוא לאמר שיהי על בחי' היום ההוא ודרך אצותיו הקדושים, לא על דרך רוח חודש אשר לא שערם אצותיו, ואז התורה חיי במה דמותה והמחזיק ביום מסייע לעצמו שיעיר וינעם ר"ל כמותם, בשיית יעזור לנו שיתקיים צו צרכיו של ישיא ע"ה וכל העושים ומסייעים להחזקת התורה וישיא ע"ה להם הקצ"ה חלק פעמים ככה, וזכה לדעת וישימם אלוקים באפרים ובמנשה, וליא יבין תורה וגדולה במקום אחד, וזכה לישועה אמיתית בהתגלות כבוד שמים עלינו בצי"ח.

ובזה יתבאר מאמר הכתוב האלוקים אשר התכלו אצותי לפניו וגו', וללאורכה מה לורך לסימן זה למד האלוקים אשר התכלו וגו', כפי שתי רשויות יש ח"י עד שהאריך לסימן, ואם ראה להאריך זכות אצות לא היה צריך לכל זה והיה למד בזכות אצותי אצותם ויחזק, אך לפי שראה ישיא שאלהם וירצם עתידים ללאות מנמו שהשתדלו את השלם כולו בע"ז, והנה ירצם וגם אלהם היו מקיימים כל התורה כולה, וכמו שאלמו חז"ל שבי' לאלהם מסירת נפש עבור כבוד התורה הקדושה, אלא שעשו בעבודת זרה ותשבו שכן הוא רצון השם ויתבאר, ועי"ז רבים תללים הפילו צרעתם ליתן בדרכים עקלקלות לעבוד ע"ז על פי התורה, ועי"ז רמז ישיא שלא זו בדרך ורק האלוקים אשר התכלו אצותי לפניו רק אלו העבודות ויבדלם על האצות חלבו, בלי שיהי כל דבר וכלי שום פשרה, ואם בעקבותיהם תלכו אז תדעו ולאמנה שהכנס הולכים בדרך הישר, וע"ה ע"ס מאמר יצחק את הערים והטוהה על השב"ר כגל הקדושים תהיו ואמר האלוקים אשר התכלו אצותי לפניו אצותם ויחזק האלוקים הרושע אצותי משדיו עד היום הזה, ואמר שיתקיימו כל אלו התנאים אז יבדל את הנערים בזכות השב"ר כגל ולא אלה, ואין לורך לאחר מלך הדור, בעוה"ר השפלות מורא מורא שלא יהי כמותו מיום הוסדה הארץ, וישאר רק מחי מספר המתקיימים בתמונה ושמירת תורה ומצותיו ויתבאר, ורובן נשעלו צדעה נפסדות ר"ל, ומי שראה להחזיק בדרך האמת אין דבר עוז מהחזקת השב"ר על דרך האצותיהם.

אמר רח"ל בגמרא (סנהדרין ל"ח ע"א) מאי ולוהא ולנא אין שלום מן האר, רב אמר אף תלמודי חכמים שכתוב בזה שלום וכו' אין שלום מפני אר, פירש"י בליא מפני אר מילי ברע, ולי"ב למח נקראו בתורה יולא ובה, ולי"ב ובה המחזיק את בתיהם בא בשכרו ונחשב כמותו כמ"ש שמה זבולן באלהם ויששכר באלהם כגל והמחזיק נקרא יולא ע"ש הכתוב באלהם, ויששכר בלמוד נקרא לנא, ע"ש שבו באלהם, וזה כמות הממלא (שם בסנהדרין) דעיקרם דמשיחא הילך ברע מתגבר על שניהם, ובאמנם ז"ל בת"ח יותר מכולם, עכשיו הוא מתגבר גם על המחזיק בדרך התורה כמו על בתיהם ע"מ, וזה בגמרא וליולא ולנא

אחור, וכו' עשי'ם שכתבנו בסי' שכל מחשבה ודיבור ומעשה האדם הנה הוא בורה לו מלאך לפי ענינו אם לעזב אם לרע, ועי' אחר בדרך שהאדם רואה לילך וכו' כפי רצונו ודעתו של אדם, מוליכין אותו אחור המלאכים הצבאים מאחורו רצון ומחשבה אשר בו, עי' לעניינו. ועתה זה כתב האורח'ם הק' (כ"ט שופטים) לפרש הכתוב כי תלך למלחמה על אויבך ורחיק סוס ורכב עם רב ממך, שרמז הכתוב על מלחמה האדם עם יצרו, שצמחמה זו יש ב' דברים קשים לאדם שמתחילים בהם, ה' הוא שאינו מלומד במלחמה כמו הילד'ם שהוא מלומד ורגיל במלחמה זו, ומה גם אחר שנכשל בצבירות רבות ושחוספס כחות הרע שטלחו ממשעו. הרעים, וז"ש כי תלך למלחמה ורחיק צביון שלך סוס ורכב, כגוד מה שהוא הילד'ם סוס מוכן למלחמה משא"כ האדם, ואומר עם רב ממך כגוד כחות הרע שחוספו ממנו מלד מעשיו הרעים, עי' מקלח לה"ק.

והנה לפי' יפול לב האדם ויומם כמים, דלוק יהיה בכתו לערוך מלחמה עם מחנות מלאכים מזיקים אשר נבראו מחטאיו, אמנם ענה היעוה' לה מ"ש חז"ל במד"ר פ' אחרי (כ"ט סימן ה') כי בתחבולות חשבה לך מלחמה ר"י אחר אם עשית חבולות של עבירות, עשה כנגדן חבולות של מצות וכו', והכוונה בזה להרבינו דע"י שירצה בחבולות של מצות ובראו ממעשיו מלאכים קדושים וטובים, והם יעזרו על ידו להתחזק במלחמה זו נגד המזיקין הרעים להחטאיו, ויותר שיעשה האדם את המצוה בשלימות, גם המלאך הצבאי על ידו נשלם בחי' קיומו, ובהו גדול וחזק יותר ללחום נגד המזיקין שנבראו מעבירות שלו, ועי' לריק האדם להתגבר על יצרו ולקש' עזר מהשמים, וכשיהיה לו רצון אמיתי להתקרב להשמים, מיד נברא עי' הרצון הטוב מלאך קדוש, וכו' ועזרו לו במלחמה וגואל אותו מהחטא הנקרא רע ומן המזיקין שנבראו על ידו.

והנה יע"ש עי' המלאך הגואל אותו מכל רע וגו', ובאמת לצורך רוס קדושתו לא היה צריך לה, כי לא שלט בו יצר הרע כלל באמרו'ל (ב"צ י"ז ע"א) ששם לא שלט בהן יסד'ר אלו כן אצרכם ילחם

ויברך את יוסף וגו' האלקים הרופע אותו מעויו ועד היום הזה המלאך הגואל אותו מכל רע וגו', יל"ד שבתחילה אחר האלקים הרופע אותו וגו' ואח"כ אחר המלאך הגואל אותו, וז"ל טעם השני, גם כי הליקוים האמיתיים מושגחים מאחור יחבדך בהשגחה פרטית עלי' אלהי, ומי' אחר המלאך הגואל אותו, וז"ל (ב' יצחק את הבערים. י"ב, מה שקראם בערים, גם כולל יצחק אהבה לנכח (כחות הקדושה כבר מצוה'ת לעיל). ג) וידעו לרוב בקרב הארץ. פירש'י כדגים הללו שפרים ורבים ואין עין הרע שולטת בהם, דלוי להבין מדוע זכו בני יוסף לברכה זו דוקא, ואם הוא ברכה גדולה אוף לא בידך גם את יתר השבטים בברכה זו, האמנם שאמרו'ל שבי'ם אדם אשר נברכו בדרך אחרת, שכלם כולם בכל הברכות ליתן את של זה לאה (עיין פי' רש"י שם), מכל מקום טעמא בשי' מה שצריך את בני יוסף בפרטיות בברכה זו.

וגל"פ בהקדמ' מה שדרשו ז"ל עי"ש בן פורת יוסף בן פורת עלי עין צמח לעדה עלי שור, צמח מארים היו לועדות על החומה להסתכל ביופיו וכו', וצתרגום ירושלמי פי' צמחיהו דשלטניהו מרקדין עלך וכו' והו' מורקן קדמך שירין וכו' וכל מיני דבב, סבירין דלח תלי עינך ומסתכל בחדא מנהון, חס לך יוסף צרי דלא תלחא עינך בחדא מנהון וכו', ארום חיו עיניו ויברכו לצי' מוצדין צר גא' מנו עלמא וכו'. ועד"ן פי' צתרגום וי"ע עיי"ש. הרי שפרשו עלי עין, שכתבנו על חיו עיניו, ועד"ן אפ"ל ברכה זו שברכס יע"א עי"ש שלא יהי' עין הרע שולט בהם, והכוונה על עיני עולם שיהיו נשמרים מרע ולא יתכללו בחטא, דחטא הידוע נקרא רע כמ"ש ויהי ער וגו' רע צעני ה' (עיין פרש"י שם), והסתכל בפרטיות ר"ל נעשו עינים שלו רע עי"ש החטא, וכו' גרוע יותר מעין הרע של אחרים.

והנה ידוע דכל חטא שהאדם עושה ר"ל הוא בורה לו מזיק מלאך רע שמכשילו בעבירות עוד, כמ"ש במדרש'א ז"ל (בחי' מכות דף י' ע"ב) לפרש אמרם ז"ל בדרך שהאדם רואה לילך מוליכין אותו, חלוקה דלא קאמר שמוליך אותו הקב"ה אלא מוליכין

וישאלו, עכ"ד במדרש וי"ב. ויתבאר בהקדם אמנם ז"ל גדולים לדיוקים במיתתן יותר מנחיהם, ולכא"ל בסדרה מותה לביסוף, כי בלדיוק כ"ז שהוא בחיים חיותו בעו"כ, הוא מוסף והוא בעבודת הש"ת מידי יום ביומו ומסגל מלות ומעש"ט והוא גבול ממדריגה למדריגה, משא"כ במיתתן דבמיתם חפשי בחיב.

ואפ"ר הכוונה עפ"מ"ש רש"י ז"ל (פי' ויאל) בשם התנחומא, שלא מצינו במקרא שיהיה הקדוש ברוך הוא שמו על הדיקים בחייהם לכתוב אלפי פלני, משום שנאמר (חייב ע"ז) הן בקדושי ולא ואמין וכו' עיין שם, הרי שהדיקים זוכין לאחר מיתתן לחיי החייהדות אלקות והשפלה השכינה, מה שלא זכו אליה בחייהם, ולעולם זה כוחם גדול ליכנות לאחרים מכותם במיתתן יותר מנחיהם, וכן מצינו במראה הסולם שהשכינה הקדושה לשי"א על ידושה הארץ אמר לו אנכי אלקי אברהם איך ואלקי יצחק וגו', ועיין פרש"י שם, וז"ל ישי"א הזה אנכי מה וכו' אלקים עמכם, וכן אמר יוסף אנכי מה ואלקים פקד ופקד, ביינו שנחי' בחייהדות אלקות אשר חבו אליה במיתתן, הורישו זכותם לנביאם ועי"ז וכו' אלקים עמכם וגו', וזאת ויתבאר קישור הכתוב וימת יוסף וכל אחיו וגו' וצ"י פרו וישאלו וגו', דגדולים לדיוקים במיתתם להבין בזכותם על ישראל, וז"ל במדרש אפי"ט שמתו, אלהיהם לא מת, ר"ל שזכותם קיים ועוד תגבול במיתתם ע"י שזכו לחיי החייהדות אלקות ויתבאר, ה"כ"ד וצ"י פרו וישאלו, שזכו לאז ישראל בזכותם כנ"ל.

*

ויקרא יעקב אל בניו ויאמר באספו ואגידה לכם את אשר יקרא אחכם בשמותיהם, וי"ד חומה אשר יקרא אחכם לשון מקרה, הלא הכל שהשגחה פרטית מהבדול כל עולמים, וכו"ל מעיקרי האמונה שלא לתלות שום דבר במקרה כמו שכתב הרמב"ם ז"ל במורה נבוכים, וכעת באור החיים הקדוש (בפרשת בחקתיו) וכלכתי וגו' בקרי פי' שלא יבא עליהם היסורים מכוננים על חטאתם וכו', ואמר ד' ב"ח ילכו עמו בקרי ולא ישיבו לעשה ה' אשר יתקדש לשם בכוון יסורים כנגד עוונותיהם,

ועקב וילק ל"י מקראי עיי"ש, הלא שלגדול ענותותו כהך בלדיוקים החזיק אפי"ט כאלו עדין צריך ללחום ביה"א, והמלאכים שנבראו ממשכה המלכות הם מליים וגואלים אותו מנחי' העבירה הנקרא רע, וזמרח"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ועי"כ נבחינה שהגחה הכללית והפרטית אמר האלקים הורעוה אותו משודי ועד כיום הזה דככל בידי שמים, אמנם בענין שמירה מהשטח תלות בצדו של אדם, ובדרך שהאדם רוצה ללך מוליכין אותו, ועי"ד שפי' במכרש"א ז"ל והמלאכים שנבראו מלכו מוליכין אותו, וז"ל המלאך הכולל אותו מכל רע, ר"ל המלאך הקדוש שנברא ממשכה המלכות הוא הכולל אותו מנחי' רע, ויברך את האנשים להיילם מנחי' רע כמנון, וקראם נערים עפ"מ"ד בזהר חדש במדרש בעולם (דף י"ג ע"א) בלוחה שש בכך ר"ע וכו' ווי לזרע הוא כד ייחי והוא זרע, א"ל ליה זרע שהוא מתקיים הלא בכל פיהם של השב"ר כד חיוון ריכין בלזר, וכד חיוון קשטין אורייתא משחכתא מנחין, וכן הא דלר"י מאי דכתיב אל הנער הזה התפללתי, הול"ל אל בן הזה התפללתי, הלא אמרה חנה יח"ר שששה שגדל ושהלל בעבודת המקום כמו עכשיו שהוא נער, וכל אדם שחכם להיות בזקנותו כמו בנערותו וזה למעלה שמואל הציב וכו' עיי"ש, וז"ל ויברך את הנערים שיחבו להיות נבחינה נערים אף בזקנותן ע"י שילולו מן הכטא הנקרא רע, ואמר וידעו לרוב בקרב הארץ כדגים כלל שאין עין רע שולטת בהם, ר"ל כמו הדגים לפי שהם צמים שהוא מקום עברה אין נחיתה רע שולטת עליהם, כך לא יפלט עליהם נחיתה רע וייללו משין רע כנ"ל ולפי שיוסף בלדיוק השלים אפי"ט במידה זו כמבואר בתרגום וי"צ וירושלמי כנ"ל, עי"כ זכו בניו מידה כנגד מידה לצרכה זו.

*

ויאמר ישראל אל יוסף הזה אנכי מה וכו' אלקים עמכם וגו', ל"ט קישור הכתוב מדוע תלה ישי"א הכטת וכו' אלקים עמכם במאמר הזה אנכי מה, וכן מצינו ביוסף שאמר אנכי מה ואלקים פקד ופקד אתכם, וז"ל הקישור, ובמדרש וימת יוסף וכל אחיו אפי"ט שמתו, אלהיהם לא מת כנ"ל וצ"י ישראל פרו

הקדושה (פז"ז) ושל"ק ושאר ספרי קודש האריכו למעניהם בענין תשובה על העון החמור הזה, וכבר ביארנו בזה ועוד לאלקי מילין.

ואשר אנכי אחזר ודחתי"ק לשעתו סובב וכולך, דכר בגמרא איכא פלוגתא אם בעלי תשובה עדיפי טפי או לדיקים גמורים, וליתא בגמ' (ברכות ל"ד ע"ב, וסוכה דין ל"ב ע"א) ואל"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הניצאים כולן לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה, אבל לדיקים גמורים עין לא ראתה אלקים אלתך, ופלוגתא דר' אבהו דא"ר אבהו מקום שבעלי תשובה עומדין לדיקים גמורים אינם עומדין וכו', והרמב"ם (בפ"ז מהל' תשובה כ"ד) פסק כר"א דבמקום שבעלי תשובה עומדין לדיקים גמורין אינם עומדין שם, והרד"ק מולק עליו וסובר שלדיקים תשובים יותר מצעלי תשובה, עכ"ל בש"ס דילן איכא פלוגתא.

אמנם בזה"ק (פ' חיי) מבואר לכדיא דעדיפי בעלי תשובה מלדיקים גמורים, וז"ל עכ"ל ואזכרהו זקן בזה בימים, ת"ח אזכרהו אחריב לגבי ותיאוצתא דילי' הוה כל יומיו צדאי, ולא אחריב אזכרהו ביומא חדא או בזמנא חדא, אלא עובדיו קריבו ל' בכל יומיו מדרגא לדרגא, עד דאסתלק דרגיו כד הוה סוב ועאל דרגין עילאין כדקא חזי, דכתיב ואזכרהו זקן וקדין בזה בימים צליון ויומן וכו' זכאין אינון מאריהון דתשובה, דכא בשעתא חדא ביומא חדא צרגעא חדא קריבין לגבי קוב"ה, מה דלא הוה הכי אפילו לדיקים גמורים דאחריבין גבי קוב"ה ככמה שנין, אזכרהו וכו' כדאמרי, וכן דוד דכתיב (מלכים א' א') והמלך דוד זקן בזה בימים, אבל מארי' דתשובה מיד עאל ואחדעק ב' בקוב"ה, ר' יוסי אמר תנין אחר דמאריהון דתשובה קיימי ב' צדכא עולמא, לדיקים גמורים לית לון רשו לקיימא ב', בגין דאיוון קריבין למלכא יתיר מלכו וכו', ועוד האריך בזהר כפי' הרבה במעלת בעלי תשובה עיי"ש.

ולפ"ז ית מקום למר דמ"ש בזה"ק שאינו מועיל תשובה לחטא זה כטובה להביע לתשובה

גם הוא ילך עמכם בקרי וכו' עיי"ש, ול"צ מדוע אמר לשון מקרה, והל"ל אשר ימלא אתכם צלחריה בימים.

ונראה לצאר הענין בדרך רחוק מוסר, ידוע כי ימי השבועיים מסוגלים לתיקון חטא היום, וחומר עון זה מבואר בזהר מקומות בדברי חז"ל, ובגמרא (נדה י"ג ע"ב) אמרו מוטב חזקת כריבו ואל ירד לבאר שחת, וכו' בתי' יסגר ואל יעבור, ובזה"ק הפליגו מאוד בחומר עון זה בכ"מ, וכו' בזה"ק (פ' א') אוי לרשע רע כי גמול דיו יעשה לו, אמאי גמול דיו ח"י יתקן לאכללא מאן דרע, וכו' ביד' לאמאי ולחבלא זרע' צרקא וכו', אקרי רע, ולא חמי אפי שכינתא וכו', אוי לרשע רע ווי להכחא חייבא דליאו רע, דעבד גרמי' רע, כי גמול דיו יעשה לו וכו', ולכא ערדין צדכא עולמא יתיר מכולא וכו', וכולו סלקין וכו' לא סליק, ואי תימא שאר חייבין דקעלי בני נשא, ת"ח דכולו סלקין וכו' לא סליק, מ"ע אינון קעלי בני נשא אחרא, וכו' קטיל בני ממש ואושרי דמן סגיאין וכו', ח"י יודא לית לך חובה בעלמא דלא אית ל' תשובה בר מבאי, ולית לך חייבא דלא תמאן אפי שכינתא בר מבאי דכתיב לא יגורך רע, עכ"ל בזה"ק, ורעה תלמי וחסמר שערות אונ' למשמע חומר העון הזה, אמנם הקשו המ"פ דכא קי"ל אין לך דבר העומד בפני התשובה, ותו דבזה"ק (פ' ויקהל) נחבאר חומר העון הזה וסיים וכו' מילי כד לא עבד חייבא שלימתא, חייבא דליאו אחחוי' לחפאח על כל עובדיו עיי"ש, כרי לך צדכא שמועיל תשובה גם על עון זה, אלא שצריך חייבא סג, ואין קאמר לעיל שאינו מועיל תשובה, גם בש"ס לא מצינו לחלק בזה, דבירושלמי (פסח פ"א כ"א) אמר סחמא אין לך דבר העומד בפני בעל תשובה, ובבבלי (יומא פ"א ע"א) חושב ד' חילוקי כפרה, ומבואר דמכאן תשובה על הכל חוץ מהמנינים והאפיקורסים שאין להם חלק לעו"כ, ואף בזה הוא רק אם מח בלא תשובה, אבל אם שז מרשעו קודם מותו וכו' בעל תשובה כחב כרמ"ם בספר המדע (כ"ל תשובה פ"ג) שכתב מבני עובדי' שאין לך דבר שעומד בפני בעל תשובה, אלא שאלו ז"ל (עיי' י"ג) הכפרה מן המנינות מיד מיית, אבל לא מצינו שלא תועיל תשובה כלל, והכתוב אמר חשב אונ' עד דכא, וצדקויות חכמה (בשער

כדי"ח כי יהי כך חיש אשר לא יהי עובד מקדש לילכ
 כי זה כי מלחמת עמלק לעמל אח בני ישראל בעומל
 זו ולמלחמה חק כי יכול לעמלום, ולא כי יכול
 ליהם בתוך העניים, אמנם הכוונה על הכ"מ שהוא
 שר של עמלק, וואו הכפיש והתגבר עליהם להכניסם
 בעון זה ולעמלום ח"ש אשר קרך מל קרי.

ובזה יתבאר לנו מ"ש יע"א אשר יקרא אחכם, וזה
 יע"א ראה חוקק בגלות באחרית הימים,
 שיתגבר כח העומלם בעון זה, ואמר האספו ואגיד
 לכם את אשר יקרא אחכם משון קרך דרך, שיתגבר
 עליכם בחיות אחת העומלם, והודיעם גזל הכסיונות
 באחרית הימים והאזירם לעמוד על המשמר ולשוב
 בחיובתם בני דמעות שלש דא מושיל לחייון חטא
 הזה, ומרגל צפי כ"ק ח"י ה"מ זל"ה שלשעט
 ויחזי הקדושות מעמקי הקליפות ח"א רק דמעות
 שלש באמת וכל חמים, וזה אפשר לקרב בגאולה.

חב"ו נא וראה מ"ש בספס"ק מועם אלימלך ויקרא
 לבנו ליוסף לכאורה הילל לבנו יוסף, אך בעין
 הוא מה שהלך מקיים התורה שאינו עובד על מלכותו
 חיו חלל במדרגת עבד שאינו עובד על מלכות אדוניו,
 אבל להיות נקרא בן למקום צריך לעשות לעצמו גדלים
 וסייגים ולהוסיף בעבודה לפי שכלו ה"ח ממדרגה
 למדרגה, וזהו ויקרא לבנו פי' מי הוא בנו ליוסף
 שמוסיף תמיד כ"ל, שים נא ידך לפי שהלך בגדול
 מוסיף תמיד בעבודה צריך לשמור עצמו שלא יפול
 לגאולה מחמת שיסבור שהוא טוב ומטיב בעבודה
 להוסיף זה תמיד, והתקנה לה הוא לזכור תמיד
 ולחשוב שכל זכויותיו אינם כדאי להגלל פעם אחת
 מחטא קרי ר"ל אם חזמן לו, וזה יכנו וישלם וזהו
 ויקרא לבנו ליוסף כ"ל שים נא ידך, פי' כל כוחך הם
 התורה והמלכות שאתה מקיים שים הכל תחת ירכי רמז
 על הכתה כ"ל, אם ח"י חזמן לך אז הכל חלק ועצם
 ח"י וזהו הגלל מהגאולה עליו, הרי דמי שפגם אפילו
 רק פעם אחת בחטא זה כל זכויותיו חלפו ועברה,
 וכו"ל כחז גם בפי' מן ע"פ יפות מראה ופירותיו
 בשר, עיי"ש.

א"י האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אחכם
 באחרית הימים, עפ"י דברי המדרש האספו

עולא, לבחי' גדולה במעלה ויחד מלדקים גמורים,
 זה אי אפשר לנו שפגם בחטא זה, ואפשר דבחיובת
 פני וכולן לבני שמה גם בחטא על חטא זה, אבל
 בגמרא המדובר מפעלי חטא שאינם זוכים למדרגה
 רמה כ"כ שאין לדיקים גמורים יכולים לעמוד שם.
 חלל שפגם ויחזק לרזון לפני ארון כל ויחזק לחיי
 עו"כ, וחטא זה מביא על כל החטאים.

א"י אפ"ל דבה חומר פגם העון הזה מפני שכל ידו
 מוספין כח להספיק, וכמ"ש ברכ"ק ר' זרח
 חידלון זל"ה בספרו אור לישירים (ד"ש ח') דע"י
 חטא הירוד גרם שהשפיע וקדושה אשר פעל ועשה
 דרך מלכותו ונחפך להספיק וכו' שגשגה קדושה בין
 בחיולונים ומעבד בגאולה וכו' עיי"ש, ונתקן ע"י
 חפלה מיוחדת להעלות מעמקי הקליפות, והסמיכו
 חפלה זו לנרבת חקע בשופר גדול לתרומו ושא גם
 לקצן גליונותיו, שחפך יעזר הצורה כל עלומים
 ויקצן גליונותיו, גם אותן נאלי הקדושה יתעלו מעמקי
 הקליפות ויחזרו אל הקדושה ואז יתקונו הפגמים
 שפגמו ע"י חטא נעורים שפגמו אין בדידיו לתקנם,
 אך הבוכי' מרחם עלינו אם עשין באמת
 חשובה, אף שלא מושיל לגמרי לתקן בשלימות מ"מ
 בקצוץ נדחים ויתקונו גם כל אלו הפגמים ויש תקוה
 לאחריתם, וגם עכשיו אפשר להתקרב קצת אל
 הקדושה ע"י חטא, עכ"פ החיוב להתאמץ בכל
 הכוחות לתקן הפגמים בעון זה, והימים האלה ימי
 השוברים מסוגלים לכך, כי הזמן גרמא צעת שקרין
 בתורה מענין ויחל מלרים מעומק העומלם וקיצוץ
 גליו"ק משם.

ויען שצחיקו חטא זה חלי בגאולה, ולעומתו העון
 הזה מעבד בגאולה, לכן מתגבר הכ"מ בכל
 כמו למנוע החטא ע"י כדי לאחר את הגאולה, כמ"ש
 ק"י ה"מ זל"ה (פ' תה) חל"ק, כזה תמכה על
 עיבוד הגלות, כי רוב צדי' המה בערים ומדוע בן דוד
 לא בא, ופאשר חקתי נתוודע לי כי בצמחם מרבין
 חבילות עבירות, עד שדי להם על ימי חייהם, וע"י
 אין עושין חטא כלל זה הגורם עיי"ש. ולפיכך מתגבר
 הכ"מ למנוע מיראלי לשוב על חטא זה, ואיחל במדרש
 ילקוט פי' חלל אשר קרך דרך ר"י אומר עמלק

אשרי לה מביכלי לזמנא ידיעה וכו', לזמנא בתרייתא
 אחרתקת מביכלא דמלכא ואשרי לה מלכא מביכלא
 לזמנא רחיקא, אמר מלכא זכר אנא אחיל עם כל בני
 ביכלי ואחבע על זכר, עד דאחיד לה מלכא בידוי
 ואוקים לה, ואייתי לה לביכלי ואומי לה דלא יתפרע
 מינה לעלמין ולא יתרחק מינה, כך קציב וכו' יוחיד
 בידכא ויוקים לה ויחפיים בחדא ויחיד לה לביכלי,
 ויחיד דכבי הוא דכא כחיד נפלה לא חוסיק קום
 וכו' לא חוסיק קום בזמין אחרין אבל אנא חוסיק
 לה עיי, הרי מבואר בדברי חז"ל שגאולה כעמידה
 אחי עיי הקציב בכבודו ובצמנו וכו' ויחיד יקים
 את בחולת ישראל הוא ולא אחר, וקיי בן בנו של קיי
 שא"ל שחבי עיי מוים וכופרים כי הם הם המעבדים
 את גאולתן של ישראל, וכן היו בעוכריו שצוה להם
 דרך עקלתון לקחת גאולה מעמם בצרוע בשר, ודא
 עקא שפסם עוד מבני ישראל שומרי תורה ומצוות
 המחזיקים בידכא ומתחזקין עמכם ונותנים להם
 חיזוק, ואחלמא זאת כבר בינו בגללים.

והנה מליני בחרב מקומות לשון קר במקרא כגון
 ויקרא אל משה ולא פי מי הוא הקרא, ועדיין
 יתפרש לעניינו אשר יקרא אחכם בלשון קריאה, שיעי
 הורא לבניו שצארתיה הימים ימחיו עד שיקרא אותם
 הקציב, ולא יעשו פעולות בידוי אדם למחר את בגאולה.
 גם לשון ויקרא הוא לשון חיבה, כמיש רש"י ז"ל עיי
 ויקרא אל משה, וז"ש יעיל באספו ואגידה לכם את
 אשר יקרא אחכם בצארתיה הימים, שחמחיו עד שיקרא
 הקציב לבנסת ישאל בלשון חיבה כמבואר באי"ק
 ה"ל, ולפיכך מדויק הכבוד ואמר אשר יקרא אחכם
 ולא אמר לכם, דבבוות שיקרא אחכם ללא מבעלת.

ר' אחא אמר הטברו המד"א (נחמני י"ג) ויאספו
 וגו' ויעברו כלשכות עיי, גם בציוצ"ע חירגס
 כן על באספו ואמר להם אדכו מסאבותא, וז"ש
 יעקב לבניו באספו היינו הטברו עצמכם, מאשר
 יקרא אחכם, ר"ל מעומאת חטא בידוע שמתגברת
 בצארתיה הימים בשע"ר.

א"י דכב במוצא שילוח הקן דרשו ח"ל (סוף חולין)
 כי יקרא פרע למחזק, ואף שכל מלות החוב"ק
 לריך לשמות הכנה למלוא גם לבדיא עצמו לידוי חיוב,
 וכמיש במוצא לילית, דבעדן ריתחא מענישין על זא,
 אולם לא כן הוא במוצא שילוח הקן, דמי שדכין וזמין
 קן לפור לשלח את האם לא קיים המלה, דחוב"ק
 נוחה כי יקרא פרע למחזק, ולריך להיות צדיקם שלדע
 גמור, ואותו הענין ממש בענין בואת המשיח שלריך
 להיות צדיקם הדעת גמור, ובדל"ר זורא צמנו מנייב
 לא תרחקבו, וצמנו שפושין פעולת בידוי אדם ליעול
 חירות וגאולה שלמון מלכא וממשלה, בזה מעבדין
 בואת המשיח, וזה ה"ו בעוכריו לעבד בגאולה, ועל זה
 פחדו ורעדו כל האדוקים שדורות הקודמים, ואי אפשר
 לבגאל עד שיצטעל מלכות הולא הולא, כדאיתא בגמ'
 (סנהדרין י"ח ע"א) אין בן דוד בא עד שחבל מלכות
 הולא מישאל (ועיין פרש"י שם), וזה שדודי אז
 יע"א לבניו ואמר באספו ואגידה לכם את אשר יקרא
 אחכם בצארתיה הימים. כלומר, ענין בגאולה בצארתיה
 הימים בחרב שיהי רק בצחינת מקרב פרע למחזק,
 כמו מלות שילוח הקן דכתיב כי יקרא פרע למחזק, ואם
 מחמיים אליה לא רק שאין מקריבין בגאולה אלא
 אדכרם מרחקין אותם ומעבדין בואת המשיח ועל זה
 האירוס יע"א צמחו אשר יקרא אחכם בצארתיה
 הימים.

ואפ"ר עוד עפ"י דליתא בזה"ק פ' ויקרא (דף
 י' ע"א) ח"ח כולכו גלותא דגלו ישראל
 לכלכו שוי זמנא וקלא, וכולכו הוי ישראל חייבין
 לקציב וצחולת ישראל הות תבה לאתרחא בכבוא זמנא
 דגזר פלה, והשחא בגלותא דא צתרחא לאו הכי, וזכא
 הוא לא חתוב הכי בזמנא אחרין, והאי קרא אוכה
 דכתיב נפלה לא חוסיק קום בחולת ישראל, נפלה ולא
 חוסיק להקימה לא כתיב מתא למלכא דרנא על מערותא

ויקרא יעקב אל בניו ויאמר באספו ואגידה לכם את
 אשר יקרא אחכם בצארתיה הימים, כבר דקדקנו
 לעיל בעייש אשר יקרא, שהוא מלשון מקרה, ואין שום
 דבר בעולם כל בצמקרה, אלא הכל כשצארה עליוס
 מלת המסבב בל הסיוות יחיש, וכולל אשר ימלא
 אחכם בצארתיה הימים.

וג"פ בדרך רמז מוסר, כי גודע חומר הענין ובודל
 הכנסת האגס נפיש האדם עיי חטא בידוע

דאמרו ז"ל בזו"כ דאין מועיל הכחשה על חטא כידוע כיא בחיובתא שלימתא, מ"מ מועיל להקל כבוד בעונש וגדול הפנס, ובזו"כ מקבל הכחשה לפי בחי' נמצ' הדור וצפלותיו קשה להשיג אפילו בחי' קטנה של תשובה, וע"כ תשובה היא לפני הכוונת בתשובה שלימה בדורות הראשונים, וע"כ שפי' צדק"ק למח דוד במאמ"כ אל חזקור לו עונות ראשונים, מבר יקדמונו רחמ"ך כי דלנו מאד, עפ"י כמעשה המקובל שאירע ציני בקי רמ"מ מרימנאצ זללי"ב, אשר באו נפשות ישראל משעם העליון לפניו בקובלא, אשר הכ"כ המניד מולאטשצו זללי"ב הוא למעלה בראש צ"ד, ומאד מחמיר בעון המקרה ר"ל, על כי קדוש ועבור הכי' מימיו, ולא עטם עטם חטא זה והועילו בקשתיים ונתמנה אחר תחתיו, וחזרו לפניו לאמר לו יישר כח כי יקילו מעליהם, כי הכון לפי הדור, וזה בקשתיים אל חזקור לו עונות ראשונים, שבעונות שמשצו בדורות הראשונים אל יזכר לנו, כי כמה היו גדולים במדריגתם, אבל אנהנו דלנו מאד, ולפי קטנות המדריגה חקטן כחמא עכ"ל, ובעז"כ מאז ועד עתה נדלדלו עד מאד, ובכל יום ויום נהרע שפלותינו ר"ל, וזהו בקשתיים מבזו"כ מבר יקדמונו רחמ"ך שימבר הקב"ה ויגאלנו מיד, כי דלנו מאד, ובכל יום ויום אנו נזערים ושפלותינו נהרע ר"ל, ומי יודע עד היכן נגיע, ורק זאת תקותינו שמבר יקדמונו רחמ"ך ויגאלנו גאולה שלום.

וְעֵינֵינוּ גִלִּים מִיֵּשׁ בְּנוֹסַת הַחֶפֶל כַּעַל בְּרַחֲמִים
נקראת ודרך תשובה כורית, וראוי לבין הכוונה במ"ש דרך תשובה והכיל תשובה כורית, אך כי בעונותינו הרבים רחוקים אנו מאד מתשובה אמיתית ובפרט על חיקון חטא כידוע דלא כגי כי אם בחיובתא שלימתא וכו' ואפילו לבחי' קלה של תשובה לא כבענו, אמנם הצורא יתבצר ברחמי וחסדיו בגדולים כורח לנו דרך תשובה, והוא עוצה כחמא וחרע על שטצר וקבלה לבצא, ולשפוך חפלה וחסדוים לבצורא יתבצר, ואם נלך בדרך תשובה, אף אם אין ביכולתנו להגיע עד תכליתו, יתקבל לפני הכוונת לראו, ויזכנו לשו' בתשובה שלומה, וצוה ולי"פ במאמ"כ אף אשר יקרא אחכס בלחריה הימים, ולי"פ לשון מתחילת פקשיתנו כהלל, ואפ"ל עפ"י מ"ש צעלי

ר"ל עד שאמרו בזו"כ עלי' כחיד נכחם עונך לפני נר בתשובה סגי, ובזו"כ פ' ויקבל (רי"ד ע"ב) אמרו דאין מועיל כיא בחיובתא שלימתא, חיובתא דלחי' לחתויית לחפית על כל עובדיו וכו', ובעז"כ רחוקים אנו מבחי' תשובה כזו, וא"י אפילו ימלא לנו חקט, כי ידוע דשרע גאולה בעמידה חלוא בחיקון חטא זה, אמנם מלאחי רוח נחמה עפ"י"ד כיע"ד זללי"ב (ח"א דרוש ע"י) שכתב לפרש דברי המדרש דרש' ד' במלאו קראוהו בכוונה קרוב וגו' ואל חלקינו כי ירצה לסלות, זה עשירית אופס שויתר הקב"ה משלו עכ"ד המדרש ולי"פ, וזיאר הוא ז"ל עפ"י מ"ש במפרשים בקרבנות קין וצבל ששט' ד' לקרבן כלל ולא לקין, כי הקרבן הוא תמורת אדם, ולרין ג"כ להיות מורכב מרוח חיים וגשם, לכן יוכשר במהם אשר נפש רוח חיים בקרבם, וע"כ שט' ד' לכלל ביות מנחתו מלאו, אבל קין שביצא למחוס, שבוה רק חומר וגשם מבלי חלק רוחי, אי"כ אין זה תמורת אדם כיוצו מורכב מרוחני ג"כ, ויש כאן מהשאלה אי"כ קרבן מנחה עשירית אופס אך יוכשר לקרבן, הלא זה כמו קרבן קין, אבל בתשובה היא כי חלק רוחני לד' וכו' ואב ואם נתן הכסף וכו' נתן הכוח, וא"כ עני זה שאין לו לקרב, השי"ת לרוב חמלתו מוחל על חלק שלו שבוה חלק רוחני, ודי שמקריב חלק גשמי שבוה קמח ומלח דומם ואומם וכו' וזהו מאמר המדרש ואל חלקינו כי ירצה לסלות, כי מרבה מחילה למאד, ואמר זה עשירית אופס שויתר הקב"ה משלו, משל ר"ל שאין צו חלק רוחני כלל, ואין נאות כלל לקרבן, מ"מ ברב חמלתו מרבה מחילה ומחולק שלו, וצוה כוונת כלל לשמים בתפלה הוא חלק רוחני אשר בקרבנו וזהו חלק ד', והקב"ה ברוב רחמי ברואו כי יתן האדם במחוס וא"ל לו לטון כחאיו, מוחל על חלקו כמו בעשירית האופס וכו' ואף אם אין כוונתו שלימה ד' יסלח לו, עכ"ל.

וּבְמִוֹכַר חֶפֶל לַעֲנִין הַתְּשׁוּבָה, אֵף שֶׁאֵין בְּכוֹתוֹ
לעשות תשובה מעולה בכוונת כלל בשלימות, אעפ"י בזו"כ ברוב חמלתו יקבל תשובתו בקרבן עני, כי עניים אנהנו במעשים ובעצת, והעניק הוא עוצה כחמא וקבלה על לבצא לבחור בשמירת העניים והכס והלב, ולבזק מבזו"כ מחילה וסליחה, ואף

יסוד כל ימי הצנין, ותיקון חטא זה הוא יסוד הכלל ולפי מכותו ציוני הנעורים ככה יהי' איכותו ציוני הזקנה.

ועד"ץ אפי"ל צרמ הכתוב ויקרא יעקב אל ציוני ויאמר האספו, שיעשו פעולות באסיפת הניח"ס כנ"ל, ואגידה לכם את אשר יקרא אחכם באחרית הימים, דלפי איכות העבודה ציוני הנעורים, ככה יקרא אחכם באחרית הימים לימי הזקנה, וקא"י על מלת האספו, דכפי צחי' העבודה באסיפה זו יקרא אחכם באחרית הימים, ואכנס שאמר ז"ל בזה"ס דלא סגי בחשובה על חטא זה, אמנם ח"א לומר דלא מהני חשובה כלל, דדברי אמרז"ל אין לך דבר שעומד בפני החשובה, ובאחרית דברנו במקור"א דאולי הכוונה דלא סגי בחשובה למחוק רועס החטא לגמרי, אבל עכ"פ יועיל להקל כווד החטא קצת, והדמיון כזה לאדם הנושא על כחיפו משא כבד מאד, ואם יחסרו ממשאו אפי"י מעט, חף שעדיין יהי' משאו כבד וגדול ממשאו, מ"מ יקל מעליו המשא בערך ממה שחי' מתחלה, כמ"כ בתיקון חטא זה דהחשובה מהני עכ"פ להקל כווד החטא, אפי"י דלא מהני להסירה לגמרי כנ"ל, ועי"כ יראה כל אדם להתבונן בפנימיות לבו הא"ך ובאח"כ מדריגה הוא עומד בתיקון חטא זה, ואפי"י הפחות שצפוחותים אם יתמרמר ויזכר לפני הבוית"ש בכל לבו שיחום וירחם עליו לקבל חשבונתו, בודא"י יועיל לו להקל מעליו כווד החטא כנורא כזה.

ולדרבנו יתבאר בממלכ"כ ויזכרם ציוס האו"א לאמר כך יכיר ישראל לאמר ישימך אלקים כאפרים וכמנשה וישם את אפרים לפני מנשה, ובתרגום יו"ט כך יזכרון בית ישראל ית יווקא ציומא דמבולחא לנימיר וישימך ד' כאפרים וכמנשה וכו', ופי' מה ענין פרס זה ציומא דמבולחא, ומדוע יתזכרו בפרס זה זו"קא, ואפי"ל דשם מנשה ירמוח על השכחה כמ"ש כי גשתי אלקים וגו', ובמד"ד דיוסף שכן תלמודו במארים שא"י כי גשתי אלקים וגו' וכבר בארנו בדברנו לעיל שחי' לזרז והכרח לה לעובדתו, ואפרים ע"ש כי הפרני אלקים בארץ עיני שחור"פ, לו חכמה יתירה מן השמים ופרה

התוס' (בפרשת תולדות עכ"פ כי הקרה ד' אלקים לפני, (שאמר יע"א ליתקן) כשם שהעבד שכלל לנפש לך אשה אמר הקרה נא לפני היום, וגם האיל שחזמן בעקידתך לפי שעה, כך הקרה לפני בשבילך עכ"ל, והכוונה בכל אלה שזמן ד' לידם רצונם ומצוקתם באשגחה ופלאה, ויאל מגדל העצמי והרגיל, ועי"כ הו"א הכתוב בלשון מקרה, וכו"ל לשון מושאל לפי שגורן הדברים במקרה, וזה יעיד על השתלשלות העניינים באשגחה ופלאה מאל מדרך העצמי והרגיל, ועל דרך זה יש לפרש הכוונה במאמר הכתוב אשר יקרא אחכם באחרית הימים, שירומם ד' אותנו משפלותנו באחרית הימים, ויערף את לבנו ויקרענו אלו הכוונות יתבאר שמו בחשובה, ולא יזויר בדרך העצמי להשיג ולהגיע לחשובה שלימה, בצחי' השפלות שנקעו בעוה"ר באחרית הימים, אמנם יקבל הבוית"ש חשבונתו בעשרית איפה מנחה עני, וכל ישראל יתזרו בחשובה, והשתלשלות העניינים יהיו למעלה מן העצמי וגדל הרגיל, ח"א באשגחה ופלאה מהמסבב כל הסיבות ית"ש, ועי"כ הו"א הכתוב בלשון מקרה ע"ד הכוונה שאמר יע"א כי הקרה ד' לפני, ובכן.

*

ויקרא יעקב אל ציוני ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אחכם באחרית הימים, אפי"ל מאמכ"כ בדרך רמז מוסר לימי השוצצים, כי חוכן כל הפרשיות אלו בגלות מארים וגאולתם משם, ושורש הענין חי' לקצץ ולהעלות משם הניח"ס כידוע, וזהו עבודת האדם בעולמו לתקן מזה היסוד ופגם חטא הידוע, עי"כ הימים האלו מסוגלים לזה (וכבר בארנו בדברנו לעיל עיי"ש) וירמוח הכתוב לזכרו ויקרא יעקב אל ציוני האספו וגו', ששוררם על האסיפה קיבוצ' ניח"ס אשר נתפזרו בסיבת החטא ר"ל, ותיקון זה ישלח האדם לעשותו ציוני הנעורים דייקא עדים יגיע לימי הזקנה, ועי"ש זה נקראת מזה היסוד, כי הוא יסוד הכלל, וכל הצנין חלוי באיכות היסוד החזק הוא הרפה, וכמ"כ בתיקון מידה זו יראה כל אדם להשמר מהחטא הנורא כזה מימי עולמו דוקא, כי ימי הנעורים הכו

אלה אחד, גם איך יכלו לברכות בחינתם ליעציהם, ובראי שבי יעציהם מיוחד שמו יתבצר בנחי גדולה למעלה מבחינתם.

וְכִי יִפְּדֶה בְּדֶרֶךְ הַפֶּשַׁע מִיָּד יְעֲזֹרֵה שְׁמָה חַי יֵשׁ
 במעתי פסול באברהם שילא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שילא ממנו עשו, ודכס מלינו בילחק אבינו אף שבי נציל אחת, אבל בעלינו ממנו מן השמים שלא הכיר ברשעת עשו וכו' סיבה מאת ד' כדי שיעול יעקב את הברכות בלא דעתו וילחק אלא בדעתו וקוצים כמבואר בזוה"ק, ועד"ז מלינו שבעלינו מן השמים ידיעה זו מאציה שלא הכיר ברשעת ישמעאל, דכתיב ויחל שרר את בן הכר וגו' מלחק (וירשו ר"ל אין מלחק אלא ע"י וכו') לשון ג"ע וכו' לשון ריחוק (וירשו) ויחלחל לאברהם גרש את האלמל באלת ואלת בנת וגו', וירע כדור מאוד בעיני אברהם על אדוות בנו, ויחלחל אלקים אל ירע בעיניו על הכער וגו', כל אשר תחלחל אלקי שרר שמע בקולה, פרש"י למדנו שבי אברהם עפל לשרר בצנאות, ולכאורה ל"ע דכרי אמה"ל במד"ר (פ' וירא) עה"פ המכסה אפי מאברהם וגו' שאלח הקצ"ה מחן חורב גליתו לו גיכנס גליתו לו וכו' אפילו שם חדש שבקצ"ה עתיד לקרוא ליחשלים כי אברהם יודע ר' דרכי' בשר יודע אמר אין ויום שאין הקצ"ה מחדש הלכך בצי"ד של מעלה, ואפילו אותן הלכות כי אברהם יודע עכ"ד המדרש, ולפי"ז איך יובן אמרם ז"ל שבי אציהם עפל לשרר בצנאות, גם איך יתכן שידע אציהם בעמידות עד סוף כל הדורות, ומעשה ישמעאל לא ידע, אמנם בצרכה לומר שבעלינו מן השמים מחלו ידיעה זו, ואולי לעצם שלא יתערר אחיו דיק, וע"ד שאלח"ל שקור הקצ"ה כי שנים משנותיו, שלא יחלחל את עשו בן צו ואלא להצרות רעה, ואין זו שיבה עוצה שבעצמיו הקצ"ה וכמו"כ לעצם זה בעלינו ממנו רשעת ישמעאל, וע"כ וירע כדור מאד בעיני אברהם על אדוות בנו שאלח שרר אמונו לנרש, כי לא כשיג בחינתו, ואמר לו הקצ"ה אל ירע בעיניו וגו' כל אשר תחלחל אלקי שרר שמע בקולה, כי בצרכה תליית לדברי אף שלא יושג לך טעמן, כי בשאין זה כי אברהם אבינו עפל לשרר בצנאות, שביגיב שרר אמונו ברחיק, וישמעאל שעתיד לברע לישראל בשם

ורכב בידיעת החורב ופדויותיו יותר ממכ שבי בחינת קודם ששכחו (עיי"ש ד לעיל) אמנם כל אדם צריך להקדים את אפרים לפני מנשה, היינו להפרות ולהצרות בחורב, ערם שיפגוש ויחלחל בסיבה החטא, כיודע שהשכחה בל מה"מ שרו של עשו ובסיבה החטא, כמ"ש בזוה"ק עה"פ ע"כ לא יחלחל בנ"י את גיד הנשיה, גידל דגשיל בני גשל מפולחנה דמאריהן, וגיד הנשיה ממונה עליו הס"מ כיודע, וע"י שיקדים את אפרים היינו להצרות ולהפרות בחורב המאור שצחוק"ק ישמרו ויגלל מפגם החטא, וכה אמרו רז"ל דכפונם בצריות נמשכה ערלתו ונראה בליו מכול, ורק הוכיח לביונו נוער צריותו יקרא מכול בודאי וכתמיה אלא בשלימות, וזהו ח"ש דכרי החורב ויצי"ע וירכון בית ישראל ית יוקא ציונות דמחולת למימר ישוין ד' כאפריה וכתמיה וכו', ומני ית אפרים קדם מנשה, ר"ל דיתכן לצר את הילד ביום מילתו בצרכה זו דוקא שוכח להקדים בחי אפרים להפרות ולהצרות בחורב החולה, ואל וכו' מלת המילה בשלימות אלא כל ימי חייו ולא יפגם ח"ו.

•

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בָּנָיו וַיֹּאמֶר הִאֲסֹפוּ וְאֶגִּיד לָכֶם וְגו'
 (בגמרא פסחים דף ק"ז ע"א) צוקש יעקב לגלות לבניו קן הימין ונחלחלק ממנו שכיבה, אמר שמה ח"י יש במעתי פסול באברהם שילא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שילא ממנו עשו, אמר לו בניו שמע ישראל ד' אלקינו כ' אחד, בשם שאין בלצק אלא אחד כך אין בלצנו אלא אחד, באלח שש פתח ע"א ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וכו', החקיו שביי אומרים אחיו בשאלי עכ"ד בגמרא: ראוי לבין איך יתכן שנסחפק יע"א שמה ח"י יש פסול וכו', בלא כל מה ששחזק לירע עם כא"ח מבשכמים עד סוף כל הדורות נתגלה לו כמבואר במדרשו חז"ל, ואיך אפשר שלא נתגלה בחי מדינתם באלוה זמן, ובדאי שביי בחינתם הקדושה, וא"כ מה מקום לספיקות. (ב) גם יל"ד בחשבתם שאלח, "כשם" שאין בלצק אלא אחד וכו', מה אורח לדמיון זה, ולא יאוייר כ"א אחדות א' כול אחדותו ית"ש ויספיק לומר אין בלצנו

שם ושמו שלם ומלכותו ואמונתו קיים לעד ונחל, ותיקנו חז"ל לאמרו בחשאי לעצם כהל' כי מרמז בו בחי' גאולה בעתידות ולא נחזה לגלות ולפרסם בחינתו עד בוא זמנו ויתגלה כבוד מלכותו ית"ש, ותיקנו חז"ל לאמרו בחשאי מבחי' סוד ד' ליראי' ולבטח על כבוד מלכותו ית"ש שיחגלה במהרה לעינינו צדיק.

*

ויקרא יעקב לבניו ויאמר האספו ואגיד לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים הקצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל חביבים, פירש"י ז"ל בקש יעקב לגלות בקץ ונסתלק ממנו שכינה וכתב ליד דברים אחרים, ראוי לבין דא"כ למח כחיו ואגיד לכם וברי לא נתקיים הצעתו, גם לאותו צמד"ר פ' נשא שכינה מסורת ביד כל שבט מיע"ל כל מה שיעבור עליו עד בואת המשיח, וא"כ כרי גילגל מענין הקץ שיהי' באחרית הימים דאחרי שיעברו כל אלו המאורעות יבי' הקץ בודאי.

(ב') **בגמרא** פסחים (דף ג"ו ע"א) דרשו חז"ל האספו ואגיד וגו' ציקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלק ממנו שכינה אמר- שמה ח"י ית' במעט פסול וברי' אמרו לו בניו שמע ישראל ה"א כ' אחד כשם שאין בלעך אלא אחד כך אין בלעך אלא אחד, פתח ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לא לעולם ועד, אמרו רבין כימי נעזר נאמרו לו אמרו משה רבינו, לא נאמרו לו אמרו יעקב, החקינו שיהי' אומרים אותו בחשאי וכו', משל לבת מלך שברחה ליקי קדישה, אם תאמר ית' לא גנאי לא תאמר ית' לא נשר, החתולו עזדי לבוא לא בחשאי עכ"ד בגמ', ראוי לבין ח"י יתכן שחשד ישי' שיש בכם שכן ע"י או שאין מאמינים באחדות בצדי"ם ח"י, גם צ"כ תשובתם כשם שאין בלעך אלא אחד כך אין בלעך אלא אחד הו"ל אין בלעך אלא אחד מכו כשם שאין בלעך וכו' הלא מיותר הוא לכאור, וגם מ"ע בחקינו לאומרו בחשאי וכו' איך גנאי בזה ואין במשל דומה למשל וברי הוא שזה לבדוק ית"ש ולמה לריבין לאמרו בחשאי.

האמרנו, והעלינו ידיעה זו מאת"כ לעצם כהל' (עין בדבריו פ' וירא) שמה ח"ל אין מלחך אלא ע"י ג"ע ופכ"ד, לא שמשך ישמעאל כל המעשים האלו באותה שעה, כי ח"א שבי' צדיקו של ח"א ע"י וכו', אלא שראתה ארץ צדקה של אלה יעשה ושמעאל לעמוד, ולא נחגלה לאת"כ נבואה זו לעצם כהל'.

ועד"ז נבין מאמר חז"ל ציקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלק ממנו שכינה אמר שמה ח"י ית' במעט פסול וכו', עפ"י ז"ל (יומא דף ג' ע"ב) ע"כ לפרשן של ראשונים מכריחו של אחרונים וכו', ח"ל צדיק חובות (פירש"י צ"ח במקדש) שחזה לראשונים ולא חזה לאחרונים, ולא כשראש יעל"ש שלא אחייע וזאת לגלות לכם קץ הימין, אמר שמה ח"י ית' במעט פסול, דלולי בעלינו מן השמים גם ממנו בחי' גנוי, וכו' שאירע בצדקם וצדקהם והשיבו לו השבטים הקדושים כשם שאין בלעך אלא אחד, ר"ל כפי שבלעך עלינו אלו מודים ומיחדים שמו יתצדק באמת, כך אין בלעך אלא אחד, ובאמת כן הוא כאשר השבט עלינו מעיקרא, ולא אירע לידך טעות ובעלמך מן השמים כמו שאירע לאת"כ ויחזק, באותה שעה פתח ישי' ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ויבין עפ"י צ"כ בספרי' סודות ישראל (בלקוטים) על מאמרו"ל בפסוק וארבעה כנפים לאחת לכם (שראש יחזקאל בנבואה ד' כנפים וישעי ראש שש כנפים, ואמר"ל כי יחזקאל ראש אותה אחר האורזן, ואז נגדע והחסר מהם ב' כנפים וכו', והנה צו"כ"ק האמר רמז על שש חיות ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ששם בדופן עי"ש ר"ל כי הרי"ה של א' בפסוק הם אותיות בגמול"ך וכו', להגיד גדולתו של משיח ולהסיד על שלימותו כי הוא שלם במלכותו וכו', והיינו בזמן שצדיק"מ כ"י קיים היתה המלכות בשלימות, לכן כ"י לכם שש כנפים כמין אותיות צ"ל צ"ד, מה שאין כן כעת וכו', לכן ראוי ויחזקאל בארבע כנפים שחסר לכם צ"י האתמים וכו' חתמה כבוד מלכותו בפסוק ברוך שם וכו' עיין שם, והנה יעקב אבינו ציקש לגלות את הקץ ונסתלק ממנו שכינה, והשיב כי לא נחזה רשות לגלות, ועל כן בעמיה צדק, ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ורמז בו בחי' גאולה בעתידות שיהי' כסא יתצדק

ישראל לא צדיקם שבשמים, כמ"ש אחך לא יגורך רע, וע"כ נקראת מדת היסוד, כי זהו יסוד קדושתן ועברתן של ישראל, ויסוד קיום כל התורה ומלכותה, כמ"ש בספרי'ק נועם אלימלך אלהים צ"י זו עב"כ ויקרא לבנו ליוסף וגו', והוא ז"ל מפרשו ע"ד הכוונה שבצדקות הש"י'ת בדרך צדוקה, ויקרא לבנו ליוסף, שיתכין להוסיף בצדקות הצדוקה, שם נא ידך תחת ירכי, שכל העצובים בתורה ומלכות ומסרי'ם בכל תלוי בזה המידה, וחלילה אם יפגום בזה ר"ל נעשה קלקול בכולם. ר"ל עכ"ל ז"ל. וכע"ז' כחז צ"י מקץ לפרש מחמור'ל' משביעו רעב וכו', כי יכולין להיות שבע בחומר'ל, ואעפ"כ הוא רעב בזה לא חיוקן בזה הענין, ולבויך יכול להיות אף כי מרעביו שאין לו כ"כ חומר'ל, ורק לפי שתקון מדת היסוד הוא שבע אח"ד ז"ל.

ובעוד'ל' בדרך השכל בדורנו והכסיונות גדולים עד מאוד, כמה קשה הוא להשיג תיקון הראוי לפנים החטא, אולם זה ודאי שכל מה שעושין בזה הוא קצת תקון, ואריך להתפלל ולבקש תחנונים מחבוי'ת שחזרה לתקן את אשר פגמו, והעיקר הוא חרטת ועזיבת החטא שלא נפגום עוד, ולהתאמץ בשמירת הענינים והמחשבות וההנהגות, וכ"ז בודאי יועיל להתקרב אל אצונו שבשמים, והבחי'ת מביע בנעק של ישראל, שמטעמים על שאין יכולים להשלים תקון הראוי ומקבל תפלתן של ישראל חורתן ועבודתם בגדול רחמנותו ית' עלינו, אף שלא השלמנו עדיין תקון הראוי לפי מעשינו.

ולפי' שבתקון חטא זה תלוי גאולתן של ישראל, ע"כ בנאמרי'ת הימים עוקצתה ומשיחא מתגבר הס"מ מאוד להחטיא את ישראל בקדושת היסוד, כדי לעכב ולאחר את הגאולה ר"ל, ורואין בחוש בדורנו שכל אלו הכחות רעות שהקומו ע"י הס"מ למערה זו להשחית ולהעביר את צ"י מתורתם ואמונתם, מתחילים צראש ורשעו'ת בקרודי בחורים ובחולות ובאסיונות עם בתעוררת אנשים וגושים, וכדומה להם בפנים קדושת היסוד, כי הס"מ המנהיגם יודע היטב כי יסוד הגאולה תלוי בתקון חטא זה, ולתקן'ל' חטא הגאולה ר"ל הוא מעמיד מפלגות

(ג') במד'ר' (פ' י"ח סי' ג') בשעה שכיב יע"א נפטר מן העולם, קרא ליו"ב בניו אמר להם שמעו אל ישראל שבשמים אצביכם, שמה יש בלצנכם מחלוקת על הקב"ה אמרו לו שמע ישראל אצונו כשם שאין בלצן מחלוקת על הקב"ה כך אין בלצנו אלא ה' אלקינו ה' אחד, אף הוא פירש בשפתיו ואמר בדרך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ר' צרכי ור"ח צ"ר שמואל ב"ר הוא ישראל משכמי'ם ומעריצו'ם בכל יום ואומרים שמע ישראל אצונו ממשנת המכפלה אותו דבר שזויתנו עדיין הוא נובך בנו ה' אלקינו ה' אחד עכ"ל המדרש, י"ב ובי אריך זה למודעי, ואין חוסק אדעתין שאינו נובך, הכי הוא מעקרי האמונה להאמין ביהוד השם ושואת התורה לא תכא מוחלפת ולא תכא תורח אחרת מאת הצדקה ית"ש.

וגל'ם בזהקס לנאר מאמר הכתוב באספו ואגידם לכם את אשר יקרא אצביכם בנאמרי'ת הימים, דלפי'ד רוב המפרשים ז"ל הכוונה זו על ימות המשיח עיין בצנע"ת וברמב"ן ז"ל, והם ימינו אלה עוקצתה ומשיחא, ומבואר בדברי הרא"י ז"ל דעם הגלויות הוא לצרר הנהי'ק' ולקצן נידחים שנפלו בשבי'ת בקליפות ר"ל, ונשלים ענין זה בעיקר ע"י תיקון מדת היסוד, לתקן טיפי קרי שנפלו בשבי'ת ר"ל לעמקי הקליפות, וזהו שורש כל הגלויות כי עון זה ר"ל גורם אריכות בגלות, והתקו'ת רח"ל להתפלל על זה בצררת מקצן נדחי ישראל, כי זהו קיצו'ן נדחים ותלוי בזה גאולתן של ישראל במבואר בספרי'ק.

וע"כ בפרשיות אלו של ימי הסוצנים שבהם קורין בתורה ענין גלות מוארים וגאולתן של ישראל, ושורש הענין הוא צירור הנהי'ק' וקיצו'ן נידחים שחיקו בני' בנאמרי'ת שזהו עטם בגלות ובגאולה, ע"כ הקריאה מעורר רחמן, והימים האלה מסוגלים יותר לתיקון מדת היסוד, לתקן כאו"א פגמו נפשו אשר חטא בחטא הידוע ר"ל, ולהתקרב אל אצונו שבשמים ע"י השתדל'ת שלימה ואמיתית, כי כ"ז שהאדם מלוכלך ר"ל בפגם חטא זה אי"א להתקרב לקדושתו ית', כי רשע החטא עשה מסך המבדיל בין

רח"ל צמדרש האספו כעברו ביד מה. זאת אמר (נחמ"י י"ג) ויאספו וגו' ויעברו, ר"ל שיתגברו בנה כעברה לחקן שורש החטא בידוע, ועפ"י פשוטו האספו מלשון אסיפה וקידוש, הקצו ושמעו ג"כ לשון קידוש כמ"י וישמע שאלו את הכס, וזוהו פירוש ויבאירו ויע"א שצאחרית הימים כל עבודתם יהיו לקצן הנפארים ניה"כ אשר תפארו ותשבו ר"ל לעמקי בקליפות וע"י דמעות אמיתיות וברכורי תשובה מעומקא ליתא אפשר לפעול זאת וכשחכך לזה יקצן בנזיות פאוריו ויגאלו צדיקת משיח לדקויו צ"א.

ונקדים דברי הכה"ק עה"פ האספו ואגידה וגו',
 עפ"ימ"ד צוה"ק סדר זו, שצדיקת ויעקב מגלה הקץ לבניו, ה"י צידם להעביר שורש הרע, ולהצביר שורש הטוב לקרב צו הקץ שלא צעונתו עכ"ל צוה"ק, אולם זה מחוסר ביאור כי איך יהי' צידם לקרב הקץ שלא צעונתו ע"י גילוי זמן הקץ, גם ל"ב ליישב הא דאמרי' שנגלה הקץ ליעקב, ודאי אמר"ל על צחי' הקץ דאפי' לצי' לפומי' לא גילא, וחוקן דבריו לתקן עפ"ימ"ד צ"י חלק עם מזומנת לרעה ועם מזומנת לעושה וכו', ופירשו חכמי האמת שכל עם חזקן יש לו מזל ושר מיוחד הממונה עליו למעלה צעולם בגלגלים, וכן כזה יש גבור מעל גבור צעולם העליון וכו' שכל כל עם חזקן ממונה עליו מזה המיוחדת המאיר צו וכו', ולעולם זמן הקץ אינו אלא צעת ראון המיוחד לו וכו', אלא שהצדיק צדקו משה עמים ומחליף את הזמנים להקדים בעת ראון כפי רצונו יחי', וזהו צעתא אחתהם כשיבאו ישראל צדיקי וכו', יקדים בנזיות מזה בעת ראון המיוחד לגאולה לסדרה שלא במקומה וקודם זמנו כדי למכר ולהכית בגאולה, ומעשה ר"ל דהא דאמריקן שנגלה הקץ ליעקב, לאו כיוון זמן הקץ ממש, דהאכא כתיב כי יום נקם צלצו, דאפי' ליצי' לפומי' לא גילא, אלא ר"ל שנגלה ליע"א המדע והמדיניות שחלו צה בעת ראון של הקץ האחרון, וזה צה לגלות לבניו, ולכן כתבו צוה"ק שפ"י גילוי הקץ ה"י צידם להעביר שורש הרע ולקרב צו הקץ שלא צעונתו, כהא דאמרי' מפני מה בראשונים היו מתפללין ונענין מפני שידעו להחפול בשם וכו', וממילא אלו ידעו חכמי הדורות צדיקת מדינית מתקרב קץ הזמן, ה"י

וכחות שונות, אף מאותן שמסובי החורב על פניהם, ורובם ככולם משתמשים בערוביות זו להכשיל את ישראל בקדושת היסוד, כי זהו יסוד הכל.

ועפ"ימ"ש הכו"מ זכ"ר צמח"י (דאבות פ"ה)
 עשרה נסים שנעשו צדיקת וכו' מהם שלא אירע קרי לכ"ג צידם הכפורים, ולכאורה מאי ניסא איכא צהא, שכיו משמרים אותה ולא יסן כל היום וכל הלילה וכו', ואירן עפ"י משל לצי' כחות הלוותמים, וכו' מהם רואה שקרוב להיות מנוח, אז מתגבר בכל כוחותיו ומתחזק להפיל את הצדור וכו', ועפ"י ה"י קרוב שירע קרי לכ"ג צוה"ק, לפי שבו חלוי כפרתן של כל ישראל והתגבר הכ"מ בכל כוחו להכשיל חיו ויחול רק בדרך גם עכ"ל, ועד"ן צאחרית הימים כי קרוב עם הגאולה והכ"מ קרוב להיות מנוח, ע"כ מתגבר בכל כוחותיו על כל ה' מישראל להכשיל חיו, ובשפלות הגדול כדורו עבודה כל ה' מישראל עושה רשע ומאפס בשמים ע"ז כחתי' עבודה הכ"ג צוה"ק, כי צוה"ק אין לנו לא כ"ג ולא צדיקת וכו' וכו' וכו' וכו' וע"כ מתגבר הכ"מ על כל ה' מישראל צפרותיות, ואעפ"כ מו' שמתפלל להשי"ת צאמה ורואה לעבוד הש"ית ולשמור עמו מפגם החטא הנורא הזה, הצדיקת צדקו חסדו עושה גם להלילה, ובדרך הטבע אי"א להמלט לרוב ההתגברות, וכמו שכ"י לורך לנס לכ"ג צוה"ק לעולם אב.

ולדברנו אפ"ל צמח הכחצו האספו ואגידה לכם
 את אשר יקרא אחכם צאחרית הימים, שגילה לכם יע"א שצאחרית הימים יתגבר הכ"מ להחיות את ישראל צעון המקרה ר"ל, וכמו שנעשה עמלק לישראל צלחם ממזרים, דכתיב אשר קרד בדרך ודרשו רח"ל צמדרש קרד עמאך כמדי"א כי יהי' כך איש אשר לא יכ"י עבדו מקרה לילה, וכל אלו הכחות כדורו המחיותים את ישראל צחטא זה הכח שלוחיו של עמלק וכו', ואף במקום הקודש והמקדש שורש קדושתן של ישראל מתגברין להחיותם ע"י תעובת אגשים וגשים וכו', וכו' וכו' משרש עמלק והכ"מ, ועל צחי' זה כזכירים יע"א וכו' האספו ואגידה לכם את אשר יקרא וגו', ודרשו

ינחמו, וסופו צאין לידו כפירה בכל החורב ר"ל, וכמו שבי' בכת' כס"ץ שר"י ואלמלא ידע הוא זמן כקן כי' עוש' ג"כ השפעות שמות בעין זכ, שבי' צקי בשמות כידוע, ובימינו לרוב שפלות הדור ומישע' בדעת אי"ל לכל זכ, כי השול' עושין ומחפחין אף בכפירה של הכל שאין צדק ויכולת כלום, עכ"פ ישקב' אצונו לא תחד את ישראל צדק, וע"כ לא נמנע ורלב' לנלות בחי' כקן, אך מן השמים עזבירו וסחלקה בימנו שכיב' לעס' כנ"ל.

ובזה יתחזק דברי בגמ' פסחים (דף נ"ו ע"א) כנ"ל ביקש יעקב לנלות לבניו קן ביומיו וסחלקה ממנו שכיב', אמר שמה חס השלם יש במטותי פסול וכו', ולפי שמעשירו מן השמים לנלות בחי' כקן, אי"כ יש מקום להשדא פן יתעוררו לעשות פעולה לבקדים זמנו, דאבו טעם במניעה כנ"ל, וע"כ ויתרד יעקב חרדו גדולה ואמר שמה ח"ו יש פסול במטותי שחשדו מן השמים על ככב, והשפעות כקדושים כרגישו את רוחו והשיבו לו שמה ישראל ד' אלקינו ד' אחד כשם שאין צלך חלל אחד כך אין צלצנו חלל אחד, ואנו מייחדים שמו ית' על דעתך וכוונתך, ולא עלה על דעתנו חלול מהשבת פיגול בענין בגאולה שהוא כפירה בצביונה, ומכ שמועך מן השמים מלגלות כקן הוא מחשש קלקול רשעי הדורות שלא יתקפו את ישראל מאמונתו ע"י, אבל אין ספקס נוגע בעלמיו כלל.

ובחינה זו נרמז ג"כ בדברי המדרש כנ"ל שאמר יעקב שמה יש צלצבנס מחלוקה על הקצ"ב, כי חשש שלד' זכ' מנעונו מן השמים מלגלות להם כקן, מפני שחשדו על הקדמת כקן, וביינו מחלוקה על הקצ"ב, שאין רצון בצויות צדק, והשיבו לו כשם שאין צלצך מחלוקה על הקצ"ב, כך אין צלצנו מחלוקה וכו' ר' צדקי ור"ח וכו' הוא ישראל משכימים ומעצבים בכל יום ואומרים שמה ישראל אצונו ממערת במספלה, אחרו דבר שוואותי עדיין הוא נובע צו ד' אלקינו כי' אחד, וכוונתו צדק נשיג ע"י בחי' דורנו, ודעו"כ כס"מ ושלוחיו מתגברים מאוד לתקן את ישראל מאמונתו ית' במורשכ' לנו מאצב"ק, ומחנכים את צנ"י להאמין במה שהוא שמה מפירה ומינות, וביפך באמונה וחוליה

לאל יום לטוב צדקמים צטוה כידועה המיוחדת לאותו מדרגה לסדרה שלה במקומה, כדי לדחוק ולקצר את כקן שלה בעונות, אבל באמת כבר אמרו במדרש חיות כי כקן שלה בעונות אינו טוב וכו', ולכן לא כי' רוח במקום נוחה לנלות בחי' כקן, כי אין רצונו ית' להביא גאולה שלה בעונות אלא אחר חלום הכיוון בהשגחה שלימה כראוי, וע"כ נסחם ממנו ודיעב' זו עכ"ד כנ"ל ק"ל.

הנה דלכ' לנו חספא' ואשכנחא מרגינחא חותי, מפני"ד במדרש איכב' רבתי (פ"ב ס"ב) שבי' חלל ממלכת ושרי' אלו שרים של מעין וכו', ורשי' ז"ל בפירושו על איכב' כצוה מדרש זכ' וז"ל מדרש אגוד יש אלו שרים של מעלה שחליפם, בממונה על האור מיינה על כמים, והחליף כל הממונים, לפי שכו' ברשעי ישראל צבלי שם במפורש וצווחים כם שישבישו את שרי מעלה להילם ממש וממנים ומחרת, ומכשיו לכחי' משיב' את שר כהם בשמו, הוא משיב' אין ממשהל זו צידו וכן כולם עכ"ל וכן הוא במדרש עיי"ש, והבאנו בדברנו לפיל דברי רמב"ן ז"ל בענין הכשפים מ"ש ז"ל שמכחשין פמוליו של מעלה, כצוה צדק שיש להם כח להכריח בשרי מעלה שיעשו כפי רצונם ע"י השפעות וכה כשפים.

ובפעתה אלמלא גילה ישיאל לדורות המד' והמדרגה בשולם בעליון שחלי' צד' כסח' רצון של קן באחרון, ולכל עת יש לו חלל ושר מיוחד בממונה עליו בעולם שלמטה בימיו כדאמר, וע"כ כי' בהשגחה קרובה שרשעי הדורות וכו' מכריזין בשרי מעלה בזה הכשפים או בהשפעת שם במפורש לדחוק ולקצר את כקן שלה בעונות וע"ד שאלמח"ל כשפים מכחשין פמוליו של מעלה, ולפעם זכ' מנעונו מן השמים לשיב' מלגלות ענין זכ', ואולי כי יעקב אצונו לא תחד לדורות ישראל צדק, שיראו לבקדים את בגאולה לפני זמנו, כי להשחמש בזה הכשפים כי"כ מבחי' ע"י כמ"ש רמב"ם ז"ל שכל מחשך הוא עיני', וכל אופן שיכחי' כי"כ כפירה ומריד במלכות שמים, שפורק שול שמים ורובל' לעשות עמלו בן חורין ע"ד עמלו וכלי רשות, והסתחלת כרעיון הוא כפירה, כי במלמין לא יתוש רק צוה צו' ית' בכל אשר

לחוסם בהשגחה העליונה ע"ל, ובדרך זה עושים ומעשים גם בגוי המלמדים לפתוחם שזכו דרך האמונה ר"ל וי"ש צמדת ר' צרכי ור"ח צשי"ר שמואל אמר הוא שיהיה משיכמים ומעריצים בכל יום וכו', ואומרים שמה ישראל אבינו ממערת המכפלה אותו דבר שזויתנו עדיין הוא נוכח בנו ד' אלוקינו ד' אחד, ר"ל שאנו מייחדים שמו ית' על דעתך ואותו דבר שזויתנו בלי שום השתנות ומגרעת עדיין נוכח בנו, ש"א שחכ"י השתנות בצחי' האמונה, ורק האמונה אשר מורשה לנו מאבות"ק בה נדבק ונלך ולא נחז ממנו זה כ"ש.

וְלִדְרַבְנּוּ יִתְבָּרַךְ היום המאמר באותה שש פתח יעקב אבינו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו וכו' התקינו שיהא אומרים אותו בחשאי משל לבת מלך וכו', עפ"י"ש בספר"ק אורח ישראל (פ' וישב) ע"מ שאמר"ל כבוד אחד אומר שש כופים לאחד וכבוד אחד אומר ארבע כופים לא' אלא כאן בזמן שצ"המ"ק קיים שש כופים, וכאן בזמן שאין צ"המ"ק קיים ארבע כופים, כי בשכמ"ץ הם כנגד השש גדפין בכופי החיות, כל אחד הוא כנגד חיבה אחד, והכ"ק בעל נוע"א זל"כ"ה אומר שחיבה כבוד מלכותו חסרין מהשש גדפין וע"ז מתפללין גלה "כבוד מלכותך" עלינו וכו' יע"ש, ולדרכינו יל"פ דצ"המ"ק ההסתר גדולה מאוד עד שמתעלם ידיעת השגה זו מהו כבוד מלכותו, וישנם העושים ומעשים אחרים להחליף חילול ש"ש בכבוד שמים, ועדיין נקשתינו גלה כבוד מלכותך עלינו במהרה, שאמר כי עינינו להשיג בהגלות כבוד מלכותו ית', ולא יכ"י דרך האמונה מסולפת, ובאשר חזו ישראל לזה יכ"י בגאולה מיד, כי בזכות האמונה ישראל נגאלים, וע"כ כששמע יע"א תשובתם כשם שאין צלך אלא ח' כך אין צלנו אלא א', מיד פתח ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, דבזכות האמונה זו יתגלה כבוד מלכותו ית"ש וישלמו גדפי החיות, והתקינו לאומנו בחשאי דלפי שרופק השגה זו מאתנו, ע"כ גנאי הוא לומר מה שאין משיגים, ואעפ"י אומרים אותו בחשאי על דרך האמונה, שאנו מאמינים שחקים צמדה גלה כבוד מלכותך עלינו וזה יוכן עין המשל.

וְיִתְבָּרַךְ מאמרי"כ האספו ואגיד לכם וגו' ובאמת גילה יע"א כל מה שארע לישראל באחרית הימים, ואף בהסתרם בגדולה איך שיהי גילה לכם, אבל הקץ בעמנו דכיוונו השש וסרנע שבוט בעת רצון לא גילה לכם, וא"ש דמ"ש ואגיד לכם את אשר יקרא אחכם באחרית הימים נתקיים בעתה, אלא שחלתה מחשבתו וראשו של יע"א כ"י גם לגלות לכם צחי' הקץ, דלפי שהודיעם בלכות אשר יקרא אותם באחרית הימים, ראה גם לנחמם ולבודיעם צחי' הקץ, כי בזה"ע על הבלות וההסתרם בגדולה קשה כח הסבל, והדיוקים הקדומים אלו היו חזקין שפלות דורינו לא היו יכולין לסבל, זה בעמנו נסים מן השמים שמתקיימים בהשפלות וההסתרם בגדולה, והבדלה ית"ש בזה חזקין וכה להחכים, ועד כמה שערשין רצון הצדיק בהשפלות הנורא כזה רצון וסגור לפני הצדיק, וכמ"ש עת לעשות לבי הפרו תורתך, וכשכח הפרו תורתך אזי הוא עת לעשות לבי, וכן אמת כי עבודתו הוא צחי' קטנה ואין לנו אפילו השגה איך כ"י צחי' עבודתם של דורות הקדומים, אעפ"י בהשפלות בגדול תשוב ג"א אלא בצדיק.

ובזה יוחז כי יע"א כשגילה לכם הבלות, ראה לגלות לכם צחי' בעת של בגאולה, ובאמת אלו זכינו להשגה זו כמה נחמה גדולה כ"י לנו, בהיותנו יודעים רננע אשר זו עתידים לנו להושע, ועשאו להיפך כמה נזר גדול הוא אריכת הבלות, אבל הצדיק לא נזר והסתלקה ממנו שכינה, וע"כ מתקיים רק זה שגילה אשר יקרא אחכם באחרית הימים, וכל המאורעות שערשו וכל העשה בכל דורות הבלות גילה לכם יע"א להשגותם, וזה עמנו הוי ג"כ קצת נחמה כי בזה"ע על שפלות מלכנו שלח כ"י עוד כמוכח מיומנת עולם יכולין להתייחס כי אפס כל חקר ח"ו, משא"כ בהשפלות על לבבנו כי יע"א כבר הראה להשגותם כ"י גם המלך של עכשיו, ומסתמך כן הוא צמדת ועמק מחשבתו ית"ש.

עוד יתבאר צמח הכח האספו ואגיד לכם את אשר יקרא אחכם באחרית הימים, ולהאריך

לשפוך שית לפני ה' צדק, ובהחזקת צדק, וצדקו כח הקדוש שבהם נזכר להשיג צדק העברה, כי כל עובדו עזב מוסף צדק קדוש על האדם וממנו אל כח העברה.

ושמעתיו מפי מגידי אמת בשם ה' כה"ק ר' אלעזר מריש"א ז"ל, ששם מצב דברי חיים אלה איך שביד מפי"ק ה' כה"ק מרש"א ז"ל, שאל יחיו יריבים לסבול ולעבור כל אלו הצרות והנסיונות שבידו חז"ל צרות קדש על זמן ביאת המשיח, כי כבר נמתקו ע"י יריקי הדורות, וזר דבר גוועלצער וועט שטיין אין גוועלצ, אין דבר ווערטס הייזער אין ווערטסווי, און פלעיס וועט מען קומען זאגען אז משיח איז געקומען עכ"ל, ובעבור"ל לא זכינו לה, ואפשר כי הם בגדל דקדקם פעלו כן להמחיק ולהקל מעליהם חבלי משיח, אך בעון הדור שלא הריעו חז"ל להקל למקומה ר"ל, או יכול להיות שמה צרות קדש ראו והגידו שהצלות צעמ"ה יחיו על דרך זה בלא חבלי משיח, ופתאום יבוא משיח לדקדק, ועכשיו כבר אנו עומדים בזמן הבא, וההכנות וחבלי משיח כבר עברו על ראשנו, ויחזיר הכוב"ע שיהיו די צמח שסבלו כבר, אבל אשרי אדם מפתח תמיד, וא"ל לידע איזה נסיונות צריך עוד לסבול, ועיניו נופיות להבין שילי אוחזו מנסיונות הקשים שאין בו כח לסבול עוד, ומתאמר משיח' דעש"ט"ק כי ה"מ אחר אליו שגם הוא אינו ראונו לבלות ולאבד את הכלל ישראל, ובעבור"ל השלוחים שלו כמה גרושים הרבה יותר ממנו, וכל מומחה לעקור ח"ו את הכלל ישראל, ובמקום הקדוש צריך לוקח שפח לא כ"ש, ובדרך הטבע אין צידו לעמוד נגד הצרות הנורא, אך ע"ה אחת הישועה לנו לנקט רחמים וחסדים מהצד"ש שנוכל להחזיק ולהחזק צדק"ל ולחזק אשר פגמנו, ואז מקוים על הבא להשיג שיהיו מיד וזוכה יחיו ויחזק אוחז צענינו, והצד"ה יאמרו לצד"ה צד"ה כמ"ש והצד"ה שמתו בימות עינינו, וזכה אל הישועה שלימה בהחיותנו קרן התורה וישראל בהגלות כבוד שמים עלינו צ"ל.

הג"ל אשר יקרא לכם או אשר יקרא עמכם, גם כ"כ כל השונות האספו בקצו דשנים משון אסופה, ובמד"ר דרשו ז"ל שרמז להם ישי"א על כל הגלויות עד גלות האחרון ושעמדין להחלסף ולהגאל מהם, וכפל הלשון מורה על צד"ה שונות, וז"ל האספו מארץ מצרים וכו' האספו מעשרת השבטים (בגלות אחרונה) והקצו לשבע יבוס ובנימין עכ"ל המדרש, ואפשר שירמז הכבוד עוד על צד"ה גלות אשר קרא אותנו צד"ה אחרית בימים, דשאר כל הגלויות היו כולם גלות בין האומה"ע, והנסיונות באו עלינו מצדן מהצד"ה של אומה"ע, אבל נחמנו צד"ה גלות דורנו שבה גלות בין ישראל והנסיונות כמה מהערב רב שמועצין צד"ה, ודרשו ז"ל צד"ה"ק היו צריכ לראש אלו הערב רב וכו', ולא השיבו דורות שלפניו צד"ה גלות זה בפועל, שלא הגיעה אליהם את אשר קרא לנו, כי כל דור צד"ה שונה וצד"ה שונה, ובעבור"ל עון הדור גרם שאף במקום הקדוש והמקדש ידי אדם משלו, והחזיקו נפשות ירמיה' היו צריכ לראש אלו הערב רב כדש"ס ז"ל, והנסיונות גדולים יותר פי כמה מהגלות בין האומה"ע, כמ"ש רש"י ז"ל (צ"פ בחקתי) עכ"ל ודרו צד"ה שאלים שאינו מעמיד שונאים אלא מהם וצד"ה שצד"ה שאומה"ע עומדים על ישראל אינם מבקשים אלא מה שגלו וכו', אבל צד"ה שצד"ה שצד"ה מהם וצד"ה הם מחפשים אחר הצד"ה שצד"ה וכו'.

ואז"ל זה ירמיה צד"ה הכבוד אשר יקרא "אחכם" צד"ה אחרית בימים, כי הנסיונות והמאורות של אחרית הימים יהיה אחכם ר"ל צד"ה, על דרך הכבוד צד"ה ודרו צד"ה שונאים, מהם וצד"ה כדש"ס ז"ל, והורה לנו ישי"א חקק לה עפ"י שדרשו ז"ל צד"ה האספו העברו וכו' ולבאור אין משמעות האספו מורה על לשון העברה, וע"ד רמז אפ"ל לענינו, דצד"ה קשה להשיג ולהגיע לצד"ה העברה בשלמות, וצד"ה צד"ה חלש צד"ה כבוד הנסיונות שצד"ה על ראשנו, אולם הע"ה לה נרמז צד"ה האספו, לקצו כל נקודה ותנועה של תורה ועבודה ומעשה המצוה שאפשר להשיג, ודיבורי אמת של חפלה וחזנות

ר"ל, וכמו שפי' הארז"ל ולא יכלו להתמחמה לצד חזק כוחות העומאם שכבר היו משוקעין בשער מי"ט שבעומאם, ולאולי התמחמה עוד דגש היו משוקעין חי' ולא יכלו ללכת לעולם, והגם שכבר נפסק שצדוקם ששה חדשים ערם ליאחס כמבואר בדברי רז"ל, אבל עדיין חי' רוצה עליהם טורח משא מלרים מכוחות העומאם, וזו היתה עיקר ילי"מ שילאו ושהתחרו מעומאמות מלרים כ"ל.

וכתב בספסיק ארע קודש (פי' שופטים) לפרש ככתוב כי חלל למחמה על אויבך ורואה סוס ורכב עם רב ממך. ילי"פ על כוחות הספי"א, וז"ש "ממך" שאתה בראשם ע"י עונותיך, לא חילת מהם לאחר ח"ך אשוב על כל עונותי המרובים, וז"ש כי ד' חלקך עמך כי חלמלם הקצ"ב עוזרו וכו', ואולי ית' חן חילוק בין רב למעט, וז"ש במעלך מארץ מלרים, שבי' בגלות דוקא במקום ערות הארץ לעלות הבי"ק עכ"ל, וזה פי' בספסיק דברי חיים וז"ל תחלה למקראי קודש זכר ליאחס מלרים, ר"ל כשתחליל להתחזק בדרך הקדושה, אף כי הוא קשה מאוד מפני גודל התגברות כוחות הטימאם, אבל הסגולה לזה זכר ליאחס מלרים, דע"י זכרון ילי"מ יתחזק לך ובעתוהך כהשי"ת, כי גם שם היו ישראל משוקעים בשורש העומאם ערות הארץ, ועשה הקצ"ב עמכם נסים ונפלאות להוסיף ויתרוממו בקבלת החורב למדריגה גדולה למעלה מהשגה אלוהית עכ"ל, וע"כ הפרשיות האלו שזכר בהם גלות מלרים וא"ך שלחמו כוחות העומאם בישראל והוסיף הקצ"ב את ישראל מידם וזכו לקבלת החורב, הקריאה הכוח משורר בזמן והמה מסוגלים בהם זכרון ילי"מ להתגבר על כוחות העומאם הלוואחים בנבי"א בעו"כ"ר, וכתב האוכס"ח שצנלוותיו האחרון כבר הגענו לשער חי' שבעומאם, אלא שבה הכו"ס"ק מגין עלינו להתחזק על ידו ולהתגבר עליהם, משא"כ ישראל במלרים קודם מתן תורה חלמלי נכסכו לשער חי' שבעומאם לא חי' אפשר להם ללכת משם לעולם.

ויתבאר בהם אמרם ז"ל כיון שמה יעקב נסחמו עיניהם ולבם של ישראל וכו', כי כ"ז שבי' יע"א חזקתו בזה, פי' גודל קדושתו

באופן אמר יתבאר הדקדוקים בג"ל בהקדם דברי רש"י ז"ל (צ"י דברים) שלא בוכים משא את ישראל אלא סמוך למיתתו, וממנו למד מיעקב שלא בוכים את בניו אלא סמוך למיתתו, אמר ראובן בני אני אומר לך מפני מה לא הוכחתך כל השנים הללו, כדי שלא תניחנו וזאתך וידבק בעשו אחי עכ"ל ז"ל, וז"ל דא"ך יתכן לחשוב על ראובן שילך וידבק בעשו מפני תוכחה אצלו, גם הכי אלא עשו יעצ לו יותר, והלא הלכה בידוע שעשו שונה ליעקב ורצה להרגו אלא שנכחזו רחמיו צלותו שעה וכו' וחי' גם מן השמים ע"י תפלתו של יעקב אצלו וכוחו, וראובן ידע שאלוהי גדולה וא"ך ילך וידבק בו, גם יצ"א אריכות הלשון ראובן בני אני אומר לך מפני מה וכו' חי' לו למר הכעס בלבד מה שלא בוכיו עד עכשיו, ולמ"ל הקדמה זו אני אומר לך.

ונקדים לומר אמרם ז"ל כיון שמה יעקב נסחמו עיניהם ולבם של ישראל מלרים השעבוד, וז"ל לפרש כפשוטו שגויג אליהם שצדוקם של מלרים צפועל ממש, והרי אמר"ל כ"ז שיוסף קיים וכ"ז שא' מן השבטים קיים לא נשתעבדו בהם בישראל, אמרם יתבאר בהקדם דברי האלשיך הק' עכ"פ וימרחבו ורצו וישעמכו בעלי חלים, כי שני סוגי רודפים היו ליוסף, (א) אחיו (ב) כוחות העומאם המציקים להטעויו צלדוותו, או לפחות ליהנות מזרע לנעלה שיוציאוהו ממנו ע"י הרב"ר, והבדל בין משעמח אויבים צ"ל לאדם למשעמח כוחות העומאם הצאים להטעויו, כי מצני אדם עם היותם בעלי חזירה, אפשר להמלט יותר מכוחות העומאם הצאים להטעויו, כי עם האערך עמו זכות או זכיות או אפשר ללכת בן חורין לגמרי עכ"ל, וכמו"כ לחמו כוחות העומאם אלו עם ישראל בגלות מלרים, וזו היתה עיקר השעבוד והגלות במלרים, דיוסף על השעבוד של חומר ולבנים ששעבדו בגופם, גדלה פי כמה השעבוד של התגברות כוחות העומאם שלחמו בנפשותם, וביאחס מלרים לא הי' עיקר הכם מה שגפערו מהשעבוד של חומר ולבנים ועבודת קשה, כ"א מה שנשתחררו וילאו מרשות שרי האומות וכוחות העומאם שהתגברו עליהם לעומאם

דומה לחוט של בזיון, ולכסוף כעצות העגלה חמשה, והקשו המפרשים דל"ז מדוע נחלק קורא הכחוז אחריו עון שהוא מזיד, ולכסוף כשכח כעצות העגלה אחר חמשה דכיוני שוגג וד"ב.

ויתבאר בענין ענייני"ש הפרמי"ג בספרו מתן שכן של מלוא, שמכל מעשה עבירה ר"ל מצד מקטרג, המכריח אחר"כ את האדם לחטוא שו, בסוד עבירה גורמת עבירה, ולנאורכ"י עטמ לפטור על העבירות שעשה אחר"כ, כיון שמלך המקטרג מכריחו לכך וז"ל נבחינת אונם, מימי חייב מטעם דיוא דגרמי דחייב דביוי שמים, וז"ל בעלמו גרם לו ע"י שצד מלך המשחית בעון הראשון עיי"ד, נמלא שנעצירה הראשונה אין כאן טעם אונם, שלא כ"י עדיין לגדו כח המכריחו לחטוא, וע"כ קורבו הכחוז עון שהוא מזיד, וזה שדרשו ז"ל נחלק הכחוז דומה לחוט של בזיון, דאילו מסיתו נחלק לעבירה חמורה, כי לא יאבד האדם ולא יאמץ אליו, כ"א מסיתו מן הקל אל החמור, וע"כ נחלק דומה לחוט של בזיון שג"ה כיו משכי עון נחלקי שו, ואעפ"כ קורבו הכחוז עון שהוא מזיד, דעדיין אז לבו נרשמו ובידו לעבד, אבל אחר שנעשה כעצות העגלה קורבו הכחוז חמשה נבחי' שוגג, שאין עוד צידו ע"י שג"ה כח המכריחו לחטוא כ"ל, והא א"ש מאמ"כ"ל אל חזר לו עונות הראשונים כי עיקר בקשתו על הראשונים שלא חזרו ולא יעלו על לב לעולם, כי דין גרמא החיוב גם על האחרונים כ"ל, והאחרונים הם בגדר אונם וניקל יותר לתקנם ולהעלותם בחשובה, ואם יתחוק עונות הראשונים, גם מלך המשחית הנצדל בסיומו יאבד זכרו, וז"ל אפשר לסגל חשוכה ומעיי"ש ע"י שיטתו ויפסק כח המכריח.

ונבוא לאחר דברי רש"י ז"ל שלא בזיון יעקב את ציוי אלא סמוך למיתתו וכו', ולנאורכ"ל לפי"ו יתבטל מלוא חובתו ואין נבחינת לקיימה כל ימי חייו כ"א פ"א סמוך למיתתו, אמנם זה אינו דהתוכחה לאפרושי מאיסורא ולחזו דרך רשע ולהחזיק על הראשונים כל יומא ויומא זמני וכו' מע"ש שנתתי כח האדם בכל זמן, אמנם יעקב

כענין כוחות העומאח ויכלו ישראל להתגבר עליהם, וע"ד שפי' בספרי"ק מאמר חז"ל אין לגבי משכ ירא מילתא אערא כו', ר"ל שאותו דבור שזכר להיות לגבי משרפים וסומכים אליו, היתה אללם נבחי' ליראה מילתא זוטא, ר"ל שז"ל בניקל להשיגו לזד שנחשבו כוחות העומאח מל דום קדושתו של משרפים וכמו"כ אחר דבור שזכר להיות אלל יפאפ"י, אמנם כיון שמה יעקב מיד נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מלח בשעבוד, ואין כוונת על שעבוד כגוף נחמד ולבנים, שז"ל שיוסף כ"י קיים היו ישראל צדום המעלה בנשמות ולא נשעבדו במלריים נבם, אולם מיד שפסק מכם כח קדושתו של יע"א, נחשלו כוחות העומאח להתגבר על ישראל מאד ולשעבדם, והם שנאשרו עוד יוסף האדוק והשכנים כ"י, אבל אינו דומה השפעת הקדושה שז"ל יע"א על כולל ישראל להשפעת ציוי, ואינו דומה זכות אדוק א' לזכות צ' אדוקים, וכמו שזמ"ל עכ"ל וי"א יעקב וגו' שילתא אדוק מן המקום עשה רשם ואף שנאשר שם יתח אציו, אבל אינו דומה זכות אדוק א' לזכות צ' אדוקים, וע"כ כיון שנחלק יע"א נחמר לכם לישראל כח ישראל אבא, והתחילו כוחות העומאח להתגבר עליהם ולכן נסתמו עיניהם ולבם של ישראל צדום בשעבוד של כוחות העומאח, גם אפשר שזני עלי' שנישראל כיון שראו שזני ישראל נשכים אחר כוחות העומאח, השיגו שזם יגרום אח"כ לשעבוד כגוף להיות משועבדים תחת יד מלרים בעבודת קשה, וזהו צדא חילא, וע"כ נסתמו עיניהם ולבם מיד מלח בשעבוד המשעבד לבוא, ושניהם אמת שנסתמו עיניהם מלח שעבוד של מלרים ושל כוחות העומאח שנתגרו עמהם.

ונקדים עוד לפניה מאמ"כ"ל (בנחלים פ"ט) אל חזר לנו עונות הראשונים וגו', ולנאורכ"ל מדוע כל עיקר בקשתו להעלים עונות הראשונים, וכמו"כ יש לידאג ולפחד גם על האחרונים, ומע"ש צדום כדיווי מרדנוי גסום אלה"ה על אחר מכם אבקש על הראשונים או על האחרונים, וא"ז עונות הכחוז אל חזרו לנו עונות הראשונים, ופירשתי עפ"י אמנם ז"ל (פסוק יב פ"א) כיו משכי עון נחלקי שו, ובעצת העגלה חמשה, א"ר א"ס נחלקי כיא"ר

ועד"ן יתבאר דברי המדרש שאמר יעאשיה שמה
 ית פסול במיתתי אף שביד צדק שם נדיקים
 גמורים, מימי חשש שמה יהיו גטין חיי מדרך ישראל
 סבא ברכור דק לנד עד שם צענחם אין משיגים
 אותם, וד"ן מסוכן מאוד כ"ל, מ"י השיבו לו השגות
 כק' בשם שאין בלדך וכו', ר"ל שאנו בולעים בדרך
 ועל כוונתך בלי פשרות כלל ולא מזה מדרך ישראל
 סבא אפילו זה כל שכן, וזהו עיקר הכל בפרט
 דבור הזה בגדל הנסיונות לריבין לידע שאסור
 לגנות יומן ושמהל מדרך המדרש לנו מאבדו"ק.

ע"כ בימים האלו ימי השוצצים שאנו נכנסין עשוי
 לריק להצנען במצבנו, ונעביד אחר כל
 הגלויות גולה אחר גולה, הגענו לנסיונות עצומות
 בגלות הזה אשר לא היה כמוהו, ונחסר לנו
 כח הקדוש אשר ה' מלוי דורות הקדומים, כמה
 חורב וקדוש ה' בישראל דבור הקדוש כמה קדוש
 וטובת ה' וכל מצדו, נחשנו, ונשארנו פרום ויוסף
 דבור שכל, והגלויות לחרוץ עמלות ומחשבות מאוד,
 וכה הסטי"א גדול וחזק בכל עבר ופנה והנסיונות
 גדולים מאוד בכל מקום שהוא וגם במקומות הקדוש
 הוי לנו שכן עלתם צימיו, ובשגיל שכינה אדסי
 ליהם הכחש לשפח אחת לג"ע עשה שם מהפכה,
 ונעביד"ר במקום הקדוש והמקדש מקום משכן השכינה
 כק', נחמלא בנחשים ושקצים מסתוים ומדחיים
 מסערה ונחש הקדמוני, ומצנעין על הכלל ישראל
 על אותם שהם במקום הקדוש ועל כלל ישראל
 בכל העולם להסית ולבדיל אותם ח"י, וריבין לרחמי
 שמים גדולים שגובל להכלל מהם ומחמנים לא
 ירע ולא ישיחיתו, והשיית יעזור להבאר עונותם
 ולבטל של ישראל שיראו האמת עד כיצן כדברים
 מגיעים, וזוכה להיות דבוק בהשיית ולעמוד וללחחוק
 בעבודתו ית"ש בימים הקשים האלו, שאין לנו על
 מי להשען אלא על אבינו ששמים, והשיית ימחר
 לעליונו, וזוכה לומר כזה חלקינו זה קיומו לו,
 והשיית יעזור שעד אז נהי' דבוק בדרך החסידים
 ודרך האמת, שלא נעז מדרך ישראל סבא, וזוכה
 במהרה לנפשות ישראל בכתובותם קרן בחורב
 וישראל בצבאות כבוד שמים עלינו צ"ל.

אבינו לא כי לריק להסית את ראוין צדק, כי כד
 שם המצב מעולה באמצ"ל ספק בשק ותעניותו,
 אלא שמדריגתו ונח"י הכשיות מרצים זו למעלה
 מה עד אין חקר, ולא ישי' להטותו לנח"י עליונה
 מאוד, ומסוגלת יותר במדק למיחור, שהנדיקים יש
 להם בלוחם שם כח השפעה גדולה, יתר על כל
 ימי חיותם.

וב"ש שלח חלק וחדק בשמו אחי, אפ"ל שפי
 ורכינו כ"ל ושיקר בכל הוא בהחלטה, ואם
 מחולקין לגנות מדרך ישראל סבא, כוף ורך זו
 מוליכו עד פשו לידען זו ח"י, כמה שכתב בספר
 הקדוש ארץ קדוש שני ישראל כמה מקושרים
 ונדוקים לשורש אבדו"ק, כחלל הזה כגם שהוא
 רחוק מאוד קשרו מקשרו מ"ע מקושר הוא, וכל
 גדול הוא דיותר שמתקרב האדם אל שורש הקדוש,
 מתרחק יותר מדרך של עשו, ואם גטין חיי אפילו
 במקום מדרך ישראל סבא, מוליך אותו בדרך עד
 שם, אלא שהוא בדקות מאוד מחלטה בנח"י מושכי עון
 נחלני שם, שהחלל הוא דק מאוד עד שאין רואה
 ואין מאמינים לפתחם שדרך זה מוליך אל עשו,
 על כן ה' חשש יעקב אבינו שמה יפול קצת ספק
 בלבו על דברי חוכמתו ודבר זה יולך אותו אל עשו,
 וראותו צעמו לא ירגיש בדבר ועל כן הקדים
 ואמר לו, "ראובן בני אני אומר לך" שידע יעקב
 אבינו בראותו שאם ירגיש שדרך זה מוליך אל עשו
 לא ירחיק בזה ויכרה ממנו אבל חש שגם הוא צעמו
 לא ידע לבחון, על כן אמר ראובן בני אני אומר
 לך, ראה לומר אני מודיע לך שאפילו נטי קלב
 מדרך ישראל סבא, אף אם אינך מרגיש בדבר,
 האמת שזה בדרך מוליך לעשו וראוים בן בחוש שאם
 מחולקין לגנות קצת היום אומר לו עשה כך ולתאר
 אומר לו עשה כך, וכופו ונאלץ את עצמו בחלית
 בהשגחה ר"ל וגם חפץ הידוע הוא בלופן כח,
 כחש חכמ"ל והשמה מכל דבר רע שלא יתברר
 אדם ביום ויבא לידו עומאם בלילה, שהעון נגמר
 בלילה ולא כבר אונם הוא בחי' אחת וכן רואה
 עד לך, אבל הכרחו של יום גרם, דפי' שלא ה'י
 גבר בחי' להחל על הכרחו ומחשבתו, זה גרם
 אחי' שיהא לידו עומאם בלילה.

הכסיונות מאוד צמודים זו וכוחות העומאם מתגברין ביותר, ואין יודעין ואין מרגישין חומך הענין ועד היכן הדברים מגיעים, ואמרו רבותינו ז"ל בגמרא (גדה י"ג ע"א) ר"א אומר כל האוחז בלחם ומשחין כאלו מביא מזבל לעולם, אמרו לו לר"א וכלל יתולדות נחזין על רגליו ונראה ככרות שפכה ומנחל מוליך לנו על בניו שכם ממזרים, אמר לכן מוטב שיתולל לנו על בניו שכם ממזרים ואל יעשה עולמו רשע ששם אחת לפני המקום ע"כ, מביאר מה חומר האיסור שדוחה אפי' חשש כוללת לנו, ואריך להאמר בזה במסג"ס ממש.

יודיע מה שכתבו צוה"ק במקור"א שאין מוטיל תשובה על חטא זה ובמקור"א מביאר צוה"ק שמוטיל תשובה גם על חטא זה רק שצריך להבין תחיובתו סגוי, ובעבור"ל לא הכעזו אפי' לבח"י קטנה של תשובה, וא"י נחמתו ונפרט לדבר זה שאינו מוטיל תשובה כלל, איפה יחי תקויתו וצדקתו חכמה וכללים בקי באריכו בנחן זה, והקשו דאין לך דבר העומד בפני התשובה, וצ"ח הביא רא"י שמהני תשובה מדור המבול, שחטאם ה' צמידה זו, שהשחית כל צער דברו על הארץ, ואעפ"כ הכחין להם הקב"ה ק"כ שנה אולי יעשו תשובה, הרי שמהני תשובה גם על חטא זה, אולם אין רא"י כ"כ משם דמוטיל תשובה, דאפשר שאעפ"כ שאין מוטיל תשובה למחוק את החטא לגמרי אעפ"כ מחסר קצת מפגם החטא, וכמו שאמר הר"ר זשא זצ"ה שמימיו עוד לא ראה מלאך שצדק משוואות ישראל שיהי' בשלימות בכל איבריו, ולא חסר שניו או מוחו תבירה, דעיי' הכרור תשובה ועל ידי שמורידין דמעות להבחי"ת מחסרין ומחלישין כח המשחית, וא"ל דור המבול ה' מספיק בזה להקל מזה עונשם, ועי"כ הכחין להם הקב"ה ק"כ שנה אולי יעשו תשובה ויגללו מן הפורעניות, אבל בלחם אין רא"י משם שמהני תשובה למחוק רשע החטא לגמרי.

ואפ"ש לתקן סחירת ח"ל צוהר הקדוש ודכח יח צ"י מיני תשובה, בתשובה מאכבד זדונותיו נעשין לזכויות, כמ"ש בגמ' (יומא פ"ז ע"ב) שאם עושין מאכבד גמ' נאמר וצדור רשע מרשעתו ועשה משפט

האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אחכם באחרית הימים, פרש"י בקץ נגלה את הקץ ונשתלשלה ממנו שכינה והתחיל לומר דברים אחרים, לכאורה יל"ד במ"ש האספו ואגידה לכם וברי לבסוף מנעונו מן השמים ולא אמר לכם, נמצא שלא נתקיים דיבורו של יעקב אבינו והפסוק אמר חתן אחת לעקב, גם למד נכתב בזה"ק דיבור שלא נתקיים.

נ ועוד קשה ממה דליתא במד"ר (פי' גש"ה) שבי' מסורה ביד שבע יהודה חכמים וגדולים מן יעקב אבינו כל מה שעתיד ליתרע לכל שבע עד ימות המשיח, וכן כ' ביד כל שבע ושבע מסורה כל מה שיארע לו עד ימות המשיח מן יעקב אבינו, אי"כ הרי גולה לכם כל המאורעות עד אחרית הימים ומה זה שאמר"ל התחיל לדבר דברים אחרים.

ג) במדרש ילקוט פתח כמים רמזו שאינו מתקרב עד שיקרבו משה השולח מן המים שנאמר כי מן המים משיחוהו, מזה אומר יחי ראובן ואל ימות וי"ב.

ואפ"ר כל ענין הפרשה בדרך רמז מוסר בהקדם דברי אל"ף הישגת משה זל"ה (פי' ויגש) ע"כ"ס כי למח' שלחני אלקים לפניכם וגו' וישלחנו אלקים לפניכם להחיות לכם לפיטע גדולה, ח"ל הא דכפל הענין ושייך הלשון ר"ל ע"פ המבואר צוה"ק (פי' יתרו) דנשעת מ"ח פקד ה' את כל עמו וראה דכולהו בני מדינותא בני קשוח אין בהם אחד שגור בפסול ולכן נקח להם הכהו"ק, ובהם בלחם זה דבר פלא שיהי' עם רב גדורים כי"כ צעירות. בארץ שטופי זימה ארץ עמאם ומחוסס ערות בארץ בלא חורה, ומבואר במדרש דבזכות יוסף שעמד בנסיון נגדו כל ישראל צעירות, וא"כ הוא היסוד והגורם לנחיתת הכורה כנ"ל בזה"ק, ויודע דיסוד נקרא חי עלמין והאומר הצדק נקרא חי, ועי"כ יעקב אבינו לא מה ובהו, ועפ"י מבואר כי בפגם הראשון אמר כי למח' שלחני כפשונו כי זה שנתיים כרעב וגו' ואח"כ אמר ולבחיית לכם ר"ל שחיו חיים וזכיונו שומרי הצדק קודם יסוד חי עלמין, לפיטע גדולה כדי שחובלו לקבל הכורה וכן עלכ"ס, ובעבור"ל צדקתו האחרונים אלו גדולים

נסיונות, ומי הוא אשר יוכל להפארא שומר עינו
בחלית השמירה ושמר את לבו מהכרורים רעים
דוהרורי עזירי קשין מעצירה, מי יאמר זכיתי
לבי עברתי מחטאי, חסמר שערות אדם כד מעייני
בגמרא ובזוהר הקדוש ובספרים הקדושים חומר
העון וחומר הדין שיש לאדם לעבור ביום הפקודה,
השם יתברך ירחם על עמו ויביע בשפלותו
שגשגו ערום ויחף אין מי יגדור גדר ומי ישמר
בפרץ, אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים.
ובזמנים הקדומים מנהיגו הדור השנינו צעורה
פקיחה על כללות הדור ועכשיו נשארנו צעירים
ובחוסר כל ורובם מחפשו צעורה צדעות נפסדות
וזכ מצוי אחר לכל עצירות שצורה כשי"ת ירחם.

וְנִלְמָד דברי המדרש ה"ל (בקושיא ג') שרמ יעקב
לרצון שאינו מחקר עד שיצא משה וכו'
עפ"מ"ד במדרש אמר יע"ל לרצון אחר חטאת
זמים יצא משוי זמנים ויבדק, רמ לחטא ש"ז
שחכמה לזים, הבס שלא חטא בפועל ח"ו, אולם
אמר ר"ל מעלה עליו הכ' כאלו שכבד, וירמו
על' הכבוד במ"ש פחו כמים ודרשו ר"ל אחר
חטאת זמים, ובהיקון לחטא זה הוא רק בזה
החוב"ק, להיות דבוקים בקשר זמין בחוב"ק ולא
יתפרד מהמשכה ממנה אפי' רגע אחד, ע"כ ח"ל
שאינו מחקר עד שיצא משה, וישפיע כח החורב
לישראל ועל ידו יתקרב.

וְנִבְיָא לביאור הפסוק האספו ואגידה לכם את
אשר יקרא אתכם באחרית הימים, וללאור
ז"ב אומרו אשר יקרא, וכי ויוייר ח"ו מקרה הלא
הכל בהשגחה מהשי"ת, גם ז"ב מלת אתכם והי"ל
אשר יהי עמכם באחרית הימים.

וְאֵפֶי עפ"מ שפי' בספר"ק יערות דש דברי
הגמרא (ברכות ד"ז ע"ב) ממור לדוד בברחו
וגו' ממור לדוד קימה לדוד מיצ"ת, לי, אר"ש צ"ל
מלכ"ד לאדם שיאל עליו שמי, קודם שפרשו כי
עצב לאחר שפרשו שמה, אף כן דוד כיון שא"ל
הקב"ה הנני מקים עליך רשב מתיך כי' עצב,
אמר שמה או ממור הוא דלא חיים עלי, כיון

ואדקא עליהם יחי, וכשעשה מיראש נעשין חזונות
כשגנוה שגמר שוכה ישראל עד כ"א כי כשלה
בעוק, והנה סחם השוכה הוא חשוכה מיראש
וע"ז אמרו בזוהר הק' שאינו מועיל לחטא זה,
משא"כ השוכה מאכזה יועיל אף על חטא זה
אמנם לפי זה נפל פתח צבירה ורחוקין אחריו
מכחי' השוכה מאכזה שהוא למעלה מדרך העצב
ואריך ויגיע רשב להגיע למדרגה זו שלא יכונו
רק לאכזה הקב"ה ולא לאכזה עצמו כלל, וראיתי
בני עלי' והם מועטים, ומי יוכל להגיע למדרגה
גבוה כזה לעשות השוכה מאכזה, ואף יועיל לנו
חשוכה על חטא זה.

אִלָּם אלא' הי"מ זל"ה (פ' האזינו) מחדש
דחשוכה הרבים אף אם הוא מיראש מקבלי
השי"ת ומחשיבו לחשוכה מאכזה חזונות נעשין
לזכיות, והזכות כן מהפסוק ארפא מבוזתם חובבם
נדבה עיי"ש, ונדלי איפסקא הלכתא הכי במתיבתא
דריקע, על כל פנים יש מליאות לעשות חשוכה
מאכזה, כשישראל מתאספין יחד וכל צ"י עשרה
שכינתא שרי, הקדוש ברוך הוא מרחם עלינו ומקבל
השובתיו ברחי' השוכה מאכזה, וימים אלו מסוגלים
לחשוכה על חטא זה ועל כן גבון שיחאספו בני
ישראל יחד ברחי' כנסיות ורחי' מדרשות להרבות
צחור וצדרי חוכמה ובחפלות ותחנונים לפני
הקב"ה ויחי' חשוכה הרבים אולי יחום השי"ת
ויקבל חשוכה עמו ישראל וצעורי צעירין חיוני שלא
נכשלו בחטא הזה על ידי שפלות הדור וגודל הכסיונות
וצניקל שידמן חשוכה הרבים לפי שרבים לריכים
אל"ה.

וְהִנֵּה ר"ל בספרי החכמה כינו לחטא זה חטא
הידוע, ודורות הקדומים הי' ברחי' החטא וידוע
לכל, ומי שכלל זה ר"ל, זכר את החטא בכל עניינו,
וכי' לגד ענינו חמור מה שפגם וזכר משחיתים
עיי' משעו ר"ל, ורצה פעלים לחשוכה כדי לתקן
פגמו, ובעבור צדורו עכשיו אין חטא זה ידוע,
ואין יודעים ואין משיגים חומר העון, ואף המלוכלך
בחטאת נערים ר"ל אינו רואה חוב לעצמו, והכסיונות
גדולים עד לחלוד, כי הגליון צעונותיו הרבים
למקומות המחובבים, וכל פסיקה וכל צד מלא

ממנה שזכר צדצרי הגבית שם ואעפ"כ מחדומין
שיתקיים והארץ תירשו, שאפשר לזכות לירושלם הארץ
צדרכים כאלו ר"ל מהאי דעתא.

ובחינה זו רמז יעקב אבינו צ"ח האספו ואגידו לכם את אשר יקרה אתכם באלה הימים, באלה הימים יהיו ישראל נעזים למקרי הזמן ז"ל, והוא עומד כפול ומכופל שלא בא בהשגחה לכפרת עוונות כ"ל, אמנם לא ביאר בפרטיות ומפורש כל הדברים שהיו באלה הימים, רק להצביע ורמזן בדבריו, וזה הכוונה בדברי רש"י ז"ל בקש יעקב לגלות את הכן היינו שנקש לגלות מוצא ומפורש כל מה שיארע לישראל לעת קץ עד אחרית הימים, והסתלק ממנו השכינה והתחיל לומר דברים אחרים, כלומר שהלגיש כל המאורעות בדברים אחרים, וידוע שכל דיבור ודיבור בזה"ק רמזים בזה דברים עמוקים והפלאים למעלה מהשגחתנו, וביאור המשיח צ"ח יתגלה לעינינו ויראו וישגו דברים הגדולים בזה"ק, וכמו"כ בפסוקי פרשה זו רמז יע"ף ע"כ כל מה שיארע לישראל עד אחרית הימים, אלא שהלגישם בלגשים אחרים ולא אמרם בהתגלות, אמנם שנתקיימו דבריו מ"ש בזה"ק האספו ואגידו לכם את אשר יקרה אתכם, ויגלה בראו כל מה שיארע לישראל באלה הימים.

דחא דלשעלם הוא שמח דחסם ברא חיים על
 אבא משויה אמר מחמור עכ"ד הבנ', והקשו
 במפרשים הרי ראה שלח חיים עליו גם בנו א"כ
 למד אמר מחמור, ופי' הוא ז"ל דיש שני מיני
 עונשים, יס עונש שהוא בהשגחה פרטיות מצפ
 המשלם גמול להענישו מזה כנגד מזה עבור חטאיו,
 ועונש כזה ממק אחר החטא ונחכר לו, והסוג
 ה' דעיי רוב עוונותיו מסיר הקצ"ה השגחתו
 פרטיות מעליו וגופל תחת פגעי הזמן ר"ל ועונש
 כזה אינו ממק עוונותיו, וזה שבי ירא דוד שמח
 עבד וכו' שהוא מדרך הטבע ולא חיים, ואפשר
 שהוא ממקרי הזמן, ובעונש כזה לא ישולם שט"ח
 שעליו כפיסת עוונותיו, אבל כיון שראה שהוא בנו
 וחסם ברא חם על אציו, וזה שלא חם הי"ה חוץ
 לדרך הטבע, ועי"כ העונש בהשגחה פרטיות למק
 עוונותיו ועי"כ שמח ואמר מחמור עכ"ד ז"ל, וצער"ר
 דורות האלו נענשו בכפליים, צ' סוגי עונשים
 הני"ל שכל העונשים המפורשים בחזרה כולם ברא
 עליו אחד מהם לא נעדר, ונוסף לזה מה שגופלן
 תחת פגעי ומקרי הזמן, וזהו מהב אשר לא כתוב
 בחזרה, לכל העונשים הכתובים בחזרה כולם באים
 בחזרה למק העונות, אבל אם נופלים תחת מקרי
 הזמן זה הוא מהב אשר לא כתוב בחזרה וזהו
 למה כפולה.

בַּחֲזֹר לַעֲנִיּוּיוֹ דִּלְחָאֲמֵס שֶׁל חֶטֶא הַיְדוּעַ קֵשׁ
לַעֲשׂוֹת תַּשׁוּבָה שְׁלִימָה, חֹלֶם תַּשׁוּבָה הַרְבֵּים
תַּשׁוּבָה הֵיחַ מֵאֻדּוּ וּמִקְבֻלָּת לִפְנֵי הַשִּׁי"ת אִף עַל
חֶטֶא זֶה כִּי"ל, עַל כֵּן בְּהֶחֱאָסֶף עִם צִנְיִי צִבְחִי
כְּבִסְיֹת וּצְחִי מִדְרָשׁוֹת לְחֹרֶה וּלְחֶפְלָה עֶבֶד וּצֹדֵק
תַּמִּיד, יִתְאֻמְלוּ כֹּהֲנִים לְהִרְבֵּה בְּתַשׁוּבָה אֲמוּנִית,
וּלְקַשֵּׁת מִבְּרִיטֵי שִׁנְלָלוּ מִחֶטֶא זֶה לְהִבָּא, דְּבִאֲמַת
אִ"ל רַק עֵי שִׁיעֲתָא דְשִׁמְעָא, וְרִיךְ זְכוּרֹת יִתִּירָה
בֵּן כָּל אֶחָד עַל עַמּוֹ, וַיִּחַר צִדִּיק כָּל אֶבֶל לְשִׁמּוֹר
אֶחָ צִנְיִי בְּהִשְׁתַּחֲוֵי יִתִּירָה צִדּוֹ שֶׁהִם קִעִים שֶׁלֹּא
יִתְפַּסּוּ חֵץ בְּאֲשַׁמַּת הַדּוֹר, שֶׁהִתְבַּרְרָה הַיֵּהוּ"ר צִעֲנִין
זֶה גָדוֹל מֵאֻדּוּ עַד חֵין לְשַׁעַר, וְהַשִּׁי"ת יִרְחַם לְהֹאִיר
עֵינָיו וּלְצֹחֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְקַרְבָּם אֶל קְדוּשָׁתוֹ יְיָ,
וַיִּצְרֹחַ אֶל הַבְּחֹרֶה שְׁלִימָה וְאֲמוּנִית מִיָּד, הַבֵּס
שְׂבֻעֵהֶם אֲנִי רִאיוֹנִים אֵלֶי מִזֵּד מַעֲשִׂינִי, אֶבֶל

ואפשר שסיבת הענין הזה, בשביל שפוגמים במידת הכעסון ר"ל, לחשוב כהו ועולם ידי עשה לי וכו' ואין צוהין בשב"י"ת צמחון אמיחי, ע"כ מזה כנגד מזה מסיר הקצ"ה השגחתו הפרעית לעצמו למקרי הזמן ר"ל, ונאיוו ציחוקאל הכציה שבוכית את ישראל קודם הכורבן ואמר להם (יחזקאל ל"ג) עמדהם על חרצכם עשיתן תועבה ואיש את אחש רעבו עמאחם והארץ תירשו, ופרש"י וצתגרום ויוצ"ע שכל צמחונכם נחזקתם על חרצכם עכ"ד ז"ל והכציה מתמי' על זה איך תחשבו לירש את הארץ אחר שצמחם צמחונכם רק צתר, והוא דבר שא"א שבו' ירשח הארץ על דרך זה, וצתרי"ר עכשו איין מתמכין עוד על דבר זה, ורובא דעלמא חולקים על דברי הכציה וסוצרים שאפשר להיות עמדהם על חרצכם וגם תועבה עשיתם, ומרצין צמחונם יותר

עוד יתבאר במאמצי האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אחכם באחרית הימים, ודרשו ר"ל ציקש יעקב לגלות את כקן ונסחלקם נמנו שכינה וכו', ולבארם אם לא נתקיימה מהשבתה ורצונו, מדוע כתב חזק"ה בעצמה זו שלא נתקיימה, גם איך יתכן שבבטות יע"א לציון לבדויעם אשר יקרא אותם באחרית הימים, ולא עלתה צידו לקיים בעצמה, ויע"א מידתו אמת כמ"ס חתן אמת ליעקב, גם יג"ד אומרו אשר יקרא אחכם וגו', כול"ל אשר יקרא לכם.

וַיִּזְכֹּר יְיָ עֲפִימִי' נגד אבותם עשה פלא, שיעמדו
האבות צדקתו לפני האלה, ויראו בגאולתן של ישראל, ואמר ר"ל ציקש (תענית כ' ע"ג) מקום הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, פרש"י ז"ל שצדקתו הקב"ה ליע"א בגולה, כדי לגאול את בניו לעיני עיניו, ועפ"י יליפ' כרמז באמרו אשר יקרא אחכם ולא אמר לכם, עפ"י מ"ס כר"י עמודין זכ"ה צפ"י לבגש"פ, לתקן קדושת המפרשים מה בין שאלת הכתם ודרש' וצין מלת אחכם ולכם, חז"ק וחסד האירו עיני מן השמים דדבר צדור בעוה"ש, שמע דבר ד' כי הפרש גדול יש בין שתי אלה הנפרדות וכו' עפ"י ר"ל (אסתר ג"ד ע"א) מאי אחיכם אחי ואחכם, נמלא חסכול מלת אחכם כרסב"ז או בכל מקום, אע"פ שבה חסר וא"י, יש אם למסורת ותקדושת צהולם, הוא יורה גם על המדבר בעד עצמו בכלל המדברים, מה שאין צדק מלת לכם לעולם וכו' עי"ש, ועד"ז אפ"ל שרמז יע"א באמרו אשר יקרא, "אחכם" באחרית הימים, ר"ל אחי ואחכם, שבאחרית הימים סמוך לזמן הגאולה, וכו' יע"א עצמו בגלות, וזכותו יגן עליו להשיג גאולתו ולבטל מעליו הצלי בגלות, ולעטם זה לא אמר אשר יקרא לכם שלא להזיז עצמו מן הכלל, וזה ה' מסימני הגאולה, שאם חזק לא שיע"א עצמו ויגלה לעיניו, אז צדקו הוא גאולה אמיתית ולא זולת, ואז יגלה לנו יע"א כל ענין כקן וסודו.

ואמ"ס כי יע"א ציקש לגלות את כקן מיד, עפ"י ר"ל במדרש כך כי יע"א צדור שחיותו במחוס מעשה צדקתו ולפי סדרתו כי' זמנו לגלות מיד.

כצו"ע יש לו אור גדול של מתנת חנם למי שאינו ראוי מלד משכיו, ע"כ נקבש מכשיות שיחזקו אותו מאור הגדול של מתנת חנם וצדק זה ירחם עליו, ובעז"ר רוצה לעמלו משוקעים כ"כ בחלואת ובשערי עוממא רח"ל עד שאין מרגישין כלל באיזה מזב בין עומדין, ואפשר לרמז בדברי חושע הכינאי במ"ס כרפא' לישראל ונגלה עון אפרים, דכבד כשכאדם משוקע בעומת אינו רואה חוב לעצמו, וכן שחמרו לעיל שאף הכתא הידוע אינו ידוע אלא, ואין רואין האמת ע"י גודל סמיות העינים, וכענין מ"ס בספ"ק דרך אמת מהר"ק ר"פ מחבריו זל"ה, עפ"י משל לאחד כוסע בעגל ויטן ודרס, ועלמס העגל על כר גבוה, וכאשר כינשע על ראש הכר ויקן האים משינתו, ואם יאמרו אליו כוסע על כר גבוה לא יאמין לבד לדבריסם, כי הוא רואה לפניו הדרך כמישור אולם כשמתחיל העגל לירד מטב מן הכר, יתוודע לו שכי' מתחלה על ראש הכר, וכן בדבר בענין הגאולה יע"י"ש בדב"ק, ועד"ז הוא בכל הכתאים, דכ"ז שכאדם משוקע בחטאים אינו מרגיש כלל שהוא חוטא, ואריך לרמזי שמים שיאיר הש"ה את עיניו שיראה באיזה מזב הוא עומד, אבל כשמתחיל להתרפאות מהחטאים ע"י תשובה ותרעב, אז ירגיש שכי' מלא עומת ופשעים עד הכה, וז"ש כ' כרפא' לישראל כשמתחיל לרפאות את ישראל מהחטא, אז ונגלה עון אפרים, ויגלה לכם כל מה שחטאו עד עכשיו, דכ"ז שלא התחילו צדקתו תשובה אין מרגישין כלום, ואזו מנפים להש"ה שזכב לביאת המשיח ולקידון דתו ישראל ולא נכו' ח"י מהיודים, דעל חטא הידוע כחיד לא יגורר רע שאין זכין ח"י לקבלת פני השכינה כ"ז שלא ניתקן צדקתו החטא, וכש"ה יעזור שכי' מאותן שסייעו לביאת המשיח ולא חילול מהמעבדים את גאולתן של ישראל, וזכב לעשות תשובה שלימה לפני כצו"ע ולתקן כל אשר פגמו, ונפרע בימי השופרים אלו הכאים לקראתיו, ובמהרה חזק לישועה שלימה ואמיתית, כהתחומות קן החורב וישראל, וכהתגלות כבוד שמים עליו במהרה בימינו אמן.

לשראל באחרית הימים, וכמ"ש ח"ל במדרש מפלה
גוג הראה לכם, וציון ציחמיק הראה לכם, ועוד
אמר ח"ל שכל מה שיארע לכל שצט ושצט עד בואת
המשיח גילה לכם, אלא שלא היה אפשר לגלות
כל זה בעוד היה שורר עליו צחי גדולה של השראה
השכינה, כי כ"ז תלית בצחירה כ"ל, ולפעם זה
נסתלקה הימנו שכונה, ועכ"פ נחקים בצעחתו וא"ש.

ואפ"ל דנרנא באמרו אחרית הימים, מה שצוה"ר
נאחר קץ גאולתו עד סוף ימי עמידת העולם,
באמר ח"ל שית אלפי שניו כוונעלם, ואילו זכו ישראל
היו מקדים הקצ"ב גאולתם, והיו נחקים פ"י הכעטה
באופן אחר, וצוה"ר נדחה ונאחר גאולתו ונחקים
הרמ כפשוטו, ועכ"פ לא יתחיל להאמר צחי' דבור
ובתגלות, כי עדיין היה תלית בצחירה, ולא כלש"י
יע"ל דברי נבואתו ברמא אמריתו.

*

ראובן בכורי אהב וגו' במד"ר כיון שצא לנצח
את ראובן ח"ל אינו לא מרחק ולא מקרוב
אלא כרי אינו חולק אותך ברפיון עד שיבוא משה
שכתוב בו ומשה עלה אל האלקים, מה שדעתו
רואה לעשות כך עושה, כיון שצא משה החול
מקרביו יחי ראובן עכ"ל במדרש, ראוי להבין מדוע
חלה אותו ברפיון עד שיבוא משה ומדוע ראוי
להיות הקרבתו ע"י משרע"ב דיוקא.

(ג) **איתא** בספרי (פ' צרעה) יחי ראובן ואל
ימות יחי ראובן צעו"ז ואל ימות לעו"כ,
ול"ז דברי שצברו משרע"ב לא היה ראובן קיים
עוד צעו"ז, ואין יתכן לו צרעה זו שחי"י צעו"ז.

(ג) **עוד** שם בספרי (כזבא בילקו"ש) יחי ראובן
צמעה יוסף ולא ימות צמעה צלבה, ר'
חנינא בן גמליאל אומר לעולם אין מחליפין לא
זכות בחובב ולא חוצה בזכות חוץ משל ראובן וכו'
עכ"ל במדרש, ופ"י בזית רען (מבעל מג"א זל"ה)
יחי ראובן צמעה יוסף שחילו, יחי זה נגד
משה עכ"ל, אין מחליפין זכות בחובב שאם חטא

אמנם מן השמים לא הרשונו לגלות, כי לא היו
ישראל ראויים עדיין להשלום הקן, עד שישלם החקון
על ידיכם, ואלתלוי היה יע"ל מנהל קץ בגאולה,
שיגו על ידו ארירות הגלות והשתלשלות הכסיות
שיצדו על ישראל, וחי קשה כח הסבל לסבול לער
הדיעה הכוח ולא היה אפשר לעמוד בה, וכמו
שק"י הישמה משה זל"ה אחר דרשתו באחרונה,
גלוי וידוע לפני מי שאמר וחי העולם, שאם ביותי
יודע מתחלה שיאחר הגלות כ"כ, לא היה ציכולתי
לסבול ולא ביותי מאחר ימים עד כה ר"ל אלא
שכיות מעלים ממני והשפתי שקרוב עם חקן וחי'
בגאולה מיד עכ"ל. אבל לעתיד שיצאנו הקצ"ב
לע"ל בגולה לפני בגאולה, אז יקיים יע"ל הצעחתו
מ"ש ואגידה לכם את אשר יקרא אחכם באחרית
הימים, וא"ש מ"ש הכוסיק בצעחה זו, כי לא
הגביל זמן קיומו ועתידה להקיים לעתיד, וע"ד
שכתב הל"ה עמ"ש צמ" צרעה (ד' ע"א) עד יעצור
עמך ד' זו בואת ראשונה (צמ"י יבוע) עד יעצור
עם זו קניה זו בואת שני' (צמ"י עזרא) מכאן
אמרו חכמים ראויים היו ישראל לעשות להם גם
צמ"י יבוע בן נון אלא שגרם החטא עכ"ל בגמ',
וקשה כרי אמרו ח"ל כל דיבור שאלה מפי הקצ"ב
לעוצה אפי' על הנאי אינו חזק, וכיון שכיתה בצעחה
מאחר יחי' לעשות לישראל גם צבאה שני', האין
חזקה בצעחתו יחי' ע"י גרמא החטא, ויתרין כי
לא הגביל הצו"ה זמן הכעטה אימת החקיים,
ועתידה להקיים לעתיד צבאה המשיח, שח"י
בצחלות גדול כמו בואת הראשונה, וכמו"כ לפנינו
הצעחה יע"ל לא תחצול ויתקיים לעתיד ושפיר כחצה
הכוסיק בצעחה זו.

ואפ"ל עוד, דכזה ענין בגאולה וחקן תלית בצחירה,
ואם חזו ישראל אחישה כחי, ואילו לעט
זה נסתלקה ממנו שכונה כשיקע לגלות הקן, ואלתלוי
גילה רמ חקן כ"ז שכיתה עליו צחי' גדולה של
השראה השכינה, היה דיבורו עושה הכרח לבעל
הבחינה, כי בודאי היה צח"י שכונה מדברת מתוך
גרינו, ודיבורו יחי' עושה הכרח למנוע הצחירה,
וע"כ נסתלקה ממנו צחי' השראה השכינה בואתה
שה, ואז קיים הצעחתו וגילה לפני מה שיארע

שז פשיטא שלא יגיוו עליו המאות להלילו מעושה עובדי, דאין עבירה מסבה מליטול שבר לעתיד עובדי כדפירש"י צפרק ר' גוטל, וכמו"כ לא יועיל המאות להלילו מעושה העבירה, וכבר אמרו ז"ל ולא יקח שוחד מאת ע"כ קושטא, וסוכן חירותו לצאר לאשטעטן שחי חקאות עובדות לצעל חשוכה, ה"ל למח שבכרגל על כל דבר שלטון, וכמה מי שמורגל בעבירות יחי' בנפח חליהן תמיד בעצמו, ע"ד עבירה גורמת עבירה וכו', וכ"ש צפיות העבירות רבות ותכופות זו לזו שיתחזק כחן במאד וכו', וכו' שידוע וכו' שבעמלות האדם בצאר מאבדיו, ישאר אותו האבד עמא, ועוד לא יחי' לרשע בצאר הכוא עד יענש בו וכו', וע"כ אמר"ל שתקנתו אם עשה חבילות של עבירות שמשכו מזה שחיס הרעות הזכר לחוטא, יעשה כנגדן חבילות של מלות, שצביותן חבילות יתכפר הרגלן מהעבירות אל המלות, ויתחזק כוחן וצ"ל, וצביותן כנגדן יתקונו אבריו, כי האבד אשר עשה בו העבירה יקא במה שיעשה בו מאת וכו' עכ"ד היפ"ת זל"ה.

ואפשר להרחיב הביאור בזה, עפ"י שגילה הא"י ז"ל מספר האומות וסביגופים שישבג האדם ח"ע בזה על כל עבירה במשקל, וסחיד"ל זל"ה כתב ע"ד האר"ל דעיקר הוא התשובה והכרתה, אך מפני שהאברים עדיין מלוכלכים ושאריו עוד כתמי הכפש, וע"ז מענינים צריכים לזכר ולכסרם כתמי הכפש, ועל דבר זה מועילים התענית וסביגופים עכב"ד ז"ל, ועד"ז אפ"ל לענינו שעל דבר זה יועילו מעשה המלות, ויוון מ"ש ז"ל עשה כנגדן חבילות של מלות, ולעולם מיידי בשעשע תשובה על חטאיו, אלא שעדיין גשאריו כתמי הכפש והאברים מלוכלכים ר"ל, ואינם מזדככין כ"א ע"י תעניות וסביגופים כדברי האר"ל, ולזה גתנו חז"ל טבה ותקנה במ"ש בתחבולות חשש לק מלחמה, שצאותו האבד עלמו שחטא ירבה בו חבילות של מלות, ויזכרו אבריו וכתמי הכפש כמו ע"י התעניות וסביגופים, וכמ"ש בפסכ"ק פיר מרע בשם החידושים זל"ה דהעוסק בתורה מועיל לו לימוד התורה כמקום התענית וסביגופים, ואדרבה התענית חסרון הוא לעצ"ל מתבטל על ידו מעסק התורה עיי"ש.

אדם ועשה גם מאתו, נותנין לו שכר על המלות וגבין ממנו על העבירה, אבל גבי מעשה ראובן החליפו לו זכות יוסף במעשה בלבה עכ"ד, וראוי לבין דאם כך הוא המדה שאין מחליפין זכות בחובה, וכמ"ש הרא"ש ז"ל ולא יקח שוחד דכיונו שוחד מאת במקום עבירה, ח"כ מדוע החליפו לראובן עבירה במלות.

(ד) **במד"ר** (פ' וישב): א"ל הקב"ה לראובן מעולם לא חטא אדם לפני ועשה תשובה, ואתה פתחת בתשובה תחלה, חיך שכן נזק עומד ופוחת בתשובה תחלה, ואי זה זכר כושע שנאמר שוב וישראל עד ד' אלנך, הקשו המפרשים הלא כבר קדמוהו אדם"ר וקין שעשו ג"כ תשובה, ולא ח"י ראובן הראשון שפתח בתשובה.

(ה) **במד"ר** ילקוט (פ' וישב) למדן תורה ד"א שכשהאדם עושה מאתו יחא עושה אותה בלב שמת, שאילו ח"י יודע ראובן שהקב"ה כותב אחריו וישמע ראובן ויחלבו מידם, כנחפיו ח"י עומו ומולכו אלא אביו, וז"ל דודאי לא יתכן שעשה ראובן פעולה ההללה לשם כבוד ח"י שהתורה וכתוב שבו, וז"ל מנפיקמי אילו ח"י יודע.

(ו) **במד"ר** כולל אינו ואני אה אהני בזה במעשה בלבה וז"ל.

ובנ"פ עפ"י מד"ר פ' אחרי (פס"א ס"י ה') בזה יבא אהרן זשי"ה כי בתחבולות חשש לק מלחמה וכו', אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מלות, ענינים רמות, וכו' לטועפות בין עיניך, לשון שקר ולמדחם אותם את צניכם וכו', ועד"ז פורע וכולך כל האברים אם עשה בזה עבירה ח"י יעשה צאותו אבד מאת לתקן פגמו, ולכא"ו איך יתקן העבירה בזה, הלא אין מחליפין מאת בעבירה ולא עבירה במלות, וכן הקשה ציפ"ת זח"ל, אם מיידי במה שעשה תשובה מהעבירות, כבר שז ורפא לו מבלי מעשה המלות, ואם הוא מהעבירות תשובה חלה ויסורין או מיתה ממדקין, מה יועילו המלות, ואם במו שלא

אחרים ואומרים שחי מנעות בלבד, אחת של שכיבה ואחת של אכילה, עכ"ד בגמרא, ואמנם ע"י הכלל יוסף חיקן שניהם מידים כנגד מידה, שגרם נחת רוח לאכיל, ועי"ז שרצה עליו שכיבה כמ"ש ז"ל ואחי רוח יעקב אביהם ששרצה עליו שכיבה שפירשה ממנו, וכ"ז ניגסר ע"י ראובן שהשחל להנילו מידם, וזכר א"ש דברי בספרי בג"ל לעולם אין מחליפין זכות בחובה חוץ משל ראובן, שדרי הזכות כי בלוחו הענין עלמו שחטא, ועקר בזה שרש החטא לגמרי, ויוסף לא עשה תשובה שלימה ומעשהו כאמרו"ל עסוק ב' בשקן ותעניתו, אלא שעדיין ארך למרק כתמי הנפש, ולזה הוסיף לו זכות כלל יוסף שחיקן מידה כנגד מידה צמח שחטא, וזכר יחסרו מהכתמים בג"ל ע"ז נתנו חז"ל כלל דאין מחליפין זכות בחובה וכן.

וי"ט פ בזה מאמרי"ל למען הולך אותו מידם להשיבו אל אכיל, ולבאר להשיבו אל אכיל מיותר, ולדרכנו ר"ל שנתכין בהלכה זו להשיבו אל אכיל כדי להפיק דעתו ולהפיק לערו, או יאמר להשיבו אל אכיל מוסב על ראובן, שעי" הכלל יוסף תחבר אל אכיל שצמחים וניתקן חטאו כמבואר בספרי בג"ל, וזה אומר למען הולך אותו מידם וזכר הוסיף לעצמו להשיבו אל אכיל שצמחים, ואפשר שלא השיג ראובן בשעה שהשחל בהלכותו שעי"ז יהי לו חקרה על מעשה בלבה, ומן השמים העלימו ממנו ידיעה זו, שבי הכרח שירד יוסף למגרים כידוע מדברי רמב"ם, וע"כ חשב ראובן שצמח שזה להשליכו בצורם כד השלים כל הדרך להכלת יוסף, וכמבואר באסיק שבי בהלכה בזה להביל מיד צעלי בחירה, ואח"כ שב לשקן ותעניתו כמ"ש חז"ל וישב ראובן אל הבור וידין ב' עסוק ב' בשקן ותעניתו וצמחיתו על שבלל יאזיז אכיל, ולא השחל בהלכה ויחיה להשיב את יוסף לאכיל דיוקא, ואולי רצה לתקן חטא של מעשה בלבה תחלה, כי רצה להסיר בחי' הרע תחלה ואח"כ לקיים ועשה טוב, כמ"ש ז"ל והמנוח שעושי צדוק מורכבים בצדקות ר"ל הם קרובים אל הדין יותר מאל התועלת, אך צמח שהוא מזה צדקת וחשש פקודי אין לשבות במלוא ולמנוח צדקת בשלל עש בג"ל, אולם חשב ראובן

עוד אפ"ל עפ"י"ש הטו"ז (רש"י ב' שבת) על מ"ד צמח פרק כל כחני כל המשמר שבת סבלתו אפ"י טו"ז כדור אנוס מוחלין לו, לבאר אכיל למידק אי לא עשה תשובה שבת מאי מהני, ואי עשה תשובה שבת ל"ל, ונראה דמיירי שעשה תשובה, אלא דהתשובה לא מהני שיהא מוחלין לו, כדאיתא בפ' וי"כ עבר על כריתות ומיתות צ"ל, תשובה הולך ומיתא ממרקה, קמ"ל כאן דלא צעשוה תשובה שומר שבת סבלתו מהני תשובה שיהא נמחל לו עכ"ל, אפ"ל בדברי המדרש בג"ל אם עשית חצילות עבירות עשה כנגדן חצילות של מנחה, ובאורו כאשר שחטא בו יתרה ע"י מעשה המנחה, ומיירי בשעשה תשובה על חטאיו, אלא שג"ז ארך לתקן גשמתו, שעי" שירצה בחצילות של מנחה יתכפר לו עונו מיד, ולא יהי התשובה הולך אלא יתמקרו כתמי הנפש מיד ע"י מעשה המנחה בג"ל.

ועפ"י"ז אפ"ל כוונת דברי כוזב"ק באמנם ז"ל שאינו מועיל תשובה על חטא הידוע, וה"מ כד לא עבד תיבתא שלימתא דאכיל תחתיה לא תפאח על כל עובדיו, וידוע שזה החטא הוא צמח כל האברים ר"ל, נמאח כי נפגמו על ידו כל איבריו צ"מ, וע"כ קשה התשובה ע"י ואינו מועיל בתשובה לחוד, כי אריך עוד למרק כתמי הנפש וכתמי כל אבריו שחלכו בחטא זה ר"ל, אלא ע"י חצילות מנחה שיעשה בכל איבריו וגידיו צדיקת התשובה יועיל לו שיתמקרו הכתמים מיד ויתכפר לו.

ובזה נבוא לבאר דברי בספרי בג"ל שאל ראובן להחליפו זכות בחובה, וכפי' היות רעון שהכלל של יוסף עמד לו לזכות נגד מעשה בלבה, ויזון עפ"י"ש ז"ל ולדיוקים צמח שחוטאים צו מתירים, ואמר ז"ל (שבת ג"ה ע"ב) כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה וכו', ומה אינו מקיים וישב את בלבה פלגש אכיל, מלמד שבלל מנצח של אכיל ומעלה עליו הכחוש כאילו שבו עמה, תניא רשב"א אומר מנאל אותו לדיק מאותו עון ולא בא מעשה זו לידו וכו', עכ"ד בגמ', מנאל מבואר שחטאו של ראובן כי, מה שפגע בדעתו הקדושה של יעאצ"ה וגרם לו לער לעשות סיפק דעתו ולזנו, עוד שם צמח

התשובה יצא מלך ישראל חתול וכו' השופט ויחזק
וכנסת ישראל עומת שאין צרכו להחיל בתשובה
החלה ובקשתיו שבקצ' יסורר לחתו ויתן בלבו
לרץ וכן נפשי לשון אלו בלחם, ופשי"ד ז"ל גרסא
לפרש סיום הפסוק בשינוי כ' אלף ובשופט חדש
ימינו בקדם, דכאן קודם שיחטא באדם יש מליאות
לח שיחטא בתעוררות בלון מלידו, משא"כ אחר
שכשל בתעלום ונכדו ע"י מעשיו מיוקיס משחיתים
ומלאכים רעים, לא כמעט מן כמנוע שיצא בתעוררות
השופט מלדו, שאותן מלאכים שחורים שנכדו מן
התעלום ממין עניי האדם ולחמים גזרו ואין
נחמים מקום להתעוררות קדושה, משא"כ קודם
שכשל בתעלום אפי"ש שיש יאכ"ר לאדם מלד
בכריאה, אפי"ש יש מליאות שכלדם עצמו יתעורר
בתשובה חתול, וכן בקשתיו חדש ימינו בקדם,
כיוון כחשי כחן שבינו צו החלה קודם ששכלנו
בתעלום, ולא יכ"י מליאות שנתעורר מעצמיו לשון
אליו יח"ש.

ובזה יתבאר דברי המדרש כי"ל משולם לא חטא
אדם לפני וטעה תשובה וכו', דכאן באדכ"ר
וקין שעשו תשובה אין רצותה כ"כ, שברי הקצ"כ
בכדורו ובעלמו דיבר עומם לעוררם על התשובה,
וכמו שאמרו ז"ל (במד"ר פכ"א) ועתה סן ישלח
ידו וגו' אין ועתה אלא תשובה מלמד שפתח לו
הקצ"כ פתח של תשובה, וכן בקין אמר לו הקצ"כ
לח תביע שאת וגו' שפתח לו הקצ"כ פתח של תשובה,
משא"כ ראובן פתח בתשובה החלה והחיל בתעוררות
לחחל וכן תשובה יותר, וז"ש במדרש משולם לא
חטא אדם לפני ועשה תשובה ואח"כ פתח דיוקא
בתשובה חתול, ר"ל למד שאתה בעלמך ביית כפוחם
עפה, בבחינת שובו אלו ואשויב אליכם, חייך
שכן בקי שומד ופוחם בתשובה חתול, שנאמר שוב
ישראל עד כ' אלקיר, ודרשו רז"ל במדרש שוב
ישראל עד כ', עד שהוא בדות רחמים ואם לאו
אלקיר, עד לא יתפצו סגורא קטגוריא, ולדרכיו
יאמר שוב ישראל עד כ' אלקיר כיוון עד שלא
יצא בתעוררות מה, תשדל לשון חתול ומשמך
תתעורר לתשובה ויבין מיד כ"מ כמו שעשה ראובן
שפתח בתשובה חתול.

שכבר בשלם מלחם הכלכל במה שזכר להשליך את יוסף
אל כסדר להלוי מידו בעלי בחירה, ולא ידע שכלכל
זו יכ"י לו לחיפון חטא, דלוי כ"י יודע, על בחיפון
כ"י עומת ומלידו אלא אכיו, לפיכך הכלכל בשלימות
לחקן החטא בשאר מידה כ"מ.

ובזה יתבאר דברי המדרש אילו כ"י יודע ראובן
שכחתי כחש אחריו וישמע ראובן ויילכו
מידם וגו' להשיב אל אכיו, ובפירוש כ"י"ל שז
כ"י חקא לראובן להקצ"כ אל אכיו ששמים,
על בחיפון כ"י עומת ומלידו אלא אכיו, אולם לצורך
השם בעלמו מן השמים ממנו ידעב זו וכ"ל,
כדי שידע יוסף למלך ויחזיקו בזה ידע חדש,
ולאחר שמעו יוסף מתודע לראובן שכלכל זו שכלכל
יוסף כ"י חלי חקן חטא כ"ל וכן יוכן דברי
המדרש כ"ל כילד אינו ואני אכ"י אלו בזה ממשע
כלכל, כי כלכל יוסף כ"י כחית שעמד לו לכפר
על מעשה כלכל כמזכיר בספרי כ"ל, וע"כ כשרא
שכיל אינו ואין כאן כלכל, כ"י מתירא לנפשו
שחזר פגם החטא לעקומה, ואין יכ"י לו חקון
על מעשה כלכל.

ח"ש למדח חורב דין ארץ ששכחאדם עושה מלח
יח"ש עושה חורב כלל שמה, שאילו כ"י יודע
לחון וכו', והכונה בזה לדרכו דכאן בעו"כ"ר אלו
מלכלכים בתעלום ושונות מרצים, ואם מרצים
בתעלום מלח ומש"ע חזקן לפיכך ג"כ מלח כוח
שכ"י מיד כ"מ לחיפון גמור על עוונותיו, וכמ"ש
בראובן שאילו כ"י יודע שכלכל יוסף הוא חקון
על מעשה כלכל, כ"י שוסק בזה יותר בשלימות
לכשינו אל אכיו, אלא שאלו כ"י סיבה מן השמים
לבעלים ממנו ידעב זו וכ"ל, אלא עכ"פ למד מה
שצריך להכרות במלח ומש"ע, ובמ"ש במדרש לפיכך
תביע מלח ולשפות במלח בשלימות וכלל שמה
וכאן יפסק חקון לעשו ויתכפרו עוונותיו.

והנה ידוע בהתקוותה שכן הקצ"כ וכנסת ישראל,
שבקצ"כ חומר לישראל שובו אלו ואשויב
אליכם, וכנסת ישראל חומרת בשינוי כ' אלף
ושופט, וכוונת בעין שבקצ"כ רחם שבתעוררות

בנתינת תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותו ומיד כן נגאלין שנאמר וחי כי יבוא עליך כל הדברים וגו' ונצח עד כי' חלקך ונצח כ"א וגו', ועכ"פ התשובה מועלת רק בנח התשובה, ובנתינת התשובה ניתנה לנו בחורג ונתינתה לישראל שקיבל את התורה דין הוא שיעיל להם תשובה, משא"כ האומות שלא רצו לקבל את התורה מכיון חיוי יועיל להם תשובה, ונאחזין במלות שנלמדו בני נח לא מלגו צדק רמז על תשובה, אי"כ התשובה הוא רק בנח התורה ומי שקיבל את התורה יש לו חלק בה משא"כ אומה"ע.

ונקדים דברי הגמ' (ע"ז דף ט' ע"א) תדב"א
 שש אלפים שנה היו עולמא, ז' אלפים תורה
 ז' אלפים תורה ז' אלפים ימות המשיח וכו',
 ז' אלפים תורה מאימא, אי נומא ממחן תורה עד
 השחא ליכא כולי האי וכו', אלא מנחת כנפא אשר
 עשו בחקן, פירש"י ומתרגמין דשעבידו לאוריימא,
 שאזכרם אבינו בדרך את בניו לשמור את דרך כי
 ועשה הכנה לקבלת התורה ע"כ ממנו התחילו ז'
 אלפים תורה, אמנם עיקר קבלת התורה לא הי'
 רק אחר שיאלו ישראל ממארים ומשה קבל את
 התורה מסיון, מלא ניתן לישראל כח התורה בחוקפו,
 ומאח"כ עד קבלת התורה הי' רק בנחי' כשכר
 מלוא, ואח"כ נחשבו כז' אלפים תורה מאזכרם
 אבינו שבוה התחיל צה, וז"ל כמו כשכר וככנה
 לקבלת התורה, וכנה ראובן עשה תשובה, אלא
 שעדיין הי' לפני קבלת התורה ולא הי' אלום כח
 התורה בשלימות כ"א בנחי' הכנה, ע"כ לא הי'
 אפשר לבעלות תשובתו של ראובן במקום שלדיקים
 גמורים אינן יכולין לעמוד, וזכר יובנו דברי המדרש
 הנ"ל כיון שבה לבקר את ראובן ח"ל אינו לא מרחק
 ולא מקרוב, ובכונה כיון שעדיין אין כח התורה
 בשלימותו, אינו יכול לקרוב ולהעמיד במקום
 שבעלי תשובה עומדים, אלא כדי אנו חולה אותך
 ברפיון עד שיבא משה שכתוב בו ומשה עלה אל
 האלקים ואוריד התורה לישראל, ושם כתוב מפורש
 בנתינת התשובה, ע"כ הוא יכול לקרוב ולהעלותך
 עד מקום שבעלי תשובה עומדים, כיון שבה משה
 התחיל מקרוב יחי ראובן ואל ימות.

ונקדים מ"ש בספרי' בני יששכר (מאמרי חודש
 סיון מאמר ז') על מ"ש ר"ל (בחנומא פי'
 באזינו) כתיב ישא ד' פניו אליך וכתיב אשר לא
 ישא פנים, עשה תשובה ישא ד' פניו, יכול לכל
 ח"ל חלק ולא לאומה"ע עכ"ד המדרש, הרי שהתשובה
 אינה מועלת רק לישראל ולא לאומה"ע, עיי"ש שכתב
 בשם הרב בעל לימודי ד' הרבה פעמים ע"ז. ואפ"ל
 עוד טעם לדבר זה עפ"י דרמ"ם מפאנו זל"כ
 בספרו עשרה מאמרות, שהקשה על מה דלמרו
 ר"ל (קידושין מ' ע"ג) לעולם יראה אדם עצמו
 כחילו חלו חייב וחלו זכאי, עשה מלוא אחת
 אשריו שהכריע עצמו לקף זכות, והלא הם אמרו
 (ביק דף ג' ע"ג) כל האומר הקצ"ב וחזק הוא
 ויחזק חייב וכו', וא"כ ח"ך נדון האדם לזכות
 לפי רוב הזכויות ועכ"פ יש בידו עזירות, ותידין
 דדין התורה כן הוא אחרי רבים להטות ואין זה
 ויתור, דדינא הכי עפ"י תורה, ובספרי' בני יששכר
 הביא בשם הרמב"ם הר"ר יוסף זל"כ לפרש בזה
 נוסח הפיוט, באין מלך יושר מול מגיד פשע חניד
 ליעקב דבר חוק ומשפט ולדקו וכו', ולפי שישראל
 מקיימין החקים שנחברו אע"פ שאין יודעים טעם
 בדבר, כמו"כ מזה כנגד מזה לריך הקצ"ב לכפר
 חטאיו אף בלי טעם, וכך הוא המדע בתורה
 לדון מזה כנגד מזה, וז"ל באין מלך יושר מול
 מגיד פשע, חניד ליעקב דבר חוק ומשפט, מה
 שישראל מקיימין החקים בלי שום טעם, ועי"ז
 ולדקו במשפט כמלך המשפט, ואין זה נקרא ויתור
 כיון שכך הוא משפט התורה אחר ז"ל, כדי
 מנצח שפע"י דיני החס"ק ונכח שמירת החס"ק
 הקצ"ב מכפר שנותיהם של ישראל, וא"כ אין
 מידה זו מוכנה כ"א לישראל מקיימי החס"ק ולא
 לאומה"ע.

ובבב' כן לענין התשובה דאיתא במדרש וקנוע
 חללים (כ"ה) שלא לחכמה חוטה מה עונשו
 ח"ל חטאים תרדוף רעה, שאלו לנציח חוטה מה
 עונשו ח"ל הנפש החוטאת היא חמות, שאלו לתורה
 חוטה מה עונשו ח"ל יבוא אשם ויחכר לו וכו',
 עכ"ד המדרש, וכחז הרמב"ם ז"ל (כ"ה) תשובה
 פ"ז (כ"ה) אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, וכבר

המשכן, פרש"י דלא סייעוכו אחיו בכהנים צבאמת
העמודים והכאזנים ש"מ ואין מורידין וכו' עיי"ש.
כרי דדן זה דאין מורידין ויתחב להחגלות ע"י
משרע"ב, דמיי"י ילפין ל"י בגמ' ולא מנאל רמז
אחר צחוק"ק, ואמרו"ל צמד"ר (פ' יחזי) עכ"פ
וידבר חלקים את כל הדברים האלה וגו', דכל מה
שהנצי"ח עתידים להחגלות וכל מה שהחכמים
עתידים לחדש צחוק"ק, כל א' ואחד קבל את שלו
מסיני, אלא שלא יתחב להחגלות עד צא זמנו,
ומצואר צפס"ק דכל א' מנשמות ישראל יש לו
אחיה צחוק"ק, וכל החידושים וברמזים וסודות
ששייכים לשורש גשמתו נר"ך שיצא להחגלות על ידו,
וא"ל שיחגלו אורות אלו ע"י אחר, וז"ש צמד"ר
כ"ל כיון שצא משב החסיל מקצו יחי ראובן,
לפי שמחגלה על ידו כך דינא דאין מורידין, אלא
יעקב צביו לא כ"י אפשר שיצא החגלות זה על
ידו, ולא כגיג זמנו שיחגלה כ"ל ע"י משרע"ב,
וע"כ אמר יעאצ"ב איני לא מרחקך ולא מקרבך,
אלא כרי אני חולב אותך צרפיון עד שיצא משב,
כי אז יתגלה כך דינא דאין מורידין, כיון שצא משב
החסיל מקצו וכן.

ואב"ל 5' צבז מ"ד צמד"ר פ' פקודי עכ"פ ויצאו
את המשכן אל משב הכ"ד (משלי ל"א) עז
וכדר לצוש ותשחק ליום אחרון עכ"ד במדרש, וז"כ
הקישור, ויתבאר צבזקס לפרש מה ש"סד כפייטן
צקיות לט"ז אש חוקד צקצני צבעלותו על לבי
צלאחי ממלרים, קינים אעירב וכו' צלאחי מירושלים,
וכאריך שס לספר גדולת הפארחתו צלאחמו ממלרים,
וללאורס מה דכו' כ"י ומה עיניו לכארת החורבן,
אמנם זאת נחמתי צצוני בגלות, צבעלותיו על
לבינו גדול הפארחתו צלאחי ממלרים, וכל זה ראוי
שיחזור אלינו, דדינא כ"י משלן בקודש ואין מורידין,
וכך מילתא ילפין ל"י מהקמת המשכן ע"י משרע"ב
כ"ל, וז"ש במדרש ויצאו המשכן אל משב הכ"ד
עז וכדר לצוש ותשחק ליום אחרון וכוונתו על
כנסת ישראל שיחזור לגלותו ותפארתו כימי קדם
צב"ל.

וב"ש יחי ראובן ולא ימות ללאורס הוא כפל
לשון, ועוד שכרי כבר לא כ"י ראובן צבז"ל,
אמנם יצואר עפ"י דרכו כ"ל, והנה ראובן עשה
תשובה שלימתה, והחליפו לו זכות צחובה, עפ"י
הלל יוסף נתמקד לגמרי הפגם של משב צלס
כמצואר צספרי כ"ל, ועי"ז כ"י חיקון לפעו צצודו
צחיים חיותו ולא הולך לתקנת היתיה כדי למק
פגמי הכפש, וז"ש משרע"ב יחי ראובן ולא ימות,
שנתקבלה תשובתו צחיו ולא יעמד למוח צצביל
למק כחמי הכפש, ואף שלאובן לא כ"י נפס"מ
צב צימו משרע"ב, מ"מ נכתב צחוק"ק לכרות
לדורות הצאים צצחי תשובה כזו צצירוף חבילות
של מלות מועלת אף צחיים צבוי"ת יחנו לה צב"ל.

*

ראובן צצרי אתה גור אז חללת יוצי עלה,
צמד"ר רבן אמרי איני לא מרחקך ולא מקרבך,
אלא כרי אני חולב אותך צרפיון עד שיצא משב
וכו', מה שדעתו חולב לשמות כך עושב, כיון שצא
משב החסיל מקצו יחי ראובן עכ"ד במדרש, וראוי
לכבין מדוע לא קרצו יעאצ"ב, וכתיבו צרפיון עד
שיצא משרע"ב דוקא ועטמא צע.

והג"ל 5' צבזקס דצרי האור"ח כ"י עכ"כ ויצר
אורס איש אשר צצרכו צך אורס, וז"ל כגס
צראינו שלא צך ראובן ולא שמעון ולא לוי, יגיד
הכחצו כי יצרו הקסב לסס הוא צצרכס, וכו"ל
אומרו אשר דצ וגו' ויצר וגו', ומה שאמר לראובן
דצרי קצמור שס זוכ את הצרכה, ע"ד שאז"ל עתידה
עצור שחחור לצכרות, וכפיי"ן כיון שקצב לו שס
צצרכה, עתיד הוא לעמוד לשרת לע"ל וכו', וכגס
שחחב העצור ללוים שקוליס כס ויצאו שחיס
לצצור עצורת הקודש כי משלן בקודש ולא מורידין
וכו' עכ"ל, נמאל מצואר דראובן אחר שעשב תשובה
משלה, ראוי שיחזק ויחזור אליו צכרתו מעטמא
דאין מורידין בקודש כ"ל, והנה כך דינא דאין
מורידין ילף ל"י בגמ' מנחות (ט"ז ע"א) מנלן
דאין מורידין אמר רבי דאמר קרא וקס משב את

*

שמות ראשונים בלבד, וזרי גם האחרונים לריסם כפרס, אמנם הכל חזר רישא גרידא, ושוקר גרמא בחקין הוא הכתוב, ולאחר שנכשל האדם בחטא ר"ל, נצטו על ידו מלאך מתקצר במציאו אח"כ לחטא עוד, ורק בסי"ד וע"י תפלות ותחנונים נבאחפסות כלל לפניו ית"ש אפשר להגאל מחטאים אח"כ, ובפרט בחטא הידוע שהוא יסוד כל האדם, והיחסי מחבצר ע"י עוד טרם שצא האדם לכלל דעת, לר"ך צד וזירות יחירה שלא להבשל, בי אחר שנכשל האדם קשה מאוד להגאל מיחסי"ר ורק בחיותתא סגי מתכפר לו, ולכן עיקר הכוון הוא החטא הראשון ואח"כ עזירה גוררת עזירה, וע"י אלו מתפללים אל תצור לנו עוונות ראשונים, כי עוקר השגשג הוא על עוונות הראשונים כי אז עדיין לנו ברשותו וצידו להחבצר על יצרו, משא"כ אחר שכבר חטא ר"ל כי"כ בחיותתא שגג.

ונקדים עוד לבאר במא"כ (פ' מקץ) ויטור יוסף את החלומות אשר חלם להם ויאמר אליהם מרגלים אתם וגו' ויאמרו אליו וגו' לא היו עבדיך מרגלים, ראו לבבין לכאורה מדוע חשד אותם יוסף למרגלים, ועפ"י פשוטו נחזו בספסי"ק בטעם הענין כי יוסף נחבין לעונתם שיכופר להם שוואם צד, אבל עדיין צ"ב דודאי לא דיבר יוסף בלדוק דברים שאין בהם חשש, ובל"ס שיש טעמים כחוסים בדבר עד אין חקר, אולם גם על פי פשוטו צ"ב לבבין מדוע אמר להם מרגלים אתם שלא היו כן אליצא דאמת.

ואפ"ר הענין עפ"י מ"ד במדרש וילקוט (פ' דברים רמז תשי"ט) עב"פ אחד עשר יום מחורב, אלו זכו ישראל לאחד עשר יום היו נכנסין לארץ, אלא מתוך שקלקל מעשיהם גלגל עליהם המקום לארצעים יום ארצעים שבו, שנאמר במספר הכתובים אשר חרסם וגו', ר"י אומר אלו זכו ישראל לשלש ימים היו נכנסין לארץ וכו', ר' בנאה אומר אלו זכו ישראל ליום אחד היו נכנסין לארץ וכו', אלא וכו' משום אצא ככן צדלאל אלו זכו ישראל כיון שעלו פראת רגליהם מן הים היו נכנסין לארץ, שנאמר עלה רש תי"ד עב"ד המדרש, ולכאורה ראוי לבבין

שמעון ולי אחים וגו' בסודם אל תצא נפשי בקבלם אל תחד כבודי, פירשי בסודם אל תצא נפשי זה מעשה זמרי וכו' בקבלם כשיקביל קרם שהוא משכנו של לוי את כל העד על מה ואכרן אל תחד כבודי שם אל יתייחד עמכם שמו וכו' ע"כ ומקורו במד"ר, ובגמ' (סנהדרין ק"ע ע"ב) דרשו צמין אחר בסודם אל תצא נפשי אלו מרגלים ובקבלם אל תחד כבודי זה עדת קרם, והקשה במהרש"א ז"ל מה ענין מרגלים לשבע לוי, כרי משכנו לוי לא ה' במרגלים, ואם על שבע שמעון אמר, קשה למה נקטו יותר משאר י' שבטים, ואולי קבלם ה' בידם שהמרגל משכנו שמעון, הוא ה' בעל המעשה בייחוס עב"ל, אמנם קשה דלא מלינו בשום מקום רמז לזה שהמרגל משכנו שמעון ה' בעל המעשה בעצמא מרגלים יותר משאר שבטים, ובעונת ה' שזה לכל ישראל ולא נשתכח שבע שמעון משאר השבטים.

ב' ג' צ"ב לפי"ד המדרש שהציו רש"י ז"ל מדוע הקדים הכתוב את המאורח צומן, וזכרי מעשה קרם ה' מוקדם זמן רב למעשה זמרי, וכו' לו להקדים מעשה דקרם, ויותר תמוה מ"ד במדרש וילקוט בסודם אל תצא נפשי אלו מרגלים בקבלם אל תחד כבודי אלו עדת קרם שהטעם השבטים האלה בקבלם לא חזר שמו שם כתוב זמרי בן סלוא וגו' וכן קרם בן יאכר וכו' עב"ד המדרש, וצ"ב דפתח במרגלים ועדת קרם ומסוים במעשה זמרי, והאכזריות מפרשו בדרך פשט כי כל הכתוב ידבר במעשה יוסף, ואמר בסודם פ"י משת שהחליש לשנאותו וכו' הדבר בייחוס בסוד, כשיערימו סוד אל תצא נפשי וכו', בקבלם כשיקביל עליו להרגו דכחיו לו ונכבדו וגו' אל תחד כבודי לא יקראו על שמו צדי ועקב כל עיקר צאתה שם עב"ל ולפירושו יקשה כפל השמות, ויסיפיק לומר בסודם אל תצא נפשי כי שאלם הרגו את וגו', והרד"ק פ"י כל הענין על מעשה שם, וכתב שכל הענין במלת שונות, וגם לפי קשה דא"צ שיהי' בתוס'יק אפי' את א' מיותר ושלא לנודק וצ"ב הטובה כפול השמות.

ובג"פ בנקדם מה שפירשתי במא"כ אל תצור לנו עוונות ראשונים, ולכאורה צ"ב בקצותיו על

ראו בכוונת שלא יכירוהו, עד שיסתבב הענין שירדו כולם למאדים ותקיימו חלומותיו, ועד שישלמו הכ"ב שנים שנגזר על יעקב שיטעור בשביל שלא קיים כיבוד אב, וע"כ היתה סיבה מהש"ת שלא שמו על לבם לחקור בפנימיות הדבורים אלא קבלו אותן כפשוטן ולא השיבו לא היו עובדי מרגלים (עיי' ש"ד לעיל פ' ויגש).

וַיִּתְּרוּ בזה קושיא המהרש"א ז"ל (בקושיא א') מה ענין המרגלים לשבט לוי, הרי לא היו במרגלים משבט לוי, ואם על שבט משעון אחר, קשה למה נקטו יותר משאר י' שבטים, ולדרכי א"ש כי השיג יעאשיב כבודו של דברים שהטעה מכירת יוסף יסבב חטא המרגלים, ולא הוכיח לשמעון ולוי על חטא המרגלים לפי שםם היו העיקר במכירתו, והכל נמשך אחר ההחלטה והטעם הראשון כ"ל.

וַעֲדָה אפ"ל עפ"י דרך הדין ז"ל שביאר כל הענין על מעשה שם, ואפשר שמשום אחריות החטא נמשך וגסתבב עוד חטאים ועושים על ישראל ר"ל, וברר ביאורו שהקפדת יע"א עליהם היתה לטעם כי לא הביע עדיין זמנם לכבוש את הארץ, ודו"ק של מעשיהם של השבטים הק' היתה לשם שמים, אעפ"כ פגם כ' בדבר שמינו שהקפיד יעקב על מעשיהם, ואמר עכרסם אחרי להבאיתו ביישב הארץ וגו' ואני מחי מספר וגאספו עלי וכו' ונשמדתי אני וציתי, ובאמת לא היה מקום ליראחו בשביל עולמו וצניו, כי היה רב חילי וקדושתו ויראיו משניו כל יושבי הארץ, כמ"ש ויחי תחת אלקים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחר בני יעקב, ואף ש"ל עפ"י פשוטו שבי' יעאשיב מתוירא שמה יגרום החטא ויתמעטו וצויתו, בדרך הדיקים שאין צועמים בזכותם וצומשיהם בעושים, אבל מ"מ קשה למה נכתב בזה"ל מאמר זה וגאספו עלי וכו' ונשמדתי וגו' כיון שסוף כל סוף לא נחקים דבר זה, וקמי שמיא גילוי שלא יכלו לנגוע ביעקב וצורו, אמנם כל דבוריו של יעאשיב ויראחו היתה בשביל דורות העתידים, שהשיג יעאשיב שיגיע משרש וצורו זה קלקל לדורות הבאים, וכזה צ"ל

דמה שגלג עליהם המקום ארבעים שנה נגד ארבעים יום, ה"י בשביל חטא המרגלים, וא"כ מ"ע נחשבבב כניסתן לארץ ישראל בתחילה, ועדיין היה לפני חטא המרגלים, אמנם מבואר במדברי חז"ל ובזה"ק פ' זו, דבשביל חטא מכירת יוסף נגזר עליהם גלות מאדים, ולא נחמקו שנים שם לגמרי, אלא שזכר להם הקב"ה זכות אבות והוליא את ישראל משם ביד רמה לטעם כי לא יכלו להתמחבב במחמ"כ, ועון זה דמכירת יוסף גרם לן דיגלון מארשיכון וכו' וגרם לון לאחאריצ צות מקדשא וכו', (וכ"כ צ"ל בקרה צ"ס הוסיק) ממא מבואר דבשביל חטא מכירת יוסף נגזר עליהם גלות, ואולי שחשבבב כניסתן לארץ ג"כ מטעם זה, כי לא נחמקו שנים בלאהם ממאדים, ולא השיגו ישראל שלימותן לזכרם לארץ מיד, וצ"כ זה וצ"כ זה שגלג עליהם המרגלים, ובענין המרגלים נחאחר עוד זמן כניסתן לא"י מ' שנה כנגד מ' יום של הליכה המרגלים, נמא דהשתלשלות חטא המרגלים היתה צריכה חטא מכירת יוסף, ה"ס דמן השמים נסתבב מעשה זה לזכר במבואר בדברי רז"ל שבי' הכרח כן לקיים גזירת צוית בין הבתרים, מ"מ פגם היה בדבר והיו לריכים כפרה ע"י, כמ"ש האוהבה"ק (סו"פ ויחי) ע"כ לא ישמענו יוסף וגו' הלאו שיכ' כן שיכ' משיב להם, והוא אומרו וישב לנו את כל הרעה והיו מטערים כשיעור שלטעור יוסף מלידס וכו' ע"י"ש.

וַיִּשָּׂא להם יוסף מרגלים אחם, שהשיג את הולד שיגרם ע"י מכירתו השתלשלות חטא המרגלים, וחלה החטא צ"ס לפי שעיך שורש החטא הוא בראשיתו, וכמ"ש חז"ל (סנהדרין ק"ב) משני מה חלה הכחוד צירבעט מפני שהוא היה מחלה לקלקלה, וע"ד שביארו לעיל במחמ"כ אל תזכור לנו עונות ראשונים והכל בזה רישא גרידא, וע"כ אמר להם מרגלים אחם, שגרמחם בצמשיהם לחטא המרגלים ולחורבן הגורא הולמח על ידם לישראל דור המדבר, וכשבטים הקדושים התחננו על מכירתו ועשו תשובה ע"י, כמח"כ אבל אשמים אחרת על אחיו וגו' על כן צאה חליו הורה האמת, אבל היה סיבה מאת ה' להעלים מהם פנימיות הדבורים שרמז יוסף אליהם, כמו שביארו (בדברנו לעיל פ' ויגש) שבי'

ואם 5 עוד בצופן אחר לשהות דברי הנמלה
דמאדריק ה"ל עם דברי המד"ה, דגמ"ה דרש
חז"ל בצדס אל תצא נפשי אלו מרגלים, בקבלם
יגוי' על מעשה קרת, וצמד"ר דרשוכו על מעשה
זמרי ומעשה קרת, וצילקוט מרכיב כולבו כחזא,
ויתבאר עפ"י הרמב"ן ז"ל (צרי"פ קרת) חז"ל הכה
ישראל בהיותם צמד"ר סיני לא אירע להם שום
רעה, כי גם צד"ר העל שח' החטא גדול ומפורסם,

זמרי במעשה הכוזב בן רע שנה, דקא חשיב לי לשאל בן הכנענית מחרדי מלרים ורד"י שנה היו במלרים ובשנת מ' לילתאם מהרב זמרי ברי ר' עכ"ל. וצ"ל ויגש הוא נמנה צ"י נפש שצאו למלרים עם יעקב ויחנן לפי"ז כי בשעה שהוכיח יעלע"ה לשמעון ולי בפורס אל חצא נפשי ורחם על מעשה זמרי כדרכת חז"ל, כי זמרי עומד שם לפניו או סמוך לו, אלף שלף גילת יעלע"ה צפיתא שבתיון עמו, כי מילתא דחילא צבחירא לא ניתחא לכאמר צבחגלות כ"ל צבחי' המעשה וצ"ד כרמח כידוע, ח"ש בפורס אל חצא נפשי שרמח צו הוא צחי' כוד ולא ניתחא לביגלות, ועכ"פ ל"ק כלל מה שבהדים לרמח על מעשה זמרי לפני מעשה קרם, דדקא רגיל צבני"ל לסקדים בענין בעומד לפניו ורואהו, ויותר ממה שגמלמה מרלייחו אף שמוקדם בזמן, ואפ"ל עוד דלפי שעתא זמרי ה' נאחז בפגם בצרית, ע"כ חקיק לי להזכירו חתלה, לפי שהוא היסוד לכל המידות כידוע.

וְלִפְנֵי הַבַּיִת בענין מה שהתפלל יע"א שלף יצר שמו על מעשה זמרי וצמחלקותו של קרם, כ"ל על העובד כשתייחסו על הדוכן, גלי"פ עפ"י"מ דליתא בגמ' (שבת נ"ה ע"א) שמואל אמר תמה זכות אבות ור' יוחנן אמר תחון זכות אבות ור', מלייתא תמה זכות אבות אמר רב מימחה בושע בן צארי ור', ושמואל אמר מימי חזאל ור' ור' יוחנן אמר מימי חזקיה, וכתבו בתוס' אומר ר"ה דזכות אבות תמה לכל צרית אבות לא תמה, דהא תביז וזכרתי את צריתי יעקב אף לאחר גלות, ואכן א"ן מחזיקין זכות אבות אלף בצרית ור', ולר"י מראה דלא פליגי שמואל ור' יוחנן, אלף שמואל קאמר דלרשעים תמה לכל ללדיקים לא תמה, וצ"ד לדיקים חייבי ר' יוחנן ועל זה א"ו סומכין להזכיר זכות אבות עכ"ד בתוס', ודריב"ס ז"ל לר"ך ציבור, לשיעת רבינו חס שמחלק בין זכות אבות לצרית אבות קשה כלל מליני צבצבס מקומות שמחזיקין זכות אבות וכליתא צמשה פ"ג דיומא אמר להם הממונה ור' בארי כל פני המורה עד שצבצרון וכתבו ציורשעלנו (פ"ג ה"א) דכ"י להזכיר זכות אבות מחזיקין צבצרון, ועוד צבצבס מלייתא, ולשיעת כר"י דלדיקים לא תמה,

השלישי המקור צב"א, כי הארץ בגשומה הלז ח"א שחםצול קדושה בית המקדש, כ"ל אחר שבוך ענב הארץ ע"י קדושה צ' המקדשות הראשונים ע"י"ש שהסביר צנוע דבריו עפ"י משל, ואולי כי מה נמשך עמותם של המרגלים כי היו אנשים לדיקים נשיאי ישראל שחממו עפ"י ה', אלף שטעו בצחיונם שחשד צאו לארץ ישראל רגישו צקדושה שאינה נחית ועתידה ליתרד וישראל יגלו ממנה, ואולי לטעם זה ראו להניח את לב צני ישראל שלף יעל לירשבו, כי מה צלט לסבול אשר חצבנו, יותר ערצ להמחין עד עת קן וגאולה הנחית, אלף א"ך שיכ"י לא היו לדיקים צעמחם, כי ה' לריכים לטעל דעתם לדעתו של משרע"ה שח' נציה אמת ונלעוס מפי הצבור לומר לישראל עלה רש וגו', וא"ן להחכם נגד גזירתו של מקום יח"ע.

וּבַמִּבְרָא בדח"ל שחורבן בית ראשון כי צעון ע"י, וירצעם ה' הראשון שבתחיל להמשיך את ישראל לפי"ז ונתלה הקלקלה צו, כאמח"ל (סנהדרין ק"ב ע"ב) ח"ר יוחנן קלח שפשה אחאב כחמרות שפשה וירצעם, ומפני מה תלה הכחצ צירצעם מפני שהוא ה' תחלה לקלקלה, נמלא כי ה' הגורם לחורבן בית ראשון, ומה גלמה עמותם של המרגלים כ"ל, ואולי למדו לעשות בן ממה שרצו שמעון ולי להרוג את יוסף צבצול הכחיד, כדי למנוע השתלשלות ירצעם שחיד להחטות את ישראל צפ"י, ומה נמשכה עמותם של המרגלים למנוע כל בענין לטעם זה, ומחורין קושיה המהרש"א דמה ענין מרגלים לשבת לוי, שחרי לא היו עם המרגלים משצב לוי וכו', ולדריטיו שורש בענין נמשך מחטא מכירת יוסף, וא"ש דבריו בגמ'.

וְלִפְרֹשׁ דברי המדרש הוצא צרש"י ז"ל בפורס אל חצא נפשי זה מעשה זמרי צקבלס אל תחד כצור"י זה מעשה קרם, ולכאורה מעשה קורח ה' מוקדם צמון עוצב (עיין לעיל קושית צ') אפשר לתרן עפ"י"ד בגמ' (סנהדרין פ"ב ע"ב) ח"ר יוחנן ה' שמות יס לו זמרי וכן סלח ושאל וכן הכנענית ושלומיאל בן ארישדו, וכתב המהרש"א ז"ל צח"א חז"ל: ודע דלפי דרש ז"ל דלכל הכחות ה'

יתום של יעקב במחלקתו שציקס רחמים וכו' ושורש הדבר שזכות אבות הוא דבר גדול ושמדת לו לאדם בשעה שהוא רואה לעבוד את ה' שיכיר לו סיועתו דשמית לעשות המצוה בשלימות, וזאת חינו אלה בשלל לקח מעלת היתום ללד אחר, אזי צודאי עומדת לו לעבודת הצורה, זה שפירש"י ולא הזכיר בן יעקב וכיון שלא חזר שמו על המחלקת אזי צודאי שחזר שמו לעבודת הצורה, ויכין חזר שמו ומפרש שחזר שמו על הדוקן, עכ"ל.

ובתב האהבה"ק פ' קרח ע"כ: ויאמר אל ה' אל חפן אל מנחם וגו' וזה"ל: ללד שראש כפלתא שגאת הרשעים עמו וכו', ולא אמר אל ה' אל חפן אל מנחם, וכוונתו בזה ללד שאין לך אדם שאין בידו מלות ומעש, וכבר קדם לנו שאין הקצ"ב מקפח שכל כל צרי' וצרי' ואפילו על רשעים וכו' ולא זלמד משכר פסיעותיו של אורח רשע, אשר ע"כ חש משה שהעמוד לכם אחת מזה שצדקם שזכות חובה, לזכר ציקס מה' וכו' יעו"ש באורך, וכבר ביארתי (ויאלל משה מאמר צ' סי' ג') דלף שכל מלותיו ומעשיו של רשע אינם רצויים לפני הקצ"ב, מ"מ כך הוא המדד לשלם לכם שכל על כל מצוה, ויכולין בזה הרהר לרע חש לשראל, וזאת מצינו להם אח"כ בצדון צעור"כ ולפעמים גם צעור"כ, וכו' שאמר חז"ל (סוכה ד' צ"ד) על נצבדנאזר מה שכללו וצדק ירושלים כו' בשכר ד' פסיעות שרץ אחר כבודו ית' עי"ש, וצודאי שזאת השכר שקבל כו' לנעתו ומרה אחריתו כי הקצ"ב ינקום נקמת עמו מכל המצירין לישראל.

ודיוצא לנו מה דע"י שיש לרשע אחת זכות בשכר מלותיו ששעש ומסייע לו לרשעתו, נעשה לו למוקש כי עי"ז בל לצדון גורל, וע"כ כשראו חז"ל קלקול הדורות ששתמשו בזכות אבות לרשעתם, גזרו אומר שחמה זכות אבות שלא יעצד להם זכות אבות לרשעתם, ומן השמים מקיימים ומקצלים גזירות כמ"ש חז"ל ע"כ לקל גומר עלי, אבל אח"כ דלרחמים ולעוצה נשאר וקיים זכות אבות, וזו כוונת כריי שאמר דלרשעים חמה זכות אבות ולצדיקים ללד חמה, ואין הכוונה לצדיקים ממש דא"כ

ועל זה אנו סומכין להזכיר זכות אבות, לכאורה צודאי לא יתכן שחזיק עמיתו לצדיקים, כמ"ש בחפלה שאין אנו עוז פנים וכו' לומר לפניה וכו' לצדיקים אהנו ולא חפלו, וא"כ ח"ך אנו יכולים להזכיר זכות אבות, ופליגתא זו איחא גם צמד"ר (סו"ס צחקות פ' י"ז) וצ"פ"ס שם ברא שיעת ר"ת וריי ומקשה עליהם צדלות קושיות עי"ש, וכו"ל פי דמה שאמרנו זכות אבות חמה, כיוון שיכיר הכלל גמורה צדקות אבות זה חמה, אבל אשפ"כ הכלל פורחא הוי עי"ש, וצ"חמה גם לפירושו קשה ואיכא למופדך עובא ולא נאריך פה, וצ"עקד קשה דהוי נגד שיטת ר"ת וריי צעלי חוספות.

וסיום דברי המד"ר שם ח"ר אחא לעולם זכות אבות קיימת, לעולם מחזירין ואומרים כי אל רחום ה' חלקך לא יפך ולא ישחיתך ולא ישכח את ברית אבותיך וגו' וזהו כיפית שר' אחא חולק על האמוראים הקדומים, שחרי הם סוצרים חמה זכות אבות עכ"ל. חולם לכאורה אין נראה מלשון המדרש בן דא"כ חול"ל ר' אחא אומר, ומדנקט ח"ר אחא מראה שאינו חולק עליהם, וצ"כ להשוות דברי חז"ל שלא יהי' פליגתא ציניהם, גם לשיטת ר"ת שמחלק בין זכות אבות לברית אבות, לכאורה יקשה ח"ך כיור ר' אחא ראי' ברית אבות, לזכות אבות ומדכח ולא ישכח את ברית אבות, דברי ברית אבות ודאי לא חמה לדברי הכל, ולי קשה עוד קושית עצומה הלא מקרא מלא דיבר הכתוב וישעה חסד לאנשים לארבעי ולשומרי מצותי ואין אפשר לומר חמה זכות אבות.

ונראה לפרש עי"מ שכתוב בספר הכ' נעם אלימלך (צ"פ קרח) ויקח קרח בן יתור בן קנח בן לוי, פירש"י ולא הזכיר בן יעקב שציקס יעקב וכו', ויכין חזר שמו על קרח צדחתם על הדוקן, וליד על קושית רש"י ז"ל ויכין וכו' מה ה' קשה חס לא ה' חזר שמו בשום מקום, ויש לפרש שרש"י ז"ל כיוון בקושיותו להורות לנו דבר גדול, כי ה' קשה לרש"י בהפסוק מה לנו ליתום בן יתור וכו', אלא פירושו הוא שלקח את היתום הזה למחלקתו וחלק עליהם מחמת יתום, ולא זכר את

כ"ז לא הלכת בדרך ישר עכ"ל. וצא יוצן וכשראו חז"ל קלוקל בדוחות השינוי שע"י שחכרו להם זכות אבות, ויתעורר ח"י קטרגו על שאין כוללים בדרכיהם, ולכן גזרו אומר תמה זכות אבות, כי מועצ שלא יזכר ולא יתעורר עליהם קטרגו מלד יחוסיהם אל האבות הקדושים, ומה שאנו מחפלים ומצקשים שחזר לנו זכות אבות, בוחמיו רק ע"ל הטובה, ובעין שכתב בספרי"ק אור לישורים דמלכות שעשים צדוק מלכותיים צעירות ר"ל חוטפין אותם החינוכים ר"ל, וע"כ טוב לומר לשם יחוד קודם עשיית כל מצוה, וזכו תהיה שלא יתעורר החינוכים את המלכות, דאין קיימא לן מצות אריכות בונה, ואף למיד חין אריכות בונה, מ"מ אם אומר צדוקה שאינו רואה לנחת, בודאי אינו יוצא במצוה צדוקה וצפוקים, ועד"ל בוחמיו למד אי עושה מצוה זו רק לשם יחוד קדושה, אבל אם ח"י יגרמו עונות שאין המצוה ראויה לפניו ית"ש אז אינו רואה לנחת כלל, וזכו כן צענין זכות אבות אנו מחפלים להשיג שיחזרו לנו זכות אבותינו בק' לעצבה, וצחמיו שאם יתעורר על ידו קטרגו ח"י צמח שידמו מעשיו למעשה האבות, אז לא יעמוד זכות אבות, ורק לעצבה חזרו לנו כי אבות, והשיגית הוא כל יכול דאעפ"י שאנו מחפלים בזכות אבות והקצ"ה ישמע חפלתיו בזכותם אעפ"כ לא יתעורר עלינו קטרגו ע"י הכרת זכותם.

ומערתה ל"ק מפסוק עושה חסד לאלפים, ורק כשנלמח חסד מחכות אבות אז יגן זכותם לח"ק דור, אבל לא ח"י ע"ל כקטרגו, והעלה ע"ז להפלה להשיגית צרכנו גדולה ולהחזקות צפ"ה, וזה הוא טעם בוודיו כדי לעקדים את המקטרג ושוב לא יקטרגו על החנוכים, אחר שכבר בודק עליהם בעל הכעשה ולא יתעורר קטרגו ע"י הכרת זכות אבות וייעול לעצבה, וזכו בונה הפסוק באומרו כי אל רחום כי חלקיו לא ירפך ולא ישתדך ולא ישבח את ברית אבותיו וגו' ר"ל שלא יתעורר קטרגו ע"י הכרת זכות אבות, כ"א יועיל לעצבה ואמח"ל צמד"ר (פ' בחקותי) ראוה זכות אבות שמתה זכות אבותה שמתעשה, כך והעלה בחסדים כה"ד **הפסוק** יעשו והצנעות חנוניות כרים

איך אנו מחפלים על זכות אבות, אולם הכונה שאם רוצין לעשות צדקות ולהתקרב להקצ"ה במצות ומעשים יועיל זכות אבות להסתייע בזכותם, אבל לרשעים תמה זכות אבות, ר"ל שלא יסתייע להם למעשה רשעיהם.

ואפ"ש שזכו ג"כ בונה ר"ת שמחלק בין זכות אבות לברית אבות, וזכו זכות מהני בין לטוב ובין לרע, וכן הוא המדה שאין הקצ"ה מקפח שטר כל בריו, וגם לרשעים משלם הקצ"ה שכרם אעפ"י שעושין על ידו רע, משא"כ ברית אבות שמתה הקצ"ה ברית עם אלהים והצנעות להורות הבאים אינו מועיל רק לעצבה ולא לרעה, וע"כ ברית אבות הוא רק ע"ל הטובה, וז"ש ברית אבות לא תמה היינו לעצבה וכשיעלה כר"י ולצדקים לא תמה וכוונתו לסייע לצדקות ולהתקרב להשיגית, ולפי"ז לא יקשה מהפסוק ועושה חסד לאלפים, דכרי אם הכרת אבות הוא ע"ל החסד והטובה אז משלם הקצ"ה שטר לאלפים דור, אבל לא ח"י לרעה, ולפי זה יצן דר אחא אינו חולק על דברי כה"ד שסבורים תמה זכות אבות, דמה שאמרנו תמה היינו לרעה כמו מעשה קרח כה"ל צנועם אלימלך, ולענין זה תמה זכות אבות למד כדאית לי ולמד כדאית לי, וז"ש ר' אחא לעולם זכות אבות קיימת ולעולם מחזיקין ואומרים וכו' ולא ישבח את ברית אבותיו דלעצבה לא תמה זכות אבות לעולם, וצדק כ"ע מודים דא"ל שיתלוקו על פסוק מפורש בחזרה ולא ישבח את ברית אבותיו ועל הפסוק ועושה חסד לאלפים כה"ל.

ואפ"ל עוד כטוב בנ"ש תמה זכות אבות עפ"י"ש כשלה"ק (צפ' בחקותי) עה"ס חכמתו את בריתו ויעקב, קשה זה הפסוק הוא של מחמה ועדיין לא גמר הקללות, ואיך הפסוק בפסוק של מחמה בנחך הקללות, וקבלתי כי אף זה הפסוק הוא מחמתה מוכחה מוכר, כי אינו דומה רשע בן רשע החוטא לרשע בן צדיק, כי הרשע בן צדיק עונשו מצובה, שראה אצלו מחנהו בחסדות וכו' ח"י מנעב אבותיו צדיק וכו', ע"ז אמר אינו חזקו כך וכו' שאלה מוצע אבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב וכו' ועל

דכתיב (בפרשת וישב) אלל יוסף את כל אשר הם עושים הוא היה עושה, ובתרגום חמיומרי' הוא מתעבד מצואר דמה שנעשה עפ"י דיבורו יקרא על שמו כאלו הוא היה עושה, ומלוי כע"ז בל"ה, ואין שום סתירה ממה שאמרו בגמרא דרבנן קטלור, דאפשר שבי" ע"י קללת הכהנים או ע"י מחשבתם ודעתם, ועכ"פ ע"י כחם ב' אף שבמעשה לא עשו מאומה, שוב מלאתי אח"כ שכן הטעם האצטרנאל בספרו משמיע יצועות, דאין הכוונה שקטלוו בידים אלא שדנו אותו למיתה ומכר ע"י אור"ה, ואין צד פלוגתא, עיי"ש באריכות.

ונקדים עוד מ"ש רבינו בחיי (סו"פ מקץ) ואחס עלו לשלום אל אביכם רמז לעשרה ברגי מלכות אשר עלו לשלום אל אביכם שבשמים אחר שנחלצנו ונלמדו מחטאו של יוסף וכו', וכן חמלא בפרקי ביכלות אמר ר' ישמעאל אותו היום חמיומי בשבת ה', כשנאח בשמועה מכרך גדול שברונו שזה לופיוס קיסר ותפשו ארבעה אנשים וכו', ובקשתו שאלה משר בפנים וכו' ואמר לי עשרה נכתבו צדיק דין של מעלה, וחתנו לו לס"מ ברשע שר של עשו וכו' להשלים גזירת וגו' איש ומכרו וגו' ושמורר לו להקם ממנו וכו' אמר ר' ישמעאל כל הבהירות הללו וכל התגלות הללו החרו צו וכתנו עם ס"מ ברשע, והוא אמר קלתי עלי ויבחר עשרה מאבירי ישראל וכו' ור' חנינא בן תרדיון בוחלף בלופיוס קיסר ובלופיוס הוא שגשר, וכן כל השאר וכו' כן בוחלפו חכמי ישראל באחרים, עיי"כ בפרקי ביכלות, וכיון שפעמו טעם מיתה צמה שנפסו ונגמר דיום לך, הם קצלו עושה, וברו זה כאלו נכרגו, וכתב עוד רבינו בחיי ומפני זה נחתמה הפרשה ואחס עלו לשלום אל אביכם וכו' יכול לומר לנו לשלום לדרככם, אבל הפרשה מצוארת בלתי יוסף לשעה ורומת לעשרה ברגי מלכות לדורות אשר עלו לשלום אל אביכם שבשמים, עכ"ל רבינו בחיי זל"ה, ואפשר לרמוז באומרו ואחס עלו לשלום וגו', עפ"י המצואר בגמרא (קידושין מ"א ע"ב) אחס גם אחס למד לי, סד"א, בואלו ואמר מר אחס ולא אריסין וכו' אימא אחס ולא שלוחכם נמי קמ"ל, מצואר שחיבה אחס צא למעט שלוחכם, וזה שרמז להם יוסף ואחס עלו לשלום אל אביכם, אחס דייקא ולא שלוחכם, ששלחו אחרים לחיבה וזה יסבלו עושה עשרה ברגי

אלו האבות והגזעות אלו אבות ואח"כ וחסדי מאלך לא ימנע.

ועד"ז התפלל יע"ז בצדורם אל הצא נפשי זה מעשה אמרי וכו' שלא יתוחד שמו עליכם כי ע"י העונות נעשה מחטא אבות קטרוג ח"ו, ומעט להם שלא יזכר שמו עליכם כלל, כי זכות אבות ראוי שיזכר רק לעובד, וכמו"כ אהנו מתפללים על זכות אבות וכוונותיו שיזכר זכות אבות רק לעובד ולא יתחלל ח"ו ש"ש על ידינו, וכבוד שמים הוא שכול לעבוד את השי"ת בהרצת דעת ונלל צרכות מכל ארץ שלא הצא ר"ל.

*

יד"א אחי יוסף כי מת אביכם ויאמרו לו יעמנו יוסף והשב ישוב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותו, במדרש (בבליא הפרי"ד, דרך מנפא, דרוש כ"ו) והשב זה יוסף ישוב זה עשו, עכ"ד במדרש, וזו חמיה דעשו מאן דבר שמיא, גם יל"ד בפסוק את כל הרעה, ומה צא לרבות צמלה את כל ב' ויאמר אליהם יוסף אל תראו כי התחת אלקים אני, ל"כ הכוונה צמ"ש התחת אלקים אני, ובתרגום פי' ארי דחלף דה' אלא, ול"כ דפירוש זה אינו יולא מפשוטו של מקרא התחת אלקים אני, ובדולא ב' יוסף הליק, ירא ב', אלא שנפסוק זה לכאורה אין צו רמז לה, ב' ואחס השבטם עלי רעה אלקים חשבה לעובד למען עשה כיום הזה להחיות עם רב, לריך להבין למח הזכיר להם אחס השבטם עלי רעה ואין נחם אחס בזהכרים רעתם והוליל אלקים חשבה לעובד, גם אומרו למען עשה כיום הזה ל"כ, דמחוי כמוחר לכאורה.

יד"ב צדקדם מה שהליתי בספר ויואל מה (מאמר א' פ' ג"ג) בפלוגתא הרמב"ם והראב"ד ע"ד בן כוזבא א"ך נכרג, וברמב"ם ס"ל שזהר ע"י האומות והראב"ד הביג עליו מודברי הגמרא שמצואר דרבנן קטלוו, וכו"ה והלח"מ חצו שזה פלוגתא בין הגמרא והמדרש, דמדרש אביב (עכ"פ צלע ב') דרשו ז"ל דמכר ע"י האומות, וברמב"ם הכריע המדרש, וביארתו שם דאפשר להשוות פלוגתתם עפ"י

נמנח הדין, ורש"י פי' בפסוק ויחזרו חלקים את נח זה השם מדה הדין הוא והפכה למדה רחמים ע"י חפלת הכדורים, ורשעתן של רשעים הופכת מדה הרחמים למדה הדין שנאמר וירא ה' כי רבה רעת האדם וגו' ויאמר ה' אמחה ויהא שם מדה רחמים ע"י, והוא מדברי המדיר שם.

וְנִלְכָּדָם בְּחַבְלֵי מַלְאָכָיו (סו"פ מקץ) אשר ימלא אותו מעבדיו ומת וגם אהבתו יבי' לאדוני לעבדים, ויאמר גם עתה כדצריכם כן הוא וגו' פרש"י אף זו מן הדין אמת, כדצריכם כן הוא שכולכם חייבים צדקה וכו', אבל אני אעשה לכם לפני משפטי הדין אשר ימלא אותו כי יעבד, ויאמר ויבורח וגו' כגון עבדים לאדוני גם אהבתו וגו', ויאמר חלילה לי מעשות זאת וגו'. ולנאורח יס לעבדו דאם הדין כן שכולם יהיו נחפסים מדוע אמר חלילה לי וכו', וגיל' דהנה מצוה צדדי חז"ל שמכירת יוסף ה' סיבה מן השמים והכרת לקיים גזירת הגלות, אמנם אשפ"כ י"ב איך היתה סברתם לדאוג ככה עפ"י דיוי החוב"ק, והרבה פירושי' נאמרו בזה במפרשי החזקוני, ואיך שנאמר ע"כ"ל ז"ל שגם זאת היתה סיבה מאת ה' שידעו אותו בחוקף הדין כפי ראות עינים ושיקול דעתם בדיון, והנה בחי' הדין הוא מעולם המחשבה, אבל בפועל המעשה מתחבב בעולם צמדת הרחמים כנ"ל ואף הם שראו לדוני בחוקף הדין ה' רק במחשבה ולא מתקיימה כן למעשה, ודיבור הוא בחינת דין כמ"ש רש"י ז"ל (סו"פ משפטים) ע"כ"פ מו צעל דצרים וגם חליכם פי' מו שיש לו דין כי דיבור הוא קשה, וז"ש יוסף גם עתה „כדצריכם" כן הוא, ופי' רש"י אף זו מן „הדין" אמת כדצריכם כן הוא שכולם חייבים, ר"ל לפני חוקף הדין כוללם חייבים, וכדצריכם, ר"ל כפי חוקף הדין שבתוכהגם עמו, כך ראוי למדוד לשם מדה כנגד מדה, אבל חלילה לי „משפטי" זאת להתחבב צמדת הדין במעשה, כי צע"י הקדים הקצ"כ מדה הרחמים לדיון, וע"כ אחובב עומם צמדת הרחמים.

וְזָלַק יוֹסֵף מִפְּנֵי הַחֶמֶת אֲלֵקִים חז"ל וכו' ראוי לי לעורר עליכם מדה הדין בחינת חלקים, ופי' התרגום ארי דחלל דה' חנא, ומדמ"ד הוא רק כדי שיראו מלפניו **הַחֶמֶת** הקדושה וי"ע זל"ה והאלקים עשה

מלכות אבל אחס עלו לשלום אל חזיקם שצמחים ולא חסבלו גזירת המלכות.

הַעוֹלָה מדבריו דעושה עשרה הרוגי מלכות לא מתקיים בהם, שהרי הוחלפו אחרים תחתיהם, כנ"ל צדציו בחי', זה היה ע"י שיוסף הקדים מחל להם, אבל אלמלי ה' ליוסף הקפדה עליהם היתה מתקיימת ח"ו גזירת עשרה הרוגי מלכות בהם, והנה זה נעשה ע"י רומי שהוא אדום שרו של עשו, ולפי"ז האמר שהשנאים לא היו יראים מיוסף כי לא חשדו בו שהוא ירע להם ח"ו, כי היו מכירים גודל קדושתו וזקתו, אבל היו יראים מהקפדתו שזה יגרום קטרוג ששה של עשו ויפשה וקחתו בהם, וזכמו שחי' צבן בחיבאל לפני שגדון למחות ע"י החכמים הכרג ע"י האומות, וז"ש לו ישמענו וגו' וכשב זה יוסף שזיכה לו הקפדה בלב עליו, ע"י"ז ישיב זה עשו היוו שרו של עשו ישיב לנו את כל הכרעה אשר גמלנו אותה, ואמר את כל הרעה, בחום' ריבוי על ריבוי, שאם ה' נשאר הקפדת יוסף עליהם, ה' נגמר העושה בעשרה הרוגי מלכות בחוקף הדין ר"ל, ובאופן יותר קשה, אבל לפי שיוסף לא הקפיד עליהם אלא מחל להם לכן הוחלף העושה באחרים.

וְכִמָּה שאמר להם יוסף אל חיראו כי החתת חלקים חז"ל, גל"פ בהקדם אמרם ז"ל (צ"ר פ"ב) בתחלה עלה במחשבה לבראותו צמדת הדין, וראה שאין בעולם מתקיים הקדים מדה הרחמים ושחפה למדה הדין, והיינו דכתיב ציום עשות ה' חלקים ארץ ושמים דרעשיה היתה צרחמים עכ"ד ז"ל, וזה ירמוח מאמר השם בגזירת עשרה הרוגי מלכות, כך עלה במחשבה לפני, ר"ל בעולם המחשבה ששם הוא חוקפה דדו"ה, וק"ו זל"ה בתפלה למשה פי' הפסוק (תהלים ע"ב) משמים השמעת דין ארץ ויראה וקטנה חז"ק: עפ"י"ש במק"א כי קביעת הדין הוא לעומת יושבי ארץ, שיראו ממנו ויחברו וישבחו, והיינו משמים השמעת דין כדי שיע"ז ארץ ויראה ויע"ז ושקטו, וכ"כ אבא מארי זל"ה בקדושה וי"ע פי' בזה ממח"כ והאלקים עשה שיראו מלפניו ולא שיתחבב צמדת הדין, וכן פי' בסידורו של שנה (בשרש) כשש ענף ב' עיי"ש, נמלא שט"ו שיראין מן הדין

אחכם באחרית הימים, רמו על מה שיקרא לכם בעתם בצדק הגלגול בעון מכירת יוסף, וגילה לכם עונש עשרה הרוגי מלכות עו"ש שגרמו בפסוקים מה שירע לכל ארץ, וכן אמר"ל צמד"ר (פ') גש"א פרי י"ב סי' י"ד) שבי מסורת ציד שבע יהודה חכמים וגדולים מן יעקב אבינו, כל מה שעתיד ליארע לכל שבע ועד ימות המשיח, וכן כי ציד כל שבע ושבע מסורת כל מה שירע לו עד ימות המשיח מן יעקב אביהם, עכ"ל המדרש, וכולם גרמו בפסוקי הכרעות בפ' א, כן מוכח מדברי המדרש עיי"ש.

וְפִי' יו"ל א"ש דהשבעים הקדושים אחרי אמת, חלל שחמיו בלישאל דמשמע לחרי אפניו, ובכ"כ מותר משני דרכי שלום, ומ"ש אצ"ר לוח לפני מוחו לאמר וגו', היות כוונתם דלאו צפירות אחר אצל וכלל כן בדברי תוכחותיו וזמנא שגילה לכם מידת עונשם בעון מכירת יוסף, כזה הורה לנו להחזיק אל יוסף ולפייסו עד שימחול לנו, כדי להקל מעולנו מידת החטא ועונשו, וה"ל כאילו לוח צפירות כן, וכעין שחמיו"ל בש"ס בכ"מ, הו' לאו צפירות אחיחור חלל מכללל אחיחור, ואעפ"כ הו' דרשא גמורה ולמדין ממנה להלכה ולמעשה הו' לאו היות דאיכא למיפקר דלא משחמע מיני' ולא מידו, ח"ש אצ"ר לוח לפני מוחו לאמר וגו', ר"ל ממה שז"ל לפני מוחו משחמע לאמר כה האמרו ליוסף אחי שג' גא פשע אחיך, ויוסף השיב כוונתם ונחמתי אליו דבריהם בק' ונחל להם, ועיי"ש נמחק קצת מדכ"ד ובה בקטרוג.

ואמ"ל באופן אחר עפ"י דרשו בחיי יו"ל עכ"ל ויבין יוסף בדברם אליו ח"ל הנה אחיו נקשו ממנו מחילה, ולא ביאר הכתוב שמחל להם, וכבר ביארנו ח"ל שכל מי שחמא לחצרו ועשה חטא, חיו נמחל לו לעולם עד שיראה את הצדק, ואעפ"כ שהכיר הכתוב ויגמול אחים וגו', מ"מ לא ראו שחכר הכתוב מחילה ביוסף, ולא שידד להם שישא פשעם ונחמתי, וא"כ מהו שבעשם בלא מחילת יוסף, וא"ל להתכפר עוונם רק במחילתו, וע"כ הולך העונש להיות כמות וחסום להפקד אחר זמן בעיני עשרה הרוגי מלכות עכ"ל ולפי"ז יחזק כי לוח יעצמיה את השבעים צפירות שיקשו מחילה, כי הכוונה לחצרו צריך צע"מ

שיראו מלפניו, ועיי' שאנו דחלל דכ' נמחק מדכ"ד וראוי שיתנבג העולם ברחמים, ואמר להם עוד ואחם השבכם, כלומר שאתם דחתם אחי כפי בחי' עולם המחשבה ששם הוא דין, אצל "אלקים" חשבה לעובד ולדיוקים מהפכים מדכ"ד למדכ"ד, וגם מדכ"ד הסכים על ידם וחשבה לעובד למשן "עשה" כיום הזה כלומר שבעשי הקדים מדכ"ד למדכ"ד, וזה אומר כיום הזה לרמוז שעשיו נמחק הדין כדי להחיות עם רב, כי חלול אמת לא היו יכולין לעמוד בקיומם, אצל שר יהיה זמן שסכ"מ יתגבר ויתבע דין מעשרה הרוגי מלכות בתגבורת מדכ"ד, ואף שלא יהי בשלמות כח"ל מ"מ יהי חוקף דדינא, ובהם בעוכ"ר כבר ראינו בעינינו חוקף דדינא, שנקמו מאחרי כל הכדוים ואפ"י רצות וראים ושלמים, ולא נשאר לנו על מי להשען, ורק על חסדי הש"ת אמתו נשענים וברחמינו יתגבר חנו בעושים שילל אמתו משני אריות שלא יעשו בנו כלל ח"ו, וצונו שהצדקים האלה נחמין לתקן כל אשר פגמנו וחסד להשובה שלימה ולעשות רצונו יתגבר באמת וצדק שלם וחסד לראות ביטות כל ישראל ובשמחתם בזהרוממות קרן ההודיה וישראל ובהתגלות כבוד שמים עלינו בצי"א.

*

ויצונו אל יוסף לאמר אצ"ר לי לפני מוחו לאמר כה חמרונו ליוסף אחי שג' גא פשע אחיך ונחמתי כי רעה גמולך, פרש"י יו"ל אצ"ר לוח שניו בדבר מפני השלום, כי לא לוח יעקב כן שלא נחשב יוסף בעיניו, עכ"ל ולחזור צ"ב, דא"ר יחזק שחמיו כולם דיבורים שאינם אמת ח"ו, ולא יאות לקדושים כמותם להשחמע במידת השקר אפילו מפני השלום, ומה גם שהוא רחוק מהבטחיות ומה שהכל יסיד על הפכו שלא לוח אחים אצ"רם על ככה, דברי יוסף הו' כוונתו חציב לו כנפשו, ומסר לו כל חי סודותיו, ובקדים לתת לו ברכתו לפני אחיו ומסר לו לוואתו, ואם היה בראשו של יעצמיה לוואתו על ככה, לא ינמנו מאחרי לאמר חליו בדברים האלה צע"מ פח"ש ולא גיי' שליח.

ואמ"ל עפ"י דילקוט רמב"ם שם רקעני וזונו עכ"ל האספו ואגידה לכם את אשר יקרא

(ג) עוד אחת צמד"ר דבר אחר למד היא סתומה שסתם ממנו כל הכרות שבעולם ע"כ, וז"ל דברי ראה יע"א צדוק"ק כל הכרות והכליות והחורבנות שעתידים לבוא על ישראל עד סוף כל הדורות כמבואר בדר"ל, וא"ר יתכן שסתם ממנו כל הכרות שבעולם.

(ג) בזה"ק, אחת אחת פרשתא דא סתומא, ר' יעקב אמר בשעתא דמיא יעקב אסתמו עיניו בן ישראל, ר' יהודה אומר דכדון נחתו לגלותא ואשתעבדו צדוק, וכתבו מפרשי צדוק"ק דר' יעקב מפרש ל' על עסק החורב, שסתמו מישאל מעינות החכמה, שבי יעקב צדוק מנגלה לבס, ואחר שסתלק יעקב נעסק מהם השפעות דעות והחכמה, ור' יהודה ס"ל דעסם בסתומה הוא לפני צרות השיעבוד, עוד שם ר"ש אומר מה כתוב לעולא ויחצו צב ויפרו וירבו מאוד וכתב יחי יעקב וגו' וע"כ צא פרש וז' סתומה דלא אסתמו לפרשא צין דא דלא, (ש"ל) מחובר לפרש שלמעלה ולבקיע אלי' מה חינו קיימי בחפונקי דמלכין וקבילו עונגא וכו' אף יעקב נמי קיים בחפונקי מלכין וכו' דכל יומיו צערא בון, ועלי נאמר לא שלתי ולא שקטתי ויבוא רוגז, בשר דחית למאדים תמא לכל בניו זכאין דקייס, וכולכו בחפונקי וחפונקי עלמא וכו' דקין ויחי יעקב, עכ"ל ר"ש צדוק"ק, וגרסא שבי קבלה לר"ל שראוי להיות כאן הפסק פרשה (וכ"כ המחזיקי ז"ל עיי"ש) וע"כ נחנו טעמים למד ביה סתומה, ואפשר שדברי ר"ש צדוק"ק אחי כמ"ד בדר"ל כי"ל שסתם ממנו כל הכרות שבעולם, אלא שלא נחבאר במדרש כל צרכו, וצדוק"ק נחבאר יותר בחינה זו, אלא בכל אופן קשה למד לריק בסתומה ללמד ע"י, והביקש ליל, והרי מבואר כל זה בפסוקים שראש בניו וצני בניס, ואח"כ שלא נסתלק יע"א עד שראש ס' רבוא מציו, ובדולאי שבי"ל חפונ גדול מה, וגדול בהשפעת שנתן לבס יוסף הכריק חפונקי מלכיס ג"כ מבואר ומסתבר דבדולאי לא יגרע יוסף מיעקב מאומה, אחר שביכולת צדוק ולמה לריק לימוד ע"י, וז"ל כוונתם צדוק.

וע"כ צין לדברי ר' יהודה שצדוק"ק צין לדברי שטעם הסתומה הוא לפי שכין

לרוא את חצירו וכו' חיקומו לרוא עמו, ולא נא ליוסף שא נא פגע אחיך, כי לא כי נחמד צנינו חיי שניקום מהם נקם.

ובזה יתבאר כפל הלשון אביך אב לפני נחמו למד כה חאמרין ליוסף וגו', שמלא למד משמחו צי"מ למד לאחריס, ומא צדק לכפל עוד כה חאמרין ליוסף וכו' מיותר, אכן אם כי כתוב מלא למד צלצד, כי מוצן שמונה הכוונא סתב ליוסף אלא שפסח יעלטי"ח אוחס שליחם למד ליוסף שם נא פגע אחיך, אלא צדוק"ק בראש מולא כי אליכס שם דיקא ויפיוכו ליוסף לבקש מחילתו כ"ל, וכו' טעם הכתוב אביך אב לפני נחמו למד כה חאמרין ליוסף וגו', שלא צדוק שליחם יעידו לו כדברים, כי"ל יאמרו מפי עצמם לבקש מחילתו, אלא שם אמרו צלישא דמחמא לחרי אנפין, שצין יוסף ממשמעות דבריסם שאציו אב לו שימחול לבס, וצבגון זכ מותר מפני דרכי שלם וכמו שכתב בספר הקדוש בשר מים חיים (פרשת חולדות) דמא דאמרי חז"ל צ"י דברים עבדו רבן דמשי מלייכו, אין הכוונא שאומרים שקר חיי, אלא שמשמשים צלישא דמחמא לחרי אנפין, וזה מותר מפני דרכי שלם וכו' עיי"ש.

*

יחי יעקב צדוק"ק שצט עשרה שנה, כתב רש"י"ל למד פ' זו סתומה לפי שכין שנפטר יע"א נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מלחם השיעבוד, ד"ל שצקס לגלות את הקן וסתם ממנו וכן אחת צדוק, ובקשו המפורשים ברי אר"ל דכל זמן שא' מהשכנים ברי קיים לא שעבדו המצריים צדוק, ואח"כ צדוק"ק פ' שמונה וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור הבוא, ללמד שצ"י שבי' קיים אי' מחותן ע' נפש שורדו למאדים לא שעבדו המצריים בישראל, ובפרט כל זמן שיוסף ברי' קיים שבי' מלך ומושל על מצרים, מבואר בדר"ל שלא ברי' עליהם משי של מצרים כלל, ובסדר עולם אחת שצ"י שבי' לוי קיים לא נשתעבדו, ולכאורה ראוי להבין בזה פלגי כל בני מומרות וא"ר יתכן שחלוקו במחלות, ועוד קשה לדברי כולם לא סתומה השיעבוד כי אם הרבה שנים אחר הסתלקות יע"א וא"כ צ"י מ"ש רש"י ז"ל והמדרש שכין שנפטר יעקב סתומה שצדוק מצרים על ישראל.

וביותר קשה מ"ש ז"ל שנחלקם ממנו שכינה לפי שעתיד ירבעם ללאת ממנו, כלל אלל הבויה לא שייך שום התחדשות, וגלוי לפניו ית' שעתיד ירבעם ללאת ממנו, ואעפ"כ הכסים השי"ת על ברכת ז' השבטים שנתן יעקב לאפרים ומנשה, כי ה' כדאי בזכות דורות הלדויקים שיאלו ממנו, יהושע וגדעון ועוד כמה לדויקים שעתיד להקדש ש"ש על ידיהם, ומה נחחדש עכשיו שנחלקם ממנו שכינה וימנע מהם הכרעה.

(ז) **להלן** בפרשה ויחם ויחם אוחם וידבר על לבם וי"ב כי אינו מבואר בפסוק מה היחם הנחמה הכוא, ומה דיבר אליהם, ולשל מפורש כל דברי יוסף אליהם, ומה כוסיף הכתוב בזוונה כאן, ואם ה' זה דיבור נוסף על ה"ל, הרי לא ביארו הכתוב מה ה' וי"ב. גם מ"ש וידבר על לבם וי"ב דהולל וידבר אליהם, וגש"י פי' דברים המתקבלים על כלל אלל מ"מ אינו מבואר בקרא וטעמא צמי.

ולבאר כל הענין נקדים מ"ש בספר"ק צעלי ברית אברהם מבצע חסד לאברהם וז"ל מלאחי כתוב שכאשר הביא יוסף את מנשה ואת אפרים לפני יעקב לברכם, בא השטן והכניס לורח העגלים ^{לשעור} שעתיד להעמיד ירבעם, והפסילים שעתיד להעמיד אחאב, והעמידים לפני יעקב, ואז נחלקם ממנו שכינה, ע"ד לא יגורך רע, ואז גער הקב"ה בהשטן והואיל את העגלים לחון, ומיד חזרה השכינה ושרתה על יעקב עכ"ל, ובמדרש בגדול איתא ויאמר יעקב מי אלה בא עגלו של ירבעם ועמד כנגדו ואמר מי אלה עכ"ל. ולפי"ז יבואר קצת הענין דאע"פ שה' גלוי וידוע לפניו ית' מעשה ירבעם ואחאב, אעפ"כ לא ה' מונע הוא ית' הברכה מהם, כי היו כדאי בזכות דורות הלדויקים שעתידים ללאת מאתם, אלל כיון שבה השטן וקטרג והביא לורות עגלים של ע"ז ציחו של יעקב, ע"כ נחלקם ממנו שכינה בהכרח, כי אחר לא יגורך רע, ובקצ' יוסף רחמים כמ"ש רש"י ז"ל ובזכותו של יוסף הלדויק וצנה תפלתו, גער ה' בהשטן להוציאם, וחזרה השרתה השכינה לתקומה, ולא נחחדש עכשיו ידיעה מחודשת, וגלוי וידוע ה' לפניו ית' שירבעם ואחאב עתידים ללאת ממנו, אלל שגורם השטן סילוק שכינה ע"י תחת העגלים שהכניס.

שנפרע יע"א נסתמו עיניהם של ישראל והתחילה לרות השעבוד, לפי"ז ה' לרד להיות סחימת הפרשה אלל פטירת יע"א בסו"פ ויחי, ולמה נכתבה הסתומה שלא במקומה אלל ויחי יעקב, וגם לאידך פירושה שרש"י ז"ל ובמדרש, דעסם הסתומה הוא לפי שנקב לגלות הקן ונחסם ממנו, לפי"ז ה' לל הסתומה אלל האספו והגידה לכם וכו' שדרשו רז"ל שראה לגלות קן בגולה ונחסם ממנו ושם ה' לל הסתומה ולא כאן אלל ויחי יעקב.

(ח) **להלן** בפרשה ויחם ויחם אוחם וידבר על לבם וי"ב בפרש"י ז"ל בקצ' לברכם ונחלקם ממנו שכינה לפי שעתיד ירבעם ואחאב ללאת מאפרים וכו' ויאמר מי אלה מהיכן יאלו אלה שאין ראוי לברכה, ויאמר יוסף. בני הם אשר נתן לי אלקים זה, הראה לו שער אירוסין ושער כתובה וכו' וי"ב דמאי תיקון זה, וכו' ה' נחמד צביון יעקב שאין לו שער אירוסין או כתובה, וכלא ידע בלדקו כמ"ש אחרי ראותי פיך כי עורך חי, ופי' המפורשים לדויקים נקראים חיים והכיר בלדקו שיוסף עדיין צבחי חי וכל נצרו של יעקב ה' מפני שראה לורות הכרעם העתידים ללאת ממנו כמ"ש פרש"י ז"ל, וע"ז היחם שאלחו מי אלה שאינם ראויים לברכה, וא"כ לא תיקון יוסף כלום צמה שבראה לו שער אירוסין וכתובה, ות"א פי' בני אינון די הכ' לי ה' הכא וי"ב הכוונה בזה דמנפ"מ אי הכא או במקום אחר, גם מלת בזה מיותר, וי"ב.

(ו) **והענין** צעמנו הוא פלא דמה נחחדש ליעקב עכשיו מה שלא ידע בזה עד הנה, דמה שעתיד ירבעם ואחאב ללאת ממנו, דבר זה ה' ידוע גם להשגמים הק', כמו שאר"ל על הפסוק הנה צעל התלומות הלאה בא, שאמרו השבטים עתיד זה להשיאם לבעלים, שיאלו ממנו ירבעם שישאם לפי"ז, ומכ"ש שה' ידוע ליע"א, כמבואר בדר"ל צכ"מ במדרשים, שראה יעקב כל המאורעות והחורבנות, וכל מה שיארע לישראל עד סוף כל הדורות וחורבן בית ראשון ה' צפון ע"ז ושורש החטא ה' ע"י ירבעם, א"כ ידע יעקב מכל זה ואעפ"כ ברכם ונתן להם חלק ז' השבטים אפרים ומנשה בראובן ושמעון יהיו לי, ומה נחוסף לו עכשיו ידיעה מחודשת, שאמר מי אלה שאינם ראויים לברכה, וכו' כ"ז ה' יודע לו מכבר.

וכמו"כ אפי"ל כוונתם ז"ל במדרש כי"ל שהכנים בשטן נזרח העגלים שעתיד להעמיד ירבעם ואחאז, אך כוונתם ז"ל על העגלים ופסילים צפועל ממש, כי לא היו הנזרות האלו עדיין במציאות בעולם, אלא שהכנים בשטן נזרח המלאכים מקליפת ע"ז העתידים להנצרות ע"י עגלי ירבעם ופסילי אחאז, והם נצחו! העגלים והפסילים ממש, ויש בזה השטן להנצרות נזרות כאלו, כי הם מכוחו וכת דילי, ועי"ז גרם שנסתלקה שכינה כי אחך לא יגורך רע, ועי"ז שהכנים נצחו ע"ז נציתו של יעקב מנע השראת השכינה והכרעה. ויעקב אבינו ויוסף הדיק ראו הנזרות והרגישו בהם, כי דבר זו יושג לזכי בנצרות, ועי"כ אמר יעקב מן אלה שאין ראויים לנצרה, עד שנקם יוסף רחמים וגער כי בשטן והוליתם, וחזרה השראת השכינה על יעקב אבינו וברכה.

ואפשר שזכו כוונת הכתוב ויחמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלקים בזה, כי יוסף הדיק כשראה מה עשה השטן ע"י נזרות מלאכי העצירה שהכנים, שגרם עי"ז הסתלקות השכינה, עי"כ הכנים גם הוא נזרות מלאכים קדושים, בדמות אותן המלאכים העתידים להנצרות ע"י דורות הנדיקים שיעמדו ממנו, ונזרות המלאכים שעתידים להנצרות ע"י תורתו של יהושע, ועי"י קדושת ש"ש בכל העולם בהעמדת השמש והירח, ועי"י גזעו ושאר נדיקים שיעמדו מציו, ויוסף ה' שלט במלאכים הקדושים והי"ל מחנות של מלאכים שנצרתו ע"י תורתו ומלותיו ועבודת הש"י"ת שעשה כל ימי חייו, ועי"כ הזניח והכנים נזרות מלאכים קדושים, בדמות אותן המלאכים העתידים להנצרות ע"י בני ודורות הנדיקים שיעמדו מציו, וז"ש בני הם אשר נתן לי אלקים בזה וז"ל בני אינן די בצ"ל ה' הכא שבראה על אותן המלאכים ונזרות הקדושות, ואמר אלו הם בני וראויים להשראת השכינה והכרעה, ומדוייק מלת בזה ומש שח"א הכא כי הראה עליהם לומר זהו, והכא הוויין, והמשך אור גדול נציתו של יע"ש עי"ז, וחזרה השראת השכינה ותקיימה שפיר השראת הכרעה

ויתבאר הענין יותר עפ"י"מ שפירשתי מ"ש חז"ל (סנהדרין ק"ג ע"ב) מנשה העמיד ללם צהיכל וילוף לה מקרא עיי"ש, ולנצורה יפלא דאיך יתכן שכל ישראל שתקו ולא מיחו צו ואיך עשו העבודה כ"ז שהי' עי"ז צהיכל, ואי"כ נחצטלה העבודה ונחצטל התמיד, ולא מצינו כן בשום מקום לא בפסוקים ולא בדברי רז"ל, ופירשתי עפ"י"מ המהרש"א ז"ל (מכות י"ב) דממחשבת עצירה נצרה מלאך רע, וממחשבת מלוא נצרה מלאך קדוש, ופי' בזה מאמר הגמ' בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, דאזתן המלאכים שנצרתו מלואו וממחשבתו, מוליכין אותו לגמור מעשבו כפי דעתו ומחשבתו עיי"ש, ונקדים עוד מ"ש האוהבה"ק צ"י תשא (עכ"פ ולא יהי' בזהם גנף) חז"ל ומצינו שחז"ל אמרו כי מן השמים המליכו להכמעי"ה בדבר שאפי' תשכ"ר יודעים וכו' לעטס אמרו אם כ' הכייתך צי, ופי' דכריהם כי ללד שקרא להי' ח"ו מסית, נצרה מלאך רע וכו' והוא מין העון ממש כמעשהו, ולזה נצרה מלאך רע מסית שמו, והסיתו והטעמו לעשותו כן בסוד עצירה גוררת עצירה וכו' עכ"פ מוצא דהמלאך שנצרה מהעצירה נקרא עי"ש העצירה, דמשם שרשו וצריחתו.

ואפשר שזכו כוונת הכתוב וכוונת דבריהם ז"ל במ"ש על מנשה שהעמיד ללם צהיכל לא שעשה כן צפועל ממש אלא שהי"ל ממחשבת עי"ז בעמדו צהיכל ה', וצרה במחשבתו מלאכים רעים מכוחות העוממה, והיו מלאכים אלו בדמות הללם ובחי' עי"ז ממש כמ"ש לשל דמלאך הנצרה מעצירה או ממחשבת עצירה ר"ל, שרשו ובחייתו הוא ממש בדמות העצירה ויקרא שמו צסם העצירה והוא אשר נולד ממנה, ואלו המלאכים שנצרתו מקליפת עי"ז הי"ל נצח' הללם ממש, ואותם הכנים מנשה צהיכל ה' עי"י מחשבת עי"ז, ובחי' זו לא יורגש להם צני"א, ורוב ישראל לא הרגישו צו ולא ראו נזרות אלו, ורק לזכי בנצרות ויחידו סגולה יש בזה ראיית שלם להרגיש בזה, ועי"כ לא נחצטל העבודה והקדושת התמיד צביה"מ, גם לא הי' מציאות למעט מהו כי לא עשה מעשה הרע צפועל כי"א במחשבתו.

עם אלו העושין תשובה שלימה לפניו יחי' באתם ובתמים בכל לבכם ובכל נפשם.

וּנְחֻזֹּר לבאר במה שהתחלנו למד פרשה זו סתומה ולמה נכתבה הסתומה אצל ויחי יעקב כקושייתנו ה"ל, גם יתבאר לדרבנו סמיכות ויחי יעקב להפסוק ויחאחו זה וגוי בדברי חזק"ה ה"ל. ונקדים קושיא עלומה, ודכח נחברו ישראל במצרים שלא כדרך הטבע ובדרך נס, שצאו למצרים ע' נפש, וצ"י שנים שבי' יעקב במצרים העמיד סי' רבוא מצניו, כמ"ש ח"ל במדרש, שלא נסתלק יעקב עד שראה סי' רבוא מצניו וכו', ונתקיימה לו הבטחה השי"ת כי לגוי גדול אשימך שם, ובארץ ישראל היו יעקב והשבעים ויחור מלי שנים, משכיו ראויים השבעים לשואין ולהעמיד חולדות, ובכל אותן השנים לא העמיד אלא ע' נפש, ובדרך הטבע הי' ל"ל הרבה יותר, ונפרע באתון הדורות וכו' נס שלא כדרך הטבע שלא הפרו וברצו שם, ובמצרים הי' הנס להיפוך, שנעשה להם נסוי נסים ונחברו שלא כדרך הטבע לסי' רבוא צ"י שנים, ועשמה בני למד הי' נורד לנס זה שלא יפרו וירצו בא"י, ולא יתקיים הבטחה הגוי גדול כי אם במצרים, כמ"ש כי לגוי גדול אשימך שם, הרי מלניו באצרהם אבינו להיפוך, שאל' השי"ת כאן אי אחת זוכה לבנים, ורק בא"י זכה לברכה הבנים, ומדוע הי' כאן להיפוך, וצ"ב. גם צ"ב מ"ש לו השי"ת במראות הלילה אל חירא מרדס מלימיה כי לגוי גדול אשימך שם, ופירש"י לפי שבי' יעקב מילר על שדוקק ללאת לחייל, ולכאורה איך התנחם בזה, ולמה החזיק ללאת מא"י, ומדוע לא הי' אפשר שיבי' לגוי גדול בארץ ישראל.

וַיִּתְבָּאֵר כ"י בדהקס קושיית המפורשים מה שתחמו, כי הנה הלויס הן הנה ידידי הי' ומרחתיו, ולא חטאו בצגל ולא נגפו במגפה, ולמה נתמעט מספרם כל כך, ולא הגיע אף לחי שבע הקטן שבישראל, והרמזין ז"ל חירק צב' אופנים (א') עפומ"ש רבותיו דשבעו של לוי לא הי' בשעבוד מלאתה מנחם, ולא היו בכלל וכאשר יענו אותו ע"כ לא הי' גם בכלל כן ירבה, עוד כתב טעם אחר

וְאִם ר"מ במ"ש רש"י ז"ל בראה לו שער אירוסין וכו' דנוסח שער אירוסין הכהוב בכל חפזות ישראל להתחיל במאמר המניד מראשית אחרית, לכוונה שימשך ע"י זיווג זה אחרית טוב וצנין עדי עד, ואפשר שלכוונה זו בראה ויסף ליעקב שער האירוסין, כי זכי בראות רואין מראשית אחרית דבר, ורמז לו האחרית הטוב והדורות הצדיקים העתידים ללאת ממנו, וע"כ ראויים הם אפרים ומנשה לברכה בזכותם.

וּדְבָרֵי רז"ל במדרש ה"ל המה מוסר השכל, ויעדו ופחד יאחו בשום אל לב, שבי' בכה השען לגרום סילוק השכינה מצינתו של ישיאל, ולמנוע בהכרח ע"י שבעים לירות המלאכים, העתידים להבראות לאחר כמה דורות ממתחצת ומנשה עבירה ר"ל, ומה נאמר ומה דבר צעור"ר, מי יודע כמה וכמה הבאים לביהכ"ם וציהמ"ד, ורואים להתפלל לפניו יחי' בלב נקי ופנוי מהכחורים, אצל ע"י שלא נעברו מתמתי ילדותיהם ולא עשו עדיין תשובה על חטאת נעוריהם, ועדיין רועם החטא קיים, ע"כ יש כח בהשען להתגבר עליהם, ואם מידי מעשה יאלו אצל מידי מתחצת לא נעברו לגמרי, וכשצאין לביהכ"ם להתפלל וללמוד, ואינם יכולים לעבר מתחצותיהם כראוי, ע"י מצניסין צעור"ר לירות מלאכי עבירה בצכ"ם וצחי מדרשות, והאורות האלו גורמין ח"ו סילוק השכינה, ומונשין חפלה הרבים מלהתקבל עכ"פ תיך כ"א להקים על לבו חומר העון והפגם, ויכלול עצמו עם תשובת הרבים, וכחז ק"י השי"ת זל"ה צפ' האצו עכ"פ ארפא משופתם אורבם נדבה, ותשובת הרבים אף שעי"פ הרוב, מן הנמנע שישונו כולם מאהבה, דאי אפשר שיזכו כולם במדרגה זו, ומסתמא תשובת הרבים הוא מרצא, אצל בכה זכותי דרבים דנפיש, הקצ"ה מקבלם כתשובה מאהבה עיי"ש, וצעור"ר בחטא הידוע צניקל הוא שחזמן להכעורק עם תשובת הרבים, כי רבים נכשלין בזה, וחסרין חיונו הנקיים ממנה, וע"כ במקלות עם כשיש התעוררות תשובה על עון זה, הוא בצחי תשובת הרבים כי רבים צריכין לה, והשי"ת יאריך תשובתיו

ומערתה יתחבר קושיא כ"ל, כי ה"י הכבד שיתמעט מספר הלוים, כי צרכו עם א"ל שיכיו כולם לדקים, ומוכרח שיכ"י ציויכם גם מתעורבות הרע, ואופן הצריח כן ה"י, דה לעומת זה עשה האלקים, וכשנולדים מן השמים נשמות קדושות לעו"ל, נשלח עמהם גם כה הניגוד, נשמות מלך הקליפה וכו"ל, כדי לנסותו כדי שיגדל שכן, וכן מצינו שנאשר דתן ואזרים מכל אותן רשעי ישראל שמתו ב' ימי האפילה, ויאלץ עם ישראל למדבר, וה"י הכבד כן, שהם היו מופלגים ברשעתם, והיו זה לעומת זה בכח הניגוד נגד משה ואהרן שהיו מופלגים בצדקתם, דאלו כן ה"י נמנע בחירת הרע מכל ישראל לגד גודל קדושתן של משה ואהרן, וכן בכל דור ודור מועטין כמה הדקים, וכנגדן יש ג"כ נשמות מחלק הרע וכו"ל זה לעומת זה, וכמ"ל ז"ל ראה הקצ"ה לדקים שהם מועטין עמד ושתן בכל דור ודור, ועכ"ל צרכו עם א"ל שיכיו כולן לדקים, והכרחי שיכ"י ציויכם גם רשעים, ובמשך הדורות יצרפו ויחברו כל רשעי הדורות האלו, ואותן שכן מחלק הרע לגמרי בלי לנזק קדוש ידחו ויבחרו, והשאר יחוקו ויתלכטו ויחברו לשורשם לגד הקדושה, ומעתה מוכן כי ה"י הכבד שיכיו הלוים מועטין במספרם כדי שיכיו כולם לדקים ובשרים, כי אילו היו מרובין ה"י בחובן בהכרח, גם מתעורבת הרע ונשמות שפלות וה"י סכנה ח"ו לכל השבע.

ומערתה מתורץ קושיא כ"ל מדוע לא נחרבו השבעים בק' בעזרן צא"י ולא עלה מספרם למעלה מע' נפש, וכאשר ירדו לאלפים נחרבו שלא כדרך הטבע לה' רבוא בזמן קצר. והנה אר"ל לא נפטר יע"ל עד שראה ס' רבוא מציו, ואותן שיאלו ממלכים ה' מספרם ג"כ רק ס' רבוא, ולמד מיד במדרש לא יאלו אלא ה' מס' רבוא, והשאר מתו ושארם במלכים, מפני שהיו רשעים ולא ראו לנאם, ולפי"ז נחרבו ישראל במלכים עד שעלה מספרם לה' רבוא פעמים ס' רבוא, דש"אלו ממלכים לא יאלו אלא ה' מס' רבוא, ואעפ"י עלה מספר היוצאים לה' רבוא ורבעה גילה לנו האר"ל בסי' הלוקשים

ואפשר שהזיק להם הקפדת ועקב אצטו ע"ה, וכלאסתר"ק דחה תרומתו וכתב טעם אחר עיי"ש בפ' במדבר, וגם הכלי יקר כ' כמה תרומות עיי"ש ועדיין אין הדעת מחייבת בהם לבשתקדק בדבריהם.

וכבר אמרתי לפרט בכמה חופנים, והטעם הנוגע לעניינו הוא, עפ"י ש"י ז"ל עכ"ל אך את מטב לוי לא תפקוד וגו' בתוך צ"ה, כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו, ד"ל אפי' הקצ"ה שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מכן כי ולמעלה שימותו במדבר, אמר אל יהיו הלוים בכלל, לפי שהם של שאל טעו בעגל עכ"ל רש"י ז"ל, ובמדרש מבואר יותר ח"ל אר"י צ"ה לטובתן של צ"י לוי לא נמנו עם ישראל, שאת מולא שישאל שאלו ממלכים לא נכנסו לא"י, שאלו במדבר הזה יפלו פגריהם וגו' ואלו נמנה שבע לוי עמהם, היו גם הם במספרם וגו' שכן אמר הקצ"ה וכל פקודיהם לכל מספרם וגו', אבל לא נמנו עמהם ונכנסו לארץ, ולמה זה שנכנסו כולן לארץ לפי ששבע שהיו לדקים במלכים, כך היו לדקים במדבר ונתנו נפשם על הקצ"ה וכו', לפיכך ח"ל הקצ"ה למשה עשה הפרש בין ישראל לציויכם, ואי אחת מונה אותם עם ישראל, אבל אחת מונה אותם לעצמן עכ"ל המדרש. מאלה לפי"ז בהכרח ששבע לוי היו כולן לדקים וקדושים, ולא ה"י בהם אף ה' שנחם בעון העגל ובשאר הכעושים שעשו ישראל במדבר, דאלו ה"י גם ציויכם מתעורבות טוב ורע, לא ה"י מספיק עוד תקנה זו שנמנו שבע לוי לבדם, וה"י האורך לחלק גם שבע לוי לב' חלקים, וקאחם יהיו בכלל הגזירה, וקאחם יכנסו לארץ, ובאמת לא ה"י כן, וגם אילו ה"י גם בהם מתעורבת הרע לא ה"י אפשר שיתקיימו לדקים ושלמים, וגם לא ה"י בהם כה לעמוד בכל הנסיונות, כי מעצב האדם להמשך אחרי בני חבורתו, כמ"ס הרמב"ם ז"ל בה' דיעות, ע"כ ה"י זכירות יתירה מן השמים ובדרך נס נמשך להם רק נשמות גבורות וקדושות בלי תעורבות רע בלל, וע"כ ה"י בהם היכולת לעמוד בכל הנסיונות ולא נכסלו.

ישראל שלל היו רוצים לקבל עול הגלות, ולירד עם יעקב למצרים, כי הן המה הרבוי עם אשר היו במצרים, ולא ראו ללכת משם כ"א ח' מס' רבוא, ומעתה אילו נתרבו שלל כדרך העצב בא"י הי' חלק גדול מהם נדחה ח"י ע"י שהיו נשארים שם, ע"כ הי' נורך לנם שלל יהי רבוי עם לפני בואם למצרים, ולא היו רק ע' נפש כולם לזדיקס וקדושים נשמות גבוהות ויקרות, וכולם קבלו עליהם עול הגלות וירדו למצרים, ושם נתרבו רבוי עמו שלל כדרך העצב ונלפיו כבוד הגלות, ואילו שלל נתקנו במצרים ולא היו ראוים ללכת, נשארו שם ויתגלגלו בדורות העתידים עד שיתקנו כמ"ש האר"ל ולא ידח ממנו ית' נדח, ועוד טעם כי אלו נסתצצ חטאים גדולים בא"י, ע"י התערובות שצרבי עס, כמו שנסתצצ במדבר ע"י העבר רב, הי' הפגם גדול מאוד, כמ"ש ברמב"ן ז"ל צפ' וירא ח"ל כי למעלה אי שבוט מנחלת ה' אינה סובלת אנשי רשע כי שם היכל ה', וע"כ הי' עונש סדום ועמורה גדולה כ"כ, ולא עשה הי' לשאר אומות ככה, אע"פ שהיו רעים וחטאים כמותם עכ"ל, ומעתה אלו היו חוטאים בא"י הי' הפגם ביסוד האומה גדולה מאוד ח"י, ע"כ הי' נורך לנם שלל יתרבו בא"י ונתרבו רק אח"כ כשירדו למצרים.

ומעתה יתצארו כל דברי ח"ל צעם סחימת הפרשה, וכל הטעמים שצוה"ק ובמדרשים על קוטב ח' נאמרו, וכולו איתנייהו, ואין שום פלוגתא ביניהם רק אלו ואלו דא"ת, כאשר יבואר ואגב יתורלו כל הדקדוקים הני"ל. וי"ל לזכינו הני"ל, דנסמכה הסחימה לסוף הפרשה שלמעלה שםסיימת ויאחזו זה ויפרו וירבו מאוד, שנתרבו ישראל צרבי עמו שלל כדרך העצב, עד שראל יעקב אציו ס' רבוא מציו, ונתייטצו במצרים בדרך החיישנות, כמ"ש התרגום וינח ויאחזו זה וצנו להון פלנין וצחי מדרשין, ואחסינו זה אחסנת שדות וכרמים וכו', והלזדיקס שצבם הצנו עלי' וחי הראות, ראו מיד תערובות הוריא השורר צרבי הסם, ורציו כוחות הרע וכוחות העוממא המעורב צה, וכמ"ש ז"ל דק ח' מס' ויפח

צפ' שמות, שנשמות דור הפלגה נתגלגלו דור המבול, ואח"כ נתגלגלו בשמות ישראל במצרים, והי' ביניהם הרבה נשמות שפלות ומלוכלכות בחטא דור המבול ודור הפלגה, ובמצרים כבוד הגלות נתרבו ונתלצנו, עד שלל נשארו כ"א ס' רבוא הכשרים, וסם ילאו ממצרים והשאר נשארו שם, דלא היו ראוים ללכת עכ"ד, וגם אותן שמתו ונשארו במצרים לא נדחו עולמית, ועתידין לבוא בגלגול בדרגה בתראה, ויחי' להם חיקון צמשך הדורות, וחלק גדול מהם יזכו לימות המשיח, וכמושה"כ והינדיחם מתמ"ל, ולא נדחו רק לפי שעה, מפני שלל הי' רצונו ית' שילכו עם ישראל במדבר, פן יגרמו הריסות, וכמו שסבול ישראל מערב רב שגרמו לזיו נסיונות וחתאים, וע"כ הי' הכבדה שידחו לפי צרכי ויחזרו ויתוקנו לעתיד, עכ"פ הי' ערצובת גדולה שבה הסם אשר הי' במצרים, וכו' לריכס ללירוף ולצון בחור כור הכרזל בגלות מצרים, ועוד ילרפו בגלות דרג בתראה עד שיצורו המוצ מן הרע כו"ל.

אבל צאותן הי' נפש שירד עם יעקב למצרים, הי' הכבדה וריון העליון מהש"ת שהיו כולם קדושים ונשמות יקרות, ולא הי' צהם מחלק הרע כלל, כי הס היו יסוד אומה הישראל, וכמבואר צוה"ק פ' ויחי (דף רע"ז ע"א) ועמך כולם לזדיקס דא יעקב וצנו, ונחתו למצרים ואשכנחו כלבו זכאין וכו', וע"כ הי' נורך לנם זה שלל יתרבו בכל אותן השנים שהי' יעקב בא"י, ולא עלה מספרם כ"א לע' נפש, כי צרבי עם ח"א שהיו כולם לזדיקס, וצבכרה מעורבים עמהם גם נשמות מהקליפות וחלק הרע זה לעומת זה, כי כן הי' תכלית וכוונת הבריאה, ואילו הס הגורמים לרות ונסיונות ומסיתים ומזידים את ישראל, ומלצו שאותן הגרים שגירדו האצוה"ק והנפש אשר עשו צחק, וכן יחלק ויעקב שקרבו הרבה גרים חתח כנפי השכינה עמוצא בדר"ל, וכולם לא ראו לקבל עליהם עול הגלות, ולא הלכו עם יעקב למצרים כ"א ע' נפש צנו וצנותיו, ואילו הגרים נדחו וחרו לסוין ונשארו צחק כנען, ומעתה אילו הי' רציו עם בא"י קודם בואם למצרים, אפשר שהי' חלק גם

למארים ולא ראו ללאת, ואלו הם שנתיישבו מיד בדרך
התיישבות במארים, וכלכו בדרכי הרע של מארים,
וע"ז ניתוסף כח גדול מנד הטומאה, והיו הכסיונות
קשים מאוד לנצי הכשרים לעמוד בהם, עכ"פ זכי
בראות ראו את הנולה, ומה שזומאם ע"י התערבות
הזה, והשיגו התולדה מה שעתיד להסתם מהם
מעיינות החכמה והשפעת הדעת שנתגלה להם
מיעקב אבינו ע"ה, ע"י שהיו משוקעים בטומאת
מארים ר"ל, גם השיגו שיגרום כ"ז לשעבוד מארים,
כי ע"י רצוי הכתאים ר"ל אלו המלאכים המשחיתים
הנבראים משונות וגנטי בריא, הם מושלים על
האדם ולוחמים בו ושר של מארים אשר התעוּס
ע"י קליפת מארים הקשה, הוא ה' אח"כ המושל
עליהם ושיעבדם תחת ידו, וכמ"ש האוכה"ק צ"פ
שופטים כי תלך למלחמה ורואית סוב ורוב עם רב
ממך וגו' שט"י שנכלל האדם בעצירות ר"ל יתוספו
כוחות הרע שגולו ומשעויו הרעים, וכן כמה הלוחמים
כנגדו, ח"פ עם רב ממך, שממך הם אלא שלא כל
אדם יש בו כח הראות לראותם, ואלו זכי הראות
בני עליו והלדקים שבהם במארים, ראו מיד אלו
הכוחות שנבראים ע"י הרשעים, והשיגו שעתידים
אלו להלחם עמם ולשעבדם, ח"פ נסתמו עיניהם
ולבן של ישראל, פי מהבני עליו הנקראים ישראל
שראו מיד ארץ השיעבוד העתידה לבוא עליהם,
וח"פ מה שנכתבה כאן הסתימה, לפי שנסמכה לפ'
שלמעלה ויאלחו זה ויפירו וירבו מאוד, וזה גרם להם
שנסתמו עיניהם ולבם כניל, ואפ"ל רמז צמ"ש
הח"י וצנו להן צחי מדרשין דעטעם ה' זאת דבר
טוב ועוצבא עבא, אבל ע"י רצוי העם והתערבות
כוחות הרע, הכניסו צחתי מדרשות אלו אורות מלאכים
רעים, שנבראו ממשפחות עזירה שהכניסו צחתי
מדרשות כניל, ולא כל אדם יש בו כח לראות ולהכיר
באורות אלו, אבל הזכי הראות הדיקים ראו את כ"ז,
וע"כ נסתמו עיניהם ולבם מחזיון הזה ומרוב אער,
וע"כ נסמכה הסתומה לכאן אלא ויפירו וירבו מאוד.

אמנם צפועל ממש לא היו מעשיהם מקולקלים עד
לאחר הסתלקות יע"א, כי אפי' אותן שהיו

ומעתה אפשר להשוות כל המימרות הכ"ל, מה
שנתנו רז"ל זמנים שונים להסתלקות השעבוד
במארים, ואפשר ללא פליגי וכולהו אחימייהו, דמ"ש
במד"ר דכל זמן שהי' א' מהשבעים קיים, או א' מני
נפש שירדו למארים לא שעבדו המאריים בבני ישראל,
הכוונה הוא על עמם השעבוד ועבודות צפועל ממש,
ללא הועל עליהם עול העבודות, כל זמן שהי' א' מהם
נפש קיימים, אבל שעבוד הכוחות משר של מארים
וכוחות הטומאה שמשלו עליהם לעומאם בטומאת
מארים, כל זה התחילה מיד כשנפטר יעקב אבינו ע"ה,
כי כ"ז שהי' יע"א קיים הוכנעו מפני ודל קדושתו,
ואחר הסתלקותו התחילו לשעבד בהם ולמשול עליהם
להתעוּס ר"ל, אבל אעפ"כ כ"ז שיוסף הדיק ה'י
קיים, וזה"מ על מארים, ה'י שר של מארים נכנע
תחת ידו ורשותו, וזה"מ מושל על כוחות הטומאה
וקליפתן, ולא יכלו כוחות הרע ושר של מארים

דחי' סבבה למד להפוך דאחרי שבייג הירידה בגדולה שיהי' להם במצרים מתעוררות הרע והשעבוד העמיד לבוא עליהם, כי יע"א שריו נצטר מחזיון הזה, כמו אלו זכי הלאות וצני עלי' שבישראל, ע"כ למדה ר"ש צוה"ק מסמיכת הפרשה שנאמר למעלה, ויחזו זה ויפרו וירבו מאוד שפשוטי עם היו בחפונקי מלכין וצנו זה פלטין ואחסינו זה אחסנת שדות וחלקין כמ"ש הח"י, ולמדו להקיש אליה, מה חיוני קיימי בחפונקי מלכין, אף יעקב קבל חנוג וחי' בחפונקי מלכין ממה שראה רבוי העם ס' רבוא מצוי, כי ראה והשיג צוה"ק שלבסוף ייחזרו אל הקדושה ויתרבה הכבוד שמים על ידיהם, וזהו העם לחד דיעה שצמדת, שדרש טעם הסתימה להירות שנסתם ממנו כל הלאות שצוה"ק, וע"כ מקומה כאן אלא ויפרו וירבו מאוד, מפני שעי' רבוי העם ה"ל חנוג, ויחי רוח יעקב אצינו ונסתם ממנו כל הלאות, מפני שראה הנחמה העמיד לבוא עליהם, וחי הלאות וצני' הדיקים שראו הלאות והחשנות שעתיד לבוא עליהם במצרים, ולא השיגו צחי' גאולה העתידה, ע"כ נסתמו עיניהם ולבם מלחם השעבוד, שראו שעי' רבוי העם יוגרם כל זה, וע"כ מקומה של הסתימה אלא ויפרו וירבו מאוד לכל הפירושים.

ובמו"ב אפ"ל למ"ד שצמדת, דהסתימה צאה לכורות שנקש יעקב לגלות הקץ ונסתם ממנו, אחי נני שפיר שרמה הוה"ק דבר זה אלא ויחי יעקב, ולדרכו שראה יע"א בקלקול הגדול שיוגרם ע"י התעוררות שצדקו העם, והלער של כבני עלי' הדיקים שנסתמו עיניהם ולבם מחזיון הזה, וע"כ ראה לנחםם ולגלות להם מצה' גאולה העתידה, ומהעובד שיהי' לבסוף שעתידין להתקרב לקדושה, אצל לא ניתן לו מן השמים דשות לגלות צחי' הגאולה, ונסתם ממנו השגה זו וע"כ שפיר שייכא סתימת הפרשה אלא ויחי יעקב לדברי הכל ואח"ל (סנהדרין ל"ט ע"א) כי יום נקם בלבי ושנת גאולי צאה, ארי' ללצי גליתי לאצרי לא גליתי, ועוד ארי' יצא לפומא לא גליתי, וכתבו בספח"ק

למשול על ישראל בהחלט, וחי' עכ"פ הלא פורחא, וכ"ז שחי' לוי קיים שהוא האריך ימים יותר מכל השבטים, הי' עדיין שיר' ניכרין מקדושת יעקב אצינו ע"ה, ולא הי' עדיין שעבוד הרוחניות בהחלט, כי הי' כח הקדושה גדולה לעמוד כנגדו, ואחר הסתלקות יוסף וכל הדור הלאו הכי' נפש, אז כוונ' עליהם העבודות והשעבוד צפועל ממש, נמלא דכולהו איחיותו ואין כאן פלוגתא ביניהם כלל.

ודגה לכאורה כרי יעקב אצינו ראה בכל עד סוף כל הדורות כמ"ש במדרשו ר"ל צנמה מקומות, ובזוה"י שראה גולל הכירות והחורבן שיוולמ ע"י תעורבה הרשעים שצדקו העם, וגם ראה השעבוד המעמיד לבוא עליהם במצרים, וחי' צנח ראייתו לראות יותר מאלו הכי' הלאות, ואיך יתכן מ"ש ז"ל במדרש, שחי' לו חיי נחת במצרים, ונסתם ממנו כל הלאות שצוה"ק, ובצוה"ק אמרו שחי' חפונקי מלכין וחנוג, ואיך יתכן כל זה אחרי שראה כל הלאות והירידה בגדולה העתידה לבוא עליהם, אמנם יעקב אצינו ראה שחי' ראייתו, שראה הירידה והשעבוד ברוחניות ובגשמיות שיהי' להם במצרים, אצל עוד ראה שירידה זו נורך עלי' הוא, והשיג עד האחרית דרא צתראה וגאולה העתידה, וראה מדריגות הדורות שלאחר הגאולה, וע"כ ידע והשיג שכל אלו שנדחו במצרים עתידין לחזור להתברר ולהאריך בדורות העתידים, וחלק גדול מהם יחזו להתקרב אל הקדושה בקצוץ ירחים, כמ"ש והינדיחם באמ"י, ורק אותן שאין בהם חלק הקדושה כלל יכרתו ויתבעלו, עכ"פ השיג יעקב אצינו שכל זה הי' הכרח להיות כן במצרים, כדי שיתבררו בהשמות טוב מן הרע, ולבסוף ילמח ויתרבה כבוד שמים ע"י הרבוי עם, לכשיחזרו ויתקצרו אל הקדושה לעמיד, וע"כ גם יעקב אצינו הי' בחפונקי מלכין וחנוג במצרים, כמו אותן שלא ראו כלום לא הירידה ולא העליה.

וא"ש מה שזכר צוה"ק להקיש מה אלו קיימין בחפונקי מלכין אף יעקב קיים בחפונקי מלכין,

לנבוי כנ"ל צוה"ק, ואלו ה' יעקב מנגלה להם קץ הגאולה שהי' מרוחק כ"כ מימיהם, בדואי לא היו האצוב"ק ממשים ורואים בלתי צניחם, ובדואי היו מרבין בתפלות ותחנונים לעורר רחמים, ומייתי למשיח בלא זמני, והוא סכנה ח"ו, ע"כ מנעו זאת מן השמים שיבי' התגלות הקץ במעמד כולם, וע"כ נסתלק ממנו שכינה.

ועד"ז אפ"ל מ"ש וינחם אותם וידבר על לבם, דחון ממה שדבר אליהם דברים בגלוי באמרו אל תיראו וגו' אלקים חשד לעושה לבחיות עם רב, עוד רמז להם על בחי' גאולה העתידה, שח"א לאמרו בפה רק בנח"י ליבא לפומא לא גליא, וצדק נוחם אותם להכרחי שהי' ההכרח כן לצורך הגאולה העתידה, כי גאולת מזרי' הוה שורש לכל הגאולות, וכו' ההכרח להוריד מזרי', כי שם התחילה ציור הכשמות, ויגמר לפת קץ התקון ושלימות הגמור, ח"ש וינחם אותם וידבר על לבם צדק נוחם צדק שדבר על לבם הם דברים שנאמרים רק בנח"י לב, וא"ש מה שלא צויר הכתוב מה כן הדברים שדבר וצדק נוחם, כי הם דברים שח"א לאומרים וא"א לבחנם, וע"כ אמרן יוסף רק ברמז וכתב הכתוב רק ברמז, ומתורץ קושיא הכ"ל.

ואפ"ל רמז במ"ש יע"א האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם בלחיות הימים, וברד"ק פ' שבוא ענין מקרה כמו מדוע קראתי אלה (ירמי' י"ג) ואמר להם ברוח נבואה מאשר יקרא אותם עכ"ל, אבל פירושו קשה מאוד דהלא אתו מלווין להאמין שאין מקרה לפניו ית', והכל מושגה מאתו ית' בהשגחה פרטית, וכמ"ש אם חלבו עמי בקרי וכלכתי אף אתי וגו' ובפרט שכל זה נתגלה ליע"א בנבואה ואין יתכן שיבי' מקרה. ואפ"ל רמז צדק עפ"י ח"ל צד' שילוח הכן (חולין קל"ט ע"ב) כי יקרא פרט למזומן, ועוד אמרו שם יכול יחזור בברים ובצעות כדי שימלא קן ח"ל כי יקרא במאורע לפניך וכו', עכ"פ מצוה שצמח כי יקרא, מיעטה הכתוב בלחיות, ושלא לעשות השתדלות להשיג הדבר

ולדיוקים שהם בנח"י ליבא נגלה להם סוד הגאולה וכן, אלא שלא ניתנה רשות לגלות צדק חלף בנח"י מתחבב ורמז, וע"כ יעקב צניח ע"כ כשצדק לגלות כקן ונסתם ממנו, ראה שאין רצון העליון לגלות כקן צדק בפירוש, התחיל לדבר דברים אחרים ואמר הקצו ושמעו וכו', ובחור אותם הדברים הלבנים סוד הגאולה ברמז ובנח"י ליבא, ח"ש רש"י ז"ל נקט יעקב לגלות כקן ונסתם ממנו, התחיל לדבר דברים אחרים וכו' ובדברי הכרכות. כלפי' סוד הגאולה ברמז, וכמ"ש ז"ל במד"ר פ' נשא (פ' י"ב סי"ג) שהי' מסורת צדק כל שצדק ושצדק מן יע"א כל מה שצדק לראש להם עד ימות המשיח ע"כ, ובדואי גם קץ הגאולה מסר להם, רק שלא מסר להם חלף בנח"י ליבא.

ואפ"ל טעם על שמעו מן השמים רצון לדיוק ונסתלק ממנו שכינה, עפ"י ח"ש צוה"ק עכ"פ ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו וכו' ת"ח בשעתא דיעקב הו' קארי לבניו אזדמנו אברהם ויחזק חמץ ושכינתא על גביהו, ושכינתא הוה קדי צ"י ציעקב לאתחברא באצבן לאתקשרא עם נפשיהו כחד למהוי רחיבא וכו'. והנה אר"ל (צ"מ פ"ה ע"ב) אלי הוה שכי' במחינתא דרבי, יומא חד הוה נגה לי ולא אחא, ח"ל מ"ע נגה לי' למר, ח"ל ארדוקימנא לאברהם ומשינא ידי' ומללי ומגנינא לי' וכן ליחזק וכן ליעקב, ופריך ולוקימנא בדי' בדי' ומשינא סברי חקפי ברחמי ומייתי לי' למשיח בלא זמני, פירש"ל מרבין בתפלה ומייתי למשיח בלא זמני, ולכן אין ניתן לי רשות להעמידן יחד, עוד אמרו שם בר"ה ובניו שגזר רבי תעניתא ואסתריכו לר"ה ובניו לפני התיבה, כי מעט למימר מח' מחים רגש עלמא, ומנעו מן השמים ע"י שגתלח אלי הנבואה ואידמי להו כדוצא דמורא ועל צניחיהו וערדיהו, (ועיין בספרי ויחזק משה שהארכתי בזה לצדק דלשיעית רש"י ז"ל הוא בגדר איסור השבועה, שלא יתקור את כקן ע"י הכפרה בתפלה יותר מדאי.) ועכ"פ לדי' הוא סכנה עמומה למחר הגאולה לפני זמנה, ואפשר לגפי שהזדמנו לשם האצוב"ק בשעת צניח יעקב

KolSatmar.com

שכס א' וגו' לפי שאתה עורה בקצורתי גם אני נתתי לך וכו', וא"כ למה ציקש מאלו חסד של אמת, והרי שילם את גמולו, גם ל"ב דאמרז"ל יעקב צדיקו לא מת, וא"כ לא היה צריך לחסד שעושים עם המתים ולמה ציקש בבחי' זו שלא להרדף אלו, גם קשה לפי דרשתם כי צריך לכתוב חסד אמת, ומאמריו חסד ואמת משמע שכם ב' דברים נפרדים.

(ו) **וַיֹּאמֶר** אֲנִי אֲעֲשֶׂה כְּדַבְּרְךָ בְּצַעְלֵי הַחֹם' הַבָּיֹאוּ מִדֶּשֶׁת חוּלָה כֵּשׁ שֶׁאֵתָּה מֵאֵיזוֹ כָּךְ אֲנִי מֵאֵיזוֹ לֹאֲחִי בִשְׁעַת מִיתָתִי לְהַעֲלוֹתִי מִכָּאן, וְלִ"ב דָּלִין זֶה מַעֲשֵׂן בְּקִשְׁתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וְהִ' רָאוּ שֶׁיִּשְׁעִיחוּ עַל בְּקִשְׁתוֹ.

(ז) **וַעֲתָה** שֶׁנִּי צִנִּיךְ הַבּוֹלֵדִים לָךְ וגו' אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי, ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו וגו' ופרש"י ז"ל ואע"פ שנתחלקה הארץ למנין גלגלותם כדכתיב לרב חרבה נחלתו, וכל איש ואיש נטל בשו' חוץ מן הבכורים, (א"כ מהו יתרון המתנה שנתן ליוסף צמח שחלק שבעו לבי שבעים) מ"מ ציוו נקראו שבעים לענין הגורל ולמנות נשיא לכל שבע ודגלים לה' ולא עכ"ד רש"י ז"ל. והרמב"ן ז"ל חלק עליו שא"כ אין הבכורה ליוסף אלא לענין הכבוד בלבד שיקראו ציוו שבעים והכתוב אומר בנחלתם, ואמרנו בגמרא לנחלה הקשחים לראובן ושמעון, לפיכך חולק הרמב"ן ז"ל על שיטת רש"י ז"ל וס"ל דלא נתחלקה א"י למנין גלגלותם, אלא לשבעים נתחלקה י"ב חלקים שווים עיי"ש. עכ"פ לשיטת רש"י ופשטות הכתובים מורים כוחו, יקשה קושיית הרמב"ן ז"ל דא"כ כל הבכורה ה' רק ענין של כבוד והכתוב אומר בנחלתם, ועיין הרא"ש והגוי"א זל"ה שדחתו לאחר שיטת רש"י ז"ל עיי"ש, גם על שיטת הרמב"ן יקשה כמו שנבאר להלן.

(ח) **וּמִוֹלְדֶּתְךָ** אֲשֶׁר הוֹלֵדָת אַחֲרֵיהֶם וגו' פרש"י אס תוליד עוד לא יהי' במנין בני אלה בתוך שבעי אפרים ומנשה יהיו וכללים וכו' ונראה מלשון רש"י ז"ל שחלק הכתוב את הדבר בספק, ואשר הולדת מלשון אס, וכ"כ המזרחי שבו מאמר מסופק ולא כמשמעו

(ט) **וְאֲנִי** בְּצוּאִי מִפְדֵּן וגו' פרש"י ז"ל ואע"פ שאני מערית עליך בקצורתי, ולא כך עשיתי לאמר, דע לך שעפ"י הדיבור קברתי' שם שחבל לעזרה לבני וכו' כשיגלה אולם בנחלתו ויהיו עוזרים לך שם, ילאת רחל על קברך וכו' ומצקשת עליהם דרך שם, והקב"ה משיבה יש שגר לפעולתך וכו', והקשו המפרשים דלם יהי' הכוונה זו בדברי רש"י ז"ל, ראוי שיזכיר התגלות הזאת למעלה באלו פס' שזכרו על הקבורה, ולא עתה אחר מאמר ומולדתך וגו' ואין ענינו לכאן, ועוד ראוי להבין למה נכתב דוקא רחל אמתו להיות נקברת בחול' לסיבה זו, וכמו"כ ה' אפשר שחב' התפלה והעזרה לישראל ע"י א' משאר האומות,

(י) **הַמִּלֶּאכָה** הַגּוֹרָל אֲתוּי מִכָּל רַע יִצְרָךְ אֵת הַנַּעֲרִים וגו' פרש"י מנשה ואפרים, ולכאורה למה קראם נערים וכבר היו למעלה מנן כ', גם הו"ל יצרך אחכם בלשון נוכח שכרי עמדו אצלו למוט פניו, או הו"ל יצרך את צניך ולמה הזכירם בלשון נסתר. גם דרשו חז"ל במס' חגיגה (י"ד ע"א) נערים אלו ב"ה שמוערים מן המלות, ירכבו הכער צוק, אלו שמוערים מן המלות וירכבו בני שמועלה במלות עיי"ש, מבואר דשם זה גריעותא היא, ולמה הזכירם יעקב צדיקו ע"ה בכניו זה.

(יא) **וַיִּקְרָא** בָּהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתָי אַחֲרֵיהֶם וַיִּלָּחֶק וְהִקְשָׁה הַבְּרִיבְנָלָה לָא מֵאֵיזוֹ דִּלְפִּירִים וּמִנְשָׁה יְהוֹי נִקְרָאִים שֵׁם יַעֲקֹב וְלֹא בָּשֶׁם אַחֲרֵיהֶם וַיִּלָּחֶק, וְאִךְ

להבין מ"ש שיחסו הכתוב כאן בשם אמורי ע"ש מעשיו, ולא נקרא כן עוד בשום מקום.

(עו) **בחרבי** ובקשתי פרש"י היא חכמתו ותפלתו, ובת"א בללתי ובצעותי, וראוי להבין מה נורך בסיפור זה, ויודע שיעקב אבינו כל דרכו הי' ע"י תפלה ותחנונים לפני הקב"ה.

(עז) **ראובן** כצורי אהב וגו' במד"ר (פ"ח ס"ד) רבנן אמרי אמר יעקב איני לא מרחקך ולא מקרבך, אלא הרי חולה אותך ברפיון, עד שיבא משה שכתוב בו ומשה עלה אל האלקים, מה שעשתו רואה לעשות כך עושה, כיון שבא משה התחיל מקרבני וחי ראובן עכ"ל המדרש, ופי' היפ"ח דהו' מספקא לי' מה דינו וכו' עד שיבא משה ויודע אמינות הדברים, או שתפלתו מתקבלת ביותר, ועדיין י"ב למח תלה הכיורו במשה רבינו.

(ז) **בן** פורת יוסף וגו' צנות לעדה עלי שור פרש"י עפ"י הכ"ח תרין שצטין יפקון מנזובי וכו' וכבד צנות ע"ש צנות ללפחד שנטלו חלק בשני עברי ירדן, וי"ב דמה הענין צנות ללפחד שיחסו לצרכת יוסף, והרי עפ"י דין התורה ירשו נחלות כמ"ש נתן נתן לכן נחלה בחור אחי אביהם, ואין זה צרכה יתירה שזכו אלי'.

(ח) **בירקוץ** פי' פנחס (רמח תשע"ד) איתא חז"ל ואף יעקב אבינו ראה נועלות מכאן ומכאן שגא' צנות לעדה עלי שור, שנעשה הירדן למשה כחומה שלא יכנס לארץ, ואמר לו צנותו נועלות מכאן ומכאן עכ"ל וי"ב הקישור דמה ענין שלא יכנס משרע"ה לא"י למח שצנות ללפחד נועלות מכאן ומכאן, וק"ו היש"מ צפי' פנחס האריך צביאור דברי המדרש, ואף אני פירשתינו כבר בצאופנים שונים ועוד לאלקי מילין.

ונבוא אל הציאור ונקדים דברי הו"ח במדרש הנעלם (דף י"ג ע"א דפוס מונקאטש) שכתוב **ויח** על שפלות מזל הדור האחרון, שיחז

תקיימנה צרכת הנביא, והרמב"ן ז"ל פירש להכוונה שיעמוד זרעם ושמש, ויהי' שם אברהם יתחק ויעקב וזכר בהם לעולם עכ"ל, א"כ בכל השבטים הי' כן, ומדוע נתייחס צרכה זו לבני יוסף לבד.

(יב) **וידגו** לרוב בקרב הארץ פרש"י כדגים כללו שפרים ורצים ואין עיכ"ר שולט בהם, וי"ב ממש"ש חז"ל במס' ע"ז (דף ד' ע"א) מ"ד (חזקוני א') ותעשה אדם כדגי הים וגו' למח נמשלו צ"ח כדגי הים וכו' מה דגים שבים כל הגדול מחזירו בולע את חבירו אף בני אדם וכו', א"כ אין בצרכה מצורת לאעוזה, לדמיון הדגים לפעמים גריעותה כו"ל. גם י"ב דבקרב הארץ מיותר ובודאי לא במס', גם כו"ל בארץ ונחשו בקרב הארץ.

(יג) **ואני** נתתי לך שכס אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי וגו' פרש"י שכס ממש העיר תח"י לך חלק א' יתירה על אחיך, והקשה האברבנאל דהנה בספר יחושע כתוב שכסם נפל בחלק בני יוסף עפ"י הכנול, וא"כ מה היתרון שעשה לו יעקב צוה, גם אינו מוצן סיפ' דקרא אשר לקחתי מיד האמורי חזרתי ובקשתי פרש"י שחגר יעקב כלי מלחמה כשנתכנסו כל סביבותיהם להלחם כשהרגו שמעון ולוי אח אבנאי שכס, ולכאורה למח הזכיר האמורי לבד, והאמונת שסביבותיהם שלחם יעקב עמם הי' בהם גם משאר ז' אומות. ועוד פרש"י שכס א' הוא הצורה שיעלו בניו צי' חלקים ושכס לשון חלק הוא וכו' והקשה האברבנאל דאין יאמר עליו אשר לקחתי מיד האמורי חזרתי ובקשתי, וחלק הצורה לא לקח מיד האמורי ולא חזרתי וקשתי, והרמב"ן ז"ל פי' וטעם מיד האמורי, כי ישראל לקחו הארץ תחלה מיד האמורי, כי סיחון ועוג שני מלכי האמורי היו וכו' עי"ש אבל א"כ ראוי שיאמר כמו כן על נחלת שאר השבטים, וגם שבע ראובן וגד נעלו נחלתם בעבר הירדן בארץ האמורי, ולמה הזכיר כן בנחלת יוסף לחוד.

(יד) **מיד** האמורי פרש"י מיד עשו שעשה מעשה אמורי, ד"ל שבי' לך אביו באמרי פיו, וראוי

ותומים בלי אב בלי חכם מורה ולא תלמיד הוגה, וימים יבואו שכל הדור יהיו חלופים ועצי פנים ותשכחה תורה ואין דורש ואין מצבש וכו' ווי לדרה כד אחי הכהן דרש וכו' לית הכהן דרש מתקיים אלא בהביל פיהם של חינוקות של בית רבן, כד חינון רכיבין בלדו, וכד חינון קשישין אורייתא משתכחה מנחון, וכן הוה דאר"י מה דכתיב אל הנער הזה התפללתי, הו"ל אל הכן הזה התפללתי, אלא אמרה חנה יהי"ר בשעה שיגדל ישתדל בעבודת המקום כמו עכשיו שהוא נער, וכל אדם שיזכה להיות צוקותו כמו בערותו, יזכה למעלה שמואל הנביא וכו' ויעיי"ש. מוצאר משם דכחי נער מעלותא הוה ושדן גדול איכא בגווי', עד שהתפלל חנה על שמואל הנביא שיזכה למדינת נער גם צוקותו, וכל אדם הזוכה לזה מגיע למעלה שמואל הנביא, כמפורש בזו"ח. והענין יפלא דמנינו בנמה מקומות פסוקים וברז"ל להיפך, והוא מה שהבאנו לעיל דר"ל חגיגה (י"ד ע"א) נערים אלו בנ"ח המנושרין מן המלות, וישע"י הנביא ראה בנצותו ירדו הנער צוקן, מוצאר דכחי נער גריעותא הוה. אמנם מנינו הרבה לשונות מתחלפים ולשון א' משמש לפעמים על דברים מתחלפים ממקום למקום, ותשכחה לפי זהו המלצ ולפי זהו המקום והזמן, ויבואר הסדר הענין בדברנו לבסוף.

הנה מוצאר בזו"ח הגיל דימוי הנעורים נקיים המה עדיין, והעולם מתקיים צניעותו, וחשיבות גדול להיות צימזי הזקנה צמלצ של ימי הנעורים. אמנם מנינו גם להיפך בספר"ק ובספרי מוסר דחטא הידוע נקראים חטאת נעורים, על כי בהם עלול האדם יותר לחטא, דהרבה הילדות עושה, ואפשר שע"ז רמז דוד המע"ה בספר תהלים ברו"ק חטאת נעורי ופשיע אל תזכור וגו', ולא על ענינו היתה תפלה זו, כי לא היה צורך בו אלא לפי דחי קדושתו, כ"א הכין תפלה זו ברוח קדשו לבחי' הדור ולבחי' הדורות העתידיים, עכ"פ מוצאר בהיפך דימוי הנעורים התגברות היות חזק בהם ואריכים יתקון, וכן בגמ' סוכה (דף י"ג ע"א) בשמחת בית השואבה חסידים

והנה יש סחירה צור"ק צענין זה, שכתב צ"י ויהי (דף ר"ט ע"ב) ח"ל חנן א"ר יהודה לית

לך חובצא בעלמא. דלא אית לך תשובה צר מהאי (חטא הידוע) ולית לך חייבא דלא חמאן אפי שכינתא צר מהאי דכתיב לא יגורר רע כלל. משמע דלא מהני תשובה כלל על חטא זה ר"ל וצור"ק פ' נח (דף ס"ב ע"א) האריך שם בחומר החטא וענשו ר"ל, וזה ה' חטאם של דור המבול, ואמר ח"ת כל חטאיו דבר נש בלבו חלונתא דילי תליין בתשובה, והעלם דאופיד זרעא על ארעא ומחלל אורתי וכו' עלי' כחיי נכחם עונק לפני צר בתשובה סגי, וכצ"ח ח"ת צור"ק פ' ויקהל (י"ד ע"ב) שהאריך שם בחומר העון, ומסיים וכו' מילי כד לא עבד חיובתא שלימתא, חיובתא דאיהו אחחויא לחפויא על כל עובדיו וכו' מוצאר עכ"פ דמחי תשובה גם על חטא

השוכה קשה להשיג ולהגיע אליה. משא"כ לעתיד כשיבוא אליה להייער את לב ישראל לחשובה וכבוי"ת יעבר את לבנו ויקרב אותנו אליה, ומשא"כ לאחר ביאת המשיח כל ישראל יעשו תשובה עילאה, ויסיר הבוי"ת את לב האדם מקרבנו כמאמ"כ ואת רוחו אתן בקרבכם, וכאשר יוסר מאתנו המניעות והנסיונות יקל יותר להשיג תשובה מעולה ושלומה. ועל כן בדין הוא שלפי ערך הנסיונות צריך הגלות, אפי' תשובה קלה והתעוררת של תשובה, תשובה ומקובלת ורצו' לפניו ית', והגם שאין צווחו לעשות תשובה מעולה ושלומה, עכ"פ עליו לעשות גדרים וסיוגים וידבק האדם בכל לבו אל התורה"ק, והוא סגולה גדולה להגלל את הברבור כמ"ש הרמב"ם ז"ל אין הברבור מזוי אלא בלב פנוי מן החכמה, וידבק בדרכי היראה וישמור עינו וכל איבריו. ובצדק התשובה מזה לביאת המשיח ולתשובה שלומה, שהבוי"ת יסיעו אז בדיעו ויוסרו המניעות, אלא שצריך לעשות הכנה לזה, ולהתחיל עכ"פ בכח התשובה כל מה שיש צווחו לעשות, והבוי"ת הצעוהו פתחו לו פתח כפתחו של מחט, ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, וע"כ הקב"ה מקבל תשובתו גם עכשיו בגלות אע"פ שאינה ע"ל השלמות, ומלפני ומחברת ע"ש העתיד, כי בערך הנסיונות וכוזב הגלות גם צחי קטנה של תשובה לרב יחשב, וגם כי הוא הגורם להגיע אל התשובה הגדולה כנ"ל, וכעין שכתב צ"י זל"ה צ"י ויהי"כ, דעטעם דאפק' רחמנא לאכילה של ערב ויהי"כ צלשון עינו, לפי שהוא הכנה אל השינוי של ויהי"כ עיי"ש, וכמ"כ לענין התשובה לפי שהתשובה של עכשיו צעודיו בגלות הוא הכנה לזכות על ידו אל התשובה הגדולה לעתיד, ע"כ הבוי"ת מלפני ומחברת אל התשובה הכולה, וע"ש העתיד נתקבל מיד לתשובה שלומה. ולפי"ז אף שהחמירו צור"ק דלא מהני תשובה על חטא הידוע, כ"א תשובה שלומה דאחחזיו"א לחפיו"א על כל עבדו, וצעור"ר קשה להשיג עכשיו צחי' זו של תשובה, אצל הבוי"ת מלפני ומחברת תשובתו אל צחי' תשובה לעתיד, ואז כל ישראל יעשו תשובה עילאה שיהי' מספיק להחכפר על כל החטאים, ועד"ז ראוי שיתכפר עוננו גם עכשיו, וז"ל למחן שמך ד' ר"ל ע"י צחי' שם הוי' ית'

זה, והוא סחירה קלה, והאריכו צה בספד"ק ראשית חכמה ושל"ק גם הקשו ממ"ש ז"ל אין לך דבר שמועד צפוי בתשובה, אולם מבוחר בגמ' יומא (דף פ"ו ע"א) דמני ד' חוקי כפרה, ובכולהו מהני התשובה עכ"פ שיהי' תולד להגין מן העושה, ולדברי הכל מהני התשובה לנטע קלה מכוזב העון, אבל להחכפר לגמרי משמע צור"ק דלריך תשובה גדולה, וצעור"ר אנו רחוקים מאוד מצחי' זו, ואפי' מפתח כחורו של מחט, וכבר חלנו סחירה הוה"ק באופנים שונים (עיי' בדברנו לעיל עמוד תקע"ב) ועוד לאלקי מילין.

ובעת נ"ל לתרן עימ"ש ק"ז זל"ה בספרו תפלה למשה (סיומן כ"ה) לפרש הפסוק למען שמך ד' וסלחת לעוני כי רב הוא, עימ"ש שהאריך הפרי"ד בנחיות לזכות ולרעה אין הקב"ה דן ע"ש סופו. אבל לעונה דן ע"ש סופו, וכבר ביארתי בדרושים דכל ישראל עתידים לשקד קודם ביאת המשיח בתשובה תחלה עכ"פ, ולאחר ביאת המשיח בתשובה עליונה, (וכן מבוחר בגמ' וכו"כ הרמב"ם ז"ל דכל ישראל יעשו תשובה לפני ביאת המשיח). א"כ לפי"ז ראוי לדון אותם לעונה על שם סופם כאלו כבר שבו, ושורש הדבר שראוי לדון ע"ש סופו, נלמח משמו הקדוש ה' הוי' ויהי', דאלו ית' אין השתנות בזמן, ועבר והוי ועתיד ה' הוא, על כן מה שעתיד להיות כבר ה', וזהו יחצור הפסוק למען שמך ד' המורה כי עבר ועתיד לפניו ית"ש ה' הוא, א"כ ראוי לדון ע"ש סופו, לכך וסלחת לעוני אף כי רב הוא, מ"מ אין לך דבר שמועד צפוי בתשובה, וע"ש העתיד ידון הבוי"ת כאלו כבר עשיו תשובה עכ"פ ז"ל.

ואפ"ש להוסיף נופך בהסבר דבריו ז"ל, והנה עיקר תשובות התשובה לפני הבוי"ת, כשישראל מתחילים לעשות אפי' תשובה קלה בשפלות הגלות. ואפי' צחי' קטנה של תשובה אע"פ שאינה שלמות יקובל לקצון לפני הבוי"ת במשקל ק"ל דיעות ית', כי הבוי"ת רואה בשפלותו, כי אנוסים אנו תחת כוחות היצר ותוקף הגליות חרס העולם חרס הש"מ וכל חילותיו, ואפי' צחי' קטנה של התעוררות

אעברה נא וגו' עפ"י צדור"א (פמ"ה) שבטת
הקצ"ה למטה, שכל מה שהוא מבקש הוא עושה לו.
חוץ משתי דברים מלבנים בלחץ זמיון המות עיי"ש,
אמנם בעת משרע"ה צדור"א עוזב ית', שמטיב הרצב
יותר מהצטחתו ית' ע"ד לדיקים אומרים מעט ועושים
הרבה, וכמו שעשה הקצ"ה במן ובגאולתם של ישראל
כנ"ל במדרש, ועל סמך זה התפלל אעברה נא ואלהא
וגו', כיון שהבטתו לו ית' למלאות בקשתו בכל חוץ
מז' דברים אלו, א"כ על השאר כבר הוצעת, ויאות
שיעשה הקצ"ה יותר מהצטחתו, ע"כ התפלל בזה זכ
לצלל בגזירה, וז"ש אתה החילת לבראות וגו' את
גדלך ואיתת צדור"א את גדלך זה המן (הבזא
בדמ"א) ומשם ראי' דהקצ"ה עושה יותר על הצטחתו
ית' לדיקים אומרים מעט ועושים הרבה, ועל סמך זה
התפלל אעברה נא.

ובב"ב כן לענינו על התשובה מראש הצטחתו
עיי"ש וישב אל ד' וירחמנו ואל אלקינו כי
ירצה לסלות, וכתוב ושבת עד ד' אלקינו וגו' וצד ד'
אלקין את שבתך ורחמך וגו' וכתבו המפרשים שזו
הצטחה, וכמו"כ מצאנו בהרבה פסוקים שהצו"ח
הבטתו על התשובה שח"י מקובלת לפניו ית'. א"כ
על חטא זה הידוע שאמר צוה"ק דלא מכני בזה
תשובה, אף שאינו נכלל באתו הצטחה הכללית,
אבל ממדת עוזב ית' שמטיב יותר מהצטחתו ע"ד
לדיקים אומרים מעט ועושים הרבה, ראוי שהקצ"ה
יקבל תשובתו גם על זה, דהתשובה על כל החטאים
כבר הוצעת ממנו ית', ויאות לפי מדת עוזב ית' שיוסיף
על הצטחתו ויקבל תשובתו גם על חטא זה, והש"ח
יעזור שחכ"ה לעשות תשובה ולהודו צהירות צחור
ובמלות יותר מן החיוב, ואז יתעורר לנו מדתו ית'
מדה כנגד מדה ויעשה לנו יותר ממה שהצטחנו.
עכ"פ בזה יתורץ קצת סתירת דברי חז"ל בענין
התשובה על חטא זה, דאפשר דמאד הדין לא מכני
תשובה עיי"ש, ואיזה נכללת בצטחתו התשובה אבל
הצו"ח יעשה לפנים משורת הדין כצו"ח ה"ל. אז עיי'
שירן עיי"ש סופו וילרף תשובתו אל התשובה במעולה
לעמוד וצדור"א זה יקובל תשובתו ללחץ לפניו ית'.

שהקצ"ה דן לטובה עיי"ש סופו, ולכן וסלחת לעמי כי
רצ הוא, אף לעון שהוא רצ ולא בני כ"א בתשובתו
בני כמ"ש צוה"ק, אעפ"כ יאות שיסלח לנו העוזב
הסלח ית' עיי"ש סופו.

ובזה יבואר מ"ש בספ"ק דברי חיים (צדור"א
לחוב"ה) שאפי' חטאים דלא מכני התשובה
בהם, אבל בחוב"ה יתקבל התשובה עיי"ש
עיי"ש. ואפשר העטם עפ"י"ש ק"ו היש"ח זל"ה בפי'
וישד דגם חוב"ה כי נעשה עיי' צו"ח השראה שם הוי'
צ"ה, דלא יתכן צרכה צדור"א המדור וידוע ומשועה,
כמש"ל אין הצרכה שורה צדור"א המדור, וכיון שידעו
בשמן שצדק שאין צו להדליק אלא יוס' א' לא יאזיר
צו צרכה בהשגחה מסתרת בעצם, וזה עיי' השראה
צו"ח שם הוי' שאינו מכוון בעצם ושורה גם צדור
המדור עכ"ל עיי"ש שהאר"ך, ועל כן בכל שנה
צינו חוב"ה מתעורר הצו"ח הכוא כמו שח"י ציני
בהם, ובצו"ח שם הוי' ית' הקצ"ה דן עיי"ש סופו לטובה,
ולכן מכני תשובה אפי' על חטאים דלא מכני כ"א
תשובתו בני כמש"ל צוה"ק ה"ל, אבל הקצ"ה
מלרף תשובה העמיד שח"י צו"ח גדולה תשובה
עילאה, ועיי' יספיק למחילת כל עונותיו.

ואפי"ן עוד צו"ח נחמה ולחץ סתירת דברי חז"ל
בענין התשובה ה"ל, עפ"י צדור"א דברים
(א' ס"ח) א"ר אלעאי בש"ר יוסי בן זמרה מפני
מה לא גילה הקצ"ה לאצרכם אבינו שיהיו לבניו המן,
ופי המפרשים מדכתיב האמילך מן צדור"א אשר לא
ידעון אצחוקי, והרי גילה לו הגלות והגאולה ונתינת
הארץ, ולמה לא גילה לו גם טובת המן. א"ר אבה
צו"ח כהנא כך הוא דרין של לדיקים אומרים מעט ועושים
הרבה וכ"ש לדיקו של עולם צ"ה, ועוד אמרו שם
כך אמר הקצ"ה לאצרכם שיגאל את בניו צו"ח אוחיות
וכו' כשגא לגאלם, גאלם בע"ז אוחיות וכו' ודרשו כן
עכ"פ ד' אלקים הרבה אחכם, ר"ל שהרבה אחכם
עושה יותר מהצטחתו לכן ע"ד לדיקים אומרים מעט
ועושים הרבה.

ופירשתי זה היתה טענת משרע"ה בחפלתו אתה
החילת לבראות את עבדך את גדלך וגו'

ספירי ומאירי כספיר, ואחר החטא נתלבש הכל בחומרות וגשמיים בלבוש עד וכן השמים וכו'. ולפי' יתיישב הכל בדממה כאשר בראש הבויה כך יתקיימו לנצח, אך בלבוש העצ שנתלבש ע"י החטא חבלה. אבל הנקודה הפנימיות כפי אשר נברא קודם החטא יתקיים לנצח בלבושו יחי, והיינו דכתיב יסד ארץ על מכוניו וגו' ר"ל כפי אשר יסדה ית' היא כל תמוט עולם ועד, וכן מ"ש ובהרץ לעולם עומדת, היינו בהרץ צב' הידועה כפי שהיחס קודם החטא יעמוד נלחי לעולם, וכן באדם חוזר לעפרו ונקודה הפנימיות יתקיים והלבוש החומרי נלד יחבלה, ועד"ז בכל מעשה בראשית וכן מ"ש השמים כעשן נמלחו היינו בלבוש שנתלבשו, וכן בהרץ כבדו חבלה, הכי פירושו מה שהיא כבדו דכיוון רק בלבוש היא שחבלה עיי"ש שהארץ לבאר וסיים כגיל צעיר ואמת.

ובזה אפשר להבין כל אלו התחלפות הלוטות שצפסוקים ונדברי ח"ל, דלפעמים ירמוז וימשילו אל החיטיות ולבוש הגשמי שעליהם, ואז בחינתו גרוע מאוד, ולפעמים יחי כוונת המשל על נקודה הפנימיות ויהי"ק המחי' אותו, ועל הבחי' שבראה הבויה מתחילה שהיא כולה רוחניות. ועד"ז כוונת הנמשל לשבח ולבחי' גבוה, ובדרך זה תבין כל אלה שהבאנו לעיל, דמח' שהמשילו ח"ל דיוקי ישראל לארץ, כוונת המשל על פנימיות הארץ שהיא כולה רוחני ויתקיים לעד כג"ל, ומה שהשתמשו במלת הארץ ע"ל בהיפך וגריוותא, הי' כוונת המשל על הלבוש הגשמי שנתלבש בציצת החטא וזה מורה על מדריגה ובחי' נמוכה, ובדרך זה תבין כל אלה, וחז"ל דרשו בכל מקום לפי ענינו ובחי' הראוי' אליו.

ואפשר לבאר בזה דברי הגמ' חגיגה (דף י"ד ע"א) י"ח קללות קולל ישיע' את ישראל, ולא נתקדש דעתו עד שאמר להם המקרא הזה ירכו בענין צדק וגו' ולבאורה אינו מובן דכי לא היה ישיע' הנביא חוכה ישראל, ואיך נתקדש דעתו בקבלת ח"ו, וכבר העיר בזה המהרש"א ז"ל בח"א, (ועיין מה שפירשנו בזה פ' ואת השבט) ולדרכנו נ"ל עפ"י דורשי

נחזור לענינו לבאר הקושיא הנ"ל ממה שמתנו בזה"ח במדרש העולם שהפליגו בשבח בחי' נעם, ובדברי חז"ל ש"מ מליוו ההיפך שהוא מדריגה פחותה ר"ל אמנם מליוו כמ"כ הרבה לשונות משמשים לפעמים מן ההיפך אל ההיפך, כמו שהמשיל הכחוד יששכר לחמור גרם ע"ש שסובל עול תורה כחמור שטועין אותו למשא, ובמק"א דרשו חז"ל חיצה זו לגריוותא, שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור. וכמ"כ אמרו ז"ל במס' חולין (דף ה' ע"א) מן הבכמה להביא בניה שדומים לבכמה, מכאן אמרו מקבלין קרבנות מפושעי ישראל וכו', ובקשו בגמ' וכל ה"כא דכתיב בכמה גריוותא היא ובכתיב אדם ובכמה חושע ד' וכו' אלו בניה שבה ערומים וכו' ומשימין עמלן בבכמה פרשי דכאי רות, וחז"ל ע"כ, נחלק הכס כחצי אדם ובכמה הכס לחודא ע"כ, אלא מעיקרא מאי מקשי אשכ"ח דהלשון כולל ומשמש למשמעות שניהם, וכמ"כ אמרו ז"ל צפסחים (מ"ט ע"ב) ע"ה מותר לנוחרו ציוכ"פ שחל בשבת, וכתיב בתוס' שם דמיוני שהוא ג"כ כופר ולסטים וחשוד על הדמים עיי"ש, עכ"פ המשילו במלת הארץ בחי' נמוכה ושפילה, ורש"י ז"ל צקלה (א' ד') עכ"פ ובהרץ לעולם עומדת הביא מדרש תנחומא, דכל דיוקי ישראל נקראו ארץ שנא' (מלאכי ג') כי תהיו אדם ארץ חפץ וכמ"כ הבאנו לעיל (קושיא י"ב) שהמשיל הכחוד צדגים ע"ל הכחוד וע"ל ההיפך עיי"ש.

ויבאר כ"ז בהקדם מ"ש ק"ו כיט"מ זל"ה צפ' באזינו לתרן כחיתת המקראות, דכחוד א' אומר (תהלים קי"ד) יסד ארץ על מכוניו כל תמוט עולם ועד, וכן כתיב ובהרץ לעולם עומדת וכמ"כ פסוקים רבים המורים על נחיות שמים וארץ, ומליוו להיפך בכתובים (ישעי' נ"א) כי השמים כעשן נמלחו ובהרץ כבדו חבלה וגו' ועוד יש הרבה פסוקים המורים על הפסד שמים וארץ וכבר האריך בזה ברמזים ז"ל בס' המורה, וחז"ן ק"ו זל"ה עפ"י המבואר בספרי חכמי האמת, כי קודם החטא הי' עוב"ז שהוא עולם העשי' במדריגה בחינת עולם הבחינה של עכשיו, וכן ראיתי כתוב שהארץ הייתה

מורכ על הכלל ודרשו ג"כ בו ח"ל אלו צ"ח המנוערים מן המלות, אבל השיג יע"י הנציח שנאמר אליו נבואה זו בלשון יחיד ירכבו הכער וגו', ע"כ קרוב יותר אל כוונת הפנימיות שבו, ומנח"י זו נתקרה דעתו.

ויתורץ צ"ח מה שצריך יעקב את מנשה ואפרים בלשון יבך את הכערים (עיין קוש"א י' לעיל) עפ"י ק"י הייטב לב זל"ה לפרש הפסוק ראה פניך לא פלתי וגו' ותו"ד שראה קלסתר פניו חיוו חיקונו של דומה לדיוקנו של יעקב כמו שבי' מתחילה כמ"ש ז"ל ע"פ כי בן זקנים הוא לו עיי"ש, ח"ש ראה פניך לא פלתי, כי חששתי אולי נשתנה מבח ארצ חמה חלילה, והנה הראה אותי חלקים, היינו את עמי ודמותי ואלמי, לא מצעי עליך אלא גם את זרעך, שגם הם יש להם דמות דיוקנו של יוסף הדומה ליעקב עכלה"ק, ומעתה ראה יעקב אצטו בשרטעו פיהם שנשמרו מחטא כמותו, וע"כ קראם בלשון של שח שחם בצחי נערים ע"ד דאיתא בצי"ח הכ"ל, שהוא מדריגה גב' מאוד, לפי הפנימיות והמקוון האמיתי שבו, וכמ"כ מה שצרכם וידגו לרוב בקרב הארץ ג"כ הכוונה על בחי' הפנימיות שצדגים שנמשלו לעוצה באמ"ח, ח"ש בקרב הארץ התכוון להמשיל לבחי' פנימיות של ארץ, כמ"ש בתנחומא דלדקים נקראו ארץ, ופנימיות הארץ נחיו ולעולם עומדת כמו שהצטו לעיל מדברי ק"י הי"ח זל"ה, ועל דרך זה היתה כוונת ברכותו של יעקב אליהם, ומתורגם הדקדוקים שבעין.

ועתה נבוא לבאר מאמ"כ ומולדתך אשר הולדת אחריהם וגו' ע"ש אחיהם יקראו צנחלים, ולדרכנו יתורגו כל הקשיות בענין, וגרסה דל"ק קושיה המפורשים דלא מצינו שהוליד יוסף עוד צנים ולא זכרם הכתוב בשום מקום. ומנח"ש שבי' ברכת הכון ומתנתו לבעלה ח"ו, אמנם מצינו כי ברכותיו של יעקב אצטו היו רוצם נבואה על העתיד, עיין פרש"י בברכה פסוקים שנתבאר על ימות המשיח, ומפורש בכתביו וצ"ח לבס את אשר יקרא אחסם באחרית

רשומות וחכמי האמת והתוכחות והקללות שצח"ק, חוכם לרף אהבה, והפנימיות שבהם היא כולו עוצה וצרכות, וכמ"כ יש בהם יתרופים אחרים, שלפי אותן האירופים הם רק צרכה, וזה הטעם שאמ"ח"ל אין מפסיקין בקללות, ואין קורין את התוכחות קליין קליין, לפי שדרך זה מפסיק ומפסיד האירופים המרמזים על ענינים גבוהים ועוצות וצרכות. אלא שלצושי המקראות מורים על קללה ר"ל ומה סובלים ישראל בכל דורות הגלות שצ"ח, ולעתיד יתגלה פנימיות התח"ק והפנימיות של התוכחות ויהי כולו רק צרכה, וכמ"ש ז"ל ראה אנכי נתן לפניכם היום צרכה וקללה, שרק היום יש כאן צרכה וקללה, אבל לעתיד יהי רק צרכה.

ובזה נבין מה שנתקרה דעתו של יע"י הנציח בפסוק זה ירכבו הכער בזקן, והנה לעיל מני נבא ונתחי נערים שריהם וגו' וקראם נערים לשון רבים, ודרשו חז"ל אלו צ"ח שמוערים מן המלות, וראה בנבואתו דברים ידיו, ומיד בפסוק שלאח"י התנבא בלשון יחיד ירכבו הכער בזקן שלא יהיו אלא יחידים בצחי' זו, אמנם ירמח נבואה זו על בחי' פנימיות שהיא צרכה ועוצה, ונער הוא ג"כ מדריגה וצחי' עוצה כמ"ש בזהר חדש הכ"ל, דמי שזוכה צוקותו להיות בצחי' נער ה"ז זוכה למעלה שמואל הנביא, כ"ל, והיינו מי שלא טעם חטא. מימיו ה"ז בצחי' נער גם צוקותו, וע"ד שדרשו ז"ל בן שנה שאלו צמלבו שבי' כנן שנה שלא טעם טעם חטא, ויתפרש הנבואה דימלאו עוד יחידים שיביו בצחי' נער, וזכיס ונקיים מכל זוכמת חטא, וירכבו צוקן להתחזק עליו ולהכריחו על האמת, וע"ד שכתב בספ"ק נו"ח זל"ה דחטאת נעורים ר"ל מסמין את הענינים, וע"כ אלו שיש בהם בחי' גדולה זו שנקיים מחטא זה, יראו דרך האמת ויוכיחו צוקן שלא זכר לבחי' זו, אבל מוטעין יהיו הזוכים לבחי' זו, וע"כ היתה הנבואה בלשון יחיד ירכבו הכער בזקן, אבל בריש דקרא דכחיב ונתחי נערים שריהם, דקאי על צ"ח שמוערים מן המלות כחיו לשון רבים, דימלאו רבים מבחי' זו. והגם שלפי הלבוש והכפשות גם ירכבו הכער בזקן

ענינים אלה הם סתרי סתרים, לא שחפזים עין רואה ואין לנו עסק בהם, אבל זה צדור כי עשׂה ד' ככה לעוצה עמו ישראל אשר אהבם, ואפשר כדי שיהי צדור מיוחד לקבלת השפעה ואורה לכל שצט ושצט כפי צחינתם צשרשי נשמחם, וצדוך זה ימשך לכאורה חוס׳ השפעה וחוס׳ אורה מיוחד כפי מידת צשרו וצחינתו, בכל אופן צדור דכ״ל לעוצה ישראל וחועלתן, כי הוא ית׳ צרן וידוע חועלתן. ועתה שהוסוף בקצ״ה עוד שצט ח׳ לעקב צאמרו ית׳ לעקב גוי וקבל גוים יכ׳ ממך צפרש״י שעתיד ח׳ מהצצטים לחלק, הוסוף בצו״ת עוד שער לשצט היתוסוף, וחאתה המתכה נתן יעקב צציו ליוסף שנתן לצניו צ׳ שערס עליונים,

וה״ש אפרים ומנשה צראובן ושמעון יהיו לו, שיהיו ממין צמין הצצטים לכל דצר לנשוא ולדגלים כמו שפרשׂ רש״י ז״ל, ועוד שיהיה לכל אחד מהם שער מיוחד ומקום מעבר מיוחד לחפלתם, ולצור מיוחד לצורדת השפע והאורה צכה הצפלה, כמיוחד כפי צחינתם ושרשם, וכה כה הצפלה נקרא נחלה ע״ד שצמר ככתוב (ישעי׳ כ״ד) זאת נחלה עבדי ד' וגו' דמה שהם עבדי ד' הוא נחלתם, וגם שכל הצפילות עולות דרך ירושלים לשערים העליונים, וירושלים נקרא נחלה כמ״ש ז״ל (צספרי) מנחה זו שילה נחלה זו ירושלים, וע״כ כה הצפלה נקרא נחלה ע״ש ירושלים ח״ש הכתוב ומולדתך אשר הולדת אחריכם. ר״ל שלעתיד שתוליד עוד וישלמו לך מנין י״ב שצטים שהיו ראויים לצאת ממך, אבל אלו לא יהיו צמין צני להיות להם שצט צפ״ע, אלא צחוך שצט אפרים ומנשה יהיו נכללים ח״ש על שם אחיהם יקראו צנחלתם, שלענין נחלה זו, כיוון כה הצפלה ושער עליון המיוחד לעליית חפלתם יהיו נכללין צחוך שצטי אפרים ומנשה, ואפשר דמלת יקראו רוצה על חפלה ע״ד שצמא״כ קוראים ח׳ ד' והוא יענם. בכל קראיו ח״ל, ח״ש על שם אחיהם יקראו צנחלתם, שיהי מעבר חפלתם צנחלת אחיהם וצשער אפרים ומנשה.

ולצדכנו יתצאר קישור הסמיכות של מנחם ואינו צצות מפדן וגו' למנחם ומולדתך אשר

המים, והרמזין ז״ל כתב צ׳ צחקתי דכל יעדוי הצרכות צנחורה כולם יתקיימו רק לעתיד, וכן פרש״י כאלו צסוף הצרכות עכ״פ איש אשר צצרכתו וגו' צצרכה העתידה לצא על כאורה וכן פירשו כל המפרשים שצרכם צצרכה העתיד. וכה אמרו״ל צמס׳ סוטה (דף ל״ו ע״ב) ה׳ ראוי ויוסף לצאת ממנו י״ב שצטים צדרך שילאו מיעקב חציו, שגא׳ אלה חולדות יעקב ויוסף וכו' אלא ע״י סביה נמנעו ממנו ע״ש. וצאמת לא ה׳ זה פנס רק לפי מידת גדלו וצחי׳ הגדולה ע״ד סצציו ששער מנחם. אמנם לעתיד אחר עולם היתוקן יתוקן ככל יתחורר ח״ל מה שח׳ ראוי ח״ל מתחילתו, ויעמוד י״ב שצטים שחור ראויים לצאת ממנו, כי חן טעם למנוע חותם ממנו אחרי שיתוקן הפנס, ועוד יתעלו מדריגתם של נדיקים לעתיד לצוא, וע״ד שצטה האוכהכח״ק צ׳ זו עכ״פ איש אשר צצרכתו וגו' עפ״מ״ש ז״ל עתידה עבודה שחחור לצכורות, וכפ״י כיון שצקב יעקב שם הצכורה לצראובן צאמרו לצראובן צכורי חכה, ח״ש׳ שנטלה ממנו לשעה, עתידה שחחור ח״ל, ועתיד הוא לעמוד לשרת לעתיד לצוא עכת״ד ז״ל, וכמו״כ מ״ש יעקב חציו ומולדתך אשר הולדת אחריכם וגו' ח״ש׳ שלא נחקיים כן לשעה ולא ח״ליו שח׳ לו צנים עוד, אבל כל צצריו היו על לעתיד ואז יתקיימו שעתידים לצאת ממנו י״ב שצטים, וע״ז קאי מנחם ומולדתך וגו' ע״ש אחיהם וגו' כמו שיתצאר להלן.

ונקדים לתוך קושית הרמזין ז״ל על שיטה רש״י ז״ל דס״ל דנחלתק ח״ל למנין גלגלותם. ח״כ מהו המנחה שנתן יעקב ליוסף נחלה צ׳ שצטים ונתן לו הצכורה, ומנחם ח״ל צכל זה חלה ענין של צכוד וכתוב חומר צנחלתם (עיין לשל קושית ז״ל). ואפ״ל עפ״מ״ש שגילה לנו מכתח״ו ומנן האר״ל, ד״כ שערס עליונים ישנם שצבים חפלות ישראל עולים, וכנגדן י״ב שצטים, וכל שצט ושצט יש לו שער מיוחד, ועפ״י כחצ הצצרי חיים וכהם זל״ה דאין לשנות נוסח הצפלה מספרד לשאכנ׳ ע״ש׳ צטעמם. ולכאורה כולנו צני הצרכם יתחך ויעקב חנחנו. ולמה לצורך לשער מיוחד לחפלה כל שצט ושצט, וצדורי טעם

והולדת וגו', ויתורץ קושיה המפרשים דהי' ראוי שיזכיר זאת בהתנוללות בתחילת הפרשה בשעה שזכרו על הקצורה (עיין לעיל קושיה ט'). דהנה לכאורה לא יספיק התנוללות הזו, ועדיין הי' מקום ליוסף להכריח כי מדוע נבחרה אמו רחל לכן, וכמו"כ הי' אפשר שחיה התפלה והעזרה לבני ישראל ע"י לאה או א' מאמכותה שיבקשו עליהם רחמים, וכה"נ בודאי ישמע לתפלתם, כי כולם נזקקות היו וזכותן בדאי לכן, אמנם עכשיו שנבשר יוסף הדיק שלעתיד חכה להעמיד אותן כ"צ שנים שבו ראויים ללאת ממנו, וע"כ ראוי יותר רחל לאמו שחיה לעזרה לבני, ולבקש רחמים על גאולתם, ותכנסת צערי הקורבן יותר לאפוש ברחמיו. כי עדיין לא נעלה חלקו להעמיד בשנים הראויים ללאת ממנה, משא"כ האמכות כולם כבר העמידו חלקם, וע"כ רחל מבכה על בני מאנה להנחם על בני' כי איננו, ובהזכיר ישמע על חפלתה כמא"כ ית שבר לפעולתן ויש תקי' לאחריה, כי יתקיים לך חקוהך שחיה מתאו' להעמיד שנים, ובזכותה יח' הגאולה ע"י משיח בן יוסף הבן מרעה. וביוסף נרמז כח הגאולה כדאיתא בתנחומא (פ' שמות) יוסף ע"ש יוסף ד' שנים ידו לקנות את שאר עמו (ישע' י"א). וע"כ המחין יעקב אבינו בהתנוללותו ליוסף עד עכשיו אחר שצברו על העמדת י"ב שנים במאמר ומולדתו וגו' ומעתה יוצן לו שחי' נזקק והכרח שתקצר רחל לאמו בחי' כדי שחיה לעזרה להפלת על בני' על גאולתן, משא"כ קודם לכן הי' עדיין מקום הרבה ולא הי' מספיק בהתנוללות הזאת.

ועד"ז אפשר לתרץ קושיה האצבנאל עכ"פ ויקרא בהם שמי וגו' דלא מנינו דאפרים ומנשה וקראים בשם האבות הק', אמנם לא מנינו אינה ראי', וכמו"כ לא מנינו מאמר ומולדתו אחר הולדת שנתקיים, אבל כל דיבורו של יעקב אבינו בצרכותיו היו ע"ש העתיד כמ"ש לעיל, וכמו"כ מאמר ויקרא בהם שמי יתקיים לעתיד וכל"ם לא יפול מצרכותיו של יעקב אע"פ שזו דבר לבטלה, ויתקיימו במילואם לעתיד.

ולדברנו יתפרש הפסוק ואני נחתי לך שם וגו' על אחיך וגו' ושם לשון חלק הוא כמו שפרש"י

וזה"ל אשר לקחתי מיד האמורי, שכן התפלה שאני נותן לך זכיתי בה ולקחתי מיד האמורי זה עשו שאלה להתגבר באמרי פיו, צרכני ובקשתי בללתי ובצעתי שהתגברתי עליו וזכיתי בכה התפלה, וכן אמר"ל בגמ' ב"ב (דף קכ"ג ע"א) צרכני זו תפלה ובקשתי זו בקשה ופי' הרש"ם ז"ל שהתפלל יעקב על בניו, ושזכה לקנות הצבורה מעשו בתפלתו עי"ש ובהב' היפ"ת צ"ר (פ' ס"ג) דאע"פ שהצבורה לקחה בלחם ומזיד עושים, לא הי' זה אלא לסתום פי עשו, אבל עיקרה מה שהסכים ד' בזה לא הי' אלא צרכותו ובכה תפלתו עי"ש. ויעקב אבינו ע"ה הכין כח התפלה לדורות ישראל כנ"ל, ובאותו המתנה אני נותן לך חלק א' יותר והנה הגאולה העתידה תהי' ע"י כח התפלה כנ"ל, וע"כ יולמא ג"כ כח הגאולה ע"י זרעו של יוסף שהוא משיח בן יוסף, ונרמז בשמו כח הגאולה כמ"ש בתנחומא יוסף ע"ש יוסף ד' שנים ידו וגו' כנ"ל,

וכי' כי מחלק הככור שנתן יעקב ליוסף וצא
יחצלו הכתובים קצת.

יחצלו לדרכנו מאמ"כ בן פורת יוסף וגו'
בנות נעדה עליו שור שרמז על בנות ללפחד
שיעלו חלק בחרך ודברי הילקוט בזה עיין לעיל (קושיא
י"ד"ה). ונקדים לבאר ענין פרשת בנות ללפחד
דכתיב ב' פתחם ותעמודנה לפני משה וגו' אבינו
מה במדבר וגו' למח יגרע שם אבינו מתוך משפחתו
כי אין לו בן תהא לנו אחזה בחרך אחי אבינו, ואמר"ל
במ"י ב"ב (דף ק"ט ע"ב) בנות ללפחד חכמניות
היו ובי אמרו לו אם כן אנו חשובין תהא לנו נחלה
בן ואם לאו תחייבם אמנו, מיד ויקרב משה את
משפטן לפני ד'. ועוד אמר"ל יודע כי משה רבינו
שכנות ללפחד יורשתו הן, ופי' הרשעים שכרי דינן
לעוין במרה ופרשת נחלות מכללן, ועוד דליכא למילף
מפ' יבמין שבח בן וכו' דהא בנות ללפחד משם למדו
וגו', אבל לא כי יודע אם נועלות חלק בכורה וכו'.
ולבאר הכי' למח לא השיב להם משה רבינו מיד
על עיקר שאלתם שבח בן ויורשת במקום שאין בן,
ומה נשתהי' להם זו שהקריב את משפטן לפני ד',
גם למח המחין ולא נ' לבני ישראל פרשה זו איש כי
ימות וכן אין לו וגו' עד שצא לפניו מעשה דבנות
ללפחד.

ואפ"ל עפ"י דליחא במד"ר פי' וישב (פ"ד סו"א)
בן כי אבינו יעקב סבור שחייית המחים
מגעת בימיו, וכמו"כ מבואר במדריש חז"ל שמשרשיה
הי' מלפני על זה, ובאר"ך בזה בספרי"ק מגלה עמוקות
דמשרשיה רבא ליכנס לא"י, ולתקן הכל פי' זכותא
דא"י, ולהעביר רוח בעוממא מן הארץ ולגטל כל
הגרות שבעולם, ואלו הי' נכנס כי העולם התקון
ותחייית המחים בימיו, ובי' הכל מיד בואתו בתי
שיבי' אחר הגאולה, ולכל זה הי' משה רבינו מלפני
ומתפלל תקע"ז תפלות שירשבו השי"ת ליכנס לארץ,
ולא הודיעו ית' שהגורע מוחלעת כדי ליתן לו פתח
שיבא עומד ומתפלל, לפי שהקב"ה מחא"ו לתפלתו של
דיוקיס, עד שאל"י ית' רב לך אל חוסך דבר אלי עוד

בדבר הזה, כי אלו הי' מתפלל עוד תפלה הי' נענה,
אלא שלא הי' ראוי העלוין ב"ה לכה, שלא הי' עדיין
זמנו של החקיקן השלם, ע"כ מנע ממנו כח התפלה
אז, סמוך למיתתו והודיעו ית' שהגזירה מוחלעת,
(עיין בדברנו במקו"א שהארכנו בזה"י ז'). עכ"פ
אלו הי' משה רבינו נכנס לארץ לא הי' עוד מקום
ספק בהלכה זו דבנות ללפחד, כי הי' תחייית המחים
מיד בכניסתם לארץ, וללפחד לדיק גמור הי' כאמר"ל
ובי עומד בתי', ובי' מוליד עוד בנים כאמר"ל
עתידיה אשה שתלד בכל יום, וכל ישראל יהיו נשעים
בבנים גם אותן שלא זכו אלי' בעוב"י, ומעתה לא נבי'
במיתות כלל הלהם זו דאיש כי ימות וכן אין לו,
שיתערך להעביר נחלתו לבתו, גם בנות ללפחד לא היו
יורשות אלא הבנים שבי' ללפחד מוליד עוד.

ואפ"ר דפי' לא השיב להם משה"י על שאלתם
שכח יורשת אפי"פ שכבר ידע בזה כאמר"ל,
דאפי"פ שידע צע"ס בהלכה, אבל הי' מלפני שישתהי'
מלך העולם לעובר ויבי' הכל בזה"י שלאחר הגאולה
ולא יתערך להעביר נחלה מן לבת, ומא"ע לא אמר
פרשה זו דאיש כי ימות וכן אין לו עד אחר מעשה
דבנות ללפחד שזכור ד' לזנות לבני, כי לפי הבחי'
שבי' מלפני אלי, לא הי' מיתות להם להלכה ולמעשה,
וע"כ הקריב משה את משפטן לפני ד', לשמוע מה
יט' ד' צענין הזה, ומחא רבא לשפוע ולידע אם בגזירה
מוחלעת עליו שלא יכנס לארץ אם לאו, אמנם הבחי'ת
ידע כי עדיין לא הגיע הזמן שיבי' החקיקן השלם בימיו,
גם לא רבא הבחי'ת לגלות לו בפירוש שהגורע מוחלעת
עליו שלא יכנס, דהקב"ה מחא"ו לתפלתו של דיוקיס
כנ"ל, ולא השיב לו ית' מענין ביאתו לארץ דברים
ברורים, אלא הוראה לשעה צע"ס בהלכה, וזכור
לזות לישראל פרשה זו, ועדיין נשאר בספקיו ובי'
עומד ומתפלל על כניסתו לארץ, כי זה הי' ראוי
ית' כנ"ל.

ובזה יחצלו מאמ"כ בן פורת יוסף וגו' כפרשי'
צע"ס בתרגום דברי יוסף ויוסף, ופורת מלשון
פרי וכו', שהתנצח יעקב אבינו שעתידים לפדות

שנים עשר, חילין חריסר שבעה דשכיתא אחתקתא צכו וכו' דללו עבד הכוה עובדא לא ייתי ראובן צמניינא, ועס כל דא אחענא דאחנעיל צבורי' מנ', ואחסיב ליוסף, דכתיב וצחללו יועיז אציו נתנה צבורה ליוסף, ומבאר שם צז"ק דראוי היתה הצבורה ליוסף דרעותי דיעקב ה' צחלל צבכוה עתה קדמאח עיי"ש שהארין, מבאר בדבריו דראוי היתה הצבורה ליוסף, וראובן לא חטא ואעפ"י אחענא צחללו יועיז אציו ונעלה הצבורה ממנו ונתנה ליוסף, ולבאור הוה כחתיב דחתיב דאס היתה ראוי' הצבורה ליוסף, א"כ לא מסיבת החטא יעטל מראובן וניתנה לו, גם אם לא חטא ראובן אמאי חטא דאחנעיל, ובסבריו דברי הצז"ק דהי' הכרח ורזן הצו"ת הצבורה ראוי ליוסף, אלא שאין מדתו ית' לעצור דינא בלא דינא, ע"כ חזמינו מן השמים לראובן איזה פגם קטן, שנחשב לפגם בערך דקדק השבטים ה' ע"ד וסביבו נשערה מאד, ובסיבת חטא זה נעלה הצבורה ממנו וניתנה ליוסף, ובי' החטא צבחי' נורא עלילה וכמ"ש צחנחומא פ' ויש צעין חטא מכירת יוסף וחטא אד"ר ועוד הרבה דברים, נמא' כי השני תנאים צג"י צ"כ כ"ל לא פליגי ושניסח דא"ת, כי ראוי' היתה הצבורה ליוסף, וראובן לא חטא ואעפ"י אחענא צבחי' נורא עלילה.

ורפ"ו יתבאר המדרש כ"ל, כי מתחלה התנחם ראובן כי לא יחשוב לו ד' עון זה, מה שצלב יועיז אציו, לפי שנכתב לו בצוירת הצו"ת צבחי' נורא עלילה, ועוקר הסיבה היתה כדי שיטול יוסף הצבורה הראוי' אליו, אמנם כאשר ראה ראובן שהילד איננו ולא יטול יוסף צבור לא התחיל לדאוג שמה יחשב לו לעון מעשה בלבה, דנתברר אלאו שלא היתה סיבת חטאיו מן השמים כדי שיטול יוסף הצבורה, שכרי יוסף איננו, ע"כ התחנן ואמר אלא אני צא ממעשה בלבה, אצל צאמת ראוי' היתה הצבורה ליוסף ולא חטא ראובן, אלא חזקן לו חטא זה צבחי' נורא עלילה כ"ל.

אמנם ה' גופא עטמא צמי למח היתה הצבורה ראוי' ליוסף, וכמ"כ הקשה ק"י היש"מ זל"ה

ולרבות זרעו, וי"צ שצמין יפקון מצבוי כמ"ש לעיל אבל ראה יעקב אציו שצ"י יתקיים רק לעתיד, ועדיין לא הגיע שעתה של עולם החייון מיד, ואמר צבכוה צבות נעדה עלי שור, על צבות אלפחד שנטלו חלק בשני עברי הירדן, שלפי שעה יהיו עדיין הצבות יורשת, ולא יתקיים רצוי זרעו וי"צ שצמין דנפקין מניי' כי אם לעתיד, ויתבאר צוב דברי הילקוט פ' פנחס (עין קוש"א י"ח) ואף יעקב אציו ראה שנטולת מכאן ומכאן שנא' צבות נעדה עלי שור, שנעשה הירדן למשח כחומה שלא יכנס לארץ, וא"ל צבותיך נטולת מכאן ומכאן, ויבאר הקשור דלפי שנעשה הירדן כחומה ע"כ ירשו צבות אלפחד, ואלתלל ה' משרע"כ נכנס לארץ לא היו צבות אלפחד צריכון לירש צמקוס בן כ"ל, וכ"ז ראה יעקב אציו צבכוה, אלא שלא נתגלה דבר זה למשח רצוי ע"כ אלא לפני מיתחו כדאמרן לעיל, מעטם שהקב"ה מתאו' לחפלתן של דזיקים.

ולדרבנן יתבאר המדרש כ"ל ראובן צבורי אחי וגו' אמר יעקב אציו לא מרחקן ולא מקרבן אלא הכי חולה אותך צרפיון עד שיצא משה וכו' (עין קוש"א ע"ז). ואפ"ל עפ"י שפירשתי דברי המדרש צ"י וישב הילד איננו ואני אנה אני צא ממעשה בלבה, ויתבאר עפ"י מ"ש ז"ל צג"י צ"כ (דף ק"כ ע"א) מה ראה יעקב שנטל צבורה מראובן ונתנה ליוסף, והקשו מה ראה, והכתיב (צ"ד ה' ה') וצני ראובן צבור ישראל כי הוא הצבור, וצחללו יועיז אציו נתנה צבורה ליוסף בן ישראל, א"ל ואי לאו דחטא ראובן לא מתי' לי' ליוסף ולא מדעס, אלא ר' יונתן רבך לא כך אמר ראוי' היתה צבורה ללאת מרחל דכתיב אלה חלודות יעקב יוסף, אלא שקדמאח לאה צרתמים, ומתוך נטיות שהיתה צה צחלל החזירה הקב"ה לה ע"כ"ל הגמ'. ונראה מדברי הגמ' דתרי חטאי פליגי צוב, ולחד מ"ד חטא ראובן גרמה שנטלה הצבורה ממנו ונתנה ליוסף ולחד מ"ד ראוי' היתה הצבורה ליוסף מעיקרא.

ובזוה"ק פרשת וישלח (קע"ו ע"ב) כולל פעם שניסח צבחה וזה לשונו, ויכיו צני יעקב

ועתה נחזור בביאור הפסוקים שבתחילת הפרשה שדקדקנו לעיל (קושיא ב"ג"ג) דלמה הולך יעקב להפציר בו ביוסף ולבקש ממנו מליאות חן, והלא בלא"ה ה' ממלא בקשמו, וגם כפל הלשון בלשון שלילה אל נא תקברני במלרים, וכפל עוד ונשאנתי ממלרים ויתר הדקדוקים שנפרטו לעיל.

אמנם יעקב חזינו לא הולך בשביל עצמו לבקש או, כמבואר במד"ר (פר' ק' ס"ב) ויאמר אליהם אני נאסף אל עמי, אם זכיתם, לכם זכיתם בעצמי, ואם לאו משאני מסתלק מן העולם אני נאסף אל עמי, ופי' היפ'ית דיעקב חזינו אמר להם אני נאסף אל עמי, בין אם תקברוני או לא תקברוני, אבל מה שאני מא' לכם לקברני הוא לזכות לכם, וכן איתא גם בנחומא (ס"ז). ובזה יובן מה שחשש יעקב שלא יקבר במלרים לעטם שאמרו"ל שלא יעשוני מלרים עבודה כוכבים, ולבאור כמ"כ ה"ל לחשוב גם על הכנענים אם יקבר באל' גם שמה ילכו אחריו במלרים לארץ כנען לעבדו שם, שלא נשמר מה עדיין (עיין בקושיא ד' לעיל). אולם יתבאר עפ"י אמרו"ל במ"ס תענית (דף כ') יעקב חזינו לא מת וכו' אל' וכי בכדי ספדו ספדינו וחננו חננינו וכו' אל' מקרא אני דורש וכו' ופרש"י והאי דחננו חננינו סבורים היו שמת עכ"ל. ועיין במד"ק סו"פ ויחי שהמפרשים נדחקו בפרש"י דל"כ לשיי הכא בפשיטות דסבורים היו שמת, ולמ"ל לומר מקרא אני דורש עיי"ש.

ואפ"ל קושיא המפורשים עפ"י"ד שם צ"ר רבין אמרי יעקב חזינו לזה אותם שיחננו אותו שנא' ויעשו לו בניו כאשר אדם, וכתב המד"ק דגם לשיעור זו ה' יעקב בנות מיימה וחולעה, כמ"ש במדרש שא"ל הקב"ה אל תרמי חולעת יעקב, אל תרמי חולעת את יעקב, ומ"מ אי לחנונו לפי שידע שיחננו זמן ימים רבים במלרים בלא קבורה קודם העלאתו לארץ כנען כמבואר בפסוק, ונתיירא פן כראות המלריים שלא שלט בו רימה וחולעה יעשוכו ע"ז, עכ"ל. ואפשר להעמיס גם זה בדברי רש"י ז"ל שכתב והאי דחננו חננינו וכו' וקברו קבריו סבורים היו שמת,

כפ' ויחי דמ"ש משום שהי' מחשבתו של יעקב ברחל, אין דבין נותן שיהי' יוסף הבכור, ועוד בקשה דמדברי רש"י ז"ל עכ"פ ואני נתתי לך שם אל' וגו' מבואר דהי' ע"י מחנה מאחר שלמדו השי"ת שעתיד אל' מבניו לחלק, ולא שהיה ראוי אליו משעת לידתו, ותיירן הוא ז"ל דלמיתר השי"ת במ"ש גוי וקהל גוים הי' סתום כעין ידיעה, דלמיתר מחלולת לבעל הבחירה, וע"כ חלה בכו"מ דעתו של יעקב, וראש דעתו שיוסף ראוי לכך עכ"ל ועיי"ש בעטמו. ואפשר לפי שראה יעקב חזינו ברו"ק דיוסף עתיד להעמיד י"ב שבטים וכן בגאולה יחי ע"י זרעו של יוסף שהוא משיח בן יוסף, גם ירמו בשמו כח בגאולה כמ"ש בנחומא: פ' שמואל יוסף ע"ש יוסף ד' שנים ידו, ע"כ שפע יעקב חזינו כי הוא ראוי להיות בכור, ובאשר אמר לו הקב"ה שא' מבניו עתיד לחלק ולעול פי שנים נתן אותה המתנה ליוסף, ואולי גם צירוף הטעם שהי' מחשבתו ברחל כדמשמש בגמ' ובזו"כ פ' וישלח ה"ל, עכ"פ לפי"ז לא חטא ראוון ואין ראוי שיתרחק, שנסתבב לו החטא בגזירת הכו"מ, לפי שראוי היתה בכורה ליוסף.

אולם דבר זה לא ניתן להבגלות עדיין, לעטם שאמרנו לעיל בענין פרשת בנות זלפחד, דאלו נכנס משרע"ה לא"י הי' בגלות עולם על ידו, ולא הי' בגאולה ע"י משיח בן יוסף, ולפי שהקב"ה מתאר לחפלתו של דודיקס, ע"כ לא הי' ראון בכו"מ להודיע למשכ רביו שהגזירה מוחלעת עד סמוך למיתתו, שא"ל רב לך אל חוסף וגו' כ"ל. ובזה יובן המדרש כ"ל ראוון בכוריה אתה אמר יעקב חזינו לא מרחקך ולא מקרבך, אלא הרי חולה אותך ברפיון עד שיבא משה וכו', דבאמת ראוי הי' לקרבך דלא חטא ראוון, אלא ראוי הי' בכורה ליוסף כ"ל, אבל א"א לגלות דבר זה עד שיבוא משה, כיון שבא משה סמוך למיתתו וכבר הודיעו השי"ת שהגזירה מוחלעת, ולא הגיע עדיין זמנה של החיקון השלם, ויהי רק ע"י זרע של יוסף, וא"כ ראוי היתה בכורה ליוסף ולא חטא ראוון, ע"כ התחיל מקרבו יחי ראוון ולא ימות וכו',

דגם יעקב חזינו מלאי טעמא נ"ל להם לחנונו ולקצרו, כי הויכ שיהיו סבורין שמת ולא יעשוכו ע"ז, וזכר יתבאר שציקס יעקב חזינו ונשאתני ממנרים וקצרתני בקצרתם וגו', דאס לא יעשו כן הרי אני בולך בצממי ונאסף אל עמי בדברי המדרש ה"ל, וחשש יעקב חזינו פן כראות המנרים והכנענים הפלא הזה שלא כדרך הטבע יעשוכו ע"ז, ולטעם זה ציקס אותם ונשאתני ממנרים וגו', ובאמת חשש גם על הכנענים ולא על המנרים לבד, חזל ע"י שישאורו ממנרים ויתנכגו בו כדרך הארץ אולם חששא ה"ל, כי יהיו סבורין בו שמת.

אולם מה שפלא הבקשה באמרם אס נא מלאחי חן וגו' אל נא תקצרינו במנרים, ויספיקו צמ"ש ונשאתני ממנרים וגו' בקושייתו ואפשר שכוונתו הדיבורים אלו כי חפלה ותחנונים להצויות, וע"ד שפי' בספרי"ק נוטי"א פ' וישלח עכ"פ כה האמרון לאדוני לעשו, דרך הצדיקים להסתיר דבריו של התפלה בדבורים שמדבר עם האדם ע"י"ש בעצמו, וצמ"ש כה האמרון לאדוני, לזם שיהי' כוונת דבריהם לאדון הכל בצויות ויתעלה, וגם דברים כפשוטן לעשו ע"י"ש. וכמו"כ כאלו היו חובין הדיבורים חפלה לדורות, ויוצן עפ"י"ש ז"ל כל מה שאירע לאבות אירע לבנים, ובאריך צה הרמב"ן ז"ל צ"ל פ' לך וז"ל בקצרה כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלש האבות, יתבונן ממנו הדבר הנגזר לזרעו וכו' ונעשו להם דמיונות בכל העתיד להטעות בזרעם עכ"ל ז"ל, גם אמרו ז"ל בזה"ק פ' חולדות (קל"ז ע"א) דקצ"ה אחרעי בללותהון דלדיקא בשעתא דבעיין קמי' בללותהון על מה דאזעריכו, בגין דיתרבי ויחוסף רבות קודשא לכל מאן דאזעריך בללותהון דלדיקא עכ"ל, ומבואר בספרי"ק דע"י תפלותיהם של צדיקים נפתחים שער ומעייני יעשה לזורי דורות.

ובכו"כ לעניינו יעקב חזינו לא הולך לבקשה זו שכבר הוצענו על הקצורה בארץ כפרשיי עכ"פ אנכי אטעך גם עליה, גם מבואר במדרש רבה ובתנחומא ה"ל שאמר בין תקצרוני בין לא תקצרוני אני נאסף אל עמי, אמנם הכין צה חפלה נחמי לכל דורות ישראל שיזכרו אליה, וכל ענין פרשה זו אמרו

יעקב חזינו על אחרית הימים, ובתפלה על כל ישראל עד דור האחרון וכללם בתפלתו שחזרו לקבורת ישראל ותשכון ביוחסם בחלק הקדושה, ולא ימסרו למקורות הטומאה וקבורת עממין, והוא אומרו אל נא תקצרינו במנרים שהוא מקור הטומאה. וכן צמ"ש ועשית עמדי חסד ואמת ואמרו"ל חסד שעושים עם המהים וכו', כי בקששו ותפלתו להצויות על דורות ישראל שיעשה להם חסד ואמת, וזכה חפלתו נלחם ישועה לכל דורות ישראל, גם יוסף הצדיק וכל השבטים זכו להטעות ממנרים ולהיות נקברים בארץ צכה חפלתו של יעקב חזינו, ויוסף הצדיק נעשה לו גם כמבואר בגמ' דסוטה ששקעו המנרים ארורו בניולם שלא ויכלו להוציא משם לעולם, ונעשה גם ופך ארורו על פני המים ולקחו משם ע"י"ש, וזהו לזה ע"י חפלה יעקב חזינו כ"ל, ויוצן צה דברי המדרש בזהו צבעה"ה שאמר יוסף אנכי אעשה כדברך, כשם שאהיה מלוי כך אני מלוי' לאחי בשעת מיתתו להטעותי מכל, שחשג יוסף הצדיק שצכה בלוי הכין יעקב חזינו פועל דמיוני, גם לו ולאחיו שיהי' ברוחם לעלות ממנרים ולקצר בארץ, וכמו"כ וזה לכל דורות ישראל.

והנה מלוינו צנוחם ברכת הטוב והמטיב שתקנו חז"ל לאומרה בצמ"ש, שהוא שנה על הרגיו ביתר שיתנו לקצור כדאמרי' צמ"ש ברכות (דף מ"ח ע"ב), ותיקנו לכלול עמה גם חפלה על העתיד כמ"ש הטור צמ"ש הרא"ש ז"ל שאמר הטוב והמטיב לכל הוא הטוב לנו הוא מטיב לנו הוא ייטיב לנו הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו לעולם ועד, ולבאור ז"ל מה שתיקנו לומר הטוב והמטיב על הרגיו ביתר שיתנו לקצור, והא אמרינן בגמ' ברכות (נ"ט ע"ב) דאין מצרכין הטוב והמטיב אלא אי אית ל' לאחרינא בחדרי, דכ"י משמע הטוב לדירי' והמטיב לאחרינא, וכן בשו"י יין ומצרכין הטוב והמטיב, הוא רק בדאיכא צ"י חבורה דשמו בחדרי', ואפסוקא הכי בשו"ע (ס' רכ"א ע"י"ש), ולבאור נראה שברכת הטוב והמטיב הוא שנה על שער, שהצויות עשה חסד עם הרגיו ביתר ואין צ"ל צה הטוב לאחרינא.

והמטיב לבונה ירושלים, דכשבו"ת יבנה ניין ירושלים ויאל אח ירושלים מידי ממשלת הרשעים האלו, אז יחי' אפשר לבקר בעוב והמטיב, ויחי' ג"כ המטיב לאחרינה שלא יארע לנו לרע כמותה, ועשוי ראוי לאמרה בדרך חסד חסד ובקשה שיתעורר גם לנו כח החסד והיטועה שעשה הקב"ה עם הרחי' ביתר שיתנו לקבורה, וע"כ חיקונו לומר הוא מטיב הוא ייטיב וחי' ואסמכוה אלל בקשת בנין ירושלים דכשיושיע הקב"ה את ירושלים גם אנו נוושע עמה כ"ל.

ולדרבנו יתורן קושיא הראשונה שהתחלנו בה, ולכאורה לפי הטעם שאמרנו"ל צ"י סתומה לפי שנין שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולצם של ישראל וחי', ר"ל ראו להיות הסתומה צדוק הפרשה אלל פטירת יעקב אבינו. אמנם הבאנו לשל דברי המד"ר צ"י וישע שסבור חי' יעקב אבינו שהחיות המתים מגעת בימיו ולא חי' עולם התקון מיד, ולא חי' לריק יעקב אבינו להתפלל ולבקש אל נא תקברני במתים, פי לעמוד לא חי' לורך בו כ"ל, וגם לדורות ישראל לא חי' לורך בו, כי חי' נחבטל המיתה בעולם, ע"כ ממה שחי' יעקב והתפלל כן, ידעו ישראל שעדיין יתאריך הגלות והוארך לעשות הכנה בתפלתו לדורות הגלות ומה נסתמה עיניהם ולצם של ישראל מידועה זו של הגלות והשעבוד, וה"ש טעם מקום הסתומה לבאן כאשר החיל לזוהר על הקבורה, גם לפי' 'בב' שציקס יעקב לגלות את הקץ וגסתם ממנו ג"כ יצוהר מקום הסתומה לבאן לעטם הי"ל, לפי שצפרשה זו הרגישו ישראל צליחור הקץ כ"ל והש"י יעזור לנו שיתעורר לנו כח זכותו ותפלתו של יעקב אבינו, וזכות התפלות של כל הדיקים שכולם התפללו על דורות העתידים, ומזה לילך דבריו אבותינו הקדושים, וצמחה נוושע וזוכה לראותם בפנים מסבירות בקדושה ובעברה ומתוך שמחה וישועה שלמה בהתגלות כבוד שמים עלינו דב"א.

*

באופן אחר אפ"ל הדקדוקים כ"ל, בדקדקם להעיר עניין הפרשה, ויקרא יעקב אל בניו

אמנם יתבאר על דרך שאמרנו לשל, עפ"י"ש באבדורס צ"ד של ר"ג חזקן שבינה תקנו צרכה בעוב והמטיב על כרוגי ביתר שיתבה עיר גדולה לאלקים וכיו. צב אלפים ורצבות מישאל, וכשגברה מלכות רומי עליהם ולכדום נהרגו כולם, ואז נגדעה קץ ישראל וגשארר נצלתם מאכל לעוף השמים זמן רב וכו' עד שישור ר"ג וצית דינו כמה ימים בתעניות ותפלות עד שיתנה להם רשות לקברם וכו' ע"כ, וחכמי ישראל צכות תפלתם הזכה, פעלו ישועה לשעב ולדורות, כמו שהבאנו לשל מדרי' האו"ק ותפלתם של לדיקים הוא משנין ישועה לכל דורות ישראל, וחזן מה כשעולחין ישועה ישראל מן השמים כוח השועה הוא נלחיות להתעורר מכוחה בכל דור ודור כמבואר בספ"ק, וה"ש מה שחקנו לבקר הכור והמטיב, ד"ש צב בענה לאחרינה לכל דורות ישראל.

וכתב צ"י ז"ל (בסי' קפ"ט) דאמר' בירושלמי כשנחברבה ביתר נגדעה קרן ישראל, ואין עתידה לחזור עד שיבוא בן דוד, ועפ"י יובן הטעם מה דאסמכוה רבנן צרכה בעוב והמטיב אלל בונה ירושלים עכ"ל בצי' ז"ל. ולכאורה עדיין אינו מובן טעם הסמיכות דמה שנגדעה קרן ישראל חי' ע"י הריגתם, וצרכה בעוב והמטיב נחקקה על שיתנו לקבורה, ומה ענין סמיכות בונה ירושלים לקבורתם. אמנם בדורנו עכשיו יובן לנו טעם הסמיכות, כי בעוב"ר קרה לנו מה שלא אירע לשום דור מדורות ישראל עד הנה, ונפשות ישראל נקיים לאלפים גגולים אידיים, ואינם זוכים לקבר ישראל ר"ל, וכ"ז נעשה לא ע"י גוים כ"א ע"י אלו שמכנים עצמם בשם ישראל ותופסי המלכות הרשעה, והמגריים זכו לקבורה ע"י שאמרנו ד' הדיק, ואפי' כמגריים לא זכינו, וזו מכה אשר לא כתובה בתורה. דכחיב בתוכחה והיתה נבלתך מאכל לעוף השמים ולבהמה הארץ ואין מתיר, לעוף השמים ולא לגוים, ובעוב"ר נמכרים איברי ישראל לגוים ולא ניתנו לקבורה, והש"י יעזור שיתעורר כח תפלתו של יעקב אבינו שהתפלל לדורות אל נא תקברני במתים, שלא ימכרו גופות ישראל במקורות העומאה וציד גוים. וצב יובן סמיכות צרכה בעוב

ולאחר ח"ו את בגאולה, וידוע מפי סופרים וספרים שגורש קצון נדחי ישראל חלוי בתקון חטא זכ, והוא היסוד של גאולתנו ופדות נפשינו, אם נזכר לתקן את העון הזה בשרשו, וע"כ יוסף הלויק שהוא שורש מידה זו, הוא הכין כח הישועה של גאולת מלכים, ע"י שחיט יסודות קיומה של ישראל במלכים, כמבואר במדרש דבזכות יוסף שעמד בנסיון נגדו כל ישראל בעריות, וזכו כולם להיות שומרי מצוות, ועי"ז זכו לקבלת התורה כמבואר בחו"ק פ' יתרו, דשעט מתן תורה פקד ה' את כל עמו, וראה דכלהו בני מבימותא בני קשוי וכו', ובזכות זה נגאלו, והכל ה"י צותו וקצותו של יוסף הלויק כמ"ש וישלחני אלקום לפניהם לשום לבם שארית צאצ"י ולהחיות לבם לפניהם גדולה (עיין מה שפ' בזה ק"ו בישמח משה זל"ה צפ' ויגש דבר נחמד).

וכן בגולה העתידה חלוי בתקון חטא זכ, כמבואר דבר"ל ובספרי"ק, ובזה ק"ו בישמח משה זל"ה צפ' חצא, כזה תמחתי על עבד בגלות וכו' מדוע בן דוד לא בא, וכאשר חקרתי נחוודע לו, כי בצמחיהו מרבין חצלות עצירות, עד שזי להם על ימי חייכם, ועי"ז חין עושים תשובה כלל והוא הגורם וכו' עכ"ל, וע"כ בגאולה העתידה יקדים לבוא משיח בן יוסף מרע יוסף, לפני משיח בן דוד, ויסייע בזהו הגדול להשלים תקון המידה האת למכר גאולתנו ופדות נפשינו.

והנה חומר העון הזה נמלא בחו"ק ב"ע צרת, ומבואר היעב דברי ח"ל ובספרי הראשונים, עד שאמר"ל צמ" נדח (דף י"ג ע"ב) שצריך האדם למכור נפשו ואל יכשל בחטא זכ, והוא שאמר שם יבד לו קין כריבו לא יטלו, מועב חקק כריבו ואל ירד לבאר שחת, ובעון חטא זכ מתו עד ואזון כמבואר דבר"ל, ובמכירה ר"ל אלאו דלא תנאף, וצוה"ר הנסיונות גדולים וקשים מאוד, ומעולם ואף צדירות הקדומים היו הנסיונות גדולים, והיתה עצרה רבה וקשה לקשר א"ע בתקון זאת המידה, ובפרט צימיון אלה במלך שפלות הדור שאנו עומדין בה,

ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, וי"ל בלשון האספו, ולמה ה"י נריך לעוררם על האסיפה, אחרי שכולם היו שם, ואלהם ה"י מדבר בדכאוב ויקרא יעקב אל בניו, גם למה כפל הענין במלות שונות, דכתיב ויקרא יעקב אל בניו, ואמר עוד האספו, ואח"כ הקבלו וגו', והיינו כך, וצדאי יש כוונה מיוחדת בכל א' מהם וכו'.

ב) ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, וי"ל דהול"ל את אשר יהי לכם באחרית הימים, ולמה הול"ל ויצונו בלשון מקרה, ומתחייבים אנו להאמין שאין שום דבר בעולם בא במקרה, אבל הכל בהשגחה העליונה מאת המסבב כל הסבות וחי"ש, וכתב"ם ז"ל צ"י המורה כתב מה דכתיב צ"י הכותה ואם תלכו עמי בקרי, שעיניו החטא אשר רמז עלי הכתוב, שיתל סבות השנשים והיסורין הבאים עליהם ר"ל, הכל במקרה והזדמנות, וע"כ לא יתנו לב לשבז על עונותיהם ולהטיב את מעשיהם, ולכן אמר"כ ויספתי ליסרה אתכם וגו', עכ"פ אך יתכן שהתנצל יעקב אבינו בלשון כזה אשר יקרא אתכם באחרית הימים, וברי כל המאורעות של אחרית הימים חיים מקריח צדאי, והכל בהשגחה עליונה לצורך בגאולה, וי"ל לומר לשון אחר המורה יותר על השגחה אלקי וכו'.

ג) המלאך בגואל אחי מכל רע יצרך את הנערים וגו' כבר דקדקנו לעיל מדוע קראם יעקב נערים, וכבר היו גדולים בשנים, גם כנוי זה אינו למעלותא כמבואר בגמ', עיין מה שהארכנו בזה לעיל ועוד לאלקי מלך.

ונבוא אל הביאור כזה ימי השופטים ממשיכים וצאים, ומבואר בספרי"ק שהימים האלו מסוגלים לתקון חטא הידוע, ובתקון חטא זכ חלוי יסודו וקיומה של אומה הישראלית, וצפרע באחרית הימים עיקתא דמשיחא, שכבר נתעורר זמן בגאולה וכלו כל הקליין והישועה קרובה לבוא, אמנם צימיון האלו קטערו גדול מאוד, ומתגבר כס"מ מאוד לדחות

שכנן כח זה לישראל כמבואר בדברייהם ז"ל שזכותו נגדו כל ישראל בעריות, גם יעקב חצינו עם השבעים הקדושים בגולה קדושתם הכניסו בהם, יראה ואכזה פנימיות וכה להתגבר נגד יראת דעויות, גם לאחר שמת יעקב חצינו והשבעים היו נמלא ציונים וקנים משרידי דור הישן ששכרו עוד את יעקב חצינו והשבעים הקדושים, וכ"ז היותם בגלות מלרים כי ציונים לדיקים וקדושים, וכל שבע לוי שחקו יסודות הקדושה והעברה בישראל, ואעפ"כ היו הנסיונות גדולים מאוד עד שחיו משוקעים במיטע שרי עומאה.

מה נחמר ומה נדבר עכשיו ציינו אלה, שגלו ישראל במקומות הגרושים ביותר ומזוהמים בחלית הזומה, והשפלות גדולה הרבה יותר מכמו שה' צומנים בהם, והנסיונות הם גדולים פי כמה מכפי שה' אז, וכן הוא בכל מקום ובכל המדינות, ופרט במדינת הירדן, כל יום ההתגברות מתרבה, והחלפות ופיראת הדור מתרבה ומתגדל, וכבר סבלו הרבה לרות ורדיפות ובריגות מן האושות, עד שנשאלו מעט מן המעט, וצוין חיון שנשאלו הירדנים עוד שם תורה וקבלת עול מלכות שמים, ועוד הרבה יותר גרושים הנסיונות והגלות מתערב רב, שמשוקעים בכל התאות רעות, ורואין צבועי צין ישראל עומם כל כחות של הס"מ וכל מיני מסיתים ומדיחים, וצחלת מעשי הסתחם וזקוקי מרה צנערי בני ישראל, עיי חערובת צחורים וצחולות וכדומה, ועיי מכוים בהם ארם של ה"ה"ר וצולמום של עריות, וממילא נעשים משוקעים ר"ל בכל תועבות, וא"ל לפרט כ"ז כי דברים ידועים וגלויים הנה צבועי, וציונים הראשונים כי זה מעשה ארץ מלרים, ועכשיו צבועי עושים מעשה תועבות אלו במקום הקדוש, והוא גרוע ומושפל הרבה יותר, וזה כי הענה של צלעם להפקיר את צנות מדון ולהכשיל על ידם את ישראל צנות ר"ל, ובשון זה נפלו כ"ד חלק מישראל, ואז הפקירו רק צנות מדון, אבל זה לא היה מעולם שיפקירו צנות ישראל, אף לנו שכך עלה ציונים עיי רשעי ישראל צבועי, אחת בגמ'

ובזכותם הארץ בכל קצו חבל בארבע פמה בעולם מקום שבני ישראל מאויים הם, השפלות והפירלות ובזכותם גדול עד מאוד, ולרבים לסייעתא דשמיא מדוים שגילו נערי בני ישראל משלון החטא ומשלון העושים ר"ל, שהם סרסורי דעבירה כאלמנה.

וכתב ק"ז עליהם חפלה למה (סי ק"צ) לפרט הפסוק כי כלו בשען ימי וגו', עפ"י"ש כי מי שמאבד יראה"ק עיי הולאת זקע ר"ל, נגרע ימים ר"ל, כי כמה יראה"ק שיש לו לחקן יש לו ימים כנגדו, והנה ידוע דבזמן שצוה"מ כי קיים כי עמוד עשן אי מלכדים ופדרים מתעקם לזו והולך לזו נפון, ומזה נחמו החלונים, ועיי"ז כי יראה"ק לצחורי ישראל מאותו החטא, שלא התגדו בהם כ"כ, אבל אחר החורבן שנחמר עשן המערכה מתגברים יותר על צחורי ישראל, והיינו כלו בשען ימי, שצביל העשן שנחמר כלו ימי חיו עיי"ש, עכ"פ ההתגברות גדולה מאוד, ומתחבולות ה"ה"ר שמתקדם לבוא ולהכשיל הנערים בילדותם, עוד ערם שצלו לכלל דעת וליוי ככרם בדיעת חומר האיסור, ומיד כחות הירא מתגברין עליו ומתרגל בחטא הנורא הזה, ואח"כ כשנאים ליוי ודיעה והכרה עיי לימוד מפי סופרים וספרים לבין גדול הפגם והעושה של חטא זה, אבל אז כבר נשחקע ומתרגל ר"ל בלכלוך החטא, ולריר כח גדול וסייעתא דשמיא מדוים, להתגבר על כחות ה"ה"ר שלא יפגמו עוד, ולחקן מה שפגמו עד עכשיו, וזה שורש כל העצבות, שאם לא פגם האדם בחטא זה מעולם, וזה ליוי השגה בלימוד התורה"ק, ועצות ד' זו חפלה, ויראה ד' היא אחרו, באופן מאוד נעלה וצבחי' גבוה בדחילו ורחימו, והליפוך חיו מי שפגם בחטא זה, לריר גדול כח החורבן וחפלה צרחים ותחנונים לחקן את זה, והחיקון הוא רק עיי רחמים וחסדים של הצורא עולם ב"ה.

והנה במלרים היו ישראל גולים למקום ערות הארץ, שהיו המלרים ששפי זומה יותר מכל האושות צומ האו, אבל היה להם לישראל הכח להתגבר ולהחזק גדורים בעריות, עיי יוסף בלדוק

עומדים בעזרי, אליו צדור צלו שום ספק שגבר כי בזמן של הגלות שלימה, ובעזרי מתרחק ונתחלק ע"י כח הסתם והדחה ר"ל הש"ת ירחם שלא יתאחר עוד הגלות להלאה הרבה, כי אין צדו כח עוד לסבול, ועד"כ יש לימוד זכות על ישראל, שעי גודל זוכתם הארץ השוכנים בתוכה, הניסיונות והסתגרות הול"ה חקופה עליהם עד מאוד, וכל כח הסבל לעמוד נגדו, גם ימחק עלינו המלאת זכות של משה רבינו ע"ה, למד ד' יתרה אפק צעמך אשר הולאת מארץ מצרים, מקום זוכתם ועזרת הארץ, ויורש חטא העגל שהוא שורש כל החטאים נמשך להם משם כמו שהלחץ עליהם ארון הניצנים משרשיה כדאיתא במדרש ה"ל.

ובמעתה נחזור לבאר הדקדוקים שצפירה וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה, פירש"י בקש לברכם ונסתלק שכינה ממנו, לפי שעתיד ירעם ויחלש לבית מלכותם ויבא יוסף ויאמר מי אלה, מביין ואלו חלו שאינם ראויים לברכה, ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלקים בזה, וי"צ דמאי חוקן בזה, וכל לערו של יעקב כי מפני שראה דורות הרשעים העתידים לבית ממנו, ועי"ז נסתלק שכינה ממנו, ויוסף הדיוק לא השיב עי"ז מענה המספקת להפוג לערו, ור"ל אמרו שיקש יוסף רחמים ונסה עליו רח"ק, אבל אין זה מבורר בפסוק, ומה שעם בתשובתו אל יעקב, גם י"צ דיספיק לומר בני הם אשר נתן לי אלקים, ומלת בזה מיותר ואינו מבורר הכונה בן וי"צ פ' בני איון די כל לי ד' הכא, וי"צ הכונה בזה דמנפק"מ אם הכא או במקום אחר, ומה ענין לתשובתו בזה, (עין בדבריו לעיל באריכות ביאור הענין).

אמנם נראה שאלו העגלים שעשה ירעם, מקור החטא כי נמשך להם מחטא העגל, שלא נתקנה עדיין בשלימות, ונשאר עוד פגם משורש החטא, וזה גרם אח"כ אותו העון לעגלי ירעם בסוד עזריה גוררת עזרה, וצדו אח"כ נתקלקל עוד יותר, ונשאר כי מחטא העגל, וחטא העגל

לדחות החתקע"ד דורות שהעצין הקצ"ה ולא בראם, כן הן עזי פנים שדור, וצדור אליו שחלק גדול מאלו נשתלו בדור האחרון בה, וחלק גדול בישראל והן הם העזי פנים שדור.

אמנם יש לימוד זכות גדול על ישראל, מדברי המדרש רבה צ"ל חש"א (פ"ה מ"ג ס"ו) למד ד' יתרה אפק צעמך אשר הולאת מארץ מצרים, א"ר הולאת צע"ר יוחנן משל לחכם שפתח לבני חמה של צמיים בשוק של זנות, המצוי עשה שלו והאומנות עשה שלם, והענין כדחור עשה שלו וילא לתרבות רעה, כל אביו ותפסו וכו' והתחיל לעק, ואומר בורגן אני, כי שם אובדני אמר לו אתה איצת את הנער ואתה לעק כנגדו, הנחת כל האומנות ולא למדתו אלא צוה, והנחת כל המצוות ולא פתחת לי חנות אלא בשוק של זנות, כך אמר משה רבינו, רבון העולם הנחת כל העולם ולא שעבדת את בניך אלא במצרים שבו עובדים עלאים, ולמדו מהם בניך ואף הם עשו את העגל, לפיכך אמר משה אשר הולאת מארץ מצרים, דע מביין הולאת אותם, למד ד' יתרה אפק צעמך עכ"ד במדרש.

ודברי חז"ל אלו הם לימוד זכות גדול על ישראל גם צימנו אלה, שנסכיח הגלות גדולה ישראל למקומות המזהמים, ועי"כ הניסיונות גדולים עד מאוד, גם צעיר הולאת ובמדינה זו כמה גדולה הסכנה ליכשל ח"ו בראיית עינים כשעצין בשוק, ואמר"ל (פסחים ק"ג ע"א) ג' מברין עליהם הקצ"ה כלל יוס, על רווק הדר בדרך ואינו חושא, ומכ"כ במקום מזהם כחש שהפריעות גדולה מאוד, ועוד יותר גדלו הניסיונות במקום הקודש, אשר שם כי השפעת הקדושה מלפנים, ארץ אשר ד' אלקיך דורש אותה, ועכשיו נתפרכה הארבעה שם במעשה תעושים, מה שלא נשמע בשום מדינה, ושום אומה ולשון, בעזריה הס"מ מעקש הדעת ומעורר את העינים, ויש עוד שומרי הדת שאין רואין ואין מביינים אפי' עכשיו את האמת המר, ובאזהרה מלך ומעמד אלו

ועתה נצו לבאר מאמצי הכספו ואגידה לכם
 אשר יקרא אחכם באחרית הימים, ולבאר
 כל העניינים והמאורעות של אחרית הימים הם בהשגחה
 עליונה, ואנחנו מאמינים שאין שום דבר מקרה בעולם,
 וליצי האשון שאמר יעקב אבינו אשר יקרא אחכם
 (עיין לעיל קושיא ב') אמנם בימים הראשונים
 כשהיתה הנצוה שורה בישראל, שלא בקציה ע"י
 עבדיו הנבואים להתרות בהם בישראל שיטעו, ואם
 לא יצאו עליהם עונש כך וכך, וכמו שהי' לפני
 החורבן שידעו ישראל מפי הנצוה החורבן המעומד
 לצוא עליהם, וכן בכל דבר שלא תצא הנבואים
 לתרו וזכורו על כך, וכן הי' בכל דורות הנבואים
 עד צית שני שהיו חגי זכרי וזמלכי, ואח"כ גם
 כשפסקה הנצוה התנאים הקדושים צרות קדשם
 ידעו חזון והתרו את ישראל, כמבואר בגמ' יומא
 (ל"ט ע"ב) ארבעים שנה קודם חורבן בית לא הי'
 גורל עולם צימון, ולא הי' לשון של זכריות מזמין וכו'
 והיו דלתות הביכל נפתחות מחליבן, עד שגער בהן
 ר' יוחנן בן זכאי, ביכל ביכל מפני מה אתה מצטית
 עמלק, יודע אני כך שסופך עמיד ליחרד וכו', והגם
 שכל אלו ההתרחושים לא הועילו לחזר את ישראל
 לתשובה, לפי שהיו ג"כ נביאי הבעל ונביאי השקר
 וכו' ההתגברות גדולה מאוד, אבל מימי הי' להם
 לישראל צמח לחזון את עצמם ולהתקרב אל אביהם
 שצמחים בתשובה ע"י נביאי האמת שבהם.

אבל עכשיו באחרית הימים פסקה כל חזון ולקויו
 בגולה הסתרה, וכל הצרות והנסיונות באים
 עלינו פתאום מצלי ידיה ומצלי שיחשבו עליו מקדם,
 ולא ניתן לנו התראה עליהם כאשר הי' בימי הנביאים,
 וע"כ נראים הדברים כאילו בא בעונש בדרך מקרה
 ופתאום, ובאמת אינו מקרה והכל בהשגחה העליונה,
 אבל גם זה מבחי' העונש והסיוע הדור, שצאים
 עליהם הצרות מצלי התראה בתחלה, ובאופן שגורמים
 במקרה, ואם נחזקו בהצרות האחרונות שסבלו
 צעור"כ, מי הי' יכול לנזיר שכלו שיחזקו במציאות
 צרות והריגות והשמדות כאלה על הכלל ישראל, הגם
 שידענו **בזמן** השפלות וכבוד העונות, ויש לנו קבלה

נמשך להם לפי שנשאר בהם עוד מוהמית מארים,
 ע"כ כשראו יעקב ויוסף אותן צרות העגלים שהכניס
 השמן (כמבואר לעיל תשכ"ז) בשם המדרש) התמיח
 יעקב אבינו מאוד, ואמר מי אלה לך מביקין יאלו
 אלו, ואין אפשר שיתגלגל ויסתבב חטא נורא כזה
 בן בני ישראל, והשיב לו יוסף בני הם אשר נתן לי
 אלקים זה, פי' במקום הזה במארים צרות הארץ
 ותרגום אונקלוס פי די רב לי ד' הכא, ר"ל במקום
 המצוה במארים, ואף שהם עמדו בנסיונות ושאלו
 לדוקים, אבל גם תולדותיהם אחריהם ישאלו במארים,
 ויומשך מהם חטא העגל והטעם ירבעם ואחאב, וזה
 הי' המלל צרות על ישראל וזהו ציקס רחמים
 וחזרה השפלה שבינה על יעקב אבינו.

ווי"ש יעקב אבינו כשיצרך אותם, והכתוב בצרכתם
 לדורות ישראל עד עולם, ואמר המלך הגואל
 אותי מכל רע, דחטא הידוע נקרא כמ"ש ויחי ער
 בכור יחזק רע צעיר ד', ודרשו ר"ל שהי' חטאו
 כמ"ש ר"ל, ויעקב אבינו בגולה קדושתו לא פגם
 בה משולם, כמ"ש כחי וראשית אוני שלא ראה
 קרי מימיו, וז"ש המלך הגואל אותי מכל רע מצחי
 חטא שנקרא רע, הוא יצרך את הנערים ר"ל נערי
 בני ישראל לדורות עולם, ובכוחו וחזקתו של יעקב
 יגלו מכל רע ומתגברות הוי"ש ד' ישמרו, והנה
 כל אלו הנסיונות שעברו ושיעברו על ישראל עד
 שיושלם עולם התיקון, הכל יש בהם לזרז לתיקון
 פגם החטא, ולזרז בגאולה ועמקו מחשבותיו יח',
 ואנחנו לא נדעם ואין בזה השגחינו להבין סיבת
 העניינים, ומבואר בדברי חז"ל ואזרחינו ספרו לנו
 שמעולם וכל דורות הגלות התמרמרו ישראל על
 חוקי הגלות וגדול הנסיונות, כמ"ש ז"ל בגמ' משחרצ
 זיכמי"ק אין לך יום שאין קללתו מרובה וכו', וכבר
 צדירות הקדומים התמרמרו על מלך הגלות שקשה
 לסבול, אבל אם נביע המלך האיום והנורא של
 ימינו אלה, והנסיונות של הדור הזה, מראים הצרות
 הקדומים כמחוקים מדבש, מי יתנו ירחי קדם וכשנים
 קדמוניות, שהם לא סבלו צרות ושפלות מר כזה.

(ח) חננים מלת האספו ויסלח' פירושם, והוא מלשון
אסיפה והתחברות, גם ירמוז אל הכיפוף כמו ואספתו
אל תוך ביתך, ולא יאסף הבינה וכמוהו רבים, וכמו
ואנשי חסד נאספו, ויעקב אבינו התנבא כאן על
אחרית הימים, וראה צביו"ק הדורות של עיקבא
דמשיחא, שאתה האמת נעדרת ונעשית עדרים עדרים
באמרי"ל וכחצ הרמב"ם ז"ל שאם אנשי העיר
או המדינה רעים ואין כוללים בדרך הישרה, צריך
לצרות מתחברותם, ויאל למעשות ולמדצרות, וזה
נ"כ בכלל צמלת אסיפה, מלשון יאסף הבינה, ליסוג
אחור ולהפך מהצרות צב"א, ולאידך גיסא צריך
להיות בהתחברות עם יראי ד' וחושני שמו, ועם
אוחס משלמינים בהקב"ה והולין בדרך התוכי"ק,
ע"כ אמר יעקב לשון האספו, ושוררם אל האסיפה
בשני פנים צמודת הפכיות, כפי הצורך וכפי
הוראה השעה.

ידביה הבינה מתאזן ואמר (ירמ' ח') עבר
קציר כלה קצין ואנחנו לא נושענו וגו' הרי
אין בגלעד אם רופא אין גם כי מדוע לא עלתה
ארוכת צה עמי, פרש"י ורד"ק ורוב המפרשים,
שאמר כן דרך משל, לפי שגלעד ה' מקום הרי והוא
סם מרפא לתלאים קשים, גם רופאין מזויין סם,
וכמו"כ יש לתמוה מדוע לא עלתה ארוכת צה עמי,
ובי לא ה' להם אנשים לדיקים ממי ללמוד ויעיבו
מעשיכם עכ"ד ז"ל, חננים עדיין ראוי לבזין ענין
המשל, ולמה נקט צרי וגלעד. דוקא וכמו"כ ישם
שאר מקומות ושאר דברים המרפאים, וצדלוי יש
עוד כוונה צנין המשל, ובתרגום פי' הפסוק צאופן
פלא אמר ירמ' ציוא דלמא לא אית צי עוצדין
עצין למצעי על בית ישראל, הלא מחמיד היות
לאולפני דאל' ציוא דמגלעד, דפתגמוהי אינון אסותא,
ארי על דלא חצו צכן לא בליקת אסו למיח
בנישחא דעמי, עכ"ד.

ולכאורה נ"כ פי' בתרגום, שאמר ירמ' מחמיד
היות לאולפני דאל' דמגלעד, וכפי ירמ'
הי' רחוק וצרכה מדורו של אל' ולא הי' תלמידו

מדברי ח"ל גודל הצרות שיהי' בחבלי משיח, אבל
אעפ"כ לא ה' לנו נצילים, ולא זכינו לשמוע כה
אמר ד', ע"כ לא חשבנו ולא האמינו עד רגע
האחרונה, שיוכל להיות כזה, השי"ת ישמור את עמו
ישראל שלא יהיו עוד צרות, אבל אשרי אדם מפתח
תמיד, עכ"פ יעקב אבינו ראה צנזורה כל המאורעות
של אחרית הימים כלואתה צמדת שראה מלחמת
גוג ומגוג ותכ"ת, וצביה"ק האחרון, והכל הראו
לו מן השמים, וע"כ אמר אגידה לכם את אשר
יקרא אתכם בלחירות הימים, שבלחירות הימים יבואו
העונשים והצרות ר"ל צבחי שנראים כמקרה צלי
התראה וצלי ידיעה מתחלה.

ואפשר שהוא מזה כנגד מזה, לפי שחבר לנו עוד
הרבה משלימות מדת בצמחון, להשיג ולהאמין
כי כל תנועה ותנועה ככל בהשגחה עליונה, ובאמרי"ל
אין אדם נוקף אלצבו מלמעלה אלא"כ מכריזין עליו
מלמעלה, ובקולר שכלנו תולין הרבה דברים במקרה
ובזדמן, ע"כ מזה כנגד מזה באים עלינו העונשים
ר"ל פתאום באופן שנראה כמקרה, ומצלי ידיעה
בתחלה, וכמו"כ העון הנורא והטעא הידוע קראו
הכתוב מקרה, כדכתיב (דברים כ"ג י"א) כי יהי'
בך איש אשר לא יח' עבדו מקרה לילה, והטעם
מפני שאופן הטעא נראה כמקרה, מצלי ידיעה ומצלי
כוונה ואפשר שזדמן ר"ל צנינה וכדומה, ונזמה
לאונס ולמקרה, חננים סיבת הטעא אינו מקרה כלל,
כאמרו ז"ל ונשמרת מכל דבר רע, שלא יבחר אדם
ציוס ויצא לידו עומאה צלילה, ומי שאינו נשמר
או לא יכול להתגבר לדעות הראוירי הלא, אח"כ
בה עליו הטעא ר"ל פתאום, ובשעה שאינו צרשוחו
כמו בשעת צנינה, והוא כמו מקרה, אבל זה המקרה
יש לו מקור וצורה הטעא לא ה' מקרה, כך צבוכ"ד
העונשים הם מזה כנגד מזה, שבה פתאום כמו
מקרה, אבל לפי האמת אינו מקרה אלא בהשגחה
עליונה מזה כנגד מזה ולפי המשלים הקודמים, ושורש
הדבר לא ה' בדרך מקרה.

ואפ"ר רמז צמ"ש יעקב אבינו האספו ואגידה
לכם וגו' (עיין מה שדקדקנו לשל קושית

וכתב המהר"ל מפראג זל"ה צ"ח על הגדה ש"פ. רמז טעם על שפותחין הדלת בזילי פסחים לכבוד אל"י הציב, שהוא להשריש בלבות הקטנים אמונה על הגאולה האמיתית, שא"ל שיהי גאולה כ"א שיקדים אל"י ויצא לישר את לב ישראל ולהחזירם בתשובה, והמהר"ל זל"ה בודאי ראה צרות קדשו שיבי' לזרז והכרת להשריש אמונה זו בלבות בני ישראל, ושדור החתרון יטעו רבים מישאל אחר גאולה של שוא וכזב, לוי נא לנו שך עליה בימינו, ואני חושב שדורות הקודמים חילו ראו חורבן מרה כזה בלילות ישראל ובאין הקדושה בפרט, לא היו יכולים לסבול מרוב הכער, ורק דור השפל הזה שהדעת הוא בשפלות, שוטת אותו מרגיש, ויטל הדעת ר"ל ובעלה כח ההרגשה.

וזה שהחלוקן ירמי' הציב ואמר עבר קליר כלב קץ ואחמו לא נושענו, ולפי שראה צנזורה שפלות המלך של דור האחרון לפני ציאת המשיח, שאין לנו מעשים טובים והסכר בחי' התשובה, ואין נוכל להושיע, דא"ל שיבי' בגאולה כ"א ע"י תשובה כאמרו"ל אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, ע"כ אמר שאין עתה אחרת אלא לחכות על ציאת אל"י הציב, שיצא לישר את לב ישראל להחזירם בתשובה, וזה הרפואה היחידה לרפואות שצרכו מחולי הגלות, וז"ש מחמוד היותי לחלופני דל"י נצח דמגלעד, שהייתי חומד ומתחזה שיצא אל"י ללמד את ישראל דרכי התשובה, דעתגמומי חיונין אסותא, שיבי' דיבורו רפואה לחולי הגלות, ובהחלוקן ואמר מדוע לא עלתה ארובת צה עמי, אבל הסיבה לזה הלאי אין בגלעד וגר' שלא חששו להתרפאות ע"י אל"י הצא מגלעד, ולא הכחינו על ציאת אל"י הציב לבשר לנו בגאולה, ודימו שאפשר להיות חלילה ישועה ע"י מינים, ד' ישמרו מדיעות נפסדות כאלו, ומי שחושב אפי' רגע א' מתחזק מינות כזו, שאפשר להיות ישועה על ידי מינים ואפיקורסים, וזו מינות גמור וגרוע הרבה יותר מהעובד ע"ז, ואותו האיש ש"ן ימ"ש שהחזינו ויורו אותו בכל צחי מדרשות בכל יום, הוא כאין וכאפס **התורה** נגד אלו המינים של זמננו, שעל הכלל

שולמד ממנו, שהרי ירמי' הי' בסוף ימי הבית בחרבנו ואלי' הי' עוד קודם בנין הבית שני כמה מאות שנה, והרמב"ם ז"ל שהקדמתו לספר היד מורה והולך סדר המקבלים ממש רבינו ועד רב אשך, וחמלא שם שמאל"י ועד ירמי' היו י"ב דורות, ולמה הי' חומד דוקא לחלופני דל"י, וכמו"כ קל, הכל עד משה"ה, גם כל אות דברי הנביאים וכתובים, הוא נצוה הכתבה לדורות כאמרו"ל בגמ', וגילו להם מן השמים דברי הנצוה בנבי' כה אמר ד', ולמה אמר לו הקב"ה לחלופני דל"י דוקא, ומה לזרז יש צנזורה זו לדורות, דאמרו ז"ל שרק נצוה שהלכיה לדורות וכתבה וז"ל.

אמנם נראה דרוב דברי הנצוה של ירמי' וירמו גם על דור האחרון של עיקתא דמשיחא, וכל ענינים והמאורעות של דור הזה וחללי משיח וענין גאולה העתידה נרמז בנצוה וישע' ירמי' ויהוקאל, ופסר שירמי' הציב התנבא כן על דור האחרון ואמר הלאי אין בגלעד וגר', והנה כתיב הנה אנכי שולח לכם את אל"י הציב לפני צה יום ד' הגדול והנורא, ואותה בפרקי דר"א (סוף פ' מ"ג) שאם אין ישראל עושין תשובה אין נגאלים, ואין ישראל עושין תשובה גדולה עד שיצא אל"י שנאמר הנה אנכי שולח לכם את אל"י והשיב לב וגר' וכ"כ הרמב"ם ז"ל צה מלכים (פ"ב ה"ב) שאלי' יבי' שלח לישר את העם ולהכין לבם עיי"ש, והנה כשיצא אל"י הציב ויחריח בלבות בני ישראל הכבדתי תשובה ורוח טובה, כל מי שיש בו עוד ניצון קדוש וישע תשובה שלמה בודאי, הוץ מחלוקן שכתרו ח"י לגמרי משורש אילן החיים וגדחו עולמית, דלפי ציאת המשיח יבי' צירור אחר צירור ולירוק אחר צירוק כצפוי דברי הנביאים ודדו"ל, השיית ועזר לנו שיהי מחלוקן שיעשו תשובה שלמה, ולא מחלוקן הנידחין ר"ל, ומה עוד לראות בישועת ישראל ולומר הנה חלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ד' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, ועל"פ מוכרח שיצא אל"י לישר לב ישראל לתשובה דאין ישראל נגאלים אלא בתשובה.

ונזכה להיות דבוק בתורה ולעשות רצון הכורה כל עולמים ולכיות דבוק בו ית', ויש עוד מליאות שכל א' מ'ישראל יוכל לתקן מה שפגם כל עוד שיש שבות, הכורה כל עולמים יעזור שזכה בקרוב שזכה ונחיי את ימי הגאולה ולכיות נגילה ונשמחה בישועתו, כי לא יליייר שמחת ישראל רק בגאולה האמיתית והישועה שלימה, הצוית יעזור שעד אז יהיו ישראל שמורים מכל זרע ולוקה, השיית ישמח לציות בני ישראל, וזכה לעבוד השיית צחמת וצמחה, וזכה לתקן כל אשר פגמנו, הכורה כל עולמים יעזור שכולנו יחד נזכה לראות בישועה שלימה עם כלדקים אמיתיים שיעמדו דחתי צציות המשית, וזכה לראות אור קדושתו ית'ש צבתוממות קרן הכורה וישראל וצבתולות כבוד שמים עלינו צצ"א.

כולו ילא, השיית יודע אם ישאירו יהודי מאמין צבקצ"ה וצבתורתו צארץ הקדושה, ולכן ציקש לעקור את הכל, וצבוט"ר רבים כרוכים ואדוקים מאוד צע"י זו, והדעות נחפסו ר"ל, ואפי' בישראל שומרי תורה ומצוות נאחזו כוחות של הס"מ וישראל דמנות, וצדור אצלי שאם לא זה הכורבן היה אצלי צא מכבד, ורק הצוית יכול להשיע ואין אלתו.

הבורא כל עולמים יעזור שנלא צעלם מהימים הקשים האלו, וצבתוממות הקשים והמרים, הצשכות והצבתורה גדולה עד מאוד צאלו המומים הצחרונים לפני ציאת המשיח, אצל הצע"כ צריבין ישראל להצתמל הרבה ולהצבד על כל המניעות ולעבוד השיית, ויכ"ר שזכה להצבד על כל המניעות,

להשלמת הספר הצבנו פה הדרוש הזה

דרוש להנחלה תשכ"ז

(ד) **ואתה** צבתומך צתים עמדת גכס וכו' רצה את רצונך דעת את דיוט נקמת את נקמתם, ילי"ד מהו ענין הריב, וכי צריך הוא ית' לעשות ריב, ומי יוכל לריב עמו, ואם הכוונה על הדין והצמחה שצט"ה ית' צצומצי ישראל, אצ"כ כבד נכלל צבתורי אצתרייתא.

(ג) **בימי** מתחילתו וכו' צשעמדי מלכות יון הצשעב על עמך ישראל להצכיתם חורתך ולהצצירם על חקי צאונך וכו', ילי"ד דחונה להצצירם על חקי צאונך עשו הצשדלות ע"י צצירת חודש צצח ומילה להצצירם על מצות ד' צצפוי, אצל להצכיתם חורתך אין זה צידם, דצכבה הוא צצב ואין אדם יודע מה צצב צצירו ולא שידך צכוי צבה, ואם הכוונה על מצות מעשיות צציעלו מהם, אצ"כ היינו להצצירם על חקי צצונך.

הנרות הללו אנו מדליקין על הכסים ועל הצפולות וכו' ועל הצמחמות שצשית לצצותינו וכו', ע"י צבניך הקדושים וכל מצות שצמנת ומי חנוכה, ילי"ד דכרי מצוחר צצמי' (צצח כ"א ע"צ) שצצבו חז"ל להדליק נרות חנוכה לזכר הכס הצשעב צצקדש צצך השמן ע"י"ש, ולא הצצירו שם גם דצחון הצמחמה כלל, ואצ"כ מדוע חקמו חז"ל צצמסה כודאס לומר הצרות הללו אנו מדליקין וכו' על הצמחמות, ואין זה עשם הצקבה הצצוחר צצ"ם.

(צ) גם ילי"ד מ"ש ע"י צבניך הקדושים וכו', ואין זה צמחון סיפור הכס לצצורה, דצמקצ"מ אם היה חצבה הכס ע"י הצכנים או ע"י אצלתם, גם אצ"כ הקיסור ע"י צבניך הקדושים וכל מצות שצמנת ומי חנוכה.

משכיו מזליקין אותה מראש השנה לא היחב מחסבה עד שנה האחרת, ופעם אחת לא עשו כחיים שמן, בחתוליו הכבדים לצנות, ואיך חנינו סגן הכבדים חזי יביתו צדיקתך, ומלאה משרה לזקב יחזר ממנו שבי לזקב כל ימות השנה ובי עבדי במדות גם ואמח"ל (במס' שנה כיצ ע"כ) שבי גם נצר מערבי בכל יומא, שנתן זה שמן במדת הצחצחי, וממנה כי מזליק וזה כי מסיים ובי דולק כל ביום וכל לילה בדרך גם, וזו עזזה לבאי שלם שבשביטה שורה בישראל עיי"ש, ואמח"ל (יומא) ליע ע"א, חוספחא סוכה פ"ג) שבי גם אז כל ארבעים שנה ששנה שמעון האדוק, מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כזה עיי"ש, ומדוע חוקמו חז"ל לעשות זכר לזה בגרות שבי צימי השמנונים בלדג, ולא עשו כן ולשאר הכסים שבי בממורה.

נ"ג פ' בקדש מ"ד במדבר כשנגסו כיונים שלא מה כוחה של אומה זו, כי שם זקן ח' ואמר להם, כל זמן שבממורה דולקת חזן אחס יתלום להזדווג להם, מיד כלטו ועמאלו כל השמנים, ובצי"ח באר"ה (עיי"ש) הביא מדרש חז"ל צ"ל אמר להן מלוא אחת ים צידן, אם אחס מעקלין אותן מידם כבר כן אצדיקן, ואחרי זה הדלקת ממורה שכתב זה להעלות נר חמיד, כל זמן שמדליקין אותן חמיד הם עומדין וכו', עמדו ועמאלו כל השמנים, ולהאזרה ראוי לבבין דברי רשעי ישראל שביטלו להם עוב כח כמ"כ ידעו דעומאלה כותרה בצצר ואיך מה הועילו, וסוכים ולא יתבטל מהם מלוא הממורה, ואם אז כי מצינחם בי"ל לאבד כל השמנים שבמקדש, ואם לא יאשר שמן בראוי להדלקת הממורה יתבטל כהדלקת בבכרת, וכמ"ש בצי"ח בסי' בי"ל שלא היו בקאזין צעשייתה עיי"ש, אמנם מראש דפריי ישראל שבי ידם עם כיונים וחתו להם עוב אז, היחב עיקר כוונתם ברע לעצד בה בעומאלה ר"ל בשבדות בית המקדש, ולפי שבי ידעו להם כלסב זו דעומאלה כותרה בצצר, משו שיליקו ישראל בשמן עמאל, וזה יוסף להם בה לשטע ולהתגבר על ישראל בפת מומאחם, חלל עוב הקב"ה גם ויחוסף

(ה) גם ל"כ כפל בלשונות עמאלים ציד עובדים ורשעים ציד. לדיקים חזים ציד עוסקי תורה, וחזיו לדיקים בימי עוסקי תורה, ומזה הכוונה כפול הענין במלת שוטים.

(ו) ול"ך פניה שם גדול וקדוש צעלימין ועמך ישאל פניה תשובה גדולה וכו', יליד דור"ל לדיקים לעמך ישראל פניה תשובה גדולה, דעיי"ו מתרגם בצור שמים ותקדש שם יח' בעולם.

(ז) ואח"כ נלו ענין לצדיק ציח ופני חס היכלין וכו' וזהליקו גרות בחירות קדשן וקבש שמות ימי חוסה וכו' יליד ודגם פורים לא חיקו חז"ל להזכיר ציוסח כדלכא שקבש ישראל ימי הפורים ע"ש בהם, ומדוע נאסרה בחוסה, ולהאזרה חזן אז מתחין סופור בהם, חלל שנתן של ישראל שמכירים חסדי המקום יח"ש, וחזן כאן מקומו בצרבת כדלכא.

(ח) הב"י אכ"כ בקשה (באר"ה סי' עח"ד) חז"ל איכא למידק למד קבש ח' ימים, דכיון דשמן שפך חס כי צדי להדליק לילה ח', ממלא שלם נעשה בהם חלל צו' הבלות עיי"ש שחירן ג' תורונים, והפרי"ה בקשה על שלשום עיי"ש, ומסיק דלילה כראשונה נקבש ע"ש גם נלחון כמלחמה, וזו לילה אחריי נקבשו ע"ש גם בגרות עכ"ד, וגם על חידושי ים להקשות (עין בדעמו דהרש"ם לחנוכה עמוד מ"ט) דלפי"ד לא אשכחן טעמא על ליל כי"ז עיי"ש, גם מדברי רבנ' (שנה כי"ז ע"כ) מצינו דעל גם בגרות קבשו חז"ל, ולא הזכירו גם כנחון שם כלל, ועיין בצרמ"ג שכתב דלון חומדים שפסא נסים כי"ז על יום השמן, לא על גם כמלחמה, חלל כי יוסו מפורסם לל, ולפשר שחזקן גם בדרך העצב שילחחו מעשים והחלשים חס בגומדים כרדים עיי"ש.

(ט) עוד ים להעיר כרי כמ"כ נעשו נסים בממורה שבמקדש כרס פעמים וצוונים שונים, במ"ש בתנחומא (פ' תולד) איך חנינו סגן הכבדים חזי יביתו משנה צדיקתך, ומעשה נסים כי בממורה,

לכר ולקיים דרך הכוהה האמיתית בישראל, ושיקר
המלחמה היתה בעד קיום החוב"ק, ובעד הקב"ה
והוא השמונאים נחגלה דרך האמת החוב"ק וידעו
הכל שדרך השמונאים אמת, ותחבטו כל היופנים
של רשעי ישראל, ח"ש רבנה את ריבם, ששסף על
נס ולחון המלחמה שכלל במאמר דנה את דיוס
נקמה את נקמתם, כי עוד ישמש שלל בולטו עד
למחוקת לריב עם רשעי ישראל, והצויות רב ריבם
ע"י שחגלה דרך האמת, ותחבטו את המישיים.

והנה כל ימי שמעון הצדיק כי גם צנר מערני,
ונמשך הכס צבה קדושה בדלקתו, ואמר
שמעון הצדיק לא זכו לכם זה תמידות, מחמת
שלל כי כדור ראוי לעדות זו, ואפשר דשנלחו
השמונאים וטברו את הכיכל והמקדש והדליקו
נרות במזרח, חזרה הכס של נר מערני כמו
צנינו שמעון הצדיק, לבית עדות לבאי עולם
ששכינה שורר בישראל, ואף שלל היתה צחי' כדור
ראוי לבך, אלל עשה הש"י נס זה לבראות
הציונות של ישראל, לבית עדות לבאי עולם
ששכינה שורר בישראל, והכבדים הקדושים צבה
קדושה המשיכו גם זה צנר המערני, וצבה מסירת
נפשם שלחמו בעד קיום החוב"ק וכה הטברה,
זכו לרב שלחו כחות העומאט והתגבר כה הקדושה,
ולבראות הציונות של ישראל חזרה הכס של נר
מערני לבית עדות ששכינה שורר בישראל, ואיחא
צחיקונו וזכר הקדוש (תקון ע') צלל אתר דעש
קצרים למיעד נס, שביחא הקדמה לביחא אתר
עירי, איב כי צדלוי הכהות בשכינה צנר
דורות, אלל שפי נר המערני תחגלה עדות זו
לבאי עולם, וא היתה עיקר הכס ואל רק תוספת
בגרס ששמן כי הכס, אלל שפי נפש עדות
לבאי עולם ששכינה שורר בישראל, ואף שכנר
נעש נס זה גם צנינו שמעון הצדיק, אלל נעשיו
שלל כי כדור ראוי לבך ואעפ"י זכר לזה צבה
מכא"פ שלחמו עד כוחות העומאט, ע"כ קצנו
חז"ל זכר לכם זה ויתר משאר הכסים שמש
ממזרח שמוקדש.

שמן הטברו וז"ל מספיק אפי' ימים, והדליקו רק
שמן טבר, דאף שמשל עולם הכהנה טופאט כוחות
בצור, מ"מ רוח מסאבא שריא עלי, וכוחות העומאט
שולטים עלי ומחוק לבחי' הנפש, ושיקר כוחות של
רשעי ישראל כי לבגדים כוחות העומאט בלבות
צ"י וצמחש הכוחות שלם, שאף אם יעשו אומם
ישראל ויהי מעשר צו חלק הכס"ל ר"ל, אלל הצויות
הפיר עתם ע"י גם השמן כ"ל, נמלא דעיקר
ההתגברות כי מלא רשעי ישראל שבי' יום עם
היונים, וכס אורו לם בדרך בתכסיסי מלחמה
ללחון כה הכוהה וכה הקדושה והטברה, כי כיו
צקוים צבה ויתר, ובעמאר הקב"ה לישראל ותגברו
ידו השמונאים, תחבטו כל אלל הכוחות ופעלו
עומאט ציד טבורים, והנה לא רק את היונים
צלבד אלל גם רשעי ישראל תחבטו כס ומימיחם
כרסה, ותגבר כה הטברה והקדושה בישראל.

וכבר פירשתי צנוס צרבת הכוהה, שצברס
הלפני התקינו למר ונתן לנו את חזרתו, וצברס
דלחמרי ונתן לנו תורת אמת, וי"צ עולם הש"י,
ומדוע לא חיקו חז"ל גם צנוס צרבת הראשונה
לומר תורת אמת, ופירשתי עפ"י בגמ' (ע"ז י"ט
ע"א) אמר רבא נחלה נקראת (הכוהה) על שמו
של הקב"ה, והצופק נקראת על שמו, שחמאר תורת
ד' חפלו וצחורתו יתבס יומם וליל ע"ד בגמ',
ולפ"י צברס הראשונה קודם שלמד צב שנקראת
על שמו של הקב"ה, חין לנר לבזכר תורת אמת,
כי תורתו של הקב"ה ודאי אמת, אלל אתר שיקר
ולמד ונקראת על שמו, אז לר"ך לבדגים ולומר תורת
אמת, ולריבין לסייעחא דשמיא לבון אלל האמת
צחוב"ק, וצבה יצורא מ"ש לבשכחם תורתן דז
כי הכהנה פריי ישראל לנלף דרך הכוהה
האמיתית, וליפס דברשות של דופי, וע"י ועל
צידם אח"כ לבשכחם מחקי רשון, ואף דלל כי
צידם לבשכחם ודיעה הכוהה (נקביותו לעיל)
אלל כל מימיחם כי לבשכחם תורתו של הקב"ה
שכח תורת אמת, ח"ש לבשכחם, תורתן דייקא,
ובכבדים הקדושים צני השמונאים לחמו ורצו לנגס

ושוד לעמך ישראל עשית חשוכה גדולה ופורקן
שניאלו מלחן ברשעים, גם שחפרסם חציבותו ית'
לחורם לכל צאי עולם, ועיי' מגיבור בחרתי.

ולדרבנו יתבאר מה שחיקט ח"ל בנוסח הודא
לומר והאח"כ צאו צניק לדרבן ביהן ופיו
אח הביכל וכו', ולא חקט כן בנוסח הודא
דפורים, וזמן עפמי"ש ביעיד (בחי"א דרוש ה'
דף מ"ו) צעם מ"ש ח"ל גם חנוכה לא ניתן
לכחצ, מפני שה' צלי חנוכה, כי פרוי ישראל
שחי ידם עם הכוונים לא שצו אל ד' כלל ועמדו
צמרדם, גם מנעו את ישראל מלעשות חנוכה,
ועיי' לא ניתן לכחצ בגדר כבוד אלוקים בספר
דבר, שטעם כשי"ת נגד יומם האלקות ומשפטו
ד' להושיעם צלי חנוכה עכשיו ז"ל, ומנעו ח"ש
לחלק דכפורים נמשך להם צחי' בהם עיי' ריבוי
החנוכה ודבר הכוונה וחקקם, כמבאר בפסוקים,
ח"כ קדמה החנוכה למעשה בהם והיתה סיבה,
עיי' אין לורך להזכיר המעשים טובים שעשו ישראל
אח"כ, משא"כ צום חנוכה שלא היו כל ישראל
יטליק לעשות חנוכה גמורה לפני בהם, מגדול
לחנן של רשעי ישראל והכוונים, חלף אחר גם
בגלחון החקוק כח הכוונה הקדושה וחי להבשרת
שכיע כני"ל, ועיי' חיקט לומר והאח"כ צאו צניק
וית' ופיו את הביכל ויבדו את מקדשך והדליקו
נרות בחצרות קדש, שחנצו ככה הכוונה להעמיד
הדת על חילה, ומכ"ע זה לנח הכוונה והבשרת
השכינה, ומכ"ע וכל מלוא שמות ימי חנוכה,
שחי' צחי' בהם כל שמות כני"ל, כשי"ת יתבאר
שיחשור עליו כח הכוונה האלה ביומים ההם
בזמן הזה, ונלל מלל ארץ ולוקט מכות ומחנן,
ומתחזק ככה בתוכי' ודרך האמת, ומכ"ע לעשות
גת רוח להבשר יתבדק, ולגאולה שלימה במהרה
בחרומונות קרן הכוונה וישראל, בחרומונות כבוד
שמים עליו צ"ע אמן.

ובזה יתורן קדושת כוונה יוסף זל"ה, דשפיר
כי גם גם צלי ח', ואף שחי' מספיק מזה
השמן למדח לזכר ח', חלל עיקר בהם כי שחנצו
עדות ז' לזכר שלם שהשכינה שרה בישראל וזה
נעשה מיד צלי ח', חלל כי מספיק מזה השמן
כ"א לזל ח', ונעשה גם צור מערבי שדלקה כל
הלילה ויום שלאחריו, ותוך מכה נעשה להם עוד
גם שחנצוהם השמן שבפך לו שחנצוהם והדליקו
ממנו ח' ימים, ומלל שחי' בהם כל שמות ואף
צלי ח' ומחנן קדושת כני"ל, גם ח"ש חירוץ
אל הפר"ח שקצו יום ראשון ע"ש גם נחנן
המלחמה, וזכרנו בעלמא אין ראוי להזכיר גם
נחנן מלחמה, דלא נחצר שחצו בדרך גם כני"ש
הפרמי"ג, שחנצוהם לבויה כן גם בדרך העצם
שחנצו המעשים את המעשים, גם לריך ציור
אם הוא מלך הקדושה, חולת זה עוב להודא
ולמנוע הזכרתו, חלל כחן כי עיקר נחנן המלחמה
שחצו כח הקדושה והשפלה בחנות העומתה,
ומתגלה עיי' גם הכוונה שהשכינה שרה בישראל,
זה העיד גם על המלחמה שחי' מלך הקדושה
ועיי' בהם.

ובזה יבאר אמרנו הכוונה הללו את מדליקים
וכי על ידי הכניק הקדושים, שחצו ככה
קדושת הכוונה צחי' בהם צור המערכה, כח
שחי' צימי שמנן האדוק שהמנן צחי' בהם צור
קדושתו, ומכ"ע וכל מלוא שמות ימי חנוכה,
שחי' בהם גם צלי ח', כני"ל, וצח ח"ש צווח
הכודא וכן עשית שם גדול וקדוש בעלמא ולעמך
ישראל עשית חשוכה גדולה ופורקן וכו', דעיי'
גם בגלחון נחנצוהם קרן הכוונה והקדושה, ותוך
מבשרת שניאלו ישראל מויד ברשעים, עוד נחרכ
כבוד שמים בשלם עיי' שחנצוהם כח הכוונה ונחצר
דוך האמת והגולה עדות ז' לזכר שלם שהשכינה
שרה בישראל, ח"ש וכן עשית שם גדול וקדוש
בעלמא, שחנצוהם כבוד שמים עיי' גם בגלחון,

מפתח

תורה

בראשית

א, א בראשית ברא אלקים, ויצא
גו, א.
א, ב, ורוח אלקים מרחפת על פני
המים, וישלח קלא, ב.
א, ב, ויאמר אלקים יהי אור, וירא
תיה, א.
א, ה, וירא אלקים את האור כי טוב
ויבדל אלקים ויגש חלו, א, שם חלו,
ב, שם חפא, א.
א, יא, ויאמר אלקים ונשא הארץ
דשא, ויצא סו, א.
א, ב, ויאמר אלקים ישרצו המים
נפש וכו', וישלח קסה, א.
ב, ג, אשר ברא אלקים לעשות לך
רצו, ב.
ה, ז, אם תטיב שאת, נח קסה, א.
ו, ה, ויראו בני אלקים את בנות
האדם נח קעב, ב, תולדות חרל, א.
ו, ג, לא ידון רוחי באדם, וירא
חבי, א.
נח
ז, א, בא אתה וכל ביתך אל התיבה
וירא חיא, ב.
ז, ז, ויבא נח ובניו מפני מי המבול,
ויצא סט, א.
ח, כב, יום ולילה לא ישובתו, וישלח
קצת, א.
ט, א, פרו ורבו ומלאו את הארץ,
חיי תקא, א.
יא, לב, וימת תרח בחרן לך ריט, א.
לך לך
יב, א, לך לך מארצך, תולדות תרג,
ב.
יב, ה, ואברהם בן חמש ושבעים שנה
בצאחו מחרן, ויצא עז, ב.
יב, ה, ואת הנפש אשר עשו בחרן,
ויחי תקעה, ב.
יב, ה, ויעבור אברהם בארץ, ויצא
סב, א.

יב, יג, אמרי לי אחוזי את למען
יטב לי בעבורך, ויצא צב, א.
יג, ב, ואברהם כבד מאד במקנה בכסף
ובזהב, ויחי תקמו, ב.
יג, ט, אם השמאל ואימינה, וישלח
קמד, ב.
יג, יד, ודי אמר אל אברהם אחרי
הפרד לוט מקמו, וישב שכנ, א.
יד, יג, ויבוא הפליט ויגד לאברהם
העברי, וישלח קע, ב.
יד, יג, והם בעלי ברית אברהם, וירא
שפא, ב.
יד, יד, ויירדו עד דן, וישב רכא, א.
יד, כג, ואם אקח מכל אשר לך
ולא תאמר אני העשרתי את אברהם,
ויצא טו, ב, שם צב, א.
טו, ה, הבט גא השמימה, וישלח
קסד, ב.
טו, יא, וירד העיט על הפגרים,
וישלח קעו, ב.
טו, יד, ובם את הגוי אשר יעבדו
דן אנכי, וישלח קכא, ב.
טו, יד, ואחרי כן יצאו ברכשו גדול
וישב רגה, א.
יו, א, התהלך לפני והיה תמים, וירא
שסב, ב.
יו, יח, לו ישמעאל יחי לפניך, חיי
תקלו, א. ויצא פד, א, וישב רמה, א.
יו, כ, ולישמעאל שמעתיך הנה ברכתי
אותו, תולדות תרג, ב.
יו, כא, ואת בריתי אקים את יצחק,
בראשית צ, ב.
יו, כו, בצעם היום הזה גמול אברהם,
וירא שע, ב.
יו, כז, וכל אנשי ביתו וגו' גמולו
אתו, תולדות תקפא, א.
וירא
יח, ב, וירא והנה שלשה אנשים,
וישב רפה, ב.
יח, יו, המכסה אני מאברהם וגו', נח
קסא, א.
יח, יט, למען אשר יצוה את עבדך

ואת ביתו, לך רכ, ב, שם רגג, ב,
שם ויש, א, וישלח קמו, ב, וישב רטב,
א, שם רעד, ב.
יח, כה, חלילה לך וגו' להמית צדיק
עם רשע, בראשית צו, ב.
יט, לג, ולא ידע בשכבה ובקומה,
וישב רכג, א.
כ, ט, ויאמר לו מה עשית לנו, תולדות
תקעד, ב.
כ, טז, הנה הוא לך כסות עינים,
לך ריא, א.
כא, ו, צחוק עשה לי אלקים, תולדות
חרו, א.
כא, י, כי לא יירש בן האמה עם
בני, תולדות תקנה, א.
כא, יב, כל אשר תאמר אליך שרה
שמע בקולה ויחי תקס, ב.
כא, טז, ונתן את קולה ונתן תולדות
תרג, א.
כא, יז, וישמע אלקים את קול הנער
וגו' באשר הוא שם, תולדות תרג, ב,
וישב רכה, א.
כב, א, והאלקים נסה את אברהם,
לך ריג, ב, שם ריה, א.
כב, ב, ולך לך אל ארץ המור, לך
ריו, א, שם ריה, א.
כב, ה, אלקים יראה לו השה לעולה
בני, וישב חלה, א.
כב, י, וישלח אברהם את ידו ויקח
את המאכלת, לך ריז, ב, שם רלג, א.
חיי תסב, ב, תולדות, תרגו, ב.
כב, יב, עתה ידעתי כי ירא אלקים
אתה, נח קסד, ב.
כב, יג, וילך אברהם ויקח את האיל,
לך רטו, א, שם ריו, א.
כב, יד, אשר יאמר היום בחר ד'
יראה, בראשית ג, א.
חיי שרד
כב, יג, נתתי כסף השדה, ויצא סא,
ב.
כג, יז, ויקם שדה עפרון, תולדות
חרלב, ב, ויצא לח, ב, וישב חסד, ב.

כה, א, ודי בריך את אברהם בכל, תולדות תרמח, א.
 כה, ב, שים נא ירך תחת ירכי, וירא שפא, ב.
 כה, כב, ויקח האיש נזם זהב וגוי ושני צמידים על ידיה וגוי ויאמר בת מי את, ויצא עת, ב.
 כה, כט, וירץ לבן אל האיש החזנה, ויצא נה, אל וישלח קצו, א.
 כה, לא, ואנכי פניתי הבית, ויצא נה, ב.
 כה, לב, ויפתח את הגמלים, ויגש תקו, ב.
 כה, ג, לא נוכל דבר אליך רע או טוב, מקץ שכר, א.
 כה, נו, אל תאחרו אותי ודי הצלח דרכי תולדות תקצב, א.
 כה, נו, שלחוני ואלכה לארזי, ויצא כה, ב.
 כה, נח, החלכי עם האיש הזה ותאמר אלך, מקץ שכר, א.
 כה, ט, אחזינו את היי לאלמי רבבה, תולדות תרלא, ב.
 כה, יא, ויהי אחרי מות אברהם וגוי, תולדות תרנס, א.
תולדות
 כה, יט, ואלה תולדות יצחק, מקץ שנה, ב.
 כה, כ, ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה, חיי תקלב, א.
 כה, לא, מכרה כיום את בכורתך לי, וישלח קצט, א.
 כה, ג, כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האלה, ויצא קד, א.
 כה, ה, עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרחי, מקץ שלג, א.
 כה, יב, וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה' וירא חלב, א.
 כה, יג, ויגדל האיש וגוי עד כי גדל מאד, ויצא עט, ב.
 כה, כ, ויקרא את עשו בנו הגדול, וישלח קעא, א.
 כה, ב, הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי, ויגש תמה, א.
 כה, ג, שא נא כלך וגוי ועשה לי מסעמים, וישלח קנה, ב.

כה, כ, כי הקרה ה' אליך לפני, ויהי תקדים, א.
 כה, כה, ויתן לך תאלקים וגוי, וישלח קכה, ב, שם קלב, א, וישב רכה, א.
 כה, לג, ויחיד יצחק חדרה גדולה עד מאד, וישלח קסה, א, וישב רמה, ב.
 כה, לו, את בכורתי לקח וגוי, וישלח קסה, ב.
 כה, לט, משמני הארץ יהי מושבך, וישב רכה, א.
 כה, מ, והיי כאשר תריד ופרקת עולו וישלח קנד, ב.
 כה, א, ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו, וישלח קמה, א.
ויצא
 כה, כב, וכל אשר נתן לי עשר אעשרנו לך, וישלח קסו, ב.
 כה, ה, והידעתם את לבן בן נחור, תולדות תרה, ב.
 כה, יז, ועניי לאה רכות, חיי תקיב, א.
 כה, לא, וירא ה' כי שגואה לאה, וישב שה, א.
 ל, ב, אשר מנע ממך פרי בטן, וישב רב, א.
 ל, כו, נחשתי ויברכני ה' בגללך חיי תנס, ב.
 לא, ג, שוב אל ארץ אבותיך, תולדות תרסא, א.
 לא, ט, ויצל אלקים את מקנה אביכם ויתן לי וישלח קמו, א.
 לא, לב, עם אשר תמצא את אלהיך לא חיי, ויגש נהד, ב.
 לא, ג, ויפגעו בו מלאכי אלקים, וישלח קסט, א.
וישלח
 לא, ד, וישלח יעקב מלאכים לפניו, חיי תס, ב, תולדות תרכו, א, וישב רנה, א.
 לא, ה, כה תאמרן לאדני לעשו, וירא תז, א ויגש תכו, ב.
 לא, ה, עם לבן גרתי ואחר עד עתה, ויצא טו, א.
 לא, יא, קטונתי מכל תוסדים, וישב רמ, א, ויהי תקכב, ב.

לב, יב, הצילני נא מיד אחי מיד עשו וגוי, ויצא סב, א, וישב רמב, ב.
 לב, כה, ויותר יעקב לבדו, וירא חגב, א.
 לב, כו, ויצע בכך ירכו, לך שכו, א.
 לב, כז, ותקע כף ירך יעקב, ויצא סא, א.
 לב, לג, על כן לא יאכלו בניי, את גיד הנשה, וישב רמה, א, ויהי תסס, א.
 לב, ד, וירץ עשו לקראתו ויתבקחו וגוי, ויצא מא, ב.
 לב, י, כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים, מקץ שלט, א.
 לב, יא, קח נא את ברכתי וגוי כי חגני אלקים וכי יש לי כל, ויצא מא, ב, ויצא נט, א.
 לב, יד, יעבור נא ארזי לפני עבדו, ויצא נח, ב.
 לב, יט, ויקן את חלקת השדה, ויצא סא, ב.
 לד, ו, וכן לא יעשה, ויגש תמט, א.
 לה, ל, וגאספו עלי והכוני ונשמחתי וגוי, ויהי תקפא, ב.
 לה, ב, הסירו את אלהי הנכר אשר בתוכם, חיי תקלה, ב, וישב שיד, ב.
 לו, כה, הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר, תולדות תקעו, א.
וישב
 לו, א, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, לך רכא, ב.
 לו, ב, ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם, וישלח קסו, ב.
 לו, ג, כי נזקונים הוא לו בראשית מז, א, לך רעה, ב, תולדות תקנב, א.
 לו, יט, הנה בעל החלומות הלזה בא, ויהי תקפס, ב.
 לו, כב, למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו, ויהי תקעו, ב.
 לו, כה, וימכרו את יוסף לישמעאלים, חיי תמט, א.
 לו, כט, וישב ראובן אל הבור, ויהי תקעו, ב.
 לו, לו, כי ארד אל בני אבל שאולה, ויגש תמה, ב.

לס, א, ויוסף הורד מצרימה, מקץ
שנה ב, ויורא אדוניו כי ד' אתו, ויגש
תת, ב, ויבא הביתה לעשות מלאכה,
ויגש תת, א, לס, טו, וינס ויצא החוצה, מקץ
שלוש, ב, ויגש תת, ב, מ, יג, ונתח כוס פרעה בידו כמשפט
הראשון, מקץ ששה, ב, מ, יד, כ"א זכרתי אתך כאשר ייטב
לך, מקץ שש, א, שם שעה, א, שם
שעה, א, **מקץ**
מא, לה, הנמצא כזה איש אשר
רוח אלקים בו, ויגש תת, א, מא, מט, ויצבור יוסף בר וגר עד
כי חול לספור, ויגש תת, ב, מא, נא, כי נשני אלקים את כל
עמלי, וישלח ר, ב, מב, ה, ויכר יוסף את אחיו והם לא
הכירוהו, ויגש תת, א, מב, ט, ויאמר אליהם מרגלים אתם,
ויחי תקט, ב, מג, יד, וקל שדי יתן לכם רחמים
לפני האיש, ויגש תת, ב, מד, ט, אשר ימצא אתו מעבדי ומת,
ויגש תת, ב, ויחי תקט, ב, שם תקט, ב,
מד, י, גם עתה כדברכם כן הוא,
ויגש תת, ב, מד, טו, האלקים מצא את עון עבדיך
הגנו עבדים לאדוני, ויגש תת, א, מד, יז, ותאם עלו לשלום אל אביכם,
ויגש תת, א, ויחי תקט, ב, ויגש
תת, ב, ואחיו מת, ויחי תקט, א, מד, ה, להחיות לכם לפליטה גדולה,
בראשית מד, ב, בראשית ז, א, לך רלת, ב, וישב רמו, א, שם שוה, א, מקץ
שמו, ב, שם שש, ב, ויחי תקט, א, מד, יב, כי פי המדבר אליכם, ויחי
תקט, א, **מקץ**
מו, ה, אנכי ארד עמך מצרימה וירא
חי, ב,

מו, ה, ויוסף ישית ידו על עיניו,
ויחי תקט, א, מו, ו, ויקחו את מקניהם ואת רכושם
אשר רכשו בארץ כנען, וישלח קטב,
ב, מו, כה, ואת יהודה שלח לפניו
להורות, לך רפס, ב, וישלח ר, ב, ויחי
תקט, ב, מו, ל, אחרי ראיתי את פניך כי
עורך חיי, בראשית מד, א, וישב שיו, א, מו, ט, מעט ורעים היו ימי שני חיי,
לך רי, ב, מו, יד, וילקט יוסף את כל הכסף,
וישב רמו, א, מו, טו, ויתם הכסף מארץ מצרים,
מקץ שנה ב, ויחי
מו, כט, ועשית עמדי חסד ואמת,
חיי תקט, ב, מו, ו, ומולדתך אשר תולדת אחריהם,
מקץ שמה, א, מו, יא, ראה פניך לא סללתי, וישב
שיו, ב, מו, יט, ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו,
וישב שיו, א, מו, כ, וישם את אפרים לפני מנשה,
מקץ שעה, ב, מו, כב, אשר לקחתי מיד האמורי
בחרבי ובקשת, וישלח קטב, ב, מט, א, האספו ואגידה לכם את אשר
יקרא אתכם באחרית הימים, ויגש תת, ב, א, מט, י, לא יסור שבט מיהודה, מקץ
שנה ב, מט, כב, בן שורת יוסף, לך רי, ב,
שם רכא, ב, ג, ה, בקברי אשר כריתי לי, תולדות
תרלג, א, ויצא טו, ב, שם זא, ב, ג, טו, והשיב ישיב לנו את כל הרעה
אשר גמלנו אותה, וישב ש, ב, ג, כ, ותאם חשבכם עלי רעה אלקים
חשבה לטובה וכו', וישב רית, ב, **שמות**
א, ה, וימת יוסף וכל אחיו, ויחי
תקט, א,

א, ה, ויקם מלך חדש וגר אשר לא
ידע את יוסף, מקץ שנה ב, א, יג, ויעבדו מצרים את בני בניך
בראשית מד, א, א, יט, כי חיות הנה, וישלח קט, א, ב, א, וילך איש מבית לוי, נח קטו,
א, וישב רפס, ב, ב, א, ותרא אותו כי טוב הוא
בראשית עג, ב, ב, יב, וינס כה וירא כי אין
איש, וישב רכז, ב, ב, טו, ויברח משה חיי תקט, א, ב, כב, ויקרא את שמו גרשום, מקץ
שנה ב, ג, ה, כי ידעתי את מכאוביו, ויצא
מת, ב, ג, ה, וארד להצילו מיד מצרים,
בראשית טב, ב, ג, י, לכה ואשלחך אל פרעה, בראשית
עט, ב, לך שכה, א, ויצא לב, א, מקץ
שנה, א, ג, יא, מי אנכי כי אלך אל פרעה,
ויצא ט, א, ג, יד, אחי שלחני אליכם, ויחי
תקט, א, ד, יד, וגם הנה הוא יוצא לקראתיך,
וישב רפס, א, ה, ד, למה משה ואהרן תפריעו את
העם ממעשיו, ויצא ט, ב, ה, כב, למה תרעוהו לעם הנה, חיי
תקט, א, תולדות תקט, ב, **וארא**
ה, ג, וארא אל אברהם אל יצחק
ואל יעקב, חיי תקט, א, ה, ז, ולקחתי אתכם לי לעם והייתי
לכם לאלקים, לך רגב, ב, ה, ט, ולא שמעו אל משה מקוצר
רוח ומעבורה קשה, חיי תקט, א, ה, ט, כי יזכר אליכם פרעה לאמר
תנו לכם מופת, וישב רס, א, ה, כא, והדגה אשר ביאור מתה,
מקץ שנה, א, ט, ה, והפלא ה' בין מקנה ישראל
ובין מקנה מצרים, ויגש תת, א,

כה, ה. ועשו לי מקדש, ויצא עו,
ב, מו, ב. ויחי תקלו, א.
תצוה
כט, מג, ונועדתי שמה לבני ישראל,
לך רצא, א.
תשא
ל, יב, כי תשא את ראש בניי
למקדוניהם, נח קטח, ב.
ל, לה, קח לך סמים נטף ושחלת
וחלבנה, חיי תקו, א. תולדות תרכט, ב.
לב, ה, לך רד כי שחת עמך, חיי
חסב, א.
לב, י, ועתה הניחה לי, בראשית
כו, א.
לב, יא, ויחל משה חיי חסב, ב.
לב, יט, וירא את העגל ומחולות,
בראשית צט, ב.
לב, כא, מה עשה לך העם הזה כי
הבאת עליו חסאה גדולה וגוי, וישב
דש, א.
לב, כד, ויצא העגל הזה, בראשית
צט, א. שם קא, א.
לב, לב, אם תשא חסאתם ואם אין
מחני נא מספרך, חיי חסב, ב.
לד, א. אשר שברת, וישב רלז, א.
לד, ג, ואיש לא יעלה עמך, וירא
שסב, א.
לד, טו, וקרא לך ואכלת מובחן, ויחי
תצב, א.
פקודי
לס, לג, ויביאו את המשכן אל משה
ויחי תקעט, ב.
מ, יח, ויקם משה את המשכן ויתן
את אדניו, מקץ שצו, א. ויחי תקעט, א.
ויקרא
א, יא, ושחט אותו וכר צמונה לפני
ד, תולדות חקסו, א. תקצד, א.
ד, ג, אם הכהן המשיח יחטא, וישלח
קנג, א.
תזריע
יג, מה, בוד ישב, בראשית צה, א.
ויצא מ, ב. ויחי תקיס, א. וישב רטא,
א.
מצורע
יד, ג, והנה גרסא ננע הצרעת מן
הצרוע, וישב רטא, א.

יט, ג, ומשה עלה אל האלקים, וירא
תיא, א. וירא חט, א.
יט, ג, כה תאמר לבית יעקב ותגיד
לבני ישראל, וישב רמ, ב.
יט, ה, והייתם לי סגולה מכל העמים,
לך רגא, ב.
יט, ו, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים,
לך רצט, ב.
יט, ט, בעבור ישמע העם בדברי עמך,
בראשית נה, ב.
כ, א, ויבור אלקים את כל הדברים
האלה, ויחי תקעט, ב.
כ, ב, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך
מארמיצ, נח קגד, א. תולדות תרי, א.
כ, ג, לא יהי לך אלהים אחרים על
פני לך רזח, א. חיי חקטו, א. וישב
רש, ב. מקץ שגו, א.
כ, ו, ועושה חסד לאלמים לאוהבי
ולשומרי מצותי, תולדות תקנה, ב.
כ, ח, זכור את יום השבת לקדשו,
ויצא צט, א.
כ, ט, ששת ימים תעבוד ועשית כל
מלאכתך, תולדות תקנה, ב.
כ, יב, כבוד את אביך ואת אמך,
לך רת, ב.
כ, טו, וכל העם רואים את הקולות,
ויגש תיד, א.
משפטים
כא, א, ואלה המשפטים אשר תשים
לפניהם, וישלח קסב, ב. ויגש תג, ב.
כא, יג, ואשר לא צדה והאלקים אנה
לדור, וישב רצב, א.
כב, כה, ושמעתי כי חנון אני, נח
קעז, א.
כב, ה, כי תראה חמור שונאך, וישב
שז, ב.
כב, ו, מדבר שקר תרחק, נח קצב,
א. תולדות תרגו, א. תרגו, א.
כב, ו, ונקי וצדיק אל תהרגו, וישלח
קפה, א.
כב, הנה אנכי שולח מלאך לפניך,
ויצא סח, א.
כב, כה, ועבדתם את ד' אלקיכם ובורך
את לחמך, נח קלו, ב.
תרומה
כה, ב, ויקחו לי תרומה, חיי חקטו, א.

בא
י, י, יהי כן ד' עמכם כאשר אשלח
אתכם ואת ספכם, וירא חייב, א.
י, כב, לא ראו איש את אחיו ולא
קמו איש ממחנתו שלשת ימים, ויצא
גא, א.
י, כה, גם אתה תתן בדיעו וזבחים
ועולות, תולדות תקצ, ב. שם תרכ, ב.
יא, ב, וישאלו איש מאת רעהו וגוי,
לך שז, א.
יב, ט, אל תאכלו ממנו גא, לך
שלג, א. וירא שצח, א.
יב, כא, משכר וקחו לכם צאן, וישלח
קגו, א. ויגש תיה, ב. ויגש תמ, א.
יב, כה, וילכו ויעשו בניי כאשר
צוה ה' את משה ואהרן, בראשית, ע.
א. וישלח קגו, ב. ויגש חכב, א.
יב, מ, ומושב בניי וגוי וארבע מאות
שנה, ויחי תצו, א.
בשלח
יג, יו, ויהי בשלח טרעה את העם,
ויגש תעז, ב.
יג, יז, פן ינחם העם בראותם מלחמה
ושבו מצרימה, וישלח רח, ב.
יג, יח, וחמושים עלו בניי, ויגש
חטט, א.
יד, יד, ד' ילחם לכם, מקץ שצט, ב.
יד, טו, ואתה הרים את מסך וגטה
את ידך, ויגש תיד, א.
יד, כט, והמים להם חמה, לך שיג, ב.
יד, לא, וירא ישראל את היד הגדולה,
וישב רלב, א.
טו, א, אז ישיר משה ובני ישראל,
לך ש, ב. ויצא סג, א.
טו, טו, עד יעבור עמך ד' וגוי,
בראשית מז, ב.
טו, יו, מכון לשבתך פעלת ד', לך
שה, ב.
טו, יח, ד' ימלוך לעולם ועד, וירא
שצה, א.
טו, כ, ויחזירו אנשים ממנו עד בוקר,
נח קעה, ב.
יתרו
יט, א, בחודש השלישי לצאת בניי
מארמיצ, לך רעז, ב.

ה, ה, קח מאתם והיו לעבדו, ויגש
תיה, ב, ויגש תעדי, ב.

בזעלותך

ט, יג, והאיש אשר הוא סהור
ובדרך לא הלי, לך שג, ב.
ט, כ, ויש אשר יהי הענן ימים
מספר וגו', ויגש תיש, א.
ט, כא, ויש אשר יהי הענן מערב
עד בוקר, בראשית כו, ב, לך רסה, ב.
יב, ב, והאיש משה עניו מאוד מכל
האדם, בראשית יח, ב, נח קיד, א.
שם קטו, א, וישב רמא, ב.

שלח

יג, ב, שלח לך אנשים, לך שו, ב.
מקץ שנה, א, שם תג, ב.
יג, כ, היש בה עץ אם אין, בראשית
פו, ב.
יג, לא, כי חזק הוא ממנו, ויצא סו,
א.

יג, לג, ארץ אוכלת יושביה, תולדות
תקנט, א, וישב רחא, א.
יח, ב, ויאמר ד' סלחתי כדברך, וירא
תיא, א.
יח, מא, למה זה אתם עוברים את
פי ה' והוא לא תצלה, וישלח קטב, א.

קרח

טו, טו, אל תפן אל מנחתם, ויחי
תקפו, ב.
חזוקת

יט, ב, זאת חוקת התורה, וישלח
קנו, ב, שם קעה, ב.
כ, יב, יצן לו האמנתם בי להקדישני
לעני בני ישראל, בראשית גו, ב, ויגש
תיד, א.

כ, יח, וישלח משה מלאכים, בראשית
ג, ב.
כא, יח, ע"כ ויאמר בספר מלחמות ד',
לך ירה, א.

כא, יח, את זהב בסופה, וישב רי, א.
כא, יח, או ישיר ישראל עלי באר
ענו לה, וירא תיו, א.

בלק

כב, כב, ויחיצב מלאך ה', בראשית
מג, א.
כב, ט, הן עם לבדד ישכון ובגוים
לא יתחשב, תולדות חרנה, ב.

כג, מג, למען ידעו דורותיכם כי
בסוכות הושבתי, וירא חסו, א, ויגש,
תסב, ב.

בחר

כה, ב, כי תבואו אל הארץ אשר
אני נותן, בראשית גו, א.
כה, יח, וכי תמכרו ממכר לעמיתך,
ויצא כב, א, צב, א.
כה, כא, וצויתי את ברכתי, בראשית
צא, ב.

כה, כג, כי גרים וחושבים אתם עמדי,
תולדות, תקנט, א, וישב רכח, א.
כה, לה, וכי ימוך אחיך ומשה ידו,
לך רסה, א.

כה, לה, לתת לכם את ארץ כנען
להיות לכם לאלקים, לך ער, א.
כו, א, לא תעשו לכם אלילים, ויחי
תקלה, ב.

בחוקותי

כו, ג, אם בחוקותי תלכו ואת מצותי
תשמרו, בראשית קג, א, שם קה, א.
כו, ד, ונתנה הארץ יכולה ועץ השדה
יתן פירות, בראשית סו, א.

כו, ה, והשבתי חיי רעה מן הארץ,
נח קלב, ב.

כו, ו, וחרב לא תעבור בארצכם,
וישלח קכה, ב.

כו, יג, ואשבור מוסות עולכם, לך
רסב, א.

כו, כד, והלכתי וגו' בקרי, ויחי
תקנה, ב.

כו, מב, וזכרתי את בריתי יעקב,
ויחי תקפה, א.

כו, מד, בהיותם בארץ איביהם לא
מאסתים ולא געלתים לכלותם, לך שלב,
ב, תולדות תרסא, א, וישב רצא, ב,
מקץ שמו, ב.

עשאו

ה, י, ואיש את קדשיו לו יהיו,
נח קנה, ב, ויחי תקמו, א.

ה, יח, ופרע את ראש האשה, וישלח
קס, ב.

ו, כה, ישא ד' פניו אליך וישם לך
שלום, וירא תב, ב, ויחי תקעה, א.

ז, ג, שש צללות צב, ויגש תיא, א.

יד, מב, ועפר אחר יקח וירא תו, א.
אחרי

טו, א, בקרבכם לפני ה' ויפוטו,
בראשית קח, א.

טז, ג, בזאת יבא אהרן אל הקודש,
ויגש תעב, ב.

טז, כא, והתורה עליו את כל עונות
בניי, וישלח קיא, ב.

יח, ג, כמעשה ארץ מצרים אשר
ישבתם בה לא תעשו, חיי תגד, א.

יח, ג, וכמעשה ארץ כנען אשר אני
מביא אתכם שמה לא תעשו, לך ערה, ב.

יח, ג, ובחוקותיהם לא תלכו וכו',
בראשית לו, ב, וירא, תמב, א.

יח, ה, אשר יעשה אותם האדם וחי
בהם, וישלח קעג, א, ויגש, תמא, ב.

יח, כה, ותשמא הארץ ואמקוד עונה
עלי, ויצא גו, א.

קדושים

יח, יח, לא תשגא את אחיך בלבבך,
וישב שו, ב.

יח, יח, ואהבת לרעך כמוך אני ד',
וישב רס, ב, שם רעב, א.

יח, כב, וכי תבואו אל הארץ ונטעתם
כל עץ מאכל, בראשית סו, א.

כ, ה, ושמתי אני את פני באש
ההוא ובמשפחתו, ויגש תמט, א.

אמור

כא, י, והכוהן הגדול מאחיו, וישלח
קעג, א.

כב, כה, אותו ואת בנו לא תשחטו
ביום אחד, וישלח קיו, ב, שם קיה, ב.

כב, לב, ונקדשתי בתוך בני ישראל,
נח קסא, ב.

כב, כד, בחודש השביעי באחד לחודש,
ויצא סו, א.

כב, לב, וענייתם את נפשותיכם בתשעה
לחודש, בראשית לה, ב, פה, א.

סו, א, ויצא סו, א.
כב, לה, באספתם את תבואות הארץ

תחוגו תג לר', ויחי תקמב, א.
כב, מ, ולקחתם לכם ביום הראשון,

נח קעד, ב.
כב, מב, בסוכות תשבו שבעת ימים,
וירא חסו, ב.

כה יג אטס קצור תראה וכולו לא תראה ויגש חמר, א.
כה, ה וישא בלעם את עיניו וישלח קסו, ב.

כה, ה מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל, וישלח קסא, א.
כה, ה והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו, וישב רגה, ב.
כה, ה וירא פנחס וגרי ויקח רומח בידו, ויגש חסג, א.

פנחס

כה, יא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, וישלח קסב, ב.
כה, יא בקטור את קנאחי בתוכם, וישב שיב, ב.
כה, יג והייתה לו וגרי בריח כהונת עולם, חיי תקד, א.
כה, יג והייתה לו ולורעו אחריו וגרי, ויכפר על בני ישראל, ויגש חגו, ב.

כה, יז צורר את המדינים והכיתם אותם, וישלח רה, ב.
כה, נג לאלה תחלק הארץ, וישב רלה, א.
כה, א ותקרבנה בנות צלפחד וגרי, ויחי תקיב, ב.

מפלות
ל יג אשה הפרם ודי יסלח לה, ויחי חקלה, ב.

לא טו החייתם כל נקבה, הן הנה חזי לבניי בדבר בלעם, וישב חסב, א.

מסעי
לג א אלה מסעי בניי וגרי, וישב חס, א.
לג, ב ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם עפ"י ד, לך רסה, א. וישב חס, א.

לה, ב זאת הארץ אשר חפול לכם במחלה, לך רעה, ב.

דבורים
א י חננלם היום ככוכבי השמים לרוב, לך של, א.
א כה ערים גדולות ובבורות בשמים, וישב יד, ב.
ב, ה אל חדר את מואב, לך רעס, א.

ואתחנן

ג כה ויתעבר ד בי למענכם, וירא חמת, ב.

ה, ה כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, בראשית קיג, ב.

ה, ה ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים, בראשית קג, א.

ה, לא כי קל רחום ד אלקיך לא ירפך ולא ישחיתך, ויחי חקסד, א.

ה, לה או הנסה אלקים לברא לקחת לו גוי מקרב גוי, תולדות תרי, א. וישלח רה, ב.

ה, מא או יבידל משה שלש ערים, וישב רצב, א.

ה, כה מי יתן והי לבבם זה להם ליראה אותי, וישב רס, ב.

ה, ה ואהבת את ד אלקיך בכל לבבך וגרי ובכל מאודך, וישלח קסה, א. וישב חמו, א.

ה, ה בשבתך בביתך וסלכתך בדרך, תולדות חקסה, ב.

ה, ב ולא חתנם, וישלח קס, א. וישב חכא, א.

ה, ה כי אתם המעט מכל העמים, לך רי, א. חיי חקכה, ב.

עקב
ה יב והי עקב תשמעון, נח קנה, ב.

ה, ג כי לא על הלחם לבדו יחיי האדם, כי על כל מוצא פי ד וגרי, ויצא צב, א.

ה, כ כנוים אשר ד מאביד מפניכם כן תאבדון, לך רמב, א. וישלח קנב, א.

ט, א שמע ישראל אתה עובר היום את הירדן, וישב שג, א.

ט, ית ואחננל לפני ה, וירא תיא, א. י יב מה ד אלקיך שואל מעמך, כי אם ליראה, בראשית סו, ב.

י, יו ולא יקח שוחד, ויחי חקעה, א. י ית ואחננל גר לתת לו לחם ושמלה, ויצא מה, א.

י, כה את ד אלקיך תירא, לך רט, א. יא, י כי הארץ אשר אתה בא שמה לא כארץ מצרים וגרי, וישלח קמח, א.

ויגש חלו, ב.

י, כה את ד אלקיך תירא, לך רט, א. יא, י כי הארץ אשר אתה בא שמה לא כארץ מצרים וגרי, וישלח קמח, א.

ויגש חלו, ב.

 KolSatmar.com

יא, יב עיני ה אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, לך רנב, א. וישלח קסא, ב.

יא, יד ואספת דגנך, ויצא צח, ב. מקץ שלו, א.

יא, כא למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה, תולדות, חרמח, ב. ויצא ה, ה ויצא עג, ב. עו, א. וישב חס, ב.

ראח

יא, כו ראה אנכי נותן לפניכם היום, וישב שיט, ב.

יב, כ כי ירחיב ה אלקיך את גבולך, לך רכב, ב. שם רעד, ב.

יב, כט כי יכרית ה אלקיך את הגוים וגרי, חיי חקלה, ב.

יב, ל איכה יעבדו הגוים וגרי ואעשה כן גם אני, חיי חקלה, ב.

יג, ה כי יסיתך אחיך בן אמך, וישלח קנא, א.

יג, ה אשר לא ידעת אתה ואבותיך, לך רמו, ב.

יג, ט לא תאבה ולא תשמע אליה, וישלח קע, א.

יג, ית ולא ידבק בידך מאומה מן החרם וגרי, ויצא מה, ב. וישלח קס, ב. וישב רנו, א.

יג, ית ונתן לך רחמים ורחמך, וישב חסו, א.

סו, י ולא ירע לבבך בחתך לו, וישב חסה, א. שם חסו, ב.

סו, י כי בגלל הדבר הזה, וישב חסה, ב.

סו, יו איש כפתנת ידו וגרי, ויחי חקב, א.

שופטים

סו, יט כי השוחד יעור עיני חכמים ויטלך דברי צדיקים, נח קנה, א. וירא שטס, ב. וישלח קצו, א.

יז, ה וקמת ועלית אל המקום וגרי, ויצא נב, ב.

יז, יא לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, ויחי חקמה, ב.

יז, יד ואתה לא כן נתן לך ה אלקיך, וירא חמב, ב. ויצא מט, א.

מקץ שכב, ב. וישב חנו, א.

לה, ה' תורה צוה לנו משה מורשה,
לך רסה. א.
לה, ה' יחי ראובן ואל ימות, ויחי
תקעה. ב.
לה, י' ישומו קטורה באפיך וכליל
על מובחך, תולדות תקנה. ב.
לה, ית, שמח זבולן בצאתיך, וירא
תמנ, ב' ויחי תקלה, א.
לה, כז, אין כקל ישורין רוכב שמים
בעורך, וישלח קלה, ב' שם קנה,
לה, ג' ויראהו ד' וכר עד הים
האחרון, לך רכה, א.
לה, ה' אשר נשבעתי לאברהם ליצחק
וליעקב לאמר, ויחי תצנ, ב'.
לה, ה' הראיתיך בעיניך ושמה לא
תעבור וירא תמא, א.
לה, ט, ויהושע בן נון מלא רוח
חכמה כי סמך משה את ידיו עליו,
נח קסט, ב'.
לה, י' ולא קם נביא עוד בישראל
כמשה בראשית י' ב' עה, א. וישב
רכו, א.
לה, יב, ולכל היד התחוקה ולכל המורא
הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל,
בראשית ית, ב' יט, ב' לא, א. לה, ב'.
מה, ב' נז, ב' נח, ב' ט, ב' סד, ב'.
סג, ב' עא, א.

תרגום אונקלוס

לך — ואת הנפש אשר עשו, דשעבידו
לאורייתא, לך רלו, א. רס, א. ויחי
תקעה, ב.
וירא — הישלא מה' דבר, והיחסי פן
קום ד', וירא תלא, א. — כי ידעתיה,
ארי גלי קדמי וכז', וירא שצב, ב'.
וירא תלא, א. — במרמה בחכמה,
וישלה רב, ב'.
תולדות — מאה שפרים, מאה בדשפרוהי,
וירא תלא, א. — במרמה בחכמה,
וישלה רב, ב'.
וישב — כי בן זקונים, ארי בר חכים
הוא לי, בראשית מד, א. תולדות
תקנה, א. — מה בצע, מה ממון
נתחני לנא, וישב רמה, א. רגב, א.
— לכוה, וילמא נחי לחור, וישב
רכה, א. — ואת כל אשר עושים

כה, יא, והויתייך ד' לטובה בפרי
בסנך וגוי, נח קסט, ב' ויצא צו, א.
כה, לב, בניך ובנותיך נתונים לעם
אחר, וישלח קצב, א.
כה, מז, תחת אשר לא עבדת את
ד' אלקיך בשמחה, לך רז, א.
כה, מה, ונתן עול ברזל על צואריך,
וישב רעה, ב' ויחי תקו, א.
כה, נט, והפלא ד' את מכותיך, תולדות
תרכו, א. וישלח קיד, ב' שם קנה,
ב' שם קעה, ב' וישב תנב, א. ויחי
תצד, א. שם תקי, א.

נצבים

כט, ט, אתם נצבים היום, וישלח
קפה, ב'.
כט, יד, את אשר ישנו מה עמנו
עומד היום, בראשית נט, ב'.
כט, יז, מן יש בכב שורש מורה ראש
ולענה, נח קעז, ב'. וישלח קבא, א.
כט, יח, לאמר שלום יהי לי כי
בשרירות לבי אלך, בראשית צו, ב'.
כט, כב, כמהפכת סדום ועמורה,
וירא תלו, א. שם תלא, א.
ל, י' ושבת עד ד' אלקיך, וישב
רצו, א. ויחי תקעה, ב'.

וילך

לא, יח, ואנכי הסתר אסתיר פני ביום
ההוא, נח קצד, א. ויצא מה, א.
לא, כא, והי כי תמצאן אותו רעות
רבות וצרות, וישלח קפא, ב'.
לא, כא, כי לא תשכח מפני ורעו,
וישלה קעז, ב'.
לא, כז, לקוח את ספר התורה הזה,
וירא תג, ב'.

והאזינו

לב, ט, כי חלק ד' עמו יעקב חבל
נחלתו, תולדות תר, ב'.
לב, כא, בגוי גבל אכעיסם, וישלח
קפב, א.
לב, כז, לולי כעס אויב אגור, ויצא
ס, ב'.
ברכה
לב, ב' ד' מסיני בא וזרח משעיר
למו, נח קנז, א. חיי תקלה, א. ויצא
יז, ב'.

יט, ה' ואם ירחיב ה' אלקיך את
בבולך וגו' ויספת לך עוד שלש ערים,
וישב רצב, ב'.
כ, א. וראית סוס ורכב עם רב
ממך, לך שיג, א. ויחי תקנה, ב' שם
תקס, ב'.
כ, ב' וגש הכהן ודבר אל העם
שמע ישראל וגו', וירא תו, א.
כ, ה' מי האיש הירא וירד הלכב,
לך שצב, א'.
כא, ה' וגשנו הכהנים וגו' כי במ
סחר היא לשרתו, וישב תעז, ב'.
כא, ה' וידעו לא שפכה את הדם הזה
וענינו לא ראו, וישב רנו, ב' וישב
תעא, א. שם תכא, א'.
כא, ה' כפר לעמך ישראל אשר מדיה,
חיי תעא, א'.

תצא

כג, י' וגשמת מכל דבר רע, ויחי
תקסט, א'.
כג, טו, כי ד' אלקיך מתהלך בקרב
מחניך, תולדות תרלא, ב'.
כג, יט, לא תביא אתנן וזונה ומחיר
כלב, לך רצב, א'.
כג, כב, וכי תחלל לגדור, ויחי תסו,
ב'.
כד, ה' כי ימצא איש גונב נפש
מאחיו, וישב רל, א. שם רפה, ב'.
כה, יג, לא יהי לך בכיסך אבן ואבן,
ויגש תלב, א'.
כה, יח, אשר קרד בדרך, ויחי תקנו,
א'.

תבא

כו, ג' הגדתי היום לך אלקיך כי
באתי אל הארץ, תולדות תרגא, א'.
כו, ה' אומי אויב אבי וירד מצרימה,
ויצא כט, א. וישב רגב, א'.
כו, ו' ויורעו אוהבו המצרים, לך
שיג, ב' שיי, א. ויחי תקלה, ב'.
כו, ט, ויביאנו אל המקום הזה,
תולדות תרגא, א'.
כו, יא, ושמחת בכל הטוב, ויצא עז,
ב' ויחי תקמ, א'.
כו, כד, אורח מכה רעוה בסתר,
וישלה קפו, ב' וישב רפה, א'.

ויחי — עלי עין, בגותיקה דשלוניא
מרקוין עלך וכו' חס לך יוסף ברי
דלא תליא עינך בתודא מנוון ויחי
תקנא, א.

פנחס — הנני נותן לו וכו' אעבידי
מלאך קיים וכו', וישלח קמו, א.

רש"י על התורה

בראשית — בראשית לא הי צריך
להתחיל אה"ת אלא מהחדש הזה
לכם, בראשית יב, ב, טו, א, יג.
ב, נג, ב, גו, ב, סב, א, סד, א, סה,
א, סו, ב, סח, ב, עז, ב, עז, ב.
פא, א, לך רצו, א, שה, א. — בראשית,
בשביל התורה ובשביל ישראל שנקרא
ראשית, בראשית יא, א, ויצא גו, א.
— ברא אלקים, בתחלה עלה במחשבה
לברוא במדהיד, בראשית יו, א. —
תהו ובהו, שאדם תוהו ומשומם
בראשית מט, א. — יום אחד, לפי
שהי גמליה יחיד בעולמו וכו'
בראשית נא, א, פג, א. — עץ נור,
והיא לא עשתה כן, בראשית לה, ב.
צא, א. — וירא אלקים את תאור כי
טוב, אין נאה לו ולחושך שישתמשו
בערוביאי, ויגש תלו, ב. — נעשה
אדם בצלמינו, אע"פ וכו' ויש מקום
למינוס לרדות לא נמצא הכי מלמד
ד"א וכו', בראשית לה, ב, ה'
אלקים, ה' הוא שמו אלקים שהוא
שופט, בראשית מז, א. — ולא תנעו
בו, הוסיפה על הציווי למיכך באה
ליוי ברעון, בראשית קג, א. — לא
מות חמורון, כשם שאין מיתה בגניעה
כן אין מיתה באכילה, בראשית קג
ב. — ואיבה אשית, לא נתכונת אלא
שימות אדם וכו' ותשא את חוה,
בראשית לא, ב. — ויראו בני האלקים,
בני השרים והשומסים ד"א הם השרים
ההולכים בשליחותו של מקום וכו',
נח קעב, ב. — וינחם ה' כי עשה
אילו ה' בעליונים ה' ממדין, בראשית
לט, ב.

נח — אלה תולדות, עיקר תולדותיהן
של צדיקים מצות ומעשים, נח קעו,

וישלח — כי ירא אנכי אותה, ארום
מסתפי אנא מני דהוא עסק באיקרא
דאבוי, וישב רלה, ב. — הכוונה
יעשה, לא יאי למהוי מתאמר
בכנישתהון דירשאל ערלאין סאיבו
לבחולתא וכו' לברתי דיעקב, וישלח
רג, א, רה, א.

וישב — המלך תמלוק, הלהמלך אנת
מרמי עלנא אין למשלט אנת סביר,
וישב ריו, א. — הלא אחך רועים
בשכם, ודחיל דילמא יתון חינאי
וימחינון על עיסק די מחו ית חמור
וית שכם, וישב רפה, א. — מה
בצע, מה הגיית ממון יהי לך, וישב
רמה, א, רנג, א. — פן נהי לבנו,
דילמא אורי לגחור וישב רמה, א.
מקץ, — הני יכלין מצראי לכהל
עם עבראי לחמא ארי בעירא דמצראי
דחלין לי עבראי אכלין, ויגש תמ, ב.
ויגש — ויגש אליה, ארום משעתא
דאתינן לחתך הות אמר לך פן קדם
ד' אנא דחיל, ויגש תלא, ב, תג, ב.
— ויאחזו, ובנו להון בתי מדרשין
ופלטינ, ויגש תפג, ב, ויחי תקלג, ב.
ויחי — וישבע יוסף, ואומי יוסף וכו'
ולא חזיוון למיסק ממצרים עד זמן
ויתרון תרין פרוקי, ויחי תצא, ב.
— כן יברך ישראל, ית יניקא ביומא
דמהולתא, ויחי תקנט, ב. — האספו,
אוכבו מסובאותא ויחי תקנו, א.

תשא — וירא את העגל ואת המחולות,
וסטנא ה' בגוי מספס ומשור, בראשית
צט, ב.

שלח — היש בה עץ, האית בה אילנין
דמיכל, בראשית פח, א.

תרגום ירושלמי

ויצא — ויאמר יעקב כאשר ראם, ואמר
יעקב כד חמא יתהון דילמא משיירין
מן לבן אחוי דאמא אינון וכו',
וישלח קעב, ב.
ויגש — ויגש וכו' דאין שליף אנא
חריב וכו' לית אנא מחזיר יתה
לחיקא עד זמן דנימלי כל ארעא
דמצרים קטולין, ויגש תמו, ב.

שם הוא הי עושה, וית כל די עברין
במימר הוי מתעביר. ויחי תקיד, ב.
חקפא, ב.
מקץ — ובלעדיך לא ירים, בר ממימרך
לא ירים גבר ית ירי למיחד זין
וכו', מקץ שצב, א. — צפנת פענח,
גברא דמטמרן גליין לי, מקץ שמב,
א. — כי לא יוכלון המצרים לאכול
את העברים, ארום בעירא דמצראי
דחלין לי עבראי אכלין, ויגש תמ, ב.
ויחי — בחריב ובקשתי, בצלוצו ובבעותי
וישלח קכה, ב. — בן פורת, ברי
דסגי יוסף, לך רי, ב, רכא, ב.
— התחת אלקים אני, ארי דחלא דרי
אנא ויחי תקפא, א.

שמות — אשר לא ידע את יוסף די
לא מקיים גזירת יוסף מקץ שם, ב.
בשלח — ד' ימלון לעולם ועד, ד'
מלכותי קאים, וירא שצה, א.
יתרו — על שלשים ועל רבעים, לבנין
מרדין על דר תלתיאי, תולדות תקנא,
ב.

בחוקותי — וחרב לא תעבור, וקטלין
חברא לא יעידון בארעכון, וישלח
קכה, ב.

תרגום יונתן בן עוזיאל

בראשית — ויראו בני האלקים, וכחלן
ופסקן ומהלכין בגילוי בשרא, תולדות
תרל, א.

לך — ויחי לו צאן ובקר, והוה לי
מרילי, לך ריב, א.

חיי — ויחי אחרי מות אברהם וכו',
ומן בבלל דלא הוה אברהם צבי
לברכא ית ישמעאל בגין כן לא בריך
ית יצחק, תולדות תרגס, א.

תולדות — ויעש גם הוא מטעמים וגו',
ועכב מימרא דה' מיני צידא וכי
ואשכח כלבא חרא וקטלי וכו', וישלח
קנו, א. — ויחדד יצחק וכו', ויחי
תבשילי עלת באגופי היך ריחא
ידקוד גיהנם, תולדות תקסד, ב. —
יקרבו ימי אבל אבי, ובכן אנא
קטיל ית יעקב אחי ואנא משתבח
קטיל וייתי, תולדות תרלד, א.

עד שיבא מלך המשיח, לך רש, א.
וישלח קדו, ב. — וגם את הנבי, וגם
לרבות ר', מלכויות, וישלח קטב, א.
ודור רביעי, לאחר שיגלו למצרים
יהיו שם ג' דורות והרביעי ישובו
לארץ הזאת, לך רש, ב. — כי לא
שלם עון האמורי, שאין הקב"ה
נפרע מאומה עד שתחמלא סאתה חיי
חפס, ב. — חמסי עליך, דברך אתה
חומס ממני, נח קלא, ב. — ויפול
אברם על פניו, ממורא השכינה שעד
שלא מל לא הי' בו כח לעמוד, נח
קסא, ב. — ונתחין לגוים, ישראל
ואדום, לך רצו, א. — לו ישמעאל
יחי, הלואי ישיח' ישמעאל איני כדאי
לקבל מותן שכר כזה, לך רש, א.
— יחי' לנליך, יחי' ביראמיה, לך
רש, א. — שנים עשר נשיאים
כעננים יכלו, לך שב, א. — בעצם
היום הזה, ביום ולא בלילה וכו'
ושלא יחי' אויביו אומרים אילו
ראינוהו לא הנתנוהו וכו', וירא ש, ב.

וירא — וירא אליו, לבקר את החולה,
שפא, א. — באלוני ממרא, הוא שנתן
לו צעה על המילה, וירא שנה, ב.
שנה, ב. שסא, ב. שצג, ב. שפא, ב.
— יושב, ישב כתיב א"ל הקב"ה שב
ואני אעמוד, וירא שנה, ב. שצו, א.
פתח האהל, לראות אם יש עובר
ושב, וירא שצו, ב. — כחום היום,
הוציא הקב"ה חמה מנחיקה, וירא
שפה, א. שפו, א. — והנה שלשה
אנשים, מלאך אחד עושה שחי
שליחותו, וישלח קטב, א. — ואמר
אזני, לגדול שבהם וכו' דא קודש
הוא, וירא תה, א. תה, א. — וסעדו
לבכם, מכאן שאין יצה"ר שולט
במלאכים, וירא שפו, א. חיה, ב.
חיה, א. — קמח סולת, סולת לעונות
קמח לעמלן של סבחים וכו', וירא
חבא, ב. — ויחא חמאה, ולחם לא
הביא לפי שסירסה שרה נדה וכו',
וירא שפה, א. חבא, א. — ויחמלא,
נראו כמו שאכלו, וירא חבא, ב.
— איה שרה אשתו, כדי לשבר לה

א. — עד מקום שכם, להתפלל על
בני יעקב כשיבאו להלחם בשכם, לך
רמב, א. — והכעניו את בארץ, הי'
הולך וכובש את איי מורעו של שם
שבחלקו של שם נפלה, לך רש, ב.
שיט, א. — ויבן שם מזבח, על בשורת
הזרע ועל בשורת איי, לך שיה, ב.
— למען ייטב לי בעבורך, יתנו לי
מחנות, לך ריב, א. רבו, א. רלו,
א. שו, ב. — על דבר שרי, עפיי
דיבורה היא אומרת הן והוא מכה,
וישלח קכו, ב. — וילך למסעיו,
בחזרתו פרע הקפותיו, לך ריב, א.
— ולא נשא אותם הארץ, ולא נשא
אותם מרעה הארץ, לך שט, ב. —
אנשים אחים אנתנו, דומין בקלותם
פניו, לך שיה, ב. — רעים, בגופם
וחסאים בממונם, לך שיה, א. — אחרי
הפרד לוט, כי' שהרשע עמו הי'
היכידו פורש במנו, לך רעת, א. שיה
ב. שיט, א. — והם בעלי ברית אברם,
שהשיאו לו צעה על המילה, וירא
שפא, ב. — עד דן, שם תשכח
שראה שעתידין בניו להעמיד שם עגל,
לך, שכא, ב. — ויחלק עליהם לילה,
סרס המקרא וכו', לך שכב, א. —
עד חובה, דן קורא חובה ע"ש ע"ז
שעתידיה להיות שם, לך שכא, ב.
— ויתן לו מעשר מכל, לפי שהי'
כהן, ויצא יג, ב. — ואם אקח מכל,
ואית' לתת לי מבית גנוזך לא אקח,
לך רצה, ב. שכב, א. — דמשק
אליעזר, דולה ומשקה מתורת רבו
לאחרים, לך רפא, ב. — והאמין בה,
לא שאל לו אות על זאת אבל על
ירושת הארץ שאל לו אות, לך רצה,
ב. שלא, ב. — ויצא אותו החצוצה,
הוציאו מחללו של עולם, לך של, א.
מקץ שלא, א. שסא, ב. ויגש תעד,
ב. — והאמין בה, שאל לו הודיעני
באיוה זכות יתקיימו בה, לך רצו,
א. שלא, ב. — ויחשהו לי צדקה,
הקב"ה חשהו לאברהם לזכות ולצדקה,
לך שכט, ב. שלב, א. —
וישב, רמז שיבא דוד בן ישי
לכלותם ואין מניחין אותו מן השמים

א. קעת, ב. — בדורותיו, יש מרבותיו
וכו' ויש שדורשים בגואי, נח קלת,
א. קסד, א. — את האלקים התהלקי,
נח הי' צריך סעד לתמוכו, נח קטב, ב.
— חמס, גזל, נח קעב, ב. — כי
השחית כל בשר, אפי' בהמה חיי
ועוף נזקקין לשאינן מינו, נח קכו,
ב. — עשה לך תבת, ולמה הסריתו
בבנין זה כדי שיראוהו וכו', ואולי
ישובו, נח קפו, א. — מהרעוף למיגוה,
כל שהחיבה קולטוהו הכניס בה, נח
רא, א. — ראיתי צדיק, מקצת שבחו
של אדם בפניו, נח קנב, ב. קסה, ב.
— הסתורה, העתידה להיות טהורה
למדנו שלמד נח תורה, נח קיט, א.
קכו, ב. קלט, א. — ר. — מפני
המבול, נח מקטני אמונה הי',
נח קעת, ב. קטא, ב. קצח, א. קצט,
א. ויצא סט, א. — ויהי הגשם,
כשהורידן הורידן ברחמים, נח קעת,
ב. — ויזכור אלקים זה השם מדת
הדין הוא ונהפכה למדת רחמים וכו'
ויהי תקפו, א. — עד יבשת המים,
מוכן הי' העורב לשליחות אחרת בימי
אליו, נח קלט, ב. — להיות גבור,
להמריד כה"ע על הקב"ה, נח רד, ב.
— על כן יאמר, על כל אדם מרשיע
בעונות פנים וכו' יאמר זה כנמרוד
נח רה, א. — על פני תרח אביו,
הי' תרן יושב ואומר בלבד אם אברם
נוצה אני משלו, ויחי תק, א. —
וימת תרח בחרן, למה הקדים הכי'
מיתתו של תרח ליציאתו של אברם
שלא יתא הדבר מפורסם וכו', לך
ריט, א. רכז, ב.

לך — לך לך, להנאתך ולטובתך, לך
רו, א. — לך לך, כאן אי אתה זוכה
לבנים וכו', לך ריא, ב. — לך לך,
ועוד שאודיע טבעך בעולם, לך רז,
א. — אשר אראך, לא גילה לו הארץ
מיד כדי לחבבה בעיניו, לך רי, ב.
ריא, ב. רנה, א. רטו, א. — ואעשה
לגוי גדול, לפי שהודך גורמת להשגשג
דברים וכו', לך ריא, ב. — והי' ברכה,
זהו שאומרים אלקי אברהם וכו' בך
חומטין וכו', לך רית, ב. ויחי תקמב,

כוס של ברכה, וירא שפת, א. —
 והוא אחריה, הפתח הי' אחר המלאך,
 וירא תל ב. — ואני וקנתי, שינה
 הכחוב מפני השלום וכי, וירא שסב,
 א. תלא, א. — כי צחקת, כי משמש
 בד לשונות, וירא תלא, א. — אשר
 אני עושה, בסדום, וירא ששט, ב.
 — ואברהם היו יחי, וכר צדיק
 לברכה הואיל והוכירו ברכו, וירא
 תלה, ב. — כי ידעתי, לשון חיבה,
 וירא שצב, ב. — ויגש אברהם, מצינו
 הגשה למלחמה וכי ולכל אלה נכנס
 אברהם, וירא תמו, ב. תמו, ב. תמו,
 א. תמט, א. — חלילה לך, חולין הוא
 לך יאמר כך הוא אומנתו וכי, וירא
 שמה, ב. — כדבר הזה, לא הוא
 ולא כ"י, וירא ששלט, ב. — עפר
 ואפר, כבר הייתי ראוי להיות עפר
 ע"י המלכים וכי, וירא שג, ב.
 — המלאכים, לאברהם שכחו גדול
 והיו המלאכים תדירין אצלו וכי, נח
 קצו, ב. — ולוט יושב, אחוה היום
 מינוהו שופט עליהם, לך שיה, א.
 — יצחק לי, ישמה עלי ומ"א הרבה
 עקרות נפקדו עמה וכי, וירא שפת,
 א. — מצחק, לשון ע"א וכי, וירא
 תמט, א. ויחי תקסא, א. — שמע
 בקולה, למדנו שהי' אברהם ספל לשרה
 בנביאות, וירא תמט, ב. ויחי תמט, ב.
 — את קול הנער, מכאן שיפה תמלת
 החולה מתמלת אחריהם, תולדות תרב,
 ב. וישלח קיג, ב. — באשר הוא
 שם, לפי מעשים שהוא עושה עכשיו
 הוא גדון, וירא תמט, ב. ששג, ב.
 בקרניו, שהי' רץ אצל אברהם
 והשטן סובכו ומערבבו, לך רטו, א.
 — בתר ד' יראה, שיאמרו לימי
 הדורות, בראשית ג, א. — אחרי
 הדברים האלה ויגד, בשרו הקב"ה
 שגולדו רבקה בת זוגו, חי תקב, ב.
 חי — ויחיו חי, בת קבא כי וכי
 כולן שוין לטובה, חי תנג, א. תסא,
 א. — לספד לשרה, נסמכה מיתח
 שרה לעקיות יצחק לפי ש"י בשורת
 העקידה וכי פרוחה נשמחה ממנה, חי
 תנא, א. — גר וחושב, ומ"א אם

תרצו הריני גר ואם לאו אחי חושב
 וכי שאל הקב"ה וכי, חי תנע,
 א. תמט, ב. — ותקטס, א. — ומצלו לך
 לשון בקשה, חי תנע, א. — ויקס
 שדה עפרון, תקומה היתה לו, תולדות
 תרלב, ב. ויצא לת, ב. ויגש תמה,
 ב. — תחת ירכי, לפי שהנשבע וכי,
 ויחי תפנ, א. — תחת ירכי, מילה
 היתה מצוה ראשונה ובאה לו ע"י
 צער והיתה חביבה עליו ונטלה, וירא
 שסא, ב. — ונקית משבועתי, וקח
 לו אשה מבנות ענר אשכול וממרא,
 חי תנע, א. — וירך, אמר עשיר
 הוא זה ונתן ענינו בממון, חי תקטב,
 א. ויצא תה, ב. וישלח קצו, א.
 פניתי בניה, מצי"א, חי תקטב, ב.
 תקטב, א. — ויפתח, תחיר זמם שלהם
 וכי שלא ירעו בדרך בשדות אחריהם,
 חי תקטב, ב. — אלי לא תלך, בת
 הי' לו לאליעזר והי' מחזר למצוא
 עילה וכי ואין ארור מרבק בברוך,
 חי תמט, א. תנע, ב. תקטב, ב. תקטב,
 ב. תולדות תרב, א. — לא נכל
 דבר אליך, למאן בדבר הזה לא ע"י
 תשובת דבר רע ולא ע"י תשובת דבר
 הגון, חי תנע, ב. תקטב, ב. תקטב,
 א. תקיח, א. — ונשאלה את פיה
 מכאן שאין משיאין את האשה אלא
 ע"י דעתה, חי תמט, ב. ותאמר
 אלך, מעצמי ואף אם אינכם רוצים,
 חי תנע, א. תקי, א. תקטב, ב. —
 קטורה, זו הגר ונקראת קטורה ע"ש
 שנאים מעשיה כקטורת, חי תקלל, ב.
 — ויתן אברהם וכי, ברכת ידיחיקי
 נתן לו חי תקטב, א. — הפליגים,
 חסר כי שלא היתה אלא פלגש אחת,
 חי תקב, ב.

תולדות — ואלה תולדות, יעקב ועשו
 האמורים בפרשה, תולדות תקצ, ב.
 תקצו, ב. תקטס, א. תקטס, ב. תרמט,
 ב. — אברהם הוליד, לפי שזיו
 ליצני הדור אמורים וכי צד קלסתר
 פניו דומה, תולדות תקמה, א. תקמט,
 א. תקט, ב. תקמט, א. מקץ שנא, ב.
 — ויחי יצחק בן ארבעים שנה וכי,
 המתין לה עד שתאה ראוי לעמא

ג' שנים ונשאה, חי תקלב, א. תולדות
 תקטב, א. — ויעתר לו ה', לו ולא
 לה, תולדות תקטב, א. תקטב, ב.
 תקטב, א. תקצו, א. תקצו, א. תרמ,
 ב. תרב, ב. — ויתרצו, מרבים
 בנחלת כי עולמות, תולדות תקמט,
 ב. תרו, א. — ויתרצו, כשהיתה
 עוברת על פתחי תורה וכי יעקב
 מפרסם לצאת, תולדות תקטב, ב. תרב,
 א. תרי, א. — למה זה אנכי,
 מתאזה ומתפללת על הריון, תולדות
 תקטב, א. תקצו, ב. תקטב, א. תרב,
 א. — לדרוש את ה', לבית מדרשו
 של שם וכי, תולדות תרסו, ב.
 — לדרוש את ה', מה תהא בסופה,
 תולדות תקטב, א. תרסו, ב. — לנוכח
 אשתו, זה עומד בוחית זו ומתפלל
 וכי, תולדות תקצו, א. תקצו, א.
 תרי, ב. — ממעיך יפרדו, מן המעים
 הם נפרדים זה לרשעו וזה לחסדו,
 תולדות תקטס, ב. — וידו אוחות,
 בדין הי' אוחות לו לעקבו, תולדות
 תרה, א. — ויגדלו הנערים, כיין
 שנעשו בני י"ב זה פירש לבתמיד
 וזה פירש לע"א, תולדות תקטא, א.
 תרב, ב. תרכו, א. — איש תם,
 תם אינו בקי בכל אלה כלבו כן פיו,
 תולדות תרכה, ב. — תורוהי, להביא
 תושב"ע"ם הללמים, תולדות תרי, ב.
 — כי גדל מאו, שהיו אומרים ובל
 שרדותיו של יצחק ולא כספו ווהבו
 של אבימלך, תולדות תקעג, ב. —
 כי זקן יצחק, שכחו ענינו מעשגן
 של נשי עשו, תולדות תקעה, ב.
 — שא נא קלך, חרד סניקו ושחוט
 יפה שלא תאכילני גבלה, תולדות
 תרכב, ב. וישלח קנה, ב. — אנכי
 עשו בכורך, אנכי המביא ועשו
 בכורך, תולדות תקטב, א. תקטב, א.
 תקטב, א. תרכו, א. — ויתן לך יתן
 ויחזרו ויתן, תולדות תקטב, א. תקטב,
 א. תרמט, ב. תרמט, א. וישלח קב,
 ב. — ויתן לך האלקים, בדין אם
 ראוי לך, תולדות תקעו, א. תרכו,
 ב. תרמט, ב. — ויחרד, אמר שמא
 עזון יש בי שביכתי, קטן לפני

שם שהי' מתחנן להמתין לו ולא רצה, וישלח קלו, ב. קנו, ב. — ועם אנשיה, עשו ולבן, וישלח קצה, ב. — למה לו תשאל, אף לנו שם מצו משתנין שמוחיו הכל למי שפנות עבודת השליחות, וישלח קלו, ב. קמא, א. — ויורה לו השמש, אותן שעות שמהירה לשקוע בשבילו כשיצא מבאר שבע מיהרה לזרוח בשבילו, וישלח קצה, א. — ואת לאה וילדי' אחוה'נים, אחרון אחרון חביב, וישלח קמא, א. — עד אשר אבוא, ואימתי ילך בימי המשיח וכו', וישב רעו, א. — שלם, שלם בממנו של חסר כלום מכל אותו דורו, וישב ער, ב. — וכן לא יעשה, לענות את הבהולות שהאומות גדרו עצמן מן העריות עיי' המבול, ויגש תמט, א. — במרמה, בהכמה, וישלח רב, ב. — בסת, בטוחים היו על כוחו של זקן, וישלח קנה, ב. — עכרתם, לשון מים עכורים וכו', וישלח רז, ב. — בנימין, למי שהוא 'לברו גולד בארץ כנען' שהוא בנגב וכו', וישלח קמא, א. — את הימים, הרביע וכו' הוא ה' ממור והביא מסולין לעולם, תולדות תקעה, א.

וישב — אלה, אלה ישויהם וגלגוליהם עד שבאו לכלל יעוב, וישב ריג, ב. — אלה תולדות יעקב, ביקש יעקב לישב בשלוה קמץ עליו רגוו של יוסף וכו' אמר הקביה לא דיין לצדיקים, לך רב, ב. תולדות תראם, ב. וישב רט, א. ריב, ב. ריד, א. רסו, א. רכת, ב. רלו, ב. רלט, א. רלט, ב. רמב, א. רמה, א. רגב, ב. רגה, ב. רעב, ב. רס, ב. רסה, א. רעה, א. מקץ שצב, ב. — את דיבתם רעה, ה' מגיד לאביה שהיו אוכלין אבר מן החי, וישלח קסד, ב. — בן זקונים, שגולד לו לעת זקנתו וכו' דא שהי' ווי אקונין שלו דומה, לו, תולדות תקנב, מר, א. לך רעה, ב. תולדות תקנב, א. וישב שיו, ב. — בן זקונים, כל מה שלמד משם ועבר מסר לו, מקץ שסד, א. — ועל דבריו, על דבתם

אל ארץ אבותיך, ושם אחי' עמך אבל בעודך מחובר לסמא אי"א להשרות שכינתי עליך, ויצא ק, א. — והנה התעוררים, אע"פ שהבדיל לבן כולם וכו' היו המלאכים מביאין אותן מעד המסור ביד בני לבן לעד שביד יעקב, ויצא כה, ב. מב, ב. נמ, ב. — העוד לנו, למה נעכב על ירך מלשוב וכו', ויצא נג, א. — הציל, לשון הפרש, ויצא כו, א. — ויפגעו בו מלאכי אלקים, מלאכים של אי"ב באו לקראתו ללחתו לארץ, ויצא קד, א. וישלח — מלאכים, מלאכים ממשי, תולדות תרכו, א. וישלח קה, א. — ברתי, לא נעשיתי שר וחשוב ואינך כדאי לשנוא אותי, וישלח קכב, ב. קלו, א. קס, א. — עם לבן ברתי, ותרי"ב מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, ויצא טז, א. וישלח קמז, ב. קנה, ב. קנש, ב. קסה, ב. קעו, א. רח, א. — ויהי לי שור וחמור, וכו' זו אינה לא מן השמים אלא מן הארץ, ויצא טז, א. וישלח קכב, ב. קשו, ב. קס, א. — שור וחמור, ד"א לומר על שחרים הרבה שור, וישלח קמז, ב. — להגיד לאדוני, להודיע שאני בא אליך, וישלח קמ, ב. — אל אחיך, שהי'ת אומר אחי אבל הוא נוהג עמך כעשו הרשע, וישלח קנו, ב. — ויירא ויציץ, ויירא שמא יהרג ויצר לו אם יהרגו הוא את אחיהם, וישלח קנו, ב. קעה, א. וישב רסא, ב. — לפניהם, ע"כ"ח כי אלהם עמו, וישלח קיג, א. קמב, ב. קג, ב. — קסגוני מכל החסדים, נתמעטו וכו'יח עיי' החסדים והאמת שעשיתי עמי, וישלח קלא, א. קפד, ב. — מיד אחי מיד עשו, שאינו נוהג עמי כאח וכו', וישלח קיט, א. — היטש, בוכותך איסי בוכות אבותיך, וישלח קיג, א. — הבא בידו, ברשותו וכו', וישלח קה, א. קסז, א. — על פניך, אף הוא שריו בכעס שהי' צריך לכל זה, וישלח קל, ב. — ברכתני, הודה לי על הברכות שברכני אבי, וישלח קמא, א. — לא יעקב וכו' וזהו ויברך אותו

גדול, תולדות תקנב, ב. תרלב, ב. — במרמה, בהכמה, תולדות תקפ, א. תרלו, א. — אצלת, לשון הפרשה, תולדות תרלו, א. — הן גביר שמוחי, אם תקנה נכסים הרי הם שלו, תולדות תקנא, א. וישלח קלו, א. — ופרקת עולו, כשיעברו ישראל עה"ת ויהי לך סיפ וכו', תולדות תקנש, ב. תרלו, ב.

ויצא — ויצא יעקב, מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, ויצא עב, ב. — וילך תרגו, יצא ללכת לתרו, ויצא יג, א. — ויפגעו במקום, לא הזכיר הכתוב באיזה מקום וכו', ויצא יב, ב. יט, ב. — כי בא השמש, משמע ששקעה לו חמה פתאום שלא בעונתה כדי שילין שם, ויצא נג, א. — וישם מראשותיו, עשאן כמין מרוב סביב לראשו התחילו מריבות ועיי', ויצא כג, ב. — וישכב במקום, באותו מקום שכב אבל ייד שנים ששמש בבית עבר לא שכל וכו', ויצא פז, ב. — ואלקי יצחק, אף על פי שלא מצוינו במקרא שייחד הקדוש ברוך הוא שמו על הצדיקים בחייהן ויחי תקנו, ב. — בשלום, שלם מן החטא, ויצא מז, ב. — והי' די לי לאלקים, שיחול שמו על מתחלה ועד סוף שלא ימצא פסול בורעי, ויצא ז, א. צד, א. — ויבן, למי שבא בידים וריקנית וכו' למי שרדף אילינו, ויצא טב, א. — כי מלא ימי, שהי' אני פ"ד שנים ואימתי אעמיד ייב שבטים, ויצא צו, א. כז, א. — אשר מנע ממך, אני יש לי בנים ממך מנע ולא ממני, וישב רמ, א. — כאשר ילדת את את יוסף, משגולד שסגו של עשו, ויצא פ, ב. וישב רמד, א. רסה, א. — תנה את נשי, איני רוצה לצאת כ"א ברשות, ויצא כז, ב. — נחשתי, נסיתי בניחוש שלי שעל ירך באה לי ברכה, חיי תעט, ב. — מתי אעשה אב אבני לביתי לצורך ביתי עכשיו אין עושים לצרכי אלא בני, ויצא כז, ב. — ויחמגו, המים נעשים זרע במעיקה, ויצא כה, ב. וישלח קסה, א. — שוב

רעה שהי' מביא לאביהם, וישב ריו,
א. — הבוא נבוא, והלא אמך כבר
מתה, וישב רגנ, א. רגנ, ב. רפא, ב.
— הקבוצ נבוא, מכאן שאין חלום
בלא דברים בטלים, וישב רפא, ב.
— שמר את הדבר, הי' ממתיך ומצפה
מתי יבוא, וישב רלה, ב. — לרעות
את צאן, שלא הלכו אלא לרעות את
עצמן, וישב רפא, א. — מעמק
חברון, מצפה עמוקה של אותו צדיק
הקבור בחברון, וישב שא, ב. — אותו,
כמו את עמל כלומר אליה, וישב
ריו, א. — ונראה מה יהיו תולדותיו,
רוחיק אומרת כן וכו', חי תקיס, ב.
וישב רכס, ב. רפא, ב. שט, ב.
— לא נכנו נפש, מכת נפש זו היא
מיתה, וישב רפא, ב. — בור ריק,
מים אין בו אבל נחשים ועקרבים
יש בו, וישב רצה, ב. — וכתסו את
דמו, ונעלים את מיתתו, וישב רפא,
א. — ויעברו אנשים מדינים, והודיעך
הכתוב שנמכר פסעים הרבה, חי
תפס, א. — וישב ראובן, במכירתו
לא הי' שם שהגיע יומו לילך לשמש
את אביו, וישב רפא, ב. — אנה
אני בא, אנה אברח מצערך של אבא,
מקץ שצו, ב. — חי רעה אכלתה,
החרימו וקללו את כל מי שיגלה
וכו', וישב שח, א. — ימים רבים
וזהו שאמר ללכן זה לי עשרים שנה
וכו', וישב רטו, א. רלס, א. — אבל
שאלה, סימן זה הי' מסור בידי וכו',
אם לא ימות א' מבני ביתי וכו',
וישב רמא, א. וישב תמג, ב. — הנה
שלחתי הנבי הזה, ולפי שרמה יהודה
את אביו בגדי עזים וכו', רמחו גם
אותו, וישב רכז, ב. — הכר נא,
הכר נא בוראך ואל תאבד ג' נפשות,
וישב רכז, א. — ויוסף הורד, שראתה
באצטרולוגיו שלה שעתידה להתמיד
בנים ממנו, וישב שטו, א. מקץ שט,
ב. שעה, ב. וישב תעה, ב. תעה, א.
— לעשות מלאכה, חי'א מלאכתו
ממש וכו', וישב שטו, ב. שכ, א.
וישב תעה, א. — אחרי הדברים, לפי
שהרגילה אותה ארורה את הצדיק

בפי כולם וכו', מקץ שט, ב. — ולא
זכר, בו ביום, וישכחהו, לאחר מכן,
מקץ שכו, א.
מקץ — מקץ, כתרונמו מסוף וכל לשון
מקץ סוף הוא, מקץ שכה, א. מקץ
שנה, א. — ואין פותר אותם, פותרים
היו אותם אבל לא למרעה וכו', מקץ
שכה, ב. שפא, ב. — נער עברי
עבר, אוריים הרשעים שאין טובתם
שלמה וכו', מקץ שעה, ב. — נער,
שוטה ואין ראוי לגדולה, מקץ שפא,
ב. תד, ב. — שבע שנים ושבע שנים,
בשבע שנים הטובות נאמר הגיד
למרעה לפי שהיא סמוך וכו' מקץ
שכו, א' שפא, א. שפא, ב. — ולא
יודע השבע, היא פתרון ולא גודע
כי באו אל קרבנה, מקץ שנו, א.
שפ, א. — הנמצא כזה, הנמשך כדון
אם נלך ונבששו וכו' מקץ שעה, א.
— על כל פני הארץ, אלו העשירים,
מקץ שנו, א. שפא, ב. — למה תחראו,
למה תראו עצמכם בפני בני ישמעאל
וכו' כאלו אתם שבעים, וישלח קלה,
א. — ויתנכר אליהם, נעשה להם
כנכרי בדברים לדבר קשות, וישב
תכה, ב. — ויאסר אותו לעיניהם,
לא אסרו אלא לעיניהם, בראשית
עא, ב. — כדבריהם, שכולכם חייבים
דברך וכו' אבל אני אעשה לכם
לפנים משהיד, וישב תכה, ב. ויחי
תקפו, ב. — האלקים מצא, ויועצים
אנו שלא סרחנו אבל מאת הממוס
נהיתה להביא לנו זאת, וישב תכס, א.
וישב — ואל יחר אפך, מכאן אתה
למד שדיבר אליו קשות, וישב תכה,
א. תלא, א. תמג, ב. — כי כמוך
כפרעה, חשוב אתה בעיני כמלך, וישב
תיו, א. תכה, א. תמ, ב. — כי
כמוך כפרעה, סופך ללקות עליו
בצרית כמו ששקל פרעה, וישב תמ,
ב. תמה, א. — כי כמוך וכו', וכי
זו היא שימת עין שאמרת לשום
ענין עליו, וישב תכה, ב. תמג, א.
— כי כמוך, אם תקניסני אהוב
אותך ואת אדוניך, וישב תמה, א.
— ואחיו מה, מפני היראה הי' מוציא

דבר שקר מפיו, ויחי תקה, א.
— ומה, אביו מצרתו, וישב תנה, ב.
והנה ענייכם ראוות, שאני מהול
ככם, וישב תסא, ב. — כי פי המדבר
אליכם, בלשון הקדוש, וישב תי,
א. ויחי תפס, א. — ויבך, על שני
המקדשות שעתידין להיות בחלקו של
בנימין וסופן ליחרב, וישב תכא, ב.
— את טוב ארץ מצרים, גיבא ואינו
יודע מה גיבא סופה לעשותה כמצולה
שאינן כן דמים, מקץ שנט, ב. — זאת
עשו, כך אמור להם שברשותי הוא,
וישב תע, א. — את כל דברי יוסף,
סימן מסר להם במה הי' עוסק כשפירש
ממנו בפ' עגלה ערופה, מקץ תד,
א. וישב תנה, ב. — אשר רכשו
בארץ כנען, אבל מה שרכש בפדן
אדם נתן הכל לעשו וכו' אמר נכסי
חורן לאיך אינן כדאי ללי, וישלח
קסג, ב. — כל הנפש, עשו שש
נפשות היו לו והכתוב קורא אותן
נפשות ביתו לשון רבים וכו' יעקב
שבעים היו לו והי' קורא אותן נפש
לפי שהיו עובדין לקל אחד, וישלח
קמו, ב. — לפניו, ומיא להורות
לפניו לתקן לו בית תלמוד מממש
תצא הוראה, וישלח ר, ב. מקץ שצו,
א. וישב תפג, א. ויחי תקכו, ב.
ויחי — ויחי יעקב, שכיון שנפטר יעקב
אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל,
ויחי תפג, א. תצה, א. תצה, ב. תצו,
א. תצו, ב. תצח, א. תקב, ב. תקו,
ב. תקי, ב. תקסא, א. — חסד ואמת,
חסד שעושים עם המתים וכו' שאינו
מצפה לתשלום גמול, ויחי תפח, א.
תקו, ב. תקיא, א. תקכ, א. תקכב,
ב. תקכה, ב. תולדות תקכה, ב. — אל
נא תקברני במצרים, סופה להיות
עפרה כנים ומרחשין תחת גופי, ויחי
תקיא, א. — על ראש המטה, על
שהיתה מטתו שלמה, ויחי תתח, ב.
— ומולדתך אשר הולדת, אם תוליד
עוד, מקץ שמה, א. ויחי תקמג, א.
— ואני בבואי, ואע"פ שאני מטריח
עליך וכו', ויחי תקו, ב. תקמג, ב.
— וירא ישראל את בני יוסף, ביקש

צו — צו, ביותר צריך לזרו במקום שיש חסרון כיס, תולדות תקצו, ב. וישלח קצו, ב.

שמיני — בין הטמא ובין הטהור, בין טמא לך לטהור לך, ויש חלו, א. אמור — ילפת, כשסומך גרב אצל חרט קורא לילפת גרב, לך שיד, א. בחר — לא תעשו לכם אלילים, שלא יאמר הואיל ודברו מבגלי עריות וכו' אף אני, ויחי תקלה, ב.

בחוקתי — חמשה מאה, אינו דומה מועטין העושין את התורה למרובין העושין, לך דש, א. — ודרו בכם שונאים, שאני מעמיד שונאים אלא מכם ובכם, ויחי תקסו, א.

שלח — שלח, למה נסמכה פי מרגלים לפי שאמרו נשלחה אנשים וכו' מקץ תג, ב. — שלח לך, לדעתך אני איני מצוה לך, לך ריג, א. שו, ב. מקץ שנג, א. — אנשים, כל אנשים שבמקרא לשון חשבוים, וישב רעא, ב. — היש בה עץ, אדם כשר שיגן עליהם בכותל, בראשית פח, א. — ששב שנים, אפשר אדם בונה בית לבנו הקטן קודם שיבנה לבנו הגדול וכו' לך דש, ב.

קרח — בן יצהר וכו' בן לוי, ולא הזכיר בן יעקב וכו' והבין גזכר שמו על הוכן, ויחי תקסו, א.

חקת — זאת חקת התורה, לפי שהשטן ואוה"ע מונין את ישראל מה מצוה זו וכו', וישלח קצו, א. קעה, ב. — להקדושני, שאילו דברתם היו אומרים ק"ו וכו', בראשית נח, א. — וישלח ישראל, נשיא הדור הוא ככל הדור, בראשית ג, ב.

בלק — מלא ביתו, למדנו שנפשו רחבה, וישב רעא, א. — ויתיצב מלאך ד', מלאך של רחמים הי', בראשית מג, א. — ובגדים לא יתחשב, כשהאומות ביטוהם הם אוכלין עם כאו"א ואין עולה להם מן החששות ותולדות תרגו, ב. — וישא בלעם את עיניו, ביקש להכניס עין רע וכו', וישלח קפו, ב. — לכה איצק, ומה היא העצה אלקיהם של אלו

— ויבלע מטה אהרן, לאחר שנחתקן למטה, מקץ שפג, א. — כצאתי את העיר, אבל בתוך העיר לא התפלל שהיתה מלאה גילולים, ויצא ק, א. בא — ויחי חשך אפלה, ב' מיני חושך, נח קמו, ב. — ויחי חשך, שהיו בישראל באותו הדור רשעים וכו', נח דר, ב. — דבר נא, שלא יאמר אותו דיוק אברהם ועבדו וענו אותם קיים בהם וכו', לך שז, ב. — וילכו ויעשו, מכיון שקיבלו עליהם לעשות מעלה עליהם הכ' כאילו עשו, בראשית ע, א. וירא חט, א. חיי תקס, א. — כן עשו, אף משה ואהרן כן עשו, וישלח קנו, ב.

נשלח — וכו' מושעים עלו, א' מחמשה יצאו וכו', נח קמה, ב. — וילך מאחריהם, מלמד שהיו ישראל נתונים בדיון באותה שעה, לך רלט, א. — אז ישיר, עלה בלבו שישיר ויצא סג, א.

יתרו — חותן משה, כאן הי' יתרו מתכבד במשה לשעבר הי' משה תולה הגדולה בחמיו, ויצא ית, ב. — לפני האלקים, מכאן שהגנה מסעודה שתי' מסובין בה וכו', וירא חכו, ב. — אנשי חיל, עשירים שאין צריכין להתנחף ולהכיר פנים, ויצא מו, ב. — לבית יעקב, אלו הנשים תאמר בלשון רכה, וישב רמ, ב.

משפטים — והאלקים אנה לידו, כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע וכו', וישב רצב, א. — מי בעל דברים, מי שיש לו דין, ויחי תקסו, ב.

תרומה — ועשו לי מקדש, לי לשמי, ויצא עו, ב. ויחי תקלה, א.

חשא — וחלבנה, ללמדנו שלא יקל בעינינו לצרף עמנו באגודת תעניותינו ותפלותינו את פושעי ישראל וכו', חיי תקו, א. תולדות תרכט, ב. — לך דר, לא נתתי לך גדולה חתא, ב. — וישלח קלה, בראשית יח, ב.

ויקרא — ונפש כי תקריב, א' הקב"ה מי דרכו להביא מנחה עני מעלה אני עליו כאילו הקריב ונפשו לך שיהי' KolSatmar.com

לברכם ונסתלקה שכנה ממנו לפי שעתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפרים, ויחי חקכו, ב. תקנא, ב. — שכל את ידיו, השכיל את ידיו לכן, ויחי חקכו, א. — וידגו, כדגים הללו שפרים ורבים ואין עין הרע שולט בהם, מקץ תת, א. ויחי חקנא, א. — ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו, שעתיד יהושע לצאת ממנו שינחל את הארץ, ויחי חקמת, א. — כך יברך ישראל, הבא לברך את בניו וכו' ישימך אלקים כאפרים וכמנשה ויחי חקנ, ב. — וישם את אפרים, להקדימו בדגלים ובחנוכות הנשיאים, ויחי חקכו, א. — ואגידה לכם, ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכנה והתחיל אומר דברים אחרים, וישב חכב, א. ויחי חקמט, ב. תקסא, ב. חקע, א. חקעצ, ב. — יתר שאת, ראוי היית להיות יתר על אחיך בכהונה וכו' ומי גרם לך להפסיד כל אלה פחו כמים, מקץ שעב, א. — בסודם את תבוא ונשי, זה מעשה זמרי וכו', ויחי חקפ, א. — אשר כרית לי, שנטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן ועשה אותו כרי ואמר לעשו טול זה בשביל חלקך במערה, תולדות תרלג, א. ויצא טו, ב. סא, ב. צא, ב. וישב ער, ב. — כאשר השביעך, ואם לא בשביל השבועה לא הייתי מניחך, ויחי חפז, ב. תצא, א. — אבין צוה, שינו בדבר מפני השלום, ויחי חקנ, א. חקפת, א. שמות — ויוסף הי' במצרים, הוא יוסף שנעשה מלך ועומד בצדק, מקץ שפז, ב. — וילך, שהלך בפני בתו, לך רעד, א. — ויגרשוהו, מבצי הנידוי, ויצא יח, ב. — מי אנכי, מה אני חשוב וכו' מה זכו ישראל שתעשה להם נס וכו', ויצא ט, א. — אחי אשר אחי, אחי עמהם בצרה זאת אשר אחי עמם בשעבוד שאר מלכויות וכו', ויחי חקת, א.

וארא — ואני אקשה, מאחר שהתרים נגדי וכו' טוב לי שתקשה לבו וכו' ותכירו את גבורתי, לך רפת, ב.

כו, יט, כי ברשוני היום מהסתפח
בנחלת ד' תולדות תרס, א, ויגש חם,
א.

שמואל ב'

ז, ט, ואחיי עמך בכל אשר הלכת,
ויצא, ח, א.

ח, טו, ויהי דוד עושה משפט וצדקה,
וירא שצו, ב.

יב, יא, הנני מקים עליך רע מביתך,
וישב ריב, ב.

טו, לב, ויהי דוד בא עד הראש
אשר ישתחוה שם לאלקים, תולדות
תרנ"ט, ב.

כא, א, ויאמר ד' אל שאול ואל בית
הדמים, תולדות תרכ"ח, ב.

מלכים א'
ח, יג, בנה בניתי בית זבול לך,

ויחי, תקלה, ב.
ח, טז, לא בחרתי בעיר וכו' ואבחר

בדוד תולדות תרס, א.
יא, טז, ששת חדשים ישב שם יואב

וכו' עד הכרית כל זכר, לך שלב, א.
יז, י, והכרתי לירבעם משתין בקיר,

וישב רכא, א.
יז, ה, והעורבים מביאים לו לחם

ובשר, נח קמ, א.
יח, כא, עד מתי אתם פוסחים על

שתי הסעיפים, תולדות תקכ"ב, א. שם
תקצט, ג, ויגש חלא, ב.

יט, י, ואחור אני לבוי גביא לד',
וישלח קלט, א.

מלכים ב'
ד, ז, ואת ובניך תחיי בנותי, וירא

תנא, א.
ה, ד, ספרה גא לי את כל הגדולות

אשר עשה אלישע, בראשית גה, א.
יג, כא, ויגע האיש בעצמות אלישע

ויחי ויקם, ויחי תקיא, א.
כה, ט, ואת כל בית גדול שרף באש,

ויחי ותקבה, א.
ישעיה'

א, כז, ציון במשפט תפדה ושבי'
בצדקה, בראשית פ"ב, א.

ב, ב, נכון יהי הר בית ד' בראש
ההרים, וירא תכה, ב, ויצא גז, א.

שם עז, ב.

שנשאו לבו לשבור הלחות, בראשית
ט, א, י, א, יג, ב, יט, א, לה, ב.
מה, ב, עא, א.

נביאים

יהושע

א, ח, לא ימוש ספר התורה הזה
מפני, ויחי תקבה, ב.

ב, י, כי שמענו אשר הוביש ד' וכו'
מפניכם, לך שכה, ב.

כה, טו, בחרו לכם היום את מי
תעבדו, תולדות תקצט, ב.

שופטים
א, כז, ויקרא שמה לזו בראשית ג, א.

ד, ו, עשרת אלפים איש מבני נפתלי,
וישב רפט, א.

ה, יא, מקול מחצצים בין משאבים
שם יתנו צדקות ד', ויחי תצה, ב.

ה, יא, צדקת פרונונו בישראל, לך
שלב, א, וישלח קפ"ב, ב, ויחי תצח, ב.

ה, יד, מני אפרים שרשם בעמלק
וישב רט, א.

ה, לא, ואהביו כצאת השמש
בגבורתו, וירא שפ"ב, ב, מקץ שעו, א.

ו, כד, ויקרא לו ד' שלום, ויחי
תקמ, א.

ו, מ, ויחי תורב אל הגוה לבדה
נח קפ"ב, ב.

יא, יז, וישלח ישראל מלאכים,
בראשית ג, ב.

שמואל א'
ב, ו, ד' וכו' מוריד שאול ויעל, ויצא

צד, ב.
ב, ט, רגלי חסידיו ישמור ורשעים

בחושך ידמו, ויצא גא, א.
ג, יז, כה יעשה לך אלקים וכה

יוסיף אם תכחד ממני ויגש תגז, א.
ט, ט, כי לנביא היום יקרא לפנים

רואה, לך רמז, א.
טו, כז, חסאתי כי עברתי את פי

ד' וכו' כי יראתי את העם חיי תפא,
ב.

יט, יח, ודוד ברח וימלט, חיי תקב, א.
כז, יג, מרשעים יצא רשע, ויצא

רצב, א.

שונא זימה וכו', חיי תקמב, ב.
פנחס — ברית כהונה עולם, אע"פ
שכבר ניתנה כהונה לזרעו של אהרן
וכו' אבל פנחס לא בא לכלל כהונה
עד כאן, חיי תקד, א.

דברים — ויחי בארבעים, מלמד של
הוכיחן אלא סמון למיתה וכו', וישב
ש, א, ויחי תקסו, א. — והערים
וכו', ומפני השבועה שנשבע אברהם
לאבימלך לא יכלו ישראל להוציא
ארצם מידם, לך רצו, ב.

ואתחנן — החזקה, שאתה כובש ברחמים
את מדינה, בראשית יח, ב. —

ועבדתם שם אלהים, משאתם עובדים
לעובדיהם כאילו אתם עובדים להם,

תולדות תרס, א. — לא מרבכם, לפי
שאין אתם מגדילים עצמכם כשאין

משפיע לכם טובה, לך רי, א.
עקב — מן תרבה עליך, והלא אם

עושיך רצשם אין מחיראין וכו',
וירא שעה, ב. — ואתנפל לפני ד',

ובו ביום תהרצה הקביה על חטא
העגל וירא תלא, א.

ראה — כי בגלל הדבר הזה, אפילו
אמרת ליתן אתה גוטל שכר האמירה,

ויגש תסה, ב.
שופטים — ויסלף דברי צדיקים, דברים

המצודקים, נח קכ"ד, א. — ועניינו
לא ראה, לא ראינוהו ופסרגוהו בלא

מונות ובלא לור, וישב רגז, ב.
תבא — ויביאנו אל המקום הזה, זה

בית המקדש, ויתן לנו את הארץ,
כמשמעו, תולדות תרגא, א. — מכה

רעהו בסחר, על לשון הרע הוא
אומר, וישלח קפו, ב, וישב רפה, א.

נצבים — והוא יהי לך לאלקים, וכו'
הרבה הנקעסם וכו' כיום הזה שהוא

קיים וכו' והקללות והיסורין מציבין
אתכם לפני, בראשית יז, ב, וישלח

קפה, ב.
האוינו — בגוי גבל, אלו הכופרים,

וישלח קפ"ב, א.
ברכה — שמה ובולון בצאתיך, לפיכך

הקדים ובולון ליששכר שתורתו של
יששכר ע"י זבולון היתה, וירא תמג,

ב, ויחי תקב, ב. — לעיני כל ישראל,

לא ימוש מפני ומפי זרעך וכו', תולדות תרא. א.
 ס, א. קומי אורי כי בא אורך, בראשית כא, ב.
 ס, יט, לא יתי' לך עוד השמש לאור יומם, מקץ שסו, ב. שם שעא, ב.
 ס, כא, ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ, וישלח קפו, ב.
 ס, כב, אני ד' בעתה אחישנה, וירא שפט, ב. בראשית כב, א.
 סא, ה, ועמדו זרים ורעו צאנכם, תולדות תקעה, ב.
 סב, ב, וקורא לך שם חדש, בראשית סג, א.
 סג, א, מי זה בא מאדום חמוץ בנים מבצרה, וישב רצג, א.
 סג, ד, כי יום גמם בלבי ושנת גאולי באה, ויגש תכב, א.
 סג, יא, ויזכור ימי עולם משה עמו, בראשית ג, ב.
 סג, טו, כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וכו', תולדות תקפו, א. ויצא לו, ב.
 סג, יח, למה תתענו ד' מורכך וכו', וישב ריג, א.
 סה, טו, אשר המתברך בארץ יתברך באלקי אמן, תולדות תרגס, א. וישלח קלג, ב.
 סה, יז, כי הגני בורא שמים חדשים וארץ חדשה, וישלח קכג, ב.
 סה, כד, טרם יקראו ואני אענה, וירא חו, ב.
 סה, כה, זאב וטלה ירעו כאחד, וישב רט, ב.
 סו, טו, כי באש ד' שפט, לך רלה, א. **ירמיו'**
 א, ה, בסרם אצורך בבטן ידעתך, תולדות תקצט, א. שם תריב, א.
 ב, ב, זכרתי לך חסד נעוריי, ויחי תקמה, ב.
 ב, ג, קודש ישראל לך ראשית תבואתו, בראשית ג, ב.
 ב, ו, בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם, חיי תק, ב.
 ב, ו, ותבואו ותסמאו את ארצו, ויחי תקטו, ב.

מב, ט, הראשונות הנה באו וחדשות אני מגיד, ויצא מ, ב.
 מד, ב, אל תירא עבדי יעקב, ויצא סח, א.
 מד, כה, משיב חכמים אחור, ויצא סט, ב.
 מה, יז, ישראל גושע בך תשועת עולמים, מקץ תב, א.
 מו, יב, שמעו אלי אביירי לב ההרוקים מצדקה, לך רסג, א.
 מה, טו, מעת היותה שם אני, בראשית נט, ב. וירא תלט, ב.
 מט, ד, ואני אמרתי לריק יצאתי, וישב רמב, א.
 ג, י, מי בכם ירא ד' שומע בקול עבדו, חיי תקט, ב. חיי תעה, ב.
 גא, ו, כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה, בראשית סב, ב. וישלח קכג, ב.
 גא, כג, ושמת' ביד מוגיך, ויצא עא, א.
 גב, יא, הנה ישיכל עבדי ירום וגשא וגבה מגד, בראשית עז, ב. לך רפב, ב.
 גד, ט, כי מי נח זאת לי, נח קלה, ב. שם קנא, ב. שם קנו, א.
 גז, יז, כל כלי יוצר עליו לא יצלה, תולדות תקמה, ב. שם תקפו, א. שם חרלה, א. וישלח קיד, א. שם קמד, ב.
 גה, א, הוי כל צמא לכו למים, וישב רית, ב.
 גה, י, כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים, לך שב, ב.
 גז, יג, בועקך יצילך קבוציך, וישב רעה, א.
 גה, ז, ואל אלקינו כי ירבה לסלות, ויחי תקנת, א.
 גח, יב, ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור דודר תקומם, ויחי תקלה, ב.
 גט, ב, כי אם עונתיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, ויצא כו, א.
 גט, טו, ותחי האמת נעדרת, בראשית צו, א.
 גט, טז, וירא כי אין איש וישתומם כי אין ממניע, וישלח קפו, ב.
 גט, כא, ואני זאת בריתי אוחם וכו',

ב, יא, וגשגב ד' לבדו, וישלח קלד, ב. שם קצג, א.
 ג, ה, ירהבו העצר בוקן, וישב רנ, ב. שם רסט, ב.
 ג, י, אמרו צדיק כי טוב, נח קע, א.
 ג, יא, אוי לרשע רע גמול ידיו יעשה לו, ויחי תקנה, א.
 ה, יח, הוי משיכי העין בחבלי השוא וכעבות העגלה חסאה, לך שיב, ב. ויחי תקסת, א.
 ה, יז, ותכיתי לך המסתיר פניו מבית יעקב, לך רעא, א.
 ה, כג, מצדיקי רשע עקב שחד, תולדות תרעב, א.
 ו, ב, שם כנפים לאחד, ויחי תקסא, א. תקסה, א.
 יא, ד, ושפט בצדק ותוכיח במישור לענוי ארץ, לך רסו, א.
 יא, יג, וסרה קנאת אפרים, ויגש חלג, א. שם חלג, ב.
 יב, ג, ושאתכם מים בששון ממעיני הישועה, בראשית ס, ב. וירא תנא, א. וישב רג, א. מקץ שפט, ב. ויגש חל, ב.
 יז, א, ונולו הגר עליהם וגססחו אל בית יעקב, לך רמה, ב.
 כג, יח, והי' סתרה ואתננה קדש לך, לך שכט, ב.
 כד, יב, ושאתה יוכת שער, חיי שרה תקא, א.
 כו, יז, כמו הרה תקריב ללדת וכו' כן היינו מפניך ד', ויצא קב, ב.
 כז, יא, ביבש קצירה תשברנה, מקץ שעת, ב.
 כט, יז, ואבדה חכמת חכמים, וישלח קנג, ב. שם קעה, ב. שם קפה, ב.
 כט, יח, לכן הגני יוסף להפליא את העם הוזה הפלא ופלא, תולדות תרכה, א. וישלח קנא, ב. קנא, א. קפה, ב. ויגש חנב, א. ויחי תחד, א.
 כט, כב, אל בית יעקב אשר פדה את אברהם, וירא שג, ב. תולדות תקמה, ב. ויחי תקכה, א.
 מ, ה, וראו כל בשר יחידיו כי סי ד' דיבר, לך רצא, א.

יב, יג, ויברח יעקב, חיי תקב, א.
יה, י, צריקים ילכו במ ופשעים
יכשלו במ, ויצא לה, ב.

יואל

ב, כ, ואת הצפוני ארחיק מעליכם
וכו, תולדות תקסו, א.
ב, כו, והללתם את שם ד' אליקים
אשר עשה עמכם להפליא, ויחי חקי, א.

עמוס

א, יא, ויטרף לעד אפו ועברתו שמה
נצח, תולדות תרל, ב, שם תרגח, ב.
ג, ב, רק אתכם ידעתי מכל משפחות
האומה, לך רג, ב.
ה, ב, נפלה לא תוסיף קום בתולת
ישראל, וירא שעו, ב, ויצא, ח, ב,
ויחי תקנז, א.
ח, יא, לא רעב ללחם ולא צמא
למים כ"א לשמוע את דבר ד', לך
רכה, ב, וישלח קעו, ב.

עובדי

א, יח, והי בית יעקב אש ובית יוסף
להבה, תולדות תרלא, א.
א, יח, ולא יהי שריר לבית עשו,
וישלח רח, א.
יונה

ב, יא, ויאמר ד' לדג, וישב רעס, ב.

צפני

ג, ה, הכרתי גוים נשמו פנותם, וישלח
קנה, א.
ג, ה, אמרתי אך תיראו אותה, וישלח
קנה, א.
ג, כ, בשווי את שבותיכם לעיניכם
אמר ד', בראשית מט, ב, לך חצר, א,
ויצא יב, א, וישלח קטו, ב, מקץ שלב,
א.

זכרי

ב, י, כארבע רוחות השמים פרשתי
אתכם, ויחי תקא, א.
ג, ב, יגער ד' בך הבוחר בירושלים,
ויצא קו, ב, וישלח קלו, ב.
ח, ה, כי יפלא בעיני שאיתי העם
וכו' גם בעיני יפלא, לך רפב, א, חיי
תפו, ב, ויחי חקי, א.
ח, י, וליוצא ולבא אין שלום מן
הצר, ויחי תקנב, א.

יחזקאל

א, ג, יחזקאל בן בוזי הכהן, ויצא
ית, ב.
א, ה, וארבעה פנים לאחת, ויחי
תקסא, א, תקסה, א.
ג, יט, ואתה כי הזהרת רשע וכי
ואתה את נפשך הצלת, נח קס, ב.
טו, ז, ואעבור עליך ואראך מתבוססת
בדמך, וישלח קנו, א.
כ, לה, וברוחי מכב המדרים והפושעים,
תולדות תקעב, ב.
כב, כד, את ארץ לא מטהרה לא
גושמה ביום זעם, נח רג, א.
לג, יט, ובשוב רשע מרשעתו ועשה
משפט וצדקה עליהם הוא יחי, ויצא
מה, א, ויחי תקע, ב.
לג, כד, אחד הוי אברהם, נח קלת, ב.
לג, כו, עמדתם על חרבכם וכי והארץ
תירשו, ויחי תקעב, א.
לד, ב, הוי רועי ישראל אשר היו
רועים אותם, וישלח קנב, א.
לה, כה, והשבתי חיי רעה מן הארץ,
נח קלב, ב.
לו, יא, העצמות האלה כל בית
ישראל המה, ויחי תקמה, א.
הורשע

ב, יט, ולא יזכרו עוד בשמם, בראשית
סג, ב.
ד, ב, אלה וכחש ורצות וגנוב וגאף
פרצו, נח קצא, ב.
ה, ז, כרובם כן חסאו לי, וישלח
קנב, ב.
ו, ב, יחיניו מימים ביום השלישי
יקימו, וכו', וירא שפב, ב.
ז, א, כרפאי לישראל וגללה עון
אפרים, ויחי תקנב, א.
י, יא, ואפרים עגלה מלמדה, וירא
חיס, ב.
יא, א, כי נער ישראל ואהבהו
ומצרים קראתי לבני, ויחי תקמו, ב.
יא, ד, בחבלי אדם אמשכם בעבותות
אהבה, וישב רטו, א.
יב, ה, וישר אל מלאך בכה ויכל
בכה ויתחנן, וישלח קלד, ב, שם קנו, ב.
יב, ה, כנען בידו מאוני מרמה לעשש
אהב, חיי תצא, ב.

ג, כה, ושכבה בבשתנו ותכסנו
כלמתנו, ויצא, ה, ב.
י, כג, כי לא לאדם דרכו לא לאיש
והכין את צעדו, תולדות תרס, ב,
ויצא פד, א.
ו, כה, מגור מסביב, וישב רלת, ב.
ט, יא, על מה אבדה הארץ וכי
על אשר עזבם את תורת, לך רכב, א.
ט, טו, כה אמר ד' וכי קראו למקוננות
ותבואינה, תולדות תרכו, ב.
י, ג, שוטטו בחוצות ירושלים וראו
אם יש עושה משפט, נח קפט, ב.
יא, טו, וית רענן יפה פרי תואר
קרא ד' שמך, לך רצה, ב.
טו, א, שלח מעל פני ויצאו, ויצא
ה, ב.
יז, ז, ברוך הגבר אשר יבטח בדי
וכי, ויצא סב, א, שם סג, א.
מקץ שנא, א.
יט, ה, אם לא צויתי ולא דברתי ולא
עלתה על לבי, לך רמא, א.
כב, י, אל תבכי למת ואל תנווד לו,
תולדות תרכו, ב.
כח, ה, ויאמר ירמי' הנביא אמן כן
יעשה ד' וכו', נח קפט, ב.
כט, יא, כי אנכי ידעתי את המחשבות,
וישב שטו, ב.
ל, ז, ועת צרה הוא ליעקב וממנה
יושע, וישב רטו, ב.
ל, י, ואתה אל תירא עבדי יעקב וכו',
ואת זרעך מארץ שבים, וישלח תקמג,
א, ויחי תצב, א, שם תצו, ב, שם
תקיב, ב.
ל, יז, כי נדחה קראו לך ציון היא
דורש אין לה, וישב רכו, א.
לא, יז, קול ברמה נשמע וגו', ויצא
פג, א.
לא, לד, גותן שמש לאור יומם חקות
יח' וכוכבים לאור לילה, וירא שפג, ב.
לג, כה, אם לא בריתי יומם ולילה
חקות שמים וארץ לא שמת, וירא
שפט, א.
מד, יח, ומן אז חדלנו לקטר למלכת
השמים וכי חסרנו כל, מקץ שנו, א.
מט, ז, אבדה עצה מבנים נסרחו
חכמתם, תולדות תרלא, ב.

ה, יט, והאמת והשלום אהבו, ויגש
תנח א, והי' כאלוף ביהודה ועקרון
ט, ה, ויגש נד, א.
ט, עני ורוכב על חמור, וישלח
קכה א.
ט, הנה מלכך יבא לך, תולדות
תרסב, א.
יב, וספדה הארץ משפחות משפחות
לבד, ויגש תלד, ב.
יד, ז, והי' יום אחד וכו' לא יום
ולא לילה, בראשית טב, ב.
יד, ה, והי' ביום ההוא יצאו מים חיים
מירושלים, ויצא ז, ב.

מלאכי

א, א, משא דבר ד' אל ישראל ביד
מלאכי, בראשית נט, ב.
ב, ז, כי שפתי כהן ישמרו דעת
ותורה יבקשו מפיה כי מלאך ד' צבאות
הוא, חיי תפה, ב.
ג, יט, הנה יום בא בוער כתנור
וכו', וירא שפב, ב.
ב, יז, הוגעתם ד' בדברייכם, בראשית
צג, א.
ג, א, הנני שולח מלאכי וגו', ויגש
תלד, א.
ג, יב, ואמרתם שוא עבוד אלקים,
נח קצד, א. וישב רסט, א.
ג, טו, או נדברו יראי ד' איש אל
רעהו ורש"י שם, וישב רסט, א.
ג, כ, וזרחה לכם יראי שמי שמש
צדקה ומרפא, קצד, א.

כתובים

תהלים

א, א, אשרי האיש אשר לא הלך בעצת
רשעים וכו', נח קלט, א, קפד, א, רא
א, לך שיב, א, חיי תעא, ב, תק, א.
תקלג, ב.
ג, א, ממור לדוד בברחו מפני אבשלום
בנו, נח קפו, א, וישב ריב, ב, ויחי
תקעא, א.
ה, ו, ותחסרהו מעט מאלקים וכבוד
והדר תעסרהו, ויצא כה, ב.
ט, יח, ישובו רשעים לשאולה כל
גוים שחיי אלקים, לך רכא, א.

י, ג, ובצע ברך נאצ ד', וישב רמה, ב.
יא, ה, ד' צדיק יבחן וכו', נח קסו, א.
יא, ז, כי צדיק ד' צדקות אהב ישר
יחזו פנימו, נח קלט, ב, קסו, א, שם
קצד, א, וירא תיא, ב.
יד, ז, מי יתן מציון ישועת ישראל,
בראשית פב, א, תולדות תרמא, ב.
יד, ז, יגל יעקב ישמח ישראל,
בראשית פב, א, וישלח קמג, א, מקץ
שלח, א, ויגש תסח, א, ויחי תגג, א.
טו, א, ד' מי יגור באהלך, ויצא קד,
ב.

טו, ה, שויתי ד' לגנני תמיד כי
מימיני כל אמוט, וירא שעו, א.
טו, יא, חודיעני ארת חיים וכו',
נח קצד, ב.
יז, יג, קומה ד' קדמה פניו הכריעהו,
וכו', וישלח קת, א, קיב, א, קיה,
א, קכד, ב, קכה, א, קכו, א, קל, א.
קס, א, וישב רמג, ב.
יז, טו, אני בצדק אחזה פניך וכו'
נח קצד, ב.
יח, כב, כי שמרתי דרכי ד' ולא
רשעתי מאלקי, וישב רלד, ב.
יח, לג, ותתן לי מנן ישעך וימינך
תסעדני וענותך תרביני, וירא שגו, א.
שגו, ב, שסא, ב, שעה, ב, שעו,
ב.

יט, א, השמים מספרים כבוד קל,
תולדות תקסט, ב.
יט, י, יראת ד' טהורה עומדת לעד,
ויצא צה, ב.
כב, כה, כי לא בזה ולא שקץ ענות
עני, וישלח קפת, ב.
כד, א, לא ישבתי עם מתי שוא,
נח קפד, ב.
כו, ט, אל תאסוף עם חסאים נפשי,
ויחי תקיא, א.
כו, א, לדוד ד' אורי וישעי, ויגש
תעג, ב.
ל, א, מומור שיר חנוכה הבית לדוד,
ויגש תגו, ב.
לב, ו, על זאת יתפלל כל חסיד אליך
לעת מצוא וכו' לך ריג, א.
לג, ו, בדבר ד' שמים נעשו, קצד
שפד, ב.

לד, ה, חונה מלאך ד' סביב ליראיו
ויחלצם, ויגש תסב, א.
לד, יז, נצור לשונך מרע וכו',
נח קכד, א.
לו, טו, טוב מעט לצדיק מהמון
רשעים רבים, נח קסו, ב.
לו, יח, יודע ד' ימי תמימים ונחלתם
לעולם תהי, חיי תגג, א, תגד, א.
תנו, א, תסח, ב, תעא, ב.
לו, כג, מד מצעדי גבר כווננו ודרכו
יחפץ, בראשית כח, א, לך רמג, ב.
חיי תקב, ב.
לו, כה, ולא ראיני צדיק נעזב וזרעו
מבקש לחם, תולדות תקמה, ב.
לו, לג, ד' לא יעזבוני בידו ולא ירשיענו
בהשפטו, לך רפב, א.
מ, ה, אשרי הגבר אשר שם ד'
מבטחו, מקץ שכג, א, שגו, א, שסג,
ב, שסה, א, שסז, ב, שעה, ב.
מב, ג, צמאה נפשי לאלקים וכו',
תולדות תרגג, א.
מד, כג, כי עליך הורגנו כל היום,
וירא שפד, א.
מה, כו, כי שחה לעפר נפשינו, וירא
תטו, א.
מה, ג, יפית מבני אדם וגו', חיי
חסו, א, תעד, ב, תקס, א.
מה, ה, אהבת צדק ותשנא רשע וכו',
לך רצא, ב, וירא שמו, ב, תמה, א.
מה, יב, שמעי בת וראי וכו' ושכחי
עמך ובית אביך, לך רו, ב.
מו, ג, על כן לא נירא בהמיר ארץ,
וישלח קלט, ב.
מה, ה, כי הנה המלכים נועזו עברו
יחזיו, ויגש תלא, א, תלג, ב.
ג, א, שמעה עמי ואזכרה, וישלח
קלה, א.
גב, י, ואני כוית רענן וכו' בשחתי
בחסד אלקים, לך רצו, ב.
גז, ז, מי יתן לי אבר כינוה, לך
רסט, ב.
גח, ה, כמו פתן חרש יאסם אונו
אשר לה ישמע לקול מלחשים, וישלח
רצו, א.
ס, ו, נתת ליראך נס להתנוסס, לך
ריז, א, רית, א, וירא שסה, א, תת, ב.

סא, ה, אברהם באהלך עולמים, חיי
 תצוה, א, ויגש תפני, ב.
 סא, ה, וישב עולם לפני אלקים חסד
 ואמת מן יצירה, גח קמב, א, ויחי
 חקמא, א.
 סב, יב, אחת דבר אלקים שתיים זו
 שמעתי, וירא שעה, ב.
 סב, יג, ולך ד' חסד כי אתה תשלם
 לאיש כמעשהו, לך רפב, ב, ויצא
 סב, ב.
 סו, ה, לכו וראו מפעלות אלקים
 גורא עלילה וכו', בראשית מב, ב.
 חיי חסד, ב, וישב רפב, א, מקץ שעה,
 ב.
 סו, יד, פצו שפתי ודבר פי בצר
 לי, ויצא לו, א, נו, ב, צב, א.
 סז, ב, אלקים יחננו ויברכינו יאר
 פניו אתנו סלה, גח קנס, א, תולדות
 תרמו, ב.
 סח, יט, וצדיקים ישמחו יעלצו לפני
 אלקים וישישו בשמחה, וירא תכה, א.
 תולדות חקמא, א.
 סח, יז, למה תרצדון הרים בגבנים,
 ויצא גז, א.
 עב, י, מלכי תרשיש ואיים מנחה
 ישיבו מלכי, לך שכה, ב.
 עז, ה, שמה שבר רשפי קשת מגן
 וחורב ומלחמה, וירא שעה, ב.
 עז, ט, משמים השמעת דין, בראשית
 יו, ב, ויצא מב, א, ויחי חקמא, א.
 עז, טז, גאלת בוררע עמך בני יעקב
 ויוסף סלה, מקץ שמה, ב, ויחי חקמא,
 א.
 עז, כא, נחית כצאן עמך ביד משה
 ואהרן, חיי חסד, א.
 עז, יב, גזר אבותם עשה מלא,
 ויחי חקמא, ב.
 עז, לב, בכל זאת חטאו עוד ולא
 האמינו בנפלאותיו, ויצא סח, א, טא,
 א, צד, א.
 עט, א, מומר לאסף, וירא שעה, א.
 עז, ה, אל תזכר לנו עונות ראשונים
 מהר יקדמונו רחמך כי זלונו מאד,
 לך שיג, א, תולדות חקמא, א, ויגש
 חסו, א, ויחי חקמא, ב, ויחי חקמא,
 א, ויחי חקמא, א.

פב, א, אלקים נצב בעדת קל, וירא
 שעה, א.
 פב, ה, לא ידעו ולא יבינו בחשכה
 יתהלכו, וירא שעה, א.
 פב, ה, קומה אלקים שפטה תארץ
 וגז, וירא שעה, א, שפ, א, ויצא
 קה, ב.
 פג, יט, ויחפרו ויאבדו וידעו וגז
 כי אתה שפך ד' וגז, לך שא, א.
 חיי תקלט, א, ויצא צו, א, וישלח רח,
 א.
 פה, יב, אמת מארץ תצמח וצדק
 משמים נשקף, בראשית צח, ב.
 פז, ה, ולציון יאמר איש ואיש יולד
 בה, לך רח, א, תולדות תרמט, א, ויצא
 עג, ב.
 פט, יג, ישיחו בי יושבי שער וכו'
 ויצא מב, א.
 פט, טו, צדק ומשפט מכון כסאך חסד
 ואמת יקדמו פניך, ויחי חקמא, א.
 פט, כא, מצאתי דוד עבדך, וישב
 רכב, ב.
 פט, כח, אף אני בכור אלהיה,
 תולדות תרלה, א.
 פט, מט, מי גבר יחי' ולא יראה מות,
 בראשית קב, ב.
 צב, ז, איש בער לא ידע וכסיל לא
 יבין את זאת, וישלח קנו, א.
 צד, א, קל נקמות ד' קל נקמות
 הופיע, וישלח קנס, ב.
 צד, יב, אשרי הגבר אשר תיסרנו
 ייק, מקץ שגז, א, תב, ב.
 צה, א, שירי לך שיר חדש כי
 נפלאות עשה, לך רח, ב.
 צט, ז, משפט וצדקה ביעקב אתה
 עשית, וירא שגא, א.
 קב, א, תפלה לעני כי יעסוף ולפני
 ד' ישפוך שיחו, חיי תק, א, תקו, ב.
 קב, טו, כי רצו צדיך את אבני
 ואת עפרה יחוננו, וירא תה, ב.
 קה, כא, הכפירים שואגים לטרף
 ולבקש מקל אכלם, גח קצו, ב.
 קה, לא, יהי כבוד ד' לעולם ישמח
 ד' במעשיו, בראשית יג, ב.
 קה, כח, שלח חשך ויחשיך וגז,
 נח קלט, ב, רח, א.

קה, יח, ענו בכבל רגלו ברזל באה
 נפשו, מקץ שגא, ב.
 קה, מה, ויחן להם ארצות גוים,
 בראשית יג, ב.
 קה, לו, ויוציאם בכסף וזהב ואין
 בשבטיו כושל, לך רלה, א, וישב רגז,
 ב.
 קו, ה, רעבים גם צמאים נפשם בהם
 תתעסק, גח קמח, ב, ויצא כב, א, צב,
 א, וישב שה, ב.
 קי, א, לאדוני שב לימיני, לך רפ,
 א.
 קיא, ה, טרף נתן לייראיו, לך רכה,
 ב.
 קיא, י, ראשית חכמה יראת ד',
 בראשית סו, ב.
 קיב, א, אשרי האיש ירא את ד'
 במצותיו חפץ מאד, וישלח קצד, ב.
 קצו, ב, ויגש תפני, א.
 קיב, ג, וצדקתו עומדת לעד, ויחי
 חקמא, א.
 קיד, ג, היום ראה יונס, בראשית
 יד, ב, שם צב, ב.
 קיד, ה, מה לך הים כי תנוס וגז,
 מלפני אלוק יעקב, וישלח קלא, א.
 קיה, ה, טוב לחסות בך מבטוח
 באדם, מקץ שלה, ב.
 קיט, גט, שחבתי דרכי ואשיבה רגלי,
 וישב רגא, א.
 קיט, פו, שקר רדפוני עורגי, ויגש
 תלב, ב.
 קיט, צג, לעולם לא אשכח מקודיך
 כי בם חיייתי, בראשית כו, א, מקץ
 שצב, א.
 קיט, ק, מוקנים אתבונן כי מקודיך
 נצרת, לך רגז, א.
 קיט, סכו, עת לעשות לך הפרו
 תורתיך, ויחי חקמא, ב.
 קיט, קל, מתח דבריך יאיר מבין
 פתאים, בראשית לה, ב, עג, ב.
 קיט, קסה, שלום רב לאותבי תורתך
 ואין למו מכשול, ויגש חכו, א.
 קכא, א, אשא עיני אל ההרים מאין
 יבא עוזי וכו', ויצא ה, א, כ, ב.
 כג, א, לה, ב, לה, ב.

יה, כ, מפרי סי איש ישבע בסנו,
וישב רצב, א.
יה, כג, עשיר יענה עזות, בראשית
קה, א.
כ, ה, מים עמוקים עצה בלב איש,
ויגש חל, ב, חלה, ב, חמד, ב.
כב, ג, ערום ראה רעה ונסתר, נח
קפא, ב.
כג, ה, התעקף ענינו בו ואיננו, לך
רנה, ב.
כג, כג, אמת קנה ואל תמכור, בראשית
צוה, א.
כג, כד, גיל יגיל אבי צדיק יולד חכם
וישמח בו, תולדות תקמו, א, תקמה,
ב, תקמט, ב, חרלו, א.
כד, ו, בתחבולות תעשה לך מלחמה,
בראשית כו, ב, פח, ב, ויחי תקנב, ב.
שם תקעה, א.
כד, כד, אמור לרשע צדיק אתה
יקביתו עצמים, תולדות תריב, א.
כה, יא, דבר דיבור על אופניו, ויגש
תבח, א, תמ, ב.
כו, יו, מוזיק באוני כלב עובר
מתעבר על ריב לא לו, וישלח קיה, א.
כו, כא, מצרף לכסף וכור לזהב ואיש
לפי מהללו, ויחי תקלה, ב.
כז, כב, נבהל לחון איש רע עין ולא
ידע כי חסר יבואנו, חיי תצ, ב.
כט, ד, ואיש תרומות יורסנה, ויצא
מו, ב, ויגש תג, ב.
כט, יא, כל רוחו יוציא כסיל וחכם
באחור ישבנה, מקץ שמו, א.
כט, יב, מושל מקשיב על דבר שקר,
נח קמו, א.
כט, כג, ושפל רוח יחמוך כבוד,
ויגש תג, א.
ל, ה, אמרת אלוני צרופה, וישב
רפו, א, מקץ תו, א, ויגש חסג, א.
ל, ו, אל תוסף על דבריו וכו',
בראשית לא, ב.
לא, כז, עוז והדר לבושה וגו',
מקץ שצד, א, ויחי תקעס, ב.
איוב
ב, ה, הנו בידך אך את נפשו שמור,
וירא חב, א.
ג, כו, לא שלותי ולא שקטתי, לך

ו, כג, כי נר מצוה ותורה אור,
חיי חנט, ב.
ה, ה, שמעו כי נגידים אדבר, ויצא
עו, א.
ה, י, קחו מוסרי ואל כסף, תולדות
תרמו, א.
ה, לו, כל משנאי אהבו מות, לך
רסה, א.
ט, ה, אל תוכח לך פן ישנאך, ויגש
תמב, ב.
י, ו, ברכות לראש צדיק ופי רשעים
יכסה חמס, וישלח קמו, א, שם קמט,
א.
י, ז, זכר צדיק לברכה, נח קעז, א.
י, כב, ברכת ד' הוא תעשיר, בראשית
צה, א, מקץ שכו, א.
יא, ל, פרי צדיק עץ חיים ולוקח
נפשות חכם, נח קיה, ב, קבו, ב.
קסה, ב.
יב, ז, הפוך רשעים ואינם ובית
צדיקים יעמוד, נח קבו, א, קבב, א.
קלו, א.
יג, כ, הולך את חכמים וחכם ורעה
כסילים ירוע, ויגש תסט, ב.
יד, כג, בכל עצב יהי מותר, מקץ
שלח, ב, שם שוב, א, שנה, א, ששט, א.
יד, לד, צדקה תרומם גוי וחסד לאומים
חסאת, נח קמג, ב.
טו, כג, שמחה לאיש במענה סיו ודבר
בעתו מה טוב, בראשית כא, ב, צא, ב.
עז, א, עט, ב, פ, א, פב, א.
טו, כז, וישנו מתנות יחי, לך ריד, א.
טו, ח, טוב מעט בצדקה, וישלח
קצ, ב.
יו, ו, עטרת זקנים בני בנים ותפארת
בנים אבותם, תולדות תקמה, ב.
יו, ה, אבן חן השוחזר בעיני בעליו,
תולדות תרמב, א.
יו, טו, מצדיק רשע ומרשיע צדיק
תועבת ד' גס שניהם, לך רצב, א.
רצג, א, וירא תמה, ב, וישלח קפ, א.
יו, טז, למה זה מחיר ביד כסיל וגו',
לך רסג, א.
יח, א, לתאוה יבקש נפרד, ויבא
תא, א.

קכא, ה, ד' צלך, תולדות תרנג, א.
וישב רכו, ב, ויגש חכ, ב, תמה, ב.
קכד, א, לולי ה' שהי לנו יאמר נא
ישראל, ויצא צא, א, וישלח קנת, א.
קכה, ג, כי לא יגוה שבט הרשע
על גורל הצדיקים, חיי תקיה, ב, וישב
רל, א.
קכו, א, אם ד' לא יבנה בית שוא
עמלו בוניו בו, בראשית יא, א.
קכו, א, שוא לכם משכמי קום
מאחרי שבת וגו', חיי תנו, א.
קלב, יו, ערכתי נר למשיחי, מקץ
שצה, א.
קלט, כא, הלא משנאיך ד' אשנא,
ויחי תקמא, א.
קמב, ה, הוציאה ממסגר נפשי וגו',
נח קמ, א.
קמה, יט, רצון יראוי יעשה ואת
שועתם ישמע ויושיעם, וישב רטו, א.
רנג, א.
קמו, ה, אשרי שקל יעקב בעזרו
שברו על ד' אלקיו, מקץ שמב, ב.
שנא, א, שסו, ב.
קמו, ב, בוגה ירושלים ד', בראשית
כא, א.
משלי
א, ז, יראת ד' ראשית דעת, בראשית
טו, ב.
א, יו, כי חנם מורה הרשת בעיני
כל בעל כסף, ויצא כו, ב.
ב, יט, כל באיה לא ישובין, תולדות
תרמב, א.
ג, ט, כבד את ד' מהונך, ויחי תקב,
ב.
ג, טו, יקרה היא מפנינים וכל חפציק
לא ישח בה, וישלח קסה, א, שם
קפד, ב.
ג, טו, אורך ימים בימינה בשמאלה
עושר וכבוד, חיי תקח, ב.
ג, יט, ד' בחכמה יסד ארץ, ויחי
תקמא, ב.
ד, ד, וירגי ויאמר לי יתמך דברי
לבך, תולדות תרו, א.
ד, טז, כי לא ישנו אם לא ירעו
וגנולה שנתם, וישלח רד, א.

רכא, א. וישב רס, א. רמב, א. רסא, ב.
 ה, י. שגנת ארי וקול שחל ושני כסירים נתעו, נח דא, א.
 ה, כ, מבלי משים לנצח יאבדו, ויגש תנ, ב.
 ד, כא, הלא נסע יתרום במ ימותו ולא בחכמה, נח קנב, א.
 ה, יב, מפר מחשבות ערומים, ויחי תקבא, ב.
 ה, יד, למס מרעהו חסד, וישלח רא, ב.
 י, יא, עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תשכבני, וישב רסח, ב.
 יד, ה, מי יתן סהור מטמא לא אחרי, וישלח קעה, ב.
 טו, טו, הן בקדושי לא יאמין, ויחי תקנו, ב.
 יט, כו, ואחר עורי גפנו זאת, וירא שסט, ב. שם שפה, א.
 כה, ב, המשל ופחד עמו עושה שלום במדומתי, וישב רס, ב. ויגש תמד, ב. שם תנו, א.
 כח, ג, קץ שם לחושך ולכל וגו' אבן אופל וצלמות, מקץ שכה, ב. שם שסו, א.
 כט, ב, מי יתני כירתי קדם, תולדות חרה, ב.
 כט, ג, בהלו נרו עלי ראשי, תולדות תריב, ב.
 כט, יג, ברכת אובד עלי תבוא, חיי תקבא, א.
 לו, טו, אז יגלה אוזן אנשים ובמסתרם יחתום, וירא שלט, ב.
 לו, יד, לכן יכיר מעבידיהם והפך לילה וידכאו, נח קבב, ב.
 לו, יא, מלפנו מבהמות הארץ ומעוף השמים יחכמו, נח קפו, ב.
 לו, יט, היערך שוער לא בצר וכל, לך רצב, א. וישלח קבה, ב.
 לו, יח, ירעם אל בקולו גפלאות, בראשית נח, ב.
 לו, יד, תחתך כחומר חותם ויתיצבו כמו לבוש, תולדות תקנא, ב.
 לו, לו, מי יספר שחקים בחכמה וגו', תולדות תקע, א.

מא, ג, מי הקדימני ואשלם, מקץ שסח, א.
 מב, יב, ודי בירך את אחרית איוב, ויצא לת, ב.
 דיגאל
 ב, כ, הלאו שמה ואלהא מברך וכו', וישב חצר, א.
 ד, כז, חסאיד בצדקה פרוק, וירא שצו, א.
 ה, יב, ותשלך אמת ארצה, בראשית צה, ב.
 יב, א, בעת ההוא יעמוד מיכאל, ויצא לו, ב.
 יב, ג, והמשכילים יזהירו כוהור הרקיע, לך של, א.
 עזרא
 ג, ה, לנצח על מלאכת בית ד', וישב שיט, ב.
 נחמיה
 יג, ט, ויאספו ויטהרו הלשכות, ויחי תקנו, א. תקסג, ב.
 דברי הימים א'
 א, לו, בני יצחק עשו וישראל, תולדות תרלט, א. וישלח קלה, ב.
 ה, א, ובחללו יצועי אביו נתנה בכורתו לבני יוסף, וישב חצר, א.
 כב, ז, אני הי עם לבבי לבנות בית לשם ה' אלקי וכו', ויגש תנו, א.
 כב, ת, ויחי עלי דבר ד' לאמר דם לרוב שפכת וגו', ויגש תנו, א.
 כט, י, ויברך דוד את ד' לעיני כל הקהל ויאמר דוד, חיי תפו, א.
 כט, טו, כצל ימינו על הארץ, ויחי תקיס, א.
 דברי הימים ב'
 ג, א, לבנות את בית ד' בירושלים בהר המור, לך ריו, א.
 יו, ו, ויגבה לבו בדרכי ד', נח קסג, א.
 רות
 א, טו, אל תמנעי בי, ויצא סו, א.
 ב, ה, אל תלכי ללקוט בשדה אחר וכו', חיי תקסו, א.
 ב, יא, ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמול שלשום, מקץ חח, א.
 ב, יד, ויצבט לה קלי, וישב חח, א.

ג, ג, וירדת הגורן, וישלח קבב, ב. וישב שכב, ב.
 שיר השירים
 א, ג, לריח שמניך טובים וכו', לך רנג, א. רצו, ב.
 ב, ג, כתפוח בעצי היער, תולדות תרמב, ב. תרמו, א.
 ב, ה, קול דודי הנה זה בא, ויצא י, א. ויחי תק, ב.
 ד, ה, כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות אלף המבן, ויצא ער, א.
 ד, טו, עורי צפון ובואי תימן, תולדות תקצו, ב. תרכא, ב.
 ה, יב, לכה דודי נצא השדה, ויחי תקו, א.
 ז, יד, חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך, תולדות תקסו, א. מקץ שלב, א.
 ה, ד, השבעתי אתכם וגו' מה תעירו ומה תעוררו, תולדות תקעו, א.

קהלת

א, ג, מה יתרון לאדם בכל עמלו שיצמול תחת השמש, מקץ שעו, ב.
 א, ט, מה שהי הוא שיהי, מקץ שלו, ב.
 א, ט, אין כל חדש תחת השמש, וישלח קעד, ב.
 ב, יג, שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון וגו', בראשית עט, א.
 ג, א, לכל זמן ועת לכל חפץ, בראשית כא, א. וירא שעב, ב.
 ג, יד, והאלקים עשה שייראו מלפניו, בראשית יז, ב. ויחי תקפו, א.
 ד, א, ושבתי אני וראאה את כל העשוקים, נח קלא, א.
 ד, א, והנה דמעת העשוקים, וישב רכו, ב.
 ד, ב, ושבח אני את המתים שכבר מתו וגו', ויחי תקה, ב.
 ד, טו, ראייתו את כל החיים המהלכים תחת השמש, מקץ שסו, ב. שם שעא, ב. שעג, ב.
 ה, ד, טוב אשר לא תדור משתדור וגו', ויחי תפס, ב.
 ה, ה, טוב לשמוע צדקת חכם מאיש שומע שיר כסילים, וישב רסה, א.

אזנו, הנחש כשהוא מוקין נעשה חרש באזנו אחת וכו', וישב רצו, א. — פב, א, אלקים נצב בעדת אל, לראות אם אמת ישפטו ואתם הדיינים וכו', וירא שעז, א. — פב, ה, אלקים אתם, כשנתתי לכם את התורה נתתי לכם ע"מ שאין מלח"מ שולט בכס, תולדות תרגם, ב. — פב, ה, קומה אלקים, אסף התחיל להתפלל שיקים ויכרית אותן הדיינים המקולקלים מישראל, וירא שעז, א. — קי, א, נאום לך לאדוני, רבותינו דרשוהו באברהם אבינו וכו', לך רפ, א.

תרגום יונתן על נ"ך

שמואל א' כו, יט, — אול דוד ביני עממיא פלחי טעוואת, תולדות תרס, א. ויגש תפ, א. יחזקאל לג, כו, — עמדתם על חרבכם, ואתעתדתון על תוקפיו, ויחי חקעב, א. שיר השירים — מה תעירו, אתעכיבו פון זעיר, תולדות חקעב, א.

תלמוד בבלי

ברכות

ב, ממאי דהאי וכו' וטהר יטהר יומא, ויחי תקי, א. ג, אין אומרים בפני המת אלא דבריו של מה, תולדות תרס, ב. ד, ראויים היו ישראל לעשות להם נס בימי עזרא וכו' אלא שגרם החטא, בראשית מז, ב, פו, ב, וישלח קיב, ב. ויחי חקעב, א. ה, לעולם ירגינו אדם יצ"ט על יצה"ר וכו', בראשית קד, ב, ויצא צו, ב. וישב רסג, א, ויגש תסה, ב. ה, אין טוב אלא תורה, בראשית עג, א. ה, מרת בוי"ד אדם מוכר חפץ מוכר עצב ולוקח שמח אבל הקב"ה אינו כן וכו', חיי תצג, א. ה, יסורין ממקין עונותיו של אדם, בראשית פד, א.

ב, כב, ויודע הדבר למדרכי וכו', לך רנג, א. ד, א, ומדרכי ידע את כל אשר נעשה, חיי תסה, ב. ה, יד, רוח והצלה יעמוד ליהודים במקום אחר, לך רלא, ב. ה, ט, ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב, חיי חקעב, ב. ה, א, בלילה ההוא נודה שנת המלך, וירא תג, א. ז, א, איש צר ואויב המן הרע הזה, ויצא לז, א. ט, י, ובבוזה לא שלחו את ידם, וישב רכז, ב.

רש"י על נ"ך

שופטים ה' לא, — ואוהביו כצאת השמש, לע"ל שבעתים כאור שבעת הימים, וירא שפב, א. שמואל א' כו, יט, — כי גרשוני היום, היוצא מא"י לחו"ל בזמן הבית כאילו עזיני, תולדות תרס, א. דברי הימים א' א, לד, — בני יצחק עשו וישראל, מפני כבודו של דוד אמר ישראל, תולדות תרלט, א. וישלח קלה, ב. ישע"י כט, יד, — הפלא ופלא, פלא ונוסף על פלא כיסוי על כיסוי אוסם על אוסם, וישלח קנה, א. — נא, ו, שמים כעשן נמלחו, שרי צבאות העכו"ם שבשמים, וישלח קבג, ב. — סג, א, מי זה בא מאדום, שתי סעיות עתיד שרו של שעיר לטעות וכו', וישב רצג, א. יחזקאל לג, כו, — עמדתם על חרבכם, כל בשחונכם נתחזקתם על חרבכם, ויחי חקעב, א. צפני ג, ו, — הכרתי גוים, הבאתי פורעניות על האומות כדי שתראו ותיארו, וישלח קנה, א. זכרי ג, ב, — יגער ה' בן השטן הבוחר בירושלים, ויצא קה, ב. מלאכי ג, א, — הגני שולח מלאכי, שבער את הרשעים, ויגש תלז, ב. תהלים נה, ה, — כמו פתח חרש יאמם

ז, ה, טוב אחרית דבר מראשיתו, חיי תצב, ב, וישלח קמה, א. ז, יד, גם את זה לעומת זה עשה אלקים, תולדות חקעב, ב. ז, יט, החכמה תעזו לחכם מעשרה שליטים וכו', נח קמ, ב. ז, כת, אדם אחד מאלף מצאתי, ויגש תסה, א. ה, ה, שומר מצוה לא ידע דבר רע, מקץ שכו, ב. ט, ב, מקרה אחד לצדיק ולרשע, בראשית מב, א. ט, ה, והמתים אינם יודעים מאומה, ויחי תצב, ב. י, ה, אם רוח המושל יעלה עליך מקומך אל תנוח, נח קמ, ב. יא, ה, בבוקר זרע וזרעך ולערב אל תנוח ירך, חיי תצב, א. יב, א, והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ, וישב רסג, ב. יב, ב, ביקש קהלת למצוא דברי חפץ, בראשית מט, ב. יב, יג, סוף דבר הכל נשמע, תולדות תרס, ב, וישב רסג, א. איכה א, ו, ויצא מן בת ציון כל הדרה, ויצא פב, ב. א, יב, אשר הוגה ד' ביום חרון אפו, ויצא ו, ב. ב, חלל ממלכה ושריה בראשית נב, א, נח קסה, א, לך רגז, א, חיי תעס, א, מקץ שסט, א. ב, יט, נוכח פני ד', ויחי חקעב, א. ג, כא, זאת אשיב אל לבי ע"כ אוהיל, ויחי חקס, ב. ג, נא, עיני עוללה לנפשי, וישב רעד, א. ד, א, איכה וכו' תשתפכנה אבני קודש, בראשית כא, א. ד, יח, מלאו ימינו כי בא קצנו, מקץ שג, ב. ה, כא, השיבנו ד' אליך ונשובה חרש ימינו כקדם, ויחי חקעב, ב. אסתר א, ה, לעשות כרצון איש ואיש, נח רה, ב.

ה: אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים, תולדות תרג, א. וישלח קיג, ה: בחר גבא גבוב וסעמא טעים, לך רצו, ב. ה: במקום רנה שם תהא תפלה, לך רצב, ב. ה: אפילו אי שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו, ויגש חמב, א. ו: אין עמדה אלא תפלה, וירא שפ, ב. ו: כיון שנצטרך אדם לבריות פניו משתנות ככרום, וישב רסו, א. ו: המתן לי עד שיעברו פנים של וועם ואניח לך, וישלח קל, ב. ו: בשעה שהחמה זורחת וכל מלכי מזור וכי מיד כועס הקביה, נח קב, א. ו: צדיק טוב לו צדיק בן צדיק, צדיק ורע לו צדיק בן רשע, תולדות תקמו, ב. תקצה, א. ז: כל יבבור שיצא מפי הקביה לטובה אפי' על תנאי אינו חורר, בראשית מז, ב. וישלח קיב, ב. קטו, א. ז: ראו מה בין בני לבן חמי, וישב רצט, א. ז: כיון דחזא דאבשלום הוי שמח משויה אי מזור, וישב ריב, ב. רלט, א. מקץ שצט, ב. ויגש תעס, ב. ויחי תקעא, ב. ה: כיון דמקמי ומחשכי לבי כנישתא היינו דאהני להו, תולדות תרמה, ב. ויצא ה, ב. עג, ב. עו, א. ויגש תפ, ב. ה: אין לו להקביה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, וירא חמד, ב. וישלח קצג, א. ח: לא הו' מצלי אלא ביני עמודי דהו' גרסי, לך רצב, ב. וירא תו, א. ח: לעולם ידור אדם במקום רבו, וירא תא, א. ח: כל האוכל ושותה בסי כאילו מתענה תשיעי ועשרי, בראשית מה, ב. סו, א. חיי תנה, ב. ויצא סו, א. ח: אין יועצין אלא בשדה, לך רצג, ב. ויצא כו, ב.

ט: לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר, ויחי תקסא, א. י: כי מת אהא כעוהין ולא תחיי לעוהיב וכי דלא עסקת בסורי כו, בראשית פ, ב. וישלח קל, א. י: משה חלה בזכות אחרים, וירא תלב, ב. י: בשאי בערב כל אדם יטה ויקרא וכי ובהאי כל אדם קורא כדרכו, לך רעו, א. ויצא צ, ב. יא: בלכת ידך ובשבת ידך הוא דמחייבת הא דמצוה פסירה, תולדות תקסה, ב. ויגש חמא, א. יא: משל לאי שאומרים לו וצינך מגודל אמר להם יהי כנגד המשתחיתים, ויחי תקסה, ב. יב: בשבו לקבוע מ' בלק בקיש, וירא תג, ב. יב: ולא זכיתי שתאמר ציימ בלילות, לך שיא, א. יג: הקורא לאברהם אברם עובר בעשה, וישלח קלה, ב. סו: ריג נשא אשה וקרא, תולדות תקסה, ב. ויגש תמא, א. סו: הפועלים שהיו וכי אוכלין אצל בעה"ב וכי ואין מברכין לפניו, ויצא קא, א. יו: וכל העושה שלא לשמה גזח לו שלא גברא, בראשית עד, א. ויחי תקכ, א. יו: גדולה הבטחה שהבטיח הקביה לנשים יותר מן האנשים, בראשית לג, ב. יו: נשי במאי זכין וכי, בראשית לג, ב. ויצא צו, ב. יז: אביירי לב וכי כל העולם גיוזין בצדקה והם גיוזין בזרוע, לך רסג, א. יז: בני מתא מחסיא אביירי לב גינהו דקא חזי יקרא דאורייתא ולא מקביר גיורא מינייהו, לך רלו, א. יח: מתים יודעים בצערא דחיים, ויחי תמב, ב. יח: מגין למתים שמספריים ועי', ומהרשיא שם, ויחי תצג, ב. יט: אם ראיית ת"ח שעבר עביבה בלילה וכי, וישב רצו, ב.

כ: נשים וכי וחיבין בתמלה, וישלח קסא, א. כ: תפלת המנחה ר"י אומר עד מלג המנחה, תולדות תקסא, א. כז: תפלות אבות תקנום, ויצא סו, א. כז: אברהם תיקן תפלת שחרית וכי, חיי תסב, ב. כז: אין שיחה אלא תפלה, חיי תק, א. כז: יעקב תיקן תפלת ערבית, ויצא ג, א. כז: תפלת ערבית רשות, ויצא סג, ב. שם פס, ב. כח: תפלת ר' חנוניא בן הקנה, ויצא סו, ב. וישלח קצג, ב. ויחי תקלב, א. כח: בכל יום אדם מתפלל חיי ברכות, וירא שטו, ב. תולדות תקצו, ב. כח: הי רוכב על החמור ירד ויתפלל, תולדות תרמה, ב. כח: יכוין לבו כנגד בית קהי, ויצא עד, א. כט: טע' וכי בברכת הצדוקים מעלין אותו, וירא שנד, א. וישלח קעט, א. וישב שיד, ב. לא: בנות ישראל החמירו ע"ע שאפילי ראות טיפת דם כחרדל וכי, וישלח קצד, א. לא: אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה, חיי תסג, ב. שם תסו, ב. שם תפז, א. שם תצט, א. שם תק, ב. מקץ שעה, ב. ויגש תעת, א. לא: אין עומדין להתפלל אלא מתוך הלכה מסוקה וכי, חיי תסא, א. לב: כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, נח קסט, ב. לב: ויחל משה וכי מלמד שהתיר לו גדרו, חיי תפב, ב. לב: חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם התפלה וכי, וירא תו, ב. חיי תצז, א. לב: מתוך חסידים הם תורחן משתחרות וכי, לך רנה, ב. ויצא סו, ב. מקץ שעה, ב. לג: אין לגבי משה מילתא ווסרתא היא, בראשית סו, ב. ויחי תצה, ב. תקסה, א.

נד: אמוך שלא מיחה בה נקראת על שמו, נח קעה, א.

נד: כימם שאספר למחות וכו' באנשי עירו, נחם על אנשי עירו, נח קע, א.

נה: תמה זכות אבות, ויחי תקפה, ב.

נה: אין מיחה בלא חסא, חיי תסס, ב.

נה: מימ קנסת מיחה על אדה"ר וכו', בראשית מב, א.

נה: כל האומר ראובן חסא אינו אלא טועה, וישב רצו, ב. ויחי תקעו, א.

נו: כל האומר דוד חסא אינו אלא טועה, נח קעה, א. תולדות תרס, ב. וישב שכא, א.

נו: אורי החתי מורד במלכות ה', לך רח, א.

סג: במירנא ל"י לכולי הש"ס ולא הו' ידענא דאין מקרא יוצא, א. פשוט, בראשית עב, א. תולדות תקסו, א. תריד, א.

סג: למימינים בה אורך ימים וכ"ש עושר וכבוד וכו', חיי תקפה, ב. תולדות תרכא, א.

עב: ארבעים חסר אחת, תולדות תקנז, ב.

עה: מגין שמצוה על אדם לחשב תקופות ומולות, בראשית קיג, ב.

עה: שוחט משום מאי מחיב משום צובע, תולדות תקעז, ב. וישלח קמט, ב. וישב רצג, ב.

פז: יום אחד הוסיף משה מרעתו, ויצא ע, א.

פז: שבר את הלוחות וכו' ומה פסח וכו', בראשית יד, א. לה, ב. צג, ב. תולדות תרנז, ב.

פח: שכפה הקב"ה עליהם את ההר כביטוי וכו' מכאן מודעא רבה לאורייתא, וירא ה'לד, א.

פח: הדור קבלוה בימי אחשוורוש, וישב תנא, א. ויחי תקכג, א.

פח: שהתנה הקב"ה עם מע"ב וכו', בראשית יד, א. פח, א. וירא שג, א. ויצא פ, ב.

פח: בשעה שהקדימו וכו' נעשה לנשמה באו ס"ר של מלאכי השרת וכו', וירא שצז, ב.

נד: בכל מאורך בכל ממונך, וישלח קצה, א.

נה: עכשיו שולחנו של אדם מכסר, וירא תכ, א.

נה: לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד כ"ב שנה, וישב רלב, א.

נה: כל החלומות הולכים אחר הפה, וישב רלב, א. מקץ שסט, ב.

נה: אין מראין לו לאדם וכו' ולא דעיל מילא בקופא דמחטא, מקץ שפב, ב.

נה: אורח טוב אומר כמה סירחות טרח בעה"ב בשבילי, וירא שעה, ב.

נה: נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות, וישב רכא, א.

ס: אין מוכירין מעשה נסים, לך רז, א.

סד: אל תקרי בניך אלא בוגיך, וישב שיט, א.

מסכת פאה

פרק ח' משנה ט' — כל דין שלוקח שוחד וכו' אינו מת מן הדיקה עד שעניו כהות, וירא ששע, א.

שבת

יב: שאין מלה"ש מכירין בלשון ארמי, וישב רעט, א.

יב: לא יקרא לאור הגז, ויחי תפח, ב.

יז: גזרו על בנותיהן משום ד"א, וישב תס, ב.

כג: הרגיל בנר הויין ל"י בנים חלמידי חכמים, חיי תנט, ב.

לא: נשאת ונתת באמונה וכו' קבעת עתים לתורה, בראשית לה, א.

לא: כל אדם שיש בו תורת ואין בו יר"ש דומה לגובר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו, לך רסג, ב.

לג: מעיקרא כי הו' מקשי רשביי קושיא הו' מפרק ל"י רפב"י תריסר פירוקי וכו', וישב רמח, ב.

לג: כמה גרוע אדם זה שנשגחו לו סדרי בראשית, לך רז, ב. ויצא פ, א. גב, א.

לד: אם שגורה תפלתו בפי יודע אני שהוא מקובל וכו', בראשית מג, ב.

לך רצ, א. וירא שגב, א. תולדות תקצו, א.

לד: כל הנביאים לא נתנבאו וכו' אלא לעושי פרקמטיא לחי' וכו', וירא תמג, ב. ויחי תקכת, א. תקמד, א. תקנא, א.

לד: כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לבקיע' אבל צדיקים גבורים עין לא ראתה וכו', תולדות תקפז, א. ויחי תקנה, ב.

לה: כל הנהגה מעוה"ז בלא ברכה כאילו גזול להקב"ה וכו', נח קצו, א. וישלח קנה, א.

לה: ואספת דגנך הנהג בהן מנהג דרך ארץ, ויחי תקלא, א.

לה: בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתו נעשית ע"י אחרים, ויצא צז, ב. מקץ שלו, א. שגג, ב.

לה: דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי וכו', ויחי תקלא, א.

לה: דורות הראשונים היו מכניסין מירותיהן דרך טרקסמון כדי לחיבן במעשר וכו', בראשית עז, א. ויצא צג, א.

לה: כד מפיקנא לכו עבידנא לכו מילתא וכו', וישב רנח, ב.

לה: אדם גדול הוא ובקי בברכות, וישב רנח, א.

מ: אסור לאדם שיאכל קודם שיתן לבהמותו, נח קסט, א. קנב, ב.

מב: כי נח נפשי דרב וכו' ולא הוה ידעי וכו' נח נפשי דרב, וישלח קעה, ב.

מג: נוח לו לאדם שיפיל עצמו לחוך כבשן האש ואל ילבין פני חבירו כרבים, וישב רכג, ב.

מז: שחם ושלש וכו' הכא בברכת פועלים עסקינן, ויצא קא, א.

נד: בנה בית וכו' אומר ברוך שהחזיקו וכו', בראשית כט, א.

נד: ואומר יח"ר שתלד אשתי וכו' הר"ז תפלת שוא, לך רז, א.

קנא: בגלל הרבר הזה וכר בגלל
הוא שחורר בעולם, ויגש חסו, א.
קנא: כל המרחם על הבריות מרחמין
עליו מן השמים, ויגש חסו, א.
קנב: נפשו של אדם מתאבלת עליו
כל שבעה, ויחי חקבא, א.
קנו: אין מול לישראל, לך ערב, ב.

עירובין

ט: יציבא בארעא וגיוורא בשמי שמיא,
תולדות תקנט, א. וישב רכא, א. ויגש
חפג, ב. ויחי חקו, א.
יג: אריא דאיה, וירא שנס, א.
יג: תלמיד ותיק היי ביבנה שהי
מסרה את השרץ בקיץ טעמינ, תולדות
תרו, ב.

יג: מפני מה זכו ביה שיקבע הלכה
כמותן מענותנותן, וירא שסא, א.
יג: נגמו וגמרו נוח לו לאדם שלא
נברא, וירא חלה, א.
יח: מקצת שבחו של אדם בפניו
וכולו שלא בפניו, נח קסה, א. קעא,
א.

כא: אמרה כנסיי וכר רבשיע אל
הדינני כינשי כרכים שיש בהן גול
ועירות וכר ופירשיי שם, ויחי חקו, א.
מג: הלגינו גויר ביום שביד בא וכר
אסור לרשית יין כל ימות החול, וירא
שפט, א. ויגש חלה, ב.

נד: אלמלי לא נשחברו לוחות
הראשונות לא נשכתה תורה מישראל,
בראשית כו, א.

נד: כיצד סדר משנה משה למד מפני
הגבורה וכר, חיי חצו, ב.

סג: גדול ת"ת יותר מהקרבנות המידין,
ויגש חנא, ב.

סו: בג' דברים אדם ניכר בכוסו
ובכיסו ובכעסו, תולדות חרנב, ב.

פז: אימתי יושב עולם לפני אלקים
כומן שחמד ואמת מן יצירותה, נח
קמב, א. תולדות תרמו, א. ויחי חקמא,
א.

פסחים

ו: אין מוקדם ומאוחר בתורה וכר
תחרי ענייני, לך רלה, ב. רעו, ב. וירא
חלה, א. חיי חקטו, א. וישלח קסה, א.

שעוסקין בבנינו של עולם, ויחי חקלה,

ב.
קטו: נחש רץ להכישו יכנס לבית
ע"ז ולא לבית המינים, ויצא גו, ב.
קיה: כל המשמר שבת כהילכתה אפילו
עוציז כדור אנוש מוחלל לו, בראשית
קו, א. ויחי חקעו, א.

קיה: אלמלי משמרין ישראל שתי
שבתות וכר מיד נגאלין, וירא חג, א.
וישלח קצה, א.

קיט: עשר בשביל שתתעשר, לך ש, א.
קיט: כל המתפלל בע"ש וכר כאילו
נעשה שותף להקביה במע"ב בראשית
קו, א. וירא חיה, ב.

קיט: אינו דומה הכל שיש בו חסא
להבל שאין בו חסא, ויחי חקלט, א.
חקנא, ב.

קיט: עיר שאין בה תשכיר מתריבין
אותה, וירא יר, א. יר, ב. עו, א.
ויחי חקלו, א.

קכו: גדולה הכנסת אורחין מהקבלת
פני השכינה, וירא חח, ב.

קלג: מה הוא חנון ורחום אף אתה
היי חנון ורחום, וישב רלו, ב.

קלד: ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא
ספק, וכר, וירא שמב, א.

קלו: מי שהי לו ב' תינוקות א' למול
א' השבת ואחר למול בשבת וכר, וירא
שמא, א.

קלו: מי שהי לו ב' תינוקות למול
א' בע"ש וא' בשבת וכר, וירא שלט, ב.
קלו: קטן נימול לח' לסי' לי' וכר,
וירא שמ, ב.

קלח: הפלאה זו תורה, ויגש חנב, א.
קלח: עתידה תורה שתשכתה מישראל,
לך רכו, ב. וישלח קנג, ב. קסו, ב.

וישב שי, א.

קלח: לבקש את דבר ה' זה הקץ,
בראשית פג, א.

קלח: שלא ימצאו הלכה ברורה וכר
במקום אחד, לך רכו, ב. וישלח קעו, ב.
וישב שי, א.

קלט: מיום שפירש יוסף מאחיו לא
טעם טעם יין וכר, ויגש חנא, א.

קנא: שנים אשר תאמר אין לי בהם
חפץ אלו ימי המשיח, וישב רסב, א.

סח: למה נמשלו ישראל לתפוח,
תולדות תרמו, ב.

סח: עושין מאהבה ושומחין ביסורין
עליהן הכי' אומר וכר, וירא שפב, א.

סח: כל דיבור ודיבור שיצא מפיו
הקביה נחלק לשבעים לשונות, ויגש
חיד, ב.

סח: למה נמשלו ד"ת כנגדי וכר,
ויבא עו, א.

סח: למימינים בה סמא דחיי
למשמאלים בה סמא דמותא, ויגש חנא,
ב.

סח: מה לילוד אשה בינינו, בראשית
מז, א.

סח: בשעה שצלה משה למרום וכר
אמר לו הקביה החזיר להן תשובה וכר
יצהיר יש ביניכם וכר, וירא חיס, א.

פט: בא שטן וא' לפניו רבשיע חורה
היכן הוא, לך רג, א. תולדות חלה, ב.

פט: משה רבכם היכן הוא וכר, הראה
להן רמות מיתות, ויגש חסו, ב.

פט: לע"ל אמר לו הקביה לאברהם
בניך חסאו וכר, תולדות חקעו, א.
פט: ול כ"ה דלילותא וכר, חיי חנג,

א.

פט: ראוי היי יעקב לירד למצרים
בשלשלאות של ברזל אלא שזכורה גרמה
לו, וישב רטו, א. רמב, ב. רעו, א.
שא, ב. שו, א. מקץ שצב, ב.

צו: מקושש זה צלפחד, ויחי חקיב, א.

קד: מים וסמ"ך שבלוחות בנס היו
עומדין, בראשית פג, ב. וישלח קלו, ב.

קד: חכם שמת הכל קרוביו, תולדות
תרמו, ב.

קה: המקרע בגדיו וכר יהא בעניין
כעוציז, וירא חמב, א.

קח: היום אומר לו עשה כך וכר
עד שאומר לו עבד ע"ז, וירא חמב, ב.

קיב: קרי עלי לית זין בר אינש
ורשיי שם, וישב שכא, ב.

קיב: אם ראשונים בני אנשים אנו
כחמורים וכר, ויגש חעו, ב.

קיד: כל תיח' שנמצא רבב על בגדו
חייב מיתה, לך רסה, א.

קיד: מאי בנאין אלו תלמידי חכמים

כב: כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא
פירש וכו', לך רט, א.
כב: את וכו' לרבות ת"ה, לך רט,
א. תולדות תירא, א.
כה, ויש אדם שממונו חביב עליו
מגופו לכך נאמר בכל מאורך, לך שיד,
א.
מו: האופה מיו"ט לחול, תולדות
תרל"ה, ב.
מט: עם הארץ אסור לאכול בשר,
נח קמ"ה, ב.
נ: רבא רמי כתיב וכו' עד שמים
חסדך וכתיב כי גדול מעל שמים וכו'
כאן בעושין לשמה וכאן בעושין שלא
לשמה, ויצא עו, ב. פה, א. ויחי
תקל"ה, א.
נ: שמתוך שלא לשמה בא לשמה,
בראשית ע"ד, א. לך רכ, ב.
נג: מה ראו חנני מישאל ועוזרי
וכו', בראשית צ"ד, א.
ננ: כל המטיל מלאי לכיס ת"ה,
ויחי תקמ"ה, א.
נד: התורה קדמה לעולם, ויצא מא,
א. וישב רפא, א.
נה: במצו"ש זימן לו הקב"ה ב'
רעפים, ויגש תפא, א.
נו: ביקש יעקב לגלות לבניו קץ
הימין ונסתלקה ממנו שכניה וכו', ויחי
תקס, א. תקסא, ב.
נז: כשם שאין בלבך אלא אחד כך
אין בלבנו אלא אחד, ויגש תמה, א.
נח: בשכמלי"ן וכו' ויחשבו לאומרו
בתשאי, ויחי תקס, א. תקסא, ב.
סד: אין סומכין על הנס, מקץ שעה,
א.
סו: שכחו ולא ידעו אם פסח דוחה
את השבת אם לאו, ויצא סז, ב.
פז: ושדים אין לה זו עילם שזכתה
ללמוד ולא זכתה ללמד, לך רסא, ב.
פז: לא הגלה הקב"ה את ישראל
וכי אלא כדי שיתוספו עליהם גרים,
לך רמג, א. תולדות תקס"ה, ב. ויצא י'
א. וישב רעז, ב.
פז: צדקה עשה הקב"ה בישראל
שפזון לבין האומות, לך שלב, א.

שלה, א. ויצא עא, ב. וישלח קס"ה, א.
קפ"ה, ב. ויחי תצח, ב.
צד: חכמי ישראל אומרים ביום חמה
מהלכת בפסח מן הרקיע וכו', תולדות
תקס"ה, ב.
קד: המבדיל שצריך שיאמר מעין
הבדלות האמורות בתורה, ויגש חלו, א.
קיב: כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך,
ויצא לת, ב.
קצ: שונאך, דחוי' ב"י איהו דבר
ערוה, וישב שו, ב.
קיס: כשעלו ישראל ממצרים העלו
עמחן אוצרות יוסף, ויגש תכא, א.
קיס: ואת כל היקום וכו' זהו ממונו
של אדם שמעמידו על גרליו, לך שסו,
א.

ראש השנה

ד: האומר סלע זו לצדקה בשביל
שיחי' בני וכו' הרי"ו צדיק גמור, ויחי
תקכ"א, א. תקכ"ה, ב.
יא: בניסן נגאלו בתשרי עתידין
להגאל ויירא שפט, א.
יא: מנין שבתשרי נברא העולם וכו',
בראשית פ"ה, ב.
יא: כל מ"ע"ב בקומתן נבראו לדעתן
נבראו, בראשית ע"ו, א.
יא: בתשרי בישרו המלאכים את שרה,
ויירא שפ"ה, ב.
יא: בתורש השני בשבעה עשר יום
לחודש וכו' אותו היום י"ז במרחשוון
הי וכו' אלא לר"א מאי שני שני לדין,
נח קמ"ה, א.
סז: אמר הקב"ה הביאו לפני עומר
בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשרות,
ויגש תח, ב.
סז: אין דנין את האדם אלא לפי
מעשיו של אותה שעה, לך רפט, א.
וירא שצ"ה, ב. וישב רכה, ב.
יז: לשארית נחלתו וכו' למי שמשים
עצמו כשריים, ויגש תמו, ב. תסד, א.
יז: כ"ו שישראל חוטאין יעשו לפני
כסדר הזה ואני מוחל להם, ויגש תמה,
ב.
יז: הרי שהיו ישראל רשעים וכו'
בר"ה וכו' להוסיף עליהן א"א שכו'

נגזרה גזירה, נח קפט, א. וישלח קס"ה,
ב.
כא: יצתה ביק וא' לו וכתוב יושר
ד"א ולא קם וכו', בראשית מט, ב.
ג, ב. נג, ב. נט, א. סב, א.
לב: בראשית נמי מאמר הוא, בראשית
ס, ב. לו, א. פ, א.
כה: ר"ח ה"ר קאי חזי לסיקרא בכ"ס
לחודש וכו' זיל איכסי, בראשית קיג,
ב.
תלמא
ס: טובה צמורנן של ראשונים
מכריסן של אחרונים, ויחי תקס"ה, א.
יח: הכהן הגדול מאחיו, שיהא הגדול
משל אחיו בכח בניו בתכמה ובעושר,
וישלח קע"ה, א.
כא: אלו חמשה דברים שהיו בין
מקדש ראשון לשני, מקץ שס"ה, ב.
כח: מימיהם של אבותינו לא נסקה
ישיבה מהם וכו', ויגש תפג, ב. ויחי
תקמ"ה, ב.
כח: אברהם זקן ויושב בישיבה הי,
לך רכת, ב. רתח, ב. חיי תסא, א.
חסו, ב. תעה, א.
כח: יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה
הי, ויחי תקמ"ה, ב.
כח: דמשק אליעזר שדולה ומשקה
מתור רבו לאחרים, לך רמו, ב. רט,
א. רפ"ה, ב. חיי תצא, א. תצו, ב.
כח: קים א"א כה"ת וכו' אפי' עירובי
תבשילין, נח קס"ה, א. תולדות תקמ"ה,
א. תריח, א. תרל"ה, א. ויצא יג, ב.
ס"ה, ב.
לז: לכל חטאתם אלו השנגות, לך
שיב, א.
לח: אפי' בשביל צדיק א' העולם
מתקיים, בראשית ט"ו, א. נח קס"ה, א.
לס: לא הי' צריך לומר חטאת וכו',
ויחי תפח, ב.
מ: עלה בשמאל מהו שיחזיר ליסין,
וישלח קס"ה, ב.
מז: יציא בארעא ויוריא בשמי שמיא,
תולדות תקס"ה, א. וישב רכת, א. ויצא
תפג, ב. ויחי תקו, ב.
ננ: לשמאל ירדך שהיא ימינו של
הקב"ה, ויחי תקמ"ה, א.

ו. למה וגמלו דית למים וכו', נח קנה. א. וישב שי. א.
ז. דית אין משתבחין אלא בחיטת הדעת, לך רגס. א.
ח: שמש בשבת צדקה לעניים, וישלח קצו. א.
י: אל יוסף לאחיו אל תתעסקו בדבר הלכה, וישב תעו. א.
טו. מוציאין את התיבה לרחובה של עיר, בראשית טו. ב.
טז. הר שיצא ממנו הוראה לישראל וכו', לך ריו. א. ריט. א. רסא. ב.
כא. ולא הספקתי לפרוק מן החמור עד שיצאתה נשמתו, וירא תכ. א.
כא: בסורא הוות דברתא בשביבותי דרב לא הוות דברתא, תולדות תקעו. ב.

כה. אמרה לי דביתתו עד אימתי ניזיל ובצטער וכו' בעי רחמי יצתה כמין מיסת יד וכו', בראשית צה. א.
כה. ניהא לך דאפכיי לעלמא אפשר דמתלילת בשעתא דמווני, נח קלו. א.
קעה. ב. רמו. ב. רסא. א.
כה: שמואל הקטן גזר תעניתא וירדו להם גשמים וכו', תולדות תקצג. ב.
כס: כריח שדה של תפוחים, תולדות תרמד. ב.

מגילתו

ו. ואתאסריות וכו' שבאדום שעתידין שרי יהודה ללמד בהן תורה לרבים, ויצא מה. א. גה. א.
ז: לא יגעתי ומצאתי אל תאמן, לך רגס. א.
ז: יגעתי ומצאתי תאמן, לך רגס. א.
ז. רבא. א. וישב רלה. א.
ז. קבועי לזויות וכו', מקץ שצה. ב.
ז: מייחב איגס לבסומי בפוריא, וישב תנא. א.
ט. מעשה בחלמי המלך וכו' וכתבו לו אלקים ברא בראשית, בראשית לט. ב.
י: ויהי שמש צרה ומשמש שמחה, מקץ שכה. א.
י: מעשי קיי טובעין ביים ואתם אומרים שירה, לך שכה. א.
יא. לא מאסתיים בימי יתנים וכו'

גב. יצהיר בתחילה דומה לחוט של בוכיא ולבסוף כעבותות העגלה, לך שיב. ב. ויחי תקסת. א.
גב. יצהיר וכו' שמניח אוה"ע ומתגרה בשונאיהם של ישראל ובתי"ח יותר מכולן, חיי חצו. א. תקנא. א.
גב. כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, וישלח קמו. ב. קנא. א.
גב: אלמלא אברהם עוזרו לא הי' יכול לו, לך רלה. ב. רבא. א. ויצא טב. ב. וישלח קצה. ב.
גב: אם פגע בך מנהל זה משכחו לביהמ"ד, ויצא קה. א.
גב: אבר קטן יש בו בארם מרעיוו שבט משביעו רעב, ויחי תקסב. ב.
גב. אשרי ילדותינו שלא ביישה וקנתינו, חיי תנא. א.

ביצה

טו: לא יבשל וכו' ועושה תבשיל, תולדות תקמח. ב.
טו. כל מזונותיו של אדם קצובין לו חוץ מהוצאת שבת וימים, וישב ער. ב.
כה: מפני מה ניתנה תורה לישראל בשביל שהן עזין, וישלח קסט. ב.
כה: ג' עזין הן, ישראל באומות, וישלח קנא. א.
לב: המצפה לשלחן אחרים עולם חשך בעדו, וירא שעט. ב. חיי תסד. א. תקסו. א. ויחי תצה. ב.

תענית

ז. ג' שאלו שלא כהוגן, חיי תעו. א.
ז. ולא עלתה על לבי זה יצחק בן אברהם, ורשי"י שם, לך רמא. א.
ה: אין מסיחין בסעודה, ויחי תקיב. א. תקסו. א. תקכ. א.
ה: יעקב אבינו לא מת, ויצא גו. א. ע. א. וישב תסח. א. ויחי תצג. א.
תצו. ב. תקיב. ב. תקסו. א. תקכ. א.
ה: מה רוצו בחיים אף הוא בחיים, וירא תנב. ב. חיי תס. ב. תקעג. ב.
ה: הי"ד שיהיו צאצאי מעין כמותן, לך שלא. א.
ז. קטן נחלה בגדול, ויחי תקח. ב.
ז. וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות, ויחי תקכ. א.

טב. שני שעירי יוה"כ מצותן שיהיו שניהן שחין וכו', וישלח קיא. א.
טו. כשהיו שומעין שם המפורש ויצא מפי כה"ג, וישב תכד. א.
עב: שעוסקין בתורה ואין בהם יריש מכירו ר' ינאי חבל עד דלית לי דרתא ותירעא לזרתי עבדי, לך רגס. א.
עב: במסותא מיניכור לא תיתרון תרחי גיזמם, לך רגס. ב.
ט: כי יאכל פרט למזיק, נח קלו. א.
מא: כל האוכל ושותה בסי כאלו מתענה תשיעי ועשירי, בראשית מה. ב. טו. א. חיי תנא. ב. ויצא טו. א.
טב: ההוא עובדא דארתא ביהוכ"ס וכו' קרי עלי' זורו רשעים מרחם, תולדות תריד. ב.
מה: ומה מילה שהיא א' מרמי"ח איברים שבאדם דוחה את השבת קיי לכל גופו וכו', וירא שמא. ב. שנו. ב.
טו. עבר על כרייתות ומיתות ביד וכו' ויוהכ"ס תולין וכו', ויחי תקד. ב. תקעו. א.
טו. אבל מי שיש בידו חיה"ש אין כח בתשובה לתלות, ויחי תקו. א.
טו: גדולה תשובה שזוונות נעשו לו כזכיות, ויצא מה. א. ויחי תקע. ב.
סוכה
יא: ראיא עוני כבוד ה', וירא תטו. א.
כה. אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה ערף שפורח עליו מיד גשרי, וישב תנא. ב.
לא. ההיא סבתא וכו' איתתא דהי' לי לאבואה תלת מאה ותמני סרי עבדי צחוטא קמיכו ולא אשגותי בה, לך שכה. א.
מה: ראיתי בני עלי' והן מועסינן, נח קסג. ב.
מז: לא לימא איגס לינוקא ויהיבנא לך מידי ולא יהיב לי, וישלח קעד. א.
גב. וספדה הארץ וכו' על משיח בן יוסף שנהרג וכו', וישב תלה. ב.
גב. לעת"ל מביא הקבי"ה ליצהיר ושוחטו וכו', לך רסב. א. חיי תסו. ב. ויחי תקי. א.

טו: ומפומי דר"מ לא קאמר וכו',
נח קצט, א.
כו: שולחנו של אדם מכפר עליו,
וירא תכ, ב.

יבמות

ג: אין עשה דוחה לית שבכרת,
תולדות תריס, א.
לח: ש"מ יורשי האב עיקר, ויחי
תקלא, א.

מו: הקדש חמץ ושחורר מפסיעין
מידי שעבור, תולדות ורשה, ב.
מו: קשים גרים לישראל כספחת, לך
רמח, ב. וישב רעז, ב.
סב: שיכר מרעיה את הלחות מכח
ק"ו, בראשית סט, א.

סג: ב' בריכות טובות יש לי להבידך
בך וכו', לך רעז, א. ויצא עב, ב.
סג: אפי' משפחות הדרות באומה
אין מתברכות אלא בשביל ישראל, לך
רגב, ב.

סג: אין פורעניות באה לעולם אלא
בשביל ישראל, וישלח קנה, א.
סג: רב הוה קא מצערא לי דביתיהו
וכו', ויצא כב, א.

סג: קא מחסטי שכבי, ויחי תצב, א.
סד: אין השכינה שורה על פחות
מבי אלפים ובי רבבות, תולדות תרלא,
א. ויגש תפא, א.

סד: יחזק עקר הוי, תולדות תקפה,
א. תרכא, ב.
סד: ששניהם עקורים היו, תולדות
תרב, ב.

סד: מפני מה היו אבותינו עקורים
שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים,
תולדות תקעב, א. תקפו, ב. וישב ריה,
ב. רמ, א.

סד: תפלתן של צדיקים מהפכת
מדותיו של הקב"ה, תולדות תר, א.
ויחי תקבד, א.

סד: אברהם ושרה טומטמין היו,
לך רמח, א.
סה: מותר לשנות מפני דרכי שלום,
ויגש תסו, ב.

צ: מיגדר מילתא שאני, חיי תסה,
א.

צז: כל ת"ח שאומרים דבר שמועה

שיקבעו בא"י, תולדות תרמח, ב. ויצא
תה, ב. עג, ב. עז, ב. ויגש תפ, ב.
תמה, ב.

כט: האי מאן דיהיר בעל מום הוא,
נח קסג, א.

לא: קללות שבמשנה תורה וכו' משה
מפי הגבורה אמרן, חיי תקל, ב.

מועד קטן

ה: עשו משמרת למשמרת, בראשית
לא, ב.

ח: אין מערבין שמחה בשמחה, תולדות
תקצא, א.

ט: יהא רעוא דחורע ולא תחצוד,
וישב רמג, ב.

טז: מה כושי משונה בעורו כך
צדיקים משונים במעשיהם, ויגש תמד,
ב.

כז: כיון שעבר וכו' ושנה בה
נעשית לו כהיתר, ויחי תקלה, א.

חגיגה

ג: גשים באות לשמוע, חיי תסו, א.
ג: קל א' נתנן וכו', לך רתא, א.
ויגש תנז, ב.

ה: רעות וצרות וכו' רעות שנעשות
צרות ול"ז וכו', וישלח קפא, ב.

ה: כיון שאבדה עצה מבנים נסרחה
חכמתן של אוה"ע, וירא תמו, ב.
י: כיון שיוצא אדם מדבר הלכה
לדבר מקרא שוב אין לו שלום, מקץ
שצב, ב.

י: מנין שנשבעין לקיים את המצוה,
ויצא לו, ב.

יב: אור שברא הקב"ה וכו' עמר
וגנו וכו' לצדיקים לעת"ל, בראשית
כא, ב. עב, ב. ויגש תפב, ב.
יד: כל דיבור שיצא מפי הקב"ה
נברא ממנו מלאך, בראשית ט, ב.
פג, ב.

יד: י"ח קללות קילל ישע"י ולא
נתקרה דעתו עד שאיל וכו' ויהבו
הנער בוקו, וישב רי, ב. רטב, ב.
טז: וכה צדיק נטל חלקו וחלק חבירו
בני"ע, תולדות תקפ, א.

טז: אם הרב דומה למלאך ה' צבאות
תורה יבקשו מפיהו וכו' חיי תסה, ב.

אני ד' בימי גוג ומגוג, וישב רצא,
ב: מקץ שמו, ב.

יב: נחתייבו וכו' שבאותו הדור
כלי, ויצא פא, א.

יב: כרצון איש ואיש וכו' מרדכי
והמן, נח רה, ב.
יג: ע"ש הצדיקים שנקראו הדסים,
חיי תקו, א.

יג: ומי שרי לצדיק לסגוי ברמיזות
וכו', נח קצב, ב. תולדות תרכו, א.
תרנז, ב. ויצא כב, א. וישלח קעז, א.
יג: הקציף הקב"ה אדון על עבדיו
לעשות רצון צדיק, מקץ שמה, ב.
יג: אית בהו רבנן א"ל עם אחוה הם,
ויגש תמט, א.

יג: ככולהו תנאי וככולהו אמוראי,
תולדות תרנה, ב.

טו: מלמר ששמי מוחק וגביראל
כוחב, וירא תג, א.
טו: שהיתה מחזה כלפי אחרוש,
ויצא לו, א.

טז: רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו,
ויגש תו, ב.

טז: כי פי המדבר כפי כן לבי,
ויגש תט, ב. תסא, ב.

טז: גדול ת"ת יותר מבנין ביהמ"ק,
דד"ז תצה, א.

יז: וכיון שנעשה דין מן הרשעים
כלו הפושעים וכו', וירא שצו, ב.
ית: סדרום ושכחום וחורר וסדרום,
ויצא סז, א.

יח: התעני' בו עיניך אלו ד"ת, לך
רנה, ב.

כה: מעשה עגל הראשון נקרא ומתרגם
וכו', בראשית צט, א.

כו: ואת כל בית גדול וכו' מקום
שמגולין בו תורה, ויחי תקבד, א.
כז: אסור להסתכל בצלם דמות אדם
רשע, מקץ שלט, א.

כח: בתי כנסיות שבבבל על תנאי
הן עשויין, ויצא צו, א.

כח: שמעתא בעי צילותא, ויצא עז,
א.

כח: ודאשתמש בתגא חלף וכו', וירא
תכר, ב.

כט: עתידין בתי כנסיות וכו' שבבבל

מסיו וכו' שחתומיו ודוכבות, חיי תצא, א. ויבא תפג, ב.

קנ. טובתו של רשעים רעה היא אצל צדיקים, ויצא מג, ב. מקץ שכר, א.

קצ: ושלחה מביתו וכו' יצתה זו שמשלחת וחזרות, מקץ שלה, א. קכא. נפל לבור של נחשים ועקרבים מעדיין עליו שמה, וישב רצו, א. שו, ב.

כתובות

טו: אין הולכין במקום נפש אתר הרוב, תולדות תריס, ב.

י: דין ר' מיתות ביד לא בסלו, וישב רכה, ב.

ג. המכובד אל יבזבו יותר מחומש, ויצא יד, א. לו, א. עו, ב.

גה. נותנין לבתולה י"ב חודש, חיי תצא, א. תצט, ב. תקל, א.

סה. בואו ונחזיק טובה לרמאין וכו', נח קסט, א.

עב. ראשה פרוץ דאורייתא היא, וישלח קט, ב.

עה. אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה, תולדות תרמט, א. ויצא עג, ב.

עה. חד מיניהו עדיף כתר מין, תולדות תרמט, א.

עז: א"ל קביה אי איתשיל אשבעתא ניהדר אי לא ניהדר, ויחי תצ, א.

קב. רבי כל כי שמישהו הוא אחי לביתו, חיי תתג, א.

קה. ויסלף דברי צדיקים קיו לרשעים, חיי תקבל, א. וישלח קצו, א.

קה: אם דומה דין למלך שאינו צריך לכולם יעמיד ארץ וכו', ויצא מו, ב.

קה: מאי שוחד שהוא חז, וישב רמו, ב.

קה: האי צורבא מרבנן דמרחמי לי בני מתא משום דלא מוכח להו במילי דשמאי, וישלח קנא, א. וישב רסט, ב.

קה: אפי' שוחד דבריי נמי אסור, וירא שעט, ב. תולדות תרמג, א.

קה: רואה אני את דברי אדמון, וישב חכב, ב.

קי: כופין אותה לעלות, ויבש תעו, א.

קי: כל הדר בחז"ל דומה כמי שאין לו אלוהי, לך רע, א. ויצא ה, א. ויבש חפ, א.

קי: כל הדר בחז"ל כאילו אין לו אלקי, תולדות תרס, א.

קיא. ב. שבועות השביעי הקביה את ישראל וכו', לך שלג, א. תולדות תקעה, א. ויצא לה, א. עא, ב. פג, ב.

קיא. שלא ידחקו את הקץ, ורש"י שם, לך רפו, ב. וירא שפ, ב. וישלח רו, ב. מקץ שלו, ב.

קיא. אם אתם מקימין את השבועה מוטב וכו', ויצא פג, ב.

קיא. אינו דומה קולטתו מהיים לקולטתו לאחר מיתה, ויחי תקטו, ב.

קיא. כשרין שבבבל איי קולטתו, ויחי תקטו, א.

קיב. אפסר אדם בונה בית לבנו קטן קודם שיבנה לבנו גדול, לך דש, ב.

נדרים

ה. אי בעי פטר נפשי בק"ש שחרית וערבית, ויחי תקכח, ב.

ח: אין גיהנם לעוה"ב וכו', וירא שפג, ב.

ט. כדורי רשעים הריני עלי וכו', ויבש תסה, ב.

י: שלא יאמר אדם לך עולה, ויחי תתפ, ב.

כ: המורדים והפושעים וכו' בני ערבוביא, תולדות תקעב, ב.

כב: אלמלא חסאו לא ניתן להם אלא ה' תומשי תורה וכו', בראשית לב, ב. סא, א. וירא תלס, ב.

לב. כל המצות שעשה אציעה לא נקרא תמים עד שמל, נח קסו, א.

לב: בתחילה המליכו הקביה על רמ"צ איברים וכו', לך רמח, א.

לב: ביקש הקביה להוציא כהונה משם, לך רצט, ב.

לת. לא העשיר משה אלא מפסולתן של לוחות, בראשית כה, א. ויצא מת, ב. מקץ שטו, ב.

לת. אין הקביה משרה שכניו, אלא

כל גבור ועשיר וכו', בראשית כה, א. ויצא מת, א.

לת. בתחילה הי משה למד תורה ומשכחת וכו', מקץ שצב, א.

נט. כל תגורר כאילו בנה במה, ויבש תסה, ב.

סב. אי לי נשנתמשתי בכתרה של תורה, וישלח קכט, א.

סה. המורד הנגא מחבירו אין מתירין לו אלא בפניו, ויחי תצ, א.

נזיר

כג. אשה הפרם וכו' וכשהי מגיע ר"ע אצל פסוק זה הי בוכה, ויחי תקלו, ב.

כג: לתאוה יבקש נפרד זה לוט, וירא חא, א.

סו: גדול העונה אמן יותר מן המבדק, ויחי תקכו, א.

פומה

ד: כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עוצין, לך רט, א.

ה. לעולם ילמד אדם מדעת קונו וכו', נח קגד, ב.

ה. כל אדם שיש בו גסות הרוח וכו' אין הוא יכולין לדור בעולם, נח קסו, א.

ט: אחרוב את אדם ואשא את חוה, בראשית לא, ב.

י. בפחת עינים וכו' שנתנה עינים לדבריי, וישב ריה, ב.

י: בא ס"מ וריחוקן בא גבראל וקירבן, וישב רכו, א.

יב. בשעה שגולד משה נתמלא הבית כולו אור, בראשית עג, א.

יג: הוריד איצטנגני פרעה מגדולתם, מקץ שטט, א.

יג: משה וכו' מה להלן עומד ומשמש אף כאן וכו', חיי תנו, ב.

יד. מפני מה נתאוה משה לייכנס לא"י, חיי תנו, ב.

יו. בשכר שאמר אברהם מחוט ועד שרוך נעל וכו' בניו לב' מצות, לך ריב, א.

כ: עכ"ם לא מקרא ב'ינא עליהו, תולדות תרו, ב.

מ. טוב לשמים ורע לבריות זהו
צדיק שאינו טוב, נח קע, א.
מ. מחשבת טובה הקביה מצרפה
למעשה, וירא חס, ב. חיי תקלא, ב.
וישב רפו, א.
מ: עשה מצוה אחת אשריו שהכריע
עצמו לכך זכות, ויחי תקעה, א.
מ: תוהא על הראשונות, מקץ שסד,
ב.

מא: אחם גם אחם, ויגש תלת, א.
ויחי תקפו, ב.
מט: ע"מ שאני רשע וכו' מקודשת,
לך רעג, א.
סב: כל שבירו לאו כמחוסר מעשה
דמי, ויחי תקיה, ב.
סט: מלמד שביהמ"ק גבוה מכל איי
ואיי גבוה מכל הארצות, ויצא נג, ב.
עב: שאין צדיק נפטר מן העולם
עד שנברא צדיק כמותו, וישלח קעה,
ב.

עו: אין בודקין מן המזבח ולמעלה,
תולדות תקסד, ב.
סא: לא ניהי בעל כרחם, חיי תעה,
א.
עו: שתהא זכותן. וזכות אבותן
מסייעתן, תולדות תקסב, א. תולדות
תקסה, א.
סא: חוי דאת גורא ואנא בישרא,
לך רלד, ב.
כבא קבא

ט: עד שליש משלו מכאן ואילך משל
הקביה, לך ריב, ב. תולדות תרמה, ב.
טו: אפי' בשעה שעושין צדקה
הכשלים בבניא שאינם מהוגנים כדי
שלא יקבלו עליהן שכר, נח קעה, ב.
וישב רסה, א. ויחי תקלו, א.
ל: האי מאן דבעי למחוי חסידא
לקיים מילי דנוזקין וכו', לך רס, א.
לת: אפילו נכרי שעוסק בחורה
הוא ככהן גדול, בראשית סט, ב. וישלח
קעג, א.
לת: שלחה מלכות רומי שני סרויטות
אצל חכמי ישראל למדוני תורתכם וכו',
בראשית מ, א.
לת: אל תצר את מואב וכו' גשא
משה קיי' בעצמו, וישלח קכה, א.

שבשמים, תולדות תרכט, א. מקץ שמו,
א.
מט: בעקבות משיחא חוצפא יסגי,
וישב רג, ב.
מט: של בית ר"ג התירו להן חכמת
יוניא, וישב רעד, א.
מט: לא תיתני ענוה דאיכא אנאי,
וישלח קפת, ב.
גרימין

י: דינא דמלכותא דינא, לך רבב, א.
מג: אין אדם עומד על ד"ת אאיכ
בכשל בה, וישלח קעא, ב. וישב רי,
ב.
נו: קרי עלי' ריי משיב חכמים
אחור, ויצא סט, ב. וישב שב, א.
נו: איי בזמן שיושבין עלי' רוחא
ובזמן שאין יושבין עלי' גמא, לך
רכב, א. רעד, ב. ויצא קה, א.
נו: כי עליך הורגנו וכו' זו מילה,
תולדות תרית, ב.

נו: מבני בניו של המן למדו תורה
בבני ברק, וישב רכז, ב.
סא: מחזיקין ידי נכרים בשביעית
אבל לא ידי ישראל, ויגש תמט, א.
פח: לפניהם ולא לפני עכו"ם, וישלח
קסב, ב.

קידושין

יג: כל שאינו יודע בטיב גיטין
וקדושין לא יהא לו עסק עמהם וכו'
וקשין לעולם יותר מדור המבול וכו',
נח קעא, ב.
ל: אינם זזין משם עד שנעשין
אוהבין זליי, וישב רי, א.
ל: ושמתם סם תם, ויגש תמו, ב.
ל: אלמלא הקביה עוזרו אין יכול
לה, ויצא סב, ב.
ל: קשה יצה"ד שאפילו יוצרו
קראו רע, מקץ תה, א.
לא: מסוף דברך ניכר שראש דברך
אמת, לך רת, ב. רסה, ב.
לא: גדול המצוה ועושה ממי שאינו
מצוה ועושה לך רה, ב. תולדות תריט,
א.

לס: שכר מצוה בהאי עלמא ליכא,
חיי תקט, א. תולדות תקמה, ב.
תרמה, ב. וישלח קעא, א.

כא: זכות תורה הא אינו מצוה
ועושה, וירא שמג, א.
כא: הלל עסק בחורה שבנא עביר
עיסקא וכו', ויחי תקמה, ב.
כא: אין ד"ת מתקיימין אלא במי
שמים עצמו כמי שאינו, נח קנה, א.
כב: מתוך שלא לשמה בא לשמה,
חיי תסט, ב. ויחי תקב, א.
כב: אל תחיריא וכו' אלא מן
הצבועין, ויצא מג, ב.
לד: אויתכם אותי ואתכם, ויחי
תקעג, ב.
לה: על דבר זה נתחתם גיד וכו'
שהי' להן ללמד ולא למדו, לך רכב, ב.
לו: יוסף שקידש ש"ש בסתר הוסיפו
עליו אות אחת משמו של הקביה,
וישב שטו, א.
לו: לעשות צרכיו נכנס וכו', וישב
רלה, ב. שטו, ב. שכ, א. מקץ שמ,
א. שעב, א. ויגש תננ, ב.

לו: הי' ראוי יוסף לצאת ממנו י"ב
שבטים, ויחי תקט, א.
לו: בא גבריא למדו שבעים לשון,
מקץ של, ב. שלה, א.
לו: אנמר' ולא גמר, ויגש תיג, א.
לו: כי אי' אבי השבעני וכו', ויחי
תמו, ב.

לח: מנין שאפי' העופות מכירין בצרי
עין, ויצא כו, ב.
מא: מותר להתניף לרשעים בעוה"ו,
וישלח קה, ב. קסו, א.
מא: כל אדם שיש בו חנופה אפי'
עוברין שבבעי' אמן מקללין אותה,
תולדות תריב, א.
מא: כל המתניף לחבירו סוף נופל
בירו, נח קפט, ב.

מה: מקומה אסור מלזרוע, ויצא
קה, א.
מה: לא ראינוהו ופטרנוהו בלא לוי,
ויגש תכא, א. תעא, א.
מו: בשביל ד' מסיעות שלוה פרעה
לאברהם וכו', לך שכד, א.
מו: ב' חיות הן חן מקום על יושביו,
לך רמג, א.
מט: על מי יש להשען על אביו

מב. יציבא בארעא וגירא בשמי
שמיא, תולדות תקנט, א. וישב רכה,
א. וישב תמנ, ב. ויחי תקנ, ב.
ג. כל האומר הקב"ה חתרן הוא
יחתרו חייו, ויחי תקעץ, א.
גב. כד רגיו רעיא וכו' עכיד לגנא
סמוחא, וישלח קנב, ב.
ס. אין פורעניות באה וכו' ואין
מתחלת אלא מן הצדיקים, נח קס, א.
קפת, ב.
ס. כיון שניתן רשות למשחית אינו
מבחין וכו', וישב שא, א.
סב. גולן לא יהיב דמי תמסן יהיב
דמי, נח קעב, ב.
סה. גם לרבות שינויהם, לך רצב,
א. וישלח קס, א.
צב. כל אותן מ' שנה וכו' היו
עצמותיו של יהודה מגולגלין בארון,
וישב תנח, א.
צצ. כל עוף למינו יסקון ובני אדם
בדומה לו, נח קפט, א. קפד, א.
צז. מטבע של אברהם אבינו זקן
ווקיעה מצד אחד ובחור ובתולה מצד
אחר, חיי תנח, א.
קיד. המציל מן הנהר ומן הגנים
וכו' הרי אלו שלו, לך ריב, א. רצט,
א. ויצא טו, ב.
בבא מציעא
כג. בבני תלת מילי עבדיו רבנן
דמשני במליהו במטבת וכו', תולדות
תקסד, א. תקפג, א.
לג. בימי רבי נשנית משנה זו,
לך שטו, א.
לג. ת"ח ששגבות נעשות להם
כזוונות, לך רסו, ב. שגי, ב.
מז. מי שפורץ מאנשי דור המבול
וכו' הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד
בדיבורו, נח קפט, א. וישב רעא, ב.
מז. בי למעוטי מטבע, וישב רל,
א.
נט. מיום שנחרב ביהמ"ק ננעלו שערי
תפלה, ויחי תקג, ב.
נט. שערי דמעות לא ננעלו, ויחי
תקג, ב.
נט. אוקירו לנשיכו כי היכי
דתחתרו, בראשית לה, ב.

נט. אמת המים יוכיח, וישב שי,
א.
נט. יצתה ב"ק וכו' מה לכם אצל
ר' אליעזר שהלכה כמותו בכ"מ, וישב
רסו, ב.
נט. תורה לא בשמים הוא, וישב
תנח, ב.
נט. אין אנו משגיחין בבית קול,
וישב רכו, א. שט, ב.
עז. אלו עוברין בליל המלות והלות
והערב והעדים, וישב תסד, ב.
עז. דביש לי במתא ליול למתא
אחריתי, תולדות תרס, ב. ויצא פד, א.
סה. כל שהוא ת"ח ובגו ת"ח ובן
בנו ת"ח שוב אין תורה פוסקת
מורעו לעולם, תולדות תרא, א.
פה. ר' וירא כי סליק לארעא
דישראל יתיב מאה תעניתא דלשכח
גמרא בבאה, מקץ שלו, ב.
פה. על מה אבדה הארץ וכו' שלא
ברכו בתורה תחלה, לך רכג, א.
פה. אליהו ה' שכח במתיבתא
דדבי וכו', בראשית סג, ב.
פה. סברי תקפי ברחמי ומייתי ל'י
למשיח בלא זמני, וישב רעו, ב.
פה. שמואל ירחינא חכם יחקרי
רבי לא יחקרי, לך רל, ב. רצו, א.
פו. יוקח נא וכו' א"ל וכי בערביים
חשדתנו, וירא תה, ב.
פו. כ"מ שעשה אא"ה למלה"ש
בעצמו עשה הקב"ה לבניו בעצמו, וירא
שעה, ב. תסו, א. תכו, ב. וישב רצו,
א.
פו. מאן נינהו ג' אנשים מיכאל
בבריאל רפאל וכו', וירא שצט, א.
פו. מכאן שאשה צרה ציגי באורחין,
וירא שעה, ב. תיט, ב. תכ, ב. תכת,
ב. תכט, א.
פו. הרשעים אומרים הרבה ואפ"י
מעט אינם עושים, חיי תעד, א.
פו. אותו היום שגמל אברהם וכו'
מיד נהפך קלסתר פניו של יצחק,
תולדות תקנג, א.
פו. עד אברהם לא ה"י זקנה, חיי
תסו, ב.

צה. מקרא גדרש לפניו ולא לפני
פניו, נח קסו, ב.
קיד. אשכנזי וכו' לאלהיו דקאי
בביה"ק של עכו"ם, חיי תנח, ב.

בבא בתרא

ז. כופין אותו לבנות לעיר חומה,
וירא יד, א.
ט. גדול המעשה יותר מן העושה,
ויחי תקב, ב.
ט. כל הנותן פרוטה לעני מהבדך
בו ברכות, וירא שעה, א. תיו, א.
י. שאל טורגומרוסוס הרשע את ר"ע
אלקיכם אוהב עניים הוא וכו', וירא
שצו, א. תולדות תרמא, א.
יא. אבותי גזלו לעוה"ו ואני גזנתי
לעוה"ב, וירא טו, א. וישלח קסד, א.
וישב רנח, א.
יב. מיום שחרב ביהמ"ק ניטלה גבוהא
מן הנביאים וניתנה לחכמים, וירא שלה,
א.
יב. חכם עדיף מנביא, ויחי תקת, ב.
טו. כל התורה הקב"ה אומר ומשה
כותב, חיי תקל, ב.
טז. קשה צערו של שטן יותר משל
איוב, וישב רעג, א.
טז. איצטגנינות היתה בלבו של אי"א
שכל מלכי מורח ומערב משכימין
לפתחו, בראשית קיג, א. חיי תעד, ב.
תפה, א.
טז. אבן טובה היתה תלוי בצאורו
של אי"א וכו', וירא ששב, א. ששה,
א.
טז. שלא מרד עשו בימיו, תולדות
תרכב, א.
טז. ישמעאל עשה תשובה בחיי
אביו, תולדות תרכב, א.
טז. ג' הסעימן הקב"ה בעוה"ו מעין
עוה"ב, לך ש, א. וירא נט, א. וישלח
קס, א. קסט, א.
יז. ג' לא שלט בהן יצה"ר וכו',
לך רצב, ב. וירא תיד, ב. תמה, ב.
תולדות תרסז, א. וירא מא, ב. נט,
א. וישב רסג, א. ויחי תקנג, ב.
כה. הרוצה שיחכים ידרימ, תולדות
תקצד, ב. וישלח קנב, ב. קפה, ב.

גו: כל האמור בפי מכשף בן נח
מוזהר עליו, חיי תעו, א. תקיד, ב.
זו: בניו לזין ביתו לצדקה, וירא
שג, א.
נח: גוי מותר באחותו, תולדות
תרכב, א.
נח: עכרים ששבת חייב מיתה,
בראשית קו, ב. וישלח קצו, ב.
גט: עכרים העוסק בתורה היה ככרג,
וישלח קצו, א.
גט: כל מצוה שנאמרה לבני ונשנית
בסיני לזה ולזה נאמרה וכו', לך שלו,
א. וישלח קסב, א. מקץ תה, ב.
סה: אי בעו צדיקי ברו עלמא,
ויצא כו, א.
סז: למח נקרא שמן כשפים
שמכחישים מעמלי של מעלה, נח קסח,
א. לך רנו, א.
סז: שאני רי חנינא דנפיש וכותי,
לך רכו, א. חיי תמ, ב. ויצא ל, א.
נס, ב. מקץ שסס, א.
עא: בן סורר ומורה לא היתה ולא
עתידה להיות, וישב רכה, ב.
עא: עיר הנדחת לא היתה ולא עתידה
להיות, וישב רכו, ב.
עא: בן סורר ומורה גידון ע"ש
סופו, וישב רכה, א.
עז: אסתר קרקע עולם היתה, חיי
חסד, ב.
עז: ב"ג אינו מצוה על קידה"ש,
לך רל, ב.
פב: ה' שמות יש לו זמרי וכו', ויחי
תקמ, א.
פט: נביא מוחזק שאני, לך ריד, ב.
פט: שה לעולה ואין יצחק לעולה,
מקץ עולה, א.
צ: בע"ז אפי' מעמיד לך חמה וכו'
אל תשמע לו, בראשית מ, ב.
צא: באו בני אפריקא לזון עם
ישראל וכו' איי שלו הוא, בראשית
כג, ב. נג, ב. לך שה, ב. חיי תקמ, א.
צא: שמסר להם שם סומאמא, חיי
תפ, א. תקמ, ב.
צא: מאמתי יצירה שולס באדם וכו'
דבר זה לימוני אנטינונוס, תולדות
תקס, ב. תרד, ב. תריד, א.

וכי יעקב ילד ויוסף כלכל לפיכך
נקראו על שמו, מקץ שמה, ב. ויחי
תקמ, א.
יט: המלמד את בן חבירו כאילו
ילדו, תולדות תרכו, ב.
כא: ראוי ה' עזרא שתנתן התורה
על ידו אלמלא קדמו משה, ויגש תנו,
א.
כו: חזקי ושבנא, נח קצ, א.
כו: תרשי שניתנה בחשאי מפני
השטן, לך רג, א. וירא שסב, א.
תולדות תרלו, ב.
כו: מחשבה מועלת אפי' לדית, ויחי
תקמא, ב.
כס: מגין שאין טוענין למסית מנחש
הקדמוני, בראשית לא, א.
כס: אל המוסיף גורע וכו', בראשית
לא, א.
לג: מגין ליוצא מבי"ד וכו' שאין
מחזירין אותו, וישלח קסח, א.
לו: הנהו בריוני דהו בשביבבותי
דר וירא וכו', תולדות תרכט, א.
לח: הקדים וישב שנים לנושגתם,
וישלח קצו, א.
לה: הקביה טובע כל אדם בתותמו
של אהר"ר ואין אי מתן דומה לחבירו,
תולדות תקנא, ב.
לח: בגי דברים אדם משתנה מחבירו,
תולדות תקנב, א.
לח: נעשו מלה"ש כחות כחות,
בראשית לט, א.
לט: עובדי גר אדומי ה', תולדות
תרטו, א. ויצא יא, א. לה, ב. וישב
רסא, ב.
מז: לעולם יקדים אדם תפלה לצרה,
לך רצב, א. וישלח קבה, ב.
מז: אלמלא הקדים אברהם תפלה
לצרה וכו', לך רפה, ב.
מז: הזמנה מילתא יליפין משמשין
מעגלה ערופה, מקץ תו, א. ויגש תנס,
א.
מט: מיט דוד עושה משפט וצדקה
מרות ויוצא על הצבא וכו', מקץ שצב,
א.
נד: עונש שמענו אוהרה מגיו, לך
רז, א.

מג: סיח אין דגין בדיני אותה העיר,
חיי תפס, א. וישב רסו, ב.
ס: מיום שגורה מלכות הרשעה וכו'
דין הוא שגבור על עצמינו שלא לישא
אשה, חיי תסא, ב. וישלח קצו, א.
עד: אוי לי שנשבעתי ועכשיו
שנשבעתי מי מסר לי, חיי תפס, ב.
פט: אוי לי אם אומר וכו' שמא ילמדו
הרמאין וכו', בראשית ק, ב. ויצא
לה, ב.
ק: הלך בה לאורכה ולרחבה קנה
מקום הילוכו, לך עדר, א. חיי תקא,
ב.
קס: דוד שהניח בן נאמרה בו שכיבה
וכו', לך שט, א. וירא תנב, ב. חיי
תעא, א. וישלח קבה, ב.
קט: חולקין קצו על תלמיד במקום
רבו וכו', לך רח, ב. רסה, ב.
קנב: ראוי ה' הבכורה לצאת ברחל
וכו', וישב רצח, א. שיה, ב. שעב, א.
קנב: שמתנותי ארוכות, ויצא יח,
א.
קנב: שגוה לאח וכו' ששגואין
מעשה עשו בעיני, ויצא יח, א.
קכו: נאמן אדם לומר זה בני בכורי,
בראשית גז, א.
קמב: המוכה לעובר לא קנה, וירא
תלו, ב.
סנהדרין
ו: וכל המברך את יהודה הרי"ז מנאץ,
וישב רנו, א.
ו: משפט שיש בו צדקה זהו ביצוע
וירא שצו, ב.
ו: משתשע דברי בע"ד וכו' אי
אתה רשאי לעשות לפנים משה"ה,
בראשית צח, א. ויחי תקמא, א.
ז: אין תחלת דינו של אדם אלא
על דית, בראשית לה, א.
זט: דבר גדול, דבריו של גדול,
וישב רנח, א.
י: אין מושיבין בסנהדרין אלא מי
שיודע לטער את השרץ מה"ה, תולדות
תרת, א.
ית: המלך לא דן ולא דגין אותו,
ויגש תמח, ב.
יט: כל המגדל יתום וכו' כאלו ילדו

א: מגין לתחית המתים מן התורה
וכו, לך ש, ב.
ג: גדולים צדיקים יותר ממלה"ש,
וירא אלה, ב. ויחי תקב, ב.
ג: כיון דתווייה דלא מורת וראין
קטלוהו, ויחי תקפו, א.
ז: ראה ב"ב שעתידין לעבוד ע"ז
בדן, וישב רכב, א.
ז: בשכר ד' פסיעות ששלמתי לאותו
רשע, לך שכו, א.
ז: דור שביד בא ותחי האמת נעדרת
וכו, בראשית ז', א.
ז: סר מרע משתולל על הבריות,
מקץ שפו, א.
ז: אפילו יהבי לי כל חללי דעלמא,
וישב רעא, א.
ז: אתרא דשמי קושטא וכו' ולא
הי' מיית אינש בלא זמני, ויצא יט,
א. מו, ב.
ז: אין ביד בא עד שתתהפך כל
המלכות למינות, לך רע, ב.
ז: אין ביד בא עד שיתייאשו מן
הגאולה, תולדות תרסב, א.
ז: במסתא מיגיכו לא תרחקוהו,
מקץ שסו, ב.
ז: כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי
אלא בתשובה, ויצא סח, ב.
ז: אם ישראל עושין תשובה
נגאלין, ויחי תקפט, ב.
ז: אף תלמידי חכמים אין שלום
מפני צר, ויחי תקנב, א.
ז: אין ביד בא עד שחכלה מלכות
הולה מישראל, ויחי תקנב, א.
ז: אין ביד בא עד שיכלו גסי
הרוח מישראל, וירא שפ, ב. וישלח
קטו, ב. ויחי תצו, א.
ז: זכו אחישנה לא זכו בעתה,
בראשית עב, ב. פא, ב. חיי תקלו, ב.
ז: אין ביד בא אלא בדור שכולו
זכאי או כולו חייב, וישלח קטו, ב.
ז: אימת אתי משיח לכי חסי להו
חשוכה להגוה אנשי, לך שלו, ב.
ז: ללבי גליתי לאברי לא גליתי,
ויגש חכב, א. תלה, ב.
ז: האומר אין תורה מן השמים
וכו, בראשית מ, א.

ז: אפקורס כגון הני דאמרי מאי
אהני לך רבנן, וירא שפט, א.
ק: גסות הרוח שהי' בו בירבעם
טרדתו מן העולם, וישב רכב, א.
ק: ואני ואתה ובן ישי נטיל בג"ע,
וישב ריט, ב.
ק: אי הות החם הות נקיסנא
בשיפולי גלימא ורהיטת אבתראי, לך
שכ, א. וישלח רג, ב. ויגש תנש, א.
ק: ירבעם הי' תחלה לקלקלה, וישלח
רו, א. וישב רכב, א. ויחי תקפא, א.
תקפא, א.
ק: והדבר הזה לא אוכל לעשות,
ויחי תקנב, א.
ק: מנשה העמידו בהיכל, ויצא פט,
א.
ק: בכבודי לא מחיתם וכו' וע"ד
זה נענשו אנשי פילגש בבבעה, ורשיי
שם, וישב רנו, ב.
ק: אמרו לו עבד שמכרו רבו וכו',
וישלח קטו, א.
ק: חוצפא מלכותא בלא תאנא,
וישלח קמ, א.
ק: כולם חזרו לקלקלה חוץ מבתכנים
ובתמדיר, חיי תקל, א. וישלח קלה, ב.
ק: כ"מ שגא וישב אינו אלא לשון
צער, וישב רטו, ב. רגה, א. רסה, א.
ק: א"ל לדוד אמרו מלך שכמותך
יעבד ע"ז, תולדות תרנס, ב.
ק: מוטב יעבד ע"ז ואל יתחלל
ש"ש בפרהסיא, וישב שטו, ב.
ק: דור המבול אין להם חלק
לעוה"ב, וירא שפט, ב.
ק: שהרביעו בהמה על חי' וכו',
נח קטו, ב.
ק: ולא נחתם עליהם ג"ד עד
שפשו ידיהם בגול, נח קכו, א.
ק: עכשיו שאדם חוסא בהמה וחי'
למ"ל, נח קכו, א.
ק: אלו ימי אבילות של מתושלח,
נח קכב, ב.
ק: קעו להם הקב"ה זמן גדול
ואח"כ זמן קטן, נח קעט, א.
ק: מכאן שדירתן של עופות טהורים
אצל הצדיקים, נח קכט, א. קמד, א.
ק: ב.

קט: דור הפלגה נחלקו לי' כתות,
נח קפה, א. חיי תקלה, א.
קט: רעים בגופם וחטאים בממונם,
לך שייב, א.
קט: קרח עשה קרחה ויעקב בקש
רחמים, וישב רכ, א.
קט: בסודם אל תבוא נפשי אלו
מרגלים וכו', ויחי תקפ, א.
ק: אם אחרים באים בזכותם הן
עצמן לא כ"ש, ויחי תקמנ, ב.
קיא: א' מעיר ושנים ממשפחה וכו'
דברים ככתבן וכו', וישלח קטו, א.
קיצ: מאן רשעים וכו' גבוי, ויצא מד,
ב.

מכות

ה: אין העדים נעשין זוממין עד
שיומנו את עצמן, וישב שט, א.
י: מ"מ זכה ראובן להמנות בהצלה
תחלה וכו', וישב רצ, ב. רצא, ב.
י: כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים
יצא רשע, וישב רצב, א.
י: בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין
אותו, בראשית קב, ב. וירא שפ, א.
י: תולדות תרכו, א. ויצא פט, א. וישב
תסב, ב. ויחי תקנב, א.
יא: קללת חכם אפי' על תנאי היא
באה, ויגש תנד, א.
יא: נידוי על תנאי צריך הפרה, ויגש
תנג, א. תנד, א.
יב: ב' סעיות עתיד שרו של רומי
לסעות, וישב רצב, ב.
יב: כמה טפשיא וכו' דקיימי מקמי
ס"ת ולא קיימי מקמי גברא רבה, ויגש
תעה, ב.
יב: יצתה ב"ק וא' ממנו יצאו כבושים,
וישב ריט, א. רכב, א. רלה, א.
שבועות
כה: שבועה שזרק מלוגי צרור לים
וכו, ויחי תפח, א.
לס: אין לך משפחה שיש בה מוכס
שאין כולן מוכסין מפני שמחפין עליו,
ויגש תמט, א.
עבודה זרה
ב: לע"ל מביא הקב"ה ס"ת בחיקו
וכו, וירא תמד, א.

אבות

פי"א מ"א, משה קבל תורה מסיני, וישלח קצב, א.
 פי"א מ"ב, על שלשה דברים העולם עומד, וישב רעא, א. ויחי תקלה, ב.
 פי"א מ"ג, אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב עמלים, בראשית ק, א. נח ר, א.
 פי"א מ"ד, הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע, חיי תסג, א.
 פי"א מ"ה, חכמים הוהרו בדבריהם, בראשית צט, ב.
 פי"א מ"ו, ודאשתמש בתגא חלף, וירא תכד, ב. וישלח קמ, ב.
 פי"א מ"ז, אמור מעט ועשה הרבה, וירא תכט, א.
 פי"ב מ"א, איזה דרך ישרה שיבור לו האדם, וירא תכא, א.
 פי"ב מ"ב, יפה תלמוד תורה עם ד"א, ויחי תקלא, א.
 פי"ב מ"ד, אל תפרוש מן הציבור, וישב רמא, א.
 פי"ב מ"ה, אין בור ירא תא, בראשית לו, ב. סו, ב. עז, א. עז, ב. לך רסד, א.
 פי"ב מ"ו, מרבה ישיבה מרבה חכמה, ויגש תפד, א.
 פי"ב מ"ז, ודע מה שתשיב לאפיקורס, תולדות תרו, א.
 פי"ב מ"ח, הוי מתפלל בשלומה של מלכות, ויחי תקבג, ב.
 פי"ב מ"ט, כל שירתא חטאו קודמת להכמתו חכמתו מתקיימת, בראשית לו, ב. סו, ב. עז, א. עז, ב. לך רסד, א.
 פי"ב מ"י, המגלה פנים בתורה שלא כהלכה, תולדות תרו, ב.
 פי"ב מ"יב, מצוה גוררת מצוה, ויגש תסב, א.
 פי"ב מ"יג, שגגת תלמיד עולה ודון, לך רסד, ב.
 פי"ב מ"יד, יפה שעה אחת בתשובה ומעשים ביעה"ז וכו', תולדות תרכט, א.
 פי"ב מ"ט, הלומד ילד למה הוא דומה וכו', חיי תעב, א.
 פי"ה מ"א, בעשרה מאמרות נברא

יח: אשרי האיש וכו' זה אברהם וכו', לך שבי, א. חיי תקלו, א.
 יט. במצותיו ולא בשכר מצותיו, וישלח קצו, ב.
 יט. בתחילה נקראת על שמו של הקביה ולבסוף נקראת על שמו, חיי תקבו, א. ויחי תקצ, ב.
 כ. לא תתן להם מחנת חנם, וישלח קט, א.
 כ. לא יתרהר ביום ויבא לידו טומאה בלילה, ויחי תקסט, א.
 כד. קודם מית שאני, תולדות תקצ, ב. תרכ, ב.
 כד. יתרו קודם מ"ת ה', וירא תה, ב.
 כה. ספר הישר זה ספר משנה תורה, בראשית מט, ב.
 כט: מה מת אסור בהנאה אף זבה וכו', ויגש תעה, א.
 לד: מיעוטא דמיעוטא לא חייש ר' מאיר, לך שלו, א.
 לה. ערבים עלי דברי דודיק יותר מינה של תורה, תולדות תרו, א.
 מה. כ"מ שאתה מוצא הר גבוה וכו' דע שיש שם ע"ז, ויצא נז, א. פה, ב.
 נד: עולם כמנהגו נוהג ושוטים שקלקלו עתידים ליתן את הדין, תולדות תקעא, א.
עירות
 פי"א משנה ה', למה מוכרין דברי היחיד וכו', נח קכא, א.
 פי"ב משנה ט', ובמספר הדורות לפניו הוא הקץ וכו', ויצא צו, א.
 פי"ח משנה ז', אין אליהו בא וכו' אלא לעשות שלום בעולם, וישב רעו, ב.
הוריות
 י. בשורה היא להם שהגנעים באים עליהם, לך שת, ב.
 יג. חכם שמת אין לגו כיוצא בו, תולדות תקנב, ב.
 יג: אסיקו לר"מ אחרים, לך רס, ב. וישלח קצה, א.

ב: שהחזירה הקביה על כל אומה ולשון וכו', בראשית מא, א. נח קנד, א. חיי תקלו, א. ויצא יו, ב. מקץ שנו, ב.
 ב: כלום כפית עלינו הר כביגית, בראשית עז, א.
 ג. ישראל שקבלו הדין קיימהו וכו', בראשית טו, א. נז, א.
 ב: כ"מ שעשים לצורך עצמכם עשייתם, חיי תקלה, א.
 ג. שמים וארץ נוגעין בעדותן הן, בראשית קו, א.
 ד: לא ליציל אינש צלותא דמוספי בג' שעות קמיתא ביומא קמא דריש שתא, בראשית צה, א. וירא תג, ב.
 וישלח קלב, א. ויחי תקבר, א. תקמא, א.
 ה. בואו ונחזיק טובה לאבותינו וכו', נח קמא, א. קסה, ב.
 ה. לא קבלו ישראל אה"ת אלא כדי שלא יהא מלה"מ שולט בהן, תולדות תרגו, ב.
 ה. בשעה שאמר הקביה מי יתן וכו' תליל תן אחת, וישב רפא, א.
 ו. נח תמים בדרכיו צדיק במעשיו, נח קיר, א.
 ה. ישראל שבח"ל עוצ"ז בטהרה הן, ויחי תצב, א.
 ח: תלחין ותרין קרבי עברי חמאי בהוי יונאי ולא יכלי לה, מקץ ססד, א.
 ט. שני אלפים תורה מואת הנגש אשר עשו בחרן, לך רכה, ב. רמה, ב.
 רס, א. תולדות תרו, א. ויחי תקעה, ב.
 י: כשם שא"י לעולם בלא רוחות איא לעולם בלא ישראל, ויחי תקא, א.
 יא. גיים זה אנטונינוס ורבי, תולדות תקסא, א.
 יד: גמירי דע"ז דאברהם אבינו ד' מאה פירקי הוי, לך שכ, א. ויצא נז, א. וישב שיד, א. מקץ שלג, א. ויגש תנט, א.
 יו. שמים וארץ בקשו עלי רחמים, ויצא כג, ב.
 יו. הפרוש ממינות מיית, תולדות תרכה, א. וישלח קצו, ב. ויחי תקנה, א.

ז. גינאי חלוק לי מימך וכו', בראשית
צג. ב. ויצא כג. ב.
ז. כמה נמש בברא ממש ושיתן
רבחן, בראשית י. ב. לך שג. ב.
ז. רמי לי שערי לחמרי דרשבי
ולא אכל עשירינו ואכל, ויצא כח. א.
ז: מלהימ בביתו של זה ואני אסעוד
אצלו, תולדות תקעג. ב.
ז: גדולים צדיקים במיתתן יותר
מבחייתן, תולדות תרכט. א. ויחי תקנז.
ב.
ז: למה נקרא שמן כשמים שמכחישין
ממלאי של מעלה, נח קסח. א. לך רנז.
א. חי תקט. א.
ז: שאני ר' תנינא דגפיש וכותי,
חי תט. ב. ויצא ל. א. גט. ב. מקץ
שסס. א.
יא. מנא לן הא מילתא דאיר זיל
בתר רובא, חי תט. ב.
יג. שחיתת עכורים גבילה, נח קמו.
ב.
יג: נכרים שבחיל וכו' מעשה
אבותיהן בידיהן, מקץ תו. ב.
כו. תלמיד שלא ראה סימן יפה
במשנתו ה' שנים שוב אינו רואה,
לך רעט. א.
כו: בהמה שנבראה מן היבשה הכשרה
בב' סימנים וכו', ומהרש"א שם, וישלח
קסד. ב. וישב שג. ב.
כו: כי א' אומר ישרצו המים וכו'
אלמא ממאי איברי, וישלח קסה. א.
מג. אין מוכירין מעשה ניסים,
בראשית קב. א.
מד: ר"א כי הו' משרדי לי מבי
נשיאה מידי לא שקול, לך ריד. א.
מו. וסימנן עשירין מקצין, חי
תכא. ב.
מו. ערוקאי כוית שאמרו במקום
מרה, וישלח קיג. ב.
נח: כל יתר כנסול דמי, וישלח
קיס. ב.
ס. בשעה שאי הקביה לפניהו
באלות וכו', בראשית יג. ב. פו. ב.
צג. ב.
ס: א' הקביה לית כחוריים ליסקו

ר"ע רצונך אקח לך עיר וכו', ויצא
יה. א. ויחי חקלו. א.
זכונים
סב. מקריבין אצ"ס שאין בית,
לך שלה. ב.
קיב. לא ירד המבול לאיי, נח רג. א.
קטו: עד שלא הוקם המשכן היו
הכל כשרים להקריב, תולדות תקפס. א.
קסו. נח תמים בדרכיו צדיק במעשיו,
נח קיד. א. קסו. א.
קסו. כל שהתיבה קולטתו בידוע
שהוא סהור, נח קיס. א. קכו. ב.
קסו. התנעיר אומה שמעשית בצפון,
תולדות תקצד. ב. תרכא. ב.
קסו. יתרו קודם מית בא, וירא
חה. ב.
קסו. כשניתנה תורה לישראל וכו'
וכל מלכי עכורים אחותן רעדה וכו',
בראשית סג. א. נח קנו. א. וישלח קנה.
א.
מנחות
כט: שחוק, כך עלה במחשבה לפני,
וישב חכו. ב. ויחי תקפו. א.
מא. בזמן דאיכא ויתחא ענשינן
אעשה, נח קצב. א.
מב. כל מצוה ששורה בעכורים
בישראל א"צ לברך, לך שלה. ב.
עב. נקצר העומר שלא כמצותו וכו',
וירא שם. א.
טו. וסימנן עשירין מקצין, חי
תכא. ב.
צט. מגלן דמעלין בקודש ולא
מורדין וכו', מקץ שצד. א. ויחי
תקפס. א.
צט. פעמים שביטולה של תורה זהו
יסודה וכו', בראשית כה. ב. וישב
רל. א.
קד: א' הקביה מי דרכו להביא מנחה
עני מעלה אני עליו כאילו הקריב
נפשו, לך שח. ב.
חולין
כ. טוב מזה ומזה שאינו גודר כל
עיקר, ויחי תפו. ב.
ה. מבי טבחי דאחאב, נח קמ. א.
ו. דמות יונה מצאו להן בראש הר
גריונים, וישלח קס. ב. קסב. ב.
גריונים, וישלח קס. ב. קסב. ב.

העולם, בראשית כב. ב. לו. א. צב.
א.
פ"ה מ"ב. עד שבא אברהם וקבל עליו
שכר כולם, חי תע. א.
פ"ה מ"ה. ולא אירע קרי לכה"ג
ביוה"כ, תולדות תקצא. א. תרכב. א.
ויגש תעג. ב. ויחי תקסג. א.
פ"ה מ"י. ארבע מדות בהולכי
ביהמי וכו', נח קסו. א. חי חקלו. א.
פ"ה מ"י. מחלוקת שהיא לשיש
טופה להתקיים, וישב רי. א.
פ"ה מ"כ. הוי עד כנמר וכו', חי
תצה. א. וישלח קע. א.
פ"ה מ"כ. עד פנים לגיהנם, חי
תצה. א. וישלח קע. א.
פ"ה מ"ב. בן ט"ו לגמרא, תולדות
תרס. ב.
פ"ה מ"ב. הפוך בה והפוך בה
דכולה בה, נח קכה. א. חי תצה. א.
פ"ו מ"א. העוסק בתורה לשמה זוכה
לדברים הרבה, ויחי תקכח. ב.
פ"ו מ"ט. אם אתה נותן לי כל כסף
וזהב וכו' שבעולם, וישב רעא. א.
אבות דר' נתן
פ"א. ה. לא ידעה חר' שהקביה
לא אסר הנגיעה, בראשית כד. ב.
פ"ב. ה. נח יצא מהול, נח קסו. א.
פ"ה. ה. גמלין של א"א לא נכנסו
לבית שיש בו ע"ו, חי תקסג. ב.
פ"ט. ד. אל תחחרר לרשע ואסילו
לתורה, חי תקמב. א.
פ"יא. א. אין אדם מת אלא מתוך
הבטלה, ויחי תקיד. ב.
פ"ל. ג. כל המדבק בעושי מצוה
אעפ"י שלא עשה כמעשהו הר"ו מקבל
שכר כיוצא בהם, לך שכא. א.
פ"ל"ג. א. ב' כליותיו של א"א היו
גובעות לו חכמה, חי תקל. א.
מוס' מוריים
פכ"א. הלכה ט', בת ג' שנים היתה
דינה כשהולידה את אסנת וכו' וירד
מיכאל והולידה לבית מושמר, וישלח
רה. א. מקץ שלה. ב. שמש. א.
שנב. ב. שסג. ב.
כלה רבתי
פ"ב. ר"ע עשיר גדול חי וכו' א"ל

ל: עיבור במעי אמו וכו' מלמד
אותו כל התורה, תולדות תרו, א.
תרא, א. תריב, א.

ל: משריען אותו תהי צדיק ואל
תהי רשע, תולדות תריג, א.

משניות נגעים

פי' משנה ה', כל הנגעים אדם
רואה חוץ מנגעי עצמו, נח קיד, ב.

רשיו על ש"ם

ברכות ל': אם שגורה, אם סדורה
תפליתי בפי, וירא שסו, ב. — לה:
גזול להקב"ה וכנסי, שששטסאר
הפירות לוקין, וישלח קנה, א.

שבת נג: שנשנתו עליו סדרי בראשית,
ולא זכה ליפתח לו שרי שכה, ויצא
מ, א. — קלח: זה הקץ, לא ידענא

מהיכא, בראשית פג, א. — קלט.
הלכה ברורה, בטעמים שלא יהא בה
מחלוקת, לך רכז, ב. — קנו, אין

מזל לישראל, דע"י תפלה וזכות
משנתה מזלו לטובה, לך רעב, ב.
יומא פה: ומה מילת, מילת דוחה שבת

לפי שחיבין עלי כרת לאחר זמן,
וירא שמא, ב. שנו, ב. — פו: עליהם
יחי על כל מה שעשה ואמילו על

העבירות, ויצא מה, א.
סוכה מה, ע"ב שמות הנקובים. בגי'
מקראות וכו', בראשית מ, ב.

תענית ה: אף הוא בחיים, שיביאנו בגולה
כדי לגאול את בניו לענינו, ויחי תצו,
א. תקע, ב. — ה: יראי שמי, שומרי

שבה, וישלח קצו, א. — י: הא
למיגרס והא לעיוני, למיגרס מבעיא
לי באורחא וכו', ויגש תעו, א.

— סו: הר המורי, הר סיני, לך
ריו, א.

מגילה ט. אלקים ברא בראשית, שלא
יאמר בראשית שם הוא, בראשית לט,
ב.

כתובות ג. המבזבז, לעניים, ויצא יד,
א. — נו. אוי דברי אלקים חיים,
וירא שמי, א. — סח. בואו ונחזיק

טובה לרמאין, נח קסט, א. — עה.
ולציון יאמה, לעיל כ"מ שימצאו

צו. סומא מותר באשתו וכו' בטביעות
עינא דקלא, ויגש תי, א.

ק: גיה"נ נוהג בהתורה ואינו נוהג
בטמא וכו', וישלח קסב, א.

קלו. ארצך למעוסי חו"ל, תולדות
תרנא, ב.

קלט. כי יקרא פרט למוזמן, ויחי
תקנו, א.

קלט: אסתר מן התורה מנין, מקץ
שלא, ב.

בכורות

ה: אין לך כ"א"א מישראל שלא היו
לו צ' חמורים וכו' מכספם וזוהבם
של מצרים, לך רלו, ב.

ערבין
טו: מה תקנתו של מספרי לה"ר,
ויחי תקד, ב.

טז: מה נשתנה מצורע שאי תורה
בדד ישב וכו', בראשית צה, א. ויצא

מ, ב.
טז: הרבה פעמים לקה עקיבא על

ידי וכו' וכיש שהוספתי בו אהבה,
ויגש תמב, ב.

טז: מתוך שלא לשמה בא לשמה,
ויחי תקלו, ב.

יז. אלמלי בא הקב"ה בדיון עם
אברהם יצחק ויעקב אין יכולין לעמוד,
נח קצו, א. לך רפה, א. תולדות תרמד,

ב. וישלח קלב, ב.

כריתות

כו. ראוי הכפרה זו שתכפר על
יוצאי מצרים, חיי תעא, א.

כה. הרב קודם את האב בכ"מ, לך
רס, א.

מעילה

יז: יצא לקראתו בן תמליון וכו'
בכה ר"ש, מקץ שסה, ב.

נדרה

יג. האוחז באמה ומשתיין כאילו
מביא מבול לעולם, ויחי תקע, ב.

יג: מוטב שתקדע כריסו ואל ירד
לבאר שחת, ויחי תקנה, א.

ל: עיבור במעי אמו וכו' צופה ומביט
מסוף העולם ועד סופו, תולדות תרה,
ב.

מעוים וליחי ישראל ליסקו מכפתורים,
לך רצו, ב.

סא. סימני העוף לא נאמר פירושן
מד"ה אלא מד"ס, נח קב, ב.

סב: תרגולתא דאנאמא אסירא חזייה
דורסה ואכלה, נח קלב, א.

סג: ראה ודיה אי' ודי אחת היא,
וישלח קמה, ב.

סד: גלוי וידוע וכו' שבהמה טמאה
מרובה מן הטהורות וכו', נח קבת, ב.

סה: בשכר שאמר אברהם אם מחוט
ועד שרוך געל זכו בניו לבי מצוה,
לך ריב, א.

סז. חושקני בכס שאפי' בשעה שאני
משטיע לכם גדולה אתם ממעטין
עצמכם לפני, נח קנה, א. לך רי, א.

צ: דיברה תורה לשון הבאי, ויצא
יד, ב.

צא. כעכ"ם גומה לו — כת"ח
גומה לו, וישלח קמד, א. קסג, א.

צא. פרע להן בית השחיטה וטול
גיה"נ בפניהם, מקץ תה, א. תו, א.
צא. צדיקים חביב עליהם ממונם יותר

מגופם, ויצא צא, ב.

צא. ת"ח אל יצא יחידי בלילה,
ותוסי שם, לך רעב, א. וירא שמו, א.

צא: כי מטו לתרוך וכו' בעי למיהיר
וכו', ויצא ג, א. סה, ב. פה, א. פס,

ב.

צא: צדיק זה בא לבית מלוגו ויפטר
כלא לינה מיד כי בא השמש, ויצא

ג, ב.

צא: שנחבצו כל אותן האבנים וכו'
וכולן נבלעו כאחד, ויצא כג, ב.

צא: עולים שנים ויורדים שנים,
וישלח קכו, ב.

צא: שקיפל הקב"ה לכל אי' ותגיחה
תחת יעקב אבינו, ויצא קה, ב.

צב. מכאן רמו לו גלות, וישלח
קטו, א.

צב: שאין כותבין כתובה לזכרים, נח
קעג, א.

צה: כל נחש שאינו כאליעזר עבד
אברהם אינו נחש, חיי תעו, א. תקיד,

ישראל יאמרו העמים זה מבני ציון, ויצא עז, א. — קה: שאיז כללום, שהוא עשיר ואיז להחניף, ויצא מה, ב. — קיא. שלא ידחקו את הקץ, שלא ירבו בתחנונים יותר מדאי, לך רפו, ב. וירא שפ, ב. תולדות תרסב, א. מקץ שלו, ב. שסו, ב. — קיא. לענין קבורה, של בבל מוליכין ארונותיה לא"י, ויח תקסז, א.

סוטה י. גירות אני, ואיני עכו"ם וראוי לך, וישב ריה, ב. — יז. שהתכלת דומה לים, המקיים מצות ציצית כאילו מקבל פני השכינה, לך ריב, א. — כא. שמעון אחי עזרי, נקרא כן שלמד תורה ע"י אחיו, ויח תקמה, ב. — מא: להחניפו לעשו נתכוון יעקב, וישלח קה, ב. — מו: ויקרא שמה לזו, כ"מ שנא' עד היום הזה לעולמי עולמים הוא בראשית ג, ב. גיטין מג. אין אדם עומד על ד"ת אא"כ נכשל בה להורות טעות ויכלימהו והוא גותן לו ומביין, וישב רי, ב. קידושין עז: בחילוליו של דוד, היו זתירים לייחס מכל מום, תולדות תקסב, א. תקפד, ב.

בבא קמא גב. עבדי לנגדא סמותא, כשהמקום נפרע משאני ישראל ממנה להן פרנסים שאינן מהגננין, וישלח קגב, ב. ס. סובותא היא, שלא יראו ברעה העתידה לבא, נח קס, ב. — צב. היו עצמותיו של יהודה מגולגלין, מפני הגידוי וכו', ויגש תגד, א.

בבא מציעא כג: במסכתא, אע"פ שסודרה היא יאמר לאו, תולדות תקסד, א. תקפג, א.

סנהדרין כו: מחשבה מועלת אפי' לר"ה, מועלת להשביח הדבר שאין מחשבתו מתקיימת אפילו לדברי תורה וכו' ויח תקכא, ב. — סה: אם לא העונות היו גם הצדיקים יכולת בידם לברוא עולמי, ויצא כו, א. — סז: חנינא נזמשי זכותי, ומסרו גנשי משמא לאצול, לך רכוז, א. חיי תפ, ב. ויצא ט, א. מקץ שסס, א. — צז: דיו לאכל שיעמוד באבלו, ויח תקמט,

ב. — צח. זכו כעניי שמאי לא זכו כעניי רובב על חמור, וישלח קטו, ב. — צח: קיסר ופלגא קיסר, דוד יחי שני למלך, לך רפד, ב. — קב: החת נקט בשיפולא גלימא, מפני יצר עכו"ם שהי' שולט, לך שכ, א. — קיא. לא ניתא למריהו, אין הקביה רוצה שידון את ישראל כ"כ לכה חובה, וישלח קטו, א.

שבועות כה. ליתי בלהא, יורוק מלוגי וכו' אלא שבועת שוא, ויח תפח, א.

עבודה זרה ו. תמים בדרכיו, עניו ושפל רוה, נח קיד, א. קטו, ב.

זבחים ז. שמעון אחי עזרי, ע"ש שעזרי עסק בפרקמטי' וסיפק צורכי שמעון אחיו וכו' נקרא על שמו, ויח תקמה, ב. — קטו. הבאים מאליהן, אותן שבאו שבעה ידע שהן טהורין, נח קיט, א. קכו, ב. — קטו. אומה שמעשי צפון ודרום, ישראל שמקריבין עולה ושלמים, תולדות תקפד, ב. תרכא, ב.

מנחות מב. כ"מ שכשרה בנכרי איז ברכה, אין יכול לומר אשר קדשנו, לך שלו, ב. — צט. פעמים שבטולה של תורה, זהו יסודה, בראשית כה, ב.

חולין סב: ד"ה הך תרגולתא דאגמא וכו', נח קלב, א. — פט. שהתכלת דומה לים, כשהקביה מסתכל בכסא הכבוד נזכר במצוי זה, לך ריב, ב. — צב: שאין כותבין כתיבה לזכרים, אע"פ שחזרין על משכב זכר אין נוהגין קלות ראש במצוי זה, נח קעג, א.

תוספות

ברכות ב: בד"ה אם כן, הכא דאיכא למיטעי הו"ל למיכתב ויטהר, ויח תקיו, ב. יא: בד"ה שכבר, ברה"ה אינו צריך לחזור ולברך, דשאני תורה שאינה, ויח תקלא, ב. — יז. ד"ה העושה וכו', מי שאינו לומר אלא לקנטר נוח לו שלא נברא

בראשית עד, א. ויחי תקכ, א. — כו: ד"ה יעקב תקן חפלת ערביה, ויצא ג, ב. סוה, ב. פט, ב. — לו. בד"ה הלכה כרבי, אפילו במהלך וכו' ואינו צריך להחזיר פניו כנגד ירושלים, תולדות תרמח, ב.

שבת י: בד"ה ומתרגמינן, קראו שלום ע"ש שהיא עושה שלום וכו', ויח תקכ, א. — יב: ד"ה שאין מלה"ש מכירין בלשון ארמי, וישב רעט, א. — נה. בד"ה ושמואל אמר תמה זכות אבות וכו', לצדיקים לא תמה וע"ז אנו סומכין להוכיח זכות אבות, תולדות תקמח, א. ויח תקפג, ב.

עז. ד"ה שוחט, אשוחט דעלמא קאי, תולדות תקעו, ב. וישלח קמט, ב. וישב רצג, ב. — פז. ד"ה ומה, אין זה ק"ו גמור, בראשית לה, ב. — פז. ד"ה ואחיה, איך ערערו אהרן ומרים על משה הלא הקביה הסכים על ידו, בראשית לו, א. — פח. ד"ה פריה, תפוח היינו אחרוג וכו', תולדות תרמז, ב. — פח. ד"ה כפה, אע"פ שכבר הקדימו נעשה לנשמע שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה, בראשית עז, א. וירא תכה, א. — קלח. ד"ה ולא ספק דוחה את השבת, וירא שמב, א. — קלח: ד"ה דבר ה' זו הקץ, בראשית פג, א. — קגו. אין מול לישראל, ע"י זכות גדול משתנה המול, לך רעב, ב. עירובין מג: ד"ה ואסור, והלא משיח בן יוסף יש לו לבא תחלה, ויגש תלז, ב.

פסחים ד: ד"ה שנאמר, וישכם אברהם בבוקר וכתוב גבי סדום לא היה מצוי, וירא שמת, א. — מו: ד"ה האיל, תרי הואיל לא אמרינן, תולדות תרלז, ב. — נ. ד"ה מקום שנחגו, שאני תמיד שהתורה הוציאה מן הכלל וכתב ואספת דגנך ואם כל ישראל יושבים ובטלים מן יאסוף להם דגן, ויצא צב, ב. — נ: ד"ה וכאן, יש ב' שלא לשמה, בראשית עד, א. ויח תקכ, א. ויח תקלו, ב.

ראש השנה יא. בד"ה אלא, סתירת

נאמר פרי ורבי לביתו, אך שלו, א. מכות יא: ד"ה אפילו, ביהודה חל עליו הנדיו על תנאי שהתנה בדבר, שלא היה בידו לקיים, ויגש תנאי, ב. עבודה זרה ג. ד"ה גוגעים בעדותם הן, בראשית קו, א. — מה, ד"ה כ"מ שאתה מוצא, בית הבחירה עפ"י נביא נבנה שם, ויצא נר, א. מנחות מב. ד"ה בישראל א"צ לברך, דמשמע צוניה ולא לאחרים, אך שלו, ב.

חולין ב: ד"ה אבל, בעת צרה מותר לגזור, ויצא לו, א. קס, א. ויחי תצו, א. — ו: ד"ה בראש, במדרש יש שהוא ע"י שהסמין יעקב תחת האלה, וישלח קס, ב. — קסב, ב. ו. ד"ה חלוק לי מימך, שר של ים השיב לו כך, ויצא כב, ב. מקץ שלט, ב. — יא. פרה אדומה, דטרפות פוסל בה נפקא לי מדרבנן, תמימה, חיי תע, ב. — צא, ד"ה כמ"ד ג"הצ נאסר לב"י, דלמלא לא נאסר דאפיה היה מקינין אותה, וישלח קסב, א. מקץ תה, א. — צא: ד"ה מהבא, וישכם אברהם בבוקר וכו', וירא שמו, א. תלח, א. תמה, א. — גו"ש וק"י הק"י אינו עיקר, בראשית פו, ב. — צה: ד"ה כאלעזר, לא נתן לו הצמידים עד שהגידה לו בת מה היא, חיי תעו, א. שם תקי, ב. — קח. ד"ה דחידוש הוא, דאי תרי לי כולי יומא בחלכא שרי ואי בשיל לי אסור, חיי תקו, א.

תלמוד ירושלמי

ברכות פ"א ה"ב, הלמד שלא לעשות גזל או אילו נהפכה שליטתו על פניו, ויחי תקלו, ב. ברכות פ"ד ה"ה, הר המוריי שמשם הניבור יצאה לעולם, אך רצא, א. ברכות פ"ה ה"א, ע"י שהיו חסידים ברכה ניתנת בתורתך, אך רנט, א. ויצא ב. מקץ שצב, ב. ברכות פ"ח ה"ה, במוציא ימין לו הקב"ה ב' רעפין והקישן וכו' ויצא מהן אור, ויגש תמא, א.

אינו נוהג בזמנ"י דאיכא סכנת דרכים, ויגש תעו, א. גיור סא: ד"ה אי איצטרין קרא למעט עכו"ם מניירות משום דאיתרבי לגודרים, וירא שנו, ב. סוטה כב: ד"ה לעולם, שלא לשמה היינו מיראת היסורין ומאהבת קיבול הפרס, ויחי תחק, א. תקלו, ב. — לו: ד"ה באותה שעה וכו', ואין איש וכו' מכלל דאש אחר חי שם וזה יעקב, וישב שכ, ב. — לו: ד"ה איתשיל נמי אידך, גיוסם בעלמא שגיוסו כך, ויחי תצ, א. בבא קמא לת. בדיה אלא, עכו"ם קרוין בני אדם ולא אדם, חיי תקס, א. — צא: ד"ה אלא, אע"פ שמצוה לגזור בגיור מ"מ קצת תשא יש בדבר, וישב ריח, א. רלה, א. בבא מציעא כב: ד"ה באושפיוזא, הני משום דרכי שלום, תולדות תקסד, ב. — גס. ד"ה דנחבי, שהיתה קרובה לאש ושלחה ליהודה רק ברמז, וישב רכב, ב. — גס: אן משגיחין בבית קול, וישב שט, ב. — פו: בדיה ההוא, רפואה והצלה ענין אי הוא, וירא שצט, א.

בבא בתרא ח: ד"ה ומצדיק, רקיע דהאי קרא היינו רקיע שעל ראשי החיות, אך של, א. — סז: בדיה של, עד יעקב לא היה חולי דמיתה, וירא שפה, ב. — כא. ד"ה כי מציון תצא תורה, לפי שהי רואה קדושה גדולה וכו' היה מכון לבו יותר ליראת שמים, ויצא פה, ב. — קמא. ד"ה בת חי לו וכו' ולמה לא השאה לציון וכו' ויכל דקטנה היתה וכו', תולדות תרכב, א. — קיט: ד"ה אפילו, מקושש לש"ש נחכיון, וישב שיו, א. ויחי תקיג, ב. סנהדרין ו: ד"ה ואלא מטרף בני עליה על מעשה דתמר שיבחו, וישב רגו, הסיק, מטומאת נבילות וכו', תולדות תרח, א. — עד. ד"ה והא אסתר פרהסיא הוא, חיי תסד, ב. — גס: ד"ה והא פרי ורבי, מיל וירא

חז"ל בזמן שגיוסול אאע"ה, וירא שנו, א. — סז: ד"ה כדי, כך שמע קל שיפורס חזא זימנא וכו' ולית לי פנאי למיעבד קטגוריא, תולדות תרלו, ב. מקץ תה, ב. — כז. בדיה כמאן, בתשרי עלה במחשבה לבראות ולא נברא עד ניסן, נח קמג, א. וירא שפט, ב.

יומא כח. ד"ה אמר, בהליכה דאברהם איבנו להתפלל על סדום לא היה שליח מצוה בהליכה זו וכו', וירא שמה, א.

סוכה לא. ד"ה גזל עצים, אין זה סוכה גדולה דקנינהו, בשינוי מעשה וכו', אך שגב, א. — מא. בדיה אי נמי, מקדש העתיד בנוי ומשוכלל גילה ויבא מן השמים, נח קיט, א. — מו. ד"ה העושה, לברך שהחיינו בעיני מידי דאחי מזמן לזמן, בראשית כח, א.

תענית ז. ד"ה וכל, תרי שלא לשמה הוי, בראשית עד, א. ויחי תקכ, א. תקלו, ב. — ח: ד"ה אלא, דבר שנורביה ע"י הברכה הוי כמו הפקר, מקץ שנה, א.

מגילה ו. בדיה טראסריות, י"מ בתי עבודת כוכבים וכו', ויצא נה, ב. — כח: בתכניס שבבבל על תנאי הן עשוין, דוקא לאותן שבבבל מהני הגנאי שהי לעת הגואל תפסק קדושתו, ויצא צו, א.

מ"ק ח: בדיה לפי שאין מעריבין שמחה בשמחה, דבעינן שיהא לבו פנוי וכו', תולדות תקצא, א.

יבמות ג. בדיה לא, מאשת אח לא מצי למילף בעלמא לירחי עשה לית וכו' דשאני אשת אח דמצחתו בכך, תולדות תריט, א. — מז: בדיה קשים גרים לישראל, לפי שאין בקיאין בדיקווי מצות. וישראל למדין מהם, אך רמה, ב. — סא: בדיה וכן, בזמן לית רבקה מדרשות הלכות וע"י, חיי תקו, א. תולדות תקצב, א. תרכב, א. — סא: בדיה וכן, בת י"ד היתה רבקה כשנישאה, חיי תקו, א. כתובות קי: ד"ה הוא אומר לעלות,

ברכות מיט ה'ה, אברהם אבינו עשה יצור הרע טוב, לך רצנו, ב.

סאט מ'א ה'ה, אין כל דבר העומד בפני בעלי תשובה, ויחי תקנה, א. כלאים מיט ה'ג, ותבואו ותסמאן את ארצי במיתחכם, ויחי תקנה, ב.

שביעית מיט ה'ז, ריבית ה' מנשק לכיפתא דעכו עד כה ארעא ישראל, וירא תה, ב.

חלה מ'ה, ה'ה, אין עשה שלפני הדיבור דוחה לית שלאחר הדיבור, ויצא סה, א.

ערלה מ'א ה'ה, דאכל מן חברי בהית מסתכל ב' ויחי תזה, ב.

שבת מ'ב ה'ה, בשעה שישאל יוצאין שלחמה ביד של מעלה יושבין עליהן

אם לנצוח אם להנצח, מקץ שעה, א.

שבת מ'ג ה'ה, כדי להוכיח זכות מוכיחין חבריו, ויחי תקנה, ב.

שבת מ'ד ה'ה, עול ברול וכו' זה רעיון, וישב רעה, ב. מקץ שעה, ב.

ויחי תקו, א.

פסחים מ'ה ה'ה, אם יהיו כל ישראל יושבין ובטלין והא כי ואסתת דגן מי אוסף להם דגן וכו', ויצא צה, ב.

שקלים מ'ב ה'ה, האומר שמועה בשם אומרו יראה בעל השמועה כאילו עומד לגדור, וישב שבו, ב. תעה, ב. ביצה מ'א ה'ה, אין עשה שלפני הדיבור דוחה לית שלאחר הדיבור, ויצא סה, א.

ר"ה מ'א ה'ה, נקצר ביום כשר ודוחה את השבת, וירא שמא, ב. מגילה מ'א ה'ה, המגילה הזאת נאמרה למשה מסיני, חיי תסה, ב.

מגילה מ'א ה'ה, הגה נח תורה מחוך תורה, נח קלמ, ב.

מ"ק מ'א ה'ז, אין מערבין שמחה בשמחה, תולדות תקצ, ב.

מ"ק מ'ג ה'ה, אין למדיין מקורם מ"ה, וירא שיה, א.

מ"ק מ'ג ה'ה, מנין לאכל מן התורה שבעה וכו', תולדות תקצ, ב.

חגיגה מ'ב ה'ה, למה יצא אליעז לתרבות רעה וכו', וישב תע, ב.

גדרים מ'ה ה'ה, הנודד מחבירו אין מתירין לו אלא בפניו, ויחי תצ, א. גזיר מיט ה'ה, ישראל בכל יחל ואין העכורים בכל יחל, וירא שנה, ב. סנהדרין מ'ד ה'ה, אילו ה' ניתנה התורה חתיכה לא היתה לרגל עמידה, נח קב, א. וירא שנה, א. וישב רי, ב.

סנהדרין מ'ד ה'ה, שחאה התורה גורשת מ"ט פנים סמא ומ"ט פנים סחור, נח קב, ב. לך רכנו, ב.

סנהדרין מ'ה ה'ה, אין לך שעה קשה בעולם מאותה שעה שאי הקביה ואנכי הסתר אסתיר פני, ויצא סה, א.

ע"ז מ'ג ה'ה, בית הבחירה ע"ז נבא נבנה שם, ויצא גז, א.

ירושלמי הובא בתוס' ר"ה סו, ב. ב"ה כד, כד שמע קל שימורא

וימא חזא בחיל ולא בחיל וכו' ולית לי פנאי למעיבד קסיגורא, תולדות

תרלו, ב. מקץ תו, ב.

ירושלמי הובא בישימ' פס, תולדות, א"ר בון יצחק אבינו עקר ה' מוחלפת

שיטה דר' בון וכו', תולדות תקפת, א. תריו, ב.

תוספתא

ברכות מ'ה, המל אומר אקב"ו על המילה, לך שלה, ב.

שבת מ'טו, ראי' מילה דוחה את השבת וכו', וירא שמא, ב. שם שנה, ב.

סוטה מ'ה, מחצק לשון ג"ע, ע"ז, שפכ"ז, וירא שנה, א. תמט, א.

סנהדרין מ'ט, אל תאסוף עם חסאים גפשי אלו הנסקלים והנשרפים, ויחי תקיא, א.

ע"ז, כ"ז שאתם בארץ כנען הייתי לכם לאלקים וכו', ויצא ק, א.

ע"ז מ'ה, ישראל שבתול' עו"זי בטהרה הן, ויחי תצ, א.

מכילתא

בא פרשה י"א, משכו דייכם מ"ז וקחו מן השוק, וישב תיה, ב.

בא פרשה יב, מכיון שקיבלו עליהם לעשות וכו' כאילו כבר עשו, בראשית ע, א. וירא תמ, א. חיי תקב, א. וישב תכב, א.

בשלח פרשה א, אי הקביה אם אני מבאי עכשיו לאי מיד מחזיקים וכו' והן בשלים מן התורה, וירא שנה, א.

בשלח פרשה ב, ד' ילחם לכם לא לשעה אלא לעולם, מקץ שעה, ב.

בשלח פרשה ה, כבר ה' ר' טרפון וזקנים יושבין וכו' ונשאלה שאלה זו

לפניהם וגמליהם גושאים נבאת וכו' כל הענין, וישב שבו, ב. מקץ שעה, ב.

יתרו פרשה ב, ראוים היו כל ישראל לאכול בקדשים עד שלא עשו את העגל,

לך רצנו, ב.

יתרו פרשה ב, ג' דברים ניתנו על תנאי א"י ובהימק ומלכות ב"ה, לך ש, ב.

יתרו פרשה ה, כשעמד הקביה ואי אנכי היו ההרים מתרעשים וכו' כיון

ששמעו מפיו אשר הוצאתיך מאמצ' אמרו אין לו עסק אלא עם מי שהוציא

ממצרים, נח קגו, א.

יתרו פרשה ב, וגם כן יאמינו לעולם, גם כן גם בנביאים הבאים אחריו,

בראשית גז, א.

יתרו פרשה ט, וכל העם ראוים את הקולות וראין ושומעין הגורא,

בראשית גז, ב. וישב תיה, א.

תורת כתבים

ס' אחרי פרשתא ס' מ"ב, ישיבתן של ישראל היא ברמה להם לכל המעשים

האל, חיי תצ, א.

ס' אחרי פרשתא ס' פרק י"ב, מפני מה זכו הכנענים לישב בארצם מ"ז

שנים וכו' בשביל שכו שכבחו את אברהם אבינו, חיי תצ, א.

ס' קדושים פרשתא ס' פרק ט, אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר וכו',

וישב רסג, א.

ס' אמור, פרשתא י"ג פרק י"ג,

א"ר' ש ביתר צריך הבתוב לזר בשמים שיש חסרון כיס, וישב תפ, א.

מדרש תנחומא

בראשית סי' א' — כשברא הקב"ה את עולמו נתמקצ בתורה וכו', ויהי תקמא. ב' — סי' ד', הבונה בית חדש כיצד צריך לברך, בראשית סו. ב' כא. א. עת, א.

נח סי' א' — על כמה עבירות נשים מתות בשעת לדת, נח קפא. א. — סי' א', היא ככתה גור של עולם לפיכך תשמור את הגר, חיי חגס, א. — סי' ג', יחברך שמו של משה הקב"ה שבהר בישראל ונתן לנו את התורה בכתב ברמז צפונות וכו', נח קבא. א. — סי' ג', ללמדך שכל מי שאוהב עושר ותענוג אינו יכול ללמוד תושבעים, ויצא צט, א. — סי' ג', לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא על התורה שבע"פ. נח קית, ב. לך סי' א', — לך לך, מהו שיקבל עליו עומ"ש כשהוא מהלך, לך רמב, ב. רעא, א. שג, א. — סי' ג', וירק, שוריקין ברבריא אל מי האיש הירא וכו', לך שכב, א.

וירא סי' א', — כמה תפלות אדם מתפלל בכ"י וכו', וירא שמו, ב. — סי' ד', בשכר שלש ריצות שרצת אני ארוץ לפני בניך ג' ריצות, וירא סוכה, א. — סי' ד', אמת אמת נא אני נוהן לבניך מצות ססח וכו', וירא שעו, ב. — סי' ד', אתה אמת והשענו אני נוהן לבניך מצות סוכה, וירא תיב, ב. תיד, ב. — סי' ה', המתרגם מהו שיסתכל בס"ת ומתרגם, וירא שצב, ב. — סימן ו', מי שגוללו לו שני בנים א' בע"ש וא' בשבת וכו', וירא שלט, א. תלה, א. — סי' ו', וד' אמר המכסה וכו', זשיה או יגלה אוון אנשים וכו', וירא שלט, ב. — סי' כב, קדמו השטן בדרך וגדלה כל כדמות זקן, לך רלב, ב. — סי' כב, מה עשה השטן א' לאברהם וכו' כך שמעתי מאחורי הפרגוד שה לעולה ואין יצחק לעולה, לך רלב, א. — (מתכח"י) ביקש עמוד וכו' א"ל

סי' בהר פרשתא ה' מרק סי', לא תעשו לכם אליילים, שלא יאמר הואיל ורבי מגלה עריות וכו' אף אני כמותו וכו', ויהי תקלט, ב. פרשתא פ' בחוקותי פרשתא א' מרק א', ועץ השדה יתן פריה, אף העץ עתיד להיות מאכל, בראשית מו, א.

ספרי

פנחס, לאלה תחלק הארץ, צדיקים כמותכם, וישב רלה, א. ויהי תקיב, ב. דברים, כשאתם נכנסים לארץ אין אתם צריכין לכלי זיון, מקץ שנג, ב. עקב, רצונך שתכיר את מי שאמר והי העולם למד אנדו, חיי תצה, ב. עקב, רשביי או' ערבה תורה שנתחכם מישראל, לך רכב, ב. עקב, ארץ ישראל אם אתם עושין רצ"מ הרי לכם וכו' ואם לאו אתם גולין מעלי, תולדות תרמב, א. ויגש תלו, ב.

ראה, אמר ליתן ולא הספיק בידו ליתן גוהנים לו שכר אמירה וכו', ויגש תסה, ב. שופטים, אפי' אומר לך על שמאל שהוא ימין וכו', ויהי תקמה, ב. תבא בשכר ביאתינו אל המקום הזה נתן לנו את הארץ הזאת, תולדות תרנב, ב. תבא, עשה מצוה זו שבשבילה תכנס לארץ, תולדות תרנא, ב.

האוינו, מהיכן הקב"ה מכיר חלקו מעיקב, תולדות תרא, א. ברכה, יחי ראובן במעשה יוסף ואל ימות במעשה בלהה, ויהי תקעה, ב. ברכה, יחי ראובן בעותיו ואל ימות לעוה"ב, ויהי תקעה, ב. ברכה, אין כל מלך ושלטון שלא קנה לו מלטרין ואחוזת בא"י, וישב רעה, ב.

ברכה, הים האחרון, א"ת הים וכו' אלא היום האחרון, לך רכב, א. ברכה, לעיני כל ישראל, זה מהן תורה, בראשית נו, ב. סח, ב. ברכה, הראה הקב"ה למשה כל דורי א"י, לך רעה, ב.

הקב"ה חייך בשביל שאתה יושב ואני עומד עתידין בני ג' ד' שנים לישב בבתנבים וכו' וירא שעו, א. חיי סי' א', — הי רוכב על החמור והגיע עונת התפילה כיצד יעשה, תולדות תרמב, א. — סי' ה', כמה תפלות אדם מתפלל בכל יום, חיי תצה, ב. תקמב, א.

תולדות סי' א', — ילמדינו רבינו מה היו השלמים באים, תולדות תקצד, א. — סי' ב', בשעה שגולד יצחק היו הכל שמחים שמים וארץ וכו', וירא שמה, ב. — סי' ד', הצדיקים מתעשרים בבני בנייהם וכו', תולדות תקמה, ב. — סי' ה', אברהם תוליד, זשיהכ כל כלי יוצר עילק לא יצלה, תולדות תקמה, ב. תקפא, א. תולה, א. — סי' ו', מה עשה הקב"ה א' למלאך הממונה וכו' עשה כל איקונין שלו דומה לשל אביו, תולדות תקעב, ב. תקנב, א. — סי' י', ידים מאברהם ונשא ממשו, בראשית סב, ב. עו, ב. לך רמב, ב.

ויצא סי' א', — ההורג את הנפש בשגגה לחינך הי גולה וכו', ויצא מב, ב. — סי' ב', הראה הקב"ה ליע"א שיה של בבל עולה ויורד וכו', ויצא צו, א. וישב רלה, א. — סי' ג', נח שיש עליו צורת ע"ז מהו שידלק ישראל ממנו את הגר, ויצא נו, ב. וישב סי' ב', — אמרו נחרים בינינו שלא יגיד אחד ממנו ליעקב אבינו, וישב ריה, ב. — סי' ד', אף הגוראות שאתה מביא עלינו בעלילה את מביאן, בראשית מב, ב. וישב רמב, א. רעו, א. מקץ שעה, ב. — סי' ד', מיזם ראשון ברא מלאך המות, בראשית פג, א. — סי' ח', וימאן, זשיה ברוך הגבר אשר יכסה בר' וכו' וישב שכא, א. — סי' ט', ובקש את עצמו ולא מצא וישב שכ, א. מקץ סי' א', — כל דבר שיוצא מפי הקב"ה בקצבה הוא נוהן, מקץ שמ, א. — סי' ה', שבר שברו על ד' אלקיו זה יוסף סברו של עולם, מקץ שמב, ב. — סי' ו', יד שנה

של רעב הי' ראוי לבא וכו' אלא שבור יוסף ונעשו ז' שנים, מקץ שצ, א — סי ז, אין מני הארץ אלא העשירים, מקץ שפ, א, ששב, ב, יגש סי א, — איזה הוא ערב שהוא חייב לשלם וכו' מי הי' זה הערב יהודה וכו', יגש תגב, ב, — סי ו, אימתי מברכין על הגר במצוה, וכו', יגש תלב, ב, תפא, א, — סי ו, יהודה ויוסף זה ארי זה שור, אתמול היו מנגחין זאיו ועכשיו הוא משלחו אצלו הוי עושה שלום במרומיו, וישב רט, ב, יגש תמד, ב, יגש תנז, א, — סי י, כל צרות שאירע ליוסף אירע לציון וכו', יגש תלז, א, — סי יג, בשעה שהי' יהודה ויוסף מתחבכים זעזי אמרו מלאכי השרת וכו', יגש תלב, א, יגש תלב, ב.

ממות סי ג, כל השבטים לשם גאולת ישראל נקראו, מקץ שמו, ב, — סי ו, שהיו בידן גבילות שהיו משתעשעו בהם משבת לשבת, לך רט, א, — סימן י, מעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי, ויצא סה, א, ויחי תקיס, ב, — סי י"ב, הרבה נתייחדו עד שלא באו לעולם וכו', נח קלה, ב, — סי כ, איל הקביה וכו' לפי מעשי אני נקרא, מקץ שפה, ב.

בשלח סי כ"ד, צדיקים במה שהם מקתנרין בו הן מתקנין, ויחי תקעו, א.

משפטים סי ה', — אם אין אדם יגמול אינו יכול ללמוד תורה בראשית עג, ב.

תצוה סי ח, — בזכות אותו הגר אני מביא לכם מלך המשיח, מקץ שצה, א.

תשא סי ב, — ישיבה אחת שישבו בעצה למכירת יוסף כלכלה את העולם ז' שנים, וישב רט, א, — סי ז, בעשירי תורה וכו' אע"פ שהוא מת אין מניחין אותו לישן, חי תסז, ב, — סי ג, אדם שלמד ל' שנה ומת וכו' שהקביה מרבה

לזה שכר יותר ממי שעסק בתורה כי שנה חיי תסט, א, — סי כז, כיון שיד וכו' פרט אות הכתב מעליהם, בראשית ל, א.

ויקהל סי ו, — נתעסף באורה וברא את העולם וכו', בראשית עג, ב, פב, א, פד, א.

פקודי סי י"א, — א"ל הקב"ה למשה עסוק בסידי וכו' והוא עומד מאליו, נח קט, ב.

צו סי ה', — לעכרים לא ישא פנים אבל לישראל ישא וכו', וישב ר, א, ויחי תקעה, א, — סי יז שם הבטיחו הקביה לאברהם שבעה שיעלו בניו עולות יקבלם מיד, יגש תלת, ב, — סי יד, אשרי וכו' ונתון ממנו ללמוד תורה עצמו ובניו, ויצא ז, א, אמור סי כ"ב, — ביום הראשון, ראשון לחשבון עזונו, נח קצד, ב, וישלח קיא, ב.

בחוקתי סי א', — אדה"ר א, ל' למד תורה לא מת, בראשית לא, ב, קג, א, קיב, א.

נשא סי כ"ה, — א"ל הקביה יוסף אחת שמרת את השבת וכו' חייך שבן בנך מקריב קרבנו בשבת, מקץ שסח, א, תג, א, — סי ל, יוסף הי' מברך להקביה ואווניו ראה אותו וכו' א"ל אני מבקש לראותו וכו', וישב שכא, א.

בהעלותך סי ה', — בוי"ד מדליק גר מתוך גר דלוק וכו' והקביה מתוך ההושך מדליק אותה בראשית יז, א, חוקת סי כ"א, — אז ישרא ישראל וכו' מי"מ לא נזכר משה שם מפני שנוגע על המים וכו', ויירא תית, א, מסות סי א', — אין אתם רשאים לישבע אפי"כ יש בכס כל המדות האלו וכו', ויחי תפח, ב.

מסעי סי א', — מי שהי' גורף מן הגיטס ומן הלסטים מהו שיתלל את השבת, חי תקב, א, — סי ח, א"ל הקביה לישראל למדו מפרו של אליהו, נח קמז, א.

ראה סי ג, — הרבה כשרים היו בהן כגון נח ונמנו עם הדין, נח

קכו, א, קנט, ב, קסט, א, — סי י"א, ושמחת בכל הטוב, אין טוב אלא תורה לשיכך משה מזהיר את ישראל עשר תעשר, בראשית קה, א, ויצא עז, ב, ויחי תקמ, א.

תצא סי י, — לעיל וכו' כיון ששרו של עשו מודוה ליוסף מיד גופל בידו, בראשית פט, ב.

תבוא סי י, — צפה משה ברה"ק וראה שביהמ"ק עתיד ליחרב וכו' תיקן להם לישראל ג' תפלות בכ"י, חי תסב, ב, תקמא, א, תולדות תרגא, א, ויצא סז, א, — סי ד, לא היתה התורה צריכה ליתן לישראל בעוה"ז וכו', מקץ שלב, ב.

האזינו סי ד, — עושה תשובה נושא לו פנים וכו' איך ולא לאוה"ע, וישב רצז, א, ויחי תקעה, א.

ברכה סי א', — ויחדר יצחק, שראה גיהנם, מתחזה לפניו, וישב רמז, ב.

מדרש רבה

בראשית רבה

א, ב, מה טעם גילה הקב"ה מה שנברא ביום ראשון וכו', בראשית יט, ב, לך רצז, א.

א, ד, בזכות התורה ובזכות משה שנקרא ראשית, בראשית יא, א, סז, ב, ג, א.

א, יב, ב"ן מוכיר שמו ואח"כ מוכיר שבתו אבל הקביה אינו כן, בראשית לה, א.

א, יג, אפי' אותן שכתוב בהן כי הגני בורא שמים חדשים כבר הן בראין מששת ימי בראשית, בראשית עג, א.

א, טז, בשיא השמים נבראו תחלה וכו', וישלח קלב, א.

ב, א, והארץ היתה תהו וכו' עד דהיא פנה אפיקת רובי"א וכו', בראשית לא, א.

ב, ד, והארץ היתה תהו זו גלות בכל וכו', בראשית כא, ב, מא, ב, לך שז, א.

ב, ד ורוח אלקים מרחפת זו רוחו של משיח, בראשית כה, א, עה, א, וישב רצס, ב.

כו, ה' רשבי מקל לכל מאן דקרי להון בני אלהיא, נח קעב, א.

כו, ה' בני האלקים, שהרבו ימים בלא צער וכו' כדי לעמוד על התקופות ועל החשבונות, בראשית קיג, א.

כו, ה' דור המבול לא נמחו מן העולם עד שכתבו גימטריות לזכר ולבהמה, נח קעב, א.

כו, ה' כים שיש דין אין דין, בראשית צח, א.

כו, ה' אפילו נח שנשתייר מהם לא שהי' כדאי אלא שצפה הקביה שמה עתיד לעמוד ממנו, נח קכו, א.

כו, ה' בשבט זה משה חושבנא דדין כחושבנא דדין, נח קכה, ב.

כו, ה' תהוות היתה לפני שבראתי אותו מלמטה, בראשית לט, ב.

כו, ה' הקביה הופך יום ללילה ואחרי' הוא פורע מהם, נח קכב, ב. קפא, א.

כו, ה' הכל קלקל מעשיהם בנור המבול, נח קכו, ב.

כט, ה' ג' מציאות מצא הקביה אברהם דוד וישראל וכו' נח מצא חן הוא מצא הקביה לא מצא, נח קסו, ב. כט, ה' מצינו שהקביה עושה חסד עם האחרונים בזכות ראשונים וכו', נח קיד, ב. שם קנט, ב. קעה, א. וירא ססו, ב.

נח

ל, א. הפוך רשעים ואינם זה דור המבול ובית צדיקים זה נח, נח קכב, א. קכו, א. קלט, א. קעו, ב.

ל, א. אלה מסל את הראשונים דור המבול, נח קעו, א.

ל, ה' נח נח, גיחא לו גיחא לעולם וכו', נח קלח, א.

ל, ה' אלה תולדות נח, ההיד פרי צדיק עץ חיים וכו', נח קיה, ב. קכו, ב. קכב, ב. קסה, ב.

ל, ה' כל אותן קייב שנה הי' נח גוסס ארוים וקוצץ וכו', נח קעב, א.

ל, ה' כל מי שנאמר בו הי' מחוקק הי' לכך נח הי' מחוקק לנס וכו', נח קכב, א. קלה, ב. קסב, ב.

ס, ה' טוב מאד זה יצאה, וישלח קצה, א.

י, ה' עד שלא חטא אדה"ר היו המלות והכוכבים מהלכין דרך קצרה וכו', בראשית סה, א.

י, ט, לא בעמל וביגיעה ברא הקביה את עולמו וכו' אלא להפער מן הרשעים וכו', בראשית צא, א.

יא, א. ברכת ד' היא תעשיר זו השבת, בראשית צד, ב.

יב, טו, בתחלת עלה במחשבה לברוא במדה"ד וכו', בראשית נג, א. קא, א.

פ, ב. נח קמב, א. תולדות תרמה, ב. תרמה, ב. וישלח קל, א. קלב, ב. ויחי תקמא, ב. תקפו, א.

יז, ה' ויצר ב' יצירות, יצירה בעצמו ויצירה לעצמו, בראשית מב, ב.

טו, ה' וינחמו נתן לו מצות שבת, בראשית קיא, ב.

יט, ג. נטלו הקביה והחזירו בכל העולם וכו' כאן בית נטע וכו', חיי שרה תקא, א.

יט, ב. שלא תעשה את הגדר יותר מן העיקר וכו', בראשית לא, ב.

יט, יב, אכלתי אכ"כ אלא ואוכל, אכלתי ואוכל, בראשית סה, ב. קט, ב. קיב, א.

כא, ז. מי יגלה עפר מעיניך אדה"ר שלא יכולת לעמוד בציוי אפילו שעה אחת, בראשית קי, א.

כב, יג, ויצא קין, יצא שמת וכו' פגע בו אדה"ר וכו' מיד עמד אדה"ר ואמר מזמור שיר ליום השבת, בראשית קה, ב.

כד, ז. עד שאדה"ר מוטל גולם הראה לו דור ודור ודוריו וכו', לך רצו, א.

כה, ג. עשרה שני רעבון באו לעולם וכו', לך רכזה, ב.

כו, א. אשרי האיש זה נח וכו' נח קלט, א. קפה, א. ה, א.

כו, א. אמר מה טעם ריבה הקביה בטורחים לא שהוא רוצה שאקריב קרבן וכו', נח ה, א.

כו, ה' כל פרצה שאינה מן הגדולות אינה פרצה, וישלח קנב, ב.

ב, ה' אור אלו מעשיהן של צדיקים, בראשית לג, א. עט, ב. ויגש חלו, ב.

ב, ה' מחוללת ברייתו של עולם צפה הקביה ביהמ"ק בנוי וחורב ובנוי, בראשית כא, ב. סא, ב. עב, א. פא, ב. לך שו, א.

ג, ה' אין הקביה מיוחד שמו על הרעה, בראשית עט, ב.

ג, ג. שמחה לאיש במענה פיו זה הקביה וכו', בראשית כא, ב. קא, ב.

עה, א. פ, א. פב, א. חיי שרה תקלט, א.

ג, ה' ה' פעמים כתי' אור כנגד ה' חומשי תורה, בראשית לח, א. פא, ב.

ג, ה' שלא יאמרו מיכאל הי' מותח בדורמו של רקיע וכו', בראשית ט, ב. פה, א.

ג, ט. מלמד שהי' בונה עולמות ומחריבן, בראשית יב, א.

ה, ה' תנאי התנה הקביה עם הים שיהא נקרע לפני ישראל, ויצא מ, ב.

ה, י. כיון שנבראו הברזל התחילו האילנות מרתתין וכו', תולדות תרמה, א.

ו, ג. עשו הי' מונה לחמה וכו' ויעקב מונה ללבנה, וישלח קצו, א.

ו, ט. לגלג חמה יש לו נרתח, וירא שפג, א.

ח, ד. בשעה שבא הקביה לבראות את אדה"ר נמלך במלאכי השרת וכו' א"ל צדיקים עומדים ממנו וכו' בראשית לט, א.

ח, ה' בשעה שבא הקביה לבראות את אדה"ר נעשו מלא"ש כיתים כיתים וכו', בראשית לט, א. צה, ב. חיי שרה תעו, א.

ח, ה' בשעה שהי' משה כותב את התורה וכו' כיון שהגיע לפסוק זה וכו' נעשה אדם בצלמינו אמר רבון העולם מה אתה נותן פ"ס למינים, בראשית לט, א. וירא ששה, ב.

ט, ה' ראוי הי' אדה"ר שלא לסעום טעם מיתה וכו' אלא שצה הקביה שנבוכדנאצר וכו' עתידין לעשות עצמן אלהות וכו', בראשית מה, א. חיי שרה חטט, א.

ל, יא, אשר התהלכו אבותי לפניו
רמי אמר לרועה שהוא עומד ומביט
בצאנו וכו' לך רעב. ב.

לא, ה, כך היו אנשי המבול עושין
וכו' וגוסל פחות משה מרובה עד
שאינו יכול לתוציאו בדין, נח קבר,
א, קנא, א, קנא, א.

לא, ט, מה הקן הנה מטהר את
המצורע אף יחיתך מטהרתך, נח קבר,
ב.

לא, יב, הנבחרים היו א' מהם גותן
רגלו על התהום וטותמה, נח קפה, א.
לך רגל, א.

לא, יב, ארי היו בא ליכנס לחיבה
והיו שיניו קתרו, נח רגל, א.

לא, יג, רגל לא נכנס עמו אבל
גוריו נכנסו, נח רגל, א.

לא, טו, מבול מים, מים היו וכיון
שהיו יורדין היו נעשים מבול לשחת
כל בשר, נח קפה, ב.

לב, א, תאבר דוברי כזב ומדבר
בדור המבול וכו' ומה בניו לבנים אלא
שנמלחתי טובה וכו', נח קנא, ב.
לב, א, תאבר דוברי כזב וגוי מדבר
ברואג ואחיתופל וכו' הן ויבורכן כזב,
נח קפה, ב.

לב, ב, בא אחא וכל ביתך וכו' ושיה
כי צדיק ירצוק אהב וכו', נח
קלט, ב, קטן, א, קצב, א, וירא תיא, ב.
לב, ב, אין לך אדם אוהב בן אומנתו
וכו' אבל הקביה אוהב בן אומנתו, נח
קצב, ב.

לב, ג, ד' צדיק יבחן זה נח וכו',
אין הקביה מנסה את הרשעים אלא
הצדיקים, נח קטן, א.

לב, ה, והנבים זכר ונקיבה מאלהן
היו באים, נח קטן, א.

לג, ג, אוי להם לרשעים שהם הוטלים
מהרר למדה, נח קנא, ב, קנא, א.
קנא, א, קנא, ב.

לג, ה, לא שמש מולות כל ירב
חודש של מן המבול, נח קפה, א.
לד, א, הציאה ממסגר נפשי זה נח
וכו', נח קמ, א.

לד, ב, ד' צדיק יבחן זה נח שנאמר
זא מן החיבה וכו', נח קמ, ב.

לד, ד, כשם שלא נכנסתי אלא ברשות
וכו' אין אני יוצא אלא ברשות, נח
קמ, ב.

לד, ה, החכמה תצו לחכם זה נח
וכו', נח קמ, ב.

לד, ו, נח כשאל הקביה זא מן
החיבה ולא קיבל עד שנשבץ לו
הקביה שאינו מביא מבול לעולם, נח
קנא, ב.

לד, ט, ויבן נח מזבחה, ויבן כתיב
נתבונן וכו', נח קפה, א.

לד, י, מנעוריו, משעה שנעור לצאת
ממצי אמו, תולדות תריד, א.

לד, יא, מה סבורין ב"ב שבייתן
כרותה עומדת לעד, בראשית טב, ב.

לד, יב, חביב משה מנח נח משנקרא
איש צדיק וכו', נח קנא, א.

לד, ה, וישלח את העורב, ההיד
שלח חושך ויחשיך וגוי, נח קלט, ב.
רד, א.

לד, ה, וישלח את העורב וגוי התחיל
משיבו חשובות וכו', נח קלט, ב.
לד, ו, נביא גדול היו עברי, לך רעב,
א.

לד, ה, כ"מ שאתה מוצא ישיבה
השטן קופץ, נח קפה, א.

לך לך

לס, א, לך לך, משל לא וכו' ראה
בירה אחת דולקת וכו' הציץ עליו בעל
הבירה, לך רג, ב, שם רכב, ב, רג,
ב, רגה, א.

לס, ב, למה היו אברהם אבינו דומה
לצלוחית של אפוסילטימון וכו' לך רטו,
א, רמה, ב, רג, א.

לס, ג, אהבת לצוק את ברייתו
ושנאת לחייבן וכו' וירא תמה, א.
לס, ו, מנח ועד אצלך וכו' מכולם
לא דברתי וכו' אלא עמך, לך רעב,
א, רצא, ב.

לס, ז, שהיו אברהם ממחוד וכו'
ע"כ אני מקדים מיתתו ליציאתו, לך
ריט, א, רכב, ב.

לס, ח, לך אני פוסק מכבוד אב
ואם ואין אני פוסק לאחא, לך רכב, ב.
רסב, ב.

לס, ט, לך לך שתי פעמים א' מאדם
נזהרים וכו', לך ריד, ב, ריט, ב.
רסב, א, רסב, ב.

לס, ט, למה לא גילה לו כדי ליתן
לו שכר על כל ססיעה ופסיעה, לך
רסב, ב.

לס, ט, ב' פעמים כתיב לך לך ואין
אנו יודעים אינו חביבה וכו', לך ריא,
ב, רטו, א, ריו, ב, רטו, א, רגה, א.
רצ, א, רצוה, א.

לס, יא, אותה אומה שכתוב בה
וכו' אני מעמיד ממך, לך רלט, ב.
שא, ב.

לס, יא, משאני עושה אותך ברי
חדשה את פרה ורבה, לך ריב, א.
לס, יב, אברהם היו מתפלל על
העקרות והן נפקותו, תולדות תקסא, ב.
תקסד, ב, תרג, ב.

לס, יא, והי ברכה קרי ב' בריכה
וכו', לך רשב, ב.

לס, יא, והי ברכה וכו' מכאן ואילך
הרי הברכות נתונות לך, לך רשג, א.
לס, יב, לא שם אדם מרה מאברהם
עד שנתברך, לך שיא, א.

לס, יב, ונברכו בן הגשמים בנזחך
וכו' ההי ויודע חזר למרדכי וכו',
לך רגה, א.

לס, יג, וילך אברהם וכו' ולוט ספל
לו, לך רכא, א.

מ, א, הנה עין ד' אל יראיו זה
אברהם וכו', לך רכה, א, רעב, א.
מ, ב, טירוף נתן ליראיו בעוה"ז
אבל לעתיל יזכור לעולם, לך רכה, ב.

מ, ו, זא נכבש את הדרך לפני בניך,
לך רסב, ב, רסה, א, שח, א, ויצא
לד, א, פנ, ב.

מא, ג, במסעות שהלך פרע הקפותיו,
לך רטז, א.

מא, ד, שני אוהלים רות המואבי
וכו', לך רעז, ב.

מא, ה, מצאתי דוד עבדי, היכן
מצאתיו בסודם, לך רעה, ב, ויצא, ל.
א, וישב רכב, ב.

מא, ו, מה הפרידה זו אינה קולסת
זרע כך איא לאותו האיש להחזיר
בורעו של אברהם, לך רעה, א.

מא, ה, ואשמאלה, מן כל אתר אנא משמאליל להאי גברא, לך שני, א.
מא, ה, לזרעך נתתי אימתי לכשעקרו
ד' צממין, לך שני, א, חיי שרה תעדי, א.
מא, ה, כעס הי' לו להקביה בשעה
שהי' מהלך לוס וכו', לך שכא, ב.
מב, ג, אחז שאחז בתכניס ובתמדי,
חיי תקיה, א, וישב רמח, א.
מב, ג, אין לך שעה קשה כאותה
שעה שכי' בה ואנכי הסתר אסתיר וכו',
לך רעא, א.
מב, ד, אמרפל וכו' זו בבל וכו', לך
רצה, א.
מב, ה, עמק המלך, ששם הושח כל
האומות ועשו לו בימה גדולה וכו', לך
רכא, ב.
מב, ו, עברי, כל העולם כולו מעבר
א' והוא מעבר אחד, לך רכא, ב, רצ, ב.
וישלח קצ, ב.
מב, ח, א"ל אשכול אתה זקן ואתה
הולך ומצער עצמך תולדות תריס, ב.
מב, ט, מכת אותה ברכה אכלו ג'
יתידות וכו', לך רצה, ב.
מב, ט, הרימוני ידי, עשאו תרומה
וכו' עשאו שבועה וכו', לך רצה, ב.
שכה, א.
מב, י, חמסי עליך, חומסני אתה
בדברים וכו' נח קלא, ב.
מב, יא, אם עתיד אני להעמיד בנימ
ולהעסיקם מוטב לי ואנכי הולך עירי,
לך רפא, ב, תולדות תקסט, ב.
מב, יב, כא, ד' דברים הראה לו הקביה
לאברהם וכו', לך שלג, א, וירא תלו,
א.
מב, יג, כא, אברהם בירר לו את המלכיות,
לך רפא, ב, שב, א, תולדות תקסט, ב.
וישב רמר, ב.
מב, יד, אין כך פסולת אלא הערלה
וירא שסח, א.
מב, טו, בזמן הי' לו לאברהם אימתי
שניתנה לו מילה וכו', וירא שצב, ב.
מב, טז, אם אין אתה מקבל עליך למול
דיו לעולמי ע"כ וכו', וירא שסס, א.
מב, טז, ה, בן העבירה למד מבן האמה,
לך רפא, ב, שב, ב, תולדות תרג, ב.

מב, טז, ב, בוך עצמו ומצא עצמו מהול,
נח קסט, ב, וירא שנת, ב, שפא, ב.
מב, טז, ט, עד שלא מלת היו בביא
באים אצלי וכו', וירא שסס, א, שעד,
א, שפא, א.
וירא
מב, א, ותתן לי מגן ישעך זה
אברהם וכו', וירא שעה, ב, שפא, ב.
מב, א, מה ענוה הרבה הקביה
לאברהם וכו', וירא שנו, א, שנת, ב.
שסא, ב, שעד, ב.
מב, ה, ומה אם זה שהקריב וכו'
לשמי הריני נגלה עליו אברהם וכו'
עאכוי, וירא שסא, ב.
מב, ו, ביקש לעמוד א"ל הקביה שב
ואתה סימן לבניך, וירא שעד, א.
מב, ח, פתח טוב פתחת לעוברים
ושבים וכו', וירא שפב, ב, שפח, א.
שצב, א.
מב, י, אמר הקביה לאברהם וכו',
חייך אני פושע לבניך וכו' לעיל, וירא
תלו, א, וירא רמס, ב.
מב, יא, בשכר ואקחה פת לחם, הגני
ממסיר לכם לחם וכו' וירא שפד, ב.
מב, יא, אנו אין לפגינו אכילה ושתי
אבל אתה וכו' כן תעשה כאשר דברת,
וירא שעג, ב.
מב, יא, מיום שברא הקביה את
עולמו אתם מזומנים וכו' וירא שפב,
ב, תד, ב, תח, ב, תיה, א.
מב, יא, מכאן שאין יצה"ר שולט
במלאכים, וירא שעג, ב.
מב, יג, רץ לקראת אותה שכתוב
בה וכו', וירא תיש, ב.
מב, יג, ולחם לא אייתי לקמיהו וכו',
וירא תכב, א, חיי שרה תסא, ב.
מב, יג, עלת לקראת הלך בנימוסה,
וירא תכס, ב.
מב, יא, כ"מ שהוא מזכיר את הצדיק
ואינו מזכיר וכו' וירא תלה, ב.
מב, יא, כל שהוא מזכיר את השע
ואינו מקללו עובר בעשה, לך רצג, א.
וירא תמה, ב.
מב, יא, סוד ד' ליראיו וכו' סוד
ד' זו מילה נח קסט, א.

ורעת בככיר זרע באפיל וכו', חיי שרה תעב, א.

סא, ד. אע"ג דאי תולך ותתע וכו' תאמר שנאשד עלי ברי וכו', חיי שרה תקלה, ב.

סב, ג. ר אבהו אחוי לי י"ג נהרי אפרסמון וכו', וישב רמב, א.

תולדות

סג, א. ביל יגיל אבי צדיק וכו' בזמן שהצדיק גולל בעולם, תולדות תקמד, א. תקמה, ב. תקטמ, ב. תקסט, א. תקעט, ב. תקצו, א. תרלו, א. סב, ב. אברהם לא ניצל מכבשן האש אלא בזכותו של יעקב, לך דמ, א. תולדות תקמו, א. תר, ב. וישלח קצ, ב. ויחי תקכה, א.

סג, ה. ויעקב, ששפך תפלות בעושר, תולדות תקצה, ב.

סג, ה. שהי יצחק שטוח כאן והיא שטוחה כאן, תולדות תרב, ב.

סג, ו. זה מתיר ציחיו של זה וכו', תולדות תקס, ב. תרד, א. תריב, ב. סג, ו. בשעה שהיתה עוברת על פתחי ביתהכניס יעקב מפרסם לצאת, תולדות תקצט, א. תרה, א. תריב, א.

סג, ו. מלמד שהיתה רבקה אמנו מחזרת על פתחיהן של נשים וכו', תולדות תקס, א. תקצט, א. תרה, א. תרטו, א.

סג, ב. למה יצא עשו תחלה וכו', תולדות תרה, ב.

סג, ט. הגמון א' שאל וכו' מי תופס המלכות אחרינו וכו', מקץ שלא, ב. סג, יא. אמר באותו זמן פגעה בו מדת הדין וכו', תולדות תרכו, א.

סד, א. את עולה תמימה וכו', ויצא קד, א.

סד, י. ויחפרו וכו' אין אנו יודעים אם מצאו מים וכו', תולדות תרלה, א. סה, ה. כל מי נוטל שוחד ומצדיק את הרשע וכו', תולדות תרמב, א. סה, יג. הרי הברכות תלויות למאן דחמי יג, מתברר, תולדות תרלה, ב. סה, יח. אנכי עתיד לקבל עשרת הברכות ועשו בכורך, תולדות תקסה, א. תריא, א.

נט, ט. כנען בידו מאזני מרמה, זה אליעזר, חיי שרה תצא, ב.

נט, י. בשעה שא' אאע"ה ישלח מלאכו לפניך וכו', חיי שרה תס, ב. ט, א. מי בכס ירא ד' וכו' זה אברהם וכו' ירא ד' זה אליעזר וכו', חיי שרה תעה, ב. תקט, ב.

ס, ה. בתולה אפי' איש לא תבעה וכו', חיי תקיה, ב. תקד, א.

ס, ז. עיי' ששרת אותו צדיק באמונה יצא מכלל ארור וכו', חיי שרה תקי, א. תולדות תרג, א.

ס, ח. לא היו גמליו של אי"א דומה לחמורו של רפבי"ך, לך שיה, א. תולדות תקטו, ב. ויגש תעו, ב.

ס, ח. יפה שיחתן של עבדי בחי אבות מתורתן של בנים, מקץ שמא, א. ס, י. מדי יצא וכו' מהר המורי יצא, חיי שרה תעו, ב. תקד, א. תקסט, ב. תקלא, ב.

ס, יב. ימים אלו ד' ימי אבל, חיי תצט, ב.

ס, יב. מכאן שאין משיאין את היתומה אלא על מיה, חיי שרה תצט, ב.

ס, יג. מ"מ לא נפקדה רבקה וכו' שלא יאמרו תפלתיו עשתה פירות וכו' חיי שרה תקב, ב. תקכב, ב. תולדות תר, א. ויצא לב, ב. מקץ שכר, א. שג, ב. ססב, ב.

ס, יג. ברכת אובד זה לבן וכו', חיי שרה תקכב, א.

ס, טז. כל ימים שהיתה שרה קיימת היו דלתות פתוחות לרחוה וכו', תולדות תקמה, ב.

ס, טז. כ"ו שהיתה שרה קיימת הי' גר דלוק מע"ש לע"ש, חיי שרה תנס, א.

סא, א. וימן לו הקב"ה ב' כליותיו כמין ב' רבנים, חיי תעא, ב. תקלג, א. תקלג, ב.

סא, א. אשיר האיש וכו' ועלה לו יבול זה יצחק וכל אשר יעשה יצליח אלו בני קטורה, חיי שרה תק, א. תקלת, א. תקמ, א.

נה, א. והאלקים נסה את אברהם, נסיון אחר נסיון, לך ריו, א. ריו, א. וירא ששה, א. תת, ב.

נו, ד. בא לו סימ אצל אברהם אי"ל סבא סבא אובדת לבן וכו', לך רלב, ב.

נו, ה. לא אמרתי שחשתי אלא והעלתי, לך רמא, א. תולדות תקפט, ב.

נו, ט. לפי שהי אברהם אבינו רואה את האיל וכו' איל הקבי"ה כך עתידין בניך להסתכן למלכיות וכו' וסופו ליגאל בקרנו של איל, לך רלה, א.

נו, יא. שלחו בלילה מפני העין וכו', וירא שסב, ב.

חיי שרה

נה, א. ויהיו חיי שרה, הה"ד יודע ד' ימי תמימים וכו', חיי שרה תנג, א. תנד, ב. תנו, א. תסא, א. תסו, א. תעא, ב.

נה, א. יודע ד' ימן תמימים, זו שרה שהיתה תמימה כהנה עגלתא תמימה, חיי שרה תסס, ב. נו, ב. עד שלא השקיע שמשא של שרה הורית שמשא של רבקה, חיי תעא, א.

נה, ג. ר"ע הי' יושב ודורש והי' הציבור מתנמנמן וכו', חיי תנג, א. תסד, ב.

נה, ד. קרית ארבע ע"ש שדרו בה ד' צדיקים וכו', וירא שנה, ב.

נה, ז. פגעו לי ואם לאו צלי לי עלוי, חיי שרה תעו, א.

נה, ז. נבהל להון איש רע עין זה עפרון וכו', חיי תצ, ב.

נה, ח. מכפלה שכל מי שנקבר בתוכה שכרו כפול ומכופל, תולדות תרלג, ב. נה, ה. כ"מ שמכרר מקחו של צדיק כאילו מקיים עשרת הדברות, חיי שרה תפת, ב.

נט, ב. אורך ימים בימינה לעת"ל וכו', חיי שרה תקח, ב.

נט, ה. ואברהם זקן וכו' הה"ד יפיתת מבני אדם וכו' נתפית בעליונים וכו', חיי חסו, א. תעו, ב. תעד, ב. תקט, א.

עג, ה, כימ שיש דין למטה אין
דין למעלה, בראשית צה, א.

עג, יא, סי רבוא כלבים חד לכל
עדר, וישלח קמו, א.

עג, א, דוד שהי מפרנס את ישראל
א"ל ואהי עמך בכל אשר הלכת וכו',
ויצא ה, א.

עג, ה, בושנו בך אבי אמנו שלעת
וקתן אתה אומר וכו' את אלהי,
ויצא מ, א.

עג, ה, נעשו תרפים קתוניות שלא
לבייש את רחל, ויצא מר, ב.

עג, סו, וישב לבן למקומו, לסורו,
ויצא יו, ב.

עג, סו, וישב לבן, חזר לעניותו
וכו', ויצא לו, א.

עג, יו, סי רבוא מלאכים היו חלים
לפני יצא בכניסתו לארץ, וישלח קכו,
ב.

וישלח

עג, א, וישלח יעקב זשה קומה ד'
וכו' קומי לרשיעא עד לא יקדמינך,
וישלח קת, א, קיב, א, קיה, א, קכו,
ב, קכה, א, קכו, א, קל, א, קס, א.
עג, א, לדרכו הי מהלך והיית משלח
אצלו, וישלח קיה, א.

עג, ו, שור וחמור, שור זה משוח
מלחמה וחמור זה מלך המשיח, וישלח
קכו, א, קכה, א, קמו, א, קנ, א.
ר, ב.

עג, ה, בא ואברך ברכה של גליות,
וישלח קמט, א.

עג, יג, ברשיעא אם יהיו צרות באות
על בני לא תבוא זאתיו וכו', וישלח
קיס, ב, קלר, א.

עג, יג, באותה שעה נשא יעקב עיניו
וראה עשו מרחוק וכו', וישלח קסט,
א, קנה, א.

עג, ב, תאמר שהוא בא עלי מכת
כיבוד אריא, תולדות תקפא, ב.

עג, ב, מכאן שאין הבטחה לצדיק
בעוה"ז, לך רעא, א, וירא שסב, א.
ויצא ז, א, ב.

עג, ג, המחנה האחת אלו אחינו
שברובם, וישלח קסו, א, קנא, ב.
קעו, ב, קפג, א, קפה, א.

סח, י, שקעה החמה ב' שעות לפני
זמנה, ויצא ג, ב.

סח, י, שהשקיע הקב"ה חמה שלא
בעונתה כדי לדבר עם יעקב בצנעה,
ויצא נ' ב, ג, א, סו, ב.

סח, יא, אם מתאחות הן ייב אבנים
זל"ז יודע אני וכו', ויצא כד, א.

סח, יא, אותן האבנים וכו' הצדיקים
והצדיקות יצאו ממנו, ויצא כו, א.
סח, יא, כאן שכב אבל כל יד שנים
שהי טמון בבית עבר לא שכב, ויצא

נג, ב, צ, ב.

סח, יג, ויצא יעקב, ריב"ל סתר
קרי בגלות וכו', ויצא ו, ב, כו, א.
סב, א, פב, ב.

סח, יז, סולם זה סיני, ויצא עג, א.
סח, יז, הראה הקב"ה ליעקב ביהמ"ק
בנוי וחרב ובנוי, ויצא נז, ב, סו,

ב, קו, א.

סח, ז, אין ביהמ"ק של מעלה גבוה
מביהמ"ק של מסן אלא ייח מיל, ויצא
נג, ב.

סח, ח, לזו שלא שלש בה מלה"מ
מעולם, ויצא יט, א, כ, א.

ע, א, וידור, שגור מצוי וכו' לאמר
לדורות וכו', ויצא לו, א, צג, א.
קב, א.

ע, ד, אם יהי אלקים עמדי וכו',
מסורסת היא הפרשה, ויצא ו, א.
ע, ו, גטל הקב"ה שיחתן של אבות
וכו', ויצא ז, ב.

ע, ה, עקילס הגר נכנס אצל ר"ע
וכו' לחם זו תורה וכו', ויצא מו, א.

ע, ט, אילו היו ישראל חסרים עוד
אחד לא היו מקבלים את התורה, בראשית
סח, א.

ע, ט, והנה באר בשדה זה ביהמ"כ"ס
וכו', ויצא עג, ב, צה, ב.

ע, י, לבן, שעחיד ללבן ענותותיהם
כשלג וכו', תולדות תרח, ב, ויצא סב,
ב.

ע, סו, עיני לאה רכות, רכות מכבי
וכו', חיי שרה תקיב, א.
עג, ז, מסורת היא שאין עשו גומל
אלא ביד בני' של רחל, בראשית קט,

ב, וישב רלו, ב.

סח, כ, בזמן שקולו של יעקב מצוי
בבתכ"ס אין הידים ידי עשו, תולדות
חזלא, ב, זמנא, ב.

סח, כג, הוראה לו הקב"ה ביהמ"ק
בנוי וחרב ובנוי, תולדות תרגו, א.

סח, ג, ויתן לך של אחיך, תולדות
תרג, א, תרגו, א.

סח, ג, ויתן לך אלהותא, תולדות
תרג, א, ג, מטל השמים זו ציון וכו',
תולדות תרמח, א.

סח, ג, מטל השמים זו מקרא וכו',
תולדות תקג, ב, חזלא, א.

סח, ד, צדיקים תחילתן יסורין וסופן
שלוח, וישלח קצט, א.

סח, ד, בשעה שנכנס עשו נכנס גיהנם
עמו, תולדות תקסד, ב.

סח, ד, במרמה, בחכמת תורתה,
תולדות תקג, ב.

סח, ז, אם ראיית אחיך טורק עולה
של תורה גזור עליו שמדיות, תולדות
חקעו, א.

סח, ה, הריני הולך ומתחתן לישמעאל
וכו' ואני יורש שתי משפחות, תולדות
תרסא, ב.

סח, י, רבקה בצדקה א' עד שוב
אף אחיך וכו' ועשו לא עשה כן וכו',
תולדות תרל, ב, תרגו, ב.

סח, יב, ויקרא יצחק אל יעקב וכו',
לפי שהיו הכרבות ממוקפות ביו
וכו', וישלח קמח, א.

ויצא

סח, א, אז תלך לבטח דרכך זה
יעקב וכו', ויצא סו, א.

סח, ב, אני אין בידי לא גום אחד
וכו' לית אנא מוביד סברי פן ברי
חיו וכו' ויצא ה, א, ו, א, כ, ב.

כג, א, לה, ב, לט, א, מו, א.
מה, א, סא, א, עג, א, צא, ב, מקץ
שכג, א.

סח, ז, מבאר שבע, מבארה של
שבועה, ויצא פב, ב.

סח, י, אתה סימן לבגיד וכו', ויצא
עג, א, קב, ב.

סח, י, אותן ב' שעות וכו' בחזירתו
לבית אביו, ויצא סח, ב.

המחים מגעת בימיו, וישב רעו, א.
רמג, א. שא. ב. ויחי תקה, א. תקיב,
ב. חקעב, ב.

פד, יא. שמר את הדבר, ריהק אומר
וכו' שעתידין הדברים ליגע, וישב רנה,
א.

פד, יב. שמר וכו' אם נתבקרה פנקסי
מה אני יכול לעשות, וישב רלה, ב.
רפד, א.

פד, יג. את שלום אחיך גיחא ואלא
מאי ואת שלום הצאן, וישב רפד, א.
פד, יד. בעל החלומות, עתיד זה
להשיאם לבעלים, וישב ריט, ב. רמו,
א. ויחי חקעב, ב.

פד, טו. שני בורות היו וכו', וישב
שז, ב.

פד, טז. והבור ריק, נתרוקן בורו
של יעקב וכו', וישב ריח, א. רל, א.
רפה, ב.

פד, יז. עבירתן של שבטים וכו'
מאכיל לחם לכל באי עולם, וישב רלה,
א. רמו, א. רפד, ב.

פד, יח. כשרצית נתת בלבם לאהוב
וכשרצית נתת בלבם לשנוא, וישב ריג,
א.

פד, יט. אתה פתחת בתשובה תחלה
חייך שבן בנך וכו', וישב רצה, ב.
ויחי תקעה, א.

פד, כ. שבטים היו עסוקין במכירת
יוסף והקב"ה בורא אורו של משיח,
וישב ששו, ב.

פד, כא. עד שלא גולד משעבד הראשון
גולד גואל האחרון, וישב רמג, ב.
רנה, א.

פד, כב. סמך מעשה חמר למעשה
אשתו של פנטיפר מה זו לשיש אף
זו לשיש, וישב רל, ב.

פד, כג. ויט אלי וכו', בע"כ שלא
בסובתו, וישב ריט, א.

פד, כד. בא מלאך והחזירו וכו'
מחינך מלכים עומדים, וישב רכג, א.
מקץ שסא, א.

פד, טו. חותמך זו מלכות וכו', וישב
רכז, א. מקץ שסא, א.

פד, יא. היא מוצאת, שנאבדו והמצא
תקב"ה אחרים תחתיהן, וישב רכז, א.

עט, ה. ויקרא לו קל, אתה הית
גוטל שררה לעצמך וכו' מחר בתך
יוצאת ומתנהה, וישלח רא, ב.

פ, ה. ה' א' שכמ נסיב ומגבאי
קטע, וישלח רג, ב.

פ, יב. עכרתם אותי, צלולה היתה
ההחית וכו', וישלח רה, ב.

פא, ג. אין אנו בקיאין בדקדוקי
ע"ז כמו יע"א, וישב שיד, ב. מקץ
שדמ, א. תז, א. וישב תס, א. תע, ב.

פב, ה. מה קהל עמים מקריבין
בשעת איסור הבמות אף בנין, וישלח
קלה, א.

פג, ג. אין לי עסק אלא עם בצרה,
וישב רצג, א.

וישב

פד, א. כנוסו וכנוס בניו הצילו
מיד עשו, וישב רעה, א.

פד, ג. בשעה שהצדיקים יושבין וכו'
השטן בא מקסרר לא דיין וכו', וישב
רס, א. ריד, א. רסא, א. רעב, ב.

רעה, ב. רכט, ב.

פד, ג. ויבא רוגז זו רוגזו של יוסף,
וישב רלו, ב.

פד, ג. לא שלותי מעשו וכו' ולא נחת
מינה וכו', וישב רס, א. ריד, א.
רמב, א. רסא, ב. רעב, ב.

פד, ד. אברהם גייר גיורים וכו'
יעקב גייר גיורים וכו' מגיורי אביו,
לך רכ, ב. וישב רסא, ב. רעב, ב.

פד, ה. לא שהי' מהלך וראה כת
של כלבים וישב לו ביניהם וכו', וישב
רכז, ב. רסא, א. רעה, א.

פד, ה. הים לא גפרע אלא בזכותו
של יוסף, וישב רכט, ב.

פד, ה. לא נהנה יעקב ממושב עד
שגר במגורי אבותיו, וישב רכט, א.
פד, ה. מגורי בגימי ריט"ט וכו',
וישב רכט, א.

פד, ה. למה וישנאו אותו כדי שיקרע
הים לפניהם וכו', וישב רסז, ב. רכט,
ב. רפ, א. רצו, ב.

פד, ט. אלומים, עתידין אתם לעשות
אלילים וכו', וישב ריט, ב.
פד, יא. כך הי' יע"א סבור וכו' וכו'.

עו, ה. קסונתי, איני כדאי וכו' כדאי
אני, וישלח קפת, ב. קצ, א.

עו, ה. לא עברו ישראל את הירדן
אלא בזכותו של יעקב, וישלח קלא, א.
עו, ה. הצל את בני וכו' מיד בני

עשו וכו', לך רמה. ב. ויצא סב, א.
וישלח קטו, א. קיט, ב. קלה, ב.
קנא, ב.

עו, ה. במוצאכם אותו, בגדולתו,
וישלח קיט, ב.

עו, ט. ודינה היכן היא נהנה בתיבה
ונצל בפני וכו', וישלח רא, ב.

עו, א. ונשגב ד' לבדו אף יעקב
ויותר יעקב לבדו, וישלח קלו, ב.
קצג, א. וישב רמט, א.

עו, ג. ויגע בכף ירכבו, נגע בצדיקים
ובצדקניות וכו' ואיזה זו דורו של
שמד, וישלח קמב, א. קצד, ב.

עו, ג. נחגוששת עם העליונים וכו'
זה המלאך, וישלח קלו, ב.

עו, ט. נעשה צחצחו של יעקב
אבינו שיש וכוה שנינו של אותו רשע,
וישלח קטו, ב.

עו, יב. הבאת, הובאת מלאי באה,
וישלח קה, א.

עו, יב. מה פני אלקים אף פניך
דין, וישלח קה, א.

עו, יב. כל אותן הדורות וכו'
עתידין אוה"ע להחזירין למלך המשיח,
לך שכת, ב. ויצא לח, א. וישלח

קעב, ב. ויגש תכא, ב.

עו, יד. א"ל עשו ליעקב מבקש את
שנהא שותף בעולמך וכו', ויצא נה, ב.

עו, טו. וישב וכו' עשו לררכו,
וד' מאות איש שהיו עמו וכו' נשמטו
כאריא, וישלח קצה, ב.

עט, א. לא נפטר יע"א עד שראה
ס' רבוא מבי"ב, וישב רסו, ב. ויגש
תפא, א. ויחי תמה, ב.

עט, ה. ויבא יעקב שלם, בתלמודו
אבל יוסף שכת, מקץ שכו, ב. שצא,
א. ה. ב.

עט, ז. זה אחד מג' מקומות שאין
האוה"ע יכולין להונוות את ישראל
וכו', חיי שרה תעט, א. ויצא סא, ב.

צב, ה, באותה שעה אתו יהודה חרבו וכו', ויגש תל, א, תמה, ב.
 צב, ה, אדוני שאל וכו', מתחילה בעליה את באת עלינו, ויגש תכה, ב.
 צב, ה, א"ל יהודה לגתלי לך וראה כמה שוקים במצרים וכו', נח קנו, א.
 ויגש רמו, א, ויגש תמו, ב.
 צב, ט, לא עשה יוסף כשרוה שאלו בעטו בו וכו', ויגש רצ, ב.
 צב, י, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה וכו', ויגש תמב, א.
 ויגש תסג, ב.
 צד, ב, אל תרגו, אל תפסיעו פסיעה גסה וכו', ויגש תעו, א.
 צד, ג, אשר שלח יוסף, עגלות ששלח מרעה היתה ע"ז חקוקה עליה ועמד יהודה ושרפו, ויגש תי, ב, תלו, ב.
 תע, א, תעב, א.
 צד, ד, עוד יוסף בני חי, כמה צרות הגיעו וועדין עומד בדוק, ויגש תעס, א.
 צד, ה, אעלך וכו', אותך ואת כל הצדיקים כיו"ב, ויחי תקיב, א, תקמו, א.
 צו, א, ואת יהודה שלח לפניו, כתיב זאב וטלה ירעו כאחד וכו', ויגש רס, ב.
 ויחי
 צו, א, למה מרשה זו סתומה שסתם ממנו כל צרות שבעולם, ויחי תצו, א.
 צו, ב, כצל ימינו וכו' כצל של עוף, ויחי תקיס, א.
 צו, ד, ידעתי מעשה ראובן ובלהה ומעשה יהודה ותמר, ויגש רפג, א.
 צו, ה, האספו, הסהרו, ויחי תקנו, א.
 א, תקסב, ב.
 צו, ב, האספו מארמי' וכו' האספו מעשרת השבטים וכו', ויחי תקסו, א.
 צו, ג, בשעה שהי יציא נפשו מן העולם וכו' א"ל שמע ישראל וכו' אותו דבר שצוהו עדין הוא נוהג בנו, ויחי תקסב, א.
 צו, ד, אחת תסאת במים יבא משוי ממים ויקרבוך, בראשית עה, א, ויחי תקע, א, תקעא, ב.
 צו, ד, הריני תולה אותך ברישון

צ, ה, אשר יאמר לכם תעשו, שכמאן למול מקץ שמו, א, שם, ב.
 צא, א, כי יש שבר, ושיה אשרי שקל יעקב בעצור שברו וכו', מקץ שמב, ב.
 צא, ה, כל תבואה שהי בבתינו הרכיבה, מקץ שפת, א.
 צא, ו, דין רפש מדבית אבא וכו', מקץ שנט, ב.
 צא, ו, לא הכירוהו, שהגיוהו בלא חתימת זקן, ויגש תכה, א.
 צא, ז, לעולם אין מניח הקביה את הצדיקים בצרה ג' ימים, וירא שפב, ב.
 צב, א, אשריו לאדם שסורין באין עליו וכו', מקץ שצו, א.
 צב, א, כך א' יעקב מי שעתיל ליסורים די יאמר ליסורי די, מקץ תב, ב.
 צב, ג, לפני האיש זה הקביה וכו' ושלח לכם אלו עשרת השבטים וכו' כאשר שכולתי בחורבן ראשון והשני, ויצא סס, א, מקץ שכה, א, שמב, א.
 שפה, א, שצו, ב, שצט, א, תב, א, ויגש תמו, ב.
 צב, ד, והכן וכו' הוא אמרה ששמר יוסף את השבת, בראשית קו, ב, מקץ שסה, א, תג, א.
 צב, ה, אמרו לו מה גבא בר גבבא, ויגש חטט, ב.
 צב, ו, אמרין לי השלום דכולי נשפח ורוח"ק צוחת וכו', ויגש תכה, א, תנה, א.
 ויגש
 צב, ב, כי הגה המלכים וכו', זה יהודה ויוסף וכו', ויגש תלא, א, תנו, א.
 צב, ג, מה אופן זה מראה פנים לכל צד אף דבריו של יהודה ויגש תכה, א, תמ, ב.
 צב, ג, ויגש אליו יהודה, מים עמוקים עצה בלב איש וכו', ויגש תס, א, תל, ב, תלה, ב.
 צב, ה, ויגש, הגשה למלחמה — הגשה לתפלה — הגשה לפיטו, ויגש תס, א, תכה, א, תלא, א, תנו, א.
 צב, ה, נתהפך הדבר שאמרת לסמינת עינים, ויגש תמב, ב, תמו, ב.
 ויגש

טו, ב, ראוי הי יעקב לירד בשלשאות וכו', ויגש רסו, א, ויגש שא, ב.
 פו, ב, הורה, הוריד השכינה עמו, ויגש רעה, א.
 פו, ב, כי לא ינוח וכו', אין לך נוחה בצד חבורה של צדיקים, ויגש רל, א.
 פו, ב, כי לא ינוח וכו', זו אשתו של פוטיפר, ויגש רל, ב.
 פו, ה, תנה אותו בפיהם של כולם, ויגש שטו, ב.
 מקץ
 פט, א, זמן נתן ליוסף כמה שנים יעשה באפילה, מקץ שכה, ב.
 פט, ב, בכל עצב וכו' שנתעצב יוסף עם אדונו ע"י שא' לשר המשקים וכו' נתוסף לו ב' שנים, מקץ שלח, ב, שבב, א.
 פט, ג, אשרי הגבר וכו' זה יוסף ע"י שא' לשר המשקים וכו' נתוסף לו ב' שנים, מקץ שבב, א, שכה, ב, שגו, א, שנה, א, שטט, ב, שסה, א, שעה, ב.
 פט, ג, למה נתוסף לו ב' שנים וכו' ויתגול ע"י חלום, מקץ שכה, ב, שג, א, שסה, א, שעה, ב, שעה, ב, שעה, ב, אין השובע והרעב בא על מצרים אלא מן היאור, מקץ שנה, ב, פט, ו, שכל אומה וכו' מעמדת לה ה' חכמים וכו' כיו' שיבוא יוסף ויטול גדולה, מקץ שעה, ב, שפו, א.
 פט, ז, כיון שראה שנטשו של מרעה מבקשת לצאת וכו', מקץ שכה, א, שעה, ב.
 פט, ה, ארורים הרשעים שאין סובתן שלמה, מקץ שכה, א, שעה, ב.
 פט, ט, ריי ור' נחמי' במנין שנות הרעב, מקץ שמא, ב, שפו, ב, שטט, ב, פט, ט, שתי שנים עשה הרעב ואימתי חזרו בימי יחזקאל, מקץ שפו, א.
 צ, ד, צמח מענה, צמחה אחת שיש כאן באת לגלות עלי' וכו', מקץ שמב, א.
 צ, ו, עד שהם יושבים על השולחן אפי' פת קיבר לא מצאו, מקץ שפה, א.

עד שיבא משה וכו' ויחי תקעו, ב. תקעו, א.

ה, א, בשעה שבא הקב"ה ליתן תורה בסיני היו ההרים רצים ומדיינים וכו', תולדות תרי, ב. ויצא גז, א. ק, א, אני נאסף וכו', אם זכיתם לכם זכיתם בעצמי וכו', ויחי תקעו, א. תקעו, ב.

ק, ה, ע' יום שבין אגרת לאגרת כנגד ע' יום שעשו מצרים חסד עם יע"א ויחי תקעו, א. תקעו, א.

שמות רבה

א, ה, ש"כ שהי' יוסף קיים לא הי' משוי של מצרים, ויחי תצו, א. תצו, א.

א, ה, יששכר שנתן להם שכר שעבודם וזבולון ע"ש שהשכין שכירתו וכו', ויחי תקלה, ב.

א, ה, א"ע שמת יוסף אליהם לא מת, תולדות תרלא, א.

ה, ה, כ"ז שהי' א' מאותן שירדו למצרים קיים לא שעבדו המצרים בישראל, ויחי תפז, א. תצו, ב.

א, יא, בפרך בפה רך רש"י א' בפריכה וכו', בראשית פז, א. ויחי תקלה, ב.

א, טו, אומה זו כחי' גמולה גור ארי יהודה וכו', וישלח קצ, א.

א, לג, דרך הצדיקים לשום שם בניהם ע"ש המאורע, מקץ שכו, ב.

ב, ה, עתידים ישראל לילך אצל אברהם ואומרים לו למדנו תורה, ויגש תג, א.

ג, ב, יורע אני כמה עתידים להכאיבני במדבר אעפ"כ איני נמנע מלגאלם, ויצא מת, ב.

ג, ג, איני דן את האדם אלא בשעתו בראשית ע, א.

ג, ד, בשביל התורה שהם עתידים לקבל הם גואלים בראשית ע, א. נח קמ, ב.

ג, ד, לא אנכי הוא שאמרת אנכי אעלך וכו' ועשיתי אותה אומר לכה ואשלך וכו', ויצא ט, א.

ג, יא, מסורת. באולה היא בידם שכל

גואל שיבא ויאמר להם מקידה כפולה גואל אמת הוא, ויגש חסו, א.

ה, ט, כשנתן הקב"ה את התורה בסיני הראה בקולו לישראל מלאי פלאים, בראשית נו, ב.

ה, יד, א"ל פרעה חפשתי בבית גנזי ולא מצאתי אותה, מקץ שגז, ב.

ה, טו, אתם למה ודברכם למה, ויצא ט, ב.

ה, כג, עתה תראה וכו' ולא העשוי בכיבוש ל"א מלכים, תולדות תקעו, ב.

זארא

ה, ב, המתעסק בצרכי צבור משכח חלמודו, מקץ שצא, ב.

ה, ד, אמרתי לאברהם וכו' ולא הרהר אחר מדותיו וכו', חיי תקעו, א.

ט, ז, א"ל למשה תבן אתה מכנים לעפריים וכו', חיי שרה תקעו, ב.

כא

יג, ג, הריני מוסיף טומאה על טומאתך, לך רפת, ב. וירא שמש, ב. יד, א, א"ל הקב"ה המצרים ראויין ללקות בחושך מיד הסכימו כולן, נח דה, א.

יד, ג, הי' להם לישראל פטרונים וכו' ולא היו רוצים לצאת וכו', ויחי תצו, ב.

טו, ה, גדולה חיבתן של ישראל שגולה הקב"ה במקו' ע"ז בשביל לגאלו, לך רפ, א.

טו, כא, עשרה דברים עתיד הקב"ה לחדש לע"ל, ויצא מ, ב.

טו, ב, א"ל הקב"ה חיך אין ישראל יוצאין עד שישחטו אלוה מצרים לעיניהם, ויגש חמ, א.

יה, ז, א"ל הקב"ה ומה כבוד אני עושה למצרים וכו' כשחזרו ושעבדו וכו' אני חזר מאותה כבוד, מקץ שצא, א.

כשלח

כא, ה, אין הקב"ה מפיל את האומה אא"כ מפיל שרה תחלה, לך רעט, ב.

כא, ה, א"ל הים אני גדול ממך, וישלח קלא, ב. קפה, א.

כג, ה, עתידין ישראל לומר שנתן

לעת"ל וכו' בזכות אברהם, לך שכת, א. שכת, ב. מקץ שפז, א.

כג, טו, כמה גדולים יורדי הים וכו', וירא תיא, ב.

כג, טו, בעוה"ז אמרתם לפני פט"א זה קלי אבל לעת"ל וכו', לך ש, א.

כד, ג, מה הצאן כ"מ שהרועה מנהיגה וכו' אף ישראל, חיי שרה חסס, א.

יתרו

כה, א, באותה שעה בקשו מלה"ש לפגוע במשה וכו' נח קנן, ב. קנו, ב.

וירא שפז, א. תד, ב. תיא, א. תיט, א. תכז, א. תולדות תקנו, ב. תקעו, א.

וישב שכבו, א.

כה, ה, מה שהנביאים עתידים להתנבאות בכל דו"ד קבלו מהר סיני בראשית נט, א. וירא שלה, ב. ויחי תקעו, ב.

כט, א, קול ד' בכה, בכחו של כאר"א, תולדות תרלט, א.

משפטים

ל, יג, ביקש הקב"ה ליתן להם לדור המבול, ו דברים תורה וכו' נח קכו, א. קמג, ב. קנן, א. קצו, ב. קצו, א. ויגש חג, ב.

לא, יו, אם אין אתה עושה אנו מעבירין אותך וכו', חיי שרה תפט, א. לא, יו, א' יעקב רשע זה עתיד ליכנס וכו' במערת המכפלה וכו' מיד

עמד ונסל וכו', ויצא טא, א.

לב, ה, עושה אדם מצוה אחת הקב"ה נותן לו מלאך א' לשומרו, ויגש חסב, א.

לב, ז, שהראה הקב"ה ליעקב שרי כל מלכות ומלכות וכו', ויצא טז, א.

תרומה

לג, ז, מורשה, ירושה היא לישראל, לך רפז, א.

תצוה

מה ראה למשול אבותינו לזית וכו' כך ישראל אינם מתערבין עם העכו"ם, לך רצז, ב.

תשא

מ, ב, הביא לו ספרו של אדה"ר והראה לו כל הדורות וכו', לך רצז, א.

במדבר רבה**נשא**

ו, א, לפי שהי קהת מטועני הארון ששם התורה הקדימו הכתוב לגרשון, וישלח קסח, א, קסד, ב.

ט, ט, מעשה בבי אחיהו שהיו דומות זליץ ביקש בעלה להשקותה וכו', תולדות תקנא, א.

יא, ב, א' הקביה וכו' עמהם אני עומד ומברך אחכם, תולדות תקנא, ב. תרסב, ב.

יא, ז, והרי דברים ק"ו אם ללוט נשאני פנים מפני אברהם וכו', וירא ת, א.

יב, יו, שש עגלות צב כנגד ו' רקיעים וכו', ויגש תעד, א.

יב, יח, ויקריבו וכו', ולא קיבל מהם עד שנא' לו קח מאתם, ויגש תית, ב.

יב, יח, קח מאתם צא ואמור להם דברי כבושין ודברי נחמות, ויגש תית, ב.

יב, יח, והיו לעבוד, נותן להם הוי' שיהיו קיימים לעולם, ויגש תעד, ב.

יב, יח, עד עכשיו הן העגלות והפרות קיימות, חיי שרה תסה, א.

יג, יד, שכא"א הקריבו לפי דעתו, ויגש תעד, א.

יג, יד, מסורת הוי' ביד כל שבט ישבט מה שיארע לו עד ימות המשיח, מקץ שלג, ב. ויחי תקע, א. ויחי תקפה, ב.

יג, יו, לפי שחיבב זבולן את התורה וכו' ולכן תלה חשבון הגדול בנבולן, ויחי תקפה, א.

יג, יז, מה שאמר ראובן השליכו אותו לא נחביון אלא להצילו, וישב רסו, ב.

יג, יח, ולפי שמכירת יוסף זכות הוי' להם וכו' למיכך נזכר על דם וכו', וישב רסו, ב.

יד, ב, באברהם כתיב והשענו והקביה עשה טובות לבניו, וירא תיג, ב.

יד, ג, א"ל אדוניו ליוסף אני מבקש לראות להקביה וכו' א"ל הקביה בשבילך אני נגלה עליה, ויגש תיב, ב.

שכל ימות השנה השטן מקטרג וביזים הכסורים אינו מקטרג, ויגש תעג, ב. כא, ה, אם עשית חבילות עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות, בראשית כו, ב, פה, ב, ויחי תקנא, ב. תקעה, א.

כא, ו, בזאת יבא אהרן, בזכות התורה, וזאת התורה וגו', ויגש תעג, ב.

קדושים

כו, ז, כל טובות וברכות וכו' שהקביה עתיד ליתן לישראל אינן אלא מציון, לך רסו, א.

כו, ב, עתיד הקביה לעשות צל וחופות לבועלי המצות אצל בעלי תורה, ויחי תקמה, ב.

אמור

כט, ב, שהראה הקביה ליעקב שרו של בבל עולה ויורד וכו' א"ל הקביה אף אתה עולה וכו', ויצא סח, א.

ל, א, קחו מוסרה של תורה ואל כסף וכו', תולדות תרמו, א.

ל, ב, ולקחתם לכם ביום הראשון ההייד תודיעני אורח חיים וכו', נח קצד, ב.

לב, ה, יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערצה וגדדו כל ישראל בזכותו שרה אמנו ירדה למצרים וגדרה עצמה מן הערצה וגדדו כל הנשים בזכותה, לך רלט, א. ויחי תצו, ב.

בהר

לז, טו, ר"ס יחב ל' לר"ע שית מאה קונטרסין דכסף וכו' ומליץ יתחון לספריא ולמנציא וכו', ויצא יח, א. ויחי תקלה, ב.

בחוקותי

לה, א, חשבתי דרכי בכל יום הייתי מחשב וכו' ורגלי מביאות אותי לבית המדרש, וישב רגא, א.

לה, ז, הלמד שלא לעשות גזל לו שנחמכה שליחו על פניו, ויחי תקלה, ב. לה, ו, לעולם זכות אבות קיימת, ויחי תקפה, א.

לו, ו, אם ראתי זכות אבות שמטה וכו' לך והספל בחסדים וכו' ויחי תקפה, ב.

מא, א, גדול כחה של מוציא מעשרות שהם הופכים דבר ארוה לברכה נח קמב, א.

מא, ז, א"ת חרות אלא חירות מן הגלות מן מלאך המות, ויצא צט, ב. מד, י, מה אני קיים לעולם כך שבוטחי קיימת לעולם, לך רפה, ב.

מו, א, מוסב שתדור כפגוי, בראשית ט, א.

מו, א, בלחות השנים אני נותן לך שיהא בהם הלכות מדרש ואגדוה, בראשית לב, ב.

מו, ב, עת להשליך אבנים, ויחר אף משה וישלך מיידו, בראשית כא, א.

פקודי

נב, ג, ויביאו את המשכן ההייד עזו והדר לבושה וכו', מקץ שצד, א. ויחי תקעס, ב.

ויקרא רבה

ב, א, אלף בני אדם נכנסין וכו' לתלמוד יוצא מהם א', ויגש תפד, א. ד, ו, אחרי רבים להטות אנו מרובין מכס וכו', חיי שרה תקפה, ב.

ו, ב, מעשה בשלטון א' שהי' הורג את הבלבלין ומתיר את הנגבים וכו', נח קעה, ב.

שמיני

יא, ו, תלמידו של אדם נקרא בנו, תולדות תרכה, א.

יג, ב, מדר הקביה כל האומות ולא מצא אומה שחאה ראוי לקבל אה"ת אלא דוד המדבר, נח קנא, ב.

יג, ה, נאת החזיר זה ארום וכו' שמחזרת עטרה לבעלי תולדות תקנה, א. תקעה, ב. וישלח רז, ב.

תזריע

יד, א, זכה אדם גוחל ב' עולמות עוה"ז ועוה"ב, וישלח קכו, ב.

מצורע

יז, ד, אין בעל החמים מוגע בנפשות תחלה וכו', לך שח, א. ויצא צא, א.

אחרי

כא, ד, אורי בריה וישעי ביהכ"פ

שם בצדקה שעשייתם את עולמי וכו',
לך של ב. וישלח קצב. א.

ה. ה. כמה גדול כחה של צדקה
וכו' שאין חסין לא בצל שתר וכו'
אלא בצל מי שאמר והי העולם, נח
קצה. ב.

ה. ה. אילו הי יודע ראובן שהקביה
כותב אתיו וישמע ראובן ויצליהו
מידם בכחיו הי סענו וכו', וישב
רס. א.

ה. יב. וירדת הגורן, זכותי תרד עמך,
וישלח קצב. ב. וישב שכב. ב.

ה. א. כל אותו הלילה הי בועז
שטוח על פניו וכו', וישב רפב. ב.
איכה רבה

פתחתא ד', אדח"ר וכו' ודנתי
בגירושין ובשילוחין, ויצא י. ב.
פתחתא ית, השביעני במרורים, בלילי
ססה, תולדות תרגו. א.

פתחתא כה, אמר משה וכו' אי אתון
קסולי לא תקסלון קסולי אכזרהו
וכו', וישלח קב. ב.

א. לו, בסילוקן של צדיקים כתיב
וכו' הפלא ופלא וכו', תולדות תרכה.
א. וישלח קנא. ב. קעה. ב. קפה. ב.
ויחי תצד. א.

ב. ה. נלכדה ביתר ונהרג בן כוזיבא,
ויחי תקפו. א.

ב. ה. חלל ממלכה ושרי, אלו שרים
של מעלה, בראשית גב. א. נח קפה. א.
לך רגו. א. חיי שרה תעס. א. מקץ
שסס. א. ויחי תקסר. א.

ג. ה. כשיבאו קץ הגאולה א"ל הקביה
לישראל בני אני חמה מכם האין
המתנחם לי וכו', ויחי תקס. ב.

קהלת רבה

א. י. מה שתלמיד ותיק עתיד
להורות כבר הי וניתן הלכה למשה
מסיני, בראשית גס. א.

א. יג. לטובתו אדם למד תורה ושוכח
בראשית כו. א. מקץ שצא. ב.

א. כה. כיון דאיתער כך חמרא
דההוא רשיעא לית את יכיל שרי בארעא
דישראל, לך רפא. א. חיי תקכה. א.
ויגש תעה. ב. תעו. ב.

עקב

ג. ה. כ"מ שישאל אוכלין בעוה"ז
הם מכה ברכותיו של בלעם הרשע,
תולדות תקנו. ב. תקסו. ב.

ג. ה. הלכה אדם מישאל ששותה
מים לצמאו אומר שהכל נהי בדברו,
וישב שג. א.

ירושלמי

ד. יא. כי ירחיב וכו' אותה שעה
מודעת מה היא, לך רכב. ב. רעד. ב.
ויצא קה. א.

תנא

ה. א. למה התינוק גימול לח' וכו',
וירא שמג. א.

תבא

ה. ד. כל מי שלמד ד"ת ואינו מקיים
וכו', לך רסג. ב.

האזינו

י. ב. בא יעקב ועשה את היום לילה
וכו' הצדיקים גורעין ומוסיפין על
דבריו של הקביה, ויצא נא. א.

ברכה

יא. ה. ס"מ הרשע וכו' בכל שעה
הי מספר מיתתו של משה ואומר
מתי יגיע הקץ וכו' שבו ימות משה,
תולדות תרל. א. וישלח קנב. א.

אסתר רבה

ה. יח. א' הקביה לשטן הבא לי
מכתב ואכתוב עליהם כל, ויצא
סא. ב.

שיר השירים רבה

א. יא. כל השירים קודש ושיר
השירים קודש קדשים, בראשית גס.
א.

א. סד. משה ששקול כנגד ששים
רבוא של ישראל, בראשית ג. ב.

ב. ב. א' מכם גולה לברברי וא'
מכם גולה לסמטרי דומה לו כמי
שלימים כולכם, ויצא י. א. וישלח
קנא. א. ויחי תק, ב.

רות רבה

פתחתא. א. לעת"ל שרי אוה"ע
יקטרו על ישראל וכו' חייך שאני
מושיע בני, נח קמא. א. לך רפא. א.
ויצא לו. ב.

יה. ה. שאותו דבר רע שא' שר
המשקים עליו וכו' לא נגע בו שמלך,
מקץ שכו. ב.

חזקת

יס. א. מי יתן סהור מסמא, כגון
אברהם מתרח וכו', וישלח קעה. ב.

בלק

כ. ה. אין כוחך אלא בפה, תולדות
תרמג. ב.

כ. יט. לעיל יושבין ישראל לפני
הקביה כתלמיד לפני רבו, וירא תיא.
ב.

כ. כא. עיקם הקביה את לשונו
והתחיל לברך וכו' וקולו הולך מסוף
העולם ועד - סופו וכו', וישלח קלו. א.

כ. כה. בשביל פנחס שיבא ויסול
את הראוי לו, וישב רגה. ב.

פנחס

כא. ג. כל השופך דמן של רשעים
סאילו הקריב קרבן, ויגש תנו. ב.

מנחת

כב. א. א"ל הקביה לישראל לא
תהיו סבורים שהותר לכם להשבע
בשמי אפי' אמת, ויצא צב. א.

מסעי

כג. ה. מלמד שהראה לו גיזגמ.
בראשית יח. ב. וירא חמא. א.

כג. ו. נטל שר הארץ וכפתו והפילו
לפניהם, לך רעד. ב.

דברים רבה

א. ב. מוכיח אדם וכו' זה משה וכו'
וישב דש. ב.

א. יד. חמה ולבנה יש להם ברשה
לעיל אבל הכוכבים וכו', לך של. א.
שלה. א.

א. יט. צפונה א' הקביה המתניו עד
עכשיו מלך המשיח לבא וכו', וישב
רעד. א.

ב. ה. א"ל הקביה למשה אם אתה
נקבר כגון אצלן בזכותך הן באין

עמך בראשית מה, ב.

דאיתתן
ב. יט. כל מה שהגדולים עושין
הדור עושה, וישלח קנב. ב.

וישלח

רמו קל, אמר לפניו רבש"ע כחבת בתורתי אותו ואת בנו לא תשחטו וכי ואם יבוא רשע זה ויאבד את בני וכי ס"ת שאתה עתיד ליתן בהר סיני מי יקראנו, וישלח קיז, ב. קית, ב. רמו קלג, מאכן אמרו שמחניסין לרשעים בעוה"ז מפני דרכי שלום, וישלח קסז, א. רמו קלג, לקח עשו כ"מ שהניח אביו וא"י ומערת המכפלה נתן ליעקב וכי, תולדות תרגל, ב. וישב

רמו קמא, שאילו הי' יודע ראובן שהקב"ה כותב אחריו וישמע ראובן ויצאילו בכחמיו הי' טוענו ומוליכו אצל אביו וכי, וישב רסה, ב. רסה, ב. רסה, ב. רצה, ב. שא, ב. ויחי תקעה, א.

רמו קמא, לשעבר הי' אדם עושה מצוה וכי עכשיו וכי מי כותב אליהו ומשיח והקב"ה חותם, וישב רסה, ב. רס, א.

רמו קמא, לעשות מלאכתה, שבת הי' וכי וקורא מה שאביו למדו, וישב שכ, א. מקץ ת, ב.

ויגש

רמו קנ, ויגש, אין ויגש אלא לשון קרבן, ויגש תלו, א. תמ, א. תנו, א. רמו קנ, א"ל יוסף וכי אם תחריב את מצרים תחריב את כל העולם, וישב רסז, א.

רמו קג, בקשו להרגו בא מלאך ומזרן בארבע פגות הבית, וישב רצ, ב.

רמו קנב, שמע יעקב על יוסף שהוא חי ה"י מהרהר בלבו אענוב את ארץ אבותי וכי, ויגש תלו, ב.

ויחי

רמו קנז, פחו כמים, בני אין לך פרואה עד שיבא מי שתבוא בו ומשה עלה וכי, ויחי תקע, א.

רמו קנז, בסודם אל תבא נפשי אלו מרגלים וכי, שם כתיב ומרי בן סלוא, וכי, ויחי תקע, א.

רמו קסב, אית דאמרי יהודה רבג את עשו וכי, תולדות תרגל, ב.

ב. א. תורה שאת למד בעוה"ז הבל הוא לפני תורה שבעוה"ז, מקץ שלב, ב.

ה. ג. אם אין לו מצוה קבועה לזוהר מה הניח יש לו, וישב רצב, א. ס. א. יצאה ב"ק וא"ל אברהם לך אכול בשמחה לחמך וכי, וירא תט, ב. תולדות תרגל, ב.

יב, י. ליבא לפומא לא גליא, ויחי תקע, ב.

יְקוֹט שְׁמַעוֹנִי

בראשית

רמו ד, אור אלו מעשיהם של צדיקים וכי, בראשית לג, א.

רמו לה, מלמד שהכרובים קדמו לכל מע"ב, בראשית נא, א.

לך

רמו פא, אברהם אבינו כה"ג הי' וכי אמר אם ימול מן האוון אינו כשר להקריב וכי, וירא שסג, ב.

וירא

רמו פז, כל אותו הלילה הי' לוט מבקש רחמים על הסדומיים, וירא תמו, ב.

חי

רמו קט, ויחי כראות את הגזם, מיד הלך להמיתו וכי, חי תקע, ב.

רמו קט, ובמושב לצים לא ישב זה אבימלך וכי, לך שטז, ב.

תולדות

רמו קי, באותה שעה רצה ס"מ להרוג את יעקב וכי, חי תמו, ב. תולדות תקס, ב. תקעא, ב. תקפה, א. תרו, א. תריג, א.

רמו קטו, תרין אודיעין דיעקב אבונא כתרין עמודא דסרסא וכי אלא חייסין, תולדות תרנב, ב.

רמו קסז, להודיעך שכל הברכות שבידך יצחק את יעקב ברכו הקב"ה מלמעלה, תולדות תרנא, א. וישלח קלג, ב.

רמו קטז, בוא ואברכך ברכה של גליות, תולדות תרנא, א.

שמות

רמו קסב, ותמלא הארץ אותם, שנחמלאו בתי פרסאות ובתי קרקסאות, ויחי תקא, א.

רמו קסז, וירא כי אין איש ראה שאין גר וצדיק עומד ממנו, וישב רכו, ב.

רמו קסז, וירא כי אין איש, ראה שאין תוחלת עתידה לצאת ממנו עד סוף כל הדורות, וישלח קעה, א.

רמו קעג, ואת המטה, המטה שנברא ביהש"מ וכי, וישב ריס, א.

בא

רמו קצא, מי פורע לכם ממלכות רביעית וטרונא, לך רפו, א. ש, ב. שטס, א. שלב, א. וירא שעה, א. וישלח קלס, א. וישב רנח, א.

בשלח

רמו רכו, וחמושים עלו, אחד מחמש מאות, ויגש תסס, א.

רמו רלז, והמים להם חומה וכי, שירד ס"מ וא' לפניו וכי השיב לו הקב"ה וכי והלא לא עבדות אלא מתוך סירוף דעת וכי, לך שיג, ב. רמו רלז, באיוה זכות זכה יהודה למלכות, מקץ שעת, ב.

יתרו

רמו רפה, עד שלא קבלתם את התורה שמכם ישראל כשמותם של אוה"ע, וישלח קלה, א.

רמו רפו, וכיון ששמעו אשר הוצאתיך מארמיצ' וכי ואמר לא עסק זה אלא עם מי שהוציא ממצרים, תולדות תרי, ב.

תרומה

רמו רסד, כ"מ שנא' לי הרי זה קיים לעולם ולעולמי עולמים, ויצא צה, ב.

מקורי

רמו תיו, ולא תאמר משה אלא המשכן מעצמו עמד, נח קיס, ב.

רמו תיו, הקב"ה נתכוין שיעמיד המשכן בחודש שנהבשר אברהם אבינו ביצחק, וירא שז, ב.

מצורע

רמו תקנו, מעשה ברוכל אחד שהי'

מחזר וכו' מאן בעי למיזבן סמא דחיי וכו', נח קכד, א.

אחרי

רמו תקעו, ביהכ"ס גוסל הקב"ה צנותיהם של ישראל ונותנם על שר של עשו, תולדות תקעו, א. וישלח קמט, ב.

במדבר

רמו תרפו, בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו בהם אה"ע וכו' בראשית מא, א. חיי תקבה, א. תולדות תרלט, ב. תרמא, א.

חוקת

רמו תשטג, קח את המטה, זה המטה שהי' בידי יע"א וכו' וכן עתיד אותו המטה לימסר למלך המשיח, וישב ירט, א.

דברים

רמו תשטס, אלו זכו ישראל לבי ימים היו נכנסין לארץ, ויגש תיה, ב. ויחיי תקפ, ב.

עקב

רמו תתנה, ארץ מצרים בין עושין רש"מ וכו', ארץ ישראל וכו' אם אתם עושין רש"מ הרי לכם ואם לאו אתם גולין מעלי, ויגש תלו, ב.

תצא

רמו תתקלה, אשר קרן בדרך, סמאן, ויחיי תקנו, א. תקסג, א. תבוא

רמו תתקלה, בת קול יוצאת ואומרת לו תזכה לשנה הבאה, ויחיי תקג, א. וילך

רמו תתקמ, לא אוכל עוד לצאת ולבוא, נסנתמו ממנו שערי חכמה, וישב רכו, א.

האנוני

רמו תתקמא, אומרת לפניו רבש"ע הריני רואה מקומות שקלקלתי בהם וכו' אל הריני מעבירים, בראשית סג, א. לך רכג, ב. ויצא קה, א. רמו תתקמא, עתידה כנסיי שתאמר לפני הקב"ה וכו' הרי שמי קיים אומר לה הריני מעבירי בראשית סג, א. רמו תתקמב, עושה אדם עצמו לדבר

אמת מוסרים לו מלאך וכו' וישלח קעד, א. ויגש תסב, א. שופטים

רמו סי, לא כל מי שירצה לומר שירה אומר וכו', לך שטס, ב. שמואל א'

רמו פו, ורשעים בחושך ידמו זה עשו ואליפו שרפוהו אחר יעקב בעשר שעות ביום והשקיע הקב"ה היום, ויצא גא, א. יחזקאל

רמו שלו, יחזקאל בן בוזי, שהיו הכל מבינים אותו, ויצא יח, ב. יונה

רמו תקמט, עכ"ם קרובי תשובה הן, וישב רכו, ב. וכו'

רמו תקעו, תשועת עולמים וכו' אבל לעת"ל אני בעצמי גואל אתכם, ועוד יותר אין אתם משתעבדים, לך שטס, א. ויצא ט, א. מקץ שמח, א. תב, א. תתלים

רמו תרעב, אין שמחתו של הקב"ה אלא בורעו של יעקב בלבד, תולדות תקסט, ב.

רמו תשב, שאלו לתורה חוטא מה עונשו וכו', ויחיי תקעה, א.

רמו תשב, לא ישבתי עם מתי שוא אלו אנשי מגדל באו ואמרו לאברהם וכו', נח קפד, ב.

רמו תשמא, לאלקים, כשתחזורו אותו אלהות שעשיתיו בסניי, תולדות תרגג, א.

רמו תשנה, בזמן שיסורין באין על הצדיקים מצטערים לידע מאיזה עון באו עליהם מקץ שכת, א.

רמו תשצ"ה, בשכר שאמרו לרבקה התלך ואי אלק וכו' ישראל להוציאם ממצרים, חיי תעז, א. תצב, א. תקי, א. תקבה, ב. ויצא לב, ב. מקץ שכב, א. רמו תתסיס, לעת"ל מושיב הקב"ה למלך המשיח לימינו ואברהם לשמאלו וכו', לך רפ, ב. רפב, א.

דניאל

רמו תתרט, אמרו לו אם נלסס

KolSatmar.com

ולגלגולת את גזרו עלינו את מלך ואם לעבודת אליילים את וכלבא שוין, וישלח קסט, ב.

רות

רמו תרא, בשדה אחר ע"ש לא יהי לך אלהים אחרים, חיי תקטו, א. רמו תרא, אילו באת מאתמול וכו', לא היינו מקבלים אותך שעדיין לא נתחדשה הלכה עמוני ולא עמונית וכו', מקץ תח, א. איכה

תתלול, כל תיח שיושב ושונה הקב"ה יושב ושונה עמו, ויחיי תקמב, א.

קהלת

סוף, ביקש שלמה לעמוד על הקץ וכו', בראשית סב, א.

וזה הקדוש

הקדמה

ב, ב. כד בעא למברי עלמא אתי כל אתון קמי מסיפרי לרישי, בראשית נב, ב. נח קמב, א. נח קסט, א. ט, ב. אינון מלאכים דאיקרון אלקים, בראשית גא, א. גו, א.

יא, ב. בראשית דא היא מקודא קדמאה וכו' ודא אקרי יראת ד', בראשית לו, ב. סו, ב.

יא, ב. יראה אחרש לתלת סטרין בראשית סו, ב.

בראשית

כג, ב. ויעקב בנין דחמא ברוחא דקודשא דחוקא דגלוחא וכו' א' ויפגע במקום וכו' ויצא סד, א. וישלח קטו, א. קמא, ב.

כה, א. ערב רב וכו' דאתמר בהון תמחה את זכר עמלק וכו', וירא שגו, ב.

כה, א. חמש מינין אינון בערב רב וכו', וישלח קכ, ב. קג, א.

לא, ב. הני תלת ירחין אשתמש משה באור הגנוז, בראשית עג, ב. לג, א. עץ עושה פרי וכו' מאי איהו ברית קודש וכו', בראשית פו, ב. לו, א. עוז ועזאל כד נפלו מאתר קדושתיהו מלעילא חמי בנת בני

גשא וחטאו ואולידו בנין וכו', נת קעב, ב.

נת, ב. כיון דאתמיליד נת וכו' דאיהו אפיק ארעא ממה דאתלטיא וכו', נת קנה, ב.

נת, ג. ב. תמים הי' דאתמיליד מהול, נת קסא, א.

סח, א. כיון דאיל והקמתי את בריתי אתך הו"ל למיבעי דחמי עליהו וכו', נת קנט, ב.

סח, א. נת האיק שויב לי קובי"ה וכו' אלא בנין דיעקון מיני תולדון וכו', נת קס, ב.

סח, א. בזמנא דמותא שריא בעלמא בר נש חכים יסחר וכו', נת קסא, ב. עג, א. כד וכאן ישראל אקרי ארעא על שמא דא ארעא קדישא כד לא וכו' אקרי ארעא על שמא אחרא ארץ בנעז, לך שוה, ב.

עו, ב. כמה תקיפין לבייהו דחיביא דחמאן שבייל דאורייתא ולא מסתכלי בהו, לך רסנ, א.

עו, ב. לך לך, לית אנת למיקם הכא בין חיביא אלין, לך רסו, א.

עו, ב. בההוא ידעו כל אומיא וכו' ולא שויבא לאברהם אלא קובי"ה וכו', לך רסו, א.

עו, ב. כד מאן דאתער לאתוכאה מסייעין לך, לך רסו, ב.

עו, ב. תרח כד נפק וכו' לאשתובא נפיק דהו' וכו' בעאן למקסלי, לך רסו, א.

פ, א. ויעבור אברם וכו', דא בי כנישתא אתר דדורא דשכינתא חמן וכו' עד אלון מורה אלין בתי מדרשות וכו', לך רסו, א.

פג, ב. שכינתא לא אתעד מינה דשרה כל ההוא ליליא, לך רלס, א.

פג, ב. דוד מלכא וכו' אפי' ביומי מלכא משיחא איהו מלכא, לך רסו, ב. צא, ב. דאי וכו' ועיבדו אתכשרן וכו' לההוא דילי, חיי תקיב, א.

צא, ב. כל אינון דאתי בגלגולא

דנשמתין יכלין לאקדמא ברחמי זיהבא דלתון, חיי תעז, ב. תקיב, א.

צה, ב. בחר דאתגורו נפקין מאלין וכו' דאתגלי בהו יודי רשימא קדישא וכו' ויגש תיב, א.

קא, א. ר' אחא אול לכפר סרשא וכו' זיל דאימא לון דיהורון בחשובה וכו', וירא תמה, א.

קב, א. ב"ג דאיהו מסאב לא יכיל לקרבא לביתי דאברהם, וירא שפח, ב.

קב, ב. אילנא הו' נטע אברהם וכו' וכההוא אילנא הו' ידע מאן דאתאחיד בי בקובי"ה וכו', וירא שפח, ב. תיד, א. תיד, ב. חסו, ב.

קב, ב. האוהלה ביהמ"ד, וירא חיס, ב.

קד, א. בשעתא דקבי"ה רחום לי לבינ משדו לי דורנא וכו' מסכנא, וישב רס, א.

קד, ב. אין הקבי"ה עושה דין ברשעים עד שנמלך בנשמתן של צדיקים, וירא שנג, ב.

קיא, ב. וכו' קובי"ה אתא לגביהו אלא ההוא ממנא שלוחא דאתמקרא עליהו וכו', ויצא קא, ב.

קיא, ב. אי יעול בינ באחר דנזקא אשתכח לעינא הא פקע כל זכותי, נת קפב, ב.

קין, א. בשית מאה לשתיחאה יתפתחון תרעי דחכמתא בראשית קי, ב.

חיי

קכח, א. עפרון לא חמי בי אלא חשוכא ועל דא זבין לה, חיי תמה, א.

קכט, א. ואברהם זקן בא בימים וכו', עיבדו קריבו לי בכל יומיו מדרגא לדרגא וכו', חיי תעג, ב. תצו, ב.

קכט, ב. תנינן אתר דמאריהון דחשובה קיימי וכו' צדיקים גמורים לית לון רשו לקיימא בי וכו', ויחי תקנה, ב.

קלג, א. אע"ג דשרה מיתה דיוקנה לא אעדי מן ביתא, חיי תנו, ב. תולדות

קלה, א. השתא דמית אברהם

וכו' אשתאר בי ביצחק, תולדות תקסט, ב.

קלו, א. ויעתר יצחק, דקריב לי קרבנא רגלי עלה, תולדות תקסח, א. תקצ, א. תרין, ב.

קלו, א. כי שנין אשתהי יצחק וכו' בנין דקובי"ה איתרעי בצלותון דצדיקיא וכו' בנין דיתוסף רבות קודשא, בראשית ט, א. תולדות תקסב, א. תקפו, ב.

קלח, א. ויגש תל, ב.

קלט, א. ה"ל לא ידע יצחק כל עובדיו בישון דעשו וכו' אבל לא אנדעא כגון דיתברך יעקב בלא דנתי, תולדות תקסא, ב. תרמב, ב.

קנ, ב. כיון דכל האי אבטח לי קובי"ה אמאי לא האמין וכו' אלא דלא האמין לי בגרמי וכו', ויצא פ, ב.

קנב, א. אבא כד אתגמב שרד לעבדא אשכח עינא דמאי וכו' באחר דא לא אשכחנא וכו' מיד וישא רגליו וכו', ויצא פו, ב.

קסו, ב. ויותר חכמה ועקימו עבדי כדא מכל מה דעבדי לגבי עשו, וישלח קצט, ב.

קסו, ב. כד אתא יעקב מבי לבן כולו משדין קדישין סחרן לי וכו', וישלח קיח, ב.

קע, א. בזמנא דקובי"ה יוקים וכו' מן בלזא כדון יפחח פוחא דנהורא דקיס דעיר וכו', בראשית עו, א.

קעא, א. רמיח פיקודין דאורייתא וכו' שסיח פיקודין לית ורשימא מלאכיט ממויני עליהו וגו' איהו לקבל סימ וכו', תולדות תריד, ב. וישלח קסב, ב. וישב רמח, א.

קעא, א. ויגש בכך יריכו, סמכין דאורייתא, וישב רמח, א.

קעו, א. יוסף קרים במחשבה וראובן במעשה, וישב תצר, א.

קעו, א. כד אתא ראובן ובלבל ההוא ערסא, אמר ומה תריסר שבטין הו' לי לאבא לקיימא בעלמא ולא ויתר, וישב חצר, א.

וישב

קפ, א. מגורי אביו, דכל יומיו הר
דחילו והי בדחילו. וישב רלת, ב.
רגו, א.

קפג, א. דלא מיבעיא לי לבין למימר
חלמי בר להווא ביג דרחים לי,
וישב רלט, א. רפג, ב.

קפד, א. דבעאן אלין בני יעקב
לשלטאה עלוי עד לא יחות למצרים
וכו, וישב רלא, א.

קפה, א. כיון דאיתמסר בידוי דשנאוי
ועירין אינון דיכלין לאשתובא, לך רכו.
א. רלו, ב. רעא, ב. חי תקיא, ב.
וישב רמא, ב. רפ, א. שו, ב.

קפט, א. וירא אוניו וכו, וידע
אכ"כ וכו, דבעיני הר חמי וישב
חכ, ב.

קצב, א. בגין דאתבשר בהווא חלמא
כדא יאות וכו, מקץ שמה, ב.
מקץ

קצד, א. שבע פרות יפות וכו,
אלין מסטרא דקדושה ואלין מסטרא
דמסאבא, מקץ שמה, ב.
וישב

רה, א. כד ברא קוביה עלמא אתא
אורייתא קמי וכו, וישב תמה, ב.
רו, א. דוד מלכא וכו בגין דוכחי
דאיהו חי לא הי נאים אלא שיתין
נשמ, חי תנג, א.

רי, ב. רמו רמו לי יוסף ליעקב
על עגלה ערופה וכו, וישב תיא, א.
רי, ב. עגלה ערופה היא מעין דורון
להסימ, וישב תיא, א. תעג, א.

ריא, א. בעגלות אשר שלח יוסף
וכי אשר שלח פורעה וכו ואלין
ואלין קאתי, וישב תעב, ב.

ריא, א. כי עורך חי, דאתקיימת
ברזא דברית קדישא דאקרי חי העולמים,
וישב תיב, ב.

ריא, ב. ויאחו בה, אחסנת עלמין,
וישב תפג, ב. תפג, ב.
ויחי

רטו, ב. בשעתא דמית יעקב אסתימו
עניניהן דישראל, ויחי תקו, ב.
ריס, ב. לית לך חובא בעלמא דלא

אית לי תשובה לך מהאי, ויחי תקנה,
א. תקע, ב. תקעו, א.

רכא, ב. זכאה חולקי דהווא ביג
דיומוי אתקריבו גבי מלכא בלא כסופא
וכו, ויחי תקיס, א.

רכט, א. הקביה מוזג זוגין עד לא
ייתון לעלמא, חי תקיב, א.

רמב, א. זבולון זכה על דאטיק פתא
מפומי וכו בניכ אקדים לי בברכאן,
וירא תמג, ב. ויחי תקתג, א. תקג, ב.

שמות

ד, א. בניי עלאו בניי נפקו, וישב
תסת, ב.

ז, ב. במה הצדיקים ניכרים מתוך
שיש רשעים, לך רעה, ב.
בשלח

מה, א. הרם את מסך לגבא מיא
לישראל וגסה את ירך לאחבא מיא
וכו, וישלח קלא, א.

מה, א. שקול היה משה ככל ישראל
בראשית ג, ב.

מה, ב. יעקב אחיז באילנא דחי
דלית ביי מותא, ויחי תקתי, א.
נג, א. וירא ישראל, ישראל סבא

דנחת עם בנוי בגלותא, וישב רלב, א.
נג, א. כולוהו אבהתא אדומני תמן
בכל הווא פורקנא, וישב רלב, ב.
יתרו

עת, ב. בהווא זימנא דמטו ישראל
לטורא דסיני וכו ולא אשכח בכלוהו
ורעא דישראל פסלו כלוהו בני קשוט,
בראשית פד, ב. ז, א. לך רלת, ב.
וישב רמו, א. ויחי תקע, א.

פה, א. כל ברכאן דלעילא ותתא
ביומא שביעאה תלין, תולדות תקמס,
א.

פה, א. ברכתא לא אשתכח בפתורא
ריקניא, וירא תנב, א. ויצא צב, ב.
משפטים

קיג, ב. בהווא שעתא דתבר משה
הלוותה צף אוקינוס מאתרי וסליק
לשטפא עלמא, בראשית עא, א.

תרומה
קכה, א. אשתדלוות דקוביה דקימא
בעובדא אסיר לנטלא לי למנא

ובריקניא וכו, אלא באגר שלים, ויצא
עה, א.

קעו, א. ויאמר אלקים תרשא וכו
הה"ד ועניתם את נמשותיכם וכו,
בראשית לח, ב. פה, א. פס, א.

קמא, א. גופהון דצדיקיא וכו, האי
רוח מסאבא לא יכל לשלטאה עליהו,
ויחי תקטו, א.

קמא, ב. או הווא גופא דאשתאיב
ביי הווא רוח מסאבא סלקין לי
לאתקברא גו ארעא קדישא על"י כתיב
ותבואו ותסמאו את ארצי, ויחי תקטו,
א.

תשא

קפא, ב. ענני יקר דאולי כמדברא
לא הר חסין אלא לבני ישראל לחוריהו,
חי תקמ, ב.

קפא, ב. אמר אהרן ח"ו דאלין
ישתחמון בעמא קדישא וכו, וירא תיד,
א.

קצב, א. במה אצלחו בעובדא דא
בגין דויקח מידם וכו, וישב שו, א.
ויקול

קצו, ב. כיון דמחבאל נחת לעלמא
מאן דלא סגר וכו איתחייב בנפשי
וכו, נח קפא, ב.

קצח, א. מתא וכל בני מתא כולוהו
קיימין ברעיא דנהיג לעמא וכו, לך
שיט, ב. תולדות תרט, א. וישב רלו,
א.

ריד, ב. תיובתא דאיהו אתחזייתא
לחפסאי על כל עובדיו, ויחי תקנה, א.
תקנה, א. תקעו, א.

ויקרא

ו, א. לא תוסיף קום כומנין אחרנין
אבל אנא אוקים לה וכו וירא שעי,
א. ויצא ה, ב. ויחי תקנו, א.

ס, ב. ד' ריקעין לעילא ובכל חד
וחד כוכבים ומזלות, לך של, א.
תולדות תקע, א. וישלח קצו, ב.

צו
כה, ב. תלת אבהו תקינין תלת
צלותין לקבל מרכבתא וכו, ויצא
סו, א.

לה, א. לית ברכתא שריא בפתורא

לאדם קדמא דור דור ומנהיגו, הכי אחוי לי לאברהם ואי באוי דרא יהון צדיקים וכו', וירא שנה א. שם א.

פרקי דר' אליעזר

סרס ה', הענינים שואבים מים ובמקור שיפקוד להם הקביה וכו' מנשימים מיד הארץ אבל כשירצה הקביה לברך צמחה של ארץ וכו' פותח אצורות הסוב שבשמים וממסיר על הארץ, לך שם ב. פייג, סימ וכו' לא מצא חכם להרע אלא הנחש וכו' ועלה ורכב עליו וכו', ויצא כה ב.

פכ"ג, עד שלא בא הסבול היו הסמאים מרובין מן הסהורים וכו', נח קבת ב.

פכ"ה, נפל גורלו של הקביה על אברהם ועל זרעו, לך רגא ב. רגה ב. ויבש תיג א.

פכ"ה, מיום שנברא שמים וארץ לא בא רעב אלא בימי אברהם, לך רכה ב.

פכ"ה, אם יש עשרה צדיקים במקור בוכותן המקום ניצול, לך רסו א. וירא שנה ב.

פכ"ט, אברהם ניומל ביוה"כ, וירא שמה א.

פכ"ז, שני בדי עזים וכו' אחד כנגד הפסח וכו', תולדות תקנא א.

פכ"ה, הברכות האחרונות ברכת יסוד עולם ואין להם הפסק לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, וישלח קמה א.

פכ"ה, לקח יעקב אבנים וכו' להודיעו עשתידיים לעמוד סמנו ייב שבטימ, ויצא כו, א.

פכ"ה, וקרא שמו ישראל כשמו, וישלח קלו, א. קמא א.

פכ"ה, א"ל המלאך ליעקב לא כך אמרת עשר אעשרנו וכו', ויצא לה, א.

פכ"ה, לקח יעקב את מעשר קנינו ושלח ביד עבדיו ונתן לעשו, ויצא לה, א. וישלח קט, ב. קסו, א.

פכ"ה, יצאה רגה וכו' והרתה וילדה את אסנת וכו' וירד מיסאל הוריה למצרים לביתו של מוסיסרע וכו', וישלח

בלק

קצ, א. למשה פקיד קביה ולא לאבאשא למואב אבל לאחרא לא, לך רעס, א.

פנחס

רסו, ב. עתיד הי משה לקבלא אורייתא בדרא דסופנא אלא בגין דהרי רשיעיא וכו', נח קנו, ב.

ריה, א. אלקי לחד צדיקא בנייהו ובגין ייב לאסותא לעלמא, תולדות תרכה, א.

ריה, א. ניהא לי לסיא על זכאה יתיר מכולא, וישלח קנב, א.

רכא, א. לומנא דאחי בונה ירושלים ד איהו ולא אחרא נח קיס, ב.

רלה, ב. לית ליליא אלא גלותא ויצא סד, א.

רמו, ב. דהכי מתקשרין תרין משיחין ברע"מ בראשית עה, ב.

רגא, ב. שדי מי שאמר לעולמו ד, מקץ ששה, ב.

חצא

רפ, א. מרע"ה עתיד לאסאק זרעא דאברהם מן גלותא, בראשית עה, ב.

תיקוני זוהר

בהקדמה, בינה לבא ובה הלב מבין, ויחי תצה, ב.

תיקון י"ג, ללית אמן דערב רב, וישלח קצב, ב.

תיקון כ, חי ישראל כד אתבלעו בערב רב וכו', מקץ ששה, א. ששה, א.

תיקון ס"ט, אתפשטותי ומשה בכל דרא ודרא, בראשית י, א.

זוהר חדש

זו"ת, קיפול הקביה תחת יע"א את ביהמ"ק, ויצא סה, ב.

מדרש העלם, ו, ב. בראשית כל הגבראים ברא הקביה צורת המלאכים בראשית סא, ב.

זו"ת תיקונים קכ"א, כחנא דאחי

ריקניא, וירא חנב, א. ויצא צב, ב. תוריע

נ, א. מאן דבני בנין וכו' בעי לאכרא בפורי דלפולחנא דקוביה בני בראשית עה, א.

מצורע

נז, ב. מתניים תרי חד מסטרא דדינא וחד מסטרא דרחמי, וישלח קכו, א.

אחרי

סג, א. סקודא וכו' למשלח שעיר לעזאול וכו' ובההוא דורונא אתחמך לבתר אפוטרופסא עליהו, תולדות תרלו, ב. ויצא נט, ב.

עת, א. מאן דחמדי אתחא אחרא כאילו עבר על אורייתא כולא, חיי תקיב, א.

קדושים

פז, א. ארץ אחרא עלאה אית לקוביה וא"י איקרי והיא דיעקב קאים עלה, ויצא סה, א.

אמור

זכר, ב. ביומא דר"ה נפיק יצחק וכו' ואמר צודה לי ציד וכו', וישלח קט, א.

קא, ב. האי עדבא מגרמי הוא דסליק בי וכו', וישלח קט, ב.

קב, א. ישראל יתבין לי האי דורון וכו' ואתעביד סניגוריא עליהו, תולדות תרלו, ב. ויצא נט, ב. וישלח קי, א.

וישב רמו, א.

קד, א. כל כלי יוצר וכו' דוד מלכא אמר לה בגין דכל זייגין וכו' בידוי דדוד אתפקדו וכו', לך רפ, ב. תולדות תקפה, א. תרלו, א.

במדבר

קכא, א. אית חובין דלא אתכפרין עד דאתפטר ב"ג מעלמא, ויחי תקה, א.

נשא

קכה, ב. איתחא דאפיקת משערא דרישא לבר וכו' גרים מסכנותא לביתא וכו', וישלח קט, ב.

שלח

קסג, זכאה דרא מכל דרין דעלמא, ויצא ע, ב. וישלח קכ, ב.

פרק ל' אין ביהמ"ק נבנה ביד אדם
אלא בידו בלבד, נח קיט, ב.

תנא דבי אליה זומא

פ"א, יעקב אבינו לא נשתבח אלא
בצדקה, וישלח קצ, ב.
פ"ב, והפריש את א"י תרומה מכל
הארצות, לך רנה, ב.
פ"ג, הכל ברא הקב"ה בעולמו חוץ
ממדת השקר ומדת העזלה, נח קסט,
א. ויצא כב, א. וישלח קצה, ב.
פ"ד, עושה אדם את עצמו לדבר אמת
מוטריין לו מלאך שמתנהג עמו בדרך
צדיקים וכו', תולדות תרכו, א. וישלח
קצה, א. ויגש חסב, א.
פרק יט, אמר יעקב לעשו וכו' טול
אתה עוה"ז ואני אטול העוה"ב, וירא
זנא, ב. ויצא מו, א. וישלח קצא, א.
וישב רמו, ב.

פרקי היכלות דר"י

ר' חנינא בן תרדין הוחלף בלופינס
קיסר וכו' וכמדה הוואת לכל חכמי
ישראל, ויגש חכו, א. תמו, א.
כל ההתראות הללו וכו' התרו בו וכו'
עם ס"מ הרשע והוא אמר קבלתי עלי
ויבחר עשרה מאבירי ישראל, ויגש תמו,
א.

מדרש אגדה

לך, ויחלק, שנחלק הלילה וכו', לך
שכב, א.
חיי שרה, אם תרצו הריני גר ואם
לאו הריני תושב, לך שי, א.
תולדות, כי ציד בפיו, זה עובדי
הנביא, תולדות תרמב, ב.

מדרש שוחר טוב

תהלים א', א' הקב"ה לרשעים אני
בראתי את העולם שנא' ויהי כן ואתם
אמרתם לא כן, וירא חיה, א.
תהלים ג', דאלמלא ידעו בסידורה

פכ"ה, ב', עשר תעשר א' הקב"ה לא
אמרת לך ככדני משלך אלא משלי,
ויחי תקב, ב.
פ"א, ב', אמר הקב"ה לאברהם לך
ונחם את ירושלים וכו', ויצא פח, א.
פכ"ו, ב', כבר את ד' מהונך, בקולך,
ויחי תקב, ב.
פ"ז, א', בשעה שמלך המשיח נגלה
וכו' ענוים הגיע זמן גאולתכם, בראשית
כו, א. עה, א.

פסיקתא זוטרתא

פ' ויגש, ואתה צויתא וכו', לפי
שלא הי' רשות להוציא עגלות מארץ
מצרים כי אם על פי מרעה, ויגש
תע, ב.
פ' ויחי, ושכבתי עם אבותי, לפי
שאין קוברין צדיק אצל רשע, ויחי
תקיא, א.
פ' ברכה, ולא קם נביא כמשה ולא
יקום, בראשית מט, ב. נט, א.

תנא דבי אליה רבה

פרק א', מלמד שהכרובים קדמו לכל
מצי, בראשית נא, א.
פרק ה', ואברהם זקן בא בימים,
בימים של עוה"ב וימות בן דוד, חיי
חסה, ב. תצר, ב.
פרק ה', מפני מה זכה יעקב לחיים
שלא בצער, תולדות תקסג, ב.
פרק ה', כיון שנמכר יוסף הי' יעקב
בוכה וכו' שמא נחתיבתי על שנשאתי
ב' אחיות, וישב רמה, ב. רסד, א.
פרק ו', צפונה כנגד אברהם יצחק
ויעקב שהם צפונים לפני ד', תולדות
תקסג, א.
פ"ט, במה הקב"ה מושיע את ישראל
בבנים שהם משכימים ומעריכים בבתי
כנסיות וכו', וישב רפט, א.
פ"י, מקול מחצצים אלו האומרים
על טמא טמא ועל טהור טהור וכו',
ויחי תצה, ב.
פ"י, צדקת פרונוז בישראל עיר קטנה
שבישראל עמדו ובנו ביהכנים וכו'
המדרש וכו', ויחי תצט, א.

רה, א. מקץ שלח, ב. שמש, א. שנב,
ב. שסג, ב.
פ"י, מה עשה יעקב חלק לשני
חלקים כ"מ שהניח אביו חלק אחד
ואת א"י לחלק אחד, תולדות תקנה, א.
פ' ל"ט, שמע יעקב על יוסף שהוא
חי הי' מהרהר בלבו ואמר איך אעזוב
את ארץ אבותי וכו', ויגש תלו, ב.
פ"ט, וכשבשק יוסף להרגיל בעבירה
ראה דיוקנו של אביו, וישב שכ, ב.
פ' ל"ט, צוה יוסף ובנו את האוצרות
וכו' ולא שלטה בהם רמה ולא חסרו
עד יום מותו, מקץ שפה, ב.
פ"א, כל אותו הדור ששמעו קולו
של הקב"ה בהר סיני זכו להיות כמלאכי
השרת וכו', ויצא ע, ב.
פ"א, אין ישראל עושין תשובה גדולה
עד שיבא אליהו, בראשית כד, ב.
פ"ה, כל אותן השנים שהיו ישראל
יושבין במצרים היו יושבין בטח ושאנן
עד שבא יגנון מבי"ב של אפרים וכו',
וישלח קעו, א. ויחי תצב, ב. תצה,
ב. תקק, א.

פסיקתא רבתי

פרשה ב' ו', א"ל הקב"ה לדוד אם
אתה בונה אותו הוי קיים ואינו חרב
וכו', ויגש תנו, ב.
פרשה ג' א', גר תנוכה שהותיר
שמן מהו, מקץ שצא, א.
פ"ה, ה' בכ"ה בכסליו נגמרה מלאכת
המשכן ועשה מקומל עד אחז בניסן
שחשב לערב שמחת המשכן בתודש
שנולד בו יצחק, וירא שצ, ב.
פ"ו, אמר הקב"ה וישלם לו
וכו' חנוכת בית חשמונאי וכו', מקץ
שצד, א.
פרשה ד' ג', ושפל רוח יתמוך כבוד
זה יהודה וכו', ויגש תכו, ב.
פ"ג, ו' למה בניו של יוסף פורעים
מעשו וכו', וישב רט, ב.
פ"ד, מי פורע לכם מעזבים ונטרונא,
לך רפו, א. ש, ב. שכט, א. שלג, א.
וירא שעה, א. וישלח קלט, א. וישב
רנה, א.

ויצא, איצטריר יעקב למיזל גבי ויפיק מיני חילין קדישין דמסמין בי, ויצא ט, ב, כט, א.

ויצא ויצל אלקים, האציל הקדושה מנו האי סטרא, וישלח קמו, א.

ויצא, בניי כשפסקה וזהמתן ספקה וזהמת בהמתן ויצא כט, ב.

וישלח, עשרים חישים כנגד כ' שנים שהי בבית לבן, ויצא נט, ב.

וישלח, כשראה הס"מ שלא יוכל להזיק ליעקב נתן עניו ביוצאי ירכו שהם נדב ואביהוא, וישלח קמ, ב, קצד, א. וישלח, כשקמו בני יעקב על שכמם עלה סמאל וקטרג וכו', וישב רפה, א. מקץ שפ, ב.

וישב, בבקעה מרה"ד וגונב איש ומכרו השיב הקב"ה יוסף לא ה"א איש, ויגש תסב, ב.

וישב, ע"י חטא מכירת יוסף נענישו בעשרה הרוגי מלכות, וישב שא, א. וישב, ראובן לא חטא במכירת יוסף ונלכד על מעשה בלהה, מקץ שצו, ב. מקץ, טוב לחסות ברי מבטות באדם אפילו באדם עליון, מקץ שלה, ב. מקץ, פרעה חלק כבוד לאלקיו, מקץ שזו, ב.

ויחל, אשר יקרא אתכם, רמו מה שיקרא להם בעצמם בסוד הגלגול ענין עשרה הרוגי מלכות, ויחי תפסה, א.

בשלות, בא שרו של מצרים וטען וכו' הללו עו"צ והללו עו"צ, תולדות תקצוה, ב.

תשא, בשבירת הלוחות נתבטל החירות ונגזר גזירת גלות, בראשית גז, ב.

מדרש פליאה

בראשית מיס גילה הקב"ה מה ביום ראשון בזכות שאמרו נעשה ונשמע, בראשית צא, ב.

בשעה שא' הקב"ה תדשא גודעזעו שמים וארץ מיד העמיד רגלי יוסף כנגדן, בראשית יג, ב. פז, א. צג, ב.

ויאמר אלקים תדשא וזש"ה ועניתם

וכו' מי עוזר אתכם עושה שמים וארץ, ויצא לה, ב.

קלט, רוח אלקים מרחפת זה רוחו של אדוני, וישלח קלא, ב.

קמו, כל הבהמה שנממאת בעו"צ מטהר אותה הקב"ה לעת"ל, נח קלב, ב.

ילקוט ראובני

בראשית, ב' מלאכים שמחזאי ועזאל ירדו לארץ וקלקלו וכו' נח קעב, ב. נח, אלמלא הקנאה שקינא אברהם להקב"ה לא ה"י קונה שמים וארץ וכו', נח קנו, ב.

לך, מתנות נטל אברהם לא היו אלא שם טומאה לך רלב, א. שט, א. וירא, מלאך שבישר את שרה לא עשה שליחותו כהגון, וירא תלא, ב.

וירא, הס"מ יעץ למיכאל שיבשר את שרה ולא לאברהם, וירא תלא, ב. חיי תפ, ב.

חיי, שרה היתה גלגול חיי, חיי תנטי, ב. חיי, האוה"ע היו מבקשים להקבר במערת המכפלה ומלאכים שמררה, חיי תפה, א.

חיי, הס"מ רצה לעשות ליעקב בעל מום שלא יוכל להקבר במערת המכפלה, חיי תפה, ב.

חיי, מערת המכפלה מעבר לג"ע התחתון, חיי תפה, ב. ויחי תקו, ב. חיי, נשמה ביציאתה מן הגוף עוברת דרך מערת המכפלה, חיי תפה, ב. תולדות תרלג, ב. ויצא סא, א.

חיי, א' סימ יותן לי א' מבניו כדי שיהי לי דביקות עם יצחק, תולדות תרלז, ב.

חיי, כל הנקברים במערת המכפלה עולים לג"ע בלי עיכוב, תולדות תרלג, ב. תולדות, נחבין יצחק לברך את עשו שזה תיקון יעקב שלא ימלו בניהגמ, וישב רמד, ב.

ויצא, התקע"ז דורות העביר הקב"ה מן העולם וכו' והיו מגולגלים בצאן לבן וכו' וע"י יעקב וכו' ונתחלל למין האנושי, ויצא ט, ב. כמ"א

של תורה כ"מ שהי קורא בהם על הסדר ה"י יכול מיד להחיות מתים וכו', בראשית טז, ב.

ה, ותחטרוהו מעט מאלקים זה יעקב, ויתמו הצאן מלמד שלא ה"י חסר אלא ליתן בהן הנפשות, ויצא כה, ב.

ט, ליבא לפומא לא גליא, ויצא סז, ב. ויגש תכב, א.

יז, יגל יעקב ישמח ישראל, יעקב אבינו מרגיש בשמחת וצרות בניו יותר מכל האבות, וישלח קכב, ב. קכב, א. מקץ שלה, א. ויגש תרה, א. ויחי תצב, ב.

יז, ע"י הצדקה הוא מקבל מני השכינה, נח קצה, א.

יח, לא כל מי שהוא אומר שירה אומר וכו', לך שטט, ב.

יט, ע"י שלמד בחכמת התורה למד מתוכה מה שיש בשחקים, תולדות תקע, א.

יט, אימתי היא תמימה בשעה שהיא יוצאה מפי תמים, נח קכג, ב. כג, כי יברך יכול ישב בטל ת"ל בכל מעשה ידיך, מקץ שלו, א. שנג, א. שעד, א.

כז, מי יעלה בחר ד' זה אברהם וכו', ולא נשבע למרמה, הרימותי ידי וכו', לך תצר, ב.

כז, אל תאסוף עם חסאים נפשי אלו הנסקלים והנשרפים, ויחי תקיא, א.

לז, שאמר למלכי דצק כיצד יצאם מן החיבה א"ל בצדקה שהיינו עושים וכו' על החי ועל הבהמה וכו', נח קצה, א.

נח, ואם היו שלשה צדיקים וכו' אינה פוסקת מהם לעולם, תולדות תרא, א.

פ"ז, לע"ל יביא הקב"ה הר תבור והר סיני וכו' ויבנה עליהם ביהמ"ק לך ריו, א. וירא תכה, ב. ויצא נז, א. עז, ב.

קיד, ט, הים ראה ויגוס, ארונו של יוסף ראה, בראשית יז, ב. וישב רלא, ב. רצט, ב.

קכא, אשא עיני אל ההרים, לע"ל

סדר תפלות ופזמים

אשר בחר בנו וכו' ונתן לנו את תורתו, בראשית קמ' א' קה' ב' חיי תקכו' א' ויחי תקצ' ב'.
אשר נתן לנו תורת אמת חיי תקכו' א'.

ברוך וכו' שלא עשני גוי, תולדות תרי' א' וישלח קלה' א'.
ברוך וכו' לעסוק בד'ת, ויגש תעט' א'.

ויברך דוד את ד' לעיני כל הקהל ויאמר דוד, חיי תפח' א'.
נגילה ונשמחה בישועתיך, וישלח קצב' א'.

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ויחי תקסב' א' תקסה' א'.
אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב, תולדות תריז' א'.

ותן שכר טוב לכל הבושתים בשמך באמת, וירא תיז' ב' וישב רעט' א'.
ויחי תקסה' א'.

ולירושלים עירך וכו', ויגש תלה' א'.
ועל נפלאותיך וכו', שבכל עת ערב ובוקר וצהרים, מקץ שעג' א'.
ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם וכו', מקץ שלח' א' שפה' ב' ויחי תקספ' ב'.

וסמאים ביד סהורים, מקץ שסד' א' שסד' ב'.

ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה וכו', מקץ שסד' ב' שצד' ב'.
ואח"כ באו בניך וכו', מקץ שעג' א'.
בימי מתתיהו בן יוחנן כ"ג וכו', מקץ שצא' ב' ויחי תקספ' א'.

עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו, ויגש תגז' א'.

בעל החממים נקראת ודרך תשובה הורית, ויחי תקנה' ב'.

והאלילים כרות יכרתון, וישלח רו' ב'.

אל תצריכנו וכו' לא לידי מתנת בשר ודם, וישב רסה' ב'.

ובנה ירושלים עיר הקודש במהרה בימינו, ויחי תקלה' א'.

כל הולך על בחון שם מת יעקב, ויחי תצז' ב'.

שמות
בפרך ח"א בקיז וח"א בנו"ש, בראשית פד' א'.
יתרו

כששמע משה אנכי ד' אלקיך וכו' פתח ואמר ברוך שלא עשני גוי, תולדות תרי' א'.

ואתחנן
אתה אמרת אל תשלח ירך והחלפת אותו באיל אעברה נא, חיי שרה תגז' ב'.

תבוא

ושמחת בכל הטוב אין טוב אלא תורה לפיכך משה מזוהר את ישראל עשר תעשר, בראשית קה' א' ויצא עז' ב' ויחי תקמ' א'.

וילך
כשאמר הקב"ה למשה הן קרבו ימיך למות פתח ואמר יחי ראובן וכו', וישב שו' ב'.

אלמלא מת משה שפיר ועכשיו שמת יתלו את המן, וירא תמה' ב' תולדות תרלב' א'.

ג"ך
ואל אלקינו כי ירבה לסלוח זה עשירית האיסה שחיתר הקב"ה משלו, ויחי תקנה' א'.

הים ראה ויגוש, ארוגו של יוסף ראה, בראשית יד' ב' וישב רלא' ב' רצט' ב'.

הים ראה ויגוש ברייתא דר"י ראה בראשית יד' ב' צג' ב' לך רלת' א'.
וישלח קסה' א' קסד' ב' וישב רלא' ב'.
הים ראה ויגוש, ראה ישראל באים ורכוש מצרים בידם, לך רלת' א' וישב רנג' א'.

ביקש שלמה לידע סודה של פרה אמר אמרתי אחכמה וכו' וישלח קעא' ב' וישב רי' ב'.

שאלתות דר' אחאי גאון

פ' ויצא שאלתא כ"ג, היכא דנור ומשתבע לקיומי מצר שפיר דמי, ויצא לו' ב'.

את נפשותיכם וכו', בראשית לה' ב' פה' א' פט' א' ויצא סו' א'.

מנין למדין שקומה לעץ שנאמר וישם את אפרים לפני מנשה, ויחי תקנ' ב'.

לך
אמר לי אחותי את, מכאן ששוחטין לחולה בשבת, לך שו' ב'.

וירא
כשראתה שרה שמש לא יכנסו לארץ אמרה גרש האמה הזאת, וירא שצג' א' תמס' ב'.

חיי
וד' בייך את אברהם בכל זה אליעזר מכאן אמרו חכמים אל יספר אדם וכו' חיי תסא' א' תסו' ב' תעה' א' תצז' ב' תק' ב'.

תולדות
בא אחיך במרמה, הוציא אפיקומן והראה לו, תולדות תקסא' ב' תרגז' ב' תרגז' א'.

וישלח
ויראו לו השמש, מכאן ששמו האבות את השבת, וישלח קצז' א'.

כ"ז שהי' יעקב בבית לבן לא שמר אלא שבת בלבד, ויצא צח' ב'.

עם לבן גרתי ותרתי' מצוות שמרתי ואפילו פרה אדומה הקרבתי, תולדות תרכ' א' וישלח קנז' ב' קסט' א'.

קעב' ב' קעה' א' וישב רי' א' וישב
מה בצע וכו', ואיך גברך ברכת המוציא, וישב רגז' א'.

הילד איננו ואני אנה אני בא במעשה בלילה, וישב רפו' ב' רפט' א' רצה' ב' רצז' ב' שא' א' שו' ב' שצז' ב'.

ויחי תקעה' א'.

ויגש
כיון שראה יעקב את העגלות אמר בחזאי אני יודע שלא חטא באשת פוטיפר, ויגש תגה' ב' תעב' ב' תעז' ב'.

ויחי

והשב ישיב, והשב זה יוסף ישוב זה עשו, וישב רמו' א' ש' ב' ויחי תקד' א' תקפה' א'.

— פ"ו ה"א, דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו ותבניותיו וכו', לך רצ' ב. — פ"ו ה"א, אם היו כל המדינות וכו' נוהגין בדרך לא טובה וכו' ילך למערות וכו' ולמבריות שלא להתערב עם אנשים רעים וחטאים, לך רל' ב. חיי תקיט, ב.

הלכות תלמוד תורה : פ"ו ה"א, נידוי אפילו ע"פ עצמו צריך הפרה, ויגש תג, א.

הלכות עבודה זרה : פ"א ה"ג, אברהם הבין קו הצדק מתבוננתו הנבונה, חיי תקלה, א. — פ"א ה"א, בימי אנוש טעו שזה רצונו ית' לעבוד לכוכבים ומולות וכו', בראשית גא, ב. לך רח, א. — פ"א ה"ב, ונשתכח השם הנכבד מכל היקום וכו', עד שנולד אברהם, לך רל, א. — פ"א ה"ג, והי' מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר, חיי תקא, א. — פ"א ה"ד, המשים סימנים לעצמו וכו' כאלעזר עבד אברהם וכו' אסור, חיי תקנ, ב.

הלכות תשובה : פ"ג ה"ב, ואין שולקין אלא בדעתו של קל דעות וכו', בראשית צח, ב. נח קי' ב. — פ"ג ה"ד, שב מרשעו קודם מיתתו הוא מבני עוה"ב, ויחי תקנ, א. — פ"ה ה"ד, חפץ היוצר וכו' להיות האדם רשותו בידו וכו', וישב רפ, ב. — פ"ז ה"ד, במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים עומדין שם, ויחי תקנ, ב. — פ"ז ה"ה, אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, ויחי תקמט, ב. תקעה, א. — פ"ט ה"ב, ומפני זה נחאו כל ישראל וכו' ליתום השמי כי שיתנו ממלכות, בראשית פב, א. — פ"י ה"א, הנשים והקטנים מתכנין אותן לעבוד מיראה, לך רעג, ב. רכ, ב. שז, א. וישב רסב, א.

הלכות תפלה : פ"א ה"ה, תקנו שיהא מנין התפלות כמנין הקרבנות, וירא שמו, ב. — פ"ב ה"ב, בימי ר"ג רבו האפיקורסין וכו' וכיון שראה שזו גדולה מכל צרכי בניא עמד והתקין ברכה שתהי' בה שאלה מלפני ד' לאבר

תגיד ליעקב וכו', ויחי תקעת, א. היום הרת עולם וכו', בראשית פה, ב.

ארץ ושמים יצפו לדון יחתו ויחרדו מאימת הדין, בראשית פה, ב. הושענא מכוון לשבתך, מקץ שעג, א. בקינות לת"ב — סיני העל כן בחר בכ' אלפים וכו' להיות לאות ולמופת לדת כן תמנע ותרד מכבודו, וירא תכה, א. ויצא עג, א. וישלח קי' ב. בהעלותי על לבי בצאתי ממצרים, ויחי תקעט, ב.

את אשר טהרת סמאתי וכו', תולדות תרו, ב.

הגרות הללו אנו מדליקין וכו' מקץ שצא, א. שצג, ב. ויחי תקפט, א. עבדים היינו לפרעה במצרים וכו' ואילו לא הוציא וכו', חיי תצב, א. ויצא לב, ב. ויחי תצט, ב.

צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות וכו', ויגש תמד, א. אלו נתן לנו את התורה ואל הכניסנו לא"י דינו, וישב רגב, א.

רמב"ם

חיד החזקה

הלכות יסודות : פ"ה ה"ב, עכ"ם שאנס את ישראל לעבור על אחת מכל מצות התורה וכו' יעבור ואל יתרג, חיי תסה, א. — פ"ו ה"ה, ולא כל העושה אות ומופת מאמינים לו שהוא נביא חיי תקלג, א. — פ"ח ה"א, משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה ובמה האמינו בו במעמד הר סיני, בראשית נוה, א. וישב רנה, ב. ויגש תנ, א. — פ"ט ה"ג, אם אמר לך הנביא עבור על ד"ת כאלהו בהר הכרמל שמע לו, וישב רגב, א. רלג, ב. — פ"ט ה"ה, בעבודת כוכבים אין שומעין לו ואפילו לפי שעה, בראשית מ, ב. — פ"י ה"ד, שכל רבו טובה שיגזור הקל אפילו על נגאי אינו חוזר, בראשית פז, ב. וישלח קיב, ב.

הלכות דעות : פ"א ה"ה, הדרך תהא ביה היא מדת בינונית, וירא תבא, א.

תחלה למקראי קודש וכו' ליציאת מצרים, ויחי תקסו, ב. כי כל מה לך יודה וכל לשון לך תשבוע וכו', ויגש תסז, ב.

אפס בלתיך גואלינו לימות המשיח, מקץ תב, א. ישמח משה במתנת חלקו וכו', וירא תיח, א.

שבענו מסובך, לך רי, ב. רגא, א. ותן חלקנו בתורתך, תולדות תריא, ב.

מי שעשה נסים לאבותינו וכו' הוא יגאל אותנו, וישב רעג, ב.

זרעא די לא יספוק וכו' מפתמי אוריתא, וישב שט, א.

וישמיענו ברחמי לעיני כל חי, לך רצא, א. וירא שצא, ב. הן גאלתי אתכם אחרית כראשית, ויחי תקה, ב.

יתשוב לו בצרה וכו', וישב רצג, ב. סוף וקץ לכל צרותינו, מקץ שסא, ב.

ברוך וכו' על נטילת לולב, תולדות תרמו, ב.

גלה כבוד מלכותך עלינו, ויחי תקסה, א.

בראותי כל עיר על תילה בנוי ועיר האלקים מושפלת, ויחי תקלו, א. העיר הקודש והמתחזות היו להרפה ולביות ואין לנו שיוך רק התורה הזאת, ויגש תגא, ב.

מינס למעריב של פסח — מצות אפה ויאכלו בליל חג הפסח, וירא שפה, ב.

ענותי קיץ וחורף בניני נבראו, בראשית פה, ב.

מלך על כל העולם כולו, וישלח קפה, א.

ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור, תולדות תקעת, ב.

ואתה במשפט תעשה צדקה ואף שבמקום משפט אין צדקה נח קמב, ב. מינס ליום א' דר"ה — טרם כל מפעל חצב יום במחשבת צור חצב, חיי תע, א.

באין מליץ יושר מול מגיד משע

האמפיקורסין, וירא שגד, א. וישלח קעט, א.

הלכות גדרים: פ"ז ה"ט, אסר על עצמו הנחת בני העיר אסור להשאל על גדרו מבני אותה העיר והמשנה למלך שם, חיי חפב, ב.

הלכות שמיטה ויובל: פ"ג ה"ב, ולמה לא זכה לוי בנחלת אי"י שהובדל לעבוד ד', מקץ שצג, א.

הלכות כלי המקדש: פ"ה ה"א, כ"ב וכו' ואם אין לו ממון אחיו הכהנים נותנים לו, וישלח קעג, א.

הלכות חמירין ומוספין: פ"ז, עומר וכו' ואם קצרוהו ביום כשר, וירא שגמא, א.

הלכות קרבן פסח: פ"ו ה"ו, גר שנתגייר ביום י"ד וכו' אין שוחטין עליו, וישלח קנו, ב.

הלכות איסורי ביאה: פ"ב ה"ה, כששלה סתורב וכו' בלב כל האומות וכו', לך שלו, ב. — פ"ב ה"א, אין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פגיו מן ההכמה ויחי תצח, א.

הלכות מאכלות אסורות: פ"ח ה"ט, גיה"צ מותר בהנאה, וישב רמת, ב. הלכות סנהדרין: פ"ב ה"א, אין מעמידין בסנהדרין אלא אנשים חכמים ונובנים, תולדות תרה, א. הלכות מדרים: פ"א ה"ו, כשהי' ב"ד גדול קיים לא היתה מחלוקת בישראל, תולדות תרה, ב. — פ"ב ה"א, ב"ד גדול שדרשו באחת מן המדות ועמד אחיהם ב"ד אחר וכו', הרי זה סותר וזן כפי מה שנראה בעיניו, נח קכא, א.

הלכות מלכים: פ"א ה"ט, מלוכה לשעה מותר גם למי שאינו מורע מלכות בית דוד, וישב שוה, ב. — פ"ה ה"א, גדולי החכמים היו מוליכין את מתנים לא"י, ויחי תקטו, א. — פ"ט ה"א, אם אברהם והפחלל תפלת שחרית, וירא שגמא, ב. — פ"ט ה"א, ויצחק הפריש מעשר ויצא יג, ב. — פ"ט ה"ד, חייבין להושיב דינין ושופטים בכל מלך ושלך וכו', ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הרגה וכו', וישלח רב,

ב. ויגש תמו, א. תמח, א. — פ"י ה"ו, ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך מכלל שהוא לבדו ודעו של אברהם, וישלח קסט, א. — פ"י ה"ה, אמרו חכמים בבני קסורה וכו' וחיבים במילה, לך שלו, ב. — פ"א ה"א, כל מי שאינו מאמין בביאת המשיח וכו' הוי כופר בתורה וכו' אף בפי' בלעם נאמר ושם נבא בשני המשיחים, חיי תקל, ב. וישלח קלו, א. — פ"א ה"א, המלך המשיח וכו' ובונה המקדש, נח קיט, א. — פ"א ה"ג, בן כוויבא נהרג וכו', וראב"ז וכו' שם, ויחי תקטו, א. — פ"א ה"ה, ואם יעמוד מלך מבית דוד וכו', הרי"ז בחוקת שהוא משיח, ויגש תלד, ב. — פ"א ה"ה, ויחזק את העולם כולו לעבוד את ד', ויצא קעב, א. וישלח קלו, א. וישב שיא, ב. — פ"ב ה"ב, וכל אלו הדברים לא ידע אדם איך שיהי' שדברים סתומים הם ויגש תלה, ב. — פ"ב ה"ג, עד עמוד הכהן לאורים ותומים, וכ"מ שם וישב שיא, ב.

בזרה נבדלים

בפתחיה, אני בוחזר להציל האחד המעולה, בראשית ק, ב. — ח"א פ"ב, אחר החטא נשלמו בידעית הגשמייות וישללו מידעית העיונות והמושכלות, בראשית קט, ב. — ח"ב פ"ב, מעשי הקל העולם ומה שבו עומדים על טבעם לנצח, וירא שפג, ב. — ח"ב פ"ב, והיות קשה בעיניו מאד שישתנה טבע אחר מעשה בראשית וכו' ושם נאמר תנאי התנה הקדוש ברוך הוא עם הים, בראשית מב, א. וירא שפג, א. ויצא רמ, ב. וישב רפא, א. — ח"ב פ"ה, מופתיו של משה רבינו ע"ה היה בפרסום משאכ' שאר נביאים, בראשית נד, ב. — ח"ב פ"ה, שלא היה הימים ההם אלא האיש ההוא הנזכר לבדו, נח קסד, א. — ח"ג פ"ב, שהוא אצ"ה כאשר חלק על דעת בני אדם כולם שהיו מגנים ומבזים אותו וכו', לך רכז, ב. רצא, א. רצ, ב. — פ"ב, פחד המלך שיפסיד עליו ממלכתו וישב ב"א מאמונתו וכו',

וגרשו המלך וכו', וירא שע, ב. — ח"ג פ"ז, הרבה פעמים יחשבו ההמון הענינים המקריים סבות עצמיות, לך שכו, א. — פ"ז, איסור ההנאה מע"ז וכו' אפשר שיקרה לאיש שתצליח סחורתו ויחשבו לסיבה וישלח קט, ב. וישב רנו, א. מקץ שסב, ב. — פ"ז, כל מכשף הוא עובד ע"ז, ויגש תטט, ב. ויחי תקסד, א. — פ"ז, טעם ההקבנות להרחיק מע"ז, מקץ תז, א. וישב תמ, א. — ח"ג פ"ה, ג' טעמים על שלא נזכר בתורה מקום המקדש, לך רג, א. — פ"ט, טעם במצות מילה להתליש כח התאווה ועוד כי זאת המילה הוא ברית על אמונת יחוד השם וכו', וירא שע, א. — פ"א, טעם הסיבה הדביקות ויצא טז, א. מקץ שג, ב.

פירוש המושגות להרמב"ם

בהקדמה: מה שהבטיח הקב"ה ע"י נביא אנו חוזר, בראשית פז, ב. — ברכות פרק א' מ"ד, ולא זכיתי שתאמר יצ"מ בלילות, שלא זכה לדעת הרמז בכתוב, לך שרא, א. — פ"ד ה"ה, אם שגורה תפלתי בפי, שלא נתבלבל לשוני אבל אומר אותו במהירות ורגילות, וירא שסו, ב. — פ"א מ"א, גמ"ח ומצות בין אדם לחבירו יש שכר בעוה"ה, תולדות תקצו, א. וישלח קצו, ב. ויחי תקלה, ב. תקמד, ב. — סנהדרין פ"י, הרבה בניא מתרחקים מן הגדול שבתענוגי הגוף מיראתו שתשיגוהו חרפה ובושה מבניא ויגש תמט, א. — פ"י, כמי שלא ישיג הסומא עין הצבעים וכו' כך אין נודע בזה העולם הגופני תענוג העולם הרוחני, ויצא טז, א. — אבות פ"א מ"ג, הפי האמיתי במאמר אנטיגנוס שהזהיר לעבוד מאהבה ולא בעבוד תשלום שכו, בראשית ק, א. — פ"ב מ"ב, עוסק בצרכי צבור שבטלים ע"ז מעשיית המצות השיית נותן לו שכר כאילו עשו המצוה, לך רטו, ב. — פ"ב מ"ד, הוי שקוד ללמוד תורה מה שתשיב לאמפיקורס, תולדות תרה, א.

אגרת תימן

מלך המשיח יהי גדול מכל הנביאים

קפיצת הדרך ליע"א שבא בקפיצה עד הר המור"י, ויצא שם, א. מו, א. — ויהי והנה באר בשדה וכו', סוד רמז לעל"ד, ויצא פה, א. — וישלח, כ"מ שאירע לאבינו עם עשו יארע לנו תמיד עם בני עשו וראוי לנו לאחוז בדרכו של צדיק וכו' ולהצלה בדרך מלחמה לברות ולהנצל, וישלח קב, א. קסט, א. — קטונתי, חסדים הקיימים נקראים אמת, בראשית גג, א. ויחי תכב, א. תקב, ב. — כל המאורע של יעקב עם המלאך רמז שיהי דור שיתגבר ורעו של עשו, וישלח קב, א. — אנשי שכם היו מחריבי מיתה שעברו על שבע מצות בני"ג, לך רכט, ב. ויגש תמה, א. — ב"ג לא נצטור על מינוי דיין, וישלח רב, ב. — הסיוד את אלהי הנכר, וישלח קס, א. — וישב, השבטים לא ידעו שיש בבור נחשים ועקרבם, וישב רסו, א. רזה, ב. — אל תשפכו דם וכו' אמר להם אל תחטאו בליל ולא שמעו לו, וישב רזה, א. — מקץ, ירדת יעקב למצרים ירמוז לגלותינו ביד אדום, לך רלג, ב. מקץ שכה, א. שמו, ב. שפה, א. — והם לא הכירוהו, ששם המצגות על מצחו וקצת הפנים, ויגש תכה, ב. — ויגש, בטעם שלא 'הודיע יוסף לאביו שהוא חי, ויגש תכו, ב. — וישבת בארץ גושן, ויחי תכלה, ב. — ויובח וזכים לאלקי אביו יצחק, ויגש תלט, א. תנו, א. — ויחי, לא יסור שבט מיהודה, על ההשמואים, מקץ שג, ב. — ויגוע ויאסף, נפשות הצדיקים צדורות בצבור החיים וכו' או תחלש לעתים חלומות, ויחי תקה, א. — שמות, וילך כל מדרו לעשות ענין נקרא הליכה, נח קפו, א. וישב רפו, ב. — מדרש אם פותחין ויהן ועושין צדקה אף אני אפתח יד, מקץ שפה, ב. — מסורת בידם וכו' גלוי וידוע לפני הקב"ה שלא יבא אדם ויכזב בהם, ויגש תטו, א. — וארא, ואני אקשה את לב פרעה, נח קיו, ב. — בא, ומושב בני"ג וכו' בענין טעות בני אפרים, וישלח קע, א. — ולטוטפות

פירות ג"ע מקיימן את אוכליהן וכו', ויחי תקה, א. — דיבור הנחש א. וק ברמז, בראשית מג, א. נח, והנה עלה זית וכו', המים של המבול נתפשט גם בא"י, נח רג, א. — האומות אמרו על נס דאור כשדים שהוא מעשה כשפים ע"כ לא נזכר בתורה, לך שכו, א. תולדות תרגו, א. ויחי תקי, ב. — לך, אברהם אבינו ידע מתחילה כי א"י היא נחלת ד' ובה יתן ה' חלקו, לך ריה, ב. רגו, ב. — עיקר נסיון לאעז"ה בהליכתו שלא נתגלה לו הארץ מקום תחנותו, לך ריט, ב. — כל מעשה האבות היו פועל דמיוני, נח קסט, א. לך רמג, א. רעב, ב. רשה, א. תולדות תרסא, א. ויצא ז, א. י. א. כה, א. מג, א. וישלח קי, ב. וישב רמט, ב. מקץ שלא, ב. שצ, א. ויגש תכו, א. — יציאתו מן הארץ וכו' מפני הרעב עון אשר חטא וכו', לך רכה, א. רלו, א. — אברהם ירד למצרים וכו' רמז לבניו כי ירדו למצרים, לך רלו, ב. — ויהי בימי אמרפל וכו', רמז לדי מלכות שיהיו ישראל בגלות, לך שכה, ב. — ויאמר אברהם וכו' חשב כי חטאיו ינמנע הטוב, לך רמו, א. רפג, ב. — הקדים אברהם במלת עבדיו וכו' שאלו הקדים מילתו וכו' לא הי' יכול להשתדל במילתו, וירא ססד, א. — וירא, כי ידעתי וכו' השגחה פרטית, לך רגא, ב. רגו, ב. — אל יחר וכו', הי' מכיון דעתו לגבואה עד ששמע תשובה מפי הקב"ה, וירא שגא, ב. — משפט סדום הי' למעלת א"י, נח רג, א. וירא תלו, א. תמ, ב. ויצא סה, א. וישב רגא, ב. — שם, הקב"ה מנחה את הצדיק כדי להיות לו שכר מעשה טוב, לך ריג, א. וירא תט, א. — תולדות, הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה, חשש שימות בחיי אביו, תולדות תרגו, א. — ענין האבורות ירמוז לג' בתי המקדשות, תולדות תרלה, א. — אולי ימושני, איך לא פחד יעקב מהיכר הקול, תולדות תני, א. תרכו, א. — ויצא, ויגש בלקום

חזק ממרע"ה, בראשית סב, ב. — והמידה המיוחדת בו שיהיה כל מלכי ארץ וכו', לך שלה, ב. — שכל מי שנטה מדרך הדת הנתונה בסנין שאינו מרע האנשים ההם, וירא שגו, ב. וישלח קכא, א. — וכמו שהוכיחוני רבותינו לשאת כובי ישמעאל ושקרו, חי תקלט, ב. — שונאי ד' מתנכלים עלינו כב' אופנים בחרב ובתנית או בהתחברות, וישלח קיד, א. קמו, ב. — אשרי מי שחתמו ימיו במהרה, נח קסט, ב. ויצא צו, א.

ספר המצוות

מצוה קנ"ג, אילו אפשר דרך משל שבני א"י יעדרו מא"י חלילה לקל מעשות זאת כי הוא הבטיח שלא ימחה אותה האומה, וישלח קסו, ב. קעו, א. — חשבו רבים כי לזה לא נמלך אדם וזה שזה כחשא לתת גנות במעשה הטבע, נח קסו, א. — שמונה פרקים, פ"ו, הפרש בין החסיד המעולה ובין הכושב שא יצור, תולדות תרסו, ב. וישב רגס, א.

רמב"ן

בפתיחה עז"ת, לא נזכר משה בכל ספר בראשית, בראשית סה, א. — שם, כה"ת שמוחיו של הקב"ה, בראשית מ, ב. נח קנו, א. — שם, כל מסתכל בספר הזה וכו' במכוסה ממך אל תשאל, ויחי תקה, א. — בראשית, צורך גדול להתחיל בבראשית שורש האמונה, בראשית יט, ב. — ביום א' גברא הכל בכח היולד, בראשית כב, ב. כה, ב. נח, ב. וישלח קעו, ב. ויגש תפא, ב. — בריאה למלאכים לא נתפרש בתורה, בראשית סא, ב. — מסרו חכמים כ"א לחבירו הכרת פנים וסדרי שרטוטין, בראשית מו, א. לך רעה, ב. תולדות תקנב, א. ויגש תג, ב. — ששת ימי בראשית הן כל ימות עולם, בראשית כא, א. סב, א. לא רצו, ב. — ע"ד רבותינו הי' האדם אלמלא שלא חטא לא מת לעולם, בראשית מג, ב. — ביום אכלך ממנו

כחנת כל המצות שנאמין באלקינו, בראשית יב, — שנאמין בכל דברינו, ופקרנו שכולם נסים אין בהם טע, ויחי תקב, ב, — יתרו, לא יהי לך, עוציז הקדמונים היו רשעים לא שוטים גמורים, ויצא מ, א, — שם, עוציז הקדמונים חשבו כי בעבודתם יגבר המזל ויועיל להם, מקץ שנה, א, — אחרי, סוד צואלו שוחז להם, שלא יקטרג, ויצא לה, א, — כי שגוהם מתנה לך, והוא נתן לעבדו החלק אשר יבא לו, וישלח קט, ב, — האבות לא קיימו את התורה רק בא"י, לך רסס, ב, וישלח קסה, ב, — רחל אמנו מתה בא"י שלא יהי יעקב בא"י עם שתי אחיות, ויצא נו, א, — א"י היא נחלת ד' ואינה תחת שום שר, לך רנא, ב, רנה, ב, — קדושים, ואהבת לרעך, שיאהב ברבות הטובה לחבירו, וישב רפב, א, — אמורי, מעת שבא אברהם בבבית היו ישראל ובגוים לא יתחשבו, לך רל, א, — בחקותי, והשבתני חן רעה, ליתני לא יהיו החיות טורפות, נח קלב, ב, ברכות המיועדות בתורה יתקיימו לעתיד, וירא תלו, ב, תולדות תקנו, ב, תקעה, א, תרגו, ב, — בהעלותך, הנרות לעולם קיימין רמז לנר תוכה, מקץ שצח, א, — שחת, סר צלם, כח השר שלהם, ויצא טו, א, — קרה, מתולדות קרח נמשך מחטא המרגלים, ויחי תקפב, ב, — מסעי, על פי ד' מוסב אל ויכתוב משה, לך רסה, א, וישב תיס, ב, — עקב, רק במשפטים יעמידו את התורה; נח קנה, ב, ראה, לא תעשה כן לך אלקיך, חיי תקלה, ב, — שופטים, סוד הכשפים שמכחישין בפמליא של מעלה, נח קסה, א, לך רוב, ב, רנה, ב, חיי תפ, ב, מקץ שסה, ב, שפז, א, — חטא, ושיבתינו בגלות היא הבטחה וכו' ולא געלתי כלכותי, לך שלב, ב, תולדות תרסא, א, ויצא עא, ב, וישלח קסה, א, קפג, א, קסה, ב, ויגש חסס, א, — נציבים, שורש מורה ראש וכו', משרוש מתוק לא יצא מר, נח קעז, ב, תולדות תקעג,

א, וישלח קכא, א, קפו, א, — האוינו, קיום עם ישראל היא הכרח לקיום כחנת הבריה, ויצא ס, ב, — ברכה, מופתיו של מר"ה ה"י בבחינת פנים אל פנים, בראשית גה, א, — רמב"ן שה"ש ח' י"ב, הנה מלך יבא לך וכו', רמז כי לא בחורבם ישרו ארץ וכו', כ"א ברצון הבורא, תולדות תרסב, א, — מורש הובא ברמב"ן למה נקרא שמה חזיר עתיד הקב"ה להחזירו להחזירו הראשון, נח קלב, ב, — חידושי הרמב"ן מס' עירובין י"ז, עירובי תחומין, כי במקום שמחשבתו של אדם שם שביחתו, נח קט, ב, תולדות תרמט, א, ויצא עז, ב, קא, א, — מס' יבמות פה, אין למלך מנה דע"א נאמן אפי' נבד חזקה, לך שו, ב, — מס' בי"מ נט, ואילו הורה למעשה בזמן הבית ה"י געשה זקן ממרא, לפיכך ברכוהו לר"א, וישב שי, ב, — ספר המצות מצות עשה ה', חפלה דא"י רק בעת צרה ויגש חס, א,

מזר שו"ע ונו"כ

א"ר חיים

ס"י א' ב"י, שיעור הצריך לגט"י שיתין גשמי חיי שרה תנג, א, — ס"י א' סעיף ח' במחבר, יאמר עם הקרבנות ויחט אוהו וכו', תולדות תקצד, א, — ס"י מ"ז ט"ז ס"ק ד', למה תקנו ברכת שלא עשני גוי דרך שלילה, תולדות תרי, א, וישלח קלה, א, — ס"י י"ג טור, אין מעלת הש"ץ תלוי ביוחס משפחה וטוב לקרב מורע רחוקים, תולדות תקס, א, תקפג, ב, תקצו, א, — ס"י ג"ח סעיף ה' מגן אברהם ס"ק ו', בק"ש דלילה לא אולינו בתר רוב בני מלכים, ויצא נא, ב, — ס"י ס"ג סעיף א' במחבר, קורא אותה מהלך, לך רעז, א, — פרמ"ג שם אם קרא פסוק ראשון כשהוא מהלך יצא, לך רעז, א, — ס"י צ"ד סעיף ב' בהג"ה אין עושים מקום הארון וכו' נגד זריחת השמש ממש כי זה דרך המינים, נח קכג, א, — ס"י צ"ז טור, הגדומן לו רוק בתפלתו וכו' וזרקו וכו' אצל קל

לפניו ולא לימינו, ויחי תקפח, א, — ב"י שם כשמשים השכינה לגדור שמאל עדיפא וכו', ויחי תקפח, א, — ס"י קניא מביא ס"ק ט"ו, כיון שנחברו לא יקבעו בא"י, ויצא צה, א, — ס"י קצ"א סעיף ב' במחבר, האינוא לעולם מברכין כל ד' ברכות, ויצא קא, ב, — ס"י ר"ח ב"ח, קדושת הארץ נשפעת גם בפירותיה וכן להיטוף, בראשית פה, א, וישב רלו, ב, — ס"י רכ"ג סעיף ג', בנה ב"ח וכו' מברך שהחינו על כל פעם, בראשית כט, א, — מביא שם ס"ק ה', לא ראיתי גוהיין בברכת שהחינו, בראשית כט, א, — ס"י רל"א, כל מה שיהנה בעוה"ז לא יכונן להנאותו אלא לעבודת הבורא יתברך, חיי תנה, א, — ס"י רל"ד סעיף א' במחבר, הרוצה להתחלל מנחה גדולה ומנחה קטנה וכו', ויצא צ, א, — ס"י רלו, הנכנס לביהכ"ס ומצא ציבור שקורין ק"ש וכו' יתפלל עמהם ויצא פט, ב, — ס"י רמ טור, נח ערוביאי, ששמש באשורו ונוהן דעתי באחרת, תולדות תקעג, א, — ס"י ר"מ ב"י, שנואה לאה, לבני רחל קרי לה שנואה, וישב שוה, א, — ס"י רמ"ב סעיף א' ס"ק א' ט"ז, בדברי הגמ' אפילו עוציז כדור אנוש מוחלין לו בראשית קו, א, ויחי תקעז, א, — ס"י רס"א מביא ס"ק ט', ראיתי זקנים ואנשי מעשה שפירשו ממלאכה ב' שעות קודם שבת, ויצא נב, ב, — ס"י רסג סעיף א' מחבר, יהא זהיר לעשות נר יפה, חיי שרה תנס, ב, — ס"י רסיה סעיף ג' רמ"א, אסור ליגע בגו דולק כשהוא תלוי, בראשית קה, ב, — ס"י רס"ז מביא סק"א, תפלת ערבית נתקנה נגד איברים ופזרים, ויצא נב, ב, — ס"י רצ"ח סעיף א' מחבר, מברך על הגר וכו' אם יש לו ויגש תפא, א, — ס"י רצ"ח סעיף ד' מחבר, אין מברכין על הגר עד שישאור לאורו, ויגש תלו, ב, — ס"י ש"י סעיף ו מחבר, כל דבר שאסור לסלסלו וכו' לא יגע בו, בראשית קה, ב, — ס"י ש"ז שם שלא יגע בו, היכא שהוא לצורך

בתורה אינו יכול למכור חלקו ויחי תקמה. ב. — סי' רנ"ד סעיף ב' מחבר, שר עכו"ם ששלח ממנו לישראל לצדקה אין מחזירין אותו משום שלום מלכות וטו"ז שם, מקץ שעה, א. — סי' רס"ב סעיף א' רמ"א מלו תוך ח' וביום יצא, וירא שם. א. — סי' רס"ג סעיף ד' מחבר, נולד כשהוא מהול צריך להשיף ממנו דם ברית, וירא שמה, א. — סי' רס"ה סעיף ה' רמ"א, נוהגין שלא ליתן ב' ילדים לבעל ברית אחד, תולדות תקנה, ב. — סי' רסו סעיף ס"ק ל"ט, אם אמר לעבד ע"מ שאין לרבו רשות בו קנה, תולדות תרמ, ב.

אבן העזר

סי' כ"ה סעיף ב' טו"ז ס"ק א', עה"פ שוא לכם משכמי קום וכו', חיי שרה תנו, א.

חושן משפט

סי' ר"ט סעיף ב' מחבר, האומר לחבירו כ"מ שיש בבית זה אני מוכר לך וכו' אין כאן קנין, לך רעה, א. — סי' רע"ב סעיף י"א, השונא האומר בתורה לא מעבדים הוא אלא מישאל וישב שו, ב.

וישאל גראה שהגיד אסור בהנאה ולכן טוב ליהור וישב רמ"א, ב. — שם דרכי משה, אין ראי' מספר הוזהר לענין הלכתא ופליג עם ר"י וכו' וישב רמ"א, ב. — סי' ע"ב סעיף ג' ש"ך ס"ק י"ז, אם נצטמק הלב דרך ביטול אינו מקרי אסור דבק, חיי שרה תקנה, ב. — סי' ק"א סעיף ה', שתי קדירות וכו' ואין באחת כדי לבטל וכו' מצטרפות תולדות תקנה, ב. — סי' קנ"ז הג"ה, חסיד ויר"ש רשאי למסור גמשו על כל המצות בראשית צד, ב. קה, א. וירא שנו, ב. וישב תמא, ב. תס, ב. — סי' קע"ט ב"ה, כל מעשיו של אליעזר היו ברוה"ק, חיי שרה תעז, א. תעה, ב. תקיע, ב. — סי' ר"ג סעיף ה' מחבר, בעת צרה מותר לגדור, וישב תסו, ב. — סי' רכ"ח טו"ז ס"ק כ"ח, אין מחזירין לו אלא בפניו וכו', ויחי תצ, א. — סי' רמ"ב טור, אין לך כבוד ככבוד רבו ומורא כמורא, לך רס, א. — פרישה שם, היקש מורא רב כמורא שמים הוא היקש גמור, לך רס, א. — סי' רמו טור, מי שא"א לו ללמוד יספיק לאחרים ותחשב לו כאילו לומד בעצמו, ויחי תקנה, א. — סי' רמ"ו סעיף א' הג"ה, אם כבר עסק

המוקצה בראשית קד, ב. — סי' חנ"ג סעיף ד' במחבר, בשעת הדחק מותר ליקח קמח מן השוק, וירא תכה, ב. — סי' תצ"ד מבי"א ס"ק א', איך אנו אומרים זמן מתן תורתנו לר"י דניחנה בו ויצא ע, א. — סי' תקפ"ד טור, אין לומר מלך על כל העולם כולו, וישלח קפה, א. — סי' תקפ"ד סעיף ד' טו"ז ס"ק ג', מלך על כל העולם כולו, רובו ככולו, וישלח קפה, א. — סי' תקצא סעיף ד' במחבר, המדקדק לומר לזרע יעקב וכו' אינו אלא טועה תולדות תקנה, ב. — סי' תר"ד ב"י, בפ"י הברייתא כל האוכל ושותה בסי' וכו', בראשית מת, ב. חיי שרה תנה, ב. — סי' תר"ע ב"י, למה חקנו ח' ימים הלא הנס לא חיי רק ד' ימים, מקץ שצב, ב. ויחי תקפט, ב. — פרי"ג שם, ברכת שעשה נסים קאי על נס הגרות דייקא דהיי' נס מפורסם, ויחי תקצא, א. — סי' תרפ"ב סעיף ה' הג"ה, שכת לומר על הנסים יאמר הרהמן הוא יעשה לנו נסים וכו' לך רו, א.

יורה דעה

סי' ס"ה ב"י, בספר הוזהר בפ'

על סדר הא"ב

תרמ, ב. — וירא, ויאמרו כן תעשה וכו', מה שאמר אברהם יצחק נא מטעמים ע"י שליח ה"י לטובת ישראל בעתיד וירא תיב, ב. תיב, ב. — ויאמר ד' וכו', מחזיקי הש"ת אשר יחשוב האדם לצדיק בערך הרשעים, בראשית צו, ב. — ראה, ראה אנכי, בעשית האדם תשובה מאהבה על העבירות וכו' יושפע ע"י אותן העבירות רעות ויחולו על ראש שונאיהם, וישב שיט, ב. — שופטים, ואחא לא כן נתן וכו', כח הפועל בנפעל נח קלג, א. לך שטו, א. שכג, ב. חיי תקטו, א. ויצא מט, א. וישלח רו, א. וישב רמ"א, ב. רסו, א. מקץ שכג, ב. שנו, א. וישב תעז, א.

מסעי — על פי ד', דבק עם למסעיהם, לך רסה, א. וישב תיט, א. ראה — כי מנסה, בעבור שעובדו ולא המיתו, וישב רנו, א. מלאכי ג' — הגני שולח מלאכי, יתכן להיותו משיח בן יוסף, וישב תלה, א. מעשה והביאו ספרים של מינות וכו' עד שקיבל אגרת השבת וקדע הספרים, בראשית קו, א.

אגרא הכלה

לך, בבאיורי מדרש תנחומא, למד בן הגבירה ק"ו מבן האמה, יוצרך כשלא יהי' זכות לישראל, בראשית צ, ב. תולדות לך רפו, ב. וירא תב, ב. תולדות

זבן עזרא
נח — גבור ציד לפני ד', שהי' בונה מנזבות ומעלה אותם החיות צולה לשם, נח קצב, א. תולדות — ויבז עשו, בעבור שראה שאין לאביו עושר, תולדות תרמב, א. — והי' כאשר תר"י, מה תועלת יש בברכות אחרי שהיתה מחשבתו על עשו, תולדות תקנו, ב. ויחי — ויקרא בהם שמי, כי הגה כל ישראל יקראו אפרים, ויחי תקמד, א. משפטים — מדבר שקר תרחק, עם הדין ידבר שלא ידן דין שקר, נח קצב, א.

אורח ישראל

בראשית, הארץ לא קיימה ציחי השיית לסוכת האדם, בראשית פה, ב. פט. א. — נח, נח מקטני אמנה ה', ה' ירא שאם יאמין במבול וימשיך המבול עיניו נח קפח, א. — וישב, בשכמליו הם נגד השש גופין וכו', ויחי תקפה, א. — משפטים, ועבדתם את ד', וכו', מאכל של הצדיק יש בו ברכה להאכל אותו, נח קל, ב. — בליקושים, אע"פ השיג ע"י אבריו כל מצות התורה, לך ריו, ב. חיי תסב, ב. תולדות תרגו, ב.

אור החיים

בראשית, אלקים, אופן י"ז, בריאת העולם ה' במדה"ד לכן באו האותיות שלא כסדרן בראשית נג, א. נח קמג, א. — יהי אור, הוא אור הגאולה העתידה המופלא, בראשית עב, ב. — ותוצא הארץ, איך תמרוד הארץ ברובע הארץ, בראשית לה, ב. — ויברך אלקים, לא ברא ד' כח בעולם רק לעמוד ו' ימים, בראשית ט, א. סה, ב. וירא חיה, ב. וישלח קצו, ב. — והנחש ה' ערום, מהו הנחמה ברבריו ולא ראיתי בו אלא דברי רשעות וריק מחכמה, בראשית קו, ב. — ויאמר ד' אל הנחש, כיא לא ה' חוטא אדח"ה ה' מצוי בעוה"ז ובעולם העליון כאחת כאדם הדר בבית ובעלי, בראשית מד, ב. וישב רכח, א. ויחי תקפה, ב. — ויאמר ד' לא ידון רוחי באדם, רוחי היא שכינת ית' וכו', וירא חייב, א. — כירק נדחתי לכם, רק לנח הותר לאכול בשר דגמלי נתנו לו, בראשית טו, א. נח קנה, א. — לך, וד' אמר אל אברהם, הפרדי הרשע מעליו וכו' שגם ד' ה' יושב ומצפה אל הדבר וכו' והראתו את הארץ, לך רטו, ב. רעה, ב. רעס, ב. — כי לא שלם עון האמרי, לא יספיק טעם זה אלא לזמן מהימי ישראל בהעדר שם צדיק וכו', לך שי, א. — חיי, ויהיו חיי שרה, כל צדיק שלא השלים ימיו לסיבה ידועה לא יגרע ד' מצדיק מה

שה' מרויח אלו חיי שגיו שלמים, חיי תנו, א. חטט, א. — ויתן לי, בתצי דמיהם יש אונאה לקרקעות, תולדות תרלב, ב. — וישלח, ויהרגו כל זכר וכו', הרגום מדין רודף, ויגש תמה, א. — וישב, ועתה לכו ונהרגו, אולי שהאחים דנו בו דין עד זומם, וישב שט, א. — ויגש, אנכי ארד עמך מצרימה, הדרגות אור השכינה רבים המה, לך רצא, א. וירא תי, ב. — ויאמר וגו' אמותה הפעם, ודבר ידוע כי הצדיקים יותר יתפצו בהעדר הבן בהיותו בן מביש, תולדות תקצט, ב. תרסו, ב. וישב שיו, א. — אחרי ראותי פניך, מצינו צדיקים שלימים וכו' שהכירו ברושם הפנים מעשה אדם, בראשית מה, א. — עודך חיי פני צדיק וכו' כי הצדיקים קרוים חיים, ויגש תמג, ב. ויחי תקה, ב. — ויחי, ויחי יעקב כללות בניו שתייחס אליהם שם ישראל כשיהיו בדרך יושר וכו' משא"כ יעקב, וישלח קלה, ב. — ויחי יעקב, שהו הגה היו ימיו שה' יל בהם צדיק, וישב ריג, א. רסו, א. ויחי תצו, ב. — ראובר בכורי אתה, שיעקב שעשה מעשה עפ"י נבואתו שיכול לישא ב' אחיות לפי שעה, וישלח קסה, ב. וישב רכב, א. — כי עלית משכבי אביך ב' משכבות א' במעשה וא' במחשבה, וישב חזר, ב. — אוסרי לגפן, בסטרא אחרא הנקבה יותר חזקה מהזכר, וישלח קצב, ב. — אוסרי לגפן, לעת"ל התגלה בעולם שורש המלכות שבמשה שהוא עצמו מלך המשיח והוא דוד והוא גיון וישלח, לך רפו, ב. וישלח קסה, ב. מקץ שלו, ב. — בסודם אל אתא נפשי וכו', כל הכתוב ידבר במעשה יוסף, ויחי תקפ, א. — אשר דבר להם ויברך וכו' עתידה עבודה שתחזור לראובן וכו' כי מעליו בקודש ואין מוריו, ויחי תקטט, א. — שמות, ואור להציל, ודורות האחרונים באמצעות תורתם ישינו ליכנס לשער ה' ולהוציא בלעז מפיו, בראשית פב, ב. נח קצו, ב. ויחי תקסו, ב. — יתרו, בתורש השלישי, נעקבם ד' מתת התורה

חודש השלישי וכו' כי לא היו ישראל ארואים לצד שהיו בארץ הסמאה, לך רעו, ב. — ועתה אם שמוע טענת נצחת טענו עשו וישמעאל וכו' כי שורש נפשותם הוא מבחי הרע וכו' ובעת קבלתם הדבר זה הוא שלילת היותם, מקץ שנה, ב. — לא יהי לך אלהים אחרים, כי באמצעות העובד הוא ממציא הוי' אחר וכו', וישב דש, ב. — תשא, כי תשא את ראש, ראש ישראל המסתלק הוא מטעם עונות ישראל, נח קסה, ב. — ולא יהי בהם נגף וכו', כי לצד שראר לוי ח"ו מסית וכו' נברא מלאך רע מסית שמו וכו', ויצא פט, א. — תוריע, וביום השמיני ימול וכו', כדי שיעבור עליו שבת ותגיעו נפש החיונית וכו', וירא שמג א. — סהור הוא, לא הודיע השיית למשה כל מה שנתן לו בע"פ היכן הוא רמזו בתורה שבכתב וכו', תולדות תקנו, ב. — אחרי, וימותו שנתקברו לפני אור העליון בחיבת הקודש וכו' והוא סוד הנשיקה שבה מתו הצדיקים, בראשית קח, א. — בהר, וכי ימוך אחיק, א' מהטעמים של הגלות כדי שיבררו ניצוצות של הקדושה מבין הארצות, תולדות תקסה, ב. — בהר שם, דע כי אם לא היו ישראל חוטאים ה' להם כח לברר ניצוצות הקדושה במקום שהם מכל המקומות, לך רמה, א. ויצא ק, א. וישב רעו, ב. ויגש תיט, ב. — בחוקותי, אם בחוקותי אופן ו', אסור לע"ה להתנהג בחסידות, בראשית קג, א. — אופן ז', תורה מגינה ומצלי, רק בתורה לשמה, חיי תעב, ב. — ויחוקותי אופן ז', אני ואתה וכו' נטיל בביע' וכו' טיול זה היא הדרגה שעשוע שאין למעלה הימנו, וישב ריט, ב. — והלכתי וכו' בקרי, שלא יבא עליהם יסורים מכחונים על תטאמם, ויחי תקנו, ב. — ואתכם אורה בגוים, ירמזו לגי שבוותנו וכו', ויצא פג, ב. — והבאתי אותם, ורשע הוא כי יאמרו למה ד' יוציאם מארצם וכו', ויחי תקא, א. — ואף גם זאת וכו', באמצעות הבאתם בארץ איביהם ותעוב הארץ מהם לא

ב. ויחי תקא, א. — שער המסוקים בראשית, ודע כי זה הי' משה, נח קנה, ב. קנה, א. קנה, א. — וירא, נשמת הדעיה הוכרת לבא דרך מעבר סדום מפני הקסדו, וירא שזר, ב. ויצא ל, א. וישב רכב, א. — וישלח, משה ראובן מאחר עילאה יצא הדבר, וישב חצר, ב. — ענין שכמ ודינה הי' להוציא משם נפשות העשוקות כנשמת ריח בן תרדיון, וישלח רה, א. — שמות, נשמות שלא נתקנו ואותן מל יוסף וכו' והיו בעריהם גותגים מנהג ישראל, מקץ שמו, א. — דור המבול נתגלגלו בדור הפלגה ובסדום ואח"כ במצרים בבני ישראל ושם נתקנו נח קל, א. קנה, ב. קנה, א. וירא ששט, א. שזר, א. וישב רכב, ב. — לכה ואשלחך, לכה ע"צ הרעה ואשלחך ע"צ הסובה, בראשית עט, ב. — ויצא לג, א. מקץ שסד, א. — ואחתה, ע"צ שקיבל מרעיה את העיר והי' קלקול לדור ההוא ולכל דורות הבאים ע"צ הי' מוכרח לקבל ע"צ לבוא ס"א בכל י' שנה בסוד העיבור וכו', וירא תמה, א. חיי חסג, א. — שופטים, א. — יוכן לבאולת אחישנה יוצרך ירי' מקלט, וישב רכב, ב. — ספר הגלגלים, האר"י הראה למהר"ו אבן אחת שהי' מגולגל בתוכו נשמת צדיק, ויצא כלה, א. — כשיודמן לאדם מצות גזירה בלתי תדירה מתעברים בו נשמת הצדיקים וכו', נח קמט, ב. — בע"ש אחר חזות מחתיל להאיר אור השבת, בראשית קד, א. — לע"ל יהי הלכה כב"ש, ויצא צ, ב. — מספר ידומות והסיגופים על כד בעיניה במשקל, ויחי תקעה, ב. — לשמור קדושת השבת ליו שעות, ויצא קא, א. — הותר לדור המדבר לשחוט קדשים בתוך שאי' ומקום המקדש הלך אחם ממסע למסע ויצא קא, א. — שורש ההלכות תלויים במדור, וישלח קמה, א. — בעשרת הדורות מלכות נתעבר נשמת הצדיקים בבחינת חילוף ותמורה, וישלח תלה, ב. — כ"א צריך להיות גולה במקום שנמצאים נצח"ק משורש

ויחי תקנה, ב. — תצא, וראית בשב"י אשת יפת תואר, נשמת אדם וכו', וישלח רמ, א. — תבא, וירעו אותנו המצרים שעשו אותנו רעים כמותם וכו', לך שיד, א. — ברכה, וזאת הברכה, הדורות השכינה רבים המה, לך רצא, א. וירא תי, ב.

אלשיך

לך, לך לך, העבד ישראל השוכן בא"י וכו' דבק בשורשו וכו' משא"כ השוכן בחו"ל לך רמט, ב. — תולדות, יצחק רצה לברך את עשו בברכות העוה"ז ואח"כ את יעקב בברכות עוה"ב, תולדות תקסג, ב. — יצחק רצה להמשיך הברכות ע"י כונות האכילה, וישלח קנה, ב. — וישלח יוסף ציוה למצרים למול א"ע כזי שלמדו בניי מהם, מקץ שנה, א. — ויחי, כ"מ שיוכיר הכי שם מיתה בשם ישראל יכנהו, וישלח חסח, א. — שני סוגי ורופים היו ליוסף אחיו ולהבדיל כחות הסומאה ויחי תקסג, א. — תהלים יז, ז מי יתן מציון, מבחי ציון תהי ישועת ישראל שהיו זכאין בבין, בראשית פה, א. — אלקים נתגנו וכו', אם הברכה באה מצד מדת הדין אין לה הפסק, נח קנט, א. תולדות תריב, א.

אר"י

בתקומה לעץ חיים, אם יאמר לך אדם שלומד תורה לשמה התנא ר"מ מכישרו, חיי תצו, ב. — ענין עשרה הרגיו מלכות הי' כדי להוציא בלעם מפיהו, וישלח תכו, ב. — מרע"ה הילכ א"ק שער א' ענף א', במע"ב לא הי' אפשר להקדים או לאחר שום דבר בראשית כג, א. — שער הגלגלים קדמה כ"ה, לפעמים אדם חוסא וכו' והקליטין רוצין להתחייא וממשיכין לו נשמתו להתחייא, וירא ששט, ב. — שער המצות פ' ראה, גלות בבל מדי יון אדום שהם השרשים וכו' משא"כ שאר הגליות סגי באי' ישראל, לך רמג, א. ויצא י, א. וישלח קמא

מאסחים וכו' לכלותם, לך שלב, ב. תולדות קנטג, ב. תרסא, א. ויצא נח, א. וישלח קמה, ב. קמה, ב. — בהעלותך, ויש אשר יהיה הענן, טעם העברתם במדבר לברר ניצוצות הקדושות וכו' והיו מתעכבים כמי הצורך, בראשית כה, ב. לך רסה, א. רסה, ב. וישלח קמט, א. — שלח לך, לצד שכחות המשלחים היתה רעה הפעיל פועל הרע בשלח וכו' לך שו, א. מקץ שסו, א. — ויקח קרח וכו', וזו היתה תפלתו של יעקב שלא יגיע כח החטא עד עיקר השורש שביעקב וכו' ויש תקוה לאחריתם, ויצא צד, א. וישב רכ, א. — אל תפן וכו', אפי' זכות שכבר הגיעה מנחה לך לא יפן לך, ויחי תקפג, ב. — חוקה, בני ישראל קודם קבלת התורה לא הי' שייך צאלם ענין טומאת מת, וישלח קנה, א. — זאת חוקת התורה, אדם מישראל שמת להיותו מלא קדושה וכו' יתקבצו הקליפות לאין קץ וכו' ולזה יסמא באוהל, ויצא מה, א. — ותמת שם מרים, שם היא שמתה וכו' אלא במקום אחר ישנה בין הצדיקים, חיי שרה תנו, ב. — פנחס, צדור את המדינים וכו', ובאמצעות מחשבה זו תהי מתרחקת תאות העבירה מהם, וישלח קעט, ב. — ואחתה, ולשומרי מצותיו, העושה מאהבה אין קץ לשכר מעשיו, חיי שרה תנו, ב. — עקב, כגוים וכו' כן תאבדון, שיכרת מהם רוח"ק וכו' ועל זאת יחיד לב עם ד' שאין לך קללה בעולם כזו וכו', לך רמב, א. וישלח קנב, א. — ראה, שמור ושמעתי, ר"מ שלמד מאדם שאינו כמלאך מן ר"מ נקי מד' ולא מאדם וזה סבב שלא הי' אומר ד' שמועה מפיו וכו', נח קנט, א. מקץ שעט, א. — כי יסיתך וכו' ואומר לו כי אין עליו מהחויב אלא מע"ז שידע וקבל שלא לעובדם וכו', לך רמב, ב. — ראה ששט, ב. חתנו עמו בטעות אלא שלילת הרצון בלא טענות, וישלח קע, א. ויחי תקא, ב. — שופטים, עם רב ממך כוחות הרע שניתוספו ממנו מצד מעשיו הרעים וכו' לך שיג, א.

בעל המורים

תולדות, כי עקרה היא, היא ולא הוא, תולדות תקפה, א. תרב, ב. — וישלה, ואחר עד עתה, אני צריך להתאחר שיעברו וכי עד שיבא אלף הששי וכי, וישלה רח, א. — ורות, רמו לדורות הבאים שיתנו שוחר לשריה, וישלה קטע, ב. קטס, ב. — מי לך מה, בניס ובנות לא כך אמרת וכי שאתה היית בוחר בעוה"ב שאין בו פור, וישלה קט, ב. — וישב, יצחק ויעקב ויהודה דנו את חמם, וישב ריט, א. — ויחי, וישב יוסף, במי' שישביו שלא ידחקו את הקץ, ויחי תנא, ב. — תנא, כי ימצא איש גיבוב נמש וכי בנימסרי זהו יוסף, וישב רלה, א.

בעלי התוספות

לך, ב' הליכות היו לאברהם אבינו ע"ה, לך ריה, ב. רט, ב. ריט, ב. רעו, א. ויצא לג, ב. עד, ב. — וירא, ב' תירוצים על מה ששאל אצ"ה עצה על המילה, וירא שסא, ב. — ויחק המאה וחלב, האכלן בשר בחלב ומדרשות חלוקות, נח קנה, א. — חיי שרה, ולבני הפלגשים וכי, למדם לקרות שם טומאה לצי' שלהם, חיי חקלה, א. — תולדות, ויגדלו, מי"ב ועד ט"ו שנה עשה עשו מעשהו בצנעה, תולדות תקסא, א. — תרה, ב. תרכא, א. — ויקרא אל עשו בנו הגדול, מכאן שמתניסין לרשעים בשעתן, תולדות תרנח, א. וישלה קטע, א. — ויבן עשו, אם יש ביד רעו וכי או מצוה וכי מצוה לצדיק לרמותו ולטלו ממנו, תולדות תקסב, ב. — אומני, כשוארו אבינו א' עדיין לא נבלע בו דמיו ולא רצה למולו וכי, תולדות תרכא, א. — כי הקרה, אשר שהעבד שחלק לבשר על כל אשה כשר הקרה וכי, ויחי תקטס, א. — וישלה, על כן וכי, על שעשו בניי שלא כהוגן וכי והניחוהו ללכת לבדו וכי אסר להם הקביה גיהנ, וישב רמט, ב.

שכל הקבור בה נפשו מתחברת למעלה בעיר אלקים עם ד' מחנות שכניה, חיי תפת, א. — מקץ, מחית אבינו, היתה מן היאור, מקץ שנו, א. — פרעה ראה החלום והפתרון ושכת הפתרון, מקץ שכת, ב. שז, א. — לשלום אל אביכם, רומז לעשרה הרוגי מלכות ויגש חכו, א. תלת, א. תמו, א. ויחי תקפא, ב. — התרו בס"ם וכי והכל קיבל עליו רק שיוגמר דין בהם, ויגש תמו, א. — ויגש, והנה יהודה קיים תנאו במה שנדר וגדה את עצמו והחזיר את בנימין, ויגש תנג, ב. — ויחי, לא מצינו שמחל יוסף להשכסם ולזה הוצרך עונש עשרה הרוגי מלכות, ויחי תקפה, ב.

בית שמואל אחרון

יכות הצדיק משאר הקב"ה לבניו, תולדות תקפה, ב. — ביאור אוזיל מה נשתנה מצורע שא' תורה בוד ישב וכי, בראשית צה, א. ויצא מ, ב. ויחי תקטס, א. וישב רפא, א.

בני יששכר

לשבועות מאמר ימי הגבלה, תשובה מועלת רק לבניי מסעם שותפות במע"ב, בראשית קה, ב. ויחי תקטע, א. — לשבועות מאמר ב', זכותו של אדם הוא ממש שיעור קומת האדם עצמו, תולדות תקנה, ב. תקסב, א. וישלה קב, ב. וישב שכב, ב. — בקושיית האוה"ע כלום יש אב מציד על בנו, בראשית נז, א. — בדרושים לסוכות מאמר י', מצות הם תושבים ומעשים החומרות וכי, נח קכא, ב. — מאמר צילא דמהימנותא, ענני כבוד פלט את הע"ר משא"כ מן ובאר נתנו מהם הע"ה, וירא חגי, ב. וישב תמב, ב. — לחנוכה מאמר ב', הארת אור התנוכה הוא מבחי' אור הגנוי, מקץ ששה, ב. — בדרושים לחנוכה מאמר ב', החילוק בין עזרה לישועה, וירא חסו, א. — שבמקום שמחשבתו של אדם נחשב כאילו כל גופו שם, וירא ק, ב.

נשמתו, ויצא טו, ב. — שיתוספו עליהם גרים, נשמות הנסמעות בין הקליפות ויצא ו, א. — ליקוטי תורה וירא יצחק בשעת ליתו אתקשר בנוקבא וכי וקדמו הקב"ה בדבר העקידה שאו טרחה נשמתו וניתן נשמה מבחי' דוכרא, לך רמט, ב. וירא תלא, א. חיי תקד, ב. — ולא יכלו להתמנהג, שהיו כבר משוקעים במ"ס שצרי טומאה, ויחי תקסו, ב. — אמר שונה לכל המדריגות רק עבור שמחה של מצוה, לך רו, א. — נשמתן של צדיקים שצריכים תיקון מוגלגלים בעופות השורים וכי, נח קטס, א. — דיבר עם הנשמות ונתן להם תיקון, נח קמה, ב. — פצ"א כשהי' ישן ראו שמתותיו מרחקין, חיי תנה, א. — פצ"א עלה בדעתו לקבוע בירושלים והזהיר אותו השטן, חיי שרה תקג, א.

באר מים חיים

נח, יא. ש' בי' מיני צדיקים, נח קע, א. — וירא, משני במילייה, מי שצוברים מילתא דמשחמע לתרי אנפין תולדות תקפא, א. ויחי תקפה, ב. ויחי תקסט, ב. — ותצחק שרה, לשינוי הטבע צריך זכות גדול, לך רמז, ב. — חיי שרה, יש בחירה למנוע ויתנו של אדם, חיי תקיא, א. — סקודי, החיוב בשעת ימי המעשה לברר ענפי הקדושה, תולדות תקנו, ב. — האונינו, יוצא מפי כה"ג שהי' שכינה מדברת מתוך גורונו, ויגש חכו, א. — ניצוצי הקדושה כשיוכו לעלות נוקמים באויביהם הקליפות, וישב רסא, ב.

רבינו בחיי

בראשית, מלאכים הנקראים אלקים נבראו תחלה, בראשית נא, א. — לך, כסילים לצים ורשעים אין ראוי להוכיחם, נח קפז, א. — לך לך התרחק מהם ולא תחללך עמהם, לך רכב, ב. — ייח ושלש מאות זה אליעזר, לך שכב, א. — וירא, המחליף קמץ בפתח וכי או יבא ליד כפירה, ויגש חגי, ב. — חיי שרה, היא נקראת חברון ע"ש

זרע קדש

גה, מבול בגיטרי חסד, נח קה, א קל, א קפו, ב — בא, רכוש מצרים והעיר היו לסבות ישראל בגלות, לך שו, ב — מסעי, בשמות המסעות נדמו לו התקונים שעשו שם, לך רסה, א — שופטים, כי תצא למלחמה וכו', יש לפרש על כוחות הסיניא, ויחי תקפו, ב — תצא, כי תבנה בית חדש, צדיקים במעשיהם הטובים בונים הקדש של מעלה, ויחי תקלו, א — לנודים, אל תדמי בגנשך, מרדכי לא רצה שיהיו כוחות הסומאה מעורבין בנס, לך רלא, ב — בניי דבוקים הבה לשרוש האבותיך כחבל וכו', ויחי תקסט, א — העולם שמזכירין בו העבירה טובלין אותו כמה סבילות, מקץ שנה, א.

חובת הלבבות

שער הבחינה פיה, מדת הבושת מה גדולה מעלתה ותועלתה, לך רלא, א — שער עבודת האלקים פיה, מצות השכליות אין להם מספר, בראשית קיא, ב — שער יחוד המעשה פיה, נמשלה התורה לאש וכו' ושרופת ביקודה מי שנוטה מגמיבתה, לך רלא, א — חסיד א' אמר לאנשי מלחמה וכו' שבתם מן המלחמה הקטנה וכו' התעתדו למלחמה הגדולה מלחמת היצר, וירא שעו, א — אתה ישן והוא ער לך, וישלח קלו, א — ישתדל היצר להכניס התפסד וכו' מאיזה צד שיוכל, וישלח קמו, ב — שער הכניעה פיה, יש מהם שימצאו ליום החשבון בסתר חובותם חובות שלא עשו וכו' יבאסר להם נוספו עליהם בעבור פלוגי שדיברתם בהם, תולדות תקסט, א ויצא מג, א — פיה, ולא תתקיים העבודה לאלקים עד שיקבל ע"ע הכניעה והשפלות, וישלח רה, א — שער חשבון הנפש פיה, תיקון הגוף הוא חורבן הנפש, בראשית פ"א, א — וכאשר יתמיד ע"י ינוח לו הבורא מעצבו ויפתח לו שערי ידיעתו וכו' סודות חממתו וכו', ויחי תקכא, א.

— שוית דברי חיים, חייב וייד סי ג"ש אסור לצאת לשוק בפאה נכרית וכל הדומה לשער, בראשית לו, ב.

יואל משה

מאמר של שבועות בהקדמה עמוד יב, ביאור במיש הרמב"ם במדין וכן הדיון לעשות לכבודו יחי, לך רכה, ב — סי ה', הור בחורל כאלו עוצי, בשביל שהולך מממשלה של תורה לממשלת עכרים, תולדות תרס, א ויגש תפ, א — סי יד, ישיבת רוב ישראל בגולה מציל אף את בני איי מגזירת כלי ח"ק, של שלב, ב ויגש חסס, א — סי כ, מלוכה באי קודם זמנו הוא ביהרז ואל יעבור, ויחי תפט, ב — סי כ"ט, תפלה כר חייא ובניו הוי דחיקת הקץ, תולדות תרסב, א — סי ל"ז, משיח יהי נשמת משה ודוד, בראשית עז, ב — סי מ', בדברי הרמב"ם אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, ויחי תקסט, ב — סי ס"א, בנין התעדי יהי התחלתו בדיבור ע"י אדם ובפעולה רק ע"י הקב"ה, נח קיט, א — סי קמ"ה, ביאור הפסוקים בענין שאול המלך, חיי תפא, א — סי קי"ג, ע"י עון הדור אף הכשרים ומהונגים באים לידם סמיות צדיקים, וישלח קנג, א — סי קצ"ה, ביאור הגמ' חזקי ושבנא, נח קצ, א — סי קס"ד, ביאור אומ"ל שלא ימצאו הלכה ברורה במקום א', לך רכה, ב — סי קס"ה, בפלוגתא ר"ש ורבנן אי עתידה תורה שתשכח מן ישראל, וישלח קעז, א — סי קע"ז, המחשין על הרשעים עושים כעצת בלעם, תולדות תריג, ב — מאמר ישוב ארץ ישראל סי י"ט, ביאור סתירת הוזה"ק בענין ירדת ארע"ה למצרים, לך רכה, א — סי כ"ט, אין לתקריב קרבנות אחר החורבן, לך שלח, א — סי ג', שכן לרשעים בעו"ה זה מביא להם אבדון גדול, ויחי תקסט, ב — סי קכ"א, עד כמה הקפידו הקדמונים שלא להיות באי כ"י שעלול לחטוא, ויצא קל, ב.

— ויסמן יעקב, זו ע"י דמות יונה, וישלח קס, ב — וישב, הוציאה וחשך, לפי שדור מרוד היה כדי שלא ירגילו בדבר, וישב ר"ט, א — ויחי ד את יוסף, הקב"ה הי עם יוסף בבית המצרי כדי שלא ילמד ממעשיו וישב רצא, ב — ויגס, א' לו הקב"ה בזכות ויגס בחיך שהים ינוס מפני ארון שלך, וישב רלג, א — ותתפשהו, הכומרים דנו את יוסף לזכות, מקץ שש, ב — מקץ, ויחי מקץ, יש מקץ שהוא לשון תחלה, מקץ שכה, א — יחי שבע וכו' מן הדיון היו להיות מ"ב שנה רעב במצרים וע"י הפלת יוסף נחסרו עד ז', קחו שמה, א — מקץ שפח, א — ויגש, מקץ להם וכו', עגלות לספסם וכו' ונשאתם את אביכם על כתפותיכם, ויגש תע, א — וידברו אליו, מצות לוי שש עגלת צב, ויגש חיא, א — ויחי, אנכי אעשה כדברך, כשם שאתה מצוני כך אני מצוא לאחרי, ויחי תצב, א ותקא, ב — ויבאמר יוסף אל אחיו, ב' בביעות וישיב יוסף את אחיו, ויחי תצא, ב — שלה, סלחתי כדברך, כאשר בקשת שאלתי להם, ויחי תצד, ב — וילך, לקוח את ספר התורה, שירד גבריאל ונטל את התורה מידו של משה וכו' והצדיקים שמבורם קורין בו ב"י ה"י ובשבתם וכו', וירא תג, ב.

ברי חיים

נח, בעולם שמכירין החטא נכנס הקדושה פלוגי עשה דבר שיש בו תיקון תשובה כן וכן, נח קצ, ב — בפנם מדת היסוד כמסיר שרשו לגמרי, ויחי תקה, א — בא, אם היו ישראל וזכין אז היו מכריזין מן השמים לחשוב מלירת יצחק ולא הי' נצרך להיות ב"י גליות, וישלח קפה, א ויחי תג, א — ראה, נתון תתן לו וכו', נח מצות הנהיגה תתן לו, ויגש חסס, ב — תחלה למקראי קודש זכר ליציאת כצרים, וברון צירם יחזק בסחונך — שהיית יקבל תשובתך, ויחי תקסט, ב.

חיר"א

חסדי אבות, הרחק משכן רע, חיי חסג, א. — יעיר, און, לסתור הכלל לא סמכנין אמנותא, נח קמו, ב. — כסא דוד, עושים זכר רק לענני הכבוד שבא שלא עיי שאלה, וירא חסו, א. — נחל קדומים פ' גז, ההרים הגבוהים, אף איי במשע, נח, ג. ב. — פ' ויחי, וישם את אפרים לפני מנשה, החי' גדול מהמחזיק, ויחי תקנה, ב. — עבודת הקודש מורה באצבע סי' קע"ד, הענינים וסיגופים הם הכנה לתשובה, ויחי תקנה, ב. — ראש וד' פ' קדושים, המחזיק תיח' יא מקבל שכר תורה לשמה, ויחי תקנה, א. — שם הגדולים ח"א מערכת רא בר נתן, בענין אע"ה השלים מנין, חיי תנח, א. — שם מערכת ר' חיים חיסאל, בענין מתיתת מי גיוון, חיי תקנה, ב. — שם מערכת ספרים אות ד, כל צדיק יש לו כח גשמו למעלה, חיי חסו, א. — שמחת הרגל הגשמי, יחז רומז ליציים שהי בחצי הומו, תולדות חסד, א. — מסגולת הצדקה להיות מושגת רק מחקביה, נח קמו, ב.

ספר חסידים

סי' קיס, אם באת לידי נסיון והתאפקת לחסות אל תחזיק טובה לך וכי שמא באו אבותיך לאותה מזה והתפללו עליך, לך שלג, ב. — סי' קע"ה, כראות פני אלהים, פני אלהים קרית, וישלח קט' ב. — פק במקום סכנה מותר לראות בפני אדם רשע, וישלח קט', ב. — סי' תתקמ"ה, לב שאינם פקחים בדורות האחרונים כלב של פקחים בדורות הראשונים, נח קי, א. — סי' תתשכ"ט, רבינו הקדוש הי גראה בבגדים המודות שהי לובש בשבת וכי ומוטר, בקידוש את, בני הבה, חיי תנח, א. ויחי תקנה, ב.

חיר"ב

בהקדמה, מצות התורה תלוי קיומם

בח' איברים בראשית כו, ב. — פ"א ממצות התולדות בארץ, יתור האדם בבואו לארזה פלטי' של מלך, בראשית סו, א. — פ"ב, אע"ה בפעם האי לא הרגיש עדיין קדושת ומתקיות המקום לכן הוצרך לצאת, לך רב, א. — פ"ב ממצות התולדות בעינים, ללמד תושבי' בספר, בראשית כו, ב. — פ"ג ממצות התשובה, לימוד התורה מועיל במקום תעניתים וסיגופים, ויחי תקנה, ב.

ח"ת"ם סופר

ויצא, תפלת יצ"א הי בע"ש, ויצא גב, ב. — וישב, הצדיקים עושים פעולה קטנה ומה שחטר הטבע ישלים הנס, חיי תצא, ב. — שם, השתוללות ע"י אדם שאינו הגון מקלקל הענין, וישב רפ"ב, ב. — וישב, בלשון הקודש יש בו צידוים אותיות וסודות, ויחי תפס, א. — ויחי, ואשבור מוסות עולכם, שעול התורה לא יחי לכם לעול ולמשא, לך רטב, א. — וארא, בני יצאו ממצרים קודם הזמן מטעם הקדש מפקע מידי שבעה, תולדות תרגו, ב. — שופטים, וקמת ועלית, ביהמ"ק גבוה מכל הארצות, הרי החוש מעיר דאני כן, ויצא גב, ב. — וישב אריח סי' ל"ה, המנהג להתמקד בגילוי שער והמנהג עיקר הלכה, בראשית לו, ב. — אריח סי' ל"ה, באיסור פריעת ראש באשה יש לחוש לרביצת האלה האמור בוהר, וישלח קטא, א. — אריח סי' קנ"ה, בדברי רבינו פרץ שאין נוגעין ב' לדים לאיש אחי להיות סנדק וכי, תולדות תקנה, ב. — אריח סי' ר"ח, תורה לא בשמים הוא הוא יסוד ושרש כל התורה, תולדות תקנה, ב. וישב רכז, א. — בסתיחה לחיר"ד, השרידים אשר ד' קורא המה ינובון בשיבוי וכי לטובת ורעיהם וצאצאיהם ותלמידיהם, נח קטב, ב. ויצא צו, א. — יו"ד סי' קס"א, בדברי הגמ' בנות ישראל החמירו ע"צ וכי, חיי חסא, ב. וישלח קטו, א. — יו"ד סי' רמ"ה, מצות מילה לח' זכות המצות מנהג

ומצלה מן הסכנה הגדולה נח קטו, א. וירא שמג, א. שני, א. שפה, ב. תולדות חיר"ה, ב. — בחלק ו' סי' צ"ח, כשמתגלה אלי בלבשו גופו היה מגדולי ישראל, חיי שרה תנח, ב. ויחי תקנה, ב. — חידושים עינים מבילה י"ח ע"ה, שכחת התורה כי מטבע הרוחניים שאינם שוכנים אצל הגשמיים, לך נח, ב. — מריק סו, ב. מה כושי משונה בעורו אף צדיקים, צדיקים יש לכל אחד ואחד דרך אחד בעבודת השיית אבל בפנימיות הם אחד, וישב תמה, ב. — חולין דף מה הצדיק יותר נכון להיות שלא במקום הצרה ומשם יתפלל על הכלל וישלח קיג, ב. — בצוואה, יש לנו אב זקן לא נשתנה ולא נשתנה, ויצא קב, א.

ייטב לב — ייטב פנים

בהקדמה, ביאור או"ל אם הרב דומה למלאך ד' צבאות תורה יבקשו מפניה זכר, חיי תמה, ב. — ספר הלכות למעשה צריך לדעת מי מחברו, חיי חסו, ב. תצא, א. — וירא, אכילה שנותן הצדיק הוא פועל דמיוני על לעתיד, וירא תמה, א. — לביב למד אע"ה לעבוד השיית עמלים כדי להרגילם בעבודת, לך רב, ב. דש, א. וישב רטב, א. — תפלת אברהם על סדום הועילה לדורות ישראל בעתיד, נח קטא, א. לך רפה, א. — עתה ידעתי כי ירא אלקים אותה, רק באותו רגע, נח קטו, ב. לך רעה, א. חיי, ואברהם זקן, ביאור או"ל מטבע על אברהם וכן מצד זה ובחור מצד זה, חיי שרה תנח, א. — תולדות ע"י תפלת הצדיק נפתח הצינור והמעיין לכל מי שצריך לאותו דבר, וירא תנח, א. וישב רה, א. וישב חל, ב. — ויצא, מסוב ועד רע, שהצינוריות טוב ותוכו רע, ויצא מג, ב. — ויחי, ראה פיר, פניך יקדושה, שלא נשתנה וישב סינ, ב. — וישם את נשמתה לפני מנשה, עשה יצ"א בזה סועל דמיוני, מקץ שעב, ב. — שמואל, אין תוכחת מוסר מועיל לוולתו בלתי ממי שהוא דומה לו, חיי תצא, א.

וישב רסו, ב. — וארא, באמירת משה
למה הרעותה בנטרף זכותו להציל את
ישראל, תולדות תקעו, ב. — בא,
עייף אף שמכרו העבדים אסור לכתחילה
לקרבן ויגש תית, ב. — בשלה, כיון
שיצאו עידי לקבל הוזהרם נחשב להם
כעשי, בראשית ע, א. — תצוה, בענין
ענותותו של מרעיה, נח קיד, א. —
תוריע, איצטרך קרא למעט ספק מילה
שאינו דוחה שבת יהיו ספק, קטן,
וירא שמב, א. — בהר, כיא עוסק
במסחר החביב לו כי באותו דבר יש
בו הדיק של נפשו, ויצא כב, א.
צב, א. — שלה, כחנת משה בשילות
המרגלים שוימנו את איי לקדושה, מקץ
תו, א. — בלק, וירא פנחס, ראה
צירופי אותיות וכו', וירא שנס, ב.
חיי תקלא, ב. וישב רסו, א. — ודברים,
ביאור אוויל לא כרת הקביה אלא
בשילב תושבעים, נח קטא, ב. — ראה,
יראת ד' הורה, ודיקא, עומדת לעד,
ויצא צוה, ב. — שופטים, הצדיק מדבר
עם בניא דברים קשים ובמציאותם
תפלות להשיית, וירא תו, א. — יציא
בארעא וגיורא בשמי שמיא, תולדות
תקט, א. וישב רכוה, א. ויגש חמב,
ב. ויחי תקו, ב. — שבענו מטובך,
חסדים מגולים כל רי, ב. רנא, א.
— יטב פנים חיא, ויקח את האיל
הסימ עכב ביד האיל והוצרך אברהם
ליקחו, לך רסו, א. — בדרשות לשבת
הגדול אות ב, סעם לשבת הגדול,
וישלח קטו, א. — מאמר יפה לעינים
אות ייח, עובדא מהישימ הבא לטהר
מטיעין, מקץ שמו, א. — בהשפעות
דף קטא, ב. ושבת אני את המתים
וכו' קא על הצדיקים, ויחי תקו, ב.

יערות דבש

ח"א דרוש א', נשי במה זמין, במה
מנצחים לצידי' ויצא צוה, ב. — שם,
בפי המדרש ביהובים גוטל הקביה
ענותת ישראל ונותנם על שר של עשו,
תולדות תקעו, א. וישלח קטט, ב.
קטט, א. — דרוש ג', ממעשה דחמיו
דאין אנו כמה קשה להפך לב האיש

כי הרי נתן לכל א' בחירתו, וישב
רסו, ב. — דרוש ייא, ביאור אוויל
כיון דחזו דוד ראבשלום הרי שמה,
דיש ב' מיני עונשים וכו', נח קטו,
א. לך רנ, ב. וישב ריב, ב. מקץ ת,
א. ויגש תעט, ב. ויחי תקעא, ב.
— דרוש טו, ביאור חמיו זהו עשירית
האיפה שחיתר הקביה משלו, ויחי
תקטו, א. — דרוש טז, ראוי המספיד
לאיש צדיק שלא יהי קרוב, תולדות
תרכו, ב. — שם, מחלוקת דויל בומן
בריאח העולם הכחנה על תלית
המאורות, בראשית סה, א. — במי
הכתוב בפועל כמו נוקש רשע וכו',
לך רכא, א. — נס דחנוכה לא ניתן
ליכתב משני שהי בלי חשובה, מקץ
שעג, א.

יב שול שלמה

מסי יבמות פ"ג ס"ה, ומה שנהנין
העשירים לקנות מקום חשוב לקבור
אצל צדיק יצא שרם המספד, ויחי
תקא, א. — יבמות טו, ב. מחסטי
שכבי, מדה כנגד מדה וכו', ויחי חצב,
א. — בייק פ"ד ס', אסור לשנות
דית אף במקום הסכנה, בראשית מ, א.

יפה תואר

בראשית א, ה. ביאור אוויל שלא
יאמרו שותף הי' להקביה במציב,
בראשית ט, ב. נא, ב. — ג, ה
התורה נמשלת לאור לזה רסו חזיל
בבריאח האור על התורה, בראשית
פא, ב. — כ, ה ויאמר ד' ללג,
אין הדבור אליו משם אלא שלוח הרצון,
וישב רעט, ב. — כו, ה חכמת
התקופות וכו' לקוחה מן הקדמונים,
בראשית קיג, א. — לך, לך כך מורה
על מדרגה המעולה של התיחזות
היבור אליו, לך רצא, א. — לו, יא.
בקושי היפית למה לא נפקדה שרה
על ידי תפלת אברהם כמו שהועיל
תפלתו לאחרים, תולדות שחא, ב.
תקט, ב. — מ, ה, אמר לו הקדוש
ברוך הוא צא וכבוש הדרך וכו',
לא שאל הקביה כן רק שנשאל בדעתו

כו, לך רמ, ב. וישב שיה, א. —
וירא מט, ב. נקרא מילה בשם סוד
ד' משום שהוא ענין נעלם מהסבאר,
נח קטו, א. — מט, יג, ירמי הנביא
מחמת סוד הרשעים לא הוכיח את
ישראל כראוי, נח קטט, ב. — נא,
ט. בימימה נהגו בכל שבת לקרות
פרשתו של לוס, וירא ת, ב. — תולדות
סג, ב. מן הדין כל שימסור נפשו על
קידוש ד' אין ראוי שיעלהו ד' כי
טוב השלימות הגדול הזה, לך רט, א.
וירא שג, ב. וישלח קט, ב. ויחי תקפה,
ב. — ויצא עד, טו, כיו שהי יעקב
בבית לבן הי' לבן פרוש קצת מעבודה
זרה, ויצא יו, ב. מג, א. — וישלח
עזו, ו, וימלא וגביראל אין מתחלפין
שמותם, וישלח קלו, ב. קטא, א.
— סב, ה. טעות של ססל מיכה
וישלח קלו, ב. — וישב סה, ג.
מדרשות חלוקות בענין אשתו של
פוטפיר, וישב רל, ב. — סה, יא.
היא מוצאת ימכאן שאבדו, ס"ה
שר של אדום רחוק כיו שתשפין
ולא יצא דוד ממנה, וישב רכו, א.
— סו, ב. הרשע אין לו גיחא בוד
חבורה של צדיקים למען לא ישלחו
הצדיקים בעולתה ידיוה, וישב רל, ב.
— מקץ צב, ה. לפי שראה ד' עת
קך רחוקה והי' אפשר להתיאש ממנה
וכו' לזה בא בנין בית שני בנתיים
להורות כי עוד ידו נסורי עליו,
ויצא סט, א. מקץ שצו, ב. ויחי תקטב,
ב. — אחרי כא, ה. עשה תבילות של
מצות, כי האבר אשר עשה בו העבירה
ירפא במה שיעשה בו מצות, ויחי תקטו,
א. — אמר לו, ט. כתיבת הביא היינו
היכא דבעינן מינה דוגמא לדורות, וישב
רסו, ב.

ישמח משה

פתיחה, בראשית ברא אלקים ס"ה
אמת, בראשית נא, א. — שם, נאולה
התניה ששהי נצותית צויר שתא
רק עיי הקביה, וירא שעת, א. —
בראשית, התורה צויר שתקדים בפועל
לכל דבר, בראשית לו, ב. — אט

וישב רלח, ב. — בהרעש המסיא מדבר בפניו, תולדות תקפה. ב. — יצחק אבינו הרגיש באכילת הבשר מהות המאכל, תולדות תרכב, ב. — ברכה הבאה שלא עפ"י הטבע יכול להיות גם בדבר המדור, וירא חלג, א. — בהפסורה האומר דבר בשם אומרו מביא חיות להצדיק ונחשב להודו, חיי חסו, ב. — וישלח, מלאכים לפניו, השליחות היי רק לפנים אבל בעצמיות שם בסחוננו בהשירה, חיי חסו, ב. — יעקב אבינו לא שלח המלאכים שנבראו מהורה ומפחת שלו, וישלח קטט, א. — יע"א ראה מה שבא לידו זה דחאי תקנון הראוי לו לשלוח לעשו, וישלח יסוק, ב. — ישראל רית יחיד שלש רבון ארון כל, וישלח קלה, ב. — הצדיקים הגדולים יוכלו להשיג מחשבתו של יוצר בראשית, בראשית סא, א. וישלח קטו, ב. ויחי תקת, ב. וישב, יעקב מסר ליוסף שראה בו סימני שרטוטין שראוי לכך, בראשית מה, א. לך רעה, ב. וישב שיה, ב. מסורת בידם שאין מלך לישראל קודם בני עשו, וישב שיא, ב. ויחי חפט, ב. — וירא אדוניו כי ד' אתו, טראה הצלחתו שלא בדרך הטבע, ויגש חיב, ב. — מקץ, יוסף הבין מתחלה שעי"י שר המשקים יהי לו הצלה, מקץ ססה, ב. — ביאור המד' צטונה את שיש כאן וכו', מקץ שמב, ב. שמט, ב. — הפוגם בהוצאת זיל מושך ניהי"ק מתוך נשמתו להסמאמה ירל, נח קצו, ב. — ויגש, מתחלה חשבו שהוא בעון מכירת יוסף וכו' וכיון שראו שבנימין נלכד והוא לא היי בחסא ע"כ ויגש וכו', ויגש תכו, ב. — אם תקניטני אהרג אותך וכו' ואינו חל הנדויו, ויחי תצ, א. — להחיות לכס לפליטה גדולה, קבלת התורה, בראשית פד, ב. צ, א. לך רלח, ב. תולדות חרל, ב. וישב ריה, א. שה, א. מקץ שסנה, א. ססו, ב. — ויחי קושיא עצומה האיק נשבע יוסף ליעקב על דבר שלא היי בידו שיה צריך לטול רשות מפרעה, ויחי ויחם

א. — שמות, בבית המשיח יראו ישראל שהקץ מרומם בתהדיק, בראשית כה, ב. — לעיל יגלה לעינינו סובת הגלות, בראשית מט, ב. לך רחצ, א. ויצא יב, א. וישלח קטו, ב. מקץ שלב, א. — וארא, בניי מחזיבים במצות מטעם דינא ומלכותא דינא, לך רנב, א. — בא, רכוש מצרים היי סימן שלא נסמכו בין המצריים, לך רלח, ב. וישב רנב, א. — בשלח קרייט שהיה רק לפי שעה הוצרך להיות רק ע"י המטה ודיברו של משה ששכינה מדברת מתוך גרונו היתה נצחיות, בראשית פ, ב. — ביאור המד' אותו חמה החזירו על מצרים, תולדות תקפה, ב. — יתרו, לעתיל יהי הר הבית בראש הרים, לך רנב, ב. ויצא עו, ב. — דורות האחרונים הכניסו מירוחיקן דרך סרקסמון להיות אינו מצוה ועושה, בראשית עו, א. ויצא צב, א. — משפטים, אין בדעת אנושי לכונן אמתת המפטר רב בהשראת השכינה, נח קנה, ב. — טעם שמוציאין בעלי דינא לחוק, ויצא כא, ב. — עונש הבא גם מצד מדה"ר קשה להנצל ממנה, נח קעו, א. — תרומה, טעם מצות תרומה לכהן, נח קלו, א. — ומרדכי ידע וכו' נמסר לו מהיחיוי סגולה שקדמותו כל הענין הגדולה וגם הצלה, חיי חסו, ב. תתוב, ב. בתי מקדשות היו הכנה לביהמ"ק השלישי, בראשית יא, א. לך שה, ב. תולדות חרלה, א. ויחי תקפב, ב. — חשא, משה רבינו ע"י שא ואם אין מחני נא וכו' סילק נציעתו ויכול להחיר נדורו של הקב"ה, חיי חסו, ב. חסד ויר"ש מותר למסור נפשו בקיה"ש אפילו על מצוה קלה שזה היי חיותו, בראשית קה, א. וירא שנו, ב. ויגש חמא, ב. חסו, ב. — ויקל, לעיל יהיו כל ישראל אסורים במלכאכה, ויצא צט, א. — שמיני, ראוי להיות כהצדיקים לא יסמא וכו', וישלח קעב, ב. — אחרי, מי שחזו חרש לקיים העולם נשאר עיכוד על תחלת הבחשבה שהיא מלת הר"י, בראשית פ, ב. וישלח קל, א. — קיה

תהי הגאולה בבחי' בעתה לא ישארו כ"א הבני עלי ואם תהי בבחי' אחישנה יעלו כל בניי א"י לא נערה, בראשית מב, א. — הנחש הסית לחוה בטענת ממנ"ם שלא מתה בניציה, בראשית קיב, א. — אם תטיב שאת, בתרפיצ מותר להתנאות, נח קטג, א. — נח, בצדיק גמור לא נאמר משניתן רשות למשחית וכו', תולדות תקפו, ב. — בימי המבול היו א"י שום גלגול כלל כדגים לכך לא נענשו הדגים וכו', נח קצא, ב. — נשמה המבולגלת באדם אינה יודעת למי היתה בגלגול הקודם משא"כ נשמה המבולגלת בבע"ח יודעת וזוכרת משל מי הוא, נח קמה, ב. ויצא כו, ב. — לך, לשון התורה ולשון המבול היו לכל א' לפי בחינתו, תולדות תקסה, ב. ויצא טו, א. ויגש חמא, א. — קודם הגאולה יעשו תשובה תראה ואחר הגאולה תשובה עליה, בראשית כד, ב. — המביא עצמו לידו חיוב נוסל שכרו בעו"ה, לך ריב, ב. — טעם במוצא ציצית היא חובת חסא וגברא ביתה, לך ריג, ב. — אאצ"ה נתן מעשר משלו והחזיר הכל למלך סדום, לך רצט, א. — וירא, ממהלך השמש יש ללמוד מוסר ויסוד גדול בעבודת השי"ת, מקץ שעו, ב. — ביהמ"ק נבנה בהר המורי עפ"י הדיבור שלא נעבד, ויצא נד, א. פה, ב. — מהעקידה נצמח דקרבן בהמה מכפרת על האדם, ויגש חלה, א. — בביאור המד' אתמול אמרת כי ביצחק יקרא חיי זרע וכו', תולדות תקפה, ב. — לך, למדן דיני התורה מדיבורי לכן וכו' שלמדו מאברהם, חיי חקל, א. — בתחלה עלה במחשבה לברוא במדה"ד זהו טוב גמור שאין למעלה הימנו, תולדות תרמה, א. — בכל דבר השי"ת הוא המתחיל וכו' והמסיים והאדם היי רק כמסייע, וירא שעו, ב. ויצא סב, ב. — תולדות, גולד עשו ע"י יעקב שלא ייה יעקב רק טוב משולל הבחירה, תולדות חרסו, א. — בכ"פ שהביא עשו ליצחק לאכול היי משחיתת יעקב רק באותו הפעם לא, וישלח קנו, א.

נתפעל מהמכא, וישלח קעא. א. וישב רי. ב. — במה שלא דבר משה אל המטה בגרם עיני חולשא באמונה, איגש תיר. א. — תצא. לא יהי כך אנש ואבן אחד שקרי ואחד אמיתי, ויגש תלב. א.

מדרש שמואל

ס"ב מייר, מה שתשיב לאשקורס דעהו אתה ביריעה שלימה, תולדות תרת. ב. — פיג מיט, במחשבה צריך שתקדים ריאה לחכמה אבל לא בפועל, לך דרס. א. — פיה, מיט פנים סהור ומיט פנים סמא כולם נכללו בתוהיק וארא דאיה, נח קבה. א. — פיו מיא, הלמוד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה חוץ מטובות עוה"ז יוכה אל שלימות הנפש, ויחי תקבא. ב.

בהרש"א

ברכות כ"ט בתכנים ובתמרים יש להם קדושת ארץ ישראל על שם העתיד, תולדות תרמה. ב. ויצא עג. ב. ויגש תמ. ב. — לה, האיגו מברך משוחית שפע הקדושה לבגסי מאביהם שבשמים, נח קצו. א. — לה, הרבה עשו כרשביי ולא עלתה בדם, מקץ שגג. ב. — שבת י: השי"ת נקרא שלום ואמת ע"ש שאין המדות האלו באדם כלל, ויחי תקמ. ב. — גג: ע"י גס מנכין לו מוכותיו, ויצא מ. א. — נה, ראובן סבר שבלחה עדיין שפחה ואין קידושין תוספין בה, נח קעה. א. — קלת, הפלא ופלא, שכחת נסתר התורה וגללת התורה, ויגש תנב. א. — קעא, פי הפסוק מהר יקדמוהו רחמיך, קודם שאנו מרחמים, ויגש תסו. א. — ססחים ג, במצוה לשמה זוכה למעלה משחקים, ויצא עו. ב. סוה. א. ויחי תקלה. א. — ריה לב, בריאה הראשונה דבר פשוט שהי באמירה, בראשית טו, ב. לו. א. — יומא כה. א. רב קיים אאעיה כל התורה וכו' תולדות תקמה. ב. תרית, א. — ביצה כה. ב' עיני וכו' ישראל ישראל באומות, לעמוד על דבריהם,

תקנו. ב. — בועז לקח עשרה לחרש הלכה עמוני ולא עמונית דאכל בי עשרה שכינתא שריא, מקץ תח. א. — תלה למשה מזמור ג"ב, וית רענן יטה וגוי ישראל נמשלו לזית רק למעלותא, לך רצו. ב. — סיה, שמחתן של צדיקים סופן ותכליתן שמחה, חיי תבה. א. תולדות תקמה. א. — סיה, ביאור הפיוט סיני העל כן בחר כך אללים וכו', חיי תבה. ב. — סיה, לעתיל יהי הר הבית בראש הרים ועליו הבהימיק, ויצא גו. ב. — ע"ג, מזמור לאסף, א' דוד ברוהיק שמזמור זה צריך בשעת אסיפת הגליות, וירא שעט. א. — ע"י, משמים השמעת דין, בקיעות הדין לטובת יושבי הארץ, בראשית יז, יכח. א. — סיה, פ"ה, לעתיל כל העולם בבחי' איי, ויצא קו. ב. — צ"ב, בער עדיף מכסיל שיועד שאינו יודע, וישלח קנה. א. — ק"ב, כי יעטוף, שיעטוף התפלל בדברים פשוטים, חיי תקו. ב. — קיד, בספי המדי הים ראה וכו' ארוננו של יוסף ראה, בראשית יז, ב. — קית, מ"ם וסמ"ך בנס היו עומדין שלא יהי לה"ם אחיה בתוהיק, בראשית טו, ב. וישלח קלו. ב. — קיס, ע"י שיגע בתורה ולאחר זמן מבין נקראת מצאה. נח קיה. א. לך רגט, א' וישב רלה, א. — קכ"ד, א' שם יעקב מורה על בחי' הגלות עמו אנכי בצרה, ויצא צא. א. וישלח קנה. א. ויגש תסה. ב.

כלי יקר

בראשית. והארץ היתה תהו וכו', בראשית מב. א. — ואמר אללים יהי אור, מדרשות חלוקות, ויגש תסה. א. — ביאור מאמר א"ר יצחק, בראשית סו, א. — ויצא. ונתן לי לחם לאכול וכו', התפלל שימנעוהו השי"ת מהמתורות, ויצא יג. א. — יתרו, דברות הראשונות נאמר בהו זכור ובדברות האחרונות שמור, ויצא צט, א. — בהר, מצות שמטה כדי שיהיו עיניהם נשואות לר', בראשית נו, א. — חוקת, ענין טרת אדומה כל ידו

ביאור אוויל ועשו לי מקדש לי לשמי, ויצא עו. ב. סו, ב. ויחי תקלה. א. — חוקת, ביאור אוויל אין אדם עומד על ד"ת אא"כ נכשל בה, וישלח קעא. ב. וישב רי. ב. — בלק, שומה מאת ד' ששנאה כבושה יש בין צדיק לרשע בסבב, חיי תקבה. א. וישב רלו. א. ויחי תקלה. ב. — בעת שהאדם נבגע להשי"ת או אם יביט בלבו באנשים צדיקים יומתקו בעיניו וכו' והרפור בתרחקותם, וישלח קפו. ב. — התחברות עם אדם רשע מו"ק לנפש מאד, ויחי תקו. א. — דברים בהפסורה, פי הפסוק כי נדחה קראו לך ציון וכו', וישב רכו. א. — ראה, כי יסתך אחרי, תיכף מתחבר עמו כחא וכרע, וישלח קנא. א. — בהפסורה, מתולדות הקדמונים מי עדיף הגבור על יצרו או מי שגולל בסבעו צדיק, תולדות תרטו. ב. וישב רסג. א. — שם, המדריגה היותר גדולה שיהי כ"כ דבוק באללים וכו' ולא יתנועע כיא ברצון השי"ת. לך רמ, ב. — תצא, המצוה ועושה עושה על דעת המצוה ית"ש, תולדות תרס. ב. — תצא בהפסורה, לכן אמת מהמתקין לפעמים פעולת האמת נדחה מקמי עשיית השליו, ויחי תקמ. ב. — תבא, מרדכי בן דוד לא בא וכו' כי בבהרות משלם את הלילות עבירות וכו' וזה הגורם, ויחי תקנו. א. — האויגו, תשובת הרבים מעלין הודונות לזכויות, ויחי תקו. א. — קעא. א. — ברכה, גיה"צ לא נישנית בסיני שלא יהי שם הסימ, תולדות תריר. ב. — שם, בעת שישאל מזמורין וישתבש לו בבצרה השי"ת את השסן לבל ישמע זאת, וישב רצג. ב. — שה"ש, שלא ידחקו את הקץ, בהשבעות, מקץ שלו. ב. — איכה, ישנם זמנים הרבה שהם עת רצון והתעוררות להגאולה, מקץ שם. ב. — מועדים, בריה נכנסים כל הע' אומות לבקש חלקם וכו' וגם מלך המשיח עומד ומבקש רחמים על שארית ישראל, לך רפו. ב. וישב רכה. א. — להעלות ניצ"ה"ק א"א רק בדמעות שליש, ויחי

וישלח קנה, א. — תענית סז, א. תימה לך רש"י ותוס' שכי שהר הכורי הוא הר סיני, לך ר"י, א. — כה, גיחא לך דאכרי לעלמא, אולי כחזו על גלגול הנשמות, נח קלו, א. קנה, ב. לך רמז, ב. רסא, א. — הגיגה יד, ירהבו הנער בוקן הוא סימן לביאת המשיח וכו', וישב רג, ב. — יבמות סב, שיבר משה את הלוחות מבח ק"ו, בראשית סט, א. — יבמות סב, אף במקום שמוחר לומר שקר אין להשתמש במדה זו, ויצא כב, א. — סוטה יד, המכניס עצמו לחיוב שרי עמלים, לך ר, א. חיי חנו, ב. — מז, ג' חנות וכו' חן מקום על יושביו, לך רמב, א. — גיטין גז, קרי עלי משיב הכמים אחור, עון הדור גורם להם, ויצא סט, ב. וישב שב, א. — ב"ק ל, האי מאן דבעי למיהוי חסידא וכו', לך רס, א. — ב"מ גט, אמת המים ויכתיב, שיש בכס הרבה אשר להם לב לקורות לזכרי אבל מפני הגאון וכו', וישב שי, א. — סנהדרין יז, אין מושביין בסנהדרין אלא מי שיועד לטהר את השרץ, שיוכל ללמוד זכות לחיב, תולדות תורה, א. — ג, באו בני אפריקה לדון עם ישראל, בראשית כד, א. גג, ב. — צו, אחרא דשמ"י קושטא וכו' השקר מביא מיתה בלא זמן, ויצא מז, ב. — קט, באדם וכו' אלו מרגלים, אולי קבלה היתה בידם שהמרגל משבס שמעון חי בעל המעשה, ויחי תקם, א. — קו, ביקש דוד לעבוד ע"י, לילך מא"י לחו"ל, תולדות תרגם, ב. — מכות י, בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, המלאכים הנבראים מכל מחשבה ומעשה, בראשית קב, ב. לך שיג, א. וירא שם, א. תולדות תרכו, א. ויצא פט, א. ויגש תנח, ב. ויחי תקנח, ב. — ע"ז ד, בתורה שהוא אמת אין לעשות לפנים משוה"י, ויחי תקמא, א. — י, פיור ישראל בדי רוחות העולם הוא קיום העולם, וכו' תקא, א. — חולין כז, בהמה וכו' הכשרה בבי סימנים וכו', וישלח קסד, ב. וישב שג, ב. — צא, כעכרים נדמה

לו כח"ח נדמה לו, נלמד מדכתי' ולא יכול לו, וישלח קסד, ב. — צא, פרע להן בית השחיטה טול גיהיז בפניהם, שנינו הלשון בשחיטה פרע ובגיהיז טול, וישלח קסב, א. מקץ תו, ב. מזרח"ל מפרגא

הגש"מ, מוחזין הדלת בשפון חתך להראות שא"א גאולה בלא ביאת אליהו, מקץ שפ, א. — נצח ישראל סכ"ד, אף אם יהיו רוצים להמית אותם בעינים קשים לא יהיו יוצאים מן הגלות, לך ש"ס, ב. וישלח קט, א. וישב שיא, ב. — תפארת ישראל פרק כ, אא"ה זכה אל התורה מצד שרשו ויבחנו מדת החסד, לך ריב, ב. וירא שג, ב.

מזרחי

פ' וישב, טעם דהסכים הקב"ה על החרם של השבטים, וישב ריה, א. — הכר נז ואל תאבד ב' נפשות בידים, אר"ם באבותה שעה לא ידעה הכריעו חז"ל כן לפי האמת, וישב רכז, א. — ויגש, נתן יוסף ב' סימנים לה"ק ובירימ' שהוא ראי' גדולה, ויגש תי, א. — יוסף שדיבר עם אחיו בלח"ק ששבעתו למרעה היתה רק שלא ידבר בפני המצרים, ויגש תי, ב. — תצא, תירוק בסתירת חז"ל אי דנין ע"ש סופו, וישב רכה, א.

נירעם אלימלך

תולדות, יצחק רצה לברך את עשו בברכות עזה"ו ואת יעקב בברכות עזי"ב, תולדות תקצו, א. — רבקה אמנו רצתה שגם יעקב אבינו יקבל שפע אלקי בעוה"י, וישב רמ, ב. — יעקב חי מפחד מהברכות שלא יזיק לו לעבודת השם, לך ר"י, א. — וישלח, כה תאמרון וכו', הצדיק מעסיק תפלות בדברו עם אנשים פשוטים, לך רצד, א. וירא תו, א. חיי תפד, ב. ויגש חכו, ב. — דבר שא"א בלא תערובת יצו"ר אין מברכין עליו, בראשית סז, ב. לך שכו, א.

— מקץ, כל התומצ' חלוי במדת היסוד, ויחי תקסב, ב. — כספכם בא אלי, מקץ שג, ב. — ויחי תפלת הצדיק אינו כשינוי רצון ח"ו, בראשית מג, א. וירא שסו, ב. תולדות תקצו, ב. — ע"י חסא הידוע מע"א כל התורה ומצות חלף עבר ח"ו, ויחי תקנו, ב. תקסב, ב. — ווארא, גסים מהשית הם תמיד לחידוש משא"כ חידוש הנעשה ע"י כשוף, וישב רט, א. — בהר, וכי תאמרנו וכו', מחסרון הבטחון נמסך ציגורות השפע, בראשית צא, ב. — בהעלותך, אא"ה התפלל על ישמעאל לטובת ישראל, לך שא, א. רפו, ב. חיי תצו, ב. וישב רמה, א. — קרה, מעלת חידוש מועלת לעבודת ה' אם לא לקח מעלת החיות לצד אחר, ויחי תקסד, ב. — פנחס, המדינים הכניסו מחשבות רעות בלב בני ישראל, וישלח רד, ב. — ע"י העבירה נסמית עיני האדם, תולדות תקעו, ב. — דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, חיי תצו, ב. — בליקושי שושנה, השירה עושה רצון להצדיק כרי שע"י יחשעו שאר בני"י, וישב רטו, א. רמז, א. רעט, א. — באגרת הק', כשנתהנהג הערב בביתא אא"ה אמרו המין הזה הביא עלינו וכו', לך רכו, א. וירא שע, ב.

נירעם מגרים

פתיחה, מחשבה נחשבת כמעשה נלמד מבראשית, בראשית ע, ב. — שם, בריאה הראשונה היתה במחשבה שלא יבא מלאך ביום א', בראשית לו, א. — בהעלותך, והאיש משה עזיז מאד מכל האדם, נח קיד, א. קסו, א. — מטות, מ"מ חרבו וכו' מפני שהעמידו דבריהם על ד"ת, תולדות תרו, ב. — תרמו, א. — האנינו, חיבה יתירה שנשתינו על השיתוף, בראשית ט, א. — פי הפסוק כי שמרתי דרכי ד' ולא רשעתי מאלקי, וישב רלז, ב. — פי הפסוק כמו הרה תקריב ללדת וכו' כן היינו מפניך ד', ויצא קב, ב.

נזר הקדוש

א, כא, בשיא השמים נבראו תחלה ובהיא הארץ נבראת תחלה, וישלח קלב, א. — ו, ה, בניי במנותם ללבנה נאחזים גם בלבנה עליונה, וישלח קצו, ב. — ז, ב, שחיתה לעוף מן התורה, וישלח קסה, א. וישב שג, ב. — כא, ט, עץ הדעת נאסר לאדהיר רק עד שבת, בראשית קח, א. — כו, ז, ביאור אוויל יאה רתורע דתורע ולא תחצה, וישב רמו, א. — כה, ג, עיי שכתה התורה בא הרעב, לך רכו, א. — כה, א, ביאור המד שהקביה, הופך את יום ללילה ואח"כ הוא פורע מהן, נח קשב, ב. — ל, ו, צדיקים ורשעים ינבדו למעלה אף קודם בריאתן, נח קשב, א. — לא, ה, בביי לאו בני מחילה ננתנו וחימיו בנול אף בפתח משיח, נח קצו, ב. — לו, ז, פלוגתא הגמי והמד אי מומר מותר לאכול משיחתו, נח קמ, א. — לו, ז, עס כולם לא דיברתי אלא עיי אמצעי אלא עמך דברתי בעצמי, לך רצא, ב. — לו, ה, ביצאה ראשונה לא הלך עם אברהם ב"ב רק לוט, לך ריס, ב. — מא, יב, עתידין בניך שישתעבדו בדי מלכויות וכו', ויצא עא, ב. — מז, ט, בעיקר היה אברהם אבינו ע"ה נימול מן השמים, וירא שמו, ב. — נו, ה, השטן נזמה לאברהם אבינו בזמות זקן כדי שישמע אליו, לך רלב, ב. — ס, יא, בחמורו של רפביי הי גלגול נפש צדיק, ויצא כה, א. — סג, ו, זה מחיר ציחיו של זה וכו' פועל דמיוני על לעתיד, תולדות תרה, ב. — סג, ו, ברשעים גמורים היצ"ס שולט בהם בעזים במעי אמם, תולדות תרה, א. — סג, יג, הגמון אי שאל מי תופס אחרינו וכו' ראו דברים ישנים יצאו מפי זקן חוש, וישב שלא, ב. — סח, יג, האבנים שנול יעקב נאמר על שורשן למעלה, ויצא כד, א. — סט, ג, האיר או על יצא מדריגה עליונה השולטת בא"י, ויצא סה, ב.

— סט, ז, עיר לוז היא מקום נסתר וכו' ואינו קולט רק דוברי אמת, ויצא יט, א, ב, — עג, ו, יעקב אבינו הי כח תיקונו דאדהיר לכן הי רועה הצאן לתקן הניצחיק שנפלו בחטא, נח קסה, ב. — עג, ו, בצאן יעקב היו בהם גלגולי נשמות, וישלח קיו, א. קמו, א. — פא, ג, אבות הקדושים כמו שהיו בקיאים במרכבה כך היו בקיאים בחכמת מרכבת החיצונים, מקץ שמו, א. תו, א. ויגש חס, א. — עו, ה, הים נקרע בזכות יעקב שכלול מדות חריג, וישלח קלא, א. — עז, ג, ביאור אוויל ויגע בכף יריכו בצדיקים וצדקניות העתירות לעמוד ממנו, וישלח קמב, א. — פט, ב, אסור להשתול עיי אדם רשע, מקץ שלט, א. שג, א. שעד, א. — פט, יא, ביאור המד מיב שנה היו הרעב וכו', מקץ שגב, ב. — צה, ג, כינו למשה מים שרמו לחסד, בראשית עה, א. — צח, ו, בנבולת אחישנה יחליף הקביה תומנים, בראשית כב, א. פא, ב, וירא שט, א. מקץ ססו, א. ויחי תקסב, ב.

עקירת יצחק

פי וירא שער הכי, חומר אנשי סדום כי חטאם הי בדרך המשפט, נח קצב, ב. — וישלח שער כיו, בדבר זה השליחות אמרו שאין רוח המקום נוחה הימנו וכו', וישלח קיה, א. — שט, ואם ידפוקו יום אחד למהר את הקץ טרם יתפץ ומחו כל הצאן, וישלח קשב, א. קה, א. קפ, א. וישב שיא, ב. — ואחאנן שער פיס, עד מתי ויגש פוסחים על שתי הסעיפים, ויגש תלא, ב. — נצבים שער צ"ט, שבועת האבות איך תחול על בנים, בראשית נח, א. — שער ק, קודם ביאת המשיח תהי תשובה ואח"כ תשובה יותר גדולה, בראשית כד, ב.

פרשת דרכים

דרך האתרים דרוש א, איך שמרו האבוהיק את השבת שמא יש להם דין ב"ג, וישלח קצה, ב.

מחלוקת יוסף והשבטים הי אי יצאו מכלל ב"ג או לא, תולדות תרכא, א. וישלח קסד, ב. וישלח רסו, ב. שג, ב. — דרוש ב, במעשה דאור כשדים הוכחה שהי לאברהם דין ישראל, לך רל, ב. — דרך מצרים דרוש א, זה ממדת טובו יחי שרק לטובה דן ע"ש העתיד, בראשית ע, א. נח קפב, ב. לך רפט, א. רצו, א. ויצא מת, ב. — דרך צדקה, ממדות צדקה נשמע שבניי הם בניי למקום, נח קמב, א. — דרוש יז, מצות צדקה היא לעכרים חטא, וירא שגו, א. — דרוש יח, עיי צדקה יכול העולם להתקיים אף במדה"ז, נח קמב, א. תולדות תרמו, א. יחי תקמא, א. — דרך הערבה דרוש ייב, בניי מחוייבים בקיום המצות מכה דינא דמלכותא דינא, לך רגב, א.

קדושת יום טוב

בראשית, אור אלו מעשיהם של צדיקים וכו', ויגש תלו, ב. — פי המד פליאה ויאמר אלקים תדשא וכו', ויצא סו, א. — לך, פי המד ושמחת בכל הטוב אין טוב אלא חורה וכו', ויצא עז, ב. — וירא, וירא ויין לקראתם, ראה צירופי אותיות, וירא שנט, ב. — ויצא, ויפגע במקום. צדיקים מתקנים את המקום, ויצא נו, ב. — ויצא, גדול נסיון העושר, בעושר הבא עיי מערכת השמים, וישב רע, א. — וישלח, יע"א השתמש במלאכים שנבראו מהכנת המצוה, וישלח קטט, א. — במצותיו חפץ מאד, מאד לשון ממון, וישלח קצד, ב. — ויגש תפו, א. — ויחי, גדול לימוד התורה יותר ממי שמחזיק את החורה, ויחי תקנ, ב. — ביאור אוויל ביקש יעקב לגלות את הקץ, ויחי תצו, א. — תצוה, לירח שמניך טובים ישראל נמשלו לשמן ע"צ הטובה, לך רצו, ב. — ויקולו, פי אוויל אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, תולדות תקנו, ב. — נשא, כי שחה לעפר נמשנו וכו' קומה עזרתה לנו, וירא חסו, א. — והאלקים עשה שיראז מלפניו, בראשית יז, ב. ויחי תקפו, א.

של"ה

מאמר ביהמ"ק בית נאמן, אותיות להי"ק כולם הם בשורשם רותנים, ויגש תיג ב. — שער עשרה מאמרות מאמר ב. בעצמך הנבחר היו כל הגופים מכל הזירות בפנימיות, בראשית נה, א. — מס' פסחים, וירעו אותנו המצריים, לך שיה ב. ויחי תקלה ב. — מס' רי"ה, ביום אכלך ממנו מות תמות, בראשית קיב, ב. — לך, בא"י צריך להיות בבחי' עבד, חי תקנט, א. וישב רכה, א. — תולדות, ויתן לו מעשר מכל, לך רצה, ב. — וישב, בענין יוסף והשבטות, וישב ריח, א. רלב, ב. רנה, ב. שיה, ב. שיא, א. ויגש תלה, א. — בחקותי, וזכרתי את בריתי יעקב, זה ג"כ ע"צ התוכחה, ויחי תקפה, א. — עתידין ישראל שיאמרו שירה לע"ל וירא שצא, ב. מקץ שסו, א. — איזה מלאכים שיועדים מחשבה שכלב, וישב רעט, א. — גלות הוא צורך הגאולה, תולדות תקנט, ב.

ש"ך עץ התורה

לך, אברהם ושרה היו תיקונו של אדם וחוו, לכן גימור גרים, לך רפט, ב. — ויצא, כל אותם וכו' ששלח יעקב לעשו היו מעשר, ויצא ויצא, א. וישלח קס, ב. — ויותר יעקב לבדו א"ת לבדו אלא לבדו וכו', וירא תנב, א. — ויגש, ואת יהודה שלח וכו', רצועה מא"י הלכה עם יע"א למצרים, לך רפט, ב. ויגש תפו, א. — כיצאנו ישראל ממצרים לקחו את שלחם, וישב רנה, ב.

תוספות יום טוב

גורים סופי"ג, אאע"ה לא נקרא שלם עד ששל, נח קסו, ב. — עריות מ"ה מ"ה, למה מוכיחין דברי התניח וכו', נח קבא, ב. — אבות מ"א מ"ג, סתם כתר כתר של תורה, וישלח קמ, ב. — מ"ה מ"ה, ולא אירע קרי לה"ב ביהמ"ק, תולדות תקעא, א. תרכא, א. ויגש תעג, ב. ויחי תקסא,

ה, ב. ויגש תכג, א. — פרקי אבות, אל תפרוש עצמך מן הציבור, וישב רמא, א.

ר"ב"ע במאנו

מאמר חקור דין ח"א מ"ב, מלך נכנס לדין תחלה, לך שיט, א. — שם ח"א מ"ב, מושל מקשיב אין למדין מן ההללות, נח קמ, א. — שם, הכרעה לרוב זכיות הוא מסעם אחרי רבים להטות, ויחי תקעז, א. — ח"ב מ"ה, יגער ד' בן השטן הבוחר בירושלים, לך רנה, א. ויצא קו, א. וישלח קלו, ב. — שם ח"ב מ"ה, ויתחרו ויאבדו וידעו וכו', לך שא, א. ויחי תקסל, א. ויצא צו, א. וישלח רו, א. — ח"ב מ"ב, ממחשבת האדם נעשה צירופי אותיות, וישב רפו, א. מקץ תו, א. ויגש תסג, א. — ח"ב מ"ה, כשפסקה זוהמת ישראל פסקה זוהמת בהמתן, ויצא כט, ב. שם, והמלה ד' בין מקנה ישראל וכו', ויגש תעג, א. — מאמר אם כל חי ח"א סי' ו', מתנות שנטל אברהם ממצרים לא היו אלא שם סומאה, לך רלב, א. — שם, זמרי הוא גלגול שכס זכובי גלגול וינה, ויחי תקפב, א. — בראשית, נוטריקון, בששים רבוא אותיות שקבלו ישראל תורה, בראשית סה, ב.

רשב"א

שו"ת סי' יח, טעם שאין מברכין על הצדקה, וירא ח"ט, ב. — סי' י"ט, מדרכי הכפרה היא שינוי מקום, תולדות תרס, ב. ויצא פד, א. — סי' קנ"ו, על גטילת לולב, תולדות תרמו, ב. — סי' רמ"ה, מסתבר כל שגולל לו בן צ"ל שהחזיקו, בראשית כט, א. — ח"י הרש"א, מסי' ברכות ח, בקיש דלילה לא אולעין בתר בני מלכים, ויצא נא, ב. — ברכות דף יא, זקן מגדול יהי כנגד המשחיתים, ויחי תקכה, ב. — שבת פה, בא"י בטלה טענת מודעא, וירא תל"א,

— עמ"ש בזה"ק בשית מאה שנין לשתיאה יתפתחון תרעי דחמכתא וכו', בראשית קי, ב. — פניתי לימין הם צדיקי הורו, תולדות תרכה, א. — הושענא מכון לשבתך, מקץ שעג, א. — חוב תפלה לנשים רק לאלה ההולכים במלושיתן כבנות ישראל, וישלח קסא, א. — באיסור פאה נכרית, בראשית לב, ב.

קדושת לוי

— ח"י, כחנת לבן ח"י שיצחק יהי אסור לקדש אשה לעולם, ח"י תעט, א. — תולדות, עיקר השמחה לפניו עליית הניצחיק, תולדות תקסט, א. — שם, על חרבן תח"י, לך שבי, א. תולדות תרלב, א. — וישב, ביקש יעקב לישב בשלוה קמץ עליו רוגזו וכו', וישב ריה, א. — שמות, תועלת גדול לרשעים במפלגתם שנתקדש ש"ש על ידם, לך רפה, ב. שבי, א. שכה, ב. וישב שסה, א. — תאונו, ראשון לחשבון עונות, לחשב העונות לזכיות, נח קצו, ב. וישלח קיא, ב. — בדרושים לשבועות, בני עשו וישמעאל ה"י להם קצת חשקות לקבל ההוה"ק, בראשית סה, א. ח"י תקסל, א. תולדות תקס, א. ויצא יו, ב. וישב שסד, ב. — עיקר התורה במ"ה ח"י בר' בסיון, ויצא ע, א. — בניי כשהגיעו להר סיני השיגו את התורה, וירא תכה, א. — כללות ימים טובים, בניי יש להם כח על מאור הלבנה ועל מאור החמה לעשות בהם כרצונם, בראשית קיג, ב. — בדרושים לפורים, כפי הפסוק ויצא המן ביום ההוא שמה וטוב לב, ח"י תקכא, ב. וישלח ר, א. — בדרושים לראש השנה, כשהקדוש ברוך הוא דן בחסד זה נקרא אמת שיש לו קיום, בראשית נג, א. — לתוכחה קדושה א', חז"ל לא קבעו לזכר רק נסים שראו שנקבע לדורות, וירא תטו, ב. — שם, תוכחה מלשון חינוך והכנה לגאולה העתידה, מקץ שעג, ב. תו, א. — קדושה ה', נס תוכחה שהי' ע"י פעולה גשמית לא ניתן לקרות, מקץ

דגל מחנה אפרים — פי מסעי, בתורה יש מים מחוקים ומרים, לך רכות, א.

דעת קדושים — בסידור, ותן שכר טוב וכו', וירא תיו, ב. וישב רעס, א. ויחי תקטו, א.

דרך אמת — מרת הגאון דומה לעומד בהר גבוה וכו', חיי תקכו, א. ויחי תקעג, א. — ביאור אוויל כל הלומד לתלמיד שאינו הגון וכו', בראשית קד, ב.

המקנה — בפתיחה, ענין שבירת הלוותה, בראשית ט, א. יד, א.

זאת זכרון — בתחלת הספר, מי שהוא שפל בעיניו אפילו הוא באמת שפל רב לפני הקב"ה, וישל קפט, א. זוהר חי — פי וישל, ראובן חי שלוחא דרחמנא, וישב חצר, ב.

זיקוקין דגורא — איז פיג, הכל ברא הקב"ה חוץ ממדת השקר, ויצא כב, א. — מלאכים החשובים נבראו קודם ש"א, בראשית גא, א.

זית רענן — ילקיש פי ויצא, אבנים שנטל יעקב היו מאבני מזבח של עקידת יצחק, ויצא סו, א.

ספר החיים — ביאור אוויל כמה נפש גברא ממשא ושייתן רבוח, לך שג, ב.

ספר החינוך — מצוה רצ"ב, בחוקותיהם לא תלכו, לגנות כל הנהגותיה, וירא תמג, א. — מצוה תכ"ו, שלא נעלה על דעתנו שיש במי שנועזו איהו תועלת, לך רצב, ב.

חכם צבי — סי ע"ז, כל יתר כנסול דמי אין דינו ממש כנסול, וישל קיט, ב.

חן טוב — פי יתרו, יגעת ומצאת תאמין, לך רטס, א.

חסד לאברהם — מעין ה' נהר כ"ו, ב' הפרים בהר הכרמל היו לגלגל דתן ואבירם, נח קה, א.

פי הטור עז"ת — פי וירא, אין חבשו מתיר עצמו, בתפלה מתיר עצמו, תולדות תרב, ב. — תולדות, ויעתר לו ד', ולא לה לפי שאין חבשו מתיר עצמו, תולדות תרב, ב.

אור לישרים — דרוש א, ענין לשם יחוד, ויחי תקפה, ב. — שם, ע"י חסא הירוע כל חסיד וכו' נשתפך להסטיא, ויחי תקנו, א.

אומות דרע — מדרש, כת א' אומרת נבנה ונשב שם כמלאכי השרת וכו', נח קפה, א. — העולם שמכריזין בו חסא סובלין אותה, נח קצד, ב. אילה שלוחה — פי וירא, יוחג עולה יפיה ויחג העליון, חיי תנס, ב. אמרי גוצם — פי וישלח, אם יהרוב את אחרים זה ר' מאיר, וישלח קעה, א.

אפיקי יהודה — ברכה הבאה מאחו ית' יכול להיות יש מאין, ויצא צב, ב.

ארץ החיים — תהלים פס יג, וישחו בי יושבי שער וכו', ויצא מג, א. באר שבצ עה"ת — פי וירא, וירא אליו ד' ר"ת אדום יון בבל מדי, וירא תמ, א.

באר כבד — חסד סוטה, עכשיו כל הדרים מסוככים ואין לסכן למצות לוי, ויגש תעו, א.

בית שלמה — יו"ד סי צ"ד, המחזיק והתחת שוין בבחינתם, ויחי תקנה, א. ויחי תקמה, א.

בנין ציון — סי א', איא להקריב קרבנות אחר התורבן, לך שלח, א. ברית מנוחה — בתוה"ק יש מים מתוקים ומים המרים, לך רכת, א. גור ארי — פי בראשית, איך לא נחירא הנחש שימות ג"כ, בראשית לא, ב. — שם, הארץ לא הוציאה כציוהי הקב"ה לפי שנתקלקל הצניור וכו', בראשית מה, א. — תולדות, איך נשא יצחק את רבקה כשהיא קטנה, תולדות תרכב, א.

גינת אגוז — דף כו, הכרובים נבראו לפני שמים וארץ, בראשית גא, ב. גריא — בהגות לשו"ע יו"ד סי רס"ה, מעולם לא ראינו לנסוק שמעשמי, תולדות תקנה, ב. דברי יחזקאל — פי וישלח, הא אין דוחין נפש מפני נפש, וישלח קעו, א.

א. — בהקדמתו למס' מדות, ביהמ"ק הג' יתגלה איכותו רק לעתיד, נח קכ, א.

תניא

שרע הרב או"ח סי א' סעיף ח', למעלה בשמים אין שום זמן לתפלה, בראשית עה, ב. — ליקוטי אמרים פ"א, לאותן שיש להם רוב זכויות שם צדיק הוא לסון מישאל, בראשית מו, א. — פכ"א, היוצא מן ההעלם אל הגילוי נקרא אצלו ית' דיבור, מקץ שפד, ב. — פכ"ה, האדם העובר על רצונו ית' גרוע הרבה מאד מהס"א, מקץ שלט, א. — פמ"ג, אהבה המסותרת מאיר לכללות ישראל בכל דור, וישלח קפו, ב. — אגרת התשובה פ"ג, צדקה לתיקון חסא אין לה שיעור, ויצא עז, ב. — בסידור, עיקר השתחווה הוא השתחווה הפנימית, לך רי, ב.

— ספרים על סדר הא"ב —

אברבנאל — גאולה העתידה לא תהי תחת מערכת השמים, מקץ שסו, ב. — בספרו משמיע ישועות, בן כוזיבא נהרג ע"י אוה"ע, ויחי תקטו, ב. אגרא דפרקא — סי קפ"ז, צדקה לתיקון חסא אין לו שיעור, ויצא עז, ב.

אגור — בית הכסא לא הוי תפסק לברכה"ת, ויחי תקלא, ב. אהבת שלום — פי יתרו, כה תאמר לבית יעקב וכו', וישב רמ, ב. אור החיים לה"י יעבץ — בלימוד פלוסופיא ולהרמב"ם נעשה גס שנוצלו, ויגש תלב, ב.

אור החמה על זוה"ק — בראשית כה, א. אף בורע ישראל איתרמי ששורש נשמותיהם מסטרא דעמלק, וישלח קכ, ב. — השר של העיר שבירשאל הס"מ תניקה, וישלח קצב, ב.

אור המאיר — פי האוינו, הבעש"ט הק' ה' מרגיש מחשבת הבע"מ שעשה את הכנור, תולדות תרכב, ב. ויצא מה, ב.

מעיל צדקה — אין להתפלל שיעשה חבירו תשובה, וישב רמ. ב.

מעשי ד' — בהגשם, ואילו לא הוציא הקב"ה וכו' משועבדים היינו וכו', ויצא לב, ב. ויחי תצט, א. — צא ולמד מה ביקש לבן הארמי, ויגש תמה, א.

מראה פנים — ירושלמי מו"ק פ"א ה"ז, דבר הנלמד מסבא למדון מקודם מ"ה, וירא שטו, ב. תולדות תקצ, ב.

מרגיאת דרב — פ' לך, אע"פ רצה לילך לא"י טרם שנצטווה, לך ריש, א.

מרכבת המשנה — מכילתא פ' בשלח ד' ילחם לכם הוראע על לעזין בגלות שלא ילחמו בעצמם, מקץ שצט, ב.

קשאת בנימין — ב' סימנים אמצעים דינם כסימן מובהק, ויגש ח"י, א.

משנה למלך — ה' מלכים פ"י, בנודי גבוה ב"ג מצווה בבל יחל, וירא שנו, ב.

מתן שכרן של מצות — עיקר העונש לאדם הוא על עוונות הראשונים, לך שיג, א. — מלאך שנברא מעבירה מכריח את האדם לעשות עוול, ויגש תצט, ב. ויחי תקטא, א.

נודע ביהודה — מהרי"ק אהא"ע"ז סי' ס"ה, אין במציאות שיהי' א' דומה לחבירו ממש, תולדות תקנא, ב. מהדית אהא"ע"ז סי' מ"ב, בכתובים לא אולנין בחר רובא, לך שלח, א.

נוצר חסד — אבות פ"ה מ"ט, ד' מדות בהולכי ביהמ"ד, נח, קטו, א.

סידור ר"י עמדין — בהגשם, חילוק בין שאלת החכם לשאלת הרשע, ויחי תקצט, ב. — בענין העצם לזו, ויחי תקיד, א.

סמיכות הכתובים — מ"ט ברכות יג, שם יעקב הכריח לישאר על זמן הגלות, וישלח קלה, ב. — מרת חסדיות להחזיר אף הניצול מווסו של ים, לך ריג, א.

סדרו של שבת — ואיש את קשיו

האור הגנוז, מקץ שפה, ב. — כ"ז שיש באדם גיאות לא יועיל תשובתו, תולדות תרגו, ב.

מהרי"ט — ח"ב סי' ר"י, בני ישמעאל לא נחשבו מורע אברהם לפי שנשאו נשים נכריות, ח"י תקמ, ב. וישב ריג, ב. רג, א. — לא יהי' לך אלהים אחרים על פני, לך רח, א. ח"א סי' קי"ח, היכא שלא לטובת חבירו א"צ להתיר בפניו, ויחי תצ, ב.

מהרי"ל — שו"ת סי' קס"ג, תוספת שבת ב' שעות, ויצא גב, ב. — מנהג רוב המקומות שנשאין כשיהם בכל שבת, וירא תג, ב. — הלכות מילה, טנדקאות מעשרת כמו קטורת, תולדות תקנא, ב.

מהרי"ק — שורש ל"ז, טעם שהסכים הקב"ה לחרם של השבטים, וישב ויח, א. רמב, ב.

מהר"ב"ח — קונטרס הסמיכה, אף כי אנהנו מועטים אין לומר אחרי רבים להטות, וישב רסח, א.

מהרי"ט אלשאק — אין למכור שכר תו"מ, ויחי תקמה, ב. — סי' ל"ה, באיסור מנהג נשים היצאות בשורה של שער, בראשית לה, ב. — סי' צ"ו, קושי על הר"ת שיש ב' שקיעות, תולדות תקסט, ב.

מהרי"ט פרימו — בניי נגנים בעוה"ז מסעם המציל מווסו של ים, בראשית יג, א. ויצא מו, א. וישב רמז, ב. — המחזיק ת"ח אי מקבל שכר תורה לשמה, ויחי תקלו, ב. מ"ט אפרים — ה' ר"ה סי' תקצ"ח, והשן ברי"ה גם מולו ישן, ח"י תנה, א.

מנחת חינוך — קושי על הגר"ב דע"כ"ים לא אולנין בחר רובא, לך שלח, א.

מלכים — משלי י"ג, ורעה כסילים ירוע, מנהיג כסילים ירוע, ויגש תצט, ב.

מנות הלוי — בעון המחמשים על הרשעים, וישלח קטס, א. ויגש תמה, ב.

טורי אבן — ר"ה יא, בניסן עתידין להתאלל וכו', וירא שפט, א. טורי זהב — כפי ח"פ נחמה קראו לך ציון דורש אין לה, וישב רכז, א.

רבינו ירוחם — תולדות אדם וחווה נתיב ב', יכול אדם להחזק עם חבירו בשכר לימוד התורה, ויחי תקמה, ב.

ספר ידאים — ראיתי זקנים וכו', שמירשו ממלאכה ב' שעות קודם שבת, ויצא גב, ב.

ישועות יעקב — סי' א', יאמר עם הקרבנות פסוק ושחט אותו וכו', תולדות תקצט, א. — הלכות תשובה סי' תרס"ב סעיף ה', על גס מפורסם מותר להתפלל, לך רח, א.

כורי — מאמר ב' אות ס"ה, לה"ק הוא לשון עבר הנזהר, ויגש תיג, א. כפות חמרים — מ"ט יומא פ"ה ע"ב, אין אפשר למליץ פקנים ממילה, וירא שמב, א.

כרתי ופלתי — רוב מטעם תדאי, תולדות תרי"ז, ב. — סי' ק"י, הבאולה בבחי' אחישנה אין לה סדר, וישלח קמד, א. וישב רגז, ב.

לבוש — אריה סי' חצ"ר סעיף א', מברכין על הגר במצו"ש לזכר שנברא האור במצו"ש, ויגש תפא, א. — סי' תרכ"ד, מברכין על הגר במצו"ש שוימן לו הקב"ה ב' רעפים, ויגש תפא, ב. — לבוש האורה, ויתרוצצו, בבחלת ב' עולמות, תולדות תרי, א. מאור ושמש — פ' ויגש, כי פי המדבר, שכונה מדברת מתוך גרונו, ויגש תכז, א.

מבי"ט — וגקי וצדיק אל תהרגו, וישלח קפת, א.

מגלה עמוקות — פ' ויחי, רבינו הק' ה' ניצוץ יע"א, ח"י שרה תנה, ב. — פ' פנחס, פנחס מצד גילגולי של גזר ואביהוא זכה להיות מלאך ד', וישלח קמד, א. — מר"ה רצה ליכנס לא"י ויהי עולם התיקון, וישלח קכה, ב.

מדרש פנחס — אות א', בתוכה מתגלה

אברהם הפריש מעשר, ויצא יג. ב.
 רב ייב — פ' נה, קץ כל בשר בא
 לפני, קאי על האולה, נח קטנ. ב.
 ראשית תכמה — תורה ע"ש שמורה
 דרך, וישב רלז. ב.

רא"ש — מס' ברכות פ"ק סי' א',
 ציבור שמתפללין קודם צו"ח זכור,
 ויצא פט. ב. — פ"א סי' י"ג, בדרך
 ברה"ב איצ' לדרך כל היום, ויחי
 תקלא. א. — מס' שבת, גימול תוך
 ח' איצ' להטיף ממנו דם בריה, וירא
 שם, א. — דינא דמלכותא רק כשמשוה
 גזירותיו על כל בני מלכותו, לך
 רב, א. — יומא פ"ח סי' י"ד,
 עדיף לחשוט בשבת לחולה ולא
 להאכילו גבילה, לך שז. א.

רב נסים גאון — מס' ברכות יט,
 יצתה ב"ק וכו' לנסות את החכמים,
 וישב רסז. ב. שי. ב.

רבינו יונה — ברכות כט, האומר ברכת
 ולמלשינים בכל יום ודאי אינו מין,
 וישב שיד, ב. — בפ"י משל, איש
 לפני מהללו, ויחי תקלא. ב.

רב טוב — וירא, יפה תמלת החולה
 וסתירת הסוד בזה, תולדות תרב, ב.
 — חיי, אחותינו את ה"י לאלמי
 רבבה, חיי תקבא. א.

רדב"ז — תשובה תרמ"א, ענין פר
 של אליהו, נח קטנ, א. מקץ שלט,
 א. — יעקב הותר לו עפ"י דין
 לישא ב' אחיות, וישלח קסז. א.

רד"ק — בראשית, והנחש ה"י ערום
 וכו', בראשית צט, א. ויצא כג. ב.
 — ויחי, בסודם אל תבא נפשי וכו'
 כל הענין, מלעשה דשכמ, ויחי
 תקס, א. — מלאכי ב', הנני שולח
 מלאכי וכו', וישב חלז. ב. — תהלים
 קמ"ו, גאולה העתידה תהי' בזכות
 שבוסחים בהשיית לבדי, מקץ שסז.
 א. — קמ"ו, וספור את הכוכבים,
 לך של, א.

ריטב"א — עירובין יג, אלו ואלו
 דברי אלקים חיים, נח קט, א. וירא
 שנט, א. וישב רכו, ב. וישב חלז,
 א. — יומא לט, לא ה"י צריך לומר
 חסאת אלא לך, ויחי תפוז. ב.

סעות המרגלים, לך שלז, א. ויצא
 כ, א. קו. א.

ספר המלאה — ארי הוא טהור וגאסר
 משום שנומם באיסור, נח רא, ב.
 מני יהושע — ברכות ז, כל עניני
 שכר ועונש בעוה"ז תלוי בזכות
 אבות, תולדות תקצה, א. — שם,
 ויפגע במקום התמפל תמלת מנחה,
 ויצא טו, א.

פנים יפות — פ' מקץ, חלום טרעה
 ה"י בריה, מקץ שנה, ב. — פ' בא,
 ערכים שמכר ע"ז לישראל מסתמא
 ביטלו, וישב חיה, ב. — פ' ויקרא,
 אם כהן המשיח יחטא, וישלח קנג,
 א. — פ' שלז, כי חזק הוא ממנו,
 ויצא טז, א.

פני משה — ירושלמי סנהדרין פ"ד
 ה"ב, אילו היתה ניתנה התורה חתוכה
 וכו', נח קט, ב. וישב רי, ב.

פרט דוד — פ' וירא, שרה התמירה
 ע"ע חומרת דר' זירא, וירא תכב, ב.
 פרי חדש — הלכות תנוכה, בתירוצ
 קושית הביי, מקץ שסז, א.

פרי מגדים — או"ח סי' תקסא, עיר
 האלקים מושמלת וכו' ירושלמי של
 מעלה, ויחי תקלו, א. — י"ד שעה"ת
 חקירה ג, בב"ג לא שייך אחרי
 רבים לתעות, וישב שס, ב. — י"ד
 סי' ע"ב סי' י"ז, דבוק לא מקרי רק
 אם הוא דבוק בתולדה, חיי תכבה, ב.

צינוני — פ' מקץ, טוב לחסות בד'
 מבטוח באדם, אפילו באדם עליון,
 מקץ שלז, ב.

צליח — ברכות ד', ראויין היו ישראל
 וכו', בראשית מז, ב. פז, ב. וישלח
 קיב, א. קטז, א. ויחי תקעה, א.
 צמח דוד — אל תזכר לנו עונות
 ראשונים וכו', תולדות תקסז, א. ויחי
 תקנה, ב. — התיח' זוכה לשכר תורה
 לשמה ע"י המחזיק, ויחי תקלו, ב.
 צמח ד' צבאי — פ' ראה, אבד תאבדון,
 לך רכב, א. שלז, א. תולדות תרנא.

צו, א. — ויצא ב, א. קו, א.

ראב"ד — מס' ערוית מ"ב מ"ט, ובמספר
 הדורות הוא הקץ, לך שלז, א. ויצא
 צו, א. — הלכות מלכים פ"ט ויחי

לו יהיו, נח קטנ, ב. ויחי תקמו,
 א.

סדרי טהרה — י"ד סי' קפ"ג סעיף
 ד', חומרת דר' זירא, וירא תכב, א.
 רבינו סעדי גאון — הנחש לא דיבר
 כלום רק המלאך דיבר בעבורו, תולדות
 תרכז, ב.

סמ"ק — דבר שיש בו משום ליחא
 ופריצות, אסור משום ובחוקותיהם
 לא תלכו, בראשית לז, ב.
 ספר הישר — הרבה צדיקים היו בדרך
 המבול וסילקן הקב"ה למנעם
 מלהתפלל, נח קט, א.

עבודת ישראל — פ' נה, נח הוצרך
 סעד לתומכו, נח קטז, א. — בליקוטים
 שו"ע או"ח סי' ג"ה, ישע"י ראה
 שש כנפים ויחזקאל ראה ד', ויחי
 תקסא, א. — פרקי אבות פ"א מ"ג,
 ד' ימולך לעולם ועד והתרגום שם,
 וירא שזה, א.

עשרת צבי — פ' וישלח, וייער לו אם
 יתרגו את אחיהם, הניצח"ק, וישלח
 קכו, ב. — מדרגות לשמה דבר
 שאין השכל יכול להשיגו, ויחי
 תקבא, א.

עיון יעקב — ברכות לב: תורתן
 משתמרת, שאינה משתכחת, לך רנח,
 ב.

העיקרים — מאמר ד' פט"ו, טעם
 שהמתין משה בשבירת הלוחות עד
 רדתו מן ההר, בראשית סט, ב.
 עיר בנימין — ירושלמי מס' ברכות,
 ועשו לי מקדש לי לשמי, ויצא עז,
 ב. פז, ב. ויחי תקלו, א.

על הגאולה הנחש התמורה — בדברי רס"ג
 על ירמיהו ועתה אל חזי, תולדות תרכז,
 ב. — סי' פ"ב בפ"י המד' והשם זה
 יוסף ישיב זה עשו, וישב רמו, א.
 — סי' ס"א, בדברי הרמב"ם שכל
 מי שנטה מדרך התורה בסניג שאינו
 מורע האנשים ההם, וירא שנו, ב.
 עמודי שבעה — עמוד תורת משה
 סי' כ"ח, במ"ה המד' א' הקב"ה
 לרשעים וכו', וירא חיה, א.

ערבי נחל — פ' שלז, כ"מ שחנו
 בני' היתה שם קדושת אי' וזה ה"י

להתפלל על גס, לך רח, א. — ב"ק
צב, כל עוף למינו ישכון וכו',
נח קט, א. קמה, א. קב, ב.
תולדות יעקב יוסף — פ' לך, לך לך
מאריך וכו', לך רסו, א. — פ'
אמור, תיבה המשתמשת להרבה
פירושים כולם אמת, וישלח קצת, א.
— ענין הנסיונות, לך רנא, א.

תוס' הראש עה"ת — פ' בראשית,
מפני מה לא אכל אדה"ר מעץ החיים,
בראשית קט, ב.

תפארת יהונתן — פ' לך, אברהם לא
הי' מרעא עצמו בהמרגלות דאין
חבוש מתיר עצמו, וירא שמה, ב.
— וישלח וישלח יעקב, מלאכים
לפניו, וישלח קט, א.

תרומת הדשן — סי' ל"ו, מברכין
ברכת שהחינו בפה"ב, בראשית כט,
א.

שמות הגאון"ק הצדיקים זצ"ל

הרה"ק הר"ר אלימלך זצ"ל, הראו לו
מן השמים את כלי המקדש שנבנו
על ידו, ויחי תקלו, ב.

הגאון"ק ר' אלעזר ניסן זצ"ל, וירא
פנחס ראש צירופי אותיות התורה,
וישב רפח, א. — שבענו מסובך,
חסדים מגולים, לך רי, ב. רנא, א.
הרה"ק ר' אלעזר מרישא זצ"ל, חבלי
משיח כבר נמתקו ע"י צדיקי הדורות
ויחי תקסו, ב.

הגאון"ק הארי" דבי עילאי זצ"ל, יציבא
בארעא גיורא בשמי שמיא, תולדות
תקנט, א. — וישב רכח, א. וישב
תפג, ב. ויחי תקב, ב.
הגאון מפלאצק זצ"ל, איר שיבר משה
רבינו ע"ה את הלחות הא אית בי
משום מחיתק השם, בראשית כו, א.
לו, א.

בעש"ט הקי' —

בתורה הקדושה יש מים מתוקים ומים
המרים, לך רכח, א.

על כל מוצא פי ד', היינו הניצח"ק,
ויצא צב, א.

מ' מצעדי גבר וכו', כל מסעותיו

לשומרי מצותיו ורעה מכל לעוברי
מצותיו, וישלח קמה, ב. — פ' ראה,
כי יסיתן אחיך, וישלח קנא, א.
שאגת ארץ — סי' ג"ב, בסתירת
הרמב"ם לענין בני קטורה, לך שלו,
ב. — שם, קושי על הש"ך דס"ל
נימול תוך ח' כשר בדיעבד, וירא
שמ, א.

שבוע יעקב — בדברי הגמ' שבת כג
הרגיל בגר וכו', חיי תנט, ב.
שבחי רח"ו — פ"א, גדולת הנפש אינו
תלוי רק כפי הזמן והדור ההוא,
נח ק"ה, א.

שביכי גוגה — פ' ויגש, העגלות אשר
שלח מרעה, ויגש תיב, א. תעב, ב.
שומר אמונים הקדמון — כ"א ממין
האנושי מושג בפרסיות ומטעם זה
ימצא השגחה על הרצח"מ, לך רנא,
ב.

שיטה מקובצת — כתובות יג, נצחו
חכמי אוה"ע רק בטענות אבל האמת
כחכמי ישראל, תולדות תקסט, א.
— כתובות ג, המבזבז אל יבזבו
וכו', ויצא יד, א. — כתובות עה,
לענין זכותא בני איי ובני חז"ל
שונים, תולדות תרמט, א. — ב"מ
מה, אין אנו חוששין לגמרת ירושלמי,
מקץ שלו, ב.

שליש הגבורים — מס' שבת פ"ב,
רוב שנים חל תוכה ב' מקץ, מקץ
שסה, ב. מקץ תג, א.

שמע יעקב — ביאור אוויל קידושין
בשעה שאמר הקב"ה אנכי וכו' כיון
שאמר כבד את אביך וכו', לך רח,
א. רסה, ב.

שם משמאל — טעם שמות וארץ נבראו
במחשבה, בראשית ט, ב.
שערי תשובה — שערי ג' סי' קמ"ח,
המשבח וכו' או מהלל רשעים הוא
הרשע הגמור, לך רצב, ב. וירא
תמה, ב.

שפע טל — הקדמה בן מאה שנה,
בענין הנשמה, בראשית מה, ב. נח
קסה, א. וירא תיא, ב. תולדות תקנט,
ב.

שבואות שור — מס' ברכות, א.

— ב"ב יב, א. ניטלה מן הנביאים
וניתנה לחכמים, ששינו בשכלם
דברים שאין כח בשכל הטבעי
להשיגם, יסורא שלח, א.

רי"ף פ' עין יעקב — ברכות כו, א.
האינא נוגד עלמא לשווי ערבית
כתובה, ויצא סג, ב. — בפ"י ע"י
ברכות לא, אל יפטר אדם מחבירו
וכו', ויגש תעח, א. — יבמות סג,
אוה"ע מחברות בשביל ישראל, לך
רג, ב. — צדיק טוב לו וכו' בוכות
אבותיו, תולדות תקמו, ב. — כתובות
ק, בחז"ל מקבלין השפע באמצעות
השרי מעלה משא"כ בא"י, ויצא ה,
א.

רקאנטי — פ' מקץ, וירכב אותו
במרכבת המשנה, מקץ שסט, ב.
— פ' חיי, ולבני הפילגשים נתן
אברהם תמנות, שם סומאה, לך שט,
א. — פ' נצבים, פן יש בכס שורש
פורח ראש וכו' בדברי הרמב"ן שם,
נח קעז, ב.

רמ"ק — לא פסקו חז"ל הלכתא
למשיחא שתלוי בהמדה שיתיי שולט
או, תולדות תקסו, ב. ויגש תלה, א.
— האבות הקדושים היו עצם אלקות,
ויחי תקסט, ב.

ר"ן — דרשות הר"ן, ונתן לנו את
תורתו, בראשית קב, ב. קת, ב.
— פסחים פ"ק דף ב', ביטול תלוי
במחשבתו של בנאי ע"כ החמירו
בבדיקה, תולדות תרמט, ב. — סוכה
פ"ה, ברכת שהחינו תלוי בזמן,
בראשית כט, ב. — חולין, איהו
גיורא אסרה תורה, חיי תעז, ב.
— נדרים ת, אי בעי פטר נפש
ב"ש ותפלה, ויחי תקסט, ב.

רע"ב — אבות פ"ב מ"ה, במחשבה
צריך שתקדים יראה לחכמה, בראשית
עז, ב. — פ"ג מ"א, מגלה פנים
בתורה חלכה, תולדות תרו,
ב. — פ"ה מ"י, מחלקת לש"ש
סופה להקדים, וישב רי, א.

רשב"ם עה"ת — פ' וירא, המכסה
אני מאברהם וכו', וירא תלו, א.
— פ' עקב, איי טובה מכל הארצות

הגאון ר' יעקב עמדין וצ"ל ציוה לבנו אפי' ישראל יחיד בעולם בשיטתו ג"כ לא ירא ולא יחתה וישלח קלט. ב. — א' מפחד אני שיבא עוד כת אחרת כמו כת שי"ץ וישב דג. א. הגאון"ק היט"ל וצ"ל ציוה בצאותו לכתוב עליו גודע בשערים ויחי תקב. ב.

הרה"ק ר' מיכל מולאטשוב, באר נפשות מעולם העליון לפני הרה"ק מהר"ם מרימנוב בקובלנא שמחמיר מאד בעון המקרה, ויחי תקנה. ב. הרה"ק מהר"ם מרימנוב וצ"ל, באר לפניו נפשות בקובלנא על הרה"ק מולאטשוב וצ"ל, ויחי תקנה. ב. הגאון מהר"ם שיק, האמת והשלום אהבו, אין לעשות שלום רק עם האמת, ויגש תנה. א.

הגאון"ק היש"מ וצ"ל, הקפיד מאד על נטי' אחר אכילת דגים, וישלח קעו. ב. — ודו"ש להנהיג היש"מ, מעשה גורא, וישלח קעו. ב. — א' שכמה דברים נמנע לעשותם לפי שלא קיבל ע"ז הוראה מן השמים, לך רמ. ב. — א' בדרשתו להירר אמי אם לא אראה בטובה לעולם אני מרוצה רק שיתגדל. ויחזק שמי רבא, חיי תפג. ב. — א' ששמע כרוזין של מעלה, וישב רכה, א. — א' בדרשתו האחרונה גלוי וידוע לפני הבוית' שאם הייתי יודע שיתארך הגלות כ"כ לא הי' ביכולת לסבלו וכו', ויחי תקעו. א. — א' מאנ"ש המליץ לפניו על איש א' נפטר וכו', נח ק. ב.

הרה"ק מראפשיץ וצ"ל, חבלי משיח כבר נמתקו ע"י צדיקי הדורות, ויחי תקפו. ב. — זיוה יעלה יטה, הכחנה על זיוה העליון, חיי תנח. ב. הגאון ר' צבי הירש בעל מחנה לוי באיסור פאה נכרית, בראשית לג, א

הצה"ק הר"ר זושא מהאניפאלי וצ"ל, מהשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, תולדות תקפא. א. — א' מעולם לא ראה מלאך שלם שנברא מעבירה, ויחי תקעו. ב. — פ' הפיוט באין מליץ יושר מול מגיד פשע וכו', ויחי תקעו. א.

הקדוש המהרחר' וצ"ל, גדולת הנפש תלוי רק כפי הזמן והדור, נח קיו. א. — פ"א נכנס למדכף וכו', לך רנו. א. ויצא נח, א. הגאון"ק הרבני חיים וצ"ל, כבר הי' נגמר הביהמ"ק של מעלה ורשע א' קרע את הפרוכת וישב שיט, א. — חבלי המשיח כבר נמתקו ע"י צדיקי הדורות, ויחי תקפו. ב. — דתן ואבירם היו מלוכשים בבגדים לבנים, נח קעה. ב.

הרה"ק ר' יהושע מבעלזא וצ"ל, תולדות תרכט. ב.

הרה"ק ר' יסכר דוב מבעלזא וצ"ל, הספר, תולדות תרכו. א.

הקדוש האלקי ר' יעקב ששפורט וצ"ל, בימי הש"ץ שר"י היו יחידים שכדור שעמדו נגד רובא דעלמא, וישב דג. א.

החווה הקדוש מלובלין וצ"ל, אפילו הבו"ש בעצמו יאמר עליו שהוא צדיק יאמין רק על אותו רגע, נח קסד. ב. קצט. ב. לך רעג, א. וירא שסו. ב. ויצא סס. א. — מי שהוא עני בדעת ומכיר חסרונו חשוב לפני השי"ת, וישלח קפה. ב. — הבא לסהר מסייעין אותו, השי"ת והצדיק, מקץ שמו, א. אמר עליו הר"ר אלימלך שהוא מפיל בתפלתו את כל מה שבונים בכוחות הטומאה, ויחי תקלה. ב.

הגאון ר' יעקב אביו של הר"ר העשיל מקראקא, טעם לגיה"נ שלא גי'שנית בסני' וישלח קלו. א. קטב, א. מקץ תת. א.

ותנייתו של אדם הוכן לו מן השמים לתקן גיצה"ק במקום ההוא, בראשית כה, א. לך רמג. ב. חיי שרה תקב. ב. יש בחינת עונש לאדם ע"י שהשי"ת מראה לו רוב גדולתו ית"ש, וישלח קפט, ב.

רעבים גם צמאים נפשם בהם התעסק, נח קמה. ב. ויצא כב, א. וישב שה, ב.

ד' צלך, השי"ת הוא לאדם כמו הצל, תולדות תרגו. א.

כל הנגעים שאדם רואה בוולות סימן שהיא נגנעי עצמו, נח קיד, ב. ארבע מות בהולכי ביהמ"ד, ע"י הרשע ניכר מעלת הצדיק, נח קסו. א. חיי שרה תקלה. א.

שוחט חייב משום צובע, הסי"מ צובע עבירה למצוה, תולדות תקעו, ב. וישלח קמט, ב. וישב רצג, ב.

הסי"מ א' לו שגם הוא אינו רוצה לכתול את הכלל ישראל ח"ו, ויחי תקפו. ב.

הבעש"ט הק' הרגיש באכילת הבשר מחשבת השוחט, תולדות תקסד. ב.

הבעש"ט הרגיש בכח המחשבה של בעל המלאכה שעשה הכנור ויצא מה, ב.

ב' ויגש תעה. ב. נתארץ פע"א בתפלת נעילה לצרף תפלת בע"ת א', תולדות תרכט, ב. בשעת פטירתו שמעו ששחותיו מרחשין אל תבואני רגל גאווה ויגש תלב, ב.

הרה"ק ר' ברוך מעובבו וצ"ל, לא יורא בהמיר ארץ, לשון המיר דתו וישלח קלט, ב.

הגאון ר' גרשון קיטעווער וצ"ל, עיר האלקים מושפלת, קאי על ירושלים של מעלה, ויחי תקלה. א.

הגאון"צ ר' הלל קולומייא וצ"ל, לפי מצב הדור הי' צריך לעשות עוד חלוקה בראשית צו, א.

ממליכות, וז"ל דברי המדרש כל זמן שהי' יעקב
„בבית לבן“ דייקא, לא שמר אלא שבת בלבד והכוונה
על כל המלות שנמנע מלשומרם בבית לבן, ופעל כ
עבודת הקודש בשבת, אלא שבת בלבד לא הי' נמנע
מלשומרן אף בבית לבן.

אז חשד רומד בדרך קרוב לה עפ"י כידוע דכ
החיות של האומות וכוונות הכ"ל ע"י שיונקי
מלך הקדושה וזכו קיומם, וכבר לא ימלט דאלמלא
הי' לבן רואה ומביט בעבודת הקודש וחורטו ותפלתו
של ישיא, בודאי הי' נדבק בו אחיזה בחי' של קדושה,
וע"י שיש לו אחיזה בקדושה ניתוסף זכותו ומשתמש
בו לנשעונו בדרך הרשעים, וקו"ל דאסור לקבל מכה
לדקדק מה"ט כדי שלא יתוסף זכותו משום ציבוי
קצירה וגוי, ואפשר לנשען זה בלבוש ישיא עבודתו
הקודש ממנו, וכל זמן שהי' בבית לבן לא שמר
חומ"ל בפרסביא כ"א בלבוש לבת, שלא ילמד ממנו,
אבל בשמירת שבת דגברי ששבת חייב מיתכ, לא הי'
נשמר ממנו ושמר את השבת בפרסביא בבית לבן,
דאף אם ילמוד ממנו לא יכ"י לו אחיזה בקדושה אם
יקיימו, חרצבה לחטא יחשב לו, ועד"ז יתפרש שלא
שמר אלא שבת ר"ל ששבת בלבד שמר אף בבית לבן
ולמראה עיניו ולא נשמר ממנו, משא"כ בשאר מלות.

אז"ל עפ"י שיטת הרמב"ן ז"ל שלא שמרו הצדיקים
את החוב"ק כ"א בדרך ישראל, ובאריך בזה צ"י
אחרי ומשפחות לשונו שם גרסא עמו כי בחו"ל
אין צד טערה שלמה בעבור המשרתים המושלים
עליה, אבל ארץ הבצורת הוא גחלת ד' מיוחדת לשמו,
לא נתן עלי' מן המלאכים קצין שומר ומושל, וקדש
העם היושב בצללו בקדושת העריות וצרכיו המלות
לבויות לשמו, ואמרנו בהוספתא דר"ן הי"ב אומר ושבת
בשלי' אל בית אבי וכו' ד' לי לאלקים וכו', כל זמן
שאתם בדרך כנען הייתי לכם לאלקים, אין אתם בדרך
כנען כביכול אין אני לכם לאלקים אח"ד ז"ל, ובדואי
שבו האצור"ק מקיימים כל היתור ומלות"ו בפנימיות
המתשבת בכל הכוונות השייכים להמלה אף בעוון
בחו"ל, וזכו נחשבת להם כמעשה, ואפשר דבפעול לא
קיימוהו בחו"ל, מפני שלטת השרים המושלים זה
שבוה בחי' אלהים אחרים, אבל שבת אינו חופס מקום
וזמן ואף למעלה מן המקום וזמן הוא מקיימם

עבודתו ארבע עשרה שנה בשמי צותיק ושש שנים
באגיק, גם הי' לו צד העבודה ענינים נשגבים
לבעלות בשמות ישראל כידוע מדברי האר"י הק',
וא"כ לא הי' יכול להיות בנחיתת שמור כל השבוע
שלא לשמות מלאכה כמו שהי' מתגבר בכוונתו אלא
אביו צ"ל, ובבית לבן על כי הי' מוכרח בעשיית
מלאכה לא שבת ממלאכה אלא שבת בלבד, וזכו יובן
דברי המדרש הכ"ל, כל זמן שהי' יעקב בבית לבן לא
שמר אלא שבת, משא"כ בכוונתו צ"ל אלא אביו הי'
שומר ממלאכה כל ימי השבוע, כי הי' על מדרגת
מלאכתו נעשים ע"י אחרים, ונאסר בעשיית מלאכה
עפ"י דין כמו שיהי' לע"ל.

באופן אחר אפ"ל דברי המדרש הכ"ל, עפ"י ש
רש"י ז"ל (צ"י ואר"ל) וכו"ל במד"ר, בללחי
את העיר אפרו כפי אל ד', אבל בדרך העיר לא
התפלל, לפי שהיתה מלאה גילולים, ובדואי אין
הכוונה שער מלאה גילולים אסור להתפלל במוכה,
ידל זמן שאינו בחדר אחד חשוד בבית צפני עמו,
ומותר לומר דברים שבקדושה, אבל הכוונה שבמקום
זה שלטת החילונים מאו"ה יותר בשביל כחות
העומאח הגמולאים שם, ואינו מסוגל לעבוד עבודת
הקודש במקום שלטת החילונים, ועד"ז יתכן שיע"א
כל כ' שנה שעבד לבן הי' עוסק בחרוה ותפלה ומלות
בשדה, ולא בבית לבן על שהיתה מלאה גילולים,
וכל רשותו של לבן הי' מושפע מכחות העומאח, וכל
ימות החול הי' מאוי בשבת לשמור לאנו, ולא בל לבית
לבן כ"א בעת ההכרח, ואף אז גמנע מלהתפלל שם
ולבזכור שם ש"ש, לפי שהיתה מלאה גילולים, ובצ"ר
פ' זו הביאו רש"י ז"ל שוב אל ארץ אבותיו ושם אה"י
עמו, אבל בעוון מחובר לממא חי אפשר להשרות
שכינתו עליך, ע"כ, ויע"א בעת שעסק בחרוה ותפלה
ומלות ומע"ט הי' מיוחד יחודים וכוונות עליו השראת
השכינה ולא הי' אפשר בבית לבן, ע"כ הי' כל מעשיו
ושמירתו בחומ"ל בשבת דייקא, אמנם ציוס השבת לא
הי' אריך לחוש להכי, כי שבתין ובעלין מסאבין
דחיקין בשבת קודש, ומע"ט נחש החוב"ק בשבת
כי אז אין כח לש"מ לקטרג, וע"כ בשבת קודש לא
הי' נמנע ישיא מלעבוד עבודת הקודש אף בבית
לבן, כי כל כוחות העומאח של לבן היו בטלים

